IACOBI PIGNATELLI

E CRYPTALEIS IN SALENTINIS
Sacræ Theologiæ, ac I. V. Doctoris.

CONSVLTATIONVM CANONICARVM

Tomus Quartus.

IN QVO PRÆCIPVÆ CONTROVERSIÆ

De ijs, quæ ad Sanctorum Canonizationem, ac Sacros Ritus; ad Sac. Conc. Trid. ad Epiſcopos, & Regulares; ad immunitatem, libertatem, iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ac huiuſmodi alia, potiſſimùm pertinent; non ſolùm ex vtroque Iure ſcripto, ſed etiam ex Sacrarum Congregationum decretis, rebus iudicatis, placitis, atque conſultis, ex prudentum reſponſis ex moribus receptis, breuiter, ac perſpicuè dirimuntur.

Opus omnibus vtriuſque Fori Iudicibus, Iuriſconſultis, ac politici ſtudij myſtis, in primiſque Summorum Pontificum, & Rerumpublicarum Conſiliarijs, & Aduocatis vtile planè, ac neceſſarium.

Cum duplici Indice, altero Conſultationum, altero Rerum notabilium in fine quarti Tomi appoſito.

EDITIO VENETA, AB AVTHORE RECOGNITA,

Et multis acceſſionibus, hoc ſigno ☞ notatis, in ampliorem, & auguſtiorem formam redacta.

VENETIIS M.DC.LXXXVII.
Apud Paulum Balleonium,
SVPERIORVM PERMISSV, AC PRIVILEGIIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

NVMERVS, ORDO, ET ARGVMENTA

Conſultationum, quæ in hoc quarto Tomo continentur.

CONSVLTATIO I.

AN, quatenus, & in quibus caſibus liceat pluries in eadem die celebrare Miſſa Sacrificium, quinam illi ſint, & qua pœna, & à quo Iudice puniendus qui pluries in die celebrat, etiamſi delinquens ſit Regularis? Vbi aphoriſmi aliquot adrem, alijque remiſſiuè? pag.1.

CONSVLTATIO II.

An Clericus, qui non habet qualitates requiſitas à S. Concilii Trid. cap. 6. ſeſſ. 25. de reform. *ita priuetur fori priuilegio, vt etiam ſubijciatur legibus, conſtitutionibus, ſtatutis, ac conſuetudinibus laicorum? pag.3.*

CONSVLTATIO III.

An Eccleſia Parochialis Sanctorum Dionyſii, & Ludouici inclytæ Nationis Gallicanæ habeat reuera priuilegium, quòd omnes homines eiuſdem Nationis in Vrbe ſub alienis Parochijs degentes, ſepeliri debeant in eadem Eccleſia? Et quid de ſimili priuilegio pro Parochiali Eccleſia S. Ioannis Nationis Florentinæ quoad ſuſceptionem Euchariſtiæ in eadem Eccleſia pro ſatisfactione præcepti annuæ communionis in Paſchate? pag.5.

CONSVLTATIO IV.

An conſuetudo ſeruata per tempus, de cuius initio memoria hominum non extat, quòd Gubernatori in aliquo loco, etiam ditionis Eccleſiaſticæ à Sacra Conſultatione deputato, fiat thurificatio triplici ductu, valida ſit, ac ſeruanda, non obſtantibus ijs, quæ habentur in Cæremoniali Epiſcoporum lib. 1. cap. 23. de ord. thurificandi?

Et an dictus Gubernator gerens qualitatem perſonæ laicæ cogi poſſit ad interueniendum, & aſſiſtendum in Eccleſia cathedrali diebus ſolemnibus, in quibus Epiſcopus Pontificaliter celebrat? pag.9.

CONSVLTATIO V.

Vt proſpiciatur indemnitati iuriſdictionis laicæ, quæ ſæpè conqueritur de exceſſionibus Epiſcoporum, dubitatur, an Epiſcopus poſſit concedere Vicarijs foraneis patentatos, gaudentes priuilegio fori? pag.10.

CONSVLTATIO VI.

An Epiſcopus poſſit concedere inhibitiones Clericis coniugatis, qui viles artes exercent, nec habent requiſita, ac etiam Tertiarijs, qui viuunt domi propriæ cum ſuis vxoribus? pag.11.

CONSVLTATIO VII.

An Epiſcopus concedere poſſit inhibitiones colonis partiarijs Clericorum, quanquam ex prædijs, quæ colunt, non percipiant fructus, quibus maiori anni parte viuant, & an pariter poſſit concedere inhibitiones mulieribus nuptis? pag. 11.

CONSVLTATIO VIII.

An Epiſcopus poſſit prohibere Clericis, ne conueniant laicos in materia profana in foro ſæculari? Et quid ſi extaret conſuetudo? pag.12.

CONSVLTATIO IX.

An Epiſcopus prohibere poſſit, ne cæteri Notarii præter ſolum Cancellarium Epiſcopalem, poſſint rogari de inſtrumentis, quæ commodum locorum piorum concernunt? pag. 12.

CONSVLTATIO X.

An Epiſcopus poſt introductam cauſam in foro ſæculari, poſsit inhibere tam inter laicum, & laicum, quàm ad fauorem Clerici, vel perſonæ priuilegiatæ eam dumtaxat ob cauſam, quod ſint coniuncti, ſiue affines intereſſe habentis in cauſa? pag.12.

CONSVLTATIO XI.

An Iudex poſsit tuta conſcientia impedire, ne matrimonium contrahatur à viro cum muliere longè imparis conditionis, & infamia notabili laborantis, cum qua ſi contrahatur, grauiſſima haud dubiè ſcandala orirentur, poſſitque detrudere ipſum virum in carcerem, eumque ibi detinere donec vel ducat aliam, vel ſcandalorum periculum amoueatur? pag.13.

CONSVLTATIO XII.

Quidam pius fundator tres capellanias, reſeruato iurepatronatus primogenitis ſuæ familiæ, fundauit, atque dotauit in Caſtro, quod ſub eius temporali ditione tunc temporis erat, appoſitis in fundatione conditionibus, atque oneribus, quæ in ipſius fundationis documento leguntur. Cùm nuper dominium eius Caſtri primogenitus amiſerit, & vna ex prædictis Capellaniis vacauerit, nunc quæritur.

Primò, an de iure huiuſmodi Capellania transferri poſsit ad aliud Caſtrum, etiam eius ditionis, vbi vnicus Sacerdos exiſtit, cùm è contra in primo Caſtro reliqui duo Capellani, necnon Archipresbyter ſuperſint?

Secundo, an ſaltem ex gratia? pag.13.

CONSVLTATIO XIII.

An Imperatori, vel Regibus concedendum ſit à Sede Apoſtolica, vt poſsint accipere tertiam, vel aliam partem, vel medietatem bonorum Eccleſiarum in ſuis ditionibus exiſtentium in ſubſidium belli, quod gerunt contra Turcas, alioſue infideles, vel hæreticos? pag.14.

Digitized by Google

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO XIV.

Verùm in diſpenſatione gradus affinitatis comprehendatur etiam diſpenſatio publicæ honeſtatis? pag.14.

CONSVLTATIO XV.

An intret impedimentum affinitatis in tertio, vel quarto gradu ex ſola figura matrimonij, quamuis inualidi?

Item an inſurgat impedimentum publicæ honeſtatis à matrimonio ſolemnizato in facie Eccleſiæ, licèt irrito? pag.15.

CONSVLTATIO XVI.

An Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ liceat concedere locum in presbyterio Magiſtratui laico, &c. pag.16.

CONSVLTATIO XVII.

An, quo iure, & quatenus Epiſcopi teneantur perſonaliter reſidere in ſuis Eccleſijs, præſertim tempore peſtis? Et quid de Parochis peſtis etiam tempore? pag.16.

CONSVLTATIO XVIII.

An poſſint erigi in eadem Ciuitate, alioue loco plures confraternitates laicorum cum eiſdem functionibus, habitu, & inuocatione, illaque aggregari Archiconfraternitatibus Vrbis? pag.22.

CONSVLTATIO XIX.

An fratres noui Conuentus Reformatorum S.Franciſci, accedentes ad proceſſiones publicas, aut priuatas ſeparatim à fratribus antiqui Conuentus S.Franciſci de Obſeruantia, & ſub propria Cruce reſpectu Conuentuum aliorum Ordinum debeant incedere in loco iuxta antiquitatem Conuentus Fratrum de Obſeruantia? pag.24.

CONSVLTATIO XX.

An Parochus Eccleſiæ non matricis, ſiue non cathedralis cogere poſſit Parochos aliarum Eccleſiarum ad intereſſendum benedictioni fontis baptiſmalis Sabbato Sancto, & Pentecoſtes? pag.27.

CONSVLTATIO XXI.

An & quatenus in alienatione bonorum Confraternitatis, Oratorij, vel hoſpitalis requirantur ſolemnitates, quæ de iure requiruntur in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum? pag.27.

CONSVLTATIO XXII.

An Protonotarij extra numerum poſſint concionari cum amiculo breui, paſſim mantelletta, & carbaſina præſulari, vulgo rocchetto? pag. 28.

CONSVLTATIO XXIII.

An Epiſcopus in proceſſionibus poſſit incedere ſolus, quando cum pallio ſine cappa, & pileo ſacerdotali incedit, vel incedere debeat medius inter dignitates? pag.29.

CONSVLTATIO XXIV.

Quibus competat delatio Sanctorum corporum in ſolemni proceſſione tranſlationis, an dignitatibus, & Canonicis Collegiatæ, cuius ea corpora ſunt, an verò dignitatibus, & Canonicis Cathedralis, in qua fuerant depoſita: pag.29.

CONSVLTATIO XXV.

An mutatio ſedilium in choro à Canonicis fieri poſſit in præiudicium cœtus ſacerdotum, qui ſedent in pari gradu cum ipſis Canonicis? pag.31.

CONSVLTATIO XXVI.

An Regulares poſſint vnquam in ſupplicationibus, ſiue proceſſionibus, ac alijs actibus præcedere Clero ſæculari? Et quid in Eccleſiis ipſorum Regularium? Quidue in caſu, quo Regulares ſint ſuperiores Cleri ſæcularis? pag.32.

CONSVLTATIO XXVII.

De munere Archidiaconi, & Primicerij, ſiue Cantoris quoad chorum, & quoad pontificalia exercenda reſpectu Archipresbyteri? pag.36.

CONSVLTATIO XXVIII.

An Archidiacono, vel alij dignitati, aut Canonico ſolemniter celebranti debeatur aſſiſtentia duorum Canonicorum, vel dignitatum, præſertim vbi præbendæ ſunt diſtinctæ? pag.37.

CONSVLTATIO XXIX.

Reperitur in quadam Ciuitate Eccleſia Collegiata, quæ antiquitus erat Cathedralis, ſed poſtea, ſuppreſſa quoad cathedralitatem, alia Eccleſia erecta fuit in Cathedralem, cui licèt eo ipſo, quod fuerit erecta in Cathedralem, fuerint conceſſa omnia iura præeminentiarum, ac priuilegia cathedralitatis, dummodo non appareat, quòd fuerit in erectione aliquod ius reſeruatum alteri Eccleſiæ, nihilominus pro ipſa Eccleſia Collegiata quæritur?

Primò, an in feſtiuitate Corporis Chriſti proceſſionem Sanctiſſimi Sacramenti dirigere debeat eius Prior, illamque ducere ab ipſa ad Eccleſiam Cathedralem vſque, ac Sanctiſſimum Sacramentum deferre?

Secundò, an in ipſa Eccleſia Collegiata conſecrari debeat aqua baptiſmalis, vt poſtea deferatur ad Eccleſiam Cathedralem, in qua eſt fons baptiſmalis?

Tertiò, an in ipſa conſecrari debeat oleum, & in ea conſeruandum?

Quartò, an teneatur aſſeruare Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, quia ipſa Eccleſia Collegiata eſt parochialis, an vero teneatur ipſi illud ſubminiſtrare Eccleſia Cathedralis?

Quintò, an eidem Priori intereſſenti functionibus cum Capitulo Cathedralis debeatur thurificatio pari thuribuli ductu, ac datur dignitatibus Cathedralis?

Sextò, an idem Prior præcedere debeat Canonicos Cathedralis? pag.39.

CONSVLTATIO XXX.

An Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ Eccleſiæ cogere poſſit Clerum aliarum Eccleſiarum inferiorum, vt accedat ad ſupplicationem fieri ſolitam in vigilia Sancti Titularis, vel Patroni?

An Cruces diuerſarum Eccleſiarum loci incedere debeant

ſimul

Digitized by Google

Index Conſultationum.

ſimul vna poſt aliam in principio ſupplicationis ante Clerum, & deinde Clerici, & Sacerdotes ſimul?

An dignitates Eccleſiarum inferiorum in ſupplicationibus ſeparari poſſint à corpore ſui Cleri, & incedere in fine ſupplicationum à ſiniſtris dignitatum Cathedralis, vel Collegiatæ?

Vbi quænam ſint generales, ſiue publicæ ſupplicationes, ſiue proceſſiones? pag. 40.

CONSVLTATIO XXXI.

An Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſuper altare maiori aſſeruandum ſit? pag. 42.

CONSVLTATIO XXXII.

An corpora eorum, qui cum opinione, & fama Sanctitatis decedunt, ſepeliri poſſint ſub altare, aut eius ſcabello ſuppedaneo, ſiue peduli, vulgo predella? pag. 43.

CONSVLTATIO XXXIII.

An donationes à conſanguineis, aliiſue abſque vlla cauſa factæ Clericis habentibus patrimonium, vel beneficium, præcipuè viuentibus exinde in communi, præſumantur, ac declarari debeant factæ in fraudem immunitatis ab oneribus, & collectis? Et quis huiuſmodi fraudes cognoſcere debeat? pag. 44.

CONSVLTATIO XXXIV.

An monialis profeſſa, ſi mutato ſexu, fiat vir, remaneat profeſſus, ſeu propriè religioſus, vel potius profeſſio irritetur? pag. 45.

CONSVLTATIO XXXV.

De præcedentia inter Archidianum, & Archipresbyterum, atque alias dignitates, vbi plura ad rem haud importunè? pag. 46.

CONSVLTATIO XXXVI.

Prima dignitas in Eccleſiis ex quibuſnam probetur?

An ex inceſſu, vel ſeſſione dextra?

An ex inceſſu, vel ſeſſione in loco primo, vel medio?

An ex thurificatione ante alios?

An ex prouiſionibus Apoſtolicis?

An ex conſuetudine?

An ex eo quod ante alios, vel ſubſcribatur, vel denominetur?

An ex commiſſione cauſarum? pag. 50.

CONSVLTATIO XXXVII.

An ſententia ſuper non cultu, ac omnimoda obſeruatione decretorum Vrbani VIII. de Canonizatione Sanctorum prolata per Rectorem, ſiue Curatum Eccleſiæ Cathedralis, ſiue Collegiatæ, vel Parochialis, deputatum à Vicario generali, tanquam ab Ordinario, ſit confirmanda?

Et an à dicto Curato committi poſſit viſitatio, & inſpectio ſepulchri Notario cauſæ, licet laico? pag. 54.

CONSVLTATIO XXXVIII.

An teſtium depoſitio in materia Canonizationis Sanctorum recipi poſſit, non citato Promotore fiſcali menſa Epiſcopalis.

Et quid de eorum repetitione facta cum interrogatorys, præſente Promotore fiſcali, ſi abſolutis interrogatorys, eis ſolummodo lecta fuerit prima eorum depoſitio, quam ſinguli generaliter approbarunt? pag. 56.

CONSVLTATIO XXXIX.

An petitio remiſſoriæ ſuper inquiſitione generali ſit concedenda antequam doceatur de continuatione, ac percrebreſcentia famæ miraculorum? pag. 56.

CONSVLTATIO XL.

An in cauſis Canonizationum Sanctorum ritè excipiatur iuramentum monialium, quæ non iurant in manibus Iudicum, neque ab ipſis videri poſſunt? pag. 57.

CONSVLTATIO XLI.

An examen Eminentiſſimorum Cardinalium, & Epiſcoporum in cauſis Canonizationum Sanctorum legitimè recipi poſſit in eorum palatys? pag. 57.

CONSVLTATIO XLII.

An & quatenus in materia Canonizationis Sanctorum hiſtoricis, atque chronographis, aliiſue ſcriptoribus adhibenda ſit fides? pag. 58.

CONSVLTATIO XLIII.

An aſitia, hoc eſt inedia ab omni cibo, & potu, ſpatio plurium dierum, menſium, annorum verè dici poſſit ſupernaturalis, & miraculoſa? Et quid de abſtinentia à ſolo potu? pag. 65.

CONSVLTATIO XLIV.

A quo tempore ſumi debeat initium litis in cauſis Canonizationum Sanctorum? pag. 80.

CONSVLTATIO XLV.

An ſummus Pontifex nuncupando Beatum ſcriptura ſua priuata quempiam Dei ſeruum, cenſeatur ei titulum Beati concedere? pag. 80.

CONSVLTATIO XLVI.

An poſſint recitari orationes, reſponſoria, & antiphonæ ad laudes, & Veſperas alicui Seruo Dei non canonizato, neque beatificato? pag. 80.

CONSVLTATIO XLVII.

An liceat pingere imaginem non canonizati cum reuelationibus, ſiue cum claritate, vel lumine deſuper veniente? pag. 80.

CONSVLTATIO XLVIII.

Vtrùm in ſepulchris Seruorum Dei apponi poſſit aliquod ſignum inſolitum ad dignoſcendum, quòd ibi ſint ſepulti? pag. 81.

CONSVLTATIO XLIX.

An libri omnes à Seruis Dei compoſiti, & producti coram Iudice remiſſoriali, debeant reapſe produci in actis S. Congregationis, antequam ipſi Serui Dei canonizentur? pag. 82.

Digitized by Google

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO L.

An lympha, vel lactis fluxus ex ſecta ceruice alicuius Martyris ſit naturalis? pag.82.

CONSVLTATIO LI.

An habitus nigri coloris, quo ab antiquo tempore conſueuit pingi B. Virgo aliquibus in locis, prohibeatur per conſtitutionem Vrbani VIII. emanatam ſuper reformatione Imaginum? pag.83.

CONSVLTATIO LII.

An in proceſſibus conſtruendis pro canonizatione Sanctorum citari debeat ad ſingulos actus Promotor fidei miniſterio Curſoris, ſiue nuncii? Et

An proceſſus erit legitimus, ſi idem Promotor, ſiue eius ſubpromotor non interueniat quando teſtes iurant per diem ante examen? pag.84.

CONSVLTATIO LIII.

Quanti faciendi ſint effectus Beatitatis, ac venerationis indulta à ſummo Pontifice alicui Beato? vbi ſtrictim de differentia canonizationis à beatificatione, & miraculorum à gratiis? pag. 84.

CONSVLTATIO LIV.

An ad eſſentiam veri miraculi requiratur ſanatio perfecta ex omni parte ad punctum temporis, id eſt quod dicunt, in inſtanti? pag.85.

CONSVLTATIO LV.

An & quatenus viſionibus, ſiue apparitionibus, præcipuè Sanctorum, ac ſomniis tam nocturnis, quàm diurnis fides dari debeat ad effectum canonizationis, ſiue beatificationis? pag.86.

CONSVLTATIO LVI.

An morbus apoplecticus poſſit abſque miraculo poſt aliquod tempus reſolui? pag.89.

CONSVLTATIO LVII.

An ſubmerſis per horam, & amplius in aquis, inuocato auxilio Seruorum Dei, ſi reuixerint, attribuendum ſit miraculo? pag.89.

CONSVLTATIO LVIII.

An eleuatio tumoris in facie alicuius ſacri ſigni, ſiue ſtatuæ ligneæ cuiuſpiam Serui Dei, vel Beati ſit prodigioſa? Vbi de prodigiys, ac ſimulacris aliqua? pag.91.

CONSVLTATIO LIX.

An illæſio pueri, ſuper quem pertranſiit rota currus onuſti ſine aliqua illius fractura; apparente ſolo ſigno liuoris in corpore, ob inuocationem alicuius Serui Dei ſit miraculo adſcribenda? pag.95.

CONSVLTATIO LX.

An reſurrectio mortuorum ſine miraculo fieri poſſit? Vbi an & quatenus à dæmone? pag.97.

CONSVLTATIO LXI.

An & quo pacto mors diſtinguatur à vita? Vbi de modis dignoſcendi vera miracula reſurrectionis mortuorum. pag.99.

CONSVLTATIO LXI.

Quanti facienda ſit deſcriptio in Martyrologio Romano ad effectum canonizationis? pag.101.

CONSVLTATIO LXII.

Quantæ ſint efficaciæ lectiones alicuius Beati, approbatæ à ſummo Pontifice ad effectum canonizationis? pag.101.

CONSVLTATIO LXIII.

An & quatenus aliqui deſcribi poſſint in Martyrologio Romano, vtiiam excepti ab Eccleſia Romana pro Sanctis canonizatis? pag.101.

CONSVLTATIO LXIV.

An & quatenus apparitiones Chriſti, B. Virginis, Angelorum, & huiuſmodi viris Sanctis factæ, deſcribi poſſint in Martyrologio Romano? pag.104.

CONSVLTATIO LXV.

De probatione miraculorum deſumpta ex publica voce, & fama? pag.105.

CONSVLTATIO LXVI.

De adminiculis antiquarum tabularum, an ſcilicet illa, & quatenus fidem indubiam miraculorum faciant? pag.105.

CONSVLTATIO LXVII.

Quæ, quotue ſint ponderanda pro exacta diſcuſſione vniuſcuiuſque miraculi ad effectum canonizationis? Vbi quænam propriè dicantur miracula, & quot eorum gradus, aliaque minimè ſpernenda, ſed ſtrictim? pag.107.

CONSVLTATIO LXVIII.

An & quatenus Ordinarius in cauſis canonizationis Sanctorum, poſtquam Sedes Apoſtolica manum appoſuerit, poſſit amplius ſe ingerere? Et quando dicatur Sedes Apoſtolica manum appoſuiſſe? pag.111.

CONSVLTATIO LXIX.

An & quatenus in cauſis canonizationis remiſſoria in ſpecie concedenda ſit? pag.113.

CONSVLTATIO LXX.

An Ordinarii poſſint delegare viris in dignitate conſtitutis proceſſum ſuper non cultu? pag. 114.

CONSVLTATIO LXXI.

De quo genere intelligendus ſit Oſtienſis, loquens in materia canonizationis de inquiſitione in ſpecie, vt remiſſoria concedatur? pag.115.

CON.

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO LXXII.

An & quatenus pro canonizatione Martyris requirantur miracula? Vbi an ad martyrium requiratur, quòd ſit actus honeſtus, ſitque neceſſarius actus fortitudinis, & vt mors ipſa ſequatur? Aliaque martyrij requiſita, vbi conſiſtat vera fortitudo, & cur heretici non ſint capaces martyrii? pag.116.

CONSVLTATIO LXXIII.

An & quatenus baptiſmi probatio in beatificando ſit facienda? pag.119.

CONSVLTATIO LXXIV.

An moniales, quæ profitentur vnam ex Regulis à Sede Apoſtolica approbatis, ac emittunt, præter vota ſubſtantialia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, quartum votum charitatis exercendæ in pauperes mulieres, morbo laborantes, habentque congruam dotem, ac ſeruant clauſuram, ſint veræ profeſſæ, ac Regulares, earumque inſtitutum ſit approbandum? pag.120.

CONSVLTATIO LXXV.

An & quo pacto Iudæis à Summo Pontifice, aliiſue Principibus fœnerandi poteſtas ex cauſa publicè fieri poſſit? Et An Pontifex ſummus Iudæis Chriſtianorum Religionem ſuſcipientibus, poſſit vſuras condonare, ac vniuerſim ſtatuere, quòd reſtituant partem tantummodo ex vſuris? pag.121.

CONSVLTATIO LXXVI.

An dignitatibus, aut Canonicis, creatis protonotariis titularibus, relicto antiquo habitu, liceat in choro, Capitulo, aliiſque canonicalibus functionibus vti carbaſina præſulari, vulgo rocchetto, & amiculo breui, ſiue, vt aiunt, mantelletto violaceo? pag.132.

CONSVLTATIO LXXVII.

An propter reuerentiam Eccleſiæ poſſint expelli artifices propè illam obſtrepentes, ac perſonæ infames, & ſordidæ eius diuina officia perturbantes? pag.133.

CONSVLTATIO LXXVIII.

An forma decreti ſuper electione Sanctorum in Patronos à S. Rituum Congregatione iuſſu Vrbani VIII. emanati ſub die 23. Martii 1630. procedat ſolum quoad electiones poſtea factas, vel etiam irritet antea celebratas, ſed nondum impletas? pag.135.

CONSVLTATIO LXXIX.

An electio Sancti in Patronum ritè, ac rectè fieri poſſit in comitiis generalibus, exquiſito tamen conſenſu per ſecreta ſuffragia populorum ſingularum Ciuitatum? pag.136.

CONSVLTATIO LXXX.

An cauſæ omnes, quæ excitantur ſuper electione Sanctorum in Patronos ſpectent priuatim quoad alios Iudices ad ſolam Congregationem Sacrorum Rituum? pag.138.

CONSVLTATIO LXXXI.

In controuerſiam vocatur, an pro canonizatione confeſſorum neceſſaria ſint miracula in eorum vita? pag.140.

CONSVLTATIO LXXXII.

An Canonici Metropolitani, & Cathedrales ex legitima conſuetudine licitè vti poſſint in choro puluinaribus ex panno, vel ex corio, reclamantibus beneficiatis? pag.141.

CONSVLTATIO LXXXIII.

An ſurrogati ab Ordinario, dignitatibus abſentibus, poſſint mutare locum ſibi debitum ratione prioritatis, aſcendendo ſupra antiquiores, & occupando locum dignitatum, quas repræſentant, necnon peragere functiones ad dignitates ipſas pertinentes? pag.141.

CONSVLTATIO LXXXIV.

An liceat ſolum Parochis exponere in die feſto corporis Chriſti Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in ſuis Eccleſiis, & an etiam id liceat confraternitatibus in ſuis Oratoriis? pag.142.

CONSVLTATIO LXXXV.

An liceat Regularibus, vel confratribus ducere ſupplicationem die dominico, vel alio die intra octauam Sanctiſſimi Corporis Chriſti? pag.142.

CONSVLTATIO LXXXVI.

De præcedentia inter ſodalitates ſæculares? pag.142.

CONSVLTATIO LXXXVII.

De quibus Sanctis officium proprium recitari poſſit? pag.143.

CONSVLTATIO LXXXVIII.

An Protonotarii Apoſtolici titulares, ſiue non participantes præcedere debeant Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, quando iidem Canonici, vti ſinguli, non autem vti in Collegium, & corpus coaliti incedunt? Vbi quid de conſuetudine pro Canonicis, & an ad illam probandum concedenda ſit remiſſoria? pag.144.

CONSVLTATIO LXXXIX.

An prima dignitas manutenenda ſit in habitu prælatitio, tam in choro, quàm in aliis functionibus Eccleſiaſticis? pag.145.

CONSVLTATIO XC.

An Cantores muſici, qui non ſunt de gremio Capituli, in proceſſionibus, aliiſue actibus præferri debeant Clericis beneficiatis? pag.145.

CONSVLTATIO XCI.

Vtrùm in Eccleſia Cathedrali, vel collegiata, in quibus paucus eſt numerus Canonicorum, & presbyterorum, tolerari poſſit conſuetudo cantandi Miſſam conuentualem feſtis diebus tantùm? pag.146.

Digitized by Google

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO XCII.

An debeat dici Miſſa conuentualis pro defunctis feria ſecunda poſt Dominicam Paſſionis, quando Officium defunctorum recitatum eſt? pag. 147.

CONSVLTATIO XCIII.

An diaconus inſeruiens in Miſſa ſolemni poſt concionem, quæ haberi ſolet poſt Euangelium, conferre ſe debeat ante Epiſcopum, ibique confeſſionem dicere, & poſt publicatam indulgentiam Epiſcopus dare debeat benedictionem? pag. 147.

CONSVLTATIO XCIV.

An omnes Canonici accedere debeant ad excipiendum Epiſcopum ex aula, ſiue cubiculo, cum pontificaliter celebraturus ad Eccleſiam progreditur?

Et an cùm Epiſcopus accedit ad Eccleſiam non celebraturus, ſed vt diuinis aſſiſtat, debeat à Canonicis excipi, atque reduci vſque ad cubiculum ſui palatij?

Et an Epiſcopo ingredienti Eccleſiam debeat porrigi aſperſorium à Canonico?

Et an Epiſcopus in proceſſionibus ſemper incedere debeat medius inter Presbyterum, & Diaconum, non autem inter duos choros Canonicorum?

Et an omnes Canonici, & alij de choro debeant facere circulum Epiſcopo, dum in ſacrario ſacris veſtibus induitur pro Miſſa pontificali, ſeu proceſſionibus? pag. 148.

CONSVLTATIO XCV.

An odor, quo corpora, vel Reliquiæ Seruorum Dei redolent, miraculo ſit adſcribendus?

Et quid de illorum incorruptibilitate? pag. 150.

CONSVLTATIO XCVI.

An Canonici cathedrales ad benedictionem Epiſcopi ſolemnem, qua populo benè deprecatur in fine Miſſæ, loco Sacerdotis celebrantis in Eccleſiis extra cathedralem teneantur ex conſuetudine genua flectere?

Et an ijdem teneantur aſſociare Epiſcopum vſque ad valuas Eccleſiæ, etiam non cathedralis? pag. 157.

CONSVLTATIO XVCII.

An in funeribus, quæ fiunt in Eccleſiis collegiatis, etiam pro illarum Canonicis defunctis, Capitulum, & Canonici Cathedralis præcedere debeant Capitulum, & Canonicos earundem Collegiatarum? pag. 158.

CONSVLTATIO XCVIII.

An Conſtitutio Gregorij XIII. de præcedentia inter Mendicantes habeat quoque locum inter Ordines Monachorum? pag. 159.

CONSVLTATIO XCIX.

An liceat vni Parocho, ſiue ſodalitati religioſæ in vno vico, ſiue Caſtello erectæ ducere proceſſionem intra octauam Sanctiſſimi Corporis Chriſti eadem die, quo illam ſolet ducere alter Parochus, ſiue altera ſodalitas erecta in alio vico, ſiue Caſtello valde vicino, ac finitimo? Vbi quid de conſuetudine? pag. 159.

CONSVLTATIO C.

Quidam Præpoſiti ex conſtitutione Pontificia in proceſſionibus, cæteriſque actibus publicis ac priuatis omnibus, & quibuſcumque, non tamen capitularibus Eccleſiæ, habent locum immediatè poſt illius Canonicos iuxta ordinem ad id eis præſcribendum, ex quo quæritur?

An dicti Præpoſiti habere debeant eandem ſedem quam habent Canonici in Eccleſia, ſeu capella in receptione Ordinum?

Et an Crux Archiepiſcopalis, quæ in proceſſionibus defertur inter duos recentiores Canonicos, ſit deferenda inter duos recentiores Præpoſitos?

Et an Præpoſiti admitti debeant ad oſculum manus Prælati cum Canonicis prima vice, qua Epiſcopus nouus venit ad Eccleſiam in proceſſione?

Et an gaudeant prærogatiua, qua gaudent Canonici in aſſignatione carceris? pag. 160.

CONSVLTATIO CI.

An Virgo ab incubo infeſtata, amittat virginitatem? Et An per vim ſtuprata poſſit Deo conſecrari? pag. 161.

CONSVLTATIO CII.

An Canonici teneantur excipere Epiſcopum indutum Cappa, in Camera palatij Epiſcopalis, ad id deſignata, in feſtiuitatibus ſolemnioribus, quando vult accedere ad Eccleſiam, & ingredi per illius valuas maiores dumtaxat?

Et an quando Epiſcopus vult accedere ad Eccleſiam in alijs feſtiuitatibus, & Dominicis diebus, & audiendi cauſa concionem per ſcalam ſecretam palatij Epiſcopalis tendentem ad ſacrarium Eccleſiæ, teneantur Canonici illum excipere in Camera?

Et an Epiſcopus teneatur ſtatuere certam horam ſui aduentus tempore opportuno, illamque ſignificare, ſitque ipſi permiſſum venientibus Canonicis moram trahere in accedendo ad Eccleſiam?

Et an Canonici comitantes Epiſcopum in eius reditu, teneantur illi aſſiſtere donec ſpolietur cappa, & induatur exomide, vulgò mozzetta? vbi alia. pag. 163.

CONSVLTATIO CIII.

An Canonicus cathedralis, qui ex diſpenſatione Apoſtolica obtinet in eadem Eccleſia beneficium, ſiue Capellaniam, deferre poſſit habitum canonicalem, & præcedere alios beneficiatos, vel Capellanos in functionibus, ad quas ratione beneficij, ſiue Capellaniæ ſimul conueniunt? pag. 164.

CONSVLTATIO CIV.

An & quatenus ſimplices presbyteri gaudeant prærogatiuis, quibus gaudent Canonici? pag. 164.

CONSVLTATIO CV.

An & quatenus officium duplex ſit Sanctis concedendum? pag. 166.

CONSVLTATIO CVI.

An Abbates regulares, qui habent vſum pontificalium, vti illis poſſint in Eccleſiis exemptis, præcipuè Regularium? pag. 167.

CONSVLTATIO CVII.

Pauca de translatione Sanctorum corporum, ſiue Reliquiarum? pag.168.

CONSVLTATIO CVIII.

An & quatenus danda ſit fides atteſtationi Exorciſtæ ſuper liberatione energumeni, vt miraculo aſcribatur? pag.169.

CONSVLTATIO CIX.

An ad verum miraculum inuocari debeat auxilium Seruorum Dei, vel Beati, dum caſus accidit? pag. 172.

CONSVLTATIO CX.

An poſſit reperiri homo, qui ex corporis conſtitutione ab igne non lædatur? Vbi aliqua de illuſionibus in externis ſenſibus, & exempla varia Sanctorum, qui ab igne immunes euaſere? pag.173.

CONSVLTATIO CXI.

An qui furatur in Eccleſia, etiam quoad Iudicem Eccleſiaſticum, gaudeat immunitate? pag. 178.

CONSVLTATIO CXII.

An per retentionem animalium Clericorum, quæ damnum dederunt, eorumque relaxationem illico factam à Curia ſæculari cum fideiuſſione per laicum præſtita de illis conducendis ſub expreſſa conditione, quatenus illa non ſpectarent ad Clericum, ſed ad laicum, lædatur immunitas eccleſiaſtica? Vbi aliqua de cenſuris Canonicis? pag.181.

CONSVLTATIO CXIII.

De nece ex veneno propinato ad effectum excludendi reum ab immunitate Eccleſiæ? pag. 184.

CONSVLTATIO CXIV.

An Clericis ſit vetitum conducere à laicis vectigalia? pag. 187.

CONSVLTATIO CXV.

An homicidium ex zelotypia commiſſum ſit proditorium ita, vt homicida priuetur immunitate Eccleſiæ? pag.187.

CONSVLTATIO CXVI.

An ad validam erectionem ſodalitatum, præter licentiam, & aſſenſum Epiſcopi, exigatur etiam beneplacitum Principis laici? pag.188.

CONSVLTATIO CXVII.

An Epiſcopus inſtare poſſit apud Principem laicum, vt condat edictum pœnale aduerſus occupantes bona Eccleſiarum, piorumque locorum, irreuerenter ſe gerentes in Eccleſiis, ibique deferentes arma, ſiſtenteſque in earum ianuis, dum celebrantur officia diuina, dumque prædicatur, aut docetur doctrina christiana, obloquentes, ac verba inhoneſta proferentes, ac ſeruilia facientes in Templis, eorumque porticis, ac cœmeteriis, iniungendo miniſtris Curiæ ſæcularis, vt ad omnem requiſitionem Eccleſiaſticorum contra prædictos, ipſo Principe prius admonito, procedant ad pœnas in ipſo edicto contentas? pag. 188.

CONSVLTATIO CXVIII.

An, & qua pœna puniri poſſint, ac debeant confratres ſodalitatum, vel Conſules alicuius artis, qui deleuerint decreto publico aliquos è libro artis, vel Confraternitatis, ac deinceps memoriam abolitionis inciderint in marmore parieti ſuæ Confraternitatis, vel publicæ plateæ affixo? Vbi de libellis famoſis aliqua. pag.188.

CONSVLTATIO CXIX.

An, & quatenus Tertiariæ S.Franciſci, fratres ac ſorores de pœnitentia S. Dominici, mantellati, ac pizocheri fratrum Eremitarum, aliique ſimiles gaudeant priuilegio canonis, & fori? Vbi nonnulla de nouitiis, conuerſis, oblatis, aliiſque generis huiuſmodi diſſeruntur, ac demum quæ ſint perſonæ Eccleſiaſticæ breuibus declaratur? pag. 191.

CONSVLTATIO CXX.

An iuniores, qui cum ſtipendio inſeruiunt Eccleſiæ cathedrali, vel Collegiatæ, etiam ſi Clerici non ſint, neque clericalem habitum deferant extra Eccleſiam, gaudeant priuilegio fori in criminalibus pro delictis commiſſis extra proprium munus, ipſamque Eccleſiam? Et quid de immunitate reali? pag.195.

CONSVLTATIO CXXI.

An liceat Epiſcopis ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum cogere perſonas Eccleſiaſticas ad contributionem cauſa peſtis, vel belli, ipſamque contributionem exigere? pag. 196.

CONSVLTATIO CXXII.

An, quatenus, & in quibus palatia Em. Cardinalium gaudeant immunitate? Vbi an in illis fieri poſſit recognitio cadaueris abſque licentia Iudicis Eccleſiaſtici? Et quid de palatiis Epiſcoporum? pag. 199.

CONSVLTATIO CXXIII.

An cuſtodes agrorum ſpectantium ad menſam Epiſcopalem, vti tales, gaudeant priuilegio fori Eccleſiaſtici? pag.202.

CONSVLTATIO CXXIV.

A Sacra Congregatione de Propaganda fide concedi ſolet miſſionariis decretum ſequentis tenoris: Sac. Congregatio cenſuit, concedi poſſe diſpenſationem petitam concurrentibus infraſcriptis conditionibus, videlicet, vt Sacerdos Miſſionarius ſit peritus in arte medicina, & chirurgia, & eam gratis exerceat, vt abſque inciſione, & aduſtione operetur, & in loco, vbi miſſionarius degit, non ſint medici laici. Nunc quæritur

Quomodo ſe gerere debeant huiuſmodi Miſſionarii in illis partibus, quando ob euidens periculum vitæ alterius patientis neceſſarium eſſet aliquam ex præcipuis corporis partibus incidere?

Et cùm vnus ex dictis Miſſionariis ad præſeruandum brachium, & vitam cuiuſdam in digito vulnerati, ipſum digitum inciderit, an incurrerit irregularitatem? pag. 202.

CON-

Digitized by Google

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CXXV.

An Vicarius generalis in concurſu parochialium poſſit legitimè accedere habenti paritatem votorum, omiſſo habente vltra dimidiam? pag. 203.

CONSVLTATIO CXXVI.

An diſtributiones quotidianæ pro perſonali aſſiſtentia in choro Canonicis debita, & ante ipſorum obitum non exactæ, ſubiaceant ſpolio? pag. 204.

CONSVLTATIO CXXVII.

An ab aſſignatione congruæ parochialis detur appellatio ſuſpenſiua. Vbi de appellatione in cauſa alimentorum, & congrua debita Curatis, atque Epiſcopis nonnulla. pag. 205.

CONSVLTATIO CXXVIII.

An & quatenus Epiſcopus in cauſis ſuæ menſæ poſſit eſſe Iudex, præſertim in perſonas non ſubditas, & in bona extra propriam diæceſim: pag. 206.

CONSVLTATIO CXXIX.

An liceat alieni habere feneſtram in ipſis parietibus Eccleſiæ, ex qua poſſit in Eccleſiam proſpicere: Quid de patronis Eccleſiæ, quidue de illius benemeritis, quidue tandem de Parochis. pag. 209.

CONSVLTATIO CXXX.

An Præpoſiti, aliiue, qui vulgò dignitates exiſtimantur, eligi poſſint in Iudices ſynodales, & apoſtolicos: pag. 212.

CONSVLTATIO CXXXI.

An dignitates in cathedralibus eximantur ab aſſidua reſidentia vltra res tres menſes? pag. 213.

CONSVLTATIO CXXXII.

An in diœceſi, in qua ſunt duæ cathedrales vnitæ, Capitulum vnius cathedralis cogi debeat, vt accedat ad ſynodum alterius? pag. 214.

CONSVLTATIO CXXXIII.

Quæſitum in iure canonico eſt, quiſnam dicendus ſit notorius Clerici percuſſor ita, vt euitari debeat iuxta ſecundam illam exceptionem Concilij Conſtantienſis? Superque ea quæſtione expoſitæ diuerſæ ſententiæ? pag. 215.

CONSVLTATIO CXXXIV.

An electio Nunciorum, quibus Romani Pontificis authoritas repræſentatur in Regnis, ad quæ mittuntur, omnino pendeat ab eius libera voluntate? Vbi de facultatibus, quæ aliquibus ipſorum, ac Epiſcopis, & Miſſionarijs à Sede Apoſtolica concedi ſolent? pag. 217.

CONSVLTATIO CXXXV.

An alicui pœnæ obnoxius ſit ſacerdos, qui Miſſam ſemel celebratam eadem die laico Principi, idex cauſa, quod abſolutis omnibus alijs ad Eccleſiam veniſſet, petenti, ſuper altari cum luminibus, ſuperpelliceo, & ſtola indutus, ſine calice, & hoſtia, omiſſis conſecratione, & ſecretis, perlegit, ſeu recitauit? pag. 220.

CONSVLTATIO CXXXVI.

An & quando concedatur exemptio ab Epiſcopi iuriſdictione? pag. 220.

CONSVLTATIO CXXXVII.

An, & quatenus Archiepiſcopis, & Epiſcopis concedendus ſit coadiutor, vel ſuffraganeus? Et quid de reſignatione Epiſcopatus, & de tranſlatione Epiſcopi? pag. 223.

CONSVLTATIO CXXXVIII.

An conſtitutio ſynodalis, qua cauetur, quòd aduenæ vbicunque deceſſerint, ſepeliantur in Eccleſia cathedrali, & emolumenta ad illius Curatum pertineant, niſi parochus eius parochiæ, vbi aduena deceſſerit, ei Sacramentum pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ adminiſtraſſe probauerit, locum habeat in adminiſtratione Sacramenti extremæ vnctionis, & in caſu, quo parochus vocatus ab aduena infirmo ad audiendum eius confeſſionem, ille ob morbi grauitatem nec confiteri queat, neque ſacrum viaticum percipere. pag. 224.

CONSVLTATIO CXXXIX.

An permitti debeant matrimonia mulierum catholicarum cum viris ſchiſmaticis?

Et an abſente parocho catholico, presbyteri ſchiſmatici poſſint baptizare filios catholicorum? pag. 225.

CONSVLTATIO CXL.

De clerico minori obtinente per reſignationem cum penſione parochialem Eccleſiam, mediante exhibitione falſæ fidei baptiſmatis, & ſucceſſiue eadem fide mediante promoto vigore Breuis apoſtolici extra tempora ad ordines ſacros, in quibus miniſtrauit, & curam animarum exercuit? pag. 225.

CONSVLTATIO CXLI.

An liceat Nuncijs Apoſtolicis mittere Commiſſarios ad alienas diœceſes, vt ibi cognoſcant cauſas in prima inſtantia: pag. 226.

CONSVLTATIO CXLII.

An & quatenus fructus patrimonij clericalis poſſint alienari, vel auctione conſtituta vendi pro viaticis, & delictis Clericorum? pag. 227.

CONSVLTATIO CXLIII.

An & ex quibus præcipuè conuincatur hoſpitale, vel confraternitatem non eſſe titulum beneficialem, & laicos non eſſe incapaces illius regiminis, & adminiſtrationis? pag. 227.

CONSVLTATIO CXLIV.

An Miſſionarij, aliiue confeſſores poſſint audire confeſſionem, & abſoluere Chriſtianos illos, qui habent pro vxoribus mulieres turcas, quibus nulla ſpes effulget, quòd amplexuræ ſint fidem chriſtianam? Et verſa vice, an poſſint abſoluere mulieres chriſtianas in matrimonium coniunctas cum Turcis? An debeant ſeparari mulieres chriſtianæ Turcis iam nuptæ?

Et an idem fieri debeat de illis mulieribus, quæ cum chri-

ſtianis

Index Conſultationum.

ſtianis matrimonium inierunt, qui poſtea fidem abnegarunt, neque vlla eſt ſpes, quod donec in illis partibus morentur, redeant ad chriſtianam fidem?

Et an poſſint baptizari filij Turcarum quando eorum pater eſt fidei abnegator, & mater eſt chriſtiana, ſed dubitatur, quod licèt parentes petant filium baptizari, pater tamen educare illum velit in ſecta turcica?

Et an poſſint baptizari filij patris turci, & matris chriſtianæ, quæ licet pater non aſſentiatur, vult tamen filium baptizari?

Et cùm Turcæ baptizare faciant ſuos filios ob alium finem, quàm vt fiant chriſtiani, an cum ij fiunt maiores, & petunt baptiſmum denuo ſit illis adminiſtrandus, an verò ſufficiat primus baptiſmus, quem ſuſceperunt?

Et an ſit verus baptiſmus ille, qui ſuſcipitur cum fine ſuperſtitioſo ita, vt non ſit iterum conferendus ſub conditione? Vbi etiam alia ad hanc rem veluti parerga? pag. 228.

CONSVLTATIO CXLV.

An poſſit Epiſcopus abſque beneplacito Apoſtolico præcipere, quod in Eccleſia collegiata præter præfixum numerum Canonicorum, eligantur duo presbyteri extra gremium Capituli ad inſeruiendum dignitati, vel Canonico celebranti in locum Diaconi, & Subdiaconi, & quod de maſſa capitulari aſſignentur illis ſtipendia? pag. 230.

CONSVLTATIO CXLVI.

An pendente controuerſia inter virum, & vxorem ſuper ſæuitia, eſto quod vxor ſequeſtranda ſit, amoueri poſſit è domo fraterna, & quo in loco ſit collocanda? pag. 231.

CONSVLTATIO CXLVII.

An matrimonium, maximè exterorum, præſentibus, ſed contradicentibus Parocho, teſtibus, & parentibus viri, vel mulieris contractum, ſit validum? Et quid prohibente Epiſcopo, quaue pœna puniendi? Vbi ad hæc incommoda remedium quæſitum, ſed fruſtra? pag. 231.

CONSVLTATIO CXLVIII.

An poſſint Sacra Em. Cardinalium Congregationes commouere, ſiue commutare fundationes Collegiorum, aliarumque rerum ad pias cauſas? pag. 234.

CONSVLTATIO CXLIX.

Appellatio ab irrationabili iudicio Epiſcopi in concurſibus parochialibus quo pacto interponi debeat? Vbi ad rem plura, præcipuè verò de iuriſdictione S. Congregationis Concilij ſuper tribunali S. Rotæ Romanæ? pag. 235.

CONSVLTATIO CL.

An Canonico, qui Capitularem poſſeſſionem adeptus eſt, & poſtea, facto Capitulo, non fuit admiſſus ad reſidentiam, ſicque ratione impedimenti illati à Capitulo non reſidet, debeantur fructus, & emolumenta, ac etiam diſtributiones quotidianæ, quas alij Canonici reſidentes lucrantur?

Et an Canonicus, qui ex qualitate infirmitatis non eſt prorſus inhabilis ad intereſſendum diuinis officijs, haberi debeat pro præſenti, ac percipere poſſit diſtributiones quotidianas, necnon alia emolumenta, etiam ratione anniuerſariorum, & Miſſarum inter præſentes diſtribuendarum? pag. 237.

CONSVLTATIO CLI.

Titius degens in parochia S. Clementis ſuum condidit vltimum teſtamentum, in quo inter cætera ſic diſpoſuit: Voglio eſſer ſepellito nella parochia, doue mi trouerò quando morirò. Infirmatur, defertur ad hoſpitale, poſitum intra fines parochiæ S. Victoris, in quo obijt. Quæritur in qua parochia ſit ſepeliendus? pag. 238.

CONSVLTATIO CLII.

An grancia, ſiue membra Conuentuum Regularium poſt Conſtitutionem Innocentij X. ſint amplius regulares, ideòque poſſint gaudere priuilegijs Eccleſiarum Regularium, & præcipuè aſſeruare Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, illudque fidelibus adminiſtrare, aliaue facere, quæ ad parochum in ſua Eccleſia ſpectant? pag. 238.

CONSVLTATIO CLIII.

Satis ſcitè, ſatiſque ſolicitè quæritur, an deponentes pecunias in Monte Pietatis poſſint ex illis percipere lucrum quinque pro centenario?

Et an idem Mons Pietatis exponens poſtea mutuatarijs dictas pecunias poſſit exigere ab ijs ſeptem pro centenario? pag. 241.

CONSVLTATIO CLIV.

An, & quo pacto Epiſcopus poſſit iniungere Canonicis, ne ſe congregent ſine ſua licentia? pag. 244.

CONSVLTATIO CLV.

An Epiſcopus viſitare poſſit domum Parochi regularis cuiuſcunque ordinis exempti? pag. 245.

CONSVLTATIO CLVI.

An in erectione Canonicatus pœnitentiarij requiratur conſenſus Capituli?

Et an pœnitentiaria exigat vnionem beneficiorum ſimplicium? pag. 246.

CONSVLTATIO CLVII.

An Canonico ſolito reſidere, in carcere detento, & abſoluto tanquam non reperto culpabili, ac de iure punibili, debeantur diſtributiones pro tempore carcerationis? pag. 246.

CONSVLTATIO CLVIII.

An Abbas regularis non benedictus poſſit ſuis ſubditis regularibus Ordines minores conferre?

Et an ordines minores per huiuſmodi Abbatem non benedictum collati non ſuis ſubditis, ſint inualidi?

Et an dictus Abbas non benedictus conferens ordines minores non ſubditis in loco exempto, exiſtente in diœceſi Epiſcopi, poſſit ab eodem Epiſcopo diœceſano de huiuſmodi collatione puniri? pag. 247.

CONSVLTATIO CLIX.

An Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ poſſit in ſynodo diœceſana Iudex eligi ex diſpoſitione S. Concilij Tridentini cap. 10. ſeſſ. 25. de reform. vbi aliqua de Iudicibus ſynodalibus? pag. 248.

CON-

Index Conſultationum.

CONSVLTATIO CLX.

Ad quem ſpectent oblationes, illarumque adminiſtratio, quæ ſunt Imagini tranſlatæ ad Eccleſiam Cathedralem, & in quem vſum ſint conuertendæ? Vbi plura de huiuſmodi oblationibus? pag. 249.

CONSVLTATIO CLXI.

An redditioni rationum redituum, non ſpectantium ad Eccleſiam, ſed ad beneficiatos, intereſſe debeat aliquis Canonicus? pag. 251.

CONSVLTATIO CLXII.

An conſeruatoriæ omnes comprehendantur ſub conſtitutione reuocatoria Gregorij XV. & Sacr. Concilij Trident. pag. 252.

CONSVLTATIO CLXIII.

An Epiſcopus præcipere poſſit Regularibus, quòd abſtineant, etiam ſub cenſuris, ab audiendis confeſſionibus in eorum Eccleſiis à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis? pag. 253.

CONSVLTATIO CLXIV.

An tertius, qui eligitur in caſu diſcordiæ inter Epiſcopum, & Conindices Capitulares iuxta formam in Tridentino cap. 6. ſeſſ. 25. de ref. præſcriptam, debeat eligi ex gremio eiuſdem Capituli: pag. 255.

CONSVLTATIO CLXV.

De quibuſdam reuerentialibus Archiepiſcopo debitis? pag. 262.

CONSVLTATIO CLXVI.

An decretum Apoſtolicum de rebus Regularium non alienandis abſque expreſſa licentia S. Congregationis Concilij in ſcriptis obtenta, comprehendat obligationem factam à Superioribus regularibus prætextu emptionis bonorum pro ſuis monaſterijs: pag. 263.

CONSVLTATIO CLXVII.

An Summus Pontifex decreto ſuo poſſit inhabilitatem inducere contrahendi matrimonium cum conſanguineis vſque ad ſeptimum gradum incluſiue, quorum maiores Iudaici, vel Mahumetani ſanguinis labe fuerint infecti; pag. 265.

CONSVLTATIO CLXVIII.

An in cauſis appellationum inter Regulares eiuſdem Religionis poſſint, omiſſo medio, dari commiſſiones à Signatura Iuſtitiæ, & inhibitiones ab Auditore Cameræ, ſeu alijs Tribunalibus, an potius huiuſmodi cauſæ ſint gradatim cognoſcendæ coram ſuis Superioribus regularibus, & à S. Congregatione Regularium? pag. 266.

CONSVLTATIO CLXIX.

An breue Apoſtolicum, obtentum à Regulari ſuper prorogatione ſui officij, ad quod nulliter fuerat electus, ſit validum? pag. 266.

CONSVLTATIO CLXX.

An Ordinarius poſſit augere numerum Monialium abſque illarum conſenſu per vota ex quiſito, quando irrationabiliter illum præſtare noluerint? pag. 267.

CONSVLTATIO CLXXI.

An Epiſcopus poſſit concedere licentiam accipiendi ad habitum, vel profeſſionem emittendi, Monialibus ſibi non ſubiectis? pag. 268.

CONSVLTATIO CLXXII.

An & quatenus Moniales eximi debeant à iuriſdictione Prælatorum Regularium, & ſubijci iuriſdictioni Epiſcoporum? pag. 268.

CONSVLTATIO CLXXIII.

An & quatenus ex conceſſione Regularibus facta, Eccleſia mutauerit ſtatum, & ex ſæculari effecta ſit regularis? pag. 269.

CONSVLTATIO CLXXIV.

An Confeſſores regulares ſemel ab Epiſcopis, ſiue Ordinarijs locorum libere approbati poſſint ab eiſdem in nouo examine reprobari? pag. 270.

CONSVLTATIO CLXXV.

Iterum de exemptione Monialium à ſuperioritate Prælatorum regularium, deque earum ſubiectione Ordinarijs, vbi alia multa ad rem non iniucunda? pag. 275.

CONSVLTATIO CLXXVI.

An Ordinarius poſſit compellere Regulares ad intereſſendum generalibus, ſiue ſynodalibus Congregationibus, pro tuenda immunitate Eccleſiaſtica, rebuſque alijs concernentibus indiſtincte commodum tam Clericorum ſæcularium, quam etiam ipſorum Regularium exemptorum? pag. 277.

CONSVLTATIO CLXXVII.

An laici poſſint eligere ſepulturam in Eccleſiis exterioribus Monialium? Et quatenus negatiuè, vbi ſint ſepeliendi? pag. 277.

CONSVLTATIO CLXXVIII.

Epiſcopus viſitauit Conuentum Regularium ſuæ iuriſdictioni ſubiectum in vim decreti fel. rec. Innocentij X. propterea quòd tunc temporis ibi non erant de familia, neque reipſa alebantur ſex Religioſi. Sed poſt abſolutam viſitationem, ſine vlla fraude à Superioribus regularibus in eodem Conuentu adaucta eſt familia, & impletus numerus ſex Religioſorum, ſicque Conuentus exemptionem recuperauit iuxta declarationes S. Congregationis, nempè 16. & 17. inter impreſſas. Hoc poſito quæritur.

An poſt exemptionem, vt præfertur, recuperatam, Epiſcopus poſſit huiuſmodi Conuentum viſitare, vt videat, an ordinationes, & decreta ab ipſo edita in viſitatione præcedenti fuerint executioni demandata?

Et an poſſit decreta executioni non demandata exequi, & pro illorum executione pœnas adijcere, & aggrauare?

Et an hæc facultas, quæ competit Epiſcopo, tanquam Se-

dis

dis Apoſtolicæ delegato, expiret elapſo integro anno à die publicationis decretorum?

Et an Epiſcopus poſt exemptionem à Conuentu recuperatam poſſit condemnare, & punire, etiam pœna corporis afflictiua, Religioſum, qui pro delicto in Curia Epiſcopali fuerat inquiſitus, & carceri mancipatus eo tempore, quo Conuentus erat iuriſdictioni Epiſcopi ſubiectus? pag. 279.

CONSVLTATIO CLXXIX.

An Inquiſitores hæreticæ prauitatis habere poſſint familiam armatam? Et quæ arma eorum familia deferre poſſit? pag. 280.

CONSVLTATIO CLXXX.

An Principes, vel Magiſtratus ſæculares aſſiſtere poſſint cum Inquiſitoribus in cauſa hæreſis, vel quouis modo ad S. Officium Inquiſitionis ſpectante? pag. 281.

CONSVLTATIO CLXXXI.

An Archidiaconus, ſiue prima dignitas debeat euocari ad examen ordinandorum?

Et an, & quomodo Archidiaconus de ignotorum ſibi ſufficientia publicè teſtari queat? Vbi etiam officia in ſidiam neglecta reuocantur in vſum. Qua ratione antiquus ille Eccleſiarum ſplendor reuiuiſcere poterit, & aſperſa Eccleſiaſticis gradibus contumelia detergi?

Ac denique an idem Archidiaconus euocari debeat ad examen per concurſum parochialium? Vbi parerga de ſacris ordinibus? pag. 284.

CONSVLTATIO CLXXXII.

An Epiſcopus melius faciet ſi ad ſacros ordines promoueat pauperes, quàm diuites? pag. 287.

CONSVLTATIO CLXXXIII.

An Vicario chori abſente, ſpectet regimen chori ad Archidiaconum primam dignitatem, & eo abſente, ad ſecundam?

Et an Archidiaconus prima dignitas, aliàs non Canonicus, debeat deferre Viaticum Epiſcopo ægrotanti, & peragere officium in eius funere iuxta cap. 34. lib. 2. Cæremonialis?

Et an in proceſſionibus ſolemnioribus, ſcilicet Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & huiuſmodi præciſiora Eccleſiæ pluuialia debeant inſeruire dignitatibus, & illis abſentibus, Canonicis antiquioribus? Et

An Archidiaconus prima dignitas, aliàs non Canonicus, & ſecunda dignitas debeant aſsiſtere Epiſcopo Pontificaliter celebranti, vel aliàs &c. & in omnibus alijs ſolemnitatibus?

Et an Vicarius Capitularis Canonicus, ſede vacante, poſsit præcedere dignitates in aliquibus actibus, in quibus nomine Eccleſiæ extra Capitulum inceditur, an verè in loco ſui Canonicatus incedere debeat, & dignitates præcedere teneantur?

Et an ad funera Regis, vel Reginæ, aut Magnatum, impedito Epiſcopo, vel ſede vacante, debeat celebrare Miſſam ſolemnem prima dignitas, & ea impedita, ſecunda dignitas, an verò præferendus ſit Vicarius Capitularis Canonicus, vel aliquis alius Canonicus electus à Capitulo?

Et an Archidiaconus aliàs non Canonicus, debeat aſſociare Epiſcopum ad pulpitum, & illi prædicanti cum alijs aſsiſtere?

Et an quando duo, aut quatuor ab vnoquoque choro in vigilia Paſchatis Reſurrectionis, &c. aſcendunt in pulpitum ad intonandum Alleluia, vel huiuſmodi aliquid, dignitates debeant ire ordine ſuæ præcedentiæ, ſicuti generaliter in omnibus alijs actibus, & non ſecundum ordinem chori?

Et an Canonicus iunior, vel dignior teneatur ſupplere officium presbyteri hebdomadarii abſentis, quando hebdomada ad ſimplicem ſacerdotem non Canonicum ſpectet?

Et an ſpectet ad Archidiaconum primam dignitatem conuocare Clerum, ſeu conuocationem delegare pro adminiſtratione rerum temporalium?

Et an Prælatorum in ſede locatio, & in poſseſsionem beneficiorum immiſsio pertineat ad Archidiaconum? pag. 287.

CONSVLTATIO CLXXXIV.

An populus tempore peſtis, vel alterius neceſsitatis cum conſenſu Epiſcopi, confugiendo ad protectionem B. Virginis Montis Carmeli, vel Roſarii, poſsit ſe obligare ad celebrandum quotannis illius feſtum, necnon ad ducendum eo in feſto publicam proceſsionem? pag. 289.

CONSVLTATIO CLXXXV.

An Coadiutor Canonici admitti debeat poſt turnum omnium Canonicorum ad cantandum Miſſas ſolemnes, dum Canonicus proximus ſolet, & vult ſupplere?

Et an idem Coadiutor poſt turnum omnium Canonicorum debeat admitti ad faciendum functiones in decantatione litaniarum, & huiuſmodi?

Et an functiones quædam in diuerſis Eccleſiis poſsint fieri in habitu canonicali à Coadiutoribus, vti ſingulis inuitatis?

Et in quo loco inſtallandus ſit Coadiutor, viuente Coadiuto?

Et vbi poſt obitum Coadiuti?

Et quid dicendum de ipſo Coadiutore poſt mortem ſui Coadiuti? pag. 289.

CONSVLTATIO CLXXXVI.

An & quo pacto teneantur Canonici ſuum Epiſcopum ad Eccleſiam acceſſurum comitari? pag. 294.

CONSVLTATIO CLXXXVII.

An Canonici Eccleſiæ Collegiatæ cedere debeant locum in ſynodo beneficiatis Eccleſiæ Cathedralis, quando conueniunt cum Capitulo ipſius Cathedralis?

Et an Canonici, & Clerus Cathedralis ſedere debeant in ſynodo ad dexteram, Canonici verò cum Clero Collegiatæ ad ſiniſtram? pag. 294.

CONSVLTATIO CLXXXVIII.

An in matrimoniis Catholicorum cum hæreticis, cum quibus immiſti viuunt, poſsint Parochi aſsiſtere ritu catholico ad impediendam fornicationem, dum ritu hæretico coniugati eodem tecto, ac lecto, tanquam legitimè coniuncti, vtuntur? pag. 295.

CONSVLTATIO CLXXXIX.

An tolerari poſſit, quòd mariti, aut vxores in captiuitate exiſtentes per aliquod tempus apud Turcas, ſi nihil de vita, aut morte coniugum audiuerint, ad ſecundas tranſeant nuptias ex eo, quòd timeatur prædictos apoſtatare, & ad effectum prædictum recurrere ad miniſtros hæreti-

reti-

reticos? Si verò aliquid ſciuerint certi de vita coniugis captiui, illicò recedere debeant à ſecundis nuptijs ſub aliqua pæna pecuniaria? Vbi de diſſolutione matrimonij infidelium ad fidem conuerſorum? pag. 295.

CONSVLTATIO CXC.

Cùm Turcæ multoties Sacerdotes Chriſtianos, etiam inuitos, compellant orare ſupra ſuos infantes infirmos, & conſentiunt, vt ſecretò baptizentur, quæritur an licitè hoc Sacramentum illis adminiſtrari poſſit? Vbi effata de baptiſmo Iudæorum, & alia de Turcis? pag. 297.

CONSVLTATIO CXCI.

An Clericus contra Eccleſiam ſuam, in qua beneficium obtinet, pro extraneis aduocare prohibeatur?

Et quid ſi à pluribus Eccleſiis beneficia habeat, & pro vna contra aliam poſtulet, an ne tum amittet beneficium, quod ab ea habet Eccleſia, contra quam aduocati munus ſubire non recuſauit?

Et num aduocare prohibitus, nihilominus cauſæ litigatorum conſilijs, & ſcriptis inſeruire poterit? pag. 298.

CONSVLTATIO CXCII.

Quo iure prohibitum ſit Iudæis conducere vectigalia Principis ſæcularis, illaque per ſeipſos exercere? Vel etiam conducere bona Principis ſæcularis, vel priuatorum? An eadem prohibita ſint Iudæis ex Conſtitutionibus Pontificiis? Vbi effata varia de Iudæis? pag. 299.

CONSVLTATIO CXCIII.

De teſtibus in minori ætate conſtitutis pro cauſis S. Officij Inquiſitionis, vbi an puer ſeptem, vel octo annorum ob iactatam apud ſuos coætaneos magiam, & nocturnos ſagarum conuentus apprehendi, & eius confeſſio attendi poſſit?

Et qua pæna affici debeat puer maleficus ob dicta in pueritia, & adoleſcentia commiſſa? Et qui proximi pubertati dicantur? pag. 301.

CONSVLTATIO CXCIV.

An adhuc hodie prorogari poſſit iuriſdictio alterius, & an requiratur conſenſus Iudicis ordinarij, & competentis? Et quid in Clericis? pag. 305.

CONSVLTATIO CXCV.

An baptizatus inualidè, ſiue conſcius inualiditatis, ſiue non, redeundo ad veterem ſectam, ſit dicendus apoſtata? Vbi effata varia de apoſtatis à fide? pag. 306.

CONSVLTATIO CXCVI.

Cuinam ſodalitati competat præcedentia in delatione baldachini in proceſſionibus ſolemnitatis Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & in alijs, in quibus defertur Euchariſtiæ Sacramentum? pag. 307.

CONSVLTATIO CXCVII.

An oblatæ Turris Speculorum Romæ ſolemni, vel ſaltem ſimplici caſtitatis voto teneantur? pag. 307.

CONSVLTATIO CXCVIII.

An inter Religiones mendicantes debeatur præcedentia Religioni Prædicatorum? pag. 309.

CONSVLTATIO CXCIX.

An Equites Hieroſolymitani defuncti, idem dico de quibuſuis alijs Religioſis, poſſint irrequiſito Parocho, in cuius parochia decedunt, & abſque eius licentia ab alijs Equitibus deferri ad propriam Eccleſiam, ibique tumulari?

An id procedat, etiamſi elegerint ſepulturam in alia Eccleſia, quam propria, & ideo an diiudicandi ſint inſtar aliorum Regularium, qui ſepulturam eligere non poſſunt, ſed in propria Eccleſia ſepeliendi ſunt, etiamſi extra clauſtra decedant?

Et an iſti Equites deferri poſſint ad ſepulturam in curru clauſo, tam diu, quàm noctu, Parocho non comitante?

Et an frater Capellanus in Eccleſia dictorum Equitum poſſit miniſtrare Sacramenta laicis infirmis, qui ex cauſa æris alieni, vel delicti confugiunt ad domos annexas dictæ Eccleſiæ ita, vt etiam poſſint dictam adminiſtrationem intra ſepta præfatæ Eccleſiæ Parocho prohibere, licèt antea permiſſum fuiſſet Parocho confeſſiones dictorum infirmorum audire?

Et an hæc omnia procedant eodem modo, qui ſeruatur reſpectu Regularium, qui habent peculiaria priuilegia, cum dicti Equites ſint propriè Regulares, ſiue Religioſi? pag. 314.

CONSVLTATIO CC.

An Prouincialis, aliuſue Prælatus Regularis, ſiue eorum Vicarij ab ipſis deputati, pendente accuſatione, ſiue appellatione ſuper eorum electione, poſſint adminiſtrare, & gubernare ſuam Prouinciam? pag. 318.

CONSVLTATIO CCI.

An nouitiæ licita ſit reclamatio ad Prælatum Superiorem, quòd moniales illam non admiſerint ad profeſſionem? pag. 318.

CONSVLTATIO CCII.

An moniales traslatæ ex vno Monaſterio ad aliud, teneantur ſub nouo Prælato, ſiue Ordinario, cui perpetuò ſubijciuntur, nouam profeſſionem emittere? pag. 319.

CONSVLTATIO CCIII.

An liceat iurare per Sanctos?

Et an rectè per, & ad Sancta Euangelia iuretur? pag. 320.

CONSVLTATIO CCIV.

An, & quatenus Epiſcopo liceat hoſpitalia, ac cæteros locos pios viſitare, & ab eorum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere? pag. 321.

CONSVLTATIO CCV.

An prætenſio Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, vel Parochialis ſæcularis, quòd aſſociationi cadauerum, quæ ſepeliuntur in Eccleſiis Regularium, debeant intereſſe tot Presbyteri de ſuo Clero, quot Regulares, habeat aliquam iuris aſſiſtentiam?

Et quid ſi hoc ex ſynodo diœceſana, vel prouinciali, à Sede Apoſtolica confirmata, diſponatur?

Quidue

Digitized by Google

Index Conſultationum.

Quid uo ſi ex conſuetudine? Et utrum ad probandam huiuſmodi conſuetudinem concedenda ſit remiſſoria? pag. 324.

CONSVLTATIO CCVI.

De concionatoribus varia ad ornatum cap. 2. ſeſſ. 5. & cap. 4. ſeſſ. 24. de refor. Sacr. Concil. Trid. cum Sacrarum Congregationum declarationibus, rebus iudicatis, conſultis, atque decretis in hunc locum ſimul congeſtis? pag. 329.

CONSVLTATIO CCVII.

Iterum de filijs infantibus Paganorum, & Iudæorum, an nimirum extra periculum mortis liceat eos baptizare, quamuis eorum parentes conſentiant, non quidem certè, vt verè ſuſcipiant Sacramentum baptiſmi, ſed ob ſalutem corporalem, vt ſcilicet liberentur à periculo mortis, à vexatione dæmonum, & eiuſmodi, ſi ipſis parentibus reſtituendi ſint?
Quid verè in periculo mortis?
Quid etiam de adultis? pag. 339.

CONSVLTATIO CCVIII.

An Parochi, præter ſolitam eleemoſynam, cogere poſſint heredes eorum, qui ſepeliri volunt in Eccleſia Regularium, ad ſoluendum aliquid aliud?
An ijdem hæredes poſſint cogi ad ſoluendum Clericis ſæcularibus, cùm interſunt funeri occaſione cadaueris ſepeliendi in Eccleſia Regularium duplicatam eleemoſynam?
An ſicut pater in aliquibus locis ex conſuetudine eligit ſepulturam pro filio impubere, hoc idem poſſit mater, eo defuncto, vel abſente? Et quid de filijs naturalibus, ac ſpurijs? Item de adoptiuis, & arrogatis.
Et quid ſi ſuper materia contenta in primo, ac ſecundo dubio extaret conſuetudo immemorabilis, an ad illam probandum concedenda ſit remiſſoria? pag. 340.

CONSVLTATIO CCIX.

De ſalutatione à Concionatore Canonicis Cathedralis cum expreſſione tituli facienda. pag. 343.

CONSVLTATIO CCX.

An ſcripturæ publicæ, & apochæ in ditione Eccleſiaſtica ſint aſſeruandæ in Archiuo Apoſtolico, ſeu Communitatum, an verò in Curijs Epiſcopalibus? pag. 344.

CONSVLTATIO CCXI.

Res furtè ablatæ, quarum dominus non reperitur, ad quem ſpectent? pag. 344.

CONSVLTATIO CCXII.

An aqua roſacea, aliæque humores è floribus, herbis, frondibus expreſſis, ſudor, lacryma, vrina, ſputum, & id genus alia ſint apta materia baptiſmatis ſaltem in caſu neceſſitatis? pag. 345.

CONSVLTATIO CCXIII.

Vtrum in Eccleſia Cathedrali, quæ parochialis eſt, & vnica in Ciuitate, curam animarum ſub ſe habens, & ad hunc effectum retinet Curatos, qui ab Epiſcopo approbantur, ſed ſunt ad nutum Capituli amouibiles, quod Sacri Concilij Tridentini diſpoſitioni repugnare videtur, & huc uſque toleratum dicitur, quia Capitulum ipſum hac immemorabili poſſeſſione gaudet, debeat Epiſcopus, aut poſſit Vicariam perpetuam inſtituere? pag. 345.

CONSVLTATIO CCXIV.

An non obſtante deſignatione loci, & Eccleſiæ pro celebratione Miſſarum à tutore facta, liceat impuberi, maiori facto, locum alium, aliamque Eccleſiam dictæ celebrationi deſignare? Vbi aliqua de pubertate non iniucunda? pag. 346.

CONSVLTATIO CCXV.

An Parochi poſſint à Regularibus, præſertim Vrbis, nomine quartæ funeralis exigere medietatem omnium, & ſingulorum, quæ in funere, eiuſque occaſione deferuntur, efferunturque? pag. 347.

CONSVLTATIO CCXVI.

An liceat Regularibus ſepelire in ſuis Eccleſiis Confratres laicos, qui ſibi in illis ſepulturam non elegerint? pag. 350.

CONSVLTATIO CCXVII.

An de expoſitione cadaueris in Eccleſia parochiali, vel de funerali in eadem Eccleſia celebrato, debeatur quarta funeralis Eccleſiæ, in qua ſepeliri debet? pag. 351.

CONSVLTATIO CCXVIII.

An Patres Generales Ordinum in viſitando aliquam Congregationem reformatam debeant ſocios aſſumere ex eadem Congregatione reformata? pag. 351.

CONSVLTATIO CCXIX.

Quo pacto ſatisfactio Miſſarum in iudicio probari poſſit, etiam apud Tribunal Reuerendæ Fabricæ? pag. 351.

CONSVLTATIO CCXX.

An Epiſcopo ſternuenti Magiſtratus ſæcularis, vel Gubernator, qui adeſſe ſolent, quando ille celebrat Pontificaliter, ſalutem dicere teneantur, caput reuerenter detegere, atque inclinare, & officiosè cum eo agere? pag. 352.

CONSVLTATIO CCXXI.

An Epiſcopus poſſit totam Communitatem à carnium abſtinentia ſoluere in quadrageſimali ieiunio ob caritatem, vel penuriam piſcium? Vbi quibus in caſibus diſpenſare poſſit, & quo pacto? pag. 352.

CONSVLTATIO CCXXII.

Cum in decretis de celebrat. Miſſar. in §. Ad hæc prohibeatur, ne in poſterum onera perpetua Miſſarum ſuſcipiantur ſine ſuperioris ſæcularis, vel regularis licentia in ſcriptis obtinenda ſub pœnis ibi præſcriptis, quæritur; an acceptationes factæ ſine huiuſmodi licentia ſint nullæ, & inualidæ? pag. 353.

CONSVLTATIO CCXXIII.

An locatio caſalium diſtrictus Vrbis, atque eiuſmodi comprehendatur in extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. pag. 354.

An

Digitized by Google

CONSVLTATIO CCXXIV.

An Canonicis habentibus indultum iubilationis debeantur diſtributiones, quæ manualiter diſtribuuntur Canonicis proceſſionibus, ac diuinis officijs in nocte Natalis Domini, & in feſtiuitatibus titularis Eccleſiæ intereſſentibus?

An ipſis debeantur diſtributiones, quæ diſtribuuntur inter intereſſentes Capitulis, quales ſunt laudemia, quindennia, & huiuſmodi, non obſtante prætenſa conſuetudine, quòd non dentur infirmis?

An ÿdem participare debeant de diſtributionibus, quæ ob aliorum abſentiam Canonicis intereſsentibus accreſcunt?

An ſaltem pro tempore, quo perſonaliter inſeruiunt, participare debeant de huiuſmodi incrementis, prout alÿ interoſsentes participant?

An ipſis abſentibus dari debeant diſtributiones anniuerſariorum? pag. 355.

CONSVLTATIO CCXXV.

An, quatenus, & quouſque ex funere in aliena Eccleſia celebrato canonica portio, ſiue quarta funeralis Parocho debeatur? pag. 357.

CONSVLTATIO CCXXVI.

An acceptatio legatorum pro certo numero Miſsarum annualium, ad quarum celebrationem fructus relicti non ſufficiunt, & nomine Fabricæ S. Petri interpellantur legatarÿ, an velint illa legata acceptare, & ipſi reſpondent, ſe velle acceptare animo obtinendi reductionem, ſit de iure admittenda? pag. 358.

CONSVLTATIO CCXXVII.

An qui miſsam ſuſcipit celebrandam cum certa eleemoſyna, eamdenque Miſsam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committit, peccet mortaliter, muneri ſuo ſatisfaciat, & ad reſtitutionem teneatur? pag. 359.

CONSVLTATIO CCXXVIII.

Præſuppoſito, quòd Epiſcopus inceptam ordinationem die Sabbati ob promouendorum multitudinem eaqpſa die concludere non valens, continuato ieiunio die Dominico ſequenti ordinationes proſequatur, quæritur, an is Epiſcopus, qui etiam ex indulto Apoſtolico, quod vocant extra tempora, facultatem habet ordinandi Petrum in tribus feſtis diebus, valeat die Dominico ipſum Petrum in diaconum ordinare, quem præcedenti die Sabbati ad Subdiaconatum promouerat, & ſic ordinans in quas pœnas incurrat? pag. 360.

CONSVLTATIO CCXXIX.

An cultus funerum, & exequiarum fieri debeat iuxta qualitatem, & facultates defunctorum? pag. 361.

CONSVLTATIO CCXXX.

An, & quatenus ſit locus erectioni nouæ Parochialis Eccleſiæ, ac deputationi Vicarÿ in exercitio curæ animarum? pag. 363.

AD LECTOREM.

QVibus rationibus, quibuſque partium ſtudijs euius Operis auctor ducatur, vbicunque de Fori competentia Eeeleſiaſtici eum ſæculari, ſeu de Eccleſiaſtica immunitate, & illue ſpectantibus ſcribit, non fuit opus te admonere, Candide Lector. Facillimè etenim id & lectura animaduertes, & ni fallor tam ſcribentis genium, & ſtatum, quàm temporum neeeſſitatem, ſeu mauis eorruptelam agnoſees; Cæterùm ne imprimendi operis permiſſu, quæ continentur approbari, aut ad Fori praxim, aut quocumque alio modo exiſtimares, permittendum fuit eò impreſſorum duntaxat rationibus, & mereaturæ id datum fuiſſe, ac ſi id ageretur non deeſſe celeberrimos Doctores, ſolidaſque doctrinas, quibus Principibus, & Magiſtratibus, eontra nouarum opinionum ſectatores, ſua iura probè conſtent.

D. IA-

D. IACOBI PIGNATELLI
CONSVLTATIONVM CANONICARVM.
Tomus Quartus.

CONSVLTATIO I.

An, quatenus, & in quibus caſibus liceat pluries in eadem die celebrare Miſſæ ſacrificium, quinam illi ſint, & qua pœna, & à quo Iudice puniendus qui pluries in die abſque neceſſitate celebrat, etiamſi delinquens ſit Regularis? Vbi aphoriſmi aliquot ad rem, alijque remiſſiuè.

1 CERTVM eſt, nullam eſſe de Iure diuino prohibitionem pluries in die celebrandi, cum nullibi hoc ius reperiatur, aut ſcriptum, aut traditum, vt proinde antiquitus pluries in eadem die Sacerdos celebrabat, teſte Vualfrido Strabone, qui obijt anno 849. in libro, quem inſcripſit *de reb. Eccleſ. cap.* 21. vbi teſtatur, ſe habuiſse ex relatione virorum fide dignorum, quod Leo Papa ſepties, vel nouies in eadem die obtulerit ſacrificium, & concludit, quod quiſque in ſuo ſenſu abundet; ſed prohibitionem eſſe tantum de Iure Eccleſiaſtico, ex quo, ſecluſa nocte Natiuitatis Domini, & priuilegio Apoſtolico, nemini quacunque dignitate præfulgenti licet, niſi ſemel in die celebrare, atqueadeò peccaret mortaliter qui extra caſus permiſſos pluries in die celebraret. Ita docent Gloſſ. *in cap. ſufficit de conſecr. d.* 1. & *in cap. conſuluiſti de celebr. miſſ.* D. Thom. 3. *p. q.* 83. *art.* 2. *ad* 1. ibique Vaſquez *diſp.* 233. *cap.* 5. *num.* 42. ac Suarez *diſp.* 80. *de Euchar. ſect.* 3. omneſque communiter.

2 Deſumitur ex dictis *cap. ſufficit, cap. conſuluiſti, & cap. Te referente eod. tit. de celebr. miſs.* quibus in textibus continere hanc prohibitionem ex veriori docent idem D. Th. *d. q.* 83. *art.* 2. Vaſquez *diſp.* 232. *cap.* 5. *num.* 43. & *Suar. loc. alleg.* alijque. Quia omnes hi textus continent reſponſionem factam interrogationi, an liceret eidem Sacerdoti pluries in die celebrare, & reſponſio in omnibus eſt, quod debet ſufficere celebrare vnam Miſſam. Verbum enim *ſufficit* importat taxationem ita, vt oratio per ipſum reddatur taxatiua vnius Miſſæ iuxta ea, quæ de verbo *ſufficit* tradunt Gloſ. *in cap. ſtatutum verſ. Canonicis de reſcript. in* 6. ibique Gemin. & Abb. *in cap. fin. num.* 3. *de ſponſal.* & Roman. *in l. cum mulier ff. ſol. matr.* Et cum hæc reſponſio ſit inſerta in corpore iuris, habet vim legis obligantis iuxta qualitatem materiæ, vt elicitur ex *can.* 1. *d.* 19. & ex *can. Sancta Romana d.* 15. & *ex l.* 1. *ff. de conſtit. Princip.* ideòque, cum materia ſit grauis, obligat ſub peccato mortali.

3 Caſus autem præcipui, in quibus licet pluries in die celebrare cenſentur ab authoribus paſſim, nominatim verò à Paſqualigo *de ſacrif. nou. leg. à q.* 371. Præter illos caſus permiſſos in celebrantem pluries in die abſque legitima causa nullibi in iure conſtituta eſt aliqua pœna, ideòque pœnam huius delicti eſſe arbitrariam, docent Diaz *in pr. crim. cap.* 35. *num.* 2. Menoch. *de arb. caſ.* 407. *num.* 51. Genuen. *in pr. Neap. cap.* 64. *num.* 2. Mirand. *in manual. tom.* 1. *q.* 40. *ar.* 8. *concl.* 2. Vaſquez *d. diſp.* 232. *cap.* 5. *num.* 48. Poſſeuin. *de offic. Cur, cap.* 2. *num.* 7. Filliuc. *tr.* 5. *cap.* 4. *q.* 6. *num.* 109. Barthol. ab Angel. *dialog.* 5. §. 225. & 228. Bon. *diſp.* 4. *de Sacram. q. vlt. pun.* 7. §. 5. *num.* 10. & Chartar. *in dec. crim.* 25. *num.* 9. Et ideò non eſt ad hanc, vel illam ſpeciem determinata, & proinde ſufficit, quod in vna ſpecie ſit proportionata delicto. Nam cum in arbitrarijs ſit habenda ratio perſonæ, quæ eſt punienda, vt obſeruat Bartol. *in l. ſi ſocietatem §. arbitrorum n.* 28. *ff. pro ſoc.* poteſt Iudex ſi qualitas perſonæ ita exigat, imponere pœnam pecuniariã, quæ licet carior, eſt tamen minor qualibet pœna corporali, licet leui, *l. in ſeruo ff. de pœn.* Bartol. *in l.* 1. *in fin. ff. de pœn.* Menoch. *de arb. q.* 90. *n.* 39. præſertim quia poteſt ſuum arbitrium moderari, vt patitur ſubiecta materia, Roman. *conſ.* 376. *num.* 5. Dec. *in l. ſi fugitiui num.* 93. *C. de ſeru. fugit.* & alij cum Gloſ. *in l. eas cauſas ff. de cond. & demonſtr.*

Quoniam autem hoc facinus à populo exiſtimari ſolet grauiſſimum, idque vt plurimum auaritiæ causa à pauperibus, & imperitis Sacerdotibus perpetratur, ideò non debent Iudices leue illud iudicare, ſed debent inferre pœnam accommodatam delicto, conſideratis prius diligenter facti notorietate, populi ſcandalo ac perſonæ delinquentis moribus, cauſa, ſiue motiuo, quo motus fuit ad delinquendum, præcipuè ſi pro pecunijs, vt ait textus *in d. can. ſufficit de conſecr. d.* 1. ſi ſemel, aut pluries hoc delictum commiſerit, ſi non ieiunus, quod ſæpius accidit, quia malitioſè hoc delictum committentes, ſumunt ablutionem, ne ſe prodant, ac proinde grauius erit puniendus, quia committit duplex delictum, alterum contra præceptum non celebrandi, niſi ſemel in die, & alterum non celebrandi, niſi præmiſſo ieiunio naturali, quod eſt grauius, quia ſtrictius obligat, vt ex eo conſtat, quod Doctores, excepto quando agitur de complendo ſacrificio, quod per inchoantem compleri non potuit, in rariſſimis caſibus, aut in nullo conceditur poſse celebrari à non ieiuno, alijſque circumſtantijs, quæ augere, vel minuere poſſunt qualitatem delicti. 4

Quare huiuſmodi delinquentem aliquando punitum fuiſſe pœna pecuniaria, locis pijs applicanda, & ſuſpenſione à celebratione Miſſarum ego teſtis ſum. Interdum verò exilio cum pœnitentijs ſalutaribus. Quandoque carcere. Sæpè omnibus prædictis ſimul iuxta perſonæ, factique qualitatem, & ſcandalum. Non rarò etiam pœna grauiori, nempè triremium, ſi perſonarum qualitas, delicti multiplicatio, ac perſeuerantia, populique offenſio, ac exemplum pœnæ, vt alij Sacerdotes abſtineant, id requireret. Pœna tamen carceris frequentior eſt in caſu, quo ſemel tantum deliquerit, prout ſemel tantum præſumi- 5

tur

Digitized by Google

tur in hoc crimen Sacerdotem incidiſſe, vt de praxi refert Vincent. de Franc. *dec.317. num.4.* Gabal. *caſ.145. & 142. num. 1.* Guazzin. *defenſ. 2. cap.2. num. 18.* Giurb. *conſ.32. num.21. & conſ.47. in fin.* Capyc. Latr. *dec.172. num.22.* Et hæc pœna, ſtante facti notorietate, imponi ſolet conuicto, vel confeſſo ad textum *in l.fin. C.de prob.* Fario. *q.84. num.1.* & præcipuè ſi ſemel dumtaxat deliquerit, nec confeſſio ſufficiens adducatur, ſed ex diligentia Iudicis inducta, nec cauſa delinquendi appareat, & à reo aſſignata inuerisimilis reddatur, delictum ob auaritiam commiſſum cenſetur, & propterea inuerisimile, ac ferè difficile redditur, quod ſemel omnino pro lucro tenuis eleemoſynæ voluerit, tam graue crimen inquiſitus commitere, & tanto periculo animæ & corporis ſe exponere, vt conſiderat Decian. *reſp.4.* cui inuerisimilitudini non valet reſponſio, quod tunc inceperat pluries celebrare, ſi duobus, vel pluribus antea, vel poſtea nunquam id præſumptum fuit.

6 Atque hinc ſiquis ſemel ac iterum in eadem die celebraret, putans bona fide ex aliqua iuſta cauſa id ſibi licere, & ſi reuera non liceret, niſi tamen conſtaret, quod malitiosè ſe geſſerit, poterit dimitti cum aliqua pœnitentia ſalutari, quia cùm proceſſerit ex bona fide, non habet locum pœna, *l.ſi ſeruum, §.Prætor ff. de acquir. hæred.* & notat Crauet. *conſ.8. num.31.*

7 Quod ſi ſcandalosè eadem die miſſam iterans, eſſet de hoc crimine diffamatus, eſſet irregularis aliquo modo impropriè, quatenus ratione ſcandali celebrare non poſſet licitè ob infamiam facti. Si autem eſſet ſententia Iudicis condemnatus, quod malitiosè, ſeu dolosè celebraſſet, id eſt non ex ignorantia, putat Theſaur. *de pœn. Eccl. v. Miſſa cap.5. num. 4.* eum effici infamem infamia iuris, & conſequenter irregularem verè ac propriè, quia damnatus de crimine publico eſt iure notatus infamia, *l.1. §. qui in iudicio, ff. de his, qui not. infam. can. infames §. porrò 3. quæſt.7.* Hoc autem crimen eſt publicum, quia omnis grauis iniuria contra Religionem eſt crimen publicum, vt per Clar. *in pr. quæſt.1.* Et quia de iure canonico omne crimen, dolum continens, eſt crimen publicum infamans lata ſententia condemnatoria, Angel. *in ſum. v. crimen. quæſt.6.* Syluest. *eod. v. quæſt.3.* Caſtr. *de iuſt. hæret. punit. cap.9. poſt princ.* Aret. *inſtit. de ſuſpect. tut. §.ſuſpectus,* Gloſ. *in d. Can. infames,* & Sanch. *in opuſc. lib.6. cap.3. dub. 6. num.14.*

8 Denique ſi eſſet condemnatus, quod bis vna die celebraſſet ob lucrum, ſeu eleemoſynam acquirendam, vt communiter contingit, tunc multò certius cenſeretur notatus infamia iuris, & irregularis effectus ratione vitij ſimoniæ, quod eſt grauiſſimum, vt per eundem Theſaur. *loc. alleg.* Vnde Genuenſis *in pr. d. cap.64. in addit.* ait, eo caſu grauius eſſe puniendum, ſcilicet pœna triremium. Et hac quidem pœna damnatus incurrit hoc titulo ſpecialiter pœnam infamiæ, & conſequenter irregularitatem ex genere pœnæ in cauſa famoſa, ſicut olim damnati in metallum, vel deportati, & remanet infamis, etiam à triremibus poſtea liberatus peracto tempore per *l. ad tempus C. ex quibus cauſ. infam. irreg.* Et quamuis Salzedus ad Diaz *in pr. crim. Can. cap.146. in fin.* dicat cum ijs ſolere aliquando diſpenſari, ipſe tamen Theſaur. *in cit. loc.* non putat poſſe Epiſcopum in hoc caſu diſpenſare, quia hoc ſacrilegij crimen, vel etiam ſimoniæ, eſt grauius adulterio, ideòque Epiſcopus non poteſt diſpenſare *per cap. & ſi Clerici, §. de adulterijs de Iudic.* Abb. *in cap. Cum te num. 15. de re iud.* Diaz. *in pr. cap.88. num.4.* & Vgolin. *de irregul. cap.6. §.5. num.3.*

9 Iudex autem tam ratione delicti, quàm delinquentis regulariter eſt Epiſcopus, etiamſi delinquens ſit Regularis vigore decreti S. Concilij Trid. *de obſeru. & euit. in celebr. Miſs. ſeſſ.22.* cùm in hoc delicto intercedat abuſus, qui ſaltem ex dicto decreto, reducitur ad auaritiam, vel ſcandalum, atque adeò poteſt reus, etiamſi ſit Regularis, ab Epiſcopo puniri. Dixi regulariter Epiſcopum eſſe Iudicem huius delicti. Nam poterit interdum veſtiri aliqua circumſtantia, quæ faciat ipſum ſapere hæreſim, in quo caſu puniendum eſt à S. Tribunali Inquiſitionis, cuius praxis in hoc, & ſimilibus ſeruanda, vt ſi Sacerdos non ieiunus ſecundo, vel tertio in eadem die celebrauerit, reddatur ſuſpectus de hæreſi, eo quod facto approbare videatur hæreſim recentium hæreticorum aſſerentium Euchariſtiam ſumere poſt ſuſceptum cibum conſultius eſſe, vt videre eſt in Luteri libello *de abrog. Miſs. priu.* vti refert Chlitou. *lib. 2. de offic. Miſs.* contra Luter. *cap. 20.* ac proinde ob huius hæreſis ſuſpicionem ab Inquiſitoribus fidei puniri poterit, vt per Alphonſ. de Leon. *de offic. & poteſt. Confeſ. reſol. 22.* & Traſmier. *lib.3. de polygam. quæſt.2. num. 55.* Secluſa tamen hac, vel huiuſmodi alia circumſtantia, cum delictum ſit ſolum contra ſimplicem prohibitionem Eccleſiæ, ideòque malum, licet ex ſe ſit aliquid licitum ex obiecto, non poteſt per ſe generare aliquam hæreſis ſuſpicionem, atque adeò pertinebit ad Epiſcopum.

Aphoriſmi, Non permittitur celebrari Miſſa ſuper nauibus, & negatur etiam magnis Principibus, vt celebrari poſſit ſuper triremibus. In ingentibus tamen nauibus Indicis audio celebrari, vt puto ex peculiari indulto propter immanem nauigiorum molem. 10

Illam celebrare non poſſunt rei S. Officij pendente cauſa, licet ſint habilitati à carceribus, & retineantur domi, vel in aliquo monaſterio loco carceris. 11

Poteſt celebrari coram Principibus hæreticis, ad fidem catholicam conuerſis, præſentibus vxoribus, filijs, & alijs familiaribus hæreticis ſibi notis, dummodo non adſit ſcandalum, & non ſint nominatim excommunicati. 12

Illam celebrans ritu latino idiomate græco poteſt tolerari ex ignoratione linguæ latinæ, vel ex alia cauſa. 13

Celebrans Miſſam, vel ſacramentaliter abſoluens, cum Sacerdos non ſit, fit ſuſpectus de hæreſi, & cogendus ab Inquiſitore abiurare de vehementi, & degradatus tradendus eſt Curiæ ſeculari puniendus, quod importat pœnam mortis ex Conſtitutionibus Pauli IV. Gregorij XIII. Clementis VIII. & Vrbani VIII. quæ incipit Apoſtolatus officium, in qua declarauit, eas pœnas procedere, etiam in minoribus vigintiquinque annis, maioribus tamen viginti annis. Vnde ſequitur, quod cùm hoc ſit crimen depoſitione dignum, ſi fuerit notorium de iure, vel de facto, reddit ipſo iure infamem, & irregularem. 14

In Regnis Valentiæ, & Cathaloniæ conſuetudo, ſiue potius corruptela, irrepſit, vt in die commemorationis fidelium defunctorum quilibet Sacerdos celebrare poſſit tres miſſas pro animabus defunctorum. Id habuit originem à quodam viuæ vocis oraculo Iulij Papæ Tertij, dato Cardinali Compoſtellano. 15

Diaconus, vel Subdiaconus Miſſam ſæpiùs celebrans, & confeſſiones audiens, ſi ſpontè compareat, poteſt inhabilitari ad ordinem presbyteratus ſuſcipiendum, & ſuſpendi perpetuo ab executione ſuorum ordinum. 16

Inſeruiens celebranti non Sacerdoti, quem ſcit eſſe talem, poterit torqueri ſuper intentione, abiurare de vehementi, damnari ad triremes per quinquennium, ac ſuſpendi perpetuo à munere inſeruiendi Miſsæ. 17

Qui in Miſsa adhibet hoſtiam, vel particulam prius conſecratam; illamque iterum conſecrando eleuat, & aſſumit, punitur in S. Officio. 18

Nobilibus catholicis inter hæreticos poteſt aliquando concedi, vt habere poſſint domi ſuæ altare priuatum, & diſpenſari cum presbytero pro Miſſa celebranda, vt in habitu laicali manere poſſit. 19

Reliqua paſſim obuia vide apud Souſam in *aphoriſm. lib. 1. cap.32.* & apud alios.

Digitized by Google

CONSVLTATIO II.

An Clericus, qui non habet qualitates requiſitas à S. Concilio Trid. cap. 6. ſeſſ. 23. de ref. ita priuetur fori priuilegio, vt etiam ſubijciatur legibus, conſtitutionibus, ſtatutis, ac conſuetudinibus laicorum?

1 PRo affirmatiua ſententia primo militare videtur, quod forum ſortiri eſt legibus, ac ſtatutis illius loci ſubijci. Nam à pari procedunt forum ſortiri, & ſtatutis ligari, vt notaut Gloſſa, & Doctores *in cap. Quod Clericis de for. comp.* Innoc. ac cœteri *in rubr. de conſuet.* Soccin. *in cap. licet ratione num.* 45. pariter *de for. comp.* Dec. *conſ.* 285. *num.* 9. vbi communem Alex. *conſ.* 157. *num.* 15. *& conſ.* 150. *nu.* 3. Gozad. *conſ.* 49. ac alij, nominatim Soccin. ſen. *conſ.* 129. *num.* 3. *vol.* 1. vbi hoc multis rationibus comprobat. Clericus autem, qui non habet qualitates S. Concilij Tridentini ſortitur forum laicum, atque adeò ipſe quoque legibus, conſtitutionibus, ſtatutis, ac conſuetudinibus illius loci ſubiectus eſt.

2 Deinde Clericus, qui dum erat laicus, iniuit contractum, ligatur ſtatuto, conſuetudine, ac lege laicorum reſpectu illius contractus ita tamen, vt ſit iudicandus ſecundum illud ius in foro Eccleſiaſtico, vt per Io. Andr. *in cap. ſine culpa de reg. iur. in* 6. Abb. *in cap. Eccleſia S. Mariæ num.* 25. *de conſtit. & in d. cap. Quod Clericis num.* 39. *de for. comp.* Roland. *conſ.* 57. *num.* 24. *& ſeq.* Blanc. *in tr. de comprom. num.* 32. Atqui Clericus, qui non habet qualitates requiſitas à Tridentino, habetur tanquam laicus, vt innuit Innoc. *in cap.* 1. *de apoſt. num.* 3. & tenet Capyc. *dec.* 161. *n.* 2. ac proinde alligatur legibus, ac ſtatutis laicorum.

3 Poſtremò, quia non poteſt aliquis legibus ac ſtatutis ſubijci, niſi ſit iuriſdictioni, & foro ſubiectus. Nam condere leges eſt actus iuriſdictionis. Igitur è contra qui non eximitur à iuriſdictione laica, non eſt cur cenſeatur ab eius legibus exemptus. Et ideò Clericus non gaudens priuilegio fori ex defectu qualitatum Tridentini, conſequenter non gaudet exemptione à legibus. Id, quod videtur ſentire Suarez in *Reg. Angl. lib.* 4. *cap.* 27. *n.* 15., ac Thom. Delbene *de immun. cap.* 1. *dub.* 4. *num.* 13.

4 At nihilominus negatiuè reſoluendum cenſeo ex hiſce rationibus. Primò quia aliud eſt priuilegium exemptionis à foro ſeculari, aliud priuilegium libertatis à legibus, ſtatutis, & conſtitutionibus laicorum. Primum importat exemptionem dumtaxat à iudicijs, ſiue à Tribunali Iudicis laici tam in cauſis ciuilibus, quàm in criminalibus, & habetur *in auth. ſtatuimus C. de Epiſc. & Cler.* ibi: *Statuimus, vt nullus Eccleſiaſticam perſonam in ciuili, vel criminali trahere ad iudicium ſeculare præſumat*, *in auth. vt Clerici apud proprios Epiſcopos*, *in can. conſulendum* 28. *d. can. denique* 96. *d. can.* 1. *& per tot.* 11. *q.* 1. *in cap. Clerici in princ. in cap. Etſi Clerici, & in cap. qualiter de iudic. in cap. nullus*, *in cap. ſi diligenti, & in cap. ſignificaſti de for. comp.* ad quos textus Doctores omnes ſuffragantur, & habetur expreſsè *in cap. nouerit, & in cap. grauem de ſent. excom. & in can.* 15. *Bulla Cœnæ Domini*, in quo excommunicantur trahentes perſonas Eccleſiaſticas coram ſe ad ſuum Tribunal, ſeu forum, Audientiam, Cancellariam, Conſilium, vel Parlamentum præter iuris canonici diſpoſitionem. Et propterea forus appellatur, in quo iudicia publicè exercentur, vt probat Iſidor. in lib. Etymol. cuius tranſcripſit verba textus in *cap. forus de verb. ſignif.* vnde fori ius *l.* 8. *qui ſatiſd. cog.*

5 Secundum importat libertatem à legibus, à ſtatutis, ordinationibus, conſtitutionibus, pragmaticis, ac quibuſcunque alijs decretis in genere, vel in ſpecie ex quauis cauſa, vel quouis quæſito colore, ac etiam prætextu cuiuſuis conſuetudinis, aut priuilegij, vel alias quomodolibet libertas Eccleſiaſtica tollitur, ſiuè in aliquo læditur, vel deminuitur, aut alias quouis modò reſtringitur, ſiuè Romani Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ, ac quarumcunque Eccleſiarum iuribus quomodolibet directè, vel indirectè, tacitè, vel expreſsè præiudicatur. Quod habetur *in cap.* 1. *& per tot. d.* 10. *in can. benè quidem cum ſeqq.* 96. *d. in cap. quæ in Eccleſiarum, in d. cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit. in auth. caſſa, C. de ſacroſ. Eccleſ.* ac præſertim *in d. Can.* 15. *Bullæ Cœnæ*, ad quos locos Doctores item omnes, & præcœteris Abb. *in d. cap. Quod Clericis de for. comp. & in d. cap. Eccleſia S. Mariæ*, vbi exactiſſimè hanc materiam proſequitur in repetitione ſua *num.* 26. *&* 37. *cum ſeq.* Et hæc libertas à legibus, & ſtatutis laicorum Principum dicitur libertas comparatione obligationis, qua cœteri hominum titulo ſubiectionis eiſdem tenentur.

Sunt igitur priuilegia diuerſa, & ſeparata. A diuerſis 6
autem & ſeparatis non fit illatio, *l. Papinianus ff. de minor.* cùm vulgo alijs. Et ideò, licet Clericus, qui caret S. Concilii requiſitis, fori priuilegio priuetur, non tamen habemus vnde etiam priuetur alio priuilegio clericali libertatis à legibus, ac ſtatutis laicorum præter id quod ſtatuit idem Tridentinum, quod non eſt in conſequentiam ad alia priuilegia trahendum, maximè cum ſit odioſum, atque adeò reſtringendum.

Hinc vbi Sacri Canones alia priuilegia volunt auferre, 7
id exprimunt, vt *in cap. vn. de Cler. coniug. in* 6. quod confirmat Trid. *eod. cap.* 6. *ſeſſ.* 23. *de ref.* vbi expreſſit Clericos coniugatos nullis alijs Clericorum priuilegijs gaudere, præter Canonis & fori, & his tantum ſeruatis quibuſdam conditionibus. Eas autem conditiones pro ſolo priuilegio fori expreſſit.

Vnde, quod Clerici his requiſitis deſtituti gaudeant pri- 8
uilegio Canonis, & immunitatis à vectigalibus tradunt Molina, Auila, Clarus, Leſſius, Malderus, Garzia, Comitolius, Bellettus, Diana, Torreblanca, Suarez, Poncius, Palaus, & alij, quos adduxi *tom.* 3. *conſul.* 7. *num.* 79. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 5. *num.* 6. *& ſeqq.* vbi refert declarationem S. Congregationis Concilij, in qua declaratur *in d. decreto cap.* 6. *ſeſs.* 23. non auferri priuilegium Canonis, tanquam diuerſum à priuilegio fori, de Marinis *reſol. quotid. cap.* 47. *n.* 7. *cum ſeqq. p.* 2. Fagnan. *in cap. peruenit num.* 14. *&* 15. *de immun. Eccleſ.* & declarauit S. Congregatio Immunitatis in Firmana 10. Septembris 1629. & in Aſſiſien 26. Iunij eiuſdem anni, ac alibi, Clericos, qui non habent requiſita Tridentini non priuari priuilegio Canonis, exemptionum, &c. ſed ſolo priuilegio fori, & gaudere priuilegio *l. Presbyteros C. de Epiſc. & cler. & l. Sacroſancta* 33. *eod. tit.* firmat Sanchez *in decal. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 35. ac priuilegio *cap. Odoardus* tradit Gallet. *in marg. v. Clericus*, Barbuſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. p.* 2. *cap.* 12. *num.* 32. de Marinis *loc. cit.* & S. Congregatio Concilij apud ipſum *num.* 10. & in nullius 4. Maij 1619. quibus adde quæ adduxi *loc. alleg. num.* 87. *& ſeqq.* Quidquid de his omnibus dixerit Rota in Romana teſtamenti 26. Nouembris 1668. coram Priolo §. pariter non aduerſatur, confirmata 4. Aprilis 1672. coram Bottemontio, & 12. Decembris eiuſdem anni, & 16. Ianuarij 1673. coram eodem. Vnde cum habeamus in hac re declarationes S. Congregationis Concilij, ad quam pertinet illud interpretari, eæque ſint tanquam leges, illas proſequi debemus, non autem deciſiones Rotæ, quæ ſemper & ipſa veneratione eſt illas proſequuta.

Secundò probatur ex ratione certa, & lumine naturæ 9
nota. Quia lex non poteſt ferri, niſi ab habente iuriſdictionem, atque adeò non poteſt obligare, niſi ſubditos, vt notat D. Thomas 1. 2. *q.* 96. *ar.* 5. & deſumitur ex *cap.* 2. *de conſtit. in* 6. *& ex l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud.* Nam lex debet dirigere in finem, quem intendit. Ille autem ſolus, qui habet iuriſdictionem poteſt dirigere. Vnde nec Pontifex poteſt ſuis legibus obligare Infideles, quia non habet poteſtatem ſuper illos, cùm non ſint de grege Chriſti iuxta illud 1. *Cor.* 15. *de his, qui foris ſunt, quid ad nos*; & habetur *in cap. gaudemus de diuort.* Neque Imperator poteſt ferre leges pro Regnis ſibi non ſubiectis, ſicut nec quilibet alius Princeps defectu iuriſdictionis, & ſubiectionis in populis, quæ requiruntur ad poteſtatem legiſlatiuam, vt notant Doctores *in l. Imperium ff. de iuriſd. omn. iud. & in d. cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit. ac in cap. ſolitæ de maior. & obed.* Cùm igitur leges & ſtatuta ferantur à Magiſtratu ſeculari, tanquam à capite Communitatis laicæ, quia ſuper ipſam tantum habet iuriſdictionem, & ideò cum obli-

Digitized by Google

gatio legis, & ſtatuti non plus ſe extendat, quàm ſe extendit extra Communitatem, cui tamquam caput non præeſt Magiſtratus. Clerici autem etſi non gaudeant priuilegio fori, non ſunt de communitate laicali, neque ſunt illius Magiſtratui ſubditi, ſed ratione characteris ſubduntur ſuo Epiſcopo, *cap. contingit 1.* vbi Gloſ. & Doctores *de ſent. excom.* & donec non fuerint hoc priuilegio priuati ſeruatis ſeruandis, ſiue ab homine, ſiue a lege, ſemper remaneot ſubiecti iuriſdictioni, ac legibus Eccleſiaſticis, vt firmat Garz. *de benef. par. 2. cap. 2. n. 16. & ſeqq.* Et ideo obligatio legis, ac ſtatuti ſæcularis, cum ſe non extendat extra Communitatem, ac ſuos ſubditos, non ſe extendet ad Clericos. Quia non ſolum ſunt alterius Communitatis, ſed etiam in alio ordine ac ſtatu, in quo ſecundum peculiares leges diriguntur, non poteſt lex ſæcularis ſe extendere ad ipſos, quia tamquam actus iuriſdictionis non poteſt extendi extra ſpheram eiuſdem iuriſdictionis, neque ad aliam Communitatem, cuius Epiſcopus non ſit caput,

10 Tertiò denique probatur per reductionem ad inconueniens, quod in iure vetandum ſtatuit legiſlator *in l. pen. poſt princ. ff. de impenſ.* & ab omni diſpoſitione remouendum eſſe ſanxit Pontifex *in Clem. 2. de magiſtr.* Si enim Clerici non habentes requiſita S. Concilij Trid. ſubijcerentur etiam legibus Laicorum, vtique ſubijcerentur eorum iuriſdictioni, atque adeò poterunt eorum bona collectati, in eorum perſonas violentæ manus inijci abſque metu excommunicationis, ad munia perſonalia, etiam ſordida cogi, vt maximè enim mulctæ, & collectæ aliud non ſunt, quam ipſa iuriſdictio *arg. l. 66. in fin. de iur. dot. & l. 8. §. fin. de perm. & com. rei vend.* Et imponuntur ratione iuriſdictionis in perſonas *l. vn. ff. ſi quis ius dic. non obtemp. l. nulli 27. §. quod ſi in via C. de Epiſc. & Cler. l. vectigalia C. de vectigal. & c. ſi tributum 11. q. 1. c. illud 10. q. 3. c. tributum 23. q. 8.* Bartol. *in l. vn. C. de mulier.* quem ſequitur Alex. *in l. 4. §. acter. ff. de re iud.* & alij communiter. Quæ omnia pugnant cum relatis declarationibus Sacrarum Congregationum, quæ Clericos dicta requiſita non habentes ex decreto Tridentini ſolo priuilegio fori priuari declararunt, non autem alijs priuilegijs clericalibus, vt dictum eſt. Vnde cum Princeps neque in perſonas, neque in facultates Clericorum vllam habeat iuriſdictionem, per ſe manifeſtum eſt, nullam ei competere facultatem obligandi ſuis legibus, & ſtatutis Clericos, niſi in eo tantum, quod ipſi conceſſum eſt à ſacris Canonibus, & ab ipſo S. Concilio Tridentino. Non autem in hac ſpecie, eſt ipſi conceſſum, niſi quod Clericus poſſit conueniri in eius foro, non autem quod ſit illi ſubditus, eiuſque legibus, ſtatutis, conſtitutionibus ac conſuetudinibus ſit adſtrictus.

11 Non obſtant quæ contra deduximus. Forum ſortiri, & legibus loci alligari paria quidem ſunt in ſubiecto capaci, non autem in ſubiecto incapaci qualis eſt Clericus, In ſubiecto enim capaci ſubiectio in ordine ad iuriſdictionem eſt voluntaria, ſicut eſt voluntaria habitatio in hoc, vel in illo loco, & ideo non poteſt conſurgere, niſi ex quodam tacito contractu partium, quo vna alteri ſe ſubijciat, tradens ſe ipſius iuriſdictioni, & acceptetur ab alia. Clericis autem hæc ſubiectio, licet eſſet ipſis voluntaria, non eſt permiſſa, quia non poſſunt prorogare ex ſuo contractu iuriſdictionem laicalem per textum *in cap. ſi diligenti de for. comp.* atque adeò non poſſunt ſe ſubijcere alienæ iuriſdictioni, niſi quo ad ea, quæ ex iuris Canonici diſpoſitione permiſſum eſt. Non eſt autem permiſſum, niſi quod ſubijciantur quoad forum, non autem quoad alia, in quibus non ſunt ſubditi, Itaque obiectio locum habet in eo, qui poteſt fieri ſubditus, ſecus autem in Clerico, qui nullo modo eſt ſubditus Principi laico. Aliud enim eſt forum ſortiri, & aliud ſubditum eſſe, vt exquiſitè obſeruat Gail, *de pignorat. cap. 15. v. 6.* docuitque Dec. *conſ. 284. nu. 9.* Gozad. *conſ. 49. num. 13.* Alex, *conſ. 157. nu. 3. cum ſeq. vol. 1.* Ex quo ſequitur quod Clericus non ſubijcitur totaliter iuriſdictioni laicali, quia talis ſubiectio non habetur, niſi ex incorporatione totali ad communitatem ſæcularem, quæ fieri nequit abſque priuatione, vel renunciatione Clericatus. Neque ſubiectio in re aliqua ad cæteras extendi debet, cum ſit odioſa, neque à Tridentino extenditur. Si enim voluiſſet extendi, non aſſignaſſet caſum particularem, in quo eiuſmodi Clericus eſt ſubiectus,

Præterea id eſt intelligendum de legibus, ſtatutis, & conſuetudinibus fori, quem quis ſortitur. Et ita Clericus, qui non gaudet priuilegio fori, ligatur legibus fori ſæcularis in ijs, quæ concernunt litis ordinationem, quia Tridentinum conſentiens, quod ibi cauſæ agitentur, cenſetur velle, quod agitentur ſecundum modum illius fori, vt per Gloſ. *in d. cap. quod Clericis de for. comp.* quam adducit Butr. Imol. Abb. & Gemin, *in d. cap. Eccleſia S. Mariæ de conſtit.* & Io: Andr. *ſuper rubr. de Conſtit.* & Canoniſtæ omnes, Siue vt voluit Abbas *in d. c. quod Clericis de for. comp.* ex ea ratione, quod ideo in ordinatiuis attenditur lex, vel conſuetudo fori, in quo cauſa verſatur, etiam contra Clericos, quia eo caſu conſuetudo non concernit perſonam, ſed cauſam, quæ ſubijcitur illi foro, ſiue, vt placuit Raphaeli Comen, *conſ. 139.* quod ſicut qui naſcitur in loco, ſubijcitur legibus illius loci *l. origine C. de municip. & orig. lib. 20.* ſic cauſa, quæ naſcitur in vno foro, debet tractari legibus illius fori. Siue denique ex eo, quod probatur Felino *in d. cap. S. Mariæ col. 16. de conſt,* quia lex Canonica conſentiens, quod cauſa agitetur coram Iudice ſæculari, ex quo diſpoſuit, quod actor ſequatur forum rei, *cap. cum ſit generale de for. comp.* cenſetur etiam velle, quod agitetur ſecundum modum illius iudicij. Idque etiamſi lex ſæcularis dans formam proceſſui, vel ordinatiuis iudicij in ſpecie loqueretur de Clericis. Quia tunc exprimitur in ſtatuto id, quod à iure diſponitur, & permittitur quod alias prohibetur per text. *in cap. ſignificaſti de elect.* & tradunt Doctores poſt Gloſ. *in cap. ad audientiam 2. de reſcript.* Qua ratione reſpondetur obiectioni, quæ fieri poteſt *ex d. cap. Eccleſia S. Mariæ,* vbi dicitur, quod ſtatutum, loquens in ſpecie de Clericis, vel de Eccleſijs, non valet, etiamſi commodum ipſorum concernat. 12

[Et idcircò Epiſcopus contra Clericos contumaces, vel contra ſæculares, qui in eius tribunali vti contumaces condemnari debent, tenetur ſeruare Conſtitutiones Principis ſæcularis, cum huiuſmodi Conſtitutiones nihil aliud continent, quam ordinem quendam rationabilem pro ſeruandis terminis ad ſententiam obtinendam. Qui ordo cùm nullum contineat contra iuriſdictionem, & libertatem Eccleſiaſticam præiudicium, omninò ſeruandus eſt, *arg. text. in l. 1. C. quæ ſit longa conſuet.* & faciunt ea, quæ tradit Bald. *in cap. de cauſis verſ. quære de for. comp.* vbi ait quod delegatus leges, & ſtatuta loci, vbi eſt delegatus ſeruare debet; ita pari modo de Epiſcopo dicendum eſt, qui licet in ciuitate habeat tribunal ſeparatum à tribunali ſæculari, ſicut etiam delegatus a tribunali ordinario, tamen non faciunt Curiam ſeparatam à Curia Ordinarij, vt ait idem Bald. *in l. Si quis in hoc n. 2. C. de Epiſc. & Cler.* Et ideò, licet Eccleſia ſit exempta à iuriſdictione laicorum, attamen non eſt exempta ab illorum territorio, ideòque Eccleſia dicitur regina Ciuitatis, in qua exiſtit, vt ait idem Bald. *in l. ſtatus n. 1. de in ius voc.* ac proinde Epiſcopi obligantur obſeruare ſtatuta laicorum, ſi ſint bona, & æqua, vt pariter ait Bald. *in l. omnes populi n. 28. ff. de iuſt. & iur.* & concernant directionem actorum, ordinando illa ad cauſam, Sicut enim forenſis tenetur in proſecutione cauſæ ſeruare ordinem, & ſtylum ciuitatis, in qua cauſa ventilatur, vt ait Bald. *in l. 1. n. 10. C. ne fil. pro patr.* ita Epiſcopus ſeruare tenetur ordinem ac ſtylum Ciuitatis, in qua exiſtit, cum non habeat territorium diuerſum ab illa, & nullum Ordini Eccleſiaſtico præiudicium pareat, 13

Confirmantur ſupradicta ex ijs, quæ tradit Bald. *in auth. qua in prouincia n. 7. C. vbi de crim. agi oport.* ſcilicet, vt ipſe exemplum adducit, quod ſi ſtatuto cauetur, quod Florentinus poſſit trahi ad Curiam Florentinam, non contraueniretur, ſi traheretur ad Curiam Epiſcopi Florentini, cum Curia Epiſcopi Florentini ſit Curia Florentina. Et ſic ſequitur, quod cum Curia Epiſcopi, & Curia Ciuitatis, in qua degit Epiſcopus, ſit vna & eadem Curia, meritò vnus, & idem ordo ſeruari debet in cauſis. Immò licet Eccleſiaſtici nō habeant in iure certum ordinem expreſſum, tamen debent imitando leges ciuiles ordinem per illas datum ſeruare. Facitque textus *in cap. 1. de nou. oper. nunc.* ibi: *quia verò ſicut leges non dedignantur ſacros Ca-* 14

nones

Digitized by Google

nones imitari, ita & Sacrorum Canonum Statuta Principem conſtitutionibus annuantur, vbi Gloſ. *d. v. adiuuantur* ſubiungit, *& ita in cauſa Eccleſiaſtica leges poſſumus allegare.*

15 Et quidem cum huiuſmodi Conſtitutiones Principum contineant publicum, & commune Reipublicæ commodum, fas eſt, quod Eccleſiaſtici illis ſe conforment, ita ſuadente ratione generali iuſtitiæ, argumento eorum, quæ tradit Baiard. ad Clar. *q.77. num.* 37. Carol. de Graſs. *de effect. Cler. eff.2. num.* 22. quamuis contrarium videatur ſentire Bald. *in l. ex cauſa ſub num.2. ff. de poſtul. verſ. Epiſcopus*. Niſi dicas, quod alia ſunt ordinatoria cauſæ, alia ordinatoria ſententiæ. Ordinatoria enim à conſtitutionibus huiuſmodi diſpoſita ſunt in ordine ad ſententiam, quæ ab Epiſcopo ſeruari debent, Gloſs. *in d. l. ex cauſa*, & hoc etiam videtur decidere Bartol. *in l. cunctos populos num. 30. C. de Sum. Trin.* vbi contra Hoſtienſem in Sum. de conſuet. §. de veritate expreſsè dicit, quod Clerici ligantur ſtatuto, ſeu conſuetudine laicorum in ijs, quæ pertinent ad præparatoria, & ordinatoria iudicij, etiam ſi negotium tractaretur in foro Eccleſiaſtico per textum in *cap. cum veniſſent de eo, qui mit. in poſseſ.* illis verbis, *vellent procedere* ſequiturque Capyc. *dec.66. num.4.* ea ratione, vt diximus, quia ordinatoria non reſpiciunt perſonam, ſed cauſam, vt præter Abbatem & alios ſupra citatos, tradunt Aſin. *in tract. de execut. §.1. c.78. num.* 13. Graſſ. *d. effect. 2. num.*134. & Pignatel. *contr. for. centur.2. cap.33. num. 30. lib. 2.*]

16 Minus etiam obſtat ſeconda ratio. Quia Clericus non habens qualitates Tridentini non eſt merè laicus, ſed adhuc permanet Clericus, ſolumque amittit priuilegium fori, cætera autem retinet donec ijs non fuerit ab homine, vel à iure priuatus.

17 Patiret non refragatur quod perperam tertiò loco dictum eſt. Ex eo enim cœlum terræ miſcendo, confunditur exemptio, libertas, & immunitas Eccleſiaſtica, quæ in his tribus foro, lege, & opere conſiſtunt. Nam fit illatio ab vno priuilegio ad cætera, à foro ad leges & conſtitutiones, à conceſſione ad ſubiectionem. Conceſſio enim fori non tribuit imperium ad alia contra mentem S. Concilij Tridentini, ac eius S. Congregationis. Vnde illatio non eſt formalis, vt probatum eſt. Hinc Benedictus XI. *in extrauag. inter cunctas de priuil*, ponit, vt diſtinctos caſus violationis immunitatis, & violationis libertatis Eccleſiaſticæ, vt obſeruauit etiam Caiet, *in ſum. tit. de immun. Eccleſ.* & Villagut. *de extenſ. leg. tit. de extenſ. immun. Eccleſ. q. vn. concl.1. num.1. cum binis ſeqq.* Vt igitur Clericus non habens qualitates S. Concilij Tridentini priuetur cæteris priuilegijs, requiritur trina monitio, & declaratoria Iudicis Eccleſiaſtici iuxta diſpoſitionem iuris communis *in Clem. 1. de vit. & honeſt. cler.* cui à Tridentino in hac re non fuit derogatum.

CONSVLTATIO III.

An Eccleſia parochialis Sanctorum Dionyſij, & Ludouici inclytæ Nationis Gallicanæ habeat reuera priuilegium, quod omnes homines eiuſdem Nationis in Vrbe ſub alienis Parochijs degentes, ſepeliri debeant in eadem Eccleſia? Et quid de ſimili priuilegio pro parochiali Eccleſia S. Ioannis Nationis Florentinæ quoad ſuſceptionem Euchariſtiæ in eadem Eccleſia pro ſatisfactione præcepti annuæ communionis in Paſchate?

1 NEgamus. Certum enim eſt quod ad primum, eos, qui poterant eligere ſepulturam, & moriuntur abſq; electione, ſepeliendos eſſe in ſepulchro maiorum ſuorum, vel in Eccleſia parochiali per textum *in cap. 1. de ſepult.* iuncta Gloſ. in formatione caſus, *& in c. Is, qui & in cap. licet, eod. tit. in 6.* ac tradunt communiter Doctores, nominatim Io: Andr. *in cap. Religioſi, eod. tit.* Borſat. *conſ.* 226. *num.* 110. ac decernitur in ſtatuto Cleri Romani *cap.3. §.1. & ſeq.*

2 Non obſtat aſſertum priuilegium à Sixto IV. conceſſum Nationi Gallicanæ illis verbis: *Omnes & ſingulæ, etiam Eccleſiaſtica quacunque dignitate fungentes, & etiam laici cuiuſcunque conditionis, ſtatus, aut artificij exiſtunt dictæ Nationis vtriuſque ſexus perſonæ, Romanam Curiam ſequentes pro tempore, etiamſi coniugatorum vxores alienæ nationis exiſtant, quamuis infra limites aliarum parochialium Eccleſiarum Vrbis habitationem habeant, ſint, & eſſe cenſeantur parochiani dictæ erectæ Eccleſiæ SS. Dionyſij, & Ludouici, & ad illam pro Sacramentis recipiendis, & audiendis diuinis diebus feſtiuis, & alijs accedere ſub pœna inobedientiæ teneantur, non obſtantibus priuilegijs &c.* Et ideò cum ſint parochiani Eccleſiæ parochialis Sanctorum Dionyſij, & Ludouici, in ea debent ſepeliri.

3 Primò, quia debet oſtendi in forma authentica, cum ſit contra ius commune, & in præiudicium tertii per textum *in cap. Cum perſona, de priuil. in 6.* Bartol. *in l. ſi ſolemnibus, C. de fid. inſtr.* vbi exiſtentem in poſſeſſione priuilegii, illud probare debere tradit. Quod etiam docuit Cyn. *in d. l. ſi ſolemnibus*, vbi in fine dicit, non ſufficere aliquem eſſe in poſſeſſione priuilegii, niſi de eo probatum fuerit.

4 Secundò, quia eſt manifeſtè contrarium Concilio Viennenſi in *Clem. Dudum de ſepult*, ac Concilio Lateranenſi *in cap. omnis vtriuſque ſexus, de pœnit. & remiſſ.* de quibus nulla in dicto priuilegio facta eſt mentio ſpecialis, atque adeò non cenſetur iis derogatum, vt ex veriori, ac communiori ſententia ſæpius iudicauit Rota, præſertim in *Tullen.* Monaſterii coram Binarino ſub anno 1571. & in *Vliſsyponen.* decimarum coram Robuſterio 24. Nouembris 1572. *dec.*122. *par.* 1. *diu.* & latius *dec.*123. *& dec.176. par.* 1. coram Verallo, & in cauſa *Oriolen.* decimarum coram Orano, & *dec.279. num.6.* coram Coccino, & *dec.214. num. 2. par.2. & dec.40. num.1. & 3. dec.614. num.5. tom.3. p.4. & dec.42. num.5. part.7. & dec.302. num.13. & ſeq. par.9. recent. & in Hiſpalen.* decimatum coram Bichio 25. Iunii 1649. in qua plures aliæ deciſiones referuntur, & *dec.3. n. 12. de reſcript.* coram Cæſare de Graſſ. & *dec. 7. de locato* coram Moedano, & *in Valentina* decimarum 9. Decembris 1602. coram Pegna, & nouiſſimè *in Hiſpalen.* decimarum ſub anno 1664. ac paſſim alibi.

5 Tertiò, quia priuilegium eiuſmodi nil aliud continet, niſi quod homines Nationis Gallicanæ teneantur ad Eccleſiam S. Ludouici pro Sacramentis recipiendis, & audiendis diuinis officiis diebus feſtis accedere. Ergo non aufert ab illis omnimodam ſubiectionem aliis Parochiis, in quibus degunt, debitam; neque permittit, quod Parochus dictæ Eccleſiæ poſſit illis Sacramenta adminiſtrare extra dictam Eccleſiam in alienis Parochiis. Immò neque illum ex neceſſitate adſtringit eis Eccleſiaſtica miniſtrare Sacramenta, vt requiritur per Gloſ. *in Clem. Dudum, v. impediat de ſepult.* quam ſequitur Imol. *n.32.* Abb. *num.24.* & Anchar. *num.20.* ac reſoluit Rot. *in Ciuitaten.* decimarum 6. Februarii 1589. coram Mantica, & in eadem 15. Decembris 1594. coram Gyptio. Atque adeò ſtrictè eſt recipiendum, & in iis ſolum, in quibus ſine præiudicio aliarum Parochiarum obſeruari poteſt. Poteſt autem obſeruari, ſi d. homines ad dictam Eccleſiam accederent pro recipiendis Sacramentis & audiendis diuinis diebus tantum feſtis, non verò pro recipiendis Sacramentis in articulo mortis, cum eo tempore nequeant ad dictam Eccleſiam accedere, ac proinde cenſetur id relictum curæ Paſtoris eorum habitationis. Et dicuntur eſſe parochiani dictæ Eccleſiæ S. Ludouici, quatenus ad illam accedunt ad audienda diuina, & ad Sacramenta recipienda feſtis tantum diebus, cum feſtis diebus olim nemo audire diuina, & Sacramenta percipere poterat, niſi in propria Parochia. Sic quoque Regulares, qui habent priuilegium adminiſtrandi Euchariſtiam quibuſcunque Chriſti fidelibus, non poſſunt illam adminiſtrare in articulo mortis. Quia Eccleſia ſemper cenſetur reſeruare Parochis omnem communionem, qua præceptum diuinum adimpletur, quod in articulo mortis adimpleri, tenent ex Theologis viri doctiſſimi. Vnde licet hæc communio per modum viatici à Sixto IV. in hoc priuilegio non fuerit excepta, ipſo iure, & communi ſenſu ſemper pro excepta habetur, vt docet Rodriq. *reſol. 126. num.3.* & Paulus III. expreſ-

expreſsè excepit in priuilegio conceſſo ſocietatis Ieſu Conſtit.8. Ex quo fit, quod priuilegium miniſtrandi viaticum, & Extremam vnctionem ſit ſpeciali oota dignum, tanquam illud, quod tangit ea, quæ ſuot reſeruata Parochis in ſignum ſuperioritatis ipſorum, & quæ ſolent excipi in conceſſione aliorum priuilegiorum. Illa autem, quæ ſunt ſpeciali nota digna, non veniunt ſub generali conceſſione. Ac proinde hoc priuilegium ſtrictè eſt interpretandum, vt, quoad fieri poſſit, non noceat Parochis, præſertim cum deroget iuri communi, *cap. Porrò, & cap. ex parte, & cap. petiſtis, de priuil.* & tradunt communiter Doctores.

6 Quartò, quia fuit reuocatum à S.Concilio Trid. *ſeſſ.24. cap.13. de refor.* ad finem his clatiſſimis verbis: *In iis quoque ciuitatibus, ac locis, vbi parochiales Eccleſiæ certos non habent fines, nec earum Rectores proprium populum, quem regant, ſed promiſcuè petentibus Sacramenta adminiſtrant, mandat Synodus Epiſcopis pro tutiori animarum eis commiſſarum ſalute, vt diſtincto populo in certas, propriaſque parochias vnicuique ſuum perpetuum, peculiaremque Parochum aſſignent, qui eas cognoſcere valeat, & à quo ſolo licitè Sacramenta ſuſcipiant, aut alio vtiliori modo, prout loci qualitas exegerit prouideant, &c. non obſtantibus quibuſcunque priuilegiis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus.*

7 Non obſtat, Sac. Congregationem Concilij cenſuiſſe, quod Parochiæ, quæ certos fines non habent, ſed certum tantum populum, & per certas familias diſtinguuntur, vſque adeò, vt Sacramenta promiſcuè non adminiſtrentur, hoc Concilij decreto vtique non comprehenduntur, referente Gonzalez *ad reg.8. Cancel. gloſ.6. num.96.* à quo deſumpſit Garz. *de benef. p.12. cap.2. num.88.* & Barboſ. *ad d. locum* Concilij *num.7. & de poteſt. Paroch. p.1. cap.1. nu. 24.* Primò, quia Gonzalez eo loco ſolum tradit, inferendo ad dictum Concilij decretum, in quo etiam diſponitur, quod Eccleſiæ parochiales non vniantur, quod decretum illud locum habet, quando verè ſit Eccleſia parochialis, & habet certos fines, alias non, vt cenſuit Sac. Congregatio Concilij. Ex quibus apparet, parochialem Eccleſiam, certos fines non habentem, tum ex dicto decreto S. Concilij, tum ea eius Congregationis declaratione, non eſſe verè parochialem, quia Concilium requirit ad parochialem Eccleſiam conſtituendam certos fines.

8 Deinde, eſto ſine veri præiudicio, quod de hac declaratione conſtet authenticè, & quod in illa habeatur, S. Concilium non comprehendere hunc caſum, illa ſanè intelligenda eſt in loco & caſu, quo pro tutiori animarum ſalute, ac vtiliori modo, prout loci qualitas exegerit, ita Epiſcopi prouiderint. Hunc autem modum in Vrbe non eſſe tutum, neque vtilem nemo ſanæ mentis negauerit, atque adeò locum habet decretum Sac. Concilij derogatorium quorumcunque priuilegiorum, & ceſſat ratio dictæ declarationis. Vnde remanet id penes arbitrium Eminentiſſimi Cardinalis Vicarij cognoſcere, an expediat animarum ſaluti huiuſmodi curæ exercitium.

9 Quale neque priuilegium ipſum ad hunc modum, animarum ſaluti minus tutum, ac vtilem trahi poteſt. Quia priuilegia debent regulari à poteſtate iuriſdictionali concedentis, quæ cum debeat ſemper reſpicere bonum communitatis, priuilegia quoque ex natura ſua, & in virtute conceſſionis debent remanere ſobordinata eidem poteſtati ſecundum exigentiam boni communis. Et ſic quando ita exigit bonum commune, poſſunt reuocari, quemadmodum hoc priuilegium à S. Concilio reuocatum eſſe diximus. Et ſicut Princeps non poteſt facere aliquid contra exigentiam boni communis, ita quando concedit aliquod priuilegium, ſemper cenſetur concedere ſub tacita conditione, quod eatenus valeat, quatenus non ſit præiudiciale bono communi, *l. ex facto ff. de vulg. & pupil. ſubſt.* Vnde, quando bonum commune exigit reuocari priuilegium, quia incipit eſſe præiudiciale, tunc poteſt reuocari in virtute tacitæ conditionis, quæ afficit conceſſionem. Priuilegium autem huiuſmodi per S. Concilium Tridentinum ideò reuocatum eſt, quia ita exigebat bonum communitatis, vt nimirum locum haberent prouiſiones, quas pro vniuerſali Eccleſia, & animarum ſalute inſtituit.

10 Neque vrgeatur, priuilegium eiuſmodi, vti conceſſum Eccleſiæ de iurepatronatus Regio non cenſeri à Tridentino abrogatum. Tum quia non fuit conceſſum Regi Gallorum, ſed Nationi Gallicanæ. Tum etiam quia nullibi conſtat Eccleſiam præfatam eſſe de iure patronatus Regio, ſed tantum ſub Regia protectione, non quidem immediata, quæ non ſolet concedi, niſi in fundatione, & in terris proprij Principatus, ſed ſub protectione generali, quæ non eximit perſonas, neque res à poteſtate Ordinarij per textum *in cap. ex parte 2. de priuil.* & eſt caſus ſingularis apud Gemin. *conſ.* 81. quo caſu videtur potius recommendatio, quam protectio, per quam, etiamſi in ſignum recognitionis ſoluatur cenſus, non tamen locus, & perſonæ recommendatæ eximuntur à poteſtate, & iuriſdictione eius, cui de iure ſubſunt per textum *in cap. recipimus, & in d. cap. ex parte, de priuil. & in cap. ſi Papa, eod. tit. in 6.*

11 Quintò, quia hoc priuilegium nunquam fuit, neque eſt in vſu. Numquam enim probabitur, Parochum S. Ludouici populo ſuæ Nationis Gallicanæ in diuerſis vrbis partibus, ac Parochijs longè diſſitis, vagoatque diſperſo Sacramenta ſanctiſſimi Viatici, ac ſacræ vnctionis adminiſtraſſe, neque etiam Sacramentum matrimonij, ſed illa ſemper ipſi adminiſtrata fuiſſe à proprijs Parochis, in quorum Parochijs dicti homines domicilium, vel habitationem habuerunt, & mortui ſunt, ac proinde eſt dictis Parochis acquiſitum ius ſepulturæ, vel quartæ funeralis, ſi in alio loco contingat eos ſepeliri iuxta tradita per Doctores *in cap. 1. de ſepult. in 6.* Gratian. *diſcept. 94. num. 74.* & Mareſcot. *lib.2. var. cap.95. num. 11.*

12 Atque hinc non obſtat aſſerta ſententia ſub anno 1593. à D. Viceſgerente prolata pro eadem Natione. Tum quia illa non fuit ſententia, ſed quoddam potius decretum prouiſionale ex eo quod cadauer illius defunctæ mulieris adhuc erat inſepultum, vt apparet ex illius lectione, ibi: *Heri ſub dicta Parochia S. Thomæ ab inteſtato defuncta.* Vnde nequit dici quod fuerit hæc cauſa maturè diſcuſſa, atque defenſa, ſed tantum tumultuario modo, & ex opinione præiudicata. Et nihilominus ei opponitur ſententia pro Parochis contra Nationem Florentinam in cauſa pari ſub anno 1598. die 25. Ianuarij ritè ac rectè à D. Viceſgerente per acta Cæſij emanata, in qua pronunciatum, manutenendos eſſe Parochos Vrbis in ſua poſſeſſione, ac iuris aſſiſtentia. Et alia ſententia prolata à D. Viceſgerente per acta Florelli ſub anno 1659. pro Parocho S. Nicolai ad Cæſarinos contra eandem Nationem Florentinam. Tum etiam quia fuit nulla atque irrita. Nam emanauit contra decretum S. Concilij Trid. per quod dictum priuilegium eſt abrogatum. Quodlibet enim decretum S. Concilij continet decretum irritans, vt habetur in Conſtitutionibus Pij IV. & B. Pij V. ſuper confirmatione & obſeruatione eiuſdem Concilij, & docet Gonzal. *gloſ.15. num. 37.* Ac proinde afficit manus cuiuſcumque Iudicis, ipſumque ligat, & annullat omnia, quæ in contrarium fiunt ex vulgo deductis.

13 Minus obſtat catalogus mortuorum eiuſdem Nationis, qui ex alijs Parochijs delati, ſepulti ſunt in Eccleſia S. Ludouici. Prout etiam neque obſtat alter catalogus baptizatorum pariter aliorum Parochiarum. Nam quoad primum non conſtat, an ex vi priuilegij huiuſmodi, vel potius quia ſepulturam elegerint, vel quia maiorum ſuorum ſepulchrum habeant, ibi ſepulti ſunt. Certum enim videtur, quod cum Parochus S. Ludouici Sacramenta Viatici, atque extremæ vnctionis, quod eſt conſumatiuum pœnitentiæ ex Trid. *ſeſſ.14. de Sacram. extr. vnct.* ſub initio, nunquam illis adminiſtrauerit, profectò ex diſpoſitione potius iuris communis quam priuilegij, iam à Tridentino abrogati, atque nullo vnquam tempore vſu recepti, ibi ſepultos eſſe, dicendum eſt. Et quoad ſecundum poteſt ex conſuetudine introduci, quod filij parochianorum vnius parochiæ baptizentur in alia, & ſic non eſt eſſentialis fons baptiſmalis ita, vt vna Eccleſia dicatur parochialis, & acquirat ius in parochianos alterius parochiæ tam in adminiſtratione aliorum Sacramen-

torum,

Digitized by Google

torum; quàm in funeribus, & quarta funerali, vt per Rot. *deciſ.52.num.28. & ſeq.p.2.diu.* & Gonzal. *gloſ.6. num.52.*

14 Tandem non obſtat ratio commentitia conceſſionis dicti priuilegij, ſcilicet, vt Galli homines à Parocho ſui idiomatis Sacramenta ſuſcipiant ex regula 20. *Cancel.* Primò, quia regula volt, quod parochiali prouiſus intelligat, & intelligibiliter loqui ſciat idioma loci, vbi Eccleſia, vel beneficium huiuſmodi conſiſtit, atque adeò ſatis eſt, quod Parochi Romani ſciant Romanè loqui. Secundò, quia Galli optimè loqui ſciunt Italicè, & linguam Italicam facillimè addiſcunt. Tertiò, quia præſtò ſunt in Vrbe viri Religioſi eiuſdem Nationis. Quartò ſequeretur, quod Parochus S. Ludouici nequeat adminiſtrare Sacramenta ipſis Italis, alijſue hominibus aliarum Nationum in ſua Parochia, degentibus, quia non intelligit illorum idioma. Quintò idem prorſus obtenderent aliæ Nationes, atque adeò erigendæ eſſent pro eis nouæ parochiales, noui Parochi inſtituendi, qui per Vrbem quotidiè ſurſum, deorſum, huc atque illuc curſitent pro adminiſtrandis Sacramentis, præſertim Viatici ſuis parochianis ſparſim degentibus, eorumque confeſſionibus in caſibus repentinis audiendis. Vnde confuſiones, abſurda, incommoda, ſcandala, pericula, damna ſaluti etiam animarum in dies orirentur. Quid de matrimonij Sacramento dicam? Nam, ſi Galli omnes, qui Romæ in diuerſis Parochijs commorantur, omninò ſunt parochiani Eccleſiæ S. Ludouici, tot eorum matrimonia coram alijs Parochis eorum habitationis celebrata, ſunt irrita, proles illegitima, hæreditates ac ſucceſſiones iniuſtæ, ex quibus diſſidia, totiuſque Reipublicæ perturbatio. Quæ omnia ſunt contra mentem Sac. Concilij Tridentini in relato decreto, & in *cap.9.ſeſſ.14. de reform.* his verbis expreſſam. *Et quia iure optimo diſtinctæ fuerunt diœceſes, & parochiæ, ac vnicuique gregi proprij attributi paſtores, & inferiorum Eccleſiarum Rectores, qui ſuarum quiſque ouium curam habeant, vt Ordo Eccleſiaſticus non confundatur &c.* Et habetur *in can. Eccleſias 13. quæſt.1. can. plures 16. ead. q. & in cap. paſtoralis, de his quæ fiunt à Prælat. & cap.1. de paroch.*

15 Hinc non officiunt exempla petita ab amplitudine Parochiarum S. Ioannis in Laterano, S. Mariæ in Coſmedin, & S. Martini in montibus, aliarumque. Primò, quoniam habent & ipſæ ſuos certos fines. Secundò, quia ſunt ſuburbicariæ paucarum familiarum, ac proinde rarò neceſſitatis caſus contingunt. Tertiò, quia ſtatim ac infirmantur, vel ſe recipiunt in aliquod hoſpitale, vel in domum propriæ habitationis intra Vrbem, in qua tuto, & commodè Sacramenta recipiunt.

16 Itaque cum Parochus S. Ludouici hominibus ſuæ Nationis Gallicanæ in alijs Parochiis Vrbis degentibus Sacramenta ſanctiſſimi Viatici, ſacræ Vnctionis, & matrimonii, quæ à ſolis ac propriis Parochis, tanquam ipſis reſeruata in ſignum ſuæ iuriſdictionis, nunquam adminiſtrauerit, dici non poteſt, quod ſint eius parochiani, ac proinde huiuſmodi aſſertum priuilegium fuit ab vſu contrario ſemper reiectum, à Tridentino abrogatum.

17 Atque ita tum ex hiſce meis rationibus, tum ex ſuis ſententiam ſuam dedit, ac iudicauit Eminentiſſimus D. Cardinalis Carpineus Sanctiſſimi D N. Vicarius per hæc verba. *Chriſti nomine inuocato &c. Per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, quam pro tribunali ſedentes, & ſolum Deum præ oculis habentes de iuriſperitorum conſilio ferimus in his ſcriptis in cauſa, & cauſis, quæ coram nobis etiam vigore reſcripti Sanctiſſimi in prima, ſeu alia veriori verſæ fuerunt, ſed vertuntur inſtantia inter inſignem Eccleſiam S. Laurentij in Damaſo, & illius RR. Canonicos, & Parochum, ac R. D. Vrbanum Dauſium Camerarium Cleri, ac Collegium Parochorum Vrbis actores ex vna, & venerabilem Eccleſiam S. Ludouici nationis Gallicanæ Vrbis, illiuſque RR. Miniſtros, & presbyteros de & ſuper exercitio iurium parochialium in omnes Gallos, degentes, & morientes intra limites parochiæ dictæ Eccleſiæ S. Laurentij, & aliarum Eccleſiarum parochialium Vrbis, ac iure tradendi Eccleſiaſticæ ſepulturæ illorum cadauera, & ſoluendi quartas, & alia iura ſolita præſtari, & ſolui Eccleſijs parochialibus, rebuſque alijs, partibus ex altera, dicimus, pronunciamus, decernimus, declaramus, ac diffinitiuè ſententiamus, nullum ius, nullamque actionem competiiſſe, neque competere dictæ Eccleſiæ S. Ludouici, & illius miniſtris, ac presbyteris ſuper iure adminiſtrandi Sacramenta Gallis degentibus, & decedentibus intra limites aliarum Parochialium Vrbis, nec minus ſuper iure tumulandi in dicta Eccleſia S. Ludouici eorum cadauera præterquam in caſibus à iure communi ſtatutis & expreſſis, nec minus denegandi quartam funerum dictorum Gallorum, qui de iure communi in dicta Eccleſia S. Ludouici ſepeliuntur. Et propterea moleſtationes, & vexationes ſuper illatas fuiſſe & eſſe illicitas, ac de facto datas, & dictum Collegium Parochorum, & eorum Eccleſias & dictam Eccleſiam S. Laurentij ab impetitis abſoluendum fore, & dictæ Eccleſiæ S. Ludouici perpetuum ſilentium ponendum, prout hac ſeriè abſoluimus, & liberamus, & perpetuum ſilentium imponimus, & imponi mandamus, victoſque victoribus in expenſis in huiuſmodi cauſa factis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure impoſterum reſeruamus. Et ita dicimus, pronunciamus, declaramus, & deffinimus ac ſententiamus non ſolum iſto, verum &c. Ita pronunciaui ego Cardinalis Gaſpar de Carpineo &c. lecta, lata, & publicata fuit, prout per acta de Blanchis ſub die 8. menſis Martij 1673.*

Quod verò ad ſecundum etiam negamus. Etenim tenentur omnes Chriſti fideles, dum peruenerint ad annos diſcretionis, ſuſcipere ſaltem in anno ſacram Euchariſtiam à ſuo proprio Parocho per textum *in cap. omnis vtriuſque ſexus, & de pænit. & remiſ.* eſtque definitum à Tridentino *ſeſſ.13.* de Sacra Euchariſt. *can.9.* & tradunt Canoniſtæ ac Theologi communiter. 18

Neque obſtat aſſertum priuilegium à Leone X. conceſſum Nationi Florentinæ, vt omnes ac ſingulæ dictæ nationis perſonæ, quamuis infra limites aliarum parochialium Eccleſiarum Vrbis habitationem habeant, ſint, ac eſſe cenſeantur parochiani Eccleſiæ S. Ioannis eiuſdem Nationis, & ad illam pro Sacramentis recipiendis, & audiendis diuinis diebus feſtis, & alias accedere poſſint. 19

Primò, quia eſt contrarium magno Concilio Lateranenſi *in d. cap. omnis de pænit. & remiſ.* cuius in dicto priuilegio nulla facta eſt reuocatio ſpecialis, atque adeò non cenſetur illi derogatum, vt ex veriori, ac magis communi ſententia ſæpiùs iudicauit Rota, nominatim in citata Hiſpalen. decimarum coram Bichio 25. Iunij 1649. in qua plures aliæ deciſiones conſtipantur. 20

Secundò quia eſt abrogatum à S. Concilio Tridentino *d. ſeſſ.24. cap.13. de ref. in fin.* verò illis ſuperiùs adductis. In quo decreto expendenda ſunt verba illa: *vbi parochiales Eccleſiæ certos non habent fines*, vt in hoc caſu. Nam præcipuum, ac neceſſarium requiſitum ad conſtituendum parochiam eſt locus certis finibus conſtitutus, in quo populus alicui Eccleſiæ deputatus degit ex *d. can. Eccleſias 13. q. 1.* & cenſuit Rota in Rauennaten. parochialis coram Cantuccio 20. Maij 1657. Item illa: *qui eos cognoſcere valeat, & à quo ſolo licitè Sacramenta ſuſcipiant*. Quod eſt alterum requiſitum conſtitutiuum parochiæ, hoc eſt, vt loquit eadem Rota, poteſtas ligandi, & ſoluendi &c. quam is tantum habere dicitur, qui neceſſitate adſtringitur Eccleſiaſtica miniſtrare Sacramenta, & fideles, quibus adminiſtrat ad eum accedere coguntur. Quæ omnia in hoc caſu deſiderantur. Nam Florentini, eorumque coniuges ac famuli, etiam alienæ nationis, non degunt infra certos fines, & Parochus S. Ioannis non adſtringuitur neceſſitate aliqua Eccleſiaſtica miniſtrare Sacramenta, neque fideles nationis Florentinæ ad eum accedere coguntur, cum priuilegium eos ad id non adſtringit, ſed ſolum concedit, quod poſſint, non autem quod teneantur illa ab ipſo recipere. Et quomodo parochus cognoſcere valebit nedum omnes nationis Florentinæ homines, ſed etiam eorum vxores, famulos, etiam aliarum nationum per Vrbem vagantes? Ne vultus quidem pecoris ſui cognoſcere valebit. 21

Non refragatur declaratio S. Congregationis Concilij ſuperiùs adducta de certo populo per certas familias diſtincto, tum ex ibi dictis, tum & maximè quia id intelligendum eſt in loco & caſu, quo pro tutiori animarum ſalute, ac vtiliori modo, prout loci qualitas exegerit, ita Epiſcopi prouiderint. Hunc autem modum in Vrbe non eſſe tutum, neque vtilem probauimus ſupra, ac proinde 22

habet

Digitized by Google

habet locum decretum Sac. Concilij derogatorium quorumcunque priuilegiorum, & ceſſat ratio dictæ declarationis, eritque ſaltem arbitrij Eminentiſſimi Cardinalis Vicarij cognoſcere, an id expediat.

23 Tertiò, quia pone etiam quod eiuſmodi priuilegium non eſſet à Tridentino reuocatum, illud tamen ſtrictè eſt recipiendum, &, vt diximus, in ijs ſolum; in quibus ſine præiudicio aliarum Parochiarum obſeruari poteſt. Poteſt autem obſeruari, ſi dicti homines ad dictam Eccleſiam accederent pro ſuſcipiendis Sacramentis & audiendis diuinis diebus tantum feſtis, cum olim feſtis diebus ante S. Concilium Tridentinum nemo audire diuina, & Sacramenta percipere poterat, niſi in propria Parochia, vt habetur ex Concilio Nannatenſi relato *in cap. 2. de paroch.* etiam ſub pœna excommunicationis ex ſpeciali ſtatuto Cleri Romani, vt ex eius vetuſtiſſimo, codice manuſcripto *cap.* 13. apud Eminentiſſimum Cardinalem Vicarium. Atque adeò non comprehendit communionem parochialem, cuius nullam facit mentionem, neque poteſt extendi ad illam. Nam huiuſmodi actus ſunt diuerſi, & ſeparabiles, ac ſimiliter poteſtas requiſita ad vtrumq; actum, & per conſequens conceſſa vna facultate, altera neceſſario non conceditur. Sine igitur alio maiori fundamento hoc priuilegium non eſt extendendum, cùm non ſit ſufficiens, quod ex ſola expreſſione ſuſcipiendi Sacramenta feſtis diebus, intelligatur conceſſa facultas ſuſcipiendi Sacram Communionem in paſchate, ac proinde hoc priuilegium intelligendum eſt de ſuſceptione ordinaria Sacramentorum, & ſpeciatim de communione ordinaria, quæ fit extra præceptum paſchale, & extra periculum mortis, in quibus non ſuſcipitur communio ex præcepto, neque per modum viatici. Quia in his caſibus ſemper ſeruatur proprio Parocho habitationis. Quod ſi in aliquo priuilegio non excipiatur expreſsè, intelligitur ipſo iure, & ex communi ſenſu excepta vel quod non ſit de illa ſermo, ſed de illis ſolis, in quibus Euchariſtia non accipitur per modum præcepti, vel Viatici, vt docet præcæteris Suarez *in 3. p. tom. 3. diſp. 72. ſect. 2. §. vltimo verò*, ſubdens: *Vnde licet ex dictis colligere voluiſſe Eccleſiam omnem communionem, qua impletur præceptum ſiue diuinum, ſiue Eccleſiaſticum proprijs paſtoribus reſeruare, neque de ea aliquod priuilegium concedere, ſed ſolum de alijs, quæ voluntariè fiunt.* Id, quod comprobatur in hoc caſu, dum hoc priuilegium non adſtringit, ſed ſolum tribuit facultatem Florentinis ſuſcipiendi Sacramenta in eorum Eccleſia nationali, ſicque eſt ipſis voluntarium, & non coactiuum, ideòque debet intelligi de ſuſceptione ordinaria Sacramentorum, quæ antiquitus Eccleſiæ parochiali etiam reſeruabatur.

24 Et tandem quartò id euincitur ex abſurdis, & ſcandalis, quæ ex hoc priuilegio oriuntur non ſolum in communione paſchali, quia cum Florentini non ſint adſtricti ſuſcipere communionem paſchalem in Eccleſia ſuæ nationis, neque in alijs parochijs, in quibus degunt, ſciri non poterit, an ſatisfaciant præcepto annuæ communionis, ſed etiam in admininiſtratione aliorum Sacramentorum, ſpeciatim Viatici, & extremæ vnctionis, quæ nemini, vel paucis illius nationis hominibus adminiſtrantur à Parocho S. Ioannis ob difficultatem, & penè dixerim impoſſibilitatem illa miniſtrandi toti nationi per Vrbem diffuſæ. Ex matrimonij autem Sacramento eadem ſequeretur perturbatio Reipublicæ, quam pro natione Gallicana ſuperius ſequi diximus. Quare quod hic ſit legitimus ſenſus ſupradicti priuilegij, colligitur ex *cap. vt priuilegia, de priuil.* in quo reijcitur illa interpretatio priuilegij, quæ deducit ad abuſum, & ex qua ſequitur abſurdum, & relaxatur diſciplina Eccleſiaſtica. Quia tunc eiuſmodi interpretatio eſt contra mentem concedentis priuilegium, qui neque abuſus intendit, neque relaxare diſciplinam, & præcepta Eccleſiæ.

25 Quibus accedunt pro Parochis reuocatio, ac moderatio inhibitionis factæ ad inſtantiam ipſius nationis contra Parochos, & mandatum de manutenendo ipſos Parochos in ſua poſſeſſione, in qua exiſtunt, ac iuris aſſiſtentia per acta Cœſijſ ſub die 27. Februarij 1598.

26 Ac etiam adducitur decretum in S. Congregatione Præfectorum coram Em. Card. Vicario ſub die 26. Februarij 1628. emanatum, quo decretum, vt ab omnibus Eccleſijs, etiam nationalibus, & quomodolibet priuilegiatis dari debeat Eccleſijs parochialibus quarta funeralis. Quod quidem decretum S. M. Vrbano VIII. porrectum, fuit ab ipſo Sac. Congregationi Viſitationis Apoſtolicæ remiſſum, quæ ſub die 23. Ianuarij 1629. reſcripſit, ſi Sanctiſſimo placuerit, videtur confirmandum decretum Illuſtriſs. D. Card. Vicarij in Congregatione Præfectorum cum reſcripto ſuæ Sanctitatis habito ſub die 24. einſdem ſcilicet: Sanctiſſimus annuit, vti etiam conſtat ex fide R. P. D. Ricciulli eo tempore Viceſgerentis & Secretatij eiuſdem S. Congregationis ſub die 27. Auguſti 1629. qui retulit, facto verbo cum Santiſſimo in Congregatione coram eodem Card. Vicario ſub die 21. Martij 1629. Sanctiſſimum D. N. annuiſſe, ac reſolotionem præfatam confirmaſſe, eidemque Reuerendiſſimo Viceſgerenti commiſiſſe, vt ſeruari mandaret omni appellatione remota, & alijs quibuſcunque non obſtantibus, prout latius in ſententia Eminentiſs. Card. Vicarij.

Adducitur quoque ſententia ſub anno 1659 & per acta Florelli data à Reuerendiſſimo Viceſgerente, in qua deffinitiuè ſententiatur, Rectori S. Nicolai ad Cœſarinos fore ac eſſe tradenda, & conſignanda, & cum effectu reſtituenda funeralia pro medietatè, ſiue eorum æſtimationem, mandatumque, ſiue mandata quæcunque executiua; & de conſignando contra dictam Eccleſiam S. Ioannis nationis Florentinæ, illiuſque Curatum, Adminiſtratores, & officiales, ac eorum quemlibet, &c. 27

In qua pariter ſententia declaratur, non licuiſſe, neque licere antedicto Curato, miniſtris, alijſque eiuſdem Eccleſiæ S. Ioannis Officialibus cogere vllos homines Florentinos, ſeu nationales in alijs Vrbis parochijs degentes recognoſcere dictam Eccleſiam S. Ioannis pro eorum peculiari Eccleſia parochiali, dictæque Eccleſiæ, Curato, officialibus, &c. de & ſuper præmiſſis perpetuum ſilentium imponatur, prout nos harum ſerie imponimus, imponiq; mandamus &c. A qua ſententia pro parte Officialium nationis fuit appellatum, ſed D. Viceſgerens ex tunc appellanti dedit &c. ſine aliqua prouiſione. 28

Denique adducitur ſupradicta ſententia, ab Eminentiſſimo D. Card. Vicario emanata ſub die 8. Martij 1673. per acta de Blanchis contra Eccleſiam nationalem Gallorum, quæ etiam prætendebant habere hoc priuilegium, ſibi à Sixto IV. conceſſum, cuius inſtar conceſſum eſt nationi Florentinæ priuilegium à Leone X. & nihilominus dictus Eminentiſſimus ſententiam dedit, nullum ius, nullamque actionem competiſſe, neque competere Eccleſiæ S. Ludouici &c. ſuper iure adminiſtrandi Sacramenta Gallis degentibus intra limites aliarum parochialium Vrbis. 29

Non obſtat, quod cenſeatur eſſe derogatum dicto *cap. omnis, de pœnit. & remiſ.* dum in priuilegio exprimitur, quod homines dictæ nationis non teneantur accedere ad alias parochias ad ſuſcipiendum Sacramenta, ac proinde fecit illos parochianos Eccleſiæ S. Ioannis. Quia non dicitur in dicto priuilegio quod teneantur accedere ad Eccleſiam S. Ioannis, vt dictum eſt, ſed quod poſſint accedere, & ita eſſet in eorum facultate ac libertate ad illam accedere, ac ſuſcipere Sacramenta, cumque adſtringi non poſſint ad illa ſuſcipiendum in parochijs, in quibus degent, eſſent liberi à præcepto Eccleſiaſtico *d. cap. omnis*, atque adeò debebat in ſpecie illi derogari, quod an expediat, anue in Summus Pontifex id facere poſſit, & proinde an ſubintret diſpoſitio Sac. Concilii Tridentini in citato *cap. 13. ſeſſ. 24. de reform.* relinquendum eſt prudentiſſimo iudicio Eminentiſs. D. Card. Vicarij. 30

Minus obſtant binæ ſententiæ pro eadem natione; altera ſub die 6. Decembris 1597. data à D. Locumtenente Eminentiſs. Card. Vicarii, & altera ſub die 10. Maii 1631. ab R. P. D. Ricciullo emanata. Nam prima ſolum declarat eandem nationem fore, ac eſſe manutenendam in poſſeſſione priuilegiorum, in qua reperitur, & non exprimit quænam ſint eiuſmodi priuilegia, ideòque non poteſt intelligi de priuilegio communionis paſchalis. Secunda verò eſt tantum pro ſuſcipiendo baptiſmate, cuius adminiſtratio ex ſola conſuetudine poteſt etiam ſpectare 31

ad

Digitized by Google

ad aliam Eccleſiam. Vtraque autem eſt nulla, quia ſunt contra decretum S. Conc. Trident. in quo dictum priuilegium abrogatur. Quodlibet enim decretum S. Concilij continet decretum irritans, vt ſuperiùs dictum eſt, ac proinde annullat omnia, quæ in contrarium fiunt.

32 Minùs etiam obſtat commiſſio totalis iactationis iactationum, & ſuper manutentione in quaſi poſſeſſione exemptionis, expedita ad eiuſdem nationis inſtantiam ſub die 18. Decembris 1648. coram Othobono contra Parochos Vrbis citatos ad dicendum contra commiſſionem. Quia cenſetur huic commiſſioni fuiſſe renunciatum ab ipſa natione, cùm ſententiæ contra ipſam emanatæ ſub dicto anno 1659. per acta Florelli, acquieuerit, fuitque executioni demandata, & in illius poſſeſſione Parochi exiſtant.

CONSVLTATIO IV.

An conſuetudo ſeruata per tempus, de cuius initio memoria hominum non extat, quod Gubernatori in certo loco, etiam Status Eccleſiaſtici, per S. Conſultationem deputato, fiat thurificatio triplici ductu, valida ſit, ac ſeruanda, non obſtantibus ijs, quæ habentur in Cæremoniali Epiſcoporum lib. 1. cap. 23. de ordine thurificandi?

Et an dictus Gubernator gerens qualitatem perſonæ laicæ, ac ſecularis cogi poſſit ad interueniendum, & aſſiſtendum in Eccleſia Cathedrali diebus ſolemnibus, in quibus Epiſcopus pontificaliter celebrat, non obſtantibus ijs, quæ de Magiſtratu tradit Barboſa in collect. apoſt. dec. collect. 460. num. 11. & ſeq.

1 AD primum affirmatiuè reſpondendum eſt. Nam in materia præeminentiarum ac iuris honorificitorum defertur conſuetudini iuxta celebrem doctrinam Baldi *in cap. Cum olim num.* 1. *&* 2. *de conſuet.* ac aliorum, quamuis iuris diſpoſitioni repugnaret, vt alibi diximus copioſè.

2 Eoque præcipuè, quando eſt immemorabilis, quam non fuiſſe ſublatam à Cæremoniali Romano declarauit ſæpiùs S. Rituum Congregatio apud Barboſam *de canonic. & dignit. cap. 23. num. 24.* & apud Aldan. *in compend. can. reſol. lib. 1. tit. 23. num. 72.* quibus addo declarationes in Conſentina 20. Nouembris 1610. & in Viterbienſi 7. Iulij 1612. ac iudicauit Rota in Calaguritana iuris pulſandi campanas 11. Martij 1619. coram Dunozeto ſeniori. Poſſeſſio enim immemorabilis optimum titulum tribuit, *cap. ſuper quibuſdam, §. præterea*, vbi Gloſ. *v. non extat memoria, de verb. ſignif.* & Rot. *dec. 677. num. 4. p. 1. rec.* Præſertim quando adeſt capacitas in poſſidente, Rot. *dec. 11. num. 2. p. 2. rec.* Vnde eadem Rota in Valentina Capellæ 5. Martij 1599. coram Iuſto admiſit præſcriptionem quadragenariam, vel immemorabilem in materia ſedendi laicos intra presbyterium, licet id repugnet iuri communi, nempè *cap. 1. de vit. & honeſt. Cler. & cap. 1. & fin. de cohabit. Cler. & mul.* Quod ſequuti ſunt Lotter *de re benef. lib. 1. quæſt. 13. num. 27.* & Daniel de Nobil. *diſp. 60. num. 44.*

3 Et tamen vbi conſuetudo non eſt contra, ſed præter ius, vt in hoc caſu, cùm talis numerus thurificationum non prohibeatur expreſſè in Cæremoniali loco allegato, neque in corpore iuris, ſatis eſſet ad hunc effectum ſolus curſus decem annorum iuxta diſtinctionem Abb. *in cap. fin. num. 11. de conſuet.* Bald. *de præſcript. p. 1. princip. num. 8. & ſeqq.* cum alijs per Rotam adductis in Corduben. decimarum 15. Decembris 1664. coram Borlemontio. Et ita in hac ſpecie validam eſſe conſuetudinem immemorabilem thurificationis triplici ductu, declarauit S. Rituum Congregatio in Caſertana 18. Septembris 1632.

4 Ratio autem eſt, quia quod non thurificentur triplici ductu niſi Epiſcopus, & celebrans eſt ſolum ex regulis Cæremonialis, atque adeò de puro ac mero iure Eccleſiaſtico. Ergo conſuetudo thurificandi alios etiam triplici ductu poteſt illi præualere, ſi ſit rationabilis, ſicuti eſt, ſi non in omnibus caſibus, ſaltem in pluribus. Conſuetudo autem rationabilis admittitur contra ius canonicum, vt *in c. fin. de conſuet.* Eſſe autem hanc conſuetudinem rationabilem ex eo deducitur, quod omnes non ſunt æqualis meriti, ſed vnus antecellit alium, nec omnes æqualiter proſunt, vel inſeruiunt Eccleſiæ, ſed vnus plus altero. Vnde ſi quis eſt minoris meriti, ac minoris ſeruitij, poteſt habere vnum, vel duplicem thurificationis ductum, ille, qui eſt maioris meriti, ac ſeruitij poterit habere triplicem ductum. Quia recta ratio dictat, quod plus ſit tribuendum plus merenti, & meliori modo inſeruienti. Quare D. Cyprianus *Epiſt.* 62. iuſſit quoſdam ob eorundem præclara merita æquari presbyteris in diſtributione ſportularum, ibi: *Cæterùm presbyteris honorem deſignaſſe nos illis iam ſciatis, vt & ſportulis eiſdem cum presbyteris honorentur, & diuiſiones menſuræ æquatis quantitatibus patiantur.* Quod etiam tradidit Clemens Romanus *lib. 2. conſtit. apoſtol. cap. 32.*

Atque hinc eſt, quod quanto aliqua perſona eſt principalior in communitate, tanto plus ei tribuitur de bonis Communitatis iuxta exigentiam iuſtitiæ diſtributiuæ, vt communiter docent Theologi cum D. Thoma 2. 2. *q. 61. art. 2. in corp.* Ideòque cùm vnuſquiſque poſſit thurificari vnico, vel duplici ductu, conſuetudo thurificandi triplici ductu eos, qui principaliores ſunt in Eccleſia, & in Republica, vel ratione ſeruitij, vel ratione conſpicuitatis, aut meritorum, eſt ſecundum regulas iuſtitiæ diſtributiuæ, atque adeò rationabilis, vt proinde ipſe liber Cæremonialis in citato loco diſpoſuerit, quod thurificator numerum thurificationum obſeruet pro qualitate rerum & perſonarum, quæ thurificantur. 5

Non obſtat, quod conſuetudines contra Cæremoniale cenſeantur reprobatæ ob decretum irritans expreſſum in Conſtitutione Clementis VIII. eiuſdem Cæremonialis confirmante. Quia id primo limitatur accedente immemorabili conſuetudine iuxta relatas declarationes S. Rituum Congregationis, & deciſionem Rotæ in Brixienſi thurificationis 16. Martij 1626. coram Remboldo. Secundò vbi non eſt omnino certum, & perſpicuum, vt in hoc caſu, quod Cæremoniale aduerſetur ita, vt poſſit probabiliter dubitari. Tunc enim decretum irritans non operatur, ſed poſſeſſio, ſeu conſuetudo etiam ordinaria, Quia dicitur potius interpretatiua, & præter Cæremoniale, vt habet Rota in terminis Cæremonialis *dec. 102. n. 16. p. 10. recent.* 6

Ad ſecundum negatiuè reſpondendum videtur. Quia, vt Epiſcopus ad id cogere poſſit, debet habere ius ad exigendum id, quod omittitur, cùm in tantum habeat locum iuſtitia punitiua, in quantum violat ius legale, ſecundum quod regitur communitas. Non violatur autem quando non aſſiſtit ad exigendum quod omittitur. Non autem aſſiſtit ad exigendum à laicis quæ liberè ab ipſis introducta ſunt, etiamſi abſentia ipſorum valdè diuturna fuerit. Quæ enim dependent à libero arbitrio, & ex mera voluntate, non poſſunt præſcribi etiam per longiſſimum tempus, vt notant Gloſſ. *in l. 1. v. communi diuidundo, C. de ann. except.* Bartol. *ibid.* & Bald. *in l. cum notiſſimi in fin. C. de præſcript. trig. annor.* vbi Alex. *in apoſtil.* Io: Andr. *in cap. non eſt, de conſuet. in 6.* Et ideò nec acquiri aliquod ius ad illa exigenda, quamuis tempore valdè diuturno continuetur, cùm explicent ſolum quid ſit in poteſtate operantis, qui ea ad libitum exercens ponit tantum in eſſe quod placet, ita tamen vt poſſet non ponere, ac proinde actus huiuſmodi non habent vim pariendi ius aliquod in fauorem alterius, nec inducunt veram conſuetudinem, quia hæc, vt obliget, debet eſſe legitimè præſcripta iuxta *cap. fin. de præſcript.* 7

Non obſtat, ſi dicatur, hanc doctrinam non habere locum, quando aliquid factum eſt tanto tempore, cuius initij non extat memoria, vt tradunt Io: Andr. *in cap. Peruenit de cenſ.* Felin. *in cap. Cum M. Ferrarienſis de conſtit.* Angel. *in l. ſi certis annis, C. de pact.* Bartol. *in l. Cum de in rem ff. de vſur.* & Bald. *de præſcript. p. 4. princip. quæſt. 1. num. 5.* 8

Quoniam id accipi debet, quando poteſt præſumi aliquis titulus, in quo fundari potuerit præſcriptio, ſecus 9

autem

Digitized by Google

autem quando ex natura ſua actus eſt talis, vt declaret proceſſiſſe ex mera facultate. Et proinde quod nullo vnquam tempore, quantumois immemorabili, quæ ſunt meræ facultatis præſcribantur, habetur ex ijs, quæ docent Bald. *in l. licet num. 5. C. de iur. delib.* Angel. *conſ. 55. num. 9.* Aretin. §. *actionum num. 54. inſtit. de act.* Corn. *conſ. 305. lib. 3.* Menoch. *conſ. 301. num. 62.* vbi alij. Aſſiſtentia autem Gubernatoris laici in functionibus Epiſcopalibus procedit ex mera facultate. Nam cum ſit laicus oullum ios, nullumque titulum in functionibus ſpiritualibus, & Eccleſiaſticis habere poteſt.

10 Hiocminus obſtat, quod fauore piæ cauſæ, & diuini cultus, non præſumatur materia facultatiua, vt inter alios obſeruat Rota *dec. 470. num. 7. p. 1. rec.* Quia hoc habet locum quando ad ſont argumenta, aut coniecturæ, ex quibus inſeratur obligatio iuxta ea, quæ tradunt Rip. *in cap. Cum Eccleſia Sutrina num. 55. de cauſ. poſſeſ.* Rot. *dec. 135. num. 9. coram* Pegna,

11 Et quamuis præſtatio decennalis faciat præſumi titulum, vt tradont Bartol. *in d. l. cum de in rem num. 14. ff. de vſur.* Fulgoſ. *num. 9.* Flotian. *num. 12.* Salic. *num. 4. & 11.* Bald. *in l. cum falſa num. 5. C. de iur. & fact. ignor. & in l. ſi certis annis n. 6. C. de pact.* ibique Iaſ. *num. 7.* Dec. *num 2.* Curt. iun. *n. 12.* & alij. Id nihilominus ſolum habet locum quando titolus, ſeu cauſa, & obligatio allegatur, ſecus autem ſi non allegetur, vt declarat Bald. *in d. l. ſi certis annis, C. de pact.* Iaſon. *ibidem*, & Couar. *in cap. Raynucius §. 11. num. 3. de teſtam.* Nam allegato titulo, præſtatio decennalis facit præſumptionem pro ipſo. Hoc autem noo habet locum io hoiuſmodi ſecularium Gubernatorum aſſiſtentia omoino voluntaria. Quia cum quoad eos ſit materia facultatiua, excludit titulum, ſeu cauſam obligationis,

12 Vnde in re ſimili S. Rituum Congreg. Præfecto Card. Maffeo, ſub die 19. Maij 1581. ſcripſit Archiepiſcopo Firmano, *che non oſtante qualſiuoglia lettera in contrario, facci, che i Priori, quando vogliono venire ad accompagnarlo, vadino auanti, ò dietro, come più loro piacerà. Perchè eſſendo queſto atto volontario, e di corteſia, non vuole ſua Santità, che ſi facci loro violenza alcuna. E coſi V. S. dourà eſeguire.* Cumque in S. Congregatione Concilij in vna Vrbinatenſi quæreretur, an ſtante obligatione inducta ex Synodo prouinciali Vrbinatenſi, quod Coofraternitates laicæ intereſſe debeant omolbus proceſſionibus ordinarijs, quatenus ab Archiepiſcopo vocentur, & ſtante conſuetudioe interueniendi omnibus proceſſionibus, poſſint ab Archiepiſcopo compelli per edictum ad ioterueniendum dictis proceſſionibus, ne alias dicta Synodus, & conſuetudo reddantur eluſoriæ non ſine magno diuioi cultus diſcrimine, Sac. Congregatio die 10. Martij 1663. reſpondit, *non poſſe cogi*.

13 Ex quibus concludendum videtur, quod faciens aliquid per quodcunque tempus ex mera voluntate, & abſq; titulo, non poſſit poſtea cogi ad continuandum, tanquam quid debitum. Cùm enim habeat principium omoino liberum, & independens à quacunque obligatione, non poteſt tractu temporis vatiari eius natura, ita vt de libero fiat debitum iuxta id, quod tradit Gloſ. *in d. cap. peruenit, de conſib.* Io: Andr. *in cap. non firmatur, de reg. iur. in 6.* Alex. Raud. *conſ. 10. num. 129.* quia tempus noo tollit, neque ioducit obligationem iuxta *l. obligationum §. placet, ff. de act. & oblig.* Et ideò ſi initium eſt liberum, continuatio quoque actus remanet libera.

14 At nihilomiuus affirmatiuè tenendum eſt, ſaltem quando ſumus in dubio de initio. Quia in dubio ſumenda eſt illa ioterpretatio, quæ eſt magis fauorabilis ioxta *l. 3. in fin. ff. de adm. leg. & l. Lucius Titius, §. Lucius, ff. de leg. 3.* Et quæ fauet cauſæ, aut perſonæ fauorabili iuxta *l. qui duos §. 1. ff. de reb. dub. & l. fin. C. de inſtit. & ſubſtit.* Eſt autem magis fauorabile, quod continuetur eiuſmodi aſſiſtentia ad caoſam piam, quia cedit in fauorem Eccleſiæ, atque animæ, & cauſa pia eſt cœteris fauorabilior. Et ita declaraoit S. Rituum Congregatio in Fanenſi ſub die 1. Septembris 1607. his verbis: *Gubernator & Magiſtratus recuſantes contra ſolitum accedere ad Eccleſiam Cathedralem, debitis remedijs cogendi ſunt, vt accedant.* Et ſub die 16. Iulij 1605. & 29. Nouembris 1618. ſcilicet: *Magiſtratus Ciuitatis cogi poteſt ſolitum obſequium Epiſcopo accedenti ad Eccleſiam præſtare, & iuxta ſolitum accedere ad Eccleſiam Cathedralem in diebus ſolemnibus, & tempore Aduentus, & quadrageſimæ.* Et S. Congregatio, Epiſcoporum negocijs præpoſita decreuit in Guardienſi ſub 10. Decembris 1602. Epiſcopum poſſe cogere Magiſtratum ſecularem ad viſitandum Eccleſiam iuxta ſolitum, & ad miniſtrandum aquam ſibi ſolemniter celebranti, vt in Anconitana 6. Aprilis 1596. ac alibi ſæpius. Quare Epiſcopi poſſunt, ac debent huiuſmodi Magiſtratus, & Gubernatores interpellare, eoſque cogere, etiam per cenſuras eccleſiaſticas ad obſeruandum ſolitum.

CONSVLTATIO V.

Vt proſpiciatur indemnitati iuriſdictionis laicæ, quæ ſæpè conqueritur de exceſſionibus Epiſcoporum, dubitatur,

An Epiſcopus poſſit concedere Vicarijs foraneis patentatos, gaudentes priuilegio fori?

Reſpondeo negatiuè. Miniſtri enim multiplicari noo debent ab Ordinarijs in præiudicium iuriſdictionis ſecularis, niſi pro ſola oeceſſitate negotiorum, Vener. *in exam. Epiſcop. lib. 4. cap. 12. n. 4. & 5.* Et paruis oppidis huiuſmodi neceſſitati ſatis conſultum videtur per ſolum Vicarium foraneum, ac proinde nullus alius officialis patentatus in illis conſtitui debet. Quod expreſsè reſoluit S. Congregatio Immunitatis in Anagnina die 18. Decembris 1654. 1

Id tamen intelligendum eſt, dummodo aliud non probetur per legitimam conſuetudinem, vt fieri debet, Gloſ. *in l. 1. v. probatio, C. quæ ſit longa conſuet.* Gregor. *dec. 162. num. 1. & dec. 15. n. 1. p. 11. rec.* Quæ redditur improbabilis, quando ex atteſtationibus datis pro iuriſdictione ſeculari patet, quod contrarium fuerit obſeruatum, Em. Othobon. *dec. 36. num. 4.* 2

Non obſtat, quod S. Conſultatio anno 1665. reſcripſerit Gubernatori Tudertioo, Cuſtodem damoi dati gaudere priuilegio fori. Nam illa reſolutio facta fuit fauore Cuſtodis inſeruientis Curiæ Epiſcopali, qui cùm exiſtimetur, ac ſit familiaris Epiſcopi, gaudet dicto priuilegio, ideòque extendi non poteſt ad Cuſtodes Vicarij foranei, cui non competit facoltas retinendi familiares exemptos. Et ita declarauit S. Congregatio Immunitatis in Tudertina 20. Septembris 1667. nempè, qood numerus huiuſmodi patentatorum reducatur ad ſolum Cancellariom. Et in Tarracinenſi 10. Maij 1631. vbi dictum, *che ſiera riceuuta piena ſodisfattione, già che i patentati non ſono in numero di venticinque, come era ſtato ſuppoſto, ma ſolo il Vicario foraneo, il Cancelliere col ſoſtituto, l'Auocato fiſcale, il Procurator fiſcale, il depoſitario delle pene de' maleficij, il depoſitario de' pegni, il Camerlengo delle donne carcerate, o il mandatario, i quali aſcendono al numero di noue.* 3

Porrò qooad depoſitarios extant hoiuſmodi decreta S. Congregatioois Immuoitatis. *Depoſitarius pignorum Curiæ Epiſcopalis gaudet priuilegio fori*, io Spoletana 5. Maij 1637. in Recinatenſi eadem die, eodemque anno, & io Senogallienſi 10. Septembris 1647. *Depoſitarius pro leuellis exigendis Curiæ Epiſcopalis gaudet fori priuilegio*, in Cœſanatenſi 29. Iunij 1636. *Depoſitarius menſæ Epiſcopalis gaudet priuilegio fori*, in Reatina 20. Decembris 1667. *Qui deputari poteſt etiam in aliquo oppido diœceſis, inſpecta tamen qualitate pignorum*, in Tudertina 24. Aprilis 1666. & ideò S. Congregatio ſolet declarare iuxta conditiones ſimilium depoſitariorum. 4

Et qooad patentatos hæc extant apud me decreta eiuſdem Sac. Congregationis. *Seculares ſimpliciter ab Epiſcopo patentati non gaudent priuilegio fori*, in Vritana 26. Maij 1668. & in Foroſempronienſi 20. Ianuarij 1654. ac ſæpè alibi. *Simpliciter patentati abſque actuali ſeruitio neceſſario non gaudent fori priuilegio*, in Cæſaraugustana 9. Auguſti 1670. *Patentati à S. Officio eximuntur à repreſalijs*, in Peruſina 27. Septembris 1646. *Conſules Ciuitatis Aſculanæ* 5

non

Digitized by Google

non poſſunt in ſuo Tribunali in caſu rixarum adſtringere miniſtros & patentatos almæ Domus Lauretanæ ad dandam cautionem de non offendendo , ſed tales cauſæ ſpectant ad Iudicem ipſius almæ Domus, in Lauretana 24. Aprilis 1668. *Cancellarius verò Vicarij foranei , vt gaudeat priuilegio fori, debet actu inſeruire* , vt in Auximana 26. Auguſti 1636.

CONSVLTATIO VI.

An Epiſcopus poſſit concedere inhibitiones Clericis coniugatis , qui viles artes exercent , nec habent requiſita, ac etiam Tertiarijs , qui viuunt domi propriæ cum ſuis vxoribus ?

1 QVoad Clericos coniugatos reuocandæ ſunt eiuſmodi inhibitiones, quia non poſſunt gaudere priuilegio fori, dum non incedunt in habitu & tonſura, nec inſeruiunt alicui Eccleſiæ illis aſſignatæ ex mandato Epiſcopi, vt, non obſtante quacunque conſuetudine, etiam immemorabili , diſponitur à Concilio Tridentino *ſeſſ.23. de refor. cap.6.* & tradit Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. eff.1. num.79. & ſeqq.* vbi quod à dictis Clericis eiuſmodi qualitates ſunt probandæ. Id quod proſequitur Th. del Bene *de immun. p.1. cap.4. dub.12. ſect.1.* & paſſim alij, ac nos alio in loco.

2 Quod verò ad Tertiarios, dum non collegialiter , ſed ſuæ domus priuatæ vitam agunt cum propria familia , non gaudent fori priuilegio iuxta receptiſſimam diſtinctionem, de qua Nouar. *de elect. for. p.1. q.46. num.3.* Bellett. *diſp. cler. tit. de fauor. Cler. cap.1. §.1. num.41. & ſeq.* Ciarlin. *contr.18. num.5. & ſeq. lib.1.* vbi tamen *num.24.* tenet, huiuſmodi Tertiarios gaudere , ſi habent pro ſe conſuetudinem præſcriptam , quæ probanda eſt , cumque ex ea adimatur iuriſdictio , alias de iure competens foro laicali, & tribuatur Eccleſiaſtica , debet eſſe quadragenaria , vel ſaltem trigenaria , *cap. fin.* ibique Gloſſ. *v. legitimè , de conſuet.* Franch. *in cap. Cum in tua num.5. de conſuet. in 6.* Sperell. *dec.89. num.25. & ſeq.* ac Rota in Maioricenſi Canonicatus 25. Iunij 1657. §. *Deficit* coram Meltio ,

3 Atque ita etiam declarauit Sac. Congregatio Immunitatis in Tudertina 20. Decembris 1667. nimirum Epiſcopus non concedat inhibitionem Clericis coniugatis , non habentibus requiſita , & quoad Tertiarios collegialiter non viuentes de iure non gaudere . Quod etiam declarauit in Tricaricenſi 7. Septembris 1638. ſcilicet Tertiarius vxoratus non gaudet priuilegio fori , nec exemptione ab oneribus . Habentes verò requiſita gaudent exemptione ab oneribus perſonalibus , vt in Spoletana 19. Auguſti 1630. Quid autem de mulieribus tertiarijs ? alibi diximus .

CONSVLTATIO VII.

An Epiſcopus concedere poſſit inhibitiones colonis partiarijs Clericorum , quanquam ex prædijs , quæ colunt , non percipiant fructus , quibus maiori anni parte viuant , & an pariter poſſit concedere inhibitiones mulieribus nuptis ?

1 COmmunis concluſio eſſe videtur , quod coloni partiarij Clericorum non gaudeant priuilegio fori , vt per Abbatem ac cæteros *in cap. 7. de for. comp.* Theſaur. *dec.22. per tot.* Sperell. *dec.41. num.29.* Bellett. *diſp. cler. part.1. tit. de fauor. cler. real. §.1. num.12.* Delbene *de immun. par.1. cap.4. dub.15. ſect.1. num.27.* Idque certius videtur procedere in colonis , de quibus agitur , dum non colunt integrum prædium clericorum ita , vt aſſiduè , vel pro maiori parte temporis occupentur in illius cultura, ſed incumbuunt , vel culturæ ſuorum agrorum , vel aliarum perſonarum ſecularium . Quo caſu ne coloni quidem partiarij menſæ Epiſcopalis gaudent priuilegio fori , vt ex literis S. Conſultationis firmat Sperell. *dec.128. num. 33.* de quo nos alibi copioſius . At nihilominus in hac re ſtandum eſt decretis Sac. Congregationis Immunitatis , quæ die 13. Nouembris 1668. ſcripſit Epiſcopo Vrbanien. ac Vicelegato , vt faciant obſeruare decreta Sac. Congregationis , videlicet , quod coloni partiarij menſæ Epiſcopalis , & Eccleſiaſticorum gaudeant priuilegio fori , dummodo ex fructibus coloniæ viuant pro maiori anni parte ,

Quod verò ad inhibitiones dotales , illæ non debent 2
concedi à Curia Eccleſiaſtica. Nam electio fori non competit mulieri ratione dotis, quando principaliter agitur de dote, ſed ſolum quando quæſtio principalis eſt ſuper matrimonio , & incidenter agitur de ipſa dote , vt per Gloſ. ibique Butr. *num.4. de donat. inter vir. & vxor.* Petr. Barboſ. *p.1. l.1. num.46. & ſeq. ff. ſol. matr.* Gutier. *pract. quæſt. lib.1. q.44. num.9.* Sanch. *de matr. lib.10. diſp.8. num.15.* Molin. *de primogen. lib.2. cap.15. num.76.* Et ibi Add. Tondut. *de præuent. p.2. cap.23. num.5. & ſeqq.* Vel quando diſputatur de dote , ſiue ante contractum , ſiue poſt diſſolutum matrimonium . Quo caſu ratione perſonalis priuilegij competentis virginibus , ac viduis , datur electio fori , Bald. *nouel. de dot. p.9. princip. priuil. 10.*

Vnde licet cauſa dotis dicatur cauſa pia, & cognoſci poſ- 3
ſit à Iudice Eccleſiaſtico , vt per Bellett. vbi ſupra §.5. *num. 61.* id tamen intelligitur quando petitio fit incidenter occaſione matrimonij contrahendi , vel ad illam conſtituendam ad inſtantiam virginis , antequam nubat ; poſtquam verò eſt nupta , & dos fuit conſtituta , non competit amplius electio fori , vt in fine eiuſdem *num.61.* firmat idem Bellettus . Et ita declarauit S. Congregatio immunitatis cum ſæpè , tum præſertim in Tudertina ſub die 20. Decembris 1667. ſcilicet eiuſmodi colonos non gaudere , neque concedendas inhibitiones vxoribus ,

Porrò cauſa matrimonij eſt Eccleſiaſtica quoad ea, quæ 4
neceſſariò reſpiciunt rationem contractus, vel ex ratione contractus proximè ſequuntur , vt illius firmitas , an ſcilicet ſit legitimè , vel illegitimè contractum , prolis conditio legitima , vel illegitima , diuortium & ſimilia per textum *in can.1. 33. quæſt.2. can. multorum 35. quæſt. 6. cap.1. cap. non debet de conſang. & affin. cap. auditis de præſcript. cap. perlatam , cap. lator qui fil. ſint legit. cap. commiſſum , cap. requiſiuit , cap. ex litteris de ſponſal. & cap. tuam de ord. cognit.* & definitur à Tridentino *ſeſſ.24. can.12.*

Quia apud Chriſtianos ratio contractus matrimonij 5
eſt inſeparabilis à ratione Sacramenti , & ideò ratio contractus matrimonij ſpectat ad illum forum , ad quem ſpectat de Sacramento cognoſcere . De Sacramento autem cognoſcere ſpectat ad forum Eccleſiaſticum . Adeòque vt quamuis aliqui concedant cauſam meram poſſeſſoriam beneficiorum, decimarum , oblationum , vel aliarum rerum Eccleſiæ , tanquam quid facti , atque adeò quid ſeculare cognoſci poſſe à Iudice laico , id tamen minimè concedant in cauſa poſſeſſoria matrimoniali , quia ratione ſpiritualitatis propter Sacramentum excedit ſpiritualitatem beneficiorum , decimarum ; oblationum , & id genus alia .

Et quo fit , quod licet materia matrimonij ſit contra- 6
ctus, non idcircò poteſt Princeps ſecularis leges condere circa ipſum ; nam ex quo eius contractus eſt eleuatus ad eſſentiam Sacramenti , eſt extra Principis iuriſdictionem ac poteſtatem . *Sic* quoque licet homo , vel eius bona ante ſacram ordinationem, vel donationem factam Eccleſiæ ſint materia ſubiecta iuriſdictioni , ac poteſtati ſeculari , poſt tamen eius ordinationem , vel bonorum donationem Eccleſiæ factam , per quam efficiuntur ſacra, & Eccleſiaſtica , extrahuntur à iuriſdictione & poteſtate ſeculari.

Verùm ea , quæ ſunt matrimonio accidentalia, & ac- 7
ceſſoria , quæque non pertinent ad eius ſubſtantiam , neque ex ſe impediunt principale , vt eſt cauſa dotis, lucrum dotale, donatio inter virum , & vxorem, ſponſalitia largitio,

Digitized by Google

tio, ius ſuccedendi, & huiuſmodi alia, quia ex ſe ſunt ſecularia, ſubijciuntur iudicio ſeculari, cum ſint extrinſeca contractui matrimonij, quamuis aliquando incidenter ab Eccleſia etiam cognoſci ſoleant, vt per Gloſs. Innoc. Io:Andr. Butr. Abb. & alios *in cap. 1. de ſponſal.* Vaſq. *in 3. p. tom. 4. diſp. 3. de matr. cap. 5. num. 67.* ac Pontium *eod. tit. lib. 6. cap. 1. & 2.* ac alios communiter, non autem ſi ad thori ageretur ſeparationem, nam hæc apud ſolum Iudicem Eccleſiaſticum examinari debet. Quod fatentur ipſa ſumma Tribunalia laicorum. Ita namque areſto iudicatum eſt Pariſij die 24. Aprilis 1532. teſte Ioan. Imberto *inſtit. for. lib. 1. cap. 25. in gloſ.* & confirmatur ex notatis per Bart. & alios *in l. omni nouatione C. de Sacr. Eccleſ.* Aſſerunt enim laicum Iudicem in cauſa matrimoniali poſſe ſuper dubia facti ipſius controuerſia cognoſcere, nempè an verba matrimonij interuenerint, non item ex his verbis an ſit contractum matrimonium. Itaque cum prior ſeparatio gratia communij vitandi tantum fiat, in eaque magis facti, quàm iuris ſit quæſtio, meritò de ea Iudex laicus ius dicere poteſt, at poſterior, ſeparatio thori videlicet plus iuris, quam facti in ſe continet, ergo apud Iudicem Eccleſiaſticum diſcutienda.

CONSVLTATIO VIII.

An Epiſcopus poſſit prohibere Clericis, ne conueniant laicos in materia profana in foro ſeculari? Et quid ſi extaret conſuetudo?

1 NEgatiuè. Textus ſunt expreſſi, in quibus diſponitur, quod Clericus laicum ad Iudicem Eccleſiaſticum trahere nequeat. Iſque ſunt *cap. experientiæ, & can. ſi quiſquam 11. q. 1. cap. ſi Clericus laicum, de for. comp.* Vnde S. Congregatio Immunitatis ſæpè reſoluit, non poſſe Epiſcopum prohibere Clericis, ne laicos citent in foro ſeculari, dum cauſa eſt profana, & tradunt Delbene *de immun. p. 1. cap. 7. dub. 2. ſect. 1. num. 8.* vbi ait, quod licet per ſummum Pontificem concedi poſſit priuilegium Clericis conueniendi ſuos debitores coram Iudicibus Eccleſiaſticis, non debet tamen fieri conceſſio, niſi vrgente magna cauſa, ne Eccleſia videatur Clericorum auaritiam fouere, iuriſdictionem ſecularem affectare, Eccleſiaſtica iudicia litibus occupare, & laicos offendere.

2 An verò Epiſcopus id poſſit ex conſuetudine, alias diximus. Tollitur autem eiuſmodi conſuetudo ex actibus contrarijs à iuriſdictione laica deductis, licet ad hunc effectum vnus etiam ſufficiat, vt ex Bero. *conſ. 5. num. 23. vol. 1.* Surdo *conſ. 393. num. 23. & ſeqq.* Eminentiſs. Othobon. *dec. 43. num. 7.* & in Eugubina emphyteuſis 4. Maij 1657. §. *Et quod magis* coram Celſo. Atque ita etiam cenſuit S. Congregatio Immunitatis in Tudertina ſub die 20. Decembris 1667. ſcilicet, Epiſcopum non poſse prohibere in caſu, de quo agitur.

CONSVLTATIO IX.

En Epiſcopus prohibere poſſit, ne cæteri Notarij præter ſolum Cancellarium Epiſcopalem, poſſint rogari de inſtrumentis, quæ commodum locorum piorum concernunt?

1 NEgatiuè reſpondendum eſt. Idque præcipuè locum habet in Notarijs creatis à Summo Pontifice, quibus Epiſcopus prohibere non poteſt, quin poſſint conficere inſtrumenta, de quibus alias rogari valent. Quod in terminis firmat Bellett. *diſquiſ. cler. p. 1. §. 29. num. 9.* in fine, & Rota coram Seraphino *dec. 841. num. 9.* Quia non poteſt Epiſcopus, vti inferior, tollere, ſeu corrigere ac reſtringere priuilegium, & facultatem Notarijs conceſſam à Summo Pontifice, qui ſolus, tanquam condens, poteſt de priuilegio conceſſo iudicare, vt latè proſequitur Rota *dec. 103. num. 1. & pluribus ſeqq. p. 2. diu.* & Dec. *conſ.* 17. Cunque de iure poſſint Notarij apoſtolici rogari etiam de inſtrumentis concernentibus intereſse locorum piorum, præceptum prohibitiuum Epiſcopi, tanquam contra ius, eſt reuocandum, quia non poteſt ſtatuere contra ius, *clem. Ne Romani, de elect.* Gratian. *diſcept. 894. num.* 14. cum alijs in Pampilonenſi Vicariæ de Stella 28. Martij 1659. §. *vltimò* coram Albergato, & ad rem firmat Rota dicta *dec. 103. num. 7. ac ſeqq. p. 2. diu.* vbi in ſimili, quod cauſæ adductæ ab Epiſcopis euitandarum fraudum cenſentur fucus & prætextus. Nam indemnitati loci pij ſatis conſultum erit, ſi Epiſcopus agat contra eius miniſtros pro releuatione damni paſſi, cum fuerint in culpa, creando debitorem inexigibilem.

Et quidem cùm contractus ſtipulationum ſint voluntariæ iuriſdictionis, quilibet Notarius vocatus poterit de illis rogari, ac proinde non poteſt Epiſcopus id illis prohibere, nedum quia directè lædit iuriſdictionem laicam; quia ſi Cancellarius Epiſcopalis rogatur de inſtrumentis, non poſſunt pulſari in Curia ſeculari debitores laici ad ſoluendum, ſed etiam quia eſt admodum præiudiciale ipſis Notarijs, & partibus, quæ à propria patria ſuis ſumptibus tenerentur abeſse cum euidenti periculo pecuniarum, mulierum, minorum, pupillorumque. Et ita declarauit Sac. Congregatio Immunitatis in ſæpè citata Tudertina die 20. Decembris 1667. hoc eſt, Epiſcopum non poſse id prohibere. 2

CONSVLTATIO X.

An Epiſcopus poſt introductam cauſam in foro ſeculari, poſſit inhibere tam inter laicum, & laicum, quàm ad fauorem Clerici, vel perſonæ priuilegiatæ eam dumtaxat ob cauſam, quod ſint coniuncti, ſiue affines intereſse habentis in cauſa?

REſpondeo negatiuè. Nam priuilegium ratione conſortij non ſuffragatur poſt conteſtatam litem à non priuilegiato, Marcheſ. *de commiſ. p. 2. §. 2. tit. de auocat. cauſ. num. 43.* Scacc. *de appel. q. 7. num. 123.* Nec quando cauſa communis cum priuilegiato diuidi poteſt, Nonar. *de elect. for. p. 1. ſect. 3. q. 1. num. 17.* vbi alij. Nec quando priuilegiatus non eſt principalis in cauſa, & multò minus quando nullum habet intereſse, præſertim ſi inhibitiones concedantur cum clauſula *Aſſiſtendo iudicio*, Scacc. vbi ſupra *d. num. 123.* 1

Neque obſtant Marcheſanus loco allegato *num. 42.* alijque, tenentes, quod priuilegium miſerabilium perſonarum extendatur ad conſortes. Nam illud non extenditur, quando iudicium eſt inceptum, & facta litis conteſtatio cum perſona non priuilegiata, vt ex eodem Marchiſano eo loco colligitur. Ceſsatque omnis difficultas, quando inhibitiones conceduntur inter laicos ſuper re merè laicali ad fauorem perſonæ priuilegiatæ, nullum habentis intereſse, ſed ſolum cum clauſula illa in eis appoſita, & ob aliquam conſanguinitatem illius partis, quæ intendit declinare forum ſecularem. Et ita etiam declarauit S. Congregatio Immunitatis in Tudertina die 20. Decembris 1667. ſcilicet, Epiſcopum non poſſe id inhibere. 2

CON.

Digitized by Google

CONSVLTATIO XI.

An Iudex poſſit tuta conſcientia impedire, ne matrimonium contrahatur à viro cum muliere longè imparis conditionis, & infamia notabili laborantis, cum quaſi contrahatur, grauiſſima haud dubiè ſcandala orirentur, poſſitque detrudere ipſum virum in carcerem, eumque ibi detinere donec vel ducat aliam, vel ſcandalorum periculum amoueatur?

1 RESpondeo, Iudicem poſſe tuta conſcientia impedire huiuſmodi martimonium, & donec affulgeat aliud remedium, virum in carcere detinere, ſi hoc opus ſit ad talem effectum, vt clare colligitur ex *c. Cum in tua, de ſponſal.* & docet ibi Gloſ. *v. ſcandalo*, Panorm. *num.* 4. Alex. de Neu. *n.* 6. Præpoſ. *n.* 2. ac traduot Felin. *conſ.* 26. *n.* 21. Nau. *in ſum. cap.* 6. *n.* 18. Menoch. *conſ.* 1. *n.* 44. & 66. *vol.* 1. Cordub. q. 13. Gutier. *lib.* 1. *q. can. cap.* 20. *n.* 20. & 23. Capua *lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 3. Lopez *p.* 1. *inſtit. cap.* 76. Sanchez *lib.* 1. *diſp.* 14. *de matr.* Pontius *lib.* 12. *cap.* 17. *n.* 7. Conich. *diſp.* 23. *dub* 8. *n.* 68. Tolet. *lib.* 7. *cap.* 21. Adde deciſionem Rotæ 1258. apud Seraphinum, multoſque alios, Perez, Martinonium, Trullench, Caſtropalaum. Idque etiamſi ſponſalia fuerint iuramento confirmata, vt firmat Gabriel à S. Vincentio *de matr. diſp.* 5. *q.* 5. *§. ſeptima cauſa*. Quod multæ rationes omnino perſuadent.

2 Prima, quia virtus iuſtitiæ obligare nequit ad actum, qui ſine peccato impleri non poteſt. Contrahere autem matrimonium cum magno ſcandalo eſt apertè letalis culpa, cùm charitas proximi notabiliter lædatur, diſſoluatur parentum pietas, & cognatorum amicitia. Iudex autem impedire poteſt actionem illam publicam, quæ cum peccato mortali coniuncta eſt. Si enim vir ducat eiuſmodi fœminam, grauiſſima ſequerentur ſcandala. Debet igitur impedire, ne illam ducat, atque adeò virum io carcere detinere, ſi neceſſe ſit ad hunc finem.

3 Secunda. Vt tenetur Iudex plectere delioquentes, ita, ſi poſſit, tenetur impedire, ne delinquant, immo plectit delinquentes, vt eorum exemplo alij pœnis territi oon delinquant. Poteſt autem impedire huiuſmodi virum, ne delinquat, vt re vera delinqueret ducendo hanc mulierem in vxorem. Quia hoc matrimonium cum grauiſſimis ſcandalis coniunctum eſſet, impedire inquam, ſi detineat illum in carcere. Accedit, quod vt longè melius eſt præſeruare hominem ab imminente morbo, quàm morbo correptum curare, ita etiam melius eſt, & laudabilius impedire, ne homines delioquant, quam eoſdem punire delinqoentes.

4 Tertia. Finis matrimonij præcipuus eſt propagatio generis humani, ſuſceptio, & educatio prolis, conſeruatio ſpeciei nouis indiuiduis accedentibus. Cùm autem hoc matrimonium oihil, oiſi cædes, & ſtrages hominum allaturum ſit, fini matrimonij maximè aduerſatur. Igitur cum ſit Iudicis munus procurare, vt ſingula ad ſuum finem, propter quem à natura inſtituta ſunt, ferantur, hoc matrimonium impedire debet, quod à ſuo fioe adeò exorbitat.

5 Quarta. Ad finem matrimonij pertinet familiarum, honeſtarum præſertim conſeruatio, indemnitas, integritas, pax, vnio. Hoc ergo matrimonium, ex quo nobilis familiæ ruina, & mutuæ cædes conſequuntur, à dicto fine deſciſcit. Igitur omnino impediendum, etiam viro in carcere detento à Iudice, cui ſcilicet incumbit huiuſmodi ſcandala remouere, & perſonarum, necnon familiarum præſertim indemnitati conſulere. Quod enim apud concordes vinculum eſt charitatis, incitamentum iratum apud ioſenſos erit.

6 Quinta. Sæpè ac ſępius contrahitur matrimonium ad tollendas magnas lites, & ad concordiam partium, immo propter hanc cauſam non rarò expediuntur diſpenſationes matrimoniales in Dataria, vt conſtat ex vſo. Illud igitur matrimonium impediendum eſt, quod non modo non tollet lites, ſed nouas, eaſque ſcandaloſas inducet, parietque innumeras rixas cum cęde parentum coniunctas.

Nec obſtat ad matrimonium liberam voluntatem contrahentium requiri, qui ſi cogantur, matrimonium irritum eſt. Quia libera voluntas ferri debet in obiectum honeſtum, alioquin à Iudice coercenda eſt, ſi io malum feratur, vt in hoc caſu. 7

Mious obſtat, quemlibet poſſe oubere ad libitum. Quia hoc quidem verum eſt, modo honeſtè cootrahat, ſeu nubat, nempè ſi matrimonium cum aliqua certa contrahere nequit ſine letali culpa, hoc matrimooium oon eſt permittendum. 8

Pariter non obſtat inde virum, qui mulierem amat, relinqui expoſitum periculo peccandi. Sibi enim imputet, qui aliam vxorem æqualis conditionis ducere poteſt, ſi velit. 9

Tandem non obſtat, quod à viro exigi poſſit fides cum vadimonio, ſiue cautione de oon offendendo. Quia hoc remedium non ſufficit, neque Doctores ad hoc ſe reſtringunt. Si enim ex carcere educatur, etiam data cautione, ſtatim ducet eiuſmodi fœminam in vxorem. Ex quo facto illius fratres, vel parentes in furorem acti propter aſperſam familię ioſamiam, nihil non molientur, vt vtrumque è medio tollant.

CONSVLTATIO XII.

Quidam pius fundator tres Capellanias reſeruato iurepatronatus primogenitis ſuæ familiæ fundauit, atque dotauit in Caſtro, quod ſub eius temporali ditione tunc temporis erat, appoſitis in fundatione conditionibus, atque oneribus, quæ in ipſius fundationis documento leguntur. Cùm nuper dominium eius Caſtri primogenitus amiſerit, & vna ex prædictis Capellanijs vacauerit, nunc quæritur

Primò, an de iure huiuſmodi Capellania transferri poſſit ad aliud Caſtrum etiam eius ditionis, vbi vnicus ſacerdos exiſtit, cum è contra in primo Caſtro reliqui duo Capellani, nec non Archipresbyter ſuperſint?

Secundò, an ſaltem ex gratia?

AD primum reſpondeo, noo eſſe de iure locum huiuſmodi tranſlarioni. Quia cum præfata Capellania ſit collatiua, proculdubio eſt affixa Eccleſiæ. Eſt enim beneficium eccleſiaſticum, quod erigi non poteſt, oiſi ad altare, *cap. Nemo de conſecr. d.* 1. & notat Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 55. Duran. *dec.* 130. *n.* 4. Eo ipſo autem quod erigitur, remanet affixum Eccleſiæ, in qua erigitur. Vnde Tridentinum iubet *ſeſſ.* 25. *cap.* 5. *de ref.* vt his beneficiorum erectionibus non derogetur. 1

Ad ſecundum videtor indulgendum. Tum ex rationabili cauſa, nempè neceſſitatis ſacrificij in noua Eccleſia, præſertim cum nullum detrimentum cultus diuinus patiatur in Eccleſia, in qua fundata eſt Capellania. Tum quoniam prima Eccleſia cenſetur electa à fundatore Capellaniæ cum reſpectu ad patronos illius Caſtri, ſeu tanquam proprij, & poſſeſsi ab ipſis. Vnde ſi tunc patroni traoſeant ad aliud Caſtrum, transferentur etiam Capellaniæ. Quia Eccleſia cenſetur electa cum ſua qualitate, ſeu tanquam patronatus Caſtri, ex eo quod ſit electa cum reſpectu ad patronos. Vnde dicitur 2. *Machab. c.* 6. Non propter locum gentem, ſed propter gentem locum elegit Deus. Ex hoc autem fit, quod dum patroni ſe transferunt ad alium locum, transferatur cum ipſis Capellania patronatus, quia prior deſioit eſſe locus patronalis, atque adeò non amplius eſt ille, quem contemplatus eſt fundator, quia eum contemplatus eſt tanquam patronalem, & cum reſpectu ad patronos, & nouus incipit eſſe ille, quem eſt contemplatus, quia ſit patronalis, & ſit talium patronorum, quales in fundatione fundator fuit contemplatus. 2

Et id à fortiori procedit, quia cum patroni ſoleant percipere emolumentum ab hac celebratione miſſarum, oritur præſumptio, quod fundator voluerit hoc pacto ipſis prouidere ex parte non ſolum eorum commodo, ſed etiam 3

Digitized by Google

præſenti neceſſitati, qua nunc tenentur ob inopiam miſſarum in nouo Caſtro. Quilibet enim præſumitur operari eo modo, quo ſibi vtilis eſt, *l. 1. & 2. ff. de ſolut.* Rot. *dec. 643. n. 4. p. 4. rec.* Vnde cenſendum eſt, fundatorem nedum reſpexiſſe ad fructum ſacrificij, ſed etiam ad ſubleuandam indigentiam hæredum patronorum, cum in hoc potuerit exercere actum pietatis, & ordinare ſuam diſpoſitionem ad duplicem finem, & ex vtroque percipere vtilitatem. Quare cenſeo, cum Sanctiſſimo ex gratia indulgendum, quemadmodum etiam cenſuit S. Congregatio Concilij in Viterbienſi 25. Ianuarij 1663.

CONSVLTATIO XIII.

An Imperatori, vel Regibus concedendum ſit à Sede Apoſtolica, vt poſſint accipere tertiam, vel aliam partem, vel medietatem bonorum Eccleſiarum in ſuis ditionibus exiſtentium in ſubſidium belli, quod gerunt contra Turcas, alioſue infideles, vel hæreticos?

1 BOna eccleſiaſtica vſu & commercio hominum eximuntur, & alienari prohibentur per textum *in c. nulli 10. de reb. Ecleſ. non alien.* Extrauag. *Ambitioſæ eod. tit.* ac *l. iubemus 14. cum auth. ſeq. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Vide Mantic. *de tacit. & ambig. lib. 25. tit. 6.* paſſim per *tot.* Honded. *conſ. 35. n. 14. & ſeq.* & Azor. *inſtit. moral. lib. 9. c. 1. p. 2.*

2 Hoc tamen non ita præciſè obtinet, quaſi omninò, & nullo caſu bona eccleſiaſtica ſint alienabilia. Præ cæteris autem caſibus, de quibus Azor. loco citato, pietas, ſiue miſericordia eſt. Addit. ad Guidop. *q. 149.* Ant. Faber. *in Cod. rer. iudic. in addit. ad lib. 7. def. 3. n. 26.* Pietatis intuitu iuſtè alienantur bona eccleſiaſtica pro redemptione captiuorum, ſepultura fidelium, & alimentatione pauperum, *can. Aurum 12. q. 2. d. l. iubemus 14. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia pauperes ſunt viuæ Dei imagines. Conſeruatio quippè ſanguinis chriſtiani, & periculi auerſio quibuslibet rebus pretioſior eſſe cenſetur, vt ipſe Imperator tradit *in d. l. ſancimus, C. de ſacroſ. Eccleſ.* hancque ſubijcio rationem, quod nulla maior eſſe poſſit pietas, quam defendere patriam, & tueri infirmos ab hoſtibus. Captiuorum ſiquidem redemptio multum habet ſauoris, maximè apud chriſtianos, quibus lex diuina hoc miſericordiæ genus peculiariter commendat. *Captiuorum redemptio magnum, atque præclarum iuſtitiæ munus eſt*, verba ſunt Lactantij *lib. 6.*

3 Itaque cenſeo, annuendum ita ſanè, quod demandetur Nuncijs Apoſtolicis, & primoribus Epiſcopis, de quorum intereſſe principaliter agitur, vt habita ratione præciſæ ac ineuitabilis neceſſitatis, dimiſſaque ſemper rata, quæ congrua ſit alimonijs Eccleſiaſticorum, & opportunitatibus Eccleſiarum, pretium redigendum deponi curent, ac ſtudeant, ipſorum conſcientias onerando, in cauſam belli ſacri dumtaxat erogandum, cæteriſque cautionibus iuxta formam diplomatis Clementis VII. in æquali cauſa pro Ferdinando Imperatore anno 1530.

4 Id namque ſuadet pietas & neceſſitas. Etenim ſi propter pauperum alimoniam, etiamſi propria ſua culpa ad paupertatem redacti ſint per *can. paſce d. 88.* ac propter redemptionem captiuorum, tam ſacri canones, quàm leges ciuiles mandant, bona Eccleſiarum eſſe vendenda *d. l. ſancimus 21. C. de ſacroſ. Eccleſ. §. ſanctiſſimas auth. de alienat. & emphyt. can. ſacrorum 14. & can. ſeq. d. can. Aurum cum ſeq. 12. q. 2. can. fin. 16. q.* Bald. & Imol. *in l. quamuis ſol. matr.* Couar. *2. var. reſol. 76. n. 8.* pulcherrimus textus *in can. gloria Epiſcopi 12. q. 2.* multò magis permittendum eſt, ea vendi, ne imminenti clade ex Turcarum, vel hæreticorum armis chriſtiani cum locorum euerſione ab hoſtibus fidei in captiuitatem redigantur. Quare D. Ambroſius *lib. 2. de offic. cap. 28.* relatus in laudato *can. Aurum* rectè dixit, *Aurum habet Eccleſia, non vt ſeruet, ſed vt eroget & ſubueniat in neceſſitatibus. Quid eſt opus cuſtodire quod nihil adiuuat?* Id ipſum definiuit D. Gregorius *lib. 5. ep. 17. & lib. 7. ep. 4.* vbi vult his caſibus ſacra vaſa confringi & conflari. Et ipſe Ambroſius loco citato dicit, ſe incurriſſe quandoque in inuidiam Arrianorum ideò, quod aureos calices diſtraxiſſet ad redimendos captiuos, quibus tamen ipſe reſpondet, quod Deo ſint gratiores animæ captiuorum, qui redimebantur, quam aurea vaſa, & reliqua templorum ornamenta.

Vnde Ambroſio captiuos redimere, maximè ab hoſte barbaro, præcipua & ſumma liberalitas vocatur, & propterea ſuum & Eccleſiæ factum, quod vaſa Eccleſiæ, etiam initiata, confregerit, vt captiui redimerentur: *ornatus*, inquit, *Sacramentorum, redemptio captiuorum eſt*, & multa alia in eandem ſententiam. Imitatus hoc Ambroſij factum Auguſtinus, narrante Poſſidonio, qui contra carnalem ſenſum quorundam id factum dicit. Imitatus eſt & in eadem Africa Epiſcopus Deogratias, narrante Victore Vticenſe *lib. 1.* Vas, quod Remigio fuerat datum ad redimendos à Nortmannis captiuos fuiſſe venditum narrat in Remigii vita Hincmarus. Simile factum Archiepiſcopi Bremenſis Rimberti laudat M. Adamus Bremenſis *eccleſiaſt. hiſt. cap. 32.* Probat hoc Synodus vniuerſalis 6. decreto relato in cauſam 12. *q. 2.* 5

Sic olim id factitatum à Syracuſanis tempore Timoleontis, in cuius vita id habet Plutarchus. Chii mulctam ſibi à Mithridate inductam etiam à ſacris vaſis conficiunt, Appianus mithridatico. Plinius *lib. 7. cap. vlt.* de Porcio Catone agens: Idem arbores religioſas, lucoſque ſuccidi permiſit, ſacrificio prius facto, cuius rei rationem quoq; eodem volumine tradidit. Silla bello mithridatico donaria ab Olympia, Epidauro, Delphis abſtulit, Plutarcho narrante, & Appiano. Id pretium reſtituit, Diodor. Sicul. *in excerpt.* Peireſianis. Auguſtus ex templis theſauros accepit mutuos, Appiano docente *ciuil. 5.* Vaſa ſacra ab Agapeto oppignorata tradit Caſſiodor. *lib. 12. ep. 20.* Heraclitus in graui neceſſitate vaſa Eccleſiæ in nummos vertit, ſed poſtea pretium reddidit, vt narrat Theophanes. Vide & Annam Comnenum *lib. 5. & lib. 6.* Cromerum *lib. 23.* & orationem Laurentiani apud Bembum *lib. 6.* Sic Chriſtus adoleſcenti diuiti non mandauit, vt bona ſuſpenderet in templo, ſed vt vendita diſtribueret in pauperes, Matth. *19. v. 21.* Et generaliter tenendum Eccleſiaſtica bona alienationi, & contributioni ſubiecta eſſe iis caſibus, in quibus principaliter pietas, & publica verſatur vtilitas per ea, quæ tradit Cacheran. *dec. 68. n. 8.* 6

Hinc Paulus III. permiſit Carolo V. ad bellum gerendum in Germania aduerſus Proteſtantes, vt ſumeret dimidiam partem bonorum Eccleſiæ per Hiſpaniam, vt tradunt Sleidan. *lib. 17.* & Tholoſan. *de Republ. cap. 3. nu. 49. lib. 5.* Hoc idem etiam conceſſit Sereniſſimo Imperatori Leopoldo Alexander VII. ſub anno 1663. Id quod ad expeditionem Turcicam minus habet dubii, qua de re videndus Azor. *inſtit. mor. lib. 5. c. 13. q. 8. p. 1.* 7

CONSVLTATIO XIV.

Vtrum in diſpenſatione gradus affinitatis comprehendatur etiam diſpenſatio publicæ honeſtatis?

NEgant Doctores apud Sanchez *de matr. lib. 8. diſp. 24. num. 37.* Nam Pontifex ſub inuolucro, ſeu circumſtantiis & qualitatibus impedimenti affinitatis, non poteſt intelligere impedimentum honeſtatis publicæ, cum in eius ſcientia vera, vel præſumpta ſtet valor, & latitudo diſpenſationis. Vnde perſiſtendum videtur in opinione illorum, qui volunt ſub diſpenſatione affinitatis non venire impedimentum honeſtatis publicæ, quia diſpenſatio, vti odioſa, ſtrictè accipi debet. Et propterea in dubio ſemper etiam tutior via eligenda eſt tam pro ſecuritate conſcientiæ coniugum, quàm etiam ne Dataria incurrat aliquam ignominiam. 1

Alii verò affirmant apud eundem Sanchez loco alleg. *n. 36.* Mouentur primò, quia mentio affinitatis facta abſolutè, intelligitur de orta ex copula coniugali, quia in dubio non debet præſumi delictum, *l. merito ff. pro ſocio*, & quia etiam in odioſis verba ſunt intelligenda in 2

poten-

Digitized by Google

potentiori ſignificatione, vt cooſtat *ex cap. penult. de ſent. excom.* vbi deciditur nomine excommunicationis à Iudice prolatæ iorelligi maiorem. Affinitatis autem præcipua ſignificatio eſt affinitas ex copula licita conſurgens. Arqui ſub hac affinitate comprehenditur neceſſariò publica honeſtas. Deindeqnia verba diſpenſationis ſunt intelligenda ſicut verba iuris communis. At ſublato per ius commune impedimeoto affioitatis, id intelligitur de omoi affinitate, & conſequenter cenſetur ſublata publica honeſtas. Quod traduor Gloſ. *in cap. non debet, v. in ſecundo de conſang.* ibique Butr. *n.19.* cum alijs. Quam opioionem ſatis probabilem ac tutam eſſe cenſet Sanch. *ibidem*.

3 Verum in hac re ſaniores ita diſtinguunt. Si explicetur affioitas ex copula licita, vel intra tertium & quartum gradum, non eſt neceſſarium explicare publicam honeſtatem. Iam enim ibi intelligitur, & neceſſariò includitur, Si verò explicetur affinitas in genere, non valet, quia in affinitate in genere non includitur publica honeſtas. Quippè neceſſarium eſt explicare, an affinitas ſit ex copula licita, vel illicita, nec ſufficit ſi exprimatur affinitas in genere. Ita Sanchez eo loco *n.38.* & alij, quos ipſe refert, Pontius *de matr. lib.8. cap.17. §.3. n.30.* ac Perez item *de matr. diſp.46. ſect.5. n.11.* quibus fauet ſtylus Datariæ, quæ nunquam conſueuit vtriuſque impedimeoti expreſſionem facere, vbi ea tantum adeſt affinitas, quæ neceſſariò in ſe etiam publicam continet honeſtatem. Quia cum publica honeſtas neceſſariò comprehendatur ſub affinitate, ſatis eſt de ipſa affinitate mentionem facere. Idem firmar Pyrrus Corradus *in prax. diſpenſat. lib.8. cap.7. n.54.* & declarauit Sac. Congregatio Concilij io Brixienſi diſpenſationis 30. Martij 1668. Cùm enim quæreretur, an in diſpenſatione apoſtolica videatur explicandum cum impedimento affioitatis ex copula licita impedimentum quoque publicæ honeſtatis, S. Congregatio cenſuit, non eſſe neceſſariò explicandum.

4 Hanc eandem ſententiam tenuere defenſores matrimonij inter Catharinam, & Henricum VIII. Regem Angliæ, vt refert Sanderus *de ſchiſm. Anglic. lib.1. ad 6. obiect.* de Iulij II. diſpenſatione in hæc verba: Veniamus iam ad illud vltimum caput, in quo vim maximam aduerſarij ſitam eſſe arbitrantur. In precibus Pontificis oblatis hæc verba continebantur: *Dudum inter D. Catharinam, & Principem Arthurum, Henrici fratrem, matrimonium per verba de præſenti fuiſſe contractum.* Nonne his verbis expreſsè proponitur iuſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, quod ex ſolo nuptiarum contractu oriebatur? In eiſdem verò precibus mox ſeqoitur: *Illud matrimonium carnali copula forſitan fuiſſet conſumatum.* Nonne hinc etiam affinitatis impedimentum elicitur, ſi fortè carnalis copola ioterceſſiſſet? Propterea enim adiectum eſt illud *forſitan*, vt io omoem euentum matrimonio conſuleretur, etiamſi carnalis copula, quæ reuera non interceſſit, caſu quopiam interceſſiſſet. Cùm ergo Papa ex re narrata intellexerit, duas ad ſummum res obſtitiſſe, quo minus Catharina Henrico nuberet, vnam quod ea fœmioa prius Arthuro Henrici fratri nupta fuiſſet. Alteram quod ab eodem Arthuro forſitan fuiſſet cognita, idemque Pontifex tota re intellecta, noo modo affioitatis in toto genere, ſed buios ipſius affinitatis impedimentum, quod inter Henricum & Catharinam ex nuptijs Catharinæ cum Arthuro prius contractis, & copula forſitan ſubſequuta conſumatis, interuenerat, authoritate ſua ſuſtulerit, nonne eo ipſo iuſtitiæ etiam publicæ honeſtatis impedimentum, quod copulam carnalem præcedit, multò magis ſuſtulit? Nam ſi Henrico Regi permittitur, vt fratris vxorem, etiamſi carnali copula fuiſſet cognita tamen ducat, nonne multò magis eam ducere permittitur, ſi nupta ſolum, & non etiam cognita fuit? Hactenus Reginæ Procuratores, quorum ſententiam approbauit praxis Datariæ Apoſtolicæ modo explicata.

CONSVLTATIO XV.

An intret impedimentum affinitatis in tertio, vel quarto gradu ex ſola figura matrimonij, quamuis inualidi?

Item an inſurgat impedimentum publicæ honeſtatis à matrimonio ſolemnizato in facie Eccleſiæ, licet irrito?

1 QVod ad primom, quod quidem nouum eſt, videtur reſpondendum negatiuè. Nam ex diſpoſitione Sac. Concilij Tridentini *ſeſſ.25. cap.4. de refor. matr.* hoc impedimentum reſtringitur ad primum & ſecundum gradum copulæ illicitæ, non autem admiſtæ cum figura matrimooij. Nihilominus tenendum eſt, ex huiuſmodi matrimonio inſurgere impedimentum affioitatis. Ita nouiſſimè declarauit S. Congregatio Concilij in Brixienſi 3. Decembris 1667. quæ dictum locum Concilij hunc in modum interpretata eſt.

2 Quod ad ſecundum Doctores communiter docent impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis non oriri ex matrimonio rato inualido ex defectu conſenſus, ſed oriri ex inualido ex defectu ſolemnitatis, vel ratione alicuius impedimenti. Ita Pontius ac Perez *de matr.* ille *lib.7. cap.36. n.5.* hic *diſp.33. ſect.3. n.3.* vbi referunt declarationem S. Coogregationis Concilij, quæ idipſum declarauit in dicta Brixienſi ſub eadem die 3. Decembris 1667. Cum enim quæreretur, an inter Bartholomæum Andriolium, & Mariam Cauallariam diæceſis Brixienſis otrum fuerit impedimentum affinitatis, vel publicæ honeſtatis ex eo, quod eadem Maria ſit coniuncta in tertio grado conſanguinitatis cum Cæcilia Boni, cum qua dictus Bartholomæus in facie Eccleſiæ prius contraxerat matrimooium, ac conſumauerat ſub bona fide, quod poſtea fuit ordinaria authoritate irritum declaratum propter impedimentum quarti conſanguioitatis, quod inter præfatum Bartholomæum, & Cæciliam detectum fuit? S. Congregatio reſpondit, obſtare vtrumque impedimentum.

3 Ratio primæ partis eſt, quia olim ſponſalia, ex defectu conſenſus inualida, non inducebant hanc honeſtatem, ergo neque matrimonium, cum eius honeſtas à paritate ex illis conſuetudine populi criſtiani ſubſiſtat. Ratio verò ſecundæ partis illa eſse videtur, quia ſic fiebat olim in ſpooſalibus, quæ inducebant hanc honeſtatem, licet inualida eſsent, niſi id prouenire ex defectu cooſenſus. Cumque in hac honeſtate, orta ex matrimonio rato, nihil ſit innouatum à Tridentino, etit in ea ſtandum iuri antiquo. Iuuat hic apponere declarationem à Poncio, & Perez relatam, quàm etiam adducunt Farinacius, ad dictum locum Concilij, & Rebellius *n.102.* Illa eſt huiuſmodi. *Præſuppoſita declaratione per conſtitutionem S.D.N. Pij V. ſuper hoc decreto, cenſuit Congregatio, oriri impedimentum iuſtitiæ publicæ honeſtatis ex ſponſalibus per verba de præſenti etiam nulliter contractis, omiſſa forma decreti Concilij Tridentini cap.1. huius ſeſſ.24. & conſtat ex cap. Ad audientiam, de ſponſal. vbi exiſtente matrimonio nullo propter impedimentum conſanguinitatis, oritur publica honeſtas.*

4 Vnde infertur, oriri hanc honeſtatem ex matrimonio ioualido ex defecto præſentiæ Parochi ac teſtiom, vel ob quoduis aliud impedimentum dirimens, quia tale matrimonium noo eſt inualidum ex ſolo defectu conſenſus, ſed etiam legitimitatis, quia eſt inter perſonas inhabiles ex decreto S. Concilij Tridentini; immo matrimonium clandeſtinum, licet nullum, habere tamen vim ſponſalium ex natura ſua multis oſtendit Perez *diſp.8. ſect.4. n.4.* Atque ita teneo cum Poncio *d. lib.7. cap.35. ad fin.* & Hurtado *diſp.51. diff.5. n.7.* contra Sanch. *lib.7. de matr. diſp.70. n.13.* & Coninch. *diſp.32. dub.5. in fine*,

Digitized by Google

CONSVLTATIO XVI.

An Canonicis Eccleſiæ collegiatæ liceat concedere locum in presbyterio Magiſtratui laico, nullam iuriſdictionem in Ciuitate, vel Oppido, nec patronatum in Eccleſia habenti, ad effectum ibi ſtandi, & ſedendi tempore celebrationis diuinorum officiorum, & maximè Capitulo & Canonicis Eccleſiæ cathedralis inuitis, qui ad ipſam Eccleſiam Collegiatam celebraturi diuina officia ſimul cum præfatis Canonicis eiuſdem Eccleſiæ Collegiatæ pluribus diebus accedunt?

1 ET negatiuè reſpondendum, aduerſante decreto Concilij Maguntini relato *in cap. 1. de vit. & honeſt. cler*, vbi expreſsè vetatur laicis ſtare, vel ſedere in presbyterio, quando celebrantur diuina officia ita, vt ne patronus quidem ibi ſit admittendus ad dictum effectum ſedendi, vel ſtandi in eodem presbyterio cum ipſis miniſtris, vt ex mente Sac. Congregationis Concilij reſpondit Rota in Valentina Capellæ 5. Martij 1599. coram Iuſto, firmatque Lotter. *de re benef. lib. 1. quæſt. 13. num. 20. cum ſeqq.* verba autem S. Rotæ non omnibus obuia ſunt huiuſmodi.

2 Cùm ex decreto Concilij Maguntini relato *in cap. 1. de vit. & honeſt. Cler.* laici ſecus altare, quando ſacra myſteria celebrantur ſtare, vel ſedere non debeant inter Clericos, & ibi Gloſſa & Doctores, & eſt textus *in cap. 1. in fin. de cohab. cler. & mul.* Gloſ. *fin. in l. 2. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Panuin. *de Viſit. lib. 2. cap. 8. num. 36.* Dudand. *de mod. congr. Concil. rubr. 55. n. 2.* Domini dixerunt, vna tantum parte informante, non licere Panniparitoribus ingredi Capellam, vt aſſiſtant diuinis officijs, quinimmò licere beneficiatis prohibere eis ingreſſum, & aſſiſtentiam intra eandem Capellam.

3 Non obſtat, ſi opponeretur de iurepatronatus. Quia cùm omnes Eccleſiæ præſumantur conſtructæ ex oblationibus parochianorum, & in hoc caſu non doceatur de iurepatronatus, vt fuit deciſum in hac eadem cauſa coram R. P. D. meo Decano 9. Martij 1594. hoc Panniparitores prætendere non poſſunt.

4 Quod ſi conſtaret, idem dicendum eſſet. Quia ſedes patronorum non intra, ſed extra chorum in digniori tamen loco, ſunt collocandæ, vt dixerunt Illuſtriſs. Interpretes ad Concilium Tridentinum die 21. Auguſti 1587.

5 Non obſtat, quod alias beneficiati, illos in choro ſtare & ſedere paſſi ſint. Quoniam quæ ſunt facultatis non inducunt conſuetudinem, nec poteſt prætendi conſuetudo, quia ius reſiſtit, *cap. fin. de conſuet.* Neque præſcriptio, quia cum ſit contra ius, vt dixi, requiritur, quod ſit quadragenaria cum titulo, vel immemorabilis, vt ſæpè deciſum fuit, de qua non conſtat. Hactenus S. Rota Romana. Et ita etiam declarauit S. Congregatio Concilij in Gerundenſi diē 10. Nouembris 1657. *ad ſeſſ. 24. de obſer. & euit. in ſacrif. miſſ.* Et nos fusè alibi.

CONSVLTATIO XVII.

An, quo iure, quibus pœnis, & quatenus Epiſcopi teneantur perſonaliter reſidere in ſuis Eccleſijs, præſertim tempore peſtis? Et quid de Parochis peſtis etiam tempore?

1 DE reſidentia Epiſcoporum nos ea, quæ Sacroſancta Synodus Tridentina decreuit, proferamus. Illa igitur *ſeſſ. 6. cap. 1. de refor.* ab ijs, qui maioribus Eccleſijs præſunt initium reformationis cenſuit eſſe ſumendum iuxta Concilium Lateranenſe tertium ſub Leone *ſeſſ. 9. in Bulla reform.* Ipſi enim ſunt, qui ſuper cæteros à rebus ſeculi in altiorem ſublati locum conſpiciuntur, & in eos tanquam ſpeculum reliqui oculos conijciunt, ab iiſque ſumunt quod imitentur *ſeſſ. 22. cap. 1. & ſeſſ. 25. cap. 1. & can. miramur d. 61.* D. Ambroſius *de dignit. Sacerd. cap. 6.* Gloſ. *in extrauag. 1. de elect.* D. Greg. *p. 3. paſtoral. admon. 1.* Gloſ. *in cap. magnæ de vot.* omneſque patriarchalibus, primatialibus, metropolitanis & cathedralibus Eccleſijs quibuſcunque quouis nomine, ac titulo præfectos monet, ac monitos eſſe vult, vt vigilent, in omnibus laborent, & munus ſuum impleant. Hi enim pertinent ad ordinem Hierarchicum in ſupremo gradu, qui in Apoſtolorum loco ſucceſſerunt, *c. quorum d. 68. & ſeſſ. 23. cap. 4. de ſacram. Ord.* Et licet Primatis nomine olim Patriarchæ comprehenderentur, *cap. Vrbes d. 80. & 2. d. 99.* tamen hodiè differunt in amplitudine iuriſdictionis, Specul. *de iuriſd. omn. iud.* & hanc monitionem explicat Concilium *ſeſſ. 23. c. 1.* diuino præcepto procedere, vt Paſtores vigilent, gregem non deſerant, ouium cuſtodiæ incumbant, eas agnoſcant, ac paſcant.

2 Ideòque contra non reſidentes antiquos canones innouauit, quæ innouatio cenſetur etiam facta *in ſeſſ. 23. cap. 1. verſ. ſi quis autem*. Quia relatum eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus. Sed cum per Concilium ſtatuatur noua pœna, & tempus aduerſus non reſidentes, videlicet amiſſionis fructuum, & quod eos in foro conſcientiæ non faciant ſuos, videtur, quod innouatio canonum antiquorum non habet locum, niſi vbi, creſcente contumacia, opus eſſet ſeueriori canonum cenſura. Præterea innouatio iſta non refertur, niſi in canones antiquos, qui de Epiſcoporum reſidentia loquuntur, de quibus loquitur dictum *cap. 1. ſeſſ. 6.* iuxta *can. Pontifices, & can. peruenit 7. q. 1. cap. qualiter, & cap. tuæ*, vbi Gloſſ. *de Cler. non reſid.*

3 Si quis igitur à patriarchali, primitiali, metropolitana, ſeu cathedrali Eccleſia, ſibi quocumque titulo, cauſa, nomine, ſeu iure commiſſa, quacunque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, ſeu iuſtis, & rationalibus cauſis ceſſantibus, ſex menſibus continuis extra ſuam diœceſim morando, abfuerit, quartę partis fructuum vnius anni fabricę Eccleſiæ & pauperibus loci per Superiorem Eccleſiaſticum applicandorum pœnam ipſo iure incurrat, *d. cap. 1. ſeſſ. 6.*

4 Ad tollendum autem dubium, an Cardinales comprehendantur hoc decreto, facta eſt expreſſa mentio de illis *in ſeſſ. 23. c. 1.* Et ratio dubitationis erat, quia regulariter in generali ſermone in ſuum præiudicium non comprehenduntur per Oldrad. *conſ. 46.* Barbat. *de præſtant. Cardinal. p. 1. q. 12.* Tollitur fundamentum Doctorum aſſerentium Cardinales haberi pro reſidentibus, & facere in abſentia fructus ſuos, quia ſeruiunt Romanæ Eccleſiæ, quæ eſt omnium mater & magiſtra, quia ſunt magis familiares, quam alij, & aſſumunt partem ponderis diei, & æſtus, *cap. ex parte de Cler. non reſid.* Nam Concilium reuocat omnia, & iura illa reduci debent ad cauſas per Concilium præſcriptas, quando chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, & euidens Eccleſiæ vtilitas id expoſcunt, & vbi cauſæ prius ſint cognitæ ac probatæ à dicto *cap. 1. ſeſſ. 23.* Quin imo etiam ante hoc Concilium in reformatione per delectos Cardinales ſub Paulo III. in abuſu octauo concluſum fuit, Cardinalatum cum Epiſcopatu eſſe incompatibilem. Item Cardinalis ad Epiſcopatum non eligitur, ſed poſtulatur, Gundiſal. Villad. *de orig. Cardinal. q. 5. nu. 17.* Item Innocentius VI. ſtatim ac coronatus fuit omnes Cardinales ad Eccleſias ſuas abire coegit. Quod pientiſſimæ memoriæ B. Pius V. alijque ſummi Pontifices facto confirmarunt. Videndus Abbas *in cap. Bonæ memoriæ 1. de poſtul. n. 6. & in cap. Eccleſia veſtra 2. de elect. n. 3.* Sot. *lib. 10. de iuſt. q. 3. ar. 4.* & Sanctarel. *var. reſol. q. 2. per tot.*

5 *In ſeſſ. 23. d. cap. 1.* exprimuntur impedimenta & cauſæ iuſtæ abſentiæ, & præter illas aliæ non admittuntur, propterea *d. cap. 1. ſeſſ. 6.* non præcedit cauſæ cognitio. Quod eſt ſecundum ius commune, vt cauſæ cognitio præcedat ſemper, *arg. cap. 1. & cap. non eſt, de vot. cap. de multa de præb.* Tempus verò ſex menſium intelligitur ſine cauſa, & ſine licentia, *vt d. ſeſſ. 23. cap. 1. verſ. extra prædictas cauſas*, & ob id reſtringitur ad duos, vel ad

ſummum

Digitized by Google

ſummum ad tres menſes, & ita ſeruatur. In bis enim, quæ ad reſidentiam pertinent, attenditur *d. cap. 1. ſeſſ. 23.* tanquam ius nouiſſimum. Sed in hac etiam abſentia trium menſium attendere debet Paſtor vt id æquè ex cauſa fiat, & ſine gregis detrimento, quod diſcedentium conſcientiæ relinquitur.

6 Infertur modo ex *d. cap. 1. ſeſſ. 6.* tanto minus poſſe transferri ſedem Epiſcopalem ſine authoritate apoſtolica, & per *d. cap. 1. ſeſſ. 23.* hodiè dictum tempus reſtringitur, ſiue ſit continuum, ſiue interruptum. Olim namque diuerſa reperiebantur ſtatuta tempora. Nam in Concilio Sardic. *cap. 14.* vltra tres dies dominicos abeſſe non licebar. Idem ſancitum poſtea fuit in ſexta Synodo *cap. 8.* Demum per *cap. ex tua*, quod Gloſſa intelligit, procedere in Prælatis.

7 Reſidere autem dicitur ex *d. cap. 1. ſeſs. 6.* non ſolum quando in Cathedrali, ſed etiam quando per diœceſim moratur. Quod tamen limitatur per *d. cap. 1. ſeſſ. 23.* vt certis anni temporibus principalem cathedram non relinquat. Quod etiam antiquitus ſancitum fuerat. Sed generaliter *in cap. placuit 7. q. 1. & c. Epiſcopus de conſecr. d. 3.* & vtrobique Gloſſa. Quod ſublimitatur, niſi epiſcopalia munia in ſua diœceſi alio eos vocent, *d. cap. 1. ſeſs. 23.* vel niſi neceſſitas cogat ſecundum D. Gregorium *in regiſtr. lib. 2. ep. 11.*

8 Eademque pœna confirmatur *d. cap. 1. ſeſs. 23.* ſed additur, quod præter reatum peccati mortalis, fructus non faciat ſuos pro rata partis abſentiæ. Quod intelligitur in foro conſcientiæ, etiam nemine priuante, vel declarante reſpectu quartæ prædictæ. Et bæc pœna ſic diſtincta non habet hodiè locum, niſi in Epiſcopis, & alijs Præfectis Eccleſijs maioribus. Nam quod attinet ad Curatos inferiores non proceditur ſic gradatim, ſed vel attenditur diſpoſitio *d. cap. ex tua* vbi Gloſſ. *de Cler. non reſid.* vel decretum Concilij *d. cap. 1. ſeſs. 23.* propè finem ibi: *quod ſuper edictum citats*. Relinquitur enim arbitrio Ordinarij, ſi velit ſeruare ordinem *in d. cap. 1. ſeſs. 6.* præſcriptum, vt priuet poſt triennium, vel ſtatim priuare, vt ibi: *Poſt citationem per edictum factam*. Tamen Eminentiſſimi Patres Sac. Concilij Interpretes mediam ſententiam ſequuti, cenſuerunt, expectandum eſse aliquod tempus, & attendendam eſſe contumaciam rei, qualis ſit, & ita ex facti qualitate arbitrio boni Iudicis æſtimandum, ſi ſtatim poſt edictum priuari debeat, vel obſeruare formam *d. cap. 1. ſeſs. 6.* præſcriptam. Hæc tamen forma ſic ſeruanda in abſentibus à Canonicatu ex *cap. 12. ſeſs. 24. de reform.*

9 Quod autem *d. cap. 1. ſeſs. 6.* diſponitur coniunctiuè, *ſeſs. 23. d. cap. 1.* dicitur per alternatiuam, vt ſenſus ſit fabricæ, vel pauperibus applicare, idque per Superiorem eccleſiaſticum. Quod ideò dictum eſt, ne Principibus ſecularibus liceat ſe ingerere iuxta *auth. de Sanct. Epiſc. §. Interdicimus coll. 9. & in auth. quomodo oport. Epiſcop. §. Illud coll. 1.* Neque opus eſt ſententia condemnatoria, ſed ſufficit declaratoria. Quinimmò hodiè per *d. cap. 1. ſeſs. 23.* quoad forum conſcientiæ, nec declaratione opus eſt. Et ex his reuocatur deciſio Afflicti 289. *n. 8.* aſſerentis non poſse ſuper reſidentia imponi pœna ipſo iure, & requiri ſententiam condemnatoriam. Quinimò videtur, quod neque monitio requiratur iuxta Gloſ. *in cap. extirpanda §. qui verò, v. priuatum de præb.* Quia hoc tempus loco monitionis habetur, *arg. cap. potuit de loc. & cond. & 16. q. 3. cap. placuit*. Nec moræ purgatio admittitur, *arg. cap. puella 20. q. 2.* niſi iuſtum impedimentum in promptu oſtendat cur reſidere nequit *7. q. 1. c. præſentium*, & per Gloſ. *in d. cap. ex tua de Cler. non reſid.* Quod hodiè abſque dubio procedit, cum ex *cap. 1. ſeſs. 23.* antequam incipiat abeſſe, obtinere debeat licentiam, cauſa prius cognita, & probata per Superiorem.

10 Quod ſi per alios ſex menſes in huiuſmodi abſentia perſeuerauerit, aliam quartam partem fructuum, ſimiliter applicandam eo ipſo amittat. Creſcente verò contumacia, vt ſeueriori ſacrorum canonum cenſuræ ſubijciatur, Metropolitanus ſuffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanū verò abſentem ſuffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens ſub pœna interdicti ingreſsus Eccleſiæ eo ipſo incurrenda, infra tres menſes per litteras, ſeu nuncium Romano Pontifici denunciare teneatur, qui in ipſos abſentes prout cuiuſque maior, aut minor contumacia exegerit, ſuæ ſupremæ Sedis authoritate animaduertere, & Eccleſijs ipſis de Paſtoribus vtilioribus prouidere poterit, ſicut in Domino nouerit ſalubriter expedire, *eadem ſeſs. 6. cap. 5.*

Vno igitur anno bis quartæ partis fructuum pœna mulctabitur Epiſcopus. Quod neque in dignitatibus, vel canonicis procedit, vt *ſeſs. 24. cap. 12.* neque in Curatis inferioribus. Et in hoc caſu creſcentis contumaciæ recurrimus ad innouationem canonum antiquorum, deueniendo ad priuationem iuxta Gloſ. *in d. cap. ex tua de Cler. non reſid.* Anchar. *in cap. ex parte eod. tit.* Oldrad. *conſ. 195.* Sylu. *p. 4. q. 3.* Afflict. *d. dec. 289. num. 8.* Et licet prohibeatur ingredi Eccleſiam, non propterea ingrediendo fieret irregularis, quamuis mortaliter peccaret, ſecus ſi ingrediatur & celebret, Angel. *v. ſuſpenſio 3. num. 4. & ſeq. per cap. is, cui de ſent. excom. in 6.* Et cui prohibetur ingreſſus ad Eccleſiam, prohibetur etiam ad Cœmiterium. Abb. *in cap. cum Eccleſia not. 2. de immun. Eccleſ.* Ideòque Romano Pontifici denunciare tenetur, quia grauiores cauſas contra Epiſcopos, degradatione, aut depoſitione dignas ad Sedem Apoſtolicam referri oportet. Quod iſto caſu præcipit Gregorius VII. *q. 1. cap. peruenit* ibi: *Et nobis modis omnibus, ca. quamuis, ca. multum, ca. Dudum 3. q. 6.* & habetur *ſeſs. 24. cap. 5. & 20.* Gloſ. *in cap. quoad tranſlationem v. reſeruata de offic. leg.* 11

Adſtruunt aliqui Doctores, ſi Epiſcopus ſine cauſa abſit ſpatio trium menſium, vel minori, eum fructus ſuos pro rata non facere, ſed teneri reſtituere, vt ſupra, ita Garz. *p. 3. cap. 2. num. 28.* quia ſi non laborat, non manducat, vt inquit Apoſtolus. Sed alij contra, dicunt non teneri reſtituere, quia non videtur mortaliter abfuiſſe ob paruitatem materiæ, vt patet ex eodem Trid. *d. cap. 1.* quod eſt verum, dummodo officium ſuum per Vicarium idoneum præſtiterit, quatenus fuerit neceſsarium. Et id tenent multi, quos ſequitur Bonac. *de oblig. benef. diſp. 5. pun. 4. num. 8. & 9.* 12

Limita ſupradicta decreta, vt obligatio reſidendi incipiat quoad Epiſcopos poſt conſecrationem, quoad Archiepiſcopos poſt pallij ſuſceptionem, dummodo per eos non ſteterit, quominus citius pallium, vel conſecrationem, ſuſcipiant. Nam antea non videntur vrgeri ad reſidentiam iure naturali, cùm non poſſint adhuc exercere, quæ ſunt ordinis, Sanchez *opuſc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 16. num. 5.* 13

Limita ſecundò, quod excuſantur à dictis pœnis, qui bona fide abfuerunt, ſcilicet ſi à mortali excuſentur, Garz. *p. 3. cap. 2. n. 36.* 14

Limita tertiò, vt Epiſcopus abſens in foro conſcientiæ non teneatur reſtituere præcisè omnes fructus pro rata temporis abſentiæ, ſed poſſit ſibi retinere partem ob alia munia, vt recitationis horarum, & alia, quibus abſens pro grege ſuo functus eſt, & quoad banc partem decretum illud pœnale, de quo Trid. *ſeſs. 6. cap. 1.* non obligat in conſcientia ante ſententiam, Bonac. *d. pun. 4. num. 5.* Barboſ. *alleg. 43. num. 101. de Epiſcop.* 15

Tandem ſan. mem. Vrbanus VIII. anno 1634. die 12. Decembris conſtitutionem edidit, qua ſanxit, vt Epiſcopi, & ijs maiores Prælati, etiam S.R.E. Cardinales reſidere teneantur, neque à loco reſidentiæ diſcedere, niſi prius obtenta licentia à Papa per Breue, vel litteras miſſiuas, alias incurrant ipſo facto abſque vlla declaratione pœnam interdicti ab ingreſsu Eccleſiæ & facultatis teſtandi, ſeu diſponendi de bonis ſuis à Sede Apoſtolica conceſsæ. Item vt deinceps promoti ad cathedrales à die promotionis teneantur intra vnum menſem morantes in Curia Romana, & intra duos morantes in Italia, & intra quatuor menſes morantes extra Italiam ſe itineri committere, & ad reſidentiam ſe conferre, & inde non diſcedere, vt ſupra ſub pœnis eiſdem latæ ſententiæ. Et ampliat, vt Cardinales titulos Epiſcopales ſuburbicales habentes teneantur reſidere in alio Epiſcopatu, ſi quem alij habeant ſub eiſdem pœnis. Item vt ex nulla cauſa abſentiæ excuſentur quantumuis graui, & bonum publicum reſpiciente, ſed ſolum cauſa Synodi, vel aſsembleæ, cui ſoleant intereſse, & ratione officij eorum Epiſcopatui 16

Digitized by Google

adiuncti, Sed ob cauſam viſitandi limina Apoſtolorum limitauit abſentiæ tempus, ſcilicet pro Epiſcopis exiſtentibus intra montes & mare quatuor menſium, vltra montes & mare ſeptem menſium. Prætereà idem Summus Pontifex viuæ vocis oraculo declarauit, non eſſe per hanc Conſtitutionem interdictam abſentiam ad modicum tempus, id eſt trium menſium à S.Concilio Tridentino, vt ſupra conceſſam.

17 Epiſcopi verò non reſidentes priuantur multis commodis, vt gratiæ alternatiuæ ſuper prouiſione beneficiorum, de qua re eſt regula 9.Cancellariæ, & alijs facultatibus ſæpè conceſſis à Concilio Tridentino & alibi in iure Epiſcopis reſidentibus,

18 His præluſis, reſidentia Epiſcoporum in ſuis Eccleſijs eſt de iure diuino. Ita Caietan. 2.2. *q.*185. *ar.*5. *& in ſum. v. beneficium*, Driedo *de libert. Eccleſ. pag.* 204. Bartholom. à Caranza *in tract. de reſid. cap.* 2. Gig. *de reſid. Epiſcop. in princ. num.*2. *& cap.*2. *num.*2. Leſſ. *lib.*2. *de iuſt. cap.* 34. *dub.*29. *num.* 153. Azor. *tom.*2. *lib.*7. *cap.*4. *q.*1. Sot. *de iuſt. lib.*10. *q.*3. *ar.* 1. *& in apolog. aduerſus Catherinum de certitud. gratiæ ſub initio*, Couar. *lib.*3. *var. cap.*13. *num.* 9. Nauar. *in ſum. cap.*25. *num.* 121. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſ.*24. *num.* 139. *& gloſ.*41. *num.*8. *& gloſ.*43. *num.* 163. Ferrett. *conſ.*32. *num.*14. *& ſeq.* Turrian. *in tract. de reſid.* qui *pag.*7. ait, contrariam opinionem eſſe alienam à ſcientia ſacrarum Scripturarum, & earum virtute, & in alio opuſculo *de commendat. Eccleſiarum vacantum pag.* 1. refert, Romæ in quadam Congregatione habita omnes conueniſſe, reſidentiam eſſe de iure diuino, Em. Sa *v. reſidentia num.* 1. Valentia *tom.*3. *diſp.*10. *q.*3. *pun.* 5. Comitol. *lib.*1. *reſp. moral. q.*59. *num.* 1. Ricc. *in prax. for. Eccleſ. reſol.*393. *num.*5. Sanchez *lib.*8. *de matr. diſp.*6. *num.*5. *& lib.* 4. *decal. cap.*37. *num.* 15. Alphonſ. Aluarez *in ſpecul. iur. Pontif. cap.*9. Salzed. ad Diaz. *in pract. crim. cap.*54. *lit. A.* Vargas *de Epiſcop. iuriſdict. axiom.* 12. Bott. *de Synod. p.*3. *ar.*1. *num.*150. Garzias *de benef. p.*3. *cap.* 2. *n.*16. Alphonſ. à Caſtro *de iuſta hæret. punit. lib.*3. *cap.* 4. Cordub. *in quæſtionar. lib.*1. *q.*19. Paul. Griſald. *in deciſ. cathol. v. Epiſcopus*, Azeued. *in l.*27. *tit.*3. *lib.* 1. *recopil. num.* 8. Melch. Galleio *in tract. de paroch. oblig. temp. peſt. p.* 1. *diſp.*1. *num.*46. *& ſeqq.* Io. Ochon. *in repet. cap.* 1. *de Cler. non reſid. in* 6. *num.* 29. Quintanaduegnas *Eccleſ. lib.*4. *n.*50. *cum ſeq.* Cened. *in Collect.* 30. *ad* 6. *num.* 2. Zauallos *q.* 181. *num.* 1. *& ſeq.* Angl. *in florib. q. de reſtit. diffic.* 1. Viuald. *in append. Candel. cap.*9. *num.* 6. Zecch. *de caſib. reſer. caſ.* 3. *& in tit. de benef. num.*6. *& de mun. Epiſcop. cap.* 5. *num.* 3. Vega *in ſpecul. cap.* 17. Vaſquez *in opuſc. moral. tr. de benef. cap.*4. §.2. *dub.*1. vbi rationes Catherini confutat, Thom. Campeg. qui & Tridentino Concilio vna cum Torrenſi, Caranza, & Soto interfuit *in opuſc. de reſid.* Hoieda *in tr. de benef. incompat. p.* 1. *cap.* 1. *num.*4. & ex antiquioribus Gabriel *in* 4. *d.*15. *q.*18. *ar.*3. *dub.* 2. Adrian. *in* 4. *de reſtit. q. de plural. benef.* Gerſon. *alphab.*24. *lit. Q. &* 40. *lit. E. & l.* 44. *lit. I.* D. Thom. *quodlib.*9. *ar.* 15. *& in* 2.2 *q.*181. *art.*5. atque ex Canoniſtis Innoc. *in cap. quia nonnulli de cler. non reſid.* Abb. *in cap. extirpandæ* §. *qui verò num.*36. *de præb.* Archid. Gem. & Præpoſ. *in can. Sacerdotibus* 31. *d.* Gemin. *in cap. cum omnes n.* 33. *de conſtit.* Fagnan. *in cap. ex parte de Cler. non reſid. à n.*25. cum ſuis rationibus.

19 Idemque colligitur ex Conſtit. Pij IV. *incip. In ſupremi*, edita Romæ 7. Kal. Decembris 1564. eſtque 90. in ordine, vbi habetur Patriarchas, Primates, Archiepiſcopos, Epiſcopos & Parochos, alioſque beneficiatos non reſidentes apud Eccleſias ſuas ſacroſancta ſpiritualis matrimonij inter eos, ſuoſque Eccleſias ſolemniter contracti iura confundere in perditionem animarum ſuarum, & ſubditorum ſuorum, ac pernicioſum exemplum, & ſcandalum plurimorum.

20 Hoc idem apertè colligitur ex canone quodam Apoſtolorum, vbi dicitur Paſtores, qui in ſuo ouili non permanent, eſſe alienos à communione in Chriſto. Quem canonem refert Turrianus *loc. cit.* ex quo idem Autor & Valentia colligunt, reſidentiam Epiſcoporum & Parochorum eſſe de iure diuino. Idem planè aſſerunt Patres, & præ cæteris S. Athanaſius *in epiſt.* ad omnes Epiſcopos ad ſuas diœceſes proficiſcentes, in qua habetur, ne diu extra diœceſes Epiſcopi contra diuina iura morentur, vt refert idem Turrianus *pag.*30. *in epiſt.* ad Metropolitam Cretenſium ait Athanaſius perinde videri gregem eſſe abſque paſtore, vt cæcum duce carere, & *in Epiſt. ad Epiſcop. Apameæ*, non licet inquit, tibi quauis de cauſa abeſſe, *& in epiſt. ad Epiſcop. Sardenſium*, diuina iura, vel ſtatuta inquit, ne pauliſper quidem ſinunt impunè quenquam paſtorem à grege abeſſe, & *in epiſt.* ad omnes Epiſcopos & Sacerdotes, ac præpoſitos Monachorum, ne, inquit, abſque magna neceſſitate, quæ aliter vitari non poſſit, procul à diœceſi morentur, ſcientes paſtorem eſſe gregi, quod anima corpori. Damaſcenus, qui aduerſus Epiſcopos non reſidentes in ſuis Eccleſijs vehementer inuehitur *epiſt.* 4. *ad Epiſcopos African.* aſſeritque ob illorum abſentiam negligi curam Eccleſiæ, eiuſque ſtatum perturbari, animas negligi, oues perire, morbos creſcere, hæreſes, & ſchiſmata naſci, Eccleſias deſtrui, Sacerdotes vitiari, & reliqua mala prouenire, non taliter Dominum Ieſum docuiſſe, nec Apoſtolos inſtituiſſe.

Hoc ipſum elicitur ex aliquot Sac. Scripturæ locis, quos affert Fagnanus loco citato, & Carranza *eod. tr. de reſid. cap.*9. contra Epiſcopos non reſidentes, præcipuè *Ezechiel.*34. *lac comedebatis, & lanis operiebamini & quod craſſum erat occidebatis, gregem autem meum non paſcebatis.* Et infra, *diſperſa ſunt oues, eo quod non eſſet paſtor.* Et ex *Actar.* 20. illis verbis: *Attendite vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſiuit ſanguine ſuo.* 21

Vt proinde Iuſtinianus Imperator *in l. generaliter* §. *eos tamen C. de Epiſcop. & Cler.* voluit, vt illi tantum clerici, & monachi immunitatis beneficio gauderent, qui permanerent in ſuis Eccleſijs, & monaſterijs non vagantes, nec circa diuina miniſteria deſides, additque rationes, quia propter hoc ipſum beneficium indulgemus, vt, alijs omnibus derelictis, Dei omnipotentis miniſterijs inhæreant. Et quamuis hæc lex nullius ſit valoris, cùm Principes ſeculares de rebus ac perſonis Eccleſiaſticis nihil diſponere poſſint, attamen ex ea colligitur ſemper fuiſſe conſuetudinem in Eccleſia, vt ij, qui curam habent animarum, debeant permanere in ſuis Eccleſijs, & non ab illis abeſſe ſine graui cauſa. 22

Vt verò aliquod huic aſſertioni à ratione pondus accedat, à varijs nominibus, quæ Prælatis imponi ſolent diſcimus quid eis oneris incumbat, vt enim de facie noſcitur homo, ita & in nomine ſeſe aperit, ac legitur officij ratio. Dicuntur ij primum *Paſtores*. Appello illud Chriſti oraculum, quo Petrum Eccleſiæ Præſidem, & vniuerſo Pontificem dedit, & hac forma inaugurari voluit: *Paſce*, inquit, *oues meas*, *Io.*21. *v.*17. Paſcere non tam dignitatis eſt, quàm laboris, præſentis eſt, non abſentis, Paſtoris, non mercenarij, cuius eſt potius mulgere, & tondere, quam paſcere. Secus omnino bonus Paſtor, cui, vt piè notat D. Bernardus *in Matth.* tertiò dictum paſce, nec mulge, ſeu tonde vel ſemel eſt dictum. 23

Dicuntur deinde in ſacris paginis *Miniſtri* 1. *Corinth.*4. *v.*1. *Diſpenſatores* 1. *Petr. v.*5. Non dominatores in cleris, ſed forma facti gregis, dicuntur & *operarij*, Matth.9. *v.*98. in vinea Domini vocati non tam vt præſint, quàm vt proſint, non vt inſolenter quieſcant, ſed vt impigrè laborent, vt plantent, vt euellant, vt deſtruant, quod Eugenio Pontifici maximo inſinuatum voluit D. Bernardus mellea, & ſuaui eloquentia, *Diſce*, inquiebat olim, *exemplo prophetico præſidere non tam ad imperitandum, quàm ad factitandum, diſce ſarculo tibi opus eſſe, non ſceptro*: Quod ſi ſarculo opus, certè & præſenti manu, quæ terram ſibi creditam, id eſt immortalis animus excolat, ex ijſque herbas noxias, & infelicia lolia ab innoxiis diſcernat. 24

Appellantur etiam *Epiſcopi*, quod, vt ait Auguſtinus *lib.*9. *de Ciuit. cap.*19. nomen eſt operis, non honoris, & vigiles ac ſuperintendentes ſignificat. Quaſi deſuper, hoc eſt ex altiori veluti ſpecula intendant, atque incumbant populorum ſibi ſubiectorum vtilitati. De his Chryſoſtomus religioſiſſimus Eccleſiæ Doctor, *non principatu*, inquit, *ac dominationis factu, verum cura regiminis, & charitatis affectu præſideant.* Cui conſonat Auguſtinus, ſpirans ille doctrinarum bibliotheca, & flos chriſtianæ pietatis, ac eloquentiæ. De Prælatis ille ita ſentit, ac loquitur 25

ſupra;

Digitized by Google

ſupra: *Intelligat ſe non eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe*. Honor enim & ſacra inſulæ maieſtas debet eſſe in poſtremis, ſalus & incolumitas gregis in oculis, & primiscutis. Cuius præcepti conſcius & retinens Bernardus Eugenium cum omni modeſtia ac ſubmiſſione ita monet *lib. 3. de conſid. Præſis, vt proſis, vt diſpenſes, non imperes, hoc fac & dominari non affectes hominum homo, vt non dominetur tui omnis iniuſtitia*. Præeſſe autem etſi poſſit abſens Epiſcopus, at prodeſſe vix poteſt, imperare vt queat, at diſpenſare vix abſenti conceditur. Taleſque, id eſt ſpeculatores compellantur *in can. Clerus*, §. *Epiſcopus* 21. *d.* Quare S. Ambroſius vocat eos quaſi *ſuper inſpectores de dignit. Sacerd. cap. 6.* quia debent ſubditos aſſiduè aſpicere, eorumque mores ac vitam ſpeculari.

26 Denique, ne multis morer, in alia, atque alia appellatione dicuntur *Prælati* & Epiſcopi *Doctores* etiam oraculo, voceque Pauli: *oportet*, inquit, *Epiſcopum Doctorem eſſe* 1. *ad Timoth.* 3. *v.* 2. non ſcripto tantum, ſed verbo, quod non emanat, niſi ad ſubiectum, & præſentem populi coronam.

27 Debent præterea Epiſcopi ſuorum ſubditorum neceſſitatibus inſeruire iuxta illud 1. *Corinth.* 9. *Cum eſſem liber ex omnibus, omnium me ſeruum feci* & 2. *Corinth.* 4. *Nos ſeruos veſtros propter illum, id eſt Chriſtum*. Debent animam ponere pro ouibus *Io.* 10. ſubditos arguere, obſecrare, increpare *ad Tit.* 3. illiſque præire exemplo & integritate vitæ iuxta illud *Io.* 10. *Ante eas vadit*. Quare 1. *Petr.* 5. dicitur, vt Eccleſiæ Paſtores ſint facti forma gregis ex animo. Debent Sacramenta adminiſtrare, verbum diuinum annunciare, viſitare gregem ſuum, eique inuigilare, examinare qui ſint idonei ad confeſſiones audiendum, altaria & templa benedicere, & conſecrare, tollere peccata, præſertim grauia, *Prou.* 23. Hæc enim, aliaque huiuſmodi præſtare non poſſunt Epiſcopi, niſi perſonaliter reſideant.

28 Etenim quilibet iure diuino & naturali tenetur ritè præſtare officium, quod ſuſcipit, præcipuè quando ob tale officium ſtipendium recipit. Epiſcopus autem non poteſt ritè, ac rectè præſtare ſuum officiuum, niſi reſideat. Atque hæc dicta ſint contra Albinianum *de reſid.* & Catherinum *eod. tr.* qui *in epiſt.* ad Cardinalem Ioannem Mariam de Monte, quæ præfigitur in citato eius opuſculo ait, in Concilio Trid. non fuiſſe permiſſum à Legatis Pontificis, vt definiretur, an talis reſidentia ſit de iure diuino, cum hæc deciſio parum conduceret ad reformationem, quæ tunc deſiderabatur, & inter Patres Concilii non conueniebat, an reſidentia eſſet de iure diuino. Et in cenſura contra Caranzam de Miranda ſub initio idem ſcribit. *Nam*, inquit, Chriſtus *Io.* 10. ſoli Petro dixit *Paſce oues meas, ergo ſolus Papa præcepto diuino tenetur gregem fidelium paſcere, & alij Epiſcopi, & Curati ſolum ex præcepto Pontificis, in cuius poteſtate ſit, vel eos cogere ad reſidentiam, vel liberare*. At minus rectè hæc inquit Catherinus. Nam illa verba ſoli quidem Petro ſunt dicta, ex illis tamen colligitur, teneri Epiſcopos præcepto diuino reſidere, vt notant Turrianus, Valentia, Azorius & Vaſquez in locis adductis, & ante illos D. Ambroſius *in paſtoral.* D. Auguſtinus *lib. de paſtorib. cap.* 13. S. Leo *ſer.* 3. *de anniu. aſſumpt.* & Fagnanus cum aliis *in d. cap. ex parte de Cler. non reſid. à n.* 26. Nam Epiſcopi, & Curati ſunt paſtores, atque adeò tenentur paſcere greges ſuos, & conſequenter tenentur perſonaliter reſidere.

29 De mente verò Concilii, quicquid dicat Catherinus, ſatis conſtat ex iis, quæ ſuperius adducta ſunt, & ex notatis à Fagnano loco citato, vbi *n.* 18. exiſtimat, Concilium voluiſſe formaliter hunc articulum diffinire. Nam ſi voluiſſet, diſertis verbis expreſſiſſet, vt moris eſt Patrum in definitionibus fidei, idcircò decreta de paſtorum reſidentia non poſuerunt inter canones ad dogmata pertinentes, ſed inter alia decreta de reformatione. Quinimò *in d. cap.* 1, *ſeſſ.* 23. quamuis declarauerint, Epiſcopos obligari ad perſonalem in ſuis Eccleſiis, vel diœceſibus reſidentiam, tamen hanc declarationem non poſuerunt in prima parte decreti, in qua egerunt de præcepto diuino, neque illam deduxerunt immediatè ex principiis diuini iuris, ſed eam poſuerunt ſeorſim, & ad alium finem, videlicet ne ſtatuta ſub Paulo III. de reſidentia in ſenſus à ſanctæ Synodi mente alienos traherentur, vt *in* §. *Ne vero*. Demum Eccleſia neminem hactenus condemnauit ex eo, quod docuerit, vel affirmauerit, etiam cum pertinacia reſidentiæ præceptum eſſe tantum de iure poſitiuo Eccleſiaſtico, & tamen ſecus eſſet ſi eiuſmodi articulus eſſet ab Eccleſia diffinitus, *c. ſicut d.* 25. *cap. Cum Chriſtus de hæret.* & docet S. Th. 2. 2. *q.* 5. *ar.* 3.

Cæterùm, ſi ſingula vtriuſque decreti verba accuratè expendantur, non obſcurè apparebit, S. Synodum vtrobique voluiſſe virtualiter inſinuare obligationem Paſtorum ad perſonalem reſidentiam deduci ex præcepto Euangelico. Huc enim ſpectant verba toties inculcata tam *in d. cap.* 1. *ſeſſ.* 6. quàm *in d. cap.* 1. *ſeſſ.* 23. Non enim moris eſt S. Synodi de mortali culpa mentionem facere, niſi vbi agitur de tranſgreſſione legis diuinæ, vt in decreto *de iuſtif. ſeſſ.* 6. *cap.* 25. 30

Nec opus eſt enarrare quæ incommoda oriantur ex Prælatorum abſentia. Experientia enim rerum magiſtra, optimaque veritatis interpres omni propè ſeculo exhibuit grauiſſima incommoda, morum ac fidei inclinationem, populorum ſtrages ex vna Paſtorum abſentia prouenìſſe. Ab antiquitate exempla repetamus, bene ſapit, qui ab illa edoctus ſapit. A populo ſibi commiſſo ad quadraginta tantum dies obfuerat Moyſes, & hoc quidem non vt proprijs commodis, ac voluptati ſeruiret, non vt ambitioni, Regumque oculis & auribus, ſed vt Deo ſuo intenderet, & ſolus cum ſolo in monte loqueretur, Iſraeliſque negotium ageret, ac ne ſine cuſtode grex relictus eſſe videretur, ſibi in paſtorali cura ſuppatem Aaronem ei dederat; neque tamen ab hoc bene illi eſſe licuit. Ad idola præceps abijt populus, vituloque aureo genua ſubmiſit, non ſubmiſſurus ſi Moyſes ſeuerus morum cenſor, ac magiſter adfuiſſet. Quod Iſraeli, hoc ferè poſteris ſeculis Sauli. Ab hoc enim diſceſſerat Propheta Samuel, & ſeptem duntaxat diebus abfuerat. Potuit ea mora temporis exigua videri, at non exiguum inde ſequutum eſt malum. Populus enim à Saule, & Saul à Deo ſuo diſceſſit, atque defecit, ille quidem turpi fuga dilapſus, hic autem infami, impioque ſacrilegio ab autore ſuo mirum quantum alienus. Ecce quid in imperita multitudine, quid in Regis animo patiatur vel vna Paſtoris abſentia, quam deinde & ampliſſimi Regni iactura, & miſeranda populi calamitas excepit. Demus nunc ea, quæ noua lex tulit; & quæ recentioris ſunt memoriæ, fidem illa maiorem, & authoritatem inuenient. 31

A primò Religionis noſtræ limine gradum faciam. Egreſſus erat Seruator optimus cum diſcipulis in montem Oliuarum, & ne quid ab oculo magiſtri paululum auulſis deeſſet, eos optimis conſilijs munierat. *Orate*, inquiebat, *ne intretis in tentationem*, *Luc.* 22. Ecce malum imminens, ecce & mali remedium. Interim auulſus ipſe eſt ab eis quantum iactus eſt lapidis. Quid deinde? Vacat orationi, ſibique ac Patri æterno magiſter intendit totus, diſcipuli verò præceptorum immemores alto ſopiuntur ſomno, audiuntque illud: *Non potuiſtis vna hora vigilare mecum*, *Matth.* 26. Potuerunt enimuerò, imò & re ipſa vigilarunt quandiu in oculis Magiſter fuit, at vbi ab illis ſeiunctus, obdormierunt, credentes ſimul & ab oculis, & ab animis ſuorum diſceſſiſſe. Hic vos ipſos appello, vos volo quicunque eſtis animarum paſtores. A grege vobis concredito vos fortaſſe non reuocat ſtudium orationis, non cœli nutus, non negotia æternitatis, non vitæ, mortiſque impendentis neceſſitas, ſed voluptas veſtra, ac pruriens libido. Forte vt in aula degaris, mali honoris aucupes ac gloriæ venatores, forte vt exteras regiones, regnaque luſtreris curioſi peregrini & nouorum indagatores. De vobis & eiuſdem ſarinæ Paſtoribus queſtus olim Zacharias mœſtum ac formidandum illud *cap.* 11. *v.* 17. inſcripſit: *O Paſtor & Idolum!* hebraice *hoi*, id eſt *væ*. Væ inquam vobis, qui non eſtis Paſtores, ſed Idola inania, & laruæ paſtorales. 32

Hæc autem Epiſcopi reſidentia fieri debet in Ciuitate, vbi cathedralis Eccleſia exiſtit, ſicut D. Gregorius loquens de Pimenio Epiſcopo Ciuitatis Amalphitanæ, qui in ſua Eccleſia reſidere non erat contentus, reſcripſit Anthemio Subdiacono *lib.* 3. *epiſt.* 23. relata *in d. ca. Peruenit cauſ.* 7. 33

Digitized by Google

cauſ.7.q.1. ibi: *Peruenit ad nos Pimenium Epiſcopum in Eccleſia ſua non reſidere. Idcircò hac tibi authoritate præcipimus, vt illi interminari non deſinas, quatenus hoc de cætero facere non præſumat, ſed in Eccleſia ſua ſacerdotali more reſideat. Quem ſi fortè non emendari poſt tuam interminationem cognoueris, in monaſterio eum deputare, & nobis curabis modis omnibus indicare, vt quid facere debeas, noſtra iterum præceptione cognoſcas.* Quare Cardinalis Turrecremata in hunc locum ante *num.1.* & Gigas *d.tr. de reſid.cap.3.num.12.* dixerunt, vituperabile nimium eſſe in Epiſcopo non reſidere in ſua Eccleſia, ac leuitatis & inſolentiæ illius curam deſerere, & per alia loca vagari, & ex hac ratione Concilium Carthaginenſe 4. *cap.15.* repetitum *in c. Epiſcopus 7.d.41.* monuit Epiſcopum, vt hoſpitium non longè ab Eccleſia habeat. Ex vtroque autem Gloſ. *vn. in c.Epiſcopus 4. de conſecr. d.3.* arguit, quod Epiſcopus dominicis diebus in Epiſcopali Eccleſia diuinis officijs debeat intereſſe, in qua ſacerdotali more præcipitur reſidere, & quod eodem modo ſit cum Clericis ſuis apud Eccleſiam ſuam communiter habitare.

34 Ex quibus patet, Epiſcopum omnino teneri reſidere in ſua Cathedrali, id eſt in loco, vbi eſt ipſa Eccleſia cathedralis, quemadmodum in hac ſpecie dixerunt Bertachinus *de Epiſcop. lib.4.p.1.num.4.tr.tom.13.p.2.* Aluar. *in ſpecul.cap.9.num.1.* Genuen. *in man. Paſt.cap.31.num.6.* Neque eidem licere per propriam diœceſim vagari, niſi gratia viſitationis, ſicut decretum fuit in Concilio Carthaginenſi 5.c.5. de quo *in can. placuit 21.cauſ.7.lib.1.* his verbis: *Placuit, vt nemini ſit facultas relictà principali cathedra ad aliquam Eccleſiam in diœceſi conſtitutam ſe conferre,* Gloſſaque addit, *niſi cauſa viſitandi,* & annotarunt Bertachin. *d.lib.4.p.1.num.4.* Gigas *d.cap.3.num.12.* & Aluar. *d.num.1.*

35 Multò minus ergo licebit Epiſcopo peſte imminente deſerere reſidentiam in Ciuitate penes ſuam cathedralem, & ad alium ſuæ diœceſis locum eius viſitandæ gratia commigrare, cum à pluribus receptum ſit, Epiſcopum tempore peſtis teneri, etiam cum periculo ſuæ vitæ reſidere, nec poſſe abſque letali culpa fugere, & oues ſibi commiſſas deſerere. Hoc enim boni Paſtoris munus eſt. Nam ſicut habetur *Io.10. Bonus Paſtor animam ſuam dat pro ouibus ſuis, mercenarius autem, &c. cuius non ſunt oues propria vidit lupum venientem, & dimittit oues, & fugit, &c. quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ouibus.* Iſque talis appellatur à D.Gregorio *hom.14.* ac propterea D. Auguſtinus *ſer.49. de verb. Dom.* relatus à Gratiano *in cap. tres perſonas 12. cauſ.23.q.4.* inueſtigando qualitatem trium perſonarum, quarum meminit Dominus in Euangelio, Paſtoris, mercenarij, & furis, ſubdit, Paſtorem dixit animam ſuam ponere pro ouibus, & intrare per ianuam, furem dixit aſcendere per aliam partem, mercenarium dixit lupum, vel furem ſi videat fugere, quia non eſt illi cura de ouibus, mercenarius eſt enim, non Paſtor, ibique Gloſ. *v.mercenarium* interpretatur eum eſſe, qui cauſa lucri recipit dignitatem iuxta expoſitionem eiuſdem Auguſtini *tr.46. d.cap.10.* Ioan. *relatam in cap.19.cauſ.8. quæſt.1.*

36 Sicque in ſpecie tradunt Rutil. Benzonus *in ſpecul. Epiſcop. in tr. de fuga temp. peſt. lib.1.diſp.1. concl.4.* & Marchin. *de bell. diuin.p.1.cap.2.per tot.* vbi complures tum ex Theologis, tum ex Canoniſtis ponderant *num.3.* duplici labe maculari Paſtores, ſuam reſidentiam deſerentes tempore peſtis. Altera quidem contra charitatem, præponendo propriam vitam corporalem ſaluti animarum ſibi commiſſarum. Altera contra iuſtitiam, eum pro reſidentia, ac ouium cura recipiant decimas, alioſque redditus, & prouentus Eccleſiaſticos tanquam iuſta ſui laboris ſtipendia.

37 Neque replicetur, id eſſe intelligendum, quando non eſt conuenienter prouiſum curæ ouium in loco reſidentiæ ita, vt Eccleſia, abſente Epiſcopo, defectum patiatur in diuinis, ſecus autem quando Epiſcopus ibi alterum idoneum ſuffecit, ac dimiſit, qui vices ſuas adimpleat ex notatis ab Imol. *in cap.fin. ſub num.7. de cler. non reſid.* quatenus inquit, quod abſens non tenetur venire ad reſidentiam tempore peſtis, intelligendum eſſe, quando Eccleſia non pateretur defectum in miniſtris, alias videretur ſecus, Rip. *de peſt. tit. de priuil. contr. cauſ. peſt. num.147. cum ſeqq.* vbi *num.150.* concludit cum Imola, quod ſi Eccleſia patiatur defectum in diuinis, abſentem poſſe tempore peſtis compelli ad reſidentiam ex notatis *in cap. penult. eod. tit. de cler. non reſid.* Rebuff. *in prax. benef. p.2. tit. diſpenſatio de non reſid. num.30. & ſeq.* Marchin. *d.cap.2.num.11.* Franc. Marc. *dec. delphin. 520. num.12. & ſeq. vol.1.* & alij.

Nam prætermiſſo, quod vix poterit in Vicario reperiri eadem charitas, vigilantia, & ſolertia, quibus Epiſcopus gregem ſuum tam calamitoſo tempore paſcere, & ad viam ſalutis æternæ dirigere valeat, reſpondetur per illius dimiſſionem non eſſe ſufficienter prouiſum, cùm Vicarius etiam poſſit ſubitò decedere, nec queat in neceſſitatibus repentinis ea conſilia capere, ac executioni demandare pro ſalute animarum, quæ ipſe Epiſcopus, vt ſuperintendens præpoſitus illarum curæ à Deo Spiritus Sancti lumine afflatus capere ac exequi poterit exemplo D. Caroli Borromei, & aliorum piorum Antiſtitum, vt in propoſito ponderauit Marchin. *d.n.11.* ac *n.18.* præſenſitque Ripa *loc. cit.* Tunc enim fortius viget conſideratio relata per Franc. Marc. *dec.97.n.1.p.1. & dec.559.n.6.p.2.* quod ſcilicet propter peſtem non debeant perſonæ Eccleſiaſticæ deſerere locum, vbi ſunt ordinatæ, ne deſeratur officium, & ſeruitium. 38

Quibus accedit, quod ſi in loco reſidentiæ epiſcopalis deficerent omnes Parochi, qui debent peſte affectis adminiſtrare Sacramenta, ſaltem baptiſmi & pœnitentiæ neceſſaria ad ſalutem, ipſe Epiſcopus, qui eſt Parochus vniuerſalis omnium exiſtentium in ſua diœceſi, cum tota ſit eius parochia, *cap. apoſtolica de donat.* Abb. *in cap. Cum ſuper 8. num.9. de ſepult.* teneretur illa per ſeipſum adminiſtrare, ſicut ex D.Thoma & alijs in ſpecie tradit Genuenſ. *d.cap.num.4.* 39

Et quidem hanc plerique Epiſcoporum abſentiæ ſuæ rationem reddunt, hoc pallio ſe tegunt, hac veritatem larua celant, & ſibi, alijſque illudunt improbe, dum inquiunt, ad manum eſſe Vicarios, qui ouium, & gregis curam gerant, qui eas paſcant impenſius. Benè habet, opto, immo & illud ipſis concedo, non deeſſe Vicarios qui id muneris ſedulò exequantur, an ideò Epiſcopos iſto liberos onere credo: An commiſſis animabus benè cautum? Vicario malè creditur, quod ſoli Epiſcopo concreditum eſſe Deus voluit, & ſi veniat ille in partem oneris, at eo tamen vacuus hic non ibit. Vicarius plerumque mercenarius eſt, Epiſcopus ſolus Paſtor. Ille ſui, hic gregis curam agit. *Vicarius*, inquit Hugo Cardinalis, *pecuniam extorquet à populo ſibi commiſſo, de ſalute animarum parum curat.* Vicario ad alia, quæ epiſcopalis officij, quæ infulæ & pedi paſtoralis non ſunt, Epiſcopus ritè vti poteſt. Si mouendæ lites, ſi difficultates enodandæ, ſi rei domeſticæ & œconomiæ habenda ratio, ſi alia quæpiam eiuſmodi obeunda munia, ad ea vti poteſt, immò & debet Vicario, hoc enim ſui Ordinis dignitas patitur. Verùm vt Vicarium euocet ad ea tractanda, quæ ſui ſunt inſtituti, ad paſcendas animas, hoc nec admittit paſtoralis ordo, nec ratio ſinit, nec Deus vnquam feret inultus. Qui enim ferat alijs relinqui, quod Epiſcopo in manus dedit? Mercenario tradi, quod Paſtori datum eſſe voluit? Certè officij ſui munia per Vicarium obire non debet, niſi etiam per Vicarium ſaluari velit. Quare huiuſmodi Præſules meretricibus ſimiles eſſe ait Damaſus Papa epiſt.4. *quæ ſtatim*, inquit, *vt pariunt infantes ſuos alijs nutricibus tradunt educandos, vt ſuam citius explere libidinem valeant.* Sic plerique Epiſcoporum, quæ ſeculi huius ingens eſt macula, & grande malum, adulteris non abſimiles, vbi pingues epiſcopatus adierint, & eorum animas, ceu ſpirituales proles ſuſceperint, eas mercenarijs alendas tradunt, & à ſe abdicant. 40

Deinde vt pronunciemus quod ex æquo, bonoque aſſeri poteſt, à Vicario ſolo, etiam quam optimo, vix vnquam gregi erit benè. Vt è multis vnum producam, nobis oſtentat antiquitas Aaronem Pontificem, non hominum ſuffragijs, ſed cœli calculo, & mirabili prodigio adlectum, vt eſſet aliquando Moyſis Vicarius. Quis enim illo melior, quis dignior ſuffici potuit? Et tamen abſente Moyſe, elanguit ille, à ſeipſo deſciuit, & qui murus eſſe 41

de-

Digitized by Google

debuit pro domo Dei , qui furenti populo occurrere , ab inſolenti idolartia reuocare , autumque ſpargere in vindicesauras , collegit ipſe , & malè liquatum æris pondus in vitulum erigi , atque adnrari eſt paſſus . Diceres Vicario nomini neſcio quid adhæreſcere vitij , quid abiectæ dimiſſionis, ac imbecillitatis, ne ſeſe , ſuoſque, cum tes patitur , erigat .

42 Sed inquies , Aaronis culpa fuit,hæc infirmæ mentis inclinatio . Nnn abnuo, ſed eam etiam in alijs Vicarijs meritò reformido . Quem enim aut Aaroni parem , aur Superiorem dabis? Ego certè non hominem tantum , ſed & ſi vnles Angelum proferam , Dei ſui Vicarium, qui cum tamen Iſraeli non ſuit quam optimè . Cùm ab Iſraele non locorum ſparijs , quibus abeſſe non poteſt Deus , cum ſit in immenſum vndequaque diffuſus, ſed cura quadam ſingulari longius abire velle videretur , è cæleſtibus genijs vnum aliquem ſibi ſuppoſuit , *Exod.*33. *v.*3. videri poterat ea cœli indulgentia , is ſuperum fauor , quod pro duce eſſet Angelus aliquis , & cœleſtis aulæ Princeps . *Verum audiens populus ſermonem hunc peſſimum , luxit , & nullus ex more indutus eſt cultu ſuo* , *v.*4. Tantum in eorum animis motum facere potuir ſupremi Paſtoris, id eſt Dei , abſentia , quam ne Angelus quidem ſuperioris militiæ dux , cœli eiuis compenſare viſus . Quid futurum fuiſſet crederes , ſi non Angelus , ſed ex eodem luto homunculus aliquis ſubſtitutus fuiſſet ? Nimirum id ſenſerat Iſtael , licer duræ ceruicis , quantum ſibi à Paſtore acceſſiſſet præſidij, quantum à Vicarin decederet . Et verò idem ſentiet quiſqnis Iſraelem etiam poſt ſeros annos, & ſecula populus ſequetur.

43 At enim verò quia Marchinus inquit *d. num.*11. ſufficere in loco reſidentiæ peſte infeſto præſentiam mediatam Epiſcopi nnn longinque ſed proximè commorantis in aliquo ex locis ſanis ſuæ diœceſis , hoc eſt mediante actuali permanentia idnnei ſubſtituti ibidem dimiſſi , qui vices ſuas in omnibus adimpleat , dum ipſe Epiſcopus manet in loco proximo , vnde facilè præſidere poſſit negocijs curæ ſibi commiſſæ , eiſdemque quouis caſu contingente opportunè conſulere ex traditis in Parocho à Suarez *tom.*4. *in* 3. *p. diſp.*44. *ſect.*3. *ſub num.* 12. ideò benignè ſuademus , non præciſè cogimus Epiſcopum ad reſidendum in eodem loco infecto, vbi idoneum ſubſtitutum retinet , dum ipſe manet in proximo ſano ſuæ diœceſis , vbi inuigilans præſto eſſe valeat ſingulis neceſſitatibus , etiam loci infecti , ſicque implere onus reſidendi , quod S. Concilium *d. cap.*1. non iubet præciſè fieri in Ciuitate , ſed alternatiue in ſua Eccleſia, vel diœceſi .

44 Hinc cum quæreretur in Sac. Cnngregatione Concilij , an Parochi teneautur reſidere , ac Sacramenta miniſtrare, etiam tempore peſtis , & cum periculo vitæ ? S. Congregatio die 23. Septembris 1576. cenſuit , ſcribendas litteras ad Cardinalem S. Praxedis in hanc formam : *Parochi tempore peſtis tenentur omnino reſidere in ſuis Eccleſijs parochialibus , & ſi non reſideant , agendum contra eos ex decreto Concilij cap.*1. *ſeſſ.*23. *ſeruata forma ibi præſcripta . Miniſtrent verò omnino parochianis , peſte infectis Sacramenta baptiſmi , & pœnitentiæ per alios , idque pro commoditate parochianorum , qui ſani eſſent , quique veriſimiliter conuerſari nollent cum parochis ad peſte infeſtos euntibus* . Sanctiſſimus die 18. Decembris eiuſdem anni dixit , *decretum factum in parochis , multò magis debere procedere in Epiſcopis, qui magis obligati ſunt . Poſſe tamen Epiſcopos in locis tutioribus manere , & inde prouidere .*

45 Idem conceſſum Epiſcopis propter aeris intemperiem , & damnatorum , relegatorumque inuerſiones atque impetum vt ex ſubiectis declaratinnibus . In Marſicana 1591. Epiſcnpus Marſicanus cum propter bannitorum incurſiones tutò in Cinitate habitare non poſſet , contulit ſe ad oppidum Celani intra diœceſim ſitum , vbi mntam traxit per aliquot menſes . Interim caſus euenit , quod Canonici quidam Cathedralis Eccleſiæ propter certum crimen citati fuerunt ad comparendum coram Epiſcopo in dicto oppido Celani . Qui cum reſpondiſſent , quod nnn tenebantur comparere extra Cinitatem , recurſum habuerunt ad Sac. Congregatinnem ſuper Epiſcopos , quæ tennit pro Epiſcopo , cum ſit in caſu , quo ſe recepit in oppidum prædictum , non vt ibi perpetuo , vel ad longum tempus permaneat , ſed vt tutior ſit ab inuaſionibus bannitorum ex *cap. Cum Epiſcopus de offic. ord. in* 6. & ibi Gemin. *num.*2. Franch. *not.*1. Butr. *num.* 2. Archid. *col.*2. Anchar. *not.*2. & alij apud Bertachinum, qui hanc opinionem firmat *in d. tr. de Epiſcop. lib.*4. *p.*5. *num.* 45. Abb. *in cap. nonnulli v.* 2. *de reſcript.* ibique Felin. *in princ.* Caputaq. *dec.*3n6. *par.* 1. Seraphin. *dec.* 4. *ad med. p.*2. Vnde non priuatur facultatibus ſibi à iure conceſſis , neque incurrit pœnas non reſidentis Epiſcopus , ſi reſideat propè diœceſim in loco non diſtanti vltra vnum milliare , cum nullum præiudicium nfficin & animarum neceſſitatibus inferatur , parum enim diſtans , moraliter eſt præſens, *l. pro locis , l. mediterranea , C. de an. & trib. lib.* 10. Garz. *p.*3. *cap.*2. *num.* 179. vbi refert declarationes S. Congregationis , quæ , licet loquantur de Parocho , multo tamen magis procedunt in Epiſcopo , cum ipſius ſeruitium non ſit tam frequens, & immediatum curæ animarum.

Eadem Sac. Congregatio ſuper Epiſcopos in vna Tarracinenſi 18. Decembris 1601. cenſuit , Epiſcopum admitti non debere ad permutandum propter aeris intemperiem , dum in diœceſi adeſt aliquis locus puri aeris . Pnteſt enim reſidere in qualibet parte ſuæ diœceſis , modo vadat ad Cathedralem temporibus præſcriptis à Sac. Concilio ea *ſeſſ.*23. *cap.*1. Nec remoueat Vicarium , & tribunal à Ciuitate , vt declarauit in Brugnatenſi 28. Ianuatij 1603. & 22. Februarij 1647. & 7. Iulij 1649. & Montis alti 3. Octobris 1611. 46

Et in S. Congregatione rerum Conſiſtorialium propoſito dubio , an eſſet admittenda ceſſin Eccleſiæ Balneoregenſis , quam in manibus Sanctiſſimi facere intendit Carolus Azzolinus , illius Epiſcopus , eo quod cœlum tam Ciuitatis , quàm diœceſis Balneoregienſis , vt teſtes deponunt , adeò ſibi graue , & ſui corporis cnnſtitutioni contrarium ſit , vt morbum pænè exitialem , nulla remedia ex illa aeris intemperie admittentem, hactenus paſſus, nuper ab alio cœln valetudini redditus , ad ſuam Eccleſiam redire , niſi cum certo periculo , non poteſt , die 11. Iulij 1652. S. Congregatio cenſuit; Si Santiſſimus annuat, ceſſionem eſſe admittendam , ſecus ſi in diœceſi locum aliquem habeat boni aeris . Quia Epiſcopus in qualibet parte diœceſis reſidere poteſt . 47

Quare S. Congregatio Concilij die 28. Martij 1615. reſpondit licere Epiſcopo Feretrano reſidere in Abbatia S. Anaſtaſij , ſita in medio ſuæ diœceſis , ibique tribunal habere , dum tamen à Cathedrali non abſit temporibus à Cnncilio præſcriptis. 48

At quod dicitur de tribunali eſt caſus particularis , quia regulariter Epiſcopus nnn debet remouere Vicarium , & tribunal à Cinitate , licet ipſe alibi in diœceſi reſideat , de qua re nos alibi . Eademque Sac. Congregatio die 3. Septembris 1622. in Caſſanenſi cenſuit , Epiſcopum , ſi non accedat ad Cathedralem temporibus à Concilio præſcriptis , licet malè faciat , non tamen incidere in priuationem fructuum impoſitam à Concilio contra non reſidentes . 49

Quod autem ad Parochos præter ſuperiùs dicta , addendum monet Fagnan. *in cap. non liceat de preb. à num.* 41. eos contumaces non ideò ſtatim priuandos eſſe , ſed præmiſſo edicto , ſeu monitione , contra illos procedendum , proot Concilium mandat *d. ſeſſ.*23. *cap.*1. nempè prius per cenſuras , ſecundo per ſequeſtrationem , & ſubtractionem fructunm, deinde ſi hæc remedia non proſunt, poſſe per priuationem. Sed agendum prius bonis verbis , & pijs cnhnrtationibus , & admonitionibus . Amplius quia Theologi aliqui diſſentiunt, vt Tabiena , Armilla, & Canoniſtæ etiam *in cap. fin. de Cler. non reſid.* & Barbat. *conſ.* 87. *num.*2. dum dicunt , ſi Parochi excuſantur propter inimicitias capitales , ita etiam excuſari debent propter peſtem , & quia ſani fugerent Parochos , & quia Parochi omnes mnrerentur , ideò cenſuere omnes ab Archiepiſcopo Cardinali Mediolanenſi , qui tunc temporis erat D. Carnlus , temperamentum aliquod adhibendum ex ſua prudentia, vel vt non omnes Parochos cogeret, ſed aliquot partiendo npus , vel deputaret aliquns Sacerdotes etiam non parochos, voluntarios tamen , etiam mercede conſtituta, qui Sacramenta præſtent ægrotis, prout alias Romæ dici- 50

Digitized by Google

dicitur factum, & prout Cardinalis Senonenſis teſtatus eſt inoleuiſſe laudabilem conſuetudinem, vt Principes, Magiſtratus, & Ciuitates prouideant de miniſtris Sacramentorum ex Clero, etiam conducendo eos mercede ex fiſco, & ærario, collectis etiam à Clero exactis.

51 Cur autem Parochi, atque etiam Epiſcopi excuſentur à reſidentia propter inimicitias, & non propter peſtem, cùm hi duo caſus à pari procedere videantur, nam vtrobique ſubeſt æquale periculum mortis. Vnde *in cap. ad ſupplicationem, de renunc.* abſoluitur à vinculo Eccleſiæ Archiepiſcopus Raguſienſis eo quod ibi non poterat ſecurè morari, & ſi acceſſum baberet ad illam, mortis ſibi periculum immineret. Vbi Gloſſa exponens verba illa non poterat ſecure morari, forſitan, inquit, propter intemperiem aeris, vel quia habebat capitales inimicos. Similiter *in Clem. ne in agro, §. Cæterum, de ſtat. Monach.* ſtatuitur, vt Priores tam Conuentuales, quàm curam animarum habentes teneantur in ſuis prioraribus reſidere, niſi ſtudiorum, vel alia cauſa rationabili ad tempus fortè ab huiuſmodi reſidentia excuſentur. Vbi etiam Gloſſa exponit cauſam rationabilem, ideſt propter infirmitatem, aeris intemperiem, capitales inimicitias, & ſimilia. Atque ita Gloſſa, & Doctores hic æquiparant caſum inimicitiarum, & peſtis. Vnde licere beneficiato à reſidentia abſcedere propter peſtem, ſicut propter inimicitias opinati ſunt multi ex Theologis, & plerique ex Canoniſtis relatis à Fagnano *in d. cap. non liceat n. 35. & 41.* & præter eos Hoſt. *in ſum. in tit. de præb. & dignit. §. final.*

52 Solutio patet ex verbis textus *in can. aduerſitas §. hoc tunc ſeruandum 7. quæſt. 1.* videlicet, cum Paſtor ſpecialiter quæritur, fugiat exemplo Chriſti, qui à facie Herodis fugit in Ægyptum, fugiat exemplo Pauli, qui à fratribus per murum ſubmiſſus eſt in ſporta. Vnde Auguſtinus ait: *Fugiat miniſter Chriſti ſicut ipſe Chriſtus in Aegyptum. Fugiat & qui ſpecialiter quæritur, dum per alios firma eſt Eccleſiæ ſalus.* Hinc etiam ait Dominus diſcipulis: *Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam.* Hinc etiam idem abſcondit ſe, & exiuit de templo, quando Iudæi lapides tulerunt, vt iacerent in eum. Cùm verò non Prælato tantum, ſed generaliter periculum omnibus imminet, & animarum ſalus ſalua eſſe non poteſt, debet Prælatus animam ſuam ponere pro ouibus ſuis. Hęc ibi, & hanc diſtinctionem in materia inimicitiarum, & perſecutionis extrinſecę ponunt Innocentius, Hoſtienſis, Ioannes Andreas, Burrius, Cardinalis, & omnes *in cap. niſi cum pridem §. propter malitiam, de renunc.* & D. Thomas *2. 2. quæſt. 185. art. 5.*

53 Itaque propterea Parochus poteſt fugere à perſecutoribus, & inimicis, quia non deſunt alij à periculo immunes, & per quos animarum ſalus tuta eſſe poſſit. At non poteſt fugere à loco peſtilenti, quia cum periculum omnibus ſit commune, nec ſint alij, qui tuto poſſint gregi aſſiſtere, non illi, ad quos non pertinet de ouibus, ſed Paſtor ipſe pro ouibus ſuis debet animam ſuam ponere, *can. tres perſonas 23. quæſt. 4.* id eſt mortem ſubire, vt ſentit D. Thomas loco citato, quem ita explicat Sotus *lib. 10. de iuſt. quæſt. 3. art. 4.* ſicut verus & optimus Paſtor illam poſuit, & factus eſt obediens vſque ad mortem, & ita exemplum dedit Sacerdotibus ſuis, vt quemadmodum ipſe fecit, ita & ipſi facerent, *cap. ſignificaſti, de elect.* Fagnanus loco citato *num. 48. & ſeqq.*

CONSVLTATIO XVIII.

An poſſint erigi in eadem Ciuitate, aliòue loco plures Confraternitates laicorum cum eiſdem functionibus, habitu, & inuocatione, illaque aggregari Archiconfraternitatibus Vrbis?

RESpondeo, non poſſe. Conſtat ex Conſtitutione Clementis VIII. ſuper reformatione Indulgentiarum, & aggregationum eiuſmodi Confraternitatum edita ſub die 7. Decembris 1604. Etenim cum in Confraternitatibus toto chriſtiano orbe erectis ratione priuilegiorum, facultatum, & Indulgentiarum illis ab Apoſtolica Sede conceſſarum, nonnulli exorti eſſent abuſus, tum ob plurium quam neceſſe ſit ad animarum ſalutem dictarum Confraternitatum erectionem graues lites, diſcordiæ, maximæque interdum orirentur controuerſiæ, vel inter ipſas, & animarum Paſtores, vel inter ipſos Confratres, aut inter ipſas Confraternitates, quæ adeò acerrimè inuicem aliquando conflictantur, vt Ordinarijs locorum non leues curas inijciant, eorumque tribunalia frequenter exerceant, quid vis aliud potius, quàm pietatem, ad quam adſcriptæ fuerant, ſectantes, boni Paſtoris partes erunt in ſcandala, quæ ab huiuſmodi diſcordijs, ac litibus prouenire ſolent, animaduertere, ac illis opportunum remedium adhibere iuxta *can. in quoſcumque 1. quæſt. 1.* & Concilium Trident. *in decr. de obſ. & euit. in celebr. miſſ. ſeſſ. 22.* 1

Propterea motus fuit Pontifex ad minuendum tot ſodalitatum aggregationes, & ad ſtatuendum, vt vna tantum Confraternitas legitimè erecta cuilibet Archiconfraternitati, ſeu Congregationi, aggregandi facultatem habenti in ſingulis ciuitatibus, oppidis, vel locis aggregari poſſit. Ex hac igitur Conſtitutione aggregatio fieri non poteſt Confraternitatis diuerſi nominis, & inſtituti, vt per Ricciul. *lucub. eccleſ. lib. 4. cap. 5. n. 1. & ſeqq.* Paſqualig. ad Lauret. *p. 1. num. 3.* Præter verò præfatas cauſas pluralitas eiuſdem nominis inducit obſcuritatem, *l. duo ſunt Titij, ff. de teſtam. tut. l. ſi fuerit in princ. ff. de reb. dub.* Iaſ. *in l. quoties num. 7. ff. de verb. oblig.* Nec licet amplius, quàm vnum collegium licitum habere, *l. 1. §. non licet, ff. de colleg. illic. & l. hac parte.* Vbi etiam Gloſſ. & Bart. *Cod. de Proc. ſac. ſcrin. lib. 12.* Non enim parum animæ ſuæ ſaluti conſulit, qui ſtatuta, & regulas vnius Archiconfraternitatis ſeruat. Præterea rectè ordinatum eſt, quod in pluribus Eccleſijs neminem conſcribi oporteat, *can. 1. 2. & 3. 21. q. 1.* Concil. Trid. *cap. 12. de ref. ſeſſ. 24.* Facitque textus *in l. is quidem, C. qui vel poſſ. vel non poſſ. lib. 12.* Et in ſpecie Confraternitatum eiuſdem nominis ac inſtituti in eodem loco tradunt Leo *in theſaur. for. Eccleſ. p. 4. cap. 3. num. 16. & ſeq.* Pax Iordan. *tom. 2. lib. 7. tit. 11. num. 6.* Lezan. *in ſum. cap. 18. num. 88.* Bordon. *tom. 2. reſol. 72.* Pelliz. *in man. tom. 2. tr. 8. cap. 5. ſect. 6. num. 264.* & Capyc. Latr. *deciſ. 169. num. 43. & ſeqq.* confuſionem patiunt, æmulationem, & ſcandala, ideòque permitti non debent, vt teſtantur Doctores citati, ac præcipuè Capyc. *loc. cit. num. 49.* 2

Hinc eſt, quod ſi in aliqua Eccleſia reperitur altare cum imagine deuota, non poteſt, neque debet aliud altare cum eadem imagine, vel inuocatione erigi, Genuenſ. *in prax. cap. 100. n. 8.* & erectio nouorum Conuentuum, vel monaſteriorum propè alia intra certum ſpatium prohibita eſt per Conſtitutiones apoſtolicas, vt latè dixit Rota in Ianuen. priuilegiorum 28. Iunij 1649. coram Cardinali Corrado. Prout eum, qui præuenit in ſe denominando de aliqua familia habere ius prohibendi alterum poſteriorem in eadem Ciuitate poſt Chaſſan. *in catal. num. 1. conſid. 1. concl. 21.* firmauit Rota coram Caual. *dec. 549. num. 2.* Et quod vna Eccleſia, vel vniuerſitas poſſit alteri prohibere aſſumptionem noui nominis ſibi præiudicialem dixit etiam Rota in Ampurienſi denominationis Caponiſorum 20. Aprilis 1646. coram Meltio. Ideòq; poſſet 3

id

Digitized by Google

id rationabiliter prætendi, etiam circumſcripta Conſtitutione Clementis VIII. multoque magis ea concurrente, per quam certum eſt, tolli Ordinarijs locorum facultatem aliter faciendi ob clauſulam ſublata §. 13. ob quam Ordinarijs, vel Delegatis etiam Cardinalibus, & Legatis contrarium facientibus facultas adimitur.

4 Atque ita pluries cenſuit ac declarauit S. Rituum Congregatio, nominatim ſub die 23. Maij 1639. Eminentiſſimo D. Card. Cæſarino referente petitionem Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarij, erectæ prius in loco contra alteram Confraternitatem ſub eadem inuocatione de nouo aggregatam, S. Congregatio mandauit, ſeruari Bullam Clementis VIII.

5 Die 19. Nouembris 1639. proponente eodem Eminentiſſimo Cæſarino differentiam iam deciſam inter duas Confraternitates ſub eadem inuocatione Sanctiſſimi Roſarij in eodem loco, S. Congregatio ſtetit in decretis.

6 In Foroliuienſi, *referente Eminentiſſimo Cæſarino controuerſiam diei agitatam inter Regulares S. Franciſci de Obſeruantia, & Regulares S. Franciſci Conuentuales circa titulum Confraternitatis Sanctiſſimæ Conceptionis, S. Rituum Congregatio reſpondit, Confraternitatem erectam in Eccleſia fratrum Conuentualium ſub eadem inuocatione, quæ iam prius erat aſſumpta à Fratribus de Obſeruantia, eſſe ſupprimendam, die vltima Martij* 1640.

7 In Caſſanenſi. *Eminentiſſimo Cæſarino referente controuerſiam Confraternitatis Sanctiſſimi Roſarij loci Morani cum alia Confraternitate ſub eadem inuocatione, S. Rituum Congregatio mandauit, dari decretum factum in his terminis pro Ciuitate Foroliuienſi, & Nouarienſi die* 17. *Iulij* 1640.

8 In Eugubina. *Orta differentia inter Societatem S. Bernardini de Suffragio nuncupatam, & Societatem S. Marci de Suffragio, S. Rituum Congregatio ad relationem Eminentiſſimi Cæſarini reſpondit Societatem S. Bernardini, vtpotè ſecundo loco erectam contra formam Bullæ Clementis VIII. eſſe ſupprimendam, & pro ſuppreſſa habendam, declarauit die* 23. *Martij* 1641.

9 In Albenganenſi. *Fratres diſcalceati S. Auguſtini conqueſti ſunt de moderno Præpoſito loci Nitriæ, prætendente erigere in eodem loco Confraternitatem ſub inuocatione Mortis, iam legitimè erectam in Eccleſia oratorum, ſupplicatur prohiberi. Et S. Congregatio Rituum cenſuit, prohibendam, & ſeruandam eſſe Bullam Clementis VIII. die* 11. *Nouembris* 1641.

10 In Caſalenſi. *Fratres Seruitæ S. Sebaſtiani de Montelio ad augendum modum orandi, inſtituere curarunt in ſua Eccleſia Confraternitatem Sanctiſſimi Roſarij ſub inuocatione S. Mariæ Virginis, cuius deuotionem ab antiquo tempore exercuerunt. Verum quia cum poſtea Præpoſitus dicti loci ſimilem ſodalitatem Sanctiſſimi Roſarij in Eccleſia S. Mariæ Virginis, cuius eſt Rector, à Vicario generali S. Dominici erigere obtinuiſſet, ſeſe oppoſuerunt fratres Seruitæ in vim Conſtitutionis Clementis VIII. de vnica tantum Confraternitate eiuſdem nominis, & inſtituti in ſingula quaque Ciuitate, vel oppido erigenda, vel aggreganda, vt inſtiterunt coram Ordinario, quod cum ſimilis Confraternitas prius inſtituta fuerit in Eccleſia ſui Conuentus per eoſdem retinendam eſſe poſſeſſionem pronunciaret, ſed cum Vicarius decreuerit, Præpoſitum præfatum manutenendum fore, & eſſe in poſſeſſione, ſeu quaſi inſtituti Sanctiſſimi Roſarij in dicta ſua Eccleſia erecti, fuit per Fratres Seruitas recurſus habitus ad S. Rituum Congregationem, quæ, vtraque parte pluries informante, mandauit, fratres eſſe manutenendos in caſu, de quo agitur, die* 12. *Ianuarij* 1647.

11 Præter declarationes relatas extat quoque ſententia data per Auditorem Cameræ Apoſtolicæ, ſiue R. P. D. Melchiotium, eius in Ciuilibus Locumtenentem ſub die 13. Iulij 1654. in cauſa Barenſi Confraternitatis S. Antonij de Padua ad fauorem fratrum Minorum Conuentualium S. Franciſci contra fratres Minores de Obſeruantia de & ſuper reuocatione, ac ſuppreſſione Societatis ſub eodem nomine S. Antonij ſecundo loco inſtitutæ in Eccleſia eorundem fratrum minorum de Obſeruantia poſtquam fuerat eadem Societas primo loco erecta in Eccleſia prædictorum fratrum minorum Conuentualium per acta Ioannis Baptiſtæ Floridi, cauſarum Curiæ Cameræ Apoſtolicæ notatij, quæ eſt tenoris ſequentis. *Chriſti nomine &c. Dicimus &c. & diffinitiuè ſententiamus, benè fuiſſe ac eſſe appellatum per dictos R. fratres Conuentuales ab erectione, & inſtitutione dictæ Societatis S. Antonij facta in dicta Eccleſia Minorum de Obſeruantia, etiam cum licentia, & authoritate Reuerendiſs. Archiepiſcopi, nec non ab illius, ſeu eius Vicarij ſententia, & decretis quibuſcunque, & malè, nulliter, & indebitè fuiſſe eandem Societatem erectam; & inſtitutam in eadem Eccleſia Minorum de Obſeruantia poſtquam antecedenter Societas ſub inuocatione S. Antonij de Padua reperiebatur erecta, & inſtituta, etiam ſine ſaccis, authoritate tamen Ordinarij, in Eccleſia dictorum Conuentualium. Et propterea eandem Societatem, ſeu Confraternitatem erectam, & inſtitutam in eadem Eccleſia Minorum de Obſeruantia etiam cum ſaccis, & dictam ſententiam reuocandam, & annullandam, abolendam, caſſandam, circumſcribendam, & irritandam cum omnibus inde ſecutis fore & eſſe, prout reuocamus, annullamus, abolemus, &c. ac eiſdem fratribus, & reſpectiuè Confratribus non licuiſſe, neque licere actus quoſcunque eiuſdem Confraternitatis tam in Eccleſia, quàm extra eam ſacco, & ſine, at quacunque modo exercere declaramus, Bullamque ſa. me. Clementis VIII. incipientem: quacunque &c. editam anno* 1604. *obſeruandam fore & eſſe, ac exequendam, prout obſeruari, ac exequi mandamus omni &c. victoſque victoribus &c.*

Id tamen non intelligi de Confraternitatibus Sanctiſsimi Sacramenti, & doctrinæ Chriſtianæ, quæ deberent eſſe in qualibet parochia, declarauit S. Congregatio ſuper Epiſcopis & Regularibus in Vercellenſi 3. Februarij 1610. qua de re extant etiam litteræ Sac. Congregationis Indulgentiarum ſcriptæ Vicario capitulari Piſarum in hunc tenorem: *Molto Reu. Signore. Hauendo riſoluto queſti miei Signori Illuſtriſſimi della Congregatione dell' Indulgenze con ordine, e autorità particolare hauuta viua vocis oraculo dalla Santità di N. S. di leuare alcune difficoltà che ſi trouano nell'eſeguire la Coſtitutione di Clemente VIII. &c. permettono ancora, che ritrouandoſi diuerſe Confraterne di ſecolari antiche, erette canonicamente, come ſopra in Chieſe regolari collegiate di dodici Religioſi almeno, ſi poſſano confermare, ſeruata però in tutto il reſto la forma della medeſima Coſtitutione. Ma nell'inſtituire nuoue Confraternite vogliono le Signori loro Illuſtriſſime, che vna ſola ſe ne poſſa fare in qualunque Città, Terra, ò luoge, eccettuando la Compagnia del Santiſſimo Sacramento, la quale concedono, anzi deſiderano, che ſi eretta in ogni Chieſa parocchiale.* 12

Et ſanè Rumulus in Curias, & ſtarrias, ac tribus populum Romanum diuiſit, vt ait Dionyſ. Halicarn. *lib.* 1. poſtea Numa Pompilius, ſicut ait Plutarchus, vt differentiam populi pluribus odioſam tolleret, qua alij dicebantur Romani, alij Quirites, alij Tatij, alij Romulei, alij Sabini &c. introduxit artium diuiſionem, vt tubicinum, artificum, architectorum, & quædam alia collegia, & ſodalitates. Et redigens ſingulas artes in vnum, ſingulis artibus collegium conſtituit, ſodalitatem, conuentum, & ſacra vnicuique generi propria. Meminit Plinius *lib.* 34. *cap.* 1. de tertio Numæ collegio fabrûm ærarium, & *lib.* 35. *cap.* 12. ſeptimum figulorum collegium à Numa conſtitutum ait. Florus verò eorundem, & Vimilium collegiorum Seruium Tullium authorem facit. His acceſſerunt collegia alia religionis, augurum, pontificum, ſacerdotum, tribunorum, & aliorum ſacrificulorum, officiorum, & curiarum ac curialium, qui & fratores & fratres dicti, item ſactorum ſacramentales, de quibus lex Solonis refertur à Caio iuriſconſulto *in l.* 1. *de colleg. illic. lib.* 47. *ff. tit.* 22. 13

Titulo autem, ac prætextu Congregationum licitarum cùm profanis, tùm religioſis, atque ſub ſpecie pietatis plura, immo ingentia mala perpetrata fuerunt olim, & hodiè quoque committi videntur, quæ remedio egent. In collegijs, & confratrijs artificum detectæ ſæpè fraudes, monopolia, commeſſationes vetitæ, conſpirationes, vt etiam in alijs quibuſdam locis religionis honore inſignitis eadem apud ethnicos, & chriſtianos detecta. Hinc conuenticula, hæreſes, dogmata pernicioſa, clam diſſeminata. 14

Remedia tria. Primùm, vt iam probata reſtituantur ſuæ naturæ priſtinæ. Secundùm, vt ſi aſſequi id non 15

poſsi-

Digitized by Google

poſſimus, tollantur penitus. Tertiùm, ne noua omnino temere permittantur. Itaque cuiuſque collegij, vel ſodalitatis, aut conuentus, ſiue ſit profanus, ſiue religioſus, inſtitutio, & cauſa inſtitutionis, legeſque præſcriptæ erunt perpendendæ, & abuſus, qui ſuccreuerint, velut ex agro malæ herbæ, vel zizania conuelli debent, ſi fieri poteſt. Quia bona non debent propter abutentium factum aboleri, vt ait D. Auguſtin. ad Public. *ep. 154. & in cap. 8. de occid.*

16 Repurgandæ præſertim ſodalitates à Conuenticulis, quæ coniurandi habent occaſionem vel in Principem, vel in Epiſcopum. Idipſum monet Concilium Chalced. *c. 18.* & Vvormac. *in can. 74. & can. ſi qui clerici 23. & can. coniurationum 21. 11. q. 1.* cuius verba relata digna ſunt, vt nihil addi, vel detrahi oporteat: *Coniurationum, & conſpirationum crimen, quod apud græcos dicitur phratria, publicis etiam legibus certum eſt inhiberi. Hoc multo magis in ſancta Dei eccleſia, ne fiat, conuenit abdicari.* Eadem probat adiunctis pœnis Calixtus Papa, ſcribens Galliæ Epiſcopis *ep. 2. can. conſpirationum 22. ead. 11. q. 1.* Concil. Tolet. *can. ſi Clerici ead. cauſ. 11. q. 1.* & apertius in Concilio Aurel. 3. *can. 21, relato in can. ſi qui Clericorum ead. 11. q. 1.* vbi ſuperbia aliquorum, & malitia prætextu religionis & cum magno Reipublicæ totius chriſtianæ detrimento exprimitur, & retunditur.

17 Hinc diligentiam, & curam à Principibus temporalibus impoſitam Rectoribus Prouinciarum, & Præſidibus, vt malis hominibus purgare ſollicitè, eoſque inquirant, & coerceant, legimus *in l. 3. §. fin. l. congruit 13. de offic. Praſid. lib. 1. ff. tit. 18. & nouel. 17. c. 2.*

CONSVLTATIO XIX.

An fratres noui Conuentus Reformatorum S. Franciſci, accedentes ad proceſſiones publicas, aut priuatas, ſeparatim à fratribus antiqui Conuentus S. Franciſci de Obſeruantia, & ſub propria cruce reſpectiuum Conuentuum aliorum Ordinum, debeant incedere in loco iuxta antiquitatem Conuentus fratrum de Obſeruantia?

1 CEnſeo reſpondendum, quod debeant incedere iuxta antiquitatem proprij Conuentus. Quia cum adſit diuerſitas Conuentus, & incedendo ſub propria Cruce conſtituant etiam proprium corpus diuerſum à corpore alterius antiqui Conuentus fratrum de Obſeruantia, habet locum conſtitutio hac ſuper re edita à Gregorio XIII. inter eius conſtitutiones 84. §. 3. vt quandocunque non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione præcedentiæ inter fratres Mendicantes, ij præcedant, qui ſunt antiquiores in loco controuerſiæ. Pro cuius executione emanarunt litteræ Sacrarum Congregationum Rituum, ſuper Epiſcopos & regulares, ac Sac. Concilij Tridentini, confirmatæ ab Vrbano VIII. in eius Breui, quod alibi adduxi.

2 Neque obſtat, quod, vt aiunt, Ordo Reformatorum ex diplomate fa. me. Clementis VIII. in hanc rem emiſſo, eſt idem cum Ordine fratrum de Obſeruantia, & talis declaratur in eodem diplomate. Quia diploma nihil tale declarat, ſed ſolum dicit, Reformatos non nouam, ſed eandem Regulam, licet purius, ac iuxta litteram, obſeruare, quam obſeruant fratres de Obſeruantia. Quinimo nominat hunc Ordinem, vt diuerſum ab Ordine fratrum de Obſeruantia, ſicuti patet, ibi: *dilectos filios profeſſores Ordinis fratrum Minorum S. Franciſci de ſtrictiori Obſeruantia Reformatos nuncupatos.* Et infra: *quamque etiam fratres de familia nuncupati Ordinis Minorum de Obſeruantia.*

3 Minus obſtat, quod idem diploma concedat huic Ordini Reformatorum omnia priuilegia, etiam quoad præcedentiam, quæ competunt Ordini fratrum de Obſeruantia. Tum ob veriſimilem intentionis defectum, ex quo diploma emanauit ſolummodo ad tollendam calumniam, de qua agebatur, quod ſcilicet fratres Reformati non profiterentur Regulam S. Franciſci, ex quo vocabant ſuperiores ſuos non Miniſtros, vt præcipitur in eadem Regula, ſed Cuſtodes; neque derogat dictæ Conſtitutioni generali Gregorij XIII. habenti derogatorias ampliſſimas, nec tanquam ſpeciatim emanata ad fauorem Reformatorum, de ſui natura poteſt tollere antecedentem diſpoſitionem generalem, cum legem nouam ita interpretari debeamus, vt ea, quoad minus fieri poteſt, corrigat, & non operetur vltra intentionem legiſlatoris ex traditis à Menoch. *lib. 6. præſumpt. 38. num. 16.* & à Rota *deciſ. 126. num. 16. par. 6. recent.* Præcipuè quando ſtant ſimul ambæ diſpoſitiones, vt in hoc caſu, in quo Reformati benè poſſunt eſſe ſubiecti Bullæ Gregorianæ, ſi recipiantur in loco, vbi non adſint fratres de Familia, & nihilominus frui præcedentijs Obſeruantium de Familia, ſi recipiantur in loco, vbi iam ſunt, vel erant illi de Familia.

4 Et hinc fit, quod ſicut Fratres de Familia, ſi nouiter acceſſiſſent ad locum, præcedentiam dediſſent proculdubio alijs Regularibus, ibi prius exiſtentibus ex vigore Bullæ Gregorianæ, ita debent illa cedere Reformati. Quia iſti in materia præcedentiæ non habent ex diplomate Clementis, vt præcedere debeant alijs Regularibus in loco antiquioribus, ſed ſolum quod frui ſolent, ac poſſunt. Si igitur fratres de Familia in loco non præcedunt alijs Regularibus, quia ibi non habent domum, & Reformati non ſuccedunt in illorum domum, nec illos repræſentant, ſequitur, quod non poſſint habere locum fratrum de Familia, ſed tanquam Religioſi noui accedentes debeant habere vltimum locum iuxta Bullam Gregorij; alias in præcedentia prætenſa à Reformatis, nouiter admiſſis in loco, vbi nulla eſt domus illorum de Familia, magis eſſent priuilegiati, quàm fratres ipſi de Familia, ad quorum limites Clemens Summus Pontifex expreſsè præcedentiam indulſit. Et hæc certè non fuit mens Clementis iuxta quam eius diploma debemus interpretari, cùm conceſſerit Reformatis præcedentiam, quæ competeret fratribus de Familia, & non diuerſam, ac propriam pro ipſis Reformatis, qualis fuiſſet, ſi data eſſet abſolutè ſupra alios Regulares antiquiores.

5 Corroboratur hic ſenſus diplomatis Clementis. Quia illud procedit ſolum in terminis, in quibus Reformati ingrediuntur loca, vbi iam adſunt fratres de Familia. Non enim aliter comprobari poſſet, quod Reformati haberent locum fratribus de Familia competentem, & non prouidit caſui, in quo Reformati de nouo ac ſoli recipiuntur in aliquo loco, vbi non adeſt Familia, de quo nullum verbum in diplomate. Et propterea ipſum Clementis diploma non eſt trahendum ad hunc caſum, in quo militat ratio diuerſa.

6 Tandem quia, quicquid ſit quoad præcedentiam Ordinis S. Franciſci in Concilijs generalibus, in Capella Pontificia, & in huiuſmodi actibus, quæ per Conſtitutionem Gregorianam §. 4. diſtinguitur à præcedentia particularium Conuentuum cuiuſque loci in eorum proceſſionibus, ſecus autem eſt quoad hanc præcedentiam, in qua idem Gregorius ad ſedandum innumeros motus, qui hac de re excitabantur, aduocatis ad ſe litibus omnibus coram quocunque Iudice, & in quacunque inſtantia pendentibus, eiſque extinctis, ac impoſito ſuper præmiſſis perpetuo ſilentio, ſtatuit, vt in controuerſijs omnibus ſuper hac re ortis, aut quæ oriri contigerint in futurum, ſeruetur dicta regula, vt quandocunque non probetur, aut non conſtet de quaſi poſſeſſione, ij præcedant, qui ſunt antiquiores in loco controuerſiæ.

7 Pariter neque obſtat aſſertum decretum in Salernitana à Sac. Rituum Congregatione emiſſum. Tum quia fuit emiſſum non citata, neque audita parte, ac ſub æquiuocatione, quod dictum diploma Clementis emanauerit ſuper hoc articulo, neque afficit hanc præcedentiam in ſpecie. Tum quia pugnat cum decreto eiuſdem S. Congregationis in caſu omnino ſimili fratrum Carmelitarum Congregationis Mantuanæ, qui profitentur non nouam, ſed eandem Regulam, quam profitentur reliqui Carmelitæ, per quod declaratur, Carmelitas ipſius Congregationis Mantuanæ debere incedere in loco iuxta antiquitatem proprij Conuentus, non autem in loco iuxta antiqui-

tatem

Digitized by Google

ratem Conuentus reliquorum Carmelitarum, quando incedunt ſeorſum, aut ſub propria Cruce. Tum etiam quia omnia à fa. me. Innocentio X. in cauſa de Viuaros, præcedente decreto S. Rituum Congregationis, ac proponente Em. Card. Franciotto ſub die 13. Aprilis 1647. fuerunt reuocata, & reducta ad terminos Bullæ Gregorianæ. Et prætetea contra illud hæc quoque conſiderantur.

Primum quod implicitè concedit, vt Reformati poſſint erigere propriam Crucem, diuerſam à Fratribus de Obſeruantia, dum diſponit, vt debeant habere præcedentiam, etiamſi ſoli ſub propria Cruce incedant, quam tamen erectionem Crucis propriæ, illi non petebant, neque ipſis antea conceſſa fuerat, & alias non ipſis licebat ob conſuetudinem incedendi ſub cruce Familiæ ſine ſpeciali licentia S. Congregationis, quæ non ſolet illam concedere, niſi cum conditione, vt ante alios ſolitos prius erigere Crucem incedant, vt habentur exempla Capuccinorum, Tertiariorum S. Franciſci, & Excalceatorum S. Auguſtini.

Secundum, quod mandat ita vbique obſeruari debere. Quod induceret innouationem, & excitaret lites in omnibus locis, vbi Reformati talem præcedentiam non habent, & vbi antea obſeruatum fuerat, vt ipſimet accedentes de nouo cederent præcedentiam Religioſis antiquioribus, & ſic omnem ordinem, & pacem turbaret, attenta præſertim efficacia verbi *deberent*, quod importat neceſſitatem, cui precepto fratres timoratæ conſcientiæ mirum eſt, quod vbique noluerint abſolutè obedire.

Tertium, quod dictum decretum aduerſatur multis alijs decretis eiuſdem Sac. Congregationis, quæ paſſim conſueuit reſpondere in hac materia pro conſtitutione Gregoriana, & ſignatè in his proprijs terminis poſt maturam cauſę diſcuſſionem in Orioſenſi, & in alijs, quas mox adducam.

Quartum quod Reformati eandem pręcedentiam ſuper Regulares loci habere debeant, etiamſi ibidem non habeant Conuentum, ſed accedant occaſione proceſſionum. Hęc enim exuperantia conceſſa fuit in Breue Vrbani VIII. anno 1644. emanato in executionem decreti Congregationis particularis pro negotijs Ordinis S. Franciſci. Idem dico ad ſententiam Ordinarij Salernitani, quę ſolum nititur diplomati Clementis, & eſt reſtricta ad formam eiuſdem diplomatis.

Neque ſufficit, quod alijs in locis, in quibus adſunt fratres de Familia, illi forte habeant pręcedentiam ſuper alios Regulares. Quia id non poteſt contingere, niſi virtute poſſeſſionis, aut conſuetudinis, quæ de iure non extenditur de loco ad locum, vel ex vi prioritatis in loco; quæ pariter non extenditur è loco ad locum, & è Conuentu ad Conuentum. Et ſi in aliquibus locis Franciſcani præcedant, in alijs locis alij Regulares præcedunt Franciſcanis. Quippè continua atque interrupta poſſeſſio, aut conſuetudo præcedendi ſolum in hac materia tollit omnem ſcrupulum tam ex diſpoſitione dictæ Conſtitutionis Gregorianæ, quod & tradit Gauant. *in man. Epiſcop. v. præcedentia num. 7.* Nicol. *in floſcul. eodem v. n. 13.* ibi: *generaliter qui ſunt in quaſi poſſeſſione præcedendi, præcedant, vbi vero de poſſeſſione non conſtat, præcedunt ij, qui ſunt anteriores in loco controuerſia*, Salgadus, Campanilis, & alij, quos congerit Barboſ. *in collect. ad Concil. ſeſs. 25. cap. 13. nu. 14. & ſeq. de Regular.* & declarauit Sac. Congregatio Epiſcop. & Regular. die 6. Octobris 1645. S. Congregatio, &c. cenſuit, ſeruandas eſſe litteras Gregorij XIII. & Vrbani VIII. hac de re editas, itaut qui ſunt in poſſeſſione præcedentiæ præcedant, & vbi non conſtat de poſſeſſione, præcedant ij, qui ſunt anteriores in loco controuerſiæ, vt refert Lantuſca *in theatro Regular. v. præcedentia n. 10.* quam ex iuris communis diſpoſitione, quæ in hac materia totum defert conſuetudini, ac poſſeſſioni ad textum *in cap. Cum olim 6. de conſuet.* Rot. *dec. 964. n. 1.* coram Seraph. *& dec. 121. n. 1.* coram Vbaldo *& dec. 70. n. 10. & dec. 729. nu. 2.* coram Gregorio XV. & latiſſimè *dec. 419. n. 17. to. 2. p. 9. rec.* cum alijs *in dec. 4. n. 35.* coram Em. Cardinali Ottobono, *& dec. 102. n. 17. & ſeqq. p. 10. rec.*

Denique non obſtat, quod diſpoſitio præfatæ Conſtitutionis Gregorianæ videatur procedere inter Conuentus diuerſi Ordinis dumtaxat, non autem eiuſdem Ordinis, cuius reſpecto cum impoſſibile ſit, quod idem Ordo ratione ingreſſus, aut incolatus in eadem Ciuitate dici poſſit antiquior, & acceptior, propterea quando agitur inter Conuentus eiuſdem Ordinis, remittendum eſt ad diſpoſitionem iuris communis, ſecundum quam certum eſt, præcedentiam deberi ratione antiquitatis, vt notant communiter Doctores *in cap. Cum certum de maior. & obed.* & tradit Iaſ. *in l. cum quid in 2. lect. num. 36. ff. ſi cert. pet.* cum alijs per Rotam *dec. 868. n. 2.* coram Buratto, *& dec. 594. n. 2.* coram Caualerio. Quod autem fratres minores de Familia nuncupati, & ſtrictioris Obſeruantiæ, ſeu Reformati ſint eiuſdem Ordinis, eſt extra dubium. Nam profitentur eandem Regulam, ſubſunt eidem Generali, & paſſim inter eoſdem datur promiſcuè tranſitus cum conſeruatione antianitatis, vt teſtatur idem Lantuſca *v. Tranſitus*. Quod in iure certum eſt. Quia reformatio non tollit identitatem eiuſdem Ordinis, neque addit aliquam diuerſitatem inter Ordinem reformatum, & non reformatum, vt ex doctrina Abb. *in cap. inter quatuor, de relig. domib.* tradit Scipio Lancellot. *in reſp. de præced.* apud Tambutin. *de iur. Abbat. tom. 1. diſp. 25. q. 1. num. 119.* & Bordon. *in hiſtor. Tertij Ordinis cap. 8. nu. 71.* Quare præcedere debent ſecundum antiquitatem Conuentuum, vt in ſpecie declarauit S. Congregatio 3. Iunij 1617. ex decreto relato à Lantuſca *d. v. præcedentia num. 19. in fin.* ibi: *alioquin in præcedentia ſeruetur etiam inter eiuſdem Ordinis fratres antianitas fundationis monaſterij cuiuſcunque*. Ex quibus ſequeretur inconueniens, vt diuerſi eiuſdem Ordinis Conuentus, qui ſunt velut diuerſa eiuſdem corporis membra, inuicem ſeparentur. Quod præcipuè locum habet, ſi Conuentus antiquior authoritate apoſtolica conceſſus fuerit nouis Regularibus. Quia tunc in eos transferuntur omnia iura, & priuilegia eiuſdem Conuentus, vt in terminis vnius Eccleſiæ ad aliam tranſlatæ decidit textus *in cap. Abbate in fin.* & ibi Gloſ. *de verb. ſignif.* Io: Andr. *in cap. cum perſona*, ibique Anchar. *in 13. notab. de priuil. in 6.* Rot. *dec. 1149. nu. 16.* coram Seraph. cum alijs adductis à Fagnano *in cap. extirpanda §. qui vero num. 61. de præb.* & in hac ſpecie admiſit S. Rituum Congregatio, declarando præcedentiam deberi fratribus Minoribus ſtrictioribus obſeruantiæ ratione Conuentuum eiſdem ceſſorum per fratres Minores Obſeruantes, prout ex decreto die 17. Iulij 1627. referente Card. Millino apud Tambur. *d. diſp. 25. q. 6. n. 7.*

Id, inquam, non obſtat. Quoniam aut agitur de proceſſione publica, in qua vterque Conuentus incedit, & tunc non negatur ijs pręcedentia, ſi velint incedere ſub Cruce antiquioris Conuentus, neque per alios Regulares ſeparantur à membris, vel à capite, ſin autem velint incedere ſub cruce propria, non ſeparantur per alios Regulares, ſed per ſeipſos. Aut agitur de proceſſione, in qua incedit ſolus Conuentus Reformatorum, & tunc nulla fit membrorum ſeparatio. Neque dedecet, vt in ijs ſeruetur generalis conſtitutio Gregoriana, vt quiſque procedat iuxta prioritatem in loco controuerſiæ, quemadmodum ſeruatur in alijs omnibus Reformatis ſingularum fermè Religionum, quando volunt incedere ſeparatim ab antiquioris Ordinis Conuentu, & ſub propria Cruce. 14

Quibus addimus, quod cum etiam Breue B. Pij V. ampliſſimum de præcedentia in fauorem Ordinis Prędicatorum ſupra reliquos omnes Ordines Mendicantium, recipiat interpretationem, vt procedat ſuper pręcedentia in Concilijs generalibus, in Cappella Pontificia, & in alijs huiuſmodi, non autem in proceſſionibus particularium Conuentuum cuiuſque loci, vt conſtat ex declarationo deſuper edita, & inſerta in dicto Breui Vrbani VIII. vt ſcilicet eo nō obſtante, ſeruari debeat Bulla Gregoriana, & attendi prioritas erectionis Conuentus in loco controuerſiæ, profectò non debet videri graue fratribus Reformatis, vt detur eadem interpretatio illorum diplomati, quod pręter ſubiectam materiam, ac pręter omnem veriſimilem Pontificis intentionem attingit punctum pręcedentiæ. 15

Decreta, quorum memini ſunt huiuſmodi. *In Conſentina. Cùm in Oppido Terræ Montiſalti orta fuerit differentia præcedentiæ inter fratres Ordinis Minimorum S. Franciſci de Paula, qui ab annis hinc circiter nonaginta monaſterium in dicta Terra fundauerunt, & fratres Ordinis Carmelitarum,* 16

Digitized by Google

rum, quia nouem annis citra monaſterium in eadem Terra habuerunt, S. Rituum Congregatio, vt alias, ita nunc iuxta mentem S. D. N. Papa declarauit in hoc caſu ſeruandam eſſe Bullam Gregorij XIII. in qua cauetur, quod illa Religio alijs præcedat, quæ prius in Ciuitate, ſeu loco, vbi accidit, fundauit, & habuit monaſterium. Et ita iuxta dictæ Bullæ tenorem ſeruandum eſſe in dicta Terra Montiſalti inter fratres Minimos S. Franciſci de Paula, & fratres Carmelitas cenſuit, ac declarauit die prima Martij 1614.

17 In Catanenſi. *Petente Epiſcopo Catanenſi ſibi præſcribi modum tenendi in controuerſijs ſuper præcedentia, quæ ſæpè in ea Ciuitate, & diœceſi oriuntur inter fratres Conuentuales S. Franciſci, & fratres Reformatos eiuſdem Ordinis, S. Rituum Congregatio reſpondit, ſeruandam eſſe Bullam Gregorij XIII. quæ incipit*, Expoſcit, *prout illam in caſu propoſito ſeruari omnino mandauit die 17. Nouembris 1640.*

18 In Oriolenſi. *Orta controuerſia circa præcedentiam in proceſſionibus inter fratres Auguſtinianos ex vna, & Regulares Recollectos S. Franciſci de Obſeruantia eiuſdem Ciuitatis partibus ex altera. S. Rituum Congregatio, citatis ſæpius & auditis vtriuſque partis procuratoribus, vtraque parte informante, cenſuit ad relationem Em. Card. Veroſpij, præcedentiam & digniorem locum in proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis competere, ac deberi Auguſtinianos ſupra Franciſcanos recollectos, & diſcalceatos iuxta diſpoſitionem Bullæ Gregorij XIII. quæ incipit*, Expoſcit. *Et hoc ſiue dicti Recollecti & diſcalceati in prædictis proceſſionibus incedant coniunctim, ſiue diuiſim. Et ita impoſterum inter dictas partes in Ciuitate Oriolenſi obſeruari mandauit. Quibus propterea in præmiſſis perpetuum ſilentium impoſuit die 16. Aprilis* 1636. Quod fuit confirmatum Breui Apoſtolico.

19 Idem quoque reſoluendum eſt inter fratres Minores Obſeruantiæ S. Franciſci & eoſdem fratres Reformatos eiuſdem Ordinis, vt cenſuit eadem S. Congregatio Rituum in Lucerina his verbis; *Quoad præcedentiam inter fratres Minores Obſeruantiæ ex vna, & Reformatos partibus ex alia, & ambos Ordines S. Franciſci in Ciuitate Luceria, S. Rituum Congregatio, audita quoque relatione Epiſcopi, declarauit, ſeruandam eſſe decretum eiuſdem S. Congregationis ſub die 8. Iunij 1658. ſcilicet præcedentiam deberi fratribus Minoribus Obſeruantiæ, vti antiquioribus in loco, hac die 14. Auguſti 1666.*

20 In Lucerina. *Fratres Minores Obſeruantiæ S. Franciſci Ciuitatis Lucerinæ, qui ceſſo fratribus Reformatis antiquiori Conuentu S. Saluatoris, in alterum mentioris erectionis ſub nomine Pietatis ſe receperunt, ijs præcedentiam controuerti à dictis Reformatis expoſuerunt, ex quo his antiquior Conuentus fuerit aſſignatus. At Eminentiſſimi Patres Sac. Rituum Congregationis, prælationem non ab antiquitate erectionis Conuentus, ſed ab incolatu familiæ cuiuſque Ordinis deſumendam eſſe iuxta diſpoſitionem fa. me. Gregorij XIII. declararunt. Et propterea fratribus Minoribus Obſeruantiæ, vti antiquioribus in loco controuerſia, præcedentiam ſupra Reformatos Luceriæ deberi decreuerunt die 8. Iunij 1658.*

21 Porrò prælatio non deſumitur ab antiquitate erectionis Conuentus, neque ab habitatione Conuentus magis antiqui, ſed ab incolatu familiæ, io quo Regulares antiquiores ſunt, quemadmodum diſponitur tam in dicta Conſtitutione Gregorij, quàm etiam io iure communi, mandante antiquiori io loco digniorem quoque locum tribuendum eſſe, *caſtigatuimus*, vbi Gloſ. *v. noui d. 61. l. 1. conſul. lib. 12. l. fin. C. Tyron. eod. lib.* Tob. Non. *conſ. 71. n. 35.* Rot. *dec. 718. n. 1. p. 4. diu.* & in Oppiden. proceſſionum 18. Maij 1646. coram Veroſpio, & in Albenganen. præcedentiæ 20. Iunij 1653. coram Bichio, quæ eſt deciſio 320. *n. 1. p. 11. rec.* traditque Tambur. *d. diſp. 25. q. 7. n. 5. & q. 8. n. 1. in fine*, Nouar. *in Lucern. Regular. v. præcedentia nu. 6.* & Ricc. *in prax. p. 2. var. reſol.* 103. *n. 1.* Quæ prioritas debet attendi in hac materia, quamuis eſſet vnius diei, horæ, puncti, momenti, vt firmant Ricc. *d. reſol.* 103. & Peyrio, *in addit. ad Conſt.* Sixti IV. *cap. 2. n. 27. in fin.* & in hac ſpecie fuit etiam reſolutum à S. Rituum Congregatione in Militenſi 25. Septembris 1637. hunc in modum, *Il Guardiano e frati Oſſeruanti del Conuento di S. Maria delle Gratie nella Terra di cinque frondi diœceſi di Mileto fanno intendere, qualmente ſaranno da centocinquanta anni che la Religione fondò in detta Terra vn Conuento diſtante vn miglio ſotto l'inuocatione di S. Filippo, e poi dentro la Terra vn Oſpitio con la Chieſa ſotto il titolo di S. Maria delle Gratie, e auuenne che i Reformati ſi pigliarono il detto Conuento di S. Filippo, e gli oratori ſi tirarono nel ſudetto di S. Maria delle Gratie. E gli anni addietro ſotto preteſto di precedenza, la quale dal Veſcouo di Mileto fu deciſa à fauore degli Oratori, ma fu riuocata doppo dal Veſcouo di Catanzaro, hoggi ſi ricorre all'EE. VV. e ſi ſupplica vogliano riſoluere à chi ſpetta la precedenza. S. Rituum Congregatio ad relationem Em. Card. Sacchetti, cenſuit in caſu propoſito præcedentiam competere fratribus Minoribus de Obſeruantia ſupra fratres Reformatos eiuſdem Ordinis die 25. Septembris 1635.*

Quando enim in aliquo loco Regulares eiuſdem Ordinis ædificarunt duo monaſteria diuerſis temporibus per primi ædificationem acquiſiuerunt anterioritatem etiam pro ſecuodo poſtea ædificato, cùm in hac materia attendi debeat ipſorum ingreſſus, vt dictum eſt. Neque fratres Reformati ex quo ingreſſi ſunt in antiquum Conuentum fratrum Obſeruantiæ prætendere poſſunt acquiſiuiſſe iſtorum priuilegia, & præcedentiam. Quia, vt dixit Rota in Salernitana præcedeotiæ inter Oliuetanos, & Cœleſtinos coram Caualerio *dec. 588. num. 4.* verum eſt, quod illi iogreſſi ſunt io monaſterium, ſed noo in ipſorum priuilegia. 22

Pariter neque ſubſiſtit, quod ab Vrbaoo VIII. fuerit declaratum, nullam præcedentiam competere fratribus Obſeruantibus in Conuentibus Reformatorum, Nam eiuſmodi Breue loquitur ſolum de præcedentia inter ipſos Reformatos ibi: *Hinc eſt, quod nos felici dilectorum filiorum fratrum Ordinis S. Franciſci de Obſeruantia Reformatorum nuncupati ſtatui quantum cum Domino poſſumus conſulere volentes motu proprio, &c. mandamus quod de cætero inter eoſdem fratres Minores S. Franciſci de Obſeruantia Reformatos nuncupatos nulli illorum ius præcedendi, ſiue honorationis loci competat. Datum Romæ &c. die 23. Auguſti 1634.* non verò de hoc caſu, in quo quæritur, an ſtante dimiſſione antiqui monaſterij, & translatione ad poſtea ædificatum fratres Obſeruantes debeaot adhuc procedere, ſicuti præcedebant quando in antiquo monaſterio commorabantur, & prout præcedere debere fuit reſolutum à Sacris Congregationibus. 23

Et hanc concluſionem ſemper atque inconcuſsè tenuit Sac. Rituum Congregatio, & ſpeciatim ſub die 13. Iuoij 1617. inſtante Procuratore geoerali Ordinis Minorum Obſeruantium fuit decretum, quod iuxta Conſtitutionem Gregorij XIII. præcedentia competeret Ordini, qui prius in loco monaſterium habuit, & non tantum illi monaſterio, ſed etiam cuilibet alij poſterius fundato, eiuſdem tamen Ordinis. 24

Alia duo decreta producit Lantaſca *cit. v. præcedentia*, in quibus ad ſedandum prætenſiones ortas in Ciuitate Tuſculana ſuper iure præcedendi inter Capuccinos & Reformatos S. Franciſci, propoſito negotio in Sac. Rituum Congregatione, per quam facto verbo cum Sanctiſſimo idem ordinauit quod in Suburbaois, & territorio Romano ſeruetur id, quod in ipſa Vrbe ſeruatur. Quod decretum emanauit 2. Martij 1613. 25

Simile decretum non reſtrictum in territorio Romano, ſed vbique obſeruandum refert Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg. 78. n. 35.* In Vrbe enim Obſeruantes præcedunt Reformatis, & tamen Reformati deguot in Conuentu S. Franciſci ad Ripam, qui eſt antiquior Conuentu Aracœlitano. Nam Aracœlitanus Obſeruantium eſt erectus anno 1251. & alter Reformatorum 1229. 26

Verum non eſt recedendum ab hactenus deductis, quæ ſunt generalia, quibus addo aliud decretum emanatum ſub die 7. Auguſti 1655. referente Em. Card. Azolino, in quo declaratum fuit fratribus Obſeruantibus Cataniæ, vti aotiquioribus in loco, præcedentiam ſupra Reformatos deberi, idque ad limites Conſtitutionis Gregorij XIII. ſæpius relatæ. 27

CON-

CONSVLTATIO XX.

An parochus Eccleſiæ non matricis, ſiue non cathedralis cogere poſſit parochos aliarum Eccleſiarum ad intereſſendum benedictioni fontis baptiſmalis ſabbato ſancto, & Pentecoſtis?

1 REſpondeo affirmatiuè, ſi vendicat ſibi ius in illis Eccleſijs, & tunc obtinebit ſolum quoad ea, quæ probabit ſibi deberi præſcriptione, vel alio legitimo modo per textum *in cap. dilectus, de capell. monach.* Hinc S. Congregatio ſuper Epiſcopis in Ariminenſi 6. Semptembris 1625. declarauit parochum regularem debere iuxta ſolitum accedere ad matricem, ibique aſſiſtere fontis benedictioni, & ex eo aquam accipere, proiecta in ſacrarium illa, quam ipſe contra ſolitum benedixerat. Et Concilium Mediolanenſe 4. *de Sacram. baptiſm.* decernit, quod in Sabbato ſancto, & Pentecoſtis ad fontis benedictionem conueniant ij, qui de more ſolent, debentur. Quare ad huiuſmodi benedictionem conuenire debent Rectores & parochi omnes, qui aut ſupradictæ Eccleſiæ ſubiecti, aut eidem adſcripti, aut longa conſuetudine intereſſe ſoliti ſunt ex Leone IV. *homil. de cur. paſtor.* & Concilio Moguntino *c. 14. c. in ſabbato de Conſecr. d. 4.* & Concilio V. Lateranenſi *ſeſſ. 11. Conſt. 4.*

CONSVLTATIO XXI.

An & quatenus in alienatione bonorum Confraternitatis, vel Congregationis, vel Oratorij, vel hoſpitalis requirantur ſolemnitates, quæ de iure requiruntur in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum?

1 COmmunis & vera diſtinctio eſt, qood tunc in alienationibus huiuſmodi bonorum ſint adbibendæ ſolemnitates requiſitæ in alienationibus bonorum Eccleſiaſticorum, quando conſtat Confraternitatem, vel hoſpitale, &c. eſſe authoritate Epiſcopi conſtitutum, ac erectum, vel id euidenter colligatur ex certis ſignis, ex aſpectu eiuſdem hoſpitalis apparentibus, nempè quod ſit in forma Eccleſiæ, habeat campanile cum campana, altare permanens, nomen alicuius Sancti, ſepulturas, ibique diuina officia celebrentur, & ex alijs relatis à Felino *inc. de quarta num. 12. de præſcript.* Hoc enim caſu dicitur locus pius, Eccleſiaſticus, & religioſus, vt inquit Archid. *in can. Nemo de conſecr. d. 1.* Abb. *in cap. ſolita num. 5. de cenſib. in cap. ad hac num. 2. de relig. dom. & in cap. patentibus num. 1.* vbi etiam Decian. *num. 2. & 6. de priuil.* latè Gabr. *de pia cauſ. concl. 2. num. 1. & ſeqq.* Ioſeph. Ludonic. *dec. Peruſ. 30. num. 6. & ſeq. p. 1. & dec. 90. num. 9. & deciſ. 93. num. 36. & 45. p. 2.* Gutier. *can. queſt. lib. 1. cap. 25. nu. 18. & 29.* Ricc. *in prax. for. eccleſ. tit. de alien. rer. eccleſ. reſol. 37. num. 1. & ſeqq. & in prax. rer. quotid. reſol. 145. n. 1. & ſeqq.* ac decidit Rot. *dec. 725. num. 1. & ſeqq. p. 1. diu. in nou.* ac cenſuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, referente Emin. Caietano, quod ſcilicet in alienationibus prædictis ſint neceſſariæ ſolemnitates requiſitæ in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum & præſertim beneplacitum apoſtolicum in re non leuis momenti. Ita pro hoſpitali de diſciplina nuncupato, & Confraternitate S. Ioannis Terræ Capratolæ, diœceſis Ciuitatis Caſtellanæ ſob die 2. Auguſti 1641. & 30. Auguſti 1642. Ratio autem eſt, quia huiuſmodi bona ſunt Eccleſiaſtica, & proinde non poſſunt ſine ſolemnitatibus alienari.

2 Si verò non conſtat, Confraternitatem, hoſpitale, &c. eſſe fundatum authoritate Epiſcopi, nec minos colligitur ex præfatis ſignis tali authoritate fuiſſe conſtructum, tunc neque religioſum, neque eccleſiaſticum, neque propriè locus prius dici poteſt, ſed profanus & laicalis, quamuis opera pia in illo exerceantur, vt poſt Baldum, Felinum, Panormitanum & alios, quos coaceruauit Gabriel, vbi ſupra, & Maſcard. *de probat. concl. 869. num. 1. & ſeqq. lib. 3.* latiſſimè probat Valaſch, *conſul. 105. num. 5. & ſeqq.* Hier. Gabr. *conſ. 193. num. 2. vol. 1.* Caualc. *deciſ. 17. num. 70. p. 2.* Ioſeph. Ludou. *d. dec. 90. num. 9. p. 2.* vbi de magis commoni ac veriori teſtatur, Magon. *dec. Florent. 61. num. 15.* ac plenè Ricc. *d. reſol. 37. num. 3.* ac tenuit Rot. inter *recent. dec. 30. num. 8. p. 2.* & coram Ludouiſio *dec. 4. num. 15.*

In dubio autem Confraternitas, hoſpitale, &c. non præſumitur erectum anthoritate Epiſcopi, vt probat Ricc. *in collect. dec. p. 5. collect. 1886. in princ.* ſed potius profanum, vt docet idem Ricc. *reſol. cit. 37. nu. 3.* & fusè Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 4. num. 24.* vbi plures Doctores ac Rotæ deciſiones congerit. Maximè quando inſtitutio ac deſtitutio Rectoris & officialium Confraternitatis, vel hoſpitalis ad laicos, non autem ad Epiſcopum pertinet, aliaque concurrunt, quæ laicalitatem oſtendunt, vt cenſuit Rot. *dec. 574. num. 1. diu.* & comprobat Magon. *d. dec. 61. num. 15.* & Ricc. ea *reſol. 37. num. 5.* ita quidem, vt non ſufficiat, ſi ibi adeſſet campanula, & altare portatile, vbi celebrantur miſſæ diebus feſtis. Quia iſta non faciunt locum religioſum, & ſacrum, ſed remanet ptiuatus & profanus, ceù docet Gutier. *d. cap. 35. nu. 20.* & firmauit Rota *d. dec. 574.* Immò nec vnicum ſignum ſatis eſſe, ſed plura ſimul concurrere debere poſt Abb. *in cap. vlt. num. 2. de cenſib. in cap. inter dilectos num. 8. & ſeq. de donat.* Archid. *in d. can. nemo*, Felin. *in d. cap. de quarta num. 13.* Butr. *in cap. patentibus extr. de priuil.* & ibi etiam Decian. *num. 4.* fusè probat Maſcard. *d. concl. 869. num. 2. & ſeqq.* Adeò quod aſſerenti hoſpitale eſſe fundatum aothoritate Epiſcopi, vel eſſe annexum Eccleſiæ, vel alia ſigna habere, ex quibus Eccleſiaſticum reddi poſſit, incumbit onus probandi, vt latè Io: Franc. de Ponte *conſ. 18. num. 5.* & Rot. *deciſ. 114. num. 11. & ſeq. p. 2. diuerſ.* 3

Et per conſequens bona huiuſmodi hoſpitalis Confraternitatis &c. poſſunt liberè alienari abſque vllo beneplacito apoſtolico, & ſine alijs ſolemnitatibus in Eccleſiaſticorum bonorum alienatione requiſitis, Bald. *in auth. hoc ius porrectum num. 3. & ſeq. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Felin, *in d. cap. de quarta num. 6. & ſeqq. de præſcript. & cap. 2. num. 11. de for. comp.* Gutier. *d. cap. 35. num. 16.* Ricc. *d. reſol. 145. num. 4.* ac teſtatur de veriori Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 3. alleg. 75. num. 32. & ſeqq.* ac Bonac. *in tract. de alien. bonor. eccleſ. p. 2. queſt. vn. pun. 2. num. 10. & ſeq. & in tract. de feud. & emphyt. diſp. 3. par. 8. pun. 4. num. 21.* 4

Neque videtur officere, quod alias huiuſmodi Confraternitas, vel hoſpitale fuerit ab Epiſcopis viſitatum. Quia cum Epiſcopis, tanquam Sedis apoſtolicæ delegatis ſit à Sac. Concilio Tridentino *ſeſſ. 22. de reform. cap. 8. & 9.* conceſſa facultas viſitandi hoſpitalia, quantumuis laica, exigendi rationem ab adminiſtratoribus, corrigendi ac reformandi, & decreta tam in viſitatione, quàm extra faciendi, confirmandi, & augendi, vt tenuit Rot. *d. dec. 30. p. 2. rec.* omnes actus & decreta, tanquam facta in vim dicti Sac. Concilij, nullam præſumptionem faciunt, quod hoſpitale ſit Eccleſiaſticum, & religioſum, dum etiam in profano, & laicali poſſunt ea fieri, præſertim ſi appareat, quod omnes actus, ordinationes, & decreta legantur facta poſt publicationem d. S. Concilij, & non antea. 5

Minus officere videtur, ſi in hoſpitali pauperes hoſpitentur, ac alia pietatis opera exerceantur, redditusq; illios in pios vſus expendantur. Quia dum non conſtat eſſe erectum authoritate Epiſcopi, neque ex aliquibus ſignis ſupra relatis apparet eſſe eccleſiaſticum, & religioſum, non ſequitur, quod ex huiuſmodi pijs operibus poſſit tale præſumi, cum etiam in hoſpitalibus laicis opera pia exerceantur, & redditus in pios vſus inſumuntur, vt benè probat Felin. *in d. c. de quarta n. 5. in fin.* Caualc. *d. dec. 17. n. 70. p. 2.* & Ricc. *d. reſol. 37. n. 3.* 6

Vnde non obeſt, quod nonnulla ex his operibus pijs videantur decreta ab Epiſcopis. Tum quia cum dicta opera 7

Digitized by Google

pia fierent etiam ante decreta, dicendum eſt cum ijs decretis ſolummodo approbaſſe opera, & erogationes præfatas, non autem noua diſpoſuiſſe. Alias enim nulliter decreuiſſet iuxta ea, quæ tradit Maſcard. *de concl.869. num. 30. & ſeqq.* Gutier. *d.cap.35. nu.19.* Tuſch. *v. hoſpitale concl.160. num.8.* Tum quia ſtante authoritate Epiſcopi conceſſa à S. Concilio Trid. nedum viſitandi hoſpitalia laica, ſed etiam exigendi rationem ab adminiſtratoribus vna tamen cum illis deputatis, quibus ex conſuetudine ratio reddenda eſt, & ſuper bono illorum regimine decreta neceſſaria faciendi, vt latè agit Gutier. *d. cap.35. num.26. & ſeqq.* Valaſch. *d. conſul.105. n.55.* non poteſt ex huiuſmodi decretis, & ordinationibus ab Epiſcopis emanatis, argui, quod hoſpitale ſit Eccleſiaſticum ac religioſum, quia poſſunt fieri etiam in hoſpitalibus laicis, & profanis, vt dictum eſt.

8 Pariter neque videtur officere, ſi hoſpitalis, vel Confraternitatis bona ſint exempta à ſolutione vectigalium, ac onerum, quæ ſoluuntur ab alijs laicis pro ſuis bonis, ac proinde videatur dicendum, quod ſit eccleſiaſticum. Quia bona hoſpitalium, quantumuis laicorum, & Epiſcopi authoritate non erectorum, tanquam ad pios vſus destinata, ſunt immunia ab omnibus oneribus, & vectigalibus, vt poſt Felin. *in cit. cap. de quarta num. 13.* latè oſtendit Valaſch. *d. conſul.105. num.41.* & Barboſ. *d. alleg.75. num.35.* Et propterea ex huiuſmodi immunitate nulla poteſt deduci coniectura, quod hoſpitale ſit eccleſiaſticum.

9 Similiter neque officere videtur, ſi vel vnica tantum vice in alienatione bonorum hoſpitalis fuerit obtentum beneplacitum apoſtolicum, ac ſi fuiſſent bona Eccleſiaſtica. Tum quia ſtante immemoriali poſſeſſione Communitatis laicorum alienandi, ac liberè diſponendi de bonis hoſpitalis abſque vllo aſſenſu apoſtolico, vel Epiſcopi, ex vno actu ac beneplacito obtento non ab ipſa Communitate, ſed à perſonis, quæ Communitati præiudicare non poterant, non poteſt reddi eccleſiaſticum, & induci poſſeſſio, præſertim in præiudicium anterioris poſſeſſionis. Iſta enim recentior, quatenus ex vnico actu induceretur, vitioſa & clandeſtina præſumitur, neque noceret antiquiori Communitatis, Afflict. *dec.324. nu.8.* & Rot. *dec.555. num.1. p.1. recent.* Tum quia cum non conſtet, hoſpitale eſſe erectum authoritate Epiſcopi, neque ex aliquo ſigno appareat eſſe Eccleſiaſticum, & per conſequens in alienatione bonorum illius, beneplacitum apoſtolicum neceſſariò non requiratur, dictus actus beneplaciti vnica vice obtenti, & adhibiti, debet dici voluntarius & facultatiuus, non autem neceſſarius, ideòque non poteſt nocere veræ laicalitati hoſpitalis, neque dici quod ſemper huiuſmodi beneplacita requirantur iuxta ea, quæ rectè ponderat Gratian. *diſcept.168. num.8. lib.1.* Quæ enim ad abundantiorem cautelam fuerunt adhibita, non debent contrarium operari, Seraph. *dec.201. num.13. p.1.* Vltra quod ex huiuſmodi actibus facultatiuis non inducitur conſuetudo reſtrictiua liberæ facultatis, vt tenet Rota coram Gregorio XV. *dec.162. num.10.* vbi Add. *lit. C.* Neque ex huiuſmodi actibus dicitur poſſeſſio manutenibilis, vt latè conſulit Surd. *conſ.127. num.82. & ſeqq.* Rot. *d. deciſ. 555. num.1. par.1. recent.* & Add. *ad d. dec.162. & lit. C.* Prout neque minus obeſt reſeruatio dicti beneplaciti, cum ſemper intelligatur quatenus ſit neceſſarium, & non alias, vt dixit Rota coram Seraph. *d.1027. num.6. & ſeqq. & dec.1319. num.2. par.2.* & inter *recent. deciſ.404. num. 6. par.2.*

10 Demum non officit, ſi hoſpitale quandoque ſoluerit ſubſidium triremium, ac decimam Cameræ Apoſtolicæ. Quia non ex eo poteſt inferri, quod ſit eccleſiaſticum, dum etiam hoſpitalia laica, & Epiſcopi authoritate non erecta, neque eccleſiaſtica, pia tamen opera exercentia, huiuſmodi onera ſoluere teneantur, vt latè probat Valaſch. *d. conſul.105. num. 40.* & relatis hinc inde contrarijs reſoluit Barboſ. *d. alleg.75. num.47.* & Ricc. *d. reſol. 145. num.6.*

11 Ex quibus palam eſt, quod licet hoſpitale poſſit appellari largo modo pium, ex eo quia ibi pietatis opera exercentur, vt dicebam, & præ cæteris conſuluit Caſtr. *conſ. 167. vol.2.* & Rom. *conſ.477. num.2.* non tamen poteſt dici religioſum & eccleſiaſticum, ſed ſeculare & profanum, vt fusè diſcurrit Gabr. *de pia cauſ. concl.1. à num.1.* Gonzal. *ad d. regul.8. gloſ.5. num.38.* Gutier. *d. cap.35. num.8. & ſeq. num.15. & 20.* alijſque *ſeqq.* vbi in fortioribus terminis loquitur & diffusè ac ſatis doctè Valaſch. *d. conſul.105. n. 5. & ſeqq.* Gabed. *dec.51. nu.4. & ſeq.* facitque textus *in d. cap. ad hæc, de relig. dom.* ac tenuit Rot. *d. dec.30. num.8. p.2. recent.*

12 Ac proinde in iure non eſt verum, quod gaudeat omnibus Eccleſiæ priuilegijs. Quoniam iura & Doctores id aſſerentes loquuntur in hoſpitali, authoritate Epiſcopi constructo, vt poſt Felinum, Lambertinum, Pariſium, Gabrielem, & Maſcardum, ac alios firmat Ricc. *d. reſol. 37. num.1.* Non autem quando non eſt erectum authoritate Epiſcopi. Quia tunc nullo gaudet priuilegio Eccleſiæ, vt poſt Valaſch. *d. conſul.105. num.5. & ſeqq.* Ioſeph. Ludouic. *d. dec.30. nu.7.* in fine declarat Ricc. *d. reſol.37. concl.3.*

13 Et quatenus admitteretur, aliquibus gaudere priuilegijs, id debet intelligi locum habere in materia fauorabili, & quoad immunitatem; quodue non ſoluat collectas, vectigalia, aliaque onera, quibus ſubiacent alia bona laicorum, quod quarta falcidia de relictis eidem hoſpitali non deducatur, quodque requiratur contra ipſum quadragenaria præſcriptio, & quod gaudeat fori electione, ac huiuſmodi alia, de quibus Barboſ. *d. alleg.75 num.35. & ſeqq.* Non autem in materia pœnalis diſpoſitionis, neque quod in bonis huiuſmodi hoſpitalis ſint adhibendæ ſolemnitates, in Eccleſiaſticis bonis requiſitæ ita, vt eas non adhibentes, eccleſiaſticas cenſuras incurrant. Quia iſto caſu bona huiuſmodi hoſpitalis authoritate Epiſcopi non erecti, non æquiparantur bonis Eccleſiæ, vt benè diſtinguendo aſſerit Felin. *in alleg. cap. de quarta num.13.* ſub initio, & plenè defendit Nouar. *in prax. elect. & var. for. ſect.1. q.41. n.11.*

CONSVLTATIO XXII.

An protonotarij extra numerum poſſint concionari cum amiculo breui, paſſim mantelletta, & carbaſina præſulari, vulgò rocchetto?

1 AFfirmatiuè reſpondendum cenſeo. Extat enim decretum S. Rituum Congregationis in vna Mazarienſi tenoris ſequentis: *Iacobus Altauilla à Sanctiſſimo D.N. protonotarius extra numerum, turbatus à Vicario capitulari ciuitatis Mazarienſis in delatione habitus prælatitij, nempè rocchetti cum mantelletto coloris violacei, nec non loco in Eccleſijs, & functionibus eccleſiaſticis, protonotarijs debito, ſupplicauit non prohiberi, & Sac. Congregatio Rituum cenſuit, protonotarium extra numerum non poſſe prohiberi deferre habitum Prælatitium, nempè rocchettum, cum mantelletta coloris violacei, & in Eccleſijs, & functionibus Eccleſiaſticis cum eodem habitu incedere, & ſedere iuxta diſpoſitionem cæremonialis lib.1. cap.13. die 28. Septembris 1630.*

2 Atqui ex Gloſſa *in clem. 1. §. Si verò, v. ad diuina, de for. comp.* prædicatio verbi Dei nedum inter Eccleſiaſtica, ſed inter diuina connumeratur, comprobatque textus *in c. interrogo 94. d.* vbi corpus Chriſti & prædicatio verbi Dei æquiparantur, & *in c. inter cætera*, vbi ſanctæ prædicationis officium, *de offic. ord.* ac firmauit Rot. in Vlyſſiponen. iuris nominandi, vel eligendi concionatorem 16. Nouembris 1663. coram Merlino *dec.618. à num.1.* in qua latè ex pluribus ſacræ ſcripturæ teſtimonijs, Conciliorum decretis, ſummorumque Pontificum reſcriptis, ac ſanctorum Patrum, Theologorum, & Canoniſtarum ſententijs oſtenditur, prædicationis munus eſſe magnum miniſterium, opus Euangeliſtæ, pabulum Chriſti fidelium, & ſimilia, vt idcircò non videatur dubitandum, quin inter eccleſiaſticas functiones connumeretur.

3 Non refragatur decretum generale eiuſdem S. Congregationis iuſſu fel. rec. Vrbani VIII. appoſitum in Miſſali, quo prohibetur vſus rocchetti, exceptis ijs, quibus de

iure

Digitized by Google

iure competit. Vnde infertur, quod eo vtentes ex priuilegio, vt ſunt protonotarij titulares, non comprehendantur in dicta exceptione, ſed magis in prohibitione. Quia cum verſemur in materia, de qua nec ius canonicum, neque ciuile diſponit, ſed tantum ius ſpeciale, hoc eſt priuilegium, quo vſus rocchetti reperitur permiſſus, vtique clauſula illa *de iure* intelligi debet de iure competenti ex priuilegio, vt perpulchrè docuit Abb. *in cap.1. num.5. vt lit. pend.* Dec. *in cap. ex parte in 1. notab. de reſcript. & in cap. licet cauſam num.27. de probat.* Gratian. *diſcept.99. ſub num.8.* Priuilegium enim & conſuetudo dicuntur ius ex eodem Gratiano *num.1.* Vnde lex generalis ſubſecuta habens exceptionem, perneceſſe intellexit excipere illos, qui delationem rocchetti habent ex priuilegio, vt oſtendit Pellicion. *contr. illuſtr. q.2. col.1.* Maximè quia priuilegium, poſtquam eſt conceſſum, dicitur eſſe de iure communi, & illo vtens, iure videtur facere iuxta textum *in l.1. de conſtit.* Eugen. *conſ.86. nu.46. lib.1.* Valenz. *conſ.71. n.39. lib.1.*

4 Alioquin retento contrario ſenſu, neque etiam Sacræ Rotæ Auditores, & Protonotarij de numero participantium, Canonici Baſilicarum Vrbis, & Clerici Cameræ Apoſtolicæ poſſunt deferre rocchettum, cum non niſi ex priuilegio ipſis id competat, vt liquet ex conceſſione Innocentij X. & ex conſtitutione 10. Leonis X. *p.1. Bullar. §. Notarij autem.* Quod tamen dicendum non eſt, quia, vt iam diximus, priuilegium poſt quam eſt in eſſe deductum, priuilegiato dicitur res conceſſa de iure competere.

CONSVLTATIO XXIII.

An Epiſcopus in proceſſionibus poſſit incedere ſolus, quando cum pallio ſine cappa, & pileo ſacerdotali incedit, vel incedere debeat melius inter Dignitates?

1 RESpondeo. Debet incedere ſolus. Huic reſolutioni conſonat Concilium Carthag.4. c.35. textus *in can. Epiſcopus* 2. 95. & Concilium Trid. *ſeſſ.25. cap.6. de refor.* quatenus diſponunt, quod Epiſcopis vbique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par eſt, eiſque in choro, in capitulo, in proceſſionibus, alijſque actibus publicis ſit prima ſedes, & locus, quem ipſi elegerint. Hoc idem reſoluit Sac. Rituum Congregatio die 30. Auguſti 1602. & 20. eiuſdem 1604. quæ cenſuit, aſſiſtentiam proprio Epiſcopo conuenire, quando eſt paratus cum mitra, & tunc Aſſiſtentes ei mitram ponere ac deponere debent. Quando igitur Epiſcopus non eſt paratus cum mitra, ſed incedit cum pallio & pileo non debitur aſſiſtentia, & proinde poteſt incedere ſolus. Præcipuè quia alias Vicarius generalis non haberet locum ſupra dignitates. Quod eſt inconueniens.

3 Atque ita etiam cenſuit eadem S. Rituum Congregatio in Sauonenſi ſub die 20. Decembris 1628. nimirum: *Epiſcopus Sauonenſis ſupplicauit definiri.*

3 *Primo, an ipſe in publicis proceſſionibus cum cappa & bireto incedere debeat ſolus, aut medius inter Dignitates? & S. Congregatio reſpondit, non inter Dignitates, ſed ſolus incedere debet.*

4 *Secundò, an in proceſſione, in qua defertur aliqua imago, ſeu Reliquia ipſe cum cappa, & bireto incedere debeat ante: vel poſt imaginem? Et S. Congregatio reſpondit, Epiſcopum poſt imaginem, ſeu Reliquiam incedere debere, niſi adſit conſuetudo in contrarium.*

5 *Tertiò, quis locus competat ac debeatur Vicario generali in dictis proceſſionibus, abſente, vel præſente Epiſcopo? Et S. Congregatio reſpondit, Vicarium generalem in proceſſionibus vltimo loco incedere debere inter Canonicos, ſeu Dignitates, dummodo non adſit conſuetudo in contrarium.*

6 At quid ſi adeſſet exemplum Metropolitani, vel diſpoſitio Concilij prouincialis, vel conſuetudo ciuitatis?

7 Ad primum cenſeo exemplum Metropolitani non ligare Suffraganeos, cùm ex ſua voluntate forſan medius incedat. Ex facto enim particulari aliquis non obligatur, neque de iure obligari poteſt. Legibus autem, non exemplis eſt iudicandum, *l. nemo C. de ſent.* & non tam ſpectandum eſt, quod Romæ factum eſt, quam quod fieri debet, *l. ſed licet, ff. de offic. Præſid.* Eoque vel maximè quia exempla huiuſmodi ſunt contra ritus & decreta iam adducta, & Metropolitani exemplum non coarctat voluntatem Suffraganei, minuſque illi præiudicat, ne poſſit vti diſpoſitione Conciliorum, & Canonum. Præterea ſi exemplis eſſet iudicandum, non vtique eſſet diſcedendum ab exemplo ſummi Metropolitani ac Pontificis Maximi, qui in noctè Natiuitatis Domini, & tribus diebus hebdomadæ maioris, quando incedit ſine mitra ad matutinum ſemper incedit ſine aſſiſtentia. Nam aſſiſtentia datur ad exercendum munera aſſiſtentium, ſcilicet ad ponendum ac deponendum mitram, quæ cum non adſit, neque aſſiſtentia adeſſe debet. Quod ſi Metropolitanus Prouinciæ vtitur alio ritu, debet corrigi, quia eſt abuſus. Omnes enim Chriſti fideles debent Eccleſiæ Romanæ conformari.

Ad ſecundum cenſeo in materia ſacrorum rituum, non eſſe attendendam diſpoſitionem Concilij prouincialis. Si enim huiuſmodi Concilia poteſtatem haberent ritus condendi, nunquam eſſet adeunda Sac. Rituum Congregatio, & Cæremoniale Romanum pro ſola Vrbe eſſet editum. Solum igitur obſtaret conſuetudo legitima, vt in decretis adductis. 8

CONSVLTATIO XXIV.

Dignitates & Canonici cuiuſdam Eccleſiæ collegiatæ depoſuerunt apud Eccleſiam cathedralem quædam corpora Sanctorum, vbi religioſiſſimè fuerunt ſeruata. Cùm verò nunc petant depoſitum ſuæ Eccleſiæ reſtitui, quæritur quibus competat delatio dictorum Sanctorum corporum in ſolemni proceſſione tranſlationis, an dignitatibus & Canonicis Collegiatæ, an verò Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis?

ET ſpectare ad Cathedralem exiſtimo. Primò, quia Canonici Cathedralis ſunt digniores in toto Clero. 1 Qui autem dignior eſt, præcedere debet minus dignum, *arg. ex ca. præcipimus d.93.* & notat Felin. *in cap. Cum olim nu.1. de offic. deleg.* Roman. *ſing.340.* Grat. *diſcept.288. n.4.* Et proinde communiter concludunt *ex cap. Quamuis 1.* ibi: *propter ipſius honorem, de præb. in 6.* quod Eccleſia cathedralis debet præeminere omnibus, Decian. *reſp.50. n.3. vol.4.* quia fulget radijs Epiſcopi, ſicut Auguſta radijs Imperatoris, *l. ſi auguſta, ff. de leg.2. & l. fæmina, ff. de ſenat.* ac propterea præferendi in delatione ſacrarum Reliquiarum, vt maior honor Sanctis exhibeatur. Quia in præcedentia debet ſeruari ordo dignitatis, *l. omnes, C. vt dignit. ord. ſeru.* & tradunt Gloſ. *§. alium, inſtit. de bonor. poſſeſſ. & in l. quiſquis, C. de poſtul. & in can. licet 2. d.45.* Lar. *de alim. n.24. & in l. honor. §. gerendorum ff. de mun. & honor.* Dec. *in l. cum quid n.7. ff. ſi cert. pet.* Chaſſan. *in catal. glor. mundi p.7. conſid.14. 26. 33. 38. & 40. & p.9. conſid.1.* Rodriq. *to.3. quæſt. regul.37. ar.2.* Campanil. *in diuerſ. iur. rubr.12. cap.12. n.1. & ſeq.* Frecc. *de ſub. feud. lib.2. v. quis dicatur Dux num.47.* & ſcribit Eugenius IV. ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, cuius epiſtolam refert Diana *p.5. tr.2. reſol.1.*

Secundò cum debeat præcedere qui eſt maior, & ille ſit maior, qui pluribus & melioribus præeſt, *auth. de defenſ. ciuit. §. nos igitur*, debet Capitulum cathedralis præcedere Collegiatam. 2 Quia illius Canonici ſunt membra Epiſcopi nobiliora, & omnibus alijs præeminent, vt tradit Ant. de Pret. *in clyp. paſtor. cap.3. num.9.* & ſunt Clerici primi gradus, vt notant Gemin. *in can. Epiſcopus d.17.* ibique Card. Felin. *in rubr. de maior. & obed.* Menoch. *d. conſ.52. num.84.* Innoc. *in cap. Sedis de reſcript. & in cap. fraternitatem in fin. de donat.* Abb. *in c. cum non liceat, not.2. de præſcript.* Canonici verò Collegiatæ dicuntur Cle-

Digitized by Google

Clerici ſecundi gradus. Et ob hanc rationem quia Cardinales dicuntur fratres ſummi Pontificis, *cap. fundamenta de elect. & cap. fælicis §. fin. de pœn. in 6.* & ſequitur Menoch. *conſ. 257. num. 25.* Pariſ. *lib. 3. de reſign. q. 1. num. 71. & lib. 5. q. 6. num. 9.* & quia ſunt pars corporis Pontificis, vt obſeruat Monach. *in cap. ad ſuccidendos num. 4. de ſchiſm.* Abb. *in cap. nouit de his, quæ fiunt à Præl.* & proinde ſunt inuiſcerati ſummo Pontifici, Hoſt. *in cap. antiqua num. 5. de priuil.* Præpoſ. *in can. quanquam num 13. 2. q. 7.* dicuntur habere identitatem cum ipſo, Io: Andr. *in cap. Raynutius num. 12. de teſtam.* Iacobat. *lib. 1. de Concil. num. 122.* Ideò præcedunt omnes Prælatos, etiam Patriarchas, etiamſi non ſint cum ſummo Pontifice. Quia inter fratres non datur medius, neque inter membra & caput fit ſeparatio, vt aduertit Menoch. *d. conſ. 257. num. 25.* Homobon. *de ſtat. hom. vit. p. 1. cap. 7. §. ſunt autem*, Dec. *in cap. ad præſentiam de appel.* citans Abbatem, Cardinalem, & Andream Siculum, traditque Chaſſan. *loc. cit. part. 4. conſid. 10.*

3 Tertiò. Alias enim ſi deferantur à Canonicis Collegiatæ, alterum ex his abſurdis ſequeretur. Aut enim feretra ſanctorum corporum non poſſent conſtitui in fine proceſſionis, vt decet, cum ille locus ſit dignior, aut Canonici Collegiatæ occuparent dictum locum, qui debetur Canonicis Cathedralis ratione illorum præeminentiæ, aut proceſſio fieret ſine interuentu Capituli Cathedralis, quod eſſet in diminutionem honoris, ac venerationis, Sanctis transferendis debitæ, ac non ſine notabili ſcandalo totius ciuitatis. Quæ omnia ceſſant, ſi id munus Canonicis cathedralis relinquitur. Atque ita eſſe ſeruanuandum, rectè cenſuit Epiſcopus Lucanus, cuius formam, vtpotè imitatione dignam circa tranſlationem ſanctorum corporum hic apponendam duxi.

4 *Si preparì in mezo della Chieſa auanti al Coro vn'altare capace della caſſa, ò caſſe, riccamente ornato di candelieri con candele acceſe, altri vaſi con fiori, e altre argentarie, ſopra il quale vi ſi pongano i corpi ſanti, ò ſiano in caſſe coperte di drappo, ouero dette caſſe ſiano dentro ad vna lettica coperta di drappo d'oro, ò ſeta, la quale habbia due ſtanghe, che auanzino da i quattro lati per poterla portare ſopra le ſpalle, medeſimamente coperte del medeſimo drappo, & in terra auanti l'altare porre tapeti con cuſſini per inginocchiarſi ſenza altri inginocchiatori, ò banchi per non impedire la Chieſa, e occupare il luogo al popolo, che veniſſe per fare orazione a' detti Santi.*

5 *Il modo, che ſi può tenere in portar detti corpi, s'intimi alle Religioni tutte, al Clero, e ad altri Preti, che con le lorocotte, e a' Signori Canonici della catedrale parati ſecondo il loro ſolito, ciò è ſopra il rocchetto, ò cotta che portano ò piuiale, ò pianeta, ò tonicelle, ſe hanno ordini diſtinti, a' quali ſpetta come più degni portar detti corpi, ò ſiano nella lettica, ò in caſſo. E intimar ſi douranno ad vn'hora certa, la quale è ſolita ſempre d'eſſer doppo veſpro, e coſì ſi è oſſeruato in Roma vltimamente nella tranſlatione del cuore del glorioſo S. Carlo Arciueſcouo di Milano.*

6 *Inuiata che ſarà la proceſſione, prima che ſi leuino i corpi dall'altare, i cantori cantino vn'antifona propria di detti Santi, e tra queſto mezo la prima Dignità benedica l'incenzo, e incenſati, e detto il verſetto, dirà l'oratione. E ſe detti corpi ſono nella lettica, quattro, ò più di detti Signori Canonici parati con le pianete portino detta lettica ſopra le ſpalle, ouero ſe ſaranno dentro alle Caſſe, ciaſcheduno ne porterà vna, & hauerà il piuiale, auuertendo, che dette caſſe ſiano coperte riccamente con drappi d'oro, ò di ſeta di colore conueniente à Santi, ſe ſono martiri, roſſo, ſe ſono confeſſori Abati, ò Vergini, bianco, e ciaſcuno tanto frati, quanto preti, o canonici debbiano hauere vna candela acceſa in mano di più, o minor peſo ſecondo la qualità delle perſone.*

7 *Se ſi porteranno detti ſanti corpi nella lettica, vi ſi porti vn baldacchino ſopra, portato da nobili della Città. E ſe il viaggio ſarà lungo, ſi potranno mutare di quando in quando, auuertendo, che i più nobili lo portino nell'vſcire, e gl'iſteſſi nell'entrare doue hanno da collocarſi.*

8 *Se ſtaranno in diuerſe caſſe non vi occorre baldacchino, che biſognerebbe ad ogni caſſa il ſuo, e ſarebbe confuſione, e perciò giudico più honoreuolezza, e maggior decoro portargli in vna lettica, com'è ſtato fatto nella tranſlatione di molti corpi Santi in Roma, per eſſere ſtati più corpi inſieme.*

9 *Per la ſtrada ſi potran cantare inni, ſalmi, e i cantori motetti, e altro ſecondo più piacerà loro. Giunti i ſanti corpi alla Chieſa, ſi metteranno ſopra l'altare, doue ſi hanno da riporre, ſe non ſarà impedito, & eſſendo, ſi facci a canto vn'altro altare, e iui ſi pongano ſopra, s'incenſi, ſi canti l'iſteſſa antifona, e verſetto come di ſopra, ò altro ſimile, e ſi dica l'oratione per la medeſima prima dignità, e ſubito ſi poteranno dagl'iſteſſi Signori Canonici metter dentro doue hanno da ſtare.*

10 *Il modo di collocarli auanti che ſi facci la tranſlatione di detti corpi nell'iſteſſo altare, doue ſi metteranno vi ſi facci vna feneſtrella ò tomba, ò buca ſecondo la capacità della caſſa, laſciandoui modo per poterui calare, ò metter detta caſſa, e poterla commodamente e preſto rimuouere; ouero ſe vi ſarà ſotto l'altare, ò dietro qualche oneſto pilo di marmo collocare detti corpi, e accommodare talmente ogni coſa, che ſubito finita la ceremonia, e meſſiui i corpi, ſi poſſa murare ſenza più aprire, accioche niuno gli poſſa più vedere, ne toccare. E perciò è neceſſario che ci ſiano i muratori co' loro ſtrumenti, calcina, ò geſſo, e aſſicurare il tutto. E in queſto modo volle la ſantità di Paolo V. che ſi faceſſe nella ripoſitione del corpo di S. Agneſe, e prima che partiſſe ſua Santità, fu murata ogni coſa.*

11 Quartò ex conſuetudine Eccleſiarum, quæ in præeminentijs potiſſimum attenditur. Ita enim ſeruatur in Eccleſia Mediolanenſi, vt digniores in Clero humeros ſubijciant deferendis ſacris Reliquijs in tranſlationum proceſſionibus, vt conſtat ex actis illius Eccleſiæ hunc in modum, *Arca verò humeris portetur à Sacerdotibus, qui digniores ſint in toto Clero, & in Eccleſia in qua tranſlatio fit, illique viciſſim, prout Epiſcopus iuſſerit, id onus ſubeant. Verum ſi Epiſcopus in loco adeſt, ipſe quoque cum Sacerdotibus, qui in cathedrali Eccleſia ſacerdotali dignitate præditi ſint, canonicatumue ſacerdotalem habentes digniores ſuos humeros ſacræ arcæ portandæ ſubijciant, idque ſaltem paulatim tum initio, tum in fine proceſſionis, quæ tranſlationis cauſa agitur. Cum verò arca non portatur reliquo omni Clero præſente ſacræ Reliquiæ à Sacerdote etiam portentur, qui dignior eſt. Vbi ad Eccleſiam ventum eſt, in qua collocandæ, recondendæue ſunt, per Epiſcopum, aut per alium Sacerdotem eius iuſſu miſſarum ſolemnia celebrentur de Sanctis, quorum tranſlatio facta eſt, idque ſolemni ritu, niſi hora tarditas impediat.*

12 Idem etiam ſeruatur in Eccleſia Bononienſi, vt ex eius Archiepiſcopali, videlicet: *Tabernacula verò Reliquiarum ferebantur à Canonicis ſub paratis vmbellis, Illuſtriſſimo Archiepiſcopo, cæteriſque proſequentibus, ipſe autem in metropolitana Eccleſia pontificalem miſſam celebrauit. Delata ſunt tabernacula ſub tribus vmbellis auro contextis, quas Sacerdotes parati manibus geſtabant, ea verò Illuſtriſs. Archiepiſcopus, alijque Epiſcopi & Canonici viciſſim in tribus feretris auratis accommodata humeris ferebant.*

13 Idipſum obſeruatum lego in Ciuitate Lucana in tranſlatione Imaginis B. Virginis miraculorum ad Eccleſiam S. Petri, vt ex hiſtoria dictæ Imaginis in hæc verba: *Doueua eſſer portata da trentaſei perſone, che accommodate ſotto alle ſudette ſtanghe non appariſſero da parte alcuna, eſſendoſi ordinato, che i Signori Canonici della catedrale veſtiti con piuiali e mitre ſecondo il loro priuilegio, ſottomettendo le ſpalle al peſo, faceſſero moſtra di portarla, la qual coſa fu da tutti con ottimo ordine ſeguita, e parimente dal Capitolo della catedrale, il qual giunto al luogo, dou'era l'Immagine ornato nobilmente, e allumato di gran quantità di lumi, ſi fermò alquanto, & entrato ſolamente nella loggia Monſign. Veſcouo veſtito pontificalmente, e i Signori Canonici co' piuiali e mitre, fatta breue e diuota oratione, &c. e in queſto mentre accommodati i Canonici, come ſi è detto da lati della machina, ſi ſentì nell'vſcir che fece dalla loggia grandiſſima ſalua d'artiglierie, &c. Giunta che fu la S. Immagine alla piazza della Chieſa di S. Pietro maggiore, oue ſi doueua collocare, &c. oue poi Monſig. Veſcouo celebrò la ſanta Meſſa ſolennemente, alla quale interuennero ſolamente il ſuo Capitolo, e la Signoria.*

14 Non obſtat, quod ſacra corpora, quæ transferuntur, ſunt Eccleſiæ Collegiatæ, ideòque ad dignitates & Canonicos ipſius ſpectat eorum delatio. Nam in hac functione non

Digitized by Google

non debet conſiderari cuius Eccleſiæ ſunt corpora, ſed potius publica translationis ſolemnitas, io qua etiam ſolet indici generalis proceſſio, ac proinde Canonici cathedralis non debent priuari iure ſuo incedendi in loco digniori, ac deferendi ſacra pignora. Quod munus pertinet ad digniores, cùm etiam hoc modo maior honor exhibeatur ipſis ſacroſanctis Reliquijs, vt teſtatur Caſtald. *in prax. cærem. lib. 2. ſect. 10. cap. 4. de ord. ſeru. in translat. Relig. & ſacr. Imag. n. 20.* his verbis: *Decet, vt Sanctorum corpora ab Epiſcopis, vel Abbatibus mitratis deferantur, prout legimus à S. Carlo Borromæo fuiſſe obſeruatum, cuius exempla ſequutus eſt pariter Cardinalis Paleottus, quem laudabilem ritum à maioribus acceptum etiam poſteri, ſi imitentur, erunt in laudem.*

15 Ex quo fit, vt deficientibus Epiſcopis, & Abbatibus, hoc munus iure debeatur Canonicis Cathedralis, tanquam dignioribus ex toto Clero iuxta mentem S. Caroli, vt teſtantur acta Eccleſiæ Mediolanenſis relata, & de vniuerſali conſuetudine teſtatur etiam Michael Leonius, vir Cœremoniarum peritiſſimus, quæ in materia præeminentiarum obſeruanda eſt, Seraph. *dec. 776. in fin. & dec. 964. n. 1.* cum alijs alibi deductis.

16 Neque obſtat, ſi Epiſcopus non ſit præſens. Nam adhuc Canonici Cathedralis ſunt membra ipſius, vt capitis, *cap. Nouit, de his, quæ fiunt à Prælat.*

CONSVLTATIO XXV.

An mutatio ſedilium in choro à Canonicis fieri poſſit in præiudicium cœtus Sacerdotum, qui ſedent in pari gradu cum ipſis Canonicis?

1 RESpondeo, non poſſe, & factam, reducendam eſſe ad priſtinum ſtatum. Primò, ſi ad fauorem Sacerdotum militat antiquiſſima conſuetudo, quæ in hac materia ſedendi conturbari non poteſt, ſed præcisè eſt obſeruanda, & attendenda, vt in ſpecie Doctores affirmant, nominatim Bald. *in cap. Cum olim num. 1. de conſuet.* Grillenz. *conſ. 221. num. 12.* Corn. *conſ. 193. num. 14. vol. 2.* Valenz. *conſ. 176. num. 12. lib. 2.* Marzan. *conſ. 26. n. 34.* Auendan. *de execut. mand. p. 1. cap. 19. num. 15.* Maſtril. *de magiſtrat. lib. 4. cap. 14. num. 1.* Perez de Lat. *de anniu. & capel. lib. 1. cap. 24. num. 19. & ſeq. & num. 26.* Vincent. de Franch. *deciſ. 388. num. 4.* & iudicauit Rota in Saguntina præcedentiæ 31. Ianuarij 1611. coram Marcmontio propè finem, ſufficitque conſuetudo annorum decem dumtaxat, vt tradunt Marzan. *d. conſ. 26. num. 34.* & Fab. de Ann. *conſ. 40. num. 4. lib. 1.* Multò magis annorum quadraginta, quæ ſuffragatur, etiam quando eſt contra ius, vt in terminis Corn. *d. conſ. 193. num. 14.* Fab. de Ann. *loc. cit.* Maſtril. *dec. 130. num. 17. lib. 2.* Et fortiùs cùm etiam immemorialis conſuetudo concurrat, Marzan. *d. num. 34.* Maſtril. *d. num. 17.* quæ propterea vim legis obtinet, ac priuilegij, Grillen. *conſ. 2. num. 9.* Fr. Ant. Coſt. *conſ. 2. num. 46. lib. 1.* Valenz. *conſ. 121. num. 33. & 35. lib. 2.*

2 Secundò, ſi Canonici de facto id agant, non citatis Sacerdotibus, in quorum præiudicium fit mutatio, Cardin. *in Clem. ſtatutum n. 7. in fine de elect.* Rota coram Buratto *dec. 484. n. 14.*

3 Tertiò, ſi mutatio inferat Sacerdotibus, & Eccleſiæ præiudicium, vt ſi omnibus Sacerdotibus ex huiuſmodi mutatione locus in choro præcludatur, vnde ex illorum expulſione proueniret diminutio cultus diuini, & ex diminutione aſpectus ipſius Chori redderetur minus venerabilis, ipſiſque Sacerdotibus tolleretur ius antiquiſſimum intereſſendi choro, ac percipiendi quotidianas diſtributiones. Quod Capitulum facere nequit, Rot. in Paduana ſedilium 26. Ianuarij 1618. coram Cardinali Sacrato.

4 Quartò, è contra quod ſi ſedilia & chorus in priſtinum ſtatum reponantur, nullum omnino damnum Canonicis inferatur, cùm ſedeant ex immemorabili ad dexteram propè Epiſcopum, & ſic in loco digniori, Bald. *in l. obſeruare, §. antequam verò num. 3. ff. de offic. Proconſul.* Cùm tamen conſuetudo in huiuſmodi materia tantæ ſit efficaciæ, vt etiam minor poſſit ex ea maiori præcedere, Fab. de Ann. *conſ. 40. in fine*, Menoch. *conſ. 51. lib. 1.* Rota coram Card. Seraph. *deciſ. 964. num. 1.* & in Lucana præcedentiæ 24. Ianuarij 1628. coram Ghiſlerio. Idque eo magis, ſi à dexteris adſint tot ſedilia, & omnibus Canonicis locus ſuperſit, cum tamen in concurſu præiudicij ſit magis conſiderabile præiudicium duorum, quam vnius, ac multò magis tot Sacerdotum, quam nullius ex Canonicis, vt benè aduertit Menoch. *d. conſ. 51. num. 47. lib. 1.*

Quintò, ne inter Canonicos & Sacerdotes ex hac mutatione oriantur diſcordiæ, & offenſiones. Certum enim eſt, quod ſemper ex nouitatibus mala excitantur, ac proinde tanquam pernicioſas reijciendas eſſe ex Luciano, Caſſiodoro, Cornelio Tacito, & alijs probat Valenz. *conſ. 70. n. 26. & ſeqq. & conſ. 24. num. 2. lib. 1.* Megal. *var. reſol. tom. 1. reſol. 88. num. 7.* Quippè ordo, aut modos rerum turbandus non eſt, inquit Plutarchus *in polit.* ſed aut pro neceſſarijs, & quæ dilationem, ſiue peroiciem pati non poſſunt, aut pro rebus illuſtriſſimis. Natura enim inquieti & ambitioſi animi nouationibus, prætextu noui melioris ſtudent, vt turbatis rebus præſentibus, prædæ & ambitioni ſuæ ſatisfaciant. 5

Sextò, ſi idem quoque obſeruetur in aliis Eccleſijs vicinis, Gloſ. *in cap. ſtatuimus, v. potiorem ante fin. de maior. & obed.* Zabarel. *conſ. 62. num. 1.* Grillenz. *conſ. 121. num. 10.* 6

Septimò, ſi mutatio fiat poſtquam Canonicis nouum opus fuerat nunciatum. Sic enim tanquam attentata eſt reuocanda *per text. in cap. 2. de nou. oper. nunc. & in l. Prætor ait 20. §. Ait Prætor ff. eod. tit.* ibi: *Quod factum eſt, iubet reſtitui, neque intereſt iure factum ſit, an non ſine iure factum eſt, ſiue non iure factum eſt, interdictum locum habebit*, & proſequitur Lancellot. *de attent. p. 3. cap. 26. num. 78.* Thomat. *deciſ. 34. num. 21.* & Amat. *dec. March. 64. num. 6.* 7

Denique ſi mutatio fiat poſtquam appellatio fuerat ad Sanctiſſimum interpoſita iuxta textum *in cap. ſignificanti in fin. §. Ideoque de nou. oper. nunc.* Amat. *d. dec. 64. num. 12.* Thomat. *loc. alleg. num. 18.* Vel Sede Epiſcopali vacante ad textum *in cap. nouit, ne ſed. vac.* vbi Butr. *num. 1. & 8.* Guidopap. Innoc. & alij, Pauin. *de offic. & poteſt. cap. ſed. vac. q. 8. p. 2. num. 3.* 8

Non obſtat, quod verſamur in facultatiuis, in quibus non datur præſcriptio ad fauorem Sacerdotum. Primò quia non poteſt in hoc caſu prætendi materia facultatiua, cum pro Sacerdotibus concurrat titulus ex immemorabili. Et propterea actus facti cenſentur in vim huius tituli, Add. ad Gregor. *dec. 162. ſub lit. C.* Rot. in Calaguritana iuris viſitandi de Aquila 13. Februarii 1617. coram Pirouano. Secondò excluditur materia facultatiua ex pluralitate actuum per longiſſimum tempus geſtorum, cum ſemper Sacerdotes habuerint dicta ſedilia, videntibus ipſi Canonicis, vt benè Poſt. *obſ. 52. num. 25.* Sperel. *deciſ. 62. num. 49.* Rip. *in cap. cum Eccleſia num. 55. de cauſ. poſ.* Seraph. *dec. 212. num. 2.* & Rot. *in rec. dec. 397. num. 3.* ac alibi. Tertiò quia agitur fauore piæ cauſæ ac diuini cultus, Poſt. *d. obſer. 53. num. 27.* Add. ad Gregor. *vbi ſupra*, Sperel. *d. dec. 67. n. 5.* & Rot. *dec. 470. num. 7. in fin. p. 1. rec.* 9

Minus obſtat, quod hic inueteratus ordo ſedendi repugnat ſacris Canonibus, ſub prætextu quod Canones deferant Canonicis locum altiorem. Nam nullus canon ſuper hoc allegari poteſt. Zecchius verò *de republ. eccleſ. cap. 24. num. 2.* & Nouar. *queſt. for. 24. num. 1. p. 1.* non dicunt attribuendum Canonicis locum altiorem, ſed digniorem, illumque habent Canonici, cùm ſedent Epiſcopo viciniores, Bald. *loc. alleg.* Decian. *conſ. 586. num. 23. vol. 5.* Maſtril. *de magiſtr. d. lib. 4. cap. 4. num. 44.* Cyriac. *contr. 202. num. 65.* Gama *deciſ. 1. num. 7. & 8.* & ad dexteram, vt latè comprobat Tiraquel. *de iur. primog. in præf. num. 13. & ſeqq.* Sperel. *d. deciſ. 76. num. 10.* ac Rota in Cæſarauguſtana præminentiarum 29. Nouembris 1627. coram Coccino. Præter id quod ex conſuetudine poteſt etiam minus dignus magis digno, vel minor maiori præcedere, 10

vt

Digitized by Google

vt firmant Doctores ſuperius adducti, quibus addo Poſt. *obſ.229. n.2.* & Rotam apud ipſum *dec.32. n.7 & 8. ac dec. 53.n.5.* & in Saguntina præcedentiæ 23. Iunij 1609. coram Card. Pamphilio,

11 Pariter neque obſiſtit, quod ſoli Canonici ſtallum & ius habeant in choro, cæteris verò presbyteris nullum ius competat. Nam Gloſ. *in cap.2. v. ſtatutum de verb. ſignif.* cum alijs nullum verbum facit de hac concluſione. Abbas verò ſolum quærit, an iſtis ius competat in Capitulo, atque adeò loquitur in caſu diuerſo. Quinimmò idem Abbas firmat, ex conſuetudine etiam presbyteris ius in capitulo poſſe competere, vt expreſsè docet, ac ſe declarat *in cap. ſcriptum 40. num.4. in fin. de elect. & in cap. dilecti ante num.1. de maior. & obed.* Et idem affirmant Compoſtel. *in cap.1. num.4. de elect.* Rot. in Calciaten. Coniudicum 25. Februarij 1611. coram Attrebatenſi, & in Oretana voti 27. Martij 1626. coram Remboldo, & coram Mart. Andrea *dec.35. num.4.* Vnde, quicquid ſit de iure, certum eſt, quod etiam alij presbyteri poſſunt acquirere vel ex priuilegio, vel ex ſtatuto facultatem, vt ſint de capitulo, Rot. *deciſ.4. num.5. p.2. diu. & dec.296. num.3. p.1. & 708. num.3. p.2. rec. & dec.8. num.4. p.5. rec.* Quare presbyteri dicuntur habere priuilegium ex eo, quod habent immemorabilem conſuetudinem, & antiquiſſimam poſſeſſionem, ſufficeretque poſſeſſio decennalis, ex qua inducitur titulus præſumptus, Caſſad. *deciſ.2. de cauſ. poſſ. & propr.* adijciens rationem, quia non eſt inueriſimile, quod Ordinarij, qui quotannis viſitare debent, permiſerint poſſeſſionem abſque titulo, vbi titulus requiritur,

12 Præterea non refragatur liber cæremonialis. Quia non tollit antiquiſſimas, & laudabiles conſuetudines, eoque minus immemorabiles, contra quas nihil innouandum eſſe, reſpondit S. Rituum Congregatio in Damaſcena 19. Iunij 1603. in Salernitana 16. Iulij 1605. in Mantuana 19. Iunij 1604. in Salamantina 16. Iulij 1605. in Nicien. 7. Iunij 1625. in Brunduſina 17. Septembris 1611. & in Tranenſi 28. Ianuarii 1612. ac alias ſæpè.

13 Tandem non obſtat exemplum Baſilicæ S. Petri in Vaticano, cum debeat attendi particularis conſuetudo, exiſtens in eadem Eccleſia cathedrali, Rot. in Placentina decimarum 10. Maij 1629. coram Coccino. Eoque magis cum ſit immemorabilis, & adſit etiam eadem conſuetudo in alijs Eccleſijs vicinis ac finitimis, Gloſ. *in c. ſtatuimus v. potiorem, de maior. & obed.*

14 Atque ex his liquet, obſeruandam eſſe antiquam conſuetudinem, non permittendam rem nouam, ac reſtituendum quod factum eſt in præiudicium conſuetudinis antiquæ, *c. conſuetudo d.12. & cap. conſuetudinis extr. de conſuet.* Et ita mandauit obſeruari S. Rituum Congregatio in Rheginenſi 3. Aprilis 1641.

CONSVLTATIO XXVI.

An Regulares poſſint vnquam in ſupplicationibus, ſiue proceſſionibus, ac alijs actibus præcedere Clero ſeculari? Et quid in Eccleſijs ipſorum Regularium? Quidue in caſu, quo Regulares ſint ſuperiores Cleri ſecularis? 2

1 NOn poſſunt neque vigore tranſactionis, ſiue concordiæ, neque virtute conſuetudinis, abolendusque eſt huiuſmodi abuſus, prout aboleri mandauit S. Rituum Congregatio in Oppidenſi anno 1644. Idque etiam in Eccleſijs eorundem Regularium, & tam in proceſſionibus, quàm in funeribus ducendis, alijſque ſimilibus, vt pluribus reſolutionibus S. Congregationis firmat Nouar. *in Lucerna Regul. v. præcedentia num.4. & 5.* Atque ita etiam indicauit Rota ſub die 18. Maij 1646. in citata Oppidenſi proceſſionum coram Veroſpio, nempè Regulares debere anteire in proceſſionibus, & locum vltimum toti Clero ſeculari ſeruare, non obſtante quacunque conſuetudine, conuentione & præſcriptione ad formam Bullæ Clementis VIII. Cæremonialis confirmatoriæ, emanatæ anno 1600. ſub his verbis §.6. *Non obſtantibus præmiſſis conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac etiam prouincialibus, & Synodalibus Concilijs editis generalibus, vel ſpecialibus, nec non quarumuis Eccleſiarum etiam iuramento, & confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.* Ex quibus irritatur quælibet conſuetudo & concordia, vt ex aliis luculenter deductis in dicta deciſione, quam mox integram adducam, & declarauit eadem S. Rituum Congregatio in Regnis Caſtelli & Legioniſtenotis ſequentis.

Pro parte Eccleſiarum, presbyterorum, ſeu Clericorum Regni Caſtellæ & Legionis in Hiſpania S. Rituum Congregationi expoſitum fuit, quod licet in libro cæremoniali Epiſcoporum ſtatutum ſit, vt in generalibus proceſſionibus fratres, ſeu monachi, vel ordines regulares antecedant, & presbyteri, ſeu clerici, ſeculares, quem Ordinem S. Petri vocant, ſubſequantur, & vltimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant, prout per abuſum antea faciebant, idque per Breue apoſtolicum à Clemente VIII. etiam declaratum, & confirmatum fuit, eadem S. Congregatio, facto de præfatis omnibus verbo cum eodem Sanctiſſimo D. N. Papa, & de eius expreſſa ordine ac mandato declarauit, prædictos omnes Religioſos teneri ad obſeruantiam dicti libri cæremonialis, & litterarum apoſtolicarum in forma Breuis expeditarum ſuper obſeruatione præmiſſorum omnium, & ſingulorum, & ordinauit, vt moneantur omnes Generales, Prouinciales, & quicunque alij Regularium Superiores, vt prædicta omnino, etiam ſub pœnis S. Congregationis arbitrio infligendis, obſeruari faciant, & numerum debitum, decentem, & conſuetum fratrum ad eaſdem proceſſiones mittant, non obſtante quacunque aſſerta, ſeu prætenſa conſuetudine in contrarium, quam abuſum eſſe & non conſuetudinem eadem S. Congregatio declarauit in plena Congregatione, & de ordine expreſſo prælibati Sanctiſſimi D. N. Clementis VIII. inſuper ordinauit, vt præſens decretum intimetur omnibus Generalibus, Prouincialibus, & alijs quibuſcunque Superioribus dictorum Ordinum. Romæ die 3. Auguſti 1602. 2

Idem quoque declarauit in Calagutitana de Naxera præcedentiæ in proceſſionibus in hæc verba: *Cum Monachi Caſinenſes Ordinis S. Benedicti degentes in Monaſterio S. Mariæ de Naxera Calaguritanæ diœceſis non acquieſcerent declarationibus alias per hanc S. Rituum Congregationem editis, & per Clementem VIII. & Gregorium XV. confirmatis, nempè Regulares non poſſe præcedere Clericos ſeculares, prætendebant nihilominus ijdem Monachi ſupradicti diſpoſita non habere locum in proprijs ipſorum Regularium, ſeu monachorum Eccleſijs, quando cadauera tumulari debent defunctorum, & eo caſu ipſos Monachos præcedere Rectorem & beneficiatos parochialis Eccleſiæ S. Crucis, Rector verò, & beneficiati prædicti pro bono pacis, & ad euitanda ſcandala, quæ in caſu contingenti forſan oriri poſſent, petierunt ab hac S. Congregatione Rituum declarari, quid in caſu propoſito ſeruandum. Et S. Rituum Congregatio reſpondit, nullo modo poſſe Regulares, ſeu monachos prædictos prætendere præcedentiam ſupra presbyteros ſeculares, licet forſan ex ſecularium indulgentia, humanitate, ſeu alia quauis de cauſa aliter aliquando ſeruatum fuerit, prout alias declaratum fuit in Tullenſi 2. Martij 1616. & in Firmana Terræ S. Victoriæ 31. Martij 1618. Et ita in propoſito caſu ſeruari mandauit, non obſtante quauis contraria conſuetudine, ſeu prætextu die 7. Decembris 1630.* 3

Diploma verò Gregorii XV. ſummatim eſt huiuſmodi. *Gregorius Papa XV. ad perpetuam rei memoriam. Aliàs à fel. record. Clemente Papa VIII. prædeceſſore noſtro emanarunt litteræ tenoris ſequentis, videlicet: Clemens Papa VIII. ad futuram rei memoriam. Decet Romanum Pontificem &c. Cum itaque in aliquibus Hiſpaniarum Regnorum partibus nonnulli Religioſi, &c. prætendant clerum ſecularem in funerum aſſociatione, proceſſionibus, & alijs actibus publicis præcedere, allegantes aliquam conſuetudinem, vel potius abuſum &c. Nos &c. ex decreto venerabilium fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium ſuper ſacris ritibus, & cæremonijs deputatorum, harum ſerie perpetuo decernimus &* 4

decla-

declaramus, Regulares tam monachos, quàm fratres quorumcunque Ordinum in funerum aſſociatione, proceſſionibus, & alijs huiuſmodi actibus publicis non debere Canonicos, Rectores, & clericos ſeculares præcedere, neque cum eis mixtim incedere, & ſi aliquando ex ſecularium indulgentia, humanitate, ſeu alia forſan de cauſa ſecus factum fuerit, & quamcunque contrariam conſuetudinem, tanquam abuſum corrigendam, idque indubitati iuris exiſtere, ac ita vbique locorum in Regnis Hiſpaniarum perpetuò obſeruari debere, ſicque & non aliter per quoſcunque Iudices &c. ſublata eis aliter iudicandi &c. facultate, iudicari, & definiri debere, ac irritum & inane, ſi ſecus &c. à quoquam &c. contigerit attentari. Non obſtantibus &c. alijſque apoſtolicis conſtitutionibus, & ordinationibus, & quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento, confirmatione apoſtolica &c. roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & litteris apoſtolicis quibuſuis in contrarium &c. quibuſuis omnibus & ſingulis eorum tenores præſentibus pro expreſſis habentes hac vice ſpecialiter, & expreſsè derogamus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 20. Februarij 1621.

5 Item ex eodem Gregorio. *Clemens Papa VIII. ad perpetuam rei memoriam, &c. Alias ſiquidem decreuimus, clerum ſecularem &c. fratribus, monachis, & alijs Regularibus quibuſcunque præferendos eſſe in omnibus proceſſionibus, &c. Cum autem, ſicut nuper accepimus aliquando contingat, Clerum ſecularem ad Eccleſias Regularium ex quauis cauſa accedere, & eo tempore nonnulli Regulares præcedentiam dicto Clero ſeculari in eorum proprijs Eccleſijs dare recuſent. Quare nos &c. decernimus & declaramus, Clerum ſecularem prædictum in omnibus locis, etiam in proprijs Eccleſijs, & Conuentibus fratrum, monachorum, & Religioſorum quorumcunque &c. iuxta tenorem prædictarum litterarum præferendum eſſe, & præcedere debere, ſicque & non aliter per quoſcunque Iudices &c. iudicari & definiri debere, ac irritum & inane ſi ſecus &c. non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus apoſtolicis, ac quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus &c. cæteriſque &c. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 5. Nouemb. 1603. Pontificatus &c. Nos quibuſuis locorum Ordinarijs &c. committimus, &c. quatenus præſentes litteras, & in eis contenta faciant illorum præmiſſorum eorundem effectu frui, & gaudere, non permittentes illos deſuper à quoquam quauis auctoritate quemlibet indebitè moleſtari. Contradictores &c. per pœnas, & cenſuras &c. compeſcendo &c. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub annulo Piſcatoris die 3. Auguſti 1622. Pontificatus noſtri anno ſecundo.*

6 Ex his igitur Epiſcopi in proceſſionibus, alijſue actibus publicis mandare poſſunt ac debent, vt obſeruetur ordo, à cœremoniali Romano præſcriptus & à tota Romana Eccleſia receptus atque ſeruatus ad formam dictæ deciſionis Rotalis, cuius authoritati ſtandum eſt, nec recedendum ab ea videtur in iudicando, Gregorius *dec. 572. n. 5.* vbi Add. quia ex Rotæ deciſione bonum ius reſultat, idem Gregor. *dec. 523. n. 4.*

7 Deciſio S. Rotæ coram Veroſpio eſt, quæ ſequitur. Orta inter Clerum Terrenouæ Oppidenſis diœceſis, & Monachos Cęleſtinos controuerſia ſuper ordine incedendi in publicis proceſſionibus, eaque inter eoſdem hac ratione tranſacta, vt quilibet Monachus à ſiniſtris presbyterorum incederet, cum illa poſtea in S. Rituum Congregatione impugnaretur, remiſſa cauſa ad hoc tribunal, mihique delata dubitaui, quo ordine in publicis proceſſionibus ibidem dirigi debeat inceſſus, & Domini reſpondendo pro Clero ſeculari decreuerunt, vt omnes monachi teneantur anteire, & locum vltimum, tanquam digniorem toti Clero reſeruare, ex quo Clericorum cœtus, vti dignitate præſtantior, & tempore antiquior ordine monaſtico in publicis functionibus debet eundem præcedere iuxta diſpoſitionem iuris *in can. legi 36. can. aliam* 106. 16. *q.* 1. & notat Gloſ. *in cap. Religioſo 21. in verbo exhiberi verſ. cum dignior. de ſent. excom. in 6. & in cap. qualiter in vlt. gloſ. de accuſ.* Doctores *in can. Epiſcopus 16. d.* poſt Gloſ. *in verb. Tempus*, vbi Gemin. *num.* 2. Turrecr. & Præpoſ. *n.* 3. Felin. *in rubr. num. 5. de maior. & obed.* Afflict. *ſuper conſtit. Regni in præluđ. q. 26. num. 2.* Bott. *de Synod. p. 3. num. 29.* Chaſſan. *in catal. glor. mundi p. 4. conſid. 77.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. in præl. num. 392.* Rot. in Romana præcedentiæ 18. Maij 1620. coram Sacrato impreſſa *p. 4. rec. to. 2. dec. 214. num. 4.* Miſtus autem inceſſus perſonarum diuerſæ profeſſionis, ac ordinis reprobatur *in can. in nouis 16. q. 7. cap. cum cauſam 27. de elect. Clem. 1. eod. tit.* & in his terminis Aym. *conſ. 96. num. 3.* Qui quidem ordo in Eccleſia militanti inſtar cœleſtis hierarchiæ debet regulari, *can. ad hæc* 89. d. Rota in Valentina iuris ſedendi 12. Iunij 1634. coram Merlino.

8 Et hæc iuris diſpoſitio fuit deinde approbata in cœremoniali Epiſcoporum *lib. 2. cap. 32.* in publicis proceſſionibus eidem Clero præcedentiam reſeruante, quod, vti authenticum, ac deciſorium, vim legis obtinet iuxta notata per Doctores *in cap. Conſuluit de ſeru. non ord.* vbi Hoſt. *n.* 7. Io: Andr. *num.* 4. Menoch. *conſ. 52. num.* 145. Bott. *de Synod. p. 3. num. 7. & 43.* Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 16. num.* 123. Franc. *deciſ. 253. num. 6.* eamque S. Rituum Congregatio ſemper retinuit, vt in vna Caſtellæ & Leginnis 30. Auguſti 1602. in Marſicana 30. Septembris, & 5. Octobris 1614. in Tullen. 12. Martij 1616. & in Meſſanen. 7. Auguſti 1621. cuius declarationibus reuerenter detulit hoc tribunal, ſicut ſemper conſueuiſſe teſtatur Rot. coram Buratto *dec. 479. num.* 3. & in Auerſana beneficiorum 3. Iulij 1606. coram Sacrato, & in Nicen. parochialis 20. Maij 1624. coram Vbaldo, & in Tiburtina parochialis 27. Iunij 1629. coram Pirouano. Maximè quia ſan. me. Clemens VIII. ſub die 5. Nouembris 1603. ex eiuſdem Sac. Congregationis voto in proprijs etiam Regularium Eccleſijs ac conuentibus in Caſtellæ, ac Legionis Regnis exiſtentibus, Clero ſeculari præcedentiam decreuit, quod deinde decretum ſub die 3. Auguſti 1622. fuit à fa. mem. Gregorio XV. confirmatum, vt refert Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg. 78. num.* 35. ſecundum vltimam impreſſionem anno 1641.

9 Nec obſtat allegata in contrarium conſuetudo, quæ in materia præcedentiæ ſolum attenditur iuxta doctrinam Baldi *in cap. olim num. 1. de conſuet.* quam ſequuta fuit Rota coram Seraph. *dec. 964. num.* 1. coram Caualerio *deciſ.* 649. & in Placentina præcedentiæ 27. Iunij 1633. coram Merlino, & in Bononien. decanatus 19. Iunij 1643. & 20. Maij 1644. coram R. P. D. meo Meltio, etiamſi illa fuiſſet à iure reprobata, vt tradit idem Bald. *in cap. cum olim num. 1. de conſuet. & in l. obſeruare §. antequam num. 3. de offic. Proc. & leg.* modernus Mantuan. *contr. iur.* 101. *num. 168. & 169.* Rouit. *dec. 77. nu.* 7. Rot. coram Seraph. in adducta *dec. 694. num. 1. & in dec. 85. num. 6. & 483. n. 5. p. 5. recent.* & in Rom. præcedentiæ 5. Iunij 1509. coram Orano, & 18. Maij 1630. coram Sacrato *p. 4. tom. 2. rec. deciſ. 214. num.* 14. & in alijs per Add. ad Buratt. *dec. 903. num.* 21.

10 Quia eadem conſuetudo abrogata cenſetur à Bulla Clementis VIII. cœremonialis confirmatoria, emanata ſub ampliſſimis clauſulis, cuicunque conſuetudini derogatorijs, ex quibus irrita fuit quælibet præterita conſuetudo, vel in futurum inducenda, vt notant Doctores *in l. ſi mihi & tibi 12. §. vlt. ff. de leg.* 1. vbi Bald. *in fin.* Angel. *num.* 3. Iaſ. *in 1. lect. num. 21. & in 2. num.* 14. Alex. *num. 7. in princ.* vbi teſtatur de communi, Gratian. *dec. 16. num.* 9. Rot. in Cracouien. iuris legendi 30. Martij 1629. coram Queippo.

11 Neque etiam viſa fuit obſtare duplex concordia inter partes ſubſecuta, & iuſiurandi vinculo munita, quæ à ſummo Pontifice ſub ea generali conſuetudinum derogatione caſſata non præſumitur ex notatis *in cap. conſtitutus de reſer.* & per Gloſ. *in cap. cum non deceat in fin. v. effectus de elect. lib. 6. & in Clem. Dudum §. verum, v. pacta de ſepult.* Alex. *conſ. 122. n. 7. lib. 4.*

12 Nam prima tranſactio corruit ex defectu ſpecialis mandati in procuratore nomine Cleri eam ſtipulante contra diſpoſitionem *l. mandato generali, ff. de procur. & l. tranſactione C. de tranſact.* Ber. *conſ. 76. num. 17. lib.* 1. Rot. coram Buratto *dec. 54. num. 4. & dec. 692. num. 4. p. 2. rec.* & tollitur ex Bulla Clementis cuiuſcunque conſuetudinis reprobatoria, cum quælibet tranſactio, vel pactum plus operari non poſſit, quam ipſa conſuetudo, vt notat Bald. *in l. quibus, ff. de leg. & in conſ. 318. num. 1. lib.* 2. Prob. ad Monach. *in cap. 1. num. 14. de conſt. lib. 6.* Decian. *reſp. 21. n. 73. lib. 1.*

Digitized by Google

*lib.*1. *& reſp.*7. *num.*73. *lib.*3. Viu. *dec.*265. *num.*7. Et in vtraque deficit beneplacitum apoſtolicum, cuius præſumptio ex ſpatio longi temporis non admittitur in conſuetudine per Bullam abrogata, vt tradunt Aret. *in §. Æque n.* 19. *inſtit. de act.* Abb. *in cap. peruenit nu.*3. *de cenſ.* Gloſ. *in cap.*1. *circa med. de præſcr. in* 6. Maſcard. *var. lib.* 1. *cap.* 13. *num.*3. Rota in Placentina decimarum 29. Maij 1687. coram Bubalo.

13 Nec demum viſæ fuerunt obſtare ſententiæ de partibus, & decreta S. Rituum Congregationis ſuper huius concordiæ obſeruantia, poſt quam ſententiæ non iuſtificantur ex actis, vt aduertit Rota coram Caualerio *decis.* 215. *num.*4. & coram Buratto *decis.* 151. *num.*5. & coram Reuerendiſſimo Vrgellen. *decis.*424. *num.* 1. *& decis.*94. *num.*43. *p.*7. *recent.* Decreta verò non ſunt diffinitiua, nam primum emanauit cum præſeruatiua iurium ambarum partium, ſecundum ab alijs repoſuit ſub die 5. Martij 1634. & in vltimo facultatem partibus conceſſit impugnandi tranſactionem in hoc ſacro Auditorio. Et ita vtraque &c.

14 Hactenus deciſio S. Rotæ, in qua aduerto, quod contraria conſuetudo, etiamſi admittatur, debet probari, fuiſſe legitimè præſcriptam per annos quadraginta, vt requiritur, cum ſit contraria ſacris canonibus, Ferr. *de præced. quæſt.*18. *num.*7. 10. *& ſeq.* Quinimmò debet probari, quod ſit rationabilis, & obtenta in contradictorio iudicio per actuum frequentiam cum alijs requiſitis, de quibus per Ferr. *d. q.*18. *num.*17. *& ſeq.* Gratian. *diſcept.*79. *à num.*4.

15 Sed quid dicendum in caſu, quo Regulares eſſent ſuperiores, & clerici ſeculares illis ſubditi, tam reſpectu ipſarum Eccleſiarum, quàm propriæ perſonæ, eo quod Eccleſia Regularium ſit Abbatialis, & caput, Eccleſia verò Clericorum ſecularium ſit filialis, & ſubiecta, & Abbas ac monachi ſuperiores, & Clerici inferiores ac ſubditi, etiam reſpectu cuiuſuis temporalis & ſpiritualis, contentioſæ ac voluntariæ iuriſdictionis?

16 Videtur in tali caſu, præcedentiam deberi Regularibus, ſiue monachis, non autem Clericis ſecularibus. Nam non eſt conuentus, immo contra omnia iura, quod ſubditi & inferiores præcedant Superiorem, & filiales Eccleſiæ habent locum ſupra matricem, *can. Placuit d.*18. *cap. his, quæ, & cap. cum inferior, de maior. & obed.* vbi inquit Pontifex, abſonum videri, vt filius poteſtatem exercere prætendat in parentem, traditque ibi Gloſſa & Abb. *conſ.*21. *nu.*5. *&* 6. *lib.*1. Ruin. *conſ.* 155. *num.*11. *lib.*4. Nonn. *conſ.* 72. *num.*24. Gregor. XV. *dec.*310. *num.*5. & Merlin. *decis.* 461. *n.*6. Cleri namque monachis ſubiecti debent eis præſtare obſequia per textum *in cap. ea, quæ, §. præcipimus, de ſtat. monach.* vbi Hoſt. *num.*25. Io. Andr. *num.*17. Butr. *nu.* 19. Zabarel. *num.*4. Anchar. *num.*17. *can. à Subdiacono d.* 93. vbi Doctores, nominatim Archid. Torrecr. & Præpoſ. *in fine*, vbi ait, maiorem præferendum, qui præeſt ſubditis, quia maiorem facultatem habet. Abſurdumque eſt, quod Eccleſia ſubiecta prætendat præcedere matricem, Panorm. *in d. cap. his, quæ de maior. & obed.* ex quo infert, Abbatem, habentem ſubiectam Eccleſiam, habere quoque iuriſdictionem in eius Clericos. Certique iuris eſt, quod maior & ſuperior præcedit ſubdito, à quo illi debetur reuerentia, honor, ac omnimoda obedientia, *l. potiores* 5. *C. de Palat. lib.*12. Luc. de Pen. *in l.*1. *num.*2. *de Præpoſ. ſac. cub.* Io. Vgo *de offic. quat. Præl. v. Regibus n.* 1. inter tract. Mangil. *tom.*13. *p.*2. *fol.*300. Afflict. *dec.*205. *num.*27. Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rub.*3. *§.*4. *num.*4. Peregr. *conſ.*3. *ſub num.*8. *lib.*5. Intrigl. *de feud. cent.*1. *q.*62. *n.* 23. diffuſè Cyriac. *contr.*26. *num.*16. *& ſeqq.* ac Put. *decis.* 104. *num.*4. *&* 5. *par.* 3. *in correct.* alijque communiter, adeò, vt non ſolum ſit abſurdum, ſed etiam monſtruoſiſſimum, quod ſubditus, & inferior præcedat ſuum ſuperiorem, repugnatque iuri naturæ, ſecundum quam præcedentia, & honor debetur à minori, & ſubdito erga ſuperiorem, *l.*2. *ff. de iuſt. & iur.* Aret. *conſ.*23. *num.* 12. *in fin.* vbi id vocat ſcandaloſum, Monter. *decis. Arag.* 32. *num.*8. Hinc illud de Valeriano capto à Perſis ſubmittente caput loco ſcabelli Regi aſcendenti in equum,

Fata triumphales vertere inuerſa quadrigas
Marſpiter in præceps martia caſtra trahit.
Sub Partho Cæſar ſupplex gemit: improba quantum
Gloria in monſtrum, cui caput ante pedes.

Propter iſtum enim reſpectum maioritatis ſemper Eccleſia cathedralis præcedit vbicunque alias Eccleſias inferiores illi ſubiectas ex diſpoſitione cœremonialis *lib.*2. *cap.* 33. & Vicarius generalis reſpectu iuriſdictionis locum habet ſupra omnes dignitates, & Capitulum cathedralis, Abb. *conſ.*20. *lib.*1. Grat. *diſcept.*111. *n.*2. 24. *&* 27. Rot. *dec.*200. *n.*4. *p.*1. *diu.* & ſæpius declarauit S. Rituum Congregatio, vt alibi. 17

Neque contrarium ſuadere debet, quod Eccleſia matrix ſit regularis. Quia potentius eſt in hac re ius ſuperioritatis in ordine ad ſubditos, quàm ipſa qualitas ſecularitatis ſubditorum, vt rectè firmauit Rota in Montiſregalis iuriſdictionis coram Coccino *dec.*46 *ſub princ. & dec.* 142. *per tot. ac dec.*238. *num.*3. Quæ licet loquantur de præcedentia debita in Choro per Clerum ſecularem Regulari, ordo tamen ſedendi in choro dat regulam pro præcedentia in proceſſionibus, & è contra, vt per Gemin. *in cap. vt Apoſtolicæ num.*2. ibique Franch. *n.* item 2. *de priuil. in* 6. Gratian. *cap.*845. *num.*5. *& cap.*940. *num.*25. aduertitque in hac ſpecie Rot. *d. decis.*252. *num.*23. *p.*6. *& decis.* 526. *num.*2. *p.*1. *rec.* Quemadmodum videmus, quod ſi in Eccleſia cathedrali Canonici ſunt regulares, vt eſt videre in Eccleſia Montiſregalis in Sicilia, Regulares, qui ibi ſunt tanquam Canonici, habent in ſedibus chori præcedentiam ſupra omnes alios Clericos eiuſdem Eccleſiæ, vt ſtabiliuit Rota coram Coccino *d. dec.*46. *n.* 1. *& dec.*238. *n.*8. Idque etiam in terminis fortioribus, quando ſcilicet Epiſcopus eſt ſecularis. 18

Eoque vel maximè quando pro Regularibus concurrit ſuperioritas, & iuriſdictio abbatialis dignitatis in clericos ſubditos, qui præſtant iuramentum in manibus monachorum obedientiæ & fidelitatis, atque accedendi ad proceſſiones. Hoc enim iuramentum eſt ſignum certiſſimum ſubiectionis, cum à ſolis ſubditis præſtetur iuxta textum *in cap.*1. vbi notant omnes *tit. qualiter deb. iur. vaſal.* traditque Roſental. *de feud. cap.*6. *concl.*85. *num.* 4. *& ſeqq.* Vltei. *eod. arg. cap.*6. *num.*5. *&* 8. Crauet. *conſ.*27. *num.*1. *& conſ.*201. *num.*17. Socin. iun. *conſ.*102. *num.*30. *lib.*2. Iacob. de S. Georg. *tr. de homag. nu.*33. Cuius reſpectu etiam illis competit omnis præcedentia, Aretin. *conſ.*23. *nu.*12. Abbas enim habet primum locum poſt Epiſcopum, *arg. text. in cap. fin. in princ. de offic. deleg. in* 6. *& in cap.*2. *de iudic.* ac plenè Mantiq. *de præced. quæſt.*1. *num.*3. *& ſeqq.* vbi in his terminis aſſerit, præeminentes altitudine dignitatis præferendos eſſe, lateque Tamburin. *de iur. Abb. diſp.*25. *quæſt.*3. *per tot.* alijque, præcipuè Bald. *in cap. fin. num.*3. ibique Felin. *num.*9. *de offic. deleg. in* 6. Dec. *conſ.*61. *num.* 1. & Rota poſt Tamb. *tom.*3. *decis.*5. *num.*8. 19

Vnde ſicut Abbas præfertur Clericis, tanquam Prælatus & ſupremum caput, ita & monachi, vt illius membra, præferendi ſunt, *cap. nouit, de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. cap.* cùm membra à ſuo capite ſeparari non debeant ex regulis in materia præcedentiæ conſtitutis, ac in puncto à Rota ponderatis coram Gregorio XV. *decis.*284. ferè per *tot.* Gratian. *diſcept.*111. *num.*1. cum pluribus *ſeqq.* Rip. *reſp.*5. *num.*4. *de conſtit.* Rota apud Tambur. *d. tom.*3. *dec.*113. *num.*5. *&* 6. fuitque latiſſimè firmatum in Fanen. præcedentiæ 1. Iulij 1648. coram Arguellio. Idque ne generetur confuſio, quam iura aborrent, *c.*1. *d.*12. Rot. *p.*5. *dec.*111. *num.*5. Ratione autem abbatialis dignitatis exiſtentis in Eccleſia, tanquam capitis, illi præcedentia debetur, Mantiq. *q.*24. *num.*2. Adeò vt, quicquid ſit, quando ageretur de Eccleſia cathedrali, & Canonicis, ac dignitatibus capitulariter exiſtentibus propter eandem rationem, ne membra à capite ſeparentur, certè, hoc caſu circumſcripto, Abbates ſunt maiores inferioribus dignitatibus Eccleſiaſticis, *can. ſiquis deinceps* 17. *quæſt.*7. Mantiq. *d. q.*1. *num.*9. loquens etiam de Archidiacono. Quod ſanè multò magis id aſſerendum eſt in Abbate pro Eccleſijs illi ſubiectis, & Clericis ibi inſeruientibus, præcipuè quando iuriſdictionem habet quaſi Epiſcopalem, 20

Io.

Digitized by Google

Io.Fr.Leo *in theſ.for. eccleſ.p.1.cap.2. num.*31. Mantiq. *d. q.*1. *num.9.*

21 Concurrente etiam immemorabili conſuetudine, quæ in hac præeminentiarum materia ſummopere attendi debet ex alias ſæpè deductis, quibus addo Gratian. *diſcept.* 106.*n.8. & diſcept.*845.*n.*4. Vbi quod attenditur tanquam lex, qua de re copioſe Matiq. *q.*18.*n.*1. *& ſeq.* Tambur. *de iur. Ab. d. diſp.*25.*n.*31. & Rota coram Pegna *deciſ.*941.*n.* 5. *& dec.*1049.*n.*4. *& p.4. dec.*118. *n.*5. *rec.* vbi quod concurrente conſuetudine ius non attenditur, & apud Poſt. *de manut. dec.*32.*n.6. & p.5. dec.*85.*n.*5. *&* 6. *p.6. dec.*15. *n.*14. ac Merlin. *dec.*779.*n.*2. vbi quod pro iure habetur, ac præualet prioritati originis. Eſtque adeò potens in hac materia, vt attendi debeat, quamuis ageretur de præferendo minus dignum digniori, vel alias contra ius eſſet, vt per Abb. *in cap. auditis not.*3. *de elect.* Rip. *in cap. Eam te de reſcript.* Mantiq. *d.q.*18. vbi multa, Rot. apud Poſt. *d. dec.*32.*n.7. & dec.*33.*n.6. & p.5. deciſ.*85. *n.*5. *&* 6. *& p.4. dec.*118. *n.4. & p.6. dec.*224.*n.*1. *& dec.*332.*n.*17. Seraph. *dec.*71. *n.*18. *& dec.*964.*n.*3. Add. ad Burat. *dec.* 903. *num.* 20. *& ſeq.* ac fuit reſolutum in Romana præcedentiæ 22. Iunij coram Otano, & in Bononien. præcedentiæ 19. Iunij 1643. coram Meltio, & nos ſæpius id decantauimus.

22 Atque ex his non obſtant doctrina S. Rotæ in Oppiden. coram Veroſpio, ac reſolutiones S. Rituum Congregationis & Conſtitutiones apoſtolicæ ſuperius adductæ. Primò quia loquuntur, ac intelligi debent de Eccleſijs ſecularibus, quæ concurrunt cum Regularibus, cæteris paribus, & quando nulla viget ratio contrarium ſuadens. Tunc enim ſumenda eſt diſpoſitio iuris communis præferens Clericos ſeculares Regularibus. At nulla loquitur, quando Clerici ſeculares ſubiecti Regularibus. Quia tunc de iure non præcedunt, nec poſſunt allegare ſe eſſe maiores, ac digniores. Quia ſubiectio facit, quod reputentur minores, Gloſ. *in cap. Cum inferior, v. ligare,* vbi Abb. *n.*1. *de maior. & obed.* Barbat. *in cap. Volentes num.*16. *ante fin. de offic. deleg.* Put. *deciſ.*104. *n.4. & ſeq. p.*3. *in correct.* & obſeruatum fuit in d. Montiſregalis iuriſdictionis coram Coccino *dec.*179.*n.*1. *& ſeqq.* repetita *in rec. dec.*79. *eo n.*1. Huiuſmodi enim diſpoſitiones, dantes præcedentiam, intelliguntur, prout de iure, cæteris paribus, vt in terminis ſtatuti dantis præcedentiam benè firmat Becc. *conſ.*192. *n.*24.

23 Secundò, quia non comprehendunt immemorabilem, quæ eget ſpeciali derogatione, Gonzal. *gloſ.* 32.*n.*2. *& ſeqq.* Rot. *dec.*614. *n.*1. *p.*2. *& dec.*286. *n.*1. *p.*4. *rec.* Burat. 435. *n.*6. 12. *& ſeqq. & dec.*831. *n.*7. Ex ea enim datur titulus priuilegij apoſtolici, & quilibet alius melior, *cap. quia circa,* vbi Abbas & Doctores *de conſang. & affin.* Gonzal. *d. gloſ.* 33. *num.* 4. Rot. *dec.*249. *num.* 4. *p.*5. *& dec.*614. *num.*1. *p.*2. idem Burat. *deciſ.*673. *nu.* 5. Ex qua ratione nec idem cæremoniale, quod munitum eſt in ſua confirmatione, clauſula ſublata, & decreto irritante, neque decreta Sac. Congregationis conſuetudines immemorabiles & laudabiles tollunt, vt declarauit eadem S. Congregatio in his declarationibus.

24 Salamantina. *S. Rituum Congregatio reſpondit, quod cæremoniale tollit abuſus, non autem immemorabiles conſuetudines, maximè ſi conſuetudo immemorabilis legitimè præſcripta ſit, die* 10. *Ianuary* 1604.

25 Hiſpaniarum. *S. Rituum Congregatio, vt alias ſæpè ad inſtantiam particularium, ita nunc ad inſtantiam omnium Eccleſiarum in Hiſpaniarum Regnis librum cæremonialium immemorabiles & laudabiles conſuetudines non tollere declarauit die* 11. *Iunij* 1605.

26 Nicenſis. *Lettera al Veſcouo. Nella difficoltà, che portano i Canonici di coteſta Catedrale in non volere eſſi, che il prete aſſiſtente porti ſul capo il libro conforme al ceremoniale, queſti Illuſtriſſimi Signori ſentite le ragioni loro, e viſte le fedi della conſuetudine di coteſta Chieſa, e delle circonuicine, penſarono per hora, che ſia bene, che V.S. laſci correre, come ſi è fatto ſin qui, inſinche non ſi determina altrimente; perche ſe la conſuetudine ſarà laudabile per le circonſtanze, che ſi ponno conſiderare, biſognerà dire, che dal ceremoniale non ſia leuata, e in tanto &c. a' 7. di Giugno* 1625.

27 Tornacenſi. *Laudabiles & immemorabiles conſuetudines, quas liber cæremonialis Epiſcoporum non tollit, vt ſæpè S. Congregatio declarauit, nec etiam per Epiſcopum poſſe abrogari, ſeu tolli eadem S. Congregatio Rituum cenſuit die* 28. *Ianuary* 1612.

Eſſe autem hanc conſuetudinem laudabilem, conſtat, dum nulla cauſa præcedentiæ, rationi congruentior afferri poteſt, quam quod ſubdito dominus præcedat. Monſtroſum enim eſſet quod domino ſuo ſubditus præferri deberet ad textum *in ca. Quis dubitet d.*96. *& in d. cap. inferior de maior. & obed.* ita ſanè, vt contraria conſuetudo ſit irrationabilis, atque adeò imperſcriptibilis, Gregor. XV. *dec.*310. *n.5. &* 6. 28

Verùm in contrariam ſententiam, quam in hoc caſu amplector, vrget ſolidiſſima poſtulatio cleri ſecularis pro eius præcedentia. Nam innititur tot declarationibus S. Rituum Congregationis, pluribus pontificijs conſtitutionibus confirmatis à Clemente VIII. & Gregorio XV. quæ ſtabiliuntur firmiſſimo atque inconcuſſo fundamento, nempè prioritate originis, & maiori dignitate Clericorum iuxta deducta in illa celeberrima controuerſia inter Canonicos Regulares Congregationis Lateranenſis, & Monachos Caſinates, quam refert Tambur. *de iur. Ab. d. to.* 1. *q.*1. *à num.*69. vbi *num.*110. conſideratur, quod Clerici habent Epiſcopum pro capite, qui Monachis, alijſque Regularibus præcedit. Ex his autem rationibus expreſſis Pius IV. poſt relationem ac ſententiam Iudicum ſuper præcedentia Canonicorum ſuam Conſtitutionem 75. edidit in Bullario nouo *p.*2. quemadmodum & Pius V. aliam condidit ſuper præeminentia eorundem Canonicorum ante alios quoſcunque Regulares poſt Clerum ſecularem, quæ eſt 116. in eadem *p.*2. *Bullary.* 29

Neque ab his Conſtitutionibus, ac declarationibus hoc in caſu recedendum eſſe arbitror eo ſub prætextu, quod concurrat rationabilis cauſa pro præcedentia Monachorum, deducta vel ex conſuetudine, vel ex ſuperioritate ac iuriſdictione, vel ex dignitate abbatiali. Nam conſuetudini expreſsè derogatur in Conſtitutionibus Clementis & Gregorij, ibi: *Non obſtantibus apoſtolicis Conſtitutionibus, & ordinationibus, & quibuſcunque ſtatutis, & conſuetudinibus etiam iuramento, & confirmatione apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque & indultis, ac litteris apoſtolicis quibuſuis ſub quibuſcunque tenoribus, & formis &c.* Ex qua derogatione propter clauſulas generales derogatum eſſe, etiam immemorabili iuxta textum *in clem. fin.* in fine iuncta Gloſſa *v. quamuis de reb. Eccleſ. non alien.* certè dicendum eſt. Nam eſt irrationabilis & iniqua, & vti talis in prædictis Conſtitutionibus omnino tollitur ex adductis per Gonzal. ea gloſſa 33. *n.*9. & ex reſolutione Rotæ *dec.*71. *à n.*1. *p.*5. *rec.* 30

Porrò conſuetudinem hanc eſſe iniquam atque irrationabilem exinde oſtenditur, quia præfertur iunior ſeniori, ac minus dignus digniori contra regulas iuris, & tradita per Decian. *conſ.*6. *à n.*64. *lib.*2. vt proinde S. Rituum Congregatio paſſim reſpondeat pro præcedentia Clericorum, non obſtante quacunque conſuetudine, ſeu prætextu, vt ex relatis Conſtitutionibus Pontificijs etiam conſtat, in quibus illa tanquam abuſus damnatur, & nullo modo Regularibus præcedentiam competere definitur. Si enim modo enarrato præcedentia Regularibus competeret, talis præcedentia aliquo modo illis competeret. Dictio enim *nullo modo* ita vniuerſalis eſt, vt excludat quemcunque modum præcedentiæ per ea, quæ tradunt Pariſ. *conſ.* 58.*n.*10. *vol.*1. Gonzad. *conſ.*14.*n.*22. Roland. *conſ.*2. *n.*23. *vol.*4. Glorit. *reſp.*1. *n.*194. *p.*1. Narbon. *de appel. à Vicar. ad Epiſcop. p.*2. *ſum.*1. *n.*35. Immò excludit etiam illos modos, qui alias non excluderentur, vt notant Alex. *conſ.*155. *n.*3. *vol.*2. Ruin. *conſ.*68. *n.*10. *vol.*4. Grat. *conſ.* 163. *n.*19. *vol.*2. Et omnem prorſus modum excogitabilem iuxta *cap. indemnitatibus, v. ſi qua verò, de elect. in* 6. *& Clem.*2. *v. ne igitur, de ſent. excom.* Tantaque eſt eius efficacia, vt ſufficiat, ſi de illo modo fuerit in genere à conſtituente cogitatum, vt dixit Seraph. *dec.*350. *n.*2. Vnde non eſt dubitandum, quin præſens caſus comprehendatur ſub diſpoſitione decretorum S. Rituum Congregationis, ac Conſtitutionum Pontificum, præcipuè quia non eſt diſtinguendum, quando lex non diſtinguit. 30

Quinimò neque vlla conſuetudo allegari poteſt. Vel quia, 31

Digitized by Google

quia, circumſcriptis Conſtitutionibus Gregorij XV. adhuc non verſamur inter particulares, vnde potius præſcriptio diceretur, quæ contra Clerum allegari non poteſt. Quia prælationi de iure debitæ ordini clericali neque expreſſè, neque tacitè renunciare valuit, vt proſequitur Decian. *d.conſ.21.n.68. cum ſeqq. lib.*1. Et ſucceſſores ſemper habent ius vindicandi, vt benè declarat Grat. *diſcept.* 298. *num.*8. *& ſeqq.* vbi etiam quod actus non concludunt conſuetudinem, ac præſcriptionem, niſi interuenerit prohibitio, atque interpellatio. Vel quia, quatenus verſaremur in terminis conſuetudinis immemorabilis, requireretur, quod fuerit recepta in contradictorio iudicio, vt ſubdit Decian. *d.conſ.21.n.66. & ſeqq.*

33 Ob ſuperioritatem verò ſatis eſt, quod Abbati in actibus iuriſdictionalibus præeminentia debeatur ita, vt ex illis ad actus Eccleſiaſticos inferri non poſſit, cum in hac materia non repugnet, quod vna atque eadem perſona ratione diuerſi iuris præcedat, & ſubijciatur in diuerſis actibus exemplo Epiſcopi Canonici ex traditis à Lotterio *de re benef. lib.*1. *part.*15. *num.*32. *& ſeqq.* ac pluribus alijs exemplis comprobatur à Gratiano *diſcept.*288. *à num.* 26. referente declarationes S. Rituum Congregationis. Quod etiam declarat Menoch. *conſ.*52. *à n.*99. *lib.*1. Ex quò multo minus poteſt deduci ratio æqua & rationabilis ad prælationem monaſterij, cui iuriſdictio nullatenus competit, cùm ſolus Abbas, qui eſt ſuperior monaſterij iuriſdictionem habeat.

34 Vltima verò ratio deſumpta ex dignitate abbatiali nullius eſt momenti. Quia illa eſt regularis, & Abbas, vti Abbas, eſt caput monaſterij, Abbas verò, vti ſuperior Eccleſiæ ſecularis, eſt illius caput. Et proinde regula, ne membra ſeparentur à capite optimè congruit, ſingula ſingulis referendo, vt ſcilicet Abbas in actibus monaſterij, & regularibus, debeat aſſiſtere, & incedere coniunctus cum ſuo monaſterio, ſed cedendo clericis; in actibus verò iuriſdictionis & ſuperioritatis, tanquam ſuperior in Eccleſia ſeculari, debeat incedere cum clericis præcedendo ſuum monaſterium, cùm hæc non repugnent iuxta deducta *in dec.*79. *à n.*1. *p.*1. *rec.* vbi quia Eccleſia Montiſregalis erat regularis ex priuilegio, ſeculares clericos illi inſeruire, ac Regularibus poſtponendos firmatur.

35 Quod præcipuè tenendum eſt, quando Eccleſia ſecularis, Regularibus ſubiecta in concurſu aliarum Eccleſiarum loci præcedit alias Eccleſias ſeculares, totali iuriſdictioni Epiſcopi ſubiectas, neque Abbas, ſiue Regulares in illas ſuperioritatem aliquam habent. Atque adeò, ſi daretur præcedentia Abbati, & monaſterio quoad clericos Eccleſiæ ipſis ſubiectæ, daretur etiam quoad alios clericos, in quos Abbas ſuperioritatem non habet. Quod eſſet contra ius commune, contra decreta S. Rituum Congregationis, & contra Conſtitutiones apoſtolicas, quæ habent clauſulam ſublatam, & decretum irritans, impediunt, ac ipſo iure annullant contrariam ſententiam.

36 Quare non rectè, neque aptè adducuntur deciſiones in Cæſaraugustana præeminentiarum. Nam in illis agebatur inter duas Eccleſias regulares, & quarum Metropolis fuerat ſecularizata, & idem Pontifex Clemens VIII. poſtea expreſſè declarauit, ſuæ mentis ac intentionis non fuiſſe per reductionem ad ſecularitatem S. Saluatoris, iuribus, prærogatiuis, ac præeminentijs B. Mariæ del Pilar, eiuſque Capitulo, &c. quomodolibet competentibus in aliquo præiudicare ita, vt illius reſpectu ſecularizatio reputaretur, tanquam non facta, non minus ac ſi in ſtatu regulari Metropolitana remaneret. Vnde ſecus ſentiendum eſt, declaratione huiuſmodi ceſſante. Quin etiam declarationem ipſam admittunt in puro poſſeſſorio, reſeruando diſcuſſionem in petitorio, vt legitur in dicta *dec.*183. *ſub num.*6. *&* 7. & clarius in deciſione ſub 15. Nouembris 1624. coram eodem Coccino *in fine*.

CONSVLTATIO XXVII.

De munere Archidiaconi, & Primicerij, ſiue Cantoris quoad chorum, & quoad pontificalia exercenda reſpectu Archipresbyteri.

EXcitatur ſæpius controuerſia inter Archidiaconum, & Primicerium, ſiue Cantorem ſuper eorum officio, in qua ſic declaratum lego à Sac. Rituum Congregatione in Caſſanenſi die 5. Martij 1633. *Cantoris dignitatis in cathedrali munus eſt diſtribuere lectiones, antiphonas, & prophetias, chorum regere, & gubernare, ordinare tabellas, & functiones eccleſiaſticas per turnum ordine ſucceſſiuo, nec non dicere poteſt quo, & qua ducendæ, dirigendæue ſint proceſſiones.* Verùm cum Cantor Primicerius præfata munia iuxta Sac. Congregationis præſcriptum obiret, ſe illi oppoſuit Archidiaconus, afferens ad ſuum fauorem ſub die 15. Septembris eiuſdem anni ſequentem declarationem. 1

Ad primum. *Capitulares de choro exire volentes, Archidiacono primæ dignitati, & eo abſente, digniori ordine ſucceſſiuo veniam petere debere.* 2

Ad ſecundum. *Tabellam, in qua deſcribi debent ij, per quos exercendæ ſint functiones eccleſiaſticæ per turnum, ad Archidiaconum, primam dignitatem ſpectare, præſcribere, & ordinare. Cantoris autem munus eſſe, Chorum regere iuxta præſcriptum in tabella.*

Ad tertium. *Ad Archidiaconum primam dignitatem ſpectat dare ſignum pro inchoando diuino officio, & pro diſceſſu à choro, antequam ſignum detur nulli de Capitulo liceat exire.* 3

Id, quod etiam fuit declaratum in Aprutina his verbis: *Hauendo Monſignor mio Illuſtriſſimo Card. Ginneti riferito nella S. Congregatione le pretenſioni di coteſto Archidiacono intorno al far la tabella, & altri ordini neceſſarij per la celebratione de' diuini officij in coteſta Chieſa, queſti miei Illuſtriſſimi Signori m'hanno ordinato di ſcriuere à V. S. che facci oſſeruare al medeſimo Archidiacono e Canonici gl'infraſcritti capitoli. Che l' Archidiacono della detta catedrale, come prima dignità poſt Pontificalem eſſendo nel choro, habbia da eſſer riconoſciuto per ſuperior maggiore degli altri. Che eſſendo l' Archidiacono in choro ad eſſo ſpetti nel principio del matutino, ore canoniche, e veſpero intonare il Pater noſter, e quello finito, ad eſſo tocchi far cenno, che ſi cominci il Domine labia mea &c. ò Deus in adiutorium, nè alcuno poſſa, nè ardiſca vſcir di choro, etiam finito l'vfficio, ſe prima da eſſo Archidiacono non ſia dato il ſegno del fine. Che nel far la tabella di tutti tanto Canonici, come preti e cherici, che hanno da ſeruire ne' diuini vfficij, & alle meſſe ſolenni che ſi celebrano ſi oſſerui il ſolito, die 18. Aprilis 1627.* 4

Quinimmò in Monopolitana cum Canonici cathedralis Eccleſiæ ab eadem S. Congregatione Rituum declarari petijſſent, an abſentibus, vel impeditis Epiſcopo ac primis Dignitatibus, nempè Archidiacono, & Archipresbytero, veſperarum & miſſarum ſolemnia ſpectent ad hebdomadarium, ſiue antiquiorem dictæ Eccleſiæ Canonicum, an verò ad Primicerios, qui chori directioni, & aſſiſtentiæ addicti inter dignitates numerantur? *Et S. Congregatio inhærendo decreto alias ſuper hac re edito die 6. Septembris 1603. prædictos Primicerios à chori aſſiſtentia, & directione non eſſe dimouendos, & ad Canonicos immediatè digniores poſt præfatos Primicerios veſperarum & miſſarum ſolemnia ſpectare declarauit, vt vnuſquiſque proprio muneri incumbat. Et ita in caſu præſenti omnino obſeruari mandauit die 8. Iunij 1658.* 5

Nam ad Archidiaconum ſpectant omnia, quæ ad diuinorum officiorum celebrationem pertinent, Gloſ. & Doctores *in cap.2. de offic. Archid.* Sebaſt. Cæſar *de Eccleſ. hierarch. p.*12. *diſp.*12. *§.*1. *num.*7. 6

Quoniam verò in hac ſecunda declaratione Primicerius non fuit auditus, neque citatus, ac ne vna declaratio alteri videatur contraria, ideò ſecunda ita declarari poteſt, 7

vt

Digitized by Google

vt primæ non deroget. Nam præter eas fuoctiones, quæ ad fauorem eiuſdem Primicerij fuerunt in prima ſpeciatim expreſſæ, aliæ ſuperſunt, de quibus fauore Archidiaconi potuit S. Congregatio intelligere, nempè nominare ſacerdotes, qui debeant celebrare & canere miſſam, item diaconos & ſubdiaconos, ac alia facere, quæ ſpectant ad altare, non autem ad cantum, ſeu ad chorum, cuius directio nedum eſt reſeruata Cantori in prima declaratione, ſed etiam in ſecunda, licet emanauerit inſtante Archidiacono.

8 Atque hæc diſtinctio videtur cohærere diſpoſitioni iuris communis *in cap. perlectis §. ad Primicerium*, *& §. Archidiaconus d. 25.* in quo exprimuntur munia Primicerij diſtincta à munijs, & officio Archidiaconi iuxta tenorem primæ declarationis ſuperius relatæ, ac etiam alias eadem S. Rituum Congregatio reſpondit in Hydruntina 6. Decembris 1613. & in Tarentina Cryptaleatum, mea patria, qua nihil poteſt eſſe iucundius 3. die Septembris 1605. ſicque euitatur oppoſitio declarationum. Alias verò declarauit in dicta Aprutina 18. Aprilis 1617. quod ſeruetur ſolitum in miſſis, quæ cantari ſolent ab Archidiacono diebus ſolemnibus, ſicut etiam in conficienda tabella Canonicorum, presbyterorum, & clericorum, qui deſeruire debent officijs & miſſis ſolemnibus.

9 Neque videtur his obſtare, quod eorum prædeceſſores hanc rem ad concordiam adduxerint, ſi non fuerit confirmata authoritate ſummi Pontificis; quia non ligat ſucceſſores, Concil. Trid. *ſeſſ. 7. cap. 4. de ref. Extrauag. ambitioſa de reb. Eccleſ. non al.* Rota apud Gregor. XV. *deciſ.* 152. vbi Add. *lit. A.* Buratt. *dec.* 132. *ex c. veniens de tranſact.* in quo diſponitur, non ſufficere, quod tranſactio inter perſonas eccleſiaſticas ſit confirmata in forma communi generaliter à Sede apoſtolica in iudicio contradictarum, ſed neceſſe eſt, quod ſpeciatim confirmata ſit ex certa ſcientia ſummi Pontificis cum cauſæ cognitione, alias autem facta non tenet, fueruntque ſublatæ à Concilio Tridentino concordiæ non confirmatæ ex certa ſcientia. Verùm in materia præeminentiarum concordiam coram Ordinario factam à prædeceſſoribus alligare ſucceſſores etiam abſque beneplacito apoſtolico iudicauit Rota apud Seraph. *deciſ.* 36. & in Conſentina præcedentiæ 6. Iunij 1618. coram Dunozetto.

10 Solet nonnunquam ad probandum conſuetudinem immemorabilem concedi remiſſoria, quando tamen res eſt integra, ſi ſcilicet altera conceſſa executioni non eſſet demandata, nec aliud in contrarium vrgeret. In quo caſu concedenda non eſt, niſi cum clauſula *ſine retardatione*, quodque interim Archidiaconus manuteneatur in poſſeſſione faciendi huiuſmodi functiones iuxta perpetuam praxim Sac. Rituum Congregationis. Quia pendentibus probationibus illius, cui ius reſiſtit, non debet impediri qui habet iuris aſſiſtentiam. Ea qua ratione idem obſeruat Sac. Congregatio Concilij, & Sac. Rota in controuerſijs inter Epiſcopos ac Prælatos inferiores ſuper iuriſdictione quaſi Epiſcopali. Etenim ſi Prælatus inferior alleget immemorabilem ac petat remiſſoriam ad illam probandum, datur interim Epiſcopo manutentio iuxta grauiſſimas deciſiones in Toletana iuriſdictionis 9. Maij 1659. & 21. Maij 1660. & 27. Ianuarij 1662. coram Beuilaqua.

11 At verò non eſt locus conceſſioni remiſſoriæ primò, quando illa iam conceſſa fuit, eiuſque vigore factæ ſunt probationes, ac inducti plures teſtes, quorum dicta ſunt didicita, & publicata, idque ob ſuſpicionem falſitatis iuxta *Clem. 2. de teſtib. & deciſ.* Rotæ in Tullen. matrimonij 12. Ianuarij 1654. coram Albergato cum alijs per Burattum, & Add. *ad dec.* 180. Nam præſumitur, quod aduerſarius induxerit teſtes meliores, quos habere credebat. Secundò quando conſtat, materiam eſſe improbabilem, vt in ſpecie Buratt. *deciſ.* 551. *&* 864. *& deciſ.* 344. *par.* 11. *recent.* cum inter eſſentialia requiſita immemorabilis, adducta per vulgarem Gloſſam *in cap. 1. de præſcript. in 6.* illud præcipuum ſit, vt nihil vnquam in contrarium geſtum, dictum, aut auditum fuerit adeò, vt ſolus rumor ſufficiat ad illius interruptionem, præſertim vbi agitur de cauſa vniuerſali, in qua exercitium aliquorum actuum conſeruat ius, ac poſſeſſionem illius, qui habet aſſiſtentiam iuris, vt rectè firmatur in citata Toletana iuriſdictionis. Ideòque ſi comprobetur, Archidiaconum pro tempore plures peregiſſe actus ac functiones primarias & pontificales diuerſis temporibus, prætenſa immemorabilis remanet omnino improbabilis, atque adeò remiſſoriæ petitio eſt calumnioſa. Qua de re vide etiam *tomum primum*.

CONSVLTATIO XXVIII.

An Archidiacono, vel alij dignitati, aut Canonico ſolemniter celebranti debeatur aſſiſtentia duorum canonicorum, vel dignitatum, præſertim vbi præbendæ ſunt diſtinctæ? Vbi an, & qualiter Epiſcopus poſſit cogere Clericos ſibi ſubditos ad ſuſcipiendum Sacros Ordines?

AD 1. affirmo ea diſpoſitione cœremonialis Epiſco- 1
porum *lib. 2. cap.* 17. & ex ſequentibus declarationibus S. Rituum Congregationis.

Sypontina. *Narratum fuit in Eccleſia collegiata S. Mi-* 2
chaelis Archangeli Montis Gargani Sypontinæ diœceſis adeſſe quatuor dignitates, ac duodecim Canonicos, omnes præbendatos, & dubitari inter ipſos, an celebrante aliqua dignitate vel Canonico inſeruire debeant pro diacono & ſubdiacono Canonici, an vero alij inferiores de gremio eiuſdem Eccleſiæ? Et S. Rituum Congregatio reſpondit, dignitate, vel canonico celebrante pariter canonicos pro diacono, & ſubdiacono, & non alios inferiores inſeruire debere, non obſtante contraria conſuetudine, quam abuſum eadem S. Congregatio declarauit die 8. *Martij* 1631.

Nucetina Paganorum. *Proparte Capituli Nucerini Pa-* 3
ganorum petitum fuit, an ſtante pauco numero Canonicorum in choro, cum non ſint niſi octo, celebranti Archipresbytero, vel alteri dignitati debeatur aſſiſtentia duorum Canonicorum? Et S. Rituum Congregatio reſpondit, deberi die 17. *Martij* 1629.

Notandum verò, quod vbi numerus canonicorum 4
non eſt multus, non tenentur canonici ſe cum dignitatibus parare, & dignitates ipſæ tenentur accedere ad anagnoſtorium, vulgò legile, vt habetur ex S. Epiſcop. Congregatione ſub die 20. Auguſti 1601. Si verò eorum numerus ſit competens, tenentur ſe in illis ſolemnitatibus parare, in quibus cantaretur miſſa pontificalis, ſi adeſſet Epiſcopus, vt ex eadem Sac. Congregatione 17. Aprilis 1602.

Ratio autem eſt, quia dignitates, & canonicatus in Ec- 5
cleſijs, præcipuè cathedralibus, ad conſeruandam, augendamque Eccleſiaſticam diſciplinam ſunt inſtitutæ, nemoque ad dignitatem, canonicatum, aut portionem recipi poteſt, niſi qui eo ordine ſacro aut ſit initiatus, quem illa dignitas, præbenda, vel portio requirit, aut in tali ætate, vt intra tempus à iure, & à Concilio Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 12. de ref.* ſtatutum, initiari valeat, vt proinde in omnibus Eccleſijs cathedralibus omnes canonicatus, ac portiones habere debeant annexum ordinem præsbyteratus, diaconatus, vel ſubdiaconatus. Qui omnes diuina per ſe, & non per ſubſtitutos compelli debeant, officia obire.

Hinc recuſantibus Vicedomino, & decano ex diſpen- 6
ſatione apoſtolica etiam Canonicis diaconis Eccleſiæ Placentinæ, ſubire onera canonicatibus annexa, quando per turnum eis contingebant, S. Rituum Congregatio, proponente Em. Cardinali Brancacio, decreuit iuxta formam S. Concilij Trid. *ſeſſ. 22. cap. 4. de refor. & d. ſeſſ. 24. cap. 12. in fin.* ſcilicet dictos Vicedominum, & decanum habentes canonicatum diaconalem teneri inſeruire pro diacono, quando per turnum eis contigerit, cui decreto non acquieſcentibus, iterum per Em. Cardinali Cæſarinum propoſita cauſa S. Congregatio perſtitit in decretis, prout ex ſequenti: *Em. D. Card. Brancacio proponente petitionem Canonicorum Eccleſiæ Placentinæ contra Vicedominum, & decanum eiuſdem Eccleſiæ habentes præbendam diaconalem, & renuentes inſeruire pro diacono quando*

per turnum eis tanquam diaconis contigerit inſeruire, S. Congregatio cenſuit, eos inſeruire debere, ſi volunt præbendæ prouentibus gaudere die 21. Auguſti 1640.

6 . Et iterùm buiuimodi petitionem ad inſtantiam ſupradictorum Vicedomini & decani contra præfatos Canonicos proponente Em. Cæſarino, dictis partibus pluries auditis, eadem S. Congregatio ſtetit in decretis die 27. Septembris 1641.

7 Cùm Sac. Rituum Congregatio die 21. Auguſti 1640. cenſuerit, decanum cathedralis Placentinæ teneri inſeruire pro diacono, quando per turnum ei contingit, ſi vult præbendæ gaudere prouentibus, & cum die 27. Septembris ad inſtantiam Vicedomini & decani ſupradicti fuerit propoſitum idem dubium, Em. D. S. Rituum Congregationi præpoſiti ſteterunt in decretis. Vnde idem Vicedominus & decanus inſtiterunt, & reſpectiuè obtinuerunt ad probandam contrariam conſuetudinem literas remiſſoriales ſibi concedi, quibus expeditis, & in vim illarum examinatis teſtibus, fuit per Em. Cardinalem Sacchettum propoſitum dubium, an conſtet de immemorabili præfata, & Em. DD. negatiuè reſponderunt, & ſeruanda eſſe ſupradicta decreta mandarunt die 9. Martij 1645.

8 Aduertò hic magnum inconueniens, quod reſultaret ex prætenſa probatione immemorabilis. Ponamus enim adeſſe in Eccleſia octo præbendæ diaconales, dignitates verò quinque. Hæ autem omnes ſi obtinerent præbendas diaconales, totum onus canendi Euangelium ſpectabit ad tres illos canonicos, & dignitates gaudebunt prouentibus diaconalibus abſque ſeruitio. Quod eſt contra diſpoſitionem Sac. Concilij Trid. *d. ſeſſ. 22. cap. 4. & ſeſſ. 24. cap. 12. de ref.* ac contra decreta eiuſdem S. Rituum Congregationis. Quare cenſeo, immemorabilem etiam probatam non obſtare in hoc caſu, quia eſt irrationabilis, eamque abuſum eadem Sac. Congregatio ſupra nominauit.

9 Inſuper aduertò, quod cum de iure communi Eccleſiæ collegiatæ ſimplici nullatenus incumbit onus celebrationis miſſarum. Eius enim canonicatus ſecundum ius commune ſunt beneficia ſimplicia, Lotter. *de re benef. lib. 3. q. 5. num. 1. & ſub num. 17. ac ſeq.* Gratian. *diſcept. 541. num. 2.* ita, vt illi conferri poſſint clericis annorum quatuordecim, Ab. *in cap. 2. num. 5. de inſtit.* cum alijs abundè relatis à Gratian. *diſcept. 482. num. 1.* à Monet. *de diſtrib. p. 2. q. 9.* ab Homob. *de hum. ſtat. p. 1. cap. 9. num. 2.* & à Ricc. *in pr. reſol. 289. à num. 2.* cùm in ijs Sac. Concilium Tridentinum nihil innouauerit, vt ex declarationibus Gregorij XIII. & S. Congregationis tradunt Leo *in theſ. p. 2. cap. 18. num. 20. & ſeq.* Garz. *de benef. p. 7. cap. 4. num. 36.* & Gratian. *d. diſcept. 591. num. 10. & 12.* & tanquam beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine reſidentiam non requirunt, niſi vel in cathedralibus, in quibus habent annexum ordinem ſacrum iuxta Tridentinum *d. ſeſſ. 24. cap. 12.* vel dum in Collegiatis habent annexum talem ordinem ex inſtitutione, vt firmat Lotter. *d. lib. 3. q. 27. num. 21. & 24.* vel demum in Collegiatis inſignibus, vtique declarationes adductæ locum habere non videntur in Collegiatis non inſignibus, ſed in Eccleſijs cathedralibus iuxta Tridentinum loco citato, vel in Collegiatis inſignibus habentibus plures dignitates, & non paucum numerum Canonicorum, quibus ex inſtitutione, vel conſuetudine propterea eſt iniunctum onus miſſæ conuentualis, vt in declaratione relata per Garz. *d. p. 3. cap. 2. num. 296.* non autem in canonicatibus collegiatæ non inſignis, & qui poſſunt conferri etiam Clericis quatuordecim annorum; præſertim in Eccleſia, in qua adeſt ſolus Archipresbyteratus, qui in collegiata non vrbana, neque inſigni nullatenus dici poteſt dignitas.

10 Quod autem Canonici non teneantur celebrare miſſas, niſi ex inſtituto, vel legitima conſuetudine Eccleſiæ, innuit declaratio Sac. Congregationis Concilij, relata per Garz. *d. p. 3. cap. 2. nu. 495.* Et dum Canonici habent onus miſſæ conuentualis, locum habent aliæ declarationes Sac. Rituum Congregationis, quod ſcilicet miſſa votiua non ſuppleat huiuſmodi onus, & quod debeat cantari per Canonicum, non autem per capellanum, vt fuit declaratum in Bergomenſi contra Canonicos Eccleſiæ cathedralis, referente Cardinale Pamphilio ſub die 17. Septembris 1642. vbi aderat conſuetudo celebrandi abſque miniſtris. Vnde attenta reſolutionum S. Rituum Congregationis diſcrepantia circa ſeruitium in officio diaconi & ſubdiaconi præſtandum à canonicis, quando alter Canonicus, vel dignitas pro Epiſcopo, vel alio abſente celebrat, cenſeo reſpondendum in collegiatis, quarum Canonici aliquando non habent annexum ordinem ſacrum, Canonicos, vel dignitates ad huiuſmodi ſeruitium non teneri.

11 Cùm igitur Canonicis huiuſmodi collegiatarum non ſit annexum onus, quod ordines ſacros requirat, cum ex poſitione conſequentis reſultet poſitio neceſſarij antecedentis, ac proinde ſequeretur neceſſitas ſuſcipiendi ſacros ordines *ad l. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.* Euerard. *loc. 229. n. 44.* ſublata neceſſitate ſuſcipiendi ſacros ordines, ſublatum quoque remanet dictum onus, retorquendo argumentum, vt ex remotione antecedentis, conſequens remoueatur, *l. veteres ff. de itin. act. priu.* Euerard. vbi ſupra *loc. 96.* ac benè Ant. Monach. *dec. Flor. 29. n. 16.* Deficiente enim qualitate pro explicatione actus neceſſaria, deficit etiam obligatio exercendi actum, Surd. *dec. 39. nu. 1.* & Lodou. *dec. 451. num. 6.*

12 Quod ſi illis tantum Canonicis onus eiuſmodi annexum eſſe dicamus, qui ordines ſacros habent, ad impatia canonici iudicarentur, nec inter eos æqualitas ſeruari videretur. Immò ex hoc poſſent fortaſſe retrahi a ſuſceptione dictorum ordinum ij, qui dicta onera negligunt. Quod tamen eſſet contra mentem S. Concilij Tridentini, quod licet non obligauerit ad ſacros ordines Canonicos collegialis Eccleſiæ, in omnibus tamen Canonicis eos deſiderauit. Et ideò innouando diſpoſitionem *Clem. vt ij, de æt. & qual.* voluit Canonicos non ſacerdotes ſuffragium in Capitulo non habere.

13 Ac præcipuè quando in hiſce Eccleſijs conſueuerint modò Canonici, modò ſimplices ſacerdotes, aut beneficiati huiuſmodi munia ſubire. Ex quo manifeſtè liquet, quod ad canonicos non ſpectabant. Quia ſi ad eos ſpectaſſent, nunquam illa beneficiati peregiſſent. Atque ideò cum ceſſet titulus, propter quem Canonici obligantur, actus per eos hucuſque geſti tanquam meri voluntarij & facultatiui neque ad conſuetudinem, neque ad præſcriptionem, neque ad poſſeſſionem inſeruire poſſunt, *l. Proculus ff. de damn. infect.* Decian. *conſ. 44. n. 133.* Rot. *deciſ. 473. num. 1. & 4. p. 3. rec.* vbi quod requiritur prohibitio, & acquieſcentia, & eadem *p. dec. 545. num. 3.* vbi de actibus facultatiuis in piam cauſam, cuius fauore, licet etiam huiuſmodi actus attendantur, tamen id procedit, vt ibi dicitur, quando actus fuerint vniformes, & longum tempus interceſſerit.

14 Et quidem aut inſiſtitur in actibus geſtis à Canonicis collegiatæ, vti Canonicis, & in illis fundamentum fieri nequit, cùm Canonici vti Canonici ad hæc munia adimplenda ſint inhabiles defectu ordinis, ad quem non tenentur. Aut fundatur in his actibus geſtis à Canonicis ſacerdotibus, & in ſacris conſtitutis, tanquam habentibus ordines ſacros, & ex ijs nullam poſſeſſionem contra ſucceſſores acquiri potuit. Quia non fuerunt geſti ab illis tanquam Canonicis, ſed tanquam habentibus ſacros ordines. Quæ cum ſit qualitas extrinſeca à natura canonicatuum, & actus non potuerint fieri iure canonicatus, ex illis non poteſt aliquid contra ſucceſſores acquiri, Abb. *in cap. delectis num. 7. de for. comp.* Aut innitimur in actibus geſtis à modernis canonicis, vti ſacerdotibus, & ex illis nulla poterit acquiri poſſeſſio manutenibilis. Quia præter id, quod iſti actus probari debent, ceſſat in eis longitudo temporis, ac eorum frequentia, ſine quibus in facultatiuis manutentio non datur.

15 Quæ facilius procedunt in caſu, quo Canonici ſunt perquam pauci. Si enim concederetur huiuſmodi manutentio, & cogerentur canonici ſacerdotes inſeruire, id potius cederet in detrimentum cultus diuini. Tum quia canonici in poſterum, vt ſe ab huiuſmodi onere liberent, ſacros ordines amplius ſuſcipere non curabunt contra diſpoſitionem Sac. Concilij Tridentini, quod magis honorando ſacerdotes, & grauando canonicos in ordinibus minoribus conſtitutos, voluit omnes ad ſuſcipiendos ſacros ordines allicere, ac inuitare. Tum etiam quia ſi duo ex canonicis cogerentur celebranti inſeruire, chorus in

feſtis

Digitized by Google

feſtis ſolemnibus remaneret vacuus cum diminutione diuini cultus, & ſoluerentur à naturali obligatione inſeruiendi choro, ob quem præcipuè fuerunt inſtituti iuxta S. Concilium Trid. *d. ſeſs. 24. cap.* 12. & tradita à Gratiano *diſcept. 298. n. 18. & ſeq.* Tandem quatenus manutentio de iure deberetur, non poteſt concedi, niſi ad limites ſuæ poſſeſſionis in ijs actibus, in quibus fundatur, Ludouiſ. *dec. 569. n. 1. & 6.*

[Atque ita declarauit S. Congregatio Concilij ſub die 18. Maij 1686. in Romana pro Eccleſia S. Mariæ in Coſmedin. Cùm enim dubitaretur, an Canonici dictæ Eccleſiæ in legitima ætate conſtituti, poſſint præciſè compelli ad ſuſcipiendum ſaltem Ordinem ſubdiaconatus, & an dicti Canonici cæteroquin inſeruientes poſſint quotidianas diſtributiones percipere, & in qua quantitate? Sacra &c. ad primum reſpondit *negatiuè*. Ad ſecundum, *percipere poſſunt omnes diſtributiones*.

Quod ad ſecundum adi Fagnanum, qui hoc dubium diſertè ac diſtinctè tractat, *in cap. Quæris de ætat. & qualit.* cuius tamen dicta à *n. 35.* ad finem intelligenda ſunt iuxta diſtinctiones à nobis ſuperius allatas.]

CONSVLTATIO XXIX.

Reperitur in quadam Ciuitate Eccleſia collegiata, quæ antiquitus erat cathedralis, ſed poſtea ſuppreſſa quoad cathedralitatem, alia Eccleſia erecta fuit in cathedralem, cui, licet eo ipſo, quod fuerit erecta in cathedralem, fuerint conceſſa omnia iura præeminentiarum, ac priuilegia cathedralitatis, dummodo non appareat, quod fuerit in erectione aliquod ius reſeruatum alteri Eccleſiæ, can. viſis 16. quæſt. 2. Calder. conſ. 2. de decim. Nihilominus pro ipſa Eccleſia collegiata quæritur.

Primò, an in feſtiuitate corporis Chriſti proceſſionem Sanctiſſimi Sacramenti dirigere debeat eius Prior, illamque ducere ab ipſa ad Eccleſiam cathedralem vſque, ac Sanctiſſimum Sacramentum deferre?

Secundò, an in ipſa Eccleſia collegiata conſecrari debeat aqua baptiſmalis, vt poſtea deferatur ad Eccleſiam cathedralem, in qua eſt fons baptiſmalis?

Tertiò, an in ipſa conſecrari debeat oleum, & in ea conſeruandum?

Quartò, an teneatur aſſeruare Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, quia ipſa Eccleſia collegiata eſt parochialis, an verò teneatur ipſi illud ſubminiſtrare Eccleſia cathedralis?

Quintò, an eidem Priori intereſſenti functionibus cum Capitulo cathedralis debeatur thurificatio pari thuribuli, ductu ac datur Dignitatibus cathedralis?

Sextò, an idem Prior præcedere debeat Canonicos cathedralis?

1 AD primum reſpondeo, illa officia & munera ſpectaſe ad Dignitates & Canonicos Eccleſiæ cathedralis, non ad Priorem Collegiatæ. Quia de iure ſupplicationes diriguntur ab Epiſcopo, eoque abſente, ab eius capitulo, quod eſt capi aliarum Eccleſiarum. Eccleſia enim cathedralis longè antecellit collegiatæ honore ac dignitate, *cap. venerabilis in fin.* vbi Gloſ. *de verb. ſignif. cap. Cum canonici*, ibique Abb. *in 1. not. de cenſib.* Rota in Cæſarauguſtana præeminentiarum *deciſ. 3. num. 1. & ſeq. p. 5. rec.* Sanctiſſimum autem Chriſti corpus à digniori deferri debet, Genuenſ. *in pr. cap. 51.* ſicuti in eadem feſtiuitate præferuntur digniores in deferendo vmbrellam, ſiue baldachinum, Natta *conſ. 576.* Atque adeò abſente Epiſcopo, debent hoc munus exequi Dignitates cathedralis, ad quam de iure ſtatutum eſt, vt omnes Clerici eccleſiarum inferiorum occaſione ſupplicationum accedere debeant, *can. quando presbyteri d. 38.* ibique Gloſ. *v. ad litanias*, & Archid. *num. 2. can. Rogationes d. 3. de conſecr.* Seraph. *deciſ. 15. num. 1.* ac decernit cœremoniale Romanum *lib. 2. cap. 33.* vbi præſcribitur forma habendi ſupplicationes in feſtiuitate corporis Chriſti, quod nempè omnes conueniant in Eccleſiam cathedralem, & Epiſcopus ſit ductor. Quod cœremoniale omnino, omnes obſeruare debent, cum fuerit editum, & confirmatum auctoritate apoſtolica quibuſcunque non obſtantibus, & declarauit S. Rituum Congregatio apud Barboſ. *de Canonic. & dignit. cap. 33. num. 23. ac ſeq.*

2 Ad ſecundum. Aqua baptiſmalia conſecrari debet in Eccleſia maiori, atque adeò in cathedrali, vt ſtatuitur in allegato cœremoniali *d. lib. 2. cap. 27.* & in iure cauetur, quod deficiente Epiſcopo, id ſit officium Archipresbyteri, *text. in cap. 2. de offic. Archipr.*

3 Ad tertium. Oleum conſecrari, & conſeruari debet in Eccleſia cathedrali, ac fieri diſtributio à dignitatibus, & canonicis. Nam conſecratio huiuſmodi ſpectat ad Epiſcopum, debetque fieri in eius Eccleſia cathedrali, ibique conſeruari, ac diſtribui ab ijs, ad quos ſpectat adminiſtratio Eccleſiæ, abſente Epiſcopo, atque adeò ad illius dignitates, & Canonicos. Quod etiam ſtatuitur *in d. cæremoniali lib. 2. cap. 23.* habeturque *ex can. presbyteri, & ex can. omni tempore de conſecr. d. 4.* Alioquin induceretur ſubiectio Eccleſiæ cathedrali, cum tamen illud petere ab ea debeant etiam exempti, *cap. veniens 19. de præſcript.* vnde ſubiectionem denotare aſſeruit Calder. *conſ. 4. de priuileg.*

4 Ad quartum. Eccleſia collegiata parochialis debet aſſeruare Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pro ſuis parochianis. Quia id ſpectat ad ſingulos parochos ex munere ipſis iniuncto, *can. ſiquis presbyter, & can. ſeq. 26. quæſt. 6.*

5 Ad quintum & ſextum. Hic Prior thurificandus eſt duplici ductu ſicut Canonici cathedralis. Nam dignitas Prioratus collegiatæ non eſt maior canonicatu cathedralis. Canonici enim cathedralis ſunt canonici Eccleſiæ ſuperioris, vnde non debent eſſe inferioris conditionis dignitatum collegiatæ. Et Propterea Priori collegiatæ non competere præcedentiam ſupra canonicos cathedralis refert declaratum Barboſ. *vbi ſupra cap. 11. num. 6. & 7.*

6 Atque ita etiam cenſuit S. Rituum Congregatio in Tuſcanenſi præeminentiarum 19. Auguſti 1619. ſcilicet viſo, ac maturè perpenſo ſupplici libello, S. Congregatio Sacrorum Rituum ad diſſenſionum inter cathedralem Tuſcanellæ & collegiatam eiuſdem loci materiam impoſterum ſubmouendam illuſtriſſimo D. Card. Creſcentio referente, in functionibus, de quibus ſupra, non obſtante quauis contraria conſuetudine, præferendam eſſe cathedralem collegiatæ, atque ad ſupradicta, vt ſequitur, reſpondendum cenſuit.

7 *Ad primum, Delationem Sanctiſſimi Sacramenti in die eius feſto pertinere ad dignitates, ſeu Canonicos cathedralis, atque ab eadem cathedrali proceſſionem debere inchoare, & ibidem finire.*

8 *Ad ſecundum, Sacras baptiſmatis aquas debere confici in cathedrali.*

9 *Ad tertium, oleum ſanctum debere conſeruari in cathedrali, ab eiuſque dignitatibus diſpenſari.*

10 *Ad quartum, debere Collegiatam conſeruare Sanctiſſimum Sacramentum pro ſeruitio ſuæ parochiæ, neque teneri cathedralem illud ſubminiſtrare.*

11 *Ad quintum; ſatis eſſe, ſi Prior collegiatæ dum in cathedrali cum illius dignitatibus & Canonicis intereſt, duplici ductu thuribuli thurificetur.*

12 *Ad ſextum, non competere Priori collegiatæ præcedentiam ſupra Canonicos cathedralis.*

13 His non obſtat, quod collegiata prætendat eſſe in quaſi poſſeſſione huiuſmodi præeminentiarum ab immemorabili, quæ non dicitur ſublata à cœremoniali Romano, vt ex declarationibus alias adductis. Poſſeſſio namque

immemorabilis optimum titulum tribuit, *cap. ſuper quibuſdam §. præterea*, vbi Gloſſa *v. non extat, de verb. ſignif.* habetque vim priuilegij, ac legis, & procedit etiam in reſeruatis Principi, præcipuè quando adeſt capacitas in poſſidente, Buratt. *dec.* 435. ibique Add. *num.* 10. *& ſeq.* Nec vnquam cenſetur illi derogatum etiam per regulas Cancellatiæ, niſi de illa facta fuerit ſpecialis mentio, Rot. *dec.* 614. *nu.* 2. *p.* 2. *rec.* Quare attendenda eſt iuxta doctrinam Baldi *in cap. cum olim n.* 1. *de conſuet.* & Surd. *conſ.* 62. *num.* 1. etiamſi repugnatet diſpoſitioni iuris communis, vt præclarè Seraph. *dec.* 964. *n.* 1. *&* 2. Maximequè in caſu, in quo non agitur de abſoluta præcedentia, ſed tantum de quibuſdam actibus, & functionibus eccleſiaſticis. His inquam id non obſtat.

14 Primò, quia debet probari in hoc caſu cum ſuis requiſitis neceſſatijs, certumque eſt illam alleganti incumbere onus probandi, cum conſiſtat in facto, ſitque variabilis, Glo. *in l.* 1. *C. quæ ſit longa conſuet.* Mohed. *deciſ.* 3. *de conſuet.* Secundò, quia etiamſi eſſet probata, non releuaret, quia eſt meræ facultatis, Neuizan. *conſ.* 14. loquens de conſuetudine retinendi Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in Eccleſia Monialium per totam octauam corporis Chriſti. Tertiò quia conſuetudo fuit ſublata à Clemente VIII. qui motu ſuo proprio, & ex certa ſcientia, ac de plenitudine ſuæ poteſtatis cæremoniale approbauit, mandauitque illud obſeruari in omnibus Eccleſijs metropolitanis, cathedralibus, & collegiatis, cum decreto, quod non poſſit in aliquo immutari, nec alterari, non obſtantibus conſtitutionibus, etiam iuramento, confirmatione apoſtolica, vel quauis alia firmitate roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Quæ verba inducunt expreſſam derogationem ſtatutorum Eccleſiæ, Rot. *deciſ.* 1. *num.* 1. *de præb. in nou.* Garz. *de benef. p.* 7. *c.* 1. *n.* 177. Itaque tam conſuetudo, quàm contrarius vſus videtur in totum ſublatus. Quare cæremoniale præfatum in cæremonijs Eccleſiaſticis habetur tanquam lex ſcripta, & ius commune, quod inuiolate ſeruandum eſt ea Mohed. *deciſ.* 5. *de fid. inſtr.* Rot. in Elboren. exemptionis 3. Maij 1600. coram Sactato, & in Calaguritana iuris pulſandi campanas 11. Martij 1619. coram Duoozetto ſeniore.

15 Et quamuis conſuetudo immemorabilis non videatur fuiſſe ſublata in dicto cæremoniali ex allegatis per Rotam in citata Calaguritana, præter tamen requiſita Gloſſæ *in cap.* 1. *v. memoria de præſcript. in* 6. probatio huiuſmodi immemorabilis debet percutere tempus editionis cæremonialis, illiuſque confirmationis ab anno 1600. Quia licet non tollat conſuetudinem immemorabilem, dicta tamen immemorabilis debet probari antequam cæremoniale confirmaretur, ex quo in confirmatione illius tollitur contrarius vſus, & contraria conſuetudo. Nam vbi remouetur præterita conſuetudo ex cauſa irrationabilitatis, multò magis remouetur futura de nouo introducenda, Gemin. *conſ.* 72. *num.* 6. *&* 7. ac Rip. inter nouiſ. *reſp.* 312. *num.* 6.

16 Minus etiam obſtaret, ſi huiuſmodi poſſeſſio immemorabilis videretur probata ex atteſtatione Summi Pontificis prohibentis, ne quia audeat perturbare ſub pœna excommunicationis Eccleſiam collegiatam. Cùm enim teſtetur de facto proprio, & de actu à ſe geſto, plenam probationem facit, illique creditur, Creſcent. *dec.* 2. *n.* 2. *de renunc.* Rot. in Calaguritana, ſeu nullius 16. Iunij 1606. coram Ottembergo. Adeò vt in hoc caſu neque etiam admittatur probatio in contrarium, Caputaq. *dec.* 387. *lib.* 1. Hinc eſt, quod Papæ aſſerenti, ſibi fuiſſe ſupplicatum, creditur, vt plenè Gregor. *d.* 239. ibique Add. *n.* 10. Quia quando Pontifex fundat intentionem ſuam, faciendo prouiſionem circa rem aliquam, certè prohibitionem, & comminationem pœnæ non facit, niſi prius data veritate circa poſſeſſionem immemorabilem ab ipſo enarratam, ac præſuppoſitam, Alea. *conſ.* 15. *n.* 2. *lib.* 5. Rot. *dec.* 524. *ſub princip. p.* 4. *diu.*

17 Nam præterquamquod ad hunc effectum requiritur quod ſit expreſſè enunciata, vt per Puteum, & alios apud Mareſcot. *cap.* 100. *n.* 17. ſanè dici rectè non poteſt, quod in hoc Pontifex atteſtetur de facto proprio, vel à ſe geſto, cui aſſertioni ſtatur, vt tradunt omnes *in Clem.* 1. *de prob.* ſicut in caſu, in quo narrat, aliquem eſſe ſuum familiarem, vel prouiſionem à ſe factam, ſeu reſignationem admiſſam, & his ſimiles caſus, qui aguntur cum ipſo Pontifice iuxta exempla tradita *in addit. ad deciſ.* 239. Gregorij. At in hoc caſu, in quo agitur de conſuetudine prætenſa in Eccleſia particulari, fateri oportet, quod quicquid Pontifex aſſerit, ab alijs acceperit. Quia conſuetudo eſt ius ſpeciale, cuius Pontifex non præſumitur notitiam habere, niſi ſibi narretur à ſupplicantibus. Ita Doctores communiter *in cap.* 1. *de reſcript.* Seraph. *deciſ.* 1293. *num.* 4. Eoque magis cum iura controuerſa ſint Eccleſiæ cathedralis ex deciſione Putei 343. *lib.* 2. ideò allegatur in eius præiudicium, quod graue cenſetur, idem Put. *deciſ.* 439. *lib.* 2. Seraph. *dec.* 22. in quo caſu extra materiam beneficialem aſſertioni Pontificis abſolutè non ſtatur ex allegatis *in d. addit.* ad deciſionem Gregorij 239.

CONSVLTATIO XXX.

1 *An Capitulum Cathedralis, vel collegiatæ Eccleſiæ cogere poſſit clerum aliarum Eccleſiarum inferiorum, vt accedat ad ſupplicationem fieri ſolitam in vigilia Sancti titularis, vel patroni?*

2 *An Cruces diuerſarum Eccleſiarum loci incedere debeant ſimul, vna poſt aliam in capite ſupplicationis ante Clerum, & deinde Clerici & Sacerdotes ſimul?*

3 *An dignitates Eccleſiarum inferiorum in ſupplicationibus ſeparari poſſint à corpore ſui Cleri, & incedere in fine ſupplicationum à ſiniſtris dignitatum Cathedralis, vel collegiatæ.*

4 *Vbi quænam ſint generales, ſiue publicæ ſupplicationes, ſiue proceſſiones?*

QVod ad primum, affirmatiuè. Nam ordinarius poteſt cogere omnes clericos tam ſeculares, quàm regulares, etiam exemptos, ad proceſſiones publicas, ſiue generales Eccleſiæ, non autem ad particulares, vt ex S. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 13. cum eorum tamen Cruce, vt declarauit S. Congreg. ſuper Epiſcop. in Caetana 14. Ianuarij 1603. non obſtante inhibitione, eadem S. Congregatio in Spoletana 10. Ianuarij 1648. & 14. Maij & 23. Iulij 1649. ac etiam Subcollectores, ex Sac. Congregatione Concilijs in Caiacenſi 2. Martij 1654. idque ſub cenſuris, eadem S. Congregatio 18. Maij 1618. Sufficitque ſi vocentur ſolito edicto, eadem S. Congregatio 14. Maij 1649. in Engubina. Debent verò conuenire cum Clero & populo in cathedralem, vel matricem, non autem capectare in via, vel in porta ſuæ Eccleſiæ, eadem Sac. Congregatio 6. Februarij 1590. in Fanenſi, & 13. Nouembris 1600. Tenenturque intereſſe Curati, etiam regulares, S. Congregatio Concilij 5. Aprilis 1631. Confraternitates verò laicorum poſſunt quidem inuitari, ſed non compelli ad publicas proceſſiones, minuſque poſſunt cogi ad recitandum aliquod officium, niſi eſſent eccleſiaſticæ. Tunc enim ſubijciuntur viſitationi Epiſcopi, in quo caſu poſſunt cogi, ſed antea debent inuitari, S. Congregatio Concilij in Papienſi 8. Maij 1627. & in Florentina 13. Nouembria eiuſdem anni. Eſtque Epiſcopus manutenendus in quaſi poſſeſſione cogendi confratres per edicta pœnalia, exactionem pœnarum, aliaque iuris, & facti remedia ad intereſſendum ſolitis proceſſionibus, non obſtante aggregatione, niſi haberent priuilegium ſpeciale exemptionis, eadem S. Congregatio ſuper Epiſcop. in Viterbienſi 9. Decembris 1586. in Camerinenſi 16. Iulij 1624. & alibi. 1

Id verò non procedit in clericis nullius diœceſis, qui non poſſunt ad proceſſiones compelli ab Epiſcopo viciniori, ſed à Prælato ſuo. Neque in clericis, qui ſunt extra ciuitatem in locis, in quibus habent plebem. Neque item in ſacerdotibus & clericis, qui nullum officium, 2

vel

Digitized by Google

vel beneficium habent in Ciuitate, vel diœceſi, maximè ſi neque ſunt originarij, eadem S. Congregatio ſuper Epiſcop. in Panormitana 23. Nouembris 1592. Niſi in proceſſionibus ſolemnibus, in quibus interuenit perſonaliter Epiſcopus, & vbi ita ſolitum eſt, eadem S. Congregatio in Caetana 5. Iunij 1607. & S. Congregatio Concilij in Rauellenſi 5. Martij 1646. Minuſque procedit io habentibus ſola beneficia ſimplicia, niſi adſit conſuetudo in contrarium, eadem S. Congregatio 12. Martij 1601. in Gallipolitana.

3 Generales autem, ſiue publicæ proceſſiones illæ ſunt, quæ fiunt in feſtiuitate corporis Chriſti, in litanijs maioribus S. Marci, & minoribus Rogationum, quæve extraordinariè ab Epiſcopo indicuntur generaliter pro bono, vel honore publico, vt Iubilæi, natiuitatis, vel aduentus Principis, proque diuina ope imploranda, ac ſimilibus, vt tradunt Ricc. *in prax. p. 1. dec, 367. n. 7.* Tambur. *de iur. Ab. to. 1. diſp. 24. q. 8. n. 2.* Lezan. *q. regul, 9. n. 47. p. 1.* & declarauit S. Congregatio Concilij anno 1597. *ad d. cap. 13. ſeſſ. 25. de Regul.* iuxta quam declarationem, ac pro illius obſeruantia vbique locorum reſpondere ſolet Sac. Rituum Congregatio.

4 Inter proceſſiones publicas enumerantur etiam illæ, quæ ſunt de conſuetudioe peculiarium Eccleſiarum, vel quas Epiſcopus generales declarauit, cuiuſmodi ſunt proceſſiones, quæ fiunt io vigilia, vel feſto Titularis, vel Patroni, vt habetur in Rituali Romano *in tit. de proceſſ.* & poſt alios tradit Barboſ. *de offic. Epiſcop. alleg. 78. num. 2. & 14.* qui licet *n. 6.* videatur ſibi contrarius, verè tamen non eſt, quia ibi loquitur, quando fiunt proceſſiones ab altera tantum Eccleſia ſine declaratione Epiſcopi, & ſic particulares, ad quas non tenentur accedere. Vnde Sac. Congregatio Concilij, cenſuit, in priuatis proceſſionibus, ad quas alieni Clerici non euocantur, ſed ab ipſis capitularibus, & Clericis tantum cathedralis Eccleſiæ ob priuatas aliquas cauſas fierent, non habere locum decretum eiuſdem Concilij *d. cap. 13. de Regul.*

5 Particulares verò & priuatæ proceſſiones ſunt quando fiunt in aliqua Eccleſia particulari à Capitularibus, & Clericis illius ex ſpeciali ratione eiuſdem Eccleſiæ, ſicut ea, quæ fit qualibet tertia dominica in matrice, vel cathedrali ex S. Congregatione ſuper Epiſcop. in Verulana 20. Iulij 1592.

6 Quod ad ſecundum, videtur affirmatiuè reſpondendum. Quia reſultat melior ordo. Nam poſt cruces incedunt ſimul ordinatim omnes clerici primæ tonſuræ, ac ſimul omnes minorum Ordinum, & ſic ſucceſſiuè ſacerdotes, & Canonici, & dignitates. Ex quo ceſſat illud inconueniens, nimirum vt ſimplex clericus intermedia altera cruce incedat medius inter presbyteros, & Canonicos præcedentes & ſubſequentes.

7 Nihilominus dicendum eſt, id non licerè, fuitque ſemper per decreta S. Rituum Congregationis improbatum, quod in proceſſionibus cruces omnium Eccleſiarum turmatim præmittantur, & Clerici, ac presbyteri ſimul incedant, ſed quilibet Clerus iuxta ordinatum ritum eccleſiaſticum diſtinctè incedere debet ſub propria cruce inſtar militiæ terrenæ. Quælibet enim choors militat ſub ſuo ſigno. Atque ita declarauit ſæpius eadem S. Congregatio, præſertim in Senogallienſi tenoris ſequentis.

8 *Narratum fuit, in diœceſi Senogallienſi & præcipuè in Terra Montis Body vigere abuſum, quod in proceſſionibus, in quibus interueniunt ſacerdotes diuerſarum Eccleſiarum incedentes ſub propria cruce iuxta ordinem, & prærogatiuam Eccleſiarum, neglecta propria cruce, turmatim, & confuſim incedere velle ſub vltima Cruce. Ideòque petitur declarari, non conuenire; in illis verò proceſſionibus; in quibus eſt antiqua conſuetudo incedendi ſub vnica tantum Cruce, digniorem locum deberi illis ſacerdotibus, qui interueniunt illi Eccleſiæ, cuius eſt Crux, quæ defertur in proceſſionibus. Et S. Rituum Congregatio reſpondit, in proceſſionibus, in quibus clerus Eccleſiarum crucem defert ſub eadem Cruce propria incedere debere. In proceſſionibus verò, in quibus non interuenit, niſi vnica crux, Clerum illius Eccleſiæ, cuius eſt Crux, quæ defertur, digniorem locum obtinere debere. Et ita ſeruari mandauit die 29. Nouembris 1632.*

9 In Sorana ſic: *In cauſa circa modum procedendi in publicis proceſſionibus in Terra Arpini, Soranæ diœceſis tam ab Abbate, & Canonicis Collegiatæ Eccleſiæ S. Archangeli, quàm etiam ab Archipresbytero, & Clero S. Mariæ, & à Clero aliarum Eccleſiarum parochialium, ſiue Collegiatarum eiuſdem loci, S. Rituum Congregatio, audita relatione Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi D. Cardinalis Sabelli, cui hæc cauſa commiſſa fuerat, cenſuit & declarauit, ſeruandum eſſe in futurum decretum per modum prouiſionis factum ab Epiſcopo Sorano ſub die 13. Aprilis proximi præteriti, in quo diſponitur, quod clerus S. Archangeli, S. Mariæ, S. Andreæ, & S. Viti Terræ Arpini in publicis proceſſionibus incedant per ordinem quilibet ſub propria cruce, & Archipresbyter S. Mariæ in vltimo loco incedat à ſiniſtris Abbatis S. Archangeli. Et ita declarauit, & in dicta Terra Arpini ſeruari mandauit quibuſcunque non obſtantibus die 30. Iulij 1616.*

10 Concinunt decreta Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis, quæ in Toletana 23. Auguſti 1593. ita decreuit. *Curet Ordinarius, vt omnes tam ſeculares, quàm Regulares cùm in proceſſionibus publicis, tum priuatis, ac in eis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & alijs ſimilibus, bini cum modeſtia, & decentia incedant, & vt ordines ipſi minimè confundantur.* Et in Neritonenſi 16. Maij 1588. *Nemo ſub alio vexillo incedat, niſi propria crucis.* Et in Verulana 31. Maij 1579. *Cruces in proceſſionibus diſtinctè deferantur, non verò omnes ſimul.*

11 Quod ad tertium conſtat, id eſſe contra regulam naturalem in ſimilibus à S. Rituum Congregatione attendi ſolitam, eſtque etiam contra ſimiles declarationes eiuſdem S. Congregationis, quæ ſæpius ob eandem rationem reſpondit, dignitates Eccleſiarum debere in proceſſionibus incedere cum ſuo Clero, non autem cum dignitatibus aliarum Eccleſiarum, vt in ſequentibus, ac alijs eiuſmodi.

12 In Nucerina. *In cauſa controuerſiæ inter duos Abbates ſeculares Terræ Gualdi, S. Rituum Congregatio reſpondit, quod quando ſunt plures Abbates in eodem loco habentes Clerum diſtinctum, debet in proceſſionibus incedere quiſque cum ſuo Clero, & in ſuo loco, die 19. Ianuarij 1633.*

13 In Colonienſi. *Dignitates, & Canonici Eccleſiæ Colonienſis narrantes in proceſſionibus, quæ fiunt per annum abſque Sanctiſſimo Sacramento conuenire omnia capitula aliarum Eccleſiarum Collegiatarum eiuſdem Ciuitatis, quarum Præpoſiti cum conueniant indui pluuialibus, petierunt, an ſic induti debeant admitti cum Canonicis dictæ Metropolitanæ, prout admittuntur quando in proceſſione cum Sanctiſſimo Sacramento dignitates, etiam Metropolitanæ induuntur pluuialibus, vel definiri, quid in poſterum ſeruandum ſit. Et S. Rituum Congregatio reſpondit, in proceſſionibus ſine Sacramento dignitates Collegiatarum incedere debere cum ſuis Capitulis ſine pluuialibus, die 29. Ianuarij 1628.*

14 Immo eſt etiam contra mentem cœremonialis Epiſcoporum *lib. 2. cap. 33. de proceſſ. Corp. Chr. v. ordo autem*, vbi Collegiatæ integræ incedere iubentur ante Cathedralem, non autem miſceri vna cum alia.

15 Ac ita quidem, vt ſententiæ contra ſtatutum ritum eccleſiaſticum, ab Epiſcopis prolatæ non attendantur. Quia ſicut Conſtitutio Clementis VIII. pro obſeruatione cœremonialis ſuſtulit omnes contrarias conſuetudines, ita noo videntur attendendæ ſententiæ, vt plurimum ex facilitate vel imperitia Iudicum emiſſæ. Hinc eſt, quod S. Rituum Congregatio reſcribendo pro obſeruatione ſuorum decretorum aliquando mandauerit procedi ad illorum executionem, contrarijs ſententijs non obſtantibus, vt in ſpecie in Nolana, quæ eſt huiuſmodi.

16 *Ad preces Epiſcopi Nolani circa obſeruantiam decretorum ab hac Sac. Congregatione emanatorum ad fauorem Vicarij contra decanum eiuſdem Ciuitatis Nolanæ, eadem S. Congregatio decreuit, & ordinauit, decreta prædicta omnino obſeruanda eſſe, non obſtante quacunque prætenſa ſententia, ſeu appellatione, die 8. Iulij 1602.*

17 Nam vbi S. Congregatio manum appoſuit, non poteſt inferior ſe ingerere, *c. vt noſtrum, de appel.* & notant Gonzal. *gloſ. 52. num. 27.* & proinde quando cauſa eſt introducta coram Principe, nequit inferior de illa amplius iudicare, vt docent Innoc. *in cap. cum M. Ferrarienſis, de conſt.* & Bald. *in cap. 1. §. ad hæc de pac. iur. firm.* Nec iuriſdictio protogari poteſt in præiudicium Iudicis proprij, qualis

Digitized by Google

eſt in hac re S. Congregatio, Bald. *in l. teſtamentum num. 12. de teſtam.* Capyc. *dec. 9. num. 15. 16. & 18.* eſſetque abſurdiſſimum, quod inferior reuocaret ea, quæ alias à ſuperiore ſtatuta ſunt. Eoque præcipuè quia S. Congregatio procedit ſola facti veritate inſpecta, vt proinde non ſoleat attendere nullitates, ac ſolemnitates iuris, vt declarauit die 5. Iulij 1605. in hæc verba: *S. Rituum Congregatio reſpondit, in Congregatione non agi more iudicij, ſed manu regia, de rebus pertinentibus ad ipſam, & ad euitandas lites.*

CONSVLTATIO XXXI.

An Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſuper altare maiori aſſeruandum ſit, præcipuè in parochialibus Eccleſijs?

1 PArtem affirmatiuam tenendam eſſe autumo. Etenim conſuetudinem aſſeruandi Euchariſtiam adeò antiquam aſſerit S. Concilium Trid. *ſeſſ. 13. cap. 6.* vt eam ſæculum Niceni Concilij agnouiſſe doceat. Idque comprobatur ex ijs, quæ recenſuit S. Clemens *ep. 2. ad Iacob. fratr. Dom.* ibi: *Diaconi reliquias fragmentorum corporis Chriſti cuſtodire debent.* *Et lib. 8. Conſtit. Apoſt. cap. 13. ſumant diaconi reliquias, & inferant in tabernaculum*, ac teſtatur Leo Nonus, ſcribens ad Michaelem Imperatorem, Hieroſolymis Euchariſtiam in pyxide pro aduenis, & quotidiè eam ſumere volentibus aſſeruari ſolitam. Quæ pyxis quandoque arcula & tabernaculum appellata eſt à Clemente loco allegato, ciborium à S. Germano *in theor. rer. eccleſ.* Turris à Gregorio Turonenſi *lib. 1. de glor. martyr. cap. 86.* & in columbis aureis, vel argenteis appenſis ſuper altaria aſſeruari conſueuit, ſicut ex actis S. Baſilij, quæ Amphilochij nomine inſcripta habentur *cap. 6.* & libello ſupplici, quem Clerus, & monachi Antiocheni porrexerunt contra Antoninum Seuerum *act. 5.* Concilij Conſtantinopolitani celebrati anno 536. annotauit Durant. *de ritib. Eccleſ. lib. 1. cap. 16. num. 4.* Baron. *ad an. 57. & 570. num. 13.* & Caſal. *de veter. ſacr. chriſt. ritib. p. 1. cap. 13.* Huncque locum, vbi arcula includitur paſtophorium non impropriè veteres appellarunt, de quo idem Durant. *n. 8.* ex Clemente, Hieronymo, & Ioſepho, quod propriè thalamum ſignificat.

2 Itidemque in altero ex binis ſcrinijs poſitis ab vtroque latere apſidis, quorum meminit S. Paulinus Epiſcopus Nolanus *ep. 12.* ad Seuerum, agens de Baſilica ab ipſo erecta, duobus diſtichis, indicando dexterum inſeruiſſe conſeruationi ſacræ Euchariſtiæ, cui titulus erat:

Hic locus eſt veneranda penus, qua conditur, & qua
Ponitur alma ſacri pompa miniſterij.

Siniſtrum verò, vt ibi aſſeruarentur ſacri Codices diuinæ Scripturæ cum hac inſcriptione.

Si quem ſancta tenet meditanda in lege voluntas,
Hic poterit reſidens ſacris intendere libris.

Ex quibus idem referunt Baron. *ad martyrol. cap. 3.* & ad dictum *an. 57. num. 152.* ac Theatrum *vit. hum. lit. E. tit. Euchariſtia, v. locus* editione nouiſſima.

3 Sed, vtraque conſuetudine abolita, Concilium Turonenſe ſecundum celebratum ann. 570. ſedente Ioanne tertio, ſtatuit *cap. 3.* vt Corpus Domini in altare, non imaginario ordine, ſed ſub Crucis titulo componatur. Quod duplici modo explicat Baronius. Primò quidem *anno 57. num. 152.* Secundò dicto *anno 570. num. 13.* de quo etiam loquuntur Coriolan. *in breu. chronolog. Concil.* & Iacob. Gualter. *in tab. chronogr. ſecul. 6.* cui decreto ſolum addiderunt Innocentius Tertius in Concilio Lateranenſi *cap. 20.* relato *in cap. 1. de cuſtod. Euchar.* quod ſub fideli cuſtodia clauibus adhibitis aſſeruetur, ne poſſit ad illam temeraria manus extendi, & Honorius Tertius *in cap. ſanè 10. de celebr. miſſ.* quod in loco ſingulari, mundo, & ſignato ſemper honorificè collocetur, ac fideliter conſeruetur. Nec quicquam innouarunt Patres Concilij Tridentini *loco citato*. Quò etiam reſpexit Leo *in cap. officium 3. de offic. Archipr.* Ideòque ſuper altare maiori collocandum decreuit S. Carolus in Concilio *Mediol. 1.* cuius hæc ſunt verba: *Epiſcopus diligentiſſimè curet, vt in cathedrali, Collegiatis, parochialibus, & alijs quibuſcunque Eccleſijs, vbi ſacroſancta Euchariſtia cuſtodiri ſolet in maiori altari collocetur.* Id, quod etiam aſſerunt Fuſc. *de viſit. lib. 1. cap. 5. num. 3.* Piaſec. *in prax. Epiſcop. p. 2. cap. 3. num. 24.* Ricc. *dec. Archiep. Neap. 23. num. 5. & 6. p. 4.* Barboſ. *de offic. Epiſcop. p. 2. alleg. 22. num. 2. & in collect. ad Concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 6. num. 4.* quos ſequuntur quam plurimi, & præcipitur ex libro Pontif. S. Gregorij, qui iuſſit in Baſilica S. Petri ſuper altare ciborium fieri pro aſſeruando Sanctiſſimo Sacramento. Quod certè non niſi de altare maiori intelligendum per antonomaſiam. Et ex eo etiam, quod neque infra imagines ſuper altare poni ſolitas, ſed ſub ipſa Cruce, quæ in meditullio ipſius altaris collocare mos erat, Sacramentum locari liceret, vt refert Baron. *ad an. 404. lit. E.* Et hoc certè in altare maiori tantum fieri potuiſſet, quo deſuper nullo vnquam tempore imago aliqua collocata legitur, ne quo Euchariſtiæ Sacramentum latriæ cultu, qui ſoli Deo debetur, adorandum proponebatur, Sanctorum reliquiæ, vel eorum imagines, duliæ tantum cultu venerandæ collocatæ reperirentur, & cultus huiuſmodi confundi contigiſſet.

Et quidem Paulus Apoſtolus *act. 17. 25.* de Deo optimo maximo dixit cum manibus humanis non colatur, nulla tamen re eum egere. Deus enim, vt alijs rebus non indiget, ita nec cultu noſtro. Verum & in hac vita, & in futura nos eo indigemus. Et licet in futura externis adminiculis nobis non fuerit opus, quandiu verò mortale hoc corpus circumferimus in Dei cultu externis nos iuuare neceſſe eſt. Vnde etiam templum ſtructura, atque cæremoniarum obſeruatione vtimur, ad quas totum Dei cultum publicè peragendum templa requiruntur, quæ ſoli Deo ædificantur, & præcipuè ſacrificij cauſa, cum ſacrificium ſoli Deo ſit debitum, licet non repugnet, quod in honorem alicuius Sancti Deo ædificentur, vt pro bonis in illum collatis & pro beneficiorum impetratione in gratiam & preces eiuſdem offeratur ſacrificium Deo.

Quapropter cum Deus ſumma benignitate populum 5 ſuum ex Ægypto eduxiſſet, eundemque peculiari fœdere ſibi adiunxiſſet, à quo fide & obedientia coleretur, tabernaculum extrui curauit, quò ter quotannis mares ſaltem conuenirent. Et ita ad Salomonis Templum, deinde ad illud Zorobabelis deuentum eſt, quæ, vt legitur *Deuter. 12. Paral. p. 28. & Ezech. 40.* humano non fuerunt erecta arbitrio.

Itaque Deus ille ſapientiſſimus docuit illorum 6 exemplar, & Templi formam diſtinctè propoſuit, in quo cæremoniæ omnes, ad cultum diuinum ſpectantes erant peragendæ. Et cum in ſacratiſſima eiuſdem Templi parte, & principaliori, atque in medio illius ſibi locum conſtituerit, vbi collocanda eſſet ſua ſedes, vt ibi diuinitas habitaret, quod clarè ex eodem exemplari apparet, quis hanc non imitabitur formam reſpectu Sanctiſſimi Sacramenti, vt illud in præſtantiſſima Eccleſiæ parte in ipſius medio, ac in maiori, & inſigniori altare collocetur? Quis præſtantior magiſter ipſo Deo?

Huius loci deputati à Deo prodijt in ſuo Templo, ab 7 ipſius ſpiritu talis conſtitutio, quinimmò ipſemet tam præcepit, quàm etiam refert Paulus *ad Hebr. 8. vide*, inquit, *omnia facito ſecundum exemplar, quod tibi oſtenſum eſt in monte*. Igitur multò magis in Eccleſia Chriſtianorum hoc obſeruandum de Sanctiſſimo Sacramento, quæ ſicut in omnibus alijs fuit illo antiquo Templo præſtantior, in hoc quoque vlla in parte veteri cedere minimè debet, vt ſi diuinitas ibi in parte eiuſdem nobiliſſima conſiſteret, etiam hoc Sacramentum in noſtra Eccleſia non inferiorem locum teneat. Et tanto magis, quia certum eſt, Deus futuram Eccleſiam, & fabricæ ſtructura & ritibus, ac omnibus alijs ſub Meſſiæ conditionem deſcribere. Vnde ea appoſuit, quæ doctiſſimorum Iudæorum conſenſu nunquam in Regno Meſſiæ futura eſſent, vt ſpecialiter, & allegoricè iſta accipienda doceret.

Si igitur chriſtianæ Eccleſiæ ſtatus in veteri teſtamento delineatur, ac prædicitur, vt Apoſtolus *ad Hebr. 10.* apertè in-

cto

Digitized by Google

inſinuat, atque vt omnia conueniant, ſpiritualem continere ſenſum, & in Chriſto Domino perfici gradatim, & tandem ad ſummum perfectionis apicem peruenire neceſſe eſt, quare Templum, ſiue domus orationis eorum ſignificauit Eccleſiam noſtram, vt idem Apoſtolus *ad Hebr.9.* replicat, dum eorum meminit, quæ in Templo erant his verbis: *Non eſt dicendum modo per ſingula*; quibus haud obſcure ſignificare voluit, hæc ſingula habuiſſe ſignificationes, de quibus operæ pretium fuiſſet dicere, ſi locus id poſtulaſſet. Arca enim, vt volunt Doctores, in qua fuit manna, futuram Chriſti carnem ſignificauit, in qua plenitudo diuinitatis inhabitaret corporaliter *ad Coloſ.2.* Propitiatorium verò Chriſtum paſſurum, *Ioan.2.*

Quare ſi hæc noſtra vmbrarum illarum iudaicarum ſunt imagines, & certè vt illis reſpondeant, maximè in conformatione earum, quæ apparentem Dei cultum in ſe continent, materialis locus nobilior in Eccleſia, ſicut erat in veteri Templo reſpectu diuinitatis, aſſignandus eſt ſuper diuiniſſimo Sacramento, vt eadem forma quoad ritum ſaltem conſpiciatur, illique conformetur.

Tandem noſtra Templa Cœli imagines eſſe nulli dubium eſſe poteſt, vt dicitur *in Apocal.7.& 15.* in quo omnes Angeli, & Sancti Chriſto Domino aſſiſtunt. Cum igitur neceſſarium eſſe putemus exemplum reſpondere exemplari, imaginemque ſimilem eſſe ipſi rei, cuius eſt imago, in eam ſententiam venire debemus, vt ſicut Chriſtus Dominus in Cœlo primum locum tenet, ita in Eccleſia in altare maiori, mediantè admirabili Sacramento Euchariſtiæ, non verò in alio inferiori, eſſe debet.

1 Vt proinde Doctores ſuperius adducti abſolutè ac indiſtinctè dixerint Tabernaculum, in quo Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum conſeruatur, collocandum eſſe in altare maiori, vel ſi ibi commodè nequeat, in alio ſaltem magis conſpicuo, & nobiliori Eccleſiæ loco decenter ornato & benè clauſo, licet Pax Iordan. *in elucubr. vol.1. de re ſacr. lib.3. de ſanctiſſ. Euchar. num.5.* diſtinguendo aſſeruerit, quod huiuſmodi Tabernaculum in Eccleſia cathedrali collocetur extra altare maius ſuper alio decentiori, & eminentiori, in parochialibus verò, ac reliquis Eccleſijs omnino ſuper maiori, cui diſtinctioni fauet vſus communis. At hæc diſtinctio nullo protſus innititur fundamento, nullaque authoritate roboratur. Conſuetudinem verò non probo, dicente Andrea de Sauſay Epiſcopo Tullenſi *in panopl. ſacerd. lib.1.p.2. cap.8.* ex antiquo Eccleſiæ more, quod in Eccleſijs ſolum altare maius hac prærogatiua pollebat, quod Euchariſtia ſuper id, & ad venerationem, & ad fidelium paſtum aſſeruabatur. Et ideò altare ſummum dicit vocari ab Optato Meleuitano corporis, & ſanguinis Chriſti ſedem, & quod in cœteris altaribus Chriſti corpus non ſeruabatur, ſed in ijs erat, vt Optatus loquitur, certis momentis, ſcilicet eo tantum tempore, quo ſacrificium offerebatur.

12 Illud verò animaduertendum puto, id, quod probauimus non poſſe in pleriſque Eccleſijs obſeruari. Non poteſt enim Tabernaculum aptè congruenterque collocari ſuper altare Apoſtolorum Baſilicæ Vaticanæ. Nam ſi poneretur in meditullio ſub titulo Crucis, impediret populum adſtantem miſſis ſolemnibus, ne videat incruenti ſacrificij oblationem, quæ ibi fit à celebrante. Si verò eleuetur, erit in ordine imaginario, vel loco appenſionis columbæ aureæ contra decretum Concilij Turonenſis. Atq; ideò altaria maiora quinque Patriarchalium Vrbis, ſuper quibus ſolemniter celebrat, ac diuina officia peragit ſummus Pontifex, non adhærent parieti, ſed in medio collocata ſunt, vt tunc vndique poſſit ab omnibus adſtantibus videri. Quod profectò ſuadet, nil protſus in illis collocandum eſſe, quod hunc finem valeat quoquomodo impedire.

13 His additur primò, quod cum ſolus Papa celebret ſuper dicto altare Apoſtolorum, ſicut teſtantur Bertachin. *in repert. v. Miſſa*, & cœremoniale editum ſub Leone X. *lib.3. ſect.1. tit. de Bull.* pro celebrando ſuper altare S. Petri, non poterit ſine ſpeciali indulto alter ibi exercere munera concernentia adminiſtrationem & renouationem Sacramenti, quod ibi aſſeruabitur.

Secundò, id monente cœremoniale Epiſcoporum *lib.1. cap.12.* non decet, quod miſſæ etiam priuatæ celebrentur in altare, vbi aſſiduè manet Tabernaculum immobile Sacramenti Euchariſtiæ, quod repetit Gauant. *in com. ad Rubr. Miſſal. Rom. p.1. ar.20. lit.V.* ideòque non poterit talis indecentia euitari, collocato ibi tabernaculo Euchariſtico, cum omnes Miſſæ Pontificiæ celebrandæ ſint ſuper eodem altare iuxta decretum D. Gregorij Magni, cuius meminit Ioannes Diaconus in eius vita apud Surium die 11. Martij.

Tertiò, quod genuflexiones eſſent multiplicandæ à Pontifice ibidem celebrante ob præſentiam Sacramenti, & forſan alia cœremoniæ, quarum genus vagum, fuſum, & multiplex.

Quartò, quod locus vndique claudendus eſſet cancellis marmoreis, vel æreis, vt congruant reliquæ ſtructuræ altaris, idque impediet, ne familia pontificia poſſit amplius ſedere in illius gradibus. Quia tunc ſolis clericis inſeruientibus altari aditus intra illos patebit.

Et nihilominus declaratum reperio à Sac. Congregatione ſuper Epiſcopis in hunc modum: *Tabernaculum Sanctiſſimi Sacramenti in cathedralibus non debet eſſe in altari maiori propter functiones pontificales, quæ fiunt verſis renibus ad altare. In parochialibus verò, & Regularium Eccleſijs debet eſſe in altare maiori regulariter, tanquam digniori, in Lucenſi 10. Februarij 1579. in Aquilana 29. Auguſti 1594. & in Caſertana 28. Nouembris eiuſdem anni.*

Exciperet aliquis etiam Eccleſias Collegiatas, ne ab ijs, qui cœleſti dape refici voluerint perturbetur chorus, ſiue ante, ſiue poſt altare maius ſit collocatus. Sed huic incommodo poterit occurri collocando diebus feſtis tempore antemeridiano tabernaculum Euchariſtiæ portatile in alio altari decenter ornato, ex quo Chriſti corpus impertietur. Quod etiam obſeruari poterit in cathedralibus tempore, quo munera pontificia explentur.

CONSVLTATIO XXXII.

An corpora eorum, qui cum opinione, & fama ſanctitatis decedunt, ſepeliri poſſint ſub altare, aut eius ſcabello ſuppedaneo, ſiue peduli, vulgò predella?

NOn poſſunt. Conſtat ex Concilio Vaſenſi, relato *in can. præcipiendum 13. q.2.* ibi: *Intra Eccleſiam verò, & propè altare, vbi corpus & ſanguis Domini conficitur, nullatenus ſepeliantur.* Quod extat in Concilio Nannatenſi *can.6. alias 11.* ex quo citatur à Burchardo, & Iuone. Quoniam hic honor eſt ex illis, qui ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ tribui ſolet Sanctis, quibus iam Eccleſia conceſſit venerationem. Decedentibus autem cum fama ſanctitatis non ſolum non concedit venerationem, ſed etiam prohibet omnia illa, quæ ſunt ſigna venerationis, vt patet ex decretis Vrbani VIII. *de beatif. & canoniz. Seruor. Dei.* Quod ſi aliqui ante dicta decreta reperiantur tumulati ſub altare, vel eius peduli ſunt extrahendi. Quia decreta prohibent continuari ſigna exteriora venerationis. Vnde in alio loco debent collocari.

Hinc autem eſt, quod altare erectum ſupra aliquod ſepulchrum non poteſt conſecrari. Quod procedit etiamſi in eo nemo ſit ſepultus. Si autem quiſpiam ſepultus ſit, extrahendum eſt eius cadauer, ſiue oſſa, & cineres, & replendus locus, ſicut etiam debet repleri, etiamſi nemo ibi fuerit tumulatus. Ita ſtatuitur *in can. Non oportet, de conſecr. d.1.* & tradunt communiter Gloſ. *ibid.* Tabiena *v. altare num.5.* Armil. *eod. v. num.6.* D. Antonin. *3.p. tit. 12. cap.6. §.9.* Piaſec. *in prax. p.1. cap.3. n.7.* Fuſc. *de viſit. lib.1. cap.21. num.13.* Nald. *in ſum. v. ſepultura num.12. in fin.*

fin. Gauant. *in man. Epiſcop. v. altare num. 9.* Pax iord *to. 1. lucubr. lib. 5. tit. 10. num. 27.* & ita pluties decreuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, nominatim verò in Loteramnen. die 13. Septembris 1593. oempè, *altaria ſub quorum predellis cadauera ſunt ſepulta, licet propterea conſecrationem non amittant, debent tam interdici, donec dicta cadauera, vel altaria ipſa in alium deferantur locum*, & io eadem 8. Februarij 1599. Epiſcopo, *che non permetteſſe, che ſotto gli altari, o per quanto circonda la predella ſiano cadaueri, nè ſepulture etiam ſotterranee, & eſſendouene, le faceſſe empir di muro, eſſendo così ordine della riforma, e diſpoſitione di ſacri canoni*. Vnde idem Epiſcopus appoſuit interdictum Eccleſiæ fratrum S. Auguſtini, quia huiuſmodi ſepulturas replere diſtuleruot, & Sacr. Congregatio mandauit, fratres prædictos parere debere die 30. Martij 1594. Et in Meſſanenſi 2. die Maij 1601. *all' Arciueſcouo: quanto à gli altari, ſotto i quali, ò nel mezo ſono ſepelliti Prelati, ò laici, non pare, che in modo alcuno ſi habbia da tolerare, che vi ſi celebri per l'auuenire, onde voi ci prouederete, niſi oſſibus amotis ſepulchrum terra repleatur* eadem S. Coogregatio in voa S. Dominici 15. Iunij 1635.

3 Ratio autem eſt, quia tumulati ſub altare eſt quædam declaratio ſanctitatis, nam eſt hooor, qui noo tribuitur, niſi Sanctis ab Eccleſia canonizatis. In primitiua enim Eccleſia ad ſepulchra Sanctorum, præcipuè Martyrum, & ſuper oſſa eorum veneranda erigebantur altaria, vt ſcilicet ſacrificium, quod offertur Deo, redundaret etiam ad ipſorum gloriam. Nam & *Apocal. cap. 6.* D. Ioannes ſcribit, ſe vidiſſe animas occiſorum ſub ara. Quem locum D. Auguſtinus *ſer. 11 de ſanct.* interpretatur de viſibili ara, dicens: *Videte autem quem locum Martyres apud homines mereantur, qui apud Deum locum ſub altari meruerunt.* D. Hieronymus aduerſus Vigilantium, *malè*, inquit, *ergo facit Romanus Epiſcopus, qui ſuper mortuorum hominum Petri & Pauli ſecundum nos oſſa veneranda, ſecundum te vilem puluiſculum offert Domino ſacrificia, & tumulos eorum Chriſti arbitratur altaria.* Et Paulinus *ep. 12. ad Seuerum*,

Ecce ſub accenſis altaribus oſſa piorum
Regia purpureo marmore cruſta tegit.

4 Eademque ratio eſt quoad pedule, quia cùm huiuſmodi ſcabellum ſit altaris, eſt particeps honoris altaris. Vnde etiam qui ſepeliuntur ſub ſcabello trahuntur ad participandum honorem altaris. Et ideò ſi quis ſepeliretur ſub altari, vel eius pedule, tribueretur ei hooor, qui tribui non poteſt abſque iudicio Sedis apoſtolicæ, vt *ex cap. audiuimus, de reliq. & vener. Sanct.*

5 Itaque ſepulchri oſtium tribus cubitis diſtare debet ab altaris peduli adeò, vt ipſum ſepulchrum pedulè non attingat.

CONSVLTATIO XXXIII.

An donationes à conſanguineis, alijſue abſque vlla cauſa facta Clericis habentibus patrimonium, vel beneficium, præcipuè viuentibus exinde in communi, præſumantur, ac declarari debeant facta in fraudem immunitatis ab oneribus, & collectis? Et quis huiuſmodi fraudes cognoſcere debeat?

1 RESpondetur affirmatiuè. Quia data cauſa ſimolandi, ſimulatio ſolis cooiecturis probatur, Mantic. *de tacit. lib. 8. tit. 25. num. 33.* Farinac. *q. 162. n. item 162.* Rot. *dec. 69. n. 2. p. 2. diu. & in rec. dec. 283. n. 13. p. 5.*

2 Cauſa autem ſimulandi eſt commodum, atque vtilitas eximendi bona donata à vectigalibus, quæ tanquam veriſimilis, probabilis, rationabiliſque exiſtimatur ſufficiens, & idcircò attendenda, Add. ad Gregor. *dec. 157. ſub n. 27.* Add. ab Buratt, *dec. 99. ſub litt. A. dec. 413. n. 1. p. 2. rec.* Et ad hunc effectum ſufficit, quod eam partes opinentur, cum ſimulatio pendeat ab animo, & voluntate contrahentium, Buratt. *dec. 902. n. 2.* & Em. Othob. *dec. 268. n. 12.*

Vrgentque coniecturæ tum ex cooiunctione ſanguinis, 3 quæ arguit ſimulationem donationis factæ inter patrem & filium, ac conſanguineos, vt animaduertit Dec. *conſ. 659. num. 2.* Gratian. *diſcept. 255. num. 7.* præcedente potiſſimum prædicta cauſa ſimulandi, ex qua donator potuit moueri ad faciendam donationem ſimulatam, & fraudulentam, Gratian. vbi ſupra *num. 8.* Tum ex donatione omnium, vel maioris partis bonorum, cùm non ſit veriſimile, quod aliquis velit omnibus ſuis bonis ſe priuare, & in neceſſitate ſe conſtituere contra conſuetudinem, vt per eundem Gratianum poſt alios, quos adducit loco allegato *num. 18.* cum binis ſequentibus. Tum ex communione, ac poſſeſſione, in qua remanent donantes cum clericis donatarijs poſt donationem per *text. in l. omnes, §. Lucius ff. quæ in fraud. cred.* Specul. *tit. de cler. coniug. v. ad huius autem*, Catol. de Graſſ. *effect. 3. nu. 193.* Maſcard. *de prob. concl. 558. num. 2.* & Gratian. *ibid. num. 29.* Tum ex numero filiorum. Quia non cenſetur veriſimile, quod vni ex pluribus talem voluerit facere donationem, cùm præſumatur æqualis affectio, *l. reſcripto. ff. vnd. lib.* Tum denique ſi clericus habeat patrimonium, vel ſacerdotium, ſiue beneficium eccleſiaſticum ſufficiens, quia is de altari, cui ſeruit, viuere poteſt, *cap. cum ſecundum de præb.* Ricc. *in pr. reſol. 431. num. 2.* & Molfeſ. *in ſum. tr. 6. cap. 10. n. 66.* qui etiam *p. 2. tr. 12. cap. 22. nu. 163.* ingenuè fatetur, quod ſi parentes in fraudem Vniuerſitatum donarent bona clericis, donatio intelligeretur ſolum pro rata, ſpectante ad filium clericum, computatis omnibus bonis.

Hinc à Sac. Congregatione Immunitatis præ cœteris 4 datus fuit Epiſcopis, alijſque Ordinarijs hic modus cognoſcendi fraudes huiuſmodi donationum ſub die 22. Auguſti 1628. & 2. Iulij 1630. & 15. Iulij 1664. & 5. Martij 1641. & 6. Nouembris 1634. & 16. Ianuarij 1635. Nam huiuſmodi fraudes ab Epiſcopis cognoſci debeot, vt in allegatis declaratiooibus, & nos alibi copioſè diximus, ac declaraoit eadem Sac. Congregatio nominatim in Regieoſi 20. Septembris 1667. ſcribens Vicario, vt cognoſcat contractus ſimulatos, & rigoroſè puniat fraudulentes.

Hinc etiam *lex 11. tit. 10. lib. 5. recopil.* non irritat ipſo 5 iure donationem filio clerico factam, ſed ſolum illam præſumit fraudulentam, & annullat ipſo iure ad effectum procedendi, non autem ad alium effectum. Quod inde probatur, quia dicta lex concedit donatori licentiam allegandi ſuum ius, quæ licentia inanis eſſet, ſi donatio ſemper, & in omni caſu eſſet nulla. Quandoquidem ſi talis eſſet ſemper, & in omni caſu, ſemper & in omni caſu quicquid allegaſſet donator, ab ipſo, vel ab ipſius hærede fiſcus ſua tributa poſſet exigere. Quare dicendum, quod præſumptio in lege illa non ſit iuris & de iure, cum poſſit probari contrarium, ſed ſolum iuris, ac proindè quod nullitas ibi inducta non ſit nullitas vera, ſed præſumpta, atque adeò reperta veritate, reuocabilis, ceu docent poſt alios Flores de Mena *var. lib. 2. quæſt. 21. §. 2. num. 73.* contra Azeued. *tom. 3. lib. 5. tit. 10. leg. 11. num. 18. recopil.* Matienzum *in cit. l. 11. tit. 10. lib. 5. gloſ. 5. num. 3.* & Vaſquez *opuſc. de reſtit. cap. 6. §. 1. dub. 2. num. 34.* vbi ait, quod dicta donatio abſolutè ſit nulla, etiam in foro conſcientiæ. Quod intellige, ſi facta eſſet in fraudem tributorum.

CON.

Digitized by Google

CONSVLTATIO XXXIV.

An monialis profeſſa, ſi mutato ſexu, fiat vir, remaneat profeſſus, ſeù propriè religioſus; vel potius profeſſio irritetur?

1 FActos eſſe ex mulieribus viros multos olim legimus, & noſtris temporibus vidimus. Nunquam verò mares viri in fœminas mutantur, repugnante ſcilicet natura, quæ ſemper expetit digniùs, & indigniori reſiſtit. Nec fabuloſum hoc eſt habere etiam mulieres ſuos teſticulos, & genitalia æquè atque viros, atque ob id non minus etiam quam viros caſtrari poſſe, quemadmodum eas in Lydia caſtrari affirmat Alciatus *in l. Spadonum ff. de verb. ſignif. & lib. 4. antiq. lect. cap. 10. & lib. 20. cap. 14.* quamuis in maribus genitalia membra propter caliditatem expellantur, in fœminis verò propter frigiditatem intus retineantur. Hippocrates *lib. 6. epid. p. 8.* ſcribit Abderis Phætuſam vxorem Pithei, partui vicinam, miſſo in exilium marito, aliquot menſibus ceſſante fluxu menſtruorum, cunctis in membris magnos perpeſſam dolores, corporis habitu in virum mutatam. Nam corpus ei virile factum, hiſpidam totam factam, barbam emiſiſſe, & vocem aſperiorem redditam. Idemque apud Chaſios accidiſſe Anamiſiæ vxori Gorgippi. Titus Liuius *lib. 42.* de Spoletana muliere idem refert belli Punici ſecundi tempore. Plinius *lib. 7. cap. 4. ex fœmina,* inquit, *mutari in mares non eſt fabuloſum. Inuenimus in annalibus Publio Licinio Craſſo, Caio Caſſio Longino Conſulibus Caſſinis puerum factum ex virgine ſub parentibus, iuſſuque auſpicum deportatum in inſulam deſertam. Licinius Mutianus prodidit viſum à ſe Argis Areſcontem, cui nomen Areſcuſa fuiſſe, nupſiſſe etiam, mox barbam & virilitatem proueniſſe, vxoremque duxiſſe. Eiuſdem ſortis & Smyrnæ puerum à ſe viſum. Ipſe in Africa mutatum in marem nuptiarum die L. Coſsicium ciuem Tiſdritanum, viuebatque cum proderem hæc.* Aulus Gellius *lib. 9. noct. cap. 4. Libitum tamen eſt,* inquit, *in loco hoc miraculorum notare id etiam, quod Plinius ſecundus, vir in temporibus ætatis ſuæ ingenij, dignitatiſque gratia, auctoritate magna præditus, non audiſſe, neque legiſſe, ſed ſcire ſeſe, atque vidiſſe in lib. natur. hiſt. 8. ſcripſit, quæ infra poſui ipſius ſunt ex eo libro ſumpta. Quæ profecto faciunt, vt neque reſpuenda, neque ridenda ſit notiſſima illa veterum poetarum de Cœnide & Cœneo cantilena.* D. Auguſtinus *vlt. cap. lib. 3. de ciuit.* memorat ex Gentilium ſcriptis, & mulieres homines in maſculinum ſexum fuiſſe conuerſas.

2 Sed veniamus ad tempora propinquiora. Iouinianus Pontanus *in hiſt. Neapol.* narrat Caietæ mulierem piſcatori cuidam annis quatuordecim nuptam in virum migraſſe, & aliam, cui nomen Aemylia, nuptam Antonio Spenſæ ciui Ebulano poſt annum nuptiarum duodecimum in virum mutatam, ſoluto matrimonio, vxorem duxiſſe, & liberos procreaſſe. Addit idem aliam fœminam cum marito filium vnum peperiſſe, ſubito exorta virilitate, marito iam non fœminam relicto, alteram duxiſſe, è qua liberos genuerit. Nonnulla de pluribus conſimilia narrauit Coccius Sabellicus *lib. 9. exempl.* Amatus Luſitanus auctor eſt in Oppido Ezgueyra Luſitaniæ diſtante à Conymbria nouem leucis, vixiſſe quemdam virum nobilem, cui filia erat vocata Maria Pacheco, quæ cum eius iam ætatis eſſe inciperet, qua fœminis menſtrui fluores inchoantur, loco liquidi humoris, erupit ei è locis, ſi intus abſconditum latuerat, vel aliter natum foras prodijt virile membrum, ſicque ex puella ſubito adoleſcens ephebus apparuit cum ſexu veſtitum virilem nomen quoque aſſumpſit Manuelis Pacheci, nauim conſcendit, in Indiam profectus, rebus fortiter geſtis, ſtrenui militis exiſtimationem, opeſque magnas comparauit, in patriam rediens, vxorem nobilem duxit. De liberis mentionem ſubdit Amatus nullam *cent. 2. curat. 39.* ſed ait, illum imberbem permanſiſſe, facie in fœminam declinante, quæ ſunt indicia non perfectæ virilitatis. Antonius Torquemada *dial. 1.* ait ſe ab amico viro magnæ authoritatis, & fidei pleno accepiſſe non procul ab vrbe Beneuentana Hiſpaniæ vxorem ruſtici cuiuſdam fortunæ mediæ, quæ quod ſterilis eſſet minus à marito benignè habebatur, pertæſam malæ tractationis quadam nocte aufugiſſe ſumpto veſtitu famuli domeſtici. Sic ornata, virumque mentita varijs in locis opera ſeruili vitam ſuſtentauit. Poſt aliquod tempus, ſiue quod calor in ea naturalis tam efficax foret, ſiue quod imaginatio nata & confirmata continuo habitu, & miniſterio virili eam efficacitatem nacta ſit, certè ipſa ſe in virum mutatam deprehendit. Statuit ergo quæ diu fuerat vxor, maritum agere. Fœminam ſub matrimonio copulat, diu res latuit illo non audente cuiquam rem narrare, donec quidam, ei prius optimè notus, cernens tam ſimilem eſſe facie vxori profugæ ruſtici illius, interrogauit, num fortè frater eſſet talis mulieris. Huic rem omnem, vti contigerat, narrauit. Sic res in lucem venit.

3 Fulgoſius ſcribit ſequentia *lib. 1. exempl. cap. 6.* Neapoli regnante Ferdinando primo cum Ludouicus Guarna Salernitanus ciuis quinque filias ſuſcepiſſet, quarum natu maioribus duabus alteri Franciſcæ, Carolæ alteri erat nomen. Poſteaquam ad quintum decimum annum peruenerunt ambabus genitalia membra in marium morem eruperunt, mutatoque habitu pro maribus habiti ſunt, Franciſcus, & Carolus nuncupati. Item Ebuli ſub eodem Rege puella, quæ iam quatuor annos viro promiſſa ſponſæ habuerat nomen, qua nocte primum viro tradita cum eo cubuit, ſiue ex confricatione, ſiue ob aliam cauſam, quæ ignota ſit, effractis membranis, quæ vt mulier videretur, efficiebant, virilia membra prodierunt, domumque reuerſa in iudicio dotem repetiuit, in virorum numero poſtea habita. Narrat Phlegon *lib. 1. de mirab. & longæu.* quod virgo quædam Smyrnæ nata, Philotis nomine, cum matura viro nuptum tradita eſſet à parentibus, maſculino enato membro, in virum abijt. Quin & Laodicææ, quæ eſt in Syria, mulier Actæta nomine, etiamnum cum marito degens, è fœmina vir extitit, cui nomen Actætus, præſide Athenis Macrino, Romæ Coſs. Lucio Lancia, & Aeliano Vetere. Michael Montanus *lib. 1. experim. cap. 21.* teſtatur ſuo tempore Vitriaci fuiſſe puellam nomine Mariam, quæ cum ſaltaret violentius, ſubito virilibus erumpentibus in virum mutata ſit, & ab Epiſcopo Sueſſionenſi confirmationis Sacramento mutato nomine, Germanus vocari cæperit. Eius poſtea mento barbam adnatam, diu vixiſſe ad decrepitam vſque ætatem, vxorem tamen duxiſſe nunquam. Ille hoc vehementi imaginationi tribuit, ſed addo corporis conſtitutionem eò vergentem. Auctor Antimologij ſcribit, ſibi viſum Auſcis in Vaſconia virum pluſquam ſexagenarium, canum, fortem, & hirſutum, qui ad annum decimumquintum ante puella fuerat, tandem tamen ex caſu ruptis tenuibus ligamentis pudenda erupiſſe, ſexumque mutaſſe, cùm ei nunquam antea menſes fluxiſſent. Noſtra ætate Aſſiſij monialis profeſſa in virum mutata eſt, ideòque hanc quæſtionem propoſuimus.

4 Et affirmant nonnulli. Primùm, quod differentia ſexus quoad profeſſionem videtur accidentalis, cùm vir & fœmina poſſint ſimiliter profiteri. Immò quod mas & fœmina ſolum accidentaliter inter ſe differant, & quod genitalia viri ac fœminæ ſolo ſitu diſtinguantur, vt quod vir habeat de foris, fœmina contineat intus, tenet communis græcorum, & arabum medicorum ſententia, vt Galenus, Aegineta, Auicenna, Raſius, & alij apud Andream Laurentium *hiſt. anatom. lib. 7. q. 8.* Adducam tantum verba Galeni *lib. 2. de ſemin.* vbi ſic ait: *Eſt enim proportio maxima inter genitalia maſculi, & fœminæ. Omnia ſiquidem genitalia membra tum maſculus, tum fœmina habere eadem videntur, poſitione tantum, & magnitudine differentia. Quin & vaſa teſtes nutrientia vtriuſque ſexus ex iiſdem venis, & arterijs procedunt, &c.* Idem *in lib. de vſ. par. & lib. de anatom. adminiſtrat.* Et oſtendunt non obſcuram eſſe rationem, qua id natura det effectum, conari ſemper eam id, quod perfectius, mulierum eſſe quaſi monſtrum virum quendam imperfectum, menſtruis retentis diutius fieri vocem robuſtiorem, cutem pilo veſtiri, reliquum corporis habitum roborari, nec aliud metamorphoſi huic deeſſe, quam vt quæ ſunt intus vaſa ſeminaria,

Digitized by Google

ria, foris appareant, expelli autem caloris naturalis vrgentis impetu. Et quod fœmina ſit mas imperfectius ait etiam D. Thom. *p. 1. q. 99. ar. 2.* Tiraquel. *de legib. connub. p. 1. num. 99.* Benedict. *in cap. Raynucius v. duas habens filias num. 524.*

4 Deinde quia profeſſio facta à viro in monaſterio Monialium, habitu fœmineo aſſumpto, & ſimulato ſexu eſt valida ita, vt teneatur ingredi Religionem virorum, ceu tradunt Speculator, Butrius, Archidiaconus, S. Antoninus, & Syluester apud Sanchez *in decal. lib. 5. cap. 4. num. 40.* quibus addo Angelum, Tabienam, & Armillam, quos refert, ac ſequitur Comitolus *lib. 2. reſponſ. quæſt. 8. num. 3.* & Portel. *in dub. Regul. v. Profeſſio hermaphroditi num. 3. in addit. quæſt. 4.*

5 At nihilominus contrariam ſententiam puto tenendam eſſe. Nam differentia ſexus eſt eſſentiale impedimentum, ac dirimens profeſſionem viri in monaſterio monialium, vt docent Nauarrus, Emanuel Sà, Henriquez, & Rodriquez, quos adducit ac ſequitur idem Sanchez *loco cit. & de matrim. lib. 7. diſp. 106. num. 10.* Pyrrh. Siculus *in theſ. Relig. lib. 1. q. 229.* & Gloſ. *in cap. tuarum, v. ſignatos, de priuil.* ibique Hoſtienſis, itemque Hugo & alij apud Archid. *in can. quod interrogaſti 27. d.* Quod præcipuè locum habet in profeſſione expreſſa, quia tunc non cenſetur ſe voluiſſe obligare, niſi illi Religioni, ſeu monaſterio, in quo caſu profeſſionem viri inter moniales irritam fatentur Barthol. Brixienſis, quem ſequitur Io: Andr. *in d. cap. tuarum*, Geminian. *in d. can. quod interrogaſti nu. 7.* Cùm ergo non valeat profeſſio viri in monaſterio monialium, ſequitur etiam irritari profeſſionem monialis in virum mutatæ, quia profeſſio redacta eſt ad caſum, à quo incipere non poteſt, nec eſſe, vt per Bald. *in l. ſi Gaudentius, C. de contrah. empt.* Quia mutatio materiæ profeſſionis illius facta eſt, ſicut matrimonium carnale, etiam conſumatum dirimitur, ſi mulier fiat vir, Maiol. *lib 1. cap. 27. num. 6.*

6 Immo in hoc caſu dicendum eſt, fuiſſe ab initio profeſſionem viri inter moniales. Anatomiſtæ namque demonſtrant conuerſionem ſexus fœminei in maſculinum naturaliter impoſſibilem eſſe, cùm genitalia maris ac fœminæ differant forma, ſtructura, & neruorum numero, ideòque dicunt in tali caſu mutationē non eſſe veram ſed virilia, quæ vel ob defectum caloris, vel propter obſtaculum alicuius membranæ latebant intus, procedente tempore, aucto calore, vel ex aliquo conatu, vel copula coniugali, fracta membrana foras prodire, Et hanc veram eſſe ſententiam, & contrariam medicorum eſſe falſam, probat præſtantiſſimus Laurentius loco citato, ac tenet Martin. Delrio *magic. diſquiſit. lib. 2. q. 22. col. vlt.* Additque idem Laurentius, quod veriſimile eſt in illis vtriuſque ſexus adeſſe genitalia, prima quidem ætate ob caloris imbecillitatem latentia, quæ tandem per caloris emicatus, & effulgeſcentias erumpant. Aut exiſtimandum eſt, mulieres eſſe quaſdam à primo ortu calidiſſimas, & ita à natura conformatas, vt earum clytoris mentulæ formam referens promineat, vt quia penis inſtar diſtenditur, moxque flaueſcit, virilem priapum mentiatur, & rudioribus imponat. Sed & ſæpè falluntur obſtetrices ob vitiatam genitalium conformationem, pena ſcilicet breuioris, & penitus tanquam in rimas reconditi, teſtiumque latitantium, vt ſexum vir poſſint internoſcere. Scribit Pineus Lutetiæ anno 1577. in vico S. Dionyſij mulierem noctu peperiſſe filium, qui feſtinanter ob vitium imbecillitatem baptizatus fuit pro filia, & Ioanna vocata. Eam paucis poſt diebus pro filio mater primum, deinde alij agnouerunt non ſine magna admiratione, & Ioannem nominarunt.

7 Sic Laurentius, qui etiam *lib. 8. q. 1.* docet, à natura non minus fœminæ, quàm maris intendi generationem, & fœminam naturæ erratum, ac prolapſionem dicere, id philoſopho indignum eſſe. Omnis ſiquidem rerum naturalium perfectio ex fine petenda eſt. At fœminam ita formari neceſſarium fuit, alioqui non poſſet ſpecies humana conſeruari. Sanè cùm dicunt fœminam eſſe monſtrum, mihi ſemper viſi non ſatis honorificè de primæ mulieris creatione loqui. Ideò dicendum, naturam ſemper quod perfectius eſt intendere, non quia ſemper virum gignere intendit, ſed quia cum virum intendit, intendit perfectiſſimum gignere, cum fœminam, hanc quoque conatur perfectiſſimam. Vnde Raynaud. *diſt. 4. theolog. natur. q. 4. ar. 4. num. 244.* cum Mercuriali *6. var. cap. 20.* eodem Laurentio *lib. 7. anatom. q. 8.* & alijs, omnes, quæ apud Plinium *lib. 7. c. 4.* Authorem quæſtionum veteris ac noui Teſtamenti *q. 25.* & recentiores aliquos leguntur, naturales ſexus mutationes, nequaquam fuiſſe mutationes nullo modo dubitat.

8 Præterea Doctores, qui dicunt, profeſſionem viri inter moniales valere, loquuntur quando ſic ſcienter vir profitetur nedum ex ſua parte, ſed etiam ex parte monaſterij. Secus autem dicendum eſt, quando errauit in ſexu ſuo, vel quando ex poſt facto verè ſexum mutaſſet iuxta ſententiam medicorum. Quia cenſetur vtrobique defuiſſe conſenſus profitentis, & monaſterij, cuius defectus irritat profeſſionem, vt per Canoniſtas *in d. cap. tuarum*, & Sanch. *lib. 5. cap. 4. n. 82. in decal*, Gloſ. *in cap. porrectum v. monachum de Regul.* vbi Anchar. & alij communiter. Quia in profeſſione interuenit mutua obligatio, & contractus. Contractus autem non poteſt validè celebrari à profitente, ſine conſenſu monaſterij, *cap. continebatur, de ijs, quæ fiunt à Prælat.*

9 Illud porrò in hac controuerſia certum eſt, expellendum eſſe hunc profeſſum à monaſterio monialium. Quia viri non poſſunt cum monialibus permanere *per can. deſinimus 18. q. 2.* & in terminis Portel. *loc. alleg. n. 9. q. 4. & num. 13. q. vlt.* vbi addit, tunc dotem expulſo reſtituendam eſſe. Item & illud etiam certum, huiuſmodi virum remanere perpetuo irregularem, à ſolo Papa diſpenſabilem propter indecentiam, & monſtruoſitatem, vt per Maiol. *lib. 1, cap. 33. n. 13.*

CONSVLTATIO XXXV.

De præcedentia inter Archidiaconum, & Archipresbyterum, atque alias dignitates, vbi plura ad rem haud importunè.

1 QVoniam nullum habitura eſt Eccleſia, cuius fœtu, vt D. Cyprianus *de ſimplic. Prælat.* ait, *naſcimur, lacte nutrimur, ſpiritu animamur honorem, ſi non ordine chriſtiadum fœlix Eccleſia conſtet.* Sanè nec in hominum, & præſertim Magnatum congreſſibus, ordo, vtpotè contentionibus, & rixis, quæ ex prærogatiua ſeſſionis oriri ſolent, obuians negligi debet, Menoch. *conſ. 51. n. 1. & ſeqq. vol. 1.* Vnde Theodoſij Imperatoris conſtitutione prouiſum, nulli fas eſſe indebitum ſibi locum vſurpare, *l. 3. C. vt dignit. ord. ſeru.* Quin etiam ſine ordine Natura ipſa conſtare non poteſt. Nihil enim abſque ordine vel meditata eſt vel effecit illa, quemadmodum ſcribitur *in 8. phiſic.* Itaque hac in re, vt rectè atque apertè differamus ſit prima concluſio.

2 Præcedentia tam in functionibus pontificalibus, abſente, vel impedito Epiſcopo, nempè delatio Sanctiſſimi Sacramenti in proceſſionibus corporis & Cœnæ Domini, diſtributio candelarum, palmarum, & cinerum, celebratio miſſæ ſolemnis in diebus Natalis, Paſchatis, & Pentecoſtis, in ſolemnitate Sancti titularis cathedralis, & cætera huiuſmodi, quàm in omnibus præeminentijs iuriſdictionalibus, & cœremonialibus, quæ per aliquam dignitatem explicari ſolent, ſicuti præſidere in choro, indicere principium, vel finem officij, primus thurificari, conuocare Capitulum, vel Clerum, dirigere proceſſiones, præſentare Epiſcopo ordinandos, eidem dare candelam, palmam, cinerem, & id genus alia, ſpectat ad primam dignitatem poſt pontificalem, quæcunque illa ſit, vel quocunque nomine nuncupetur, dummodo ſit in ordine ſacerdotali conſtituta.

3 Ratio autem eſt primo, quoniam huiuſmodi præeminentiæ non competunt ratione nominis, ſed dignitatis. In præcedentijs autem ſeruandus eſt ordo dignitatis, vt ſæpè probauimus, eſtque textus *in l. fin. C. de primic. & ſecundic. & toto tit. vt dignit. ord. ſeruet. C. lib. 12. l. quiſquis in fin.*

Digitized by Google

in fin. & ibi Gloſ. *fin. C. de poſtul.* abſonumque eſt à ratione digniorem à minus digno præferri. Quod etiam firmat Gregor. *dec.* 124. & 310. vbi Add.

4 Secundò, quia in præeminentijs ille debet ſubſequi ſuum caput, hoc eſt Epiſcopum, qui magis participat cum capite, vt ars imitetur naturam *l. quibus idem, ff. de v. oblig.* Vnde membra minus digna debent eſſe magis remota à capite, Boer. *de autor. magn. Conſil. n.* 79. & in ſpecie Præpoſ. *in ca. Epiſcopus col.* 1. *d.* 12. Magis autem cum Epiſcopo participat prima dignitas, cum ſit veluti Epiſcopo coniunctior, ad eumque propius accedere videatur. Quare licet pleræque declarationes S. Rituum Congregationis præferant cæteris dignitatibus Archidiaconum, id tamen habetur demonſtratiuè, non autem taxatiuè, quatenus ſcilicet ille in ſua Eccleſia ſit prima dignitas, alioquin præfertur alias dignitas quoquo nomine vocetur.

5 Atque ita declarauit ſæpius S. Rituum Congregatio, & præ cæteris clariſſimè in Ciuitatenſi, ſeu S. Seueri hunc in modum. *Miſſarum ſolemnium celebrationem, delationem Sanctiſſimi Sacramenti in proceſſione in eius feſtiuitate, candelarum, cinerum, & palmarum benedictiones, & ſimiles functiones, quas Epiſcopus præſens in ſua cathedrali facere ſolet, & debet iuxta formam libri cæremonialis Epiſcoporum, abſente, vel impedito Epiſcopo, ad primam dignitatem, & deficiente prima, ad ſecundam, & ſic ordine ſucceſſiuo pertinere ſæpè S. Rituum Congregatio declarauit. Et ideò cum in Eccleſia Ciuitatenſi, alias S. Seueri nuncupata Archidiaconus ſit prima dignitas, & in ordine presbyterali, ad eum prædictas functiones pertinere eadem S. Congregatio declarauit die* 25. *Iunij* 1611.

6 Luculenter etiam in Veneta. *Ad inſtantiam Archidiaconi primæ dignitatis in Patriarchali Eccleſia Venetiarum S. Rituum Congregatio iuxta alias reſoluta reſpondit, ſolemnes functiones, quas Eminentiſſimus Patriarcha per ſeipſum, ſi præſens eſſet obiret, eo abſente, vel impedito, ad primam dignitatem quocunque nomine appelletur, ſpectare, & pertinere. Et ita in caſu propoſito ſeruari mandauit die* 6. *Octobris* 1640.

7 Idem quoque declarauit in Parmenſi die 28. Aprilis eiuſdem anni 1640. his verbis: *Functiones Epiſcopales, Epiſcopo abſente, vel impedito, ſpectare ad primam dignitatem quocunque nomine nuncupetur. Et propterea in caſu propoſito omnia munera, quæ ad Epiſcopum pertinerent, ſi præſens eſſet, competere Archidiacono.* Quod decretum emanauit ex eo, quod pro certo ſumebatur, quod Archidiaconatus abſolutè etiam in diuinis, ſit prima dignitas poſt Pontificalem, & in contrarium non extaret diſpoſitio ſtatuti Eccleſiæ Parmenſis.

8 Secunda concluſio. De iure, non docto de limitatione, regula eſt, Archidiaconum eſſe primam dignitatem poſt Pontificalem, *ca. perlectis* § *Archipresbyter* 25. *d. cap.* 1. *de offic. Archipr.* ac toto titulo *de offic. Archid.* & tradunt Aret. *conſ.* 23. *ſub num.* 18. & 23. *volum.* 2. Menoch. *conſ.* 902. *ſub num.* 71. Azor. *inſt. mor. p.* 2. *cap.* 15. *de poteſt. Archipr.* Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 16. *num.* 112. Rot. *dec.* 1. *num.* 3. *de elect.* & *dec.* 9. *de præb. in nou.* & apud Mohed. *dec.* 1. *de for. comp.* & apud Mantic. *dec.* 122. *num.* 4. & apud Merlin. *deciſ.* 192. *num.* 3. ſufficitque, quod habito ſit dignior. Nam ad effectum præcedentiæ non requiritur iuriſdictio actu in Archidiacono habente aſſiſtentiam iuris, ſed ſufficit habitu, cum poſſit eſſe ſine adminiſtratione ſpiritualium, vt de Archidiacono Parmenſi aduerterunt Aretin. *conſ.* 23. *ſub num.* 2. Maſchard. *concl.* 515. *num.* 3. Lotter. *lib.* 1. *quæſt.* 16. *num.* 112. & *ſeq.* Vbi enim agitur de præcedentia conſideratur ſolus habitus, Barbat. *conſ.* 5. *lib.* 2.

9 Et quamuis Archipresbytero, tanquam maiori in ordine committatur celebratio miſſarum per textum *in cap.* 1. *de offic. Archipr.* Id tamen procedit, quando Archidiaconos eſt in ordine diaconali conſtitutus, cum de iure ſacerdotium ſuſcipere non teneatur, *can. geſta* 2. *can. honoratus* 8. *d.* 74. & S. Rituum Congregatio in Rheginenſi 9. Decembris 1600. ac firmauit Rota in Viterbienſi celebrationis miſſarum 11. Decembris 1600. coram Sacrato. At verò quando Archidiaconus ex ſua deuotione eſt ſacerdos, tunc ipſe par eſt in ordine, maior in adminiſtratione, ac proinde Archipresbyter cedere debet, etiam quoad miſſas ſolemnes, iuxta celebrem declarationem Hoſtienſis *in d. cap.* 1. *num.* 5. *de offic. Archipresb.* quem ibi omnes ſequuntur, nominatim Io. Andr. *n.* 4. Butr. *nu.* 8. Abb. ſub *initio*, Archid. *nu.* 1. Anchar *num.* 3. Bero. *conſ.* 22. *n.* 25. & *ſeq. lib.* 1. Tuſch. *lit. A. concl.* 482. *n.* 16. quibus aſſtipulatur Ferr. *de præced. cap.* 5. *n.* 3. Vulpel. *in pr. for. eccleſ. cap.* 24. *n.* 13. Add. ad Gregor. *dec.* 411. *n.* 5. Ricc. *dec.* 348. *p.* 4. & Rot. *dec.* 244. *p.* 3. *rec.* & in Comenſi præeminentiarum 26. Iunij 1615. & 13. Martij 1616. coram Sacrato, ac declarauit Sac. Rituum Congregatio in dicta Rheginenſi, & in S. Agathæ Gothorum 22. Martij 1602. & in Iuuenacenſi 17. Nouembris 1607. paſſimque alibi. Quoniam non idcircò eædem functiones prohibentur Archidiacono, quod ſint demandatæ Archipresbytero, ſi ratione maioritatis ex alijs iuris regulis poſſint competere etiam Archidiacono, cum non ſit inſolens in iure, quod idem officium pluribus ex ordine competat, perperam reclamante Fagnano *in d. cap. ad hæc de offic. Archid.* à *num.* 1. & Gratiano *diſcept.* 298. cum ab eis deducta procedant in functionibus parochialibus, nempè in funeribus & Sacramentorum adminiſtratione, quia tunc Archipresbyter fungitur munere proprio cum habitu ſacerdotali, cum deferat ſtolam, de quo alibi, non autem in functionibus pontificalibus, quæ curam animarum non concernunt. Et cum hæc declaratio ſit concepta ex verbis & ratione legis, perinde ſe habet ac ſi eſſet expreſſa in lege *l. nominis & rei*, §. *verbum ff. de verb. ſignif.* & *l. ſcire oportet*, §. *aliud, ff. de excuſ. tut.* & notant Bald. *in l.* 2. §. *quod ſi, ff. de negoc. geſt.* & Mantic. *de coniect. lib.* 1. *tit.* 16. *num.* 12.

10 Quam concluſionem eadem Sac. Congregatio ita firmam, & inconcuſſam retinet, vt ne quadragenariam quidem conſuetudinem in contrarium admittat. Vnde licet omnes res Eccleſiæ quadragenaria præſcribantur, *cap.* 1. & ibi Gloſ. *de præſcript.* etiam ad dignoſcendum, quod Archidiaconus ſit prima, vel inferior dignitas; cum in aliquibus Eccleſijs Archipresbyter, vel Decanus, vel Cantor, vel Præpoſitus, vel Prior ſit prima dignitas, & in hoc attenditur conſuetudo quadragenaria ex Barboſ. *de Canon. & dignit. c.* 3. *n.* 39. & *ſeq.* attamen quoad functiones pontificales, quæ propter maieſtatem Sanctiſſimi Sacramenti ac decentiam Eccleſiæ fieri debent per digniorem, Rota in d. Viterbienſi, tunc ſolum eadem Sac. Congregatio excludit primam dignitatem quando conſtat de immemorabili, & donec formiter probetur immemorabilis contra Archidiaconum, ſiue primam dignitatem, mandat functiones fieri per ipſum Archidiaconum, vt patet ex ſequentibus declarationibus.

11 *In cauſa Melphitenſi vertente inter Archidiaconum, & Archipresbyterum circa functiones ſolemnes eiuſdem Cathedralis ad relationem Em. D. Cardinalis S. Georgij, & S. Rituum Congregatio reſpondit, non conſtare de immemorabili,* 15. *Martij* 1630.

12 In Interamnenſi. *S. Rituum Congregatio ad relationem Eminentiſſimi D. Cardinalis Pamphilij, Capitulo & Canonicis legitimè citatis, reſpondit, Priore ſolemniter celebrante, ſiue præſente Epiſcopo, ſiue eo abſente, aut impedito ſemper & indiſtinctè inſeruire debere pro diacono, & ſubdiacono Canonicos, & non alios inferiores, nec non functiones ſolemnes, quas, ſi Epiſcopus præſens eſſet, obiret, eo abſente, vel impedito, ad ipſum Priorem vnicam dignitatem ſpectare, & pertinere, & ita ſeruari mandauit in cathedrali Interamnenſi, donec formiter probetur immemorabilis contraria per Canonicos allegata die* 21. *Iulij* 1635.

13 Fuitque adeò conſtans in hac immemorabili, quod nulla habita ratione decretorum Synodalium, ac teſtium depoſitionum ſuper probatione immemorabilis, voluit, quod illa formiter probetur, non retardata executione decreti ad fauorem primæ dignitatis, vt in Molphetana tenoris ſequentis.

14 *Orta controuerſia inter Archidiaconum, & Archipresbyterum cathedralis Molphetæ ſuper functionibus epiſcopalibus, abſente, vel impedito Epiſcopo, Archipresbyter, qui habebat pro ſe immemorabilem, ſupplicauit, hanc cognitionem committi Illuſtriſſimo Madruccio, coram quo iam pendet alia ſimilis inter Archidiaconum, & Archipresbyterum Eccleſiæ Monopolitanæ, & Sac. Congregatio remiſit ad Illuſtriſſimum*

Digitized by Google

ſimum S. Georgij, & conceſſit remiſſoriales, non retardata executione decreti iam facti ſub die 17. Iulij 1627. nempè prædictas functiones ſpectare ad digniorem, & ita cenſuit die 24. Ianuarij 1628.

15 Nec acquieſcens Archipresbyter in hac reſolutione, iterum inſtitit, vt ipſe interim manuteneretur, plurimas atteſtationes teſtium, & antiquas ſynodos producens; at S. Congregatio ita cenſuit.

16 *In Molphetana præminentiarum die 26. Februarij 1628. In cauſa præminentiarum inter Archipresbyterum, & Archidiaconum Eccleſiæ Molphetanæ circa functiones epiſcopales, abſente, vel impedito Epiſcopo, referente Illuſtriſſimo S. Georgij, & Sac. Rituum Congregatio perſtitit in decretis, & conceſſit remiſſoriales Archipresbytero ad effectum probandi immemorabilem per ipſum prætenſam, non retardata executione decreti iam facti die 27. Iulij 1627. Itaquoque alias cenſuit in Monopolitana 3. Septembris 1616. & in Nucerina Paganorum 1634. & in dicta Interamnenſi 21. Iulij 1635.*

17 Commiſſis itaque remiſſorialibus Archiepiſcopo Tranenſi, coram quo examinatis teſtibus cum interrogatorijs, & facta formiter extractione ſcripturarum, diſputato dubio, an conſtaret de immemorabili, in Sac. Congregatione die 2. Martij 1630. fuit reſolutum, non conſtare de immemorabili, an autem probationes factæ ſuffragentur, videatur. Diſputatoque deinde dubio ſuper probationibus, quæ ſatis ſuperque eſſe videbantur, quoniam S. Congregatio die 21. Auguſti 1632. Em. S. Georgij referente, controuerſias exortas inter Archidiaconum, & Archipresbyterum cathedralis Molphetanæ circa functiones epiſcopales, abſente, vel impedito Epiſcopo, reſpondit, functiones epiſcopales in caſo propoſito ſpectare ad Archidiaconum, vti primam dignitatem, non autem ad Archipresbyterum, niſi abſente, vel impedito Archidiacono, prout idem inter dictos Archidiaconum & Archipresbyterum reſpondit ſub die 29. Ianuarij, & 26. Februarij 1628. nullam faciendo mentionem de probationibus, ideòque prætendebat Archipresbyter, quod licet illæ non concluderent rigoroſam immemorabilem, illam tamen quaſi probarent, & quod ſufficerent inferiores conſuetudines; verùm Sac. Congregatio proponente eodem Em. S. Georgij die 21. Iulij 1635. circa immemorabilem probatam reſpondit, probationes factas per Archipresbyterum non ſuffragari.

18 Et alias orta controuerſia ſuper dictis functionibus in Rota inter Archidiaconum, & Archipresbyterum Comenſem coram Sacrato, in qua emanarunt duæ deciſiones ad fauorem Archidiaconi ſuper allegata, & probata per Archipresbyterum quadragenaria in Rota, coniunctim Archidiaconus & Archipresbyter ſupplicarunt S. Rituum Congregationi, an ſufficiat dicto Archipresbytero præfata quadragenaria iam probata, & Sac. Congregatio, non ſufficere reſpondit die 18. Februarij 1617. Non ſufficit enim quadragenaria vbi requiritur immemorabilis.

19 Neque obſtat, quod danda ſit manutentio Archipresbytero, vel alijs, cum de eius longiſſima poſſeſſione conſtet, vt in hac ſpecie reſoluit Rota coram Caualer. *deciſ.* 589. ſub initio, ac penè per totam, vbi reſpondetur deciſioni Sacrati, dicens, quod loquatur in petitorio, non autem in poſſeſſorio. Præcipuè dum probatur poſſeſſio, & è contra nihil oſtenditur. Eo enim caſu S. Congregatio iubere debet, probationes fieri, & interim dare manutentionem, quemadmodum Iudices habentes ampliſſimas facultates illam dare tenentur, donec cognoſcatur de petitorio, vt in terminis, quando habent facultatem procedendi manu regia, & ſola facti veritate inſpecta, dixit Rota *dec.* 99. *num.* 6. *p.* 1. *diu.* Et in Bononienſi de carnalibus coram Innocentio X. Nec reſolutio, de qua Barboſa *in dec. apoſtol.* 253. *num.* 21. quatenus eſſet authentica, aliquid habet momenti, quia loquitur, quando conſuetudo nullo modo eſt probata. In hoc enim caſu verum eſt, quod datur manutentio habenti aſſiſtentiam iuris, ſecus verò, quando de poſſeſſione conſtat, & datur fumus conſuetudinis; nam iniquum eſſet denegare manutentionem, quæ, docto de poſſeſſione, non denegatur, etiam habenti reſiſtentiam iuris, Coccin. *deciſ.* 304. *num.* 5. & *ſeqq.* & alias paſſim. Sicque etiam declarationes in Molphetana relatæ loquuntur, nulla facta probatione poſſeſſionis, neque ibi actum fuit de manutentione, ſed de executione decreti in negotio principali emiſſi, quod cùm habeat viam executiuam, ideò S. Congregatio dixit, dandam immiſſionem, non retardata executione, prout fit in executiuis, at nihil dixit de manutentione, quod eſt iudicium diuerſum.

20 At potiſſimum quando poſſeſſio eſt temporis conſiderabilis. Tunc enim datur abſque difficultate manutentio habenti reſiſtentiam iuris communis, vt firmauit Rota in congeſtis à Beltram. *ad dec.* 370. *num.* 10. Duran. *dec.* 21. *num.* 10. & in Lauden. decimatum 20. Iunij coram Veroſpio. Semper enim hæc conſuetudo, quando eſt alicuius temporis notabilis, manutenenda eſt contra iuris aſſiſtentiam, Franc. *in cap. ad decimas num.* 8. *in* 4. *limit. de reſtit. ſpol. in* 6. Couar. *pract.* *q.* 17. *num.* 9. Poſt. *de manut. obſ.* 538. *num.* 7. & *dec.* 595. *num.* 4. *p.* 1. *diu.* Quæ iuris aſſiſtentia ad effectum manutentionis non conſideratur, neque obſtat habenti præſcriptionem ac poſſeſſionem pro ſe, donec cognoſcatur petitorium, Seraph. *dec.* 595. *num.* 2. & *deciſ.* 1380. *num.* 1.

21 Et cum in libro cæremoniali præſeruetur conſuetudo, non poteſt dici, quod ſit contra ius, ſed præter ius. Quo in caſu neque requiritur immemorabilis, ſed ſufficit decennalis iuxta doctrinam Gloſ. *in cap. vlt. v. Conſuetudo, de conſuet. in* 6. Alex. *conſ.* 123. *num.* 1. *lib.* 5. Mantic. *deciſ.* 51. *n.* 4. Seraph. *dec.* 639. *n.* 11. & *deciſ.* 1159. *n.* 3. Caualer. *dec.* 73. *n.* 3. & *dec.* 95. *n.* 2. & *dec.* 356. *num.* 1. & *dec.* 375. *n.* 8. *p.* 2. *rec.* Immò cum textus ſit perſpicuus pro Archipresbytero *in d. cap.* 1. *de offic. Archipr.* licet ſit declaratum ab Hoſtienſi, & alijs non procedere, quando Archidiaconus eſt ſacerdos, tamen conſuetudo contra receptam opinionem Doctorum non eſt contra ius, vt cenſuit Rota coram Puteo *dec.* 240. *per tot. lib.* 3. Seraph. *dec.* 639. *num.* 1. Caualer. *dec.* 497. *n.* 4.

22 Minuſque poteſt fieri fundamentum ſuper eiſdem controuerſijs. Quia cum ſemper Archidiaconi ſuccubuerint, potius confirmant, quam deſtruunt conſuetudinem, Rota in Romana præcedentiæ 18. Maij 1620. coram Sacrato, quæ eſt *dec.* 214. *num.* 2. & 3. *p.* 8. *rec.* Accedentibus etiam fidibus quæ faciunt fidem ad effectum manutentionis, Buratt. *deciſ.* 720. *num.* 2. Poſt. *obſeru.* 38. *num.* 22. Et ſi habent aſſiſtentiam aliarum ſcripturarum præcipuè viſitationum, debent attendi, Rota in Bergomen Capellaniæ coram Pirouano, impreſſa per Farinac. *poſt* 2. *vol. conſil. dec.* 323. *num.* 2. Zerol. *in prax. verb. viſitatio*, Lezan. *conſul.* 41. *num.* 7. Caputaq. *dec.* 229. *num.* 1. Seraph. *dec.* 780. Agiturque in iudicio poſſeſſorio, in quo etiam leuiſſimæ atteſtationes ſufficiunt Maſcard. *de prob. concl.* 1099. Rota *dec.* 460. *num.* 1. *p.* 3. *rec.* & Gregor. *dec.* 418. Maximè quando agitur de præcedentia in exercitio alicuius peculiaris actus, Menoch. *conſ.* 52. *num.* 99. Seraph. *deciſ.* 964. Add. ad Gregor. *deciſ.* 124. *in fine*, vbi conciliat opiniones, & concludit non eſſe incongruum, etiam minus dignum in hoc caſu præferri digniori, iuxta *cap. cum olim num.* 1. *de conſuet.* vbi Bald. & Menoch. *conſil.* 51. *num.* 51. *lib.* 1. idem Add. *deciſ.* 370. & Rota in Seguntina præcedentiæ 12. Iunij 1609. coram Pamphilio.

23 Hæc, inquam, non obſtant. Nam procedunt vbi cum poſſeſſione allegatur etiam titulus, non autem vbi totum ius habentis reſiſtentiam eſt innixum in ſola poſſeſſione. Omnium exactiſſimè Baldus *in l. Titia col.* 2. *ff. ſol. matr.* Nam, aut ſtatus, inquit, quem inducit poſſeſſio, vel quaſi poteſt naturaliter ineſſe ab origine, & tunc releuat ab onere probandi, *l. circa eum*, *ff. de prob.* Aut non poteſt naturaliter ineſſe, & tunc refert, an poſſit ineſſe de iure communi ſine præiudicio alterius tertij, an verò non poſſit ineſſe, niſi de iure ſpeciali. Primò caſu aut deducitur incidenter, & releuat ab onere probationis per notata *in l. ſicuti* §. *ſed ſi quæratur*, *ff. ſi ſer. vend.* & *l.* 1. *ff. fam. hercisc.* Aut deducitur principaliter, & tunc poſſeſſio non releuat ab onere probandi, *l.* 3. §. *hoc autem ff. de itin. actuq. priu.* & notat Oldrad. *in l. pen. ff. de cond. inſtit.* & Cyn. *in l.* 2. *C. quæ ſit long.* & *in l.* 2. *C. vbi cauſ. ſtat.* & *in l.* 2. *C. de ſeru.* & *aqu.* Secundò caſu, quando ſcilicet ſtatus, quem indicat

primo

Digitized by Google

primo non poteſt ineſſe, niſi ex priuilegio cum alterius iniuria, & tunc numquam releuat ab onere probandi, quia habet contra ſe præcedentem neceſſariam veritatem, quæ ex præterito infert in ſequentia, niſi contra probetur, vt *in cap. ad decimas de reſt. ſpol. in 6.*

24 Igitur donec immemorabilis non fuerit formiter probata, ius ſolum Archipresbytero integrum eſt petendi remiſſoriam ad illam probandum, interim verò functiones peragendæ ſunt per Archidiaconum habentem iuris aſſiſtentiam, vt ex relatis declarationibus S. Rituum Congregationis docemur. In ijs quippè, quæ iuri reſiſtunt, & nequeunt haberi, niſi per priuilegium, vel immemorabilem, donec de hoc cognoſcatur, res pertinet ad eum, qui habet iuris aſſiſtentiam, & habenti reſiſtentiam non datur manutentio, vt in materia decimarum pendente diſcuſſione præſcriptionis ſuper exemptione tradit Mareſcot. *lib. 1. var. cap. 11. nu. 6.* Rota in Hiſpalen. decimarum 15. Februarij 1647. coram Meltio, & 25. Iunij 1649. coram Bichio, & in Tolerana decimarum 21. Iunij 1649. coram Em. Othobono, & generaliter firmant Menoch. *de retin. remed. 3. n. 59.* Capoblanc. *de Baron. pragm. 1. n. 590.* Rouit. *pragm. 1. de iuriſd. non turb. n. 29. & ſeqq.* Gregor. *dec. 404. n. 1.* alijque communiter. Et in caſu Sac. Concilij Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 20. de ref.* Archidiaconi non ſolum cauſas in eo narratas, cognoſcere poſſunt, ſtante immemorabili, ſed etiam alias beneficiales, quæ tamen donec probetur immemorabilis, cognoſcantur ab Epiſcopo, vt reſoluit Sac. Congregatio eiuſdem Concilij in Burgenſi, in Salernitana, & alibi ſæpius.

25 Quia in re non ſufficit, quod teſtes deponentes dicant, Archipresbyterum eiuſmodi functiones peregiſſe. Tum quia id potuerit euenire, vel propter abſentiam Archidiaconi, vel de ipſius licentia, atque ita nullo modo probarent aſſertam conſuetudinem in præiudicium Archidiaconi, Aym. *conſ. 96. num. 4.* Caſ. de Graſſ. *dec. 6. num. 5. de prab.* Afflict. *dec. 280. num. 9.* Gregor. *dec. 162. num. 10.* Vel poſſunt comprobari quando Archidiaconus pro tempore non erat ſacri presbyteratus ordine inſignitus, vel quod noluerit celebrare, ſine hac enim expreſſa definitione, immò ſine contradictorio iudicio non probarent conſuetudinem, Menoch. *conſ. 187. num. 57.* Maſcard. *de probat. concl. 224. num. 3.* Mareſcott. *var. lib. 2. cap. 100. num. 6. & ſeqq.* Caual. *dec. 77. num. 6.* Buratt. *dec. 497. num. 9. & to-* Quare eſt etiam neceſſarium, quod dicant, Archidiaconum voluiſſe peragere functiones, & fuiſſe ab Archipresbytero impeditum, eique prohibenti acquieuiſſe. Alias cum ſimus in facultatiuis, per non vſum Archidiaconi non cenſetur acquiſitum ius aliquod Archipresbytero abſque huiuſmodi probatione, & acquieſcentia, Buratt. *dec. 43. n. 6. & 7.* Rot. *deciſ. 491. n. 8. & 10. p. 1. rec. & dec. 677. nu. 3. p. 3.* Coccin. *dec. 402. nu. 10.* & apud Poſth. *de manut. dec. 191. n. 8.* & in terminis præeminentiarum Seraph. *dec. 716. num. 10.*

26 Præcipuè verò ſi poſſeſſio non fuerit pacifica, & deponant de actibus contrarijs. In hiſce enim caſibus conſuetudinis probatio redditur impoſſibilis, Rip. & *in cap. cum Eccleſia Sutrina nu. 64.* vbi Ab. *n. 24. de cauſ. poſſ. & propr.* Put. *dec. 350. n. 5. lib. 1.* Caualer. *deciſ. 649. n. 3.* Surd. *conſ. 393. n. 23. & ſeq.* Gregor. *deciſ. alleg. 162. n. 9. & 15.* & Burat. *deciſ. 23. n. 7.*

27 Quod ſi Archidiaconus non eſt charactere ſacerdotali inſignitus, de iure non poteſt in diuinis aliquam prælationem prætexere ſupra Archipresbyterum, vt latè probat Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 24. num. 42.* non obſtante quacumque conſuetudine, ſiue potius corruptela. Nam actus repugnantes rationi, tamquam improbi, neque ius, neque poſſeſſionem tribuunt, *l. improba, C. de acquir. poſ.* Cyriac. *contr. 12. num. 5.* Ferr. *de præced. q. 5. num. 12. & 13.* Barboſ. *loc. cit. cap. 21. num. 8.* vbi refert declarationes Sac. Rituum Congregationis. Repugnat autem rationi, quod in diuinis qui non eſt presbyter præferatur presbytero.

28 Tertia concluſio. Quamuis de iure Archidiaconatus in Eccleſia cathedrali ſit dignitas maior poſt Pontificalem, & ex regula vbi Archidiaconus eſt ſacerdos præferatur Archipresbytero in functionibus, quæ ad Epiſcopum ſpectant, receptiſſima tamen concluſio eſt, quod attenditur inſtitutio, vel conſuetudo legitimè præſcripta cuiuſuis Eccleſiæ iuxta ea, quæ tradit Innoc. *in cap. de multa num. 6. de præbend.* ibique Hoſt. *num. 9.* Zabarel. *num. 3. & conſ. 30. num. 6.* Abb. *num. 21. poſt med.* Boer. *dec. 286. num. 4.* Rimin. iun. *conſ. 151. num. 11. cum ſeq.* Maſcard. *de prob. conſ. 115. num. 2.* & Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 10. num. 111.* Ruin. *conſ. 156. num. 4. lib. 4.* Eaque diſpoſitioni iuris communis præualet, Alex. *conſ. 142. num. 4. lib. 6.* Pariſ. *de reſign. lib. 2. q. 1. num. 83.* Grammat. *dec. 64. num. 17.* Rota coram Mantica *dec. 275. num. 3.* ac latè Add. ad Gregor. *dec. 411. num. 5.* & declarauit S. Congregatio Rituum in Iuuenacenſi 9. Maij 1609. ac alibi, præcipuè in Laudenſi 18. Septembris 1666. videlicet: *Relata in Sac. Congregatione controuerſia orta in Eccleſia cathedrali Laudenſi inter Archidiaconum ſecundam dignitatem ex vna, & Archipresbyterum tertiam dignitatem ex altera, quiſnam eorum, abſente, vel impedito Præpoſito prima dignitate, debeat exercere functionem obeundi ſereniſſima Imperatrici pluuiali indutus, Archidiaconus ne ſacerdos & ſecunda dignitas, an potius Archipresbyter tertia dignitas? Eadem S. Congregatio declarauit, ſpectare dictam functionem ad Archipresbyterum, attento quod Archidiacono obſtat ſtatutum dictæ Eccleſiæ cathedralis. Et ita ſeruari mandauit.* Et die 21. Iulij 1668. in eadem Laudenſi cenſuit, functiones omnes ſacerdotales ſpectare ad Archipresbyterum, licet tertiam dignitatem, non autem ad Archidiaconum quamuis actu ſacerdotem, cùm ita diſponatur in ſtatuto illius Eccleſiæ, quod eſt obſeruandum.

Idem obſeruatur in Eccleſia Patauina, vt teſtatur Alex. 29
conſ. 142. lib. 6. Menoch. *conſ. 51. n. 51.* Pichard. apud eundem Menoch. *conſ. 52. n. 181.* in Taurinenſi, autore Gemin. *in cap. penult. n. 6. de offic. deleg. in 6.* in Parmenſi, teſtibus locupletiſſimis Innoc. Hoſt. Zabarel. & Bocrio ſupra relatis, & Aretino *conſ. 23. n. 2.*

Et generatim quod vſus & conſuetudo decennalis ſuffi- 30
ciat in materia præcedentiæ quoad aliquos particulares actus, quamuis ſit contra ius, tradit copioſè Add. ad Gregor. *deciſ. 124. n. 4.* & fuſius Rota *dec. 85. num. 4. & ſeqq. p. 5. rec.* Et in terminis longè durioribus eadem S. Congregatio Rituum id firmauit in Oppidenſi præcedentiæ pro Patribus Cæleſtinis contra Clerum ſæcularem, vbi fuit confirmata conſuetudo alternatim incedendi in proceſſionibus vnus canonicus à dextris, & Monachus à ſiniſtris, quæ videbatur corruptela, cum non ſit arandum cum aſino & boue, nec veſtis Eccleſiæ debeat eſſe lino, lanaque contexta. Et nihilominus ita fuit reſolutum proponente Eminentiſſimo Brancacio anno 1644. menſe Maio, licet aliter poſteà decretum. Præſertim autem ſi huiuſmodi conſuetudo ex actibus iudicialibus, atque adeò etiam ex ſententijs inducta ſit, vt eſt communis omnium ſenſus. Immò ſufficere duos actus, ſatis communiter tradunt Hoſt. *in cap. ex parte num. 16. de conſuet.* Præpoſ. *in can. mos eſt num. 5. d. 1.* Bartol. *in l. de quibus, ff. de legib.* Bald. *ibi,* Zaſ. *tit. de leg. in fin.* Pariſ. *conſ. 31. num. 44. lib. 4.* alijque. Quod intelligendum eſt, quando partes acquieſcunt ſententiæ, Alex. *conſ. 132. num. 4. lib. 1.* Rota *dec. 301. num. 3. p. 2. rec.* Nam quando non acquieſcunt, ſententia non ſortitur executionem, ſed reperit obſtaculum pro ſuo effectu, & conſequenter non interuenit conſenſus, quo Communitas mediante parte, cuius intereſt, admittat actum vt inductiuum conſuetudinis. Ad inducendam autem conſuetudinem requiritur tacitus conſenſus populi, vt deſumitur *ex l. de quibus, ff. de legib.* & notant Alex. *conſ. 132. num. 9. lib. 2. & conſ. 23. num. 7. lib. 6.* Corn. *conſ. 293. num. 7. lib. 1.* Oſaſch. *deciſ. 99. num. 45.* & Rot. *deciſ. 72. num. 22. p. 2. diu.* Eſt enim conſuetudo ius quoddam moribus inſtitutum *can. conſuetudo d. 1.* Non poteſt autem moribus inſtitui, niſi interueniat conſenſus Communitatis.

Quod adeò verum eſt, vt ſecundum opinionem ma- 31
gis receptam, quam tradunt Petr. de Rauen. *de conſuet. num. 115.* Nart. *conſ. 309. num. 7. lib. 2.* Piagius *eod. arg. de conſuet. quæſt. 3. num. 14.* ſententiæ quoque nullæ inducant conſuetudinem, ſi partes acquieſcant, cùm tamen ſententia nulla ſit ſententia, neque ſententiæ nomen mereatur, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iud. & Clem.*

paſtoralis de ſent. & re iud. & oſtendit Rip. *in d. §. condemnatum num.* 3. ac ſequitur Menoch. *conſ.* 1131. *num.* 2. Cùm enim ſit nulla, non habet formam & ſubſtantiam ſententiæ, & ideò cum inducat conſuetudinem, inducit ratione ſolius acquieſcentiæ. Vnde, hac ſublata, ſententiæ quoque legitimæ illam non inducent, cùm deficiat id, cuius virtute inducitur conſuetudo,

32 Quare in hoc caſu obeſſe non poteſt diſpoſitio cæremonialis, quæ mandat, quod munera ſacerdotalia perſoluantur à digniori ex Capitulo. Quia hæc diſpoſitio non tradit ritum & formam illis Cathedralibus, alijſue Eccleſijs, quæ habent proprios ritus & ſtatuta, eſtque regula, quod lex & conſtitutio generalis ceſſat in ijs locis, in quibus vigent propria ſtatuta, *l. fin. C. de teſtam.* Doct. *in l. de quibus ff. de leg.* Gabr. *conſ.* 29. *num.* 47. *lib.* 2. Gratian. *diſcept.* 9. *num.* 14. Et in terminis ſtatutorum Capituli, quod debeant adamuſſim obſeruari, neque liceat recedi ab eorum expreſſa diſpoſitione, & ſi aliter ius diſponat, firmauit Alex. *conſ.* 142. *num.* 4. *lib.* 6. & Rota *dec.* 317. *nu.* 1. *p.* 10. *rec.* Quinimò conſuetudo huiuſmodi præſeruatur in cæremoniali *lib.* 2. *cap.* 17. *ſub initio*,

33 Id tamen haud facilè admiſerim, niſi in functionibus, in quibus Archipresbytero ratione ordinis competit in diuinis præcedentia, ſecus autem in actibus, & functionibus à iure communi attributis dignitati ac muneri archidiaconali. Nam ſtatuta correctoria iuris communis ita accipienda ſunt, vt, quod minus fieri poteſt, lædant ius commune, ceu tradunt Salic. *in l.* 2. *C. de nox.* ibique Baldus & alij, Crauet. *conſ.* 236. *num.* 9. Soccin. iun. *conſ.* 122. *num.* 3. *lib.* 2. Comeul. *conſ.* 30. Curt. iun. *conſ.* 7. *nu.* 8. & 10. Abb. *in cap. cum dilectus circa fin. de conſuet.* ac Menoch. *conſ.* 261. *num.* 35. Statuta autem, ſiue conſuetudines huiuſmodi ſunt correctoria iuris communia, quia corrigunt, quod in illo, nempè *cap.* 1. & *cap. ad hæc de offic. Archid.* & in cæremoniali ad fauorem Archidiaconi præſcribitur, ac proindè iſta reſtringi debent, vt ipſum lædant quam minus fieri poteſt, atque adeò quod locum habeant ſolum in illis functionibus, quæ Archipresbytero in diuinis competunt. Præcipuè quia in materia præcedentiæ non eſt abſurdum, quod quis ex diuerſis qualitatibus, exque pluribus cauſis modò præferatur, modo poſtponatur iuxta ea, quæ tradunt Menoch. *conſ.* 5 a. *nu.* 99. & *ſeqq.* Mareſcot. *var. lib.* 1. *cap.* 69. *num.* 20. & 21. Gratian. *diſcept.* 298. *num.* 38. & 50. Contilor. *de præced. num.* 19. Rota coram Puteo *lib.* 3. *dec.* 104. *num.* 4. & coram Seraph. *dec.* 964. *num.* 1. & 2. & coram Merlino *dec.* 779. *num.* 6.

34 Confirmatur, Statuta accipiunt interpretationem à iure communi, vt aſſerunt Doctores *in l.* 1. *§. lex falcidia, ff. ad leg. falc.* vbi Bart. Alex. alijque, Bellam. *dec.* 723. *num.* 19. Rota coram Creſcentio *dec.* 1. *num.* 4. *de præſcript.* & coram Millino *dec.* 359. *num.* 10. & *dec.* 512. *in fin. p.* 1. *diu.* Vnde etiam huiuſmodi ſtatuta, ſiue conſuetudines Eccleſiarum recipient interpretationem à iure. Ius autem, quod concedit præeminentiam Archipresbytero ſuper Archidiaconum, declaratur tantum, vt non comprehendat ea, quæ ſunt iuriſdictionis, ſed ſolum ordinis, & in ijs, quæ ſpectant ad diuina, *cap.* 1. & *cap. officia, de offic. Archid. & Archipr.* & *can. perlectis §. Archipresbyter d.* 25. & docet Barbat. *d. conſ.* 5. ac Ruin. eo *conſ.* 151. *n.* 22. 27. & *ſeqq.* Præterea huiuſmodi ſtatuta loquentia in caſu ſimplici, non debent extendi ad caſum miſtum, quando nimirum Archidiaconus eſt ſacerdos, Bero *conſ.* 110. *num.* 14. *vol.* 1. cum alijs adductis à Rota *dec.* 63. *num.* 7. *p.* 9. *rec.* Ita etiam declaratur in his terminis diſpoſitio iuris communis; nam licet diſponat in caſu ſimplici, ac indiſtinctè, limitatur tamen in caſu, quo Archidiaconus eſt ſacerdos. Statuta enim non operantur præter caſum expreſſum, & caſus in ſtatuto omiſſus, habetur pro omiſſo ita, vt in eo non impediatur effectus iuris communis, Rota *dec.* 181. *num.* 4. *cum ſeqq. p.* 5. *recent.*

35 Verum attendenda eſt obſeruatio ſubſequuta. Nam hæc optimè interpretatur priuilegia, leges, ſtatuta, diſpoſitiones, & quoſcumque alios actus, *cap. cum veniſſent de inſtit.* & *cap. cum dilectus, de conſuet.* & *l. ſed Iulianus §. Porro, ff. ad S. C. Maced.* & *l. ſi de interpretatione, ff. de leg.* ibi: *Si de interpretatione legis quæratur, in primis inſpiciendum eſt, quo iure Ciuitas retro in eiuſmodi caſibus fuiſſet: Optima enim eſt legum interpres conſuetudo,* & *l. ſeq. Nam Imperator noſter Seuerus ſcripſit in ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiſcuntur, conſuetudinem, aut rerum perpetuo ſimiliter iudicatarum auctoritatem vim legis obtinere debere*, & tradunt Ruin. *conſ.* 38. *num.* 6. *lib.* 1. Pariſ. *conſ.* 22. *num.* 24. *lib.* 1. Purpur. *conſ.* 367. *num.* 77. Menoch. *conſ.* 65. *num.* 56. Corn. *conſ.* 193. *num.* 10. *lib.* 2. alijque innumeri, præcipuè Mantica *dec.* 320. *num.* 5. & Caſtil. *lib.* 5. *controu. cap.* 93. *§.* 7. Idque etiamſi non ſit longi temporis, vt docent Caſtr. *conſ.* 437. *num.* 4. Roman. *conſ.* 371. *num.* 3. Aretin. *conſ.* 11. & Menoch. cum alijs *conſ.* 275. *num.* 19. Quia tanta eſt virtus obſeruationis ſubſequutæ, vt etiam poſſit inducere ius nouum, *l. de quibus ff. de legib.* & *l. nulli ff. quod cuiuſque vniu.* & *l. obſeruare §.* 5. *de offic. Proconſ.* Ideoque attenta ea obſeruatione, ſecundum illam in concluſionis propoſitæ deciſione neceſſariò concludendum eſt, Rota *dec.* 156. *num.* 27. *p.* 5. *rec.* & *dec.* 14. *num.* 5. *p.* 7. & coram Emin. Othobono *dec.* 257. *num.* 15. Et in ſpecie quando ſimul concurrunt ſtatutum Eccleſiæ, & antiqua conſuetudo obſeruata reſpondit S. Rituum Congregatio in dicta Iuuenacenſi 9. Maij 1609.

CONSVLTATIO XXXVI.

Prima dignitas in Eccleſijs ex quibuſnam probetur?

1 *An ex inceſſu, vel ſeſſione dextera?*

2 *An ex inceſſu, vel ſeſſione in loco primo, vel medio?*

3 *An ex thurificatione ante alios?*

4 *An ex prouiſionibus Apoſtolicis?*

5 *An ex conſuetudine?*

6 *An ex eo quod ante alios vel ſubſcribatur, vel denominetur?*

7 *An ex commiſſione cauſarum?*

AD primum videtur negatiuè reſpondendum. Quia latus dextrum non ſemper infert præcedentiam, 1 cum aliquando ſiniſtrum, præſertim antiquo tempore dignius exiſtimaretur, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 1. *n.* 36. & *ſeqq.* & *gloſ.* 51. *n.* 55. Gratian. *diſcept.* 106. *n.* 43. Burattus, eiuſq; Add. *dec.* 488. *n.* 7. & *ſeq.* Anton. Nebriſ. *q.* 53. ſiue *annot.* 39. qui pluribus autoritatibus ſacris & profanis id probat. Nam ſiniſtrum adſcribitur Patri, dexterum Filio, vt legitur *pſal.* 109. in quo Pater Filio ſuo dicit: *Sede à dextris meis*. Et quia indecens eſſet dicere, quod Filius occuparet primum locum, ideò concludendum eſt, latus ſiniſtrũ eſſe dignius ac nobilius. Item 3. *Reg.* habetur, quod Berſabea ſedit à dextris, quemadmodum etiam ſcribitur *pſal.* 44. *Aſtitit Regina à dextris tuis in veſtitu deaurato.* At nulli ignotum eſt, quod primus locus, niſi non intra domos, ſaltem in publico, ſemper Principi tribuitur, ac proindè dicendum eſt, Regem ſediſſe ad latus ſiniſtrũ, tãquã nobilius.

Idem probatur ex Ouidio, ex Silio Italico, ex Xenophonte *in Cyroped. lib.* 8. Dicunt & Turcæ honorabiliorem partem hominis ſiniſtram, quod eam gladius delatus cohoneſtet, & qui ſit in parte dextera, gladium habeat ſub manum eius, qui ſiniſtrum latus claudit, ille verò liberum eum geſtet, & expeditum, Auger. Giſſen. *in itiner. Conſtantinop.* Neque diſſentit Cardinalis Baronius, qui *anno* 213. & 325. in ſeſſionibus Conciliorum, & vniuerſim in ſacris ſiniſtrum oſtendit eſſe nobiliorem locum. Vnde Petrus de Marca *in comment.* de hac controuerſia inter D. Petrum & D. Paulum, expediens hanc difficultatem, confugit ipſe quoq; ad loci ſiniſtri præcellentiam, ſi referatur ad inſpicientes Sanctorum Petri & Pauli ſic collocatorum imaginem. Quod enim latus dextrum videtur, ſi imago B. Pauli cum B. Petri imagine comparetur, eſt latus ſiniſtrum, ſi ad inſpicientes referatur. Ex qua relatione ſæpè metiendus eſt in publicis conuentibus gradus honoris.

Hinc fit, vt Epiſcopus in ea chori parte ſedeat, quæ 4 dextra eſt ingredientibus, & tamen reſpondet ſiniſtro

cornui

Digitized by Google

cornui altaris, in quo ſiniſtrum, ac dextrum latus nuncupatur reſpectu habito ad præſentiam Numinis, cuius ibi ſedere maieſtas conſideratur, veluti olim dicebatur ſedere ſuper Cherubin, aut perindè ac ſi Chriſtus in altari ſub ſpeciebus abditus vultu ad populum obuerſo conſiſteret. Ex eodem vſu inſpecta ingredientium Templum poſitione olim viris in æde ſacra dabatur pars dextra, mulieribus verò ſiniſtra. Idem ſeruatur in ſolemni magiſtratuum ſæcularium conſeſſu, cum in ædes ſacras conueniunt. Qui enim eminentiores ſunt, locum chori dextrum, ſiniſtro cornui altaris reſpondentem occupant, reliqui tenent latus ſiniſtrum, quod reſpondet dextro cornui altaris. Similiter in publicis Senatuum auditorijs Præſides id latus occupant, quod ſiniſtrum eſt, ſi conſeſſus ordo à perſonis magiſtratuum ſedentium ducatur, quod tamen latus reſpondet lateri dextro cætus aſtantis. Sic item Rege in Senatu pro tribunali ſedente Pares Franciæ eccleſiaſtici ad Regis ſiniſtram conſident, ad dexteram verò Duces, quæ latera vices mutant habita aſtantium ratione ita, vt eorum dexteræ Parium eccleſiaſticorum ordo reſpondeat. Ex hoc igitur vſu monſtratur poſitionem ad ſiniſtram aliquando haberi nobiliorem, ac proinde locum dextrum B. Paulo tributum in diplomatibus non eſſe primum, ſed ſecundum.

4 Accedit ratio, ſiue congruentia. Quia cum pars hominis dextra ſit dignior, is, qui alium nobiliorem comitatur, ad eius dextram incedit, non vt ſit in loco honoratiori, ſed vel vt pars potiſſima & honoratior medium teneret locum, vel vt eum commodius poſſet tueri, atque defendere. Et ideò iſti, qui latus dextrum alterius olim claudebant, ac tegebant, dicebantur ſtipatores, ſeu laterones. Hinc Cyrus apud Xenophontem *cir. lib.8.* vt venerunt inuitati ad cœnam non temerè & inconſulto ſingulos locabat ad menſam, ſed quem maximè honoraret, ad ſiniſtram ſedere iubebat manum, quod hæc inſidijs magis ſubiecta ſit, quam dextra, ſecundum verò ad dextram, tertium rurſus ad ſiniſtram, & quartum ad dextram. Quod ſi plures eſſent eodem modo.

5 Dicuntur iſta ingenioſè & acutè, nec inueriſimiliter, niſi quod vſus contrarius antiquus in conſeſſibus conciliaribus huic enodationi difficultatis propoſitæ minus fauet. Nam in antiquis Concilijs generalibus, vbi Euangelia in throno medio in conſeſſu collocabantur, vt Chriſtum repræſentarent, ad dextram Euangeliorum ſedebant Legati Apoſtolicæ Sedis, quæ tamen pars ingredientibus erat ſiniſtra.

6 Vt vt ſit, ſciendum eſt, nobilitatem laterum referri poteſt ad diuerſas cauſas efficientes, nempè ad naturam, & ad vſum. Quod ſpectat ad naturam cenſuit Plato *lib. 6. de Republ.* vtramq; partem eſſe æquè nobilem, omnemque differentiam oriri ab vſu, quæ leges naturæ corrumpit. Scio, Ariſtotelem *lib. de mot. animal.* opinionis contrariæ fuiſſe, at nobis ſatis eſt Plato, qui quoad naturam, nullam agnoſcit differentiam. Atque ideò iuxta hanc opinionem concludi non poſſet cui danda ſit maior dignitas reſpectu naturæ.

7 Quod ad vſum verò ille conſiderari poteſt vel antiquus, vel recens. Si conſideretur antiquus, aſſero, locum ſiniſtrum eſſe præcellentiorem ex dictis, non tamen apud omnes nationes. Si recens, dextrum eſſe nobiliorem, quamuis non deſint, qui dicant non ſolum antiquis, ſed etiam antiquiſſimis temporibus ſaltem in ſacra Scriptura, & apud plures, locum dextrum ſemper fuiſſe digniorem, quibus etiam aſſentior. Id enim abſolutè affirmat D. Hieronymus *ad Ephes. 1.* & D. Ambroſius *ſerm. 61.* ac expreſsè deciditur à Gloſſa *in can. quam periculoſum 7. q. 1.* per quam dicit Bald. *in l. decernimus in 2. not. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quod cum honor conſiſtat in ſedendo ante alios, digniorque debeat ſedere à dextris, & inferior à ſiniſtris, ideò filius primogenitus Regis debet ſemper ſedere à dextris Regis. Idem repetit *in l. liberti col. 5. C. de oper. lib. & in l. ex hoc iure col. 2. ff. de iuſt. & iur.* quam Gloſſam etiam ſequuntur Io. Andr. Butrius, Cardinalis, & Panormitanus *in cap. licet extr. de vot.* & eam ſingularem vocat Barbat. *conſ. 18. lib. 2.* dictumque Baldi laudat Curt. ſen. *conſ. 74. col. 1. in fin.* Card. Alex. *in can. Epiſcopos 17. d.* Socin. *conſ. 74. lib. 3.* Gulielm. de Bened. *in repet. cap. Raymucius lib. 1. num. 157.* Felin. *in rubr. de maior. & obed. col. 4.* Natt. *in repet. cap. quamuis col. 3. de pact. lib. 6.* & Velaſch. *in repet. l. Imperium in 3. not. ff. de iuriſd. omn. Iud.* Ibi illud dictum appellat ſingulare. Sed id quomodo intelligatur leges apud Comment. *in conſuet. Par. tit. 1. §. 8. gloſ. 3. in 1. qu.* Concinit Gloſ. *in d. l. decernimus v. reſidendi,* Chaſſan. *in cat. glor. mund. p. 3. conſid. 2.* & docuit olim Ariſtoteles, qui *in problem. lib. 31. c. 12. & ſeq. & 19. ac 25. & lib. 32. c. 7.* affirmat, dexteram partem eſſe ſiniſtra præſtantiorem, validiorem, efficaciorem, nobiliorem; vbi & illud ait, dexteram partem eſſe maſculam, ſiniſtram autem fœmellam. Et rurſum *lib. de hiſt. animal. 1. c. 15. & de partib. animal. lib. 3. c. 3. ad fin. & c. 9.* atque etiam *lib. 4. c. 8. & lib. 2. de Cœl. text. 8. & ſeq.* vbi inter differentias poſitionum dexteram ſiniſtræ præferrè videtur, quia inde eſt localis motus principium, & abſolutè dextram honoratiorem eſſe, prolixè ac eruditè defendit Cardinalis Bellarminius in illa controuerſia de comparatione S. Petri cum B. Paulo *tom. 5. contr. lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 27.* ac tenuit Rota in Oriolen. iuris ſedendi in choro die 2. Decembris 1592. coram Blanchetto, & in Calaguritana præeminentiarum coram Pegna *deciſ. 465. à num. 4.*

8 Ipſumetiam ex S. Scriptura demonſtratur. Ita enim habetur *d. pſal. 109.* *Dixit Dominus Domino meo, ſede à dextris meis.* Quod repetitur Matth. 22. Marc. 12. & ad Hebr. 10. Habetur item ex Matth. 25. beatos ſeſſuros ad dexteram Dei, reprobos ad ſiniſtram. Et iterùm ex Matth. 27. *Amodo videbitis filium hominis ſedentem ad dexteram virtutis Dei.* Et *Act. 7.* *Ecce video Cœlos apertos, & filium hominis ſtantem à dextris virtutis Dei* & ex Paulo *ad Coloſ. 3.* *Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens.* Et ad *Hebr. 1.* *ſedet ad dextram Maieſtatis in excelſis* Et ad *epheſ. 1.* *Ipſe conſtitutus eſt ad dexteram Patris in cœleſtibus.* Quodque habetur *in cap. ſolitæ verſ. Hæc autem* in his verbis: *iuxta ſcabellum pedum tuorum in ſiniſtra parte ſedere, extr. de maior. & obed.* vbi notat Hoſt. Io. Andr. & Panorm. dexteram eſſe nobiliorem, honoratioremque, & potiſſimum *ex Geneſ. 48.* quemadmodum Ioſeph conatus manum dexteram patris Iſrael, quam ſuper caput Effraim iunioris poſuerat, transferrè ſuper caput Manaſſe primogeniti, ad patrem dixit: *Non ita conuenit pater, quia hic eſt primogenitus: pone dexteram tuam ſuper caput illius.*

9 Dexteramque partem alias ſemper eſſe auguſtiorem, religioſiorem, feliciorem ex alijs multis conſtat. Nam dexterum pro felici, & propitio poni ſolitum affirmat Nonius Marcellus autoritate Virgilij *lib. 8. Aenead.* vbi & Seruius. Idem videre licet apud Liuium *1. decad. lib. 3.* & Plin. *lib. 11. cap. 45.* ex quo Virgil. *lib. 3. Aenead.* & alibi. Ratio eſt fundata in ipſa rei natura, quia pars dextra potior eſt ſiniſtra, & ad res agendas, vt plurimum magis eum decore, celerius & aptius admouetur. Vide Ariſtotelem *lib. 2. de cœl. & lib. 1. de inceſſ. animal. c. 4.* Hinc fit, vt res decoras, & aptas, item actiones & ipſas perſonas ſoleamus dexteras vocare, quæ autem contra ſunt ſiniſtras. Manum etiam dextram docti à nutricibus pueri vocant pulchram, & ſiniſtram vocant ſcæuam, ſeu turpem.

10 Et licet aliquando locus dexter non concludat præſumptionem maioritatis, vt in citata *dec.* Buratti 488. *num. 7. & 8.* & iuxta ſententiam Rotæ *dec. 4. de elect. in nou.* vbi cum ſimilis ratio deduceretur ad inducendam principem dignitatem Præpoſiti ſupra Decanum, qui habebat multò plures alias præeminentias, firmatum fuit Decanum & non Præpoſitum eſſe primam dignitatem, quamuis Præpoſitus ſederet ſupra Decanum. Quia non eſt inconueniens, neque incompatibile, quod quis ſedeat à ſiniſtris alterius, qui habet inferiorem dignitatem. Cuius deciſionis iudicio, Rotam, quam in alia cauſa Sac. Rituum Congregatio conſuluit, id ipſum affirmaſſe, teſtatur Gonzal. *d. gloſ. 51. num. 16. & ſeqq.* Attamen negari non poteſt, quin ex modo ſedendi à latere dextro non oriatur validiſſimum argumentum maioritatis, vt ait idem Gonzal. *loc. cit. gloſ. 1. num. 39.* & poſt alios idem Gratian. eo *cap. 103. num. 40.* iuxta accuratam diſtinctionem Rotæ in Albiganen. præcedentiæ 20. Iunij 1653. §.

Digitized by Google

ſecundo quia, cum ſeq. coram Bichio, vbi ex cæremoniali Romano dicitur dupliciter conſiderari partem dexteram. Vno modo in ijs, quæ ſunt quodammodo pars altaris & presbyterij, & ab altari regulantur. Alio modo reſpectu ſacerdotis celebrantis, verſi ad altare. Et firmatur, quod in conſeſſu circa altare, & perſonas illud integrantes, ac per alas ordinibus diſpoſitis ſe inuicem reſpicientibus, pars illa eſt dignior, quæ eſt à latere dextro perſonæ primariæ in medio & è conſpectu adſtantium ſedentis.

11 Pro loci verò B. Paulo attributi præcellentia non deeſt commoda expeditio. Nam præter multa, quæ in hanc rem alij diſputant, non abs re dici poteſt ex quadam vrbanitate, quæ etiam inter ſanctos Cœlites locum habet, S. Petrum cùm Romæ ſit veluti in propria domo, excipere aliquatenus videri S. Paulum, qui non erat Vrbis Romanæ proprius Epiſcopus, ſed hoſpes & peregrinus. At peregrini Præſules ab Vrbis Præſule, ad quem diuertunt, honorificè excipiuntur, eiſque locus nobilior aſſignatur. Etiam inter Beatos cœlites noſtro vſui ſe accomodantes vſurpari hoc non indecorum vrbanitatis officium monſtrat exemplum S. Ioannis elemoſynarij, cui duo corpora Sanctorum Præſulum ceſſere tumuli locum potiorem, ſicut ipſe S. Ioannes Eleemoſynarius ceſſit locum S. Ioanni Baptiſtæ, vt ex Rocho Bruni recitat Ioannes Tieplus *lib.4. de inuoc. Sanct. cap.3.* Vulgatius eſt exemplum Sanctorum Laurentij & Stephani, quorum merita ponderare, & vter alteri præferendus ſit in ſanctitate ſolius Dei eſt ſtatuere. Et tamen cum tempore Pelagij Papæ corpus S. Stephani Romam aduectum inferretur ſepulchro S. Laurentij, ceſſit iſte hoſpiti ſuo potiorem tumuli locum, vt eſt in priſcis actis illius tranſlationis, quæ recolitur 7. Maij. Affine eſt quod habetur in actis S. Seueri Rauennatium Antiſtitis, quæ exhibet Surius. Ita hunc nodum expediuit Suarez *tom.2. in 3.p. diſp.51. ſect.3.* tractans ſeſſionem Chriſti ad dexteram Patris, vbi ait, quod quandocumque dextera ponitur in ſcriptura ad locum honoris indicandum, ſignificat honoris magnitudinem, vt notauit Ambroſius *ad Hebr.1.* & ferè omnes alij Sancti hoc myſterium Chriſti explicantes. Quapropter etiam Euſebius *lib.1.* de vita Conſtantini dixit, Conſtantinum adoleſcentem ſummo honore apud Imperatorem fuiſſe dignum, quem honorem poſteà explicans, ſubdit ad Imperatoris dextram aſtitiſſe. Solent enim Principes, quamuis ipſi dignitate præcellant, honoris tamen, hoſpitijque cauſa ad dexteram ſuam alium Principem ducere. Ex quo non licet colligere, locum dextrum eſſe inferiorem, ſed potius eſſe ſuperiorem, licet interdum à digniori perſona inferiori concedatur. Quomodo ſolet etiam Rex Reginam ferrè ad dexteram honoris cauſa, quamuis Regis perſona, ſtatuſque dignior ſit. Et ita intelligitur illud *pſal. 44. Aſtitit Regina à dextris tuis,* & illud 3. *Reg.2.* vbi Salomon fecit matrem ſedere in throno ad dexteram ſuam. Deinde reſponderi poteſt, ſedere ad dexteram dignius, & honorabilius eſſe comparatione ſiniſtræ, non tamen comparatione loci medij, & hoc modo poteſt diei Chriſtus & Regina ſedere ad dexteram Patris, & Regis, non quia ſint in loco digniori reſpectu Patris & Regis, ſed reſpectu eorum, qui ad ſiniſtram ſedent.

12 Eodem modo expediendum eſt, quod in Miſſa ſolenni ad S. Petrum à Pontifice, vel à Cardinali celebrata, cum venitur ad thus adolendum erga imagines Sanctorum Apoſtolorum initium adolendi ducitur ab imagine S. Pauli, poſtquam idem officium præſtatur imagini S. Petri. Præterea non incommodè ſeſſio Chriſti ad Patris dexteram explicari poteſt tamquam primogeniti. Nam primogenitus præ cæteris ſedere debet ad dexteram Patris ex ſupra deductis, Quare autem dicatur & primogenitus, & vnigenitus Dei filius, vt id obiter dicam, diſces ex D. Auguſtino in libello *de fid. & ſymbol. cap.5.* & iterum *in libel. expoſit. quæſt. propoſ. ex epiſt. ad Roman.* & ante eum D. Athanaſio *in libel. de aſſumpt. homin.* contra Marcellionem.

13 Varias huius vſus obſeruationes criticas, præter citatos, lege apud Iacobum Mazon. *in Dant. lib.3. c.74.* Lel. Biſciol. *inhor. ſubceſ. tom.2. lib.11. c.5.* Iuſt. Lipſ. *in lib. elect.2. c.2.* Io. Stuch. *in conu. antiq. lib.2. c.35.* Leuin. Torrent. *in Horat. ſatyr.5. lib.2.* Philip. Beroald. *in Suet. in Tiber. c.17.* Andr. Tiraquel. *de iure primog. in præf. num. 13. & ſeqq.* Io. Bodin. *in meth. hiſt. c.5.* Iacob. Pontan. *ſuper Virgil. Aeneid. lib.10. v.160.* Benedict. Iuſtin. *in S. Paul. tom.1. pag.4. & to.2. pag.123. & ſeq.* Seru. *in Aenead. lib.5. v.825.* Ludouicum à Cerda *in Virgil. Aenead. lib.1. v.702. & lib.5. v.170.* S. Cyril. Alex. *in theſaur. lib.12. c. 14. ad fin.* Petr. Damiani *ep.16. lib.2.* Cornel. Ianſen. *in concord. Euangeliſt. c.150.* Ab. Ioachinum *in Apocal. c.2. p.1.* Thom. Minadol. *hiſt. bel. inter Perſ. & Turch.* Ioſeph. Caſtaleon. *var. lect. c.1.* Adrian. Turneb. *lib.14. c.24.* Alex. ab Alex. *in genial. dier. lib.2. c.19. & lib.4. c.7.* Theophyl. Raynaud. *in heterocl. p.1. ſect.3. pun.1. num.5.* Io. Bapt. Lezan. *in conſult. var. conſult. vlt. num.82.* D. Tho. *lect. in ep. ad Galat.* D. Gregor. *homil.21. in Euang.* Franciſc. Mucant. *in pecul. libel. de Sanctor. Apoſtol. Petr. & Paul. imaginib.* Marc. Anton. Georg. *in libello inſcripto: Statua D. Pauli ad dexteram D. Principis Eccleſiæ Petri non remouenda.* Delrium *in adag. ſacr. p.2. adag.321.* in illud Eccleſ. *cap.10. cor ſapientis in dextera eius, & cor ſtulti in ſiniſtra eius,* Perer. *in cap.47. Geneſ. num.5.* Maldonat. *in cap. 55. Matth.* Alex. Carrer. *de Poteſt. Pontif. lib.1. c.5.* eruditè ac prolixè Henric. Kornmannum *de tripl. annul. n.18.* & alios.

Ad ſecundum quoad locum primum affirmo per textum *in l.2. C. de Præfect. Prætor. lib.12. & in l.1. C. de Præpoſ. ſac. Cubic. eod. lib.12. & in l. vlt.* ibique Bartol. & Luc. de Pen. *C. de tyr. eod. & in l. vnicuique C. de Prox. ſacr. ſcrin. eod. lib.12. & in l. decernimus,* vbi Gloſ. *C. de ſacroſ. Eccleſ. & in can. placuit 18. d.* & notat Gloſ. *in can. ſtatuimus 61. d.* Quod & voluit *in cap. ſtatuimus,* & ibi Henric. *de maior. & obed.* Innoc. & Hoſt. alijque *in cap. 1. eod. tit. & in cap. Cum olim de conſuet.* vbi Gloſſa in ſeſſionibus, ait, quemlibet ſecundum dignitatem ſuam honorandum eſſe, Bald. *in d. cap. Cum olim,* Roman. *in repet. l. ſi vero, §. de viro, ff. ſol. matr.* & Aretin. *conſ.23. in 3. dub.* Afflict. *dec.1. in fin.* Congruitque quod ſcribit Bartol. *in l.1. ff. de obſeq. à lib. pr.* Dignior enim cæteris reputatur, qui cæteris præfertur, vt dixit Rota *deciſ.518. num.3. p.1. diu. & dec.585. num.2. p.4.* cum alijs per Add. ad Gregor. *dec.411. num.5. ad fin.* Anton. Quett. *conſ.1. num.4.* Quo tendit illud Taciti de Agrippina *lib.14. annal.* comiter conuiuio excepta, ſuperque ipſum collocata. Ergo is locus in conuiuio honeſtior, quoties duo accumberent. Nec refellit me alter Taciti locus *lib.3. annal.* Quod ne accuſatores quidem ſatis firmabant, in conuiuio Germanici, eum ſuper eum Piſo diſcumberet, infeſtos manibus eius cibos arguentes. Scito enim tres diſcubuiſſe, mediumque inter eos Germanicum. Nec diſſentit Sac. Scriptura pluribus in locis, præcipuè *Matth.23.6.* Marc. 9.35. & 12.39. Luc.11.43. & 14.7. & 8. & 20.46. 14

Et quoad locum medium etiam affirmo ex Luc. de Pen. *in d. l.2. C. de Præf. Præt. lib.12.* ex Homero *lib. vlt. Iliad.* Virgilio *lib. Aenead.* vbi Donatus ac Seruius annotant eum locum apud veteres fuiſſe potiorem, citantque illud Saluſtij *in hiſt. Rom.* quæ temporum iniuria perijt: *Igitur diſcubuere,* inquit, *Sertorius inferior, in medio ſuper eum Titus Fabius Hiſpanienſis Senator, ex proſcriptis in ſummo Antonius.* Hactenus ille, qui ita Sertorij conuiuium deſcribit, vt ipſum, quia dominus conuiuij erat, collocarit in imo loco, Senatorem autem in medio. Et infra: *Scriba Sertorij Verſius, & alter ſcriba Mecænas in imo, medius inter Tarquinium, & Deacium Perpenna.* Et idem Virgil. *lib.5.* de Ænea loquens, & *lib.6. & 7. ac lib.10.* loquens de Ioue, & *lib.11.* de Larino Rege, quem & ſequutus eſt Ouid. *in Faſt. lib.5.* Suetonius de Tiberio loquens, *Medius,* inquit, *inter duos Conſules cum Auguſto ſimul ſedit.* Idem de Claudio *cap.24. De maiore negotio acturus in curia medius, inter Conſulum ſellas tribunitio ſubſellio ſedebat.* Saluſtius in Iugurta ſcribit, Hiempſalem dextra ad Adherbalem aſſediſſe, ne medius ex tribus, quod apud Numidas honori ducitur, Iugurta foret. Xenophon tradit, Cyrum ſolitum fuiſſe medium inter amicos honoratos diſcumbere. Extat apud Spartianum locus Adriani Imperatoris dignus memoratu, qui cum ſeruum ſuum inter duos Senatores medium ambulare vidiſſet, 15

misit

Digitized by Google

miſit qui ei colaphum daret, & diceret: *noli inter eos ambulare, quorum potes adhuc eſſe ſeruus*. Ex Niceno Concilio ſedere in medio presbyterorum non licet diacono, cùm multò ſit inferior, *can. peruenit 63. d.* Legitur autem *Luc. 2.* inuentum Ieſum in medio Doctorum. *Et Daniel. 13.* ſcriptum eſt: *Veni & ſede in medio noſtrum, & indica nobis, quia tibi Deus dedit honorem ſenectutis*. Ex quibus locis etiam conſtat, quod quando tres ſedent, vel incedunt, nulli vnquam dubium fuit, quin locus medios ſit dignisſimus iuxta illud: *In medio fratrum Rector eorum*. Nam tunc, qui medius eſt, ab alijs tegitur, & quaſi cuſtoditur. Et his moribus hodie viuimus. Nam apud noſtros primus locus eſt medius, ſecundus dexter, tertius ſiniſter, vt videre eſt io cæremoniali Romano.

16 Ad tertium videtur reſpondendum negatiuè. Nam ſicuti præcedere in ſeſſione in choro ooo arguit primam dignitatem in eo, qui ſedet ſupra alium, ita & multò minus præcedentia thurificationis & ſimilium, quæ dicto loco ac ſedi ſunt quodammodo annexa, & ideò quis thurificatur aliquando ante alios non ratione maioris dignitatis, ſed reſpectu loci poſiti à cornu dextro, à quo thurificatio inchoari ſolet, etiam ipſo abſente, vt fuit conſideratum à Rota *deciſ. 866.* ſub *num. 3. & dec. 867. in fine*. At nihilominus ſignum quoque præeminentiæ præberi à thurificatione ante alios, etiam quando ab vnico acolyto thus adoletur, cenſuit Rota *deciſ. 518. num. 2. p. 1. & dec. 585. p. 4. diu.*

17 Ad quartum affirmatiuè reſpondendum videtur. Nam ex collationibus Sedis Apoſtolicæ arguitur qualitas beneficij, ac dignitatis per Regulam 4. Cancellariæ, & communis exiſtimatio primæ dignitatis, vt in puncto Rota coram Buratto *dec. 473. num. 6. & 9.* cum alijs io Placentina Archidiaconatus 3. Aprilis 1658. coram Albergato, *§. Præterea, & §. quibus accedunt*. Aliæ verò dignitates conferri ſolent ab Ordinario, ſiue per Sedem Apoſtolicam ratione menſium in vim regulæ 8. aut ex alia accidentali affectione, vt aduertitur à Rota *deciſ. 99. p. 10. rec.*

18 Nihilominus negandum exiſtimo. Ex hoc enim non inſurgit certa probatio, quod ſit prima dignitas, vt in ſpecie reſpondit Aretin. *conſ. 53. num. 7. cum ſeqq.* quem Rota ſequuta eſt *dec. 439. num. 1. p. 9. rec.* Neque enim cenſetur incompatibile, quod duæ dignitates, exempli gratia Archidiaconatus, & Archipresbyteratus dici poſſent maiores ac primæ poſt Pontificalem ex cauſis diuerſis, illa ſcilicet extra diuina, hæc autem in diuinis, vt obſeruauit Rimin. iun. *conſ. 151. num. 21. & 27.* & ita vtraque dignitas caderet ſub regula reſeruatoria, vt deciſum à Rota refert Garz. *de benef. p. 5. c. 1. num. 265. & ſeq.* Et dum clarè probatur, alteram eſſe primam dignitatem, nihil officit, quod illius prouiſio per Epiſcopum aliquando facta ſit, quemadmodum in puncto reſoluit Garz. *loc. alleg. num. 261.*

19 Ad quintum affirmo, quando conſuetudo eſt probata cum requiſitis Gloſſæ *in cap. 1. de præſcript. in 6.* Hæc enim ſola, ceſſante quauis ſtatutaria diſpoſitione, licet obſtet iuri communi, ſufficit ad dignoſcendum, quæ nam ſit prima dignitas, cum ante omnia conſuetudo Eccleſiarum attendenda ſit, non autem ius commune ex traditis à Grammat. *dec. 64. num. 17. & ſeq.* & fusè ab Add. ad Gregor. *dec. 41. num. 5. dec. 224. num. 1. & dec. 322. num. 17. p. 6. rec.* & à nobis paſſim. Ea ratione, quod aliquando prima dignitas in vna Eccleſia eſt Archidiaconatus, in alia verò Archipresbyteratus; alibi Prior, Decanus alibi. Accedente præcipuè communi exiſtimatione, ac publica fama, cum illa dicatur prima dignitas, quæ pro tali communiter in eo loco cenſetur, etiam ſi pro tali in iure non habeatur, vt io hac ſpecie docet Abb. *in cap. de multa, de præb.* relatus per Add. ad Gregor. *d. dec. 411. num. 2.* Eiuſmodi verò conſuetudo in vno actu, vel caſu inducta, in illo duntaxat præciſè operatur, neque ex illa extenſio, vel illatio, etiam ad caſus ſimiles, & ex identitate rationis prætendi poteſt iuxta receptum conſilium 237. Oldradi, *& dec. 45. num. 6.* Gregorij, vbi Add. *& dec. 162.* ac in Maioricen. Canonicatus 27. Martij 1656. & 25. Iunij 1657. coram Meltio, & 23. Ianuarij 1658. coram Em. Cerro poſt Tondut. *de penſ.* & poſt Zuff. *de legitim. proceſ.* Quia eſt ſtricti iuris, ac proinde non extenditur ad caſus diuerſos, vt vulgò alias diximus.

20 Ad ſextum reſpondeo, quod qui prius oominatur, maior eſſe videtur, *l. quoties, ff. de vſufr.* Ex priorique nominatione maior, potiorque dignitas arguitur, vt apertè voluit Gloſ. *in can. bene quidem, v. Medeolanenſis 96. d. & in cap. Sedes Apoſtolica in 2. gloſ.* & ibi Panorm. ac Dec. *extr. de reſcript. & in cap. quorundam v. prædicatorum de elect. in 6. & in cap. vlt. gloſ. 1. de pact. eod.* Bald. *in l. Cum quidam in 3. oppoſ. ad fin. C. de verb. ſignif. & in auth. hoc amplius col. vlt. C. de fideic.* Angel. & Imol. *in l. qui ſoluendo, ff. de hæred. inſt.* Gemin. *in cap. vlt. ſub init. de offic. deleg. in 6.* Benedict. *in rep. cap. Raynutius v. teſtamentum 2. num. 28. de teſtam.* cum ſimilibus, vt per eundem Dec. *in cap. auaritiæ col. 1. de præb. & conſ. 161. col. 1. ac ſeq.* Barbat. *conſ. 5. num. 17.* ac Rota *dec. 585. num. 1. p. 4. diu.*

21 Hinc cum erant ſimul duo, tres, vel etiam quatuor Imperatores nunc vnum primùm, nunc alium ſeſe in ſuis litteris, ſanctionibus, ac reſcriptis nominaſſe deprehenditur, ne ſi ſemper vnus primus fuiſſet nominatus, veluti alijs ſuperior eſſe videretur, & maior. Hunc enim titulum Gratianus, Valentinianus, Theodoſius in multis legibus comperies, in quibus ſatis erit duas, aut tres deſignaſſe, videlicet *in l. 1. C. de ſum. Trinit. & in l. ſi quis de apoſt. & in l. Iudæi C. de Iud.* Alibi eum ordinem inuerſum comperies, *vt in l. 2. de offic. mag. equ. & in l. 2. de offic. ciu. iud. & in l. nobiliores de commerc. & merc.* & alibi ſæpè. Et ita quoque alio ordine *in l. iuſſio C. de Iudæ.* & alio *in l. 1. C. de offic. mag. milit. & l. Ciuitas de offic. Rect. Prou. & in tit. l. Minime, C. de epiſcop. aud.* Et ordine inuerſo *in l. vlt. de offic. Præf. Prat. & in l. 1. de offic. ciu. iud.* ac paſſim in Codice.

22 Atque ideò in mentione plurium virorum ſublimium ante omnes dignior nominandus eſt, exempli cauſa Pontifex, Cardinalis, Epiſcopus, Parochus. Vel Imperator, Rex, Princeps, Dux. Quæ præcedentia nominationis perſonalis obſeruari poterit etiam io cæteris, collocando in primo loco qui virtute, nobilitate, ætate, & huiuſmodi præcellit. Id, quod dogmata ſacra, legalia, politica, & theorica diſertè docent, vt eſt legere apud D. Chryſoſt. *in ep. 1. ad Cor. homil. 3.* D. Ambroſ. *de Cain, & Abel lib. 1. c. 3.* Tiraquel. *de iur. primog. in præf. num. 110. & in q. 9.* ac Phil. *de ſacrif. Abel, & Cain.*

23 Accedente præſertim ſententia Epiſcopi, in qua diſpoſitiuè prima dignitas nominatur iuxta conſilium Baldi 331. *lib. 1.* Thomati *deciſ. macerat. 38. num. 18. & ſeqq.* Rot. *dec. 34. num. 22. p. 2. diu. & dec. 187. num. 18. p. 7. rec.* Secus verò ſi enunciatiuè. Nam verba enunciatiua non probant vbi de veritate enunciati principaliter dubitari contigerit, Surd. *conſ. 5. num. 16.* Cæphal. *conſ. 261. num. 2.* Rota apud Put. *dec. 381. num. 3. lib. 1. in cor.* Ac præcipuè ſi ſententia fuerit antiqua, & ab vtraque parte accepta, vnde amplius impugnari noo poteſt neque in parte, neque in totum, cum ſit indiuidua reſpectu formæ, Gratian. *diſcept. 151. n. 5.* Rota *deciſ. 54. num. 1. & ſeqq.* apud Gilian. *ad ſtat. Peruſ.*

24 Idem dico de ſubſcriptione ante alios, ſicuti obſeruant Gloſſ. *in d. ca. ſtatuimus 61. d.* Innoc. Hoſt. & alij *in cap. 1. de maior. obed.* Henric. *in cap. ſtatuimus eod. tit.* Roman. *in rep. l. ſi vero, §. de viro in 53. fall. ff. ſol. matr.* Qui enim dignior eſt, is quoque prior debet ſubſcribere per textum *in ca. notandum 17. d.* & aſſeruit Gloſ. *in cap. Cum olim extr. de cenſ.* & Rot. *dec. 295. num. 4.* apud Merlinum.

25 Non obſtant exempla, quibus probatur infimum locum apud Romanos fuiſſe honeſtiſſimum. Hoc verò eſt paradoxum in Romana hiſtoria, numquam prius auditum. Exemplum è theatro petitum, alienum eſt. Nam ibi Imperator & Patres in ima cauea ſedebant, non quia ille locus cenſeretur per ſe honeſtiſſimus, ſed quia accomodatiſſimus ad audiendum, & videndum. Neque verum eſt, quod in triompho poſtremus locus eſt Imperatoris. Triumphi namque Romani, ſiue potius pompæ triumphalis duæ partes erant. Prior continebat ea, quæ populo proponebantur ſpectanda, aurum, argentum, gemmæ, ſimulacra vrbium captarum, captiui nobiles, ipſe Imperator. Poſterior ex ipſis conſtabat, qui honoris

Digitized by Google

cauſa Imperatoris currum proſequebantur. Proximi erant cognati, propinqui, amici, Senatores illuſtres. Deinde ſequebantur turmæ ex ordine equeſtri. Poſtremò legiones. In priori parte ſeruata hæc ratio, vt ſemper creſceret ſpectaculum. Primò igitur loco traducebantur quæ minoris momenti erant. Deinde ſequebantur ſpectatu digniora. Nihil autem dignius Ducibus ipſis qua victore, qua victo. Itaque agmen illud claudebat Imperatorius currus, quem proximè præcedebat Dux captiuus, & quidquid erat in pompa nobiliſſimum. Quare de hac parte pompæ priore verum eſt poſtremum locum fuiſſe Imperatoris. At non vltimus ſequitur Imperator, quia vltimus locus honoratiſſimus, ſed quia rerum ſpectandarum omnium maxima erat ipſe Imperator. Reſpectu verò totius pompæ Imperatorem vltimum proceſſiſſe falſum eſt, quin potius in medio pompæ vniuerſæ locatus longum ordinem à tergo ſequentium præcedebat. Liuius *lib.* 45. de triumpho Æmylij Pauli: *Ipſe poſtremo* (poſtremus in priori pompæ parte) *Paulus in curru magnam cum dignitate alia corporis, tum ſenecta ipſa maieſtatem præſeferens. Poſt currum inter alios illuſtres viros filij duo Q. Maximus, & P. Scipio. Deinde Equites turmatim, & cohortes peditum ſuis quæque ordinibus.* Sic in alijs triumphis. Vide & Suetonium in Iulio *cap.* 49. Ita reperitur verum etiam in pompa triumphali, quod alibi ferè perpetuum fuit apud Romanos, vt locus medius cenſeretur honoratiſſimus.

26 Vltimum exemplum eſt de loco, qui dicebatur Conſularis in conuiuijs. Res ita habet. Tribus ferè lectis Romani erant ſoliti ſua conuiuia agitare. Honoris ratio ſpectabatur & in lectis, & in ſedibus diſcumbentium in illis lectis. Lectus medius ſemper honoratiſſimus. Sedes item media cum terni accumbebant in eodem lecto, ſin bini, locus ſuperior honoratior erat. Hoc clarum eſt, & multis probatum à viris Romanæ antiquitatis peritiſſimis, inter quos ætate noſtra primus eminet Raphael Fabrettus Vrbinas, vir in omni diſciplinarum genere verſatiſſimus, ob ſingularem doctrinam, multiplicem linguarum cognitionem, ac præclaras animi dotes omnibus ordinibus carus, cuius opus de Aquæductibus, per quod *Latium nomen, & Italæ creuere vires*, *famaque*, viuit, viuetque ſemper ære perennius & donec.

Arctus & in thermas longè venit arctior amnis,
Et cadit in montem, patuliſque canalibus actus
Circumfert clauſum caua per diuortia flumen.

Sidon. Apollin. *carm.* 22. *v.* 184. *de aquaduct. Vrb.*

Hæc inſtituta in eo, qui dicebatur locus conſularis, ex parte ſunt ſeruata, non penitus. Moris enim fuit, vt Conſul in medio quidem lecto diſcumberet, quem diximus fuiſſe dignitatis præcipuæ, ſed in vltimo loco, non medio, aut ſummo. Putant aliqui, eum fuiſſe Conſulis locum, quia ea ſedes honoratiſſima. Sed verius dixiſſent, eam ſedem fuiſſe honoratiſſimam, quia erat conſularis, per ſe non erat, neque honoris cauſa ille fuit locus Conſuli attributus, ſed propter alias rationes, quas inquirit Plutarchus toto problemate tertiò libri primi Sympoſiacorum, vbi ſcriptor eruditiſſimus ponit locum vltimum, etiam in medio lecto, minus honoratum fuiſſe, quam vel medium vel ſummum. Maneat igitur inconcuſſum axioma, quod omnium gentium conſenſu ſcimus firmatum, vt locus vltimus, niſi peculiaris quædam ratio interueniat, cenſeatur minimè omnium honoratus.

27 Ad ſeptimum. Ita ſanè videtur. Et idcircò Sac. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *c.* 2. *de ref.* vult Archidiaconos eſſe magiſtros in theologia, aut doctores, vel licentiatos in iure Canonico, quia iudices ſunt, & à iure data eſt illis poſt Epiſcopum ſuper Clericos iuriſdictio, vt aduertit Menoch. *de arb. lib.* 2. *caſ.* 245. *num.* 41. *&* 42. ſubdens ad rem, minimè locum habere præfatum decretum Tridentini vbi non Archidiaconus, ſed Archipresbyter ex Eccleſiæ conſuetudine habet ius dicendi poteſtatem. Quod repetunt Ricc. *dec.* 248. *num.* 5. *p.* 4. & Barboſ. *de iur. eccleſ. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 7.

28 At contrarium verum eſt. Quoniam eiuſmodi cauſæ committi ſolent ad libitum Pontificis, vel eius officialium alicui dignitati, vel Canonico cathedralis iuxta *cap. ſtatutum de reſcript. in* 6. Neque ijs committuntur tamquam primæ dignitati, quod probandum eſſet. Quia quando qualitas eſt cauſa, vt quis aliquid obtineat, illa præciſè probanda eſt, Curt. iun. *conſ.* 124. *num.* 1. Pariſ. *lib.* 5. *conſ.* 152. *num.* 5. Cæphal. *conſ.* 256. cum alijs per Rotam *in rec. p.* 2. *deciſ.* 402. *ſub num.* 4. *in fine.* Neque Archidiaconus tenetur neceſſariò eſſe doctor, magiſter, aut licentiatus, niſi habeat curam animarum, ſiue iuriſdictionem annexam, vt limitando declarat, ac deciſum refert Garz. *de benef. p.* 7. *c.* 7. *num.* 40. *& ſeq.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 60. *num. item* 60. *& de iur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 7. & Gauant. *in man. Epiſc. v. Archidiaconus num.* 1. & declarauit ſæpius Sac. Congregatio Concilij, præſertim in Pacen. 8. Auguſti 1653. Vnde de ſtylo tantum Curiæ primæ dignitates etiam in Collegiatis ſolis doctoribus conferri ſolent, præcipuè ſi iuriſdictionem aliquam habeant. Quare eadem Sac. Congregatio in Tudertina 5. Iulij 1571. *ad d. cap.* 12. *ſeſſ.* 24. cenſuit, quod illud decretum hortatur tantum, non autem præcipit, quod dignitates in cathedralibus Eccleſijs, & in Collegiatis inſignibus magiſtris ac doctoribus conferantur, ſed vbi id fieri poteſt.

29 At enim verò monendum arbitror, cum ſint diuerſæ de locatione honorabiliori ſententiæ, nihil certi ex hactenus deductis definiri poteſt, illo excepto, quod mores loci, & in qua ſint ſententia, qui ibi habitent, ſequi oporteat, cum etiam eadem reſolutio certò tenenda ſit in ipſis moribus, verborum proprietate, & valore monetæ.

CONSVLTATIO XXXVII.

1 *An ſententia ſuper non cultu, ac omnimoda obſeruatione decretorum Vrbani VIII. de Canonizatione Sanctorum, prolata per Rectorem, ſiue Curatum Eccleſiæ Cathedralis, ſiue Collegiatæ, vel parochialis, deputatum à Vicario generali, tamquam ab Ordinario, ſit confirmanda?*

2 *Et an à dicto Curato committi poſſit viſitatio, & inſpectio ſepulchri Notario cauſæ, licet laico?*

1 QVod ad primam attinet, negatiuè reſpondendum videtur. Primò, quia dicta decreta Vrbani *pag.* 11. loquuntur de Ordinario, ibi: *Et niſi poſteà ſucceſſiue idem Ordinarius, &c. diligenti præhabita diſquiſitione circa eandem perſonam ſupradicto decret. nullatenus contrauentum fuiſſe rite pronunciauerit.* Siquidem nomine Ordinarij intellexit de ipſo Epiſcopo, non autem de illius Vicario, eoque minus delegato ab iſto, cum neget talem eſſe Goffred. *in ſum. de offic. Vicar. num.* 2. Alciat. *in rubr. de offic. Ordin. num.* 24. *& ſeqq.* ac Rimin. ſen. *rubr. ff. de offic. eius*, quibus adhæſiſſe videtur Gloſ. *in cap.* 2. *v. ſtatuuntur, ne Prel. vic. ſuas*, dum inquit, Epiſcopum non poſſe dare Iudicem ordinarium.

2 Secundò, quia in litteris circularibus directis Epiſcopis, relatiſque libello decretorum *pag.* 58. *& ſeqq.* dicitur, quod *per te ipſum exequi Sac. Congregatio exoptat, ſed ſi ob inualitudinem, ſiue ob legitimum graue impedimentum id conficere non valeas, &c. poterit amplitudo tua delegare Vicarium generalem, vel alium in dignitate eccleſiaſtica conſtitutum.* Non enim talis videtur dictus Rector Curatus, deputatus à Vicario generali, cum Plebania nuncupetur officium, non autem dignitas *in cap. quod Dei timorem, de ſtat. Monach.* Io. And. *in cap.* 1. *num.* 2. *de conſuet. in* 6. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 9. qui addit, hoc procedere, quamuis Plebanus præter curam animarum habeat baptiſmum & chriſma, & alia facere poſſit.

3 Tertiò, quia verba dictarum litterarum huiuſmodi delegationem tribuunt ipſi Epiſcopo, non autem eius Vicario, qui propterea non poteſt onus ſibi iniunctum in alium reijcere ex traditis à Rom. *conſ.* 238. Pariſ. de Put. *de Syndic. cap. de arbitr. num.* 6. & Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 54. *ſub initio.*

4 At nihilominus pars affirmatiua tenenda eſt. Quia prædicta

dicta

dicta decreta generaliter loquentia de Ordinario, generaliter ſunt intelligenda, l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. ibique Bald. ff. de teſtam. milit. traditque Afflict. dec. 319. nu. 3. cum vulgo alijs, & reſtringuntur ſecundum ſubiectam materiam, l. 3. §. ſi quis heredi, de ſtat. lib. Vicarius autem Epiſcopi in ijs, quæ de iure communi illi competunt ex generali officio Vicariatus non ſolum dicitur Iudex ordinarius, vt poſt Io. Andr. in addit. ad ſpecul. tit. de offic. Vic. §. 1. & Doctores communiter in cap. 2. de officio Vic. in 6. docet Sbroz. de Vic. Epiſc. lib. 1. qu. 67. num. 2. cenſeturque vna & eadem perſona cum Epiſcopo, & facit idem auditorium, ac conſiſtorium cum illo, cap. 2. vbi Archid. de conſ. in 6. cap. Romana 3. de appel. eod. atque habet iuriſdictionem ordinariam, nec non eamdem, quam habet Epiſcopus, cum tribunal vnius dicatur tribunal alterius, perſona vnius perſona alterius, idem Iudex, vnum officium, idem iudicium, idemque effectus auctoritate Epiſcopi, & Vicarij miniſterio, d. cap. Romana, Ruin. conſ. 148. num. 1. & 3. ac ſeq. vol. 4. & dicitur aſſociatus Epiſcopo in iuriſdictione, ca. in noua actione 22. vbi Archid. 16. q. 6. Abb. conſ. 21. nu. 2. p. 1. Menoch. conſ. 51. eod. n. vol. 1. Et regulariter poteſt omnia, quæ poteſt Epiſcopus, l. fin. C. de offic. eius qui vic. alt. ger. Hoſt. Io. Andr. & Archid. in d. cap. fin. de off. vic. in 6. & cognoſcit omnes cauſas ſicut Epiſcopus, quia eſt conſtitutus ad omnia, quæ ſunt iuriſdictionis voluntariæ & contentioſæ, cap. 2. vbi Gloſ. in v. officialem de offic. Vic. in 6. d. cap. Romana vbi etiam Gloſ. v. generaliter, Rebuff. in prax. tit. de Vicar. Epiſcop. num. 18.

4 Quare à ſententia Vicarij generalis non datur appellatio ad Epiſcopum, tamquam ab eodem ad ſeipſum per textum in cap. non putamus 2. de conſuet. in 6. & in d. cap. Romana, vbi Innoc. & Archid. de appel. in 6. Sed etiam eſt Ordinarius, tamquam Epiſcopus, d. cap. Romana, & Gloſ. in cap. 2. v. ordinariam, vbi Hoſt. num. 2. de offic. Vic. in 6. Archid. in d. cap. 2. de conſuet. eod. lib. Innoc. in cap. Romana de offic. ordin. pariter in 6. Alex. in rubr. num. 17. vbi Iaſ. num. 2. de offic. eius. Quam opinionem, vti communem ſequuti ſunt Doctores in d. rubr. & Couar. var. reſol. cap. 20. num. 4.

5 Neque obſtant Doctores allegati. Non enim negant Vicarium Epiſcopi eſſe Ordinarium. Et licet Gloſſa in cit. cap. 2. v. ſtatuuntur, dicat, Epiſcopum non poſſe dare Ordinarium, ſed ſolum Principem, vel legem, attamen lex ipſa eſt, quæ dat iuriſdictionem Vicario generali ſecundum Gloſſam in d. cap. Romana v. generaliter de appel. reiecta opinione Goffredi, & ſequacium, Hoſt. in ſum. de offic. Vic. num. 2. in fin. Abb. in cap. quoniam etiam in fin. aſſerens quod Epiſcopus proprie non dat iuriſdictionem Vicario, ſed lex ipſa miniſterio & facto Epiſcopi interueniente, firmatque Veſtr. lib. 13. num. 2. Quare potuit etiam delegare dictum Rectorem Curatum pro conſtructione præfati proceſſus, cum receptiſſima concluſio ſit, quod ille, qui habet ordinariam iuriſdictionem, Iudicem dare poteſt, l. more 5. vbi Doctores de iuriſd. omn. Iud. & in hac ſpecie, quod Vicarius poſſit committere vices ſuas in modum delegationis, cum cauſas alteri delegare non prohibeatur, tenent Gloſſa, Innocentius, Archidiaconus, & alij in cap. 1. v. Ipſius, de offic. Vic. in 6. Bald. in l. aliquando 5. num. 3. ff. de offic. Proconſ. Capyc. dec. 151. Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defect. iuriſd. Ordin. nu. 2. tr. tom. 4. fol. 386. Soccin. in d. l. more num. 23. ff. de iuriſd. omn. Iud. cum alijs allegatis à Sbrozio de offic. Vicar. lib. 2. q. 66. num. 16. & 23.

6 Eo quidem magis, quia in litteris circularibus libello pag. 59. in proceſſibus informatiuis faciendis ſuper ſanctitate vitæ, virtutibus, & miraculis alicuius ſerui Dei cauetur, Epiſcopum Ordinarium ob legitimum & graue impedimentum, ſuper quo conſcientia ſua oneratur, poſſe delegare Vicarium ſuum generalem, vel alium, &c. Multò ergo magis poterit hoc facere præfatus Vicarius generalis, cum agatur duntaxat de proceſſu particulari, de quo nullibi fit mentio in præfatis litteris circularibus, grauibus negocijs detentus. Quando enim oneratur conſcientia alicuius, ſtatur eius aſſertioni, nec requiritur alia probatio, Gloſ. in cap. ſtatutum 11. de §. Aſſeſſorem, v. relinquatur, de reſcript. in 6. Bald. in l. rem non nouam num. 4. C. de iudic. Alex. conſ. 20. num. 2. eod. lib. Maximè cum præſumptio ſemper eſt pro validitate proceſſus, Scacc. de iudic. cap. 97. num. 78. & delegatus non ſua, ſed delegantis iuriſdictione, ac vice fungatur per text. in l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd. cap. ſane, & cap. ſtuduiſti, de offic. deleg. ca. 1. 93. d. Abb. in cap. Viſum eſt, eod. tit.

7 Ex quibus non ſolum corruit, quod dictus Vicarius Generalis non poſſit alterum deputare pro confectione præfati proceſſus, ſed etiam ceſſat quod in ipſis litteris circularibus S. Congregatio exoptat, quod proceſſus huiuſmodi conficiatur per Epiſcopum, & in caſum impedimenti per Vicarium generalem, vel alium in dignitate eccleſiaſtica conſtitutum, nec præfatus Rector Curatus deputatus à Vicario talis ſit, cum Plebania non ſit dignitas, aduertendo in facto, prædictas litteras circulares nihil penitus diſponere ſuper forma proceſſus particularis ſuper paritione dictorum decretorum, vt potè quia de illa plenè ac ſufficienter prouiſum fuit tam in nouis decretis pag. 10. §. demum, & ſeq. quàm in nouiſſimis pag. 20. §. particularis, tribuentibus iuriſdictionem pro illius confectione Ordinario, ſeu Apoſtolicæ Sedis Delegato, ſed diſcretiuè, & limitatè duntaxat præſcribere formam ſeruandam in proceſſibus informatiuis ſimili autoritate ordinaria peragendis ſuper ſanctitate vitæ, ac miraculis ſeruorum Dei cum fama ſanctitatis defunctorum; ideò non excludunt, quod præfati Ordinarij alios delegare queant, prout de iure illis eſt permiſſum, tamquam delegatis Principis, l. à Iudice, C. de iudic. cap. paſtoralis de offic. de leg. cap. cum cauſam in fin. de appel. & in ſpecie de Epiſcopo delegato Papæ probat textus in cap. fin. §. idem quoque dicendum, vbi Gloſ. v. Cum mandatur Epiſcopo, de offic. de leg. & in cap. fin. de offic. ord. Gloſ. in cap. ſtatutum, §. In nullo v. deſignatis in fin. de reſcript. in 6. ac plenè Sanchez. de matr. lib. 2. diſp. 40. num. 13. cum ſeq.

8 Ad ſecundum etiam negatiuè reſpondendum videtur. Nam viſitatio, & inſpectio ſepulchri ſeruorum Dei, in qua iuxta decreta Vrbani VIII. conſiſtit præcipua pars proceſſus de non cultu, non poteſt à delegato committi Notario laico, ſed debet per ſeipſum id expedire. Vnde tamquam indecorum id iuſte refellitur 16. q. 7. c. 9. 19. Eoque præſertim ſi non conſtet de commiſſione illi deſuper data per ſolam ipſius atteſtationem. Debet enim ſuper illa rogare inſtrumentum manu alterius Notarij ex notatis ab Hoſt. in cap. quoniam 11. num. 5. poſt med. Abb. num. 29. Imol. num. 33. & Felin. num. 41. de probat. eſtque communis Doctorum ſententia, de qua teſtatur Alex. conſ. 213. num. 6. vol. 2. & conſ. 212. num. 18. vol. 6.

9 Verum id non officit, quare contrarium tenendum cenſeo. Nullibi enim neque ex formula præfatarum litterarum circularium, neque ex preſcripto in ipſis decretis Vrbani VIII. cauetur eſſe neceſſariam talem viſitationem, ſed ſolum requiritur, quod ex legitimis probationibus conſtet, omninò paritum fuiſſe prædictis decretis ſuper non cultu, adhibito alicui ſeruo Dei, nec dictus Notarius dicendus eſt laicus, ſed potius eccleſiaſticus, ſi ſit Notarius publicus Audientiæ epiſcopalis, ac Curſor deputatus in cauſa alterius Serui Dei. Et in omnem caſum nil vrgeret, etiamſi eſſet laicus, cum in cauſis canonizationum paſſim laicos admitti, teneat Contilor. de canon. cap. 25. num. 35. & ſeqq. Ea potiſſimum ratione, quia Notarius nudum miniſterium præſtare dicitur, quale in laicis non eſt prohibitum, cum non ſit metienda facultas ab eo, qui creauit Notarium, ſed ab eo, qui approbando eius fidem tale negocium ei delegauit, ſicuti reſolutum fuit in relatione S. Raymundi p. 1. ar. 2. ad fin. conſtatque ſatis de eius commiſſione per atteſtationem propriam, vt tenuit Rota coram Verallo dec. 245. p. 2. in impreſſ. & dec. 27. num. 1. ac 145. num. 3. p. 3. rec. Contil. vbi ſupr. cap. 24. num. 21. & d. cap. 25. num. 29. & ſeqq. Quam Rotæ opinionem ſequitur in cauſis canonizationis S. Rituum Congregatio, vt in relatione S. Hiacynthi tit. an ſolemnitates, §. Notarius, & S. Raymundi p. 1. ar. 2. Cumque ſe delegatum à præfato Iudice pro facienda eiuſmodi viſitatione, & inſpectione aſſeruerit, & pro tali ſe geſſerit, & quod amplius eſt non ſolum à dicto Iudice, ac Vicario generali, verum etiam ab omnibus, tamquam talis agnitus & approbatus fuerit, reſultat communis exiſtimatio, quæ plurimi facienda eſt ad textum in l. Barbarius, ff. de offic. Præt. quem procedere etiam in materia iuriſdictionis, tradunt Doctores congeſti per Add. ad dec. 15. num. 11. p. 3. rec. Et præſertim

Digitized by Google

tim in proceſſibus de partibus, in quibus iuxta illarum ſtylum obſeruatur conſuetudo, ibi vigens.

CONSVLTATIO XXXVIII.

1 *An teſtium depoſitio in materia canonizationis Sanctorum excipi poſſit, non citato Promotore fiſcali menſæ Epiſcopalis?*

2 *Et quid de eorum repetitione facta cum interrogatorijs, præſente Promotore fiſcali, ſi abſolutis interrogatorijs, eis ſolummodo lecta fuerit prima eorum depoſitio, quam ſinguli generaliter approbarunt?*

1 VIdetur dicendum, quod eiuſmodi depoſitio excepta fuerit informiter abſque figura iudicij, non citato Promotore fiſcali. Ideòque illi obſtat regula, quod teſtes informiter examinati, parte non citata, nihil probant, *cap.* 2. vbi Gloſ. *v. admonendus*, *&* *v. contra legem*, Innoc. ac cæteri Canoniſtæ *de teſtib. l. ſi quando*, §. *ſed cum oportet in fin.* ibique etiam Gloſ. *v. induxerint*, omneſque Iuriſtæ, *C. eod. tit.* cum ſimilibus abundè congeſtis à Farinac. *de teſtib. q. 72. c. 1. num.* 1. ampliante *num.* 2. eam procedere etiam in receptis ad perpetuam rei memoriam per textum *in* §. *Et ſic vero, auth. de teſtib. num.* 13. & locum habere etiam quando proceditur iuris ſolemnitate non ſeruata, & *num.* 14. licet procedatur ſummariè, de plano, ſine ſtrepitu ac figura iudicij.

2 Nulliuſque momenti eſſe poteſt dicta eorum repetitio. Etenim modus hic deponendi expreſsè reijcitur in libello decretorum *pag.* 41. ibi: *explanatè & per extenſum deponant, nec ſe referant ad atteſtationes aliàs redditas, neque eis recitentur ea, quæ alias ipſi depoſuerunt.* Optimaque quidem ratione, quam tradit Gloſ. *in cap. Venerabili* 51. *v. diligentia, de teſtib.* quod cum maximum periculum verſetur in eiuſmodi cauſis, maior quoque diligentia adhibenda eſt in teſtibus examinandis. Quamobrem Sac. Congregatio noluit admittere opinionem Bartoli, & aliorum docentium, quod teſtis aliàs examinatus ſe referre poſſit ad primum examen, ſed contrariam Baldi *in l. iuſiurandi* 8. *num.* 3. *& in l. fin. num.* 12. *C. de teſt. v. quod ſcilicet teſtis*, nequeat ſe referre ad primas atteſtationes, ſed debeat clarè & explicitè iterùm deponere, quam probarunt etiam Felin. *in cap. cum in tua* 44. *num.* 1. dicens communem, *de teſtib.* Tyndar. *eod. tr. q.* 3. *cap.* 10. *num.* 1. *in fin.* Burſat. *conſ.* 20. *nu.* 64. *vol.* 1. Boer. *dec.* 108. *nu.* 6. Oſaſch. *dec.* 128. *per tot.* Laur. *dec. Auen.* 91. *num.* 5. *in fine*. Quod maximè obſeruandum eſt in caſu, quo prima teſtium depoſitio recepta fuit informiter, parte non citata, iuxta ea, quæ tradit Salic. *in d. l. fin. num.* 3. *C. de teſt.* Felin. *in d. cap. cum in tua num.* 1. *eod. tit.* Soccin. ſen. *conſ.* 98. *num.* 14. *vol.* 3. Menoch. *de arb. lib.* 2. *conſ.* 109. *num.* 7. *cum ſeq.* Laur. *d. dec. Auen.* 91. *num.* 4. *&* 5. Farinac. *d. q.* 66. *p.* 1. *num.* 48. Vnde liquet infirmandam eſſe ſententiam propter illegitimas depoſitiones teſtium, vt omnes aſſerunt, quia hæc ſunt media cauſæ & de ordine iuſtitiæ adeò, vt ipſa ſententia abſque illis lata omnium conſenſu dicenda ſit iniuſta, & iniqua, immò & nulla, Innoc. *in cap. tua nos* 8. *in fin. de cohab. cler. & mul.*

3 At verò dicendum eſt, hæc non obſtare, ſi teſtes fuerint à Iudice ordinario, præuia illorum inductione, examinati, præmiſſo iuramento, nil refragante, quod nullus pro Curia appareat citatus, cùm dentur etiam citationes extraiudiciales notificandi gratia illa, quæ deſuper fieri contigerit, teſte Vberto *de citat. par.* 1. *cap.* 7. *num.* 1.

4 Nec refragatur, quod nulla vis fieri poſſit ſuper illorum repetitione coram præfato Iudice ſub prætextu, quod in fine examinis, dictis teſtibus lectum fuerit primum eorum examen. Quia id non habet locum quando iidem teſtes fuerunt denuò examinati formiter ſuper interrogatorijs à Promotore fiſcali ſemper citato, adhibitis, ac, finito illorum examine iuxta quodlibet interrogatorium, reſponderunt cum cauſa, & rationibus ſcientiæ, alijſque circumſtantijs. Ex quibus liquet de paritione, præfatis decretis de non cultu, debita, ex abundanti verò ipſis lecta poſtea prima depoſitione illam confirmarunt, & ratificarunt. Poteſt enim teſtis ſe referre ad primum examen, etiamſi fuerit nullum, vt tenuit Diaz *reg.* 749. *in* 2. *limit.* relatus à Mouticel. *in rubr. fol.* 154. *col.* 1. & benè comprobat Menoch. *de arb. d. caſ.* 109. *num.* 4. *&* 5. Corrad. *in pract. tit. de teſtib. rubr. de dub. fol.* 131. *num.* 39. teſtans de communi, à qua non eſſe recedendum latiſſimè docet Io. Crot. *de teſtib. numer.* 375. *& ſeq.*

Præcipuè cum id pendeat ab arbitrio Iudicis, ac proinde, ſi ipſi ita viſum fuerit, nulla inde poteſt cadere nullitas per *text. in d. cap. venerabili* 51. *de teſt.* quod in hac materia præſcribit ſolam formam circa huiuſmodi examen, vt fiat de teſtibus ſingillatim, ne vnus ab alio inſtruatur, vt obſeruat ibi Fagnan. *num.* 6. Nec prohibetur de iure, immo neque ex forma nouiſſimorum decretorum relatio ad ſuperius dicta in eodem examine. Quin etiam relatiâ Farinac. *de teſtib. q.* 66. *num.* 39. *& ſeqq.* ponunt multos caſus, in quibus teſtis in ſecundò examine ſe referre poteſt ad primum, multò ergo magis ad idem. Decreta verò Vrbani citata *pag.* 41. ſolum præſcribunt formulam examinandi teſtes autoritate Apoſtolica, non autem autoritate ordinaria. Ex quibus, conſtito de omnimoda carentia cultus Serui Dei, & ſufficienti paritione dictis decretis, confirmanda eſt ſententia, tamquam ritè ac rectè prolata, ac omni ex parte æquiſſima, reſoluendumque poſſe ad vlteriora in cauſa procedi. 5

CONSVLTATIO XXXIX.

An petitio remiſſoria ſuper inquiſitione generali ſit concedenda antequam doceatur de continuatione, ac percrebreſcentia famæ miraculorum?

AFfirmatiuè reſpondeo. Primò quidem ponderando, quod ea, quæ olim ſuper continuatione ac precrebreſcentia famæ ſanctitatis & miraculorum pro committenda inquiſitione generali deſiderabantur ab Hoſtienſi *in cap.* 1. *requiſ.* 1. *&* 2. *de reliq. & vener. Sanct. num.* 3. vbi inquit: *Non enim conſueuit moueri ſtatim ad committendam hanc inquiſitionem Summus Pontifex, ſed potius expectare quod diu pulſetur, & famam attendere, & vtrum miracula crebreſcant, & continuentur antequam inquiſitionem committat.* Et *num.* 5. ait: *Si continuetur ſupplicationis inſtantia, & miraculorum continuatio perdurare dicatur, conſueuit hoc Romanus Pontifex ponere inter fratres, & aliquibus Epiſcopis, &c. committere, vt inquirant de fama, & deuotione populi, de miraculis, & alijs, quæ eidem ſunt nunciandi in genere, non in ſpecie, & quoad famam, &c.* Ea, inquam ex diſpoſitione nouiſſimorum decretorum, iubentium *pag.* 28. §. *In proceſſibus* ſeruati omnia diſpoſita in cæremoniali, ſeu Rituali Romano, ac tradita ab eodem per Hoſtienſem & alios Doctores, debent antecedere priuſquam Sedes Apoſtolica manum apponat per commiſſionem manu Sanctiſſimi ſignandam pro introductione cauſæ, ibi: *Nec prius Sedes Apoſtolica moueri ſolet, quam Reges, Principes, & alia perſonæ authenticæ & honeſtæ inſtanter ſupplicauerint Summo Pontifici, & tunc etiam non ſtatim, ſed expectare quod diu pulſetur; nam ſi perdurabunt miracula, & ſupplicantium inſtantia, tunc Summus Pontifex per commiſſionem Sanctitatis ſuæ ſignatam, &c. committit cauſam S. Rituum Congregationi.* 1

Tantumque abeſt, quod eadem decreta poſt ſignatam huiuſmodi commiſſionem iubeant fieri nouas informationes ad docendum de huiuſmodi continuatione, & percrebreſcentia, quin potius ad effectum deliberandi, an per Sedem Apoſtolicam debeant concedi litteræ remiſſoriales ſuper dicta inquiſitione in genere *pag.* 27. §. *Verum ne pereant*, ſpeciatim permittunt agi poſſe de eiſdem proceſſibus informatiuis autoritate ordinaria confectis, idem clarius exprimendo in formula commiſſionis generalis *pag.* 31. *verſ. Et ſi ex illis.* 2

Immò cum inhærendo diſpoſitioni *cap. vt noſtrum*, & ibi Gloſ. *v. reuocamus, de appel. & cap. licet, de offic. de leg. pag.* 61. §. *Poſtquam vero*, penitus interdixerint Ordinarijs, poſtquam Sedes Apoſtolica manum appoſuit in aliqua ex prædictis cauſis per commiſſionem amplius in eam quo- 3

quo-

Digitized by Google

quomodn ſe ingerere, fieri ſanè non poterit confectio nouarum informationum, non quidem autoritate ordinaria, quia, vt dixi poſtquam Sedes Apoſtolica manum appoſuit in aliqua ex prædictis cauſis, nullatenus poteſt Ordinarius in eam ſe immiſcere; neque autoritate Apoſtolica, quia eſt id, de quo quæritur ac petitur.

4 Secundò, eſto, quod prædicta deſiderarentur, ad id profecto ſatis forent reiterandæ inſtantiæ inquiſitionis generalis Principum, Ciuitatum, Capitulorum, ac ſimilium enixè ſupplicantium pro beatificatione Serui Dei.

CONSVLTATIO XL.

An in cauſis canonizationum Sanctorum ritè excipiatur iuramentum monialium, quæ non iurant in manibus Iudicum, neque ab ipſis videri poſſunt, & an moniales, alijque Regulares ſint teſtes idonei in Cauſis Canonicationis ſuorum Regularium? Et quid ſi examinentur ſine licentia earum vel eorum Superiorum?

Ad 1 NOn videtur, quia eſt contra formulam remiſſorialium *libel.* decretorum *pag.40.in fin. & 41.*ibi: *coram vobis, &c. ac coram fide digno Notario Apoſtolico, ſiue eccleſiaſtico, &c. examinetis, &c.* dictio autem *coram* exigit præſentiam corporis, & intelligentiam mentis, *l. coram Titio 209. ff. de verb. ſignif. l. diem proferre 32. §. coram ff. de recept. arbitr.* cum ſimilibus.

2 Niſi tamen conſtiterit, eſſe moniales ſtrictiſſimæ obſeruantiæ, quæ propter rigorem arctiſſimæ regulæ, quam profitentur, non poſſunt aſpici. Vnde in proceſſu confecto in cauſa beatificationis S. Franciſci Borgiæ *fol.544.* fuerunt admiſſæ moniales S. Claræ, accedente præcipuè ſtylo & conſuetudine de huiuſmodi examine. Etenim moniales, quæ propter cratem tabula obſtructam, vel panno, dum per Iudices examinantur aſpici nequeunt, idoneæ ſemper exiſtimantur, quando ex vocis diuerſitate dignoſci poſſunt, cum ex ipſa vocis diuerſitate, facilè poſſit deprehendi perſonarum diuerſitas, præſertim in longo examine, in quo illa ratio fingendi vocem alterius ceſſare videtur ob temporis diuturnitatem, & verborum copiam ac religioſam monialium mentem, *Exod. cap.22. & Iud. cap. 18.* ibi: *cognoſcetis vocem adoleſcentis, & lib.1. Reg. cap.27. cognouit Saul vocem Dauid, & Gen. cap.17. Vox quidem Iacob eſt,* traditque Gloſ. *in l.2. §. idem Labeo 1. v. audierint, ff. de aqu. plu. arc.* Vide Cautel. *p.2. pag.81.*

3 Atque ideò non aduerſatur formulæ remiſſoriæ, cùm dictio *coram* non minus referri debet ad præſentiam intellectualem, quam ad corporalem, vt *in d. l. diem proferre, §. coram ff. de recept. arb.* & poſt alios probat Barboſ. *dict. 71. num.2.* Et in ſpecie, quod validè moniales examinentur, etiamſi per Iudicem videri non poſſint, probat Contilor. *de Canoniz. cap.18. nu.9.*

Ad 2 [Affirmo, tum ex regula generali, quod teſtes de vniuerſitate admittuntur pro illa teſtimonium dicere, quando de illorum ſingulari commodo non agitur, vt per Bald. *in cap. inſuper n.3.* ibique Felin. *n.1. de teſt,* idem Bald. *in cap. Cum nuntius eod. tit. in 1. not.* vbi etiam Butr. *n.3.* & de communi pluribus relatis tradit Conrad. *in prax. §.2. de teſt. n.55.*

Quæ regula magis procedit in Religioſis, tam monachis, quàm monialibus, Gloſ. *in auth. de Monach. §. cogitandum,* & Gloſ. *in l. idonei ff. de teſtib.* Bald. *in cap. Tertio loco n.4. v. Fratres, de prob.* Dec. *conſ. 62. in princ.* Afflict. *dec.400. n.2.* Curt. *de teſtib. concl.4.* poſt *n. 15.* & loquens de monialibus Mandel. *conſ. 5n. n.25.*

Concurrente præſertim maxima religione ac Sanctitate vitæ, ac perfectione Monialium, aliorumque Regularium ex qua multò magis præſumuntur veritatem dicere medio iuramento, & ſic facilius ad teſtificandum pro ſua Religione admittuntur ex notatis *in d. cap. Inſuper,* ac ibi Felin. *n.1.* Butr. *not.1.* & Dec. *n.20,* vbi de communi, prout de illa teſtatur Viu. *com. op. n. concl.954.* Tum quia cum Moniales, alijque Regulares deponant de geſtis intra clauſtra monaſterij, & quæ per alios ab extra probari non poſſunt, illarum depoſitiones admittuntur ad textum *in cap. Veniens 2. de teſt.* ibique Bald. *n. 9.* & Doctores communiter, & ad textũ *in cap. ſuper prudentia* ibi: *qui eadem negotia tractauerunt,* vbi Gloſ. *in v. tractauerunt 14. q.2.* Abb. *in d. cap. Inſuper n.2.* Dec. *n. 14. & 25.* Gloſ. *in d. cap. Tertio loco in v. Curati,* vbi etiam Abb. *n.5.* & Felin. *n.3.* Imol. *n.1.* Butr. *n. 5.* Bald. *n.7.* traditque Bartol. *in l. In tantum §. Vniuerſitati n.1. de rer. diuiſ.* Menoch. *de arb. tr. lib. 2. caſ. 106. n. 1.* & hanc ſententiam ſequuta eſt Rota in Canoniz. S. Franciſcæ *p.1. ar.7.* & in *relat.1. art.2.* de miracul. B. Thereſiæ *mirac. 1.* & Nos *in 1. tomo.*

Nec depoſitiones Monialium, aliorumue Regularium impugnari poſſunt ex eo quod ſine licentia ſuperioris fuerint examinati contra diſpoſitionem textus *in cap. Quamquam 14. q.2.* Nam quod huiuſmodi depoſitiones ſint validæ, affirmant Abb. *in cap. Cum nuntius n. 4.* ibique Felin. *n.3. de teſtib.* idem Abb. *in cap.1. de iuramentum,* Specul. *in tit. de teſtib. §.1. n. 23. & 26.* Quos ſecuti ſunt Auditores Rotæ, *in d. Canoniz. S. Frãciſcæ d. ar.7.* & *in d. relat.1. ar.2. de mirac.* B. Thereſiæ *d. mirac. 1.* in quibus fuit conſideratũ eſſe valdè veriſimile hanc licentiam interceſſiſſe, tum propter numerum monialium examinatarum ad inſtantiam ſuperiorum, qui pro Canonizatione inſtabant; tum quia agebatur de Canonizatione matris ac fundatricis ſuæ Religionis, ex quibus ſcientia, & licentia ſuperiorum ſatis induci poteſt, quare cum Abbate id tenent Corn. *conſ.135. n. 33. lib. 1.* Guidopap. *dec.517.* Syluan. *conſ. 16. n.6. & 7.* Aretin. *in d. Cap. Cum nuntius n.11.* vbi quod opinio Abbatis in praxi obſeruatur. Minus obſtat ſuſpicio affectionis in huiuſmodi cauſis. Nam illa purgatur per iuramentum teſtis, Bald. *in d. cap. Cum Nuntius in princ.* Felin. *in d. cap. Inſuper n.1. de probat.* Auditores Rotæ *d. ar.2. in d.1. mirac.* B. Thereſiæ, & nos etiam *loco citato.*]

CONSVLTATIO XLI.

An examen Eminentiſſimorum Cardinalium, & Epiſcoporum in cauſis canonizationum Sanctorum legitimè recipi poſſit in eorum palatijs?

NEgandum videtur, quia eſt contra legem præſcriptam in formula decretorum. *pag. 41,* ibi: *Hoc expreſſè ſeruato, quod teſtes in Eccleſijs, Oratorijs, pijſque locis, & in loco loci in eiſdem deputato omnino interrogentur, eorumque dicta excipiantur.* Animaduerto inſuper quod licet *pag. 52.* libelli decretorum ſub §. *Eſt etiam obſeruandum,* Cardinales excipiantur à præſtando iuramento tactis Euangelijs, relinquuntur tamen ſub regula generali, quod illorum examen fiat in Eccleſia, vel loco Deo dicato. 1

Verùm hæc ſententia facilè conuellitur, ponderando formam, ſub qua examinari debent Cardinales & Epiſcopi, recenſitam *in §. nulli verò auth. de Sanctiſs. Epiſcop.* ibi: *Sed Iudex mittat ad eos quaſdam ex perſonis miniſtrantium ſibi, vt propoſitis ſanctis Euangelijs ſecundum quod decet Sacerdotes, dicant quæ nouerint,* vnde ſumpta eſt *auth. ſed Iudex, C. de Epiſc. & Cler.* vbi Gloſ. *v. miniſtris,* notat eſſe ſpeciale, quod eatur ad domum teſtis iuxta diſpoſitionem *l. ad perſonas egregias 15. ff. de iureiur.* vbi Gloſ. *v. domum* aſſerit, eis non deferri iuramentum, ſed quod per ſe debent iurare. 2

Quare Baldus *in l. nec honore 7. in 2. not. ſub num.2. C. eod. tit. de Epiſc. & Cler.* proponit exemplum perſonæ mittendæ in Notario cauſæ, quia per eum ſcribi debent acta, quæ ſcribere cœpit in cauſa, ſubdens *num. 3.* peculiare id eſſe, quod Notarius poſſit recipere iuramentum Epiſcopi teſtis. Idemque tradunt Specul. *in tit. de teſtib. §. qualiter autem nu. 22.* iuncto *v. vel Epiſcopus,* Carauit. *ſuper rit. magn. Cur. rit. 147. num.7.* Farinac. *de teſtib. q.77. c.5. num.213* & Barboſ. *in collect. ad d. auth. ſed Iudex ſub num.2,* loquentes de Cardinalibus, qui alios referunt. 3

In praxi quoque ſeruatur, quod Cardinales ſolummodo ponant manus ad pectus, teſte Caſtrenſe *in d. auth. Sed Iudex num.2. cum ſeq.* ibi: *Practica eſt, & ita ſeruatur de facto, cum examinarem Cardinales, ponunt manus ad pectus, abſque eo quod tangant, vel videant librum Euangeliorum, & ſufficit adeo, vt non ſit neceſſarium ante eos proponere* 4

ponere

Digitized by Google

ponere librum Euangeliorum, quodue illum tangant, cum ſatis ſuperque ſit, quod tacto pectore iurantes deponant, ſicut de viſu teſtatur Farinac. *de teſtib. q. 74. num. 82. in fine*.

5 Itaque ſufficit Cardinalibus, quod ipſimet abſque vllis interrogatorijs dandis ab alia parte dictent Notario ad ſe miſſo, ea, quæ nouerint, maximè quia Manfred. *de Cardinal. dec. 184. tr. tom. 13. p. 2. fol.* 100. rectè notat, Cardinales legibus communibus non ſubijci, cum ſint pars corporis Papæ. Vnde ob dignitatis excellentiam non veniunt ſub generali diſpoſitione, vt latiſſimè probat Roman. *conſ.* 498. *num.* 2. cum *ſeqq.* & poſt alios Germon. *de ſacr. immun. lib. 3. cap. 6. à num.* 54. Ideòque caſus hic remanere debet ſub diſpoſitione iuris, quo attento, ad perſonas egregias, eoſque qui valitudine impediuntur, domum mitti oportet ad iurandum, vt ſancitur *in d. l. ad perſonas egregias, ff. de iureiur.* Et in ſpecie de Epiſcopis, quod Iudex mittat ad eos quoſdam ex ſuis miniſtris, vt dicant ea, quæ nouerint, habetur expreſsè *in d. auth. Sed Iudex*. Quin etiam plures dixerunt, credi ſoli teſtimonio Cardinalis ſine iuramento, nempè Innoc. *in cap. Cum olim* 11. *num.* 2. *de priuil.* Matt. Laud. *de Cardinal. q. 50. tr. tom.* 13. *p. 2. fol.* 26. Manfred. *eod. tr. q.* 152. *d. tom.* 13. *p.* 2. *fol.* 99. & Iacob. Choel. *in notit. Card. c. 16. priuil. 5. pag.* 106.

CONSVLTATIO XLII.

An & quatenus in materia canonizationis Sanctorum hiſtoricis, atque chronographis, alijſue ſcriptoribus adhibenda ſit fides?

1 QVoniam in probatione tota virtus cauſarum, ponduſque litium, & omnium controuerſiarum exitus conſiſtit, notante Baldo *in cap. quapropter num.* 23. *extr. de elect. & in l. 2. ſub num. 8. C. de Epiſc. aud.* Immò ab hac omnis ferè contentioſi fori dependet iuſtitia, quæ ex actis & probatis a Iudice diſtribuitur, vt ait Iacob. de S. Georg. *in rubr. ff. de probat. num.* 8. & Bald. *in rubr. extr. de iudic. ſub num.* 3. Hinc Iuriſperiti poſt Vlpianum probationi tantum tribuunt, vt Iudicem per probata adſtringi, atque ligari, & ſecundum ea, non autem ſecundum conſcientiam iudicare debere dixerint *in l. illicitas*, §. *veritas de offic. Præſ. c. Iudices* 3. *q.* 7. & ibi Gloſ. & alibi Gloſ. *in cap.* 1. *de offic. ord. & in cap. paſtoralis* §. *Quia vero de offic. deleg.* Gloſ. *in l. 2. de fer.* Bart. *in* 1. *C. vt quæ deſ. Aduoc.* Io. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de diſp. & alleg. nu.* 13. Felin. *in d.* §. *quia vero num.* 10. & ibi Barbat. vbi *num.* 36. hanc communem opinionem eſſe dicit, & ibi etiam Imol. *col. pen. & in d. cap. 1. de offic. ord. num.* 14. ibique Alc. *num.* 83. & Bald. *in prælud. ad lib. 2. decretal col.* 2.

2 Vnde eleganter non nemo probationem animam proceſſus appellare conſueuit, & Bero. *q. 50. num.* 1. ipſam probationem cauſæ victoriam, & deciſionem reſpicere prodidit. Quippè nulla lis eſt, cui probatione opus non ſit. Nam cum de illis, quæ in iudicio vocantur, Iudici ſententia dicenda ſit, is ſanè prius decernere non poteſt, quam ſi probatum ſit, ita eſſe, vti intenditur. Ita vt quamuis maximè alia omnia nonnumquã ſine detrimento abeſſe poſſint alijs, hac tamen probatione nulla diſceptatio, aut controuerſia carere queat vſque adeò, vt deficiente probatione, tota cauſæ ſubſtantia deficiat ex traditis à Pacian. *de prob. lib. 1. cap. 5. num.* 5. nihilque nobis profutura ſint iura, & actiones, vbi probatione deſtituimur, *cap. ſolemnitates de conſecr. l. duo ſunt, ff. de teſtam. tut.* Crauet. *conſ.* 48. *num. 4. lib.* 1. Herculan. *in tr. de prob. negat. num.* 30. Berlinch. *in concl. pract. p. 1. concl. 26. in princ.* Vt proinde rectè Baldus dixerit, eum qui deficit in probatione, deficere in ſalutari ſuo, confert Maſcard. *de prob. vol. 1. q. 1. per tot.*

3 Hinc eſt, quod multos ſæpè videmus etiam iuſtas cauſas fouentes, propter egeſtatem & inopiam probationum cauſa cadere, & ſuccumbere iuxta illud: Amice tibi non deficit ius, ſed probatio, *d. l. duo ſunt, ff. de teſtam. tut.* ibique Bald. *& in l. ingenuum num. 9. ff. de ſtat. homin.* Anchar. *conſ. 242. in princ.* Quod quidem maximè in hoc canonizationis iure, cum non niſi longo annorum interſtitio probationes fieri ſoleant, nec facilè poſtmodum propter antiquitatem, & diuturnitatem temporis præterlapſi de eo conſtare queat, euenire poſſe, palam eſt. Monente præſertim Auguſtino, Triumpho *de poteſt. Eccleſ. q. 16. ar. 3. in reſol.* quod quando aliquis denunciatur Papæ canonizandus pro martyre, cauſam quare paſſus eſt, debet diligenter inquirere, & non ſolum cauſam patiendi, verum etiam modum paſſionis, quod ſcilicet mortem voluerit ſubire pro Chriſto, & de facto ſubierit, vt conciſius dixit Scach. *de not. & ſign. Sanct. ſect. 2. c. 3. in fin.* ex Bald. *conſ.* 394. *vol.* 2. quod niſi factum concludenter probetur, qualitas probari minimè poteſt, & *conſ. 465. num. 1. vol.* 4. quod volens probare qualitatem, debet prius ſubſtantiam probare. Quod tradunt etiam Rom. *conſ.* 91. *num.* 8. vbi Mandoſius alios congerit, Aym. *conſ.* 21. *num.* 5. & Roland. *conſ. 58. num. 8. & 9. vol.* 3. Vnde obſtat illud notabile, cuius meminit Bald. *in l. matrem* 17. *num.* 1. *C. de prob.* quod probatio non concludens non eſt probatio. Ideò nos vt & huic incommodò occurramus qualiter id à poſtulatoribus in caſu neceſſitatis probari poſſit per hiſtorias, aliaſque ſcripturas enodare neceſſarium duximus.

Et ſanè ſolida certitudo facti ſtatui minimè videtur ex ſcriptis per huiuſmodi Autores. Primò, quia hiſtoriæ narrant, non probant, nihilque aliud ſunt quam priuatæ illorum annotationes, & ſcripturæ, vt inquiunt Vaſquez *illuſtr. contr. lib. 2. c. 84. num.* 16. & Georg. Euerard. *conſ.* 27. *num. 9. lib.* 1. Certi autem iuris eſt, ſcripturas priuatas nullam fidem per ſe facere, nec vllum probationis gradum conſtituere, *l. inſtrumenta* 5. *l. exemplo* 7. *C. de prob. auth. ſi ius vult. in fin. C. qui pot. in pign. hab. cap. 2. de fid. inſt.* Immò nec ſummus Princeps facere poteſt, vt credatur alicui ſcripturæ priuatæ, ſicut notant omnes *in cap. 1. eod. tit.* Roman. *ſingul.* 101. Purpur. *conſ. 581. num. 29. vol.* 2. Præſertim ſi huiuſmodi ſcripturæ ſint panegyrici oratorum. Nam in eis oratorio more adeò laudibus habenæ laxantur, vt veritas ampulloſis verbis fucata potius, quam nuda ac ſimplex auditorum auribus inſinuatur, pernicioſumque ſit fidem tractu temporis adhibere dictis ad placitum, ſicut in *cap. Cum cauſam de prob.* notarunt ſcribentes, Soccin. ſen. *conſ. 258. num. 5. cum ſeq. vol.* 2. & alij. 4

Secundò, quia ſunt ſimplices aſſertiones extraiudiciales ſine iuramento, ac teſtimonio ſcribentium, Guid. Turrian. *conſ.* 58. *num. 40. lib.* 3. Card. Bellarm. *de translat. Imper. Rom. lib. 3. c.* 3. Nulla autem de iure fides exhibetur teſtificationibus non iuratorum, *l. iuriſiurandi religione 9. C. de teſtib. can. tuis quæſtionibus* 39. *& cap. nuper* 51. *extr. eod. can. hortamur* 3. *q.* 9. cum ſimilibus Quare Scach. *de not. & ſign. ſanct. ſect. 11. c. 6.* ſub *litt. A. & B.* dixit in iudicio ſerendo pro beatificatione, & canonizatione eorum dictis ac ſcriptis minimè ſtandum eſt. 5

Tertiò, quia abſonum videtur pluris æſtimare atteſtationem in ſcriptis, poſteris relictam ab aliquo, quam reipſa valuiſſet eius teſtimonium viuum. Quoniam viua vox mortuæ præfertur ſecundum Bald. *in l. 1. num.* 10. *C. de eden.* Anchar. *conſ. 28. num.* 9. & alios relatos à Farinac. *de teſtib. q. 60. num.* 12 Quare Iuſtin. *nouel. 17.* §. *ſi vero, auth. de inſtr. caut. & fid.* dixit, exiſtimamus quæ viua dicuntur voce, & cum iureiurando hæc digniora fide, quam ſcripturam ipſam ſecundum ſe ſubſiſtere. Sed quatenus autores eiuſmodi extraiudicialiter eadem in vita ſine iuramento dixiſſent, nullam prorſus fidem promeruiſſent in iudicijs. Ergo neque illam promerere debent ſcripta poſt obitum, dum res iudicialiter agitur. 6

Quartò, quia nec ſola antiquitas ſcripturæ maiorem illis fidem conciliat quemadmodum in ſpecie poſt Alex. *conſ. 170. num. 9. vol.* 6. tradunt Gryphiand. *cap. 17. num.* 22. *cum ſeqq.* ac Turrian. *in prac. conſ.* Obſtat enim regula, quod ab initio non valet, neque tractu temporis conualeſcit, *l. quod initio* 29. *& l. quæ ab initio* 210. *ff. de reg. iur.* eſſetque abſurdiſſimum, nam alioquin facilè poſſet in ſcriptis imprimendis aliquid non ſolidum, nec iudicialiter vindicatum aſſeri, quod tractu temporis poſtea fidem faciat in honorem, aut commodum id affectantium, quod non videtur permittendum iuxta notata per ſcribentes *in cap. cum cauſam* 13. *de prob.* Soccin. ſen. *conſ. 258. num. 5. vol.* 2. 7

Quintò, quia eiuſmodi Autores, & hiſtoriæ ſæpè erroribus ſcatent, neque veris aſſertionibus innituntur, ſicuti ex Theologis obſeruauit Melch. Canus *lib. 11. de loc. theol. c.* 3. vbi pluribus exemplis id oſtendit, etiam in ſcriptoribus 8

Digitized by Google

bus eccleſiaſticis, & ex hiſtoricis Baronius paſſim, & ex Iuriſconſultis Pariſ. *conſ.* 23. *num.* 253. *vol.* 1. Soccin. iun. *conſ.* 132. *num.* 11. *vol.* 3. & Menoch. *conſ.* 112. *num.* 71. ac præ cæteris fatentur D. Auguſt. *de Ciu. Dei*, & Flauian. Vopiſc. *lib.* 3. inquiens in Aureliano, neminem ſcriptorum quantum ad hiſtoriam pertinet, non aliquid eſſe mentitum, & eſſe in quo Liuius, in quo Saluſtius, in quo Tacitus, in quo denique Trogus manifeſtis teſtibus conuinci poſſint. Quare Barthol. Chenerman. *de nat. & propr. hiſtoriæ cap.* 2. *can.* 5. *& ſeq.* firmat, nullam hiſtoriam indubitatæ fidei eſſe præter ſacram. Quæ cauſa Gelaſio fuit, vt huius generis hiſtorias multas in Concilio ſeptuaginta Epiſcoporum reprobaret, vt videre eſt *in can. Sancta Romana d.* 15. Quod ſi prophetias, quæ Numinis afflatu edi ſolent, Paulus docet non ſpernendas quidem, ſed explorandas tamen, ecquis nos accuſare iam audebit, ſi hiſtorias humano ſenſu editas exploremus?

9 Sextò ex doctrina Curtij iunioris *in l.* 1. *num.* 50. *& ſeq. ff. ſi cert. pet.* vbi appoſitè ait, Iudicem ex hiſtorijs poſſe quidem animi motum habere ad ſe informandum, non autem illas præciſè probare ſine alijs adminiculis, quæ veritatem aperiant. Vnde & Decius in *alleg. cap. cum cauſam* 13. *num.* 13. *de prob.* animaduertit, Honorium Tertium ibi *in v. mandamus* conſulto loquutum fuiſſe coniunctiuè de libris antiquis, teſtibus, fama, & quibuſcumque alijs adminiculis. Quia libri antiqui per ſe tantum non probant. Pariter Zaſ. *conſ.* 16. *num.* 40. ex eo, quod inciuile ſit velle fidem facere ſcripturam priuatam, cenſuit, non poſſe ſcripturam chronicæ, vt talem, probare.

10 Septimo, quia probatio hiſtoriarum in adeò antiquis, quæ hominum memoriam, ac vitam excedunt, redigitur ad ſolum teſtimonium famæ, cùm ſint ſcripturæ priuatæ, per ſe omni fide carentes, quæ propterea dicuntur, illam aſſumere ex temporis antiquitate, ac fama ſimul iunctis adeò, vt qualem fidem mereantur pendeat ex pluribus, in quibus exactè ponderandis ſummo iudicio opus eſt, vt aſſeruit Alciat. *in alleg. l.* 1. *ſub nu.* 55. *& ſeq. ff. ſi cert. pet.* & Vaſquez. *d. cap.* 48. *num.* 16.

11 Atque idcircò fidem humanam Ariſtoteles virtutum intellectualium numero exemit, quod iuxta ad falſum, & verum inclinat. Canonizatio ergo Sanctorum, quæ tota veritate perpenditur, non accipiet ab humana fide adiutorium, nec verax cum fallaci ad iudicandum conſociationem contraher. Quoniam tale iudicium ex ea parte, qua humanæ fidei innititur, æquè falſitati ac veritati innitetur. Confirmatur id vel maximè quod homines mendaces ſunt, fallereque & falli omnes ad vnum poſſunt. Siue igitur pauci, ſiue plures hiſtorici quicquam affirment, imbecilla ea omnis probatio erit, quæ in teſtimonia hominum inclinata recumbit. Quocirca probatio quæcumque ex humana hiſtoria petita imbecillior eſt, quam vt in canonizatione vllam omninò faciat fidem.

12 Octauo, quia ſæpè ſcriptores non conueniunt inter ſe quoad tempus vitæ, ſanctitatis ac miraculorum alicuius Serui Dei. Quæ diſſenſio in recenſendo certum tempus clarè demonſtrat, Autores, qui de illis ſcripſerunt, non fuiſſe conſcios integræ veritatis facti, ac proinde plenam fides ijs in re tam graui nullatenus præſtanda eſt, cum diuerſimodè teſtando ſe ſe inuicem collidant ex ijs, quæ de teſtibus inquiunt cumulati à Farinac. *de teſtib. q.* 65. *p.* 1. *num.* 2. *&* 3.

13 Minus quoque facti certitudo roboratur depoſitionibus teſtium, ſi ſolum dixerint, id legiſſe in ſcriptoribus, & audiuiſſe à maioribus ſuis, vnde etiam ipſi eliciunt publicam vocem, & famam, quam conantur aſſerere. Nam prior cauſa ſcientiæ innixa dictæ lectioni ſcriptorum corruit ex iam dictis. Non enim poteſt plus credi copiæ, quam originali inquit Aym. *conſ.* 6. *num.* 7. cum ſimilibus. Poſterior autem eſt auditus alieni, cui obſtat regula firmata per Hoſt. *in cap. licet ex quadam* 47. *ante num.* 1. *de teſtib.* aliosque vbertim coarcertuatos à Farinac. *eod. tr. q.* 69. *cap.* 1. *num.* 2. quod teſtes de auditu alieno non probant ex ratione adducta per Bald. *in l.* 2. *§. idem labeo num.* 5. *ff. de aqu. pl. arc.* quod per auditum auditus non percipitur veritas ſenſus, ſed ſola quædam relatio veritatis. Nam cum dicto primi, a quo illa emanauit, non ſit credendum in iudicio ſine iuramento, ſequitur perneceſſe, quod neque Iudex poſſit fidem adhibere ijs, qui eamdem relationem accipiunt à tali primo non iurato. Quod etiam conſiderauit Bartol. *in tr. de teſtib. num.* 10. Quæ regula procedit etiam concurrente fama ad textum expreſſum *in cap. tam litteris* 23. *de teſtib.* vbi Innocentius Tertius in principio dixit, nil ſufficienter oſtenſum fuiſſe depoſitionibus teſtium de auditu tantum, & fama, vnde Gloſ. *v. de auditu arguit:* ergo teſtimonium de auditu cum fama non facit fidem, addens, contraria loqui de probatione violenta, non autem de vera probatione, quam ibi ſequuti ſunt Hoſt. *num.* 2. Bald. *num.* 1. Abb. *num.* 5. & Fr. Aretin. *num.* 3. *in* 2. *not.* Rip. *in l.* 1. *num.* 86. *ff. ſi cert. pet.* Alex. *conſ.* 25. *num.* 3. *vol.* 4. Add. ad Rom. *ſing.* 753. *in princ.* & alij, quos ſequitur Farinac. *d. q.* 69. *c.* 1. *num.* 122. ſubdens huiuſmodi ampliationem abſque dubio eſſe communiter receptam, quamuis ab illa videatur diſſentire Felin. *in cap. Præterea* 27. *num.* 1. *de teſt.*

Neque dicatur in antiquis ſupra centum annos, regulam eſſe affirmatiuam, quod teſtes de auditu a ſuis maioribus probent. Nam reſpondeo primo cum Gloſ. *in can. teſtes* 15. *§. de his etiam*, *v. audierunt* 3. *q.* 9. teſtimonium de auditu a maioribus admitti ſolummodo in matrimonio ex traditis *in cap. quoties* 5. *ac d. cap. licet ex quadam* 47. *de teſtib.* & in probanda memoria operis facti ad textum *in l.* 2. *§. Idem labeo ff. de aqu. pl. ar.* in alijs verò non conceditur. **14**

Secundò non habere locum quando agitur de probatione rei, quæ verum hominis factum requirit. Quoniam tunc neque in antiquis teſtes de auditu fidem facere dixerunt Alex. *conſ.* 94. *num.* 13. *vol.* 2. Parit. *conſ.* 23. *num.* 260. *vol.* 1. Guidop. *conſ.* 95. *nu.* 7. Gabr. *tit. de teſtib. concl.* 3. *num.* 11. & Farinac. alios referens *d. q.* 69. *c.* 1. *num.* 137. qualis quidem eſt præſens materia, cùm agatur de probandis ſanctitate, ac miraculis Seruorum Dei, quæ conſiſtunt in verò facto hominum, neque ideò probabilia ſunt ex ſolo teſtimonio auditus alieni, ſed ex vera entitate ipſius facti. **15**

Tertiò, quia vbi vera & certa ſcientia requiritur, non ſufficit ſola ſcientia per famam ſecundum Gloſ. *in clem. cauſa*, *v. plena*, *ac elect.* iuxta ſententiam Cardinal. ibi, *v. intimatio* 4. 1. *nu.* 5. & Imol. *num.* 79. *in princip.* Felin. *in cap. contingat* 24. *nu.* 4. *p ope fin. de reſcript.* Buratt. *deciſ.* 459. *num.* 6. Quia fama accedit rei iam geſtæ, neque ineſt actui, dum fit, neque ideò poteſt illius probationem fundare per ſe ipſam, ſed, ſi quæ adſit, eam tantum confirmare, vt ſcitè docuit Bald. *in cap. Veniens* 10. *num.* 7. *in fin. de teſtib.* At in probatione facti miraculoſi requiritur vera & certa ſcientia veritatis indiuiduæ talis facti, vt omnis ſuſpicio eluſionis penitus euitetur, cùm plurimum contingat, homines in hoc decipi iuxta notata per Angel. Rocch. *de canoniz. Sanct. cap.* 25. & Paul. Zacch. *q. medicoleg. lib.* 4. *tit.* 1. *q.* 8. *num.* 1. Atque adeò probatio innixa ſoli famæ, nec quidem in antiquis videtur ſufficiens ad certò ſtatuendum factum, quod poſſit dici miraculoſum. **16**

Immò cum tota facti probatio redigatur ad publicam vocem, & famam, timendum profectò eſt in re tam ardua de indole ipſius famæ, aſſerente Tertulliano *in apolog. c.* 7. quod fama, ne tunc quidem cum aliquid veri aſſerit, ſine mendacij vitio eſt, & Alexandro Magno apud Curtium *lib.* 9. numquam ad liquidum fama perducitur, ſed falſis mixta omnia illa tradente maiora ſunt vero, quo comperto Iſidor. *de orig. lib.* 5. *c.* 27. dixit, quod fama adijcit multa, vel mutat de veritate. Quibus concinunt quæ de fama canunt Poetæ, quippè quod ſua per mendacia creſcit. Quare Marquard. *de fam. lib.* 1. *c.* 10. *num.* 10. dixit in rebus arduis famam parum poſſe, ſubdens cum Mattheſil. *not.* 15. & alijs, quod neque conſuetudo poſſit efficere, vt probatio imperfecta per famam habeat vim plenæ probationis in cauſis, quæ ſunt magni præiudicij, quia eſſet irrationabilis. **17**

Præterea cum fama plus, minuſue probet, prout ſe habent cauſæ ex quibus illa cauſatur, atque ideò Felin. *in cap. Veniens* 10. *num.* 11. *de teſtib.* dixerit, hoc eſſe committendum Iudicis arbitrio, attenta qualitate famæ, illius probatione, arduitate negocij, ac reliquis circumſtantijs ab eo ponderandis, vtique videtur hærendum omninò tutiori parti, quod ſcilicet fama non ſatis ſit ad plenam probationem conſtituendam in re incerta, & planè dubia per ſe, maximè quia Doctores ac deciſiones admittentes, quod fama publica & communis opinio plenam fidem faciat **17**

Digitized by Google

ciat in rebus antiquis excedentibus metam centum annorum, vtpotè ſupra hominum memoriam, quarum probatio foret alias difficilis, loquuntur in rebus ciuilibus, vt videre licet apud Marquard. *d. lib. 1. c. 8. num. 3. & 4.* neque ideò extra illas trahendi ſunt ad cauſas canonizationum, in quibus agitur de patefaciendis arcanis Cœli, ac definitione ſtatuenda ex cathedra Petri ſub præcepto fidei in Eccleſia militante, quod talis defunctus æterna beatitudine certò fruatur in triumphante.

19 Fama igitur non ſufficit ad probandum in ordine ad canonizationem, vel beatificationem, quia non facit plenam probationem, *l. 3. §. eiuſdem quoque ff. de teſtib.* vbi Accurſ. *v. confirmat*, Bartol. *ibid.* & Card. Alban. *num. 2.* teſtans de communi. Quod præcipuè verum eſt, ſi ageretur de probandis miraculis; quia circa ipſa debet fieri diligens, & exacta inquiſitio ita, vt de ſingulis circumſtantijs innoteſcat, de quibus *in cap. cauſam de teſtib.* vt notat, & firmat Bartol. *d. tr. de teſtib. §. qualitas ſine ſubſtantia num. 56.* & proinde docent debere teſtes interrogari vnum ſeorſum ab alio, vt aduertit Io. Andr. *in cap. venerabili, v. ſingillatim, de teſtib.* Troil. *de canoniz. Sanct. §. aggredior num. 54.* Quæ non poſſunt haberi, quando probatio innititur famæ.

20 Scripturæ itaque ſiue publicè, ſiue priuatim expoſitæ, vt ſunt hiſtoriæ, ac tabellæ, non ſufficiunt ad probandam ſanctitatem, ſeu miracula alicuius, quia cum non ſint autoritate publica confectæ, non excludunt terminos ſcripturæ priuatæ iuxta doctrinam Innocent. *in cap. 1. de fid. inſtr.* Vnde per ſe nullam fidem faciunt per ea, quæ tradunt communiter Doctores *in l. etſi contractus, C. de fid. inſtr. & in l. ſcripturas C. qui pot. in pignor. hab.* & per adducta à Marant. *p. 6. ſpec. v. & producuntur num. 34.* Quod verum eſt, etiamſi ſcripturæ in aliquo archiuio reperiantur. Nam tunc ſolum ſcripturis in archiuio repertis fides adhibetur, quando archiuum eſt publicum, in quo ſolum ſcripturæ publicæ, & authenticæ recondi ſolent, *cap. ad audientiam, de præſcript. & l. cenſus,* vbi Gloſ. *ff. de prob.* & annotat Bartol. *in l. 1. ff. ſi cert. pet.* Corn. *conſ. 333. num. 7. vol. 1.* cum Gloſ. *in ca. peruenit v. archiuis 30. q. 1. & auth. ad hæc, C. de fid. inſtr.* Immò etiamſi in archiuio, in quo ſolum ſcripturæ autheoticæ ſeruari ſolent, reperirietur aliqua ſcriptura, narraos alicuius ſanctitatem, aut miracula, non ſufficeret in ordine ad canonizationem, aut beatificationem, niſi ſimul exprimeret, quod ſanctitas, & miracula autoritatiuè, & eo modo, quo debent examinari, fuiſſent examinata, aut approbata, aut niſi per modum proceſſus exprimeret omnia neceſſaria pro iuridica examinatione ita, vt poſſet procedi ad examinandum. Quia cùm ſe habeat, vt purum teſtimonium, teſtificans de ſanctitate, & miraculis, niſi ſufficienter teſtificetur pro examine inſtruendo, vt inſufficiens reijciendum eſt, ſicut reijcerentur proceſſus inſufficientes.

21 Idemque dicendum eſt, ſi alicuius vitæ ſanctitas, vel miracula in lapidibus publicè expoſitis inciſa eſſent. Quia in re graui, præcipuè quando agitur de graui præiudicio alterius non faciunt lapides plenam probationem, *l. monumentum, ff. de relig. & ſumpt. fun.* Felin. *in cap. cum cauſam de prob. num. 7. & 27.* tradens de communi. In hoc autem caſu agitur de præiudicio fidei. Quod tamen ſolum valet quando ſcriptura non eſt authenticè & autoritatiuè inciſa lapidibus. Nam ſi autoritate publica ſit inciſa, probat ſufficienter, tamquam ſcriptura authentica, *can. ſanè 2. 24. q. 2. & l. 1. & 2. ff. de alb. ſcrib.* & docent Guidop. *q. 193. num. 1. & conſ. 88. num. 2.* Hippol. de Marſil. *in rubr. num. 192. C. de prob.* Alex. *conſ. 90. num. 22. vol. 6.* Barbat. *conſ. 60. num. 8. vol. 2.* Calcan. *conſ. 90. num. 8.* Atque adeò eſſent ſufficientes pro miraculis, & ſanctitate alicuius comprobandis, ſi exprimerent, quod debitum examen præceſſerit, aut in ordine ad examinandum, ſi exprimerent neceſſaria pro tali examine inſtituendo. Verum ſi ieiunè, & exiliter narrent miracula, aut ſanctitatem teſtentur, ſunt inſufficiens teſtimonium, licet alias authenticum, quia non poteſt in ipſis fundari examen, quod debet neceſſario præcedere beatificationem & canonizationem.

22 Ratio autem omnium hactenus dictorum ea eſt, quoniam in materia beatificationis, ſeu canonizationis requiruntur certæ, ac euidentes probationes, quia eſt ex grauiſſimis, ideòque requiritur diſcuſſio ſolemnis, & exquiſita examinatio atque matura, vt paſſim habetur in Bullis canonizationum, vnde etiam probationes debent eſſe proportionatæ grauitati materiæ, atque adeò certæ ac euidentes, non autem præſumptiuæ & coniecturales, quia iſtæ non ſunt veræ probationes, *l. Lucius ff. de condit. & demonſtr.* vbi Bartol. & Imol. Roman. *in l. 1. C. de teſtam. mil.* Ruio *conſ. 128. nu. 2. lib. 4.* Nat. *conſ. 29. num. 8. & conſ. 581. num. 9.* Bald. *in cap. 1. §. cum autem de contr. inueſt.*

Idque etiamſi verſemur in antiquis. Deſumitur ex doctrina Petri Galeſini *p. 3. de canoniz. S. Didaci cap. 6. & cap. 8. & 10. ac ſeq.* Iacobi Caſtellan. *de canoniz. Sanct. q. 7. §. quæro qualiter*, Troyli Maluezij *in cap. 1. eiuſd. tit. num. 5. & cap. 4. num. 64. & ſeqq.* Luc. Caſtellin. *de inquiſ. miracul. in not. ad 3. pun. q. num. 12.* & conſtat etiam ex relationibus factis Summis Pontificibus pro canonizatione, quarum aliquas refert idem Caſtellinus. 23

Cuius rei antequam rationem adducam, obſeruandum eſt, quod canonizatio Sanctorum eſt ex ijs, quæ pertinent ad vniuerſale regimen Eccleſiæ, ac proinde Pontifex non poteſt errare in re tam graui. Vnde quando aliquem canonizat, certum omninò eſt, quod fruatur gloria Sanctorum, & ſit à nobis colendus. Ideòque in Sanctorum ordinem relatio pertinet ad cauſam fidei, & ita tradunt Innoc. Io. Andr. Butr. Hoſt. Abb. Zabarel. & alij, quos ſequitur Tuſch. *lit. C. concl. 41. num. 8. & ſeq.* Bellarm. *de beatitud. Sanct. c. 6.* Molſeſ. *conſ. 45. num. 30. & conſ. 49. & in ſum. tr. 11. c. 6. num. 44.* & conſentiunt Sylueſt. *v. canonizatio num. 1.* citans Io. de Neapol. Nugn. *in 3. p. q. 20. ar. 3.* Catherin. *in tr. de cert. glor. innoc. & vener. Sanctor.* Roffenſ. *ar. 37. contra Luther. §. ſi ſit hæreticus*, D. Anton. *in 3. p. tit. 1. c. 8. §. 2.* ac ſtatuunt Valent. *tom. 3. diſp. 1. q. 1. pun. 7.* Turrian. *in 2. 2. diſp. 16. de poteſt. Pontif. dub. 3.* Pitigian. *in 3. d. 25. q. 2. ar. 5.* Rocch. *de canoniz. Sanct. cap. 42. in ſolus. arg. in 2. edit.* Maluet. *de canoniz. dub. 1. num. 23. & dub. 2. & 6.* Malder. *in 2. 2. q. 1. ar. 10. diſp. 6. propoſ. 4.* Michael Nauder. *p. 2. de monarch. lib. 4. c. 7. §. cæterum*, Caſtellan. *de cert. glor. Sanct. c. 5.* Aſten. *p. 6. lib. 6. tit. 29. ar. 5.* Armil. *v. Canonizatio num. 3.* Alphon. de Caſtr. *contr. hæreſ. lib. 13. v. Sancti*, Auguſt. Triumph. *de autor. Eccleſ. q. 14. ar. 3.* Caiet. *de indulg. c. 8.* Dried. *de dogm. c. 1.* Couar. *lib. 1. var. c. 10. num. 13.* Turrecrem. *in defenſ. reuelat. S. Birgit.* Valdenſ. *tom. 3. de ſacram tit. 14. c. 122.* nec reuera diſſidet Canus *de loc. theol. cap. 5.* Viguer. *cap. 10. inſtit. theol. §. 8.* Aragon. *in 2. 2. qu. 1. ar. 10. tit. de Sum. Pontif. concl. 2.* Bann. *dub. 7. concl. 7.* Azor. *p. 2. lib. 3. c. 16.* Sign. *de reliq. cap. 4.* & communiter cum D. Thom. *quodlib. 9. ar. 16.* Quia Spiritus Sanctus aſſiſtit Summo Pontifici in ijs, quæ pertinent ad fidem, & ad ſalutem hominum, & ad cultum Dei & Sanctorum, in quibus Deus ipſe colitur, vt fusè Turrecrem. *in ſum. de Eccleſ. cap. 108. & ſeq.* 24

Atque ex hoc ita probatur. Idcircò determinatio Pontificis circa venerationem Sanctorum eſt infallibilis, quia veritatem à Deo reuelatam circa gloriam & venerationem Sanctorum applicat perſonæ particulari, decernendo id, quod à Deo in communi reuelatum eſt, conuenire ipſis. Eſt enim reuelatum, quod ij, qui in hac vita ſanctè vixerunt fruantur beatitudine, ac proinde ſint digni veneratione, *pſal. 36. 60. & 126. Apocal. 4. ad Hebr. 11. 1. Ioan. 3.* habeturque *ex tot. tit. de reliq. & vener. Sanct. in 6.* & ex Tridentino *ſeſſ. 25. in decr. de inuoc. & vener. Sanct.* Hæc autem applicatio non poteſt fieri, niſi interueniant certæ ac euidentes probationes quoad ea, quæ probanda ſunt in ordine ad beatificationem, & canonizationem, quæ ſecundum fidem humanam faciunt, quod is, cui ſit applicatio, ſit certè, ac verè talis, quales ſunt ij, de quibus Scriptura reuelauit, quod fruantur beatitudine. Si enim probationes non ſunt certæ ac euidentes, neque etiam poteſt certo affirmari, quod talis perſona fuerit ſancta, & iuſta, & quod fruatur Deo. Quia idcircò de ipſa affirmatur, quia continetur implicitè in reuelatione, quod ſit ſancta, & fruatur Deo, & idcircò continetur implicitè in reuelatione, quia per certam, & euidentem conſequentiam ipſi applicatur veritas reuelata. Quoniam autem applicatur per diſcurſum, applicatio non poteſt eſſe certa, niſi diſcurſus ſit certus. Non eſt autem certus, niſi certum ſit, quod talis perſona fuerit iuſta, & ſancta, & quod 25

ſan-

Digitized by Google

ſanctitas ſit miraculis certis confirmata. Vnde ſi non eſt certum, quod ſanctè vixerit, & quod ſanctitas ſit miraculis coroprobata, non poterit eſſe certa applicatio veritatis reuelatæ, quod tamquam Sanctus fruatur Deo. Quia non poteſt cooclusio eſſe certa, niſi vtraque præmiſſa ſint certa.

26 Deinde in canonizatione, & beatificatione debet ferri ſenteotia ſecundum rei veritatem, cum proponat coleodos eos, qui ſecundum rei veritatem colendi ſunt, & non ſecuodum præſumptionem. Atque adeò probationes in ordine ad talem determinationem debeot procedere ſecundum rei veritatem, & noo ſecuodum præſumptiones, quia multoties præſumptio contrariatur rei veritati. Non procedunt autem ſecundum rei veritatem, niſi certæ ac euidentes ſint; nam niſi ſint tales, non comprobant rei veritatem, ac proinde determioatio ipſis innixa non tendit ad rei veritatem ſecundum ſe, ſed tantum vt eſt in opioione.

27 Denique cauſa canonizationis eſt de maioribus, quæ apud Romanam Sedem tractantur, vt habet Gloſſa communiter recepta *in cap. vn. v. Sedis Apoſtolicæ, de reliq. & vener. Sanct. in 6.* Vnde debet Pontifex habere ſufficiens fundamentum procedendi ad talem determinationem. Et cum hæc cauſa pertineat ad fidem, vt docent omnes, eſt maior quacumque cauſa criminali, etiam quando agitur de capitali, ac proinde requirit maiorem diſcuſſionem, ac certiores probationes. Quando autem agitur de caoſa capitali, debent probationes eſſe luce meridiana clariores, *l. Neratius ff. ad l. Aquil. & l. fin. ff. de prob.* cum huiuſmodi alijs, & tradunt Doctores communiter, nominatim Specul. *in tit. de præſumpt. §. ſpecies num. 7.* & Bald. *in l. obſeruare, §. proficiſci q. 11. ff. de offic. Procons. & in l. fin. C. de prob.* Et quia circa maiora maius periculum imminet, ideò cum maiori cautela, & maturitate procedeodum eſt, atque adeò cum maiori fundamento, *can. quieſcamus d. 40. can. miramur d. 61. can. nuper 7. q. 2. cap. vbi periculum de elect. in 6. & l. 1. §. Sed et ſi quis ff. de Carbon. edict.* Ac proinde in cauſis canonizationis & beatificationis tamquam ex maioribus cum ſolido fundameoto procedendum eſt, atque adeò cum probationibus certis & euidentibus.

28 Addo inſuper, quod quatenus ſine veri præiudicio fides aliqua habenda ſit hiſtoricis, & chronographis, neceſſarium eſt, quod eorum atteſtationes, & ſcripta longiſſimo tempore, hoc eſt ſpatio annorum centum ſint communi omnium aſſenſu approbata, vt inquiunt Felin. *in cap. inter dilectos 6. num. 12. de fid. inſtr.* Pariſ. *conſ. 23. num. 235. vol. 1.* Rota coram Coccino *dec. 132. num. 4.* & coram Em. Othobono *deciſ. 234. num. 6. & dec. 253. num. 21.*

29 At nihilominus inhærendum eſſe arbitror receptiſſimæ ſententiæ, quæ aſſerit in rebus antiquiſſimis, viuentium memoriam excedentibus, fidem adhibendam chronographis, atque hiſtoricis, quibus aotiquitus fides communiter adhibita fuit à maioribus, ideòque illis credendum tam in iudicio ad plenum probationis gradum, cauſarumque deciſionem conſtituendum, quàm extra, quemadmodum per Summos Pontifices Leonem III. in canonizatione S. Suuiberti, Ioannem XV. in canonizatione S. Vdalrici, & Alexandrum III. in canonizatione S. Eduardi, Angliæ Regis obſeruatum fuit, cum ex ſola lectione vitarum eos in Sanctorum numerum retulerint, ac de ijs, alijſque teſtantur Panuin. *in relat. S. Bonauenturæ p. 3. ar. 8.* Rota in relationibus S. Raymundi *p. 2. §. 3.* S. Hiacynthi *cap. 3.* S. Franciſcæ Romanæ *p. 2. ar. 18.* ac S. Andreæ Corſini *p. 4. §. 1. ſub princ.* Quod abſque dubio procedit, quando dicta hiſtoricorum adminiculantur non ſolum ex conſtantiſſima maiorum, totiuſque antiquitatis traditione, ſed etiam ex depoſitionibus plurium conteſtium, idem firmantium, Rot. *dec. 93. num. 16. & 350. num. 28. p. 5. rec.* & alias paſſim, ac in terminis canonizationum in relationibus Sanctorum Raymundi, Hiacynthi, Leopoldi ab Auſtria, Andreæ Corſini, Franciſcæ Romanæ, Ignatij Loyolæ, Franciſci Xauerij, Iſidori, Philippi Nerij, & Eliſabethæ ac in alijs pluribus.

30 Hoc in primis demonſtrat textus *in l. 1. ff. de offic. Conſul.* ibi: *à quibuſdam ſcriptoribus traditum eſt*, & aſſeuerant Felin. *in cap. 2. de reſcript. in fin.* Abb. & Dec. *in cap. Cum cauſam de probat.* Bartolus ac omnes *in l. 1. ff. ſi cert. pet.* Mariao. Soccin. *conſ. 76. num. 64. vol. 1.* Tib. Decin. *conſ. 19. num. 80. vol. 4. & conſ. 21. num. 29. vol. 1.* Nat. *conſ. 636. num. 41. & 91.* Io. Garz. *de nobil. gloſ. 18. num. 10.* Caputaq. *dec. 190. p. 2.* Zerol. *in prax. epiſcop. p. 1. v. Arma*, Roder. Suar. *alleg. 8. num. 21.* Menoch. *conſ. 512. num. 5. & 30.* Hier. de Monte *de fin. regund. cap. 62. num. 6.* Baron. *in addit. ad Palac. in rubr. de donat. in introd. num. 2. litt. A.* Faber *in §. idem precium num. 5. inſtit. de empt. & vend.* Auil. *in cap. Prætor in proem. v. nono Reyna num. 9.* Maſcard. *concl. 287.* Laſſart. *de gabel. in præf. num. 23. & 25.* Molina de Medrano *in alleg. Vicereg. extran. in Regno de Arag. num. 168.* vbi de hiſtoricis eccleſiaſticis & ſæcularibus. Quibus adſtipulatur poſt Præpoſitum, & Alexandrum à ſe allegatos Cardinal. Tuſch. *conclus. 139. tom. 4.* vbi *num. 3.* id procedere aſtruit, quando ab antiquo communiter ijs creditum fuit, & cum eorum monumenta propter vetuſtatem omnium populorum, & indicantium approbatione fidei, & veritatis teſtimonium meruere,

31 Spatium verò longiſſimi temporis iuxta opinionem Butrij *in cap. Veniens 1. de teſtib.* eſt annorum quadraginta, quem ſequuntur alij relati à Craueta *de antiq. temp. p. 1. nu. 2.* Et iuxta aliam opinionem, quam ſequitur Rota, vbi agitur de probando per teſtes, eſt annorum ſexaginta, vt in *dec. 694. num. 2. p. 2. rec. & 360. num. 8. p. 5. & 424. num. 3. ead. p. 5. tom. 2.* & coram Buratto *dec. 111. num. 3. & 725. num. 4.* & vbi agitur de probando per ſcripturas, alias Rota cenſuit, tempus antiquiſſimum eſſe annorum ſeptuaginta, & apud Put. *dec. 200. num. 2. lib. 1. in cor.* Et iunctis adminiculis fuit admiſſum coram Pegna *dec. 1286. num. 14.* & verior, crebriorque opinio eſt, quod arbitrio Iudicis relinquatur, Crauer. *d. p. 1. num. 3.* & Menoch. *de arb. lib. 1. caſ. 3. num. 2.* Sacra verò Rituum Congregatio in cauſa Seruæ Dei Ioannæ à Cruce cenſuit requiri ſolum tempus ſexaginta annorum ad effectum probandi per teſtes publicæ vocis & famæ.

32 Primum. Quia ſi ſcriptura priuata in vulgus edita, & longo tempore, hominumque opinione & approbatione accedeote, probat & fidem conciliat, Bertaz. *conſ. crim. 147. nu. 14.* & Giorg. Euerard. *conſ. 27. num. 7. lib. 1.* multò magis eam tribuere valent ſcripturæ hiſtoricæ in publicum ſub omnium cenſura vulgatæ. Quia palam ſub hiſtoricæ veritatis lege publicatæ, ſi communis aſſenſus earum fidei acceſſerit, videntur ex hoc quodammodo poſſe nuncupari publicæ, in quo ſenſu tales appellauit Dionyſ. Alicarn. *hiſt. lib. 2. num. 7.* ibi: *Ex publicis ſcripturis accepimus*, & re ad partes vocata, concludit Caſpar Klok *de contrib. cap. 20. num. 519. cum ſeqq.* ac in terminis canonizationis Sanctorum inquiunt Caſtellan. *de canoniz. q. 7. princ. §. quæro*, Panuin. *in relat.* S. Bonauenturæ *p. 2. art. 8. in princ.* ac reſpondit Rota *in relat.* S. Raymundi *p. 1. art. 5. & p. 2. art. 21.* S. Hiacynthi *cap. 3. v. nec prædictorum*, & in alijs.

33 Poſteà. Non requiruntur probationes, niſi ſecundum capacitatem ac poſſibilitatem materiæ, alias redderetur impoſſibilis adminiſtratio iuſtitiæ. In antiquis autem materia non eſt capax, vt plurimum, aliarum probationum, quam hiſtoricarum, & certiores probationes ſunt impoſſibiles, cum deficiant teſtes, qui de certa ſcientia deponant, neque adſint ſcripturæ authenticæ. Ac ita docent Crauet. *d. p. 1. partic. vlt. num. 30. & ſeq.* Soccin. *conſ. 266. num. 31. vol. 1.* Pariſ. *conſ. 104. num. 42. & 43. vol. 1.* Corn. *conſ. 24. num. 1. vol. 4. & conſ. 62. num. 1. vol. 3.* Alex. *conſ. 187. num. 3. lib. 2.* & Afflict. *dec. 13. num. 64.* ac deſumitur *ex l. cenſus & monumenta ff. de prob. & l. qui ex liberis ff. de bon. poſ. ex d. cap. cum cauſam, de prob. & ex d. cap. Veniens de teſt.* Immò quod ſufficiant præſumptiuæ & coniecturales probationes, etiam quando lex requirit probationem plenam & perfectam, prodiderunt Crauet. *d. partic. vult. num. 35.* Dec. *conſ. 54. num. 3. & in rubr. de prob. num. 13.* Bald. *in l. 1. num. 18. C. de fideic.* Iaſ. *in l. licet Imperator not. 3. ff. de legat. 1.* Afflict. *dec. 44. num. 15.* & Tiraquel. *in l. ſi vnquam, v. donatione largitus num. 159. C. de reuoc. donat.*

34 Poſtremò. Neceſſarium eſt, vt homines hominibus credant, niſi vita pecudum more degenda ſit. Qua de re Theo-

Theodoret. *in oper. de cur. græcan. affect. lib.* 1. & D. Auguſt. *in lib. de vtil. cred. ad Honorat. cap.* 12. *& de fid. rer. inuiſib. cap.* 1. *&* 2. ait, non amicitiam modo, verum omnem omninò humanam ſocietatem interire, ſi amicus amico, maritus vxori, parentibus filij, fratres fratribus, ciuibus ciues, ſocijs ſocij fidem non habeant. Neceſſitudo igitur ac pietas, duo humani generis ſanctiſſima vincula violabuntur, atque diſſoluentur, nihilque prorſus in hominum conſociatione incolume remanebit, ſi nihil credere ſtatuerimus, quod non idem poſſumus quaſi manu tangere ac tenere perceptum. Adijciam etiam illud ex Theodoreto, nempe fidem eſſe ceu primariam artium baſim, diſciplinarumque omnium crepidinem. Neque enim pueri elementarij vllam omninò diſciplinæ puerilis facultatem adipiſci poſſunt, niſi & nomina literarum, & ſyllabarum nexus fide à præceptoribus acceperint. Quare videtur illud Iſaiæ in omni etiam arte, & ætate veriſſimè comprobari; *Niſi credideritis, non intelligetis.* Præclarum etiam eſt illud Ariſtotelis, in omni facultate atque doctrina oportere addiſcentes credere. Qua ex re fit, vt naturæ autor in hominum mentibus inclinationem ad credendum naturalem impreſſerit. Vnde qui humanam fidem ex hominum animis euellere conantur, ij non ſolum ſtulti ſunt, ſed Gigantum more cum Dijs pugnant, hoc eſt cum natura. Quid enim rogo, tam puerile, tamque ſtultum dici poteſt, quam ſi ea, quæ viderunt alij, negemus eſſe, quia ipſi non vidimus?

35 Præcipuè ſi inter hiſtoricos aliqui ſint, qui teſtentur de viſu ac certa ſcientia, ſicque tamquam coætanei, contemporaneique, ac optimè informati hiſtorias prodiderint. Nam in iure certum eſt, teſtes de auditu, ac publica voce, & fama cum vnico de viſu plenè probare etiam in factis recentibus, ſicut in ſpecie probationis miraculorum tradit Contil. *de canoniz. Sanct. cap.* 18. *num.* 11. ac ſæpè deciſum fuit in relationibus S. Hiacynthi propè finem, cæteriſque paſſim.

36 Eoque perfectior & concludentior exiſtimari debet probatio, dum concurrunt vlterius tot hiſtorici, & ſcriptores tam catholici, quam hæretici, & plures contemporanei, qui omnes conſentiunt ita, vt, ne vnus quidem reperiatur, qui per tam longum tempus vnquam de veritate dubitauerit. Quæ ſanè circumſtantia maximè ponderanda eſt, cum non ſolum ſuadeat, ſed euincat, cogatque Iudicis animum ad ita credendum. Et admitti coniunctionem teſtium etiam de auditu, & publica voce & fama, & ſcripturarum ad conſtituendam plenam, & concludentem probationem, docet Abb. *in cap. Cum nobis num.* 6. *de præſcript. & in d. cap. cum cauſam num.* 2. ibique Hoſt. *num.* 12. *de prob.* eſtque optimus textus *in l.* 3. *§. eiuſdem quoque ff. de teſtib.* egregiè Rota *dec.* 353. *num.* 27. *&* 28. *p.* 5. *rec.* Et famam in antiquis concludenter probationem conſtituere, quando nihil in contrarium adeſt, ex quo illa debilitetur, dixit Rot. *dec.* 176. *num.* 6. *p.* 1. *diu. & dec.* 182. *num.* 7. *p.* 1. *rec.* & coram Cauales. *dec.* 6. *num.* 5.

37 Igitur aut factum non eſt recens, ſed vetuſtum, & tunc vel in annales relatum fuit, vel non. Si illud, tunc hiſtoricorum teſtimonio edoceri poteſt; quia libris hiſtoricis, quibus à maioribus noſtris fides adhibita fuit, creditur, vt per Gloſ. *in cap. inter dilectos de fid. inſtrum. & in cap. venerabilem de elect.* Bartol. *in l.* 1. *col.* 12. *ff. ſi cert. pet.* ibique poſt alios Dec. *num.* 22. Gozadin. *conſ.* 8. *num.* 99. Hier. Grat. *reſp.* 9. *num.* 5. *vol.* 1. Roland. à Val. *conſ.* 2. *num.* 60. Si non fuit relatum in annales, tunc ad famam ea de re extantem recurrendum eſt. Illa enim in antiquis plenam fidem facit, & pro plena ſcientia habetur, vt infra latè probabimus.

38 Neque vrgent quæ pro contraria ſententia produximus. Non primum, quia in rebus antiquiſſimis, & hominum memoriam excedentibus, de quibus non poteſt exhiberi probatio directa, ſufficit præſumptiua per famam, vt aduertit Bald. *in auth. quas actiones num.* 17. *&* 18. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* quem ſequuntur Felin. *in cap. Cum nobis num.* 8. ibique Bellam. *num.* 18. *cum ſeqq. de præſcript.* Anchar. *in cap. vn. in fin. eod. tit. in* 6. ac ibidem Lap. Abb. *num.* 8. & luculenter Vaſquez *d. lib.* 2. *cap.* 84. *num.* 15. per Gloſ. *in l. atqui natura, §. cum me abſente, ff. de neg. geſt.* Bald. *in l. cum ſuper C. de rei vendic. & in l. in bona fidei col. vlt. C. de reb. cred. & in l.* 4. *C. de prob. & in l. non ignorat col.* 6. *C. qui accuſare non poſ.* Dec. *in cap.* 1. *num.* 46. *de appel.* vbi teſtatur de communi, ea quidem ratione, quia antiqua, quorum origo memoriam exceſſerit, nullum genus probationis admittunt præter probationem famæ, & ideò in eis ſola fama citra vllum adminiculum facit plenam probationem. Non enim poſſunt teſtes rectè deponere, neque ſcripturæ, & inſtrumenta publica fidem facere. Nam ſimul ac inſtrumentum authenticum eſſe negatur, vix poterit verum, ſiue authenticum probari, & hiſtoriæ dicuntur eſſe priuatæ, quæ ex antiquitate, & fama fidem accipere intelliguntur. Sicque in tam antiquis, quæ vitam ac memoriam hominum excedunt, ad ſolam famam omnes ſpecies probationis rediguntur. Quare in rebus tam vetuſtis probationes leuiores & admittuntur, & ſolent ſufficere per *l. ſi ſeruus ſeruum, §. inquit lex, ff. ad leg. Aquil.* Sufficitque probatio per indicia, & coniecturas, *l. cenſus ff. de prob. l. qui ex litteris, ff. de ſecund. tab. cap. cauſam de prob. cap. cum olim de cenſib.* & vtrobique Gloſ. & Doctores, Caſtr. *conſ.* 164. *col.* 1. *lib.* 2. Anchar. *conſ.* 310. *col.* 2. *& conſ.* 6. *dub.* 3. Calcan. *conſ.* 8. *col.* 5. Iaſ. *conſ.* 128. *col.* 1. *lib.* 1. ac alij, quos refert Gratian. *cap.* 918. *num.* 5. & firmauit Rota apud Caſſad. *dec.* 2. *num.* 5. *de prob. & dec.* 353. *num.* 8. *p.* 5. *rec.* Quam probationis ſpeciem admitti etiam in rebus arduis, & in hac ipſa materia canonizationis, licet ſit de maioribus cauſis, rectè notauit Caſtellan. *de canoniz. d. q.* 7. *princ. §. In contrarium facit.*

39 Hinc ſequitur, quod huiuſmodi hiſtoriæ, licet in ſua origine omnes eſſent ſcripturæ priuatæ, quia tamen ex antiquitate & communi hominum conſenſu fidem acceperunt, plenam & concludentem in antiquis probationem facere debeant, immò notorium conſtituant iuxta celebrem theoricam Bart. *in l.* 1. *num.* 22. *ſi cert. pet.* communiter receptam apud Gratian. *cap.* 893. *num.* 7. Lar. de Capellan. *lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 32. Garz. *de nobil. gloſ.* 18. *num.* 10. Rot. *dec.* 353. *num.* 23. *cum ſeqq. p.* 5. *rec.* & in Auximana ſepulturæ 26. Maij 1646. *§. Et vlterius* coram Arguelles, & in Fanen. ſeu Senogallien. bonorum 26. Iunij 1648. *§. corroborationem* coram Meltio, & in Cæſarauguſtana cathedralitatis 22. Iunij 1655. §. 1. coram Bichio.

40 Neque alterum. Quoniam atteſtationes & relationes fide dignorum, etiam non iuratæ, ſolent in iudicijs eſſe non leuis autoritatis, præcipuè ſi deceſſerint, cum nemo præſumatur obijſſe immemor ſalutis æternæ, & voluiſſe falſa ſcripta poſteris relinquere, & mors efficiat, quod magis credatur libris defunctorum, quàm viuentium, Natt. *conſ.* 283. *num.* 6. Purpur. *conſ.* 599. *num.* 13. *lib.* 2. Surd. *conſ.* 245. *num.* 18. *vol.* 2. Klok *d. cap.* 20. *num.* 623. ſubdens *num. ſeq.* id maximè, & à fortiori procedere in antiquis, vbi iurata teſtimonia nequeant haberi, & in hiſtoricis, quia ex ſolita lege ſuæ profeſſionis cenſentur ſe ab initio obſtrinxiſſe neceſſitati ſolum veritatem dicendi, quod proculdubio locum habet in antiquis. Quia tunc defectus iuramenti, etiam in teſtibus non excludit vim probationis ex notatis à Rip. *in l. admonendi num.* 200. *ff. de iureiur.* & cenſuit Rota in relatione Gregorij Papæ X. *miracul.* 12. *ſub §. Quæ fundamentum.*

41 Ex quibus tertium quoque euitatur. Non enim agitur de ſimplici ſcriptura ad vſum priuatum confecta, & in domeſticis ſcrinijs retenta, ſed de ſcripturis palam editis in vulgus, omniumque cenſuræ expoſitis ſub nomine hiſtoriarum, & chronicorum, obſtringentium ſoli veritati dicendæ, cui proinde pro circumſtantijs, ac ſubiecta materia ſolertis Iudicis arbitrio præſtari poſſunt ſcripta mortuorum teſtimonia ex prædictorum concurſu magis faciendo, quam vocalem aſſertionem viuentis, vt ſuperius dictum eſt. Idque indubiè procedit ſtante numero ingenti & qualitate hiſtoricorum. Tunc enim res dicitur notoria, non indigens alia probatione, Maſcard. *de prob. concl.* 749. *num.* 21.

42 Quartum verò tollitur animaduertendo, quod licet tempus nullius rei cauſa, vel origo ſit ex ſe, ſed dicatur concomitantia quædam ipſarum cauſarum à Baldo *in l. ſi certis annis num.* 6. *C. de pact.* nihilominus veritas facti non reſi-

det

Digitized by Google

det in ſola temporis antiquitate, ſed in concurſu plurium circumſtantiarum, vrgentiſſimorumque adminiculorum, tum ſcilicet ex vetuſtiſſima, communiterque recepta maiorum traditione, in qua fideliſſimæ antiquitatis mos eſt retinendus. Tum ex aſſertione multorum ex hiſtoricis, quorum aliqui præſentes fuere. Alij conterranei, & populares, ſicque de rei ibi geſtæ veritate melius inſtructi. Tum ex depoſitionibus plurimorum teſtium ſui dicti rationem reddentium non ſolum ex lectione hiſtoriarum, ſed etiam de auditu à maioribus, qui idem acceperant à ſenioribus, qui rei præſentes adfuerant, & de publica voce & fama, perpetuaque ac ſucceſſiua antiquitatis traditione à nemine controuerſa. Quibus concurrentibus dicta hiſtoricorum in antiquis plenum probationis gradum conſtituere ſæpè deciſum fuit à Rota, nempe coram Bellam. *deciſ. 7. per tot.* Caſſador. *d. dec. 2. de prob.* Caputaq. *dec. 344. num. 3. & 347. num. 4. p. 3.* Put. *dec. 74. num. 2. lib. 1.* & Coccin. *dec. 93. nu. 16. ac 353. num. 28. p. 5. rec.*

Reſultare autem plenam, & concludentem probationem ex teſtibus, licet de auditu alieno, quando ſunt perſonæ graues, & id, quod referunt, didicerunt ab antiquioribus fide dignis, quos nominant, habetur ex reſcripto Innocentij III. *in cap. licet, de teſtib.* eſtque opinio paſſim recepta. Immò ſola probatio publicæ vocis & famæ cum ſuis requiſitis per ſe in antiquis ſufficeret iuxta doctrinam Bald. *in d. auth. quas actiones num. 17. & 18. C. de ſacroſ. Eccleſ.* quam ſectantur Farinacius, alijque apud ipſum *in tr. de teſtib. q. 69. num. 24. & 44.* & reſoluit Rot. *dec. 414. num. 2. p. 5. rec. tom. 2. & dec. 211. num. 12. p. 8.* vbi quod hoc procedit in rebus magni præiudicij.

43 Quintum corruit obſeruando, quod licet interdum in hac, vel illa re ab hiſtoricis erratum reperiatur, non ideò tamen omnia illorum ſcripta reijci poſſunt. Poteſt namque liber in vno falſus eſſe, & in alijs verus, vt bene tradit Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. tit. de prob. concl. 7. ſub num. 19.* Nec propterea hiſtoriam, quamuis fabulas & figmenta permiſtim referat, e medio tollendam eſſe putarunt Cambiſ. *in præfat. tom. 1. Anglic.* & Petr. Matth. *in hiſtor. gallic. in proem.* prudentiſſimè obſeruat, hiſtoricos plerunque hallucinari, ſed non idcircò hiſtoria deſinit eſſe hiſtoria, ſicut vinum non deſinit eſſe vinum, quamuis guttæ quædam aquæ ſint permiſtæ, & in ſpecie concludit Kiok *d. cap. 20. num. 528. cum tribus ſeqq.* Vnde hic locum habet illud Gelaſij *in d. can. Sancta Romana, Cum hoc ad Catholicorum manus peruenerit, B. Pauli Apoſtoli ſententia præcedat: Omnia probate, quod bonum eſt tenete.* Videndus Canus *d. lib. 11. per tot.* vbi plura obſeruatè, curioſequè ad rem animaduertit, ſæpè tamen nimis minute, ac propè etiam ſub frigidè, nec ſine faſtu, reiectiſque Annij regulis, tres alias ipſe ſubijcit, ſiue leges, quibus veraces hiſtoricos à fallacibus diſtinguere, atque internoſcere valeamus. Et prima quidem ex hominum probitate, integritateque ſumitur. Quæ omninò res locum habet, cum quæ narrant hiſtorici, ea vel ipſi ſe vidiſſe teſtantur, vel ab ijs, qui viderunt, accepiſſe. Quam regulam in profanis quoque autoribus locum habere aſſerit. Secunda, vt eos hiſtoricos reliquis anteferamus, qui ingenij ſeueritati quandam prudentiam & ad eligendum, & ad iudicandum adiunxerunt. Quæ ſanè lex in illis rebus locum habet, quas neque ſcriptores ipſi ſunt intuiti, neque à viris fide dignis, qui viderint, audierunt. Tertia. Si cui hiſtorico autoritatem Eccleſia tribuat, hic dubio procul dignus eſt, cui nos etiam autoritatem adiungamus; contra verò cui Eccleſia derogat fidem, ei quoque nos fidem iure ac merito derogabimus, concluditque, ſi omnes probati, ac graues hiſtorici in eamdem rem geſtam concurrant, tunc ex eorum autoritate certum argumentum depromitur.

44 Sextum itidem eneruatur ex dictis. Quia fides hiſtoricorum tot, adeòque concludentibus probationibus, ac vehementiſſimis coniecturis, potentiſſimiſque adminiculis corroboratur.

45 Septimum ceſſat ex ipſiſmet dictis à Vaſquez *d. cap. 84.* Nam licet in allegato *num. 16.* aſſeruerit probationem hiſtoriarum in factis antiquis hominum memoriam excedentibus, redigi ad ſolam famam, ſequenti tamen *num. 17.* firmat, plenum probationis gradum conſtituere, quia in ijs tam vetuſtis probationes leuiores admittuntur, & ſolent ſufficere, Anchar. *conſ. 310. num. 2.* Præcipuè ſi factum non ſolum eliciatur ex ſimplici aſſertione hiſtoricorum, ſed partim fundetur in propria, ac certa ſcientia multorum, partim verò in relatione aliorum illud atteſtantium. Nam licet eorum atteſtatio munita eſſet ſimplici ratione famæ, nihilominus plenum probationis gradum conſtitueret; quia recenſent totam ſeriem facti, & ſic actum de præterito plenè & concludenter probatum, Rip. *in d. l. admonendi num. 154. ff. de iureiur.* Curt. iun. *conſ. 168. num. 10. & 11.* Surd. *conſ. 60. num. 6. & 7.* Bellam. *dec. 690. num. 8.* Rota coram Coccin. *dec. 398. num. 2. & 433. num.* etiam *2. p. 1. & dec. 32. num. 4. p. 4. tom. 2. rec.* & in relatione Gregorij X. *miracul. 1. ſub §. fin.*

Vel ſi famigerata Sanctitas non ſolum per Scriptores, & hiſtoricos comprobetur, verum etiam aſſeratur in antiquiſſimis epitaphijs ſepulchralibus, vel in alijs antiquis inſcriptionibus, publiciſque monumentis, quæ ſanè tamquam facta in opere antiquo plenè probant ſecundum Gloſ. 1. *in cap. Cum cauſa, v. item ſi, de prob. cap. Cum olim, v. inſtrumentis, de cenſ. & in can. ſanè 6. v. diutius 24. q. 2.* Alberic. *in l. fin. ſub num. 2. ff. fin. reg.* Rip. *in l. 1. num. 73. ff. ſi cert. pet.* præclarè Bald. *conſ. 310. num. 1. vol. 5.* Abb. *in d. cap. Cum cauſam num. 1.* & Rota in Auximana ſepulturæ 28. Maij 1646. coram Arguelles, & ita fuiſſe deciſum teſtatur Io. Vinc. de Anna *ſing. 289.* Quibus conſenſum præbent Bartol. & Bald. *in l. monumentorum C. de relig. & ſumpt. fun.* Guidop. *q. 321. num. 2.* & Grill. *lib. 2. obſer. 149. num. 8.* vbi ſcribit per ſcripturas antiquas lapidibus, vel columnis inciſas induci plenam probationem, teſte Innoc. *in cap. 1. num. 1. de prob.* Quia non eſt credibile tales ſcripturas, ſi veræ non eſſent, in publico poſitas fuiſſe, neque Epiſcopi in præiudicium fidei eas tolleraſſent, Menoch. *lib. 3. præſumpt. 90. num. 10. & lib. 2. præſumpt. 59. num. 1. cum binis ſeqq.* vbi ait, huiuſmodi litteras inducere notorium, quod repetit *conſ. 512. num. 12. vol. 6.* Et quia iſti appellantur tituli, quibus eſt credendum, niſi contrarium appareat, ex quo longinquitate temporis fulciantur, & ſequitur Aym. *conſ. 458. num. 4.* & in terminis firmauit Rota in relatione Gregorij Papæ X. *in rubr. de ſanctit. in gener. ſub §. Quintum deprehenditur.* 46

Vel ſi inter ſcriptores adſint plurima antiqua & authentica inſtrumenta legitimè compulſata ex albo, & faſtis Eccleſiarum, & publicis archiuiis. Ex his enim non minus probatur fama antiqua quàm per teſtes, de ea formaliter deponentes, Bald. *in l. Cum aliquis num. 4.* & apertius Salicet. *num. 3.* & Caſtr. *num. 6. C. de iur. delib.* Aym. *de antiq. temp. p. 1. §. ampliatur num. 14.* Rota coram Caputaq. *dec. 344. num. 2. p. 3.* & in d. relatione Gregorij X. *ſub §. Quartum elicitur.* 47

Vel ſi ſeruorum Dei ſanctitatem non inficiantur etiam ſcriptores hæretici, ſectarij, nouatoreſque præcipui. Quorum vti fidei catholicæ aduerſarij propria confeſſione mille teſtibus præualente, nulla poteſt eſſe maior, ac certior probatio ad tradita per Dec. *conſ. 163. num. 11.* & Crauet. *conſ. 6. num. 62.* Rota coram Gregorio XV. *dec. 143. num. 3. & dec. 375. num. 3.* & Burat. *dec. 121. num. 1. & 147. num. 10. per text. in cap. 3. de prob.* Bald. *in l. 2. num. 1. C. de non num. pec.* Quia confeſſione partis nulla excellentior probatio dari poteſt, quippè quæ habet vim inſtrumenti, releuat ab onere probandi, præponitur teſtium depoſitioni, ſupplet defectum ſcripturæ, omneſque alias probationes excellit, ſicut in terminis latè probat Herculan. *de negat. num. 196. cum ſeqq.* 48

Vel ſi confeſſarius alicuius Serui Dei atteſtetur de illius ſanctitate. Id enim plurimi æſtimandum eſt, cùm ſit de re, nedum ab eo viſa, ſed cum ipſo tractata, & ſibi ſecreto communicata, vt ſimiles confeſſariorum depoſitiones in hiſce materijs ſemper habitæ fuerunt in maxima conſideratione, ſicuti habetur in relatione S. Franciſcæ Romanæ *p. 2. ar. 7. in fin.* & S. Thereſiæ *ſub rubr. de diuin. don. ar. 21. §. 1.* & admiſit Sedes Apoſtolica pro canonizatione S. Catharinæ Senenſis *in Bullar. tom. 1. conſtit. 6. §. 11.* 49

Octauo aduerſus fidem hiſtoricorum multipliciter reſpondetur. Primò, quia licet exempli cauſa ex hiſtoricis aliqui aſſerant Seruum Dei obiiſſe in iuuenili ætate, magis 50

tamen attendendi ſunt reliqui omnes concordantes, qui adſtruunt, obijſſe in vltima ætate. Nam ex ſimili quando duo, vel plures conteſtes concordant in maiori ſumma, etiamſi vnus, vel pauciores deponant de minori, dictum vnius, vel paucorum deponentium de minori non attenditur, vt poſt Gloſ. in l. diem proferre §. ſi plures conſenſerunt, ff. de arb. reſpondit Aret. conſ. 83. col. fin. & ſequuntur Petr. de fideic. q. 12. num. 797. iuncto nu. 300. Vrſill. ad Affiict. dec. 240. nu. 11. Benintend. dec. 70. num. 10. & Farinac. q. 64. num. 247. de teſtib.

51 Secundò, quia cum non agatur de probatione actus momentanei, ſed de perenni ſanctitate per ſucceſſiuam annorum ſeriem continuata, quatenus etiam hiſtorici in tempore non concordarent, non tamen eſſent ſingulares, ſed probarent, Gloſ. in can. nihilominus v. ſimul, ibique Præpoſ. num. 7. vbi de communi 3. 4. 9. Alberic. in l. teſtium num. 9. C. de teſtib. & in l. ob carmen §. fin. num. 11. ibique Florian. num. 4. ff. eod. & latè Petra loco allegato num. 625. 639. 647. 701. & 720. cum ſeqq. Farinac. d. q. 64. num. 90. & 91.

52 Tertiò, quatenus aliqua varietas eſſet conſiderabilis inter hiſtoricos ſuper tempore ſuæ ætatis, ſiue miraculorum, quia tamen agitur de probanda in genere eſſentia ſanctitatis, ac continuatione, ideò non vnico actu, ac temporis momento, ſed pluribus, ac diuerſis actibus & cum pluri mo temporis progreſſu eorum teſtimonia, quantumuis ſingularia in tempore, coniungenda ſunt ad conſtituendum plenam illius probationem, Felin. in cap. licet col. 5. ibique Bero. num. 40. de teſtib. Dec. in cap. licet cauſam num. 69. de prob. Iacobin. de S. Georg. in d. l. ob carmen, §. fin. num. 16. iuncto num. 22. ff. de teſtib. Aym. de antiq. temp. p. 4. §. ſed enim num. 12. & ſeq. Riminal. iun. conſ. 7. num. 27. cum ſeqq. vol. 1. ac fusè Petr. d. q. 12. inquiens num. 339. in fin. pro hac ſententia eſſe quadraginta duo Doctores, & à num. 538. ad 550. & num. 683. teſtatur de magis communi, ac Farinac. d. q. 64. num. 150. & 164. & 221. & ſeqq.

53 Quartò, quia cùm tempus breuioris, vel longioris vitæ non ſit de eſſentia ſanctitatis, vtique conſiderabilis eſt, ſiue durauerit viginti, ſiue decem, ſiue quinquaginta annis. Et ideò parum refert quod aliqui non conueniant in tempore, quia probant ſaltem de minoris temporis ſanctitate, vt per Alex. conſ. 64. num. 3. & 11. & conſ. 65. num. 4. vol. 2. in ſimili de teſtibus, quorum vnus ſi deponat de poſſeſſione triginta annorum, alius de poſſeſſione viginti annorum, & alter de poſſeſſione decem annorum, vtique probant de minoris temporis poſſeſſione, quia ille qui dicit de viginti, non negauit de decem, quem ſequuntur Pariſ. conſ. 167. num. 20. vol. 1. Alberic. de teſtib. cap. vlt. num. 16. Petr. d. q. 12. num. 865. & Farinac. d. q. 64. num. 235. & qu. 65. num. 251.

54 Quinto, quia agitur de probatione facti antiquiſſimi, viuentium memoriam excedentis, in quo propterea obliuio præſumitur. Quia teſtis circa longum annorum curſum facilè errare poteſt, Angel. conſ. 25. num. 4. Bero. in cap. quoniam num. 39. de prob. Grammat. dec. 60. num. 9. Monticel. de teſtib. rubr. Impugnatur teſtis, quia varius, v. teſtis ex diuturnitate, & v. teſtes tractu temporis, Cæphal. conſ. 164. num. 5. vol. 2. vbi quod in teſte per biennium obliuio præſumitur, Riminal. iun. conſ. 344. num. 75. & ſeqq. vol. 3. vbi pariter quod obliuio in teſte præſumitur per duos, vel tres annos, Magon. dec. Lucen. 42. num. 10. vbi de teſtis obliuione per decem annos, Laur. dec. Auen. 91. num. 5. prope fin. & ſeqq. Petr. d. q. 12. num. 878.

55 Illud verò, quod aduerſus teſtes opponitur, nullam ſcilicet vim fieri poſſe in eo, quod pro ratione ſui dicti adducant lectionem hiſtoricorum & publicam vocem & famam, & auditum, atque antiquam traditionem maiorum, omninò euaneſcit. Primò ex fide hiſtoricorum, vt ex præcedentibus reſponſionibus ſolidè firmatum eſt, Secundò, quia in factis & materijs antiquiſſimis, viuentium memoriam excedentibus frequens eſt theorica Baldi in d. auth. quas actiones num. 17. C. de ſacroſ. Eccleſ. Quod nempè cum probatio directa ſit impoſſibilis, quia nulla hominis vita eſt adeò longa, vt reddere queat cauſam ſcientiæ, ideò præſumptiua per publicam vocem & famam ſufficiat, & ratione difficultatis obtineat locum ac vicem plenæ probationis, quam, concurrentibus adminiculis, vti indubitatum, ac in iure communiter receptum, probarunt Doctores aliàs allegati, & ſæpiſſimè admiſit Rota, etiam vbi agitur de graui præiudicio, ac de probatione rei verum hominis factum, ſeu alterius cuiuſpiam certam ſcientiam exigentis ſecundum communiorem ſententiam, quam præ cæteris ſectantur Abb. in d. cap. veniens num. 8. de teſt. & alij, teſtantes de magis frequenti apud Aym. de antiq. temp. p. 1. §. viſo num. 1. & p. 8. §. materia num. 41. in fin. & Maſcard. de prob. p. 1. concl. 105. num. 3. Potiſſimum quando fama adminiculatur alijs probationibus, ſiue vrgentiſſimis præſumptionibus, & coniecturis. Quia tunc in factis antiquis, & cauſis quantumuis arduis plenam probationem inducit, Barbat. conſ. 8. num. 12. Aym. d. p. 1. viſo num. 3. & Rot. dec. 127. num. 3. p. 3. recent.

Ac in ipſiſmet terminis & cauſis beatificationum, & canonizationum, quod iuxta antiquam & aſſidue obſeruatam Eccleſiæ conſuetudinem plena probatio elicitur ex depoſitionibus teſtium de publica voce, & fama, eoque magis quando corroborantur antiqua traditione, & conſtanti teſtimonio hiſtoriarum poſt Caſtellanum, Panuinum, Molpheſium, & alios ſæpius reſpondit Rota, & approbauit Sac. Rituum Congregatio in relationibus S. Raymundi p. 1. ar. 5. & p. 2. ar. 2. & ſeqq. S. Hiacynthi cap. 3. S. Leopoldi in 10. fundam. §. 4. S. Andreæ Corſini p. 4. §. 1. S. Franciſcæ Romanæ p. 2. ar. 12. S. Ignatij p. 2. rubr. de charit. S. Franciſci Xauerij p. 2. rubr. de Sanctit. vit. in gener. §. & cum verſemur, B. Philippi Benitij in rubr. de fam. Sanct. B. Iacobi de Marchia in rubr. de fam. Sanctit. §. autores, Gregorij X. in rubr. de ſanct. in gener. v. ſecundum ex fama, & alias paſſim. 56

Quamquam enim fama plenam probationem non faciat, quantumuis ipſa plenè ac legitimè probata fuerit, vt expreſsè cautum eſt à Rot. dec. 236. de prob. Bellam. dec. 564. & deciſ. 98. Mant. conſ. 62. num. 41. & conſ. 248. num. 7. Pariſ. conſ. 104. vol. 1. Bero. conſ. 193. num. 23. vol. 3. & Burſatt. conſ. 20. num. 31. plerique tamen aſſerunt, famam regulariter probare præſumptiuè, arg. cap. illud extr. de præſumpt. Ex quo ſequitur, quod fama transferat onus probandi in aduerſarium, vt apud Alex. conſ. 51. vol. 1. & conſ. 15. in princ. vol. 5. Alciat. conſ. 6. num. 18. Gozad. conſ. 50. num. 24. & Natt. conſ. 460. num. 17. vol. 2. Quodque illa æque valeat ac teſtimonium de auditu. Illud enim in caſibus, in quibus non probat, facit ſaltem præſumptionem, & transfert onus probandi in aduerſarium, Archid. in can. hoc videtur 22. q. 5. Roman. ſingul. 341. Dec. conſ. 272. & conſ. 595. Tantò magis in antiquis, quia fama generaliter plenè probat in ijs, in quibus alias probatio eſt difficilis ſecundum Bartol. in l. ſiquidem C. ſoluto matr. & in l. continuus, §. Cum ita, ff. de verb. oblig. Bald. conſ. 73. col. vlt. vol. Alex. conſ. 461. col. vlt. Rom. conſ. 86. & Anchar. conſ. 316. col. 2. Nam in his rebus propter difficultatem directæ probationis, etiam admittitur probatio per coniecturas, & præſumptiones, Alex. conſ. 24. col. vol. 2. cum moltis ibi allegatis. Coniecturæ enim ad probationem rerum præteritarum in dubio plurimum poſſunt, etſi ad probationem futurarum tutum non ſit illis fidem habere. 57

Hinc in omnibus illis caſibus, in quibus res coniecturis ac præſumptionibus poteſt probari, poteſt quoque per famam, vt tradit Bart. in l. de pupillo §. ſi quis num. 17. de non. op. nunc. Quia fama in obſcuris magnam præbet coniecturam, ita, vt cæteris coniecturis præferatur, Doctores in cap. illud, de præſumpt. Et vbi aliunde probatio ſumi non poteſt, fama plenè probat, Iaſ. in l. cum ea mon. 5. C. de tranſ. Dec. in cap. 1. num. 16. de appel. Et his in caſibus fama non habetur pro vano rumore, etſi aliquando talis ſit iuxta notata in l. non omnes, §. à barbaris de re mil. Menoch. de arbitr. caſ. 89. num. 88. & ſeq. Quinimmò communi etiam Doctorum calculo receptum eſt, quod fama publica, & communis opinio in rebus antiquis, quarum difficilis eſt probatio, plenam fidem faciat, & pro plena ſcientia habeatur per textum in l. ſi arbiter 28. ff. de prob. & l. 2. §. item Labeo de aqu. plu. Gloſ. in l. at quin 19. §. ſi cum me abſente ff. de negot. geſt. quam omnes laudant, vt ſingularem, Innoc. & Hoſt. in cap. quod pro nouale, de verb. ſignif. Butr. in d. cap. veniens, de teſt. Bald. conſ. 58

104.

104.*p.*2. vbi ait, famam in antiquis haberi pro veritate. Quippè veriſimile eſt, quod diu in ore hominum fuit, eſſe verum per *d.l.arbiter*, & Menoch. *de præſumpt. lib.* 1. *q.*18. *num.*15. ac Bald. *conſ.* 73. *vol.* 3. in quo præclarè item de more aſſerit, famam valde antiquam, quæ tranſcendit hominum viuentium memoriam, facere notorium, & probare in vim notorij per notata Archid. *in can. benedictum de pœnit. q.* 7. Innoc. *in cap. Cum cauſam de iur. calumn.* Gloſ. *in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. Alex. *conſ.* 13. *in princ. p.*5. Soccin. *conſ.*85. *col.*2. Roman. *conſ.* 424. Corn. *conſ.* 48. *num.* 4. Zaſ. *conſ.*16. *num.*21. *& conſ.*6. *num.*8. *lib.* 2. Et licet Corneus contrarium tenere viſus ſit *conſ.* 304. *col.* 3. hanc tamen eſſe communem opinionem, quod fama in antiquis, plenè probet, teſtatur Crauet. *de antiq. temp. d.p.*1. *num.*302. Zaſ. *in l. Prætor ait*, §. *Prætor. num.* 25. *ff. de eden.* Alex. *conſ.*18. *col.* 2. Dec. *in cap.* 1. *col.* 46. *de appel.* Lambert. *de iurepatr. lib.*2. *p.*2. *ar.* 4. *q.* 10. *num.* 13. Afflict. *deciſ.* 277. Pariſ. *conſ.*52. *vol.* 3. Dec. *in l. ex his*, *C. de teſtam. mil.* Curt. iun. *conſ.* 1. Viu. *com. opin. v. fama*, alijque penè innumeri allegati à Tiraquello *in tr. de præſcript.* §. 1. *gloſ.* 4. Quæ famæ virtus in antiquis tanta eſt, vt etiam inſtrumenta de antiquo habeant vim famæ ad probandum, vt per Doctores *in l. cum alijs de iur. delib.* Soccin. *conſ.*89. *col.* 3. *lib.* 1. Alex. *conſ.*90. *col.* 2. *lib.* 6. Crauet. *conſ.* 54. *num.* 10. *& conſ.* 258. *num.* 17. Quod verum eſt, etiamſi agatur de re magna, & graui præiudicio, vt ibidem docet Crauetta, & firmauit Rota *cit. dec.* 353. *num.* 23. *p.* 5. *rec. & dec.* 718. *num.* 2. *p.* 4. *diu.*

59 Neque dubitari poteſt de optima indole publicæ ac indubitatæ vocis & famæ in his materijs. Nam in proceſſibus remiſſorialibus teſtes deponentes non ſolum pro cauſa ſcientiæ ſui dicti ſolent adducere publicam vocem & famam, verum etiam iuxta quadrageſimum interrogatorium deponunt de quidditate, ortu, cauſis, proprietatibus, cæteriſque omnibus publicæ vocis & famæ requiſitis iuxta formam nouiſſimorum decretorum in decimoquarto interrogatorio *pag.* 49. approbante ſententiam Bartoli *in l. de minore*, §. *plurimum*, *ff. de quæſt.*

60 Ex quibus conficitur, quod, iunctis etiam traditione, ac teſtimonio hiſtoricorum, alijſque probationibus, & adminiculis ſuperius ponderatis, ratio publicæ vocis & famæ euehitur ad plenum probationis gradum in factis antiquis conſtituendum, Et ſi enim hiſtoria non ad probandum, ſed ad narrandum ſcribatur, aliquid tamen ſine dubio probat, interdum probabiliter ſolum, interdum verò neceſſariò.

61 Tandem licet admitti poſſit poſt decreta Vrbani VIII. cauſas canonizationis Sanctorum factas eſſe iudiciales, ac per conſequens non ſequamur ſententiam communiſſimam apud omnes ſcriptores de hac materia, iugiter a Rota in omnibus relationibus laudatam, probationes de æquo ac bono eſſe examinandas pro ſaluandis proceſſibus, & teſtificationibus, vt legitur apud Panuin. *in relat.* S. Bonauenturæ *p.* 2. *ar.* 10. Simonetam *in relat.* S. Franciſci de Paula *circa fin.* §. *ſed omiſſo*, Rota *in relat.* S. Raymundi *p.* 1. *ar.* 1. §. *quia iſta doctrina*, S. Hiacynthi §. *ſed leuem*, S. Andreæ Corſini *p.* 3. §. 3. B. Pij V. *p.* 1. §. *Præter hæc dicebamus*, idque per deciſionem 611. Bellameræ, quam ſequitur Caſtellan. *de canon. Sanct. q.* 7. & Panuin. *loc. cit.* alijque frequenter, ſed credamus probationes debere eſſe iuridicas, & concludentes.

62 Nihilominus probationes eiuſmodi non debent eſſe demonſtratiuæ, neque analethicæ, ſed tales quales conueniunt materijs permiſtis fidei, vt egregiè docet Thomas Vvaldentis, autor pius ac eruditus, de fide catholica, teſte Martino V. optimè meritus, in opere quod inſcripſit *de Sacram. tom.* 3. *tit.* 14. *c.* 122. *num.* 5. vbi inter cætera adducit illud Ambroſij *de fid. reſurrect. circa med. Quorum vitam neſcimus, horum mortem celebramus.* Et explicans illud *neſcimus*, dicit, *hoc eſt ſcire fidelium, hæc ſcientia non ex principijs poſteriorum demonſtratur, quia teſte Apoſtolo, non eſt ſcientia huius ſeculi, ſed ſcientia fidei, ſecundum quam*, inquit, *iudicatur in his cauſis canonizationis.* Loquitur enim de actu canonizationis, non de præparatorijs. Quoniam licet ad canonizationem concurrere debeant probationes per actorem, reum, ac teſtes ad ſimilitudinem diuini iudicij, vt optimè Origenes *in ep.* 2. *ad Rom.* attamen actus canonizationis non dependet præciſè ex illis probationibus, ſed magis ex inſtinctu Spiritus ſancti, vt docet D. Th. *quodlib.* 9. *ar.* 16. *ad* 1. quem amplectitur Turrecrem. *de Eccleſ. q.* 51. *&* 75. *& de conſecr. d.* 3. *can.* 1. *num.* 22. Catherin. *de cert. Sanct. glor. lib.* 1. Bannes *in* 2. 2. *q.* 1. *ar.* 10. *dub.* 7. Bellarm. *de Sanct. beatitud. lib.* 1. *c.* 9. & alij communiter. Et propterea quamuis cauſæ iſtæ cum diligentia ſint tractandæ, & tali, quali cæteræ cauſæ tractantur *in cap. venerabilis de teſtib.* immò etiam cum maiori, vt ibi Gloſſa declarat, cum ſint grauiſſimæ, & de maioribus ex eadem Gloſſa *in cap. vn. de reliq. & vener. Sanct. in* 6. probationes tamen debent eſſe morales, & tales, quæ ſufficiant ad inſtructionem Summi Pontificis, & non committantur abuſus, ad quos ſolos tollendum emanarunt Conſtitutiones *in tit. de reliq. & vener. Sanct.* relatæ, & decreta Vrbani VIII. vt ex eorum principio, ac *fol.* 9. paſſimque apparet. Ex quibus probationibus motus Pontifex prudenti modo procedit in ijs, quæ pertinent ad regimen vniuerſalis Eccleſiæ, quia adhibet quæ ad talem determinationem ſunt ex natura rei neceſſaria, nempe probationes obliquas, quæ ex natura rei in antiquis ſufficiunt, ac proinde cum aſſiſtentia Spiritus ſancti, qui aſſiſtit actionibus prudenter factis, tamquam bonis.

CONSVLTATIO XLIII.

An aſitia, hoc eſt inedia ab omni cibo, & potu ſpatio plurium dierum, menſium, & annorum verè dici poſſit ſupernaturalis, & miraculoſa? Et quid de abſtinentia à ſolo potu?

QVod, ad primum negat Fortunius Licetus in opere, 1
cui titulus de his, qui diu viuunt, ſine alimento *lib.* 2. *c.* 172. à quo ferè acceperunt recentes autores ea, quæ de hac ipſa re tradiderunt, nominatim Michael Angelus Lapius epiſtola ad Abbatem Michaelem Iuſtinianum. Nos verò proferemus ordine ſingula, quæ ipſe Licetus pro ſe adducit, & ſua, & aliena, ſicque diſputabimus, vt eius non ſolum argumenta confutemus, ſed etiam chriſtianam confirmemus Religionem. Poſtquam autem ſolidis argumentis negauit Licetus diuturnum ieiunium cum abſtinentia ab omni cibo, & potu adſcribendum eſſe miraculo; nam cum id prædicetur etiam de ethnicis, idolorum cultui deditis, quales erant incolæ Liuoniæ in vlteriori Sarmatia apud Cetiſium, aut de nulla ſanctitate præditis, terreniſque potius voluptatibus addictis, veluti puella pedemontana, quæ abſtinens Genuæ choreas ducere, & canere ad cytharam conſueuerat, ac inueriſimile ſit, Deum talibus tam grande priuilegium indulſiſſe, quod primis hominum parentibus denegauit, indicendo illis, vt vna cum poſteris in ſudore vultus ſui veſcerentur pane, neque conceſſit Danieli poſito in lacu Leonum, cui cibaria miſit per Angelum, neque Eliæ transfugæ ob minas Reginæ Iezabelis, neque D. Paulo, primo Eremitæ, alijſque magna ſanctitate præſtantibus, quibus panem, alioſue cibos cælitus per coruos, aut aliundè, ſeu alio modo prouidit ad vitam ſuſtinendam; cum tamen eoſdem ſine cibo incolumes admirabilius ſeruare potuiſſet, ſubdidit, cæterum neque vt affirmem omnes, qui eximia ſanctitate clari diu abſque alimentis incolumen vitam egere ſupra naturæ leges miraculoſum ſuſtinuiſſe ieiunium, vnum illud efficit exemplum Nicolai Heluetij Vndemaldenſis, qui poſt ſuſceptos ex coniuge liberos, ad ſolitudinem profectus, ibique annos quindecim moratus in ieiunio tali, tantaque ſanctitate excelluit, vt diuino ſpirito afflatus futura prædiceret. Nam ſuæ abſtinentiæ cauſam eſſe naturalem, non autem miraculoſam tum ipſe idem aſſeuerabat, quam tam diro mendacio Dei ſummi poteſtatem ac benignitatem immenſam in hac re occultare nefas eſſe putarem, ac piaculum grande, cum ſancti viri, ac timentes Deum vel magis quam mortem horreant leuiſſima crimina. Tum aperte ſatis indicauit dolor ille ſtomachi

Digitized by Google

triduanus quo laborauit acriter ab aſſumpto paruo cibo, quem tenuens deglutiuit coactus ſub imperio ſanctæ obedientiæ à Suffraganeo Epiſcopi Conſtantienſis, cuius in dicceſi vitam agebat,

2 Neque enim veriſimile eſt ſanctum hominem Dei omnipotentis gratia peculiari ſine cibo, potuque diuturnam vitam ducentem, ſtomacho eam morboſam affectionem contraxiſſe, ob quam ab ingeſto quomodocumque alimento doloribus conflictaretur, cum ex aduerſo probabile ſit ijs, qui diuino fauore diu ab alimentorum vſu queunt abſtinere, nihil pati viſcera, vel ſtomachum, ſed bene poſſe cibaria ſuſtinere, quod Chriſto Domino contigit, qui poſt quadrageſimale ieiunium, bene tolerauit alimenta, ſibi ab Angelis miniſtrata. Potius igitur aſſerendum eſt, vi naturali probum hominem hunc Heluetium ab omni eduliorum genere abſtinentem in ſtomacho, qui tamdiu nullo humore fuit irrigatus eam ſiccitatem contraxiſſe, ob quam conglobatus, & conſtrictus corrugatis, conniuentibuſque in ſeipſas ventriculi tunicis doloroſam pateretur quamlibet ſui diſtenſionem, ac dilatationem ab ingrediente alimento,

3 Quod caput hiſce verbis concludit. *Vlterius autem plerique eorum in tanto ieiunio languidi obſeruati fuere, qui ad vſum ciborum reuertentes, iterum ſani & robuſti euaſere, vt puella Tuſca, & aliæ multæ. Non ergo ſupra naturæ vires diuinum ac miraculoſum extitit eorum ieiunium. Quippe nefas eſt miracula eſſe imperfecta, & aliqua morborum labe inquinata. Quamobrem licet fieri valeat, vt diuina virtute homines diu ab omni alimento abſtineant, id tamen aſſerendum non eſt, quotquot hucuſque ieiunaſſe obſeruatum eſt, eos omnes ſupra naturæ faſtigium miraculoſo ieiunio claruiſſe. Nam ſecus vererer mihi obijci poſſe illud Lucretianum,*

Quorum operum cauſas nulla ratione videre
Poſſunt, hæc fieri diuino Numine rentur,

4 Eademque ſtrictim repetijt *d. lib. 2. cap. 175.* addens ad rem: *Prætereà illud etiam mihi veriſimilius eſſe videtur, Deum optimum, quos gratuito, ac nobiliori fauore cumulare voluerit, vt non indigeant cibis noſtratibus, illis aperto alimenta meliora diuinitus ſuggerere, quo ipſi animaduertentes ſe à Deo ſic enutriri, eius hanc peculiarem erga ſe ipſos beneficentiam agnoſcentes, quod diuino fauori tribuendum eſt, naturalibus cauſis non adſcriberent, quod efficere conſueuiſſe Nicolaum Heluetium ſupra notauimus. Conſtantiſſimè namque diuturni ſui ieiunij cauſam naturalem eſſe aſſeuerabat, non diuinam, aut angelicam,*

5 Et ſanè validiſſimum eſt vtrumque Liceti argumentum ad euincendum, ieiunium non eſſe miraculoſum. Primum quidem quod ipſimet ieiunatores aſſerunt ſuæ abſtinentiæ cauſam eſſe naturalem, non miraculoſam. Quod antea dixerat Baptiſta Fulgoſ. *lib. 1, cap. 6. de miracul. in rubr. de his, qui ſine cibo vixerunt*, & Andreas Eborenſis *tom. 2. tit. de miracul.* Alterum quod dolor ſtomachi quem patiuntur ob modicum cibum aſſumptum, arguit illorum abſtinentiam non eſſe miraculoſam, cùm opus miraculoſum debeat eſſe vndequaque perfectum, vt inquiunt relati à Paulo Zachia *in quæſt. medico-leg. lib.* 4. q. 3. *num.* 10.

6 Et quod diuturna abſtinentia à cibo & potu naturaliter dari poſſit ſine miraculo exemplis, & autoritate probatur, Etenim plura exempla eorum, qui diù vixerunt abſque vllis alimentis poſt antiquiores enumerarunt Fulgoſ. *fact. memor. lib. 1. c. 6. de miracul. in d. rubr.* Eborenſis *exempl. memorab. in tit. præcit.* Cœlius Rhodign. *antiq. lect. lib.* 13. *c.* 24. Fortun. Licet. *loc. alleg. lib. 1. ex cap. 1.* vſque *ad* 15. à pluribus diebus prouiliens ad menſes, & mox ad annos, Martin. Delrio *diſq. magic. lib. 2. q. 21.* Rauiſ. Teſtor. *in offic. tit. de ſobriet. & ſemper* Laurent. Imbert. *decad. 1. paradox.* 2. Kirman. *de miracul. viuor. tit. de ieiun.* Io. Lang. *epiſt. medic. lib. 2. epiſt.* 27. Marcel. Donat. *hiſtor. med. mirab. lib.* 4. Georg. Hont. eiuſdem *hiſtor. lib. 7. cap.* 1. Lilius Girald. *dialog.* 17. Marſil. Cagnat. *de ſanit. tuend. lib. 1. c.* 5. Daniel Sennert. *tom. 2. medic. pract. lib. 3. p. 1. ſect. 2. cap.* 2. Io. Schenk *obſer. medic. lib. 3. tit. de ſiti.* Paulus Zacch. *quæſt. medicoleg. 7. num. 9. & 12. lib. 4. tit. 1.* Iul. Cæſ. Benedict. *epiſt. medic. lib. 7. ep.* 1. Quercetan. *in diætetic. ſect. 2. c. 4.* Theatr. *vit. hum.* impreſſum Lugd. *tom. 1. v.* *abſtinentia.*, & *tom. 3. v. Euchariſtia, tit. beneficia temporalia*, & Vden. Niſielius *in progymn. poetic. vol. 4. progymn.* 59. aliique apud ipſum,

7 Prætermiſſis autem ijs, qui vltra ſeptimum diem, præfinitum ab Hippocrate *lib. de carnib. in fin.* ac vltra vndecimũ protenſum à Plinio *hiſt. natur. lib. 11. c. 54.* per plures dies ac menſes incolumes vixerunt abſque vllo cibo & potu, inter quos ex ſacra Pagina recenſetur quadragenarium Saluatoris noſtri ieiunium in deſerto, narratum *Matth. c. 4.* Marc. *c.* 1. & Luc. *c.* 4. ac duplex Moyſis in monte Sinai tam prima vice *Exod. c. 24. in fine*, quam ſecunda, tempore, quo tabulas legis accepit à Deo *cap.* 34. Quibus ſubnecti poteſt celebris abſtinentia Simonis Stylitæ, qui trabe alligata columnæ funibus illi annexus quadraginta dies ieiunus permanſit, vt Theodoretus ait *in hiſt. relig.* Ludouici Pij Imperatoris per quadraginta dies ante obitum, & Catharinæ Senenſis aliquot quadrageſimis, ab iſtis tamen quotidie ſumpta Sanctiſſima Euchariſtia, ſicut de Ludouico aſſerunt Cugnatus *d. lib. 1. c. 5.* ac de altera Pius II. in Bulla canoniz. ac Surius ad diem 29. Aprilis, atque è Græcis Pythagora, quem Diogenes ex Dicearco teſtatur quadrageſimum diem ſubſtinuiſſe abſque alimento, quinquemeſtris populorum Liuoniæ in Sarmatia à menſe Nouembris vſque in finem Aprilis, teſte Franciſco Citeſio *in opuſc. de abſtinente*, ſeſquianni puellæ Conſlanceoſis, vt de viſu teſtatur Quercetanus loco allegato, octimeſtris mulieris Patauinæ ex Alexandro Vigontio medico, plurium menſium Abaris Scythæ, qui teſtimonio Herodoti ab Hiperboreis Legatus Athenas veniens ad ſuos redijt nil comedens, immò addunt ſagittam per vniuerſum circumferentem nihil guſtaſſe, Pontanus, Rauiſius, & alij, de quibus Licetus *d. lib.* 1. c. 14. & Iul. Cæſ. Benedict. *d. ep.* Septidecimi menſis Mariæ puellæ Tuſcæ ex ruſticis parentibus ortæ in agro Lunenſi Piſis obſeruata à Liceto; biennalis Iacobi Balli amanuenſis in Vrbe ſub Pontificatu Eugenij IV. & Nicolai V. relata à Pogio, Fulgoſio, & Eborenſi locis allegatis; triennalis Ioannæ ad Confluentem, quam Franc. Citeſius euulgauit eodem opuſculo, ac litteris ad M. Vidard, regium Cognitorem in præſidiali Curia Pictonum, alterius puellæ, quæ citra cibum, & potum ſupra triennium vixerat, de qua idem Quercetanus *ibidem*. Quadriennalis puellæ Spirenſis nomine Rodi, de qua Simon Portius *in opuſc.* dicato Paulo III. Io. Langius *d. ep.* 27. Licetus *d. lib. c.* 11. Georg. Hont. *d. lib.* 7. Marc. Donat. *d. c. 1.* Paul. Zacch. *d. q. 7. num.* 13. & plerique alij. Septennis Columbæ Reatinæ, quam alij Palumbam Interamnensem appellant recognita Peruſiæ ab Innocentio III. teſtibus Fulgoſio, & Eborenſi ijſdem in locis, & Catharinæ Victoris Ruſticani filiæ, quam ſeptem annis ſine cibo, & potu vixiſſe, bis medicos iuſſu Ioannis Caſimiri Comitis Palatini, ſemel 24. Nouembris 1584. ac iterum 14. Aprilis 1588. recognouiſſe, teſtantur Henricus Smerius *miſcel. lib.* 10. Sennert. *d. cap.* 2. Iacob. Zunger. *in epiſt. obſer. 33. cent.* 5. Licetus *d. lib.* 1. *c.* 12. Iul. Cæſ. Benedict. *d. ep.* 1. & Paul. Zacch. *d. q.* 7. *num.* 17. aſſerentes, typis de hoc editam fuiſſe hiſtoriam.

Omiſſis quoque auia, ſeu amita Timonis, quam Plutarchus in *ſympoſiac. lib. 8. c. 9.* & Athen. *in dipnoſoph. lib.* 2. c. 147. dixerunt quotannis vrſarum more in ſpeluncis Ciliciæ abſque vllo alimento ſemianimem delituiſſe per tempus bimeſtre, vt ſola reſpiratione viuere dignoſceretur, Epimenide Cretenſi, quem miſſum à patre ad ouium cuſtodiam, cùm propter æſtum meridianum diuertiſſet in ſpecum, ſomno captum, inquiunt, obdormiſſe annos quadraginta, Pauſanias, quadraginta ſeptem Eridemius, quinquaginta ſeptem Laertius, & ſeptuaginta ſeptem Giraldus, ac ijs etiam, quos Ariſtoteles *phyſ. 1. text. 97.* narrauit ſua tempeſtate in Sardos apud Heroas, quam hiſtoriam ſuſius explicat Simplicius ex Alexandro, inquiens eſſe nouem filios ſuſceptos ab Hercule ex filiabus Thertiæ, qui apud Sardos longiſſimo ſomno integris corporibus permanebant, eamque proſequuti ſunt Themiſtius & Auerroes; ſeptem quoque dormientibus apud Epheſios in Aſia, quos Surius, & alij aſſeuerant Decio imperante ob ſæuiſſimi tyranni metum confugiſſe in antrum, ibique ſine alimentorum vſu dormiuiſſe vſque ad tempora 8

Theo-

Digitized by Google

Theodoſij ſecundi ſomno ſimul ac ieiunio traductis in annum ducenteſimum, ac perſimilibus ſeptem, vel quinque Romanorum chriſtianorum more veſtitus dormientibus in antro penes vltimas regiones Germaniç apud Aquilonem in ora maris Oceani, quorum meminit Paulus Diaconus *hiſt. Longobard. lib.1. ſub init.* Olaus Magnus *hiſt. Septentrion. lib.1.* & Method. *dialog.2. de pact. hiſtor.* His, inquam, & ſimilibus prætermiſſis, eorum duntaxat, qui longo, & longiſſimo tempore vigiles, & incolumes ab omni cibo & potu abſtinentes fuerunt exempla ſunt.

9 Primum relatum ab Olympiodoro Platonico, dicente Ariſtotelem vidiſſe hominem, qui permanendo in ſole nunquam manducauit, neque dormiuit, de quo Marſilius Ficinus *in argum. ad Platon. lib.29.* inſcriptum *Phedro*, vel *de anima*, Cœl. Rodig. *lib.24. cap.21.* Fulgoſ. *loc. cit.* Eborenſ. *ibid.* & Licet *d. lib.1. c.14.* ſub fine.

10 Secundum puellæ, quam ſe vidiſſe inquit Gulielmus Rondelit. *de piſcib. c.13.* ex eoque repetit Licet. *eod. in loc.* teſtantes nullo præter aerem cibo ad decimum ætatis annum perueniſſe, & grandiorem nupſiſſe, prole ſuſcepta.

11 Tertium puellæ, quam Pogius ſe legiſſe ait tempore Lotharij Imperatoris à cibo abſtinentem, vixiſſe annis duodecim, ſicut ex Pogio refert Licet. *d. lib.1. c.12.* in fine, eiuſdemque rei tamquam memoriæ traditæ in annalibus ſub dicto Lothario, ac Paſchali Summo Pontifice meminit etiam Ioannes Langius *d. ep.27.* propè finem.

12 Quartum mulieris iuuenis in Normandia, quam per decem & octo annos non comediſſe inquiunt Petrus Apponenſis *in com. ad probl. Ariſtot. probl. vlt. ſect.10.* Licet. *d. lib.1. c.13.* Sennert. *d. c.2.* & Iul. Cœſ. Benedict. *d. ep.1.*

13 Quintum puellæ Anglicanæ, quam pariter viginti annis nihil comediſſe ſcripſerunt Roger. Baccon. relatus à Mart. del Rio *d. q.21.* Licet. *d. c.13.* Sennert. *d. c.2.* & Benedict. *d. ep.1.*

14 Sextum Euæ Flegen, mulieris Maſſenſis, quam vltra annos vigintinouem ſine cibo vixiſſe, edita narratione publicum fecit Gulielm. Fabric. *centur.5. obſer.35.* & ab illo mutuati ſunt Sennert. *d. c.2.* & Benedict. *d. ep.1.*

15 Septimum mulieris Germanæ, quam triginta annis ſub omnimoda inedia vitam traduxiſſe memorant Io. Boccac. Io. Lang. *d. ep.27.* Licet. *d. c.13.* Sennert. *d. c.2.* & Benedict. *d. ep.1.* Petrarch. *in rer. memor. lib.4. c.9.* Lel. Biſciol. *in hor. ſubceſ. tom.1. lib.16. c.2.* & Girald. *dial.17.*

16 Octauum alterius mulieris in Normandia, quæ ſpatio annorum trigintaſex nihil alimenti ſumpſit, & pro libitu ſanguinem è naribus, ac ore effluere faciebat, aſſerente Petro Appon. *in ſ. o Concil. diff.112. ad fin.* quem de hoc certiorem fecit Io. Corceus, quod pariter affirmat Licet. *d. lib.1. c.13.* & Sennert. *d. c.2.* Paul. Zacch. *d. q.7. num.20.* ac Benedict *d. ep.1.*

17 Nonum Sacerdotis, quem ſola aeris inſpiratione quadraginta annis Romæ vixiſſe ferunt, atque Leonis X. iuſſu diligenter cuſtoditum, illius ieiunium abſque vlla fraude compertum fuiſſe, Hermol. Barbat. *in ſua hiſt.* Imbert. *decad.1. par.id.2.* Rondelet. *de piſcib. d. cap.13.* Licet. *d. lib.1. c.13.* Schenk *d. tit. de aſyt. obſ.1.* Sennert. *d. c.2.* & Benedict. *d. ep.1.*

18 Autoritates verò vberrimæ ſuppetunt apud Licet. *d. tr. lib.3.* per totum. Nam poſt exempla allata *lib.1.* propoſuit, ac mox diſcuſſit *lib.2.* vigintiſeptem opiniones diuerſorum ſuper cauſis, ad quas cenſuerunt referendam diuturnam abſtinentiam à cibo & potu, quarum ſingulas referre non grauabor.

19 Primam nempè Argentorij *in com. ad aphoriſm. Hippocr. tom.2. aphor.1.* Rondeletij *de piſcib. c.12.* Vidi ſenioris 2. *de cur. g. ner. cap.7.* Laurentij *anathom. c.15.* & aliorum apud Conciliatorem *diff.155.* exiſtimantium, abſtinentes nutriri aere inſpirato.

20 Secundam Augerij *epiſt. med. lib.2. ep.3.* & Manardi *eod. tit. lib.6. ep.18.* putantium ali odoribus, & exhalatione aerem obudente.

21 Tertiam Ioannis Coſtæi *in diſquiſ. phyſiolog. lib.4. c.1. & 2. ac de p. t. in morb. lib.1. c.15.* contendentis viuere ex ſimplicis aquæ potu.

Quartam Bonamici *de mot. c.54.* & fuſius *de alim. c.21.* 22
aſſerentis, poſſe nutriri aqua ob innati caloris ſummam imbecillitatem.

Quintam clariſſimi viri, dicentis ali terra clandeſtinè 23
comeſa.

Sextam inſignis medici credentis abſtinentes à cibo ali- 24
mentum ſibi comparaſſe vſu potionis vini.

Septimam innixam theoricæ Alberti Magni *de nutrim.* 25
& nutrit. tr.1. c.4. ac lib.4. de animal. tr.3. c.3. decernentis, abſtinentes ali pituita, & crudioribus ſuccis, qui actione caloris vertuntur in probum alimentum, quam declarando ſequuti ſunt Imbertus,Citeſius, Portius, Conciliator, Battarinus, & alij.

Octauam Cardani *de ſubtil. c.9.* huiuſmodi abſtinen- 26
tiam referentis in copiam humoris malencholici ex lentis, & craſſis humoribus exorti, quam exemplificat in Nicolao Heluetio.

Nonam præfati Bonamici *de alim. lib.1. c.5.* cum duo- 27
bus *ſeqq. 12. & 39. ac lib.3. c.50. & 58.* affirmantis, eiuſmodi abſtinentes nutriri colliquamentis partium internarum.

Decimam affirmantium dictos abſtinentes ali men- 28
ſtrui ſanguinis potione in ipſis recondita ab vtero materno.

Vndecimam Braſauolæ *de rat. vict. in acut. com.44.* ſta- 29
tuentis fabuloſum, ac fictitium eſſe quidquid circumfertur de abſtinentia plurium menſium, & annorum.

Duodecimam ac decimam tertiam Haruecti inſignis 30
medici, alteram, qua tam diuturnam abſtinentiam fraudolenter ſimulari dixit pluribus exemplis ſuperius allatis. Alteram, qua cenſuit, eiuſmodi ieiunium à ſupernaturali cauſa prodire, & miraculoſum eſſe in viris pijs.

Decimamquartam Diogenis Laertij, ac Demetrij agen- 31
tium de abſtinentia Epimenidis Cretenſis, quem dixerunt à Nymphis accepiſſe cibum, cui ſententiæ adhærent dicentes, quod ita ieiunantes cœlitus alantur ab Angelis aliquo cibo precioſiſſimo.

Decimamquintam negantium eſſe corpora viua, ſed 32
cadauera à dæmonibus aſſumpta.

Decimamſextam Iamblici phyloſophi Platonici *lib.* 33
de myſt. Aegypt. cap.24. & 25. admittentis quidem eſſe homines, verum dæmoniacam vitam; non humanam eos viuere.

Decimamſeptimam Cornelij Celſi *lib.3. c.4.* Apponen- 34
ſis *lib.5. probl.22. & lib.10. probl.9.* ac Rogerij Bacconij huius diuturnæ abſtinentiæ cauſam referentium in virtutes aſtrorum, quas alij vocant peculiares influentias, à quibus pendent conuerſio Magnetis ad polum, maris æſtus, ac frigiditas in hæc inferiora.

Decimamoctauam eorum, qui longioris abſtinentiæ 35
cauſam referendam eſſe inquiunt in ſympathiam conſtitutionis corporis humani cum aere, & antipathiam cum cibis.

Decimam nonam proclamantium abſtinere à cibis tem- 36
pore diuturno eſſe qualitatem indiuidualem. Nam ad manifeſtas omnia deducere qualitates, ſumma impudentia eſt. Id, quod Alexandrei multa & fruſtra conati ſunt, & temere inſtituerunt. Venenorum namque multa diuerſas habent ab elementorum qualitatibus proprietates, quæ omnino latentam nos temperatos, illudunt curioſis. Idemque iſti, qui ſeſe putant cuncta ad certas cauſas reducere manifeſtas, tandem huc ſe deuoluunt, vt dicant, in oculis hominis, & catoblepæ eſſe principia contraria, & tamen incident illi ſalutare aſylum illud occultæ proprietatis.

Vigaſimam Abulenſis *in Geneſ. cap.13. q.400.* & Pra- 37
doæ *lib.3. c.46.* dictæ abſtinentiæ originem tribuentis extaſi, quaſi animæ ieiunantium alienatæ a corpore non obeant munera conſueta.

Vigeſimamprimam Ioannis Poſthij *in paradox.* aſſeren- 38
tis animam illorum, qui diu ab alimento abſtinent per cataphoram, & intentiorem ſomnum vacare à proprijs officijs.

Vigeſimamſecundam Benedicti *lib.12. c.10.* Montici 39
& Mercurialis *lib.6. var. cap.12.* dicentium, cauſam longioris ieiunij eſſe conſtrictionem cutis, & occluſionem

Digitized by Google

ſionem pororum, non permittentes quidquam è corpore deſluere,

40 Vigeſimamtertiam Franciſci Citeſij *in opuſc.* quod inſcripſit *de abſtinentia puellæ Conſluentana*, tradentis caoſam eſſe conſtitutionem ſiue compreſſionem viſcerum nihil nutrimenti admittentium.

41 Vigeſimamquartam Ioannis Langij, approbatam ab eodem Citeſio dum putat hoc ieiunium pendere à morbo, nimirum à tabe iecoris, ac ſtupore ventriculi, & omnino ab atrophia.

42 Vigeſimamquintam Ioſephi Quercetani *in diætet.* diuturni ieiunij puellæ Conſlanenus *ſect.2.c.4.* huius abſtinentiæ cauſam referentis impetrificationem partium imi ventris, & nutricatum aliarum ex aere & odoribus.

43 Vigeſimamſextam aſſeuerantium abſtinentes à cibo ac potu viuere virtute alicuius herbæ, aut medicamenti pellentis famem, ac ſitim.

44 Vigeſimamſeptimam Valeriolę *lib.1. de loc. homin.cap.2.* totum adſcribentis puræ conſuetudini.

45 Vigeſimaoctaua eſt noſtra, attribuens id vehementi contemplationi. Anima namque per ſuperiores actiones veluti abſorta impeditur, ne alias actiones inferiores expeditè exercere queat.

46 Quibus propoſitis, & ſingillatim diſcuſſis, ac improbatis, latiſſimè probat idem Licetus integro *libro* 3. tam diuturnam abſtinentiam naturaliter fieri poſſe, nec pernecesse dicendum eſſe, quod ſit opus miraculoſum, plura in primis præmittendo ad firmandum huiuſmodi axioma, mox ſtatuendo ex *cap.* 18. vſque *ad* 22. homines poſſe intermittere functionem ſe alendi, & nutriendi habita ratione animæ, corporis, caloris vitæ, ſeu viuentis totius ipſiuſmet nutricationis humoris ſubditi calori, ac ſpirituum.

47 Ac ſucceſſiuè huius ſuæ ſententiæ fundamenta confirmat è *cap.*23. ad 39. pluribus textibus Ariſtotelis, Hippocratis, Galeni, Auicennæ, Cornelij Celſi, Chriſtophori Marcelli de anima, & Laurentij *in hiſtor. anathom.* in locis ab ipſo relatis, ex quibus conſtanter aſſerit *cap.* 40. homines naturaliter poſſe viuere otioſos, & vacantes à munere ſe ſe nutriendi adeò, vt cauſa formalis tam diuturni ieiunij ſit ipſa abſtinentia ab alimento externo, & interno cum voluntaria intermiſſione nutricationis. Et *cap.*41. loquens de cauſa effectrice, cuius ideam eſſe inquit otium ab officio nutriendi pluribus ſequentibus capitibus probat, hanc eſſe æqualitatem caloris natiui & humidi radicalis, ac proportionem eorundem ad inuicem, concludendo *cap.*59. iſtam æqualitatem, ac proportionem caloris nutritiui ac humidi radicalis ſtatuſ poſſe cauſas naturalis abſtinentiæ a cibo & potu, cum ceſſante prædominio vnius in alterum, & conſequenter diſſipatione humidi primogenij, non ſit opus reparatione partis diſſipatæ, quod argumentum confirmando proſequitur alijs capitibus.

48 Et quia *cap.*63. tria genera dictæ proportionis conſtituit, primum, in quo exilis calor pauco, tenuique humori aſſociatur ad mediocritatem accedenti, nulliuſque viſciditatis participi, quod propter diſparitatem actiuitatis, etiamſi pari menſura iunguntur ad ſenſum, vbique tamen caloris vigor excedet virtutem humoris. Secundum, in quo proportio conſiſtit in ipſa ſocietate moderati caloris, & humoris paulò mediocritatem ſuperantis copia, & conſiſtentia, quibus nonnihil viſciditatis coniunctum ſit, atque adeò calori mediocri ad longam temporis intercapedinem reſiſtere potuit humor hic cum leui & lenta iactura propriæ ſubſtantiæ. Tertium quando calor ingens habet adiunctum humorem plurimum craſſiſſimum, quantum viuentis natura, & ſanitatis latitudo ferrè poſſit. Conſiderauitque *cap.*65. non difficilè eſſe in abſtinentibus, qui præter vegetales operationes, probè funguntur omnibus officijs vitæ tum ſentientis, tum rationalis, & proportionis virium, caloris, & humoris primogenij, vt calori valido ad prædicta omnia peragenda coæqualis ſit humor plurimus denſiſſimus, ac lentiſſimus intra circam valetudinis, ideò ibidem circa finem dixit in Nicolao Heluetio fuiſſe ſecundum genus dictæ ęqualitatis & proportionis.

49 Cumque aduerſus hanc Liceti opinionem ſcripſerit Stephanus Rodericus Caſtrenſis Luſitanus *lib. de alim. ſect.1. q.12.* ipſe Licetus, nouo libello edito, quem inſcripſit *de ferijs altricis animæ*, vigintiquatuor diſputationibus abſoluto, illam à ſingulis obiectionibus vindicare, pleniſſimè confirmare conatus fuit.

Verùm quod ad rem noſtram attinet nec Rodericus, neque alij negarunt, diuturnam abſtinentiam naturaliter dari ſine miraculo, quamvis inuicem altercati ſint, neque conueniant in cauſas illius. Hoc enim vltro fatetur etiam Daniel Sennertus *d. cap.2.* licet ſexdecim opiniones diuerſas ſtrictius quam Licetus recenſeat ſuper cauſis nil obſtante, quod in ſecunda confugientium ad miraculum nominet abſtinentiam præfati Nicolai, cum ibi ſubdat, non ſtatim recurrendum eſſe ad cauſam ſupernam, dum ethnicos, alioſque non præmerentes hoc ſupernaturale beneficium à Deo, diu vixiſſe conſtet ſine alimento, vbi propterea dixit, huius diuturnæ abſtinentiæ cauſam eſſe eam proportionem humidi ad calorem, vt illud ab hoc nonniſi longo tempore abſumi poſſit. 50

Neque ex eo, quod Paulus Zacchias non ſubſcripſerit ſententiæ Liceti, immò pluribus illam impugnauerit è *num.*25. *ad* 56. dici poteſt, non agnouiſſe veritatem concluſionis, quod longum ieiunium toleratum non ſolum ad plures dies, ac menſes, ſed annos quoque nihil in ſe miraculoſi contineat, ſed rari dumtaxat, dum illam expreſſit *num.*57. ſubdens *num.*59. qualitatem miraculoſam poſſe dumtaxat admiti in illis Seruis Dei, de quibus tale quid prædicatur, quod Sanctæ Romanæ Eccleſiæ acceptum, ac probatum, & pro miraculo canonizatum fuerit. 51

Admiſitque pariter in hac re cauſam naturalem Iulius Cæſar Benedictus *d. ep.1.* licet ſub compendio relatis aliorum ſententijs, neque Liceti, neque Sennerti placitum probauerit, ſed circa finem dixerit, ſibi magis arridere opinionem Imberti aſſerentis, id pendere ex frigido corpore, & humore craſſo & glutinoſo, atque ex caloris paruitate, & corporis conſtrictione. Quæ fuit etiam opinio Pomponatij *in 4 meteor. Ariſtotel. dub.*62. 52

Itaque, eſto, illæſa veritate, Licetum non attigiſſe ſignum in eruenda è tot placitis vera ſententia naturalis, ad rem tamen ſatis ſuperque eſt, demonſtraſſe non eſſe qualitatem miraculoſam in huiuſmodi diuturnis abſtinentijs, ſed eſſe naturæ adſcribendum, & quod omnes fatentur non ſemper hoc à miraculo pendere. Ex quibus corruere videntur quæ adduci poſſunt pro aſtruendo miraculo, cum illud minimè euincant pernecesse, & in dubio eligenda ſit ea pars, quæ non diſcedit à natura. 53

Neque prætermittendum arbitror, quod eiuſmodi ieiunantes poſſint ſufficiens nutrimentum ſumere ex ſuccis radicum, quos ipſa tellus ſponte ſubminiſtrat. Non enim poteſt controuerti, quin radices, & herbæ ſufficientem nutritionem hominibus præſtent, cum memoriæ proditum ſit, viros, qui ob ſummam pietatem ac religionem olim ſeſe in loca deſerta conferebant, herbis & radicibus dumtaxat veſci conſueuiſſe, teſte eodem Liceto *de fer. altric. anim. diſp.5 pag.52. & ſeq.* Quin etiam Diodorus Siculus *lib.1. cap 4.* aſſeruit priſcis Ægyptijs victum præbuiſſe herbas paluſtres, caules, & radices, quas guſtu experti comprobaſſent, addens *lib.3. cap.3.* Rhizophagos habitantes in Æthyopia iuxta flumen Aſſopum veſci radicibus arundinum, quas è locis propinquis effodiunt lapidibus terentes, donec molles effectæ cohærerent, & manu coactas in modum lateris ad ſolem decoquentes, exemplaque Sacræ Paginæ de Nabuchdonnſor Rege apud Danielem *cap.4.* qui eiectus ab hominibus ſeptem annis habitauit cum beſtijs, fœnumque inſtar bouis comedit, ac Iuda Machabeo cum ſocijs, qui ob perſecutionem Antiochi ſeceſſerunt in locum deſertum cibo fœni veſcentes, vt legitur *Machab. lib.2. cap.5.* Vnde Licetus *in cit. opere de his, qui diu viuunt ſine alim. lib.4. c.6. poſt med.* dixit, non eſſe ſtrictè intelligenda de fœno, prout eſt herba ſicca, cui non ineſt ſuccus hominibus alendis aptus iuxta tradita per Rebuffum & alios *in l. pratum* 31. *ff. de verb. ſignif.* quod Galenus *lib.2. cap.2.* inquit eſſe proprium alimentum à natura præſcriptum iumentis, de quo etiam intellexit Vlpianus *in l.3. §. ſimili modo, ff. de pœn. leg.* 54

dicen-

Digitized by Google

dicendo iumentorum cibaria penu contineri, cùm Plutarchus in opuſculo aduerſus Colotem exclamet, cibis nos veſci, non fœno; ſed latiori vocabulo, prout eſt herba cruda, & virens, quæ multiplici genere poteſt hominibus etiam alimentum ſuppeditare, quoniam, vt dixi, multos nouimus in eremis ea victitantes, & quidem incolumes.

55 Immò nec herbas, quæ famem depellant in rerum natura defuiſſe conſtat. Nam de halenio herba non diſſimili damaſonio paluſtri, quam Matthiolus apud Dioſcoridem *lib.1.c.3.* ait, naſci in Creta mirabilis effectus, quod ea tantum admorſa, fames arceatur. Quapropter Ioannes Langius *ep.med.27.lib.2.* & Licetus *de his, qui diu viuunt lib.2.cap.217.* ſub initio dicunt triennalem abſtinentiam puellæ Spirenſis relatam fuiſſe in pharmacum confectum eſt dicta herba halenio. Deque herba, quam ſpartaniam appellant, & apud Scythas haberi dixit Plinius *hiſt. natur. lib.25.cap.8.* commendatam ex eo, quod illam habentes in ore, nec famem, nec ſitim ſentiant. Pariterque de herba nuncupata hippace apta ad famem & ſitim ferendam per duodecim dies, quam itidem apud Scythas Plinius inquit reperiri, ex eoque repetit Licetus *d.cap.217.* & de vtraque meminit Matthiol. *in epiſt. nuncup. Dioſcorid.* relatus à Martino del Rio *diſquiſ. magic. lib.2.q.21.* qui etiam refert *hiſtor. Peruan. p.1.c.96.* & Auguſt. Zarat. *ead. hiſt. lib.1, c.8,* memorantes apud Indos herbam Cacà, quæ ore geſta famem depellit. Idem aſſerit de butyro & glycirrhiza Plin. *lib.11.c.54.* Traditum eſt etiam ab Xiphilino ex Dione *in Seuero*, Britannos olim cibum quendam parare ſolitos, qui fabæ magnitudine ſumptus, hominem à fame & ſiti diu defenderet. Indos etiam occiduos, ceu narrat Nicol. Monard. *in hiſt. ſimplic. medic. ex nou. orb.* triduum & quatriduum per deſerta loca iter facientes, viuere, pilulam ore habentes perexiguam ex cuiuſdam conchylij puluere, & tabaci folijs confectam, qua liquata ſubinde aliam, atque inde aliam ſubſtituunt, nullo prætereà cibo, potuque.

56 Hæc igitur feruntur, quæ multos habentia teſtes, & non magnam admirationem negari facilè non debent. Non eſt autem incredibile aliquem in fame, atque ſiti triduum atque quatriduum nullo quoque externo auxilio, ducere, famis tamen, ſitiſque moleſtiam ſedari illarum vſu rerum, quas dixi, experimentis credendum eſt, & rationem quoque habere videtur manifeſtam. Etenim hæc retenta ore ſuccum ex internis corporis partibus ad os tradunt, qui ſuccus deinde abſorptus, ſubit ſpeciem cibi, & potus inſtar ruminationis, qua imagine ventriculus quaſi decipitur, & deſinit eſſe moleſtus. Eraſiſtratus nobilis medicus aliam contra famem Scytharum machinam expoſuit, apud quem *lib. diæreſeon.* à Gellio referente *lib.16.c.3. noct. attic.* narratio hæc extabat: Soliti autem ſunt Scythæ cum aliquam ob cauſam cuguntur cibo abſtinere latis faſcijs ventrem conſtringere, veluti hac ratione minus à fame perturbentur. Huius autem rei cauſam exiſtimabat hanc eſſe quando plenus ſtomachus eſt, quia inanitas in eo nulla eſt, idcircò non eſuriunt, quando verò vehementer conniuet, inanitatem non habet. Itaque cum illos inediam volentes plurimam paſſos, fames primum ſequatur, deinde verò dimittat, hoc idcirco fieri putabat, quoniam ſtomachus ex longa inedia conſideret, & conniueret.

57 Vnde ceſſat argumentum ductum ab impoſſibili, quod ſcilicet ij nullum cibum aſſumpſerint, arguendo cum Baldo *in l. filium 6. num.9. ff. de his, qui ſunt ſui, vel al. iur*, quod vbi deficit potentia, ibi deficit actus, & *num.16.* quod impoſſibili poſito in eſſe, nullum ſequitur contingens. Nam prætermiſſo quod talis negatiua potentiæ, & redactio ad impoſſibilitatem impoſſibilis eſt directè ſecundum Bald. *in l. in quibuſdam 7. num.1. ff. de vant. fæn. & in l. actor. 23. num.7. C. de probat.* reſpondetur, quod non idcircò excluditur educatos ex herbis, & radicibus vltroneis in eremis, aut ab ipſa rerum natura accolis eremi ſemper paratis, neque ideò quærendis aliunde, vel petendis extra ab alijs, ſicque obiectio retorquetur. Nam poſito poſſibili in eſſe, qualis eſt dicta nutritio ex herbis, & radicibus, nullum ſequitur impoſſibile, vt Baldus ſubdit *in d. l. filium num.17.* repetitque *in l. teſtium 14. num. 24. C. de teſtib.* quod ſufficit ad omnimodam excluſionem dicti argumenti, atque ad eneruandam vim probationis abſtinentiæ elicitæ ex ſcriptis per Autores, cùm omnis probatio debeat concludere, *l. neque natales*, vbi Bald. *num.1. C. de prob.* qui proptereà monuit *in l. metum 17. num.1. C. eod.* quod probatio non concludens non eſt probatio, & *in l.1. num.7. C. de reb. al. non alien.* quod probatio, quæ non probat integraliter, nihil agit. Probatio enim debet eſſe certa, & cadere in intellectu determinato ex notatis per eundem Bald. *in l. ſi ex cautione 3. num.18. C. de non num. pecun.* neque ideò eſt contenta ſolo poſſibili, aut veriſimili, aſſerente ipſo Baldo *in l. ad probationem 22. num.1. C. de prob.* quod probatio vera numquam concludit per poſſibile, & *in l. interpoſitas 13. num. 6. C. de tranſact.* quod vbi requiritur probatio clara, & certa, non ſufficit probare per veriſimile.

Cum præcipuè facilè vbique ſit haberi herbas pro victu. 58
Experientia enim docemur etiam in ſuperficie lapidum expoſitorum, aeri ſponte ſua herbas, ac ſtirpes exoriri non quidem a eris concretione, roris incubatu, & nebularum inceſſu, vt Scaliger exiſtimauit *com.2. de plant. pag.117.* cum aer concreſcere nequeat in ſtirpem, neque ros, aut nebula in genere mixtorum imperfectorum immediatè valeant animari; verum quia in ipſo verè multa ſtirpium ramenta ſolent contineri, quæ roris glutine conglobata, & adhæreſcentia lapidi calore ſolis concoquuntur, fiuntque materia ſpontè naſcentis herbæ, quæ lapides muſcoſos, herbiſque veſtitos reddit.

Hincque Tullius *lib.1. de diuin.* retulit in capite ſtatuæ 59
marmoreæ Lyſandri, quæ Delphis ſtabat, ex aſperis, & agreſtibus herbis tantum pullulaſſe, vt coronæ ſpecimen exhiberet, eiuſque faciem tegeret. Id enim puluis, & ramenta inter Cornarum rimas collecta, roreque ac pluuio humore in vnam maſſam conglobata, & ſolis calore digeſta effecerant herbas, & virgulta producenda, quæ ambientes caput ſtatuæ ſpeciem coronæ præſeferebant. Immò paſſim videmus caprificum, cymbalariam, aſplenium, aliaſque ſtirpes ſpontanea pullulatione in aliquo lapide enatas, de quarum generatione Theophraſtus *de cauſ. plant.* egit *d. lib.2. c.13.* quæue, ſicut obſeruauit Ariſtoteles *phyſic.c.23.* dum augentur, ipſoſmet lapides, quamuis duriſſimos, & ſaxa prægrandia findunt, & ſcindunt. Quod pariter idem Ariſtoteles nobis hiſce verbis inſinuauit *lib.2. de plant. c.1.* Planta igitur, quæ in ſolidis lapidibus naſcitur longo tempore contingit, qui enim in illis comprehenſus eſt aer calefacit, & humorem, qui in lapidibus eſt ſecum trahit ſurſum, exitque vapor cum humore illo, cum partium lapidis minimarum reſolutione. Etenim frequens lapidibus eſt, vt eos ſol iuuet per ſuam concoctionem, & adhunc modum ex illis planta fit.

Quod verò ait Sennertus *hypomn.5.c.7.* non ſolum in 60
ſuperficie lapidum plantæ interdum naſci, ſed & profundis ex ijs emergere videntur, cauſa eſt, quod proculdubio lapides illi rimulas ocolis non obuias habent, in quas corpuſcula illa formam plantæ in ſe continentia ſeſe cum pluuijs inſinuant, quæ à calore ambientis excitata, ſeſe tandem exerit. Quod verò è muris, vel ex coctili lapide, vel ex lapidibus excìſis, calce, vel limo ferruminaris interdum plantæ, immò frutices, & arbores naſcuntur, mirum non eſt. Eſt enim earum ortus idem, qui plantarum è terra, cùm vel in arena, vel calci ad ferruminandos lapides adhibitæ admiſcetur ſemen aliquod plantæ commixtum fuit, vel ab auibus eo deportatum, vel ventorum impetu eo delatum rimis murorum ſeſe inſinuat, vel cum excrementis auium, aut pluuia, corpuſcula formam plantarum in ſe continentia eo feruntur, & in rimas illas ſeſe inſinuant, ſuo verò tempore emergunt.

Immò neque teſtimonio eiuſdem Ariſtotelis *d. cap.1.* 61
niues penitus excludunt ſpontaneum exortum ſtirpium; cum dixerit ita ferè non inuenitur planta in niue, licet in ea viſa ſit nonnumquam prouenìſſe, vt & animalia quædam, præcipuè lumbrici, hi enim in niue gignuntur, & herbæ amaræ omnes, minuſque prohibeat quin ſub eis adſint latentes herbæ, vt liquet ex relatione Legatorum Innocentij IV. ad Scythas deſcripta *in collat,*

Rha-

Digitized by Google

Rhamuſ. nauig. & itin. ibi: *Cum perueniſſemus Kiouium, conſultis Decurione, & alys hominibus de noſtro itinere, audiuimus noſtros equos in Scythia finibus multa niue moriturus, vtpotè ignaros eruendi ſub niue latentes herbas, quas equi Scytharum ſibi opportunè in alimentum effodiunt.* Verum credibilius eſt plantas è niue non generari, ſed eas ſub niue naſci. Etſi enim fieri poſſit, ſed rarò, inquit Sennertus loco citato, vt cum niue corpoſcula, plantarum rudimenta in ſe continentia deſcendant, tamen calor, à quo in actum deduci poſſint, in ea deeſt, ac proinde vel numquam, vel certè rariſſimè, ſi fors calore ſolis nix tepeſcere, & liqueſcere incipiat, aut ſi ea pars niuis, & quidem profundioris, quæ terræ proxima eſt, à calidis è terra exhalationibus nonnihil tepeſcere incipiat, & anima illa ibi lateos excitetur, & in actum deducatur, plantæ è niue generantur. Quin & fungi ex lapidibus naſci eſui aptos plurimi docti viri ſtatuunt, Scaliger *exerc. 173. ſect. 2.* ſcribit: *priuata lapidis natura inter admirabiles referenda. Is apud Romanos magno in pretio eſt. Vnum vidimus Neapoli, quo in Regno tradunt inueniri, cruſta craſſa eſt. Ea terræ dodrante operta, aſperſaque tepida irroratione, quarto poſt die fungos edit.* Hoc idem Cardanus affirmat *lib. 13. de ſubtil.* Matthiol. *in Dioſcorid. lib. 4. c. 74.* & confirmat Io. Baptiſta Porta in ſua villa *lib. 10. c. 70.* & ego hic Romæ in horto Seraphini Cincij, Patritij Romani duos tales lapides fungiferos ex agro Neapolitano tranſmiſſos, vidi, & fungos ex ijs natos comedi.

62 At nihilominus dicendum eſt, quod conſtito de facti veritate, dubitari nequeat de qualitate illius ſupernaturali, cum ex ſententia Ariſtotelis, & aliorum liqueat, hominem continuò indigere alimento, ideoque nutritionem in viuente numquam ceſſare, neque hominem ſecundum naturam à nutritione vacare poſſit, vita ſalua adeò, vt letalis ſit inedia, quæ ſeptimum diem exceſſerit ex ſententia Hippocratis, Macrobij, Torreblancæ, Sennerti, & Zacchiæ, quibus addo Marcum Marionem *de hebdom. ſeu imaginib. ac virtut ſepten.* & Aulum Gel. *noct. attic. lib. 3. c. 10.* propè finem, vel ſecundum extenſionem Plinij ad vndecimum diem porrecta fuerit.

63 Equidem eſſe hominem diuinitus ſupra hominem factum, naturam aliquo pacto ſuperare humanam, parem Angelis in hoc mundo euadere, & carne adhuc veſtitum, carnis tamen neceſſitudini minimè obnoxium, & addictum eſſe, vtique magnum, inſigne, admirandum miraculum eſt, Quemadmodum enim lampadis flamma aſſiduè conſumit ea, quæ ſibi apponuntur, vt ſeipſam diu conſeruet, faciatque, quamuis non poſſit, ſe immortalem, ſic & calor naturalis, qui in nobis exiſtit, inceſſanter agit in membra & corporis humiditates, & ſicuti oleo deficiente, flamma ipſa lichnum breui tempore comburit, & conſequenter extinguitur, ſic & noſter calor, poſtquam humidum nutriens defecerit, partes corporis aridas facit, extinguitur, quia ſuam conſumit materiam, vt inquit Auicen. *in 4. 1. c. 1. & 1. 4. c. de ethic.* Cùm autem extinctus fuerit calor naturalis, neceſſe eſt, vt & anima à corpore ſeparetur, quia deficiente inſtrumento, non poteſt artifex operari, ſic & anima ſuas amplius non poteſt actiones exercere, calore naturali deficiente, qui ſummum erat inſtrumentum, vt ait Princeps *in 1. 1. doc. 3. c. 3.* & fuit ſententia Galeni *in 5. de ſimplic. medic. d. 2. c. 5.* dicentis: *calor innatus eſt illud, quod nominamus ſpiritum, & eſt ille, qui fixus eſt & plantatus in corpore cuiuſque animalis, qui, quamuis non ſit de ſubſtantia animæ, eſt tamen primum inſtrumentum eius. Neceſſe eſt igitur volenti hunc calorem, & vitam ipſam conſeruare, vt eum numquam ſine pabulo, & nutrimento relinquat, quoniam ſine alimento non poteſt diu durare*, teſte Ariſtotele *in 2. de anim.* & Galeno *in 1. de alim. c. 1.* dicente, *ſine alimento non eſt poſſibile viuere neque ſanos, neque agros.* Cuius rationem affert etiam Raſis *in 25. contin. c. 1.* quia corpora noſtra ſunt continuæ diſſolutionis ex aere circumferente, & caliditate innata, quæ eſt in nobis, & ideò indigent nutrimento ad reſiſtendum ei, quod diſſoluitur. Diffuſiuſque Haliabas *in 5. theor. c. 14.* verbis: *Deo ergo cum ſit corporum animalium rationalium, irrationalium ſubſtantiam eorum diſſolui ſemper & continuè naturalis cauſa, quæ in ijs eſt caloris, & illis obuius aer, aut diſſolutione leui, vt quod à corporibus omnibus relaxatione diſſoluitur, aut certè manifeſta, vt ſputa, emunctiones, ſudor, vrina, & egeſtio, neceſſariam habuit natura materiam ab exterioribus, quæ eorum loco ſuccederet, quæ à corpore diſſoluuntur. Hæc ergo materia ſunt eſca & potus.* Quæ quidem ſunt verba Galeni *in lib. de diſſol. contin. cap. 1.* vbi ait: *Quia corpora hominum ſunt in continua diſſolutione, & propter calorem aeris circumdantis ea extrinſecas, & calorem interius exiſtentem, fuit neceſſarium reſtaurare in ijs, quod diſſolutum eſt de ipſis, ideoque fuerunt neceſſary cibi & potus. Nutrimento* ſubdit Auicenna *in 2. 1. doc. ſum. & c. 2. indigentes ſumus, & noſtra conſeruatio ſanitatis eſt ex nutrimento nobis conueniente, quod æquale exiſtit.* Etenim ſi reſolutio eſſet, reſtaoratio autem non exiſteret, proculdubio vita citò finiret. Sed poſito calore, reſolutio ſequitur, non poſita autem refectione conſumptio, idcircò eſt neceſſarium, vt nutrimentum partibus ſuppleat reſolutis, multum verò, aut parum ſecundum maiorem, aut minorem reſolutarum partium quantitatem, aſſerente Auicenna *in 13. 3. tr. 2. c. 7.* Neceſſitas cibi eſt, vt ſuppleat locum eius, quod reſoluitur. Cùm ergo non eſt reſolutio, aut eſt reſolutio parua, non eſt neceſſarius cibus extrinſecus. Quod etiam voluit in *caut. text. com. 124.* dicens; *ſcias, quod vera cibi actio eſt augere augenda, & reſtaurare omne deperditum ex diſſolutione corporis, & ad primum ſtatum reducere.* Quod tamen ita intelligendum eſt, vt reſtaurata numquam ad quantitatem, neque ad perfectionem diſſolutorum attingant, & hanc ob cauſam neceſſe eſt ad finem deuenire. Id quod dixit Galen. *in 1. de reg. ſanit.* ibi: *ſi poſſumus tale aliquid introducere, quod ſimile eſſet effluenti, hoc ſaniſſimum, & optimum eſſet, Sed hoc impoſſibile eſt. Quia id quod defluit ab vnoquoque membrorum tale natura eſt, quale ipſum membrum, à quo defluit. Nihil autem eorum, quæ comeduntur, aut bibuntur tale eſt omnino, quale id, quod defluit.* A quo deſumpſit Auicen. *in 1. 1. de ætat. §. illo.*

64 Neque obſtat primò, quod Licetus *in oper. de his, qui diu viuunt lib. 2. c. 172.* cenſuit, ieiunium tam diuturnum fuiſſe naturale, Tum quia contrarium aduerſus Licetum firmat Haruetus, quem medicum inſignem appellat, ac refert idem Licetus *lib. 2. c. 171.* Poſtquam enim admiſit, ac firmauit, viros ſanctitate conſpicuos, qui diuturnam abſtinentiam tolerarunt, ſumma præpotentis Dei virtute ſupra Naturæ condinonem operante, tam diuturnum ieiunium ſubſtinuiſſe, & abſolutæ longioris abſtinentiæ cauſam ad miraculum referendam, concluditque in hæc verba: *Ad ipſam vero alia ex parte roborandam, qua decernitur huiuſmodi ieiunium diuinæ poteſtatis eſſe miraculum proponunt viri clariſſimi plurima exempla eorum, qui longo ieiunio claruere, quos omnes homines fuiſſe Deo caros, & ſanctiſſime præſtantes, certum eſt.*

65 Nam, vt omittamus, ſilentio venerantes, vetuſtiora illa ieiunia miraculoſa Chriſti Domini, Eliæ Prophetæ, ac Moyſis, recentiori hiſtoria obſeruatum eſt primo ſeptem illos dormientes in ſpelunca Montis Cœlon per tot annos ieiunaſſe, quos S. Mater Eccleſia Sanctos Dei colit in gloria. Deinde certò conſtat, Lodouicum Pium, Galliæ Regem, qui vltimis quadraginta diebus vitæ ſuæ poſt aſſumptum diuiniſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, à cibo, potuque penitus abſtinuit, Sanctum fuiſſe Regem, ac Deo dilectum, Hoc ipſum fateri oportet de Sacerdote illo, qui totidem dies abſque alimento vixit Romæ ſub Leone X. deque Palumba Interamnenſi tempore Innocentij VIII. de Nicolao Heluetio Eremita, de diua Agnethe, de B. Catharina tum Genuenſi, tum Senenſi, alijſque plurimis, quorum diuturnum ieiunium poſt ſacram communionem cum certa vitæ ſanctimonia coniunctum vero miraculo adſcribendum eſt,

66 Daniel Sennertus *med. pract. tom. 2. lib. 3. p. 1. ſect. 2. c. 2.* qui poſtquam rationibus hincinde ponderatis eiuſdem Liceti, diſtinguendo inter eos, qui ſanctitate minus illuſtres fuerunt, ac inter eos, qui vitæ ſanctimonia claruerunt, illorum abſtinentiam eſſe naturalem, horum verò ſupernaturalem, ac miraculoſam eſſe affirmanit, hæc profert: *Cum Hippocrates lib. 1. de princip. ſcribat, hominem ſi ſeptem diebus nihil comedat, moriturum, & Plinius id ad vndecimum diem extendat, ſi qui vltra id*

tempus

Digitized by Google

tempus ieiunium tolerauerint, id virtute diuina praſtitiſſe, idemque exemplis Moyſis, Eliæ Prophetæ, hiſtoria ſeptem dormientium, & Ludouici Pij, Galliæ Regis, qui vltimis quadraginta vitæ diebus poſt ſumptum ſacroſanctæ Euchariſtiæ Sacramentum ab omni cibo & potu abſtinuit, vt etiam Nicolai Helueti Eremitæ ac aliorum quorundam vitæ ſanctimonia clarorum; neque negandum Deum optimum maximum idem omnipotente virtute præſtare potuiſſe ac poſſe.

67 Ac Stephanus Rodericus Caſtrenſis Luſitanus *in lib. de inedia*, & in altero *de alim.* quos conſcripſit euertendo ac expugnando omnia fundamenta, quibus Licetus *de his, qui diu viuunt* conatur noua à ſe excogitata ratione firmare, hominem à nutricatione diu ceſſare poſſe. Tum quia perenne ac diuturnum eiuſmodi ieiunium communi omnium penè conſenſu exiſtimatum fuit miraculoſum. Communem autem exiſtimationem magni momenti eſſe ad effectum probationis, dixit Rota in Mediolanen. emphyteuſis 23. Ianuarij 1599. coram Orano, & in ſpecie canonizationis ac probationis miraculorum cenſuit in relatione B. Thomæ de Villanoua *rubr. de mirac. in vit.* ad corroborandam magnitudinem fidei poſt Contilor. *de canoniz. pag. 487. & ſeq.* idem repetentem *cap. 18. num. 22.* addentemque *num. 23.* prædicta ſine dubio procedere, quando agitur de probando miraculo antiquitus perpetrato, Caſſador. *dec. 23.* & probat Rot. *deciſ. 13. & 21. de fid. inſtr.* & fuit dictum in relatione S. Raymundi *p. 2. ar. 10.* & alias paſſim.

68 Tum quia Liceti opinio non pluris facienda eſt, quam rationes, quas ad illius comprobationes adducit. Dictum quippè Doctoris intelligi debet ſecundum legem, autoritatem, vel rationem, quam allegat, Bartol. *in l. non ſolum §. liberationis num. 10. ff. de lib. leg. & in l. cum quidam 12. num. 1. ff. de his, quib. vt indign.* Mantic. *de tacit. lib. 4. tit. 19. num. 53. & lib. 14. tit. 26. ſub num. 30.* Leuiſſima autem, ac nullius ponderis ſunt bina argumenta, quibus idem Licetus conatur docere ieiunium quorundam Seruorum Dei fuiſſe naturale.

69 Et primum quidem ſumptum ex eo, quod cum ipſi ſuam abſtinentiam non miraculo, ſed naturæ tribuerent, credendum non ſit, viros pietate inſignes voluiſſe id cum mendacio aſſerere, facillimè diluitur.

70 Primò, quia tantum abeſt, quod de mendacio argui poſſint, etiam abſtinentiam naturæ, non miraculo tribuerent, quin potius euincitur grande huius abſtinentiæ myſterium declaraſſe, quod Scriptores, & hiſtorici plerique optimè agnouerunt. Quod nempè Deus naturam humanam Seruorum ſuorum olim eſuritioni ac cæteris communis mortalitatis neceſſitatibus ſubiectam tranſmutarit in aliam eminentiorem, Angelicam ſcilicet, ac diuinam, quæ ſcilicet ſola panis Angelorum refectione contenta, tanta animum Seruorum Dei perfundebat deliciarum dulcedine, roboriſque confortatione, vt illius copia vberrimè etiam in corpus promanaret, neque propterea terrenum quidquam eſuriret, aut ſitiret, ſed robur, ac vires ex corporis & ſanguinis Chriſti cognitione, & ex dominicæ paſſionis religioſiſſima commemoratione reficerentur adeò, vt dicere poſſunt cum *Io. 6. In me manet ipſe, & ego in eo*, & cum Apoſtolo *ad Gal. 2. viuo ego iam non ego, viuit verò in me Chriſtus.* Cùm enim verbum Natura ſit vniuocum reſpectu Dei, & creaturarum, ideoque prædicetur tam de creata, quam increata, & tam de diuina, quam Angelica, & humana, proculdubio dictum Seruorum Dei non potuit à Liceto intelligi taxatiuè de natura humana ita, vt ab eorum ieiunio excluſiſſe dicatur qualitatem ſupernaturalem, & miraculoſam.

71 Secundò, quia eſto Serui Dei abſolutè dixiſſent, ſuam abſtinentiam fuiſſe naturalem, non miraculoſam, non tamen inde arguendi eſſent de mendacio, nec per conſequens quidquam detraxiſſent ſubſtantiæ ieiunij miraculoſi, immò commendanda foret eorum profunda humilitas, qua effugiendo vanam gloriam, ea, quæ diuinitus ſibi indulta fuerant, conſulto ſatagebant occultare, adeò, quod ſæpè enixè rogati ſoli Confeſſori rei ſeriem in ſecreto manifeſtarunt. Nam, vt D. Auguſt. *ſer. de ieiun.* ait: *Ieiunium verboſitatem non amat, ſuperbiam ſpernit, humilitatem commendat, præſtat homini ſeipſum intelligere, quod eſt infirmum & fragile*, rationem reddens, *quia ieiunium purgat mentem, ſubleuat ſenſum, carnem ſpiritui ſubijcit, cor facit contritum, & humiliatum*, dicens propterea *ep. 176.* ieiunium eſſe humilitatis ſignum, monente etiam D. Hieronymo *epiſt. ad Galant.* nil prodeſſe corpus abſtinentia tenuari, ſi animus intumeſcit ſuperbia.

Idque exemplo Saluatoris Domini *Io. 11.* in reſurrectio- 72
ne Lazari in Bethania mortui, qui non ſolum Mariæ & Marthæ pro ſalute fratris letali infirmitate laborantibus inquit; hæc infirmitas non eſt ad mortem, ſed pro gloria Dei, vt glorificetur filius Dei per eam; ſed etiam cum deinde deceſſiſſet, nihilominus diſcipulis dormire dixit; ibi: *Lazarus amicus noſter dormit, ſed vado, vt à ſomno excitem eum.* Dixerat autem Ieſus de morte eius, illi autem putauerunt, quia de dormitione ſomni diceret. Ac filiæ Principis Sacerdotum, cuius patri pro reſurrectione filiæ mortuæ oranti Ieſus puellam non eſſe mortuam, ſed dormire reſpondit *Matth. 9. Marc. 6. & Luc. 8.*

Et hac ratione in relatione Rotali S. Iſidori *ar. 3. mirac. 1.* 73
in vita legitur, quod licet Iſidoro oranti Angeli albis amicti adiutores fuiſſent in aratro, ita, vt dum ille orabat, Angelus arabat, nihilominus hero ſuo de hoc ſciſcitanti Iſidorus reſpondit, nullos vocaſſe, neque vidiſſe adiutores. Et *in 3.* miraculoſi ac perennis fontis è monte ac ſolo percuſſo repentè promanati hero ſimiliter conquerenti, quod io loco prædicto aquam non reperiſſet, nullumque aquæ veſtigium conſpiceretur, ſed omnia ſicca & arida apparerent Iſidorus tamen reſpondit, hic aquam adeſſe, & ſtimulo, quem geſtabat, percuſſa terra repentè à loco percuſſo fons viuus manauit.

Eademque ratione S. Eliſabetham tam matri, quàm fi- 74
liæ à natiuitate cœcæ eius precibus illuminatæ expreſsè vetuiſſe, ne hoc reuelarent, ſed diligenter celarent, habetur in relatione eius Rotali *p. 3. mirac. 1. in vita ſub princ. ac in 2. mirac.* ſimiliter mandaſſe Margaritæ moniali eius precibus liberatæ ab apoſtemate, ne illam ſanitatem diuulgaret, cum non eſſet tribuenda ſuis manibus, ſed potius miſericordiæ Dei, quem pro ſalute recuperata laudare tenebatur.

Et Sanctum Franciſcum Xauerium, ad cuius preces puer ſuffocatus in puteo, ad vitam reuocatus miraculum clamitarunt, ne cuipiam rem geſtam narrarent, habetur quoque in eius relatione Rotali *p. 3. mirac. 5. in vita.* Sanctamque Magdalenam de Pazzis Mariæ Benignæ de Orlandinis moniali S. Mariæ de Angelis, quæ ad illius preces peſſima ſcabie ſanata fuerat, præcepiſſe, ne cui geſtum erat patefaceret, vt habetur in eius relatione *rubr. de mirac. in vit. mirac. 5. ſub initio.*

Parui quoque momenti eſt alterum Liceti argumentum de dolore ſtomachi quem Serui Dei aliquando paſſi ſunt vel ob modicas panis particulas abſorptas, vinique pauxillum epotum. Non enim eſt contra rationem miraculi, ſi fiat cum dolore, vt ſatis etiam Liceto compertum eſt exemplo pueri per Chriſtum ſanati à ſpiritu muto & ſurdo *Marc. cap. 9.* qui exclamans, & multum diſcerpens eum exiuit ab eo, & factus eſt ſicut mortuus, ita vt multi dicerent, quia mortuus eſt. Et hoc etiam declaratur in vita S. Franciſci *rubr. de intellig. ſcriptur.* ſigno itaque crucis facto, ſtatim qui contractus iacuerat, ſurrexit ſanus, & in Dei laudem prorumpens, ego; inquit, ſum liberatus, inſonuerunt oſſa renum eius audientibus multis, veluti cum ligna ſicca franguntur, & tradunt Archid. *in can. nec mirum num. 9.* ibique Bellam. 26. q. 5. Panuin. *in relat.* S. Bonauenturæ *p. 2. ar. 6. in pr.* Caſtellan. *de canoniz. Sanct. q. 7. princ.* Maluet. *eod. tit. dub. 3. num. 52. tr. tom. 14.* & ſæpiſſimè reſpondit Rota in relationibus, ſpeciatim S. Caroli *mirac. 4. §.* nec refert, *& ſeq.* S. Thereſiæ *mirac. 11. poſt mortem §. fin.* B. Paſqualis Baylon *mirac. 7. §. item fin.* B. Ludouici Beltrandi in miraculo ſtrumoſæ fœminæ, & S. Andreæ Corſini *p. 2. §. 6.*

Quia potius huiuſmodi dolor ex deſuetudine ciborum 77
contractus plenè confirmat veritatem, & qualitatem miraculoſam huius abſtinentiæ. Quia, vt ſuperius dictum eſt, Hippocrates *princip.* ſcripſit, *homines, qui ſeptem diebus nil comedunt, neque bibunt, poſteà non poſſe, quia venter amplius non ſuſcipit, &c. moriunturque etiam illi.* Licet enim tunc Serui Dei ex cibo & potu ſtomachi dolorem contra-

Digitized by Google

contrahant, nihilominus ad Sacramentum Euchariſtiæ accedunt ſumma cum hilaritate, alacritateque, eiſque diuinis dapibus adeò recreantur, vt proſpera ſemper, ac viuida valetudine viuant.

78 Et in ſimilibus terminis miraculoſæ abſtinentiæ S. Catharinæ Senenſis, quæ inuenta eſt aliquando à die cinerum vſque ad Aſcenſionem Domini ieiunium produxiſſe ſola Euchariſtiæ communione contenta, nulla ratione viſum fuit obſtare dolores intenſos ſtomachi & capitis, quibus penè aſſiduo torquebatur, nec febres, nec alios diuerſos morbos, quibus cruciabatur, vt legitur in Bulla canonizationis eiuſdem *Conſtit.6.* Pij II. traditque Surius ad diem 29. *Aprilis*. Maria quoque Ognacenſis, tametſi in ſua infirmitate nihil penitus edere poſſet, immò nec modici panis odorem perferre, facile tamen, & quidem crebro Chriſti corpus ſumebat adeò, vt cum Hoſtia non conſecrata illi exhibita fuiſſet, panis odorem mox exhorruit, & cum niſi exiguam particulam dentibus attigiſſet, cœpit clamare, & expuere, & perinde ac ſi pectus rumperetur, anhelare, & cum ingenti anxietate ſingultire, teſtibus Iacobo à Vitriaco *in hiſtor. occid. cap.*38. ac Surio 23. *Iunij*. Plures excitare poſſem teſtes ex monumentis Annalium eccleſiaſticorum, ex quibus appareret Seruorum Dei abſtinentiam non naturæ, ſed miraculo tribuendam eſſe, quia vt ait Maro: *Non hæc ſine Numine Diuum eueniunt*, quidquid perperam dixerit Licetus, & oblatret ab eo relatus ille Lucretius, qui in Epicuri grege educatus ſui præceptoris veſtigia ſecutus eſt, cuius Deus nihil habuit nec ſui, nec alieni negocij, teſte Tullio 2. *de diuinat.*

79 Secundò principaliter non obſtant exempla tam dormientium, quam non dormientium, qui diù vixiſſe ſupponuntur ſine alimento. Primò, quia in iure non exemplis, ſed legibus iudicandum eſt, *l. nemo C. de ſent. & interl. omn. Iud.* communiter ſcribentes ac præcipuè Bald. *in princ.* ſubdens *num.*3. exempla non arctant regulam, *l. regula*, §. *fin. ff. de damn. infect.* cum alijs per Neguſ. iun. *reſp.*215. *num.*2. & 3.

80 Secundò, quia argumentum ab exemplis, ſeu à ſimili non procedit in caſibus à iure expreſſis ad textum *in cap.*1. *de ſolut.* Quia caſus prouiſus & expreſſus facit ceſſare tacitum, *l. fin. C. de pact. conu.* Cùm autem argumentum à ſimili veniat ex coniectura, ſanè in caſibus non dubijs ceſſat argumentum à coniectura ſecundum Bald. *in l. data opera* 13. *ſub num. pariter* 11. *C. de his, qui accuſ. non poſ.* Nil ergò mirum, ſi ceſſet, quando contrarium illius quod fuerat inferendum in iure eſt expreſſum, ac deciſum. Quia in incertis, non autem in certis locus eſt coniecturis, *l. continuus* §. *cum ita*, *ff. de verb. oblig.* Maximè autem quando exemplum, ſiue autoritas eſt improbabilis, vel dicitur per rationem manifeſtam, ac neceſſario inferentem, Bald. *in l. Conuenticulam* 15. *ſub num.*5. *C. de Epiſc. & Cler.* cum cæteris fuſe notatis ab Euerard. *in loc. à ſimili num.*11. & *in loco ab autoritate ſub num.*6. & *ſeq.* Atqui ex ſæpè citata ſententia Hippocratis, quam pro lege ſeruandam eſſe, inquit Iuriſconſultus *in l. ſeptimo menſ. ff. de ſtat. homin.* certum eſt, hominem vltra ſeptimum diem viuere non poſſe abſque cibo, & potu, vel ad ſummum vltra nonum, vel vndecimum iuxta extenſionem Plinij.

81 Tertiò, quia tunc ſolummodo procedit, quando firmatur ab eo, quod frequenter, & vt plurimum contingit adeſſe, & tardò abeſſe, alioquin non procedit, ſed habet locum regula *l. neque natales*, *C. de probat.* quod non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit adeſſe ad tradita per Euerard. *in d. loc. à ſimili ſub num.*12. & *in loc. à communiter accident. num.*6. & 10. Certum verò eſt, quod vltra ſeptimum diem, vel ad ſummum vltra vndecimum protrahi nequit ieiunium, & ſi qui huiuſmodi tempus excedant, tamen moriuntur iuxta ſæpius relatam ſententiam Hippocratis.

82 Quartò, non procedit quando non adeſt omnimoda ſimilitudo in eo, in quo fit comparatio, alias ob defectum ſimilitudinis multum fragile, vnoque pede claudicans argumentum appellauit Euerard. *in cit. loc. à ſimili*, dicente Baldo *in l.* 1. *ſub initio ff. de iuſt. & iur.* quod ſimilitudo eſt recta adaptatio, quando fit proceſſus ab vno particulari ad aliud particulare ferè aliquid, quod eſt commune vtrique per eandem rationem ita, vt extrema ſint habilia, ſcilicet extremum à quo debet eſſe certum, & extremum ad quod, quod debet eſſe dubium, vt ait Euerard. *num.*11. & ſequitur Neguſ. *d. reſp.*115. *num.*9. Diſſimilitudo autem magna eſt inter abſtinentiam Seruorum Dei, qui vitæ ſanctimonia claruerunt, ac inter eos, qui ethnici, ac profani, vel nullius ſanctitatis fama celebrati ſunt. Quidquid enim ſit de veritate eorum abſtinentiæ à ſcriptoribus prædicatæ, nonnulli tamen in ſomno abſtinentiam ſeruarunt. Alij aquæ potu vitam ſuſtinuerunt. Alij tabeſcentes. Alij diuerſis infirmitatibus detenti. Alij humani corporis functiones, aliaque opera familiaria nequaquam exercere potuerunt, quia robur exigunt, quod, deficiente alimento, recedit, ſicut ex Diomede Homeri *Iliad.*9. animaduertit Vizzan. *ad Ocel. Lucan. cap.*2. *text.* 9. At Serui Dei, quamuis nihil cibi, potuſue ſumant, ſola tamen Euchariſtiæ ſumptione refecti, neque eſuriunt, neque ſitiunt, ſed ſaturi pane, qui de cœlo deſcendit, paſſioniſque dominicæ meditatione confortati abſque communis vitæ detrimento vigent viribus corporeis, conſtantque ſemper viuida valetudine, aſperitatiſque exercitia numquam intermittentes.

Nec denique vigintiſeptem autoritates relatæ, & im- 83
probatæ à Liceto, ac multò minus excogitatę ab ipſo excludunt qualitatem miraculoſam à diuturna abſtinentia Seruorum Dei, quin potius decimatertia Harueti, & ſequacium illam apprimè aſtruunt.

Prima nempè Argenterij, & aliorum exiſtimantium 84
eos, qui diu ſine cibo vixerunt, aere, quo ſpiramus, nutritos fuiſſe, non ſubſiſtit. Etſi enim Hippocrates *lib. de flat.* exiſtimet, quod omnibus corporibus aeris neceſſitas adeſt, vt ſiquidem omnibus abſtineat alijs homo, nec cibum ſumat, neque potum, poſſet tamen duos, aut tres, vel plures dies durare, ſi verò cuipiam vno die ipſius ſpiritus in corpus intercipiatur, vel exigua diei parte, peribit profectò, cùm ab omnibus operibus aliquando immunes quieſcant homines, ab hoc tamen opere nulla omnibus caducis animalibus requies contingit, quin ſemper reſpirent, vel expirent; nihilominus quia ſecundum Ariſtotelem 2. *de gener. text.*50. omnia quidem nutriuntur eiſdem, quibus ſunt, ex eoque repetunt Zacut. *tom.*1. *de medic. princip. hiſt. lib.*1. *hiſt.*9. *q.*8. ac Vizzan. *d. text.*9. *verſ. nec obijciat*. Ex ſententia verò Hippocratis 6. *epid.*7. & Galen. 1. *de differ. febr. c.*1. ſicut corpus noſtrum triplici ſubſtantia conſtat, ſolida, aquea, ſpiritali, ita ſolum triplici alimenti genere refici deſiderat ſolida cibo ſolidiori, aquea potu, & ſpiritalis conſpiratione ex aere, vt poſt alios tradunt Sennert. *tom.*2. *medic. pract. lib.*3. *p.*2. *ſect.*2. & Ludou. Mercat. *tom.*1. *lib.*2. *de ſanit. einſq. conſeru. claſ.* 2. *q.*173. *num.*7. Quia vt vberius declarat Sennertus *vbi ſupra*, cum nutritio ſit corpus miſtum, & conuerſio alimenti in corporis noſtri ſubſtantiam, alimentum autem corpori nutriendo ſimile eſſe debeat, ita non ſolum ſpirituum refectione, quæ reſpiratione aeris fit, ſed alimento ſolidiori opus eſt, illaque ſolum dicuntur apta ad animalium corpora nutrienda, quæ ſunt perfectè miſta, latiuſque proſequitur Licetus *de his, qui diu viuunt lib.*2. *c.*3. & *ſeqq.* ac docuit Vizzan. *d. text.*9. concludendo propterea, nullum viuens nutriri poſſe ſolo aere, nec ſimplici, neque miſto.

Neque idcircò ſubſiſtere quæ ex Plinij *hiſt. lib.*8. *c.*33. ab 85
Argenterio, & alijs traduntur de chamæleone, quod hiante ſemper ore ſolus animalium nec cibo, nec potu alio, quam aeris nutrimento alatur, cùm teſtibus locupletiſſimis Scaligero *in Cardan. exercit.*196. *ſect.*4. & alijs, qui diligentius in huius animalis naturam inquiſiuerunt, res aliter ſe habeat, certiſſimaque ſuadeant experimenta, naturam chamæleoni tribuiſſe linguam exertam, veluti promuſcidem ſemipedalis longitudinis, quam iaculi inſtar euibrat tanta velocitate, vt viſus aciem effugiat, qua locuſtas, muſcas, formicas, ſcarabeos, & alias inſecta capiat, ijſque alatur. Quod etiam obſeruaſſe Pier. apud Gaſſend. & Bellon. *obſer. lib.*2. *cap.*34. & Tob. Aldin. teſtantem pluries vidiſſe chamæleonem bibentem, refert Vizzanus mox citatus, & latiſſimè Panarol. *in ſuo chamæleon. exam.* Eandemque rationem eſſe de cane leui, &

mana-

Digitized by Google

manacodiatæ apud Indos viperis, & alijs animalibus inſectis, quod ſcilicet aere ſolo non nutriantur, addit Sennertus *loc. cit.* & Licetus *d. lib. 1. c. 19.* Ad quem enim vſum datum manacodiatæ roſtrum à natura? Melius enim eſſet ei cum illa conſtitutum, vt ſine oſſeo mucrone os haberet in ſummo vertice, ſicut in inferiore parte, vnde cibum capiunt piſces multi.

87 Quare contra horum ſententia grauiter à doctiſſimis viris eſt diſputatum, autorem, & ducem Ariſtotelem habentibus, qui *lib. de ſenſ. & ſenſil.* contra Pythagoricorum quoſdam ſtatuit nec aquam, nec aerem nutrire. Licet enim multa ſit inter nos & aerem neceſſitudo, non tamen ſequitur, aerem eſſe nobis alimentum; nam aer alia nobis commoda præbet, quæ ſiquis tranſlatè alimenta velit appellare, liceat, propriè nutrire dicendus non eſt. Medici, & præ alijs Galen. *lib. de vſ. pulſ. c. 3. de vtil. reſp. c. 5.* aerem aſſerunt duo præſertim præſtare. Alterum eſt refrigerium natiuj caloris, alterum nutritio ſpiritus. Concedamus igitur vtrumque, non tamen aer idcirco nutrire dicendus eſt. Nam caloris refrigerium omnino abeſt à nutritione, nutritio autem ſpiritus non eſt huiuſmodi, qua poſſit homo plures dies ſine alio cibi ac potus genere ſuſtineri. Nam, vt viuat, non ſolum ſpiritus, ſed oſſa quoque, caro, & omnis particula nutriri debent. Deinde ſpiritus aere nutriri metaphoricè tantum dici poteſt. Quod enim verè alimentum eſt, debet per os in ventriculum, & inde per venas ad ſingulas corporis partes meare. Aer igitur non nutrit. Vnde nihil omnino ſcyllæ & aloe extrinſecus aduenit, quo nutriantur, nequis credat aerem illis alimentum eſſe, ſed habent in ſeipſis, vnde noua germina nutriantur. Scyllæ germen exterioris ſucco tunicæ alitur, cui tunicæ demum ea de cauſa proxima ſuccedit, quæ ſuccedentem ſimiliter germinationem nutriat, cùm interim tunica illa exterior areſcat. Aloes verò frondes externæ nouis germinibus alimoniam præbent, ipſe verò exhauſtæ deficiunt, & ſuccedentibus locum relinquunt, à quibus ſuccedentia ſimiliter germina nutriantur. Idemque cæpa facere poteſt, quæ pariter repoſita germinat, & tunicis multis veſtitur, vt ſcylla, ſed citò corrumpitur, quia neque aſpera eſt, vt ſcylla, neque amara, vt aloes.

88 Simileque ratione patet, ſecundam Augerij, & Manardi contendentium, abſtinentes ali odoribus, & exhalatione aerem obſidente, non maioris eſſe ſubſiſtentiæ. Nam quod odores alendi vim non habeant pluribus rationibus dixit Ariſtoteles. Prima quidem *de ſenſ. & ſenſil. c. 5.* quia qualitas odorata non eſt miſti ſpecies, ſed ſimplex, merumque accidens, quod nutrire non poteſt. Cùm enim nutritio ſit vacui repletio, corporeiſque rebus perficiatur, cibum oportet eſſe miſtum, & corporale aliquid conſtitutiuum. Secunda, quia vt dictum eſt, omnia nutriuntur ijs, ex quibus ſunt. Sed corpora noſtra non conſtant ex odoribus, hoc eſt ex ſimplicibus illis qualitatibus odoriferis. Ergo illis nutriri nequeunt. Tertia, quia teſte eodem Phyloſopho *de reſpir. c. 9.* cum ex alimento neceſſe ſit ſeparari ſuperfluum, vbique rationem obtinet id ſolum, ad quod percoctionem caloris ope excernantur excrementa. Ex odoribus autem actione caloris neque interni, neque externi nullum poteſt ſegregari excrementum, nec ſenſile, nec inſenſile, & pluribus alijs rationibus ex eodem depromptis proſequitur Licet. *lib. 2. c. 22.* Zacut. *d. lib. 1. hiſt. 9. quæſt. 8.* & Sennert. *d. c. 2.* & nos *tom. 1.* ac ſubſcribit Scaliger *exerc.* 303. vbi docet, quod ne corpus quidem alitur odoratis, quatenus odorata ſunt, quando quod admirabilius eſt, ne ſapidis quidem, quatenus ſapida ſunt, ſed quatenus ſubſtantia tranſmutabilis in ſubſtantiam corporis, quod nutriri debet. At ſapor, & odor appoſitus, vt inuitaretur animal ad veſcendum.

89 Tertia item Coſtæi, & quarta Bonamici exiſtimantium abſtinentes nutriri, ac viuere poſſe ex ſimplici aquæ potu non applicatur omnibus. Quia certum eſt quamplurimos Seruos Dei ab omni cibo & potu, alioque humano alimento abſtinuiſſe. Neque ſubſiſtere modo vllo docuerunt phyloſophiæ ac medicinæ principes, vnanimi conſenſu aſſerentes, aquam hanc noſtram, quam bibimus, licet neceſſariam ad corporis noſtri, vt perfectè miſti conſtitutionem, ſolam tamen non cedere in alimentum, nec ope caloris conuerti in ſubſtantiam bibentis, ſed dumtaxat inſeruire tum ad refrigerandum æſtum caloris interni, tum inſtar vehiculi ad diſtribuendum alimentum neceſſarium ſingulis vniuerſi corporis partibus enutriendis. Sic enim ſcripſerunt Plato *in Tim.* Ariſtoteles *de ſenſ. & ſenſil. c. 5.* ibi: *Amplius verò neque aqua valet ipſa ſola nutrire incommiſta exiſtens; corporale enim aliquid oportet eſſe conſtitutiuum;* quia cum ſit fluida, & tenuis, non autem pars miſti, conuerti nequit in viuentis corporationem ac nutrimentum. Quod tamen, vt ait *2. de gener. text. 50.* debet eſſe corpus miſtum ex multis elementis. Sic etiam Hippocrates *lib. de cord.* & ex eo Galenus *de vſ. part. c. 3. & de vict. cap. 17.* & Auicenna *1. fen. 2. doctr. 2. c. 16. & 3. fen. 10. tr. 2. c. 1.* ſtatuentes nullam viuentis particulam aqua cruda ali poſſe, nullumque alium eſſe illius vſum, quam deducere alimentum per venas inſtar vehiculi. Ex quibus, atque alijs idem diffusè comprobarunt Zacut. *d. quæſt. 8.* Licet. *d. lib. 2. c. 58. & ſeq. & latius lib. 4. c. 16.* probans ex eodem Ariſtotele *hiſt. animal. lib. 8. c. 2. & 3. de generat. animal. c. 11.* & ex Theophraſto *2. de cauſ. c. 7. & 8.* neque plantas, neque aquatica ſola aqua ali. Quod ſtrictim repetit Sennert. *d. c. 2.* docentque omnes nos ijſdem ali, quibus conſtamus, & conſtare quibus alimur. Eſt enim cibus ſubſtantia corporis futura. Neque enim vno ali nos *in lib. 2. de generat.* ait Princeps ſapientum.

90 Quinta alterius medici putantis, abſtinentes nutriri terra, & calce clandeſtinè comeſa, refellitur à Liceto *d. lib. 2. ex cap. 98.* & à Sennerto *d. cap. 2.* Quia etſi terra & calx dicenda forent miſta, tamen ſunt miſta imperfecta, non habentia diſpoſitiones proximas, vt conuertantur in alimentum, & ſubſtantiam humani corporis, & vitam conſeruent, inferentes propterea, quod licet compertum ſit, infantes & grauidas terram & cretam & ſimilia in ſtomachum ingeſſiſſe, tamen ea nullo modo ceſſiſſe ipſis in alimentum. Exempla verò animalium, quæ terra veſci dicuntur non eſſe ſatis clara, neque extra dubium, cum & plantæ illa alantur, ſerpentes quoque, buffones, aliaque inſecta, & ignobiliora, licet terram vorent, non tamen inde ali, vel in omnem caſum inferri non poſſe, quod terra homini alimentum eſſe poſſit.

91 Minus quoque ſexta medici cuiuſdam, ſupponentis abſtinentes à cibo alimentum ſibi comparare vini potu, alicuius eſt momenti. Ea enim improbatur à Liceto *d. lib. 2. c. 119. & ſeqq.* firmante, vinum ſolum ex ſe alere non poſſe partes corporis ſolidiores, neque ideo ſufficere ad alimentum multo tempore. Nam etſi facilè in ſanguinem conuerti poſſit ob naturæ ſimilitudinem, quia tamen commutatio vini in ſubſtantiam ſanguinis momento non fit, ſed in tempore debito, nec vbique locum babet, ſed in hepate, vel corde, ſanè ſi vinum, cuius materia fluxilis eſt, ſolum bibatur, nihil reperiens in ſtomacho ſolidi, quo eius fluor cohibeatur, facilè dilabitur in inteſtina per aluum, & ad officinam ſanguinis non permeans, naturam ſanguinis non induit. Ita ergo vinum ſolum conuerti nequit in ſanguinem, nec per conſequens ſufficiens alimentum homini tribuere ad vitam, quo plenè ſatisfieri poſſit tam fami, quæ teſte Vizzano *d. text. 9.* definitur ab Ariſtotele *2. de anim. text. 28.* appetitus calidi & ſicci, quàm ſiti, quæ eſt appetitus frigidi & humidi. Quia licet penitus extinguat ſitim, famemque leniat, non tamen penitus tollit. In vino quippè teſte Galeno *de tuen. valet. c. 2.* non adſunt qualitates ſolidioribus corporis partibus ſufficientes, ſed ſolis mollioribus.

92 Septima opinio aliorum, qui ex autoritate Alberti Magni huius abſtinentiæ cauſam volunt eſſe pituitam in ſuccum in corpore redundantem, reijcitur. Nam, prætermiſſo, quod Ariſtoteles *1. de gener. animal. c. 12.* docet, pituitam eſſe quidem vtilis alimenti feracem quoties cum cibo puro permiſcetur, ſolam tamen ex ſe nullo pacto cedere in alimentum corpori, ac Licet. *cap. 131. & ſeq.* vbi copioſè probat, pituitam, crudumque ſuccum in ventriculo, in hepate, in venis, totoque

Digitized by Google

corpore redundantem nutrire non poſſe, immò ſi per vniuerſum corpus diſpergatur eius copia, veluti alimentum, nihil aliud, quam obſtructiones, aliaque innumera mala parere poſſet, non applicatur illis Seruis Dei, qui non ſunt pituitoſi, nec crudo humore, ac pituitoſo ſucco abbundant. Immò durante eorum abſtinentia ſemper ſunt proſperæ ac viuidæ valetudinis. At verò teſte Liceto *d. lib.*2. *cap.*131. homines pituita, ac luxu ad articulos intenſiſſimis doloribus cruciantur, etiamſi pituita illa dulcis exiſtat, inferens propterea vix fieri poſſe, quin abſtinentes cum tanta pituita podagricis, alijſque morbis articularibus crucientur.

92 Minus quoque vrget opinio Cardani, abſtinentiæ cauſam referentis ad humorem melancholicum. Nam, quidquid propoſuerit Cardanus. Serui Dei non ſunt melancholici, ſed mente ſemper alacri, hilarique animo, ſerenumque vultu, perpetuamque lætitiam referunt, ac refellitur à Liceto *d. lib.*2. *c.*149. *& ſeq.* & ex Ariſtotele, Hippocrate, Galeno, & alijs, firmantibus humorem melancholicum abſtinentiæ longioris cauſam eſſe non poſſe. Quia licet melancholia appetitum deijcere poſſit, non tamen poteſt efficere, vt non comedentes diutius vitam protrahant. Non enim cedere valet in alimentum. Et quamuis Pallier. *in diſquiſ. de ver. lact. geneſ.* aſſerat, quod melancholicus humor, quo, vt plurimum abundaſſe fertur illos, qui ad annos cibum non aſſumpſerunt, ſua ariditate, & ſtiptica facultate per vniuerſum corpus diffuſus alimentum ita figat, vt non facilè diſcutiatur, adiuuante in mulieribus præcipuè vteri diſpoſitione, verior ſententia videtur; putat tamen difficillimum fore, vt melancholiæ inſignis prouentus, & concors vteri diſpoſitio ita iungantur ad hoc, vt mirabilem hunc effectum producere valeant.

93 Nona Bonamici ſtatuentis ieiunantes ali colliquamentis partium internarum, pariter ex dictis non adaptatur. Quia Seruorum Dei corpora ex ſucca, & exhauſta carent colliquamentis. Immò, vt Licetus docet *d. lib.*2. *c.*152. huiuſmodi colliquamenta gigni non poſſunt in abſtinentibus. Quia licet aliquando fame laborantes colliqueſcant, tamen Ariſtoteles 1. *ſect. probl.*5. apertè docet, eam colliquationem cedere in alimentum corporis, ſed cum vniuerſi corporis tabe, ac macie concedere in tumorem pedum. Præterea nec pituitoſi humoris redundantiam, aut internarum partium colliquamenta abſtinentiæ huius, quam imbiberiam vocat Plautus, pro cauſa admittit Pallier. *d. diſquiſ. num.*151. Talis namque humor nec ita copioſus cumulari poteſt, vt tam longo temporis tractu alere poſſit. Quod verò colliquatur, haud confluit in ventriculum, & in chylum, & ex hoc in ſanguinem mutatur, ſed vel corporis ambitum, & cutem ſenſibiliter, vel inſenſibili tranſpiratione diſcutitur, vel in ventrem extremum depoſitum per aluum egeritur.

94 Decima putantium abſtinentes ali menſtrui ſanguinis portione, ab vtero materno in ipſis recondita, expellitur à Liceto *lib.*2. *cap.*171. demonſtrante ieiunantibus alimento non eſſe menſtruum benignum ex vtero matris corporatum. Quia, eſto quod forſan poſſet ſufficere fœtui primis diebus à conceptu, poſtquam tamen tota pueritia, & deinde conſuetis alimentis vſi, ſalubrem vitam egerent, nulla iam ratione fieri poſſe videtur, vt in adeo longo ieiunio alantur menſtruo benigno ſibi ab vtero matris recondito, & in prouectam ætatem comportato.

95 Vndecima Braſauolæ putantis fabuloſum eſſe quidquid de abſtinentia plurium menſium, & annorum circumfertur, non poteſt ſimpliciter, & abſolutè admitti, ſed ſolum quoad ethnicos, & profanos, ſecus autem ad eos, qui vitæ ſanctimonia claruerunt, diuturnamque abſtinentiam ſola panis Angelorum refectione ſeruarunt. Vnde exemplis, quæ ex magnorum virorum autographis deſumuntur, ſicuti fidem omnino non detrahimus, ita nec abſolutè credimus. Ipſi enim relata ab alijs ſcripſerunt, & qui oculare perhibent teſtimonium, numquid ieiunantium cuſtodes fuerunt, vt diu, noctuque excubias agerent vigilantes, ne cibum deguſtarent? Quippè iſtorum quamplures, qui ſe ieiunium longo tempore ferre iactabant, deceptores, & impoſtores compertos fuiſſe ſcribit Vnierus *lib.*3. *de commentit. ieiun.* Relinquimus tamen vnicuique more ſuo liberam credulitatem, dum quod naturaliter impoſſibile, diuinitus fieri poſſe affirmamus, vt de Moyſis, & Eliæ ieiunio ſacra teſtantur monumenta, aliorumque ſanctitate excellentium legimus apud hiſtoricos.

Quod verò ad duodecimam, ac decimam tertiam Harueti diſtinguentis inter profanos, quorum abſtinentiam fictè ſimulatam fuiſſe putat, teſtante Liceto *d. lib.*2. *cap.* 168. *& ſeq.* ac inter eos, qui vitæ ſanctitate claruerunt, quorum ieiunium à ſupernaturali cauſa productum fuiſſe, & miraculoſum firmat, proculdubio ex ſuperius dictis ſtandum eſt ſecundo membro præfatæ diſtinctionis, quidquid in contrarium perperam dixerit idem Licetus *cap.*172. cum bina eius argumenta leuiſſima eſſe ſuperius oſtenſum fuit, & aduerſus eundem ſpeciatim ſcripſerint Sennertus *d. cap.*2. alijque antea relati, qui etiam eius opinionem de cauſa naturali abſtinentiæ omnino improbarunt, vt infra dicetur. 96

Ab hac quidem diſtinctione non abeſſe videtur decimaquarta ſtatuentium ieiunantes clam alij ab Angelis. Siquidem Serui Dei ſacra Euchariſtia contenti, ſaturique pane Angelorum, Angelicam penè vitam agentes, nutriuntur ab eo, qui vera vita eſt, & cuius ex carne viuifica & ſanguine ſanguis etiam & caro eorum efficiuntur. 97

Decima quinta exiſtimantium, abſtinentes non fuiſſe verè viuentia corpora, ſed cadauera à dæmone aliquo aſſumpta, & mota, de qua Licet. *cap.* 178. *& ſeqq.* ac decimaſexta Iamblici, philoſophi Platonici, & ſequacium, teſte eodem Liceto *cap.*181. ſtatuentium eſſe quidem corpora viuentia, ſed à dæmone obſeſſa, non ſolum improbantur ab ipſo Liceto locis allegatis, & à Sennerto *d. c.*2. ſed etiam ex heroicis actionibus, & excellentia virtutum Seruorum Dei ſanctitate conſpicuorum, animique ac corporis tranquillitate & alacritate, perpetuaque lætitia nihil tale in eis fuiſſe, certiſſimum eſt. 98

Decima ſeptima Cornelij Celſi, Apponenſis, & Bacconij diuturnæ cauſam abſtinentiæ referentium ad virtutes aſtrorum, & peculiares Cœli affectiones egregie refellitur à Liceto *d. lib.*2. *c.*187. ac Sennerto *d. c.*2. Tum quia cœli, ac ſydera cum ſint agentia phyſica, ſed remota, & communia omnium euentuum ſublunarium, præterquam luminis, & caloris, aliarumque primarum qualitatum, ex eiſdem profectò prodire nequeunt alij effectus, niſi itidem communes. Vnde raro vnus, vel alter in vna Prouincia, diuerſoque tempore diuturniori abſtinentia claruiſſe vix reperitur. Nam, vt ait Ariſtoteles 2. *phyſic. text.*38. vniuerſalium cauſæ ſunt vniuerſales, & particularium particulares. Quare Martinus del Rio *d. lib.*2. *quæſt.*22. *in fine* poſtquam impium appellauit eundem Bacconium, omnia hæc ſtellarum viribus adſcribentem, petit, cur ſi hoc ita eſt, vni dumtaxat, & non alteri quoque vim hanc tolerandæ inediæ ſtellæ iſtæ in commune influxum ſuum demittentes, largiuntur? An quod ſolius huius corpus ita diſpoſitum? Sed quæ hæc diſpoſitio ſola influxui peruia? Quæ hæc in alijs tanta vis, & obſtinatio ad excludendum? Tum quia peculiares iſti influxus, quorum virtuti tribuunt abſtinentiam, nihil commune habent cum Cœli, ſyderumque motu, ac lumine. Nam idem Ariſtoteles 2. *de Cœl. text.* 42. *&* 1. *metheor. c.*4. in aſſignandis virtutibus, quibus cœleſtia agunt in hæc inferiora, ſolum motum, lumenque recenſet, nullibique agit de occultis, & particularibus influentijs. Immo 4. *metheor. c.*1. *&* 2. cauſam proximam, & immediatam euentuum ſublunarium educit à calore frigiditate, veluti cauſa proxima, à Cœlo autem, vt à cauſa communi & remota. Vnde cauſa proxima ac peculiaris diuturnæ abſtinentiæ perperam referri ad Cœlorum influxus ex prædictis & alijs rationibus, ex eodem philoſopho deductis, prolixè ac doctè tradit Licetus *cap.*187. inferens propterea *c.* 189. argumentum in contrarium elicitum ex magnetis conuerſione ad polum, maris æſtu, fluxu ac refluxu, ortuque

fri-

Digitized by Google

frigiditatis à Cœlo non procul eſſe à paralogiſmo petente principium, ignotumque probari magis ignoto, aut æquè ignoto.

100 Decimaoctaua eorum, qui abſtinentiæ cauſam referunt ad ſympathiam conſtitutionis corporis humani cum aere, & antipathiam cum cibis confortatur à Liceto *d. lib.* 2. *c.* 193. *& ſeqq.* ac Sennerto *d. cap.* 2. Hominis namque conſtitutio, quæ eſt cauſa conſurgens ex quatuor primarum qualitatum coniunctione in quolibet miſto, ideòque dicitur forma miſti, nullam habere poteſt cum aere ſympathiam, ac ſimilitudinem, vt ſine alimentis illo ſolo diu ſuſtineatur, & conſeruetur. Similiter etſi aliquando quis antipathiam habeat cum cibis, & reſpuat alimenta, non tamen ob id inferri valet, vt quis ſine cibo diù viuere poſſit, de quo eſt præſens quæſtio.

101 Decimænonæ ex Alexandri Afrodiſienſis autoritate abſtinentiæ cauſam ad proprietates occultas referentium plenè reſpondetur à Liceto *d. lib.*2. *c.* 96. *& ſeq.* cum Ariſtoteles 2. *de anim. text.* 8. 17. *&* 18. docuerit, intellectum humanum poſſe omnia & ſingula penitus cognitione aſſequi, ac proinde nihil vnquam eſſe, quod ab homine dignoſci nequeat, ex quo Fracaſtorius, cui multi aſſentiuntur, huiuſmodi proprietates occultas è cauſarum genere reſpuit, tamquam aſylum inſcitiæ.

102 Vigeſimam Abulenſis, originem abſtinentiæ tribuentis extaſi, quaſi anima ieiunantium alienata à corpore non obeat munera conſueta, non ſolum diluit Licetus *d. lib.* 2. *c.* 199. *& ſeq.* verum etiam illa non accommodatur ijs Seruis Dei, qui licet nihil omnino cibi, potuſue ſumant, vires tamen corporeæ conſtant, ſolita pietatis, pœnitentiæ, & auſteritatis ſpiritualia exercitia numquam intermittunt, eunt, redeunt, itinera ſatis longa perficiunt, menteque alacri, & vultu ſereno, proſpera ſemper, ac vegeta valetudine corporis munera conſueta obeunt.

103 Pariterque vigeſima prima Ioannis Poſthij, putantis abſtinentium animam per cataphoram, & intentiorem ſomnum vacare à proprijs officijs, euertitur à Liceto eodem *lib.*2. *c.*202. & non aptatur Dei Seruis, qui anguſtioribus contenti cellulis, diutinam abſtinentiam aſſiduis vigilijs, & orationibus, alijſque ſpiritualibus exercitijs diu ac noctu nullo puncto temporis intermiſſo coniungunt.

104 Vigeſimæ ſecundæ Mercurialis & aliorum, dicentium cauſam ieiunij diuturni eſſe conſtrictionem cutis, pororumque occluſionem, quidquam è corpore diffluere non permittentem, reſpondetur cum Liceto *d. lib.*2. *c.* 205. *& ſeqq.* primo vſum ac neceſſitatem alimentorum non eſſe abſolutè reſtaurationem deperditi, licet huic reſtaurationi aliqua ratione per accidens, & ex neceſſitate materiæ alimonia deſeruiat, ſed primarium alimentorum finem reuera eſſe auocationem caloris natiui à celeri conſumptione humidi ſubſtantifici, vt patet ex pluribus locis Ariſtotelis. Secundò, animali viuenti nullo modo poſſe ita conſtringi meatus omnes, vt nihil inde è ſubſtantia capitis effluat, alias enim occludendi eſſent patentes corporis, oris, narium, & aurium, ac huiuſmodi, qui peruij ſunt aeri introeunti ad reſpirationem, olfactum, & auditum, & ex quibus egreditur ſubſtantia corporis, interni caloris actione attenuata. Tertiò, quia niſi fuligines per expirationem ex intimis præcordijs è ſubſtantia corporis è calore in alitus diſſoluta diſfunderentur, cor ſane illis obrueretur, & è contra ſi cutis latentes pori diutius occluſi aditum negarent externo aeri ad calorem arteriarum refrigerandarum neceſſario, breui animal in febrim incideret, teſte Galeno 8. *metod. cap.*2.

105 Vigeſimæ tertiæ Citeſij, dicentis longioris abſtinentiæ cauſam eſſe conſtrictionem, ſiue compreſſionem viſcerum, nil nutrimenti admittentium, reſpondetur primò cum eodem Liceto *d. lib.*2. *cap.*209. huiuſmodi viſcerum coarctationem ieiunij cauſam non eſſe, ſed potius effectum. Secundo nullo modo famem, ſitimue tollere, ſed potius augere, & ventriculum exhaurire inſito ſibi penuriæ ſenſu ad appetendum cibum, quo ſe reficiat, vt ex Hippocrate exertè docet Galenus *de ſyptom. cauſ. c.*7. Aſſignatque reipſa hanc rationem, quia, exinanito ventriculo, ideò eſurimus, quoniam contrahit ſeſe, corrugaturque ad attrahendum, & quo magis contrahitur, eo maior fames percipitur. Tertiò eſto inteſtinorum adſtrictio impedimentum afferret ingeſtioni alimentorum in ventrem, non tamen inde poſſe, quod abſtinens ab omnibus alimentis diu viuere poſſit.

106 Vigeſima quarta Ioannis Langij ac Citeſij exiſtimantium longum ieiunium pendere à morbo, nimirum à tabe iecoris, ac ſtupore ventriculi, & omnino ab attrophia, retunditur à Liceto *d. lib.*2. *c.*212. *& ſeq.* & tollitur ex facto. Quia Serui Dei proſperæ ſemper ac viuidæ ſunt valetudinis, ac in exuccis quidem, & macilentibus corporibus vires vigent & calor, licet humori prædominans, ab eius tamen conſumptione abſtinet, & naturalis appetitus non planè extinctus, ſed vegetus, & valens nullum omnino illis parit moleſtiæ ſenſum, quod propterea miraculo adſcribendum eſt, teſte ipſo Liceto *cap.*213.

107 Vigeſima quinta Quercetani, cauſam referentis ad putrefactionem partis ventris imi, & nutricatum aliatum ex aere, & odoribus, non ſolum tollitur ex facto ipſo, cum in ſeruis Dei nullum ſignum putrefacti obdominis obſeruatum fuit, ſed reijcitur à Liceto *d. lib.* 2. *cap.*215. & validiſſimis rationibus ſuperius exploſa eſt.

108 Vigeſima ſexta dicentium, abſtinentes viuere vi herbæ ac medicamenti cuiuſdam famem, ſitimque pellentis, eneruatur ex traditis à Liceto *d. lib.*2. *cap.*218. *& ſeq.*

109 Vigeſimæ ſeptimæ Valeriolæ diuturnæ abſtinentiæ cauſam referentis in putam conſuetudinem, reſpondetur cum Liceto *d. lib.* 2. *cap.*221. *& ſeq.* ac Sennerto *d. cap.*2. conſuetudinis quidem maximam vim eſſe, non tamen in omnibus locum habere. Vnde licet abſtinentibus tribuat, ne fame, ſitique crucientur extinctione appetitus, non tamen efficere poteſt, vt abſtinentes diu viuant ſine alimento. Neque enim in ſenſus actiones vllam habet poteſtatem, nec ideò quis efficere poteſt, vt olfaciat, ſentiat, vel non reſpiret, aliaque prætermittat, quæ ad vitales facultates pertinent, quarum præcipua eſt nutricatio, quæ propterea nulla conſuetudine poteſt aboleri. Nam, vt inquit Ariſtoteles 2. *de anim. text.*3. *tamdiu viuit homo, quamdiu nutritur. Et text.*14. *Omne, quod nutritur, neceſſario viuit, & non viuit, niſi dum poteſt nutrimentum accipere*. Ac *text.* 37. *Nihil*, ait, *detrimentum patitur, neque augumentatur phyſice, niſi alatur, alitur autem nihil, quod non communicet cum vita*. Inferens propterea *text.*48. quod priuatum alimento eſſe non poteſt. Et *lib.*3. *text.*59. quod nutritiuam animam neceſſe eſt habere omne quodcumque viuit, & animam habet à generatione vſque ad corruptionem. Ac repetunt Mercatus *tom.* 1. *lib.* 1. *p.*5. *de anim.* eiuſque *potent. queſt.*132. *&* 141. & Vizzan. *in d. text.* 9. Ideoque concludendum cum Liceto ac Sennerto, hominem nulla conſuetudine ad id, vt ſine alimento viuat, adduci poſſe, cum natura corporis plenè & abſolutè repugnet.

110 Ad noſtram vigeſimam octauam reſpondemus cum Suarez, qui hunc modum reprobat, ſupponens operationes animæ vegetatiuæ eſſe merè naturales, quæ ſola alteratione qualitatum exercentur, quæ ideo non pendent ab actuali animæ operatione, & influxu, & per conſequens eſt neceſſarium miraculum, vt ſcilicet ſine cibo, & potu quis poſſet diu viuere.

111 Vigeſima nona Liceti opinio exiſtimantis viuentia omnia poſſe naturaliter viuere per longum tempus abſque eo, quod vllo modo nutriantur, nutritionemque non ſemper, & vnicuique animali ad vitam eſſe neceſſariam tum ratione animæ, tum ratione corporis, tum ratione caloris, tum ratione totius viuentis, quamuis eam pluribus autoritatibus, & argumentis muniri conatus ſit, nullo modo ſubſiſtit.

112 Tum quia aſſumptum eius de nutritionis intermiſſione, quod nimirum animal abſque eo, quod aliquo modo nutriatur, viuere poſſit, falſiſſimum eſſe autoritati-

bus Ariſtotelis, Hippocratis, Galeni, & aliorum, pluribuſque rationibus conſtanter firmarunt doctiſſimi viri Sennertus *d. cap.* 2. Paulus Zacchias *lib.* 4. *qu. medicoleg. tit.* 1. *q.* 7. *num.* 25. *cum ſeqq.* & Benedictus Aquilanus *epiſt. med. lib.* 7. *ep.* 1. Prolixè verò Stephanus Rodericus Caſtrenſis medicus, ac philoſophus præſtantiſſimus *in tr. de aſitia*, quem ex profeſſo conſcripſit aduerſus dictam opinionem Liceti, & in commentarijs *ad lib. Hippocr. de alim. ſect.* 1. *ar.* 12. quæ poſteà edidit ad euitandas replicationes eiuſdem Liceti. Tum quia argumenta à Liceto adducta pro ſubſidio ſuæ opinationis nullius momenti eſſe luculentiſſimis autoritatibus Ariſtotelis, Hippocratis, aliorumque doctiſſimorum virorum, & concludentiſſimis rationibus demonſtrant Sennertus, Rodericus, & Zacchias locis allegatis.

122 Primum enim, quod in homine nutriendi functio ceſſare poſſit tum ratione animæ, tum ratione corporis, tum ratione caloris, tum ratione totius compoſiti omni ex parte corruit. Animæ quippè, ad quam attinet, nutritio interrumpi nequit. Nam longè alia ratio eſt de actione facultatis ratiocinantis, ſentientis, & mouentis, alia verò nutrientis. Hæc enim ſimpliciter adeoque neceſſaria eſt ad vitam, vt homo ſine nutritione viuere non poſſit. Nutritio enim non animæ, ſed compoſiti viuentis affectio eſt. Cùm autem diſſipatio eſt continua, & numquam ceſſet, continua quoque nutritio eſſe debet, & numquam ceſſabit, vt animaduertit Galen. *de ſanit. tuen. c.* 4. & in ſpecie arguunt Roderic. *d. tr. de alim. ſect.* 1. *quæſt.* 5. *ar.* 6. Sennert, *d. c.* 2. & Zacch. *d. quæſt.* 7. *num.* 38.

123 Non itidem oclari poteſt nutritio ratione corporis, prout argumento à ſimili, elicito ab accretione, & generatione prætendit Licetus. Magna quippè diſparitas eſt inter accretionem, & generationem, quæ non ſunt actiones ſimpliciter neceſſariæ ad vitam, ſed ſolum ad meliorem & perfectiorem, cum bis vita diu viuere poſſit, ac nutritionem, per quam neceſſariù fit inſtauratio ſubſtantiæ deperditæ, à qua propterea anima, vt ab alijs actionibus, quæ liberæ ſunt, ceſſare nequit, cum neceſſitati naturæ actio adducta ſit iuxta ponderata à Sennerto *d. cap.* 2. & latius à Roderico *d. q.* 5. *ar.* 7. & à Palliet. *in cit. diſquiſ. num.* 146. *& ſeq.*

124 Minus ratione caloris. Nam Ariſtoteles *de longit. & breuit. vit. c.* 2. ſic ait: *Impoſſibile enim materiam habenti non exiſtere aliqualiter contrarium. Nam omnino quoque ineſſe calidum, aut rectum contingit. Quodcumque autem eſſe impoſſibile, aut calidum, aut rectum, aut album. Erunt enim paſſiones ſeparatæ. Si igitur quando fuerint actiuum & paſſibile, hoc quidem ſemper agit, hoc autem patitur, impoſſibile non tranſmutetur, &c.* Quapropter omnia ſemper in motu ſunt, & fiunt, aut corrumpuntur, continens autem aut cooperatur, aut contra operatur. Ex quo, & ex Platone in Timæo, & *in dialog. de natur.* Ludouicus Mercatus *d. p.* 5. *quæſt.* 141. tradit, quod propter continuam actionem calidi in humidum neceſſaria ſit continuatio nutricatiuæ actionis; alioquin, ea ceſſante, calor natiuus innatam ſubſtantiam diſſipabit, & corrumpet. Quia deficiente alimento partes viuentes agunt in alias.

125 Et quidem quod neceſſe ſit animal eſſe continuè calidum probatur. Nam *ex* 2. *de anim.* in his inferioribus non datur viuum ſine nutritiuo. Nutritiuum autem non nutrit, niſi aſſimilet nutrimentum nutrito. Hæc autem aſſimilatio fit per decoctionem, decoctio per calorem. Ergo neceſſe eſt animali ineſſe calorem, quo operetur actiones partis nutritiuæ.

126 Item omne viuens vita mortali indiget calido in actu, immò vita talis conſiſtit in calido actu. In dicto enim *lib. de longit. & breuit. vit.* ſic ſcribitur: *oportet enim accipere, quod animal eſt natura humidum & calidum, & viuere taliter. Et in lib. de iuuent. & ſeneſt. omnes autem particulæ, & totum corpus animalium habent quandam caliditatem naturalem, propter quod viuentia quidem videntur calida, morientia autem & priuata viuere contrarium.* In libro quoque de morte & vita: *generatio quidem igitur eſt prima participatio in calido nutritiuæ animæ; vita autem manſio huius, iuuentus autem eſt primæ refrigeratiuæ particulæ augumentatio, ſenectus autem huius decrementum actiuæ horum medium. Et in lib. de reſpirat. Quoniam autem dictum eſt prius quam viuere & animæ hab.tus cum caliditate quadam eſt. Igne igitur operatur omnia.* In multiſque alijs locis idem ab Ariſtotele habetur. Ex quibus apertum eſt, quod calidum in actu in iſtis inferioribus diu permanere non poteſt, niſi continuè regeneretur, & pabuletur. Conueniens autem eius pabulum eſt humidum aereum. Quare in pingui ignis nutriri videtur, ipſoque fomento deficiente, ſtatim & ignis ipſe deficit. Cum itaque viuentia mortalia calido conſiſtant, ideò ſi eorum vita perdurare debet, oportet aſſiduam eiuſdem calidi fieri regenerationem ex humido nutritiui in locum deperditi, vt ſuperius dictum eſt. Videantur præ cæteris Sennert. *d. c.* 4. & Zacch. *d. quæſt.* 7. *num.* 30. & latus Roderic. *d. quæſt.* 5. *ar.* 8. agnouitque id etiam ipſe Licetus ſibi contrarius, cum in ſæpè citato opere *de his, qui diu viuunt &c. lib.* 2. *c.* 24. docuerit, calorem noſtrum aſſiduè mutari, ac minui.

Deniquè nec ratione humoris, qui calori ſubijcitur, nec ratione ſpirituum, nec ratione totius compoſiti, nec ratione ipſius nutricationis firmat Sennert. & Zacch. locis citatis ac Roderic. *d. q.* 5. *ar.* 9. *cum ſeqq.* concludentes, quod quatenus ratione vnius nutritio intermitti poſſet, ratione tamen omnium ſimul omnino neceſſaria foret. Nam niſi ad præſens ſit neceſſaria ratione vnius, erit tamen neceſſaria ratione alterius ita, vt omnium reſpectu intermitti omninò ſit impoſſibile. 127

Quin amplius Zacchias *d. q. ſub num.* 39. addit, quod ſi aliquando in viuente nutritio intermitteretur, eſſet præternaturalis, idque hoc dilemmate. Aut enim hæc intermiſſio eſſet ſecundum naturam, vtpotè quia ex æqualitate caloris cum humido, ſicque conſtitutione corporis temperatiſſimi. Aut id eſſet per accidens, & præter naturam. Si primum proculdubio nutritio eſſet quid maximè præter naturam, vel tantum recederet à conſtitutione naturali, quantum intermiſſio nutritionis ad naturalem conſtitutionem accederet. Si verò alterum, cum omnia, quæ præter naturam ſunt, ipſi naturæ vim inferant, abſque dubio huiuſmodi etiam intermiſſio foret ſupernaturalis. Vnde ſequitur, quod in ſententia quoque Liceti hæc intermiſſio qualiſcumque foret, dicenda eſſet miraculoſa. 128

Quæ verò de ſeminibus planctarum, ramis arborum, ſtirpibus, brutis quibuſdam, alijſque inſectis tradit Licetus, aliquando viuere abſque eo, quod aliquo modo nutriantur, vti à veritate aliena penitus tolluntur à Zacch. *d. quæſt.* 7. *num.* 31. *& ſeqq.* argumento ducto à fortiori. Quod ſi plantarum ſemina alimentum continent, & viuunt donec nutriuntur ſecundum Theophraſtrum *lib.* 1. *de cauſ. plant. num.* 7. multò magis de ipſis cęteris id firmandum erit. Quin ipſe Licetus hoc ſuum argumentum penitus deſtruit altero, quod *lib.* 3. *c.* 53. affert, nempè diuturni ieiunij cauſam eſſe tardam & exilem admodum conſumptionem humoris à calore. Inde enim ſequitur, quod vbi calor agit in humidum, nutricatio nequaquam intermittitur. 129

Etſi verum ſit, quod hyemali tempore animalia permulta ſub aquis degant, aut in cauernis ſuis lateant, nulloque vtantur alimento, verius tamen eſt, quod horum nonnulla muccoſo quodam abundant excremento, quod eorum tranſit in nutrimentum. Immò illorum calor tunc temporis ita debilis eſt, vt parum nutrimenti abſumat. Verum alia inſecta nimirum ob aeris ambientis frigiditatem, qua elanguidus ipſorum calor deuictus obrigeſcit, & ad interiora repellitur, quaſi mortua deliteſcunt, donec verè adueniente aeris frigida intemperies zephyris tepentibus miteſcat. Nec ex eo, quod plantæ hyeme ſterileſcant, virentique frondium coma viduatæ ſenilem, glabramque præſeferant tuuido cortice ariditatem, ociatur in illis nutritio. Terra enim ipſarum venter eſt, quo radicibus infixæ humorem nutritium ſemper prolectant, ea verò tempeſtate, cum nec frondibus luxuriant, nec pomis fructiceſcunt, ſuccus ille vtilis congeritur, quo repletæ concipiunt, veris poſtmodum initio prægnationis tempore abſolutio folia, & botros eleganti 130

fœtu-

Digitized by Google

fetura parturiunt. Homo verò cum nobiliſſimæ ſit naturæ numquam ſine alimento viuit, longamque inediam non ſine maxima virium amiſſione, vel euidenti vitæ periculo ferre poteſt, ex quo nutritionem haud in ipſo numquam ceſſare apertum eſt.

131 Nullus quoque roboris eſt alterum Liceti argumentum, quod cauſa formalis tam diuturni ieiunij ſit ipſa abſtinentia ab alimento externo cum voluntaria intermiſſione nutricationis, cuius neceſſitas cum ſit ob deperditionem humidi radicalis, quod à calore natiuo iugiter abſumitur, auferri poſſit humidi radicalis conſumptione ſublata ob æqualitatem caloris natiui cum humido radicali, ac proportionem ad inuicem.

132 Impoſſibilitatem namque huius æqualitatis, ac proportionis inter calidum & humidum manifeſtiſſimè demonſtrant verba Galeni 12. *metod. c. 5.* ac ſiquidem proſpici his ſpiritibus, ſolidiſque partibus poſſet, vt nec ſubſtantiæ eorum quidquam vacuaretur, aut prorſus immutaretur, id eſſet optimum. Sed quoniam in commentarijs *de ſanit. tuen.* oſtendimus, fieri non poſſe, vt generali corpori contingat, &c. Ex quo Zacch. *d. q. 7. num.* 41. & fuſiſſimè Roderic. *d. qu. 5. ar. 12. num.* 10. hanc æqualitatem inter calidum, & humidum nullam habere exiſtentiam, ſed omnino impoſſibilem, & confictam eſſe. Quia cum vnum ſit ad agendum, & propter id exiſtat, alterum ad patiendum, & propter id ſubſiſtat, ſi humido, quod eſt caloris pabulum, calor non paſceretur, ex defectu pabuli extingueretur, indeque mors accederet, quæ eſt extinctio caloris, ſicque animal numquam viuere poſſet.

133 Quod ſi negocium faceſcere, & fictitium hoc alioquin Naturæ ocium ſuadere poſſet, permultos extitiſſe, qui non ad dies, ſed ad menſes, immò & plurium annorum ſeriem vitam abſque vllo cibo produxerint, vt ex probatis, & fide dignis autoribus obijcitur. Equidem monſtra in arte aliquando fieri notum, naturamque mirabili, inſuetoque etiam ordine agere acceptum eſt; at cum nutritionis neceſſitas tanta ſit, vt nec ſine illa corpus viuat, nec viuens tali pacto diu perduret, naturaliter hoc fieri vix poſſibile cenſendum erit. Et licet hoc propter contemperantiam quamdam humidi primigenij, inſitique caloris fieri dicant nonnulli adeò, vt proportione quadam mutuo inter ſe diſpoſita, hoc in illud nonniſi leuiter agat, illud verò ab hoc lentè admodum abſumatur. Hinc fœdere hoc durante corpus nec alimento indiget, nec ſenſibiliter inedia conficitur, hancque contemperantiam materiæ illius, quæ pabulum eſt caloris ita diſponi poſſe, vt ignis agens diu in illo hæreat, nec facilè adeò abſumat antiquorum lucernis innoteſcit, de quibus diſertè ac eruditè idem Licetus *lib. de lucern. antiq. recond.* Verum arte facta, etſi æmulo quodam ad naturam ordine fiant, tamen ſicuti eiuſdem opera perfectè numquam aſſequuntur, ita nec probant, hocque de lucernis hiſce meo iudicio dicendum. Nam etſi hæ per multa ſæcula, vt de illa Maximi Olibij in agro Patauino, altera Romæ in tumulo Tulliæ, Ciceronis filiæ, quarum primam ad annos 1500. aliam verò ad annos 1550. exarſiſſe dicitur, admiſſo autem aere illicò extinctæ ſunt, cenſendum eſt pabulum illud oleoſum, quo ipſarum igniculus alebatur, craſſiſſimum extitiſſe, vt in tumulis, in quibus nulla daretur aeris penetratio, perduraret, hinc illius præſentia diſſipatum, ſtatim euanuiſſe, quia aeris aduentu craſſus liquor extenueretur, aut flammula illa hoſtili obruta appulſu, interiret. Itaque ſi ignis huius vita vnius contrarij aſpectu deſtruitur, ſoloque aeris afflatu contemperantia illa deſinit, quomodo in homine admittitur, cuius generationis exordium quandoque ex intemperato ſemine, morboſa conformatio, accurata parum educatio, quique aeris non modo iniurijs, temporum viciſſitudinibus, ſed innumeris animi, corporiſque ærumnis ſubijcitur? Quo inſuper ritu calor inſitus æqualiter diu agat in humidum, dum mitior modò, modò fortior pro ætatum & conſtitutionum varietate efficitur, leuique de cauſa excandeſcit? Et quænam corpora primigenium humidum ita accommodatum ſortientur tot inter humores inuicem oppoſitos, & naturæ malè diſpoſitæ recrementa?

Inſuper Rodericus *ar. 12. num. 15. & in lib. de aſitia* per quaſdam proportiones alimenti ad partes anni demonſtrat, non poſſe intra corpus tantam leuari materiam, quæ ſufficiat ad nutritionem vnius anni. Vnde infert, impoſſibile eſſe, quod calor & humor ita in æquilibrio manere poſſit, vt nulla tempeſtas, nulla aeris mutatio in alterutram partem faciat inclinare, vt idem Licetus, ſibi non conſtans, ſatis agnouit. Quin etiam Zacch. *d. q. 7. n. 39. & ſeq.* ac Roderic. *d. ar. 12.* addunt, quod ſi daretur huiuſmodi æqualitas, & proportio inter humidum & calidum intermittens neceſſitatem nutricationis, poſſet nobis inferre immortalitatem.

Et quidem fatendum eſt, fore ſupernaturalem, & miraculoſam. Quia, vt teſtatur D. Thomas, Theologorum Solſtitium, *p. 1. quæſt. 97. ar. 3. & 4. in corp.* homo, etiam in ſtatu innocentiæ, cibis indigebat, cum haberet vitam animalem, cuius primum principium in iſtis inferioribus eſt anima vegetabilis, iuxta ea, quæ de primo parente in hanc rem tradit Auguſtinus *tom. 5. lib. 14. de ciuit. c. 26.* quod cibus aderat homini, ne eſuriret, potus, ne ſitiret, & lignum vitæ, ne eum diſſolueret. Quapropter reijcienda eſt opinio Liceti, vtpotè ſolidis deſtituta fundamentis. 134

Neque obſtat aſſerta poſſibilitas ſumendi nutrimentum ex ſuccis, & radicibus herbarum, ſuper qua multa congeruntur. Primò, quia ſecundum Balduin *in l. ſi reus 37. num. 4. ff. de procur.* argumentum, deſumptum à poſſibili, ſoluitur per contrarium poſſibile, & quando ſe habere poteſt ad alterum in meliorem partem interpretari debemus, ſubdendo, menti tenendum. Atqui aſſerta poſſibilitas ſumptionis nutrimenti ex radicibus herbarum penitus eliditur probatione contrarij, quod ſumere non potuiſſent, quin id exploratum fuiſſet ex diligentiſſimis, atque exactis cuſtodijs ad hoc diſpoſitis. Argumentum quippè huiuſmodi ceſſat probatione contrarij; quia præſumptio cedit veritati, Maſcard. *de prob. concluſ.* 1120. *numer. 7.* & Menoch. *de arb. lib. 2. caſ.* 117. 135

Secundò, quia in dubio attenditur quod veriſimilius eſt, & quod plerumque fieri ſolet, ſiue à communiter accidentibus, *l. in obſcuris, ff. de reg. iur.* cum ſimilibus per Tiraquel. *de retract. §. 2. gloſ. 14. num. 74.* Et poſſibile ſolum deducibile eſt, quando poteſt facilè contingere, ſecus ſi cum multa difficultate, & vix contingat, quia tunc non eſt attendendum *ad text. in l. Iulianus ff. qui & à quib. & l. ſi quis ab alio ff. de re iud.* Non eſt autem veriſimile, quod Serui Dei nutrimentum ſumpſerint ex ſuccis herbarum. Non enim præſumendum eſt, quod eximiæ pietatis viri, ac Dei valdè timorati voluerint in graue animæ ſuæ præiudicium tam arduo, ac rigoroſo ieiunio ſeſe tamdiu macerare, Deumque & homines, ac ſeipſos decipere. Quæ ſanè ad rem animaduertunt plures ex hiſtoricis. Cùm ergo prædicta veriſimilitudo excludat omnem præſumptionem contrarij, locus eſt regulæ *l. neque natales, C. de prob.* quod non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, quam pluribus exornat Euerard. *loc. com. ab accid.* præcipuè *num.* 10. Vnde vnum veriſimile, ſeu poſſibile tolli per aliud fortius veriſimile ac poſſibile, inquit in loco à veriſimili *num. 12. & ſeq.* lateque Maſcard. *concl.* 1224. vt proinde veriſimiliora ſemper præferenda eſſe firmauerit Rotam coram Gregorio *dec. 239. num. 2. & dec. 245. num. 7.* 136

Immò non ſolum præfatæ circumſtantiæ deſeruiunt pro adminiculanda veritate, ſed per ſe ſufficiunt ad probandum negatiuam. Diligentia enim ponendi cuſtodes, qui exactiſſimè obſeruarent, ac fideliter referrent, præbet certiſſimam negatiuæ probationem iuxta inſignem theoricam Bartoli *in l. in illa ſtipulatione* 8. *num. 12. ff. de verb. obligat.* Quibus ex diligentijs factis oppoſitam affirmatiuam non potuiſſe eſſe occultam, dicunt Bald. *in l. actor num. 2. C. de prob.* Dec. *in l. 1. num. 8. C. de bon. poſ.* Felin. *in cap. 3. num. 5. de prob.* Rip. *in cap. Cum Eccleſia Sutrina num. 81. de cauſ. poſ.* Ab. *in cap. Bona 1. num. 13. & 16. de elect.* ibique Butr. *num.* 53. Pariſ. *conſ. 62. num. 14. lib.* 4. Alciat. *reg. 3. præſumpt.* 20. & Pacian. *de prob. lib. 1. c. 40. num.* 18. 137

139 Negatiua porrò probatur tum per inſpectionem oculorum remouentium affirmatiuam per inſpectionem, Bald. *in l. fin. C. de reb. cred.* Iaſ. *in l. de periurio num. 3. ff. de in lit. iur. & in l. admonendi num. 5. & in l. Eum, qui, §. in popularibus num. 5. ff. de iureiur.* ac *in l. cum te num. 4. C. de tranſact.* Herculan. *de negat. num. 246.* Tum per coarctationem loci ac temporis. Quia vbicumque negatiua eſt coarctata atque cadit in ſenſum teſtis, atque affirmatiua, & tunc non minus creditur teſtibus ſuper negatiua deponentibus, quam ſuper affirmatiua. Quia ſicuti in facto proprio cadit vera ſcientia propoſitionis negatiuæ, ita & in facto alieno ſic coarctato. Quia ſic virtus intellectiua, & ſenſitiua clarè & apertè percipit negatiuam adeò, vt teſtis ſic de propria præſentia videatur deponere de ſcientia, & ſenſu in tali actu, licet non ſpecificet de ipſo ſecundum Bald. *in d. l. actor num. 6. C. de prob. & in l. 1. num. 7. C. de ſecund. tab.* Florian. *in l. 2. ff. de prob.* cum alijs apud Herculan. *num. 260.* & Farinac. *de teſtib. q. 66. num 222. & ſeqq.* Tum per miſſionem exploratorum, qui diligenter inquirant & referant, ſe non inueniſſe tale quid iuxta dictam theoricam Bartoli *in d. l. illa ſtipulatione* 8. *num. 12. ff. de verb. oblig.* addentis propterea, quod in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, ſeu quæ non poſſunt liquido probari, ſufficit informatio Iudicis per vehementem opinionem, & coniecturas, atque indicia, quæ ſufficiunt pro plena probatione. Cuius doctrinam approbarunt ibi Iaſ. *num. 17. &* 18. ac ſcribentes communiter, ac fusè Herculan. *num.* 167. *& ſeq.*

140 Quin, eſto ſine veritatis præiudicio, quod Serui Dei herbarum ac radicum copiam ſufficientem habuiſſent, non ideò tamen naturaliter viuere potuiſſent ex ſuccis, ſeu radicibus herbarum dumtaxat. Nam, quidquid ſit de herba halimo, quam in Creta naſci, eiuſque ſolo admorſu famem arceri fuerunt Solinus & Plutarchus relati à Matthiolo in ſuo Dioſcoride *lib. 1. cap. 3.* ac de ſpartamo, quam apud Scythas reperiri, eamque in ore habentes, neque famem, neque ſitim ſentire, ſcribit Plin. *natur. hiſt. lib. 25. c. 8.* monens, id præſtare apud eoſdem Scythas aliam herbam hippacen dictam, ac de quibuſdam alijs, cùm Licetus, Sennertus, & alij retulerint plurimas hiſtorias abſtinentium, qui nullam herbam, vel ſtirpem idque generis, vnde fames, ac ſitis arceri poſſit ante ieiunium aſſumpſerint, inhærendum profectò eſt ſententiæ eiuſdem Liceti, qui in ſæpius citato opere *de his, qui diu viuunt &c. toto lib. 2.* relatis opinionibus ſcribentium ſuper longa abſtinentia, & ieiunio, ſinguliſque improbatis, in ſpecie vigeſima ſexta, opinionem aſſerentium, diu abſtinentes à cibo & potu vixiſſe vi herbarum, aut medicamenti cuiuſdam famem ac ſitim pellentis, relatam *cap. 217.* pluribus rationibus refellens *ſeqq. cap. 218. & 219.* concludit, abſtinentes nullius herbæ, aut medicamenti virtute adeò longum ieiunium tolerare, ac producere poſſe, neque id euincere cauſam, & rationem extinctæ appetentiæ adductam ab aſſertoribus contrariæ opinionis. Longè enim aliud eſt non appetere, & non appetentem diutius abſtinere. Etſi enim pharmaca, & herbæ multæ appetitum cuiuſuis facilè proſternere dicantur, non tamen ita extinguunt, vt etiam ſine alimentis diu viuentes in abſtinentia conſeruent. Vnde probandum eſſet, quod non ſolum pharmaca, & herbæ famem ac ſitim arcere, ſed etiam vitam ſine alimento conſeruare queant, vt appoſitè ratiocinatur idem Licetus *d. c. 218. & ſeq.*

141 Neque ſtomachi contractio faſciarum ope famis illius remedium eſt, quæ multis diebus ferri poſſit. Quoniam cibus ita liberat ab inanitate ventriculum, vt intumeſcere ipſum faciat, quemadmodum naturalis alendi ratio poſtular, quæ in adiectione nouæ materiæ conſiſtit. At conſtrictio, quæ dicta eſt, facit illum detumeſcere. Hoc autem eſt naturali ſtomachi officio contrarium. Itaque non poteſt diu ferri ſine periculo.

142 Idque præcipuè quando aſſerta poſſibilitas excluditur, nedum ab omnibus hiſtoricis vno calamo firmantibus, talem Dei Seruum omnimodam, perennemque abſtinentiam ab omni cibo & potu humano ſeruaſſe, ſui dicti rationem reddendo, verum etiam ex teſtium depoſitionibus, qui non ſolum ex experimentis de facti notorietate teſtantur, ſed etiam ex communi, & antiqua maiorum, & ſeniorum traditione, ac publica voce & fama, quæ fuit ſemper conſtans ac perpetua, contra quam nihil vnquam dictum, factum, vel auditum fuit.

143 Nam ſi in factis & materijs antiquis ratione difficilis probationis negatiua concludenter probatur per publicam vocem, & famam, ſicut poſt Martin. de Fano *in tr. de negat. num. 7. tr. tom. 4. fol. 2.* Bartolum, Baldum, Alexandrum, Decium, Marſilium, & Aymonem tradit Herculan. *de negat. ſub num. 309.* multò quidem fortior, & concludentior erit probatio negatiuæ per notorium non indigens probatione, Bartol. *in l. ſi verò §. qui pro rei qualitate num. 1. ff. qui ſat. dar. cog. in l. 1. num. 1. ff. de in integr. reſt. & in l. emptorem num. 4. ff. de act. empt.* Bald. *in l. non idcirco num. 3. C. de contrah. empt. in l. Ciues num. 1. C. de appel. & in l. 1. numer. 7. C. quando & aduerſus quos,* Pacian. *de prob. lib. 2. c. 27. numer. 148. & cap. 46. num.* 84. Rot. *deciſ. 1. de offic. V. c. in nou.* idem Bald. *in auth. qui ſemel num. 9. C. quomod. & quand. Iudex,* vbi refert, ſatis probare notorium, licet non probetur rem ſic eſſe, quia, vt ait *in l. is, cui bonis num. 2. ff. de teſtam.* notorium æquiparatur ſententiæ quoad liquidationem facti, & *in l. ea quidem numer. 22. C. de accuſat,* quod cùm impoſſibile ſit, notorium non eſſe notorium, negatio illius nihil operatur, nam ſubdit *num. 19.* notorium eſſe communem, & indubiam certitudinem rei, de qua quæritur, indubiam ideò fidem faciens, vt negari, vel inficiari non poſſit. Additque id procedere non ſolum in notorio de præſenti, ſed etiam in notorio actus de præterito, quando notorium olim neceſſario, & memoriæ retentum à vulgo ex manifeſtis quondam principijs, & tunc non negabilibus, procedit, ſicuti, vt ipſe ait, quod Alexander fuit magnus Capitaneus.

144 Vnde tollitur replicatio, quod negatiua, & redactio ad impoſſibilitatem ſit impoſſibilis directè. Nam diſtinguendum eſt cum Baldo *in d. l. actor. num. 11. & ſeq. C. de prob.* inter negatiuam ſimplicem, & coarctatam. Illa vtpotè *numquam contraxi,* cùm non cadat in ſenſum teſtis propter ſuam infirmitatem, ſi teſtis de ea deponat, & non interrogetur de cauſa ſcientiæ, non probat hanc negatiuam. Quia eſt impoſſibile probari per rerum naturam ſenſitiuam, nam, vt ait Ariſtoteles, illud, quod impoſſibile eſt eſſe in ſenſu, impoſſibile eſt eſſe intellectu, maximè in intellectu teſtis. Quia in teſte requiritur præſentia & conſenſus. Et in hoc caſu locum habent tradita ad eodem Baldo *in l. in quibuſdam ff. de naut. fœn.* At verò negatiua coarctata, quæ demonſtrat nobis fines affirmatiuæ propoſitionis poteſt directò probari, nihilque differt ab affirmatiua, vt poſt *Cyn. in l. 2.* & Bartol. *num. 2. C. de error. ac in l. 1. num. 1. C. de canon. frument. Vrb. Rom. lib. 11.* tradit idem Bald. *in d. actor. num. 15. de prob.* reddens rationem *num. 18.* quia intellectus hominis ita eſt connexus ſenſui immediatè obiecto, quod non poteſt intelligere vnum, nec ſcire ſine altero. Et ideò illa dicitur probatio directa, quia oculus hominis dirigit ſe in veritatem, ſicut ſagitta dirigit ſe in ſignum. Vnde à ſenſibili limitato inducitur limitata notitia, quod vltra limites nihil eſt. Et ita eſt negatiuæ probatio, intuitiuè cognita, non per rationem ſyllogizandi, quæ fit per medium. Inferens propterea *num. 9.* quod negatiua directè probabilis eſt vel per obnegationem coniunctam ipſi materiæ, vel per adiectionem aliquam, ita coarctantem, quod veritas negatiuæ immediatè apprehendatur. Item repetit *in l. Cum is, §. nihil autem, num. 2. ff. de recept. arb. & in d. cap. Cum Eccleſia Sutrina num.* 8. ibique Rip. *num. 86. de cauſ. poſ.* tradit q; Abb. *in cap. in noſtra in fin.* vbi etiam Felin. *nu.* 7. Aretin. *in cap. Cum in tua num. 8. in 5. not. de teſt.* Iaſ. *in l. vt cum num. 6. de iuſt. & iur.* Imol. *in cap. bona memoria 1. num. 15. de elect.* Zabarel. *conſ. 10. num. 9.* Alex. *conſ. 110. num. 5. vol. 1.* Soccin. iun. *conſ. 12. num. 22. vol. 2.* Grammat. *conſ. 69. num. 12.* Grat. *conſil. 81. num. 68.*

Digitized by Google

num. 68. *lib.* 2. Herculao. *de negat. num.* 264. & alij plenè congeſti à Pacian. *de prob. lib.* 1. *cap.* 37. *num.* 29. & latius *cap.* 50. *num.* 34. & à Farinac. *de teſtib. d. q.* 66. *num.* 222.

145 Quod procedit etiamſi cuſtodiæ ac diligentiæ noo fuerint ſemper, & continuè adhibitæ, cùm ſatis fuiſſent cuſtodiæ per annum & menſem. Nam, vt ſupra dictum eſt, Hippoctares, vir doctiſſimus, cuius autoritatem vim legis habere dixerunt Paol. *in d. l. ſeptimo menſe* 12. *ff. de ſtat. hom.* & Vlpian. *in l. Inteſtato* 3. §. *fin. ff. de ſuis & leg.* ad comprobandum, quod vita hominis ſeptem dierum eſt *in lib. de carnib.* ſeu *de princip.* ſub *num.* 21. Ex hoc manifeſtum eſſe, ait, quod ſi quis in ſeptem diebus nihil edere, aut bibere velit, plerique quidem in ipſis moriuntur. Cuius ſententiæ ſubſcripſit Macrob. *in ſomn. Scip. lib.* 1. *c.* 6. & probarunt Turrebl. *in epit. delict. lib.* 2. *c.* 21. *num.* 2. Sennert. *tom.* 2. *medic. pr. lib.* 3. *p.* 1. *ſect.* 2. *c.* 2. ſub inioio, & Zacc. *d. q.* 7. *num.* 3. Vnde ſequitur, quod ad hoc, vt ſupernaturalis cenſeatur abſtinentia Seruorum Dei, ſatis eſſet, illius veritatem fuiſſe exploratam vltra ſeptem dies iuxta doctrinam Hippocratis, vel ſummum ad vndecimum iuxta extenſionem Plioij *hiſt. nat. lib.* 11. *cap. fin.* Hoc enim tempore elapſo, abſtinentia ſine vlla controuerſia dici debet ſupernaturalis, & miraculoſa, & ſic reliquum tempus non eſt amplius de ſubſtantia miraculi, ſed ſolum extenſiuè ad illius magnificentiam.

146 Grauiſſimorum itaque virorum autoritate perſuaſum nobis eſt, ieiunia tam looga, non quidem natura, ſed vel miraculo, & diuina ope, vel diaboli fraude, vel humano mendacio conſtare, Moyſem & Eliam S. Chryſoſtomo *hom.* 13. *in Matth. c.* 4. ſcripſit, Dei potentia ſuſtentatos ieiunaſſe, & S. Auguſtious *lib.* 1. *de mirab. ſacr. ſcript.* Moyſem diuini ſermonis conſortio fultum tam longam ioediam ſiue eſurire ſuſtinere potuiſſe. *Ieſus autem*, inquit S. Anſelmus *in enar. cap.* 4. *Matth. intus habebat, quod ſuſtentabat, videlicet diuinitatem.* Quod ſi quis alius ieiunium huiuſmodi imitatus reperitur, hunc etiam aſſero diuino adiutum præſidio, non proprijs, & naturæ viribus fultum, hanc fęlicitatem adeptum eſſe. Diaboli verò fraude factum eſt illud, quod à S. Proſpero *lib. de promiſ. & prædict. cap.* 5. narratur, qui ſua ætate Carthagine puellam, ſcripſit, natiooe Arabem diabolo obſeſſam, dies duos vltra octoginta ieiunaſſe, quæ tamen diceret, media nocte, quandam ſibi autem apparere, & neſcio quid in os inſtillare. Eam verò deoique fuiſſe liberatam ſumpta corporis dominici particula, & calice ſalutari epoto. Simili quoque fraude accidiſſe ſuſpicor illi viro, quem Magnus Albertus cognouit. Etenim cum eſſet melancholicus, quod geous hominum ijs ſimile eſt, quos ſinit Deus à dæmooe obſideri, qui ſic obſidebatur, pro melancholico haberi facilè potuit. Dolo autem humano, atque mendacio illud conſtabat, quod de Aotonio Picento Ordinis Eremitarum ſcribit Anton. Panormit. *lib.* 2. *de geſt. & fact. Alfonſi c.* 9. & Iouin. Pootan. *lib.* 2. *de ſerm. c.* 16. Ille enim impoſtor & magous hypocrita iuſto Dei iudicio, & decreto punitus; nobilitatus quidem prius, quod per quadragiota dies, & noctes perpetuo ieiunare ferebatur, & ita Italiam, Siciliam, atque Hiſpaoias compleuerat nomioe ſanctitatis, & abſtinentiæ pluribus in locis à cuſtodibus cella incluſus, & obſeruatus ſi ederet, aut biberet, Angeloſque illum viſitare opinabaotur. Verùm ipſi eraot candelæ fiſtulatæ, & in fiſtulis cannatum coocluſa erat tacitè & clam farina infarta ex contritis phaſianorum, & caponum carnibus, ſaccharo, & aromatibus immixtis. Aiunt enim & cingulum geſtaſſe fiſtulatum, plenum nectare, quod hypocraticum dicitur, & his epulis claoculum vixiſſe, vulgi opinione tamen abſtinentiſſimum. Qui tamdem vermiculis, & acerbiſſimo genere morbi abſumptus miſeram animam efflauit, iactans plurima coouitia in Chriſtum & eius matrem. Cuius mors fuit hypocrita digna, vt palam eſſet vindicatus, qui palam deceperat pios, comprobauitque illud Iobi *c.* 20. *v.* 4. hoc ſcio à principio ex quo eſt homo poſitus ſuper terram, quod laus impiorum breuis ſit, & gaudium hypocritæ ad inſtar puncti. Si aſcenderet vſque ad cœlum ſuperbia eius, quaſi ſterquilinium in fine perderur, & qui eum viderunt, dicent, vbi eſt? Cui ſimile exemplum Romæ viſum ſub Nicolao Pontifice anno Domini 1511. vt Æneæ Syluio narratum eſt. Tale quoque eſt, quod de fœmina quadam nomine Anna traditur, quæ Auguſtæ Vindelicorum habitabat, & virgo habebatur, etſi iam maior eſſet quadragenaria. Ea igitur neque edere, neque bibere, neque egerere, neque dormire credebatur, ſed pijs meditationibus Chriſti gratia ſoſtineri. Verum deprehenſa eſt demum meretrix eſſe fallaciſſima, quæ eiuſmodi præſtigijs Cæſari, ac ditiſſimis quibuſque imponeret. Itaque proſcripta eſt, & Friburgi Vocontiorum publico iudicio damnata, & aquis tamdem ſubmerſa. Igitur in his, quæ propoſita, & enarrata exempla ſuot, diſquiri primum oportet in re præſenti diligenter, an mendacium ſubeſſet. Quia diligentia oon adhibita, ſuſpectæ narrationes redduntur. Quoniam, vbi fuit adhibita, nonnumquam fraus comperta eſt. Deinde verò ſi mendacium non adſit, & naturæ limites tranſgredi res à peritis viris iudicabitur, diuina ope fiat, an fraude diabolica, ſanctiori iudicio diſtinguendum relinquetur.

Sicque ſolutis, quæ in contrarium ſtatuuntur, retinenda eſt diſtinctio Harueti, Seonerti, Zacchiæ, Martini Delrio, Caſparis à Reyes in campo Eliſio *c.* 18. & aliorum diſtinguentium inter abſtinentes profaoos, ac ſanctitate conſpicuos, vt nempe, quicquid ſit de veritate, vel cauſa illorum abſtinentiæ, horum ſanè diuturnum ieiunium omniiò cenſeodum ſit ſupernaturale & miraculoſum. Deus enim tum qui creauit eos virtute ſua ſine corporali ſuſtentat cibo. Vide de his quædam apud Picum Mirandulanum *lib.* 3. *prænot. c.* 5. Exempla Mariæ Ægyptiacæ, S. Lutgardis, Chriſtinæ mirabilis apud Surium. Et lege D. Ioannem Chryſoſtomum *de prouid. lib.* 2. Epiphanium *in hæreſ.* 80. D. Auguſtinum *de morib. Eccleſ. c.* 33. *& epiſt.* 80. Renatum de Barre *in fine ſchol. ſuper opuſc.* de ieiunio Tertulliani, ac vitas Patrum eremitarum editas ab Eriberto Roſuueido *v. Ieiunium*, nos verò aliqua dabimus modò. 147

Quid verò de ijs, qoi diu ſine potu vixerunt, dicendum ſit, patet ex ſubiectis exemplis. Puella quædam io pago Roedt ex morbo eò deuenit, vt annum, & illum quidem aridiſſimum, ſine potu vixerit, & duodecim quoque dies abſque cibo & potu tranſegerit. Quod adeò, ſicuti cætera alienum eſt. Nam ſine potu viuere hominem poſſe, ſiquis noo credat Plinio *lib.* 7. *c.* 18. Iulium Viatorem, Equitem Romanum potu diotiſſimè caruiſſe, & Raphaeli Volaterrano, cuius ſunt illa verba: *Viuit etiam Romæ nunc mihi notiſſimus, qui plures in anno impotus omnino tranſigit dies.* Nobilis Gallus, Marchio Piſanus, qui Romæ apud Pontificem Galliæ Regis Oratorem agebat anno 1585. ſuo arbitratu menſes, & annos ſine omni potu degere io confeſſo eſt, vt nihil dicam de animalibus quæ natura numquam bibunt. Cæterum præter relatas ſubijcio longiſſimas aliquas abſtinentias quorumdam Seruorum Dei prorſus ab omni cibo & potu. 148

Aſella ſanctiſſima virgo, de qua S. Hieronymus *ad Marcel. ep.* 14. Cum per omnem annum, inquit, iugi ieiunio paſceretur, biduo, triduoque ſic permanens, tum verò io quadrageſima nauigij ſui vela tendebat, omnes pene hebdomades vultu læta ore coniungens, hoc eſt nullam ſumens refectionem, & quod impoſſibile forſitan eſt hominibus ad credendum, Deo autem præſtante poſſibile eſt. Ita ad quinquagenariam peruenit ætatem, vt non dolens ſtomachum, non viſcerum cruciaretur iniuria. Dies decem abſque cibo exegiſſe aliquos chriſtianos, ſcribit Lucianus, alioquin hoſtis chriſtianorum *in Philop.* & Nazianzenus *ad Hellen.* laudat monachos ſolitudiois Ponticæ, qui totos vigioti dies potuerioт hoc pacto abſtinere, vt dimidia ex parte ſaltem Chriſti ieiunium imitarentur. Immò ad hoc ieiunium etiam perueniſſe quempiam virum pium S. Auguſtinus teſtatus *ep.* 86. *ad Caſulan.* Sed inge ac perpetuum fuit ieiunium Barſanuphij ſanctiſſimi anachoretæ, qui genere Aegyptius propè Vrbem Gazam in ædicula vixit ſpatio annorum amplius quinquaginta nullo vſus alimeoti genere, ac tantum innutritus à Deo vbere de cœlo pleoo. Nimirum explorare, an ita eſſet aliquando voluit Euſtachius Epiſcopus Hieroſolymitanus, ſed ignis erumpens ex ædicula, quam tentauit perfodere, ipſam & eos, qui in comitatu erant, perterrefecit, ac propemodum incendit. Euagr. *lib.* 4. *cap.* 32. alia alibi. 149

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO XLIV.

A quo tempore ſumi debeat initium litis in cauſis Canonizationum Sanctorum?

RESpondeo. Sumi debet à tempore commiſſionis, datæ à Summo Pontifice, citato Reuerendiſſimo Fidei Promotore, cum clauſula appoſita in corpore eiuſdem commiſſionis: *citra tamen aliquam approbationem hactenus geſtorum & quauis autoritate, ſeu facultate peractorum, &c.* iuxta modum in decretis Sanctiſſimæ Inquiſitionis præſcriptum. Idque, non attento, quod prius facti fuiſſent aliqui proceſſus; quia omnes fuerunt extraiudiciales, & ad ſolam notionem, prout ante dicta decreta mos erat, ideóque nulla dici poterit antea introducta, ſeu conteſtata lis, vt præcisè tradit Bellam. *in cap. venerabili num. 2. de teſt. & dec.* 671. vbi latè fuit diſcuſſus articulus, an opus eſſet citatione in proceſſu canonizationis, & in fine rationibus hinc inde perpenſis dicitur, quod pro negatiua fuit concluſum, & quod in hoc concordarunt omnes Domini Cardinales in Conſiſtorio, ſequiturque Caſtellan. *de canoniz. q. 7. princ. num.* 88. & Contilor. *cap. 25. num. 41. cum ſeq.* vbi quod hanc opinionem pluries amplexi fuerunt S. Rotæ Auditores in varijs relationibus.

CONSVLTATIO XLV.

An Summus Pontifex nuncupando Beatum ſcriptura ſua priuata quempiam Dei Seruum, cenſeatur ei titulum Beati concedere?

1 NEgandum eſt. Tum quia ſcripturæ priuatæ nulla fides adhiberi poteſt iuxta regulam pluribus firmatam a Genua *de ſcript. priuat. lib. 1. q. 4. num.* 1. Tum quia nuda ac ſimplex vox Beati, familiariter dicta, non eſt trahenda ad titulum Beatitatis, quem Sedes Apoſtolica, nonniſi præuio legitimo proceſſu, in quo iuridicè probatæ ſint virtutes in gradu heroico, ac certa miracula, & matura illorum diſcuſſione, concedit, quemadmodum animaduertit Scacch. *de not. & ſign. Sanct. ſect. 1. cap.* 8.

CONSVLTATIO XLVI.

An poſſint recitari orationes, reſponſoria, & antiphona ad laudes, & Veſperas alicui Seruo Dei non canonizato, neque beatificato?

1 REſpondeo, non poſſe. Obſtant enim verba ad Laudes, & Veſperas, cùm ſupponunt illis Seruum Dei inuocari pro Sancto, ac Beato in recitatione Sacri officij, quod ſanè reſpicit cultum publicum nomine totius Eccleſiæ inſtitutum, vt inquiunt Bellarm. *lib. de ſanct. c.* 10. & Sanch. *in decal. lib. 2. c. 43. nu.* 5. Vbi declarat id procedere, quamuis Officium recitetur priuatim, non publicè. Nam reuera ſemper illius recitatione præſtatur cultus publicus, inſtitutus ab Eccleſia, tamquam publicus & ſolemnis, qui ſolis canonizatis competit. Neque credendum eſt Molpheſio contrarium aſſerenti *conſ. 45. num.* 60. cuius dicta moderatus eſt Lezan. *conſult. 1. num.* 21. ad mentem decretorum Vrbani VIII.

2 Quod ſi huiuſmodi cultus eſt priuatus deuotorum, & orationes ac inuocationes ſunt priuatæ Seruorum Dei, quos eorum deuoti credunt frui gloria æterna, & non recitantur publicè, neque à perſonis publicis ſolemniter, non prohibentur per decreta Vrbani, neque per Concilium Lateranenſe, vt omnes Canoniſtæ, & Theologi concludunt. Vnde licet ſint inſtitutæ ab Eccleſia ad cultum, nihilominus quando dicerentur priuatim, & à ſingulari homine, ſiue ſingillatim, non excederent cultum priuatum, qui non prohibetur, vt *tom. 1.* probauimus.

3 Neque obſtat Sanchez loco allegato loquens de litanijs, & Officio, quæ non poſſunt recitari priuatim pro non canonizato. Quia præter quod eſt opinio ſolius Sanchez, reſpondetur, quod Officium à perſona arctata, ne priuatim quidem poteſt recitari de non canonizato, & idem de litanijs in rogationibus, ſed à perſona non arctata, vel à perſona arctata præter Officium diei currentis, non videtur prohibitum pro libitu ſuæ deuotionis magis vno modo, quam alio illos, quos credit Sanctos poſſe inuocare, & illorum interceſſionibus ſe commendare. Et quatenus id verum eſſet de toto Officio, ſaltem de aliqua oratione non reperitur improbatum.

CONSVLTATIO XLVII.

An liceat pingere imaginem non canonizati cum reuelationibus, ſiue cum claritate, vel lumine veniente deſuper?

NOn licere aſſeruit Contilor. *de canoniz. Sanct. cap. 22. num.* 2. cùm hæc videantur apponi ad denotandum peculiare aliquod ſignum, quo Deus oſtenderit Sanctitatem defuncti. Additurque ex ijs poſſe tractu temporis deſumi aliquam ſanctitatis probationem, cui decreta Vrbani VIII. occurrere voluerunt. Immò prohibent quodcumque aliunde venerationem, & cultum præſeferens, & indicans, & gratia exempli duntaxat, non limitatiuè expreſſerunt aliqua indiuidua, cum protritum ſit, quod exempla non reſtringuunt regulam ex latè deductis à Tiraquel *in l. ſi vnquam num. 37. C. de reuoc. donat.* & à Becc. *conſ. 108. nu. 15. lib.* 1. 1

At nihilominus obſeruandum eſt, quod illa, quæ in imaginibus, & circa illas pingi ſolent duplici ſunt conſideratione. Alia enim de ſua natura præſeferunt ſenſu vniuerſali cultum, ſeu venerationem, vt ſunt radij ad caput, ſeu ſplendor, laureolæ, & diadema, quæ apponuntur ad denotandum eum, cuius eſt imago, æterna potiri fælicitate, ac per conſequens Sanctum eſſe, vel Beatum, ac proinde venerandum; & hæc prohibentur in decretis Vrbani. Vnde *fol. 2. & 3. 7. & 8. ac* 17. vbi de imaginibus verba faciunt, ſemper ad quatuor prædicta ſe reſtringunt, & hæc eadem neque in libris, neque alibi extra caput, & imaginem Seruorum Dei pingi, vel fieri debent. 2

Alia verò ſunt, quæ de ſua natura non important cultum, ſeu venerationem, ſed ſolum ponuntur ad denotandum gradum, factum, vel quid ſimile pertinens ad eum, cuius eſt imago. Vnde militi apponitur enſis, doctori liber, etiam in imaginibus profanis, & in imaginibus eorum qui pro fide creduntur occiſi, apponitur inſtrumentum eorum mortis. Ex quo tamen non infertur, quod fuerint martyres, quemadmodum Diui Paulus, & Larentius, vnde illud. 3

Stringit amans chalybem Paulus, Laurens amat ignes:
Cauſa patet. Ferro ille occidit, iſte foco.

Sed tantummodo hiſtoria eorum mortis repræſentatur, vt apparet ex libello P. Cardini, nuper cum approbatione non ſolum Reuerendiſſimi P. Magiſtri S. Palatij, ſed etiam S. Congregationis S. Officij impreſſo, in quo ponantur omnes imagines eorum, qui creduntur pro fide catholica in Indijs occiſos fuiſſe.

Atque ad hanc ſimilitudinem cùm Seruus Dei Ioannes à Cruce fuerit valdè extaticus, vt ex eius libris apparet, ac circa paſſionem Chriſti valdè ardens, ad denotandum vim illius contemplationis, ipſiuſque in feruore orationis cum Chriſto colloquia, & ad denotandum illius patiendi deſiderium oppoſita fuerunt in illius effigie genuflexa ante imaginem Saluatoris, qui radios in illius faciem emittit, verba illa Chriſti: *Ioannes quid vis pro laboribus?* Et illa Ioannis: *Domine pati, & contemni pro te.* Non tamen ex hoc infertur, quod illa fuerit vera reuelatio, vel quod ex ea fuerit ſanctus, nec omnes, qui audiunt, vel audiſſe credunt ſimilia verba, ſunt ſancti, nec quod hæc fuerint fermè verba Chriſti, ſuſpicetur, licet priuatim, quis hæc talia credere poſſit. Quia etiamſi eſſet vera reuelatio, non idcircò infertur ad ſanctitatem, cùm multi etiam non ſancti reuelationes habere poſſint. Vnde approbatio reuelationis non concludit approbationem perſonæ, vt rectè annotauit Contilor. *cap. 5. num.* 17. Et propterea Leo X. in conſtitutione ſupernæ maieſtatis 23. *in Bullar.* §. 7. in 4

caſu

caſu neceſſitatis concedit Epiſcopis facultatem approbandi reuelationes, non autem approbandi miracula, quia ex iſtis, non autem ex illis infertur ad ſanctitatem.

5 Hinc verò exciſum manet placitum Contilotij *cit. cap.* 22. *num.* 2. Nam ex imagine non approbatur reuelatio, neque ipſa eſt ſignum ex rei natura inuentum ad venerationem, vt diadema, radij, laureolæ &c. quæ expreſsè in dictis decretis Vrbani prohibentur. Quia ex eorum inſtituto indicant venerationem; cætera verò, quæ ſunt promiſcua, debemus benignè interpretari, appoſita eſſe pro hiſtoria, & quod non excedant fidem, & autoritatem humanam, ac ſuorum autorum, vt de titulo Beati & Sancti alias diximus.

CONSVLTATIO LXVIII.

Vtrum in ſepulchris Seruorum Dei apponi poſſit aliquod ſignum inſolitum ad dignoſcendum, quod ibi ſint ſepulti?

1 NOn poſſe, reſpondendum videtur. Ex iudiciali enim acceſſu ad ſepulchrum alicuius Serui Dei non ſolum conſtare debet de obſeruantia Conſtitutionis B. Pij V. iubentis §. 6. vt capſulæ omnes, & depoſita, &c. ſuper terram exiſtentia, omninò amoueantur, &c. & defunctorum corpora in tumbis profundis infra terram collocentur, quam hodie ſeruandam eſſe docent Lauor. *lucubr. var. tit.* 2. *c.* 8. *num.* 2. & Scacch. *de not. & ſign. Sanctit. ſect.* 9. *cap.* 1. *lit. B. & C.* & propterea depoſitum capſæ Serui Dei non eſt locandum in cauitate proxima pauimento, ſed in tumulo profundo; verum, quod amplius eſt, neque more inſueto, relicta ſcilicet feneſtella cum crate ferrea, & tabula deſuper mobili ad hoc, vt inſpici, ac venerantium oculis ſubijci poſſit, ſicut obſeruatur in reconditorijs Sanctorum, quamuis Concilium Triburienſe celebratum ſub Formoſo anno 895. *cap.* 17. *tom.* 7. *Concil. Binij p.* 1. *pag.* 151. iuſſerat, corpora in Eccleſia ſepulta condi ſub pauimento, nullo tumulorum veſtigio apparente, cuius decreti meminit Laurentius Beli *in repet. can. nullus mortuus num.* 1. *q.* 2. ac ideò nouiſſimè ſancitum ſit Concilio Mediolanenſi 1. *tit. de ſepultur.* quod locus ſepulturæ humi tantum detur, & ſepulchrum, in quo cadauer condetur opere fornicato cum reliquo Eccleſiæ pauimento æquatum ſit.

2 Ex huiuſmodi ergo ſignis inſolitis, aut veſtigijs non ſolum diuerſitas manifeſtè indicat ibi eſſe monumentum cuiuſdam Serui Dei, ſed etiam, vt ſemota tabula, facillimè illius corpus intueri poſſent ſatagentes ei cultum, ac venerationem exhibere, ac proinde committitur in decreta Vrbani VIII. prohibentia, ne aliquid venerationem, & cultum præſeferens, & indicans apponatur in ſepulchro defuncti cum fama ſanctitatis, *libel. decret. pag.* 3. & 8. Potiſſimum quia paria ſunt peccare in verba legis, vel obliquè niti contra eius mentem, *l. non dubium* 5. cum ibi notatis per ſcribentes, *C. de legib.* Abhorret enim à forma ſepulchri quæuis detectio, cum eſſe debeat vndique occluſum ita, vt corpus defuncti nulla ex parte inſpici poſſit, vt *tom.* 1. iam diximus. Vnde *in cap. abolendæ* 13. *de ſepult.* dicitur effodi ſepultura, vt in ea cadauer occultetur ſub imo terræ. Nec immerito, quia terræ & cadaueris contubernium non debet eſſe diuiſum, cum naturæ conſentaneum ſit, vt ſimillima coniungantur. Qua propter reddenda eſt terra terræ, vt homo, qui terra eſt, reuertatur in terram, *can. in Eccleſiaſtico* 13. *q.* 2. ac proinde humillimè funerandi ſunt ij, qui non ſunt relati ſolemniter in Sanctorum numerum.

3 At verò dicendum exiſtimo, quod cum via regia virtutis & veritatis in medio poſita ſit adeò, vt ſicut ad dexteram, ita ad ſiniſtram declinare nefas ſit, ideò licet corpora Seruorum Dei, qui cum fama ſanctitatis obierunt, publicè venerari non poſſumus, quia id prohibent decreta Sedis Apoſtolicæ, quibus crimen eſt non obtemperare, ipſa tamen deterioris conditionis, quam corpora eorum, qui ſine vlla ſanctitatis fama obierunt, numquam eſſe debent. Hoc enim eſſet contra pietatem, ac venerandam antiquitatem, quæ ex Apoſtolica traditione in Eccleſia catholica ſemper obſeruatum, & cuſtoditum eſt, vt inter horum atque illorum corpora ſit aliquod diſcrimen.

Quare Dionyſius Areopagita *de Eccleſ. Hierarch. p.* 1. *c.* 4
7. loquens de vtroque genere defunctorum: *Non eſt*, inquit, *ſacris, profaniſque commune, verum vt vtrorumque vitæ eſt ſpecies varia, ita vbi in morte ceſſat.* Rationemque diuerſitatis adducens, ait: *Caſta ſunt Sanctorum virorum corpora, cum quibus vna & vitæ mortalis iter egerunt, ſimulque certarunt pro ſacris ſudoribus ſuis, vt Chriſti effecta membra beatam recipiant quietem.* Quæ ſi hoc modo non diſcernerentur, iniuria ipſis Sanctis irrogaretur. Vnde paulò poſt infert: *Iniurij, vt reor, quantum in ſe eſt, afficientes corpora, quæ cum ſanctis animabus laborarunt, ſacriſque retributionibus parum honeſtè priuantes, quæ ad finem ſanctiſſimi curſus peruenerunt.*

Dionyſium omnes ſequuti ſunt Patres, ac vſus ſemper 5
diſcernendi hos ab illis in Eccleſia inoleuit, nec vnquam priuatus cultus prohibitus fuit. Vnde Bellarm. *in libel.* contra Anonymum, qui hunc cultum improbat, *cœpit*, inquit, *hæc conſuetudo Apoſtolorum tempore. Deferebantur enim ſemicintia, & ſudaria à corpore Pauli ſuper ægrotos, vt ſcribit S. Lucas c.* 19. *& inde per vniuerſalem Eccleſiam hoc pietatis genus propagatum eſt, neque Concilium Lateranenſe prohibuit priuatum reliquiarum cultum, ſed publicum tantum, vt ipſa verba per ſe fidem faciunt.* Et paulò infra increpando Anonymum ait; *certè neque pium, neque tutum eſt cum ſanctis viris, quamuis nondum canonizatis, bellum gerere.*

Atque ex his facilis eſt ſolutio obiectionis petitæ ex ali- 6
quo ſigno inſolito, ſeu feneſtella in pauimento terræ relicta ad probandum exiſtentiam corporis alicuius Serui Dei, tumulo ſecluſi, ex qua poſſunt excitari fideles ad petendum tabulæ aperitionem, & ſepulchrum inſpiciendum.

Primò, quod ex hoc poſſibili non probato, nihil poteſt 7
inferri ad condemnandum de tranſgreſſione decretorum Poſtulatores. Quoniam ad condemnationem non ſufficiunt probabilia, veriſimiliaue, ſed probanda eſt formalis tranſgreſſio, & quidem concludentiſſimè, quia ad probandum delictum, quale eſt contumacia in litteras Apoſtolicas, requiruntur probationes ſole clariores.

Secundò, demus etiam, quod aliquis deuotus Serui Dei 8
inſpiceret priuatim eius ſepulchrum, quod nam malum eſſet, dum cultus priuatus, vt ſæpè diximus, non eſt prohibitus? Concedamus enim apud aliquem virum pium eſſe reliquiam cuiuſpiam Serui Dei, priuatim aſſeruatam, & aliquis deuotus illam peteret videre, oſculari, immò priuatim venerari, ad infirmum deferre, illique preces effundere, ſeque illi commendans, eſt ne hoc illicitum, prohibitumue? Sane ex his, quæ geſta ſunt adhuc viuentibus Apoſtolis erga ſudaria Pauli, non videtur prohibitum. Quæ igitur maior ratio de priuata ſepulchri inſpectione?

Tertiò, ſi non poſſet apponi ſignum aliquod ad digno- 9
ſcendum ſepulchrum Seruorum Dei ex poſſibili, quod fideles excitarentur ad venerationem, ſequeretur, quod aliorum corpora eſſent melioris conditionis. Quia hoc idem argumentum valet de quocumque ſigno. Ponamus enim non adeſſe tabulam in ſepulchro alicuius Serui Dei, ſed lapidem cum ſimplici inſcriptione. Ex hac poſſent excitari fideles ad deuotionem Serui Dei. Quod igitur non denegatur ijs, qui ſine fama ſanctitatis obierunt, denegaretur Seruis Dei, eorumque corpora in loco ignoto deberent ſepeliri, atque occultari.

Quartò, ſi tolleretur omnis cultus priuatus, actum 10
quidem eſſet de canonizatione Sanctorum. Quia totum penè illius fundamentum conſiſtit in fama ſanctitatis, & miraculorum, quæ per inquiſitionem in genere probatur, & ſine qua non poteſt procedi ad inquiſitionem in ſpecie. Quomodo enim probabitur fama ſanctitatis & miraculorum, ſi nullus actus externus venerationis erga Seruos Dei poteſt exhiberi, cùm ſciamus, quod de internis, & occultis Eccleſia non iudicet? Quomodo probabitur frequentia ſepulchri, deuotio, inuocatio? Et quomodo ex decretis Vrbani VIII. committetur inquiſitio ſuper prædictis ad probandum famam ſanctitatis, ſi poſtea, illis probatis, obſtarent canonizationi, & ex ijs inferretur argumentum probibens ad vlteriora procedi?

Quintò, nos agimus de Seruis Dei, qui obierunt cum 11

fama

Digitized by Google

fama ſanctitatis, & miraculorum, ideòque ſtatim poſt eorum mortem licita eſt priuata veneratio. Vnde Io. Baptiſta Signius inhærendo Dionyſio Areopagitæ, & communi Sanctorum Patrum ſenſui, quorum longum recenſet catalogum *c.6. de reliq. & vener. Sanct.* concludit in haec verba: *Hæc autem de illis dicta ſunt, quorum merita in vita claruerunt. Horum enim corpora ſtatim poſt mortem venerationem meruerunt.* Et licet ibi promiſcue de cultu publico, & priuato loquatur, & ſcripſerit ante decreta Vrbani, nihilominus rectè infertur, quod, etſi publica ſublata ſit veneratio, priuata tamen manſit, manetque.

12 Sextò, Eccleſia militans debet concordare cum triumphante iuxta illud *Exod. 25.* & docent communiter Doctores in hac materia, ſpeciatim Maluet. *dub. 1. num. 2.* Caſtellan. *q.1.* Caſſan. *in catal. glor. mund. p. 3. conſid. 46.* & Contilor. *cap. 9.* In triumphante autem Deus honorat animas Sanctorum, & operatur etiam multa miracula ad eorum corpora & reliquias. Ergo etiam in militante, ſaltem priuatim, eorumdem corpora venerari, & colere debemus. Eſt argumentum Thomæ Vvaldenſ. *de Sacram. tom. 3. tit. 4. cap. 124.*

13 Neque Vrbanus huic diuinæ diſpoſitioni officit, immò id pro fundamento ſuorum decretorum ponit ſub initio ſuæ Conſtitutionis *Cæleſtis Hieruſalem*, & ideò ſe declarat, ſubdens: *Nos, qui tantummodo volumus occurrendo abuſibus, qui irrepere videbantur, certiorem parare viam ad eorum in terris gloriam, quorum ſanctimoniam diuina clementia placuerit admirandis operibus illuſtrare.* Ecce quod Summus Pontifex vult tollere tantum abuſus, qui irrepſerant ex publico cultu, non autem præcludere viam ad probandum eorum ſanctitatem, quæ ſanè præcluderetur, ſi omninò cultus priuatus obſtaret.

14 Neque obijci poteſt, quod hic cultus ſit publicus, ideòque prohibitus ſecundum illorum opinionem, qui publicitatem à loco, vel à perſonis deſumunt. Quia præterquam quod communis Doctorum ſententia eſt, quod cultus publicus ſit ille, qui exhibetur à perſona publica, vel nomine Eccleſiæ, de qua re nos alibi *in 1. tom.* reſpondetur, quod hæc opinio, quatenus etiam admitteretur, habet ſuam latitudinem, & reſtrictionem. Non enim poteſt conuenire omnibus communiter, alias eſſet ſublatus omnis cultus priuatus, quia non poſſet exhiberi cultus vllus priuatus Seruis Dei coram aliquo, ſeu aliquibus, & ſic non poſſet fieri aliquis actus externus, qui per teſtes probari poſſet, ac ceſſarent probationes factæ.

15 Igitur cultus priuatus alicui Seruo Dei exhibitus, ſtante illius ſanctitatis fama, & informatione iuridicè ac legitimè ſumpta, non poteſt moram illius cauſæ inferre, neque proinde illius memoria debet aboleri, ſed potius pro inſtructione Eccleſiæ, ac fidelium promoueri debet.

16 Et ex eiſdem fundamentis reſpondetur ad obiectiones de pictura, antiphonis, & orationibus. Quia hæc omnia tendunt ad priuatam venerationem, cum ex ijs non probetur aliquis cultus publicè exhibitus, ſed priuata deuotio priuatarum perſonarum. Ad conuincendum enim de contumacia Poſtulatores, oporteret probari, ipſos in ſuis Eccleſijs, vel alijs in locis publicis ſibi ſubiectis huiuſmodi picturas, elogia Beati, vel Sancti, & orationes atque antiphonas pro veneratione tenere, ac reſpectiuè recitare. Et quatenus etiam hæc atque id genus alia venerationem redoleant iuris eſſe arbitror ipſas priuatas perſonas punire, non verò cauſis Seruorum Dei cunctationem moratoriam nectere.

CONSVLTATIO XLIX.

An libri omnes à Seruis Dei compoſiti, & producti coram Iudice remiſſoriali, debeant reapſe produci in actis Sac. Congregationis, antequam ipſi Serui Dei canonizentur?

1 AFfirmo, debentque vna cum proceſſu ad eum mitti. Nam licet Promotor Fidei admittat illos verbaliter tantum ad fidem Iudici faciendam productos fuiſſe, non facta dimiſſione in actis, neque illorum tenore regiſtrato per Notarium, in quo caſu ſola productio dicitur eſſe de actis, non autem ipſe tenor iuxta theoricam Innoc. *in cap. Cum in iure 31. num. 6. de offic. deleg.* quam laudarunt Abb. eo loco *num. 6.* Bald. *in l. 2. num. 14.* ac Dec. *num. 4.* pleniuſque Alex. *in auth. ſi quis in aliq. num. 9. C. de eden.* ac *conſ. 6. num. 7. vol. 4.* Marant. *in ſpecul. p. 6. act. 10. num. 3.* Aym. *de antiq. temp. p. 1. num. 12.* Oſaſch. *dec. 1. num. 50.* Rota coram Caual. *dec. 524. num. 2. cum ſeqq.* coram Pirouano *deciſ. 542. num. 1.* apud Poſt. *de manut.* coram Durano *deciſ. 33. num. 9.* & Add. ad Gregor. *dec. 59. num. 13.* congeſta per Rotam coram Pegna *deciſ. 968. num. 6.* Coccino *deciſ. 115. num. 3.* ac *dec. 203. num. 1.* apud eumdem Poſt. Sacrato. *dec. 561. num. 10. p. 1. rec.* ac Roja in Terdonen. iuriſpatronatus 22. Iunij 1646. *ſub §. Demum.*

Nihilominus ipſe Promotor tenetur pro munere ſuo curare, quod reipſa producantur in Sac. Congregatione, vt eorum dicta poſſint diligenter expendi, teſte Maranta *d. p. 6. act. 10. num. 3.* ponderante quod dum pars cœpit illis vti in iudicio per productionem verbalem ratione huiuſmodi vſus tenetur illos ad alterius partis inſtantiam edere, vt poſſet accuratè diſcuti, & examinari. 2

CONSVLTATIO L.

An lympha, vel lactis fluxus ex ſecta ceruice alicuius Martyris ſit naturalis?

AFfirmat Thom. Bartolinus in ſuo *de thorac. lact. opuſc.* qui lactearum vſum ſerius expendens, illas à natura conditas ita vult, vt lac, ſiue chylum ad axillares deferant, vbi hiſtorijs aliquot lactis ex ſecta cubiti vena dimanantis ſuam exornat ſententiam, quibus mirum etiam ex obtruncata D. Pauli ceruice lactis fluxum ad vlterius robor adiungit. 1

Et primò D. Ambroſij fidem incertam adducit, vt quod ſanctus Doctor fluxum hunc lactis ex D. Pauli collo firmetur haud aſſerat, ſed potius ex dubia aliorum traditione deſcribat, ex quo inde ad celebrandas Apoſtoli laudes, eiuſque doctrinæ encomia deſumat argumentum. 2

Secundò per thorachas lacteas, quæ cum axillaribus ſunt ictu gladij vulneratæ, lac effluere adſtruit. 3

Verùm hoc opuſcolum Bartolinum, eiuſque ſententiam, ſiue potius temeritatem, quæ ratiuncularum figmentis miraculum extenuat, caſtigauit Ayginus Thalaſſius. Et quidem leuiſſima ſanè eſt eius prima ratio, cuius imbecillitas ex ipſius D. Ambroſij verbis innoteſcit. Sic enim *ſerm. 68.* loquitur: *De ceruice verò Pauli cum eam perſecutor gladio percuſſiſſet, dicitur, fluxiſſe lactis magis vnda, quam ſanguinis, & mirum in modum Sanctum Apoſtolum baptiſmi gratia in ipſa cæde extitiſſe ſplendidum potius, quam cruentum.* Hic certe miraculum, non commentum, vt ait Bartolinus. De ſui mente non deſcribit, ſed ab alijs deſumptum fatetur, pro verò tamen admittit, licet primæ narrationis autorem non nominet. Subdit inde Ambroſius. *Quæ quidem res in S. Paulo ſtupenda non eſt. Quid enim mirum ſi abundat lacte nutritor Eccleſiæ, ſicut ipſe ad Corinthios ait: Lac vobis potum dedi, non eſcam? Hæc eſt planè promiſſionis illa terra, quam Deus patribus noſtris promiſit, dicendo: Dabo vobis terram fluentem lac, & mel. Nec enim de hac terra loquutus eſt, quæ dimanantibus aquis cœnum inuoluit, lutumque permiſcet, ſed de illa tum Pauli, tum ſimilium Pauli, quæ iugiter purum, ſuaueque diſtillat. Quæ enim Pauli epiſtola non melle dulcior, & lacte candidior? Quæ epiſtolæ tanquam vbera Eccleſiæ populos enutriunt ad ſalutem. De ceruice ergo Apoſtoli pro ſanguine lac manauit.* 4

Videat ex his Bartolinus, an D. Ambroſius verum affirmat lactis fluxum ex D. Pauli ceruice, anne dubium relinquat, dum non tantum admittit, immò in ſancto viro rem ſtupendam non eſſe prædicat. Neque de eius epiſtolis allegoricè intelligendum eſt lac huiuſmodi, vt perperam interpretatur Bartolinus. Nam ex hoc, licet D. Ambroſius lacteam Apoſtoli doctrinam celebret, facti tamen veritatem non excludit, ſicque abſoluta eius doctrinæ panegyri de ceruice Apoſtoli pro ſanguine lac manaſſe firmiter concludit. 5

Neque inter D. Ambroſium, & D. Chryſoſtomum 6

facti

facti ſeriem recenſentes narrationis diuerſitas ſuſpicitur, quæ fidem facilè non admittat. Cùm enim quarto ſeculo floruerit Ambroſius, quinto verò Chryſoſtomus, hic priori autoritati acquieſcens peculiare duntaxat factum ſuperaddit, vt lac effluens vſque à militis veſtem proſilierit, ſicque de eo ſcribens *orat. in Princip. Apoſtol. tom. 5. Nouel. edit. Beatus autem Paulus, cui caput enſe præciſum eſt, vir, cuius laudes verbis exprimi nequeunt. At cuiuſmodi enſis illius guttur, dominicum inquam inſtrumentum Cælo ſuſcipiendum, & terræ tremendum peruaſit? Qualis locus tuum Paule ſanguinem excedit, qui lacteus apparuit in eius veſte, qui te percuſſit? Qui quidem ſanguis barbaricum illius animum reddens melle dulciorem, vt ipſe vnà cum ſocijs ad fidem traduceretur, ita affecit.*

7 His adſtipulatur Cardinalis Baronius *ad an. 69. §. 11.* quicquid inde malè iudicet Riuetus, nimiam eius credulitatem temere incredulus accuſans, ac parum cautè, inquit Bartolinus, quæ caſu accidunt, fruſtra miraculis adſcribi. Sat enim de rei veritate & miraculo per Sanctos Doctores liquet. Ex Diuo enim Bernardo *de 12. gradib. humil.* fides aliquando recipit, quod ratio non præſumit.

8 Quod verò ad ſecundam rationem, & experimenta, quæ pro naturæ tutela, & vindicijs adducit Bartolinus, cur ipſe naturam omniparam ducit, & ad ſuæ leges potentiæ rem hanc ipſis longè imparem reducere ſatagit? Mira in dies ex ipſius ergaſtulis prolata ſuſpicimus, monſtroſa, inuiſa, multaque adhuc latentia anxio animo deſideramus. At cur naturæ Dominum ad moderatorem ſine natura mirabilia efficere ambigit? Quidni magna & ſupra, immo & aduerſus naturam priora ſuſpexerunt ſecula, noſtroque æuo Orbis obſtupuit? Lac ex D. Pauli ceruice ſi naturaliter fluxiſſe infirmæ ſuadent rationes, dubiaque experimenta, cur mirabili, inſuetoque ordine certior fides credulitatem non inuehit? At ſi per thoracias lacteas, quæ cum axillaribus fuerunt ictu gladij vulneratæ, lac effluxit, cur ſucceſſiuè aquoſus liquor, & ſanguis dimanarunt? Hoc, ne naturæ inſtituto factum, vel rectè dicitur diſquirendum.

9 De lactis & ſanguinis ſcaturigine teſtimonium perhibent Acta Sanctorum Nerei, & Achillei, ibi: *De eius vulnere vnda lactis vſque in veſtimenta militis exiluit, & poſtea ſanguis effluxit.* Sed quid de aqua? Ne verbum quidem apud D. Chryſoſtomum. Compertum tamen habeo, dixiſſe nonnullos, obtruncatum D. Pauli caput ter ſuper humum ſaltaſſe, quibus icta, ſtatim fontes illi, qui inter Hoſtienſem, Ardeatinamque viam Romæ conſpiciuntur, eruperunt. Quid de ſucceſſiuo hoc, diſtinctoque triplicis humoris fluxu? Mira res ſanè eſt, nec vnquam naturæ viribus cognita, ſectum caput lac primo, ſanguinem deinde effundere, vt ſpectantium oculis diſtinctè appareat. Siquidem in collo quot venæ, quot arteriæ, hæque grandioris magnitudinis, quæ ſauciatæ cruorem plenè totum corporis confertim euacuant? Augetur miraculi maieſtas ſi aquoſus humor accedat, atque ſalientes in hunc vſque diem aquæ fontes perenni autoritate confirmant.

10 Quod autem ſecta vena aliquando in cacochymis, & ſcorbuticis ſit lacteum ſerum in ſanguine obſeruatum, non vereor affirmare. Verum peculiaris obſeruatio ſanguinis per venæ ſectionem educti non probat aduerſus noſtrum euentum. Quippè ſerum illud verè lac non eſt, ſed quid ſubcandidum, cæruleum, ſubliuidum, etſi calore intenſo lac æmuletur, humorum corruptionem, caloris natiui extinctionem deſignat, mortemque præſentem minatur, ait Bartolinus ex proprijs, aliorumque obſeruationibus. At nos miracula naturalibus euentibus indiſtinctè à ſanæ fidei, & orthodoxæ veritatis profeſſoribus præter impudentiæ, & magni criminis notam minimè confundenda eſſe pronunciamus. Subijciam nobile epigramma S. Catharinæ Martyri dictum, quæ, ſecto capite, lac manat pro ſanguine.

Inclyta crudelis detruncat colla ſatelles
Mirum, pro roſeo ſanguine lacte fluit.
Forte cruor, niuea præcinctus cyclade, gaudet,
Pro Domino fundi promeruiſſe ſuo?
Fortè dies fulſit cùm non felicior vlla,
Candidulis ſignat candida gemma notis?
An quæ docta phalanx genita eſt, Catharina, diſerto
Ore tuo, par eſt, creſcere lacte tuo?
Lacteolis fundis num lilia mixta liguſtris?
Vt religent meritas florea ſerta comas?
Ah video. Aſtra petis, diſſectis lactea venis
Sit ceruix, niueo vt tramite ſignet iter.

CONSVLTATIO LI.

An habitus nigri coloris, quo ab antiquo tempore conſueuit pingi B. Virgo aliquibus in locis, probibeatur per conſtitutionem Vrbani VIII. anno 1642. emanatam ſuper reformatione Imaginum?

IN conſtitutione emiſſa ab Vrbano VIII. circa formam, & habitum ſacrarum Imaginum prohibetur, ne Imagines Deiparæ Virginis Mariæ ſculpi, aut pingi, vel ſculptæ, aut pictæ teneri, ac publico aſpectui exponi poſſint cum alio habitu & forma, quam in catholica & Apoſtolica Eccleſia ab antiquo tempore conſueuit. Sed certum eſt, illam à tempore iam Apoſtolorum ſculptam ac pictam fuiſſe cum palla cærulea, vt liquet ex effigie, quam dicunt Apoſtolos poſuiſſe in ſacra Æde Lauretana, de qua P. Horatius Turſellinus ſic inquit *in Lauret. hiſt. lib. 1. pag. 11. Simulacrum ſtola aurea tegit latiore zona gentis more ſuccincta, demiſſaque ad pedes palla cærulea ſtola ſuper inducta pendet ex humero, vtraq; e in eodem trunco celata, pictaque.* Laurentius Maſel. *in vit. B. Virgin. lib. 10. c. 4.* idem italicè teſtatur in hæc verba: *La ſtatua è d'vna indorata veſte coperta, accinta con cingolo alquanto largo è cadente ſino a' piedi, come preſſo a que' popoli ſi coſtuma. Pende da' ſacri humeri vn turchin manto poſto ſopra l'altra veſte, ambidue nel medemo legno intagliati.* Atque etiam patet ex omnibus eiuſdem Imaginibus pictis à D. Luca, quarum plures Romæ colimus. Nam ſingulæ pallam habent coloris cærulei, veſtem verò rubri, ſeu punicei, vt nuper etiam obſeruatum fuit in tabula, quæ occaſione tranſlationis ad nouum ſacellum poſt ſupplicationem peractam publicè expoſita fuit ſuper altare maiori Eccleſiæ eius nomini dicatæ in via Lata. Nimirum ex dicta Conſtitutione cenſetur prohibita pictura, ſculptura, ac publica expoſitio Imaginis Deiparæ Virginis cum palla alterius coloris, quam cærulei. 1

Et meritò, quia cæruleus color, quaſi cælulus propriè eſt color cæli, vt inquit Anton. Thyleſ. *in libel. de color.* ac olim innuit Ennius, dum cæli templa cærula dixit, ideòque adamuſſim conuenit pallæ Beatiſſimæ Virginis, quæ nedum ſua puritate elucet, vt cælum ſerenum abſque vlla macula, Deique in eius viſceribus ex Spiritu ſancto concepti auguſtiſſimum domicilium fuit in terris, inſtar Cæli, quod Dei domicilium appellat Ariſtoteles *lib. de mundo*, ſed noſtræ ſalutis Redemptorem pariendo occluſos cæli cardines ob crimen primi parentis nobis reſerauit, ac exoptatam ſerenitatem reſtituit, qua prius tenebris addicti carebamus. 2

Nec huiuſmodi color videtur immutandus in nigrum ſignificandi gratia mærorem, quem Beatiſſima Virgo paſſa fuit in morte ſui vnigeniti, cùm repugnet gratiæ totalis liberationis à fomite peccati, quam præ cæteris illa obtinuit, vt impleretur quod dicitur *Cantic. 4. Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Nam teſte Ariſtotele *lib. de color. cap. 1.* niger color conſequitur elementa, cùm in ſe inuicem mutantur, ſcilicet quando vnum alteri ſuccumbit, vt ibi declarat Simon Port. *in com.* Nec propterea poteſt conuenire Virgini, quæ nulli vnquam peccato ſuccubuit, neque vllam mutationem à ſimplici elemento ſummi boni paſſa eſt. 3

Quapropter Eccleſia catholica non immutat illi colorem veſtium, dum vult eius dolores exprimere, ſed ſeptem tantum gladios euaginatos addit circa eius cor iuxta dictum Simeonis *Luc. 2. Tuam ipſius animam pertranſibit gladius*, animaduertens, quod, licet ex communi Doctorum ſententia ſignificet dolorem, quem paſſa fuit in paſſione Chriſti, eius filij, nihilominus iuxta declarationem D. Ambroſij *lib. 2. in Luc.* in capite, cuius eſt titulus de Simeone, & 4

Anna,

Digitized by Google

Anna; relatam à D. Thoma *in ſum. p. 3. q. 27. ar. 4. ad 2.* ſignificat etiam illius prudentiam, cùm non eſſet ignara myſterij cœleſtis, ac diuinæ voluntatis. Ideòque ne ſignum prudentiæ à doloris typo ſeparet, non pallæ colorem immutat à cœruleo in atrum, ſed pro argumento ſenſus interni gladios cordi ſuperaddit, vt illum iuxta vaticinium Simeonis exprimant. Quod publicè teſtatur Imago eiuſdem Virginis cum palla cœrulea, veſte rubra, & ſeptem gladijs in pariete depicta apud D. Stephani Protomartyris in Monte Cœlio.

5 Conſtantiſſimè igitur retinendus eſt color cœruleus, quo Catholica Eccleſia hactenus expreſſit pallam Beatiſſimæ Virginis, quamuis pictæ ad repræſentandum dolorem paſſum in morte Filij, nec pro illius neu mutandus in atrum, quo vtimur in funere mortalium iuxta emblema Alciati 117. cum minimè fingendum ſit, eam veſte lugubri voluiſſe proſequi funus Filij, quem certò ſciebat eſſe Verbum Dei, ac voluntariè obijſſe pro redemptione generis humani, & poſt triduum cum maieſtate à mortuis reſurrecturum. Qua ratione Ioannes Echius, relatus à Molano *de pictur. & imagin. ſacr. cap. 67.* negat, illam è vita migrantem pingendam eſſe habitu, & facie ægrotantis.

6 Neque ex eo, quod dicitur ſeptem primis inſtitutoribus Ordinis Seruorum apparuiſſe Beatiſſimam Virginem veſtem nigri coloris manu tenentem, eiſque inter alia dixiſſe: Aſpicite filij, quali vos veſtium genere indui iubeo. Habitus hic pro ſuo atro colore iudicat quem ego in morte vnigeniti mei ſim paſſa mœrorem, inferri poteſt, quod illa ſit pingenda cum veſte nigri coloris, ſed potius contrarium, cùm non apparuerit ea induta, ſed ea manu tenens, vt Seruitij oſtenderet habitum, quem ſuſcipere deberent in memoriam doloris, quem paſſa fuit in morte ſui vnigeniti.

7 Immò, ſi ipſis permitteretur, vt poſſint Imaginem Deiparæ retinere, ac publico aſpectui exponere cum veſte vniformi quoad colorem nigrum, non ſolum offenderetur prima pars dictæ Conſtitutionis, prohibens diuerſitatem habitus ab atiquo conſueto per Eccleſiam catholicam, & Apoſtolicam, ſed etiam altera vetans, quod neque etiam pingenda, & exponenda ſit cum habitu peculiari alicuius Religionis, quia color niger permitteretur in veſte ipſius Virginis, vt conueniret colori habitus conceſſi Ordini Seruorum.

CONSVLTATIO LII.

1 *An in proceſſibus conſtruendis pro canonizatione Seruorum Dei citari debeat ad ſingulos actus Promotor Fidei miniſterio Curſoris, ſiue nuncij?*

2 *An proceſſus erit iuſtus, & legitimus, ſi idem Promotor, ſiue eius Subpromotor non interueniat, quando teſtes iurant per diem ante examen?*

1 AD primum. Cenſeo, non deberi, quia ſufficit, ſi ad hoc monitus fuerit, cum monitio Iudicis ſit melior forma citationis, quæ per ſacros Canones, & Conſtitutiones Pontificias, ſeu ciuiles probata fuerit, vt exemplo Altiſſimi, qui ita citauit Adam, plenè monuit Vant. *de nullit. ex defectu cit. num. 7. 17. 18. & 82.* vbi quod habet vim peremptorij, quia eſt libera multis fraudibus & erroribus, quibus ſunt obnoxiæ aliæ citationes. Id ipſum Marant. *in pr. tit. de cit. p. 6.* & approbauit Rot. in Ferrarien. attentatorum *dec. 198. num. 18. & dec. 205. num. 1. & 2.* coram Durano, Soccin. *de dilat. ar. 8. num. 2.* ita loquens *Tenet Baldus, qui in l. poſt edictum ff. de iudic. vbi dicit, quod benè fatuus eſt Iudex, qui habet partem, vel teſtem in conſpectu, & iubet nuncio, vt illum citet*, ſequiturque Caballin. *milleloq. 839.* quem refert Ariſmin. *tit. de in ius uoc. cap. 4.* Rugin. *de appel. in 2. impreſ. §. 10. gloſ. 8. num. 1.* & ex ore Angeli eamdem ſtultitiam improperat Aſin. *in pr. §. 7. limit. 9. num. 2.* & in ſpecie Rot. *in rec. p. 1. dec. 393. num. 15. & ſeq.* Idque per *l. ceſſante*, vbi Doctores, *C. quomodo & quando Iudex.*

Igitur tantum abeſt, vt iſte modus citandi per monitionem Iudicis cenſeatur excluſus per decreta Vrbani VIII. ac litteras remiſſoriales, vt potius primo loco cenſeatur iniunctus, vbi commodè poſſit obſeruari, vt rectè ſubiungit Vant. *loc. cit. num. 83.* quia modi citandi gradatim & viciſſim cenſentur ſuccedere, Vbert. *de cit. c. 7. à num. 334.* Ridolphin. *in pr. p. 1. cap. 13. à num. 533.* & ex mente legiſlatoris potius excluditur reſtrictiua, cum optimi ſit optimè vnumquodque facere, vt ex doctrina D. Thom. *lib. 2. opuſc. c. 100.* annotauit Anton. Merend. *de opin. prob. num. 891.* 2

Ad ſecundum, fore iuſtum ac legitimum exiſtimo. Nullius enim ponderis eſt præſentia Subpromotoris in actu iuramenti teſtium, quia notorium eſt in quibuſcumque cauſis tam in Romana Curia, quàm extra illam, neminem citatum interuenire in huiuſmodi actu præſtationis iuramenti ex deductis à Contilor. *de canoniz. cap. 25. num. 40. & ſeq.* 3

CONSVLTATIO LIII.

Quanti faciendi ſint effectus Beatitatis, ac venerationis indultæ à Summo Pontifice alicui Beato? Vbi ſtrictim de differentia canonizationis à beatificatione, & miraculorum à gratijs.

MAgni profectò faciendi ſunt, cùm efficaciſſimum argumentum ad canonizationem obtinendam præſtare dixerit Scach. *de not. & ſign. Sanctit. ſect. 1. c. 8. à pag. 95.* Vnde ex bis dici poteſt, quod ſaltem obliquè ſubiudicentur virtutes, & miracula, licet pro comperto habeatur, canonizationem eſſentialiter, & ſecundum propriam rationem intrinſecam diſtingui à beatificatione. Quia Summus Pontifex in canonizatione procedit, vt Iudex Eccleſiæ vniuerſalis, ideòque cultum alicui deberi in Eccleſia militante decernit per ſententiam definitiuam infallibiter, reſpondendo de cathedra, vt nequeat errare. In beatificatione verò non definit, ſed ſolum procedit vti Princeps Eccleſiæ, indulgendo, quod tali Seruo Dei in aliqua Eccleſia particulari, ac certo loco cultus exhiberi poſſit citra pœnas inflictas in eos, qui abſque licentia Sedis Apoſtolicæ illum alicui præſtant, ſicut in ſpecie inquit Scacch. *d. cap. 8. lit. C. & in argumento operis ſub §. 4.* & cum Pegna *de cult. & vener. Sanct.* ac Luyſio Turriano *in 2. 2. D. Th. diſp. 17. dub. 3.* aſſerit Contilor. *de canoniz. Sancti c. 2. num. 5. & ſeqq.* Certumque proinde ſit, quod in ſola canonizatione iudicium dicitur vltimò terminatum, & abſolutum, in beatificatione autem non vltimo terminatum iuxta verba Scach. *ſect. 11. c. 6. pag. 873. lit. B.* 1

At verò hæc doctrina non eſt à Sede Apoſtolica, ideòque non videò quomodo ſubſiſtat, Beatificatio enim vniuocè conuenit cum canonizatione, ſcilicet in nomine, cum beatificatione ſit etiam canonizatio, quamuis particularis, vt breuiter, ſed optimè dixit Pegna *loc. cit.* Turrian. *vbi ſupra diſp. 16. dub. 2. & 3.* Card. Tuſch. *v. canonizare*, Contilor. *d. c. 2. num. 4.* & alij. Ac etiam in ratione ſubſtantiæ. Nam & Beatus poteſt inuocari, aræ poſſunt Deo dicari in eius memoriam, Miſſa laudes ac preces in officio diuino ei dicuntur, dies feſtus in eius memoriam celebratur, pingitur cum radijs in ſignum gloriæ, qua fruitur in Cœlis, eius reliquiæ exponuntur in Eccleſijs ad venerationem. Qui omnes ſunt honores eſſentiales Sanctorum canonizatorum, teſte Bellarm. *tom. 2. contr. 4. lib. 1. c. 7.* 2

Et quamuis canonizato prædicta omnia competunt ex præcepto, Beato autem ex indulto, ex hoc tamen non arguitur differentia eſſentialis. Quia tam præceptum, quàm indultum reſpiciunt eumdem cultum certum & infallibilem. Et licet canonizatio ſit vniuerſalis, beatificatio autem particularis, id nihilominus vim reſpiciat non cultum ſimpliciter, ſed maiorem, aut minorem, non facit differre eſſentialiter. Magis enim & minus non variant ſpeciem. Verum autem eſt, beatificationem non eſſe iudicium vltimum, eſt tamen iudicium certum ac infallibile, alioquin poſſemus in varios ſcrupulos atque errores incurrere, 3

tere,

Digitized by Google

rere, poteritque eſſe dubium de æterna ſalute multorum, qui coluntur in Eccleſia vniuerſali, cùm tamen nil aliud habeant, quàm diploma beatificationis.

4 Verùm quia pro habenda certiori veritate virtutum, ſanctitatis vitæ, ac miraculorum iam beatificati, cuius canonizatio poſtulatur, litteraliter exigunt noua decreta *pag.* 55. vt præter elargita venerationis intuitu, fiat plena relatio eorum, quæ poſtea ſuperuenerunt, de quibus conſtare poſſit, ideo ſolùm reſtat videndum, quænam legitimè conſtent de his, quæ poſtea dicuntur ſuperueniſſe, præcipuè verò quoad miracula, cùm multa ſint, quæ ſimplicium gratiarum indolem non excedant, quas certum eſt à veris miraculis differre, ceù præ alijs docent Rocch. *de canoniz. c.* 26. *in fin. pag.* 46. *& cap.* 27. *pag.* 48. Scaccb. *loc. cit. ſect.* 8. *c.* 5. *pag.* 568. *lit. B. & C.* Nouar. *in ſum. Bullar. p.* 2. *tit. de Sanct. non canoniz. num.* 10. & Bordon. *contr.* 13. *num.* 26. cum pluribus *ſeqq.* exempli cauſa dicentes non eſſe vera miracula, ſed ſimplices gratias, quando ſanitas, præuia interceſſione alicuius Sancti, vel Beati, cum aliquo temporis progreſſu, non autem illico, ſenſim, non autem repente reſtituitur, ſeu quando liberatio non obtinetur perfectè, ac integrè eodem momento temporis, vel quando aliquid modicum infirmitatis depellitur, aut ſolùm agitur de inuentione rei deperditæ, quod ſpeciatim exprimit Bordon. *n.* 27.

5 Et quamquam aliqui non deponant, quid ſit miraculum, & in quo differat à gratia, ſufficit tamen, quòd concludenter doceant de actibus, qui ſint miraculoſi, vt poſſit iudicari, an ex illis reſultet miraculum, iuxta diſtinctionem Maluetij *de canoniz. Sanct.* §. *aggredior num.* 71. vt in ſimili ad probandum famam ſatis eſt, teſtes deponere per verba facti, & de actibus, à quibus illa neceſſariò reſultet, Farinac. *q.* 47. *num.* 225. *de teſt.* Maſcard. *de prob. concl.* 749. *num.* 35. & Merlin. *dec.* 36. *num.* 8.

CONSVLTATIO LIV.

An ad eſſentiam veri miraculi requiratur ſanatio perfecta ex omni parte ad punctum temporis. id eſt quod dicunt in inſtanti?

1 AFfirmo cum Genuenſi *in pr. c.* 50. *num.* 1. Zacchia *quæſt. medic. lib.* 4. *tit.* 1. *qu.* 3. *num.* 10. *& q.* 8. *num.* 9. Nouario *tit. de Sanct. non canoniz. num.* 4. *&* 10. ac Bordono *contr.* 8. *num.* 38. Quia opera Dei ſunt perfecta, atque adeo miraculum ab ipſo promanans, vt à cauſa ſupernaturali perfectiſſima, in ſe debet eſſe opus perfectum, & abſolutum.

2 Nihil tamen officeret in miraculis tertij generis, ſi ſupra naturæ vim ſanato modicus liuor, cicatrix, aut tumor, vel debilitas corporis, aut membrorum permanſerit, cùm iſta, & huiuſmodi alia non adimant perfectionem præſeruationis ab interitu, in qua conſiſtit miraculum, ad quod ſatis eſt diuina virtute impedire quicquid neceſſariò interitum afferebat. Satis quippe eſt, ſublatam in inſtanti eſſe malitiam morbi, quæ viribus naturæ tolli non poterat. Inſtantanea enim cenſetur curatio licèt perfectæ ſanationis effectus interuallo temporis inde habeatur. Ea certè, quæ naturæ beneficio recuperari non poſſunt, quamuis, ſeruato naturæ ordine, auferantur, miraculum non deſtruunt, vt ante omnes annotauit Archid. *in can. Nec mirum* 26. *q.* 5. vbi plura adducit exempla *num.* 9. ibique Bellam. *num.* 6. & tradit Laudenſ. *de canoniz. Sanct. q.* 7. *ſub* §. *quæro*, Zaccb. *loc. alleg. q.* 3. Panuin. *in relat.* S. Bonauent. *p.* 2. *ar.* 6. & Cantilor. *de canoniz. cap.* 17. *num.* 15. ac dixit Rota *in relat.* S. Caroli *mirac.* 4. S. Thereſiæ *mirac.* 11. poſt mortem, & S. Andreæ Corſini *p.* 2. §. 6. B. Paſchalis Baylon *mirac.* 7. §. *fin.* S. Ludouici Beltrandi *in mirac. ſanat.* ſtrumoſæ fœminæ, & alibi, cùm etiam ſufficiat philoſopho, quod ſit opus non ſua natura factum, nec curet, an fiat cum dolore, licèt addubitauerit, an hæc ſit vna ex conditionibus miraculi Maluet. *de canon. Sanct. dub.* 3. *num.* 52. Medic. *de mirab. oper. Dei lib.* 1. *qu.* 21.

3 Neque eſt inſolens in admirandis ſanationibus, quòd ſublata improbitate morbi, aliquid tempus inde inſumatur in acquirenda exactiſſima ſanitate. Legimus quippe apud D. Auguſtinum ſupra ordinem naturæ reſtitutam viſionem alligato primum oculo iam lapſo, & pendente, indèque ligato orario & hoc nonniſi poſt ſeptem dies ſoluto, *de ciuit. lib.* 22. *c.* 8. Et hanc ſententiam videtur etiam ſequi Rot. *in relat.* S. Raymundi *p.* 2. *ar.* 5. quæ licèt ſectetur partem eorum, qui dicunt miracula in inſtanti de neceſſitate fieri debere, attenta diuina potentia, quæ non alligatur tempori, nihilominus §. *quod ſi quando*, declarat, ſufficere, quòd in inſtanti auferatur malitia morbi, etſi poſtea ſucceſſu temporis reliquiæ morbi tollantur, adducitque diuerſa exempla vſque ad finem articuli. Quem ordinem ſequutus eſt Contilor. *d. cap.* 17. *num.* 9. vbi de communi teſtatur, & concludit *num.* 14. Iudicem arbitrari poſſe miraculum eſſe in inſtanti, ſi in inſtanti ſublata ſit malitia morbi, licèt effectus perfectæ ſanitatis ſucceſſu alicuius temporis ſubſequatur.

Vnde ſucceſſio quædam temporis in aliquibus miraculis non facit ceſſare rationem veri miraculi, quia ſemper illud, in quo conſiſtit natura veri miraculi, fit in inſtanti, tametſi quædam alia, ipſum miraculum ſubſequentia fiant tractu temporis, vt verbi gratia in vulneribus, & alijs infirmitatibus lethalibus, ex quibus, vt plurimùm, ac neceſſariò curſu, ac ordine naturali expectato, moriendum eſſet, miraculum conſiſtit in tollenda malitia morbi, mortem inductiua, quam naturaliter etiam potentiſſimis remedijs auferri non poterat, neque medicamentis vllatenus ſuperari. Quòd autem poſtea ſucceſſo temporis vulnera conglutinentur, obducantur cicatrices, & imbecillitas corporis ex graui infirmitate orta depellatur, non facit ceſſare rationem veri miraculi. Quod multis exemplis demonſtratur. Iſaias enim *cap.* 36. Ezechias ad mortem ægrotauit, & niſi diuina miſericordia obueniſſet, omnino mortuus fuiſſet, cuius ægritudini nullum erat remedium naturale. Et quamuis miraculo fuerit liberatus à morte, non tamen ſubitò ſanatum eſt vulnus, ſed adhibitis medicamentis, & conſueto naturæ ordine ſeruato: ait enim Scriptura: *Et iuſſit Iſaias, vt tolleret maſſam de ficis, & cataplaſmarent ſuper vulnus, & ſanaretur.* Clarius Marci *cap.* 8. de cœco illuminato, qui ſtatim vidit, non tamen perfectè cognoſcendo, ſed paulatim augebatur vſus rectè videndi, vbi Gloſſa inquit: *Quem vno verbo ſtatim curare poterat Chriſtus, paulatim curat, vt magnitudinem humanæ cæcitatis oſtendat, quæ vix, & quaſi per gradus ad lucem redeat, & gratiam ſuam nobis indicat, per quam ſingula perfectionis incrementa adiuuat.* Tobias etiam ſupra naturam ſanatus eſt ab Angelo, & tamen ex præcepto Angeli Tobias iunior, vt ait textus *c.* 11. *ſumens de felle piſcis liniuit oculos patris ſui, & ſuſtinuit quaſi dimidiam ferè horam, & cæpit albugo ex oculis eius quaſi membrana oui egredi, quam apprehendens Thobias traxit ab oculis eius, ſtatimque viſum recepit.* Non minuit rationem miraculi, eiuſque magnitudinem, quòd vteretur Angelus felle piſcis ad illud perpetrandum, neque etiam dilatio temporis, nempè dimidiæ horæ applicationis. 4

In miraculis verò primi, & ſecundi generis, quæ ſunt contra naturam non valentem ea producere ex interuallo temporis, videlicet in reſurrectione mortui, illuminatione cœci à natiuitate, & ſimilibus, non eliditur vis miraculi, etiamſi in illorum operatione intercedere videatur interuallum temporis, ſeu aliqua naturalia cõmiſceantur, vt in terminis reſurrectionis patet binis exemplis relatis in veteri Teſtamento. Primo nempè de filio viduæ à mortuis excitato ab Elia 3. *Reg. c.* 17. *qui expandit ſe, atque menſus eſt ſuper puerum tribus vicibus, reuerſa eſt anima pueri intra eũ, & reuixit.* Et in altero de filio Sunamitidis pariter ſuſcitato à mortuis ab Eliſæo 4. *Reg. c.* 4. non ſtatim, ſed paulatim. *Nam Eliſæus ingreſſus domum aſcendit, & incubuit ſuper puerum, poſuit os ſuum ſuper os eius, & oculos ſuos ſuper oculos eius, & manus ſuper manus eius, & incuruauit ſe ſuper eum, & calefacta eſt caro pueri, & ille reuerſus deambulauit in domo ſemel huc, atque illuc, & aſcendit, & incubuit ſuper eum, & oſcitauit puer ſepties, aperuitque oculos.* Tuncque Eliſæus filium viuum reddidit matri. 5

Enimverò in probationibus indirectis, quales ſunt probationes miraculorum, ratio inſtantaneitatis eſt, quæ demonſtrat rationem miraculi. Pro quo aduertere licet doctrinam S. Thomæ 2. 2. *q.* 178. *ar.* 1. *ad* 1. dicen- 6

Digitized by Google

dicentis, quod miraculum non poteſt à priori, vel per rerum principia probari, quia ſubiectum, in quo Deus operatur miraculum, non habet cauſam aliquam præexiſtentem, vel aliquam qualitatem permanentem, à qua procedunt miracula, Vnde miraculum non poteſt viſu, vel ſenſu directè cognoſci, ſed poteſt probari à poſteriori, ſeu per indirectam probationem, & per neceſſariam conſequentiam. Ex eo enim, quòd videam aliquid fuiſſe factum, & conſtat non potuiſſe fieri ex cauſa, vel arte aliqua naturali, ex neceſſaria conſequentia probatur fuiſſe factum à cauſa altioris ordinis, & ſupernaturali, quæ dicitur indirecta probatio, vt exempli gratia.

7 Si probare voluero aliquem à natiuitate cœcum, fuiſſe ſupra naturæ ordinem ſanatum, probo ſic: Petrus erat cœcus: Natura non poteſt præſtare viſum cœco: Igitur viſus reſtitutus eſt à Deo, qui eſt ſupra naturam: Item in miraculis tertij generis ſi voluero probare vulnus fuiſſe ſupra naturam ſanatum, ſic probabo: Vulnus, quod Paulus habebat in pectore, ſtatim ſanatum eſt, facto ſigno Crucis, vel applicatis reliquijs talis Sancti. Sed natura non poteſt ſanare vulnus in inſtanti, ſed ſolùm in tempore, & per varias alterationes, & operationes: Igitur ſanatio non prouenit à natura, & per conſequens adſcribenda eſt miraculo, Ita D. Thom. 1. *p. q.* 105. *ar.* 8. *in corp.* & *q.* 110. *ar.* 4. & 2. 2. *q.* 178. *ar.* 2. Quotieſcumque ergo reperimus factum, quod naturæ vires excedat, vel quoad factum, vel quoad modum, & hoc conſtat eſſe factum non ex cauſa naturali, vt ſunt huiuſmodi inſtantaneæ ſanationes in infirmitatibus, & vulneribus, quæ licèt à natura ſanari poſſent, multum tamen tempus requirerent, habemus conſequenter eſſe factum ex cauſa ſupernaturali. Quod autem fit ex cauſa ſupernaturali ſupra vires totius naturæ creatæ, neceſſariò tribuendum eſt miraculo.

CONSVLTATIO LV,

An & quatenus viſionibus, ſiue apparitionibus, præcipuè Sanctorum, ac ſomnijs tam nocturnis, quàm diurnis fides dari debeat ad effectum canonizationis, ſiue beatificationis?

1 SAnctorum apparitiones ad vnum omnes quidem vt falſas, ac vt aniles fabulas, & meras præſtigias exagitant. Et hoc cum primis, quòd apparitiones iſtæ non ſcripturarum modò, verùm etiam probatorum Anthorum teſtimonio deſtituuntur. Neque enim prudentem hominem multùm mouere debent, quæ Nicephorus *lib.* 10. *c.* 12, quem nugacem eſſe conſtat, de Theodoti martyris, aut Sozomenus *lib.* 7. *c.* 5, *lib.* 2. *c.* 3. *lib.* 9. *c.* 2. & 17. de B. Mariæ, Michaelis, Zachariæ Prophetæ, Thyrſi, aut Paulus Diaconus *lib.* 3. *de geſt. Roman.* de Ambroſij apparitione ſcribunt. Iſta enim, & cætera id genus aut conficta ſunt, aut propter ſuperſtitionem ita contigère. Pugnare item cum Petro & Paulo, qui mortuos dormire dicunt. Paulus propterea docet, eos eſſe cum Chriſto *Philip.* 1. Inſuper hiſce viſionibus obſtare videntur luculenter tradita à Larrea *dec. de reuelat. poſt.* 2, *vol, deciſ. Granat. num.* 13. 23. & 58. Suppoſitis enim noctu inſomnijs minimè deferendum eſſe docet ſacra Pagina *Eccleſ. c.* 34. ibi; *Multos errare fecerunt ſomnia*, Deuter, *c.* 13. *Non audias verba Prophetæ illius, aut ſomniatoris, quia tentat vos Dominus Deus veſter.* Hierem. *c.* 29. *Ne attendatis ad ſomnia veſtra, quæ vos ſomniatis*, cum alijs apud Nicol. Leont, *lib.* 2. *var. hiſt. c.* 67. Simon Maiol. *tom.* 1. *dier. canic. colloq.* 2. & *tom.* 2. *dialog.* 2. *de vatic.* Torreblanc. *de mag. lib.* 1. *c.* 25. *per tot.* & Martin. Delrio *diſq. mag. lib.* 4. *c.* 3. *q.* 6. deque ſomniorum ludibrijs egit etiam D. Auguſtin. *lib.* 10. *confeſ. cap.* 30. decipulumque eſſe viſionum fidem probant multa congeſta per Maiol. *d. colloq. de vatic. pag.* 507. cum *ſeqq.* & Delrius *d. lib.* 4. *c.* 1. *q.* 3. *ſect.* 3. & 6.

2 Neque prætermittendum, dæmonem multa poſſe circa internas ſenſationes interuentu commotionis ſpirituum, & humorum. Inde enim accidunt extaſes phreneticorum, & febricitantium imaginationes, dum per eum humorum, & ſpirituum tumultum ſenſata cum ſenſatis incongruè componuntur, tradit Caiet. 2. 2. *q.* 95. *ar.* 3. ex Philoſopho *lib. de ſomno c.* 2. & D. Thoma *q.* 16. *de malo*, poſſeque ex eadem cauſa ſimilia contingere non febrientibus, & vigilantibus annotat Durand. *in* 2. *d.* 7. *num.* 5. Oportet itaque, vt Gabriel rectè aduertit *in* 2. *d.* 8. *p.* 2. *ar.* 3. res, ad quas cogitandas aliquis per dæmonis induſtriam excitatur, prius fuiſſe ſenſatas, vt conſtat ex eo, quod dæmon numquam adducit cœcos à natiuitate, vt imaginentur colores, neque ſurdos, vt imaginentur ſonos, ſed quæcumque exhiberi procurant, fuerunt ante percepta, & eorum ſpecies in phantaſia aſſeruantur. Sed quia hæ humorum nimio affluxu plerumque ſopiuntur, aut aliter impediuntur, facilè eſt dæmoni abſtenſione humoris, vel alterius corporei impedimenti abactione, aut certè noui humoris ad hoc, vel illud cogitandum opportunioris affuſione, eas quaſi excitare, vt rectè aſſeruit Argentin. *in* 2. *d.* 8. *q. vn. ar.* 3.

Sunt qui exiſtimant ſpecies illas interni ſenſus tranſponi, ac moueri à dæmone, Ita Gabr. *ſupra*, & Ægydius, quem refellit Scotus *in* 2. *d.* 11. *q. vn. lit. D.* & meritò. Nam phantaſmata inſident ipſi cerebro, quod cum viuat, & continuetur cum partibus, & ſtabilibus viuentis, non poteſt ſubire eam tranſpoſitionem, viuo animali. Si tamen ſpecies aliquæ ſenſus interni inhærerent ſpiritibus, vel humoribus, vt Scotus *ibidem*, & Pererius *in cap.* 7. *Exod. diſp.* 4. falsò exiſtimant, facilè concederetur illa ſpecierum in huiuſmodi caſibus tranſpoſitio, & ita ſenſit Mayro *in* 2. *d.* 7. *q.* 3. ſed ea tranſpoſitione admiſſa, videtur impoſſibile exponere, cur dæmon non poſſet ſpiritus phantaſmate fœtos, ex vno capite in alterum exportare, atque adeò facere, vt cœcus à natiuitate verè, & legitimè imaginetur colores, vel vt Surdus imaginetur ſonos, quod meritò dæmoni denegat D. Thomas *qu.* 16. *de malo ar.* 11. *ad* 9. 3

Ex his ergo patet, qua ratione dæmon varias imaginationes procurare poſſit pro libito. Quomodo item varia ſomnia poſſit immittere, de quo plenius Pererius *lib. de obſer. ſomnior. q.* 2. *in* 3. *cauſ.* & Thyræus *lib. de apparit. imag. c.* 15. & 16. perilluſtrique exemplo ad imprudentum cautelam declaratur apud Antiochum monachum *hom.* 84. Remedia verò ad curationem læſæ à dæmone imaginationis dabit Franc. Picus *lib. de imagin. c.* 12. 4

Et ſanè eſſe ſpeciem, ſiue viſum, quod obiecta exterioſa repræſentat ad veritatem inefficacia, quod etiam in illo eſſet indifferentia veri, & falſi, quæ in obiectis reperitur, iampridem oſtendit Arceſilas apud Tullium *lib.* 2. *c.* 7. *in* 2. *Academ.* Et præterea, quæ ibi habentur, alio etiam modo viſa fallere poſſunt, quando nempè ſe, vt obiectum offerunt, quod ſomniantibus, furioſis, ebrijs, interdum etiam ſapientibus, & ſanis accidere ſolet. Quam rem egregiè tractarunt Henric. 1. *p. ſum. ar.* 1. *q.* 2. & Tullius in 2. *Academ.* Quòd autem vigilantibus, & ſanis ſpectra quædam occurrant, quæ ab interna animi motione pendeant, teſtantur Peripatetici, & præcipuè Auerroes, qui ſpectrorum, & phantaſmatum viſa non motus ad animam, quibus anima obiectis veris percellitur, ſed motus ab anima nuncupauit, quibus id, quod anima intra ſe finxit, decepta videtur extra ſe collocare. Vnde Epicurus ille, qui adeo fidebat ſenſibus hanc fallaciam etiam in viſis agnouit. Qua de re Caſſius Epicureus apud Plutarchum ita loquitur: *Iſte præceptis imbutus Epicuri, & de his pugnare ſolitus cum Bruto: Noſtra eſt hæc*, inquit, *Brute, doctrina non omnibus affici verè nos, neque videre, ſed rem fluxam eſſe, & fallacem ſenſum. Multò etiam mentem pernicioſiorem eſſe ad mouendum eum, & vertendum à nulla re ſubſiſtente in omnem ſpeciem. Nam ceræ impreſſio iſta ſimilis, Menti autem humanæ, quæ & quod fingitur, & quod fingit, in ſe habet, facultas adeſt, eadem facillimè, vt ipſa variet, & per ſe figuret.* Oſtendunt id per ſomnum inſomniorum conuerſiones, quibus vertitur imaginatio, quæ leui ex principio varios animi motus, & ſpecies edit. Ex quibus ita poſſumus argumentari; Species rei ſenſibilis in phantaſiam, ſeu in mentem noſtram inſculpta, & impreſſa, ſiue expreſſa, ſimilitudinem habet cum falſo ita, vt cum vero, quantum eſt ex ſe, internoſci non poteſt, an veri, vel falſi ſit indicatrix, præterea interdum ſe ſe obtrudit, vt obiectum ipſum, interdum verò vt obiecti 5

ſpe-

Digitized by Google

ſpecies. Ergo non poteſt eſſe inconcuſſa, & ſolida regula veritatis.

6 At nihilominus dari apparitiones Sanctorum, certum omnino eſt. Neque eſt immorandum in his, quæ contra illas hæretici obijciunt, cum hunc ludum iſti ferè continuò ludant. Cuius rei, fraudisque, vt cætera taceam, iſtud ipſum, de quo iam agimus, manifeſtum eſſe poteſt argumentum. Habet enim hæc Nicephori narratio de Theodoro martyre, apparente & admonente Euzoium Epiſcopum, ne populus eſculentis illis, ſacrificio deorum pollutis, vteretur, authorem Nectarium, quem iſti ne nominare quidem audent. Eum, inquam Nectarium, quem præ cæteris Patribus ita amplificat Caluinus *dialog. 1. c. 27.* dum priuatam confeſſionem abolere nititur, vt omnes alij præ eo Patres nullius ſint ponderis. Pauli verò Diaconi cur iſti autoritatem extenuarent, nihil dicunt, nec, ſi dicerent, facilè probarent. Volunt tamen neſcio quas tenebras imperito lectori offundere, quaſi non ſit optima, & ſpectatiſſima eius fides, cum narret tam longè diſſita a ſuo tempore. Qua præclara ratione ſi nitamur, facilem, & paratam viam iſti ingenioſi homines inuenerunt ad totam penè antiquitatis memoriam abolendam. Quaſi verò, qui recentius ſcribunt, non ſoleant plerumque ſumere ſelectiſſima, & veriſſima quæque ab ijs, qui de ſuo quique ſæculo ſcripſere, aut iſti aliud, quàm fraudes conſectentur. Et vt de Sozomeno agam, vel ille de his rebus tradit, quod non acceptum à probatis teſtibus, atque autoribus, vel quod non fuerat eo tempore tam illuſtre, vt omni vanitatis ſuſpicione careret, ea cum primis, quæ ab illo narrantur de quadraginta Martyribus, quorum pompæ ipſemet interfuit. Quæ tam certa, tam memoratu digna, & ad eccleſiaſticam hiſtoriam tam neceſſaria arbitratus eſt, vt ea nullo modo prætermittere ſe potuiſſe, aut debuiſſe palam confeſſus fuerit. Hiſtoriam verò ſuam Theodoſio Imperatori, cuius celeberrima, ac ſanctiſſima fœmina Pulcheria ſoror fuit, cui martyrem Thyrſum in ſomnis apparuiſſe ſcribit, dedicat.

7 Sunt præterea Authores alij, in quorum libris teſtimonia extant de apparitionibus Sanctorum. Super ſunt planè *lib. 6. c. 5.* Euſebij de Potamiena, Baſilij de Mamante in vita eius, Nazianzeni de fratre Cæſario, & varijs martyribus *orat. 1. in Iulian. & orat. funebr. Cæſar.* Nyſſeni de B. Maria *in vit. Gregor. Thaumat.* Ambroſij de Prothaſio, & Geruaſio *in ſerm.* de eis, Hieronymi de Paulo *in vit. Pauli*, Auguſtini de Felice Nolano, cuius præſidio Nola à Barbaris *c. 16. de cur. promort.* vt noſtrorum memoria ope Diuini Martini Guintium à Tarcis oppugnantibus conſeruatum creditur ex Iouio *lib. 30.* Paulini de Ambroſio *in vit. Ambroſ. & Felic. natal. 8.* Euodij de B. Stephano Protomartyre *de mirac. S. Stephan. lib. 1.* Prudentij de Fructuoſo & ſocijs *in vit. eius*, Sulpitij de Maria, Agnete, Thecla, Petro, & Paulo *in vit. Martini*, Luciani de Gamaliele *in mirac. Stephan.* Theodoreti de Ioanne Baptiſta *in Philoth. in vit. Iacobi, & Eccleſiaſt. hiſt. lib. 5. c. 24.* Palladij de Colutho martyre, & alia aliorum luculenta teſtimonia de Sanctis ſæpè poſt mortem apparentibus. Cuius rei non ſolùm à priuatis illorum ſcriptis, ſed & ab Oecumenicis Concilijs, præſertim Niceno ſecundo, probationes etiam peti poſſunt, de Petro nimirum, & Paulo Apoſtolo *act. 2.* qui Conſtantino Magno, de Platone martyre *act. 4.* cuidam Galatæ apparuit. Nec ſumus tam inopes ac nudi, vt iſti putant, à ſcripturis. Iudas Machabæus Hieremiam in ſomnis vidit *2. Machab. c. 15.* Samuel apparet Sauli, Moyſem & Eliam Petrus, Iacobus, & Ioannes viderunt cum Chriſto in monte colloquentes, *Matth. 17.*

8 Et quidem cur id Sanctis inuident, quod & ipſi dæmonibus non denegant? Et etiam viuis hominibus, longèque inuicem diſiunctis, quoties ita diuina voluntas tulit, contigiſſe conſtat? Ita S. Vitus Conſtantino Magno, Sozomen. *lib. 6. c. 33.* Ita Miletius Antiochenus Theodoſio Magno, Theodoret. *lib. 5. c. 6. & 7.* adeò, vt eumdem poſtea numquam, niſi per ſomnum, prius viſum in Epiſcoporum Synodo vltrò agnouerit. Ita Ioannes prædictionum dote celeberrimus mulieri cuidam, Auguſtin. *de cur. pro mort. c. 17.* Ita D. Nicolaus eidem Conſtantino, Metaph. *in vit. Nicol.* Auguſt. *de ciuit. Dei lib. 22. c. 10.* Ita alij alijs ſe viſendos obtulere.

Quando verò ita colligunt, Beatos apparere non poſſe, quòd ſint cum Chriſto, & dormiant, ipſi ſanè in eo altum ſternere, & ineptias ſomniare videntur. Nam ex eo multò facilius, & verius colligitur, Beatos, quibus velint poſt mortem ſe oſtendere. Quid enim aliud eſt eſſe cum Chriſto, quàm felicitate gaudere omnibus ſuis numeris, & partibus expleta? Cuius profectò in Beatis portio eſt, vt quibus velint proſint, quibus velint ſe oſtendant, cum tota illorum voluntas à diuina numquam diſſideat. Iſti verò illorum felicitatem, voluntatemque ſuis neſcio quibus cancellis, & neſcio quo glirario, in quo dormiendo nihil aliud, quàm ſaginentur, circumſcribunt. 9

Iam quòd iſti, has eſſe priuatas apparitiones, ac viſiones, & ideò ſuperſtitionem, ac vanitatem redolere, 10 non ſatis aſſequor, cur ita differant. Nam ſi priuatas appellant, quòd priuatis, & obſcuris hominibus contigerint, falsò ita appellant, niſi fortè Gregorius, Ambroſius, Martinus, de quibus diximus, Epiſcopi, niſi Theodoſius magnus, Pulcheria, Iuſtinianus, atque alij Imperatores in priuatorum iam ordinem ſint redigendi. Theodoſio enim Ioannes Euangeliſta, & Philippus Apoſtoli, Theodoret. *lib. 5. c. 24.* Pulcheriæ martyr Thyrſus ſeſe oſtenderunt, Sozomen. *lib. 9. c. 2.* Coſmus, & Damianus non apparuerunt modò, ſed periculosè ægrotantem ſanauerunt, Procop. *de ædif. Iuſtin.* Quòd ſi ideo priuatas apparitiones dicant, quia priuatim vni alicui, & non pluribus ſimul Sancti ſe oſtenderint, id quoque à veritate alienum eſſe tum ex aliorum Sanctorum, tum ex Felicis confeſſoris hiſtoria euidenter oſtenditur: de quo ita Auguſtinus *de cur. pro mort. d. c. 16. tom. 4. Non ſolis beneficiorum effectibus, verùm etiam ipſis hominum aſpectibus confeſſorem apparuiſſe Felicem, cuius inquilinatum piè diligis, cum à Barbaris Nola oppugnaretur, audiuimus non incertis rumoribus, ſed teſtibus certis.*

Quòd autem ad Larream ſicut non excludit reuelationum veritatem, ſed monet lentè procedendum in illis admittendis, cùm plerumque dæmon ad decipiendum mortales ſe transformet in Angelum lucis, nec deſint viri vafetrimi, qui quæſtus captandi gratia eas ſibi confingant, vt ideò eas aſſerant examinandas, conſiderando, an veritati ſint conſonæ, & ad Dei gloriam pertineant, & cum continuata humilitate recipiantur *num. 72.* Quod idem docet Contilot. *de canoniz. q. 14. num. 30.* Zacch. *loc. alleg. d. tit. 1. num. 23. & ſeqq.* ita eadem ratione ſeruata procedendum eſt in apparitionibus, ac ſomnijs, quæ neque contempſiſſe facilè, neque ſuaſum eſſe, vt monuit ante nos neminem Ariſtoteles *de diuinat. per ſomn. c. 1.* vbi enim quod eſt cauſa ſomniorum, poteſt eſſe cauſa futurorum euentuum, eſt attendendum, Ariſtot. *ibi & c. 2.* Ac licèt ipſe loquatur de cauſis intrinſecis, & extrinſecis, quæ ſint corporeæ, quales ſunt ambientis aeris diſpoſitiones, vel cœleſtium corporum impreſſiones, eadem tamen ratio ad ſpirituales cauſas etiam extenditur, quæ vel poſſint futuros euentus producere, vel ſaltem cognoſcere, vt obſeruat D. Thom. *2. 2. q. 65. ar. 6. in corp.* cùm tamen operatione dæmonum aliquando ſpecies aliquæ dormientibus appareant, ex quibus vel pij homines illudantur, vel impij, cum quibus ipſi pacta habent expreſſa, vel tacita, futura conijciant, ſuperſtitioſa, & illicita erit horum obſeruatio ſomniorum, quamuis priora illa admittantur, ideòque de poſterioribus his intelligenda ſunt ea S. Scripturæ loca, quæ protulimus, cùm ex oppoſito priores illas ſpecies S. Pagina plures nobis exhibeat, Theologorum ſchola non reprobet, ſubſequuti euentus confirment, & Deus ipſe proprio ore approbauerit iuxta illud *Numer. 12. ſi quis fuerit inter vos Propheta Domini in viſione apparebo ei, vel per ſomnium loquar ad illum.* Et plures, in quibus à medicis deſperata fuit ſalus, à ſanctis viris, qui ſe illis obtulerunt in ſomnijs, priſtinæ ſaluti reſtitutos fuiſſe ex probatis Authoribus comprobat Autor *mirab. hiſtor. de ſpect. lib. 2. cap. mirab. ſatan. preſtig.* 11

Digitized by Google

Porrò ſomnia huiuſmodi nihil aliud ſunt, quàm viſiones, ſiue ſermones Dei, vel Sanctorum, qui dormientibus accidunt. De quo eſt illud D. Hieronymi ad ſignificandam excellentiam Danielis ad caput eius prophetiæ primum; *Daniel*, inquit, *hoc extra tres pueros habebat inſigne, quòd viſiones, & ſomnia, quibus per ſymbola quædam, & ænigmata futura monſtrabantur, ſagaci mente cernebat, vt quod alij videbant in phantaſmate, hic oculis cordis aſpiceret*.

12 Et ſi autem pleraque ſomnia vana ſunt iuxta illud *Eccleſ. 5. v. 6. Vbi multa ſunt ſomnia, plurimæ vanitates*. Et *Eccleſ. 34. v. 2. Quaſi qui apprehendit vmbram, & perſequitur ventum, ſic & qui attendit ad viſa mendacia*, eſſe tamen ſomnia, quæ aduertere, & curare oportet tum experientia, tum ratio, tum denique fides ipſa docet.

13 Primum ergo ſupponendum ex communi doctrina, eſſe ſomnia naturalia, animalia, diuina, dæmoniaca, latius hoc nomine vſurpato, vt comprehendat quæ à bonis, ac malis Angelis emittuntur ſomnia. Naturalia ſunt, quæ oriuntur ex varia affectione corporum: Vnde melancholici funeſta vident ſomnia. Idcircò medici ſomnia obſeruant iuxta Galen, *in lib. de præſag. ſomn.* Animalia ſunt, quæ ſequuntur exercitationes diuerſas, & officia vitæ varia, propterea qui militiæ vacant bella ſomniant, qui venationi ſyluas. Vtrumque genus videtur D. Auguſtinus attigiſſe 12. *ad Geneſ. ad lit. c.* 30. Diuina ſunt, quæ à Deo immittuntur vel per nouas ſpecies intelligibiles in mentem, vel per nouas imagines in phantaſiam, aut certè per nouam earum quæ in ea iam inerant, compoſitionem. Atque contra Epicureos, qui omnium quidem, ſed maximè diuinorum ſomniorum ſuſtulere fidem, indignum ſcilicet exiſtimantes obire Deum lectos dormientium, vt ſternentibus iniiciat ſomnia.

14 Verùm diuina ſomnia narrat Scriptura ſacra, & Sancti omnes meritò obſeruant, & ne dubitatio aliqua in nobis, haberet locum, Deus ipſe difertis verbis ea promiſit *Num. 12. v. 6. cit. & Ioel. 2. v.* 28. ibi: *Effundam ſpiritum meum ſuper omnem carnem, & prophetabunt filij veſtri, & filiæ veſtræ, ſenes veſtri ſomnia ſomniabunt, & iuuenes veſtri viſiones videbunt*. Denique ſomnia dæmoniaca à bono, & à malo Angelo immitti poſſe, certum eſt, idque præſtant non per nouas ſpecies, quas immittunt in phantaſiam, ſed mediante commotione ſpirituum, varie componendo, & permiſcendo eas, quibus antea informata erat. Quod Ariſtoteles non videtur conſideraſſe *lib. de diuinat. per ſomn.* cum viſa improborum, quia in Deum referre indecorum cenſuit, naturalia putauit, idem iudicium de quibuſdam ſomnijs faciens, quod innuit etiam Senec. 2. *natural. quæſt. c.* 32. aliter iuxta prædicta iudicaturus, ſi & à Deo malis prænuncia ſomnia interdum immitti poſſe ſiue indecorè, pro ea, qua eſt in omnes beneficientia, conſideraſſet, & vt à Deo, vel bonis Angelis non immitterentur, à dæmonibus immitti poſſe pependiſſet. Itaque phyloſophum, quem in hac re dubitaſſe ait Artemidorus *lib. 1. c. 7.* reprehendunt Canus *lib. 10. de loc. c.* 5. Suarez *lib. de ſupereſt. c. 13. num.* 18. & ante eos Gregorius ad Syneſium de inſomnijs. Excuſat autem Pamelius *ad c. 46. Tertul. de anim.* Item Leonicus in Trophonio, adducens à Tullio annotatum ex Ariſtotele exemplum ſomnij non naturalis, atque adeò diuini, ſeu potius, vt ex circumſtantijs conſtat, dæmoniaci. Idem Ariſtoteli tribuit Plutarchus 5. *de placit. c.* 1. De dæmoniaca diuinatione per ſomnia non pauca præterea dabunt, Gyrald. *syntagm. 9. ſub fin.* Scaliger. *ad Hipocrat. de inſomn.* & interpres Philoſtrati *ad imag.* Amphiarai. Quomodo autem hæc ſomnia à malo, & à bono Angelo diſcernenda ſint, docet D. Gregor. 8. *moral. c.* 13. idem oſtendit Perer. *lib. 1. in Daniel.* & Thyreus ex profeſſo *loc. alleg.* ac nouiſſimè Card. Bona, vir pius & doctus in luculento & ſpiſſo libro *de diſcretione ſpirituum c.* 16. vbi etiam *c.* 15. agit de viſionibus, & apparitionibus, quomodo ſcilicet veræ à falſis dignoſcantur, ac nos alibi.

15 Illud porrò magnoperè notandum ex D. Gregorio, vbi proxima, ſomnia diuina ſæpè oriri ex cognitione hominis, & reuelatione Dei, & ponit exemplum in ſomnio Nabuchodonoſor, quod, inquit, Daniel à radice cogitationis inchoauit, dicens: *Tu Rex cogitare cœpiſti in ſtrato tuo, quid eſſet futurum poſt hæc*, ideſt cœpiſti hæc inter ſomniandum voluere animo. *Et qui reuelat myſteria, oſtendit tibi quæ ventura ſunt*. Similiter Pharaoni regia cura dignum ſomnium monſtratum eſt de futura vbertate, & ſterilitate Ægypti *Geneſ.* 40. Nec non piſtorum, & pincernarum Principes agnata muneribus ſuis videre ſomnia, quæ diuina quidem fuere, Quoniam à Deo immiſſa ob fines à ſe præſtitos, ſed ſimul etiam fuiſſe animalia, quoniam erant conformia muneribus ſomniantium, quibus ſe Deus in diuinis ſomnijs ſolet accommodare. Immò & ſecundùm phyloſophos, naturale ſomnium aliquando poteſt eſſe diuinum, quoniam poteſt ſe Deus accommodare affectioni corporis, vnde habet ſomnium, vt ſit naturale. Neque naturale hoc modo contraponitur diuino, ac ſupernaturali. Non enim dicitur naturale, quod naturæ viribus habeatur, ſed quod naturali compoſitioni reſpondeat.

Quæſtione dignum, an quando Deus dormienti ſomnium infert diuinum, eleuando eius mentem, & phantaſiam ad cognoſcendum aliquid, id fiat in dormiente cum vſu liberi arbitrij? Et quod attinet ad prophetica ſomnia affirmo cum D. Thoma 1. 2. *q.* 113. *ar.* 3. *ad* 2. Eſt ergo vera ſententia, per Dei potentiam fieri, vt dormiens Propheta, ſolutus tamen, & liber ſit ad exercendas actiones tam rationis, tam liberi arbitrij. Vnde conſtat erraſſe Montanum, qui aſſerebat, Prophetam non intelligere quæ videt, vel loquitur. In quo etiam errore fuit Tertullianus, vt conſtat ex Hieronym. *de ſcriptor. Eccleſ.* Verùm hoc meritò vocat idem Hieronymus meram inſaniam, vt conuincit ex Paul. 1. *Corinth.* 14. & ex modo loquendi, & ſcribendi Prophetarum. Quare Baſilius *proem. in Iſai.* Quid conſentaneum, inquit, eſt, vt quis ex ſapientiæ ſpiritu, inſanis fiat? Verùm videndi viam à natura inditam expergefacit. 16

Ratio tamen dubitandi in ſomnio Salomonis eſt 3. *Reg.* 3. quia libertas videtur eſſe non poſſe, niſi intercedente perfecto iudicio, atque non liberæ voluntatis. Et tamen perſectum iudicium, vſus libertatis non videtur abſque perfecta vigilia eſſe poſſe. Quare partem, quæ negat libertatem in ſomno Salomonis aſſerit D. Thom. 1. 2. *q.* 1. *ar. 3. ad 2. & 2. 2. qu.* 154. *ar. 5. ad* 1. *& de verit. qu.* 28. *ar.* 3. Abul. 3. *Reg. 3. q.* 4. 12. *&* 13. Videturque eſſe D. Auguſtini 12. *de Geneſ. ad lit. c.* 15. & ſequitur Perer. *in Daniel. diſput. de ver. & var. ſomn. q.* 7. Pinad. *lib. 3. de reb. Salomon. c.* 5. & videtur ſentire Salmeron, ſed obſcurè *tom. 3. tr.* 30. 17

At conſiderantibus rationem narrationis illius *c. 3. Reg.* videtur certum poſſe Deum eleuare intellectum, & phantaſiam hominis dormientis ad perfectam intelligentiam, & iudicium rationis cum perfecta libertate. Quia poteſt Deus tam perfectè purgare, & diſponere phantaſiam tamquam fortiter ac dilucidè eleuare mentem dormientis, vt clarè, & cum affectu agat de Deo, & cum Deo circa res ſuas. Quod egregiè ſignificauit Rupertus agens de ſopore Adam *Geneſ. 2. v.* 21. quod ſomnium fuiſſe corporale ſentit D. Thomas 1. *p. qu.* 97. *ar.* 2. aſſeritque Nyſſenus ſuper Cantica ad illa verba *cap. 5. v. 2. Ego dormio, & cor meum vigilat*. Idem exiſtimo certum in ſomnio Salomonis. Quoniam petitio eius placere non potuit Deo, vt ibi narratur, niſi voluntaria foret, atque meriti apud Deum capax. Vnde Ambroſius *ad pſal.* 118. de Salomonis hoc ſomnio agens, oraſſe eum tunc, & promeruiſſe, diſertè aſſerit. Quod etiam ſentit apertè Tertullianus *4. aduerſus Marcion.* 15. Carthuſianus, Hugo, Gloſſa, & Lyranus *ad d. loc. 3. Reg.* 3. Alenſis, Bonauentura, & Richardus, ac defendit latè Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 2. de orat. c.* 19. 18

Quod verò attinet ad rationem dubitandi, verum quidem eſt in communibus ſomnijs, in hoc autem eſt ſpeciale priuilegium, quoniam omninò fuit extraordinarium, & diuinam habuit præſto opem, quæ confortauit, illuſtrauitque intellectum, & phantaſiam Salomonis ad perfectè intelligendum, non obſtante impedimento ſenſuum externorum, quo factum, vt conſeruato interno 15

verò

Digitized by Google

verò ſolono corporali, habere potuerit perfectum diſcurſum, & colloquium eum Deo liberum.

CONSVLTATIO LVI.

An morbus apoplecticus poſſit abſque miraculo poſt aliquod tempus reſolui?

1 POteſt, ſicut in muliere annorum ferè ſexaginta, quæ in apoplexiam inciderat contigiſſe, refert Schenckius *obſer. lib.* 1. *tit. de apoplex. obſ.* 1. ex Altom. *c.* 19. *de medend. humor. corp.* ſcilicet arte, aut natura, vt Zachotus ſubdit *tom.* 1. *de medic. princ. hiſt. lib.* 1. *hiſt.* 34. *de apoplex. dub.* 20. *ſub init.* ponens exemplum curationis à natura tam ibi, quam in præcedenti paraphraſi, quando calor natiuus valde exagitatus, & commotus ſuas vires exerit ad noxam expellendam, quoniam vehementi tunc actus impetu in vniuerſum corpus, ſubindeque proſiliens in partes affectas, diſentit, & abſumit quicquid præui humoris, ac impedimenti in eis reperit adeò, vt quero non operoſa medentium manus, non accurata phyſicorum diligentia, non vlla medicamentorum genera curare potuerunt, ſolus calor natiuus ſanare poſſit. Naturam enim morborum medentem eſſe omnes proclamant cum Hippocrate *epid.* 6. *ſect.* 2. *text.* 2. & Galeno 1. *aphor.* 14. *&* 15. *d. aphor.* 37. *&* 5. *aphor.* 32. inſerendo ex hoc, quod apopletici ſanari poſſint ſola natura vires ſuas innati caloris poteſtate vniente ad expulſionem noxij, cùm mirabiles ſint effectus, quos vnio dicti caloris innati præſtare ſolet, vt plures diu dandos reſolutos, & contractos repentè ſanos efficiat iuſta exempla Valeriolæ *lib.* 2. *obſer.* 4. Quorum euentuum cauſa eſt aggreſſus naturæ ad humorem noxium expellendum, ſicque etiam valeat apoplecticos ſanare ob ſolum conatum dicti caloris innati, cuius agitatione natura concitata inſurgit ad morbificam cauſam euincendum, quo fieri poteſt, vt ipſo humore prauo, vel diſcuſſo, vel expulſo priſtina ſanitas eis reſtituatur.

2 Neque dubitari poteſt, quin hanc vnionem caloris innati poſſit inducere per accidens vehemens imaginatio apoplectici, incitando, & mouendo potentias naturales, quarum munus eſt, ſpiritus excitare, & præcipuè illum cordis facultatem, quæ appellatur. Ipſa enim imaginatio dirigit ſpiritus, vt verſus hanc potius, quam illam partem corporis moueantur, & facultatem motricem determinat, vt ad talem partem eos moueat, quemadmodum ratiocinatur Sennertus de chymicorum cum Ariſtotelis conſenſu, ac diſſenſu *cap.* 14. *de virib. Imaginat.* vbi præterea docet, imaginationem morbos curare per accidens.

3 Idque præſertim quando afferta gratia non fuit perfecta, & abſoluta ex omni parte, vt ſi non potuerit qui iam hoc morbo laborabat primis diebus incedere ſine fulchris, & poſtea ſine baculo. Quæ imperfectio, ſicut ex alibi dictis non congruit eſſentiæ veri miraculi, ita conuenit ſanitati reſtitutæ in parte per cauſas naturales, etſi nobis occultas.

4 Hæc verò locum non habent vbi ætas, victus veſtitus, & liberationis congruæ ratio, vnaque atrocium morborum complicata congeries calorem potius in dies minuunt. Poteſt quidem vehemens ira interno calore laceſſita contractionem neruorum reſoluere per feruidam ſpirituum copiam, dum illa procedat à ſanguine circa cor efferueſcente, vt plenè Valeſ. *contr. med. & phyloſ. lib.* 5. *c.* 8. Poteſt & illud idem in partibus inferioribus operari metus per abundantem ſpirituum copiam, quos ad eas partes conſueuit tranſmittere, vt poſt Ariſtotelem *ſect.* 2. *probl.* 26. *& ſect.* 28. *probl.* 2. docet D. Thomas 2. 2. *q.* 44. *ar.* 1. vbi tamen ita, & metus defecerint, fruſtra ex his petuntur exempla.

5 Neque idipſum imaginationem operari poſſe dicendum eſt. Cùm enim imaginatio ſit actus animæ intellectiuæ, per ſe progignere, vel deſtruere non poterit morbos illos, qui à vegetatiuè, vel naturali facultate emanant, quam ſenſus, vel intellectus nullo pacto moderantur, vt pluribus rationibus comprobat Thomas Fienus *de virib. imaginat. q.* 10. *num.* 11. vbi contrarijs reſpondet. Poterit illa quidem per accidens aliquid operari, humores, & ſpiritus commutando, mediante appetitu, & paſſionibus pro vario ſpirituum motu iuxta naturam paſſionis, cui adhæret. At vbi non aliam paſſionem concurriſſe poſſumus ſuſpicari, quam fiduciam, quæ eſt ſpes cum imaginatione rerum ſalutarium ex Ariſtotele Rhetor. 2. *c.* 3. incongrua eſt ſpirituum motio ad progignendum ſanitatem, cum ſpes ſpiritus non agitet, nec ad exteriores partes inſtar iræ, vel metus impellat, ſed potius illos inhibeat, & veluti immobiles, ac ſuſpenſos detineat, ſimulque humorum impetum inhibeat, vt fusè diſſerit Cambran. *in charact. paſſion. del Eſperante c.* 6. *p.* 3. *& in prælud.* ac Laurent. *de mir. ſtrumar. ſanat. lib.* 1. *c.* 7.

Quinimò vt plurimum quilibet ſpirituum motus progignendæ ſanitati eſt longè impar. Siquidem in morbis, quorum materia eſt humor in venis oberrans, & nedum obfirmatus, multum valet ægri imaginatio, quaſi natiuum calorem excitet, & naturam ſtimulet ad noxiorum coctionem, ſecretionem, & excretionem, ſed vbi per longum temporis decurſum confirmata morbi natura artus contorſerat, ſenſum & motum partibus læſis ademerat, inanis redditur quilibet imaginationis ſpirituum & naturæ conatus. Nam in morbis illis, qui habitum contraxerunt, & quorum cauſa humor eſt craſſus, frigidus, parti infractus, infixuſque, ſola ægri confidentia parum prodeſt, vt plenè examinata materia Laurentius cùm diſcuteret articulum, an imaginatio in ſtrumarum curatione quæ fit à Regibus Galliæ, aliquid operetur *d. c.* 7. *in fine*. 6

Imperfectio verò ſanitatis nullius eſt momenti, quando æger poſſet etiam fulcris incedere, & cum eſſet prorſus inhabilis ad motum, ſurgeret, & cum fulcris ambularet. Vt hinc etiam pateat non imaginationi, alias quippè ad breue tempus tantummodo morbus ceſſauiſſet, Zacch. *lib.* 4. *quæſt. medicoleg.* 8. *num.* 9. *&* 10. ad ſcribendam eſſe curationem, ſed Deo, vel Dei ſeruis inuocatis, vt alias Sanctis Coſmæ & Damiano attributam legimus ſanitatem vxoris Conſtantini Laodicenſis, quam illi promiſerunt duo viri, qui in ſomnijs ſeſe illi obtulerant ea figura, qua Coſmas & Damianus depingi conſueuerant in actis ſeptimæ Synodi *act.* 4. 7

CONSVLTATIO LVII.

An ſubmerſis per horam, & amplius in aquis, inuocato auxilio Seruorum Dei, ſi reuixerint, attribuendum ſit miraculo?

NEgandum videtur. Nam veræ eſſentiæ miraculi obſtat primo quod Alex. Benedict. *de morb. cur. lib.* 10. *c.* 9. *in fin.* & Schenck. *obſer. med. lib.* 2. *tit. de ſuffocat. rubr. aqua obſer.* 1. teſtantur, ſubmerſos in vndis poſt octo, & quadraginta horas recreatos reuixiſſe, ac vterque addit, quod ſi immerſus aqua extinctæ animæ ſpeciem præſeferat, crucibus protinus debeat ſuſpendi, eiuſque anima ſuſcitari calido conclaui, & ſuffitionibus, ille quidem *lib.* 7. *c.* 3. hic *d. obſer.* 1. *ſub initio*. 1

Secundò, quod Alexander Oliua dum puer vagabatur propè Saxoferratum cecidit in puteum, indeque exanimis à vicina extractos; matrique redditus, paulò poſt ad ſe redijt, teſte Garimberto *lib.* 4. *de vit. Pontif.* 2

Tertiò, quod Æneas Syluius *Aſia c.* 34. narrat, Zenobiam, vxorem Radamaſij, filij Pharaſimenſes Regis Iberorum à viro inſimul fugiente ob rebellionem populorum ferro iugulatam, ac in fluuium Aronem proiectam, ne hoſtes illius corpore potirentur, a paſtoribus inuentam, quod adhuc viueret, ad Theridatem Vologeſi, Parthorum Regis, fratrem viri hoſtem perductam fuiſſe. 3

Ac tamdem ex ijs quæ adducit Michael Angelus Lapius in diſcurſu Italico de hac re. 4

Ex quibus patet, naturaliter contingere poſſe, quod etiam aqua immerſi non ſuffocentur, hoc comprobantibus 5

Digitized by Google

bantibus binis exemplis allatis à Schenkio *d. obſ.* 1. ex Chriſtophoro à Vaga *de art. med. lib,* 3. *ſect.* 5. *c.* 8. & Petro Foreſto *lib.* 15. *obſ.* 26. Primum eſt infantulæ bimis, quæ in vaſculum aqua ſaponis plenum cecidit, eaque abſorta animam agere videbatur, leui tamen vomitu irritato, cum totam aquam ſaponariam euomuiſſet, paucis horis à ſuffocatione liberata fuit. Alterum eſt plurium, qui è ponte ligneo effracto in aquam ceciderant, eademque obruti de vita periclitabantur extra mentem, ſine loquela perſiſtentes, ſumpto decocto florum Camomillæ in ceruiſia, lectoque poſiti, vt ſudor hoc modo eliceretur, ſanitatem recuperarunt.

5 Præcipuè ſi ſubmerſus repertus fuerit ſub aqua ore, ac ventre limo inhærens, ex quo liquet non decidiſſe ſupinum, vt ore aperto ſtatim ebiberit tantam aquæ copiam, vt potuerit ſuffocari, ſique non reſpirationem integram permanſiſſe, quæ ſatis ſuperque eſt ad vitam ei conſeruandam, vt in ſuffocatis etiam fatetur Zacch. *lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt. medicoleg. vlt. nu.* 43.

6 Verùm enimuerò, his non attentis, tenendum eſt, quod homo ſtatim ac in aquam demergitur, neceſſariò ſuffocetur, ac pereat, cum aere & reſpiratione iuuari non poſſit, teſte Ariſtotele *de reſpir. c.* 7. Hippocrate *lib. de pla. text.* 6. & Fernelio, medicorum ſui ſæculi principe in phyſiolog. *lib,* 16. *c.* 16. dicente, hanc eſſe differentiam inter aquatilia, & alia terrena animantia, quod iſta ex quo multo ſanguine, eoque puriore ſunt prædita, celeri ac prompta refrigeratione ac nutritione aeris indigent. Indeque meritò D. Anſelmus ſuper *ep.* 2. D. Pauli *ad Corinth.* pro miraculo ponit hominem in aquis ſubmerſum non præfocari. Eandemque impoſſibilitatem naturaliter viuendi abſque reſpiratione agnoſcit Cornel. à Lapide *ad cap.* 2. Ioan. & apertius ad dictum locum D. Pauli, Plater. *quæſt. med. parad. cent. poſth. num.* 55. & Zacch. *d. tit.* 1. *q.* 11. *num.* 28.

7 Reſpiratio enim ſub aquis non datur in terrenis animantibus, niſi mediante aeris reſpiratione, quæ ibi deficit ob occluſas vias aeris attractiuni deſtinatas, cum non attrahatur aer ventilando cordis caloris neceſſarius ad hoc, vt in ſtatu naturali conſeruetur, cordiſque actiones rectè perficiantur, Sennert. *in med. pr. lib.* 1. *p.* 3. *c.* 1. vt alibi contingit ex frigida qualitate, quæ ex aeris appulſu, mediante refrigeratione & difflatione ſuppeditatur, cùm aer tamquam rarus, & fungoſus leuitate ſubtilis, celeriter in omne corpus penetret, & partibus ſingulis præſens ſit, ac facillimè cuncta ſpiracula permeando nos omni ex parte ambiat, circumdetque Laurent, *in oper. anat. de reſpir. natur. quæſt.* 20.

8 Vnde ſicuti momento inſpiratur, ita & eodem momento reſpiratur, & magis præſtò eſt, quàm aqua, quæ licet celerrimè hauſta, non tamen ita facilè depellitur, & ideò aer implens pulmones, ad motum leuiores reddit, & è contra aqua eorum motum impetit, vnde natura prouida omnium pateus homini amplos, & magnos pulmones poroſæ ſubſtantiæ, tamquam vitæ organa ſpirabilia, hauſtum aerem excipientia conceſſit, cuius attractu naturalis calor quodammodo frigore moderato contemperetur. Aquatilibus verò non ita, præterquam in aliquibus, quæ deinde etiam extra aquam viuere poſſunt ad differentiam innati caloris, cumque illis minus & caloris & ſanguinis inſit, non tantum refrigerij debetur ita, vt ex aquæ humore calorem inſitum confoueant, quæ illis locum refrigerationis ſupplet. Igitur quod homo aquis ſubmerſus ſpiritum non intercludet, adſcribendum eſt miraculo.

9 Idque maximè affirmandum eſt, ſi ſubmerſus fuerit puer, artis natatoriæ imperitus, & ſi diù manſerit ſub aquis, vt ex huiuſmodi circumſtantijs impoſſibilitatem naturaliter euitandi periculum ſuffocationis pueri, qui ludo intentus, in aquam ceciderat, & per interceſſionem S. Theodoſij cœnobiarchæ fuit liberatus, firmat Surius in eius vita *die* 11. *Ianuary*, & agnouit Rota in terminis pueri quinquennij qui ceciderat in flumen Ticini, liberati per interceſſionem S. Caroli in eius relatione *mirac.* 9. & magis in ſpecie in relatione S. Franciſci Xauerij *mirac.* 5. in vita de puero in puteum delapſo, ac refert Lypſius exemplum pueri in lacunam lapſi, & capite in limo fixi *in hiſt. D. Virg. Hallenſ. c.* 10. qui etiam *c.* 16. recenſet caſum pueri ſexennis, qui ludens cum fratre in puteum cecidit, & clamante matre, viciniamque concitante accurrit vnus cum harpagone, quo in aquam demiſſo, puerum extraxit, ſed palam mortuum, & colore mortis, at emiſſo voto D. Virgini Hallenſi, ſtatim vitam & vires puer recepit. Et *cap.* 18. alium adducit puellæ caſum, in puteum dum fune aquam educebat lapſæ, & per ſemihoram ibi relictæ priuſquam auxilium adueniret, proindeque eductæ mortuæ ſecundum exiſtimationem omnium, cum notum eſſet effugium ad D. Virginem, precibus & votis oblatis, vitæ puellæ fuit reſtituta. Sicuti & miraculo adſcriptum fuit, quod Meldenſis Epiſcopus ſua oratione nauim ſubmerſam cum omnibus, qui in ea erant, ſeruauerit, de quo Marul. *lib.* 2. *c.* 2.

Ponderandæ tamen ſunt facti circumſtantiæ. Similrum ſubmerſus in ipſo caſu aliquem Dei Seruum inuocauerit, qui cadenti apparuit, aſtitítque, ac illum præſeruauit, de qua apparitione, licet habeatur illius ſola depoſitio, ipſi tamen ſtandum eſt, cum deponat de facto proprio, quod aliunde probari nequit iuxta ea, quæ tradit Caſtr. *in l. quocumque num.* 11. *C. de ſeru. fugit. & conſ.* 331. *num.* 3. *in fin. p.* 1. Crauet. *conſ.* 178. *num.* 7. Gabr. *de teſtib. concl.* 1. *num.* 18. & 25. traditque Simonet. *in relat.* S. Franciſci de Paula *fol.* 45. Rota *in relat.* S. Raymundi *p.* 2. *ar.* 8. & *in relat.* S. Franciſcæ *p.* 3. *mirac.* 8. & *in relat.* S. Hiacynthi *in* 2. *mirac.* S. Thereſiæ *ar.* 3. S. Franciſci Xauerij *mirac.* 9. Gregorij Papæ X. *in* 3. *mirac.* §. *neque dubitamus*, S. Caietani *in* 1. & 2. *mirac.* B. Andreæ Auellini *in* 4. *mirac.* S. Caroli *p.* 3. *mirac.* 4. S. Ignatij *mirac.* 3. & B. Iacobi de Marca *mirac.* 5. Quibus fauet antiquus Eccleſiæ ritus, quæ ad publicandam à Seruis Dei edita miracula hoc veluti præcipuum opus adhibuit, quod libelli eorum, qui beneficia percipiunt, recitentur à populo, & apud D. Auguſt. *de ciuit. lib.* 22. *c.* 8. & oſtenditur in pluribus miraculis à Chriſto Domino patratis, vt eſt illud cæci nati, & à Chriſto illuminati. Parentes namque cœci, qui ſciebant filium cœcum fuiſſe, ipſi Phariſeis dixerunt: *Scimus, quia hic eſt filius noſter, & quia cœcus natus eſt*, ipſum ſolum in teſtimonium miraculi adduxerunt, ibi: *ipſum interrogate, ipſe de ſe loquatur Io.* 9. Et illud mulieris Samaritanæ quando Chriſtus illi occulta cordis reuelauit, & anteactæ vitæ ſeriem expoſuit. Etenim propter teſtimonium mulieris Chriſto, & miraculo crediderunt. Sic enim dicitur *Io.* 4. *Ex ciuitate autem illa multi crediderunt in eum Samaritanorum propter verbum mulieris, teſtimonium perhibentis, quia dixit mihi omnia quæcumque feci.* Nec non aliud paralytici, vti Dominus præcepit tollere grabatum, & ambulare, manifeſtatum fuit per teſtimonium ipſius, in quo patratum fuerat miraculum *Io.* 5. *Abijt ille homo, & nunciauit Iudæis, quia Ieſus eſſet, qui fecit eum ſanum*, ſuper quem locum ſic ait D. Auguſtinus *tr.* 21. *à Io. Et primum quidem, vt eo abſente teſtimonium inſuſpicabile fieret, qui enim adeptus fuerat ſanitatem, idoneus erat beneficij teſtis.* 10

Præcipuè verò ſi eius dictum aliquis alter conteſtetur, & ſic per duos teſtes, ex quibus habetur quæuis legitima probatio per *cap. licet* 47. *de teſtib.* vbi Gloſ. *v. gradus*, & *can. de parentela* 35. *q.* 6. & in terminis miraculorum ad effectum canonizationis docet Contilor. *cap.* 18. *nu. item* 18. & *ſeq.* vbi teſtatur de praxi, admittitque *num.* 30. in facto probabili ab alijs. Vel concurrentibus adminiculis, Hoſtienſis, ac cæteri communiter *in cap. fin. de ſucceſ. ab inteſt.* Bald. *conſ.* 136. *ante fin. lib.* 2. Cæl. de Graſſ. *dec.* 3. *nu.* 6. *de prob.* & Farinac. *de teſt. q.* 63. *num.* 35. 11

Vel ſi parentes poſt lapſum ſui filij tam ante, quàm poſt extractionem ab aquis, continuò Seruum Dei inuocauerint, & pro eius vita exorauerint, vel votum emiſerint. Ex hoc enim peruenit validiſſimum argumentum, quod Deus illum ſuſcitare, vel præſeruare voluerit ad oſtendendum, ac probandum ſui Serui ſanctitatem, quem cæteris in exemplum proponebat, Bartol. *in tr. de teſtib. in cap. qualitas ſine ſubſtantia num.* 57. D. Thom. 2. 2. *qu.* 178. *ar.* 2. Chaſſan. *in catal. p.* 3. *conſid.* 49. Caſtellan. *de canoniz. Sanct. qu.* 7. *ar.* 1. & firmauit Rota in relatione ſororis Catharinæ de Riccis *mirac.* 6. 12

Vel ob conceptam prius erga Dei Seruum deuotionem, 13

in

Digitized by Google

in cuius fidem & clientelam ſubmerſus ſe contulerat, eiuſque imaginem, vel affixam parieti ſuæ domus, vel ſecum aſſiduè retinebat. Hinc enim probatur deuotio, & meritum petentis, quibus gratiam meruit, cum hæc deuotio, & oratio ſit impetratiua, vt docet D. Thom. 3. *contra Gent. cap.96. ar.2.* & in ſimili concluſum fuit in relatione S. Caroli *p.3. mirac.*10.

14 Accedentibus maximè peritis, qui iudicium certum ſuffocationis, vel præſeruationis faciunt, tamquam de rebus, in quibus quamplurimum ſunt verſati. Vnde illis magis credendum eſt, Rota in Calaguritana præſtimonij 10. Maij 1649. coram Em. Othobono, præcipuè ſi reddant rationem peritiæ, *cap. propoſuiſti* cum ibi notatis per Dec. *num.*17. *de probat.* Bald. *conſ.*136. *num.*4. *lib.*2. idem Dec. *conſ.*20. *num.*31. *&* 34. *lib.*1. Menoch. *conſ.*311. *num.*16. Seraph. *dec.*665. *num.*2. *&* 4. Merlin. *dec.*52. & obſeruat Contilor. *de canoniz. d. cap.*18. *num.*12. & ſtabiliuit Rota *in relat.* S. Thomæ de Villanoua *tit. reſuſcitatio duorum mortuorum, in d. relat.* Sororis Catharinæ de Riccis *mirac.*3. paſſimque alibi.

15 Neque vrgent exempla in contrarium adducta. Nam falſa vnicuique apparet Alexandri Benedicti aſſertio, quod aquis ſubmerſi poſt quadraginta octo horas vixerint, niſi eius dictum interpretemur per exiguum temporis ſpatium aquis ſubmerſi poſt longam quadraginta octo horarum curationem incolumes euaſiſſe. Alexandrum Oliuam non mortuum fuiſſe, ſed tamquam mortuum, refert Gatimbertus. Neque proditum eſt, Zenobiam fuiſſe aquis ſubmerſam, & ſuffocatam, ſed in fluuium proiectam à paſtoribus viuam repertam, vt proinde potius enataſſe dicendum ſit, quod ſine ipſius opera contingere potuiſſe per aliquod temporis interuallum, obſeruat Henric. *in reſponſ. de innatat. Lamiar.* in quo probat, ſecundum naturam manibus, & pedibus reuinctis poſſe mulieres innatare, quod nimirum quædam mulieres ventricoſæ ſint, protenſoque vtero, ac pulmones laxiſſimos habeant, vbera maximè fungoſa, inteſtina ampla, ideoque copioſè flatibus impleantur; vnde facilè innatant, tuncque potiſſimum quando adactæ metu ſubmerſionis ſpiritum cohibent & fauces claudunt. Porrò de Zenobia ita refert Tacitus lib.12. annal. *Nec aliud Rhadamiſto ſubſidium fuit, quàm pernicitas equorum, quibus ſeque & coniugem abſtulit. Sed coniux grauida, primam vtcumque fugam ob metum hoſtilem, & mariti caritatem tolerauit: poſt feſtinatione continua, vbi quaſi vterus, & viſcera vibrantur, orare, vt morte honeſta contumelijs, captiuitatis eximeretur. Ille primo amplecti, alleuare, adhortari, modo virtutem admirans, modo timore æger, ne quis relicta potiretur. Poſtremo violentia amoris, & facinorum non rudis, diſtringit acinacem, vulneratamque ad ripam Araxis trahit, flumini tradit, ne corpus etiam auferretur. Ipſe præceps Hiberos ad patrium regnum peruadit. Interim Zenobiam (id mulieri nomen) placida illuuie, ſpirantem, ac vita manifeſtam aduertere paſtores, & dignitate formæ haud degenerem reputantes, obligant vulnus, agreſtia medicamina adhibent; cognitoque nomine, & caſu in Vrbem Artaxata ferunt, vnde publica cura deducta ad Tiridatem, comiterque excepta, cultu regio habita eſt.* Ea verò, quæ tradit Lapius mira quidem ſunt, ſed an vera alij iudicent. Hoc certum, quod tamquam Subpromotor fidei potuit illa ex contradicendi officio proferri, innixus potius fabuloſis narrationibus quam rationibus. Præterea exempla, quæ ipſe refert, ſunt de natatoribus, ac vrinatoribus, non autem de ſubmerſis, atque adeo minus rectè ad rem proferuntur.

15 Quod autem ſubmerſus vitam ſub aquis conſeruare poſſit ſola tranſpiratione, nullatenus ſubſiſtit. Nam iuxta veriorem, ac magis communem opinionem ſola tranſpiratio non ſufficit ad vitæ conſeruationem, ſed omnino neceſſarius eſt concurſus alicuius reſpirationis, quæ poteſt eſſe tam exigua, & inſenſibilis, vt ſenſibus noſtris non percipiatur ex ſententia Galeni, qui ita ſe declarat *lib. de diffic. reſpir. c.8. & de loc. affect. lib.4. c.7.* ac optimè Zacch. *quæſt.*11. *num.*42. *& ſeqq. d. lib.*4. *tit.*1. vbi ait, impoſſibile eſſe, quod quis viuat ſine reſpiratione. Qui deinde reſpondens opinioni illorum, qui dicunt, vitam conſeruari tranſpiratione, addit hoc procul vero eſſe, ſed huiuſmodi ſubmerſos reſpirare, licet quoad noſtrum ſenſum non appareat, aliter impoſſibile eſſe illos viuere.

Atque, etiamſi contraria opinio admitteretur, illa 16 tamen procederet in ijs, in quibus ex Galeno *d. lib. de diffic. reſpir. cap.*8. & de *loc. affect. c.*8. & ex Fernel. *phyſiolog. lib.*1. *c.*14. poteſt ſeruari tranſpiratio, quæ fit attractione, & ventilatione inſenſibili aeris ambientis per poros, & per occulta cutis ſpiracula. Hoc autem eſt impoſſibile in aqua ſubmerſis ex duplici ratione. Altera ob frigidum & humidum ambiens, quæ tranſpirationem in corporibus impediunt, Galen. 9. *method. c.*5. Sennert. *de febr. lib.*2. *c.*2. Altera, quia neque cor, neque arteriæ per poros vllum attrahere poſſunt aerem ſub aquis, dum ibi non adeſt, immò confeſtim arteriæ, cor, & pulmones per inſpirationem replentur maxima irruentium aquarum copia, auferendo omnem vſum reſpirationis, & tranſpirationis celeriorem reddunt interitum, vt ex eodem Galeno tradit Fernel. *d. cap.*14. Vnde ex hac cauſæ deperditæ reſpirationis aqua ſubmerſos interire, non autem ex eo, quod multum aquæ hauriant, docent Plater. *quæſt. medic. paradox. centur. poſth. num.*55. & Zacch. *d. qu.*11. *num.*28. ſufficit enim ad interitum, pauliſper impediri reſpirationem, vt liquet ex relatis exemplis apud Sennert. *pr. lib.*2. *eod. tit. obſ.*1. videatur Scaliger *exercit.*273. vbi multa ſubtiliſſimè ad rem noſtram.

CONSVLTATIO LVIII.

An eleuatio tumoris in facie alicuius ſacri ſigni, ſiue ſtatuæ ligneæ cuiuſpiam Serui Dei, vel Beati, ſit prodigioſa? vbi de prodigijs, ac ſimulacris aliqua.

QVamquam ex D. Thoma 2.2. *q.*178. *ar.*1. *ad* 3. duo 1 poſſint attendi in miraculis, quatenus excedunt vires totius naturæ creatæ, id ſcilicet, quod fit excedens facultatem dictæ naturæ, quo inſpecto, miracula dicuntur virtutes, & id, propter quod ea fiunt, ſcilicet ad manifeſtandum aliquid ſupernaturale, cuius gratia nuncupantur ſigna: vnde infert Angel. Rocch. *de canoniz. Sanct. cap.*22. miracula quatenus aliquid præoſtendunt, oſtenta, ſiue portenta vocari, quatenus verò futura prædicunt, appellari prodigia, & hoc caſu *Act. c.*2. dicatur: *multa quoque prodigia, & ſigna per Apoſtolos in Hieruſalem fiebant*, deque D. Stephano *c.*6. faciebat prodigia & ſigna magna in populo, ac Paulus Apoſtolus ſcripſerit *ad Hebr. c.*5. per manus autem Apoſtolorum fiebant ſigna, & prodigia in populo. Vlpianus etiam *in l. oſtentum* 38. *de verb. ſignif. oſtentum*, inquit, *Labeo definit omne contra naturam cuiuſque rei genitum, factumque. Duo autem genera ſunt oſtentorum; vnum, quod quoties contra naturam naſcitur, tribus manibus forte, aut pedibus, aut qua alia parte corporis, quæ natura contraria eſt: alterum cum quid prodigioſum videtur, quæ Græci phantaſmata, ideſt viſiones, vocant.*

Plura tamen ſuadent, nullum in hoc, & in huiuſmo- 2 di alijs oſtenſis fundamentum fieri debere ad eſſentiam miraculi conſtituendam, prætermiſſis etiam ijs, quæ de Sacerdotum deceptionibus, & impoſturis ſcripſerunt Albertus Magnus *lib.*2. *miner.* Petrus Pomponatius de *natural. effect. admir. cauſ. c.*10. Polydor. Virgilius *de prodig. lib.*3. *pag.*128. & Paponius *lib.*1. *Rhapſ.*1. *areſt. tit.*1. *areſt.*5. *&* 6. vbi de ſubijcientibus fucum falſorum miraculorum, quibus pij homines deuotè illecti, venientes ſtipem ingentem inferrent, artificijs, & artibus imagines aliquando flentes, vel ſudantes populo exhibentibus, donec detectis fraudibus condignis pœnis artifices puniti ſunt.

Primum nempè quod eiuſmodi oſtenta à Polydoro *d.* 3 *lib.*3. *pag.*226. aſſeruntur mera figmenta, arguendo in principio ſequentis *pag.* hunc in modum. Ergo quod fieri non poteſt, ſi fiat, portentum erit? Sed ſi fieri non potuerit, quomodo fiet, niſi illud factum eſſe confingatur? Atque ſic fictio ſola eſt portentorum parens. Qui propterea exemplum ex Tacito relatum *d. lib.*3. *pag.*187. *&*

pag.

Digitized by Google

*pag.*201. quod ſcilicet in Britannia ſub Claudio Principe ſimulachrum Victoriæ exiſtens Camaladuci ſubito conuerſum ſit retrò, quaſi hoſtibus cederet, dixit *pag.*202. fraude humana factam fuiſſe, vt Britanni ad defectionem parati Romanos ea ſuperſtitione terrerent, quominus ſuis viribus confiderent, & ad rem addidit Tullius *de diuinat. lib.*2. quod in metu & periculo tum creditur facilius, cùm figuratur impunius, inde arguens noſtram leuitatem, & inconſiderationem. Porrò de his artibus Cardanus varia *de ſubtilit.* & Tholoſanus *de Republica*.

4 Secundum, quod oſtentum Græci, vt iam diximus, appellant phantaſma, quia vel nihil reipſa eſt, licet noſtris ſenſibus obiectum, aliquid eſſe videatur, vel ſi aliquid eſt, aliud tamen eſt, quam appareat, eſſe, ſiue præſeferat ſpeciem alicuius rei naturalis, ſiue non naturalis, ac diuinæ, ſicuti animaduertit Laur. BeyerlinK *in theatr. vit. hum. v. diuinatio*, Quare Polydor. *d. lib.*3. *pag.*197. dixit, oſtenta ex noſtra facili opinione pendere.

5 Tertium quod per imaginationem, quæ per accidens eſt cauſa mirabilium effectuum, ſæpè putantur videri, quæ non videntur, audiri, quæ non audiuntur, & ſentiri, quæ non ſentiuntur, vt Thom. Fienus *de viribus imagin.* ait *cap.*8. ſub initio, Qua ratione D. Thomas *lib.* 3. *contra Gent. c.*99. volens oſtendere, quod Deus poſſit operari præter ordinem naturæ, producendo effectum abſque cauſis proprijs, id probat ex eo, quod imaginatio id poſſit. Siquidem vehementia paſſionum, quibus anima afficitur, alterari poteſt imaginatio, atque adeò tenaciter efformari in phantaſia, vt imaginans exiſtimet reipſa videre, quod phantaſtica ſolum videt, vtpotè eius deſiderio conforme exemplo D. Monicæ, matris D. Auguſtini, quam ex vehementi deſiderio filium è libidinum cœno, mediante matrimonio, redigendi ad bonam frugem vana quædam, & phantaſtica deſuper vidiſſe, refert idem Auguſtinus *confeſ. lib.*6. *c.*13. cuius in propoſito meminit Grauina *in lapid. lyd. p.*2. *lib.*1. *c.*1. *aſſert.*2. indeq; Pomponatius *loc. cit. c.*4. ex Petro Apponenſi *in Concil. c.* 155. dixit, imaginatiuam, & cogitatiuam eſſe habitus valdè fixos, & diu permanentes circa aliquid, habereque obedientiam ſpirituum vitalium, & ſanguinis adeo, vt in ipſis imaginantibus, ac deſiderantibus ſint aptæ producere res imaginatas & deſideratas ſecundum ſuum eſſe reale. Ac etiam Grauina *d. p.*2. *lib.*1. *c.*2. loquens de viſus deceptione, ſcripſit, quod ſubtilitas viſus addita forti imaginationi vana ſpectra intuebitur, ac ſi vera eſſent, referendo Cardanum *de rer. var. lib.*6. *c.*43. dicentem cum volo video, quæ volo oculis, non vi mentis, veluti imagines illas, de quibus dixi, cum infans eſſem me vidiſſe Itaque video lucos, animalia, vrbes, & quæcumque cupio. Credo cauſam eſſe vim virtutis imaginatricis, viſuſque ſubtilitatem. Et Torreblanca *in epit. delict.* quibus aperta, vel occulta inuocatio dæmonis interuenit *lib.*2. *de magia operatrice c.*15. *num.*7. conſtanter aſſeruit, quod, phantaſia vitiata, facilè eſt, vt viſus decipiatur. Quibus aſſenſum præbet Delrius *lib.*2. *magic. q.*27. *ſect.*1. & alibi.

6 Quartum quod Tullius *academ. quæſt. lib.*2. conſiderans viſa ſenſibus alia eſſe vera, alia falſa, reſpondit his oculis non eſſe contentum, addito etiam paulò inferius cur cum oculis conſentire, nihilque certiùs eſſe, quam inter vera, & falſa nihil intereſſe ad animi aſſenſum. Quinimo *de diuinat. lib* 2. fallaciſſimum appellauit oculorum ſenſum in his, quæ potius ratione, animoque debent videri, pluraque in eandem ſententiam proſequitur Polydorus *de prodig. lib.*2. *pag.*143. Et in hoc ſenſu Salomon *prouerb. c.*23. *num.*33. dixit, oculi tui videbunt extranea, hoc eſt viſiones admirandas iuxta verſionem chaldaicam.

7 Quintum quod idem Tullius *d. lib.*2. loquens de partu mulæ, ait, res mirabilis propterea quia non ſæpè fit, ſed ſi fieri non potuiſſet, facta non eſſet, atque hoc contra omnia oſtenta valeat, numquam quod fieri non potuerit eſſe factum, ſin potuerit, non eſſe mirandum. Cauſarum enim ignoratio admirationem facit. Raritas quippè, aut ignoratio facit admirationem, vſitata autem non delectant, quia non mouent, quia intellectus eſt in potentia propinqua, neque alius eget, quam recordationis. Ideoque delectant admirabilia, quia mouent. Cur mouent? quoniam noua. Noua ſanè ſunt quæ numquam fuere, neque dum exiſtunt. Quod mox idem Tullius exemplum ponit de ſimulacris viſis ſudare, & lachrymare, ac ſimilibus oſtentis, quæ ex illo repetit Polydorus in præcitato *lib.*3. *pag.*222. Poteſt enim humor ex aliquo accidenti concretus in capite ſtatuæ ligneæ vi ardoris excitati, ac tempore æſtiuo adaucti tot luminibus circa illam incenſis, ac frequentis populi concurſu caſurrahi ad illam genæ partem, vt conſpicientibus videatur intumeſcere, quod præ ſupplicantium deſiderio interpretantur pro ſupernaturali ſigno gratiæ aduerſus aliquod malum.

Sextum quod ſimilia oſtenta viſa & animaduerſa fuerunt in ſtatutis etiam apud Ethnicos, quod ſupernaturali miraculo tribui nequit. Siquidem Iul. obſequens *de prodig.* refert ſequentia. Primum anno ab Vrbe condita 575. Q. Fuluio, & Cn. Marcello Coſſ. *cap.*67. quod ſcilicet Romæ in lectiſternio Iouis Deorum capita ſe conuerterunt. Alterum anno 588. Mar. Marcello, & Pub. Sulpicio Coſſ. *cap.*71. quod ad lacum Libitinæ in ſtatua equeſtri ænea ex ore & pede aqua emanauit. Tertium anno 649. P. Rutilio, & Corn. Maulio Coſſ. *cap.*102. quod Trebulæ foribus Templi adapertis ſimulacrum Martis ligneum capite ſtans inuentum fuit. Quartum anno 657. Cn. Cornelio Lentulo, & Pollo Licinio Coſſ. *cap.*108. quod Nurſiæ ſimulacrum Iouis in partem ſiniſtram conuerſum eſt. Quibus duo addenda ſunt. Alterum petitum ex Plutarcho in Othone, quod ſtatua Iulij Cæſaris in Inſula Tyberina cœlo tranquillo, nulloque terræmotu ab oriente in occidentem ſe vertit. Alterum relatum à Polidoro vbi ſupra, quod ſimulacrum Victoriæ paulò ante cœdem Romanorum in Britannia retrò conuerſum fuerit, quaſi hoſtibus cederet. Quodue etiam de ſudore, & lachrymis viſis emanere è ſtatuis, & ſimulacris legitur apud Tullium *de diuinat. lib.*1. *& lib.* 2. Virgilium *georg. lib.*1. Titum Liuium *decad.*3. *lib.*2. alias 22. *& decad.*5. *lib.*3. alias 43. Plutarchum *in vit.* Timoleonis, Alexandri Magni, & Marci Antonij, Dionem Caſſium *hiſtor. lib.*43. Iulium Obſequentem *loc. alleg. c.*31. *&* 33. *&* 41. *&* 60. *&* 69. *&* 87. *&* 112. *&* 122. Polydorum *d. lib.*3. BeyerlinK *in theatr. d. v. diuinatio, tit. ſimulacra, prodigia, oſtenta*, Valerium Maximum, Delrium, Tolòſanum, & alios paſſim. 8

Prædicta enim clarè oſtendunt, non eſſe adſcribenda miraculo huiuſmodi oſtenta ac prodigia, quæ Deus ad aliquid demonſtrandum per inuſitatum naturæ modum producit in eſſe. Quod Tullius *lib.*2. *de diuinat.* medullitus perpendens dixit, horum omnium vna ratio eſt. Quidquid enim oritur qualecumque eſt, cauſam habeat à natura neceſſe. Vt etiam ſi præter conſuetudinem extiterit, præter naturam tamen non poſſit exiſtere. Cauſam igitur intelligito in re noua, atque admirabili, ſi poteris. Si nullam reperies, illud tamen exploratum habeto, nihil fieri potuiſſe ſine cauſa, eumque errorem, quem ſibi rei nouitas attulerit, naturæ numine depellito. Quod latiùs ibidem proſequitur, atque ideò Pomponat. *d. cap.*10. ſcripſit, multa eſſe poſſibilia, quæ quoniam nobis nota non ſunt, ea negamus, ſubdens tamen, non poſſe ex hoc talia dici impoſſibilia per naturam. Qui etiam *cap.*12. expreſſè negauit ea, quæ pro magnis prodigijs habentur eſſe miracula hoc prætextu, quod fiot totaliter contra naturam, inquiens ita vulgo dici, quia inſueta, & rariſſima, nec ſecundum communem ordinem naturæ fiunt, Et Ioachim. Camerar. *de oſtent. lib.*1. *pag.*261. poſtquam aſſeruit, multa diuinitus fieri contra vſitatum modum naturæ, quorum cauſæ numquam exquiri potuerunt, ad hanc rem ſubdit hæc verba: *Nam non fieri illa miracula prodigiorum contra naturam, vt de oſtentis Ariſtoteles ſcripſit, ſed ſecundum naturam, eam tamen inſuetiorem, & minus ordinariam quid aliud eſt dicere, quam contra naturam fieri, hoc eſt obſeruatam notam & vſitatam rationem? Vix enim vnquam ingens aliquod malum, aut vrbem, aut gentem non præmonſtratum oppreſſit, quæ autem demonſtrent inaudita, noua admirabilia eſſe oportet, qualia non ſunt, quæ naturaliter, quomodo communiter loquimur, accidunt.* Vnde etiam liquet, 9

præſ-

Digitized by Google

præaſſertum oſtentum non poſſe recenſeri inter miracula, quæ omnes naturæ vires, ac potentiam excedit, etſi valeat iuxta vulgatem ſermonem dici contra naturam communem, & vſitatam, cùm ſit de rariſſimè contingentibus, editumque ſecundùm inſuetiorem modum, qui à nobis ignoratur.

10 Septimum, quod Zoophyta naſcuntur etiam in lignis putridis, teſte Andrea Libauio *ſingular. tit. de Zeophyt. q. 9. pag. 332.* Nam ſtatua lignea poteſt aliquam putredinem contrahere in ea parte genæ, quæ viſum tumorem edit. Quin etiam in lignis dolatis non putridis reuiuiſcentiam admittit Zacch. *quæſt. medicoleg. vlt. num. 4. lib. 4. tit. 1.* patetque ex ijs, quæ recenſet Theophraſtus *lib. 5. de cauſ. plant. c. 4.* quæ poſſibilitas neceſſitatem miraculi prorſus excludit, etiamſi arguendo à conſuetis, diceretur impoſſibile. Nam ſecundùm Baldum *in l. ſi mihi, §. ſi quis ſeruos num. 3. de legat. 1.* poſſibile iudicatur quod habet ſe ad poſſibile, & impoſſibile, qui proinde addidit *in l. teſtium num. 24. C. de teſtib.* quod, poſſibili poſito in eſſe, nullum ſequitur impoſſibile, ſufficitque quod fieri poſſit, licèt non ſit, vt poſſibile dicatur ex notatis ab eodem *in l. filius à patre §. ſi quis eorum, ff. de lib. & poſth.*

11 Octauum, quod aer ambiens circa genam ſtatuæ caſu poteſt reapſe colorari in ſimilitudinem bubonis peſtiferi, vt talis appareat oculis intuentium, ſicut de imagine D. Cœleſtini, quæ apparuit Aquilanis deprecantibus illius interceſſionem, plenè docet Pomponat. *d. cap. 2.*

12 Ex quibus, & alijs ſuper externorum ſenſuum fallacia deductis, ac perpenſis à Gulielm. Pariſ. *p. fin. de vniu. cap. 22.* Remig. *lib. 1. de dæmoniac. c. 11.* Delrio *magic. lib. 2. q. 14.* Raphael. de la Tor. *tom. 2. de vit. oppoſ. Relig. qu. 95.* Torreblanc. *d. lib. 2. c. 15. à num. 5.* Io. Saliſb. *lib. 2. de nug. Curial.* & à nobis alibi, corruere videntur omnia ſuper huiuſmodi tumoribus tam ex ſenſu viſus, quàm tactus; vtrique enim poteſt ineſſe fallacia, vel ſi forte talis veritas admittatur, ea poteſt contingere, non quidem contra ordinem totius naturæ creatæ, ſed ſolùm aduerſus conſuetum, & ordinarium, non excedentem tamen modum inuſitatiorem iuxta prædicta, vt minimè ſit adſcribenda miraculo.

13 Verùm ſi de veritate huiuſmodi tumorum deponant quamplures teſtes, qui cuncta ſedulò atque religioſè obſeruarunt, concludentiſſimam aſſignando ſui dicti rationem, ac ſcientiæ cauſam per ſenſum viſus, & tactus deponendo, pleniſſimam probationem conſtituent iuxta doctrinam Baldi *in l. ſolam 3. num. 1. & 22. C. de teſtib.* & aliorum apud Farinac. *de teſtib. q. 70. num. 127. & ſeqq.* Nam quotieſcumque agitur de aliquo obiecto, quod cadit ſub ſenſu corporeo, qualia ſunt quoad ad viſum color, corpus, figura, ſitus, ac ſimilia ſecundum Ariſtotel. *de anim. lib. 2. text. 63.* quem ſequuntur ex Iuriſperitis Bald. *in l. non ignorat num. 12. in fin. C. de his, qui accuſ. poſ.* & quoad ad tactum ſunt calidum, frigidum, aſperum, molle, æquale, inæquale, de quibus idem Ariſtotel. *loco citat. text. 106.* ac Bald. *ibid. num. 13.* & Specul. *tit. de teſtib. §. nunc tractandum num. 19.* teſtis deponens per rationem propriam ipſius ſenſus, nempè vidi, vel tetigi; perfectiſſimè probat. Quia ſenſus circa propria obiecta non poteſt decipi, vt docet Ariſtotel. *d. text. 63.* & ibi Piccolomineus, alijque communiter, ac Daniel Sennertus *in epit. phyſic. lib. 7. c. 1.* eſtque textus *in can. teſtes,* ibique Gloſ. *v. quæ nouerunt 3. q. 9.* traduntque Innoc. *in cap. Cum cauſam 37. de teſtib. num. 2.* vbi etiam Felin. *num. 5.* & Bald. *in d. l. ſolam num. 3.* Sicard. *num. 4. C. de teſtib.* & alij penes Farinac. *d. q. 70. num. 128.*

14 Viſus quippè, quem regem ſenſuum appellat Philo *lib. de Abraham* & quaſi ſolem corporis noſtri Chryſoſtomus *homil. 55. in Io.* annuente Iſidoro Peluſ. *lib. 2. ep. 512.* propriè, & maximè ſenſus eſt, ac omnium nobiliſſimus appellatur ab Ariſtotele vbi ſupra *text. 162.* cum præſtantia ſua cæteros antecellat, quia exactius, quàm cæteri ſenſibilia communia percipit, vt ait Piccolom. *de ſenſ. viſ. cap. 22.* inferens, eius iudicium eſſe certiſſimum, ideoque eſſe nobis ſenſum cæteris cariorem, quia certior eſt in cognoſcendo, & latius patet iuxta Ariſtotel. *lib. 1. metaph.*

Primum quia ex maiori longinquitate, quàm cæteri ſenſus ſuum obiectum attingit. Deinde quia ſimul atque res illi obiecta eſt, continuò eam percipit. Tertiò quia ſolus aſpectus percipit res more intellectus, qui nullam realem immutationem accipit ab obiecto, ſed ſolam notionalem. Quartò, quia medium, quo aſpectus percipit eſt longè nobilius ac purius, nempè actu perſpicuum, & interdum incorruptibile. Quintò, quia cum percipit vnum contrarium, non impeditur à percipiendo perfectè altero. Quod tamen vix, ægrèque accidit cæteris ſenſibus, potiſſimum ijs, qui verè immutantur ab obiecto. Alioqui ſimul mouerentur organa motibus contrarijs, quod fieri nequit. Poſtremò quia nullus eſt ſenſus, qui ita perfectè percipiat figuras, & actiones corporum, vt aſpectus. Hæc autem ſunt certiſſima ſigna ex omnibus, quibus ad cognoſcendas rerum ſpecies vti poſſumus. Quòd denique aſpectus plures rerum differentias nobis declaret ex eo perſpicuum eſt, quia eius obiectum res omnes corporatas non ſolum quæ gignuntur, & intereunt, complectitur, ſed etiam quæ interire nequeunt, cum tamen obiecta cæterorum ſenſuum in ſolis rebus caducis reperiantur. Itaque cœleſtium rerum ſoli oculi nobis notitiam attulerunt. 15

Hiſ atque alijs rationibus prouida natura ducta hunc nobis ſenſum quaſi magis perſpicacem, & aptiorem intellectus miniſtrum in ea parte corporis locauit, in qua velut ex ſpecula, luſtraret omnia & ad ſenſum communem, quaſi ad primum veſtibulum intellectus breuiſſimo itinere rerum notitiam mitteret. Hinc inter omnes corporeos ſenſus oculos eſſe viciniores animæ dixit Luc. de Penn. *in l. infamia num. 3. C. de decur. lib. 10.* & propriè illud ſcire dicimus, quod ſenſu viſus accipimus, *l. 2. §. item Labeo ff. de aq. pl. arc.* cui alludit illud Plauti *in Trucul. Pluris eſt oculatus teſtis, quam auriti decem,* ac illud Senecæ trag. *viſu carenti magna pars veri latet.* Ideoque probatio, quæ fit per inſpectionem rei, & euidentiam facti cenſetur omnium regina. 16

Tactus verò adhiberi ſolet ad certò cognoſcendum res illas, quas aſpectus non certò cognoſcit. Vt ſi quis manu tentet cognoſcere in aqua, num remus ſit rectus, quem viſus infractum eſſe indicat. Qua etiam ratione Thomas Apoſtolus, vt certior fieret de veritate reſurrectionis Domini, non ſatis eſſe putabat *Io. 20.* ſi videret corpus, quod cruci affixum fuerat, niſi etiam loca clauorum tangeret, & *Luc. c. 24.* ad quem locum Cornel. à Lapid. D. Auguſtin. *ſer. 18. de verb. Dom. c. 2.* D. Gregor. *homil. 26. lib. 2.* Alphonſ. de Caſtr. *aduerſ. hæreſ. lib. 4.* D. Thom. *3. p. q. 55. ar. 6. in corp.* S. Thom. de Villan. *in concion. de octau. Paſch.* & alij. Confirmaturque experimento facto ab Iſaac, vt explicat Toſtat. *ſuper Geneſ. c. 27.* Quandoquidem ſenſus ſe inuicem iuuant ad plenam rerum cognitionem, quia nullus per ſe, ac certò poteſt obiecta aliorum percipere, ad quam rem tamen ſæpius vocari ſolet aſpectus, quàm quiuis alius, ipſaque veritas diuinæ fidei habetur etiam medijs ſenſibus iuxta illud Chriſti: *Quia vidiſti me Thoma, credidiſti.* Et illud etiam Pauli: *Fides ex auditu, auditus autem per verbum Chriſti.* Et rurſus: *Quomodo credent in eum, quem non audierunt?* Iuuaturque eiſdem experimentis, vt conditionibus, non tamen ijs innititur, tamquam rationi credendi, vel aſſentiendi veritatibus fidei, ſed teſtimonio infallibili primæ veritatis reuelantis. 17

Vnde ſi iudicium per ſenſum viſus eſt certiſſimum ex Ariſtotele, quem ſequuntur D. Tho. *1. p. q. 17. ar. 2.* Bagnes *q. 58. ar. 3.* alijque, multo certius erit dicendum vbi etiam concurrit experimentum per ſenſum tactus, qui pariter eſt certiſſimus per eundem Ariſtotelem *2. de anim. text. 94.* vbi ſubdit, quod in alijs ſuperatur homo ab animalibus multis, at ſecundum tactum multo quàm cætera excellentius percipit. Vnde & prudentiſſimum animalium eſt. Quod repetit poſt alios Cornel. à Lapid. *Luc. c. 24. v. 39.* Quia habitudo conueniens bonitati huius ſenſus, conuenit diſcretioni intellectus. Quo enim melior eſt ſenſitiua, eo melior eſt intellectiua. Nam ſenſitiua eſt diſpoſitio ad intellectiuam. Homo enim cum ad beatitudinem creatus ſit, ad eam vias illi mu- 18

mu-

Digitized by Google

muniuit Natura. Idcircò mediocriter alios ſenſus, ta-ctum verò dedit perfectiſſimum, quia nudum, atque imparatum maximè & dignoſcere oportuit, & cauere. Vnde tactus homini certiſſimus atque exploratiſſimus.

19 Probaturque generatim. Nam ſenſus reſpiciunt per ſe primò adæquatas rationes propriorum ſenſibilium tamquam propria & adæquata obiecta, à quibus ſpeciem accipiunt. Habent igitur naturalem, & intrinſecam proportionem cum iiſdem ſenſibus, & ſenſus cum ipſis. Quare ex hac parte repugnat, operationem ſenſuum deficere à perfectione ſibi debita. Sed quæcumque deceptio, vel error eſt maxima imperfectio ſenſitiuæ operationis. Ideòque repugnat ex parte proprij ſenſibilis, id prouenire, & conſequenter quod per ſe circa illud decipiatur, ſed ſolum per accidens defectu alicuius conditionis.

20 Præſertim attenta teſtium qualitate, ac numero. Qualitas ſiquidem teſtium, ac probitas plurium roborat eorum depoſitiones, vt inquit Bald. *in l. teſtium num.36. C. de teſtib.* & Rot. coram Gregorio *dec.351. num.4.* & coram Buratto *dec.775. num.3.* Sicuti etiam eorumdem multitudo concludentius probat, immò ſupplet defectus, quatenus in illis adeſſet, Gloſ. *in l.3. v. numerus, ff. de teſtib.* Gabriel. *eod. tr. concl.6.* & Rota in Spoletana bonorum 7. Februarij 1648. & in Ferrarien. pecuniaria 11. Nouembris 1651. coram Tarraconenſi, & quod omnia quæcumque, licèt difficilia creditu, ſi quinque, vel ſex hominum grauiſſimorum oculata fide aſſerantur, ab omnibus credantur indubiè, dixit D. Thomas à Villan. *in d. concion. de octau. Paſch.* vt de probatis viris ait Specul. *in tit. de legat. §. ſupereſt num.16,* Abb. *in cap. Cum animum ad fin. de penul.* Roman. *conſ.59. in 4. dub. num.6,* Maſcard. *de prob. concl.140. num.2.* Menoch. *de arb. caſ.100, num.77. lib.1,* & præſente tota Ciuitate Menoch. *de præſumpt. lib.1. q.13. num.4. 5. & 7,* Pacian. *de prob. lib.1. c. 11. num.4.* & per euidentiam facti, cùm vtraque ratio de ſolo viſu propter materiam, de qua deponitur, vtrique ſenſui viſus & tactus eſt quàm aptiſſimè accommodata, Bald. *in d. l. ſolam num.6. ac 11. C. de teſtib.* Burſatt. *conſ.340. num.6. lib.4.* Farinac. *q.70. c.3. num.137. & ſeq.* Maſcard. *de prob. lib.1, q.5. num.126.* aduerſus quam non admittitur præſumptio, vel poſſibilitas contrarij, Roman. *conſ.156. num.4.* Pariſ. *conſ.29. num.85. lib.2,* Soccin. ſen. *conſ.270. col.2, & conſ.67. num.2, lib.3.* Neque aſſignari, aut dari poteſt melior, ac perfectior cauſa: quia vidi, quia tetigi, vt optimè Specul. *d. tit. de teſtib. §. nunc tractandum num.9.* Et ex duabus probationibus, alioquin imperfectis, ſimul tamen compoſitis, arguit Bartol. *in rubr. de probat.* quarum altera ex ſe ſufficeret, etiam ſi ratio redderetur reſpectu vnius tantùm ſenſus, cùm quilibet ex ſenſibus, pro quo teſtis aſſignauit rationem ſui dicti, ſecundùm ſubiectam operationem dicatur habere perfectam cognitionem, vt ex iis, quæ viſu percipiuntur tradit Farinac. *de oppoſ. contra dict. teſt. quæſt.70. c.3. num. 127. & ſeq.* Dec. *de teſtib. reg.193. in 3. fal.* Lanfranc. *eod. argum. num.20. & 22.* ac Nell. *eod. tit. num.134.*

21 Quòd autem huiuſmodi tumores ſint prodigioſi, non videtur dubitandum. Quoniam cùm agatur de ſtatua ex ligno arido confecta, cui nulla poteſt eſſe humiditas, niſi illa modica naturalis oleoſa, qua partes coniunguntur, quæ ſi educeretur, illa redigeretur in puluerem, quia deficeret illa humiditas, per quam fit partium conglutinatio, vt inquit Zabarel. *de miſti generat. lib.2. c.10.* Neque in illa conſiderari poteſt aliqua humiditas aduentitia, tam inſpecto tempore, quàm loco. Immò neque ſola humiditas hunc tumorem in inſtanti cauſare poteſt, ideòque iudicandus eſt prodigioſus non quantum ad id, quod fit, ſed in quo fit. Nam licèt natura producere ſoleat huiuſmodi tumores in corporibus animatis, facultate vegetatiua, ſenſitiua, & vitali præditis, non tamen id præſtare poteſt in ligno arido, omni anima carente, omnique actione generatrice, & auctrice, præſertim ex plantis & lignis aridis, exciſiſque, ac mortuis, cùm eorum vita conſiſtat in humido, & ariditas, teſte Ariſtotele, ſit plantarum interitus, vt poſt Liceum pulcherrimè phyloſophatur Sennert. *in hypomnem.5. c.7. hoc loco,* vbi mira de plantarum è plantis ſiccis generatione.

In ligno enim radicibus ſuis auulſo, arido, & in ſta- 22
tuam elaborato, nulla eſt pars interna tranſmittens, nullus ſanguis purus, aut impurus, tenuis, aut craſſus, nullusque humor, qui per congeſtionem aut fluxionem, qui ſunt duo modi producentes tumorem, poterit excitari, qui repente in glandulis oculi appareat, ſenſibus ſe manifeſtum præbeat, cùm carbunculi tumor ortum à ſanguine craſſo, nigro, & fetuido, qui partem aliquam inuadens, eam mox exurat, & ardoris vi cruſtam inducat, cui cauum deinde ſuccedit vlcus, habeat, nec poſſit ad illum locum robore ac virtute principum partium corporis, quæ ſunt cerebrum, cor, & hepar, tamquam quid ſuperfluum propelli, & ad emunctoria tranſmitti, dum cerebri emunctoria ſunt poſt aures, cordis ſub axillis, hepatis verò ſub inguinibus. Neque eſt alia pars princeps, quæ poſſit ſimilem materiam è centro ad circumferentiam propellere. Vnde recurrendum eſt ad cauſam ſupernaturalem, cùm effectus ſit rarus, arduus, & admirabilis, ac præter naturæ ordinem, primæque cauſæ virtute productus, Archid. *in can. nec mirum num.6. 26. quæſt.5.* Cardan. *lib.15. de var. rer. c.81.* Sot. *in 4. d.34. q.1. ad 3.* Sanch. *de matr. lib.7. diſp.39. num.8.* Dicitur miraculum ſecundi gradus iuxta diſtinctionem D. Thomæ *p.1. quæſt.105. ar.8.* Bagnes, & Caietani in hunc locum, & contra *Gent. lib.3. c.101.* ac alibi, & Maluetij *de canoniz. tr.14. dub.3. num.25.* Angel. Roch. *eodem tit. c.23.* quos ſequitur Contilor. *c.17.* ac Rota *in relat.* S. Hiacynthi *tit. de mirac. in relat.* S. Franciſci *p.3. ar.1, & in relat.* S. Raymundi *p.2. ar.6.* ac alibi.

Neque inſolitum eſt, quòd Deus prodigijs, atque 23
oſtentis operetur miracula per ſuos Seruos, eorumque interceſſionem, vt teſtatur Sac. Scriptura locis ſuperius adductis *Act. c.2. & 5. ac 6.* docentque hiſtoriæ tum eccleſiaſticæ, tum profanæ, vt de ſudore ſanguineo ex ſtatua S. Nicolai Tolentinatis refert Marquard. *in append.* & Io. Cochier. *fac. hiſt. p.2, c.92.* conſtatque exemplo ſtatuæ ligneæ B. Virginis, quæ colitur in Ducatu Brabantiæ in colle, qui Aſper dicitur, quæ, ſæuientibus in illis partibus cruentiſſimis bellis, viſa eſt ex ore ſtillare ſanguinem per aliquot dies. Cuius prodigij cum inquireretur cauſa, cur vi cœleſti ex arido ligno ſanguis erumperet, creditum eſt, Virginem dolorem exprimere ſanguinis, qui malè fundebatur, aut bella ſiſtere, teſte Lypſio *in Virgin. Hallenſ. c.4.*

Perpenſa quoque temporis, loci, & facti qualitate, 24
oſtenditur, Deum voluiſſe efficere huiuſmodi miracula in ſignum, ac teſtimonium ſanctitatis Seruorum ſuorum, quos volebat manifeſtare populis gloria, & imitatione dignos iuxta doctrinam D. Thomæ *2.2. q.178. ar.2.* & cenſuit Rota *in relat.* S. Caietani *in 2. mirac. poſt mortem.* Maximè ſi conuenerint ſigna veri miraculi, nimirum oratio, & inuocatio populi, Rota *in d. relat. mirac.3. poſt mort.* certa fides, ac ſpes ſupplicantium, D. Thom. *2.2. qu.168. ar.1.* Suar. *de fid. diſp.8. ſect.1. num.3.* necnon communis exiſtimatio, publica vox, & fama, quam in conſtituendis miraculis plurimi fecit Rota *in relat.* S. Franciſci de Paula *fol.45.* S. Hiacynthi *propè finem,* S. Andreæ Corſini *p.3. §.9.* S. Ignatij *mirac.1.* de quo latè Contilor. *c.18. num.21.* Nam ſi in factis, & materijs antiquis, ratione difficilis probationis, quælibet negatiua probatur per publicam vocem, & famam, ſicut tradunt Herculan. *de negat. num.290. & 309.* ac Pacian. *de prob. lib.1, c.49. num.47.* ſanè in hoc caſu fortior, ac concludentior cenſenda eſt probatio per rem notam, teſtatam, & manifeſtam, non indigentem probatione, Bartol. *in l. ſi vero §. qui pro rei qualitate num.1. ff. de in integr. reſt. & in l. emptorem num.4. ff. de act. empt.* Bald. *in l. non idcircò num.3, C. quando & aduerſus quos,* & nos alibi. Quod confirmatur ex S. Scriptura *Act.3.* referente miraculum perpetratum ab Apoſtolo Petro in perſonam claudi exiſtentis ante portam Templi. Siquidem ex ſola notorietate, & publicitate facti conuicti fuerunt Iudæi, qui miraculi veritatem negare conabantur. Et hoc argumento notorietatis vſus eſt contra eos Apoſtolus Petrus *loc. cit. cap.4.*

Hinc

Digitized by Google

25 Hinc facillimè corruunt quæ ſupra obiecta ſunt. Nam multa ex prodigijs, & oſtentis relatis fuerunt merę præſtigiæ, quæ ceſſant quando interuenit experimentum tactus iuxta illud D. Auguſtini, ſi fortè diceretur deluſos eſſe oculos, non poſſet dici manus fuiſſe fruſtratas, quia de aſpectu ambigi poteſt, de tactu non poteſt dubitari. Alia, præſertim tempore Ethnicorum, fuerunt opera dæmonum, aut ipſius Dei, qui ſæpè inter Gentiles miracula eſt operatus in ſuæ prouidentiæ teſtimonium, vtque oſtenderet, eſſe præſtantem aliquam, æternamque naturam, & eam ſuſpiciendam, admirandamque hominum generi, hoc eſt Deum eſſe, qui curat mortalia, vt docet D. Thom. *de potent. q.6. ar.5. ad 5.* & Salmeron. *tom.6. tr.45.* Ex eademque ratione aliquando miracula permitti hæreticis, alioquin ferè omnes in atheiſmo verſarentur, inquit Vaſquez *1.p. q.2. ar. 3. diſp.20. cap.4.* & Em. à Val. *de incant. ſect.2. cap.9. num.29.*

26 Quæ nullatenus dici poſſunt quando miracula patrata fuerint ad inuocationem alicuius Serui Dei, cuius vita ſanctè, pièque ducta præcipuè cum frequentia aliorum miraculorum, excludit omnem præſumptionem operationis dæmoniacæ iuxta doctrinam Suar. *de grat. tom. 1. proleg. 3. cap.4. num.11.* & potiſſimùm ſi patrata fuerint poſt eius mortem, poſt quam mali homines non efficiunt miracula, ſed ſolùm Sancti, & amici Dei abſque vlla illuſione, ac deceptione, vt docet D. Thom. 2.2. *q.178. ar.2.* Zacch. *in quæſt. medicoleg. lib.4. tit.1. de mirac. q.1. num.14.* & firmauit Rota *in relat.* S. Andreæ Corſini, S. Franciſci Borgiæ *tit. de mirac.* ſeruæ Dei ſororis Catharinæ de Riccis *eod. tit.* & S. Caietani. Ceſſatque omnis difficultas quando huiuſmodi miracula patrantur ad confirmandum & comprobandum ſanctitatem operantis. Tunc enim excluditur quælibet poſſibilitas operationis dæmonis. Quia Deus non præbet teſtimonium falſitati, vt egregiè Suar. *d. proleg. 3. c.4. num.12. & de fid. diſp.4. ſect.3. num.10.* Bellarm. *de not. Eccleſ. cap.14.* Auguſtin. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. q.1. ar.4.* Præſertim ſi miracula fiunt, quæ ſunt primæ notæ, ſecuri poſſumus cum Richardo à S. Victore *lib.1. de Trinit. c.2.* dicere: *Domine, ſi error eſt, à te ipſo decepti ſumus, nam iſta in nobis tantis ſignis & prodigijs confirmata ſunt, & talibus, quæ nonniſi per te fieri poſſunt.* Si verò fiunt miracula illa ſecundæ notæ, quæ videlicet habentur talia ex adiunctis, ſecuri perinde ſumus, quia in Eccleſia catholica fiunt, vt lis oborta dirimatur, & vt de veritate conſtet, cui prouidentia Dei ſemper vnicè patrocinatur.

27 Minuſque vrgent quæ dicuntur de vi imaginationis. Nam præter id, quod illorum opinio, qui tribuunt miracula imaginationi, eſt ab omnibus pœnè exploſa, nominatim à Michael. Medin. *lib.2. de rect. in Deum fid. §. Nunc iam,* & ab Eman. à Val. *loc. cit. ſect.2. c.4. num.4.* ea quidem officerent, ſi adduceretur ſolummodò probatio per ſenſum viſus, qui cùm deferat intellectui, poteſt decipi imaginatione. Et huc referri poteſt imago D. Cœleſtini viſa ab Aquilanis, de qua Pomponarius, ſecus autem eſt cum præter viſum, adhibitus etiam fuerit tactus, qui non decipitur circa proprium obiectum, cùm ſit terminus, in quo perficitur cognitio ſenſibilium. Nullaq; ſubeſt difficultas, quando rumorem hunc, vel huiuſmodi alia non viderint vnus, aut duo, ſed plures. Vnde, eſto, quòd imaginatio poterit operari in vno, vel duobus, inueriſimile tamen eſt, immò impoſſibile, quòd plures, quod omnes poſſint decipi eadem imaginatione. Quia motus animi vnius non poſſunt conſumari per motum animi alterius, & vnius intellectus non eſt intellectus alterius. Intellectus quippè non eſt aliud, quàm anima intelligens. Anima autem vnius non eſt anima alterius, quia anima non poteſt informare res diuiſas ac diſtinctas, cùm informatio ſit vnio realis, & intima formæ cum materia, & eadem materia non poſſit multis ſimul vniri propter limitatam virtutem informandi. Eſtque euidens, quoſdam homines eſſe ſapientes, inſipientes alios, quoſdam virtutibus, alios vitijs deditos. Virtutes autem, & vitia ſunt in anima tamquam in proprio ſubiecto. Atque adeò non poſſunt habere eamdem animam. Eſſet enim ſapiens ſimul, & inſipiens, vitijs & virtutibus oppoſitis informata, immò actus virtutis, & vitij oppoſitos ſimul exerceret, & actum ſcientiæ & erroris circa eamdem propoſitionem. Quæ impoſſibilia, & ſtulta iudicantur etiam ex teſtimonijs Ariſtotelis *1. lib. de anim. c.3. text.53. & lib.2. c.1. text.8. & lib.12. metaph. c.3. text.20.* & probatur ex S. Scriptura *Ezech.18. & Luc.16.* ac definitur à Concilio Later. ſub Leone X. *ſeſſ. 8.* & ex legiſtis tradit Pariſ. *conſ.38. num.4. lib.3.* Ex quibus conſtat quàm falſum ſit quod Mirandul. *lib.31. de euerſ. ſingul. certam. ſect.1. & lib.32. ſect.2. & 6.* & Achillinus *in lib. de intelligentijs* aſſeruerunt, videlicet ſecundùm fidem catholicam multiplicandas eſſe animas, ſed ſecundùm principia phyloſophiæ vnicam eſſe, nam cùm vtraque veritas, nempè ſupernaturalis diuinæ fidei, & naturalis phyloſophiæ deriuentur ab eadem ſumma, & infallibili veritate diuina, repugnat eſſe oppoſitas, & omninò neceſſarium eſt in omnibus, & per omnia eſſe ſibi conſentaneas.

Illud autem accuratè, & non ignauiter tantùm inſpiciendum eſt, ex qua materia hæ ſacræ ſtatuæ conſtent. 28
Cedri namque materies, vt docet *Theophr. lib.5. de plant. cap.10.* ex verſione Theodori Gazæ, nata eſt humorem emittere, & in plenum omnes, quibus oleoſus eſt humor. Quamobrem Deorum ſtatuæ viſæ ſunt aliquando ſudaſſe, ex his enim condere eas conſueuere. Quod autem Lucinam appellant, & ſacrificijs obſeruandiuo aruſpices iubent, concreto quodam humore extuberat magnitudine pyti, aut paulò maius, minoſue. Germen præcipuè citat materies oleaginea cùm rudis, tum ſæpè laborata in opus, ſi quem humorem ſentiat, locumque habeat humectum, vt iam cardo quidam valuæ proditur germinaſſe, & poculum limo iniectum. In quem locum Theopraſti animaduertit Scaliger, quod quia videbatur prodigium ſtatuam prægnantem eſſe, Deæ Lucinæ, quæ partui præeſt, attribuerunt.

CONSVLTATIO LIX.

An illæſio pueri, ſuper quem pertranſijt rota currus onuſti ſine aliqua illius fractura, apparente ſolo ſigno liuoris in corpore, ob inuocationem alicuius Serui Dei, ſit miraculo adſcribenda?

NEgatiuè reſpondendum videtur. Potuit enim rota fortuitò nullum os confringere, ſed ſolùm crus, aut brachium tangere, ac leuiter collidere, vt ibi tumor, hic nigredo apparuerit, quod in pueris prolapſis ſub curribus, niſi trucidentur ab equis, ſæpè euenire videmus, certumque eſt in rebus humanis dari caſus admiratione dignos ſine miraculo, vt alibi diximus, ac docet Peret. *de rer. princ. lib.9.* 1

Notandumque in puero ſubtracto ab oppreſſione currus, quòd ſi non reperiatur aliqua fractura, nec vlla pectoris, ac ſtomachi depreſſio, ſed reſpiratio, ac motus cordis ante inuocationem Serui Dei, nequit certitudine phyſica adſcribi vero miraculo, quod omni dubio procul eſſe debet ſupra totius naturæ creatæ ordinem, cauſam habens omnibus occultam, teſte Angelo Roccha *de canoniz. Sanct. c.10.* cùm potuerit id naturaliter contingere. 2

Immò, etiamſi effractum fuerit os aliquod, & ſine remedijs artis ſola infuſione olei lichni præpendentis altari alicuius Beati, ſanatum adeo, vt brachium moueatur eodem die, ipſumque os ſecundo, vel tertio die appareat ferruminatum, vnctione tamen continua per aliquot dies, non idcircò adſcribendum erit miraculo. Nam id fieri poteſt, fractura etiam integra manente, iuxta exemplum relatum à SchenKio *obſ. med. lib.1. tit. de fract. & oſſib. obſ.1.* ex Iacobo Seldelio, & Laurentio Schalzio de fractura in medio oſſis humeri dexteri deprehenſa in defuncto; à quo ſemihora ante obitum amici adſtantes viderant vtrumque bra- 3

Digitized by Google

brachium eſtra omnem difficultatem eleuari & extendi.

4 Nec prætermittendum videtur, oſſa confracta naturaliter triduo, aut quatriduo ſanari, pota mane ac veſpere in vino rubro puluere lapidis motochthi pondere ſeſquidtagma, ſicut poſt Matthiol. *comm. lib.* 5. *cap.* 109. tradit *SchenK d. tit. de fract. obſ.* 2. qui ibidem etiam meminit quatuor lapidum eandem virtutem habentium, quos oſtrolithos, & Plinius *lib.* 27. *c.* 8. meminit herbæ, peculiaris alpinis fluminibus, nuncupata conſerua à conferruminando, quæ incredibili celeritate ſanat oſſa confracta. Neque minoris virtutis eſt oleum, cùm idem Plinius *lib.* 22. *cap.* 24. doceat, narntam hominibus duos liquores optimos dediſſe, oleum foris adhibendum corpori, vinum intus.

5 Nihilque vrgeret, quòd tranſacta tota, comperiatur puer ſemianimis ſine motu proſtratus humi, abſque vlla tamen fractura cum ſolis ſignis in partibus attactis ab orbe totæ, cùm potuerit eraſione, ac impulſu rotæ proſterni, ac præ metu concepto deliquium pati. Certum namque eſt, animi deliquium oriri è magno, ac vehementi timore, nulla prorſus inanitionis cauſa præcedente, cùm ſpiritus ex toto confluant ſubitò ad cor, eorumque ex ſanguinis aggregatione inducatur ſyncope, veluti docet Zacbut. *tom.* 1. *de medic. princ. hiſt. lib.* 2. *hiſt.* 51. *de animi deliq. quæſt.* 34. qui propterea ſubdit *lib.* 5. *hiſt.* 4. *de ſcorp. ict. q.* 4. in deliquio, & timore vniuerſum corpus palleſcere, nec vim motricem poſſe illud ſuſtinere. Quare S. Pagina dicit, Saulem ſpectri metu conſternatum exanimem concidiſſe *lib.* 1. *Reg. c.* 28. ſtatimque & Eſtheram Regis Artaxerſis maieſtate territam animo defeciſſe, *Eſther. c.* 15. refertq; Plutarchus in Caio Gracco, Liciniam illius vxorem non valentem eum in ſeditione agitata retinere, quin ſolo pugione accinctus cum ſuis Auentinum properaret, præ metu humi prolapſam ſine vlla voce diu iacuiſſe, quoad ita animo defecta per ſeruos ad fratrem delata fuit, & in Pompeio, Corneliam illius vxorem Mytilenam cum filio ſecuritatis gratia traductam, vigente bello ciuili, eo ipſo, quod accepit nuncium, ſibi poſt aciem Pharſalicam miſſum à viro Cæſarem fugiente, proſternatam timore ſe humi abieciſſe, dinque mentis è ſtatu dimotam iacuiſſe. Quin Veteres effinxerunt Timidum, qui audita Herculis fama ſe abdiderat in ſpecum, fortèque eum prætereuntem videret immodico metu exanimatum diriguiſſe, verſum in ſaxum. Quod Suidas, & Zenodorus inquiunt adhuc inſpici ſub ſpecie viri proſpicientis è ſpecu. Vnde Manutius in adagijs promanaſſe inquit prouerbium, Timidiores Proſpiciente. Animi quoque deliquium ſolius digiti colluſione induci, teſtantur Alex. Benedict. *de morb. cur. lib.* 11. *c.* 1. & Schenk. *obſ. med. lib.* 2. *obſ.* 2. ponderando tantam eſſe noſtram fragilitatem in rebus humanis.

6 At nihilominus quòd puer iſte, qui inuocato alicuius Serui Dei præſidio, remanet omnino illæſus, miraculo adſcribendum cenſeo, dum inſpecto graui pondere curtus onuſti, & ſimul conſiderata mollitie membrorum ratione teneræ ætatis, quæ nullo pacto reſiſtit, non potérit naturaliter non conteri, & certus interitus ſubſequi, dum eſt pondere omni corpore humano potentiore preſſus, vt de Polidamante prodidit Valer. Maxim. *lib.* 9. *c.* 12. Cedit quippè natura miraculo, & virtus ſupra conſuetudinem operatur, *cap. Cum Martha*, §. *quæſiniſti, de celebr. miſſ.* Gloſſa & Doctores *in cap. vn. v. Sedes Apoſtolica, de reliq. & ven. Sanct.* Bellarm. *in cap. Venerabilis num.* 3. ibique Felin. *de teſt.* Magiſter *in* 2. *d.* 18. Caſtellan. *de canoniz. q.* 6. §. *quæro*, & alij apud Contilor. *cod. tr. c.* 16. *num.* 3. paſſimque Rota in ſuis relationibus. Ita quoque miraculum à B. Virgine Hallenſi patratum extollit Lypſius in eius *hiſtor. cap.* 28. dum pro auriga, qui inopinatò à curru ſuppreſſus nec motum, nec halitum edebat, ad Virginem votis interpoſitis, ab adſtantibus cordi etiam aliena pietas fuit, & ſtatim ſui compos, mali omnis expers redditur, ſtetitque intuens intuentes, & poſt breuem deinde pauſam Diuam ipſam in loco ſalutaturum venit, & de beneficio grates, laudeſque dictum.

7 Id verò, quod additur de fractura, vt in omnem caſum oſſa confracta naturaliter ſanari ex Schenkio, non videtur ſubſiſtere, quando, præter dictum oleum, nullum aliud medicamen fuit adhibitum. Vnde non obſtat Matthioli aſſertio, qui ſaltem puluerem illum ad oſſium compaginationem expoſcit. Immò eius dictum retorquetur, dum ibi, ex communi medicorum ſententia, affirmat alias oſſium fracturas non minori ſpatio, quàm triginta, & quadraginta dierum curari; & ſubdit, quòd concurrente vſu præfati pulueris, oſſa quidem curentur breui tempore, ſed neceſſarium ſit, quòd prius componantur adiunctis tabellis ligneis, vt immobilia conſtituantur, & tandem peculiari quodam allato vnguento pars læſa foueatur. Et iuxta Matthioli ſententiam interpretari debemus illam Schenkij, qui eum refert ſecundùm theoricam Bartol. *in l. non ſolum* §. *liberationis, ff. de liberat. leg.* quàm ſequitur Rota *dec.* 155. *num.* 56. *p.* 6. *rec.*

Neque obſtat illud argumentum petitum ex Ariſtotele *lib.* 1. *de anim. c.* 1. *text.* 13. & demonſtrat Euchlides *lib.* 3. *propoſ.* 16. ex natura figurarum vtriuſque corporis, quòd ſcilicet corpus perfectè ſphæricum non poſſit tangere planum, niſi in puncto. Nam, omiſſis alijs reſponſionibus, hæc entia mathematica magis conſiſtunt in intellectu, quam in actu. In his enim ſublunaribus nullum datur corpus ſphæricum, perfectè rotundum, nullumque planum perfectè complanatum, vt ſupponunt Mathematici, eo quod materiæ imperfectio, ac ruditas id nequaquam patitur. Quare cùm huiuſmodi entia non reperiantur innoxia ab impura hac materia, nullum erit, inquit Ariſtoteles, abſtractum planum, quod poſſit mathematicè, atque adeò in vnico puncto mathematico ſphæram tangere, ſed neceſſariò in duobus punctis tangat. Tangendo autem in duobus punctis, quamuis viciniſſimis, linea non erit amplius tangens, ſed ſecans iuxta doctrinam Euclidis *elem. lib.* 3. *propoſ.* 2. & præclarè Blanc. *ſuper loc. mathemat. Ariſtot. in explic. d. text.* 13. *num.* 184. 8

Immò non ſolùm requiritur corpus ſphæricum perfectè rotundum, & planum perfectè complanatum, ſed etiam neceſſe eſt, quòd vtrumque corpus ſit ſolidum, vt ſupponunt tam phyloſophi, quàm ipſi mathematici. Quæ in caſu non concurrunt, cùm corpus pueri non eſt ſphæricum, neque ſolidum, ſed planum, & molle, cuius proinde compreſſio terminari non poteſt in vno, ſed in pluribus punctis, atque adeò eſt in pluribus locis tactum, & compreſſum. Quin, etiamſi daretur corpus perfectè ſphæricum, & planum perfectè complanatum, quæ ſe tangeret in vno puncto, non inde euitaretur pondus, ſed ſuper illo puncto totum ſuſtineretur. Mathematici enim hoc vnum aiunt, quòd dicta corpora ſe tangerent in puncto, non autem negant, quin planum ſubiectum recipiat totum pondus ſphæræ ſuperimpoſitæ, cùm hoc conueniat principijs naturalibus, iuxta quæ omne graue tendit deorſum. 9

Quare non videtur negandum, quin præſeruatio iſta ſit miraculo adſcribenda, cùm ſupra vires naturæ eueniat, vt per Maluet. *de canoniz. dub.* 3. *num.* 52. Rocch. *cod. tr. c.* 19. Martin. Delr. *magic. lib.* 2. *qu.* 7. Chaſſan. *in catal. p.* 3. *conſid.* 49. & Maſcard. *de prob. concl.* 262. & oppreſſio naturaliter debuiſſet eſſe vel lethalis, vel ſaltem cum læſione, vt in ſimili præſeruatione pueri per interceſſionem S. Caroli approbauit Rota in eius *relat. mirac.* 9. & in eodem gradu præſeruationis admirandæ ob merita S. Franciſcæ Romanę fuit præſeruatus carpentarius oppreſſus à magna trabe, vt *in* 2. *mirac. poſt mort.* ac mulieris, quę cecidit ſub rota molari, & ab ea preſſa, ſupra naturę vim ſeruata fuit, inuocata D. Virgine Hallenſi, vt refert Lypſ. *in d. hiſt. c.* 24. ac pueri à rota currus contriti, & expirantis, qui cum à matre arreptus fuiſſet, & ad memoriam D. Stephani adductus, illęſus apparuit, legitur apud Auguſtinum *lib.* 22. *de ciuitate*. 10

Ac proindè adſcribenda miraculo tertij gradus, ſi ſequamur communem diſtinctionem D. Thomę, ſicuti ſimilem caſum miraculo tertij gradus adſcripſit Rota *in relat.* S. Eliſabethę, Reginę Portugalli *mirac.* 2. *poſt mortem*, vel reponenda inter miracula quarti gradus iuxta aliam diſtinctionem Laurentij Beierlink. *in theatr. vit. hum. v. miraculum*, vbi præter tres gradus miraculorum 11

ponit

Digitized by Google

ponit hunc quartum, & infimum, quando ſcilicet neque ſecundùm ſubſtantiam, neque ſecundùm eandem materiam, neque ſecundùm modum eſt dæmoni effectus impoſſibilis, ſed aliunde conſtat, non dæmonem, ſed Deum mirabilem hunc effectum operari, quemadmodum conſtat, quando ad memoriam, & inuocationem Sanctorum huiuſmodi miracula fiunt, ea ratione, quòd quando miraculum fit ad confirmandam ſanctitatem operantis, & intercedentis, tunc non fit ab homine peccatore, neque à dæmone, ſed à Deo, qui non præbet teſtimonium falſitati, vt alibi diximus, & tradit Caſtell. *de canoniz. in 3. p. princ. v. quarto adijcitur*, & Rota *in relat.* Sororis Catharinæ de Riccijs *mirac.6.* Similesque præſeruationes ab interitu miraculo adſcripſit eadem Rota *in relat.* S. Eliſabethæ, & B. Iacobi de Marca *mirac.9. §.fin.* ac ſerui Dei Nicolai Factoris *mirac.11.* Neque mirum, ſi præſeruationem huiuſmodi teſtes adſcripſerint gratiæ, nulla facta mentione miraculi. Quia plerumque nomina hæc confunduntur, præſertim ab imperitis, in quorum depoſitionibus potius intentio, verborumque ſenſus, quàm verba ipſa conſiderantur, quorum exquiſita proprietas plerùmque latet etiam viros quàm maximè peritos iuxta theoricam Bartol. *in l.2. in fin. C. de peric. nomin. lib.11.* & Merlin. *dec.164. num.5.*

12 Præcipuè ſi puer remaneat exanimis cùm oculis clauſis, cum ſpuma ex ore prodeunte, cum facie nigricante, & cum alijs ſignis certam mortem denotantibus ita, vt non poſſint referri ad ſimplicem timorem, & animi deliquium, vt ex Hippocrate, Galeno, Auicenna, & alijs probat Zacch. *quæſt. medicoleg. lib.4. tit.1. quæſt. vlt. num.54.*

CONSVLTATIO LX.

An reſurrectio mortuorum ſine miraculo fieri poſſit? vbi an, & quomodo à dæmone?

1 ASſerunt id plerique, atque experientia comprobant. Empedocles enim, phyloſophus & medicus celeberrimus, maximam ex eo gloriam conſecutus eſt, quòd mulierem defunctam, viuam dimiſerit, vt eſt teſtis Heraclides Ponticus in eo libro, cui titulus eſt de perdita ſpiratione, & poſt eum Diogenes Laertius. Aſclepiades quoque inter medicos clarus hominem exanimatum, elatum, comploratumque ab rogo domum viuum reduxiſſe, traditur à Plinio *lib.7. c.37.* & iterùm *lib.26. c.3.* & Apuleio *lib. florid.4.* Et Xantus, antiquus rerum Lydorum ſcriptor *lib.1. ſua hiſt.* tradit occiſum draconis catulum, propterea & Thylonem hominem, quem draco occiderat, vitæ reſtitutum herba, quàm Balin nominat. Iuba quoque Mauritaniæ Rex in Arabia hominem herba ad vitam reuocatum ſcribit, quæ & ipſa etiam poſt eos retulit Plinius *lib.25. c.2.* vt interim omittam permultos ab ipſo Plinio memoratos *lib.7. c.25.* qui iam elati partim in ipſo rogo, partim poſt dies complures, & ex ijs nonnulli interiectis ſeptem diebus, reuixerunt. Ferunt etiam Æſculapij opera quempiam reuixiſſe. Quod & aſſerit Xenophon ſub initio *lib. de venat.* & Serenus Samonicus poſt principium ſui libri. Sed quis hic fuerit, qui ad vitam ab eo ita ſit reuocatus, incertum eſt. Hippolytum fuiſſe tradunt Eratoſthenes, & Maro *Aeneid. lib.7.* ibique Seruius, Pauſanias *lib.2.* & Scholiaſtes Pindari *pythior. 3.* Nonnulli autem, vt refert Hyginus in Ophiucho, qui tamen eorum nomina ſubticet, Glaucum Minois filium fuiſſe exiſtimant. Alterùm eorum idem Hyginus *fabular. c.40.* Vtrumque autem Ouidius *lib.6. faſtor.* At Propertius *lib.2. eleg.* ſcribit, fuiſſe Androginem, Claudianus verò *de vict.* Stiliconis contra Alaricum ait, Minois filium, quem minimè nominat, ad vitam fuiſſe reuocatum ope vatis cuiuſpiam, quem nec ipſe nominat. Ab Æſculapio autem Glaucum vitæ reſtitutum fuiſſe vſu herbæ ab angue allatæ, dicit Hyginus vbi ſupra. Interpres Euripidis in Alceſte tradit authoritate Apollodori tres illum ſuſcitaſſe, Hippolytum, Glaucum, & Tyndareum. Quod & ipſum ſcribit Pindari Scholiaſtes *loc. cit.* Alios lege apud Zacch. *quæſt. medicoleg. lib.4. tit.1. quæſt.11.* & Cæſar. Vanin. in opere confixo *de admirand. natur. dialog.58.*

2 Vnde reſurrectionem eſſe naturaliter poſſibilem dixerunt ij, qui poſuerunt tranſmigrationem animarum, vel eorumdem, aut ſimilium effectuum perpetuam reuolutionem, vt Auguſtinus refert 12. *de ciuit. c.13.* quamquam iſti non de eiſdem numero effectibus, ſed de ſimilibus loquuti ſint, propter quod illa etiam animarum tranſmigratio non eſſet vera reſurrectio. Quia non erat reditus ad idem corpus, quod notauit etiam Tertullian. *lib. de reſurrect. carn. c.1.* Democritus verò, vt ei tribuit Plinius ſupra, eadem corpora & poſſe reuiuiſcere, & iterùm victura, exiſtimauit. Et ex Scholaſticis Scotus *in 4. d.43. quæſt.3.* cenſet, poſſe idem numero per naturam redire, ſi eadem materia iterùm approximetur eidem agenti numero, vel ſpecie. In eandem ſententiam inclinat Richard. *ibi ar.3. quæſt.1. ad 6.* & alij. Quorum fundamentum eſt, quia ſi materia eſt eadem, & agens idem, effectus erit idem 8. *metaph. c.3.* Quia tunc non habent effectus, vnde diſtinguantur.

3 At verò tenendum eſt, reſurrectionem ſine miraculo fieri non poſſe, opinionemque contrariam eſſe damnatam, & reiectam non ſolùm à phyloſophis, ſed etiam à poetis ipſis, inter quos Homerus *Iliad. lib.9.* vbi quòd anima hominis, cùm ſemel è corpore migrarit, numquam rurſus aut remigrare, aut inſtaurari poteſt, cui concinit Phylotas poeta græcus apud Stobæum *t. 117.* & Ouidius *lib.2. metamorph.* de Apolline, & *lib.4.* eiuſdem operis de Sole. Fit enim de facto ſolùm diuina virtute, ac ſupra naturam poſſibilis, vt docent omnes Theologi *in 4. d.43. & 44.* nominatim Paludanus. Durandus, Richardus, & alij. Idem aſſerit D. Thomas *quodlibet 4. ar.5. & lib.4. contra Gent. cap.81.* Et quamuis oppoſitum videatur docere *in 4. ea d.44. quæſt.1. ar. 2. & d.12. a. & p.3. quæſt.77. ar.3.* intelligitur tamen de potentia naturali, & ordinaria Dei, de quo vide Ferrar. *in d. lib.4.* contra *Gent. c.81.* Henric. *quodlib.7. q.16.* & Ægyd. *theor.1.*

4 Probatur ex *pſal.87. Numquid mortuis facies mirabilia? aut medici ſuſcitabunt, & confitebuntur tibi?* Et *Iſai. 26. Mortui vitam non videbunt, neque medici ſuſcitabunt.* Quem locum enarrans D. Hieronymus, *ſenſus*, inquit, *perſpicuus eſt condemnari fabulas poetarum, qui ab Eſculapio Virbium ſuſcitatum aiunt.* Et paulò poſt ſcribit, ſolum eſſe Deum, qui ſuſcitat mortuos, de quo dicitur *Io. 5. ſicut Pater ſuſcitat mortuos, & viuificat.* Conſtatque ex communi modo loquendi Sanctorum, Dionyſ. *c.6. de diuin. nom. Nos*, inquit, *totos, animas dico, & ſocia corpora ad perfectam vitam, & immortalem transferre pollicetur. Quod veteribus quidem præter naturam fortaſſe videatur; mihi verò, tibique & veritati diuinum, & ſupra naturam, vt eſt, videtur, ſupra naturam noſtram dixerim viſibilem, non ſupra omnipotentem.* In eundem modum loquitur Lactantius *lib.7. diuin. inſtit. c.23.* Gregorius *hom.20. in Ezechiel.* Damaſcenus *lib.4. de fid. c.28.* Chryſoſtomus *hom. de reſurrect. & hom.65. in Io. & hom. 2. in Act. & hom.8. in 1. ad Theſſal.* Ambroſius *lib. de fid. reſurrect.* Auguſtinus *lib.13. de Trinit. & 22. de ciuit. c.4. & ſeqq.* Denique hoc modo veritas reſurrectionis inter articulos fidei annumeratur, quia, prout à nobis creditur, naturaliter nec fieri, nequo cognoſci poteſt. Quam ob cauſam Paulus 1. *ad Corinth. 15.* eam appellat myſterium. Eodemque modo loquitur ſæpe Scriptura de reſurrectione, tamquam de diuino, ac ſupernaturali opere.

5 Ratio autem deſumitur ex modo, qui ex parte diſpoſitionum corporis ſumendus eſt, & poteſt conſtitui vel in celeritate reſurrectionis, vel quod ſine varijs tranſmutationibus, quæ neceſſariæ ſunt, vt homo generetur, ſoli Dei imperio perficietur. Quibus modis eſt ſupernaturalis gratia ſanitatis, quamuis ex parte termini id, quod fit, ſit om-

nino naturale. Quippe in agentibus naturalibus à priuatione ad habitum impoſſibilis eſt regreſsus, ſecundùm eandem numero formam. Vt autem id, quod corruptum eſt, ad eandem naturam redeat, ſaltem ſecundùm ſpeciem, ſunt neceſsariæ multæ transmutationes, vel etiam reſolutiones in elementa. Quia agens naturale non habet virtutem ad diſponendum aliter materiam ad talem formam. In reſurrectione autem fit reditus à priuatione ad habitum in eadem numero forma, ad quod neceſſaria eſt infinita virtus agentis, quæ non indiget tranſmutationibus ad diſponendum materiam. Quin potius quantum eſt ex parte materiæ, faciliùs poterit reformari corpus, ſi non ſit reſolutum omnino: Quia adhuc retinet diſpoſitiones aliquas accommodatas tali formæ, vt oſſium denſitatem, & duritiem.

6 Itaque doctiſſimus Ægydius *qu. 2. de reſur. mort.* negari, inquit, non poſſe, quin reſurrectio dicatur naturalis, quatenus talis reſurrectionis actus ad formam tendit, immo verò ad eſſe, adde ad viuere, denique ad animam, quæ omnia naturalem quandam inclinationem præſeferre hoc vno Phyloſophi dicto præmonſtratur, quòd viuere viuentibus ſit eſſe 2. *de anim. text.* 37. Hoc autem multis rationibus probari poſſet, cùm ſit manifeſtum. Tamen non ſatis eſſe, ait, formæ ad materiam coniunctionem eatenus naturale appellari, quatenus ad formam fiat terminus, quin & vlterius modum, & ordinem naturalem requiri debere. Si enim terminatio ad formam ſatis eſſet ad mutationem quampiam naturalem denominandam, inde conſequitur, vt omnis tranſmutatio ad formam naturalis dici debeat. Hoc autem eſſe inconueniens inde probatur, quòd Ariſtoteles 5. *phyſ.* inquit, generationes quaſdam, atque accretiones violentas eſſe, quamuis has, & illas ad formas ſuas terminari deprehendamus. Cùm enim conſtet, multa per artis diligentiam citius augeri, aut generari, quàm tempus, & ordo exigat, taleſque generationes violentas dici, hinc fit manifeſtum, non illas quidem dici violentas perinde ac ad formam non tendant. Tendunt enim, & illam aſſequuntur. Sed quia modus & ordo naturalis nequaquam ſeruatur. Et cum omnia in reſurrectione ineſſe videamus, hoc vno excepto, quod ordo, & modus naturales non ſint, propterea naturalem reſurrectionem dici non debere, ſed ſupernaturalem potius veriſſima perſuaſione videtur ductus Ægidius.

7 Rationem etiam tradit D. Thomas *lib. 4. contra Gent. cap. 81. ad 1.* inquiens, quòd natura hoc facere non poſſit ideo eſt, quia natura ſemper per formam aliquam operatur. Quod autem habet formam, iam eſt, vnde nihil ſeipſum generare poteſt, ſed generat aliquid aliud ſibi ſecundùm ſpeciem ſimile. Cùm verò corruptum eſt, formam amiſit, quæ poterat eſſe actionis principium. Vnde operatione naturæ, quod corruptum eſt idem numero, reparari non poteſt, ſed diuina virtute, quæ res producit in eſſe. Sic per naturam operatur qui abſque ea effectum naturæ producere poteſt. Vnde cum virtus diuina maneat eadem etiam in rebus corruptis, poteſt corrupta in integrum reparare.

8 Alij ſic ratiocinantur. Dupliciter poteſt conſiderari reproductio rei. Primò, ſecundùm entitatem, vel ſubſtantiam. Secundò, quantum ad modum, quo fit, videlicet præter exigentiam, & ordinem naturalium cauſarum, atque extra tempus naturaliter requiſitum, & has ob cauſas non poteſt fieri virtute naturali, etiam diuina operante cum cauſis naturalibus, ſed ſupernaturali. Priori ergo modo conſiderata naturalis eſt: Quia productio rei, & conſeruatio eius ab eodem agente ſine corruptione eadem numero actio eſt. Ergo ſi naturalis eſt vna ſecundùm entitatem, erit etiam naturalis altera: Sed actio per quam Deus conſeruabat homines iam à ſe productum, erat naturalis, ſicut entitas, atque exiſtentia eiuſdem hominis extra cauſas: Ergo reproductio quoque naturalis erit ſecundùm entitatem. Conſiderata verò reproductio quoad modum, quo fit, ſupernaturalis vocanda eſt. Supernaturale autem vocamus illud, quod non poteſt per virtutem naturalem fieri. Sed talis eſt reproductio eiuſdem rei, vt *lib. 2. de generat. & cor. c. 11. quæſt. 3.* probat Ruuius. Ergo erit ratio ſupernaturalis.

Ideoque omnes mortuorum reſurrectiones eſſe miraculum, & quidem magnum, affirmant omnes, connumerantes illud in ſecundo gradu, cum excedat omnes vires naturæ creatæ quoad obiectum, in quo fit, iuxta doctrinam D. Th. *p. 1. qu. 105. ar. 8. in corp. & p. 2. qu. 113. ar. 13. & lib. 3. contra Gent. c. 101.* Caietani & Bagnes *d. q. 105. ar. 8.* Suar. *in 3. p. q. 13. ar. 4. diſp. 31. ſect. 2.* Troyl. Maluet. *de canoniz. in 3. dub. num. 25.* Contilor. *eod. tr. c. 16. num. 7. & in relat.* S. Th. de Villan. *tit. de mirac. poſt mortem, & tit. ſeq.* de quo nos alibi, & iuxta Phyloſophorum ſententiam, quam refert Zacch. *d. lib. 4. tit. 1. q. 2. n. 13.* eſtque communis ſenſus Eccleſiæ, quæ ſemper hanc reſurrectionem miraculo adſcripſit.

Ac ita, vt viuentium regreſſus ab interitu impoſſibilis ſit etiam dæmoni, certiſſimum eſt, diſpliceatque Maironus *in 2. d. 7. q. 4.* concedens Intelligentijs poteſtatem reuniendi animam corpori. Quamuis enim ſupponeremus verum eſſe, quòd dæmon interuentu actiuorum idoneorum poſſit producere quodcumque viuens materiale, tamen ex quo diſruptus ſemel fuit nexus animæ cum corpore, ſiue anima perierit, vt in omnibus viuentibus, præter hominem, ſiue perſeueret, vt humana, non eſt in poteſtate dæmonis ita aptare materiam, vt hæc potius, quàm illa forma aduenire debeat, cùm omnibus eiuſdem ſpeciei formis, & animabus, par cubile & ſimiliter ſtratum debeatur, nec ex his numero diſpoſitionibus conſequatur neceſſariò hæc forma, vel hæc vnio huius formæ eſſentialiter reſpectiua, ſed tantùm aliqua vnio & forma, quam Deus intra ſpeciem illam pro arbitrio determinauerit. Qui etiam vniuerſali decreto ob vniuerſi pulchritudinem ſanxit, nullum indiuiduum, quod ex mundi veluti ſcena exceſſerit, denuo reuocare ad eſſe, quamuis id faciendi poteſtatem ſibi ipſe non adimat, eamque de facto in homine ſit opportuno tempore exprompturus. 9

Quare reſurrectiones quædam apud Ethnicos olim Magorum opera, vel etiam citra eam dæmonis ſolius opera factæ, quas referunt Medin. *n. 2. paræn. c. 2.* Viues *2. de verit. fid. c. 21.* Delrius *2. magic. q. 29.* & alij poſt Plinium *lib. 7. c. 52.* non fuerunt veræ reſurrectiones. Interdùm enim animal non verè obierat, ſed dumtaxat ſopitum iacuerat, vt pulegio proportione euenit, quod propterea videtur reuiuiſcere, vt memorat etiam Ariſtoteles *ſect. 20. probl. q. 21.* Et idem dicendum de illa cupreſſu, quam in Veſpeſiani vita refert Suetonius ſine vlla vi tempeſtatis radicitus auulſam, atque proſtratam, ſequenti die firmiorem, ac viridiorem ſurrexiſſe. Non enim breui illo tempore abſceſſerat vita à cupreſſu, ſed diſpendium, quod eradicatione ſubiuerat in ſpiritibus, vel eò quòd in plantis proportionale eſt ſpiritibus: compenſatum eſt induſtria dæmonis. Atque ita viſa eſt arbor ſurrexiſſe, cùm tamen non tunc plus ſurrexerit, quàm verè nouo, cùm cultum ſuum reſumit. Et idem, proportione ſeruata, euenit animali in caſu, de quo agimus. Vel ſi animal imperfectum fuit, & reuera vita aduenit materiæ, animal inde enatum non eſt illud ipſum numero, quod prius vixerat, ſed aliud ſimile. Plerùmque etiam cùm magia intercedit, & homo videtur reſurgere, dæmon ſubingreſſus cadauer viui, ſpecie exhibet hominem, vt notat Anaſtaſius *q. 23.* in Scripturam, & detecta Simonis Magi impoſtura idem docuiſſe D. Petrum, memorat Andr. Cæſar. *ſer. 13. in Apocalypſim.* 10

Credìtique ſunt medici quidam mortuos reſuſcitaſſe, quòd morti proximos, ac veluti adiudicatos, atq; etiam quoſdam, qui mortui putabantur, cùm non eſſent, ſanitati reddiderunt. Sic Cornelius Celſus *lib. 2. c. 6.* refert, Aſclepiadem, qui mortuum vitæ reddidit, funeri obuium intellexiſſe eum viuere, qui efferebatur. Et vt ſcribit Apuleius *lib. florid. 4.* animam eius in corporis latibulis deliteſcentem quibuſdam medicamentis prouocauit. Quandoquidem Democritus, vt ipſe Celſus tradit eo loco, affirmat, non ſatis certas notas eſse animæ finitæ. Quæ autem refert Plinius, etſi apud aliquos fide carent, admirationem tamen, vt vtar verbis ipſius Plinij, implent, coguntque confiteri multum eſse, quod vero ſuperſit. Vt hinc intelligas Plinium id minimè crediddiſse, vti nec 11

ipſe

Digitized by Google

ipſe credo, cùm id ſit ſolius dioinæ omnipotentiæ. Tantumqoe abeſt, vt mortuos ad vitam reuocare poſſiot, ſicuti falsò gloriantur, vt nec Deus id facere poſſit, ſi verum dicit Plinius *lib.2.c.7.* Phyloſophi apud Tertul. *lib. de præſcript. hæret.c.7.* Epicuræi, & Stoici, ac Sadducæi, atque hæretici quidam. Quod tamen, vt falſum eſſe comprobatur S.Scripturæ teſtimonio, ac docet fides catholica, ita qooque id omnino verum eſt, medicos minimè id poſſe, & oppoſitum ſine manifeſta hæreſi teneri oon poteſt.

13 Hioc verò prætereà appatet abſceſſus illos, & regreſſus animarum, quos quidam malè ſani admiſerunt apud Ananiam *lib.3. de natur. dæmon. c.28.* quoſque habere locum in ſortiarijs extaſim patientibus nimium aniliter cenſuit Bodin. *lib.2. demon. c.5.* non fuiſſe reuera regreſſus animarum. Quia ſic data fuiſſet reſurrectio interuentu dæmonum, ſed fuiſſent dęmonum animarum ſpecie apparentium, aliterue hominibus imponentium ludibria. Non enim corpus, vt de vadente, & redeunte Hermotimi anima iocatus eſt Tertullianus *c.44. de anima*, eſt animæ pro vagina, vt eximere inde eam liceat, ac denuo immittere. Quod item eſt dicendum circa illa exempla, quæ habet Plinius *lib.7. c.52.* & de illis alijs recentioris memoriæ apud Petrum Gregorium *lib.1. de immortal. c.18.* Refellunt ſuper hac re Bodinum Loyerius *lib.4. de ſpectr. c.15.* & Delrius *lib.2. magic. q.25.* Item Vvicleffum Valdenſis *tom.1. doctrinal. lib.1. c.38.* docens, ita phyloſophatum Vvicleffum ex inſano, vt ait, principio, quòd diffitebatur voionem animæ ad corpus, aſſerens, vnionem eſſe ſolam materiæ & formæ indiſtantiam abſque vinculo.

14 Authoritati verò Ariſtotelis 8. *metaph. c.4.* reſpondetur, illum dicere ſolùm, quòd ſi materia eſt diuerſa, & agens diuerſum, effectus eſt diuerſus, non tamen infert, quòd ſi materia eſt eadem, & agens idem, effectus ſit idem, quamuis id de identitate, vt aiunt, ſpecifica, affirmandum inſinuet. Nam ſi materia eſt eadem, & agens idem, producent effectum eiuſdem ſpeciei. Sed tamen ad producendum eundem effectum numero, id non ſufficit, ſed prætereà exigitur, vt actio quoque, & motus ſit idem. Quod vtique fieri niſi in eodem loco, & tempore non poteſt. Reſurrectio igitur mortuorum res diuina eſt, cuius exquiſita cognitio nos latet. Quare vlterior diſquiſitio moroſi, atque ſatagentis animi eſt. Humanæ ſapientiæ pars eſt, quædam æquo animo neſcire velle.

CONSVLTATIO LXI.

An, & quo pacto mors diſtinguatur à vita? Vbi de modis dignoſcendi vera miracula reſurrectionis mortuorum.

1 HI, qui rerum indifferentiam tuentur, inter contraria quoque illam poſuerunt, ac præ cœteris, mirabile dictu, inter vitam & mortem ita, vt crederent viuentia & mortua ob nimiam ſimilitudinem internoſci, & ad inuicem diſtingui non poſſe. Videant ergo Scotum, qui ob vitæ certitudinem, & eius à morte diſtinctionem contra Academicos diſputabat *in 1. d.3. q.4.* quàm imbecilli, nutantique fundamento nitatur.

2 Hanc indifferentiam Cornelius Celſus ſic probat: *Si certa futuræ mortis indicia ſunt, quomodo interdum deſerti à medicis conualeſcunt, quoſdamque fama prodiderit in ipſis funeribus reuixiſſe? Quin etiam vir iure magni nominis Democritus ne finitæ quidem vitæ ſatis certas notas eſſe propoſuit, quibus medici credidiſſent. Adeo illud non reliquit, vt certa aliqua ſigna futuræ mortis eſſent.* Ad quam rem Tertullianus, à ſuis ſcholaſtis non intellectus, reſpexit *in libro de anima*, dum refellit eorum opinionem, qui credebant animas, etiam poſt mortem adhærere corporibus. Ad hoc & Democritus excrementa vnguium, & comarum in ſepulchris aliquanti temporis denotat. Refert enim argumentum Democriti, quo hanc vitæ & mortis indiſtinctionem probauit, & paulò poſt de medicis loquitur, quibus cum hæc opinio probaretur, corporis actionem prohibuerunt. Conſiderandum autem, an Celſus & Tertullianus Democrito adſcripſerint volumen de exanimi muliere, quæ poſt ſeptem dies reuixit. Quod ſi eſſet, diſſentirent à Plinio, qui attribuit Heraclidi *lib.7. c.52.* cum quo, & Galenus conſentit. Et in eodem loco Plinius multa alia ſubdit, quibus hanc indifferentiam confirmat. Suidas apnon, non volumen Heraclidis, aut Democriti eſſe dicit, ſed medicamentum Empedoclis. Sunt eius verba: *Aiunt Empedoclem Pauſaniæ tradidiſſe apnon, hoc eſt ſpiritu carens medicamentum, quod ſit huiuſmodi, vt triginta dies conſeruet ſine potu, ſpiritu, & cibo corpus.* Meminit tamen voluminis alicubi Diogenes Laertius *lib.4.*

Confirmant hanc indifferentiam ſomni illi longiſſimi, 3
quales fuerunt Epimenidis, ſeptem Epheſiorum martyrum, quos ſeptem Dormientes vocant hiſtoriæ eccleſiaſticæ. Eorum, qui in Inſula Sardinia apud Heroas diutius dormierunt, quorum meminit Ariſtoteles, Themiſtius, & Simplicius *4. phyſ.* Quinque Romanorum mentionem habet Paulus Diaconus *in princ. hiſtor. Longobard.* & demum eius ruſtici, de quo Methodius, & Damaſcenus ſcribunt ſuo tempore in Germania deſeſſum ſub fœni cumulo per totum autumnum, ſequentemque hyemem aſſiduè dormiuiſſe, donec fœno depaſto experrectus eſt tamquam ſemimortuus, totuſque extra ſe poſitus inuentus eſt. Putat idem Damaſcenus, idque etiam multis rationibus comprobare nititur, quòd cùm pluribus animantibus datum ſit à natura, vt pluribus menſibus ſine cibo, & potu & alijs naturæ neceſſarijs dormiant, idem etiam contingere poſſe homini, qua de re nos etiam alibi.

Hinc Cardinalis Cuſanus *in lib. de doct. ignor. de coniect. & de venat. ſap.* negat, nos quidquam ſcire ob indifferentiam oppoſitorum, quæ in idem ſemper coincidere exiſtimauit. Siquidem in vna, eademq; re maximum, & minimum nobis ſemper ſe ſe obtrudunt. Sunt enim maximæ, quia maiores, minimæ, quia minores eſſe nequeunt. A quibus neque Deum excluſit, qui Maximus eſt, quòd nullo pacto maior eſſe valeat, & eſt minimus, quia ſi minor eſſet, non eſſet Deus. 4

At nihilominus tenendum eſt, vitam diſtingui à morte ratione motus, & reſpirationis, ſine qua homo viuere non poteſt, immo ipſa mors nihil aliud eſt, quàm reſpirationis priuatio, Auerr. *collig. c.39.* neque poteſt eſſe vita ſine motu adeo, vt à reſpiratione ad vitam rectè arguatur, cùm reſpiratio non ſit ſine vita, Galen. *6. de loc. affect. cap.5.* Valeſc. *lib.3. philon. c.14.* Altomar. *pr. c.110.* Maſſar. *pr. lib.2. c.9.* Fortun. Fidel. *lib.4. relat. med. c.1.* ob conuertibilitatem terminorum ſpirationis & vitæ, quia ſpirantem non viuere, aut viuentem non ſpirare, impoſſibile eſt, Hier. Fabr. *lib. de reſpir. c.1.* Iul. Cæſ. Claud. *in empir. rational. lib.3. c.3.* Sennert. *lib.4. pr. p.2. ſect.3.* & Zacch. *in quæſt. medicoleg. lib.4. tit.1. qu.11. de mirac. num.43.* 5

Quinimmo obſeruatum eſt, ac ratione naturali fieri 6
poteſt, vt cadauera interdum ſe moueant, vel ſecundùm partes, vel ſecundùm totum. Non enim illico efflata anima vitales ſpiritus extinguuntur, ſed paulatim ac ſucceſſiuè, ac interim remanet aliqualis calor, poteſtque etiam remanere motus iuxta ſententiam Ariſtotelis *de part. animal. lib.3. c.10.* vbi cum dixiſſet, contingere non poſſe, vt caput, præciſa arteria, & ſine motu pulmonis loquatur, admittit poſſe dari, vt detracto capite, corpus aliquantulum progrediatur. Similes autem motus capitis animalis decollati paſſim videntur, quos phyloſophi aiunt, non eſſe vitales, & ab intrinſeco, ſed ab extrinſeco, ab impulſu ſcilicet impreſſo ipſi capiti à corde antequam moriatur. Cor enim tempore abſciſſionis capitis, vt læſioni ſuccurrat, magno impetu immittit ſpiritus vitales, qui operantur, vt ipſum caput, etiam mortuum adhuc aliquantulum moueatur. Cor quippe, quia eſt natura nobiliſſimum, ac robuſtiſſimum maximè eius in tutela eſt. Et arx eſt, quæ vltimo à morte expugnatur, cœteraque membra per miniſtros gubernantur, ipſa verò animæ ſubſtantia in corde eſt. Ac medici nil aliud aiunt, quàm corde illæſo, fieri priores hecticæ ſpecies, vltima oppreſſum aggreſſione ſatiſcere. Vnde & omnes aiunt cor poſtremum omnium interire, oculos primos. Poſtremum etiam ægreſcere. Ægritudo namque præparatio eſt ad mortem. In ali-

Digitized by Google

quibus etiam vngues viſuntur creſcere ac pili. Annotantur inſuper retractiones quædam, ſeu potius conuulſiui quidam membrorum motus viuis communes, quod latè comprobat Fortun. Fidel. *loc. cit. c.* 1. vbi ex Marcell. Donat. *hiſtor. mirab. lib.* 2. *c.* 3. narrat, monialem quandam cùm alterius monialis demortuæ manum exoſcularetur, ter illi manum à demortua fortiter fuiſſe constrictam, vt viua adhuc putaretur. Et alias non diſſimiles hiſtorias refert.

7 Quòd etiam cadauera videantur per aliquod tempus ab obitu calida permanere, aut poſt mortem recaleſcere, naturalis res eſt, vt obſeruat Saluſt. *de febr. peſt. c.* 19. & Io. Hucher. *lib.* 4. *de febr. c.* 10. Immo tantus aliquando eſt calor, vt ipſa frigidiſſima marmora calefaciant. Quod etiam memorauit Ouid. *lib.* 7. *metamorph.* & refert Zacch. *d. lib.* 4. *tit.* 1. *de mirac. q.* 10. *num.* 3. *& ſeqq.*

8 Illud autem, quod ſcribunt de indiſtinctione mortis & vitæ nullius eſt ponderis. Hoc enim mortis, & vitæ diſcrimen in quibuſdam rariſſimis caſibus reuocatum eſt in dubium, atque illorum occaſione, qui quaſi extra limites naturales conſtituti, malè affecti vitam degebant. Alioquin in bene conſtitutis, quis eſt qui neſciat, vt etiam dicebat Auerroes, quòd viuit, & quòd eſt in vigilia? Ad illud verò, quod dixit Cardinalis Cuſanus de indiſtinctione Maximi, & minimi, reſpondemus, quòd omne illud, quod in indiuiduo poſitum eſt, habet hoc, vt & minimum dici poſſit ita, vt ſit vtrumque, diuerſa tamen ratione. Dicitur enim maximum, quia maius eſſe non poteſt; minimum, quia minus eſſe non valet. Et ſecundùm iſtam diuerſam rationem & punctus & Deus ſunt maximi, & minimi. Quapropter conſtat, hanc Cuſani indiſtinctionem de maximo, & minimo non impedire rerum comprehenſionem.

9 Ex quibus elicitur, in examine miraculi reſurrectionis à mortuis diligentiſſimè prius indagandum eſſe, an is, qui dicitur reſurrexiſſe, verè mortuus fuerit. Et in hoc quatuor diſcutienda refert Zacch. *d. lib.* 4. *c.* 1. *q. vlt. nu.* 27. *& ſeqq.* Primum, quòd ſtatuatur ex quibus morbis homines ita afficiantur, vt patenter iudicari poſſint pro mortuis, quamuis adhuc in humanis exiſtant, & morbo diſcuſſo, ſuſcitati à morte. Secundùm, an homo poſſit abſque vllo ſenſu & motu per aliquod tempus viuere, adeout minimè queat diſcerni à verè mortuo. Tertium, quantus in eo morborum ſtatu poſſit eſſe terminus vitæ, nimirum quot diebus homo motu, ac ſenſu orbatus præſumatur poſſe viuere. Quartum, quibus potioribus ſignis detenti aliquo ex dictis morbis valeant diſtingui ab ijs, qui verè mortui ſunt.

10 Et quòd ad primum, tres morbi præcipui ſunt, in quibus ſolet homo abſque vllo ſenſu, ac motu permanere aliquandiù, & mortuo ſimillimus apparere, videlicet apoplexia, ſub qua includitur epilepſia, ſuffocatio ex aqua, laqueo, fumo carbonum, ebrietate ob vini, ſeu ceruiſiæ vaporem, cum ebulliunt, ictu fulminis, percuſſione, & concuſſione cerebri, aere corrupto, expirante è cauernis, puteis, locis ſubterraneis, foſſis, in quibus frumenta aſſeruantur, cloacis, ſentinis, & alijs eiuſmodi, fumo mercurij, arſenici, & ſimilium medicamentorum. Syncopes, ad quam reuocatur lypothymia, & animi deliquium, tamquam ab ea ſolùm diſtincta ſecundùm magis & minus, ac vteri ſuffocatio.

11 Quòd ad ſecundùm, etſi *num.* 41. neget ſimpliciter, ac verè poſſibile eſſe, vt homo abſque vllo ſenſu, ac motu etiam pulſus, & reſpirationis viuat, quia priuatio reſpirationis eſt ipſa mors, reſpectiuè tamen ad nos, noſtrumque ſenſum, homo poteſt abſque vllo ſenſu, ac motu etiam pulſus, & reſpirationis viuere ita, vt à verè mortuo vix, ac ne vix quidem dignoſci valeat. Qua ratione aliqui non aſſequentes apoplecticos, ſuffocatos, syncopizantes, & huiuſmodi reſpirare, dixerunt in illis ſeruari tranſpirationem, quam volunt ſufficere ad vitam vtramque ſeruandam.

12 Super tertio diſtinguit inter ſyncopem, quæ cor principaliter afficit, & ab Aetio nuncupatur diſſolutio nexus naturæ, cùm ſit principium mortis, quæ nil aliud eſſe videtur, quàm terminus ſyncopis, ſeu ſyncopis confirmata, & cæteros morbos ſuperius expreſſos. In illa enim ſtatuendus eſt terminus breuior, qui ſpatium viginti quatuor horarum non pertranſeat iuxta declarationem, quam ponit *nu.* 35. *&* 39. In alijs verò, ſcilicet apoplecticis, & conſimilibus *num.* 50. dicit ab omnibus pro termino viuendi aſſignari tres dies, vel quia, vt ſubdit *num.* 51. omnes humores intra id tempus, nempe horis ſeptuaginta duabus, ſuum motum habent, ſignumque mortis exploratiſſimum eſt, ſi immoti conſiſtant, cùm eorum motu vita manifeſtetur. Vel quia lapſu tridui patefit impoſſibilitas vlterius protrahendi vitam cum tam ſæuo, ac valido morbo, qui hominem, quòd ad nos, ſenſu ac motu priuet. Vnde infert *num.* 38. quod conſtaret hominem ſyncopi valida, & grauiſſima detentum reuixiſſe poſt duos, aut tres dies maiorem miraculi ſuſpicionem faceret, quàm ſi apoplexia, vel ſimili morbo, aut vteri ſuffocatione detentus fuiſſet.

Demum ſuper quarto *num.* 53. paruipendet in primis cum Hollet. *lib.* 1. *pr. c.* 59. vulgaria experimenta admotionis goſſipij, ſeu lanæ tenuiſſimè carptæ, vel candelæ accenſæ ori iacentis, aut impoſitionis cyathi aqua pleni ſuper pectus ægri, vt ex illorum motu, vel immobilitate vita, aut mors deprehendatur. Nec omni ex parte tutum exiſtimat ſi ſpeculum terſiſſimum ori admoueatur, vt ex illius offuſcatione conijciatur ægrotum adhuc viuere, ſin minus iam è viuis exceſſiſſe. Secundò *num.* 54. maiorem ait rei cognitionem facere poſſe accidentia ipſius morbi. Nam quòd ad ſyncopim refert primo ex Hippocrate *dogm.* 2. *aphor.* 41. repente mori eum, cui abſq; vlla cauſa manifeſta adueniat; atq; illicò omni motu, ac etiam pulſus, & reſpirationis destitutus appareat cum faciei liuiditate tenui, ac frigido ſudore, intenſaq; partium frigiditate, maximè ſi antea ſolebat frequenter ac fortiter abſq; cauſa manifeſta exolui. Aliud tamen ſentire Mercatum *lib.* 1. *de intern. morb. cur. c.* 13. dicentem, vt ſi in apoplexia illico ſimul adueniat ſyncopis, quod ex omnimoda reſpirationis abolitione deprehenditur, dubitandum ſit de morte futura. Si verò paulatim adueniens ita creſcat, vt homo amplius non reſpiret, de morte præſenti. Secundò in quacumque ſuffocatione ſpumam in ore apparentem ſignum exitialiſſimum putat, quin mortem euadant, licèt concedat cum Galeno non ſemper, ſed vt plurimùm hoc verum eſſe. Nam tum maxima, ſeu totali deperditione reſpirationis, alijſque ſæuiſſimis ſymptomatibus fortiſſimam ſuffocationem, & apoplexiam demonſtrat, ex qua ægros quamprimùm perire contingat. Immò neque ad tertium diem perdurare doceat ipſa experientia, præſertim ſi facies apparuerit liuida, & nigrigans, aut viridis, quia caloris ſuffocati & iam extincti certum indicium præbet. Tertiò, admittit pro ſigno mortis, ſi naribus multa ſternutatoria fuerint applicata, & carens ſenſu ac motu, vt ſupra, numquam ſternutauerit. Nam virtus quamuis exilis, ſi adhuc vigeret, expergiſceretur ad irritationem ſternutatorij. Quartò, non reijcit ſqualorem, ac ſiccitatem membrorum, quæ licèt aliquando in viuentibus appareat, non tamen adeo conſpicua ſunt, maximèque facit, ſi membra frigida, ac nullo modo flexibilia euadant. Quintò, ponderat *num.* 55. *& ſeqq.* nullam vitæ ſpem ſupereſſe, vbi oculorum pupillæ iam omnino offuſcatæ, ac veluti panno quodam obductæ, ſpiritibuſque extinctis nullam protſus intuentium imaginem reddunt. Ac denique *num.* 57. infallibile mortis ſignum ait eſſe partium, aut partis alicuius liuorem, & æſtuationem cadaueris, fœtoremque ex ipſius iam putredine ortum ducentem. Nec proinde quidquam pronunciandum eſt de reſurrectione, priuſquam verè de morte conſtet ex ſignis prædictis optimè, & concludentiſſimè probatis. Sed de his tantum eſt. 13

Addo tamen mortem probari per teſtes. Nam cùm fuerint in re præſentes, concludenter probant tam mortem, quàm ſubſecutam reſurrectionem ad preces alicuius Serui Dei. Quia cum præſentia viſum, & omnem ſenſum, ac intelligentiam ſignificet iuxta Bald. *in cap. cum cauſam* 36. *num. de teſt.* ex eorum ſanè dictis tam vita, quàm ſubſecuta vitæ actio probatur. Ait enim Bartol. *in tr. de teſt. num.* 36. hominem viuum eſſe probari à dicente vidiſſe illum viuere, *&* *num.* 41. mortem hominis ſufficienter probari, ſi teſtis dicat, quòd talem vidit mor- 14

tuum,

Digitized by Google

tuum, abſque alia interrogatione. Idem repetit *in l.x.§. ſi dubitetur num.2.ff. quemadmodum teſtam. aper. & in l. ſiquidem 5. num.1. C. ſol. matr.* quem ſequuntur Angel. *ibi num.2. & in l.3.§. hæc verba num.1. ff. de neg. geſt. & in d. l.x. §. ſi dubitetur nu.5. in fin.* ibique Imol. *num.*20. & tradit Felin. *in cap. quoniam frequenter, §. porrò num.2. vt lit. non conteſt.* Campeg. *de teſt. reg.*350. *tr. tom.*4. Boer. *dec.* 288. *num.*1. Rationem reddit Corn. *conſ.*10. *num.2. & 9. vol.*1. Quia cùm ex ſenſu viſus facili diſcurſu cognoſcatur vita, prout mors, ad probandum vitam, & mortem bona eſt ratio reddita à teſte dicente, vidiſſe mortuum. Nam, vt ait Bald. *in l. de ætate num.9. ff. de min.* in eo, quod eſt cognoſcibile per aſpectum ſecundùm communem hominis notitiam, ſufficiens eſt redditio rationis in teſte per aſpectum, licèt illud conſiſtat in Indiuiduo intellectus. Quare in hiſce terminis reſurrectionem probari per teſtes dicentes, vidiſſe mortuum, ac poſteà reuixiſſe ad preces Serui Dei, vel Beati, docet Maluer. *de canoniz. d. dub.3. num.*71. hancq; teſtificationem euangelico teſtimonio corroborari, dicente, ad Ieſum autem cùm veniſſent, vt viderunt eum iam mortuum, non fregerunt eius crura. Certaque hominis mors comprobatur, ſi iam ad effodiendum ſepulchrum pro eo ſepeliendo omnia parata fuerint. Inde enim mortem concludenter probari inquiunt Bald. *in l. conuenticulam* 15. *num.*10. *C. de Epiſcop. & Cler. & in d. cap. cum cauſam num.27. de teſtib.* ac Dec. *conſ.*83. *num.*5. Et ſimile miraculum reſurrectionis cuiuſdam hominis iam iam ſepulturę tradendi fuit approbatum in Bulla canonizationis S. Franciſci de Paula *inter Conſtit.* Leonis X. 38. §.26.

CONSVLTATIO LXI.

Quanti facienda ſit deſcriptio in Martyrologio Romano ad effectum canonizationis?

1 VIdetur non eſſe tanti facienda, vt nequeat infirmari, cuius rei locuples, & idoneus teſtis eſt Scacch. *de not. & ſign. ſanct. ſect.*11.*c.*4. *ſub litt. A. & B.* inquiens, quòd licèt aliquod argumentum ad effectum canonizationis ſumi poſſet ex Martyrologio Romano, emendato ſub Gregorio XIII. ac iuſſu Vrbani VIII. recognito, non tamen eſt adeo efficax, quin poſſit aliqua ex cauſa infirmari. Vnde infert tunc ſolùm graue cenſeri, cum adſint reliqua adminicula de actis illius Serui Dei, eaque ſint iuridicè probata. Addo ego & validiſſimum, atque canonicum argumentum pro fide indubia: Quia in lectione Martyrologij acta Seruorum Dei fidelibus proponuntur ab Eccleſia imitanda, tamquam probata, præſertim quando acta illius Serui Dei ſunt iuridicè probata.

2 Etenim poſita decretorum, & quæſtionum ſacti & iuris diſtinctione, non omnia, quæ in Martyrologio continentur, ſunt indubitatæ fidei, cùm res facti, quales ſunt res ferè omnes, quæ in illo libro comprehenduntur, non exigant certitudinem fidei, neq; etiam patiantur. Hinc licuit Baronio, quòd præteritis ſæculis in Eccleſia Romana legebatur Martyrologium, à Summis Pontificibus probatum, infinitis propè locis emendare. Et S. Rituum Congregatio quotidianas illius emendationes edit.

3 Vnde fatetur P. Vincentius Baronius *in apolog. pro ſua Relig. lib.*1. *ſect.*3. *ar.x.§.*1. ſi nullius nomen in illos ſacros faſtus referretur, niſi prius in vitam, & mores cuiuſq; ea diligentia & cura fuiſſet inquiſitum, quam ſolent adhibere Summi Pontifices, cùm aliquem Diuorum catalogo adſcribunt canonizationis ritu, certè rum reputat temeratium dubitare de ſanctitate, aut æterna fœlicitate cuiuſquam eorum, quos Martyrologium celebraret. Quia multi exiſtimant, licèt alij contra ſentiant, huiuſmodi ſolemnibus decretis Diuorum ſanctitatem fide ſanciri, vt certam. Sed quotuſquiſq; ait, eſt, quos Tabulæ eccleſiaſticæ nominant, qui eo examine, & ritu in huiuſmodi faſtis relatus ſit, maximè ex antiquis Martyribus, qui Martyrologio adſcripti ſunt, manu, & fide alicuius Notarij, quem non eſt dubium fallere, & falli potuiſſe?

CONSVLTATIO LXII.

Quanta ſint efficacia lectiones alicuius Beati, approbata à Summo Pontifice ad effectum canonizationis?

NOn videntur eſſe eius efficaciæ, vt quoad proſecutionem canonizationis illis ſtati debeat, quemadmodum in ſpecie tradit Scacch. *de not. & ſign. ſanct. ſect.* 11. *c.*1. *ſub litt. B.* negando eſſe vltimum, ac ſupremum decretum in actu canonizationis, illudque conceditur, vt alicuius etiam Beatificati acta legantur in Eccleſia, aut fidelibus proponantur. Aliud, inquit, eſt concedere, vt legantur, & ad eiuſmodi effectum illa approbare, aliud verò ſimpliciter approbare, quæ leguntur. 1

At ego id falſum eſſe cenſeo, ſaltem de tacita approbatione, quæ æquiparatur expreſſæ in hac materia, ſufficitque in hoc caſu, actis illius Beati examinatis, atque diſcuſſis præſtitam fuiſſe fidem per Sedem Apoſtolicam, approbando huiuſmodi lectiones ita, vt mereantur fidem in ordine ad canonizationem. 2

CONSVLTATIO LXIII.

An, & quatenus aliqui deſcribi poſſint in Martyrologio Romano, vti iam excepti ab Eccleſia Romana pro Sanctis canonizatis?

NEgatiuè reſpondendum videtur, niſi conſtiterit de illorum canonizatione, quæ, cùm ſit, quid facti non præſumitur, niſi probetur ſecundùm Bald. *in l. actor num.6. ff. rem. rat. hab. & in l. ſiue poſſidetis num.7. C. de probat.* Ita quidem, vt neque indulta celebrandi Miſſam, & officium eorum canonizationem probent, ſed penitus excludant, quatenus concepta ſub ea forma, qua Sedes Apoſtolica vtitur in beatificatione priuilegiata. Nam Pontifex, vt aliàs dixi, in canonizatione procedit, præſcribendo cultum Sancto canonizato per modum legis vniuerſalis, in beatificatione verò per modum conceſſionis, indulti, & priuilegij particularis, quia in beatificatione nihil ſtatuit definiendo, vt Iudex vniuerſalis totius Eccleſiæ, ſed tamquam Princeps in ea concedit facultatem, indultum, ſeu priuilegium alicui Eccleſiæ, Prouinciæ, aut Religioni particulari, vt poſſit celebrare Miſſam, & facere officium de tali Beato. At in canonizatione tanquam Iudex vniuerſalis Eccleſiæ per definitiuam ſententiam determinat, ac ſtatuit, quòd talis ſit Sanctus, deque illo fiat officium, ac Miſſa celebretur ab vniuerſa Eccleſia. 1

Hinc ſequitur, quòd de Sanctis non canonizatis non poteſt Miſſa celebrari, neque Officium fieri ab alijs perſonis, quàm ab expreſſis in indulto, neque alio die, aut loco, quàm in eo deſignatis, cùm talis cultus Beatificati omnibus ſit prohibitus, & ſolùm ijs conceſſus, quibus ſpeciatim, ac expreſſè conceditur, vt docent Molfeſ. *in ſum. tom.*1. *tr.*11. *c.*6. *numer.*51. Torres 2.2. *tom.*1. *c.*13. *dub.*8. Diana *p.*2. *tr.*15. *reſol.*55. Lezan. *conſul.*2. *num.*8. ſubdens, ita determinatum fuiſſe à Theologis Salmaticenſibus, fauetque Bordon. *reſol.*30. *n.*26. Quare nullo modo eiuſmodi indulta æquiualere poſſunt verbis definitiuis decreti ſolemnis canonizationis relati à Rocch. *de canoniz. c.*38. *pag.*82. *& ſeq.* Lezan. *conſ.*1. *nu.*72. *&* 73. ac Bordon. *contr.*13. *n.*11. 2

Neque ſuffragatur, quòd dicta indulta non exprimant nomen Beati, ſed Sancti. Non enim vis canonizationis eſt in nuncupatione Sancti, ſed in ipſa definitione, qua declaratur Sanctus per vltimum iudicium definitiuum ſanctitatis, ac fruitionis æternæ gloriæ cum Deo. Quæ definitio cùm non legatur in indultis expreſſa, debet haberi pro priuilegio affecta ad formam æquipollentem his, quæ expediuntur ſuper beatificatione, non autem pro ſupremis ſententijs definitiuis, vt æquipolleant litteris decretalibus, quæ fiunt in teſtimonium ſolemnis canonizationis iuxta differentias animaduerſas à Contilor. 3

Digitized by Google

de canoniz. c.2. n.5. Scacch. *de not. & ſign. Sanct. lib.1. c.8.* præcipuè *ſub §. nec aliquem*, Lezan. *d. conſ.1. n.60.* & Botdon. *d. conſ.* 13. *n.6.7. &* 14.

4 Itaque, ſecluſa probatione canonizationis, ex indultis nihil ad deſcriptionem in Martyrologio iuuare videtur, quòd conceſſio Miſſæ, & Officij æquiualeat titulo beatitatis, vt rectè obſeruat Scacch. *ſect.1. c.8. lit. B.* cùm Aldanus *in compend. can. reſol. lib.1. tit.18. de ſanct. num.* 3. & Barboſa *in ſum. Apoſtol. deciſ.*11. *v. Martyrologium collect.*464. *num.*1. aſſeuerent S. Rituum Congregationem limitatè conceſſiſſe, quòd Martyrologium de nouo imprimi poſſet cùm additione Sanctorum canonizatorum, non verò beatificatorum. Neque ex poſteriori deſcriptione B. Caietani, fundatoris Clericorum Regularium 7. Auguſti, ac B. Magdalenæ de Pazzis 25. Maij ſpeciatim indulta ab Vrbano VIII. deſtruenda eſt regula dicti decreti, neque in exemplum adducendum, quòd conſtituentium auctoritate ſingulari iure fuit ob aliquam vtilitatem contra eam receptum *per l. quod vero* 54. *cum binis ſeqq. ff. de legib.* Non enim priuilegium vni conceſſum poteſt ad alium extendi propter identitatem rationis, *cap. ſanè 9. de priuileg.* vbi expreſsè cauetur, non poſſe ab aliquo præſumi, quòd Romana Eccleſia voluerit ſingularibus beneficijs indulgere certa ratione, quæ ipſi etiam congruat, cùm priuilegia ſingulorum nequeant facere legem communem 26. *quæſt.2. can. non exemplo* 4. Præſertim quando non exhibetur autographum, vel impreſſum inter Conſtitutiones Pontificias, ſed exemplum, deſumptum ex Bullarijs Regularium, quod nullam fidem facit, cùm probatio de iure fieri debeat ex autographo, non autem ex exemplo, Bald. *in l.2. num.2. ff. de fid. inſtr.* Quod probant etiam verba *l.2. C. de diuerſ. reſcript.* vbi Gloſ. *v. non exempla* dixit, quòd per originalia eſt probandum, ac ideo Gregorius *in cap.1. de fid. inſtr.* reſpondit, ſi ſcripturam authenticam non videmus, ad exemplaria nihil facere poſſumus.

5 Neque dicatur, id locum habere, quando agitur de Beatis ſimpliciter, vel de beatificatis poſt annum 1616. quo S. Congregatio iuſſit, vt ſupra dictum eſt, non verò de Sanctis antiquis iampridem pro talibus admiſſis in Eccleſia. Nam minus rectè id aſſeritur, cùm probari non poſſit, & omnes litteræ Apoſtolicæ, quæ indulta præceſſerunt, loquantur abſque vllo adiectiuo Sancti, vel Beati. Etenim quæſtio facti exigit probationem facti iuxta Bald. *in l. Aretuſa num.4. ff. de ſtat. hom.* Et omnis probatio debet eſſe certa, & cadere in intellectu determinato modo, vt idem inquit *in l. ſi ex cautione num.* 18. *C. de non num. pec.* adeo, vt non concludens id, de quo quæritur, non ſit probatio, *l. matrem*, vbi quoque Bald. *num.*1. hoc in ſpecie notat *C. de prob.*

6 Minuſque prodeſt, quòd non ſolùm in Martyrologio, ſed etiam in Breuiario Romano fuerint deſcripti S. Romualdus, S. Norbertus, S. Bruno, & S. Stephanus Rex Vngariæ, quamuis eorum ſolennis canonizatio non reperiatur. Id enim actum fuit, quoniam Eccleſia Romana eos definitiuè habuit pro Sanctis, non autem per modum indulti, peculiaribus perſonis tantùm conceſſi, in quo rei cardo verſatur. Vnde liquet, non refragari verba Scacchi *loc. cit. ſect.*11. *c.4. ſub litt. A.* quod Sanctorum nomine intelliguntur, qui canonizati ſunt, vel recepti ab Eccleſia Romana, vt canonizati.

7 Immò neque ad hanc deſcriptionem ſufficeret docere, quòd ijs fuerit olim exhibitus cultus publicus in Eccleſijs Regularium, ſi pondeletur, Gregorium XIII. in litteris, quas edidit 14. Ianuarij 1584. ſuper publicatione Martyrologij expreſsè prohibuiſſe, ne in illo deſcribantur Sancti ſoliti celebrari in Eccleſijs inferioribus, dicendo: *Si quos alios habuerint Sanctos in ſuis Eccleſijs, aut locis celebrari ſolitos, habeant.* Innuit enim Summus Pontifex non valere huiuſmodi conſecutionem. Aliqui fuerunt ab antiquo pro Sanctis habiti in veneratione certis in locis, & Eccleſijs: ergo ſunt deſcribendi in Martyrologio Romano. Quod perpendit etiam Scacch. *d. ſect.*11. *lit. C.* Quin aſſertæ antiquitatis fundamentum retorquetur, dum liquet non profuiſſe ad deſcriptionem in Martyrologio, toties edito, ac emendato. Neque omittendum quòd decretum, vt deſcribantur, extenderet venerationem illis limitatè permiſſam. Nam fieret vniuerſalis in tota Eccleſia, cùm Martyrologium nuſquam non recitetur.

Tandem ne dicas, quòd non agitur de beatificatis, ſed de antea communiter habitis pro Sanctis canonizatis, ac pro talibus admiſſis à Pontifice. Nam prius acclamatiuè tantùm dicebantur Sancti, ſicut de Chriſtophoro Franciſcano aſſeruit D. Anton. *p.3. hiſt. tit.23. c.7. §.13.* ibi: *quem poſt mortem multis miraculis clarum, ſanctum populus declarauit*, ad rem relatus à Molſeſ. *conſ.45. num.27.* qui ſubdit, de hiſce intelligendam eſſe communem Doctorum ſententiam, quòd in eorum honorem neque officium, neque Miſſa dici valeant, & poſtquam superuenerunt indulta, cœpiſſe tales dici nuncupatiuè, cùm Pontifex in illis Sanctos nuncupauerit, vt eo loco inquit Molſeſius *num.*20. Verùm quia addidit facultatem celebrandi feſtum cùm officio, & Miſſa limitatè, dictæ nuncupationi acceſſit Pontificia declaratio, æquipollens declarationi beatitatis, de qua Molſeſius *conſ. num.*25. non autem decreto definitiuo canonizationis, quod S. Congregatio exigit in dicto decreto ad deſcriptionem Sanctorum in Martyrologio, explicitè loquendo de Sanctis canonizatis, non ſimpliciter, vt illis etiam conuenire poſſit, quos Sedes Apoſtolica Sanctos nuncupauit citra canonizationem. Nec ideò quidquam refert, quòd habuerint cultum ab immemorabili, quia non exceſſit limites Sanctitatis acclamatiuè, ſufficientis per ſe ad celebrationem Miſſæ & officij, quæ propterea impetratur à Sede Apoſtolica, ſed limitatè ad æquipollentiam beatitatis, non autem plenè iuxta decretum canonizationis. 8

Verùm tamen dicendum eſt, poſſe referri in Martyrogium illos, qui ab immemorabili, vti Sancti ſolenniter canonizati fuerunt habiti, ac vti talibus per vniuerſam Eccleſiam ille cultus ſemper fuit exhibitus, qui Sanctis ſolemniter canonizatis ſolet exhiberi, non ſolùm per nuncupationem Sanctorum, ſed etiam per erectionem Eccleſiarum, & altarium cum eorum imaginibus, diademate inſignitis, ac per venerationem luminum, & cuiuſuis alterius cultus, quæ inſtituuntur, & enumerantur inter ſeptem honores præcipuos ſolis canonizatis debitos à Bellarm. *de Sanct. beat. lib.1. c.7.* & annotauerat antea Panuin. *in relat.* S. Bonau. paulò *poſt init.* ac ſequitur Caſtellan. *de canoniz. q.9.* & Contilor. *eod. argum. c.22. num.*14. Præcipuè ſi ob temporum iniuriam litteræ decretales eorum canonizationum amiſſæ fuerint, quod multis accidit, qui vti Sancti ab Eccleſia catholica recepti ſunt, & à ſcriptoribus canonizati affirmantur. Ac præcipuè ſi extent litteræ Apoſtolicæ ſuper conceſſione eorum officij, ac Miſſæ, quæ non ſint beatificationes, aut ſimplicia indulta, qualia pro Beatis ſolent concedi, ſed qualia à Sede Apoſtolica fieri ſolent pro Sanctis communiter receptis, immò etiam ſolenniter canonizatis. Illæ enim aut ſolemnem canonizationem ſupponunt, aut ſaltem tacitam inducunt ita, quòd ex vi illarum declaratum maneat ipſos pro Sanctis canonizatis haberi, aut pro talibus ab Eccleſia Romana, Chriſtiq; Vicario ex eo tempore manere receptos. 9

Primò enim in indultis Beatorum conceditur facultas officij recitandi, & Miſſæ celebrandæ ad tempus, nempe donec aliud à Sede Apoſtolica ſtatuatur, vel ad eorum canonizationem deueniatur, ex quo oſtenditur, cauſam eſſe pendentem, & non dum abſolutam. Vnde ſemper, aut plerumque inſcribuntur, *Ad futuram rei memoriam*, & in corpore illorum non aſſeritur, quòd conceſſio ſit pro perpetuis futuris temporibus, ſed ſolum pro futuris. At in iſtis litteris conceſſio eſt in perpetuum, vt apparet non ſolùm ex inſcriptione ad perpetuam rei memoriam, ſed etiam ex earum diſpoſitione. Ex quibus intelligitur cauſam non remanere adhuc pendentem, ſed eſſe abſolutam. 10

Secundò, quia in litteris Beatorum, ipſi non nuncupantur Sancti, at in hiſce litteris nuncupantur Sancti abſolutè, quo euincitur, non eſſe ſimplicia indulta, quæ beatificatis concedi ſolent, ſed longè quid maius, quod vel canonizationem ſupponit, vel tacitè inducit. Quamuis enim canonizatus promiſcuè appellari poſſit Beatus, aut Sanctus, non tamen è contra Beatus poteſt appellari San- 11

Digitized by Google

Sanctus, vt aduertit Maluet. *dub. 1. num. 21.* & Chaſſan. *in catal. conſid. 46. p. 3.*

12 Cùm ergo in Martyrologio Romano illi Sancti deſcribantur, qui vel canonizati ſunt, vel ab Eccleſia Romana recepti tamquam canonizati, quemadmodum ait Scacch. *d. ſect.* 11. *c.* 5. §. *fin.* Immò in illo etiam deſcripti ſint nonnulli, qui ſolùm ſunt beatificati, & quorum canonizationes adhuc erant ſub Iudice, ſicuti B. Caietanus, B. Philippus Benitius, & B. Magdalena de Pazzis, iure, ac meritò videtur poſſe etiam deſcribi illos, qui non ſolum beatificati ſunt, ſed aut ſolemniter canonizati, aut ſaltem ab Eccleſia Romana tamquam canonizati recepti.

13 Quinimmò plerique iſtorum non modò in Martyrologium Romanum, ſed etiam in Romanum Breuiarium relati ſunt, vt S. Romualdus, S. Norbertus, S. Bruno, & S. Stehanus, Rex Hungariæ, qui, licèt numquam fuerint ab Eccleſia ſolemni ritu inter Sanctorum ordinem aſcripti, eorum tamen officia in Breuiario Romano ex indulto Sedis Apoſtolicæ fuerunt poſita, vt teſtatur idem Scacch. *ea ſect.* 11. *cap.* 1. §. *Remanet igitur.* Quia ratione immemorabilis cultus vti Sancti canonizati recepti ſunt.

14 Multùmque ad rem facit, ſi iſti Sancti reperiantur deſcripti in alijs Martyrologijs. Quamquam enim iuxta Cardinalem Baronium *de Martyrolog. c. 9. & ſeq.* ac Scacch. *d. ſect.* 11. *c.* 4. ſolum Martyrologium Romanum ſufficientem videatur habere fidem, & authoritatem, non autem alia, cùm ſint placita priuatorum, quæ in nullo ſunt numero, id tamen intelligi debet ad effectum canonizationis, vel beatificationis, vt placuit Scaccho *cit. ſect.* 11. *c.* 4. ad alios verò effectus, & maximè ad effectum illos deſcribendi in ipſo Martyrologio Romano, alia Martyrologia aliquam faciunt probationem. Quo argumento vtitur Lezana *conſul.* 2. *num.* 23. qui ex Martyrologijs tum antiquis, tum nouis infert ad recitationem officij. Quod ſanè plus eſt quàm deſcriptio in Martyrologio Romano.

15 Vnde non obſtat, quòd non conſtet de canonizatione ſolemni. Quoniam ad diem feſtum agendum de aliquo, officium recitandum, & in Martyrologio illum deſcribendum non eſt neceſſaria ſolemnis canonizatio, ſed ſufficit cultus immemorabilis, ac eſſe ab Eccleſia receptum tamquam canonizatum, atque habere Pontificium indultum pro recitatione officij, ac Miſſæ in eius honorem cum abſoluta nuncupatione Sancti. Quæ omnia tacitæ canonizationi æquiualent.

16 Et ſanè, ſi ſola poſſibilitas accedendi ad corpus alicuius Serui Dei non canonizati in tumulo ſub pauimento exiſtens; ſi ſola enunciatio Beati ab aliquo ſcriptore facta, ſi ſola enunciatio alicuius deuoti, orationis, & antiphonæ ad laudes, & ad veſperas tanti æſtimātur, vt pro cultu ſolis canonizatis exhibendo in contumaciam decretorum Vrbani VIII. habeantur, quanti facienda eſt publica expoſitio Reliquiarum, & imaginis cum diademate ſuper altari, illarumque delatio in publicis ſupplicationibus, publica ſolemnitas diei anniuerſariæ, altarium, & Eccleſiarum erectio, nuncupatio Sancti, non popularis tantùm, ſed ipſius Summi Pontificis in litteris Apoſtolicis, re maturè conſiderata, & præcedente proceſſu ſuper immemorabili? Certè quòd exiſtimari debent argumenta largè ſufficientia ad demonſtrandum cultum hiſce Sanctis exhibitum non eſſe talem, vt conuincat eos pro canonizatis fuiſſe habitos ex hoc tantùm, quòd Miſſa & officium ante præfatas litteras in eorum vim celebrari ac recitari non præſumantur, quaſi quod ſi antea implicitè ex tolerantia, & permiſſione Sedis Apoſtolicæ, & in vim immemorabilis celebrari, ac recitari contigiſſet, non licuiſſet ad eamdem ſanctam Sedem recurſum habere pro explicita conceſſione, atque indulto. Neque aliud ex conſuetudine Eccleſiæ Romanæ requiritur, aut allegari poteſt pro innumeris Sanctis veteris, ac noui Teſtamenti, qui in Martyrologio Romano ſunt deſcripti, quandoquidem vix reperiuntur ducenti ſolemniter canonizati inter tot Sanctorum millia, qui in eo leguntur.

17 Minuſque obſtat, quòd indulta celebrandi Officium & Miſſam huiuſmodi Sanctorum ſint præcisè ſimplicia indulta Beatorum, aut illis æquiualeant. Notauimus; enim maximam differentiam, quæ ex varijs capitibus verſatur inter indulta ſimpliciter Beatorum, & indulta Sanctorum huiuſmodi. Nam ex eorum diſpoſitione, & abſoluta nuncupatione Sanctorum à Romano Pontifice rem directè tractante, atque de eorum cultu expreſsè ac formaliter agente, planè conuincitur, quòd licèt non ſint ſententiæ per modum expreſsæ definitionis, ac legis, ſunt tamen quædam canonizationes, ſeu determinationes tacitæ ſuper eorum ſanctitate, & cultu. Maximè autem ſi cultus, & titulus Sancti non habuerit initium ab indultis Apoſtolicis, ſed ipſa indulta fuerint conceſſa ex præcedenti immemorabili cultu, & nuncupatione Sanctorum per vniuerſum Orbem Chriſtianum, non ſolùm cum tolerantia, & approbatione omnium Epiſcoporum, ſed etiam ipſius Romanæ Sedis. Neque negari poteſt, quin titulus Sancti differat à titulo Beati. Ergo dum Pontifex dixit Sanctos, non poteſt intelligi, quòd ſint tantummodo Beati, Sicuti etiam affirmo, hæc verba differre a decreto canonizationis allato à Roccha & ab alijs, inhærendo cæremoniali Romano ſub Leone X. quia ſi non differrent, non eſſet canonizatio tacita, ſed expreſſa. Nego tamen conuenire cum indultis Beatorum, quia nuſpiam reperitur, quod Beatus titulo Sancti à Pontifice, ſeruatis ſeruandis, nuncupetur.

Neque etiam ex eo, quod conceſſio diei feſti, Miſſæ, 18
& officij ſit ſolùm pro aliquo ordine regulari, & non pro vniuerſa Eccleſia, conuincitur, indulta hæc eſſe præcisè beatificationes, aut illis ſolùm æquiualere. Quoniam licèt in diplomatibus canonizationum vt plurimum præſcribatur, quòd Sancti canonizati in die eorum obitus Miſſa, & officio à fidelibus celebrentur, conceſſio tamen iſta impleri non poteſt, niſi ex nouo decreto Sac. Rituum Congregationis, vt poſt Gauantum, & Barboſam obſeruauit Lezana *d. conſul.* 2. *num.* 5 ex decreto eiuſdem S. Congregationis ſub die 9. Decembris 1628. Quod decretum officij, ac Miſſæ pro talibus ſolemniter canonizatis perſæpè ſolùm extenditur ad peculiarem locum, Religionem, vel Prouinciam, aut ad determinatas perſonas. Vnde non valet argumentum: Miſſa & officium huius Sancti nequit celebrari, niſi in tali loco, ergo non eſt canonizatus. Multò minus; officium huius Sancti nequit celebrari ab omnibus, ergo non poteſt referri in Martyrologium: Quia plures ſunt canonizati ſolemniter, quorum officium celebrari tantum poteſt in determinato loco, vt de Sanctis Iſidoro Agricola, Andrea Corſino, & alijs conſtat, & in Calendario, ſiue Breuiario Romano vix ſunt poſiti ducenti, at in Martyrologio Romano multa millia ſunt deſcripta. Atque hæc indulta conceſſa fuerunt S. Romualdo, S. Norberto, S. Brunoni, & S. Stephano Regi Vngariæ ante eorum deſcriptionem in Breuiario Romano, ratione quorum, ac ſimilium concedimus, eos eſſe ab Eccleſia definitiuè receptos, vti Sanctos, tacitè tamen, cum nulla illorum præceſſerit ſolemnis & expreſſa canonizatio. Enim verò multæ, ac diuerſæ decretales repeRiuntur, quæ ab Ioanne XV. in canonizatione S. Vldarici vſque ad Bonifacium VIII. in canonizatione S. Ludouici, Francorum Regis, factæ ſunt. Et omnes peculiaribus Epiſcopis, & pro peculiaribus locis directæ fuerunt, ipſeque Bonifacius ex omnibus Pontificibus primus fuit, qui huiuſmodi litteras vniuerſis Chriſti fidelibus direxit.

Itidem non obſtat decretum S. Rituum Congregatio- 19
nis de non deſcribendis in Martyrologio Romano ijs, qui poſt vltimam illius impreſſionem fuerunt declarati Beati. Primò quia non agimus de Sanctis, qui poſt vltimam impreſſionem Martyrologij ſunt declarati Beati, ſed de Sanctis, quibus ante illius impreſſionem exhibebatur cultus immemorabilis, & Sancti nuncupabantur, & qui, hoc cultu, ac nuncupatione approbata, poſt dictam impreſſionem, non ſunt ſolemniter declarati Beati, *ſed* vti canonizati ab Eccleſia recepti tacita quadam canonizatione. Secundò, quia hoc decreto non obſtante, fuit deſcriptus in Martyrologio B. Caietanus *& alij*, qui poſt illius vltimam impreſſionem ſub anno 1629. ab Vrbano VIII. fuit declaratus Beatus, maximè ſi intercedat aliqua vtilitas, quæ ſit alijs exemplo.

Pari

Digitized by Google

Pari modo ad id, quod dicitur ex Gregorio XIII. quod ſcilicet prohibuerit inſeri Martyrologio Romano Sanctos illos, de quibus ſpeciatim in aliquo loco fit officium, reſpondetur, quòd in eius litteris prohibetur tantùm horum Sanctorum in Martyrologio Romano deſcriptio priuata authoritate, non autem authoritate Eccleſiæ, vt patet in pluribus, quorum officium celebratur duntaxat in peculiaribus Eccleſijs, & tamen poſt eumdem Gregorium eorum nomina in Martyrologium Romanum ab Apoſtolica Sede relata ſunt.

21 Neque abſurdum videtur, quòd ex hac deſcriptione illorum cultus extenderetur, cùm ex indulto limitatus ſit pro eorum Religione. Quia præter id, quod paſſim in Eccleſia extenſiones iſtæ ex gratia Sedis Apoſtolicæ fieri ſolent, quæ gradatim in his rebus procedit, vt annotat Contilor. *cap. 2. num. 7. & 9.* hæc extenſio fit ſenſim, moderatèque in ijs, qui iam habent indultum Miſſæ, & officij. Quia licèt ſolum poſſint celebrari ab ijs, quibus facta eſt conceſſio, poſſunt tamen ab omnibus audiri, & hoc modo ab omnibus coli tamquam Sancti. Et ſicut eſt ſolius Sedis Apoſtolicæ Sanctorum honorem, cultumque decernere, ita etiam inter illos vnum pro alio extollere, ac pedetentim, & gradatim eorum cultum extendere, vt poſt Gloſſam & Doctores *in cap. vn. de reliq. & ven. Sanct. in 6.* tradit Caſtellan. *q. 3. §. decimo facit.*

22 Denique non refragatur, quod licèt ſint Sancti antiqui, non ideo fuerint in Martyrologio, toties aucto & emendato, deſcripti. Nam id potius tribuendum eſt diuinæ prouidentiæ, quæ illos retinuit deſcribendos tempore opportuno, quemadmodum reſpondit Ambroſius, & Auguſtinus, cùm interrogarentur, quare corpora Sanctorum Geruaſij & Prothaſij fuerint inuenta ante inuentionem corporis S. Stephani, qui fuit antiquior, vt ex Thoma Vdaldenſi *cap. 123. & ſeq.* tradit Sign. *de cult. reliq. c. 2. §. quæritur*,

CONSVLTATIO LXIV.

An & quatenus apparitiones Chriſti, B. Virginis, Angelorum, & huiuſmodi viris Sanctis facta, deſcribi poſſint in Martyrologio Romano?

1 NEgandum videtur, quia deſcribi non ſolent. In Martyrologio enim Romano vnica tantùm legitur apparitio in Monte Gargano S. Michaelis Archangeli, tamquam à Deo conſtituti Eccleſiæ vniuerſalis Patroni ac Protectoris, vt Baronius inquit in notis die 8. Maij. Neque Romanos Pontifices in illo deſcripſiſſe legitur apparitionem B. Virginis, cum inſigni miraculo Niuis menſe Auguſti, ſed contentos fuiſſe dicere, Romæ in Eſquilijs dedicato Baſilicæ S. Mariæ ad Niues. Quare id non videtur permittendum. Tum quia ea, quæ fieri non ſolent, reputantur impoſſibilia, *l. cum ſeruus 39. §. vlt.* ibi: *cùm diſtrahi non ſoleant, de legat. 1.* vbi Euerard. *loc.* 104. ab vſitato, ſeu à ſolitis *n. 13.* vbi ait, probari illud eſſe impoſſibile, quod ex ſola voluntate Principis dependet, quando non conſueuit illud concedere. Tum quia inſolitum eſt, & graue exemplo, ſicut ait Imperator *in l. 2. C. de quæſt.* ibi: *Inſolitum eſt, & graue exemplo audiri.* Qui propterea *in l. ſolita 3. C. de cohortal. lib. 12.* conſultò dixit, ſolita priuilegia conceſſa fuiſſe, vt moneret inſueta minimè petenda, nec concedenda eſſe. Immò additur, quod quantumcumque generale foret mandatum à Sede Apoſtolica Sac. Rituum Congregationi datum, vt faceret omnia, quæ ipſa Sedes facere poteſt, non tamen illud trahi poſſet ad ea, quæ plerumque non ſolent fieri ſecundùm Bartol. *in l. ſcio 10. §. medico num. 3. ff. de ann. leg.* Alex. *in addit.* ad Bartol. *in l. ſolutum 11.* quam expoſuit ſub *l. ſi rem alienam 9. §. ſed ſi procurato lit. A. ſub mutuo, ff. de pign. act.* Felin. *in c. ſedes 15. nu. 15. de reſcript.* Nam quæuis ampla facultas intelligenda eſt de communiter, ac vt plurimum conſuetis, non autem de his, quæ rarò, aut omnino extra conſuetudinem fiunt. Euerard. *d. loc. num. 13.* Vnde diligenter cuſtodiri debet iam traditum, & obſeruatum, nec ſuperinduci, aut introduci aliquid, quod non inuenitur, neque legitur actum, vt dicitur *in com. quis neſciat 11. d. 11.* Ex quo infert Gloſ. *in c. conſuetudinis 9. v. vel nouas in fin. de conſuet.* quod reprehendit eos, qui nouitates inducunt.

2 Neque ex deſcriptione huiuſmodi apparitionum in Martyrologio tanta Eccleſiæ vniuerſalis vtilitas deducitur, vt pernecesse impellat ad rem nouam, hactenus inſuetam admittendum, monente Vlpiano *in l. 2. ff. de conſtit. Princip.* quod in rebus nouis conſtituendis euidens eſſe vtilitas debet, vt recedatur ab eo iure, quod diu æquum viſum eſt. Ex quo idem in propoſito repetit Gloſ. *d. v. vel nouas*, ac Butr. *conſ. 42. nu. 2.* reſpondit, quòd iura præſumunt aduerſus nouitates ſtatuti contra antiquam conſuetudinem Eccleſiæ, non apparente noua cauſa euidenti. Quod perſæpè diſcordias etiam parit iuxta naturam nouitatum, vt ſcripſit Honorius III. ſub initio *d. cap. Cùm conſuetudinis*, & Benedictus XI. *in extrauag. Inter cunctas, de priuil.* Veriſſimumque exiſtit illud Ariſtotelis *polit. lib. 5.* Haud facilè, neque ſine magno motu mutari poſſe quòd longo tempore radices egit. Mutationem conſuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbare.

3 Minuſque replicetur, hoc poſtulari in honorem Chriſti, B. Virginis, & Sanctorum. Nam reſpondetur cum D. Bernardo *ep. 174.* quod non debet ex hoc Eccleſia iudicij plena nouitatibus acquieſcere.

4 His tamen minimè attentis, cenſeo poſſe in Martyrologio Romano deſcribi apparitiones, ac reuelationes eiuſmodi, cum hiſce tamen conditionibus. Primò, ſi ſint certæ, de quibus vide cautiones apud Cardinalem Bona *de diſcret. ſpirit. cap. 15. 19. & ſeq.* & apud nos *tom. 1.* Secundò, ſi ſint ordinatæ ad bonum publicum Eccleſiæ. Tertiò, ſi conducant ad manifeſtanda merita, & honorem apparentium. Quartò, ſi excitent populos ad deuotionem.

5 Quod ad certitudinem, illa conſtare debet ex ſua notorietate, ac publica fama, quæ quidem originem habere debet ex teſtimonio illorum, quibus factæ ſunt apparitiones cum matura approbatione Sedis Apoſtolicæ. Conſiderando etiam dignitatem perſonæ, cui factæ ſunt, modum, quo factæ ſunt, an ſubobſcurè, & quaſi ſub velamine, an verò facie ad faciem, & cum omnimoda claritate: numerum & qualitatem perſonarum, quibus factæ fuerunt.

6 Quod ad finem. Ille non debet eſſe peculiaris, ſeu ad alicuius ſingularis perſonæ, aut Communitatis bonum ſpectans, ſed eſſe, ac appellari debet vniuerſalis, ac ſpectans ad vniuerſalem Eccleſiæ ſtatum, vtilitatem, & bonum commune exemplo deſcriptionis S. Michaelis Archangeli, quæ totius Eccleſiæ cauſa præceſſit.

7 Quod ad merita, & honores apparentium. Non enim videtur iuſtum, eos priuare cultu, ac honore illis debito.

8 Et quod ad populorum deuotionem excitandam. Quia hæc eſt vna ex præcipuis rationibus, quas habet Eccleſia in feſtiuitatibus Sanctorum inſtituendis, vt patet in ſingulis Canonizationum decretalibus, in quibus per Apoſtolica ſcripta mandatur, quatenus canonizati dies obitus à fidelibus colatur & celebretur, vt eum imitantes, ipſius interceſſionibus ad cœleſtia Regna fœliciter perducantur. Et hæc ratio adducitur promiſcuè à Doctoribus pro decore, & neceſſitate canonizationis Sanctorum, nominatim ab Auguſt. *de Ancon. qu. 15. ar. 2.* Bellarm. *lib. 1. c. 7.* Pannin. *in relat.* S. Bonauent. *p. 2. ar. 10.* & docet D. Auguſtin. *ſer. 47. de Sanctis*: *Ab eis Sanctorum Martyrum in veritate feſtiua gaudia celebrantur, qui ipſorum Martyrum exempla ſequuntur. Solemnitates enim Martyrum exhortationes martyriorum ſunt vt imitari non pigeat, quod celebrare delectat.*

9 His itaque præmiſſis, nullum poteſt eſſe inconueniens, quòd in Martyrologio Romano apparitiones huiuſmodi deſcribantur, neque poteſt adduci ratio ſufficiens ad præfigendum illarum numerum. Et quamuis verum ſit, quòd in eo non fiat expreſſa mentio apparitionis S. Mariæ ad Niues, fit tamen expreſſa, & ſolemnis in Breuiario Romano, id, quod maioris eſt momenti.

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO LXV.

De probatione miraculorum, deſumpta ex publica voce, & fama.

1 PRimùm, agi debet de rebus antiquiſſimis, memoriam hominum excedentibus, in quibus concluſio illa, quòd fama plenè probet, nullam habet difficultatem, præcipuè quando cum ea concurrunt adminicula ex publicis tabulis, ex codicibus, ex viris manuſcriptis, ex teſtimonijs Sanctorum, ex litteris Pontificum, ex plurimorum hiſtoricorum aſſiduo conſenſu. Eòque magis, quando parti, quæ vtitur probationibus per famam, imputati non poteſt, quòd negligens fuerit in proſpiciendo ſibi de alijs probationibus per acta, & documenta publica iuxta ea, quæ annotant Doctores *in cap. Veniens* 1. ſpeciatim Abb. *nu.*8. & melius Felin. *ſub num.16. de teſtib.*

2 Secundum, quòd licèt huiuſmodi probatio per famam cum adminiculis admitti non conſueuerit, niſi in cauſis grauioribus, quando agitur de facto recenti, tamen quando agitur de facto antiquo vltra centum annos, illa pro ſufficienti habetur non ſolùm in cauſis modici præiudicij, vel quæ priuata hominum commercia concernunt, ſed etiam in cauſis grauiſſimis, & maximi momenti, vt per Buttium, & alios communiter *in d. cap. Veniens*, Maſcard. *de probat. concl.*753. *num.* 8. & Farinac. *de teſtib. q.* 69. *c.*3. *num.*135.

3 Et ideo vbi factum eſt adeo antiquum, vt hominum memoriam excedat, illa admittitur in cauſis dominij, ac imperij ſuper aliqua ciuitate, vel Ducatu inter Vniuerſitates, Principes, ac Reges, Bald. *in l. proprietatis num.* 4. *C. de prob.* Felin. *in d. cap. Veniens num.* 3. *de teſtib.* idem Bald. *in l. conuenticula num.* 8. *C. de Epiſc. & cler.* vbi ex dicto Card. Fabrenſis docet, ad probandum dominium Eccleſiæ Romanæ ſuper Ciuitates, quas poſſidet ab antiquo tempore, ſufficere famam. Quod ſequitur Roman. *in l.* 2. *§. idem labeo col.* 2. *ff. de aqu. pl. arc.* & Marſil. *in rubr. C. de prob. num.*60. In cauſis criminalibus, etſi in illis probationes euidentiſſimæ requirantur, Clar. *in pr. §. vlt. q.* 6. & ibi latè Adiunctor. In cauſis ſtatus, vt plenè fuit deductum à Rota in Parmen ſtatus 18. Iunij 1626. coram Coccino. In cauſis decimarum, etiamſi agatur de iure decimandi ad fauorem laicorum, quibus expreſsè ius reſiſtit. Nam ſufficit, data poſſeſſione temporis competentibus, probari priuilegiũ per famam, vt fusè Rota *dec.* 702. *num.* 1. *p.* 1. *rec.* ac ſæpè in alijs. In cauſis matrimonialibus, etiamſi agatur de probandis impedimentis dirimentibus iuxta notata *in can. ſi duo* 35. *q.* 6. *in c. ſuper eo, de conſangu. & affin. cap. licet ex quadam de teſtib.* & iuxta tradita à Veral. *dec.*358. *p.*3. Sanch. *de matr. lib.* 2. *diſp.* 45. *q.*4. *num.*34. Maſcard. *de prob. concl.* 1034. *num.* 23.

4 Ac denique in cauſis canonizationum, ad probandum miracula antiqua vltra centum annos, tradit Caſtellan. *de canoniz. q.* 7. *§. ſi autem ageretur*, ſicuti reuera ſæpius admiſſa fuit huiuſmodi probatio per famam cum adminiculis in canonizationum cauſis, vt in relatione S. Franciſci de Paula *fol.* 45. *§. Suadentur* cum alijs *ſeqq.* S. Didaci *fol.* 31. *§. non inuenimus, & fol.* 37. *§. prædicta ex publica voce & fama*, S. Raymundi *p.* 2. *mirac.* 1. *in vita, & mirac.* 1. 2. *&* 3. *poſt mortem*, S. Iſidori *mirac.* 1. *in vita, & mirac.* 4. *poſt mortem*, S. Eliſabethæ Reginæ *mirac.* 1. 2. 3. 4. 5. *&* 6. *in vita, & mirac.* 6. *poſt mortem*, S. Andreæ Corſini *p.* 4. *§.* 1. *& p.* 5. *§.* 1. 2. *&* 3. S. Petri de Alcantara *mirac.* 1. *&* 2. *in vita*, S. Caietani *mirac.* 1. *in vita*, & in alijs congeſtis in relatione S. Rotæ *ſub tit. de ſanctitate in genere*, *§. ſecundum eſt fama circa finem.*

5 Tertiò, quod publica vox, & fama vniuſcuiuſque miraculi, de qua deponunt teſtes, non habeat originem à tabulis publicis, ſed ex traditione maiorum, à quibus teſtes examinati ſingula miracula recenſeri audiuerũt, prout ipſi expreſsè deponere debent in cauſa ſcientiæ, quam non debent deducere ex tabulis, ſed ex ſola ipſa maiorum traditione, licèt in narratiua depoſitionis ad ſigillatim dicendum miraculum, ſuper quo deponunt, cogantur illud exprimere cum relatione ad ipſas tabulas.

6 Quod ſi dubitetur, vndenam originem habuerit hæc maiorum traditio, ex qua deducitur fama miraculorum, facilè reſponderi poteſt, eam potuiſſe habere originem ab ijs, qui miraculis interfuerunt, vel etiam ab ijs, qui legerint vetuſtiſſimos codices miraculorum, vel etiam ex alijs documentis. Cùm enim de huiuſmodi traditione maiorum continua, per tempus excedens memoriam hominum, deponant teſtes omnes conſtituti in ætate ſupra quinquaginta quatuor annis cum omnibus requiſitis ad probandum immemorabilem, de quibus Gloſ. *in cap.* 1. *de præſcript. in* 6. & nos alibi, non tenemur docere plenè ac perfectè de certa origine, ſed poſſumus allegare quodlibet initium, ac titulum magis fauorabilem, vt ex Seraph. *dec.*707. *num.*3. Rot. *dec.* 11. *nu.* 4. *p.* 2. *rec.* cum vulgò alijs. Tantò magis cum de aſſidua fama miraculorum ab antiquiſſimo tempore, quo contigerunt ad hæc vſque tempora conſtet etiam ex alijs hiſtorijs, & documentis.

CONSVLTATIO LXVI.

De adminiculis antiquarum tabularum, an ſcilicet illa, & quatenus fidem indubium miraculorum faciant?

1 VT veritas facti, quæ deſumitur ex ſcripturis antiquiſſimis, firmetur, licèt nullius publicæ perſonæ ſubſcriptione muniantur, tot ac tantis fulciri debeat adminiculis, vt probationem certam facere videantur *can. fin. in princ.* 24. *q.* 2. vbi Gloſ. *v. diptychus*, Specul. *de prob. §. videndum reſtat, num.* 12. Præcipua ſunt iſta.

2 Primùm, maxima antiquitas ſcripturæ, quæ probatur non ſolùm ex tempore in ea annotato, verùm etiam ex illius inſpectione, vtpotè quæ iniuria temporis apparet corroſa, & characteribus ob vetuſtatem obliteratis, vel penè deletis. Antiquis autem ſcripturis lux veritatis aſſiſtit ita, vt quamuis ſint informes, faciunt tamen ſaltem ſemiplenam probationem, Felin. *in cap.* 2. *num.* 10. *de fid. inſtr.* & obſeruant omnes *in cap. Cum cauſam de prob.* Ayin. *conſ.* 158. *num.* 5. Soccin. *conſ.* 186. *in fin. lib.* 5. ac latè Maſcard. *concl.* 111. *num.* 8.

3 Secundò, eiuſdem ſcripturæ fidem auget locus, è quo extrahitur. Debet enim per Iudices compulſoriales, ſeruatis ſeruandis, compelli ex publico archiuo, vbi & alia publica documenta aſſeruantur. Scripturis namque ab archiuo legitimè extractis fides dari conſueuit, *l. cenſus* cum ibi annotatis, *ff. de prob. auth. ad hæc*, ibique Bartolus & alij, *C. de fid. inſtr.* Crauet. *de antiq. temp. p.* 1. *§. quarto limitatur num.* 1. *& ſeqq.* ac fuit ponderatum *in relatione* S. Hiacynthi, *§. ſecundo ſumi poteſt.*

4 Tertiò, dum concurrit publica exiſtimatio, & approbatio communis non ſolùm totius populi Ciuitatis, vel diœceſis, vbi ſemper pro veris ac indubitatis habita fuerunt miracula deſcripta in huiuſmodi ſcriptura, & deponere debent teſtes omnes de publica voce, & fama, verùm etiam exterorum, inter quos præcipuè ſcriptores grauiſſimi. Hæc enim communis populi exiſtimatio indubitatam reddit fidem ſcripturæ, & quodammodo eam publicam facit ad notata per Bald. *in l. exemplo num.* 3. *C. de prob.* Cardin. *conſ.* 72. *num.* 8. Felin. *in cap. ad audientiam num.* 16. *de præſcript.* & fuit dictum in citata *relatione* S. Hiacynthi *§. nam quamuis*, & S. Raymundi *p.* 1. *ar.* 5.

5 Quartò, ſi in hac ſcriptura ita accuratè, diligenterque omnia deſcribantur cum appoſitione diei, anni, indictionis, Pontificatus, & inſcriptionis teſtium, qui vnicuique miraculo interfuerunt, vel tunc temporis ſuper illis depoſuerunt, vt videatur omnino publicum documentum per ea, quæ tradit Dec. *in cap.* 2. *num.* 25. *& ſeqq. de fid. inſtr.* Crauet. *d. p.* 1. *§. viſo nu.* 9. & Maſcard. *de prob. concl.* 130. *num.* 3.

6 Quintò, maximum præbet huiuſmodi ſcripturæ veritatis argumentum, quòd illa ab antiquiſſimo tempore antequam in Archiuum illata fuerit, ſemper permanſit publicè, & palam expoſita ad ſepulchrorum Serui Dei, videntibus, & patientibus Ordinarijs pro tempore, vt probari debet ex depoſitione teſtium. Si qua enim dubitatio, vel leuis ſuſpicio ſuborta fuiſſet circa veritatem

mira-

Digitized by Google

miraculorum, quæ in ea continentur, numquam ſanè toleraſſent Ordinarij, eam tanto tempore in publico expoſitam fuiſſe, ſed in viſitationibus Eccleſiæ illam amoueri omnino curaſſet, vt de iure præſumendum eſt adnotata per Doctores *in cap. illud, de præſumpt.* Gloſ. *in cap. dilecto v. admiſiſti, de præb.* Crauet. *d. p.* 1. §. *octaua datur num.* 12. *& ſeqq.* Quantum autem in his tribuendum ſit tolerantiæ Ordinariorum, conſtat ex decreto Vrbani VIII. de cultu, ac veneratione Sanctorum, edito anno 1625. in quo inter cætera approbatur illorum veneratio, quæ cum ſcientia & tolerantia Ordinariorum ab antiquiſſimo tempore coluntur.

7 Sextum adminiculum deducitur ex obſeruatione ſubſecuta, quatenus propter miracula in huiuſmodi ſcriptura deſcripta Dei Seruum communiter omnes in ciuitate & diœceſi, atque alibi coluerunt, ac etiam hodie colunt, tamquam Sanctum. Et quod fortiſſimum eſt, ſi decreto Ordinarij cautum fuerit, vt dies, quo ille obijt, in eius honorem feſtus celebraretur, Vt propterea dubitari non poſſit, quin veritati miraculorum, quæ in ea deſcripta ſunt, congruat antiqua, & publica obſeruatio, quæ quidem ſufficere ſolet ad hoc, vt ſcripturæ, etiam priuatæ, ac informi fides præſtetur, iuxta doctrinam Cyni, & Bartoli inter conſilia Baldi 400. *num.* 5. *&* 6. & ipſius Baldi *conſ.* 402. *in fin. lib.* 5. Crauet. *d. p.* 1. §. *limitatur num.* 18. traditque Rota coram Coccino *dec.* 128. *nu.* 7. *& dec* 258. *num. item* 7. atque aliàs, & in ſæpè citata *relatione* S. Hiacynthi §. *tertium adminiculum.*

8 Septimum, ſi concurrat comprobatio eorum, quæ tam in exordio ſcripturæ referuntur de alicuius Serui Dei familia, dignitate, patria, meritis, officijs, obitu, ſepultura, quàm quæ mox de tempore, indictione, ac de alijs circumſtantijs temporis, perſonarum, & locorum, quæ in ſingulis miraculis enunciantur, vt proinde ex illius comprobatione in tot partibus, in cæteris quoque pro vera & indubitata haberi debeat, Caſt. *conſ.* 301. *ſub num.* 4. *p.* 1. Pariſ. *conſ.* 90. *num.* 4. *&* 5. *lib.* 1. Gabr. *de præſumpt. concl.* 5. & plenius Rota *dec.* 813. *nu.* 15. *& ſeqq. p.* 1. *diu.* & coram Gregorio *deciſ.* 62. *num.* 8. *& deciſ.* 535. *nu.* 1. ac aliàs ſæpè.

9 Octauum, remouet omnem dubitationem circa veritatem miraculorum, quæ in hac ſcriptura recenſentur, ſi aliunde conſtet, Dei Seruum, non modò in vita, ſed etiam poſt obitum plurimis claruiſſe miraculis, vti ex Codicibus publicis, ex teſtibus, & ex hiſtoricis fide dignis. Vt idcirco ex hoc eò magis exemplis, & ſcripturis, etiam informibus, fidem oporteat adhibere, Gloſ. *in cap. quoniam contra v. præſumatur* ibique Doctores, *de prob.* Afflict. *dec.* 13. *num.* 6. Mohed. *dec.* 1. *de fid. inſtr.* Caputaq. *dec.* 234. *p.* 1. Rot. *deciſ.* 408. *p.* 2. *rec.* Et fuit dictum in allegata *relatione* S. Hiacynthi, §. *multa verò ſunt*, vbi aliæ relationes adducuntur.

10 Firmata igitur eiuſmodi ſcripturæ explorata fide, prout iuxta prædicta, eam certam, & exploratam reddunt antiquitas, archiuum, communis populi approbatio, fama, ſcripturæ in ſimilitudinem publici documenti, tolerantia Ordinariorum, obſeruatio ſubſecuta, eiuſdem comprobatio in cæteris ſuis partibus, ac certitudo etiam miraculorum in genere, videtur ex ea prouenire concludens probatio omnium miraculorum, quæ in ipſa referuntur, perinde ac ſi de illis conſtaret per publica documenta.

11 In contrarium alij eunt, ſentientes, quòd ex huiuſmodi ſcriptura non videtur miracula probari, ſed ſolummodo, ſicut ſi illa eſſet publicum inſtrumentum, probat tantùm ea, quæ in illa leguntur. Quod non videtur ſufficiens. Nam, vt miraculum legitimè probetur ſunt omnia ſeruanda, quæ de iure, ac ſtylo ſeruari debent in teſtibus examinandis, maximè verò in re tam graui. Quæ cum ex ipſa ſcriptura minimè conſtet fuiſſe ſeruata, non poſſunt hæc ſuppleri ex quantitate. Illa enim non eſt omnipotens ſicut Deus, vt omnes defectus ſupplere poſſit, vt lepidè ac Corn. *conſ.* 142. *nu.* 2. *& conſ.* 324. *num.* 13. *lib.* 3. *& conſ.* 24. *nu.* 16. *lib.* 4. quem ſequitur Aym. *conſ.* 6. *num.* 56.

12 Et propterea poteſt ſimul eſſe, quòd hæc ſcriptura probet actus in ſe expreſſos, prout geſti fuere, & quòd non fuerint ritè, rectèque geſti, Poteſt enim inſtrumentum eſſe verum, ſed non ſolemne. Veritas autem non ſufficit ſine ſolemnitate. Ideòque ſi quis producat, vel fateatur teſtamentum, vel inſtrumentum alienationis rerum minoris, aut Eccleſiæ, non ſibi nocet, ſi deficiant ſolemnitates teſtamenti, vel alienationis, Bald. *in l. alia num.* 3. *&* 4. *C. de his, quib. vt indign.* Afflict. *dec.* 25. *in fin.* Quia non ſufficit, quòd veritas appareat, ſi veritas eſt ſine ſolemnitate. Tunc enim non habetur pro veritate, vt *in l. ſi veritas, C. de fideic.* Afflictus *loco cit.* vbi alij. Quare producens ſcripturam, non videtur fateri illam eſſe veram, niſi quatenus ſcriptura ipſa probet ex ſe, Bartol. *in l. poſt legatum, ff. de his, qui vt indign. ſub initio*, & ideo ſi ſcriptura producta non eſt authentica, ſiue non ſolemnis ad probandum, non videtur producens tacitè fateri contenta in illa eſſe vera, vt notat Imol. *in cap. Cum venerabilis in fin. de except.* ibique Felinus, & conſuluit Alex. *conſ.* 100. *col.* 3. *vol.* 5.

Neque dicatur, quòd ex antiquitate præſumi debeant omnia ſolemniter fuiſſe geſta. Nam id poſſet habere locum, niſi ex ipſa ſcriptura conſtaret veritas, & modus, quo omnia geſta fuere, Abb. *conſ.* 61. *num.* 6. *lib.* 1. Caſtr. *conſ.* 81. *num.* 3. *lib.* 2. Iaſ. *in l.* 1. *num.* 15. *C. quod admitti*, Dec. *conſ.* 13. *num.* 2. cum alijs relatis à Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſ.* 132. *num.* 78. 13

Cùm igitur iſtæ fuerint potius informationes, & atteſtationes extraiudiciales, quàm depoſitiones teſtium legitimè, ac ſeruatis ſeruandis receptæ, non fuerunt iuratæ, Natt. *conſ.* 394. *num.* 24. Surd. *conſ.* 530. *num.* 25. Hoſt. *in ſum. de teſt. ante num.* 8. Farinac. *eod. tr. q.* 80. *oppoſ.* 35. *num.* 32. *poſt* Dec. *conſ.* 51. *num.* 1. *& ſeq. lib.* 2. Atque adeo non probant. 14

Poſſet etiam opponi, quòd teſtes formiter examinati vigore litterarum remiſſorialium non videntur quoque miracula probare. Nam non poſſunt plus probare, quàm ipſa ſcriptura, in qua ſe fundant, & ad quam ſe referunt, etiam in cauſa ſcientiæ, Afflict. *dec.* 72. *num.* 7. Seraph. *dec.* 836. *num.* 4. Rot. *dec.* 139. *num.* 3. *p.* 1. *diu. & dec.* 186. *num.* 4. *p.* 1. *rec.* Et licèt plures deponant etiam de communi exiſtimatione, de publica voce, & fama per verba, fuit, & eſt, prout de iure requiritur, vt famam probent, Rot. *dec.* 335. *num.* 5. *p.* 2. *rec.* paſſimque alibi, ſi tamen aliquis in cauſa ſcientiæ poſtea reſtringit ſuum dictum ad tempus præſens, alter in ratione ſe reſtringit ad auditum à maioribus, & ad lectionem dictæ ſcripturæ, iſta depoſitio in ratione præualet, quia eſt illa, quæ tribuit eſſentiam dicto, Bald. *in l. conuenticula, num.* 6. *C. de Epiſc. & Cler.* Abb. *conſ.* 105. *num.* 2. *p.* 1. Alex. *conſ.* 120. *num.* 6. *lib.* 1. Aym. *conſ.* 56. *num.* 14. *in fine* ita, vt ſi teſtis dictum habeat ſe in pluſquam ratione teſtis, tunc ratio minuat dictum, vt per Baldum, & Alexandrum in locis allegatis. 15

Neque prodeſſe videtur, quòd aliquis teſtis deponat, quòd etiam audiuerit id teneri à ſuo patre, & ab alijs pro publica voce, & fama. Quia in hoc eſt teſtis de auditu, qui, vt probet, debent concurrere illa duodecim requiſita, de quibus per Doctores *in cap. licet ex quadam, de teſt.* Aym. *d. p.* 1. §. *viſo de fama nu.* 6. Gabr. *de teſt. concl.* 3. *num.* 4. *& ſeq.* & Farinac. *eod. tr. q.* 69. *c.* 7. *num.* 140. *& c.* 2. *num.* 105. *& ſeq. & c.* 1. *num.* 75. 16

Verùm ego, his non obſtantibus, perſiſto in principio dictis, & cenſeo, quòd, ſumpta pro indubitata ſcripturæ huiuſmodi fide, proueniat ex illa indubitata probatio eorum, quæ de vnoquoque miraculo in ea recenſentur, non ſolùm quoad factum miraculorum, ſed etiam quod ad ſubſtantiam comprobationis eiuſdem facti, quæ tunc temporis per iuratas teſtium depoſitiones facta fuit. Et quamuis in illa non exprimatur, qua authoritate informationes in ea narratæ ſuſceptæ fuerint, neque enunciatæ ſolemnitates, quas oportebat adhiberi in examine teſtium, attamen cum prædicta fieri non potuerint inſciente Ordinario, in cuius ciuitate, vel diœceſi omnia gerebantur, concurrente præſertim temporis antiquitate, præſumendum eſt, quòd ij, qui illas ſuſceperint, proceſſerint cum ſufficienti facultate, ſibi ab eodem Ordinario tacitè, vel expreſsè conceſſa, *arg. l.* 1. §. *magiſtrum*, vbi Caſtr. *ff. de exercit. act.* Baldus poſt Butrium & alios *in l.* 2. *C. de ſent.* Alex. *conſ.* 157. *num.* 11. *lib.* 2. Afflict. *dec.* 308. *num.* 7. Et quòd omnia ſolemni more, vt requirebatur, 17

batur, geſta fuerint, Doctores communiter *in cap. quoniam, de prob. & in cap. peruenit, de cenſib.* copioſè Felin. *in cap.* Alberic. *de teſtib.* Alex. *conſ.* 3. & 105. *lib.* 5. Aym. *p.* 2. ferè per totum cum pluribus alijs coaceruatis à Maſcard. *de prob. concl.* 323. & à Seraph. *dec.* 580. *num.* 3.

18 Neque contrarium inferre licet ex ipſa lectione ſcripturæ. Siquidem in ea non referuntur integri proceſſus, & totæ informationes in ea forma, in qua deſumptæ fuerunt ita, vt ex earum integra inſpectione obſeruare liceat quid actum, quidue omiſſum fuerit, quo caſu ceſſaret omnis præſumptio, & locum haberet obiectio, ſed ſolùm ſummatim omnia recenſeotur. Et cùm ex huiuſmodi ſummaria relatione contrarium non appareat, nec propter nimiam facti antiquitatem probatio magis explicita, & exacta haberi poſſit per inſpectionem ipſorum proceſſuum, iudicandum eſt, proceſſus, quorum thema in illa ſimpliciter enarratur, fuiſſe conſtructos, ſeruatis de iure ſeruandis, Alex. *conſ.* 39. *col.* 1. *lib.* 1. Anchar. *conſ.* 136. declaratque Tiraquel *de præſcrit. in princ. v.* 39. §. *& ego ſanè*, Rot. *deciſ.* 636. *nu.* 2. & 3. *p.* 1. *diu.* & *in rec. dec.* 674. *nu.* 4. *p.* 2. Seraph. *dec.* 1307. *num.* 2. & 3.

19 Et prædicta eò magis admitti debent, quia probatio non deſumitur ex ſcriptura, tamquam ex ſolemni proceſſu, vel ex actis iudicialibus, ſed tamquam ex hiſtoria, & chronologia antiquiſſima, ex qua ſi concurrunt adminicula, ſufficienter probatur veritas facti, quemadmodum in ea recenſetur, Gloſſa, & Doctores *in cap. inter dilectos*, §. *ſed contra de fid. inſtr. in cap. Cum cauſam, de prob.* cum alijs abundè cumulatis in relatione B. Gregorij X. *ſub tit. de Sanctit. in gener.* §. *ſecundum eſt*, idque ſæpius ita approbatum in canonizationibus Sanctorum.

20 Ex quo diluuntur etiam aliæ obiectiones ex eodem prætenſo defectu ſolemnitatum, præſertim cùm antea potuerint in ipſa confectione proceſſus adhiberi iuxta ea, quæ poſt alios ſcribit Maſcard. *concl.* 1323. Vnde quoties in ſcriptura antiqua enunciatur aliquem teſtificatum fuiſſe, præſumitur, quòd teſtificatus fuerit cum iuramento, licèt non exprimatur quòd iurauerit, ceu tradunt Doctores *in l. admonendi* vbi Ripa *num.* 220. *ff. de iureiur.* Crot. *de teſt. p.* 7. *princip. num.* 240. Maſcard. *de prob. lib.* 1. *q.* 5. *num.* 83. & Farinac. etiam *de teſt. qu.* 75. *num.* 76. vbi de communi.

21 Neque iuuat, quòd ſæpius in hac materia moleſtè obijcitur ad elidendam huiuſmodi probationem, quòd ſcilicet teſtes in cauſa ſcientiæ ſuper fama reddant rationem per auditum ab alijs. Illud enim ſatis compertum eſt, famam per teſtes aliter probari non poſſe, quàm per auditum. Cùm enim publica vox multorum, ex qua prouenit fama, non cadat ſub alio ſenſu, quàm ſub auditu, id potiſſimùm exigunt Doctores in probatione famæ, vt teſtis reddat rationem per auditum à pluribus ad ea, quæ latè poſt alios tradit Maſcard. *concl.* 749. *num.* 11. Caſſad. *deciſ.* 3. *de prob.* Gregor. *deciſ.* 272. vbi plenè Add. & in ſpecie poſt alios aduertit Marquard. *de fam. publ. c.* 6. *num.* 14. vbi quod tantùm abeſt, quòd in probatione famæ non ſit reddenda ratio per teſtem ex auditu, vt potius, niſi ad hunc ſenſum probatio reducatur, fama rectè non probetur, vt rectè aduertit Bartolus, quem paſſim alij ſequuntur, & Gloſ. *in l.* 3. §. *eiuſdem ff. de teſtib.* Dum igitur fama immediatè percipi non poteſt, niſi per ſenſum auditus, ſatis concludens eſt illa probatio, quæ fundatur in auditu, vt fusè poſt multos Farinac. *de teſt. qu.* 67. *num.* 156. Neque in hiſce teſtibus conſiderantur illa requiſita, de quibus per Doctores *in d. cap. licet ex quadam de teſt.* & per Farinac. *qu.* 69. *cap.* 2. *à num.* 106. tam quoad qualitates ipſorum, quàm perſonarum, à quibus audiuerunt, vt etiam ratione temporis, & multitudinis, ac eorum iuramenti, aliorumque facilè per ea inducendo comprobari poſſent.

CONSVLTATIO LXVII.

Quæ, quotue ſint ponderanda pro exacta diſcuſſione vniuſcuiuſque miraculi ad effectum canonizationis? Vbi quænam propriè dicantur miracula, & quot eorum gradus, aliaque minimè ſpernenda, ſed ſtrictim, &c.

Tria. Primum, veritas facti, an ſcilicet factum, quod narratur ad miraculum eo modo probetur contigiſſe, quo narratur. Secundum, qualitas miraculi, hoc eſt, an in facto comprobato contineatur effectus, qui omnes naturæ vires excedat, vt proinde ad miraculum referri debeat, Tertium; interceſſio canonizandi, an ſcilicet talis effectus euenerit per interceſſionem illius, de cuius canonizatione agitur, vel potius alicuius alterius Sancti iuxta ea, quæ tradunt Gloſſa, & Doctores *in cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* 1

Illa verò miracula propriè dicuntur, quæ mirari mens noſtra ſapienter ſolet, effecta intuens rara, & ſupra vim, ac poteſtatem naturæ, vel artis, cùm gnara tamen non ſit effectricium cauſarum. Secus ex iuſtitia rudes animæ, quia phyloſophia ſemper caruerunt, ſuſpiciunt multa, quæ præter ſolitum quidem obueniunt, ſed ſine miraculo reipſa fiunt, aut naturæ arcano fœtu, aut artis ſolertia, aut dæmonis præſtigijs. Nomen autem miraculi admiratione ſumitur, & grande aliquid ſemper, quod prouocet ad ſtuporem, ſonat. Admiratio autem fit, quando effectus aliquis manifeſtus eſt, & cauſa eius eſt occulta. Idcircò miraculum dicitur quaſi admiratione plenum, cùm debeat ex cauſa prodire non vni, nec paucis, ſed omnibus ignota, vt per D. Thomam *p.* 1. *qu.* 105. *ar.* 8. Hæc verò cauſa ſolus Deus eſt, atque ideò, quæ à Deo proficiſcuntur, præter cauſas nobis comperras, ea ſunt enimuerò miracula, & noſtram omnium admirationem promerentur. 2

Quò circa miraculum dicetur id, eo quia illud conferas cum vi, & facultate naturæ, quæ quia tribus modis excedi poteſt, tres erunt etiam gradus miraculorum. Iuxta eos verò gradus vnum miraculum dici, exiſtimarique maius alio iure poteſt. 3

Primùs gradus, & ſupremus miraculi eſt, quando facultas naturæ, quòd ad rem ipſam exceditur. Vt cùm ſol aut ſtetit in Cœlo, aut retroceſſit. Cùm Chriſtus Dominus prodijt ex clauſo aut Matris vtero, aut ſepulchro, intrauit verò ad diſcipulos, cœnaculo item clauſo, vel etiam cum luce amictus eſt, tamquam indumento, in Monte Thabor velut æternitatis candidatus. Hæc videlicet præſtare natura non poteſt, cuius vtique ſupellex tam diues non eſt, neque vis eſt tam valida. 4

Et quidem obediente Deo voci hominis, vt Scriptura ſacra loquitur *Ioſ. c.* 10. Sol, & Luna deſierunt in Cœlo progredi, vt debellaret Ioſue quinque inimicos Reges, alioquin prælium nox diremiſſet ante portam eam victoriam. Igitur duplicato die, ſigna demum hoſtium perturbantur, funditur exercitus aduerſariorum, quos in fugam effuſos per decliuia Ioſue inſequitur, & punctim cæſim enecat tanto cum ardore, vt Solem, & Lunam crederes ſtetiſſe, etiam ſponte ad conſpectum facinoris tam præclari. At reipſa ſteterunt ex Ioſue imperio, morantis conuerſiones illas orbium ſupernorum, quas immutabili ordine Angeli voluunt ad nutum Dei pro conſentanea, rutaque mundi gubernatione. 5

An ſimul cum orbibus Solis ac Lunæ ſteterint orbes etiam ſyderum aliorum errantium, vel curſum ij tenuerint ſuum, facilè non fuerit definire. Saltem hoc certum videtur, biduum in orizonte Solem ibi ſplendidiſſe, & diem fuiſſe geminatum, longiore adhuc tractu, quàm in hyeme, vere, vel autumno, quia commiſſum hoc prælium fuit in Solſtitio æſtiuo. Sed, & vires cunctas Iſraelitis diuinitus ſunt qui exiſtimant, vt tamdiu pugnarent, alioquin ſicut hoſtes gladius, in ipſos fatigatio conficere ex æquo ferme potuiſſet. Ex hoc autem admi- 6

rabili

rabili Solis obſequio Ioſuè promeritus eſt, vt tumulus ei, icone Solis, quaſi Sol commori debuerit, nobilitaretur.

7 Sed reuera in funere Chriſti Domini atrata ſydera voluerunt commori propemodum cum Conditore ſuo, quando tenebræ factæ ſunt ſuper vniuerſam terram ab hora ſexta vſque ad horam nonam. Id aliqui ita interpretantur, quaſi Sol radios reprehenderit, vt puniret Orbem terrarum, dum Chriſtus adeo acerba pateretur. S. Hieronymus *in Matth. videtur*, inquit, *luminare maius retraxiſſe radios ſuos, ne aut pendentem Dominum, aut impij blaſphemantes ſua luce fruerentur*. Alij volunt non ideò hæc dici, quaſi Sol pro poteſtate radios aut neget, aut diſpenſet, quos vtique non electione, ſed natura promit de ſui luminis ærario, vt S. Dionyſ. *c. 4. de diu. nomin.* Attameo neque ita retractos fuiſſe radios ipſius putandum eſt, vel interpoſitas nubes, quæ tenebris offunderent vniuerſam Hieroſolymam, vti Origenes cenſuit, ſed ſubſcribe ſententiæ S. Thomæ *p. 3. q. 44. ar. 2. ad 2.* qui exiſtimat in hac re prærogatiuam ſuffragij eſſe debere S. Dionyſij Areopagitæ, quippe oculati teſtis.

8 Etenim is in Ægypti cœlo, à nubibus, nebuliſque immuni agens, potuit ea, quæ præter ſolitum euenere in Sole, & Luna, melius obſeruaſſe. Scripſit verò ad S. Polycarpum in hæc verba: *Inopinabiliter Soli Lunam incidentem videbamus*. Hoc eſt Soli ſuppoſitam Lunam videbamus, quòd tunc opinari nemo potuiſſet vel ſi mediocriter in diſciplinis aſtronomicis eſſet verſatus, quia in plenilunio Paſcha erat. Eò autem tempore vtriuſque ſyderis maxima eſt oppoſitio, & Luna eſt in ortu quando Sol eſt in Occaſu.

9 Hoc itaque primum, & præcipuum miraculum fuit, coiuiſſe ſydera hæc duo, quando plurimùm aberant, vt Luna interiecta tenebræ fierent ſuper vniuerſam terram. *Non enim*, inquit S. Dionyſius, *erat coniunctionis tempus*, quippè Lunæ die decimaquinta.

10 Secundum miraculum eſt, Lunam, quæ circa horam ſextam in medio cœlo ſub Sole fuerat, veſpere apparuiſſe in Oriente, oppoſitam Soli; *Rurſus*, inquit, *ipſam vidimus à noua hora, in qua ſcilicet receſſerat à Sole, ceſſantibus tenebris vſque ad veſperam ſupernaturaliter reſtitutam, ad diametrum Solis*.

11 Tertium miraculum fuit, cùm debeat eiuſmodi defectio Solis inchoari à parte Occidentis, & deſinere in parte Orientis (proprius enim Lunæ curſus, curſu Solis velocior eſt, & Luna veniens ab Occidente, illac Solem attingit, & migrat verſus Orientem) tunc ſecus accidiſſe, & retrogado cieri agmine viſam eſſe, vt Solem attingeret ex parte Orientis, vbi exiſtebat, quippè in decimaquinta ſuæ conuerſionis die, progrederetur que verſus Occidentem. Ideò S. Dionyſius, *Eclypſis etiam ipſam*, inquit, *ex Oriente vidimus inchoatam, & vſque ad ſ[...]arem terminum venientem, poſtea regredientem*.

12 Quartum miraculum fuit, Solem, qui in naturali defectione, ibi prius incipit rurſus apparere, ac micare, vbi prius inceperat cælari, obſcurarique, Luna ſubeunte, donec ſenſim pertranſeat orbem illius, proueha turque Orientem verſus, (Luna enim eam Solis partem, quam inuadit primam, primam etiam deſerit,) Solem inquam, ordine alio, tunc defeciſſe, ac relaxiſſe. Nimirum Luna prouenięns ab Oriente, vt illuc remearet, vtique ad ſtationem ſuam, debuit quam primam occupauit Solis partem, eamdem etiam vltimam deſerere, & primò eam deſerere, quam occupauit vltimò, verſus Occidentem, vnde retroceſſit.

13 Quintum miraculum demum fuit tribus horis hanc defectionem Solis perduraſſe, quàm videlicet moram non patitur Sol, quando Lunæ obiectu obſcuratur, ſed citius pompam explicat luminis ſui, ſuarumque opum citius a orom mondo oundinatur, vt ait Chryſoſtomus *in Matth.* Origenes *aduerſus hoc*, inquit, *filij ſæculi huius dicunt: Quomodo hoc factum tam mirabile nemo Græcorum, aut Barbarorum ſcripſit?* Sed, vt idem refert, quidam author nomine Phlegon in chronicis ſuis, hoc accidiſſe in principatu Tiberij, affirmauit, D. Thomas deinde opinatur, raros, & paucos illius aui ſcriptores meminiſſe de hac Solis defectione, quia qui erant Aſtrologiæ dediti, non inquiſiuerunt de eclypſi tempore tam alieno, quo vtique ſciebant prima ea ſydera maximè inuicem diſiungi, & potuerunt tenebras illas, velut aeris paſſionem, potius interpretari. *Sed in Ægypto*, inquit, *vbi rare nubes apparent propter aeris ſerenitatem promotus eſt Dionyſius, & ſocij eius, vt prædictam circa illam obſcuritatem obſeruarent*. Itaque ſic ſteterunt Sol, & Luna eo trium horarum ſpatio, veluti commiſeratione defixi, moriente Deo, ſicut ſteterant, olim Ioſuè dimicante. Quòd ſi Luna, & Sol vnà commearunt cum eo trium horarum conſenſu, quaſi tenebris pugnarent contra inſenſatos, iudicauerim hoc prodigium Chriſti morientis tam præſtare alteri Ioſue dimicanti, quàm otio negocium præſtare ſolet.

14 A cur hic ego iam ſoluerim, Solem voci hominis obtemperaſſe rurſus, imperante videlicet Mutio Eremita in Thebaidis deſerto? Ibat peregrè, vt ægrum vnum ex monachis inuiſeret, Sole in occaſum properante. Quare Mutius, ægro ſciens imminere obitum, ne charitati deeſſet in ea poſtrema vitæ linea, quæ eſt decretoria æternitatis, Soli & ipſe continuò iniuxit, vt tandiù moraretur, donec illuc perueniret, paruitque Sol, Sancti viri obſequens charitati, ex vitis Patrum Simon Maiolus *colloq. 1.*

15 Sed, & mira, & prorſus illuſtria ſunt, quæ in hoc genere de S. Patritio referuntur apud Iocel. in eius vita *cap. 47. & 48.* Tenebras nimirum à veneficijs, ſeu magis inductas, fugauit Sole auocato ex Oriente. Aliàs hominem quæritans, qui ſe in ſaltu abdiderat, noctis tenebris defenſus, ipſe circumfuſus luce, quaſi Solem comitem haberet, in ſylua reperit. Hiberniam verò peragrans idem S. Patritius cauſa Euangelij proſeminandi, duodecim dies abſque noctis tenebris, toto eo ſpatio continuauit. Quod miraculum Author vitæ ipſius exiſtimat, non conferri modò, ſed ante ferri etiam poſſe miraculo Ioſue, vt *cap. 139. & 193.* Ad hæc triduo concionatum eum fuiſſe affirmat, nec Solem occidere viſum eſſe toto eo temporis interuallo, aut auditores vllatenus fatigatos, quaſi ad horam dicenti aures, atque animos dediſſent, quos inter ait, etiam S. Brigidam virginem fuiſſe *cap. 94.* Sed de hoc primo miraculorum gradu non plura.

16 Secundus gradus miraculi eſt, quando exceditur naturæ facultas, non re quidem illa, quæ fit, ſed re potius illa, in qua fit. Nempe reſtituta eſt homini mortuo vita, aut cœco viſus, vtrumque miraculum eſt. Poteſt ſiquidem natura tribuere vitam, ſed non tamen in homine mortuo, poteſt infundere lucem, ſed non in oculo cœco. Atque hæc in miraculis eſt ſecunda dignitas omnibus obuia tam in veteri, quàm in nouo teſtamento, ac in vitis Sanctorum.

17 Tertius miraculi gradus eſt, quando naturæ facultas exceditur, ſi ſpectes duntaxat ordinem, & modum rei, quæ fit. Ita Eliæ, vel Samuelis precibus ſubitò aer denſatur, & manant imbres, id præſtare naturales cauſæ, ſed ſpatio temporis, potuiſſent. Socrus Petri, Chriſto Domino imperante, momento à febri conualeſcit. Solùm cum interuallo temporis naturæ beneficio aſſeritur, in corpore affecto, humorum temperies, & redit priſtina incolumitas, atque hæc in miraculis eſt vltima dignitas. Sed de hoc tertio gradu aliàs dabitur copioſius diſſerendi locus.

18 Nunc illud aduertere ſit cum D. Thoma *d. p. 1. qu. 105. ar. 8. qu. 110. ar. 4. ad 2. q. 114. ar. 4.* miraculum propriè eſſe illud, quod ſit ſupra, vel præter ordinem totius naturæ creatæ, & quod neque à bonis, maliſue Angelis, neque ab homine vllo, neque à quauis cauſa effectrice creata poteſt prodire. Vniuerſam enim illam vim, & poteſtatem excedit, quæ non eſt vtique ipſiuſmet, ſeu ſolius Supremi Numinis poteſtas. Neque ſatis eſt, vt præter ordinem fiat alicuius peculiaris naturæ, nam alioquin lapidem vi proijcientis ſurſum cieri ad nubes, aut in fulmine ignem ex nubibus diſſilire deorſum, miraculo adſcriberetur, quia eſt præter naturam lapidis aſcendere, deſcendere verò eſt præter naturam ignis. Illud igitur ſtabile ſit ac firmum, debere miracula fieri præter ordinem totius naturæ creatæ, ſupraque virtutem quamcumque aut hominis, aut Angeli boni, prauique. Etenim

quic-

Digitized by Google

quicquid ij demum conabuntur, propria, & natiua vi, & facultate, id ſemper obueniet iuxta ordinem naturæ creatæ. Solus itaque Deus auctor, & faber eſſe poteſt rerum admirabilium.

20 Immo Deus nec Ipſe, quoties agit magna Solus, & omnipotens, patrare miracula dicitur, vti quando mundum procreauit, aut deinceps quoties in mentium humanarum productione, vel iuſtificatione illarum occupatur. Hæc nimirum, quia non exigunt fieri à cauſa effectrice alia nobis nota, præter ordinem naturæ non fiunt, & miracula ideò non ſunt ex D. Thoma *q.* 105. *ar.*8.

21 Decipimur ſæpe numero, & ludificamur, atque adeo miraculi vocabulo abutimur, ait T. Thom. *d.q.*110. *ar.*4. *ad* 2. *&* *q.*114. *ar.*4. Inuſitatæ rei quiſpiam eſt auctor, trahit in admirationem ſui eos, quibus eiuſdem rei cauſa occulta eſt, & patrare miraculum videtur. Peræquè boni ac mali Angeli, ſiquid efficient ſua vi, & facultate naturali nobis ignota, miracula edere, ſed perperam etiam ipſi iudicabuntur. Ad claſſem hanc reuocat S. Thomas ibidem quicquid venefici, anus buſtuariæ, ac dæmones efficiunt. Hæc vera miracula non ſunt, ſed ſunt tamen ſæpe numero res veræ. Ita nimirum veri ſerpentes repere, ac ſibilare, veræque ranæ inſultare, & coaxare viſæ ſunt in Ægypto ex imperio Magorum Regis Pharaonis, vero igne ſunt tactæ de cœlo oues Iobi, vero eſt euerſa turbine domus filiorum eius, facta ex triclinio ſepulchrum. Vera miracula tamen hæc non fuerunt, cùm non exceſſerint vim, & poteſtatem illorum, à quibus prodierunt, vt ex D. Auguſtino *lib.* 20. *de ciuit.*

22 Quonam autem pacto hæc præſtent dæmones, aut eorum adminiſtri nunc eſt inquirendum. *Sicut enim matres grauidæ ſunt fœtibus*, ait Auguſtinus *lib.* 3. *de Trinit. ſic ipſe mundus eſt grauidus cauſis naſcentium.* Has nimirum cauſas, quas vocamus virtutes actiuas, & potentias paſſiuas, boni, aut mali Angeli, quoniam eas perſpectas habent, iungunt, admouentque inuicem, & momento enaſcuntur aut ranæ, aut colubri, ſtemus in theatro Ægypti coram Rege Pharaone. Vt hæc monſtra exiſtant, inquit S. Thom. *d.p.*1. *q.*115. *ar.*2. *ad* 4. ſatis eſt temperatione conſentanea diſponenda ad generationem virtutes, quas vocant ſeminales earumdem cauſarum. At vera miracula ſunt tantùm illa, quæ præter has virtutes actiuas, & paſſiuas naturales, fiunt, imperante Deo, & cauſa creata obtemperante per illam virtutem paſſiuam, quam vocamus obedientialem.

23 Hæc autem ad nutum non obſequitur bonis, maliſuè Angelis ita, vt poſſint à forma vna in formam aliam res momento trāſuehere, vt docet S. Auguſtinus *lib.*3. *de Trinit.* & D. Thomas *d.q.*114. *ar.*4. *ad* 2. *&* 2. 2. *q.* 178. *ar.*2. Cùm illi poſſint tantummodo aſtruere ſemina indita primis quatuor mundi corporibus, atque ex eis corpora id genus fabricare. Quemadmodum res nonnullæ, & ſemine generantur, & ex putri materia oriuntur, at quædam etiam ſunt rerum permutationes, quæ in rebus corporeis nequeunt prodire opera Angelorum, quia vim, & poteſtatem eorum excedunt.

24 Ex ludibrio itaque fit oculorum, ſi opera eorum videantur, aut homines mortui exuſcitari, aut homines in feras abire, ac duæ ſunt ipſorum in hoc genere artes. Vel enim homines, qui ſpectant, ita in phantaſia, vel in ſenſibus perturbant, vt res obiectas videantur aliter ac ſunt, credantque eum, quem hominem aſpiciunt, equum aut pardum eſſe. Vel res eaſdem obiectas, in extima ſpecie ipſi amiciunt ſchemate alieno, atque diſſimili. Etenim aerea corpora cuiuſuis figuræ, aut formæ tùm ipſi aſſumunt frequenter, vt appareant aſpectabiles, ac perſonati, tùm alijs aptare poſſunt, atque hic alter modus eſt ementita miracula per ludibria, & præſtigias, ſicut prior modus eſt per veras res corporatas. Neutra ex his tamen ſunt vera miracula.

25 Quando vaticinatus eſt S. Paulus 2. *ad Theſ. c.*2. Antichriſti aduentum fore *ſecundum operationem ſatanæ in omni virtute, & ſignis, & prodigijs mendacibus*, vocabula tria vſurpauit, quæ veris miraculis accommodantur. Etenim hæc, vti ſunt res excedentes omnem facultatem naturæ, dicuntur virtutes, vt per D. Thom. 2. 2. *q.* 178. *ar.* 1. *ad* 3. vti verò ſemper patrantur in eum finem, vt patefaciant nobis aliquid ſupernaturale, dicuntur ſigna, atque adeo portenta, oſtenta, & prodigia etiam appellantur propter excellentiam, quaſi procul aliquid oſtendere videantur. At virtutes, ſigna, & prodigia Antichriſti erunt ſpuria, & mendacia. Vel quia is, vt interpretatur S. Auguſtinus *lib.* 20. *de ciuit.* decipiet ſenſus per illuſiones, & phantaſmata, & efficere videbitur, quod re ipſa non efficiet. Vel quia miracula perperam illa exiſtimabuntur, erunt enim res veræ tantùm, ſed non ideò erunt vera miracula.

26 Ex albo itaque rerum verè mirabilium reijcimus tùm naturæ miracula, effecta nimirum eius conditione rara, & ex cauſa, modique ignoratione admiranda, tum miracula artis, hoc eſt quicquid ingenij humani ſolertia, ſupra communem hominum captum, admirabile, atque inuſitatum excogitari ſolet, tùm denique miraculi dæmonis, ſeu præſtigias prauorum Angelorum, ſiue ipſi eas per ſe repræſentent, ſiue homines mali per priuatos cum eis contractus. Hæc enim omnia intra naturæ, artiſue arcanum ſinum latent, & inde induſtria eorum eruuntur. Permitti autem à Deo iſtiuſmodi præſtigias reor etiam ideò, vt qui cæteros, quin in impietatem atheiſmi, religionis, ac Dei contemptores, prolaberentur, ij ſaltem inde condiſcant poteſtatem humana vi ſublimiorem alicubi vigere, eſſe aliquid animas, neque vnà cum corporibus occumbere omnia, ſed quædam immortalitati conſecrata, ſine carie, & ſenio, vel in gaudijs, vel in ſupplicijs perennare.

27 Retinemus verò duntaxat Cœli miracula, quæ duas illas conditiones habeant, vt toto effectu, ſiue modo ſint vſu rata, & viribus omnibus creatis maiora, atque adeo vt fiant præter ordinem totius naturæ creatæ. Hæc porro vniuerſa partimur in ea, quæ ſunt ab omni parte maiora, & ſublimiora virtute quauis creata, vel quæ prodire quidem ab ipſa natura poſſunt, ſed amiſſa cum fuerint, non poſſunt ab illa reſtitui, vel quæ demum aliter fiunt, ac fieri à naturæ vi ac poteſtate conſueuerunt. Alijs miracula libuit quadrifariam partiri, vt nimirum quartam claſſem eorum conſtituant effecta quædam, in quibus neque res ipſa, neque modus vim, & poteſtatem naturæ, aut dæmonis ſuperant, ſed ex adiunctis, aut ex circumſtantijs, quas vocant, liquet, ea Numini duntaxat adſcribi debere. Deſcendunt videlicet flammæ de Cœlo ad imperium Eliæ, potuiſſent eas immittere dæmones, ſed minimè tamen in ea occaſione, qua probari debuit, & reddi comperta Dei Maieſtas, & vera eius diuinitas, quia incumbit diuinæ prouidentiæ, dum res tam grauis, & tam pertinens agitur, prohibere, ne populo vtique illudatur.

28 Cæterùm miracula Deus aliquando ipſe ſolus patrat, aliquando in eis patrandis admittit, ſeu cœlitum, ſeu hominum adiutrices manus. Ita S. Pauli Conuerſio, qui ſtatim in ea iuſtitiæ quadam perfectionem eſt aſſecutus, miraculum verum fuit, quod Deus edidit per ſe ſolus, & ideò ab Eccleſia, tamquam verum miraculum colitur anniuerſaria celebritate præ alijs conuerſionibus, quæ primùm imperfectæ, ſenſim perficiuntur. At eius cæcitas depulſa ope Ananiæ diſcipuli, miraculum fuit, quòd ſimul cum adiutore Deus maluit patrare, S. Thom. *p.* 2. *q.*123. *ar.*10. Semper tamen princeps cauſa miraculi Deus cenſeri debet, quia ipſi Soli ineſt omnipotens virtus, effectrix rerum admirabilium. Cauſæ aliæ, quotquot aſciſcuntur in ſocietatem iſtius molitionis tam admirandæ, pro Dei voluntate duntaxat, non autem pro neceſſitate, opem illi ſuam conferunt. Verbo dixerim, inſtrumenta Dei ſunt, qui eſt vnicè Thaumaturgus, & eiuſmodi princeps cauſa miraculorum omnium fuit etiam Chriſtus Dominus, ſi conſideretur, vt Deus eſt.

29 Si verò conſideretur, vti homo eſt, primas ei debemus inter cauſas Dei adiutrices, ſicut inter artis inſtrumenta præſtat ex gemma, vel ex auro, quàm ex chalybe malleum eſſe. Eius prærogatiuæ ex D. Thoma *p.*3. *qu.* 13. *ar.*2. fuerunt, quòd excelluerit tum gratia vnionis ad Hipoſtaſim diuinam, tùm gratia adoptionis. Sed prior gratia potiſſimùm eum conſtituit inſtrumentum diuinitatis

nitatis ad miracula omnia, quæ conducere poſſent ad finem Incarnationis, is porrò erat inſtaurare cuncta, quæ in cœlo ſunt, & quæ ſunt in terris. Par etenim omnino erat, Chriſtum Dominum miracula edere, quò ità conſtaret, ipſum eſſe hominem pariter ac Deum, & diuinitatem ſingulariter ineſſe illi, non per adoptionis gratiam duntaxat, ſed inſuper per gratiam vnionis, atque adeo vt conſtaret etiam doctrinam ei fuiſſe diuinitus datam. Hæc videlicet ſuperauit captum humanum, ſed accedere argumenta diuinæ virtutis debuerunt, quæ illam confirmarent ex D. Thoma q. 3. q. 43. ar. 1. Quamquam ipſe interdum pro poteſtate, interdum ſupplex opera admiranda fecit. Turbæ eſurierant, aſpiciens in Cœlum quinque panes, & duos piſces iubet apponi, atque diſtribui, atque hi euaſere in vberem annonam, ex qua etiam reliquiæ ſuperfuerint, *Matth.* 14. Occurrit funeri adoleſcentis, qui erat filius vnicus matri ſuæ, agit pro imperio, & dum ait; *Adoleſcens tibi dico, ſurge*, ſtatim eum vitæ pariter ac matri reſtituit, *Luc.* 7. Viciſſim Lazarum excitaturus, qui in lecto ſepulchri iam computruerat, preces interponit, potius cauſa exempli, quàm ſuffragij neceſſitate, ideòque ſubdidit: *propter populum, qui circumſtat, dixi, vt, credant quia tu me miſiſti*, *Io.* 11.

30 Nec preces modò, ſed aliqua interdum etiam Chriſtus Dominus adhibuit, quæ pertinerent ad ſuam ipſius ſacram humanitatem, vt concurrere ſimul ad miracula videretur myſterium Incarnationis. Nempè ſingulis manus imponens, curabat omnes, *Luc.* 4. & S. Cyrillus in hunc locum, *quamuis*, inquit, *vt Deus potuiſſet omnes verbo pellere morbos, tangit tamen omnes, oſtendens propriam carnem efficacem ad præſtanda remedia*. Perinde in cœci nati curatione *de ſaliua ſua lutum fecit*, inquit D. Auguſtinus *in Io.* 9. *quia Verbum caro factum eſt*. Vel etiam vt conſtaret, ipſum eum eſſe, *qui ex limo terræ hominem formauerat*, quemadmodum interpretatur S. Io. Chryſoſtomus *in Marc.* 8.

31 Sed, & fuit inſignis prærogatiua Chriſti in edendis miraculis, quòd ea præſtare potuerit, quæ omnem poteſtatem naturæ creatæ longè ſuperauerint, vt iure dixerit ille, *à ſæculo non eſt auditum, quia aperuit quis oculos cæci nati*, *Io.* 9. Et quòd inſuper ea potuerit præſtare ex propria, non autem aſcititia poteſtate. *Virtus de illo exibat*, inquit, *S. Lucas* 6. *& ſanabat omnes*, vbi S. Cyrillus, & Chryſoſtomus *in Matth.* 8. & S. Thomas *p.* 3. *q.* 44. *ar.* 5. Peculiariter vt fieret certa perſuaſio, ipſum eum eſſe, cuius ope homines eſſent à dæmonum tyrannide liberandi, & cœlitibus præterea conſociandi, hinc dæmones afflixit, & faceſſere ex corporibus obſeſſis coegit. Cœleſtes verò Angeli præſto ei in obſequia fuerunt, dum naſceretur, dum ſe in deſerto reficeret, dum reſurgeret, & dum in cœlum aſcenderet.

32 Vt autem appareret Dominus vniuerſorum, miracula edidit circa cœleſtia corpora, Solem, & Lunam quaſi mœrore afficiens, in obitu ac funere ſuo, eiſque adimens lucis hilaritatem, nouumque ſydus iubens ad cunas ſuas radiare. Immutauit etiam res, quæ ratione, ac ſenſu carent, vti cùm areſecit ficulneam, imperauit ventis, & mari, ſcidit petras, & velum Templi, terramque commoueri, ac gemere in paſſione voluit.

33 Potiſſima omnium tamen fuit ea Chriſti prærogatiua, quòd vbiuis locorum, & quoties libitum eſſet, miracula ediderit. Arbitrantur quidam Theologi cum D. Thoma 2. 2. q. 178. ar. 1. fieri non poſſe, vt gratia operandi miracula virtus permanens ſit, conſtans, atque perpetua. Putant enim contingere duntaxat, vt ſicut mens Prophetæ permoueri ſolet ex inſpiratione diuina ad res occultas cognoſcendas, atque enunciandas, ita mens illius etiam, qui miracula eſt patraturus ad ea molienda debeat permoueri. At in Chriſto Domino fuerit ſingulariter ea gratia permanens, atque ad nutum ea vti potuerit ſemper, non autem ſolùm per interualla, ſicut permanens in eo fuit virtus diuina, immo ipſa diuinitas corporata, quæ eſt opifex miraculorum.

34 Hanc ipſam gratiam miraculorum potuit Chriſtus mira ſuæ virtutis diffuſione in alios etiam transferre, ſicuti reuera transfuſit in Diſcipulos *Matth.* 10. Exiſtimo tamen diſcrimen fuiſſe, vt Chriſtus, cui inerat diuinitas, etiam per gratiam vnionis, habuerit circa miracula vim effectricem, ſeu inſtrumentum diuinitatis fuerit in genere cauſæ phyſicæ. Apoſtoli verò, quibus ea inerat tantùm per gratiam adoptionis, vi eiuſmodi effectricè caruerint, & fuerint inſtrumentum diuinitatis ſolùm in genere cauſæ moralis. S. Auguſtinus quidem *lib.* 22. *de ciuit*, *c.* 9. videtur noluiſſe definire in vtro eo genere cauſæ ſeu boni Angeli, ſeu homines iuſti miracula edant, *ſiue ipſis orantibus tantùm*, inquit, *& imperantibus, non etiam operantibus fiant, ſiue alia fiant iſtis, alia illis modis, qui nullo modo comprehendi à mortalibus poſſunt*. At D. Thomas *p.* 3. *q.* 84. *ar.* 3. id ipſe vtique definit dum *Apoſtolis*, inquit, *non eſt data poteſtas, vt ipſi ſanarent infirmos, ſed vt ad eorum orationem infirmi ſanarentur*, tametſi agnoſcat, id ab eis interdum imperio, & interdum fieri conſueuiſſe per ſuffragium.

Iam illud diſquirere ſit, quinam alij præter Chriſtum 35
miracula ediderint. Primò Angeli ſunt recenſendi ex S. Thoma *p.* 1. *q.* 110. *ar.* 4. ſiue quia ex voto, & deſiderio eorum Deus mira præſtet, ſiue quia miniſterium ei exhibeant, vt ea mira præſtet, cuiuſmodi erit, relegere, & coaceruare pulueres pro communi reſurrectione mortuorum, ex eodem D. Thoma *p.* 1. *q.* 108. *ar.* 8. Rarius ij tamen inter nos miracula perpetrant, vtpotè qui medio ſunt ordine inter nos vt Deum, & corpora mundi regunt; ſuam verò Eccleſiam viſibilem, Deus per homines palam voluit adminiſtrari, quod cauſæ eſt etiam, cur ij frequentiùs miraculis illuſtrentur.

Quare ſecundo loco in hunc ſenſum veniunt homines 36
probi, & ſanctimonia illuſtres. Porrò ijs non promiſit modò Chriſtus hanc virtutem, ſed adiecit etiam fore, vt maiora quàm ipſe præſtarent. Cuiuſmodi fuit ægros vmbra etiam S. Petri conualuiſſe: *maius eſt enim*, inquit S. Auguſtinus, *quod ſanet vmbra, quàm fimbria*.

At hæc miracula edere poſſunt etiam homines mali, 37
dummodo ſint vera fide inſtructi. Ex hoc enim numero aliqui Chriſto dicturi ſunt *Matth. c.* 7. *Domine nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?* En ferè miracula ſingula, nempè donum prophetiæ, operatio virtutum, & ſimilia, ſicuti ſunt gratia ſanitatum, diſcretio ſpirituum, & donum linguarum: quæ ſpecies miraculorum diſtinguuntur, & declarantur etiam à D. Thoma *p.* 2. *q.* 111. *ar.* 4. Cæterùm poſſe hominem fide inſtructum, deſtitutum verò charitate Thaumaturgum eſſe, ac montes ipſos aliò tranſuehere, adhibita fidei plerumque ineuitabili machina, S. Paulus apertè pronunciauit, 1. *Corinth.* 13. dum *ſi habuero*, inquit, *omnem fidem ita, vt montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum*.

At ſcimus, inquit ille, quia peccatores Deus non 38
audit, *Io.* 9. Si homines itaque precatiò tantum edunt miracula, numquam illa edent homines praui. Reſpondeo cœcum fuiſſe eum, qui ita ſenſit, vel, vt verbis vtar Auguſtini, *fuiſſe inunctum quidem, ſed nondum perfectè illuminatum*. Nimirum impetrandi facultas non ex merito ſupplicantis, ſed ex diuinæ miſericordiæ oritur beneficio, Dei verò benignitas exorari ſe etiam ſinit ab hominibus malis, vt ex D. Thoma *p.* 2. *q.* 178. *ar.* 2. Sed quid? ad miracula fides ſufficit, at *fides ſine operibus eſt mortua*. Quo igitur pacto cum non ſit viua hæc fides, in hominibus prauis operabitur? Reſpondeo cum D. Thoma *ibi*, eum, qui operatur miraculum, Deum eſſe. Nihil autem prohibet, quominus res viua, nempè Deus, operetur miracula per inſtrumentum mortuum, nempè per fidem mortuam hominis praui. Facilius hoc illi eſt, quàm vt homo per baculum operetur.

Potius fuerit itaque indagare, quonam diſcrimine 39
Sancti viri, & viri contra minimè probi, miracula edant. S. Auguſtinus id ita explicat *lib.* 83. *quæſt.* 79. *Aliter Magi faciunt miracula, aliter boni chriſtiani per publicam iuſtitiam, mali chriſtiani per ſigna publica iuſtitiæ*. Tria hæc expendi ſeorſim debent, vt probè intelligantur.

Publica poteſtas in Mundo eſt Dei, cui omnia ſunt 40
ſubiecta in Cœlo, & in terra: Angelis verò, qui Deo ſubditi ſunt, eique obtemperant, tribuitur poteſtas pri-

uata

Digitized by Google

uata in ea mundi corpora, quæ ipſi adminiſtrant, & regunt. Dæmones, quibus ſola competit poteſtas tenebrarum, & qui dicuntur aereæ poteſtates, ſiue quia etiam nunc affectent Dij exiſtimari, ſiue quia nocere generi humano ſemper cupiant, ſuos hic adminiſtros habent, Magos videlicet, & veneficos. Hi cum eis itaque priuatos contractus, & pacta ineunt, & priuato eorum iure quædam ſigna edunt, quæ vera tamen miracula non ſunt, quia vi naturæ effici ea poſſunt. Immò hæc ipſa nequeunt præſtare, niſi permittat ſuprema Dei poteſtas, & ſæpè numero etiam ibi deſinunt, vbi agunt intra metas ſuæ facultatis. Quo pacto Magi Pharaonis, qui ſerpentes, & ranas produxerant, producere ciniphes etiam non potuerunt, & defecerunt in tertio eo ſigno, dicentes Regi: *Digitus Dei eſt hic*, *Exod.* 8. nempè hic Deus digito præfigit nobis metas, vltra quas progredi non valeamus. Alioquin eas actitantes etiam, ex occultis naturæ ſeminibus poterant, non minus, quàm ranas, & colubros repræſentare. Atque hoc eſt, Magos ſigna edere per priuatos contractus. Quæ tamen etſi res veræ ſunt, non ſunt ideò vera miracula. Siquidem poteſtatem non excedunt omnis naturæ creatæ.

41 Miracula verò, quæ fiunt à bonis chriſtianis per publicam iuſtitiam ſunt illa ſecundum D. Thomam *p.* 1. *q.* 110. *ar.* 4. quæ fiunt ab eis per iuſtitiam diuinam, nam hæc in mundo vniuerſo eſt, ſicut lex publica in Ciuitate. In quo ſenſu S. Auguſtinus *vbi ſupra*, *publica*, *& quodammodo imperiali lege*, hoc eſt ſummi Dei poteſtate, ait viros Sanctos opifices miraculorum eſſe, ac per ipſos Deum exercere ſuum omnipotens imperium, vt admiranda præſtet. Nimirum per gratiam adoptionis eis Deus ineſt, & pleni Deo ipſi talia operantur.

42 Mali denique miracula edunt per ſigna tantùm publicæ iuſtitiæ, ſeu iuſtitiæ diuinæ, nempè enunciando veram fidem, Dei, aut Chriſti virtutem implorando, adhortando ad eius cultum, & venerationem, aut alicuius viri ſanctimoniam aſſerendo, quem Deus alijs vult ad pietatem, & ad religionem eſſe inſtar exempli. *Quemadmodum plerique mali milites*, inquit S. Auguſtinus, *d. q.* 78. *quos imperialis diſciplina condemnat, ſignis Imperatoris ſui nonnullos poſſeſſores terrent, & ab eis aliquid, quod publicè non iubetur, extorquent, ita nonnumquam mali chriſtiani, vel ſchiſmatici, vel hæretici per nomen Chriſti, aut verba, aut ſacramenta chriſtiana exigunt aliquid à poteſtatibus*, id eſt à malis Angelis. Quod adeò verum eſt, vt idem S. Auguſtinus aduertat, etiam eos, qui de militia Chriſti non fuerant, & qui omninò erant extranei, in nomine ipſius tamen eieciſſe dæmonia, de quo diſcipuli olim quærebantur. Atque hoc eſt miracula eos edere per ſigna tantùm publicæ iuſtitiæ.

43 Cùm hæc vera ſint, nihilominus generatim, vniuerſèque affirmari poteſt, hæreticos, & ſchiſmaticos nullo modo patrare poſſe vera miracula, quatenus nimirum tales ſunt, ac ſe tales eſſe profitentur. Nam miracula ſemper teſſeræ indubitatæ fuerunt, & vera teſtimonia illius, cuius gratia eduntur, quocirca ab ijs, qui falſam doctrinam enunciant, pro eiuſdem confirmatione nullatenus prodire poſſunt. Solus Deus eſt veri miraculi author, quod nimirum eſſe opus debet ſupra ordinem omnis naturæ creatæ. Atqui Deus veritas eſt, & ab eo nequeunt proinde veris ſignis, atque virtutibus mendacia hæreſum confirmari, aut falſa quæ vis dogmata ſtabiliri. Eſto adhibeant dæmones corporata ſemina, producant aliquid inuſitatum, & ratum, non excedet limites virtutis creatæ, fiet ab eis res vera, non autem fiet verum miraculum. Tametſi vir clariſſimus Maldonatus *com. in Matth.* 7. probabile cenſeat eſſe, non autem certum fidei argumentum, quod ex miraculis ſumitur. Quia per fidem ſæpe, ſine fide rarò admodum fieri ſolent. Et cum fiunt, non ad probandum eorum, qui faciunt, ſed eorum, qui veram fidem habent, fieri ſolent. Nec enim Balaam futura prædicendo ſuam ipſius, ſed populi potius Dei, aduerſus quem conductus fuerat, fidem confirmauit, & ferè omnia miracula, quæ per hæreticos facta fuiſſe legimus, quæ pauciſſima ſunt, huiuſmodi eſſe conſtat, qualia ea, quæ in eccleſiaſticis hiſtorijs, & apud Anaſtaſium in quæſtionibus ſcripturæ recenſentur. Eſt etiam argumentum à miraculis ductum, ſi non omni; vna ſaltem, aut duabus etiam ex partibus neceſſarium. Nam etſi non neceſſariò ſequitur, eum, qui miracula faciat, veram habere fidem, tamen neceſſariò ſequitur, eam, in qua frequentia, & quaſi ordinaria miracula fiant, eſſe Eccleſiam Dei, quia etſi aliquando Deus per priuatos extra Eccleſiam ſuam homines miracula fieri permittat, ſicut, & per aſinam fecit Balaam, quæ in Eccleſia certè non erat, tamen nulli generaliter hominum ſocietati, niſi Eccleſiæ ſuæ ordinariam miracula faciendi conceſſit poteſtatem. Magis etiam neceſſarium eſt, quod ex altera parte per negationem ducitur, in qua miracula nulla fiunt, eam veram Eccleſiam eſſe non poſſe, quia ſcimus Chriſtum Eccleſiæ ſuæ poteſtatem ad facienda miracula dediſſe. Itaque rectè hinc probare poſſumus, omnes eorum, qui hodie ſuperſunt, hæreticorum Congregationes non veras Eccleſias, ſed ſynagogas eſſe Sathanæ, quia in nulla earum vllum vnquam miraculum viſum eſt.

Ad hanc ſapientiæ trutinam voco illa, quæ recenſet S. Auguſtinus *lib.* 10. *de ciuit. c.* 16. ſponte migraſſe aliò Deos penates, quos Troia Æneas aduenerat. Tarquinium nouacula cotem ſecuiſſe. Nauiganti Romam Æſculapio adhæſiſſe comitem Epidaurium ſerpentem. Nauim, qua ſimulacrum Matris Phrygiæ vehebatur, & ſi ad multorum hominum, & bouum conatus immobilem, Zona vnius mulierculæ trahi potuiſſe ad pudicitiæ illius teſtimonium. Mulierem Veſtalem cribro aquam de Tiberi extuliſſe, vt ſe à ſtupri ſuſpicione liberaret. Hæc vtique conferenda non ſunt cum veteris, & noui Teſtamenti miraculis; ſingula eiuſmodi ſunt, quæ potuere à malis Angelis nullo negotio aut patrari, aut fingi etiam imaginaria ludificatione. Proinde hæreticorum miracula S. Auguſtinus *lib. de vnit. Eccleſ.* exiſtimat appellari debere, *aut figmenta mendacium hominum, aut portenta fallacium ſpirituum*. At de his hactenus. 44

CONSVLTATIO LXVIII.

An, & quatenus Ordinarius in cauſis canonizationis Sanctorum, poſtquam Sedes Apoſtolica manum appoſuerit, poſſit amplius ſe ingerere? Et quando dicatur Sedes Apoſtolica manum appoſuiſſe?

NOn videtur. Conſtat ex decretis ſub die 12. Martij 1642. in quibus hæc verba: *Poſtquam verò Apoſtolica Sedes appoſuerit manum in aliqua ex ſupradictis cauſis, non poterit Ordinarius amplius in ea quoquomodo ſe intromittere, nec etiam ad effectum conficiendi particularem proceſſum ſuper cultu non adhibito, qui formandus erit per eum, cui per Summum Pontificem, vel per S. Congregationem huiuſmodi facultas fuerit delegata*. Ex quibus liquet, poſtquam Sedes Apoſtolica manum appoſuit; proceſſus quicumque peculiaris ſola authoritate ordinaria confectus, etiam ſuper non cultu, erit irritus, cùm tantùm confici debeat à delegato per ipſam S. Congregationem. 1

Porrò manus appoſitio nil aliud eſt, quàm ſe intromittere in diſpoſitionem rei ex traditis ab Ænea de Falconibus *de reſeruat. præl.* 3. *num.* 4. *tr. tom.* 15. *p.* 1. *fol.* 249. quæ intromiſſio videtur certa, dum factum authenticum relatum fuit Summo Pontifici per exhibitionem proceſſum confectorum ab Ordinario, per dubiorum deſuper emergentium propoſitionem, ac diſcuſſionem in Congregatione S. Rituum, in qua Sedes Apoſtolica huiuſmodi negocia expedire, & conficere ſolet, ac per relationem de illis eidem Summo Pontifici factam cum illius reſponſo, & per ſignaturam commiſſionis. 2

Et ita, vt nihil referat, quòd dicta commiſſio, licèt fuerit exhibita in actis Notarij Congregationis, numquam tamen effecta fuerit de actis per citationem ad dicendum contra, ſicque potuerit impetrans pœnitere, 3

Digitized by Google

eaque non vti, petendo à Congregatione delegatum pro confectione noui proceſſus peculiaris ſuper non cultu, ſed redire ad Ordinarium, vt illum ſua authoritate denuo conficeret iuxta opinionem, quam Butrius dixit obſeruari *in cap. ſuper litteris num. 22. de reſcript.* quamque Felin. *in rubr. eiuſdem tit. num.* 3. receptiorem aſſerit, & approbauit Rota coram Bellam. *deciſ.* 456. Buratt. *deciſ.* 138, *num.* 4. *& deciſ.* 524. *num.* 11. paſſimque in alijs.

4 Nam reſpondetur, ſatius fuiſſe, quòd Sedes Apoſtolica ſuper huiuſmodi negocio manum apposuerit, recipiendo proceſſus, & inſtantias pro beatificatione, diſcutiendoque emergentia in ſuo foro, nempè in dicta S. Congregatione, aliaque peragendo, vt ſupra. Ex quo enim Pontifex, vti ſuperior ſe ingeſſit, ſicque manum appoſuit, non licet amplius inferiori ſe intrudere, Inooc. *in cap. vt noſtrum* 55. *in fin. de appel.* cum ſimilibus relatis à Lancel. *de attent. c.* 10. *nu.* 5. *cum ſeqq. p.* 1. Quare Gabr. *conſ.* 166. *num.* 6. *vol.* 1. dixit ſuper negocio, cui Summus Pontifex manum apponit, hoc ipſo etiam ſine inhibitione ligari manus ioferiorum, cùm ſola appoſitio manus Papæ contineat in ſe inhibitionem, ipſaque habeat vim decreti irritantis, Rot. *deciſ.* 14. *nu.* 1. *vt lit. pend. in non.* Gaſp. de Peruſ. *de reſeruat. in princ. qu.* 10. *v.* 1. *d. tr. tom.* 15. *p.* 1. Rebuff. *in pr. benef. tit. de reſer. num.* 40. Menoch. *conſ.* 83. *num.* 13. Lancel. *d. c.* 10. *num.* 7.

5 Neque replicetur, Ordinarium ignorare poſſe tenorem ſupradicti decreti, aliorumque nouiſſimè editorum. Nam de iure manus appoſitio Pontificis ligat illico manus Ordinarij etiam ignorantis, perinde ac ſi eſſet decretum irritans, ſicut ex Innocentio, & alijs in ſpecie tradit Æneas de Falcon. *loc. cit. q.* 4. *princip. effect.* 1. *num.* 4. Certum autem eſt, decretum irritans obtinere, vt mox acta per Iudicem inferiorem, etiam ignorantem, ſint omninò irrita ſecundùm Gloſſam communiter receptam *in cap.* 1. *v. referri, de conceſ. præb. in* 6. & alios vbertim cumulatos à Couar. *pract. c.* 9. *num.* 7.

6 At verò dicendum eſt, quòd nec præſentatio proceſſuum authoritate ordinaria, neque illorum diſcuſſio, ac præcognitio in Sac. Rituum Congregatione ante commiſſionem ſignatam à Summo Pontifice, tamquam præparatio diligens per Hoſtienſem, & alios *in cap.* 1. *de reliq. & vener. Sanct.* requiſita, antequam Pontifex moueatur ad ponendum cauſam inter fratres, valent inducere appoſitionem manus Sedis Apoſtolicæ ita, vt Ordinarius ad irritum, ac nequicquam poſtea procedat in confectione proceſſus ſuper non cultu iuxta diſpoſitionem nouiſſimorum decretorum *d. §. Poſtquam.*

7 Ponderandum quippè eſt iuxta praxim traditam ab Hoſtienſi loco citato *num.* 3. quam ſequuntur ibi communiter Doctores, & præ cæteris Io. Andr. *num.* 3. Butr. *num.* 4. & Cardinal. *num.* 9. ac proſecuuntur Maluet. *de canoniz. Sanct. dub. vlt. à num.* 1. Caſtellan. *eod. tr. q.* 8. Angel. Rocch. *eod. pariter tr. c.* 34. Caſſan. *in catal. p.* 3. *conſid.* 50. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 5. *cap.* 6. *ad fin.* duodecim requiſita prænotari, quorum ordine ſeruato, peruenitur ad caoonizationem, & binis prioribus hanc difficultatem declarari, ac ſolui.

8 Hoſtienſis itaque primum requiſitum concepit his verbis: *Primò expectatur, quòd aliqua perſona authentica, & honeſta denuncient factum Romano Pontifici, & ſupplicent pro canonizatione facienda, & hoc non tantùm ſemel, ſed pluries, & inſtanter. Non enim conſueuit moueri ſtatim ad committendam hanc inquiſitionem Romanus Pontifex, ſed potius expectare, quòd diu pulſetur, & famam attendere, & vtrum miracula excrebeſcant, & continuentur, antequam inquiſitionem committat.*

9 Secundum verò per hæc verba: *Secundò ſi continuetur ſupplicationis inſtantia, & miraculorum continuatio perdurare dicatur, conſueuit hoc Romanus Pontifex ponere inter fratres.*

10 Vnde ſequitur, præmiſſam illam denunciationem facti, & ſupplicantium inſtantias primo loco requiſitas, non inducere formalem appoſitionem manus Sedis Apoſtolicæ, ſed ſolùm deſeruire ad diſponendum, præparandum, ac monendum animum Summi Pontificis ad ponendam cauſam inter fratres, & committendum illius inqoiſitionem, ad quam non ſtatim moueri ſolet, ſed expectare, quòd non ſemel, ſed iterum, atque iterum inſtanter ac diù pulſetur. Ipſam verò appoſitiooem manus non fieri ſtatim à Summo Poutifice, ſed iuxta notata in ſecundo requiſito, exigi aſſiduas ſupplicantium inſtantias, & miraculorum continuationem, & percrebeſcentiam ad hoc, vt Romanus Pontifex ponat negocium inter fratres.

11 Neque itidem appoſitio manus deduci poteſt ex ſimplici præſentatione commiſſionis ſignatæ à Pontifice io actis S. Rituum Congregatioois duplici potiſſimùm ratione. Vel enim huiuſmodi commiſſio fuit inutilis, & inefficax ad inducendum appoſitionem manus ob defectum citationis Subpromotoris ad dicendum contra illam iuxra ſtylum eiuſdem S. Congregationis, & tradita per Marcheſ. *de commiſ. auoc. cauſ. §.* 1. *num.* 108. *& ſeq.* Vbert. *de citat. tom.* 3. *c.* 13. *num.* 246. dicentem poſt præſentatiooem commiſſionis citandam eſſe partem, ſine qua Iudex non acquirit exercitium iuriſdictionis, cùm ad illam firmandum ſit neceſſaria citatio, alioquin omnia geſta eſſe nulla, inquiunt Caſſad. *deciſ.* 7. *in fine de reſtit. ſpol.* Coccin. *dec.* 169. *num.* 4. & commiſſio noo inducit litis pendentiam abſque citatione, Clem. 2. *vt lit. pend.* Rot. *dec.* 4. *in fin. eod. tit. in antiq.* Seraph. *dec.* 316. *num.* 4. Gregor. *dec.* 94. *num.* 4. quæ dicitur fundamentum ordinis iudicialis à Specul. *tit. de cit. in princ.* atque ideo cùm commiſſio noo fuerit facta de actis, non dicitur cauſa introducta io Conſiſtorio Principis, ſeu in Sac. Rituum Congregatione ad textum *in auth. litigioſa, C. de litig.* quia licèt præſentata, non efficitur tamen communis, antequam pars citetur ad dicendum contra illam ſecundùm Butr. *in cap. ſuper litteris num.* 22. *de reſcript.* Rot. *dec.* 705. *num.* 8. *p.* 3. *dec.* 30. *num.* 26. *p.* 5. *& deciſ.* 343. *num.* 4. *p.* 6. *rec.* Buratt. *dec.* 138. *num.* 4. *&* 405. *num.* 2. *& ſeq.* ibique Add. *num.* 23. Caualer. *deciſ.* 509. *num.* 1. Add. ad Gregor. *deciſ.* 552. *num.* 8. Ac propterea impetrans poteſt pœnitere, illaque non vti, Felin. *in rub. de reſcript. num.* 3. Burattus cum alijs relatis *d. dec.* 138. *num.* 4. *& dec.* 524. *num.* 11. Nimirum ſi locus eſt ſecundo membro diſtinctionis traditæ à Romano *conſ.* 335. *ſub num.* 11. quod Papa ioutiliter apponendo manum, non ligat manus inferiorum, qui propterea poſſunt in cauſam ſe ingerere, quem ſequuntur ibi relati à Mandoſ. *lit. G.* & à Lancellot. *de attent. p.* 2. *cap.* 10. *num.* 9.

12 Vel ſanè nulla dictæ commiſſionis ſignatæ ad preces Magnatum, & Procuratoris cauſam agentis in vrbe, notitia habita fuit io partibus. Nam, quicquid ſit de commiſſione, ſeu ſupplicatione ſignata motu proprio Papæ, quod liget ignorantes adeo, vt inferior nequeat amplius ſe in cauſam ioferre, communis tamen, ac receptior contraria ſententia eſt, quando auocatio cauſæ ſit ad inſtantiam partis, licèt munita fuerit decreto irritanti. Quia gratia conceſſa, parte petente, habet in ſe conditionem, ſi gratia vti voluerit impetrans. Quod communiter docent ſcribentes *in cap. cum M. Ferrarienſis, de conſtit. & in cap. Cæterum de reſcript.* & tradunt Couat. *pr. cap.* 9. *num.* 7. Benintend. *dec.* 41. *num.* 2. Marcheſ. *p.* 2. *de commiſ. auoc. cauſ. §.* 1. *num.* 4. ſubdens *num. ſeq.* quòd Signatura, quando per commiſſiones cauſas è partibus auocat, cooſiderat opportunum tempus, io quo de tali auocatione certiores fieri in partibus poſſint, & interim ſtante ignorantia, ſi procedatur, non reprobat.

13 Aduertendumque eſt, non eſſe de iure, vt quando Pontifex incipit cognoſcere de aliqua re, propter id ſit irritum, quod à partibus fuit factum, vt docet Innoc. *in d. cap. vt noſtrum poſt med. de appel.* reſpondens ad eumdem textum, quod ibi fuit ſpeciale propter ſuſpicionem, quam habebat Pontifex cootra collationem factam ab Archiepiſcopo. Et Doctores, dicentes manus appoſitionem inducere nullitatem poſtea geſtorum etiam ab ignorante, loquuntur de ignorantia facti, ſcilicet de ipſa appoſitione manus, & auocatione caoſæ, vt præ alijs inquit Couarruuias, & quamplures ab eo relati, non autem de ignorantia iuris, ſeu legis, quæ non obligat, niſi poſt ſuam formalem promulgationem.

14 Ignorantia verò geſtorum in cauſa validiſſimis conjecturis oſtendi poterit. Vel ex obitu Procuratoris in

Vrbe

Digitized by Google

Vrbe paulò poſt ſignatam commiſſionem. Vel ob diſtantiam Regionis, Gloſ. *in cap. præſumitur de reg. iur. in 6.* Mandel. *conſ. 9. num.* 42. Vnde ex hac veriſimili ignorantia excuſatur Epiſcopus ab illorum obſeruatione, vt annotat Bald. *in l. leges num. 2. C. de leg.* & in ſimili tradunt communiter Doctores, quòd ſtatuta & decreta Principis, licèt ſciri præſumantur ab hominibus illius loci, ab exteris tamen ignorari præſumuntur, Bald. *in d. l. leges num.* 2. Bartol. *in l. omnes populi nu. 67. ff. de iuſt. & iur.* Rom. *conſ.* 220. *num.* 8. Curt. *ſen. conſ. 27. num.* 18. Gail. *obſ. 48. nu. 29. lib. 2.* Maſcard. *de prob. concl.* 879. *nu.* 24. ad textum *in l. ſi longius ff. de iudic.* cùm alijs per Decian. *conſ.* 109. *num.* 34. *vol.* 2. Vel ex ſolicita diligentia, & enixo deſiderio parendi, ac conformandi ſe adamuſſim omnibus, & ſingulis decretis, quæ ad illam Regionem peruenerant.

15 Cæterùm, data etiam appoſitione manus, ac illius notitia, adhuc tamen excuſaret ignorantia decretorum Vrbani VIII. ex quorum nouiſſima diſpoſitione prohibitum eſt Ordinarijs ſe in cauſis huiuſmodi ingerere, poſtquam Sedes Apoſtolica manum appoſuit. Nam cùm appoſitio manus ipſo iure non liget manus inferiorum, & multominus in materijs canonizationum, quæ olim extraiudicialiter duntaxat pertractabantur ante noua decreta, teſte Contilor. *de canoniz. c. 24. num.* 17. & ſolùm quoad aliqua eleuatæ uideantur ad formam iudicialem poſt eorum publicationem, procul dubio nulla conſiderari poteſt iudicialis pendentia cauſæ apud Sedem Apoſtolicam, aut Sac. Rituum Congregationem, neque antedicta decreta, neque poſt illorum editionem. Vel quia de his nulla habita eſt notitia. Vel quia illorum publicatio nullibi facta legitur, ne in locis quidem ſolitis, & conſuetis Vrbis, prout de iure opus fuiſſe certum eſt. Nam quælibet conſtitutio non ſolùm requirit publicationem, vt liget ſubditos, ſed etiam quod ſint lapſi duo menſes poſt publicationem, *auth. vt fact. non. conſtit. in pr.* ibi: *Quia licèt facta ſint leges, tamen non ſunt cognitæ prouincialibus aut etiam hic nondum fortè propoſita, nullique manifeſtata, cap. Nouerit*, ibique Gloſ. *v. & intra duos menſes, de ſent. excom. & in cap. 1. v. ſolemniter, de poſtul. Prel. & in cap. 2. v. ante publicationem, de conſtit.* vbi Hoſt. *num.* 6. Boich. *num.* 5. & tradunt Roland. *conſ.* 8. *nu.* 28. *lib.* 5. Menoch. *de arb. lib. 2. c.* 185. *nu.* 7. & plenè probat Farinac. *in fragm. v. Conſtitutio num.* 659. vbi quod ita communiter à legiſtis, & Canoniſtis receptum ſit. Id, quòd in publicatione Conſtitutionum Apoſtolicarum obſeruatur, & potiſſimùm in antecedentibus decretis S. Officij Inquiſitionis publicatis anno 1625. obſeruatum legitur *libel. pag.* 6. & in alijs ab Vrbano VIII. per litteras in forma Breuis emanatis anno 1634. quorum ſolemnis publicatio in locis conſuetis Vrbis ad eodem Vrbano fuit demandata *pag.* 16. Immò vt edita anno 1631. melius innoteſcerent, tranſmiſſæ fuerunt litteræ circulares omnibus Patriarchis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis Orbis regeſtæ in dictum libellum *pag.* 58. *& ſeqq.* Ex quo uidetur non fuiſſe habitam de illis tantam ſolicitudinem, quòd illicò deberent ligare, & quòd non prodeſſet allegatio ignorantiæ, *arg. cap. Cum ad audientiam de decim. & l. vn. §. ſin autem, C. de caduc. tollen.*

16 Hinc licèt obtendatur, quod manus appoſitio liget etiam ignorantes perinde ac ſi eſſet decretum irritans, id tamen procedit in appoſitione manus facta per Summum Pontificem motu proprio, & ex certa ſcientia, in quibus terminis loquitur citatus textus *in cap. vt noſtrum de appel.* vt declarat Innoc. *ibi*, & tradit Rip. *in d. cap. Cum M. Ferrarienſis num. 196. de conſtit.* ac Butr. *num.* 61. & Abb. *num.* 33. In id autem omnes conueniunt, quòd ante intimationem auocationis Iudex poſſit cognoſcere, vt per Rebuf. *de auoc. in præf. q. 4. num. 2. & ſeq.* aduertentem de hac re eſſe textum ſingularem *in l. ſi fortè ff. de offic. Præſid.*

***

CONSVLTATIO LXIX.

An, & quatenus in cauſis canonizationis remiſſoria in ſpecie concedenda ſit?

PRimùm, conſtare debet tam de validitate, quàm de releuantia proceſſus ſuper inquiſitione in genere, quemadmodum eam, peracta tali inquiſitione in genere, concedendam eſſe, docet Hoſt. *in cap. 1. num. 2. de reliq. & ven. Sanct.* & decernunt decreta nouiſſima *pag.* 50. 1

Validitas autem pendet ex obſeruatione omnium, quæ à ſacris Canonibus, & à dictis decretis præſcribuntur. Releuantia verò probatur ſi iuxta theoricam Hoſtienſis loco allegato proceſſus iſte contineat ſolùm inquiſitionem de fama ſanctitatis, de deuotione populi, & de miraculis in genere tantùm, non autem in ſpecie. Id ipſum, quòd ſcilicet præcipuum fundamentum huius proceſſus conſiſtat in probatione famæ ſanctitatis in genere, ſtatuitur in decretis *pag. 49. in fine*. 2

Secundò. De hac fama Sanctitatis in genere tam in vita, quàm poſt mortem concludenter deponere debent omnes teſtes, recenſendo etiam virtutes heroicas, in quibus Dei Seruus eluxit. Ex quibus nedum fama ſanctitatis, ſed etiam ipſa ſanctitas dicitur probata, cùm Sanctus dicatur ille, qui in ſingulis virtutibus excellit, vt optimè tradunt Doctores *in d. cap. 1. ſub initio de reliq. & ven. Sanct.* & alij relati à Contilor. *de canoniz. cap. 14. num.* 4. 3

Argumenta itaque Sanctitatis tam in vita, quàm poſt mortem eliciuntur ex ipſis teſtium depoſitionibus, vita, vt ſi Dei Seruus fuerit inſignitus quàm plurimis donis ſupernaturalibus, præſertim prophetiæ, linguarum, ſplendoris in oratione, & conuerſationis cum Angelis. Hæc enim eſſe ſigna præcipua Sanctitatis, cum ſint ſupra vires naturæ creatæ, probat Contelor. *d. c. 14. num.* 39. Et in ſpecie de dono prophetiæ, licèt enim futurorum prædictio dari poſſit in dæmonibus, & in phreneticis, vt aiunt D. Thom. 2. 2. *q. 191. ar.* 5. & D. Auguſtinus *lib. 6. de diuinat. dæmon c. 3. &* 8. eam tamen, quando eſt iuncta cum charitate, præbere validum Sanctitatis argumentum poſt Triumph. *de poteſt. Eccleſ. qu. 15. ar.* 5. firmauit Rota *in relat.* B. Paſchalis Baylonis *tit. de don. prophet.* & proſequitur Contelor. *d. c. 14. num.* 20. & Card Bona *de diſcret. ſpir. c.* 10. ac nos *tom.* 1. 4

Donum etiam linguarum fuiſſe proprium Apoſtolorum, habetur in eorum *Act. c.* 2. & eſſe indicium Sanctitatis, & gratiæ diuinæ adſcribendum, ait Paulus 1. *Cor. c. 14. num.* 17. & D. Thom. 2. 2. *q. 176. ar. 1. ad* 2. cum alijs per Contelor. *eod. c. 14. num.* 38. 5

Item ſplendor, ſiue fulgor in facie relucens eſt ſignum peculiaris amoris, & charitatis erga Deum, vt fuit dictum *in relatione* S. Ludouici Bertrandi *mirac.* 4. & S. Ignatij *tit. de temperantia*. Iſta enim claritas vultus communicatur hominibus ex conſortio ſermonis Dei, vt inquit Abulenſis *Exod. c.* 34. fuitque D. Bernardo peculiariter conceſſa, vt legitur in eius vita apud Sur. *lib. 3. c.* 1. Quo fulgore aliàs Moyſes non modò ornatos, ſed armatus apparuit aculeata facie pulcher vt Luna, quando cornibus terribilis intuentium aciem reuerberabat. 6

Nec minus validum argumentum ſanctitatis præbet conuerſatio cum Angelis, vt habetur *in Conſtitutione* 77. Clementis VIII. ſuper canonizatione S. Raymundi §. 37. vbi inter alia hoc recenſetur vti maximum puritatis, & ſanctimoniæ indicium. Quod etiam tradidit Rota in relatione S. Franciſcæ Romanæ *par. 2. ar.* 14. 7

Ac inſuper penetratio cordium, quam ex Gentilibus etiam ſoli Deo tribuit Xenophon *de dict. & fact. Socratis*, cuius meminit Maiol. *dier. canicular. tit. Vaticinia.* Inter enim diuiſiones gratiarum enumerat Apoſtolus *1. ad Cor.* 12. penetrationem cordium ad illa verba: Alij gratia ſanitatum, alij operatio virtutum alij prophetia, alij diſcretio ſpirituum. Attamen ſpirituum diſcretio, quæ conuenit cum penetratione cordium non ſolùm in vim gratiæ gratis datæ accipi debet, *ſed in præcipua* miraculorum claſſe collocari, vt docet D. Thom. 2. 2. *q. 151. ar. 2. ad* 3. 8

ad 3. explicans præfata Apoſtoli verba ſic: *Omne donum gratiæ hominem eleuat ad aliquid, quod eſt ſupra naturam humanam. Quod quidem poteſt eſſe dupliciter. Vno modo quantum ad ſubſtantiam actus, ſicut miracula facere, & cognoſcere occulta diuina ſapientiæ.* Et *ar.* 1. eiuſdem *quæſt.* explicans item ſupradictum Apoſtoli contextum ita inquit: *Ea autem, quæ ſupra humanam cognitionem diuinitus reuelantur, non poſſunt confirmari ratione humana, quam excedunt, ſed ſecundùm operationem virtutis diuinæ ſecundùm illud Marci vltimo: Prædicauerunt vbique, Domino cooperante, & ſermone confirmante ſequentibus ſignis.* Penetratio autem cordium non fit, niſi per reuelationem ſupra humanam cognitionem diuinitus factam, exceditque humanam rationem, immo eſt veluti demonſtratio diuinæ virtutis, & poteſtatis juxta illud D. Ambroſij *ad c.* 5. *Luc.* vbi ſic ait: *Ex ipſis operibus ſuis Dei filius accipit teſtimonium, & volens ſaluos facere peccatores ex occultorum cognitione Deum ſe eſſe demonſtrat.* Eſtque illud, quod inter Sanctorum miracula approbat, & commendat Eccleſia, vt videre eſt in lectionibus, & vitis multorum, qui in ædificationem fidelium, & eorum emendationem cordium ſecreta, & occulta manifeſtabant, vt teſtatur Eccleſia de S. Franciſca Romana, quæ *cordium ſecreta penetrauit*, & de S. Philippo Nerio, qui in animorum *ſenſibus penetrandis mirificè enituit*, & de S. Ludouico Bertrando, *qui pleriſque corda ſecreta detexit.*

9 Neque ſolùm in opere lucebit mira occultorum penetratio, ſed etiam ratione finis magno erit miraculo, ſi ordinetur ad animæ ſalutem. Vnde continebitur in illa duplex miraculi ratio, & diuinæ reuelationis, qua occultum agnoſcitur, & ſpiritualis medicinæ, qua anima curatur, Quod excellentius eſt. Nam iuxta communem Patrum doctrinam ſpiritualia miracula potiora ſunt. Et hoc eſt etiam, quod in commendationem miraculorum S. Nicolai Epiſcopi aſſerit S. Andreas Cretenſis *ſerm.* de eius feſto per hæc verba: *Neque enim in fideles ſolum miracula operatur, ſed ex abundanti gratia ad eos etiam, qui extranei à myſterio ſunt, munera explicat.* Hanc autem penetrationem verſari circa cognoſcenda omnia occulta cordium iuxta illud Hierem. 17. *prauum eſt cor hominis, & inſcrutabile, quis cognoſcet illud? Ego Dominus ſcrutans corda, & renes*, docet D. Thomas 1. *ad Cor.* 12. *lect.* 2. & 1. 2. *q.* 111. *ar.* 4. *in corp.* & D. Cyrillus *in cat. Græcor. Patr.* ad illa verba Chriſti *Luc.* 5. Phariſæos increpantis, quando de ipſo murmurabant, dicentes, *quis poteſt dimittere peccata, niſi ſolus Deus?* Quibus Chriſtus reſpondit, *quid cogitatis in cordibus veſtris?* ait Cyrillus nomine Chriſti: *O Phariſæi, quia dicitis, quis poteſt peccata dimittere, niſi ſolus Deus? Reſpondeo vobis, quis poteſt ſecreta cordis ſcrutari, niſi ſolus Deus?* Quapropter cùm penetratio cordium ſit ex ſublimioribus diuinæ poteſtatis argumentis, meritò inter illuſtria miracula numerari debet.

10 Poſt mortem verò, ſi teſtes deponant de ſpontaneo totius populi concurſu cum maxima veneratione, & acclamatione communi Sanctitatis, & quòd illico cœperit deuotio ſemper aucta, & quæ in dies augetur. Spontaneum enim concurſum poſt obitum magnum præbere Sanctitatis indicium, cum occulto quodam impulſu Deus mouere ſoleat hominum corda, vt ad colendum, precandum, venerandumque accedant, illiſque oſtendat Serui ſui Sanctitatem, dixit Rota in relatione S. Caroli *arg.* 24. & de populi deuotione habetur in alijs cumulatius à Contelorio *d. cap.* 14. *à num.* 40.

11 Et denique ſi deponant de pluribus miraculis tam in vita, quàm in morte, & poſt mortem in genere tantum abſque definitione caſuum particularium, vt ex huiuſmodi depoſitionibus ſatis probari miracula in genere dixit Molpheſ. *conſ.* 46. *num.* 65. & 70. & poſt alios Contelor. *c.* 18. *num.* 28. & *ſeq.* Miracula autem poſt mortem eſſe certiſſimum Sanctitatis indicium, habetur in citata Conſtitutione Clementis VIII. §. 43. & pluribus comprobat Contelor. *eo cap.* 14. *num.* 16. Et licèt iſta generalis probatio non ſufficiat ad canonizationem, ſufficit tamen ad effectum concedendi remiſſoriam ſpecialem pro illis in ſpecie probandis ex deductis à Contelor. *d. c.* 18. *nu.* 28.

CONSVLTATIO LXX.

An Ordinarij poſſint delegare viris in dignitate conſtitutis proceſſum ſuper non cultu?

Non videtur. Quia nouiſſima decreta *pag.* 20. loquuntur de proceſſu conficiendo ab Ordinario, ibi: *particularis proceſſus cum ſubſequenti pronunciatione Ordinarij.* Quo nomine venit is ſolùm, cui competit iuriſdictio iure proprio, Soc. ſen. *in l. more maiorum num.* 17. *ff. de iuriſd. omn. iud.* Menoch. *de arb. lib.* 1. *qu.* 12. *num.* 9. Ricc. *in pr. p.* 2. *reſol.* 304. *num.* 1. Et licèt congruat etiam inferioribus Epiſcopo ex notatis per Gloſſam, & ſcribentes *in cap. vt animarum, de conſtit. in* 6. intelligitur tamen de inferioribus, qui ex electione habent dignitatem, & iuriſdictionem, vt ibi poſt Archidiaconum in ſpecie adnotant Card. Zabar. *in repet. num.* 8. & Mareſcot. *num.* 72. Atque ideò Gomez. *num.* 62. inquit, textum *in cap. Ordinarij de offic. ordin. in* 6. reſtringi debere ad illos inferiores tantùm, qui habent territorium, & iuriſdictionem propriam. Nec proinde verba ſuperius adducta conuenire poſſunt inferioribus Epiſcopo, qui carent territorio ac iuriſdictione propria. 1

Verùm contra ſentiendum eſt. Quia tam noua decreta Vrbani VIII. ſub anno 1634. *pag.* 11. §. *Nec quiſpiam Ordinariorum*, & iterum ibi: *Et niſi poſtea Ordinarius*, quàm nouiſſima ſub anno 1642. in quibus præſcribitur forma proceſſus particularis, non loquuntur de Ordinario, aut Epiſcopo loci, aut alio ſpeciali excluſiuè quod ad alios, ſed generatim, & indiſtinctè de Ordinario, vel Epiſcopo, vt ſignatè habetur *pag.* 20. §. *particularis proceſſus*, vbi in ea parte commiſſionis generalis, in qua datur facultas conficiendi proceſſum particularem extra Curiam dicitur *alicui Epiſcopo*, ac ideò huiuſmodi facultas non eſt reſtringenda ad Epiſcopum, ſeu Ordinarium localem alicuius loci particularis. Eòque magis, quia eadem decreta videntur declarata *in* §. *Poſtquam verò pag.* 37. vbi cauetur inquiſitionem ſuper fama, deuotione populi, & miraculis committendam eſſe aliquibus Epiſcopis patriæ, viciniæ, ſeu Prouinciæ illius, qui poſtulatur canonizari. Nimirum quòd in fortioribus terminis ad conficiendum proceſſum particularem ſuper executione decretorum Vrbani non videtur neceſſaria illa iuriſdictio Ordinarij, & loci alicuius præcisè, ſed ſufficit ordinaria alicuius Epiſcopi patriæ, viciniæ, ſeu Prouinciæ canonizandi. 2

Ideòque cùm decreta non requirant abſolutè, quòd Epiſcopi, & Archiepiſcopi procedant per ſeipſos, ſed compluries, ac præcipuè vbi agitur de confectione proceſſus ſuper non cultu, loquuntur ſimpliciter de Ordinarijs ſub nomine Dignitatis, *vt d. pag.* 20. §. *particularis*, vtique non important induſtriam perſonæ electæ, *cap. licet.* vbi Doctores, *de offic. ord. cap. quoniam* ibique Ab. *de offic. deleg.* neque excludunt, quin ipſi delegare alios poſſint, vt de iure ipſis eſt permiſſum, tamquam delegatis Principis, *l. à Iudice, C. de iudic. cap. paſtoralis de offic. deleg. cap. cum cauſam in fin. de appel.* & in ſpecie de Epiſcopo delegato Papæ probat textus *in cap. fin.* §. *idem quoque*, vbi Gloſ. *v. cum mandatur, de offic. deleg.* & *in cap. fin. de offic. ord.* Gloſ. *in cap. ſtatutum*, §. *in nullo v. deſignatis de reſcript. in* 6. & *in cap. vt litigantes, v. iure metropolitico*, & *v. committat eod. lib.* ac plene Sanchez. *de matr. lib.* 2. *diſp.* 40. *num.* 13. *cum ſeqq.* 3

Quinimmò eadem decreta permittunt expreſsè delegationem in caſu infirmitatis, ſiue alterius impedimenti, vt in litteris circularibus *pag.* 59. *v. Sed ſi ob inualetudinem, ſiue ob legitimum aliud, & graue impedimentum id conficere non valebis, ſuper quo conſcientiam tuam onerat eadem Congregatio, poterit Amplitudo tua delegare Vicarium ſuum generalem, vel alium in dignitate eccleſiaſtica conſtitutum.* Qua in re abſque alia impedimenti probatione credendum eſt aſſertioni Ordinariorum. Quando enim oneratur conſcientia alicuius, creditur eius aſſertioni, nec requiritur alia probatio, Gloſ. *in cap. ſtatutum*, 4

Digitized by Google

tum, §. *aſſeſſorem*; *v. relinquatur de reſcript. in 6.* Bald. *in l. rem non nouam num.4. C. de iudic.* Alex. *conſ.2. num.2. lib. item 2.* Quod antea ſancitum fuit iure canonico *in cap. quod ſedem de offic. ordin.*

5 Nihilque refert, quòd appellatione Ordinarij veniat is ſolus, cui competit iuriſdictio iure proprio, nec proinde conueniat inferiori carenti iuriſdictione ac, territorio. Primò, quia facultas conficiendi proceſſum particularem Ordinarijs conceſſam in nouis decretis *pag. 10. & ſeq.* eſt delegabilis tam de iure communi per textum *in l. in princip. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſd. d. l. more maiorum ff. de iuriſd. omn. iud. cap. fin. de offic. ord.* cum alijs, quàm ex præſcripto nouorum decretorum. Quoniam cum in illis iuriſdictio, Ordinarijs competens ex priuilegio Principis, non perſonæ, ſed dignitati, vel officio conceſſa ſit per expreſſionem ſolius dignitatis, vtique huiuſmodi poteſtas non cenſetur delegata, ſed ordinaria, & poteſtatis ordinariæ vires, ac iura habet ſecundùm Bartol. *in l. ambitioſa 34. ff. de decret. ab Ord. fact.* Andr. *in addit. ac Specul. tit. de leg. §. vlt.* Bald. *in cap. fin. num. vn.* ibique etiam Imol. *circa fin. de offic. Ord.* Sylueſt. *v. delegatus quæſt. 4.* Couar. *var. lib. 3. c. 20. num. 6. 9. & 10.* Atque adeo delegabilis iuxta Gloſ. *in d. cap. fin. v. caſibus, de offic. Ord.* vbi Io. Andr. *num. 3.* Butr. *num. 4.* Bald. *d. num. vn.* & Ab. *num. 3.* ac tradit Felin. *in cap. fin. num. 8. de offic. deleg.* Iaſ. *in d. l. à iudice num. 2. C. de iudic.* Tantòque magis, quia non poteſt dici electa induſtria perſonæ Ordinarij, cui generaliter, ac perpetuò datur facultas conficiendi huiuſmodi proceſſus. Quoties enim aliquid committitur Prælatis præſentibus, & futuris in perpetuum, non poteſt dici electa induſtria perſonæ, quia perſonæ incognitæ non delegatur, Iaſ. *in d. l. more maiorum num. 65.* Sanch. alios referens *d. lib. 2. diſp. 41. numer. 27.*

6 Secundò, quia licèt perſona delegata careat territorio, & iuriſdictione propria in ciuitate territoriali, & iuriſdictionali Epiſcopi, non tamen caret iuriſdictione legitimè ſibi delegata ab Epiſcopo habente propriam iuriſdictionem ipſi vti Ordinario ex præſcripto eorumdem decretorum inhærentem ratione dignitatis, etſi limitatam in territorio ſuæ diæceſis iuxta theoricam Bald. *in l. fin. num. 2. C. vbi & apud quem*, dicentis per illum textum, loquentem de reſtitutione in integrum, iuriſdictionem ordinariam & contentioſam inhærere territorio, tamquam in ſe, & per conſequens limites iuriſdictionis eſſe ſecundùm limites territorij, eſſe tamen in Iudice tamquam in perſona, & propterea reſpectu Iudicis iuriſdictionem, & officium Iudicis vniuerſaliter conſideratum dici quaſi vnum, ac idem, atque adeo illam eſſe delegabilem. Quia tunc delegatus non vtitur iuriſdictione propria, ſed delegantis, vt ex eodem Baldo inquit Caſtr. *ibi num. 3.* Ex quibus Alber. Brun. *de ſtat. v. Epiſcopus* infert, conſtitutionem loquentem de Epiſcopo, locum habere etiam in delegato.

CONSVLTATIO LXXI.

De quo genere intelligendus ſit Hoſtienſis, loquens in materia canonizationis de inquiſitione in genere antequam deueniatur ad inquiſitionem in ſpecie, & remiſſoria concedatur?

1 HEnricus de Seguſio Cardinalis Hoſtienſis, ſui ſæculi grauiſſimus Canoniſta, purpura & ſapientia clarus *in cap. 1. de reliq. & ven. Sanct.* verbis illis *ſub num. 5. ſibi reſcribant, quæ inuenerint, & an eis videatur, quod ſuper veritate eorundem, & in ſpecie ſit inquiſitio committenda*, cuius dictum repetitur in nouiſſimis decretis, non videtur intellexiſſe de genere, prout eſt quoddam abſtractum prædicabile per intellectum, de quo Bald. *in rubr. C. qui admit. num. 7.* ſed de probando per ſingula generis, nam repræſentatur in qualibet ſpecie iuxta declarationem eiuſdem Bald. *in l. de quibus num. 1. ff. de legib.* cum vſus ſit verbo *inuenerint* non congruente cum his, quæ percipiuntur ſolo intellectu. Quia inuenire ſecundùm Bartol. *in l. numquam 31. num. 131. ff. de acquir. rer. dom.* propriè eſt per apprehenſionem, ac propterea Luc. de Pen. *in l. quiſquis 6. num. 1. C. de omni agr. deſer. lib. 1.* dixit, inuenire eſſe in id venire, quod quæritur, ſiue in rem venire, eiuſque quaſi poſſeſſionem adipiſci. Quare debent præſcribi ſingula in quolibet genere reapſe inuenta per famam publicam, vt veritas eorundem ſingillatim poſtea inquiri poſſit, vt ex ſequentibus verbis eiuſdem Hoſtienſis, ibi: *Tertiò ſi reſcribant talia, per quæ videatur, quòd inquiſitio veritatis committi debeat.* Dictio enim illa *Talia* certam ac determinatam qualitatem repetit, Dec. *conſ. 500. num. 14.* Seraph. *dec. 822. num. 2.* Qualitas autem ſecundùm iuriſtas ſignificat ſubiectum principale, vt Baldus adnotat *in l. etiam 20. nu. 1. C. de fideicom.*

2 At verò ponderandum eſt, quòd totus hic proceſſus conſiſtit in probanda Sanctitatis, virtutum, ac miraculorum fama in genere, non autem in genere ſuper veritate, nullatenus præmiſſa, niſi prius abſoluta inquiſitione generali, ac propterea requiſitis per Hoſtienſem, & nouiſſimis decretis ſit ſatis, poſtquam facta ſpeciali commemoratione omnium, & ſingulorum actorum, teſtiumque examinatorum, ac iurium in dicto proceſſu exhibitorum, reſponſum fuerit, ex his omnibus, & ſingulis ritè ac rectè peractis ſufficienter conſtare de publica, conſtanti, ac notoria fama ſanctitatis, virtutum, & miraculorum in genere Serui Dei, præcipuè in ciuitate, Regno, alijſue partibus &c. Ideoque poſſe ſuper eiſdem Apoſtolica authoritate ad inquiſitionem ſpecialem deueniri. Nam publicitas, notorietas, ac perſeuerantia dictæ famæ attendi debet in ſua generalitate. Quia inſpicimus genera ſingulorum non ſingula generum iuxta Bald. *in l. non eſt nouum num. 7. ad med. C. de legib.* Couar. *in cap. Cum eſſes num. 8. de teſtam.* Rauden. *in annal. lib. 1. c. 28. num. 48.*

3 Eòque maximè, quia Hoſtienſis non deſiderat indiuiduam expreſſionem ſingulorum de quolibet genere ſubalterno dictæ famæ, vnde contrarium innuere videtur, dicendo enim, quòd ſi talia non reſcripſerint, per quæ eis videatur, quòd inquiſitio veritatis committi debeat, pernecesse fatetur, non eſſe faciendam inquiſitionem de ſingulis generum ſuper veritate dictæ famæ, niſi præceſſerit inquiſitio ſuper generibus ſingulorum eiuſdem, id eſt fama ſanctitatis, virtutum, ac miraculorum abſque alia indiuiduorum expreſſione. Ac proinde dictio *Talia* intelligenda eſt de talibus in genere virtutum, & miraculorum, non autem de ſingulis eorundem, ſolùm deducendis in inquiſitione ſpeciali.

4 Vnde ſatis eſt ad effectum inquiſitionis generalis, quòd teſtes deponant Seruum Dei ſupra naturam plurima, & maxima effeciſſe in vita, in morte, & poſt mortem, de qua re extat præcipua doctrina Marian. Socin. *in cap. qualiter & quando num. 183. de accuſ.* dicentis, quòd aliud eſt velle probare quod quis effecerit tale miraculum, aliud quòd ſit patrator miraculorum, comprobatque pleniori diſtinctione Maluet. *de canoniz. dub. 3. num. 70. & ſeq.* quòd quoties agitur de probandis miraculis in genere, ſeu aliquem patraſſe miracula, teſtis ritè intelligitur depoſuiſſe, ſi ſuper principijs de quidditate rei directè interrogetur, & à priori reſpondeat ſuper quidditate, & eſſentia miraculi in genere, recenſendo talem patraſſe miracula, ſeu fuiſſe patratorem miraculorum, neque opus eſt, vt deponat de actibus particularibus ſingulorum miraculorum, quæ concernunt inquiſitionem ſpecialem. Hoc idem alijs relatis firmat Contelor. *de canoniz. cap. 18. num. 28.*

CON-

CONSVLTATIO LXXII.

An & quatenus pro canonizatione Martyris requirantur miracula? Vbi an ad martyrium requiratur, quòd ſit actus honeſtus, ſitque neceſſarius actus fortitudinis, & vt mors ipſa ſequatur? Aliáſue Martyris requiſita vbi conſiſtat vera fortitudo, & cur hæretici non ſint capaces martyrÿ?

1 AD primùm. Non requiri, probant communiter Doctores apud Contelor. *de canoniz. Sanct. cap.* 21. *à num.*5. Lezan. *conſul.*1. *num.*16. & Bordon. *contr.* 13. *num.*34. Requiri verò tutius cenſet idem Contelor. *loc. cit. num.* 11. & Caſtellan. *de canoniz. quaeſt.*5. *num.* 25. cum rationibus ibi deductis. Vnum atque alterum tamen, quod pro negantibus affertur, non intermittendum videtur.

2 Siquidem ad martyrium, quod iuxta illud *Act. cap.* 1. *Eritis mihi teſtes in Hieruſalem*, definitur à Syluestr. *in ſum. v. martyrium*, teſtimonium, ſeu teſtificatio chriſtianæ veritatis, & à Viguer. *inſtitut. theol, rubr. de fortitud. cap.*1. voluntaria mortis perpeſſio, ſiue tolerantia propter fidem Chriſti, vel alium virtutis actum in Deum, tria potiſſimùm requiri docet Syluest. *vbi ſupra*. Primùm, vt quis mortem obeat. Secundùm, vt eam voluntariè ſuſtineat. Tertium, vt eam ſuſtineat propter veritatem, & confeſſionem fidei, vel alium virtutis actum relatum in Deum, in quo vſque ad finem perſeueret. Quod apertè probat D. Auguſtinus *de ciuit. lib.*1. *c.*26. ac D. Thomas 2. 2. *quaeſt.*124. *ar.*4. & 5. ex verbis *Matth.*5. *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam*, cuius appellatione venire omnes virtutes ait in eum locum D. Hieronymus in Gloſ. *tom.*9. concluditque martyrij cauſam eſſe non ſolùm veritatem fidei, ſed opera omnium virtutum, quæ ſecundùm quod referuntur in Deum, ſunt quædam proteſtationes fidei, per quam nobis innotuit, quòd Deus huiuſmodi opera in nobis requirit, & nos pro eis remuneret.

3 Igitur in Martyre concurrere videntur quæ pro canonizatione à Doctoribus requiruntur, ſanctitas nimirum, & excellentia vitæ. Siue ſanctitas enim D. Dionyſio *de diu. nom.* ſumatur pro perfecta, & omnino immaculata munditia. Nam ſummus Dictator Theologiæ 2. 2. *quaeſt.*124. *ar.*3. *in corp.* inquit, cum charitas ſit vinculum perfectionis, martyrium inter omnes actus virtutis maximè demonſtrat perfectionem charitatis. Tanto enim magis oſtenditur aliquis aliquam rem amare, quanto rem magis amatam contemnit, & magis odioſam pati eligit. Certum autem eſt, quod inter omnia alia bona præſentis vitæ maxime homo amat ipſam vitam, & contra magis odit mortem, & præcipuè cum doloribus tormentorum corporalium, quorum metu etiam bruta animalia abſtrahuntur à maximis voluptatibus. Indeq; infert, martyrium inter cæteros actus humanos eſſe perfectius ſecundùm ſuum genus, quaſi maximæ charitatis ſignum iuxta illud *Io.*5. *maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Et in reſponſione *ad* 2. ait: Martyrium ſecundùm ſe perfectiui eſſe, quam obedientiam, ſicut de Chriſto inquit Apoſtolus *ad Philip. factus eſt obediens vſque ad mortem*.

4 Hinc D. Auguſtinus *ep.*69. inquit, martyres vno actu perfectionem aſſecutos fuiſſe. Et *tom.*6. *lib. de ſancta virginit. c.*46. propè finem martyrium eſſe præferendum virginitati. Et in ſerm. de S. Cypriano, facilè eſſe martyrem celebrando venerari, magnum verò quidem eius patientiam imitari. Quapropter *tom.*8. *in enarrat. ad pſal.*67. ait, martyres in Eccleſia locum ſummum tenere, atque apicem ſummæ dignitatis excellere. In martyrio quippè primum confeſſio eſt, & pro illa quidquid acciderit tolerandi ſequens aſſumitur fortitudo, deinde poſt omnia tolerata finitis anguſtijs latitudo conſequitur in præmio. Poteſt & ſic intelligi, vt quoniam tria hæc commendat Apoſtolus fidem, ſpem, charitatem, confeſſio ſit in fide, fortitudo in ſpe, latitudo in charitate fidei, quippè res eſt vt corde credatur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fiat ad ſalutem. In paſſionibus autem tribulationum res triſtis eſt, ſed ſpes fortis eſt. Si enim quod non videmus, ſperamus, per patientiam expectamus, latitudinem verò præſtat charitatis in corde diffuſio. Nam conſumata charitas foras mittit timorem, qui timor tormentum habet per animæ anguſtias. Et *ad pſal.* 118. *conc.*300. purpuratam eſſe vniuerſam terram ſanguine martyrum, inſignita eſſe tempora natalibus martyrum, crebreſcere ſanitates meritis martyrum. Inferens propterea *tom.*10. *ſerm.*5. *de plurib. martyr.* Martyrium eſt indulgentia criminum, virtutum caput, occaſio iuſtitiæ, dominicæ paſſionis imitatio, confeſſionis enim mors eſt, ſed hæreditas vitæ.

Hinc etiam Viguerus loco allegato notat, quòd cum 5
actus martyrij difficultatem habeat ex parte obiecti, & impoſſibile ſit inueniri maiorem, totus labor, quem ſuſtinet aliquis confeſſor longo tempore quoad genus meriti, nequit adæquari morti, quam martyr ſuſtinet in temporis momento. Per mortem enim, quam Ariſtoteles 3. *Eth.* ait, finem eſſe omnium terribilium, fit priuatio eius, quod eſt maximè diligibile, ſcilicet viuere, & eſſe, ideoque circa eam potiſſimùm fortitudinis virtus præcellet, vt experientia compertum eſt, ex eo, quòd homines diuturnis afflictionibus detenti, horrent à morte, quaſi eligentes magis pati alias afflictiones, quàm mortem. Vnde idem Ariſtot. 9. *Eth.* excellentiam virtutis meritò conſtituit in eo, qui ſe exponit morti, & magis eligit vnam actionem bonam & magnam, quàm multas pœnas, quaſi ille actus fortitudinis in ſuſtinendo mortem præponderet multis alijs virtutis operationibus.

Siue cum D. Auguſtino *lib. de doctr. chriſt.* ac eodem 6
D. Thoma 2. 2. *quaeſt.*87. *ar.*8. ſanctitas vitæ ſumatur pro virtute generali, continente omnes virtutes in gradu excellenti, ſiue pro omnium virtutum excellentia. Nam Piccolomineos *de morib. grad.*6. *c.*2. Heroes definiuit, eſſe homines, qui per eximiam aliquam virtute adepti ſunt conditionem ſupra humanam, reſulgentem, per quam vel præclaram ducunt vitam, vel vita functi per ora hominum celeberrimè circumferuntur. D. Auguſtinus autem conſiderans actus fortitudinis, quos Catholicæ Eccleſiæ Sancti martyres tam internè, quàm externè inter carnificum ac tortorum manus perferunt, in hanc rem dicebat *lib.*10. *de ciuit. c.*21. *Martyres noſtri Heroes nuncupantur, ſi vſus eccleſiaſtici ſermonis admitteret*. Immo Paulus Apoſtolus *ad Rom.*6. de ſeipſo dicebat: *Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Chriſtus, & certus ſum, quod neque vita, neque creatura alia poterit me ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu.* Vnde Clemens Alex. *lib.*4. *ſtrom. de martyr.* aiebat: *Vocamus iam martyrium perfectionem, quoniam homo non accipit in eo finem ſicuti reliqui, ſed quoddam perfectum opus charitatis oſtendit*, ſubdens idcirco, Dominum docuiſſe ſummam totius virtutis fore, & nos oportere ex cognitione, id eſt ex fide propter charitatem in Deum mortem contemnere.

Ex quibus Canoniſtæ communiter ac Theologi infe- 7
runt, martyrium implere vicem baptiſmi. Quia illius Sacramenti virtute omnia complentur ex eo, & peccatorum omnium rubigo, ac labes abſtergitur, gratiaque ſanctificans verè confertur. Diuus quippè Auguſtinus *tom.* 5. *lib.*13. *Ciuit. c.*7. ait: *Quicumque etiam non percepto regenerationis lauacro pro Chriſti confeſſione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum ſi ablerentur ſacro fonte baptiſmatis*. Qui enim dixit *Io.*13. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum Cælorum*, alia ſententia iſtos excepit *Matth.* 10. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego coram Patre meo, qui in cœlis eſt*, & alio loco: *Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam*. Hinc ſcriptum eſt, *pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius*. Quid enim pretioſius quàm mors, per quam fit, vt etiam delicta omnia dimittantur, & merita cumulatiùs augeantur? Neque enim tanti ſunt meriti qui, cùm mortem differre non poſſent, baptizati ſunt, deletiſque omnibus peccatis ex hac vita emigrarunt quanti

ſunt

Digitized by Google

ſunt hi, qui mortem differre non poſſent, ideo non diſtulerunt, quia maluerunt Chriſtum confitendo finire hanc vitam, quàm eum negando ad eius baptiſmum peruenire, vt ait idem Auguſtinus *de ciuit. lib. 8. c. 7.* Tertul. *de baptiſm. c. 16.* de quibus fit mentio *in c. baptiſmi vicem & in can. cathecumenum de conſecr. d. 3.* & Cyprian. *ep.* 79. D. Thom. *p. 3. quæſt. 87. ar. 1.* Leſſ. *de iuſt. lib. 3. de fortitud. c. 1. dub. 5. num. 54. & 57.* vbi, quòd gratia per martyrium confertur in inſtanti terminatiuo, dicente eodem Auguſtino *ad pſal. 52. & ſerm. 6. de verb. Rom. martyrium eſſe nouaculam criminum, & culparum.* Ac propterea idem D. Thomas vbi ſupra annotat, quòd ſicut in Baptiſmo aquæ liberatur homo ab omni culpa & pœna, ita in baptiſmo ſanguinis & deletio totalis pœnæ in martyrio prouenit ex merito paſſionis Chriſti, cui martyres perfectè confirmantur. Vnde de martyribus dicit *Apocal. 7. Lauerunt ſtolas ſuas, & candidas eas fecerunt in ſanguine Agni.* Et promiſcuè concludunt Doctores in cauſis martyrum proceſſus canonizationis faciliùs, & breuiùs expediri abſque alia diſcuſſione ſanctitatis. Quippe quod martyrium vniuerſam in ſe ſanctitatem continet, Hoſt. *in cap. 1. num. 5. in fin.* & Io. Andr. *num. 3. de reliq. & vener. Sanct.* Chaſſan. *in catal. p. 5. conſid. 50.* Alberic. *in dict. v. canonizatio*, Rhauden. *in alleg. pro canoniz. S.* Bernardini, *v. hic autem ordo*, Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. quæſt. 16. ar. 3. ad* 1. Panuin. *in relat.* S. Bonauent. *p. 2. ar. 2.* Angel. Rocch. *de canoniz. Sanct. c. 35.* Turrian. *de fide diſp. 17. dub. 2.* Molpheſ. *conſ. 46. num. 61.* Contelor. *d. cap. 21. num. 10.* & Bellarm. *lib. 1. c. 6. de baptiſmo*, inferens, quòd Sanctum martyrem numquam examinat Eccleſia, an antea fuerit in gratia, ſed indifferenter omnes honorat, quos conſtat pro Chriſto occiſos in confeſſione veræ fidei, & vnitate Eccleſiæ.

8 Prima igitur cauſa canonizationis eſt martyrium pro cauſa fidei, vel virtutis, qui ſolus titulus ſufficit ad ſanctificandos Martyres ita, vt ad canonizandum martyrem non requiratur aliud, niſi quòd certò conſtet, illum fuiſſe paſſum pro Chriſto, quamuis antea nihil in eo virtutis eſſet, nec poſtea fecerit miracula. Vnde etiam ſi quis immediatè ante martyrium fuiſſet infidelis, vel hæreticus, ſed in eo momento conuerſus martyrium pateretur, eum poſſe, ac debere canonizari multæ, quæ in martyrologijs habentur hiſtoriæ, teſtantur, quibus narratur ipſoſmet perſecutores ſubitò ad Chriſtum conuerſos, & cum ipſiſmet, quos perſequebantur martyribus paſſos pro Sanctis martyribus habitos, ac publicè honoratos fuiſſe. Immo, vt patet in Sanctis Innocentibus pro Chriſto interfectis, ſufficere videtur infantes, vt pro Martyribus habeantur, baptizari pro Chriſto in ſanguine ſuo.

9 At nihilominus rectius longè dicendum cenſeo, requiri miraculum ad martyris probationem ſpeciatim firmandam iuxta decretum S. Rituum Congregationis ſub die 13 Septembris 1642. in quo, relata prius opinione dicentium, miracula non requiri in martyrio, mox animaduerſione ponderantium, quòd ad conſumandum martyrium requiratur voluntas probata patiendi pro fide, vel iuſtitia, & perſeuerantia in charitate vſque ad finem, quæ veritas cùm reſideat in corde, cuius tantùm Deus ſcrutator eſt, & pendeat ab actu interno finali, non poteſt probari, niſi per ſignum à Deo, quòd eſt miraculum, ita concluditur, ſed videbantur concordari iſtæ opiniones ex ſuppoſitione, quòd nimirum, dato vero martyrio, miracula non ſint neceſſaria. Ad hoc verò, vt in indiuiduo hoc & hoc martyrium probetur verum, miracula requirenda eſſe.

10 Ad ſecundum. Porrò apud Patres, & Scholaſticos ad rationem martyrij adultorum neceſſarius eſt actus honeſtus, nempè vt quis patiatur mortem ob finem honeſtum, aliàs ſi non eſt actus honeſtus, non erit Deo gratus, neq; merebitur laudem apud Deum.

11 Non obſtat quòd Sancti Innocentes propter Chriſtum mortui ſunt, & dicuntur martyres, & tamen nullum habuerunt actum voluntatis. Nam S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 124. *ar. 1. ad* 1. refert, aliquos ſenſiſſe in illis paruulis fuiſſe vſum rationis ex voluntate peculiari Dei. Sed hoc tamquam ſine fundamento dictum reijciendum eſt. Deinde reſpondet S. Thomas, illis paruulis ob Chriſti meritum collatam eſſe gratiam, & gloriam, quia paſſi ſunt mortem pro Chriſto, quod communiter ſequuntur multi. Itaque voluit Deus, vt propter meritum Chriſti pueri illi, qui propter Chriſti cauſam occiduntur, gratiam Chriſti conſequerentur. De martyrio horum paruulorum legantur D. Auguſtinus *lib. 3. de lib. arb. c. 23.* Origen. *homil.* 3. in varia loca Euangelij, Pſeudocyprian. *ſer. de mag.* & alij Patres *in homil. feſtiuit. Sanct. Innocentium.*

12 Quod ad tertium, duo poſſunt diſputari. Vnum eſt, an martyrium ſit actus fortitudinis? Aliud, an ad martyrium ſit neceſſarius actus fortitudinis virtutis ſpecialis ex formali obiecto illius? Ad primam partem quod attinet, fuit opinio Martini de Magiſtris, dicentis martyrium eſſe actum eius virtutis, ob cuius formale obiectum mouetur quis ad ferendam mortem, verbi gratia, actus charitatis, ſi mouetur ex charitate, vel fide, vel alterius virtutis. Probatur primò, quia martyrium erit, ſi quis patiatur mortem iniuſtè illatam ex fine charitatis propter Deum in defenſionem fidei. Secundò, quia martyrium poteſt eſſe ſine formali actu fortitudinis, ſi fiat ex fine honeſto. Atque adeo non eſt actus fortitudinis. Leſſius *lib. 3. de iuſt. c. 1. dub. 2.* docet, actum amplectendi mortem, & ferendi illam poſſe ad varias virtutes pertinere, vt conſtat, dici tamen actum fortitudinis, quia procedit ex ſumma voluntate firmiter in bono conſtituta.

13 Sed, vt diximus, aliud eſt quærere, an martyrium ſit actus fortitudinis ſpecialis eſſentialiter, aliud an requirat materiam fortitudinis. Sicut aliud eſt comedere temperatè eſſe actum formalem temperantiæ, aliud eſſe materiam ſpecialem temperantiæ.

14 Hoc autem præmiſſo, dicendum eſt, martyrium eſſe ſemper actum fortitudinis ex obiecto materiali. Quia, vt ſupra diximus, pericula mortis ſunt materia virtutis fortitudinis, ſicut comedere temperatè eſt actus temperantiæ ex obiecto materiali, licèt fiat ex fine charitatis. Deinde qui putant ad actum virtutis ſpecialis non eſſe neceſſariam expreſſam tendentiam in obiectum formale propter ipſum, dicent martyrium ſemper eſſe actum fortitudinis ſpecialis propter ſpecialem materiam. Sed illud principium examinatur à viris doctis in materia de bonitate, & malitia actuum humanorum, & illis non probatur.

15 Secundò, dicendum eſt, eſſentiam martyrij poſſe conſiſtere ſine ratione formali fortitudinis ſpecialis. Patet. Si quis enim pro veritate fidei defendenda ſuſtineret mortem ex fine obedientiæ, vel charitatis, quod ex Patribus conſtat, nefas eſt negare talem actum eſſe martyrium. Et hoc probant rationes primæ opinionis. Semper tamen martyrium eſt actus fortitudinis generaliter, vt dicit firmitatem in bono. Quod apertè conſtat cùm quis patitur mortem, ne recedat à bono fidei. Notandumque eſt, rationem D. Thomæ *in ar. 2.* probare martyrium eſſe actum fortitudinis ex obiecto materiali.

16 Ad quartum referuntur aliqui, exiſtimantes mortem non eſſe de ratione martyrij, & variè explicant naturam martyrij. At D. Thomas *in ar. 4.* rectè explicat rem, & in corpore dixit ad perfectam rationem martyrij requiri, quòd aliquis mortem patiatur pro Chriſto. Et cum D. Thomas dicit ad perfectam rationem martyrij, non negat imperfectum martyrium poſſe dari ſine morte. Et ad primum argumentum docet, Sanctos Patres aliquando appellare martyrem, & martyrium per ſimilitudinem, & hoc ſenſu S. Hieronymus, vel potius Sophronius *ſerm. de aſſumpt. Virg.* dicit, Beatam Virginem fuiſſe martyrem, & ſic dicunt explicanda eſſe ſimilia dicta Patrum. Deinde ad tertium docet, tolerantiam carceris ſolam non dici propriè martyrium, niſi fortè, vt cauſam mortis, & ſic intelligit Eccleſiam celebrare martyrium S. Marcelli Papæ, & aliorum, de quibus Baronius paſſim.

17 Alij verò Doctores aſſignant varios gradus martyrij. Vnus aſſignatur, quando paſſionem reuera ſequuta eſt mors. Secundus eſt, quando inflicta ſunt vulnera lethalia, ex quibus ſequeretur mors, ſi non impediatur ſupernaturaliter. Tertius dicitur, quando cauſa extrinſeca

ſuffi-

Digitized by Google

ſufficiens mortis applicata eſt, licèt ita fuerit impedita, vt nullum damnum intulerit homini. Sicut S. Ioannes miſſus eſt in feruentis olei dolium. Quartus eſt, quando ſolùm eſt inchoata paſſio. Et ſic ſæpè Cyprianus martyres vocabat homines pro Chriſto incluſos in carceribus. Legatur idem Cyprianus *ep.29.30. & 37.* Valentia, Leſſius, Turrianus, ac Baronius.

18 Deinde ad martyrium requiritur, vt mors non ſit contra voluntatem patientis. Ita communiter Doctores. Aliàs ſiquis nollet pati pro Chriſto non diceretur velle illam confiteri coram hominibus. Infantibus verò patet non eſſe contrariam voluntatem, immo neque voluntatem patiendi.

19 Vlterius requiritur, vt mors obeatur propter fidei veritatem defendendam, vel propter opus honeſtum alicuius virtutis, vt teſtetur quis illud placere Deo, quod pertinet ad fidem, de quo rectè philoſophatur D. Thomas *ar.5.* Et quòd mors propter fidem ſit martyrium, manifeſtum eſt. Quòd verò ſufficiat pati propter aliquam virtutem, docent D. Thomas, & Patres, qui dicunt, S. Ioannem Baptiſtam fuiſſe martyrem, qui paſſus eſt mortem propter caſtitatem, quia reprehendebat Herodem ob adulterium. Quòd ſi aliquis patiatur mortem non propter fidem, aut communem doctrinam, ſed propter propriam aliquam peculiarem cauſam, non erit martyrium, quia, vt dixit S. Auguſtinus *conc.2. in pſal. 84.* martyrium non facit pœna, ſed cauſa. De quo benè Valentia *pun.1.*

20 Et vt ſatis intelligatur, in quo vera fortitudo conſiſtat, ne cauſam à morte, non mortem à cauſa pendere cenſeatur, ſciendum, quòd excellens certè, & humana contemnens animus cernitur, ſi id ſolùm, quod honeſtum ſit, bonum iudicetur. Nec eum, qui grauia, atque acerba infracto animo, ſed qui ea toleret, quæ decet, cuius cauſa quemadmodum, & quo tempore decet fortem & magnanimum dixerimus. Pro dignitate enim, & vt ratio iubet, fortis agit, qui ſolius virtutis cauſa cuta & aſpera contemnit. Si enim aliò reſpiciat, ſi ignorantia cæcatus, ſi ira, odio, dolore, cupiditate, ſi aut pœnæ ſubeundæ metu, aut præmij adipiſcendi ſpe, aut alio affectu abreptus, ſe periculis exponat, à tantæ laudis ornamento remouebitur.

21 Huiuſmodi exempla in veterum libris vbique obuia ſunt, de quibus inter alios ad hunc modum Tertullianus *an Martyr. longum eſt*, inquit, *ſi enumerem ſingulos, qui ſe gladio confecerint, animo ſuo ducti. De fœminis ad manum eſt Lucretia, quæ vim ſtupri paſſa, cultrum ſibi adegit in conſpectu propinquorum, vt gloriam caſtitatis ſuæ pareret. Mutius in arum ſuam dexteram in ara cremauit, vt hoc factum eius fama haberet. Non minus fecerunt phyloſophi. Heraclitus, qui ſe bubulo ſtercore oblitum exuſſit. Item Empedocles, qui in ignes Aetnæ montis diſſiluit, & Peregrinus, qui non ſolum ſe rogo immiſit, cum fœmina quoque contempſerint ignes. Dido cùm poſt virum dilectiſſimum nubere cogeretur. Item Aſdrubalis vxor, quæ cùm iam ardente Carthagine, maritum ſuum ſupplicem Scipionis videret, cum filijs ſuis in incendium patriæ deuolauit. Regulus dux Romanorum, captus à Carthaginenſibus, cùm ſe vnum pro multis captis Carthaginenſibus compenſari noluiſſet, maluit hoſtibus reddi, & in arca genus ſtipatus, vndique extrinſecùs clauis confixus, tot cruces ſenſit. Beſtias fœmina libens appetijt, & vtique horridiores aſpides, ſerpentes tauro vel vrſo, quas Cleopatra immiſit ſibi, ne in manus inimici perueniret.* Idem quoque de Chriſtianis ait Hieronymus, immo Apoſtolus potius ad *Galat. c.5. Longa*, inquit Hieronymus, *oratio, pallor ex ieiunio ſequens, non mea ſunt verba, ſed Saluatoris ex Euangelio pertonantis, ipſa quoque caſtitas in matrimonio, viduitate, virginibus ſæpè plauſum quærit humanum, & quod timeo dicere, ſed dicendum eſt, martyrum ipſum, ſi ideo fiat, vt admirationi, & laudi habeamur, fruſtra ſanguis effuſus eſt.*

22 Hos igitur & alios huius generis nemo rectè fortes, ac magnanimos dixerit. Neque enim aut pericula ſine cauſa adeunda, neque cum tempus poſtulat, refugienda. Alterùm mollis ac eneruati, alterùm temerarij, ac præcipitis animi eſt. Nolo hîc, neque neceſſe puto exempla, quibus omnis antiquitas abundat, eorum referre, qui etiam in peſſimis cauſis animo pertinaci, & obſtinato exquiſitiſſima, nullo doloris ac gemitus ſigno edito, tormenta, quaſi ea in alio corpore exciperent, ſuſtinuerunt. Admiranda quidem, ſed non laudanda illa, ac generoſa magni & elati animi fortitudo fuit, præſertim cùm in medijs illis tormentis quidam eorum, etiam de ſceleribus ſuis exultarent, & ſe glorioſè venditarent. Cuius rei memorabile exemplum præbuit Hieronymus Olgiatus, ſiue, vt quibuſdam placet, Oleatus, ciuis Mediolanenſis, vnus eorum, qui Galeatium Sfortiam Mediolanenſem Ducem interfecerunt. Nam cùm captus fuiſſet, atque in cuſtodia miſerè diſcruciatus, vt eius cœdis conſcios proderet, licèt vix duos & viginti annos natus, molli & effæminato faciei & corporis totius habitu virgini, quàm viro ſimilior, nec armis vnquam aſſoetus eſſet, funi, quo torquebatur, appenſus, perinde ac ſi tribunali inſideret, omnis doloris expers, ſonora voce & ſuum & ſociorum facinus ſummis laudibus euehens, nullum omnino pœnitentiæ, nullum formidinis ſignum edidit: Porrò ad locum horrendi ſupplicij deductus, comites, qui metu exangues videbantur, oratione ſua ad fortitudinem animi cohortatus, carnifices orare non deſtitit, vt ipſum ante alios mactarent, quo reliqui eius exemplo mortem æquiore animo perferre diſcerent. Nudus, vt Baptiſtæ Fulgoſij verbis vtar *lib.3. dict. & fact. memor. c.3.* igitur in diſco protenſus, cruribus, brachijſque ad diſci pedes deligatis, cùm eos, qui adſtabant, præparatæ mortis ſpecies, atque horror auerteret, ipſe ſpecioſis verbis, atque intrepida voce perpetratum facinus extollens, nequaquam ſe, quod tunc inſtabat, ſæuum mortis genus curare oſtendit: A ſummo igitur humero vſque ad medium pectus carnificis falce diuiſus, nec verbis, nec voce mutata, vitam ſimul cum oratione finiuit. Atque ab hoc genere patientiæ ne imbecillis quidem, ac fragilis fœminarum ſexus eſt excluſus, vt de Leæna illa meretrice Epichari, & alijs fœminis proditum eſt. Leæna certè conſcia coniurationis, cùm propterea torqueretur à tyranno, & non prodidit coniuratos, & nouiſſimè linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni expuit, vt nihil agere ſe ſcirent tormenta, etſi vltra perſeuerarent, vt eſt apud Tertullianum *loco citato*.

23 Virum igitur magnanimum, ac fortem eum ſolum definimus, qui ſolius honeſtatis cauſa nulla extimeſcit pericula, nulla deprecatur. Quò eorum mors potiſſimùm referenda eſt, qui pro patria, ac vera Religione omnibus ſe periculis, omnique diſcrimini, intrepido animo obijciunt, & exponunt. Huiuſmodi certè, etiam à morte per veram gloriam viuere ſemper intelliguntur. Hic ille Rhetorum campus de Themiſtocle, Meltiade, & alijs claris viris. Hinc illa tam ampla laus apud Iudæos Gedeonis, Danielis, Iudæ Machabæi, & ſeptem fratrum Machabæorum, & apud noſtros Conſtantini, Theodoſij, Caroli Magni, & Principum Bononiorum, Gotofredi, & Balduini, & ante omnes chriſtianorum Martyrum, qui pro Republica, aut fide conſeruanda nullis laboribus, nulli vitæ diſcrimini pepercerunt. Cauſam itaque reſpicere, non mortem oportet. *Prædonibus*, inquit Chryſoſtomus *orat.1. aduerſus Iudæos tom.5. raduntur & latera, & monumentorum perfoſſoribus, maleficiſque.* Verùm idem patiuntur & Martyres. Facta ſunt eadem: cœterùm animus & cauſa cur hæc fiant, non eſt eadem, eoque plurimum eſt diſcriminis inter hos & illos. Quemadmodum igitur in illis non tormentum tantùm expendimus, ſed potius animum, & cauſam, ob quam cruciatus inferuntur, conſideramus, & ob id Martyres amamus, non quòd crucientur, ſed quòd ob Chriſtum cruciatus ferunt. Contra, latrones deteſtamur, non quia puniuntur, ſed quòd ob malefacta puniuntur.

24 Ad quintum. Ratio cur arbitremur, hæreticos nec martyrij, nec meriti paſſionis Chriſti capaces, qui eamdem, eademque de cauſa, & pro eodem Chriſto mortem obierunt, ea eſt, quòd nemo aut martyrij gloriam aſſequi, aut Chriſti beneficio frui poteſt, qui charitate vacuus eſt: Qua deſtituti nec iuſti, nec caſti, nec prudentes, nec boni denique homines, tantum abeſt, vt Martyres, ſint dicendi. Vt enim non ſine prudentia,

qua

Digitized by Google

qua eas moderetur & dirigat, morales, ita nec veras morales, nec diuinitus infuſas virtutes cuiquam, abſente charitate, adeſſe facilè crediderim. Finis rerum agendarum ita comparatus videtur, vt prima diſciplinarum axiomata. Atque ideo non magis eum iuſtum, prudentem, temperantem, aut fortem appellarim, cuius actiones iuſtum finem non reſpiciunt, quàm ſcientem, qui rudis, & ignarus eſt ipſorum artis ſuæ principiorum. Scopum autem omnium noſtrarum actionum, ad quem collimare debemus, eundem, quem Chriſtus toti legi, ideſt charitatem, & dilectionem conſtituo. Eſt enim charitas, quod dici ſolet, omnium virtutum forma. Videndus omnino D. Thomas 1.2. *quæſt.*65. *ar.*2. *&* 4. *&* 2.2. *quæſt.*23. *ar.*7. *&* 8. Et quamuis bonam eſſe aliquam actionem, etiam ſepoſita charitate, contendas, quales videntur eorum, qui non eò, quò debent, reſpicientes, egenis, vel cibos famelicis, vel veſtes nudis ſuppeditando, proſpiciunt, non tamen actio illa abſolutionem ſuam, aut perfectum virtutis nomen, quemadmodum nec fides, nec ſpes, quæ charitate deficiuntur, niſi eò, quò dixi, referatur, habere poterit. Bonum itaque virum ex ordinata, vt Auguſtinus ait *lib.*1. *de doctr. chriſt. cap.*27. *tom.*3. dilectione metimur. Quæ in eo ponitur, ne aut diligat quis quod non eſt diligendum, aut non diligat quod eſt diligendum, aut amplius diligat quod eſt minus diligendum, aut æquè diligat quod vel minus, vel amplius eſt diligendum, aut minus vel amplius quod eſt æquè diligendum.

25 Ab iſta verò ita, vt dixi, ordinata dilectione nemo omnium mortalium longius diſiungitur hæreticis, qui, quod omnium maximè eſt deteſtandum, id eſt hæreſim, ſupra proximum, ſupra totam Eccleſiam, & ſupra Deum ipſum diligunt. Quod certè cum ſumma Dei, verorum Martyrum, & veritatis contumelia fit, cùm martyrium, non à qualibet, quæ tamen in ipſis nulla eſt, ſed à perfecta quadam cui nihil adijci poteſt, dilectione proficiſcatur. Eſt enim charitas inchoata, ait Auguſtinus *cap. vlt. de nat. & grat. tom.*7. quæ & inchoata iuſtitia: eſt charitas prouecta, quæ & prouecta iuſtitia: eſt charitas magna, quæ & magna iuſtitia: eſt charitas perfecta, quæ & perfecta iuſtitia, *charitas ſcilicet de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta, quæ tum maxima eſt in hac vita, quando pro illa ipſa contemnitur vita.* Charitas itaque ſola cum recta fide coniuncta mater eſt martyrij, quæ vt tum maxima eſt in hac mortali vita, cùm propter eam vita ipſa deponitur, ita certè in cœleſti regno, multò quàm hic fuit, cumulatior futura eſt. Quæ ſola, fide & ſpe excidentibus, non tamen excidet. Neque enim vel vir bonus, nedum martyr erit, qui non habuerit ſimplicem illum, de quo Chriſtus loquitur, & qui totum corpus illuminat, oculum. Quem, vt habeas, duo potiſſimum, teſte Bernardo *de præcept. & diſpenſ.* exiguntur, *Charitas* ſcilicet *in intentione, & veritas in electione.* Ab vtraque verò ſunt diſiunctiſſimi hæretici.

26 Quare ex hoc hominum genere Martyres oriri non poſſe, duorum Patrum grauiſſima aliquot teſtimonia Cypriani martyris, atque Auguſtini, vt reliquos interim omittam, extare ſcio. *Eſſe martyr non poteſt*, inquit Cyprianus *de verit. Eccleſ. qui in Eccleſia non eſt*: ac paulo poſt: *Cum Deo manere non poſſunt, qui eſſe in Eccleſia Dei vnanimes noluerunt. Ardeant licèt flammis, & ignibus traditi, vel abiectis beſtijs animas ſuas ponant, non erit illa fidei corona, ſed pœna perfidiæ, nec religioſa virtutis exitus glorioſus, ſed deſperationis interitus. Occidi talis poteſt, coronari non poteſt.* Et Auguſtinus *lib.*2. *contra Gaudent. cap.*13. *Rectè*, inquit, *iſta dicerentur à vobis, quærentibus martyrum gloriam, ſi haberetis martyrum cauſam. Non enim felices ait Dominus, qui mala iſta patiuntur; ſed qui propter Filium hominis patiuntur, qui eſt Chriſtus Ieſus. Vos autem non propter ipſum patimini, ſed contra ipſum. Patimini quippè ideo, quia non ei creditis, & toleratis ideo, ne credatis.* Idem alia alibi *ſerm. de mont. lib.*1. *c.*9. Atque in hunc ſenſum etiam Hieronymus: *ſine charitate*, inquit, *martyrio ſanguis effuſus, corpuſque flammis traditum, coronam non habet præmiorum*. Nec tam Hieronymus, quàm Paulus 1. *Corinth.*13. ex noſtra latina interpretatione. *Et ſi tradidero*, inquit, *corpus meum ita, vt ardeam, charitatem autem non habeo, nihil ſum.*

CONSVLTATIO LXXIII.

An & quatenus baptiſmi probatio in beatificando ſit facienda?

1 AFfirmatiuè, idque pro fundamento in cauſis beatificationis, & canonizationis, cùm nemo ſine baptiſmo poſſit ſaluus eſſe, *can. firmiſſimè de conſecr. d.*4. *& cap. maiores* 3. *de baptiſm.* S. Concil. Trid. *ſeſſ.*6. *c.*14. *de iuſtif.* Vnde licèt fuerit articulatus, ſi tamen teſtes ſint de ſimplici auditu, vel de ſola credulitate, nullum probationis gradum conſtituunt. Non priores de auditu alieno. Tum quia eorum teſtimonio non percipitur veritas ſenſus, ſed quædam relatio, carens in ſe fide iuridica: Tum quia cauſa ſcientiæ non eſt in eo manifeſtior dicto, vt eſſe debet. Ideoque regulam negatiuam ſtatuunt congeſti à Farinac. *de teſtib. quæſt.*69. *num.*2. *cum ſeqq. per text. in cap. licèt ex quadam* cum ibi notatis à Gloſſa, & Doctoribus *de teſtib.* Neque poſteriores de ſola credulitate, qui nec propriè valent dici teſtes, cum per nullum ſenſum corporeum deponant ſuper veritatem facti iuxta Gloſ. *in l.*1. *§. penul. v. meminerint, ff. de aq. & aq. pl. arc. l. teſtes v. præſto, C. de teſtib. cap. quoties, v. credere extr. eod.* cum alijs adductis à Farinac. *quæſt.*63. *§.*2. *num.*62. *& ſeqq.*

2 At verò cenſeo, baptiſmum ad effectum inſpectionis ſuper inquiſitione generali plenè probari per teſtes, non ſolùm deponentes audiuiſſe ab ipſis Dei Seruis fuiſſe baptizatos in ſuis Eccleſijs parochialibus, ſed etiam ex publica voce, & fama. Quæ ſanè probatio ſufficit pro inquiſitione generali exigente ſolummodo famam, cuius veritas poſtea probabitur ſpeciatim in ſubſequenti inquiſitione ſpeciali. Porrò ſatis eſt ad illum probandum depoſitio vnius teſtis iuxta Gloſ. *in can. placuit* 109. *de conſecr. d.*4. & aſſerit Maſcard. *de prob. concl.* 163. *num.*1.

3 Immo, quidquid ſit de baptiſmo viuentis, vt inquit Contelor. *cap.*13. *num.*2. *de canoniz.* cùm agatur de baptiſmo defuncti, non eſt neceſſaria illius probatio. Quia in defuncto præſumitur baptiſmus, vt ex Panuin. *in relat.* S. Bonauenturæ *p.*1. *ar.*8. ſubdit eo loco Contelor. *nu.*4. Quod ſuaderi poteſt.

4 Primò, quia Dei Seruus ortus fuit ex parentibus chriſtianis, & inter chriſtianos verſatus egit vitam chriſtianam. Ex his enim vrgentiſſimam oriri baptiſmi præſumptionem ait Caſtellan. *de canoniz. Sanct. quæſt.*4. Simonet. *in relat.* S. Franciſci de Paula *v. præterea*, & Rota *in relat.* S. Iſidori ac S. Thomæ de Villanoua *p.*1. *rubr. de fid.* & Contelor. *cap.*13. *num.*6.

5 Secundò, quia in loco, ex quo ortum duxit Dei Seruus viguerit, ac viget fides catholica, & paruuli in ea ſoleant baptizari, Rot. *in d. relat.* S. Thomæ de Villanoua, & Contelor. *d. loco num.*5. ex ſententia Aretini *conſ.*528. ſub initio.

6 Tertiò, quòd agatur de Seruo Dei, qui natus, & educatus inter Chriſtianos, ac Religionem forſitan aliquam à Sede Apoſtolica approbatam profeſſus, vitam religioſiſſimam, puram, ac integram, omnique ex parte perfectam degit, ac in ſanctæ matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione vſque ad obitum perſeuerauerit. Nam hoc ipſo baptiſmo flamminis intelligeretur baptizatus, & à vinculo peccati originalis ſolutus, etiamſi antea baptizatus non probaretur baptiſmo fluminis, vt in ſpecie conſiderauit Caſtellan. *d. quæſt.*4. iuxta textum *in cap.*2. *de presbyt. non baptiz.* & proſequantur Simonet. *in cit. relat.* Contelor. *d. cap.*13. *num.*6. & Rot. *in alleg. relat.* S. Thomæ de Villan. *d. rubr. de fide.*

7 Ex quibus circumſtantijs ſatis præſumi baptiſmum, ait Innoc. *in cap. Veniens in fin. de presbyt. non baptiz.* ibique Ab. *numer.*1. & tradit Hoſt. *in cap. de quibus numer.* 1. & Io. Andr. *in in cap.*2. *num.*2. *de baptiſm.* Gloſ. *in can. ſi eos, v. contendimus de conſecr. ead. d.*4. *& in can. presbyteri v. & conſecrentur d.*68. probatque Afflict.

Digitized by Google

ſlict. *in com. ad Conſtit. Neapol. lib.1. quæſt.27. de homic. claud. num.*68. ac Maſcard. *concl.*287. *num.*2.

CONSVLTATIO LXXIV.

An moniales, quæ profitentur vnam ex Regulis à Sede Apoſtolica approbatis, ac emittunt, præter vota ſubſtantialia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ quartum votum charitatis exercendæ in pauperes mulieres, morbo laborantes, habentque congruam dotem, ac ſeruant clauſuram, ſint veræ profeſſæ ac regulares, earumque inſtitutum ſit approbandum?

1 RESpondeo affirmatiuè. Sola enim profeſſio Regulæ approbatæ cum emiſſione trium votorum ſubſtantialium ſatis eſt ad probationem ſtatus regularis, vt decidit textus *in cap. Cum ad monaſterium in fin. de ſtat. monach.* & tradit D. Thomas 2.2. *quæſt.*86. *ar.*7. Card. Bellarm, *de monarch. lib.*2. toto *cap.*2. *& cap.*9. Caſtropal. *p.*3. *tr,* 16. *de ſtat. relig. diſp.*1. *pun.*1, Sperel. *dec.*2. *n.*42. & firmauit Rota *dec.*116. *nu.*3. *p.*2. *diu. & dec.*308. *num.*7. coram Vrgellenſi, & in Leodien. profeſſionis 23. Iunij 1662. coram Priolo.

2 Ac præſertim quia profitentur Regulam Religionis approbatæ, vt decernit textus *in can. pernicioſam* 18. *quæſt.*2. habent propriam dotem & ſeruant clauſuram, ſicut aliæ moniales, quæ ſunt ſigna regularitatis ad textum *in cap. fin. & cap. ſunt nobis, & cap. ex parte, de Regular.* Felin. *in cap. ſuper* 3. *de teſtib.* Rot. *d. dec.*116. *num.* 6. cum pluribus *ſeqq.* & in d. Leodien. profeſſionis §. *Et fruſtra.*

3 Quod verò ad hoſpitalitatem, ceſſat difficultas, quia huiuſmodi inſtitutum exercendæ hoſpitalitatis erga mulieres infirmas fuit pluries à Sede Apoſtolica approbatum, non ſolùm in Gallia, & Belgio, vt colligitur ex Conſtitutione Pauli II. pridie idus Septembris 1465. apud Vvadingum *annal. Minor. tom.*6. *Bull.*2. & apud Bordonum *in Bullar. tertij Ordinis Bulla* 154. necnon Innocentij VIII. nonis Septembris 1483. apud eundem Bordonum *loco citato Bulla* 174. & apud Vvadingum *tom.* 7. *Bulla* 18. Sed etiam Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis & Regularibus die 18. Iunij 1663. reſpondit, Moniales hoſpitalarias Monaſterij loci, ſeu Oppidi Dieppen ſub Regula S. Auguſtini eſſe verè Regulares & profeſſas. Quod S. Congregationis votum approbauit Alexander VII. qui & anno 1665. confirmauit, approbauitque Congregationem, & Inſtitutum Monialium exercentium eiuſmodi hoſpitalitatem in ſex monaſterijs diœceſis Andegauenſis, Cœnomanenſis, atque in alijs, vt ex diplomatis expeditis 19. Iulij 1664. & 8. Ianuarij 1666. quorum particulas in calce appendo.

4 Et hæc quidem admittenda ſunt, quando agitur de monaſterijs iam erectis authoritate ordinaria, quæ ſola requiritur ad validitatem fundationis locorum Monialium ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *cap.*3. *ſeſſ.*25. *de Regular.* ibi: *Nec de cætero ſimilia loca erigantur ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia,* vt in terminis erectionis noui monaſterij Monialium declarauit Sacra Congregatio eiuſdem Concilij ex congeſtis à Fagnano *in cap. Non amplius numer.* 70. *&* 87. *de inſtit.*

5 *Alexander Papa VII. Ad futuram rei memoriam &c. Expon. ſiquidem nobis nuper fecerunt dilectæ in Chriſto filiæ moniales reformatæ monaſterij, ſeu hoſpitij Dei, nuncupatæ miſericordiæ Ieſu Ordinis S. Auguſtini Oppidi nuncupati Dieppe Rothomagenſis diœceſis, quod ipſæ &c. ac tria Religionis vota ſolemnia paupertatis ſcilicet, caſtitatis, & obedientiæ, nec non hoſpitalitatis erga pauperes infirmas exercendæ quartum votum emittere ſolitæ fuerunt &c. clauſuram ſeruarunt, Superiorisſam ad triennium &c. alia loca & domos regulares ſub eiſdem Regula & Inſtituto de licentia Ordinarij fundarunt &c. Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, his non obſtantibus, nonnulla Religioſa dictarum exponentium quieti, earumque progreſſui, & incremento forſan inuidentes, aſſerant eaſdem exponentes non eſſe verè profeſſas, & Regulares, vnde earum ſtatus conuelli, multaque perturbationes, & inconuenientia exoriri poſſent, nobis propterea eædem exponentes humiliter ſupplicari fecerunt, vt ſibi de opportuna declarationis gratia in præmiſſis prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur: Nos igitur ipſas exponentes ſpecialibus fauoribus & gratijs &c. huiuſmodi ſupplicationibus inclinati de venerabilium fratrum noſtrorum eiuſdem S. R. E. Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum conſilio, attentis narratis. Moniales in præfato Monaſterio iuxta ipſius regulam, & vota, profeſſionem emittentes eſſe verè Religioſas authoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus, ac decernimus &c. die 19. Iulij 1664. Pontificatus noſtri anno nono.*

6 *Ad perpetuam rei memoriam. Sacroſancti Apoſtolatus officij humilitati noſtræ diuinitus commiſſi ratio poſtulat, vt ſacrarum virginum, & deuotarum mulierum Congregationes, quæ vberes pietatis, & chriſtianæ charitatis operum fructus, adſpirante superni fauoris auxilio proferre igitur ſatagunt paterna benignitate proſequentes, fœlici illarum ſtatui, & progreſſui, quantum cum Domino poſſumus, prouidere ſtudeamus. Expon. ſiquidem nobis nuper fecerunt dilectæ in Chriſto filiæ moniales hoſpitalariæ monaſterij hoſpitij, ſeu domus Dei nuncupatæ Oppidi de la Flexche Congregationis S. Ioſephi, Andegauenſis diœceſis, quòd aliàs poſtquam dictum monaſterium de expreſſa licentia & approbatione tunc exiſtentis Ordinarij Andegauenſis iuxta diſpoſitionem decretorum Concilij Tridentini erectum, & fundatum fuerat, ipſæ exponentes ſubinde de ſimili licentia alia monaſteria eiuſdem inſtituti in Ciuitate Nemauſen, an locis de Bauge Andegauen. de Tanal Cœnomanen. de Moulins Eduenſis reſpectiuè diœceſum, & de Maurtal in noua Francia fundarunt, in quibus habitum nouitijs exhibuerunt, eaſque profeſſionem regularem trium votorum ſubſtantialium paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, cum quarto voto de hoſpitalitate erga pauperes infirmas exercendæ admiſerunt, ac à multis annis alias functiones verarum Religioſarum obiuerunt, & de præſenti obeunt, clauſuram, & communitatem regulares ſub Regula S. Auguſtini, ac proprijs conſtitutionibus, ab Ordinario approbatis ſeruando cum maxima Epiſcoporum locorum approbatione, nec minori populorum ædificatione, ipſarumque exponentium ſpirituali vtilitate. Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubiungebat præfatæ exponentes, vt ſpiritualibus earum incrementis conſulatur, & quies, quæ in præſenti ſtatu fruuntur, firmius ſtabiliatur, plurimum cupiant opportunè ſibi ſuper præmiſſis à nobis prouideri, & vt infra indulgeri. Nos ipſas exponentes ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & earum ſingulares perſonas à quibuſuis &c. ſupplicationibus earum nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum conſilio, attentis narratis, reſpectiuè per eoſdem Cardinales maturè examinatis, earundem exponentium Congregationem, & inſtitutum, authoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, & approbamus, ipſaſque exponentes veras eſſe Religioſas declaramus, decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper validas, & efficaces &c. Datum &c. die 8. Ian. 1666. Pontificatus noſtri anno II.*

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO LXXV.

1 *An & quo pacto Iudæis à Summo Pontifice, aliiſue Principibus fœnerandi poteſtas ex cauſa publicè fieri poſſit?*

2 *An Pontifex Summus Iudæis chriſtianorum Religionem ſuſcipientibus, poſſit vſuras condonare, ac vniuerſim ſtatuere, quod reſtituant partem tantummodo ex vſuris?*

1 AD primùm. Ardua & perplexa hæc quæſtio eſt. Varij variè illam tractarunt. Nos eam verſabimus theologicè, iuridicè, politicè.

2 Et prima ſpecie cur conſtitutiones permitti non poſſint, nemo eſt, qui dubitare videtur. Nam & vetus iuriſprudentia, vt ex latiſſimis digeſtorum libris apparet, vſuras approbauit, & Imperatores poſtea inſecuti editis conſtitutionibus vſuras permiſerunt, ſaltem permiſſione, quæ pœnam non comminatur, aut infligit, vt in *l. eos, C. de vſur.* Bartol. *in l. 1. nu. 6.* & ibi Iaſ. *nu. 48. C. de ſum. Trinit. & fid. cath.* Io. Andr. *in mercur. ad regul. peccatum col. 8. & ſeq. de reg. iur. in 6.* Ab. *in cap. Cum ſit n. 18. de for. comp.* Bald. *in rubr. C. de vſur. in pr.* Et propterea inferunt id, quod fit lege permittente, pœnam, non mereri, *vulg. l. Grachus, C. ad leg. Iul. de adult. l. fin. ff. quod quiſq; iuris.* Idem quoq; à Regibus factitatum accepimus, in quibus quidam Aragonum Rex Iudæis, & Saracenis vſurarum exercendarum poteſtatem ſcribitur feciſſe, teſtibus Cardinali, & Innocentio *in Clem. vn. de vſur.* & Alex. *conſ. 1. n. 1. lib. 2.* Idem ſibi Venetorum Rempublicam, & Mantuanorum Principem in Iudæos vſurpaſſe, referunt Paulus de Caſtro *conſ. 397. lib. 2.* Barbatia *conſ. 16. lib. 4.* & Alex. *d. conſ. 1. n. 2.* Boſlaus denique maioris Poloniæ Dux, cuius hac de re inter Polonorum leges extat conſtitutio, Caſimiri Regis Principatu poſtea confirmata, non vſuras modò, ſed anatociſmum, hoc eſt vſurarum etiam vſuras permiſit Iudæis.

3 Præſumptum eſt autem Principes ſacro ſuo pectore omnem iuriſprudentiam concluſam habere, *l. omnium, C. de teſtam. cap. 1. de conſtit. lib. 6.* Nihil ſine iuſta cauſa facere, Gloſ. *l. relega, de pœn.* Innoc. *in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit.* Barbat. *conſ. 16. n. 1. vol. 4.* Alex. *d. conſ. 1. n. 5.* & Add. ad eundem, *& conſ. 2. n. 20. vol. 1.* Quæ cùm ſubeſt, ius diuinum, quod perpetuam non habet prohibitionem, ſed quibuſdam caſibus, quod generaliter prohiberetur, permittit ex cauſa humanis conſtitutionibus poſſe arctari, & moderationem accipere, exploratum eſt apud Bartol. *in l. omnes populi 3. q. princip.* ibiq; omnes, *ff. de iuſt. & iur.* & Bald. *in l. fin. n. 4. C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* Nam quamuis occidere lege diuina vetemur, *can. de occidendis, & can. miles 23. q. 5. cap. ſiquis propter, de furt.* Quia tamen eadem diuina lege quandoq; permiſſum reperitur, *cap. 1. de homic.* Bald. *d. l. fin.* humana lege idē permitti ex cauſa poſſe, receptū eſt, Bart. *in d. l. omnes populi 3. q. 1. ff. de iuſt. & iur.* Bald. *in d. l. fin. n. 4.*

4 Quod in propoſita quæſtione euenit. Non enim, vt eſt à nobis ſupra dictum, per omnia iure diuino veritas eſſe vſuras, ſed quæ inter ciues exercerentur, Alex. *d. conſ. 1. n. 3. arg. 2. vol. 2.* & Barbat. *d. conſ. 16.* Nam ab hoſte, atq; alieno vſuras auferre, & illo iure licuiſſe conſtat Deuter. *cap. 23. & can. Ab illo 14. q. 4.* In alijs quoq; pleriſq; ſpeciebus hoc ſibi Pontificem vindicare videmus, vt quæ iure diuino deſcendunt, ea arbitratu quandoque ſuo, quandoque ex cauſa moderetur. Nam & decimas, diuino iure debitas, *cap. tua nobis, de decim. & can. decimæ 16. q. 1.* ſua voluntate nonnunquam remittit, *cap. à nobis de decim.* Et diebus Dei maieſtati dicatis, quibus diuina lex tam vetus, quàm noua abſtinere nos ab opere iubet, *cap. licet in princ. de fer.* piſcatui dare operam, cùm neceſſitas hoc depoſcit, & iudicio experiri, cauſaſq; agitare per Pontificum conſtitutiones licet, *d. cap. licet §. Indulgemus, & cap. fin. de fer.*

5 Adde vſuras ſecundùm rationem naturalem eſſe, quæ ſuadēt, vt à quo beneficium accepimus, ei gratiam referamus. Nihil itaq; eum delinquere videri, qui id, ad quod aliū ſibi naturaliter obligaſſet, in pactionem deducit, quibus congruenter vſura, ſi rei tamen modus adhibeatur, ſecundùm naturam eſſe dicetur, & quidem inoffenſis charitatis officijs, *cap. Cùm in officijs, de teſtam.* Charitati enim non repugnat, ſi beneficium accipiat, qui dedit quodam quaſi permutationis genere, *l. ſed et ſi lege, §. conſuluit. ff. de hered. pet.* Quam quæſtionem ponit Gloſ. *in can. 1. 14. q. 3. v. Pluſquam,* Bald. *in rub. C. de vſur.* & Anania *ibidem.*

Nullam denique iniuriam fieri videri vſuras ſoluere volenti, *l. in diem, ff. de aqu. pluu. & l. 1. §. vſqueadeo ff. de iniur.* traditque Dec. *conſ. 170.* Quia vſura non committitur in ſcientem. Quando enim dolus committitur in ſciētem, non poteſt quis de dolo puniri crimine ſtellionatus ſecundùm Bald. *conſ. 240. vol. 2.* quem refert ac ſequitur Crauet. *conſ. 6. n. 104.* Quod tunc ſaltem admittendum videtur, cum non Chriſtianis, ſed Iudæis, publica cauſa id ſuadente, fœnerandi fit poteſtas. Nam & populi commodis, ac neceſſitati ita proſpici, & nihil in Iudæos delinqui, quorum ſalus, vtpotè ſua perfidia iam damnatorum, à nobis negligi ſine ſcelere poteſt. Qui enim foris ſunt, vt *Paul. 1. Cor. 5.* ait, nihil ad nos, *cap.* Gaudemus, de diuort. Hinc quidam, vt Paul. de Caſtr. *conſ. 397.* Alex. *d. conſ. 1.* Barbat. *eod. conſ. 16.* putant Iudæos ſe nobis quaſi alienis fœnerari lege diuina non prohiberi. 6

Et has ob cauſas à Reipublicæ Venetæ Moderatoribus factam Iudæis pacto conuento fęnerandi apud Ciues ſuos poteſtatem, refert Caſtr. ibid. Quorum ipſe factum edito reſponſo hactenus cōprobat, vt magna aſſeueratione audeat dicere, eius conuentionis vſum non modò carere ſcādalo, ſed honeſtum etiam eſſe, nec grauem populo, vt videri poterat, ſed ſuauem. Habuitq; hæc ſententia ſuos aſſertores, nempè Alexandrum *d. conſ. 1.* & Barbatiam *d. conſ. 16.* magni nominis Scriptores, qui idem Mantuanorum Principi conſulti reſponderunt, paulò hac parte, quàm Caſtrenſis religioſiores, quod Summi Pontificis authoritatem deſiderant, Petrum Ancharanum ſequuti *conſ. 243.* qui huius, & ſimilium quæſtionum cognitionem Eccleſiaſtici eſſe Iudicis ſcripſit, non Imperatorum, aut Regum. 7

Summa diſputationis, qua Alexander vtitur hæc eſt. Quæ in ius diuinum ſine venia peccantur, in ijs Pontificis quidem, inquit, indulgentia nihil poteſt, qui hanc ſibi authoritatem illis tantùm caſibus meritò vindicat, cùm in ius humanum alioquin ſine venia delinquitur, quaſi ſua lege ſoluere quicquam admittentes, non Dei poſſit. Et hoc Cardinali Hoſtienſi placuiſſe, & quibuſdam alijs, Specul. *ſub tit. de leg. §. nunc de Epiſcoporum.* Idenq; tenet Archid. *in can. fin. 14. q. 6.* & Alex. *d. conſ. 1. n. 2.* ait, peccentne ſine venia Iudæi fœnerando, fruſtra quærimus. Superuacuæ enim rei operam eos dare, Petro Ancharano authore *d. conſ. 243.* ſcribit, qui Iudæos peccando reuocare nituntur; itaq; tanquam ſua perfidia damnatos eſſe, ſuo iure viuere permittendos. Nam, vt eſt ante dictum, qui foris ſunt, nihil, inquit, ad nos. Hoc quoque extremo argumento Barbatiam *d. conſ. 16. col. 9.* vſum lego, & omnes ferè, qui Iudæis permitti vſuras à Pontifice poſſe ſcripſerunt, nempè Soccin. Iun. *conſ. 108. lib. 3.* Io. Bapt. Ferret. *conſ. 37.* vbi latè *lib. 1.* Marquard. de Suſan. *tr. de Iud. lib. 1. n. 14.* & alij, quos refert Theſaur. *deciſ. 57. n. 4. & ſeq.* ac nouiſſimè in opere de vſuris Em. D. Ioannes Baptiſta de Luca, olim Aduocatorum conſultiſſimus, & cuius reſponſionis, ac ſententijs doctiſſimum quenque ſtare plerunque non pœnitet, nunc Auditor Summi Pontificis, immo & Pontificatus, aſylum legum, ac innocentiæ, aut vim paſſæ, aut iudicio circumuentæ propugnaculum. 8

Sed nec Alexandri diſputatio ſatis cohæret, neque hoc argumentum, quo tanquam indubitato plerique omnes vtuntur, vllam habet firmitatem, vt pleraque ſuperiora, quibus illud efficitur, non vt Iudæis, alijſue improbatæ Religionis hominibus fœnerandi poteſtatem Pontifex facere poſſit, ſed vt Chriſtianis, cuius rei Pontificem nullam habere authoritatem ijdem ipſi, qui ita diſputant, aſſeuerant, Alexander, & Barbatia locis proximè allegatis. Idemque in Imperatoris perſona, Regum, Principum, Rerumque publicarum quibuſdam argumentis concluditur, hoc eſt, vt ex cauſa ſine Religionis diſcrimine fœnerandi poteſtas quibuſuis ab eis fieri poſſit, quod & qui illis vtuntur argumentis verum eſſe nec dicunt, neque dicere poſſunt. Nam vſurarum cauſam ad Pontificis ſpectare cognitionem, non ad Imperatoris, Regum, Principum, Rerumuepublicarum poſt Ancharani *conſ. 243.* deſijt dubitari, idque inter omnes conſtare Barbatia *d. conſ. 16. num. 6.* affirmat, de quo à nobis inter refellendum, quæ contra adferebantur, fuſius erit dicendum. 9

Partem igitur negatiuam veram puto. Etenim omnes in hoc conſentiunt, nullis neque Imperatoris, neque Regum, neque Principum, neque Rerumpublicarum, 10

neque Summi denique Pontificis conſtitutionibus, vt qui melius ſentiunt Io. Bapt. Seuerin. *in l.1. num.45. C. de ſum. Trin.* quem ſequitur Patiſ. *conſ.68. num.84. & ſeqq.* Butr. *in cap. ſuper eo not.1. de vſur.* Io. Andr. *in cap. peccatum de reg. iur. in 6.* Anton. de Prat. vet. *conſ.45. lib.4.* Iaſ. *in l.1. lect.1. col.14. C. de ſum. Trin.* prodiderunt, vſuras poſſe permitti etiam Iudæis, non magis certè, vt Bald. *in auth. ad hæc num.2. C. de vſur.* eleganter, ac piè ſcribit, quàm legem Domini contrario ſerui ſui placito tolli, & abrogari. Imperatorem autem, Reges, Principes, eoſque qui Rebuſpublicis præſunt, omnes Dei ſeruos eſſe, habetur *in cap. tua nos, de decim. & in l.1. §.1. C. de offic. Pref. Prat. Aphr.* Ipſum verò Summum Pontificem, ne quis eius poteſtati detractum dicat, ſe ex profeſſo Seruum Seruorum Dei appellare conſtat in proœmio decretalium. Quicquid denique contra ius diuinum fit, peccatum eſſe idem Bald. *d. auth. ad hæc v.2.* ait. Secundum quæ leges omnes, quibus vſuræ ſunt permiſſæ, non eſſe iure diuino correctas, vt dicebat Accurſ. *in d. auth. ad hæc*, ſed nunquam valuiſſe, ſcribit idem Baldus eo loco & rectè. Diuina enim lex, vt eius author Deus, ſemper firma, atque immutabilis permanet, §. *Sed naturalia, inſtit. de iur. natur.* & vt Bald. *in rubr. ſub princ. C. de vſur. & in d. auth. ad hæc num.2.* ait, in omni foro vincit. Igitur, lege diuina ſalua, humanæ conſtitutiones contrariæ conſiſtere non potuerunt, vllamue vnquam iuris authoritatem habere. Ac proinde permiſſio illa, veluti à non habente poteſtatem aduerſus ius diuinum, naturale, & pontificium, inualida, & nullius reputatur effectus, vt notant Bartolus, Iaſon, & alij *in d. l.1. C. de ſum. Trinit.* Quòd ſi olim de iure digeſtorum, & etiam Codicis dabatur actio ex ſtipulatu pro vſuris, vt *in l. eos, C. de vſur.* hodie dari non poteſt, etiam Imperatoris intentione, quia turpem cauſam ſtipulatio continet, vt *in cap. debitores, de iureiur. & in l. generaliter, de verb. oblg.* Fortun. Garz. *de vlt. fin. iur. can. & ciuil. illat.5. col.24. in fine.*

11 Quibus conuenienter Paul. de Caſtr. *d. conſ.397. lib.2.* qui vſurarum cauſam cùm primis defendit, negat, lege ciuili, aut vlla publica, aut priuata conuentione fieri licitas vſuras poſſe, vt quæ tam diuina, quam humana lege prohibeantur in notata *l.1. C. de ſum. Trin. & in d. auth. ad hæc, C. de vſur.* Et idcirco vſurarum nomine neminem naturaliter, aut ciuiliter obligari, *l. ſi non ſortem, ff. de condit. indeb.* ſcribit, ſed nec dari earum perſequendarum gratia actionem, idem inquit. Quod ita accipiendum ait, vt non modò cum chriſtianis fœnetandi poteſtas facta proponatur, ſed & cum Iudæis. Nam neque illis vſurarum nomine quenquam obligari poſſe, nec in quenquam actionem dari ita, vt ſi vſuras quoquo modo percipiant, id in ſuarum animarum diſpendium percipere dicat. Addit tamen idem Caſtrenſis, ſi qua interuenit publica conuentio cum Iudæis, vſuras etiam indebitas Magiſtratus authoritate ſolui eis debere, etiamſi obligatio nulla contracta ſit, aut actio prodita. Et hoc, vt pactorum fides ſeruetur, *l.1. & ibi notata, ff. de pact.* Et ne Iudæi decepti à mutuo dando abſtineant, & ita publica, inquit, neceſſitas, & communis vtilitas fraudentur, *l. 2. ff. de iuriſd.* de quo poſtremò mox videbimus. Nam eius ſententiam abeſſe longè à vero infra demonſtrabitur.

12 Extat etiam Clementis V. Pontificis Maximi conſtitutio in *Clem. de vſur.* præſenti quæſtioni valdè ſeruiens, qua leges de vſuris exigendis, aut non repetendis latæ damnantur, ijs, qui illas tuliſſent, dictaſſent, ſcripſiſſentue cenſura eccleſiaſtica ſeueriſſimè coercitis. Iuſſit hoc amplius, quicquid ea de re in tabulas eſſet relatum, id quoad eius facere quiſque poſſet, inde intra trimeſtre delere, qui non deleſſet, cùm potuiſſet, huic illam comminatur pœnam Conſtitutio *d. Clem. vn.* quã qui tales leges tuliſſent, dictaſſent, ſcripſiſſentuè, ſuſtinent, in eadem eſſe cauſa eos eadem voluit Conſtitutio, qui legibus illis vterentur.

13 Et licèt textus loquatur contra Communitatum Officiales, tamen multi dicunt, continere etiam Principes ſupremos, & Dominos temporales, vt Azor. *tom.1. lib.5. c.17. §. deinde*, Molin. *diſp.331. §. Domini*, Syluest. *v. vſura 9. q.22.* Salas *de vſur. dub.47. num.12.* Filiuc. *tr. 17. num.34.* Quamuis contrarium teneat Gloſſa, & Io. Andreas *in d. Clem.* Hoc certum, quòd hic textus procedit etiam, quando prædictæ fierent leges, vel ſtatuta de vſuris Iudæis perſoluendis, vel ab eis non repetendis. Quia textus generaliter loquitur, & quia eodem modo iniuſtum eſt ſtatutum, vel decretum Poteſtatis ſæcularis permittens Iudæis vſuras exigere, vel retinere, vt per Doctores, quos allegat Theſaur. *dec.57. num.1.* & tenent Syluest. *loc. cit. num.22.* Laur. *in d. Clem.* Vitalin. ibi *nu. 38. & 33.* Cardinal. *num.16.* & Azor. *p.1. lib.2. c.10. col. vl.* qui plures allegat. Ita ſanè vt neq; Summus Pontifex poſſit concedere directè vſuras Iudæis, ſcilicet concedendo exactionem, vel denegando repetitionem. Quia eſt actio intrinſecè mala, Bero *in d. cap. ſuper eo nu.7. de vſur.* Anan. *in cap. poſt miſerabilem num.4. eod. tit.* & communem ait Marquard. *de Iud. p.1. cap.11. num.14.* & Clar. *§. vſura, v. Hæc autem.*

Et ne ita alios de vſuris legem ferre vetare Pontifex videretur, vt id ſibi tanquam ſanctiori Maieſtati vindicaret, Alexander III. Summus Pontifex *lib.4. ep. decretal. cap. ſuper eo de vſur.* non modò legem diuinã tam veteri, quàm noua ſanctione vſuras prohibentem antiquare, & tollere ſe poſſe negauit, ſed & ea quenquam ſoluere, etiamſi in rei piæ cauſam, quòd fœneratione quæreretur, eſſet vertendum. Nam hominis ab hoſtibus redimendi gratia fœnerari vetat, quia vix vlla maior reperiri neceſſitas poteſt, & fauore dignior. Vertitur enim libertatis cauſa hominum barbaricæ feritati ſubiectorum, & in ſumma miſeria viuentium, quos inde liberari, & ſuæ ciuitati reddi publicè intereſt, *l. fin. C. de poſtlim. reuerſ.* Periculum præterea animæ, qua nihil pretioſius eſt. Verendum enim eſſe, ne qui in hoſtium poteſtate ſunt, ſeruitutis, & compedum pertæſi, laxioris vitæ amore, vt fieri ſolet, Chriſtum abnegent, & impijs ſe alligent Religionibus. 14

Quantum autem piaculum in fœneraticio quæſtu ſit, ex criminum comparatione intelligi poteſt. Nam cur captiuorum redimendorum gratia fœnerari vetet Pontifex, illam adfert rationem: Quia, ſi, inquiens, ſeruandi hominis cauſa mentiendum non eſt, multò magis captiui ab hoſtibus redimendi gratia fœnerandum non erit. Quibus verbis maius fœnerantis, quã mentientis eſſe delictum ſignificatur, & conſequenter minus licere fœnerari, quàm mentiri. At mentiri nulla Põtificis authoritate licet, minus igitur fœnerari eadem authoritate poteſt licere. Sanè mentiri non magis Pontificis authoritate licet, quàm animã occidere. Os enim, quod mentitur occidit animam, *c. ſi quis ad te 22. q.2.* atque adeo fœnerari, quã mentiri quod leuius eſt peccatum, *cap. ſuper eodem, de vſur.* minus poterit Pontificis authoritate permitti. Nam ſi non hoc poteſt, illud minus, *auth. multo magis, C. de Sacroſ. Eccleſ.* 15

Neque hic ſubſiſto, vt Pontificis authoritatem à permittendis vſuris abeſſe quàm longiſſimè oſtendam fœnerationem maius eſſe delictum mendacio modò conſtitit. Mendacium rurſus, vt magnis authoribus, Cardinali *in clem. ad noſtram in 2. qu. de hæret.* Decio *in cap. etſi Clerici 7. not. de iudic.* placuit, & iam dudum dubitari deſijt, fornicatione maius delictum eſt. Igitur fornicatio fœneratione leuius erit peccatum. Sed fornicatio Pontificis authoritate permitti non poteſt, Bald. *in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. & cap. lator, de re iud.* Dec. *in cap. Quæ in Eccleſiarum n.15. & ſeq. de conſ.* Ergo minus mendacium. Multò rurſus minus fœneratio, quæ mendacio, quod fornicationẽ vincit, grauior eſt, permitti Pontificis authoritate poterit. 16

Cur autem hominis ſeruandi, quàm ab hoſtibus redimendi cauſa mentiri, quàm fœnerari minus ſit delictum, vt hoc obiter dicamus, illa, vt mihi quidem videtur, eſſe poteſt ratio, quòd qui captiui redimendi gratia fœneratur, prius quàm proſit, id eſt captiuum redimat, nocet, vſuras videlicet extorquens, cùm qui mentiendo hominem ſeruat, proſit ei, quem ſeruat, ei verò, cui mentitur, nihil quicquam obſit, immo verò quandoque proſit. Quid enim ſi percuſſori hominem, cuius occidendi cauſa venit, ibi negem eſſe, vbi latere eum ſcio, proſum percuſſori certè meo mendacio, nam efficio, ne homino occiſo, lege Cornelia teneatur. 17

Cùm igitur nulla humana lege, etiam Pontificia vſuras permitti poſſe docuerimus, reliquum eſt, vt quæ contra afferebantur, ordine refellamus. Et initio quod de veteri iuriſprudentia dicebatur, qua licitas fuiſſe vſuras conſtat, id factum eſſe ignoratione veri Dei, reſpondeo. 18

pondeo. Imperatores verò, quibus vera Dei religio nota fuit, Bartolus, Baldus, Salycetus, Paulus de Caſtro, & Iaſon poſt Iacobum Buttigarium permiſiſſe magis maioris mali fugā, quàm approbaſſe vſuras rectiſſimè putarunt, *in l. cunctos populos, C. de ſum. Trinit.* Beto. *in rubr. de vſur. num.* 81. Erraſſe tamen eos iiſdem authoribus conſtat, fineſque authoritatis ſuæ temerè tranſgreſſos. Legem quippe ſuperioris Maieſtatis imperio latam inferiores vt & Accurſius adnotauit *gloſ.* 1. *in pr. auth. de Eccleſ. tit. l. nam magiſtra ff. de recept. & cap. inferior, de maior. & obed.* tollere non potuerunt. Adde, vt inter omnes conuenit, Bartol. *in l. Titia,* ibique Alex. & alios, *ff. ſol. matr.* Bald. *in l. quoties, C. de iudic.* Anchar. *conſ.* 243. Federic. de Sen. *conſ.* 245. Calder. *conſ.* 3. Alex. *conſ.* 1. *num.* 9. *lib.* 2. *& conſ.* 59. *num.* 5. *lib.* 1. & Marquard. de Suſan. *tr. de Iud. p.* 1 *num.* 10. Cognitionem rei vſurariæ, omniumque, quæ animæ periculum continent, ad ſolum Summum Pontificem pertinere. In eadem cauſa ille Aragonum Rex fuit, qui Iudeis & Saracenis ſua authoritate contra ius diuinum fœnerandi poteſtatem temere fecit, ideoque in omnium Scriptorum, qui hoc argumentum attigerunt, meritò incidit reprehenſionem, Cardinal. *in d. clem. vn. de vſur. qu.* 15. per illum textum cum Gloſſa, & ibi Imol. refert Iaſ. *in d. l. Cunctos populos nu.* 68. *& ſeq.* Eandem ſubierunt notam Reges alij, Principes, Rerumque publicarum Moderatores, qui contempta lege diuina, idem ſibi ſumpſerunt.

19 Tandem id eſt contra ius ciuile nouiſſimum, quo omne fœnus dicitur illicitum, & per conſequens prohibitum, Bald. *in l. improbum,* ibiq; Salyc. *num.* 2. *C. ex quib. cauſ. infam. irrog.* vbi etiam Paul. de Caſtr. *in pr.* Idem Salyc. *in l. eos num.* 8. *eod. tit.* Gloſ. *in can. quid dicam.* 14. *qu.* 4. Gloſ. 1. *in cap. Quia omnibus,* vbi Ab. *num.* 7. *de vſur.* Gloſ. *in auth. ad hec* poſt Io. & Azon. Bald. in ſua *marg. v. vſura num.* 9. Cardin. *cap. in ciuitate num.* 6. *de vſur.* Alb. *in l. ſi pecuniam num.* 7. *ff. ſi certum pet.* vbi expreſsè ait, vſuras hodie eſſe prohibitas omni iure diuino, canonico, ciuili. Idem tenet Guido Papæus *in tr. de vſur. in pr. vbi num.* 3. inquit, quòd qui diceret pertinaciter, quòd recipere vſuram non eſt peccatum, eſſet hæreticus, vt *in Clem. vn. in fin. de vſur.* Alex. *conſ.* 49. *num.* 1. *lib.* 4. dicens, neminem dubitare iure authenticorum vſuras eſſe prohibitas. Quod etiam affirmat Angel. & ibi Bartol. *in auth. de Eccleſ. tit.* Mouentur autem ex textu *in d. auth. de Eccleſ. tit. in pr.* vbi Imperator mandat diſpoſita in quatuor Concilijs vicem legis obtinere, & ſicut leges obſeruari: Sed in Concilio Niceno prohibentur vſuræ, *can. quoniam d.* 47. Ergo & à Iuſtiniano prohibitæ cenſentur. Et hoc argumento vtitur etiam Salyc. *in d. auth. ad hac num.* 3. *&* 5. *C. de vſur.* Vbi hanc opinionem tenet, quam etiam, licèt per aliam rationem, ſequitur Ab. *in d. cap. cum ſit num.* 18. *de for. comp.* affirmans, opinionem Gloſſæ eſſe communem, quem etiam refert, ac ſequitur Couar. *lib.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 5. *&* 6. vbi plenè multis rationibus, & authoritatibus probat, vſuras omni iure diuino naturali, Pontificio, & ciuili eſſe prohibitas. Quod etiam firmat Ruin. *conſ.* 145. *num.* 9. *lib.* 4. Latè Marquard. de Suſan. *eod. tr. de Iud. cap.* 11. *num.* 1. *&* 2. Roland. à Val. ſibi contrarius *conſ.* 35. *num.* 26. poſt Alex. Socin. & Pariſ per eum relatos, Angel. *v. vſura* §. 2. *v.* 5. Ambr. de Vignar. *de vſur. in cap. ſalubriter num.* 28. 30. 33. *&* 34. vbi firmat, vſuras eſſe prohibitas etiam de iure authenticorum per *l.* 1. *C. de ſum. Trinit. & fid. cath.* & per *auth. de Eccleſ. tit.* §. 1. Fortun. Garz. *in tr. de vlt. fin. iur. can. & ciuil. illat.* 5. *col.* 24. Crot. *conſ.* 86. *num.* 1. His addo etiam Socin. *conſ.* 2. *col.* 2. *lib.* 1. quem ſectatur Cott. *in memor. incip. vſura trientes col. fin. & col.* 4. Villalob. *in com. opin. v. vſura,* & Iul. Clar. *lib.* 5. *ſent.* §. *vſura,* vbi ait, hanc opinionem ſeruari, & ab ea tamquam veriore, & magis communi non eſſe aliquo modo in praxi recedendum.

20 Nemo itaque eorum, qui rerum potiuntur, ſibi blandiatur, & ſe ea lege alios ſoluere poſſe putet, qua ſolutus ipſe non eſt. Nam, vt ego quidem iudico, non magis permittere Princeps alicui poteſt, vt, inoffenſa Dei lege, fœneretur, quàm ſi ipſe fœneraretur extra eamdem Dei legem ſe ponere, quæ ita humano generi data eſt, vt violari à quoquam hominum ſine graui flagitio non poſſit. Quis enim ſe lege Dei teneri neget? Et eam tranſgreſſus non peccare putet? Rectè itaque fecerint permiſſarum vſurarum Authores, quiue eis ſucceſſerunt, ſi leges de vſuris latas, dataque priuilegia ſuo aboleant edicto. In Principis enim chriſtiani ditione humanas leges diuinis antiquaris dominari nefas eſt, eas præſertim, quibus ſaluis, ciuium fortunæ ſaluæ eſſe diu non poſſunt, auertendamque à Principibus Dei iram eſſe, ne cuius impetium contempſerunt, eius vindictam ſera poſtea pœnitentia deprecentur.

Ferunt Epiſcopum quendam Concordienſem, Pon- 21
tificia Bononiæ legatione fungentem, magno ſupercilio, ſpreta Dei lege, Iudæis fœnerandi poteſtatem facere auſum, graues breui poſtea ſuæ temeritatis pœnas pependiſſe. Bononia enim, quò magno omnium applauſu exceptus erat cum infami nota, grauique ignominia pulſus ſcribitur ab Anton. de Prat. vet. *inter conſ.* Alex. *conſ.* 49. *lib.* 4. & Iaſ. *in d. l.* 1. *num.* 70. *C. de ſum. Trin.*

Nec audiendi ſunt, qui ingenij fiducia in contrariam 22
partem diſſerunt. Inanis certè eſt eorum diſputatio, atque etiam nefaria, diuiniſque præceptis repugnans, quæ non argumentando arctari, ſed obſequendo impleri à nobis debent. Illorum itaque factum improbandum, quos vindictæ diuinæ oblitos eò auaritia compulit, vel adegit ambitio, vt pro iuſtis iniuſta Principibus ſuis, iniqua pro æquis reſpondeant, & quæ eis grata eſſe, atque vtilia intelligunt, ea legibus, quò res poſtulat, detortis, iuſtiſſima eſſe, atque æquiſſima dicere non erubeſcant.

Non me igitur pœnitet, eorum ſententiam ſequi, qui 23
eius rei authoritatem Maximo etiam Pontifici non tribuunt, quos rectiſſimè ſenſiſſe, mox videbimus. Interim proximum argumentum confutemus, quo præſumi pro Principe dicitur in ijs, quæ prohibitionem perpetuam non habent, legem eum diuinam moderari poſſe. Primùm enim fateor pro Principe præſumi, iuſtamque eum cauſam habere credi, ſed hoc in ijs, quæ iuris ſunt humani. In iure enim diuino aliud receptum eſt. Ita diſtinguunt Alciat. *de præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 8. Bald. *in cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit.* Fulgoſ. *in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. public. & conſ.* 61. *col.* 2. Roman. *conſ.* 352. *in fin.* Felin. & recentiores *in d. cap. quæ in Eccleſiarum,* & Iaſ. *in l. ſi teſtamentum* per illum textum *C. de teſ. & repet. l. quominus col.* 2. *ff. de fluminibus.*

Deinde id argumentum conficere videtur, vt Princeps 24
extra Pontificem Maximum ferre de vſuris legem poſſint. Quod contra omnium ſententiam eſt, cum non modò Regibus, Rebuſque publicis liberis ferendæ de vſuris legis authoritatem detrahant, ſed & ipſi Cæſari, cui & qui mundi dominium tribuere non dubitant, hoc audacter denegant, in quibus Bald. *l. de nou. Cod. fac. nu.* 6. *& auth. habit. nu.* 13. *C. ne fil. pro patr.* idem Bald. *auth. ad hac num.* 2. *C. de vſur.* Idque inter omnes conſtare aſſerunt Io. Andr. *conſ.* 16. *num.* 6. *lib.* 4. & Barbatia.

Poſtremò peccat & in eo idem argumentum, quo vſu- 25
ras iure diuino perpetuam non habere prohibitionem dicitur. Falſum enim hoc eſt, ſi vſuras propriè accipiamus, hoc eſt quibus ſortis quid adijcitur. Eas enim nullo iure diuino permiſſas ex *cap. ſuper eo de vſur.* abunde docetur. Et, ſi qua in veteri lege diuina *Deuter.* 23. quod ad vſurarum cauſam ſpectat, obſcuritas ſuberat, eam noua Chriſti lex *Luc.* 6. ſuſtulit, quæ neminem excipit, à quo fœnus auferre fas ſit, ea parte fœneratoribus, quàm vetus, grauior: quod non manum modò à fœnore, ſed mentem etiam, atq; cogitationem abſtinere iuſſit. Nulla autem dubitatio eſt, quin Iudæos ea Chriſti lex teneat. Omnibus enim dicta eſt. Quippe quam cum ſanciret Chriſtus non diſtinxit his magis ouilis ſacri ouibus, an illis, quod vetebat, dictum vellet, omnibus proculdubio, & his, & illis ad Chriſtum pertinentibus, quod illis verbis apertiſſimè ſignificauit, cum dixit *Io.* 10. *Et alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, &* vnus paſtor.

Quod itidem contra dicebatur, decimas, quæ iure 26

diuino deſcendunt à Pontifice, quibuſdam in caſibus remitti, diebuſque diuinæ Maieſtati dicatis, quibus tam vetus, quàm noua Dei lex abſtinere nos ab opere iubet, ex cauſa diſpenſari, ergo & Pontificem Chriſtianis ex cauſa fœnerandi poteſtatem facere poſſe, non rectè concludit. Nam illis decimæ ſoluendæ, & dierum Deo ſacrorum neceſſitas ex cauſa Pontificia authoritate ſemittitur, ſed nunquam relatum eſt, vt vlla Pontificis authoritate Chriſtiani fœnus exercere poſſint, Alex. *conſ. 1. num. 1. lib. 2.* Deinde facta quibuſdam à Pontifice decimarum remiſſione ius diuinum ea re nihil læditur. Non enim remittendo Pontifex, non deberi eas facit, immo verò deberi hoc ipſo ſignificat. Quomodo enim quod non deberetur, remittatur; *argum. l. decem, ff. de verb. oblig.* Vrgeret argumentum ſi non deberi decimas à quibuſdam Pontifex conſtituiſſet, ſed earum dum quibuſdam gratiam facit Pontifex, ea re ius diuinum non offendit, vt nec debitor, ſi reſtituere vſuras parato fœneratori eas remittat, quicquam delinquit, immo fœneratorem delicto liberat, vt pulchrè Dec. *in cap. peccatum de regul. iur. in 6.* Euenit etiam, vt decimæ debeantur, Eccleſia tamen eas non accipiat, vt in perſona meretricis, & hiſtrionis, à quibus deberi decimas conſtat, Gloſſa, Abbas & alij *in cap. ex tranſmiſſa, de decim.* Eas tamen Eccleſia ne in hiſtrione ſutilis, in meretrice flagitioſæ vitæ inſtitutum approbare videatur, non recipit, Hoſt. *in ſum. de decim. §. de quibus reb.* Gloſ. Ab. alijque *d. cap. ex tranſmiſſa.*

27 Ad dierum Deo ſacrorum cultum quod attinet, videntur qui illo argumento ſunt vſi, parum perſpexiſſe quantum inter licita, & illicita interſit. Piſcari enim, & foro operam dare natura vtrumque licitum eſt, & ſemper habitum honeſtum. Fœneratio verò naturæ repugnat, & ſemper habita turpis eſt. Igitur cum quis die diuinæ Maieſtati dicato cauſa neceſſitatis piſcatur, foroue dat operam, licèt non ſuo tempore, rem tamen iuſtam, atque honeſtam facit. Pontifex itaque quia in tempus tantùm delinquitur, ignoſcit facto. Contra autem, quia qui fœneratur, rem naturæ repugnantem, & per ſe turpem, omnique tempore prohibitam facit, huic Pontifex neque ignoſcit, neque ignoſcere poteſt. Quia in rem, & tempus ſimul peccatur, cum in ſuperiori ſpecie in tempus peccetur tantùm, quod niſi ſibi Deus dicaſſet, omnium erat, vt aer. Dici & illud aptiſſimè poteſt, cultum dierum Deo ſacrorum ita præceptum eſſe, vt aliquando impunè deſereretur. Fraudi enim Apoſtolis non fuiſſe comprimendæ famis cauſa ſpicas die ſabbato vellere, ac diſcutere, nec patrifamilias ouem, quæ in foueam decidiſſet, aſinumue, aut bouem inde die ſabbato extrahere. Horum enim factum Chriſtus defendit *Matth. 12. Luc. 14.* vbi & ipſe, ſalua ſabbati religione, frementibus Phariſæis, multos die ſabbato ſuæ valetudini reſtituit.

28 Non eſt autem dubium, quin ea, quæ perpetuam non habent in iure diuino prohibitionem, à Pontifice arctari ex cauſa poſſint, vt eſt ſupra dictum, & Bartol. *lib. 1. digeſt. l. omnes populi de iuſt. & iur. q. 3. princ.* cœterique Doctores probant. Quod à Conſtantino Imperatore Auguſto religioſiſſimo factum lego, qui *lib. 3. Princip. Conſtit. l. omnes 1. C. de fer.* agrorum culturæ dare operam, cùm neceſſitas poſtulet diebus Deo dicatis ius eſſe vult. Id quod eſt meritò conſtitutum. Neceſſitas enim legibus eſt ſoluta, *cap. 2. in fin. de obſer. ieiun.* Quodque ex neceſſitate fit, delicto caret, *cap. quod non eſt licitum, de reg. iur.* Cùm enim, vt Nicol. Ab. *in d. cap. quod non eſt licitum*, ait, peccatum voluntate fiat, quicquid neceſſitate, quæ voluntati contraria eſt, fortè fit, id peccato vacare, palam eſt.

29 Item ad id, quod dicebatur, vſuram eſſe ſecundùm naturalem rationem, quæ ſuadet, vt pro beneficio beneficium reddamus, nihilque propterea delinquere qui id, ad quod alium ſibi obligaſſet, in pactionem deducat, quod denique eſſet permutationis genus, reddique pro beneficio beneficium, reſpondere ex Baldo *in rubr. C. de vſur. in prima ſententia*, breuiter poſſumus, nullum iure naturali remunerationis modum præſcribi, præcipuè humano intellectu poſſe. Iuſtitiæ denique non congruere, aut charitati, vt beneficium ita, vel ita æſtimetur, & quod ſitum in voluntate eſt, ad neceſſitatem trahatur, Bald. *d. rubr. C. de vſur.* & eum ſequutus Ioan. Rub. *de vſur. col. 4.* Beto. *ibi num. 31.* Ego verò dico extra donationes id non procedere. Antidona enim eſſe, id eſt contraria dona, vbi nullum donum anteceſſit, intelligi non poteſt. Donationem intelligo non tantùm cùm rem donamus, ſed & cùm eius commodamus vſum, ea enim re beneficij debitorem nobis acquirimus, *l. ſi pignore, ff. de furt.* Nam & locare rei vſum licuit. Quod in pecunia, cœteriſque rebus, quæ vſu conſumuntur, non euenit. Cum enim in abuſu conſiſtant, *l. hoc Senatuſconſultum §. 1. ff. de vſufr. ear. rer. quæ vſ. conſum.* hoc eſt earum vſus conſumptione percipiatur, inde, ſalua lege diuina *Luc. 6.* lucrum ſperare non licet, niſi pecunia fortè oſtentaturo locetur, quo caſu placuit à vano oſtentatore mercedem rectè accipi, Gloſ. Ab. & Doctores *in cap. Conqueſtus, de vſufr.*

Vnde eſſe contra legem naturalem agnouit etiam Ariſtoteles *1. polit. c. 6. & 7. ac 4. Eth. c. 1. & 5.* quem ſequitur Bald. *in d. rubr. C. de vſur.* Io. Andr. *in Mercur. ad regul. peccatum col. 4. & ſeq.* idque propter quatuor. Primò, quia facit rem naturalem ſuperualere ſuæ naturæ, & rem artificialem ſuæ arti, & maximè contra naturam. Secundò, quia facit, quòd res, quæ non parit fructum, generet lucrum, quod eſt contra naturam. Tertiò, quia facit quod ea, quæ habent omnino eundem valorem, vnum eorum excreſcat in valore per alterum, quod etiam eſt contra naturam. Quartò, quia facit, quòd res mutuata per abuſum trahatur ad aliquid, ad quod non eſt ordinata principaliter, nec conſequenter: Quod eſt etiam contra naturam. Addo quinto, quia quod meum ex mutuo eſt, nulla legitima cauſa data, non teneor tradere alteri. Ac ſexto, quia eſt contra ius naturæ, vt idem bis, ſeu duplici pretio vendatur. Item vt vendatur id, quod non eſt vendentis. Atqui is, qui vſuras accipit, vendit idem bis, & vendit id, quod non eſt ſuum. Quod eſt contra ius naturæ. 30

Dicta Io. Andreæ declarat Laurent. de Rodul. *in cap. conſuluit in princ. num. 14. & 15.* Ab. *in d. cap. cum ſit num. 18. de for. comp. & in rubr. de vſur.* Salyc. *in d. auth. ad hæc n. 6. C. eod.* tenetque Roman. *conſ. 500. col. 2.* poſt Bald. & Innoc. Franch. *in cap. 1. ſub init. de vſur. in 6.* Alex. *conſ. 49. n. 5. vol. 4.* Natt. *conſ. 369. num. 5.* Bald. *conſ. 443. vol. 3.* Afflict. *in conſt. Regn. de vſur. §. vſurariorum num. 2.* quibus ſuffragatur regula *l. Nam hoc natura ff. de cond. indeb. & l. ius naturæ ff. de reg. iur.* Egregiè ad rem Cato apud Tullium *lib. 1. Tuſcul. quæſt.* interrogatus, *quid fœnerari*, reſpondit: *Quid hominem occidere?* Quò alluſiſſe Lactantius Firmianus *de ver. cult. lib. 6. c. 18.* videtur: *Pecunia*, inquit, *ſi quam crediderit, non accipiat vſuram, vt & beneficium ſit incolume, quod ſuccurrat neceſſitati, & abſtineat ſe prorſus alieno. In hoc enim genere officij debet ſuo eſſe contentus. Plus autem accipere, quàm dederit, iniuſtum eſt, quod qui facit, inſidiatur quodammodo, vt ex alterius neceſſitate prædetur.* Apertius Auguſtinus ſcribens ad Macedonium, qui trucidari pauperem fœnore dixit *14. quæſt. 4. c. quid dicam.* Et rectè vtrumque quidem. Nam vſura, vt ait Conſtitutio *d. cap. 1. de vſur. lib. 5.* exhaurit patrimonia, homineſque adeo omni pecunia exutos ad egeſtatem deducit, vt quodammodo vitam eripiat. Pecunia enim quædam eſt hominis vita, *l. Aduocati*, iuncta Gloſ. *in v. vitam*, ibique Corn. *num. 3. C. de aduoc. diu. iud.* Alimoniam denique auferre, necare eſt, Corn. *d. l. Aduocati.* Hinc fœneratores harpyjs ſimiles eſſe ait Plutarch. *de vitand. vſur.* quas à Dijs iratis miſſas Phineo Regi, oculis capto epulas appoſitas deuorare, docta finxit antiquitas. 31

Adde, nihil magis aduerſari fœneratoris conſilio, quàm donare, id enim agere non ex ſuo inſtituto, vt de alieno quærat, non vt de ſuo largiatur. Ideoque fœneratorem alios obligare ſibi, ac deuincire beneficio quorum imminet fortunis, dici non poteſt. Mutuum enim ſpe quæſtus propoſita, beneficium eſſe definit, quod Chriſti verbis *Luc. 6.* comprobatur, dicentis: *Si mutuum dederitis his, à quibus ſperatis recipere, quæ gratia eſt vobis?* 32

Po-

Digitized by Google

33 Poſtremò dicam, obligatinnem, quæ naturaliter ex mutuo dato oaſcitur, in pactionem deducere non licere. Nam ſi datn mutuo ſperare ſola animi deſtinatione quid vetamur, multò magis accipere. Accipit autem iuris interpretatione qui alium ſibi obligat. In bonis enim ooſtris eſſe incipit, qnod nobis debetur, *l. bonor. appellatio*, §. *eque ff. de verb. ſignif.* Quæ ſententria adeo vera eſt, vt obligare eum, cui mutuum damus ad tantundem nobis poſtea mutuo dandum, non liceat, Gloſ. *in ca. ſi fœnerauerıs, v. expectes* 14. *q.* 3. Abb. *in cap. conſuluit in fin. de vſur.* & Imol. *conſ.* 6. Roman. *conſ.* 500. *col.* 2. Iaſ. *in l. ex hoc iure col.* 17. *ff. de iuſt. & iur.*

34 Quod dixi accipere ob mutuum datum minus licere, quam ſperare, hoc ita exaudiendum eſt, ſi ſpes præcedat. Nam cùm nulla ſpe propoſita mutuum datur, quod vltro offertur à volente debitore, id accipere ſine ſcelere licere inter omnes conſtat, Abb. *in d. cap. conqueſtus num.* 8. *de vſur. per cap. dilectus de Simon. & can. ſicut* 1. *quæſt.* 2. & Anan. *in rubr. de vſur. col.* 1. *can. vſura* 14. *quæſt.* 3. *& can. de Eulogys d.* 18. Cur autem quærat aliquis accipere quid ob mutuum datum, quàm ſperare minus liceat, illa eſt ratio, quia ſpe debitori nihil nocemus, aliter atque acceptione. Fit enim hac re pauperior, etiamſi vtrumque aduerſus Dei legem ſit, ideoque vſuræ vitio non vacat, *Luc.* 6. Illud quoque vitium habet argumentum, quod ſuperiora. Concludit enim quòd omnes negant, hoc eſt fœnerari indiſtinctè licere. Quod conſeqoens eſt dicere, ſi obligatio naturalis in pactionem deduci iure poſſit, & quidem ſine Priocipis authoritate, quod eſt perquam abſurdum.

35 Quod item dicebatur, nullam ioiuriam fieri vſuras ſoluere volenti, quaſi quod quis ſua voluntate feciſſet, id ad animum reuocare non poſſit, falſum eſt. Nihiln enim minus extorquete vſuras fœneratorem dici, & ab inuito ſolui, idque propter pecuniæ interuentum, quod poſt Caccialup. *in l.* 1. *C. de ſum. Trinit.* adnotauit Decius *conſ.* 170. Pecunia eoim vim, inquit, quandam adfert. Et inde Angel. *in auth. de Lenon.* §. *fin.* Marſil. *in l. vn. num.* 15. *C. de rapt. virg. & ſingul.* 353. Cyn. *d. l. vn. verſ. tertio oppono* ſcribunt in eum, qui data pecunia adulterium mulieri perſuaſiſſet, ea lege vindicandum eſſe, quæ eum tenet, qui vi adhibita mulierem adulteraſſet. Sed hoc ob auaritiam muliebrem admitti poteſt. Mulierum enim genus auariſſimum eſſe conſtat, Gloſ. *in l. Neſennius v. ex contrario ff. de negot. geſt. & in l. quæ dotis*, & ibi Bartol. *in* 1. *oppoſ. ſol. matr.* Tiraquel. *in l. connub.* 9. *num.* 43. Ideoque ad alterum ſexum produci non oportere. Nam non vt auaris omnia perſuadet pecnnia, itaquoque ijs, quæ vitio non tenentur. Adde multum intereſſe inter pecuniæ dationem & mutuationem. Quod quæ motuamus, eorum repetitio eſt, oon eorum quoque quæ damus. Igitur non æque vim adferte pecuniæ mutuationem accipieoti, atque dationem.

36 Quare ſatius eſt dicere, cùm fœneratio ſit legibus prohibita, eam contrahentium voluntate iuſtam fieri noo poſſe, notabilis *l.* 1. *C. ne fideiuſ. dot. dent.* Gloſ. *in l. à D. Pio, ff. de rit. nupt.* Et hoc Decius magis probat *d. conſ.* 170. & ego verios puto, in ijs præſertim, quæ iure diuino continentur. Et idcirco fieri, vt licèt diebus feriatis, qui humana lege deſcenduot, volentibus litigatoribus, rectè ius dicatur *l.* 1. *in princ. ff. de fer. & cap. fin. in fin. extr. eod.* Non tamen quibus diebus iudicio experiri lex dinina vetat, affectantibus litigatoribus, rectè iusdicetur, *d. cap. fin. in pr.* Poſſumus & illud reſpondere, aduerſus id, quod eſt cuiuſquam prohibitorum fauore, ne, illo quidem volente, fieri poſſe. Vnde videmus ſeruum torquere in domini caput vltrò eum ad quæſtiones offerentis oon licere, Hoc enim cum dominorum ſit gratia cooſtitutum, eorum voluntate remitti non poteſt, vt ſalua ſit ſemper ſeruotum in dominos veneratio. Ita eleganter Hippolit. *lib.* 48. *ff. l. vnius facinoris*, §. *ſeruus in fine* per illum textum *de quæſt.* apud Iul. Paulum adnotauit.

37 Congruit his quod Imperator Conſtantinus Auguſtus *in l.* 1. *C. de Salgam. hoſpit. non præſt.* reſcripſit, qui vetat eos, qoi militant ab hoſpitibus ſuis culcitras, lignum, oleum extorquere. Quare? Quia hoſpitibus conſultum eſt, eorum quicquam vel à volentibus accipere, idem Cooſtantinus vetuit. Sic & Imperator Anaſtaſius *in l. fin.* §. *vt autem, C. de re milit.* cum conſtituiſſet à milite ſportularum nomine noo amplius vno ſolido præſtari debere, à volente & vltrò offerrente plus accipere vetat. Idcirco quæ pignora executores rerum iudicatarum accipere prohibentur, ea ne à volentibus quidem accipere poſſuot, Marſil. *in d.* §. *ſeruus.* Nec medico, cui ex publico ſalarium præſtatur, ab ægris etiam vltrò offerentibus accipere quicquam ius eſt, Felin. *in cap. tua nos col. fin. de homic. poſt* Bartol. *in l. Archiatrj, C. de profeſ. & medic.* Marſil. *d.* §. *ſeruus, & in l. vn. num.* 239. *C. de rapt. virg.* Idemque in tabellionibus reſponſum eſt, qui ex publico habent quoque ſalarium. Nam neque hos operarum ſuarum nomine à priuatis quicquam accipere poſſe, placuit Felino *in d. cap. tua nos* poſt Bartol. *in l. munerum* §. *fin. ff. de diuer. reg. iur. antiq.* Marſil. *d.* §. *ſeruus n.* 3. *& ad l. vn. n.* 238. quæ omnia vna eademque ratione recepta ſunt, ne quæ quorundam ſunt introducta faoore, eorundem voluntate mutentur. Quod non ſine ratione reſponſum eſt. Nam cum à pluribus conſuetudine quadam inducta vltrò datum accipitur, alij dare verecundia coguntur, Marſil. *d.* §. *ſeruus* poſt Felin. *d. cap. tua nos*, Et generaliter quoties propter publicum bonum quid dari prohibetur, id ab vltrò offerentibus accipiendum non eſt, Felin. *ibid.* Bald. *in auth. ſed hodie, C. de Epiſc. & Cler.* Marſil. *d.* §. *ſeruus num.* 4. *& d. l. vn. num.* 241. Quibus conuenienter dicemus, fœnus etiam à volentibus accipere ius non eſſe. Fœnerationis eoim prohibitio ciuium fauore introdocta eſt, quorum fortunas, vt ait Conſtitutio *cap.* 2. *de vſur. lib.* 6. exhaurit.

Vnde exigendo vſuras contra præceptum legis, dolus 38
ineſt, etiamſi à volente exigantur, quia vſura furtum, ſeu rapina dicitur. Ita reſpondet Alciat. *in cap. ſcienti de reg. iur. in* 6. *num.* 54. Natt. *conſ.* 369. *num.* 6. *&* 7. & propterea Doctores limitant regulam *l. nemo videtur ff. de reg. iur.* non habere locum, quin in fraudem commiſſam conſentiret, vel in doloſa perſuaſione. Ita limitat Dec. *ibid. num.* 5. *in fin.* Cagn. *num. etiam* 5. Iaſ. *in l. cum donationis in* 1. *not. C. de tranſact.* Infriogi etiam argumentum poteſt ex reſponſione, quam Caccialupus affert *in d. l.* 1. *num.* 49. *& ſeq. C. de ſum. Trin.* poſt Iacob. Butrig. & Angel. videlicet, quod illicitum ex conuentione præſtitum contra voluntatem obligati præſtari dicitur. Alia etiam reſponſio accomodari poteſt, de qua per Corn. *conſ.* 19. *lit. G. & conſ.* 159. *lit. B. vol.* 3. Præterea reſpondetur ex Bald. *d. conſ.* 15. *vol.* 1. id procedere quando dolus eſſet commiſſus in aliquo actu, qui noo haberet proprium nomen delicti. Tunc enim cum poſſit purgari per actionem ex contractu, ceſſat actio de doln, & crimen ſtellionatus. Secus verò ſi dolus fuiſſet commiſſus in actu habente proprium oomen delicti, vt furtum & ſimilia. At vſura eſt proprium nomen delicti, *cap. quia in omnibus, & cap. ſuper eo de vſur. in* 6. Ergo in ea non militat ratio deducta. Poſtremò reſponderi poteſt, quamuis volenti & conſentienti plena libertate nulla fiat iniuria, volenti tamen & conſentienti non plena libertate, ſed mixta inuoluntariò, fieri iniuriam, ſi aliquid ab eo accipiatur, quando nullus alius eſt titulus, vnde id debeatur. Eò quòd eiuſmodi volnntas & conſenſus inefficax ſine alio titulo ſit ad transferendum dominium, aut ius in rem, quæ ita datur. In hac autem ſpecie mutuatarius nollet dare vltra ſortem, ſi mutuans abſque eo incremento mutuare vellet, ac proinde inuoluotariè mixtè id dat. Ita D. Thom. *qu.* 13. *de mal. ar.* 4. ac Theologi communiter.

Conſtat igitur ferè inter omnes, nullum Priocipem ex- 39
tra Summum Pontificem poſſe Iudæis publicè fœnerandi poteſtatem ex cauſa facere, idque omnes exiſtimare idem Barbat. eo *conſ.* 16. *num.* 6. refert, ac eſſe crebriorem opinionem aſſerit Marquard. de Suſan. *de Iud. cap.* 11. *num.* 4. At in hanc ſententiam qui inclinauerunt Pontificiam poteſtatem intempeſtiuè reueriti videntur, niſi intempeſtiua reuerentia non eſt, illud Pontifici Romano tribuere, quod edita Conſtitutione *cap. ſuper eo de vſur.* ipſe ſibi licere negat. Nam initio quod dicitur, Iudæorum ſalutem tamquam ſua perfidia damnatorum curæ eſſe Ponti-

Digitized by Google

CONSVLTATIO LXXII.

An & quatenus pro canonizatione Martyris requirantur miracula? Vbi an ad martyrium requiratur, quòd ſit actus honeſtus, ſitque neceſſarius actus fortitudinis, & vt mors ipſa ſequatur? Aliáſue Martyris requiſita vbi conſiſtat vera fortitudo, & cur hæretici non ſint capaces martyrij?

1 AD primùm. Non requiri, probant communiter Doctores apud Contelor. *de canoniz. Sanct. cap.* 21. *à num.* 5. Lezan. *conſul.* 1. *num.* 16. & Bordon. *contr.* 13. *num.* 34. Requiri verò tutius cenſet idem Contelor. *loc. cit. num.* 11. & Caſtellan. *de canoniz. queſt.* 5. *num.* 25. cum rationibus ibi deductis. Vnum atque alterum tamen, quod pro negantibus affertur, non intermittendum videtur.

2 Siquidem ad martyrium, quod iuxta illud *Act. cap.* 1. *Eritis mihi teſtes in Hieruſalem*, definitur à Syluestr. *in ſum. v. martyrium*, teſtimonium, ſeu teſtificatio chriſtianæ veritatis, & à Viguer. *inſtitut. theol. rubr. de fortitud. cap.* 1. voluntaria mortis perpeſſio, ſiue tolerantia propter fidem Chriſti, vel alium virtutis actum in Deum, tria potiſſimùm requiri docet Syluest. *vbi ſupra*. Primùm, vt quis mortem obeat. Secundùm, vt eam voluntariè ſuſtineat. Tertium, vt eam ſuſtineat propter veritatem, & confeſſionem fidei, vel alium virtutis actum relatum in Deum, in quo vſque ad finem perſeueret. Quod apertè probat D. Auguſtinus *de ciuit. lib.* 1, *c.* 26. ac D. Thomas 2. 2. *queſt.* 124. *ar.* 4. & 5. ex verbis *Matth.* 5. *Beati qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam*, cuius appellatione venire omnes virtutes ait in eum locum D. Hieronymus in Gloſ. *tom.* 9. concluditque martyrij cauſam eſſe non ſolùm veritatem fidei, ſed opera omnium virtutum, quæ ſecundùm quod referuntur in Deum, ſunt quædam proteſtationes fidei, per quam nobis innotuit, quòd Deus huiuſmodi opera in nobis requirit, & nos pro eis remunerat.

3 Igitur in Martyre concurrere videntur quæ pro canonizatione à Doctoribus requiruntur, ſanctitas nimirum, & excellentia vitæ. Siue ſanctitas cum D. Dionyſio *de diu. nom.* ſumatur pro perfecta, & omnino immaculata munditia. Nam ſummus Dictator Theologiæ 2. 2. *queſt.* 124. *ar.* 3. *in corp.* inquit, cum charitas ſit vinculum perfectionis, martyrium inter omnes actus virtutis maximè demonſtrat perfectionem charitatis. Tanto enim magis oſtenditur aliquis aliquam rem amare, quanto rem magis amatam contemnit, & magis odioſam pati eligit. Certum autem eſt, quod inter omnia alia bona præſentis vitæ maximè homo amat ipſam vitam, & contra magis odit mortem, & præcipuè cum doloribus tormentorum corporalium, quorum metu etiam bruta animalia abſtrahuntur à maximis voluptatibus. Indeq; infert, martyrium inter cæteros actus humanos eſſe perfectius ſecundùm ſuum genus, quaſi maximæ charitatis ſignum iuxta illud *Io.* 5. *maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis*. Et in reſponſione *ad* 2. ait: Martyrium ſecundùm ſe perfectiui eſſe, quam obedientiam, ſicut de Chriſto inquit Apoſtolus *ad Philip. factus eſt obediens vſque ad mortem*.

4 Hinc D. Auguſtinus *ep.* 69. inquit, martyres vno actu perfectionem aſſecutos fuiſſe. Et *tom.* 6. *lib. de ſancta virginit. c.* 46. propè finem martyrium eſſe præferendum virginitati. Et in ſerm. de S. Cypriano, facilè eſſe martyrem celebrando venerari, magnum verò quidem eius patientiam imitari. Quapropter *tom.* 8. *in enarrat. ad pſal.* 67. ait, martyres in Eccleſia locum ſummum tenere, atque apicem ſummæ dignitatis excellere. In martyrio quippè primum confeſſio eſt, & pro illa quidquid acciderit tolerandi ſequens aſſumitur fortitudo, deinde poſt omnia tolerata finitis anguſtijs latitudo conſequitur in præmio. Poteſt & ſic intelligi, vt quoniam tria hæc commendat Apoſtolus fidem, ſpem, charitatem, confeſſio fit in fide, fortitudo in ſpe, latitudo in charitate fidei, quippè res eſt vt corde credatur ad iuſtitiam, ore autem confeſſio fiat ad ſalutem. In paſſionibus autem tribulationum res triſtis eſt, ſed ſpes fortis eſt. Si enim quod non videmus, ſperamus, per patientiam expectamus, latitudinem verò præſtat charitatis in corde diffuſio. Nam conſumata charitas foras mittit timorem, qui timor tormentum habet per animæ anguſtias. Et *ad pſal.* 118. *conc.* 300. purpuratam eſſe vniuerſam terram ſanguine martyrum, inſignita eſſe tempora natalibus martyrum, crebreſcere ſanitates meritis martyrum. Inferens propterea *tom.* 10. *ſerm.* 5. *de plurib. martyr.* Martyrium eſt indulgentia criminum, virtutum caput, occaſio iuſtitiæ, dominicæ paſſionis imitatio, confeſſionis enim mors eſt, ſed hæreditas vitæ.

5 Hinc etiam Viguerus loco allegato notat, quòd cum actus martyrij difficultatem habeat ex parte obiecti, & impoſſibile ſit inueniri maiorem, totus labor, quem ſuſtinet aliquis confeſſor longo tempore quoad genus meriti, nequit adæquari morti, quam martyr ſuſtinet in temporis momento. Per mortem enim, quam Ariſtoteles 3. *Eth.* ait, finem eſſe omnium terribilium, fit priuatio eius, quod eſt maximè diligibile, ſcilicet viuere, & eſſe, ideoque circa eam potiſſimùm fortitudinis virtus præcellet, vt experientia compertum eſt, ex eo, quòd homines diuturnis afflictionibus detenti, horrent à morte, quaſi eligentes magis pati alias afflictiones, quàm mortem. Vnde idem Ariſtot. 9. *Eth.* excellentiam virtutis meritò conſtituit in eo, qui ſe exponit morti, & magis eligit vnam actionem bonam & magnam, quàm multas pœnas, quaſi ille actus fortitudinis in ſuſtinendo mortem præponderet multis alijs virtutis operationibus.

6 Siue cum D. Auguſtino *lib. de doctr. chriſt.* ac eodem D. Thoma 2. 2. *queſt.* 87. *ar.* 3. ſanctitas vitæ ſumatur pro virtute generali, continente omnes virtutes in gradu excellenti, ſiue pro omnium virtutum excellentia. Nam Piccolomineus *de morib. grad.* 6. *c.* 2. Heroes definiuit, eſſe homines, qui per eximiam aliquam virtute adepti ſunt conditionem ſupra humanam, refulgentem, per quam vel præclaram ducunt vitam, vel vita functi per ora hominum celeberrimè circumferuntur. D. Auguſtinus autem conſiderans actus fortitudinis, quos Catholicæ Eccleſiæ Sancti martyres tam internè, quàm externè inter carnificum ac tortorum manus perferunt, in hanc rem dicebat *lib.* 10. *de ciuit. c.* 21. *Martyres noſtri Heroes nuncupantur, ſi vſus eccleſiaſtici ſermonis admitteret*. Immo Paulus Apoſtolus *ad Rom.* 6. de ſeipſo dicebat: *Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Chriſtus, & certus ſum, quod neque vita, neque creatura alia poterit me ſeparare à charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu.* Vnde Clemens Alex. *lib.* 4. *ſtrom. de martyr.* aiebat: *Vocamus iam martyrium perfectionem, quoniam homo non accipit in eo finem ſicuti reliqui, ſed quoddam perfectum opus charitatis oſtendit*, ſubdens idcirco, Dominum docuiſſe ſummam totius virtutis fore, & nos oportere ex cognitione, id eſt ex fide propter charitatem in Deum mortem contemnere.

7 Ex quibus Canoniſtæ communiter ac Theologi inferunt, martyrium implere vicem baptiſmi. Quia illius Sacramenti virtute omnia complentur ex eo, & peccatorum omnium rubigo, ac labes abſtergitur, gratiaque ſanctificans verè confertur. Diuus quippè Auguſtinus *tom.* 5. *lib.* 13. *Ciuit. c.* 7. ait: *Quicumque etiam non percepto regenerationis lauacro pro Chriſti confeſſione moriuntur, tantùm eis valet ad dimittenda peccata, quantùm ſi ablucrentur ſacro fonte baptiſmatis*. Qui enim dixit *Io.* 13. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum Cælorum*, alia ſententia iſtos excepit *Matth.* 10. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego coram Patre meo, qui in cælis eſt*, & alio loco: *Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam*. Hinc ſcriptum eſt, *pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius*. Quid enim pretioſius quàm mors, per quam fit, vt etiam delicta omnia dimittantur, & merita cumulatiùs augeantur? Neque enim tanti ſunt meriti qui, cùm mortem differre non poſſent, baptizati ſunt, deletiſque omnibus peccatis ex hac vita emigrarunt quanti

ſunt

ſunt hi, qui mortem differre non poſſent, ideo non diſtulerunt, quia maluerunt Chriſtum confitendo finire hanc vitam, quàm eum negando ad eius baptiſmum peruenire, vt ait idem Auguſtinus *de ciuit. lib.8. c.7.* Tertul. *de baptiſm. c.16.* de quibus fit mentio *in c. baptiſmi vicem & in can. catbecumenum de conſecr. d.3.* & Cyprian. *ep. 79.* D. Thom. *p.3. quæſt.87. ar.1.* Leſſ. *de iuſt. lib.3. de fortitud. c.1. dub.5. num.54. & 57.* vbi, quòd gratia per martyrium confertur in inſtanti terminatiuo, dicente eodem Auguſtino *ad pſal.52. & ſerm.6. de verb. Rom. martyrium eſſe nouaculam criminum, & culparum.* Ac propterea idem D. Thomas vbi ſupra annotat, quòd ſicut in Baptiſmo aquæ liberatur homo ab omni culpa & pœna, ita in baptiſmo ſanguinis & deletio totalis pœnæ in martyrio prouenit ex merito paſſionis Chriſti, cui martyres perfectè conſirmantur. Vnde de martyribus dicit *Apocal.7. Lauerunt ſtolas ſuas, & candidas eas fecerunt in ſanguine Agni.* Et promiſcuè concludunt Doctores in cauſis martyrum proceſſus canonizationis faciliùs, & breuiùs expediri abſque alia diſcuſſione ſanctitatis. Quippe quod martyrium vniuerſam in ſe ſanctitatem continet, Hoſt. *in cap.1. num.5. in fin.* & Io. Andr. *num.3. de reliq. & vener. Sanct.* Chaſſan. *in catal. p.5. conſid.50.* Alberic. *in dict. v. canonizatio*, Rhauden, *in alleg. pro canoniz. S. Bernardini, v. hic autem ordo*, Auguſt. Triumph. *de poteſt. Eccleſ. quæſt.16. ar.3. ad 1.* Panuin. *in relat.* S. Bonauent. *p.2. ar.2.* Angel. Roceh. *de canoniz. Sanct. c.35.* Turrian. *de fide diſp.17. dub.2.* Molpheſ. *conſ.46. num.61.* Contelor. *d. cap.21. num.10.* & Bellarm. *lib.1. c.6. de baptiſmo*, inferens, quòd Sanctum martyrem numquam examinat Eccleſia, an antea fuerit in gratia, ſed indifferenter omnes honorat, quos conſtat pro Chriſto occiſos in confeſſione veræ fidei, & vnitate Eccleſiæ.

8 Prima igitur cauſa canonizationis eſt martyrium pro cauſa fidei, vel virtutis, qui ſolus titulus ſufficit ad ſanctificandos Martyres ita, vt ad canonizandum martyrem non requiratur aliud, niſi quòd certò conſtet, illum fuiſſe paſſum pro Chriſto, quamuis antea nihil in eo virtutis eſſet, nec poſtea fecerit miracula. Vnde etiam ſi quis immediatè ante martyrium fuiſſet infidelis, vel hæreticus, ſed in eo momento conuerſus martyrium pateretur, eum poſſe, ac debere canonizari multæ, quæ in martyrologijs habentur hiſtoriæ, teſtantur, quibus narratur ipſoſmet perſecutores ſubitò ad Chriſtum conuerſos, & cum ipſiſmet, quos perſequebantur martyribus paſſos pro Sanctis martyribus habitos, ac publicè honoratos fuiſſe. Immo, vt patet in Sanctis Innocentibus pro Chriſto interfectis, ſufficere videtur infantes, vt pro Martyribus habeantur, baptizari pro Chriſto in ſanguine ſuo.

9 At nihilominus rectiùs longè dicendum cenſeo, requiri miraculum ad martyris probationem ſpeciatim firmandam iuxta decretum S. Rituum Congregationis ſub die 13. Septembris 1642. in quo, relata prius opinione dicentium, miracula non requiri in martyrio, mox animaduerſione ponderantium, quòd ad conſumandum martyrium requiratur voluntas probata patiendi pro fide, vel iuſtitia, & perſeuerantia in charitate vſque ad finem, quæ veritas cùm reſideat in corde, cuius tantùm Deus ſcrutator eſt, & pendeat ab actu interno finali, non poteſt probari, niſi per ſignum à Deo, quòd eſt miraculum, ita concluditur, ſed videbantur concordari iſtæ opiniones ex ſuppoſitione, quòd nimirum, dato vero martyrio, miracula non ſint neceſſaria. Ad hoc verò, vt in indiuiduo hoc & hoc martyrium probetur verum, miracula requirenda eſſe.

10 Ad ſecundum. Porrò apud Patres, & Scholaſticos ad rationem martyrij adultorum neceſſarius eſt actus honeſtus, nempè vt quis patiatur mortem ob finem honeſtum, aliàs ſi non eſt actus honeſtus, non erit Deo gratus, neq; merebitur laudem apud Deum.

11 Non obſtat quòd Sancti Innocentes propter Chriſtum mortui ſunt, & dicuntur martyres, & tamen nullum habuerunt actum voluntatis. Nam S. Thomas *2.2. quæſt. 124. ar.1. ad 1.* refert, aliquos ſenſiſſe in illis paruulis fuiſſe vſum rationis ex voluntate peculiari Dei. Sed hoc tamquam ſine fundamento dictum reijciendum eſt. Deinde reſpondet S. Thomas, illis paruulis ob Chriſti meritum collatam eſſe gratiam, & gloriam, quia paſſi ſunt mortem pro Chriſto, quod communiter ſequuntur multi. Itaque voluit Deus, vt propter meritum Chriſti pueri illi, qui propter Chriſti cauſam occiduntur, gratiam Chriſti conſequerentur. De martyrio horum paruulorum legantur D. Auguſtinus *lib.3. de lib. arb. c.23.* Origen. *homil.3.* in varia loca Euangelij, Pſeudocyprian. *ſer. de mag.* & alij Patres *in homil. feſtiuit. Sanct. Innocentium.*

12 Quod ad tertium, duo poſſunt diſputari. Vnum eſt, an martyrium ſit actus fortitudinis? Aliud, an ad martyrium ſit neceſſarius actus fortitudinis virtutis ſpecialis ex formali obiecto illius? Ad primam partem quod attinet, fuit opinio Martini de Magiſtris, dicentis martyrium eſſe actum eius virtutis, ob cuius formale obiectum mouetur quis ad ferendam mortem, verbi gratia, actus charitatis, ſi mouetur ex charitate, vel fide, vel alterius virtutis. Probatur primò, quia martyrium erit, ſi quis patiatur mortem iniuſtè illatam ex fine charitatis propter Deum in defenſionem fidei. Secundò, quia martyrium poteſt eſſe ſine formali actu fortitudinis, ſi fiat ex fine honeſto. Atque adeo non eſt actus fortitudinis. Leſſius *lib.3. de iuſt. c.1. dub.2.* docet, actum amplectendi mortem, & ferendi illam poſſe ad varias virtutes pertinere, vt conſtat, dici tamen actum fortitudinis, quia procedit ex ſumma voluntate firmiter in bono conſtituta.

13 Sed, vt diximus, aliud eſt quærere, an martyrium ſit actus fortitudinis ſpecialis eſſentialiter, aliud an requirat materiam fortitudinis. Sicut aliud eſt comedere temperatè eſſe actum formalem temperantiæ, aliud eſſe materiam ſpecialem temperantiæ.

14 Hoc autem præmiſſo, dicendum eſt, martyrium eſſe ſemper actum fortitudinis ex obiecto materiali. Quia, vt ſupra diximus, pericula mortis ſunt materia virtutis fortitudinis, ſicut comedere temperatè eſt actus temperantiæ ex obiecto materiali, licèt fiat ex fine charitatis. Deinde qui putant ad actum virtutis ſpecialis non eſſe neceſſariam expreſſam tendentiam in obiectum formale propter ipſum, dicent martyrium ſemper eſſe actum fortitudinis ſpecialis propter ſpecialem materiam. Sed illud principium examinatur à viris doctis in materia de bonitate, & malitia actuum humanorum, & illis non probatur.

15 Secundò, dicendum eſt, eſſentiam martyrij poſſe conſiſtere ſine ratione formali fortitudinis ſpecialis. Patet. Si quis enim pro veritate fidei defendenda ſuſtineret mortem ex fine obedientiæ, vel charitatis, quod ex Patribus conſtat, nefas eſt negare talem actum eſſe martyrium. Et hoc probant rationes primæ opinionis. Semper tamen martyrium eſt actus fortitudinis generaliter, vt dicit firmitatem in bono. Quod apertè conſtat cùm quis patitur mortem, ne recedat à bono fidei. Notandumque eſt, rationem D. Thomæ *in ar.2.* probare martyrium eſſe actum fortitudinis ex obiecto materiali.

16 Ad quartum referuntur aliqui, exiſtimantes mortem non eſſe de ratione martyrij, & variè explicant naturam martyrij. At D. Thomas *in ar.4.* rectè explicat rem, & in corpore dixit ad perfectam rationem martyrij requiri, quòd aliquis mortem patiatur pro Chriſto. Et cùm D. Thomas dicit ad perfectam rationem martyrij, non negat imperfectum martyrium poſſe dari ſine morte. Et ad primum argumentum docet, Sanctos Patres aliquando appellare martyrem, & martyrium per ſimilitudinem, & hoc ſenſu S. Hieronymus, vel potius Sophronius *ſerm. de aſſumpt. Virg.* dicit, Beatam Virginem fuiſſe martyrem, & ſic dicunt explicanda eſſe ſimilia dicta Patrum. Deinde ad tertium docet, tolerantiam carceris ſolam non dici propriè martyrium, niſi fortè, vt cauſam mortis, & ſic intelligit Eccleſiam celebrare martyrium S. Marcelli Papæ, & aliorum, de quibus Baronius paſſim.

17 Alij verò Doctores aſſignant varios gradus martyrij. Vnus aſſignatur, quando paſſionem reuera ſequuta eſt mors. Secundus eſt, quando inflicta ſunt vulnera lethalia, ex quibus ſequeretur mors, ſi non impediatur ſupernaturaliter. Tertius dicitur, quando cauſa extrinſeca

ſuffi-

ſufficieos mortis applicata eſt, licèt ita fuerit impedita, vt nullum damnum intulerit homini. Sicot S. Ioannes miſſus eſt in ferueotis olei dolium. Quartus eſt, quando ſolùm eſt inchoata paſſio. Et ſic ſæpè Cyprianus martyces vocabat homines pro Chriſto incluſos in carceribus. Legatur idem Cyprianus *ep.29.30.& 37.* Valentia, Leſſius, Turrianus, ac Baronius.

18 Deinde ad martyrium requiritur, vt mors non ſit coorta voluntatem patientis. Ita communiter Doctores. Aliàs ſi quis nollet pati pro Chriſto non diceretur velle illam confiteri coram hominibus. Ioſaotibus verò pater non eſſe contrariam voluntatem, immo neque voluntatem patiendi.

19 Vlterius requiritur, vt mors obeatur propter fidei veritatem defendendam, vel propter opus honeſtum alicuius virtutis, vt reſtetur quis illud placere Deo, quod pertinet ad fidem, de quo rectè philoſophatur D. Thomas *ar.5.* Et quòd mors propter fidem ſit martyrium, manifeſtom eſt. Quòd verò ſufficiat pati propter aliquam virtutem, docent D. Thomas, & Patres, qui dicunt, S. Ioannem Baptiſtam fuiſſe martyrem, qui paſſus eſt mortem propter caſtitatem, quia reprehendebat Herodem ob adulterium. Quòd ſi aliquis patiatur mortem non propter fidem, aut communem doctrinam, ſed propter propriam aliquam peculiarem cauſam, ooo erit martyrium, quia, vt dixit S. Auguſtinus *conc.2. in pſal. 84.* martyrium noo facit pœna, ſed cauſa. De quo benè Valeotia *pun.1.*

20 Et vt ſatis intelligatur, in quo vera fortitudo conſiſtat, ne cauſam à morte, non mortem à cauſa pendere ceoſeatur, ſciendum, quòd excellens certè, & humana contemnens animus ceroitur, ſi id ſolùm, quod honeſtum ſit, bonum iudicetur. Nec eum, qui grauia, atque acerba infracto animo, ſed qui ea tolerat, quæ decet, euius cauſa quemadmodum, & quo tempore decet fortem & magnaoimum dixerimus. Pro dignitate enim, & vt ratio iubet, fortis agit, qui ſolius virturis cauſa cura & aſpera contemnit. Si enim aliò reſpiciat, ſi ignorantia cæcatus, ſi ira, odio, dolore, cupiditate, ſi aut pœnæ ſubeundæ metu, aut præmij adipiſcendi ſpe, aut alio affectu abreptus, ſe periculis exponat, à tantæ laudis ornamento remouebitur.

21 Huiuſmodi exempla in veterum libris vbique obuia ſunt, de quibus inter alios ad hunc modum Tertullianus *an Martyr. longum eſt*, inquit, *ſi enumerem ſingulos, qui ſe gladio confecerint, animo ſuo ducti. De fœminis ad manum eſt Lucretia, quæ vim ſtupri paſſa, cultrum ſibi adegit in conſpectu propinquorum, vt gloriam caſtitati ſuæ pareret. Mutius mærum ſuam dexteram in ara cremauit, vt hoc factum eius fama haberet. Non minus fecerunt phyloſophi. Heraclitus, qui ſe bubulo ſtercore oblitum exuſſit. Item Empedocles, qui in ignes Aetnæ montis diſſiluit, & Peregrinus, qui non ſolum ſe rogo immiſit, cùm fœminæ quoque contempſerint ignes. Dido cùm poſt virum dilectiſſimum nubere cogeretur. Item Aſdrubalis vxor, quæ cùm iam ardente Carthagine, maritum ſuum ſupplicem Scipionis videret, cum filijs ſuis in incendium patriæ deuolauit. Regulus dux Romanorum, captus à Carthaginenſibus, cùm ſe vnum pro multis captis Carthaginenſibus compenſari noluiſſet, maluit hoſtibus reddi, & in arca genus ſtipatus, vndique extrinſecus clauis confixus, tot cruces ſenſit. Beſtias fœmina libens appetijt, & vtique horridiores aſpides, ſerpentes tauro vel vrſo, quas Cleopatra immiſit ſibi, ne in manus inimici perueniret.* Idem quoqoe de Chriſtianis ait Hieronymus, immo Apoſtolus potius ad *Galat. c.5. Longa*, ioquit Hieronymus, *oratio, pallor ex ieiunio ſequens, non meæ ſunt verba, ſed Saluatoris ex Euangelio pertonantis, ipſa quoque caſtitas in matrimonio, viduitate, virginibus ſæpè plauſum quærit humanum, & quod timeo dicere, ſed dicendum eſt, martyrum ipſum, ſi ideo fiat, vt admirationi, & laudi habeamur, fruſtra ſanguis effuſus eſt.*

22 Hos igitur & alios huius generis nemo rectè fortes, ac magnanimos dixerit. Neque enim aut pericula ſine cauſa adeunda, neque cum tempus poſtulat, refugienda. Alterum mollis ac eneruati, alterum temerarij, ac præcipitis animi eſt. Nolo hic, neque neceſſe puto exempla, quibus omnis antiquitas abundat, eorum referre,

qui etiam io peſſimis cauſis animo pertinaci, & obfirmato exquiſitiſſima, nullo doloris ac gemitus ſigno edito, tormenta, quaſi ea in alio corpore exciperent, ſuſtinuerunt. Admiranda quidem, ſed non laudanda illa, ac generoſa magni & elati animi fortitudo fuit, præſertim cum in medijs illis tormentis quidam eorum, etiam de ſceleribus ſuis exultarent, & ſe glorioſè venditarent. Cuius rei memorabile exemplum præbuit Hieronymus Olgiatus, ſiue, vt quibuſdam placet, Oleatus, ciuis Mediolanenſis, vnus eorum, qui Galeatium Sfortiam Mediolanenſem Ducem interfecerunt. Nam cum captus fuiſſet, atque in cuſtodia miſerè diſcruciatus, vt eius cœdis conſcios proderet, licèt vix duos & viginti annos natus, molli & effæminato faciei & corporis totius habitu virgini, quàm viro ſimilior, nec armis vnquam aſſuetus eſſet, funi, quo torquebatur, appenſus, perinde ac ſi tribunali inſideret, omnis doloris expers, ſonora voce & ſuum & ſociorum facious ſummis laudibus euehens, nullum omnino pœnitentiæ, nullum formidinis ſignom edidit: Porrò ad locum horrendi ſupplicij deductus, comites, qui metu exangues videbantur, oratione ſua ad fortitudinem animi cohortatus, carnifices orare non deſtitit, vt ipſum ante alios mactarent, quo reliqui eius exemplo mortem æquiore animo perferre diſcerent. Nudus, vt Baptiſtæ Fulgoſij verbis vtar *lib.3. dict. & fact. memor. c.3.* igitur in diſco protenſus, cruribus, brachijſque ad diſci pedes deligatis, cùm eos, qui adſtabant, præparatæ mortis ſpecies, atque horror auerteret, ipſe ſpecioſis verbis, atque intrepida voce perpetratum facinus extollens, nequaquam ſe, quod tunc inſtabat, ſæuum mortis genus curare oſtendit: A ſummo igitur humero vſque ad medium pectus carnificis falce diuiſus, nec verbis, oec voce mutata, vitam ſimul cum oratione finiuit. Atque ab hoc genere patientiæ ne imbecillis quidem, ac fragilis fœminarum ſexus eſt excluſus, vt de Leæna illa meretrice Epichari, & alijs fœminis proditum eſt. Leæna certè conſcia coniurationis, cùm propterea torqueretur à tyranno, & non prodidit coniuratos, & nouiſſimè linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni expuit, vt nihil agere ſe ſcirent tormenta, etſi vltra perſeuerarent, vt eſt apud Tertullianum *loco citato*.

Virum igitur magnanimum, ac fortem eum ſolum de- 23
finimus, qui ſolius honeſtatis cauſa nulla extimeſcit pericula, nulla deprecatur. Quò eorum mors potiſſimùm referenda eſt, qui pro patria, ac vera Religione omnibus ſe periculis, omnique diſcrimini, intrepido animo obijciunt, & exponunt. Huiuſmodi certè, etiam à morte per veram gloriam viuere ſemper intelliguntur. Hic ille Rhetorum campus de Themiſtocle, Melciade, & alijs claris viris. Hinc illa tam ampla laus apud Iudæos Gedeonis, Danielis, Iudæ Machabæi, & ſeptem fratrum Machabæorum, & apud noſtros Conſtantioi, Theodoſij, Caroli Magni, & Principum Booniorum, Goroſredi, & Balduini, & ante omnes chriſtianorum Martyrum, qui pro Republica, aut fide conſeruanda oullis laboribus, nulli vitæ diſcrimini pepercerunt. Cauſam itaque reſpicere, non mortem oportet. *Prædonibus*, inquit Chryſoſtomus *orat.1. aduerſus Iudæos tom.5. raduntur & latera, & monumentorum perfoſſoribus, maleficiſque.* Verùm idem pationtur & Martyres. Facta ſunt eadem: cœterùm animus & cauſa cur hæc fiant, non eſt eadem, eoque plurimum eſt diſcriminis ioter hos & illos. Quemadmodum igitur in illis noo tormentum tantùm expendimus, ſed potius animum, & cauſam, ob quam cruciatus inferuntur, conſideramus, & ob id Martyres amamus, non quòd crucientur, ſed quòd ob Chriſtum cruciatus ferunt. Contra, latrones deteſtamur, noo quia
puniuntur, ſed quòd ob malefacta puniuntur. 24
Ad quintum. Ratio cur arbitremur, hæreticos nec martyrij, nec meriti paſſionis Chriſti capaces, qui eamdem, eademque de cauſa, & pro eodem Chriſto mortem obierunt, ea eſt, quòd nemo aot martyrij gloriam aſſequi, aut Chriſti beneficio frui poteſt, qui charitate vacuus eſt: Qua deſtituti nec ioſti, nec caſti, nec prudentes, nec boni denique homines, tantum abeſt, vt Martyres, ſint dicendi. Vt enim non ſine prudentia,

qua

qua eas moderetur & dirigat, morales, ita nec veras morales, nec diuinitus infuſas virtutes cuiquam, abſente charitate, adeſſe facilè crediderim. Finis rerum agendarum ita comparatus videtur, vt prima diſciplinarum axiomata. Atque ideo non magis eum iuſtum, prudentem, temperantem, aut fortem appellarim, cuius actiones iuſtum finem non reſpiciunt, quàm ſcientem, qui rudis, & ignarus eſt ipſorum artis ſuæ principiorum. Scopum autem omnium noſtrarum actionum, ad quem collimare debemus, eundem, quem Chriſtus toti legi, ideſt chatitatem, & dilectionem conſtituo. Eſt enim charitas, quod dici ſolet, omnium virtutum forma. Videndus omnino D. Thomas 1.2.*quæſt.65. ar.2. & 4. & 2.2. quæſt.23. ar.7. & 8.* Et quamuis bonam eſſe aliquam actionem, etiam ſepoſita charitate, contendas, quales videntur eorum, qui non eò, quò debent, reſpicientes, egenis, vel cibos famelicis, vel veſtes nudis ſuppeditando, proſpiciunt, non tamen actio illa abſolutionem ſuam, aut perfectum virtutis nomen, quemadmodum nec fides, nec ſpes, quæ chatitate deficiuntur, niſi eò, quò dixi, referatur, habere poterit. Bonum itaque virum ex ordinata, vt Auguſtinus ait *lib.1. de doctr. chriſt. cap.27. tom.3.* dilectione metimur. Quæ in eo ponitur, ne aut diligat quis quod non eſt diligendum, aut non diligat quod eſt diligendum, aut amplius diligat quod eſt minus diligendum, aut æquè diligat quod vel minus, vel amplius eſt diligendum, aut minus vel amplius quod eſt æquè diligeodum.

25 Ab iſta verò ita, vt dixi, ordinata dilectiooe nemo omnium mortalium longius diſiungitur hæreticis, qui, quod omnium maximè eſt deteſtandum, id eſt hæreſim, ſupra proximum, ſupra totam Eccleſiam, & ſupra Deum ipſum diligunt. Quod certè cum ſumma Dei, verorum Martyrum, & veritatis cootumelia fit, cùm martyrium, non à qualibet, quæ tamen in ipſis nulla eſt, ſed à perfecta quadam cui nihil adijci poteſt, dilectione proficiſcatur. Eſt enim charitas inchoata, ait Auguſtinus *cap. vlt. de nat. & grat. tom.7.* quæ & inchoata iuſtitia: eſt charitas prouecta, quæ & prouecta iuſtitia: eſt charitas magna, quæ & magna iuſtitia: eſt charitas perfecta, quæ & perfecta iuſtitia, *charitas ſcilicet de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta, quæ tum maxima eſt in hac vita, quando pro illa ipſa contemnitur vita.* Chatitas itaque ſola cum recta fide coniuncta mater eſt martyrij, quæ vt tum maxima eſt in hac mortali vita, cùm propter eam vita ipſa deponitur, ita certè in cœleſti regno, multò quàm hic fuit, cumulatior futura eſt. Quæ ſola, fide & ſpe excidentibus, non tamen excidet. Neque enim vel vir bonus, nedum martyr erit, qui oon habuerit ſimplicem illum, de quo Chriſtus loquitur, & qui totum corpus illuminat, oculum. Quem, vt habeas, duo potiſſimum, teſte Bernardo *de precept. & diſpenſ.* exiguntur, *Charitas* ſcilicet *in intentione, & veritas in electione.* Ab vtraque verò ſunt diſiunctiſſimi hæretici.

26 Quare ex hoc hominum genere Martyres oriri non poſſe, duorum Patrum grauiſſima aliquot teſtimonia Cypriani martyris, atque Auguſtini, vt reliquos interim omittam, extare ſcio. *Eſſe martyr non poteſt,* inquit Cyprianus *de verit. Eccleſ. qui in Eccleſia non eſt:* ac paulo poſt: *Cum Deo manere non poſſunt, qui eſſe in Eccleſia Dei vnanimes noluerunt. Ardeant licèt flammis, & ignibus traditi, vel abiectis beſtijs animas ſuas ponant, non erit illa fidei corona, ſed pœna perfidiæ, nec religioſa virtutis exitus glorioſus, ſed deſperationis interitus. Occidi talis poteſt, coronari non poteſt.* Et Auguſtinus *lib.2. contra Gaudent. cap.13. Rectè,* inquit, *iſta dicerentur à vobis, quærentibus martyrum gloriam, ſi haberetis martyrum cauſam. Non enim felices ait Dominus, qui mala iſta patiuntur; ſed qui propter Filium hominis patiuntur, qui eſt Chriſtus Ieſus. Vos autem non propter ipſum patimini, ſed contra ipſum. Patimini quippè ideo, quia non ei creditis, & toleratis ideo, ne credatis.* Idem alia alibi *ferm. de mont. lib.1. c.9.* Atque in hunc ſenſum etiam Hieronymus: *ſine charitate,* inquit, *martyrio ſanguis effuſus, corpuſque flammis traditum, coronam non habet premiorum.* Nec tam Hieronymus, quàm Paulus 1. *Corinth.13.* ex noſtra latina interpretatione. *Et ſi tradidero,* inquit, *corpus meum ita, vt ardeam, charitatem autem non habeo, nihil ſum.*

CONSVLTATIO LXXIII.

An & quatenus baptiſmi probatio in beatificando ſit facienda?

1 AFfirmatiuè, idque pro fundamento in cauſis beatificationis, & canonizationis, cùm nemo ſine baptiſmo poſſit ſaluus eſſe, *can. firmiſſimè de conſecr. d.4. & cap. maiores 3. de baptiſm.* S. Concil. Trid. *ſeſſ.6. c.14. de iuſtif.* Vnde licèt fuerit articulatus, ſi tamen teſtes ſint de ſimplici auditu, vel de ſola credulitate, nullum probationis gradum conſtituunt. Non priores de auditu alieno. Tum quia eorum teſtimonio non percipitur veritas ſenſus, ſed quædam relatio, carens in ſe fide iuridica: Tum quia cauſa ſcientiæ non eſt in eo manifeſtior dicto, vt eſſe debet. Ideoque regulam negatiuam ſtatuunt congeſti à Farinac. *de teſtib. quæſt.69. num.2. cum ſeqq. per text. in cap. licèt ex quadam* cum ibi notatis à Gloſſa, & Doctoribus *de teſtib.* Neque poſteriores de ſola credulitate, qui nec propriè valent dici teſtes, cum per nullum ſenſum corporeum deponant ſuper veritatem facti iuxta Gloſ. *in l.1. §. penul. v. meminerint, ff. de aq. & aq. pl. arc. l. teſtes v. præſto, C. de teſtib. cap. quoties, v. credere extr. eod.* cum alijs adductis à Farinac. *quæſt.63. §.2. num.62. & ſeqq.*

2 At verò cenſeo, baptiſmum ad effectum inſpectionis ſuper inquiſitione generali plenè probari per teſtes, non ſolùm deponentes audiuiſſe ab ipſis Dei Seruis fuiſſe baptizatos in ſuis Eccleſijs parochialibus, ſed etiam ex publica voce, & fama. Quæ ſanè probatio ſufficit pro inquiſitione generali exigente ſolummodo famam, cuius veritas poſtea probabitur ſpeciatim in ſubſequenti inquiſitione ſpeciali. Porrò ſatis eſt ad illum probandum depoſitio vnius teſtis iuxta Gloſ. *in can. placuit 109. de conſecr. d.4.* & aſſerit Maſcard. *de prob. concl. 163. num.1.*

3 Immo, quidquid ſit de baptiſmo viuentis, vt inquit Contelor. *cap.13. num.2. de canoniz.* cùm agatur de baptiſmo defuncti, non eſt neceſſaria illius probatio. Quia in defuncto præſumitur baptiſmus, vt ex Panuin. *in relat. S. Bonauenturæ p.1. ar.8.* ſubdit eo loco Contelor. *nu.4.* Quod ſuaderi poteſt.

4 Primò, quia Dei Seruus ortus fuit ex parentibus chriſtianis, & inter chriſtianos verſatus egit vitam chriſtianam. Ex his enim vrgentiſſimam oriri baptiſmi præſumptionem ait Caſtellan. *de canoniz. Sanct. quæſt.4.* Simonet. *in relat.* S. Franciſci de Paula *v. præterea,* & Rota *in relat.* S. Iſidori ac S. Thomæ de Villanoua *p.1. rubr. de fid.* & Contelor. *cap.13. num.6.*

5 Secundò, quia in loco, ex quo ortum duxit Dei Seruus viguerit, ac viget fides catholica, & paruuli in ea ſoleant baptizari, Rot. *in d. relat.* S. Thomæ de Villanoua, & Contelor. *d. loco num.5.* ex ſeotentia Aretini *conſ.528.* ſub initio.

6 Tertiò, quòd agatur de Seruo Dei, qui natus, & educatus inter Chriſtianos, ac Religionem forſitan aliquam à Sede Apoſtolica approbatam profeſſus, vitam religioſiſſimam, puram, ac integram, omoique ex parte perfectam degit, ac io ſanctæ matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione vſque ad obitum perſeuerauerit. Nam hoc ipſo baptiſmo flamminis intelligeretur baptizatus, & à vinculo peccati originalis ſolutus, etiamſi antea baptizatus non probaretur baptiſmo fluminis, vt in ſpecie conſiderauit Caſtellan. *d. quæſt.4.* iuxta textum *in cap.2. de presbyt. non baptiz.* & proſequantur Simonet. *in cit. relat.* Contelor. *d. cap.13. num.6.* & Rot. *in alleg. relat.* S. Thomæ de Villan. *d. rubr. de fide.*

7 Ex quibus circumſtantijs ſatis præſumi baptiſmum, ait Innoc. *in cap. Veniens in fin. de presbyt. non baptiz.* ibique Ab. *numer.1.* & tradit Hoſt. *in cap. de quibus numer. 1.* & Io. Andr. *in in cap.2. num. 2. de baptiſm.* Gloſ. *in can. ſi eos, v. contendimus de conſecr. ead. d.4. & in can. presbyteri v. & conſecrentur d.68.* probatque Af-

Afflict.

Digitized by Google

ſlict. *in com. ad Conſtit. Neapol. lib. 1. quaeſt, 27. de homic. claud. num. 68.* ac Maſcard. *concl. 287. num. 2.*

CONSVLTATIO LXXIV.

An moniales, quae profitentur vnam ex Regulis à Sede Apoſtolica approbatis, ac emittunt, praeter vota ſubſtantialia caſtitatis, paupertatis, & obedientiae quartum votum charitatis exercendae in pauperes mulieres, morbo laborantes, habentque congruam dotem, ac ſeruant clauſuram, ſint verae profeſſae ac regulares, earumque inſtitutum ſit approbandum?

1 RESpondeo affirmatiuè. Sola enim profeſſio Regulæ approbatæ cum emiſſione trium votorum ſubſtantialium ſatis eſt ad probationem ſtatus regularis, vt decidit textus *in cap. Cum ad monaſterium in fin. de ſtat. monach.* & tradit D. Thomas 2. 2. *quaeſt. 86. ar. 7.* Card. Bellarm, *de monarch. lib. 2.* toto *cap. 2. & cap. 9.* Caſtropal. *p. 3. tr. 16. de ſtat. relig. diſp. 1. pun. 1.* Sperel. *dec. 2. n. 42.* & firmauit Rota *dec. 116. nu. 3. p. 2. diu. & dec. 308. num. 7.* coram Vtgellenſi, & in Leodien. profeſſionis 23. Iunij 1662. coram Priolo.

2 Ac præſertim qoia profitentur Regolam Religionis approbatæ, vt decernit textus *in can. pernicioſam 18. quaeſt. 2.* habent propriam dotem & ſeruant clauſuram, ſicut aliæ moniales, quæ ſunt ſigna regularitatis ad textum *in cap. fin. & cap. ſunt nobis, & cap. ex parte, de Regular.* Felin. *in cap. ſuper 3. de teſtib.* Rot. *d. dec. 116. num. 6.* cum pluribus *ſeqq.* & in d. Leodien. profeſſionis §. *Et fruſtra.*

3 Quod verò ad hoſpitalitatem, ceſſat difficultas, quia huiuſmodi inſtitutum exercendæ hoſpitalitatis erga mulieres infirmas fuit pluries à Sede Apoſtolica approbatum, non ſolùm in Gallia, & Belgio, vt colligitur ex Conſtitutione Pauli II. pridie idus Septembris 1465. apud Vvadingum *annal. Minor. tom. 6. Bull. 2.* & apud Bordonum *in Bullar. tertij Ordinis Bulla* 154. necnon Innocentij VIII. nonis Septembris 1483. apud eundem Bordonum *loco citato Bulla* 174. & apud Vvadingum *tom. 7. Bulla* 18. Sed etiam Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis & Regularibus die 18. Iunij 1663. reſpondit, Moniales hoſpitalarias Monaſterij loci, ſeu Oppidi Dieppen ſub Regola S. Auguſtini eſſe verè Regulares & profeſſas. Quod S. Congregationis votum approbauit Alexander VII. qui & anno 1665. confirmauit, approbauitque Congregationem, & Inſtitutum Monialium exercentium eiuſmodi hoſpitalitatem in ſex monaſterijs diæceſis Andegauenſis, Cœnomanenſis, atque in alijs, vt ex diplomatis expeditis 19. Iulij 1664. & 8. Ianuarij 1666. quorum particulas in calce appendo.

4 Et hæc quidem admittenda ſunt, quando agitur de monaſterijs iam erectis authoritate ordinaria, quæ ſola requiritur ad validitatem fundationis locorum Monialium ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *cap. 3. ſeſſ. 25. de Regular.* ibi: *Nec de caetero ſimilia loca erigantur ſine Epiſcopi, in cuius dioeceſi erigenda ſunt, licentia,* vt in terminis erectionis noui monaſterij Monialium declarauit Sacra Congregatio eiuſdem Concilij ex congeſtis à Fagnano *in cap. Non amplius numer. 70. & 87. de inſtit.*

5 *Alexander Papa VII. Ad futuram rei memoriam &c. Exponi ſiquidem nobis nuper fecerunt dilectae in Chriſto filiae moniales reformatae monaſterij, ſeu hoſpitij Dei, nuncupatae miſericordiae Ieſu Ordinis S. Auguſtini Oppidi nuncupati Dieppe Rothomagenſis dioeceſis, quod ipſae &c. ac tria Religionis vota ſolemnia paupertatis ſcilicet, caſtitatis, & obedientiae, nec non hoſpitalitatis erga pauperes infirmas exercendae quartum votum emittere ſolitae fuerunt &c. clauſuram ſeruarunt, Superioriſſam ad triennium &c. alia loca & domos regulares ſub eiſdem Regula & Inſtituto de licentia Ordinarij fundarunt &c. Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, his non obſtantibus, nonnulla Religioſa dictarum exponentium quieti, earumque progreſſui, & incremento forſan inuidentes, aſſerant eaſdem exponentes non eſſe verò profeſſas, & Regulares, vnde earum ſtatus conuelli, multaque perturbationes, & inconuenientia oriri poſſent, nobis propterea eadem exponentes humiliter ſupplicari fecerunt, vt ſibi de opportunae declarationis gratia in praemiſſis prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur ipſas exponentes ſpecialibus fauoribus & gratijs &c. huiuſmodi ſupplicationibus inclinati de venerabilium fratrum noſtrorum eiuſdem S. R. E. Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium praepoſitorum conſilio, attentis narratis. Moniales in praefato Monaſterio iuxta ipſius regulam, & vota, profeſſionem emittentes eſſe verè Religioſas authoritate Apoſtolica tenore praeſentium declaramus, ac decernimus &c. die 19. Iulij 1664. Pontificatus noſtri anno nono.*

Ad perpetuam rei memoriam. Sacroſancti Apoſtolatus 6
officij humilitati noſtrae diuinitus commiſſi ratio poſtulat, vt ſacrarum virginum, & deuotarum mulierum Congregationes, quae vberes pietatis, & chriſtianae charitatis operum fructus, adſpirante superni fauoris auxilio proferre igitur ſatagunt paterna benignitate proſequentes, faelici illarum ſtatui, & progreſſui, quantum cum Domino poſſumus, prouidere ſtudeamus. Exponi ſiquidem nobis nuper fecerunt dilectae in Chriſto filiae moniales hoſpitalariae monaſterij hoſpitij, ſeu domus Dei nuncupatae Oppidi de la Flexche Congregationis S. Ioſephi, Andegauenſis dioeceſis, quòd aliàs poſtquam dictum monaſterium de expreſſa licentia & approbatione tunc exiſtentis Ordinarij Andegauenſis iuxta diſpoſitionem decretorum Concilij Tridentini erectum, & fundatum fuerat, ipſae exponentes ſubinde de ſimili licentia alia monaſteria eiuſdem inſtituti in Ciuitate Nemanſen, in locis de Bauge Andegauen. de Tanal Caenomanen. de Moulins Eduenſis reſpectiuè dioeceſum, & de Maurtal in noua Francia fundarunt, in quibus habitum nouitijs exhibuerunt, eaſque profeſſionem regularem trium votorum ſubſtantialium paupertatis, caſtitatis, & obedientiae, cum quarto voto de hoſpitalitate erga pauperes infirmas exercenda admiſerunt, ac à multis annis alias functiones verarum Religioſarum obiuerunt, & de praeſenti obeunt, clauſuram, & communitatem regulares ſub Regula S. Auguſtini, ac proprijs conſtitutionibus, ab Ordinario approbatis ſeruando cum maxima Epiſcoporum locorum approbatione, nec minori populorum aedificatione, ipſarumque exponentium ſpirituali vtilitate. Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubiungebat praefatae exponentes, vt ſpiritualibus earum incrementis conſulatur, & quies, qua in praeſenti ſtatu fruuntur, firmius ſtabiliatur, plurimum cupiant opportunè ſibi ſuper praemiſſis à nobis prouideri, & vt infra indulgeri. Nos ipſas exponentes ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & earum ſingulares perſonas à quibuſuis &c. ſupplicationibus earum nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium praepoſitorum conſilio, attentis narratis, reſpectiuè per eoſdem Cardinales maturè examinatis, earundem exponentium Congregationem, & inſtitutum, authoritate Apoſtolica tenore praeſentium confirmamus, & approbamus, ipſaſque exponentes veras eſſe Religioſas declaramus, decernentes eaſdem praeſentes litteras ſemper validas, & efficaces &c. Datum &c. die 8. Ian. 1666. Pontificatus noſtri anno II.

CONSVLTATIO LXXV.

1 *An & quo pacto Iudæis à Summo Pontifice, alijſue Principibus fœnerandi poteſtas ex cauſa publicè fieri poſſit?*

2 *An Pontifex Summus Iudæis chriſtianorum Religionem ſuſcipientibus, poſſit vſuras condonare, ac vniuerſim ſtatuere, quod reſtituant partem tantummodo ex vſuris?*

1 AD primùm. Ardua & perplexa hæc quæſtio eſt. Varij variè illam tractarunt. Nos eam verſabimus theologicè, iuridicè, politicè.

2 Et prima ſpecie cur conſtitutiones permitti non poſſint, nemo eſt, qui dubitare videtur. Nam & vetus iuriſprudentia, vt ex latiſſimis digeſtorum libris apparet, vſuras approbauit, & Imperatores poſtea inſecuti editis conſtitutionibus vſuras permiſerunt, ſaltem permiſſione, quæ pœnam non comminatur, aut infligit, vt in *l. eos, C. de vſur.* Bartol. *in l. 1. nu. 6.* & ibi Iaſ. *nu. 48. C. de ſum. Trinit. & fid. cath.* Io. Andr. *in mercur. ad regul. peccatum col. 8. & ſeq. de reg. iur. in 6.* Ab. *in cap. Cum ſit n. 18. de for. comp.* Bald. *in rubr. C. de vſur. in pr.* Et propterea inferunt id, quod fit lege permittente, pœnam, non mereri, *vulg. l. Grachus, C. ad leg. Iul. de adult. l. fin. ff. quod quiſq; iuriſ.* Idem quoq; à Regibus ſactitatum accepimus, in quibus quidam Aragonum Rex Iudæis, & Saracenis vſurarum exercendarum poteſtatem ſcribitur feciſſe, teſtibus Cardinali, & Innocentio *in Clem. vn. de vſur.* & Alex. *conſ. 1. n. 1. lib. 2.* Idem ſibi Venetorum Rempublicam, & Mantuanorum Principem in Iudæos vſurpaſſe, referunt Paulus de Caſtro *conſ. 397. lib. 2.* Barbatia *conſ. 16. lib. 4.* & Alex. *d. conſ. 1. n. 2.* Boſlaus denique maioris Poloniæ Dux, cuius hac de re inter Polonorum leges extat conſtitutio, Caſimiri Regis Principatu poſtea confirmata, non vſuras modò, ſed anatociſmum, hoc eſt vſurarum etiam vſuras permiſit Iudæis.

3 Præſumptum eſt autem Principes ſacro ſuo pectore omnem iuriſprudentiam concluſam habere, *l. omnium, C. de teſtam. cap. 1. de conſtit. lib. 6.* Nihil ſine iuſta cauſa facere, Gloſ. *l. relega, de pœn.* Innoc. *in cap. qua in Eccleſiarum de conſtit.* Barbat. *conſ. 16. n. 1. vol. 4.* Alex. *d. conſ. 1. n. 5.* & Add. ad eundem, *& conſ. 2. n. 20. vol. 1.* Quæ cùm ſubeſt, ius diuinum, quod perpetuam non habet prohibitionem, ſed quibuſdam caſibus, quod generaliter prohiberetur, permittit ex cauſa humanis conſtitutionibus poſſe arctari, & moderationem accipere, exploratum eſt apud Bartol. *in l. omnes populi 3. q. princip.* ibiq; omnes, *ff. de iuſt. & iur.* & Bald. *in l. fin. n. 4. C. ſi contra ius, vel util. publ.* Nam quamuis occidere lege diuina vetemur, *can. de occidendis, & can. miles 23. q. 5. cap. ſiquis propter, de furt.* Quia tamen eadem diuina lege quandoq; permiſſum reperitur, *cap. 1. de homic.* Bald. *d. l. fin.* humana lege idē permitti ex cauſa poſſe, receptū eſt, Bart. *in d. l. omnes populi 3. q. 1. ff. de iuſt. & iur.* Bald. *in d. l. fin. n. 4.*

4 Quod in propoſita quæſtione euenit. Non enim, vt eſt à nobis ſupra dictum, per omnia iure diuino vetitas eſſe vſuras, ſed quæ inter ciues exercerentur, Alex. *d. conſ. 1. n. 3. arg. 2. vol. 2.* & Barbat. *d. conſ. 16.* Nam ab hoſte, atq; alieno vſuras auferre, & illo iure licuiſſe conſtat Deuter. *cap. 23. & can. Ab illo 14. q. 4.* In alijs quoq; pleriſq; ſpeciebus hoc ſibi Pontificem vindicare videmus, vt quæ iure diuino deſcendunt, ea arbitratu quandoque ſuo, quandoque ex cauſa moderetur. Nam & decimas, diuino iure debitas, *cap. tua nobis, de decim. & can. decimæ 16. q. 1.* ſua voluntate nonnunquam remittit, *cap. à nobis de decim.* Et diebus Dei maieſtati dicatis, quibus diuina lex tam vetus, quàm noua abſtinere nos ab opere iubet, *cap. licet in princ. de fer.* piſcatui dare operam, cùm neceſſitas hoc depoſcit, & iudicio experiri, cauſaſq; agitare per Pontificum conſtitutiones licet, *d. cap. licet §. Indulgemus, & cap. fin. de fer.*

5 Adde vſuras ſecundùm rationem naturalem eſſe, quæ ſuadēt, vt à quo beneficium accepimus, ei gratiam referamus. Nihil itaq; eum delinquere videri, qui id, ad quod aliū ſibi naturaliter obligaſſet, in pactionem deducit, quibus congruenter vſura, ſi rei tamen modus adhibeatur, ſecundùm naturam eſſe dicetur, & quidem inoffenſis charitatis officijs, *cap. Cum in officijs, de teſtam.* Charitati enim non repugnat, ſi beneficium accipiat, qui dedit quodam quaſi permutationis genere, *l. ſed et ſi lege, §. conſuluit, ff. de hered. pet.* Quam quæſtionem ponit Gloſ. *in can. 1. 14. q. 3. v. Pluſquam,* Bald. *in rub. C. de vſur.* & Anania *ibidem.*

6 Nullam denique iniuriam fieri videri vſuras ſoluere volenti, *l. in diem, ff. de aqu. pluu. & l. 1. §. vſqueadeo ff. de iniur.* traditque Dec. *conſ. 170.* Quia vſura non committitur in ſcientem. Quando enim dolus committitur in ſciētem, non poteſt quis de dolo puniri crimine ſtallionatus ſecundùm Bald. *conſ. 240. vol. 2.* quem refert ac ſequitur Crauet. *conſ. 6. n. 104.* Quod tunc ſaltem admittendum videtur, cum non Chriſtianis, ſed Iudæis, publica cauſa id ſuadente, fœnerandi fit poteſtas. Nam & populi commodis, ac neceſſitati ita proſpici, & nihil in Iudæos delinqui, quorum ſalus, vtpotè ſua perfidia iam damnatorum, à nobis negligi ſine ſcelere poteſt. Qui enim foris ſunt, vt *Paul. 1. Cor. 5.* ait, nihil ad nos, *cap.* Gaudemus, de diuort. Hinc quidam, vt Paul. de Caſtr. *conſ. 397.* Alex. *d. conſ. 1.* Barbat. *eod. conſ. 16.* putant Iudæos ſe nobis quaſi alienis fœnerari lege diuina non prohiberi.

7 Et has ob cauſas à Reipublicæ Venetæ Moderatoribus factam Iudæis pacto conuento fenerandi apud Ciues ſuos poteſtatem, refert Caſtr. ibid. Quorum ipſe factum edito reſponſo hactenus cōprobat, vt magna aſſeueratione audeat dicere, eius conuentionis vſum non modò carere ſcādalo, ſed honeſtum etiam eſſe, nec grauem populo, vt videri poterat, ſed ſuauem. Habuitq; hæc ſententia ſuos aſſertores, nempè Alexandrum *d. conſ. 1.* & Barbariam *d. conſ. 16.* magni nominis Scriptores, qui idem Mantuanorum Principi conſulti reſponderunt, paulò hac parte, quàm Caſtrenſis religioſiores, quod Summi Pontificis authoritatem deſiderant, Petrum Ancharanum ſequuti *conſ. 243.* qui huius, & ſimilium quæſtionum cognitionem Eccleſiaſtici eſſe Iudicis ſcripſit, non Imperatorum, aut Regum.

8 Summa diſputationis, qua Alexander vtitur hæc eſt. Quæ in ius diuinum ſine venia peccantur, in ijs Pontificis quidem, inquit, indulgentia nihil poteſt, qui hanc ſibi authoritatem illis tantùm caſibus meritò vindicat, eùm in ius humanum alioquin ſine venia delinquitur, quaſi ſua lege ſoluere quicquam admittentes, non Dei poſſit. Et hoc Cardinali Hoſtienſi placuiſſe, & quibuſdam alijs, Specul. *ſub tit. de leg. §. nunc de Epiſcoporum.* Idemq; tenet Archid. *in can. fin. 14. q. 6.* & Alex. *d. conſ. 1. n. 2.* ait, peccentue ſine venia Iudæi fœnerando, fruſtra quærimus. Superuacuæ enim rei operam eos dare, Petro Ancharano authore *d. conſ. 243.* ſcribit, qui Iudæos peccando reuocare nituntur; itaq; tanquam ſua perfidia damnatos eſſe, ſuo iure viuere permittendos. Nam, vt eſt ante dictum, qui foris ſunt, nihil, inquit, ad nos. Hoc quoque extremo argumento Barbatiam *d. conſ. 16. col. 9.* vſum lego, & omnes ferè, qui Iudæis permitti vſuras à Pontifice poſſe ſcripſerunt, nempè Soccin. Iun. *conſ. 108. lib. 3.* Io. Bapt. Ferret. *conſ. 37.* vbi latè *lib. 1.* Marquard. de Suſan. *tr. de Iud. lib. 1. n. 14.* & alij, quos refert Theſaur. *deciſ. 57. n. 4. & ſeq.* ac nouiſſimè in opere de vſuris Em. D. Ioannes Baptiſta de Luca, olim Aduocatorum conſultiſſimus, & cuius reſponſionis, ac ſententijs doctiſſimum quenque ſtare plerunque non pœnitet, nunc Auditor Summi Pontificis, immo & Pontificatus, aſylum legum, ac innocentiæ, aut vim paſſæ, aut iudicio circumuentæ propugnaculum.

9 Sed nec Alexandri diſputatio ſatis cohæret, neque hoc argumentum, quo tanquam indubitato plerique omnes vtuntur, vllam habet firmitatem, vt pleraque ſuperiora, quibus illud efficitur, non vt Iudæis, alijſue improbatæ Religionis hominibus fœnerandi poteſtatem Pontifex facere poſſit, ſed vt Chriſtianis, cuius rei Pontificem nullam habere authoritatem ijdem ipſi, qui ita diſputant, aſſeuerant, Alexander, & Barbatia locis proximè allegatis. Idemque in Imperatoris perſona, Regum, Principum, Rerumque publicarum quibuſdam argumentis concluditur, hoc eſt, vt ex cauſa ſine Religionis diſcrimine fœnerandi poteſtas quibuſuis ab eis fieri poſſit, quod & qui illis vtuntur argumentis verum eſſe nec dicunt, neque dicere poſſunt. Nam vſurarum cauſam ad Pontificis ſpectare cognitionem, non ad Imperatoris, Regum, Principum, Rerumuepublicarum poſt Ancharani *conſ. 243.* deſijt dubitari, idque inter omnes conſtare Barbaria *d. conſ. 16. num. 6.* affirmat, de quo à nobis inter refellendum, quæ contra adſerebantur, fuſius erit dicendum.

10 Partem igitur negatiuam veram puto. Etenim omnes in hoc conſentiunt, nullis neque Imperatoris, neque Regum, neque Principum, neque Rerumpublicarum,

neque Summi denique Pontificis conſtitutionibus, vt qui melius ſentiunt Io. Bapt. Seuerin. *in l.1. num.45. C. de ſum. Trin.* quem ſequitur Pariſ. *conſ.68. num.84. & ſeqq.* Butr. *in cap. ſuper eo not.1. de vſur.* Io. Andr. *in cap. peccatum de reg. iur. in 6.* Anton. de Prat. vet. *conſ.45. lib.4.* Iaſ. *in l.1. lect.1. col.14. C. de ſum. Trin.* prodiderunt, vſuras poſſe permitti etiam Iudæis, non magis certè, vt Bald. *in auth. ad hec num.2. C. de vſur.* eleganter, ac piè ſcribit, quàm legem Domini contrario ſerui ſui placito tolli, & abrogari. Imperatorem autem, Reges, Principes, eoſque qui Rebuſpublicis præſunt, omnes Dei ſeruos eſſe, habetur *in cap. tua nos, de decim. & in l.1. §.1. C. de offic. Præf. Prat. Aphr.* Ipſum verò Summum Pontificem, nequis eius poteſtati detractum dicat, ſe ex profeſſo Seruum Seruorum Dei appellare conſtat in proemio decretalium. Quicquid denique contra ius diuinum fit, peccatum eſſe idem Bald. *d. auth. ad hec v.2.* ait. Secundùm quæ leges omnes, quibus vſuræ ſunt permiſſæ, non eſſe iure diuino correctas, vt dicebat Accurſ. *in d. auth. ad hec*, ſed nunquam valuiſſe, ſcribit idem Baldus eo loco & rectè. Diuina enim lex, vt eius author Deus, ſemper firma, atque immutabilis permanet, *§. Sed naturalia, inſtit. de iur. natur.* & vt Bald. *in rubr. ſub princ. C. de vſur. & in d. auth. ad hec num.2.* ait, in omni foro vincit. Igitur, lege diuina ſalua, humanæ conſtitutiones contrariæ conſiſtere non potuerunt, vllamue vnquam iuris authoritatem habere. Ac proinde permiſſio illa, veluti à non habente poteſtatem aduerſus ius diuinum, naturale, & pontificium, inualida, & nullius reputatur effectus, vt notant Bartolus, Iaſon, & alij *in d. l.1. C. de ſum. Trinit.* Quòd ſi olim de iure digeſtorum, & etiam Codicis dabatur actio ex ſtipulatu pro vſuris, vt *in l. eos, C. de vſur.* hodie dari non poteſt, etiam Imperatoris intentione, quia turpem cauſam ſtipulatio continet, vt *in cap. debitores, de iureiur. & in l. generaliter, de verb. oblig.* Fortun. Garz. *de vlt. fin. iur. can. & ciuil. illat.5. col.24. in fine.*

11 Quibus conuenienter Paul. de Caſtr. *d. conſ.397. lib.2.* qui vſurarum cauſam cùm primis defendit, negat, lege ciuili, aut vlla publica, aut priuata conuentione fieri licitas vſuras poſſe, vt quæ tam diuina, quam humana lege prohibeantur in notata *l.1. C. de ſum. Trin. & in d. auth. ad hec, C. de vſur.* Et idcirco vſurarum nomine neminem naturaliter, aut ciuiliter obligari, *l. ſi non ſortem, ff. de condit. indeb.* ſcribit, ſed nec dari earum perſequendarum gratia actionem, idem inquit. Quod ita accipiendum ait, vt non modo cum chriſtianis fœnerandi poteſtas facta proponatur, ſed & cum Iudæis. Nam neque illis vſurarum nomine quenquam obligari poſſe, nec in quenquam actionem dari ita, vt ſi vſuras quoquo modo percipiant, id in ſuarum animarum diſpendium percipere dicat. Addit tamen idem Caſtrenſis, ſi qua interuenit publica conuentio cum Iudæis, vſuras etiam indebitas Magiſtratus authoritate ſolui eis debere, etiamſi obligatio nulla contracta ſit, aut actio prodita. Et hoc, vt pactorum fides ſeruetur, *l.1. & ibi notata, ff. de pact.* Et ne Iudæi decepti à mutuo dando abſtineant, & ita publica, inquit, neceſſitas, & communis vtilitas fraudentur, *l. 2. ff. de iuriſd.* de quo poſtremò mox videbimus. Nam eius ſententiam abeſſe longè à vero infra demonſtrabitur.

12 Extat etiam Clementis V. Pontificis Maximi conſtitutio in *Clem. de vſur.* præſenti quæſtioni valdè ſeruiens, qua leges de vſuris exigendis, aut non repetendis latæ damnantur, ijs, qui illas tuliſſent, dictaſſent, ſcripſiſſentue cenſura eccleſiaſtica ſeueriſſimè coercitis. Iuſſit hoc amplius, quicquid ea de re in tabulas eſſet relatum, id quoad eius facere quiſque poſſet, inde intra trimeſtre delere, qui non deleſſet, cùm potuiſſet, huic illam comminatur pœnam Conſtitutio *d. Clem. vn.* quā qui tales leges tuliſſent, dictaſſent, ſcripſiſſentuè, ſuſtinent, in eadem eſſe cauſa eos eadem voluit Conſtitutio, qui legibus illis vterentur.

13 Et licèt textus loquatur contra Communitatum Officiales, tamen multi dicunt, continere etiam Principes ſupremos, & Dominos temporales, vt Azor. *tom.1. lib.5. c.17. §. deinde*, Molin. *diſp.331. §. Dominus*, Syluest. *v. vſura 9. q.22.* Salas *de vſur. dub.47. num.12.* Filiuc. *tr. 17. num.34.* Quamuis contrarium teneat Gloſſa, & Io. Andreas *in d. Clem.* Hoc certum, quòd hic textus procedit etiam, quando prædictæ fierent leges, vel ſtatuta de vſuris Iudæis perſoluendis, vel ab eis non repetendis. Quia textus generaliter loquitur, & quia eodem modo iniuſtum eſt ſtatutum, vel decretum Poteſtatis ſæcularis permittens Iudæis vſuras exigere, vel retinere, vt per Doctores, quos allegat Theſaur. *dec.57. num.1.* & tenent Syluest. *loc. cit. num.22.* Laur. *in d. Clem.* Vitalin. ibi *nu. 38. & 33.* Cardinal. *num.16.* & Azor. *p.1. lib.2. c.10. col. vl.* qui plures allegat. Ita ſanè vt neq; Summus Pontifex poſſit concedere directè vſuras Iudæis, ſcilicet concedendo exactionem, vel denegando repetitionem. Quia eſt actio intrinſecè mala, Bero *in d. cap. ſuper eo nu.7. de vſur.* Anan. *in cap. poſt miſerabilem num.4. eod. tit.* & communem ait Marquard. *de Iud. p.1. cap.11. num.14.* & Clar. *§. vſura. v. Hec autem.*

Et ne ita alios de vſuris legem ferre vetare Pontifex videretur, vt id ſibi tanquam ſanctiori Maieſtati vindicaret, 14
Alexander III. Summus Pontifex *lib.4. ep. decretal. cap. ſuper eo de vſur.* non modò legem diuinā tam veteri, quàm noua ſanctione vſuras prohibentem antiquare, & tollere ſe poſſe negauit, ſed & ea quenquam ſoluere, etiamſi in rei piæ cauſam, quòd fœneratione quæreretur, eſſet vertendum. Nam hominis ab hoſtibus redimendi gratia fœnerari vetat, quia vix vlla maior reperiri neceſſitas poteſt, & fauore dignior. Vertitur enim libertatis cauſa hominum barbaricæ feritati ſubiectorum, & in ſumma miſeria viuentium, quos inde liberari, & ſuæ ciuitati reddi publicè intereſt, *l. fin. C. de poſtlim. reuerſ.* Periculum præterea animæ, qua nihil pretioſius eſt. Verendum enim eſſe, ne qui in hoſtium poteſtate ſunt, ſeruitutis, & compedum pertæſi, laxioris vitæ amore, vt fieri ſolet, Chriſtum abnegent, & impijs ſe alligent Religionibus.

Quantum autem piaculum in fœneraticio quæſtu ſit, ex 15
criminum comparatione intelligi poteſt. Nam cur captiuorum redimendorum gratia fœnerari vetet Pontifex, illam adſert rationem: Quia, ſi, inquiens, ſeruandi hominis cauſa mentiendum non eſt, multò magis captiui ab hoſtibus redimendi gratia fœnerandum non erit. Quibus verbis maius fœnerantis, quā mentientis eſſe delictum ſignificatur, & conſequenter minus licere fœnerari, quàm mentiri. At mentiri nulla Pōtificis authoritate licet, minus igitur fœnerari eadem authoritate poteſt licere. Sanè mentiri non magis Pontificis authoritate licet, quàm animā occidere. Os enim, quod mentitur occidit animam, *c. ſi quis ad te 22. q.2.* atque adeo fœnerari, quā mentiri quod leuius eſt peccatum, *cap. ſuper eodem, de vſur.* minus poterit Pontificis authoritate permitti. Nam ſi non hoc poteſt, illud minus, *auth. multò magis, C. de Sacroſ. Eccleſ.*

Neque hic ſubſiſto, vt Pontificis authoritatem à per- 16
mittendis vſuris abeſſe quàm longiſſimè oſtendam fœnerationem maius eſſe delictum mendacio modò conſtitit. Mendacium rurſus, vt magnis authoribus, Cardinali *in clem. ad noſtram in 2. qu. de heret.* Decio *in cap. etſi Clerici 7. not. de iudic.* placuit, & iam dudum dubitari deſijt, fornicatione maius delictum eſt. Igitur fornicatio fœneratione leuius erit peccatum. Sed fornicatio Pontificis authoritate permitti non poteſt, Bald. *in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. & cap. lator, de re iud.* Dec. *in cap. Quæ in Eccleſiarum n.15. & ſeq. de conſ.* Ergo minus mendacium. Multò rurſus minus fœneratio, quæ mendacio, quod fornicationē vincit, grauior eſt, permitti Pontificis authoritate poterit.

Cur autem hominis ſeruandi, quàm ab hoſtibus redi- 17
mendi cauſa mentiri, quàm fœnerari minus ſit delictum, vt hoc obiter dicamus, illa, vt mihi quidem videtur, eſſe poteſt ratio, quòd qui captiui redimendi gratia fœneratur, prius quàm proſit, id eſt captiuum redimat, nocet, vſuras videlicet extorquens, cùm qui mentiendo hominem ſeruat, proſit ei, quem ſeruat, ei verò, cui mentitur, nihil quicquam obſit, Immo verò quandoque proſit. Quid enim ſi percuſſori hominem, cuius occidendi cauſa venit, ibi negem eſſe, vbi latere eum ſcio, proſum percuſſori certè meo mendacio, nam efficio, ne homine occiſo, lege Cornelia teneatur.

Cùm igitur nulla humana lege, etiam Pontificia vſu- 18
ras permitti poſſe docuerimus, reliquum eſt, vt quæ contra afferebantur, ordine refellamus. Et initio quod de veteri iuriſprudentia dicebatur, qua licitas fuiſſe vſuras conſtat, id factum eſſe ignoratione veri Dei, reſpondeo.

Google

pondeo. Imperatores verò, quibus vera Dei religio nota fuit, Bartolus, Baldus, Salycetus, Paulus de Caſtro, & Iaſon poſt Iacobum Butrigarium permiſiſſe magis maioris mali fugā, quàm approbaſſe vſuras rectiſſimè putarunt, *in l. cunctos populos, C. de ſum. Trinit.* Bero. *in rubr. de vſur. num.*81. Erraſſe tamen eos iiſdem authoribus conſtat, fineſque authoritatis ſuæ temerè tranſgreſſos. Legem quippe ſuperioris Maieſtatis imperio latam inferiores vt & Accurſius adnotauit *gloſ.*1. *in pr. auth. de Eccleſ. tit. l. nam magiſtra ff. de recept. & cap. inferior, de maior. & obed.* tollere non potuerunt. Adde, vt inter omnes conuenit, Bartol. *in l. Titia*, ibique Alex. & alios, *ff. ſol. matr.* Bald. *in l. quoties, C. de iudic.* Anchar. *conſ.*243. Federic. de Sen. *conſ.*245. Calder. *conſ.*3. Alex. *conſ.*1. *num.*9. *lib.*2. *& conſ.*59. *num.*5. *lib.*1. & Marquard. de Suſan. *tr. de Iud. p.*1 *num.*10. Cognitionem rei vſurariæ, omniumque, quæ animæ periculum continent, ad ſolum Summum Pontificem pertinere. In eadem cauſa ille Aragonum Rex fuit, qui Iudeis & Saracenis ſua authoritate contra ius diuinum fœnerandi poteſtatem temere fecit, ideoque in omnium Scriptorum, qui hoc argumentum attigerunt, meritò incidit reprehenſionem, Cardinal. *in d. clem. vn. de vſufr. qu.*15. per illum textum cum Gloſſa, & ibi Imol. refert Iaſ. *in d. l. Cunctos populos nu.*68. *& ſeq.* Eandem ſubierunt notam Reges alij, Principes, Rerumque publicarum Moderatores, qui contempta lege diuina, idem ſibi ſumpſerunt.

19 Tandem id eſt contra ius ciuile notiſſimum, quo omne fœnus dicitur illicitum, & per conſequens prohibitum, Bald. *in l. improbum*, ibiq; Salyc. *num.*2. *C. ex quib. cauſ. infam. irrog.* vbi etiam Paul. de Caſtr. *in pr.* Idem Salyc. *in l. eos num.*8. *eod. tit.* Gloſ. *in can. quid dicam.* 14. *qu.*4. Gloſ.1. *in cap. Quia omnibus*, vbi Ab. *num.*7. *de vſur.* Gloſ. *in auth. ad hæc* poſt Io. & Azon. Bald. in ſua *marg. v. vſura num.*9. Cardin. *cap. in ciuitate num.*6. *de vſur.* Alb. *in l. ſi pecuniam num.*7. *ff. ſi certum pet.* vbi expreſsè ait, vſuras hodie eſſe prohibitas omni iure diuino, canonico, ciuili. Idem tenet Guido Papæus *in tr. de vſur. in pr. vbi num.*3. inquit, quòd qui diceret pertinaciter, quòd recipere vſuram non eſt peccatum, eſſet hæreticus, vt *in Clem. vn. in fin. de vſur.* Alex. *conſ.*49. *num.*1. *lib.*4. dicens, neminem dubitare iure authenticorum vſuras eſſe prohibitas. Quod etiam affirmat Angel. & ibi Bartol. *in auth. de Eccleſ. tit.* Mouentur autem ex textu *in d. auth. de Eccleſ. tit. in pr.* vbi Imperator mandat diſpoſita in quatuor Concilijs vicem legis obtinere, & ſicut leges obſeruari: Sed in Concilio Niceno prohibentur vſuræ, *can. quoniam d.*47. Ergo & à Iuſtiniano prohibitæ cenſentur. Et hoc argumento vtitur etiam Salyc. *in d. auth. ad hæc num.*3. *&* 5. *C. de vſur.* Vbi hanc opinionem tenet, quam etiam, licèt per aliam rationem, ſequitur Ab. *in d. cap. cum ſit num.*18. *de for. comp.* affirmans, opinionem Gloſſæ eſſe communem, quem etiam refert, ac ſequitur Couar. *lib.*3. *var. cap.*1. *num.*5. *&* 6. vbi plenè multis rationibus, & authoritatibus probat, vſuras omni iure diuino naturali, Pontificio, & ciuili eſſe prohibitas. Quod etiam firmat Ruin. *conſ.*145. *num.*9. *lib.*4. Larè Marquard. de Suſan. *eod. tr. de Iud. cap.*11. *num.*1. *&* 2. Roland. à Val. ſibi contrarius *conſ.*35. *num.*26. poſt Alex. Socin. & Pariſ per eum relatos, Angel. *v. vſura* §. 2. *v.* 5. Ambr. de Vignat. *de vſur. in cap. ſalubriter num.*28. 30. 33. *&* 34. vbi firmat, vſuras eſſe prohibitas etiam de iure authenticorum per *l.*1. *C. de ſum. Trinit. & fid. cath.* & per *auth. de Eccleſ. tit.* §. 1. Fortun. Garz. *in tr. de vlt. fin. iur. can. & ciuil. illat.*5. *col.*24. Crot. *conſ.*86. *num.*1. His addo etiam Socin. *conſ.*2. *col.*2. *lib.*1. quem ſectatur Cort. *in memor. incip. vſura trientes col. fin. & col.*4. Villalob. *in com. opin. v. vſura*, & Iul. Clar. *lib.*5. *ſent.* §. *vſura*, vbi ait, hanc opinionem ſeruari, & ab ea tamquam veriore, & magis communi non eſſe aliquo modo in praxi recedendum.

20 Nemo itaque eorum, qui rerum potiuntur, ſibi blandiatur, & ſe ea lege alios ſoluere poſſe putet, qua ſolutus ipſe non eſt. Nam, vt ego quidem iudico, non magis permittere Princeps alicui poteſt, vt, inoffenſa Dei lege, fœneretur, quàm ſi ipſe fœneraretur extra eamdem Dei legem ſe ponere, quæ ita humano generi data eſt, vt violari à quoquam hominum ſine graui flagitio non poſſit. Quis enim ſe lege Dei teneri neget? Et eam tranſgreſſus non peccare putet? Rectè itaque fecerint permiſſarum vſurarum Authores, quiue eis ſucceſſerunt, ſi leges de vſuris latas, dataque priuilegia ſuo aboleant edicto. In Principis enim chriſtiani ditione humanas leges diuinis antiquatis dominari nefas eſt, eas præſertim, quibus ſaluis, ciuium fortunæ ſaluæ eſſe diu non poſſunt, auertendamque à Principibus Dei iram eſſe, ne cuius imperium contempſerunt, eius vindictam ſera poſtea pœnitentia deprecentur.

21 Ferunt Epiſcopum quendam Concordienſem, Pontificia Bononiæ legatione fungentem, magno ſupercilio, ſpreta Dei lege, Iudæis fœnerandi poteſtatem facere auſum, graues breui poſtea ſuæ temeritatis pœnas pependiſſe. Bononia enim, quò magno omnium applauſu exceptus erat cum infami nota, grauique ignominia pulſus ſcribitur ab Anton. de Prat. vet. *inter conſ.* Alex. *conſ.*49. *lib.*4. & Iaſ. *in d. l.*1. *num.*70. *C. de ſum. Trin.*

22 Nec audiendi ſunt, qui ingenij fiducia in contrariam partem diſſerunt. Inanis certè eſt eorum diſputatio, atque etiam nefaria, diuiniſque præceptis repugnans, quæ non argumentando arctari, ſed obſequendo impleri à nobis debent. Illorum itaque factum improbandum, quos vindictæ diuinæ oblitos eò auaritia compulit, vel adegit ambitio, vt pro iuſtis iniuſta Principibus ſuis, iniqua pro æquis reſpondeant, & quæ eis grata eſſe, atque vtilia intelligunt, ea legibus, quò res poſtulat, detortis, iuſtiſſima eſſe, atque æquiſſima dicere non erubeſcant.

23 Non me igitur pœnitet, eorum ſententiam ſequi, qui eius rei authoritatem Maximo etiam Pontifici non tribuunt, quos rectiſſimè ſenſiſſe, mox videbimus. Interim proximum argumentum confutemus, quo præſumi pro Principe dicitur in ijs, quæ prohibitionem perpetuam non habent, legem eum diuinam moderari poſſe. Primùm enim fateor pro Principe præſumi, iuſtamque eum cauſam habere credi, ſed hoc in ijs, quæ iuris ſunt humani. In iure enim diuino aliud receptum eſt. Ita diſtinguunt Alciat. *de præſumpt. reg.*3. *præſumpt.*8. Bald. *in cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit.* Fulgoſ. *in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. public. & conſ.*61. *col.*2. Roman. *conſ.*352. *in fin.* Felin. & recentiores *in d. cap. quæ in Eccleſiarum*, & Iaſ. *in l. ſi teſtamentum* per illum textum *C. de teſ. & repet. l. quominus col.*2. *ff. de fluminibus.*

24 Deinde id argumentum conficere videtur, vt Princeps extra Pontificem Maximum ferre de vſuris legem poſſint. Quod contra omnium ſententiam eſt, cum non modò Regibus, Rebuſque publicis liberis ferendæ de vſuris legis authoritatem detrahant, ſed & ipſi Cæſari, cui & qui mundi dominium tribuere non dubitant, hoc audacter denegant, in quibus Bald. *l. de nou. Cod. fac. nu.*6. *& auth. habit. nu.*13. *C. ne fil. pro patr.* idem Bald. *auth. ad hæc num.*2. *C. de vſur.* Idque inter omnes conſtare aſſerunt Io. Andr. *conſ.*16. *num.*6. *lib.*4. & Barbatia.

25 Poſtremò peccat & in eo idem argumentum, quo vſuras iure diuino perpetuam non habere prohibitionem dicitur. Falſum enim hoc eſt, ſi vſuras propriè accipiamus, hoc eſt quibus ſortis quid adijcitur. Eas enim nullo iure diuino permiſſas ex *cap. ſuper eo de vſur.* abunde docetur. Et, ſi qua in veteri lege diuina *Deuter.*23. quod ad vſurarum cauſam ſpectat, obſcuritas ſuberat, eam noua Chriſti lex *Luc.*6. ſuſtulit, quæ neminem excipit, à quo fœnus auferre fas ſit, ea parte fœneratoribus, quàm vetus, grauior: quod non manum modò à fœnore, ſed mentem etiam, atq; cogitationem abſtinere iuſſit. Nulla autem dubitatio eſt, quin Iudæos ea Chriſti lex teneat. Omnibus enim dicta eſt. Quippe quam cum ſanciret Chriſtus non diſtinxit his magis ouilis ſacri ouibus, an illis, quod vetebat, dictum vellet, omnibus proculdubio, & his, & illis ad Chriſtum pertinentibus, quod illis verbis apertiſſimè ſignificauit, cum dixit *Io.*10. *Et alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus paſtor.*

26 Quod itidem contra dicebatur, decimas, quæ iure diuino

33 Poſtremò dicam, obligationem, quæ naturaliter ex mutuo dato naſcitur, in pactionem deducere non licere. Nam ſi dato mutuo ſperare ſola animi deſtinatione quid vetamur, multò magis accipere. Accipit autem iuris interpretatione qui alium ſibi obligat. In bonis enim noſtris eſſe incipit, quod nobis debetur, *l. bonor. appellatio*, *§. æque ff. de verb. ſignif.* Quæ ſententia adeo vera eſt, vt obligare eum, cui mutuum damus ad tantundem nobis poſtea mutuo dandum, non liceat, Gloſ. *in ca. ſi fœneraueris, v. expectes 14. q. 3.* Abb. *in cap. conſuluit in fin. de vſur.* & Imol. *conſ. 6.* Roman. *conſ. 500. col. 2.* Iaſ. *in l. ex hoc iure col. 17. ff. de iuſt. & iur.*

34 Quod dixi accipere ob mutuum datum minus licere, quam ſperare, hoc ita exaudiendum eſt, ſi ſpes præcedat. Nam cùm nulla ſpe propoſita mutuum datur, quod vltro offertur à volente debitore, id accipere ſine ſcelere licere inter omnes conſtat, Abb. *in d. cap. conqueſtus num. 8. de vſur. per cap. dilectus de Simon. & can. ſicut 1. quæſt. 2.* & Anan. *in rubr. de vſur. col. 1. can. vſura 14. quæſt. 3. & can. de Eulogijs d. 18.* Cur autem quærat aliquis accipere quid ob mutuum datum, quàm ſperare minus liceat, illa eſt ratio, quia ſpe debitori nihil nocemus, aliter atque acceptione. Fit enim hac re pauperior, etiamſi vtrumque aduerſus Dei legem ſit, ideoque vſuræ vitio non vacat, *Luc. 6.* Illud quoque vitium habet argumentum, quod ſuperiora. Concludit enim quòd omnes negant, hoc eſt fœnerari indiſtinctè licere. Quod conſequens eſt dicere, ſi obligatio naturalis in pactionem deduci iure poſſit, & quidem ſine Principis authoritate, quod eſt perquam abſurdum.

35 Quod item dicebatur, nullam iniuriam fieri vſuras ſoluere volenti, quaſi quod quis ſua voluntate feciſſet, id ad animum reuocare non poſſit, falſum eſt. Nihilo enim minus extorquere vſuras fœneratorem dici, & ab inuito ſolui, idque propter pecuniæ interuentum, quod poſt Caccialup. *in l. 1. C. de ſum. Trinit.* adnotauit Decius *conſ. 170.* Pecunia enim vim, inquit, quandam adfert. Et inde Angel. *in auth. de Lenon. §. fin.* Marſil. *in l. vn. num. 15. C. de rapt. virg. & ſingul. 353.* Cyn. *d. l. vn. verſ. tertio oppono* ſcribunt in eum, qui data pecunia adulterium mulieri perſuaſiſſet, ea lege vindicandum eſſe, quæ eum tenet, qui vi adhibita mulierem adulteraſſet. Sed hoc ob auaritiam muliebrem admitti poteſt. Mulierum enim genus auariſſimum eſſe conſtat, Gloſ. *in l. Neſennius v. ex contrario ff. de negot. geſt. & in l. quæ dotis*, & ibi Bartol. *in 1. oppoſ. ſol. matr.* Tiraquel. *in l. connub. 9. num. 43.* Ideoque ad alterum ſexum produci non oportere. Nam non vt auaris omnia perſuadet pecunia, ita quoque ijs, quæ vitio non tenentur. Adde multum intereſſe inter pecuniæ dationem & mutuationem. Quod quæ mutuamus, eorum repetitio eſt, non eorum quoque quæ damus. Igitur non æque vim adferre pecuniæ mutuationem accipienti, atque dationem.

36 Quare ſatius eſt dicere, cùm fœneratio ſit legibus prohibita, eam contrahentium voluntate iuſtam fieri non poſſe, notabilis *l. 1. C. ne fideiuſ. dot. dent.* Gloſ. *in l. à D. Pio, ff. de rit. nupt.* Et hoc Decius magis probat *d. conſ. 170.* & ego verius puto, in ijs præſertim, quæ iure diuino continentur. Et idcirco fieri, vt licèt diebus feriatis, qui humana lege deſcendunt, volentibus litigatoribus, rectè ius dicatur *l. 1. in princ. ff. de fer. & cap. fin. in fin. extr. eod.* Non tamen quibus diebus iudicio experiri lex diuina vetat, affectantibus litigatoribus, rectè iusdicetur, *d. cap. fin. in pr.* Poſſumus & illud reſpondere, aduerſus id, quod eſt cuiuſquam prohibitorum fauore, ne, illo quidem volente, fieri poſſe. Vnde videmus ſeruum torquere in domini caput vltrò eum ad quæſtiones offerentis non licere, Hoc enim eum dominorum ſit gratia conſtitutum, eorum voluntate remitti non poteſt, vt ſalua ſit ſemper ſeruorum in dominos veneratio. Ita eleganter Hippolit. *lib. 48. ff. l. vnius facinoris, §. ſeruus in fine* per illum textum *de quæſt.* apud Iul. Paulum adnotauit.

37 Congruit his quod Imperator Conſtantinus Auguſtus *in l. 1. C. de Salgam. hoſpit. non præſt.* reſcripſit, qui vetat eos, qui militant ab hoſpitibus ſuis culcitras, lignum, oleum extorquere. Quare? Quia hoſpitibus conſultum eſt, eorum quicquam vel à volentibus accipere, idem Conſtantinus vetuit. Sic & Imperator Anaſtaſius *in l. fin. §. vt autem, C. de re milit.* cum conſtituiſſet à milite ſportularum nomine non amplius vno ſolido præſtari debere, à volente & vltrò offerrente plus accipere vetat. Idcirco quæ pignora executores rerum iudicatarum accipere prohibentur, ea ne à volentibus quidem accipere poſſunt, Marſil. *in d. §. ſeruus.* Nec medico, cui ex publico ſalarium præſtatur, ab ægris etiam vltrò offerentibus accipere quicquam ius eſt, Felin. *in cap. tua nos col. fin. de homic. poſt* Bartol. *in l. Archiatrj, C. de profeſ. & medic.* Marſil. *d. §. ſeruus, & in l. vn. num. 239. C. de rapt. virg.* Idemque in tabellionibus reſponſum eſt, qui ex publico habent quoque ſalarium. Nam neque hos operarum ſuarum nomine à priuatis quicquam accipere poſſe, placuit Felino *in d. cap. tua nos* poſt Bartol. *in l. munerum §. fin. ff. de diuer. reg. iur. antiq.* Marſil. *d. §. ſeruus n. 3. & ad l. vn. n. 238.* quæ omnia vna eademque ratione recepta ſunt, ne quæ quorundam ſunt introducta fauore, eorundem voluntate mutentur. Quod non ſine ratione reſponſum eſt. Nam cum à pluribus conſuetudine quadam inducta vltrò datum accipitur, alij dare verecundia coguntur, Marſil. *d. §. ſeruus* poſt Felin. *d. cap. tua nos.* Et generaliter quoties propter publicum bonum quid dari prohibetur, id ab vltrò offerentibus accipiendum non eſt, Felin. *ibid.* Bald. *in auth. ſed hodie, C. de Epiſc. & Cler.* Marſil. *d. §. ſeruus num. 4. & d. l. vn. num. 241.* Quibus conuenienter dicemus, fœnus etiam à volentibus accipere ius non eſſe. Fœnerationis enim prohibitio ciuium fauore introducta eſt, quorum fortunas, vt ait Conſtitutio *cap. 2. de vſur. lib. 6.* exhaurit.

Vnde exigendo vſuras contra præceptum legis, dolus ineſt, etiamſi à volente exigantur, quia vſura furtum, ſeu rapina dicitur. Ita reſpondet Alciat. *in cap. ſcienti de reg. iur. in 6. num. 54.* Natt. *conſ. 369. num. 6. & 7.* & propterea Doctores limitant regulam *l. nemo videtur ff. de reg. iur.* non habere locum, quin in fraudem commiſſam conſentiret, vel in doloſa perſuaſione. Ita limitat Dec. *ibid. num. 5. in fin.* Cagn. *num. etiam 5.* Iaſ. *in l. cum donationis in 1. not. C. de tranſact.* Infringi etiam argumentum poteſt ex reſponſione, quam Caccialupus affert *in d. l. 1. num. 49. & ſeq. C. de ſum. Trin.* poſt Iacob. Butrig. & Angel. videlicet, quod illicitum ex conuentione præſtitum contra voluntatem obligari præſtari dicitur. Alia etiam reſponſio accomodari poteſt, de qua per Corn. *conſ. 19. lit. G. & conſ. 159. lit. B. vol. 3.* Præterea reſpondetur ex Bald. *d. conſ. 15. vol. 1.* id procedere quando dolus eſſet commiſſus in aliquo actu, qui non haberet proprium nomen delicti. Tunc enim cum poſſit purgari per actionem ex contractu, ceſſat actio de dolo, & crimen ſtellionatus. Secus verò ſi dolus fuiſſet commiſſus in actu habente proprium nomen delicti, vt furtum & ſimilia. At vſura eſt proprium nomen delicti, *cap. quia in omnibus, & cap. ſuper eo de vſur. in 6.* Ergo in ea non militat ratio deducta. Poſtremò reſponderi poteſt, quamuis volenti & conſentienti plena libertate nulla fiat iniuria, volenti tamen & conſentienti non plena libertate, ſed mixta inuoluntariò, fieri iniuriam, ſi aliquid ab eo accipiatur, quando nullus alius eſt titulus, vnde id debeatur. Eò quòd eiuſmodi voluntas & conſenſus inefficax ſine alio titulo ſit ad transferendum dominium, aut ius in rem, quæ ita datur. In hac autem ſpecie mutuatarius nollet dare vltra ſortem, ſi mutuans abſque eo incremento mutuare vellet, ac proinde inuoluntariè mixtè id dat. Ita D. Thom. *qu. 13. de mal. ar. 4.* ac Theologi communiter. 38

Conſtat igitur ferè inter omnes, nullum Principem extra Summum Pontificem poſſe Iudæis publicè fœnerandi poteſtatem ex cauſa facere, idque omnes exiſtimare idem Barbat. eo *conſ. 16. num. 6.* refert, ac eſſe crebriorem opinionem aſſerit Marquard. de Suſan. *de Iud. cap. 11. num. 4.* At in hanc ſententiam qui inclinauerunt Pontificiam poteſtatem intempeſtiuè reueriti videntur, niſi intempeſtiua reuerentia non eſt, illud Pontifici Romano tribuere, quod edita Conſtitutione *cap. ſuper eo de vſur.* ipſe ſibi licere negat. Nam initio quod dicitur, Iudæorum ſalutem tamquam ſua perfidia damnatorum curę eſſe 39

Digitized by Google

Pontifici non debere, falſum eſt. Illud enim exiſtimantibus conſequens fore, hæreticorum ſalutem, qui nouis figmentis ab Eccleſia diſceſſerunt, Pontifici Romano curæ eſſe non debere, nam & eos ſua eſſe perfidia damnatos, palam eſt. Idem quoque dicendum foret de Gentilibus, Quod tantò magis dicendum eſt, quantò deteſtabilior eſt hæreticorum, quàm Iudæorum error. Hi enim, vt Baldum ſcribere Anagninus *in cap. conſuluit col. 2. de Iud.* ait, initium habent veritatis, illi non habent. Rurſus Iudæos legem à Domino accepiſſe conſtat, non etiam hæreticos, quod ipſe Anagnin. dicto loco quoſdam, inter quos & Gloſ. *in l. 2. v. obſtinationis C. de ſum. Trin.* ſcribere refert. Ideoque ignoſci Iudæis Cynum exiſtimare, ſcribit idem Anagnin. *ibidem*, vt agnita veritate, quod & eſt à Deo promiſſum, Chriſtum profiteantur. Eſſe autem hæreticorum, ac Gentilium ſalutem à Pontifice negligendam, nequaquam dicendum eſt. Ergo nec Iudæorum,

40 Quod deinde dicitur, Iudæos, vt qui foris ſunt, id eſt extra Eccleſiam, nihil ad nos pertinere, & per hoc eorum ſalutem à Pontifice negligi poſſe, non ita diffuſo ſermone intelligere debemus, vt nihil per omnia ad nos pertineat, ſed quia pœnæ ſpirituales imponuntur, quibus ſoli chriſtiani coerceri poſſunt. Nam Iudæi, cùm in Eccleſia non ſint, quædam ibi pœnæ loco ſuſtinere, aut inde eijci per rerum naturam non poſſunt, Superuacuam itaque fore in Iudæos cenſuram eccleſiaſticam, qua quicquid in Eccleſiam, eiuſue diſciplinam admiſerunt, plectuntur. Rurſus, eos, qui foris ſunt, nihil ad nos pertinere, acceptum eſt, quia eos inuitos, & repugnantes ad Chriſti cultum trahere non poſſumus, ſed nec volentes admittere, niſi probatos, *can. Iudæi, & can. ne quod abſit, de conſecr. d. 4. & can. ſæpe 28. qu. 1.* Pariſ. *conſ. 2. nu 1. 20. lib. 4.* cum Chriſtum profeſſos, ſi inde fortè decepti exciderint, retinere Religionem ſemel agnitam compellamus. Extra hæc eos, qui foris ſunt, & in ijs Iudæos, ad nos pertinere, & ad Summi Pontificis ſollicitudinem ſpectare, nequaquam ambigere licèt, *can. ſæpè in fin.* & ibi Gloſ. 28. *quæſt.* 1. Oldrad. *conſ.* 36. *num.* 2. Anagnin. *in cap. poſtulaſti de Iud. col.* 4. Alex. *conſ.* 13. *num.* 21. *lib.* 7. Quod non obſcure Chriſtus *Ioan.* 10. ſignificauit, cùm alias oues ſe dixit habere, quæ non ſunt de hoc ouili, hoc eſt Eccleſia, ſed ſunt quandoque futuræ. *Nam & illos*, inquit, *oportet me adducere, & vocem meam audient, & erit vnum ouile, & vnus Paſtor, & cap. fin. de bapt. & cap. ſolita de maior. & obed.* Secundùm quæ, vtraſque oues ad Chriſti Vicarium, hoc eſt ad Summum Pontificem pertinere authores ſunt Innoc. *in cap. quod ſuper his de vot.* Oldrad. *conſ.* 264. Bald. *conſ.* 428. *lib.* 5. Pariſ. *conſ. 2. lib. 4. num.* 11. Io. Bapt. de S. Seuer. *in l. 1. num. 38. C. de ſum. Trin.* ac Bero. *in rubr. de conſtitut. num.* 15. Non enim Summus Pontifex eas ſuas oues eſſe, & ad ſuam pertinere ſollicitudinem inficiari debet, quas Chriſtus, cuius ipſe Vicarius eſt, ſuas eſſe dixit, & à ſe adduci oportere, vt fiat vnum ouile, & vnus paſtor. Nam cùm Chriſtus Petro, vt ſuas paſceret oues, iuſſit, non diſtinxit, & hoc ijdem Innoc. Oldrad. Bald. & Bero. *in locis allegatis* rectè notant. Nos itaq; diſtinguere non oportere conſequens eſt, *l. 3. ff. de offic. Præſid.*

41 Denique, ſi vt Iacrolen. *in l. beneficium, de conſtit. lib. 1. digeſt.* ſcribit, beneficium Imperatoris, quod ab eius indulgentia proficiſcitur, quàm pleniſſimè interpretari debemus. Quid dicemus in verbis, quibus Eccleſiæ ſponſæ ſuæ adminiſtratio à Chriſto mandata eſt? Paſcendas itaque & has & illas oues eſſe Petro, à Chriſto commiſſas, reſpondeamus oportet, & per hoc Pontifici, Petri ſucceſſori, incumbereque illi onus, eas adducendi, quod eſt in ſe Chriſtus profeſſus, vt fiat olim vnum ouile, & vnus paſtor, Paſcendas tamen varia paſſione vtraſque quidem oues verbo Dei, & Chriſti doctrina & exemplo, vt Oldrad. *ibid.* & Baldus aiunt *conſ.* 164. *num.* 5. Has, hoc eſt Chriſtianos pro imperio. Illas, quæ ex hoc ouili non ſunt, hoc eſt Iudæos, pro indulgentia. Nam Pontifex chriſtianos, ſi quid in Chriſti Religionem commiſerint, coercere pœnis debet, & ad retinendam, quam ſemel profeſſi ſunt, fidem compellere, aliter atque alterius illius ouilis oues, hoc eſt Iudæos, quos non minis, terroribus, aut vlla vi ad Chriſti cultum adigere Pontifex debet, ſed hortationibus, atque humanitate, ac delinimentis, blandèque appellando eos, pecunia etiam, & qualibet beneficientia inuitare, *can. qui ſincera 43. d. & can. debet homo* cum concordantibus in Gloſ. *ibi alleg. 23. quæſt.* 5.

Enimuerò ſi quid in ius diuinum, quod veteri inſtrumento, legeque Moſaica continetur, admiſiſſe Iudæi proponantur, in eos vindicare Pontifex poteſt. Et hoc inter omnes conſtat, Abb. poſt Innoc. *in cap. quod ſuper his de vot.* Anan. *in cap. poſt miſerabilem col. 2. in princ. de vſur.* Dec. poſt Abb. *ibi in cap. nouit. 2. de iudic. & ibid.* Alciat. *num. 3. ca. ſæpè in fin. & ibi* Gloſ. 24. *quæſt.* 1. Adeo autem negligi Iudæorum ſalus à probis non debet, vt eos non minus, quàm ipſi nos diligere debeamus, *can. charitas, v. nonnulli, de pæn. d. 2.* & Oldrad. *d. conſ. 264. ſub princ.* Quod naturæ congruit, quæ, vt Florentinus ait *in l. vt vim de iuſt. & iur.* inter nos cognationem quandam conſtituit. Quapropter Iudæos egentes eleemoſyna ſubleuare iubemur, *can. quieſcamus d. 42. & can. ſi cupis 16. qu. 1. & can. non ſatis 86. d.* Oldrad. *loco cit.* Et eorum infantibus, Iudæa nutrice fortè non reperta, chriſtiana non denegatur, *cap. ad hæc*, & ibi Doctores *de Iud.* modò ne intra Iudæorum parietes ea cura mandetur. Aſſiduam enim cum Iudæis moram mulierculæ chriſtianæ ob ſexus fragilitatem, & rerum inſcitiam periculoſam eſſe *d. cap. ad hæc*, vbi etiam Doctores. Et generaliter ſacris Conſtitutionibus *cap. Etſi Iudæos, de Iud.* continetur, ne Chriſtiani in Iudæorum ſint famulatu, non illa modò ratione, quòd æquum non ſit, Chriſtianos Iudæis, qui Chriſti morte ſeruituti ſubiecti ſunt, *d. cap. Etſi Iudæos*, ſeruire, ſed quòd verendum ſit, ne à Chriſti Religione eos alienent, & ad Iudaicam ſuperſtitionem pertrahant, *d. cap. ad hæc* Adeo autem à Iudæorum conſuetudine abſtinendum eſt, vt cibum cum eis capere, lauari, habitare, eiſque vti medicis veremur, *can. nullus & ſeq. 28. q. 1.* Dec. *in d. cap. nouit. n. 2. de iudic.* Quod eſt prudenter & ſanctè conſtitutum. 42

Igitur cum inter commiſſas Chriſti oues Iudæi ſint, 43
Marquard. *de Iud. lib. 2. c. 2. num.* 3. & propterea paſcere oues verbo debeat Pontifex, & adducere ad ſacrum ouile, vt vocem eius audiant, quod de ſe Chriſtus dixit, vt ſit vnum ouile, & vnus paſtor, eiſdem, vt fœnerentur, permittere non poteſt non magis quàm chriſtianis. Nam vtroſq; paſcere verbo debet. Facere autem fœnerandi poteſtatem, perdere verbo eſt, non verbo paſcere. Turcæ pietati & officio ſuo conuenire exiſtimant, vt homini chriſtiano, de quo benè ſentiant, ſacrorum & religionis ſuæ communionem ſemel deferant, vt ſeruent, ſi poſſint, certo exitio deſtinatum. Quare nullum maiorem honorem haberi, neque maius beneficium à ſe dari poſſe arbitrantur. Et nos adhuc dubitamus an conueniat Summo Pontifici, vt Iudæos ſaltem ab vſurarum crimine liberare ſtudeat?

Accedit, Inconſtans eſſe inde Iudæos Impunitatem pu- 44
blica authoritate habere, vnde pœnas meritò expectare debuerant. Quoties enim in legem diuinam Iudæi committunt, animaduertendum à Pontifice in eos eſt, Abb. poſt Innoc. *in d. cap. quod ſuper his*, cum concordantibus. Qua de re extat grauiſſima Conſtitutio Gregorij XIII. Nemo verò ambigit, quin qui fœnerantur, in legem diuinam committant, *cap. ſuper eo de vſur. Exod. cap. 23. Leuit. cap. 25. Deuter. cap. 23. Eſdr. lib. 2. cap. 5. pſal. 14. 15. & 55. Ezechiel. cap. 18. & Luc. 6.*

Nec ad rem pertinet, quòd Iudæi ſe nobis tamquam alie- 45
nis, inoffenſa lege diuina fœnerari poſſe putant *Deuter.* 23. 19. Nam id falsò putant, Archid. *in c. ad menſam* 11. *q. 3.* Abb. *in d. cap. nouit num. 3. de iudic.* & Anchar. *in cap. nulla num. 10. de conceſ. præb.* Quomodo enim alieni illis ſumus, qui eiuſdem paſtoris ſumus oues, id eſt Chriſti, licèt non eiuſdem ouilis? Inde inter proximos nobis Iudæi numerarentur, Archid. Abbb. & Anchar. in locis allegatis. Inſpici autem veritas cùm debeat, non quid ille, vel ille per inſcitiam opinetur, *l. vulgaris*, *§. ſi quis ex, ff. de fur. & l. fin. ff. expil. hered.* Igitur non id, quod Iudæi decepti putent, ſpectandum eſt, ſed quod eos putare oportuit, ne ſi aliquo cauillo res Chriſtia-

norum

Digitized by Google

notum diripere, à quo non multum abeſt vſura, *can. ſiquis vſuram 14. q. 4.* Abb. & alij *rubr. de vſur.* ſibi lege diuina licere probent, reperta illis ſit latebra, qua ſe à rapinis, & furtis defendant.

46 Triplex igitur hac de re opinio eſt. Prima Iudæorum, qui putant ſibi conceſſum eſſe à Deo, vt à quolibet extraneo poſſint vſuram exigere ſine peccato. Ac proinde etiam hoc tempore ſe non peccare exigendo vſuram à Chriſtianis, & Gentilibus. Altera quorundam Thelogorum, qui aſſerunt Iudæis non quidem conceſſum, ſed tamen permiſſum eſſe, vt exigant vſuram ab extraneis propter duritiem cordis ipſorum. Ac proinde ipſos quidem peccare vſuram exigendo, non tamen per legem Moſaicam puniri. Ratio iſtorum eſt, quia vſura abſolutè, & ſine vlla diſtinctione fratris, vel extranei, mala & prohibita eſt. Ergo non potuit licitè concedi Iudæis. Potuit tamen permitti tamquam minus malum ad vitandum maius malum, ne ſcilicet ſuos fratres per vſuram exhaurirent. Ita D. Thom. 2. 2. *q. 78. ar. 1. ad 2.* & multi alij. Tertia eſt, quæ docet, hactenus Iudæos alienis fœnerari diuinæ legis permiſſu potuiſſe, qua ſuum conſequerentur, vt in Chananæorum perſona, quorum terra, fortunæque omnes erant Dei edicto Iudæis addicta, non autem quia quod alienum eſſet, ſibi fœneratione addicerent. Ab alijs autem quorum bona neque Iudæis addicta, neque debita eſſent, vſura auferre numquam olim fas fuit, Anan. *in cap. 1. col. fin. de vſur. & in cap. Conqueſtus in fin. eod.* Quia Deus conceſſerat illis, vt occiderent vicinos hoſtes, & eorum bona diriperent. Itaque ſicut non peccabant occidendo Amorrhæos, & Cananęos in bello, ita non peccabant accipiendo illorum pecuniam per vſuram. Ita Conrad. *q. 24. de contr.* Medin. *q. 1. de vſur.* & apertè D. Ambroſ. *lib. de Tobia cap. 15.* vbi inter cætera ait: *Cui iure inferuntur arma, huic legitimè indicantur vſuræ.* Item: *Ab hoc vſuram exige, quem non ſit crimen occidere.* Rurſus: *Vbi ius belli ibi etiam ius vſuræ.* Secunda opinio eſt probabilis, tertia vera, prima manifeſtè falſa.

47 Solum itaque fœnerandi genus, quo ſuum conſequerentur, illis lege diuina permiſſum fuiſſe, non quo quid de alieno quærerent, ſecundùm quæ Iudæi inoffenſa lege diuina fœnerare Chriſtianis non poſſunt. Nam nec illis alieni ſumus, Archid. Abb. & Anchar. locis adductis, nec bona noſtra addicta illis diuina lege ſunt, aut debita.

48 Et hoc quidem ſi ad veterem legis diuinæ ſanctionem ſpectemus. Cæterùm ſi ad nouam, nulli fænerari eos fas eſt, non fænerari modò, ſed nec fænus ſperare. Nam ita mutuum dare Chriſtus iuſſit *Luc. 6.* vt nihil inde ſperemus, nec vlla perſonarum diſtinctio adiecta eſt, vt eſt in veteri lege diuina factum. Quin autem lege Chriſti Iudæi teneantur, ambigi non debet, Eſſe enim eius oues vt ſupra monſtratum eſt, indeque fieri, vt ſua ſint perfidia damnati, quia Chriſtum non agnoſcunt, nec eius audiunt vocem. Inter chriſtianos autem, & Iudæos hoc intereſt, quòd hi ad Chriſti cultum, quem non agnouerunt, compelli non poſſunt *d. cap. ſicut, & ibi* Doct. *de Iud. & cap. Maiores,* vbi etiam Canoniſtæ *de baptiſm. & can. quaſi ſincera 45. d.* Pariſ. *conſ. 2. num. 17. 19. & 34. lib. 4.* Illi, hoc eſt Chriſtiani, poſſunt, & ita fieri, vt ſi Chriſtum profeſſus, quid in Chriſti Religione errauerit, nec reſipiſcat, in eum legibus vindicetur, *extra de hæret. per tot.* non quoque in Iudęum. Qui etſi quia Iudæus eſt, delinquat, Gloſ. *in l. ſed ſi res, ff. de leg. 1. & l. non erit, §. Diuus ff. de iureiur. & l. 1. C. de ſum. Trin.* & Pariſ. *d. conſ. 2.* tolerari debet, *d. can. quia ſincera,* Gloſ. Roman. & Alex. *in l. multum intereſt, ff. de verb. oblig.* Felin. *in cap. multorum intereſt, ff. de verb. oblig.* Felin. *in cap. multorum num. 5. de Iud.* recentiores poſt Bartol. *in l. apud Iul. §. conſtat de leg. 1.* Pariſ. *d. conſ. 2.* Hoc ita ſi in Chriſti legem committat, hoc eſt in nouam legem diuinam. Nam ſi in veterem diuinam legem peccet, venia dignus non eſt, Innoc. Abb. & alij *in d. cap. Quod ſuper his de vot.* non aliter atque chriſtianus, ſi in Chriſti legem ſuo innixus iudicio committat. Nam ſi Iudæus de quoquam diuinæ legis capite malè ſentiat, in eum tamquam hæreticum, & impietatis aſſertorem vindicandum eſt, Innoc. *in d. cap. quod ſuper his,* & ibi alij vt in chriſtianum, ſi in Chriſti Religione idem admiſerit.

Scribunt *in d. cap. quod ſuper his* Hoſt. & Io. Andr. Gregorij IX. & Innocentij IV. iuſſu librum quemdam, qui Iudæis dictus ad Talmath, fuiſſe publicè combuſtum, quòd nonnullas contra diuinam legem veterem contineret hæreſes, illis, qui ita docerent, aut crederent, ſeuerè punitis. Refert Marquardus Vrinenſis Iuriſconſultus, ſcriptor diligens *lib. 2. c. 6.* quem de Iudæis ſcripſit, apud Venetos multos Iudæos libros, qui certos diuinæ legis veteris continerent errores, eſſe publica authoritate combuſtos, graui de Iudæis, qui illos deprauaſſent, ſumpto ſupplicio. Qua de re nos alibi fuſius. Igitur dubitandum non eſſe, quin in Iudæos, ſiquid in diuinam legem malè ſentiendo, deliquerint, ſit vindicandum, Innoc. & alij *in d. cap. Quod ſuper his.* Quare nihil eos iuuat, quòd magis ſęnerando excuſentur, quòd eum chriſtianis ſęnerantur, inoffenſa lege diuina ſe id facere putant, in eos itaque vindicandum eſt, tamquam in hæreticos, Innoc. & alij *in d. cap. Quod ſuper his.* Et quia ſęnerantur eſt, tamquam in dilinquentes, hoc eſt contra legem ſuam facientes, animaduertendum, Innoc. & alij *ibidem.* Eiectio enim in fide hæreticum facit, *can. hæreſis 24. qu. 3.* factum autem, quo quid in legem committitur, pœnæ ſubdit, extra, *& ff. & C. de pœn. per tot.* diſtincta enim hæc eſſe. Nam vt aliud eſt credere fœnerari licere, aliud fœnerari, ita diuerſa contrahuntur crimina. Priore enim admiſſo, hæreſis contrahitur; poſteriore ab eo quod fit fænerario, vt ſiquis mæchari non eſſe delictum credat, & praua opinione hæreſim committit, ſuum verò corpus extra matrimonium alijs commiſcens mæchiam contrahit. Et generaliter quicumque, quod ſacris litteris continetur, aliter intelligit, quàm Sanctiſpiritus ſenſus flagitat, quo ſcriptum eſt, hæreticus eſt, *d. can. hæreſis 24. q. 3.* Cùm aduerſus quædam faciens, quæ ſacris vetantur, ex facti genere nomen contrahat delicti, & mæchando mæchiæ, & ſęnerando ſęnerationis reus fiat, cùm hoc, & illud licere credens vno nomine hæreticus ſit, vt ſi furari, & occidere licere putet, hæreticus erit, *d. ca. hæreſis,* cum vtrumque faciens fur ſit, *ff. de fur. per tot. & homicida, ff. & C. de furt.* Vario nomine ex varijs malefactis contracto, cùm ex varijs malè creditis vnum hæreſis nomen quæratur, etiamſi in mille ſacrarum litterarum erret articulis.

Illa verò Alexandri argumentatio *conſ. 1. num. 3. lib. 2.* 50
inter ea, quæ iure diuino, atque humano ſine venia delinquuntur, diſtinguentis, negata in illis Pontifici, conceſſa in his indulgendi authoritate, & vera eſt, & manifeſtam habet rationem, mecumque facit, qui nego vſuras, vtroque iure diuino prohibitas, poſſe Pontificis authoritate etiam in Iudæorum perſona permitti. Sed eùm ſubijcit, fruſtra quæri an in legem diuinam peccent, ſine venia ſęnerando Iudæi, nec ne, falſum eſt. Cùm enim hoc eſt à nobis ſupra demonſtratum per veterem legem diuinam eis non licere, vindicare in ipſos, & poteſt, & debet Pontifex, Innoc. & alij *in d. cap. Quod ſuper his,* & ad vſurarum reſtitutionem compellere, *cap. poſt miſerabilem de vſur.* Quod deinde ex Ancharano adijcit *d. conſ. 1. num. 2.* ſuperuacuæ rei operam eos dare, qui Iudæos à peccando reuocare nituntur, id illis dictum intelligi debet, qui Iudæos à ſuperſtitione ſua reuocare volunt, *d. can. qui ſincera 45. d.* Nam quin ſuperuacuum non ſit illos ab ijs, quæ veteris legis diuinæ continent tranſgreſſionem reuocare, nemo dixerit, Innoc. & alij in ſæpius *cit. cap. quod ſuper his,* & Dec. *in d. cap. nouit. num. 2. de iud.* Contra exiſtimantibus conſequens eſſet nec à furtis Iudæos, nec à latrocinijs, cæteriſque flagitijs, quæ vetus ſanctio diuina coercet, eſſe reuocandos, impunèque quicquid admiſerint, laturos, quod deridiculum eſt, ac impium putare. Atque ita Perr. Royſ. *deciſ. 5.* à quo, & nos plura mutuò accepimus non ſine magno ſęnore laudis, & gratitudinis. Videnduſque D. Marcellus Seuerolus Vtriuſque Sign. Referendarius, & Sac. Conſiſt. Aduocatus, in quo pudor, religio, fides, integritas, eruditio, prudentia, peritia, diligentia ſpectantur in reſponſo ſuo hac de re dato, ac typis edito apud Paſſerinum *in cap. fin. de vſur. in 6.*

Hinc

Digitized by Google

ſufficiens mortis applicata eſt, licèt ita fuerit impedita, vt nullum damnum intulerit homini. Sicut S. Ioannes miſſus eſt in feruentis olei dolium. Quartus eſt, quando ſolùm eſt inchoata paſſio. Et ſic ſæpè Cyprianus martyres vocabat homines pro Chriſto incluſos in carceribus. Legatur idem Cyprianus *ep.29.30.& 37.* Valentia, Leſſius, Turrianus, ac Baronius.

18 Deinde ad martyrium requiritur, vt mors non ſit contra voluntatem patientis. Ita communiter Doctores. Aliàs ſi quis nollet pati pro Chriſto non diceretur velle illam confiteri coram hominibus. Infantibus verò patet non eſſe contrariam voluntatem, immo neque voluntatem patiendi.

19 Vlterius requiritur, vt mors obeatur propter fidei veritatem defendendam, vel propter opus honeſtum alicuius virtutis, vt teſtetur quis illud placere Deo, quod pertinet ad fidem, de quo rectè philoſophatur D. Thomas *ar.5.* Et quòd mors propter fidem ſit martyrium, manifeſtum eſt. Quòd verò ſufficiat pati propter aliquam virtutem, docent D. Thomas, & Patres, qui dicunt, S. Ioannem Baptiſtam fuiſſe martyrem, qui paſſus eſt mortem propter caſtitatem, quia reprehendebat Herodem ob adulterium. Quòd ſi aliquis patiatur mortem non propter fidem, aut communem doctrinam, ſed propter propriam aliquam peculiarem cauſam, non erit martyrium, quia, vt dixit S. Auguſtinus *conc.2. in pſal. 84.* martyrium non facit pœna, ſed cauſa. De quo benè Valentia *pun.1.*

20 Et vt ſatis intelligatur, in quo vera fortitudo conſiſtat, ne cauſam à morte, non mortem à cauſa pendere cenſeatur, ſciendum, quòd excellens certè, & humana contemnens animus cernitur, ſi id ſolùm, quod honeſtum ſit, bonum iudicetur. Nec eum, qui grauia, atque acerba infracto animo, ſed qui ea tolerat, quæ decet, cuius cauſa quemadmodum, & quo tempore decet fortem & magnanimum dixerimus. Pro dignitate enim, & vt ratio iubet, fortis agit, qui ſolius virtutis cauſa cuta & aſpera contemnit. Si enim aliò reſpiciat, ſi ignorantia cæcatus, ſi ira, odio, dolore, cupiditate, ſi aut pœnæ ſubeundæ metu, aut præmij adipiſcendi ſpe, aut alio affectu abreptus, ſe periculis exponat, à tantæ laudis ornamento remouebitur.

21 Huiuſmodi exempla in veterum libris vbique obuia ſunt, de quibus inter alios ad hunc modum Tertullianus *ad Martyr. longum eſt*, inquit, *ſi enumerem ſingulos, qui ſe gladio confecerunt, animo ſuo ducti. De fœminis ad manum eſt Lucretia, quæ vim ſtupri paſſa, cultrum ſibi adegit in conſpectu propinquorum, vt gloriam caſtitatis ſuæ pareret. Mutius manum ſuam dexteram in ara cremauit, vt hoc factum eius fama haberet. Non minus fecerunt phyloſophi. Heraclitus, qui ſe bubulo ſtercore oblitum exuſſit. Item Empedocles, qui in ignes Aetnæs montis diſſiluit, & Peregrinus, qui non ſolum ſe rogo immiſit, cum fœmina quoque contempſerint ignes. Dido cùm poſt virum dilectiſſimum nubere cogeretur. Item Aſdrubalis vxor, quæ cùm iam ardente Carthagine, maritum ſuum ſupplicem Scipionis videret, cum filijs ſuis in incendium patriæ deuolauit. Regulus dux Romanorum, captus à Carthaginenſibus, cum ſe vnum pro multis captis Carthaginenſibus compenſari noluiſſet, maluit hoſtibus reddi, & in arca genus ſtipatus, vndique extrinſecùs clauis confixus, tot cruces ſenſit. Beſtias fœmina libens appetijt, & vtique horridiores aſpides, ſerpentes tauro vel vrſo, quas Cleopatra immiſit ſibi, ne in manus inimici perueniret.* Idem quoque de Chriſtianis ait Hieronymus, immo Apoſtolus potius ad *Galat. c.5. Longa*, inquit Hieronymus, *oratio, pallor ex ieiunio ſequens, non mea ſunt verba, ſed Saluatoris ex Euangelio pertonantis, ipſa quoque caſtitas in matrimonio, viduitate, virginibus ſæpè plauſum quærit humanum, & quod timeo dicere, ſed dicendum eſt, martyrum ipſum, ſi ideo fiat, vt admirationi, & laudi habeamur, fruſtra ſanguis effuſus eſt.*

22 Hos igitur & alios huius generis nemo rectè fortes, ac magnanimos dixerit. Neque enim aut pericula ſine cauſa adeunda, neque cum tempus poſtulat, refugienda. Alterùm mollis ac eneruati, alterum temerarij, ac præcipitis animi eſt. Nolo hic, neque neceſſe puto exempla, quibus omnis antiquitas abundat, eorum referre, qui etiam in peſſimis cauſis animo pertinaci, & obfirmato exquiſitiſſima, nullo doloris ac gemitus ſigno edito, tormenta, quaſi ea in alio corpore exciperent, ſuſtinuerunt. Admiranda quidem, ſed non laudanda illa, ac generoſa magni & elati animi fortitudo fuit, præſertim cum in medijs illis tormentis quidam eorum, etiam de ſceleribus ſuis exultarent, & ſe glorioſè venditarent. Cuius rei memorabile exemplum præbuit Hieronymus Olgiatus, ſiue, vt quibuſdam placet, Oleatus, ciuis Mediolanenſis, vnus eorum, qui Galeatium Sfortiam Mediolanenſem Ducem interfecerunt. Nam cum captus fuiſſet, atque in cuſtodia miſerè diſcruciatus, vt eius cædis conſcios proderet, licèt vix duos & viginti annos natus, molli & effæminato faciei & corporis totius habitu virgini, quàm viro ſimilior, nec armis vnquam aſſuetus eſſet, funi, quo torquebatur, appenſus, perinde ac ſi tribunali inſideret, omnis doloris expers, ſonora voce & ſuum & ſociorum facinus ſummis laudibus euehens, nullum omnino pœnitentiæ, nullum formidinis ſignum edidit: Porrò ad locum horrendi ſupplicij deductus, comites, qui metu exangues videbantur, oratione ſua ad fortitudinem animi cohortatus, carnifices orare non deſtitit, vt ipſum ante alios mactarent, quo reliqui eius exemplo mortem æquiore animo perferre diſcerent. Nudus, vt Baptiſtæ Fulgoſij verbis vtar *lib.3. dict. & fact. memor. c.3.* igitur in diſco protenſus, cruribus, brachijſque ad diſci pedes deligatis, cùm eos, qui adſtabant, præparatæ mortis ſpecies, atque horror auxerit, ipſe ſpecioſis verbis, atque intrepida voce perpetratum facinus extollens, nequaquam ſe, quod tunc inſtabat, ſæuum mortis genus curare oſtendit: A ſummo igitur humero vſque ad medium pectus carnificis falce diuiſus, nec verbis, nec voce mutata, vitam ſimul cum oratione finiuit. Atque ab hoc genere patientiæ ne imbecillis quidem, ac fragilis fœminarum ſexus eſt excluſus, vt de Leæna illa meretrice Epichari, & alijs fœminis proditum eſt. Leæna certè conſcia coniurationis, cùm propterea torqueretur à tyranno, & non prodidit coniuratos, & nouiſſimè linguam ſuam comeſtam in faciem tyranni expuit, vt nihil agere ſe ſcirent tormenta, etſi vltra perſeuerarent, vt eſt apud Tertullianum *loco citato.*

Virum igitur magnanimum, ac fortem eum ſolum de- 23
finimus, qui ſolius honeſtatis cauſa nulla extimeſcit pericula, nulla deprecatur. Quò eorum mors potiſſimùm referenda eſt, qui pro patria, ac vera Religione omnibus ſe periculis, omnique diſcrimini, intrepido animo obijciunt, & exponunt. Huiuſmodi certè, etiam à morte per veram gloriam viuere ſemper intelliguntur. Hic ille Rhetorum campus de Themiſtocle, Meltiade, & alijs claris viris. Hinc illa tam ampla laus apud Iudæos Gedeonis, Danielis, Iudæ Machabæi, & ſeptem fratrum Machabæorum, & apud noſtros Conſtantini, Theodoſij, Caroli Magni, & Principum Bononiorum, Gotofredi, & Balduini, & ante omnes chriſtianorum Martyrum, qui pro Republica, aut fide conſeruanda nullis laboribus, nulli vitæ diſcrimini pepercerunt. Cauſam itaque reſpicere, non mortem oportet. *Prædonibus*, inquit Chryſoſtomus *orat.1. aduerſus Iudæos tom.5. raduntur & latera, & monumentorum perfoſſoribus, maleficiſque.* Verùm idem patiuntur & Martyres. Facta ſunt eadem; cæterùm animus & cauſa cur hæc fiant, non eſt eadem, eoque plurimum eſt diſcriminis inter hos & illos. Quemadmodum igitur in illis non tormentum tantùm expendimus, ſed potius animum, & cauſam, ob quam cruciatus inferuntur, conſideramus, & ob id Martyres amamus, non quòd crucientur, ſed quòd ob Chriſtum cruciatus ferunt. Contra, latrones deteſtamur, non quia puniuntur, ſed quòd ob malefacta puniuntur. 24

Ad quintum. Ratio cur arbitremur, hæreticos nec martyrij, nec meriti paſſionis Chriſti capaces, qui eamdem, eademque de cauſa, & pro eodem Chriſto mortem obierunt, ea eſt, quòd nemo aut martyrij gloriam aſſequi, aut Chriſti beneficio frui poteſt, qui charitate vacuus eſt: Qua deſtituti nec iuſti, nec caſti, nec prudentes, nec boni denique homines, tantum abeſt, vt Martyres, ſint dicendi. Vt enim non ſine prudentia,

qua

Digitized by Google

qua eas moderetur & dirigat, morales, ita nec veras morales, nec diuinitus infuſas virtutes cuiquam, abſente charitate, adeſſe facilè crediderim. Finis rerum agendarum ita comparatus videtur, vt prima diſciplinarum axiomata. Atque ideo non magis eum iuſtum, prudentem, temperantem, aut fortem appellarim, cuius actiones iuſtum finem oon reſpiciunt, quàm ſcientem, qui rudis, & ignarus eſt ipſorum artis ſuæ principiorum. Scopum autem omnium noſtrarum actionum, ad quem collimare debemus, eundem, quem Chriſtus toti legi, ideſt charitatem, & dilectionem conſtituo. Eſt enim charitas, quod dici ſolet, omnium virtutum forma. Videndus omnino D. Thomas *1.2.queſt.65. ar.2. & 4. & 2.2.queſt.23. ar.7. & 8.* Et quamuis bonam eſſe aliquam actionem, etiam ſepoſita charitate, contendas, quales videntur eorum, qui non eò, quò debent, reſpicientes, egenis, vel cibos famelicis, vel veſtes nudis ſuppeditando, proſpiciunt, non tamen actio illa abſolutionem ſuam, aut perfectum virtutis nomen, quemadmodum nec fides, nec ſpes, quæ charitate deficiuntur, niſi eò, quò dixi, referatur, habere poterit. Bonum itaque virum ex ordinata, vt Auguſtinus ait *lib.1. de doctr. chriſt. cap.27. tom.3.* dilectione metimur. Quæ in eo ponitur, ne aut diligat quis quod non eſt diligendum, aut non diligat quod eſt diligendum, aut amplius diligat quod eſt minus diligendum, aut æquè diligat quod vel minus, vel amplius eſt diligendum, aut minus vel amplius quod eſt æquè diligendum.

25 Ab iſta verò ita, vt dixi, ordinata dilectione nemo omnium mortalium longius disiungitur hæreticis, qui, quod omnium maximè eſt deteſtandum, id eſt hæreſim, ſupra proximum, ſupra totam Eccleſiam, & ſupra Deum ipſum diligunt. Quod certè cum ſumma Dei, verorum Martyrum, & veritatis contumelia fit, cùm martyrium, non à qualibet, quæ tamen in ipſis nulla eſt, ſed à perfecta quadam cui nihil adijci poteſt, dilectione proficiſcatur. Eſt enim charitas inchoata, ait Auguſtinus *cap. vlt. de nat. & grat. tom.7.* quæ & inchoata iuſtitia: eſt charitas prouecta, quæ & prouecta iuſtitia: eſt charitas magna, quæ & magna iuſtitia: eſt charitas perfecta, quæ & perfecta iuſtitia, *charitas ſcilicet de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta, quæ tum maxima eſt in hac vita, quando pro illa ipſa contemnitur vita.* Charitas itaque ſola cum recta fide coniuncta mater eſt martyrij, quæ vt tum maxima eſt in hac mortali vita, cùm propter eam vita ipſa deponitur, ita certè in cœleſti regno, multò quàm hic fuit, cumulatior futura eſt. Quæ ſola, fide & ſpe excidentibus, non tamen excidet. Neque enim vel vir bonus, nedum martyr erit, qui non habuerit ſimplicem illum, de quo Chriſtus loquitur, & qui totum corpus illuminat, oculum. Quem, vt habeas, duo potiſſimum, teſte Bernardo *de præcept. & diſpenſ.* exiguntur, *Charitas* ſcilicet *in intentione, & veritas in electione.* Ab vtraque verò ſunt disiunctiſſimi hæretici.

26 Quare ex hoc hominum genere Martyres oriri non poſſe, duorum Patrum grauiſſima aliquot teſtimonia Cypriani martyris, atque Auguſtini, vt reliquos interim omittam, extare ſcio. *Eſſe martyr non poteſt,* inquit Cyprianus *de verit. Eccleſ. qui in Eccleſia non eſt:* ac paulo poſt: *Cum Deo manere non poſſunt, qui eſſe in Eccleſia Dei vnanimes noluerunt. Ardeant licèt flammis, & ignibus traditi, vel abiectis beſtijs animas ſuas ponant, non erit illa fidei corona, ſed pœna perfidiæ, nec religioſa virtutis exitus glorioſus, ſed deſperationis interitus. Occidi talis poteſt, coronari non poteſt.* Et Auguſtinus *lib.2. contra Gaudent. cap.13. Rectè,* inquit, *iſta dicerentur à vobis, quærentibus martyrum gloriam, ſi haberetis martyrum cauſam. Non enim felices ait Dominus, qui mala iſta patiuntur; ſed qui propter Filium hominis patiuntur, qui eſt Chriſtus Ieſus. Vos autem non propter ipſum patimini, ſed contra ipſum. Patimini quippè ideo, quia non ei creditis, & toleratis ideo, ne credatis.* Idem alia alibi *ſerm. de mont. lib.1. c.9.* Atque in hunc ſenſum etiam Hieronymus: *ſine charitate,* inquit, *martyrio ſanguis effuſus, corpuſque flammis traditum, coronam non habet præmiorum.* Nec tam Hieronymus, quàm Paulus *1. Corinth.13.* ex noſtra latina interpretatione. *Et ſi tradidero,* inquit, *corpus meum ita, vt ardeam, charitatem autem non habeo, nihil ſum.*

CONSVLTATIO LXXIII.

An & quatenus baptiſmi probatio in beatificando ſit facienda?

Affirmatiuè, idque pro fundamento in cauſis beatificationis, & canonizationis, cùm nemo ſine baptiſmo poſſit ſaluus eſſe, *can. firmiſſimè de conſecr. d.4. & cap. maiores 3. de baptiſm.* S. Concil. Trid. *ſeſſ.6. c.14. de iuſtif.* Vnde licèt fuerit articulatus, ſi tamen teſtes ſint de ſimplici auditu, vel de ſola credulitate, nullum probationis gradum conſtituunt. Non priores de auditu alieno. Tum quia eorum teſtimonio non percipitur veritas ſenſus, ſed quædam relatio, carens in ſe fide iuridica: Tum quia cauſa ſcientiæ non eſt in eo manifeſtior dicto, vt eſſe debet. Ideoque regulam negatiuam ſtatuunt congeſti à Farinac. *de teſtib. queſt.69. num.2. cum ſeqq. per text. in cap. licèt ex quadam* cum ibi notatis à Gloſſa, & Doctoribus *de teſtib.* Neque poſteriores de ſola credulitate, qui nec propriè valent dici teſtes, cum per nullum ſenſum corporeum deponant ſuper veritatem facti iuxta Gloſ. *in l.1. §. penul. v. meminerint, ff. de aq. & aq. pl. arc. l. teſtes v. præſto, C. de teſtib. cap. quoties, v. credere extr. eod.* cum alijs adductis à Farinac. *queſt.63. §.2. num.62. & ſeqq.* 1

At verò cenſeo, baptiſmum ad effectum inſpectionis ſuper inquiſitione generali plenè probari per teſtes, non ſolùm deponentes audiuiſſe ab ipſis Dei Seruis fuiſſe baptizatos in ſuis Eccleſijs parochialibus, ſed etiam ex publica voce, & fama. Quæ ſanè probatio ſufficit pro inquiſitione generali exigente ſolummodo famam, cuius veritas poſtea probabitur ſpeciatim in ſubſequenti inquiſitione ſpeciali. Porrò ſatis eſt ad illum probandum depoſitio vnius teſtis iuxta Gloſ. *in can. placuit 109. de conſecr. d.4.* & aſſerit Maſcard. *de prob. concl. 163. num.1.* 2

Immo, quidquid ſit de baptiſmo viuentis, vt inquit Contelor. *cap.13. num.2. de canoniz.* cùm agatur de baptiſmo defuncti, non eſt neceſſaria illius probatio. Quia in defuncto præſumitur baptiſmus, vt ex Panuin. *in relat.* S. Bonauenturæ *p.1. ar.8.* ſubdit eo loco Contelor. *nu.4.* Quod ſuaderi poteſt. 3

Primò, quia Dei Seruus ortus fuit ex parentibus chriſtianis, & inter chriſtianos verſatus egit vitam chriſtianam. Ex his enim vrgentiſſimam oriri baptiſmi præſumptionem ait Caſtellan. *de canoniz. Sanct. queſt.4.* Simonet. *in relat.* S. Franciſci de Paula *v. præterea,* & Rota *in relat.* S. Iſidori ac S. Thomæ de Villanoua *p.1. rubr. de fid.* & Contelor. *cap.13. num.6.* 4

Secundò, quia in loco, ex quo ortum duxit Dei Seruus viguerit, ac viget fides catholica, & paruuli in ea ſoleant baptizari, Rot. *in d. relat.* S. Thomæ de Villanoua, & Contelor. *d. loco num.5.* ex ſententia Aretini *conſ.528.* ſub initio. 5

Tertiò, quòd agatur de Seruo Dei, qui natus, & educatus inter Chriſtianos, ac Religionem forſitan aliquam à Sede Apoſtolica approbatam profeſſus, vitam religioſiſſimam, puram, ac integram, omnique ex parte perfectam degit, ac in ſanctæ matris Eccleſiæ fide, & Chriſti nominis confeſſione vſque ad obitum perſeuerauerit. Nam hoc ipſo baptiſmo flamminis intelligeretur baptizatus, & à vinculo peccati originalis ſolutus, etiamſi antea baptizatus non probaretur baptiſmo fluminis, vt in ſpecie conſiderauit Caſtellan. *d. queſt.4.* iuxta textum *in cap.2. de presbyt. non baptiz.* & proſequantur Simonet. *in cit. relat.* Contelor. *d. cap.13. num.6.* & Rot. *in alleg. relat.* S. Thomæ de Villan. *d. rubr. de fide.* 6

Ex quibus circumſtantijs ſatis præſumi baptiſmum, ait Innoc. *in cap. Veniens in fin. de presbyt. non baptiz.* ibique Ab. *numer.1.* & tradit Hoſt. *in cap. de quibus numer. 1.* & Io. Andr. *in in cap.2. num.2. de baptiſm.* Gloſ. *in can. ſi eos, v. contendimus de conſecr. ead. d.4. & in can. presbyteri v. & conſecrentur d.68.* probatque Af- 7

flict.

Digitized by Google

*ſlict. in com. ad Conſtit. Neapol. lib.1. quæſt.27. de homic. claud. num.*68. ac Maſcard. *concl.*287. *num.*2.

CONSVLTATIO LXXIV.

An moniales, quæ profitentur vnam ex Regulis à Sede Apoſtolica approbatis, ac emittunt, præter vota ſubſtantialia caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ quartum votum charitatis exercendæ in pauperes mulieres, morbo laborantes, habentque congruam dotem, ac ſeruant clauſuram, ſint veræ profeſſæ ac regulares, earumque inſtitutum ſit approbandum?

1 RESpondeo affirmatiuè. Sola enim profeſſio Regulæ approbatæ cum emiſſione trium votorum ſubſtantialium ſatis eſt ad probationem ſtatus regularis, vt decidit textus *in cap. Cum ad monaſterium in fin. de ſtat. monach.* & tradit D. Thomas 2.2. *quæſt.*86. *ar.*7. Card. Bellarm. *de monarch. lib.*2. toto *cap.*2. & *cap.*9. Caſtropal. *p.*3. *tr.* 16. *de ſtat. relig. diſp.* 1. *pun.*1. Spetel. *dec.*2. *n.*42. & firmauit Rota *dec.*116. *nu.*3. *p.*2. *diu.* & *dec.*308. *num.*7. coram Vrgellenſi, & in Leodien. profeſſionis 23. Iunij 1662. coram Priolo.

2 Ac præſertim quia profitentur Regulam Religionis approbatæ, vt decernit textus *in can. pernicioſam* 18. *quæſt.*2. habent propriam dotem & ſeruant clauſuram, ſicut aliæ moniales, quæ ſunt ſigna regularitatis ad textum *in cap. fin. & cap. ſunt nobis, & cap. ex parte, de Regular.* Felin. *in cap. ſuper* 3. *de teſtib.* Rot. *d. dec.*116. *num.* 6. cum pluribus *ſeqq.* & in d. Leodien. profeſſionis §. *Et fruſtra.*

3 Quod verò ad hoſpitalitatem, ceſſat difficultas, quia huiuſmodi inſtitutum exercendæ hoſpitalitatis erga mulieres infirmas fuit pluries à Sede Apoſtolica approbatum, non ſolùm in Gallia, & Belgio, vt colligitur ex Conſtitutione Pauli II. pridie idus Septembris 1465. apud Vvadingum *annal. Minor. tom.*6. *Bull.*2. & apud Bordonum *in Bullar. tertij Ordinis Bulla* 154. necnon Innocentij VIII. nonis Septembris 1483. apud eundem Bordonum *loco citato Bulla* 174. & apud Vvadingum *tom.* 7. *Bulla* 18. Sed etiam Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis & Regularibus die 18. Iunij 1663. reſpondit, Moniales hoſpitalarias Monaſterij loci, ſeu Oppidi Dieppen ſub Regula S. Auguſtini eſſe verè Regulares & profeſſas. Quod S. Congregationis votum approbauit Alexander VII. qui & anno 1665. confirmauit, approbauitque Congregationem, & Inſtitutum Monialium exercentium eiuſmodi hoſpitalitatem in ſex monaſterijs diœceſis Andegauenſis, Cœnomanenſis, atque in alijs, vt ex diplomatis expeditis 19. Iulij 1664. & 8. Ianuarij 1666. quorum particulas in calce appendo.

4 Et hæc quidem admittenda ſunt, quando agitur de monaſterijs iam erectis authoritate ordinaria, quæ ſola requiritur ad validitatem fundationis locorum Monialium ex diſpoſitione Sacri Concilij Tridentini *cap.*3. *ſeſſ.*25. *de Regular,* ibi: *Nec de cætero ſimilia loca erigantur ſine Epiſcopi, in cuius diœceſi erigenda ſunt, licentia,* vt in terminis erectionis noui monaſterij Monialium declarauit Sacra Congregatio eiuſdem Concilij ex congeſtis à Fagnano *in cap. Non amplius numer.* 70. & 87. *de inſtit.*

5 *Alexander Papa VII. Ad futuram rei memoriam &c. Exponi ſiquidem nobis nuper fecerunt dilectæ in Chriſto filiæ moniales reformatæ monaſterij, ſeu hoſpitij Dei, nuncupati à miſericordia Ieſu Ordinis S. Auguſtini Oppidi nuncupati Dieppe Rothomagenſis diœceſis, quod ipſæ &c. ac tria Religionis vota ſolemnia paupertatis ſcilicet, caſtitatis, & obedientiæ, nec non hoſpitalitatis erga pauperes infirmas exercendæ quartum votum emittere ſolitæ fuerunt &c. clauſuram ſeruarunt, Superiориſſam ad triennium &c. alia loca & domos regulares ſub eiſdem Regula & Inſtituto de licentia Ordinarij fundarunt &c. Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, his non obſtantibus, nonnullæ Religioſæ dictarum exponentium quieti, earumque progreſſui, & incremento forſan inuidentes, aſſerant eaſdem exponentes non eſſe verè profeſſas, & Regulares, vnde earum ſtatus conuellè, multaque perturbationes, & inconuenientia exoriri poſſent, nobis propterea eædem exponentes humiliter ſupplicari fecerunt, vt ſibi de opportunæ declarationis gratia in præmiſſis prouidere de benignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur ipſas exponentes ſpecialibus fauoribus & gratijs &c. huiuſmodi ſupplicationibus inclinati de venerabilium fratrum noſtrorum eiuſdem S. R. E. Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum conſilio, attentis narratis. Moniales in præfato Monaſterio iuxta ipſius regulam, & vota, profeſſionem emittentes eſſe verè Religioſas authoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus, ac decernimus &c. die 19. Iulij 1664. Pontificatus noſtri anno nono.*

Ad perpetuam rei memoriam. Sacroſancti Apoſtolatus 6
officij humilitati noſtræ diuinitus commiſſi ratio poſtulat, vt ſacrarum virginum, & deuotarum mulierum Congregationes, quæ vberes pietatis, & chriſtianæ charitatis operum fructus, adſpirante superni fauoris auxilio proferre igitur ſatagunt paterna benignitate proſequentes, fœlici illarum ſtatui, & progreſſui, quantum cum Domino poſſumus, prouidere ſtudeamus. Exponi ſiquidem nobis nuper fecerunt dilectæ in Chriſto filiæ moniales hoſpitalariæ monaſterij hoſpitij, ſeu domus Dei nuncupati Oppidi de la Flexche Congregationis S. Ioſephi, Andegauenſis diœceſis, quòd aliàs poſtquam dictum monaſterium de expreſſa licentia & approbatione tunc exiſtentis Ordinarij Andegauenſis iuxta diſpoſitionem decretorum Concilij Tridentini erectum, & fundatum fuerat, ipſæ exponentes ſubinde de ſimili licentia alia monaſteria eiuſdem inſtituti in Ciuitate Nemauſen, an locis de Bauge Andegauen. de Tanal Cœnomanen. de Moulins Eduenſis reſpectiuè diœceſum, & de Maurtal in noua Francia fundarunt, in quibus habitum nouitijs exhibuerunt, eaſque profeſſionem regularem trium votorum ſubſtantialium paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, cum quarto voto de hoſpitalitate erga pauperes infirmas exercendæ admiſerunt, ac à multis annis alias functiones verarum Religioſarum obiuerunt, & de præſenti obeunt, clauſuram, & communitatem regulares ſub Regula S. Auguſtini, ac proprijs conſtitutionibus, ab Ordinario approbatis ſeruando cum maxima Epiſcoporum locorum approbatione, nec minori populorum ædificatione, ipſarumque exponentium ſpirituali vtilitate. Cum autem ſicut eadem expoſitio ſubiungebat præfatæ exponentes, vt ſpiritualibus earum incrementis conſulatur, & quies, qua in præſenti ſtatu fruuntur, firmius ſtabiliatur, plurimum cupiant opportunè ſibi ſuper præmiſſis à nobis prouideri, & vt infra indulgerè. Nos ipſas exponentes ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & earum ſingulares perſonas à quibuſuis &c. ſupplicationibus earum nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotijs, & conſultationibus Epiſcoporum, & Regularium præpoſitorum conſilio, attentis narratis, reſpectiuè per eoſdem Cardinales maturè examinatis, earundem exponentium Congregationem, & inſtitutum, authoritate Apoſtolica tenore præſentium confirmamus, & approbamus, ipſaſque exponentes veras eſſe Religioſas declaramus, decernentes eaſdem præſentes litteras ſemper validas, & efficaces &c. Datum &c. die 8. Ian. 1666. Pontificatus noſtri anno II.

CON-

CONSVLTATIO LXXV.

1 *An & quo pacto Iudæis à Summo Pontifice, aliiſue Principibus fœnerandi poteſtas ex cauſa publicè fieri poſſit?*

2 *An Pontifex Summus Iudæis chriſtianorum Religionem ſuſcipientibus, poſſit vſuras condonare, ac vniuerſim ſtatuere, quod reſtituant partem tantummodo ex vſuris?*

1 AD primùm. Ardua & perplexa hæc quæſtio eſt. Varij variè illam tractarunt. Nos eam verſabimus theologicè, iuridicè, politicè.

2 Et prima ſpecie cur conſtitutiones permitti non poſſint, nemo eſt, qui dubitare videtur. Nam & vetus iuriſprudentia, vt ex latiſſimis digeſtorum libris apparet, vſuras approbauit, & Imperatores poſtea inſecuti editis conſtitutionibus vſuras permiſerunt, ſaltem permiſſione, quæ pœnam non comminatur, aut infligit, vt in *l. eos, C. de vſur.* Bartol. *in l. 1. nu. 6.* & ibi Iaſ. *nu. 48. C. de ſum. Trinit. & fid. cath.* Io. Andr. *in mercur. ad regul. peccatum col. 8. & ſeq. de reg. iur. in 6.* Ab. *in cap. Cum ſit n. 18. de for. comp.* Bald. *in rubr. C. de vſur. in pr.* Et propterea inſerunt id, quod fit lege permittente, pœnam, non mereri, *vulg. l. Gracchus, C. ad leg. Iul. de adult. l. fin. ff. quod quiſq; iuris.* Idem quoq; à Regibus factitatum accepimus, in quibus quidam Aragonum Rex Iudæis, & Saracenis vſurarum exercendarum poteſtatem ſcribitur feciſſe, teſtibus Cardinali, & Innocentio *in Clem. vn. de vſur.* & Alex. *conſ. 1. n. 1. lib. 2.* Idem ſibi Venetorum Rempublicam, & Mantuanorum Principem in Iudæos vſurpaſſe, referunt Paulus de Caſtro *conſ. 397. lib. 2.* Barbatia *conſ. 16. lib. 4.* & Alex. *d. conſ. 1. n. 2.* Boſlaus denique maioris Poloniæ Dux, cuius hac de re inter Polonorum leges extat conſtitutio, Caſimiri Regis Principatu poſtea confirmata, non vſuras modò, ſed anatociſmum, hoc eſt vſurarum etiam vſuras permiſit Iudæis.

3 Præſumptum eſt autem Principes ſacro ſuo pectore omnem iuriſprudentiam concluſam habere, *l. omnium, C. de teſtam. cap. 1. de conſtit. lib. 6.* Nihil ſine iuſta cauſa facere, Gloſ. *l. rolega, de pœn.* Innoc. *in cap. quæ in Eccleſiarum de conſtit.* Barbat. *conſ. 16. n. 1. vol. 4.* Alex. *d. conſ. 1. n. 5.* & Add. ad eundem, *& conſ. 2. n. 20. vol. 1.* Quæ cùm ſubeſt, ius diuinum, quod perpetuam non habet prohibitionem, ſed quibuſdam caſibus, quod generaliter prohiberetur, permittit ex cauſa humanis conſtitutionibus poſſe arctari, & moderationem accipere, exploratum eſt apud Bartol. *in l. omnes populi 3. q. princip.* ibiq; omnes, *ff. de iuſt. & iur.* & Bald. *in l. fin. n. 4. C. ſi contra ius, vel vtil. publ.* Nam quamuis occidere lege diuina vetemur, *can. de occidendis, & can. miles 23. q. 5. cap. ſiquis propter, de furt.* Quia tamen eadem diuina lege quandoq; permiſſum reperitur, *cap. 1. de homic.* Bald. *d. l. fin.* humana lege idẽ permitti ex cauſa poſſe, receptũ eſt, Bart. *in d. l. omnes populi 3. q. 1. ff. de iuſt. & iur.* Bald. *in d. l. fin. n. 4.*

4 Quod in propoſita quæſtione euenit. Non enim, vt eſt à nobis ſupra dictum, per omnia iure diuino veritas eſſe vſuras, ſed quæ inter ciues exercerentur, Alex. *d. conſ. 1. n. 3. arg. 2. vol. 2.* & Barbat. *d. conſ. 16.* Nam ab hoſte, atq; alieno vſuras auferre, & illo iure licuiſſe conſtat Deuter. *cap. 23. & can. Ab illo 14. q. 4.* In alijs quoq; pleriſq; ſpeciebus hoc ſibi Pontificem vindicare videmus, vt quæ iure diuino deſcendunt, ea arbitratu quandoque ſuo, quandoque ex cauſa moderetur. Nam & decimas, diuino iure debitas, *cap. tua nobis, de decim. & can. decimæ 16. q. 1.* ſua voluntate nonnunquam remittit, *cap. à nobis de decim.* Et diebus Dei maieſtati dicatis, quibus diuina lex tam vetus, quàm noua abſtinere nos ab opere iubet, *cap. licet in princ. de fer.* piſcarui dare operam, cùm neceſſitas hoc depoſcit, & iudicio experiri, cauſaſq; agitare per Pontificum conſtitutiones licet, *d. cap. licet §. Indulgemus, & cap. fin. de fer.*

5 Adde vſuras ſecundùm rationem naturalem eſſe, quæ ſuadẽt, vt à quo beneficium accepimus, ei gratiam referamus. Nihil itaq; eum delinquere videri, qui id, ad quod aliũ ſibi naturaliter obligaſſet, in pactionem deducit, quibus congruenter vſura, ſi rei tamen modus adhibeatur, ſecundùm naturam eſſe dicetur, & quidem inoffenſis charitatis officijs, *cap. Cùm in officijs, de teſtam.* Charitati enim non repugnat, ſi beneficium accipiat, qui dedit quodam quaſi permutationis genere, *l. ſed et ſi lego, §. conſuluit, ff. de hered. pet.* Quam quæſtionem ponit Gloſ. *in can. 1. 14. q. 3. v. Pluſquam,* Bald. *in rub. C. de vſur.* & Anania *ibidem.*

Nullam denique iniuriam fieri videri vſuras ſoluere 6
volenti, *l. in diem, ff. de aqu. pluu. & l. 1. §. vſque adeo ff. de iniur.* traditque Dec. *conſ. 170.* Quia vſura non committitur in ſcientem. Quando enim dolus committitur in ſciẽtem, non poteſt quis de dolo puniri crimine ſtallionatus ſecundùm Bald. *conſ. 240. vol. 2.* quem refert ac ſequitur Crauet. *conſ. 6. n. 104.* Quod tunc ſaltem admittendum videtur, cum non Chriſtianis, ſed Iudæis, publica cauſa id ſuadente, fœnerandi fit poteſtas. Nam & populi commodis, ac neceſſitati ita proſpici, & nihil in Iudæos delinqui, quorum ſalus, vtpotè ſua perfidia iam damnatorum, à nobis negligi ſine ſcelere poteſt. Qui enim foris ſunt, vt *Paul. 1. Cor. 5.* ait, nihil ad nos, *cap.* Gaudemus, de diuort. Hinc quidam, vt Paul. de Caſtr. *conſ. 397.* Alex. *d. conſ. 1.* Barbat. *eod. conſ. 16.* putant Iudæos ſe nobis quaſi alienis fœnerari lege diuina non prohiberi.

Et has ob cauſas à Reipublicæ Venetæ Moderatoribus 7
factam Iudæis pacto conuento fenerandi apud Ciues ſuos poteſtatem, refert Caſtr. ibid. Quorum ipſe factum edito reſponſo hactenus cõprobat, vt magna aſſeueratione audeat dicere, eius conuentionis vſum non modò carere ſcãdalo, ſed honeſtum etiam eſſe, nec grauem populo, vt videri poterat, ſed ſuauem. Habuitq; hæc ſententia ſuos aſſertores, nempè Alexandrum *d. conſ. 1.* & Barbatiam *d. conſ. 16.* magni nominis Scriptores, qui idem Mantuanorum Principi conſulti reſponderunt, paulò hac parte, quàm Caſtrenſis religioſiores, quod Summi Pontificis authoritatem deſiderant, Petrum Ancharanum ſequuti *conſ. 243.* qui huius, & ſimilium quæſtionum cognitionem Eccleſiaſtici eſſe Iudicis ſcripſit, non Imperatorum, aut Regum.

Summa diſputationis, qua Alexander vtitur hæc eſt. 8
Quæ in ius diuinum ſine venia peccantur, in ijs Pontificis quidem, inquit, Indulgentia nihil poteſt, qui hanc ſibi authoritatem illis tantùm caſibus meritò vindicat, cùm in ius humanum alioquin ſine venia delinquitur, quaſi ſua lege ſoluere quicquam admittentes, non Dei poſſit. Et hoc Cardinali Hoſtienſi placuiſſe, & quibuſdam alijs, Specul. *ſub tit. de leg. §. nunc de Epiſcoporum.* Idemq; tenet Archid. *in can. fin. 14. q. 6.* & Alex. *d. conſ. 1. n. 2.* ait, peccentne ſine venia Iudæi fœnerando, fruſtra quærimus. Superuacuæ enim rei operam eos dare, Petro Ancharano authore *d. conſ. 243.* ſcribit, qui Iudæos peccando reuocare nituntur; itaq; tanquam ſua perfidia damnatos eſſe, ſuo iure viuere permittendos. Nam, vt eſt ante dictum, qui foris ſunt, nihil, inquit, ad nos. Hoc quoque extremo argumento Barbatiam *d. conſ. 16. col. 9.* vſum lego, & omnes ferè, qui Iudæis permitti vſuras à Pontifice poſſe ſcripſerunt, nempè Soccin. Iun. *conſ. 108. lib. 3.* Io. Bapt. Ferret. *conſ. 37.* vbi latè *lib. 1.* Marquard. de Suſan. *tr. de Iud. lib. 1. n. 14.* & alij, quos refert Theſaur. *deciſ. 57. n. 4. & ſeq.* ac nouiſſimè in opere de vſuris Em. D. Ioannes Baptiſta de Luca, olim Aduocatorum conſultiſſimus, & cuius reſponſionis, ac ſententijs doctiſſimum quenque ſtare plerunque non pœnitet, nunc Auditor Summi Pontificis, immo & Pontificatus, aſylum legum, ac innocentiæ, aut vim paſſæ, aut iudicio circumuentæ propugnaculum.

Sed nec Alexandri diſputatio ſatis cohæret, neque hoc 9
argumentum, quo tanquam indubitato plerique omnes vtuntur, vllam habet firmitatem, vt pleraque ſuperiora, quibus illud efficitur, non vt Iudæis, alijſue improbatæ Religionis hominibus fœnerandi poteſtatem Pontifex facere poſſit, ſed vt Chriſtianis, cuius rei Pontificem nullam habere authoritatem ijdem ipſi, qui ita diſputant, aſſeuerant, Alexander, & Barbatia locis proximè allegatis. Idemque in Imperatoris perſona, Regum, Principum, Rerumque publicarum quibuſdam argumentis concluditur, hoc eſt, vt ex cauſa ſine Religionis diſcrimine fœnerandi poteſtas quibuſuis ab eis fieri poſſit, quod & qui illis vtuntur argumentis verum eſſe nec dicunt, neque dicere poſſunt. Nam vſurarum cauſam ad Pontificis ſpectare cognitionem, non ad Imperatoris, Regum, Principum, Rerumuepublicarum poſt Ancharani *conſ. 243.* deſijt dubitari, idque inter omnes conſtare Barbatia *d. conſ. 16. num. 6.* affirmat, de quo à nobis inter refellendum, quæ contra adſerebantur, fuſius erit dicendum.

Partem igitur negatiuam veram puto. Etenim omnes 10
in hoc conſentiunt, nullis neque Imperatoris, neque Regum, neque Principum, neque Rerumpublicarum,

Digitized by Google

neque Summi denique Pontificis conſtitutionibus, vt qui melius ſentiunt Io. Bapt. Seuerin. *in l. 1. num. 45. C. de ſum. Trin.* quem ſequitur Pariſ. *conſ. 68. num. 84. & ſeqq.* Butr. *in cap. ſuper eo not. 1. de vſur.* Io. Andr. *in cap. peccatum de reg. iur. in 6.* Anton. de Prat. vet. *conſ. 45. lib. 4.* Iaſ. *in l. 1. lect. 1. col. 14. C. de ſum. Trin.* prodiderunt, vſuras poſſe permitti etiam Iudæis, non magis certè, vt Bald. *in auth. ad hæc num. 2. C. de vſur.* eleganter, ac piè ſcribit, quam legem Domini contrario ſerui ſui placito tolli, & abrogari. Imperatorem autem, Reges, Principes, eoſque qui Rebuſpublicis præſunt, omnes Dei ſeruos eſſe, habetur *in cap. tua nos, de decim. & in l. 1. §. 1. C. de offic. Præf. Prat. Aphr.* Ipſum verò Summum Pontificem, ne quis eius poteſtati detractum dicat, ſe ex profeſſo Seruum Seruorum Dei appellare conſtat in proemio decretalium. Quicquid denique contra ius diuinum fit, peccatum eſſe idem Bald. *d. auth. ad hæc v. 2.* ait. Secundùm quæ leges omnes, quibus vſuræ ſunt permiſſæ, non eſſe iure diuino correctas, vt dicebat Accurſ. *in d. auth. ad hæc*, ſed nunquam valuiſſe, ſcribit idem Baldus eo loco & rectè. Diuina enim lex, vt eius author Deus, ſemper firma, atque immutabilis permanet, *§. Sed naturalia, inſtit. de iur. natur.* & vt Bald. *in rubr. ſub princ. C. de vſur. & in d. auth. ad hæc num. 2.* ait, in omni foro vincit, Igitur, lege diuina ſalua, humanæ conſtitutiones contrariæ conſiſtere non poruerunt, vllamue vnquam iuris authoritarem habere. Ac proinde permiſſio illa, veluti à non habente poteſtatem aduerſus ius diuinum, naturale, & pontificium, inualida, & nullius reputatur effectus, vt notant Bartolus, Iaſon, & alij *in d. l. 1. C. de ſum. Trinit.* Quòd ſi olim de iure digeſtorum, & etiam Codicis dabatur actio ex ſtipulatu pro vſuris, vt *in l. eos, C. de vſur.* hodie dari non poteſt, etiam Imperatoris intentione, quia turpem cauſam ſtipulatio continet, vt *in cap. debitores, de iureiur. & in l. generaliter, de verb. oblig.* Fortun. Garz. *de vlt. fin. iur. can. & ciuil. illat. 5. col. 24. in fine.*

11 Quibus conuenienter Paul. de Caſtr. *d. conſ. 397. lib. 2.* qui vſurarum cauſam cùm primis defendit, negat, lege ciuili, aut vlla publica, aut priuata conuentione fieri licitas vſuras poſſe, vt quæ tam diuina, quam humana lege prohibeantur in notata *l. 1. C. de ſum. Trin. & in d. auth. ad hæc, C. de vſur.* Et idcirco vſurarum nomine neminem naturaliter, aut ciuiliter obligari, *l. ſi non ſortem, ff. de condit. indeb.* ſcribit, ſed nec dari earum perſequendarum gratia actionem, idem inquit. Quod ita accipiendum ait, vt non modò cum chriſtianis fœnerandi poteſtas facta proponatur, ſed & cum Iudæis. Nam neque illis vſurarum nomine quenquam obligari poſſe, nec in quenquam actionem dari ita, vt ſi vſuras quoquo modo percipiant, id in ſuarum animarum diſpendium percipere dicat. Addit tamen idem Caſtrenſis, ſi qua interuenit publica conuentio cum Iudæis, vſuras etiam indebitas Magiſtratus authoritate ſolui eis debere, etiamſi obligatio nulla contracta ſit, aut actio prodita. Et hoc, vt pactorum fides ſeruetur, *l. 1. & ibi notata, ff. de pact.* Et ne Iudæi decepti à mutuo dando abſtineant, & ita publica, inquit, neceſſitas, & communis vtilitas fraudentur, *l. 2. ff. de iuriſd.* de quo poſtremò mox videbimus. Nam eius ſententiam abeſſe longè a vero infra demonſtrabitur.

12 Extat etiam Clementis V. Pontificis Maximi conſtitutio in *Clem. de vſur.* præſenti quæſtioni valdè ſeruiens, qua leges de vſuris exigendis, aut non repetendis latæ damnantur, ijs, qui illas tuliſſent, dictaſſent, ſcripſiſſentue cenſura eccleſiaſtica ſeueriſſimè coercitis. Iuſſit hoc amplius, quicquid ea de re in tabulas eſſet relatum, id quoad eius facere quiſque poſſet, inde intra trimeſtre delere, qui non deleſſet, cùm potuiſſet, huic illam comminatur pęnam Conſtitutio *d. Clem. vn.* quā qui tales leges tuliſſent, dictaſſent, ſcripſiſſentuè, ſuſtinent, in eadem eſſe cauſa eos eadem voluit Conſtitutio, qui legibus illis vterentur.

13 Et licèt textus loquatur contra Communitatum Officiales, tamen multi dicunt, continere etiam Principes ſupremos, & Dominos temporales, vt Azor. *tom. 1. lib. 5. c. 17. §. deinde*, Molin. *diſp. 331. §. Dominus*, Sylueſt. *v. vſura 9. q. 22.* Salas *de vſur. dub. 47. num. 12.* Filiuc. *tr. 17. num. 34.* Quamuis contrarium teneat Gloſſa, & Io. Andreas *in d. Clem.* Hoc certum, quòd hic textus procedit etiam, quando prædictæ fierent leges, vel ſtatuta de vſuris Iudæis perſoluendis, vel ab eis non repetendis. Quia textus generaliter loquitur, & quia eodem modo iniuſtum eſt ſtatutum, vel decretum Poteſtatis ſæcularis permittens Iudæis vſuras exigere, vel retinere, vt per Doctores, quos allegat Theſaur. *dec. 57. num. 1.* & tenent Syluest. *loc. cit. num. 22.* Laur. *in d. Clem.* Vitalin. ibi *nu. 38. & 33.* Cardinal. *num. 16.* & Azor. *p. 1. lib. 2. c. 10. col. vl.* qui plures allegat. Ita ſanè vt neq; Summus Pontifex poſſit concedere directè vſuras Iudæis, ſcilicet concedendo exactionem, vel denegando repetitionem. Quia eſt actio intrinſecè mala, Bero *in d. cap. ſuper eo nu. 7. de vſur.* Anan. *in cap. poſt miſerabilem num. 4. eod. tit.* & communem ait Marquard. *de Iud. p. 1. cap. 11. num. 14.* & Clar. *§. vſura. v. Hæc autem.*

Et ne ita alios de vſuris legem ferre vetare Pontifex videretur, vt id ſibi tanquam ſanctiori Maieſtati vindicaret, Alexander III. Summus Pontifex *lib. 4. ep. decretal. cap. ſuper eo de vſur.* non modò legem diuinā tam veteri, quàm noua ſanctione vſuras prohibentem antiquare, & tollere ſe poſſe negauit, ſed & ea quenquam ſoluere, etiamſi in rei piæ cauſam, quòd fęneratione quæreretur, eſset vertendum. Nam hominis ab hoſtibus redimendi gratia fœnerari vetat, quia vix vlla maior reperiri neceſſitas poteſt, & fauore dignior. Vertitur enim libertatis cauſa hominum barbaricæ feritati ſubiectorum, & in ſumma miſeria viuentium, quos inde liberari, & ſuæ ciuitati reddi publicè intereſt, *l. fin. C. de poſtlim. reuerſ.* Periculum præterea animæ, qua nihil pretioſius eſt. Verendum enim eſse, ne qui in hoſtium poteſtate ſunt, ſeruitutis, & compedum pertæſi, laxioris vitæ amore, vt fieri ſolet, Chriſtum abnegent, & impijs ſe alligent Religionibus. 14

Quantum autem piaculum in fœneraticio quæſtu ſit, ex criminum comparatione intelligi poteſt. Nam cur captiuorum redimendorum gratia fœnerari vetet Pontifex, illam adſert rationem: Quia, ſi, inquiens, ſeruandi hominis cauſa mentiendum non eſt, multò magis captiui ab hoſtibus redimendi gratia fœnerandum non erit. Quibus verbis maius fęnerantis, quā mentientis eſse delictum ſignificatur, & conſequenter minus licere fœnerari, quàm mentiri. At mentiri nulla Pōtificis authoritate licet, minus igitur fœnerari eadem authoritate poteſt licere. Sanè mentiri non magis Pontificis authoritate licet, qoàm animā occidere. Os enim, quod mentitur occidit animam, *c. ſi quis ad te 22. q. 2.* atque adeo fœnerari, quā mentiri quod leuius eſt peccatum, *cap. ſuper eodem, de vſur.* minus poterit Pontificis authoritate permitti. Nam ſi non hoc poteſt, illud minus, *auth. multò magis, C. de Sacroſ. Eccleſ.* 15

Neque hic ſubſiſto, vt Pontificis authoritatem à permittendis vſuris abeſſe quàm longiſſimè oſtendam fœnerationem maius eſſe delictum mendacio modò conſtitit. Mendacium rurſus, vt magnis authoribus, Cardinali *in clem. ad noſtram in 2. qu. de hæret.* Decio *in cap. etſi Clerici 7. not. de iudic.* placuit, & iam dudum dubitari deſijt, fornicatione maius delictum eſt. Igitur fornicatio fœneratione leuius erit peccatum. Sed fornicatio Pontificis authoritate permitti non poteſt, Bald. *in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. & cap. lator, de re iud.* Dec. *in cap. Quæ in Eccleſiarum n. 15. & ſeq. de conſ.* Ergo minus mendacium. Multò rurſus minus fęneratio, quæ mendacio, quod fornicationē vincit, grauior eſt, permitti Pontificis authoritate poterit. 16

Cur autem hominis ſeruandi, quàm ab hoſtibus redimendi cauſa mentiri, quàm fœnerari minus ſit delictum, vt hoc obiter dicamus, illa, vt mihi quidem videtur, eſſe poteſt ratio, quòd qui captiui redimendi gratia fœneratur, prius quàm proſit, id eſt captiuum redimat, nocet, vſuras videlicet extorquens, eùm qui mentiendo hominem ſeruat, prodeſt ei, quem ſeruat, ei verò, cui mentitur, nihil quicquam obſit, immo verò qoandoqoe proſit. Quid enim ſi percuſſori hominem, cuius occidendi cauſa venit, ibi negem eſſe, vbi latere eum ſcio, proſum percuſſori certè meo mendacio, nam efficio, ne homine occiſo, lege Cornelia teneatur. 17

Cùm igitur nulla humana lege, etiam Pontificia vſuras permitti poſſe docuerimus, reliquum eſt, vt quæ contra afferebantur, ordine refellamus. Et initio quod de veteri iuriſprudentia dicebatur, qua licitas fuiſſe vſuras conſtat, id factum eſſe ignoratione veri Dei, reſpondeo. 18

Google

pondeo. Imperatores verò, quibus vera Dei religio oota fuit, Bartolus, Baldus, Salycetus, Paulus de Caſtro, & Iaſon poſt Iacobum Butrigarium permiſiſſe magis maioris mali fugâ, quàm approbaſſe vſuras rectiſſimè putarunt, *in l. cunctos populos, C. de ſum. Trinit.* Bero. *in rubr. de vſur. num.* 8 t. Erraſſe tamen eos iiſdem authoribus conſtat, fineſque authoritatis ſuæ temerè tranſgreſſos. Legem quippe ſuperioris Maieſtatis imperio latam ioferiores vt & Accurſius adnotauit *gloſ. 1. in pr. auth. de Eccleſ. tit. l. nam magiſtra ff. de recept. & cap. inferior, de maior. & obed.* tollere noo potuerunt. Adde, vt inter omnes conuenit, Bartol. *in l. Titia*, ibique Alex. & alios, *ff. ſol. matr.* Bald. *in l. quoties, C. de iudic.* Anchar. *conſ.* 243. Federic. de Sen. *conſ.* 245. Calder. *conſ.* 3. Alex. *conſ. 1. num. 9. lib. 2. & conſ. 59. num. 5. lib. 1.* & Marquard. de Suſan. *tr. de Iud. p. 1 num.* 10. Cognitionem rei vſurariæ, omniumque, quæ animæ periculum continent, ad ſolum Sum num Pontificem pertinere. In eadem cauſa ille Aragonum Rex fuit, qui Iudeis & Saracenis ſua authoritate contra ius diuinum fœnerandi poteſtatem temere fecit, ideoque in omnium Scriptorum, qui hoc argumentum attigerunt, meritò incidit reprehenſionem, Cardinal. *in d. clem. vn. de vſufr. qu.* 15. per illum textum cum Gloſſa, & ibi Imol. refert Iaſ. *in d. l. Cunctos populos nu. 68. & ſeq.* Eandem ſubierunt notam Reges alij, Principes, Rerumque publicarum Moderatores, qui contempta lege diuina, idem ſibi ſumpſerunt.

19 Tandem id eſt contra ius ciuile nouiſſimum, quo omne fœnus dicitur illicitum, & per conſequens prohibitum, Bald. *in l. improbum*, ibiq; Salyc. *num. 2. C. ex quib. cauſ. infam. irrog.* vbi etiam Paul. de Caſtr. *in pr.* Idem Salyc. *in l. eos num. 8. eod. tit.* Gloſ. *in can. quid dicam. 14. qu. 4.* Gloſ. 1. *in cap. Quia omnibus*, vbi Ab. *num. 7. de vſur.* Gloſ. *in auth. ad hec* poſt Io. & Azon. Bald. io ſua *marg. v. vſura num. 9.* Cardin. *cap. in ciuitate num. 6. de vſur.* Alb. *in l. ſi pecuniam num. 7. ff. ſi certum pet.* vbi expreſsè ait, vſuras hodie eſſe prohibitas omni iure diuioo, canonico, ciuili. Idem tenet Guido Papæus *in tr. de vſur. in pr. vbi num.* 3. inquit, quòd qui diceret pertinaciter, quòd recipere vſuram non eſt peccatum, eſſet hæreticus, vt *in Clem. vn. in fin. de vſur.* Alex. *conſ. 49. num. 1. lib. 4.* dicens, neminem dubitare iure authenticorum vſuras eſſe probibitas. Quod etiam affirmat Angel. & ibi Bartol. *in auth. de Eccleſ. tit.* Mouentur autem ex textu *in d. auth. de Eccleſ. tit. in pr.* vbi Imperator mandat diſpoſita in quatuor Concilijs vicem legis obtinere, & ſicut leges obſeruari: Sed in Concilio Niceoo prohibentur vſuræ, *can. quoniam d.* 47. Ergo & à Iuſtiniano prohibitæ cenſentur. Et hoc argumeoto vtitur etiam Salyc. *in d. auth. ad hac num. 3. & 5. C. de vſur.* Vbi hanc opinionem tenet, quam etiam, licèt per aliam rationem, ſequitur Ab. *in d. cap. cum ſit num. 18. de for. comp.* affirmans, opinionem Gloſſæ eſſe communem, quem etiam refert, ac ſequitur Couar. *lib. 3. var. cap. 1. num. 5. & 6.* vbi plenè multis rationibus, & authoritatibus probat, vſuras omni iure diuino naturali, Pontificio, & ciuili eſſe prohibitas. Quod etiam firmat Ruin. *conſ. 145. num. 9. lib. 4.* Latè Marquard. de Suſan. *eod. tr. de Iud. cap. 11. num. 1. & 2.* Roland. à Val. ſibi contrarius *conſ. 35. num. 26.* poſt Alex. Socin. & Pariſ per eum relatos, Angel. *v. vſura §. 2. v. 5.* Ambr. de Vignat. *de vſur. in cap. ſalubriter num. 28. 30. 33. & 34.* vbi firmat, vſuras eſſe probibitas etiam de iure authenticorum per *l. 1. C. de ſum Trinit. & fid. cath.* & per *auth. de Eccleſ. tit. §. 1.* Fortun. Garz. *in tr. de vlt. fin. iur. can. & ciuil. illat. 5. col.* 24. Crot. *conſ. 86. num. 1.* His addo etiam Socin. *conſ. 2. col. 2. lib. 1.* quem ſectatur Cott. *in memor. incip. vſura trientes col. fin. & col. 4.* Villalob. *in com. opin. v. vſura*, & Iul. Clar. *lib. 5. ſent. §. vſura*, vbi ait, hanc opinionem ſeruari, & ab ea tamquam veriore, & magis communi non eſſe aliquo modo io praxi recedendum.

20 Nemo itaque eorum, qui rerum potiuntur, ſibi blandiatur, & ſe ea lege alios ſoluere poſſe putet, qua ſolutus ipſe non eſt. Nam, vt ego quidem iudico, non magis permittere Princeps alicui poteſt, vt, inoffenſa Dei lege, fœneretur, quàm ſi ipſe fœneraretur extra eamdem Dei legem ſe ponere, quæ ita humano generi data eſt, vt violari à quoquam hominum ſine graui flagitio non poſſit. Quis enim ſe lege Dei teneri neget? Et eam tranſgreſſus non peccare putet? Rectè itaque fecerint permiſſarum vſurarum Authores, quiue eis ſucceſſerunt, ſi leges de vſuris latas, dataque priuilegia ſuo aboleant edicto. In Principis enim chriſtiani ditione humanas leges diuinis antiquatis dominari nefas eſt, eas præſertim, quibus ſaluis, ciuium fortunæ ſaluæ eſſe diu non poſſunt, auertendamque à Principibus Dei iram eſſe, ne cuius imperium contempſerunt, eius vindictam ſera poſtea pœnitentia deprecentur.

Feruor Epiſcopum quendam Concordienſem, Pontificia Bononiæ legatione fungentem, magno ſupercilio, ſpreta Dei lege, Iudæis fœnerandi poteſtatem facere auſum, graues breui poſtea ſuæ temeritatis pœnas pependiſſe. Bononia enim, quò magno omnium applauſu exceptus erat cum infami nota, grauique ignominia pulſus ſcribitur ab Anton. de Prat. vet. *inter conſ.* Alex. *conſ. 49. lib. 4.* & Iaſ. *in d. l. 1. num. 70. C. de ſum. Trin.* 21

Nec audiendi ſunt, qui ingenij fiducia in contrariam partem diſſerunt. Inanis certè eſt eorum diſputatio, atque etiam nefaria, diuioiſque præceptis repugnans, quæ non argumentando arctari, ſed obſequendo impleri à nobis debent. Illorum itaque factum improbandum, quos vindictæ diuioæ oblitos eò auaritia compulit, vel adegit ambitio, vt pro iuſtis iniuſta Principibus ſuis, iniqua pro æquis reſpondeant, & quæ eis grata eſſe, atque vtilia intelligunt, ea legibus, quò res poſtulat, detortis, iuſtiſſima eſſe, atque æquiſſima dicere non erubeſcant. 22

Non me igitur pœnitet, eorum ſententiam ſequi, qui eius rei authoritatem Maximo etiam Pontifici oon tribuunt, quos rectiſſimè ſenſiſſe, mox videbimus. Interim proximum argumentum confutemus, quo præſumi pro Principe dicitur io ijs, quæ prohibitionem perpetuam non habent, legem eum diuinam moderari poſſe. Primùm enim fateor pro Principe præſumi, iuſtamque eum cauſam habere credi, ſed hoc in ijs, quæ iuris ſunt humani. In iure enim diuino aliud receptum eſt. Ita diſtinguunt Alciat. *de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 8.* Bald. *in cap. Quæ in Eccleſiarum de conſtit.* Fulgoſ. *in l. fin. C. ſi contra ius, vel vtil. publ. & conſ. 61. col. 2.* Roman. *conſ. 352. in fin.* Felin. & recentiores *in d. cap. quæ in Eccleſiarum*, & Iaſ. *in l. ſi teſtamentum* per illum textum *C. de teſ. & repet. l. quominus col. 2. ff. de fluminibus.* 23

Deinde id argumentum conficere videtur, vt Princeps extra Pontificem Maximum ferre de vſuris legem poſſint. Quod contra omnium ſententiam eſt, cum non modò Regibus, Rebuſque publicis liberis ferendæ de vſuris legis authoritatem detrahant, ſed & ipſi Cæſari, cui & qui mundi dominium tribuere non dubitant, hoc audacter denegant, in quibus Bald. *l. de nou. Cod. fac. nu. 6. & auth. habit. nu. 13. C. ne fil. pro patr.* idem Bald. *auth. ad hac num. 2. C. de vſur.* Idque inter omnes conſtare aſſerunt Io. Andr. *conſ. 16. num. 6. lib. 4.* & Barbatia. 24

Poſtremò peccat & io eo idem argumentum, quo vſuras iure diuino perpetuam non habere prohibitionem dicitur. Falſum enim hoc eſt, ſi vſuras propriè accipiamus, hoc eſt quibus ſortis quid adijcitur. Eas enim nullo iure diuino permiſſas ex *cap. ſuper eo de vſur.* abunde docetur. Et, ſi qua in veteri lege diuina *Deuter.* 23. quod ad vſurarum cauſam ſpectat, obſcuritas ſuberat, eam noua Chriſti lex *Luc.* 6. ſuſtulit, quæ nemioem excipit, à quo fœnus auferre fas ſit, ea parte fœneratoribus, quam vetus, grauior: quod non manum modò à fœnore, ſed mentem etiam, atq; cogitationem abſtinere iuſſit. Nulla autem dubitatio eſt, quin Iudæos ea Chriſti lex teneat. Omnibus enim dicta eſt. Quippe quam cum ſanciret Chriſtus non diſtinxit his magis ouilis ſacri ouibus, an illis, quod vetabat, dictum vellet, omoibus proculdubio, & his, & illis ad Chriſtum pertinentibus, quod illis verbis apertiſſimè ſignificauit, cum dixit *Io.* 10. Et alias oues habeo, quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet vnum ouile, & vnus paſtor. 25

Quod itidem contra dicebatur, decimas, quæ iure diuino 26

33 Poſtremò dicam, obligationem, quæ naturaliter ex mu-
tuo dato naſcitur, in pactionem deducere non licere.
Nam ſi dato mutuo ſperare ſola animi deſtinatione quid
vetamur, multò magis accipere. Accipit autem iuris in-
terpretatione qui alium ſibi obligat. In bonis enim no-
ſtris eſſe incipit, quod nobis debetur, *l. bonor. appellatio*,
§. eque ff. de verb. ſignif. Quæ ſententia adeo vera eſt, vt
obligare eum, cui mutuum damus ad tantundem nobis
poſtea mutuo dandum, non liceat, Gloſ. *in ca. ſi fœnerauc-
ris, v. expectes* 14. q. 3. Abb. *in cap. conſuluit in fin. de vſur.*
& Imol. *conſ.* 6. Roman. *conſ.* 500. *col.* 2. Iaſ. *in l. ex hoc iure
col.* 17. *ff. de iuſt. & iur.*

34 Quod dixi accipere ob mutuum datum minus licere,
quam ſperare, hoc ita exaudiendum eſt, ſi ſpes præcedat.
Nam cum nulla ſpe propoſita mutuum datur, quod vltro
offertur à volente debitore, id accipere ſine ſcelere lice-
re ioret omnes conſtat, Abb. *in d. cap. conqueſtus num.* 8.
de vſur. per cap. dilectus de Simon. & can. ſicut 1. *quæſt.* 2. &
Anan. *in rubr. de vſur. col.* 1. *can. vſura* 14. *quæſt.* 3. *& can.
de Eulogys d.* 18. Cur autem quærat aliquis accipere quid
ob mutuum datum, quàm ſperare minus liceat, illa eſt
ratio, quia ſpe debitori nihil nocemus, aliter atque ac-
ceptione. Fit enim hac re pauperior, etiamſi verumque
aduerſus Dei legem ſit, ideoque vſuræ vitio non vacat,
Luc. 6. Illud quoque vitium habet argumentum, quod
ſuperiora. Concludit enim quòd omnes negant, hoc eſt
fœnerari indiſtinctè licere. Quod conſequens eſt dice-
re, ſi obligatio naturalis in pactionem deduci iure poſ-
ſit, & quidem ſine Principis authoritate, quod eſt per-
quam abſurdum.

35 Quod item dicebatur, nullam iniuriam fieri vſuras
ſoluere volenti, quaſi quod quis ſua voluntate feciſſet, id
ad animum reuocare non poſſit, falſum eſt. Nihilo enim
minus extorquere vſuras fœneratorem dici, & ab inuito
ſolui, idque propter pecuniæ interuentum, quod poſt
Caccialup. *in l.* 1. *C. de ſum. Trinit.* adnotauit Decius *conſ.*
170. Pecunia enim vim, inquit, quandam adfert. Et in-
de Angel. *in auth. de Lenon. §. fin.* Marſil. *in l. vn. num.* 15.
C. de rapt. virg. & ſingul. 353. Cyn. *d. l. vn. verſ. tertio op-
pono* ſcribunt in eum, qui data pecunia adulterium mu-
lieri perſuaſiſſet, ea lege vindicandum eſſe, quæ eum
tenet, qui vi adhibita mulierem adulteraſſet. Sed hoc
ob auaritiam muliebrem admitti poteſt. Mulierum enim
genus auariſſimum eſſe conſtat, Gloſ. *in l. Neſennius v.
ex contrario ff. de negot. geſt. & in l. qua dotis*, & ibi Bar-
tol. *in* 1. *oppoſ. ſol. matr.* Tiraquel. *in l. connub.* 9. *num.* 43.
Ideoque ad alterum ſexum produci non oportere. Nam
non vt auaris omnia perſuadet pecunia, ita quoque ijs,
quæ vitio non tenentur. Adde multum intereſſe inter
pecuniæ dationem & mutuationem. Quod quæ mutua-
mus, eorum repetitio eſt, non eorum quoque quæ da-
mus. Igitur non æque vim adferre pecuniæ mutuatio-
nem accipienti, atque dationem.

36 Quare ſatius eſt dicere, cùm fœneratio ſit legibus pro-
hibita, eam contrahentium voluntate iuſtam fieri non
poſſe, notabilis *l.* 1. *C. ne fideiuſ. dot. dent.* Gloſ. *in l. à
D. Pio, ff. de rit. nupt.* Et hoc Decius magis probat *d.
conſ.* 170. & ego verius puto, in ijs præſertim, quæ iu-
re diuino continentur. Et idcirco fieri, vt licèt diebus
feriatis, qui humana lege deſcendunt, volentibus liti-
gatoribus, rectè ius dicatur *l.* 1. *in princ. ff. de fer. & cap.
fin. in fin. extr. eod.* Non tamen quibus diebus iudicio
experiri lex diuina vetat, affectantibus litigatoribus,
rectè ius dicetur, *d. cap. fin. in pr.* Poſſumus & illud
reſpondere, aduerſus id, quod eſt cuiuſquam prohibi-
tum fauore, ne, illo quidem volente, fieri poſſe. Vn-
de videmus ſeruum torquere in domini caput vltrò eum
ad quæſtiones offerentis non licere, Hoc enim cum do-
minorum ſit gratia conſtitutum, eorum voluntate re-
mitti non poteſt, vt ſalua ſit ſemper ſeruorum in domi-
nos veneratio. Ita eleganter Hippolit. *lib.* 48. *ff. l. vnius fa-
cinoris, §. ſeruus in fine* per illum textum *de quæſt.* apud
Iul. Paulum adnotauit.

37 Congruit his quod Imperator Conſtantinus Auguſtus
in l. 1. *C. de Salgam. hoſpit. non præſt.* reſcripſit, qui ve-
tat eos, qui militant ab hoſpitibus ſuis culcitras, li-
gnum, oleum extorquere. Quare? Quia hoſpitibus
conſultum eſt, eorum quicquam vel à volentibus acci-
pere, idem Conſtantinus vetuit. Sic & Imperator Ana-
ſtaſius *in l. fin. §. vt autem, C. de re milit.* cum conſti-
tuiſſet à milite ſportularum nomine non amplius vno ſo-
lido præſtari debere, à volente & vltrò offerrente plus
accipere vetat. Idcirco quæ pignora executores rerum
iudicatarum accipere prohibentur, ea ne à volentibus
quidem accipere poſſunt, Marſil. *in d. §. ſeruus.* Nec
medico, cui ex publico ſalarium præſtatur, ab ægris
etiam vltrò offerentibus accipere quicquam ius eſt, Fe-
lin. *in cap. tua nos col. fin. de homic. poſt* Bartol. *in l. Ar-
chiatrj, C. de profeſ. & medic.* Marſil. *d. §. ſeruus, & in
l. vn. num.* 239. *C. de rapt. virg.* Idemque in tabellionibus
reſponſum eſt, qui ex publico habent quoque ſalarium.
Nam neque hos operarum ſuarum nomine à priuatis
quicquam accipere poſſe, placuit Felino *in d. cap. tua nos*
poſt Bartol. *in l. munerum §. fin. ff. de diuer. reg. iur. antiq.*
Marſil. *d. §. ſeruus n.* 3. *& ad l. vn. n.* 238. quæ omnia vna
eademque ratione recepta ſunt, ne quæ quorundam ſunt
introducta fauore, eorundem voluntate mutentur.
Quod non ſine ratione reſponſum eſt. Nam cum à plu-
ribus conſuetudine quadam inducta vltrò datum accipi-
tur, alij dare verecundia coguntur, Marſil. *d. §. ſeruus*
poſt Felin. *d. cap. tua nos*, Et generaliter quoties pro-
pter publicum bonum quid dari prohibetur, id ab vltrò
offerentibus accipiendum non eſt, Felin. *ibid.* Bald. *in
auth. ſed hodie, C. de Epiſc. & Cler.* Marſil. *d. §. ſeruus
num.* 4. *& d. l. vn. num.* 241. Quibus conuenienter dice-
mus, fœnus etiam à volentibus accipere ius non eſſe.
Fœnerationis enim prohibitio ciuium fauore introducta
eſt, quorum fortunas, vt ait Conſtitutio *cap.* 2. *de vſur.
lib.* 6. exhaurit.

Vnde exigendo vſuras contra præceptum legis, dolus 38
ineſt, etiamſi à volente exigantur, quia vſura furtum,
ſeu rapina dicitur. Ita reſpondet Alciat. *in cap. ſcienti de
reg. iur. in* 6. *num.* 54. Natt. *conſ.* 369. *num.* 6. *&* 7. & pro-
pterea Doctores limitant regulam *l. nemo videtur ff. de
reg. iur.* non habere locum, quin in fraudem commiſ-
ſam conſentiret, vel in doloſa perſuaſione. Ita limitat
Dec. *ibid. num.* 5. *in fin.* Cagn. *num. etiam* 5. Iaſ. *in l. cum
donationis in* 1. *not. C. de tranſact.* Infringi etiam argu-
mentum poteſt ex reſponſione, quam Caccialupus affert
in d. l. 1. *num.* 49. *& ſeq. C. de ſum. Trin.* poſt Iacob. Butrig.
& Angel. videlicet, quod illicitum ex conuentione præ-
ſtitum contra voluntatem obligati præſtari dicitur. Alia
etiam reſponſio accomodari poteſt, de qua per Corn. *conſ.*
19. *lit. G. & conſ.* 159. *lit. B. vol.* 3. Præterea reſpondetur
ex Bald. *d. conſ.* 15. *vol.* 1. id procedere quando dolus eſſet
commiſſus in aliquo actu, qui non haberet proprium no-
men delicti. Tunc enim cum poſſit purgari per actionem
ex contractu, ceſſat actio de dolo, & crimen ſtellionatus.
Secus verò ſi dolus fuiſſet commiſſus in actu habente pro-
prium nomen delicti, vt furtum & ſimilia. At vſura eſt
proprium nomen delicti, *cap. quia in omnibus, & cap. ſu-
per eo de vſur. in* 6. Ergo in ea non militat ratio deducta.
Poſtremò reſponderi poteſt, quamuis volenti & conſen-
tienti plena libertate nulla fiat iniuria, volenti tamen &
conſentienti non plena libertate, ſed mixta inuoluntariò,
fieri iniuriam, ſi aliquid ab eo accipiatur, quando nullus
alius eſt titulus, vnde id debeatur. Eò quòd eiuſmodi vo-
luntas & conſenſus inefficax ſine alio titulo ſit ad transfe-
rendum dominium, aut ius in rem, quæ ita datur. In
hac autem ſpecie mutuatarius nollet dare vltra ſortem, ſi
mutuans abſque eo incremento mutuare vellet, ac proin-
de inuoluntariè mixtè id dat. Ita D. Thom. *qu.* 13. *de mal.
ar.* 4. ac Theologi communiter.

Conſtat igitur ferè inter omnes, nullum Principem ex- 39
tra Summum Pontificem poſſe Iudæis publicè fœnerandi
poteſtatem ex cauſa facere, idque omnes exiſtimare idem
Barbat. eo *conſ.* 16. *num.* 6. refert, ac eſſe crebriorem opi-
nionem aſſerit Marquard. de Suſan. *de Iud. cap.* 11. *num.* 4.
At in hanc ſententiam qui inclinauerunt Pontificiam po-
teſtatem intempeſtiuè reueriti videntur, niſi intempe-
ſtiua reuerentia non eſt, illud Pontifici Romano tri-
buere, quod edita Conſtitutione *cap. ſuper eo de vſur.*
ipſe ſibi licere negat. Nam initio quod dicitur, Iudæo-
rum ſalutem tamquam ſua perfidia damnatorum curę eſſe

Digitized by Google

norum diripere, à quo non multum abeſt vſura, *can. ſiquis vſuram 14. q. 4.* Abb. & alij *rubr. de vſur.* ſibi lege diuina licere probent, reperta illis ſit latebra, qua ſe à rapinis, & furtis defendant.

46 Triplex igitur hac de re opinio eſt. Prima Iudæorum, qui putant ſibi conceſſum eſſe à Deo, vt à quolibet extraneo poſſint vſuram exigere ſine peccato. Ac proinde etiam hoc tempore ſe non peccare exigendo vſuram à Chriſtianis, & Gentilibus. Altera quorundam Thelogorum, qui aſſerunt Iudæis non quidem conceſſum, ſed tamen permiſſum eſſe, vt exigant vſuram ab extraneis propter duritiem cordis ipſorum. Ac proinde ipſos quidem peccare vſuram exigendo, non tamen per legem Moſaicam puniri. Ratio iſtorum eſt, quia vſura abſolutè, & ſine vlla diſtinctione fratris, vel extranei, mala & prohibita eſt. Ergo non potuit licitè concedi Iudæis. Potuit tamen permitti tamquam minus malum ad vitandum maius malum, ne ſcilicet ſuos fratres per vſuram exhaurirent. Ita D. Thom. 2. 2. *q. 78. ar. 1. ad 2.* & multi alij. Tertia eſt, quæ docet, hactenus Iudæos alienis fœnerari diuinæ legis permiſſu potuiſſe, qua ſuum conſequerentur, vt in Chananæorum perſona, quorum terra, fortunæque omnes erant Dei edicto Iudæis addicta, non autem quia quod alienum eſſet, ſibi fœneratione addicerent. Ab alijs autem quorum bona neque Iudæis addicta, neque debita eſſent, vſura auferre numquam olim fas fuit, Anan. *in cap. 1. col. fin. de vſur. & in cap. Conqueſtus in fin. eod.* Quia Deus conceſſerat illis, vt occiderent vicinos hoſtes, & eorum bona diriperent. Itaque ſicut non peccabant occidendo Amorrhæos, & Cananęos in bello, ita non peccabant accipiendo illorum pecuniam per vſuram. Ita Conrad. *q. 24. de contr.* Medin. *q. 1. de vſur.* & aperte D. Ambroſ. *lib. de Tobia cap.* 15. vbi inter cætera ait: *Cui iure inferuntur arma, huic legitime indicantur vſura.* Item: *Ab hoc vſuram exige, quem non ſit crimen occidere.* Ruſus: *Vbi ius belli ibi etiam ius vſura.* Secunda opinio eſt probabilis, tertia vera, prima manifeſtè falſa.

47 Solum itaque fœnerandi genus, quo ſuum conſequerentur, illis lege diuina permiſſum fuiſſe, non quo quid de alieno quærerent, ſecundùm quæ Iudæi inoffenſa lege diuina fœnerare Chriſtianis non poſſunt. Nam nec illis alieni ſumus, Archid. Abb. & Anchar. locis adductis, nec bona noſtra addicta illis diuina lege ſunt, aut debita.

48 Et hoc quidem ſi ad veterem legis diuinæ ſanctionem ſpectemus. Cœterùm ſi ad nouam, nulli fænerari eos fas eſt, non fænerari modò, ſed nec fænus ſperare. Nam ita mutuum dare Chriſtus iuſſit *Luc. 6.* vt nihil inde ſperemus, nec vlla perſonarum diſtinctio adiecta eſt, vt eſt in veteri lege diuina factum. Quin autem lege Chriſti Iudæi teneantur, ambigi non debet, Eſſe enim eius oues vt ſupra monſtratum eſt, indeque fieri, vt ſua ſint perfidia damnati, quia Chriſtum non agnoſcunt, nec eius audiunt vocem. Inter chriſtianos autem, & Iudæos hoc intereſt, quòd hi ad Chriſti cultum, quem non agnouerunt, compelli non poſſunt *d. cap. ſicut, & ibi* Doct. *de Iud. & cap. Maiores,* vbi etiam Canoniſtæ *de baptiſm. & can. quaſi ſincera* 45. *d.* Pariſ. *conſ. 2. num. 17. 19. & 34. lib.* 4. Illi, hoc eſt Chriſtiani, poſſunt, & ita fieri, vt ſi Chriſtum profeſſus, quid in Chriſti Religione errauerit, nec reſipiſcat, in eum legibus vindicetur, *extra de haret. per tot.* non quoque in Iudęum. Qui etſi quia Iudæus eſt, delinquat, Gloſ. *in l. ſed ſi res, ff. de leg. 1. & l. non erit, §. Diuus ff. de iureiur. & l. 1. C. de ſum. Trin.* & Pariſ. *d. conſ.* 2. tolerari debet, *d. can. quia ſincera,* Gloſ. Roman. & Alex. *in l. multum intereſt, ff. de verb. oblig.* Felin. *in cap. multorum intereſt, ff. de verb. oblig.* Felin. *in cap. multorum num. 5. de Iud.* recentiores poſt Bartol. *in l. apud Iul. §. conſtat de leg. 1.* Pariſ. *d. conſ.* 2. Hoc ita ſi in Chriſti legem committat, hoc eſt in nouam legem diuinam. Nam ſi in veterem diuinam legem peccet, venia dignus non eſt, Innoc. Abb. & alij *in d. cap. Quod ſuper his de vot.* non aliter atque chriſtianus, ſi in Chriſti legem ſuo innixus iudicio committat. Nam ſi Iudæus de quoquam diuinæ legis capite malè ſentiat, in eum tamquam hæreticum, & impietatis aſſertorem vindicandum eſt, Innoc. *in d. cap. quod ſuper his,* & ibi alij vt in chriſtianum, ſi in Chriſti Religione idem admiſerit.

49 Scribunt *in d. cap. quod ſuper his* Hoſt. & Io. Andr. Gregorij IX. & Innocentij IV. iuſſu librum quemdam, qui Iudæis dictus ad Talmath, fuiſſe publicè combuſtum, quòd nonnullas contra diuinam legem veterem contineret hæreſes, illis, qui ita docerent, aut crederent, ſeuerè punitis. Refert Marquardus Vrinenſis Iuriſconſultus, ſcriptor diligens *lib. 2. c. 6.* quem de Iudæis ſcripſit, apud Venetos multos Iudæos libros, qui certos diuinæ legis veteris continerent errores, eſſe publica authoritate combuſtos, graui de Iudæis, qui illos deprauaſſent, ſumpto ſupplicio. Qua de re nos alibi fuſius. Igitur dubitandum non eſſe, quin in Iudæos, ſiquid in diuinam legem malè ſentiendo, deliquerint, ſit vindicandum, Innoc. & alij *in d. cap. Quod ſuper his.* Quare nihil eos iuuat, quòd magis fęnerando excuſentur, quòd cum chriſtianis fęnerantur, inoffenſa lege diuina ſe id facere putant, in eos itaque vindicandum eſt, tamquam in hæreticos, Innoc. & alij *in d. cap. Quod ſuper his.* Et quia fęnerantur eſt, tamquam in dilinquentes, hoc eſt contra legem ſuam facientes, animaduertendum, Innoc. & alij *ibidem.* Error enim in fide hæreticum facit, *can. hæreſis* 24. *qu.* 3. factum autem, quo quid in legem committitur, pœnæ ſubdit, extra, *& ff. & C. de pœn. per tot.* diſtincta enim hæc eſſe. Nam vt aliud eſt credere fœnerari licere, aliud fœnerari, ita diuerſa contrahuntur crimina. Priore enim admiſſo, hæreſis contrahitur; poſteriore ab eo quod fit fæneratio, vt ſiquis mœchari non eſſe delictum credat, & praua opinione hæreſim committit, ſuum verò corpus extra matrimonium alijs commiſcens mœchiam contrahit. Et generaliter quicumque, quod ſacris litteris continetur, aliter intelligit, quàm Sancti ſpiritus ſenſus flagitat, quo ſcriptum eſt, hæreticus eſt, *d. can. hæreſis* 24. *q.* 3. Cùm aduerſus quædam faciens, quæ ſacris vetantur, ex facti genere nomen contrahat delicti, & mœchando mœchiæ, & fęnerando fęnerationis reus fiat, cùm hoc, & illud licere credens vno nomine hæreticus ſit, vt ſi furari, & occidere licere putet, hæreticus erit, *d. ca. hæreſis,* cum vtrumque faciens fur ſit, *ff. de fur. per tot. & homicida, ff. & C. de furt.* Vario nomine ex varijs maleſactis contracto, cùm ex varijs malè creditis vnum hæreſis nomen quæratur, etiamſi in mille ſacrarum litterarum erret articulis.

50 Illa verò Alexandri argumentatio *conſ. 1. num. 3. lib.* 2. inter ea, quæ iure diuino, atque humano ſine venia delinquuntur, diſtinguentis, negata in illis Pontifici, conceſſa in his indulgendi authoritate, & vera eſt, & manifeſtam habet rationem, mecumque facit, qui nego vſuras, vtroque iure diuino prohibitas, poſſe Pontificis authoritate etiam in Iudæorum perſona permitti. Sed cùm ſubijcit, fruſtra quæri an in legem diuinam peccent, ſine venia fęnerando Iudæi, nec ne, falſum eſt. Cùm enim hoc eſt à nobis ſupra demonſtratum per veterem legem diuinam eis non licere, vindicare in ipſos, & poteſt, & debet Pontifex, Innoc. & alij *in d. cap. Quod ſuper his,* & ad vſurarum reſtitutionem compellere, *cap. poſt miſerabilem de vſur.* Quod deinde ex Ancharano adijcit *d. conſ. 1. num.* 2. ſuperuacuæ rei operam eos dare, qui Iudæos à peccando reuocare nituntur, id illis dictum intelligi debet, qui Iudæos à ſuperſtitione ſua reuocare volunt, *d. can. qui ſincera* 45. *d.* Nam quin ſuperuacuum non ſit illos ab ijs, quæ veteris legis diuinæ continent tranſgreſſionem reuocare, nemo dixerit, Innoc. & alij in ſæpius *cit. cap. quod ſuper his,* & Dec. *in d. cap. nouit. num. 2. de iud.* Contra exiſtimantibus conſequens eſſet nec à furtis Iudæos, nec à latrocinijs, cœterisque flagitijs, quæ vetus ſanctio diuina coercet, eſſe reuocandos, impunèque quicquid admiſerint, laturos, quod deridiculum eſt, ac impium putare, Atque ita Petr. Royſ. *deciſ. 5.* à quo, & nos plura mutuò accepimus non ſine magno fęnore laudis, & gratitudinis. Videnduſque D. Marcellus Seuerolus Vtriuſque Sign. Referendarius, & Sac. Conſiſt. Aduocatus, in quo pudor, religio, fides, integritas, eruditio, prudentia, peritia, diligentia ſpectantur in *reſponſo* ſuo hac de re dato, ac typis edito apud Paſſerinum *in cap. fin. de vſur. in 6.*

Hinc

51 Hinc conſtat eos Priocipes, & Ciuitates, qui Iudæos ita tuentur, ac ſinunt opprimi ſubditos, vt Iudæi ad ipſos habeant faciles aditus, ſintque rei nummariæ procuratores, graui crimine ſe obſtringere. Immo ad damna eorum neglectu contracta teneri. Hæc igitur officij obligatio ex natura Principatus oritur. Vnde in Germania omnibus Magiſtratibus mandatum eſt, vt fęneratores eſſe non ſinant, Anoo 1500. in Comitijs Auguſtanis ita conſenſu omnium Statoum edixit Maximilianus *§. de vſurarijs contractibus. Poſtquam etiam per contractus fænebres, alioſque periculoſos, & indecentes, quos hactenus, vt intelleximus, Chriſtiani, & Iudæi exercent, prouincijs, populiſque magna damna illata ſunt, ſtatuimus, ordinamus, & volumus omnibus Imperij Statibus ſeriò mandantes, vt eiuſmodi fænebres, & perienloſos contractus in eorum Ducatibus, prouincijs, dominijs, territorijs, & vbique ſub conuenienti pœna prohibeant, etiam violatores ſeriò puniant. Per hæc etiam, & ſæcularibus Iudicibus, arbitris, Iudicum conſeſſibus vt ſi eiuſmodi fænebres, & inconuenientes, & periculoſi contractus ad eos deferantur, eos indignos, irritos minimèque obligatorios eſſe decernant, & declarent, neque vllam executionem permittant, aut admittant.* Anno 1530. eiſdem verbis omnia repetuntur, & criminis enotmitas demonſtratur, ac anno 1532. & 1548. renouata. Eadem quoque anno 1576. his verbis, ac querela: *Non eſſe leges obſeruatas, plebem longo tempore iniquis vſurarum contractibus, & negotiationibus contra diuinas, cætereaſque leges, & ſpecialiter ad contemptum ordinis politici, multis modis ad extremam egeſtatem redactam, anguſtiatam, coactam.* Quæ anno 1577. iterum inculcantur.

52 Quare non mihi quiſquam quaſi aliquid ſolidius dicturus occinat, quemadmodum perſpicuo crimini palliando fieri video, Princeps, Rex, Imperator iſte, vel ille ſimiliter fecit. Abſit modò calumnia, nec ſe fatiget. Qui ſimiliter fecit, ſimiliter iudicabitur. Peſſimum peccati parrocinium eſt multirudo peccantium. Vbi veritas non accipit perſonam, nec ego accipio. Hoc damno, quòd illa damnauerit. Neque ego hic arrogantiæ inuidiam formidauerim. Securum me fecit Auguſtinus, quando dixit *lib. 4. contra Creſcon. c. 66. Non eſt arrogantiæ vel quærere, vel aſſerere veritatem.* Nam eam ſollicitè quærere, quando latet, charitatis incboatio eſt; piè, conſtanterque aſſerere, quando patet charitatis conſumatio; in eius luce geſtire, inchoatæ, conſumatæque felicitatis.

53 Cauſa porro cur tanto detrimento Reipublicæ fœnus in perſona Iudæorum toleretur triplex eſſe poteſt. Prima, Principum, & ærarij vtilitas, quia vectigalibus ooerantur. Secunda, commodum ſubditorum, quia mutua pecunia egent. Tertia, ipſorom Iudæorum, vt ad veram Religionem conuertantur. At omni in cauſa falluntur Principes. Primò enim ſi abeſſent Iudæi fęneratores plus præſidij conferre poſſeot ciues. Nunc enim, & hoc, quod Iudæi conferunt, de iniuria cioium eſt, quos dolo, fraudeque exhauriunt, & præterea ipſos Iudæos alere, & locupletare coguntur. Quæ enim ciuitas eſt, vbi non libenter id, quod Iudæi Fiſco pendunt, in duplum repræſentatum ſit, ſi Principes Iudæis fœnus non permittant? Non pertinet igitur ad vtilitatem publicam callidos illos fures alere, qui omnia ſcrutantur, & quaſi canes lucrum ex qualibet re odorantur, vt cum decem aureos contulerint, mille, & mille quidem modis furentur. Hic igitur error politiæ eſt ingens, ad publicorum fęneratorum rapioas, hoc eſt, hebdomadarios, menſtruos, annuos cenſus conniuere, atque hac ratione ſubditis extorquere fortunas, vt eæ in ius fœneratorum abeant, ærarium aliqua portione aſpergatur. Non igitur ærario conſulunt ne illi quidem, qui minore ſub cenſu pecunias accipiunt, deiode maiore apud Iudæos ponunt. Dicuntur enim eſſe Chriſtiani, quorum Iudæi ſint inſtitores, & propolę vſurarum. Legitimo cenſu, & cautione accipiunt à chriſtianis pecunias in ſingolos annos quinque pro centum, Iudæis deinde eamdem elocant, & accipiunt octo, vel decem. Illi verò etiam lucellum ſuum ſibi vindicant, vt ſæpe quindecim, decem & octo, aut viginti in centum dentur. Nec tamen ſic infamiam fugiunt. Nam Iudæi palam, clarèque fatentur, Chriſtianorum eſſe pecunias, & ſe vſurarum tantùm eſſe adminiſtros. Non conſulunt illi ærario ſuo, quia ciuitates opprimunt, odia colligunt, cùm tamen honeſta negociatione plus lucri facere poſſent. Vnde placet, & illud adducere, quod in fine ſuæ diſputationis 304. *de iuſt. & iur.* addidit Molina, nempe cum vſuræ iure naturali ſint prohibitæ, cedantque in Reipublicæ, & partium eius detrimentum, publicæ poteſtates tenentur pro ſuo munere illas prohibere non ſolùm Chriſtianis, ſed etiam infidelibus ſibi ſubditis, letaliterque peccare permittendo illas Iudæis, aut alijs infidelibus ſuæ Reipublicæ pro tributis, quæ eis ſoluunt, aut pro quouis alio commodo.

Altera ratio, vt pauperum neceſſitatibus conſulant, non modò falſa eſt, ſed plane contraria. Pauperes enim bonis omnibus, quæ reſidua ſunt, euertuntur. Nec affirmare dubito ſingulis annis in Italia aliquot millia ciuium fœnore exhauriri, maiuſque id malum eſſe, quàm ſi ſingulis annis inſignis aliqua ciuitas euerteretur. Nunc enim ſenſim tamquam per febrim erogantur, & medulla Chriſtianorum exugitur. Hinc illæ querelæ multorum. Ideò Iudæos fœnerari, quia nullus offert munera Principibus, vt hoc ſcelus vetent, Iul. Clar. *recept. ſent. lib. 5. §. vſur. nu. 7.* Couar. *lib. 3. var. c. 1. num. 8.* 54

Tertia cauſa fuit, vt conuerti ad fidem poſſint. Verùm hac ratione obſtinatiſſimi redduntur. Huius rei ego teſtis locupletiſſimus ſum, qui, vti Theologus Deputatus, quindecim ab hinc annis præſum concioni Iudæorum, & neminem ex ijs vidi, neque audiui ex hac cauſa Religionem Chriſtianorum ſuſcepiſſe. Cuius cauſæ tres ſunt. Prima, quod humanum genus diſiungit, bella, liteſque excitat, eſt odium. Hoc inter Chriſtianos, & Iudæos durat perpetuò, quia cauſa non tollitur. Cauſa odij Iudæis eſt, quia Chriſtum ſupra omnia oderunt, illique in dies ſingulos maledicunt, deinde quia ſe vident Chriſtianis eſſe odio. Naturale autem eſt inimicos odiſſe, nouis autem quotidie facibus ignis ille accenditur cum ſcommatis, ſannis, conuitijs à Chriſtianis excipiuntur, diuexanturque. Nec Chriſtianorum odia ceſſant. Cùm enim quotidie eos ante oculos vident inſultantes, pauperum ſpolijs lautos, ſuis inhiantes, non magis amare poſſunt, quàm agnus lupum, aut columba accipitrem. Itaque nec de conuerſione illorum Chriſtiani loquuntur, nec Iudæi audire ſuſtinent. Si alijs laboribus agitentur, & ipſi ad mentem redibunt, & miſericordia Chriſtiani eos proſequentur. 55

Vt proinde ſumma quidem prudentia ad tollendum Iudæis quo ad fieri poteſt, occaſionem fœnerandi, vtque in debitis obſequijs contineantur Pios Papa IV. conſtituit, vt ipſi ſola arte ſcrutorum, vulgò Stracci è ferriuecchi, contenti, aliquam mercaturam frumenti, vel ordei, aut aliarum rerum vſui quotidiano neceſſariam facere nequeant, vt in eius *Conſtit.* 3. quæ incipit, *Cum nimis*, quam B. Pius V. approbauit. Extatque in Curia Eminentiſs. Cardinalis Vicarij declaratio facta ſub die 20. Maij 1566. per Alphonſum Binatium, eius Viceſgerentem, per quam aſſeritur, quòd viſa declaratione Virgilij Roſarij, poſtea Cardinalis Spoletani, facta die 20. Auguſti 1555. & facto verbo cum Sanctiſſimo, & Cardinali Sabellio Vicario, declarauit, Iudæis licere infraſcriptas artes exercere, videlicet, merciariæ, aurificum, & gemmariorum, ricamatorum, ſeu interteſtorum, ſartorum, cribanariæ, baſtariæ, ſabrilignariæ, baliſerij, ferrarij, coriariorum, & piſcatorum. Qua declaratione ducta S. Rota in cauſa Romana artis ſutoriæ ſub die 20. Martij 1620. coram Sacrato cenſuit, Hebræos in Vrbe commorantes poſſe conficere indumenta etiam ex noua materia. Ita penè ex Ricciullo *de iur. perſon. lib. 2. cap. 46.* 56

Altera cauſa eſt, quòd nunc permiſſu, aut conniuentia Prioeipum fœnerandi, decipiendique, & rapiendi crimina habent impunia. Immo quo maiore ſunt odio, & opinione nequitiæ apud Chriſtianos, hoc magis apud ſuos gloriantur. Chriſtianum ſaltem fama, ignominia, ſeparatio, excommunicatio à ſcelere publico reuocant. Iudæos hæc omnia ad audendum incitant, & crimina fęnerandi, quia ſibi apud improbos gloriæ eſſe vident, etiam in conſpectu eſſe gaudent. 57

Tertia

58 Tertia cauſa eſt omnium grauiſſima, qua ſublata, magna eorum multitudo chriſtiana ſacra ſuſciperet. Nempe reſtitutio malè partorum. Neque baptiſmus, aut Religio alienarum rerum detentionem admittit. Dura igitur conditio Iudæis videtur theſauros, quos vel magna parte, vel vniuerſos per iniuriam congeſſerunt, dimittere. Si licitis operis omnia lucrarentur, ſuſcepta Religione res ſibi ſuas retinerent, & ſolùm eſſet exuenda perfidia. Nunc opes abijciendæ ſunt, propter quas multi à fide, & pietate deficiunt. Hæc ergo remora eſt, quæ magnam partem detinet. Hæc igitur, qui permittunt, pluribus eos vinculis perfidiæ, & contumaciæ illigant. Nam ne reſtituant ablata per fœnus concedere Eccleſia non poteſt, quia Dei præceptum eſt, vt verè Alexander III. Epiſcopo Panormitano *in append. Concil. Later. 3. p. 16. §. de vſur. c.* 1. habeturque *in d. cap. ſuper eo de vſur.* eodem modo Concilium Baſilienſe *ſeſſ.* 19. Quòd tamen bona incerti domini, cum ignorat bona fide Iudæus cui ſint reſtituenda, in conuerſionis fauorem illi permittit.

59 Atque ex his patet, perpetuum eſſe vſurarum remedium Montes, quos vocant, Pietatis. Itaque, & hoc in primis curæ fuit Leoni X. qui ortam de illis diſputationem Conſtitutione ſua finiuit. Hi enim ad ſubueniendum pauperum inopiæ in mutuis eis publica authoritate faciendis, in ſingulis ciuitatibus, ne vſurarum votagine deglutiantur à Ciuitatum Magiſtratibus, & alijs Chriſti fidelibus inſtitui debent. Hoc remedio nuper vſus eſt Pontifex Clemens IX. edicto ſuo, quod magnam populo attulit vtilitatem. Vel ſi placet, Princeps, aut Ciuitas quæque ſuis ciuibus ex ærario mutuum det, condicta die, quo reddendum eſt, acceptaque hypotheca. Hoc ſine inuidia, & odio exigitur, nec ſinit debitorem ſpe iudiciorum eſſe negligentem, & obligat eos, qui indigent. Multi Principes ea ex re magnam laudem conſequuti ſunt, & firmiſſimo præſidio maieſtatis, hoc eſt amore ſe munierunt.

60 Dixi, non poſſe ne Summum quidem Pontificem Iudæis facultatem fœnerandi facere. Si verò alio remedio neceſſitatibus pauperum proſpici non poſſit, propter ſubditorum vtilitatem quò maius malum, ſeu damnum Reipublicæ euitetur, cum contraria opinione ſentio, quam præter allegatos tuentur iuſto tractatu Franc. Vener. *de fœnor. Iudæor. lib. 2. cap.* 21. Flor. de S. Petr. *in l. fin. C. de Iud.* Ricciull. *de iur. perſon. lib. 2. c. 19. è num. 6.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib. 2. c. 20. dub. 4. num.* 32. Molin. *eod. tr. diſp.* 304. *num.* 18. Quia id non eſt conſentire in peccatum vſuræ, ſed illud tolerare ad vitanda maiora mala, aut pro maiori aliquo publico bono. Qua de cauſa Leonem X. & Clementem VII. difficillimis temporibus fœnus in perſona Iudæorum ad rationem 48. Pium IV. ad 24. & Gregorium XIII. ad 18. pro quolibet centenario toleraſſe lego.

61 Et quidem hæc res non eſt amplius iuris, ſed praxis. Quare fruſtra laborant qui probare nituntur, vſuras eſſe illicitas. Eſt enim certum de fide. Siquidem fœnus, & verbo Dei, cuius æterna authoritas eſt, & omnium ſapientum calculo grauiter damnatur, & cùm paſſim humanis legibus ſeuerè vindicetur, nuſquam vehementioribus decretis notatur, quàm vbi crebrius, & impunitius committitur, quòd mirum videri poſſit. Ac illa quidem crebritas hinc exiſtit, quòd in animis mortalium penitus inſidet quædam detrectatio, dedignatióque parendi, quam, & irritat magis, atque exaſperat propoſita contumaciæ falſa ſpecies vtilitatis, quæ blandam vim adfert, etiam ingenijs haud malis, nedum vt in morum, ac temporum colluuione ſibi temperent homines, quibus nulla honeſti cura, & omnia cum lucro recta videntur. Impunitas autem non à vitio legum, aut Magiſtratuum eſt, qui cum in receſſus pectoris, & inuolucra diſſimulationum nihil iuris habeant, nulla item prouidentia cauere poſſunt, quin peccetur, ſolùm in facta vim ſuam exerunt, & veſtigia culpæ fugientis perſequuntur, quàm niſi penè manibus atque oculis deprehendant, ceſſat, & legis poteſtas, & officium iudicantis. Porrò in materia vſurarum etiam inter Chriſtianos tot latebræ, tot effugia reperta ſunt ad eludendam, elidendamque omnem animaduerſionem, vt vix vnquam liquidò pronunciare poſſit cognitor: *ſatis quæſitum eſt*.

62 Verùm enim verò probè ſubductis rationibus non aliud aptius remedium vſque adhuc excogitari potuit, quàm quod paſſim ex vſu communi neceſſitas in conſuetudinem recepit, vt in Vrbe ex tolerantia Summi Pontificis ex profeſſo Iudæi numos ſub pignoribus in vſuras exerceant. Hoc publicæ neceſſitatis ſubſidio vitantur incommoda, latèque alioqui diſſeminata vis mali, quæ penitus non poteſt tolli, tolerando ſaltem reſtringitur.

63 Quare media ſententia mihi verior eſt, ſcilicet non eſſe illicitum Poteſtati, ſeu Principi temporali, ſaltem ex conſuetudine immemorabili à Summo Pontifice tolerata, vel eius conceſſione expreſſa permittere Iudæis mutuare Chriſtianis ſub vſuris pignore accepto, & non concedendo actionem illis ad vſuras exercendas, ſed retentionem, denegando repetitionem coram ſuo Tribunali. Vnde Chriſtianus repetens pignus, ſoluet vſuras, vel ſi non ſoluat, Iudæus retinebit pignus quaſi ſibi in ſolutum traditum, vt diſtrahi poſſit ſolemnitate ſeruata. Et in tali caſu poteſt Princeps, ſeu Iudex concedere aſſiſtentiam ſubhaſtationi, vt quod reliquum fuerit ſupra ſortem, & vſuras, reſtituatur pignoranti. Quia in tali caſu Princeps, & Iudex ſe habet tantùm permiſſiuè, permittendo fœnus impunitum ob maius bonum, & illa aſſiſtentia eſt ad fauorem Chriſtiani. Vnde ſi Iudæus mutuat, vel nullo pignore accepto, vel pignore minoris valoris, non poterit in iudicio petere vſuras, nec ei concedetur actio. Ita Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 5. c. 17. §. In hac quæſtione, & §. tertia dubitatio*, Caſtr. *conſ. 295. num. 4. & 5. lib. 2.* in nouis. *& conſ. ſeq. in fine*, Iaſ. *in l. cunctos populos num. 58. C. de ſum. Trin.* S. Anton. *p. 3. tit. 1. c. 9. q. vlt. verſ. Sed cum ſcias*, Tabien. *v. vſura 1. q. 5. §. notandum*. Et quòd requiratur Summi Pontificis licentia tacita, vel expreſſa, ait Farinac. *in fragm. lit. I. num.* 671. vbi ait, eſſe magis communem. Quòd ſi Princeps, ſeu Communitas concederet Iudæis actionem ad vſuram, ſeu exactionem, tunc incurret in pœnam *d. Clem. vn. de vſur.* quia facilius ſuit concedere exceptionem, quàm actionem, Caſtr. *d. conſ. 295. num* 4. & alij ſupracitati. Et idem inquit Azor. *eo loco c. 17. d. §. Tertia dubitatio*. Item ſi faceret ſtatutum, ſeu legem denegantem Chriſtiano vſurarum repetitionem à Iudæo in iudicio ſæculari. Nam hoc ait eſſe contra hunc textum. Secus ſi tantùm denegaret audientiam repetenti abſque lege, ſed ſola conſuetudine, & de facto.

64 Sed vt euaganti licentiæ frænum inijciatur aurea mediocritas ſeruanda erit, & in tempore, quo pignus cuſtodiri oporteat, & in modo vſurarum. Vtriuſque rei moderamen penes Principis arbitrium erit. Ad ipſum enim pertinet inducere taxas rerum iuxta exigentiam publicæ vtilitatis *l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. Præf. Vrb.* vbi Gloſ. & Doctores, Alber. *tr. ſtat. ciuil. q.* 69. Couar. *lib. 3. var. c. 14. nu.* 5. Bonos namque Principes ſemper modos quoſdam præſcripſiſſe, quibus eorum, qui mutuo dant auaritiam compeſcerent, pœnis etiam varijs in eos, qui limites tranſgrederentur, conſtitutis, notant Menoch. *de arb. caſu 398. nu. 13. & ſeqq.* Marant. *in ſpec. p. 6. tit. de inquiſit. num.* 112. Conſideramus itaque in vſuris Iudæorum res, perſonas, & taxationem, hoc eſt quantum lucri veriſimiliter ea pecunia facere potuiſſent, quod in ius dicentis arbitrium eſt. Et ita euenit, vt non modò damni, quod Iudæus fecit, ſed, & lucri quod facere potuit, ineatur ratio. Quod ſummam habet æquitatem, & meritò omnibus comprobatur, ac deciditur à Gaio *in l. 2. ff. de eo, quod cert. loc.* Quandoquidem in maximis vſuris non fuiſſe permiſſum exigere niſi duodecim in centum, idque tantùm in fœnore nautico, vbi periculum ſortis erat mutuantis, vt patet ex omnibus legibus pandectatum de fœnore nautico. In ſecundis octo pro centum. In tertijs ſex pro centum. In minimis quatuor pro centum.

65 Placet autem is modus, non vt ſatis legitimus, nō vt cōgruens bonis motibus, ſed velut accomodatior temporibus, & quia vix alio pacto clādeſtino iſto genere Daniſtarū purgabitur Prouincia, niſi fœnus improbiuſculum Iudæis permiſsū, cæteris aut peccandi voluptatem, aut certè peccati illecebras auferat. Sublatis enim nequitiæ authoramentis haud temerè quiſquam gratuitò malus erit.

Quic-

Digitized by Google

66 Quicquid aduerſus iſtud conſilium adferri poteſt, id omne ad vnicam ſummam redit, fœnus eſſe rem pernicioſam, nullo iure, nullo more comprobandum. Quæ quidem honeſta oratio eſt, ſi ad veterem diſciplinam, & ad ſimplicis recti normam exigatur, ſin ad inſtituta temporum, in quibus nunc degitur, ſin ad hanc vltimam mundi ſenectam, in qua charitas proximi planè mortua videtur, & vt Petr. de Ferrar. ait *in pr. Pap. tit. 34. gloſ. 3.* mundus non niſi vſuris ſubſtinetur, & regitur, reperietur dictu magis ſpecioſa, quàm vſu conducibilis, vt proinde ſatius longè eſſet moderatum aliquod lucrum Iudæis pro mutuis numis relinqui, quàm egenres, qui gratis pecuniam numquam inueniunt, fame conſumere, *Nouel. Leon. 83. verſ. quæ enim*, Colet. *de proceſſ. execut. p. 1. c. 10. nu. 7. & 68.* Koppen. *p. 1. dec. 15. q. 9. num. 3. cum trib. ſeqq.* Longè enim eſt, & re mitius, & ciuili prudentiæ conuenientius, vt leges amica vi leuiter inflectantur, & quando non poſſunt quod volunt, velint id, quod poſſunt. Tot olim, hodieque à Summis Pontificibus promulgatæ ſanctiones tot grauiſſima Senatuſconſulta, quibus omni ope, conſilioque certatum eſt, vt fœneratorum improbitas iudiciorum laqueis irretiretur, quid aliud effecere, quàm vt omnibus perſpicuum fieret quibus flagitijs impares ſimus? Periculoſum enim eſt oſtendere ciuitati quantò plures mali ſint, ait Seneca *lib. 1. de Clem.* Etiam medicus violentibus ægrorum deſiderijs obſecundat in loco, & gubernatores, cum in magno mari rectum curſum tenere nequeunt, mutant velificationem, & obliquant ſinus in ventum. Quid niſi ſimiliter liceat moderatori Regnorum, cui ſalus populi ſuprema lex eſt, temporibus aſſentiri, & vitia cum honeſtis aliqua tolerare?

67 Vt itaque nunc mores, nunc tempora ſunt, neceſſitas, quæ frangit, infirmatque omnem legem, hæc etiam rectiſſimas mentes detorquet, vt interdum leuiter deflectendum habeant ad confinia vitiorum, quo vitijs ingraueſcentibus, ſi non mederi, ſaltem moderari poſſint. Hæc declinatio à regia via, ſi lis in foro conſcientiæ iuxta formulam diuinæ legis dijudicetur, ægrè ſine elogio miſſionem impetrabit. Verùm ſi ſententia ſetatur in foro exteriori, vt aſſolet in eiuſmodi negocijs, haud dubiè cauſam obtinebit. Porrò vehementer hallucinantur qui medicinam deprauati ſtatus à ſeueris legibus petendam opinantur, cum res doceat crudioribus remedijs delicta verius accendi, quàm reſtingui, longèque efficacior ſit ad impetrandum quod cupit indulgentia patientis, quàm ad imperandum terror, ac minæ, parum firma vincula diuturnitatis. Quare nunc, vt rerum ſtatus eſt, cogimur hominum ingenia remedijs experiri, & more medicorum venena venenis procurare. Libellum repudij leuibus ex cauſis, & ob ſtribuſcula Iudæis indulſit Deus, non tamquam probaret, ſed ob duritiem cordis, interpretatus eſt Seruator noſter *Matth. 19.* Loth filias ſuas velut hoſtias offert ſodomitarum libidini, ne ſcelus innominandum perpetrarent aduerſus Angelos, qui in eius hoſpitium diuerterant. Nec quiſquam eſt tam inhumanarum rerum arbiter, quin huiuſmodi factis aut aſſentiat, aut ignoſcat. Tanti refert quo tempore, quibus cauſis, quo fine quæque actio ſuſcipiatur.

68 Hiſce tamen non cauſam defendendam ſumimus, cui fas gentium faueat, & naturalis æquitas non reſragetur, ſed morbo ſæuienti leuamen quærimus, cui non aliter humano conſilio ſubueniri poteſt, quàm ſi perpeſſione, ac tolerantia leuioris incommodi grauius periculum propulſetur. *Tolle lupanaria de rebus humanis*, ſcribit vir Sanctus Auguſtinus loco mox citando, *& ardebunt omnes libidinibus.*

69 Ea igitur moderatio ſemper probabitur probis, tolerando potius, quàm tollendo vetera vitia, compeſcere leni fomento magis, quàm vrendo, ſecandoue vulnera curare. Nec ſcrupulum inijciet homini in rebus humanis exercito, ſi quid inibi videtur admiſtum imputitatis. Non enim aliter hæc ſacra conſtant quoties, vt clauus clauo, ſic malum malo pellitur. Ita ſe res habent in hac miſera mortalitate, ſemper ſaluis legibus ea geri putandum eſt, quæ pro publica ſalute fiunt.

79 Ad ſummam, ſapiens legum conditor ita ſe comparabit, vt meditatè norit ingenia gentis, articulos temporum, ſæculi mores, imaginem Reipublicæ. Vt enim in ſingulorum hominum ætatibus, ſic in omni populo, in omni ſtatu ſunt ſui natales, ſunt certi incrementorum gradus, eſt conſiſtens vigor, eſt virium aliquid, & caducum, quod ſenſim tendit ad fatalem metam. Hæc eſt rerum viciſſitudo, hæc vniuerſitatis lex, cui quiſquis obſiſtit, nec hilum proficit, & more Gigantum bellat cum Dijs. Concludam igitur cum Eprio Marcello, qui ſub exemplo ſuo quemque docet apud Tacitum *lib. 4. hiſtor.* meminiſſe temporum, quibus natus ſit, quàm ciuitatis formam patres, auique inſtituerint, vlteriora mirari, præſentia ſequi, bonos Imperatores, addo, & mores, voto expetere, qualeſcunque tolerare.

Et generatim conuenit inter Doctores quemadmodum ritus etiam eorum Infidelium gentilium, qui ſunt ſubiecti chriſtianis Principibus, ita etiam vſuram Iudæorum poſſe ab eis licitè tolerari cauſa vitandi maioris mali, vt ſcandali, & perturbationis Reipublicæ, vel ne impediatur maius bonum, vt ſi ſperetur illorum conuerſio per ipſam eorum tolerantiam. Nam, vt rectè argumentatur D. Thomas 2. 2. *q.* 8. *ar.* 11. Deus etiam permittit hæc, & alia mala propter eiuſmodi cauſas, cuius prouidentiam debet imitari regimen humanum. Ex qua doctrina colligit Caietanus regulam ad diſcernendum, rectenè, an ſecus permittantur per poteſtatem humanam, eccleſiaſticam, vel ſæcularem aliqua mala, vt vſuræ, & cætera eiuſmodi. Nam cùm permiſſio hæc non ſit per ſe mala moraliter, habenda eſt, inquit Caietanus, conſideratio cauſæ, propter quam mala permittantur. Poteſt autem ea permiſſio eſſe rationi conſentanea, vel ex parte boni præponderantis, ne ſcilicet impediatur, vt ait Caietanus iuxta illud Matth. 13. *Sinite vtraque creſcere, ne forte eradicetis cum eis, & triticum*, vel ex parte mali etiam præponderantis, ne videlicet fiat iuxta illud D. Auguſtini *lib. 2. de ord. cap. 4. tom. 1. ſuperius adductum.*

Non grauabor tamen aſſerere perceptionem lucri ex eiuſmodi mutuo multis titulis ac rationibus comprobari poſſe. Et primò ex obligatione mutuandi, quæ pretio æſtimabilis eſt, Caiet. *opuſc. de monte Piet.* Scot. *in 4. d. 15. q. 2.* Sot. *lib. 6. de iuſt. & iur. q. 1. ar. 2.* Nauar. *in man. cap. 17. num. 188. & in com. de vſur. num. 6.* Molin. *de contract. diſp. 308. num. 4.* Perez de Lar. *lib. 1. de anniuerſ. & capel. cap. 23. num. 12.* Vt proinde Doctores communiter doceant, committere vſuram mutuantem, qui obligat mutuatarium ad remutuandum, vt D. Thomas 2. 2. *q. 78. ar. 2. ad 2. & 4.* Caiet. & alij ibi, ac Salas qui multos refert *in tr. de vſur. dub. 9. num. 2. & dub. 10. num. 3.* Vnde Iudæi quoque, qui ſe obligant Reipublicæ ad mutuandum, poſſunt ab ipſa authoritate Summi Pontificis percipere iuſtam compenſationem. 71

Secundò, ex pecunia præſenti, quæ pluris æſtimatur, quàm abſens, idque ratione annexorum. Nam tradens alteri pecuniam reſtituendam poſt aliquod tempus, exponit ſe periculo ſubeundi moleſtias pro recuperatione. Quod eſt pretio æſtimabile, & ratione ipſius poſſe aliquid percipi præter ſortem, tradunt D. Thom. *opuſc. 73. de vſur. c. 10.* Medin. *de reſtit. q. 38. cauſ. 3. & 4.* Petr. Nauar. *lib. 3. de reſtit. c. 2. p. 1. dub. 11. num. 105. & ſeq.* Molin. *de contr. diſp. 104. in reſp. ad 2.* Valent. *tom. 2. diſp. 2. q. 20. pun. 2. concl. 4.* Malder. *tr. 10. dub. 14.* aliique. Immo etiam in iure pecunia præſens pluris valet. In eo enim ſancitur minus ſoluere qui tempore debito non ſoluit, ſed ſolutionem differt, *l. ſolidum ff. de ſolut. & in l. ſi prædio, §. de in diem addict. & l. ſi cuius 12. §. minus ff. de verb. ſignif.* ibi: *minus ſoluit, qui tardius ſoluit, nam, & tempore minus ſoluit.* Atque adeo compenſari poteſt per aliquod pretio æſtimabile, quod conſiderari poteſt etiam in mutuo Iudæorum. 72

Tertiò, ex priuatione pecuniæ, ac potentiæ ad lucrandum, quamuis lucrum non ſit propinquum in actu, quia nimirum pecunia non eſt expoſita negociationi, neque præſtò eſt certa, & determinata occaſio lucrandi, ſed tantùm inquiri poteſt, & probabiliter inueniri, & ſit in animo illam exponendi lucro. Quod planè eſt pretio æſtimabile, cuius ratione poteſt percipi honeſta compenſatio, Corſett. *in ſingul. v. lucrum*, Soccin. *conſ. 93. lib. 1.* 73

Signo-

Signorol. *conſ.*91. Villagut. *de vſur.cap.*18.*concl.*5. Gemin. *de vſur.com.*1. §. 6. *num.* 16. Filiuc. *tr.* 34. *cap.* 9. *num.* 79. Salas *de vſur. dub.*20.*num.*12. Et admittit Rota pro vidua, quando ipſi non reſtituitur dos ab hæredibus, vt poſſit ex ſcuctibus educari *dec.* 383. *num.*6.*p.* 5. *rec.* Et quando quis tenetur occupare; ſiue vt aiunt, inueſtire pecunias alienas in rem ſructiferam, & illas non occupant *deciſ.* 175. *num.*1. & 2. & *deciſ.*421. *num.*6. & 7. *p.*3. *rec.*

74 Quartò, ea ſpe lucri fundata in retentione propriæ pecuniæ, atque adeo in potentia ad lucrandum, prout tradunt Nauar. *de vſur. nu.*53. & *ſeq.* Philiatch. *lib.*5. *de offic. Sacerd.c.*7. Vgolin. *de vſur.c.* 8. *num.* 1. Lopez *lib.* 1. *c.*25. Leſſ.*lib.*2. *de iuſt.c.*20. *dub.*11. *num.*97. Maldet.2. 2. *tr.*5. *c.* 3. *dub.*12. & *ſeq.*

75 Quintò, ratione alti dominij, quod habet Prioceps in bonis ſubditorum, quo decernere poteſt, vt certa penſio de Republica benemeritis in cemunerationem beneficiorum, quæ mutuando ei conſerunt, quotannis ſoluatur. Vtilitas enim publica præferenda eſt priuatæ, *l. vn.* §. *fin. C. de cad. tollent.* & *l. ſancimus C. de Sacroſ. Eccleſ.* & *auth. res quæ com. de legib.* Et ita exigit præferri, vt ſit iuſta cauſa auferendi priuatis ius ſuum, Doctores *in l. venditor*, §. *ſi conſtat*, *ff. com. præd.* & *in l. Lucius*, *ff. de euict.* Felin. & alij in *cap. quæ in Eccleſiarum num.* 27. *de conſtit.* Poſſunt itaque etiam Iudæi non ratione mutui, ſed remunerationis ex decreto Principis aliquid percipere.

76 Seatò, ratione lucri ceſſantis. Quod habet locum, quando pecunia mutuata eſt in potentia proaima ad lùcrandum, vt communiter cum Paulo de Caſtro *in l.*3. §. *fin. ff. de eo, quod cert. loc.* docent Doctores quorum doctrinam ſemper proſequitur Rota, vt videre eſt *in deciſ.* 246. *num.*18.*p.*5. *rec.* Certum namque eſt, quòd Iudæorum pecunia habetur tanquam in potentia proxima ad lucrandum.

77 Septimò, ratione periculi amiſſionis pignorum, laborum, & expenſarum, operæ, ac induſtriæ, curæ, ac diligentiæ. Nam hæc omnia ſeorſim ſnot digna æſtimatiooe. Siquidem commoditatem contrahendi alijs affert. Quare is, qui ea commoditate vti volet, meritò reputare debet officium, & operam alterius fuiſſe ſibi vſui, ac proinde ille alter ſuſcepti officij compenſationem iuſtè recipiet propter ſummam, quam alioqui res mutuata ſecundùm ſe valeret. Condocendo etiam domum pro eorum conſeruatione, vt per Leſſ. *de iuſt. d. lib.* 2. *cap.*20. *dub.* 13. Durand. *in* 3. *deciſ.* 37. *q.* 2. Medin. *de eand. q.* 1. Nauar. *c.*17. *num.*283. & Valent. *tom.*3. *diſp.*5. *qu.* 25. *p.* 3. *in comp.cauſ.*7.

78 Et octauo, ratione publicæ vtilitatis. Nam idcircò vſura habet ſuam malitiam, quia quod in mutuo ſoluitur vltra ſortem, eſt iniuſtum. Et idcircò continet iniuſtitiam, quia eſt contra ius mutuatarij. Nam cum per mutuum transferatur dominium, ſolueret aliqoid pro vſu rei propriæ, atque adeo non ſolùm compenſaret ad æqualitatem mutuantem reſtituendo eamdem quantitatem pecuoiæ, ſed aliquid amplius redderet, ac proinde inter ipſos conſurgeret inæqualitas, vt docent Doctores cum D. Thom. 2.2. *q.*78. *ar.*1. *in corp.* Ob publicæ autem vtilitatis cauſam ceſſat ratio iniuſtitiæ, ergo etiam ratio vſuræ. Quia, quando actus non eſt contra ius alicuius, non continet iniuſtitiam, cùm iniuſtitia ſit læſio iuris alieni. Et tunc actus non eſt contra ius alicuius, quando ceſſat tale ius, ſi quis aliàs illud haberet. Sic licèt quiſque habeat ius ad tuendam propriam vitam, nulla ſit ipſi iniuſtitia, ſi exponatur periculo mortis, quando id expoſtulat publica vtilitas, vel ob defendendam ciuitatem, vel ob præliandum, quia tunc ceſſat ius. In præſenti autem ceſſat ius mutuatarij ad oon reddendum aliquid ſupra ſortem, quia in concurſu iuris priuati cum publica vtilitate cedit ius priuatum, *l. Item ſi verberatum* §. *item ſi fortè*, *ff. de rei vendic.* Afflict. *dec.*321. *nu.*17. Concurritque ius priuatum mutuatarij de non ſoluendo aliquid ſupra ſortem cum vtilitate publica: Nam publica vtilitas esigit Iudæos ſœnerari, nec poſſuot ſœnerari cum facultate mutuandi, oiſi alliciantur lucro. Ideòque ceſſabit ius priuatum mutuatarij non ſoloendi aliquid ſupra ſortem, ac proinde ſolutio non erit contra ius ipſius, atque adeo neque iniuſta, cùm publica vtilitas faciat, quòd lucrum debeatur mutuanti, non tanquam mutuanti, ſed tanquam coopetaori ad publicum bonum, idque ratione finis, nempe vtilitatis publicæ. Eſt enim generatim atque vniuerſè verum, quòd ratione diuerſitatis finis varientur etiam media, vtpotè quæ a fine recipiunt appetitionem, ac proinde media cæteraque bona, fiunt mala, ſi ordinentur ad malum finem. Quæ tamen non habent locum quoad priuatas perſonas, quia ceſſat in eis publica vtilitas, cuius ratione contingit variatio materiæ, neque interuenit authoritas Summi Pontificis.

Hunc modùm publicauit edicto ſuo Cardinalis Antonius Barberinus, S. Romanæ Eccleſiæ Camerarios his verbis: *La Santità di noſtro Signore Papa Clemente X. intenta con la ſua paterna carità, e prouidenza al beneficio, e al ſollieuo del publico, e de' priuati dello Stato eccleſiaſtico, penſa particolarmente à ſolleuarli dalle graui vſure, che patiſcono per li danari, che preſtano gli Ebrei, deſiderando la Santità Sua trouar modo di toglier totalmente le dette vſure, benche tolerate fin' ora per vrgentiſſime cauſe, e di praticare queſt a proibitione con tali prouedimenti, che non naſcano ſconcerti, e che i Chriſtiani poueri nelle loro neceſſità trouino per altra via pronto, e facile quell' aiuto, che ora cercano col prender danari dagli Ebrei. Ma perche non ſi è potuto fin' ora eſaminar perfettamente, e determinare i mezi di prouedere a ciò ſtabilmente, e ſua Beatitudine col ſuo ſommo zelo non ha voluto differire più oltre il comminciare à dar qualche rimedio a queſto male. Però doppo l'hauer fatto fare diligente ſcandaglio di ciò che poſſa importare il lucro ceſſante, che per lo più ſentono gli Ebrei ne' capitali, che per preſtargli laſciano d'impiegare in altri traffichi, ha ordinato, che ſi publichi il preſente editto, che dourà oſſeruarſi inſino à nuouo ordine in contrario.* 79

Per tanto noi per comandamento eſpreſſo datoci à bocca da noſtro Signore, e anche con chirografo à noi diretto a' 23. del corrente meſe, o in vigore del noſtro officio comandiamo, che niuno Ebreo nella Città di Roma, o in tutto lo Stato Eccleſiaſtico ardiſca di far contratti, ò di eſigere per li danari, che in qualſiuoglia modo preſterà à ragione d'intereſſo maggiore di dodici per cento, e all'iſteſſa ragione intendiamo che dal giorno della publicatione del preſente editto rimangano ridotti gl'intereſſi de' contratti già fatti di prima, ancorche in eſſi ſi fuſſe eſpreſſamente promeſſo intereſſe maggiore anche con giuramento, e con obligo in forma della Camera Apoſtolica. 80

E perche non s'intende di approuare poſitiuamente tali intereſſi, anche ridotti, come ſi è ordinato di ſopra, ma di laſciarli per ora con ſemplice toleranza; ſi dichiara che per conſeguirli non ſi darà attione in giudicio in vigore de' contratti, che ſi faranno per l'auuenire, ma ſolo gli Ebrei potranno agitare per la ſorte principale. 81

Non potranno gli Ebrei, etiamdio per qualſiuoglia picciola ſomma nel calcolare gl'intereſſi prender quindeci giorni per vn meſe intiero, nè minor numero di quindeci giorni per mezo meſe, e ciò s'intenda etiamdio nel primo ò vltimo meſe del contratto, ma ſi dourà hauer riguardo ſolo al tempo preciſo, che ſarà corſo dal giorno, che ſi ſarà fatto il mutuo infino a quello della reſtitutione. 82

Si dichiara in oltre, che quando nelle ſcritture publiche, ò priuate ſi dirà, che'l danaro ſi dà in forma depoſiti gratis, ò per amore, ò per mutuo gratis, ò con altra parola equiualente, non potranno gli Ebrei pretender, che corra alcuno intereſſe. 83

Quanto a' pegni di coſe rubate, ancorche fuſſero preſi ignorantemente dagli Ebrei, vogliamo che per la reſtitutione di eſſi al vero padrone ſi oſſerui la diſpoſitione della legge commune, a' termini della quale riduciamo qualſiuoglia capitolo a fauor dell' Ebreo ſopra queſto punto. 84

Gli Ebrei, che contrauerranno a qualſiuoglia delle coſe ordinate nel preſente editto, incorreranno nella pena del decuplo di quella portion d'intereſſi, che hauranno pattuito, ò riceuuto contra gli ordini ſopradetti, oltre la reſtitutione da farſi alla parte intereſſata, la qual pena ſi applicherà per vn terzo all'accuſatore, e pel reſtante alla Camera Apoſtolica. 85

Vogliamo, che'l preſente Editto ſi oſſerui inuiolabilmente, e non oſtante qualſiuoglia capitolo, Editto, Conſtitutione, ò moto proprio, ò altro in contrario, a' quali Sua Santità nel ſuo Chirografo ha eſpreſſamente derogato, ancorche ri- 86

chie-

Digitized by Google

chiedeſſero ſpecial mentione, e'l preſente Editto affiſſo in Roma ne' ſoliti luoghi oblighera ciaſcuno Ebreo in Roma doppo otto giorni, e doppo quindeci per tutto lo Stato Eccleſiaſtico, etiamdio inquanto alle pene, come ſe fuſſe perſonalmente à ciaſcheduno intimate, Dato in Camera Apoſtolica à 24. di Decembre del 1670.

87 Quod ad ſecundum: Non loquimur de vſuris incertis, quæ, cùm non conſtet vſurario à quibus acceperit, reſtituendæ ſunt aut pauperibus per eleemoſynam, aut applicandæ operibus pijs. Et quod ad iſtas Paulus III. conſtitutione ſua 32. §. 1. diſponit, quòd bona acquiſita ex vſuris incertis a Iudæis, chriſtianis ſacris initiatis, remaneant apud ipſos, in quo interuenit virtualis reſtitutio, quia centenrur dicti Iudæi eas offerre Summo Pontifici, tanquam ſibi applicatas, quæ applicatio eſt in opus pium, cùm ſit ad tollendum impedimenta, quæ impediunt Iudæos, ne Chriſti ſacra ſuſcipiant, ſed ſermo eſt de vſuris certis, quas certis perſonis reſtituendas eſſe decerbit idem Pontifex.

88 Et de iſtis negatiuè reſpondendum videtur: Quia Pontifex non poteſt ſuper hac conſtitutione diſpenſare, cùm diſponat id, quod ius ipſum naturale. Ius autem naturale exigit, quòd bona reſtituantur ijs, quibus debentur. Atque adeo acquiſita ex vſuris. Pontifex enim non diſpenſat in iure naturali, vt cum communi prodit Suarez *lib. 1. de legib. cap. 14. num. 5.*

89 Deinde vſurarius non acquirit dominium vſurarum iuxta communem ſententiam, quam tradunt Couar. *var. lib. 3. c. 3. nu. 6.* Molin. *de iuſt. & iur. diſp.* 316. Vaſquez t. 2. *diſp. 37. in fine*, & cum pluribus Salas *de vſur. dub. 38. num.* 3. & habetur *ex l. traditio, ff. de acquir. rer. dom.* Vbi vt traditio transferat rerum dominium, debet eſſe ex cauſa idonea, nec ſufficit voluntas. Solutio autem vſuræ non eſt ex cauſa idonea, cùm non ſit liberalis donatio. Quin eſto, quòd vſurarius dominium acquireret, mutuatarius tamen retinet ius ad rem, quo non poteſt eum Summus Pontifex priuare, præcipuè quia ſine peccato ratione neceſſitatis accipit pecuniam ad vſuram, quam libentius acciperent ſine onere vſurarum. Vnde cùm peccatum non habeat locum, neque etiam poteſt Summus Pontifex in pœnam peccati eum vſuris reſtituendis priuare.

90 At nihilominus affirmatiuam tenendam puto. Sequiturque ex dictis in prima quæſtione. Nam poteſt Pontifex crimen vſurarum, quod eſſet tantum toleratum, condonare Iudæis, ſuſcipientibus Chriſtianorum Religionem, ac plenè in integrum reſtituere, ac facere per fictionem, quòd contractus ab initio vſurarius reducatur ad terminos legitimus ita, vt inducat obligationem in mutuatario ſoluendi quod iuſtum eſt ratione lucri ceſſantis, aut damni emergentis, atque adeo, quòd Iudæi Chriſti ſacra capeſcentes, poſſint retinere totum id, quod ex hoc titulo eis obuenire potuiſſet. Eſtque iuſtum tum fauore fidei, qui maximus eſſe debet *cap. fin. de conuerſ. infid. & cap. ſignific. eſt. de homic.* Tum quia cùm Iudæorum pecunia ſit expoſita negociationi, habeantque ipſi ſemper in promptu occaſiones pecuniam exercendi, & lucrandi, interueniunt requiſita, vt locus ſit lucro ceſſanti iuxta doctrinam Caſtrenſis ſuperius relatam.

91 Quòd autem Pontifex poſſit concedere gratiam reſtitutionis in integrum, fingendo ex æquitate non factum, quod eſt factum, conſtat *ex Clem. vn. de immun. Eccleſ.* ac docent Bald. *in l. non dubium C. de legib.* Bartol. *ibi*, & communiter Doctores. Vnde Anchar. *conſ. 225. num. 2.* dixit, quòd fictiones auferunt quæſita vni, & dant alteri, vt liquet *ex ff. & C. de capt. & poſtlim. reuerſ.* Fitque palam ex eo, quòd poteſt Princeps in præiudicium hæredum reddere validam, & legitimam donationem excedentem quingentos aureos non inſinuatam, & iubere, vt perinde ſe habeat ac ſi fuiſſet inſinuata, vt obſeruant Abb. *conſ. 48. p. 1.* Caſtr. *conſ.* 178. Ergo etiam poteſt Pontifex reddere validum contractum vſurarium, reducendo illum ad debitos terminos, & facere, vt perinde ſe habeat, ac ſi ab initio fuiſſet legitimus. Item ex eo, quòd legitimatio retrahitur ad tempus natiuitatis *l. 2. ff. de nat. reſt. & §. illud, & §. nulla auth. quib. mod. natur. effic.* & annotat Bartol. *in l. 2. num. 10. ff. de vulg. & pupil. ſubſt.* ac omnes, nihil obſtante, quod filij legitimi minus percepturi ſint de paterna hæreditate. Eodem quoque modo poterit Pontifex reddere legitimos contractus Iudæorum Religionem Chriſtianam ſuſcipientium adeo, vt legitimatio retrahatur ad tempus, in quo initi ſunt, non obſtante, quòd aliquid minus mutuatario ſit reſtituendum.

Neque ex hoc fit iniuria ijs, quibus vſuræ eſſent reſtituendæ. Nam ex iuſta, & legitima cauſa non ſunt reſtituendæ in totum, quia gratia Pontificis interuenit ſuper radice, vnde eſſent reſtituendæ, quam cum immutet, operatur, vt non amplius inferat neceſſitatem reſtituendi omnes vſuras, ſed partem illarum tantùm. Id, quod etiam contingit in gratia plenæ reſtitutionis in integrum, quæ operatur, vt iura, quæ alicui quæſita ſunt ex alieno delicto, reſoluantur, vt tradunt Bald. in *l. fin. num. 5. C. de ſent. paſſ. & reſtit. & in l. Gallus, §. & quid ſi tantum num. 15. ff. de lib. & poſth.* ibique Alex. *num.* 19. Pariſ. *conſ. 1. nu. 47. & 52. lib.* 4. Anchar. *conſ. 408. num. 8.* Natt. *conſ. 471. num. 2. lib. 2.* Roland. *conſ. 45. num. 25. lib.* 4. Bellam. *dec. 742. & 743.* Odd. *de reſtit. in integr. qu. 99. num.* 74. Brunor. à Sol. *qu. 19. num.* 49. & Rot. coram Merlino *deciſ. 125. num.* 46. Quia bona, quæ ex delicto alterius alicui acquiruntur, cenſentur acquiri ſub hac tacita conditione: Si Princeps reſtituerit in integrum. Vnde etiam in hoc caſu vſuræ cenſentur eſſe ſub obligatione reſtitutionis, niſi Pontifex reducat contractus Iudæorum, chriſtiana ſacra ſuſcipientium ad terminos legitimos. Quia tunc non erunt omnes ex toto reſtituendæ. 92

CONSVLTATIO LXXVI.

An dignitatibus, aut Canonicis, creatis protonotarijs titularibus, relicto antiquo habitu, liceat in choro, Capitulo, alijſque canonicalibus functionibus vti carbaſina præſulari, vulgò rocchetto, & amiculo breui, ſiue vt aiunt, mantelletto violaceo?

NOn licet. Ita enim ſæpius decreuit Sac. Rituum Congregatio, ac præcipuè ſemel in Aſculana Apuliæ per hæc verba: *Archidiaconus protonotarius non poteſt lucrari diſtributiones quotidianas, & fructus ſuæ præbendæ archidiaconalis, niſi in habitu proprio, & Archidiacono conuenienti in choro, vt Eccleſiæ aſſiſtat functionibus, & cum eodem habitu in proceſſionibus loco ſibi debito, tanquam Archidiacono, incedat, & dum celebrat, non ex altari, ſed ex ſacriſtia, vt cæteri Canonici debet ſumere paramenta. Quòd ſi voluerit in habitu protonotarij in functionibus, quibus intereſſe debet, vt Archidiaconus interuenire, nihil de fructibus, & diſtributionibus participare poterit, eique aſſignandus erit locus non ſupra, neque inter Canonicos, ſed poſt Abbates, vt in cærem. Epiſcop. lib. 1. c. 3. ad fin. & tanquam extraneus reputabitur. Et ita declarauit, ac in Eccleſia Aſculana ſeruari mandauit 16. Martij 1610.* 1

Et iterum in eadem ſub 19. Nouembris 1611. *Cùm Archidiaconus, qui eſt prima dignitas in Eccleſia Aſculana Apuliæ ex gratia Sedis Apoſtolicæ protonotarius creatus fuerit, & in habitu Prælati in dicta Eccleſia incedere voluiſſet, contradicentibus Epiſcopo, & Canonicis, recurſum habuit ad Sac. Rituum Congregationem, ſupplicans declarari, ſibi licere vti dicto habitu in choro inter Canonicos in loco ſibi debito, offerens ſe velle dimittere diſtributiones quotidianas; & negocium fuit commiſſum Illuſtriſſimo D. Cardinali Poretto, eadem S. Congregatio à decreto aliàs in ſimili facto ad inſtantiam Theſaurarij, & Magiſtri cæremoniarum eiuſdem Eccleſiæ Aſculanæ ſub die 16. Martij 1610. non eſſe recedendum cenſuit, nempe debere Archidiaconum in choro, & in aſſiſtentia Epiſcopi, & in proceſſionibus publicis, & in omnibus alijs actibus, & functionibus ſibi tanquam Archidiacono competentibus non vti habitu protonotarij. Extra verò chorum, proceſſiones, & functiones, & alios actus publicos poſſe vti habitu protonotarij iuxta formam ſui priuilegij. Et ita declarauit, &c.* 2

Idem quoque declarauit in Melitenſi 7. Auguſti 1621. 3 & in Tricaricenſi 14. Martij 1614. & in alijs relatis à Barboſ.

Digitized by Google

boſ. *de canon. & dignit. c.5. num.53. & ſeq. & c.18. num.35.* in quibus declaratum fuit, licere vti dicto habitu in actibus extraneis non competentibus ſibi, tanquam Canonico, at in alijs eo titulo competentibus, & vbi Capitulum interuenit, prohibetur delatio habitus vt per eundem Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.1. c.23. num.19. & ſeqq.* ac cenſuit eadem S. Congregatio 17. Iunij 1623. & 18. Iulij 1626.

4 Ratio autem eſt, quia vti Protonotarius nullum ius habet ad diſtributiones, & actus Capitulares, ſed reputatur tanquam extraneus, & ideò debet interuenire vti Canonicus vel dignitas. Quando autem interuenit vti Canonicus, vel dignitas debet vti habitu, qui vti tali ei competit.

5 Neque ſatis eſt pœna amiſſionis diſtributionum. Primò, quia in pleriſque non habentibus diſtributiones locum habere non poteſt. Secundò, quia S. Congregatio vtentem habitu protonotarij non ſolum priuat diſtributionibus, ſed reputat extraneum, & tanquam talem denegat ei locum inter Canonicos, & dignitates, vt in allegata Aſculana, & in Spoletana Terræ Caſciæ 23. Martij 1619. & teſtatur Barboſ. *de canon. & dignit. d. c. num. 53. & in collect. dec. apoſt. 97. num. 6. ac in ſelect. canon. c. 36. num. 5.*

6 Quæ præcipuè locum obtinent in Eccleſijs, in quibus viget Statutum à Pontifice in forma ſpecifica confirmatum cum decreto irritante, & clauſula ſublata, iniungens Canonicis, & dignitatibus vſum habitus canonicalis, ab eiſdem iuratum. Statuta enim vniuſcuiuſque Eccleſiæ habent vim legis, & obligant ſingulos de capitulo ad ſuam obſeruationem non ſecus ac ius commune, *cap. fin. de conſtit. in 6. cap. omnes de maior. & obed.* Et quando ſunt iurata, cogi poſſunt ad obſeruationem in vim pacti, vt plenè per Rot. in Mediolanen. ſuſtentationis libri 26. Iunij 1647. coram Ghiſlerio, & veniens contra iuramentum, vti periurus non auditur, Rot. *deciſ. 5. num. 1. p. 2. rec.* atque Paulus Iuriſconſultus iuſiurandi authoritatem eſſe maiorem rei iudicatæ *l. 2. ff. de iureiur.* & ex ſententia Apoſtoli *ad Hebr. c. 6.* omnis controuerſiæ finem eſſe iuramentum.

7 Ac ita quidem, vt non ſuffragetur derogatio generalis adiecta in litteris protonotariatus. Nam præter quàm quòd eſt reſtricta ad ſtatuta Collegij protonotariorum, & confirmatio ſtatutorum continet clauſulas derogatorias ad futura cum declaratione, quòd non cenſeatur derogatum, niſi ſpecifica de ea mentio facta fuerit, quæ operatur, vt non ſufficiant generales derogationes, quantumuis amplæ, Pariſ. *conſ. 42. num. 15. lib. 4.* Seraph. *deciſ. 291. num. 1. & 2.* In litteris autem protonotariatus non indulgetur facultas deferendi habitum in choro, & capitulo, ideòque generalis abrogatio Statutorum non extenditur ad huiuſmodi Statutum, quod eſt compatibile cum gratia protonotariatus, ſed intelligitur de Statutis gratiæ contrarijs, quatenus extent, Clem. *dudum, §. verum ad fin. de ſepul. l. vn. §. his tantummodo, C. de lat. libert. toll.* Rota in dicta Mediolanenſi *propè medium*.

8 Hinc poterit Epiſcopus prohibere vſum huiuſmodi habitus ſub pœna excommunicationis: Tum quia id non aduerſatur diplomati Apoſtolico, & facultas eiuſmodi tribui ſolet Ordinario à Pontifice, qui eum deputat pro tempore, vt authoritate Apoſtolica ſuſtineat Statuta eiuſmodi, eorumque obſeruationem etiam per cenſuras eccleſiaſticas coercendo inobedientes: Tum quia poteſt Epiſcopus authoritate ſua ordinaria non ſolum defendere, ac conſeruare Statuta ſuæ Eccleſiæ, præſertim ad euitanda ſcandala, quibus in inſtanti per Sac. Rituum Congregationem prouideri non poteſt, vt firmauit Rota in Tarracinen. attentatorum 18. Martij 1637. *§. recurſus* coram Ghiſlerio, ſed etiam noua condere, honeſta tamen, & laudabilia, *can. 1.* iuncta Gloſ. *v. generaliter de conſecr. d. 3. & cap. 2. de maior. & obed.*

CONSVLTATIO LXXVII.

An propter reuerentiam Eccleſiæ poſſint expelli artifices propè illam obſtrepentes, ac perſonæ infames, & ſordidæ, eius diuina officia perturbantes?

Affirmatiuè reſpondendum cenſeo, cum Eccleſia, 1
eiuſque presbyteri, vel monachi ſint æquè ac Doctores in hoc priuilegiati, vt ſcribit Alciat. *in l. 1. num. 52. ff. ſolut. matr.* ibique Roman. *num. 34.* Iaſ. *num. 45.* & Menoch. *de arb. lib. 3. caſ. 237. num. 29.* Sicuti igitur Doctores, vel ſcholares ſtudiorum cauſa id poſſunt, ita quoque Eccleſia ratione diuinorum officiorum. Deſumitur *ex can. pridem 18. q. 2.* vbi Pontifex Gregorius præcipit, vt de monaſterio S. Andreæ baptiſterium propter monachorum moleſtias auferatur, vt monachis opus Dei ſecuriùs liceat celebrare. Baptiſterium autem illud lauacrum erat, quod ex ſpoliario ingrediebatur controuerſim, & è regione frigidarij baptiſterium erat, Plin. Cæcil. & Vitruu. Vnde ridicule Alagonius hunc locum expoſuit pro fonte baptiſmatis *in comp. decret.* Hinc Eccleſiæ nuncupantur Inſulæ, quia ab omnibus ædibus, atque etiam ædiculis diſtinctæ, & ſeparatæ eſſe debent, vt apud Steph. Duran. *de ritib. Eccleſ. lib. 1. c. 3. num. 2. ad fin.* iuxta illud *Ezech. 22. v. 26.* non poſuerunt inter ſacrum, & profanum diſtantiam.

Idemque cenſuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, & 2
Regularibus in Interamnenſi 21. Martij 1589. nimirum quòd in nulla domo Eccleſiæ contigua habitare debeant caupones, hoſpitio recipientes, gladiatores, comœdi, ſimileſuè perſonæ, & B. Pius V. ſeueriſſima Conſtitutione ſua ſanciuit, vt vana, fœda; profana, &c. ab Eccleſia arceantur. Sacra item Congregatio Viſitationis Apoſtolicæ ſub die 15. Iulij, me ſuo Promotore fiſcali inſtante, iuſſit amoueri tabernam vulgò tabacchi in fumo, & focos ferreos, in quibus caſtaneæ, & aſilli torreri, vel elixari ſolent iuxta Eccleſiam parochialem S. Mariæ à Planctu poſitos, ne redoleat fœtorem, racoremque, cum Eccleſia ſummota procul eſſe debeat à balneis, furno, ſterquilinio, immunditijſque tetrum odorem ſpirantibus. Et de meretrice habitante apud, vel propè Eccleſiam, vel monaſterium monialium, quòd poſſit expelli indiſtinctè, & abſolutè probat textus *in auth. de lenon. §. quaſdam verò*, ibi: *Et quod deterius eſt iuxta ſacratiſſima loca, & venerabiles domos ſunt tales habitationes, & in l. 4. C. de ſpectac. publ. d. lib. 11.* ibique Io. de Plat. & reſoluit ſæpiùs Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, etiamſi habitet in viis, quæ ducunt ad Eccleſiam, vt in Maceratenſi 22. Aprilis 1596. & 14. Nouembris 1601. & 13. Maii 1603. & in Tudertina 16. Septembr. 1598. in S. Seuerini 19. Auguſti 1604. præcipuè prope Conuentus Regularium, vt in Marſicenſi 14. Iunij 1588. in Viterbienſi 6 Septembris 1593. vel iuxta monaſteria monialium, vt in Interamnenſi 6. Martii 1618. Quòd procedit ſiue monaſterium ſit ab antiquo, ſiue de recenti fundatum. Quia diſpoſitio *d. §. quaſdam verò* loquitur abſolutè de venerabilibus domibus. Et hoc quidem ius Romæ indiſtinctè obſeruatur, vt ſcilicet mulieres inhoneſtè viuentes à monaſteriis monialium longè arceantur non ſolum ad partis inſtantiam, ſed etiam ex officio, & ſiue ſit monaſterium monialium, ſiue oblatarum, ad quod mulieribus pateat acceſſus. Niſi ſint coniugatæ, quæ non debent expelli è propriis domibus, niſi cum circumſpectione, & accurata conſideratione, ne infamentur, neue in ſuſpicionem inducantur apud ſuos viros, vt in Maceratenſi 3. Decembris 1603. niſi eſſent admodum ſcandaloſæ, vt in Interamnenſi 3. Decembris 1602. & in Cæſenatenſi 17. Decembris eiuſdem anni.

Et generatim, quòd meretrices ſaltem eæ, quæ ſic in- 3
honeſtè viuunt, vt omnibus ſcandalo eſſe videantur, poſſint ab honeſtis locis expelli probat textus *in l. non aliter ff. de vſu, & habit. & in l. ſi pendentes 27. ff. de vſufr. & quemadm. quis vt.* Luc. de Pen. *in d. l. 4 C. de ſpect.* vbi etiam Iacob. Rebuff. traduntque Bartol. Bald. Caſtr. & re-

Digitized by Google

& reliqui *in l. 2. de ſum. Trin. & fid. cath.* & tenent Gemin. *in cap. 1. de vſur.* Alciat. & Rebuff. *in l. Maſſurius ff. de verb. ſignif.* Dec. *in l. ſemper in contractibus num. 3. ff. de regul. iur.* Rip. *in tr. de peſt. tit. de remed. reſer. num.* 164. Menoch. *de arb. caſ.* 328. *nu.* 14. *& caſ.* 535. Bologn. *in d. l. non aliter*, Iſern. & Afflict. *in conſt. Regn. rubr.* 20. Ann. *alleg.* 338. Vincent. de Franch. *dec.* 316. Rebuf. *in tr. de ſent. præiud. in præf. num.* 133. Gaſp. Theſaur. *q. for. lib.* 1. *qu.* 33. *num.* 2. Peguer. *dec. crim.* 12. Rouit. *in pragm.* 4. *num.* 1. Idque non ſolùm à domo conducta, ſed etiam à domo propria. Nam, & in domo propria tenemur honeſtè verſari, *d. l. non aliter, ff. de vſu, & habit.* cuius authoritate hoc ſcribunt Iacob. Rebuff. *in d. l. 4. C. de ſpect.* Peguer. *d. dec. crim.* Rouit. *loc. cit. num.* 2. & ante eos Barbar. *conſ.* 48. *col.* 1. & 2. *lib.* 2. Vnde Paul. de Caſtr. *in l. caſus, C. de teſtam.* ait, quòd ſi aliqua inhoneſta mulier veniat ad habitandum in vicinia, vbi ſimiles mulieres non conſueuerunt habitare, à vicinis, vel alijs ciuibus expelli poſſit. Id, quod etiam cenſuit S. Congregatio ſuper Epiſcopis in Ciuitatis Caſtelli 1. Ianuarij 1590. & in Rauennatenſi 8. Nouembris 1593. Quòd ſi præterea ſint ſcandaloſæ, ac procaces debent in exilium eijci ad quinquaginta milliaria ſub pœna carceris, verberationis, & alijs arbitrio Iudicis, vt in Spoletana 16. Ianuarij 1601. & S. Seuerini 15. Iulij 1602. Non obſtante, quòd in ciuitate non ſit certus locus pro meretricibus deputatus, vt colligitur ex *d. l. ſi pendentes*, vbi Gloſ. *ff. de vſufr. & ex d. l. non aliter ff. de vſu, & habit.*

4 Neque refert, quòd domus ſit propria: Quia ſicuti domus propria cuique debet eſſe tutiſſimum refugium, quoties quis per iniuriam impetitur, ita quiſque ſic debet in illa verſari, vt cæteris nocumento non ſit *d. l. ſi pendentes*, vbi Gloſ. *v. contumelioſe, ff. de vſufr.* Et cùm diſpoſitio iuris prohibentis habitare meretrices in locis honeſtis nitatur in ſola honeſtate tuenda, quæ cum ita militet in domo propria, vt in aliena, eadem debet eſſe diſpoſitio, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iurep.* Hinc ex pluribus ſocijs, pari iure habitantibus domum, vnus poteſt expellere alium, ſi in ea inhoneſtè verſatur, Gloſ. *in d. l. non aliter*, ibique Bald. *ff. de vſu, & habit.*

5 Ratio autem eſt: Quia dum eriguntur Eccleſiæ in ordinem ad cultum Dei, oſtenditur erga ipſum maxima reuerentia. Et ideò prout magis, vel minus ſunt ornatæ, mundæ, ac liberæ ab omni fœtore, ac ſtrepitu cedunt in maiorem, vel minorem Dei cultum. Hinc maiores noſtri ante fores ac templorum veſtibula cantaros, & ſalientes aquas habere voluerunt, quibus oraturi, & templum ingreſſuri manus lauarent. Hincque thymiamaterium, cuius meminit D. Ambroſ. *lib. 4. de Sacerd. c. 1.* in quo thymiama in ſacris accenditur, Iſid. Peluſ. *ep.* 247. illiuſque fit mentio *in c. 3. Apoſtol.* thuribulum noſtris, Durant. *de ritib. Eccleſ. lib. 1. c. 9. num. 1. & 2.* vbi *num.* 8. ex varijs cauſis, quibus thurificatio fieri ſolet; primum fieri ait ad reuerentiam loci, & diuini officij, vt ſi fuerit in loco odoris fœditas thure incenſo depellatur, & qui adſunt odoribus lætis mulceantur. Quam ob rem odor diuina res eſt. Quod priſcis cæremonijs veteres prodidere. Suffitibus enim profitebantur aeris, locorumque naturam aptam reddi ad Numina ſuſcipienda. Et Liberius Summus Pontifex cum in frequenti, lectiſſimaque procerum corona, B. Marcellam D. Ambroſij ſororem caſto velo inumbraret, inter alia religioſæ vitæ, morumque documenta, & illud inſcripſit, ne ſpuendum, ne tuſſiendum, ne ridendum in ijs locis, in quibus ſacratioribus cæremonijs Deus coleretur, D. Ambroſ. *lib. 3. de virg.* Fuitque illud Pythagoreorum, Ægyptiorum, & ſapientum omnium dogma, Deum ſilentio colendum eſſe. Vt enim eleganter Eunapius ſilentium myſterijs congruum, & ſacrorum Præſide digna taciturnitas, & Propheta Dauid, qui vnà, & ad Dei laudes, & ad ſilentium euocat, Te decet, inquit, hymnus Deus in Sion, vel, vt vertit D. Hieronymus, Tibi ſilentium laus Deus in Sion, vt ex eo intelligas eximium quoddã eſſe laudis genus animi, oriſque ſilentium, ad quod vt inuitarent antiqui, in templis expreſſam ſilentij imaginem erexere: *An quidquam indignius eſt*, ait D. Ambroſius eo *lib. 3. de virg. quàm oracula diuina circumſtrepi, ne audiantur, circumſonari ſacramenta confuſis vocibus, vt impediatur oratio pro ſalute deprompta omnium, cum Gentiles idolis ſuis reuerentiam tacendo deferant? Vnde illud exemplum proditur, Alexandro ſacrificante, Macedonum Rege puerulum barbarum, qui ei lumen accenderet, excepiſſe ignem brachio, atque aduſto corpore manſiſſe immobilem, nec dolorem prodidiſſe gemitu. Tanta in puero barbaro fuit diſciplina reuerentiæ, vt naturam vinceret.* Et poſtea: *frequens ſermo eſt, cum plurima ranarum murmura glorioſa auribus plebis obſtreperent, Sacerdotem Dei præcepiſſe, vt conticerent, ac reuerentiam ſacræ deferrent orationi. Tunc ſubitò circumfuſos ſtrepitus quieuiſſe. Silent igitur paludes, homines non ſilebunt:*

Et quidem quamuis regula ſit, quòd quilibet in ſuo fa- 6
cere poteſt, quod placet quoties fit principaliter ad propriam vtilitatem, licèt exinde incommodum vicino acceſſoriè proueniat ad textum *in l. altius C. de ſeru. & aqu.* id tamen limitatur in Eccleſia, quæ domus Dei, ac domus orationis eſt, & vnius fauore receditur à regulis iuris, Ric. *p. 5. reſol.* 423. *num. 1. & ſeqq.* & prohibetur vicino, ne quidquam in ſuo faciat. Nulla enim ædificia circa ipſam extolli debent, præter illa, quæ miniſtris Eccleſiæ inſeruire debent, *can. nulla ædificia* 12. *q.* 1. & ſpeciatim ſtabulum propè Eccleſiam conſtrui prohibet textus in *l. Baſilicam* 21. *C. de oper. publ.* vbi Salicetus, idque reuerentiæ cauſa, ne aliquid fieri contingat contra pietatem, decorem, venerationem, ac honeſtatem ipſius Eccleſiæ, quia non omne, quod licet, honeſtum eſt, *l. ſemper in coniunctionibus, & l. non omne ff. de reg. iur.* Ratione quippe fætoris, ſtrepitus equorum, & irreuerentiæ diuinus cultus detrimentum pateretur, *l. ædiles in fin. ff. de via publ. l. 2. §. idem ait ſi odore cum* Gloſ. *ff. ne quid in loc. publ.* & firmat Cœpolla, quem ſequitur Sperel. *dec.* 55. *num.* 59 Rot. *dec.* 819. & 820. vtrobique *num. 1. & 2. p. 18. to. 2. rec.*

Qua propter competit Eccleſiæ priuilegium remo- 7
uendi ſtabulum, aliaue loca ſordida tam ratione fætoris, quàm indecentiæ propter ſordes, ac immunditias, quas arceri oportet à liminibus ſacrarum ædium, *l. ſi quando §. fin. ff. ſi ſeruit. vindic. l. fiſtulam in princ. ff. de ſeru. vrban.* Siquidem alienum eſſet à chriſtiana pietate, vt illud decus, honor, & reuerentia, qua etiam ethnici ſua Templa proſequuti ſunt, inter Chriſti fideles negligeretur. Ariſtoteles enim in politicis tradendo regulas de Templis conſtruendis dixit, ædificanda eſſe in loco decenti, & magis honorifico, ſeparato à profanis negotijs taliter, quòd ex ſitus diſpoſitione præeminentia loci cognoſcatur, & aſſiſtentia Dei in illo. Quem ſequutus eſt D. Thomas annuendo, quòd propè Templa non debeant venalia proponi, nec commercia exerceri, ſed ab omnibus munda ſeruari, vt ſtrepitus propè locum Deo dicatum non fiat, Rodriq. *q. regul. tit. 4. cap. 34. num. 9.* vbi quòd Eccleſiæ ſumma reuerentia debetur, ac omnis decor, & reuerentia per vicinos præſtari, ac exhiberi congruum eſt, vt nullum ab eis patiatur detrimentum diuinus cultus, vt latè Franceſ. *de Eccleſ. cathedr. cap. 12. n. 19. & c. 14. n. 28.* Vitruuius item de Templorum, & Sacrarum ędium ſitu, ſi plura cupis, multa egregia ſcribit *lib. 1. 3. & 4.*

Eòque magis ſi præter indecentiam, ac malum odo- 8
rem non ſolùm lædatur Eccleſiæ decus, ſed etiam orantium feruor, & attentio diſtrahatur, fideles retrahantur ab Eccleſiæ deuotione, eiuſque miniſtri ab officijs diuinis, in quo caſu ſtabulum eſt omnino remouendum, ex traditis à Gratian. *diſcept.* 186. *num. 14. & 17.* Quemadmodum enim artes, quæ redolent malum odorem, reclamantibus vicinis ne in propria quidem domo fieri poſſunt, Franc. Marc. *dec.* 23. *p.* 1. Sperel. *d. dec. 55. n. 59.* Rot. *d. dec.* 820. *num. 5. & 7.* vt de pelliparijs, & ſulphutarijs tradit Ripa *in tr. de peſt. in 1. p. 3. p. princ. n. 74. & ſeq.* vbi de conficientibus candelas ſebaceas, Cœpol. *de ſeruit. ruſt. præd. cap. 43. de aere n. 2.* Et artifices artis ſtupentis propè Achademias, & domos ſtudij operam dantium Reipublicæ cauſa poſſunt expelli, vt attentiùs ſtudijs vacent, Antonel. *de temp. legal. lib. 1. c. 39. n. 56.* ita quoque ac potiori quidem iure expellendus eſt omnis fætor, ac rumor ab Eccleſia, vel à monaſterio, vt poſſint eius miniſtri, ac fideles paucibus animum intendere, ac

Deo

Digitized by Google

Deo famulari, Alex. *in l. 1. n. 52. ff. ſolut. matr.* ibi, *quòd poſſit expelli faber, qui propè monaſterium malleando officia diuina impedit celebrari*, Io. de Amic. *conſ. 104. nu. 9.* Reipublicæ enim chriſtianæ incremento, ac fælicitati non magis confert ſtudium, quàm pietas, vt in hac re tradit Fragoſ. *de Republ. diſp. 21. n. 9. lib. 7. p. 1.* Franceſ. *de Eccleſ. cathedr. c. 10. num. 191. cum ſeqq.* Paciche!. *de aſſtant. cap. 6. membr. 6. n. 9.* & S. Io: Chriſoſt. homil. 38. ad popul. Antiochen. *nihil*, inquit, *Eccleſiæ tam congruum, quàm ſilentium, & tranquillitas.* Vt proinde fauor Eccleſiæ, & Eccleſiaſticorum cuicunque fauori, & vtilitati priuatorum præponendus ſit, Mar. Anton. *reſol. 65. n. 11. lib. 1.* Gargiar. *conſ. 4. n. 31. & 35. lib. 1.* adeo quòd neque cauponæ, neque alia hoſpitia vtilium perſonarum conſtrui, aut aperiri permittantur propè Eccleſias propter ſtrepitum, & perturbationem diuini cultus, Nicol. *inſtit. can. lib. 3. tit. 2. n. 6. de cohabit. Cler. & mul.* Gillan. *ad ſtatut. Peruſ. v. Immunditia, & v. magiſtri viarum*, Sanfelic. *dec. 127. per tot. lib. 1.*

Et præcipuè ſi ſupra ſtabulum ſit etiam ædificatum fænile, quod cùm ſit contiguum, vel annexum Eccleſiæ, vel monaſterio, eſt remouendum ob irreparabile præiudicium, ac periculum futuri incendij adeo, vt ne in iſto quidem caſu admitti poſſit cautio de damno infecto. Quotieſcunque enim damnum imminens non eſt ſimpliciter pecuniariũ, quod euenire poſſet ex ruina ædificij, ſed irreparabile ex periculo ſcilicet propriæ vitæ, cautio prædicta non habet locum neque fideiuſſio in ſimilibus recipitur. Rot. *dec. 819. n. 17. & ſeq. p. 18. to. 2.*

Hinc nonnulli Patres non ipſa modò Templa, ſed propter Templa viciniam quoque ideſt loca continentia, e quibus proximus eſſet in Eccleſiam proſpectus perinde ac ſacra haberi voluerunt ita, vt in eis abſtinentur indifferentibus alioqui actionibus, quæ cum loci ſancti reuerentia non cohærerent, multò magis fœditatibus quibuſuis, & inhoneſtatibus. Nota eſt hiſtoria exacerbatæ aduerſus S. Io: Chryſoſtomum Eudoxiæ Auguſtæ, vt in actis eiuſdem Sancti ſcribit Georgius Alexandrinus, cum eius ſtatuam argenteam ſuper columnam erigi contigerit. Ea ſtatua, inquit Georgius, conueſtiebatur amiculo præmolli, ac tenuiſſimo purpura intertexto: Stabat autem in ſublimi gradu columnæ, nõ quidem è vicino Eccleſiæ, ſed nec ſeiunctiùs ab ea, cui nouenclatura edita fuit Sophia, id eſt ſapientia. Via proinde lata admodum, & intermedia vtrumque dirimebat ab altero: Apud eam columnam inualuerat conſuetudo, vt circumagerentur publici ac pueriles ludi. Arbitratus autem S. Ioannes fieri hæc in contumeliam Eccleſiæ, conſueta concionandi libertate vſus, ſuam ipſius linguam obarmauit aduerſus eos, qui talia eatenus egiſſent. Et quamuis alia eſſet mens præcipientium, & exequentium, S. Chryſoſtomus ipſum tale opus exercitum in Eccleſiæ propè veſtibulo, ac viciniori atrio interputatus eſt ad Eccleſiæ contumeliam ſpectare, præſertim, cum, vt ſcribit Metaphraſtes, ad ſacros, qui in Templo concinebantur hymnos, confuſæ, & inordinatæ voces contra reſonarent è ludis illis. Et hanc ipſam ob cauſam S. Baſilius *reg. 40.* fuſatum per illuſtri loco agens de infeſta feſtorum exactione, non modò nundinas è Templis ſubmoueri mandat, ſed etiam è locis congruis, quod videatur ad Templi contumeliam pertinere, ſi in vicinia, & è regione domus Dei obeantur commercia publica, quibus tumultuatio, & multiplex inordinatio vocum confuſarum ſemper comitatur.

6 Quare ſtudioſè ac diligenter occurrendum eſt, ne iuxta quidem Eccleſias, ac monaſteria ſtrepitus fiant, neue fætores, & ſcandala ſint, vt iubetur etiam à Concilio Trid. *ſeſſ. 22. decr. de obſer. & euit. in celebr. miſſar.* vt domus Dei, ait Concilium, verè domus orationis eſſe videatur. Quod, & antea conſtitutum fuerat in Concilio Lugdunenſi. Eadenque ratione theatrales ludi, & moduli, nec non laruarum ludibria, ac ſpectacula in Eccleſijs prohibentur, *cap. cum decorem de vit. & honeſt. Cler.* vbi Gloſ. *can. cantantes d. 93. can. nullus de conſecr. d. 5.* Concil. African. tempore Bonifacij Papæ *can.* & D. Chryſoſtom. *homil. 24. in act. Apoſt.*

CONSVLTATIO LXXVIII.

An forma decreti ſuper electione Sanctorum in Patronos à S. Rituum Congreg. iuſſu ſa. m. Vrbani VIII. emanati ſub die 23. Martij 1630. procedat ſolùm quoad electiones poſtea factas, vel etiam irritet antea celebratas, ſed nondum impletas?

1 ITa reſpondendum videtur. Sed verba prius decreti, de quibus iudicium à me faciendum eſt, ipſa ponam. *S. Rituum Congreg. annuente S. D. N. in electione Patronorum mandauit infraſcripta in poſterum ſeruari debere, declarans quod aliter facta electio, nulla ſit ipſo iure.*

2 *Primò, quòd eligi poſſint in Patronos ij ſolum, qui ab Eccleſia vniuerſali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificati duntaxat.*

3 *Secundò, quod de Patrono ciuitatis electio fieri debeat per ſecreta ſuffragia à populo, mediante conſilio generali illius ciuitatis, vel loci, non autem ab Officialibus ſolum, & quod accedere debeat conſenſus Epiſcopi, & Cleri illius loci.*

4 *Idemque ſeruari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debeat per ſecreta ſuffragia à populo ſingularum Ciuitatum Prouinciæ.*

5 *Et quòd repræſentantibus Regnum, ciuitatem, prouinciam nulla competat facultas eligendi Patronos, niſi ad hoc habeant ſpeciale mandatum, & vlterius interueniat conſenſus Epiſcopi, & Cleri dictarum ciuitatum.*

6 *Et tertiò, quod cauſa electionis nouorum Patronorum debeant in S. Congregatione deduci, ab ea examinari, ac demum cauſa cognita ab eadem Congregatione approbari, & confirmari.*

7 *Et ne præmiſſorum ignorantia vllo vnquam tempore poſſit allegari eadem S. Congr. Rituum ſupradictum decretum imprimi, & publicari mandauit.*

8 Ratio autem eſt, quia cum adhuc electio non fuerit perfecta, non refert, quòd decretum ſit poſterius, cum lex trahatur etiam ad præterita effectum non ſortita, quia non tempus originis, ſed executionis inſpicitur ex annotatis per Gloſſam, Butrium, Imolam, & Abbatem *in Clem. 2. v. impoſterum de æt. & qual.* & ex traditis à Tiraquel. *de primog. q. 43. num. 15.* Maſcard. *ad ſtat. interpr. concl. 13. num. 11.* vbi aduertit, aliud eſſe, quòd actus ſit perfectus, ſed executioni demandatus, & aliud quòd adhuc non ſit demandatus executioni. In primò caſu lex poſterior non comprehendit præterita, ſecus in ſecundò. Quod etiam obſeruant relati à Farinac. *in fragm. v. lex num. 36.* & Caſtropal. *p. 1. tr. 3. diſp. 5. pun. 3. §. 5. num. 7.* Executio autem electionis non ſolùm conſiſtit in ſimplici celebratione diei feſti de præcepto, ſed etiam in ordinatione officiorum, & commemorationis in octaua iuxta Conſtitutionem Sixti V. ſuper erectione Sac. Rituum Congregationis, & rubricam Breuiarij Romani *tit. de octauis.* Licèt igitur eiuſmodi electio facta ſit ante decretum, cùm tamen eo tempore non fuerit impleta, & agatur de illius executione, & approbatione, vtique comprehenditur ſub decreti diſpoſitione, Magon. *deciſ. Lucen. 88. num. 12. & 13.* In hoc enim caſo lex noua ſuperueniens trahitur ad actus habentes originem de præterito nondum executioni demandatos, & confirmatos, Gemin. *conſ. 113. nu. fin.* Capt. *concl. 6. num. 5 a* Socin. ſen. *conſ. 21. num. 5. lib. 1.* & Rot. *deciſ. 36. num. 15. p. 5. rec.*

9 At ego aliter tenendum eſſe exiſtimo, Tum quia Vrbanus VIII. futuris tantùm temporibus nouam formam præſcripſit, iuſſitque obſeruari decretum appoſitum. Tum etiam quia de natura legis, & conſtitutionis eſt, vt futuris ſolùm, non autem præteritis proſpiciat, nec irritet actus iam perfectos, & conſumatos per textum *in l. Ariani C. de hæret. & in l. leges, C. de legib. & in cap. 2. & in fin. extra de conſtit.* traditque Bartol. *in l. cum lex 21. num. 2. ff. eod.* Gemin. *in cap. deliberatione §. volentes num. 2. de offic. deleg. in 6.* Felin. *in d. cap. fin. num. 3. de conſtit.* Angel. *conſ. 382. num. 1.* Bald. *conſ. 217. num. 1. lib. 5.* Anchar. *conſ. 44. num. 2.* Maſcard. *de ſtat. interpr. concl.*

Digitized by Google

concl. 13, *per tot.* & Rot. *dec.* 319. *num.* 3. *p.* 1, *diu. dec.* 347. *num.* 2. *p.* 5, *rec.* & coram Merlino *deciſ.* 832. *num.* 2. Et tum quia diſpoſitio præcitati decreti litteraliter reſtringitur, & præſcribit formam in futuris duntaxat electionibus ſeruandam, ibi: mandauit infraſcripta impoſterum ſeruari debere, & propterea non comprehendit electiones antea factas ad textum *in l. iubemus*, §. *Impoſterum*, *C. de teſtam. Quid enim*, ait lex, *peccauit antiquitas, quæ præſentis legis inſcia priſtinam ſecuta eſt obſeruationem*? Nam ſecundùm Alberic. in *dict. v. impoſterum*, ac Brunor. à Sole *in loc. com. eod. v. num.* 21, dictio impoſterum appoſita in lege, vel conſtitutione, idem importat ac ſi dictum fuiſſet poſt hanc legem, vel decretum, quemadmodum etiam ponderauit Rota in Cæſarauguſtana præeminentiarum 10. Nouembris 1623. coram Coccino §. *ex quibus*,

10 Et in hac ſpecie, quòd præfatum decretum non irritet electiones antea factas reſpondit S. Rituum Congregatio in Troianenſi Patronatus 15. Iunij 1633. & in Pampilonenſi Patronatus S. Franciſci Xauerij, in qua fuit approbata electio facta in Comitijs Regni Nauarræ. Quæ reſolutio tanquam iuridica fuit per Rotam, proponente Reuerendiſſimo Decano, approbata, conſiderato ſolum, quòd ad euitandum præiudicium electionis antiquiſſimæ S. Firmini, debeat vterque vti Patronus coli. Quod certè præſupponit validitatem electionis. Et nouiſſimè in Neapolitana Patronatus eiuſdem S. Franciſci ſub die 15. Septembris 1656. & in terminis electionis Patroni, qui ab Eccleſia vniuerſali titulo Sancti non colitur, poſt dictum decretum fuit obſeruatum in admiſſione B. Iacobi de Marchia cuius electio anno 1628. atque adeo ante decretum edictum, celebrata fuit, & deinde anno 1647. admiſſa, & ſolemni repoſitione Statuæ in theſaurum Neapolitanum comprobata.

CONSVLTATIO LXXIX.

An electio Sancti in Patronum ritè ac rectè fieri poſſit in comitijs generalibus, exquiſito tamen conſenſu per ſecreta ſuffragia populorum ſingularum Ciuitatum?

1 AFfirmatiuè videtur reſpondendum, vtpotè peracta ab vniuerſo populo cum conſenſu Epiſcoporum, & Cleri, qui vti pars integra interſunt, ac locum, atque votum in Comitijs habent. In Comitijs nanque generalibus, quæ à noſtris Regnicolis, Siculis, atque Italis vocantur Parlamenta, Maſtril. *de magiſtrat. p.* 2. *lib.* 5. *c.* 15. *num.* 1. Ab Hiſpanis Curiæ, Fontanel. *de pact. nupt. tom.* 1. *clauſ.* 3. *gloſ.* 3. *num.* 68. Cubed. *dec.* 3. *num.* 1. *p.* 3. A Gallis, & Germanis Dietæ, & quandoque Parlamenta, Felix Faber. hiſt. Sueuor. Æneas Sylu. *ep.* 72. & *ep.* 92. Campan. *lib.* 6. *epiſt.* Raym. Card. Guercen. *in orat. ad ordin. German.* Reuſn. *vol.* 1. *orat. Turc.* Crantz. *lib.* 8. *c.* 18. *in Dan.* & Thuan. *lib.* 2. *hiſtor.* non longè ab initio, Rebuſ. *in conſtit. Regn. tom.* 2. *tit. de ceſſion. act. art. gloſ.* 3. Bellug. *in ſpecul. Princip. rubr.* 6. *num.* 3. & *ſeqq.* A pleriſque Scriptoribus Congregationes, Concilia, Conuentus, Placita, Synodus, vt ab Aymon. *lib.* 5. *c.* 12. & 35. & *lib.* 14. *c.* 30. Dubrau. *lib.* 13. *hiſt. Bohem.* Card. Cuſan. *lib.* 3. *c.* 33. *de concord. Cath.* Gerard. de Roo *lib.* 2. *hiſt. Auſtr.* Hincmar. Remenſ. Archiep. *ep.* 3. *c.* 29. Gregor. Turon. *lib.* 3. *cap.* 13. Radeuic. *lib.* 2. *c.* 1. Regin. Abb. Prumien. *lib.* 2. *in chron. an.* 770. Trithem. Abb. *in chron.* Vox tamen Curiæ apertiùs, & ſignificantiùs rem exprimere videtur, nam, vt Feſtus Pompeius inquit, Curia locus eſt, in quo curantur res diuinæ, & humanæ, habetque deriuationem à cura, ſcilicet quæ ad publicam vtilitatem pertinet. Quod etiam affirmat Varro, & Nonnius. Vtcunque autem compellentur, ſemper conuocantur tres Status, ſeu Brachia, Eccleſiaſticum, cuius caput eſt Epiſcopus, Equeſtris, ſeu militaris, ac domanialis, ſeu popularis, vt per textum *in cap.* 1. *in princ.* ibi: *Habito ergo conſilio Epiſcoporum, Ducum, Marchionum, & Comitum ſimul etiam, & Palatinorum, & aliorum, &c. de prohib. feud. alien.* per Frider. ſancitum eſt, & in Gallia obſeruari teſtatur Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. in proem. v. Les gens des trois eſtatz, nu.* 1. & *v. de noz. parlements num.* 2. & *in catal. glor. mund. p.* 7. *conſid.* 5. In Cathalonia quoque, totaque Hiſpania, teſte Fontanel. *d. gloſ.* 3. *num.* 69. tria brachia conuocantur ſcilicet Eccleſiaſticum conſtans ex Prælatis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, & Capitulis Cathedralium, militare, ſeu nobile, conſtans ex magnatibus, militibus, ſeu Equitibus, & regale ex Synodis vniuerſitatum. Idemque aſſerit Stephan. Gaubray *hiſt. hiſpan. tom.* 3. *lib.* 21. *c.* 5. *num.* 3. In Regno etiam Siciliæ Cal. *in extrau. Cur. c.* 4. *num.* 1. & *c.* 6. *num.* 4. Cumia *in præl. feud. num.* 43. & 56. Petr. de Gregor. *de conceſ. feud. p.* 1. *num.* 15. & 16. ibi; *Et in hoc Regno Siciliæ proficiſcuntur tria brachia Regni in publicis concionibus, & Parlamentis, videlicet brachium Eccleſiaſticum, brachium militare, & brachium domaniale, ſeu Vniuerſitatum huius Regni*, & Maſtril. *d. cap.* 15. *num.* 6. & 7. ibi: *Hodie tria brachia Regnum totum repræſentantia conuocantur, Eccleſiaſticum ſcilicet, in quo Prelati omnes Eccleſiaſtici conueniunt, militare, quod ex titulatis, & Baronibus conficitur, & brachium regale, ſeu domaniale vniuerſitatum huius Regni, & in ipſamet Ciuitate, ac Regno Neapolitano.* Neque diſſentiunt Taſſon. *in Reg. pragm. de anteſ. verſ. tertio obſer.* 2. *num.* 10. & *ſeqq.* Marc. Anton. Serg. *in Neap. illuſtr. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 24. & *cap.* 24. *num.* 16. & *ſeqq.* Vbi declarat modum ordinem, locum, & cæremonias, quibus comitia huiuſmodi celebrantur. Quibus concinunt Molpheſ. *in ſum. tom.* 2. *tr.* 12. *cap.* 22. *num.* 10. & *ſeqq.* Capiblanc. *de author. Baron. pragm.* 10. *num.* 46. & *ſeqq.* Colet. *de proceſ. execut. p.* 2. *c.* 3. *num.* 361. Ginrb. *deciſ.* 118. *num.* 1. ac ita conſtitutum legitur in capitulis Regis Caroli Secundi, typis traditis poſt Conſtitution. *Neapol.* nempe *in cap. Item ſtatuimus*, & *in cap. Regina, verſ. Illa ergo.*

Quare dubitari non poteſt, quin reſolutiones, decreta, cœteraque omnia in ijs ſtatuta, cenſeantur facta à toto populo, repræſentato in dictis Parlamentis, omneſque obligent perinde ac ſi emanaſſent à tota Vniuerſitate, & à ſingulis per textum *in l. aliud*, §. *referre*, & ibi Gloſ. *ff. de reg. iur.* & *in l. nulli ff. quod cuiuſque Vniu. nom.* & *in l. municipijs, ff. de cond.* & *demonſtr.* traditque Bartol. *in l. ciuitas num.* 2. & 3. *ff. ſi cert. pet.* Alex. *conſ.* 17. *num.* 1. *vol.* 6. Corn. *conſ.* 243. *num.* 1. *vol.* 1. Syluan. *conſ.* 7. *num.* 9. ac plenè Loſæus *de iur. vniuerſ. p.* 1. *cap.* 3. *num.* 47. & *ſeqq.* Vinc. de Franc. *dec.* 609. *num.* 7. Beſlug. *in ſpecul. Princip. rubr.* 1. 2. & 6. & Capiblanc. *d. pragm.* 10. *num.* 46. Sed etiam ratione interuentus brachij Eccleſiaſtici obligent Prælatos, cæteraſque perſonas eccleſiaſticas, Tiraquel. *de leg. connub. l.* 16. *gloſ.* 8. *num.* 173. Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rubr.* 9. §. 9. *num.* 31. & in terminis Parlamenti Neapolitani Maſtril. *de magiſtrat. d. cap.* 15. *ſub num.* 18. 2

Neque ij, qui proprio nomine electioni interſunt, egent mandato. Procuratores verò Vniuerſitatum illud habent eo ipſo, quòd fuerint deputati ad intereſſendum comitijs, in quibus leges conduntur, omniaque alia fieri ſolent, quæ ad totum Regnum pertinent. Mandatum enim datum ad aliquem actum comprehendit omnia fieri ſolita in eo, Decian. *conſ.* 60. *nu.* 5. *lib.* 2. ſubdens *num.* 6. id procedere etiam abſque alia expreſſione, immo etiam ſtante dictione taxatiua, quia nihilominus omnia alia fieri ſolita in ſimilibus comprehenduntur, Seraph. *de priuil. iuram.* 22. *num.* 110. vbi ampliat etiam ad iuramentum, & ad ea, quæ requirunt ſpeciale mandatum, Rota Ianuen. *dec.* 143. *num.* 4. vbi pariter quamuis ſolita non eſſet expreſſa, Rota Romana *dec.* 670. *num.* 1. *p.* 1. *diu.* & in Romana cambiorum 18. Iunij 1627. coram Pirouano. Et mandatum habens ad aliquid faciendum, dicitur habere etiam ad illud, quod eſt annexum, & dependens ab illo, Doctores *in l. ad rem mobilem num.* 15. & *l. ſeq. ff. de procur.* ibique Alber. *num.* 1. dicens etiam quoad dipendentiam à poſteriori, Riminal. iun. *conſ.* 11. *nu.* 8. & *ſeqq.* Mant. *de tacit. lib.* 7. *tit.* 15. *num.* 30. Merlin. *dec.* 462. *nu.* 17. & *ſeqq.* vbi *num.* 19. quod ſatis eſt veriſimilis mens conſtituentis. 3

Eòque magis ſi non deſideretur conſenſus Epiſcopi, & Cleri. 4

Digitized by Google

& Cleri. Siquidem iuxta formam decreti S. Rituum Congregationis, mandantis ſolùm, quòd debeat accedere eiuſmodi conſenſus, non eſt neceſſe, vt in ipſo actu electionis factæ in Comitijs generalibus interueniat, ſed ſatis eſt, quòd accedat poſtea, etiam ex interuallo, vt fit in beneplacito Apoſtolico, quod licèt ſit neceſſarium ad validitatem alienationis rerum Eccleſiæ, non tamen exigitur eius interuentus in eodem actu, nec etiam opus eſt, illud reſeruare, vel enunciare, dummodo non deueniatur ad traditionem antequam ſuerit obtentum. Eſtque diſtinctio communiter recepta, quòd aut conſenſus exigitur ad ſolemnitatem, & tunc opus eſt, quòd interueniat in ipſo actu, aut ad conualidationem, & ſufficit, quòd interueniat quandocunque, vt per textum *in cap. Cum nos, de his, quæ fiunt à Pral.* & probant Corbul. *de iur. emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob alienat. ampliat.* 10. *num.* 6. Socin. iun. *conſ.* 97. *num.* 18. *vol.* 2. & Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. qu.* 73. *num.* 22. Verbum enim accedere ſignificat poſtea aduenire, & adiungere, teſte Rebuffo *in l. pecunia* 178. §. *hereditas ff. de verb. ſignif.* adeout conſenſus ſuperueniens conualidet antea geſta ex notatis per Io. Franc. a Ponte *de poteſt. Proreg. tit. de aſſenſ.* §. 1. *num.* 12.

5 Hic autem conſenſus ſatis eligi poteſt ex ſcientia, & patientia tum Epiſcopi, ſi nimirum Statua Sancti in Patronum electi vnà cum eius reliquijs repoſita ſit in ſecretiori Sacrario, vbi non cuſtodiuntur, niſi Statua Patronorum. Scientia enim cum patientia, quando præſertim non agitur de re præiudiciali, vim habet conſenſus, Felin. *in cap. cum omnes ſub nu.* 12. ibique Add. *de conſtit.* & *in cap. Nonne ſub nu.* 10. *de præſumpt.* Bartol. *in l. quæ dotis num.* 23. *ff. ſolut. matr.* vbi Rom. *num.* 43. & Iaſ. *num.* 76. cum alijs per Menoch. *lib.* 6. *præſumpt.* 99. *num.* 15. Quòd ſi concurrant aliqua adminicula pro indubitato affirmant Iaſ. *loc. cit. num.* 90. Tiraquel. *de retr. lignag.* §. 1. *gloſ.* 9. *num.* 154. *cum ſeqq.* & Menoch. *de præſumpt.* 99. *num.* 42.

6 Tum etiam Cleri, ſi actus repoſitionis Statuæ, nec non ſtipulationis inſtrumenti Patronatus fuerit geſtus coram quamplurimis Canonicis, & presbyteris cathedralis. Satis enim id eſſet, cùm ij conſtituant meliorem partem Cleri, vt in ſimilibus terminis de quodam decreto Concilij Maguntini relati *in c. corpora Sanctorum de conſecr. d.* 1. quo cauetur, ne corpora Sanctorum de loco ad locum transferantur ſine conſilio Principis, vel Epiſcoporum, ſanctæque Synodi licentia. Vbi Doctores nomen Synodi docent intelligendum eſſe non de toto Clero, ſed de Clericis ipſius maioris Eccleſiæ, qui alibi dicuntur in Iure Concilium, vt præ alijs optimè obſeruat Bellamer. *ſub num.* 1. & Archid. *ante med.* ac Genuenſ. *in prax. c.* 56. *num.* 1. inquiens: *ſine conſilio Principis, id eſt Papa, vel Epiſcopi, & Sancta Synodi, id eſt Canonicorum.*

7 Et quatenus etiam in hac electione deſideretur conſenſus Epiſcopi, & Cleri, cùm tamen id concernat publicum bonum ciuitatis, nullumque inde proueniat præiudicium, ne alijs quidem Sanctis Patronis, ſi præſertim electio facta fuerit de Patrono minus principali, vtique conſenſus iſte dum fuit expreſsè requiſitus, vel debet haberi pro præſtito, tanquam iniuſtè denegatus, vel ſuppleri debet à Sede Apoſtolica, ſicuti probant Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 48. *num.* 37. & *ſeq.* Ricc. *in prax. p.* 1. *reſol.* 67. *num.* 1. & latè Marant. *reſponſ. vlt. num.* 31. & 32. & iudicauit Rota coram Mantica *dec.* 238. *num.* 9. & coram Gregorio XV. *deciſ.* 117. *num.* 8.

8 Præterea de conſenſu populi, & Cleri dubitari non poteſt, quia ſatis dicitur interceſſiſſe hoc ipſo quod non contradicunt, Suar. *de Relig. tom.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. Caſtropal. *tom.* 2. *tr.* 9. *diſp.* 2. *pun.* 2. *num.* 5. licèt ex conſuetudine non requiri dicant Suarez *loc. cit.* & Caſtropal. *d. pun.* 2. *num.* 6. ac Bonacin. *diſp.* 5. *in* 3. *decal. præcept. q. vn. pun.* 1. *v.* 2.

9 At nihilominus partem negatiuam veram eſſe autumo. Quia cùm electio Patroni conſiſtat in voti nuncupatione, quo populus ſe obligat ſub peccato diem feſtum illius ſeruare, plura copulatiuè requiruntur. Primum, quòd vel ſinguli de populo per ſe voueant, vel ſingulæ Vniuerſitates ſingularum ciuitatum, & locorum, legitimè congregatæ idem votum concipiant, aut concipiendi poteſtatem ſuo nomine alterij faciant. Vtroque enim caſu omnes de populo obligantur, ſed diuerſo modo. Quia ſingulis vouentibus Vniuerſitatibus, a maiore parte populi repræſentatis, non obligantur ex vi voti, niſi qui perſonaliter conſentiunt, cæteri verò, ac ſucceſſores ex vi legis, vt egregiè declarat Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 9. *num.* 10. & *lib.* 2. *c.* 31. *num.* 9. Sanchez. *in decal. lib.* 4. *c.* 15. *num.* 19. & Caſtropal. *tom.* 3. *diſp.* 1. *pun.* 15. *num.* 3.

Secundò requiritur, quòd idem votum eodem modo, hoc eſt, vt vel ſinguli per ſe, vel capitulariter ſuſcipiat Clerus. Quia cum Clerus, & populus ſint duæ communitates diſtinctæ, ex quibus ciuitas, vel Regnum conſtituitur, vnius votum, vel lex non obligat alterum, Paludan. *in* 4. *d.* 15. *q.* 4. *ar.* 3. Salas *de legib. diſp.* 19. *ſect.* 15. *num.* 105. Præſertim in feſti obſeruatione, in quam populus, & Clerus peculiari ac diſtincto conſenſu concurrere debent iuxta *cap. conqueſtus de fer.* Suar. *de Relig. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 9. Azor. *p.* 2. *lib.* 1. *c.* 26. *q.* 2. & 4. & Riccinl. *lucubr. Eccleſ. lib.* 6. *c.* 11. *num.* 8. 10

Tertiò, quòd conſentiat Epiſcopus. Primò, ad firmandum votum de re ſpirituali, quod populus abſque Epiſcopi conſenſu in præiudicium non vouentium, & ſucceſſorum facere non poteſt, vt communiter Suarez, Sanchez, & Bonacina locis allegatis. Deinde quia agitur de voto circa feſtum ſeruandum. Quod minimè decerni poteſt abſque Epiſcopi authoritate ex *d. cap. conqueſtus de fer.* & *can.* 1. *de conſecr. d.* 3. 11

Quartò, vbi agitur de voto non à ſingulis, ſed à communitate nuncupato, vlterius requiritur, quod Epiſcopo approbante, & feſti obſeruationem præcipiente, populus acceptet præceptum, illudque obſeruet. Quia, vt ſuperius dictum eſt, pars illa, quæ actu non vouet, non tenetur, niſi ex vi legis. Lex autem non poteſt alligare, niſi acceptetur iuxta illud Gratiani communiter receptum §. *leges c.* 3. *d.* 4. Leges conſtituuntur cùm promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur, Gloſ. *in cap.* 1. *de tregu. & pac. v. frangere*, Couar. *lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 6. 12

Cùm igitur votum non fuerit ſuſceptum à populo, ſed à Deputatis nomine Regni, non poterit alligare ſingulos de Regno, non modò quia Comitijs generalibus non interſunt Deputati omnium ciuitatum, & locorum, ſed aliquarum duntaxat, verùm etiam quia mandata eorum, qui interſunt, licèt ſint generalia, ſunt tamen pro rebus politicis, non autem pro rebus ſpiritualibus, vt eſt electio S. Patroni cum voto ſeruandi eius feſtum, ac proinde vtcunque huiuſmodi comitia repræſentent Regnum, non tamen poſſunt illud repræſentare in ijs, ad quæ mandata non extenduntur, vt benè Syluan. *conſ.* 71. *num.* 9. Corn. *conſ.* 224. *num.* 10. *lib.* 4. Crauet. *conſ.* 195. *num.* 8. *lib.* 1. Cagnol. *in repet. l.* 2. *in princ. num.* 103. *ff. de orig. iur.* & expreſſit Roman. *conſ.* 501. *num.* 9. quem referendo ſequitur Dec. *in rubr. num.* 13. *extr. de appel.* & *conſ.* 5. *in princ.* & *conſ.* 72. *col.* 1. Eſtque de mente Bald. *in auth. caſſa C. de ſacroſ. Eccleſ.* quem allegat Dec. *lect.* 1. *num.* 7. & *lect.* 2. *num.* 29. *C. qui admitti*, Crauet. *conſ.* 196. *num.* 4. *lib.* 1. & amplectitur Bartol. *in l. ambitioſa* 4. *num.* 26. *ff. de decret. ab ord. fac. arg. l. diligenter* 5. *ff. mandati*, facitque textus *in l. prohibere* 3. §. *planè ff. quod vi, aut clam. l. fin. C. de vendit. reb. ciuit.* cum ſimilibus. 13

Immò neque illud repræſentant quoad Eccleſiaſticos. Quia licèt in illis dicantur intereſſe tres Status, & vnus componi ex quibuſdam Eccleſiaſticis, quia tamen iſti interſunt non vti eccleſiaſtici pro iure Eccleſiæ, ſed ex mandato Regis, vel Principis, tanquam Regni Proceres pro bono regimine Reipublicæ in politicis, ideò non dicuntur intereſſe ad repræſentandum corpus Eccleſiaſticum, vt in ſpecie Azor. *p.* 1. *inſtit. mor. lib.* 5. *q.* 14. *in fin.* & fusè Io. Montaign. *de Parlam. rubr. de collat. Parlam. num.* 9. vbi damnat dicentes, ob præſentiam Clericorum poſſe Comitia decernere de rebus, & perſonis Eccleſiaſticis. Nam, etſi omnes ſint Eccleſiaſtici, adhuc tamen nullo pacto de iure id poſſunt, conſiderata ipſorum origine, ſiquidem ſunt inſtituti ab eo, qui nullam in huiuſmodi rebus authoritatē habet cum laicis de rebus Eccleſiæ, vel ne-

Digitized by Google

gocijs ſpiritualibus, aut quaſi nulla competat decernendi poteſtas, vel authoritas imperandi, ſed tantùm neceſſitas obſequendi, *can. benequidem 96. d. cap. Eccleſia de conſtit. & cap. vlt. in fin. de reb. Eccleſ. non alien.* Et negocia Eccleſiaſtica, præcipuè ſpiritualia non à laicis, ſed ab Eccleſiaſticis agenda ſunt. *cap. decernimus de iudic. cap. 1. in fin. de conſangu. & affin.* cùm vulgò alijs.

15 Procuratores itaque Vniuerſitatum, ac perſonæ Eccleſiaſticæ, & militares, quæ omnes ex priuilegio Principis ius habent intereſſendi Comitijs Regni ad tractandum res politicas, nequeunt ſibi arrogare ius decernendi de rebus ſpiritualibus exiſtentibus ex ſola voluntate Cleri, & populi omnium Ciuitatum, & locorum Regni, & propterea requiritur mandatum ſpeciale, Seraph. *dec.* 1100. *num.* 7. Et quidem omnium ita, vt vno contradicente, actus ſit irritus, Felin. *in cap. cum omnes num.* 17. *de conſtit.* Adeòque non concurrente præcepto Pontificis, non poſſunt Vniuerſitates, & Clerus adſtringi abſque eorum conſenſu ad recipiendum aliquem Sanctum in Patronum. Immo ne volentes quidem intereſſe pro iure Eccleſiæ, vti repræſentantes corpus Eccleſiaſticum, id ſtatuere poſſunt. Quia indictio feſtorum non poteſt fieri in Comitijs Laicorum, ſed in ſynodis Epiſcoporum cum conſenſu Cleri, Azor. *p.* 1. *lib.* 1. *c.* 16. *q.* 2. & 3. Fagund. *lib.* 1. *in præcept. Eccleſ. c.* 3. *num.* 8. & 11. Caſtropal. *d. pun.* 2. *num.* 6. Et quamuis ſit etiam neceſſarius conſenſus populi iuxta opinionem, quam ſequitur S. Rituum Congregatio, is tamen non requiritur præcipuè, neque Eccleſiaſtici adire debent Comitia inſeruiendo quodammodo libidini dominandi Laicorum, neque Laici exquiri debent, vt decernant, cùm ad Eccleſiam maximè ſpectet indicere dies feſtos, conſenſus verò populi adhibeatur tantummodo, vt collaudet pro ſuo commodo, ſicuti explicant Pax Iorda. *tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 1. *num.* 50. & Doctores apud ipſum. Et ſanè ſi admittamus, quòd Comitia poſſint ferre leges eccleſiaſticas, actum eſt de immunitate Eccleſiaſticorum, qui cum pauci interſint, non poſſunt obſiſtere Laicis. Et ideo dicendum eos non intereſſe Comitijs ad repræſentandum corpus Eccleſiaſticum, ſed tanquam Proceres, & viros prudentes ad proſpiciendum regimini politico. Atque hinc S. Rituum Congregatio, quæ ſecundùm regulas iuris decernit, in decreto anni 1630. quòd alibi adduximus, expreſsè declarauit, non licere repræſentantibus Regnum eligere Patronum.

16 Neque ſatis eſt, quòd maior pars Ordinariorum conſentiat. Nam ij non poſſunt decernere, quòd Sanctus aliquis colatur tanquam Patronus à toto Regno, quoniam authoritas Epiſcoporum in hac re non egreditur limites propriarum diœceſum, *cap. conqueſtus de fer.* Fagund. *cit. cap.* 3. *num.* 2. Suar. *de Relig. d. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 3. *num.* 2. Trullench. *in præcept. decal. lib.* 3. *c.* 1. *dub.* 2. *num.* 2. Hic enim non eſt actus ordinis, ſed iuriſdictionis, & propterea non ſufficit eorum conſenſus ad alligandum totum Regnum, vel Prouinciam ad feſti obſeruationem, ſed requiritur vel omnium authoritas, & conſenſus, vel iuſſum Papæ, qui vniuerſali Eccleſiæ præeſt, vel ſaltem quòd ſit indictum in Concilio nationali, ſeu Prouinciali, vt innuit Ricciul. *d. cap.* 11. *num.* 5. & tradunt Turrecrem. *in can.* 1. *num.* 23. *d.* 3. *de conſecr.* & Contelor. *de canoniz. Sanct. c.* 4. *num.* 18.

17 Multòque minus executio electionis perfecta dici poteſt, ſi plures Ciuitates notitiam non habuerint validitatis electionis, ſicuti debebant omnino habere. Quia confirmatio, niſi præcedat legitimus conſenſus eorum, qui actum confirmatum agere debuerant, nullius eſt momenti, Caualer. *deciſ.* 215. *num.* 2. & *dec.* 618. *num.* 8. & *ſeq.* Electio autem huiuſmodi eſt inualida, quia non interceſſit conſenſus Cleri, & populi totius Regni, prout requiritur, cùm agatur de materia voluntaria, Felin. *in d. cap. Cum omnes num.* 17. *de conſtit.* Rot. *dec.* 755. *num.* 4. *p.* 4. *rec.* & in hac ſpecie eſt textus *in cap. fin. de fer.* ibi: *quas ſinguli Epiſcopi in his diœceſibus cum Clero, & populo duxerint ſolemniter venerandas, & in can.* 1. *de conſecr. d.* 3. *quas ſinguli Epiſcopi in ſuis Epiſcopatibus cum populo collaudauerint.* Extantque reſolutiones antiquæ S. Rituum Congregationis relatæ à Barboſ. *in deciſ. Apoſtol. collect.* 355. *num.* 6. *cum ſeqq.* quibus innititur decretum ſub Vrbano VIII. anno 1630. emiſſum, expreſsè prohibens Deputatis Regnorum hanc electionem, & quòd repræſentantibus Regnum nulla competat facultas eligendi Patronos. Adeòque verum eſt, quòd in electione Patroni, cuius dies feſtus eſt ſeruandus de præcepto, requiratur mandatum ſpeciale Vniuerſitatum tam Eccleſiaſticarum, quàm laicalium, vt ne ſufficiat quidem conſenſus maioris partis, ſed ſinguli de Vniuerſitate per ſe conſentire debent. Quia conſenſus in electione Patroni tranſit in votum, quod à ſingulis concipi debet, vt ſingulus alliget ad tradita per Couar. *var. lib.* 4. *c.* 19. *num.* 9. Suar. *de relig. lib.* 4. *de oblig. vot. c.* 9. *num.* 10. & *lib.* 2. *de iuram. c.* 31. *num.* 9. *tom.* 2. Fagund. *d. cap.* 3. *num.* 8. Azor. *tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 26. *qu.* 2. Caſtropal. *p.* 2. *tr.* 5. *diſp.* 2. *pun.* 2. *num.* 5. & Pax Iord. *elucubr. tom.* 2. *lib.* 9. *tit.* 1. *num.* 50.

Idemque dicendum eſt de ratihabitione, quia actus nullus ratus haberi non poteſt, Pariſ. *conſ.* 49. *num.* 12. & 61. & *conſ.* 100. *num.* 66. *lib.* 1. Oſaſch. *dec.* 34. *num.* 12. & Rot. *dec.* 535. *num.* 11. *p.* 1. *rec.* Vel ſaltem eadem ſolemnitas, quæ requiritur ad gerendum actum ab initio, nempe conſenſus Cleri, & populi omnium locorum Regni, requiritur quoque in ratihabitione eiuſdem actus, Pic. *adſtat. Vrb. gloſ.* 7. *num.* 86. Seraph. *deciſ.* 1242. *num.* 1. Gregor. *deciſ.* 395. *num.* 11. & *dec.* 473. *num.* 3. ac alibi. Quinimò ad validitatem ratihabitionis requiritur etiam notitia nullitatum facti, & iuris, Rot. *dec.* 172. *num.* 4. *p.* 5. *rec.* & in Romana fructuum dotis 12. Decembris 1650. coram Meltio. Nam in ratihabitione ſemper intelligitur illa conditio, ſi actus legitimus, firmus, & validus ſit. Præterea impoſſibilis videtur probatio ratihabitionis in hoc caſu, dum neceſſarius eſt conſenſus Cleri, & populi omnium locorum Regni, qui vnum ſe in locum ad Curiam congregare debent, & actus, atque notitia ſingulorum non præiudicat Vniuerſitati, Bald. *conſ.* 283 *num.* 2. *lib.* 1. Add. ad Butatt. *dec.* 285. *lit. A.* vbi ampliat etiamſi ſinguli de Vniuerſitate ſeorſum id fecerint, Caualer. loquens de Capitulo *dec.* 193. *num.* 4. Et ſatis eſt, poſſe dubitari de validitate electionis, vt dici nequeat de illa conſtare pro excludendo decreto S. Rituum Congregationis anno 1630. emanato. 18

Et quamuis nonnulli dicant, Epiſcopos ex conſuetudine poſſe indicere dies feſtos, id tamen, præterquod intelligitur, quando indicunt pro vna, ſeu altera tantum vice, non autem quando indicunt dies feſtos perpetuos, vt declarauit Fagund. *d. cap.* 3. *num.* 8. Caſtropal. *d. pun.* 2. reprobatum ſæpius eſt à S. Rituum Congregatione præcipuè in Pacenſi 20. Aprilis 1602. & in Brunduſina 2. Martij eiuſdem anni, aſſerentibus Pax Iord. *d. tit.* 1. ſub eodem *num.* 50. Selel. *in ſelect. c.* 3. *num.* 73. & Lezan. *in ſum. p.* 3. *v. Feſti dies num.* 7. Cuius quidem S. Congregationis authoritas præualet quibuſuis Doctoribus, cum ſit ſeruanda vti lex Pontificia, quemadmodum reſpondit Rota coram Caualer. *dec.* 528. *num.* 8. & coram Mantica *dec.* 56. *num.* 3. & coram Butatto *dec.* 479. *in fin.* & *in rec. dec.* 222. *num.* 3. *p.* 2. & aliàs paſſim. 19

Atque ex his liquet, pro validitate electionis Patroni ſeruandam omninò eſſe formam decreti S. Rituum Congregationis ſub die 23. Martij 1630. 20

CONSVLTATIO LXXX.

An cauſæ omnes, quæ excitantur ſuper electione Sanctorum in Patronos, ſpectent priuatim quoad alios Iudices ad ſolam Congregationem Sac. Rituum?

NEgatiuè reſpondendum videtur. Siquidem Conſtitutio 74. Sixti V. quatenus tribuit facultatem S. Rituum Congregationi concedendi officia de Sanctis Patronis, conſulto prius Summo Pontifice, nil obeſt, quando non agitur de officio. Immo dum in ea ſolùm demandatur eidem S. Congregationi ſummaria cognitio controuerſiarum de præcedentia, & difficultatum, quæ vſu venire ſolent in ſacris ritibus ac cæremonijs, vtique cauſæ aliæ, vt de electione Sancti in Patronum, & de materia 1

Digitized by Google

teria prorſus contentioſa, ſunt alienæ ab inſtituto Sac. Congregationis. Quin etiamſi ageretur de rebus ad illam propriè pertinentibus, adhuc eius iuriſdictio non eſſet priuatiua, cum expreſsè in declarationibus poſt dictam Conſtitutionem editis, habeatur, quod ſi, re integra, pars coram Congregatione conuenta, tenuerit in illam conſentire, remittatur ad Iudicem competentem. Et rurſus quòd, ſi coram aliquo Iudice fuerit inchoatum iudicium, Congregatio cauſam non cognoſcat, niſi partes concorditer illam adiuerint. Quæ ſanè declarationes, tanquam emanatæ à Summo Pontifice in Sacro Conſiſtorio, vt in ipſis legitur, omnem dubitationem adimunt, ſi qua ex tenore Conſtitutionis ſupereſſet, cùm eius ſit declarare, cuius eſt condere, *l. fin. §. Cum igitur*, *C. de legib. cap. inter alia de ſent. excom.*

2 Nec facit ad hanc mentem decretum Vrbani VIII. de Patronorum electione. Nam licèt inter alia requirat, quòd cauſæ electionis nouorum Patronorum debeant in S. Congregatione deduci, & ab illa examinari, id planè intelligendum de cauſis motiuis, quæ ſuadent huiuſmodi electiones fieri, non verò de cauſis contentioſis circa validitatem electionum, de quibus decretum non loquitur.

3 At ipſe contra ſentio. Primò, quia agitur de cultu erga Patronum præſtando vni potius, quàm alteri Sancto. Quòd eſt materia circa quam Sixtus V. in ſua Conſtitutione ſuperius adducta, tribuit cognitionem S. Rituum Congregationi, ibi: *omnique Dei, & Sanctorum veneratione*. Et infra: *Officia de Sanctis Patronis examinent, & nobis prius conſultis, concedant*. Ac ita aliàs reſpondit eadem S. Congregatio in Pacenſi 20. Aprilis 1602. vt refert Pax Iord. *tom. 2. lucubr. lib. 9. tit. 1. num. 50.* Ex quibus patet, ea, quæ concernunt cultum, & venerationem Sanctorum, ab illa cognoſci voluiſſe, & quidem priuatim quoad omnes alios, cum addiderit decretum irritans, & clauſulam ſublata, Bald. *in l. repetita num. 1. C. de Epiſcop. & Cler.* Capic. *deciſ. 9. num. 15. & ſeq.* & ibi Petra *v. clauſula annullatiua*, Carleual. *de for. compet. diſp. 2. num. 1100. & 1186. & 1203. tom. 1.*

4 Secundò, ex diſpoſitione decreti eiuſdem S. Congregationis ſub 23. Martij 1630. editi, approbante Vrbano VIII. quo præcipitur cauſas Patronorum deduci, & examinari debere, ac demum approbari, & confirmari ab eadem S. Congregatione, cauſa cognita, quæ verba important cognitionem iudicialem *ad l. in cauſa, §. cauſa cognita, ff. de minor.* Roman. *conſ. 72. numer. 2.* Vbert. *de cutat. c. 15. num. 79. tom. 3.* Ideoque quòd hodie nullus alius cognoſcere poſſit has cauſas, ſed illas ſpectare ad ſolam S. Rituum Congregatiuuem aſſerunt Gauant. *in rubr. Breuiar. ſect. 3. c. 11. num. 2.* Lezan. *in ſum. p. 4. v. Sanctorum cultus num. 3.* & Peyrin. *tom. 3. priuil. Minim. c. 12. Conſtit. 21. alias 31.* Vrbani VIII. Idque etiam ſi pars altera cauſam introduxerit in S. Rotam, vel in aliud Tribunal Eccleſiaſticum per appellationem. Non poterat enim altera pars conſentire: Quia facultates S. Rituum Congregationis, ad quam ex ſua inſtitutione ſpectat huiuſmodi cognitio, habent ex dicta Conſtitutione Sixti V. clauſulam irritantem, quæ operatur, vt alterius Tribunalis iuriſdictio etiam de partium conſenſu, non poſſit prorogari, Petr. Barboſ. *in l. 1. ar. 1. num. 104. & ar. 4. num. 46. ff. de iudic.*

5 Tertiò, quia agitur de electione, ac cultu Petroni totius Regni, in quo licèt adſint plures Epiſcopi in huiuſmodi electionem, & cultum conſentientes, nullus tamen ipſorum poteſt eſſe Iudex iſtius controuerſiæ, cùm nemo ipſorum iuriſdictionem in toto Regno habeat, neque vnus poſſit in alterum illam exercere, cùm par in parem non habeat imperium, ideoque hoc officium præcipuè eſt Summi Pontificis, qui eſt omnium Ordinarius, habetque totum Orbem pro diæceſi, *can. cuncta per mundum 9. q. 3.* Gonzal. *ad reg. 8. §. 1. proem. num. 5. & 8. & §. 2. num. 41. & 46.* Rot. *deciſ. 266. num. 1. p. 2. rec.*

6 Et expreſsè in hac ſpecie, quòd ſcilicet huiuſmodi cognitio pertineat ad ſolum Pontificem, probat Turrecrem. *in can. 1. num. 23. in fin. de conſecr.* vbi concludit, quòd mandare, vt aliquis Sanctus vniuersè colatur, pertineat ad ſolum Papam, cùm id non ſit ordinis, ſed iuriſdictionis. Et generatim quòd inſtituere feſtum, & cultum alicuius Sancti ab omnibus ſeruandum pertineat ad ſolum Pontificem, non autem ad Epiſcopos qui extra propriam diæceſim nihil poſſunt, firmant Suar. *de Relig. tom. 1. lib. 2. c. 3. num. 2.* Fagund. *in præcept. Eccleſ. lib. 1. c. 3. num. 2.* & Lezan. *in ſum. v. Feſti dies num. 7.* Præcipuè verò ſi eiuſmodi negocium fuerit ab ipſis Epiſcopis remiſſum Sedi Apoſtolicæ. Ex hoc enim neque Epiſcopus aliquis, neque Clerus, neque alius quiſquam poteſt amplius in illud ſe ingerere. Quia remiſſio voluntaria facta Sedi Apoſtolicæ ſuſpendit iuriſdictionem Iudicis remittentis, donec Pontifex decernat, & quicquid interim geſtum fuit, vel geritur à Iudice remittente eſt attentatum atque irritum, *cap. licet*, vbi omnes Canoniſtæ *de offic. leg.* Lancellot. *de attent. p. 2. c. 8. num. 1. & ſeq. & num. 6. & c. 20. ampl. 21. num. 14.* Milan. *dec. Sicil. 2. num. 12. & 32.* Vnde non poteſt, inuita parte, reuocari cauſa, Principi remiſſa Franch. *in cap. intimaſti num. 9. & 10. de appell.* Lancellott. *vbi ſupra num. 6. & 17.* Imol. *in l. 1. §. quæſitum num. 8.* ibique Angel. *num. 3. ff. de appel.* & Petr. Barboſ. *in l. eum qui 79. §. fin. num. 44. ff. de iudic.* vbi teſtatur de communi.

Hinc ſatis eliditur ratio petita ex declaratione eiuſdem 7
Sixti V. quòd in materijs contentioſis S. Congregatio cognoſcere nequeat, quando altera ex partibus contradicit. Nam hoc intelligitur de materijs, quæ cadunt ſub contentione partium, non autem de illis, quæ ſoli iudicio Papæ, ac Sedis Apoſtolicæ ſunt reſeruatæ, *cap. quoad translationem*, ibiq; Gloſ. *v. reſeruata de offic. leg.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. c. 55. num. 38.* Cochier. *de iuriſd. Ordin. p. 1. q. 7. num. 13. & p. 2. qu. 5. num. 12. & p. 4. q. 3. num. 1.* Hoc item intelligitur quoad cauſas præcedentiæ, vel ſimiles concernentes ſolum commodum priuatorum, non verò quoad alias concernentes bonum publicum, ſicuti eſt declaratio Sancti in Patronum propter cultum ſpecialem ei debitum, cùm in ijs, quæ pertinent ad regimen, & œconomiam Eccleſiæ, iuriſdictio cenſeatur conceſſa priuatiuè, vt ſolidè confirmat Carleual. *de for. compet. d. diſp. 2. num. 1204. tom. 1.* Neque præcitata conſtitutio reſtricta ſolummodo eſt ad conceſſionem officij, ſed diſponit etiam ſuper cultu Sanctorum, ac ſuper feſtorum dierum celebratione, vt legitur in eius proemio: *Omnique Dei, & Sanctorum veneratione, & ſub §. 1. Feſtorumque dierum celebritatem*, & ſic ſpeciatim diſponit de caſibus in diem controuerſis.

Hoc ipſo modo eneruatur alia ratio, quæ ſubijcitur 8
ex decreto eiuſdem Sac. Congregationis, quatenus decernit cauſas electionis Patroni eſſe examinandas in Sacra Congregatione, ſcilicet quòd intelligi debeat de cauſis motiuis, non autem de contentioſis. Quia non ſolùm ex vindicta decreti debent examinari cauſæ motiuæ electionis, ſed etiam ipſa electio, an ſcilicet habeat requiſita ex forma eiuſdem decreti. Quæ cognitio cùm fieri debeat cum partibus contendentibus in forma iudicij, fruſtra impugnatur iuriſdictio Sac. Congregationis contentioſa, cùm ſequatur neceſſariò ex iuriſdictione illi conceſſa circa examen, & diſcuſſionem va- 9
liditatis electionis Patronorum.

Verùm vt celerius cauſæ huiuſmodi expediantur, poſſunt committi à Summo Pontifice eidem Sac. Rituum Congregationi de voto Sac. Rotæ. Hoc enim modo perpetuis litigijs, ac nimijs ſumptibus proſpicitur. Quia ſi per tres conformes cauſæ iſtæ in Rota diſcuti deberent, partes cogerentur illas deſerere propter ingentes ſumptus, qui fieri deberent in tribus inſtantijs continuis. Congregationem porro Sacrorum Rituum decidere conſueuiſſe cauſas, etiam de voto Rotæ plura extant exempla, ſufficit tamen allegaſſe illud cauſæ Valentinæ inter Canonicos & Præpoſitos, quod ita ſe habet: Delatis ad Sacram Rituum Congregationem pluribus controuerſijs excitatis inter Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Valentinæ, placuit S. Congregationi exquirere votum Rotæ, illoque habito, eadem S. Rituum Congregatio, referente Eminentiſſimo D. Cardinali Pamphilio, viſis &c. declarauit, licere Præpoſitis ſedere immediatè poſt Canonicos die 3. Auguſti 1641. Aliud extat exemplum in cauſa Pamphilonenſi Patronatus commiſſa ab Innocen-

nocentio X. eidem Sac. Rituum Congregationi de voto Rotæ, quæ diſputari iuſſit, an & quis fuerit validè electus in principalem Patronum Regni Nauarræ.

9 Vel committi poſſunt alicui Congregationi particulari. Sic Vrbanus VIII. anno 1627. cauſam electionis S. Tereſiæ in Patronam Regnorum Hiſpaniarum delectis diſceptatoribus permiſit, deputato eiſdem Præfecto Cardinali Caietano, qui quæ præſentis diſceptationis erant, in re præſenti ſtatuerunt, vt in ſententia, quam his ſubijcimus: *Cùm fuerit ſupplicatum pro parte Canonicorum Eccleſiæ Compoſtellanæ, & vniuerſi Cleri Coronæ Caſtellæ & Legionis Sanctiſſimo pro declaratione, an Breue Sanctitatis ſuæ datum Romæ apud S. Mariam Maiorem ſub annulo Piſcatoris die 22. Iulij 1627. ſuper confirmatione electionis S. Tereſiæ in Patronam præcipuam prædictorum Regnorum Coronæ Caſtellæ & Legionis ſuffragetur, Sanctitas ſua remiſit negocium diſcutiendum certæ Congregationi Prælatorum habendæ coram Illuſtriſſimo ac Reuerendiſſimo D. Card. Caietano. Quæ Congregatio pluries auditis partibus, & re maturè perpenſa die 2. Decembris 1629. coadunata in palatio prædicti D. Card. fuit in voto, prædictum Breue minimè ſuffragari, poſſe tamen, ſi Sanctiſſimo placuerit, ad ſupplicationem Regis Hiſpaniarum concedi per Suam Sanctitatem nouam Patrocinij gratiam petentibus pro ſingulis ciuitatibus, & diœceſibus duntaxat, quarum Epiſcopus & Clerus ac populus coniunctim electioni, & conſtitutioni S. Tereſiæ in Patronam conſenſerint, cuius voti facta per D. Card. præfatum relatione Sanctitati ſuæ, Sanctiſſimus annuit, & ad inſtantiam petentium mandauit expediri litteras Apoſtolicas in forma Breuis.*

10 Ac inſuper cùm æquum ſit, ne partes penitus in forenſes controuerſias inſinuent, & implicentur, gliſcentibus in dies diſpendijs rei familiaris, è litibus lites ſetentes, vt è bellis bella, ſitque etiam decens, quòd materia hæc cultus publici veri Patroni celeriter extricetur, vt populi ſciant quemnam ex Sanctis in Patronum venerari debeant, ideo ratione boni publici, & ad euitanda ſcandala, reſcribendum videtur cum clauſula appellatione, & reſtitutione in integrum remotis, ne occaſione piæ deuotionis erga Sanctos, ſi lis diutius duret, odia, & diſſentiones oriantur inter populos, vel potius ortæ in peiora erumpant, quæ ſolent inducere animum ad tollendum appellationem, vt per Couar. *pract. cap.23. num.9.* Sanchez *conſil. moral. lib.3. c.1. dub.10. num.3.* Præſertim vbi cauſa eſt tractanda in Tribunali, in quo lites ex inſtituto dirimuntur abſque ſtrepitu, & figura iudicij, vt eſt Sac. Congregatio, ſiue procedat ſola, ſiue cum voto Rotæ, vt per eundem Sanchez *num.2.* Ac item cum clauſula cumulato petitorio cum poſſeſſorio, ne forſan pars altera nonniſi moras quærens, prætexat partem alteram defatigare in poſſeſſorio manutentionis, aliàs ex alijs prolatandæ litis cauſas comminiſcens, Marcheſ. *de commiſ. p.1. fol.296. num.6.* & ſignatè *in verſ. vel ſcandala*, quamuis vt [illegible]pulſetur oppugnatio in cumulationem poſſeſſorij c[illegible]torio ſatis ſit, poſſeſſionem ex parte oppugnant[illegible]m ex congeſtis *in deciſ.540. num. 1. & 8. & d*[illegible] apud Poſt *de manut.* Idque non obſta[illegible]re iudic[illegible]. Tum quia cùm non agatur de materia profana, ve[illegible]ſpirituali, quæ attingit commodum temporale, vt ſunt decimæ, & id genus alia, ſed de materia purè ſpirituali, quæ ſolùm attinet ad vtilitatem animæ, vt eſt obligatio ad peccatum [illegible] vi voti, non poteſt dari res iudicata, vt obſeruat Cardinal. *in Clem. 1 qu. 14. num.12. de ſent. & re iud.* & Scacc. *eod. tit. gloſ.14. q.2. num.44.* Tum quia ſuprema Tribunalia non ſunt ſolicita, neque attendunt animum ad deſertas cauſas, & res iudicatas, Cæſar de Graſſ. *dec.10. num.13.* Rota coram Caualer. *dec.276. nu 6.* Maximè quando datur aliquod ſpecimen iniuſtitiæ, de Graſſ. *d. dec.10. num.12.* Seraph. *dec.132. num.10. p.7. & dec.740. num.1. p.8.* & in alijs ſæpè.

11 Quod ſi vulgus in electionem vnius Patroni diſſentiat, & lites adhuc pertinaciter ſerpant, timeanturque publica ſcandala, quæ prætextu religionis ac pietatis Rempublicam diù vexarunt, ineunda concordia eſt cum aliquo legis pontificiæ flexu. Igitur permittendum, vt vtrique Sancto in Patronum electo, tanquam æquè principali, par cultus præſtetur. Ita decretum in præallegata Pamphilonenſi Patronatus pro Sanctis Firmino, & Franciſco Xauerio, ac in Neapolitana pro Sanctis Ianuario & Dominico cum approbatione Pontificis Maximi. Non refragante iure canonico, ſi duos feſtos dies de præcepto ſibi populus indici velit, quia populus cum conſenſu Epiſcopi & Cleri poteſt ſe ad dies feſtos alligare ex *cap. conqueſtus de fer.* Neque declaratione Vrbani VIII. feſtum principalioris tantum Patroni admittente. Nam emanauit in leuamen populorum, qui ex multitudine feſtorum nimium grauabantur, ideoque ceſſat in caſu, in quo populi vtrunque feſtum ſeruare implorant & expoſcunt, ſi patronatum contenderint. Quia feſtum iuxta dicta declarationem debet alteri detrahi, & nullatenus contenderent, ſi eis ratio vtrunque feſtum ſeruandi proponeretur.

CONSVLTATIO LXXXI.

In controuerſiam vocatur, an pro canonizatione Confeſſorum neceſſaria ſint miracula in eorum vita?

PRo affirmatiua adducitur Gloſſa *in cap. vn. v. Sedis Apoſtolica, de reliq. & vener. Sanct. in 6.* Alberic. *v. canonizatio, verſ. Et de miraculis*, D. Anton. *in ſum. p.3. tit.12. c.8. §.1.* Maluet. *de canoniz. Sanct. dub.3. num.72.* Azor. *inſtit. moral. p.2. lib.5. c.6. q.7.* Molfeſ. *conſ.46. nu. 29.* & alij benè multi, relata Contelorio in libro, quem de *Canoniz. Sanctor.* inſcripſit *cap.20. num.1.* 1

Pro negatiua verò adducuntur D. Thomas 2.2. q.178. *ar.2.* & plures alij ab eodem Contelorio *loc. alleg. congeſti num.2.* His autem præcipuis qui negant vtuntur rationibus. Primò, ne ſimplices decipiantur, exiſtimantes eſſe maius bonum opus miraculorum, quàm opus vitæ & ſanctitatis ex D. Auguſtino *lib. 83. q.79.* Secundò, propter conſeruationem humilitatis exemplo S. Alexij, qui vixit vſq; ad mortem incognitus, quod non eueniſſet, ſi miracula in vita perpetraſſet. Tertiò, videtur comprobari ab Eccleſia, quæ Confeſſoribus canit eorum virtutes in vita: *Quis pius, prudens, humilis, pudicus*, miracula verò poſt mortem; *ad ſacrum cuius tumulum frequenter*, &c. Quartò, quia miracula in vita non ſufficiunt ad Canonizationem ex multis rationibus deductis à Contelorio vbi ſupra *num.4. & ſeqq.* 2

Hæc opinio ſecurior eſt adeo, vt pro canonizatione Confeſſorum videantur ſufficere miracula in morte, & poſt mortem, huicque videntur propendere decreta Vrbani VIII. *fol.53. §. In proceſſibus faciendis.* Tum ex rationibus relatis: Tum quia Innocentius III. in diplomate canonizationis S. Homoboni, quod eſt 2. *in 1.p. Bullar.* §.1. expreſsè ait, duo requiri, vt quis habeatur Sanctus in Eccleſia militante, opera pietatis in vita, & miraculorum ſigna poſt mortem. Tum quia & alij Pontifices in canonizatione aliorum Sanctorum rationem tantùm habuerunt miraculorum poſt mortem, vt in Bulla 4. Gregorij IX. *num.1.* & in Bulla 7. & 11. Ioannis XXII. *in 1.p. Bullar.* Tum quia ſic & à Sac. Rituum Congregatione pro re certa admiſſum fuiſſe dicitur in pluribus Sanctorum canonizationibus, vt apud eundem Contelorium *d. num.2.* 3

Verùm controuerſia iſta facilè dirimi poſſet, ſi ſtatueremus, quòd licèt miracula in vita non videantur abſolutè neceſſaria, eſt tamen neceſſaria vita, & virtus adeo heroica, vt cum miraculis comparari poſſit. Ipſa enim vita, quæ alijs exemplo ſit ad imitandum, miraculum dicitur à Caſtellan. *de canoniz. q.5. §. quinto.* Sic quoque doctrina dicitur miraculum, vt de D. Thoma Aquinate apud Gerſonem *tom.2. contra impugnat. Ordin. Carthuſ.* Atque hæc eſt cauſa, cur pueri, ac etiam adulti poſt baptiſmum defuncti, non canonizantur ex Caſtel. *loc. cit. q.4. §. Ex his primo*, & Contelor. *cap.11. num.17.* Neque videntur diſſentire decreta Vrbani VIII. in epiſtola ad Epiſcopos *fol.59.* dum aiunt: *de alicuius virtutis eminenti gradu.* 4

Inqui-

4 Inquiri itaque debet de vita Confeſſoris, nimirum, an fuerit claræ & inſignis ſanctitatis, an duros labores, multos, ac iuſtos patienter ſuſtinuerit, an fuerit moribus caſtus, & ſtrenuus, *can. miramur 66. d.* an vixerit ſimplex, & humilis, an charitatis affectu, fortique animo perſecutiones tolerauerit, *can. omnis 7. q. 1.* an magno pietatis ſtudio eum fuerit populus proſequutus, an apud populum habeatur pro Beato, qui cœleſti beatitudine perfruitur: Quàm frequenter eius ſepulchrum populus inuiſere ſoleat, eius opem & patrocinium apud Deum imploret, ei dono multa offerat, tabellas votiuas ſuſpendat, an in morte, & poſt mortem miraculis claruerit, & alia huiuſmodi.

5 Atque ita reconciliari poterit opinio Theologorum, & Canoniſtarum, quæ in canonizationibus, præſertim Confeſſorum, requirit copulatiuè probationem virtutum, & miraculorum. Virtutum, ad eſſentiam ipſius canonizationis; miraculorum, ad euidentem probationem, quòd Seruus Dei obierit in gratia diuina, & poſt mortem in cœlis cum Deo regnet, *cap. 1. de reliq. & ven. Sanct.* vbi Io. Andr. *num. 4.* Hoſt. *num. 5.* Abb. *num. 5.* Fagnan. *num. 13.* Gloſ. *in cap. vn. eod. tit. v. Sedis Apoſtolica* vbi Archid. *num. 5.* Hoſt. *in ſum. eod. tit. num. 3.* Felin. *in cap. venerabilis de teſt. num. 1.* Azor. *inſt. mor. lib. 5. c. 6. §. ſeptimo quæritur*, & Rota in omnibus fermè relationibus.

CONSVLTATIO LXXXII.

An Canonici metropolitani, & Cathedralis ex legitima conſuetudine licitè vti poſſint in choro puluinaribus ex panno, vel ex corio, reclamantibus beneficiatis?

1 AFfirmandum puto, idque ideo quia in materia præminentiarum, ac iuris honorifici attenditur conſuetudo iuxta doctrinam Baldi, Felini, & aliorum, quos paſſim omnes adducunt, & nos pluries adduximus, ac firmat manifeſtè Rota apud Pegn. *dec. 817. num. 3. & deciſ. 941. num. 4.* & alibi ſæpiſſimè. Quamuis iuris diſpoſitioni repugnaret, vt apud Merlin. *dec. 593. num. 3.*

2 Accedentibus præſertim quadragenaria, quæ robur tribuit conſuetudini, etiam contra iuris diſpoſitionem, Gloſ. *in cap. vlt. v. legitimè ſit præſcripta de conſuet.* Mantic. *dec. 51. num. 3.* Caualer. *deciſ. 650. num. 4.* Pegn. *deciſ. 335. num. 1. & 18. recent. deciſ. 323. num. 23. p. 4. tom. 2.* ac teſtibus deponentibus per quadraginta annos & amplius. Hæc enim operantur, vt conſuetudo dici poſſit præſcripta, etiam à tanto tempore, cuius initij memoria non extet, donec probetur contrarium, Felin. *in cap. de quarta num. 50. & ſeq. de præſcript.* Alex. *conſ. 142. vol. 6.* & alij, quos refert, ac ſequitur Card. Alban. *in com. ad Bartol. in l. de quibus num. 8. ff. de legib.*

3 Et tamen vbi conſuetudo non eſt contra, ſed præter ius, vt in hac ſpecie, cùm talis vſus non prohibeatur à proprijs conſtitutionibus, neque à iure communi, ſatis eſſet ad hunc effectum curſus decennalis iuxta diſtinctionem Abb. *in cap. fin. num. 11. de conſuet.* Balb. *de præſcript. p. 1. principal. num. 8. & ſeqq.* cœteris adductis in Corduben. decimarum 15. Decembris 1664. coram Bottlemuntio.

4 Eoque faciliùs, quia ſi licet Canonicis metropolitanis & cathedralibus differre à beneficiatis ſtallo ſublimiori, licebit etiam ijs, differre puluinaribus. Præſertim quia Capitulum per ſolos Canonicos repræſentatur, vt cenſuit Rota apud Cæſar. de Graſſ. *dec. 4. de his, quæ fiunt à maior. par. Capit.* & apud Seraph. *dec. 426. num. 4.* & apud Royas *dec. 62. num. 6.* Beneficiati autem reputantur tanquam ſerui Eccleſiæ, Gloſ. *in cap. pen. v. aſſiſios de Cler. non reſid.* Rota apud eundem Royas *d. dec. 62. num. 8. & 9. & dec. 257. num. 3. p. 9. rec.* Quinimmò habentur tanquam ſerui ipſius Capituli ex doctrina Abb. *in cap. cum non liceat in 3. notab. num. 2. de præſcript.* Cæſ. de Graſſ. *d. deciſ. 4. num. 8.* quos ſequitur Rota apud Royas ea *dec. 62. num. 7.* At veriùs dicuntur aſſiſij quaſi aſſidui ſeruientes Eccleſiæ.

5 Ideo non poſſunt, neque debent ſedere cum Canonicis, quia minor non debet ſedere cum maiore, *can. non oportet 14. & can. vlt. d. 93.* Goffred. *in ſum. de maior. & obed. num. 2.* Syluest. *v. minor in princip.* Sicuti etiam non poſſunt, neque debent caput tegere, cùm non liceat minori caput operire coram maiore, quia id procedit à pari cum ſeſſione, vt docuit Surgens *in Neapol. illuſtr. cap. 23. num. 29.* etiamſi fuerint in aliquo officio per textum *in d. can. vlt. d. 93.*

6 Non obſtante quòd admittantur ad oſculum pacis. Quia hoc fit ad charitatis augmentum, non ad æqualitatem inducendam, cùm ſeparatum ſit à præeminentijs, vt dixit in ſpecie Rot. *dec. 865. num. 3. & 7. & dec. 867. nu. 3. p. 4. diu.*

7 Neque hoc eſt damnandum, ſed contra D. Hieronymus damnat diaconos minores, qui volunt ſedere coram maioribus *in can. legimus 23. poſt med. ead. diſt. 93.* hancque præſumptionem tyrannicam appellat ſexta Synodus *in can. vlt. ead.*

CONSVLTATIO LXXXIII.

An ſurrogati ab Ordinario, Dignitatibus abſentibus, poſſint mutare locum ſibi debitum ratione prioritatis, aſcendendo ſupra antiquiores, & occupando locum Dignitatum, quas repræſentant, necnon peragere functiones ad dignitates ipſas pertinentes?

1 NEgatiuè reſpondeo. Quia iſti non ſunt coadiutores cum futura ſucceſſione ita, vt eis dandus ſit locus, & aſſignandæ ſint functiones pertinentes ad eam dignitatem, quam repræſentant, ex eo quòd Coadiutores ſunt in illis dignitatibus inſcripti, illiſque ſucceſſuri, ac iure ſuo ſupplent, atque inſeruiunt pro coadiutis, ſed ſolummodo ſubſtituti ſunt ad tempus abſque aliquo iure proprio, ſuffecti tantùm ad ſupplendum pro abſentibus, ex quo nulla ijs competit prærogatiua loci, neque muneris, vt de Vicario parochiali conſtituto poſt mortem Rectoris declarauit S. Rituum Congregatio in Senogallienſi, quòd ei non detur præcedentia ſuper alios presbyteros antiquiores. Declaratio eſt huiuſmodi.

2 *Presbyteri Oppidi Mondulphi Senogallienſis diœceſis ſupplicauerunt declarari, an in proceſſionibus, & alijs functionibus publicis debeant præcedere Vicario amouibili S. Michaelis Eccleſiæ parochialis eiuſdem Oppidi iuſſu Pontificis ibi poſt obitum Rectoris conſtituto, dum tanquam Sacerdos incedit cum plebano ſtolam deferente, donec erigatur Collegiata, qui Vicarius amouibilis poſt eos presbyter ordinatus eſt.*

3 *Sacra Rituum Congregatio cenſuit, deberi præcedentiam presbyteris prius ordinatis ſupra Vicarium Eccleſiæ S. Michaelis Oppidi Mondulphi poſtea in ſacerdotali ordine conſtitutum, & ita in proceſſionibus, & alijs publicis functionibus ſeruari debere die 20. Aprilis 1641.*

4 Eſtque caſus ſimilis de Vicario foraneo, qui licèt ſit officialis Epiſcopi, quia tamen teipſa non eſt niſi ſubſtitutus Vicario generali, nulla ei competit prærogatiua ſupra, vel ante alios presbyteros antiquiores, niſi contrarium habeatur ex conſuetudine, vt pluries declarauit S. Congregatio ſuper Epiſcopis, præcipuè in Vritana 9. Ianuarij 1587. in Nolana 15. Septembris 1600. & in Tranenſi 2. Aprilis 1601.

5 Et quidem ſi improbatur à S. Rituum Congregatione, vt, abſentibus dignitatibus, illarum ſedes occupentur à Canonicis, & abſentibus Canonicis, eorum ſedes occupentur ab alijs presbyteris, vt in Capuana 12. Martij 1618. Et quoad functiones chori, & Eccleſiæ extat diſpoſitio cœremonialis *de ſupplend. vicib. cap. 26. lib. 1.* vt ſcilicet abſente vno, ſuppleat qui proximè ſuccedit, ita in

hoc

Digitized by Google

hoc caſu vbi adeſt collegium presbyterorum, & ſeruitium Eccleſiæ regitur ad formam Collegiatæ, ſed dignitatum, vel antiquorum non debet occupari ab inferioribus, & in ſupplendis vicibus abſentium nulla melior adhiberi poteſt regula, quam quæ tradita eſt à Cœremoniali pro Collegiatis.

CONSVLTATIO LXXXIV.

An liceat ſolùm Parochis exponere in die feſto Corporis Chriſti Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in ſuis Eccleſijs, & an etiam id liceat Confraternitatibus in ſuis Oratorijs?

1 RESpondeo, id licere Parochis tantùm & pariter in eorum Eccleſijs debet inchoari ſupplicatio, cum hoc munus non ad confratres, alioſue, ſed ad ſolos Parochos, & Eccleſias parochiales pertineat, quia ipſi ſoli ſunt paſtores, qui verbo, exemplo, & ſacramentis paſcere debent ſuum gregem ex Clem. *Dudum de ſepult.* & ex Concilio Tridentino paſſim, reſoluitque ſæpius S. Rituum Congregatio, referente Nouar. *in lucern. Regular. v. proceſſiones num.24. & 25.* Barboſ. *in collect. Concil. ſeſſ. 25. c.13. de regul. num.45.* Et quòd in ſola Eccleſia Regularium exponatur Sanctiſſimum Sacramentum publicè adorandum in illius feſtiuitate, declarauit eadem S. Congregatio in Aretina 11. Decembris 1613. ac in alijs relatis à Nouar. *loc. alleg. num.20.*

2 Idque non obſtante quacunque arbitrorum definitione, in qua declaratur Sanctiſſimum Sacramentum in die feſtiuitatis exponi debere in Oratorijs Confratrum, eiſque aſſociantibus deferri à Parochis ad ſuas Eccleſias parochiales pro ducenda ſupplicatione. Primò, quia conſtare debet de compromiſſo, authoritate Superioris facto, cum aliàs arbitrorum definitio non valeat, Roman. *conſ.175. num.3.* Socin. *conſ.18. num.34. & ſeqq. lib.1.* maximè in præiudicium Eccleſiæ & ſucceſſorum, etiamſi fuerit acceptum, cùm ipſa acceptatio noceat ſolummodo acceptanti, non autem Eccleſiæ, & ſucceſſoribus, ac multò minus Clero ſæculari, Socin. *d. conſ.18. num.39.* Caputaq; *dec.165. per tot. part.2.* Gratianus *diſceptat.674. num.15.*

3 Secundò, quia huiuſmodi definitio facta ab arbitris eſt contraria reſolutionibus S. Congreg. Concilij, in quibus prohibetur laicis in priuatis Oratorijs exponere Sanctiſſimum Sacramentum, eſtque indecens, quòd Parochus adeat Oratorium laicorum ad accipiendum & deferendum Sanctiſſimum ad propriam Eccleſiam parochialem.

4 Ac non obſtante obſeruatione triginta, vel quadraginta annorum, ex qua ſolet præſumi confirmatio. Nam hodie ob Conſtitutionem 157. Vrbani VIII. non ſuffragatur præſumpta obſeruatio, & poſſeſſio longiſſima, vt ex facto prædeceſſoris inferatur præiudicium Eccleſiæ. Quæ Conſtitutio habet locum in quocunque iure, & præiudicio, tollitque pacta & tranſactiones, vt *in §.1. & 2.* Et ſola centenaria ſuffragatur, vt iudicauit Rota in Barchinonen. exemptionis 13. Iunij 1646. coram Cardinali Corrado, & in Leodien. dominiorum 25. Iunij 1649. coram eodem.

5 Neque ſubſiſtit, quòd non agatur de præiudicio Eccleſiæ, & quod ſacri Canones id non prohibeant. Nam quicquid ſit de ſupplicationibus & de modo illas ducendi, certum eſt, quòd prohibita ſit laicis expoſitio, & aſſeruatio Sanctiſſimi Sacramenti, præcipuè in priuato Oratorio, & intra clauſtra monaſteriorum ex diſpoſitione S. Concilij *ſeſſ.25. de Regul. cap.10.* Ideoque omnis contraria conſuetudo, & declaratio tanquam corruptela, & contraria S. Concilio, ac reſolutionibus S. Congregationis, non debet attendi, cùm huiuſmodi reſolutiones habeant vim legis generalis, & tollant omnes abuſus & corruptelas ex Conſtitutione Sixti V. 74. §.1. ac tradit Ferr. *de præced. q.18. num.8.*

CONSVLTATIO LXXXV.

An liceat Regularibus, vel Confratribus ducere ſupplicationem die Dominico, vel alio die infra octauam Sanctiſſimi Corporis Chriſti?

DIco ijs licere duntaxat illam ducere intra clauſtra, & ambitus Eccleſiæ, exeundo ab illius ianua, & per eandem redeundo, non autem licere ipſis Regularibus, neque Confratribus ſupplicationem ducere intra limites parochiæ, vt pluries reſoluit S. Rituum Congregatio, præſertim in Cæſarauguſtana 17. Martij 1627. apud Nouar. *in Lucern. Regular. v. proceſſio num.25.* & in Hiſpalenſi 26. Febr. 1628. relata à Barboſ. *in collect. Concil. ſeſſ. 25. de Regular. c.13. num.45. & de offic. paroch. p.1. c.12. num.13.* vbi more ſuo vtranque repetit, & nos *1. tom.* ex decreto generali Sac. Congregationis Concilij. Ratio autem eſt, quia non habent territorium, ac proinde neque iuriſdictionem. 1

Et licet de conſenſu Parochi poſſint Regulares, & Confratres ducere ſupplicationes intra limites parochiæ, vt in eiſdem reſolutionibus, non tamen poteſt, neque debet permitti, quòd Regulares dicto die Dominico celebrent in Eccleſia parochiali miſſam ſolemnem & incipiendo ſupplicationem ab eadem Eccleſia, deferant Sanctiſſimum Sacramentum, cùm id ſolùm pertineat ad illius Parochum & in hoc non ſuffragatur conſuetudo aliqua, tanquam irrationabilis. 2

CONSVLTATIO LXXXVI.

De præcedentia inter Sodalitates ſæculares?

TEnendum eſt, Præcedentia debetur Sodalitati, quæ eſt antiquior in loco, Ricc. *dec.131. per tot. lib.1.* Caren. *reſol.77. num.3.* Caualer. *dec.588. num.5.* & latiſſimè comprobatur in Albinganen. præcedentiæ 20. Iunij 1653. coram Bichio iuxta doctrinam Innocentij *in cap.1. num.1. de maior. & obed.* & declarationem S. Rituum Congregationis in Hortana præcedentia 20. Febr. 1660. & 27. Nouembris 1666. ac ſæpè alibi. 1

Velei, quæ eſt aggregata alicui ex Archiconfraternitatibus Vrbis, quia hæc eſt natura aggregationis, vt communicet omnia priuilegia, ac ſi eſſet de corpore aggregantis, Gloſ. *vlt. in cap.3. de ſtat. monach.* fusè Cyriac. *tot. contr.203.* 2

Non obſtante prætenſione Sodalitatis Sanctiſſimi Sacramenti poſterius erectæ. Quia concedimus, illam præcedere debere in feſtiuitatibus, quæ ad cultum eiuſdem Sanctiſſimi attinent, de quo *to.5.* Sed exinde non ſequitur, quòd in alijs feſtiuitatibus & actibus præcedere debeat, vt in dicto caſu dixit Natt. *conſ.62.* ac reſoluit Sac. Rituum Congreg. teſte Barboſ. *in apoſtol. dec. collect. 207. num.34. & 42.* In alijs verò actibus nulla ei debetur præcedentia, quæ de iure debetur antiquiori, & actus forſitan ab ea geſti non videntur momenti plurimum facere, quia ſufficit aliquos actus fuiſſe geſtos in contrarium, & de illis deponant teſtes, quibus credendum eſt, etiamſi probaretur aliquot ex ipſis eſſe Confratres eiuſdem ſodalitatis, vt plenè in terminis firmauit Rota in d. Albinganen. præcedentiæ, & comprobat etiam Butatt. *dec.343. num.72.* 3

Neque præſcriptio prætendi poteſt, quia tollitur ex actu in contrarium geſto, Surd. *conſ.476. num.13.* Gregor. *deciſ.162. num.9.* vbi Add. & firmauit Rota in Toletana decimarum 22. Aprilis 1641. coram Bichio. Præcipuè quando non probantur actus in ſpecie. Nam cùm potuerint fieri in feſtiuitatibus Sanctiſſimi Sacramenti, non debent attendi teſtes, ſi non deponant hanc qualitatem, cùm requiratur probatio in ſpecie caſus controuerſi, 4

Surd.

Digitized by Google

Surd. *conſ.454. num.26.* Ad firmandum enim ſtatum contrarium requiritur præſcriptio quadragenaria per actus conformes, continuos, & non interruptos, Rot. *dec.* 355. *num.2. p.1. rec.* & ad inducendum præiudicium non ſufficit, quòd quis prælatione non vtatur, aut patiatur alios præcedere. Quia cùm non poſſit expreſsè huiuſmodi iuri prælationis renunciare, neque poterit tacitè in præiudicium Eccleſiæ, ac ſucceſſorum, Decian. *conſ.* 21. *num.74. lib.*1. Præterea quæ ſunt facultatis non poſſunt inducere conſuetudinem reſtrictiuam liberæ poteſtatis, Caſtr. *conſ.*340. *lib.*2. Ad hoc enim vt acquiratur quaſi poſſeſſio, requiritur interpellatio, & prohibitio, & deinceps incipit currere quadragenaria iuxta doctrinam Abb. *in cap. ſignificante 69. not.1. de appel.* & aliorum apud Gratian. *diſcept.*298. *num.*10. *& vlt.*

5 Et in his terminis non diſcutitur poſſeſſorium ſeorſum à petitorio. Quia cum S. Rituum Congregatio procedat ſola facti veritate inſpecta, cenſentur cumulata huiuſmodi iudicia, vt tradunt Menoch. *conſ.*295. *num.*15. Rimin. iun. *conſ.*689. *num.*3. *& ſeqq.* Honded. *conſ.*94. *num.* 63. *lib.*1. Laderch. *conſ.*122. *num.*4. Oſaſch. *dec.*1. *num.* 28. & Rot. in Bononien. *dec.*14. *num.*77. *& ſeqq. p.*3. *diu.*

CONSVLTATIO LXXXVII.

De quibus Sanctis officium proprium recitari poſſit?

1 QVoniam Dei & Sanctorum honor iudicium diligit, antiquiſſimus Eccleſiæ mos fuit ſedulò præcauere, ne vlli eorum, qui cum laurea martyrij, vel cum ſanctitatis opinione obierunt publicus cultus tribueretur, niſi fuerint vindicati, vel vt hodie loquimur, ſolemniter canonizati. Ideoque videtur reſpondendum non eſſe approbanda à Sac. Rituum Congregatione officia propria illorum, qui non ſunt adſcripti in Martyrologio Romano. Vnde Scacch. *de not. & ſign. Sanctit. ſect.*11. *c.4. litt. B.* nefas eſſe, ait ad alicuius defuncti cultum, & venerationem aliquod argumentum ſumere ex alijs libris, ac hiſtorieis, ac proinde neque poſſe eorum feſta celebrari cum Officio proprio. Nam pro Sanctis non canonizatis, etiam vbi viget conſuetudo immemorabilis celebrandi officium in eorum die feſto, ſolùm poſſe recitari de communi, decreuit eadem S. Congregatio in Viſen. 21. Iunij 1605. referentibus Sellio *cap.*33. *num.*18. & Barboſ. *in ſum. apoſtol. deciſ. v. officium diuinum collect.*532. *num.*11.

2 Neque ideo poteſt non conſtito de ſolemni canonizatione, aut ſaltem de formali beatificatione, facta per Sedem Apoſtolicam, agi de conceſſione Officij duplicis, quod Bonifacius VIII. tanquam potioris honorificentiæ ſignum in vniuerſo corpore Eccleſiæ militantis, ſtatuit pro ſolis Apoſtolis, Euangeliſtis, & quatuor ipſius Eccleſiæ Doctoribus *in cap.1. de reliq. & ven. Sanct. in 6.* cùm neque Officium ſimplex recitandum eſſe pro non canonizato, notent omnes Canoniſtæ *in cap.*1. ibique Gloſ. *v. Sedis Apoſtolica*, & alij *eod. tit.* Quare etiam D. Carolus in Concilio Mediol. 4. *p.* 2. *tit.* quæ pertinent ad Sanctæ Miſſæ ſacrificium, & diuina Officia iuſſit de ijs, qui beati dicuntur, neque Sedis Apoſtolicæ authoritate in Sanctorum numero adſcripti ſunt, horarum diuinarum precum officium ne fiat, niſi conſulta eadem Sede, facultateque litteris Pontificijs conceſſa. Eſt ergo præmittenda canonizatio, vel ſaltem formalis beatificatio, nec prius adeunda Sedes Apoſtolica pro conceſſione Officij. Quam ob rem obſtat etiam decretum S. Rituum Congregationis ſub die 28. Nouembris 1628. quòd ſcilicet Miſſa, vel Officium concedi non poteſt de Sancto non canonizato, vel non beatificato, niſi immemorabilis probetur in ſpecie quoad cultum cum Miſſa & Officio, quod decretum referunt Contelor. *de canoniz. Sanct. c.* 22. *num.*19. & Barboſ. *de offic. Epiſcop. p.*3. *alleg.*97. *propè fin. & in collect. apoſtol. deciſ.*661. *v. Sanctus num.*1.

3 Verùm cum duplex ſit alicuius Sancti vindicatio, ſeu canonizatio: Vna recentior, quæ fit cum plena & accurata cauſæ cognitione: Altera, quæ nititur communi fidelium conſenſui & acclamationi, vt per Hoſtienſem, quem alij communiter ſequuntur *in d. cap.1. de reliq. & ven. Sanct. num.*8. & Fagnan. *ibi num.*16. *ac* 23. nulli dubium eſſe poteſt, quin hæc ſecunda ſufficiat ad concedendum officia propria Sanctorum, dum ad illorum martyrium, & præclara vitæ merita adſtruendum conſpirent Scriptorum fide dignorum monumenta, Eccleſiæ in eorum honorem ædificatæ, alicuius Regni, vel Prouinciæ conſenſus, vox, deuotio, cultus, & immemorabilis veneratio. Vnde licèt non conſtet de beatificatione, vel canonizatione formali, ſatis tamen eſt, quòd concurrant ea, quæ memorantur in decreto S. Officij Inquiſitionis ſub die 2. Octobris 1625. emiſſo, nempe communis Eccleſiæ conſenſus, immemorabilis temporis cultus, Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta, nec non longiſſimi temporis ſcientia, & tolerantia Sedis Apoſtolicæ & Ordinariorum, quibus concurrentibus Officium proprium decerni poteſt, ſicuti congruum eſſe, tametſi de expreſſa beatificatione non conſtet, tradit Contelor. *de canoniz. Sanct. c.*22. *num.*16. & cum alijs Scach. *de cult. & vener. Sanctor. fol.*73.

4 Et quidem de Sanctis, licèt non canonizatis, poſſe fieri officium, & celebrari Miſſam in Eccleſijs, quæ ijs dictæ ſunt, eſt generale decretum S. Rituum Congregationis ſæpè, ac ſæpius confirmatum quoad feſtum S. Rocchi à Summo Pontifice approbatum tenoris ſequentis: *Cum actum fuiſſet pluries in S. Rituum Congregatione de concedenda Miſſa & officio in feſto S. Rocchi, qui penes omnes Chriſtifideles in maxima veneratione ſemper eſt habitus, tandem ſub die 30. Iunij 1629. eadem S. Congregatio, negotio maturè diſcuſſo, cenſuit eſſe concedendam miſſam, & officium in die S. Rocchi de communi Confeſſoris non Pontificis in ijs tantùm locis, vbi adſunt Eccleſiæ in eius honorem ædificatæ, & ſeruatis rubricis Breuiarij.* In qua reſolutione ſumma omnium Eminentiſſimorum Patrum conſenſio extitit, inſtante præſertim Villæ Matriti, eamque Summus Pontifex Vrbanus approbauit, & laudauit die 4. Iulij 1629.

5 Et generatim de quouis Sancto in Pacenſi S. Rituum Congregatio cenſuit & declarauit, officium non poſſe fieri extra propriam Eccleſiam de Sancto non canonizato ſine nouo decreto, die 9. Nouembris 1628.

6 Quod ſanè multò magis ſeruandum eſt in caſu, quo aliquis Sanctus habet cultum Officij & Miſſæ a Sede Apoſtolica, propter quod non comprehenditur in decretis prohibitionis editis ab Vrbano VIII. eo anno 1625. & per hoc ſatis videtur declaratus Sanctus, licèt non ſit canonizatus, nec in Martyrologio Romano deſcriptus. Vel in caſu, quo ex indulto Pontificis Sanctus aliquis daretur pro titulo alicuius Eccleſiæ, vel adderetur alteri. Huius enim tituli ratione non ſolùm licet Officium facere, ſed illud eſſe debet ſub ritu duplicis maioris, & cum octaua ſecundum rubricas Breuiarij *cap.1. & 7.* quemadmodum de duobus Sanctis titularibus eiuſdem Eccleſiæ dupliciter ſit Officium de titulari in pluribus Eccleſijs Vrbis, ſcilicet Sanctorum Laurentij, & Damaſi, Sanctorum Xiſti, & Dominici, Sanctorum Syluestri & Martini in Montibus, S. Mariæ in Vallicella, & S. Gregorij, & nuper Sanctorum Iacobi, & Ildephonſi ex ſpeciali decreto S. Congregationis pro Eccleſia clariſſimæ & catholicæ Nationis Hiſpanæ hunc in modum.

7 Nomine Nationis Hiſpanorum fuit petitum in S. Rituum Congregat. concedi, vt ſicut ex conceſſione Xiſti V. omnes nationales poſſunt in Vrbe ſiue ſeculares, ſiue regulares, celebrare Officium cum octaua feſtiuitatis S. Iacobi, ita facere poſſint in feſtiuitate S. Ildephonſi cum dicta Eccleſia ſit non ſolum titulo S. Iacobi, ſed etiam ſub titulo S. Ildephonſi. Et S. Rituum Congregatio, attentis narratis, petita conceſſit, & quòd recitantes Officium S. Ildephonſi per totam ſuam octauam de communi Confeſſoris non Pontificis ſatisfaciant obligationi Officij currentis per totam dictam octauam iuxta rubricas Breuiarij Romani die 28. Maij 1637.

8 Neq; poſtulatorum pietati officit decretum S. Rituum Congregationis in Viſen. ſupra relatum. Quia eſt affirma-

Digitized by Google

matiuum, non autèm negatiuum, quòd ſcilicet Officium pro Sanctis etiam non canonizatis poſſit recitari de communi, vbi viget conſuetudo immemorabilis recitandi. Vnde ex eo non ſequitur, quòd vbi Sanctus non eſt adſcriptus in Martyrologio Romano, ei concedendum non ſit Officium proprium: Tum quia decretum nullam facit mentionem affirmatiuæ, vel negatiuæ deſcriptionis in Martyrologio: Tum etiam quia argumentum à contrario ſenſu non datur à dictis Doctorum, vel deciſionibus, quæ iuxta ea, quæ proponuntur, ſolum emanare ſolent, vt de deciſionibus S. Rotæ dixit Seraph. *deciſ.* 1342. & de dictis Doctorum Barboſ. *in loc. com. v. à contrario ſenſu loc.27. num.21. & ſeqq.* Tum quia in hæc arguendi ſpecie admodum ſtrictè proceditur, neque huiuſmodi argumentum admittitur, niſi vbi eſt affirmatum, pernecesſe concludens negatiuam contrariam ex deductis per eundem Barboſ. *vbi ſupra num.25.* & Buratt. *dec.477. num.4. & ſeqq.* vbi diffusè de hoc argumento: Tùm denique quia decretum loquitur de officio, quod propria authoritate recitari poteſt, non autem de concedendo authoritate S. Congregationis.

9 Minus obeſt Martyrologium. Nam etiamſi admittamus illud, vtpote magis expurgatum, mereri maiorem fidem, ac probare affirmatiuam in ijs, quæ dicit inter tot, tantaque Martyrologia diuerſis temporibus edita, de quibus eruditiſſimè Rota in Calaritana primatus coram Ghiſlerio *deciſ.60. p.8. rec.* non tamen inde ſequitur probari ex illo pernecesſe negatiuam, cùm ex ipſius Martyrologij præſcripto dicatur in quotidiana illius lectione, *& alibi aliorum plurimorum Sanctorum martyrum & Confeſſorum, atque Sanctarum Virginum.* Igitur idem Martyrologium ſupponit extare alios Sanctos, in ipſo non deſcriptos, & proinde inferri non poteſt ad negatiuam, tunc probandam quando pernecesſe in aliquo libro, vel ſcriptura eſſent omnes adſcripti ex congeſtis à Surd. *conſ.* 300. *num.11.* Buratt. *deciſ.10. num.5. & ſeqq.* alijſque communiter.

10 Illud moneo, quòd conceſſo Officio pro certa die in honorem Beati, non licet alia quacunque die illud recitare ex adductis à Diana *p.4. tr.4. reſol.23 1.*

11 An autem Epiſcopus, quando reperitur in aliquo Oppido ſuæ diœceſis ob viſitationem, ſeu aliam ob cauſam poſſit licitè recitare Officium Sanctorum, de quibus ex forma rubricarum, ſeu ex conceſſione S. Congregationis, eo quòd ſint Patroni, ſeu Titulares in eiſdem Oppidis recitatur, & ſic præcepto de recitando Officio ſatisfaciat, reſpondeo cum S. Rituum Congregatione ſub die 14. Martij 1643. poſſe, & ſatisfacere.

CONSVLTATIO LXXXVIII.

An Protonotarij apoſtolici titulares, ſiue non participantes, præcedere debeant Canonicos Eccleſiæ cathedralis, quando ijdem Canonici vti ſinguli, non autem vti in collegium, & corpus coaliti incedunt? Vbi quid de conſuetudine pro Canonicis, & an ad illam probandum concedenda remiſſoria?

1 AFfirmo. Ita declarauit ſæpius S. Rituum Congregatio, nominatim in Concordienſi 6. Maij 1601. Idque non obſtante contraria conſuetudine ad quam probandam deneganda videtur remiſſoria, vel concedenda abſque retardatione. Certum enim eſt, quòd executio litterarum Apoſtolicarum non retardatur per exceptiones requirentes altiorem indaginem, prout requirit prætenſa conſuetudo, ſuper qua ſtatim dari debet probatio aliqua releuans ad illarum executionem retardandum.

2 Et ſanè licèt in materia præcedentiæ ſoleat attendi ex regula conſuetudo iuxta doctrinam Baldi *in cap. cum olim num.1. de conſuetud.* ab omnibus receptam, decantatam, & à nobis ſæpiſſimè repetitam, atque ex hac ratione articuli ad eam probandam videantur releuantes pro conceſſione remiſſoriæ vt fuit pluries obſeruatum ab eadem S. Rituum Congregatione, etiamſi probatio tendat, vt minor præcedat maiorem ex deciſione Seraph. 964. Nihilominus in hoc caſu videtur deneganda ex capite irreleuantiæ. Nam extra dubium eſt, quòd iſti Protonotarij dignitatem habent ita, vt non ſolum præferantur quibuſuis Clericis, Chaſſan. *in catal. glor. mund. p.4. conſid. 29. v. extraordinarijs,* ſed etiam alijs Canonicis Eccleſiæ cathedralis temporibus & locis, in quibus non ſedent, neque incedunt collegialiter, ſed vti ſingulis, quemadmodum conſuluit Nauar. *conſ.3. de maior. & obed.* In his autem, quæ ad dignitatem pertinent, vel non poteſt renunciari, vel renunciatio non præiudicat ſucceſſoribus, quia ſunt iuris publici, vt in hac ſpecie defendit Decian. *conſ. 19. ſub num.40. 44. & ſeq. lib.3.* Menoch. *conſ.902. num. 91.* & Gratian. *diſcept.299. num.99.*

3 Vnde etiamſi demus, quòd articulata conſuetudo in contrarium probari poſſet, probatio nullius eſſet momenti aduerſus huiuſmodi Protonotarios, qui volunt priuilegio ſuo protonotariatus vti & gaudere, nec pati, quod ſimplices Canonici, vti ſinguli, ſibi præcedant, & præiudicium inferant, quod graue exiſtimatur à Puto *dec.439. num.3. lib.2. & deciſ.6. num.5. lib.3.* & à Seraph. *dec.22.* Eſſetque conſuetudo irrationabilis, iurique communi non conſentanea, quia minus dignus præferretur digniori, cùm negari nequeat, quin Protonotariatus, etiam non participans, & extraordinarius, ſit maior dignitas Canonicatu, vt cenſuit eadem S. Rituum Congregatio, referente Franciſco Leon. *in theſaur. for. Eccleſ. p.1. de gradib. dignit. Eccleſ.* & ſatis ſcitè in his terminis ſcribit Grilenz. *conſ.121. num.18. & ſeq. de præced. inter Canonic.* Et propterea quæuis contraria conſuetudo præferendi minus dignum digniori, tanquam mali exempli, non eſt attendenda, potiuſque dicitur corruptela, quàm conſuetudo *can. conſuetudo d.12.* Gregor. *dec.124.* ibique Add. *n.4.* vbi illa non ſeruatur, etiamſi ſit immemorabilis. Quod repetit *dec.310. num.6.* Maximè quando nulla concurrit cauſa, ſiue qualitas, ob quam Canonici extra actus collegij prætendere debeant præceſſiſſe Canonicum & Protonotarium, atque adeo maiorem dignitatem habentem, prout requiritur ad inducendum hanc conſuetudinem, vt rectè declarat Add. ad dictam Gregor. *dec.124. d. num.4.*

4 Inſuper ad effectum inducendi conſuetudinem, non ſufficit probare, ita fuiſſe antea ſeruatum cum alijs Protonotarijs, qui aliàs, vel ignorantia, vel gratia, vel adulatione ducti tolerarunt, vel permiſerunt Canonicos ſibi præcedere, ex quibus actibus non inducitur conſuetudo, cùm non cenſeantur facti ea intentione, vt illa inducatur, ſaltem reſtrictiua liberæ voluntatis, facultatiſnè, vt in ſpecie Burſat. *conſ.360. num.8. & ſeqq. lib.4.* qui pluribus exemplis id illuſtrat, Maceraten. *var. reſol. 81. num.9. lib.1.* & Gratian. *diſcept.298. num.8. ac ſeqq.* Sed exigitur præceſſiſſe contradictionem, & ſubſequutam patientiam, à quo tempore oritur poſtea præſcriptio, ſeu conſuetudo, vt ad rem poſt alios Gratian. *d. diſcept. 298. num.10.* Eoque magis, quando dicti actus non fuerint articulati, vt requiritur ad effectum ex illis inducendi conſuetudinem immemorabilem, quòd ſcilicet per quadraginta annos continuos ita viderint teſtes obſeruari, & dum venit caſus, quòd præceſſerit prohibitio, ſeu contradictio cum acquieſcentia ſubſecuta ex allegatis per Add. ad Gregor. *deciſ.162. litt.C.* Quinimmo requiritur, quòd hæc conſuetudo probetur cum qualitate coactiua, quod nimirum fuerit in contradictorio iudicio deducta, & ſuper ea fuerit obtentum, & poſtea ſemper ita obſeruatum, Alex. *conſ.132. num.4. lib.1. & conſ.136. num.20. lib.2.* Rot. *deciſ.177. num.54. p.5. & dec.141. num.52. & ſeq. p.6. rec.* Mantic. *dec.10. num.10. & 11.* Coccin. *dec. 182. num.5.* & Buratt. *dec. 494. num.10.*

5 Neque obſtat ſi tum etiam articuletur immemorabilis, quæ cùm habeat vim tituli, ac priuilegij, operari poteſt, vt maior non præferatur ex allegatis à Gratian. *dec. March.16. num.5.* Nam etiam conſuetudo immemorabilis non ſuffragatur, vt dixi, quando minor nititur maiorem præcedere, ex quo ſuam trahit originem ex quadam ſtulta ambitione, vt in ſpecie reſpondet Tob. Nonn. *conſ. 72. num.24.*

Eoque

6 Eoque minus quia in litteris Apoſtolicis protonotariatus derogatur conſuetudinibus in contrarium. Et quamuis iuxta communem opinionem ſublata conſuetudine, non cenſeatur ſublata immemorabilis propter ſuam excellentiam, & prærogatiuam, etiam iuncta dictione vniuerſali, *quæcunque*, vt poſt alios Gonzal. *gloſ.* 33. *num.* 2. *& ſeqq.* Quia tamen in hac parte lex derogat conſuetudini, *vt in cap. ſtatuimus*, vbi notat Abb. *de maior. & obed.* ideo non valet conſuetudo contra legem derogantem conſuetudini. Quia tunc intelligitur ſublata etiam conſuetudo futura, tanquam irrationabilis, & illegitima, Gonzal. *loc. cit.* qui opiniones ita conciliat *num.* 9. & in hac re Gratian. *d. dec.* 16. *num.* 8. *& ſeqq.* allegans Alexandrum, qui de veriori, ac magis communi teſtatur, traditque Couar. *var. lib.* 3. *c.* 13. *num.* 20. ſub initio, & Rota in Cracouien. iuris legendi 21. Maij 1627. coram Coccino cum alijs plenè cumulatis per Add. ad Buratt. *dec. num.* 13. *& ſeqq.*

7 Minuſque obſtat, quòd iſti Protonotarij, vt plurimum, non vtantur habitu, & roccbetto. Nam ex Breui apoſtolico receptionis, & admiſſionis clarè liquet, Summum Pontificem velle nihilominus eos ſuis priuilegijs ac præeminentijs liberè gaudere, ac frui poſſe. Sicque, cum non habeatur conſideratio habitus, vel vſus, conſequenter præeminentia dicitur ijs debita propter inſignia ipſius dignitatis, vt conſiderat idem Nauar. *alleg. conſ.* 3. *ante fin. de maior. & obed.*

CONSVLTATIO LXXXIX.

An prima dignitas manutenenda ſit in habito prælatitio tam in choro, quàm in alijs functionibus eccleſiaſticis?

1 ITa cenſeo: Nam ſi in caſu dubio, atque odioſo ſit ſemper benigna, & fauorabilis interpretatio, cùm hic agatur de habitu, tanquam de re eccleſiaſtica non odioſa neque dubia, ſed clara & fauorabili, quia eſt honori Eccleſiæ, Epiſcopo, Capitulo, ac ciuitati, dicendum vtique videtur, quòd ſit manutenenda. Quod etiam cenſuit S. Rituum Congregatio in Aſſiſien. 4. Maij 1647. præcipuè ſi concurrant hæ rationes.

2 Prima: Si prima dignitas hoc habitu prælatitio vſa fuerit ab immemorabili. Quod obſeruant Gemin. & Archid. *in cap.* 1. *de conſuet. in* 6. ac notat Zabarel. *num.* 21. vbi ait, quòd etiam vnicus actus habens effectum ſucceſſiuum, quemadmodum eſt iſte de delatione habitus, exercitus pro aliquo tempore, inducat conſuetudinem, à qua recedendum non eſt abſque graui cauſa. Præcipuè quia hæc conſuetudo approbatur etiam à cœremoniali, quia eſt laudabilis, & quia Cœremoniale non improbat niſi abuſus. Hæc autem conſuetudo nequit appellari abuſus. Nam etiam Protonotarius apoſtolicus non participans, ſi eſt prima dignitas, eo vtitur, aliàs in choro ſedere debet in ſuo ſtallo cum habitu canonicali, vt ſanxit S. Rituum Congregatio in Climaceoſi, & Neocaſtrenſi 21. Auguſti 1601.

3 Secunda: Quòd ſit verè prima dignitas, quocunque nomine nuncupetur, ratione enim conſuetudinis ſuæ Eccleſiæ eſt dignitas, vt aduertunt Doctores *in cap. de multa de præb. & in cap.* 1. *de conſuet. in* 6. Pariſ. *conſ.* 31. *num.* 39. *lib.* 4. Mantic. *dec.* 175. *num.* 2. & Add. ad Gregor. *dec.* 411. *num.* 5. vbi inquiunt magis attendendam eſſe in hac re conſuetudinem, quàm ius commune. Probaturque eſſe primam dignitatem, ſi eſt caput collegij hoc eſt Capituli, Gemin. *in d. c.* 1. *n.* 9. *& conſ.* 132. *in princ.* ac Bald. *conſ.* 1. *in fin. lib.* 1. inquiens, quòd vbi eſt Collegium, ibi eſt dignitas, quibus ſubſcribit Fedet. de ſen. *conſ.* 8. *nu.* 2. Si ſtatim ac creatur, præcedit omnes in omnibus actibus. Si dum Epiſcopus eſt abſens à Choro, eſt prima ad intonandum antiphonam. Si ante omnes poſt celebrantem thurificatur triplici ductu, celebrat miſſas ac veſperas ſolennes, abſente, vel impedito Epiſcopo, Rot. *deciſ.* 4. *de elect. in nou. & deciſ.* 518. *num.* 2. *&* 3. *p.* 1. *diu.* Add. ad Gregor. *deciſ.* 411. *num.* 5. Si conuocare facit Capitulum, Rot. *deciſ.* 585. *num.* 1. *p.* 4. *diu.* Si ante omnes ſe ſubſcribit in actibus capitularibus, Rot. *d. dec.* 518. *num.* 3. *&* 8. Si tenet clauem ſigilli Capituli, ac libri, in quo ſcribuntur decreta, & reſolutiones capitulares, Rot. *d. dec.* 4. *poſt princip. de elect. in nou.* Si Canonici id teſtantur, Rot. *d. deciſ.* 518. *num.* 3. Vel Epiſcopus, Rot. *ibid.* Mantic. *dec.* 175. *num.* 3. Si in eius collatione dicitur, quòd eſt prima dignitas, cuius enunciatiuæ cum ſint antiquæ, & habuerint ſuum effectum, probant communem exiſtimationem, quæ ex ſeipſa ſatis eſſet ad id probandum, Rot. *d. dec.* 518. *num.* 3. *&* 18. Mantic. *d. dec.* 175. *num.* 2. & Buratt. *dec.* 473. *num.* 9.

CONSVLTATIO XC.

An Cantores muſici, qui non ſunt de gremio Capituli, in proceſſionibus, alijſue actibus præferri debeant Clericis beneficiatis?

RESpondeo negatiuè, ac ita quidem, vt Cantores non cum beneficiatis, ſed immediatè poſt Crucem incedere debeant, non obſtante conſuetudine. Ita declarauit S. Rituum Congregatio in Vrbeuetana ſemel, ac iterùm, & in Vigilienſi in hunc modum. 1

Pro parte beneficiatorum Eccleſiæ Cathedralis Vrbeuetanæ expoſitum fuit, Magiſtrum Capellæ nouiter electum in dicta Eccleſia in proceſſionibus velle præcedere ipſos beneficiatos, & inter ipſos in vltimo & digniori loco incedere inter duos vltimos beneficiatos. Et cum ijdem beneficiati ad Illuſtriſſimum & Reuerendiſſimum D. Cardinalem Synneſium, eorum Ordinarium recurſum habuerint, & Dominatio ſua Illuſtriſſima ordinauerit iuxta regulas Cæremonialis non conuenire, vt dictus magiſter Capellæ incedat cum beneficiatis, ſed debere incedere cum ſuis Cantoribus ante Crucem Eccleſiæ Cathedralis, vel in alio loco conuenienti, & opportuno, ſua Dominationi Illuſtriſſimæ beneuiſo, cui ordinationi cum præfatus magiſter Capellæ noluerit parere, immo recurſum habuerit ad Auditorem Cameræ pro manutentione ſui præfati prætenſi loci, ijdem beneficiati recurſum habuerunt ad Sac. Rituum Congregationem, in qua huiuſmodi negotio propoſita, & audito, eadem S. Rituum Congregatio cenſuit, ſeruandam eſſe ordinationem, & decretum Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D. Cardinalis Synneſij Epiſcopi, & nullo modo conuenire, vt præfatus Magiſter Capellæ incedat cum beneficiatis, ſed debere ire, & incedere cum Cantoribus, prout à præfato Illuſtriſſimo D. Cardinali Epiſcopo ordinatum fuit, & ita declarauit, & quibuſcunque non obſtantibus in Ciuitate & Eccleſia Vrbeuetana ſeruari mandauit die 20. Nouembris 1610. 2

Cum aliàs ſub die 20. menſis Nouembris anni præteriti 1610. à Sac. Rituum Congregatione declaratum fuerit, non licere Magiſtro Capellæ incedere inter duos Eccleſiæ Vrbeuetanæ beneficiatos, ſeu Capellanos de maſſa, ſed debere ire cum ſuis Cantoribus poſt Crucem ante ipſos beneficiatos, vel in loco, vbi ordinatum fuerit ab Illuſtriſſimo D. Cardinali Synneſio Epiſcopo, & nihilominus ſub prætextu conſuetudinis dictus Magiſter Capellæ & Cantores prætendant in proceſſionibus ire, ſeu incedere inter ipſos beneficiatos Eccleſiæ Cathedralis, eadem Sac. Rituum Congregatio declarauit, non eſſe à primo decreto recedendum, ſed quacunque allegata conſuetudine, vel vſu non obſtante, debere Magiſtrum Capellæ cum ſuis cantoribus incedere immediatè poſt Crucem ante ipſos beneficiatos, vel in loco, vbi ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo D. Epiſcopo Cardinali ordinatum fuerit. Et ita cenſuit, & declarauit, ac in Ciuitate Vrbeuetana ſeruari mandauit, quibuſcunque non obſtantibus die 15. Ianuarij 1611. 3

Vigilienſis Epiſcopus, dignitates, & Canonici Cathedralis Vigilienſis ſupplicarunt Congregationi Sacrorum Rituum declarari, vbi, & quomodo incedere debeant Cantores in proceſſionibus Sanctiſſimi Corporis Christi, alijſque ſolemnibus? Et Eminentiſſimi Patres reſponderunt, ſeruandum eſſe cæremoniale Epiſcoporum in cap. 2. *lib.* 1. *& alibi, eoſque ſuperpelliceo indutos tunc incedere debere die* 8. *Octobris* 1650. 4

Digitized by Google

5 Vbi cum verba illa, *nullo modo*, & illa *non obſtante quacunque conſuetudine*, *vel vſu* ſint appoſita poſt Cœremoniale Epiſcoporum *lib.1.c.2.* operaotur derogationem fuiſſe factam per modum legis, non autem per modum reſcripti, ac proinde Sac. Congregatio non in caſu ſingulari, ſed generali loquatur ad tradita per Felin. *in cap. conſtitutus, de reſcript.* & per illas clauſulas derogatur omnibus ijs, quæ huic diſpoſitioni obſtare potuiſſeot, vt per Rotam *dec.506. num.5.p.1.rec.* Eteoim quemadmodum deciſiones rotales fundantur ſuper legibus, quæ ſunt generales, ita huiuſmodi decreta ſunt fundata in libro cœremoniali Epiſcoporum, qui etiam generatim loquitur, & ad deciſionem cauſarum allegari ſolet, vt tradit Gratian. *diſcept.111. num.7.* atqueadeo non ſunt in dubio reuocandæ, Rot. in Auerſana beneficiorum 3. Iulij 1606. coram Sacrato, & in alijs adductis per Add. ad Buratt. *dec.479. num.20.* & in Maioricen. parochialis 13. Iunij 1646. coram Card. Celſo, ſed omnes obligant, & ab omnibus ſunt pro lege ſeruandæ, Roder. *q. regul.11. ar.2. to.1.* Garz. *de benef. p.1. c.5. num.138.* Marant. *reſp.14. num.8.* cum binis *ſeqq. tom.1.*

6 Et quidem ſi Vicarius generalis Epiſcopi non poteſt ſe collocare inter Epiſcopum, & Clerum, ne membra ſeparentur à capite, multò minus muſici, qui non ſunt de gremio Capituli, quique ſunt ad nutum amouibiles, atque ab ipſis beneficiatis dependent, poterint ſe collocare inter Canonicos & Beneficiatos. Nam cum iſti ſint membra Capituli, & conſtituant cum Canonicis corpus Cleri Eccleſiæ cathedralis, vt firmauit Rota in Fanen. præcedentiæ 1. Iulij 1648. §. *ratio reſolutionis* coram Arguelles, eadem ratione dici poſſet membrum à membro ſeparare ſeipſum à ſeipſo, quod planè eſt abſurdum, *can.1. d.12.* Gratian. *d. diſcept.111. num.3.* Et ex hac eadem ratione alias Sac. Rituum Congregatio declarauit, quòd inter beneficiatos & Canonicos ne poſſunt quidem interponi Rectores aliarum Eccleſiarum, licèt ſub ſpecie doctoratus id prætendant, vt in Turritana 1. Iunij, & 27. Iulij 1601. ac in Terulenſi 20. Decembris eiuſdem anni.

7 Quod præcipuè locum habet, quando maior pars muſicorum ſuot laici. Dedecet enim ipſos cum beneficiatis, vel inter Canonicos & beneficiatos incedere, cùm beneficiati ſint ſacris veſtibus inſigniti, ex quibus arguitur excellentia dignitatis, & datur præeminentia, Gratian. *diſcept.845. num.50. & ſeqq.* Cunq; in proceſſionibus proptium ſacerdotale munus exerceant, ideo ſunt illis præferendi, Gratian. *diſcept.298. num.40.41. & 53.* Quippè de iure laicum in functionibus eccleſiaſticis eſſe in loco digoiori, & Clerici præcedere, non licet, Gregor. XV. *dec.310. num.1.*

8 Vnde non obſtat conſuetudo: Quia eſt irrationabilis, ac proinde non poteſt de illa dati præſcriptio, atqueadeo non eſt ſeruanda, *l. quod non ratione introductum eſt, ff. de legib.* etiamſi eſſet immemorabilis, Gabr. *de præſcript. concl.1. num.36. & ſeqq.* Cùm id neque ratione dignitatis, neque ratione officij contingat, Gregor. *d. deciſ.310. num.5.* ſed potius eſt abuſus, qui ex ambitionis radice erumpit, Ruin. *conſ.155. num.11. lib.4.* cum alijs allegatis per Add. ad Gregor. *deciſ.124. num.4.* Cantores autem muſici nullam habent de iure dignitatem. Cantuaria enim eſt ſimplex officium ex Barboſ. *de canon. & dignit. c.4. nu.33.* Sed proceſſionibus interſunt, vt ſeruiant, & idcirco à beneficiatis ſtipendium accipiunt. Turpè enim eſt dominam ancillari, & ancillam dominari, vt ait Bald. *in cap. à memoria num.3. vt lit. pend.*

9 Accedente præſertim pro beoeficiatis poſſeſſione præcedendi, quæ habet iuris aſſiſtentiam, nedum quia forſitan ſunt Sacerdotes, verùm etiam quia ordo beneficiatorum ſequitur immediatè ordinem Canonicorum, Rota in Hiſpalen. præeminentiarum 17. Iunij 1613. coram Innocentio X. quæ eſt *deciſ.506. num.3. p.1. rec.* & in d. Fanen. præcedentiæ ſuperius adducta.

10 Minuſque obſtat, ſi aliquot ex muſicis ſint beneficiati: Quia ſi velint proceſſionibus intereſſe, tanquam beneficiati, non eſt ijs denegandus locus ſibi debitus, at ſecum adducere omnes alios muſicos, eoque in loco canere, & tanquam muſici ſtipendium accipere non debent. Si autem velint tanquam muſici intereſſe, nullum habent inter beneficiatos locum, neque poſſunt, niſi in loco muſicorum incedere, ſicut dicitur de Vicario generali, qui ſi intereſt choro vti Canonicus, non debet babere præeminentias Vicarij. Et de Epiſcopo, quando intereſt Capitulo vti Canonicus, non præcedit Canonicos antea inſtitutos in Eccleſia, prout etiam Epiſcopus in ſtudio non præcedit Rectorem ſtudij, quia ibi intereſt vti ſcholaris, Gloſ. *in cap. à collatione de appell. in 6.* Abb. *in cap. auditis num.4. de elect.* Felin. *in cap. ex litteris in primo notab. de prob.* & Rot. *dec.288. num.2. p.1. rec.*

Illud ſubiungo in gratiam muſicorum. Muſicus Eccleſiæ Cathedralis gaudet priuilegio fori, S. Congregatio Immunitatis in Vrbeuetana 28. Nouembris 1653. 11

CONSVLTATIO XCI.

Vtrum in Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, in quibus paucus eſt numerus Canonicorum, & presbyterorum, tolerari poſſit conſuetudo cantandi Miſſam conuentualem feſtis diebus duntaxat?

PVto eſſe tolerandam. Ad inducendum enim obligationem miſſæ Conuentualis non ſufficit, quòd Eccleſia ſit Cathedtalis, vel Collegiata, ſed inſuper requiritur, quòd habeat ſufficientem numerum miniſtrorum. Quis autem ſit ſufficiens numerus, Authores non docent. At ego illum eſſe cenſeo, qui ſufficit & pro choro, & pro celebratione Miſſæ. Vnde cum pro miſſa requirantur ſaltem ſeptem perſonæ, nimirum celebrans, diaconus, & ſubdiaconus, duo ceroferarij, thuriferarius, & acolytus, & pro choro ſaltem quatuor, quia debet eſſe cum cantu, ſequitur, quòd ſaltem vndecim inſeruientes ſint neceſſarij, quanquam idem Clericus ſupplere poſſit pro acholyto & thuriferario. 1

Nam Collegium tres faciunt *l.85. ff. de verb. ſignif.* Collegium, vt ſcribit Neratius Priſcus *tit. de verb. ſignif. l. Neratius*, à tribus fieri poteſt, cùm plures videantur in Collegio contineri. Sed cùm duo tantùm ſint Conſules, atque alter alterum collegam appellat, nonne dicemus Collegium Conſulum? Quandoquidem Collegium & collega coniugata ſunt. Videtur dicendum nequaquam eos collegas vocari poſſe, qui pari, duorum videlicet numero habentur, cùm collegium non pauciores tribus conſtituant. Sed duo Conſules, qui pari poteſtate ſunt præditi, & ſimul lecti, collegæ vocari poſſunt, quoniam modò ad corpus, modò ad munus, & officium refertur. Quando ad corpus, pauciores tribus Collegium non conſtituunt, quando ad munus, & officium, tunc ij rectè collegæ, qui pari in imperando poteſtate funguntur, etiamſi pauciores tribus ſint, Gædd. *in com. tit. de verb. & rer. ſign. l.173. num.1. & 2.* & obſeruat Gloſ. *in cap.1. v. dico de elect.* Bald. *in cap. fin. num.14. de ſent. & re iud.* Et proinde poteſt Eccleſia eſſe Collegiata cum tribus. Immo poteſt Collegium Eccleſiæ reduci ad duos, vel etiam ad vnum, vt aduertunt Archid. *in can.1. num.3. 10. qu.1.* ibique Gemin. Bellam. *num.5.* Præpoſ. *item num.5.* Turrecrem. *num.2.* & tradunt Card. *in cap.1. num.4. de elect.* Imol. *num.2.* Dec. *num.17.* & Maſcard. *de prob. concl.585. nu.9.* Collegium quippè per duos, immo per vnum etiam conſeruari, ac retineri poteſt, conſtitui non poteſt. Quia alia eſt ratio conſtitutionis, alia conſeruationis. Et ideo in tali caſu non deſinet Eccleſia eſſe collegiata in acto, ſiquidem adhuc habebit Collegium, & tamen non habebit miniſtros ſufficientes pro miſſa conuentuali. Cùm igitur obligatio non ſit ad impoſſibile, non tenebitur ad miſſam conuentualem. 2

Et ita quidem de iure reſpondendum videtur in hoc caſu: Quia licèt de recitatione Officij diuini in Eccleſijs cathedralibus, & Collegiatis extet poſt Sacros Canones diſpoſitio Concilij Trident. *cap.12. ſeſſ.24. de ref.* aduerti tamen debet, quòd inter Horas canonicas, quæ ſunt ſeptem, *cap.1. de celebr. miſſ.* Gloſ. *in Clem.1. eod. tit.* 3

Syluest,

Digitized by Google

Syluest. *in ſum. v. Hora canonica*, Nauar. *de Hor. can. cap. 3. n. 26.* non connumeratur miſſa conuentualis, de qua Concilium nuſquam fecit mentionem.

Nec refert, quòd ijs, qui interſunt miſſæ conuentuali dantur diſtributiones quotidianæ iuxta declaratione Sac. Congregationis Concilij. Quia id intelligitur in Eccleſijs, vbi eſt conſuetudo cantandi hanc miſſam, & pro illa habendi diſtributiones, atque ita cum ſuppoſitione, quod in Eccleſia extet obligatio miſſæ conuentualis.

Sicuti etiam non obſtat, quòd S. Rituum Congregatio declarauerit, non debere omitti miſſam conuentualem, vt cantetur miſſa aliqua votiua, ſublatis etiam contrarijs conſuetudinibus. Quia id locum habet, ſuppoſita obligatione cantandi miſſam conuentualem. In hoc autem caſu non exiſtit hæc obligatio quotidiana. Nam, vt ſuppono, ex ſtatutis Eccleſiæ non legitur, & ex Concilio nulla lex habetur, & contra hanc obligationem ſolùm inductam *ex cap. cum creatura de celebr. miſſ.* præſcribitur ſpatio quadraginta annorum, quod ſufficit in quacunq; materia contra ius, *cap. fin.* ibiq; Gloſ. vlt. *de conſuet.* Hoſt. *n. 13.* Cardin. *n. 27.* Abb. *n. 2.* Burat. *deciſ. 19. n. 7.* Rot. *dec. 352. nu. 2. p. 1. rec.* Quinimmo in dicto *cap. cum creatura* Pontifex non imponit hanc obligationem, ſed ſupponit illam exiſtere, & idcirco expreſsè mandat, quòd abſque vlla negligentia, & torpore celebretur conuentualiter miſſa de tempore, ſiue de feſto, ſiue de feria, etiamſi celebretur aliquod anniuerſarium defunctorum, & proinde non vult, quòd loco miſſæ de tempore ſurrogetur miſſa anniuerſarij. Et ideo ſubintrat regola, quòd diſpoſitio proueniens ex aliquo præſuppoſito, non habet locum, niſi præſuppoſitum comprobetur, *cap. ſi Papa de priuil. in 6.* Clem. *ſi ſummus de ſent. excom.* & obſeruant Gloſ. *in l. mancipia ff. de ſeru. fugit.* vbi Doctores, traduntque Alex. *conſ. 126. lib. 5.* Bero *conſ. 120. nu. 9. lib. 3.* Ludouiſ. *dec. 28. n. 2.* & Merlin. *dec. 432. nu. 2.* Quia diſponens ex præſuppoſitione alicuius rei, non diſponit abſolutè, ſed conditionatè, nempè ſub conditione de præſuppoſito, vt aduertunt Menoch. *conſ. 135. n. 12.* alios allegans, Dec. *conſ. 644. n. 15.* Decian. *reſp. 1. n. 16. vol. 1.* Et ideo, ceſſante conditione præſuppoſiti, ceſſat etiam diſpoſitio.

Neque difficultatem ingerit diſpoſitio rubricarum Miſſalis Romani, quæ in *cap. 15.* ordinant quibus horis cantanda ſit miſſa conuentualis. Quia rubricæ non præcipiunt cantari miſſam conuentualem, ſed, ſuppoſita obligatione, diſponunt duntaxat circa horam. Vnde, ceſſante obligatione cantandi, ceſſant etiam rubricæ.

CONSVLTATIO XCII.

An debeat dici miſſa conuentualis pro defunctis feria ſecunda poſt Dominicam Paſſionis, quando Officium defunctorum recitatum eſt?

AFfirmatiuè cenſeo reſpondendum. Nam in alijs ferijs ſecundis Quadrageſimæ ideo non dicitur ſecundùm rubricas, quia Oratio *Omnipotens ſempiterne* eſt communis pro viuis & defunctis, quæ Oratio non dicitur poſt Dominicam Paſſionis. Vnde videtur, vt concordet miſſa cum officio, quòd debeat dici miſſa pro defunctis, vel Oratio *fidelium*. Siquidem miſſa conuentualis eſt pars officij diuini, & collegiales ad ipſam obligantur, vt ad partem officij diuini, ac proinde obligantur ad hanc qualitatem miſſæ ſub mortali, *cap. cum creatura, de celebr. miſſ.* Quia, dato quòd rubrica non obligaret ad qualitatem miſſæ præſcriptam, etiam quoad conuentualem ſub mortali, collegiales tamen obligantur ad ipſam ex alio titulo, nempè beneficij, & fundationis. Ex hoc enim titulo, nempè beneficij obligantur ad celebrandum diuina officia ſecundùm præceptum Breuiarij, & Miſſalis, quibus vtitur Eccleſia, atque adeo ratione oneris iniuncti beneficio. Hic autem titulus infert obligationem grauem, quia materia eſt grauis. Quia finis legis eſt obſeruatio perfecta ritus eccleſiaſtici in celebratione diuinorum officiorum, qui ſi talis non conſeruetur in Eccleſijs cathedralibus, & Collegiatis, nuſquam conſeruaretur, cùm hæ ſint inſtitutæ ad hunc perfectum cultum.

Tom. IV.

CONSVLTATIO XCIII.

An diaconus inſeruiens in miſſa ſolenni poſt concionem, quæ haberi ſolet poſt Euangelium, conferre ſe debeat ante Epiſcopum, ibique confeſſionem dicere, & poſt publicatam indulgentiam Epiſcopus dare debeat benedictionem?

1 LIcèt id caueatur in cæremoniali Epiſcoporum *lib. 1. c. 9.* & ad hoc etiam conferant diſpoſita *fol. 139. & 230.* nihilominus hæc diſpoſitio non videtur accommodari omnibus Eccleſijs, quia loquitur in caſu, quo Epiſcopus ſedeat in faldiſtorio apud altare, vt habetur *in d. cap. 9. ſi fiat ſermo per Epiſcopum ſedentem in faldiſtorio apud altare, ſtatim finito ſermone, ipſe, id eſt diaconus, ſtans ad eius ſiniſtrum modicè inclinatus recitabit confeſſionem.* In pluribus autem Eccleſijs, quæ vaſta longitudine, & amplitudine ſunt, altare maius procul abeſt à faldiſtorio, ſiue ſede Epiſcopi, ſita in choro, qui habetur in medio Eccleſiarum, vt propterea eùm in eundo, ſtando, & redeundo magnum temporis ſpatium ſit neceſſarium, hęc adeo longa diuinorum interruptio eſt indecens, præcipuè ſi diaconus nunquam acceſſerit ad hanc confeſſionem recitandam, & ita ab immemorabili obſeruatum fuerit, ſolamque benedictionem in fine miſſæ Epiſcopus dare conſueuerit.

2 Hæc quidem ſedes Epiſcopi diſtans ab altari maiori operatur, quòd licèt ſecundùm cæremoniale *lib. 2. c. 12. & cap. 18. & cap. 38.* Epiſcopus teneatur deſcendere à faldiſtorio, & adire ſacerdotem poſitum ante altare maius in vltimo gradu presbyterij, & vnà cum ipſo dicere confeſſionem, attamen vt euitetur indecorum, cæremoniale in hac parte non obſeruatur. Quæ conſuetudo tanquam rationabilis, ac immemorabilis certè ſublata non fuit per ipſum cæremoniale, quod ſolùm abuſus tollere intendit iuxta plures reſolutiones relatas ab Aldan. *in comp. can. reſol. lib. 1. tit. 23. num. 72.* & a Barboſ. *in collect. apoſtol. dec. 78. nu. 3. & 5. & de Canon. & dignit. c. 33. num. 24.* & ita quoque reſolutum fuit præter declarationes ab ijs adductas in Conſentina die 20. Nouembris 1650. & in Viterbienſi 7. Iulij 1612. & in Tropienſi 7. Iunij 1617. & in alijs ſæpè, ſignatè in vna Hiſpaniarum in hæc verba: *Quia in Eccleſijs Regnorum Hiſpaniarum ex antiqua & immemorabili conſuetudine multa diuerſo modo fiunt ab eo, quis in cæremoniali Epiſcoporum declaratur, & ordinatur, partim ex Apoſtolica conceſſione, partim ex diuerſa Eccleſiarum, altarium, & chori ſituatione. Ideo ad inſtantiam, & pro parte omnium Eccleſiarum in Hiſpaniarum Regnis S. Rituum Congregationi ſupplicatum fuit declarari, librum cæremonialem Epiſcoporum nuper editum non tollere immemorabiles Eccleſiarum conſuetudines. Et S. Rituum Congreg. vt aliàs ſæpe ad inſtantiam particularium Eccleſiarum, ita nunc ad inſtantiam omnium Eccleſiarum in Hiſpaniarum Regnis dictum librum cæremonialem immemorabiles & laudabiles conſuetudines non tollere declarauit die 11. Iunij 1605.*

3 Et ad hoc vt rationabilis conſuetudo laudetur, non eſt neceſſarium omni ex parte rationabilem eſſe, ſed ſufficit, quòd aliquo reſpectu talis ſit, vt ex ſententia Nauarri docet Maoriq. *de præced. q. 18. num. 12. in fin.* Probatio tamen aliqualis huiuſmodi veritatis fieri debet per teſtes, etiamſi ſint ad perpetuam memoriam examinati, vt in terminis ad effectum obtinendi remiſſoriam, tradit Caſſad. *dec. 3. de delat. & dec. 661. num. 1.* Gregor. *dec. 163. num. 1.* Merlin. *dec. 15. num. 3.* Rota in Salisburgenſi, ſeu nullius iuriſdictionis 26. Iunij 1652. coram Royas §. *nec quidquam.* Concurrente præſertim ſimili conſuetudine aliarum Eccleſiarum Prouinciæ, ſiue Regni, Innoc. *in cap. fin. v. 8. & ſeqq. de offic. Archid.* Abb. *in cap. cum olim num. 4. & 7. de conſuet.* Mohed. *dec. 3. num. 2. de decim.* & Rot. *p. 5. rec. dec. 389. num. 10.* Cùm etiam eandem ob cauſam Epiſcopus non ſoleat deſcendere à ſua ſede, & ante altare maius confeſſionem dicere

N 2 cum

Digitized by Google

cum celebrante, prout aliàs fieri debere idem cœremoniale diſponit. Quando enim datur quædam cauſa vniuerſalis, illa potius attenditur, quàm actus particularis ita, vt obſeruatio in illo particulari actu influat etiam in cœteros, ex eadem cauſa comprebenſos iuxta theoricam Baldi *in l.1. num.24. C. de emancip. lib.* Rot. *dec.109. num. 3. p.6. rec.*

4 Vnde diſpoſitio cœremonialis procederet, ſi Epiſcopus ſederet in faldiſtorio apud altare, in quibus terminis loquitur cœremoniale, inquiens: *Si fiat ſermo per Epiſcopum ſedentem in faldiſtorio.* Quia volens vti diſpoſitione qualificata, tenetur oſtendere concurſum illius qualitatis, *l. Prætor 2. §. hac autem actio*, cum ibi notatis, Rot. *dec. 578. num.2. p.1. & dec.229. num.3. p.2. recent.* Buratt. *dec. 417. num.1.* & poſt alias in Hiſpalen. decimatum coram Eminentiſſimo Cerro §. *quia*, vbi quòd huiuſmodi diſpoſitiones qualificatæ, non oſtenſa qualitate, impedire non poſſunt manutentionem poſſidentis.

5 His tamen non obſtantibus reſpondendum eſt pro obſeruatione cœremonialis. Nam Epiſcopus habet intentionem fundatam in cœremoniali, & in Conſtitutione Clementis VIII. 69. quæ illud obſeruari mandat.

6 Nec ſuffragatur reſponſio, quòd id non fuerit in vſu. Nam reſpectu eorum, quæ conſiſtunt in mera omiſſione, nullumque habent, ſaltem implicitum, actum contrarium, qualis eſt iſte, certum eſt, non poſſe dari de non vſu, ſine obſeruatione. Semper enim poni debent in vſu ad inſtantiam petentis, vt optimè Alex. *conſ.45. nu.5. lib.2.* Et præcipuè cùm eadem Clementis conſtitutio diſpoſita in cœremoniali in vſu poni, ac deinceps obſeruari iuſſit cum derogatione in ſpecie cuiuſuis contrariæ conſuetudinis, vt in §.2.3. *& 6.* habetque clauſulam, ſublata, & decretum irritans, ideoque non poteſt dari de illius non vſu, immo neq; de contrario vſu, Rot. *deciſ.197. num.3. & 220. num.5. & 246. num.1. rec.* & Buratt. *dec.795. num. 3.* ibiq; Add. *num.9.*

7 Immo neq; etiam in ijs, quæ habent implicitum actum contrarium dari poteſt de non vſu, vel de contraria obſeruatione, quia contra Conſtitutionem Apoſtolicam non vſus, aut contrarius vſus induci nequit, niſi probata ſcientia Papæ, Rot. *d. dec.197. num.3. & dec.221. num. pariter 3. & dec.220. num.5. p.1. rec. & d. dec.795. num.3.* vbi etiam Add.

8 Neque obſtat, quòd per cœremoniale non fuerint ſublatæ conſuetudines laudabiles, & immemorabiles. Tum quia in ijs, quæ conſiſtunt in pura omiſſione, ſiue in non vſu, neque habent implicitum actum contrarium, nulla dari poteſt conſuetudo ex quouis temporis curſu, vt per Alex. *d. conſ.45. num.5. lib.2.* Quia cum conſuetudo ſit communis actuum repetitio, & moribus vtentium introducatur, *can. conſuetudo d.3. & can. ita nos 25. q.2.* non poteſt introduci per actus negatiuos non faciendi, quod fieri poteſt, vel debet, vt cum Burgen. *ad l.1. Tauri* notat Vaſquez 1. 2. *diſp.177. c.6. num.64.* & iuxta doctrinam, quam tradunt Bartol. *in l. quominus nu. 17. ff. de flum.* Calder. *conſ.3. de conſuet.* Roland. *conſ.53. num.38. lib.2.* Coccin. *dec.401. num.10.* Rot. *dec.778. num.5. p.1. diu. & dec.536. num.4. p.2. rec.* Multòque magis cùm omiſſiones conſiſtunt in negatiua, ad quem effectum eſt omnino neceſſarium, quòd petita fuiſſet obſeruatio, & fuiſſet denegata cum acquieſcentia Epiſcopi, Rota coram Seraph. *dec.1102. num.8. & deciſ.530. n. 2. & 3. p.2. rec.*

9 Tùm quia ſolùm conſuetudines laudabiles ſimulque immemorabiles non ſunt ſublatæ, vt in declarationibus S. Rituum Congregationis. Huiuſmodi autem omiſſio non eſt laudabilis, neq; rationabilis. Tum quia in omnem euentum neceſſaria eſſet probatio temporis immemorabilis, interim autem donec ea fiat, non poteſt executio cœremonialis retardari, vt eadem S. Congregatio pluries reſoluit apud Barboſ. *in collect. Bullar. v. conſuetudo & in collect. dec. apoſtol. collect.232. num 2.*

10 Neque ſufficit, aliqualem dare probationem ad retardandum iuxta citatas reſolutiones. Nam per eas quoq; decernitur, executionem cœremonialia non retardari, donec immemorabilis probatio facta fuerit. Addo, quod in ijs, quæ pertinent ad diuinum cultum, Epiſcopi anteceſſores non potuerint quidquam in præiudicium Eccleſiæ permittere, neq; etiam in ijs, quæ pertinent ad præeminentias potuerint præiudicare ſucceſſoribus, Gratian. *diſcept.298. num.9.* Vnde ex hoc etiam quòd obiectum eſt circa non vſum nullius eſt momenti, cum ea, in quibus cœremoniale obſeruationem diligenter exquirit aut ad diuinum cultum pertinent, aut ad præeminentias.

Quare qui ad conſuetudinem nos vocant, ſi ad rectam, ſequamur, ſi ad eam inuitent, quæ eſt deprauata, nihilo magis ſequemur, niſi cùm erit neceſſe, ſequi in cœteris rebus mala exempla. Nam ea quoq; cùm aliqua vis vrgeat, inuiti ſequimur. Neque enim Lyſippus artificum priorum potius eſt vitioſa ſequutus, quam artem. 11

Minuſq; obſtat, quòd Sedes Epiſcopi ſit diſtans. Etenim ceremoniale duos ponit caſus. Primus eſt, cum ſermo habetur per ipſum Epiſcopum, ſedentem in faldiſtorio apud altare, & ibi confeſſionem recitari mandat. Secundus eſt, cùm ſermo habetur per alium. Et quia tunc Epiſcopus ſedet in ſuo ſolio, iubet quòd diaconus apud infimum ſolij gradum eodem tono confeſſionem faciat, vt in cœremoniali. Igitur ſiue ſedeat in faldiſtorio, ſiue in ſolio, confeſſio ſemper eſt recitanda. Vnde, quamuis propter vaſtitudinem Eccleſiæ ſolium, ſeu Sedes Epiſcopi longè diſtet ab altare maiori, non propterea cœremoniæ ſtatæ omitti debent. Quia vbi eſt Sedes Epiſcopi, ibi etiam exiſtunt ſedes dignitatum & Canonicorum. Et ſicut diaconus ab altare accedit ad ſolium, ſiue ad Sedem Epiſcopi tot alijs vicibus, quot præcipit cœremoniale, nempe ad accipiendum benedictionem tempore cantus Euangelij, ad præbendum ei deoſculandum miſſale poſt Euangelium, ad habendum benedictionem thuris, ad eum thurificandum, & huiuſmodi multa, ſicuti etiam accedit ad thurificandum canonicos, & reliquum Clerum ibi ſedentes, & nulla conſideratur interruptio diuinorum, ita quoque debet accedere ad dicendum confeſſionem poſt concionem, ex quo nil oritur indecori, ſed honor Cleri, & incrementum deuotionis in populo. 12

CONSVLTATIO XCIV.

1 *An omnes Canonici accedere debeant ad excipiendum Epiſcopum ex aula, ſiue cubiculo, cum pontificaliter celebraturus ad Eccleſiam progreditur?*

2 *An cum Epiſcopus accedit ad Eccleſiam non celebraturus, ſed vt diuinis aſſiſtat, debeat à Canonicis excipi, atque reduci vſque ad cubiculum ſui palatij?*

3 *An Epiſcopo ingredienti Eccleſiam debeat porrigi aſperſorium à Canonico?*

4 *An Epiſcopus in proceſſionibus ſemper incedere debeat medius inter presbyterum & diaconum non autem inter duos choros Canonicorum?*

5 *An omnes Canonici, & alij de choro debeant facere circulum Epiſcopo, dum in ſacrario ſacris veſtibus induitur pro miſſa pontificali, ſeu proceſſionibus?*

AD primum: Ita ſanè, quia ita diſponitur in cœremonialis *lib.1. c.15.* ſub initio. Quod intelligi debet dummodo Canonici non conuenerint in chorum ad recitandum Horas, & Epiſcopum Eccleſiam non ingrediatur tempore, quo illæ recitantur. Tunc enim non tenentur Canonici chorum deſerere, ſed ſufficit aliquot ex illis obuiam ire Epiſcopo, eumque in valuis Eccleſiæ excipere. Quòd ſi nihilominus dignitates & Canonici, vſque ad Epiſcopi cubiculum accedant, ibique enim excipiant, ſatius adimplent ſuam obligationem, Sell. *in ſelect. cap.3. num.126.* 1

Ad ſecundùm: Si conſuetudo immemorabilis eſt, vt Epiſcopus excipiatur, & reducatur vſque ad atrium, & vltimum gradum ſcalæ ſui palatij longè diſtantis ab Eccleſia, illa pariter in futurum obſeruanda eſſe videtur. 2

Tùm

Tum quia Sac. Rituum Congregatio anno 1603. in Tiphernatenſi declarauit cœremoniale eſſe intelligendum de loco deputato per Epiſcopum. Verba declarationis ſunt iſta.

3 Cùm domus Epiſcopi Tiphernatenſis licèt non contigua cathedrali Eccleſiæ, eidem tamen ſit ſatis vicina, vt notiſſimum, & S. Congregationi Rituum conſtat, eadem S. Congregatio, vt alias ſæpe in ſimilibus, ita nunc ad inſtantiam Epiſcopi præfati declarauit, teneri Capitulum & Canonicos in habito canonicali accedere ad domum prædictam, ipſum Epiſcopum cappa indutum à camera, ſeu loco deputato in eadem domo ad Eccleſiam cathedralem aſſociare quotieſcunque Epiſcopus ad eandem Eccleſiam ſolemniter celebraturus, vel vt diuinis officijs aſſiſtat, acceſſerit, & finita miſſa, ſeu officio ipſum in eodem habitu ad eundem locum reducere. Quotieſcunque verò Epiſcopus in Eccleſia cathedrali pro ſua deuotione miſſam planam celebrare voluerit, debere duos Canonicos eiuſdem Eccleſiæ iuxta antiquam, & laudabilem conſuetudinem hactenus ſeruatam, eidem aſſiſtere & miniſtrare.

4 Atque adeo ex longæua conſuetudine videtur quòd Epiſcopi illum locum deputauerint. Et ita etiam indicant verba cœremonialis, ibi: *Ex ea aula, ſeu camera quam ad hoc deſtinauerit.* Aulæ nanque appellatione intelligitur propriè atrium palatij ex Valla. Idqoe præſertim ſi camera palatij longè abſit ab Eccleſiæ ianua, in quo caſu propter longam abſentiam Canonicos non teneri aſſociare, declarauit eadem Sac. Congregatio apud Barboſ. *de canon. & dignit. cap.*33. *num.*4. Vbi quòd tunc aſſociatio fieri debet ex aliquo loco ad id deputato prope Eccleſiam, vel in Eccleſiæ ipſius atrio, aut ſcalis. Quare cùm inoleuerit immemorabilis conſuetudo excipiendi Epiſcopum in atrio, vel atrium illud dicendum eſt aula, vel ſaltem locus ille, qui ad hunc effectum deſtinati debet, ac deſtinatus præſumitur, vt præclarè per Rot. *dec.*225. *num.*4. vbi quòd actus in dubio præſumitur factus iuxta formam & modum prioris determinationis, & *num.*6. & poſterius factum declarat in dubio prius actum, Bald. *conſ.*245. *vol.*3. Cyriac. *contr.*146. *num.*54. & Gregor. *dec.*511. *num.*8.

5 At nihilominus affirmandum eſt ex clariſſima diſpoſitione cœremonialis *d. cap.*15. *lib.*1. Ad conſuetudinem verò immemorabilem reſponſum eſt alibi. Illudque certum eſt, atrium non eſſe aulam, ſiue cubiculum. Nam atrium eſt prima pars domus, quæ continet mediam aream, in quam collecta ex omni tecto pluuia deſcendit, Gell. *lib.*15. *c.*5. Alex. ab Alex. *lib.*3. *c.*6. *& lib.*5. *c.*24. Grapald. *de partib. ædium c.*1. *diſertè* D. Hieronymus, *atria*, inquit, *non ſunt quidem domus, ſed aliqua habent fundamenta.* Et de atrijs intramus domum, ait Vitruuius. Vnde atrienſes, & atriarij, quorum meminit Alph. *in l. lege cenſoria de verb. ſignif.* & Vlpian. *in l.*1. *de exerc. ff. naut. caup. ſtab. & in l. ſed ſiquid in princ. ff. de vſufr.* Aula verò eſt principium domus, vulgo regia, Seneca, Valla *lib.*4. *c.*45. Grapald. *loc. cit. c.*6. Cœl *lib.*7. *c.*5. Cœremoniale autem non loquitur de atrio, ſed de aula, ſiue cubiculo, quod neoterici cameram appellant, quo ſignificatu accipitur *in cap. qua fronte extr. de appellat.* Vlp. *in l. cum fuerit, de cond. & dem.* quam ad hoc Epiſcopus deſtinauerit.

6 Ad tertium: Negatiuè reſpondendum videtur in illis Eccleſijs, in quibus conſuetudo immemorabilis eſt, vt aſperſorium porrigatur à ſuo Cappellano cum vaſe argenteo, & propterea conſuetudo huiuſmodi tanquam præualens cœremoniali eſt obſeruanda.

7 Verùm ſeruanda eſt diſpoſitio cœremonialis *d. cap.*15. *lib.*1. Et quoad conſuetudinem, cùm illa ſit omiſſio ipſius cœremonialis ſine admiſtione actus contrarij, non ſufficit, licèt longæua. Non aſſerimus tamen, quòd antiquior, ſeu dignior Canonicus porrigat aſperſorium, ſed quòd dignior inter aſſociantes id faciat, & ſic prima dignitas, ſi adſit, alioquin ſecunda, & ſic deinceps. Nulla verò exiſtente dignitate, antiquior Canonicus ex præſentibus. Qua de re aliàs prolixè.

8 Ad quartum: Affirmatiuè reſpondendum videtur ob diſpoſitionem cœremonialis *cap.*32. *lib.*2. Sed aduertendum eſt, quòd cœremoniale loquitur in caſu, quo Epiſcopus in proceſſionibus incedat paratus veſtibus pontificijs, ſicuti patet ex illis verbis: *Et vltimo loco procedet Epiſcopus paratus pluuiali, mitra, medius inter duos aſſiſtentes paratos &c. & manu ſiniſtra baculum paſtorale geſtabit.* In pleriſque autem Eccleſijs, quando Epiſcopus ita incedit, ſemper fuit exceptus medius eo modo, quo cœremoniale diſponit, ſed difficultas eſt, quando non incedit hoc modo paratus, ſed cum ſola cappa chori. Et in hoc caſu immemorabilis quarundam Eccleſiarum fuit, illum excipere medium in choro Canonicorum inter duos præeminentiores conſimilem cappam chori deferentes. Quæ conſuetudo videtur ſeruanda tanquam immemorabilis. Tùm pariter quia caſus hic fuit à cœremoniali omiſſus, & propterea decidi debet iuxta conſuetudinem, etiam quòd non eſſet immemorabilis, præcipuè quòd ſummam rationem habet, nempè ſimilitudinem, & æquabilitatem habitus iuxta diſtinctionem caſuum. Valdè enim indecens foret, videre Epiſcopum indutum ſolo habitu chori inter duos paratos habitu ſacerdotali.

9 At hæc animaduerſio non ſuſtinetur. Quia, cùm ponat Epiſcopum inter duos choros Canonicorum, non autem inter duos præeminentiores, ſicque poſt Epiſcopum ſubſequantur plures Canonici & dignitates, manifeſtum eſt, etiam ſi ille paratus eſſet cappa, non autem pluuiali, non eſſe ponendum inter presbyterum & diaconum, vel ite in loco decentiori. Et hoc caſu ſi non deberet incedere inter presbyterum, & diaconum, non deberet eos præire, ſed primus incedere poſt eos. Ceſſatque difficultas ex eodem cœremoniali *lib.*2. *c.*32. præbente in proceſſionibus eundem locum Epiſcopo, etiam cum ſola cappa incedenti.

10 Ad quintum: Reſpondendum videtur, quòd debeat obſeruari cœremoniale *c.*21. *lib.*1. *& c.*8. *lib.*2. atque adeo affirmandum eſt, dummodo tamen conſuetudo immemorabilis Eccleſiæ non ſit, vt Epiſcopo aſſiſtant & circulum faciant illi Canonici & dignitates, qui ei in pontificalibus aſſiſtere debent, necnon aliquot beneficiati presbyteri, qui ei pariter aſſiſtunt induti veſtibus presbyteralibus ex conſuetudine, quæ eò magis eſt obſeruanda, quia conſentit quoq; conſuetudo aliarum, & quia dignitates & Canonici ſunt numeroſi ita, vt ſit penè impoſſibile, quòd totus clerus poſſit circulum facere in ſacratio, ſicuti mandatur *d. c.*8. Conſuetudinem autem immemorabilem præſeruatam eſſe, nec vllatenus à cœremoniali abrogatam, ſæpius dixit S. Rituum Congregatio, & non aliàs.

11 Neque obſtat, quòd donec probetur immemorabilis, debeat impleri diſpoſitio cœremonialis. Quoniam id procedit, cùm de materia articulata non datur aliqualis probatio, ſecus autem ſi per teſtes informiter examinatos aliqualis probatio detur. Tunc enim executio retardatur, vt diſtinguendo in omnibus materijs executiuis, & priuilegiatis, retardationem non admittentibus, ſæpius iudicauit Rota, vt in terminis executionis litterarum Apoſtolicarum eſt deciſio 362. *num.*2. *&* 3. *p.* 3. *rec.* Seraph. *dec.*298. *num.*1. *&* 3. & in iudicio ſpolij, Put. *dec.*405. *in fin. lib.*2. & in iudicio executionis obligationis cameralis Zacch. *de oblig. cam. q.*17. *num.*79. Ridolph. *in pr. p.* 2. *c.*12. *num.*128. Et in iudicio attentatorum, Caſſad. & Put. relati per Add. ad Buratt. *dec.*4. *num.*11. & affatim in Aſſiſien. dotis 14. Decembris 1640. coram Royas, vbi quòd ſtante fumo, remiſſoria conceditur ad retardandum in iudicio, quantumuis executiuo & priuilegiato. Præterea ſi velimus inducere obſeruationem cœremonialis ante diſcuſſas probationes immemorabilis, quamplures Eccleſiæ planè perturbarentur.

12 Neque obſtare videtur, quòd immemorabilis conſuetudo induci non poſſit ex ſola omiſſione, dum non ducerur Epiſcopum inſtitiſſe, ac fuiſſe ſibi denegatam præſtationem eorum, quæ à cœremoniali iubentur. Quia dum agitur de immemorabili, ſufficit probare omiſſionem, ſeu non præſtationem ſeruitij prætenſi, cùm eadem immemorabilis habeat vim priuilegij Apoſtolici, & cuiuſuis melioris tituli, vt in ſpecie reſpondendo ad hoc obiectum dixerunt Tob. Non. *conſ.*47. *num.*1. *&* 3. Ioſeph. Ludouic. *dec. Peruſ.*116. *num.*4. *&* 5. Efficacia enim immemorabilis remouet neceſſitatem oſtendendi peti-

tionem, & negationem in iuribus negatiuis, Rot. in Hiſpalen. decimarum 26. Iunij 1647. coram Corrado. Et propterea corruit quoque obiectum ex eo, quòd vnà cum omiſſione concurrant actus poſitiui contrarij per Epiſcopum in eius actuali obſequio admiſſi. Sicque non verſamur in omiſſione ſimplici & pura. Pro fumo autem non eſt neceſſaria plena probatio, ſed ſufficit aliquod indicium, vel ſignum, ſiue ſpecies, vel præſumptio probationis faciendæ, ex quo animus Iudicis concipere poſſit, remiſſoriales non temerè & calumnioſè peti, vt per Mandoſ. *commiſ.25. de remiſſor.*

13 Verùm concedamus id ita ſe habere, dicimus tamen, quod omiſſio non eſt conſuetudo, ſolùmque conſuetudines laudabiles non ſunt ſublatæ; huiuſmodi autem omiſſiones non videntur laudabiles, neq; rationabiles. Quare obſeruandum in omnibus cœremoniale, cùm habeat vim legis, Menoch. *conſ.52. num.145.* Gratian. *diſcept. 298. num.83.* Lotter. *lib.q.16. num.123.* Rot. *dec.647. num.1. & ſeqq. p.8. rec.* Et quamcunque conſuetudinem tollat præter immemorabilem, rationi innixam, vt patet ex diplomate illius confirmationis, ac firmatur *in d. deciſ.647. num.11. & ſeqq.* debetque etiam obſeruari, donec cognoſcatur de conſuetudine, vt reſoluit S. Rituum Congregatio in Portugallenſi relata à Barboſa *de Canon. & dignit. c.32. num.21. in 3. dub. & num.23.* de quo ille, & nos alibi ſæpius.

CONSVLTATIO XCV.

An odor, quo corpora, vel reliquiæ Seruorum Dei redolent, miraculo ſit adſcribendus?
Et quid de illorum incorruptibilitate?

1 QVod ad primum: Negandum videtur. Tum quia poteſt oriri ex aliquo vnguento odorato, quo cadauer illinitur, ſicut de Hectoris cadauere dixit Homerus *Iliad.23.* cuius etiam meminit Scacch. *myroth.1.c.25. lit.D.* Tùm quia nequit dici ſupra vires naturæ creatæ, cùm Boneſt. *de excel. homin.* & Beyerlinch. *in theatr. vit. hum. lit. S. tit. odores exalati ſub lit. F.* aſſerant, cadauer Alexandri Magni, iam tumulatum, talem fragrantiam emiſiſſe, vt theca aromatica videretur, quem pariter Q. Curtius, & Plutarchus in eius vita tam præſtantis temperamenti fuiſſe ſcripſerunt ex commentarijs Ariſtaxani, vt eius membra, atq; os ſuauiſſimum odorem exhalarent adeo, vt tunicæ interiores mirabili fragrantia complerentur. Hinc & ſudor eius fragrans, & medicus fuit. Quod ex recentioribus teſtantur Kornmannus *de miracul. viuor. exempl.3.* Leuinus Lemnius *de occult. natur. miracul.* & Beyerlinch. *loc. cit. lit. C.*

2 Nihilominus id totum miraculo adſcribendum eſſe, docet D. Gregorius Nyſſenus *ſerm.* de S. Theodoro, vbi loquens de pulchritudine ac ſuauitate corporis ipſius poſt mortem, ſic ait: *Corpus verò venerabile, ac intemeratum illius animæ organum, quod illius inhabitantis incorruptionem non læſit, honeſtè ſacro in loco, velut pretioſiſſimum monile regenerationis temporis adſeruatum iacet, vt nulla eius comparatio ſit cum corporibus reliquis, quæ communi, ac vulgari morte diſſoluta ſunt. Nam reliqua quidem cadauera, etiam vulgo abominabilia ſunt, nemoque lubens tumulo propius viator accedit. Ex his omnibus, pia plebs diſcite, quod pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius. Nam vnum quidem ac idem corpus omnium hominum eſt, ex vna maſſa conflatum, verum quod vulgari more extinctum eſt, vt vulgare proijcitur: Quod autem gratia inclaruit, ita eſt amabile, ſic concertantibus animis expetendum, ac ambiendum, vt ſuperior oratio oſtendit.*

3 Quare conſtita ſufficienter facti veritate, dubitari non poteſt, quin iſte odor è corporibus, vel reliquijs Seruorum Dei emanatus reſpectu illius, in quo ſit, excedat vires totius creatæ naturæ, ideoq; ſit inſigne miraculum. Cum enim ex cadaueribus defunctorum putrefactioni ſubiectis non odorem, ſed fœtorem potius oriri conſtet, hinc eſt, quod ſemper huiuſmodi ſuaues odores è cadaueribus Sanctorum prodeuntes ad Sanctitates illorum referuntur. Ex hac enim fragrantia corporis mortui, illiuſque odoris ſuauitate oſtenditur in illo corpore auctorem ſuauitatis exiſtere, vt refert D. Gregorius *homil. 38.* & D. Bernardus *ſerm. 43.* de paſſione Domini quærens quare poſt paſſionem & mortem corpus Chriſti Domini odorem effuderit, ſic ait: *Eſt autem adhuc cauſa, quare tanto Crucifixus odore fragrauerit, modicus, vel nullus eſt odor corporis cuiuslibet animalis viuentis, ſed cum igni caro appoſita fuerit, quàm ſuauis, quàm delectabilis. vnde odoris fragrantia procedat, nullus ignorat. Attendamus ergo, quis & quantus ignis corpori noſtræ vitæ appoſitus fuerit. Fragrabat interius incendio charitatis, exterius paſſionis ardore.* Et paulò ſupra in eodem ſermone. *Mirabilis, & ſupra quàm poteſt credi, aut cogitari inæſtimabilis eſt iſte odor vitis noſtræ. Floruerunt & alij Sancti palmites, in quibus ipſe profectò floruit.* En quomodo odorem corporis Chriſti à charitate & paſſione deriuat D. Bernardus, & ſimiliter odorem palmitum, qui ſequuti ſunt vitem Chriſti.

Hoc ipſum tradit D. Thomas *p.3. qu.38. ar.5. ad 2.* vbi 4
notat, quòd bonus odor pertinet ad repræſentandum effectum gratiæ. Quia ſicut bono odore Chriſtus repletus fuit ſecundùm illud *Geneſ.27. Ecce odor filij mei ſicut odor agri pleni*, ita etiam à Chriſto deriuatur ad ſuos fideles, & amicos iuxta illud Pauli ad *Corint.2. Odorem notitiæ ſuæ ſparſit per nos in omni loco, quia Chriſti bonus odor ſumus Deo.* Quem locum Apoſtoli commentatur Gilbertus Abbas *ſerm.33. in Cantic.* ſic dicens: *Benè vngitur qui gloriatur in Domino. Benè olet, per quem Dominus glorificatur coram hominibus. Ideo felix anima, ad quam ab ipſa veritate tam excellens commendatio profertur. Odor vnguentorum tuorum ſuper omnia aromata, odor veſtimentorum tuorum ſicut odor thuris.* Per veſtimenta autem intelligit idem Abbas *ſerm. ſeq.* corpus, quod in vita fuit bonis operibus refertum. Vnde Eccleſia exultans præ gaudio de gloria filiorum ſuorum, canit: *Sancti tui Domine florebunt ſicut lilium, & ſicut odor balſami erunt ante te.* Admiſitq; Rota *in relat.* S. Ludouici Bertrandi *mirac.2.* & S. Tereſiæ *3. mirac.* S. Iſidori *mirac.1.* B. Paſchalis Baylon. *mirac.3.* poſt eorum mortem.

Sed tamen, quod omnino firmat magnitudinem huius 5
miraculi, ſunt verba Ioannis XXII. in Bulla canonizationis S. Thomæ Aquinatis, vbi hoc miraculum in ſpecie approbat, & laudat primo loco inter miracula eiuſdem Sancti poſt obitum. Ea ſunt huiuſmodi: *Sicque vita eius atteſtaretur miraculis, & illius miracula vitæ teſtimonium præberent, de quibus pauca de multis in Dei laudem, & Sancti huius commendationem, & ædificationem fidelium idoneis approbata teſtibus ſubnectemus. Poſt ſeptimum namque menſem vel circiter à die obitus ipſius S. Thomæ de Aquino cum corpus eius, quod in Capella S. Stephani dicti monaſterij per idem tempus ſepultum extiterat, ad ſepulchrum eiuſdem primum deferre exinde decreuiſſent, in apertura ipſius ſepulchri eiuſdem Capellæ S. Stephani tanta fragrantis odoris ſuauitas emanauit, quòd totam ipſam Capellam, clauſtrumque ipſius monaſterij, quod diffuſum eſt, mira eadem ſuauitate repleuit, quæ de ipſius corpore, prout ex ſollicita, curioſaque monachorum indagine eſt repertum, mirificè fundebatur. Hanc ſimilem fragrantiam poſt ſeptem annorum ſpatium quidam ex teſtibus, quidam verò poſt quatuordecim annorum ſpatium ſenſiſſe ſe referunt, dum corpus ipſum diuerſis ex cauſis per temporum vices ſedulò inſpexiſſent. Quippe odor carnis eius munditiem Deo acceptam exprimebat, orationum eius odoramenta repræſentabat, famam quoque eius clarum diffuſam virtutum, & illarum aromatum non celabat.*

Similis quoque odor pro miraculo approbatus fuit in 6
Bulla Canonizationis S. Raymundi Barcinonenſis inter Conſtitutiones Clementis VIII. 77. §.51. *cum ſeq.* his planè verbis: *Neque verò hæc odoris fragrantia eo ſolùm tempore ex eius corpore manauit, ſed ex aperto quoque eius ſepulchri meatu idem ſuauis odor quandoq; efflatur, qui ab ijs ſentitur, quos diuina bonitas eo munere dignatur.* Et Paulus V. in Bulla canonizationis S. Franciſcæ Romanæ *conſtitut. 45.* aliàs 28. §.21. ſic ait: *Similis miraculo, quo Sanctorum ſuorum corpora non ſemel honorauit, Franciſcæ etiam corpus honorare dignatus eſt Dominus. Tãtis enim odoribus fragrauit, vt om-*

Digitized by Google

vt omnia odoratis floribus referta viſa fuiſſe, acta teſtantur Et Gregorius XV. odorem hunc vti mirificum declarauit in canonizatione S. Thereſiæ *conſtit.* 20. §. 10. ibi: *Sedè ſepulchro eius odor adeo ingens, & mirificus emanabat, vt decretum fuerit ſacrum corpus exhumare.*

7 Hic porrò ſuauis odor infallibile ſignum Sanctitatis eſt. Quia ſicut Deus Seruos ſuos virtutum omnium odoribus fragrare fecerat in vita, ita quoque poſt glorioſam eorum obdormitionem in ſanctitatis teſtimonium ſuauiſſimi odoris exhalatione mortalium ſenſus permulcet, quemadmodum de tumulo Deiparæ Virginis memorat S. Ioannes Damaſcenus, dum præſentibus Apoſtolis, alijſque viris religioſis apertus fuiſſet, ſacro corpore in Cœlum ſublato, ex illis tamen linteaminibus ſepulchralibus, ac floribus repertis non ſine omnium admiratione ineffabilem odorem prodijſſe compertum eſt. S. Hieronymus poſt decem ferè ab obitu S. Hilarionis menſes à S. Heſichio illum Maiomam tranſlatum, aſſerit, inuentumque tantis fragrantem odoribus, vt delibutus vnguentis putaretur. De S. Mercurio martyre ita ſcribit Metaphraſtes: *Poſt eius conſumationem factum eſt corpus martyris album ſicut nix, emittens ſuauem odorem vnguentorum, & ſuffituum, & propter hoc ſignum multi facti ſunt Chriſtiani.* Cùm S. Suuidberti corpus eleuaretur, maxima dulcedine odoris in eodem loco effuſa eſt fragrantia, cuius ſuauitas omnium ora, & corda adſtantium reficiebat ita, vt nullus ambigeret ibi adeſſe choros Angelorum. S. Vberti Leodienſis Epiſcopi corpus poſt multos annos repertum eſt pro tabe, atque putredine, quam, vt moris eſt, mortalium corpora defuncta contrahere ſolent, ſuaui atomarum odore fragrare. Ex ore S. Heduigis, Duciſſæ Poloniæ, quam Clemens IV. Sanctorum albo adſcripſit, tertio ab eius obitu die priuſquàm ſepulturæ mandaretur, ſuauiſſimos odor præſentitus eſt, & die 16. anno 1268. quo ſacrum eius corpus tranſlatum fuit, aperto ſepulchro odor mirificus omnium nares compleuit, animoſque ſtupore, & gaudio repleuit.

8 Quod etiam de corpore S. Dominici refert D. Antoninus, inquiens: *Patefacto ſepulchro, ſuauiſſimus odor omnium ſubitò nares, & animos tanta voluptate compleuit, vt non defuncti corporis buſtum, ſed præſtantiſſimorum vnguentorum apothecæ patuiſſe videretur.* De beato illo mendico Seruulo Gregorius Magnus *lib. 4. dialog. c.* 14. *&* 16. hoc omnino teſtimonium fert: *Sancta illa anima exeunte, tanta illic fragrantia odoris aſperſa eſt, vt omnes, qui aderant ineſtimabili ſuauitate replerentur.* Amita Gregorij Turſilla ieiunijs, ac precibus ad ſublime ſanctitatis faſtigium peruenit. Hæc funeri vicina complutibus fatalem lectulum ſtipantibus, ſubitò: *Recedite*, aiebat, *recedite, Ieſus venit.* Nec ab hoc aduentore oculos deinde vel minimum deflexit, & in hunc obtutum fixiſſima migrauit è vita. Beatam hanc mortem, Gregorio teſte, locus ſubitò fragrans, tam nobili ac exotico thure redoluit, vt hæc odoris ſuauitas eò veniſſe oſtenderit. Beatus ipſe Hieronymus cùm iam fato conceſſiſſet, corpus exanime ſplendorem inſolitum præ ſe ferens, odorem ſuauiſſimum halebat. Beata Edildrudis regij ſanguinis virgo, vt eſt apud Bedam *lib. 4. hiſt. Anglic. c.* 19. cùm ab obitu ſexdecim annis ſepulchrũ mortua habitaſſet, eo demum aperto, ſpiranti ſimilis reperta eſt. Inuſitatum vitæ colorem in vultu odorem ſuauiſſimũ mirificè commendauit. Simeon Stylites, quod perdius, & pernox, ſtaret, vermibus ſcatere viuus cœperat, mortuus officinam aromaticam repræſentabat, vt in eius vita. Turonenſis Præſul Martinus apud S. Sulpitium in eius vita oculis à morte iam clauſis, ita radiabat vultu, fragrabat corpore vt ad immortalitatem tranſiſſe citius facilè fidem faceret. Ita quoque Barij olet ſuauiſſimè brachium S. Gregorij Nazianzeni, & Neapoli in Deiparæ Virginis Annunciatæ maiore Baſilica afflat Paradiſi ſuauitates caput S. Barbaræ Virginis, & martyris. Mammilla verò S. Agathæ Virginis, & martyris, quæ intra Sacrarium eſt Baſilicæ S. Petri in Galatino, miſcellaneam flagrantiam roſarum, liliorum, violarumque, & nunc horum, nunc diſſimilium florum egerere ſolet, quaſi odorem agri pleni. Diceres adhuc S. Petrum huius beatiſſimæ Virginis curare mammillas, ac eis cœli ſuaueolentiam conferre. Eandem ſuauiſſimi odoris fragrantiam de corpore Sanctorum Franciſci de Paula, Bennonis Miſnenſis Pontificis, Philippi Nerij, & aliorum prodijſſe paſſim res geſtæ illorum aſſerunt. Immo, & viri etiamnum è ſqualidiſſimo carcere producti Martyres eum nonnunquam odorem ſparſerant, vt idolatræ vnguentis delibutos crederent apud Baronium *anno* 179.

Ratio autem eſt, quoniam cadauera corrumpuntur, 9
quia corpus humanum componitur ex contrarijs. Corruptionem autem naturaliter ſequitur fœtor, cùm illa ex caloris natiui extinctione oriatur. Cùm enim calor humidum non moderetur, & concoquat, non poteſt effici odor, qui eſt qualitas ex ſiccitate ſuperante homidum. Hinc fructus acerbi nihil, maturi benè, putridi malè olent. Non quia non ſunt cocti hi, ſed quia extincta, aut ſuperata mediocri coctione vlteriori opera calor intenſus addidit id, quod ſupra odorem illum erat. Quare miraculum hoc cum excedat vires totiùs naturæ creatæ quantum ad ſubſtantiam facti puto cum Auditoribus S. Rotæ *in relat.* 1. *ar.* 4. *de miracul.* B. Thereſiæ *mirac.* 2. poſt mortem, referendum eſſe ad primum gradum ex notatis à D. Thoma *p.* 1. *q.* 105. *ar.* 8.

Nec data poſſibili vnctione corporis odorata poterit 10
exinde inferri, odorem illum perſeueraſſe in oſſibus ac reliquijs illius per quamplures annos, quin potius conſumptis veſtibus, carnibus exiccatis, & in puluerem redactis talis odor omnino euaneſcere deberet. Neque poterit ex illa tam ſuauis fragrantia prodire. Tum quia vincitur odor ille ab inſuauitate loci, & à putore cadauerum. Tum quia oleum, & oleoſa, quæ analoga vocant philoſophi, rancida fiunt. Tum etiam quia eſſet tantummodo odor naturalis nullam præbens ſpiritui gratam conſolationem, & ſuauitatem. Odor autem emanans è corporibus Seruorum Dei omnium animos ſpirituali conſolatione permulcet. Quod eſt ſignum, quo in his rebus ſemper dignoſcitur ſuauitatem cœleſtem eſſe ac mirificam.

Minùs ad rem faciunt exempla in contrarium adducta. 11
Non relata à Scacho. Solùm enim vnguento illitum fuit cadauer Actoris, ne protractum vepribus atque ſaxis laceraretur, aut derelictum à canibus diſcerperetur, vt refert idem Scacchus *pag.* 233. *litt. D.* Neque alia. Primò, quia argumentum ab exemplis penitus tollitur vbi non adeſt omnimoda ſimilitudo in eo, ad quod fit comparatio. Tunc enim ob defectum ſimilitudinis dicitur argumentum valde fragile, ac mancum, quamuis diſſimilitudo ſit perpauca, vt per Euerard. *in loc. à ſimili num.* 7. cuius rationem tradit Bald. *in l.* 1. *ſub initio ff. de iuſt. & iur.* Quia ſimilitudo eſt recta adaptatio, quando fit proceſſus ab vno particulari ad aliud particulare per aliquod, quod eſt commune vtrique per eandem rationem adeo, vt extrema ſint habilia, ſcilicet extremum à quo, quod debet eſſe certum, & extremum ad quod, quod eſt dubium, vt aliàs diximus. Idque ex eo reputant Euerard. *loc. cit. num.* 11. & Neguſant. *reſp.* 215. *num.* 19. Secundò, quia hiſtoriæ antiquorum Gentilium ſolent erroribus ſcatere, vt etiam alibi annotauimus, & ex alijs D. Auguſtinus *de Ciuit.* ac fusè proſequuti ſunt Picus Mirand. *tr.* 2. *lib.* 7. *in exam. c.* 37. Viues *lib.* 6. *de cauſ. corrupt. art.* Balduin. *lib.* 1. *de inſtit. hiſt. fol.* 65. Philip. Camer. *cent.* 1. *hor. ſuciſ. c.* 49. Titelman. *diſcurſ. de hiſtor. delect. cap.* 8. *&* 9. Quapropter Reynerus *in præf. ad chron.* Alberti Abb. Stadenſis: *Pandunt*, inquit, *hiſtoriæ fontes, non quidem illos ſemper limpidos, ſed velut à tempeſtate, vel nimbo alicubi turbidos, & cæno coinquinatos.* Videndumque eſt quo animo hiſtorici acceſſerunt ad ſcribendum, *fidele enim*, ait D. Hieronymus *ep. ad Saluinum*, *teſtimonium eſt, quod cauſas mentiendi non habet.* Quòd ſi multi ſunt, quemadmodum theſaurum nummi adulterini non augent, ſic teſtium quantumuis copioſus numerus, inſquam accuſationem æquam non reddit. Non numero hiſtoricorum, inquit Baronius anno 1125. veritatem hiſtoriæ conſueuimus æſtimare, ſed quanta fide poſſet eſſe author cuiuſlibet aſſertionis. Nam reliquos primum ſequi authorem, & eius veſtigijs inhærere frequentiùs in more poſitum reperimus. Si verò ſunt vetuſti, veritati non præiudicat antiquitas, vt tradit Heliodor. *Aethiop.*

lib.

Digitized by Google

lib. 10. Si denique magni, faſtigia dignitatis non reſpicit æquitas, ſed is regnat in iudicio, qui probabilioribus vtitur rationibus.

12 Hinc Authores in cauſa mortis Alexandri Magni diſſentiunt. Alij enim veneno, alij nimia meſci ingurgitatione, alij febre illum extinctum fuiſſe affirmant, ac proinde multò magis de ijs, quæ poſt eius mortem cadaueri acciderunt, diſſentire poſſunt. Conueniunt tamen omnes ex eius ore, atque cute, dum adhuc viuebat, gratiſſimum emanaſſe odorem, non autem poſt mortem, vt Plutarchus in eius *vita*, Diodorus *lib.* 17. Ælianus *var. hiſtor. lib.* 13. Curtius *lib.* 10. Rhodiginus *lib.* 22. *antiq. lect. cap.* 20. & *lib.* 29. *c.* 17. Cuius odoris ratio non vna. Prima referebatur ad feruidam atque igneam eius corporis conſtitutionem. Calidas quippe regiones aromatum, & odoratæ mercis feraces eſſe nouimus. Tanto enim eius corpus caloris inſiti vigore præcellebat, vt humidum, quodcunque perfectè in coquendo ſuauem generaret odorem. Nam odor ex Ariſtotele 2. *de anim. text.* 10. eſt qualitas ſecunda reſultans ex miſtione intenſioris ſiccitatis, & minus intenſæ humiditatis. Secunda: Ita odoribus delectabatur, vt non ſolùm myrrha, alijſque odoriferis ſuffitionibus ſibi fumicari volebat, ſed etiam pauimentum pretioſo vnguento, viuoque benè odorato conſpergebat, teſte Atheneo *lib.* 12. *cap.* 18. ipſeque primus odorum luxuriem, Græcis eòuſque incognitam innexit, quando inter cætera Darij ſpolia ſcrinium præcioſorum vnguentorum accepit, Plin. *lib.* 13. *c.* 1. Quare non eſſet mirum, ſi poſt mortem ab eius cadauero, tuties olentium aromatum ſuffitibus imbuto, ante putrefactionem aliquis odor perciperetur. Tertia: Alexandri cadauer fuit Ægyptijs, & Chaldæis, vt illud ſuo modo curarent, traditum. Si veluti primi in condiendis mortuorum corporibus inuentores, tantò cæteris in hoc munere præſtabant, vt mortuorum corpora exiccando tanquam ænea illa reddebant, Baron. *Martyrolog.* ſub die 5. Auguſti. Illa condiebant myrrha, aloe, ſale, cera, bitumine, & alijs. Eorum conditura fiebat intrinſecùs, corpore exenterato, & cerebro per nares extracto. Hebræi verò vnguento, & corpori aromata extrinſecùs applicando, deinde faſcijs inuoluendo, quod, & Ægyptijs tribuit Herodotus, mortuos ſuos curabant. Eius igitur corpus ſuo more purgauerunt, repleueruntque odoribus, Curt. eodem *lib.* 10.

13 Quòd verò ad ſecundum: Hanc quæſtionem fusè, atque exactè agitat Gaſpar de Rejes in ſuo *Campo Eliſ.* q 34. vbi docet incorruptionem cadauerum naturaliter prouenire poſſe vel ex dæmonis artibus, vel ex vnguentis, vel ex loci natura, vel ex corporis habitu, ſiue temperamento, vel etiam ex mortis genere. Poteſt enim, ait, dæmon corpora non ſolùm intrare, ipſaque iam defuncta velut animare, in ipſis loqui, ambulare, & omnia illa, quæ viuens homo faciebat, promptius exequi, ſed etiam corpora à putredine reſeruare. Quod multis modis præſtare poſſe non dubitat. Sic vt ſuorum cultorum affectatā ſanctitatem vulgo ſuaderet, illorum corpora, ne putreſcant, & in ignem proiecta, ne in cinerem redigantur, prohibuit, vt de quodam Guidone de Lachia narrat Bernardus Luxeburgiens. Nec aliter accidiſſe credit ea, quæ de corde Germanici Cæſaris narrat Plinis *lib.* 11. *cap.* 37. quod, reliquo corpore igne conſumpto, cremari non potuerit. Vt de altero gladiatoris corde Zuinglis Helueti nomine ſcribit Thuanus *lib.* 1. *hiſt.* aut quod de pollice Pyrrhi idem Plinius tradidit *lib.* 7. *c.* 2.

14 Ex quibus infert, quòd ſicut in particulis hæc præſtitit, ita corpora integra aliquando intereſſe, & à putredine diutius libera ſeruaſſe. Manente enim adhuc corporis mortui organiſmo, poteſt dæmon, velut veſtem homo, corpus organizatum ſubintrare, & ad voces, & verba fauces reformare, non tamen ad longum tempus, quia naturam corporis fluxilem ſine anima vegetabili in robore debito ſuſtinere non poteſt, quin adlentato humore citò corrumpatur, admirandæ, ſi veræ ſunt, teſtantur hiſtoriæ. Apud Delrium *lib.* 2. *magic. qu.* 29. notiſſima eſt illa, quam de Corneliæ Agrippæ commenſali refert, quem antea ab ipſo dæmone ſuffocatum, ac mortuum eiuſdem Agrippæ iuſſu in illius corpus ingreſſus à Muſæo ad forum vſque Louarij noctè ſuſtulit, alijſque notis obuiam factus aufugit qui regebat veteratot, concidente ſtatim cadauere. Et licèt dæmon multas illuſiones in cadaueribus facere conſueuerit, quemadmodum de multis, quos apud Gentiles reuixiſſe creditum eſt *ſect.* 1. eiuſdem *quæſt.* idem Delrius affert, tamen corpora defunctorum aliquando intrando ea diù geſtaſſe, ac nulla putredine corrupta conſeruaſſe ex admiranda quadam hiſtoria colligitur, quam vt certiſſimam ex Nicolao Remigio citato loco ipſe Delrius adducit. Conſtat enim ex ea, dæmonem per integrum annum pueri cadauer incorruptum geſtaſſe, quem pater, ipſo dæmone eiuſdem etiam ſuccubo inſtigante, antea falſis promiſſionibus deceptus interfecerat. Peruerus etiam *lib. de diuinat. gener.* huic non admodum diſſimilem hiſtoriam refert de cytharistia Bononienſi virgine, & ex eo Kornman. *cap.* 10. *p.* 2. *de miracul. mort.*

Patet igitur ex prædictis, dæmonem corpora illa geſtaſſe, & ne corrumperentur diutius præcauiſſe. Quòd non aliter quàm naturalibus medijs vtens efficere poteſt, vel motu locali noxia pellendo, vel medicamentorum vi iuuantia applicando. Quòd ſanè credere difficile non erit, cùm omnium naturalium rerum vires, quarum efficacia incorrupta corpora ſeruari poſſunt probè noſcat, & quando velit promptiſſimè adhibere poſſit, vt etiam tenet Torreblanca *in epit. delict. lib.* 1. *cap.* 14. *à num.* 1. 15

Subditque deinde, quòd quando remedijs naturalibus hoc à dæmone præſtatur ſine illius opera eodem modo multipliciter hæc corporum integritas, & incorruptibilitas accidere, aut procurari poterit, & de facto multa cadauera à longo iam tempore humata, cùm iterum effoſſa eſſent, integra fuiſſe narrantur. Paulus Zacchia ſcribit *lib.* 4. *tit.* 1. *q.* 9. *nu.* 13. Superioribus annis in Templo D. Cæciliæ Tranſtyberim inuentum Cardinalis cuiuſdam Angli corpus vndequaque integrum, nullaque labe contaminatum, qui iam à trecentis annis deceſſerat. Alterum ait Bononiæ in Eccleſia D. Dominici inuentum integrum, nihilque labefactatum, quod Alexandri Tartagini Iuriſconſulti clariſſimi fuiſſe dicebatur, qui à centum quinquaginta annis mortuus fuerat. Idem narrat de Bonifacij Octaui corpore, cùm vetuſtiſſimum S. Petri Templum demoliretur, exhumato. Platerus *lib.* 1. *obſer.* matronam quandam poſt multos annos integram inuentam fuiſſe refert. Sed quia multoties, & multis in locis hoc viſum eſt, plures hiſtorias congerere non oportet. Satis multas collegit Kornmannus in opere ſupra citato. Hanc ſolum addit idem Caſpar vt antiquiſſimam, & rariſſimam, quam in Eliacis narrat Pauſanias *lib.* 5. propè finem de milite quodam, cuius cadauer inuentum eſt vulneribus adhuc recentibus apparentibus, cum tamen ante Olympiades 62. vel annos 310. circiter obijſſet. Sed de hac re admiranda in Martyribus noſtris paſſim, vt mox ſuo loco. 16

Deſcendens poſtea ad cauſas inquit, quòd ad cauſas attinet naturales huius effectus varios ab Authoribus aſſignari, & in primis loci ac ſitus temperiem naturalem, aut ſtellarum vim communicatam, vt præ nimia ſiccitate, & frigore putredini reſiſtere valeat, vel propter exhalationes aliquas inde emanatas, quæ medicamentorum vim, ſimilem effectum producentium, æquent. Nec aliter Pauſanias *lib.* 5. *ſcript. græcor. in Olymp.* ſcribit hominem in Iunonis Eliæ Templo inter tabulatum, & ſcandalare tectum inuentum fuiſſe, nulla putredine aut fœtore correptum, vt de alio integro cadauere armato meminit Ariſtarcus. 17

Sunt quippe, inquit, loca aliqua admirandæ virtutis, quæ naturaliter effectus præſtant rariſſimos, quorum cauſam non facilè aſſequi poſſumus. In occidentali Conaſtiæ ſolo inſula quædam poſita eſt, ait Giraldus Cambrenſis *cap.* 6. cui nomen Arnan, in qua hominum corpora nec humantur, nec putreſcunt, ſed ſub dio expoſita permanent incorrupta. Hinc homines auos, atauos, & tritauos longamque ſtirpis retro ſeriem mirantes conſpiciunt, & cognoſcunt. Aiunt ex D. Bernardi conſecratione talem illi obtigiſſe dotem. Similiter inter quoſdam Indiæ occidentalis montes carnes ſeruari incorruptas ſcribit Cardanus *lib.* 7. *de rer. variet. c.* 39. Quòd etiam 18

iuxta

Digitized by Google

iuxta Caſcum Vrbem accidere ait ita, vt equi à menſibus quatuor iam mortui tam recentes, & ſine fœtore inueniantur, ac ſi ſtatim mortui eſſent. Audiuiſſe etiam inquit idem Caſpar à viro fide digno, qui occidentalem illam Indiarum plagam diutius frequentauit, vidiſſe in arenoſa planitie, quæ inter Limam, & Truſilium poſita eſt, multa Indorum corpora ſub die expoſita quæ è ſepulchris eruta fuerant, exiccata, & nulla putredine corrupta. Quod etiam Philippus Camerarius adnotauit *centur.2.c.70.* & ex Paludani medici exincij opinione ad venti meridionalis vim refert. Quod in Chilienſi prouincia præcipuè accidit, vbi hic ventus peculiaris eſt. Quin, & in ſeptemtrionalibus locis Kioniam fuiſſe Vrbem ex Laurentio Mullero narrat idem Camerarius, in qua Templum egregijs conſtructum fornicibus, in quibus repoſita cadauera minimè putreſcerent, & idem Gyraldus, alijque Scriptores de Inſula quadam Momoniæ ſcribunt in ea nec hominem, nec aliud animal vnquam aut mortuum fuiſſe, aut mori poſſe, quod Abraham Ortelius Coſmographus diligentiſſimus verum eſſe confirmat. Aliam etiam Inſulam in eadem Prouincia prædicti Authores memorant, in quam quicquid fœminei ſexus ingreditur ſiue mulier, ſiue aliud animal, ſtatim moritur.

Ex his autem concludit. *Si igitur in varijs terræ locis mirandæ hæ inueniuntur proprietates, quæ in fontium aquis non minoris admirationis etiam viſuntur, de quibus paſſim apud plures mentio fit, quid mirum, ſi inducta incorrupta conſeruandi vis aliquibus in locis inueniatur? Cùm præſertim terra qualitatibus polleat putredini reſiſtentibus, quibus corruptionem aliquatenus arcere valeat.* Hac ratione forſan motus doctiſſimus medicus Felix Platerus *in centur. poſthum. qu. 9.* auſus eſt dicere, corpora terræ mandata, ſi altè defoſſa fuerint, minimè putreſcere, & poſt plures menſes, quin annorum etiam ſpatijs exactis rurſum integra ſpectari arida, ſiccaque, vt fumigatæ carnes videntur. Quare ait, longè melius terra ipſa, qua nil ſiccius exiſtit huiuſmodi corpora, quàm pice, aut ſale à putredine præſeruari, Maguntesque increpat, quòd neglecto hoc vindicandi à putredine facili modo, artificialibus alijs vtantur. Nec alia ratione putandum plumbeos ſarcophagos inuentos, niſi quòd ſiccitate, & frigore, quibus plumbum pollet, corpora à putredine maximè præſeruare poſſint.

Et quoad corporis temperamentum ait, cadaueris ipſius temperiem, & ſtatum talis alicuius diſpoſitionis ratione eſſe poſſe, vt perquam diù putredini reſiſtere valeat, dictamque diſpoſitionem multis modis poſſe acquiri. Siquidem vi morbi, vt in conſumptis, tabidis, & emaciatis, & hectica, maraſmoque affectis, tota penè corporis humiditas caloris, & ſiccitas morboſæ vi depeſſa, & aſſumpta in cauſa eſſe poteſt, vt quod reſiduum carnis relinquitur ſiccum, & humoris expers remaneat, ac tanquam fumo induratum diù putredine non infeſtetur. Vel etiam ſi ex parſimonia, & auſteritate talis reſultet diſpoſitio, dùm tenuiſſimo victu, & nutrimento ſuſtentato corpore, ob debitæ quantitatis alimoniæ defectum naturalis calor, qui pabulo neceſſario indiget, omnem corpis humorem lambat, ac deuoret, & velut areſactum quod reliquum eſt dimittat, quo tempore humido omni prorſus deficiente, homo tandem extinctus pereat, quemadmodum in Anachoretarum, & Diſcalceatorum fratrum defunctis corporibus, apertis ſepulchris, vbi diù antea poſita fuerant, non raro obſeruatum eſt. Nimia quippe ſobrietas, & cibi abſtinentia morbis præcipuè, qui ex putredine oriuntur, obſiſtit, & ad omnem corruptionem viam intercludit, nec ſolum dum vita manet, ſed in cadaueribus etiam eundem præſtat effectum. *Hac* ratione Perſæ, qui vt Xenopho ait, pane, naſturtio, & aqua tantum victitare ſolebant, ſicca corpora, nullaque crudorum humorum ſarcina repleta, ſibi parabant, & nec tuſſi, aut narium phlegmate vexabantur. Quare apud ipſos, eodem narrante, nares emungere magnum erat opprobrium. *Hinc* factum eſt, vt eum circa Amidam Ciuitatem, quam Sapor Perſarum Rex oppugnauerat, Romanorum, & Perſarum corpora ad ſepulturam requireremur per Deſcenium Tribunum, animaduerſum ſit, Romanos, cæteroſque Europæos quatriduo putrefactos, atque corruptos eſſe, vt non facilè qui fuerant, dignoſcerentur. Hunc enim terminum eſſe ad cadauerum corruptionem ex Sacra pagina *Ioan. c.* 11. colligi poteſt in hiſtoria Lazari, de quo ſorores ad Saluatorem, qui illum ſuſcitare decreuerat, ſic dixerunt: *Quatriduanus eſt, iam fœtet.* Cùm è contra Perſarum corpora velut ſiccata ligna dureſcere inuenirentur, vt ex Ammiano Marcellino tradunt Rhodiginus *lib. 29. antiquar. lect. cap. 24.* Paruo enim vita, relinqueſcerent membra, aut ſanie perfuſa madeſcerent. Quod de patre ſuo refert Cardanus *lib. 8. de rer. variet. cap. 40.* cuius corpus poſt viginti annos cùm lapis inſcriptus epitaphio reponeretur, vidiſſe ſe ait, aſſumptis tantum labiorum, niſi, & oculorum ſummitatibus.

21 Quòd verò ad mortis genus ait, fulmine tacta cadauera, vt Plutarchus, & Seneca tradunt *in natur. quæſt. lib. 11. c. 37.* putredinem non ſentire. Quod forſan magis credendum quam quod Plinius aſſerit, minimè cremari eorum corda, qui vel cardiaco morbo, vel veneno perierint, quod fabuloſum eſſe ſupra ipſe de Rejes retulit. At non ita ait de fulmine tactis, cùm in hoc ratio naturalis non deficiat. Poteſt enim caloris vis corporis humiditates abſumere, vt putredini reddantur inepta. Poteſt occulta vis fulminis corporis ſubſtantiam ita fixam ac indiſſolubilem reddere, vt non ſolum putredini, ſed defluxioni quoque reſiſtat. Neque hoc mirum, ſi vera ſunt admiranda multa, quæ de fulgurum incredibilibus effectibus narrantur, de quibus vide Cardanum *lib. de fulmine.* Quare quod corpora à fulmine tacta putredini reſiſtant, credere non dubitandum, cùm ex rebus alijs, quæ maiori exiccandi, & adſtringendi vi prædita ſunt, eundem effectum cauſari tanquam certiſſimam doctiſſimi affirment Scriptores, vt de veneno externo interfectis corporibus, quæ non putrefieri tradit Cardanus *lib. 12. de ſubtil.* vnde eadem verminationem non experiri docet Seneca *in natur. quæſt.* nec à feris, aut auibus tangi, ſcripſit Plinius *lib. 2. cap. 62.* Quare nec putrefieri, vt certum tradit Fort. Fidelis *cap. 31. de relat. medic.* cui conſentit Alexander Taſſonus *lib. 9. qu. 2.* vbi mulieris veneno ſublatæ hiſtoriam narrat, quæ à morte ita riguit, vt in petram verſa videretur. Quin, & Alexandri Magni corpus, quod poſt ſeptimum diem ita imputre fuerit inuentum, vt Q. Curtius narrat *lib. 10.* magnam inde ſuſpicionem aſſumpti veneni dediſſe creditur. Et ob ſimiles aduerſus putredinem qualitates clauum ex ærechalcitide conflatum carnibus quibuſcumque fixum, eas diù imputres conſeruare ſcripſit Plutarchus *lib. 3. ſympoſ. cap. vlt.* Quod experientiæ reſpondere affirmat Langius *ep. 36. lib. 2.* & ex Cardano refert Kornmannus *p. 2. cap. 37.* Hac forſan ratione ducti priſci illi Ægyptis in defunctorum corporibus imaguncula quaſdam æreas recondere ſolebant, non tam ſuorum idolorum deuotione, quàm vt ipſa à putredine vindicarent, vt latius docent Philippus Camerarius *oper. ſuciſ. cent. 2. c. 70. & 71.* & Kornmannus *p. 3. de miracul. mort. cap. 7.*

22 Præter iam dictas cauſas, aliam non ſolum Aſtrologi, ſed aliqui quoque medici adducunt, aſtrorum nempe influxu, & virtute hoc fieri poſſe credentes, vt Ruis de Fontecha, qui mortis tempore talem aliquando planetarum influxum dari poſſe ait, qui corpori influens putrefactioni ineptum reddat, vnde poſt multorum annorum decurſum abſque vllo miraculo integrum reperiatur. Ad quod, inquit, adiuuare poteſt ſepulchri ſitus, & poſitio, quæ ad aliquam cœli, & ſtellarum partem determinatam reſpectum ſortiatur. Nec propterea dicendum perpetuò in eodem ſacrophago, quod alienis etiam corporibus accidere debere, cùm nec influxus continuò inueniatur, nec diſpoſitio in omnibus eadem, ſine qua nulla cauſa ſuum effectum producere valet.

23 Quo quidem ſtante, aſſerit, lithopædium illud, ſeu è lapide factum infantem, qui in mulieris Senonenſis *vtero* talem duritiem contraxit, cuius hiſtoriam Thuanus, & Io: Alboſius deſcribunt, & ex medicis afferunt Augerius *lib. 2. de hom. part.* in fine Schenkius *lib. 4.* Sennertus *lib. 4. p. 2. ſect. 4. c. 8.* Licetus *lib. de monſtr. cauſ. c. 45.* Horſtius, & plures alij, ob prædictam aſtrorum vim ſic lapideum factum, & in matris vtero per viginti octo annos geſta-

Digitized by Google

geſtatum, non immeritò idem Fontecha ſuſpicatur, quamuis Augerius, & Sennertus plures alias huiuſeuentus cauſas adducere conentur, & quod magis eſt, hodie adhuc vorpuſculum illud Agendici prætereuntibus miraculi inſtar oſtendit ait Licetus, putredinis expers.

24 Et ad aſtrorum vim rediens, ait, difficilè credi non debet, quòd illorum influxus quadam in parte aliquid magnum operetur, à quo nil alia quantumuis vicina participent, quia quantum ad influentiam multum diſtant. Nam quemadmodum in circulo lineæ, quæ à centro prodeunt, licèt propè centrum proximæ ſint, tamen cùm à circuli circumſerentia diſcedant, à ſeipſis multum diſtant, ſic ob varia Zenith, quæ contigua exiſtunt quoad cæleſtem influxum per plura milliaria differunt, vt hinc etiam cauſam diſcamus, quare domo aliqua peſtilenti lue multum laborante, in vicinis nil mali ſentiatur. Zenith enim lineæ perpendiculares, quæ perniciem huic infundunt, licèt ab vna origine prodeant, multum tamen in circumſerentia diſtant, vt quod huic communicare valent diſtantiſſimis admodum locis per aliam lineam, & non in vicinia impertiantur.

25 Quare, ſubiungit, non eſt, cur planetarum ingentem vim in hæc inferiora negemus, cùm à matheoſis profeſſoribus illorum potentiæ particularia multa adſeribantur, quorum cauſam, niſi ad aſtra recurratur, haud facilè eſt inuenire, & quoad humanam ſpeciem natiuitatis, & obitus hora, eorum operationes magis imprimi certum eſt ob diſpoſitionem, quam imbecilla morientium, & infantium tenella corpora ſortiuntur, vt tunc faciliùs ob reſiſtentiæ defectum qualitates eorum ſuſcipiant. In cuius rei confirmationem meminit hiſtoriæ, quæ legitur apud Stephanum Rodericum *lib. 1. cap. 17. in metheoris microcoſmi* cui ſimiles aliæ apud alios leguntur, vt Polyſtrati, & Hippoclidis apud Valerium Maximum, Medardi, & Gerardi apud Fulgoſium, cuiuſmodi alias affert Gordenius *p. 5. de prognoſt. c. 7.* Ex quibus probat, multum conducere influentias, & ſyderum coſtellationes ad proprietates, & affectiones indiuiduales. Præter quæ etiam notatu dignum aſſerit, ac maximè admirandum, quod *lib. de natiuit. infant.* ſcribit venerabilis Beda in anno ſcilicet tres eſſe dies ac noctes, in quibus qui nati fuerunt, corpora illorum abſque dubio integra, & incorrupta manebunt vſque in diem iudicij. Sunt verò dies vigeſimus ſeptimus Ianuarij, & trigeſimus eiuſdem, & decimus tertius Februarij, de quibus, inquit, ſuum myſterium mirabile eſt valde. Sed de hoc alij iudicent. Vide interim præ cæteris Zacchiam *in queſt. medicoleg. lib. 4. tit. 1. q. 10. è num. 3.* & Torreblancham *iur. ſpirit. lib. 1. c. 7. à num. 2.*

26 Ex his omnibus patet concluſio, qua idem à Rejes aſſerit, ſi corpora humana integra, & incorrupta inueniantur, poſt multos licet annos effoſſa, miraculo ſtatim hoc minimè tribuendum, cùm ex alijs cauſis naturalibus iam dictis prouenire poſſit. Quare corporis tunc incorruptibilitatem, tanquam proprium ſanctimoniæ, virtutis, & inculpatæ vitæ ſignum perpetuò habendum minimè exiſtimandum eſt, niſi ex alijs actis, & notis, præuiiſque alijs rebus, probitas, & morum integritas conſtet, quibus ſtantibus, ſi corpus taliter incorruptum inueniatur, magnum iam ad virtutem agnoſcendam, & ad miraculoſam cauſam indicium ſeſe prodere colligendum eſt. Hoc tamen idem author animaduertit, virtute præditorum hominum non eſſe hoc perpetuum ſignum, cùm in paucisſimis inueniatur. Nec etiam in omnibus Sanctorum corporibus hæc corporum integritas deſideranda eſt, nam putrefacto licèt corpore, poteſt quis Deo maximè gratus eſſe. Sancti enim non abhorrent ſætorem naturæ, ſed culpæ. Vnde ſicuti corruptio virtutis opinioni non officere debet, ita incorruptio, niſi ex alijs multis virtus conſtet, ad eiuſdem probationem nil efficiet. Non enim omnes mortui putreſcunt, etiamſi cauſæ ratio nos lateat. Infinita quippe pene ſunt quorum rationem aſſequi nequimus. Adducit in exemplum cadauer noſtri inuictiſſimi Imperatoris Caroli V. poſt annos 96. incorrumptum repertum, labe nulla, nulla temporis edacitate, aut putredinis carie infectum, nullis etiam balſamis, aut medicamentis collinitum. Quod pluribus proſequitur *num. 26.* Atque hæc ferè ex Caſpare de Rejes.

[Audiamus præterea quæ de Burcolaca apud Græcos narrat Allatius *de quorund. Græcor. opinat. n. 12.* Burcolaca eſt peſſimi hominis, & facinoroſi, ſæpèque etiam ab Antiſtite ſuo excommunicati cadauer, quod non vt reliqua demortuorum corpora defoſſa diſſoluuntur, atque in puluerim abeunt, ſed quaſi ex firmiſſima pelle conſtaret per omnes ſui partes intumeſcit atque diſtenditur, vt vix flecti aliqua ſui parte poſſit, ſed vitis tanquam tympanum, extenſa, eundem ac tympanum, ſi pulſatur, ſonum edit, &c. Sicque Græci ex indiſſolutis hiſce cadaueribus excommunicatum arguunt.

At ſummè mirificum eſt, quod aſſerit Emanuel Malaxus Peloponeſius *in hiſt. de Patriarcha Conſtantinopolitanis cap. 9.* de Maximo. Tempore Patriarchæ Gennadij Scholarij vidua quædam à ſacerdote relicta, pulchritudine conſpicua quæſtum corpore haud obſcurè vulgato fecit. Patriarcha re cognita increpauit ipſam, diligentiſſime monendo, finem faceret peccandi, quò pœnitentia acta veniam conſequeretur. Sed id fruſtra fuit, muliere laxioribus habenis ſe ad libidines incitante. Patriarcha interim non ceſſat à redarguendo, & obiurgando, nec id ſeorſim ſolùm, ſed etiam apertè coram proceribus ſacris & clericis. At illa miſera diaboli inſtinctu Patriarcham accuſat, eum quando ipſam ad ſecretam collocutionem accerſierit conatum eſſe ad nefarium facinus vi pertraheret. Ipſe atrocioris criminis accuſatione audita, totus obſtupuit. Patriarcha quid faceret? Aliud nihil remedij erat, niſi hoc: Quodam dominico feſto accerſitis Pontificibus, & Clero liturgiam facit, eaque finita, clariſſima voce dicit: Si illa verba, quæ ſacerdotis vidua in ipſum dixit, vera ſunt, ſe ei ignoſci à Deo, & felicitatem dari, eiuſque mortuæ diſſolui corpus precari. Sin autem conficto crimine indigniſſimè ipſum calumniata ſit, ſe tenere ipſam è ſacro piorum grege eliminatam, veniæ exortem, & indiſſolubilem voluntate, & iudicio Dei omnipotentis. Hæc ille. Nec diu gladius diuinæ vltionis emanſit, ſed (o rem miram!) die deinde quadrageſimo diſſenteria ipſam abſcidit, ac peſſimè mortuam, & humatam, terra corpus eius non diſſoluit, verùm tam inconſumpta, integraque remanſit, quàm erat quando ſepeliebatur. Sed ne crines quidem capitis eius vllatenus defluxerant, verùm perinde ipſa ſe habebat, ac mulier aliqua viua, niſi quòd non loquebatur, & tamen multi anni à condemnatione excommunicationis eius abierant.

Et antea dixerat idem Emanuel *cit. cap. 9.* Inter cætera etiam hoc dixerunt, quoſcunque chriſtiani Pontifices, & ſacerdotes legitimè ob peccatum aliquod admiſſum ſacro cætu eijciant, nec omittant eos, dum in viuis ſint, emendare, vt expientur ab illo lapſu, propter quem eiecti fuerunt, eorum cadauera ita in exilio ſpiritali mortuorum non diſſolui à terra, ſed remanere, tympanorum inſtar inflata, nec ſi mille etiam tranſierint anni, omninò à terra conſumi, ſed reſtare integra, ſicut humata fuerint, &c.

Porrò, ſiue dicamus cum Fernelio *lib. 2. de abdit. rer. cauſ. c. 10.* quod res vnaquæque putreſcit, cùm eius temperie ſenſim diſſoluta, proprius, natiuuſque calor, qui omnia regit, & continet, euincitur, ac deficit ſiue ab ambiente calore diſſipatus, ſiue à frigido, aut ab alienis qualitatibus extinctus. Refrigerato, & extincto calore naturalis, & aqueus humor dominatur, vndique redundat, & diffluit, quippe nec iam aliunde coercitus, nec ſicco temperatus, caloriſque vi, ac dominio deſtitutus computreſcit, cui comes eſt fœtor, & graueolentia, omniaque tandem, quæ putreſcunt in fimum ac cinerem extabeſcunt. Siue dicamus cum D. Thoma *in 3. p. qu. 51. ad 1.* vbi Suarez, putrefactionem cuiuſcunque corporis prouenire ex infirmitate naturæ illius corporis, quæ non poteſt amplius corpus continere in vnum, & diſponitur ad putredinem, quia, exhalante calido naturali, ſuperuenit calor extraneus, qui putrefactionem cauſat. Siue cum Schacco *de not. & ſign. Sanctit. ſect. 11. cap. 3. § ſed ratione* eſſe præcipuas cauſas corruptionis in cadauere calorem extraneum, & pinguedinem corporis, quæ cùm humiditate ſuperflua polleat, & humidum facilè corrumpatur, 27

Digitized by Google

patur, quò maior erit pinguedo alicuius cadaueris, eò magis corruptibilitati ſubiacebit. Excrementa quoque quæ in ventre, & viſceribus cadaueris exiſtunt, eiuſdem facilitant corruptionem.

28 Siue denique cum alijs, quòd ambientis calor calefaciendo corpus miſtum aperit, & relaxat, relaxatione facta internus egreditur, & foras trahitur, atque ita diminuitur. Calore autem egrediente ſecum quoque trahit humidum naturale. Cùm autem per exitum calor naturalis diminuatur, interna frigiditas incipit augeri, & ſupra calorem dominari, qua dominante in calorem naturalem agit, ipſumque vſque adeo remittit, quòd non poteſt amplius retinere humidum cum ſicco. Vnde humidum quaſi ſui iuris factum diffluit, & à ſicco diſiungitur. Ad hanc autem humidi ſecretionem, paſſiuorumque diſſolutionem ſequitur corruptio miſti, & ſolutio remanet puluis, & terra. Ex quibus voluit Ariſtoteles *in lib. de mort. & vit. cap. 14.* quod putredo ſit naturalis, quia competit miſto, vt miſtum eſt, & ſecundum eius naturalem diſpoſitionem, quia cùm miſtum genitum ſit per vnionem, & miſtionem humidi cùm ſicco, dominante calore aptum natum eſt corrumpi per diſſolutionem humidi à ſicco, deficiente calore. Vnumquodque enim naturaliter diſſoluitur in ſua componentia.

29 Quod clarius expreſſit clariſſimus Sennertus *in epit. natur. ſcient. lib. 3. c. 3.* his verbis: Cùm autem putredo miſtorum generationi opponatur, facilè è generationis cognitione in putredinis notitiam perueniemus. Totam miſtionis, ſeu generationis miſti naturam in debita humidi cùm ſicco coniunctione, quæ à calore, in certo gradu conſtituto, fit, conſiſtere dictum eſt, & cùm eadem generationis, & conſeruationis miſti cauſa ſit, tandiù miſtum etiam in ſuo ſtatu naturali durabit, quandiù debita, & iuſta humidi, & ſicci permiſtio ſub iuſto caloris dominio conſiſtit. Interitus verò miſti ex humidi, & ſicci diſſolutione proficiſcetur, hæc autem orietur ex caloris naturalis abolitione, aut imminutione. Calor enim naturalis imminutus, aut abolitus, partes ſiccas cùm humidis iunctas amplius retinere non poteſt. Cauſa autem, quæ naturalem calorem debilitat, eſt calor ambientis corporis, qui ſi fortior eſt, naturalem educit. Calor enim naturalis ab ambiente calore auctus, proportionem, quam ad paſſiuas habere debet, amittit, & propterea euaporat, & miſtum deſerit, quo tanquam rectore deſtitutæ partes humidæ, & ſiccæ ſeparantur, humidumque cum calore, tanquam eius vehiculo, ad exteriora fertur, & euaporat, atque ita fit putrefactio, quæ ſola corporis miſti, quatenus miſtum, naturalis eſt interitus, id eſt, qui fit ſecundùm leges naturæ vniuerſalis, quæ miſta omnia voluit interitui eſſe obnoxia, & in elementa, ex quibus conſtant, tandem reſolui. Sicut violentus interitus eſt, quando mutatur totum in vnum elementum, quod fit combuſtione, vel etiam nimia frigiditate, vt nonnullis placet. Et paulò inferius: Diuerſitatem tamen aliquam in rerum putrefactione eſſe ex varia miſtorum putreſcentium natura, & conſtitutione, quorum alia magis, alia minus, alia ſecundùm totum, alia ſecundùm partem putreſcere dicuntur concedimus. Perfectè enim, & ſecundùm totum ea putreſcunt, quæ planè in elementa, ex quibus coaluerunt, reſoluuntur, itaut reliquis omnibus elementis euaporantibus, tandem nihil, niſi terra remaneat, atque hoc modo, ea omnia, quæ plurimum terræ obtinent, putreſcunt.

30 Imperfectè autem, & ſecundùm partem ea putreſcunt, quæ plus humidi obtinent. Cùm enim humidum, quod in his magis abundat, totum cùm calore educi non poſſit, ſaltem partes ipſius aliquæ, præcipuè tenuiores, & ſubtiliores, educuntur, reliquæ ſeruantur, atque hæc putredo ſecundùm partem appellatur, cuius tamen eadem, quæ putredinis ſupra definitæ natura eſt. Fit enim etiam in ea caloris interni ab externo correptio. Hoc modo putreſcunt vſuum humores in noſtro corpore, elementa tria, aer, aqua, terra, quatenus non ſunt pura, & modo quodam cùm alijs miſta. Ignis ſolus non putreſcit ob hanc præcipuè cauſam, quod nihil ſit ipſo calidius, quod eius calorem corrumpere, & euocare poſſit, &c. Nulli dubium eſſe poteſt, quin cadaueris incorruptio miraculo ſit adſcribenda ijs, qui cùm fama ſanctitatis obierunt, [ex D. Thom. *d. q. 5. ar. 3. ad 2.* vbi ait, quòd etiam corpus Chriſti quantum ad conditionem naturæ paſſibilis, putrefactibile fuit, licèt non quantum ad meritum putrefactionis, quod eſt peccatum.

Accedit alia ratio corruptionis corporis humani, adducta ab eodem D. Thoma *in opuſc. 2. capitul. 152.* in principio, nempe quòd corpus humanum ex contrarijs eſt compoſitum. Omne enim huiuſmodi naturaliter eſt corruptibile. Tum etiam quia corruptio, & putrefactio prouenit homini etiam in pœnam peccati primi parentis. Sicut enim mors fuit pœna illius peccati, ita, & etiam diſſolutio compoſiti. Dictum enim fuit primo homini: puluis es, & in puluerem reuerteris. Gen. 3. Vnde ſicut homo non poteſt euadere mortem, ita nec putrefactionem, niſi ſit aliquid probibens vt notat D. Thom. *3. ſent. d. 21. q. 1. ar. 2. ad 4.* Quare cùm ex probationibus apparuerit corpus alicuius ſerui Dei non putrefactum, ſed potius incorruptum reperiri, dicendum eſt aliquid prohibens ad fuiſſe nempe voluntatem Diuinam, quæ illud corpus, quod ſibi viuens gratum famulatum præſtitit incorruptum manere velit, vt D. Thom. *d. ar. 3. ad 2. ait.* in corpore Chriſti adfuiſſe illius virtutem diuinam, quæ illud à putrefactione præſeruauit. Quod opus cùm ſit ſupra vires omnes naturæ creatæ illaſque excidens, neceſſariò tribuendum eſt miraculo ex eodem D. Thoma *2. 2. q. 176. ar. 1. ad 3. & in 1. p. q. 110. ar. 4. in corp.* & in *opuſc. 2. cap. 136.* Gloſ. *in cap. 1. v. ſedis Apoſtolicæ de reliq. & vener. ſanct.* ibique Doctores, Archid. *in can. Nec mirum n. 6. & ſeq. 26. q. 5.* ibique Bellam. Rotæ Auditores *in relat. 1. ar. 4. de mirac. B. Thereſiæ mirac. 1. poſt mort.* vbi iudicarunt hoc miraculum tanquam excedens vires totius naturæ creatæ, non quantum ad id, quod fit, ſed quantum ad id, in quo fit, poteſt enim Natura dare conſeruationem, & incorruptionem, ſed non homini mortuo, referendum eſſe ad ſecundum gradum miraculorum iuxta D. Thom. *d. p. 1. q. 105. ar. 8. in corp.*

31 Prolixior eſt vir doctrina, atque optimarum artium ſtudijs eruditus, P. Petraſancta in ineundo cenſum eorum, quorum adhuc integra ſunt corpora, quaſi enim ſoporari iacent veriùs, quàm funerari. In opere enim, quod inſcripſit Thaumatia *tom. 3. cap. 12.* non excipit luſtra, immo nec ſæcula, aut ſeriem longam etiam ſæculorum. Nos nobiſmet ex illo hic ſubijcimus.

32 Gerundæ S. Narciſſi corpus integrum eſt ab annis mille trecentis. Meruiſſet gemmæ, quàm floris nomen, qui cum ſole oritur, cum ſole moritur, & ferè momento eodem viget, & marceſcit.

33 Barcinone corpus S. Aldegaris iam ab annis amplius quingentis immune perſeuerat ab omni tabe.

34 Aſſiſij S. Franciſcus Seraphicus ita perhibetur ſtare, quaſi viueret ac ſpiraret, aut quoniam reipſa mortuus eſt, quaſi vſurpare ſolus poſſet vera cum laude illud: Non decet Seruum Dei, niſi ſtantem mori. Imperatorem non dixi, nec dixi Regem, ſed dixi amplius tamen, quia ſeruire Deo pluſquam regnare eſt.

35 Neapoli corpus B. Iacobi à Marchia Franciſcani fermè à ſequiſeculo iacet illibatum, etſi loco humeſcenti ſitum primum fuit, Spectator verò intra vrnam criſtallinam grandiorem tum in Paſchate, tùm in eius die anniuerſaria, tractatique, ac amiciri ſolet, vt à dormiente, & quieſcente nihil differre videatur.

36 Beata Catharina Bononienſis vitali poſt mortem funere, & integro corpore tot iam annos perſeuerat. Caro eius virginei corporis illam ter centum ab hinc annis ſeruat mollitiem adhuc blandiſſimam tactui, qua cereum diuinis ignibus ſpiritum, & flexilem ſupernis nutibus animum ſolita fuerat æmulari. Capilli, & vngues ſubinde ſectiles ſuccreuerunt, tot ab obitu annis, quot ſolent humanæ vitæ ſpatijs longioribus deputari, quaſi fuerit duplicem ætatem ſortita, alteram ſpiritus, qua ſibi, & Deo proficeret, alteram corporis, qua fidelium votis in ſui reliquias effloreſceret. Veſtes identidem mutat, quas pretioſiſſimas habet ſolemni, ac pio ſacrarum Virginum miniſterio, vt non ſolum ſpiritu ante faciem Dei, ſed etiam hominum oculis corpore appareat circumamicta varietate. Nullo vnguento, niſi ſanctitatis ſuæ, nullo

ato-

Digitized by Google

aromate, niſi orationis; nullo balſamo, niſi virginitatis, nulla myrrba, niſi lachrymarum ſuarum incorruptum permanet corpus. Spiritus Sancti templum nullam rimam trahit, inſectum ſi integrum eſt. Hortus planè concluſus ſuis lilijs, non alienis odoribus redolens immortalitatem, non defluit merito caſtimoniæ, tabem non ſentit, nec mortem, quod concupiſcentiæ letiferos morſus, vel neſciuit, vel hebetauit. Vt verò miraculum ſit cadauer ſine ſpiritu viuum, quod mors non agnoſcat ſuum, ſed vita ſuum libentiſſimè fateatur.

37 Sancta Sperandia Virgo Augubij anno partæ ſalutis 1216. nata nobilibus parentibus, coniunctaque affinitatis gradu S. Vbaldo, hodie perſeuerat corpuſculo integro, & corruptionis, ac tabis experte ab anno 1276. tunc enim ad ſedes piorum immigrauit ſexagenaria. Eſt verò ea oris dignitas, viuiduſque color, & tam recens caro, ac ſi adhuc ſpiraret vitæ compos. Quis igitur de Sanctis Eccleſiæ neget manaſſe diuinitus oraculum illud Regis vatis: *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum*, & iſtud: *Non dabit Sanctos ſuos videre corruptionem*? Hæc Petraſancta.

38 Quibus adde hoc planè admirandum. Corpus S. Amandi Epiſcopi inuentum fuit anno 812. ab eius abitu annis 152. cum integrum eſſet repertum, eique abſcinderentur capilli, & vngues, atque etiam forcipibus dentes excuterentur, ſanguinem magno miraculo emiſit. Sigibert. apud Gualter. *ſecul*. 9.

Rodulphus Abbas S. Hiſidoris ſcriptum reliquit ſe anno 1222. adfuiſſe vnà cum multis alijs cum corpus S. Gereonis poſt annos 800. integrum, & incorruptum eſt repertum. Refert Surius in Septembri corpus S. Antonini Epiſcopi, & martyris poſt annos ab eius morte 200. non ſolùm incorruptum, ſed planè viridum cunctis apparuiſſe, ſicque illud vidiſſe qui illius vitam ſcripſit.

39 Et ſanè fatendum eſt, diuino, vt plurimum miraculo euenire, vt mandatum terræ corpus poſt multorum annorum volumina reperiatur illæſum. Nam, tametſi factum non ſemel ſeu defuncti corporis ſoliditate, ſeu temperamento ſoli, ſeu frigore conſtringente, ſeu ex alijs cauſis ſupra narratis, vt cadauera tardiùs diſſoluantur, diſſoluuntur tamen paulatim, & vitium faciunt. Et vix mihi quempiam dederis præfatis tantummodo fultum præſidijs, qui multos poſt annos ſeu ſæcula aut mox contrectatus in cineres non abierit, aut multum non deciderit ab ea ſpecie, quam ſecum ad ſepulchrum deuexit. Nec omnia, quæ de Regis retulit pro corporum conſeruatione naturali certa ſunt. Nam venenum, quo Alexandri etiam corpus dicitur diu ſeruatum incorruptum, non ſeruare corpora, docet Scaliger in Cardanum *exercit*. 151. *num*. 2. Quia quæ vitam corrumpunt, deſtruunt calorem naturalem: Sequitur ergo celerrimè putrefactionem. Alia verò corpora aut pinguentis, aur arte ſeruata ſunt. Si igitur poſt annos, & ſæcula cadauer ſolidum exiſtat integrum, non immutatum, ideòque eo in loco, vbi cætera colorem mutant, & odorem, & agentibus in ſe inuicem propter diſceſſum animæ qualitatibus, deperdita priori harmonia, reſoluuntur, momento non caret ſuo, argumentum eſſe non permiſiſſe Deum, vt Sanctus ſuus corruptionem videret. Etſi ij, qui noſtrorum miraculorum fidem deſtruere conantur, ad vim aſtrorum id temere referant, vt eſt ſuperius dictum, at ſapientiores illos omnes ſyderum effectus irrident, & ab illis minimè prouenire id poſſe non ignauiter contendunt, vt præ cæteris probat Turreblanca *lib*. 1. *mag. diuin. cap*. 8. vbi plures alios inuenies.

40 Quid enim cauſæ fuit, cur Sanctorum Geruaſij, & Protaſij actis Eccleſia inſeruit *Martyrolog. Rom*. 19. *Iuly*, eorum corpora cruenta ſanguine ſic incorrupta manſiſſe, ac ſi eo die fuiſſent interempti? Nazarij, & Celſi beata pignora, à B. Ambroſio inuenta conſperſa cruore, tanquam ſi paulò ante martyrium fuiſſent paſſi? *Breuiar. Rom*. 28. *Iuly*. Et venerabilis Beda *lib*. 4. *de hiſt. gent. Anglic*. c. 19. de S. Etheldrida Virgine, Regina, & Abatiſſa, quam vocant, *ſignum*, inquit, *diuini miraculi, quo eiuſdem fœminæ ſepulta caro corrumpi non potuit indicio eſt, quod à virili contactu incorrupta perdurauerit, ſed, & linteamina omnia, quibus inuolutum erat corpus, integra apparuerunt, & ita noua, vt ipſo die viderentur caſtis eius membris eſſe circundata*.

Et plurima vt miſſa faciam, quæ habentur in Eccleſiaſtica hiſtoria, Brater Conciſtorialis adductis ad permonendum Vrbanum VIII. *in orat. pro illus canoniz*. vt Andream Corſinum adſcriberet Sanctorum albo ſubiunxit: *Corpus eius adhuc incorruptum eſſe, & admirabilem odorem fundere*. Et in curmentis pro Virgine Thereſia inter Sanctos referenda *in orat. pro illius canoniz*. Gregorio XV. Cardinalis à Monte ſuggeſſit: *corpus illius nouem menſibus poſt eius ſepulturam incorruptum, flexibile, agile, pertractabile, & odorifero liquore circumfuſum inuentum fuiſſe perinde ac ſi recentiſſimè tumulatum fuiſſet*. Et poſtea. *Elapſo triennio exhumatum iterum eadem ſemper integritate, agilitate, odore, liquore, & tractabilitate praditum, repertum fuit*. Scilicet optimè nouerant eam integritatem argumentum, vt plurimum, eximiæ Sanctitatis, & luculentum diuini amoris indicium. 41

Obſtupuit Roma, & ingenti miraculo dedit S. Cæciliæ corpus ſub huius initio ſæculi inuentum fuiſſe illæſum, vt non immeritò Baronius *tom*. 9. *ad an*. 18. exclamauit: *Vehementer admiratus ſum quomodo poſt octingentos ſeptuaginta octo annos potuerit arca lignea, humectante illam marmoreo ſui natura ſepulchro, ſubtus terram abſque vlla aeris participatione locata, ita integra, & illeſa ſeruari, & non penitus tanta humiditate laxata, tam diſſoluta marcuerit, ſed fortis, ſolidaque perſtiterit, vt abſque læſione tangere, & contrectare quis poſſet*. Et poſtea: *Cum nos de iſta arca lignea non ſine magna admiratione vidiſſemus ad id, quod intus detinebatur ſacrum martyris corpus intuendum deuenimus, quod illæſum pariter ſupra dextrum cubans latus, contractis nonnihil ad modeſtiam genibus, vt dormientis imaginem referret potius, quàm defuncta, repertum eſt*. 42

Nec minori aut Orbis ſtupore, aut argumento ſanctitatis Henrico VIII. depaſcente Eccleſiam Anglicanam, euertente Sacraria Religionis, & impiè in Sacra Sanctorum lypſana debacchante, corpus B. Cutberti ex monacho Benedictino Lindisfarnenſis Epiſcopi, integrum, illæſum, odoriferum elapſo ſæculo repertum fuit. Hiſtoriam illius æui ſchedis deſcriptam ne lateat poſteritatem, accipe. Trigeſimo nono ſupra milleſimum quingenteſimum anno, & 851. poſt mortem Cutberti miſſi Dunelmum Inquiſitores regij ad monaſterium Fiſco addicendum, monachis religioſo ſchemate exutis, eiectiſque direpta Eccleſia, ipſam ſancti aram ſex iconibus ex auro ſolido, argenteis pluribus, gemmiſque decoram prædati ſunt. Aperto à plurimis ſæculis venerando tumulo, beatum illius corpus ſacrum, incorruptum, odoratum dormientis ad inſtar inuenerunt. Sola vaſi extremitas velut ſolis ardoribus adducta ſubobſcurum induerat colorem. Corpus procerum, & macellentum pretioſa cappa inuoluebatur ſuperinduta ſyndone. Iuxta erant eburnea pręter, & forſices elegantes, ac eo lucida nitore, ac ſi vltimam ijs manum artifex iam tum appoſuiſſet. Calici peregrini materia, & opere elaborato Leo aureus pro pede erat, cui ſuperior pars, quam cuppam vocant, veriatilis, ex lapide ouec lino innitebatur. Cochlear tam artificioſis deductum commiſſuris, vt contrahi poſſet, aut produci vtentis arbitrio. Virgula dein aurea eadem prorſus longitudine, qua corpus Beati. Cappa cum alijs indumentis nedum non paſſa virium fuerat, ſed ſuauiſſimum ſpirabant odorem. Caro tractabilis dimittebat ſe ad tangentis impetum, & reducta manu ad formam priſtinam ſurgebat. Dum autem omnibus admirationi eſſet, & hi pietati indulgentes, illi curioſitati corpus venerarentur, inniſuntque & delegati regij, nonnemo Latbomus nomine, gemmarius arte, commitantibus, & inſpectantibus compluribus exteris (ciuibus) monachis, acceſſit ad ſacrum corpus, & ne quid fraudis ſubeſſet ſæpè illud ſæpiùs contrectans compreſſit, & altera manu præhendens Sancti corporis tybiam, altera deduxit digitum pedis, qui violenter protractus, ſono, veluti ſi is viuus fuiſſet edito, increpuit. Quo facto attonitus receſſit, corpuſque venerandum ſyndone inuolutum, & lignea incluſum arca priori ſepulchro reconditum fuit ſuperimpoſito marmoreo lapide, 43

Ad

Ad Burtolacam Allatij quod attinet, ijdem Græci excommunicatorum cadauera facilè ab alijs piorum hominum diſcernunt. Nam excommunicatorum tument, turgentque, & tympani inſtar extenſa, innata quadam fœditate tenduntur, & verberata reboant, quæ ſine horrore nunquam aſpexeris. Piorum eadem, qua, & dum viuerent, conditione quieſcunt, aſpectu decoreque ſuo maximè veneranda, quæ cum exoſculatus fueris eorum cultu pellectus, rurſus ad eadem exoſculanda nec inuitus conduceris, habitu ipſo pietatem, quam coluerunt, præ ſe ferunt. Sæpè etiam odore quodam non inſuaui ſpectatumve ad ſe pollicentia. Ideò maximum eſſe inter excommunicatorum, & ſanctorum hominum cadauera diſcrimen.

Alioquin malè ex incorruptis cadaueribus excommunicatum arguerent. Quod illis Manuel Caleca *lib. 4. contra Græcos obiecerat:* Nam cum illi dicerent, Lugdunenſe Concilium tyrannicam fuiſſe, ipſius quoque quo illud compleuit Michaelis ſcilicet Palæologi Regis, cadauer, integrum perdurans, illius animæ iniquitatem annunciare, qui huiuſmodi Concilium coegit, autumarent, reſpondet Caleca: Senſibus quippe de fide iudicant quod in cæteris ſanctitatis ſignum arbitrantur, hoc, in quibus ipſi volunt iudicium damnationis accipiunt, quaſi Deo pro illorum voluntate decernente; quanquam ſi defunctorum cadauera minimè diſſolui, indicium ſanctitatis arbitrantur. Quid de Petri, Paulique corporibus dicturi ſunt, Sanctorumque plurimorum, quæ diſſoluta in fruſta, & in puluerem ſunt? Si autem diſſoluta plurima corpora Sanctorum vident, vnde ea, quæ id paſſa non ſunt ſancta probare poterunt? Quid autem de infidelibus dicturi ſunt, & quos ipſi publicis maledictis ſubdunt, quorum incorrupta cadauera perdurant? Porrò ſi hæc damnationis arbitrantur ſigna, quomodo Sanctorum corpora honorant? At quomodo diſcernuntur excommunicatorum cadauera iam dixi.

44 Quæ cùm ita ſint, & conſenſus gentium, hiſtoriæ, apotheoſis acta, & ſanctioribus dypticbis, & horatijs præcibus Eccleſia plurimum momenti collocent in corporis integritate ad Sanctitatem altiùs aſtruendam, profectò cùm ea fuerit illius vitæ, qui cum fama ſanctitatis obijt, innocentia, probitas, virtutes, ea mortis cauſa, quæ hanc integritatem non dedeceant, ſed probent maximè, & nedum ipſummet corpus, quod plurimis Sanctorum, ſed indumenta, & quæ adiacebant, inuiolata fuerint, dicamus, voluiſſe Deum illum ſic illæſum, & illibatum ſeruari, vt demonſtraret pretioſam in conſpectu ſuo illius mortem fuiſſe, & ſatis eſt quod ſcripſis mandauit Gregorius prebſyter Cæſarienſis, commune fuiſſe Epiſcopis Catholicis, qui in ſynodo Nicena interfuerunt, vt eorum corpora per multa annorum curricula perſtiterint illæſa. Præmium quidem dignum ſeruorum Dei, vt corpra, quæ dum viuerent immortali ac æterno Deo ſeruierunt, poſt mortem immortalitati, ac æternitati integra, & illæſa conſeruentur.

CONSVLTATIO XCVI.

An Canonici Cathedralis ad benedictionem Epiſcopi ſolemnem, qua populo benè deprecatur in fine miſſæ, loco ſacerdotis celebrantis in Eccleſijs extra Cathedralem, teneantur ex conſuetudine genua flectere?

An ijdem teneantur aſſociare Epiſcopum vſque ad valuas Eccleſiæ, etiam non Cathedralis?

AD primùm. Affirmo iuxta antiquiſſimum ritum, ne presbyteri celebrantes, præſente Epiſcopo, benedicant, ſed ab ipſo benedictio fiat, Microlog. *Eccleſ. obſer. c. 21.* Et ab ipſo Epiſcopo dari poteſt licentia Sacerdoti, vt benedicat, ſed, ſi ipſe velit, poteſt benedicere, *can. 63. cum ad celebrandas de conſecr. d. 1.* ibique Gloſ. Archid. & cæteri, Raymund. *in ſum. lib. 3. tit. de differ. offic. §. 7. ad med.* Syluest. *v. benedictio num.* Barthol. Brixienſ. *in repert. eod. verbo*, vbi ait, ita ſe habere vſum Eccleſiæ, Vital. *in clem. 2. num. 9. de priuil.* & ita fieri debere notat Paris de Graſ. *in cæremon. Card. lib. 1. cap. 42.* & cæremon. Epiſcop. *lib. 2. c. 9.* ante finem, ſemperque Chriſti fideles genua curuarunt ad benedictiones Epiſcopi, vt firmat Nauar. *de hor. can. c. 4. num. 10.* & Microlog. *eo loco c. 22.* loquens de Sacerdote celebrante, qui etiam cùm populo inclinatur in vltima benedictione danda ab Epiſcopo in miſſa. 1

Debent igitur Canonici genua flectere, dum Epiſcopus benedicit, quia, & ipſi ſunt de populo, §. *plebs autem inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil.* ac etiam quia, vt inquit D. Auguſtinus vnitas ſeruanda eſt ab omnibus ſiue in orando, ſiue in genuflectendo, ſiue in pſallendo, ſiue in lectionibus ſollicitè audiendis. Quòd referunt Thom. Vvaldenſ. *tom. 3. tit. 4. c. 31.* & Scott. *de ſacrif. miſſ. lib. 3. c. 18. num. 2.* 2

Accedente præſertim conſuetudine, quæ cùm ſit pia, valdeque rationabilis, atque conſentanea cæremoniali, iuxta quod populus ad benedictionem miſſæ, etiam ſimplicis Sacerdotis, debet genuflectere, dùm ibi Canonici aſſiſtunt non cum habitu chori, ſed vti alij de populo, ab ijs quoque obſeruanda eſt, *cap. ad Apoſtolicam de ſimon.* Surd. *conſ. 62. nu. 16. & ſeqq.* Gratian. *diſcept. a 10. num. 13. 14. & 27.* prout in materia rituum ſæpiùs reſpondit S. Congregatio apud Barboſ. *in collect. Bullar. v. Conſuetudo, & in collect. dec. 440. num. 13.* Et vbi agitur de conſuetudine pia, & rationabili ſufficiunt decem anni ad illam inducendam, Abb. *in d. cap. ad Apoſtolicam num. 9.* & ibi Felin. *num. 3.* Rot. *dec. 365. num. 4. & 375. nu. 8. p. 2. rec.* Add. ad Burat. *dec. 3. num. 15.* 3

Et multò magis eſt obſeruanda, cùm etiam Magiſtratus ac Principes deuotè genua flectant, vt proinde permitti non debeant nouitates, ex quibus peccandi occaſiones timeri poſſint, *cap. cum conſuetudines, de conſuet. l. in rebus ff. de conſtit. Princip.* adeo, vt nec Princeps tuta conſcientia poſſit præcipere, ne ſolita fiant ſine vrgenti cauſa, vt admonet Nauar. *conſ. 1. num. 13. ad med. & ſeq. tit. de reſtit. ſpol.* 4

Neque refragatur, quòd Canonici in Cathedrali non teneantur genuflectere, & vbique ſint Canonici. Nam aliud eſt in Cathedrali, vbi exiſtunt cum habitu chori, & ſunt participes functionis, quæ fit ab Epiſcopo, aliud in alienis Eccleſijs, vbi exiſtunt vti alij de populo. Et licèt vbique ſint Canonici, non tamen vbique eandem retinent prærogatiuam. Ideòque non obſtat cæremoniale, quia loquitur in propria Eccleſia, quando Canonici aſſiſtunt in habitu canonicali, & proinde non debet operari extra Eccleſiam quando aſſiſtunt ſine habitu, cùm hoc diſcrimen fiat etiam quoad præcedentiam cum Prælatis iuxta declarationem relatam à Barboſ. *de Canon. & dignit. c. 18. num. 75.* & tradunt etiam Felin. *in cap. paſtoralis num. 6. de offic. deleg.* ac Decian. *conſ. 65. num. 13. lib. 2.* Neque verum eſt, quòd Epiſcopus in alijs Eccleſijs ſit tanquam aduena, & hoſpes, quinimmò eſt tanquam caput, & dominus, cùm habeat ius in omnibus Eccleſijs ſuæ 5

Digitized by Google

diſcutis, *can. omnes baſilicæ* 16. *q.* 7. & ad quamcunque partem diœceſis poteſt etiam dignitatem ſuam, & iuriſdictionem explicare, Veral. *dec.* 203. *p.* 2. At Canonici extra ſuam Eccleſiam, & ſine ſuo habitu verè ſunt aduenæ, ac hoſpites, cùm ibi neque beneficium, neque titulum habeant,

6 Minuſque reſtagatur, quòd contra Cæremoniale non attendatur præſcriptio, niſi immemorabilis. Quia id procedit in expreſsè diſpoſitis in illo, ſecus autem in ijs, quæ non ſunt expreſsè diſpoſita, vt in terminis reſpondit Rota in Mediolanen. ſuſtentationis libri 26. Iunij 1647. & 30. Maij 1650. coram Eminentiſſimo Cerro. Conſuetudo enim non dicitur contra ius, ſi caſus non eſt in iure expreſsè deciſus, ſed deducitur ex argumentis, vel conſequenter à deciſionibus, etiamſi eſſet contra communem, Put. *deciſ.* 240. *lib.* 3. Seraph. *dec.* 639. *num.* 1. & Caualer. *deciſ.* 479. *num.* 4.

7 Argumentum verò ab vſu Cardinalium ad Canonicos eſt à maiori ad minus, quod non valet affirmatiuè. Notum enim eſt Cardinales comparari, Regibus, & habere dignitatem etiam propriam vti ſinguli, quam non habent Canonici, ſed vti vniuerſi tantum, Abb. *in cap. cum non liceat num.* 2. *de præſcript.* Sicuti leuiſſimum eſt argumentum à titulo Fratrum. Quia, & Epiſcopi à Pontifice Summo vocantur Fratres, *cap. quam graui, de crim. falſ.* & tamen genuflectunt,

8 Similiter non obſtat, quòd ſumus in facultatiuis, in quibus non datur præſcriptio, cùm non conſtet, an Canonici id fecerint ſpontè, anne coactè. Nam non agitur de præſcriptione, ſed de conſuetudine, & conſuetudo ſatis probatur, dum ita fuit in omnibus ſpatio decem annorum indiſtinctè obſeruatum, quod ſatis eſt ad inducendum conſuetudinem obligantem impoſterum ex tacito conſenſu, Mareſcott. *var. lib.* 2. *c.* 100. *num.* 1. Pro qua inducenda ſufficit ita fuiſſe ſeruatum, quando non eſt contra ius, ſpatio decem annorum conſenſu totius vniuerſitatis, ſeu maioris partis, vel ſaltem ea ſciente, nec requirit principium coactiuum, aut obligans, ſed ſatis etiam eſt, vltrò ſua voluntate ita feciſſe, Surd. *conſ.* 62. *num.* 16. *& ſeqq.* Gratian. *diſcept.* 210. *num.* 24. *& ſeqq.* Deinde negatur id eſſe facultatiuum, cùm adſint actus benè multi. Quo caſu in materia præeminentiarum non dicitur facultatiuum quicquid ſit in alijs materijs, Rot. *dec.* 224. *num.* 9. *& ſeqq. p.* 6. *rec.*

9 Neque ſuffragatur, quòd ſaltem hæc conſuetudo debeat eſſe immemorabilis, quia eſt contra cæremoniale. Nam cæremoniale non diſponit, aut præcipit, quòd Canonici non debeant genuflectere, ſed ſolum illos eximit ab hoc ritu. Et non loquitur extra Cathedralem, vbi exiſtunt ſine habitu canonicali, ſed in Cathedrali, & quando adſunt functionibus cùm habitu Canonicali, Vnde quòd id facere conſueuerint in alijs Eccleſijs non eſt contra, ſed præter cæremoniale.

10 Ad ſecundùm: Seruanda etiam eſt conſuetudo aſſociandi Epiſcopum vſque ad valuas Eccleſiæ, etiam non Cathedralis, vbi adfuerunt in miſſa ſolemni Epiſcopus, & Canonici. Attenditur enim in hac materia conſuetudo, vt pluries dixit S. Rituum Congregatio, referente Barboſ. *de Canon. & dignit. c.* 32. *num.* 11. *&* 12. *& dec. Apoſtol. collect.* 49. *num.* 7. *&* 8. Et mos erat apud Lacedemonios, à quibus Romani leges acceperunt, vt minores aſſociarent ſeniores, Gell. *lib.* 2. *c.* 14. Chaſſan. *in catal. glor. mund. p.* 1. *conſid.* 10. *verſ. quartus comitari incedentem*,

11 Cumque ſit conſuetudo non contra ius, ſed præter ius, ſufficiunt decem anni, vt inducatur, Gloſ. *in cap. vlt. v. conſuetudo de conſuet. in* 6. Put. *dec.* 150. *num.* 5. *lib.* 1. Mantic. *dec.* 51. *num.* 4. Seraph. *dec.* 639. *num.* 1. Caualer. *dec.* 63. *num.* 3. Rot. *dec.* 375. *num.* 8. *p.* 2. *rec.* cum alijs alias allegatis. Et in terminis licèt Canonici non teneantur aſſociare Epiſcopum venientem ad Eccleſiam cùm cappa, niſi in diebus ſolemnibus, attamen ſi extet conſuetudo, vel vſus illum aſſociandi omnibus diebus dominicis, & feſtis etiam non ſolemnibus, quòd ſit ſeruanda, reſpondit S. Rituum Congregatio apud Barboſ. *in collect. Bullar. v. conſuetudo, & in collect. dec. Apoſtol. d. collect.* 49. *num.* 7. Atque ita etiam cenſuit eadem Sac. Congregatio in vtro-

que caſu propoſito in Maioricenſi, nempe, accedente immemorabili conſuetudine Canonicos Cathedralis teneri genuflectere benedictioni ſolemni Epiſcopi tam intra, quàm extra Cathedralem, vt ad illam aſſociandum ad aliàs Eccleſias extra Cathedralem, occaſione feſtiuitatum, quæ intra annum celebrantur.

CONSVLTATIO XCVII.

An in funeribus, quæ fiunt in Eccleſijs Collegiatis, etiam pro illarum Canonicis defunctis, Capitulum, & Canonici Cathedralis præcedere debeant Capitulum, & Canonicos earundem Collegiatarum?

AFfirmatiuè reſoluendum cenſeo, idque ex iuris aſſiſtentia ratione dignitatis, & conſortij cùm Epiſcopo, vt largiter probat ex deciſionibus impreſſis poſt tractatum Cathedræ Epiſcopalis Cæſarauguſtanæ Ioannes de Arruego §. 37. in Cæſarauguſtana Synodi 13. Februarij & 28. Iunij 1626. coram Coccino, quarum prima eſt *p.* 5. *recent. dec.* 3. 1

Quam quidem aſſiſtentiam iuris procedere etiam, quando functiones fiunt in alijs Eccleſijs, etiam ad effectum præcedendi Canonicos Collegiatæ, Prælatum, & Clerum earundem Eccleſiarum, non obſtante conſuetudine in contrarium, reſolutum fuit à S. Rituum Congregatione in Tuſcanen. 29. Auguſti 1619. in Fundana 2. Octobris 1597. Et in hac ſpecie funerum in ipſa Collegiata in Leodienſi præcedentiæ 10. Martij, & 21. Aprilis 1668. 2

Nam quæcunque conſuetudo contraria dicitur abuſus, & corruptela minimè ſeruanda, cùm regula quòd in præcedentia attendatur conſuetudo, intelligitur, quatenus ſit rationabilis, vt reſpondit Rota coram Eminentiſſimo Cardinali Othobono *dec.* 4. *num.* 36. & coram Otalora 4. Martij 1668. §. *vlt. ex cap.* 1. *de maior. & obed.* vbi Butr. *num.* 11. & conciliando pugnantia firmauit Rota apud Greg. *dec.* 310. *num.* 6. Non eſt autem rationabile, quòd minor præcedat maiorem. Eſt enim contra honeſtatem, atque adeo contra regulas rectæ rationis. 3

Non obſtant reſolutiones, quòd in funeribus deferenda ſit vnica Crux illius Eccleſiæ, ad quam cadauer defertur cùm præcedentia Cleri eiuſdem, de quibus Barboſ. *in ſum. Apoſt. deciſ. collect.* 393. *num.* 4. cum alijs *in collect.* 234. *num.* 3. Nam intelliguntur in concurſu aliarum, non autem Cathedralis, quæ deferre debet Crucem ſuam, & ſub ea omnes incedere debent, atque adeo cùm præcedentia illius iuxta alias reſolutiones relatas ab eodem *de Paroch. p.* 3. *cap.* 26. *num.* 78. *& de iure Eccleſ. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 78. 4

Quare non iuuat, ſed retorquetur ratio præcedendi ex eo deducta, quòd Canonici Collegiatæ ſint fratres defuncti. Quia etiam Canonici Cathedralis ſunt fratres Epiſcopi ac membra. Ergo ſicut abſque dubio ille præcederet, ita debent iſti ob rationes allegatas à Barboſ. *de Canon. & dignit. d. c.* 18. *à nu.* 44. præcipuè *num.* 49. vbi ſpeciatim in funeribus, ac optimè diſtinguendo præcedentiam in funeribus deberi Cathedralibus, immò, & Collegiatæ ſupra Parochos, licèt iſtorum ſit in propria Eccleſia officium funebre peragere, vt per eundem *de Paroch. p.* 1. *c.* 9. *n.* 6. *&* 9. Quæ quidem potiori iure procedunt in hoc caſu, cùm Parochi habeant in his tantum authoritatis, quantum Epiſcopus in ſua diœceſi, vt notat *numer.* 9. 5

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO XCVIII.

An Conſtitutio Gregorij XIII. de præcedentia inter Mendicantes habeat quoque locum inter Ordines Monachorum?

1 NNgatiuè reſpondendum videtur, quia emanauit pro Mendicantibus, & Confraternitatibus laicorum, vt in ipſa legitur, tam in proemio, quàm io diſpoſitiua, in quibus ſæpè id exprimitur, cuius verba toties repetita oſtendunt eoixam intentionem Pontificis, ad ſolos Mendicantes teſtrictam, attenta maximè dictione *quidem*, in illius limitatione appoſita de antiquioribus in loco, ibi: *Inter fratres quidem Mendicantes*. Quæ dictio habet vim taxatiusm, & diſpoſitionem reſtringit ad ipſos tantùm Mendicantes, & expreſsè non excludit, *l. quis in aliena §. libertos ff. de negoc. geſt. & l. qui Sella §. qui actum de ſeruit. ruſt. præd.* Atqueeò magis quia eſt Cooſtitutio correctiua iuris commuois in ea parte, in qua donec non cooſtiterit qois poſſideat, præferuntur antiquiores in loco controuerſiæ, ideòque ſtrictè eſt accipienda ita, vt corrigat ius commune quoad minus fieri poteſt, & ſi corrigat in vno, non corrigat in alio, Buratt. *dec.* 167. *num.* 6. & *dec.* 211. *num.* 18. In ijs enim, in qoibus io ſpecie ius commune eſt in contrarium, non datur extenſio ad caſus, & perſooas diuerſas, Rot. *dec.* 107. *num.* 42. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* Et vbi habemus in diſpoſitiua explicitam Summi Pontificis mentem, reſtrictam ad Mendicantes, ibi: *decernimus, quòd quicunque ex dictis Mendicantibus, &c.* fruſtra recurritur pro illius interpretatione ad verba proemij, quia in claris oullum locum habet interpretatio, *l. adijcere §. quamuis, de iure patr.*

2 Quòd ſi aliquando S. Rituum Coogregatio decreuerit, præcedere illos, qui prius habuerunt locum, id iure, meritòque factum fuit ex cauſa poſſeſſionis, io qua reperiebantur locum habentes, quia poſſidentis melior eſt conditio, & præſertim in materia præcedentiæ. Ideòque Conſtitutio prioribus io loco dat præcedentiam, quatenus non conſtat de poſſeſſione, Caualer. *dec.* 588. *num.* 4.

3 Hanc autem poſſeſſionem docere poſſunt non ſolùm Magiſtri cæremoniarum, quibus plena fides danda eſt, tanquam deponentibus de re ad ſuum officium pertinente, Rot. *deciſ.* 527. *num.* 5. *p.* 2. & *deciſ.* 149. *num.* 3. *p.* 5. *rec.* Sed etiam Ordinarij, ac teſtes deponentes quòd ita ſeruatum fuit per plures annos. Sufficere tamen ſolùm decennij curſum firmat Decian. *conſ.* 21. *num.* 7. *lib.* 1. Peregr. *conſ.* 3. *num.* 2. *lib.* 2. & cùm alijs Cyriac. *contr.* 201. *nu.* 169. potiſſimùm in actibus publicis, & quorum ignorantia nequeat allegari, Rot. *dec.* 863. *p.* 4. *diu.* Item atteſtatio iurata, qua ad effectum manutentionis ſofficit, vt in terminis de fide vnius tantum eſt deciſio Rotæ 323. *num.* 2. *poſt* 2. *vol. conſ. Farinacij.*

4 Immò ſi ij, qui priores erant in loco, orta controuerſia, omiſerint accedere ad proceſſiones, prouenit ex hoc expreſſa acquieſcentia, iuncta cum contradictione, quibus concurrentibus, legitima acquiritur poſſeſſio, Giouagnon. *conſ.* 9. *num.* 87. *lib.* 1. & 88. vbi quòd ſciens alium poſſidere, & id permittit, ſuam poſſeſſiooem, ſi habet, amittit, Rot. *dec.* 297. *num.* 4. & 5. *p.* 2. *diu.* Seraph. *dec.* 1086. *nu.* 1. & *dec.* 530. *num.* 2. & 3. *p.* 2. *rec.*

5 Et hæc eò magis procedere debent ſi qui poſſident, habeant intentionem fundatam in antiqoiori inſtituto, vel in illios confirmatione, ac proinde aſſiſtentiam iuris, quo cauetur, aotiqoiores eſſe digniores, ac præferendos, vt ex Collegijs Bononiæ, Paduæ, ac Ferrariæ reſponſum reſtatur, ac ſequitur Rota coram Caualer. *d. dec.* 588. *num.* 4. Ex quo fit, quòd omiſſio in accedendo ad proceſſiones iure ſequuta fuerit, ad excluſionem voluntarij, Menoch. *præſumpt.* 67. *lib.* 6. ſubſequente præſertim actuom frequentia per longum temporis ioteruallum, Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 1. *num.* 3. *de cauſ. poſſeſ.* Seraph. *deciſ.* 212. *num.* 2. & *deciſ.* 323. *num.* 4. Caualer. *deciſ.* 286. *num.* 6. & *deciſ.* 41. *num.* 8. apud Poſt. *de manut.* Toties enim multiplicata gratia non præſumitur, Rot. *deciſ.* 397. *num.* 3. *p.* 2. *rec.* & in terminis de fauore piæ cauſæ ac diuini cultus *dec.* 470. *num.* 7. *p.* 1. *rec.* & 640. *num.* 3. *p.* 2. Add. ad Gregor. *dec.* 162. *num.* 16. *ad finem.*

Ceſſatque omnis difficultas dùm concurrit poſſeſſio, ti- 6
tulus ex iuris aſſiſtentia, cooſuetudo, quæ ſunt cardines naturales præcedentiæ, potiſſimùm autem conſuetudo ex ſententia S. Congregationis Concilij, teſte Fagnano *in cap. Cum certum num.* 20. *de maior. & obed.*

At verò his non obſtantibus vera ſententia eſt, Conſti- 7
tutionem Gregorij de præcedentia comprehendere etiam Monachorum Ordines. Ita pluries declarauit tum S. Rituum Congregatio, tum S. Congregatio ſuper Epiſcopis, ac Regularibus, tum etiam S. Rota, quarum declarationes largiter congeſſi *tom.* 1. Quare fruſtra laborant qoi contra ſentiunt.

Hinc quando agitur de præcedentia in aliqua particu- 8
lari ciuitate non attenditur quis Ordo ſit prius ioſtitutus, vel confirmatus à Sede Apoſtolica, ſed ſolùm Cooſtitutio, quam ſanxit Gregorius XIII. cuius verba tempeſtiue hìc apponimus. *Quando verò non probatur aut non conſtat de quaſi poſſeſſione præcedentia inter fratres, ij, qui antiquiores ſunt in loco controuerſiæ procedant ita, vt ſi contingeret noua monaſteria, aut domos in aliquo loco recipi, ille Ordo, qui primus monaſterium, ſeu domum in loco habuerit, præcedat.*

CONSVLTATIO XCIX.

An liceat vni Parocho, ſiue Sodalitati religioſæ in vno vico, ſiue Caſtello erectæ, ducere proceſſionem intra octauam Sanctiſſimi Corporis Chriſti eodem die, quo illam ſolet ducere alter Parochus, ſiue altera Sodalitas erecta in alio vico, ſiue Caſtello valde vicino, ac finitimo? Vbi quid de conſuetudine?

ET ſanè affirmatiuè reſpondendum videtur. Etenim 1
perſpicui iuris eſt, Parocho io ſua parochia prohiberi non poſſe ab alijs, ne exerceat munia parochialia. Proceſſio autem eſt munus Parochiale, *can.* 1. & *can. Epiſcopus* 9. *q.* 2. & planè Rota in Cæſerauguſtana dedicationis 18. Decembris 1618. coram Manzanedo. Multòque minus Parocho diuerſi Caſtelli, nullam habenti dependeoriam, aut ſubordinatiooem ab alio. Et propterea habet locum *conſtitutio* 10. Gregorij XIII. *in Bullar. tom.* 2. in qua declaratur omnibus licere tam in die Dominico intra octauam, quàm in alijs dictæ octauæ diebus proceſſionem ducere, quibuſcunque oon nbſtaotibus, de qua Barb. *in collect. Apoſtol. dec. v. Corporis Chriſti feſtiuitas collect.* 131. *num.* 2. Et Conſtitutio Vrbani IV. aliorumque Summorum Pontificum, qui enixè omnibos mandant eius ſolemnitatis celebrationem adeo, vt permittatur fieri etiam in locis interdicto ſuppoſitis, vt in *conſtitutione* 12. Martini V. eiuſdem Bullarij *tom.* 1.

Neque officit, quòd Parochus, ſiue Sodalitas einſmodi 2
fortè omiſerit dicta die hanc proceſſionem ducere. Tùm quia per exercitium aliorum iurium Parochialium etiam hoc ius ducendi proceſſionem retinetur, Innoc. *in cap. dilectus num.* 3. *de capel. Monach.* quem ibi ſequuntur Cardin. *q.* 11. Io. Andr. *num.* 7. 8. & 19. Butr. *num.* 15. Abb. *num.* 19. Anchar. *num.* 21. Tùm quia iuri illi proceſſionem ducendi cùm meræ ſit facultatis nullo tempore præſcribitur, vt poſt Bruo. *conſ.* 68. *num.* 10. obſeruauit Hopingh. *diſſert. de iur. poteſt. concl.* 44. quod notandum ait Iac. de S. Georg. *de feud. v. de adhærentibus num.* 15. Hoc enim iuris meræ facultatis proprium eſt, vt oiſi prohibitio, ſeu contradictio interuenerit, prohibitus in ea acquieuerit, & iuri ſuo tacitè renunciauerit, Bartol. *in l. filijs C. de decur. lib.* 10. Burſat. *conſ.* 87. *num.* 12. 13. & 15. atque ſi poſitiuè in iuris facultatis præiudicium tacitè quid actum ſit, nullo tempore præſcribi poteſt *arg. l.* 2. & ibi Gloſ. ac Bartol. *de via publ.* Vaſq. *lib.* 1. *illuſtr. contr.* 4. *num.* 9. Gabr. *com. opin. lib.* 5. *rubr. de præſcript. concl.* 10. *num.* 1. Vbi quamplurimas in hanc ſententiam recenſet authoritates Doctorum, & *numer.* 4. hoc ita ampliat, vt etiam mille annis non vtendo, ea quæ facultatis ſunt, non amit-

amittantur, idque in facultate non deducente ius in iudicium, deducibile vt in caſu *d.l.2.* proceдат, aliàs ſecùs ſit, idem *ibidem num.*8. Crauet. *conſ.*775.*num.*8. & eleganter Vveſember.*conſ.*2.*nu.*94. Theſaur.*deciſ.*10.*n.*3. Quemadmodum etiam regula illa non obtinet quando facultas ratione iuris quæſiti competit. Tunc enim potiùs ius, quàm facultas dicitur, Gabr. *d.loco num.*10. qui, & *num.*11. hanc ſubijcit limitationem, quòd facultati ex contractu competenti præſcribatur.

3 Contra tamen tenendum puto. Nam licèt permiſſum ſit, hanc proceſſionem ducere, id tamen non eſt permiſſum abſolutè, ſed quatenus honorificè duci poſſit, & ſtatis tantum diebus, vt ex Concilio Trid. *ſeſſ.*13. *c.*15. ibi; *declarat, &c. vtque in proceſſionibus reuerenter, & honorificè illud per vias, & loca publica circumferatur. Aequiſſimum eſt enim ſacros aliquos ſtatutos eſſe dies cum chriſtiani omnes, &c.* cui concinit Clem. 1. §. *nos itaque de reliq. & vener. Sanct.* & conferunt tradita per Burart. *dec.*43. *num.* 8. Vnde cùm agatur de locis paruulis, & conuicinis, ac difficile ſit eam poſſe duci eodem tempore in vtroque loco cum iuſta, & debita veneratione ob penuriam præcipuè Sacerdotum, non modò poſſunt, ſed etiam debent ſtatui dies diuerſi, prout ſtatutos fuiſſe conſtat ex conſuetudine, quæ habet vim legis, §. *ſine ſcripto, inſtit. de iur. nat. gent.* cùm vulgo relatis per Add. *ad deciſ.*539. *num.* 37. *p.*4. *tom.* 3. *rec.* Deficiente potiſſimùm iure certo circa tempus, quo nempe die proceſſio duci debeat, quo caſu omnino ſeruanda eſt conſuetudo, Rot. *deciſ.*94. *num.*6. *p.*4. *tom.* 2. *rec. l. quod ſi nolit.* §. *quia aſſidua ff. de edil. edict.* ibi: *Ea enim, quæ ſunt moris, & conſuetudinis in bonæ fidei iudicijs debent venire.*

4 Neque obſtat vulgare illud, quòd in facultatiuis non inducatur conſuetudo. Nam negatur fuiſſe merè facultatiuum Parocho, ſiue Sodalitati eligere ſibi diem pro eiuſmodi ſolemni proceſſione ducenda, minuſque poſt ſemel electam diem variare, atque aliam eligere, cùm pertineat ad Epiſcopum licentiam impertiri proceſſiones ducendi, vt dixit Rot. in Elnen. iuriſdictionis 19. Iunij 1647. §. 1. coram Dunozetto, Vnde quamuis à principio fuerit meræ voluntatis, & in facultate dictam ſolemnitatem proceſſionis celebrare hac, vel illa die intra octauam, cùm tamen ab initio declarauerint ſuam voluntatem, ducendo proceſſionem tali die, ex diuturna conſuetudine ſubſecuta dicitur effecta voluntas neceſſaria, per quam ceſſat omnis facultas, vt obſeruat Abb. *in cap. ſuam num.* 7. & 8. *de ſimon.* per textum *in cap. ex parte de cenſib.* Olaſch. *deciſ.*99. *nu.*19. & *ſeqq.* ac Rot. *deciſ.* 365. *num.*6. *p.*2. *rec.*

5 Ex hoc enim quòd pro obſeruatione, vt ducantur diuerſis diebus, concurrit fauor diuini cultus, materia non præſumitur facultatiua, vt authoritate Rotæ firmat Add. ad Gregor. *dec.*162. *num.* 15. facultatiſque præſumptio ſatis excluditur ex multitudine actuum, Add. ad Gregor. *loc. cit.* & dixit Rota apud Cæſ. de Graſ. *dec.*29. aliàs 1. *de cauſ. poſſeſ. & propr. num.* 3. & coram Seraph. *dec.* 212. *num.* 2. ac alibi. Et quidem abſque dubio, quia non ſunt actus geſti à priuatis, & in priuato, ſed ab vniuerſitatibus, & in publico, in quibus non adaptari tradita de merè facultatiuis, reſoluit Rota in hac ſpecie proceſſionum *deciſ.*863. *p.* 4. *diu.*

CONSVLTATIO C.

Quidam Præpoſiti ex conſtitutione pontificia in proceſſionibus, cæteriſque actibus publicis, & priuatis omnibus, & quibuſcunque, non tamen Capitularibus Eccleſiæ, & habent locum immediate poſt illius Canonicos iuxta ordinem ad id eis præſcribendum. Ex quo quæritur.

Primò, an dicti Præpoſiti habere debeant eandem ſedem, quam habent Canonici in Eccleſia, ſeu Capella in receptione Ordinum.

Secundò, an Crux Archiepiſcopalis, quæ in proceſſionibus defertur inter duos recentiores Canonicos, ſit deferenda inter duos recentiores Præpoſitos?

Tertiò, an Præpoſiti admitti debeant ad oſculum manus Prælati cum Canonicis prima vice, qua Epiſcopus nouus venit ad Eccleſiam in proceſſione?

Et quartò, an gaudeant prærogatiua, qua gaudent Canonici in aſſignatione carceris?

Affirmatiuè in omnibus reſpondendum videtur. 1 Etenim Præpoſiti ſunt perſonæ conſpicuæ, & dignitatem habere dicuntur, *cap.* 1. ibique Gloſ. *v. præpoſiti de æt. & qual.* cùm alijs apud Manriq. *de præced. q.*41. *num.*1. concludens indiſtinctè, pro dignitatibus illos accipi, dixitque Rot. *in rec. dec.*483. *num.*7. *p.*3. Et conſtat ex eorum erectione, qua æquiparantur Canonicis in omnibus præterquam in actibus capitularibus. Quæ exceptio firmat proculdubio regulam in non exceptis, vt in his terminis inquit Rot. *dec* 252. *nu.*3. *p.*6. & *dec.*224. *p.*7. *rec.* & æqualis habitus delatio, inceſſus in proceſſionibus, ac præeminentia in ſeſſionibus denotat in omnibus cùm Canonicis æqualitatem dignitatis, Rot. *d. dec.*252. *num.* 13. & æqualitatem in cæteris præeminentijs, Rot. in Valentina præeminentiarum 22. Iunij 1640. coram Coccino, & *d. dec.* 224. vbi quòd iſta æqualitas importat ſpecificam conceſſionem priuilegij perſonæ, cui facta fuit æquiparatio.

Corroboratur id à decreto S. Rituum Congregationis, 2 quæ ſæpiùs declarauit huiuſmodi Præpoſitos facere vnum corpus cùm Canonicis, & gaudere omnibus præeminentijs Canonicorum abſque vlla differentia, exceptis actibus capitularibus. Eſſet itaque monſtruoſum, ſi variè tractaretur vnum membrum ab alio, *can. cognouimus* 12. *q.* 2. *cap. quia* 22. *de præul.* ac etiam ex declaratione Sac. Congregationis Concilij, quæ ſub die 1. Aprilis 1651. ſuppoſitis litteris Apoſtolicis erectionis huiuſmodi Præpoſiturarum, deciſionibus rotalibus, ac decreto Sac. Congregationis Rituum, cenſuit ſupradictos Præpoſitos poſſe in Iudices ſynodales, & in Iudices Sedis Apoſtolicæ delegatos deputari.

Cum igitur actus, de quibus agitur, non ſint capitulares, quia in ijs non tractatur de iuribus capituli, gubernio, 3 vel adminiſtratione Eccleſiæ, neque datur ſuffragium pro conſultatione prædictorum iuxta Gloſ. in Clem. vt ij, *de æt. & qual.* ſequitur in illis gaudere Præpoſitos eiſdem prærogatiuis, quibus gaudent Canonici.

Accedit quòd hi Præpoſiti debent obtinere gradum doctoratus, ac proinde non debet ipſis dignitas denegari, vt 4 habetur expreſsè *in cap. quanto de magiſtr.* §. *quia verò*, ac fusè probat Muſcatel. *de Doctor. dignit. c.* 2. *num.*3. Et tanquam nobiles exiſtimandi ſunt adeo, vt ſi ex ſtatuto Eccleſiæ præbendæ debeantur nobilibus, Doctores admitti debeant, Mohedan. *dec.*34. Guidopap. *dec.*88. *num.*1. Rebuf. *de nom. q.*15. *num.*30.

Quapropter ſpeciatim ad primum reſpondendum videtur, Præpoſitis deberi eandem ſedem cùm Canonicis 5 in choro, & in Eccleſia, quoad actus ſedendi vnus corpus conſtituunt cùm illis, eorumque præeminentiam, & prærogatiuam obtinent.

Ad ſecundùm: Crux inter Præpoſitos deferri debet, 6 alioquin non facerent vnum corpus cùm Canonicis, vel

corpus

Digitized by Google

corpus in partes ſcinderetur, quia Crux vel ducit, vel includit corpus, ac proinde non gauderent æquali honore ac præeminentia, ſi extra Crucem Canonicorum incederent contra cœremoniale *lib.2.c.33.* admittens illam deferri etiam ante beneficiatos.

7 Ad tertium: Ita etiam. Nam admittuntur ad aſſociationem Epiſcopi, ad Eccleſiam procedentis, ad circulum, ad ſalutationem, ac benedictionem illius, gaudentque dignitate Canonicorum, atque adeo gaudere debent eodem honore, *l. & cum, §. præſens ff. de mun. & honor.* Chaſſan. *in catal.p.1. conſid.9.* Præcipuè cùm ex dicto cæremoniali *lib.1.c.2.* admittantur ad hoc oſculum dignitates, Canonici, & alij.

8 Ad quartum, non videtur negandum. Quia vti vnum corpus vno atque eodem carcere includi debent. Et cùm habeant eandem dignitatem Canonicorum ratione muneris Eccleſiaſtici, & officij actu legendi, frui debent eadem prærogatiua. Carcer enim ex qualitate perſonæ iniuſtus reddi poteſt, Gloſ. *in l. ſed etſi is, ff. de in ius voc.* Farinac. *de carc. q. 27. nu. 40.* & in ſpecie Iac. Bin. *de priuil. iuriſconſ. priuil. 49. num.2.* Et perſonæ plures, ſi habeant eaſdem prærogatiuas, diuerſo iure iudicari non debent, Rot. *dec. 224. num. 8. p.7. rec.*

9 At ego cauſa differendi magis, quam decernendi aio, quòd dicta verba Conſtitutionis potius important inferioritatem Præpoſitorum, cùm poſt Canonicos ſedere debeant, ſicuti ponderauit Rota in Valentina præeminentiarum 22. Iunij 1640. coram Coccino. Quin demus, quòd locus immediatus, quem aſſignat Conſtitutio Apoſtolica transferre ſecum poſſet participationem præeminentiarum canonicalium, & vnitatem corporis, id tamen procederet in illis functionibus ac locis, in quibus Præpoſiti interuenire ſolent, & ius interueniendi habent, prout erat in caſu ſeſſionis in choro, deciſio in deciſionibus Coccini, Merlini, Ghiſlerij, & qualis erat caſus receptionis candelarum, cinerum, palmarum, aliorumque fieri ſolitorum in Eccleſia cùm interuentu omnium Eccleſiaſticorum, de quibus loquitur alia deciſio Valentina coram Pirouano, & decretum S. Rituum Congregationis. Sed quòd in functionibus, & locis, in quibus Præpoſiti ius non habent interueniendi, poſſint interuenire eò ipſo quod interueniunt Canonici, nuſquam cauetur. Quinimò deciſiones, & decretum neceſſariò intelliguntur iuxta terminos conſtitutionis, in qua ſe fundant, & ad eius limites reſtringi, etiamſi oporteret verba deciſionum & decreti explicare minus propriè, ac eis vim facere, Coccin. *deciſ.167.num.2. & dec. 311. num.11. ac ſeq.* Surd. *deciſ.59.num.6.& 7.*

10 Quod autem Præpoſiti ſint dignitates, non eſt certum, cùm Præpoſituræ ſint tantum officia. Præterea id non eſt ad rem, ſicuti neque eſt ad rem allegare, quod Præpoſiti vtantur eodem habitu, quo Canonici. Nam parilitas habitus parem non facit in cæteris, vt in pluribus Eccleſijs, præſertim Hiſpaniarum, habentur Clerici inferioris ordinis vtentes eodem habitu, quo Canonici, vt inter alios conſpicitur in portionibus Eccleſiæ Hiſpalenſis, & Cordubenſis. Minuſque facit, quòd ſint Doctores. Quia doctoratus non exæquat eos Canonicis, ſed eſt prærogatiua ab eccleſiaſtica dignitate protſus diſtincta.

11 Quare dubia præfata negatiuè reſoluenda cenſeo. Primum, quia Præpoſiti in hac functione nullum ius habent interueniendi. Quod ſi fortè dum aliquis ex Præpoſitis recipit ordines, prætendant, quòd Epiſcopus eum honoret ſeſſione in ſede, non autem in ſcamno, prætenſio exorbitat, cùm materia hæc ſit arbitraria Epiſcopo, qui at Canonicos, & Præpoſitos inæqualiter honorat, & diſtinctè, gradatimque tractat prout ſibi magis videtur, neque hic actus comprehenditur in Conſtitutione, præcipuè ſi hoc etiam comprobauit obſeruatio.

12 Secundum exorbitat etiam. Quia exinde non æqualitas Præpoſitorum cùm Canonicis, ſed priuatio Canonicorum proueniret, dum transfertur eorum ius in Præpoſitos, & nihil commune habet in hoc Conſtitutio, quæ de loco immediato, non autem de Cruce diſponit, eſtque hæc prætenſio cõtraria diſpoſitioni Cæremonialis *lib. 1.c. 2.* ibi: *Et ſi fuerit Archiepiſcopus, antecedat Crux Archiepiſcopalis, inter quam, & Archiepiſcopum nemo erit, niſi dignitates, & Canonici.* Quod eſt omninò ſeruandum, quia fuit confirmatum à Clemente VIII. & ab Innocentio X. addita derogatione Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ſtatutis, & conſuetudinibus Eccleſiarum, cæteriſque contrarijs quibuſcunque.

13 Tertium. Quia eſt arbitrarium Epiſcopo admittere ad hoc oſculum perſonas ſibi bene viſas. Etſi fortaſſe admittit Canonicos, nil mirum, quia illi ſunt fratres eius, Barboſ. *de Canon. & dignit.c.18. nu.46. & 54.* Hanc autem fraternitatem non habent Præpoſiti, neque huic caſui adaptantur verba Conſtitutionis.

14 Quartum. Etiam eſt arbitrarium. Ea enim quæ arbitraria ſunt Epiſcopo erga Canonicos, qui ſunt eius fratres, extendi non debent per modum coactionis ad Præpoſitos, neque ad alios.

CONSVLTATIO CI.

1 ***An virgo, ab incubo infeſtata, amittat virginitatem?***

2 ***Et an per vim ſtuprata poſſit Deo conſecrari?***

1 AD primum reſpondeo. Plurimi trahunt ortum gigantum ad dæmonum concubitus, quod teſtatur, & D. Bonauentura *in 4. ſent. d. 44.* Is cum negaſſet monſtra reſurrectura eſſe, ob quod in ijs non naturæ veritas, ſed error potius ſit, hæc addidit: *Si ſunt magnitudine gigantes in via, in Patria non erunt.* Si verò quæras vnde habuerint ortum, dicendum, quòd ſicut narrat Ioſephus, dęmones incubi aſſumptis corporibus generant, & dæmon oſtendit mulieri, cum qua concubuit, figuram talis hominis maximi, & ideò tum propter virtutem animalem generatus fuit homo miræ magnitudinis, & ille poſtmodum alios generauit.

2 Verùm plerique negant medias illas poteſtates eſſe, quas Plato in ſympoſio ſtatuit. Hinc, & Theodorus Byzantius, & nonnulli alij philoſophi ſenſerunt, ſimulacra, & nocturnas apparitiones ſapientibus nunquam apparuiſſe, ſed pueris, mulierculis, vecordibus, atque ægrotis, qui per imbecillitatem animi, aut corporis aſſidua formidine quatiuntur, & inanes, vanas, atque ab omni veritate alienas opiniones amentia quadam ducti ſibi perſuadent. Vnde, & Remigius *in dæmonolatr.* negat ſpirituum cum mulieribus commiſtionem. Quid enim corporis expers cum corpore agere poteſt? Aut concesſo, quòd ad tempus aſſumant corpora, ea aut è nubibus, & terræ vaporibus erunt compoſita, aut mortuorum hominum cadauera induta. Sed quid illa corpora, cùm ſimile procreet ſimile, aſſumpta, omnique calore penitus diſtituta ad procreandum idonea erunt? Etiamſi ſemen aliunde auferarut, vt contendunt quidam magiæ Scriptores, illud tamen quamprimum vaſe egreditur debito, frigidum redditur, & ad omnem generationem inhabile, ideòque pollutio illa, & titillatio nocturna, quam ſentiunt virgines ex prauis cogitationibus diurnis ſummo appetitu, maximoque pruritu, ſeminiſque copia abbundante oritur, & contingit. Spiritus enim, cui neque caro, neque ſanguis, neque membra famulantia generationi conceſſa ſunt, quomodo coire deſideraret? Qui cibo non reficitur, vnde cibi ſuperfluitatem ſemen, vnde pruritum libidinis haberet? Immortalis an ſucceſſorem cuperet? Incorporeus num in complexum corporis venire poſſit? Et ſi generaret, nonne ſibi ſimilem potius ſpiritum, quàm corpoream ſubſtantiam produceret? Quo dato iamdudum omnia dæmonum pleniſſima forent.

3 Et quamuis multæ ſagæ congreſſum ſatanicum expertæ ac peperiſſe dicantur, reſpondent melancholicas, ac pituitoſas mulieres ſæpiùs recubantes incubo vexari, præſtigijſque venereis deludi poſſe, ſine tamen ſemine maſculo concipere, fætumque corporeum excludere non admittendum, cenſet Tandletus in *orat. de faſcin. & incant. q. an lamia venerem exerceant.* Si quando igitur lamiæ peperiſſe viſæ ſunt, partum vel imaginarium fuiſſe, vel ſuppoſititium credibile eſt.

4 Laurentius tamen Anania *in l. de natur. dæmon.* contrarium huic planè ſtatuit, pleroſque namque heroas, depertito-

ditoſque homines ex tali concubitu ortos eſſe, ſcribit. Neronem ex angue conceptum, Merlinum illum vatem Anglum ex incubo procreatum. Adſtipulatur huic Strozius Cicogn. *in theatr. vniu. natur.* ſeu *magia omnif. lib.* 3. *c.*3. allegans Scot. *in* 2. *ſent. d.* 7. *q.* 1. Auguſtin. *de ciuit. cap.*23. *& lib.*5. *quaſt. ſuper Geneſ.* 43. cuius verba ſunt: *Fama*, inquit, *vulgatum eſt, & à multis approbatum, atque etiam acceptum ab ijs, de quorum fide dubitari non debet, faunos, & animalia quadam ſyluestria à vulgo incubi dicta, mulieribus ita moleſtos fuiſſe, vt concubere cum ipſis, luxuriemque explere cupiuerint.* Recenſet ex Henrico Inſtitore, & Iacobo Spangero exemplum de moniali diu ab incubo tentata. Ex incubis, vel ſuccubis geniti videntur quos Mahometani Noſſefoglios vocant, & è ſpiritu Sancto natos impiè credunt. Saxo Grammaticus, & alij Scriptores affirmant Gothorum Reges è matre nobili, & ſpiritu incubo vrſi formam gerente ortum habuiſſe. Ioannes de Barros author eſt Pecuſianos, & Seianitas, Indiæ populos à mulieribus dæmonum concubitu impeltis originem traxiſſe. Incubos generare Beda in hiſtorijs Britonum, & multæ aliæ ſcripturæ teſtantur.

5 Qua autem ratione hoc fieri poſſit, non videtur, niſi hac ſola, quòd virile ſemen effuſum, mox in vas muliebre cum debita temperantiæ qualitate transfundant. Sed ſic propriè generare incubum non dicendum, infinitas tamen rationes latere humanis ingenijs in rerum ſecreto naturæ planum eſt. Latent pleraque iſtiuſmodi magnis obſcurata, & circumfuſa tenebris. Et incubos dæmones oppreſſiſſe fæminas quaſdam, alias venereis conſabulationibus ad concubitum illexiſſe, in veneficijs vtriuſque ſexus in parte orientali Flandriæ, atque Brabantiæ per Iudices deprehenſum eſt, & ſcelus illud extremo ſupplicio punitum, confeſſique ſunt occaſione huiuſmodi peruerſiſſimæ voluptatis ſe ad veneficij crimen protractos, & quamuis eſſent coniugati, quod tamen relicto thoro legitimo, alter ſuccubo, altera incubo multo tempore ſceleratiſſimè permiſti fuerint. Similia ſcribunt in Germania contigiſſe ante annos centum Iacobus Sprenger. & Henricus Inſtit. *in mall. malef. p.* 1. *q.* 1. *c.* 4. & Innocentius VIII. *in epiſt. decret. aduerſus maleficos*. De incuborum generatione latè agit Petrus Boyſteau in libro gallicè edito de hiſtorijs prodigioſis, vbi multis in vtranque partem citatis authoribus, & exemplis, docet eos nullo modo generare poſſe, quia generari nequit, niſi ex humano ſemine. Verùm hæc ratio nulla eſt, nam ſi generare poſſe dicamus incubum, non id fiet ex proprio ſemine, quo caret, ſed humano aliunde petito, ideòque nec filius dæmonis erit, qui ex huiuſmodi naſcetur concubitu, ſed illius hominis, cuius eſt ſemen.

6 Eos itaque generare poſſe plerique omnes confitentur, vt D. Thom. *in* 2. *d.*8. *ar.*4. *& in ſum. p.* 1. *q.* 51. *ar.* 3. Durand. *ibiq.* 2. Iacob. Sprenger. *loc. cit.* Goſcaltus Hollen. *ſer. vlt. in* 6. *præcept. decal.* Syluest. *v. matrimonium* 8. *num.* 15. §. 2. Franc. Valleſ. *in libr. de ſacr. Philoſoph. c.* 8. Vbi putat cum Ioſepho eorum opera gigantes illos, de quibus *in Gen. c.* 6. genitos eſſe, & plures alij, quos citat Peretius *lib.* 8. *com. in Geneſ. diſp.* 3. Sed ipſe nihil determinat, docetque præ cæteris Delr. *lib.* 2. *diſq. magic.* tota *quæſt.* 15. Vbi quæ aduerſarij obijciunt exempla illuſarum aliquando muliercularum, non refellit, nec reijcit, ſed contendit, ineptè illos hinc inferre, aliquando deluduntur, nunquam ergo id verè contingit, ex particulari affirmatiua inferunt vniuerſalem etiam affirmatiuam in materia non neceſſaria, quod ineptum eſt. Remedia aduerſus eiuſmodi incubos, etiam per maleficium vexantes, habes apud Caſtaldum *de poteſt. angelic. diſt.* 8. *qu.* 1. *ar.* 20. *num.* 16.

7 Et quidem, quòd adhibito viuentis alicuius ſemine, & transfuſo in naturalem locum, ſeu, vt pulchrè loquitur S. Ambroſius *in Pſal.* 118. *in ſeminum aulam*, id eſt vterum, poſſit dæmon prolem ſemini illi conſentaneam producere, concors eſt ſententia grauiſſimorum Theologorum, & Phyloſophorum, quos ſequuntur, ac referunt Caſtr. *lib.* 1. *de iuſt. hæret. punit. c.* 16. Authores mallei *p.* 2. *q.* 1. *c.* 4. Thyræus *lib.* 1. *de appar. ſpirit. c.* 10. Valeſ. *c.* 8. *hierophyſ.* Anan *lib.* 4. *de natur. dæm. c.* 3. Delrius *lib.* 2. *magic. qu.* 15. Palac. *in* 2. *d.* 7. *diſp.* 4. Serar. *in cap.* 6. *Tobiæ quæſt.* 4. Binsfeld. *de confeſſ. malef.* 1. *p. quæſt. concl.* 5. Petr. Gregor. *lib.* 34. *ſyntagm. iur. c.* 20. Indubitatum enim eſt dæmonem his plerumque turpitudinibus ſe dedere, vt hoc negare impudentiæ eſſe videatur indice D. Auguſtino *lib.* 15. *ciuit. cap.* 23. ob frequentiſſima experimenta Syluanorum, & Faunorum, quos vulgò ait vocari incubos, & eorum, quos à Gallis memorat dictos Duſios, Druſios legendum monet Bodin. 2. *dæmon. cap.* 7. quaſi foris degentes, ſic autem dicti ſunt ad differentiam Druydum, qui item ſyluas incolebant. Alias multas ſui temporis experientias adducit Gulielm. Pariſ. *lib.* 2. *de vniu. c.* 25. Sed neque fines hos ſæculorum, in quos deuenimus, hoc generis noſtri probro caruiſſe, docent multa exempla, quæ idem Bodinus collegit, & quæ habent etiam Molina 1. *p. q.* 50. *ar.* 1. & Valeſius ac Palacius *ſupra*, & Lipſius 1. *phyſiol. Stoica diſſert.* 20.

8 Neque hoc ferè diffitentur Aduerſarij, ſi vnum excipias Vvierum, qui *lib.* 3. *de præſtig. à cap.* 19. *ad* 34. omni ope, ac ſtudio connititur hæc omnia in ſagarum, quibus patrocinatur, vitiatam imaginationem referre. Quicquid autem in probatis authoribus, vel hiſtorijs de hac re memoratur, ſiue nouum, ſiue antiquum, fabulæ illi, & nugæ ſunt. Nititurque præſertim falſa aſſertione hymenis, quam membranam ait in paſſis dæmonem incubũ virginibus, integram adhuc repertum iri. Nos tamen peritioribus medicis Fernelio 1. *phyſiol. c.* 7. *in fine*, Laurentio 7. *anat. c.* 12. *& q.* 13. Valeſio *c.* 25. *ſacra phyloſ.* alijſque huiuſmodi rerum peritiſſimis, eam membranam dari negantibus, fidem habentes, miramur Vvierum argumento, vt minimum incertiſſimo, ſtabilire impium ſuum ſagarum patrocinium. Nec ei præſidij quicquam eſſe *in c.* 22. *Deuter.* quod prætexit hymen è aſtruere, rectè oſtendunt Valeſ. *ſupra*, & Vaſquez 3. *p. d.* 121. *n.* 52. Immò quamuis hoc admitteretur, facilè dici poterit, illæſa carne, interueniſſe verum, & non duntaxat imaginarium cum dæmone in aſſumpto corpore congreſſum. Quod exponi poterit ea ipſa ratione, qua D. Thom. *quodlib.* 6. *ar.* 18. declarat, prolem interueniente viri opera, illæſa virginitate, concipi poſſe.

9 Alij, licèt verum dæmonis in aſſumpto corpore congreſſum admittant, negant tamen prolem inde concipi poſſe, tametſi dæmon verum, vt ſupponitur, ſemen aliunde exportatum adhibeat. Ita Vlricus Molitor *lib. de pythonic. mulier. c.* 6. *&* 10. & Boguetus *lib. de ſortileg. c.* 14. dubitatque Peret. *in c.* 6. *Geneſ. diſp.* 3. *num.* 74. & Conimbr. *lib.* 1. *de generat. c.* 4. *q.* 10. *ar.* 3. *ſub fin.* Sed nihil afferunt quod vrgeat. Nam diſtabilitas ſpirituum, ex qua argumentantur, non eſt tanta, quin poſſit per dæmonis induſtriam impediri, cùm id tantùm ſpectet ad inhibitionem motus localis illorum corporum. Frigiditas verò ſeminis adhibiti à dæmone incubo, quam teſtantur frequentia experimenta apud Bodinum *ſupra c.* 7. & apud Boguetum *c.* 2. *&* 13. *& ſeq.* non euincit, vt malè aliqui contendunt, ſeminis illius inefficaciam, & ineptitudinem ad prolis procreationem. Vel enim tunc dæmon non adhibet verum ſemen ex viuente deciſum, vel non vult laborare in fouendis, & retinendis ſpiritibus calorem ſemini conciliantibus. Itaque cum in caſu, quem tractamus adhibeantur eædem prorſus cauſæ, quæ ad naturalem, & ordinariam generationem ſufficiunt, tametſi alia ſit cauſa applicans, non dubium, quin eadem actio poſſit ſequi. Et ita præter multos ex ſupra adductis Auguſtinus Anconit. *lect.* 15. *ſuper miſſus eſt*, *q.* 4.

10 Eam tamen actionem nemo iure tribuat dæmoni, ſicut nemo iure dixerit, agricolam eſſe patrem ſpicæ, cuius ſemen ipſe immiſerit terræ, vt rectè ad hoc propoſitum dixit D. Auguſt. *lib.* 3. *Trinit. c.* 8. Quare ſemidei illi, & heroes, quos tam multis fabulis inter Gentes dediſſe principium ſuſpicatur Valeſ. *c.* 8. *ſacr. phyloſ.* perperam ex numine quodam, & ex homine geniti credebantur, cum dæmon nonniſi materiam applicantis, ac velut agricolæ partes ſuſtineret. Quod item de Faunis, Syluanis, Satyris, Panibus, Dryadibus, Oreadibus, & alijs falsò creditis Deorum filijs, ſenſit Picus *lib.* 4. *de prænot. c.* 4. & ex multis antiquis Feuardent. *ad lib.* 4. *Iren. c.* 70. Gymnoſophiſtarum primum authorem, quem è Virgine conceptum fabulabantur, vt refert D. Hieron. *lib.* 1. *in Iouinian.* hac ratione

fuiſſe

Digitized by Google

faiſſe conceptum, coniectura eſt. Sed & Hunnorum gentem fœdos hos natales primum habuiſſe ſcribit Iornandes in hiſtoria Gothica. Idem dicendum de alijs in hanc rem exemplis, quæ adducit Serar. *d. qu.4.* inter quæ à nonnullis adiungitur exemplum Stercorei Prophetæ, quem huiuſmodi natales habuiſſe, fatente matre ſe id paſſam cum in balneo quodam ancillaretur ex Petro Syluio & Cocleo ſcribit idem Serarius.

11 Quid autem ſi verum ſemen dæmon aſſumat ſed in locum debitum non tranſmittat, quidue ſi ne verum quidem ſemen ex viuente aſſumat, alibi fusè tractabitur.

12 Ad ſecundùm: Stuprum voluntarium punitur in vtroque, id eſt in mare, & in fœmina. Violentum verò non in patiente, textus *in l.20. tit.9. C. ad leg. Iul. de adult.* vſque adeo, vt per vim ſtuprata nullam patiatur infamiam, nec de adulterio, nec de ſtupro accuſari poſſit, textus & Doctores *ibid.* Licèt ipſa ſine præfinitione temporis ſtupratorem perſequi poſſit *l. mariti in fin. ff. eod.* Et adeo inuiolatæ exiſtimationis eſt, vt nec nuptijs illius alijs interdicatur, textus *ibid.* in fine, & virginitatem retinere cenſeatur, *can. propoſita 32. qu.2.* licèt non poſſit in monaſterium recipi & vt virgo Deo conſecrari, *ca. iuuenculas & ibi* Canoniſtæ 26.q.1. quia non agitur de peccato, ſed de Sacramento, niſi recipiatur huiuſmodi vitiata cum diſtinctione aliqua, omittendo aliquid ex ſignis virginitatis, vt per D. Thom. *in 4. d. 38. quaſt.1.* Elbert. Leonin. *in proceſ. crim. ad leg.2. C. ad leg. Iul. de adult.* Sum. Raym. *lib.3. c.2. & ibi* Gulielm. Rhodonen. *in annot.*

CONSVLTATIO CII.

1 *An Canonici teneantur excipere Epiſcopum, indutum Cappa, in Camera palatij epiſcopalis, ad id deſignata, in feſtiuitatibus ſolemnioribus, quando vult accedere ad Eccleſiam, & ingredi per illius valuas maiores duntaxat?*

2 *An quando Epiſcopus vult accedere ad Eccleſiam in alijs feſtiuitatibus, & Dominicis diebus, & audiendi cauſa concionem per ſcalam ſecretam palatij epiſcopalis, tendentem ad ſacrarium Eccleſiæ, teneantur Canonici illum excipere in camera?*

3 *An Epiſcopus teneatur ſtatuere certam horam ſui aduentus tempore opportuno, illamque ſignificare, ſitque ipſi permiſſum venientibus Canonicis moram trahere in accedendo ad Eccleſiam?*

4 *An Canonici comitantes Epiſcopum in eius reditu, teneantur illi aſſiſtere donec ſpolietur cappa, & induatur excomide, vulgò mozzetta? vbi alia.*

1 AD primùm: Canonici non tenentur excipere Epiſcopum in eius Camera, niſi tranſeat per valuas maiores Eccleſiæ. Ita diſponit Cœremoniale *lib.1. c.15.* illis verbis: *Tum ipſe Epiſcopus, & poſt illum ſequuntur Canonici bini iuxta antiquam, & canonicam diſciplinam, & eo ordine procedant vſque ad portam, primariam.* Concinit *cap.1. lib.2. & cap.5. & 8.* Quòd autem hoc intelligatur in feſtis ſolemnioribus tantùm, quando adeſt conſuetudo immemorabilis, pluties reſoluit Sac. Rituum Congregatio, vt in Peruſina 20. Decembris 1601. in Ripana 14. Septembris 1609. in Sarzanen 12. Martij 1616. in Taruiſana 19. Ianuarij 1619. in Saonen. 30. Martij eiuſdem anni & in Limana 19. Maij 1621. ac ita, vt ſi ex conſuetudine Epiſcopus prætendat Canonicos teneri ad illum excipiendum in camera in alijs feſtiuitatibus, Dominicis diebus, & tempore concionis, quando non ingreditur per portam primariam Eccleſiæ, eſſet ab illo probanda, vt fuit reſolutum ab eadem S. Congregatione in Ripana 30. Ianuarij 1650. Vnde reſpondetur.

Ad ſecundùm, quòd Canonici ad id non tenentur, ſed Epiſcopus debet eſſe contentus conſuetudine, quòd excipiatur in ſacrario. Præcipuè ſi quando Epiſcopus accedit ad Eccleſiam, & ab illa diſcedit per dictam ſcalam ſecretam nullo modo ſeruari poſſit forma præſcripta in Cœremoniali circa ordinem incedendi *d. lib.1. cap.15.* nempè, quod Canonici ſequantur Epiſcopum bini. 2

Ad tertium: Certi iuris eſt, Epiſcopum teneri certam horam ſui aduentus ſtatuere, illamque ſignificare Canonicis, vt ſæpius fuiſſe reſolutum ab eadem S. Congregatione teſtatur Barboſa *cap.32. num.14. de Canonic.* ſtatimque venientibus Canonicis teneri ad Eccleſiam accedere, neque illi permiſſum eſt, moram trahere, ne Canonici cum ſuo habitu canonicali aulico ritu in procetone cateruam præbeant in ignominiam dignitatis canonicalis, & in detrimentum cultus diuini, cùm diuina officia perturbarentur, & Eccleſia remaneret eo temporis ſpatio ſine miniſtris. 3

Ad quartum negatiuè, ſed Epiſcopus, data Canonicis benedictione, ſtatim illos dimittere tenetur. 4

Quòd ſi Epiſcopus, finita miſſa, vel Veſperis, non tamen Completorio, vel concione morali diſcedere voluerit, Canonici tenentur illum ſaltem extra portam Eccleſiæ comitari, & poſtea redire ſtatim ad chorum. Si verò diſcedat perſolutis diuinis Officijs, tenentur illum aſſociare extra portam Eccleſiæ, vel vſque ad primum atrium domus Epiſcopi, quando domus eſt contigua Eccleſiæ. Ita Sac. Rituum Congregatio in Piſauren. 13. Septembris 1646. Quæ reſolutio eſt iuxta formam Cœremonialis *lib.2. cap.1. in fine*, & à dicta Sacra Congregatione alias ita fuit deciſum, Epiſcopum ab Eccleſia diſcedentem reaſſociandum eſſe ſaltem extra portam Eccleſiæ iuxta formam cœremonialis, vt in Eboren. 16. Maij 1601. Cremonen. 28. Maij 1602. Placentina 4. Iulij 1615. non obſtante contraria conſuetudine, vt in Conimbricen. 6. Iulij 1602. 5

Porrò pro illa parte, in qua dicitur, quòd ſi Epiſcopus, finita miſſa, vel veſperis, non tamen Completorio, vel concione morali diſcedere voluerit, Canonici teneantur ſaltem extra portam Eccleſiæ illum comitari & poſtea redire ſtatim ad canendum horas, ſiue completorium, extat expreſſa diſpoſitio Cœremonialis *lib.1. c.2.* & clarius *lib.2. c.2. in fine*, vbi, finita miſſa, mandat, Epiſcopum aſſociari extra portam Eccleſiæ. Nam poſtea hora ſexta & nona ſunt perſoluendæ, & minus quam fieri poteſt differendæ, cùm populo aſſiſtenti non debeat dari occaſio diſcedendi ab Eccleſia. 6

Neque Cœremoniale *d. lib.2. c.2.* diſponit, quòd Canonici debeant aſſociare Epiſcopum redeuntem vſque ad eandem Cameram, à qua ſuſceptus fuit, ſed expreſsè vſque ad habitationem Epiſcopi in illis verbis: *ſi habitatio erit contigua, vel vicina Eccleſiæ*, non autem dicit, ſi Camera. *Si verò diſtantior vſque ad portam ipſius Eccleſiæ*, vbi Cœremoniale non loquitur incidenter, ſed legem conſtituendo. 7

Non obſtat dictum Cœremoniale *lib.1. c.15.* quia ſi rectè expendatur, non repugnat, neque corrigit diſpoſitionem *cap.2.* Nam in eo *cap.15.* nihil diſponit circa locum, ad quem aſſociationis faciendæ à Canonicis, ſuper quo iam erat diſpoſitum *in d. cap.2.* Licèt enim diſponat ſuper loco à quo, etiam præſcribendo ordinem ſeruandum, quando Epiſcopus accedit ad Eccleſiam, nempè quòd primò incedant familiares Epiſcopi, tum ipſe Epiſcopus, & eum ſequantur Canonici bini. Dum enim in eodem *cap.* poſtea mandat & diſponit, quòd in redeundo idem ordo ſeruetur, intelligitur de ordine incedendi, quòd ſcilicet in redeundo etiam ſeruetur quòd primò incedant familiares Epiſcopi, tum ipſe Epiſcopus, & poſtea Canonici bini, in quo conſiſtit ordo. Nec Cœremoniale dicit, quòd in redeundo perueniatur ad Cameram, à qua Epiſcopus fuit à Canonicis in eundo ad Eccleſiam exceptus, dum circa id extabat aperta diſpoſitio in antecedenti *cap.2.* 8

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO XIII.

An Canonicus Eccleſiæ cathedralis, qui ex diſpenſatione Apoſtolica obtinet in eadem Eccleſia beneficium, ſiue Capellaniam, deferre poſſit habitum canonicalem, & præcedere alios beneficiatos, vel Capellanos in functionibus, ad quas ratione beneficij, ſiue Capellaniæ ſimul conueniunt?

1 VT quæſtionis huius clarior reſolutio babeatur, ad eam cum diſtinctione reſpondendum eſſe exiſtimo. Vel igitur iſti beneficiati conſtituunt vnum corpus, ſiue Collegium, io quo Canonicus eſt tanquam vnus de Collegio, & oeutrum ei licebit. Certa eoim iuris regula eſt, vt in omnibus functionibus dicti Collegij debeat is ſedere ac ſtare poſt omnes alios, qui poſt omnes alios in illo fuit admiſſus, illiſque omnem præcedentiam cedere, vt ex iuribus, ac Doctoribus ſæpè firmauit Rota apud Seraph. *dec.716. num.15. & p.4. rec. dec.91.* vbi de Cardinali Vicecancellario, vel Camerario, quòd non præcedit alios in eadem dignitate priores, ſicuti non præcedunt in Rota & in Capitulo Patriarchæ & Archiepiſcopi, ſi ſunt Auditores, vel Canonici, & io Vicen. augmenti apud Marcheſ. *tom.1. fol.19.* ac cenſuit Sac. Rituum Congregatio in Comen. prçeminentiarum 14. Martij 1653.

2 Vel non conſtitutum Collegium, & tunc ſunt conſiderandi vti ſinguli, atque adeo Canonicus huiuſmodi debet præcedere, ac deferre habitum ſuum canonicalem io propria Eccleſia iuxta regulam, quòd qui maior eſt in dignitate præcedit alios indiſtinctè extra collegium, vt per Menoch. *conſ.902. num.71.* Lott. *de re benef. q.16. nu. 124.* qui eam appellat tritiſſimam, nec habere difficultatem, Barboſ. *de canon. & dignit. cap.18. num.64. & in collect. Bullar. v. Canonici*, vbi refert ita deciſum aliàs à Sacta Congregatione, alijquè communiter aſſerentes quòd in Congregationibus, & concurſu plurium non in forma Collegij indiſtinctè, qui maiori fulget dignitate, præcedit alios. Et ita Canonicus beneficiatus interueniendo cum alijs beneficiatis in habitu canonicali, debet illos præcedere in propria Eccleſia, quia non verſamur in Collegio formali, ſed inter perſonas ſeparatas, & ſimplices beoeficiatos, qui licèt ſimul conueniant pro ſuis functionibus, conſiderantur tamen vti ſinguli, quemadmodum cenſuit Rot. *dec.136. p.6. diu.* & tradit Gonzal. *ad reg. cancel. gloſ.19. num.14.* Præcipuè verò ſi dicti beneficiati non habent peculiarem habitum ad tales functiones, ſed quilibet aſſumit proprium & congruentem ſuo Ordini, ac propterea non debet eſſe prohibitum Canonico, quin etiam ipſe ſuum canonicalem, tanquam proprium deferat, ſicuti fuit conſideratum in Piſtorien. tenoris ſequentis.

3 *Contendentibus inter ſe Confratribus Sanctiſſimæ Trinitatis, & Spiritusſancti Ciuitatis Piſtorij, videlicet Canonicis eiuſdem Ciuitatis ex vna, & alijs Presbyteris non Canonicis ex altera partibus ſuper delatione habitus canonicalis, & præcedentia in dictis Societatibus ſeruanda, Sacra Rituum Congregatio, referente Illuſtriſſimo de Torres, cenſuit Canonicos iuxta eorum antiquam conſuetudinem vti debere in dictis Societatibus habitu canonicali, eoſdemque Canonicos ſiue ſint Priores Societatis eodem tempore, ſiue ſint Officiales, vel vnus, vel plures habeant officium, omnes ſimul ſedere ſemper debere in primis locis ad ſiniſtram chori, atque inter eos officiales præcedere alijs officium non habentibus, non obſtante maiori dignitate, aut priori receptione in canonicatu. Presbyteros verò non Canonicos Priores ſedere è contra debere ad dexteram chori, coadiutores autem Canonicorum nulla in dictis Societatibus prærogatiua Canonicorum gaudere poſſe. In reliquis nihil omnino immutari voluit. Et ita ſeruari mandauit, facto verbo cum Sanctiſſimo die 12. Iunij 1628.*

4 Et io Turritana. *Pro parte Eccleſiæ Turritanæ petitum fuit declarari, an Canonici præcedere debeant beneficiatos indutos. Et S. Rituum Congregatio reſpondit, Canonicos ſemper præcedere debere beneficiatos, licèt cappis indutos, dummodo beneficiati non ſint parati ſacris veſtibus die 5. Iulij 1631.*

Non eſt enim inſolens, quòd perſona, quæ habet præeminentiam diſſimilem à cœteris, deferat habitum. Sic Protonotarius, ſi eſt prima dignitas, poteſt deferre habitum Protonotarij etiam in ſtallo ſui Choris, ſecus autem ſi non eſt prima dignitas. 5

CONSVLTATIO CIV.

An & quatenus ſimplices Presbyteri gaudeant prærogatiuis, quibus gaudent Canonici?

CVm primùm Cathedralis, ſiue Collegiata erecta fuit cum ſuo capite, & membris diſtinctis, ceù ſunt dignitates, Canonici, & presbyteri, ſiue Capellani, tunc cenſentur bi gradus inſtituti iuxta iuris diſpoſitionem, ex qua certum eſt presbyteros eſſe inferiores Canonicis ad Gloſ. *in cap. penul. v. aſſiſios de Cler. non reſid.* vbi Doctores communiter, Rip. *reſp.5. num.1. & 6. de conſtit.* Cæſ. de Graſ. *dec.4. num.6. & 9. de his, quæ fiunt à ma. par. cap. dec.183. num.1. & dec.416. num. etiam 1. p. 1. rec.* Caual. *dec.57. num.1.* Rot. *deciſ.136. num.1. & 351. num.11. p.6. rec. & dec.59. & 76. p.7.* paſſimque alibi. 1

Pariter ſi habitus Canonicorum eſt diſtinctus ab habitu presbyterorum, quòd eſt ſignum præcipuum diſtinctionis graduum, ac ordinum, atque ius peculiare Canonicorum ex traditis à Zecch. *de republ. Eccleſ. c.2. num.1.* 2

Inſuper ſi Canonici præter habitum habeant plures alias prærogatiuas, quæ illos à ſimplicibus presbyteris protſus diſtingunnt, nempè in thurificatione, in ſubſtitutione in locum Dignitatum pro peragendis primarijs functionibus Eccleſiæ, & pro conuocando Capitulo, & in aſſiſtentia Dignitati celebranti, ac pontificalia exercenti, quæ non competunt Presbyteris, ſiue Capellanis, vt in ſpecie ad fundandom prçeminentiam Canonicorum conſiderauit Rota in Hiſpalen. præeminentiarum coram Innocentio X. *num.2.* 3

Et licèt in erectione Collegiatæ, vel Cathedralis fuerit conceſſum Presbyteris ſuffragium in Capitulo, inde tamen non ſequitur, quòd in reliquis pares ſint Canonicis, vt rectè tradit Gemin. *in cap. fin. num.5. de preb. in 6.* & fuit dictum in Abulen. iuriſdictionis 6. Februarij & 17. Aprilis 1589. coram Pamphilio, & in fortioribus terminis de Portionarijs Hiſpaniarum, qui maiores habent prærogatinas, quàm beneficiati Italiæ, vt dicitur *in dec. 506. num.4. p.1. rec.* quòd non ex eo, quòd admittantur in capitulo, & in illo habeant æquale ſuffragium cum Canonicis, poſſint dici eiuſdem ordinis cum Canonicis, ſed adhuc ſiot ordinis inferioris & pęnitus diſtincti, fuit firmatum in d. Hiſpalen. præemioentiarum coram Innocentio X. *deciſ.406. num.5. & 6. p. rec.* confirmata in adducta *deciſ.506.* eiuſdem & coram Coccino 4. Iulij 1625. & 16. Februarij 1626. Et deſumitur *ex arg.* Gloſ. *in l. omnes a. de verb. ſignif.* Nam iſtæ ac ſimiles qualitates non mutant eorum ſpeciem, *l. proponebatur ff. de iud. & l. cum quæritur, ff. de except.* Rot. *dec.416. & 506. p.1. rec. & deciſ.450. p.5. rec. num.9.* 4

Hinc ijdem Presbyteri debènt accipere cineres, candelas, & palmas genuflexi, aliaque perageread formam cœremonialis, vt in ſpecie, quòd Capellani, quamuis habeant eandem prærogatiuam ferendi ſuffragium in Capitulo, nec non alias longè maiores, cenſeantur tamen in omnibus & per omnia comprehenſi ſub diſpoſitione cœremonialis, reſoluit Rota in citata Hiſpalen. coram Coccino. Qua in re Ordinarius babet fundatam intentionem pro obſeruatione dicti cœremonialis, Scip. de Rub. *in aphor. Epiſc. v. aſſiſtentia num.2.* & decreuit Sac. Rituum Congregatio in Alexandtina 15. Martij 1608. in Marſicen. 4. Aprilis 1620. poteſtque obligare Eccleſiam ad formam in eo præſcriptam: Maximè ſi id ipſum præci- 5

piatur

Digitized by Google

piatur à decretis Capitularibus, quæ omnino ſeruanda ſunt, Butr. *in cap. conſtitutis num.5. de reſcript.* Lotter. *de re benef. lib.1. quæſt.14. num.88.* Ferrett. *conſ.286. num.1.* & Rot. *dec.406. p.4. rec.* vbi in ſpecie conceſſa eſt facultas in ijs, quæ ordinationem chori reſpiciunt.

6 Hinc etiam ſedilia Canonicorum debent eſſe diſtincta à ſedibus Presbyterorum ex diſpoſitione iuris, ſecundùm quòd Canonicis debetur locus altior, Zecch. *d. cap.2. num.1.* Nouar. *quæſt. for. p.1. quæſt.24. num.1.* vbi quòd eſt de iure canonicali habere ſtallum in choro honorificentius, *cap. relatum de preb. in 6.* Lotter. *lib.1. qu.16. num.5.* fuitque dictum *in dec.3. num.2. p.5. rec.* Et quemadmodum Canonici, abſentibus Dignitatibus, debent etiam ſedere in ſuo ſtallo, nec aſcendere ad illarum ſedes, vt decreuit Sacra Rituum Congregatio in Capuana 18. Martij 1618. & nos alio in loco diximus, ita & potiori ratione non debent ſimplices presbyteri aſcendere ad ſedes canonicales. Ex vſu namque promiſcuo ſedilium, & ex ſubiogreſſu presbyterorum in ſedes canonicales non paruum ſequitur abſurdum, nam deficientibus aliquibus ex Canonicis, qui ſedent à parte dextera primæ dignitatis, presbyteri per ſubingreſſum occupant non modò æqualem locum, ſed honorabiliorem loco Canonicorum, qui dum ſedent à parte ſiniſtra, remanent in loco inferiori ex traditis per Tiraquel. *de iur. primog. in præf. à num.13.* & per Rot. *dec.111. num.2. p.5. rec.* Quod quidem nullo modo permittendum videtur, tanquam contrarium ſacris canonibus, qui abhorrent ab hac membrorum confuſione, quæ inter ſe ſunt diſtincta, vt firmatur *in d. dec.111. num.5.* Eſtque indecorum, quòd Canonici cum proprio, & diſtincto habitu ſedeant in loco minus digno contra rectum ordinem, qui non eſt confundendus *l.1. & 2. C. vt dignit. ord. ſeru.* Menoch. *conſ.126. num.1.* & Gratian. *diſcept.845. num.3.* Ac ita, vt non detur præſcriptio in ijs, quæ pertinent ad præeminentiam, & ſuperioritatem aduerſus maiores, Gloſ. *vlt. in cap. accedentes,* Gloſ.4. *in cap. auditis in fin. de præſcript.* & Gloſ. *vlt. in cap. vlt. de conſuetud.* omniſque conſuetudo, per quam confunditur ordo in ſedendo, dicitur inualida, Seraph. *dec.716. num.4.* Lotter. *d. quæſt.16. num.46.*

7 At verò ſi in diplomate erectionis, cuius tenor præſertim attendi debet ad textum *in cap. porro, & in cap. accepimus,* & vtrobique Doctores, *de priuil.* Rot. *dec.238. num.3. p.5. rec.* diſponatur, quòd Canonici ſimul cum Presbyteris omnibus conſtituant Capitulum, ac ſuffragium in illo æqualiter habeant, miſſis, alijſque diuinis officijs interſint, reſideant, æqualem portionem percipiant fructuum, & inter eos pariter diſtributiones quotidianæ diuidantur, tunc Presbyteri ſunt in omnibus æquales Canonicis præter quàm in nomine, & in ſimplici præcedentia. Siquidem hæc æquiparatio id operatur ac ſi ſpeciatim omnia, quæ competunt Canonicis, eſſent etiam alijs presbyteris conceſſa, Rot. in Valentina iuris ſedendi 5. Iunij 1637. coram Ghiſlerio inter *recent. p.7. dec.224. num.1.* & in eadem coram Veroſpio 8. Iunij 1643. Indeque etiam argui poteſt vniuerſim ad ea omnia, quæ ex ipſa æquiparatione proueniunt, licèt in ſpecie non eſſent expreſſa ex adductis à Rota in Valentina præminentiarum 7. Iunij 1641. coram Pirouano §.1. *in fine.*

8 Accedentibus præcipuè conſtitutionibus Capituli, quæ tanquam ea, quæ concernunt particularia negocia ipſius, & ordinationem chori, validè ſunt, atque obſeruandæ, Gloſ. *in cap.2. v. ſtatutum de verb. ſignif. in 6.* Lotter. *d. lib.1. quæſt.14. num.88.* Azor. *inſtit. mor. p.2. lib.7. c.7. in fin. quæſt.17.* Rot. *dec.606. num.1. p.4. rec.* & in ſpecie de concernentibus ordinationem chori fuit dictum in Illarden. ſtatuti 19. Martij 1597. coram Corduba, quam refert ac ſequitur Rot. *d. dec.606. num.1.* haſque conſtitutiones capitulares obſeruauit Rota in Valentina iuris ſedendi 16. Decembris 1633. coram Merlino *p.6. rec. dec.252. num.5.*

9 Suppoſita igitur hac æqualitate, poſſunt Presbyteri in abſentia Canonicorum occupare illorum ſedes, cùm æquiparatio operetur ac ſi ſpeciatim, & indiſtinctè fuiſſet ijs conceſſum ius occupandi ſedes vacuas, vt dixit Rota in d. Valentina iuris ſedendi 8. Iunij 1643. coram Veroſpio *deciſ.252. & 288. p.6. & deciſ.224. p.7. rec.* Tum quia cùm ſedes Canonicorum, & Presbyterorum ſint in choro æquales, ſeſſio intereſſentium debet gradatim continuari. Continuatio autem præſtat, vt ſeſſio presbyterorum, nullo medio interpoſito, adhærere, & copulari omnino debeat ſedibus Canonicorum, vt in terminis Rota *d. deciſ.252. numer.1. p.4. rec.* Quippè continuatio eſt coniunctio, & ſubordinatio abſque interuallo, Bard. *de comp. veil. & contin. cap.1. num.2. & ſeqq.* Tum etiam exinde prouenit decor eccleſiaſtici ritus, cùm in choro nulla diſſipatio eſſe debeat, ſed coniunctiſſima vnitas, vt poſt Coccin. *deciſ.197. num.4.* dixit Rota in d. Valentina iuris ſedendi coram Veroſpio ex Steph. Durant. *de ritib. Eccleſ. lib.1. c.17.* Neque ex occupatione ſedilium canonicalium infertur præiudicium Canonicis abſentibus, vt in ſpecie Rota in d. Valentina 16. Decembris 1633. coram Merlino, confirmata 12. Iunij coram eodem, & typis edita *p.6. rec. dec.252. & dec.288.* & in eadem cauſa 5. Iunij 1637. coram Ghiſlerio *p.7. rec. dec.224.* Quin etiam debetur ijſdem presbyteris in omnibus actibus æqualis præeminentia poſt Canonicos, Rota in d. Valentina præeminentiarum 11. Martij 1641. coram Pirouano.

Neque obſiſtit liber Cœremonialis. Quia loquitur in ijs tantum caſibus, in quibus adeſt inæqualitas inter Canonicos, & alios presbyteros, conſtituentes ordinem diuerſum ac diſtinctum, prout ex regula iuris communis adeſt, quo attento, ſoli Canonici conſtituunt Capitulum ex Abb. *in cap. nouit. de ijs, quæ fiunt à Præl.* Veral. *deciſ.84. p.1.* & ex pluribus notatis per Rub. *in addit. ad deciſ.27. p.3. rec. à num.15.* cuius inæqualitatis ratione dicunt etiam diuerſitatem adeſſe in modo expediendi actus eccleſiaſticos. Aliud tamen dicendum quando ex iure & priuilegio ſpeciali, vel ex conſuetudine fuit inducta æqualitas inter ipſos. Tunc enim, ceſſante ſuppoſitione inæqualitatis, in qua fundatur liber cœremonialis, non poteſt eius diſpoſitio adaptari, Gloſ. *in l. mancipia C. de ſeru. fugit.* Surd. *conſ.150. num.78. & dec.74. num.5.* Rot. *dec.440. num.2. p.5. rec.* 10

Etenim in libro primo cœremonialis *cap.18.* habetur, quòd *manſionarijs, ſeu beneficiatis ſuperuenientibus, nulli ex Canonicis, aut Magiſtratu, vel nobilibus ſupradictis aſſurgant, ſed tantummodo alij manſionarij, & Clerici, eorum æquales, vel inferiores.* Ergo totalem inæqualitatem ſupponit. Pergit ibidem Cœremoniale. *Aliud quoque pro regula obſeruandum erit, vt æqualiter omnes prædicti, qui de eodem corpore ſunt, cùm ſedendum erit, ſedeant, cum verò ſurgendum ſurgant.* Itaque cùm ſupra prohibuerit Canonicos aſſurgere, beneficiatis ſuperuenientibus, ſupponit eos non eſſe de eodem corpore, ſubditq; *Sunt enim diuerſa corpora ſeu chori miniſtrantium, dum diuina res ſolemniter celebratur. Primus ſiquidem chorus eſt aſſiſtentium, & miniſtrantium Epiſcopo celebranti: Alter Canonicorum in ſuis ſubſellijs reſidentium: Alter magiſtratuum, vel nobilium laicorum: Alter beneficiatorum, vel reliquorum Clericorum.* Ex quibus apertiſſimè conſtat loqui de beneficiaris conſtituentibus corpus ſeparatum à Canonicis, & habentibus ſobſellia non coniuncta, & continuata cum illis. 11

Cùm igitur presbyteri à Canonicis in hoc caſu nomine ſolo differant, in cæteris verò omnibus ſint æquales tam in conſtituendo æqualiter Capitulum, omneſque actus capitulares explicando, bona Eccleſiæ adminiſtrando, in ſedibus æqualibus ſedendo ita, vt vnum ac idem corpus Capituli cum Canonicis conſtant, ſintque ſocij, & æquales, non autem miniſtri ac ſerui, ideo pariter, æqualiterque ijſdem honoribus potiri debent, Rota in d. Hiſpalen. præeminentiarum 4. Iulij 1625. coram Coccino, vbi firmatur, quòd quotieſcunque portionarij ſunt æquales Canonicis, Cœremoniale loquens de Canonicis, intelligitur etiam de portionarijs. Quandocunque enim presbyteri non conficiunt corpus diſtinctum à Canonicis, ſed ſunt illis æquales, ceſſat cœremonialis diſpoſitio à ceſſante ratione, vt egregiè Rota in d. Hiſpalen. *num.11. & ſeqq.* cuius ſententiam, cùm illa nobis arrideat, proprijs eius verbis ſubnectemus: 12

Aut

Digitized by Google

Aut ſunt, ait, omnino æquales & fruſtra ſit obiectum. Quia cæremoniale eſſet etiam intelligendum de portionarijs, cùm ſtatutum diſponens circa perſonas, includat perſonam omiſſam, quando eadem eſt ratio.

13 Quapropter huiuſmodi Presbyteri non tenentur ad obſeruationem cœremonialis, niſi in ijs tantùm, & eo modo, quo tenentur ipſi Canonici. Iſta enim æquiparatio æqualem determinationem inter ipſos operatur ex notatis *in cap. ad audientiam de Cler. non reſid.* cum adductis in d. Valentina iuris ſedendi coram Veroſpio.

14 Minuſque obſiſtit, quòd plura competant Canonicis, quàm Presbyteris. Vnde licèt Presbyteri multas habeant prærogatiuas cum Canonicis communes, non idcirco tamen dicuntur æquales, neque deſinunt eſſe inferiores, vt dixit Rota in ea *dec.416. & 466. & 560. p.1. & dec. 459. p.5. rec.* Nam aliud eſt vbi æqualitas inter perſonas, ſua natura diſpares, eſt particularis, & acquiſita, aliud vbi natiua, & generalis. Quoties enim de primæuo Eccleſiæ ſtatu non conſtat ita, vt iuris diſpoſitio ſit attendenda, Presbyteri ſuper æqualitate cum Canonicis habent iuris reſiſtentiam, & regulam contrariam. At ſi ex conſuetudine, vel priuilegio, alioue titulo aliquas prærogatiuas æquales cum Canonicis acquiſiuerint, in rebus quæſitis tantùm dicuntur æquales, in reliquis verò ſunt inferiores, & miniſtri.

15 Neque refragatur, quòd Cœremoniale tollat conſuetudines cum decreto irritante, & clauſula ſublata. Tum quia intelligitur de illis, quæ ſunt certò & directè contra cœremoniale, non autem vbi dubitatur, an caſus, de quo agitur propter facti circumſtantias in eo comprehendatur. Tum etiam quia tollit conſuetudines, quæ tanquam ius non ſcriptum ex abuſu poterint induci, non autem derogat Conſtitutionibus, vel ſtatutis honeſtè ordinatis, vt ex declaratione Sacra Rituum Congregationis in vna Montis regalis 27. Septembris 1608. firmat Rota in Mediolanen. ſuſtentationis libri 26. Iunij 1647. coram Ghiſletio, & 30. Maij 1650. coram Decano, de qua re nos *alibi* multis in locis,

CONSVLTATIO CV.

An, & quatenus officium duplex ſit Sanctis concedendum?

1 QVanquam id Summus Pontifex indulgere poſſit cui maluerit, concurrere tamen debent aliquæ rationes, quæ ſuadeant eſſe concedendum. Etenim varietas ritus in officij ab Eccleſia militante fuit inducta ad repræſentandum aliquo modo cœleſtem hyerarchiam, vt aduertunt Durand. *in ration. diu. offic. lib.1. c.1* Raban. *de diuin. offic. lib.4. c.3.* Gauant. *in rubr. Breuiar. ſect.3. c.2. num.1.* In cœleſti autem hyerarchia non ſolum beati ſunt inæquales in beatitudine eſſentiali, quod eſt de fide definitum in Concil. Florent. *ſeſſ. vlt.* & probatur ex *Io. cap.14.* In domo Patris mei manſiones multæ ſunt, ac 1. *Corinth.16.* Stella enim à ſtella differt in claritate, ſic erit reſurrectio mortuorum, & 2. *Corinth.9.* Qui parcè ſeminat, parcè & metet. Quia beatitudo datur, vt præmium propter merita, quæ ſunt inæqualia, ſed etiam habent aliqui beatitudinem accidentalem. Quod etiam eſt de fide, *Luc.18.* Gaudium eſt in Cœlo ſuper vno peccatore pœnitentiam agente. Nam obtinent de nouo quædam bona extrinſeca contingentia. Hinc in illis dantur aliquæ aureolæ, vt cum D. Thoma *in 4. d.49. quæſt.5.* Theologi promiſcuè: Quæ ſignificant paruam coronam. Corona autem datur in ſignum excellentiæ, atque ideo beati ob quaſdam ſpeciales excellentias debent habere paruas coronas ſuperadditas coronæ beatitudinis eſſentialis.

2 Sunt igitur quidam præcipui characteres ſignificatiui propriæ excellentiæ. Sunt autem tres, nempè Virginum *ſap.4. quàm pulchra eſt caſta generatio cum claritate,* Martyrum iuxta illud *Apocal.7.* amicti ſtolis albis, & palmæ in manibus eorum, Doctorum *ex Daniel.12.* qui ad iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt tanquam ſtellæ in perpetuas æternitates. Datur enim aureola intuitu ſpecialis victoriæ. Virgines autem illam obtinent per victoriam contra carnem, Martyres contra hoſtes fidei, Doctores contra dæmones, quatenus falſis ſpeciebus conantur homines decipere, vnde per Doctores intelliguntur non ſolum qui erudiunt in fide, ſed etiam quoad bonos mores.

Itaque Virgines, Martires, Doctores decorari poſſunt in Eccleſia militanti officio ſub ritu duplici. Quem honorem merentur etiam fundatores religioſorum Ordinum. Nam ſi ij quoque gaudent in Eccleſia triumphanti aliqua gloria accidentali, qui in Verbo cognoſcunt omnia, quæ pertinent ad ſuum ſtatum, vt cum D. Gregorio docet D. Thomas *2.2. quæſt.83. ar.4. ad 2. & p.3. quæſt.10. ar.2. in corp.* ibique Expoſitores, ac Suar. *de Relig. tom.2. lib.1. c.10. num.20.* vtique id concedendum illis videtur, qui fuerunt parentes & fundatores religioſorum Ordinum, ex quibus in dies prodeunt tot viri ſanctitate, doctrina, omnique genere virtutum inſignes, & tanquam ex agris fertilibus multiplices, vbereſque fructus quotidie ad ſummi Regis laudem, & fidei accretionem verbo & exemplo producuntur, vt inquit Paulus III. de celeberrima, & hominum generi vniuerſo ſalutari, Societate Ieſu in ſua Conſtitutione, quem poſtea ſequuti ſunt B. Pius V. Gregorius XIII. Clemens VIII. & Vrbanus item VIII. quique dæmones non ſolùm à ſe, verum etiam à proximis, quos ad ſalutem informant, ſpiritualibus armis expulerunt, victoriam conſequuti, ac proinde Doctorum honore, quibus aureola debetur, digni cenſentur, vt ab Eccleſia tantò propenſiùs honorari ſe ſentiant, quantò ipſam præ cœteris excellentiùs illuſtrarunt, *cap.vn. de reliq. & vener. Sanct. in 6.* vbi ad rem plura. Nemo ſiquidem eſt, qui non norit virtuti honorem deberi, & ijs, qui virtute ſunt præditi, *l. fin. in princ. C. de ſtat. & imag.* Ergo quantò excellentior fuerit virtus, tantò præclariori afficienda honore. Atqui Sancti fundatores religioſorum Ordinum præclariori honore à Deo afficiuntur. Æquum igitur eſt, vt honorentur etiam ab hominibus, cùm is gloria & honore dignior ſit, quem Princeps magis honorat *l. reſtituenda in fin. C. de aduoc. diu. iud.* Improbus enim videtur, qui dedignatur eum honore proſequi, quem Dominus ſuus honorat, *can.19. d.4. l.1. C. de dom. & proteſt.* & perinde atque rebellis cenſetur Regi nec non iniurius, qui amicum eius ſummo affectum honore à regia maieſtate, recuſat honorare, *l. ſi imperialis, C. de legib. & l. fin. in fin. C. de priuil. cor. qui in ſacr. palat. mil. lib.23.*

Et ex hac potiſſimùm ratione dignatur officio ſub ritu duplici D. Franciſcus de Aſſiſio, vt legitur in conſtitutione 3. Xiſti IV. D. Dominicus ex *Conſtitut. 15. §.2.* Pauli IV. D. Franciſcus à Paula ex *Conſtit.8. §.1.* Xiſti V. Et licèt Clemens VIII. ſub ritu ſemiduplici illud celebrari iuſſiſſet, ne officium Dominicæ occurrentis impediret, attamen Paulus V. ea expreſſa ratione, quòd Ordinis fundator erat, reſtituit officium duplex, vt obſeruat Gauant. *ad d. rubr. Breuiar. ſect.7. c.6. num.2.* eademque ratione ſanctiſſimus D. N. Innocentius XI. his diebus indulſit, vt ſub ritu duplici celebretur officium S. Cœleſtini, Cœleſtinorum Ordinis fundatoris. Et vt eodem ritu duplici ſub præcepto de Concilio Sac. Congregationis Rituum dato ſub die 24. Ianuarij, 1682. in feſto S. Caietani Religionis Clericorum regularium Theatinorum fundatoris officium recitetur idem D. N. Innocentius præcepit die 4. Auguſti 1685. 4

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO CVI.

An Abbates regulares, qui habent vſum pontificalium, vti illis poſſint in Eccleſijs exemptis præcipuè Regularium?

1 SEntentia magis, quàm opinio plurimorum eſt, quam & nos propterea meritò recipimus, huiuſmodi vſum licere, idque ex priuilegijs ad *text. in cap. Abbates* vbi Io. Andr. *poſt init. de priuil. in 6.* Card. *in cap. Clericis num. 6. not. 11.* ibique Apoſtil. *de vit. & honeſt. Cler.* ac diſertè Lap. *alleg. 19.* Priuilegia autem, ſaltem ea, quæ fuerunt conceſſa pluribus Abbatibus Caſinenſibus non ſunt reſtricta ad proprias Eccleſias, vt ſpeciatim apparet ex priuilegio Alexandri ſecundi, conceſſo Abbati Caſinenſi, vbi fit mentio de vſu Pontificalium non ſolum indefinitè, ſed etiam expreſsè extra propriam Eccleſiam, vt in Bullario Caſinenſi *Conſtitut. 7.* Et indiſtinctè idem vſus conceſſus fuit à Calixto ſecundo, & Innocentio Tertio Abbati Caſinenſi, vt in eodem Bullario *Conſtitut. 11. & 13.* vtrobique *num. 4.* & ab eodem Innocentio, & Gregorio nono Abbati S. Pauli, vt *in conſtitut. 22. & 30. num. 6.* Ab Honorio item tertiò, & quartò, nec non ab Innocentio quarto, & Paulo tertio Abbati S. Benedicti de Padolirone, vt *in Conſtitut. 26. 27. 32. 38. & 156.* Quæ priuilegia etiam vni monaſterio dictæ Congregationis conceſſa, fuerunt ab Eugenio quarto communicata quibuſuis alijs perinde ac ſi nominatim ſuiſſent ſingulis data, vt *in Conſtitut. 58. num. 20.* Quæ etiam illis impertinit Alexander ſextus *in Conſtitut. 110. num. 21.* & Leo decimus *in Conſtitut. 129. num. 22.* & Clemens ſeptimus *in Conſtitut. 148. num. 2. & 3.* & Paulus tertius *Conſtitut. 156. num. 3. & 4.*

2 Hæc omnia, & ſingula priuilegia, præſertim ab Eugenio quarto conceſſa, fuerunt ſimiliter communicata etiam Monaſterijs Congregationis Montis Oliueti à Pio ſecundo, vt *in Conſtitut. 339.* & in Bullario Oliuetano *tom. 1. Conſtitut. 9. §. 12.* ibi: *Perinde in omnibus & per omnia vti valeant pariter & gaudere, ac ſi illa omnia & ſingula eis pariter à nobis, & prædeceſſoribus, aut à ſede præfatis ſpecialiter & expreſsè conceſſa, indulta, & attributa fuiſſent, authoritate Apoſtolica tenore præſentium ex certa ſcientia concedimus, & elargimur.* Cuiuſmodi etiam communicationis meminit Nouar. *in Lucern. Regul. v. Abbas num. 11.*

3 Quare idem prorſus eſt, ac ſi dicta priuilegia fuiſſent alijs communicationem habentibus ſpecialiter conceſſa, cùm hæc ſit virtus communicationis, vt probant Oldrad. *conſ. 300. num. 8.* Pariſ. *conſ. 22. num. 5. lib. 4.* Roman. *conſ. 383. num. 2.* & Rot apud Creſcent. *deciſ. 9. nu. 5. de priuil. & deciſ. 8. num. 5. p. 1. diu.* ac plenè in Bononien. exemptionis 25. Maij 1618. coram Cardinali Veroſpio, vbi agitur in ſpecie de communicatione dicti priuilegij Eugenij quarti conceſſi Caſinenſibus, & per ſimilem communicationem extenſi ad alias Congregationes. Quod latius fuit comprobatum in tribus deciſionibus editis in Ianuen. priuilegiorum 20. Iunij 1647. & 24. Ianuarij 1648. coram Royas, & 28. Iunij 1649. coram Corrado.

4 Hinc etſi Lapus *d. alleg. 19.* aſſeruerit, quòd Abbas, qui habet ius pontificalium in ſuo monaſterio, inuitatus ad aliud monaſterium poterit in pontificalibus celebrare, ſi monaſterium, ad quod eſt inuitatus, eſt exemptum *arg. cap. quod ad tranſlationem de temp. ord.* id non exemptis autem poteſt Epiſcopus prohibere ſecundùm Io. Andr. *in d. cap. Abbates de priuil. in 6.* ibique ſubdat Mandoſius, quòd inuitatus Monachos alterius monaſterij poterit ordinare, *arg. text. in can. fin. 9. quæſt. 2.* Io. Andr. *in alleg. cap. Abbates, & ibi* Gemin. *num. 6.* Franch. *ad fin.* Sic & Epiſcopus in loco exempto nihil iuriſdictionis exercet, niſi fuerit inuitatus, *can. Luminoſo 28. quæſt. 2.* Abb. *in cap. ſignificaſti poſt num. 11. de for. comp.* Dictumque Lapi ſequutus ſit Add. ad Gemin. *in cap.* vt Apoſtolicæ *de priuil. in 6.* dicens Lapum non meruiſſe reprehendi à Geminiano, illumque defendit, & poſt alios Pacian. *de prob. lib. 2. cap. 9. num. 29.* ac Pariſ. *conſ. 95. num. 7. vol. 4.* qui Lapum ſequitur, attamen receptiſſima eſt altera opinio ipſius Geminiani vbi ſupra *num. 7.* aſſerentis, quòd ſi priuilegium eſt reſtrictum ad proprium monaſterium, non permittitur vſus extra illud, ſi verò eſt ſimpliciter conceſſum, tunc procedit diſtinctio Lapi, quòd ſcilicet vſus permittatur in alijs Eccleſijs exemptis, ſecus autem in non exemptis. Quam ſententiam ſequitur Franch. *in d. cap. vt Apoſtolicæ num. 5.* eamque latè refert Pacian. *loc. cit. cap. 29. num. 37. & 41. ac ſeq.* dicens licentiam Ordinarij in tali caſu, quando videlicet quis vtitur pontificalibus in Eccleſia exempta, nullatenus requiri, Tambur. *de iur. Abb. tom. 1. diſp. 21. quæſt. 3. num. 4. & 5.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 17. num. 58.* Bellaſ. *in prompt. Regul. v. Abbas num. 12.* Zecch. *de republ. Eccleſ. tit. de Abbatibus num. 7.* Lautet. de Franch. *in contr. inter Epiſcop. & Regular. p. 2. quæſt. 27.* ibique Paſqualig. *num. 4.* Campanil. *in diuerſ. iur. rubr. 9. cap. 5. num. 3.* & in fortioribus terminis conferendi Ordines Maiol. *de irregul. lib. 3. cap. 23. numer. 12.* & Alter. *de cenſur. tom. 2. diſp. 17. cap. 1. litt. A.* Quia monaſteria exempta, licèt ſint in diœceſi, non tamen ſunt de diœceſi, & exceptis ijs, in quibus ex præſcripto Concilij Tridentini Epiſcopis non ſubſunt, conſiderantur tanquam conſtituentia territorium ſeparatum ab ipſa diœceſi, Rot. *deciſ. 207. num. 3. & 8. p. 2. diu.*

Neque obſtat, quòd in generali communicatione priuilegiorum non communicentur quæ ſunt in præiudicium tertij, vt ſæpius decidit Rota, præſertim in Valliſoletana quartæ funeralis coram Iuſto, & in Valentina decimatum coram Lancellotto, & apud Caualer. *deciſ. 101. numer. 2.* Primò, quia hæc obiectio non fuit alicuius momenti apud Sac. Rotam in citata Ianuen. 20. Iunij 1647. §. *Nec obſtat.* Secundò, quia non procedit quando priuilegium eſt de ſui natura præiudiciale, & concedens intelligitur voluiſſe præiudicare ex expreſſione præiudicialium, Rot. *deciſ. 36. num. 4. p. 5. rec.* & vt inquit Rota in d. Ianuen. coram Corrado, §. *minus obſtat*, quando patet voluntas Summi Pontificis, quia vult omnia indiſtinctè complecti vel ex amplitudine verborum, vel ex aliquorum præiudicialium expreſſione, vel ex clauſulis adiectis, vt in hoc caſu per illa verba ſuperius relata: *perinde in omnibus & per omnia vti valeant pariter &c.* Nam ponunt totalem & omnimodam identitatem ita, vt quod ſtatuitur circa vnum, ſit etiam ſtatutum eodem modo circa aliud, vt docent Bald. *in l. ſed ſi lege, §. Perinde ff. de pet. hæred.* Felin. *in rubr. de prob.* Aretin. *l. rem. ff. de acq. poſſeſſ. & in l. Titia §. Idem, & in l. pluribus ff. de verb. oblig. & in l. cum hæres ff. de acq. hæred. & in l. lecta ff. ſi cert. pet.* Ac proinde facit, quòd conceſſio ita amplietur, ac ſi eſſet vna, & eadem facta pluribus Religionibus in ſuo primordio. Tertiò, quia locum habet in priuilegijs merè præiudicialibus, vt ſunt exemptiones à ſolutione decimarum, & id genus alia, in quorum terminis ſunt omnes deciſiones obiectæ, nec non in priuilegijs, quæ rarò & cum difficultate Sedes Apoſtolica concedere ſolet, non autem in hiſce materijs, in quibus Sedes Apoſtolica erga Abbates ſe benigniſſimam ſemper exhibuit, vt ex textu *in d. cap. vt Apoſtolicæ de priuil. in 6.* 5

Neque aduerſatur exemplum de Epiſcopo, qui neque extra ſuam diœceſim pontificalia exercere, etiam in Eccleſijs exemptorum abſque diœceſani licentia, poteſt, vt reſolutum fuiſſe, aſſerunt Ricc. *in prax. p. 1. in notab.* poſt *reſolut. 495.* ad finem, & Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg. 6. numer. 12. & ſeq.* quibus addo textum Sacri Concilij Tridentini *ſeſſ. 6. cap. 5. de ref.* Nam procedit ſolum de exercitio pontificalium coniuncto cum aliquo actu iuriſdictionis, nempe collationis ordinum, chriſmatis, & ſimilium, in quibus terminis loquitur Tridentinum *loc. cit. & ſeſſ. 14. cap. 2. de ref.* ſecus tamen eſt de ſimplici vſu pontificalium, quando cum eis celebratur. Primò enim caſu, cùm actus præſeferant 6

rant iuriſdictionem non poteſt exerceri in aliena diœceſi, inuito diœceſano, ſecus autem in ſecundo, ac proinde permittitur abſque licentia, vt per textum *in d. Clem.2. de priuileg.* non ieiune probat Tambur. *de iur. Abb. d. diſp.15. quæſt.15. num.2. cum ſeqq.* & Gratian. *diſcept.487. num.3.*

7 Denique non refragatur, quòd Abbatibus, qui habent vſum mitræ, ſit reſtricta facultas celebrandi miſſas pontificales ter in anno. Nam ad id nullum ius, nullumque decretum, neque authoritas vlla adducitur. Reſtrictiua igitur ad ter in anno non pertinet ad vſum pontificalium, ſed baldachini, de cuius forma apud cœremoniale Epiſcop. *lib.1.c.14. ſub initio.* Et de ipſo loquuntur decreta S. Rituum Congregationis, referente Cardinali Lancellotto ſub die 18. Martij 1618. pro Caſinenſibus, & pro Oliuetanis referente Cardinali Cœſarino ſub die 17. Martij 1629.

CONSVLTATIO CVII.

Pauca de translatione Sanctorum corporum, ſiue Reliquiarum.

1 CORpora Sanctorum, quæ in vnius Eccleſiæ ſepulcro condita ſunt, non poſſunt ad aliam transferri abſque facultate Sedis Apoſtolicæ, alijſque ſolemnitatibus exquiſitis *ab extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non al.* vt aduertunt Gloſ. *in can. corpora Sanctorum 37. v. Principis d.1. de conſecr.* & ibi Turrecremata, addens, nec aliorum quidem defunctorum cadauera à ſepulchro, quod elegerunt, exhumari poſſe, vel extrahi, vt ad aliam Eccleſiam transferantur. Quod etiam tradunt Genuen. *in prax. c.71. num.4.* teſtans de ſtylo Curiæ Romanæ, Sanch. *in decal. lib.2.c.43. num.25.* & Marant. *reſp.3. à num.1. lib.2.* eſtque textus *in l. oſſa ff. de relig. & ſumpt. fun. & in l. nemo C. eod.*

2 Porrò in eadem Extrauag. Ambitioſæ comprehendi etiam Sanctorum corpora & Reliquiæ tradunt Piaſec. *in prax. p.2.c.5. num.12.* Bonac. *tom.1. de alien. bon. Eccleſ. quæſt.11. diſp.2. pun.2.* Tambur. *de iur. Ab. tom.3. diſp.13. quæſt.1. num.11. & quæſt.2. num.12.* Caſtropal. *op. mor. tom.2. diſp.1. §.1. num.8.* Gennen. *vbi ſupra num.6.* Ricc. *in prax. p.1. reſol.6. num.2. & 3. & dec.63. num.6.* Peregr. *in comp. priuil. v. alienatio in ſchol. dub.1. vlt. edit.* contra Bordonum *conſ. regul. reſol.27. num.62.* & Dian. *p.4. tr.4. reſol.223.* Ea ratione, quia in illa prohibetur alienatio non ſolùm bonorum Eccleſiæ, ſed etiam rerum. Neque diſtinguit de rebus, quæ ſunt pretio æſtimabilis. Et confirmatur, quia militat etiam eadem ratio in Reliquijs Sanctorum, quæ conſideratur à lege in prohibitione alienationis mobilium pretioſorum, ne videlicet Eccleſia ſuis priuetur ornamentis, quibus illuſtratur. Quare habet locum etiam lex ipſa, quia tanquam anima ipſius trahit legem ad omnia, in quibus ipſa locum habet, *l. illud ff. ad leg. Aquil. & l. ſi poſtulauerit §.2. ff. ad leg. Iul. de adul.* cum alijs. Quod valet etiamſi ratio legis eſſet amplior, quàm ſint verba legis, *l. regula §. fin. ff. de iur. & fact. ign.* Et id ponunt tanquam regulam fundamentalem Abb. *in cap. ſicut ad fin. de teſtib.* Card. *in Clem.1. de elect.* Imol. *in cap. pro humani de homic. in 6.* & Tuſcus alios referens *lit. P. concl.892.* Vnde requiri licentiam Pontificis quando corpora Sanctorum ſunt integra, vel ſaltem pro maiori parte, ſecus autem ſi fuerint Reliquiæ, ſiue fragmenta declarauit Sacra Congregatio Concilij: Et ita ſæpius Summus Pontifex, vel S. Congregatio ſuper Epiſcopis & Regularibus conceſſit transferri huiuſmodi corpora, ſeu Reliquias cum debita ſolemnitate. Præ cœteris corpus S. Valentini Epiſcopis Interamnenſis & martyris à cathedrali ad eius Eccleſiam extra muros Ciuitatis ſub die 5. Decembris 1605. & ex aliqua Eccleſia cum conſenſu ſuperiorum ad cathedralem, vt in Roſſanenſi 28. Nouembris 1603. Et ex vno ad aliud altare eiuſdem Eccleſiæ, vt in Ianuenſi 25. Ianuarij 1593.

3 Ad transferendum verò eadem corpora ab vna ad aliam partem eiuſdem Eccleſiæ non requiritur taxatiuè licentia Summi Pontificis, ſed ſatis eſt ſi adimpleatur forma *d. can. Corpora Sanctorum*, requirens in translationibus omnium Sanctorum corporum conſenſum Principis, vel Epiſcopi, & Synodi, ideſt Canonicorum, Genuen. *loc. alleg. num.1.* vbi adducit exempla. Et licèt alternatiuè ſufficiat facultas Apoſtolica, vel conſenſus Epiſcopi, non idcirco cenſetur excluſus conſenſus Capituli, cùm in arduis Epiſcopus illum teneatur adhibere, vt in ſimilibus tradit Bald. *in l.1. num.4. C. de bonor. p.5. con. tab.* Vbi ſi alicui moleſtanti Epiſcopum in iuriſdictione Pontifex Summus reſcribat, vt ſolus Epiſcopus procedat, reſpondit, illa verba non intelligi ad excluſionem Capituli coniuncti cum Epiſcopo, Iaſ. *ibid. num.7.* cum alijs per Rot. *dec.444. num.39. p.5. rec. tom.2.* Ita ſimiliter ſi Pontifex dicat, quòd ſolus Epiſcopus poſſit degradare, non ideo excludit Capitulum, quòd in degradationem conuenire debet, vt monuit Gloſ. *in cap.1. v. ſolus*, ibique Archid. & Io: Andr. *de heret. in 6.* Pariter ſi Pontifex dicat, quòd ſolus Epiſcopus poſſit prouidere beneficia, ad quæ promiſus aſſumi ſolet per electionem, non propterea excludit Capitulum, ad quod de iure, vel conſuetudine pertinet electio, vt plenè Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.93. num.25. de iur. Eccleſ. lib.1.c.82. num.7. & de Canonic. & dignit. cap.42. ſub num.3.* Et quòd in ſpecie requiratur copulatiuè conſenſus Epiſcopi & Capituli in huiuſmodi translationibus habetur *in cit. ca. Corpora Sanctorum*, & firmant ibi Archid. *v. Synodi* & Bellam. *ad med.* cum alijs per Genuen. *d. cap.71. num.1.*

Non debet autem corpus in particulas frangi cum præiudicio diuini cultus & Sacræ Reliquiæ, quæ ratione integritatis eſt inſignis, vt declarauit Sacra Rituum Congregatio ſub die 8. Aprilis 1628. apud Ricciul. *var. lucubr. lib.1. cap.36. num.1.* Quando enim agitur de Reliquijs inſignibus, & præcipuè de ſacris corporibus in muro clauſis, ac perpetuæ ſepulturæ traditis, non eſt licita diuiſio, neque particularum extractio ſine furti, & ſacrilegij nota, atque ignominia, quemadmodum probat Ricc. *in pr. p.1. reſol.6. num.2.3. & 6.* vbi quòd propterea ſtylus Curiæ ſe habet quòd quando Summi Pontifices concedunt licentias extrahendi particulas Reliquiarum, ponunt clauſulam, dummodo non extrahantur de Reliquijs inſignibus, & in muro clauſis. Vt proinde meritò contrauenientes poſſint conueniri tanquam Rei violati ſepulchri, & locum haberent edicta, de quibus *in l.3. & 11. ff. de ſepulcr. viol.* Quare translatio fieri debet præciſè ad præſcriptum licentiæ, vt in ſpecie dixit Rota in Carthaginen. translationis coram Vbaldo *dec.362. num.19. p.4. recent. tom.2.* 4

Et præcipuè fieri nequit huiuſmodi translatio per Regulares ab Eccleſia, quam ipſis conceſſit Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ, ſub quarum dominio illa exiſtit. Quia cenſetur ijs delata duntaxat cuſtodia Eccleſiæ, ac ſacrorum pignorum, quæ ibi aſſeruantur, per quam Regulares non acquirant facultatem adminiſtrandi & diſponendi de illis ſuo arbitratu, vt aduertit Sanct. *loco cit. lib.2.c.43. num.23.* ſubdens proinde non poſſe à cuſtodibus alteri concedi, aut permitti. Quod idem tradit Ricciul. *lib.1.c.45. num.6.* Quia non ſunt in humano commercio, *l. nemo martyres*, & ibi Bartol. *num.1. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & in ſpecie Rodan. *de ſimon. p.1. c.4. n.5.* & non parte Marant. *p.2. reſp.3. n.1. cum ſeqq.* probans, ea non poſſe alienari, neque transferri citra incurſum in excommunicationem *Extrauag. Ambitioſæ.* 5

Quod dominium probatur ex ſolo conceſſionis inſtrumento, vbi agitur contra miſſum in poſſeſſionem, vt pluribus relatis dixit Rot. in Ceruien. bonorum 23. Martij 1648. coram Ghiſlerio, vbi ſubditur, id procedere tam ad effectum recognitionis, quàm deuolutionis. Concurrentibus maximè pluribus adminiculis, quo caſu recepta eſt opinio, probari dominium ex conceſſionibus ad quemcunque effectum, etiam contra tertium iuxta doctrinam Bartol. *in l. ad probationem C. locati*, quam, alijs pluribus relatis, ſequitur Rot. *dec.141. n.2. p.2. diu. & deciſ.290. numer.1. p.1. & deciſ.193. eod. num.1. p.2. & dec.79. num.7. & dec.81. num.2. p.5. & dec.36. num.3. & deciſ.164. num.4. p.6. & dec.117. num.1. p.7. rec.* & coram 6

Buratto

Digitized by Google

Buratto *deciſ.602.num.2.* & ibi largiter Add. & in Romana vinearum 16. Iunij 1636. coram Dunozetto.

7 Si autem fiat translatio abſque conſenſu Capituli, omnia in integrum reſtitui debent, vt expreſsè ſtatuitur in dicta Extrauaganti Ambitioſæ his verbis: *Et nihilominus alienata res & bona huiuſmodi ad Eccleſias, monaſteria, & loca pia, ad quæ ante alienationem huiuſmodi pertinebat, liberè reuertantur.* Et in hoc Regulares non poſſunt allegare ſua priuilegia: Nam illa ſolùm pertinent ad eorum exemptionem à iuriſdictione Epiſcopi tanquam Ordinarij, non autem tollunt ius directi dominij, quod habet Eccleſia ſæcularis ſuper monaſterio, & Eccleſia regulari rigore conceſſionis. Quare de hoc in dictis priuilegijs nulla fit mentio, & tanquam odioſa ſunt ſtrictiſſimè intelligenda, Theſaur. *deciſ.116. num.7.* Rot. in Virdunen. monaſterij 8. Februarij 1638. coram Coccino.

8 Quòd ſi translatio erit neceſſaria, fieri debet ad Eccleſiam maiorem: Nam eſt de iure, quòd translatio Sanctorum corporum ſemper fiat ad locum honorabiliorem, & digniorem, vt tradit Nauar. *conſ.9. de ſepult. in fin.* & Roderig. *quæſt. regul. 62. art. 1. tom. 3.* Nec dubium eſt, quin honorabilior, ac dignior exiſtimari debeat Eccleſia Cathedralis, quàm alia, vt in terminis probat Gloſ. *in can. vbicunque*, ibi: *potius enim eliget Eccleſiam Cathedralem, quàm alteram 13. quæſt. 2.* Vel ſi Sanctus fuerit Epiſcopus Ciuitatis, ad Cathedralem, non autem ad Eccleſiam exteram, præcipuè Regularium, transferri debet ex ijs, quæ tradunt Innoc. *in cap. 1. ſub princ. de ſepult.* Burſatt. *conſ.126. num. 119. lib. 3.* Syluest. *v. ſepultura num. 8.* Fuſch. *de viſit. lib. 1. cap. 25. num. 12.* Bellet. *diſq. cler. p. 1. de cler. debit. §. 3. num. 20.* Semper enim corpus Epiſcopi collocandum eſt in ſua Eccleſia, ceſſante contraria electione, Aſin. *in l. famil. ff. de rel. & ſumpt. fun.* Galerus etiam Epiſcopi debetur Eccleſiæ, in qua elegit ſepulturam, non autem Cathedrali, ſi illa ſepulturam non elegerit, ex S. Congregatione ſuper Epiſcopis in Motulen. 26. Aprilis 1652. Et hæc non minus accomodatur ſepulturis cadauerum, quàm translationi Sanctorum corporum, quæ propriè dicitur ſepultura, vt tradit Sanch. *in decal. lib. 2. cap. 40. num. 27.*

9 Eſt tamen licita translatio ab vna parte ad aliam eiuſdem Eccleſiæ: Quia tunc non eſt alienatio, & ideò fieri poteſt cum licentia Epiſcopi, *l. fin.* Gloſ. *v. Pontifices, de mort. infer.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 9. cap. 8. quæſt. 9.* Ricciul. *d. cap. 45. num. 11.* Siquidem non poteſt dici alienatum ab Eccleſia id, quod ſemper remanet in eius dominio, Hoſt. *in cap. nouit num. 7. de his, quæ fiunt ſine conſ. cap. ibique* Io. Andr. *num. 4.* Butr. *num. 7.* Imol. *num. 114.* Bald. *in l. Dudum num. 6. C. de contrah. empt.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non al. quæſt. 51. cap. 10. num. 1. & 2. quæſt. 52. num. 115.* & cenſuit Rota *deciſ. 756. num. 3. cum ſeqq. p. 1. diu.*

10 Cum qua autem pompa, & honore precationum ex antiquiſſima Eccleſiæ conſuetudine transferri debeant, docemur à Duranto *de ritib. Eccleſ. cath. lib. 2. cap. 10. num. 5.* à quo Caſalius ſua ferè omnia excerpſit in libro *de veter. Chriſtian. ritib. cap. 41. lit. B.* Caſtel. *de canoniz. Sanct. cap. 2. pun. 40. ſub §. 2.* Bellarm. *tom. 1. lib. 2. contr. cap. 3. lit. D.* Baron. *annal. tom. 12.* ſub Alexandro III. Ricciullo, & Maranta ſuperius relatis.

CONSVLTATIO CVIII.

An & quatenus danda ſit fides atteſtationi exorciſtæ ſuper liberatione energumeni, vt miraculo adſcribatur?

1 HAnc quæſtionem omnium aliarum difficillimam ſtrictim atque curſim tranſgrediemur, neque ea, quæ à Tyræo *lib. de dæmoniac. cap. 23. & 24.* ac alibi, Delrio *lib. 2. magicor.* Caſtaldo *de poteſt. Angel. tom. 3. ab art. 1.* Carpentario *digreſſ. 4. in cap. 13.* Alcioni, vbi multa philoſopho & chriſtiano cognitione digna, Daniele Sennerto *lib. 6. pr. p. 9. à cap. 1.* Codronchio, & ab alijs penſiculatè ſcripta ſunt exequemur, ſed anxietate illa prætermiſſa, rem paucis abſoluemus.

Et quidem non videtur attendendum teſtimonium vnius teſtis, quòd aliquis ſit verus energumenus, quamuis dicat ſe eſſe expertum exorciſtam, ad quem *in can. exorciſta 17. d. 23. & in can. 1. d. 25.* pertinere dicitur exorciſmos memoriæ mandare, ac retinere, manuſque ſuper energumenos in exorcizando imponere, ſubditurque *in can. omni die 11. de conſecr. d. 5.* vt pro maiori peritia acquirenda omni die energumenis manus imponat, cùm faciliimè in hoc error committatur, quia mulieres, vt plurimùm ex melancholia, vel vteri præfocatione ab immundis ſpiritibus obſeſſæ videntur ſicut animaduertunt Vvierus *de præſtig. dæm. lib. 4. cap. 23. ac de curat. læſor. malef. lib. 5. cap. 18.* & Schenkius *obſer. medic. lib. 1. tit. de dæmoniac. obſer. 2.* referentes quandam puellam in Burgo creditam fuiſſe energumenam, quia ſimplex admodum, & pia, ſemperque domi latuerat, & quamuis betruſca lombardico, & latino idiomate loqueretur, ideòque diu coniuratam. Verùm cum nihil exorciſtæ proficerent, medicus ex arte adhibitis primùm melanagogis, deinde alijs roborantibus illam ſanitati reſtituit. Immò nec morbi malefici ſigna ſunt adeo certa, vt facilè dignoſcātur, licèt eorum plura congeſſit Codronchius *lib. 3. de morb. venef. cap. 13.* ex eòque repetat Martinus Delrius *diſq. magic. lib. 6. quæſt. 3. ſect. 2.* 2

Minus quoque attendi poteſt fides aliorum teſtium, quòd ægrota in vomitum proruperit, ligna, acus crinales, recuruos clauos, capillos in globum miſtos, ac huiuſmodi alia eiecerit. Non enim hoc caret ſuſpicione fallaciæ, cùm energumenis liberatis à Saluatore generis humani nunquam Euangeliſtæ meminerint de aliqua re euomita, ſcilicet Matth. *cap. 8. 17. & 18.* Marc. *cap. 1. 2. 5. & 9.* Luc. *cap. 4. 8. 9. & 11.* Minus quoque in ſanatis à Philippo *Act. Apoſt. cap. 8.* & à Paulo *cap. 6.* Neque in liberatis à Sanctis, vel ad eorum memoriam, quorum mentio fit à Delrio *d. ſect. 2.* & à Theatr. *vit. hum. vol. 2. lib. 4. tit. dæmoniaci curati, & à quibus.* Immò neque in curatis exorciſmo, quorum plures recenſent Delrius *d. ſect. 2.* ac Theatr. *loc. cit. in rub. Imperio, minis exorciſmis pag. 367. cum ſeq.* vbi tit. antecedenti ex Ioanne Langio *epiſt. medic. 28. lib. 1.* Vviero *de præſtig. dæmon. lib. 3. cap. 8.* refertur vnicum exemplum agricolæ ſub cuius latere circa alterum hypocondrium aderat clauus ferreus inde extractus, illa nouacula exciſa, & in ventre exectо poſt obitum inuenta fuerunt lignum teres, & oblongum, quatuor cultri ex chalybe partim acuti, partim dentati inſtar ſerræ, duo ferramenta aſpera, & globus capillorum. De quo etiam Sennertus *loc. alleg. cap. 3.* vbi alia prodit. 3

Nihilominus eſſe quempiam ab immundis ſpiritibus obſeſſum proculdubio euincit ipſius exorciſtæ aſſertio, cui, tanquam perito in arte illa fides præſtatur, *cap. propoſuiſti 4. de prob. l. ſiquis 3. C. fin. regund.* Bald. *conſ. 205. v. vlt.* Merlin. *dec. 446. num. 7.* ad quam exercendam cum præuia Epiſcopi perquiſitione Clerici admittantur, Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 11. nu. 11.* eius peritiæ aſſiſtit etiam Epiſcopi iudicium, qui præſumitur informatus de peritia, & conditione ſuorum Clericorum, Rot. *dec. 152. num. 12. p. 7. rec.* Eorum præcipuè, quibus huiuſce muneris exercitium permittit, quod peritiam, prudentiam, aliaſque virtutes expoſcit, quarum plenè meminit Rituale Romanum *in rubr. de exorciſm.* & Concilium Mediolan. *4. p. 2. cap. 1.* Cuius exorciſtæ teſtimonium magni fecit in hac materia Relatio pro beatificatione ſanctiſſimi viri Caietani *mirac. 11. §. hoc factum*, & Seruæ Dei Catharinæ de Riccijs *mirac. 2. §. quod igitur.* 4

Accedentibus præcipuè dæmoniacæ obſidionis, aut veneficij ſignis, de quibus Sennertus *in cit. loc. cap. 6.* Fernel. *de abdit. rer. cauſ. lib. 2. cap. 16.* Caſtald. *vbi ſupra diſt. 7. quæſt. 1. art. 2.* vbi prolixè, Tyræus *de dæmoniac.* Delatorre, Delrius, Viadana, Codronchius, alijque. Inter quæ duo certiſſima omnino puto. Primum, quando per aluum, vel vomitum reijciuntur acus, capilli, ferramenta, claui, plumæ, lapides, filorum ſphærulæ, pelles, ſtramen, ſpinæ, ſetæ porcorum, vitrum, ligulæ armatæ, ſericum crudum, & alia huiuſmodi. Res autem tales, cùm variæ ſint, quaſdam in corpore generari poſſe, dubium non eſt, quales ſunt pili, qui interdum in apoſtematibus, 5

& vomitis Inueniuntur etiam in ijs, in quibus nulla eſt veneficij ſuſpicio. Quæ autem nullam cum humano corpore cognationem habent, vt ſetæ porcorum, pennæ pauonis, metalla: in primis res artificiales, vt cultri, claui, panni, & ſimilia, eas in corpore humano generati non poſſe extra controuerſiam eſt. Non enim quodlibet fit ex quolibet, ſed determinatum ex determinato ex Ariſtot. *phyſ.* 1. *text.* 43. Ideoque in humano corpore ea tantum poſſunt generari naturaliter, quæ cum ipſo aliquam habent cognationem, vel cum eiuſdem principijs ad corruptionem vergentibus, ſi ſint ex earum rerum numero, quę, cum ex putri naſcantur, ſibi ſimile generans non expoſcunt ex ipſo Ariſtotele 2. *de anim. text.* 34. Ac proinde nullo pacto in eo natura poteſt progignere metalla, & res artificiales,

6 An verò talia reuera in corpore fuerint, & inde reijciantur, vel extrahantur, an verò præſtigia dæmonis ſint extra ſaltem talia in corporis ſuperficie oſtentantis, inter Authores dubium. Qua de re Sennertus *ibid. cap.* 5. Quacunque tamen ratione id contingat dæmonis opere vomitus hos fieri certum eſt, cùm magis naturæ repugnet corpora hæc extrinſecus nullo deferente accedere, & oculos quam maximè fidos noſtrę cognitionis miniſtros falli, hincque neceſſariò inferendum, ęgrotum fuiſſe energumenum, vel morbum a veneficio inductum, atque adeo illius liberationem eſſe ſupra vires naturæ.

7 Nec quicquam officit, quòd in dæmoniacis à Chriſto Domino, vel ad memorias, & altaria Sanctorum liberatis huiuſmodi vomitus non contigerint: Satis enim frequentia recenſet Sennertus loco citato *c.* 3. & Delrius *magic. lib.* 3. *sect.* 6. quorum ſanè plurimas ad Sanctorum memoria contigiſſe eſt veriſimile. Immò ad aram Diuæ Virginis Aſpricollis dæmones per os Catharinæ Buſiæ priuſquam eijcerentur effudiſſe multos acus, ſulphur item nummum argenteum eroſum, & clauum ferreum palmarum memorat Lypſius *in hiſtor.* D. Virginis Mariæ Sichemienſis, ſiue Aſpricollis *cap.* 41. Et vidi ego, dum Exorciſtæ munere fungebar, coram Deipara Monticellana, cuius Eccleſiæ dudum pro ſumma beneficentia Eminentiſſimi D. Gaſparis, Cardinalis de Carpineo, S.D.N. Vicarij Parochus ſum, Iſabellam Bandini plures aciculas, quibus mulieres vtuntur ad ornamentum capitis, cum globo capillorum vomitu eijcere. Et quando in alijs plurimis energumenis ſupernaturales iſti effectus defeciſſent, non benè infertur, quòd ab omnibus excludantur, Non enim à negatiua particulari ad vniuerſalem infertur conſequentia iuxta canones logicos, de quibus Ariſtoteles *Perierm.* 1. *cap.* 5. & 2. *cap.* 1. Quod magis hic aſſerendum, vbi de energumenis agitur, in quibus diuerſa animaduertimus ſigna pro diuerſitate morbi, & maleficij, nec aliquod ſignum obſeruatur, quod omnibus conueniat, vt affirmat Codronchius *de morbo venef. lib.* 3. *cap.* 13. §. *Eſt tamen*,

8 Et eiſdem cauſis ceſſare poterit obiectio, quòd ad plures dies vomitus protrahatur. Siquidem id contingit in pluribus ex alijs caſibus per citatos Authores congeſtis. Nec mirum eſt directas ad liberationem energumeni eas operationes per aliquot dies perſeuerate, cùm ita pariter perſeuerare curationes huiuſmodi veneficiorum ſatis comprobet puellæ energumenæ curatio facta per S. Fortunatum Tudertinæ ciuitatis Epiſcopum, cuius meminit D. Gregorius *dialog. lib.* 1. *cap.* 10.

9 Aduerto tamen, cauendum eſſe, ne quod plerumque accidit, materia ex vitiatis humoribus naturaliter enata, putetur ingeſta per maleficium. Conſentiunt enim veteres, nouitijque medici quædam in corporibus humanis ſolere interdum ex prauis humoribus naturaliter coaleſcere, vt ſunt tophi, capilli, oſcilla, conchylia, ſpinæ, glomi pilorum, aliaque huiuſmodi. Sic pleriſque naturaliter enati in corpore angues, & lacertulæ, vt teſtantur Plutarch. 8. *ſympoſ. quaeſt.* 9. Delrius *lib.* 3. *magic. p.* 1. *quaeſt.* 4. *sect.* 6. & anno 1608. matronam, cui per annos quatuor venter maximè intumuerat, tandem cum ad extrema deueniſſet, vomuiſſe ingentem buffonem, & horrendum ſerpentem. De lapidibus autem & tophis, quòd naturaliter innaſcantur in omnibus propè corporis partibus exempla non pauca habent Scaliger *exercit.* 108. *num.* 3. Vvierus *ſupra cap.* 2. & 16. Mercurial. *var. cap.* 20. & alij. Immò, quod notandum eſt quia ratione figuræ admirabilitatem habet maiorem, teſtatur Ariſtoteles 3. *hiſtor. cap.* 15. talia enata quibuſdam in veſica, quæ nihil differrent à conchilijs. Rondeletius autem *lib.* 1. *de teſtac. cap.* 35. & 52. enatam acidam in renibus ex pituita vitrea gemmam memorat. Huiuſmodi ergo, ſi in quibuſdam corporis partibus procreata excerni contigerit, non eſſent ad maleficium referenda. Interdum tamen ea poſſe referri, eò quòd non procreentur naturaliter, docet exemplum paruuli Turonenſis adductum à Gregorio Turonenſi in vita Monegondis. Cæterùm non poſſunt naturaliter in corpore humano generari ex vlla putrefactione acus, cultri, forfices, & huiuſmodi metallica artificioſa, præſertim informata. Vnde neceſſe eſt, hæc omnia dæmones per maleficos operari.

Quòd ſi quæratur quid ſentiendum de ijs, qui per os, 10
vel imum gutturem eijciunt ſpinas, vitrorum fruſta, clauos, acus, cultros, ligna, ſaxa, oſſa, capillos, paruos glomos pilorum, ſeta, & alia huiuſmodi, quæ vel comeſtione, vel aliter in corpus immitti potuiſſe videtur Grillandus *in tract. de ſortileg. cap.* 3. *ſub fin.* impoſſibile exiſtimat hęc omnia ad pręſtigias eſſe referenda. Quod probat ex eo, quòd materiæ illæ, quantumuis ſolidæ ac duræ videantur, puta ferrum & lapides, tamen intra biduum, aut triduum liquefiunt, quod à ſe frequenter notatum ſcribit. Conſentit Cardanus *lib.* 5. *de variet. cap.* 80. At Vvierus *lib.* 4. *præſtig. à cap.* 2. *ad* 17. probabilius exiſtimat dæmones, has, quas dixi materias veras & naturales aliunde acceptas, eò deferre velociſſimè, & inuiſibiliter, atque ſe contraria expertum quam ſcribit Grillandus, nempe laciniam panni rudioris à ſe extractam ex ore puellæ maleficium paſſæ in humorem non fuiſſe ſolutam. Sed & Ananias *lib.* 4. *de natur. dæm. cap.* 25. negat materias illas ſemper apparentes eſſe, refertque in Piceno ad quandam S. Iacobi ædem, pleraſque ex illis è laquearibus pendentes, omnibus patere. De eadem perſeuerantia huiuſmodi rerum teſtis etiam eſt Boguetus *de ſortileg. cap.* 34. & ego ipſe, qui propè altare Sanctiſſimi Crucifixi Eccleſiæ meæ parochialis S. Mariæ in Monticellis eas affixi, fixaſque adhuc manere.

Quare dicendum cenſeo, interdum quidem hæc omnia 11
poſſe eſſe ex alia materia, quam præſeferant, ideòque ſenſim depoſita concretione diffluere. Quod probant Grillandi experimenta. Aliàs tamen eſſe veram, & naturalem ſubſtantiam, qualis exterius apparet, & ideò permanere. Ingeſtam autem fuiſſe per maleficium contritam in puluerem, & intus poſtea eadem arte coaluiſſe, vt ſentit ſupra Ananias. Nec improbabiliter, cum hæc omnia ad motum tantum localem ſpectent, ideòque ſint dæmoni poſſibilia. Vel certè ingeſta fuiſſe integra non per pororum extenſionem, vt fabulantur aliqui, latè reiecti à Binsfeldio *com. in tit. de malef. lib.* 4. *quaeſt.* 7. *concl.* 4. Sed intercedente, ſi opus ſit partis ſolidæ diuiſione, & ſubita ac imperceptibili reunione, vt cenſet Syluester *v. maleficium quaeſt.* 5. & Sayr. *in clau. reg. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 19. Omnium tamen optimus, & facillimus id explicandi modus videtur, ſi aſſeratur tales res nunquam eſſe tantæ molis, quin dæmonum induſtria facilè tranſire poſſint ad inteſtina per guttur, ſtomachique orificium, maximè cùm huiuſmodi partes vi aliqua adhibita, poſſint etiam extra ordinem dilatari. Cuius rei duas hiſtorias ad fidem faciendam adhibet teſtis oculatus, chirurgiæ laude clarus Ambroſius Paræus *lib.* 2. *chirurg. cap.* 17. Prior eſt de ſtudioſo, qui cum ſpicam germinis deglutiuiſſet, eam poſtea illæſus integram expulit, Poſterior eſt de opilione, qui ſemipedalem cultellum, cui corneum erat manubium craſſitudinis pollicis, in fauces à prædonibus ore aperto adactum ſex ſolidos menſes in corpore retinuit, & tandem nata in inguine vomica, inde chirurgus extraxit. Si igitur natura id potuit & caſus, cur ex propoſito id adnitens nequeat ille mille artifex ſolertiſſimus, abſque eo, quòd ad alios difficiliores modos recurramus?

Secundum ſignum, idque certiſſimum deſumitur ex de- 12
tectione rerum longè poſitarum, & occultiſſimarum ab energumeno plerumque facta, ex locutione ſcientiarum, vel idiomatum prius energumeno incognitorũ. Hos enim

effe-

effectus Porphyr. *in epiſt.* ad Anebuntem apud S.Auguſtinum 10. *ciuit. cap.* 11. retulit in ſpiritus extrinſecos. Eoſdem effectus Thyræus *lib. de dæmoniac. cap.* 23. & 24. ſolos cenſet eſſe in hanc rem firmos, vſurpanturque etiam in hanc rem à Sybillano *decad.* 3. *cap.* 1. *queſt.* 1. Nec poſſunt infringi ex eo, quòd aliqui eos effectus referant ad primam cauſam, vel ad humores, vel ad lunam. Nam quod ad Deum attinet, arreptitij iuuantur potionibus, & alijs humanis remedijs, itemque adiurationibus, & eccleſiaſticis exorciſmis, Dei miniſtro torquente, & increpante, ac ſæpè etiam, vt experientia teſtatur, abigente frendentem dæmonem. Quod quis non videt fore abſurdum, ſi effectus illi à Deo fierent?

13 Quod verò ad lunam, à qua & ab alijs aſtris hos effectus aliqui proficiſci aiunt, vnde & à ſigno Virginis id pari tradit Firmicus *lib.8. Aſtronom. cap.* 24. iamque olim à quibuſdam medicis traditum, contriuit Origenes *tract.* 4. *in Matth.* ac Pſellus *lib. de dæmon. num.* 8. Licèt enim certis lunæ periodis plus vexentur energumeni, hoc tamen referendum eſt in humores tunc magis indiſpoſitos, vel, vt monet Chryſologus *ſerm.* 51. *Dæmon vexat corpus lunaribus incrementis, vt eſſe luna credatur quod eſt diabolici criminis*, intendens ſcilicet, vt blaſphemetur creatura Dei, quod Origenes ſupra aduertit, & S. Hieronymus *in cap.* 4. *Matth.* Anne verò coruus ille Auſtriacus quem Sybillanus *decad.* 3. *cap.* 5. *qu.* 1. extraordinaria locutum & operatum refert, lunaticus & non potius à dæmone actus cenſendus fuit? Idem quæram de Simonis Magi cane, quem Nicephorus *lib.* 2. *cap.* 27. humana voce locutum, & pro foribus aſtantem arcuiſſe quos Simon ingredi nollet, alios verò admiſiſſe commemorat. Alium item canem ſuo tempore articulatè locutum memorat Grillandus *de ſortileg. cap.* 7. *num.* 23. Quis ibi dæmonis, non lunæ opera, non agnoſcat? Demum malo dæmone actum canem illum rabidum, cuius morſum curaſſe fingebat Apollonius, cenſuit Euſebius in confutatione ſexti Hieroclis ob curam homini à ſe demorſo præſtitam ab eodem cane. Quis item ibi lunarem efficaciam comminiſcatur?

14 Ridiculum etiam eſt, hos effectus prodire è melancholia, & complexione viriata, vt latè ac optimè Fernel. *d. lib.* 2. *de abdit. rer. cauſ. cap.* 16. Carpentar. *cit. digreſſ.* 4. *in Alcin.* Loyer. *lib.* 2. *de ſpectris cap.* 8. Fazelus *decad.* 1. *rer. ſicul. lib.* 10. & Pſell. *lib. de dæmon. circa med.* Vnde Leuinus Lemnius, qui *cap.* 1. *lib.* 2. *de occult. natur. miracul.* rectè quidem propoſuit ſpiritus aereos, & dæmones in hominum corporibus ſolere ſe humori melancholico, ſicut & in aere ipſis tempeſtatibus immiſcere, *cap. tamen* 2. in eo peccat, quòd à dæmone, aut ſpiritu teneri negat, qui alienam linguam perſonant, quam nunquam didicerunt, quodque id illis ſolius humoris melancholici vi contingere poſſe arbitratur, excitatis, vt ait, animi notionibus, quas idem ingenitas eſſe ex Platonis Menone, & Phedone cenſet, ac diſciplinam noſtram vitæ tantum ſuperioris recordationem eſſe. Quo poſito vult vi morbi melancholici animam concuti, ſpirituſque efferueſcentes, voces inauditas, ſermonemque antea prorſus incognitum ſimul cum illis notionibus ingenitis excitare.

15 At ille non animaduertit, quod ex Platone ponit de notionibus ingenitis noſtræ Religioni eſſe contrarium, & refellitur à Tertulliano *lib. de anim. cap.* 24. Arnobio *lib.* 2. S. Ireneo *lib.* 2. *cap.* 59. & 60. Auguſtino 12. *de Trinit. cap.* 15. & ex recentioribus à Mirandulano *lib.* 11. *euerſ. ſingul. certam.* Criſpo *lib.* 6. *de diſtribut.* 2. & Piccolomineo *grad.* 5. *moral. à cap.* 24. Deinde etiamſi hoc concedatur, tamen apud Platonem rerum tantum notiones eſſe ingenitas, quarum recordatio etiam vi ſpirituum concitatorum fortaſse poſſit excitari, vocabulorum tamen, etiam apud ipſum Platonem, nullo modo poſſit. Quid enim in his ingenitum videri poteſt, cùm Platonici, ſicut & cœteri philoſophi, fateantur ſermonem omnem ab hominibus eſſe inſtitutum, nihil in eius ſignificatione naturale eſſe, niſi fortè, vt antea dictum eſt, quatenus in ipſa vocabulorum ſignificatione inſtituenda naturæ rerum, quibus illa imponuntur, ratio quoad poteſt, habenda eſt

Itaque etiamſi homini furenti, fortaſse poſſit vi morbi 16
excidere vocabulum vnum & alterum, quod ad eam linguam pertineat, quam antea nunquam didicerit, at certè ſermonem incognitum perpetrare non poterit. Et quamuis Ariſtoteles *problem.* 1. *ſect.* 30. hoc ipſum ad humorem melancholicum referre conatur, inquiens, quòd multi, incaleſcente humore melancholico, quia calor ille ſedi mentis vicinus eſt, morbo veſaniæ implicantur, aut inſtinctu lymphatico efferueſcunt, ex quo Sybillæ efficiuntur, & bacchæ, & omnes, qui diuino ſpiraculo inſtigari creduntur, cùm videlicet id non morbo, ſed naturali intemperie accidit, tamen in quæſtione hac multa illi naturæ genio condonanda ſunt, quæ in philoſopho, & medico chriſtiano nullo modo ſunt ferenda. Immò vt rectè monet Valeſius *cap.* 30. *ſacr. philoſ.* quæ petuntur ex problematis modicæ ſunt authoritatis, cùm ibi philoſophus ſæpè ex alienis placitis reſpondeat.

Quanquam & hic Leuinus habet aliquot exempla 17
veterum & recentiorum, quibus ſe, ſuumque errorem poteſt tueri. Nam Petrus de Apono, qui Conciliator à medicis cognominatus eſt *comm.* in idem Ariſtotelis problema, teſtatur, ſe multos vidiſſe, qui quanquam pro dæmoniacis haberentur, & pleraque facerent humanas vires ſuperantia, tamen atra bile purgata, omnino curati ſunt, ſanæque menti reſtituti. Et Petrus Pomponatius *lib. de incantat.* vidiſſe ſe ait mulierem, quæ eodem morbo correpta, cùm loqueretur ſecundùm diuerſa idiomata, à medico perfectæ ſanitati reſtituta eſt. Addit quoque Cardanus ex Eraſmo in encomio medicinæ à medico quodam poſtquam dæmoniaco germanicè loquenti, qui antea nunquam eam linguam didicerat, potionem dediſſet, cuius vi magnam hic verminum copiam deiecerat, eundem ſtatim liberatum eſſe, & integro mentis habitui reſtitutum. Ex quo idem Cardanus concludit, dæmones morbos eſſe, ſed occultioris cuiuſdam naturæ. Nouiſſe ſe iuuenculam illiteratiſſimam, dum ægrotaret per dies quindecim lingua etruſca bellè admodum locutam, ſcribit Sirenius *lib.* 9. *de fat. cap.* 8. damnans propè ſtoliditatis eos, qui tales effectus ſemper adſcribunt ſpiritui latenti. Denique S. Auguſtinus 12. *de Geneſ. ad litt. cap.* 17. phreneticum quendam refert, futuram mortem cuiuſdam mulieris tunc valentis ac ſanæ, modumque elationis ad ſepulchrum prænunciaſſe.

Huc ſpectant quæ habet Lypſius *in monit. & exempl.* 5. 18
mon. 5. *num.* 12. Erat in comitatu Tiberij mathematici titulo Traſillus, cum Rhodi in exilio ageret, & Caius ac Lucius Cæſares etiam viuebant. Non deſinebat tamen iſte identidem Tiberio fidem facere certi Principatus. Sed parum credulo, & iam de dolo etiam ſuſpectanti, & ne ſubornatus ab æmulis ad eliciendas arcanas aliquas voces eſſet. Atque adeo perdere eum ſtatuit, & clam necare. Domum Rhodi habebat, & in ea turrim, quæ rupibus impoſita, mare ex alto deſpectabat. In hanc turrim ducit Traſillum cum vno fido & valente liberto comite, certus, vt dixi, tollere, niſi fidem ei faceret fidæ prædictionis. Cùm aſcendiſſent igitur, cœpit interrogare, ſoli ſumus dic per quicquid earum habes, vera hactenus mihi dicis? De imperio etiam adfirmas? Ille iteratè & ſidera ſic velle. Si de meo igitur ſtatu compertum, inquit, ex ſideribus habes, de tuo & quid ais? Inſpice. Ille thema ponere ſitus ac ſpatia ſiderum conſiderare, denique timere, palleſcere, & exclamare, anceps ſibi ac propè vltimum diſcrimen inſtare. Eò dicto complexus hominem Tiberius, verè conſcium futurorum aſſerit, & quod de ipſo meditabatur, ſi non ſatisfeciſſet, pandit.

Aliud eius mirandum addit. Ambulabat Traſillus in 19
litore cum eodem Tiberio, nauis longè conſpicitur, ille ſtatim affirmat Roma venire, & litteras, nuntioſque ab Auguſto de reditu eius afferre.

Et *num.* 13. Fuit Largius Proculus quidam vir inter 20
illuſtres, qui publicè in Germania prædixit, ipſo tali die Domitianum obiturum. Cùmque res ea ad Præſidem dimanaſſet, gratificaturus Domitiano, & ſimul quia hæc præſagia vetita, vinctum eum Romam miſit. Nec negauit, cum introductus ad Domitianum eſſet, immò magis magiſque aſſeuerauit. Iuſſus igitur in carcerem

Digitized by Google

recludi, & aſſeruari donec dies iſtranſiſſet, tum puniendus, immò vt res docuit, tum liberandus, & præſagij ſuſpiciendus,

21 Aliud. Fuit eodem tempore Aſcletario mathematicus, qui & diem, & genus mortis Domitiani apud quoſdam dixit: Vocatus ab ipſo, eadem iterauit, quærentique Domitiano, vt eluderet. Tu igitur qua morte periturus? Ille ſtatim, fore, vt à canibus laniaretur. Tum Imperator ad fidem coarguendam extemplò abduci, & viuum exuri iuſſit, ſiue, vt Suetonius, prius interfectum. Sed vtrumque horum, tamen extra Vrbem via latina homo vritur, ſcilicet vt nihil reliquum è cadauere eſſet, quod canes laniarent. Sed ecce nimbus ſubitò ortus rogum extinguit, & miniſtri ſemiuſtum relinquentes, diffugiunt. Canes ſuperueniunt, & vorant. Veſpere cenanti Domitiano inter alias ſabellas eius diei, id refertur, & valdè eum, ſed fruſtra commouit. Munit ſe, domi hæret, neminem admittit, ſed ſui eum reperiunt, & Stephanus, cubiculariorum primus, cædem patrat. Qua ipſa in re Apollonei Thianei nobile vaticinium non eſt omittendum. Erat tunc Epheſi in Aſia tanto terrarum & marium abiunctus. Is diſſertationem fortè in publico habebat, ac primò hæſitare & loqui remiſſius, mox palleſcere, & ſilere, denique paſſus aliquot exiliens, vt mente mota, Euge Stephane, inquit, rectè. Percute tyrannum, percute homicidam. Benè eſt, percuſſiſti, vulneraſti, occidiſti. Hæc in publico dicta & geſta ipſa hora, qua Stephanus percuſſit. Exclamatque Lypſius, & ipſe cum ipſo. O mira, ſed vera!

22 Quæ omnia, vt his concedamus, quorum teſtimonia in hac re multis de cauſis nobis valdè ſuſpecta eſſe debent, minimè tamen efficitur quod ipſi volunt, neque euertitur quod nos defendimus. Quoniam non docetur quomodo humor melancholicus ſermonem antea homini omnino incognitum, poſſit in hoc ſine vlla diſciplina excitare. Atque ſuperioribus exemplis ſi modò vera ſint, reſponderi poteſt, dæmonem humore melancholico delectatum, cùm eodem vi medicamenti deiecto, ſua ſpontè cedere, vel etiam fingere cogi ſe ad cedendum medicamento, vt hominibus facilius imponat, ſuamque naturam magis occultet, aut modum eum, ſecundum quem in nonnullorum hominum animis regnat. Nam quamuis aliquis per febrem humores exiccantem, & adiunctam illi audaciam, ac metus expoliationem, poſſit quæ iam nouerat melius, & expeditius efferre, quàm ſanus poſſet, tamen non poteſt febris, vel bilis atra, aliaue vlla humoris cuiuſuis corporei effectio conferre promptam, & ſtabilem, durante morbo, facultatem vtendi idiomate, quod æger prius non noſſet, ita videlicet vt non vnum, aut alterum dumtaxat verbum, quod caſu poſſet fieri, ſed multa & ordine debito proferat, perinde acſi idioma, & linguam, quam nouerat, vſurparet. Neque enim febrilis ardor vel nouas ad hoc ſpecies conferre poteſt, vel præexiſtentes ita coniungere, vt effectus ille conſequatur. Itaque oportet aliquid eſſe in ore, quod non fuerit in mente, vel aliquid fuiſſe in mente, quod nunquam fuiſſet in ſenſu.

23 Neque exemplum Vvieri, & Schenkij relatum de puella credita energumena, quia etruſca loquebatur latino idiomate, quæ poſt exorciſmos adhuc morbo affecta adhibitis remedijs contra melancholiam opportunis, alijſque roborantibus fuit priſtinæ ſaluti reſtituta, alicuius momenti eſt. Si enim illa non erat energumena, nihil ad rem. Si verò erat energumena, prout talem fuiſſe comprobat latini idiomatis, aliàs ſibi ignoti, peritia, cùm oporteat intelligentem phantaſmata ſpeculari ex Ariſtotele de anima, ideòque idioma illud nemo valeat loqui, cuius antea per ſenſum non conceperit phantaſmata, vt arguebat Valeſius, & ſenſit Fernel. *d. lib. 2. cap. 6.* nec etiam ſolius exorciſmi ope ſequitur illam potuiſſe curari, ſed benè congruit, quòd illius ope, eiecto dæmone, perſeuerauerit morbus, qui medica manu indigeret. Cùm enim dæmon ſit cauſa externa morborum, horum aliquos quidem per ſeſe facit, & tunc ad eos tollendum ſatis eſt ſolus exorciſmus, alios verò per internas cauſas excitat, & ad hos expellendos requiruntur vlterius medica præſidia, vt in his non ſatis ſit dæmonem fugaſſe, niſi etiam morbus curetur. Tales ſunt profectò morbi melancholiæ, quos excitat dæmon, vel augendo melancholicum ſuccum, dum impedit, ne expurgetur, & ſimul cauſas exurentes admouet, vel eum, qui iam inerat, commouendo, dum in cerebrum, & internorum ſenſuum ſedes vapores nigros defert ita, quòd hi nec ſine exorciſmis, neque cum ſolis exorciſmis poſſint curari, quod & videtur admittere Sennert. *pract. d. lib. 6. p. 9. cap. 9.* Prædictiones verò illas, quæ obijciebantur, niſi ab eadem cauſa profectæ ſunt, fuiſſe fortuitas, ſuadent ſimilia exempla, quæ refert idem S. Auguſtinus eodem libro *cap. 22.*

Vnum illud mihi maximè ratum eſt, quod placet Pomponatio *cap. 7. libri de incantat.* etiamſi in multis alijs, quæ ad hanc quæſtionem pertinent, non ſatis piè ſentire videatur. Quod multi litterarum ignari, inquit, græcè & latinè, linguiſque alijs diuerſorum idiomatum loquuntur, certè philoſophi nihil ad hoc afferre poſſunt, quod veriſimile ſit. Quare neceſſarium eſt ad Deum, ad Angelos, ad dæmones recurrere. Ego certè facilius crediderim ſcientiarum vel maximè abditarum perfectam cognitionem in homine ſine vllo ſtudio, & labore ſola vi humoris melancholici poſſe excitari, quàm facultatem loquendi græcè, vel latinè, in qua nunquam ſe antea exercuerit. Adde, quòd ſi humor melancholicus ſermonem antea omnino incognitum excitaret in ijs, quos à dæmone teneri exiſtimamus, excitaret certè neceſſariò interueniente naturali motu inſtrumentorum ad vocis formationem deſtinatorum. At hi plerumque loquuntur non modò lingua immota, vel in mentum prominente, ſed ore omnino occluſo. An etiam hic melancholicus humor efficiet, vt homines clauſis oculis, & ſine vllo lumine naturaliter videant? Aut vt ipſa terrena corpora contra naturalem ſuam grauitatem, nulla externa vi apparente ſurſum efferantur? Improbabiliora ſunt profectò iſta omnia, quàm vt à philoſopho, quantumuis acuto, per naturales cauſas probabiliter poſſint explicari. 24

Explodendi igitur Leuinus, Cardanus, ac plerique alij de atheorum ſchola apud Faium *in energum. circa fin.* qui ad eleuandum eccleſiaſticorum exorciſmorum robur cauſantur huiuſmodi effectus à ſolo complexionis vitio proficiſci. Si enim ad conuellenda miracula per exorciſmos hæc reuocantur in dubium, cur & idem faciendum non erit in narrationibus fortè fabuloſis, facilè ad artis propriæ iactantiam confictis per Schenkium, Zachutum, Amatum, & alios eiuſdem furfuris medicos, vt in iudicijs ſemper expetita qualitas ſeruetur iuxta regulam textus *in l. fin. C. de fruct. & lit. expenſ. cap. non licet 32. de reg. iur. in 6.* Neque mirum videri debet ſi hæc medici dicerent, vtpote qui nihil nouerint præter ſenſum, ſed corporibus tantum incubuerint cognoſcendis. Et quanquam negari non poſſit quorundam aſtus ad imponendum multitudini nonnulla eſſe adiecta, ſunt tamen eius rei pænè infinita exempla, quæ inter chriſtianos tam certæ fidei eſſe debent, vt de his nemo dubitare poſſit, niſi qui eadem pietate Religionis noſtræ fundamenta prima in quæſtionem voluerit reuocare. 25

CONSVLTATIO CIX.

An ad verum miraculum inuocari debeat auxilium Seruorum Dei, vel Beati, dum caſus accidit?

AFfirmandum videtur. Quoniam inuocatio debet præcedere, non ſubſequi operationem miraculi, vt tradunt omnes poſt Archid. *in can. nec mirum num. 6. 26. quæſt. 5.* nominatim Maluet. *de canon. Sanct. dub. 3. num. 4. & num. 71. tract. tom. 14.* Ideòque Lezan. *conſ. 1. num. 226.* quærens, quomodo probetur miraculum fuiſſe perpetratum ad interceſſionem talis Sancti, reſpondit, interceſſionem probari, ſi dictus Sanctus quocunque modo fuerit inuocatus, & ſtatim patratum fuerit mira- 1

miraculum. Vnde elicitur, nullam admirandam qualitatem accedere poſt inuocationem Beati. Certum enim eſt in rebus bumanis dari caſus admiratione dignos ſine miraculo, quia raro fiunt, licèt reſpectu Dei optimi maximi nihil caſu, vel fortuito eueniat, vt rectè inquit Sennert. *in epit. natur. ſcient. lib.* 1. *cap.* 3. Naturaliter enim pleraque accidunt, quamuis de illis certa ratio nequeat aſſignari, ſicut ex Ariſtotele notat Bald. *in cap. Cleric.* 15. *num.* 1. *de vit. & honeſt. Cler.* definiendo propterea fortunam, quòd ſit natura ſine ratione. Quia nec pro, nec contra poteſt ratio aſſignari ad intellectu bumano, plerumque enim non cadit in mentem hominum.

2 At nihilominus cenſeo cum eodem Lezana *loc. cit.* ſcilicet ſatis eſſe, quòd Beatus quocunque modo inuocetur, pendente adhuc euentu. Aliàs enim præſeruatio ſupra naturæ vim, atque ordinem non eueniret, niſi quis diuinitus futuros caſus præuideret. Quare huiuſmodi inuocationes ponderauit, ac veluti congruas admiſit Rota in relatione S. Franciſcæ Romanæ *p.* 3. *art.* 2. *mirac.* 10. *§. Nec refert.*

CONSVLTATIO CX.

An poſſit reperiri homo, qui ex corporis conſtitutione ab igne non lædatur? Vbi aliqua de illuſionibus in externis ſenſibus, & exempla varia Sanctorum, qui ab igne immunes euaſere.

1 AFfirmat Pomponatius *dub.* 64. *in* 4. *meteor. Ariſt.* Nam Plutarchus, grauiſſimus auctor ſcribit Pyrrhi Regis Epirotarum pedem, alijs digitum, cum quo ſanabat ſplenericos, comburi non potuiſſe, corpore etiam toto cremato. Auicenna etiam ipſe teſtatur, ſe vidiſſe hominem, qui ſi prius mordebat ſerpentes, necabat eos, & ſi prius ſerpentes ipſum mordebant, ei non nocebant. Idemque Pomponatius loco citato teſtis eſt, cum eſſet puer ſe vidiſſe quendam habentem lanceam, qui acumine ſine ferro penetrabat totam armaturam cataphracti equitis lancea illæſa remanente, nec aliquo modo lanceæ extremitas obtuſa reddebatur. Ideòque ait, non omnia huiuſmodi fieri incantatione, aut malorum dęmonum auxilio, vt multi imperiti phyſicarum rerum credunt.

2 Ignis autem repellendi vim ab ipſa natura manaſſe, illud argumento eſt, quòd plurima ſunt, quæ ignibus non abſumuntur. Vt linteum examianto, quod ardens in focis ſordes exuit, ſplendetque magis quàm aquis, ſaponeque abſterſum. Vt Regum funebres tunicæ ex asbeſtino, quibus eorum corpora obuoluta comburebantur, vt ab reliquo cinere ſeparatentur. Vt caſtellum ligneum à Cæſare in Gallia Ciſalpina igne fruſtra oppugnatum. Vt lignea turris ab Archilao Mithridatis Ponti Regis Præfecto contra Syllam extructa. Vt Salamandra, quæ non ſolum ab igne non læditur, ſed eum, nulla ſui læſione, tactu extinguit non alio modo quam glacies. Atque Ariſtoteles de pyrauſtis in cyprijs fornacibus *lib. de hiſt. anim. cap.* 19. in Cypro eſſe ignem, qui cùm diu durauerit, inueniuntur animalia volantia per illum ignem, quæ in igne viuunt per multos dies, & ſtatim atque igne exeunt, moriuntur. Cuius rei meminit etiam Plinius *lib.* 1. *c.* 36. Quam rem tanquam fabuloſam quidam, vt ait Scaliger *exercit.* 23. temerario ſimul ac plebeio argumento calumniaci auſi ſunt. Cùm Galenus, inquiunt, fornaces illas viſerit, deque ea re nibil ſcriptum reliquerit, verum non eſt, ibi ea fuiſſe animalia. Nam quamobrem proditum repeteret? Citius ille vt erat tanti viri gloriæ infenſus obtrectator, id quod aliquot locis etiam ridiculè facit, ſi non reperiſſet, redargueret. Nihil enim prohibet humidiſſimo elemento generari humiſſimas animantes, cuiuſmodi piſces ſunt, nihil in ſicciſſimo ſicciſſimas. Nam & ibi quoque miſtio eſt. Non enim purus ignis. Ex ſubiecta ergo materia generari nihil probibet.

3 Et quod magis ad rem pertinet, ſerua Æthiops, quæ cùm luberet tractabat ignem, carbonibus accenſis nulla ſui læſione manu, oreque ſumptis. Alia item mulier Æthiops apud Petrum Seruium *in differt. de vnguent. armar. num.* 37. manibus gemellis, eiſque cauaticis, veluti ferreo batillo ignis aceruulum è foco illæſa ſomebat, aſportabatque. Narratque idem Seruius tanquam ſibi exploratum facinus monſtro ſimile, in Piceno vulgare & omnino peruagatum. Martinum Cecconem ex oppido vulgò Montelupone, manu ignem, carboneſque candentes & ſumere & diu, multumque tenere, in os etiam injicere, iniectis dentibus conterere, palatoque extinguere, ano veluti balanum inſerere, natibus nudis, pedibuſque calcare, linguam feruente lardo, vt aſſam carnem conſueuimus, diu perfundere, candelam ardentem exertæ linguæ ſupponere, aliaque agere, quæ monſtro ſimilia ſunt, & planè inaudito.

Nos verò negati cunctos cenſemus, nihilque comperti habere. Nam cum vita animalis conſiſtat in calido temperato, qui fieri poteſt, quòd animalia viuant in calido maximo, & igneo, aut in maximo frigore, quod eſt in viue? Dicendum igitur eſt, quod viuunt in terra, quæ eſt occupata ab igne. Et quod ſtatim moriantur extra ignem prouenit, quia natura non tranſit ab extremo ad extremum, niſi per medium, etſi Plinius dicat, quod ſit ſolùm ratione pabuli. At eſſe quoque ratione loci placet Pomponatio *loc. cit. dub.* 61. Deinde omne viuens vita mortali nutritur. Quomodo ergo animal in igne nutrietur, cum ex puro elemento nihil poſſit nutriri? Nullum enim ſimplex nutrit, neque in eo eſt aliquod nutrimentum miſtum. Tum etiam quia omne nutriens debet eſſe corpus humidum. In igne autem nullum eſt corpus humidum ad nutriendum aptum. Denique eſt animal, ergo ſentit. Organum autem ſentiendi eſt quædam commenſuratio qualitatum paſſiuarum, & corrumpitur ab excellenti ſenſibili. Ergo corrumpitur temperamentum calido ſummo, & à frigido ſummo. Ergo corrumpitur animal in igne. Quia ſi poteſt corrumpi eius ſenſus tactus, poteſt etiam & animal corrumpi ab excellenti ſenſibili. Tum. Illud membrum, per quod ſentit aut caro, aut proportio nobile carni, cuius conſtitutio debet eſſe in medio. Nam ſi eſſet tanta caliditas, vt ignis, non poſſet ſentire. Quoniam tactus debet eſſe fundamentum omnium ſenſuum. Quomodo ergo ſentiet in igne calidiſſimo, quin corrumpatur illa conſtitutio organi tactus, præcipuè cum ibi ſit tam modica frigiditas. Neceſſe enim eſt in animali eſſe aliquid frigidi, ſi debet eſſet miſtum. Quod videtur impoſſibile. Nam cùm ignis comburat lapides, ligna, ferrum, & multa ſolidiſſima & duriſſima, qui fieri poterit, vt animal non conſumatur? Indicatque ſenſus tactus. Omnium enim maximè ſenſimus calidum. Organum namque tactus citiſſimè ſentit, & læditur ab eo. Dicendum igitur, quòd fiat hoc, vt factum eſt in tribus pueris. Myſach, Sydrach, & Abdenago in fornace ignis. Quod fuit ſupra naturæ ordinem. 5

De Salamandra quod vulgò aſſeritur, falſum eſt. Id verum, quòd prunis iniecta extinguit eas ſiue frigiditate, ſiue lentore, id, quod ab alijs fit carnibus, ipſa tamen interijt. Iccircò Nicander eam liporrinon appellauit, quòd eſſet pingui corio, id eſt lipodermon. Vnde quod abſumatur igne dicit Galenus 3. *de temper.* & Dioſcorides *cap. de Salamandra*, & Olimpiodorus, dictumque Ariſtotelis exponendum eſt, quòd Salamandra non abſumitur per aliquantulum temporis, quia ſua frigiditate ibi durat, & reſiſtit calori ignis, non autem quòd ſimpliciter non abſumatur. Quòd autem ligna non ardeant, illinuntur alumine, vt legitur apud Gellium *libr.* 15. *cap.* 1. vbi ex verbis Quadrigarij hæc ait: *Tum Sylla conatus eſt, & tempore magno eduxit copias, vt Archelai turrim vnam, quam ille interpoſuit, ligneam incenderet. Venit, acceſſit, ligna ſubdidit, ſubmouit Græcos, ignem admouit. Satis ſunt diu conati, nunquam quiuerunt incendere, ita Archelaus omnem materiam obleuerat alumine. Quod Sylla atque milites mirabantur, & poſtquam non ſuccendit, reduxit copias.* 6

Reliqua nugæ ſunt, vel circulatorum arcana, vt illud 7

ignem manu tractare. *℞. altee quantum ſatis, miſceatu cum ouo albo, manus inungantur, & ſiccata ignem tractare poterunt.* Aliud. *Rec. pe ſuccum biſmaluæ, & album oui, & ſemen pſilly, & calcem, & pulueriza, & confice, cum illo albumine oui ſuccum rapleani commiſce, ex hac confectione illinas corpus tuum, vel manum, & dimitte ſiccari, & poſtea iterum illinas, & poſthoc poteris audacter ſuſtinere ignem ſine nocumento.* Experimentum mirabile. Aliqua apud Delrium *magic. lib. 2. qu. 21.* & nos infra.

[Mirum facinus, & illud, quod narrat Augerius Giſlenius *Epiſt. 4. de legatione ſua Turcica pag.* 330. ſic ait: Sequitur hoc loco, vt alterius peregrinatoris, & monachi Turcici tibi miraculum narrem. Is incedebat cum tunica, & pallio albo ad pedes vſque demiſſo, cæſarie promiſſa, quales ferè noſtri pictores depingunt Apoſtolos. Sub facie liberali latebat impoſtor animus, ſed Turcæ vt miraculis inſignem venerabantur. Iidem Interpretes meos impulerunt, vt ad me adducerent, vt viderem. Sumpſit vna mecum prandium ſobriè, & moderatè, inde deſcedit in aream domus, paulòque poſt reuertit, ſublato vaſti ponderis ſaxo, quo ſibi in nudatum pectus aliquot ictus inflixit, quibus pænè bos percelli potuiſſet; hinc manum iniecit ferro, quod in foculo ad eum vſum accenſo candens factum erat. Id ori infertum omnem in partem aliquandiu verſat non ſine ſtiliuæ ſtridore. Erat ferrum illud oblongum, ſed altero capite craſſius, & quadrangulum, quòd ore recepit, vi ignis ſic feruefactum vt à candente carbone nihil differret. Quo facto ferramentum in ignem recondit, meque ſalutato, & accepto munere diſcedit. Admirabantur, qui circumſtabant mei domeſtici, præter vnum, qui ſe plus reliquis intelligere arbitrabatur. Et quid vos, inquit, ſatui iſta miramini? An fieri hæc reuera crediris? præſtigiæ ſunt illæ, & mera oculorum ludibria, ac ſimul ferrum, qua parte altè è foculo extabat, arripit probaturus ſine noxa contrectari. Sed non citius manum comprehenderat, quam reiecit, vola & digitis ſic aduſtis, vt pluribus diebus perſanari ægrè potuerit, quem caſum magnus ſociorum riſus conſequutus eſt, rogitantium, iamne illud calere, an nondum etiam crederet? inuitantiumque, vt denuò contingeret. Idem Turca inter prandium commemorabat ſuum cœnobiarcham vitæ ſanctimonia, & miraculis clarum, conſueuiſſe in lacum, qui eſſet cœnobio propinquus, extendere pallium, in eòque ſedentem, qua viſum eſſet ſuauiter circumuectari. Eundem excoriato, exenteratoque vernati, nudum colligati ſolitum, vt priores pedes brachijs poſteriores cruribus eius aptarentur, ita coniectum in feruentem furnum manere, donec percocto veruece, vt iucundè edi poſſet, illæſus ipſe prorali ſe iuberet. Non credo, inquies, nec ego. Audita modò refero; ſed de ferramento candente, quod vidi, teſtor. Nec tamen ea res tantum habet admirationem, haud dubiè, dum in area ſaxum ſe quærere ſimulabat, aliquo medicamento ſibi os aduerſus ignis violentiam præmunierat, qualia reperiri, non ignoras. Nam memini me in foro Veneto videre circulatorem, plumbum igne liquefactum contrectare, eòque ſine offenſa tanquam manus lauare.]

7 Accedit ars dæmoniaca. Multis enim falſis ſpeciebus deludi poſſe à dæmone externos ſenſus, ac in primis viſum, docent quæ adducunt Gulielm. Pariſ. 3. 2. *de vniuerſ. cap.* 22. & 23. & Coccin. *tom. 1. theſaur. lib. 4. art. 6. Nec magnum illi*, ait de dæmone Tertullianus *lib. de anim. cap.* 57. *exteriores oculos circumſcribere, cui interiorem mentis aciem excæcare perfacile eſt.* Et plerumque quidem ita euenire videtur, propter imaginationis immutationem, vt affirmat D. Thom. *qu. 6. de potent. art. 5. in corp.* & Bartholom. Sybill. *decad. 3. cap. 5. qu. 2.* allegans D. Bonauenturam, & Turrecrematam. Quibus adde Gabrielem *in 2. d. 8. qu. 2. art. 3.* qui benè omnino id declarat, & annotat huiuſmodi illuſionem propriè dici præſtigialem. Cùm autem ita fit, videtur ſibi homo, oculo, aliove ſenſu percipere, quæ oculo, aliove ſenſu non percipit, ſed imaginatione tantum. Monet tamen D. Thom. 3. *contra Gent. cap.* 104. & annuit Victor. *relect. de mag. num.* 5. id nunquam euenire integris & ſolutis ſenſibus exterioribus, ſed tantùm in dormientibus, & ijs, qui extaſim patiuntur. Plerumque tamen ipſe quoque externus ſenſus reipſa deluditur, vt Iuſtin. *ad quæſt.* 81. *orthodox.* quod aliquo ex his tribus modis fieri docent Gabr. *loc. alleg.* & Molin. *p. 1. qu.* 111. *art.* 4.

Primus modus eſt, per mutationem factam in obiecto, adhibita celerrima eius agitatione, vel occultatione, vt de ſocijs Diomedis philoſophatur Auguſtinus *lib.* 18. *Ciuit. cap.* 18. reddens rationem, cur in aues conuerſi crederentur, cùm tamen idem eis contigiſſet, quod Iphigeniæ, dæmonum interuentu ſubitò ſubtractæ, repoſita ceruа in eius locum. Ludouicus Viues *lib.* 10. *Ciuit. cap.* 16. videtur eodem referre mira quædam à circulatoribus edi ſolita. Vt quòd qui edit panem, ſpuere cernatur farinam ſiccam, qui bibit vinum per frontem id, aut etiam per iugulum remittat, quòd gladij vorentur magno horrore ſpectatorum, & ingens vis euomatur acuum, zonularum, numorum. 8

9 Alter modus conſiſtit in mutatione facta ex parte medij, quæ mutatio, ſecluſo quouis dæmonis artificio, cauſa plerumque nobis eſt hallucinationis, vt rectè annotat Gabriel ſupra, & patere poteſt varijs exemplis, ac nominatim eorum, qui ſubito conuiuas truncos aut aſininis capitibus, aut ſub vite triclinio oppanſa apparere faciunt, vt meminit Viues ſupra, & fortaſſis etiam hac ea parte pertinent mira illa quæ contigerunt in conuiuio, quo Albertus Magnus Gulielmum Imperatorem excepit Coloniæ, vt videre eſt apud Bzouium anno Chriſti 1248. *nu.* 2. Spectant eòdem duo perilluſtria exempla, quæ habentur apud Nilum *cap.* 100. & 101. *lib. de orat.* Item quod habetur apud Plinium *lib.* 35. *cap.* 15. de Anaxilao, qui exardeſcentis ſulphuris repercuſſu pallorem dirum, velut defunctorum, affundebat conuiuis. Cuius ludicra imitatus Marcus hæreticus ſimul & magus apud Iren. *lib.* 1. *cap.* 8. & 9. & apud Epiphan. *hæreſ.* 34. initio album in triplici calice vinum apparenter tranſmutabat, vinumque verum rubrum veluti ſanguinem, alterum purpureum, tertium cœruleum exhibebat. Ambigit autem Feuardentius ad eum Irenæi locum quis eſſet iſte Anaxilaus, cuius ludicra Marcus ille imitabatur. Sed dubitationem ſuſtulit Euſebius in chronico, docens fuiſſe Laryſſæum Pythagoricum philoſophum, ac magum, vrbe, Italiaque ab Auguſto pulſum anno Imperij Auguſti 16.

10 Sed quod ſpectat ad hanc medij mutationem, in qua verſamur. Gabriel ſupra addit, dæmonem, ſi admittantur ſpecies viſibiles, poſſe eas in medio profuſas mouere localiter, & earum multiplicationem prohibere. Et ita etiam Maior *in 2. d. 8. quæſt.* 3. Quorum neutrum placet. Nam quomodo poſſit dæmon cohibere effluxum ſpecierum ab obiecto præſentes, cum neque poſſit illi denegare concurſum, Neque ſpecies habeant contrarium, cuius in medium immiſſione excludantur? Quomodo item poſſet dæmon mouere ſpecies, quæ ſunt accidentia non corpuſcula, vel ramenta ex obiectis decidua? Poſſet quidem dæmon medium cui ſpecies inſunt, mouere, & vnà cum eo ſpecies, ſed niſi talis ſit poſitura medij moti, vt ſecundum eam liceat obiecto agere naturaliter in medium, & præmiſſam in illud ſpeciem conſeruare, peribit ſpecies, atque ita motus ille medij per dæmonem factus erit impertinens ad propoſitum noſtrum, quia productio ſpeciei æquè fieret in medio, ſi abeſſet motus, ac poſito motu. Fateor tamen illam medij perturbationem non parum conferre poſſe ad expreſſiorem, vel confuſiorem, aut ſic, vel ſic affectum vim repræſentatiuam ſpeciei.

11 Tandem tertius modus conſiſtit in variatione aliqua potentiæ, ſiue per localem mutationem partium organum compingentium, vt aduertit Argentin. *in 2. d. 8. qu. vn. art.* 2. tametſi aliqua addens parum appoſitè, ſiue affuſione alicuius humoris, ſiue obſtructis ſpirituum animalium meatibus. Humor enim ſanguineus, vel luteus oculo affuſus, facit vt omnia illi ſimiliter colorata videantur, & humor amarus linguam præoccupans, omnia ſimiliter ſapida exhibet, vt experientia docet, notauitque auctor theologiæ Ægypt. *lib.* 12. *cap.* 3. & 6. ac etiam Ariſtoteles 3. *anim.* tradens celeberrimum illud effatum *intus apparens obſtruit & prohibet alienum.* Cuius dicti cùm variæ omnino, & parum idoneæ expoſitiones adducantur, illa eſt optima, quæ in eo, de quo agimus ſenſuum experimento fundatur, nempè quòd intellectus, ſi eſſet materialis,

& or-

& organicus, ratione organi corporei, cui ineſſet, haberet determinatam diſpoſitionem, pugnantem cùm receptione ſiue intentionali, ſiue reali prærequiſita ad obiecti cognitionem eliciendam à virtute illa organica, ex quo fieret, vt intellectus ſic prænentus per illam inter apparentem ſine organo inſitam diſpoſitionem, non poſſent fieri omnia intelligibiliter, quod vis intellectiua habere debet.

12 Singillatim verò interrogari poteſt circa vſum, poſſitne dæmon reddere aliquod corpus inuiſibile alicui adſtanti? Reſpondendum eſt, poſſe, & ita varijs exemplis ſæpè compertum eſt. De modo tamen eſt aliqua controuerſia. Nam Gabriel ſupra *lit. E.* ſignificat id faciendum eſſe per ſubitam ablationem obiecti, vel impedita tranſmiſſione ſpecierum ab obiecto ad potentiam, aut earundem ab actione locali, & mutatione. Verùm facere, quòd obiectum ablatum, & loco motum non videatur, non eſt reddere illud inuiſibile, ſed vt id fiat, neceſſe eſt obiectum adeſſe. Quòd ſi obiectum ſubducatur, poterit contingere, vt videatur redditum inuiſibile ob ſubductionem imperceptibilem, reipſa tamen non reddetur tale, & eo modo Apollonius, vt eſt apud Philoſtratum, & apud Lactantium *lib. 5. cap.* 3. inuiſibilem ſe reddidit, ſicque Domitianum, à quo inuitus detinebatur, declinauit, & Puteolis, vbi ſocij expectabant, improuiſus apparuit. Vt vel ex hoc facto appareat, Apollonium, quod Euſebius in opere contra Hieroclem latè euicit, & Suidas ridiculè negat, magnum, & quidem inſignem fuiſſe. Eodem item modo contingebat olim, vt apud Cæſaream victima redderetur inuiſibilis, putareturque in cœlum ſublata, cùm tamen in imas aquas abriperetur, donec Aſterij precibus ceſſauit impoſtura. Rem narrat Euſebius *7. hiſt. cap.* 13. & eadem, vt ex adiunctis ſacerdotij, & ſacrificiorum conſtat, cauſa fuit ſubitæ occultationis tabellæ apud Palicem in Sicilia, vt narratur *in admir. cap.* 55. authore Ariſtotele, aut potiùs Theophraſto, vt colligitur ex Plinio *lib. 9. hiſt. cap.* 59. notauitque Philander ad 8. Vitruuij *cap.* 3. prorſus autem diſſimili effectu in aqua ſtygia, vt eſt apud Phot. *cod.* 242. iniecta donaria eorum, quibus dæmon propitium ſe exhibebat, deprimebantur, tametſi leuia, cæterorum verò licèt grauiſſima ſupernatabant, & eijciebantur foras. Subditurque item ibidem de pœna peierantium per campos, & aquam ſtygiam. Similes ſubitæ reſultationes interuentu dæmonum factæ alibi non ſemel leguntur.

13 Noſtra igitur controuerſia eſt de obiecto, quod in eodem loco perſtet. Qua ratione Iamblicus *lib. de myſter.* §. 25. ſcribit Colophone fuiſſe ſubterraneum locum, in quo fons erat, cuius aquam cùm poſt ſacrificium guſtaret ſacerdos ſtatutis noctibus aflatu nouo correptus, vaticinabatur, factus præſentibus inuiſibilis. Notus etiam Gygis annulus cuius tanta vis erat, vt præſens Gyges videri non poſſet, niſi vellet, vt eſt apud Platonem 2. *de Republ.* ferè initio. Quanquam id à philoſophis confictum fuiſſe doceat S. Ambroſius 3. *offic. cap.* 5. Nazianzenus quoque *orat.* 3. *num.* 62. in eandem claſſem narrationem hanc refert, cum narratione de Orcigalea, qua indutus homo fieri inuiſibilis credebatur, vt ibi ex Homero exponit Elias.

14 Quare ad controuerſiam hoc ſenſu propoſitam, reſpondendum eſt, localem mutationem ſpecierum à Gabriele ſupra inſinuatam non poſſe eſſe vſui ad hoc præſtandum. Quia dæmon non poteſt ita abigere ſpecies, vt obiecto præſente, & aliis obicibus ſecluſis, non perueniant ad oculum. Poſſet ergo dæmon reddere inuiſibile corpus præſens, interponendo corpus aliquod corporibus appoſitis ſimile, quodque proinde non internoſcatur, nec exhibeatur, vt diſtinctum. Sic enim corpus præſens eo quaſi velo contectum ſubduceretur facilè viſui. Idem præſtitit circumponendo ipſi corpori nouam ſpeciem, ac formam externam ſic vel denſato circa illud aere, aut medio. Nec parum etiam conferet ſubtractio lucis, & tenebrarum affuſio in obiecto. Nam cùm lumen neceſſarium ſit ex parte obiecti, vt viſio peragatur, neceſſarium eſt, vt quantum de luce adimitur, tantum viſibilitas minuatur, atque ita quamuis tota lux non intercidat, tamen ſi tenuis ſit, aut dilutior quàm oporteat, viſus vel non æquè benè, vel nullo modo elicere poterit actum ſuum.

Non memini applicationis vllius actiui ex ſe idonei rem inuiſibilem reddere. Quia, vt rectè affirmat D. Thom. 3. *contra Gent. cap.* 104. *rat.* 4. nulli rei naturali competit huiuſmodi virtus, malè refragante Abulenſe *in cap.* 13. *Iudic. quæſt.* 39. ac quicquid etiam ſcribat Albertus Magnus de gemma heliotropia ſi herba eiuſdem appellationis inungatur. Et quamuis id omnino non reijciat Gulielm. Pariſ. 3. 2. *de vniu. cap.* 22. ſed dicat, ſi id verum ſit, oportere vt gemma illa impediat tranſmiſſionem ſpecierum ad oculum, tamen vt benè aduertit Ferrarienſis in caput illud 104. Albertus, qui vim illam gemmæ huius aſſeruit, addidit, oportere, vt gemma illa ad huiuſmodi effectum præſtandum certis conſecrationibus, ſeu verius execrationibus, & characteribus afficiatur. Quæ ſunt euidenti argumento, hanc vim non naturalem, ſed magicam eſſe. 15

Cœterùm rectè Abulenſis ſupra obſeruat, ſi ſupponamus corpus alicubi ad Solem exiſtens, reddi inuiſibile per ſupradictam circumpoſitionem, vel interpoſitionem, fore tamen vt videatur vmbra eius, eo quòd licèt tunc oculi fallantur, tamen ſol non poteſt falli, nec penetrat radiijs ſuis corpus illud, circa quod oculos deluditur, ac proinde æquè exurget vmbra ac ſi corpus videretur. Vnde inſuper fit, vt ſi corpus illud ad ſolem moueatur, vmbra eius videnda ſit diſcurrens, corpore interim non viſo. Præterea vbilibet corpus reddatur inuiſibile, æquè impediet effluxum ſpecierum à corporibus retropoſitis, atque adeò corporum illorum conſpectionem, ac ſi non eſſet redditum inuiſibile. 16

Quæ ad auditum ſpeciatim ſpectant, certum eſt æmulari plerumque dæmon riſum noſtrum aere moto certa ratione, vt apparet ex nocturnis illis riſibus, quos cùm tympanorum, ac cymbalorum ſonitu exauditi ſolitos ad quoddam in Lipara Inſula ſepulcrum, ſcribit Ariſtoteles *in admir. cap.* 96. Riſum effuſum ſtatuæ Iouis cùm iuſſu Caligulæ Romam transferenda eſset, refert Sueton. *in Calig.* Eodem ſpectant quæ de dæmonibus, vt vocant, ioculatoribus, ſcribit Caſſianus *collat. 7. cap.* 32. & Gulielm. Pariſ. 3. 2. *de vniu. cap.* 7. & Tyreus *cap.* 32. *de locis infeſtis*. Et quòd ad vocem, & locutionem qualemcunque animalium voces facillimum eſt dæmoni effingere, quia varietas, quæ inter voces illas cernitur nonniſi ex certa aeris fractione proficiſcitur. Omnis autem illa aeris diſſertio non excedit facultatem dæmonis, vt patet ex per illuſtri exemplo, quod habetur apud S. Gregor. 3. *dial. cap.* 4. & alio, quod habetur in vita S. Antonij apud Athanaſ. *cap.* 8. rurſuſque alio in vita S. Hilarionis, ac demum loqui quod homo poteſt etiam huiuſmodi animalium paſſiuè tantum ſe habentium organa mouere, & ad effingendam connaturalem eis vocem adigere: Immo poteſt vocem vnius efformare per organa alterius, aut verius in organis alterius, vt conſtat de aſina Balaam, & de ſerpente, qui cùm Eua ſermones miſcuit, vt optimè exponit S. Cyrillus referens Iulianum *lib. 3. ad tract.* 2. addens de tauro Iouis apud Rhodum humana voce locuto, & de vlmo voce muliebri allocuta Apollonium, ac de quercu Dodonæa, quæ humana voce loquebatur. Et addi poſſunt alia, nam per imagines ac ſtatuas, arboreſque, & aquas, perque alia huiuſmodi locutos ſæpenumero dæmones notat Andreas Cæſar. *ſer. 13. in Apocalypſ.* ex Apollonio, & alijs. 17

Nec eſt dubitandum, quamuis contradicat Nonnius in expoſitione fabularum primæ orationis Nazianzeni in Iulian. *num.* 22. & fortè Suidas *v. Dodona*, ac etiam Plutarchus *in Coriolano*, non eſt, inquam, dubitandum, quin dæmon poſſit tam perfectè has voces effingere ſiue in organis animalium, quibus voces illæ congruunt, ſiue extra illa, quàm poſſint effingi ab illis ipſis animalibus, quibus ſunt conſentaneæ. Nam aſina propter diffluentem in tanta victus latepatentia aerem emiſſum, priuſquam aptè frangatur, inepta valdè eſt ad voces humanas effingendas, vt benè expendit Abulenſis *Num.* 22. & tamen non graue fuit dæmoni ſermonem humanum per eius os cadere, quod fabula expreſſit Lactant. 1. *inſtit.* 18

cap.

Digitized by Google

*cap.*21. Multò ergo magis id poſſet per os humanum, vt diſertè ſenſit Plato apud Clementem Alex. 1. *ſtrom. cap.* 13. videturque certum eſſe ſaltem ſi ſolam vim dæmonis ſpectemus.

19 Quod addo, quia Gulielm. Pariſ. 2.2. *de vniu. cap.* 151. ex quodam multæ, vt ait, in huiuſmodi rebus experientiæ viro, refert voces energumenorum proprias internoſci poſſe ab illis, quas intra eos efformat dæmon, eò quòd voces dæmonis in dæmoniaco loquentis ſemper ſubraucæ ſint, voces verò ipſius energumeni ſint clariores. Quod Gulielmus refert in inſtrumenta vocalia, quibus homo aptius vtitur, quàm dæmon. Sed cauſam illam non eſſe idoneam ex eo manifeſtum eſt, quòd cum dæmones in cadaueribus aſſumptis apparuerunt, nulla notata eſt vocum diſtinctio, & propterea illi ipſi crediti ſunt, quorum exuuiæ ſolæ aderant. Sed & Raphael in aſſumpto corpore perfectè loquebatur, ſicut homines ſolent. Rectius itaque idem Gulielmus paulò poſt recurrit ad diuinam prouidentiam, hanc quaſi notam detegendo dæmoni, nobis ſuppeditantem. Quod admiſerim, ſi vera eſſe ſupponatur relatio illa de dæmonis voce ſubrauca. Nam de ea dubitat, vel potius eam eijcit idem ipſe Gulielmus 1.1. *de vniu. cap.* 52. aſſerens nunquam dæmonem loqui in energumeno, quod exiſtimo omnino falſum. Poteſt quoque dæmoni ſibi in ea vocis obſcuritate placere. Nam & cum per ſeipſum voces edit, obſcuras, & exiles edere ſolet, vt variæ experientiæ reſtantur. Sanè Remig. *lib.* 1. *dæmonol. cap.* 8. ex ſagarum plurium confeſſionibus refert dæmonis cum miſeris illis colloquentis voces eſſe quales emittunt, qui os in dolium, aut teſtam rimoſam inſertum habent. Et apud Crinitum 6. *de honeſt. diſcipl. cap.* 11. refertur, dæmonem obſcura voce, & admodum exili de Ariſtotelis entelechia reſponſum dediſſe Hermolao Barbaro, & Georgio Placentino. Eam porro vocis exilitatem & obſcuritatem à dæmone de induſtria vſurpari, vtpotè commodiorem, ne tam facilè deprebendantur mendacia, auctor eſt Pſellus *lib. de dæmon. in fine*.

20 De odoratu illud tantùm annotandum occurrit, poſſe ei illico exhiberi odores ſuauiſſimos per dœmonem. Quod docent exempla, quæ leguntur apud Plutarchum *lib. de ceſſat orac. num.* 16. & 52. quanquam odores illos non tam recens productos noui alicuius actiui ad paſſiua applicatione crediderim, tametſi hoc quoque fieri à dæmone potuit, quàm vnà cum reali ſubſtantia, in qua præexiſterent aliunde apportata diffuſos. Quo itidem modo recipiendum videtur, quod de fragrantiſſimo odore Templi ſacræ Ciuitatis ſcribit Lucian. *lib. de Syria Dea*. Quod multò magis de altero illo exemplo dicendum ob infrequentem talis odoris è ſpecu illa, de qua Plutarchus agit, afflatum. Cœteroquin enim quod efflare è ſpecubus quibuſdam poſſit odor ſuauiſſimus illuſtri exemplo argentariæ fodinæ Mariabergenſis in Saxonia, docet Agricola in Beremanno dialogo. Potuit etiam per vehementem in interno ſenſu odoris perceptionem imponi ijs, qui ſe illos percipere arbitrarentur, vt contigiſſe videtur ei, qui in loco fœtidiſſimo, tanquam in amœniſſimo horto noctem integram verſatus eſt apud Guliel. Pariſ. 3.2. *de vniu. cap.* 23.

21 De guſtu compertiſſimum eſt, eum non tarò à dæmone deludi. Quò ſpectant conuiuia, quæ Numa ementiebatur, authore Plutarcho in Numa, & Dionyſio Alicarnaſ. *lib.* 6. Nec diſparia Paſetis conuiuia apud Suidam *v. Paſeſ.* Et quanquam non ſit difficile dæmoni veros cibos exhibere, tamen ventris poſt conuiuia illa inanitas, nonniſi apprehenſa conuiuia, & imaginarios cibos, ac deluſionem guſtus arguit, iuuante fortaſſis imaginationem certa humorum attemperatione, ex qua plerumque experimur enaſci certorum quorundam ſaporum quaſi guſtum, tametſi nonniſi ſaliua linguam perfundat.

22 Denique circa tactum negat Sirenius, quòd dæmonis induſtria aliqui nudis pedibus illæſi queant prunas calcare 9. *de fato cap.* 14. aſſerens per oculorum faſcinationem apparuiſſe quondam, vt afflati Deæ Furoniæ numine, nudis pedibus prunas illæſi calcarent. Quod apud Strabonem legitur *lib.* 5. *geog.* & apud Volater. *lib. item* 5. *geog.* quo loco de Soracte agit. Idem à Sacerdote quadam factum refert Iamblicus §. 24. *lib. de myſter.* quæ minimè reipſa contigiſſe, licèt contingere viderentur, exiſtimat idem Sirenius. Sed non video neceſſitatem ea rationem philoſophandi, nec ita certè philoſophatur D. Thomas. Nam *q.* 6. *de potent. ar.* 3. cum *arg.* 12. retuliſſet referri quendam virtute cuiuſdam ſcripti, atque adeò interuentu dæmonis, non fuiſſe læſum in igne, reſpondet, id quidem non fuiſſe factum à dæmone impediente per ſuum imperium, ne ignis ageret in huiuſmodi ſubiectum, fuiſſe tamen factum per appoſitionem alicuius impedimenti naturalis, ſenſum humanum latentis, vel per remotionem ignis, tantopere appropinquaret combuſtibili, vt conſequeretur actio.

Harum viarum altera, vel etiam ambabus vſus dæmon ille, quem Theodoretus *lib.* 5. *hiſt. cap.* 21. memorat inbibuiſſe ad aliquod tempus validi ignis efficaciam. Vſi item Magi illi Iudæi apud Epiphanium *hereſ.* 30. qui ignem, vt eiuſdem Epiphanij verbis loquar, ligarunt, & actione impediuerunt. Alterutro item ex his modis lituus ille, qui Romanis clariſſimum inſigne auguratus habebatur, id eſt incuruum ac leuiter à ſummo inflexum bacillum, quod ab eius litui, quo canitur ſimilitudine, nomen inuenit, cum ſitus eſſet in Curia Saliorum, quæ erat in palatio, eaque deflagraſſet, inuentus eſt integer, teſte Tullio *lib.* 1. *de diuin.* nempè dæmone ad auguratus commendationem alterutro ex prædictis modis lignum illud conſeruante. Sed prior via expeditior eſt, eaque multi circulatores plebeculæ imponunt cum ſuccis quibuſdam adhibitis ignem, aliaue ignita, & combuſtiua, impunè tractant. Sic Aponenſis apud Scaliger. *exerc.* 13. *in fin.* tradit manum mercurialis, & portulacæ ſucco illitam tractare impunè plumbum liquefactum. Sic item Busbequius in ſuis legationis Turcicæ epiſtolis ſcribit, viſum à ſe Turcam, qui ferrum candens ſexies, aut ſepties per palatum, prius inunctum, circumduceret illæſus. Alium item à ſe viſum refert, qui manus, & faciem fuſo plumbo lauaret, cuius etiam Cardanus meminit. 23

Cùm ergo dæmon optimè norit vim caloris inhibitiuam, aut partium ſtupefactiuam, quæ eſt in quibuſdam naturalibus actiuis, facilè ei eſt per eorum applicationem, Deo permittente, ſeruare aliquem illæſum, vt probant frequentia exempla. Nam præter ea, quæ iam ſunt allegata, Simonem Magum impunè in ignibus fuiſſe volutatum ope dæmonis ex antiquioribus refert Anaſtaſius *quæſt.* 23. *in ſcript.* & traditur etiam ab Authore imperfecti *homil.* 29. Recentius exemplum refertur ab Authoribus mallei *p.* 3. *q.* 15. & alterum *in lib. de relig. & morib. Turcar. cap.* 15. Quin etiam ſalutatores illos, qui ſe de S. Catharinæ genere mentiuntur, hodieque id facere ſcribit Vairus 2. *de faſcin. cap.* 11. & Victoria *ſub fin. relect. de mag.* quanquam hos ſalutatores, humano fortaſſis artificio, non dæmoniaco, adhibitis naturalibus amuletis tractare ad tempus carbones, in feruens oleum, aut aquam manum immittere, in furnum ſuccenſum ingredi illæſos, colligitur ex illis, quæ addidit idem Vairus, nempè ex huiuſmodi circulatoribus quendam ingreſſum in clibanum, eo clauſo, fuiſſe concrematum. At facilè erat dæmoni ſuccos illos, quibus actiuitatem ignis ab eis inhibitam comprobatum eſſe dixit Vairus, etiam intra furnum, vincente iam igne, adhibere. Rotam verò, quam in aliqua corporis parte naturaliter impreſſam, ſtirpis teſſeram iactant ijdem nebulones, addit idem author, deprehenſum eſſe, quòd artificiosè impreſſa eſſet, idem pronuncians de ſigno ſerpentis, quod circumferunt, qui ſe de D. Pauli familia iactantes à ſerpentibus demorſos ſanant. Quanquam, vt obiter hoc addam, Ananias 4. *de natur. dæmon. cap.* 11. refert, quendam ſibi notum virum probum, & in magna conſtitutum dignitate, vt nulla poſſet eſſe impoſturæ ſuſpicio, natum cum ſigno anguis humero impreſſi, vel ſaliua tantum adhibita reſtituere ſolitum ſanitati omnes demorſos à ſerpentibus. Quæ potuit eſſe gratia gratis data, de qua plenius agere non eſt huius loci. 24

Sepoſitis igitur circulatorum ludicris, ac præſtigijs dæmonum, illæſio ab igne miraculo eſt omnino adſcribenda. Exempla huius miraculi plurima ſunt, quæ apud varios Scriptores extant. Ego autem non ex pluribus 25

omnia,

omnia, quæ poſſem, adducam, ſed illuſtriora tantum ſeligam à ſcriptoribus Societatis Ieſu, hoc eſt à theſauris, e quibus proferuntur noua, & vetera, nominatim a Syluestro Petraſancta *tom. 1. thaumat. cap. 67.* Nec loquor de ijs, quibus propter incredulitatem humanam deficientibus alijs humanis ad veritatem eruendam ſubſidijs, præcedente tamen legitima accuſatione in tribunalibus, examinatio per ignem admiſſa fuit, vt obſeruari licet in Iuone Carnot. *ep.* 74. 205. 251. 252. 254. 280. & in Roſueido *lib. de fid. heret. ſeruand. c.* 12. Vnde appellabatur diuinum teſtimonium, vt in *ep.* 232. Arnulphus accuſatus in ſynodo Remenſi *cap.* 30. ait, meumque vernaculum Epiſcopis tradam qui per ignitos vomeres incedens, Deum de te iudicare manifeſtis declaret indicijs. Sic Copres per ignem fidem Catholicam veram eſſe probauit *lib. 2. c. 9. in vit. Patr. edit.* à Roſueydo Andreas etiam Spoletinus Franciſcanus in Mauritania Foſſæ Rege, & Principibus ſpectantibus, vt oſtenderet Chriſti doctrinam, quam prædicabat, veram eſſe, flammis circumdari non renuit, & inter illas diu permanſit illæſus. Petrus, qui ob illuſtre ignis prodigium, Igneus dictus eſt, deinde verò renunciatus Epiſcopus Cardinalis Albanenſis, & in Cathalogo Beatorum ſub die 8. Ianuarij Martyrol. Benedict. adſcriptus, de quo Baron. ad an. 1063. *num.* 57. mira enarrat ac Thom. Bozius *de ſign. Eccleſ. lib. 9. ſig.* 35. De latitudine, longitudine, & altitudine rogi extructi, per quem illæſus pertranſijt, vide d. Bozium *loc. cit.* Ant. Yepes *chr. cent. 6. c. 4. to. 5.* S. Anton. *3. p. tit. 15. cap. 17. §. 5.* Gononum, & Surium in vita S. Ioannis Gualberti, alioſque apud Didacum de Franchis *in hiſtor. monaſt. Vallis Vmbroſæ lib. 11.*

26 Contempto Nabuchodonoſoris tyranni decreto, & ſtatuæ aureæ adoratione, tres Hebræi iuuenes Sydrach, Miſach, Abdenago, ſeu Ananias, Miſael, Azarias, genere, indole, moribuſque egregij, conſtricti vinculis fuerunt, & ſi torques, & monilia merebantur, deturbatique in fornacem ardentem, vt igne probarentur, tanquam aurum. Pueri nominantur, hoc eſt ſerui, nempe illius, cui ſeruire regnare eſt, alioquin in ætatis flore ac robore agebant circiter trigeſimum ætatis annum. Illis tamen nec prolapſio, nec rogus nocuerunt. Etenim Angelus Domini excuſſit flammam ignis, eaque conflagrarunt Chaldæi, dum interim ipſi recreantur quodam quaſi rore, aut grata lenique aura, in veſtibus etiam immunes ab iniuria ignis, vtpote qui vincula eorum duntaxat cremauerat, *Daniel. cap.* 3.

27 Hoc ſupplicium ignis Chriſtianis olim irrogabatur frequentiſſimè, ideòque ſarmentarij vulgo dicti ſunt, quia, vt loquitur Tertullianus *in apolog. cap.* 50. ad ſtipitem dimidij aſſis reuincti, ſarmentorum ambitu exurerentur. Eo etiam ſupplicio venefici, ac magi afficiebantur, vt affirmat Paulus Iureconſultus *lib. 5. ſentent. tit.* 23. Erat Ethnicis criminis huius, ſed falsò, inſimulabantur chriſtiani paſſim, eaque infamia traducebantur apud Tribunalia Principum ac Præſidum. Innocentia verò ipſorum probata perinde fuit per ignem aliquoties tanquam aurum.

28 Ordior à S. Thecla virgine, Protomartyre fœminarum, quæ illuſtribus parentibus Iconij nata, iuſſa eſt religionis cauſa in rogum intrare, & rogum ſtatim imber extinxit. *Breuiar. Rom.*

29 Ex igne quoque S. Priſca virgo nobilis Romana, & puella annorum tredecim, incolumis euaſit. Idem *Breuiar. Rom.*

30 Eiuſdem patriæ, ætatis & nobilitatis S. Agnes ex flammis orauit, & illicò vaporem earum depreſſit. Surius *in Ianuar.*

31 S. Gliceria item nobilis Romana, & martyr, cuius parens tertius Conſul fuerat, vix in fornacem fuerat coniecta, cum ros de cœlo ignem ſubmouit, & ipſa incinete Deo liberatori audita eſt lætiſſimos hymnos. Ex Simeone Metaphr.

32 Sanctis martyribus Vito, & Victori ventus vehemens flammam aliò diſtraxit, & hi poſtmodum capite plexi, demerſique in alueum fluminis, inde capita manibus extulere ad locum, vbi Baſilica eis poſtmodum eſt dicata. Neque humi ſe ibidem compoſuerunt, niſi poſtquam in genua prouoluti orauerunt aliquandiu, atque ita de gladio, aqua, & igne fœliciſſimè triumpharunt, Surius *in Septembr.*

33 Sancti Coſma, & Damianus, fratres Arabes in Ægæa Vrbe, ſuperato prius mari, etiam ignis rogum ſuperarunt. *Breuiar. Rom.*

34 Sancti Fauſtinus, & Iouita nobiles Brixiani, & germani fratres intra medias flammas perſtitere illæſi. Surius *in Febr.*

35 Sancti martyres Eulampius, & Eulampia in fornace ignis eo ſunt obſequio ſeruati, vt flamma inſtar apſidis, recedens vndique medio loco, velut in iucundiſſimo thalamo, illos ſine ardore continuerit concinentes, quaſi choreas ducerent, diuinum trium puerorum hymnum. Ex Simeone Metaphr. Surius *in Octobr.*

36 Sanctus Cyrillus Gortinæ in Inſula Cretenſi Epiſcopus, de medio ignis rogo, manibus in cœlum ſublatis, ſedens orabat, quaſi de ſolio charitatis. Surius *in Iulio.*

37 Sancto Pontio martyri catenis onuſto, ignis admotus in theatro, ne ſimbriam quidem veſtium vel leuiſſimè perſtrinxit. Surius *in Maio.*

38 At quotuplex fuit triumphus, quem de igne reportauit S. Eleutherius Epiſcopus, & martyr? In rogo fuerat omninò illæſus. In craticula eidem prunæ ſuppoſitæ reſtinguuntur. In ſartagine ardorem non ſentit, ſed auram roris potius, quæ ſuauiſſimè ipſum refrigerat. Demum nec in clibano exuritur. Ex Simeone Metaphr. Surius *in Aprile.*

39 Alij mora longiori in incendio indemnes manſerunt. Ita S. Benedictus iunior Monachus, poſtquam à Gothis, duce Totila, Italiam populantibus in propria cella exuri non potuerat, quæ quadrageſimo ab Vrbe milliario ſita, nunquam ignem conceperat, in clibanum ardentem protrahitur, ex eoque ita illæſus poſtridiè emerſit, vt neque caro, neque veſtimenta ignis notam vllam præſeferrent. S. Gregor. *lib. 3. cap.* 18.

40 At triduum exegerunt in fornace ignis S. Mamantes ſicut & S. Victor, ambo martyres inclyti. Surius *in Auguſto, & Maio.*

41 Sancto Vito puero, & martyri intra clibanum ignis Angelus ardorem præſentia ſua reſtrinxit, vt propterea ille Canticum trium puerorum ſit æmulatus. Surius *in Iunio.*

42 Vindices flammas autem in impios idolatras, in Præſides, & lictores, ſicut olim in Chaldæos, vomuere clybanus, intra quem ſine damno fuit S. Procopius martyr; rogus S. Euphemiæ Virginis, & martyris, quam in eo roſcida, & mollis aura recreauit; & fornaces, in quibus, ruptis vinculis opera Angeli, manſerunt illæſi Sancti martyres Antonius, Leontius, & Euprepius, & Sanctæ Virgines, & martyres Fides, Spes, & Charitas, incenſæ alio in præcordijs æſtu, quem vtique vna earum præ ſe tulit in ipſo nomine charitatis. Surius *in Auguſto, & Septembri.*

43 Fateor interdum in iis incendiis obijſſe quoſdam, ſed voluntate potiùs quàm neceſſitate. Tergemini fratres, & martyres Speuſippus, Eleuſippus, & Meleuſippus vinctis manibus, pedibuſque in rogum detruſi beneficio ignis exurentis vincula eorum, libertate fuerant donati, cumque igni pabulum augeretur, nihilominus ipſi, nullatenus læſi, exultare aliquandiu, & hymnos pios emodulari. Demum vt conſtaret in poteſtate ipſorum fuiſſe ſeu viuere, ſeu mori, gratijs Deo actis, nixi genibus, ſponte ad ſuperos migrarunt. Surius *in Ianuario.*

44 Sancta Iulitta fœmina Cœſarienſis, & martyr, iuſſa Chriſtum Dominum eiurare, ſiquidem fori, & legum vſu vellet gaudere, nam lis intentata ei fuerat ab auaro Iudice, vt prædio ipſius potiretur, maluit vitæ ac patrimonij, quàm religionis Chriſtianæ iacturam pati. Quocirca ne thus adoleret ante idoli ſimulacrum, ſemet in rogum potiùs alacritate mira coniecit. Flamma verò, quaſi thalamus circumplexa eſt corpus eius, nec ei ardor nocuit, ſed ſponte ſua profuſus mens ipſius in

cœlum

Digitized by Google

cœlum igne purior euolauit. S. Baſilius *orat. in Barlabamum*.

45 Alia proinde lictoribus tentanda via ſæpè numero fuit, vt morerentur demum ij, quibus ignis parcere videbatur, S. Polycarpus Epiſcopus, & martyr in rogo erat quaſi ſub conopæo. Etenim ſicut velum nauigij flamma Euris turgeſcere, ipſumque innoxiè continere videbatur. Sed & caro eius fragrantiam thuris, aut pretioſiorem etiam ſuauitatem odoris emittebat. Itaque vt mors eis inferretur, carnificem opportuit propius ſtricto gladio accedere, eique iugulum perfodere. Et tunc tanta vis cruoris manauit ex vulnere, vt ignem illico extinxerit. Euſebius *lib. 4. Hiſt. Eccleſ.*

46 Hanc eandem neceſſitatem expertus eſt Hunericus Vandalorum Rex Arianus, cùm ſeptem Monachos Carthaginenſes, tentata eorum conſtantia in fide orthodoxa, iuſſit in nauigio clauis configi, ne vincula eorum exſoluerentur, & igne circumiecto comburi. Quia verò ignis ſemel, iterùm, & ſæpiùs diuinitus fuerat extinctus, Tyrannus præcepit demum eos remorum ictibus in capite vulnerari vſque ad cerebri diffuſionem. Et tum illi gauiſi ſunt eo ſe mortis genere defungi, vti ſemper eis ſpes omnis fuerat in ligno, Victor, *de perſec. Vandal. in append. ad lib. 3.*

47 Sed Sanctorum martyrum cadaueribus pepercit etiam non rarò ignis, Ita S. Nicetæ martyris corpus intra medias flammas poſt ſupplicium noctu repertum eſt à Mariano viro pio. Cùm is metu Athanarici defenſus tenebris, ſtella duce, quæ ideò in Cœlo fulſit, clam acceſſit ad ipſum ſepeliendum, Ex Simeone Metaphr, Surius *in Septembri*.

48 Abſtinuit perinde ignis ab iniuria inferenda Sanctis martyribus Berardo, Petro, Accurtio, Adiuto, & Othoni, diſcipulis S. Franciſci, qui à Mahometanis pro fide ac religione fuerunt interfecti. Etenim eorum corpora flammis tradita, vt exurerentur, manſere illibata, & peculiariter vnius caput aliquoties ex rogo exilijt diuina virtute ita, vt ne capillis quidem eius flammæ fuerint nocumento. Surius *in Ianuario*.

49 Sileo Sanctos eos martyres, qui nudis pedibus per ignitos carbones inceſſerunt abſque detrimento, nec de ijs loquor, quibus prunæ ardentes molliſſimæ ac ſuauiſſimæ fuerunt roſæ. *Breuiario Rom. in Iulio.*

50 Nec alios pariter commemoro, qui lædi non potuerunt vel ab oleo feruenti, ex quo S. Ioannes Euangeliſta emerſit purior, & vegetior, vel à plumbo liquato, quo vtique reſperſus humeros S. Thyrſus martyr illæſus ipſe vidit, eo exiliente interim lædi plurimos, qui ſupplicio eius interfuerant, *Breuiar. Rom. in Maio*, & Surius *in Decembri*.

51 Denique tacitus prætereo etiam aut S. Gregorium, Agrigenti Epiſcopum, prunas accenſas in pallio tuliſſe, quæ thus iniectum reſoluerunt in odoriferum vaporem, & pallium tamen haud læſerunt, aut S. Symeonem Abbatem cognomento Salum, ideſt ſtultum, ignem in manu geſtaſſe pariter, eoque incenſum abſque ſui detrimento adoleuiſſe. Surius *in Nouembr.* Simeon Metaphr. Quomodo autem hæc miracula Deus patret, reſpondeo facillimum ei eſſe ſic vitam Sanctis ſuis prorogare cobibendo actionem caloris, conſumptricem humidi naturalis, ſicut ei facillimum fuit ſeruate tres pueros in camino ignis.

CONSVLTATIO CXI.

An qui furatur in Eccleſia, etiam quoad Iudicem Eccleſiaſticum, gaudeat immunitate?

1 NEgandum videtur: Quoniam furans in Eccleſia, auferendo ſacrum de ſacro, vel non ſacrum de ſacro, vel ſacrum de non ſacro, committit ſacrilegium, *cap. quiſquis cauſ. 17. quæſt. 4.* Quippè augetur plerumque delictorum grauitas ex circumſtantijs, & qualitatibus, inter quas præcipua eſt locus, in quo patrantur, teſte Claudio Saturnino *in l. aut facta, §. locus, ff. de pœn.* vtpote ſi in theatro, vel in foro, in Palatio Principis, ſeù Magiſtratus Prætorio *l. Prætor. edixit, §. atrocem, & l. ſed eſt quæſtionis, ff. de iniurijs*. Hæc enim loca, quia publica ſunt, & Principis Maieſtati dicata, quaſi ſacra reputantur ad textum *in l. vn. Cod. de Palat. & dom. lib. 11.* vbi Luc. de Pen. & obſeruat Frece. *de ſubfeud. lib. 1. tit. de off. magn. Siniſcal. num. 6.* Cabal. *reſol. crim. cent. 1. caſ. 8. num. 35.* Mar. Burg. *de mod. proced. ex abrupt. cent. 1. quæſt. 19. num. 206.* Muta *ſuper prax. Regn. Sicil. tom. 1. cap. 45. num. 8. & deciſ. 36. num. 16. & 21.* Ideòque domum Principis ſecurum eſſe debere omnibus aſylum, & cuicunque tribuere ſecuritatem, tradunt Bald. *in l. 1. Cod. de his, qui per met. Iud. non appel.* Alber. *in l. præſenti C. de his, qui ad Eccleſ. confug.* Maſtril. *de Magiſtrat. lib. 3. cap. 9. num. 57.* Tapia *ad conſtit. vt participatio num. 3. ſub tit. de iniur. lib. 5. iur. Regn.* Ergo multò magis domum Dei, ex cuius circumſtantia furtum haurit malitiam ſacrilegij *d. ca. Quiſquis*, Farinac. *de furt. quæſt. 72. nu. 5. cum ſeqq.* ita ut furans in Eccleſia rem laicam dicatur etiam committere ſacrilegium, Suar. *de relig. tom. 1. tract. 2. l. 3. cap. 5. num. 7. & 9.* vbi contrariam ſententiam non iudicat practicè probabilem ac tutam, Triniſan. *deciſ. 60. num. 2. lib. 1.* Spetel. *deciſ. 1. num. 56.* Fagnan. *ad cap. fin. de immun. num. 19* reijciens cum Suarez opinionem eorum, qui limitant, furantes in Eccleſia rem profanam, non committere ſacrilegium, niſi eum res cæteroquin non ſacra accipiatur in ſacro loco, cuius cuſtodiæ concredita, aut ibi depoſita erat. Sed perperam. Primò, quoniam *in d. ca. quiſquis* ſimpliciter, & ſine limitatione ponitur ſpecies ſacrilegij furari non ſacrum de ſacro. Secundò, quoniam in eo canone apertè intendit Pontifex immunitatem Eccleſiæ defendere. Valde autem rationabilis Eccleſię immunitas eſt, vt res in ea exiſtentes quandam ſecuritatem ab omni iniurioſa acceptione participent. Et ideò qui illas in ea furatur contra immunitatem Eccleſiæ agit, ac ſubinde contra reuerentiam illi debitam ſacrilegium committit tertiò, quoniam Eccleſia peculiariter ſtatuit, huius furti abſtinentia locum ſacrum honorari vt *d. c. quiſquis*, Sicut conſtituit ibi non fieri actum matrimonij, effuſionem ſanguinis, homicidium, & cætera. Itaque Communis ſententia, quam benè explicat, & ſequitur Suarez loco allegato, ſine limitatione aſſerit, quodcunque furtum, etiam pecuniæ ablatæ à perſona priuata, quod fit in Eccleſia, eſſe ſacrilegium, & ſic fures occultè in Eccleſia crumenas ſuffurantes, eſſe ſacrilegos *gloſ. in d. c. quiſquis, & in c. ſacrilegium 17. q. 4.* Vbi Turrecrem. *q. 5.* & communiter etiam ſummiſtæ *v. ſacrilegium*, Syluest. *§. 2.* Angel. *num. 1.* declarans eſſe propriè ſacrilegium, Caietan. *in ſumm. eod. v.* & Armilla *num. 1.* Nauar. *in man. cap. 6. num. 4.* ac cæteri, præſertim Delbene *de immunit. cap. 2. dub. 1. ſect. 3. num. 8.* qui probabiliorem, ac communiorem appellat.

2 Diſſentiunt ius ciuile, & aliqui Iuriſperiti. Nam in *l. Diuiſſ. ad leg. Iul. pecul.* diſponitur res priuatorum, ſi in ædem ſacram depoſitæ ſurreptæ fuerint, furti actionem, non ſacrilegij eſſe, vbi gloſſa ſimpliciter ait in eo caſu non committi ſacrilegium, immò nec in tertio, quando ſacrum de non ſacro ſurripitur, ſed tantum quando vtrumque concurrit. Idem tenet Bartolus, & communiter alij, ceu refert Iul. Clar. *lib. 5. §. ſacrilegium num. 1.* & ſubſcribunt inter Theologos victoria *in ſum. 4. quæſt. 196.* Sot. *lib. 5. de iuſt. quæſt. 3. artic. 1.* alijque perpauci, quia inquiunt huiuſmodi furtum non infert ex natura rei iniuriam loco ſacro magis quàm inferunt alia peccata, neque etiam eſt ſpeciali iure prohibitum ſub tali ratione.

3 At Iuri Ciuili, ad quod non ſpectat ſtatuere de peccato, ſed ſolùm de actione, quæ contra huiuſmodi furem datur, obſtat ius Canonicum *in d. cap. quiſquis* cui conſentit etiam ius ipſum Ciuile. Nam *in l. Aut facta, ff. de pœn.* dicitur, locus facit, vt idem vel furtum, vel ſacrilegium ſit. Præterea conſtituitur differentia inter ius ciuile, & Canonicum. Quòd de iure Canonico ſacrilegium punibile dicitur, ſiue auferatur ſacrum de non ſacro, ſiue non ſacrum de ſacro. De iure autem ciuili vtrumque debet concurrere, ſcilicet vt ſacrum de

ſacro

Digitized by Google

ſacro ablatum ſit, & vnumquodque ius in proprio foro ſeruandum eſt. Et ita Boer. *deciſ.* 254. Matt. *de iuriſd. p.* 2. *cap.* 11. *num.* 15. & 16. Menoch. *de arb. caſ.* 389. *num.* 12. & 13. & de communi teſtatur Clatus *d.* §. *ſacrilegium* in principio.

4 Et contra Theologos illos, ac paucos alios pugnat *d. cap. quiſquis*, vbi cum dicatur eſſe ſacrilegium furari rem non ſacram de loco ſacro, vel ſupponit ex natura rei tale eſſe, vel ibi virtute fertur prohibitio. Nec textum aliquem adducunt, aut firmam rationem, quæ ipſorum opinionem, vel probabiliter ſuadeat.

5 Atqui licèt crimen ſacrilegij ſit mixti fori, *cap. cum ſit generale, de for. comp.* & ibi poſt plures Barboſa, traduntque Mar. Ant. *var. reſol. lib.* 3. *reſol.* 38. *num.* 1. Chartar. *in deciſ. crimin.* 31. *num.* 10. *cum ſeqq.* & Speтel. *deciſ.* 3. *nu.* 3. & 13. tamen locus facet eſt proprium territorium Iudicis Eccleſiaſtici, *cap. omnes Baſilicæ* 16. *quæſt.* 7. *cap. cum olim de præſcript. cap. cum venerabilis de relig. domib.* Delben. *de Immun. cap.* 16 *dub.* 6. *ſect.* 12. *num.* 9. Clariſſimi autem iuris eſt, Iudicem loci delicti eſſe competentem text. *in l. ſicut* 7. §. *idem Imperator*, & *l. fin. ff. de accuſat. Auth. Qua in Prouincia, Cod. vbi de crim. agi oportet*, ibique Gothofr. ac proſequitur Bartol. *in l. Cunctos Populos num.* 47. *Cod. de ſumm. Trin. & fid. cath.* cum alijs relatis per Farinac. *de inquiſ. quæſt.* 7. *num.* 1. & latiſſimè Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 3. 16. & 17. Peguer. *deciſ.* 87. & Carleual. *de for. comp. lib.* 1. *tit.* 1. *diſp.* 2. *quæſt.* 7. *ſect.* 1. Quinimò Iudex loci delicti cæteris ad cognoſcendum de crimine præfertur, Vincent. de Franch. *deciſ.* 37. *num.* 1. & *deciſ.* 105. *num.* 1. & 11. Farinac. *loc. cit. num.* 1. Decian. *d. cap.* 17. *de for. delict.* Theſaut. *deciſ.* 90. *num.* 1. Peguer. *loc. alleg. num.* 5. Franſ. Marc. *dec.* 921. *p.* 2. Cabal. *reſol. crim.* 162. Hier. de Laorent. *deciſ. Auenion.* 114. Azeued. *ad l.* 1. *tit.* 16. *lib.* 8. *nou. recopil. num.* 64. Quo fit, vt Iudex loci originis, ſeù domicilij delinquentis ad requiſitionem Iudicis delicti neceſſariò teneatur eum remittere, vt pro indubitato tenet Iul. Clar. §. *fin. quæſt.* 38. *num.* 19. qui teſtatur de communi Auendago. *reſp.* 4. *num.* 2. Azeued. *ad d. l.* 1. *num.* 8. & 24. Ricc. *deciſ.* 132. *num.* 4. & 5. *par.* 3. Couar. *pract.* 99. *cap.* 11. *num.* 6. Grammat. *deciſ.* 26. *num.* 7. & 8. Farinac. *d. quæſt.* 7. *num.* 29. Vbi plures de communi teſtantes recenſet. Id ipſum affirmo, etſi iam alium apud Iudicem reus accuſari, immò, & condemnari cœptus ſit per *l.* 9. §. *vlt. de recuſ. l.* 7. *de inſt. reor. Nouel.* 134. *cap.* 5. Primò, quoniam expedit exempla vindictæ publicæ ibi edi, vbi delictum commiſſum eſt, vt qui facinoroſum delinquere viderunt, videant etiam eundem puniri. Secundò, vt Iudex delicti habeat ſatisfactionem, & vindictam propter violatam iuriſdictionem ſuam *l.* 13. *de off. Præſid.* Tertiò, quia in loco commiſſi delicti expeditior eſt probatio ex circumſtantijs, & vt aiunt per confrontationem. Quartò, ne offenſus maiori cum moleſtia reum perſequi teneatur *nou.* 69. *cap.* 1. Niſi tamen Iudex requirens, & requiſitus eſſent ſub diuerſo dominio, & Principatu. Nam hoc caſu non eſſe faciendam remiſſionem, tenet Bald. *in l.* 2. *v. ſed nunquid C. de ſeru. fugit.* & *in l.* 1. *Cod. vbi de crim. ag. op.* vbi teſtatur, hanc ſententiam eſſe totius Orbis Chriſtiani vſu, & praxi receptam, Odofred. *in d. auth. qua in Prouincia, l. vbi de crim. ag. op.* Iacob. de Beluiſ. Marth. de Afflict. Nicol. Boer. & alii relati per Couar. *d. cap.* 11. Boſſ. *de for. comp. num.* 52. & *ſeqq.* & Farinac. *loc. cit. num.* 25. Quare ſupremum Collaterale Conſilium Neapolitanum, referente Merlino *contr. for. cap.* 96. *num.* 15. bis cauſa ſolemniter diſcuſſa, cenſuit Iuris rigore inſpecto, validam eſſe conſuetudinem illam generalem non remittendi delinquentes ad Prouincias diuerſi Principatus confugientes. Quia publico nomine tuti ſunt, *l. poſt liminium*, §. *Poſtliminio de capt. & poſtlim. reuerſ.* Idque propter ſeparationem, & authoritatem iuriſdictionum, Fulgoſ. *conſ.* 149. *num.* 2. Theſaur. *deciſ. Pedem.* 90. *num.* 4. Farinac. reprobans opinionem Couarruuiæ *d. quæſt.* 7. *num.* 30. De Vrbanitate verò Principis exiſtimauit, eſſe remittendum iuxta tradita per Theſaur. *d. deciſ.* 90. *num.* 4. Iul. Clar. *quæſt.* 96. quem ſequitur Farinac. *loc. cit. ſub num.* 32. Decian. *in tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 19. *n.* 6. Peguer. *dec.* 66. *n.* 19. Couar. *d. c.* 11. *n.* 5. Itaque hodiè huiuſmodi remiſſiones potiùs fiunt de vrbanitate, quàm de neceſſitate, ideòque ſub antigrapho, ſeu literis, vt vocant recuſalibus remiſſionem petentis, quòd videlicet remiſſio iuriſdictioni remittentis nulla ex parte ſit nocitura. Ad hanc autem vrbanitatem exercendam ex quibus cauſis motus fuerit ſupremus ille Senatus vide Merlinum *loc. cit.*

6 Quin actus iuriſdictionales in ipſa Eccleſia per Iudicem ſæcularem exerceri non poſſe, extra controuerſiam eſt per *text. in cap.* 1. & *cap. Cum Eccleſia*, & *ibi* Innoc. *ſub princ. de Immun.* Gloſſ. communiter recepta *in cap. decet v. ſæcularium eod. tit. in* 6. *cap. Qua fronte de appel.* vbi Bald. *num.* 1. Decian. *num.* 3. Philip. Franch. *num.* 2. Abb. *in cap. inter alia num.* 13. *de Immun.* Suar. *d. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 10. Aufur. *de poteſt. ſæcul. in Eccleſ. tit.* 2. *num.* 7. Laym. *lib.* 4. *theol. mor. tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 11. Caſtropal. *in oper. moral. p. diſp. vnic. punct.* 3. *num.* 3. Abſurdum enim eſt, & crudele inquit Lucius tertius *in d. cap. cum Eccleſia*, ibi iudicium ſanguinis exerceri, vbi eſt tutela refugij conſtituta.

7 Solumque permittitur, quòd ſi reus criminis confugiens ad Eccleſiam nolit ab ea exire, ne iudicium ſæculare ſubeat, licèt non ſit ab illa violenter extrahendus niſi in caſibus exceptis, ratione tamen confugii poteſt à Iudice Eccleſiaſtico puniri pœna pecuniaria, vel exilij, vel carceris, vel detruſionis in monaſterium, non verò damnari ad mortem, vel ad aliam pœnam corporalem, vt docent Caſtropal. *loc. cit. punct.* 11. *num.* 10. D. Fagnan. *ad d. cap. Inter alia num.* 18. poſt alios, & Farinac. *de Immun. cap.* 21. *num.* 339. ac Delben. *d. cap.* 16. *dub.* 31. *num.* 7. Immò non ſolùm poteſt Iudex Eccleſiaſticus punire confugientem, ſed etiam debet, alioquin peccaret contra Iuſtitiam, officium ſuum mittendo, Doctores apud Delben. *dict. loco num.* 8. & D. Fagnan. *num.* 28. vbi ex Hoſtienſi, & Io. Andrea inquit. *Prælati verò, & in hoc delinquunt, quia quantumcumque grauia confugiens commiſerit ipſum tamen in totum ſaluare nituntur, ita vt nullam pœnam etiam pecuniariam patiatur contra hoc, quod hic dicitur, & contra iuſtitiam, quod eſt ſummum bonum cap. deuotiſſimum* 12. *quæſt.* 2. Optat autem Hoſtienſis vt in his, & alijs vtrinque ſuis terminis ſint contenti *cap.* 1. *de ſepul.* & ſequitur Io. Andr. hic *num.* 5. Pœna enim eſt delicti ſatisfactio, Azot. *in ſum. C. de pœn.* & imponitur, vt in futurum diſcat delinquens rectiùs viuere, *Clem.* 1. §. 2. *de pœn.* & vt vnius exemplo abſtineant alij à maleficio, *Clem.* 1. *vbi Card. de off. ord. l. capitalium* §. *famoſos, ff. de pœn. l.* 1. *C. ad l. Iul. rep.* & vindicta conſiſtit in punitione facta à Iudice *l. ſi quondam C. de adult.* Harum igitur pœnarum genera grauia, & vtilia olim vſitatiſſima, nunc rara omninò repetenda iudico iuxta *cit. cap. Inter alia de immun.*

8 Hinc Immunitas Eccleſiarum videtur inducta reſpectu Iudicis ſæcularis, non autem Eccleſiaſtici, cuius poteſtatem non abrogat, quemadmodum cenſent Suarez *d. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 8. Laym. *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 3. *num.* 10. Menc. *de ſucceſ. progreſſ.* §. 22. *num.* 54. Bonacin. *in præcept. decal. diſp.* 3. *quæſt.* 7. §. 3. *num.* 7. Facundez. *in præcept. Eccleſ. præc.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 52. Mantiq. *in quæſt. Vicar.* 65. *par.* 1. Delben. *d. cap.* 16. *dub.* 10. *ſect.* 12. *num.* 12. In iudicio namque Eccleſiaſtico non ita ſeuerè agitur ad corporis pœnam, & publicam vindictam, vt in ſæculari, & Iudex Eccleſiaſticus quando educit Reos criminum ab Eccleſia inuitos, idipſum facit, vel ſine tumultu, aut ſcandalo ſacrorum, vel cum minori quoad fieri poteſt, propter Numinis reuerentiam, ne videantur Chriſtiani inferiores in veri Dei cultu, & irreuerentiores ipſis Ethnicis in eorum Templorum, & Idolorum Religione conſeruanda. Quæ vt planè euitentur inductam eſſe Immunitatem Eccleſiarum, tradunt Doctores modo relati.

9 Atque adeò furantes in Eccleſia gaudere non debent illius Immunitate reſpectu Iudicis Eccleſiaſtici, vt præcæteris concludit Tabarel. *in cap. fin. de Immun. nu.* 2. Anan. *num. item* 2. Io. Andr. *num. fin.* Gemin. *in cap.* 17. *num.* 10. *de immun. in* 6. Nauar. *in man. cap.* 25. *num.* 19. Remig. de Gono. *de Immun. fall.* 34. Clar. *in* §. *fin. quæſt.* 30. *num.* 14. Farinac. *quæſt.* 28. *n.* 51. & 57. Suarez de Paz. *in prax.*

Eccleſ.

Eccleſ. par.5. tom.1. cap.3. §.3. num.88. & 105. Villadieg. polit. cap.3. num.206. Bobadil. lib.2. polit. cap. 14. num.47. Neque enim æquum, aut iuſtum eſt, quòd quiſpiam priuilegium, aut beneficium recipiat ab Eccleſia, quam offendit, Auth. vt liceat matri, & Aua coll.8. cuius hæc ſunt verba: Non debent huiuſmodi perſonæ in venerabili loco munimen habere quem ipſa per ſcelus proprium deſpexerunt per not. ibid. Angeli, & Doctorum vnde Gregorius Nonus Summus Pontifex in d. cap. fin. de Immun. ait: Cum autem in eo, in quo delinquit puniri quis debeat, & fruſtra legis auxilium inuocet qui committit in legem, mandamus quatenus publicè nuncietis, tales non debere gaudere immunitatis priuilegio, quo faciunt ſe indignos, ob quam rationem ampliari hunc textum, cùm ea ſit generalis, & expreſſa, licèt ille loquatur tantum de homicidio, & mutilatione, oſtendunt Suar. d. lib.3. de Relig. cap.11. num.6. D. Fagnan. in d. cap. fin. num.10. Mandoſ. ad conſ. Roman. 234. Caſtill. contr. iur. lib.5. tot. cap.169. & concordat textus in cap. ad Epiſcopos 17. q.4. & in d. auth. vt liceat matri, & Aua §. his quoque. Vnde etiam concludunt reos criminum poſſe puniri non ſolùm pro delictis commiſſis in Eccleſia, ſed etiam pro alijs. Ita Farinac. q.28. num.60. Ambroſin. de Immun. cap.5. num. fin. Sanch. lib.2. conſ. moral. cap.1. dub.8. num.9. Anſald. de iuriſdict. p.4. tit.1. cap.15. n.15. & 26.

30 Neque obſtat Conſtitutio Gregoriana. Primò, quia tam in iure communi, quàm in dicta conſtitutione Immunitas conceditur extra delicta, ibi excepta confugientibus ad Eccleſiam vt conſtat ex §.3. vt laicis ad Eccleſias, locaque ſacra, & religioſa prædicta confugientibus &c. Sub tenore eorundem verborum diſponitur in iure communi, ita vt confugientibus tantùm immunitas concedatur. Confugientes autem ij tantùm dicuntur, qui ad Eccleſiam recurrunt, auxilium implorantes, & protectionem. Confugere namque eſt auxilij cauſa, & præſidij ad aliquem recurrere. Qui autem accedit ad furandum res ipſius, non accedit ad implorandum auxilium, & protectionem, ſed ad inferendam iniuriam, & proinde non eſt confugiens ad ipſam. Vnde cùm in ipſo non comprobentur verba diſpoſitionis, nec etiam locum habet diſpoſitio, l.4. §. toties, ff. de damn. inf. & l. quod conſtitutum, ff. de mil. teſt. & l. hos accuſare §. omnibus, ff. de accuſ. & cap. indemnitatibus de elect. in 6. & cap. ex parte de inues præb. ac notant Butr. in hunc textum, Bart. in d. §. Toties, Felin. in cap. nonnulli num. 34. de reſcript. Soccin. conſ.55. num.1. lib.4. Decian. conſ. 591. num.2. Tiraquell. in l. ſi vnquam num.2. Cod. de reu. donat. Menoch. conſ.556. num.10. Rot. deciſ.434. num.5. p.3. recent.

31 Hinc cauſa finalis concedendi immunitatem confugientibus ad Eccleſiam eſt iis miſereri, & tanquam pœnitentes de delicto protegere, non autem fouere delinquentium delicta. Et propterea quando fures confugiunt ad Eccleſiam, illa accipit rem furtiuam, & Domino reſtituit, ne eorum delictum protegat, vt tradunt Suar. to. 1. de Relig. tr.2. de imm. lib.3 cap.17. num.3. Peregrin. de immun. cap.12. num.8. Sperel. deciſ.127. n.36. Quia cum ſit iuſtitiæ cultrix, non debet fouere delicta. Si autem concederet Immunitatem accedenti ad ſibi furandum res proprias, foueret furtum, & iniuriam ſibi illatam. Vnde cauſa finalis Immunitatis ceſſat contrariè, & ideò ceſſare debet, etiam conceſſio immunitatis, l. Titio §. vſuras ff. de leg.2. & l. Adigera, §. quamuis ff. de iur. patr. & l. cum tale ff. de cond. & demonſtr. & c. Cum ceſſante de appel. & cap. & ſi Chriſtus de iureiur. ac docent Duegn. reg.82. Din. conſ.6. n.2. Anchar. conſ.87. n.4. Euerard. in top. loc.80. à ceſſatione dationis, Tiraquell. tr. ceſſ. cauſ. p.1. n.11. Rot. coram Mantica deciſ.131. num.4. & deciſ.437. n.3. par.1. rec. & communiter Theologi cum D. Thom. 1.2. q.96. ar. 6. in corp.

32 Id quod etiam procedit, quando fur res furatur, quæ non ſunt Eccleſiæ. Nam militat eadem ratio, quia non accedit ad Eccleſiam, vt ab ipſa protegatur, ſed vt committat delictum, quod etiam redundat contra reuerentiam debitam Eccleſiæ, & proinde non eſt confugiens, atque adeò ex illis perſonis, quibus conceditur Immunitas. Rurſus cùm fur delinquat in Eccleſia, ſi ei concedetur immunitas, protegeretur illius delictum. Quòd dici haud poteſt.

Secundò, quia d. Conſtitutio Gregoriana loquitur 13 dumtaxat de Iudicibus ſæcularibus, qui plura indulta, & priuilegia extrahendi delinquentes ab Eccleſiis à Sede Apoſtolica impetrauerant, & illis abutebantur, vt patet ex illius prœmio, & probant Delben. d. cap.16. dub.10. ſect.12. num.16. Mantiq. quæſt. Vicar. par.1. quæſt. 65. num.5. & 9. Homobon. de exam. Eccleſ. par.2. tract. 11. cap.12. quæſt.16. ſuppoſ.3. Carol. de Graſſ. eff. cler.38. num.1. Mar. Anton. variar. reſol. lib.3. reſol.15. num.7. Chartar. deciſ. crim.82. num. 4. D. Fagnan. in d. cap. inter alia num. 95. de immunit. ac prolixè Pueton. in Bull. Cœn. cap. Aliàs quidem nulla delicti grauitas decori loci eſſet præponenda, vt conſiderat Cutell. de priſc. & recent. lib. Eccleſ. par.1. cap.24. num.12. Et proindè etiam poſt Conſtitutionem Gregorianam furantes in Eccleſia poſſe à Iudice Eccleſiaſtico capi, & puniri, docent poſt alios Diana par.6. tract.1. reſol.9. & par.1. tract.1. reſol. 2. & 12. Ciatlin. controu. for.191. num.8. Delben. de immun. & cap.16. dub.26. ſect.8. num.10. & dub.29. ſect.1. num.10. Barboſ. in d. cap. fin. de immun. num.12. Bonacin. tom.2. diſp.3. quæſt.7. punct.5. num.7. Peregr. de immunit. cap.6. num.28. cap.12. num.9. & cap.16. num.10. Caſtropal. p.2. tract. de reuer. deb. loc. ſacr. diſp. vn. punct.9. num. 9. & tam ante Conſtitutionem, quàm poſt illam in toto ſtatu Mediolani obſeruatum eſt, quòd ſi ſecùs fieret ſequeretur abſurdum, nempe quòd ſicuti paſſim committentes in Eccleſia furtum, vel aliud delictum ducuntur ad Iudicem Eccleſiaſticum, ita è contra ſequendo opinionem Clari in d. §. fin. q.30. n.14. ad Iudicem laicum ducerentur, pro quorum reſtitutione inter ipſos lites excitarentur.

Verùm, quæ hactenus dicta ſunt, poſſent procede- 14 re ſecundùm terminos Iuris communis, & ante Conſtitutionem Gregorij XIV. At poſt dictam Conſtitutionem non omnes delinquentes in Eccleſia extrahi ab illa poſſunt, ſed tantùm ij, qui homicidia, aut membrorum mutilationes in ipſa Eccleſia, vel cœmeterio commiſerint. Quare cum in illa excepti caſus enumerentur, & prohibita ſit extenſio ad alios caſus, etiam enormiores, ac etiam ab identitate, vel maioritate rationis, ideò dici debet, furantem in Eccleſia, licèt in Eccleſiam delinquat, non debere ab ea ne quidem per Iudicem Eccleſiaſticum extrahi, & puniri, multòque minus ſæculari Iudici conſignari, inconſulto Summo Pontifice. Vulgare quippe eſt, quòd exceptio in vno caſu firmet regulam in alijs, l. quæſitum §. Idem ff. de fund. inſtr. Tùm quia ſi etiam crimen ſimplicis furti, vel ſacrilegij Summus Pontifex excipere voluiſſet, vtique expreſſiſſet, prout expreſſit alia furta qualificata, Maſcard. de probat. concl.1136. num. 12. Huic ſententiæ adhæret Farinac. in tract. com. opin. crim. quæſt. 28. num. 53. Et ita declarauit Sacra Congregatio Immunitatis in Squillacenſi 18. Martii 1631. oimitum furans in Eccleſia gaudet Immunitatem, ſed puniri poteſt, vnde furans vaſa argentea in Eccleſia, quamuis gaudeat, punitur pœna exilii in Ianuen. 15. Iunii 1647. Ac obſeruatum fuit Romæ in furante in Eccleſia S. Petri, & ſolita eſt reſcribere Sac. Congregatio Immunitatis in caſibus particularibus, concedendo licentiam generalem extrahendi, vt in Mediolanenſi anno 1669. & Theatina 15. Iunii 1603. etiam reſpectu Iudicis Eccleſiaſtici. Nam eadem Sacra Congregatio non amplectitur opinionem illorum, qui volunt, Conſtitutionem Gregorianam non comprehendere Iudices Eccleſiaſticos, ſed contrariam, vt alibi demonſtrauimus.

Nec verò ſcrupulum cuiquam aduerſus hanc deciſio- 15 nem iniicere debent rationes illæ in contrarium adductæ. Nam eo ipſo, quòd fur rem ablatam reſtituit, gaudet Immunitate, eſtque protegendus. Tunc enim habet locum ratio finalis priuilegii Immunitatis, nempè protegere reum pœnitentem. Oſtendit enim pœnitentiam, dum furtum reſtituit, & ideò locum habet etiam diſpoſitio, l. his ſolis §. ſatis etiam cautè Cod. de reuoc. don. & l. illud Cod. de ſacroſ. Eccleſ. & obſeruant communiter Gloſ. in cap.1. v. Italia, de temp. ord. Abb. in cap. nihil. num.5. de elect. Bald. conſ.324. in fin. lib.5. Dec. conſ.15. num.2.

*num.*2. Tiraquel. *in d. l. ſi vnquam num.*45. *C. de reuoc. donat.* Et quamuis furans in Eccleſia non mereatur gaudere Immunitate, adhuc tamen reuerentia debita Eccleſiæ exigit, quòd ibi relinquatur, ſi velit Immunitate gaudere.

16 Præſertim ſi agatur de parua furti materia, quo caſu reputatur leue delictum ratione pœnæ, quam meretur, & ideo gaudere debet priuilegio Communitatis, ſicuti gauderet, ſi deliquiſſet extra Eccleſiam Syluestr. *v. Immunitas* §.2. Couar. *var. reſol. lib.*2. *c.*20. *num.*15. eſtque communis opinio apud Farinac. *d. quæſt.*28. *num.*63.

17 Quòd autem dicatur leue delictum ratione pœnæ, licèt ſacrilegium ſit, apparebit ex qualitate rei, quæ ſacra non eſt, quamuis è loco ſacro fuit ablata, & ideo leuius punietur, quàm ſi ablatum eſſet ſacrum de ſacro iuxta tradita per Decianum *tr. crim. lib.*6. *c.*31. *num.*19. Pœna autem quando res ſacra, è loco ſacro aufertur, licèt ſit mortis, quando tamen aliæ res non ſacræ de ſacro auferuntur, eſt arbitraria, Bart. *in l. ſacrilegij ff. ad l. Iul. pecul.* quem ſequuntur Boſſ. *tr. crim. tit. de ſacrileg. num.*6. Decian. *loc. cit. cap.*33. *num.*6. Quæ ſecundùm rei ablatæ qualitatem erit quattupli valoris ex Decian. *ibid. num.*33.

18 Id verò limito niſi facti grauitas, illiuſque circumſtantiæ aliud ſuaſerint, vt ſi quis furatus fuerit pyxidem ſacram cum particulis ſanctiſſimæ Euchariſtiæ. In hoc enim, ac in ſimili caſu fur ſacrilegus extrahi poterit, & ſub fida cuſtodia detineri, donec Summus Pontifex conſulatur. Talis enim fur cenſeo, quòd non debeat gaudere immunitate Eccleſiæ, cum de Hæreſi valdè ſuſpectus ſit, reputaturque reus leſæ Maieſtatis, non ſolum humanæ, ſed etiam diuinæ, & propterea punitur in S. Officio, debetque examinari, & abiurare iuxta qualitatem ſuarum reſponſionu, mlicèt ſi Curia Epiſcopalis præuenerit, poſſit ſua Ordinaria authoritate in hoc procedere, declarauitque Sacra Congregatio Immunitatis, furantem pyxidem, in qua actualiter aſſeruatur Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum non gaudere Immunitate, vt in Squillacen. 2. Iunij 1632. Quòd ſi fur particulas Euchariſtiæ ſumendo conſumat, & pyxidem furetetur, niſi aliquid ſpectans ad S. Officium interueniat, punitur ab Otdinario pœna triremium, vel Carcerum, & damnatur ad reficiendum ornatum Tabernaculi, ac pyxidem, Summo tamen Pontifice ſemper Conſulto.

CONSVLTATIO CXII.

An per retentionem animalium Clericorum, quæ damnum dederunt, eorumque relaxationem illicò factam à Curia ſæculari cum fideiuſſione per laicum præſtita de illis conducendis ſub expreſſa conditione, quatenus illa non ſpectarent ad Clericum, ſed ad laicum, lædatur Immunitas Eccleſiaſtica? Vbi aliqua de cenſuris Canonicis.

1 CEnſeo negatiuè reſpondendum. Non enim licèt Clericis cum ſuis animalibus damnum dare, atque adeo poteſt Curia ſæcularis illa, dum damnum dant, capere, cum tunc dicantur de foro laico ex Bald. *in l. de his C. de Epiſc. & cler.* & in puncto Gurtier. *pr. quæſt. lib.*1. *cap.*4. *num.*2. ac ea retinere, donec ſaltem damnum reficiant, quidquid ſit quoad pœnam, Vulpel. *de libert. Eccleſ. par.*3. *num.*15. Carol. de Graſſ. *eff. Cler.*2. *num.*250. de Marin. *reſol.*220. *num.*11. *lib.*1. Prout in durioribus terminis Clericis reperti cum armis, canibus & inſtrumentis ad venandum, ſiue ad piſcandum in locis per edicta laicalia prohibitis, illum poſſe dictis rebus per miniſtros laicos expoliari, non autem pœnis edicti puniri, niſi per Iudicem eccleſiaſticum, aſſerunt Gratian. *diſcept.* 139. *num.*23. *& ſeqq.* Scaccia *de iudic. lib.*1. *c.*78. *num.*5. & Toudut. *de præuent. p.*2. *cap.*29. *num.*50. Et comprobatur, quia ſicuti cuicunque priuato reperienti animalia Clericorum in ſuis paſcuis, ea retinere licet pro emendatione damni, multò magis licebit Curiæ ſæculari, nè maior poteſtas detur priuato, quàm Magiſtratui, ſicuti diſſeruit Carleual. *de iudic. tit.*1. *diſp.*2. *num.*155. *in fin.*

Quare ſaltem ratione emendationis damni comprobatur actus retentionis. Vndè quatenus Iudex laicus ad 2
executionem pœnæ contra animalia Clericorum, quæ damnum dant, etiam in flagranti reperta, procedere non poſſit, quando tamen in vno actu cauſa licita, & illicita concurrit, potius ad licitam actus referendus eſt pro excluſione delicti, Maſcard. *de prob. concluſ.*864. *num.*30. *& concl.*1224. *num. etiam* 30. Bertaz. *conſ. crim.*8. *num.* 10. *vol.*1.

Neque deſunt ex grauiſſimis Doctoribus, qui etiam 3
Iudices laicos pœnam damni dati ſuper eiſdem animalibus, in flagranti repertis, exigere poſſe autument ea ratione, quòd animalia ſunt de foro ſæculari, non autem eccleſiaſtico, ijque ſunt Luc. de Pen. *in l. iubemus num.*1. *& ſeqq. C. de nou. non excuſ. lib.*11. Gulielm. de Bened. Auiles, Azeuedus, Auendagnus, Guttierez, Bobadilla, Em. Rodriquez, Parladorus, Ceuallos, relati à Carleual loco allegato *num.*155. & de Marinis ea *reſol.* 220. *num.*11. *lib.*1. Ex quorum authoritate negari non poteſt, quin ſaltem hæc opinio ſit probabilis, quæ ſicuti excuſat à peccato ex quam plurimis, ac doctiſſimis viris, nempè Vaſquez *diſp.*62. *cap.*4. Lorca *diſp.*39. *de act. hum. memb.*1. Monteſin. *diſp.*29. *quæſt.*5. Salas *tr.*8. *diſp. vn. ſect.*6. *num.*66. Cornejo *tr.*8. *diſp.*3. *dub.*6. Bannez. *quæſt.*10. *num.*1. Pontio *de matr. lib.*10. *c.*15. *nu.*4. Garz. *de benef. tom.*2. *p.*11. *numer.*361. Farinac. *conſ.*60. *numer.* 9. *& in addit. lit. E.* & ex alijs, quos refert, ac ſequitur Paſqualig. *in deciſ. moral. dec.*5. ac Diana *p.*2. *reſol. mor. tr.*13. *reſol.*1. ita etiam excuſat ab excommunicatione, quæ ſine peccato mortali, & contumacia non incurritur per *text. in c. nemo Epiſcoporum* 11. *quæſt.*3. Sayr. *de cenſur. lib.*3. *cap.*27. *num.*33. Sperel. *deciſ.*39. *num.*31. & alios communiter.

Ratio autem eſt, quia in ijs, quæ ſunt iuris, licet ſe- 4
qui opinionem quamcunque probabilem, etiamſi ſit minus probabilis, & minus tuta, quia ſit ſecundùm præſcriptionem ipſius, quæ mediante opinione probabili innoteſcit, vt tradunt Authores, quos ſequitur Boſſ. *in moral. par.*1. *tit.*1. §.17. *num.*177. Quia cùm operatur cum conformitate ad rectam rationem, implet legem, quatenus eſt intra terminos rectę rationis. Et confirmatur. Quia quando ius præſcribit aliquod opus faciendum, ſufficienter impletur, etiam ſecundùm formam præſcriptionis, quando opus præſcriptum eſt tale, vt intrà terminos rectè rationis concordet cum iure præſcribente. Tunc enim eſt illud ipſum, quòd præſcribitur, & eo modo, quo præſcribitur. Quia nullum ius aliquid præſcribens poteſt egredi terminos rectę rationis, alioquin non rectę præſcriberet. Et ideo, ſi opus concordat intra tales terminos eſt ſecundùm menſuram iuris præſcribentis, atque adeo illud ipſum, quod præſcribitur. Quoties autem, quis operatur ſecundùm probabilem opinionem concordat cum iure iniungente intra terminos rectę rationis. Quia omnis opinio probabilis eſt intra terminos rectę rationis, alioquin non eſſet probabilis. Vnde eo ipſo, quòd ius applicari poteſt ad menſurandum opus ſecundùm diuerſas opiniones probabiles, atque adeò ſecundùm diuerſum modum intra terminos rectę rationis, ex natura ſua eſt aptum, vt diuerſo modo poſſit applicari, & eſt de mente legiſlatoris, quòd applicetur hoc, vel illo modo, quia vult applicari eo modo, quo applicabile eſt, cùm mentem ſuam conformet naturæ ipſius. Iterùm confirmatur. Quia, ſtante opinione probabili, præſertim circa factum, Eccleſia dat iuriſdictionem, licèt non adſit verus & legitimus titulus, vt tradunt Sanch. *lib.*3. *de matr. diſp.*20. *num.*4. *& diſp.*22. *num.*65. *& lib.*1. *ſum. cap.* 9. *num.*35. Suarez *diſp.*36. *de pœnit. ſect.*6. *num.*7. Leſſ. *lib.*2. *de iuſt. cap.*29. *num.*65. Pontius *lib.*5. *de matr. cap.* 19. *num.*8. Villalob. *p.*1. *ſum. tr.*1. *diff.*13. *num.*5. Palaus *p.*1. *oper. mor. tr.*1. *diſp.*1. *pun.*5. *num.*9. Filiuc. *tr.*7. *cap.*9. *num.*277. Henriquez *lib.*5. *ſum. cap.*14. *num.*3. *& 4. & in com. lit. G.* Abb. *in cap. Nihil de elect.* Roſell. *v. Confeſſor.*3. *in fin.* Syluest. *quæſt.*19. Tabiena *v. Abſolutio* 1. *num. vlt.* & alij, quos citat, ac ſequitur Boſſ. *in moral. p.*1. *tit.*1. §.25. *num.*384. *& ſeq.* Quia geſta ex communi errore cum titulo putatiuo ſunt valida in vtroque foro, vt de-

vt decernitur *in l. Barbarius §. ſi ſeruus ff. de off. Pret. & in c. infamis v. veruntamen 3. quæſt.7.* Quia oimitum vtiliras publica exigir, vr ijsaſſiſtat iutiſdictio ſuptema. Ergo etiam geſta ex opinione probabili. Tùm quia adhuc io hoc caſu vtilitas publica exigit aſſiſtentiam ſupremæ iuriſdictionis ad vitandum iocommoda, quæ ſequerentur. Tùm quia opinio probabilis trahit ſecum voluntatem ſuperioris, & eiuſdem ioriſdictionis aſſiſtentiam. Nam, ſequens probabilem opinionem, putat ſe operari ſecundùm volunrarem ſuperiotis, & reuera habet illam ſibi probabiliter aſſiſtentem. Et ideò cùm ſuperior ſciat homines operari ſecundùm opinionem probabilem, & iu hoc rectè agere, debet illis aſſiſtere, quia tenetur ratione publicæ vtilitatis aſſiſtere cuicumque qooad rectas operationes. Dum igitur Iudex laicus ſequitur opinionem hanc ptobabilem, putat prohibitionem eccleſiaſticam ad ipſam ſe oon extendete, arque adeo oec peccate, oeq; incurrere excommunicationem.

5 Concurrente præſertim ignoranria quòd aſſertus dominus animalium eſſet Clericus, & quòd illa ad ipſum ſpectarent. Ex ea enim quis excuſatur à pœna excommunicationis ex adductis per Graſſ. *eff.9. num.54.* etiamſi ignotantia ſit vincibilis & culpabilis, dummodo oon craſſa & ſupina, ac etiamſi ea ſit quæ oon excuſet à peccato. Quia ad contrahendum excommunicationem reqoiritur contumacia, & interpretatiuus cootemptus ex Delbene *de immun. Eccleſ. cap.19. dub.59. ſect.2. num.22. 36. & ſeq.* Quinimò ignorantiam quoque craſſam ac ſupinam excuſare à dolo, & à peccato, atque adeo à cenſuris probat Sperel. *deciſ.175. num.79.*

6 Hæc autem ignorantia non ſolùm præſumitur, niſi probetur ſcientia, ſed etiam in hoc caſu patet ex inſtrumeoto fideioſſionis conditionalis de reducendo animalia, qnatenus ſpectarent ad laicos. Non enim Iudex ſæcularis tenetur credere aſſertioni cuſtodum animalium, oeque etiam ipſi Clerico, aſſerenti, ſe eſſe Clericum, & dominum animalium. Ex quo ſaltem liquet, dolum malum abeſſe, cum ex eo declaretur animus noo lædendi immunitatem eccleſiaſticam, dum fideiuſſio reſtricta ſit ſub condirione, quatenus ſcilicet ad laicos ea pettinerent, quæ cum ſit ad vnum caſum reſtricta, non extenditur ad alium, ſub illa conditione non comprehenſum, ac proindè quatenus animalia ſpectatent ad Clericum, liberè relaxata cenſentur, ceſſatque contumacia, & interpretatiuus contemptus, quia noo expectato aliquo Iudicis eccleſiaſtici præcepto, ex ſolo dubio nato ex aſſertione, quòd animalia eſſent Clerici, relaxantur ſub fideiuſſione conditionali, noo apta ad comptehendendum animalia Clerici.

7 Et propterea poſſunt dicta animalia legitimè tetineri donec eidem Curiæ ſæculari conſtiterit, illa eſſe Clerici abſq; aliqua excommunicationis pœna, prout in hac ſpecie tradunt Auendan. *de exec. mand. p.2. c.14. num.13.* Delben. *de immun. tom.2. c.9. dub.2. ſub num.29. & 35.* Lopez. *ad leg. partit. lib.1. tit.6. l.51.* Guttier. *pr. quæſt. lib.1. quæſt.4. num.2. & ſeqq.* Et io tetminis extrahentis bona extra territorium idem Delben. *d. cap.9. dub.16. à num.4.9. & ſeqq.* Confirmaturque ratione præter alias à dictis Doctoribus adductas, non quòd Clerici ſubijciantur ſtatuto laicali vi coactiua, ſed diteċtiua, cuius vigore cum extractionis prohibitio, & damna data bonum publicum reſpiciant, ſub ſtatuto illa prohibente etiam Clerici comprehenduntur, vt in ſpecie Delben. *d. cap.9. dub.16. num.9.* alijque ſupra citati.

8 Nec obſtaret, quòd ſuper Clericatu cotam Iudice eccleſiaſtico probationes deinde factę ſupponantur, & quòd dictus Iudex eccleſiaſticus Iudici ſæculari perſonaliter comparenti id atteſtatur. Primò, quia probationes recipi debent, parte citata, alioqnin cenſuræ redduntur irritæ, vt optimè firmat Gloſ. *in clem. in præſenti v. conſtiterit de cenſib.* Seraph. *deciſ.601. num.3.* Præcipuè ſi teſtes ſint conſanguinei aſſerti Clerici, cuius prætenduntur eſſe animalia, vel bona atreſtata, ſintue illimet, qui animalia cuſtodiebant, quiue fraudem in gabellas committere volebant, & per Curiam ſæcularem fueraot in carcerem coniecti. Quia cum ſe exiſtimarent offeoſos, & inſuper cum agerent de ſe exculpando, nullum probationis gradum conſtituunt, Rot. *dec.441. num.4.* coram Dunozetto iuniori, & *dec.17. num.4.* coram Dunozetto ſen. & *dec.10. num.56.* coram Em. D. Card. Otthobono. Secundò, quia ſuper hoc debet præcedere dicti Iudicis eccleſiaſtici declaratio iudicialis, & ideo Iudex ſæcularis Iudici eccleſiaſtico credete non tenetur, vt rectè docet Feder. de ſen. *conſ.251. ſub num.3.* Eòque minus cum agatur de actu coram eo geſto, circa quem, durante iudicio, relationi ſolius Iudicis abſque actis probatorijs non creditur, vt latiſſimè comprobat Gratian. *diſcept. 235. num.38. & ſeq.* Rot. *dec.53. num.16. p.5. recent.* Ac tertiò, quia noo prohibetur Iudex laicus examinare, an iuſtom ſit, quod ab eccleſiaſtico Iudice petitur, non ad finem prooounciandi, & cognoſcendi de vitibus ſententiæ, ab eo promulgatæ, ſed exequendi, & reſcribendi, vt diſtinguunt Bartol. *in l. A Diuo Pio num.9. ff. de re iudic.* Anchat. *conſ.389. num.8.* Roland. *conſ.37. num.7. & 8. vol.1.* Mar. Anton. *var. reſol. lib.1. reſol.112. caſ.32.* Bellet. *diſq. cler. p.1. de fau. Cler. real. §.5. ſub nu.57.* Guidopap. *deciſ.574. num. 1. & ibi Add. lit. A.* Innoc. *in cap. de cætero, de ſent. & re iudic.* & Marcel. *in l. ſi Prætor. ff. de iudic.*

Cùm igitur deficiant cauſæ excommuoicationis, quæ non niſi ex culpa, & peccato prætcrito à iure infertur, vel ex cootumacia, ſiue ex contemptu, etiam ioterpretatiuo, qui oritur ex facto pendente io ſuturum ex præcitatis atque adductis à Sperell. *dec.105. num.18. 60. & 61.* deficiat excommunicatio ipſa neceſſe eſt. Nam quoad præterita certum eſt, quòd attenta ignorantia, & ſecluſo dolo malo, non incurritur excommunicatio, à iure inflicta ex allegatis. Et quoad contemptum tollitur, quia nullus actus poſt dictam retentionem & fideiuſſionem geſtus fuir, vt ſuppooimus. 9

Quatenus verò cognitio buius articuli ſpectare videatur ad Iudicem eccleſiaſticum, interim tamen, licèt verſatemur in caſu, in quo aoimalia adbuc detineantur, non ſuot ita facilè liberanda, niſi vocato, & citato Iudice ſæculati & alijs intereſſe habentibus, præuia probatione intentionis circa Cleticatum, ac cætera, quæ neceſſariò requiruntur, vt Clericus priuilegio gaudeat, & quidem plenè, cum agatur de cootrouerſia iuriſdictionis, quæ eſt grauiſſimi præiudicij, vt, his omnibus perpenſis io durioribus terminis Clerici capti per Curiam ſæcularem, fusè poſt plures per ipſum relatos, articulum Farinac. *quæſt.8. num.36.37. & 43.* quod etiam iogenuè fatetur Sperel. *deciſ.17. num.53.* 10

Itaque cum cenſuræ ſiot nototiè oullæ, atque ioioſtæ, ſunt omoinò reuocandæ, Abb. *in cap. cum contingat 36. num.4. & ſeq. de off. & poteſt. Iud. deleg.* Valenzuol. *conſ. 184. num.69. lib.2.* Rot. in Placentina iuriſdictionis 14. Martij 1664. *§. fin.* coram Beuilaqua. Per textom *in cap. ſacro de ſent. excom. & cap. Romana eod. tit. in 6.* Couat. *in cap. Alma mater §. num.5. de ſent. excom.* Sayr. *de cenſur. l.1. c.12. num.32.* cum alijs, quos ſequuntur Sperell. Ridolph. & Huber. *locis allegatis.* 11

Iniuſtitia conſtat ex dictis, & nullitas redditur præ cæteris manifeſta ex eo quia fuerunt latæ, præuio examine ad informationem Curiæ abſque citatione partis, & proceſſu minimè legitimato. In mareria autem cenſurarum teſtes debent eſſe formiter examinati, vel ſaltem formiter requiſiti, vt ad illarum fulminationem deueniri poſſit per textum *in Clem. ſæpe* vbi Canoniſtæ communiter *de verb. ſignif.* Io: Andr. *in ſpecul. tit. de notor. crim. v. teſtis*, Bald. *in cap.1. §. damna de pac. Conſt.* Franch. *in cap.1. de off. deleg. in 6.* Maſcard. *de prob. concl.1003. num.12.* Farinac. *de delict. & pœn. q.21. n.91. & ſeqq.* Guazzin. *defenſ.24. c.6. n.1. & ſeqq.* alijque paſſim. Tum ex eo, quia monitorium tranſmiſſum contra Iudicem ſæcularem, eiuſque Miniſtros execurioni mandari non debet domi dimiſſa copia, ſed perſonaliter, prout præcisè requiritur, vt pœna excommunicationis infligi poſſit ex traditis per Abb. *in cap. ſi aduerſarius num.14. de eo qui mit. in poſſ.* Add. ad Lap. *alleg. 73. litt. B.* Gratian. *diſcept. 559. num.14. to.3.* Rot. *deciſ.28. num.5. de appell. in antiq. & dec.15. per tot. de ſent. excom.* pariter *in antiq.* Butart. *deciſ. 176. numer. 1.* & in Spiren. cenſurarum 28. Iunij 1666. *§. Altera nullitas* coram Albergato. 12

Debet

Debet igitur in earum fulminatione præcedere citatio perſonalis, non antem per edictum, neque alio modo, cùm ſine citatione perſonali nemo excommunicari poteſt, vt per textum *in cap. conſtit. de ſent. excom. in 6. cap. Sacro* vbi Gloſ. *v. Competente de ſent. excom.* Couar. *in cap. alma mater p.1. §.9. num.5.* Innoc. *in cap. fin. de eo qui mitt. in poſſ.* Hubert. *de cit. p.3. c.13. num.32.* Ridolphin. *in pr. p.1. c.14. num.244. & p.2. c.8. num.144.* Thom. del Ben. *p.1. c.2. dub.8. ſect.20. num.8.* & Rot. coram Buratto *dec. 156. num.1.*

Poterit tamen procedi per edictum, quando non patet tutus acceſſus, quæ qualitas ſufficienter probari debet per allegantem, cum conſiſtat in facto, vt per Bart. *in extrauag. ad reprimendam v. per edictum num.4.* Saluſt. *in pr. lib.2. c.16. num.1. c.44.* Ridolph. *in pr. d. p.1. c.3. num. 75. & ſeqq.* Hubert. *loc. cit. p.1. c.7. num.115. & 202. ac ſeqq.* Rota coram Mantica *dec.232. num.6.* & coram Buratto *dec.943.* vbi Add. *num.6.* & *in rec. dec.395. num.7. §.9. to.2.* & poſt Zacch. *de oblig. Cam. dec.165. num.9.* In qua re aduertendum eſt, quòd de iure Canonico dicta non poſſunt decerni ſine ſpeciali reſcripto Summi Pontificis, quidquid ſit de iure ciuili, vt diſponitur *in Clem. Dudum de iudic. in extrau. vn. de dol. & cont.* vbi Gloſ. *v. Papa*, Bart. *in d. extr. ad reprimendum v. per edicta num. 1.* Abb. *in d. Clem. Dudum* poſt *init.* vbi ait, non ſufficere facultatem generaliter procedendi per contradictas, ſed requiri, quòd Papa ſpecialiter, & ex certa ſcientia id mandet, Hubert. *d. p.1. cap.7. num.276.* cum alijs, quos cumulat & ſequitur Addens ad Burat. *d. dec.943. num.4. & 5.*

Dato autem, quòd conſtet de non tuto acceſſu, edictum affigi debet in loco, vbi reus degit, vel ſaltem in locis vicinioribus, Vant. *de nullit. ex defect. cit. num.140.* Caſſad. *dec.6. de dol. & cont. num.1.* Hubert. *d. cap.7. num.289. & ſeqq.* Bellamer. *dec.188.* Ridolf. *in pr. d. p.1. c.14. num.244. & ſeqq.* Rot. coram Seraph. *dec.1296. num. 1. & 3.* & in illo debet duplicari terminus ad comparendum, Bart. *in d. extr. num.5. & 6.* Add. ad *dec.5. num. 10. de reſcript. in nou.* Hubert. *d. c.7. num.285. & ſeq.* Add. ad Burat. *d. dec.943. num.9. & ſeq.* vbi quòd ſi locum habuit per decem dies, debet præfigi terminus viginti dierum, alioquin edictum non officit, Hubert. *d. c. 7. num.285.* Rota in Ianuen. ſeparationis thori 16. Februarij 1632. coram Coccino. Ac præſertim ſi excommunicatio lata ſit, friuola lata ad vindictam, vel ad incutiendum contra textum *in cap. 1. de ſent. excom. in 6.*]

13 Tum quia contra laicos non contumaces non poteſt procedi per Curiam eccleſiaſticam ex depoſitionibus teſtium pro Curiæ informatione abſque citatione examinatorum, quia non probant aduerſus non contumaces ex deductis per Rot. *dec.381. num.16. & 17. par.9. rec.* illiſq; ſaltem formiter non repetitis, prout requiritur ex Farinac. *conſ.192. num.33.*

14 Tum præcipuè quando Curia ſæcularis coram Iudice eccleſiaſtico comparet, ac exhibet ſe paratam parere monitorio. Tunc enim non eſt locus fulminationi cenſurarum, quæ in ſubſidium, & contra contumaces duntaxat decernuntur, Marian. Socin. *in cap. Nulli num.9. 21. & ſeq. de ſent. excom.* Abb. *in cap.1. num.10. de iudic.* Caſſad. *deciſ.5. num.7. de conſtit. & dec.591. num.5. p.2. rec. & dec.208. num.17. p.5.* Quippè nulla excommunicatio ſine contumacia contrahitur, atque adeò ſine peccato mortali, vt docent communiter D. Thom. *quæſt.21. ſupplem. a.3.* Alenſ. *par.4. ſum. quæſt.2. membr.1. a.3.* D. Bonauent. *in 4. d.18. p. vlt. quæſt.2.* Richard. *a.3. p.2.* Gabr. *quæſt.2. a.1. corol.1. & 2.* Durand. *quæſt.3. num.7.* Sot. *diſt.22. quæſt.1. a.2. concl.2.* Ledeſm. *2. p.4. quæſt.23. a.3.* Couar. *in cap. Alma p.1. §.9. num.4.* D. Antonin. *3. p. tit.24. cap.73.* Panormit. *in cap. Qua fronte num.7. de appel. & in cap. fraternitati num.1. de Cler. exc. min.* Crot. *in cap. vt animarum num.26. de Conſtit.* Canoniſtæ cum Gloſ. *in cap. ex parte 1. v. Contumacia de verb. ſignif.* & deſumitur *ex d. c. nemo Epiſcoporum 11. quæſt.3.* Cùm enim excommunicatio ſit grauiſſima pœna, vt habetur *ex c. corripiantur 24. quæſt.3.* non debet imponi, niſi pro graui peccato, & cùm ſit vltimum remedium medicinale, ordinatum ad correctionem, non debet ferri, niſi, exiſtente contumacia, *c. ecce autem 24. quæſt.3.* Præſertim ſi Iudex eccleſiaſticus nolit oſtendere Iudici laico teſtium depoſitiones. Quod idem eſt, ac ſi tollantur defenſiones, vt de ipſo Iudice eccleſiaſtico, denegante publicationem proceſſus, dixit Farinac. *conſ.168. num.65.* Vel ſi deneget receptiones comparationum procuratoris, quamuis agatur de cauſa excommunicationis, in qua procuratores ſunt admittendi per textum *in cap. intelleximus de iudic.* & poſt Zabatellam Farinac. *quæſt.99. num. 208.* vt proindè ceſſet contumacia conſiſtens in voluntaria inobedientia, qua quis Iudicis monitionem implere contemnit ex telaris per Sperell. *dec.39. num.33.*

15 Tùm etiam quando cenſuræ relaxantur poſt interpoſitam appellationem, vel recuſationem Iudicis, appellando ab vlteriori proceſſu. Per huiuſmodi enim recuſationem eius iuriſdictio remanſit ſuſpenſa ita, vt quidquid deinde agatur, dicatur nullum, & inualidum, vt in terminis cenſurarum diſpoſuit textus *in cap. cum ſpeciale de appel.* Corn. *conſ. 247. vol.1.* Dec. *conſ.27. col.1.* Couar. *pract. qq. cap.28.* Vant. *de nullit. & defect. iuriſd. ordin. num.140.* Oſaſch. *dec.15.* cum alijs deductis à Rota *dec.2. p.2. diu. & dec.638. p.3. rec.* Maximè ſi in libello recuſationis fuerit expreſſa cauſa rationabilis, & legitima, quo caſu recuſatio eſt attendenda, vel ſaltem antequam procedatur ad vlteriora, eſt cognoſcendum de veritate, ac releuantia cauſarum ſuſpicione ſiue recuſationis allegatæ vt in hac ſpecie probat Achil. de Graſſ. *dec.4. de ſent. excom.* Genuen. *in prax. cap.28. num. 2.* Soccio. *cap. nulli num.40. eod. tit.* Vgolin. *de cenſur. tab.1. c.13. §.18. num.13.* Sayr. *eod. tr. lit. C. 16. nu.27.* Sperel. *dec.48. numer.8. & 39. & dec.160. numer.14. & 55.*] coram Pontifice ac D. Auditore Cameræ Apoſtolicæ, quorum iuriſdictio tanquam ſuperior ſilere facit iuriſdictionem Iudicis inferioris adeo, vt ipſa excommunicationis ſententia ex iuriſdictionis defectu remaneat prorſus nulla, atque inefficax, vt in ſpecie tradit Sayr. *de cenſur. lib.1. c.16. numer.18.* Gratian. *diſcept.559. num.15. to.3.* & Rot. *in d. Spiren. cenſurarum* 28. Iunij 1666. §. *Quibus accedit*, coram Beuilaqua.

16 Cui nullitati non obſtat, quòd excommunicationis ſententia, quando ex iuris diſpoſitione incurritur, appellationem non admittat, ex quo executionem ſecum trahat. Quoniam id non procedit, quando appellatio per ſuperiorem cum effectu admittitur, vt benè declarat Bellett. *diſq. cler. p.1. de fau. cler. §.1. num.20.* Nec quando per Iudicem eccleſiaſticum iudicialiter proceditur, prout proceditur per viam tranſmiſſionis monitorij. In hoc enim caſu faciliùs admittitur appellatio, vt diſtinguendo tradit Barboſ. *de poteſt. Epiſc. p.3. alleg.73. num.32.* & Rot. *in d. Spiren.* cenſurarum §. *Nec aduerſatur.*

17 Neque hæc nullitas repellitur ex eo, quòd à Iudice eccleſiaſtico appellatio non recipiatur. Quia dum eam recipere tenetur, & non recipit, ex hoc defenſiones dicuntur denegatæ, quæ tamen cùm ſint omni iure permiſſæ, vtique manifeſtum redditur grauamen pro annullatione cenſurarum, vt *in d. Spiren. §. Quibus accedit.*

18 Quare in hoc caſu cenſeo, cenſuras non ſuſtineri, delendam tamen eſſe fideiuſſionem, ac reſtituendam pecuniam pro ea receptam à Cancellario ſæculari. Et de hac materia damni dati vide *tom.1.* ac *alibi*, & de Clerico aſſerente cum iuramento, res eſſe ſuas, vt gaudeant immunitate nos etiam *alibi* fuſius. Cæterum regula eſt, quòd poſita conditione inobedientiæ, & tranſacto termino, incurritur ipſo facto excommunicatio, atque adeo non poteſt ſuſpendi poſtea per appellationem à declaratione interpoſitam, vt probant Suar. *de cenſur. diſp.3. ſect.6. num.5. & 6.* & Sanchez *lib.3. conſil. cap. vn. dub.32. num.240.* & conſtat ex *cap. paſtoralis §. verum de appel. & cap. ſi cui in fin. de ſent. excomm. in 6.* vbi habetur per appellationem ab excommunicatione poſt latam ſententiam, non ſuſpendi eius effectum, quia hæc ſententia affert ſecum executionem, & eodem tempore, quo profertur, operatur. Quare appellatio ſubſequens inuenit iam excommunicatum ipſum

Digitized by Google

appellantem. Poterit quidem ſuſpendi effectus excommunicationis, ſi ante elapſum terminum præfixum ſubditus appellaret, vt cum alijs docet idem Sanchez *loc. cit. num.236. ex cap. Præterea 2. de appell.* quod ipſe Sanchez *num.160.* extendit ad eum, qui poſt decem dies elapſos, qui communiter ad appellandum conceduntur, ſed tamen ante elapſum terminum præfixum ad obediendum, appellauit. Quamuis tamen appellatio non ſuſpendat excommunicationem, ſuſpendit tamen effectum declarationis, atque adeo contumacem remanere quidem excommunicatum non tamen declaratum, neque vitandum, ſed toleratum. Quòd enim appellatio non ſuſpendat cenſuras latas, non extenditur ad alia, atqueadeo neque ad ſententiam declarationis, & denunciationis, vt cum communi Doctorum, quos congerit, tradit Sanchez *d. dub.32. num.243. & dub.33. num.2.* qui addit, hoc eſſe verum, etiamſi delictum ſit notorium ita, vt nulla tergiuerſatione celari poſſit. Quia hodie poſt extrauagantem *Ad euitanda* multò magis grauatur quis per excommunicationem, & denunciationem, quàm per ſolam excommunicationem, cum ex tolerato fiat non toleratus. Cum ergo reliquis à declaratione ſtatim appellauerit, debet declarationis effectus impediri. Et hæc dicta ſint pro huius rei explicatione, de qua Doctores ſub obſcurè loquuntur, & de qua vos etiam alibi fuſius.

CONSVLTATIO CXIII.

De nece ex veneno propinato ad effectum excludendi reum ab immunitate Eccleſia.

CVm ex vulgatis §. *Item illud l.1. ff. de Sen. conſ. Silan.* liquere debeat, quem ſcelere interemptum eſſe, vt quæſtioni locus ſit, præſertim in veneno, quod ſine vi per inſidias occultè ſolet infundi, ſicut Vlpianus aduertit *in d. l.1. §. Quod ſi quis puta veneno*. Nam *malum & bonum adhibitum pro medicamento immutat naturam eius, cui adhibetur*, teſte Gaio I. C. *in l. qui venenum 236. ff. de verb. ſignific.* Ideò quæritur, *An & quo pacto delicti corpus conſtare poſſit?*

1 Et quidem Gaſpar à Reyes *in Elyſ. camp. iucund. quæſt. 64. num.38.* aſſerit difficillimum, ac penè impoſſibile eſſe, quòd certò diſtingui poſſit ex ſignis, an potius quis deceſſerit ex veneno propinato extrinſecus, quàm ex ingenito in corpore humano, relatis in hanc ſententiam è Medicis Ardoino *lib.1. de venen.* Horatio Augenio *ep. 2. tom.2.* Alſarauio à Cruce *contr.3. de quæſ. per epiſt.* Angelo Victorio *lib.24. ſalubr. cap.7.* & Paulo Zachia *quæſt. medicolegal. lib.2. tit.2. quæſt.6. num.17.* ac ex Iuriſperitis Boſſio *in prax. tit. de delict. num.5. cum ſeqq.* Caballo *de omnig. homic. num.621.* & Guazzino *defenſ.4. cap.5. num. 5.* & ex medicis, atque hiſtoricis animaduertit Camil. Borrel. *vol.1. conſil.60. ex num.30.* Ob id Piſonem reum huius ſceleris liberatum ſententia Iudicum, narrat Marcus Antonius Sabellicus in notis ad Suetonium *in vita Germanici*. Propterea in cognitione huius criminis monent in primis, dandam eſſe operam inquirenti, vt capiat certam informationem de delicto in genere, ſeu de corpore, & de ſubſtantia delicti, quod eſt fundamentum proceſſus, & ſi ſecus fiat, corruunt omnia, Boſſ. *tit. de delict. ex num.5.* Follerius, Farinacius, Guazzinus locis mox citandis, & ſpeciatim Paulin. Berrus *in prax. crim. Regular. tit.8. cap.4.* & Coriolan. *tr. de caſib. reſer. p.2. caſ.5. §.1. in fin.* ac Gomea *de homic. num.8.* vbi ait, hoc delictum non poſſe probari via communi ordinaria, qua alia delicta probantur. Vnde ſi teſtes deponerent, ſe vidiſſe dare venenum, & quòd poſtea fuit ſequuta mors, vel ipſe reus ſponte hoc confitetur, non propterea cenſetur legitimè probatum delictum, quia depoſitio, vel confeſſio videtur ſuperare naturaliter ſibi dubia, incerta, & incognita, cùm non poſſint cognoſcere, an illud eſſet venenum, vel non, nec operationem, quam intrinſecè faceret in corpore humano. Quare non videtur concludere, quia depoſitio, vel confeſſio ad hoc vt probet, debet eſſe probabilis, & veriſimilis *arg. text. in l. Confeſſionibus ff. de inter. act. & in l. ſi is, cuius nomine eod. tit. & in l. inde Horatius §. fin. ff. ad l. Aquil. & in l.1. §. ſi quis vltro ff. de quæſt.* & expreſsè tenet Hippol. *in l.1. §. Præterea num.32. ff. ad leg. Corn. de ſic.*

2 Contrarium verò à prædictis diſſentiendo ex diametro concludit Muſcatel. *in pract. crim. tit. de homic. ſimpl. num.20.* & infra, quòd ſcilicet ex ſignis valeat optimè dignoſci, an qui mortuus eſt homo, veneno ingenito, vel potius aſſumpto interemptus ſit. Itidem Paulus quoque Zacchias admittit *d. quæſt.6. num.16.* id poſſe deprehendi ex certis conditionibus, & coniecturis ab eo relatis, & Sanctor. *lib.8. method. vitandor. error. cap.12.* ex ſex fontibus detinare ſyndronem omnium ſignorum, ex quibus valeat hoc internoſci. Immo Caball. *d. tr. de omnig. homic. num.623.* dixit vnum ab altero diſtingui effectu, quia venenum ingenitum paulatim ſuum effectum operatur, propinatum verò repentè, quod etiam aduertit Caſtill. *deciſ.208. num.37.* & inter medicos de huiuſmodi ſignis veneni ſeù hauſti, ſeù extra in corpus immiſſi fuſiùs ac doctè Daniel Sennertus *lib.6. p.5. cap.3. §. His miſſis*.

3 Placet igitur diſtinctio Dauzæ *de pugn. Doctor. tom.2. tit. de venen. cap.1. num.36. cum ſeqq.* quod aut venenatus erat in ſtatu ſalutis, aut æger, ac mala valetudine preſſus. Nam primo caſu mors ſtatim, vel poſt modicum tempus ſecuta ſit, venenum, quo perijt, dicitur aſſumptus, ſecus altero, cum ipſa infirmitas prauuſque corporis habitus ſua malignitate valeant tam cauſas veneni ingeniti, quàm eoſdem effectus producere, nempè vomitus, corporis liuorem, gutturis inflammationem, & alia quæ cauſare ſolent venena propinata, teſte Matth. *dec. Piſan.1. num.12.* Id quod proſequitur Sennertus *loco allegato*.

4 Atque fuit in hac ſententia Galenus *6. de loc. affect. cap. 5. de conſtit. art. cap.9. 3. epidem. com.3. arg.4. 6. epidem. com.2. text.38.* Ibidem *com.6. text.5. 1. Porrhetic. com.2. text.17. de cib. bon. & mal. ſucc. cap.1.* Et quidem *6. de loc. affect. cap.5.* ſcribit: *Reliquum eſt, vt inueſtigemus, an in animalibus corruptio aliqua naſci poſſit adeo vehemens, & venenitum qualitatem, tum vires æquet, an id iam medicis enodatum, diſcuſſumque eſſe videatur, qui hanc ſolent preponere quæſtionem, vtrum ſint propria notæ veneni nec ne. Nam qui maximè videntur ſuper hac ambiguitate diſputaſſe, ij eoſdem fieri effectus concedunt, & à lethalis veneni potione, & à corruptione, quæ à corpore ortum habet. Verum facilè diſcerni poſſe eos, qui venenum ſumpſerunt ab ijs, qui aliunde affecti ſunt. Cum enim homo ſuapte natura probis humoribus abundans, ac ſanorum more educatus, de repentè moritur, vt lethali aſſumpto veneno fieri ſolet, deinde corpus aut liuens, aut nigricans, aut varium eſt, aut diffluens, aut putredinem moleſtam olet, hunc venenum ſumpſiſſe aiunt. Igitur ſi huiuſmodi affectibus nos infeſtari fateamur, qui ex nobiſmetipſis accepto ſuæ originis impetu, ſimiles ſint his, qui pernicioſo epoto veneno eueniunt, nihil mirum, ſi vitiatum ſemen, aut menſtruum huiuſmodi cum retinetur, aut putreſcit corporibus vt afficiantur idoneis grauia inferat accidentia.* Hæc Galenus.

5 Facitque quòd cum crimen venenationis ſit occultum, & difficilis probationis ex adductis à Farinaccio *de homic. quæſt.122. p.4. num.53.* Corpus delicti in eo tanquam probationis ſuapte natura difficillimæ ſufficienter probatur per indicia, & coniecturas, ſicuti poſt Clar. & Farinac. reſpondit Spad. *conſ.123. in princ. vol.1.* ac tenet Rota Auenion. apud Hieronymum de Laurentijs *dec.20.* Petr. Caball. *reſol. crim. cent.2. caſ.180. num. vlt. & d. tr. de omnig. homic. num.623.* Decian. Guazzin. *de defenſ. reor. defenſ.4. cap.5.* Foller. *p.2. pr. crim. v. Item quod ſororum venenauit*, Sylueſt. Aldobr. inter *conſ. Farinacij vol.1. conſ.19. num.2.* & in eum locum Antot addit. *lit. A.* Paul. Zacch. *tom.2. quæſt. medicoleg. tit.2. quæſt.6.* Anton. Santorel. *lib.3. ante prax. med. cap.13.* Et quod ſentiunt nonnulli qui contrarium aſſeuerant, ita demum conſtare de corpore huius delicti, ſi, diſſecto cadauere hominis mor-

Digitized by Google

mortui, appareant euidentia ſigna veneni extrinſecus propinati, non immeritò reijcitur à Zacchia loco citato *quaſt.7. num.35.* cuius locus eſt omninò perlegendus. Idemque ſentit Mar. Zuccar. in *Method. occur. venenat. corpor. cap.14. in fin.* vbi ait, *concludendum, eſſe fruſtratorias ſectiones, quæ magis propter oſtentationem vulgi quàm gratia veritatis fieri dicuntur, ac ſemper in vtroque foro ſic cenſuiſſe.* Iudicium hoc igitur coniecturale eſt, penderque ex indicijs probabilibus, & concludentibus ex diligenti obſeruatione ſyptomatum languentis, & ex ijs, quæ conſpiciuntur in cadauere extincti arbitrio medicorum. Quod etiam disertè aſſeruit Gomez. *de homic. num.8.*

Quæ ſyptomata maximum in modum defatigant ingenia Aduocatorum, nihilo minus quam torquent viſcera moribundi, & eò conſpirant, vt probent ea non eſſe argumenta veneni aſſumpta certa, & paregnomonica, vt medici loquuntur, ideſt reciproca, & conuertibilia cum ſua cauſa, vt eiuſmodi. Eſt fumus, ergo ignis, ſed tumeria quibus poteſt ſubeſſe falſum quale eſt, lac habet in mammis, ergo peperit ex Ariſtotele, ac alijs Borrellus *loco allegato*. Verum inanis eſt hic labor. Nam vt demonſtrat Zacchias, vtcunque ſe habeant ſigna hæc, ſingillatim ſumpta, coniuncta tamen omnia ſunt indicia indubitata veneni aduentitij,

Quæres, ac vrgebis me. Quare igitur non ſubitò omnes, qui venenum hauriunt, exanimes concidunt? Reſpondet Cardanus *lib.2. de ſubtil.* ſed quæ, inquit, venena clam occidunt, & ſero, vt fraus lateat, pulmones, aut iecur, aut ventriculum vexant. Ventriculum quæ vexant dolore iugi, & pleraque vomitu. Quæ pulmones petierunt, tabe ac tuſſi. Quę iecur ſanguinem corrumpendo. Alia regium morbum, nonnulla hydropem, pleraque febres virulentas generando occidunt. Aliàs ſcripſit vno prandio exceptos è tredecim viris in Oppido Gallarate vndecim qui venenum biberant, omneſque interijſſe diuerſis temporibus, cum quidam Romam etiam interim iuiſſent, ac redijſſent. Cum Cardano conſentit Ardoinus *de venen. lib.2. cap.1.* qui dicit per duos menſes ſe curaſſe quemdam venenatum, & ſanè nimio plus fauet his maleficis, qui præ ſua diritate indigni ſunt humanis tortoribus, nec niſi ferarum dentibus diſcerpendi, quibus cum de hominum pernicie contendunt ex *l.1. ff. ad l. Pompei de parric.* De hoc argumento non pauca Petr. Bensfeldius *in l.1. C. de malef.* Ann. Robert. *lib. 1. rer. iudicat. cap.6t*,

Syptomatum verò veneni aſſumpti memorati Scriptores plurimi illud faciunt, cum homo à cibo, à potu, à contractu momento ſiue alia vlla cauſa viribus, & facultatibus vitalibus adeò deſtituitur, vt repentina ceſſatione interceptus, arteriarum pulſus deficiat. Inſigniter Zacchias, Caballus, & alij, quorum ſupra facta eſſet mentio, quod ſignum huius rei euidens exiſtimant.

Libeat demum de his omnibus luculentiſſimum indicium proferre Danielis Sennerti, Germaniæ ſuæ Æſculapij, qui loco antea citato ità cenſet. Et quidem veneni præſentanei hoc commune ſignum eſt, quòd ſubitò maximam in corpore mutationem efficit & hominem in vitæ periculum conijcit. Et ſi enim & ex veneno intus genito varia, & grauia ſyptomata excitari. Imò homo mori poſſit, tamen multa ſigna ſunt, quibus diſcerni poteſt, ac venenum intus genitum, an verò extra aſſumptum ſit. Primò enim intus genita venena, antequam extremum periculum inferant, ſe ſe ſignis quibuſdam prius produnt, cum prauas humoribus diſpoſitiones imprimant, quas planè latere impoſſibile eſt. Si verò extrà venena ſint admiſſa, nullo tali ſigno præcedente, homo aliàs ſanus in extremum periculum ſtatim conijcitur. Non tamen ex eo quòd ſyptomata tardè, vel longè ab aſſumpto cibo, aut potu ſeſe produnt, concludere licet, venenum extra fuiſſe aſſumptum, Si tamen id accidit, veneni ſumpti certum indicium eſt. Etenim venena variant, & alia citius, alia tardiùs ſeſe produnt, ſicut id è veneno canis rabidi manifeſtum eſt, & venena temporanea eſſe antea dictum.

Nempè eodem *lib.6. par.5. cap.2.* vbi ſic. Hoc loco quæſtio inter medicos agitatur, an venena talia dentur, quæ definito, & certo temporis ſpatio hominem interficiant? Vbi non is eſt ſtatus controuerſiæ, an venenum longo tempore poſtquam ſumptum fuit, hominem interficere poſſit, neque etiam an venenum, quod ex ſua natura ita comparatum eſt, vt vnius, vel paucorum dierum ſpatio iugulare poſſit, ſic præparari queat, vt tardè operetur, & longo, poſtquam aſſumptum fuit tempore, hominem interimat, vtrunque enim verum eſſe experientia confirmat. Exemplum Claudij, quem Agrippina lento veneno tollere decernebat eſt apud Tacitum Annal. *lib.12.* & Druſi, qui tali veneno ſublatus eſt apud eundem *annal. lib.4.* Inter recentiora verò exempla eſt id, quod refertur a Iouio *hiſt. p.1. lib.2.* de veneno illo, quo Cæſar Borgia vniuerſum Cardinalium Collegium interficere conatus eſt, ſcribit enim, puluerem fuiſſe, qui non illico, neque eum vehementia vitæ inſidiabatur, ſed exitiali mora hominem è medio tollebat, è quo etiam patet, Chimicos nonnullos, qui medicamenta per ſe venenata nimis incautè, & temere exhibent, eo non ſatis firmiter probare, quòd talia medicamenta innoxia ſint, quia eo, quo exhibita fuerunt die, vel ſequentibus aliquibus diebus, nihil noceant, cum ab ijs vitioſa diſpoſitio corpori imprimi poſſit, quæ longo demum tempore poſt ſeſe exerat, ſed de hoc quæſtio eſt, an detur venenum, vel hominum malitia præparari poſſit, quòd definito, & certo temporis ſpatio interficiat? Qui id affirmant primò nituntur authoritate Theophraſti qui *in 9. de hiſt. plant. cap.16.* de aconito ſcribit *componi*, inquit, *ita ferunt, vt certis temporibus poſſit occidere*, videlicet bimeſtri, trimeſtri, ſemeſtri, anno completo, interdum etiam biennio. Et quod magis mirum ibidem *cap.19.* refert Ariſtophilum quemdam pharmacopolam Plataicum fuiſſe qui medicamentis veneni impedimentum afferre, & quidem nunc ad vnum, nunc ad duos, nunc tres menſes poſſet, quique hoc remedio ad temperandos, compeſcendoſque adoleſcentum impetus nimios vſus quandoq; fuerit. Deinde ratione idem probant, quòd nimirum omnes res naturales actionum ſuarum circuitus habeant, & per certa temporum ſpatia actiones ſuas abſoluant, id quod in criſibus, præcipuè in morbis, accidit, quæ certis temporum ſpatijs perficiuntur. Præterea quia mors accidit, calido natiuo abſumpto, & humido radicali exiccato nunc vno, nunc duobus menſibus, nunc vno, nunc duobus annis fieri poſſe videtur.

11 Verum enim verò non probabile eſt, talia venena dari poſſe. Etenim, etſi primò res naturales omnes ſuos circuitus habeant, & actionum initia, ac fines ſint, tamen ij plerumque in hac humanæ mentis imbecillitate nobis ignoti ſunt, nec certis dierum ſpatijs exactè determinari poſſunt. Deinde ad actionem non ſaltem requiritur agens, ſed & patiens, & agens pro patientis diſpoſitione agit. Ideoque cum hic corpus humanum patiens ſit, cuius pro ratione temperaturæ, occultarum qualitatum, ætatis & aliarum circumſtantiarum nunc maior, nunc minor reſiſtendi vis eſt, non mirum eſt, ſi idem venenum hunc citius, illum tardius iugulet, & patet ex hiſtorijs ab eodem veneno, eadem quantitate, pluribus in eodem cibo propinato, non omnes eodem tempore mortuos eſſe, ſed alios mox, alios poſt aliquot horas, alios poſt aliquot dies,

12 Pergitque Sennertus: Secundò, modus inuadendi diuerſus eſt in veneno intus genito, & extra aſſumpto. Nam in veneno intus genito paulatim ſyptomata ſuperueniunt, neque omnia ſimul, ſed vnum poſt aliud. In veneno verò extra aſſumpto multa ſimul apparent, & natura à veneno ſtimulata turbulentas vomitiones inſtituit, & omnia ſubque, deq; inordinato motu feruntur, natura omnibus viribus nitente, vt ſubitò hoſtem improuiſum vincat, & à ſe repellat.

13 Tertiò, venena aſſumpta non ſolùm multitudine ſyptomatum ſeſe produnt, ſed plerumque etiam talia ſyptomata habent, quæ ab intus genito veneno prouenire non poſſunt, v.g. opij ſumpti ſigna ſunt ſtupor mentis, & ſenſuum omnium in toto corpore pruritus, color corporis citrinus, odorque ipſius opij è corpore expirans, quæ ſimul iuncta in veneno intus genito non apparent. Ita ſi lepus marinus ſumptus ſit, accidit ſuffocatio, reſpiratio dif-

ficilis, tuſſis, ſanguinis ſputum, omnium piſcium abominatio, & ad eorum conſpectum terror, totius corporis odor, qualis piſcium putrefactorum. Quæ etiam in veneno intus genito non accidunt. Et firmiora ſunt talia ſigna, ſi ſyptomata iſta non ſenſim, ſed ſubitò ingruant, id quod in veneno intus genito raro accidit, præterea ſi coniunctim, & ſimul omnia iſta appareant. Et ſi enim ſopor grauis à cauſa interna accidere poſſit, & pruritus etiam à cauſa interna, tamen non ſimul accidunt, vt ſumpto opio, & omnino multa ſyptomata in venenis externis aſſumptis coniungi poſſunt, quæ in morbo à veneno intus genito nunquam coniunguntur, e.g. ſi ſtatim in primo morbi inſultu vomitus & alui fluxus accidat, ſimulque labia fauces, vel etiam totum corpus intumeſcat, ſi difficultas reſpirandi, ſitis enextinguibilis, ſudor frigidus, ſtrangulationis, & ſuffocationis metus cum ventris torminibus, & dolore mox in principio adſint, id in nullo morbo ex veneno intus genito ſtatim in principio accidere poteſt.

14 Quartò, eſt & hoc veneni extra aſſumpti ſignum ſi ſyptoma aliquod mirabile, quale in nullo alio morbo accidit, cuiuſq; nulla cauſa reddi poteſt, appareat, exempli gratia, ſi quis nec piſcium viſum ferre poſſit, ſi quis rideat, id quod in opio riſus euenit, ſi quis continuò ſaltare & tripudiare geſtiat, id quod contingit à tarantulæ veneno.

15 Quintò, eſt & hoc non leue veneni extra accepti indicium, quo etiam Galenus *lib. 6. de loc. affect. cap.* 1. vtitur, ſi nimirum is, cui talia ſyptomata accidunt, corpore ſano, & bonis humoribus abundante præditus, cibiſque bonis nutritus fuerit. Non enim credibile eſt, hominem tali corporis conſtitutione præditum tam ſubitò in tam ſæuum morbum tantis comitatum ſyptomatibus incidere poſſe. Aliàs fieri poteſt, ſi quis ante paucas horas, vel dies etiam cibis, qui difficulter coquuntur, vel facilè putreſcunt, & corrumpuntur, & cum in ventriculo, tum in epate veneni, quaſi naturam induere poſſunt, copioſè vſus ſit, vt in grauem morbum, ſæuis comitatum ſyptomatibus incidat. Vbi non in venenum hauſtum, ſed cibos ſumptos cauſa referenda eſt. Quod etiam faciendum, ſi quis vel ſciens, vel inſcius, cibos, cum quibus peculiarem habet antipathiam, ſumpſerit. Nam & tales vomitu, palpitatione cordis, ſyncope, & ſimilibus ſyptomatibus corripi notiſſimum eſt.

16 Sextò, venenum intus genitum ſe ſe prodit plerumque cum febre. Cum enim venenum diù in corpore latens ſenſim humores corrumpat, inde putredo fit, & tandem febris accenditur. A veneno verò extra aſſumpto grauia excitantur ſyptomata ſine febre. Cum enim ad putredinem inducendam alteratio præuia requiratur, & ita temporis ſpatium, venenum non dat eas inducias, ſed ſtatim grauiſſima ſyptomata inducit. Itaque cum ſyptomata grauia cum febre putrida accidunt, & febrem ſubſequuntur, nulla de veneno aſſumpto ſuſpicio eſt, ſed potius ab interno humorum apparatu morbum illum fieri credibile eſt.

17 Septimò, vbi contagium præſens eſt, & plures in eadem domo, ſeù familia non eodem tempore, ſed vnus poſt alterum moritur, & morbus aliquis epidemius graſſatur, id omnem veneni aſſumpti ſuſpicionem aufert. Et enim venena quædam ictu, vel morſu animalium communicata rurſum contagioſa ſunt, vt venenum canis rabidi, & dagini ſerpentis, tamen peſtilentiæ, & aliorum ferè contagioſorum morborum longè alia eſt ratio, habetque ſe venenum canis rabidi, ſi per ſaliuam excipiatur, inſtar veneni extra aſſumpti. Nec à cane rabido tàm ſubitò plures inficiuntur, quàm à veneno peſtilenti.

18 Octauò, & illud veneni intus geniti, non extra aſſumpti eſt indicium, ſi morbus periodos certas, & quaſdam remiſſiones, vel intermiſſiones habeat, cùm enim intus genita venena in humore aliquo ſedem habeant, humores verò ſuas periodos, quibus alij ſingolis, alij alternis, alij quarto quoque die mouentur, & exacerbantur, ſi quid tale accidat, intus geniti veneni indicium eſt. Venena verò extra aſſumpta continuò hominem affligunt, nec vllam quietem, aut remiſſionem concedunt, donec vel à natura vincantur, & è corpore expellantur, vel ipſa naturam vincant, & hominem iugulent.

Tandem, & hoc modo cognoſcitur, venenum alicui exhibitum eſſe, ſi id quod vomitu reijcitur, cibo mixtum, cani deuorandum exhibeatur. Si enim inde vel lædatur, vel moriatur, certum id veneni indicium eſt. Nonnulli quidem & gallinis id, quod vomitu reijcitur, obijciendum putant venenum cum gallinæ plurima venena ſine damno deuorent id ſatis firmum ſignum non eſt.

19 Ità enim tandem concludit Summa: ſi in homine, qui ſanus fuit, nec prauis humoribus abundauit, ſubitò, & actiones, & excreta, ac retenta, ac qualitates mutentur, eum venenum accepiſſe, indicium eſt. Nimirum præſentaneo veneno ſumpto, ructus fœtidi & mali ſaporis accidunt. Vbi tamen attendendum, ne ob errorem in victu & ingurgitationem variorum ciborum, oleorum, lactis, allij, ceparum, fructuum fugacium, piſcium frixorum, tales ructus, vel etiam vomitus, & alui profluuia, de quibus mox dicetur, accidant. Statim pulſus, & cordis motus, nulla alia cauſa eius mutationis apparente, vald emutatur, vires labuntur, & vel pulſus planè aboletur, vel valde deprauatur. Accedit cordis anguſtia, palpitatio, lipothimia, ſyncope, & tandem mors. Præterea accidunt vertigo, concluſiones, tremor, ſingoltus, ſtupor, mordicatio, & dolores ventriculi, & inteſtinorum, vrina ſupprimitur, interdum ſitis accidit. Suboriuntur vomitus materiæ prauæ interdum, & alui profluuium. Accedunt ſudores frigidi, extrema refrigerantur, lingua intumeſcit, labra nigrigant, & inflammantur, interdum venter, imo, & totum corpus intumeſcit, ac inflatur, maculæ paſſim in corpore erumpunt. Et quidem iſta ſyptomata omnia ſunt atrociora, quàm ea, quæ à veneno intus genito accidere ſolent.

20 Atq; addit. Verùm non eadem ſemper ſyptomata in omnibus, qui venenum ſumpſerunt accidunt. E quidem præſentanei veneni, & quod cordi præcipuè inimicum hæc ſigna ſunt, tamen etiam venena ſunt, quæ alias partes lædunt, & non ita vehementer totum corpus turbant.

21 Et mox. Temporaneorum autem venenorum ſigna non ita certa ſunt, in primis in principio, neque ſtatim ſignis manifeſtis ſeſe produnt, vt venena præſentanea. Coniecturæ tamen quædam dantur, quæ ex ijs petuntur, quæ tùm in ipſa ſumptione, tùm poſt aſſumptionem ex effectibus apparent. Hæc quod attinet, ægri plerumq; in diuturnos morbos, quorum cauſa nulla manifeſtè reddi poteſt, incidunt, fatuitatem, inſaniam, epileſiam, paralyſin, dolores vagos, tabem. Et in principio quidem lingua ſigna ſuppeditat, quæ ventriculi, pulmonis & capitis affectus facilè indicant, quorum vnum ſumpto veneno tali affici neceſſe eſt. Quæ enim venena pulmonem afficiunt, tuſſim ſiccam, ariditatem linguæ, ſitim, ſanguinis ſputum, & tandem phthiſim excitant. Quæ verò ventriculo imprimis nocent, nauſeam, dolorem, & inflationem ventriculi, fluxum alui pariunt, & linguæ color, ac ſapor ab ijs mutatur. Mutatur quoque calor linguæ, ſi epar afficiatur, præterea accidit ſitis, febris, cachexia, hydrops. Cardanus *lib. 1. de venen. cap. 26.* etiam à ſanguine emiſſo latentis veneni ſigna petit, ſi nimirum inſolitę in eo mutationes appareant, ſcribitque ſe & ſimilem ptiſanæ, & viridem vidiſſe, bis album, ſimilem ſuccobetarum ſemel, eumque veneni occulti indicium fuiſſe putat. Ego in quodam Iuris Doctore ter ſanguinem vidi, cui ſerum inſtar lactis candidum innatabat. Nullum tamen latentis in eo veneni indicium animaduerti, ſed de Scorbuto potius ſuſpectum habui. Qui erſi ſæpius febribus erraticis, non tamen diuturnis, laboraret, poſtea peſte tùm graſſante correptus obijt.

22 An verò qui mortuus eſt homo veneno interemptus ſit, ſignis cognoſci poſſit, dubitatur. Negant equidem id multi, & experientia id probare volunt, atque eius rei exemplum à Tacito afferunt, qui libro 3. *annal.* de Venefica Martia verba faciens, hæc habet, *vulgatum erat, miſſam à En. Sentio famoſam veneficijs Martiam ſubita morte Brunduſij extinctam, venenumq; nodo crinium eius occultatum, nec vlla in corpore ſigna ſumpti exitij reperta.* Idem de Antonio, & Cleopatra referunt, in quorum licèt veneno extinctorum, corporis nullum pœnitus veneni indicium extitit. Plerũq; tamen etiã in mortuis venena ſeſe

ſatis

Digitized by Google

ſatis produnt, de quo Galenus 6. *de loc. affect. cap.* 5. *Cum* inquit, *homo ſuapte natura humoribus probis abundans ac ſanorum more educatus derepente moritur, vt lethali veneno aſſumpto fieri ſolet, deindè corpus, aut liuens, aut nigricans, aut varium eſt, aut diffluens, aut putredinem moleſtam olet, vt ij qui veneno mortui ſunt paulò poſt mortem toto corpore colorem primò citrinum, aut ſubuiridem, & poſt vnam, vel duas horas liuidum, aut nigrum acquirant, quod ab humorum ſubita corruptione accidit.* Cuius rei exemplum habet Galenus 5. *de loc. affect. cap.* 7. de quodam ſeruo Imperialium, qui cùm à vipera morſus eſſet ei totius corporis color ità mutatus eſt, vt porri colorem referret.

24 Alij, & alia ſigna addunt, nimirum quòd vngues poſt mortem nigri euadant, & facilè euellantur, capilli defluant, adeout interdum ſine vlla violentia integri manipuli euelli poſſint. Plinius *lib.* 2. *cap.* 63. cadauera veneno interemptorum neque à feris, neque ab auibus tentari, aut deguſtari ſcribit. Quod tamen ſignum, & peſte infectis competit, de quo Lucretius *lib.* 6. *rer. nat.*

25 Nonnulli inter ſigna veneni hauſti, & hoc habent, quòd cor veneno interemptorum igne conſumi non poſſit. De quo Suetonius *in Caligula*, vbi de Germanici obitu loquitur *Antiochia*, inquit, *obijt non ſine veneni ſuſpicione. Nam præter liuores, qui in toto corpore erant, & ſpumas quæ per os fluebant, crematique cor inter oſſa incorruptum repertum eſt, cuius ea natura eſſe exiſtimat, vt tinctum veneno igne confici nequeat.* Et Plinius de corde ipſo *lib.* 10. *cap.* 37. ſcribit, negatur cremari poſſe in ijs, qui cardiaco morbo interiere, negatur, & veneno interemptis. Certè extat Oratio Vitellij, qua reum Piſonem eius ſceleris coarguit, hoc vſus argumento, palamque teſtatus non potuiſſe ob venenum cor Germanici Cæſaris cremari. Et Auicennas *de virib. cord.* ſcribit, cor à venenis impensè congelari, & exſiccari, quæ ſuo loco relinquimus.

CONSVLTATIO CXIV.

An Clericis ſit vetitum conducere à laicis vectigalia?

1 RESpondeo affirmatiuè. Ità ex Sac. Congregatione ſuper Epiſcop. in Tarracinen. 11. Ianuarij 1647. Quinimò Sac. Congregatio Immunitatis in Caſtellaneten. petitioni illius Capituli Cathedralis, an ſibi liceret locare perſonæ Eccleſiaſticæ, tanquam rem ſpectantem ad Eccleſiam, quoddam vectigal rerum comeſtibilium, quod titulo emptionis acquiſiuerat, nam ſi laicis locaretur, multa exinde ſibi damna, & præiudicia inferrentur, reſpondit negatiuè, & quòd abſtineat. Elicitur id ex *cap. multa ſunt, ne cler. vel monach.* in quo inter multa ſæcularia negotia, à quibus iubet Clericos, & Monachos abſtinere, enumerat conductores ſæcularium rerum, aut procuratores eſſe. Idem, & in *cap. ſecundum eod. tit.* vbi Alexander III. Londonenſi Epiſcopo ita ſcribit: *Secundum inſtituta prædeceſſorum noſtrorum ſub interminatione anathematis prohibemus, ne Monachi, vel Clerici cauſa lucri negotientur*, cum alijs à nobis aliàs adductis. Quippè negotiatio Clericis, ac Religioſis prohibita non ſolum eſt illa, quæ eſt mercimonium, id eſt cum quid emitur, vt immutatum vendatur, vt definit D. Chryſoſtomus relatus *in ca. eijciens* 88. *d.* ſed etiam in alijs quæſtuoſis negotiationibus, Strac. *de mercat. p.* 1. *num.* 5. cùm Signorolo, dicens negotiationis nomen eſſe generalius mercimonio, ſeu mercatura. Habeturque ex *cap. Clerici de vit. & honeſt. Cler.* quòd generatim omnia officia, & ſæcularia commercia Clerici exercere nequeant, & tradunt Viu. *deciſ.* 28. *num.* 17. *& ſeqq.* Guido Pap. *deciſ.* 196. *in pr.* Rebuf. *ad Conſt. Gall. tom.* 2. *tit. de mercat. in rubr.* poſt *med.* Cucch. *inſt. Can. lib.* 3. *tit.* 10. *num.* 19. alijque communiter. Vnde Sac. Congregatio Epiſcop. 10. Maij 1580. in Comen. confirmauit decretum, alias factum, quo prohibebatur Canonicis conducere redditus ac bona Capituli, etiam per alias perſonas, cùm id repugnet honeſtati clericali.

CONSVLTATIO CXV.

An homicidium ex zelotypia commiſſum ſit proditorium ita, vt homicida priuetur Immunitate Eccleſiæ?

EST proditorium, niſi probetur, occiſum habuiſſe notitiam zelotypiæ occiſoris. Citatur ab aliquibus Gomes *de homicid. num.* 5. at nihil de hoc agit, ſed tantum de homicidio proditorio in genere, & Bobadil. *lib.* 2. *polit. c.* 14. *num.* 35. quos adducit, ac ſequitur Nouar. *in ſum. Bullar. de Immun. num.* 297. Donat. *de aſyl. reſol.* 151. *num.* 1. Nam alioquin non poterit quiſque ſibi præcauere, atque adeo tolleretur illa naturalis defenſio, quæ de iure naturali cuique competit. 1

Dicitur autem proditor qui aliquem, cui ſe tanquam ſocium, & amicum adiunxerat in via, nulla rixæ cauſa interueniente, occidit, ſeù qui dolosè ſub amicitiæ colore ſeducit aliquem, vt occidat, vt ex Sac. Congregatione Epiſcop. in Rheginen. 12. Octobris 1602. & in Boianen. 6. Aprilis 1622. Et generaliter homicidium commiſſum ſine præcedentibus inimicitijs dicitur proditorium, & non gaudet Immunitate ex eadem Sac. Congregatione locis citatis, & in Conſentina 8. Aprilis 1063. Dicuntur autem præceſſiſſe inimicitiæ, quando conſtat inter homicidam, & occiſum aliquot ante diebus fuiſſe ſequutam rixam ex eadem Sac. Congregatione 16. Aprilis 1611. etiamſi non occidatur ferro, ſed veneno, vel quolibet alio modo ex Sac. Congregatione Concilij 7. Decembris 1632. 2

Et nihilominus adhuc ſi non probaretur, occiſum habuiſſe notitiam zelotypiæ occiſoris, cenſeo, reum puniendum pœna extraordinaria. Moueor, quia zelotypia oritur ex amore, & cum amor ſit quædam furoris ſpecies, teſte Platone, qui in Phædro ſcribit, quatuor eſſe illius ſpecies, inter quas amorem reponit, qui eſt à Venere, idcircò poetæ paſſim amorem furorem vocant, & amantes furibundos, furentes, furioſos. Catullus *in nupt. Pelei, & Thetidis.* 3

Heu miſerè exagitant immiti corde furores.

Virgilius *lib.* 4.

Ardet amans Dido, traxitque per oſſa furorem.

Et alibi *eodem libro.*

Quid vota furentem,
Quid delubra iuuant?

Et paulò poſt.

Vritur infelix Dido, totaque vagatur
Vrbe furens.

Ouidius in Epiſtola *Paridis ad Helen.*

Qua licet, & poſſum luctor celare furorem.

Et 10. *metamorphoſ.* de Mirrha loquens,

Exilijt gremio furibunda.

Eſt quoque textus apud Canoniſtas hunc affectum furorem vocans *in cap. cum in iuuentute de præſumpt.* ſicque nihil hoc furore vehementius, quem retinere eſt perfectæ philoſophiæ: vt eſt etiam textus, qui & hanc affectionem furorem vocat *in auth. quib. mod. nat. effic. legit.* §. *illud*, cui omninò aſſentiens Socrates *lib.* 3. Platonis *de Repub. voluptate*, inquit, *venerea nulla vehementior, nullaue furioſior*, id ipſum habet Tullius *lib.* 4. *Tuſcul. quæſt.* & Baldus omnium doctrinarum peritus *in l. precibus col.* 6. *C. de impub. & alijs ſubſtit.* ſcribit philoſophicum eſſe, non muliebre, huiuſmodi affectum intra debitos limites coercere; quem refert, ac ſequitur Franc. Curt. ſenior. *conſ.* 67. *col.* 3. *verſ. tranſeo ad ſecundum.* 4

Propterea non temere, vt reor, contenderim, eum leuius eſſe puniendum, ne dicam impunitum relinquendum, qui præ nimio ardentiorique amore quicquam deliquerit, veluti non ex animi ſententia, ſed furore concitatus id ipſum admiſerit. In qua ſententia fuit Oldrad. *conſ.* 210. *col.* 2. citatque Ariſtotelem, qui 7. *ethic. lib. c.* 2. ſcribit, hos venereorum appetitus nonnullos in furorem, atque inſaniam adigere. 5

CON-

CONSVLTATIO CXVI.

Vtrum ad validam erectionem ſodalitatum, præter licentiam, & aſſenſum Epiſcopi, exigatur etiam beneplacitum Principis laici?

1 SOdalitatum tria ſunt genera, vel ad finem profanum, & merè temporalem, vel ad pia opera, & exercitia deuotionis, ſeu Religionis cauſa, vel religioſæ, & Eccleſiaſticæ authoritate Ordinarij inſtitutæ, Primi generis ſodalitates ſunt mercatorum, &c. Secundi ſunt iuuantium oppreſſos, &c, Tertij ſunt Roſarij, Carmelitarum, &c. Beneplacitum autem Principis in nullo videtur lædere immunitatem Eccleſiæ. Non primi generis quia regulariter ſunt prohibitæ, *l. 3. C, de ſum. Trin. l. Conuenticula, C, de Epiſc. & Cler.* Maſcard, *de prob. vol. 1. concluſ.* 450, Non ſecundi, quia ſine Ordinarij ſcitu poſſunt erigi, *l. 1, ff. de colleg. illic.* quia non ſunt Eccleſiaſticæ, aut Religioſæ, ſed merè laicæ, & per conſequens de iure ſubiectæ Principi laico, Barboſ. *de Iur. Eccleſ. col. 2. c. 11, num.* 68. Neque tertij generis, quamuis ſint Eccleſiaſticæ, & Religioſæ, & cum priuilegijs perſonarum Eccleſiaſticarum, quia non ſubijcitur ex hoc poteſtas Eccleſiaſtica laicali *c. quamuis 21. d. & c. inferior ibid.* Sed potiùs firmatur, licèt ſi Princeps ſæcularis facere tale ſtatutum, eſſet contra libertatem Eccleſiaſticam *auth. Caſſa C. de ſacroſ. Eccleſ.* Quin ex ijs, quæ ſcribit Duard. *in Bull. Cœnæ lib. 2. c. 15, q. 19. num. 73.* etiam ad ædificandum Eccleſiam in Gallijs requirendum prius eſt beneplacitum Regis, & conſenſus. Quare id videtur ſuſtineri poſſe,

2 At nihilominus tenendum eſt, eiuſmodi beneplacitum non exigi in fundandis ſodalitatibus ſacris, & Religioſis, eſſeque contra libertatem Eccleſiaſticam, Nam de iure licet Religionis cauſa coire ſine venia Principis, *l. 1. ff. de colleg. illic,* ibi; *ſed Religionis cauſa coire non prohibentur,* & Baſilic, *tom. 7. lib. 60. tit. 32. de Collegijs, ſodalit. & corpor, num. 1, pag.* 539. ibi: *Et Religionis cauſa licitè permiſſum eſt coire,* Gloſ. *in d. l. 1. v. illicita,* Bald. *ibid. num. 1, & 5.* Bart. *in l. ſodales 4. num. 6, ff. de colleg. illic,* & Abb. *conſ. 55, num. 4. p. 1,* cùmque fundentur authoritate Epiſcopi, ac ſubſint eius iuriſdictioni, hoc beneplacitum reſtringeret priuilegia toti Eccleſiæ à Deo, à Pontifice, vel Imperatore tàm in temporalibus, quàm in ſpiritualibus conceſſa, atque vſurparet iuriſdictionem Eccleſiaſticam, Vnde in ſimili communiter receptum eſt, quòd ſtatutum negans poſſe Eccleſias, ſeù Monaſteria de nouo erigi ſine beneplacito Principis loci, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam, vt docent Canones, & Doctores congeſti per Thom. Delben. *de immun, p. 1. c. 8. dub. 7. n. 1,* Quòd verò ad Regem Galliarum, ac etiam Rempublicam Venetam habent forſitan hac in re priuilegium Sedis Apoſtolicæ. De quo nos aliàs fusè,

CONSVLTATIO CXVII.

An Epiſcopus inſtare poſſit apud Principem laicum, vt condat edictum pœnale aduerſus occupantes bona Eccleſiarum, piorumque locorum, irreuerenter ſeſe gerentes in Eccleſijs, ibique deferentes arma cum haſta, & tormenta ignea, ſiſtentesque in earum ianuis, dum celebrantur officia diuina, dumque prædicatur, aut docetur doctrina Chriſtiana, obloquentes, ac verba inhoneſta proferentes, ac ſeruilia facientes in Templis, eorumque portis ac Cœmeterijs, iniungendo miniſtris Curiæ ſæcularis, vt ad omnem requiſitionem Eccleſiaſticorum contra prædictos, ipſo Principe prius admonito, procedant ad pœnas, in ipſo edicto contentas?

1 REſpondeo, non poſſe, Primò, quia Epiſcopus ſua iuriſdictione poteſt eiuſmodi delinquentes coercere, exequendo ſancita in ſacris Canonibus, & à B. Pio V. Conſtit. 5, §. 4. vt proindè non liceat ipſi recurſum habere ad Principem laicum, eum requirendo de tali edicto.

2 Secundò, quia præbetur occaſio Eccleſiaſticis denunciandi prædicta in foro laicali coram miniſtris curiæ ſæcularis, & declinandi forum proprium Eccleſiæ. Non enim inficior delicta irreuerentiæ, ac ſtrepitus commiſſi in Eccleſijs, eſſe miſti fori, quia vtroque iure prohibentur, ac puniuntur, ciuili nempè *in l. ſi quis in hoc genus 10, & auth. ſed nouo iure, C. de Epiſcop. & Cler. &* Canonico *in cap. 2. de Immun, Eccleſ. in 6, ſeſſ. 22. Concil, Trid. in decr. de obſer, & euit. in celebr. miſſ.* & dictæ Conſtitut. B. Pij V, ſed aio, quòd non debet Eccleſiaſticus enixè requirere à Principe laico, quod ipſe ſua authoritate ſtatuere, aut coercere poteſt, Neque etiam videtur id eſſe boni ac honeſti exempli, quòd Eccleſiaſtici denuncient Curiæ ſæculari ea, quibus conſulere valet propria Eccleſiaſtica.

3 Præterea dum ſtatuitur, quòd Curia ſæcularis puniat occupantes quocumque modo bona Eccleſiarum, piorumque locorum, vtique ex generalitate verborum intelligitur etiam de violenta turbatione, & occupatione rerum Eccleſiæ, quæ crimen ſacrilegij includit, quo caſu nullus adhuc dubitauit laicum pro illarum dimiſſione, ac reſtitutione conueniendum eſſe in foro Eccleſiaſtico, non autem in laicali *ad text. in cap. conqueſtus eſt 16. de for. comp.* vt fatetur etiam Anſald, *a iuriſd. p. 2. tit. 11, cap. 32. num. 39, ac 78,* cum binis *ſeqq.* admiſeruntque Alex. *conſ.* 103. *num. 9. vol. 1,* & Afflict. *dec. 159. num. 2.* ac proindè in hoc clarè læderetur iuriſdictio Eccleſiaſtica,

4 Neque itidem admiſſo ſuppoſito præfati edicti, quòd agatur de bonis, ac iuribus Eccleſiæ, controuerti poteſt, quin ob dictam inſtantiam recedatur à magis recepta opinione, quòd Clericus pro re Eccleſiæ laicum conueniat coram Iudice Eccleſiaſtico, quam tenent Abb. *in cap. ſi Clericus laicum 5, num.* 13. Marian. Socin. *num. 1.* cæterique ſcribentes *de for. comp.* Gutrier. *can. quæſt. lib. 1. cap. 34. num. 13,* dicens magis communem, Gratian. *diſcept. 278. num. 17.* Bellet. *diſq. cler. p. 1, tit. de fau. cler. real. §. 5, num. 12.* Ricc. *in pr. for. Eccleſ. p. 3. reſol.* 541. Dian, *p. 5. tr. 1. reſol. 7.* Antonel, *de regim. Eccleſ. Epiſcop. lib. 5, cap. 3. num. 1,* quamuis diſſentiat Bellam. *in d. cap. ſi Clericus laicum num. 1, notab. 1, ac 3.* & cum eo Anſald, *d. cap. 32. ex num.* 44. Quandoquidem Sac, Congregatio Immunitatis reſoluit in Taurinen, 7. Septembris 1666, opinionem illam, quòd omne iudicium rei realis faciendum ſit in foro ſæculari, quamuis agatur de intereſſe Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum, eſſe contra Canones, & Conſtitutiones Pontificias, & tanquam erroneam reiectam à Sacra Rota Romana, & ab omnibus Romanæ Curiæ Tribunalibus,

CONSVLTATIO CXVIII.

An, & qua pœna puniri poſſint ac debeant Confratres ſodalitatum, vel Conſules alicuius artis, qui deleuerint decreto publico aliquos è libro artis, vel Confraternitatis, ac deinceps memoriam abolitionis inciderint in marmore parieti ſuæ Confraternitatis, vel publicæ plateæ affixo? Vbi de libellis famoſis aliqua.

1 COrruptores albi, in quo deſcripti ſunt Decuriones, teneri edicto, de quo *in l. ſi quis ff. de iuriſd. omn. Iud,* ait Gloſ. *ſub rubr. ff. de alb. ſcrib.* nimirum pœna ſcutorum quinquaginta, vt de mente Cyni tenet Bald, *in d. l. ſi quis num. 7.* & de communi tradit Iaſ. *ibid. num.* 41. Hinc duo inferuntur. Primum quòd cum de eſſentia huius delicti requiratur dolus malus, vt ſunt verba clara textus *in d. l. ſi quis* ita, vt, Bald. *ibi num. 4, & in §. Doli mali ſub iicit,* tradat non ſufficere culpam, eamque non puniri, ſi abeſt dolus, atq; adeò dicendum in hoc caſu ceſſare omnem dolum, cum etiamſi ad contumeliam deletorum reſultaret, non tamen ea mente id actum fuit, ſed venerandæ

ſoda-

Digitized by Google

ſodalitatis cauſa, ex quo non deceret de eius corpore amplius eſſe, quod diuerſæ prætenſiones litibus, aliiſque malis motibus ab ea alienauerint, vt egregiè animaduertit Paulus Iureconſultus *in l. quod Reipublicæ* 23. *ff. de iniur.* Quodque præcipuè cum iure poteſtatis à ſtatutis tributæ geſtum fuerit, ad iniuriarum actionem non pertinet, licèt illorum dignitas diminueretur, vt ſunt verba Vlpiani *in l. Iniuriarum* 13. *ff. de iniur.* Maximè ſi in exercitio dictæ poteſtatis adhibita fuerit pro abolitione cauſæ cognitio. Vnde etiam excluditur animus iniuriandi ex allegatis per Farinac. *q.* 105. *num.* 231. & ceſſat actio criminalis, cùm per expreſſionem cauſæ factam à grauante porrigitur grauatis occaſio ſibi ipſis conſulendi aliter, quàm per actionem criminalem, nempè per remedium appellationis, vt in ſpecie annotat Vermigl. *conſ.* 480. *num.* 4.

2 Secundum: Aut prætenditur, delictum eſſe in ipſo decreto abolitionis, aut in appoſitione lapidis in eiuſdem decreti memoriam. Si primum: Dicitur, quòd cum delictum, quatenus eſſet delictum, ſit vniuerſitatis abſque vlla cooperatione ſingulorum, vti ſingulorum, vt ſunt termini ſcribentium, poſſe condemnari ſingulos pro delicto vniuerſitatis, ea non condemnata, certum ſaltem eſt. Quòd cum vti ſinguli tali caſu nequeant puniri, niſi qui conſenſerint delicto ex congeſtis per Decian. *tr. crim. lib.* 7. *c.* 8. *num.* 11. & Losè *de vniuerſ. p.* 4. *c.* 1. *num.* 34. & cùm plures album calculum adiecerint, remanet incertus conſenſus omnium aliorum de vniuerſitate, etiam reſpectu eorum, qui propoſuerunt conſilium, quatenus poteſt dari caſus, quòd quis proponat, & deindè in reſolutione diſſentiat. Qua ſtante incertitudine, deficit delicti probatio ex vulgari regula *in l. neque natales* 10. *C. de probat.*

3 Si ſecundum: Cùm inſcriptio lapidis tanquam ſe referens ad decretum, & vti ſolùm teſtimonium actus publici, nullam contineat iniuriam, & ex dictis reſultet excluſio delicti in ipſo abolitionis decreto, ceſſat vtique omnis prætenſio, cùm nequeat conſiderari maius malum in copia referente, quàm in originali relato. Præterea cum appoſitio facta ſit ex mandato vniuerſitatis, apponentes habent ſe pro mandatarijs, vt in ſpecie tradunt Losè *d. p.* 4. *c.* 1. *num.* 36. & Farinac. *q.* 24. *num.* 127. At ſpeciale eſt in hoc crimine abolitionis ab albo, quòd ſi mandatarius ſine dolo malo fecerit, licèt dolo malo mandans commiſerit, ceſſet delictum in mandatario, licèt ſit reſpectu mandantis, vt ait textus *in d. l. ſi quis* 7. *ff. de iuriſd. omn. Iudic.*

4 Quòd autem dolus malus ceſſet in ijs, qui appoſuerunt lapidem, patet. Tùm quia non conſideratur dolus in actu geſto ex officio ad *text. in l.* 2. *C. de his, qui accuſ. non poſſ.* Tùm quia decretum ſodalitatis, ſiuè vniuerſitatis publicè geſtum excuſat à dolo, cum debeat reputari pro iuſſu ſuperioris *d. l. ſi quis ff. de iuriſd. omn. Iud.* Tùm quia ſtantibus ſtatutis præbentibus facultatem delendi à ſodalitate, quos cenſeant emeritos, poterant credere pari modo ſibi licere publicum actus publici teſtimonium apponere in loco, licèt publico, dominij tamen ipſius ſodalitatis, cùm generale ſit, quòd ceſſet dolus ex actu permiſſo, licèt perueniatur per eum ad aliquod prohibitum Aym. *conſ.* 8. *num.* 18. Menoch. *conſ.* 98. *num.* 29. ac cæteri per Farinac. *quæſt.* 89. *num.* 59. *in fin.* ac ſit ſpeciale, quòd in hoc delicto nedum credulitas, ſed ipſamet ignorantia contrafacientis remoueat etiam delictum, *d. l. ſi quis ff. de iuriſd. omn. Iudic.*

5 At nihilominus dicendum cenſeo, non poſſe dubitari, quin delecti à libro ſint ex vtroque graui iniuria affecti. Nam quoad primum remotio ab ordine cedit in maximum dedecus remoti, cum in eo culpam ſupponat, quæ talem pœnam promeruerat *l. teſtamento* 51. *in fin.* ibi: *quos pœna coercuit, aut ab honore miniſtrandi, vel adminiſtrandæ rei negocio remouit ff. de manum. teſtam.* per quem textum Gloſ. *v. negocio* notat, honorem eſſe adminiſtrare, & dedecus remoueri, quaſi per hoc de illo dominus non confidat, & Io. de Platea *in l. Iudices num.* 3. *poſt med. C. de an. & trib. lib.* 10. ait, eo ipſo, quòd quis eſt remotus ab officio, præſumitur remotus propter delictum, & culpam; ideòque maximum dedecus eſſe ab illo remoueri. Quæ repetit Maſtril. *de Magiſtrat. c.* 27. *num.* 19. Vndè Roman. *conſ.* 407. *num.* 1. reſpondit, non poſſe iuſtum videri, quòd quis à ſuo Collegio, vel vniuerſitate amoueri poſſit, nulla exiſtente rationabili cauſa, ponderando verba D. Gregorij relata *in c.* 7. *diſt.* 56. nempè ſatis peruerſum, & contra Eccleſiaſticam probatur eſſe cenſuram, vt fruſtrà pro quorumdam voluntatibus quis priuetur, quem ſua culpa, vel facinus ab officij, quo fungitur gradu, non deijcit.

Quòd verò ad ſecundum, ſicut ineuitabile eſt, dictam inſcriptionem more prorſus inſueto marmori inciſam, & parieti ſodalitatis infixam ad perennem memoriam infamare nominatos in ea, vt ſupponitur *in l. conſtitutionibus* 37. *ff. de iniur.* vbi Iuriſconſultus inquit: *Conſtitutionibus principalibus cauetur ea, quæ infamandi alterius cauſa in monumenta publica poſita ſunt, tolli è medio.* Et in caſu mitiori, ſcilicet tabellæ votiuæ contra Ciuitatis morem appenſæ in Eccleſia, quòd cenſeretur facta iniurioſè, gratia infamandi nominatum in ea ad vindictam, aduertit Hieron. Gualterut. inter *conſ. Farinac. lib.* 1. *conſ.* 30. *ſub num.* 61. Ità quoque certum eſt illam iniuriæ adſcribendam eſſe, *l. Item apud Labeonem* 15. §. *Ait Prætor* 2. *de iniur.* ibi: *Proinde quodcumque quis fecerit, vel dixerit, vt alium infamet, erit actio iniuriarum.* Quod comprobant verba *l.* 3. *C. eod.* ibi: *Quoniam aduerſus eos, qui minuendæ opinionis tuæ cauſa aliquid confeciſſe comperientur, more ſolito iniuriarum iudicio experiri potes.* 6

Neque vlla ratione poteſt admitti replicatio, quòd non fuerit expoſita animo iniuriandi. Nam contrarium euincitur primò ex inſolito contra bonos mores ciuitatis, *d. l. item apud Labeonem*, §. *ſed quod abycitur*, *cum ſeq.* Vbi Iureconſultus id, quod eſt aduerſus bonos mores ciuitatis, inquit ſpectare ad alicuius infamiam, vel inuidiam. Illud autem dicitur factum contra bonos mores, quod repugnat bonis moribus Ciuitatis, ſicut declarat Angel. *in* §. *Idem ait num.* 1. eiuſdem legis. Secundò, ſi vehemens odium in nominatos eſſet conceptum à Conſulibus, quod in ſpecie ponderat Farinac. *d. conſ.* 30. *num.* 92. Tertiò, ſi affixio dictæ inſcriptionis marmoreæ fuerit merè voluntaria, quia non legitur decreta in abolitione ex albo vniuerſitatis, imò res penitùs inſueta. Siquidem malus animus iniuriandi detegitur, quando fit aliquid non neceſſarium ad eſſentiam actus ex relatis à Farinac. *d. conſ.* 30. *num.* 31. *&* 93. Quartò, ex præcedenti tractatu, & conſilio dictam memoriam affigendi, ſi Congregatio Vniuerſitatis, vel ſodalitatis decreuiſſet eos deleri ex albo. Nam talis præmeditatio detegit prauitatem animi in eiuſmodi nota, illis perpetuò inurenda, vt Farinacius arguit *in præcit. conſ.* 30. *ſub num.* 95. 7

Atrocitas verò dictæ iniuriæ grauatur primò ratione loci, cùm dicta inſcriptio fuerit publico omnium conſpectui expoſita in ſodalium Prætorio, *l. Prætor edixit* 7. §. *fin. ff. de iniur.* §. *Atrox*, *inſtit. eod.* Quamobrem Angel. *in l. lex Cornelia* 5. §. *ſi quis libellum num.* 2. monuit, ponentes ſcripturas ad infamiam alicuius in loco publico, puta in vna columna, vel platea, & *num.* 3. eas ponentes ſuper altari palatij Priorum, vt caueant, quia capitis amputatione puniuntur, & hoc vidiſſe de facto, quamuis *in l. vnic. num.* 1. *C. de famoſ. libel.* referat alteri Bononienſi, cui debuerat caput amputari, indultam fuiſſe pœnam capitis ſolutis ducatis duo millia, cuius meminit Farinac. *in alleg. conſ.* 30. *ſub num.* 26. 8

Nec quidquam refert, quòd emanauerit à Conſulibus Artis, ſiuè à Cuſtodibus, ſiuè Prioribus ſodalitatis. Quia nec Magiſtratibus licet aliquid iniurioſè facere, vt dicitur in *l. Magiſtratibus* 32. *ff. de iniur.* ex quo Iureconſultus ſic infert: *Si quid igitur per iniuriam fecerit Magiſtratus, vel quaſi priuatus, vel fiducia Magiſtratus, iniuriarum poteſt conueniri.* Quare Amedeus *de Syndic. num.* 112. *in fin. tract. tom.* 7. *fol.* 340. dixit, quòd ſicut in priuatis, ità in Iudicibus prohibitum eſt facere aliquid illicitum, & Bald. *in rubr. C. de pœn. Iud. qui male iudic. num.* 2. docuit, quòd Iudex faciens iniuſtè aliquem torqueri, tenetur actione iniuriarum, & eſt puniendus 9

pro

Digitized by Google

pro modo ſui iudicij. Quod ex eo repetit Amed. *d. tr. num.* 111.

10 Quod verò ad pœnam Iuriſconſultus *in l. fin. de iniur.* ait. *De iniuria nunc extra ordinem ex cauſa, & perſona ſtatui ſolet, & ſerui quidem flagellis cæſi dominis reſtituuntur, liberi verò humiliores quidem loci fuſtibus ſubijciuntur. Cæteri autem vel exilio temporali, vel interdictione certæ rei coercentur.* Extenditur tamen ad triremes, nempè ſi fuerit illa per expoſitionem picturæ in locis publicis, ſicut de iuuene, qui amaſiam nolentem ei aſſentiri pinxerat nudam cum cauda ſalaci, ac eiuſmodi picturam affixerat locis publicis, referunt Pariſ. de Put. *de Syndic. v. iniuria Officialis c. 1. num. 6.* cum duobus *ſeqq.* Clar. §. *fin. q. 68. num.* 25. Cabal. *reſol. crim. caſ.* 71. *num.* 7. & Rinald. Ptolom. *d. conſ.* 30. Farinac. *num.* 10. *lib.* 1, teſtantes illum condemnatum fuiſſe ad triremes, prout Caball. *eod. caſ.* 71. *num.* 4. refert alium, qui virilia, ac muliebria picta affixerat domi mulieris nuptæ, quamuis non ſine vehementi ſuſpicione vitæ inhoneſtæ, condemnatum fuiſſe ad triremes ad tempus, miſſumque prius per ciuitatem cum mithra, & ſcriptura in pectore, quæ huiuſmodi punitionis cauſam denotaret, ac ibidem reſpondit pari modo condemnandum eſſe eum, qui oſtio, & feneſtris domus alienæ pudenda virilia, & muliebria depicta, vel cornua appendit, vel aliud quid ſimile fecit, cùm grauem iniuriam intulerit, non diſſimili pœna plectendam. Farinacius autem *in fin. d. conſ.* teſtatur, eum, qui dictam tabellam votiuam appenderat in Eccleſia, præter æſtimationem Iniuriæ erga illam paſſam, condemnatum fuiſſe ad ſoluendum ſcuta 2000. cum comminatione, quòd niſi ea ſoluiſſet infrà certum tempus, tranſmitteretur ad arcem Ciuitatis Oſtiæ, ad quam tranſmiſſus, quia non ſoluit, ob aeris malignitatem diem clauſit extremum.

11 Grauitati quoque dictæ iniuriæ illatæ nominatis in inſcriptione accedit ſumma temeritas in eam propria authoritate affigendo in platea, alioue loco publico. Nam ſi de iure prohibetur *in l. Baſilicam* 30. *C. de oper. publ.* & honoris cauſa alicuius imaginis, aut tabularum pictarum obumbratione fuſcari Baſilicam, nempè ædificia, quibus forum Romanum olim ornatum fuerat, & in quibus iudicia exerceri conſueuerant, ſicut ex verbis Fabr. *lib.* 12. & Plinij Iunioris in *epiſt.* aſſerunt Othomanus *in com. ver. ſicut, & v. Baſilica*, & Prateius *in lexic. eod. v.* multò fortiùs cenſetur prohibita appoſitio marmoris cum perenni inſcriptione ad infamiam nominatorum in ea. Præterea cum in muris, & rebus publicis prohibitum ſit omne opus, etiam cum licentia Præſidis, qui auditus ſuper hoc, debet Principem conſulere iuxta reſcriptum Imperatoris, relatum *in l. de operibus* 6. *ff. de oper. publ.* Vtique dicta temeritas augetur in tali opere faciendo, etiam inconſulto Magiſtratu Ciuitatis.

12 Neque ex eo, quòd Vlpianus dixerit *in l. ſi quis ff. de iuriſd. omn. iud.* iudicium quingentorum aureorum dari in corrumpentem dolo malo, quod eſt propoſitum in albo, quam ſummam alij cum Gloſſa legunt quinquaginta, eorumque lectionem ſequuti ſunt Bart. *ibi in princip.* & Duaren. *diſp. annu. lib. 1. c. 48. ſub fin. & in l. 1. & 2. ff. de alb. ſcrib.* ſupponatur nomina Decurionum ſcribi in albo Vniuerſitatis, non ſit puniendus vltra dictam ſummam ducatorum quinquaginta. Nam, prætermiſſo quòd dicta fuit poſtmodum immutata in pœnam falſi, vt dicitur in *l. hodie* 32. *ff. ad l. Cornel. de falſ.* ibi: *Hodie, qui edicta propoſita dolo malo corrumpunt falſi pœna plectuntur.* Idque etiam animaduertit Gloſ. *d. l. ſi quis v. quingentorum*. Reſpondetur, non agi de pœna corrumpentis album, ſed de pœna grauis iniuriæ, dupliciter illatæ cum qualitate aggrauante. Primò quidem remouendo homines ab vniuerſitate ſine rationabili cauſa, cum talis nequeat dici ob litem forſan, vel ob inimicitias contra caſſantes motam, & conceptas. Quod per ſe aliud crimen grauius implicari, nempè vſurpationem iuriſdicendi ſub ſpecie Magiſtratus ad propriam vltionem prohibitam, *lege Iulia maieſtatis in l. 3. ff. ad l. Iul. maieſt.* propè *fin.* ibi: *Quiue priuatus pro poteſtate, magiſtratuue quid ſciens dolo malo geſſerit*, ac de vi publica *in l. qui dolo malo* 10. *ff. ad l. Iul. de vi publ. ſub init.* ibi, *vel is, qui poteſtatem, imperiumue habebit, quam ei ius erit, decernat, imperet, faciat*, ſubaudiendo cum Gloſſa *v. Quam dictionem aliter*, vt ſenſus ſit quòd habens poteſtatem teneatur *d. lege Iulia*, ſi aliter decreuerit, imperauerit, aut fecerit quàm ei liceret ex poteſtate ſibi conceſſa. Eòque minus quia propria authoritate nemo poteſt vltionem ſumere, *l. nullus* 13. *C. de Iud.* ibi: *Idcircò tamen iudiciorum rigor, iuriſque publici tutela videtur in medio conſtituta, nè quiſquam ſibi ipſi permittere valeat vltionem.* Quod procedit etiam in gerentibus Magiſtratum, quibus multò minus licet ſub fiducia Magiſtratus aliquid iniurioſè facere, quod priuatis non liceret *d. l. nec Magiſtratibus* 32. Vbi Angel. *ff. de Iudic.*

Secundò in memoriam dictæ amotionis in marmore 13 inſculptam affigendo illam muris plateæ, vel ſodalitij aduerſus bonos mores Ciuitatis, modo ſcilicet prorſus inſueto, cui inhæret alia legum offenſio tàm dictæ *l. de operibus ff. de operib. publ.* faciendo opus in muro publico, non adito Præſide, nec Principe deſuper conſulto, quam *l. Baſilicam C. eod.* in illius offuſcatione, quæ debet in perpetuum manere libera ab omni affixione.

Quæ duplicitas grauis iniuriæ cauſa prædictis aggra- 14 uantibus maiorem pœnam exigit monente Baldo *in §. pœna num. 1. inſtit. de iniur.* qualitatem iniuriarum conſiderandam eſſe, vt iniuriarum pœna quis puniatur.

Neque verum eſt, quòd delinquens propter manda- 15 tum alterius excuſetur. Contrarium enim euincitur per textum loquentem de iniurijs *in l. non ideò 5. C. de accuſat.* ibi: *Non ideò minus crimine, ſiuè atrocium iniuriarum iudicio tenetur is, qui iniuſtam accuſationem indicit, quia dicit alium ſe huiuſmodi facti mandatorem habuiſſe*, namque hoc caſu præter principalem, nempè mandatarium, iniuriam inferentem, iuxta expoſitionem Gloſſæ, reum mandatorem quoque ex ſua perſona conueniri poſſe, ignotum non eſt. Vnde Gloſſa *d. v. Ignotum non eſt* ſic infert, vterque ergò tenetur plura in id Iura referendo. Hinc inueniens libellum famoſum ab alio compoſitum, ſi ipſum publicet, tenetur eodem crimine, & ſubiacet eidem pœnæ iuxta *l. lex Cornelia §. ſi quis librum, & ſeq. ff. de famoſ. libel. & l. vn. C. eod.* & notant Menoch. *lib. 2. de arb. caſ.* 263. *num.* 38. Schneideuuin. §. *Iniuria autem inſt. de Iniur.* Happrecht. *ibid. num.* 169. Ghilanſen. *de iniur. & famoſ. libel. §. 12. num. 6.*

Illud verò, quòd mandatarius in corruptione albi non 16 puniatur, ſi id fecerit ſine dolo, quod ſibi dolo mandatum fuerat *d. l. ſi quis verſ. ſi alius* Gloſ. *v. qui mandauit*, quam notabilem dicit ibi Bald. *nu. 6. in fin.* pariter euaneſcit. Quia in mandantibus dolus fuit ab initio præmeditando, & deliberando dictam memoriam ponere, ſi amotionem obtinuiſſent ab vniuerſitate, & continuauerit vſq; in finem. Accedit quòd ſumus in facto illicito, in quo regulariter dicitur adeſſe dolus verus, & propterea non requiri aliam probationem veri doli, quando ſumus in prohibitis, & illicitis ex Angelo, Alexandro, Felino, Crauetta, & Riminaldo, firmat Eugenius *conſ.* 51. *num.* 45. *lib.* 2.

Inſuper clari iuris eſt, quòd vbi quis per ſcripturam, 17 à populo videndam, alicuius famæ, & honori præiudicium infert, libellum famoſum conficere dicatur, vt per Farinac. *conſ.* 30. *num.* 23. Eòque maximè, quando agitur de ſcriptura non ità facilè peritura, & re marmorea perpetuò à populo videnda, quo caſu certum eſt, quòd famoſi libelli nomen mereatur, cum libellus famoſus nil aliud ſit, quam iniuria per ſcripturam illata ex Farinac. *d. conſ.* 30. *num.* 101. Vermigl. *conſ.* 186. *num.* 4. & 18. & *conſ.* 193. *num.* 1.

Porrò nota eſt Sanctio *d. l. vn. C. de famoſ. libel.* qua diſpoſitum eſt, quòd ille, qui libellum famoſum componit, plectendus ſit capite. Vbi etiam habetur, quòd qui propalat libellum famoſum, debeat haberi pro auctore, & puniri ſicut auctor, donec eum nominet, à quo habeat. Nec qui auctor non eſt libelli famoſi, ſi eum indicet, à quo habeat, impunis eſt, ſi ſcilicet ipſe ſit prolator. Ex quo enim ipſe propalauit libellum famoſum, videtur puniẽdus eſſe etiã ſi ipſe non fecit, illeq; pro propalatore habẽdus eſt, qui libellum famoſum nondũ propalatum, diuulgauit, hoc enim importat naturã verbi, vt per Salic. *in d. l. vn. in fin. C.*

de

Digitized by Google

de famoſ. libel. ergo qui ab alio propalatum emit, non teneεtur, quia neque auctor eſt, neque propalator. Vnde cùm quidam negociator ab alio negotiatore publicis nundiois emiſſet ſcriprum, quod pro famoſo libello habebatur, iterumque vendidiſſet, pronunciatum fuit apud Coler. *dec.* 154. hunc noo teneri per modò dicta, & quòd illum nocendi effectum, de quo eſt *in d. l. vn.* ipſius ſactum non haberet, *arg. l. Item Mela §. Celſus ff. ad l. Aquil.* debent autem verba cum effectu accipi, vt habetur in *l. 1. §. hac autem ff. quod quiſque iur. l. penult. §. docere ff. nequis eum, qui in ius* cum ſimilibus. Vnde non apparet in eo dolus, qui tamen neceſſarius eſt in omni crimine adeo, vt nec lata culpa ſufficiat *l. in l. Cornelia ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Aliunde ergo de dolo conſtare oportet, quàm ex ſola emptione, & venditione, *arg. l. dolum 6. C. de dol.* & cùm ſit negotiator librorum, poterit eſſe, quòd ignoret contenta ſcripti, vt qui præ multitudine librorum non curant legere eos, ſed tantum vendere, lucro inhiantes. Ex quo præſumuntur non tam nocendi, quàm lucrandi gratia eos emere, & vendere iuxta condictionem ſuam, *l. vel vniuerſorum*, vbi Gloſ. *ff. de pignorat. act.* Vnde non tam famoſi libelli nomine, quàm cupiditatis lucri arguendus eſſet, *arg. l. Verum eſt l. 2. ff. de furt.* Voluntas enim, & propoſitum diſtinguit maleficia *l. diuus ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* & habens animum delinquendi, etiam ſi dat operam rei illicitæ, non debet tamen punioti vltra menſuram animi Iaſ. *in l. Cunctos populos n. 69. C. de ſum. Trin. in 2. lect.*

Ad hanc autem materiam vide Decian. *in tr. crim. lib. 2. c. 20. n. 2. & lib. 3. c. 25. n. 53.* Beuſt. *in l. nam poſtea 9. §. ſi damnetur 2. n. 12. ff. de iureiur.* vbi eos, qui libellum famoſum non ipſi fecerunt, ſed tamen excuderunt, & euulgarunt, non putat afficiendos eadem pœna cum auctore, ſed arbitraria, velut amiſſione librorum famoſorum, & iuris exercendi libros, vel alia pœna. Eſt autem famoſus Libellus, in quo crimeo alteri objicitur ad periculum diffamato inde creandum, occulte propoſitus. Vueſembec. *conſ. 22. n. 5.* Decian. *conſ. 34. n. 19. lib. 4.* de quo plura videre licet apud Cuiac. *in paratitl. C. de famoſ. libel.* & Menoch. *de arb. lib. 2. cent. 3. caſ. 263. n. 41.* & Petrum Heig. *lib. 2. q. 31.* cui tamen quòd etiam nomine auctoris, locoque euulgationis expreſſo, libellum famoſum conſtare arbitratur, vix idem Coler. *loc. cit.* aſſentitur. Nam definitiooi ineſt occultatio, vt ſupra ex Deciano. Neqoe obſtat *l. lex Cornelia 5. §. ſiquis librum cum l. ſeq. ff. de iureiur.* Quia illic non tractatur de pœnis libelli famoſi, ſed tantum de alijs pœnis ioiuriarum, oeque ibi de definitione libelli famoſi agitur.

18 Reus vero libelli famoſi ſequuta ſententia condemnatoria efficitur de iure infamis, *l. ob carmen, ff. de teſtib. c. ſi teſtes 4. q. 3.* ex quibus iuribus etiam habes, hanc eſſe duriorem infamiam, quia reddit inteſtabilem actiuè, & paſſiuè, Maiol. *lib. 3. cap. 1. num. 15.* Eritque cooſequenter irregularis taliter condemnatus ob infamiam iuris, Molin. *tom. 1. diſp. 137. §. damnatus ob libellum*, Maiol. *loc. cit.* Notandumque quòd hæc pœna ordinaria libelli famoſi à Beato Pio V. Bulla 147. quæ incipit *Romani Pontificis* extenſa eſt ad varios caſus, de quibus *ibi*, & declarantur à Farinacio *conſ. crim. 145.* inter quos eſt, vt contineantur non ſolùm componentes, dictantes, ſcribentes, ſed etiam retinentes.

19 Et licèt hodie nulla ſit regulariter pœna excommunicationis latæ ſententiæ contra delinquentes huiuſmodi, vt per Menoch. *de arb. caſ. 263. num. 34. & 35.* Filiuc. *tr. 40. nu. 81.* Bonac. *de cenſur. part. diſp. 2. q. 3. pun. 36. num. 8.* & patet ex *c. ſiquis 5. q. 1.* ibique Archid. & alij Canoniſtæ, nam *c. quidam maligni 5. q.* non fuit conſtitutio, ſed edictum in caſu particulari, tamen extat excommunicatio latæ ſententiæ contra eos, qui libellos famoſos, vel caotilenas, aut rithmos edere, vel retinere, vel publicare præſumunt in infamiam ſtatus Ordinis Prædicatorum, vel Minorum, & non poſſunt abſolui, niſi Sedi Apoſtolicæ perſonaliter ſe præſentent ex Bulla Alexandri IV. incipiente *ex alto*, Caiet. *v. excom. cap. 81. §. 3.* Sylu. *excom. 8. §. 48.* & Sayr. *clau. Reg. lib. 12. cap. 4. num. 9.* Quòd ampliatur, vt procedat, etiam io fauorem aliorum Regularium, habentium communicationem priuilegiorum cum prædictis Sayr. *ibid.* Filiuc. *tr. 15. num. 126.* Bonac. *de reſtit. diſp. 2. qu. 4. pun. 9. nu. 9.* Et limitatur quòd non procedat contra cantilenas decantantes, aut aliter detrahentes, ſed ſolùm loquitur Bulla de libellis, ſeù ſcripturis, vt per Bonac. *ibid. num. 9. in fine* cum Graffio. Neque de libellis editis contra aliqoem religioſum particularem, ſed ſolùm contra ipſum Ordinem in cummuni Sayr. *loc. cit.* cum Salonio, & Medina.

CONSVLTATIO CXIX.

An, & quatenus Tertiarij ac Tertiariæ S. Franciſci, fratres, ac ſorores de Pænitentia S. Dominici, Mantellati, ac Pizocheri fratrum Bremitarum, alijue ſimiles gaudeant priuilegio Canonis, & fori? Vbi nonnulla de Nouitijs, Conuerſis, Oblatis, alijſque generis huiuſmodi diſſeruntur, ac demum quæ ſint perſonæ eccleſiaſticæ breuibus declaratur.

Gaudere priuilegio fori, atque eſſe perſonas eccleſiaſticas, affirmant Syluester. *in ſum. v. Eccleſia 1. §. 7.* Alterius *in Bull. cœn. cap. 1. dub. 4.* & Duard. *ibid. q. 3. num. 3.* Nam ſecundom aliquas Gloſſas, & Doctores fruuntur iſti priuilegio Canonis. Optimum autem videtur argumentum ab vno ad aliud, vt communiter ſentiunt Delbene *de immun. cap. 1. ſect. 8. ſubſect. 3. in fin. & dub. 9. nu. 7.* Diana *p. 6. tr. 8. reſol. 7.* Machin. *in reſol. pro Ordinib. milit. ar. 6. num. 58.* & præcipuè Suar. *lib. 4. defenſ. fid. c. 29. num. 7.* reddens rationem, quia qui defenditur à priuata iniuria per priuilegium Canonis, multò magis defendi decet à publica poteſtate, cùm ſanctitas, & conſecratio perſonæ, quæ donatur priuilegio Canonis, ſit fundamentum, vt multò magis doneiur priuilegio fori. Tum ex eo, quòd ad conſtituendam perſonam eccleſiaſticam non eſt in rigore oeceſſaria Religio, vt ait Alterius, ſed ſufficit reductio quædam ad ſtatum religioſum, & participatio illius cum dedicatione facta Deo *ex c. quiſquis 17. qu. 4.* vbi tanquam in rem ſactam dicitur committi ſacrilegium ab irrogantibus iniuriam Clericis, vel Monachis, ſiuè Deo deuotis, omnibuſque Eccleſiaſticis perſoois, ſicuti ſunt Clerici, & Monachi, & par eſt modus loquendi *can. duo ſunt 12. qu. 1.* Tùm ex eo, quòd iſti ſunt de ordine, ac modo viuendi approbato à Summis Pontificibus *in clem. 1.* iuncta Gloſ. *de relig. domib.* & Gloſ. *in Clem. cum ex eo, de ſent. excom.* & promittunt obedientiam, vt inquit Gloſſa *in d. Clem. 1. v. obedientiam*. Ergo iſti ſunt in aliquo ſenſu, non improprio, Religioſi. Tum denique quòd ſicut dicuntur perſonæ Eccleſiaſticæ Conuerſi, & Nouitij, ità potiori iure hi dici debent, cum Nooitius eò inferior videatur, quò nullam profeſſus eſt ſtabilitatem, & obedientiam. 1

Vnde eſſe perſooas Eccleſiaſticas, & gaudere priuilegio fori Fratres, & Sorores de pænitentia, ſeu Tertij Ordinis, & milites S. Mariæ, qui dicuntur Fratres Gaudentes ait Bartol. *in l. 1. in fin. ff. de pen.* & fuſius *in l. ſemper §. 1. n. 1. ff. de iur. immun.* vbi teſtatur, ita conſuluiſſe multos Aduocatos Curiæ, & conſentiunt Butr. *in cap. nullus de for. comp. n. 6.* ibique Alex. de Næuo *n. 31.* Paul. *in Clem. Cum eo de ſent. excom.* & alij apud Aufrer. *de poteſt. ſecul. n. 2. reg. n. 39.* facitque Gloſ. 3. *in d. Clem. Cum ex eo*, vbi refert eiuſmodi Ordinem de pænitentia, ſiue Tertium Ordinem fuiſſe approbatum à Nicolao Papa. Quod patet ex Conſtitutione Nicolai IV. quæ incipit *ſupra montem*, in Bullario *tom. 1.* & *in extr.* Sixti IV. *incip. Sancta Romana*.

Alij contrarium, hoc eſt Fratres Tertij Ordinis non eſſe de foro Eccleſiæ, vt Calderin. *conſ. 7. de for. comp.* Feder. de Sen. *conſ. 150.* Cardin. *conſ. 13.* Abb. *conſ. 31. lib. 1. & in 1. c. nullus de for. comp. n. 11.* Quia tales, licèt habeant modum viuendi à Sede Apoſtolica approbatum, non tamen ſunt verè Religioſi, cum non profiteantur tria ſubſtantialia Regulæ, nec ſunt Clerici, neque vxores dimittunt. Et hanc ſententiam profitetur eſſe veriorem Aufrer. *loc. cit.* Quare cum ipſi magis accedant ad ſtatum laicalem, quàm

ad

Digitized by Google

ad Eccleſiaſticum, debent cenſeri laici; quia mixtum debet iudicari ſecundum illud ſimplex, in quo magis incalcicit, vt *l. queritur ff. de ſtat. hom.* & *cap. ſi teſtes §. hermaphroditus 4. q. 3. ac text. in can. duo ſunt* 12. *q.* 1. & ita ſeruatur Peruſij vbi Fratres Tertij Ordinis ſoluunt collectas, & conueniuntur coram Iudice ſæculari, vt de ſuo tempore teſtatur Bartolus *in d. l. ſemper ff. de iur. immun.*

2 Quare tenendum videtur Tertiarios, & Tertiarias, &c. ac alios ſuperius nominatos, qui non ſunt ſolemniter profeſſi cum tribus votis ſubſtaotialibus in Congregatione viuentes, ſed extra Congregationem viuunt domi ſuæ, licèt deferant habitum, & ſeruent Regulam, non gaudere priuilegio Canonis, neque fori, ità B. Pius V. conſtitutione ſua 63. incip. *ea eſt officij noſtri* ſub anoo 1568. Gregorius XIII. *conſtit.* 35. incip. *ex benigna ſub anno* 1575. Rota ex Nauarro *cap.* 27. *num.* 79. Filiuc. *q.* 4. *nu.* 14. Suar. *de cenſur. diſp.* 22. *ſect.* 1. *num.* 20. Alter. *diſp.* 16. *q.* 4. Catol. de Graſ. *de eff. cler. eff.* 1. *num.* 92. Adnot. ad Sorb. *in comp. priuil. Regul. v. fratres, & ſorores*, quidquid ibi dicat Corduba, & declarauit Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus in Anagnina 4. Iulij 1594. Quidquid etiam dicat Dian. *p.* 1. *tr. de immun. Eccleſ. reſol.* 4. *& p.* 4. *tr.* 1. *reſol.* 31. Neque dicuntur perſonæ Eccleſiaſticæ, quia ſtatus ille non eſt propriè religioſus, Bonacin. *tom.* 3. *diſp.* 1. *q.* 16. *ſect.* 1. *pun.* 3. *num.* 17. Quandoquidem in tantum eſſent Deo dicati, inquaotum deferunt habitum religionis, & viuunt ſub regularibus obſeruantijs, ex hoc autem id non colligitur, eſſe Deo dicatos, quia habent ſolum ſpeciem habitus, & ſtatus Religioſi, non autem ſubſtantiam. Vndè de ijs dixit Bald. *in l. Officialis in fin. C. de Epiſc. & Cler.* quòd ſcilicet eorum habitus habet accidentia ſine ſubiecto, quia oimitum materialiter habent habitum, & non religioſo modo, hoc eſt cum deputatione, & acceptatione ad communicandum in habitu Religionis. Quòd ſi gregatim viuant, & adſtricti Ordini permanenter, aliaque ſeruent, quæ illis in priuilegijs Summorum Pontificum præſcribuntur, gaudent ex prædictis priuilegijs exemptione fori, quæ priuilegia plus, minuſue iniungunt, & communicant, & ideò attendenda ſunt. De iure autem communi non gaudere, tenet Gloſa *in d. Clem. Cum ex eo de ſent. excom.* Abb. *in cap. cauſam, qua num.* 2. *de iudic.* idem, & Calderinos, ac Federicus de Senis apud Sylueſtrum *loco citato*, Caietan. *in ſum. d. v. Eccleſia* q. 1.

At vero hodie non eſt amplius de hac re diſputandum, cum iſta controuerſia deciſa ſit in Concilio Lateranenſi vltimo *ſeſſ.* 11. *in fin. tom.* 4. *Concil. p.* 3. in *Conſtit. Leonis X.* vt in decreto S. Congregationis Concilij tenoris ſequentis: *S. Congregatio cenſuit Tertiarios Mantellatos, Corrigiatos, alioſque ſimiles ita demum Ordinis, cuius tertia Regula habitum aſſumpſerunt priuilegijs potiri, & ab Ordinarij iuriſdictione exemptos eſſe, ſi viri collegialiter viuant, ſeu cum clauſtralibus habitent, & mulieres virginalem, ſeu cælibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, & ſub dicto habitu vitam traduxerint, quemadmodum cauetur Conſtitutione Concilij Lateranenſis ſub Leone X. quæ habetur ſeſſ. 11. in fine. Hoc autem voto mulierum alia duo, ſcilicet paupertatis, & obedientia nequaquam includi. Quinimo huiuſmodi mulieres ſi vitam virginalem, aut cælibem ſimpliciter, expreſſéque vouerint, etiam in conſanguineorum, & affinium ſuorum, aut proprijs domibus, vel ſeorſim habitantes ſupradictis priuilegijs, Ordinis cuius Regula habitum deferunt, exemptionemque ab Ordinarij iuriſdictione frui debere, quemadmodum idem Leo poſtea declarauit die prima Martij 1518. Conſtitutionem autem Pij V. qua Sorores Tertij Ordinis ad perpetuam clauſuram obſtringuntur, vt fortè loquentem de his, quæ in communi, & in Congregatione viuunt, ad ſupradictas Sorores in Conſanguineorum, vel proprijs domibus habitantes, votumque vnicum expreſſum virginalis, aut cælibis, vel caſta vidualis vita emittentes, de quibus cauetur in dicto Concilio Lateranenſi, nihil pertinere, & propterea quoad illas dictam Conſtitutionem, nec Concilium Lateranenſe correxiſſe, aut immutaſſe, nec quicquam noui iuris induxiſſe.*

Et aliàs cenſoit, Tertiarias domi ſuæ, vel ſuorum Conſanguineorum habitantes, & habitum Religionis geſtantes, nulla exemptione potiri, niſi emiſerint expreſſum votum caſtitatis, vel cælibatus iuxta decretum Concilij Lateranenſis ſub Leone X. *ſeſſ.* 11. Cæterum etiamſi id votum emiſerint, ſi tamen Ordinarij, vel Parochi ius illi adminiſtrandi Sacramenta etiam tempore Paſchatis, vel aliàs io eis iuriſdictionem acquieſiuerint, non poſſe ipſas de cætero aduerſus Ordinarios, vel Parochos exemptione vti, ſed obſeruandam eſſe conſuetudinem.

Et cum in S. Congregatione Concilij quæreretur, an Tertiarij S. Franciſci, & huiuſmodi vxorati tamen, & extra clauſtra, vti alij ſæculares in proprijs ædibus, & de ſuis artificijs viuentes, gaudeant priuilegio fori Eccleſiaſtici, ac poſſint ad ſeruitia Baronalia, & Vniuerſitatis onera ſuſtinenda compelli? Sacra Congregatio in Lucerina reſpondit, huiuſmodi viros Tertiarios in Congregatione non viuentes, priuilegijs Ordinis, cuius habitum geſtant, non potiri, quemadmodum diſertè cauetur decreto Generalis Concilij Lateranenſis. Sed ſi ex conſuetudine aliquid iuris in hoc acquiſiuerint, conſuetudinem eſſe ſeruandam. Cùmque exponeretur in S. Congregatione Immunitatis, quòd Orinthia Diamantes inſtaret in Signatura Iuſtitiæ pro remiſſione cuiuſdam cauſæ primæ inſtantiæ ad Vicarium Interamnæ, ex quo vti Tertiaria Ordinis S. Franciſci non poterat conueniri coram Iudice laico, placuit Dominis remittere articulum huic Sac. Congregationi, à qua propterea humiliter petitur declarari, an ipſa Orinthia, tanquam Tertiaria Ordinis S. Franciſci, quæ vltimo loco profeſſionem emiſit vitam virginalem, & obedientiam vouit, & in habitu incedit, gaudeat priuilegio fori. Die 10. Nouembris 1638. Sac. Cong. Em. Card. controuerſijs iuriſdictionalibus præpoſitorum iohærendo declarationibus Sac. Congregatioois Em. Patrum Concilij Tridentini Interpretum, cenſuit, Orinthiam Diamantem oratricem frui debere priuilegio fori, ſi, vt ſupponitur habitum tertiæ Regulæ S. Franciſci aſſumpſerit, & virginalem, ſeu cœlibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto, vitam egerit, & ſi in propriis, vel conſanguineorum, ſeu affinium domibus habitet, & dictum habitum ſuſceperit, & votum emiſerit poſt litem motam.

3 Cæterùm non eſt idem gaudere priuilegiis Eccleſiaſticis, & eſſe perſonam Eccleſiaſticam. Poteſt namque eſſe, quòd priuilegium exemptionis fori, & Canonis, Eccleſiaſticis de iure competens, ſpeciali priuilegio, vel alia de cauſa alicui communicatum reperiatur, qui tameo ob id non ſit propriè dicendus perſona Eccleſiaſtica. Vnde hoc ſtante, quòd aliqui vel non admittuntur, vel non aduerterunt, non omnes, qui quomodocunque priuilegio fori gaudent, videntur cenſendi ſub protectione *can.* 15. *Bulla Cœnæ* comprehenſi. Similiter è contrà non omnes perſonæ Eccleſiaſticæ gaudent exemptione à foro laico. Poteſt enim eſſe, quod quis aliqua de cauſa, puta criminis, eo expolietur, qui tamen non deſinat eſſe propriè perſona Eccleſiaſtica. Ità è contra plures gaudent priuilegio fori, qui non gaudent priuilegio Canonis. Vxores enim Equitum D. Iacobi, Alcaotaræ, Calatrauæ & ſimilium gaudent priuilegio fori, vt tradit Diana *par.* 6. *tr.* 8. *reſ.* 6. & tamen quis dicat, quòd gaudeant priuilegijs Canonis? Familia laica Nuncij gaudet ſimiliter priuilegio fori, vt ipſe Diana tradit *d. par.* 6. *tr.* 2. *per tot.* non tamen gaudet priuilegio Canonis, cum nullo pacto ſub nomine Clerici comprehendi poſſit. Vxores item Clericorum coniugatorum gaudent huiuſmodi priuilegio, vt ipſe Diana docet cum pluribus *p.* 3. *tr.* 1. *reſol.* 45. *& par.* 4. *tr.* 1. *reſol.* 41. non tamen gaudere poſſunt priuilegio Canoois. Item filij Clericorum legitimi, vt cum pluribus docet *par.* 3. *tr.* 1. *reſ.* 7. Famuli quoque Clericorum, vt cum pleriſque etiam tradit eadem *par.* 3 *reſol.* 47. Et tamen nullus ex his gaudet priuilegio Canonis. Hinc Dianæ hallucinatio deregitur qui *par.* 6. *tr.* 8. *reſol.* 7. priuilegio Canonis non diſtinxit.

4 Quare illationem illam, gaudet quiſpiam priuilegio fori, ergo eſt perſona eccleſiaſtica, non admittimus, negamuſque aſſumptum, & ad primam probationem illius, etſi demus prædictos gaudere priuilegio Canonis, quod tamen valdè controuerſum eſt, negamus priuilegium fori cum illo eſſe coniunctum. Siquidem priuilegium fori maius eſt, & in praxi difficiliùs participatur, & facilè

ſepa-

ſeparatur à priuilegio Canonis, vt conſtat in Clerico in minoribus conſtituto, qui non habet requiſita S. Concilij Trid. *ſeſſ.23.cap.6. de reform.* & in Clerico coniugato. Hi enim non gaudent generaliter priuilegio fori, cum tamen gaudeant priuilegio Canonis. Ratio autem eſt, quia in læſione ſemper interuenit iniuria, ſed ſubiectio iuriſdictioni, ac Tribunalibus, Iuſtitiæque laicorum, vt ſic, non eſt iniurioſa, ſed tantum reſpectiuè ad perſonas ſubiectas, & dum Clericus protegitur anathemate a priuata iniuria, nulli præiudicium infertur, ſicuti dum eximitur à iure laicorum Principum.

5 Ad ſecundam probationem ſimiliter negatur aſſumptum, & ad *Can. quiſquis* dicimus, ibi per Deo deuotos debere intelligi Nouitios, aut veros Oblatos, ſeu Conuerſos. Et ſanè quoad Nouitios, etiam ante profeſſionem comprehendi illos ſub perſonis Eccleſiaſticis, tradunt Sylueſtr. *in ſumm. d. v. Eccleſia 1. §. Tertium igitur*, Nauar. *conſ.5. de for. comp.* Suar. *cit. lib.4. cap.29. nu.5.* Alter. vbi ſupra *cap.1. col.1. in fin.* Duard. *in Bull. Cæn. q.3. n.2.* Reginald. *ibid. num.353.* ac Bonac. *pun.3. num.10.* Quod intelligendum eſt non ſolum, quòd participent priuilegia Eccleſiaſtica fori, & Canonis, non minus ac profeſſi, vt indubitatum eſt, ſed etiam quòd formaliter dicendi ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, quo nomine eos appellant plerique Doctorum, tametſi hoc habere poſſit aliquam difficultatem. Nam licèt in fauorabilibus Nouitius veniat appellatione Monachi, ac proinde ex hoc capite dici poſſit perſona Eccleſiaſtica, tamen dictus *can.* 15. Bullæ Cœnæ, vt pœnalis accipiendus eſt, & vt odioſus. In odioſis autem ſtrictior interpretatio attenditur. At ſtrictè loquendo non videtur Nouitius perſona Eccleſiaſtica, quia non eſt ſtrictè Religioſus, & Monachus, vt habetur *ex cap. Religioſo, §. Quamuis de ſent. excom. in 6.* Vbi tanquam ex priuilegio donatur diſpoſitione *can. ſi quis ſuadente 17. q.4.* quamuis Religioſus cenſeri cum effectu non poſſit, vt loquitur textus, ac docet Bald. *in l. illa C. ne ſacrum baptiſma iteretur*, Imol. & Angel. *in l. quoties ff. de verb. oblig.* Caſtr. *in l. ſi idem ff. de iuriſd. omn. Iud.* Roman. & Bald. *in l. non ſolum ſub init. & in §. Annus ff. de excuſ. tut.* Et patet, quia non tenetur ad regulam, niſi inſtar aliorum Chriſtianorum, vt ait Sylueſt. *verſ. Religio 5. §. ſexto*, Angel. *eod. v. num.* 18. Vnde reuera non eſt Religionis membrum, quia non eſt per profeſſionem permanenter incorporatus ex Sayr. *lib.7. theſaur. cap.13. num.6.*

6 At verò Nouitium eſſe propriè Eccleſiaſticam perſonam, tenet Gloſſa *in d. cap. Religioſo §. Quamuis*. Fit enim Eccleſiaſticus per conuerſionem ipſam ad Religionem cum ſuſceptione habitus ſacri, & dedicatione ſui ipſius ad Dei obſequium permanenter ſub obedientia. Quamobrem, admiſſo etiam, non eſſe Religioſum, non ſequitur, non eſſe perſonam Eccleſiaſticam. Minus enim requiritur ad hoc, quàm ad illud, ſeu potius dicamus non eſſe in rigore Religioſum, quatenus Religioſus à relegatione dicitur is, qui per tria vota indiſſolubiliter, & perpetuò ligatur. Si tamen Religioſus dicatur ex ſtatu, & profeſſione Religionis, iſte non poteſt dici Religioſus, & Monachus, vtpotè in monachatu viuens, & quamuis ſit tantum in via, reputatur tamen pro perſona Eccleſiaſtica, & conſtituta in ſtatu Eccleſiaſtico, iuxta ea, quæ tradunt Dec. *conſ.35. num.3.* Angel. *in l.1. ff. de pæn.* Anchar. *conſ.96. num.7.* Iaſ. *in Auth. Si qua mulier circa fin.* Frideric. de Sen. *conſ.32. num.9.* Gemin. *in d. cap. Religioſo*, vbi & cæteri Canoniſtæ, Decian. *ad cap. in præſentia num.186. de probat.* Franc. *in cap. Beneficia de reg. iur. in 6.* Spin. *in ſpec. teſtam. gloſ.12. num.* 59. Tiraquel. *de retr. conſanguin. §.1. gloſ.8. num.2.* alios citans, Decian. *tract. crimin. cap.9. num.24. lib.4. tom.1.* Guttier. *quæſt. can. cap. 1. nu.107. lib.2.* Martha alios adducens *de iuriſdict. par.4. caſ.121. num.24.* Farinac. cum alijs *in pr. crim. quæſt.8. num.46. ampl.16.* Rodriq. *quæſt. regul. 2. art.10. tom.2.* Caualcan. *deciſ.10. num.537. part.5.* Molin. *de Iuſt. & iur. to. 1. diſp.139. verſ. Nouitij*, Maſtril. *deciſ.190. num.167.* Cenal. *de cognit. per viam viol. quæſt.104.* Cened. *quæſt. pract. 6. num.13.* Zech. *de Republic. Eccleſ. tit. de regal. cap.3. n. 9.* Bertachin. *de gabel. part.8. num.56.* Sanchez *in ſumm. lib.6. cap.10.* Sarmient. *ſelect. interpr. cap.5. num.9. lib.1.* Bobadil. *in polit. lib.2. cap.19. num.17.* Nauar. *d. conſ.5. de for. comper. lib.2. tom.1.* Roderic. Suar. *alleg.20. num.29.* & alij communiter. Nec refragatur, quòd poſſit redire ad ſæculum. Poteſt enim, & Clericus in minoribus redire ad ſtatum laicalem, & tamen quandiu in ſtatu clericali viuit, cenſetur perſona Eccleſiaſtica. Vnde quando aſſerunt Doctores Nouitium, non eſſe Religioſum cum effectu, loquuntur in ordine ad diuerſos actus, quorum facultas non eſt ablata à Nouitio, puta teſtandi, contrahendi &c. quæ tamen auferuntur per profeſſionem. Et falſum eſt, non teneri ad regulam magis, quàm alij Chriſtiani. Quia, etſi ad particularia præcepta non obligetur ſub peccato, ſicuti obligantur profeſſi, generaliter tamen, ſicuti tenetur ingredi cum animo permanendi, & profitendi, ita tenetur viuere iuxta Regulam, in cuius experimento verſatur. Tandem aliquo modo Nouitius eſt pars, & membrum Religionis, etiamſi ſit ſeparabilis. Vnde ex receptiſſimo vſu immunes eſſe ab onere quoad perſonas, & quoad bona, docent Molin. *de Iuſt. & iur. tract.2. diſp.671. num.2.* Sanchez *in ſum. tom.2. lib.6. cap.10. num.* 16. Turrian. *in 2. 2. tom.2. diſp. 44. dub.4. num.12.* Malder. item *in 2. 2. tract.2. cap.6. dub. 8.* Trullench. *in decal. tom.2. lib.7. cap.12. dub.5. num. 26.* Barboſa *in collect. tom.1. lib.3. tit.49. cap.7. num.11.* Dian. *part.1. tract.2. reſolut.* 37. Fauſt. *in ſpecul. diſp.33. quæſt.14. num.2.* Graſſ. *de effect. cler. effect.3. num.131.* poſt Bartolum, Abbatem, Ripam, & alios, Berthachinus *tract. de gabel. part.7. num.56.* Flores de Men. *lib.2. quæſt.21. §. 4. num.198.* Delbene *de Immunit. cap. 1. dub.9. num.3.* Quamuis contrarium ſentiant Tiraquel. *de retract. §.1. gloſ.8. num.31. & ſeqq.* Gregor. Lopez *in l.7. v. ſi quando par.1. tit.7.* Cutell. *de Immun. lib.2. quæſt. 38.* Parlador. *lib.1. cap.13. §.1. num.21.* & inclinare videtur vterque Rodriq. *in compend. v. Tributum, & tom.3. quæſt.74. art.5.* Molfeſ. *in ſumm. tom.2. tract.12. cap.22. num.162.* teneтque mordicus Laſſarte *tract. de decim. vendit. cap.19. num.50.* qui ſententiam ſuam extendit etiam ad Religioſos Societatis Ieſu, vt, donec non emiſerint quatuor vota, tributis teneantur, ſed minus rectè, cum ij etiam ante quarti voti emiſſionem verè Religioſi ſint ex diplomatè Gregorij XIII. quod etiam aduertit Delbene *loco citato*.

Id, quòd etiam ex probabiliori ſententia extendi ad Nouitios impuberes, ad Religionem admiſſos ita, vt eos gaudere priuilegio immunitatis à vectigalibus, Canonis, & fori, cæteriſque aliis priuilegijs Religioni conceſſis, aſſerunt Diana *p.6. tract.8. reſol.7.* Sanchez *lib.5. moral. cap.4. num.24.* Peregrin. *in conſtit. Theat. p.2. cap.5. lit.R. §.6.* Bonacin. *diſp.2. de excom. quæſt.4. pun.3. n.7. & ſeqq.* Machin. *in reſol. pro Ordin. mulie. ar.6. n.58.* Bordon. *in conſ. Regul. reſol.28. n.19.* ac Delbene *ſupra nu.5.* Ratio autem eſt, quia ſunt Deo dicati. Nam ſunt acceptati ad Religionem per legalem, & iuridicam ſuſceptionem habitus regularis iuxta morem, & præſcriptum Religionis, inſeruiunt Eccleſiæ ſub obedientia ſui Prælati in ſtatu ex natura ſua ad hoc ordinato, ſuntque in via ad Religionem. Atque adeò, licèt non ſint propriè Nouitii, quatenus non ſunt intra annum probationis, ſunt tamen cooptati ad communicandum in habitu Religioſo, & verè Deo dicati. Hinc etiam qui aſſumpto habitu religioſo adhibentur ad ſeruitia, & obſequia monialium, & ad petendam eleemoſinam, gaudent ſaltem priuilegio Canonis, vt docent Bonac. *loc. alleg. num.10.* & Bordon. *d. num.19.* 7

Et quidem quoad priuilegium fori certum puto. Quia pertinent ad perſonas exemptas, cùm ſint deſtinati ad habitum religioſum, & in via ad ipſum ſuſcipiendum, & tanquam in ſtatu præparationis, quæ præſertim iuxta quarumdam Religionum conſtitutiones neceſſariò præmitti debet, ac ſunt quid acceſſorium reſpectu Religionis, ſine quo Religio more conſueto conſeruari non poteſt. Priuilegium autem principalis trahitur etiam ad acceſſorium, vt à domino ad ſeruum *c. quanto de priuil. & c. licèt eod. tit. in 6.* quando ſcilicet perſona conſideratur tanquam res perſonæ priuilegiatæ. Quod confirmatur, quia ſi Iudices ſæculares, aut etiam Epiſcopi exercerent iuriſdictionem in hos impuberes, inferrent grauamen 8

Religioni, & turbarent ſtatum ipſius. Quæ quidem ratio ſufficit, vt priuilegium fori perſonæ exemptæ extendatur etiam ad eas perſonas, in quas ſi exerceatur iuriſdictio, turbatur ſtatus perſonæ exemptæ, & ipſi infertur grauamen, vt notant inter alios Grat. *diſcep.340. n.4. & 5. to.2.* Menoch. *de arbitr. cent. vlt. caſ.562. nu.12.* Squillant. *de priuil. cler. cap.7. dub.2. n.57.* & Carol. de Graſſ. *de eff. cler. eff.1. n.150.*

9 Hoc ipſum eo ſeo dicendum de priuilegio Canonis. Quia, licèt hoc priuilegium non extendatur ad res, atque adeò neque ad perſonas, quæ conſiderantur, tanquam res perſonæ priuilegiatæ, eſt tamen merè perſonale, cum ſit conceſſum intuitu qualitatis, & dignitatis perſonalis, quæ in eo conſiſtit, quòd perſona ſit Deo dicata, & proinde extenditur ad habentes talem dignitatem. Siquidem priuilegium dignitatis, & perſonale eſt perſonarum habentium talem dignitatem, Vndè Nouitij non gaudent priuilegio Canonis, niſi quia ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, vt notant Gloſſ. *in d. cap. Religioſo v. non poſſit in fin. de ſent. excom. in 6.* Et licèt priuilegium non poſſit extendi ad alios caſus, vel perſonas ob ſimilitudinem, vel etiam ob maioritatem rationis, vt notant communiter Salas *de legib. diſp.20. ſect.11. num.110.* Suar. *eod. tract. lib.8. cap.28. n.11.* Bonac. *diſp.1. de legib. q.3. punct.7. §.1. n.15. & §.2. num.11. & 12.* Palaus *p.1. oper. moral. tr.3. de priuil. diſp.4. punct.13. n.1.* priuilegium tamen Canonis, conceſſum Clericis, poteſt extendi ad eos, qui verè Deo dicati ſunt.

10 Conuerſi verò, atque Oblati, vt vocant, diſtinguuntur à Religioſis Clericis, non quòd propriè ſint laici. Hi autem ſi habitum ſuſcipiant, & tria Religionis vota emittant, veri Religioſi ſunt, ac per conſequens perſonæ Eccleſiaſticæ *arg. can. lex continentiæ 27. q.1. & cap. non dubium*, iuncta Gloſſa *cap. Parochianos, & cap. ex tenore de ſent. excom.* Rodriq. *tom.2. quæſt. regul.23. ar.1. & tom.3. q.78. art.2.* Couar. *in cap. alma mater p.2. §.2. num.8.* Sylueſt. *d. v. Eccleſia 1. q.5. §. Tertium igitur*, Duard. *in Bullam Cœn. q.3. num.2.* Reginald. *n.353.* Alter. *cap.1. verſ. Perſonas Eccleſiaſticas*, alijque ſine controuerſia. Alij verò ſunt Oblati, ſeu donati, qui ſe, ſuaque offerunt Monaſterijs, etiam perpetuò, non tamen regulam profitentur, neque habitum ſuſcipiunt, aut ſaltem non ſuſcipiunt proprium aliorum, & ſi in aliquo diſtinctum à ſæculari, & hi non ſunt propriè Religioſi, neque perſonæ Eccleſiaſticæ, per ea, quæ habet Nauar. *lib.3. conſ.49. de Regular.* Rodriq. *d. tom.3. q.22. art.1.* Duard. *q.3. n.4.* & Bonac. *pun.3. n.12.* citans Aufrerium *dec.8.* & Clarum *lib.5. q.35. n.12.*

11 An autem gaudeant priuilegio fori, Abbas *in cap. vt priuilegia de priuileg.* ait, Oblatos plenè, id eſt qui ſe, & ſua dederunt Religioni, profitendo tria vota, gaudere, etiamſi non aſſumant habitum Religionis. Non gaudere autem Oblatos non plenè, id eſt qui ſe obtulerunt ſine votis, ſed per habitus tantùm aſſumptionem, vel loco mutationis habitus datis ſuis rebus. Et *in cap. Tuarum n. 4. eod. tit.* aſſerit generaliter non gaudere, niſi qui ſe, & ſua bona obtulerunt, vt perpetuò maneant, & ſeruiant in Religione. Et quoad hoc Abbatem ſequitur Martha *de iuriſd. p.4. caſ.153. in fine*, inquiens, hanc opinionem amplexam eſſe Sacram Congregationem Concilij Tridentini interpretum *ad cap. 11. ſeſſ.24. de refor. die 26.* Ianuarij 1606. Verùm cùm in Sac. Congregatione immunitate in vna Nicoteren. 10. Aprilis 1628. quæreretur, an Oblati alicui Religioni gaudeant priuilegio fori, veniantque ſub nomine perſonarum Eccleſiaſticarum, cenſuit Oblatos gaudere priuilegio fori, & exemptione à vectigalibus, dummodo concurrant requiſita in declaratione S. Congregationis Concilij contenta, de quibus nos *to.1*, quòd ſi omnia in ea contenta ſimul non concurrant, neque fori priuilegio, neque Immunitate à ſæcularibus exactionibus potiri *ex cap. 3. cum & plantare §. fin. de priuileg. & Clem. 2. §. fin. de decim.*

12 Non puto tamen hodie in vſu eſſe, vt aliquis profiteatur vota, & non aſſumat habitum competentem Religioni. Ideò generaliter, eos, qui habitum non deferunt, neque profeſſi ſunt, aut profeſſuri, opinor non gaudere per ea, quæ habet Innoc. *in d. cap. vt priuilegia de priuileg.* quibus ſubſcribit Duard. *loc. cit.* Quòd ſi quis deferat habitum competentem, & ſimpliciter religioſum, non tamen cum profeſſione, aut alia ſolemni promiſſione ſtabilitatis, de iure gaudere non poteſt. Vnde ſtandum eſt vel conſuetudini, vel particularibus Religionum priuilegijs.

13 Cæterùm perſonæ Eccleſiaſticæ regulariter eæ ſunt, quæ ordinibus Eccleſiaſticis initiatæ ſunt, vel Dei obſequio ſpeciatim mancipatæ in Religione, vt colligitur ex Alterio *cit. cap.1. verſ. Perſonas Eccleſiaſticas*, & alijs. Inde certum eſt Eccleſiaſticas perſonas eſſe Summum Pontificem, Epiſcopos, Sacerdotes, alioſque ſacris initiatos, & minoribus, ac prima etiam tonſura, quæ, quicquid ſit, an in rigore ſit Ordo, de qua res nos alibi, eſt ſaltem quid Ordinis, ſeu diſpoſitio ad Ordines, ac proinde inter Ordines computatur. Et ita tonſuratus in partem, & hæreditatem Domini eſt aſſumptus, & dicitur Clericus, *cap. Cleros 21. d.* eſtque aliquo modo conſecratus. Neque ex eo, quòd Clerici minores non gaudeant priuilegio fori, niſi habeant conditiones Concilij Tridentini *d. ſeſſ.23. cap.6. reform.* deducitur, quòd non ſint perſonæ Eccleſiaſticæ. Siquidem cum Ordinibus Eccleſiaſticis initiati ſint, & ſacrati, ac proinde non ſint perſonæ laicæ, manifeſtè ſequitur, quòd ſint Eccleſiaſticæ, cum non detur medium *ex cap. Duo ſunt 12. q.1.* Qua ratione etiam Clerici coniugati perſonæ Eccleſiaſticæ ſunt, etiamſi in aliquibus non gaudeant priuilegio prædicto. Idemque eſt de Clericis malè promotis. Imò & de degradatis, qui licèt extra gradum, & dignitatem clericalem conſtituantur, remanent tamen ratione characteris, & poteſtatis indelebilis de ſtatu, & natura Clericorum. Ac rurſus certum eſt, Eccleſiaſticas perſonas eſſe Religioſos omnes, ſeu Regulares, tam mares, quàm fœminas ſub regula, & habitu approbatis degentes, qui ratione ſtatus, & habitus, cùm non ſint ampliùs laici, id eſt profani, debent dici Eccleſiaſtici, etſi non ſint propriè Clerici. Et iſti propriè debent intelligi ſub nomine deuotorum Dei *in d. c. Duo ſunt 12. q.1.* ibì: *Vt ſunt Clerici, & Deo deuoti*, & *in cap. Clericis de Immun. Eccleſ. in 6.* vocantur Eccleſiaſticæ perſonæ ibi: *Eccleſiaſticis perſonis Regularibus*, de quo Innocent. *in cap.2. de maior. & obed.*

14 Illud autem monitum velim, perſonas haſce Eccleſiaſticas non decidere à beneficio perſonis Eccleſiaſticis conceſſo per hoc, quòd ſint cenſuratæ, vel pœna notatæ, quia hæc non auferunt priuilegia, niſi aliunde expreſſè ſint degradatæ, vel generaliter priuilegijs Eccleſiaſticis expoliatæ. Ita Nauar. *in man. cap.27. num.79.* Duard. *loc. alleg. q.11. num.59.* Bonac. *punct.4. num.17.* & Alter. *d. cap. 1. dub.7.* ex doctrina Abbatis *in cap. ex parte n.3. de Cler. coniug. & in cap. Cum non ab homine nu.5.* vbi Felin. *num.10. & ſeqq. de iudic.*

15 At referamus Sacrarum Congregationum declarationes. Tertiatiæ gaudent exemptione à gabellis quatenus concurrant requiſita. Sac. Congregatio Immunitatis in Tudertina 4. Auguſti 1627.

16 Gaudent priuilegio fori, ſi concurrant requiſita iuxta declarationem Congregationis Concilij, & Epiſcoporum ac Regularium, eadem Sac. Congregatio Immunitatis in Aſſiſien. 16. Nouembris 1655. & 10. Nouembris 1638. quæ Congregationis Concilij declaratio eſt huiuſmodi. S. Congregatio Concilii cenſuit in vna Interamnen. Tertiatias frui debere priuilegio fori, ſi habitum aſſumpſerint, & virginalem, ſeu cœlibem, aut caſtam vidualem expreſſo voto vitam elegerint, etiamſi in propriis, vel conſanguineorum, ſeu affinium domibus habitent, & dictum habitum ſuſceperint, & votum emiſerint poſt litem motam. Vide *tom.1. ac 3. Conſult.34.*

17 Tertiariæ Tertij Ordinis S. Franciſci, ſi habent requiſita, nempe ſi deferant habitum S. Franciſci, viuant cœlibes, & emiſerint votum, licèt viuant ſolæ in ſuis propriis domibus, gaudent priuilegio fori, vt ſæpè cenſuit eadem S. Congregatio Immunitatis, præſertim in Montiſalti 2. Aprilis 1669. De quibus, ac de viris Tertiariis alibi etiam.

18 Quòd ad Oblatos, ij, qui ſeipſos, & omnia ſua bona irreuocabiliter obtulerunt, gaudent priuilegio fori, & exem-

exemptione S. Congregatio Immunitatis in Nicoteren. 20. Aprilis 1628. Quomodo autem ſeipſos, ac omnia bona ſua offerre debeant, vt priuilegio fori, atque Immunitatis gaudeant, vide decretum S. Congregationis Concilii in d. noſtro 1. *tom.*

19 Oblati, qui omnia in d. decreto Sac. Congregationis Concilij contenta adimpleuerint, fori priuilegio, & ſupradicta Immunitate gaudent, ſiue ante, ſiue poſt de licentia Superioris Religionis matrimonium contraxerint, S. Congregatio Concilij, teſte Aldano *in comp. can. reſol. lib.* 1. *tit.* 10. *num.* 14.

20 Oblati, etiam quoad delicta ante oblationem commiſſa, fori priuilegio gaudent, & à iuriſdictione Iudicis laici liberari ſunt, punirique debent à Iudice Eccleſiaſtico, ſi modò abſque fraude, ideſt non animo effugiendi ſæcularis Iudicis punitionem, ſe & ſua obtulerint. Quòd ſi fraus ſubſit, poſſunt à Iudice laico puniri pœna confiſcationis bonorum, & alia pecuniaria, ſed non corporali, illique remanent ſubiecti quoad cauſam, & bona, ſed non quoad perſonam. Debet tamen Iudex Eccleſiaſticus, ſi delicti qualitas id expoſcat, tradere tales in fraudem oblatos Iudici ſæculari, corporaliter puniendos, Sacr. Congregatio, teſte eodem Aldano *loc. cit. num.* 15.

21 Iuriſdictio tributa Ordinario vigore Concilij Tridentini *ſeſſ.* 24. *de reform. cap.* 11. in Oblatos, qui ſolemnem profeſſionem non fecerunt, vel qui intra religioſarum domorum ſepta non reſidentes, eiſdem Religionibus actu non inſeruiunt, intelligitur in cauſis criminalibus, non autem in ciuilibus, & cumulatiuè, non autem priuatiuè quoad eorum Superiores. Ita declarauit Sac. Congregatio Concilij apud Synodum Caputaquenſem *ſeſſ.* 3. *cap.* 7. *num.* 1.

22 Tertiarij, habentes requiſita, gaudent exemptione ab oneribus perſonalibus, S. Congregatio Immunitatis in Spoletana 19. Auguſti 1630.

23 Vxorati non gaudent priuilegio fori, nec exemptione ab oneribus, eadem Sac. Congregatio in Tricaticen. 7. Septembris 1638.

CONSVLTATIO CXX.

An iuniores, qui cum ſtipendio inſeruiunt Eccleſiæ cathedrali, vel collegiata, etiamſi Clerici non ſint, neque clericalem habitum deferant extra Eccleſiam, gaudeant priuilegio fori in criminalibus pro delictis commiſſis extra proprium munus, ipſamque Eccleſiam? Et quid de Immunitate reali?

1 HOſce de iure, ſecùs autem de conſuetudine, non gaudere exemptione perſonali, ac fori, videtur eſſe exploratum. Quia non ſunt Eccleſiaſticæ perſonæ, & *can. Eccleſiarum ſeruos* 12. *quæſt.* 2. eis non fauet. Quia perſonale ſeruitium, quod præſtant, eſt modicum, & temporale, non autem continuum, neque ex aliqua neceſſitate, ſiuè vtilitate. Quæ ſpecies ſeruitij nec ad fori exemptionem ſufficit, vt in puncto de laicis ſeruientibus Barboſ. *in cap. nullus num.* 10. *de for. comp.* Immò in ſtrictioribus de Clericis ipſis, in quibus ex decreto Concilii *ſeſſ.* 23. *cap.* 6. ſeruitium Eccleſiæ requiſitum debet eſſe frequens, ſaltem pro maiori parte temporis ita, vt bis, vel ter non ſuffragetur, vt probat Carol. de Graſſ. *de effect. cler. eff.* 1. *num.* 1180. *cum ſeqq.* Ric. *dec.* 111. *num.* 5. *par.* 5. Squill. *de priuil. cler. cap.* 7. *n.* 12. & Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 12. *num.* 14. *p* 2. & *ad d. cap.* 6. *Concil. num.* 40. & de Clericis coniugatis, qui præter requiſita Conſtitutionis Bonifacij VIII. *in cap. vn. de Cler. coniug. in* 6. debent eſſe ab Epiſcopo deputati certo ſeruitio, vel miniſterio Eccleſiæ, & nihilominus in criminalibus tantum fori priuilegio potiuntur, non autem in ciuilibus iuxta plenè deducta per Barboſ. *ibi num.* 9. & ſuper Concil. *ſeſſ.* 23. *de ref. n.* 41. & 44. vbi refert plures declarationes S. Congregationis Concilii, & Immunitatis, quæ certiùs militant contra huiuſmodi iuniores omnino laicos, & ſine vllo ex eiſdem requiſitis.

Neque de conſuetudine, ſi probentur actus contrarii, 2
qui inefficaces reddunt alios, ſi qui pro conſuetudine allegari poſſent, cum ad illius exclusionem vnicus tantum actus contrarius ſufficiat, & mille tollat, Gregor. *deciſ.* 191. *num.* 9. & Add. *num.* 5.

Quare ad gaudendum huiuſmodi priuilegiis requiritur 3
priuilegium ſpeciale Summi Pontificis, cum ab Epiſcopo, & multò minus à Clero ipſo, vel à quouis alio obtentum, non ſuffragetur, quia eſt de reſeruatis, Gloſs. *in cap.* 1. *v. exemptionis de priuil. in* 6. cum aliis per Cochier. *de iuriſd. ord. in exempt. p.* 1. *q.* 3 *n.* 3.

Et quoad realem immunitatem reſpectu gabellarum, 4
ac onerum publicorum idem fermè dicendum videtur, cum à perſonali ad realem negatiuè valeat argumentum, ſecùs affirmatiuè. Vndè etiamſi perſonalis admitteret realem, eam illis non competere, adhuc videtur etiam eſſe reſoluendum exemplo famulorum Epiſcopi, ac ſimilium perſonali fruentium immunitate ratione ſeruitij, etiam iuxta ſenſum Sacræ Congregationis Concilii, expreſſum in decreto de Diaconis Syluaticis, relato à Barboſa *in d. cap. nullus in fin. de for. comp.* & exemplo Clericorum coniugatorum, etiam cum requiſitis Concilii Tridentini, & *dict. cap. vnic. de Cleric. coniug. in* 6. vbi Gloſſ. *v. in cæteris*, & Barboſ. *num.* 11. Azor. *inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 14. *quæſt. vlt. part.* 1. Thom. Delbene *de Immunitat. tom.* 1. *cap.* 4. *dub.* 11. *num.* 10. Qui omnes concludunt, teneri ad tributa, & cæteras impoſitiones laicales. Quod quidem verum eſt, deficiente conſuetudine, vt alibi de hoc egimus, vel priuilegio Immunitatis, quod eſſe debet clarum, & expreſſum, cum in hac materia vigeat concluſio ad *text. in cap.* 1. §. *in eos*, vbi Gloſs. *v. quantum ad iſta de priuileg. in* 6. vt ſcilicèt quod expreſſum non eſt remaneat contra quem exemptio conceditur. Rot. *deciſ.* 186. *num.* 4. *par.* 1. *diuerſ.* & *deciſ.* 324. *num.* 5. *par.* 1. *recent.* & docuit Franch. *in cap. ſtatuto ſub num.* 10. *de conſtit. in* 6. Quare non poteſt intelligi de oneribus publicis, præſertim pro tutela patriæ, niſi id exprimatur, quia onera huiuſmodi ſunt ſpeciali nota digna ita, vt in generali Immunitate non comprehendantur *text. in l. vnic. Cod. vt nemini liceat lib.* 10. & vt veriorem pluribus comprobat Theſaur. for. *quæſt.* 13. *num.* 5. & *ſeq.* Vbi ita iudicatum ſine ſcrupulo, quia verſamur in Immunitate gratuita, in qua ſtrictiſſima fit interpretatio, latior autem in proueniente ex contractu, iuxta doctrinam Caccialupi, relatum à Neuizzan. *conſ.* 66. *num.* 44. & à Cæphal. *conſ.* 58. *num.* 38. *lib.* 1. Cùm in hac materia vtilitas publica præferenda ſit priuatæ, vt loquitur textus *in l.* 3. *Cod. de princip. lib.* 12. vt proinde huiuſmodi onera nequeant præſcribi per text. *in l. competit Cod. de præſcript.* 30. *vel* 40. *ann.* vbi Bald. & Angelus.

Verùm his, alijſque dimiſſis, reſolutio huius dubij 5
pendet ex germano intellectu *d. cap.* 2. *de for. compet.* vbi ex Concilio Pariſienſi refertur, quòd *nullus Iudicum, neque presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum vllum, aut minores Eccleſiæ, &c. diſtringere, aut condemnare præſumat.*

Nam Gloſſa ad hunc locum *verſ. Minores* contradiſtin- 6
ctè prolato ab omni Clerico, dixit venire ſcholares, ſiue ſeruientes Eccleſiæ, deputatos ad eius obſequium, quia illi eodem priuilegio cenſentur Eccleſiarum ſerui. At Abbas ſub *num.* 5. Barbatia ſub *num.* 29. Marianus Socinus ſub *num.* 6. In eadem Gloſſa pluresque alii dixerunt, habuiſſe fortè reſpectum ad quaſdam Eccleſias Alemaniæ, in quibus ſunt ſcholares addiſcentes, qui ſeruiunt Eccleſiæ. Cardinalis verò *num.* 2. *gloſ.* 2. magis generaliter cenſuit, habuiſſe reſpectum ad Eccleſias, in quibus eſt de more, quòd pueri diſcentes grammaticam conuerſantur in Eccleſijs, & ſeruiunt, tanquam Clerici. Vincentius autem intellexit de iunioribus Eccleſiarum, ſeu de illis iunioribus deputatis obſequio Eccleſiæ, qui, adueniente ætate, debent promoueri ad Ordines, cum quo tranſit Io: Andreas *num.* 22. Federicus de Senis id expoſuit de deputatis, & adſtrictis ſeruitio Eccleſiæ, ſecùs inquiens de non adſtrictis. Quia

Digitized by Google

licèt tales incedant in habitu, & tonſura, & viuant inter clericos, atque interſint celebrationi diuinorum, non tamen gaudent priuilegio Eccleſiaſtico, etiam reſpectu Immunitatis Eccleſiaſticæ.

7 Idem verò Socinus *in cap.1, declar.5. num.8. eod. tit.* declarauit de ſeruientibus in Eccleſia ea intentione, vt Clerici fiant, ac in ſortem Chriſti deueniant. Nam, licèt tales non ſint Clerici, tamen gaudent priuilegio fori, cum textus poſt illam vniuerſalem locutionem vllum Clericum, dicendo, aut Minores Eccleſiæ, neceſſariò loquatur de alijs iunioribus non Clericis, inſeruientibus tamen cum dicta intentione. Quoniam, ſi non ſeruirent tali intentione, vt Clerici fierent, ſed pro pretio, vel vt addiſcerent, & poſteà redirent ad vitam, & negotia ſæcularia, negat poſſe, eos potiri dicto priuilegio fori, excipiendo ſolum caſum contrariæ conſuetudinis, quam putat obſeruandam eſſe, cuius placito adhæſit Bellett. *diſq. cler. p.1. de fauor. cler. perſon. §.2. n.2.*

8 At Hoſtienſis *in d. cap.2. d. v. Minores num.* 1. Abbas antiquus *in Gloſſa*, Butrius *num.6.* & Imola *num.2.* illud interpretantur de Conuerſis, ſiuè Oblatis, qui non omninò ſæculariter viuunt, & ſunt in aliquo ſeruitio Eccleſiæ. Verùm Barbatia ſub *num.*31. *in fine* cum *ſeqq.* id accepit pro iunioribus ætate, quamuis ſint ſæculares, dùm tamen ſint deputati ad obſequium ipſius Eccleſiæ iuxta declarationem expreſſam ſub præcedenti *num.*29. ibi: *veniunt etiam ſeruientes ipſi Eccleſiæ, ſi ad obſequium eius deputati ſunt*, & ſic non ſufficit ſeruire Eccleſiæ, ſed oportet deputatum eſſe ad eius obſequium. Subdens: *Vidi ego ſæpè numero fornarium meum ſeruientem Eccleſiæ in miſſa, vt propter hoc non gaudeat priuilegio Eccleſiæ, quia ad illud ſeruitium non eſt deputatus*, cuius etiam meminit Barboſ. *in collect. ad d. cap. num.*10. Alij denique particulam, *aut*, accipiendam eſſe autumant coniunctiuè, & ampliatiuè, vt ſit ſenſus, neque Clericum, etiam minorem, id eſt vel minoribus tantum, vel prima tantum tonſura initiatum. Quod fortè appoſitum eſt, quia olim nomine Clericorum non appellabantur, niſi Oſtiariatum ſaltem habentes iuxta *cap.1. 77. d. & cap. ſi Subdiacono* 93. *d.*

9 Cæterùm Cardinalis ad *d. cap.2. num.2.* poſt *med.* pro conditione, ſine qua non, exigit perpetuitatem, dicendo: *Dummodò ſint ſeruientes perpetuò*. Et Abbas Panormitanus ſub *n.5.* propè finem declarauit, non eſſe hoc intelligendum de deputatis ſimpliciter, ſed perpetuò, & efficaciter oblatis.

10 Quare etiam Reginaldus *to.1. lib.9. cap.23. n.*354. & Gambacurta *de Immun. lib.7. cap.11. n.7.* dixerunt verba dicti *cap.2. aut minores Eccleſiæ* intelligenda eſſe de ſolis deputatis ad Eccleſiæ miniſterium perpetuum, quique propterea ſunt illius ſeruitio perpetuò adſtricti. Idemque ſentit Fagnan. *in d. cap. nullus de for. comp.* vbi ait, hos minores eſſe in Regno Neapolitano eos, qui appellantur Diaconi Syluatici.

11 Sed contrarium, quòd in hoc qualitas ſeruitij, non perpetuitatis inſpicienda ſit, cum agatur de priuilegio conceſſo in gratiam Eccleſiæ, vt priuilegiatos habeat miniſtros, eidem inſeruientes per *d. cap. Eccleſiarum ſeruos* 12. *q.2.* Vndè ipſum ſeruitium conſiderandum eſt citrà diſcrimen perpetui, vel temporalis, quoniam intra tempus, quo durat, ita illi exhibetur à ſeruientibus ad tempus, ſicut ab inſeruientibus perpetuò, in terminis ratiocinati ſunt Narbon. *in recopil. leg. Hiſpan. p.3. lib.4. tit.1. leg.20. gloſ.20. num.27.* Dian. *p.6. tr.1. reſol.36. §. non obſtat dicere*, quorum ſententiam Thomas Delbene *de Immun. par.1. cap.4. dub.22. num.2.* probabilem eſſe, ait, non quidem intuitu, & fauore propriæ perſonæ, ſed Eccleſiæ, cui ſeruiunt, præſertim ſi incedant in habitu clericali, ſintque in via, vt promoueantur ad ordines, licèt ſub præcedenti *num.2.* fateatur non conuinci ex verbis dicti *cap.2.* intelligi de perpetuò adſtrictis ſeruitio Eccleſiæ. Cumque textus de Minoribus loquatur contradiſtinctè ab omni Clerico, nec Canoniſtæ admittant opinionem Theologorum negantium primam tonſuram eſſe ordinem imprimentem characterem clericalem, teſte Rota coram Remboldo *deciſ.93. nu.6.* poſt Viuian. *de iurepatr. reſ*tuenda videtur interpretatio Suarez in Regem Angliæ *lib.4. cap.29. num.9.* ea intelligentis de ſeruientibus Eccleſiæ non omninò laicis, ſed habentibus ſaltem primam tonſuram, vt eam refellit Diana *d. reſol.36. §. nec ſecundò obſtat*.

Minuſuè hærendum eſt ſimplici negatiuæ, quam initio produximus, & triplici ratione tuetur Bonac. *tom.2. diſp.10. q.2. §.2. num.2.* ac in Bulla Cœnæ *tom.3. diſp.1. q.16. punct.3. num.6.* Prima quidem arguendo à priuilegio Canonis, quo certum eſt, non gaudere tales minores carentes Clericatu, ad priuilegium fori. At hoc argumentum concludens affirmatiuè, gaudet quis priuilegio fori, ergo & Canonis, eſſe falſum, cum plures ſint perſonæ laicæ priori gaudentes, & non altero, aliàs docuimus. Secunda elicita ex decreto Concilij Tridentini, quòd nullus gaudeat priuilegio fori, niſi deferat habitum, & tonſuram clericalem. Sed Concilium loquitur de priuilegio fori, quo Clerici gaudere debent, vt Clerici intuitu propriæ perſonæ, non autem de priuilegio fori, quod etiam laicis competit, non ratione ſui, ſed intuitu, & contemplatione alterius, nempè Eccleſiæ, vel Epiſcopi, quibus inſeruiunt. Tertia, quòd tales ſeruientes non ſint perſonæ Eccleſiaſticæ: Concedimus. Ergò non debent gaudere priuilegio fori: Negamus. Quia id non conceditur ratione propriæ perſonæ, ſed contemplatione, atque intuitu ſeruitij, & obſequij, quod præſtant Eccleſiæ, vel Epiſcopo, vt latiùs reſpondent Diana *d. reſol.36. ex §. Reſtat modò*, & Thomas Delbenè *d. dub.22. num.3.* 12

Ex quibus videtur poſſe concludi, quòd Iuniores non clerici, ſiue perpetuò, ſiue ad tempus ſeruiant Eccleſiæ, dum tamen ſint ad eius obſequium reipſa deputati, quia non ſufficit ſeruire ſimpliciter, valeant gaudere priuilegio fori, præſertim ſi habitum clericalem ſemper, & vbique deferant, eòque magis ſi tali obſequio addicti ſint eo animo, vt promoueantur ad ordines. Quod quidem arbitror non comprobari in pueris, qui pro certo ſtipendio cum veſte talari inſeruiunt Eccleſiæ in miſſis tantum, & reliquo tempore laicali habitu vacant negotijs ſæcularibus, quorum ſi aliqui etiam reperirentur quàm mercede conducti, hi pueri tamen etiam gauderent ſecundum Cocchler. *de Iuriſd. in exempt. p.4. quæſt.93.* licèt reuera ordine clericali non ſint inſigniti. Et iſti creduntur illi, qui obtinent beneficium, vel officium Eccleſiaſticum. Nam & ex ipſa collatione neceſſariò ſupponenda eſt aliqua qualitas Eccleſiaſtica, & ſpiritualis ex adductis per Gonzal. ſuper *regul.8. gloſ.5. §.2. à num.5.* Hinc eos, qui ſolùm in accendendis lampadibus, & aperiendis Eccleſiæ ianuis deſeruiunt, non gaudere priuilegio Clericorum, declarauit Sacra Congregatio ſuper Epiſc. 29. Ianuarij 1603. 13

CONSVLTATIO CXXI.

An liceat Epiſcopis ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum cogere perſonas Eccleſiaſticas ad contributionem cauſa peſtis, belli, ipſamque contributionem exigere?

AFfirmatiuè reſpondendum videtur ex ſequentibus. Etenim, licèt Eccleſiaſticæ perſonæ ſint exemptæ à ſolutione quorumcunque vectigalium, onerum & impoſitionum, ſintque excommunicati tam imponentes, quàm exigentes huiuſmodi onera, id tamen locum habet vbi de vtilitate duntaxat publica res agitur, non verò vbi fit aliqua contributio, non ſolùm propter publicam, ſed etiam ob priuatam vtilitatem ipſorum Eccleſiaſticorum, vel ob neceſſitatem, vt in his caſibus, in quibus contributio pro expenſis factis tempore peſtis ad tuendam ipſorum Eccleſiaſticorum vitam demandatur, iuxta receptiſſimam diſtinctionem, quam inter alias tuentur in ſpecie Purpurat. *conſ.543. num.6.* Garz. *de nobil. gloſ.9. n.53.* & in terminis alterius neceſſitatis reſpicientis æquè commodum laicorum, & Clericorum Abb. 1

in

in cap. non minus num. 21. *ad fin. de immun. Eccleſ.* quem ſequitur Iaſ. *in l. ſi ex toto num.* 15. *ff. de legib.* Anchar. *in eod. cap. non minus num.* 8. idem Purpur. *conſ.* 530. *num.* 6. Corn. *conſ.* 72. *num.* 15. *vol.* 4. Laym. *lib.* 4. *Theol. moral. de virt. & ſtat. Relig. tract.* 19. *de Eccleſ. immun. cap.* 6. *num.* 7. Azor. *inſtit. moral. par.* 3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quæſt.* 11. & facit textus *in l. nullus*, ibique Bart. *C. de curſ. lib.* 12. & textus *in cap. peruenit*, vbi Gloſſ. *de Immun. Eccleſ.* Quòd enim omnes tangit, ab omnibus præcaueri debet, *c. ſacrorum*, *c. ſicut*, *aurum*, *& c. gloria* 12. *quæſt.* 2. Comprobaturque ex ijs, quæ habentur *lib.* 4. *Reg. cap.* 14. vbi Ioas Rex Iſrael pro neceſſitate tulit omne aurum, & argentum, & vniuerſa vaſa, quæ inuenta ſunt in domo Domini, & eodem *lib. cap.* 18. ſimiliter Ezechias omne argentum, quod repertum fuit in domo Domini pro neceſſitate Patriæ erogauit.

2 Neque locum habet, quando deficientibus facultatibus laicorum contributio imponitur pro cauſa, quæ reſpicit pietatem, vtpotè pro manutenendo hoſpitali, reparatione Eccleſiæ, pro ſoluenda mercede medico debita, & maximè quando imponitur ex cauſa neceſſitatis improuiſæ, quæ concernit priuatim, & publicè totam vniuerſitatem, & mora eſt allatura periculum, ſiue damnum ineuitabile. Ita Rip. *in tr. de peſt. tit.* 1. *num.* 456. Barboſ. *in coll. ad d. cap. peruenit num.* 5. *& ſeqq. de Immun. Eccleſ.* ibique aſſignat rationem, quia videlicet priuilegia in huiuſmodi neceſſitatibus ceſſant, & ait, quòd in his caſibus conſenſus Papæ tacitè cenſetur præſtitus, quodque populus poteſt implorare officium ſuperioris, vt compellat Clerum ad conſentiendum, & contribuendum, & melius *in cap. Aduerſus n.* 3. *&* 4. vbi in ſpecie loquitur de expenſis factis tempore peſtis.

3 Cùm igitur hæ circumſtantiæ tempore peſtis concurrant, vtique hac contributione refici ac reparari debent Conuentus Regularium, qui pro publicis noſocomijs inſeruierunt. ac ſolui debet merces medicis, atque illis, qui inſeruierunt peſte infectis, quæ quidem merces non patitur dilationem, & ad cuius ſolutionem omnes teneotur de iure diuino iuxta illud, dignus eſt mercenarius mercede ſua *cap.* 1. *de ſepult. Clem.* 2. *§. verum eod. tit. in* 6.

4 Idque præſertim ſi Eccleſiaſtici videntes ineuitabile damnum, promiſerint contribuere, ſiue pro rata ſoluere. Quo caſu res videtur verſari extra diſpoſitiooem Canonum, perpenſo, quòd ſententia Epiſcoporum non inducit aliquod nouum onus, niſi ſolum executionem promiſſionis, & obligationis tempore licito, validè, & legitimè contractæ ita, vt propterea exactio nullatenus dici poteſt fieri titulo vectigalis, vel tributi, quod ſapit ſubiectionem, ſed ſolom titulo mercedis, & compenſationis ſeruitij, ac pecuniæ pro Clericis ſolitæ, habita priùs ab eis fide de illam reſtituendo, cùmque Sacri Canones non prohibeant Eccleſiaſticis, nè in neceſſitatibus vrgentiſſimis, in quibus mora eſt allatura damnum irreparabile, contribuant, & cum effectu ſoluant, minus prohibent, quin poſſint promittere, ac ſe obligare ad fauorem illius, qui pro eis attenta fide data, ſe obligauit ſoluere, fideiuſſit, & cum effectu pecunias anticipando, etiam deſuper contrahendo æs alienum, perſoluit.

5 Et conſequenter parum intereſt, quòd ceſſauerit peſtis. Quia præter quam quod vrgent neceſſitates, & cauſæ narratæ, quæ non patiuntur dilationem, non tamen ceſſauit, neque fuit ſuſpenſa vis obligationis contractæ, & ſic poteſt Ciuitas contra Eccleſiaſticos agere coram eorum Ordinario, qui præmiſſis, ac benè omnibus conſideratis, conſultiſque pijs, & grauiſſimis Doctoribus, habitoque conſenſu omnium Capitulorum, & Clericorum, ac Religioſorum, concedere poteſt licentiam, atque mandare, quòd Eccleſiaſtici contribuant vſque ad ratam æris alieni contracti, quòdque contributio fiat iuxta modum, votum, & conſilium Clericorum per Epiſcopum deputandorum, & quòd exactio fiat per Eccleſiaſticos, nec pecuniæ exactæ commiſceantur cum exactis à laicis, quæ certè non præſeferunt tributum, neq; ſubiectionem, neque inducunt nouum onus, quæ ſacri Canones abhorrent.

Non obſtat, quòd Epiſcopus non poſſit concedere licentiam exigendi ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum, & proinde incurrat in cenſuras. Quia, vt ſupra dixi, hoc non procedit, quando vrget neceſſitas, vel id ſufficit in totum, vel ſatis eſt ad effectum excuſandi à cenſuris. Nam vt in illas non dicatur quis incurriſſe, ſatis eſt ſola dubietas, & probabilis cauſa dubitandi, vt dixit in puncto cenſurarum Rota in Barcinonen. Canonicatus 26. Februarij 1646. coram Royas, & *deciſ.* 636. *par.* 4. *diuerſ.* 6

Cùm igitur ex præmiſſis conſtet, quòd fuerint ſeruata omnia requiſita *in cap. non minus*, *& in d. cap. Aduerſus de Immun. Eccleſ.* iuxta tradita per Leon. *in Theſ. for. Eccleſ. p.* 3. *cap.* 7. *& num.* 123. Graſſ. *de effect. Cler. eff.* 3. *nu.* 227. Thom. Delbenè *de Immunit. Eccleſ. p.* 1. *cap.* 5. *dub.* 16. *& ſeqq.* beneplacitum Apoſtolicum dicimus vel in ſimplicibus terminis non eſſe abſolutè neceſſarium, vel ioxta circumſtantias huius caſus potuiſſe hanc contributionem exigi antequam obtineatur, vel demum ex his adeſſe iuſtam cauſam credendi, quòd eiuſmodi exactio fieri poſſit. 7

Et quoad primum, ſcilicet in ſimplicibus terminis tradunt Doctores, dicentes, quòd vbi onus ſubleuandum per collectam non ſolùm reſpicit publicam vtilitatem, vt ſic, ſed etiam particularem, & priuatam Eccleſiaſticorum, & laicorum, vt in peſte, bello, & ſimilibus, beneplacitum Apoſtolicum non eſt neceſſarium, nuncopaſim Barboſ. *in collect. ad d. cap. Aduerſus num.* 3. Sylueſt. *in ſum. v. Immunitas quæſt.* 5. Molin. *de iuſt. diſp.* 672. *num.* 5. *concl.* 3. Ludoouicus Lopez *de Immun. Eccleſ. cap.* 4. *quæſt.* 6. Thom. Delbenè *dict. cap.* 5. *dub.* 16. *num.* 14. Decian. *conſ.* 51. *num.* 62. & latiſſimè Dian. *reſol.* 41. *&* 133. *par.* 6. *tract.* 2. 8

Quòd autem ad ſecundum, quòd nimirum iuxta præſentis caſus circumſtantias poſſit incipi exactio, & interim conſuli Summus Pontifex, patet ex eo, quòd etiam Doctores, qui ſtant pro beneplacito Apoſtolico admittunt, poſſe incipi exactionem quoties neceſſitas vrget, animo tamen conſulendi interim Sedem Apoſtolicam, ijque præcipui ſunt Thomas Delbene *d. cap.* 5. *dub.* 15. *ſect.* 1. *in fin.* Dian. *par.* 5. *reſol.* 11. & Cardinalis de Lugo *de iuſt. & iur. tom.* 2. *diſput.* 36. *ſect.* 8. *num.* 127. 9

Ac tandem quoad tertium, adeſſe ſcilicet iuſtam cauſam credendi, quòd poſſit incipi exactio, patet ex illa iuris concluſione, quòd opinio Doctoris celebris præbet iuſtam cauſam credendi, de qua Specul. *lib.* 2. *tit. de expenſ. §. nunc. videndum.* 10

Neque in his caſibus locum habet decretum Sacr. Congregationis Immunit. Eccleſ. quæ ſæpiùs cenſuit, bona per perſonas Eccleſiaſticas acquiſita, & poſſeſſa gaudere exemptionibus ab oneribus, quæ non ſunt copulatiuè certa, realia, & inuariabilia iuxta deciſiones in Brunduſina, & in Albanen. gabellæ coram Pegna & Merlino, & concordantes, nec non ab impoſitionibus cameralibus, etiam comprehenſiuis Eccleſiaſticorum, quando Eccleſiæ libertatem ea non ſoluendi præſcripſerunt iuxta decretum ſan. mem. Clementis VIII. anno 1600. 11

Vnde pariter perſonas Eccleſiaſticas teneri ad onera impoſita ex cauſa peſtis, ac belli, quia huiuſmodi cauſa dicitur concernere non ſolùm publicam, ſed etiam priuatam earundem perſonarum vtilitatem, probant Abb. *conſ.* 3. *ſub num.* 1. *& ſeq.* Rip. *lib.* 2. *reſp. cap.* 20. *num.* 8. Duegn. *regul.* 100. *num.* 17. Balb. poſt *deciſ.* 68. Cacheran. *num.* 5. cum binis *ſeqq. & per tot.* Capr. *reg.* 96. *num.* 68. Syluan. *conſ.* 32. *num.* 18. Aluar. *in ſpec. iur. Pontif. cap.* 35. *verſ. & dicitur*, Caſſan. *in catal. glor. mund. par.* 5. *conſid.* 24. *num.* 162. Germon. *de ſacr. immunit. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 28. Remig. de Gonni *de charit. ſubſid. quæſt.* 62. *num.* 72. *&* 85. Io. Alouſ. de Leo *in auth. Caſſa num.* 19. *Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Borrel. *conſ.* 74. *num.* 33. Rim. *conſ.* 219. *num.* 12. *vol.* 1. Natt. *conſ.* 311. *num.* 4. Sanchez *tom.* 1. *lib.* 2. *conſil. moral. cap.* 4. *dub.* 55. *num.* 22. Ludouic. Lopez. *par.* 1. *inſtr. cap.* 190. *verſ. Per hanc*, & communiter alij. Talique caſu obligatas eſſe perſonas Eccleſiaſticas pro rata contribuere, etiamſi facultates laicorum 12

ſufficerent, latè firmat Maluaſ. *conſ.26.n.2.& ſeqq.lib.1.* vbi alios cumulat, & plures rationes adducit, ac ſequitur Sanch. *d. cap.4.n.119.* Vbi contrariam opinionem, ſe non approbare fatetur, neque illam vſu receptam eſſe teſtatur.

13 Sic quoque ob eandem rationem perſonæ Eccleſiaſticæ contribuere tenentur ad refectionem pontium, vt inter Doctores Eccleſiaſticos probant Suar. *tit.2. de Epiſc. & Cler. ſub num.54.* Tolet. *in ſumm. lib.1. cap.29.* Molin. *d. diſp.672. num.4. & 5.* Emanuel. *in addit. ad Bull. Cruc. §.9. num.72.* Azor. *inſtit. moral. p.1. lib.5. cap.13. q.8. & par.2. lib.10. cap.7. q.7.* Anton. de Souſ. *in relect. de cenſur. in Bull. Cœn. diſp.1. q.19. punct.33. §.3. nu.15.* Sanch. *loc. alleg. num.13.* Vbi de probabiliori opinione teſtatur, & Bonacin. *de cenſur. in Bull. Cœn. diſp.1. quæſt.19. punct.3. §.3. n.15.*

14 Quod etiam diſpoſitum legitur à iure ciuili *in l. ad inſtructiones Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* à qua non diſſentit ius canonicum, vt aduertit Gloſſ. *in d. cap. non minus v. Releuandas de Immun. Eccleſ.* & comprobat Sanchez *d. num.13.*

15 Quæ concluſio fundatur in ratione naturali, quæ dictat, eum pati damna, quem ſequuntur commoda, vt aduertit Sanchez eo *num.13.* Imò etiam in iure diuino, vt probat Riminald. iun. *conſ.574. num.7.* Eamque amplectuntur communiter Canoniſtæ, nominatim Innoc. *in d. cap. non minus num.6.* Vbi etiam Cardinal. Hoſt. *n.5.* & Anchar. *num.7.* ac in ſuis conſilijs, & quæſtionibus, Queſtard. *quæſt. iur. ciuil. cap.4. num.15.* Richard. *quotlib.2. quæſt.30. art.4.* Laderch. *conſ.145. nu.3.* Purpurat. *conſ.324. num.7.* Rimin. iun. *conſ.2. num.15. & d. conſ.574. num.5. & ſeq.* Syluan. *conſ.32. num.18.* Guttier. *alleg.10. num.2. & lib.1. pract. quæſt.3. num.1.* Burſat. *conſ.16. n.66.* Aldouin. *conſ.59. num.15.* Valaſch. *de iur. emphyt. quæſt.17. num.28.* Girond. *de Gabel. par.7. in princ. ſub num.32.* Bacc. *de inop. debit. cap.17. num.15.* Tiraquel. *de nobil. cap.20. num.167.* Bertachin. *de gabel. par.7. princ. quæſt.7. num.13.* Pech. *de Eccleſ. cap.22.* Vaſquez *de ſucceſ. lib.3. limit.7. num.180.* Grammat. *deciſ.100. num.26.* & Guidop. *deciſ.78.* ſicque in diuerſis Chriſtiani Orbis partibus iudicatum fuiſſe, oſtenditur ex adductis per Auendan. *in cap. Prætorum par.2. cap.14. num.19.* Gregor. Lopez *in l.54. tit.6. par.1.* Monte Calc. *in l.54. & lib.1. tit.5.* Rebuff. *tom.1. Conſtit. Reg. Gall. tit. de ſent. prouiſ. art.3. gloſ.6. num.3. & 4.* Mexia *pragm. pan. concl.1. num.60. & 61* Chaſſan. *in conſuet. Burgund. rubr. de iuſtices rubr.1. num.48. & ſeq.* Gulielm. *in cap. Raynucius de teſtam. v. & vxorem num.468. & ſeqq.* Nugnez Auendan. *de exequen. mand. Reg. Hiſpan. part.2. cap.3. num.6.*

16 At nihilominus tenendum eſt cum Sac. Congregatione Immunitatis Eccleſiaſticæ, quæ in Cariaten. 7. Auguſti 1657. cenſuit, non poſſe Epiſcopum cogere, neque ex ſe permittere, vt Eccleſiaſtici contribuant pro iactura mobilium facta occaſione contagij, & in Cæſarauguſtana declarauit, non licuiſſe Archiepiſcopo ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum cogere perſonas Eccleſiaſticas ad contributionem, & multò minus contributionem exigere, ſed cum Sanctiſſimo pro dicto beneplacito obtinendo, pro quo inclinat Congregatio, cùm ſit contributio ex cauſa peſtis, & ſic concernens commodum, etiam priuatum perſonarum Eccleſiaſticarum, & quia ipſæ præſtiterunt conſenſum pro contributione, obtento beneplacito.

17 Quia ſuper re hoc Breue fuit ſubinde expeditum, *Venerabili Fratri Archiepiſcopo Cæſarauguſtano &c. Alexander Papa VIII. &c. ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Nuper tuo, & dilectorum filiorum Communitatis, & hominum Ciuitatis Cæſarauguſtanæ nomine nobis expoſitum fuit, quod cum, durante peſte, quæ eandem Ciuitatem, eiuſque diſtrictum ab anno 1647. vſque ad annum 1653. afflixit, præteritorum, & nunc vrgentium in illis partibus bellorum, indeque orta penuriæ ratione, Ciuitas prædicta ad inopiam redacta foret, vt ei non ſuppeteret, vnde pro amouendo contagio huiuſmodi prouiſionibus, ſeù æris alieni ea propter contracti de ſolutione conſuleretur, ipſique Communitas, & homines quaſdam gabellas ſuper rebus comeſtibilibus in eam cauſam impendendas in dicta Ciuitate, eiuſque diſtrictu imponere intenderent, à te petierunt, vt attento, quod laicorum facultates ad præmiſſa non ſufficerent, perſonas Eccleſiaſticas, tandem Ciuitatem, & diſtrictum in ſolutione gabellarum huiuſmodi vnacum laicis concurrere permittere. Cumque ſic cognita per emiſſorum veritate eaſdem Eccleſiaſticas perſonas vnacum laicis prædictis in ſolutione earundem gabellarum concurrere poſſe cenſuiſſes, & iuſto à perſonis per te, ac Communitatem, & homines prædictos reſpectiuè deputatis expenſarum ex cauſa eiuſdem contagij factarum calculo, illas ad ſummam centum quinquaginta ſex millium octingentorum quatuordecim librarum monetæ illarum partium circiter, quæ totidem ſcuta moneta Romana conſtituunt in totum aſcendere compertum fuiſſet pro ſummæ huiuſmodi collectione dictæ gabellæ ſuper farina, & carne vendenda, & emenda in Ciuitate, & diſtrictu præfatis impoſitæ fuerunt: Tuque etiam perſonas Eccleſiaſticas ad ſoluendum vnacum laicis gabellas huiuſmodi ſine noſtro, & Sedis Apoſtolicæ beneplacito obligaſti, & de facto gabella prædicta, etiam ab Eccleſiaſticis exactæ fuerunt, cùm autem, ſicut eadem expoſitio ſubiungebat, Tu, ac Communitas, & homines præfati, vt in ſolutione gabellarum huiuſmodi, etiam perſonæ Eccleſiaſticæ licitè concurrere poſſint, à nobis permitti, ſtatuique, & in præmiſſis opportunè prouidere deſideres, nos te ac dictos Communitatem, & homines ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, Teque, ac eorum Communitatis, & hominum ſingulares perſonas à quibuſuis excommunicationis &c. abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes, ſupplicationibus tuis, nec non Communitatis, & Hominum præfatorum nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium Immunitati Eccleſiaſticæ, & controuerſijs iuriſdictionalibus Præpoſitorum conſilio, non licuiſſe tibi ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum præfatum cogere perſonas Eccleſiaſticas contribuere, ſeu concurrere in ſolutionem gabellarum huiuſmodi, & multò minus illas exigere Apoſtolica authoritate tenore præſentium decernimus, & declaramus, & nihilominus attento, quod cauſa, propter quam gabellæ præfatæ impoſitæ fuerunt, etiam proprium commodum Eccleſiaſticorum concernit, fraternitati tuæ per eaſdem præſentes committimus, & mandamus, vt conſtito tibi de narratis, & dummodo ad id Cleri eorundem Ciuitatis, & diſtrictus in primis, & ante omnia accedat aſſenſus, perſonas Eccleſiaſticas tam ſeculares, quàm cuiuſuis Ordinis Regulares vtriuſque ſexus Ciuitatis, & diſtrictus huiuſmodi ad ſolutionem præfatarum gabellarum ſuper farina, & carne, vt præfertur, impoſitarum, donec & quouſque tanta exinde quantitas pecuniarum conflata fuerit, quæ ad ſolutionem dictæ ſummæ quinquaginta ſex millium, & octingentorum quatuordecim librarum ſufficiant, & non vltra, ea lege, vt quicquid ex gabellis huiuſmodi percipiatur in ſolutionem ſummæ huiuſmodi, & non in alios vſus omninò impendatur, teneri, & obligatas eſſe, & fore authoritate noſtra Apoſtolica decernas. Præterea te à quibuſuis ſententijs, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis, quas propter conſenſum à te impoſitioni, & exactioni gabellarum præfatarum quoad perſonas Eccleſiaſticas huiuſmodi abſque Sedis Apoſtolicæ licentia præſtitum, ſeu ex eo, quod perſonas Eccleſiaſticas prædictas ad ſolutionem earundem gabellarum coegeris, quoquomodo incurriſti, authoritate, & tenore præfatis abſoluimus, & totaliter liberamus, ac tibi earundem præſentium tenore itidem committimus, & mandamus, vt Communitatem, & homines præfatos eorumque Officiales, & Miniſtros, & eorum ſingulos, ſi hoc à te humiliter petierint, à quibuſuis excommunicationis, aliiſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis per eos, & eorum quemlibet, ex eo quod prædictas gabellas ſuper farina, & carne, vt præfertur, impoſitas, etiam ab Eccleſiaſticis perſonis Ciuitatis, & diſtrictus huiuſmodi antequam noſtra, & Sedis Apoſtolicæ licentia deſuper accederet, exegerunt, ſeu exigi fecerunt reſpectiuè incurſis &c. dummodo omne id, quod hactenus ex eiſdem gabellis exactum fuit, in diminutionem ſummæ centum quinquaginta ſex millium octingentorum quatuordecim librarum huiuſmodi integrè cedat, authoritate noſtra abſoluas, & totaliter liberes, dictaſque pœnas eis, & eorum cuilibet gratioſè remittas, & condones, &c. Datum Romæ &c. 11. Iunij 1655.*

Ra-

18 Rationes autem alibi adduximus. Nunc ſolùm adnotamus, quàm religioſè Epiſcopi obſeruare debeant diſpoſitionem *d. cap. non minus*, *& cap. Aduerſus de Immun. Eccleſ.* quorum textus alio in loco fusè explicauimus, nunc ad rem eſſata. Clerici in minoribus gaudere debent immunitate à gabellis, Sacra Congregat. Immunit. in Montis Alti 10. Nouembris 1638. in Florentina 13. Iunij 1640. & in Camerinen. 17. Ianuarij 1628.

19 Eccleſiaſticæ perſonæ non tenentur ad gabellas abſque licentia Apoſtolica, eadem S. Congregatio in Materana 13. Iulij 1637.

20 Clerus ſæcularis & regularis eſt immunis à gabellis, à laicis impoſitis, eadem Sacra Congregatio in Parmen. 1. Decembris 1627. in Recinaten. 22. Iunij 1655.

21 Etiam à gabella, vt dicitur *de contratti*, eadem S. Congreg. in Reatina 9. Aprilis 1647.

22 Clerici non tenentur ad gabellam impoſitam ſuper paſcua animalium, eadem S Congregatio in Laquedonen. 31. Ianuarij 1628.

23 Clerici gaudent immunitate fructuum in bonis, etiam eiſdem donatis, eadem Sacra Congregatio in Laquedonen. ibidem.

24 Clerici non tenentur ad ſolutionem gabellæ carnis, eadem Sacra Congregatio in Aſculana 30. Maij 1628.

25 Clerici, etiamſi non inſeruiant Eccleſiæ, ſunt immunes ab oneribus perſonalibus, eadem S. Congr. in Aprutina 6. Martij 1635.

26 Bona data Clericis in Regno Siciliæ quomodo ſint immunia à gabellis, & quando teneantur ſoluere, eadem S. Congreg. 24. Ianuarij 1623.

27 Gabella, ſiue vectigal non ſoluitur in tranſportatione cadaueris ab vno ad alium locum, eadem Sac. Congregatio in Firmana 10. Iunij 1653.

28 Clericus, quamuis abſens, gaudet immunitate à gabellis, eadem S. Congregatio in Salernitana 2. Iulij 1650.

29 Clerus non tenetur ſoluere gabellam impoſitam ſuper tumulis frumenti, eadem Sac. Congr. in Lucerina 11. Septembris 1634.

30 Seruientes Eccleſijs non tenentur ad gabellam panis non ingabellati, eadem Sac. Congreg. in Bouien. 30. Decembris 1636.

31 Gabella non eſt ſoluenda pro eleemoſina frumenti, olei, vini, eadem S. Congreg. 28. Febr. 1658. & in Valentina 12. Nouembris 1658.

32 Eccleſiaſtici, attenta quaſi poſſeſſione immemorabili, eximuntur à gabella macinæ, eadem S. Congr. in Conſentina 12. Februarij 1646.

CONSVLTATIO CXXII.

An, quatenus, & in quibus palatia Eminentiſſimorum Cardinalium gaudeant immunitate? Vbi an in illis fieri poſſit recognitio cadaueris abſque licentia Iudicis Eccleſiaſtici? Et quid de Epiſcoporum palatijs?

1 CErtum planè videtur, quòd, exceptis domibus annexis Eccleſijs tituli cardinalitij, vt declarat Cutell. *de immun. lib. 1. queſt.* 37. & egregiè Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. cap. 15. quæſt. 16. num.* 12. nullo iure cautum eſt, domos alias Cardinalium dici poſſe locos ſacros, vel immunes, ſed tantum ex rationabili conſuetudine, vt conſtat ex congeſtis à Farinacio *de carcer. quæſt. 28. num. 48. & de immun. Eccleſ. in append. num.* 274. à Thoma Delbene *eodem tract. tom. 2. cap. 16. ſect. 15. num.* 1. ex Nauar. *cap. 25. num.* 18. Triſch. *v. Eccleſia concl. 9. numer.* 12. Deciano *tract. crim. lib. 6. cap. 25. numer.* 15. Clar. *in princ. §. fin. quæſt.* 30. Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num.* 2. Iacobac. *de Concil. lib. 1. col. 1. litt. A.* Cucchio *in inſtit. can. lib. 2. tit. 4. num.* 91. Manfred. *tit. de Card. deciſ.* 147. *& cap. 8. priuil.* 14. vbi communiter hodie ſeruari teſtatur, Guid. Pap. *quæſt. 121. num. vlt.* Boſſ. *pr. crim. de capt. num.* 30. Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1. capit. 4. num.* 80. & Mario Italia *de immun. lib. 1. cap. 4. §. 9. num.* 22. Immò hanc conſuetudinem eſſe ſublatam à Conſtitutione Gregorij XIII. ac Sixti V. Summorum Pontificum, teſtantur Farinac. locis citatis, Duard. *in Bull. Cœn. lib. 2. cap. 15. quæſt. 16. num.* 22. Gambacur. *lib. 4. cap.* 5. Lezan. *in ſumm. v. immunitas num.* 2. & Zecchius *de republic. tit. 3 de Cardin. num. 9. priuil.* 9. non ſolùm, vt ait Delbene, forſan propter abuſus, qui ex illa oriebantur, ſed etiam propter multitudinem aſylorum, ex quibus delicta impunita, tametſi non deſint, qui credant, has Conſtitutiones intelligendas eſſe pro Vrbe tantùm & Statu eccleſiaſtico, non autem extra Statum, vt Marius Ital. *loc. alleg. & num.* 23. Peregrin. *de immun. cap. 4. num.* 75. Diana *p. 1. tract. 1. reſolut.* 37. Barboſ. eodem loco *lib. 2. cap. 3. num.* 71. Anton. de Marin. *quotid. reſol. cap. 180. num.* 12. quibus videtur ſubſcribi Delbene vbi ſupra *num.* 2. Vndè ex his poteſt Iudex ſæcularis dictas domos ingredi, reos ad eas confugientes extrahere, & ſic formales actus iuriſdictionis exercere, ac multò magis facere poteſt actum recognitionis cadaueris, de quo probabilius dicendum videtur, quòd ſit actus extraiudicialis.

2 Quæ quidem conſuetudo procedit ſolùm in palatijs Cardinalium, & ſic in domibus conſpicuis, eorum aſſiduæ habitationi deſtinatis, quibus hoc palatij nomen inſignium regiæ dignitatis conuenit. Hinc quia Mons Palatinus primum à Romulo, deinde à Tullio Hoſtilio eſt habitatus, fuitque in eo Sedes Imperij Romani, & domus Auguſta, ab Octauio enim Auguſto deinceps omnes Romani Imperatores in Palatio habitauerunt, cuiuſuis Principis aula, ſiue ſplendidi hominis domus, palatium dicitur. Quare nemo eam conſuetudinem extendit ad domos, quæ in villis, vel alijs locis habentur animi relaxationis cauſa, cùm non dicantur domus habitationis. Quia cùm domus accipiatur pro habitatione, *l. qui domum, ff. de adulter. l. in lege, §. ſed de ea, ff. de verb. ſignif.* & habitare quis non dicatur vbi momenti cauſa inhabitat, ſed vbi moratur, Rebuf. *in d. l. in lege verſ. ſequitur*, Gabr. *de malef. concluſ.* 10. *num. 31. &* 32. Vbi quod domus non dicitur, etiamſi ſit propria, quando in illa quis non inhabitat, quia neque dominium, neque proprietas, neque locus, ſed ſola habitatio continua conſtituit domum. Ita quoque domus, ſeu villæ, quas habent Regulares delectationis cauſa, vel ad recipiendum hoſpitio illuc tranſeuntes, quòd non gaudeant immunitate, tradit Barboſa *de iur. Eccleſ. lib. 2. cap. 3. num.* 76. Aliàs enim quicumque locus, quem Cardinalis quauis ex cauſa paucis diebus inhabitaret, eſſet illius domus. Quod nullo iure probari poteſt. Et ad rem ponderandum eſt, quod firmat Delbene *de immun. cap. 16. ſect. 14. poſt. num.* 12. Vbi loquendo de palatijs, quæ habitantur ab Epiſcopo, dum peragrat diœceſim occaſione viſitationis, tenet pro immunitate, quando ipſe Epiſcopus ibi reperitur, & actu habitat ob reuerentiam perſonæ potius, quàm loci, & *num.* 20. aſſerit, domibus, quas habitat Epiſcopus extra diœceſim, nullam competere immunitatem, quia ibi nullam habet iuriſdictionem, licèt ex ſententia Sacræ Congregationis Immunitatis contrarium ſit verum, vt declarauit in Caſtren. 8. Iulij 1670. nempe palatium menſæ Epiſcopalis, exiſtens in Terra Migiani, Vgentinæ diœceſis, gaudere, dum Epiſcopus inhabitat.

3 Præterea Doctores, quærentes, an palatium Epiſcopi, quod de iure ratione iuriſdictionis, gaudet Eccleſiaſtica immunitate, vt habetur ex Concilio Aurelianenſi primo, relato *in can. Id conſtituimus* 17. *quæſt.* 4. ibi: *Id conſtituimus obſeruandum, quod Eccleſiaſtici Canones decreuerunt, & lex Romana conſtituit, vt ab Eccleſiæ atrijs, vel domo Epiſcopi reos abſtrahere omnino non liceat,* & do-

Digitized by Google

& docent communiter Doctores, teſte Couar. *lib. 2. var. reſolut. cap.* 20. gaudeat hoc priuilegio, abſente, vel mortuo Epiſcopo, reſpondent affirmatiuè, dummodò non ſit alijs locatum, neque à ſæcularibus habitetur, vt tradunt Farinac. *in append. de immun. cap.* 17. *num.* 170. Marius Ital. *eodem tract. lib. 1. capit. 4. §. 4. num.* 4. Azorius *inſt. moral. tom. 2. lib. 9. cap.* 8. Laym. *lib. 4. theolog. moral. tract. 9. cap. 3. num.* 3. Nouar. *in Summ. Bullar. tit. de Immunit.* 10. & aduertit Delbene *loco cit. d. ſect.* 14. *num.* 2. Si ergo ipſum palatium Epiſcopale, abſente Epiſcopo, non gaudet Immunitate, quando alij illud inhabitant, multò minus manſiones, ſiue domus, non autem palatium conſuetæ habitationis Cardinalium, quas habent oblectamenti gratia, vel conducunt, vel gratuitò inhabitant, non ſolùm eorum famuli, ſed etiam diurni operarij. Præſertim ſi manſiones habeant oſtium in via publica, per quod abſque violatione loci ſacri, vel immunis in eas ingreditur, ſicuti habetur in ſortioribus terminis de domibus communicantibus cum atrio, clauſtro, vel porticu Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, quòd non gaudeant immunitate, niſi eas miniſtri Eccleſiæ inhabitent, vel iuxta opinionem, immunitati ſauorabilem, ſi ad eas egreſſus, atque ingreſſus haberi non poſſit, niſi per locum ſacrum, & immunem, ſecùs verò ſi habeant oſtium in via publica more aliarum domorum ſæcularium, vt in ſpecie tradunt à Ponte *deciſ.* 35. Peregrin. *de Immunit. cap. 4. num.* 27. & Sanfelic. *deciſ.* 136. *per tot.* Alioquin omnes apothecæ, & habitationes artificum habitantium ſubtus palatia Cardinalium cum communicatione ad illa, eſſent immunes.

4 Vnde in terminis recognitionis cadaueris, faciendæ per Curiam ſæcularem, agi ſolet de materia Immunitatis, quoties recognoſcendum eſt cadauer iam ſepultum in Eccleſia, vel cœmeterio ita, vt agatur de illius exhumatione ex deductis per Sperell. *deciſ.* 51. *num. 4. cum ſeqq.* Quin neque exhumari debet pro capienda informatione abſque licentia Sacræ Congregationis, vt decretum in Æſina 17. Decembris 1602. & in Sutrina prima Iunij 1604. Quia laici in cauſis criminalibus à foro Eccleſiaſtico non ſumunt indicia, Sacra Congregatio ſuper Epiſcop. in Callien. 12. Nouembris 1619. Si tamen recognitio ſit facienda extra Eccleſiam, poteſt Ordinarius talem licentiam concedere: Sacra Congregatio Immunitatis in Nullius 2. Maij 1639. Diana *part. 6. in declarat. Congregat. num. 64. & p. 4. tract. 2. reſolut.* 45. Bellett. *diſqu. Cler. p. 1. tit. 1. §. 5. num.* 148. Genuen. *in princ. cap.* 42. *num.* 10. Ricc. *reſolut.* 463. *in fin. par.* 1. & iuxta mentem eiuſdem Sacræ Congregationis fieri debet in licentia proteſtatio ad formam *cap. Prælati de homicid. in* 6. Quinimò ex ſupracitata declaratione, & ex Sperello *d. deciſ.* 51. *num.* 18. nè in cœmeterio quidem huiuſmodi recognitio, aut vulnerati examen fieri poteſt, neque ad id faciendum Ordinarius licentiam dare. Si verò laicus abſque dicta licentia cadauer exhumare præſumeret, eſſet excommunicandus, vt ex *cap. 2. de Immunit. Eccleſ. in* 6. tradit Genuenſ. *loc. alleg. num.* 11. Ordinarius autem compelli nequit ad dandam huiuſmodi licentiam, vt contra Genuenſem concludit Sperellus *ſupra*. Nullibi tamen iure cautum videtur, exceptis Eccleſijs, vel locis verè ſacris, ob reuerentiam eis debitam, ſimplicem recognitionem cadaueris, factam per modum cuiuſdam potius voluntariæ, quàm contentioſæ iuriſdictionis in loco non ſacro, neque à Sacris Canonibus reputato immuni, importare immunitatis Eccleſiaſticæ violationem, & proca incurri cenſuras. Nam etiam in ipſis Eccleſijs, ac multò magis in Eccleſiarum domibus teſtes per Iudicem ſæcularem examinari poſſe, firmant Bartolus, & Geminianus, alijque, quos refert Sperellus *d. deciſ.* 51. *num.* 2. contra quos neminem reperiſſe contradicentem, teſtatur *num.* 15. Et licèt ipſe contrarium putet, attamen eius auctoritas præualere non debet tot antiquis, & grauiſſimis Doctoribus, præſertim, quia ſolùm loquitur de Eccleſijs, ac locis verè Eccleſiaſticis, ideòque adaptari non debet domibus Cardinalium gaudentium iuxta alteram opinionem immunitate ex ſola conſuetudine, quæ incertum eſt, an illis proueniat ratione dignitatis eccleſiaſticæ, vel potius ratione officij temporalis, & tanquam Senatoribus Summi Pontificis, præſertim vbi non agitur de domibus Eccleſiarum titularium, quæ aſſimilari poſſunt palatijs Epiſcopalibus ob quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, quam ibi retinent, tametſi iuxta veriorem ſententiam, quam amplexa eſt Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis in Sipontina 12. Maij 1604. ex *cap. 1. de Immunit. Eccleſ.* Iudex ſæcularis non poſſit in Eccleſia, vel alio loco immuni teſtem, vel reum formaliter examinare, vel cadaueris recognitionem facere, neque ad id licentiam concedere poteſt Epiſcopus, ſed à Sanctiſſimo, vel à Sacra Epiſcoporum, vel Immunitatis Congregatione petenda eſt, poſſitque tamen concedere licentiam Epiſcopis exhumandi cadauer ad recognitionem extra Eccleſiam faciendam, & ad reum extra Eccleſiam examinandum in loco immuni, nimirum in Monaſterio, vel porticu. Eadem fermè dixit Sacra Congregatio Immunitatis ſub die 2. Martij *1639.* ſcilicet non poſſe Epiſcopum, tanquam Ordinarium concedere licentiam Iudici laico, vt examinet aliquem reum, vel teſtem in Eccleſia, præſertim formaliter, & cum iuramento, neque vigore litterarum Sacræ Congregationis ſuper electione, ſed talis licentia peti debet à Sede Apoſtolica, poſſe tamen, ſi velit concedere licentiam exhumandi cadauer, ac faciendi recognitionem, & examinandi extra Eccleſiam, etiam in loco immuni. Quòd verò ad Clericum, ſiue vulneratum, ſiue occiſum à ſæculari, hac vtitur Sacra Congregatio diſtinctione. Si Clericus vulneratus non fuerit translatus ad hoſpitale, aliumue locum ſacrum, vel ſi mortuus non fuerit translatus ad Eccleſiam, poterit à Iudice laico, qui præuenit, fieri recognitio corporis delicti. Si verò Clericus vulneratus ad locum ſacrum translatus fuerit, vel mortuus ad Eccleſiam delatus, ac ſepulturæ traditus, eiuſmodi recognitio fieri ab eo non poterit abſque præcedenti ſolita, ac legitima facultate, à *Sacra* Congregatione Immunitatis concedenda. *Sic* in vna Ciuitatis Caſtelli, ac in alijs ſæpè 19. Iulij 1667. data facultas Epiſcopo dandi licentiam abſque violatione Immunitatis eccleſiaſticæ tranſportandi cadauera, & vulneratos à loco immuni pro recognitione corporis delicti pro octo caſibus, præmiſſa ab Ordinario ſolita proteſtatione iuxta *d. cap. Prælatis de homicid. in* 6. Qua in re extat formula in Secretaria Sacr. Congregationis tenoris ſequentis. *La Santità di Noſtro Signore concede a V. S. col mezo di queſta la facoltà di dare licenza per otto caſi, conforme alla ſua prudenza, che i feriti, o i cadaueri eſiſtenti in luoghi immuni con l' aſſiſtenza di perſona Eccleſiaſtica da deputarſi da lei, ſi traſportino in luogo vicino, & opportuno con la douuta ſicurezza ad effetto, che la Corte ſecolare poſſa prouare il corpo del delitto col far le recognitioni de' morti, ò de' feriti, e ſenza violatione dell' Immunità Eccleſiaſtica, accioche i delitti non rimangano impuniti, mentre facendoſi da lei la ſolita proteſta, ſecondo la diſpoſitione del capit. Prælatis de homicid. in 6. la Santità ſua la preſerua dall' irregolarità, che perciò ella, e i ſuoi Delegati Eccleſiaſtici poteſſero incorrere.*

Ex quibus abundè conſtat, quòd eiuſmodi domus non ſint immunes, vel quòd miniſtri Curiæ ſæcularis exercendo in illis actus aliquos iudiciales, ſaltem probabiliter, ita credere poſſint. Cùm enim excommunicatio ſit pœna grauiſſima, exigit ſanè temeritatem, ad peccatum mortale ſufficientem, ſine qua non datur excommunicatio ex deductis à Sayro *de cenſur. lib. 1. cap.* 18. atque tunc cauſæ excuſationis in hac re non admittuntur, quando eæ ſunt certò iniuſtæ, & cum ignorantia vel craſſa, vel ſupina, cùm agatur de violatione Eccleſiæ, vel loci notoriè, & ſine dubio ſacri, quo caſu impro- 5

ban-

bantur Decianus, & plerique alij haſce malè opinatas excuſationes admittentes ex egregiè deductis à Farinacio; *in append. Immunit. num.* 328. Quinimmò ad effectum incurrendi cenſuras non attenditur quilibet actus, fortaſſe illicitus in loco immuni. Recenſentur enim in *cap. Decet, de Immunit. in 6.* actus, qui prohibentur fieri in Eccleſia, inter quos & actus iudiciales, & tamen non irrogatur pro illis excommunicatio. Fortiùs ergo in loco, qui non eſt referendus ad immunitatem eccleſiaſticam, ſed potius ad exemptionem à iuriſdictione laicali ob quandam reuerentiam ex conſuetudinem.

6 At nihilominus tenendum eſt, ad faciendam recognitionem cadaueris, multòque magis ad exercendum quoſcunque actus iudiciales in palatijs Eminentiſſimorum Cardinalium, neceſſariam eſſe licentiam Ordinarij eccleſiaſtici.

7 Siue quia regulariter palatia huiuſmodi, etiam extra Vrbem, gaudeant immunitate inſtar palatij Epiſcopi, vt ex coonſuetudine communi ita ſeruari teſtatur Manfred. *de Immunitat.* quem refert, ac ſequitur Clar. *in princ. lib.* 5. §. *fin. quaſt.* 30. *numer.* 25. Immò de iure communi, poſſe huiuſmodi priuilegium ſuſtineri, & ante Sixtum V. ſeruatum fuiſſe, etiam Romæ, teſtatur Vghell. *de notis. Cardin. priuileg.* 22. *verſ. verum.* Habetur ex *ca. Epiſcopus de conſecr. d.* 3. *& ex ca. Epiſcopus d.* 41. cui quidem iuri conſtitutiones Gregorij Decimitertij & eiuſdem Sixti non præiudicant, quia reſpiciunt dumtaxat palatia Vrbis, non autem palaria Cardinalium adhærentia Eccleſijs ſuorum Titulorum, & ſuæ Dignitatis. Nam in ordine ad has Eccleſias habent iuriſdictionem, ſuntque in eis tanquam Epiſcopi, præcipuè cum in fauoribus, & gratijs Epiſcopis ipſis comparantur, ex *cap. felicis de pœn.* neque palatia, vel domos extra Vrbem, vt per Farinacium, & alios probatum eſt. Maximè, ſi in illis constructa ſit capella, in qua functiones ſacræ celebrantur, quod pluribus comprobat Guazzin. *ad defenſ. cap.* 37. *numer.* 26. Ciarlin. *controuerſ. par.* 2. *cap.* 198. *num.* 36. & Sperell. *deciſ. foren. Eccleſ. par.* 1. *deciſ.* 49. *ſub v.* 8. *ac ſeqq.* Vbi ait, libentius id eſſe tenendum ob dignitatis celſitudinem.

8 Siue quoniam negari non poteſt, quin domus eiuſmodi ſint omninò exemptæ à iuriſdictione laica ob generalem exemptionem, quæ conceditur ex iure diuino, & poſitiuo perſonis, ac bonis Clericorum, vt per Sperell. *cit. deciſ.* 49. *num.* 1. *& ſequ.* ac iuxta deciſionem Rotæ in Albanen. gabellæ coram Merlino inter eius impreſſas 902. *num.* 1. cuius ſæpè meminimus. Quemadmodum etiam famuli, aut coloni Cardinalium, qui io illis inhabitant, ſunt de foro Eccleſiaſtico inſtar famulorum, ac colonorum Epiſcopi, iuxta reſolutiones Sacræ Congregationis apud Barboſa *in Sum. Apoſt. deciſ. collect.* 14. *num.* 3. & Sperell. *deciſ.* 42. *num.* 21.

9 Ideò cum ſuper his ſaltem cognitio ſpectet ad Iudicem Eccleſiaſticum, tanquam Superiorem Clerici, Roland. à Vall. *conſ.* 57. *num.* 25. *libr.* 4. Sperell. *deciſ.* 12. *num.* 65. ſequitur, quòd non ſine culpa Iudex laicus propria authoritate ingrediatur eiuſmodi domos ad exercendum ſuam iuriſdictionem, examinando teſtes, & recognoſcendo cadauer, ſicut in domo, Clerici propria authoritate publicani reſpondet Sperell. *præcit. deciſ.* 49. *à num.* 14. vbi *num.* 27. firmat ex hoc tantum dici irrogatam iniuriam Clerico, puniendam ab eius Ordinario, & paulò infrà comprobat habere locum etiam Bullam Cœnæ contra impedientes iuriſdictionem Eccleſiaſticam.

10 Neque obſtare poteſt, quòd manſiones, quas Iudex laicus ingreditur, ſiot deſtinatæ ad vſum operariorum, & tanquam diſtinctæ ab habitatione Cardinalium, habeant iogreſſum à via publica, diuerſum ſanè ab ingreſſu palatij. Nam priuilegium immunitatis conceditur etiam ædificijs adhærentibus per textum *in cap. ſiquis contumax*, vbi Gloſſ. *v. adhærentibus* 17. *quæſt.* 4. & pluribus alijs firmat Farinac. *in append. de immunitat. num.* 268. Caſtropal. *par.* 2. *tract.* 11. *tit. de reuer. deb. loc. ſacr. diſp.* 1. *punct.* 6. *num.* 18. Et in ſpecie quòd habitationes, etiam pro famulis, & hoſpitibus, animalibus, & huiuſmodi alijs ſint immunes, tradit Bordon. *reſol. regular. com.* 1. *reſolut.* 1. *tom.* 4. *& tom.* 2. *reſolut.* 52. *num.* 356. Quod minùs dubitari poteſt in caſu, quo manſiones ſunt incorporatæ, & intra illius ſitum, etiamſi habeant alium ingreſſum. Etenim id poſſet difficultatem facere, ſi manſiones eſſent acquiſitæ poſteà, vel penitus diſtinctæ. Quo caſu requireretur deſtinatio patrisfamilias ad hoc, vt ſub diſpoſitione palatij venirent. Idque præſertim, ſi ianua eiuſmodi manſionum fuerit aperta ad commodiorem vſum palatij, non autem manſionum, in quas quotidianus ingreſſus eſt ex oſtio palatij, vt benè declarat Cancer. *var. reſolut. lib.* 3. *cap.* 20. *quæſt. num.* 143. cum alijs per Surd. *deciſ.* 241. *à num.* 7. eſtque deciſio Putei 96. *lib.* 3. io correctis, quòd in legato domus ſuæ habitationis veniat domus contigua, acquiſita poſt teſtamentum. Ac etiamſi aliis locentur, quia cum ſint intra palatium, adhuc non improbabiliter gauderent eius immunitate, vt per Dian. *part.* 3. *tract.* 1. *de Immunit. reſolut.* 71. Bonacin. *tom.* 3. *diſp.* 2. *quæſt.* 3. *pun.* 16. §. 4. *num.* 7. vbi reijcit contrariam opinionem, & Lezana *in Summ. v. Immunitas num.* 20.

11 Minùs obſtat, quòd eiuſmodi domus non ſit palatium propriæ, & ordinariæ habitationis Cardinalis, ſed ſolùm ibi quandoque moratur oblectamenti gratia, & propterea non gaudeat Immunitate, vt de domo, quam Epiſcopus habet ruri delectationis cauſa, dixit Ciarlin. *controu.* 198. *num.* 23. Nam illud dicitur palatium Cardinalis, in quo Cardinalis inhabitat, vt de palatij ſplendore, dignitate, & antiquitate eleganter, ac diligenter, vt ſolet, loquutus eſt Dio. *lib.* 35. his verbis: *Imperatoris autem ædes palatium nominatur, non quod ita aliquando decretum ſit, ſed quòd in palatio Cæſar habitabat, ibique Prætorium eius erat, ac nonnihil Domus eius ab eo toto monte, propterea quod ibi quondam Romulus habitarat ſplendoris accepit*. Subditque Dio. *Ideoque, etſi alibi Imperator domicilium ſuum habeat, tamen id quoque palatij nomen obtinet*. Neque eſt par ratio Epiſcoporum, de quibus loquitur Ciarlinus, ac Cardinalium. Nam iſtis multò magis debetur immunitas, cùm vltra iura epiſcopalia, habeant etiam qualitatem Cardinaliriam, vt rectè Peregrin. *de Immunitat. cap.* 4. *num.* 75. & ipſe Ciarlin. *d. cap.* 198. *num.* 38. nec debent eſſe deterioris conditionis, ac erant olim Flamines, Diales, inter quorum cœremonias hoc Aulus Gellius *lib.* 20. *cap.* 15. commeminit: *Vinctum, ſi ædes eorum introiret, ſolui neceſſarium eſt, & vincula per impluuium in tegulas ſubduci, atque inde foras in viam dimitti*. Præterea ſemper vrgeret ratio ſuperiùs allata, quòd ſcilicèt, ſi eiuſmodi manſiones, vel domus non ſint immunes, ſaltem dici debeant exemptæ à iuriſdictione laicali.

12 Palatium verò Epiſcopi, quamuis locatum gaudet Immunitate, Sac. Congregatio Immunitatis in Aquinaten. 16. Decembris 1666.

13 An palatium vnius menſæ epiſcopalis exiſtens in territorio alterius Diœceſis, gaudeat immunitate, gaudere reſpondit eadem Sacra Congregatio, dum in eo habitat Epiſcopus, vt in Caſtren. 8. Iunii 1670. ſuperiùs relata.

14 In palatio autem Epiſcopi non poſſunt fieri executiones, eadem Sacra Congregatio in Ceruien. 17. Septembris 1658.

CON-

CONSVLTATIO CXXIII.

An cuſtodes agrorum ſpectantium ad menſam Epiſcopalem, vti tales, gaudeant priuilegio fori eccleſiaſtici?

1 FAcit pro negatiua primò, quòd ſaltuarius, nempe cuſtos prædiorum, rei veritate inſpecta, non eſt conſiderabilis, vti pars eſt, & inſtrumentum ipſius fundi, cuius cuſtodiæ præponitur, ſed vti quid penitus ab eo ſeparatum, veluti Paulus Iuriſconſultus dixit in *l. cum quæreretur* 58. §. *prædijs de leg.* 3. inquiens prædijs legatis, & quæ eorum prædiorum colendorum cauſa empta, partaque eſſent, ſaltuarium non cenſeri legatum, quia tuendi, & cuſtodiendi fundi magis, quàm colendi cauſa paratus eſt. Quod pariter animaduertit Gloſ. in *l. Inſtrumenta v. Saltuarij de fund. inſtruct.* exponendo ſaltuarios pro ijs, qui cuſtodiunt feudum, & tuentur magis, quàm fructibus colligendis præſint.

2 Secundò, quòd ruſticus conuenitur coram Iudice ſæculari, ſicut ex Io: Gloſſatore, inquit Abbas *in cap.* 2. *num.* 9. & Felin. *ibid. n.* 2. *&* 3. *de for. comp.*

3 Tertiò, quòd priuilegium fori eccleſiaſtici non competit, niſi certa mercede conductis ab Epiſcopo, quique illius expenſis viuunt, quemadmodum exemplificant Burſat. *conſ.* 25. *num.* 2. *vol.* 5. Gratian. *diſcept.* 342. *ſub num.* 4. Thom. Delbene *de Immun. cap.* 4. *dub.* 15. *ſect.* 1. *num.* 28. *& ſeq.* Ciarlin. *lib.* 1. *controu.* 20. *num.* 35. *& lib.* 2. *controu.* 186. *num.* 24. *&* 25.

4 Pro affirmatiua verò extat Decretum Sacræ Congregationis Immunitatis in Tudertina ſub die 29. Ianuarij 1629. hiſce verbis conceptum. *Sacra &c. cenſuit ad menſam Epiſcopalem Tudertinam ſpectare cognitionem damnorum datorum in bonis eccleſiaſticis, & perſonarum eccleſiaſticarum Diœceſis Tudertinæ; necnon pœnas eorundem damnorum datorum; ideoque cauſam Franciſci Solaroli, miniſtri pro huiuſmodi damnis ab Epiſcopo deputati, cognoſcendam à Curia Epiſcopali, cùm gaudeat priuilegio fori, nec poſſe Curiam ſæcularem Boſchi contra eum procedere, nec illum cogere ad præſtandum cautionem de non offendendo per acta eiuſdem Curiæ laicalis.* Et in Foroſemproníen. 20. Decembris 1667. his verbis: *Cuſtos ſyluarum menſæ Epiſcopalis gaudet priuilegio fori, ſi viuat pro maiori parte anni ex emolumentis dictæ cuſtodiæ, & nullum aliud habeat exercitium.*

5 Quodque Vlpianus non ſolum dixit in fine *l. Inſtrumenta fundi.* 8. *ff. de fund. inſtr. & inſtrum. legat.* ſaltuarios præpoſitos cuſtodiæ ſaltus, & paſtionum accedere inſtrumento fundi, ſcilicet conſeruandi fructus cauſa, ſed amplius in ſubſequenti, *l. quæſitum* 12. §. *Saltuarium*, reiecta diſtinctione Labeonis inter ſaltuarium paratum fructuum conſeruandorum gratia, & finium cuſtodiendorum cauſa, probauit ſententiam Neratij, dicentis omnes ſaltuarios contineri ſub inſtrumento fundi, ſubdens, & hoc iure vtimur, quem ſequitur Coraſ. *lib.* 5. *miſcell. cap.* 21. *num.* 4. Idemque aſſeruit Pomponius *in l. ſi ita teſtamento* 15. §. *mulier ff. eod.* dicens, quòd mulier cuſtos villæ continetur ſub legato fundi cum inſtrumento, ſicut ſaltuarius, cùm par vtriuſque ratio ſit, quia tam villæ, quàm agri cuſtodiam deſiderant, hi ne quid vini, agri, vel fructuum occupent, illæ ne quid cæterarum rerum, quæ in villa continentur, occupetur. Nam ſi præpoſitus cuſtodiæ prædiorum ob id de iure conſideratur pro illorum inſtrumento conſeruandi gratia fines, ac fructus eorundem, pari ratione videtur dicendum, quòd ſit eodem iure cenſendus, ſicque debeat potiri priuilegio ipſis prædijs, vti eccleſiaſticis, competente. Quod tu tene modicus.

CONSVLTATIO CXXIV.

A Sacra Congregatione de propaganda Fide concedi ſolet Miſſionarijs decretum ſequentis tenoris. S. Congregatio cenſuit concedi poſſe diſpenſationem petitam concurrentibus infraſcriptis conditionibus, videlicet, vt Sacerdos miſſionarius ſit peritus in arte medicinæ, & chirurgiæ, & eam gratis exerceat, vt abſque inciſione, & aduſtione operetur, & in loco vbi Miſſionarius degit non ſint medici laici. *Nunc quæritur,*

Primò. Quomodo ſe gerere debeant huiuſmodi Miſſionarij in illis partibus, quando ob euidens periculum vitæ alterius patientis neceſſarium eſſet aliquam ex præcipuis corporis partibus incidere?

Secundò. Cùm vnus ex dictis Miſſionarijs ad præſeruandum brachium, & vitam cuiuſdam in digito vulnerati, ipſum digitum inciderit, an incurrerit irregularitatem?

IN *cap. ſententiam, ne Clerici, vel Monachi*, Clericis in ſacris interdicitur exercitium chirurgiæ, quæ aduſtionem, vel ſectionem inducit. Et *in cap. tua nos de homicid.* Clericus, vel Monachus aduſtionem, vel ſectionem faciens, tanquam chirurgus, ſi inde mors infirmi ſequatur, fit irregularis, etiamſi omnem adhibuerit diligentiam, & infirmus ex propria culpa ſit mortuus propter ſectionem, vel aduſtionem, licèt morte phyſicè proueniente ex ſectione, vel aduſtione prædicta. 1

Quod planè locum habet in omni Clerico in Sacris, vel in Minoribus quidem, aut in prima tonſura, ſed ſufficienter beneficiato, quia omnia interdicta Clericis in Sacris, cenſentur interdicta Clericis beneficia habentibus ſufficientia ad victum, ſeu ſuſtentationem, Sanch. *lib.* 6. *in Decal. cap.* 14. *num.* 15. Abb. *in d. cap. Sententiam*, Maiol. *lib.* 2. *de Irregul. cap.* 12. *num.* 7. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 81. §. 5. Item procedit etiam in ſectione venæ, ſeu phlebotomia ſecundùm veriorem, vt Bonacin. *de Irregular. quæſt.* 4. *pun.* 5. *num.* 5. Auil. *diſp.* 6. *de cenſur. ſect.* 1. *dub.* 10. *concl.* 2. §. *Hinc ſequitur* contra Molinam *diſp.* 75. *numer.* 4. *tract.* 3. 2

Hicque vnicus caſus eſt, in quo Clericus irregularis fit, ſequuto homicidio, præter intentionem, etſi diligentiam omnem adhibuerit, ne ſequeretur. Nam ideò illi hoc opus prohibitum eſt, quia cum homicidij periculo coniunctum eſt. Qua ratione Monachis, & clericis ſupradictis ſpeciatim prohibitum eſſe exercitium artis chirurgiç per inciſionem, vel aduſtionem *ex d. cap. ſententiam, & cap. tua nos* docent ibi Gloſſa, & Abbas, traditque Couar. *p.* 2. *Clem.* §. 4. *nu.* 9. Molin. *d. diſp.* 75. *n.* 2. Auil. *diſp.* 6. *ſect.* 1. *dub.* 2. Quia non eſt ſine culpa, qui rei quæ ad ipſum non pertinet, ſe miſcet, *regul. Iur.* 19. *in* 6. Id tamen non procedit, ſi non ſua manu ſecuit, vel vſſit, ſed alius chirurgus eius mandato, ſecundùm regulam artis, Molin. *ibid. n.* 3. Sayr. *de cenſur. lib.* 6. *cap.* 18. *n.* 27. Bonac. *loc. alleg. n.* 5. *&* 6. Neque procedit in caſu grauis neceſſitatis infirmi, quando non aderat alius chirurgus, Molin. *diſp.* 8. *num.* 11. Sayr. *num.* 10. Bonac. *num.* 4. Nam ius ipſum naturale ſic exigit, excuſatque neceſſitas, ac pietas. 3

Ex quibus reſpondeo ad 1. Poſſe in caſu neceſſitatis.

Ad ſecundum non incurriſſe. Atque ita quòd ad vtrunque caſum declarauit S. Congregatio Concilij in vna Chinen. Irregularitatis die 9. Februarij 1669. Hinc Congregatio particularis ſub die 28. Nouembris 1641. pro Miſſionarijs Æthiopiæ vnanimiter cenſuit in caſibus neceſſitatis, Sacerdotes Miſſionarios poſſe licitè mederi, neque egere diſpenſatione. Vide Dianam *par.* 4. *tract.* 2. *reſol.* 23. 4

Digitized by Google

CONSVLTATIO CXXV.

An Vicarius Generalis in concurſu Parochialium poſſit legitimè accedere habenti paritatem votorum, omiſſo habente vltra dimidiam?

1 PRimo ſanè intuitu negandum videtur. Etenim Sac. Concilium Trid. *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reform.* tribuit ius Epiſcopo, eiuſque Vicario accedendi duotaxat, quando omnes oppoſitores deſcripti fuerint examinati ab Examinatoribus ſynodalibus, qui tamen ſint pares, vel ſingulares in votis ſuis. Vnde Sacra Congregatio pluries declarauit, Epiſcopum, vel Vicarium non habere vota, niſi vota Examinatorum fuerint paria, vt in Fauentina 14. Auguſti 1631. ad 2. & 3. & alibi, *Tantum* illi poſſunt accedere, vbi vota ſunt paria, vel ſingularia, vt apud Garz. *de benef. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 56. At in hoc caſu vota non ſunt paria. Vnus enim habet vltrà dimidiam. Quando enim vnus tantùm eſt approbatus pluribus ſuffragijs Examinatorum, excedentibus medietatem, ceſſat paritas, & cæteri dicuntur reprobati, atque adeò dictus Vicarius non poterit accedere habenti votorum paritatem, omiſſo habente vltrà dimidiam, qui ſolus inſtituendus erit, Garz. *loc. alleg. p.* 9. *cap.* 2. *num.* 225. *& ſeq.* Maſſobr. *de concurſ. requiſ.* 5. *dub.* 22. *num.* 7. Buratt. *dec.* 952. *n.* 2. Merlin. *dec.* 354. *n.* 8. *& dec.* 394. *nu.* 1. 3. *&* 8. *& deciſ.* 733.

2 Quod expreſsè decidit textus *in cap. Venerabilem* 4. *de elect.* Vbi primò præcipit confirmari debere approbatum à maiori parte Electorum. Secundò eſſe locum gratificationi ad dirimendas diſcordias in caſu, quo nullus eſt approbatus propter paritatem votorum, notatque Gloſſ. ibi §. *Quod autem, & cap. in Geneſi, cap. Eccleſia veſtra, eod. tit. cap. obeuntibus*, §. *nunc &c. ſi forte* 63. *diſt.* ac Rot. *deciſ.* 219. *num.* 4. *&* 7. *p.* 9. *rec.*

3 Hinc igitur ſequitur, non poſſe dari paritatem ad effectum, de quo agitur, vno exiſtente approbato, Rota *deciſ.* 139. *num.* 2. *p.* 7. *& deciſ.* 14. *num.* 29. *cum ſeq. par.* 9. *rec.* Nam paritas ſupponit defectum conſenſus maioris partis Examinatorum in vnoquoque oppoſitore, ac proinde electionem non cauſat, Rot. *dec.* 219. *num.* 4. *tom.* 1. *& deciſ.* 14. *num.* 32. *&* 57. *cum ſeq. & deciſ.* 210. *nu.* 46. *& ſeq. p.* 9. *rec.* Eminentiſs. Othob. *deciſ.* 29. *num.* 27. *& dec.* 37. *nu.* 10. *&* 27. Certum enim eſt, vt quis dicatur approbatus, requiri vota vltra medietatem, vt rectè Vener. *in Exam. Epiſcop. cap.* 25. *num.* 20. Maſſobr. *loc. cit. requiſ.* 4. *dub.* 7. *nu.* 2. D. Fagnan. *in cap. cum ſit ars n.* 52. *de ætat. & qualit.* ac declarauit Sacra Congregatio Concilij apud Garz. *d. cap.* 2. *num.* 109. *par.* 9. Ideòque habens vltra dimidiam, tanquam approbatus neceſſariò eligi debet ex allegatis in Toletana Canonicatus Pœnitentiariæ 22. Aprilis 1641. §. *Quod facilius verſ. Et quando electio* coram Eminentiſs. Cerro, confirmata coram Eminentiſſ. Othobono *deciſ.* 29. *num.* 28.

4 Inſuper acceſſio tunc attenditur, & auget numerum, quando ex ea maior reſultat numerus, non autem, ſi ſolus ad paritatem cum alio electo, ſeu approbato reducatur, vt firmat Merlin. *deciſ.* 733. *num.* 7. *&* 8. & vbi hanc ſententiam veram appellat. Aliàs enim Epiſcopus, vel eius Vicarius haberet votum deciſiuum, etiam in eo, quod ſolùm ſpectat ad Examinatores ſynodales, quod nullo modo ijs competere, ſtabilitur Barboſ. *ad d. cap.* 18. *num.* 115. *& in collect. Apoſtol. deciſ. collect.* 340. *num.* 5. & Maſſobr. *d. requiſ.* 4. *dub.* 5.

5 Non obſtat deciſio Rotæ in Eugubina Parochialis S. Venantij coram Remboldo. Quia non loquitur de acceſſione, ſed de electione. Multum enim inter ſe differunt. Nam acceſſio datur in paritate, vel ſingularitate votorum, ex quo nullus ex oppoſitoribus eſt approbatus, vt ex eodem *cap.* 18. §. *Tranſacto conſtituto tempore*. Electio verò datur, quando ab Examinatoribus renunciantur plures approbati, habentes vota fauorabilia vltrà dimidiam, vt in §. *Peracto deinde*. Hæc reſpicit perſonam Epiſcopi, qui ex pluribus approbatis, & renunciatis idoneis poteſt vnum, tanquam magis idoneum eligere abſque conſilio Examinatorum, etiamſi minorem numerum reportauerit, vt ſæpè declarauit eadem Sacra Congregatio, & tenuit Rota in d. Eugubina Parochialis, & in Naulen. Parochialis 15. Maij 1662. §. *Quia Ordinarius, & ſeq.* coram Eminentiſs. Cerro. Illa reſpicit perſonas Examinatorum, & verſatur circa habilitatem, & idoneitatem eorum, qui fuerunt examinati, & hoc totum, atque integrum abſque vlla participatione Epiſcopi ſpectat ad ipſos Examinatores, quorum iudicium Epiſcopus expectare debet, Paſſerin. *de elect. canon. cap.* 30. *num.* 102. *&* 103.

6 Minus obſtat, quòd Concilium eo loco dicat, poſſe Epiſcopum, vel eius Vicarium accedere, quando vota ſint paria. Hic autem vnus habet vota paria. Nam etiam dicit, quòd poſſit accedere, quando vota ſint ſingularia. Vnde ſi in hoc concurſu fiot vota ſingularia, poteſt Epiſcopus accedere, omiſſo habente vota paria, vel vltra dimidiam. Quod ſanè dicendum non eſt. Quare ſicut non poteſt accedere habenti vota ſingularia, quando adſunt vota paria, ità non poteſt accedere habenti vota paria, quando abſunt habentes vltra dimidiam. Intelligendum itaque Concilium eſt de votis paribus & ſingularibus in omnibus concurrentibus eiuſdem concurſus, in quo, vt dictum eſt, Epiſcopus, vel Vicarius votum deciſiuum non habet, haberet autem, ſi poſſet accedere habenti paritatem votorum, omiſſo habente vltra dimidiam. Quod videtur eſſe contra mentem Concilij, atque ità cenſuit S. Congregatio Concilij in Ciuitatis Caſtellanæ concurſus die 1. Septembris 1668. ſcilicet, Vicarium non potuiſſe accedere.

7 Verùm quia huic declarationi aduerſatur alia eiuſdem Sacræ Congregationis declaratio, edita anno 1604. quæ reſpondit ad ſimile dubium, in abſtracto tunc propoſitum, quodque reperitur in libro 123. memorialium fol. 324. ſequentis tenoris, *An, exiſtentibus duobus concurrentibus examinatis à quatuor Examinatoribus, quorum vnus reportauit omnia vota fauorabilia, alter vero tantum duo, poſſit Epiſcopus ſui voti acceſſione approbare ſecundum. Ita, vt cum hic ſecundus vltrà dimidiam, incluſo voto Epiſcopi, vota fauorabilia habeat, ſit iudicandus idoneus, vti primus adeo, vt liceat deinde Epiſcopo eligere ex his duobus, quem ſib. magis idoneus videbitur? Sacra Congregatio Concilij cenſuit, eum quoque, qui à duobus Examinatoribus approbatus, & ab alijs duobus reprobatus fuit, ſi Epiſcopus votis approbantium acceſſerit, quemadmodum ei licet per decretum Concilij cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *approbatum intelligi, ac propterea poſſe etiam ad Parochialem vacantem regendam Epiſcopi electione alteri præferri, ſi eum altero magis idoneum iudicauerit.* Cæterùm dubium cum hac declaratione extat iiſdem verbis, & ordine vti fuit extenſum ſub die 1. Decembris; in libro verò decretorum repetitur tantummodo ipſa declaratio allegata; ideò iterùm propoſita dicta cauſa Ciuitatis Caſtellanæ concurſus ſub die 9. Februarj 1669. eadem Sacra Congregatio, mota ex adducta declaratione anni 1604 ceoſuit recedendum eſſe ab vltimo loco decretis. Præcipuum autem fundamentum illud mihi videtur, quòd habeos vota paria cenſetur approbatus, vt ex Tridentino loco citato. At Epiſcopus non ſolùm poteſt accedere approbatis, ſed illos eligere ex iam dictis. Neque tenetur Epiſcopus iudicare, & eligere ex collatione votorum, habita ratione calculorum, ſed approbatum ab omnibus electoribus poteſt relinquere, & eum admittere qui vix fuit approbatus, etiamſi fuit approbatus per acceſſum eiuſdem Epiſcopi in caſu, quo vota Electorum fuerint paria. Quia omnes approbati dicuntur quicumque ſunt approbati ſiue ab omnibus, ſiue à maiori parte, & Epiſcopo ſufficit, quòd vnum ex approbatis eligat, vt ex Concilijs clarè habetur & tanquam deciſum à Sacra Congregatione teneot Garz. *d. par.* 9. *cap.* 2. *num.* 109. Maſſobr. *d. requiſ.* 5. *dub.* 21. Barboſ. *ad d. cap.* 18. *num.* 116. *&* 122. *& de Paroch. cap.* 2. *num.* 88. *&* 93. & idem tenet Cardinal. de Lugo *de iuſt. & iur. diſp.* 35. *n.* 65. Pax Iordan. *lib.* 10. *to.* 8. *n.* 180. & Paſſerin. *d. c.* 30. *num.* 104.

CON-

CONSVLTATIO CXXVI.

An diſtributiones quotidianæ, pro perſonali aſſiſtentia in Choro Canonicis debitæ, & ante ipſorum obitum non exactæ, ſubiaceant ſpolio?

1 SI enim antiqua ſpectemus iura, licèt de iure communi fructus Eccleſiæ, vel beneficij vacantis per Oeconomum ab Epiſcopo, vel Capitulo deputandum, percipiendi ſint, & vel in vtilitatem Eccleſiæ, eiuſque onera ſupportanda, expendendi, vel ſaltem ſucceſſori in beneficio ſeruandi ſint, *cap. Cùm vos de offic. ordin. cap. Quia ſæpè de elect. in 6. cap. Præſenti de offic. ordin. etiam in 6.* Similiter bona à Prælato, ſeù beneficiato acquiſita ex fructibus eccleſiaſticis eius, congruam ſuſtentationem excedentibus, remaneant eidem Eccleſiæ, ſeu beneficio iure ſpolij, ſeu legitimæ ſucceſſionis, *cap. Placuit 12. qu. 3. cap. Cùm in officijs, cap. Relatum de teſtam. cap. 1. de ſucceſſ. ab inteſt.* de quibus vide Azor. *tom. 2. lib. 7. cap. 9. quæſt. 8.* Couar. *in d. cap. Cùm in officijs num. 6.* Molin. *tom. 1. diſp. 147. concl. 5.* Nauar. *de ſpol. §. 10. n. 1.* Garz. *par. 2. de benef. cap. 1. num. 89.*

2 Attamen ex nouo iure in multis facta eſt eorum applicatio iure ſpolij Cameræ Apoſtolicæ. Et primò, fructus beneficiorum Italiæ Sedi Apoſtolicæ reſeruatorum, ſeu affectorum, vacantium, ex Bulla Pij IV. *Conſtit.* 32. & Sixti V. *Bull.* 100. §. 20. de quibus Garz. *ibidem num.* 90. Secundò, omnia à beneficiatis, ſeu Clericis acquiſita ex fructibus bonorum eccleſiaſticorum inconſumpta tempore obitus remanentia, ſi, & quatenus teſtandi facultate legitima à Sede Apoſtolica obtenta de eis non diſpoſuerint ex Bulla 29. Pauli III. quæ incipit *Romani Pontificis*, Nauar. *loc. cit. §. 5. num. 3.* Filiuc. *tract. 43. cap. 5. à num. 1.* Tertiò, item omnia bona ab Eccleſiaſticis acquiſita per illicitam negotiationem ex Bulla 19. Pij IV. de quo nos alibi. Quartò, bona à Clericis relicta illegitimis ex dicta Bulla Sixti V. §. 15. Quintò, bona Regularium extra clauſtra, degentium, & decedentium ex Bulla Greg. XIII. 43. niſi quatenus, facultate teſtandi habita, diſpoſuerint, vt *ibidem*. Sextò, bona Clericorum extra reſidentiam debitam decedentium ex Bulla 91. Pij IV. ex Bulla 7. Iulij III. Septimò, fructus beneficiorum vacantium à defuncto inexacti ex eadem Bulla Iulij III.

3 Id autem limitatur primò, quòd multi dicunt, fructus beneficij vacantis pertinere ad Cameram, quando beneficium vacat de iure, & de facto, ſecus ſi de iure tantùm, vt quia collatio facta fuit nulla ex aliquo defectu occulto. Vnde dicunt, reualidato titulo, fructus ad eundem pertinere prouiſum. Ità Em. Sà *v. Beneficium num. 21.* Nauar. *de ſpol. §. 12. num. 3. & 4.* Filiuc. *d. tract. 43. cap. 8. num. 18.* Borgas *de Irregul. par. 7. tit. 1. nu. 17.* & Bellamer. *dec. 842.* Contrarium videtur ſtatutum in Bulla prædicta Sixti V. §. 13. vbi reſeruat Cameræ omnes fructus Eccleſiarum, & beneficiorum malè perceptos, etiam ex titulo infecto. Quod intelligendum eſt pro foro externo. [Limitatur ſecundò circa bona ab Eccleſiaſticis acquiſita per illicitam negotiationem, dubiumque eſt, an hæc applicatio ſit legis pœnalis, vt non liget ante ſententiam, vt alibi dictum eſt.

4 Occupans verò bona Eccleſiæ vacantis, vel defuncti beneficiati, ad Cameram pertinentia contra ius ſpolij ſupradictum, ſi prætextu priuilegij, aut alterius facultatis iniuſtè id faciat, incurrit in excommunicationem latam à Tridentino *ſeſſ. 22. cap. 11. de reform.* & in Bulla Cœnæ Domini *cap. 17.* Quia licèt ibi tantum ſit ſermo de rebus pertinentibus ad Papam, & Sedem Apoſtolicam, & ad perſonas eccleſiaſticas ratione Eccleſiarum, ſeu beneficiorum ſuorum; tamen, etiam Sede vacante, dicti fructus, & bona dicuntur pertinere ad perſonas eccleſiaſticas, ſaltem in genere, id eſt ſucceſſorea, quibus poſteà conferentur Eccleſiæ, ſeu beneficia vacantia, & ita tenent Suar. *de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num. 97.* Nauar. *cap. 77. num. 70.* Sayr. *de cenſur. lib. 3. cap. 21. num. 4.* Eſtque communis contra Caietanum *in ſum. v. excommunicatio cap. 27.* Toletum *lib. 1. cap. 9. num. 6.* ſed quoad fructus, & bona, quæ, vacante beneficio, capit Camera Apoſtolica ratione ſpolij, non poteſt eſſe dubium, quin ſit locus excommunicationi *d. cap. 17. Bullæ in Cœna Domini.* Eſt tamen aduertendum, quòd multi putant, Bullam ibi loqui tantum contra vſurpantes vigore laicæ poteſtatis publicæ, vt Souſa *ſuper d. Bull. in Cœna Domini diſp. 90.* Vgolin. *in d. cap. 17. verſ. vel etiam,* Nauar. *d. cap. 77. num. 72.* Alter. ibi *cap. 2. col. 3.* Sed quod procedat de quocumque vſurpante quauis poteſtate, tenet Reginal. *lib. 9. cap. 25. num. 372.* Duard. & Filiuc. quos ſequitur Bonacin. *ſuper eadem Bulla, quæſt. 18. pun. 3. num. 2.* ſi autem furtiuè occupet nullam à iure communi cenſuram incurrit ſecundum probabiliorem, ſed incurrit excommunicationem, quando à Commiſſarijs ſpolij eccleſiaſtici promulgabitur contra non reſtituentes, vel non reuelantes. Ita Mat. Alter. *tom. 2. diſp. 12. cap. 3. in fine.*

Atque ex his ad dubium propoſitum reſpondeo negatiuè. Nam diſtributiones quotidianæ non cenſentur fructus beneficij, quando beneficium habet diſtributiones à fructibus ſeparatas, ſed ſunt bona quaſi patrimonialia, Garz. *de benef. par. 2. cap. 1. num. 19.* Bonac. *pun. 2. §. 1. num. 3. tom. 1. de Var. tract. diſp. 4.* Ex Bulla autem Iulij III. ſolùm fructus beneficij ſpolio ſubiacent. Quod procedit, etiamſi Canonicatus non haberet alios fructus præter diſtributiones quotidianas, vt cenſuit Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul. in Auellina 29. Nouembris 1600. & declarauit Sacra Congregatio Concilij ad *cap. 12. ſeſſ. 24. & d. cap. 11. ſeſſ. 22. de reform.* in Neapolitana ſub die 9. Februarij 1669. nempe diſtributiones huiuſmodi, & Capitulum non ſubiacere ſpolio. 5

Hæres verò Canonici, qui vel teſtatus, vel inteſtatus deceſſit, in ea diſtributionum parte ſuccedit, quæ Canonico, vel beneficiato tempore mortis competebat pro rata temporis, quo defunctus realiter, vel fictione iuris, id eſt legitimè impeditus inſeruiuit, Bonac. *loc. cit. pun. 11. num. 6.* Secus autem eſt de fructibus, qui, ſi tempore obitus beneficiatorum, vel pendentes, & à ſolo nondum ſeparati, vel ſeparati, & adhuc non exacti non fuerint, non ad hæredem, ſed ad ſucceſſorem in beneficio ſpectant, vbi non ſpectant ad Cameram Apoſtolicam tanquam ſpolia, *cap. Quia ſæpè de elect. in 6.* Iulius III. Conſtit. 7. quam confirmauit Vrbanus VIII. Conſtit. 80. incip. *æternus* Rot. in Romana, ſeu nullius pecuniarum 4. Iunij, & 19. Nouembris 1593. coram Pegna. Quod ampliatur, vt Clericus non poſſit ſuos hæredes neceſſarios tali hæreditate priuare, ſed eis omnino ſaltem legitimam relinquere teneatur iuxta Auctores, quos ſequitur Garz. loco citato. Item vt habeat locum etiam in fructibus beneficij, vel penſionis, congruæ ſuſtentationi neceſſarijs. Nam hos cui voluerit Clericus relinquere poterit, & ſi deceſſerit ab inteſtato, cedunt hæredibus. Quoniam fructus beneficij, qui non ſunt ſuperflui, & quos ſibi Clericus parcè viuendo congruæ ſuſtentationi ſubtraxit, reputantur bona quaſi patrimonialia, Bonacin. *loco alleg.* Fructus autem neceſſarij ſemper reputantur, qui triginta aureos annuos non excedunt, vt ex conſtitutionibus dictorum Pontificum habetur. 6

[Et vt iſta materia, quæ in praxi quotidiana verſatur, clariùs diſcutietur ſciendum eſt, quòd fructus beneficij tempore mortis beneficiati nondum percepti, ſed illi debiti in triplici ſunt differentia. Aliqui ſunt nondum percepti, quorum tamen tempus, & dies ſolutionis iam præterijt. Alij, qui debentur, nondum tamen eorum dies ſolutionis aduenit, ob commodum enim conductoria ſolutio in duo anni tempora diuiditur, & poteſt eſſe, vt paulò ante menſem v. g. Semptembris beneficiatus decedat, in quo ſolutio fieri debeat fructuum, qui illi debeatur pro ſemeſtri ſpatio proximè elapſo. Aliqui tandem ſunt percipiendi, qui adhuc in arbore pendent poſt mortem beneficiati, maturati tamen tempore ſucceſſoris.

His poſitis dicendum eſt. In tertis, in quibus reperitur, & ſolet eſſe collector Apoſtolicus fructus omnes primæ, & ſecundæ differentiæ debiti, ſed nondum percepti à bene-

ficia-

Digitized by Google

ficiario defuncto ſpolia fiunt, & Cameræ Apoſtolicæ debentur. Ita ſancitum eſt Conſtitutione Iulij tertij, quam latè explicat Redoanus *q. 5.* S. Quia fructus iſti iure communi antea Eccleſiæ ſucceſſori in beneficio debebantur ex oſtienſi, Calderino, & alijs apud Azor. *c.* 3. *q.* 13. *p.* 1. Fiſcus autem Apoſtolicus in iſtis bonis ſucceſſit loco Eccleſiæ, vt benè Redoanus *q.* 1. & Azor. *c.* 1. *q.* 3. 4. & 5.

In terris, in quibus non eſt, nec ſolet eſſe collector Apoſtolicus, vt in Vrbe, huiuſmodi fructus debentur ſucceſſoribus, vt illorum ſpolia, & nullo modo poſſunt hæredibus tranſcribi. Quod etiam ſanxit Iulius tertius in alia Conſtitutione, qua præcedentem declarauit, de qua poſt Redoanum *d. q.* 5. Azorius *c.* 3. *q.* 13. Quaranta in *Bullar. v. Spolium*.

Fructus verò tertiæ differentiæ, qui adhùc in arbore pendent, & tempore ſucceſſoris matureſcunt, debentur ipſi ſucceſſori; Quia conſtat eos eſſe domini fundi. Quippe dum percepti non ſunt reputantur pars fundi, & ideò ad illius dominum pertinent, *vt ex l. fructus pendentes* 45. *ff. de rei vindic.* ibi: fructus pendentes pars fundi videntur, vbi Gloſ. *v. pars*, ait, ideò in eadem vindicatione fundum, & fructus illos venire propter vnitatem, *l. Iulianus*, *§. ſi fructibus ff. de act. empt. & l. Cum filius*, *§. Dominus ff. de leg.* 2. *& l. ſi ſeruus communis §. locum ff. de furt.* Idque licèt fructus illi ſint venturi, & proximè colligendi; non enim quoad hunc effectum reputantur collecti, ſed ſunt adhùc pars fundi, vt clarè probat textus in *l. fin. §. penult. ff. qua in fund. credit.* & tradunt Claud. Cantiuncul. *§. Si quis non à domino, inſtit. de rer. diuiſ.* & Petr. Barboſ. *in l. diuortio* 8. *§. interdum nu.* 5. *ff. ſol. matr.*

Non obſtat Conſtitutio Sixti V. qui iubet diuidi hos fructus pro rata temporis. Nam Conſtitutio illa eſt localis pro Regno Neapolitano tantùm. Quare non eſt extendenda ad alias Regiones, cùm ſit præſertim contra ius commune *cap. 2. de reſcript. & cap. ſtatuto de decim. in* 6. lex enim non obligat, niſi eos, quis loquitur iuxta illud Apoſt. ad Rom. 3. *Scimus autem quoniam quæcunque lex loquitur, ijs, qui in lege ſunt loquitur.*

Paulus V. Conſtitutione ſua 18. aliàs 14. diſponit in Vrbe, & per decem milliaria non fieri ſpolium, & tribuit circa fructus inexactos liberam teſtandi facultatem. Tandem Vrbanus VIII. in ſuis regulis Cancellariæ editis anno primo ſui Pontificatus, vt in Bullaria Cherubini *tom.* 3. reuocat facultates teſtandi circa fructus beneficiorum cum narratiua id eſſe in præiudicium ſucceſſorum, & Eccleſiarum detrimentum. Idemque Vrbanus *Conſtit.* 80. confirmat Bullam ſupra citatam Iulij 3. & ſuam Regulam Cancellariæ circa fructus inexactos, & etiam decretum Camerale, in quo reuocantur duntaxat facultates teſtandi de fructibus.

Neque obſtat, quòd in d. Conſtitutione Vrbani dicatur cum præſeruatiua iurium Cameræ. Quia dum confirmat Conſtitutionem Iulij 3. intelligitur vbi fit ſpolium, non autem in Vrbe; in qua non fit ſpolium ex citata Conſtit. Pauli V. His accedit, quòd inhibuit Theſaurario, & Clericis C. A. aliter quàm in dictis Conſtitutionibus innouatis iudicandi, & ſic nulla eſt difficultas, quia fructus inexacti debeantur Parochis, alijſque beneficiatis ſucceſſoribus in Vrbe, & in locis, in quibus non fit ſpolium.

CONSVLTATIO CXXVII.

An ab aſſignatione congruæ Parochialis detur appellatio ſuſpenſiua? Vbi de appellatione in cauſa alimentorum, congrua debita Curatis atque Epiſcopis nonnulla.

1 NOn puto. Nam licèt de iure in omni caſu appellatio ſit regulariter permiſſa, *l. illum, C. de coll. l.* 3. *in fin. ff. de præuar. cap.* 11. *de ſent. excom.* tamen regula in cauſa congruæ, quæ datur ratione alimentorum, locum non habet, cùm ſit cauſa priuilegiata, & ideò, quanquam ordinaria concedatur commiſſio appellationis, diuerſimodè tamen id fieri ſolet. Nam aut agitur de alimentis futuris, vel præſentibus, vel de præteritis. Si agitur de præſentibus, aut futuris datur appellatio, ſed addita clauſulà, ſine retardatione præſtationis alimentorum. Quia cum venter dilationem non patiatur, in huiuſmodi alimentis ſimpliciter non admittitur appellatio ita, vt ipſorum traditio ſit retardanda, Bart. *in l. Mela num.* 5. & *in addit. v. appellatio ff. de Alim. & cib. leg.* Illa enim negans hominem necare dicitur, textus *in l. necare*, vbi etiam Bartol. *ff. de lib. agn.* Roland. à Valle *conſ.* 54. *nu.* 6. *vol.* 2. *c.* 1. 83. *diſt.* Et ideò pro alimentis præteritis tranſigi poterit, non autem pro futuris abſque licentia Iudicis, Bald. *in l. de alimentis C. de tranſact. in princ.* Quare hanc cauſam ſummariam eſſe Iuriſconſulti aſſerunt, vt Bald. *in l.* 1. *num.* 6. *C. de fideic. & in l. ſi quis in ſuo C. de inoffic. teſtam.* Specul. *tit. de appel. §. in quibus num.* 11. vbi Io. Andr. Quod locum habet ſiue petitio alimentorum fiat officio Iudicis, ſiue iure actionis, reiecta diſtinctione Speculatoris *tit. de appel. nu.* 11. Si verò agitur de alimentis præteritis, cauſa non eſt ità ſummaria, quia non militat eadem ratio, Iaſ. *in d. l. de alimentis num.* 5. *&* 6. vbi Bart. Specul. *loc. cit. §. in quibus num.* 11. Caputaquen. *dec.* 74. *lib.* 1. & proindè nec eadem debet habere priuilegia. Quare S. Congregatio Concilij in Neapolitana congruæ ſub die 9. Februarij 1669. reſcripſit, Parochus vtatur iure ſuo.

Enim verò ſiuè intelligamus de diœceſi, & Epiſcopo, ſiuè de Parochijs inferioribus, Rectori Curato debetur congrua, hoc eſt portio ſufficiens ad vitam ſuſtentandam iuxta ius gradum, *cap. extirpanda, cap. de monachis de præb. cap.* 1. *eod. in* 6. Rot. apud Farinac. *p.* 1. *dec.* 420. *num.* 3. Quod ſi omninò certùm non eſſet, non habere congruam, præſumitur habere. Quia quodlibet beneficium curatum præſumitur congruum, ſibique imputet, qui tenue acceptauit, Rota ibi *num.* 4. Si verò conſtet non habere congruam, huiuſmodi acceptatio Parocho non præiudicat. Nam iſta congrua debetur Parochis, nè vacantes quærendo ſibi victum, deſerant curam animarum, vel ne ob nimiam egeſtatem in illa exercenda committant, quæ non deberent committere, ne ve ſint ludibrio ipſis parochianis, quos debent coercere. Et proindè cum id non concernat præcipuum commodum ipſius Parochi, ſed ordinis Parochorum, & curæ animarum, conſenſus Parochi tacitè reſultans ex acceptatione tenuis beneficij, in nulla debet haberi conſideratione, cum aliàs ad prædictum effectum neque expreſſus quidem ſuffragetur. 2

Hæc autem congrua in primis debetur de decimis, quæ tàm iure diuino, quàm poſitiuo ſpeciatim deſtinatæ ſunt ad vſum Rectoris ſuſtinentis curam animarum *cap. Cum contingat cap. Cum in tua, cap. parochianos de decim. can. reperimus* 16. *q.* 1. *can. omnes decimæ* 16. *q.* 7. *cap. fin. de paroch.* & Rot. loc. citato. Quod procedit etiam ſi ex priuilegio Apoſtolico decimæ percipiantur ab alijs. Quia intelligitur cum onere, vt congrua remaneat Rectori, Rot. ibid. *num.* 7. Quòd ſi decimæ nullæ, vel exiguæ ſoluantur, debent parochiani, qui percipiunt ſacramenta, congruam ſubminiſtrare, vel ſupplere, eadem Rot. *num.* 8. & S. Congregatio Epiſc. & Regul. in Interamnen. 27. Martij 1601. & 18. Iunij 1602. & 7. Septembris, & 18. Martij 1603. In quam non computantur incerta, quia vitæ ſuſtentatio ab incertis pendere non poteſt, Rot. ibid. *num.* 2. Taxaturque ſecundùm conſuetudinem locorum, & qualitatem perſonarum, & taxata à Commendatore debetur etiam à ſucceſſore, S. Congregatio ſuper Epiſc. in Lauretana 14. Nouembr. 1603. *cap.* 3. *ad hæc de offic.* Pro Curato tamen ordinatio ſolet taxari duobus aureis, vel tribus ſcutis monetæ pro quolibet menſe S. Congr. ſuper Epiſc. in Callien. 29. Octobr. 1616. Congrua vero portio pro ſubſtituto parochialis annui reditus trecentorum aureorum non debet eſſe minor quinquaginta, nec maior centum aureis pro quolibet anno, conſideratis qualitatibus perſonæ, temporis, & loci, nec non quantitate fructuum ipſius parochialis, S. Congregatio Concilij in Aſten. 28. Octobris 1581. ex Conſtit. 47. B. Pij V. *Ad exequendum.* Quæ tamen intelligitur de Vicarijs poſt Concilium creatis, nec extenditur ad veteres, qui ſuos certos, ac pinguiores reditus habent. Alibi fuit reſcriptum pro congrua Vicariorum, ſi beneficiũ non excedat centum, eſſe triginta: ſi excedat, eſſe tertiam partem. Quòd ſi præ tenuitate aſſignentur omnes fructus, Monaſterium, &c. liberatur ab onere ſoluendi quindennium, 3

Digitized by Google

nium, ſed Vicarius tenetur Bullas Apoſtolicas expedire, & Annatam ſoluere ex dicta Conſtitutione. Neque habenda eſt ratio oblationum, quia ſunt exiguæ, & incertæ. Pendent enim ex libera offerentium voluntate, & ideò ad certam ſummam redigi non poſſunt. Quod in primitijs dici non poteſt, Oldr. *conſ.* 518. Anchar. *in Clem. vn. col. pen. de conceſ. præb.* Felyn. *in cap. ad aures n.* 38. *in fin. & num.* 39. *de reſcript.* Put. *deciſ.* 169. *lib.* 3. Rebuff. *in tr.* 4. *de congr. port. quæſt.* 11. *num.* 83. & 86. ac Rota coram Mantica *dec.* 269. *num.* 6.

4 Archiepiſcopo Tranenſi ſuſpenſo fuerunt aſſignata ſcuta quinquaginta pro quolibet menſe ex S. Congregatione ſuper Epiſc. 6. Octobr. 1645. Epiſcopo Amychlenſi, coadiutori Archiepiſcopi Arborenſis in Sardinia mille ſcuta annua monetæ Romanæ abſque incertis, quæ cedere deberent Archiepiſcopo, eadem S. Congregatio in Oreſtana 18. Nouembris 1639. Quòd ſi eſt pauper non poteſt hanc congruam ſibi in litteris Apoſtolicis aſſignatam, remittere, S. Congregatio Concilij 26. Iunij 1621.

5 Die 11. Iunij 1568. apud S. Petrum in Conſiſtorio Sanctitas ſua decreuit, omnes penſiones aſſignatas Suffraganeis ſuper fructibus Eccleſiarum, quibus præficiuntur, tranſire ad ſucceſſores, dummodo illi Eccleſijs, quarum ſunt Suffraganei, deſeruiant, vel ſaltem per ipſos non ſtet, quin inſeruiant, aliàs ſtatim cenſeantur extinctæ. Suffraganei verò deinceps dari non poſſint Archiepiſcopis, & Epiſcopis, etiam quibus ſolent concedi, niſi pro eorum ſuſtentatione aſſignentur ſuper fructibus Eccleſiarum, quibus ſuffragari debent, trecenti, vel ſaltem ducenti ducati aurei de Camera. Item Epiſcopis grauatis penſionibus aſſignari ſolent pro congrua mille ducati annui, de quibus ſecuri iam redditi per ſchedulam menſariam, vel alio modo coguntur relinquere penſionarijs adminiſtrationem bonorum menſæ, ſeu alterius beneficij, Sac. Congregatio ſuper Epiſc. in Alerien. 25. Ianuarij 1658. & 29. Martij, & 24. Maij eiuſdem anni. Præterea debet Epiſcopus coadiutus dare ſuo Coadiutori commoditatem habitationis in palatio Epiſcopali, & omnia neceſſaria pro exercitio Pontificalium, & alijs Epiſcopalibus functionibus, Sacra Congregatio ſuper Epiſcop. in Nicoteren. 27. Iunij 1619. Epiſcopi vero loco congruæ, ſi indigeant, ſolent exigere charitatiuum ſubſidium, de quo alibi. De Epiſcopis autem ſuffraganeis, ac titularibus vide Fagnanum *in cap. Epiſcopalia de priuileg.*

CONSVLTATIO CXXVIII.

An, & quatenus Epiſcopus in cauſis ſuæ menſæ poſſit eſſe Iudex, præſertim in perſonas non ſubditas, & in bona extra propriam diœceſim?

1 ET huius quidem ſinuoſæ quæſtionis ſcopum, aſſumpta in conſilium ratione, diligentius conſiderando, attemandum videtur. Ac licèt enim ſi antiqua primum ſpectemus iura, id nullibi reperiatur expreſsè deciſum, ſed ſolum loquantur de Prælato, etiam inferiori excommunicante ob violentiam de facto in ſuam perſonam, vel bona ſua illatam, vt in *cap. Dilecto de ſent. excom. in* 6. vbi de Decano, ille tamen textus non explicat, an baliuus ille, bonorum occupator, eſſet ſubditus Decano, vel exterus, aut alias exemptus, & an illa bona, quibus baliuus dictum Decanum iniurioſè ſpoliare, ſeu violenter occupare præſumpſerat, eſſent bona Eccleſiæ, vel bona propria. Quòd vltimum denotare videtur, dum vtitur verbis illis: *Eum bonis ſuis mundanis ſpoliare.*

2 Ex hoc enim perſpicuè patet ibi agi de bonis priuatis, non autem Eccleſiæ. Primò, ex illo verbo *ſuis*, quòd denotat dominium, & proprietatem, *l. ſcribit Quintus* 36. *ff. de aur. & arg. leg.* Gregor. *dec.* 115. *num.* 6. Id, quòd applicari non poteſt bonis Eccleſiæ, quia non ſunt in dominio Prælati, neque eius dici poſſunt, quia ipſe eſt merus adminiſtrator. Secundò, ex verbo *mundanis*. Bona enim Eccleſiæ ſunt patrimonium Chriſti, & pauperum, ideòque dicuntur ſancta, & Eccleſiaſtica, non autem mundana.

3 Cùm igitur Innocentius, quem, re non diſcuſſa, ſequuntur Anchar. Io. Andr. Gemin. & alij, relati à Cenalc. *dec.* 28. *p.* 1. *num.* 39. & à Ricciul. *de iur. perſon. lib.* 4. *c.* 61. *nu.* 35. *in d. cap. dilecto nu.* 2. dicat: *Dummodo tamen ſpiritualis gladius non exerceatur, nec pro ſua, nec pro aliena iniuria, niſi contra homines ſuæ iuriſdictionis, naturalis tamen defenſio pro ſe, & alijs bene poteſt exerceri, etiam in homines cuiuſcunque iuriſdictionis*, non diſtinguit, an agatur de bonis ac iuribus Eccleſiæ, quin potiùs oſtendit, quòd agatur de eius iniuria priuata, vt ex illis verbis: *nec pro ſua, nec pro aliena iniuria.*

At quando agitur de tuendis iuribus, ac bonis Eccleſiæ, poſſe Prælatum vti gladio ſpirituali cenſurarum, etiam contra non ſubditos, probat diffusè Ricciul. *d. c.* 61. *à num.* 36. ſignatè vero *num.* 39. Vbi ponderat illud ſatis concludens, & luculentum principium, quòd faciliùs forenſis, & non ſubditus violentiam, & iniuriam inferre poteſt Prælato, quàm ſubditus, ideòque vbi maior, & facilior eſt offenſio, ibi magis prompta eſſe debent arma ſpiritualia defenſionis. Et ita declaraſſe S. Congregationem Epiſcoporum, & Regularium negocijs præpoſitam ſub anno 1619. refert *num.* 44. 4

Quòdque illa facultas, quæ de iure competit Epiſcopo vtendi gladio ſpirituali pro defenſione, & compeſcendi perturbatores iurium ac bonorum Eccleſiæ, ipſiuſque Epiſcopi procedat extraiudicialiter etiam extra proprium territorium, vbi certum eſt, quòd non habet iuriſdictionem per *text. in l. fin. ff. de iuriſd. omn. iud.* docet D. Fagnanus, qui eheu, dum hæc cogito, vita defunctus eſt. Venerandus ſenex, rerum humanarum, diuinarumque ſcientiſſimus. Amiſi vitæ meæ teſtem, rectorem, & magiſtrum, Fagnanus in *cap. procurationes de cenſib. num.* 39. vbi prodit exemplum de monaſterio exiſtente in aliena diœceſi, in cuius viſitandi poſſeſſione Epiſcopus turbetur. Licèt enim hoc caſu præſumptio ſit contra Epiſcopum, quòd dictum monaſterium non ſit ei ſubiectum, adhùc tamen ratione turbatæ poſſeſſionis poteſt contra impedientem procedere per viam excommunicationis, Butr. *in cap. venerabilis num.* 10. Anch. *nu.* 8. in *fine de cenſib.* & alij, quos ſequitur Fagnan. loco allegato. Nam eſſe intra, vel extra diœceſim inducit ſolùm iuris aſſiſtentiam, vel reſpectiuè neceſſitatem probandi poſſeſſionem, qua probata, nil refert, eſſe in proprio, vel alieno territorio. Et procedendo extraiudicialiter vti pars, non intelligit, niſi ſe ac bona ſua defendere. Defenſio autem non eſt reſtricta ad certum locum, Gemin. *in d. cap. venerabilis num.* 6. & 7. Franch. *in d. cap. dilecto num.* 3. & Steph. Coſt. *num.* 10. Et ſanè ſi non ſubditus turbando iuriſdictionem, ſeu aliàs offendendo aures Iudicis non ſui, & incompetentis ita dicitur effici ſubditus, vt iſte dicatur forus omnium magis priuilegiatus ex notatis per Doctores *in cap.* 1. *de offic. deleg. & in l. addictos, C. de Sacroſ. Eccleſ.* nominatim per Farinac. *qu.* 84. *num.* 67. *& ſeqq. & conſ.* 134. *lib.* 2. cur hæc eadem iuriſdictio in re præſenti locum habere non debeat? 5

Id autem potiori iure procedit vbi agitur de cenſuris illatis à iure, in quibus Epiſcopus eas non infert, nec aliquid facit ex iuriſdictione, & authoritate propria, ſed ſolum denunciat populo vſurpatorem bonorum Eccleſiæ eſſe excommunicatum. Et proinde hæc declaratio non exigitur, quòd ſit ritè facta, Add. *ad Lap. alleg.* 73. *lit. I. in fin.* Bellett. *diſquiſ. cler. p.* 1. *§.* 4. *num.* 42. dicens hanc eſſe communem opinionem Canoniſtarum, & Theologorum. Ex qua ratione receptiſſimum eſt tam in Sacr. Congregatione Concilij, cuius decreta alibi adduxi, quàm in Sacr. Congregatione Immunitatis, quòd Ordinarij locorum declarant excommunicatos Milites Hieroſolymitanos, ac Regulares, alioſque exemptos, habentes in ſpecie priuilegium, ne poſſint excommunicari, quoties agitur de cenſuris illatis à iure, vt declarauit eadem Sacr. Congregatio Immunitatis in Meſſanenſi interdicti anno 1653. contra Milites Hieroſolymitanos, & alios ſeruientes eorum Prioratui. 6

Ac potiſſimùm procedit vbi non agitur de cenſuris prolatis pro delicto facti tranſeuntis, ſed permanentis, pro quo delinquentes ſunt notoriè excommunicati excommunicatione ipſo iure inflicta, vt proinde reſultet, quòd vbi etiam declaratio facta per Epiſcopum eſſet omninò inualida, 7

Digitized by Google

lida, & habenda ac ſi nunquam facta eſſet, adhuc tamen excommunicati exaudiendi non eſſent, ſed declarandi ſunt excommunicati ex ipſo ſolo facto, ſeu delicto, per quod ſequutus eſt cenſurarum incurſus ipſo iure, dum in eo perſeuerant. Ac propterea locum habere videtur propoſitio, quòd malè captus benè detinetur, ſi conſtat incontinenti de delicto, pro quo ſi non eſſet captus, deberet omninò capi ex plenè congeſtis à Farinac. *q.27. num. 151. cum ſeqq.* vbi *num.* 553. teſtatur de praxi. Siue locum habet altera concluſio quòd licèt ſententia lata per Iudicem à quo ſit nulla, ſi tamen liquet de eius iuſtitia, tunc Iudex appellationis vnico contextu poteſt eam infirmando, iterum ſententiare, Put. *dec.* 72. *lib.* 3. Seraph. *dec.* 857. *num.vlt.* & *dec.*878. *per tot.* Gregor. *dec.* 131. *num.*1. & alibi. Ac etiam quòd immiſſus in poſſeſſionem ex proceſſu nullo, ſi conſtat de eius iuſtitia, ad euitandum inanem circuitum manutenetur, Seraph. *d. dec.* 878. Surd. *dec.*46. vbi Addens, & ceſſantibus vel poſitiuo ſpolio violento, vel attentatis, eſt concluſio communis.

8 Illuſtremus rem exemplis. *Si* Iudex laicus cuſtodiæ traderet Clericum, vel extraheret quempiam ab Eccleſia, & Epiſcopus malè ſeruato ordine iudiciario, aut aliàs carens iuriſdictione in illum Iudicem cum proceſſu nullo proceſſiſſet ad cenſuras, ipſeque Iudex recurreret ad Sedem Apoſtolicam pro illarum infirmatione, & adhùc de facto continuaret in delicto, detinendo Clericum, & non ſe offerendo ſatisfacere Eccleſiæ, abſque dubio non eſſet exaudiendus. Quia vbi etiam nullæ eſſent cenſuræ declaratæ per Epiſcopum, adhùc validæ, ac notoriæ ſunt illæ, quæ reſultant ab ipſa perſeuerantia de facto in delicto præſeferente incurſum cenſurarum ipſo iure.

9 Item ſi communitas aliqua ſæcularis vſurparet, atque occuparet paſcua Eccleſiæ de facto. Nam iuris regula eſt, quòd herba, quæ in meo agro naſcitur, mea eſt, tanquam rei fructus, neque alter poteſt eam, me inuito, depaſcere ſine legitimo titulo. Eſſet enim ſpolium, ac turbatio poſſeſſionis rei meæ ad textum *in l. Quintus Mutius, ff. ad leg. Aquil. l. iniuriarum, & l. ſeq. ff. de iniur.* cùm alijs deductis in Narnien. iuris paſcendi coram Veroſpio *dec.*300. *&* 347. *p.9. recent.* Atque id ſanè, ceſſante ſeruitute quæſita ex contractu, vel præſcriptione, quæ ex veriori ſententia, tanquam in ſeruitute, habente cauſam diſcontinuam, debet eſſe immemorabilis, eſt indubitatum. Quippe concluſio ſuper iuris aſſiſtentia, quam communitas habet in iure paſcendi procedit in bonis communibus, vt declaratur *d. dec.* 300. *ſub initio* ſiue in montibus, ac locis campeſtribus, & nemoroſis, deſtinatis vſui communi paſcuorum, in quibus præter vſum ciuium, adhùc paſcua ſuperſint, vnde poſſunt affidari, hoc eſt in fidem recipi exteri, & tunc quæſtio excitatur, an in illis habeat iuris aſſiſtentiam communitas, ſiue Baro, vel Dominus. At vbi agatur de agribus priuatorum, prorſus alienum eſt à veritate, quoties non probatur formalis ſeruitus iuris paſcendi, vel cùm titulo explicito, vel cùm præſcriptione memoriam excedente. Aliàs enim eſſet mera intruſio, ac violenta vſurpatio de facto, per quam Eccleſia impeditur in ſuorum fructuum perceptione.

10 Vnde propterea ſubintrat exemplum in ſpecie, ab Innocentio relatum in *d. cap. Venerabili de cenſ. num.* 5. circa finem in hæc verba: *Epiſcopus iſte exiſtens in poſſeſſione alicuius fundi, vult colligere fructus ex eo: Alius ſe opponit dicens: Domine ne colligatis, quia ego ſum in poſſeſſione huius fundi. Propter huiuſmodi contradictionem non minus eſt iuſta excommunicatio Epiſcopi, dummodo poſſideat, ſecus ſi non poſſideat. Ratio diuerſitatis eſt, quia cuicunque licet defendere poſſeſſionem ſuam, & vim vi repellere.* Quæ verba refert Hoſt. *in d. cap. procurationes num.* 7. *eod. tit.* ac ſequuntur cæteri antiquiores, interque modernos D. Fagnanus *ad d. cap. procurationes num.* 4. vbi, & *num.*3. *in fine*, idem Innocentius expreſsè ait, quòd cùm liceat Epiſcopo cum armis materialibus defendere poſſeſſionem ſuam, quare non multo magis ſpiritualibus, ſcilicet per excommunicationem? Quia arma Epiſcopi ſunt cenſuræ Eccleſiaſticæ.

11 Et quidem quando Epiſcopus procedit vti pars contra turbantes de facto bona, vel iura ſuæ Eccleſiæ, vel menſæ, non eſt opus iuriſdictione. Quia tunc propriè ſe defendit vim vi repellendo, ſecus autem ſi procederet vt Iudex, quo in caſu deberet in ipſo neceſſariò concurrere iuriſdictio ſuper illos, in quos excommunicationem ferret, vt benè declarat idem Innoc. *num.* 4. ibi: *Quia illa habent locum quando procedit vti Iudex, hic autem procedit vti pars, quia iura ſua defendit mucrone ſuo ſpirituali*, addeos, quòd ideò non eſt opus præcedenti cognitione, ſiue monitione. Quem ſequuntur ibidem communiter Canoniſtæ, ac tradit Lap. *d. alleg.* 73. *num.*3. ibique Add. *lit. I.* Marant. *de ord. iudic. p.* 4. *diſt.* 11. *num.* 26. ac præ cæteris Ricciull. *d. cap.* 61. *num.* 6. 17. cum binis *ſeqq.* vbi ait; hanc eſſe opinionem frequentiorem ac veriorem, & præcipuè *num.* 35. obiectioni illi, quòd ſcilicet facultas procedendi extraiudicialiter non competat niſi contra ſubditos, reſpondet *num.* 36. nunquam ſibi placuiſſe talem limitationem, adducens *num. ſeqq.* plures rationes, optimèque aduertit, quòd huiuſmodi facultas nulla alia ratione à ſacris Canonibus conceſſa fuit, niſi quia vim vi repellere licet, & quia plerumque aduerſus nimiam potentiam non eſt ſufficiens temporalis defenſio, quæ ratio legitur in *cit. cap. dilecto de ſent. excom. in* 6. Idemque tenent Bellet. *d. p.*1. §.4. *num.* 31. alijque non pauci.

12 Et accedit, quòd laici turbantes iuriſdictionem Epiſcopi, fiunt de illius foro, vt per Bobadil. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.*82. Barboſ. *in cit. cap. dilecto num.* 7. *& ſeq.* Sicuti etiam dicitur de quocunque Iudice, cuius iuriſdictio turbatur, qui poteſt turbantes punire, licèt aliàs non ſint ſui ſubditi ex plenè traditis à Farinac. *quæſt.* 114. *num.*70.

13 Verùm his omnibus non obſtantibus, ſiquis rem attentiùs conſideret, non dubitamus, eum contrarium reſponſurum, & nobiſcum in eam ſententiam iturum, vt cenſuræ huiuſmodi latæ ab Epiſcopo in non ſubditos, & propter bona ſuæ menſæ extra diœceſim poſita, nullo modo poſſint ſubſiſtere, quia ſunt manifeſtè nullæ, & ſtante nullitate, nulla opus eſt abſolutione, *cap. Cum contingat* 36. *de offic. deleg.* Couar. *in cap. Alma mater p.* 1. §. 2. *num.* 7. *de ſent. excom. in* 6. Rot. *dec.* 568. *num.* 5 *p.*4. *tom.* 3. *rec.* & in Crotonen. cenſurarum 4. Martij 1667. §. *agnita*, & 16. Nouembris eiuſdem anni coram Eminentiſs. Cardinali Caſpare Carpineo.

14 Nullitas autem multiplex eſſet, eaque inſanabilis. Prima reſultaret ex defectu iuriſdictionis: Tùm quia illas proferret Epiſcopus in propria cauſa, qualis eſt dum agitur de bonis propriæ menſæ iuxta celebre conſilium Surdi 50. *per tot.* & ſignatè *num.* 9. quòd in ſpecie ſequuta eſt Rota in d. Crotonen. cenſurarum §. *Duplicis enim:* Tùm etiam ex eo quòd prætenſi occupatores bonorum eius Eccleſiæ non ſunt ei ſubditi ratione originis, nec domicilij, neque delicti, vt ad validitatem cenſurarum ex neceſſitate requiritur, cùm Iuriſdictio non egrediatur fines propriæ diœceſis, vt eſt textus *in can. nullus* 9. *q.* 2. ibi: *Nullus alterius terminos vſurpet, vel alterius parochianum iudicare, vel ordinare, aut excommunicare præſumat. Quia talis iudicatio, vel damnatio nec rata erit, nec vires vllas habebit. Quoniam nullus alterius Iudicis, niſi ſui ſententia tenebitur.* Quod etiam dixit Rota in d. Crotonen. §. *alter*, & latè Gratian. *dec. March.* 98. *num.* 12. *& ſeq.*

15 Neque obſtant quæ contra hanc partem nullitatis aſſerta ſunt. Non illud, quòd concluſio non procedat in cenſuris latis à lege, ſed ab homine. Nam Doctores, qui ad id citantur, loquuntur in declaratione ferenda contra exemptos notoriè excommunicatos, qui licèt non ſint de diœceſi, ſunt tamen in diœceſi, & multis in caſibus Ordinario ſubiectis, quos accuratè recenſet Tambur. *de iur. Abb. diſp.* 15. *quæſt.* 7. *tom.* 1. & in ijſdem terminis procedunt declarationes ſacrarum Congregationum, non autem in non ſubditos, contra quos nullam habet Epiſcopus iuriſdictionem, vt docet Gambar. *de offic. leg. lib.*8. *tit. de poteſt. legat. in Regular. & exempt. num.* 1. *& ſeqq.* vbi firmat in ſex caſibus Epiſcopos habere iuriſdictionem contra exemptos.

16 Ratio autem diſparitatis eſt, quia exempti ſunt in diœceſi, atque adeo poſſunt excommunicari. At exteri non ſunt de diœceſi, neque in diœceſi, Ricc. *in prax. p.*2. *reſol.*

108. *num.* 3. ac proinde excommunicari non poſſunt, cùm Epiſcopus extra diœceſim babeatur vti priuatus, nec poteſt exercere iuriſdictionem contentioſam, ne volente quidem Diœceſano, Gratian. *d. dec.* 98. *num.* 13. Deinde declaratio excommunicationis, quamuis latæ à lege, fieri non poteſt, niſi parte citata ad dicendum cauſam, quare non debeat declarari excommunicatus, Gloſ. *in Clem. præſenti v. Conſtiterit de cenſib.* Vbi Abb. & Felin. ac ſequitur Genuenſ. *in pr. cap.* 23. *num.* 16. Citatio autem non poteſt fieri, niſi per habentem iuriſdictionem. At Epiſcopus extra ſuam diœceſim iuriſdictionem non habet. Itaque ſuſtineri non poſſunt, ſiue latæ ſint à lege, ſiue ab homine. A caſu autem de exempto notoriè excommunicato, & aliquando etiam ſubiecto, non poteſt fieri illatio ad caſum præſentem, ac proinde ſtandum eſt deciſioni Rotali in d. Crotonenſi, quæ loquitur in terminis cenſurarum latarum à canone. Quando enim extat Doctor in terminis caſum decidens, illius dictum babetur pro caſu legis, donec alius allegetur, qui contradicat, Surd. *conſ.* 313. *num.* 43. *lib.* 3. *& deciſ.* 229. *num.* 35. *& ſeqq.* Vinc. de Franch. *dec.* 365. *num.* 4. Caualc. *dec.* 44. *num.* 39. *p.* 1. & Rot. *dec.* 354. *nu.* 24. *p.* 5. *rec.*

17 Pariter non obſtat, quòd Epiſcopus contra inuaſores bonorum ſuæ Eccleſiæ poſſit procedere per vſum gladij Eccleſiaſtici extraiudicialiter, & forma iudicij non adhibita, quaſi vim vi repellendo, non tanquam Iudex, ſed vti pars iuxta doctrinam Innocentij *in d. cap. Venerabilis ſub num.* 4. *de cenſib*, cum alijs citatis. Nam admittimus concluſionem, at inde non ſequitur, quòd Epiſcopus poſſit excommunicare non ſubditos. Doctores enim allegati id non aiunt. Imminò concluſio vera eſt, quòd etiam in hoc caſu excommunicatio ferri non poſſit in non ſubditum, vt in ſpecie aduerterunt Io. Andr. *in d. cap. dilecto ſub n.* 2. *de ſent. excom. in* 6. Abb. *in cap. Cum ſit generale num.* 9. *de for. comp.* & poſt Innoc. Franch. & Gemin. tradit Borgnin. Caualc. *dec.* 28. *num.* 39. *&* 46. *p.* 1. omninò videndus.

18 Præterea doctrina Innocentij, ac ſequacium habet forſitan ſuum locum, quando conſtat de manifeſta violentia, & vſurpatione bonorum Eccleſiæ, non autem in caſu, in quo id non ſolùm non probatur, ſed docetur prætenſos occupatores eſſe in poſſeſſione, vel quaſi. In his enim terminis ferri non poteſt excommunicatio iudicialis, neque extraiudicialis, donec de veritate cauſæ fuerit iudicatum, cum per huiuſmodi poſſeſſionem res reddatur dubia, Rot. *dec.* 1. *in fin. de ſent. excom. in antiq. Biſignets, & dec.* 7. *eod.* iiſque relatis Borgnin. *d. dec.* 28. *num.* 43. Ceſſatque difficultas, quando Epiſcopus non procedit extraiudicialiter, ſed in forma iudicij, in quo caſu omninò exigitur iuriſdictio. Quia cum excommunicatio ſit pœna, infligi non poteſt, niſi per Iudicem cum cauſæ cognitione, vt inquit Abb. *in d. cap. Cum ſit generale in num.* 9. ſub *princ. de for. comp.*

19 Et quamuis Ricciullus eo *cap.* 61. *num.* 36. *ac ſeqq.* opinatus ſit, quòd ſententia Innocentij, ac eius ſectatorum poſſit procedere quando occupantur bona Eccleſiæ, dicatque ita placuiſſe Sac. Congregationi ſuper Epiſcopis; attamen conſiderandum eſt, quòd Innocentius, & alij loquuntur in reſiſtente viſitationi Ordinarij. Quod ius non eſt de bonis temporalibus Epiſcopi, ſed Eccleſiæ. Rationes autem Ricciulli ſunt planè futiles. Ea enim, quam conſiderat *num.* 37. cùm duobus *ſeqq.* & rurſus *num.* 43. quòd ſcilicet vim vi repellere liceat, idque ſicuti cum armis temporalibus contra non ſubditos permiſſum eſt ad defenſionem propriorum bonorum, ita ius ſit cum armis ſpiritualibus defendere bona Eccleſiæ, cùm hæc parificentur in diſpoſitione, prorſus inefficax eſt. Nam vſus materialis armorum temporalium tendit ad naturalem defenſionem, qua quiſque vti pars, ſe, bonaque ſua defendere poteſt, & ideò contra quemcunque eorum vſus licitus eſt, quia eſt in poteſtate exercentis. At arma Eccleſiaſtica non ſunt in poteſtate Epiſcopi, tanquam partis, quia vti priuatus excommunicare non poteſt, atque adeo illa exercere nequit contra non ſubditum, vt rectè aduertit Hoſt. *in d. cap. procurationes in fin.* & D. Fagnan. qui alios refert *numer.* 49. *de cenſib.* Alia verò ratio, quam Ricciullus adducit è *numer.* 39. nimitum quòd poſita violentia, facultas procedendi extraiudicialiter per cenſuras non requirat neceſſariò iuriſdictionem, arguendo, quòd ideò vbi eſt violentia, poſſit exerceri etiam in non ſubditos, petit principium. Nam hoc eſt, quod in quæſtionem vocatur, cum Innocentius, ac cæteri dicant, Prælato contra non ſubditum hoc eſſe interdictum.

Cæterùm quod textus *in d. cap. dilecto* loquatur de bonis temporalibus, non autem Eccleſiæ, nil facit ad rem. 20
Nam præterquam quòd verba textus id neceſſariò non inferunt, & Maranta in ſuo Specul. *par.* 4. *diſt.* 8. *num.* 26. illum intelligit de bonis Eccleſiaſticis, quemadmodum etiam eum exemplificat Farinac. *in fragm. p.* 1. *litt. E. v. excommunicatio num.* 28. dato etiam hoc ſenſu, non ideò ſequitur, quòd quando Epiſcopus agit contra occupatores bonorum Eccleſiæ, poſſit in non ſubditos cenſuras proferre. Id enim textus non ait, ſed ſolus Ricciullus, qui vel audiendus non eſt, vel intelligendus in occupatore notorio, aduerſus quem plures Doctores etiam admittunt hanc poteſtatem. Quia tunc Prælati non excommunicant vti Iudices, ſed tanquam executores, vt tradit Hoſtienſis, & cùm alijs Fagnan. *in d. cap. procurationes de cenſib.* Et certè Ricciullus ita loquitur, vt patet ex iis, quæ *num.* 34. deducit, ac in hiſce terminis procedunt allegata ab Aduerſarijs ſuper diſtinctione inter cenſuras latas a lege, & ab homine.

Ea etiam ratione obiectio diluitur. Nam ſecundùm 21
ſententiam contrariam eatenus Epiſcopus poteſt excommunicare occupatores bonorum ſuæ Eccleſiæ ſine alia monitione, quatenus procedit extraiudicialiter, & vti pars, non tanquam Iudex, ſicut expreſsè vult Innocentius, & loquuntur Doctores communiter, ac nuncupatim Ricciullus, qui *num.* 71. & *ſeqq.* docet modum formandi proceſſum. Quod item facit Ricc. *in deciſ. Cur. Neap.* 241. *num.* 3. *par.* 2. Cùm igitur Epiſcopus non procedat extraiudicialiter, ſed in forma iudicij, quo caſu exigitur omninò iuriſdictio, Soccin. ſen. *in cap. ſuper eo num.* 25. *de ſent. excom.* vtique dicendum eſt, quod procedere non poteſt contra non ſubditos, cum iuriſdictio non egrediatur fines propriæ diœceſis.

Ac præſertim ſi prætenſi inuaſores poſſident titulo im- 22
memorabili, non poſſunt ab Epiſcopo excommunicari. Quia communis opinio fert contra exiſtentem in poſſeſſione non poſſe Epiſcopum prætextu vſurpationis, ac vti pars extraiudicialiter cenſuras proferre, etiamſi conſtet de Eccleſiæ proprietate, ſed ſi iura ſua tueri velit, debet procedere iuris ordine ſeruato, vt poſt alios antiquiores tradunt Hoſt. *in d. cap. procurationes num.* 7. *in fin. num.* 8. *in princ.* ibique D. Fagnan. *num.* 45. *de cenſib.* Ricc. *d. dec.* 241. *numer.* 1. *in fin. par.* 2. Borgnin. Caualc. *d. dec.* 28. *num.* 43. qui Rotæ deciſiones refert, ac fatetur ipſe Ricciul. *d. cap.* 61. *num.* 54. *cum duob. ſeqq.* Durum enim eſſet, quòd quiſque ex eo quòd illico non paruerit iniuſto præcepto Epiſcopi, & poſſeſſionem ſuam non dimiſerit, quam armis quoque defendere poteſt, incidat in excommunicationem, hoc eſt poſſe Epiſcopum dira, aut vltima exempla animaduerſionis Eccleſiaſticæ in eum ſtatuere, cùm nemo teneatur cedere iuri ſuo, illudque dimittere indefenſum verbo Superioris, vt tradunt Gomeſ. *ad reg. de non toll. iur. quæſt.* 19. *num.* 2. Cardin. Tolet. *in ſum. tit. de ſept. pecc. mort. cap.* 15. *num.* 9. diffusè Suar. *in Reg. Angl. cap.* 34. *num.* 30. *& ſeq.* Ideòque reſiſtentes ſe, iuraque ſua defendendo, non poſſunt dici contumaces, neque excommunicationis pœnam incurrere ad textum *in cap. Si verò* 3. ibique Gloſ. *v. vim, de ſent. excom.* & Rota coram Achil. *dec.* 4. *num.* 1. *cum ſeqq. eod. tit.* ac ſequitur Ridolphin. *in prax. c.* 2. *cap.* 8. *num.* 194.

At de his ſatis. Nam ſuperuacuum eſſet de cæteris 23
omnibus dicere. Fecit enim ante me Sac. Rota Romana in dicta Crotonenſi cenſurarum coram memorato Eminentiſs. Carpineo, qui magnis natalibus, parique ſapientia præditus, capax imperij, probitate Cardinalis Vicarius, munificentia olim Datarius, ingenio, doctrina, prudentia nemini par, niſi ſibi, omnes cauſarum cardines, articulos, perfugia, ſubſidia nouit, temporumque momenta; ad cuius tamen deciſionum vberiorem explicationem notari velim, quòd licèt in prima fuerit firmata

nullitas

nullitas cenſurarum ex defectu iuriſdictionis, tamen reppoſita cauſa, Rota nihil voluit ſuper hoc articulo ſtatuere, ſed illo ad partes diſcuſſo, ac relatis hinc inde opinionibus, dubitauit de applicatione facti, eò quòd plures circumſtantiæ ſuadebant, Epiſcopum iudicialiter proceſſiſſe, ac rurſus dubitauit de poſſeſſione Eccleſiæ, quæ eſt requiſitum neceſſarium ad hoc, vt iuxta formam ſæpiùs citati *cap. dilecto* poſſit Epiſcopus extraiudicialiter procedere per cenſuras contra turbantes ſua iura. Idque in hac re certum eſt, quòd ſaltem ex opinionum varietate res valdè dubia redditur, ac ius eſt inter peritiſſimos ambiguum ad effectum excludendi cenſuras. Et in Sacr. Congregatione Immunitatis in Mediolanenſi 18. Februarij 1659. decretum fuit, Epiſcopum non poſſe procedere ad tuitionem ſuorum bonorum menſæ Epiſcopalis ad formam aliorum, niſi habita facultate à Sanctiſſimo, & in Conſentina cenſurarum id maximopere in cauſa ab vtraque parte contendebatur ita, vt difficultas rei iudicandæ, vel infrequentia conſilij iudicium in plures dies diſtulit, ac ſub die 2. Octobris 1667. cenſuras huiuſmodi ſuſpendit. At in Roſſanenſi, ſiue in Conſentina 24. Ianuarij 1668. decreuit eſſe validas cenſuras ab Epiſcopo pro tuitione iurium ſuæ menſæ vim vi repellendo, & ſeruatis ſeruandis latas contra Eccleſiaſticos ob damna ab eis illata bonis eiuſdem menſæ, ſitis in aliena diœceſi.

24 Sed pergamus audire Eminentiſſ. Carpineum, & ſibi ac nobis non inuideamus, ſibi maximam laudem, nobis vtilitatem. Lege mi lector eius *deciſiones 47. & 122. par. 15. recent.* & mei conſilij, tuæque lectionis te non pœnitebit.

CONSVLTATIO CXXIX.

An liceat alicui habere feneſtram in ipſis parietibus Eccleſiæ, ex qua poſſit in Eccleſiam proſpicere? Quid de patronis Eccleſiæ, quidue de illius benemeritis, quidue tandem de parochis.

1 NOn licet. Quia nemo poteſt in muro alieno ſine ſeruitute feneſtram conſtruere, & aperire per textum *in l. altius, C. de ſeruit.* ibi: *in pariete verò tuo ſi feneſtram luſſanut, vt, vel clam feciſſem conuincatur, ſumptibus ſuis opus tollere, & integrum parietem reſtituere compellitur*, traditque Cœpol. *de ſeruit. vrb. præd. cap. 62. nu. 6.* Quod præcipuè locum habet in Eccleſia propter honeſtatem ac reuerentiam illi debitam, *Clem. 1. de ſent. excom.* ibi: *aut in eis factis feneſtris*, ibidemque Butr. *in fine*, vbi quòd temerariè agunt, qui conſtruunt huiuſmodi feneſtras, & in illis audiunt diuina, Sebel. *in ſelect. canon. cap. 3. num. 119.* & Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib. 1. cap. 11. numer. 28.* Adeòque, vt ne in ſuo quidem pariete dominus aperire poſſit feneſtram, quæ in Eccleſiam reſpiciat, vt per Gomes *ad l. 46. Taur. num. 9.* Gauan. *in man. Epiſcop. v. Eccleſia num. 27.* & per eundem Barboſ. *in collect. ad d. l. altius num. 7. & ſeq.* Præterea ſi liceret laicis habere feneſtras, per quas à ſuis priuatis domibus pateret in Eccleſiam proſpectus, Eccleſia, quæ eſt inſtituta ad publicè orandum, fieret Oratorium priuatum, multaque ſequerentur incommoda, præſertim in materia immunitatis Eccleſiæ. Cumque Eccleſia ſit adeo ſacra, vt per triginta paſſuum ambitum immunitate gaudeat, *can. ſicut. antiquitus 17. q. 4.* congruum quoque, & vt ſaltem per quindecim pedum diſtantiam priuatorum ædificijs non profanetur ad textum *in l. ſi cui loci g. C. de ædif. priuat.*

2 Quare B. Pius V. anno 1560. mandauit claudi omnes feneſtras vicinorum, ex quibus haberi poterat proſpectus in Eccleſias, vt refert Fuſch. *de viſit. lib. 1. cap. 11. nu. 10.* pro cuius rei aſſecutione decretum ſuum edidit Card. Sabellius eius Vicarius, præcipiens omnibus has feneſtras habentibus, quòd deberent illas claudere, relatum à Quaranta *in ſum. Bullar. v. reuerentia diuinorum*. Ex quo decreto regi, & tractari debent omnes Eccleſiæ, cùm Eccleſia Romana ſit omnium magiſtra, ad cuius exemplum omnes debent componi, Cardinal. *in Clem.* *quamuis in princ. de appell.* Gom. *ad regul. Cancel. quæſt. 2. proem. num. 10. ad fin.* Grauat. *de reſtrict. in prax. lib. 5. cap. 3. numer. 6.* ac Rot. *in rec. deciſ. 6. num. 2. in fin. par. 1.*

Fuitque ſemper ac religiosè ſancitum per decreta Generalia Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis, ne perſonæ particulares proſpectum habeant in Eccleſiam, & ſpeciatim in Veronen. 15. Iunij 1655. in hunc modum *Sac. Congregatio Epiſcoporum, &c. declarauit, non licere priuatis perſonis habere ac tenere feneſtras proſpicientes in Eccleſias contiguas habitationis*. In Caſertana 8. Iunij 1646. *E ſtato più volte riſoluto, che debbano gli Ordinarij de' luoghi rimuouere affatto dalle Chieſe, dagli Oratorij, e dalle Cappelle, le quali ſono ſoggette alla loro giuridittione tutte le ſeruitù di porte, ò di feneſtre, che da' particolari in pregiuditio del decoro ò della libertà, che debbono godere le Chieſe vi trouaſſero impoſte ſenza eſpreſſa licenza di queſta Sac. Congregatione. E perche V. Sig. riferiſce che con l'occaſione della viſita di coteſta diœceſe hà trouato diuerſe Chieſe è Cappelle publiche con ſeruitù di porte, ò di feneſtre in vſo priuato delle caſe à loro contigue. Queſti Eminentiſſimi, &c. mi hanno commeſſo di ſcriuerle, che ſopra di ciò ella ſi conformi co' decreti ſudetti, facendogli eſeguire co' rimedij opportuni, e Iddio, &c.* 3

Hoc ipſum ſcriptum fuit Archiepiſcopo Conſentino 14. Decembris 1646. *Perche Franceſco Serzale Rettore di San Michele Arcangiolo non ſolo non giuſtifica alcun titolo, nè conceſſione Apoſtolica ad effetto di ritenere la ſeruitù di vna porta particolare, per la quale dalla caſa contigua hà l'ingreſſo nella medeſima Chieſa. Queſti Eminentiſſimi, &c. hanno ordinato, che ſpeditamente co' mezi opportuni, e di giuſtitia facci chiudere affatto, e a muro pieno la porta ſudetta in conformità de' decreti generali della medeſima Sac. Congregatione, e degli ordini dati à lei nella ſua prima viſita, con auuiſare poi quanto prima di hauer così eſeguito.* Idemque iniunctum Epiſcopo Caluenſi 26. Septembris 1653. ſcilicet *Epiſcopo, qui mandet claudi feneſtram muro pleno, non obſtantibus quibuſcumque inhibitionibus.* 4

Et in Hortonenſi 11. Iunij 1655. tenoris ſequentis *Eſſendo ſtato riferito alla Sacr. Congregatione tutto ciò che V. S. rappreſenta circa la feneſtra di Giuſeppe Pizzi inſin dall'anno 1643. in vigore di vn decreto del già Monſignor Biondi fece aprire ſopra la porta della naue di mezo di coteſta Cathedrale col proſpetto dentro alla Chieſa. Queſti Eminentiſſimi, &c. vdite le pretenſioni del medeſimo Pizzi, e vedute le ſcritture, le fedi, e le depoſitioni de' teſtimonij da eſſo prodotte, hanno riſoluto, che ella debba omninamente far chiudere a muro pieno la ſudetta feneſtra inſino ad altro ordine, e intanto ſe il Pizzi hauerà maggiori ragioni dourà dedurle auanti all'Eminenze loro. Glielo ſignifico, accioche così facci puntualmente eſeguire, &c.* 5

Pariterque in Alexanen. 14. Nouembris 1659. Epiſcopo. *Hauendo la Sac. Congregatione vdito quel tanto, che per parte d. V. Sig. è ſtato rappreſentato circa la preteſa innouatione della feneſtra fatta dal Principe di Tricaſe nella Chieſa maggiore di quella Terra per valerſene ad vſo di vdire la meſſa o i diuini vfficij dal ſuo contiguo palazzo, e conſiderato ancora ciò che per parte del medeſimo Principe è ſtato dedotto in contrario, queſti miei Signori Eminentiſſimi hanno riſoluto, che ſi ſcriua à lei, come ſi fa con la preſente, affinche prefigga vn competente termine a chi di ragione deue à ridurre nello ſtato priſtino detta feneſtra, e reintegrare la libertà, e immunità della Chieſa. E quando ciò non reſti eſeguito, ella ſi vaglia di quei mezzi, che le concedono le ſue ordinarie facoltà per far ſuccedere la reintegratione accennata. Io però glie le ſignifico, e Iddio la proſperi.* 6

Ita, vt ne quidem Ducibus quibuſcunque, Marchionibus, alijſque id permitti poſſe declarauerit eadem Sac. Congregatio 5. Martij 1619. his verbis: *Non ſi concede ne anche a Duchi, e a Marcheſi di aprire feneſtre che riſpondano in Chieſa per aſcoltare da quella la Meſſa, o i diuini Vfficij.* Et quoad portas, idque etiamſi extaret longa conſuetudo, & eſſent patroni, vt in vna Fauentina 15. Februarij 1619. ſcilicet. *Si deuono murare le porte* 7

per le quals dalle caſe contigue ſi può entrare nella Chieſa, non oſtante i padroni ſiano ſoliti per lungo tempo tenerle aperte,

8 Idipſum declarauit S. Rituum Congregatio, vt in Marſicen. 28. Mart. 1654. in qua Oddus Mancinus, & eius filij ſupplicarunt pro licentia faciendi feneſtram in Oratorio Miſericordiæ reſpiciente ex illorum domo ad effectum audiendi ſacrum, & S. Rituum Congregatio reſpondit *Lectum*, Ac alibi ſæpiùs hoc ipſum denegauit.

9 Claudique debent, maximè ſi proſpectum habeant ſuper altaria, vt per eandem S. Congregationem ſuper Epiſcopis in Hiſpalen. 5. Iulij 1583. in Meſſanenſi 29. Octobris 1565. in Sulmonenſi 4. Iunij 1602. & 6. Nouembr. 1648. Vnde non debet Ordinarius permittere, vt ab Eccleſijs ſit ingreſſus tranſitus, vel proſpectus in priuatas ædes, neque ſuper Eccleſias eſſe cameras, vel loca ad habitandum, dormiendum, vel deambulandum abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, aliàs debent interdici, donec hæ ſeruitutes remoueantur, vt ſæpè decreuit eadem S. Congregatio ſuper Epiſcopis, præſertim in Hieracen. 26. Iulij 1613. in Melphiten. 2. Octobris 1626. in Neapolitana 13. Aprilis 1646. & in d. Hortonen. 11. Iunij 1655.

10 Quarum Congregationum decreta, & declarationes, tanquam leges reuerenter recipiendæ, & attendendæ ſunt in cauſarum deciſionibus, vt ſæpiùs reſpondit Rota, nominatim coram Mantica. *dec.* 56. *num.* 3. coram Caualer. *dec.* 628. *num.* 8. & coram Buratto *dec.* 479. Nam ſi ad opinionem alicuius Doctoris, qui aliquid ſcriptis ſuis mandauit, conſilium noſtrum accommodamus, quantò magis illud accommodare debemus doctrinæ, ac ſapientiæ tot Eminentiſſimorum Patrum, qui ſumma cum maturitate controuerſias definiunt de rebus, in quibus quotidie verſantur, vt rectè ponderauit Rot. *dec.* 214. *num.* 6. cum binis *ſeqq. p.* 4. *tom.* 2. *rec.* Quamuis nec publicatæ, neque in actis productæ fuerint, cùm vti notoriæ ſatis ſit illas allegare, Buratt. *dec.* 479. *num.* 21. *&* 22.

11 Hinc non obſtaret ſi à particularibus aſſereretur poſſeſſio, etiam authoritate Epiſcopi. Quia cùm conſtructio, & vſus feneſtræ in pariete alieno non permittatur, niſi in vim ſeruitutis, quando conceſſio legitima non exhibetur, ſaltem cum præſcriptione, vt probat Cœpol. ſupra citatus, Gratian. *diſcept.* 572. *num.* 38. cum alijs allegatis à Rota *dec.* 32. *nu.* 13. *tom.* 2. *p.* 4. *rec.* & in Eccleſia tanquam in loco ſacro ſeruitus vel nullo modo acquiri poſſit *l. ſeruitutes §. ſacer. ff. de ſeruit. l. ſi prius §. ſed loco ſacro ff. de aqu. pluu. arc. l. caueri, §. Communia de ſeruit.* & Cæpol. vbi ſupra *c.* 18. *num.* 1. Vel ſaltem niſi concurrente longiſſimi temporis curſu cum alijs requiſitis, de quibus in Conſtitutione Vrbana, quam mox adducam, non poterit ſimplex, & pænè dixerim, momentanea poſſeſſio, aut tolerantia ſuffragari, nullaque præſcriptio prætendi poterit, non ſolùm quia forſan non effluxerunt quadraginta anni, vt requiritur, cum titulo contra Eccleſiam per *cap. de quarta, de præſcript.* vbi Gloſ. & Doctores, Bald. *de præſcript. p.* 1. *p.* 5. *princ. q.* 18. Put. *dec.* 252. *nu.* 3. *lib.* 3. Rot. *dec.* 683. *num.* 3. *p.* 4. *diu.* & *dec.* 208. *num.* 1. *p.* 1. *rec.* vel etiam quia fortaſſe fuit ſæpiùs contradictum, habeatque talis ſeruitus cauſam diſcontinuam, eum non continuo inſeruiat ita, vt requirat factum hominis, Gail. *obſ.* 66. *num.* 7. *lib.* 2. Caldas *quæſt. foriſ. num.* 27. ideòque ad ſui acquiſitionem expoſcit præter quadragenariam titulum, aut famam tituli, vt loquendo de ſeruitutibus cauſam diſcontinuam habentibus firmauit Gaillus, & Celdas locis allegatis, & Franch. *dec.* 183. *num.* 12. & *ſeq.* ac Rot. *p.* 9. *tom.* 1. *rec. dec.* 300. *num.* 8. *&* 9. ſed quia, quando etiam adeſſet tempus habile, haberet locum concluſio, quòd ſeruitus contra Eccleſiam non poteſt præſcribi, Quia interdicta alienatione, intelligitur interdicta etiam præſcriptio, Surd. *dec.* 3. *num.* 24. Fuſch. *de viſit. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 3. Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 17. *num.* 7. Dian. *tom.* 10. *tr.* 16. *reſol.* 64. Præter quam quòd in actibus Eccleſiaſticis inconuenientibus, vt eſt hæc feneſtra in Eccleſia, nulla præſcriptio admittitur, ſicuti non admittitur conſuetudo, quæ à viris doctis non habetur pro rationabili, Gregor. XV. *dec.* 320. *numer.* 306. Rot. *dec.* 659. *num.* 9. *p.* 2. *rec.* In hoc autem caſu feneſtra eſt improbata, etiam à viris doctis, nimirum ab Eminentiſsimis Cardinalibus Sacrarum Congregationum, vt in allegatis decretis. Cunque ſeruitus ſit ſpecies alienationis *l. fin. C. de reb. Eccleſ. non alien.* Redoan. *eod. tit. quæſt.* 2. *cap.* 16. *& cap.* 4. *num.* 2. *& quæſt.* 14. *num.* 22. Quarant. *in ſum. Bull. v. alienatio num.* 21. Patiſ. *conſ.* 1. *num.* 34. *lib.* 4. Lambert. *de iurepatr. lib.* 1. *p.* 1. *princ. q.* 6. *art.* 1. *num.* 2. *& art.* 3. *n. item* 2. ac Rot. *dec.* 717. *num.* 14. *p.* 1. *diuerſ.* & plenè Surd. *conſ.* 276. *num.* 27. vtique auctoritas Epiſcopi neque ſuffragari poterit, cùm ſit illi vetitum Eccleſiam lædere, illiuſque iura laicis ſubijcere abſque expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, *cap. Epiſcopi de reb. Eccleſ. non alien.* ibi; *Impium eſt enim, vt qui res ſuas Eccleſiæ non attulerit, damnum inferat, cap. hoc conſultiſſimo eod. tit. in* 6. vbi Gloſ. *v. ſpecialis*, ac Rot. *p.* 5. *rec. dec.* 318. *nu.* 8. *&* 9.

12 Multòque magis ob eandem rationem prohibitum cuiuſque feneſtram ipſiùs Eccleſiæ ſibi appropriare. Eſt enim id vſurpatio iuris, ac rei Eccleſiæ. Quòd ſub pœna excommunicationis eſt prohibitum à Sacr. Concilio Trid. *cap.* 11. *ſeſſ.* 22. *de refor.* & à Bulla in Cœna Domini, dum non ſolum perſona priuata, ſiue particularis feneſtram conſtruit propria authoritate in pariete Eccleſiæ, ſed vſurpat, ſeu tentat vſurpare ius ſeruitutis in Eccleſiam, quæ illam non habeat, ſed erat in ſtatu libertatis, Dian. *d. reſol.* 64. Rota *dec.* 717. *num.* 14. *p.* 1. *diu.* Id quod ſub eadem pœna, ac etiam priuatione iuriſpatronatus prohibitum eſſet etiam quando Eccleſia eſſet de iurepatronatus laicorum, priuareturque patronus non ſolùm iure honorifico, ſed etiam præſentandi ex dotatione, & fundatione, vt ex Trid. eodem in loco, traditque Leo *in theſaur. for. Eccleſ. par.* 2. *cap.* 21. *num.* 31. & Barboſ. *in collect. Concil. ad d. ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *num.* 14. A qua excommunicatione non poteſt quis abſolui, niſi authoritate Summi Pontificis poſt futuram redintegrationem iuxta declarationes Sacr. Congregationis Concilij, cuius ſenſus eſt, per huiuſmodi feneſtras remanere violatam libertatem, & immunitatem Eccleſiæ, & ideò ante omnia redintegranda eſt, *cap. non minus, & cap. aduerſus de immun. Eccleſ.*

13 Vnde manutenenda eſt Eccleſia in poſſeſſione ſuæ libertatis, cùm ſemper concedatur manutentio aduerſus factum Prælati, qui nulliter alienauit iura Eccleſiæ, Rota poſt *tract. de manut. dec.* 379. *num.* 1. Præſertim ex Conſtitutione Vrbani VIII. edita anno 1641. ſuper præiudicialibus Eccleſiæ, quæ inficit, atque irritat omnes actus præiudiciales factos ſine authoritate Summi Pontificis, quam S. Rota ſæpiùs laudauit, maximè in Barcinonen. exemptionis 13. Iunij 1646. in Tyburtina affitus 19. Iunij 1648. & in Leodien. dominiorum 25. Iunij 1649. coram Cardinali Corrado, & in Rauennaten. domus 14. Iunij eiuſdem anni, & 17. Maij 1651. coram Taraconenſi, & in Romana deuolutionis domus 4. Decembris eiuſdem pariter anni coram Bichio. Idque non obſtante quacunque diuturna poſſeſſione. Quia cum verſemur in Eccleſia omnis præſcriptio, quæ oriri poſſet ex diuturnitate temporis, ſola immemorabili excepta, fuit per eandem Conſtitutionem ſublata.

14 Quæ quidem locum habent, etiamſi agatur de iure honorifico, Principi, aut Domino loci debito. Quia ius habendi feneſtras in Eccleſia non dicitur ius honorificum, ſed ſeruitus Eccleſiæ, quæ tanquam in loco ſacro nequit abſque titulo legitimo acquiri, aut præſcribi, Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 17. *n.* 7. Fuſchus, & Diana locis ſuperiùs allegatis. Et ius honorificum non verſatur in imponendo ſeruitutem Eccleſiæ, ſed in præeminentijs, & prærogatiuis in Eccleſia circa locum ac ſedem in ipſa, & in poſſeſſionibus, & circa ſalutationes, thurificationes, & in recipiendo alimenta in caſu paupertatis, ac in alijs huiuſmodi, vt per Viuian. *de iurepatr. l.* 1. *cap.* 2. *n.* 12. *& ſeqq.* Hinc in iure habendi feneſtram in Eccleſia ne ius quidem patronatus cadit, vt in ſimilibus de iure habendi ſedilia in Eccleſia tradunt Rocch. *de iurepatr. v. In Eccleſia num.* 18. Gratian. *diſcept.* 210. *num.* 30. & Diana eadem *reſolut.* §. *Reſtat modo*. Quippe iuspatronatus, exceptis quibuſdam præeminentijs, de quibus ſupra per Viuianum, & Rota in Burgen. Capellæ 19. Iunij 1656. coram

Emi-

Eminentiſs. Certo, nullum aliud ius acquirit in Eccleſia, quæ ſtatim atque eſt ædificata, efficitur libera, nec poteſt eſſe ſub alicuius iure, aut dominio, §. *nullus*, & §. *ſacræ inſtit. de rer. diuiſ. cap. nouerint* 10. *quæſt.* 1. *cap. non placuit*, & *cap. laicis* 16. *quæſt.* 7. & probat textus *in cap.* 1. *de cenſibus*.

15 Ideoque ceſſat prætenſio manutenſionis in poſſeſſione vſus dictæ feneſtræ. Quia vſus iuris cùm ſit ſeruitus, quæ in Eccleſia acquiri, & præſcribi non poteſt, vt dictum eſt, vtique ceſſat, dum non adeſt beneplacitum Apoſtolicum; & vſus facti, qui eſt ſimplex facultas, reſultans ex ſpontanea permiſſione domini, non ſuffragatur. Quia eſt ſemper reuocabilis ad einſdem domini beneplacitum, nec aliquam præſcriptionem inducit, etiam ſi annis mille habitus fuiſſet ex cumulatis per Poſth. *de manut. obſ.* 53. *num.* 1. & *ſeqq.* & in terminis proximis Dian. *d. reſol.* 64. ac Trullench. *in decal. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 2. Doctores verò, qui videntur aduerſari, intelliguntur, quando manutentio petitur contra tertios, non autem contra dominum, Menoch. *de recup. remed.* 15. *num.* 58. Rot. *dec.* 1. *num.* 2. *de reſtit. ſpol. in antiq.* & alij poſt Dianam *loc. cit.* §. & *tandem*.

16 Nec Giouagnonus *conſ.* 8. *num.* 19. *lib.* 2. cum alijs aliud ſentit. Nam non loquitur de feneſtra, ſed de ſedilibus in Eccleſia pro commoditate populi in ipſa orantis, quæ videntur neceſſaria & permiſſa, ſecus autem proſpectus in Eccleſiam à ſacris Canonibus, & à decretis Apoſtolicis improbati. Moueturque exemplo iuriſpatronatus, quòd ex gratia conceditur laico, vt proinde ſemel conceſſum, non poſſit amplius auferri, vt ait *num.* 20. Quod ſanè non vrget in hac ſpecie, cum ideò procedat in iurepatronatus, quia fuit ab initio in eius erectione ac dotatione cum expreſſo conſenſu Superioris conceſſio illius ſtipulata, vt dixit Rota in Feſulana beneficij, ſeu Oratorij 26. Iunij 1648. coram Bichio, adeo quòd nec patientia, neque præſentationes ſucceſſiuè admiſſæ per Epiſcopos ſuffragarentur ad hunc effectum, vt *in d. dec.* §. *Primum*. In hoc autem caſu, etiamſi probaretur conſenſus tacitus, vel expreſſus, aut ſcientia Epiſcoporum pro tempore de huiuſmodi feneſtris, non ſufficerent. Quia, vt dictum eſt, Epiſcopus non poteſt abſque Sedis Apoſtolicæ beneplacito id concedere, etiam virtute iuriſpatronatus.

17 Excipe nihilominus patronum Eccleſiæ ex indulgentia, & Parochum de iure. Nam ex eo, quòd paries Eccleſiæ fuit erectus ex cauſa onerosa illius ædificationis, cenſetur tunc factam fuiſſe huius ſeruitutis reſeruationem eo ferè pacto, quo videmus in antiquis ex appoſitione inſignium in Eccleſia probati eius ſeruitutem & patronatum, vt per Ricc. *dec.* 6. *num.* 6. & Coccin. *dec.* 230. *num.* 1. Comitol. *deciſ.* 115. *num.* 15. ac Rot. *dec.* 13. *num.* 3. *in fin. p.* 1. *rec.* Quare ſola immemorabilis poſſeſſio laicis ſuffragatur, vt huiuſmodi iura conſeruentur Pariſ. *conſ.* 149. *num.* 4. *lib.* 4. Gratian. *diſcept.* 110. *num.* 13. & *ſeqq.* & *diſcept.* 210. *num.* 32. Ciarlin. *contr.* 179. *num.* 210. & in terminis feneſtræ ad hunc effectum eadem Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Biſuntina, & in Senogallienſi, ac cenſuit Sac. Congregatio Concilij in d. Hortonen. 22. Auguſti 1654. in qua mandauit Epiſcopo hoc ius controuertenti, vt nihil innouaret, & acquieſceret, Et in vna Vrbinatenſi cum in eadem Sac. Congregatione Concilij proponeretur, an poſſit indulgeri patrono Eccleſiæ, vt habeat feneſtram in ipſius parietibus Eccleſiæ, ex qua poſſit in Eccleſiam proſpicere, & ex ea ſacroſancto miſſæ ſacrificio intereſſe, & an eadem indulgentia poſſit extendi ad eum, qui in pariete communi cum Eccleſia fecerit feneſtram in eandem Eccleſiam proſpicientem, & an Parochus habeat ius retinendi feneſtram reſpicientem in Eccleſiam, die 10. Martij 1663. reſpondit, *indulgendum patrono ex gratia perſonaliter, non autem alijs, Parocho verò licere*.

18 Potiſſimùm autem ſi ſtructura feneſtræ appareat antiquiſſima, & temporanea Eccleſiæ ex depoſitione teſtium coram Epiſcopo examinatorum, qui probant, cùm eorum depoſitio concernat ſtatum, vulg. *l. ingenuum*, vbi Doctores, *ff. de ſtat. hom.* nominatim Bald. *num.* 14. Alex. *in l. ſæpè num.* 62. *ff. de re iud.* Rot. *dec.* 535. *num.* 3. coram Gregor. & *dec.* 102. *num.* 2. coram Comitolo, & in Romana fideicommiſſi 21. Iunij 1652. §. *neque* coram Veroſpio. Vel ex epiſtola Epiſcopi, *l. epiſcopale iudic.* 8. *l. decernimus* 13. *C. de Epiſcop. aud.* & pleniſſimè Genua *de ſcript. priu. lib.* 3. *de litter. Epiſcop. num.* 27. & *ſeqq.* licet verius ſit, quòd atteſtationes extrajudiciales non attendantur in iudicio, quantumuis à perſonis qualificatis cum iuramento & coram teſtibus factæ, Rot. *dec.* 214. *num.* 3. & *ſeq.* & *dec.* 221. *num.* 14. *p.* 6. *diu.* Immo etiamſi firmatæ fuerint à viris clariſſimis, ſiue Eminentiſſimis coram notario, ac teſtibus, non citatis ijs, quorum intereſt, non probant, Gregor. *dec.* 114. & ibi Add. *litt. B.* Buratt. *dec.* 213. *num.* 28. Vel ex declaratione peritorum, Rot. *dec.* 151. *num.* 16. *p.* 6. *rec.* cum illius deſcriptione, Rot. *dec.* 405. *num.* 1. *p. rec.* & *dec.* 367. *num.* 2. coram Buratto. Debet tamen fieri parte citata iuxta ſententiam Rotæ in Saliſburgen 1. Iulij 1645. §. *vltimo non obſtat* coram Royas. Vel ex alijs, quæ enumerant in hac materia Doctores relati à Poſt. *de manut. obſ.* 101. *num.* 7. & *ſeqq.*

Etenim attento curſu tanti temporis, concurrit ne- 19
dum præſcriptio beneplaciti Apoſtolici, quæ exigit tantummodo lapſum triginta annorum, Add. ad Gregor. *dec.* 354. *num.* 18. Rot. *dec.* 147. *num.* 10. *par.* 5. & *dec.* 32. *num.* 3. *par.* 6. & *dec.* 94. *num.* 17. *par.* 7. *rec.* iuncta præſertim obſeruantia, Rot. *dec.* 191. *num.* 8. *par.* 5. *rec.* & in Fulginaten. hæreditatis 14. Februarij 1650. §. *hinc quoque* coram Veroſpio, ſed etiam licebit allegare quemcunque titulum, Rota *dec.* 245. *num.* 1. *par.* 4. *rec. to.* 2. & *dec.* 150. *num.* 4. & *ſeqq.* Qui tamen nunquam declaratur, neque oſtenditur vbi concurrit antiquitas, vt in maioribus terminis aquæ ductuum, à quibus nemini licet aquam depromere ſine diuinis apicibus de ſacro epiſtolarum ſcrinio more ſolito edendis, *l. fin. C. de aquæ duct. lib.* 11. monuit Sceuola *in l. fin. ff. de aqu. pluu. arc.*

Quinimmo, circumſcripta etiam temporis antiquita- 20
te, ratione incendij, vel alterius periculi, non eſſet neceſſaria huiuſmodi iurium exhibitio, vt renouata & ampliata diſpoſitione *l.* 1. & *l. ſtatum* 6. *C. de fid. inſtr.* ſanciuit Iuſtin. in ſua pragm. *ſanct.* §. *licet enim* 3. ibi: *ſancimus, vt inſtrumentorum quidem amiſſionem, vel corruptionem nullum præiudicium pro dominio, vel poſſeſſione, &c. dominis rerum, vel poſſeſſoribus, pro quibus inſtrumenta conſcripta fuiſſe, inferre*,

Ac præcipuè ſi extent affixa inſignia familiæ poſſeſſoris 21
in eodem antiquo pariete Eccleſiæ, in quo conſtructa eſt feneſtra, quæ ſicuti arguunt parietem fuiſſe ab eadem familia conſtructum *l.* 1. & toto *tit. C. vt nemini liceat ſign. lib. alien. impon. l. Baſilicam C. de oper. publ.* ita etiam arguunt, quòd illo tempore ex cauſa onerosa illius ædificationis reſeruatum fuerit hoc ius, non ſecus atque ex inſignium appoſitione probari etiam longè grauiorum ſeruitutum Eccleſiæ, nempe iuſpatronatus, ſæpè dixit Rota, præſertim *dec.* 13. *num.* 3. *par.* 2. *rec.* ne laici decipiantur, & à beneficijs erga Eccleſiam conferendis retrahantur ad deducta per Butr. *in cap. cum dilectum num.* 44. *de conſuet.* & per Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 23. *num.* 58. & *quæſt.* 32. *num.* 14.

Et hæc quidem dicta ſint ex ſeueritate iuris, quæ ſi 22
modò non aduerſetur legibus diuinis, & naturæ, non vituperanda, ſed laudanda ſæpius eſt propter quorundam etiam in hac re arrogantiam, qui id ſibi aſſumunt abſque vlla eccleſiaſtica authoritate. Quoniam verò Reipublicæ cauſa adhibenda eſt ſeueritati clementia, ſine qua adminiſtrari rectè ciuitatis non poteſt, cum in iudicijs acerbis Ciuitas magis vaſtetur, quàm corrigatur, ſæpeque temperanda eſt ſeueritas, an veniatur ad deteriora, quæ etiam apud Deum benigna eſt, ideo quæ ſuperius diximus, æquitate, ac iuſtis cauſis ſuadentibus aliquando benignè accipienda ſunt ita, vt ius ipſum mutari debeat *l.* 86. §. *fin.* & *l.* 91. *ff. de reg. iur.* & legiſlatori non eſt allleganda lex ad coarctandam eius authoritatem, quia illi non ſubeſt, vt per Alberic. de Roſat. *de ſtat. par.* 1. *quæſt.* 197. *numer.* 1. & Aocharan. *conſ.* 295. *num.* 7.

Quare licèt ex iuris ſeueritate prohiberi poſſit vicinis, 23
ne à ſuis domibus proſpectum habeant in Eccleſiam, etiam

per

Digitized by Google

per eiuſdem Eccleſiæ feneſtras, id tamen tolerandum eſſe videtur in Domino, vel Barone, aut Principe loci, quibus ob culmen dignitatis in loco maior debetur honor, quàm alijs, multaque ijs conceduntur, quæ alijs denegantur *ad l, deprecatio ff. ad l. Rhodiam de iactu*, Bellug. *in ſpecul. Princip. rub. 6. in princ.* & Altograd. *conſ. 1. vol. 1. num. 32.* Quia licèt non retineant aliud culmen dignitatis, ob quod Regibus, ac Magnis Principibus debentur in Eccleſia thronus, aliæque prærogatiuę, de quibus *tom. 1.* adhuc tamen eis tanquam locorum Dominis honorem aliquem ac reuerentiam deberi mouemur à Tridentino *ſeſſ. 25. de ref. cap. 17.* quod ſpeciatim loquitur dę his Regulis, & Baronibus, rigorque legis mitigatur ad fauorem perſonarum conſpicuarum ad textum in *cap. de multa in fin. de præb. l. non tantum ff. de excuſ. tut.* vbi Bald. traditque Tiraquel. *de nobil. cap. 191. & 193.* ac Rot. *dec. 372. per totam par. 1. rec.*

24 Atque hinc eſt, quòd licèt prohibeantur in priuatis domibus Oratoria, & Cappellæ, in quibus Miſſæ ac diuina celebrentur, his tamen Regulis, ac Baronibus ratione dignitatis conceduntur, quemadmodum etiam ipſis à Cęremoniali *lib. 1. cap. 15.* ac alibi conceduntur ſedes honorifica, thurificatio, & alia huiuſmodi. Vnde multò magis toleranda eſt hæc feneſtra pro eorum deuota commoditate, dummodo per ipſam non inducatur noua & poſitiua ſeruitus per nouam eius conſtructionem ad hunc effectum potiſſimè factam, & non immutetur antiquus Eccleſiæ ſtatus, ſed vtantur feneſtra iam conſtructa.

25 Idque præſertim ſi accedant dignitati plures circumſtantiæ, quæ hanc tolerantiam poſtularent, vt ſi Princeps, Baro, vel Dominus loci, eorumque maiores optimè de Eccleſia mererentur ita, vt ob eorum promerita, atque vt ad noua beneficia in Eccleſiam ipſi, ac ipſorum ſucceſſores alliciantur, debet cum ijs benignè agi. Quandoquidem ſi hæc permittuntur ſimplici patrono, ac benefactori, vt obſeruat Fuſch. *de viſit. lib. 1. cap. 27. num. 6.* multò magis permittenda, ſiue toleranda ſunt ijs, qui Eccleſiæ benefactores, ac locorum Domini, & Principes ſunt: Vel ſi non agatur de feneſtra in Eccleſia cathedrali, ſiue quæ loco Cathedralis ſeruiat, in qua reſidet Epiſcopus, cuius venerandæ maieſtati indecorus cenſetur huiuſmodi feneſtrarum vſus: Neque agatur de Eccleſia Collegiata, ſed de ſimplici vel parochiali, vel alia, in qua nemini infertur iniuria, vel præiudicium: Sique agatur de feneſtra iam conſtructa, & iam diù ab Epiſcopis tolerata; in hoc enim caſu ſolet iam facta tolerari, vt toleratur vſus ſedis & throni, ſeu baldachini, quem in plerisque Eccleſijs plures Barones erexerunt.

26 Neque obſtarent declarationes Sacr. Congregationum, quas ſupra retulimus. Quia loquuntur vel de laicis omnino ab Eccleſia extraneis, nullumque ius in illa habentibus, vel de patronis, qui ab initio nullum ius ſibi reſeruarunt nulliſque præcedentibus promeritis in Eccleſiam, prætendunt, illud ſibi aſſumere & arrogare. Quod haud obſcurè ita videtur declaraſſe S. Congregatio Concilij in Hortonen. iuris honorifici ſub anno 1654. ac ſequenti, dum prius cenſuerat tolerandam eſſe quandam feneſtram è domo Baronis habentem proſpectum in Eccleſiam, eo quòd eſſet patronus, & benefactor. Et ideo poſtea receſſit à reſolutione, quia probatum fuit, quòd conſtructio feneſtræ non eſſet antiqua, ſed noua, in quo caſu ne patronis quidem ſine licentia Sedis Apoſtolicæ permittitur. Quanquam enim laici non poſſunt inuito Superiore ſeruitutem aliquam acquirere in Eccleſiam ex iuris rigore, ex gratia tamen, & indulgentia, ſuadente æquitate, ac meritis, beneficijſque in Eccleſiam collatis, poſſunt in illam Domini, ſiue Barones loci ius aliquod acquirere, & ſemel acquiſitum reuocari non poteſt, vt latè pluribus exemplis comprobat idem Giouagn. *d. reſp. 8. an. 18.* Gratian. *diſcept. 210. num. 46. & ſeqq.* ac Genuenſ. *in prax. for. Eccleſ. cap. 41. num. 2.*

27 Itaque quoties acceſſerit ſolemnitas, nempè authoritas, ſiue licentia Sedis Apoſtolicæ, & euidens vtilitas Eccleſiæ, id ſaltem indulgendum videtur perſonæ Principis, vel Ducis loci, eius vxori, & filijs.

CONSVLTATIO CXXX.

An Præpoſiti, aliјue, qui vulgò dignitates exiſtimantur, deputari poſſint in Iudices ſynodales, & Apoſtolicos?

AFfirmatiuè reſpondendum cenſeo: Nam ſacrum Concilium Trident. *cap. 10. ſeſſ. 25. de ref.* in iudicibus ſynodalibus requirit qualitates præſcriptas *in cap. ſtatutum 11. de reſcript. in 6.* vt ſcilicet ſint dignitate præditi, aut perſonatum obtinentes, ſeu Eccleſiarum Cathedr. Canonici. Ac proinde certum eſt, vnam ex dictis qualitatibus ſufficere, ponderando dictiones illas aut, ſeu, quæ ſunt alternatiuæ, & diſiunctiuæ, vt de prima Pottol. *de confort. cap. 1, num. 7.* cum alijs per Barboſ. *dict. 36. num. 1.* Grat. *dict. num. 22.* etiam *1. ac ſeqq.* & de ſecunda ſunt textus *in l. 1. §. ſublata ff. ad Trebel. & l. ſi quis ita legauerit ff. de aur. & arg. leg. & l. generali*, vbi Bartol. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* 1

Non eſt igitur neceſſarium, quòd huiuſmodi Iudices habeant dignitatem propriè dictam, prout ſupponit iuriſdictionem. Quia ſufficit habere perſonatum. Et hæc differentia inter vnam & alterum intercedit, vt dignitas propriè dicta habeat præeminentiam, & iuriſdictionem, Perſonatus verò præeminentiam ſine iuriſdictione, vt ex doctrina Archid. notat Abb. *in cap. de multa 28. num. 21. de præb.* Gloſ. *in d. cap. ſtatutum in princ.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæſt. 7. num. 4.* & dixerat *lib. 1. quæſt. 16. num. 47. ac ſeqq.* Qua ratione Canonicus Cathedralis poteſt eſſe Iudex, quia licèt propriè dignitas dici non poſſit, quia non habet iuriſdictionem, largo tamen modo dignitas dicitur ex traditis in hanc ſpeciem à Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 19. num. 1. & ſeqq.* Genuen. *in prax. cap. 85. num. 10.* & Piaſec. etiam *in prax. par. 2. cap. 14. numer. 8.* Tales autem ſine dubio ſunt Præpoſiti, qui dicuntur habere dignitatem, vt alibi oſtendimus. Et licèt de iure Præpoſitura non ſit dignitas ſpecifice ſumpta, ex conſuetudine tamen Eccleſiæ conſiderari poteſt vt dignitas, Barboſ. *de iur. Eccleſ. cap. 28. num. 8.* cùm conſuetudo ſufficiat ad conſtituendum beneficium in dignitate, Grammat. *dec. 64. num. 17.* & cum multis alijs Lotter. *lib. 2. quæſt. 33. num. 36.* Indeque ſolam communem exiſtimationem poſſe inducere dignitatem cum pluribus tuetur *num. 29.* ac præ alijs admittit Aret. *conſ. 23. num. 7.* & Rot. *dec. 29. num. 3. par. 1. diu.* ac Butatt. *dec. 473. numer. 12. & 13.* 2

Porro diuerſa hæc nomina deſeruiunt duntaxat ad ſignificandum diuerſitatem gradus, non autem ſubſtantiæ, quatenus illa conueniunt in ſignificando aliquod dignitatis ſubiectum, veluti ſynonima, vt apertè probatur *in cap. Cum acceſſiſſent de conſtit.* vbi Card. *num. 1.* Abb. *in d. cap. de multa num. 21. de præb. ibique* Io. Andr. *num. 13.* Butr. *num. 23.* Gemin. *in d. cap. ſtatutum de reſcript. in 6. num. 24.* Quandoquidem prædictæ voces potius gradus dignitatis explicant, quàm ſeparent dignitatem à ſubiecto. Nobilior quippè gradus eſt adminiſtratio cum iuriſdictione, medius eſt cum præeminentia, inferior autem eſt adminiſtratio cum ſimplici gradu. Neque aliud eſt ſubſtantia dignitatis, quàm præeminentia in gradu ex Hoſt. *in ſum. de præb. ſub num. 2.* 3

Neque obſtat, quòd interdum Præpoſitura vocetur ſimplex beneficium: Nam hoc fit ad excludendum curam animarum & iuriſdictionem, cum in pleriſque Eccleſijs Præpoſituræ ſint dignitates, curam animarum, & iuriſdictionem habentes, vt refert Barboſ. *de iur. Eccleſ. d. cap. 28. num. 18.* ſimplicia verò officia dignitatum officia nominantur, quæ abſque iuriſdictione & cura animarum ſunt, teſte Lotterio *vbi ſupra quæſt. 33. num. 24.* Ita dicitur ſimplex dignitas, quæ curam non habet animarum, Lotter. *lib. 3. quæſt. 7. num. 21.* 4

Et licèt præpoſitus non haberet dignitatem, quòd tamen perſonatum habeat negari non poteſt, cùm perſonatus nil aliud ſit, quàm præeminentia in Eccleſia, Gloſ. *in d. cap. ſtatutum ſub initio*, Rebuff. *in pr. benef. tit. ſecu-* 5

lare

*lare beneficium num.*4. minuſque dicit, quàm dignitas, cùm ſit quidam honor, ſiue officium abſque adminiſtratione, Staphil. *de form. impetr. §. tranſeo num.*4. Hoied. *de incompat. p.*1.*cap.*1. *num.*2. Put. *dec.*89. *num.*2. *lib.*3. cum alijs eiuſmodi. Quæ ad hunc effectum ſatis eſt, vt de ſtallo honorifico in choro præ alijs loquitur Abb. *d. num.*21. & de prærogatiua in proceſſionibus Lotter. *lib.*1. *quæſt.*16. *num.*56. qui *lib.*2. *cap.*33. *num.*23. *& ſeqq.* has prærogatiuas etiam ſine iuriſdictione ſufficere ad hoc vt beneficium dignitatem habeat, fusè probat, & ante ipſum Gloſ. *in his terminis in d. cap. ſtatutum v. prædictis*, ibi: *præ alijs dotatis*. Eſt enim dignitas quædam præeminentia in Eccleſia, vt ſupra *de verb. ſignif. cap. quamuis*.

6 Præterea differt officium ſimplex à dignitate, nec valet conſequentia affirmatiua: Eſt officium, ergo eſt dignitas, cùm poſſit eſſe officium abſque eo, quòd ſit dignitas, vt eſt Procurator, qui licèt habet officium, non tamen habet dignitatem. Neque valet ſequela: Eſt officium, ergo non habet dignitatem. Nam diſtinguendum eſt cum Abb. *in d. cap. de multa prope fin.* quòd ſi officium eſt nudum miniſterium ita, vt non habet aliquam prærogatiuam, tunc non habet dignitatem, ſecus verò ſi eſt officium cum præeminentia, prout eſt Theſauraria cum ſimilibus, & officium appellari dignitatem, probat textus *in d. cap. cum acceſſiſſent, de conſtit.* cum alijs per Rot. *in rec. par.*5. *dec.*249. *num.*3. & faciunt notata per Lotter. *de re benef. lib.*2. *quæſt.*6. *num.*2. cum binis *ſeqq. & quæſt.*7. *num.*3. *& quæſt.*33. *num.*25. vbi ponit exemplum in Theſauraria, quæ eſt officium ſimplex, ac dignitas.

7 Quod eo magis tenendum eſt, quia neminem lædit, ſed ſimplieiter tendit ad conſeruationem honoris, qualem Ludex deputatus habere dicitur, *cap. vt debitus de appell. in* 6. *l. vlt. §. vlt. ff. de decur.* cum alijs ita quidem, vt ſi ad illum ambitione aſpirare non liceat, bene tamen labore ac virtute decet, *l. contra publicum, C. de re mil. lib.* 12. cum pluribus per Burſat. *conſ.*380. *num.*17.

8 Proceditque etiamſi huiuſmodi Præpoſiti arceantur ab actibus capitularibus. Quia cum hæc deputatio in Iudices ſynodales non fiat in capitulo ſed à tota ſynodo, in qua etiam alij Clerici, licèt non Canonici interſunt, non poteſt appellari actus capitularis, ſicuti explicat Gloſſa & Doctores *in clem.* 2. *v. in capitulo de æt. & qual.* vbi quòd licèt Canonicus, qui non eſt conſtitutus in ſacris, non habeat vocem in capitulo bene tamen poteſt optare præbendam, & domum, cùm iſti actus non ſint collegiales. Idem tradit Vitalin. *numer.*17. vbi affert alios actus, quos eiuſmodi Canonicus exercere poteſt, & præcipuè quòd valeat audire cauſas per reſcriptum Apoſtolicum. Quia id non competit ratione Capituli. Quibus poſt Innocentium & alios aſſentitur Rot. *dec.*533. *num.*5. *par.*3. *lib.*3. *diu.* vbi quòd actus propriè capitularis dicitur cùm actus fit à Canonicis ritè congregatis, prout quando agitur de electione.

9 Quæ ſanè quoad dignitatem, quæ eſt prima qualitas in his Iudicibus requiſita ſatis dictum iudico. Quod verò ſpectat ad alteram qualitatem idoneitatis, illa de iure præſumitur, quia clerici, maximè in Eccleſijs Cathedralibus, legis diuinæ & humanæ periti eſſe ſolent, teſtante Io. Monacho *in d. cap. ſtatutum num.*7. allegando *cap.*1. *& cap. quia de magiſtr.*

CONSVLTATIO CXXXI.

An Dignitates in Cathedralibus eximantur ab aſſidua reſidentia vltra tres menſes.

1 NEgatiuè per clariſſimam diſpoſitionem S. Concilij Trident. *ſeſſ.*24. *cap.*12. *§. Præterea de ref.* Idque non obſtante quacunque conſuetudine, etiam immemorabili, vt ex declarationibus impreſſis apud Barboſ. *de canon. & dignit. cap.*23. *num.*1. *&* 2.

2 Atque ita quidem, quòd illis non ſuffragetur antiqua conſtitutio ſuarum eccleſiarum de tempore animi relaxationis quatuor menſium, quam, ſtante confirmatione Apoſtolica, non fuiſſe à Concilio ſublatam, reſoluit illius Sacra Congregatio ex ſententia Greg. XIII. per hæc verba.

Ioanne de Ribera Archiepiſcopo Valentino dubitante de ſo- 3
*latio quatuor menſium, quod Canonici reſidentes quolibet anno percipere ſoliti erant, propterea Tridentina ſynodus vbiuis Eccleſiarum ſolatium Canonicorum ad tres duntaxat menſes reduxit, Canonici ad Sedem Apoſtolicam recurrentes ante Sacram Congregationem Cardinalium Concilij Interpretum libellum propoſuerunt, per quem rationibus, atque allegationibus de iure probarunt, ipſos præfato quatuor menſium ſolatio liberè frui, atque gaudere poſſe ex eo potiſſimum, quòd decretum Concilij cap.*12. *ſeſſ.*24. *de ref. derogat ſtatutis, & conſuetudinibus, non tamen iuratis, & confirmatis, quale eſt ſtatutum Canonicorum iuratum, & per Apoſtolicam Sedem confirmatum. Vnde, prædicta Congregatione referente dictum libellum coram S. D. N. Papa Gregorio XIII. Sanctitas ſua, ſtatutum illud non fuiſſe ſublatum à decreto Concilij, ſed obſeruari debere declarauit, prout Reuerendiſſimus D. Philippus Boncompagnus Cardinalis S. Xiſti viuæ vocis oraculo ſibi facto de eiuſmodi expreſſa mente, ſententiaque Pontificis, literas vnà cum libello ad dictum Reuerendiſſimum D. Archiepiſcopum dedit tenoris ſequentis.*

Illuſtriſſime, & Reuerendiſſime Domine. Cùm libellus 4
*hic Canonicorum Eccleſiæ Valentinæ propoſitus eſſet in Sacra Congregatione Cardinalium Concilij Interpretum & deinde ad S. D. N. relatus, Sanctitas ſua declarauit, ſtatutum illud, quo permiſſum eſt Canonicis quatuor menſes anno quolibet ab Eccleſia abeſſe, non fuiſſe ſublatum à decreto Concilij ſeſſ.*24. *cap.*12. *§. Præterea, & ideo obſeruari debere, ſi tamen verum eſt, quod aſſeritur, fuiſſe à S. Sede Apoſtolica confirmatum. Qua in re Amplitudo ſua quod ſui muneris erit, aget, valebitque in Domino. Romæ die* 18. *Ianuarij* 1576.

Quas litteras vnà cum libello propoſito excipiens idem 5
Archiepiſcopus ab eiſdem Canonicis, eaſque in pleno Capitulo euoluens ac legens, quin & conſtito ſibi de prædicti ſtatuti Canonicorum Apoſtolica confirmatione, à ſua tandem dubitatione, & repugnantia receſſit, atque Canonicos prædicto quatuor menſium ſolatio quolibet anno iuxta decretum à Summo Pontifice declaratum, frui atque gaudere permiſit.

Id, inquam, non ſuffragatur. Quia conſtitutio lo- 6
quitur de ſolis Canonicis, & non exprimit Dignitates. Cùm autem verſemur in ſtatuto, ac priuilegio illud confirmante contra ius, verba interpretari debemus ſtrictè ac propriè, vti ſonant, & ſic de Canonicis, non autem de dignitatibus iuxta ea, quæ tradunt Dec. *conſ.*5. *num.*2. Cæphal. *conſ.*571. *num.*39. *lib.*4. cum alijs plena manu congeſtis à Maſcard. *concl.*4. *num.*1. *& ſeqq.* Cumque aliud ſint dignitates in Eccleſia Cathedrali, & aliud ſint Canonici, non eſt in dubio recedendum à proprietate verborum, Rot. *par.*2. *diu. dec.*261. *num.*7. Dignitates enim de iure non ſunt de Capitulo, cùm ſoli Canonici in eo ferant ſuffragium, Abb. *in cap.*1. *num.*13. *& in cap. ſcriptum num.*4. *de elect.* Barboſ. *de poteſt. Epiſc. p.*1. *tit.*1. *cap.*3. *num.*18. Et propterea nomine Capituli veniunt ſoli Canonici, & non Dignitates, Compoſtel. *in cap.*1. *num.*4. *de elect.* Abb. *in d. cap.*5. *num.*4. Barboſ. *de Canon. & dignit. cap.*37. *num.*14. *& ſeqq.*

Hinc conficitur, quòd vbi iura loquuntur de Canoni- 7
cis, & dignitatibus id exprimunt, vt patet nedum ex *dicto §. Præterea*, vbi in indulto trium menſium fit explicita mentio diſtincta Canonicorum & Dignitarum, ſed etiam *ex cap. ſtatutum in princ. de reſcript. in* 6. *Sancimus, vt nullis, niſi dignitate præditis, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis.* Ergo ſi Canonici diſtinguuntur à Dignitatibus, ſequitur, quòd ſub nomine Canonicorum illæ non veniant, & propterea Canonici non habent dignitatem, nec ſucceſſorem in Canonicatu, ſicuti habent obtinentes dignitates, Franch. *d. cap. ſtatutum col.*2. poſt Imolam & Geminianum.

Ratio autem differentiæ eſt. Quia cum ſoli Canonici, 8
vt dixi, de iure conſtituant Capitulum, ideoque ad Canonicos Capitulum conſtituentes ſpectat vniuerſum regimen,

gimen, & adminiſtratio Eccleſiæ Cathedralis *tot, tit. de his, quæ fiunt à maior. par. cap.* Cæſ. de Graff. *dec.4. eod. tit.* cum concordantibus, ideo ratione maioris ponderis, quod ſuſtinent, maiorem quoque compenſationem in animi relaxatione recipere debent. Quò cenſetur reſpexiſſe ſtatuentes, & confirmantes conſtitutionem. Quæ ratio cùm ceſſet in dignitatibus, ſequitur, quòd verſamur in materia differenti, quo caſu tanto minus ſub nomine Canonicorum debent comprehendi dignitates, cùm in priuilegijs concernentibus præiudicium tertij, fiat ſtricta interpretatio, *l. ſi quando in princ. C. de inoffic. teſtam.* Ruin. *conſ.227. numer. 1. & 3. lib.1,* Gabr. *concl.1. num.62, de verb, ſignif.* & Seraph. *dec.603. num.3.*

CONSVLTATIO CXXXII.

An in diœceſi, in qua ſunt duæ Cathedrales vnitæ, Capitulum vnius Cathedralis cogi debeat, vt accedat ad Synodum alterius?

1 NEgo. Et ita eſſe ſeruandum in huiuſmodi Epiſcopatibus vnitis declarauit ſæpius Sacra Congregatio Concilij, præſertim in vna Ciuitatis Caſtellanæ & Hortanæ 8. Ianuarij 1624. Atque hinc eſt, quòd eadem Sacra Congregatio in Valuen, & Sulmonen. die 3. Septembris 1650. *ad cap. 1. ſeſſ.6. & cap.18. ſeſſ,24. de ref.* declarauerit, quòd in qualibet Ciuitate ſint deputandi examinatores ſynodales diſtincti ab illis, qui deputantur in altera Ciuitate. Et quòd Epiſcopus pro cauſis diœceſanorum vnius diœceſis deputare debeat Vicarium generalem in illa diœceſi. Ac etiam quòd Clerici vnius diœceſis delinquentes debeant ibidem in carcerem condi, & non tranſmitti ad carceres alterius diœceſis. Idipſum de examinatoribus dixit Rota in Frequentina nullitatis concurſus 12. Ianuarij 1635. coram Coccino, quòd ſcilicet non poteſt Epiſcopus concurſum facere cum Examinatoribus Synodi alterius Epiſcopi vniti, ſed ſolum cum Examinatoribus electis in ſynodo illius diœceſis, in qua ſitum eſt beneficium.

2 Ratio autem eſt, primò; quia licèt reſpectu Epiſcopi vna ſit diœceſis, reſpectu tamen Eccleſiarum duæ ſunt, & negotia vnius non confunduntur cum alia, nec ſunt vocandi Canonici vnius Eccleſiæ in deputatione, & prouiſione Clericorum alterius per doctrinam Archid. *in ca. Et temporis qualitas num.6. cauſ.16. quæſt.1.*

3 Deinde quia conuocatio ad ſynodum eſt de lege diæceſana, *cap. dilectus v. iuriſdictionis de offic. Ord.* Abb. *in cap. quod ſuper num.3. de maior. & obed.* cum alijs allegatis à Bott. *de ſynod, par.1. num.61.* & à Maſſobr. *eod. tr. cap.2. dub.12.* Immò ius conuocandi ſynodum eſt miſtum de lege nempè diæceſana, & de lege iuriſdictionis, Rot. *dec.619. num.2. par.4. div.* Lex autem diæceſana non poteſt extendi extra limites diæceſis, atque adeo non poteſt conuocari Clerus alterius diæceſis, Vnde non exiſtentes de diæceſi, vel in diæceſi, ad ſynodum minimè tenentur, aliàs enim quiſquam teneretur accedere ad duas ſynodos, quod non eſſe permittendum declarauit Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis in Mileten, 10. Nouembris 1620. Nam ad ſynodum ij tantùm accedere tenentur, qui habent officium, vel beneficium in diæceſi, & non alij, Abb. *in d. cap. quid ſuper in princ.* Bott. *loc. cit. p.2. num.17. & 20.* Azot. *inſtit. mor. tom.2. cap.47. quæſt.3.* Maſſobr. vbi ſuprà *cap.3. dub.2. num.13. & ſeq.* Sacra Congregatio Concilij in Foroſempronien. 17. Ianuarij 1654. & in Eugubina 13. Auguſti 1650. & Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis in Aquilana 21. Martij 1589. & Sacra Rituum Congregatio in Hipporegien. 9. Auguſti 1637. Quia conſtitutiones diæceſanæ non obligant, niſi diæceſanos ſubditos, vt per Bott. *p.3. ar.2. concluſ.1. num.1,* Seraph. *dec.813. num.4.* Burat. *dec.572. num.4.*

4 Poſtremò, quia Clerus vnius diæceſis eſt pars ipſius diæceſis, & ideo non debet ſeparari à capite ſuo, ſed æqualiter haberi, Gregor. *dec.284. num.3.*

Addo non abs re ſequentia, quæ ſunt veluti parerga. 5
Clerus & decanus, ſiue aliàs exemptus, poſſunt cogi ad intereſſendum ſynodo, ſi aliàs, exemptione ceſſante, venire deberent, Sacra Congregatio Concilij in Tiraſonenſi.

Exempti omnes ad diæceſanam ſynodum venire de- 6
bent, ſi exemptione ceſſante, intereſſe debeant, & Capitulis generalibus ſubditi non ſint, & quòd de diæceſi ſint, eadem Sacra Congregatio in Feretrana, facitque *d. cap. quod ſuper de maioribus, & obed.* vbi Fagnanus.

Rectores parochialium nullius diæceſis tenentur acce- 7
dere ad ſynodum viciniorem, eadem Sacra Congregatio in Sarſinatenſi.

Obtinentes beneficia in vna diæceſi, vel ciuitate, 8
cùm tamen ipſi in alia habitent, tenentur ad ſynodum diæceſanam illius Epiſcopi accedere, cui ſubiecti ſunt, illiuſque leges obſeruare, eadem Sacra Congregatio in Aquilana.

Archiepiſcopus & Epiſcopus non conuocans ſynodum, 9
de iure communi eſt ſuſpendendus *ex cap. ſicut olim de accuſ.* & Concilium in hoc nihil innouauit, vel addidit, eadem S. Congregatio 21. Martij 1590.

Obtinens in vna diæceſi Abbatiam habentem curam 10
iuriſdictionalem in commendam, & in alia beneficium ſimplex, non tenetur ratione ſimplicis beneficij accedere ad ſynodum prouincialem.

Synodi diæceſanæ non ſunt neceſſariò mittendæ ad Se- 11
dem Apoſtolicam vt comprobentur. Quia conſtitutiones factæ per verbum Placet tantum comprehenduntur ſub diſpoſitione Romani Pontificis. Quod locum habet in Concilijs prouincialibus ſolummodo.

Metropolitanus, qui ex aliqua cauſa Concilium ad 12
præſcriptum tempus celebrare non poteſt, à Summo Pontifice diſpenſationem petat, eadem S. Congregatio in Cæſarauguſtana.

Decreta, quæ in Concilijs prouincialibus conduntur, 13
non debent publicari inconſulto Romano Pontifice, eadem S. Congregatio in Florentina, & Ianuenſi die 24. Iulij 1573.

Die 21. Martij 1594. Epiſcopus Bituntinus conſulit 14
S. Congregationem Concilij, an ex decreto *cap.2. ſeſſ.24.* tenerentur monachi Oliuetani cuiuſdam monaſterij, cui reperitur annexa quædam Eccleſia ſæcularis ſimplex, omnes accedere ad ſynodum ex verbis eiuſdem decreti; & Sacra Congregatio cenſuit, non teneri, ſi Eccleſia eſt ſimplex, neque accedere, neque aliquem eorum nomine mittere, ſed ſi foret parochialis, teneri eum, qui curam exercet, ad ſynodum accedere.

Ciuitatum vnitarum Epiſcopus debet in vtraque reſi- 15
dere, conuenienti tamen tempore, S. Congregatio ſuper Epiſcopis in Tolentina 16. Iulij 1601. & in S. Angeli in Vado 30. Aprilis 1655.

In functionibus ſynodorum, ordinationum, hebdo- 16
madæ ſanctæ, alijſque ſimilibus ſeruare debet alternatiuam, eadem Sacra Congregatio in Atrien. 3. Februarij 1604. & 4. Maij eiuſdem anni ac 21. Decembris 1603. & 20. Ianuarij 1624. & in dicta S. Angeli in Vado die & anno, quibus ſupra; nempè quòd ſi vltimæ functiones factæ fuerint in vna Ciuitate, proximæ habeantur in altera ſine reſpectu intermediorum annorum, qui propter abſentiam, vel impedimentum Epiſcopi vacui tranſiſſent ab huiuſmodi functionibus, eadem S. Congregatio in Pennen. 24. Martij 1597.

In vnaquaque diæceſi tenere debet vnum Vicarium, 17
eadem in Surrina 7. Iunij 1594.

Epiſcopi in ſynodo non poſſunt quidquam ſtatuere, 18
quod obuiet Canonicis inſtitutis. Multa vide apud Fagnanum.

CONSVLTATIO CXXXIII.

Quæſitum in iure canonico eſt, quiſnam dicendus ſit notorius Clerici percuſſor ita, quod euitari debeat iuxta ſecundam illam exceptionem Concilij Conſtantienſis? ſuperque ea quæſtione expoſita diuerſa ſententia.

1 PRincipio tenendom eſt, quod hodie ex decreto Concilij Conſtantieoſis, confirmato à Martino Quinto per conſtitutionem incipientem *ad euitanda*, & a Leone X. in Concilio Lateranenſi, ad euitanda animarum pericula, nemo quempiam alicuius ſententiæ, aut cenſuræ ècclesiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis ratione, in Sacramentorum adminiſtratione, receptione, aut alijs rebus vitare, aut interdictum locale obſeruare tenetur, niſi ſententia, vel cenſura cootra certam perſonam, vel Eccleſiam, vel vniuerſitatem ſpecialiter à iudice fuerit publicata, ſeu denunciata, exceptis ijs, qui excommunicationem ob violentam manus iniectionem in Clericum notoriè incurrerint, quia tales etiam vitandi ſunt. Hæc autem moderatio non releuat ipſos cenſuris innodatos, ſeu ſuſpeoſos, vel prohibitos, etiam occultè, vt habetur in eadem conſtitutione, quæ in praxi recepta eſt, vt teſtatur D.Antooin. 3.p. *tit.25.* Felin. *in cap. Rudulphus num.39. de reſcript.* Sot. *in 4. d.xx. lib.1. art.* 4. vbi ait, ſine metu huic conſtitutioni adhærendum, Caiet. *in ſumm. v. excommunicatio minor in fin.* Victor. *de excomm. nu.*10. Maior. *in 2. d.18. q.3.* Adrian. *eod. loc. titul. confeſſ. dub.9. & de clan. q.3. & de Euch. qu. penul.* Turrecrem. *in ſum. de Eccleſ. lib.91. c.*100. Dried. *de libertate Chriſt. pag.*88. Syluester ſe retractans *in fin. Conflat. & in ſum. v. excommunicatio 5. num.7.* Ledeſm. *p.2. quæſt.*x5.*art.* 1. Nauar. mutata ſententia *in man. cap.27. num.36. in fin.* Viuald. *p.2. candel. tit. de ſent. num.74.* Gutier. *lib.1. can. quæſt. cap.1. num.1.* Henriq. *lib.13. cap.6. num.1.* Auil. *p.2. cap.6. diſp.2. dub.1.* Suar. *diſput.9. ſect.2. num.5. de cenſur.* Alter. *tom.1. de cenſur. lib.1. diſput.6. cap.1. col.2.* Azor. *inſtit. moral. tom.1. lib.8. c.13. quæſt.7.* Duard. *quæſt.8. num. 2. in Bull. Cœn.* Gambarupt. *de caſib. reſeru. ad cap.1. d. Bull. ſub num.24.* Coninck *de cenſ. diſp.13. dub.2.* Sanchez *in Decal. lib.2. cap.9. nu.3.* & de communi teſtatur Laym. *lib.1. tract. de excom. cap.4. num.1.* & receptam eſſe in praxi Vrbis, & Curiæ Romanæ, ac totius Orbis teſtatur Sayr. *lib.2. de cenſur. c.12. num.9.* & tenet S.Rota, *vt in rec. p.1. dec.534. num.112.* & Fagnan. *in cap. Quod à prædeceſſ. de ſchiſm. à num.39.* licèt quoad hanc partem *ſub nu. 55. & ſeqq.* contendat fuiſſe derogatam à Leone X. in Concilio Lateranenſi *ſeſſ.11. §. ſtatuimus in ſuper*, ſed fruſtra, cùm iam more Eccleſiæ receptiſſimum ſit, vt non vitemus, niſi duas illas excommunicatorum ſpecies, quas eadem Conſtitutio Conſtantienſis vitare iuſſit, vt ipſe Fagnanus fatetur, & procedere in omnibus cenſuris ſiue à iure, ſiue ab homine, ait Sayr. *loc. cit. num.*21. & certiſſimum inquit Auil. *dub.5.*, habereque locum etiam in irregularitate eſt communis recentiorum, teſte eodem Auil. *ibi*.

2 Et notandum, quod non ſufficit, cenſuram eſſe in tribunali promulgatam, oiſi ſit per cedulones denunciata, vt docent Couarr. *in cap. alma p.1. §.2. num.9. de ſent. excomm.* Auil. *diſput.2. dub.3.* Suar. *diſp.9. ſect.2. num.*8. Laym. *d. cap.4. §.2.* Ex qua moderatione ſic expoſita ſequitur, quod etiam hodie excommunicatus occultus, ſeu declaratus poteſt repelli in iudicio à Iudice, etiam reo non excipiente, non tamen tenetur Iudex illum repellere, niſi reo excipiente, *cap. pia de except. in 6.* iuncta dicta Conſtitutione Martini, Gennenſ. *pract. quæſt. cap.* 762.

3 Ex quibus audiendi non ſunt moroſi aliqui de huiuſmodi Conſtitutione Martini dubitantes, oominatim Couar. *in d. cap. alma num.7.* ex eo quod inter acta Concilij Conſtantienſis illam non legerint. Qui autem illam audeant negare, aut de ea dubitare, poſtquam toties typis cuſſa, & recuſſa, ac per omnes mondi partes tribus ferè ſæculis peruulgata eſt? Poſt quam illam quotquot de cenſuris eccleſiaſticis ſcripſere Scriptores clariſſimi editis libris vberrimè expoſuerunt? Poſtquam toties in ius canonicum vniuerſum Romani Pontifices retulerunt omnium conſenſu, ac praxi omnium Tribunalium obſeruatum? Enimuerò, ſi tot Pontificibus poſt euolutum trium ferè ſæculorum ſpatium huiuſmodi conſtitutio nota, tot editorum codicum monumentis, tot in dies litigantium linguis contrita, atque vſurpata, nihilominus falſam, aut dubiam arbitrantur, ſtipites, ac fungos, non homines Petri Sedem tenuiſſe arbitrantur. Porrò quid magis decantatum inter eos, qui iuriſprudentiam odorati ſunt, quam ſcientiam Principis, vtpotè quid à ſenſibus remotum, atque adeò ſuaptè natura imperſpicuum, coniecturis probari, etiam vbi ageretur de tuenda conſuetudine Principis leges abrogante? Vtcunque autem ſit conſtitutio illa recipienda eſt tanquam canonica, vt omnes admittunt locis citatis, & teſtatur tandem Fagnan. *vbi ſup. num.*40.

4 Hac igitur anxietate, & quaſi moroſitate diſputationis prætermiſſa, prima ſententia ſit Suarez *de cenſur. diſp.9. ſect.2. num.*11. quam breuiter explicat Filiucius, luculentus rerum moralium ſcriptor, mihique carus *tr.13. & 3. de cenſur. c.4. quæſt.5. num.66.* vbi, vt quis dicatur notorius percuſſor clerici, ait, primò requiri, vt ſit notorius notorietate facti, non iuris, ideſt non per ſententiam, ſed per euidentiam facti. Secundò, vt ſit talis euidentia, vt non poſſit vlla tergiuerſatione celari. Nec ſatis eſt, inquit, quod probari poſſit per duos teſtes. Quia id tantum efficit probabilitatem, non autem notorietatem. Nec etiam ſatis eſt publica iofamia. Quia hoc dicitur famoſum tantum, non verò notorium, cùm ad hoc requiritur, vt delictum ſit factum coram multis teſtibus, & deinde eorum teſtimonio ita factum ſit publicum, vt non poſſit vlla tergiuerſatione celari. Tertiò, eum teſtium numerum requiri, & ſatis eſſe, qui prudentis arbitrio, circumſtantijs loci, & temporis conſideratis, poſſit efficere factum oototium.

5 Secunda ſententia ſit Fagundez *p.1. lib.2. cap.5. num.*11. vbi aduertit, non ſufficere conſtantem famam, quæ publicet aliquem fuiſſe publicum percuſſorem Clerici, cùm adhuc excuſari poſſit remedio iuris, dicendo, quod non cognouerit, illum eſſe Clericum, qood fuerit ebrius, aut quod percuſſerit iuſtè ſe defendendo, & poſſit tergiuerſatione celare, allegando in iudicio rumoris falſitatem. Quæ repetit Diana *p.3. tr.5. reſol.14. & p.5. tr.9. reſol.61.*

6 Tertia ſententia ſit Sayri *lib.2. cap.12. num.*18. vbi ait, ſolum excommunicatum notorium ob Clerici percuſſionem ante denunciationem tum priuatim, tum publicè vitandum eſſe duobus concurrentibus. Primum eſt ſi adeo, manifeſtè conſtet, aliquem in eam excommunicationem incidiſſe, vt nullo modo celari poſſit. Secundùm eſt, vt notorium etiam ſit, percutientem nullo iuris remedio, aut ratione excuſare ſe poſſe, quominus in excommunicationem inciderit. Quæ Sayri ſeotentia ita intelligenda eſt, vt nimirum primo requirat, debere adeo, manifeſtè coostare, percuſſorem in excommunicationem incidiſſe, vt nullo modo celari poſſit, id eſt quantum eſt ex parte ipſius facti, ſeu percuſſionis Clerici, vt ſic præcisè, non verò ſimpliciter & abſolutè, niſi addatur ſecundum requiſitum, quod ſcilicet talis percuſſor nullo iuris remedio, aut ratione poſſit ſe excuſare. Et ideo, fortaſſe Sayrus poſuit tale exemplum, dicens: Vnde licèt notorium ſit, Petrum percuſſiſſe Clericum, ſi tamen notorium etiam non ſit, Petrum nullam excuſatiooem pro ſe habere, vitari non debet antequam citatus denuncietur excommunicatus.

7 Quarta ſententia requirit primò ſaltem decem teſtes, ſcieotes per eoidentiam facti, & contradiſtinctos ab ipſo delinquente. Quia licèt lex de vitando tali percuſſore, edita ſit in fauorem Ordinis eccleſiaſtici, eſt nihilominus exceptio ab indulto maximè fauorabili animabus, atque adeo quam minimè poteſt, derogare debet tali indulto, cùm præſertim ſit lex pœnalis, & quidem non ſolum reſpectu delinquentium, ſed etiam reſpectu aliorum innocentium, qui tam ſeuerè obligantur ad abſtinendum

à com-

Digitized by Google

à communione cum huiuſmodi nototijs Clericorum percuſſoribus, ac proinde lex iſta quantum fieri commodè poteſt, reſtringenda eſt potius, quàm amplianda. Hoc autem fit, ſi dicatur, fideles obligari ad euitandum, quando adeſt notorietas delicti, quæ ſit notorietas ſimpliciter, & abſolutè; ſeu quæ ſit propriè ſecundùm quid, ac reſpectiuè. Vnde Bonacina *de excom. in com. diſp.2. quæſt.2. §.1. num.5.* ait, delictum commiſſum coram decem non eſſe notorium reſpectu magnæ Ciuitatis, quamuis reſpectu Collegij, aut vicinæ notorium ſit. Et Auila plus addit *par.2. cap.6. diſp.2. dub.2.* quòd ſcilicet non ſit notorius Clerici percuſſor in magna Ciuitate ille, qui percuſſit coram decem, vel duodecim, benè tamen in Oppido paruo, & in vicinia illius magnæ Ciuitatis. Hæ vero decem perſonæ ſiue ſint ex eadem, ſiue ex diuerſis domibus, &c. ſufficiunt ad notorium ſimpliciter, & requiſitum ad obligationem vitandi percuſſorem Clerici. Quia ſi alio modo requirerentur huiuſmodi decem teſtes, ſæpe eſſet impoſſibilis notitia circa teſtes requiſitos, ac ſufficientes ad hoc, vt dicerentur obligari ad tales percuſſores vitandos, vt ex ſe patet.

8 Deinde requirit præter notorietatem prædictam, vt factum non poſſit aliqua tergiuerſatione celari, nec aliquo iuris ſuffragio excuſari, id eſt, vt percuſſio hominis, atque etiam hominis clerici nulla tergiuerſatione celari poſſit, quatenus percuſſor bene nouit illum eſſe Clericum. Rurſus, vt nullo poſſit remedio iuris excuſari, id eſt, non poſſit excuſari ab excommunicatione Canonis incurſa. Et ideo bene Suarez *loc. alleg. diſp.9. ſect.2. num.13.* ait, illa verba: neque aliquo iuris ſuffragio excuſari, intelligenda eſſe de probabili ſuffragio, & ita apparente, vt conſtituat rem dubiam, vt ſi alleget ſe via defenſionis percuſſiſſe, quod inquit, præſumi potius debet, quandiu oppoſitum non conſtet. Additque ſimiliter ſi conſtanter neget percuſſum eſſe Clericum, & ex circumſtantijs & qualitate perſonarum id reddatur veriſimile, aut ſaltem oppoſitum reddatur incertum, & probatur ex fine Concilij intendentis tollere dubia, ideoque fuiſſe illam exceptionem de percuſſore in caſu certo, non verò dubio. Quandiu ergo non eſt certum, & indubitatum percuſſor non eſt talis, qualis eſſe debet, vt vitetur. Et concludit, quacunque ratione excuſatio probabilis ſit, aut probabile ingerat dubium, non erit caſus, in quo vitandus ſit.

9 Poſtremò requirit neceſſariò, quòd tale delictum factum ſit coram multis & deinde vt ex eorum teſtimonio ita factum ſit publicum, vt nulla tergiuerſatione poſſit celari. Quod voluit Suarez *d. ſect.2. num.11.* & habet Filiuc. *cap. illo quæſt.5. num.66.* vbi ait, eum dici notorium percuſſorem Clerici, qui per euidentiam facti ita percuſſit, vt nulla tergiuerſatione celari poſſit, ideoque requiri, vt delictum coram multis teſtibus factum ſit, & deinde ex eorum teſtimonio factum ſit publicum. Similiter dixerat idem Filiuc. *num.70.* eiuſdem quæſtionis de notitia denunciationis ad hoc, vt obliget ad vitandum excommunicatum; debet enim, inquit, notitia eſſe talis, vt ex parte Iudicis ſit actione aliqua publicè vſitata ad res iuridicè promulgandas manifeſtata. Ex parte verò aliorum debet vel per teſtimonia digna fide, vel per publicam famam in eorum notitiam venire, denunciationem eſſe factam. Non debet autem notitia ex fama eſſe dubia, ſed moraliter certa.

10 Tenendum eſt, vt notorius percuſſor Clerici ſit vitandus regulariter requiri ſententiam Iudicis, declarantem, ſeu denunciantem excommunicationem incurſam, vt ſic conſtare poſſit ijs, qui talem percuſſorem vitare tenentur vel immediatè per ipſam denunciationem, vel mediatè per certam relationem. Nam requiritur, quòd factum, ſeu percuſſio nulla poſſit tergiuerſatione celari, & proinde non erit vitandus, ſi aliquo pacto celari poſſit iuxta ea, quæ tradunt Couar. *in d. cap. alma par.1. §.2. num.7.* Fagund. *præc.1. lib.2. d. c.5. num.12.* Vnde non ſufficit publica fama, quia hæc non inducit notorium facti, cum poſſit eſſe falſa. Similiter etiam non erit vitandus, licèt adſit notorietas facti, ſi factum poſſit excuſari aliquo iuris ſuffragio, vt conſtat ex dicta Extrauaganti. Quamuis enim notorium ſit, quòd aliquis percuſſerit, poteſt tamen allegare, quòd habuerit iuſtam cauſam, aut quòd neſciuerit eſſe Clericum, aut aliquo alio modo ſe excuſare. Et ideo quandiu non conſtat, quòd nullo modo poſſit excuſari, non erit vitandus. Hoc autem difficilè contingere poteſt abſque formatione iudicij, & prolatione ſententiæ. Ita deſumo ex Nauarro *in man. cap.25. num.73.* Leſſio *lib.2. de iuſt. cap.11. dub.13. num.73.* Sayro *lib.2. de cenſur. cap.12. numer.18.* Auila *par.2.* eiuſdem argumenti *diſputat.11. ſect.2. numer. 13.* Fagundez *d. cap.5. numer.12.* Niſi enim percuſſor auditur ea, quæ pro excuſatione afferre poteſt, non poteſt formari certum iudicium, quod nullo iuris ſuffragio excuſari poſſit.

At dices. Si id admittatur iam nullius fere erit effectus diſcrimen in diſpoſitione Conſtantienſi poſitum 11
inter excommunicatos ob Clerici percuſſionem, & ob alias cauſas. Illos enim intendit eſſe vitandos etiam ſine Iudicis ſententia, declaratione, aut recurſu ad ipſum, quod non accidet, ſi erit examinanda excuſatio.

Reſpondet Diana *p.3. tr.5. miſcel. reſol.14.* diſcrimen 12
ſatis in eo ſeruari, quòd circa alios excommunicatos requiritur ſententia declaratiua, quòd excommunicatio contracta fuerit, ſeu denunciatiua in ſingulari perſonæ excommunicatæ, ac eiuſdem iuridica publicatio. Quoad excommunicatum verò ob Clerici percuſſionem ſufficere ſolam iuridicam reprobationem excuſationis. Sed hæc reſponſio friuola eſt, cùm hæc differentia nimis modica videatur: Tum quia quoad alios excommunicatos etiam ſola denunciatio aliquando requiritur ſine declaratoria, nimirum quando nullum eſt dubium, quin excommunicatio ſit contracta: Tum quia idem eſt declarare aliquem ob tale crimen ſubiacere excommunicationi iam latæ ac declarare excuſationem allatam circa percuſſionem Clerici non eſſe legitimam. Ex hoc enim ſtatim infertur, declarari etiam excommunicationem inductam fuiſſe.

Reſpondendum igitur eſt, recurſum ad Iudicem ad 13
effectum, vt obligatio vitandi locum habeat, non ſemper eſſe neceſſarium, nedum quando nulla affertur actualiter ab ipſo percutiente excuſatio, & ipſe reputat excommunicatum, (Quòd enim motu proprio afferatur ab alio, dum poſſet ipſe percutiens, non videtur admittenda, quia moraliter non contingit, quòd quis habeat probabilem excuſationem, & neſciat per ſe, vel per alium adducere,) ſed nec quando excuſatio adducta nihil probabilitatis, apparentiæ, aut veriſimilitudinis habet, nec probabile dubium ingerit. Quando enim contingeret eam fictam eſſe ſine alio recurſu ad Iudicem, adhuc percuſſor eſſet vitandus, cùm ficta excuſatio non tollat certitudinem facti, vt optimè habetur ex Suarez *de cenſur. d. diſput.9. ſect.2. num.3.* Graffio *tom.1. conſ.1. conſ.15. num.8. de ſent. excom.* & Bonacina *de cenſur. in gener. diſp. 2. quæſt.2. pun.1. §.1. num.4.*

Ea verba Concilij Conſtantienſis ſi recenſere quis 14
vellet, appoſui ex D. Antonino, Felino, & Soto locis ſuperius citatis, vbi integram conſtitutionem referunt, & ex ipſis alij paſſim. *Saluo ſi quem*, inquit Concilium, *pro ſacrilega manuum iniectione in Clericum, ſententiam latam à Canone adeo notoriè conſtiterit incurriſſe, quòd factum non poſſit aliqua tergiuerſatione celari, nec aliquo ſuffragio excuſari*, licèt Suarez vbi ſupra *num.12.* aliqualiter diuerſis verbis hanc eandem exceptionem Concilij recitet.

CON-

CONSVLTATIO CXXXIV.

An electio Nunciorum, quibus Romani Pontificis auctoritas repræſentatur in Regnis, ad quæ mittuntur, omnino pendeat ab eius libera voluntate? Vbi de facultatibus, quæ aliquibus ipſorum, ac Epiſcopis & Miſſionarijs à Sede Apoſtolica concedi ſolent.

1 ITa quidem, atque ideò permittendum non eſt, quòd redigatur in ſeruitutem arbitrij illos recipere debentium, vt non niſi petiti ab eis, vel de illorum beneplacito tranſmiſſi Terras ſibi commiſſas ingrediantur, vt ſtatuit Ioannes XXII. *in Extrau. vn. de conſuet.* vbi contrariam conſuetudinem, vti irrationabilem, animarum ſaluti contrariam, detrahentemque auctoritati Sedis Apoſtolicæ penitus reprobando, non ſolùm decernit electos ab omnibus cuiuſcunque præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus fuerint, admittendos eſſe, neque eos prætextu cuiuſuis conſuetudinis impedire poſſe à quoquam chriſtiano nomine glorian-te, quominus Regna, ad quæ deſtinati fuerunt, liberè ingrediantur ac commiſſæ ſibi legationis officium in eiſdem exerceant; ſed etiam contra eos, qui de cætero impedire præſumpſerint Legatos, aut Nuncios, quos ad quaſcunque partes Sedes Apoſtolica tranſmiſerit, fertur ſententia excommunicationis eo ipſo incurrenda, & contra Regna, Terras, & loca quælibet ſubiecta Dominis impedientibus huiuſmodi Legatorum, ſeu Nunciorum officium, fertur ſententia interdicti ipſo facto incurrendi tandiu duraturi, quandiu Domini prædicti in contumacia perſtiterint, non obſtantibus quibuſcunque indultis, & priuilegijs, etiam Imperatoribus, aut Regibus conceſſis in quacunque verborum forma.

2 Id, quòd olim quoque Alexander primus epiſt. 3. relata *in can. 2. diſt. 94.* ſtatuit in hæc verba: *Siquis autem legationem impedit, non vnius, ſed multorum profectum auertit, & ſicut multos nocet, ita à multis arguendus eſt, & bonorum ſocietate priuandus. Et quia Dei cauſam impedit, & ſtatum conturbat Eccleſiæ, ideo ab eius limitibus arceatur. Ab omnibus itaque talis eſt cauendus, & non in communionem fidelium vſque ad ſatisfactionem recipiendus.*

3 Quod ampliatur, vt neque ſit licitum Principibus, vel Magiſtratibus diſcutere facultates, & poteſtates Nuncij Apoſtolici, ſed ſolis Iudicibus eccleſiaſticis, vt apud Diana *p. 1. tract. 2. reſol. 67.* vbi plures. Verùm autem eſt, quod tenetur Legatus oſtendere Principi litteras legationis. Sed quamuis Princeps non teneatur Legatum Papæ admittere, niſi probet legationem per oſtenſionem litterarum, hoc tamen fallit in Legato à latere, aut alio nobiliſſimo, ac noto Principe, ad quem mittitur, vt de communi teſtatur Maſcard. *v. Ambaſciadores concl.* 84. *num.* 2.

4 Eijciens verò Legatum, vel Nuncium Papæ iam receptum ad aliquod territorium deſtinatum pro munere legationis exercendo, incurrit excommunicationem latam in Bulla Cœnæ Domini *cap.* 11. non tamen illam incurrit impediens tranſitum, vel non admittens, Nauar. *cap.* 27. *num.* 149. Tolet. *lib.* 1. *cap.* 25. §. *vndecima*, Filiuc. *tract.* 16. *num.* 238. Bonac. *ad d. can.* 11. *quæſt.* 12. *pun.* 2. *n.* 7. niſi id faciat carcerando, vel detinendo, vel percutiendo, vel occidendo, aut mutilando, aut hoſtiliter perſequendo, vt patet ex eodem textu.

5 Sed tamen impediens Legatos, ſiue Nuncios non admittendo ad locum deſtinatum, vel non concedendo tranſitum incurreret excommunicationem latam *in can.* 16. dictæ Bullæ Cœnæ contra impedientes Prælatos, ne ſua iuriſdictione eccleſiaſtica ordinaria vtantur, ſi tales erant Legati, ſiue Nuncij deſtinati ad regimen alicuius territorij, ſiue Regni. Quia iſti habent ordinariam iuriſdictionem, *cap. Legatus de offic. leg. in* 6. ſecus ſi ſolum ad negotium extraordinariè eſſent miſſi, quia ibi non ſunt Iudices ordinarij, vt per Abb. *in rubr. de offic. leg.* Azor. *tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 27. *quæſt.* 5. Laym. *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 7. *num.* 21.

6 Nolentes ergo recipere Nuncios incidunt in excommunicationem dictæ extrauagantis, quàm Alter. *de cenſur. d. can.* 11. in Bulla Cœnæ *cap.* 4. *col. pen. & vlt.* ac Duard. *in comm. ad d. locum lib.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 11. notant, extendi in eos, qui ita non recipiunt, vt impediant. Adduntque Nauar. *d. num.* 149. Gamb. *de caſib. reſeru. cap.* 12. *n.* 2. Lauor. *de Indulg. p.* 2. *cap.* 13. *num.* 49. quod licèt huiuſmodi excommunicatio non fuerit reſeruata Papæ in dicta extrauaganti, hodie tamen dicitur reſeruata *in d. Bulla Cœnæ.*

7 Redarguendi quoque ſunt non admittentes Nuncios Summi Pontificis, de inobedientia, quæ ſecundùm Samuelem ſimilis eſt idolatriæ, ſicut Gregor. VII. expreſſit *epiſt.* 75. ſcripta Regi Danorum, quæ legitur Conciliorum Binij *tom.* 7. *par.* 1. *fol.* 370. *col.* 1. *ſub litt. D.*

8 Quare huiuſmodi Nuncij non debent è locis, ad quos miſſi ſunt, diſcedere, ſed minori, quoad fieri poteſt diſpendio, illæſa tamen dignitate, morati poſſunt in aliquo monaſterio, vbi ſuas, ac Sedis Apoſtolicæ partes valeant explere.

9 Et nihilominus conſultum eſſe volo, Principi, ad quem mittitur, gratioſum eſſe oportet Legatum, ſiue Nuncium, non grauem, aut inuiſum. Qui placere petitor potuit, iam impetrare cæpit. Sanè quemadmodum conſultum non eſt aut Magiſtratum odioſum plebi, aut inuiſum Imperatorem exercitui præficere, ſic malis auibus ibunt ij, quos veriſimile eſt offenſuros, aut inacceptos, vel ingratos fore. Prima Vrbis Romæ diſcordia ob ſæuitiam fœneratorum nata ſedari non potuit, niſi miſſo in ſacrum Montem Oratore Menenio Agrippa, qui non tam quia facundus, & ſapiens erat, quam quia populo carus, hinc quippè oriundus placuit, pacemque perſuaſit. Similiter cum plebs ob iniuriam Virginiæ ab Appio Claudio Decemuiro illatam, in Auentinum Montem ſeceſſiſſet, Senatus tres Conſulares Legatos, C. Iulium, P. Sulpitium, & Sp. Tarpeium minus populares, miſit ad placandum, ſed ne admiſſi quidem illi, nedum reſponſum vllum tulere, ſed valida voce conclamatum eſt, vt L. Valerius, & M. Horatius mitterentur, hos audiendos fore, neque quod æquum videbatur, ſed quod placebat, obtinuit, nimirum vt non ſolùm quæ nunciarentur iuſta ac grata eſſent, ſed ij præterea, qui nunciarent, iuſti & grati. Hoc conſilio Cardinalis Bembus à Leone X. ad Rempublicam Venetam miſſus eſt, cum de fœdere cum Cæſare ineundo, Galloque abdicando ageretur. Venetus enim erat, & ſic non virtutibus tantum, ſed natalibus Patriæ carus. Extat adhuc, oratio eius legitur, diſciturque. Sic & olim ad Caſſium, qui Rhodum obſidebat, miſſus eſt Archelaus Rhetor, à quo ille aliquando græcis litteris fuerat inſtitutus, vtpote tanti diſciplinæ beneficium habitum eſt, vt ceſſura belli, & obſidionis ratio videretur. Accipit ſæpè, & quidem conſultò, vt Princeps ſtudio protrahendarum rerum miſerit plauſibilibus inſtructum mandatis Legatum, quem ignorabat forè minus acceptum, miſerit verò quaſi id neſciuiſſet. Ita impetratum, vt protinus alium ſibi mitti petierit alter, & ille quam deſiderabat nec petere moram ſuis negotijs, obtinuerit remoram alienis.

10 Facultates verò ipſorum quod attinet iſtæ, vel huiuſmodi aliæ ſunt. Nuncij Apoſtolici poſſunt cum hæreticis conuerſari in actibus publicis pro negotijs tractandis. Quod verò ad inuitandum illos ad conuiuia abſtinent, niſi ſubſit probabilis ſpes eorum conuerſionis. Conceditur etiam hæc licentia eorum miniſtris, ſcilicet Abbreuiatoribus, & Secretarijs.

11 Non veniunt nomine Oratorum Principum exterorum. Vnde cum in Comitijs Rothomagenſibus in Gallijs fuiſſet dubitatum, an ſubditis eſſet prohibendus acceſſus ad domos Oratorum Principum exterorum, & an in horum numero comprehenderetur? Nuncius Apoſtolicus, Rex Galliarum die 17. Ianuarij 1618. declarauit extra Comitia, Nuncium Summi Pontificis non venire ſub nomine Principum exterorum. Summus enim Pon-

tifex non debet haberi pro Principe extero, ſed pro communi omnium Patre, maximè à Rege Chriſtianiſſimo, qui eſt Primogenitus Eccleſiæ. Imò obiurgauit quendam, qui in Romanam Curiam oblocutus fuerat, obtulitque ſe paratum Ordini eccleſiaſtico, illum à conſilijs eijcere, ſi voluiſſet.

12 Publicis functionibus faciendis Vlmæ, vel alibi circa deputationem Imperij ratione præcedentiæ cum Electoribus Saxoniæ, & Brandeburgi hæreticis abſtinent intereſſe, dum cedere debent, vel incedere pari greſſu cum eiſdem Electoribus. Quod verò ad manendum in procætone confusè cum alijs, poſſunt id facere, dummodo ſemper, aut plerumque id non fiat omnibus diebus deductionis, & reductionis, ſed occaſione negotiorum. Prius tamen iuſta & idonea excuſatione vti debent apud Imperatorem, cauſam illi exponendo, cur nequeant intereſſe.

13 Inuitati per litteras ad nuptiarum ſolemnia hæreticorum, poſſunt illis ſignificare, ſe vti miniſtros Sedis Apoſtolicæ nullatenus intereſſe poſſe nuptijs Principum diuerſæ Religionis, atque idcircò reſpondere non poſſe litteris inuitantibus.

14 Facultatem, quam habent concedendi licentiam Miſſionarijs, vt interſint concionibus hæreticorum, quàm parciſſimè vtantur, & plenè obſeruatis conditionibus in litteris ſcriptis 27. Ianuarij 1624. Illud verò, quòd ſtatim confutare debeant hæreſes qui hæreticorum conciones audiunt, intelligi debet in latitudine eiuſdem dici tantum.

15 Nuncio Apoſtolico apud Cæſarem die 16. Maij 1630. fuit conceſſa licentia legendi libros prohibitos, quam communicare poſſit alijs perſonis ſuæ Nunciaturæ ſubiectis, facultas abſoluendi ab hæreſi in vtroque foro, & à caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, nec non duellantes de præterito tantum, & pro viginti caſibus in futurum, diſpenſandi in tertio & quarto conſanguinitatis gradu, ſeu affinitatis cum Catholicis pauperibus Comitatus Goritiæ, Imperio ſubiectis, in matrimonijs contractis, & contrahendis, durante Nuncij munere.

16 Sub die 30. Maij 1624. Nuncio Coloniæ conceſſa facultas abſoluendi ab hæreſi in vtroque foro, & licentia legendi libros prohibitos, durante eius munere. Et ſub die 14. Nouembris eiuſdem anni fuit eidem conceſſum, vt alijs poſſit communicare licentiam legendi libros prohibitos.

17 Nuncio apud Heluetios die 16. Maij 1630. conceſſa facultas abſoluendi ab hæreſi in vtroque foro, & licentia legendi libros prohibitos, quas communicare poſſit alijs perſonis, durante tempore ſui Officij.

18 Nuncio in Belgio die 8. Iulij 1627. fuerunt conceſſæ facultates, quas habuerunt eius prædeceſſores, nempe licentia legendi libros probibitos cum facultate alijs communicandi, facultas abſoluendi ab hæreſi in vtroque foro, quam communicare poſſit alijs octo presbyteris in foro conſcientiæ.

19 Nuncio apud Regem Poloniæ anno 1630. conceſſa licentia legendi libros prohibitos, quam communicare poſſit quatuor, aut quinque perſonis, facultas abſoluendi ab hæreſi in vtroque foro, quam communicare poſſit Epiſcopis, & Prælatis ſuæ Nunciaturæ ſubiectis, diſpenſandi cum hæreticis conuerſis, aut cum Catholicis ex parentibus hæreticis natis, vt ad omnes ordines, etiam ſacros, & presbyteratus, etiam extra tempora, & non ſeruatis interſtitijs, promoueri poſſint, quam diſpenſationem communicare poſſit Epiſcopis, & alijs Prælatis ſupradictis. Nec non cum triginta Clericis ſuper irregularitate & bigamia proueniente, vt ad omnes Ordines promoueri poſſint. Abſoluendi ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis de præterito. Communicandi facultatem abſoluendi ab hæreſi Sacerdotibus ſibi beneuiſis in foro conſcientiæ.

20 Nuncio Taurinenſi ſub die 8. Nouembris 1629. conceſſa licentia legendi libros prohibitos, durante ſuo munere, Et ſub die 21. Auguſti 1631. facultas duratura per triennium abſoluendi eos, qui in duello pugnarunt, vel quoquomodo duello interfuerunt de præterito, & pro ſex vicibus in futurum, cum conditione, quòd ſileat habere hanc facultatem pro ſex caſibus in futurum. Et ſub eadem die 8. Nouembris conceſſa auctoritas communicandi fratribus Capucinis, & Patribus Societatis Ieſu Miſſionarijs Vallium citra & vltra Montes infraſcriptas facultates.

Legendi ac retinendi libros prohibitos, etiam 21
illos, qui in dies eduntur, & bibliam gallicam, dummodo ſit ex approbatis, & traductis à Catholicis.

Concedendi licentiam Curatis ſupradictorum locorum retinendi, ac legendi dictam bibliam, dummodo ſint perſonæ habiles, & ſecuræ, & biblia ſit de editione.

Audiendi confeſſiones ſacramentales omnium in il- 22
lis partibus de licentia, & approbatione Ordinariorum, etiam in actu reconciliationis hæreticorum, & adminiſtrandi Sanctiſſimum Sacramentum Euchariſtiæ, etiam pro viatico, & extremæ vnctionis.

Abſoluendi de præterito tantùm ab omnibus cenſuris 23
& caſibus reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ, ac etiam illos, qui commiſerint duellum, idque ſolum pro originarijs & habitatoribus illarum partium, & pro habitatoribus intelliguntur ij, qui habent domicilium firmum, & etiam pro originarijs aliarum partium, in quibus hæreſes impunè graſſantur in eorum primo acceſſu in Italiam tantum.

Recipiendi ac reconciliandi in foro conſcientiæ omnes 24
hæreticos, etiam relapſos. Hæc tamen clauſula etiam *relapſos* tollenda videtur.

Recipiendi ac reconciliandi in vtroque foro omnes hæreticos illarum partium, vbi impunè graſſantur hæreſes, & habitatores dictarum partium, vt ſupra.

Nuncijs Hiſpaniarum, & Galliarum non legi conceſ- 25
ſam fuiſſe aliquam facultatem.

Facultates, quæ in dies concedi ſolent Epiſcopis in Hi- 26
bernia ſunt huiuſmodi.

Abſoluendi in vtroque foro omnes cuiuſcunque ſexus 27
tam laicos, quàm Clericos ſæculares, & cuiuſuis Ordinis Regulares hæreticos, ſchiſmaticos, & à ſancta fide catholica quomodolibet aberrantes, eorumque receptatores, fautores, & defenſores, ac eorum libros & ſcripta legentes, retinentes, aut imprimentes, non tamen in hæreſes relapſos, iudicialiter abiuratos, delatos, vel condemnatos, neque eos, qui ſunt ex partibus, in quibus exercetur ſanctum Officium Inquiſitionis.

Abſoluendi in foro conſcientiæ alios pœnitentes ab om 28
nibus caſibus, & peccatis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, de præterito tamen, & vſque ad diem datę conceſſionis huiuſmodi incurſis, iniunctis iniungendis.

Diſpenſandi gratis cum Eccleſiaſticis ſuper quibuſ- 29
cunque ſuſpenſionibus, inhabilitatibus; & irregularitatibus, præterquam homicidij voluntarij, ſimoniæ realis, vel confidentialis, & vitiorum corporis in foro conſcientiæ.

Concedendi Apoſtolicam benedictionem cum plena- 30
ria Indulgentia ijs, quos Eccleſiæ Catholicæ reconciliauerint.

Concedendi Indulgentiam plenariam quotannis in fe- 31
ſtis celebrioribus, & in mortis articulo, ac ſi quotannis generalem ſuorum peccatorum confeſſionem fecerint, & etiam Indulgentiam quadraginta, aut quinquaginta dierum ad libitum.

Commutandi vota Religionis, & caſtitatis ad effectum 32
contrahendi matrimonium, & non aliàs, dummodo non ſint ſolemnia, & ex graui cauſa.

Diſpenſandi ob magnam neceſſitatem gratis, & abſque 33
vlla mercede, vel præmio cum catholicis pauperibus manu victum quærentibus in tertio, & quarto conſanguinitatis, ſeu affinitatis gradu etiam ante contractum matrimonium.

Diſpenſandi quoque ob ſimilem neceſſitatem in affi- 34
nitate ex illicita copula & impedimento publicæ honeſtatis, cognationis ſpiritualis, atque etiam criminis, neutro

machi-

machinante, idque in foro conſcientiæ tantum.

35 Retinendi ac legendi libros hæreticorum, & quoſcunque prohibitos ad effectum illos impugnandi, exceptis tamen Caroli Molinæi, & Nicolai Macchiauelli operibus, ac alijs libris de aſtrologia iudiciaria principaliter, vel incidenter tractantibus, ita tamen, vt præfati libri non exportentur ex illa regione.

36 Celebrandi miſſam in quocunque loco decenti, etiam ſub dio, ſub terra, ante lucem, vna hora poſt meridiem, bis in die vbi neceſſitas poſtulauerit, & ſit ieiunus, etiam coram hæreticis, alijſque perſonis excommunicatis, dummodo miniſter non ſit hæreticus, & aliter celebrare non poſſit.

37 Applicandi pijs vſibus bona reſtituenda incerto domino.

38 Diſpenſandi cum conuerſis ad fidem catholicam, ſuper fructibus bonorum eccleſiaſticorum malè perceptis, facta aliqua eleemoſyna in vſum Religionis illius, cuius ante ſchiſma erant bona, ſi ibi adſit Religio illa, ſin minus in Catholicos pauperes arbitrio confeſſarij.

39 Supradictas facultates alijs etiam presbyteris ſæcularibus, vel regularibus, idoneis tamen, & ſufficientibus ad certum tempus ſubdelegandi, adhibito magno perſonarum delectu.

40 Diſpenſandi cum ſupradictis Catholicis Hiberniæ ſuper retentione bonorum eccleſiaſticorum, accepta ab eis promiſſione de ſtando iudicio Eccleſiæ quandocunque, circa eorum reſtitutionem, illis interim admonitis, vt faciant eleemoſynas ex fructibus arbitrio confeſſarij in vſum Religionis, cuius ante ſchiſma erant bona, ſi ibi adſit Religio illa, ſin minus Catholicis pauperibus, & memores ſint illa bona eſſe reuera Eccleſiæ.

41 Diſpenſandi quando expedire videbitur ſuper eſu carnium, ouorum, & lacticiniorum tempore quadrageſimæ.

42 Concedendi miniſtris hæreticis ad fidem conuertendis, vt pro beneficijs eccleſiaſticis, quæ dimittere coguntur, aliquam partem recipere poſſint ad leuamen inopiæ.

43 Concedendi facultatem Sacerdotibus idoneis adminiſtrandi ſacramenta omnia, excepta confirmatione, & ordine, omiſſis pro neceſſitate ſolemnibus, & cæremonijs ſolitis, non tamen neceſſarijs.

44 Dandi auctoritatem benedicendi paramenta, pallas, veſtes ſacras, & alia ad cultum diuinum neceſſaria, dummodo non adhibeatur ſacra vnctio, nec teneatur inquirere, an altaria portatilia contineant ſacras reliquias, nec ne.

45 Diſpenſandi in foro conſcientiæ, cum ijs, qui cùm paterentur defectum natalium, aut corporis, ſacros Ordines ſuſceperunt, vt poſſint in ſuſceptis miniſtrare.

46 Diſpenſandi ſuper defectu natalium cum perſonis magnæ expectationis, vt eodem non obſtante, ad omnes etiam ſacros, & presbyteratus Ordines promoueri valeant.

47 Diſpenſandi cum hæreticis ad fidem conuerſis cum hæreticorum filijs, ac nepotibus, vt ijſdem etiam ſacris & presbyteratus ordinibus inſigniri valeant.

48 Conficiendi chriſma, & benedicendi oleum infirmorum quouis opportuno anni tempore, quando in feria quinta Cœnæ Domini conſecrari non poterunt ob vrgentem hæreticorum perſecutionem.

49 Conferendi etiam extra tempora ſacros Ordines, cùm ob eandem perſecutionem ſæpè perdifficilè ſit ſtatis temporibus habere ordinationem.

50 Vt ad augendam fidelium deuotionem, & in ſolatium defunctorum altaris portatilis gratiam habeant inſtar altaris priuilegiati.

51 Vtendi ſupradictis facultatibus in diœceſi, & alijs vicinis regionibus, vbi non ſunt proprij Archiepiſcopi, vel Epiſcopi Catholici, aut Vicarij Apoſtolici.

52 Facultates verò concedendæ Miſſionarijs Germaniæ, Hungariæ, Poloniæ, & Flandriæ, ac aliorum locorum ab hæreticis, & infidelibus reſpectiuè occupatorum, ſolent eſſe huiuſmodi.

53 Audiendi confeſſiones quorumcunque fidelium vtriuſque ſexus, vbi non ſunt Parochi, vel Epiſcopi, & vbi ſunt, de eorum licentia. In Gallia tamen deberet concedi ſolùm facultas abſoluendi ab hæreſi in foro conſcientiæ, & licentia legendi libros prohibitos ob copiam Epiſcoporum. Prima conceditur ſolùm Patribus Capucinis.

54 Abſoluendi in foro conſcientiæ omnes vtriuſque ſexus tam laicos, quàm clericos ſæculares, & cuiuſuis Ordinis Regulares hæreticos, ſchiſmaticos, apoſtatas, & à ſancta fide catholica quomodolibet aberrantes, eorumque receptatores, fautores, & defenſores, eorundemque hæreticorum libros, & ſcripta legentes, retinentes, aut imprimentes non tamen hæreticos relapſos, iudicialiter abiuratos, delatos, vel condemnatos, neque eos, qui ſunt ex partibus, in quibus exercetur ſanctum Officium Inquiſitionis.

55 Abſoluendi in foro conſcientiæ alios pœnitentes ab alijs caſibus, & peccatis Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis, omnes, etiam Eccleſiaſticos, & Regulares de præterito tamen, & vſque ad diem datæ huiuſmodi conceſſionis incurſis, iniunctis iniungendis.

56 Retinendi ac legendi libros hæreticorum, & quoſcunque prohibitos ad effectum illos impugnandi, exceptis tamen Caroli Molinæi, & Nicolai Macchiauelli operibus, & alijs libris de aſtrologia iudiciaria tractantibus ita tamen, vt præfati libri non extrahatur ex illa regione.

57 Adminiſtrandi ſacramenta omnia, exceptis confirmatione & ordine, omiſſis pro neceſſitate ſolemnitatibus, & cæremonijs ſolitis, & conſuetis, non autem neceſſarijs, ita tamen vt baptiſmus, & extrema vnctio & matrimonium non adminiſtrentur in locis, vbi Paſtores inueniuntur, ab Ordinarijs, ſeu Vicarijs Apoſtolicis inſtituti abſque eorundem Paſtorum, ſeu Ordinariorum conſenſu.

58 Vbi Breuiarium deferri non poteſt abſque periculo recitandi Roſarium B. Virginis, vel alias orationes, & pſalmos, quos memoria tenent.

59 Diſpenſandi gratis, & abſque vlla mercede, vel præmio cum catholicis pauperibus manu victum quærentibus in tertio, & quarto conſanguinitatis, ſeu affinitatis gradu, etiam ante contractum matrimonium vbi non ſunt Epiſcopi, & vbi ſunt de eorum licentia.

60 Celebrandi miſſam in quocunque loco decenti, etiam ſub dio, ſubtus terram tribus horis ante lucem, hyeme vna hora poſt meridiem, bis in die vbi neceſſitas poſtulauerit, etiam ſuper altari portatili fracto, vel læſo, & coram hæreticis, alijſque excommunicatis, dummodo miniſter non ſit hæreticus, & aliter celebrare non poſſit, & ſit ieiunus, nec teneatur inquirere, an altaria portatilia contineant Sanctorum Reliquias, nec ne.

61 Miſſionarijs in Anglia additur facultas diſpenſandi gratis cum Eccleſiaſticis ſuper quibuſcunque ſuſpenſionibus, inhabilitatibus, & irregularitatibus, præterquam homicidij voluntarij, ſimoniæ realis, vel confidentialis, & vitiorum corporis in foro conſcientiæ, & in Ciuitatibus, ac diœceſibus, quæ non habent Epiſcopos reſidentes, aut Vicarios Apoſtolicos, vel cum eorum licentia.

62 Concedendi Apoſtolicam benedictionem cum plenaria Indulgentia ijs, quos Eccleſiæ catholicæ reconciliauerint, vbi non ſunt Epiſcopi, vel Vicarij Apoſtolici, & vbi ſunt de eorum licentia.

63 Concedendi Indulgentiam plenariam quotannis in feſtis celebrioribus, & in mortis articulo, ac ſi quotannis generalem ſuorum peccatorum confeſſionem fecerint, ac etiam Indulgentiam quadraginta, aut quinquaginta dierum ad libitum.

64 Benedicendi vbi non ſunt Epiſcopi, vel Vicarij Apoſtolici, & vbi ſunt de eorum licentia, paramenta & alia ad diuinum cultum neceſſaria, in quibus non interuenit ſacra vnctio.

65 Hoſtiam conſecratam ſeruandi in loco decenti ſine lumine, & alijs cœremonijs, quibus vti ſolet Eccleſia.

66 Commutandi vota ſimplicia vbi non ſunt Epiſcopi,

vel Vicarij Apoſtolici, & vbi ſunt, de eorum licentia, exceptis caſtitatis, & Religionis, in aliud opus pium, & iuramenta iuſtas ob cauſas relaxandi.

67 Diſpenſandi ob magnam neceſſitatem gratis & abſque vlla mercede, vel præmio, quando non poteſt haberi recurſus ad Epiſcopos, cum catholicis pauperibus, manu victum quærentibus, in tertio & quarto conſanguinitatis gradu, etiam ante contractum matrimonium. Abſque Epiſcoporum verò conſenſu, ſi commodè haberi poteſt, non diſpenſetur in his, aut alijs matrimonij impedimentis.

68 Imprimendi, & edendi libros Catholicorum tacito nomine Auctoris, loci, ac typograghi, & reliquorum, non obſtante Concilio Tridentino, vbi non ſunt Epiſcopi, vel eorum Vicarij, & vbi ſunt, de eorum licentia.

69 Diſpenſandi cum conuerſis ad fidem catholicam ſuper fructibus bonorum eccleſiaſticorum malè perceptis, facta aliqua eleemoſyna in vſum Religionis illius, cuius ante ſchiſma erant bona, ſi ibi adſit Religio illa, ſin minus in Catholicos pauperes arbitrio confeſſarij.

70 Vtendi ſupradictis facultatibus in Anglia, Scotia, Hibernia, Mona, ac in alijs locis ſub dictione dictorum Regnorum exiſtentibus.

CONSVLTATIO CXXXV.

An alicui pœna obnoxius ſit ſacerdos, qui Miſſam ſemel celebratam, eadem die laico Principi, id ex cauſa, quod abſolutis omnibus alijs ad Eccleſiam veniſſet, petenti, ſuper altare cum luminibus, ſuperpelliceo, & ſtola indutus, ſine calice, & hoſtia, omiſſis conſecratione & ſecretis, perlegit, ſeu recitauit?

1 HAnc Miſſam, quam ſiccam vocant, vel nauticam, eſſe licitam, præſertim ſi celebretur in agris, in domibus, & in mari, tradunt Durand. *de diuin. offic. cap.* 1. *num.* 23. Durant. *lib.* 2. *de ritib. Eccleſ. cap.* 4. Vualdenſ. *tom.* 3. *de ſacram. tit.* 4. *cap.* 35. *num.* 15. Nauar. *miſcel.* 55. *de orat. num.* 127. Azor. *par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 7. *quæſt.* 6. Henriq. *lib.* 9. *ſum. cap.* 27. *num.* 3. Sà *v. Miſſa num.* 39. Fagundez *precept.* 1. *Eccleſ. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 14. Pottel. *par.* 3. *reſp. moral. caſ.* 26. Lezan. *in ſum. v. Miſſa n.* 56. Quart. *in rubr. miſſal. par.* 1. *tit.* 14. *dub.* 4. *diffic.* 1. & deſumitur ex ſacerdotali Romano *tr.* 4. *cap.* 33. videturque huius meminiſſe Socrates *lib.* 5. *hiſt. Eccleſ. cap.* 21.

2 Dicitur autem ſicca, auctore Durando, quoniam ait, ſi Sacerdos non poteſt conficere, quia fortè iam celebrauit, vel ob aliam cauſam, poteſt, accepta ſtola, Epiſtolam & Euangelium legere, & orationem dominicam dicere, & dare benedictionem. Quinimò ſi ex deuotione, non ex ſuperſtitione velit tantum officium Miſſæ ſine ſacrificio dicere, accipiat omnes veſtes ſacerdotales, & Miſſam ſuo ordine celebret vſque ad finem offerendæ. Præfationem verò dicere poteſt, licèt in eadem videatur Angeli inuocari ad conſecrationem. De canone verò nihil dicat, ſed orationem dominicam non prætermittat, & quæ ibi dicuntur ſub ſilentio dicenda, non dicat, calicem, vel hoſtiam non habeat, &c. fuiſſeque approbatam à Leone X. in dicto libro Sacerdotali teſtatur Nauar. *loc. alleg.* Dicitur autem naualis, ſeu nautica, quia, vt in eodem libro Sacerdotali legitur *cap.* 35. in mari & fluminibus celebrari ſolet, quibus in locis propter motum, & agitationem fluctuum Miſſæ ſacrificium celebrandum non eſt, Antonin. 3. *p. tit.* 13. *cap.* 6. §. 4. Hanc Toloſæ dum poſt prandium defuncti ſepulturæ dantur celebrari conſueſcunt, ait Durant. *loc. cit. lib.* 1. *ca. de cemeterijs*. Et ratio eſt, quia nullo iure prohibetur, & aliàs vtilis eſt, cum foueat deuotionem.

3 Alij verò eam non admittunt, tanquam licitam. Ij ſunt Syluius 3. *p. quæſt.* 83. *art.* 2. *quæſt.* 2. Mercer *dub.* 2. & aſſerunt Io. Echium *art.* 21. *aduer.* ad librum oblatum Carolo V. ac ſynodum Iprenſem *tit.* 15. *cap.* 10. & ſynodum ſecundam Cameracenſem *tit.* 3. *cap.* 7. in quibus prohibentur huiuſmodi Miſſæ. Quare Thom. Hurtad. *par.* 1. *reſol. moral. tract.* 2. *cap.* 9. *num.* 316. exiſtimat, quòd licèt, vbi extat conſuetudo, poſſit Miſſa ſicca tolerari, non ſit tamen de nouo introducenda, aut celebranda, vbi conſuetudo non adeſt. Verùm, an ſacerdos, qui huiuſmodi Miſſam recitat, pœnam aliquam incurrat diu eſt, quod quæro, & nemo hactenus expreſſit.

4 Mihi igitur iuxta ſecundam ſententiam dicendum videtur, in hac Miſſæ recitatione interuenire abuſum ſacrarum veſtium ſacerdotalium, & ſacri altaris, quæ ab Eccleſia inſtituta ſunt pro functionibus ſacerdotalibus, quæ fiunt à Sacerdote nomine Eccleſiæ, vt miniſtro publico. Recitatio autem huiuſmodi Miſſæ non eſt functio, quæ fiat nomine Eccleſiæ. Quia licèt preces illæ ſint ab Eccleſia inſtitutæ, non ſunt tamen inſtitutæ, vt extra oblationem ſacrificij recitentur, ſed tanquam partes ritualis oblationis, & ideò extra oblationem ſacrificij non habent locum ex inſtitutione Eccleſiæ.

5 Redundat etiam in ſuperſtitionem: Quia ſic celebrans aſſumit cultum præcum ordinatum ab Eccleſia pro oblatione ſacrifici, & contra ipſius inſtitutionem non ordinat ad ſacrificium, ſed ad aliud, ratione cuius D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 93. *art.* 1. *in corp.* & Caiet. eo loco agnoſcunt falſitatem, & ſuperſtitionem in cultu. Sicuti enim, ait D. Thomas, falſarius eſſet, qui aliqua proponeret ex parte alicuius, quæ non eſſent ei commiſſa, ita vitium falſitatis incurrit, qui ex parte Eccleſiæ cultum exhibet Deo contra modum diuina auctoritate ab Eccleſia inſtitutum, & in Eccleſia conſuetum.

6 Atque ideò, cùm ex doctrina Cardinalis *in cap. fin. de celebr. miſſar.* omnis exceſſus, ſeu delictum commiſſum circa cultum Sacramentorum ſit crimen depoſitione dignum, quando concurrat graue ſcandalum, ſequitur in hoc caſu, quòd ſi crimen fuerit notorium, erit talis delinquens etiam ante condemnationem infamia iuris notatus, & conſequenter irregularis. Quia omne crimen depoſitione dignum notorium afficitur iuris infamia, & facit irregularem, vt de communi teſtatur Tolet. *lib.* 1. *c.* 74. Sayr. *de cenſur. lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 12. *& ſeq.* Garz. *de benef. par.* 11. *cap.* 3. *num.* 110. *&* 119.

7 Ad rationem verò in contrarium reſpondetur, quòd licèt huiuſmodi Miſſa non ſit prohibita aliquo ſpeciali iure, eſt tamen prohibita iure naturali, tanquam contraria veritati Religionis: Neque vtilis eſt ad deuotionem, quia peccatum nunquam eſt vtile ad deuotionem, eſtque hæc deuotio complacentia fundata in amore proprio inordinato, qui facit, quòd pro obiecto complacentiæ & delectationis ſpiritualis eligatur aliquid inordinatum præter Eccleſiæ inſtitutionem, in quo ſunt plures deformitates. Neque probabile eſt, quòd Sacerdotale Romanum cum deſignatione Miſſæ fuerit approbatum à Leone X. Vnde dicendum eſt, aut fuiſſe additam poſt approbationem, aut approbationem ſubreptitiè obtentam. Quidquid tamen fuerit, certum, eſt, nunc non extare approbationem huius Miſſæ neque in Miſſali neque in alio libro Eccleſiaſtico, neque in vſu Eccleſiæ.

CONSVLTATIO CXXXVI.

An & quando concedatur exemptio ab Epiſcopi iuriſdictione?

1 IN nullo caſu concedenda videtur; nuſquam enim id reperitur iure cautum, ſed potius contrarium, vt in *can. Nonne 8. quæſt. 4. & in cap. Olim*, vbi etiam Gloſ. *de accuſ.* & tradunt Hoſt. & Abb. notantes, quòd, pendente lite inter ſubditos, & Prælatum, ſuſpenſa eſt Prælati iuriſdictio quoad eam cauſam, & totum negotium ad Superiorem, coram quo litigatur, defertur; ſuper alijs verò poteſt contra ſubditos ſuam exercere iuriſdictionem; aliàs abſoluerentur propterea ab obedientia, quod fieri non debet, vt probat textus *in d. cap. Olim*, & dixit Rota apud Caſſador. *dec.* 6. *de priuil. à num.* 1.

2 Aſ-

Digitized by Google

a Aſſerendum nihilominus eſt. Exemptio nunquam denegatur, quando concurrit odium, etiam præſumptum, & inimicitia, ſeu grauamina, atque oppreſſio, vel ſæuitia Ordinariorum. Ita Io. Faber *in §. vlt. inſtit. de his qui ſunt ſui, ad al. iur. numer.* 7. Cochier *de iuriſd. Ordin. in exempt.* Caſſador. *d. deciſ.* 66. *num.* 4. & 6. vbi teſtatur, quòd Summus Pontifex in Signatura ſoleat eos eximere, durante lite, ne propterea Superior ſæuiat, aut iniurioſè aliquid agat contra ſibi ſubditos. Nam propter ipſam litem odium concepiſſe Superiorem in inferiorem poteſt præſumi, aut timeri. Quod etiam affirmant Hoſt. & Abb. *in cap. 2. in quæſt. fall. de ſequeſtr. poſſ. & fr.* Pariſ. *de reſignat. lib. 3. quæſt. 11. num. 7.* vbi ait, Sacram Congregationem ſuper Epiſcopis ita ſæpè cenſuiſſe, ſeque vidiſſe plures exemptiones ab ea conceſſas ex prædictis cauſis, eumque ſequitur Cottrad. *in prax. diſpenſ. lib. 4. cap. 5. num.* 55. Gabr. *de iudic. concl. 4. num.* 31. Lancell. *de attent. lit. pend. cap. 4. limit. 30. declar. 4. num. 41. & ſeqq.* ac reſoluit Rot. *diu. deciſ. 280. num. 1. 4. & 5. par. 5.* Ita namque ratio dictat, quia ſuſpecti & inimici Iudices eſſe non debent, vt decernit Cœleſtinus III. *in cap. Secundo requirit, de appell.*

3 Vnde cum ex rebus anteactis conſtiterit de prauo vſu iuriſdictionis Ordinarij contra ſubditum, & ex nouis cauſis maius odium, ac proinde noua oppreſſio timeri poſſit, iuſtitia & æquitas exigit, vt ſubditus eximatur ab illius iuriſdictione, ne eius vita ac bona ſint expoſita ludibrio, & potentiæ irati, atque offenſi ſuperioris, Guidopap. *deciſ. 62. num.* 1. Gram. *deciſ.* 104. *num.* 3. & 4. Gail. *obſ. 17. num. 1. & ſeq. lib.* 1. ibique Græuen. *num.* 14. Vaſquez *controu. illuſtr.* 8. *num. 8. & ſeq.* Viu. *deciſ. 447. num.* 15. & 18. Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 56. num.* 16. & 17. vbi alij, & in terminis exemptionis conceſſæ ob timorem ſæuitiæ à iuriſdictione Ordinarij Achil. de Graſſ. *deciſ. 16. de priuil.* quam ſequitur Nouar. *de grauam. vaſal. tom. 1. prælud. 7. num.* 7. Vnde Rota in Gerunden exemptionis 11. Maij 1629. coram Veroſpio, cuius votum exquiſitum fuerat à Sacra Congregatione ſuper Epiſcopis, & Regularibus, poſtquam dixerat, arbitrium concedentis hac in re maximum eſſe ex Abb. *in cap. litteras num. 7. de reſtit. ſpol.* Roman. *conſ.* 37. Pariſ. *conſ. 54. num. 36. vol.* 4. reſpondit, poſſe, ſi videbitur, per Sacra Congregationem concedi poſtulanti exemptionem, & propter litem, quæ grauis apparet, & calumnioſa viſa non fuit, eius perſonam ad tempus à iuriſdictione Ordinarij eximi cùm id ſit de iure, vt, pendente lite, negotium deuoluatur ad Iudicem, ſuſpenſa Superioris iuriſdictione ſuper eadem cauſa, de qua dubitatur, *cap. Cum dilectus, cap. Olim*, vbi Gloſ. *de accuſ.* Rip. *in cap. Cum M. Ferrarienſis num.* 196. & 199. *de conſtit.* Vnde ſolet tam Signatura, quàm eadem Sacra Congregatio, vbi litem ipſam grauem, nec temere ſuſceptam cognouerit, hanc exemptionem ea durante, concedere.

4 Ex cuius quidem litis cauſa, quæ leuis non ſit, cùm poſſit probabiliter ſubditus Superiorem ſuum ſibi infeſtum timere, non requiri propter litem aliquam probationem malæ tractationis, aut vehementis ſuſpicionis futuræ ſæuitiæ, ſed ſatis eſſe, vt de ea ex præſumptionibus dubitari poſſit, firmat Specul. *de denunc. §. quis denunciare poſſit num.* 13. Mandoſ. *de inhib. quæſt. 104. num.* 5. Ægid. *deciſ.* 45. Rota *deciſ. 3. de reſcript. in nou.* & in d. Gerunden. coram Veroſpio. Et ſicut ex moribus Principis, ſine cuiuſque Superioris aſperioribus, aut prauo iuriſdictionis vſu ſubducuntur ſubditi ab eius iuriſdictione, *d. cap. olim, & cap. Ex parte, de accuſ.* Io. Faber *in d. §. fin.* Burſat. *conſ. 170. num.* 27. Guidopap. *d. deciſ. 62. num.* 1. Achil. *deciſ.* 362. ita & ſola lis videtur ſufficere, dum ſuper re graui iuſtum timorem inferre poteſt, Staph. *de lit. iuſt. tit. de reſcript. in form. Breu. §. indultum num.* 10. Pariſ. vbi ſupra *de reſign. lib. 7. quæſt. 11. num.* 7. Gabr. *de iudic. concluſ. 4. num.* 31. & Veral. *deciſ. 67. num. 4. part. 2.*

5 Maximè autem hæc exemptio concedenda videtur, quando litem iamdiu ab anteceſſore motam fuiſſe, conſtat. Ex hoc enim argui non poteſt, quòd petens exemptionem temerè illam inſtituat, vel per calumniam proſequatur, *l. quadam, ff. de reb. dub. l. aut facta, §. exitus, ff. de pœn.* Ayni. *conſ. 335. num.* 3. Creſcent. *deciſ. 19. de prob.* Ceſſatque ea ſuſpicio, quam in hac re Doctores conſiderant, ne quis prætextu litis affectatæ, aut ex ingenio confictæ à Superioris ſui obedientia ſubducatur. Ne verò exemptus cauſam diutius protrahat, atque adeo exemptionem, ſolet aliquando exemptio iſta concedi ſimpliciter ad tempus arbitrarium, præcipuè contradicente Ordinario, vt teſtatur Lancell. *d. p. 2. de attent. cap. 4. decl. 4. num.* 41.

6 Dictaque exemptio ad fratres etiam, & nepotes clericos extendenda eſt, cùm lex præſumat, quòd eodem odio Ordinarius ſit eos proſecuturus, vt probat textus *in l. vn. C. ſi quacunque præd. poteſt.* ibi: *liceat perſona, quam huiuſmodi ambitu circumuenire tentauerit, confeſtim conteſtatione propoſita cum ſua, ſuorumque domo iuriſdictionem eius euitare.* Et mox: *Et quidem ſi hæc prauitas ordinarij iudicij erit, vniuerſa domus eius ratio, atque omnia vel ciuilia, vel criminalia negotia, quamdiu idem in adminiſtratione fuerit, Vicario competant.* Et explicant ibi omnes. In quo textu aduertendum eſt, quòd quatenus loquitur de Vicario, non intelligitur de Vicario ipſius Ordinarij, vt perperam opinatur Accurſius, ſed de Vicario Præfecti Prætorio, cui reſcriptum illud dirigitur, vt patet ex inſcriptione *d. l. vn.* Huiuſmodi enim Præfecti Prætorios Vicarios in Prouincijs conſtituebant, vt ipſorum vice adminiſtrarent, vt probat textus *in l. præcipit 3. §. illud, C. de can. larg. lib.* 10. & declarat Cuiac. *in paratitl. de verb. ſignif. v. Vicarius.* Vnde dum Imperatores Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius in dict. textu committunt cauſas Vicario, intelliguntur de Vicario Præfecti Prætorio, cui reſcribunt.

7 Idque etiamſi Ordinarius ſit Cardinalis. Concurrente enim legitima cauſa, etiam Cardinales recuſari poſſunt, licèt in illis cauſa maior ſit conſideranda, quàm in alijs, vt per Roland. *conſ. 19. num. 17. lib.* 3. Pariſ. *conſ. 31. num. 97. & ſeq. lib.* 1. Laurent. *de Iudic. ſuſp. cap. 2. num. 13. & ſeq.* Vbi ait, quòd licèt Eminentiſſimi Cardinales habeant pro ſe præſumptionem ob ſuam ſublimitatem, & approbatam fidem, hoc tamen non facit, quin etiam aliquando poſſint in ipſis concurrere cauſæ recuſationis, Gloni. *reſp. 11. num.* 3. Zanch. *de republ. Eccleſ. tit. 3. de Cardinal. num. 9. priuil.* 4. Laudenſ. *de Cardinal. qu.* 50. Barbat. *eod. tract. par. 2. qu.* 3. Monet. *de conſeruat. cap. 9. num.* 21. & Taſſon. *ad pragm. de antefat. obſeru. 2. num.* 114.

8 Et prædicta faciliùs locum habent in exemptione à Capitulo, ſede vacante, quia tunc non eſt perpetua, ſed temporalis.

9 Neque in his caſibus requititur citatio partis. Quia exemptio fundatur in diſpoſitione iuris, quòd ea ſit concedenda propter litem. Maximè ſi probetur etiam actus, qui præſumuntur proceſſiſſe propter litem, & non propter aliam cauſam, Ægid. *deciſ.* 45. Achil. *d. deciſ. 16. de priuil.* & ita in ſimilibus terminis quando decreta S. Congregationis fundantur in aſſiſtentia iuris, non ſolet requiri partis citatio, non ſolùm quando fit aliquid per modum prouiſionis, & temperationis, durante lite, ſed etiam quando agitur de reſolutione totius negotij, vt fuit ſeruatum in Meten. Abbatiæ 29. Iunij 1628. coram Dunozetto, quæ erat cauſa grauiſſima, & Rota declarauit, non obſtante, quòd decretum S. Congregationis non fuerit de actis, & ideò non attendi. Quia cùm ſit declaratio iuris vniuerſalis emanata à Sac. Congreg. inſtituta à Summis Pontificibus ad interpretandum ſimiles caſus contingentes, ſufficit illud allegare inſtar legis communis iuxta textum *in §. reſponſa prudentum, inſtit. de iur. nat.* Rota in Auerſana beneficiorum 3. Iunij 1606. coram Cardinali Sacrato, licèt loquantur de declarationibus aliarum Congregationum, & in ſpecie de Congregatione ſuper conſultationibus Epiſcoporum & Regularium idem firmat Rodriq. *quæſt. regul. 11. n. 2. tom. 1.* ac Rota in citata deciſione.

10 Solet quandoque ex cauſis ſuſpicionis ex ſtylo Signaturæ dari dumtaxat adiunctus. Quod approbauit ſa. mem. Innocentius X. Cùm enim Duciſſa S. Marci die 12. Nouemb. 1644. proponente R. P. D. Pirouano, peteret ſimilem

deputationem ex cauſa inimicitiarum Epiſcopi, ſãctitas ſua reſcripſit, quòd, conſtito de inimicitijs, detur Adiunctus, traditque Mandoſ. *in prax. commiſ. in 8. form. v. Adiunctus*, & Farinac. *in fragm. par. 2. v. Iudex num. 734.* Hinc conquerente Cardinali Borromæo, quòd cùm menſa Archiepiſcopalis Mediolanenſis diuerſos haberet debitores emphyteutas, conductores bonorum, & cenſuarios, quos ſæpè in iudicium vocare contingit, ipſi verò cùm vocentur coram Vicario Archiepiſcopali, eum ſuſpectum allegant per ſpeciem, quòd cùm in cauſis ſuæ menſæ Archiepiſcopalis tanquam in re propria Archiepiſcopus dicatur ſuſpectus, etiam Vicarius idem tribunal faciens, reddatur ſuſpectus, ideòque cùm remedium peteretur à Sacra Congregatione Concilij, Congregatio cenſuit, referendum Sanctiſſimo, nempe Gregor. XIII. quòd quando Vicarius ſuſpectus allegatur, datur ei Adiunctus, vel delegatus ab Archiepiſcopo, nullo autem modo detur Conſeruator. Quod ſi impedimentum fiat à Iudicibus ſæcularibus, tunc clariùs exprimendum, vt prouideatur, Fagnan. *in cap. Noſti de elect. num. 21.* Certum eſt enim, Epiſcopum in cauſis ſuæ Eccleſiæ poſſe, vti ſuſpectum recuſari, cùm commodum, & incommodum ad eum pertineat, Emin. Othob. *deciſ. 52. num. 2.*

11 Adijciam & id. Cùm aliàs quæſitum fuerit genericè, an & cui Ordinario ſubeſſet presbyter Carolus Goatinus, Caſtrenſi ne, è cuius diœceſi erat oriundus, an Hydruntino, in cuius diœceſi per plures annos commoratus fuerat, ac bona acquiſiuerat? Sac. Congreg. ſub die 17. Decembris anni 1672. reſpondit, ſubiacere vtrique. Quia tamen deſcendendo ad particulares effectus ſubiectionis videbatur durum Oratori hoc duplex iugum, citato Agente Epiſcopi Caſtrenſis, ſupplicauit pro reſponſione ad infraſcripta.

12 *1 An poſſit cogi ab Epiſcopo Caſtrenſi ad præſtandam ei obedientiam conſuetam in Dominica in Albis, cùm ſub eadem die vocetur ad obedientiam ab Archiepiſcopo Hydruntino? Et quid ſi vocetur ſub alia die?*

13 *2 An cogi poſſit ad viſitationem perſonalem quotannis, cùm quotannis ab Archiepiſcopo etiam vocetur?*

14 *3 An Orator, quando moratur per aliquot dies in diœceſi Caſtrenſi ob ſua negotia, poſſit ab Epiſcopo cogi ad functiones publicas, vel priuatas in illis diebus obtingentes, ad quas tenentur veri diœceſani?*

15 *4 An Orator, adueniente caſu, teneatur ſoluere ſubſidium charitatiuum vtrique Epiſcopo?*

5 An teneatur concurrere ad ſolutionem ſpolij cum Clero vtriuſque diœceſis?

16 *Die 2. Decembris 1673. Sacra Congregatio Em. S. R. E. Cardinalium, Concilij Tridentini Interpretum, auditis vtriuſque partis procuratoribus.*

17 *Ad 1. & 2. cenſuit, poſſe cogi in illa diœceſi, in qua reperitur.*

18 *Ad 3. reſpondit, affirmatiuè.*

19 *Ad 4. & 5. reſpondit, eum teneri, vbi poſſidet beneficium.*

20 Interdum verò eadem Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis procedit ad deputationem Iudicis, vt in ſequenti Epiſtola, data Archiepiſcopo Brundusino die 9. Iulij 1639. *Illuſtre è Reuerendiſſimo Monſignore, come fratello. Il Marcheſe d'Oria, e Carlo Imperiale hanno continuamente diffidato della perſona di quel Veſcouo, e per queſto fanno inſtanza à queſta S. Congregatione, che nelle loro cauſe tanto ſorte, quanto da ſorgere ſi deputi loro vn Giudice; è parſo à queſti Eminentiſſimi miei Signori di eleggere per queſto effetto la perſona di V. S. e deputarla per commune quiete delle parti. Sarà dunque contenta di far quanto le viene impoſto, mentre ſi hà da dare ſodisfattione à queſti Eminentiſſimi, e alle parti ſteſſe, e Iddio la contenti.*

21 Quæ exemptio concedi etiam ſolet toti Communitati, vt conſtat ex ſequentibus litteris. *Per le molte differenze è diſguſti paſſati tra Monſignor Veſcouo d'Iſchia, e'l popolo del Caſale di Forio di quella diœceſi, ſi è contentato noſtro Signore di eſimere per lo ſpatio di due anni le perſone tanto eccleſiaſtiche, quanto ſecolari del detto Caſale, e ſuo territorio dalla giuriſdittione del Veſcouo, e ſottoporla alla giuriſdittione è correttione di V. S. Illuſtriſſima, la quale per ſe ſteſſa nelle cauſe ciuili, criminali, e miſte li gouernerà, come ſe fuſſe proprio Paſtore per lo tempo ſudetto tanto nella collatione degli ordini ſecondo le diſpoſitioni de' Sacri Canoni, e del Concilio di Trento, quanto in ogni altra occorrenza appartenente al foro eccleſiaſtico, e del tutto, &c.* 1606.

22 Idem pro quibuſdam presbyteris Ænariæ vulgò Iſchiæ ſub die 21. Decembris eiuſdem anni. *Facta relatione ſupradicti memorialis placuit Sanctiſſimo concedere oratoribus exemptionem à iuriſdictione, & ſuperioritate Epiſcopi Iſchiani ad biennium tantummodo, per quod tempus Sanctitas ſua illos ſubiecit guberno, & iuriſdictioni Illuſtriſſimi Cardinalis Aquauiua, Archiepiſcopi Neapolitani, & mandauit prædictam exemptionem, & ſubiectionem expediri per Breue in forma 14. Iunij 1606.*

23 Aliud. *Si Sanctiſſimo placuerit, S. Congregatio cenſuit, concedendam eſſe Oratoribus, nempe ciuibus, & beneficiatis exemptionem petitam, lite prædicta durante, à iuriſdictione Epiſcopi Eluenſis, ipſoſque ſubijciendos iuriſdictioni Epiſcopi Vicenſis, & ſuper ipſa exemptione concedendum Breue in forma, 15. Iulij 1606.*

CONSVLTATIO CXXXVII.

An & quatenus Archiepiſcopis & Epiſcopis concedendus ſit coadiutor, vel ſuffraganeus? Et quid de reſignatione Epiſcopatus & translatione Epiſcopi?

1 COadiutoriæ prouiſio inducta eſt de iure Canonico vſu antiquiſſimo Eccleſiæ, vt in exemplis à Pariſ. *de reſign. lib. 7. quæſt. 20. num. 1. & ſeqq.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæſt. 25. num. 8.* & conſtat ex *cap. vn. de cler. ægr. lib. 6.* Rota in Argentinen. coadiutoriæ *p. 6. recen. deciſ. 133. num. 14.* ac etiam ex Sacro Concilio Trid. *ſeſſ. 25. cap. 7. de reform.* permittente coadiutorias, etiam in Eccleſijs cathedralibus, ſi quando vrgens neceſſitas, aut euidens vtilitas poſtulat, reſeruata ſolùm cognitione cauſæ Sedi Apoſtolicæ & Sanctiſſimo, Campeg. *de coadiut. Epiſcop. per tot. tract. tom. 15. p. 2. fol. 539.* Gambar. *de auctor. Legat. tit. de Coadiut. num. 4.* Campanil. *in diuerſ. iur. can. rubr. 7. cap. 6. num. 105.* Quarant. *in ſum. Bullar. v. Archiepiſcopi auctoritas num. 9.* Pariſ. *vbi ſupra num. 6.* Buratt. *deciſ. 78. num. 1.* ac præ cæteris Fagnanus *in cap. nulla de conceſ. præb.* vbi latiſſimè hanc materiam verſat.

2 Debent tamen concurrere cauſæ, ex quibus Summus Pontifex moueri conſueuit ad dandum Coadiutorem cum futura ſucceſſione. Prima eſt ſenectus Epiſcopi, qui petit Coadiutorem ſufficitque ætas ſexaginta annorum, Vetal. *deciſ. 311. par. 12.* & de hac cauſa habetur *in d. cap. vn. de Cler. ægr.* vbi Archid. Gemin. & alij communiter, idem Archid. *in can. nihil § ecce 7. quæſt. 1.* Rebuſ. *in prax. tit. de reprob. benef. vin. impetr. num. 50.* Pariſ. *d. quæſt. 20. num. 6.* Campanil. *loc. cit. num. 110.* Secunda eſt infirmitas perpetua, ex qua impeditur etiam in feſtiuitatibus ſolemnibus celebrare Miſſæ ſacrificium, abſtinet à collatione Ordinum, & conſecratione Eccleſiarum, & nequit amplius viſitare diœceſim, qua ex cauſa magnum imminet periculum diminutionis cultus diuini, ac Religionis catholicæ adeo, vt omnino debeat dari Coadiutor, etiam inuitò, ſi illum non peteret, vt habetur *in d. cap. vn. de Cler. ægr. & in can. 17. quæſt. 1.* ibique Cardin. *num. 1. & in can. ſcripſit numer. 1. eadem quæſt. 1.* Pariſ. *conſult. 49. num. 38. vol. 4. & de reſign. d. quæſt. 20. num. 7.*

3 Ratio autem eſt, quia deputatio Coadiutoris fit in contemplationem Eccleſiæ, ne pro defectu paſtoris gregem dominicum inuadat lupus rapax, vel in facultatibus ſuis ipſa, quaſi viduata, detrimentum patiatur, vt ait textus *in cap. ne pro defectu, de elect.* Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 5. § 9. num. 31.* Quod præcipuè periculoſum eſt Eccleſijs in longinquis partibus poſitis, Gloſ. *in d. cap. vn. de Cler. ægr. verb. in remotis*, ac etiam in contemplationem Epiſcopi, ne remoueatur ab Epiſcopatu, Card. *in d. can. ſcripſit n. 2.*

Abb.

Abb. *in cap. Ex parte num. 3. in fin. de cler. agr.* Licèt enim prægrauetur morbo incurabili, non idcircò debet priuari, neque remoueri, Anchar. *in d. cap. vn. num. 3. & 4.* Pariſ. *locis alleg.* neque cogi poteſt ad renunciandum vel cedendum, ne afflicto addatur afflictio, quin potius eſt eius miſeriæ miſerendum, præcipuè quando vir probus extitit, & Eccleſiam ſibi commmiſſam rectè gubernauit per textum *in d. ex parte*, vbi propterea Innocentius III. mandat dari Coadiutorem, prouidendo tam Epiſcopo, quàm Eccleſiæ, Gloſs. *in d. cap. vn. de cler. agr. v. perpetuò in 6.*

4 Concurrere etiam debent qualitates in perſona, quæ petitur deputari in Coadiutorem, nempe honeſtas natalium, idoneitas vitæ, ſcientiæ, ætatis, prudentia tam in exercitio ſpiritualium, quàm temporalium, quæ ſunt requiſita de iure, & de conſilio, vt per Pariſ. *d. q. 20. n. 15. & ſeqq.*

5 Poteſt etiam Epiſcopo, qui pluribus, & quidem grauiſſimis ex cauſis dudum abeſſe cogitur à ſua Eccleſia, concedi Suffraganeus eo planè modo, quo Epiſcopo inhabili propter Eccleſiæ vtilitatem datur Coadiutor ad tempus, & ſine futura ſucceſſione, *cap. Ex parte extr. de cler. agr. d. cap. vnic. eod. tit. in 6.* Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 9. num. 19.* cum binis *ſeqq.* Sicuti datur, & Epiſcopo exuli, vel ab hoſtibus capto, donec durent impedimenta, Rebuff. *in tract. nominat. quæſt. 5. num. 27.* Gonzal. *vbi ſupra num. 28.* Pur. *deciſ. 225. num. 17. lib. 3. in correct.* & Rot. *deciſ. 602. num. 1. par. 5. recent. tom. 2.*

6 Quod adeò verum eſt, vt quando Coadiutoria eſt vtilis Eccleſiæ, & Coadiuto, non poſſit idem Coadiutus variando dicere, ſe non indigere Coadiutore, vt in *clem. 1. de renunc.* & Rot. in d. Argentin. Coadiutoriæ *num. 7.* Vnde quòd ad gratiam Coadiutoriæ ſuſtinendam ſufficiat ſola vtilitas Eccleſiæ, tradit Rot. *dec. 913. n. 24. & ſeq. p. 7. rec. & dec. 255. n. 19. & d. dec. 602. num. 1.* & apud Buratt. *dec. 78. num. 1.*

7 Præſertim ſi extent exempla, quòd eidem Eccleſiæ deputetur Suffraganeus. Obſeruationem enim in hac materia, in qua nemo læditur, cultuſque diuinus augetur, attendendam eſſe, firmauit eadem Rota apud Buratt. *deciſ. 379. num. 3. & 547. num. 7.* Seraph. *dec. 600. num. 3.* & in Bononien. de Maluerijs 7. Maij 1649. coram Peutingero, §. Obſeruantia. Immo quòd ſufficiat aliquando ita fuiſſe obſeruatum, probant Grat. *diſcept. 608. num. 17.* Surd. *conſ. 140. num. 45.* Rota in Romana ſucceſſionis de Comitibus 26. Iunij 1647. coram Ghiſlerio, & latè in Romana pretij grani 14. Februarij 1648. coram Meltio.

8 Ac præcipuè ſi Epiſcopus ſit magnus Princeps ita, vt ob grauiſſima negotia non poſſit ſine magno damno, & incommodo aſſiduè reſidere in diæceſi, ac onera ſubire neceſſaria, cùm nihilominus ſufficiat, quòd Epiſcopus commodè nequeat Eccleſiæ inſeruire ex doctrina Alciati *in l. 2. num. 3. ff. de iuriſd. omn. iud.* Non poſſe enim quis dicitur, quod incommodè poteſt, vt conſuluit Bald. *conſ. 101. ſub num. 1.* Aym. *conſ. 199. n. 2.* Menoch. *conſ. 2. num. 211. & conſ. 351. num. 35.* Surd. *de alim. tit. 6. q. 18. nu. 17.* Add. *ad deciſ. 617. n. 187. & ſeq. p. 8. recent.* & ponderatur in Eugubina Coadiutoriæ 3. Iunii 1650. coram Em. Cerro.

9 Pro reſignatione verò conſtare debet de infirmitate Epiſcopi ex fide autbentica medicorum, in quo caſu plenè probat, cum ipſi fidem faciant de ſua peritia, & arte, Dec. *conſ. 51. num. 100. lib. 2.* Rot. *dec. 525. num. 5. p. 2. rec.* Abb. *in cap. tenor num. 2. de ſent. & re iud.* Quæ infirmitas debet eſſe continua, quam eſſe ſufficientem ad reſignandum decet Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 28. n. 1.* Quia infirmitas continua facit habitum contra naturam, Oſtien. *in ſumm. de Cler. ægrot. num. 1.* & Pariſ. *de reſign. lib. 5. quæſt. 3. num. 16.* Valent. *par. 4. tit. 3. diſp. 10. quæſt. 3.* Et impedit, ne Epiſcopus exercere poſſit functiones Epiſcopales.

10 Neque obſtat S. Concilium Trid. *ſeſſ. 23. de refor. cap. 1.* vbi S. Congregatio ait, non licere Epiſcopo abeſſe ab Epiſcopatu ſuo propter morbum perpetuum. Quia loquitur de morbo perpetuo non impediente functiones Epiſcopales, vt dicitur *in cap. niſi cum pridem*, *de renunc.* illis verbis: *Nec tamen omnis debilitas corporis, ſed illa ſolummodo, per quam impotens redditur ad exequendum officium paſtorale.*

Infirmitas igitur, quæ reddit Epiſcopum debilem, ac impotentem ad exercendum munia Epiſcopalia eſt iuſta, & legitima cauſa reſignandi, ac cedendi Epiſcopatui, vt liquet ex *d. cap. Niſi cum pridem*, vbi Alexander tertius enuncians cauſas cedendi Epiſcopatui, ponit debilitatem corporis ex infirmitate cauſatam, quæ impedit Epiſcopum, ne ſuum exercere poſſit officium, & ibi Gloſs. *v. impotens*, Abb. *num. 9.* Oſtienſ. *num. 13.* ac alij communiter, facitque textus *in cap. quamuis triſte 7. q. 1.* & Præpoſ. *in can. hoc nequaquam num. 2. 7. q. 1.* D. Thomas 2. 2. *q. 185. ar. 4.* Valent. *loc. cit.* ac Sot. *lib. 10. de iuſt. & iur. q. 2. num. 4.* Idque ſiue infirmitas ſit in toto corpore, vt febris, ſiue in parte, vt cæcitas, ſurditas, manuum debilitas, multò autem magis ventriculi, & capitis cum vertigine. Quibus in caſibus Epiſcopus eſt inhabilis ad Epiſcopales functiones obeundum, Pariſ. *de reſign. d. q. 3. n. 20.* Ideòque Zacharias Papa conceſſit Bonifacio Maguntino Archiepiſcopo licentiam eligendi alium Archiepiſcopum in ſuo loco, vt refertur 7. q. 1. 11

Potiſſimùm autem ſi accedat aeris intemperies, contraria naturæ Epiſcopi, quod probandum eſt à medicis, & teſtibus, quam eſſe iuſtam, & legitimam cauſam cedendi Epiſcopatui, latiſſimè tradit Pariſ. *vbi ſupra à num. 244.* Eſtque caſus in ſpecie *in cap. ad ſupplicationem de renunc.* vbi Pontifex concedit Epiſcopo Raguſino licentiam renunciandi ob aeris intemperiem, vbi Gloſſa inquit hoc fieri propter periculum mortis ob intemperiem aeris, Oſtienſ. *in cap. 1. de renunc. num. 3.* Felin. *in cap. accedens 2. num. 11. vt lite non conteſtat.* & Rebuff. *in prax. benef. tit. de reſignat.* expreſſe ſub *num. 2.* ac Pariſ. *loc. cit.* ait, hanc eſſe communem omnium opinionum. 12

Maximèque ſi nequeat Epiſcopus ſe conferre ad reſidendum in alio Oppido ſuæ diœceſis, vbi aer eſt temperatus, vt ſi eſſent loca patua, & villæ, vbi non ſunt habitationes capaces pro illo, ac eius familia. Si non eſſent medicamenta, & medici, quibus Epiſcopus ob ſuas continuas infirmitates ſæpiſſimè opus habet. Prætet quamquòd Epiſcopi non debent reſidere in Villis, Caſtellis, aut municipijs, ſed tantum in maioribus ac frequentioribus Ciuitatibus, vt probat textus *in ca. illud*, *& in ca. Epiſcopi 80. d. & in cap. 1. de priuileg.* eſtque ibi Gloſſa ſingularis, quæ ſic ait: *Nota quòd ne vileſcat dignitas Epiſcopi, non in minoribus villis, ſed in Ciuitatibus reſidere debet*, ibique Abb. *num. 2.* At de hoc nos alibi. 13

Ex quibus omnibus colligitur huiuſmodi Epiſcopum non ſolùm habere iuſtam cauſam reſignandi, ſed debere reſignare, ac poſſe cogi ad reſignandum Epiſcopatum, vt per Pariſ. *cit. quæſt. 3. num. 2.* adducens Oſtienſem ab omnibus receptum, & ſubdit, quòd verbum illud *poteſt*, quod legitur *in d. cap. Niſi cum pridem*, importat idem ac debet. Nam Papa poteſt cogere Epiſcopum ad reſignandum per Abb. *in d. cap. ad ſupplicationem num. 8. de renunc.* Iacobac. *de Conc. lib. 9. art. 3. num. 23.* vbi declarat dictum Innocentij *in cap. licet de preb.* quòd non cogitur quis renunciare, vt non procedat cauſa exiſtente; cauſa enim recedere facit à regulis iuris, *l. ſi honorem ff. mand.* 14

Secundò, colligitur huiuſmodi Epiſcopum teneri ſub pœna peccati mortalis cedere Epiſcopatui, ſtante cauſa ſupradicta. Ita docent Valentia, Sotus D. Thomas locis allegatis, ac Toletus *lib. 5. inſtitut. Sacerd. cap. 4. num. 11.* 15

Neceſſitati iam probatæ accedit æquitas, & congruentia, vt ſi per multos annos dictus Epiſcopus omnia munia Epiſcopalia laudabiliter geſſerit, congruum videtur, vt admittatur eius reſignatio, vt colligitur ex Pariſ. *d. quæſt. 3. num. 215.* Et ne in dedecus Epiſcopalis dignitatis Epiſcopus cogatur mendicare, debetur ei penſio ex redditibus Epiſcopatus, vel aliunde, vt commodè alatur, Valentia vbi ſupra, & facit Sac. Concilium Trident. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 17. in fin. & d. cap. ad* 16

ſup-

Digitized by Google

ſupplicationem de renunc. ibi: *Et ne in vituperium miniſtery noſtri &c.*

17 Quod verò ad tranſlationem, probari etiam debent cauſæ, ob quas Epiſcopus tranſlationem petit, quibus probatis, non videtur deneganda, cum in his caſibus Summus Pontifex ſoleat moueri ad gratiam concedendam, *cap. 1. de cler. ægr.* & in ſimilibus terminis Rot. in Eugubina Coadiutoriæ 3. Iunij 1652. §. *& tamen* coram Celſo,

18 Cauſæ ſiot pariter aeris intemperies, maximè noxia ſaluti Epiſcopi non ſolum in Ciuitate Epiſcopali, ſed etiam in tota diæceſi, ob quam pluties fuerit in vitæ periculo conſtitutus, vt deponere debent teſtes domeſtici, ac medici, quibus in hac materia ſtandum eſt *ex l. ſeptimò menſe ff. de ſtat. hom.* Rota apud Merlin. *deciſ. 768. num. 4. & ſeqq.* Per quem modum optimè id probari firmant in his terminis Pariſ. *d. lib. 5. quæſt. 3. num. 34.* & Barboſ. *de Epiſcop. alleg. 113. num. 4.* Quæ ſola cauſa ſufficeret.

19 Item perpetua infirmitas ex intemperie aeris cauſata ita, vt non niſi cum maxima difficultate ſit curabilis extra diæceſim, cùmque à medicis nulla alia fuerit aſſignata, niſi ſupradicta, probibendo propterea eius regreſſum ad diæceſim. Vnde ob hanc cauſam videtur eſſe locus tranſlationi, maximè cum locus intemperatus omnem inducat excuſationem, *d. c. ad ſupplicationem*, vbi Gloſ. *de renunc. Cum paſtoralis de re iudic.* Boer. *deciſ. 228. n. 11.* & Peguer. *dec. 8. n. 5.*

20 Multòque magis ſi concurrant vrgentiſſimæ cauſæ inimicitiæ, aliaque pericula cum machinationibus, alijſque calumnijs contra Epiſcopum per ſubditos illatis cum famæ, ac vitæ periculo. Quæ cauſæ debent eſſe Iuſtæ ad gratiam obtinendam, cum gratia, quæ ſuper iuſtitia fundatur potiùs eiuſdem iuſtitiæ executionis nomen mereatur, *l. ſi cum per abſentium, C. quibus non obycitur temp. præſcript.* Concurrente quippè populi malitia, quæ etiam probanda eſt, ſatis ſuperque ſufficiens cauſa videtur, vt Epiſcopus cogi poſſit inuitus ad relinquendum Epiſcopatum ex collectis à Barboſ. *d. alleg. 113. n. 9.* Bellet. *diſq. cler. p. 1. de diſcip. cler. §. 15. num. 20.* Pariſ. *loc. cit. num. 153. & ſeqq.* Etiamſi nulla in Epiſcopo culpa dignoſcatur, ſed tota ſit populi, vt per Bellet. & Barboſ. ſupra citatis. Quia conſulendum eſt, ne ſcandala oriantur; nec vtilis eſt continuatio illius Epiſcopi, quem ob inimicitiam cum populo conſtat non eſſe illi profuturum.

21 Qua in re aduertendum eſt, quòd in probatione cauſæ facienda non pari modo proceditur, ſed iuxta facti circumſtantias. Etenim quando agitur de transferendo Epiſcopo inuito, concludentes ac rigoroſæ probationes requiruntur. Quia tunc materia eſt obiectiua, & pœnalis; ſecùs autem quando agitur de Epiſcopo volente, ac ſupplicante transferri, benignè procedendum eſt, ſufficitque conſtare petitionem non prouenire ab Epiſcopi leuitate, vel malitia, vel ambitione. In hoc enim caſu nemini fit iniuria, nec agitur de tranſlatione facienda ex Iuſtitia, ſed ex prudentia, directa ad gratiam à Summo Pontifice concedendam.

[Cauſæ verò inhabilitatis ad exercenda munia Epiſcopalia debent concludenter probari per confectionem processus, & debent eſſe tales, quæ vel reddant omninò inhabilem Epiſcopum, vel ſaltem pro maiori parte temporis, moraliter tantum intelligendo, aliàs non datur Coadiutor, neque admittitur reſignatio. Et aduertendum, quòd ſi Coadiutor habeat beneficium curatum, debet illud dimittere, vel ſi habeat reſidentiam, quatenus diſpenſatur, committit diſtributiones quotidianas.

Conſueuit diſpenſari ob defectum ætatis, vel natalium, & tunc antequam proponatur in Conciſtorio, imò nec fit mentio de tali diſpenſatione, quia eo ipſo quòd eſt diſpenſatus, ſublatum eſt impedimentum, ſed tantum dicitur ex catholicis, & honeſtis, vel nobilibus parentibus natus. Et fuit acriter reprehenſus quidam Epiſcopus, qui declarauit ſe nullo modo exercere velle munera Epiſcopalia, & dimiſit Epiſcopatum in manibus Nuncij Apoſtolici; ſed dimiſſio non fuit accepta ab Apoſtolica Sede, ſed ordinatum, quòd rediret ad reſidentiam. Et licèt in partibus infidelium conſueuerit ſemper prouideri de aliquo Epiſcopo Catholico ob ſalutem Catholicorum, & ne ob defectum Epiſcopi Catholici ſchiſmaticus, vel hæreticus prouideatur de Epiſcopatu, & ob dictas cauſas ſæpiùs præficiatur aliquis regularis ex quo ſæcularis non reperitur; quia etiam aliquando Congregatio de propaganda fide, quæ ſolet prouiſionarijs aſſignare certas prouiſiones; decernat contra proprium inſtitutum pauperibus Epiſcopis ſtipendia, qui aliàs ſtatim recurrere ſolent ad Datarium, & ad ſuas reſidentias non accedere.

Expeditio autem Eccleſiarum, etiam in partibus infidelium non conſueuit fieri per Breue, etiam attenta paupertate, ſed per Bullam gratis, & expeditio conſueuit aſcendere in totum ad ſummam ſeptuaginta, vel octuaginta ſcutorum.]

CONSVLTATIO CXXXVIII.

An conſtitutio ſynodalis, qua cauetur, quòd aduenæ, vbicunque deceſſerint, ſepeliantur in Eccleſia Cathedrali, & emolumenta ad illius Curatum pertineant, niſi Parochus eius parochiæ, vel aduena deceſſerit, ei ſacramentum pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ adminiſtraſſe probauerit, locum habeat in adminiſtratione Sacramenti extremæ vnctionis, & in caſu, quo Parochus vocatus ab aduena infirmo ad audiendum eius confeſſionem, ille ob morbi grauitatem nec confiteri queat, neque ſacrum viaticum percipere?

Affirmatiuè reſoluendum cenſeo. Nam adminiſtrando ſacram vnctiuoem, verè adminiſtrat Sacramentum. Neque obſtare poteſt eiuſmodi conſtitutio, quæ videtur præcisè requirere adminiſtrationem Sacramenti pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ. Quia cùm in dubio debeat recipere interpretationem à diſpoſitione iuris communis, Bartol. *in l. omnes populi ſub princip. ff de iuſt. & iur. & in l. 2. num. 4. de leg. 1.* Pariſ. *conſil. 167. in fin. lib. 4.* vtique debet intelligi de quocunque Sacramento iuxta diſpoſitionem iuris communis, & ſic quòd ſupradicta duo ſacramenta exprimantur demonſtratiuè, non autem taxatiuè; nam in dubio præſumendum non eſt, quòd dicta conſtitutio voluerit corrigere ius commune, cùm correctio iurium in dubio non præſumatur, *cap. Cum expediat*, ibique Doctores *de elect. in 6.* Pariſ. *conſil. 2. num. 205. lib. 4.* 1

Immò verò etiamſi hæc ſynodalis conſtitutio eſſet correctoria, & ſtrictè intelligenda, adhuc tamen, & non abſque fundamento poteſt Parochus obtinere cadauer, & eius funeralia. Quia, vt dictum eſt, cùm huiuſmodi conſtitutio requirat, quòd impleatur conditio adminiſtrationis Sacramenti pœnitentiæ, vel Euchariſtiæ, cuius executio dependet quoque à voluntate alterius, vtique Parochus cùm promptè accedat ad infirmos, vt eorum ſacramentalem confeſſionem audiat, licèt eos abſoluere nequeat, vel quia ob ingruentem morbum neque confiteri, neque ſacrum viaticum percipere poſſint, adhuc dicitur implere conditionem requiſitam ad effectum obtinendi cadauer, & funeralia, vt in ſimilibus terminis optimè aduertit Duran. *in ſuo tract. poſt deciſ. de condit. & mod. impoſ. cap. 3. num. 54. part. 2.* Quinimò cum dicta conſtitutio facta fuerit, ne Parochi negligant adminiſtrare ſacramenta illis aduenis, & in fauore animarum eorundem, debet profectò intelligi, ſi ipſi velint, vt aduertit Mantic. *de tacit. lib. 4. tit. 29. num. 14.* quamuis fortè in hoc caſu reſpectu etiam defuncti poſſit dici impleta conditio, cùm ipſe nullius peccati conſcius eſſet, indeque reputari debeat, ac ſi fuiſſet confeſſus, prout firmant plerique 2

Do-

Doctores de eo, qui tempore Paſchatis nullius culpæ retro eſt.

3 Et quidem vulgatis, ac certa iuris regula eſt, quòd conditio ſemper pro impleta habeatur, quando non ſtat per implere debentem, quominus impleatur iuxta *l. quæ ſub conditione §. quoties ff. de condit. & l. in iure ff. de condit. & demonſtr.* In hoc autem caſu non ſtat per Parochum, quin adminiſtrentur ſacramenta. Et ideò ſi adhibuerit omnes diligentias, ac fecerit omnia, quæ ad ſuum munus ſpectant, ſine dubio dicendum eſt, ſatisfacere conditioni requiſitæ, cùm nulla lex arctet ad ea, quæ fieri nequeunt iuxta Rotam *deciſ. 395. num. 2. par. 9. tom. 2. rec.*

4 Minuſque obſtare poteſt, quòd hìc agitur de conſtitutione correctoria conſuetudinis immemorabilis, & propterea tanquam odioſa debeat ſtrictè intelligi, &, quoad minus fieri poteſt, illi præiudicium inferre. Nam, omiſſa reſponſione, quam tradit Seraph. *deciſ. 1135. ſub num. 3.* non approbans huiuſmodi conſuetudinem, ſaltem reſpectu illorum, quibus à Parocho adminiſtrata fuerint Sacramenta, reſpondeo antedictam conſtitutionem non eſſe odioſam, ſed fauorabilem. Adhuc enim conſtitutio cenſenda eſt fauorabilis, etiamſi contineat odium alicuius, quando per ipſam primariò intenditur alicuius fauor, vt nos alibi docuimus. Cùm igitur in hoc caſu conſtitutio facta fuerit, ne Parochi contemnant adminiſtrare aduenis Sacramenta, fauore animarum dicenda eſt fauorabilis, atque adeò extendenda, vt annotant Fagnan. *in cap. Ne innitaris num. 227. de conſtit.*

5 Quinimmò cùm Sacramentum Extremæ Vnctionis à Sac. Concilio Trid. *ſeſſ. 14. cap. de doctr. ſacr. extr. vnct.* dicatur, quòd non modò pœnitentiæ, ſed totiùs chriſtianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia eſſe debet, conſummatiuum exiſtimatum eſt à Patribus, ſequitur, quòd Parochus, qui illud miniſtrat, cenſeatur miniſtrare Sacramentum pœnitentiæ, atque adeò in hoc habere locum conſtitutionem ſynodalem.

CONSVLTATIO CXXXIX.

An permitti debeant matrimonia mulierum catholicarum cum viris ſchiſmaticis? &
An, abſente Parocho catholico, presbyteri ſchiſmatici poſſint baptizare filios catholicorum?

1 AD 1. de iure tam Eccleſiaſtico, quàm naturali negatiuè reſpondendum eſt per textum *in can. caue, can. non oportet 28. quæſt. 1. & in cap. decreuit de hæret. in 6. Exod. 34. Deuteron. 7. & 3. Reg. 11.* ac docent Theologi, & Canoniſtæ communiter ex Concilijs, & Patribus apud Sanchez *de matrim.* & Pont. *eod. tract. in append. cap. 2. à num. 1.* Idque propter periculum ſubuerſionis, Siquidem prohibitum eſt catholicis ducere in vxores mulieres ſchiſmaticas, niſi præuia abiuratione, vel fidei profeſſione. Quòd ſi contraxerint cum conditione, vt illas catholicè viuere faciant, vel cum certa ſpe lucrandi ſchiſmaticum, vel ſchiſmaticam, certior reddenda eſt Sedes Apoſtolica. Quibus concinunt Concilium Nicenum 1. *cap. 53.* Illeberitanum *cap. 16.* Laodicenum *cap. 31.* Chalcedonenſe *act. 15. cap. 14.* & Agathenſe ſub Symmacho *cap. 67.*

2 Conſulenda igitur eſt Sedes Apoſtolica, quæ in regionibus, vbi catholici cum hæreticis, vel ſchiſmaticis permiſtim viuere ſolent, ob commune pacis bonum, aut tranquilliorem ſtatum catholicorum, vel propter alias circumſtantias occurrentes prudenter conſideratas, poteſt cum illis diſpenſare, dummodo coniux catholicus ſiue vir, ſiue mulier cum ſchiſmatico matrimonium contrahens ſua ſponte omninò, ac tutò fidem ac religionem catholicam profiteri in omnibus permittatur, & ſimiliter ſeruetur quod Eccleſia conſtituit, vt ex alterutro parente catholico ſuſcepta proles catholicè educetur, vt habetur *in cap. Ex litteris de conuerſ. infid. & can. Iudæi 28. q.*

3 Et licèt Sedes Apoſtolica toleret matrimonia huiuſmodi in regionibus, in quibus hæreſes, vel ſchiſmata impunè graſſantur, nunquam tamen voluit aliquo actu poſitiuo illa authenticè approbare. Immò quando poteſt ſe opponit, impeditque. Ideòque Epiſcopus in caſibus occurrentibus ſe opponere debet, quando poteſt ſine periculo ſcandali, aut tumultus, vel ſaltem non debet concedere licentiam, nec facere actum aliquem, ex quo poſſit elici conſenſus poſitiuus. Immò in terris hæreticorum, vbi hæreſes impunè graſſantur, maximè, ſi ibi catholicæ fidei liber cultus non permittitur, matrimonia cum ipſis hæreticis per exhortationes potiùs, quàm per cenſuras prohibenda. Quando verò matrimonium iam contractum eſt, poteſt tolerari, vt mulieres hæreticæ, quæ maritos habent catholicos, cohabitent ſimul arbitrio Ordinariorum quamdiu fuerit aliqua ſpes conuerſionis, & nullum ſubuerſionis periculum ita tamen, vt proles catholicè educetur.

4 Huius autem prohibitionis ratio eſt, quia præcipuum matrimonij bonum eſt, quòd proles ad Dei cultum educetur. Cùm autem educatio fiat communiter per patrem, & matrem, vterque ſecundum fidem ſuam intendit ad cultum Dei prolem educare, & ideò ſi ſunt diuerſæ religionis, intentio vnius intentioni alterius erit contraria, ſicque inter eos non poteſt eſſe conueniens matrimonium.

5 Ad 2. Licèt permittendum non ſit, vt catholicorum filij à ſchiſmaticis baptizentur, quia ſemper prohibitum fuit cum ſchiſmaticis, & hæreticis communicare, præſertim in rebus ſacris, ſi tamen abeſſet Parochus catholicus, & non adeſſet alius miniſter, poterint iuſta, & graui neceſſitate coacti ab iјs baptizari cum his conditionibus. Prima, ne vlla inde oriatur catholicorum offenſio. Secunda, vt in baptiſmo adminiſtrando legitima forma, & materia ſeruetur cum intentione faciendi quod facit Eccleſia. Tertia, ne vlla ſit communicatio ritus, cæremoniæ, & ſchiſmaticæ prauitatis. Quarta, ne vllum immineat baptiſmum ſuſcipientibus periculum erroris in fide. Definitum videtur à Concilio Florentino in decreto Eugenij, vbi notanda ſunt illa verba: In caſu neceſſitatis non ſolùm ſacerdos, vel diaconus, ſed etiam laicus, vel mulier, immò etiam paganus, & hæreticus baptizare poteſt, & à Tridentino *can. 4. ne baptiſmo*, Nicolao Papa *in can. à quodam Iudæo de conſecr. d. 4. & in can. Romanus ead. d.* traduntque Patres apud Suarez *in 3. par. quæſt. 67. diſp. 23. ſect. 1. & quæſt. 64. num. 13. ſect. 4.* Quia baptiſmus eſt Sacramentum maximæ neceſſitatis reſpectu omnium hominum, ac proinde expediens fuit, vt illius adminiſtratio omnibus concederetur, præſertim neceſſitate vrgente.

CONSVLTATIO CXL.

De Clerico minori obtinente per reſignationem cum penſione parochialem Eccleſiam, mediante exhibitione falſæ fidei baptiſmatis, & ſucceſſiuè, eadem fide mediante, promoto vigore Breuis Apoſtolici extra tempora ad ordines ſacros, in quibus miniſtrauit, & curam animarum exercuit.

PLura delictorum genera in hunc caſum concurrere, certum eſt. Primum falſi, cuius crimen eſt publicum, *l. 1. ff. de publ. iudic.* ibique Gloſſ. *§. item lex Cornelia inſtit. de publ. iudic.* Clar. *§. falſum num.* Vnde condemnatus in iudicio de falſo, cùm ea ſit cauſa famoſa, incurrit infamiam iuris *l. 1. ff. de his, qui not. infam. l. infamem ff. de publ. iudic.* & conſequenter eſt irregularis, Maiol. *lib. 5. cap. 36. num. 2.* Quod confirmatur, quia omne crimen enorme, depoſitione dignum, ſi notorium fuerit, reddit infamem infamia iuris, & irregularem ſecundùm 1

cundum probabiliorem, Sanch. *lib.6. opuſc. cap.3. dub.6. num.14. & 20.* cum ibi allegatis. Crimen autem falſi eſt enorme, & depoſitione dignum, vt per Maiol. *ibid.* & latè per Diaz. *ibique* Salzed. *cap.96. prax. v. detrudatur*. Quodque ampliatur, vt procedat etiam contra falſificantes litteras, ſeu patentes Ordinatiorum, ſeu publicorum officialium, *l. eos*, ibique Doctores, *ff. ad leg. Cornel. de falſ.* quando ſcilicet ſont in forma probanti, Abb. *in cap. poſt ceſſionem de prob. num.5.* Felin. *num.3. in fin.* Guido Pap. *deciſ.* 481. Oiaſch. *deciſ. 71. num.* 10. Limitat tamen Diaz. *ibid. num.* 1. non procedere de falſo probato via exceptionis, ſeu iocidenter, quamuis tunc ſit infamis infamia facti tantum, vt per Maiol. *loc. cit.* & per *text. in l. Lucius ff. de his, qui not. infam.* Limitaturque ſecundo, quòd ſuper hac infamia, & irregularitate poteſt Epiſcopus diſpeoſare, vt alibi diximus.

2 Secundum, & tertium crimen eſt, quòd recepit ſacros Ordines ante legitimam ætatem malitioſè, ac proindè incurrit ipſo facto ſuſpenſionem; & quia huiuſmodi ſuſpenſione durante miniſtrauit in eiſdem ordinibus, incurrit irregularitatem. Et propterea ob prædictum crimen poteſt Eccleſiaſticis beneficijs priuari ex Bulla 7. Pij II. quæ incipit *Cum ex ſacrorum*. Quippè quòd irregularitatem incurrat Clericus exercens in ſtatu excommunicationis maioris actum Ordinis Eccleſiaſtici eſt textus *in can. Si quis Epiſcopus 11. quæſt.3. & toto tit. de Cler. excom. miniſtr. & c.1. de ſent. & re iud. in 6. & cap. is, cui de ſent. excomm. eod. lib.* ibique Canoniſtæ. Quod ampliatur etiamſi ſit excommunicatio occulta, ſeu non denunciata, Sayr. *de cenſur. lib.7. cap.9. num.* 18. cum alijs. Quinimò hoc crimen celebrationis in cenſura eſt depoſitione dignum. Itaque Clericus ex hoc eſt deponendus ab officio, & beneficio, *cap. Clerici, de cler. excom. miniſtr.* Quamuis ex æquitate hanc pœnam non eſſe executioni demandanda, niſi præuia monitione canonica, dicat Sayr. *lib.2. cap.15. num.7.* & Diaz. *in pr. cap.33.*

3 Quartum crimen eſt, quòd conſequutus ſit beneficium curæ animarum ante legitimam ætatem. Nam Gregorius X *in cap. Licèt canon, de elect. in 6.* ad remouendam negligentiam huioſmodi beneficiatorum ſtatuit, vt parochiales Eccleſiæ non poſſint validè conferri, niſi ijs, qui attigerint vigeſimumquintum annum, qui intra annum à die commiſſi ſibi regiminis ſe faciant ad Sacerdotium promoueri. Quòd ſi promoti non fuerint intra annum, ipſo iure ſint priuati parochia, etiam nulla præuia monitione. De qua re tractant, illamque explicant Gonzal. *gloſ. 15. num.47.* Garz. *de benefic. part.3. cap.4. à num.1.* Sanchez *conſil. moral. lib.2. cap.2. dub.22.* Quam pœnam priuationis parochiæ obligare in foro conſcientiæ ante ſententiam, tradunt Nauar. *cap.25. num.* 118. Rebuff. *in pr. tit. de non promot. num.72.* Leſſ. *de iuſt. lib.2. cap.34. num.101. in fin.* & Sanch. *loc. cit. num.1.* ac communem ait Garz. *part. 11. cap.10. num.28.* Quia non eſt pœna, ſed conditio reſolutiua; quamuis negatiuam teneant Henriquez, alijque pauci.

4 Ex quibus omnibus dicendum eſt, præfatum Clericum non eſſe capacem beneficij. Nam adeò malè ordinatus eſt, vt remaneat ſuſpenſus. Ita Pariſ. *de reſignat. lib.4. quæſt.2. n.54. 56. & 58.* Squillant. *de priuileg. Cler. cap.4. num.16.* Alphonſ. de Leon. *de offic. Capel. quæſt.4. pr.6. num.6.* Quia ratione ſuſpenſionis remanet impedita executio ordinis, & conſequenter etiam omnes effectus, quos ordo inferre poteſt, atque adeò etiam capacitas beneficiorum. Vnde remanet cum nullo ordine, ſed abſque ijs omnibus, quæ de iure poſitiuo annexa ſunt ordini.

5 Cùm igitur collatio, ſeu reſignatio parochialis fuerit nulla, ideò, obtenta priùs abſolutione, ac diſpenſatione à cenſuris, & ab irregularitate, neceſſaria eſt noua prouiſio, vt poſſit retinere beneficium ita quidem, vt licèt ratificatio ordinationis retrotrahatur, ac operetur, quòd eodem pacto ſe habeat, ac ſi ab initio ritè ordinatus fuiſſet, *cap. Quoties de pact. & cap. ratihabitionem de reg. iur. in 6. & l. cum decem §. ſi fideiuſſor, ff. ſol. matrim.* & annotant Bald. *ibi num.2.* ac Rota coram Merlino *deciſ.615. num.9.* attamen hæc retrotractio virtute ratihabitionis nihil operatur circa collationem beneficij. Cùm enim fuerit nulla defectu capacitatis perſonæ, non poteſt conualidari, niſi interueniat facultas conferendi, aut inſtituendi, & cætera omnia, quæ erant neceſſaria ab initio, vt actus ſubſiſteret, *l. ſi vt proponis, Cod. de nupt. & l. nuptiæ ff. de rit. nupt.* & obſeruat Roman. *conſil. 12. num.6.* Decian. *conſ.536. num.6.* Aret. *conſi. 128. num.1.* Bero. *conſ.134. num.1. lib.1.* Rota coram Seraph. *deciſ.1242. num.2.* & coram Ludouiſio *deciſ.473. num.9.* Et ideò indigebit noua prouiſione, vt poſſit beneficium retinere.

6 Tandem omittendom non arbitror, quòd ſi Epiſcopus proteſtatus fuerit in interminatione ſolita, ſe non intendere ordinare noo examinatos, non approbatos, non habentes legitimam ætatem, &c. ſecundum multorum ſententiam noo recipit ſic ordinatus characterem, & ordinario eſt omnino irrita, & inualida, vt per Nauar. *conſ.1. de eo, qui furtiuè*, Salzed. ad Diaz. *cap.25. num.2.* Rebuff. *de benef. p.2. tit. de Cler. malè prom. gloſ.4. num.19.* Licèt alij magis communiter dicant validam eſſe ordinationem, quia Epiſcopus quando actu hunc ordinat contra ſuam proteſtationem, cenſetur mutare intentionem, & practicè habere intentionem abſolutam, licèt ſpeculatiuè habeat conditionatam, vt per Henriquez *lib.14. cap.6. num.5.* cum Ledeſma, Sayr. *lib.7. cap.11. num.37.* Laym. *de Sacram. in com. cap.4. num.6.* Sanchez *de matrim. lib.7. diſp.18. num.11. & 16.* Alij verò dicunt ſpectandam ordinantis intentionem, vt per Suar. *de ſacram. diſp.13. ſect.13.* Quare in hoc conflictu Doctorum veriùs videtur ac tutiùs, vt poſtquam abſolutionem, ac diſpenſationem obtinuerit, ſe ad Ordines ſic ſuſceptos ſub conditione faciat ſecretò promouere, prout tenet in his caſibus, & obſeruari mandat S. Pœnitentiaria, vel ſaltem ad ordinem Presbyteratus, quia Sacramentum irreiterabile iterari poteſt ſub conditione, quando adeſt dubium probabile de nullitate ex communi ſententia Theologorum, & Canoniſtarum, de qua aliàs.

CONSVLTATIO CXLI.

An liceat Nuncijs Apoſtolicis mittere Commiſſarios ad alienas diæceſes, vt ibi cognoſcant cauſas in prima inſtantia?

1 NEgatiuè. Quia, licèt Nuncius inſtar Proconſulis, qui creabat Legatum cum tota iuriſdictione, valeat iuriſdictionem ſuam alteri demandare, vtpotè Auditori generali, qui hodiè ſucceſſit in locum Legati Proconſulis; quinimmò ſi præeſſet Prouinciæ ſatis amplæ, vt expeditioni cauſarum faciliùs conſulatur, duos Auditores tenetur conſtituere id tamen facere poteſt in loco ſuæ reſidentiæ, vt per Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. p.3. alleg.54. num.126. & ſeq. ac* 130. vbi ampliat in Legato duarum Prouinciarum.

2 Idque præcipuè, quando facultas Nuncij limitatur ad ſecundas inſtantias. Tunc enim non poteſt deputare Commiſſarios, alioſue Officiales in aliena diæceſi pro cognitione futurarum cauſarum per appellationem deuoluendarum, ſicuti non poteſt Metropolitanus, ad quem ſimiliter ſpectat cognitio cauſarum in ſecunda inſtantia per textum *in cap. Romana de offic. ordin.* ibique Gloſſ. *in 6.* Fagnan. *in cap. à nobis 1. de ſent. excom. n.27.* Quia in cauſis, in quibus non fuit appellatum, Nuncius nullam iuriſdictionem habet, atque adeò illam alteri demandare non poteſt, *d. cap. Romana, v. Quia in cauſis, l. obſeruare, verſ. & enim perquam abſurdum, ff. de offic. Proconſul. & Leg. l. nemo ff. de reg. iur. cap. nemo poteſt eod. tit. in 6. ac l. traditio ff. de acquir. rer. domin.*

3 Eòque magis, ſi Nuncij anteceſſores nunquam depu-

tauc-

Digitized by Google

rauerint ſimiles officiales, & Commiſſarios pro cauſis futuris. Quæ obſeruatio tanquam interpretatiua facultatis Nuncij, eſt attendenda, Bald. *conſ.245. num.2. lib.3.* Crauet. *conſ.211. num.8.* & Rot. *deciſ.301. num.8. p.1. recent.*

4 Nec refragatur, quòd Nuncius cum poteſtate Legati de latere ſit Ordinarius in Prouincia ſibi delegata, atque ita poſſit in qualibet illius parte pro tribunali ſedere, ac per ſe, ſiue per alium officialem ius dicere, & cauſas cognoſcere per textum *in cap. Cum Epiſcopus de offic. Ordin. in 6.* Nam id locum habere poterat ante Concilium Tridentinum, quo tempore facultas Legatorum de latere extendebatur etiam ad primas inſtantias cumulatiuè cum Ordinariis, & inter eos locus erat præuentioni, vt per Gambar. *de offic. & poteſt. Leg. de lat. lib.8. num.13.* & ideò, cùm habebat iuriſdictionem ſolutam, non mirum ſi ſtatim ac ingrediebatur Prouinciam, poterat in qualibet illius parte pro tribunali ſedere, ac per ſe, ſiue per alios ius dicere, & cauſas cognoſcere. Id autem hodiè ceſſat: Nam Ordinarii in primis inſtantijs ex diſpoſitione Sac. Concilij Trident. *cap.20. ſeſſ.24. de reform.* habent iuriſdictionem priuatiuè quoad omnes, etiam Legatos de latere, cui nequaquam Pontifex ſummus derogare voluit. Sicuti etiam Metropolitanus, etſi dicatur Ordinarius totius Prouinciæ, verumtamen habet iuriſdictionem limitatam, atque impeditam, *cap. paſtoralis de offic. iud. ord.* ibique Gloſ. *v. poteſt dici*, & Innoc. *num.1.* ac Bald. *num.2.* Vnde quemadmodum Metropolitanus non valet illam ſoluere ac explicare, deputando Officiales pro cognitione futurarum cauſarum in aliena diœceſi, ita etiam Nuncius: Quia donec conſumata non fuerit prima inſtantia, nec appellatum, nullam iuriſdictionem habet, ac proinde nullam alteri committere poteſt.

5 Generatim verò poteſt Papa Legatis, vel Nuncijs aliquid amplius ad libitum concedere, vel prohibere. Vnde eorum facultates ſunt in caſibus particularibus conſulendæ, *cap. Quòd translationem 4. & cap. excommunicatis 9. de offic. Leg.*

CONSVLTATIO CXLII.

An & quatenus fructus patrimonij clericalis poſſint alienari, vel auctione conſtituta vendi pro viaticis, & delictis Clericorum?

1 NOn poſſunt: Quia S. Concilium Tridentinum prohibet alienationem patrimonij Clerici ad ſacros Ordines promoti *in cap.2. ſeſſ.21. de ref.* & ideò tam illud, quàm eius fructus non poſſunt in executionem capi, neque publicari, ne in dedecus ordinis Clericalis mendicare cogatur. Vnde ſicuti Clericus contrahendo non poteſt alienare, ita & multò minus delinquendo, vt per Tond. *reſol. benef. p.2. cap.1. §.11. n.11. & ſeqq.*

2 Præcipuè quando in conſtitutione patrimonij adeſt pactum reſolutiuum, Tondut. *loc. alleg.* Quòd ſuſtinetur, atque operatur prohibitionem alienationis, Garz. *de benef. p.2. cap.5. num.269.* Et ita, vt non obſtet reſcriptum Pontificis, quia intelligitur prout iuris eſt, Rot. *deciſ. 80. num.2. par.4. rec.* Et ideò per illud non cenſetur facta ſpecialis delegatio cauſæ, Barbat. *de aſſiſt. gloſ.1. num.15. & 16.* nullaque tribuitur iuriſdictio, Seraph. *deciſ.1276. num.1.* Videnda tamen conſultatio 163. *num.6. tom.1.*

CONSVLTATIO CXLIII.

An & ex quibus præcipuè conuincatur, Hoſpitale, vel Confraternitatem non eſſe titulum beneficialem, & laicos non eſſe incapaces illius regiminis, & adminiſtrationis?

1 COnuincitur potiſſimùm ex eo, quòd non ſit erectum authoritate Ordinarij, vt proinde remaneat extra iuriſdictionem Epiſcopi, ac ſit de iure laicorum. Ita Abb. *conſ.31. num.1. par.1.* Parlador. *p.3. diffic.9. §.1. num.9.* Cabed. *deciſ.51.* Velaſch. *conſ.105. num.32.* Zerol. *in pr. p.1. v. Confraternitas*, Caputaq. *dec.328. p.1.* Quia tam ratione originis, quàm termini continetur intra fines, & ordinem rerum laicalium: Nam dotatur bonis laicis, & per authoritatem laicalem, & cum locus non ſit erectus authoritate Epiſcopi, remanet laicalis, neque eſt religioſus, poteſtque laica authoritate tolli, vt notat Gloſ. *in Clem. quia contingit v. altare, de relig. dom.* & Abb. *d. conſ.31. n.2.* Vnde ex eo, quòd legata in eius dominium tranſeunt, non fit extra ordinem rerum laicalium, ſed ſolum eſt deſtinatum ad vſum pium, in ipſumque facultate laicali conuertenda, eiuſque rectores haberi, ac reputari tutores, & curatores bonorum illius iuxta formam *d. Clem. quia contingit*, vbi Vitalin. *n.92. v. niſi dicas*, Calder. *conſ.1. de ſuppl. negl. Prel.* & præclare in terminis Rot. *dec.714. n.6. cum binis ſeqq. ac n.14. p.1. div. & deciſ.122. n.3. cum ſeq. p.2. div.* cum alijs allegatis *in dec.268. p.3. rec.*

2 Ac ita, vt neque ſit locus Eccleſiaſticus, quia ſine authoritate Epiſcopi remanſit merè laicalis, ac priuatus, etiamſi habeat Capellam ad celebrandum, & in illa opera pietatis exerceantur iuxta conſilium Calder. *de relig. domib.* ac deciſiones Rotæ in Meleuitana bonorum 10. Febr. 1651. & 10. Martij 1652. coram Meltio.

3 Quinimmò pro titulo beneficii neque ſufficeret fundatio authoritate Ordinarij, & qualitas Eccleſiaſtica iuxta verba *d. Clem.* ibi: *Etiamſi Eccleſias, & Capellas*, Gonzal. *ad reg.8. gloſ.5. §4. n.12.* Mohed. *deciſ.18. de poſſeſ. & propr.* Qualitas verò laicalis de iure præſumitur continuata, *vt in d. dec.122. à n.1. p.2. div.*

4 Et licèt concurreret vltimus ſtatus contrarius collatiuus, prævaleret tamen antiquus in ipſa fundatione expreſſus, niſi pro mutatione probarentur requiſita neceſſaria, nempè poteſtas, & voluntas Superioris, bona fides, ſcientia & patientia patronorum cum lapſu quadraginta annorum iuxta deciſionem in Metropolitana hebdomadæ 5. Decemb. 1614. coram Veroſpio, & de adminiſtratione ſunt *dec.304. num.11. & 381. à num.8.* coram Durano, comprobatæ in Barcinonen. præpoſiturarum 20. Febr. 1660. coram Em. Cerro, & de Capellania ad nutum eſt deciſio Volaterana Capellaniæ 27. Iunii 1650. coram Dunozetto.

5 Defectus autem poteſtatis Ordinarii non poteſt reuocari in dubium propter expreſſam prohibitionem, de qua in *d. Clem. quia contingit, §. vt autem*, vbi apertè prohibetur collatio Clericis in titulum beneficij, reprobata quauis contraria conſuetudine. Quòd ibi annotant Gloſ. *v. beneficium, & v. reprobamus*, Imol. *num.6.* Zabarel. *ſub init. & n.4.* Anchar. *n.10.* ac Lotter. *de re benef. lib.3. q.6. num.39. & ſeq. ac num.46.* vbi quod non eſt ſubiectum conferibile.

6 Et quidem in iudicanda qualitate rei, attendenda eſt cauſa originalis, *l. tutor datus, ff. de fideiuſſ. & l. quæſitum init. ff. de reb. auct. iud. poſſid. & l. ſi filius familias C. ad S.C. Maced. & cap. porrò de priuil.* & aduertunt Gloſ. *in cap. ſtatutum v. Canonicis de reſcript. in 6.* & Bald. *in l.1. ff. de regul. iur.* ac in ſpecie de beneficiis Rota in Ripana Oratorii 10. Martii 1591. coram Gypſio. Vnde cùm in fundatione Hoſpitalis non adſit erectio in beneficium, ſed conſtat fuiſſe fundatum tanquam Capellaniam non collatiuam, hæc primæua qualitas erit attendenda. Eòque magis quando ſumus in claris. Tunc enim non

haber

Digitized by Google

habet locum obſeruatio, ſed ſtandum eſt diſpoſitioni, *l. 3. in fin. C. de lib. præt.* & obſeruant Caſtr. *in l. heredes palam §. quid, ff. de teſtam.* Rot. *dec.623. num.4. p.3. rec.* & io Toletana decimarum de Laxedor 22. Maii 1592. coram Arigonio.

7 Et propterea non obſtat, quòd in beneficijs ſit attendendus vltimus ſtatus iuxta *cap. Cum de beneficijs de præb. in 6.* Quoniam id locum habet, quando ſumus in dubio circa ſtatum, non autem quando conſtat de ſtatu anteriori, vt firmat Rota *dec.188. n.1. p.1. rec.* & coram Caual. *dec.639. in fine*, & in Melphitana Legati pij 24. Ianuarij 1629. coram Dunozetto. Immo addo, quod *d. cap. de beneficijs* diſponit circa ſtatum beneficiorum, & ſuppoſito, quòd ſit beneficium, & dobium ſit quem ſtatum habeat, vult attendi vltimum ſtatum. Vnde cùm ceſſet præſuppoſitum, quia ex fundatione conſtat non eſſe beneficium, ceſſat etiam diſpoſitio, vt notant Gloſ. *in l. mancipia C. de ſeru. fug.* Dec. *conſ.161. n.2.* Menoch. *de recup. remed.9. nu.161.* & deſumitur *ex cap. ſi Papa de priuil. in 6.* & ex *Clem. ſi ſumus, de ſent. excom.* Quòd ſi concurrat diuerſa obſeruatio contraria, attendenda eſt illa, quæ eſt proximior diſpoſitioni fundatoris, quàm illa, quæ eſt magis remota, *l. mola, v. ſed ſi alimenta ff. de alim. & cib. leg.* firmantque cum alijs Rot. *dec.37. n.34. p.2. diu. & dec.105. n.10. p.7. rec.* Caual. *dec.487. n.2.* Duran. *dec.36. n.38.* & Em. Othobon. *dec.26. n.14.* Obſeruatio enim proxima diſpoſitioni præſumitur habere fundamentum in ipſa diſpoſitione, & ab ea deſcendere, ac proinde cum ipſa concordare.

8 Ex inſtitutionibus autem, quæ fortè aſſeruntur ſubſecutæ, ad ſummum, etiamſi poſſent prodeſſe ad tollendum dictam præſumptionem iuris, quæ, vt dixi, ſtat pro laicalitate, ac pro loco priuato, vt ſcilicet ex illis firmetur, quòd hoſpitale euaſerit publicum, & religioſum, non tamen dicitur ſublata qualitas laicalis, & inductus ſtatus beneficialis collatiuus, ne laicus ſit capax iuxta propriam *dec.725. p.1. diu.*

9 Neque refragatur, quòd aliqua inſtitutio facta ſit cum expreſſione beneficii. Nam detegitur erronea ex dictis, neque inde neceſſariò ſequitur, quòd ſit tale, cùm verbum *beneficium* ſit æquiuocum, conueniens etiam præbendæ temporali, ac ſtipendio, vt per Garz. *de benef. p.1. cap.1. n.8. & ſeqq.* Præſertim ſi emanauerit per commiſſionem curæ, & regiminis bonorum Hoſpitalis, ac cum onere conficiendi inuentarium, & reddendi rationem, quæ ex diametro pugnat cum titulo beneficiali Eccleſiaſtico, vt in præcitata *deciſ.714. ac 114. par.1. & 2. diu.* & ſemper obſtat diſpoſitio *d. Clem. quia contingit*, prohibens collationem Clericis in titulum beneficii, ac reprobans contrariam conſuetudinem.

10 Adeòque vt neque prodeſſet noua prouiſio obtenta, etiam à Cardinali Legato de latere. Quia per eam non poteſt præiudicium inferri ſtatui Hoſpitalis, dicto Cardinali penitus ignoto ex firmatis à Lotter. *de re benef. lib.1. q.34. n.68.* cum binis *ſeqq.*

11 Tandem ad excludendum titulum beneficialem, inſpiciendum eſt, an Rector Hoſpitalis aliquos habeat fructus aſſignatos pro ſua dote. Si enim nullos habeat fructus, nec teneatur recitare horas canonicas, neq; alia peragere, ad quæ tenentur beneficiati, excluditur titulus beneficialis iuxta dictam *dec.714. n.8. p.1. diu.* Item an patronus laicus confirmationem, & inſtitutionem conceſſerit. Si enim eſſet beneficium Eccleſiaſticum, certè quòd inſtitutio per laicum fieri non potuiſſet, cùm hoc ſit vnum ex peculiaribus ſignis ad cognoſcendum, excludendumque titulum beneficialem, vt per Gonzal.

12 Ex quibus conficitur, quòd, ſtante legato in ſuis terminis puri legati, & pro Hoſpitali, & Capellania non collatiua poterunt ii, ad quos pertinet, eligere quemcunque Rectorem, ſiue Sacerdotem, qui regat, ſiue ſatisfaciat oneri miſſarum, vt obſeruant Tholoſ. cum Fabro, & Guid. *de benef. cap.11. num.10.* Perez de Lar. *de anniu. lib. 2. cap.1. num.33.* Alphon. de Leon. *de offic. capel. q.5. ſect. 11. num.178.* Et ita declaraſſe S. Congregationem refert Zerola *in pr. p.2. v. beneficium*. Per approbatos autem intelliguntur ij, qui ab Ordinario habent facultatem celebrandi.

Similiter quòd ſi ſuper huiuſmodi Hoſpitali, vel Ca- 13
pellania oriatur controuerſia aliqua, cùm non ſit de iuriſdictione Epiſcopi, pertinebit ad Iudicem ſæcularem eam decidere, vt notant Abb. *conſ.31. num.1. p.1.* Cabed. *de patr. Reg. Cor. c.38. num.6.* Perez de Lar. *d. lib.2. cap.1. num.12.* Alphon. de Leon. *loc. cit. quæſt.5. ſect.11. nu.183.* teſtans, Regium Conſilium Neapolitanum ita in praxi ſeruare. Nam, cùm ſint in ordine laicali, ſubiiciuntur iudicio laicali iuxta *cap. fin. de for. comp.* Quod tamen mihi, alijſque perdifficile videtur. Quia cùm ſint deſtinata ad opus pium, ipſique ſint acceſſoria, videtur ſequi debere naturam ſui principalis, & trahi ad forum operis pii, vt alibi dicebamus. Illudque etiam limitandum eſt, vt ſolum pertineat ad iudicium laicale, quando agitur de bonis, in quibus conſiſtunt. Nam ſi ageretur de ipſo opere pio, pro quo ſunt deſtinatæ, aut de ipſius executione, tunc pertineret ad forum Eccleſiaſticum, quia cauſæ piæ, & quæ concernunt animam pertinent ad Epiſcopum iuxta *cap. Nos quidem, de teſtam.* & notant Roch. *de iurep. v. pro eo, quod num.28.* Velaſch. *conſ.105. num.61. & 65.* ac Perez de Lar. *d. cap.1. num.8.* Quamuis vt aduertit Velaſch. *num.49.* non poterit exigere rationem, aut viſitare, quia hoc cadetet ſuper his, quæ ſunt de iure laico.

Denique, quòd quamuis hæc bona ſint laicalia, & 14
de iure antiquo alienari poſſint abſque ſolemnitatibus, ſi tamen ſubiecta ſint alicui oneri perpetuo miſſarum, hodie non poſſunt alienari abſque authoritate Sedis Apoſtolicæ ob nouiſſima decreta Sac. Congregationis Concilii; edita authoritate Vrbani VIII. *de celebrat. Miſſar. §. Præterea.* Quod etiam tanquam diſpoſitum in fauorem piæ cauſæ afficit ex hoc quoque capite etiam ſæculares.

CONSVLTATIO CXLIV.

1 *An Miſſionarij, aliique confeſſores poſſint audire confeſſionem, & abſoluere chriſtianos illos, qui habent pro vxoribus mulieres turcas, quibus nulla ſpes effulget, quòd amplexura ſint fidem chriſtianam, & verſa vice, an poſſint abſoluere mulieres chriſtianas in matrimonium coniunctas cum Turcis?*

2 *An debeant ſeparari mulieres chriſtianæ Turcis iam nuptæ?*

3 *An idem fieri debeat de illis mulieribus, quæ cum chriſtianis matrimonium inierunt, qui poſtea fidem abnegarunt, neque vlla eſt ſpes, quòd donec in illis partibus morentur, redeant ad chriſtianam fidem?*

4 *An poſſint baptizari filij Turcarum, quando eorum pater eſt fidei abnegator, & mater eſt chriſtiana, ſed dubitatur, quòd licèt parentes petant filium baptizari, pater tamen educare illum velit in ſecta turcica?*

4 *An poſſint baptizari filij patris turci, & matris chriſtianæ, quæ, licèt pater non aſſentitur, vult tamen filium baptizari?*

6 *Cùm Turcæ baptizare faciant ſuos filios ob alium finem, quàm vt fiant Chriſtiani, an cum ij fiunt maiores, & petunt baptiſmum, denuo ſit illis adminiſtrandus, an verò ſufficiat primus baptiſmus, quem ſuſceperunt?*

7 *An ſit verus baptiſmus ille, qui ſuſcipitur cum fine ſuperſtitioſo ita, vt non ſit iterum conferendus ſub conditione?*

Vbi etiam alia ad hanc rem veluti parerga.

AD 1. negatiuè. Nam viuunt in continuo concu- 1
binatu, cùm inter fidelem, & infidelem ob diſparita-

Digitized by Google

ritatem cultus nullum poſſit eſſe matrimonium, ſiue ſit prohibitum ex vniuerſali Eccleſiæ conſuetudine, vt per Bellarmin. *lib.1. de matr. cap.23. prop.*3. ſiue ex lege eccleſiaſtica per manus deriuata, vt per Poncium etiam *de matrim. lib.7. cap.47. num.*5. ex *can.67.* Concilij Niceni primi. Quare mulieres chriſtianæ vxores Turcarum, quandoque etiam inuitæ, à Curatis illarum partium à perceptione ſacramentorum, non autem ab ingreſſu Eccleſiæ, excludi debent. Poſſunt tamen tolerari, vt ingrediantur Eccleſias, vt hoc modo in fide retineantur, ad ſacramenta tamen non poſſunt admitti, cum ſint in continuo concubinatu. Poſſunt quoque ſe præſentare confeſſario ad effectum obtinendi beneficium abſolutionis. Hinc mulieres chriſtianæ in partibus Turcarum, aufugientes à maritis chriſtianis, & nubentes Turcis, ſicut etiam earum mariti, qui poſt fugam cum alijs mulieribus chriſtianis contraxerunt, non poſſunt admitti ad ſacramenta. Idque etiamſi matrimonium fuerit per vim contractum, quia ob diſparitatem cultus non eſt matrimonium, ſed concubinatus. Non tamen prohibentur accedere ad audiendum miſſam, & ſi in tali ſtatu decedant, carere debent eccleſiaſtica ſepultura.

2 Ad 2. Affirmatiuè. Quia de iure canonico eſt improbata quælibet carnalis coniunctio præter vxoriam per textum *in can. Nemo, & can. meretrices 39. q.4. can. nubendi ad fin* 27. *q.*1. ac docet D. Thom. 2. 2. *qu.*15. *ar.*4. & *in* 4. *ſent. d.*13. *quæſt.*1. *ar.*3. traduntque Gloſ. *in Clem. fin. v. non eſt de haeret.* Abb. *in cap. tanta, qui fil. ſint legit.* ibique Præpoſ. *num.*6. ita, vt non poſſit abſque hæreſi de hoc dubitari ex diſpoſitione Sac. Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *de ref. cap.*8.

3 Ad 3. negatiuè. Quia inter eos eſt verum matrimonium, ac proinde mulieres chriſtianæ in partibus Turcarum nuptæ ijs, qui poſteà abnegarunt fidem chriſtianam, non debent excludi à Sacramentis, ſed permitti debent, vt viuant ſine contumelia Creatoris, cùm ſit verum matrimonium.

4 Ad 4. Videtur non expedire. Nam, vt dicitur in Concilio Toletano 4. *cap.*59. non poſſunt, moraliter loquendo, infantes baptizati educari ſub cura parentum infidelium, quin eorum inuoluantur erroribus, in quo fit magna iniuria chriſtianæ Religioni, & ipſi baptiſmatis Sacramento ob periculum apoſtaſiæ. Et ideò in hoc caſu curandum eſt, vt priùs filius ſubtrahatur à cura, & conſortio parentis infidelis, vt tutò baptizari poſſit iuxta doctrinam eiuſdem Concilij Toletani loco citato.

5 At nihilominus dicendum cenſeo. Si dubium huiuſmodi ſit merè dubium, & neceſſitas non vrgeat, expectari poteſt, ac debet commodior occaſio, maiorve cognitio. Si autẽ neceſſitas vrgeat ita, vt penſatis omnibus circumſtantijs, ea occaſio videatur neceſſaria ad ſalutem paruuli, tunc in caſu dubio inclinandum eſt in fauorem Religionis, & fidei chriſtianæ, ac ſpiritualis ſalutis ipſius paruuli, qui magis poſſidere cenſetur ius ſe, atque animam ſuam tuendi, quam parentes poſſideant ius in ipſum. In caſu autem dubio melius ius poſſidentis præferendum eſt. Quare huic dubio, an baptiſmus ſit conferendus filijs mulieris chriſtianæ, & patris Turcæ, inſtante matre, cùm pater in progreſſu illos ſecundùm ſectam mahumetanam inſtruat, & filij timeant profiteri ſe eſſe chriſtianos, reſpondeo: Si non adeſt certitudo apoſtaſiæ, poteſt conferri. Si adeſt certitudo, accuratiùs eſt examinandum.

6 Non obſtat Concilium Toletanum, quia loquitur quando periculum apoſtaſiæ eſt euidens, vel aliquo modo probabile, ſiue moraliter certum.

7 Ad 5. Poſſunt, atque debent. Conſtat apertè *ex cap. Ex litteris de conuerſ. infid.* ex d. Concil. Tolet. 4. *cap.*62. & habetur *in can. Iudæi* 28. *qu.*1. vbi dicitur, filios natos tam ex patre infideli, & matre fideli, quàm ex patre fideli, & matre infideli imitari debere in Religione parentem fidelem, atque ita poſſe baptizari, dummodo tamen parens fidelis diligentem curam ſuſcipiat filij inſtituendi, caueatque, ne ab alio infideli ſeducatur, vt per Azor. *tom.*1. *lib.*8. *cap.*25. Quia partus, vt aiunt, ſequitur ventrem. Vnde hoc ipſo, quòd filius ex matre fideli, & chriſtiana concipitur, acquirit ius Eccleſia ad illum baptizandum; quia ex vi originis naſcitur ſubditus Eccleſiæ.

8 Ad 6. Sufficit primus baptiſmus, ſi fuerit ritè ac rectè collatus. Etenim vt infantes ſint capaces baptiſmi, non eſt eis neceſſaria intentio ſuſcipiendi baptiſmum nec propria, nec parentum, vel alterius, ſed ſufficit illis voluntas Chriſti. Eſt communis ſententia Theologorum apud Suarez *in 3. p. D. Thom. diſp.*25. *ſect.*1. & nominatim D. Auguſtini *epiſt.*23. vbi ait, eſſe validum baptiſmum illorum infantium, quos parentes infidelium offerunt baptizandos, etiamſi ipſi non intendant, vt ad vitam regenerentur æternam, ſed vt ſanitatem, aut aliquod temporale commodum accipiant. Nam ſicut paruulus contrahit originale peccatum abſque conſenſu proximi parentis per ſolum Adæ conſenſum, ita poteſt iuſtitiam Chriſti participare per voluntatem Chriſti, & media ab eo inſtituta ſine voluntate proprij parentis. Et hanc ob cauſam etiamſi parens offerat filium falſo Deo, nihil illi nocet, vt egregiè more ſuo probat Suarez loc. alleg. contra Durandum, Paludanum & Catherinum, adducens vſum Eccleſiæ, quæ nunquam permiſit baptiſmum iterari propter hunc ſolum defectum. Et propterea Sac. Concilium Trid. *ſeſſ.7. de baptiſm. cap.*13. definit, hos infantes eſſe propriè chriſtianos ac fideles. Quia, vt inquit Auguſtinus *lib.*1. *de peccat. merit. cap.*23. hoc eis acquiritur per baptiſmi Sacramentum.

9 Ad 7. Eſſe verum, ac proinde non eſſe reiterandum ſub conditione. Certum namque eſt, ad valorem Sacramenti baptiſmi nec fidem, nec bonam aliquam diſpoſitionem in ſuſcipiente requiri. Colligitur ex *cap. maiores de baptiſm. & can. de Iudæis* 45. d. Nam ille, qui per vim, & coactus baptizatur ſi baptiſmo conſentit, cogendus dicitur ad ſeruandam fidem abſolutè, ac ſine vlla limitatione. Ergo etiam ſi cum incredulitate, infidelitate, ac ſuperſtitione ad baptiſmum quis accedat, ſi tamen baptizari vult, characterem recipit, ac verum Sacramentum. Quod etiam confirmat praxis Eccleſiæ. Nam quemlibet adultum voluntariè baptizatum cogit ad ſeruandam fidem, etiamſi conſtet fuiſſe infidelem, vel hæreticum, cùm baptizatus eſt, nec permittit iterùm baptizari.

10 Quippe hæc veritas non pendet ex ſola rei natura, ſed ex inſtitutione, à qua eſt totum eſſe Sacramenti. Conſtat autem ex vſu, & traditione Eccleſiæ, hanc fuiſſe Chriſti inſtitutionem. Nec deſunt congruentiæ. Prima, quia non expedit, vt rei ſubſtantia pendeat ex accidentibus extrinſecis & contingentibus, ſed ex proprijs principiis, & cauſis. Secunda, quia eſt naturis rerum conſentaneum, vt cauſa non pendeat à ſuo effectu, ſed è contra. Ergo nec Sacramentum à ſuo effectu. Ergo neque à diſpoſitione, quæ ad effectum ordinatur. Ac tertia, quia aliud eſt Sacramentum, aliud effectus Sacramenti, & Sacramentum de ſe priùs eſt. Ergo non impeditur propter diſpoſitionem contrariam effectui, ſi Sacramento ipſi contraria non ſit.

11 Hanc veritatem ſæpè tradit D. Auguſtinus *lib.2. contra Parmen. cap.16. & lib.2. contra Petil. cap.*35. vbi ait, ſi quis baptizetur propter flagitium aliquod committendum, dummodo baptizari velit, verè manet baptizatus. Idem *lib.3. de baptiſm. cap.*14. ac eodem ſenſu *lib. de catechiz. rudib. cap.*17. inquit, aliquos fieri chriſtianos propter lucrum temporale, & nihilominus validè baptizari. Conſtat denique ex definitione Conciliorum, ac Pontificum tradentium, infideles, vel hæreticos baptizatos, vel ordinatos, ſi iuxta ritum Eccleſiæ catholicæ baptizati, vel ordinati ſint, non eſſe iterùm baptizandos, vel ordinandos, quorum teſtimonia producit Suar. *in 3. p. diſp.*13. Supponunt ergo Sacramentum ſuſceptum ſine vera fide, aut cum ſuperſtitione, eſſe validum, atque adeò non eſſe reiterandum ſub conditione.

12 Parerga. Baptiſmus malè collatus reiteratur. Sed ſi tantùm dubitatur an ſit malè collatus, reiteratur ſub conditione.

13 Collatus ab hæreticis in forma Eccleſiæ, non eſt iterùm conferendus, ſed ſupplentur defectus, vt orationes, exorciſmi, & vnctiones, & ſic baptizati muniuntur Sacramento confirmationis, quatenus non fuerint confirmati.

14 Collatus captiuis non eximit illos à ſeruitute, ſed reſtituuntur eorum domino, qui monendus eſt, vt cum illis benignè ſe habeat. Nati verò ab iis ſunt liberi, nec tenentur dominis ſeruire.

Digitized by Google

15 Non eſt miniſtrandus cum pattinis hæreticis, ſed potius infantes baptizandi ſunt ſine patrinis. Quare in hoc caſu Miſſionarii adhibere poſſunt ſuos ſocios.

16 Collatus à miniſtris Paulinianiſtis contra formam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, iterum eſt conferendus.

17 Conſcrens illum ſine aqua ſuſpendendus in perpetuum ab adminiſtratione Sacramentorum.

18 Dicens infantem non baptizatum ſaluari in fide parentum, debet ſe retractare.

19 Ij, quibus collatus eſt in infantia, & qui conuerti ſunt in partibus infidelium, vel hæreticorum, non poſſunt dici hæretici.

20 Baptiſmum reiterans, an ſit puniendus ab Inquiſitoribus, & qua pœna vide Pegnam *in addit. ad Direct. p. 2. ſch. 11. & 12. & cap. 2. de apoſtat.* Sunt qui putant, non ſpectare hunc caſum ad S. Officium, ſed ad Ordinarium. Plerique volunt, quòd baptiſmum reiterantes ſint ſuſpecti vehementer de hæreſi Anabaptiſtarum, & Nouatianorum, de qua Baronius *anno Christi* 218. quam Donatus, & Donatiſtæ profeſſi ſunt, damnata in Concilio Arelatenſi ſub Syluestro Papa *anno Christi* 314. Cùm autem hoc crimen ſit contra fidem, atque adeo merè eccleſiaſticum, hodie pœna vltimi ſupplicii ſtatuta *l. 2. C. ne ſanct. baptiſm. reiter.* non habet locum, ſed aliter puniuntur tales rei ab Inquiſitoribus. Ego tamen cenſeo, reiterantem torquendum eſſe ſuper intentione, & abiurare vel de vehementi, vel de leui iuxta gradum ſuſpicionis. Vnde qui ad confingendum partum ſuppoſitum curat baptizari infantem aliàs baptizatum, torqueri debet ſuper intentione, abiurare de leui, & manere præ foribus Eccleſiæ cum candela accenſa, & inſcriptione.

21 Et Chriſtianus ſe fingens infidelem, & petens iterum baptizari ob commodum temporale, ſi non conſtiterit petiiſſe iterationem baptiſmi ex fine commodi temporalis, abiurare debet de vehementi ob reiterationem baptiſmi, nam videtur, & præſumitur de hoc malè ſentire, vnde ad purgandam ſuſpicionē, & præſumptionem debet indici abiuratio. Si verò conſtiterit, iteraſſe baptiſmum ob commodum temporale, cenſent aliqui non eſſe neceſſariam abiurationem ſiue de vehementi, ſiue de leui: Quia factum ipſum euacuat ſuſpicionem, quòd malè non ſentiat de fide. Cum enim abiuratio ſit deteſtatio hæreſum, ij tantùm abiurare debent, qui aut in hæreſi fuerunt, aut de ipſa ſuſpecti ſunt, vt notant Pegna *p. 3. direct. com. 40. v. His ita poſitis*, & Farinac. *quæſt. 194. de hæreſ. §. 2. num. 24.* In hoc autem caſu nulla adeſt ſuſpicio de hæreſi, quia non petiit iteratum baptiſmum, quod ſupponeret poſſe iterari, ſed vſus eſt tali iteratione, quam cognouit malam, vt medium ad obtinendum commodum temporale.

22 Neque in facto externo adeſt præſumptio, aut ſuſpicio, quòd malè ſentiat, quia finis declarat intentionem, & euacuat omnem ſuſpicionem. Non enim habet locum ſuſpicio quando conſtat de oppoſito. In hoc autem caſu conſtat petiiſſe iterationem baptiſmi ex fine commodi temporalis, atque adeo fuiſſe limitatam intentionem petentis, vt non ſentiret malè de fide, ſed ſolùm, vt malè operaretur, quia intentio non ſe magis extendit, quàm ſe extendat motio finis. Ego tamen tenendum arbitror, quòd licèt per torturam intentio purgetur, adhuc tamen remanet abuſus Sacramenti, & ſacrorum rituum Eccleſiæ, & ideo præmiſſa abiuratione, prout de iure, ſaltem de leui, huiuſmodi reiterantes ob commodum temporale puniendi ſunt à S. Officio Inquiſitionis.

23 Baptiſmus collatus ab hæreticis Caluiniſtis eſt validus, vnde non eſt iterum conferendus, ne ſub conditione quidem.

24 Filii infantes mulieris, quæ fuit apoſtata à fide, & illos genuit cum patre Turca, poſt abſolutionem matris, ſi ipſa inſtet, poſſunt baptizari, etiam inuito patre.

25 Baptiſmus Ruſſianorum ſchiſmaticorum degentibus Raguſiæ, cuius forma eſt iſta: *Sia battezato il ſerno di Chriſto in nomine Patris amen, in nomine Filij amen, in nomine Spiritus Sancti amen, eſt verus & legitimus.*

26 Bis puerum baptizari faciens, ſi ſponte compareat, poteſt abiurare de leui cum pœnitentijs ſalutaribus.

Parentes catholici facientes iterum baptizari metu pœnarum à miniſtro hæretico ſuos filios, iam antea baptizatos à Parocho catholico, peccant peccato ſacrilegii. 27

Parochus catholicus, qui certò ſcit puerum à ſe baptizatum iterum baptizandum à miniſtro hæretico ritu catholico, non peccat, ſi baptizat, quia facit rem licitam. Tenetur tamen monere parentes pueri, ne illum iterum ad baptizandum miniſtro hæretico offerant. 28

Matrimonium inter hæreticos, vel inter hæreticos & catholicos à Parochis, & Sacerdotibus catholicis celebrari non poteſt, niſi adſit iuſta cauſa à Sede Apoſtolica approbata. 29

Non permittitur inter hæreticos & catholicos, niſi hæreticus velit fidem catholicam complecti. Tunc enim Parochus poterit intereſſe. In locis autem, in quibus Concilium Tridentinum eſt publicatum, eiuſmodi matrimonia ſunt nulla, vbi verò non eſt publicatum, valent, & ſolùm catholicus peccat contrahendo cum hæretica, ſicut etiam Parochus. 30

Contractum inter Græcos & Latinos coram Parocho græco eſt validum. 31

Sine præſentia Parochi contractum non valet in locis, in quibus decretum Sac. Concilij Tridentini eſt publicatum. Si verò non fuerit publicatum, concedi poteſt diſpenſatio. 32

Non debet concedi facultas committendi examen teſtium examinandorum ſuper ſtatu libero in cauſis matrimonialibus. 33

Si quis ſecularis, indutus ſuperpellicio interfuerit celebrationi matrimonij, vti Parochus, puniri debet à S. Officio. 34

Præuia abiuratione, hæreſis poteſt diſpenſari ſuper matrimonio rato in fauorem ſecundi conſumati. 35

Matrimonium contrahens cum commatre, puniri debet in S. Officio. 36

Contrahens matrimonium ioco cum moniali, debet abiurare de leui cum ipſa moniali, & poteſt puniri pœna triremium. 37

Datum non conſummatum cum hæretico & catholica eſt validum, & idcirco non eſt concedenda mulieri diſpenſatio, vt alteri nubat. 38

Coniuges catholici, qui coram Parocho, ac teſtibus catholicis celebrarunt priuatim matrimonium, peccant, ſi iterum metu pœnarum illud contrahant coram miniſtro hæretico, ſecus ſi miniſter aſſiſtit tanquam magiſtratus politicus. 39

CONSVLTATIO CXLV.

An poſſit Epiſcopus abſque beneplacito Apoſtolico præcipere, quòd in Eccleſia collegiata præter præfixum numerum Canonicorum, eligantur duo presbyteri extra gremium Capituli ad inſeruiendum dignitati, vel Canonico celebranti in locum diaconi, & ſubdiaconi, & quòd de maſſa capitulari aſſignentur illis ſtipendia?

RESpondeo, non poſſe, ſi præfata Eccleſia inter præbendas canonicales habeat ex ſtatuto iam præſcripto præbendas diaconales, & ſubdiaconales, vt Canonici iſtas obtinentes inſeruiant, & aſſiſtant in locum diaconi, & ſubdiaconi dignitati celebranti, Barboſ. *de offic. Epiſc. alleg. 93. num. 3.* Rota in Lucana ſuffragiorum 7 Aprilis 1645. §. *Et hinc* coram Carillo. Eòque magis, quia id eſt conforme libro cæremoniali Epiſcoporum *lib. 1. cap. 26.* vbi diſponitur, quòd duo canonici immediatè ſedentes poſt dignitatem celebrantem aſſiſtere debeant loco diaconi, & ſubdiaconi. Qui liber cæremoniarum habeat vim legis, Lotter. *de re benef. lib. 1. quæſt. 16. num. 123.* ac Rota in Oppiden proceſſionum 18. Maij 1646. §. *Et hæc iuris diſpoſitio* coram Veroſpio, cùmque fuerit à 1

Cle-

Digitized by Google

Clemente VIII. etiam cum clauſula decreti irritatoris confirmatus, cenſetur lex Apoſtolica, cumque tandem Epiſcopi in confirmatis à Pontifice ſe habeant tanquam in iure communi, Sanch. *de matr. lib. 8. diſp. 15. num. 30.* & Barboſ. *loc. cit. alleg. 34. num. 7.* vtique non poteſt Epiſcopus aliquid contra illum diſponere, cùm nullam habeat poteſtatem diſponendi contra ius commune, Rot. *dec. 79. num. 5. in fin. & dec. 84. num. 4. par. 1. rec. & dec. 3. num. 11. p. 5. rec.*

2 Secundò, quia id eſſet direptio partis fructuum canonicalium, quod abſque ſolemnitatibus requiſitis in alienationibus rerum Eccleſiæ fieri nequit, Gregor. XV. *dec. 504. num. 5.* ibique Add. *num. 8.* Ricc. *collect. 3407. p. 6.* Imò eſſet impoſitio noui oneris omnibus de Capitulo, quod etiam ab Epiſcopo nequit fieri, *cap. ſcientes de prab. in 6.* ibique Doctores, Ricc. *in pr. p. 3. reſol. 483. num. 3.* Præſertim quia Canonici debent functiones facere per ſeipſos, & ſi fuerint impediti, poſſunt illas implere per alios, qui tamen ſint eiuſdem ordinis & gradus, non autem per inferiores, & extra gremium, vt per Barboſ. *de Can. & dignit. cap. 31. num. 6.* non obſtante conſuetudine in contrarium, idem *ibi num. 4.*

CONSVLTATIO CXLVI.

An pendente controuerſia inter virum & vxorem ſuper ſæuitia, eſto quòd vxor ſequeſtranda ſit, amoueri poſſit è domo fraterna, & quo in loco ſit collocanda?

1 NOn poteſt, ſi ibi, permittente viro, commorata fuit, vt in ſpecie firmat Buratt. *dec. 684. num. 2.* & Duran. *dec. 262. num. 1.*

2 Quatenus verò à fraterna domo amouendam eſſe arbitretur Iudex, cuius iudicio iuxta cauſarum contingentiam, & circumſtantias facti hoc remittitur ad tradita per Gloſ. *in cap. Cum in loco, v. Nihil de ſponſal.* arbitrari nullatenus poteſt, quod detrudatur in domum Conuertitarum, quia eius arbitrium regulari debet à iure, Bart. *in extr. ad reprimendum v. videbitur num. 7.* Caſ. de Graſ. *dec. 7. num. 7. de ſent. & re iud.* Rot. *dec. 365. num. 1. in fin. par. 1. rec.* De iure autem aſſignanda eſt alicui probæ & honeſtæ mulieri, vt diſponunt textus *in cap. ex tranſmiſſa de reſt. ſpol. cap. cum locum in fin. de ſponſ.* ibi: *facias honeſtè teneri*, vel detrudenda in monaſterium monialium, quæ verè honeſtæ perſonæ dici poſſunt, vt per Rotam coram Buratto *dec. 586. num. 4. & d. dec. 684. num. 1.* & apud Pegnan. *deciſ. 497. num. 3.* & apud Duranum *d. dec. 262. num. 1.* vbi firmatur, quòd ſtante nobilitate mulieris, licèt retineretur in honeſtiſſimo monaſterio, Rota impertijt licentiam exeundi, & commorandi cum patre, Tondut. *reſol. benef. tom. 1. cap. 55. num. 13.* Vbi quòd Iudicis officium eſt proſpicere mulieri locum commodum & honeſtum.

CONSVLTATIO CXLVII.

An matrimonium maximè exterorum, præſentibus, ſed contradicentibus Parocho, teſtibus & parentibus viri, vel mulieris contractum, ſit validum? & quid prohibente Epiſcopo, quanam pœna puniendi? Vbi ad hæc incommoda remedium quæſitum, ſed fruſtra.

1 EST validum. Quia ad illius validitatem ſufficit ſola Parochi, ac teſtium præſentia, etiamſi inuiti & coacti fuit præſentes, ac non obſtante eorum contradictione, & proteſtatione, vt fuit ſæpius reſolutum à Sac. Congregatione Concilij *ex l. coram Titio, de verb. ſignif.* & comprobat plenè Sanchez *de matr. lib. 3. diſp. 39. num. 9. & ſeq.* Quod procedit non obſtante, quòd contrahentes eſſent exteri, ac recentes incolæ parochiæ, neque haberent animum in ea permanendi, vt pluribus probat Sanchez *d. lib. 3. diſp. 25.*

Non obſtat, quòd Parochi prohibeantur intereſſe matrimonijs exterorum, niſi præuia inquiſitione facta per Ordinarium, & de eius licentia ex decreto Sac. Concilij Trid. *cap. 7. ſeſſ. 24. de ref. matr.* 2

Quia cum Concilium præcipiat tantùm Parochis, ne interſint matrimonio exterorum, non procedendo vlterius illud irritando, vtique contrahentes, & Parochus peccant mortaliter, ſed matrimonium valet, vt per eundem Sanch. *d. diſp. 25. num. 17.* 3

Similiter non obſtat, quòd ante matrimonium contractum, Parochus eſſet prohibitus à ſuo Ordinario, ne matrimonio intereſſet. Tum quia ſpeciale eſt in matrimonio, vt ex ſimplici prohibitione non irritetur per textum *in cap. 2. de matr. contra interd. Eccleſ. contrac.* Dec. *in cap. Secundo requiris num. 7. de appel.* Rot. *dec. 750. num. 4. p. 1. div.* Tum etiam quia ſufficit ad effectum validitatis, quòd Concilium non habeat clauſulam irritantem. Rota poſt alios *d. dec. 750. num. 4.* & in hac ſpecie reſpondit S. Congregatio, cuius reſolutionem refert Lopez ad Diaz. *in prax. cap. 76. v. primum igitur dubium.* Porrò vbi legis prohibitio non habet perpetuam cauſam, actus in contrarium geſtus valet, Abbas *in cap. ad Apoſtolicam num. 11. de regular.* non igitur maioris efficaciæ erit Epiſcopi Inhibitio, Gloſ. *in cap. cum ſpeciali v. diſtricto precepto de appel.* & Gloſſ. *fin. in cap. fin. de Cler. excom.* Fagnan. *in cap. litteræ, de matr. con. interdict. Eccleſ. à num. 5.* vbi argumenta contraria diluit. 4

Et quidem ſi Parochus quoad hunc effectum non poteſt facultatem intereſſendi matrimonijs, à Concilio conceſſam, à ſe abdicare, nec videtur id poſſe Ordinarius, qui parem à Concilio habet poteſtatem, *arg. cap. innotuit de elect.* in quo conſiderandum de iure nouo pro forma inductum eſſe, vt matrimonia coram proprio Parocho celebrentur, aut coram alio Sacerdote de ipſius parochi, vel Ordinarij licentia, cùm olim abſque huiuſmodi forma matrimonia conſiſterent, vt habetur in *princ. cap. 1. ſeſſ. 24. de refor. matr.* licèt mos contrahendi coram presbytero in primitiua Eccleſia ab ipſis Apoſtolis fuerit inductus, vt in epiſtola Euariſti relata à Gratiano *in can. aliter 30. quæſt. 5. & in can. 13.* Concilij Carthag. 4. Baron. *tom. 1. an. 57. num. 47. cum tribus ſeqq.* & annotationes ad idem Concilium Carthag. *tom. 1. Concil. gener. & prouincial. p. 1. pag. 591. col. 2. lit. A.* ita vt propterea hic ritus non tam inſtitutus, quàm reſtitutus fuerit à Tridentina Synodo. 5

Minus refragatur, quòd parentes, vel conſanguinei contrahentium diſſentiant. Quia certum eſt, nullum requiri, ne patris quidem conſenſum in matrimonio filiorum, quod nequit impediri, eſtque validum, quantumuis expreſsè illi diſſentirent *per text. in cap. cum virum in fin. de regular.* & decernit Sac. Concilium Trid. *in d. cap. 1. ſeſſ. 24.* ac tradunt Riminal. *iun. conſ. 333. num. 5. & ſeqq. lib. 2.* Fontanel. *de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 2. num. 2.* Hurtad. *de matr. diſp. 6. diffic. 10.* & Sanch. *eod. tr. lib. 4. diſp. 22. num. 3.* cùm in matrimonio nihil aliud requiratur, niſi mutuus contrahentium conſenſus ad textum *in can. ſufficiat 27. quæſt. 2.* ibi: *ſufficit ſecundum leges ſolus eorum conſenſus*, & iuxta decretum Tridentini *d. cap. 1.* de quo Ponc. *de matr. lib. 2. cap. 1. num. 2. & ſeqq.* quia matrimonium ex ſua eſſentia eſt vinculum mutui amoris inter ipſos ſolos contrahentes: definitur enim animorum, corporumque coniunctio, atque adeo ſufficit ſolus eorum conſenſus, quo ſine amore eſſe non poteſt. 6

Dicitur enim *Geneſ. 24. Inquiramus voluntatem eius*, & 1. *Corinth. 7. cui vult nubat.* Vnde Iſaac diſplicentia filii Eſau matrimonia non diſſoluit, & Iacob vnam quidem parentum conſenſo, alias verò inconſultis eiſdem accepit, *Geneſ. 26. 28.* Tobias quoque Angeli ſuaſu, non expectato parentum conſenſu, vxorem accepit. Quare licèt parentum directionem in ſtatu eligendo liberi ordinariè ſequi teneantur, peccentque ſi abſque rationabili cauſa inſciis, aut inuitis parentibus matrimonia contrahant, attamen ſolus liberorum legitimus conſenſus matrimonium efficit ita, vt neque à parentibus, 7

Digitized by Google

neque à magiſtratu irritari poſſit, aut debeat initum à filijs coniugium abſque parentum conſenſu. Nam in ijs, quæ ad naturæ officia ſpectant, filij adulti ſui iuris ſunt ſimiliter in ijs, quæ certi vitæ ſtatus electionem concernunt.

8 Quare nec directò, neque obliquè poteſt vllo modo impediri, vel differri, Grillenzon. *conſ.7. num.5.* Crot. *conſ.265. num.13. lib.2.* Menoch. *conſ.917. num.33. lib.9.* Adeout S. Concilium Tridentinum omnibus, etiam cuiuſcunque gradus, dignitatis, & conditionis expreſsè ſub anathematis pœna ipſo facto incurrenda, præceperit nequouis modo huiuſmodi matrimonium impediant, quominus liberè contrahatur, cùm maximè inquit, nefarium ſit matrimonij libertatem violare. Quòd licèt, ſi priuata perſona in hoc decretum committat, non incidat in hanc excommunicationis pœnam, ne in pœnalibus fiat extenſio à dominis, & magiſtratibus ad priuatos, ſecus tamen eſt de iure communi, vt per Nauar, *in ſum, cap.27. num.150.*

9 Idque ſiue ſponſalia ſint iurata, ſiue non per textum *in cap. ſicut, in cap. ex litteris 2. in cap. requiſiuit de ſponſal.* traditque Seraph. *dec.112. num.1. & 2.* ac Rota in Tullen matrimonij coram Caualerio. Quia ſufficit ſola promiſſio, *can. iuramenti 22. quæſt.5. cap. de illis 1. & cap. mulierem de ſponſ. impub* vbi Abb. Hoſt. Henric. & alij, ducetque D. Thom. *in 4.* Caiet. *in ſum. v. ſponſalia*, Angel. *eod. v. num.7.* Syluest. *qu.5.* Sot. *diſt.27. qu.2. ar.3.* Couar. ad Nauar, *cap.22. num.25.* & ſecundum hanc ſententiam iudicauit Rota, vt teſtatur Coccin. *dec.377.* & Ludouiſ. *dec.376.* Nam ex ſponſalibus oritur obligatio ad contrahendum matrimonium de præſenti, *d. cap. ex litteris, cap. ſicut, & cap. requiſiuit de ſponſal.* & Doctores communiter. Si igitur ſponſi cogendi ſunt ad contrahendum matrimonium, quando alter abſque rationabili cauſa reſilit, & diſſentit, eò magis contrahendum eſt quando vterque conſentit, reclamantibus etiam eorum parentibus, cùm nemo cogatur ſequi paternam voluntatem circa matrimonium, vt latè firmat Ricc. *in pr, p.4. reſol.415. num.45.* & cenſuit Rota, inquiens, quòd pro iuſta cauſa ad non cogendum ſponſos non habetur defectus conſenſus parentum, vt in Tullien ſponſalium 30. Ianuarij 1617. & 17. Aprilis eodem anno coram Caualerio, quidquid diſponat ius ciuile *in l.2. ff. de nupt. & in l. vn. §. oportet C. de rapt. virg. & §.1. inſtit. de nupt.* quibus in locis conſenſus paternus requiritur ad validitatem matrimonij ratione patriæ poteſtatis, & quia patri aliàs inuito ſuus hæres agnoſceretur.

10 Nam in re matrimoniali non attenditur ius ciuile, ſed canonicum, & præcipuè Sac. Concilium Tridentinum, ex quo iure canooico paternus conſenſus requiritur ſolum ex honeſtate, non ex neceſſitate, vt per Panormitanum ac cœteros Canoniſtas *in cap. veniens 1. de ſponſal.* facitque *cap. cum apud extr. eod. tit.* & probat *ca. non omnis, ca. honorantur, & ca. fin. 23. quæſt.1.* & Couar. *de ſponſal. p.2.* Multòque minus requiritur conſenſus fratrum, vel auunculorum argumento deſumpto à fortiori, Validè igitur, ſed non ſemper licitè, poſſunt liberi ſine conſenſu parentum coniugium inire. Communiter enim honori parentibus debito contrahitur, cum liberi ijs inuitis ad nuptias conuolant. Fieri tamen etiam poteſt, vt illi patriæ poteſtatis fines excedant, & plus æquo à natis exigant. Quaſi verò inauditum ſit, patrem aliquem, aut liuore, aut ſtultitia ſecundas filij ſui res, quæ ex connubio optato obueniebant, euertere voluiſſe. Eccur verò, ſi id accidat, non libeat, ſalua naturæ, & Reipublicæ lege, paternæ temeritati obſiſtere, & fortunam ſeſe in manus offerentem amplecti? Videndi hac de re Carrer, *lib.4. de ſponſal. cap.10.* Duaren. *ad tit. ſol. matr, c.2. qu.2.* Vueſembec, *in paratit. de tit. nupt. num.3.* & Moller. *lib. 1. ſen. cap.47.* Vt proinde iure interim naturæ, ſeu naturaliter conſenſum pareotum ad validitatem matrimonij requiri negamus. Nam quæ adferunt argumenta qui id affirmant, nihil aliud probant, quàm officio filiorum conueniens eſſe, vt parentum conſenſum impetrent, quod planè concedimus cum temperamento, niſi manifeſtè iniqua ſit parentum voluntas. Nam ſi in omnibus rebus filij reuerentiam parentibus debent, certè præcipuè eam debent in eo negotio, quod ad gentem totam pertinet, quale ſunt nuptiæ. Solum autem reuerentiæ officium non efficit, vt nullus ſit actus, qui ei repugnat. Quod autem à Romanis, alijſque conſtitutum eſt, vt quædam nuptiæ, quia conſenſus patris deficit, irritæ ſint, non ex natura eſt, ſed ex iuris conditorum voluntate.

Et ita vt promittens matrimonium contrahere, poteſt 11 cenſuris, & carceribus cogi, & ſi in ſua pertinacia perſtiterit, non cogatur, ſed puella congruenter ſuo ſtatui conuenienterq; eſt dotanda ex S. Congregatione ſuper Epiſcopis in Piſtorienſi vltima Iulij 1584. per hæc verba *Al Veſcouo, che con pene, e cenſure, e ancora con carcere induca colui, che hà promeſſo il contratto matrimoniale, conforme alla promeſſa, ma perſiſtendo renitente non lo sforzi più oltre, facendo però che doti la donna competentemente.*

Quoniam verò multa incommoda prouenire ſolent ex 12 matrimonijs contractis Parocho præſente, ſed inuito, & non cooperante in Sacramento matrimonij, ideo referam quod à Cardinali Bellarmino *epiſt.136.* hac de re ſcriptum fuit Archiepiſcopo Mechlinienſi 10. Octobris 1616. *Expoſui Sanctitati ſuæ incommoda, quæ notantur in Belgio ex matrimonijs contractis Parocho præſente, ſed inuito, & non tacui remedium, quod inſinuabat Amplitudo veſtra Reuerendiſſima, vt Ordinarius priuaret Parochos poteſtate paſtoris, ſiue Parochi pro eo tempore, quo aſſiſtebant matrimonijs contrahendis per verba de præſenti inuiti, & nihil agentes. Sanctitas ſua iuſſit, vt referrem hoc totum negotium ad Cardinalem Lancellottum, qui præeſt conſultationibus ſuper interpretatione Concilij Tridentini. interim tamen Papa non tacuit, matrimonia contracta præſente Parocho & teſtibus eſſe valida, etiamſi Parochus inuitus adſit, & nihil agat, neque tolerandam eſſe contrariam ſententiam, vt expreſſè contradicentem Sacro Concilio, in quo irritantur ſolum matrimonia clandeſtina, & clandeſtina declarantur, quæ contrahuntur ſine præſentia Parochi, & teſtium. Neque placuit Sanctitati ſuæ remedium illud de priuandis Parochis authoritate paſtorali pro eo tempore, in quo inuiti adſunt matrimonijs celebrandis. Cardinalis Lancellottus reſpondit mihi ex multis alijs locis propoſita fuiſſe S. Congregationi incommoda, quæ naſcuntur ex his matrimonijs, quæ contrahuntur non præmiſſis denunciationibus, & poſtulata eſſe remedia, quæ nondum inuenta ſunt; quoniam Patres, qui Congregationi interſunt, valdè timent, ne ex propoſitis remedijs impediatur libertas matrimonij, quæ libertas ſemper neceſſaria iudicata eſt. Hæc in præſenti mihi ſcribenda viſa ſunt Reuerendiſſimæ D. V. ſi Congregatio aliquod remedium inuenerit ad incommoda illa tollenda, libenter ea communicabo.* Hactenus Bellarminus: & Sacra Congregatio huc uſque remedium non inuenit.

Pœna igitur contra ſic contrahentes eſt, vt eis imponatur pœnitentia, & ſeparentur donec cognoſcatur cauſa interdicti. Separatio autem coniugum non fit quoad fœdus matrimonij, ſed quoad thorum per textum *in d. c. litteræ de matrim. contr. interd. Eccleſ.* ibique Io. Andreas, Cardinalis, Abbas, & Alexander de Neuo, & pœna eſt Epiſcopo arbitraria, Trident. *loc. cit.* ſunt verò grauiter puniendi, ideoque peccaret Ordinarius eos non puniens, præcipit enim Tridentinum eos puniri. Teſtes autem quaſi clandeſtini ſi qui fuerunt, etſi illis nulla pœna imponatur, tamen cùm peccent præſtando authoritatem matrimonio prohibito, puniendi ſunt condigna pœnitentia ab Epiſcopo. 13

Quod verò ad Parochum, vel alium Sacerdotem aſſiſtentem voluntariè matrimonio clandeſtino abſq; publicationibus, eſt per triennium ſuſpendendus ab officio, eodemq; modo Parochus, licèt non interfuerit, tamen ſciens tale matrimonium non prohibuit per textum *in cap. fin. §. fin. de cland. deſponſ.* quæ pœna eſt ſententiæ ferendæ, non latæ, vt patet ex verbo *ſuſpendatur*, quod reſpicit actum & miniſterium iudicis futurum, vt docent Henriq. *c.5. nu.6.* & alij. Hæc verò pœna eſt correcta per Tridentinum *d. cap.1.* quando Parochus, vel alius Sacerdos aſſiſtit clandeſtino inualido defectu numeri teſtium, dicitur enim ibi eſſe grauiter puniendum arbitrio Ordinarij. Quod ſi matrimonium ſit clandeſtinum tantum ob omiſſionem denunciationum, ſtandum erit pœnæ *d. cap. fin.* Quia Concilium Tridentinum in hoc nullam pœnam ſtatuit. 14

Google

ſtatuit. Quod ſi alius Parochus, vel Sacerdos abſque licentia proprij aſſiſtat, non incurreret eam pœnam, cùm tale matrimonium ſit inualidum, ſed aliam *d. cap.* 1. ſuſpenſionis ipſo facto tandiu, quandiu abſoluatur ab Ordinario eius Parochi, ad quem illud matrimonium ſpectabat. An autem excuſet ignorantia, vide Sanchez *lib.* 3. *diſp.* 48. & apud eum reliqua de huiuſmodi pœna Parochi *diſput.* 50. 51. *&* 52. Eiuſmodi autem delictum, quatenus committitur à laicis eſt miſti fori, ideoque datur præuentio. Quomodo autem Eccleſiaſticus Iudex poſſit inhibere laicum, quia pertinet ad forum externum, vide apud eundem Sanchez *diſp.* 34.

15 Quare poterit Epiſcopus prohibere, ne matrimonia coram ſe, vel Parochis inſcijs contrahantur de facto abſque ſufficientium teſtium numero, denunciationibus non præmiſſis, nec probato libero contrahentium ſtatu ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, cuius abſolutionem ſibi reſeruare poterit, ab ipſis contrahentibus, ac teſtibus fraudis conſcijs, contrahendæ. Et ſi quis Parochus fuerit huius temeritatis compos, & ſuam aſſiſtentiam eis præſtiterit, vel illa non prohibuerit, ad præſcriptum Sacrorum Canonum, vel alia pœna grauiori pro modo culpæ punietur.

16 Hanc autem pœnam excommunicationis poſſe imponi in hoc caſu ab Epiſcopis tuentur Sanch. *de matrim. lib.* 3. *diſp.* 46. *num.* 9. & Boſſ. *eod. tr. cap.* 8. §. 7. *num.* 18. Quia coadiuuant pœnas à iure ſtatutas, præcipuè quando eſt neceſſaria ob malitiam hominum, quæ quotidie creſcit. Tunc enim expedit augere pœnas; & eadem excommunicationis pœna in hoc caſu impoſita fuit ab Archiepiſcopo Neapolitano in ſua Synodo celebrata anno 1619. *decr.* 9. & in Synodo Toletana, de qua Salzed. ad Diaz *cap.* 76. *olim* 73. & Boſſ. *loc. cit.*

17 De iure verò communi *in d. cap. fin.* §. *fin. de clandeſt. deſponſ.* matrimonium, omiſſis etiam in gradu conceſſo, denunciationibus in Eccleſia antea habendis, contrahere præſumentes condigna pœna puniri debent. Et cum ibi non ſit præſcripta, arbitrio Iudicis debet irrogari, *arg. cap. de cauſis de offic. deleg.* & in terminis Sanch. *loc. cit. num.* 5. *&* 7. *& antea diſp.* 1. vſque *ad num.* 9. Et vt ait Gloſſ. *in d.* §. *fin. v. pœnitentia*, hæc pœna non irrogatur ob impedimentum aliquod matrimonij, quo non obſtante, illud contrahunt, ſed quia ipſum ineunt contra Eccleſiæ interdictum, eius præceptum contemnentes. Sacra quoque Congreg. Concilij teſte Sellio *in ſelect. canon. c.* 21. *num.* 10. quem refert Barboſ. *in Collect. Bullar. v. matrimonium* cenſuit debere his taliter contrahentibus imponi pœnam interdicti ab ingreſſu Eccleſiæ, & nullo modo ab illo, niſi publica pœnitentia peracta, eſſe abſoluendos.

18 Et licèt contra hos teſtes abſque rationabili cauſa aliqua pœna à iure non ſit impoſita, tamen peccant mortaliter præſtando authoritatem matrimonio interdicto ab Eccleſia, vt docent quamplures Doctores apud Boſſ. *de matr. d. cap.* 8. §. 1. *num.* 1. & ideo ſunt pœna arbitraria puniendi, Sanch. *d. diſp.* 46. *num.* 8. Salzed. *d. c.* 76. Ceual. *comm. opin. q.* 605. *num.* 86. Guttier. *de matr. cap.* 75. *num.* 9. & alij, quos congerit Boſſ. *cap.* 6. §. 20. *num.* 71. *& d. cap.* 8. §. 7. *num.* 17.

19 Et quoad Parochum, ille incurrit pœnam, quæ eſt impoſita *in d. cap. fin.* §. *fin. de cland. deſponſat.* nempè ſuſpenſionis ab officio per triennium, tam ſi his matrimonijs interfuerit, quam ſi ſcienter ea non prohibuerit, Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 48. *num.* 1. Boſſ. *d. cap.* 8. *num.* 15. *qui num.* 16. ait, hoc procedere, ſi ſcienter, non ignoranter fiat, nam tunc leuiori pœna plectendum eſſe, ſubdit. Et hæc pęna ſuſpenſionis ab officio, intelligi debet de ſuſpenſione à functione, ſeu munere, & Ordinis exercitio, non autem à beneficio. Iſtæ enim ſuſpenſiones ſunt diſtinctæ, vt latè probat Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 51. *num.* 9. & Boſſ. *d. cap.* 6. §. 23. *num.* 87. Et hæc pœna non contrahitur ipſo facto, ſed ferenda eſt à Iudice, vt indicat verbum illud in textu *ſuſpendatur*. Et poteſt augeri, ſi qualitas id requireret, vt habetur *in d.* §. *fin.* ibi: *grauiùs puniendus, ſi delicti qualitas id poſtulauerit*, Boſſ. *loc. cit. n.* 85. Sanch. *diſp.* 48. *n.* 2. vbi docet, poſſe quoque ab Ordinario ex cauſa iuſta minui, quia hoc triennij tempus aſſignatur à iure miniſterio hominis imponendum, & ideo poteſt ex rationabili cauſa augeri, & minui per notata *in cap. Cum ſit Romana, de appell.* ſed Boſſ. *d. cap.* 6. §. 23. *nu.* 83. rurſus ait, poſſe hanc pœnam augeri per ſupradicta verba *d.* §. *fin. Grauius &c.* non autem minui, quia diſpoſitio dicti textus eſt Concilij generalis Lateranenſis, ſuper quo Epiſcopus non poteſt diſpenſare, & hoc probat §. 24. *ſeq. num.* 89. *& ſeqq.* vbi ponit quæſtionem, an Epiſcopus ſuper hac triennali ſuſpenſione poſſit diſpenſare, ſeu per ſententiam iam ſuſpenſum abſoluere, & tradit, communem opinionem eſſe negatiuam, & ſolùm ita ſuſpenſum elapſo triennij termino liberum euadere per Couar. Henriq. Gutier. Barboſ. & alios, nominatim Sanchez. Neque hæc diſpenſatio, vel abſolutio concedi poteſt ab Epiſcopo vigore S. Concilij Trid. *ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de ref.* quia cum hæc ſuſpenſio ferenda ſit Iudicis miniſterio, quando de ea irroganda agitur, & Parochi culpa probata eſt, & multò magis quando ſententia eſt lata, ad forum contentioſum deducta dicitur, quo caſu non habet locum diſpoſitio dicti S. Concilij, vt per Boſſ. *d. cap.* 6. §. 24. *n.* 92. & Sanchez *diſput.* 52. *num.* 3. *lib.* 3.

20 Neque *d. cap. fin.* §. *fin.* pœna contra Parochum matrimonium clandeſtinum, ſcilicet omiſſis illicitè, licèt validè celebrantem, ſublata cenſetur à S. Conc. Trid. *cap.* 1. *d. ſeſſ.* 24. *de ref. matr.* cum hoc caſu S. Concilium nullam ſtatuat pœnam, & ideo ſtandum eſt pœnæ antiquæ *in d.* §. *fin.* inflictæ, vbi idem ſtatuitur contra Parochum, qui ſciens hæc matrimonia ita contrahi, ſi facilè potuerit, impedire neglexerit, Sanch. *d. lib.* 3. *diſp.* 48. *num.* 4. Gutier. *de matr. cap.* 75. *num.* 14. Pontius *eod. tr. lib.* 5. *cap.* 37. *num.* 12. Boſſ. *d. cap.* 6. *num.* 80. *&* 82. qui tamen *cap.* 8. *num.* 17. ait, contra hos contrahentes, omiſſis abſque cauſa denunciationibus, ſcienter matrimonium, vniformem pœnam, ſcilicet arbitrariam, impoſitam eſſe, tam *in d.* §. *fin.* quam *in d. cap.* 1. S. Concilij Trident. Matrimonij enim clandeſtini pro pœnis præſcriptis *in d. cap. fin.* luendis duæ tantùm ſunt ſpecies ſecundùm Sanchez *d. lib.* 3. *diſp.* 1. *num.* 3. & pluribus *ſeqq.* & Boſſium *d. cap.* 6. §. 1. *num.* 1. Clandeſtinum namque, vt ipſe Sanchez ait *d. nu.* 3. & nomen ipſum præſefert, dicitur quod clam fit, vnde id ſolum tale exiſtimabitur, in quo aut teſtes deficiunt, & ideo clam omnino contrahitur, aut denunciationes ad perfectam eius publicationem ab Eccleſia petitæ deſiderantur, cæteris autem ſolemnitatibus omiſſis, non clandeſtinum, vt aiunt aliqui Doctores ab ipſo Sanchez *n.* 1. *&* 2. relati, ſed minus ſolemne appellatur, & hoc matrimonium abſque denunciationibus celebratum quoad dictas eiuſdem *cap. fin.* pœnas contrahendas clandeſtinum ſecundæ ſpeciei dici, latè tuetur Sanch. *d. diſp.* 1. *num.* 7. vbi *num.* 8. reſpondet rationibus pro negatiua ſententia ab ipſo prius *num.* 6. adductis. In hac ſecunda ſpecie comprehenditur etiam illud matrimonium, quod omiſſis denunciationibus abſque cauſa; & diſpenſatione Epiſcopi publicè coram conſanguineis, amicis, & ſciente maiori parte viciniæ, celebratur. Quia quamuis per hanc publicationem legis menti ſatisfieri videatur, non tamen per illam eius finis bene adimpletur. Magis enim examinatur præmiſſis denunciationibus diebus feſtis in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia habitis. In eam enim maior populus confluit, qui timore præcepti, quo impedimenta detegi mandatur, ea pandere, ac reuelare diſponitur, quàm ſi publicè ſcientibus vicinis, & alijs, vt ſupra, contraheretur. Quia hoc modo facilè eſſet plures latere, qui impedimenta ſcire, & denunciare poterunt, vt ex doctrina Bartoli in *l. fin. in princip. ff. de rit. nupt.* dicentis, id fieri clam, quod omiſſis iure requiſitis, in actu efficitur, tradunt Pont. *d. lib.* 5. *c.* 37. *num.* 6. ac Sanch. *d. diſp.* 1. *num.* 7. *&* 10. vbi adducit rationes, ac Doctores contra Innoc. *in d. cap. fin. num.* 2. Couar. *de ſponſal. cap.* 6. *num.* 10. & alios.

21 Maior difficultas eſt, an ſi matrimonium ſecundùm primam clandeſtinitatis ſpeciem ſupra deductam, ſcilicet abſque præſentia Parochi, vel cum minori quàm debito teſtium numero, & ideo inualidè celebretur, locum habeat pœna *d. cap. fin.* vel illa ſublata ſit à S. Concilio Trid. *loc. cit.* vbi decretum eſt Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minori teſtium numero, & teſtes, qui

Digitized by Google

ſine Parocho, vel Sacerdote huiuſmodi contractui interfuerint, nec non ipſos contrahentes grauiter arbitrio Ordinarij puniri debere. Sanchez *d. diſp.48. num.3. & ſeq.* opinioni affirmatiuæ adhæret, quam veriorem appellat, ſcilicet quòd ſolum habeat locum in hoc caſu pœna Sacri Concilij Tridentini arbitraria ab Ordinario irroganda, per quam abrogata eſt pœna *d. §. fin.* Sed Boſſius *d. c.6. §. 22. num.78.* mordicus tuetur negatiuam opinionem, dicens hoc caſu iniungendam eſſe Parocho nedum pœnam *d. §. fin.* ſed arbitrariam ab ipſo S. Conc. Trid. *d. cap.1.* ſtatutam, & præter Doctores pro hac ſententia à Sanchez adductos *d. num.3.* pro ſe affert Barboſ. Vgolin. Ceuallos, & alios, ita vt & numero Doctorum, & rationum pondere magis communis eæiſtimari videatur. Et ita contrahentibus, vt ſupra dictum eſt, pœnam arbitrariam tam antiquo, quàm nouo iure S. Concilij Trid. Epiſcopus, vel Vicarius imponere debet, quam grauiorem arbitrabitur, ſi matrimonium deinde auſi fuerint conſumare, Salzed. Vgolin. Sanch. Ceual. & alij quos ſequitur Boſſius *d. cap.6. num.69.* vbi quoque tradit grauiter peccare ipſum Epiſcopum, vel eius Vicarium, qui cauſam cognoſcunt, ſi illos non punient, quia S. Concilium id præcipit.

CONSVLTATIO CXLVIII.

An poſſint Sacræ Eminentiſſimorum Cardinalium Congregationes commouere, ſiue commutare fundationes Collegiorum, aliarunque rerum ad pias cauſas?

1 RESpondeo, non poſſunt, neque debent, quia hæc materia eſt ex reſeruatis Summo Pontifici, vt cauetur in *Clemen.2. de relig. dom.* in qua ita habetur: *Ea, quæ ad certum vſum largitione ſunt deſtinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium, ſalua Sedis Apoſtolicæ authoritate conuerti*, vbi Gloſſa inquit, nota per hanc litteram ſolum Papam commutare poſſe vſum illorum, quæ per fideles donata ſunt, vel relicta. Vnde vltimam voluntatem teſtatorum eſſe omnino in ſpecie ſeruandam, ſtabilitur etiam in iure ciuili, vt *in l. in his, ff. de cond. & demonſtr. In his, quæ extra teſtamentum incurrunt, poſſunt res ex bono, & æquo interpretationem capere, ea verò, quæ ex ipſo teſtamento oriuntur, neceſſe eſt ſecundùm ſcripti iuris rationem expediri*, hoc eſt ſecundùm ſcripturam teſtamenti, vt explicat Sarmiento *lib.1. ſelect. c.8. num.22.* Vide Briſſonium *lib.6. de formul.*

2 Et ita, vt ne Legati quidem de latere id poſſint facere, niſi hoc habeant expreſsè in facultatibus. Quia hoc fieri nequit, niſi ex plenitudine poteſtatis, quam Legatus non habet, vt tradunt *in d. Clem.2.* Lapus *num.2. & 3.* Ancbar. *num.4.* Imol. *num.9.* Zabarel. *num.11.* Vitalin. *num.113.* Rip. *de peſt. tit. de remed. ad cur. peſt. num.35.* ac Rot. in Hiſpalen. commutationis voluntatis 19. Decembris 1631. coram Cardinali Vbaldo. Immo neque totum Collegium Cardinalium commutare poteſt vltimas voluntates, vt fusè comprobat Monet. *de com. vlt. vol. cap.5. num.186. & ſeq.* Quia, cùm quiſque voluntatis ſuæ iuſtam ſententiam habeat de eo, quod poſt mortem fieri velit, non debet eius ſuprema voluntas poſtea ſubuerti, nam tolleretur quod eſt omnibus conceſſum, quod fieri non poteſt, niſi ab eo, qui habet poteſtatem ſupra legem, alioquin eſſet contrectatio rei alienæ, inuito domino, quod eſſet ſpecies quædam furti. Vnde *in l. legatum ff. de adminiſtr. rer.* habetur: *Legatam municipio pecuniam in aliam rem, quam defunctus voluit, conuertere citra Principis authoritatem non licet.*

3 Eſtque tam certa hæc propoſitio, vt inferiores ne poſſint hoc quidem commutare in melius. Quia voluntas fundatoris habet vim legis ſcriptæ, à qua ſolus Princeps ſupremus recedere poteſt, vt bene aduertit ibidem Lapus *num.1.* dicens, ita iudicatum fuiſſe contra dominum ſuum, quem aliqui Iuriſperiti contrarium conſulerant, & ſequuntur eo in loco, Imola *poſt med.* Zabarel. *v.11.* Vitalin. *num.100.* Abb. *in cap. Tua nobis num.4. de teſtam.* Garz. *de benef. par.7. cap.1. num.109. & ſeq.* vbi & alij.

Quinimmo, licet Summus Pontifex commutare poſſit legatum in aliud opus pium, non tamen poteſt ſine iuſta cauſa. Ita ij, qui hoc ipſum vniuerſaliter tradunt de commutatione vltimarum voluntatum quoad ſupremum Principem, nempè Dec. *conſ.357. num.5.* Socin. iun. *conſ.65. num.3. vol.2. & in l. Gallus §. et ſi tantum num.146. ff. de lib. & poſth.* alios adducens ac teſtans de communi, Cæphal. *conſ.111. num.38.* Pinel. *in rubr. de reſcind. vend. p.1. c.2. num.19.* Spin. *in ſpec. teſtam. p.1. gloſ. rubr. nu.16.* Bero. *conſ.49. num.4. vol.2.* & proſequuntur Archid. *in c. Epiſcopus d.88.* Martin. Lauden. *de priuil. §.22.* Cranet. *conſ.296. lib.2.* Bald. *in l. ſi teſtamentum in fin. C. de teſtam.* Couar. *lib.3. var. cap.6. num.6. & 7.* alios citans, Molin. *de primog. lib.1. cap.8. num.31. & lib.3. cap.3. num.10.* alter Molin. *de iuſt. & iur. diſp.174. concl.4. 5. & 7.* Peregrin. *de fideicom. art.52. nu.125. & 127.* ac fusè Monet. *de comm. vlt. vol. c.6. concl.2. nu.29.* Qui volunt commutationem ſine cauſa eſſe inualidam. Idem etiam tradunt, quamuis ſubdant, eſſe præſumendam iuſtam cauſam in Principe commutante, Io. Andr. *in cap. in noſtra de iniur.* Alciat. cum Aretino, Iaſone, & Alexandro *in d. l. Gallus n.132.* 4

Quia nequit Summus Pontifex, aut Princeps priuare aliquem ſine cauſa iure quæſito. Nam priuatio iuris ſine cauſa eſt Iniuſtitia, quæ non eſt intra terminos cuiuſcunque poteſtatis, conſideratæ etiam ſecundùm plenitudinem. Et ideo, quòd ius quæſitum tolli non poſſit, habetur *l. dominus, ff. de his, qui ſunt ſui, vel al. iur. & l. fin. ff. de pact.* & notant Angel. *conſ.209. num.1.* Menoch. *conſ.207. num.15.* Bald. *in l. ſi conſtante in fin. C. de donat. ante nupt.* Cyriac. *contr.90. num.43.* Rot. *dec.1635. n.3.* coram Pegna, & *dec.15. num.23.* coram Em. Othobono. Suppoſita autem facultate teſtandi, teſtator habet ius quæſitum ad ſuſtinendam ſuam voluntatem in ſua præcipua forma. Per commutationem autem priuatur hoc iure, quia non adimpletur amplius eius voluntas in ſua forma præcipua, & priuatur effectu illius facultatis, quam habet liberè diſponendi de rebus ſuis in vltima voluntate. Quæ iniuria tranſit etiam ad eos, qui ſuſtinent perſonam hæredis. 5

Quare non poſſunt Sacræ Congregationes aliquid facere, quod ſit contra ius commune, atque adeo contra mentem teſtatorum, vt in terminis quando alicui datur facultas ampliſſima reformandi, dixerunt Butr. *conſ.66. num.3.* Anchar. *conſ.367. ad med.* Rota coram Coccin. *dec.197. num.12. & 13. & dec.238. num.10.* etiam circa qualitates, quas Papa non ſolet commutare, Rot. *dec.1. num.2. in nou. & dec.41. num.2. tit. de conceſ. preb. in antiq.* Anchar. *conſ.20. num.2. poſt med. & ſeq.* Ferret. *conſil.190. num.6.* Seraph. *dec.871. num.6.* & Garz. *d. p.7. c.1. n.122.* Ita quòd non poſſint fieri ſtatuta noua in præiudicium admittendorum ad Collegium, vt tradunt Corn. *conſ.126. num.2. lib 3.* Boſſ. *in pr. tit. de vnion. num.5.* & latè Valenzuel. *conſ.87. num.78. lib.1.* 6

Neque obſtat, quòd iurepatronatus Eccleſiaſtico facilè derogatur. Quia id facere poteſt ſolus Pontifex, non autem inferiores, qui non poſſunt perturbare ea, quæ ſemel diſpoſita fuerunt ad piam cauſam ex ſuperius adductis. Immo requiritur expreſſa derogatio Pontificis, cùm tacita non ſufficiat. Quia licèt in Eccleſiaſticis poſſit derogare, etiam implicitè, per ſimplicem collationem, ſecus tamen eſt quoad qualitates in fundatione requiſitas. In ijs enim, quæ non concernunt præſentationem, requiritur ſpecialis derogatio, etiam in Eccleſiaſtico, Anchar. *conſ.20. num.3.* Lambert. *de iurepatr. lib.2. par.3. quæſt.9. ar.10. num.4.* Felin. *in tr. quando litteræ Apoſtolicæ noceant patronis num.7. ad fin.* Garz. *de benef. p.7. c.1. num.120. & ſeqq.* 7

Tolliturque omnis dubitatio, ſi Collegium fundatum fuerit ex bonis merè patrimonialibus, & ideo dicitur laicale, Gloſ. *in Clem.2. v. præſentare, de iurepatr.* Abb. *in cap. Eam te num.4. eod. tit.* Felin. *d. tr. num.5.* Pariſ. *de reſign. lib.2. qu.4. num.41.* Garz. *p.5. c.1. num.592.* Rota in Aſtoricen. Capellaniæ 7. Febr. 1611. coram Innocentio X. & in Dertuſen. beneficij 27. Aprilis 1626. coram Merlino. Diciturque laicale, etiamſi Epiſcopus acquirat de bonis Eccleſiæ, quando tamen à Papa habuit facultatem 8 9

teſtan-

Digitized by Google

teſtandi de illis, Garz. *d.c.* 1. *num.* 594. *& ſeq.* Rot. in Vlcen. Capellæ 2. Maij 1636. coram Cardinali Macchiauello.

10 Adeòque, vt neque obſtet, ſi fundator dederit facultatem ſtatuendi. Quia debet reſtringi ad eos, quos ipſe nominauit, & ideò non debet ab alijs vſurpari. Nam limites facultatis ſtatuendi ampliari, & extendi non poſſunt, vt dixerunt Bart. *conſ.* 172. *nu.* 4. *lib.* 1. ac Dec. *conſ.* 174. *num.* 3. & à nemine prætendi poteſt contra diſpoſitionem ipſius fundatoris, vt in ſpecie firmant Butr. *d. conſ.* 66. *n.* 3. & Salicet. *ibid. conſ. ſeq. num.* 2. Dec. 598. *n.* 11. *&* 12. Qui omnes loquuntur in terminis facultatis ſpeciatim datæ ad ſtatuendum. Cùmque ſtatuta ſint facta à nominatis, nequeunt fieri denuò, cùm prima vice expirauerit facultas data à fundatore, vt ad rem tradunt Roman. *conſ.* 116. *n.* 2. & Alex. *conſ.* 119. *n.* 30. *ac ſeq. lib.* 6.

11 Præcipuè verò ſi teſtator mandauerit, vt aliter fieri non poſſit. Hæc enim clauſula nequit eſſe magis efficax, cùm remoueat conſeſsū ab actoextra caſum expreſſum, Veral. *dec.* 82. *num.* 4. *par.* 3. Oſalcb. *dec.* 165. *num.* 13. Rot. *dec.* 115. *num.* 6. *par.* 1. *& dec.* 747. *num.* 1. *ad fin. par.* 2. *rec.* habeatque naturam præciſam adeo, quòd non admittat aliquam interpretationem, à verbis ſeparatam, Alex. *conſ.* 3. *num.* 4. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 91. *num.* 2. Crauet. *conſ.* 201. *num.* 43. Iaſ. *conſ.* 86. *ad fin. lib.* 3. Natt. *conſ.* 372. *num.* 5. Rot. *in rec. dec.* 619. *numer.* 2. *par.* 1. paſſimque alibi, & operetur claram inhibitionem fundatoris, ac impediat commutationem in aliud opus pium, vt in ſpecie admonet Capr. *conſ.* 121. *nu.* 2. *&* 3. vbi quòd potiùs relictum ſit caducum, & tranſit ad hæredes diſponentis. Quod ſequitur Seraph. *de ſuram. priuil.* 98. *num.* 7.

12 Ac ſi obſtent quoque plures confirmationes à Pontificibus emanatæ ex certa ſcientia. Difficiliùs enim derogari debet diſpoſitioni, quæ ſæpiùs confirmata fuit, Dec. *conſ.* 165. *num.* 3. Brun. *conſ.* 12. *nu.* 38. & in terminis commutationis vltimæ voluntatis ſcitè Crauet. *d. conſ.* 294. *col. penul.* Quia ex diſpoſitione Sac. Concilij Tridentini *ſeſſ.* 22. *cap.* 6. *de ref.* commutationes vltimarum voluntatum non niſi ex iuſta, & neceſſaria cauſa fieri debent, & ideò, quòd non ſoleant concedi à Sede Apoſtolica, niſi quando aliter impleri non poſſunt, Rot. in d. Hiſpalen. commutationis coram Vbaldo.

13 Atque ſi fundator implorauerit iudicium Dei aduerſus impedientes ſuos honeſtos affectus, effectuſque ſuæ ordinationis. Quæ obteſtatio narranda eſt Summo Pontifici, alioquin gratia eſt ſubreptitia, vt in ſpecie tradit Gemin. *conſ.* 63. *num.* 4. vbi ait, neceſſarium eſſe narrare Papæ prohibitionem teſtatoris de bonis in alium vſum non conuertendis. Quia fieri debet mentio omnium notabilium clauſularum.

14 Et inſuper ſi fundator alios ſubſtituerit, vt firmat Riminald. *conſ.* 116. *num.* 27. vbi dicit, gratiam fuiſſe ſubreptitiam, quia non fuerit Principi narrata ſubſtitutio alteriùs familiæ, facta eo caſu, quo obtineretur commutatio à Principe.

15 Accedat quòd commutationes voluntatum defunctorum malè audiuntur, quia ſunt contrariæ non ſolùm iuri poſitiuo, ſed etiam æquitati naturali, ideòque horrori, & abominationi habentur ex cumulatis à Crauet. *conſ.* 296. *num.* 2. Et quidem res iſta difficillima eſt; nam niſi commutationes ex iuſta, & neceſſaria cauſa fiant, non ſunt tuti in conſcientia illas facientes, conſulentes, procurantes, vt rectè monuit Molin. *de primogenit. lib.* 1. *c.* 18. *nu.* 10.

CONSVLTATIO CXLIX.

Appellatio ab irrationabili iudicio Epiſcopi in concurſibus Parochialibus quo pacto interponi debeat? Vbi ad rem plura, præcipuè verò de iuriſdictione Sac. Congregationis Concilij ſuper tribunali S. Rotæ Romanæ.

INterponi debet intra decem dies ad *cap. concertationi* 8. *de appel. in* 6. ibique Doctores communiter, ſatiſque eſt, quòd cauſa committatur intra annum vbi appellatio denegata non fuit per *cap. cum ſit*, ibi. *huiuſmodi appellationibus annus indulgetur*, *eod. tit.* Scacc. *de appell. quæſt.* 54. *num.* 1. Licèt, quando cauſa cognoſcitur in Sac. Congregatione Concilij, non ſit opus commiſſione formali, ſed ſufficiat ipſemet recurſus intra decem dies, vel reſcriptum Pontificis, præſertim emanatum ad inſtantiam partis prætendentis, cauſam non ſpectare ad illam, ſed ad Rotam iuxta textum *in cap. ſiue de offic. & poteſt. Iud. deleg.* ibique Gloſ. *v. priorum litterarum*. Quamuis reuera iuriſdictio Sacræ Congregationis non deſit, etiam abſque reſcripto, dum agitur de materia conciliari, & in qua pluries prouidit, ordinando nouum examen, ac etiam determinando collationem fieri prouocanti, vt ex à nobis *in primo tomo* deductis. 1

Idque præcipuè ſi in eadem Sac. Congregatione fuerit ſuper hac certatione iuriſdictionis diſputatum, eaque firmata remanſerit cum decreto. 2

Quòd autem S. Congregatio habeat authoritatem determinandi, cauſam ad ſe ſpectare, habetur expreſsè ad Conſtit. 64. Sixti V. in primis declarationibus §. 1. vbi ad euitandam confuſionem iudiciorum determinatur, quòd vnaquæque Congregatio, quando aliqua cauſa ad eam delata fuerit, diligenter perpendat, an ad ipſam propriè eius cauſæ cognitio, & expeditio pertineat, nec eſſe incongruum, quòd idem Iudex debeat declarare, an ad ſe ſpectet iuriſdictio, docet Abb. *in cap. ex parte n.* 3. *de reſcript.* & patet exemplis, quæ vltimò recenſebo. 3

Vnde non repugnant vltimæ declarationes poſt Conſtitutionem Sixti V. §. 2. Quia ſupponunt cauſam inchoatam fuiſſe coram alio Iudice, & partem coram S. Congregatione conuentam renuere in illam conſentire, vel per eam introductam fuiſſe cauſam in tribunali Rotæ, non autem per commiſſionem iactationis iactationum contra tertium, quæ non afficit ex traditis à Marcheſ. *tom.* 3. *pag.* 339. qui aduertit, ideo delendam eſſe in commiſſione clauſulam illam, omneſque alios in executione præſentium nominandos, & cognominandos, cùm remedium legis *diffamari* non detur contra incertos. 4

Minuſque locus eſſe poteſt commiſſioni ad Rotam ex eo, quòd oporteat confici proceſſum, quia confici non ſolet in S. Congregatione. Siquidem omnia requiſita, quæ debent attendi ad determinandam maiorem idoneitatem in Parochialibus iuxta decreta S. Concilij, nimirum ætas, doctrina, mores, ac prudentia, optimè probari poſſunt abſque vllo proceſſu, ex quibus planè oritur certiſſima probatio idoneitatis, quæ in electione ad Parochiales ſolet expoſci, vt fuit dictum in Ripana Parochialis 27. Iunij 1608. coram Innocentio X. & in Calagutitana beneficij 4. Iulij 1646. §. *has verò* coram Veroſpio, & in alia 27. Maij 1648. coram Ghiſlerio, Quare non eſt neceſſarius in hiſce materijs iudicialis proceſſus, ſed ſufficere informationem extraiudicialem, dixit Rota in pluribus deciſionibus, & ſignatè in Albinganen. concurſus coram Caualerio *dec.* 302. *num.* 5. De doctrina verò, an ſit ſufficiens, & an ſuperet illam aduerſarij, certiſſimum iudicium fieri poterit ex nouo examine, quod propterea vllo modo euitari nequit ex eo, quòd dum omnes fuerunt in primo examine approbati, ſuperfluum ſit ei ſe iterum ſubijcere. Nam hic eſt caſus, cui præciſè prouidit Conſtitutio B. Pij V. dum §. 7. dat facultatem appellandi ab irrationabili iudicio Epiſcopi, & prouocandi prælectum ad nouum examen coram ipſo appella- 5

Digitized by Google

appellatione Iudice. Vnde neceſſariè Conſtitutio ſupponit appellantem fuiſſe ab examinatoribus declaratum idoneum, cùm aliàs nullum proponi poſſet grauamen reſpectu Epiſcopi, qui non poteſt eligere, niſi vnum ex approbatis, & ex illis magis idoneum iuxta decretum S. Concilij Tridentini *ſeſſ.24.cap.18. de refor. §.peracto inde examine*, & appellationem vigore dictæ Conſtitutionis Pianæ dari a mala electione Epiſcopi, quòd nempe inter plures approbatos iudicauerit digniorem illum, qui talis non erat, firmat Gratian. *dec. March.97.num.*22. & Rota in Maioricen. Parochialis 13. Iunij 1646. & 28. Iunij 1647. coram Cardinali Celſo.

6 Præterea grauamen examinatorum eſſe poteſt tam ſi reprobent idoneum, quàm ſi non idoneum approbent ad præiudicium idonei oppoſitoris, de quo non poteſt conſtare, niſi per nouum examen, vt ex Rota in Calaguritana beneficij de Lumbreras 17. Decembris 1646. coram Peutingero, & paſſim in alijs, in quibus deducitur grauamen ex eo, quòd non idoneus fuerit approbatus, vel quòd idoneus tantum ad ſimplicia beneficia fuerit approbatus etiam ad curam.

7 Et quidem non ex vno, vel altero experimento deſumi poteſt argumentum ſcientiæ, per textum *in proem. inſtit. §. Cum hoc*, ibi: *Solertiam, & rerum ſcientiam ex multis rerum augumentis accepimus*. Ex quo textu notat Faber *num.* 3. quòd ex vno, vel altero actu non dignoſcitur, num quis ſit bonus, vel malus: & Aldobrand. *num.* 16. ait, non poſſe quempiam ex vnico actu doctum iudicari. Sic athletæ tunc approbati dicuntur, quando tres in arena victorias obtinuerint *in l.1.C. de athlet.lib.*10. ex qua lege notat Bartol. *num.* 2. tertiò in paleſtra literaria eſſe ſubeundum examen. Vnde Angelus, & Ioannes de Platea ortam conſuetudinem referunt, vt quis tertiò examinetur. Ad quod pertinet textus *in l. omnes, §. quidem autem* cum Gloſſa *v. fortuita, C. de præſcript.*30. *vel* 40.*an.* & hoc ipſum in terminis prouiſionis in forma dignum obſeruauit Rota in Nepeſina Canonicatus 9. Decembris 1624. coram Merlino, & Ricc. *in pr. reſol.* 106. *num.*10. *& ſeqq. par.*4.

8 Minus obſtant, ſi prouocatus aliam Parochialem renunciauerit. Quia non idcircò minus dignus, ac idoneus dicitur, quinimmò eſt habilis, & dignus non ſolùm ad alia beneficia, ſed etiam ad illud ipſum, quod renunciauit, ſi denuo vacauerit, obtinendum, iuxta Gloſ. *fin. in cap. ſuſceptum de reſcript.* Patiſ. *de reſign. lib.*1, *quæſt.* 5. *num.*5.

9 Exempla, quorum memini, ſunt iſta. Vrbinaten. Parochialis R. P. D. Veroſpio Lunæ 12. Februarij 1629. In concurſu Parochialis Caſtri Talachij, Vrbinaten. diœceſis, ſeruatis edictis, alijſque ſolemnitatibus, quæ ex præſcripto Sac. Concilij Tridentini requiruntur in vacatione Parochialium Eccleſiarum, fuerunt præ cæteris approbati Hieronymus Gallus, Canonicus Vrbinatenſis, & Paulus Antonius Pagnonus, ſed cum Archiepiſcopus Pagnonum Gallo prætuliſſet, & cauſam per appellationem ad me deuoluta fuerit, propoſui hodie dubium, an conſtaret de irrationabili iudicio eiuſdem Archiepiſcopi, quod Domini negatiuè reſoluerunt.

10 Licèt enim in Curatis non ſatisfiat diſpoſitioni S. Concilij Tridentini per electionem digni, omiſſo digniore, cùm ex pluribus, quos examinatores ſynodales approbauerint, non detur Ordinario facultas eligendi quem velit, ſed quem magis idoneum iudicauerit, ſicut pluries aduertit Rota in Beneuentana Parochialis 13. Iunij 1590. coram Gypſio, ac in alijs, negari tamen non poteſt, quin ſuper electi habilitate tam Concilium, quàm Conſtitutio Pij plurimum deferant ipſius Ordinarij iudicio, cùm præ cæteris omnibus electi qualitatibus ſpectandam eſſe præcipiant ipſius Eccleſiæ vtilitatem, & maiorem habilitatem electi non ex vna magis, quàm ex alia qualitate dijudicandam velint, ſed eum haberi digniorem, qui inſpecta ætate, doctrina, prudentia, moribus, alijſque vacantis Eccleſiæ adminiſtrationi aptior viſus fuit, id, quòd ſoli Epiſcopo notum eſſe poteſt, qui de ſui Cleri diœceſani qualitatibus præſumitur informatus, *cap. in præſentia, de renunc. cap. paſtoralis in fin. de cauſ. poſ. & propr. &. ſicut de ſent. & re iud.* Lambert. *de iurep. lib.*2. *p.*1.*q.*7.*art.* 6.

24.*num.*5. & dixit Rota in Rauennaten. Parochialis 2. Nouembris 1592. coram Arigonio.

Die 17. Februarij 1629. Sacra Congregatio Em. Card. S. Concilij Trid. Interpretum in Vrbinaten. commiſit Illuſtriſſimo D. Vrbis Vicario, qui faciat proceſſum ſuper moribus, & qualitatibus Hieronymi Galli, ad nouum examen admiſſi, & poſtea eundem proceſſum in eadem Congregatione referat pro habenda opportuna reſolutione ſuper adiudicatione Eccleſiæ Parochialis Talachij, & interim notificet Rotæ in hac cauſa nihil innouari. 11

Romana penſionis R.P.D. Veroſpio Mercurij 17. Martij 1638. In hac cauſa, &c. Non enim viſum fuit, probatum eſſe eum valorem ſiue ex teſtibus, ſiue ex libro Eccleſiæ, qui eſſet contrarius confeſſioni factæ à Rectore in reſeruatione eiuſdem penſionis. Et primò, teſtes referebant in ſuis depoſitionibus fructus ac reditus, quos Eccleſia percipiebat ex diuerſis domibus, vel ſub nomine penſionum, vel ſub nomine Canonum, & poſtquam declarauerant quantitatem eorum fructuum, ſe referebant ad aliam expreſſionem magis veram, aut certam, quæ continebatur in libro Eccleſiæ, à quo voluerunt augeri, aut minui ſuam depoſitionem. Vnde illi non poterant facere maiorem probationem, ſiue diuerſam ab ea, quæ continebatur in eodem libro ex notatis *in l. aſſe toto, de hered. inſtit.* & pluribus probat Dec. *conſ.*63. *numer.* 6. Bald. *conſ.*276. *num.*16. *lib.* 1. Ipſe verò liber non erat contrarius confeſſioni Rectoris, quia, facta dinumeratione omnium redituum, apparebat illos aſcendere in eodem libro ad ſum. ſc.298. cum 93. bononenis. Et licèt ab hac ſumma dicerentur detrahenda ſcuta 71. quæ dicebantur impendi ſolere pro oneribus Eccleſiæ, quorum haberi debebat ratio ad fauorem Rectoris cum clauſula illa, *dummodo*, intelligenda eſſet, dummodo ei ſupereſſent centum liberè, detractis omnibus oneribus, vt reſolutum fuit in eadem deciſione Aretina coram Cardinali Millino, & in Oppiden. penſionis 2. Iunij 1585. coram Cardinali Pamphilio, & in Conſentina penſionis 29. Maij 1596. coram Litta, & tradit Sarnen. *ad regul. de valor. q.*12.*n.*1. tamen, deducta etiam hac ſumma, in qua tanquam in minori concordis erat ſecundus teſtis cum primo, atque etiam altera ſcut. 145. monetæ, quæ erant valor ducatorum 100. auri de Camera debitorum Rectori pro ſua congrua portione, adhùc ſupererant ex eadem ſumma ſcutorum 298. contenta in libro Eccleſiæ ſcutor. 80. in quibus ſuſtineri poterat hæc penſio, quæ non excedebat ſummam ſcutorum 40. 12

Eminentiſſimi Domini. Decreuit S. Concilium Trid. *cap.*13. *ſeſſ.*24. *de ref.* quòd Parochiales Eccleſiæ non grauentur penſionibus, niſi fructus excedant ducatos centum: Cùm autem fuerit reſeruata annua penſio ſcutorum 40. monetæ iuliorum decem ſuper reditibus Parochialis Eccleſiæ in Vrbe exiſtentis, cuius fructuum valor aſſeritur aſcendere ad ducatos 220. auri de Camera cum clauſula, *dummodo* remaneant centum ducati liberi Rectori pro tempore exiſtenti, ſupplicatur DD. VV. Illuſtriſ. quatenus dignentur declarare, an ducati centum in moneta iuliorum decem pro ſcuto, vel in ducatis aureis de Camera ſint detrahendi ad fauorem Rectorum? 13

Die 22. Septembris 1640. Sacra Congreg. Emin. Card. Concilij Trid. Interpretum cenſuit, verba ducatorum centum, de quibus *in cap.* 13. *ſeſſ.* 24. *de ref.* in Vrbe eſſe debere de ſcutis centum monetæ Romanæ ad rationem iuliorum decem pro ſcuto. 14

Vicen. iuriſdictionis R. P. D. Merlino Lunæ 21. Iunij 1638. Orta controuerſia inter D. Epiſcopum Vicen. & Archipresbyterum ſuper iuriſdictione, &c. Nec aduerſatur concordia inita vſque ab anno 1262. inter tunc temporis exiſtentem Epiſcopum, ac Monaſterium, & Abbatem S. Ioannis, cui ipſe Archipresbyter fuit ſurrogatus in litteris ſæcularizationis fel. rec. Clementis VIII. Quidquid enim de tali iuriſdictione fuerit concordatum, ac etiam fortaſſe obſeruatum fauore Abbatum Regularium pro tempore vſque ad diem ſecularizationis, parui refert, cum idem Clemens VIII. in erectione Archipresbyteratus, & Canonicatuum ſubiecerit Eccleſiam, & Canonicos Ordinario, & ſub nomine Ordinarij, cuius ibidem ſit mentio iamdiu S. Congregatio Emin. Patrum 15

S. Con-

S. Concil. Triden, Interpretum determinauit, nullatenus eſſe intelligendum Archipresbyterum S. Ioannis de Abbatiſſis, ſed duntaxat Epiſcopum Vicen. vt in declaratione, munita etiam Breui Apoſtolico ſub 18. Ianuarij 1624. quam declarationem S. Congregationis reuerenter Domini ſuſceperunt, prout in alijs cauſis fuit hactenus ſemper obſeruatum in Rota.

16 In cauſa Vicen. Iuriſdictionis inter Epiſcopum Vicen. ex vna, & Archipresbyterum Collegiatæ Eccleſiæ S. Ioannis de Abbatiſſis ex altera. *Die 15. Martij 1642. Sacra Congregatio Emin. Card. Conc. Trid. Interp. iterum propoſito dubio, vtraque parte informante, ac omnibus maturè perpenſis, vnanimi Em. Patrum voto cenſuit, ſtandum eſſe in reſolutis ab hac. S. Congregatione die 2. Decembris 1623. & prima Decembris 1640. ſcilicet appellatione Ordinarij, de quo fit mentio in litteris erectionis s. m. Clementis VIII. nullatenus eſſe intelligendum de Archipresbytero Collegiatæ Eccleſiæ S. Ioannis de Abbatiſſis, ſed tantùm de Epiſcopo Vicen. diœceſano, eique propterea Eccleſiam ipſam, illiuſque Dignitates, Canonicatus, & beneficia pro tempore obtinentes, atque alios quoſcumque Clericos, & miniſtros, non eidem Archipresbytero, ſed ipſius Epiſcopi Vicen. duntaxat viſitationi, correctioni, & omnimodæ iuriſdictioni ſubiectos eſſe.*

17 Mediolanen. decimarum de Carlatio coram R. P. D. Martino Andrea 18. Martij 1616. in impreſſis eiuſdem *dec. 59.* quæ ſic incipit: In cauſa, quæ fuit propoſita ſub die 1. Februarij 1616. &c. in qua non ſemel explicatur *cap. 4. ſeſſ. 22. de ref.* & iam præceſſerat alia deciſio ſub 1. Februarij 1616. quæ citatur in ſupradicta deciſione diei 18. Martij 1616. Deinde adita fuit S. Congregatio, & vigore declarationis eiuſdem Congregationis reuocatæ fuerunt priores deciſiones, vt ex *dec. 497. p. 4. recent.* cuius initium: Stante declaratione S. Congregationis Concilij Interpretum ſuper *ſeſſ. 22. cap. 4. de ref.* Quòd decens, & facilis viſa fuit reſolutio dubij, quòd ſit recedendum à deciſis ſub die 18. Martij 1616.

18 Calaguritana Iuriſpatronatus de Viana. in qua præceſſerant ſeptem deciſiones Rotales, in quibus agebatur de intelligentia Sact. Concilij, ſcilicet coram Pegna 15. Maij 1609. coram Dunozetto 1. Iulij 1615. coram Remboldo 9. Maij 1616. coram eodem 15. Nouembris 1621. & tertio coram eodem 2. Decembris 1624. & coram Coccino 18. Decembris 1626. & iterùm coram eodem 19. Aprilis 1626. & menſe Auguſti 1631. adita fuit Sac. Congregatio Concilij, & dilata reſponſio. Deindè propoſita denuò die 23. Septembris 1631. & reſponſum iuxta deciſiones Rotales.

19 Meſſanen. Archipresbyteratus commiſſa R. P. D. Virili, tunc Rotæ Auditori, & reſolutum, dandum eſſe mandatum de manutenendo, vt ex *deciſ. 264.* apud Poſt. *de manut.* deinde S. Congregatio adita fuit, quæ declarauit, vt ſequitur.

20 *Die 15. Decembris 1629. S. Congreg. Concil. Trid. Interpretum ſecundum ea, quæ proponuntur reſpondit, ſupradictum concurſum fuiſſe inualidum.*

21 Ferrarien. diſtributionum, facta deciſio in Rota ſub die 4. Iulij 1636. coram Pirouano, & poſtea adita fuit S. Congregatio, quæ reſpondit his verbis.

22 *Die 3. Septembris 1636. Propoſita in S. Congregatione Concilij, &c. dictum fuit, deberi diſtributiones.*

23 Valentina diſtributionum 1597. commiſſa Hieronymo Pamphilio S. Rotæ Auditori, & coram eodem diſcuſſa, & poſtea anno 1626. Merlino ſurrogato, adita fuit Sac. Congregatio per memoriale, porrectum Sanctiſſimo, quæ reſpondit in hunc modum.

24 *Die 19. Decembris 1626. S. Congregatio, &c. cenſuit de iure communi non lucrari diſtributiones quotidianas, niſi pro illis horis, quibus legunt. An autem vigore priuilegij, mandauit, illud exhiberi.*

25 Calciaten. iuriſdictionis, in qua extant deciſiones coram Remboldo 21. Iunij 1621. & 6. Iunij 1672. & 28. Februarij 1623. & 10. Maij 1624. & coram Coccino 8. Maij 1627. Attamen anno 1630. adita fuit S. Congregatio, & emanata reſolutio ſub die 7. Septembris eiuſdem anni, in qua cauſa ſcripſit etiam Gratian. *diſcept. 892. lib. 5.*

26 Nicien. Parochialis 13. Martii 1628. coram Durano *par. 5. rec. dec. 154.*

27 Mediolanen. diſtributionum ad Rotam commiſſa, & anno 1637. adita S. Congregatio.

28 Montis Regalis vnionis, commiſſa ad Rotam R. P. D. Pamphilio, & à Franchino Paleotto parte vna adita Sac. Congregatio per memoriale datum Sanctiſſimo, & deindè ab Archipresbytero parte aduerſa aliud memoriale eidem Sanctiſſimo porrectum, qui pariter reſcripſit ad S. Congregationem, prout de iure.

29 Romana Capellaniæ, quæ apud Marcheſ. *de commiſ. p. 1. fol. 140.* in qua Rota poſt S. Congregationis declarationem cauſa repropoſita, ſuam deciſionem reuocauit.

30 Maceraten. beneficii 16. Ianuarii 1640. coram Merlino, vbi Rota pluries audita contraria opinione S. Congregationis à ſuis deciſionibus receſſit, vt in eadem deciſione legitur, ibi: Attamen Dominos cenſuerunt, &c. Et ſic recedendum eſſe à reſolutione ſub die prima Aprilis proximi præteriti, &c. Et quòd Domini in hanc reſolutionem maximè impulit, illud fuit, quòd S. Congregatio Concilii hanc tenet ſententiam, cuius reſolutiones Rota ſemper reuerenter excipit, & ſequitur, Sacra enim Congregatio pluries reſpondit, &c. Et infra. Et Rota licèt priùs ſenſerit tali caſu eſſe Sacerdotale beneficium, tamen audita contraria ſententia S. Congregationis Concilii, receſſit à prima reſolutione.

31 Conchen. iuriſdictionis 22. Maii 1592. coram Mantica *dec. 580. num. 5.* in qua habentur hæc verba: Cæterùm ſi Agentes pro Capitulo huic interpretationi ad dictum Concilii §. *Qui verò* noluit acquieſcere, Domini dixerunt pro declaratione poſſe adire Congregationem Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. DD. Cardinalium S. Concilii Trid. Interpr. Et hæc Congregatio die 6. Iulii 1592. ita declarauit, &c.

32 *Litteren. Archipresbyteratus 6. Iulij 1582. coram Blanchetto relata* per Garz. *de benef. p. 9. cap. 2. numer. 87.* in qua hæc verba leguntur. Quod verò ad tertium obiectum, videlicet, quòd examen fuerit factum extra terminum in edicto præfixum, Domini dixerunt, quòd ſi in beneficiis de iurepatronatus, quando plures ſunt nominati, non requiritur examen per concurſum, defectus iſte non obſtat, quia per examen, & approbationem nullum infertur præiudicium. Si autem requiritur, Domini inclinabant pro nullitate. Quomodo autem Concilium hoc caſu veniat intelligendum, cum Rota non poſſit illud interpretari ſine commiſſione ſpeciali, conſulant Illuſtriſs. D. Card. Caraffam.

33 Et hoc ſatis. Vniuerſa enim hìc recenſere nihil attinet. Tot verò iuriſdictionem S. Congregationis in hiſce materiis ſtabiliunt.

CONSVLTATIO CL.

An Canonico, qui capitularem poſſeſſionem adeptus eſt, & poſtea, facto Capitulo, non fuit admiſſus ad reſidentiam, ſicque ratione impedimenti illati à Capitulo, non reſidet, debeantur fructus, & emolumenta, ac etiam diſtributiones quotidianæ, quas alij Canonici reſidentes lucrantur?

Et an Canonicus, qui ex qualitate infirmitatis non eſt prorſus inhabilis ad intereſſendum officijs diuinis, haberi debeat pro præſenti, ac percipere poſſit diſtributiones quotidianas, nec non alia emolumenta, etiam ratione anniuerſariorum, & miſſarum inter præſentes diſtribuendarum?

1 AD 1. Affirmatiuè reſpondendum videtur, vt per Couar. qui alios allegat *var. reſol. lib. 3. cap. 13. num. 8.* cum duobus *ſeqq.* & per ea, quæ tradit Barboſ. *in collect. Doct. in Conc. Trid. ſeſſ. 24. cap. 12. num. 101.* cùm pluribus *ſeqq.* Et in durioribus terminis de eo, qui Capitularem poſſeſſionem non accepit, quia non fuit admiſſus à Capitulo, quòd habeatur pro admiſſo, & gaudere debeat prærogatiuis, & emolumentis aliorum Canonicorum pluries reſoluit Rota, vt per Add. ad Gregor. *dec. 342. ſub lit. A.*

Digitized by Google

Ad 2. reſpondeo quoad anniuerſaria, & miſſas negatiuè, quo ad reliqua affirmatiuè, quatenus non poſſit aſſiſtere. Ita S. Congregat. Concilij in Grauinenſi 17. Iulij *1649. ad cap. 12. ſeſſ. 24. de ref.*

CONSVLTATIO CLI.

Titius degens in Parochia S. Clementis ſuum condidit vltimum teſtamentum, in quo inter cætera ſic diſpoſuit. Voglio eſſer ſepelito nella Parocchia, doue mi trouerò quando morirò. *Infirmatur, defertur ad Hoſpitale, poſitum intra fines Parochiæ S. Victoris, in quo obijt. Quæritur in qua Parochia ſit ſepeliendus.*

1 VIdetur, ſepeliendum eſſe in Parochia S. Victoris, quia in ea reperiebatur tempore ſuæ mortis. Etenim diſpoſitio teſtatoris non ſortitur effectum, niſi ſequuta morte, & proinde teſtator diſponens, non diſponit de tempore præſenti, ſed pro tempore mortis. Ac proinde quando contemplatur Eccleſiam, tanquam parochialem, contemplatur illam, quam habiturus eſt pro tempore mortis, in quo teſtamentum eſt habiturum ſuum effectum, vt deſumitur ex *l. quidam, ff. de vin. & trit. leg. & l. ſi ita, ff. de aur. & arg. leg.*

2 Quod etiam confirmatur. Quoniam habilitas ſubiecti tunc eſt neceſſaria, quando actus ad eſſe perducitur. Quia cùm tunc debeat coniungi cum ſubiecto, requirit in ipſo qualitatem, qua diſponatur, & fiat ſubiectum proprium, cui debeatur actus, *l. in delictis, §. ſi damnum, ff. de noxal. act. & l. Humanitatis, C. de impub.* ibique Bald. *num. 18.* traditque Alex. *in l. ſi rem meam in fin. ff. de verb. oblig.* Menoch. *conſil. 106. num. 94.* Cæphal. *conſ. 590.* Rimin. iun. *conſ. 544. num. 225.* Graſch. *conſ. 71. numer. 15.* Surd. *conſ. 90. num. 18.* & Theſaur. *q. foren. 34. num. 23. lib. 1.* Cùm igitur voluntas teſtatoris non facit ſortiri actum ſuæ diſpoſitionis, niſi ſequuta morte, tunc requiritur in ſubiecto illa habilitas, ſeu determinatio, quam requirit teſtator in ſua diſpoſitione, & ideò tunc Eccleſia debet eſſe Parochia teſtatoris, vt in ea habeat locum electio ſuæ ſepulturæ.

3 Accedit quòd dum teſtator poſt conditum teſtamentum mutauit Parochiam, etiamſi quando elegit ſepulturam in Parochia intendiſſet de Eccleſia, cui tempore conditi teſtamenti ſuberat, adhuc tamen ſepeliri debet in Eccleſia, in cuius Parochia mortuus eſt. Quia mutando Parochiam, cenſetur mutaſſe electionem ſepulturæ, & tranſtuliſſe illam ad ſecundam Parochiam, ſurrogando vnam loco alterius iuxta ſuam expreſſam voluntatem, quam habiturus eſt tempore mortis, & cum qua eſt deceſſurus. Et proinde ſicut in illud tempus transfertur voluntas, & executio, ita etiam contemplatus eſt Parochiam, quæ erit talis, qualis nominatur à teſtatore pro illo eodem tempore.

4 At nihilominus cenſeo, ſepeliendum eſſe in Parochia, in qua habitabat antequam deferretur ad hoſpitale. Nam Parochia non amittitur dum quis diſcedit animo reuertendi, Abb. *in cap. de his, de ſepult.* Gratian. *diſcept. 76. n. 18.* Mareſcott. *lib. 2. var. cap. 95. n. 3.* cum alijs, ac Rot. in Romana Iurium Funeralium 4. Iulij 1653. coram Zarata. Et ideò ſi contingat mori in hoſpitali, ad quod transfertur, vt commodiùs curari poſſit, debeat in propria Parochia, quam adhuc retinet, ſepeliri; quia cùm infirmus in hoſpitali non deſerat Parochiam, ſed propter ſuam voluntatem extra ipſam maneat, adhuc erit illius Parochiæ. Quod deſumitur ex *cap. Is, qui, de ſepult. in 6.*

5 Confirmatur ex coniecturis. Præcipuè verò ex largitione legati pro miſſis. In hoc enim caſu adeſt veriſimilis mens teſtantis, quòd de hac Eccleſia intellexerit. Tum quia conſtat, quòd de ea cogitauit, dum ipſi legatum reliquit. Tum quia ex legato relicto detegitur erga ipſam ſpecialis affectio, quæ præbet efficacem coniecturam, quòd in ipſa voluerit ſepeliri ad tradita per Socin. ſen. *conſ. 23. num. 21. vol. 1.* & Mantic. *de coniect. lib. 6. tit. 10. num. 13.* Tum quia ita habet conſuetudo, vt legata miſſarum relinquantur Eccleſijs, in quibus ſepeliuntur defuncti, & proinde dubia voluntas teſtatoris comprobanda eſt ex conſuetudine, *l. ſi ſeruus, §. vlt. ff. de legat. 1.* Mantic. *loc. cit.*

Caſu autem, quo Parochia habitationis dubitaret de ſuo iure, illique cederet, tunc ſepeliri debet in Hoſpitali, cui etiam debetur legatum pro miſſis. Quia ius ſepulturæ eſt conſequutiuum ad ius adminiſtrandi Sacramenta, quando non eligitur ſepultura, aut aliàs non eſt de iure determinata, aut dubitatur de electione, vt tradunt Ar. chid. *in cap. 1. num. 3. de ſepult. in 6.* Abb. *in cap. 1. numer. 4. eod. tit.* Butr. *num. 9.* Rot. coram Manric. *deciſ. 366. num. 4. & in d.* Romana iurium funeralium coram Zarata. Hæc enim duo iura ſunt inuicem connexa, tanquam ordinata ad ea, quæ debentur defuncto ex officio paſtorali. Conſtat enim, quòd ius miniſtrandi Sacramenta infirmis in Hoſpitali pertinet ex priuilegio ad ipſum. Vnde etiam ad ipſum ſpectabit in tali caſu ius ſepulturæ. Item & legati, quia cum huiuſmodi legata cedere ſoleant in commodum Eccleſiæ, æquitas vult, quòd hoc commodum perueniat ad Eccleſiam, quæ ſuſtinet onus ſepulturæ, *l. ſi is, qui in poteſtate, §. fin. ff. de leg. præſt.* 6

Vnde non obſtant quæ ſupra dicebamus: Quia procederent quando cum tranſlatione ad hoſpitale cauſa ſe curandi coniungeretur dimiſſio domus ſolitæ habitationis. Nam quandiù retinetur domus, præſumitur animus redeundi, & eſt ſignum ſufficiens retenti domicilij, atque adeò etiam Parochiæ, vt notant Gloſ. *in l. 2. v. Conſtituerit, C. de incol. lib. 10.* Bero. *conſ. 11. num. 9. lib. 3.* Menoch. *conſ. 329. num. 36.* & Rot. *deciſ. 473. numer. 3. part. 4. recent.* 7

CONSVLTATIO CLII.

An Granciæ, ſiue membra Conuentuum Regularium poſt Conſtitutionem Innocentij X. ſint amplius regulares, ideòque poſſint gaudere priuilegijs Eccleſiarum Regularium, & præcipuè aſſeruare Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, illudque fidelibus adminiſtrare, aliaue facere, quæ ad Parochum in ſua Eccleſia ſpectant?

ET affirmatiuè reſoluendum puto, nam ſunt membra Conuentuum, & ideò non fuerunt per ſuppreſſionem ſecularizata, & Regularium priuilegijs priuata. Quoniam, vt conſtat ex d. Conſtitutione Innocentij, incip. Inſtaurandæ data Idibus Octobris 1652. de quibus poſteà, & ex literis S. Congregationis ſuper ſtatu Regularium, quæ illam explicant, ſolùm interdicitur Regularibus Clericis, ne in Grancijs pernoctent, & habitent. Ceterum Conuentus huiuſmodi parui cum ſuis Eccleſijs non ſunt ablati à proprietate, dominio, & adminiſtratione Conuentuum principalium, quorum ſunt membra, quin etiam permittuntur ibi manere Religioſi, non Clerici, eiſdemque Regularium Superioribus committitur earundem Eccleſiarum adminiſtratio, & cura, atque iniungitur, vt per Sacerdotes, ſeculares, vel regulares miſſæ celebrentur de more, ſaltem diebus feſtis. Et amplius vbi Eccleſiæ ſint parochiales ius, & cura animarum Superioribus regularibus reſeruatur, licèt adminiſtranda per Sacerdotes ſeculares ab ipſis Superioribus eligendos, & ab Epiſcopo approbandos. Hiſque duobus exceptis, omnia iura huiuſmodi Eccleſiarum præſeruantur Conuentibus principalibus, quorum illæ ſunt membra. 1

Verba autem litterarum hæc ſunt: *Nella Bolla di Noſtro Signore nuouamente publicata ſopra l'eſtintione, e ſuppreſſione de' piccioli Conuenti, ſono anche compreſi i membri de' Monaſterij, e le Grancie, doue per lo poco numero de' Religioſi non può ſecondo il ſuo inſtituto oſſeruarſi la diſciplina regolare, ancorche habbiano anneſſa la cura dell'anime, ò ſiano parocchiali. E però il P. Generale, e i Prouinciali, e i Superiori de' Conuenti douranno frà il termine preſcritto nella detta Bolla rimouere i Religioſi non ſolo da' membri, grancie, e parocchiali eſpreſſe di ſopra, ma ancora* 2

da

da ogni altra non eſpreſſa, che in coteſta Religione ſi troui, e collogarli di famiglia ne' Monaſteri d'oſſeruanza, e no permettere che in quelli habiti per l'auuenire alcun Sacerdote, ò Chierico profeſſo ſotto le pene contenute nell'iſteſſa Bolla. Permettendo la Santità ſua, che i Superiori regolari, quando non habbiano perſone ſecolari idonee, e fedeli di loro ſodisfattione, delle quali poſsano ſeruirſi per la cura, & amminiſtratione di quei beni, liberamente poſſano in ciò valerſi dell'opera de' loro Conuerſi, ò Laici profeſſi in ſino ad altro ordine di ſua Beatitudine, e con queſte che habbino particolare auuertenza di deputarui perſone di buon'eſempio, inuigilando, che pe'l tempo che iui dimoreranno viuino religioſamente, nè diyno altrui occaſione di ſcandalo, ſopra di che s'incarica ſtrettamente la conſcienza de' medeſimi Superiori, i quali dourannc anche hauer cura, che nelle Chieſe, o Cappelle di detti membri, e Grancie, doue fin' hora è ſtato ſolito di celebrarſi la meſsa, vi ſi celebri anche per l'auuenire almeno le Domeniche, e feſte di precetto da' Sacerdoti ſecolari, & anche da' Regolari, purche non pernottino fuori de' Monaſteri. Parimente nelle Grancie, e membri, che in qualunque modo hanno anneſsa la cura dell'anime, ò ſyno Parochiali, non vuole la Santità ſua, che detta Cura ſi eſerciti da' Regolari, mà che iui da' Veſcoui diœceſani, à' quali in conformità ſe ne dà l'ordine, ſi deputino Sacerdoti ſecolari idonei in Vicarij amouibili, ò perpetui, come parerà loro più eſpediente per lo buon gouerno delle Chieſe, da nominarſi da' Superiori de' Monaſterij, à' quali le ſudette Grancie, e membri ſi appartengono, e da approuarſi da' medeſimi Veſcoui con l'aſsegnamento d'vna congrua portione à loro arbitrio ſopra i frutti delli ſteſſi membri, o Grancie conforme alla diſpoſitione del S. Concilio di Trento. Non intende però la Santità ſua, che dalla detta eſtintione, e ſuppreſſione nel poſseſso, e proprietà de' beni, & altre ragioni di eſſi membri, e Grancie ſij generato alcun pregiuditio à' Monaſterij principali, à' quali di ragione ſi deuono; ma che, detratta la detta Congrua, e ſodisfatto à' peſi delle meſse, & altri oblighi, che iui ſaranno, il reſto rimanga ad vtilità, o commodo de' Monaſteri ſudetti. Tutto ciò notifico à V. P. d'ordine eſpreſſo di noſtro Signore, incaricandole di darne ſubito auuiſo à' medeſimi Padre Generale, Prouinciale, e Superiori, perche adempiſcano in ogni parte la ſanta mente di ſua Beatitudine, e all'orationi di V. P. mi raccomando. Di Roma à' 10. di Decembre del 1652.

3 Proindeque ſi Monaſterium regulare, etiamſi ſecularizaretur, & mutaret ſtatum, non amittit iura, priuilegia, & exemptiones, ſed, ſecularizatione non obſtante, hæc illi illæſa, & immutata manent per *text. in cap. Dilectus 2. de Capell. Monach.* vbi Abb. *num. 9.* Innoc. *num. 4.* & tradit Rip. *reſp.* 31. alias 3. *de elect.* ac Rot. *deciſ. 174. num. 7. par. 1. & deciſ. 252. num. 2. par. 5. rec. & deciſ. 358. num. 2.* docerque Abb. poſt Innoc. quem ſequitur Rot. *eadem deciſ. 358. num. 3.* quòd per ſuppreſſionem Eccleſia non mutat ſubiectionem, ſed remanet exempta, ſicut anteà, multo fortiùs id procedit vbi Eccleſia non ſæcularizatur, ſed eius ſtatus ſolùm pro parte aliqua mutatur. Ideòque ſine dubio ius omne antiquum huiuſmodi Granciarum Eccleſijs remanet immutatum. Quia exemptio fundatur in totali dominio, ac proprietate reſultante ab vnione, quæ operatur, quòd Eccleſiæ Monaſterijs Regularium vnitæ ſint eorum membra, corpora, & proprietas, quæ non remanet alterata ob exercitium curæ, quæ ibi à Sacerdote ſæculari adminiſtratur, cùm adminiſtratio non operetur, quòd Eccleſia vnita non ſit Eccleſia Regularis, atque adeò exempta, ſecuti eſt Monaſterium, cui eſt vnita, vt rectè colligitur ex *cap. 1. de capel. Monach. in 6.* vb Apoſtil. *in figurat. caſ. not. 1.* & Zabarel. *conſ. 47. num. 4.* Suadeturque ex regula textus *in l. praecipimus, in fin. C. de appell.* qua habetur, permanere ius antiquum, cuius mutatio non reperitur expreſſa. Inquit enim: *Quicquid autem hac lege ſpecialiter non videtur expreſſum, id veterum legum Conſtitutionum regulis omnes relictum intelligant,* quem textum in hanc rem aduertit Rot. *d. deciſ. 358. n. 5.* & conſiderat, quòd Gloſ. ibi, *verſ. Intelligant*, notat in hæc verba: *Et ita quòd non mutatur ſtatus. Sic in auth. de admin. offic. §. fin.* ac probatur *ex tex. in l. Sancimus*, ibi: *Quod enim non mutatur, quare ſtare prohibetur? C. de teſtamen. & ex l. ſine poſſidetis, C. de probat.*

4 Cùm igitur ex Conſtitutione Innocentij atque ex literis relatis in huiuſmodi Eccleſijs ſolùm ſint mutata, quòd ibidem Regulares Clerici non pernoctent, & per ſeipſos curam animarum non exerceant, cætera remanent immutata, atque adeò cum non habeat Epiſcopus extra hæc duo ius aliquod io Monaſterium, minus etiam prætendere illud poterit in Capellas, ſiue Eccleſias, vel Grancias Monaſterij omnino exemptas a ſua iuriſdictione. Vt proinde intret regula illa, tantùm priuilegijs, & iuribus derogatum, quantum dictum, aut quantum de neceſſitate infertur, *d. l. Sancimus, C. de teſtam.* Crauet. *conſ. 26. num. 7.* Rot. *deciſ. 23. num. 20. par. 5. recen.* firmatque Rota coram Seraph. *deciſ. 144. num. 1.* Vbi quòd per mutationem non extinguitur priuilegium, quod eſt compatibile cum ſtatu immutato. Stare autem poteſt, quòd Eccleſia poſſit eſſe ſub cura Religionis, etiamſi Religionis Superiores non poſſint exercere curam animarum, niſi per Vicarios ſæculares ab ipſis eligendos, & ab Epiſcopis approbandos. Et ita cenſuiſſe videtur Sac. Congregatio ſuper Epiſc. & Regul. in Nolana pro Oliuetanis 20. Nouembris 1654. ſcilicet, Eccleſia Monaſterio vnita, in qua nulla reperitur Monachorum reſidentia, in ſupradicta ſuppreſſione oon comprehenditur.

5 Atque hioc manifeſtè deducitur, huiuſmodi Grancias, ſeu parua Monaſteria, maiorum Conuentuum membra cum ſuis Eccleſijs non eſſe ſæculariżata, ſed eorum regularitatem eſſe redactam ad terminos antiqui iuris communis. Duo enim ex antiquo iure commuoi habebant huiuſmodi Eccleſiæ à monaſterijs maioribus diſiunctæ. Alterum quòd in eis non poterat exerceri cura animarum per Regulares, ſed per Clericos ſæculares à Monaſterijs nominatos, & ab Epiſcopis approbatos *d. cap. 1. de Capel. Monach.* Alterum quòd ooo poterant in illis permaoere Regulares ſine ſocijs, ad vitam regularem ducendam neceſſarijs. Cùm autem poſteà fuiſſet Regularibus conceſſum, vt per ſeipſos io huiuſmodi locis curam animarum exercerent, fuit tamen ſtatutum, vt vel per Sacerdotes ſæculares cura adminiſtraretur, vel Parochis regularibus alij Regulares ſocij adiungerentur, cùm quibus vitam poſſint ducere regularem, vt habetur *in cap. Ex parte, & in cap. ad audientiam eod. tit.* Ad terminos ergo huius iuris antiqui redacti ſunt iſti parui Conuentus, & ſtatutum eſt, vt in ijs non habitent Regulares Clerici in paruo numero, & quòd per Regulares non exerceatur cura animarum, ſed per Clericos ſæculares à Regularibus nominandos. Quod non eſt Eccleſias ſæculariżare, ſed Regulares efficere, atque in ſtatu regularitatis confirmare, eſtque proprium Eccleſiæ regularis, vt eius Superior habeat ius adminiſtrandi curam animarum per Clericum Vicarium ab eo nominatum, vt ex *d. c. 1. de Capel. Monach.* probat Rota coram Durano *deciſ. 297. num. 3. p. 5. recent.* Vbi quòd idem habetur ex Conſtitut. Pij V. ſuper Vicarijs apud Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloſ. 5. §. 6.* Bellam. *deciſ. 203.* Caſſad. *deciſ. 4. num. 3. & deciſ. 12. num. 9. de prab.* Vnde non obſtat nominata Conſtitutio Innocentij, quoniam in his Eccleſijs vnitis, excepta reductione Regularis ad clauſtrum, ac cura animarum exercenda modo iam dicto, omoes aliæ qualitates, ac circumſtantiæ relinquuntur in ſuo primæuo ſtatu abſque vlla alteratione, confirmando ſe in bis cum diſpoſitione dicti *cap. 1. de Cap. Monach. in 6.*

6 Id ipſum colligitur primò ex eo, quòd Superioribus regularibus præcipitur, vt per Sacerdotes ſæculares, vel regulares, ſibi beneuiſos in hiſce Eccleſijs miſſam celebrati faciant. Ex hoc enim conſtat, quòd cultus diuinus in illis remanet ſub cura Regularium, atque adeò etiam Eccleſiæ ſub eorum proprietae, & dominio. Deinde ex eo, quòd Pontifex Religionibus omnia iura horum paruorum Conuentnum præſeruat. Nomine autem iurium ſine dubio continetur omne ius antiquum, quod, exceptis illis duobus à Pontifice innouatis, remanere debet immutatum.

7 Conſentaneè igitur ad dicta poteſt in Eccleſiis huiuſmodi, quæ ſunt membra, & Granciæ Conuentuum Regularium retineri, ac decenter cuſtodiri Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum. Regulares namque in ſuis Eccleſiis, atque Oratoriis aſſeruare poſſunt Eucha-

Digitized by Google

chariſtiam ex Pontificum priuilegijs, ac præcipuè ex priuilegio conceſſo Ordini Prædicatorum ab Alexandro IV. in Conſtit. *Nimis iniqua*, data 13. Kal. Martij Pontificatus ſui anno 3. & Patribus Societ. Ieſu à Paulo III. *in Conſtit. Licèt debitam* 15. Kal. Nouembris 1549. Vnde certum eſt licere Regularibus aſſeruare ſacram Euchariſtiam in propriis Eccleſijs, immò ab ipſis ſeruandam eſſe in tabernaculo poſitam ſuper altari maiore, decreuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Lucen. 10. Februarij 1579. & in Imolen. 14. Decembris 1593. declarauit, poſſe Regulares in qualibet eorum Eccleſia Sanctiſſimum habere.

8 Non obſtat, quòd hoc priuilegium reſpiciat vſum Regularium, ac proinde in paruis iſtis Conuentibus, in quibus non poſſunt Regulares permanere, ceſſante cauſa priuilegij, ceſſat priuilegium. Vnde ſæpiùs S. Congreg. ſuper Epiſc. & Regular. declarauit, quòd regulariter hoc Sanctiſſimum Sacramentum debet conſeruari in Parochijs, & in Eccleſijs Regularium vtriuſque ſexus, niſi ſint Conuentus, vbi moratur ſolùm, non autem in Eccleſiis Confraternitatis abſque licentia Apoſtolica, & conſenſu Ordinarij, & tunc ſine præiudicio iurium Parochialium, vt in Lauden. 20. Augusti 1601. in Aſculana 13. Decembris 1639. & in Papien. 2. Auguſti 1652.

9 Nam primò præſupponimus, quòd in huiuſmodi paruis Conuentibus aliqui Regulares conuerſi permanere poſſint, & permaneant, qui in infirmitate, & extra illam, ſacram Communionem recipiunt. Vnde cauſa priuilegij ex hac parte non ceſſat. Dum enim non ceſſat adæquatè ratio finalis priuilegij, ſed remanent aliquæ reliquiæ ipſius, neque etiam ceſſat priuilegium per *l. ex duobus ff. de vulg. ſubſt. & l. vnus §. ſeruus, ff. de quæſt. & l. 2. ff. rerum amot.* & annotant Mantic. cùm Bart. *de tacit. lib. 3. tit. 12. num.* 58. etiamſi priuilegium habeat tractum ſucceſſiuum Gloſ. *in cap. Decet, v. decet, de reg. iur. in 6.* Din. *ibid. num.* 3. Roland. *conſ.* 52. *num.* 55. *l.* 2. qui alios adducit, Sanclt. *lib.* 3. *de matr. diſp.* 30. *num.* 8. Coninch. *tom.* 2. *diſp.* 33. *in fin.* & Merol. *tom.* 2. *Theol. mor. diſp.* 4. *cap.* 6. *num.* 324.

10 Secundò, quia non ſolùm pro Regularium vſu, ſed etiam pro ſecularium deuotione augenda, illiſque communicandis, Regulares Sacratiſſimam Euchariſtiam in ſuis Eccleſijs aſſeruare poſſunt, vt in citata Conſtitutione; *Licèt debitã*; Pauli III. videre eſt. In ea enim ex quo conceditur facultas adminiſtrandi Euchariſtiam ſæcularibus, conceditur ſimul facultas eam retinendi in proprijs Eccleſijs.

11 Eſtque aliud priuilegium Regularibus conceſſum, vt excepto die Paſchatis, poſſint quibuſcunque ſæcularibus Euchariſtiæ Sacramentum miniſtrare. Ita non obſtante *Clem.* 1. *de priuileg.* conceſſit Leo X. & Iulius II. apud Caſſarub. *v. Communicare*, & Iulius III. in præcitata Conſtitutione, ac Eugenius IV. in *Conſt. & ſi quaslibet* in Bullario Caſinenſi 63. & B. Pius V. *in Conſtit. Et ſi mendicantium*, quem, vt aduertit Peyrin. *num.* 85. in hac parte Gregorius XIII. non eſt moderatus, cùm non aduerſetur Concilio Tridentino, & tradunt Nauarr. *in ſum. cap.* 21. *num.* 52. & *cap.* 27. *num.* 102. Azor. *tom.* 1. *lib.* 7. *cap. vlt. quæſt.* 7. Suar. *in* 3. *par. tom.* 3. *diſput.* 72. *ſect.* 2. Portell. *v. adminiſtratio v.* 8. Hier. Rodrig. *reſolut.* 27. *num.* 2. Mirand. *quæſt.* 42. *art.* 1. Tambur. *de iur. Abb. tit.* 5. *diſp.* 5. *quæſt.* 3. Peyr. *ad Conſt.* 7. Pij V. *num.* 83. Barboſ. *de off. Paroch. par.* 2. *cap.* 20. *num.* 8. Lezan. *v. Euchariſtia numer.* 2. Sayr. *lib.* 3. *de cenſ. cap.* 29. *num.* 3. Bonac. *eod. tr. diſp.* 2. *q.* 9. *par.* 5. *num.* 59. Paſqualig. *ad Lauret. de Franch. par.* 2. *quæſt.* 25. Piaſec. *in pr. par.* 2. *cap.* 3. Filiuc. *tr.* 4. *cap.* 9. *num.* 264. Pax Iord. *lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 50. & alij. Et ſupponitur à Sac. Congregatione Concilij in eius declaratione, data ſub die 2. Martij 1619. apud Barboſ. *loc. cit. numer.* 10. his verbis: *Fuit dubitatum, an in die Paſchatis fratres poſſint adminiſtrare populo Sanctiſſimum Euchariſtia Sacramentum? Sac. Congregatio cenſuit, non poſſe, ſtante quod in Priuilegio Eugenij IV. hoc eis interdicitur expreſſè pro illa die. Igitur Sac. Congregatio priuilegium admittit pro alijs diebus.*

12 Neque obſtat, quòd miniſtratio Euchariſtiæ pertineat ad iuriſdictionem, cùm ſit actus paſcendi proprias oues, vt deſumitur ex Concilio Carthag. 1. *cap.* 7. & Concilio Mileuitano *cap.* 18. Et proinde vt Regulares poſſint miniſtrare Euchariſtiam in his Eccleſijs, quamuis liberè poſſint in illis celebrare, & quilibet ibi intereſſe miſſæ, non tamen ex hoc poterunt miniſtrare Euchariſtiam. Ex eo enim quòd conceditur miſſa, non cenſetur conceſſa facultas aſſeruandi Euchariſtiam, & miniſtrandi. Quia cùm pertineat ad iuriſdictionem, eſt quid ſpeciali nota dignum, & ideò non venit in conceſſione celebrandi, cùm debeat ſpecialiter exprimi iuxta *l. Eos, C. de aqueduct.* & obſeruant Crauet. *conſ.* 880. *num.* 19. Alex. *conſ.* 104. *in fin. lib.* 1. Afflict. *deciſ.* 111. *num.* 9.

13 Quoniam id locum non habet in priuilegiatis. Regulares autem habent priuilegia. Præcipuum eſt illud Pauli IV. relatum à Rodriguez in Bullario pro fratribus Minoribus. Et illud B. Pij V. *Ad immarceſcibilem* 7. *Februarij* 1567. pro Clericis regularibus, conceſſum cum ampliſſimis derogationibus, & poſt Concilium Tridentinum, atque adeò poſt *d. Clem.* 1. *de priuil.* Miniſtratio autem Euchariſtiæ venit in conſequentiam ad celebrationem, non quòd ad facultatem miniſtrandi, ſed quoad locum miniſtrationis; ita vt eo ipſo, quòd eſt deputatus pro celebratione, cenſeatur etiam deputatus pro miniſtratione Euchariſtiæ in ordine ad eos, qui poſſunt miniſtrare.

14 Denique non obſtat, quòd priuilegium ipſis Regularibus ſit conceſſum, non autem Sacerdoti ſæculari, ſeu Capellano. Quia id munus adminiſtrandi Euchariſtiam in eorum Eccleſijs poteſt ab eis committi etiam Sacerdotibus ſæcularibus ex priuilegio Iulij II. apud Peyr. *Conſt.* 1. §. 27. ibi. *Et alijs quibuſuis perſonis Euchariſtiæ Sacramentum, quoties opus fuerit miniſtrare, & miniſtrari facere.* Sicque Regulares necdum per ſeipſos, ſed etiam per alios Sacerdotes poſſunt miniſtrare Sacram Euchariſtiam in ſuis Eccleſijs, vt tradunt Cordub. *in addit. ad comp. v. Communicare*, Med. *in inſtruct. lib.* 1. *cap.* 11. §. 3. Ioann. à Cruc. *de ſtat. relig. lib.* 2. *cap.* 5. *diſt.* 3. *concluſ.* 3. Tambur. *de Iur. Abb. par.* 3. *diſp.* 5. *q.* 4. Barb. *de offic. Paroch. cap.* 20. *num.* 8. Vbi mirando addit, non eſſe neceſſarium huiuſmodi Sacerdotes eſſe ad hoc munus approbatos ab Epiſcopo, cùm multò maior ſufficientia requiratur in Sacramento pœnitentiæ, quàm Euchariſtiæ. Vnde non eſt eadem ratio, ideòque nullibi ſtatutum reperitur, miniſtrum Euchariſtiæ debere eſſe ab Epiſcopo approbatum.

15 Verùm hanc in rem præter ea, quæ à s. me. Innocentio X. ſuper extinctionem, & ſuppreſſionem paruorum Conuentuum in citata Conſtitutione *inſtauranda* conſtituta ſunt, ea etiam, quæ à S. Congregatione in ſuis declarationibus pendiculatè ſunt ſcripta, exequamur.

16 In hoſpitijs, vel Grancijs non permittitur habitatio Religioſorum, neque curæ exercitium per Regulares, ſed per Presbyteros ſæculares, ab ipſis Regularibus nominandos. Permittitur item habitatio Regularium laicorum, ſeu conuerſorum pro fructibus colligendis. 10. Decembris 1652.

17 Conuentus parui reſtituti ſubiecti ſunt Ordinario, donec per Sac. Congregationem declaratum fuerit, ibi commodè degere poſſe, & cum effectu degere duodecim Religioſos. Et ſi interim non alantur in eis ſaltem ſex Religioſi, quorum ad minus quatuor ſint Sacerdotes maturæ ætatis, gratia reſtitutionis nulla ſit. In alijs verò non ſuppreſſis, in quibus quandoque dictus numerus non alitur, datur iuriſdictio Ordinario, tanquam delegato Apoſtolico 10. Febr. 1654.

18 Super quo decreto die 27. Iulij 1655. emanarunt à Sac. Congregatione ſuper ſtatu Regularium ſequentes declarationes a Summo Pontifice approbatæ.

19 Epiſcopus in Conuentibus ſuæ iuriſdictioni ſubiectis non poteſt Abbates, Priores, Guardianos, & alios Superiores locales deputare, vel familiam conſtituere.

20 Ex rationabili tamen cauſa poteſt Religioſos à dictis Conuentibus amouere, commonito prius Superiore Regulari, ad quem pertinet, vt eoſdem Religioſos aſſignet in aliis Conuentibus.

21 Regulares eorundem Conuentuum compelli poſſunt ab

Digitized by Google

ab Epiſcopo ad exhibendos libros iotroitus, & exitus, & reddendas rationes adminiſtrarionis.

22 Poteſt Epiſcopus in eiſdem Conuentibus ſe ingerere etiam in ijs, quæ Regularem diſciplinam concernunt.

23 Eccleſiæ dictorum Conuentuum, & Capellæ Granciarum, in quibus degunt Conuerſi pro agrorum cultura, poſſunt ab Epiſcopo viſitari.

24 Sicut etiam ipſi Connerſi.

Er Granciæ, licèt nullus ibi degat Conuerſus.

25 Non tamen licèt Epiſcopo viſitare Conuentus tam ſuppreſſos, & poſtea reſtitutos, quàm non ſuppreſſos ad effectum cognoſcendi, an in illis re ipſa alantur ſex Religioſi, antequam aliundè conſtet de ſundamento intentionis Epiſcopi, & deficientia numeri conſtituti.

26 Non licèt Epiſcopo tales Conuentus viſitanti quicquam accipere procurationis nomine.

27 Iuriſdictio prædicta competit etiam Vicariis generalibus Epiſcoporum, & aliis inferioribus Prælatis, proprium territorium, ac iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem habentibus.

28 Prouinciales, & alii Superiores regulares poſſunt huiuſmodi Conuentus, Ordinarij iuriſdictioni ſubiectos, & Religioſos in illis degentes, viſitare, corrigere, & punire omnemque iuriſdictionem in eos exercere, ſicut poterant ante dictum decretum, non tameo priuatiuè quoad Epiſcopum.

29 Si Superior regularis in cauſa peruenerit contra ſubditum degentem in aliquo ex iſdem Conuentibus, Ordinario ſubiectis, ſabricandn proceſſum, vel eum carceri mancipando, Epiſcopus non poreſt huiuſmodi cauſam reaſſumere, ac ſuperiori inhibere, niſi ex iuſta cauſa, veluti cum videt Superiorem regularem ex odio, vel amore, cupiditate, vel metu, aut ex nimia ſeueritate, vel indulgentia, quid durius, aut remiſſius conſtituere, quàm cauſa depoſcit, in quo ipſius Epiſcopi conſcientia oneratur.

30 Non licet è conuerſo Superiori regulari Religioſum ab Epiſcopo inquiſitum è loco amouere, & ſi amotus fuerit, poteſt Epiſcopus cauſam proſequi, & illum quibuſcunqoe remedijs reuocare, etiam inuocato auxilio Ordinarii, & brachio ſæculari cuiuſcunque loci, in quo Religioſus ille reperiatur.

31 Quo caſu excepto, ſi Superior localis, vel etiam prouincialis voluerit aliquem ex Fratribus à Conuentu remouere, id Epiſcopus prohibere non poterit.

32 Si à Conuentu primùm ſuppreſſo, & deinde Religioni reſtituto, abſint ex aliqua rationabili cauſa, & ad breue tempus vnus, vel plures ex numero ſex Religioſorum, ibi degentium, gratia reſtitutionis ob id non eſt nulla, nec Conuentus remanet ſuppreſſus, omni tamen fraude ceſſante.

33 Conuentus tamen remanet ſubiectus iuriſdictioni Ordinarij tali abſentia durante.

34 Iterum verò impleto numero, Conuentus recuperat priſtinam eaemptionem.

35 Si gratia reſtitutionis Conuentus ſuppreſſi reddatur nulla ex eo, quòd in illo ad formam decreti cum effectu non alantur ſex Religioſi, & poſtea contingat eiuſmodi numerum impleri, non reuiuiſcit gratia reſtitutionis Conuentus.

36 Aotequam Epiſcopus Conuentus poſſeſſionem apprehendat, vel Religioſos expellat eos, quòd gratia reſtitutionia, vt ſupra reddatur nulla, debet præcedere declaratoria ipſius Epiſcopi cum cauſæ cognitione.

37 A qua declaratione licet Religioſis ad Sedem Apoſtolicam appellare quoad effectum deuolutiuum tantùm, non autem quoad ſuſpenſiuum.

38 Ætas autem matura ad hunc effectum dicitur completo anno quadrageſimo.

CONSVLTATIO CLIII.

Satis ſcitè, ſatiſque ſolicitè quaritur, an deponentes pecunias in Monte Pietatis poſſint ex illis percipere lucrum quinque pro centenario.

Et an idem Mons Pietatis, exponens poſtea mutuatarijs dictas pecunias, poſſit exigere ab ijs ſeptem pro centenario?

ET certè non eſt hodiè, neque amplius eſſe poteſt quæſtio, an Mons Pietatis erigi poſſit ea lege, quòd à mutuatarijs poſſit exigi certa ſumma moderata pro conductione domus, & miniſtrorum ſuſtentatione, cum illa fuerit definita à Pontifice Summo Leone X. vt in eius *Conſtit.* 11. *tom.* 1. *Bullar.* Sacro Concil. Lateranenſi approbante contra opinionem, quam antea tenuerat Caet. *tom.* 2. *opuſc.* 6. qui ſcripſit anno 1498. ſub Alexandro VI. adhuc tunc Cœnobita in Conuentu Ticonenſi S. Apollinaris, cuius librum refutauit Bernardinus à Buſtis Minorita, pro cuius opinione plerique tunc contra Caietanum ſteterunt, & nunc omnes ſtare tenentur poſt Summi Pontificis, & Lateranenſis Concilij definitionem, primuſque Mons erectus fuit Peruſij magno Reipublicæ commodo, ac pauperrimæ plebis vtilitate, vt per Modern. *de reb. per vſur. acquiſ. quæſt.* 10. Nauar. *in com. de vſur. num.* 6. *& ſeq. & in man. cap.* 17. *num.* 252. Molin. *de contr. diſp.* 325. *num.* 2. Salon. *de iuſt. & iur. quæſt.* 87. *num.* 3. *& ſeqq.* Filiuc. *tom.* 34. *cap.* 9. *num.* 170. *&* 171. Leſſ. *de iuſt. cap.* 2. *dub.* 23. *num.* 193. Azor. *tom.* 3. *lib.* 10. *cap.* 22. Quaranta *in ſumm. Bull. v. Mons Pietatis*, Matanta, qui alios congerit *reſp.* 27. *num.* 4. Lup. *de vſur. com.* 3. §. 3. *num.* 8. Scacc. *de camb.* §. 1. *quæſt.* 1. *num.* 445. vbi quod de hoc apud nos nullus eſt ſcrupulus, & *num.* 447. vbi quod hodiè temerarium eſt de hoc diſputare, ſicuti etiam ferè omnes alii præcitati aiunt, opinionem Soti, qui innixus fundamentis Caietani contrarium tenuit *lib.* 6. *quæſt.* 1. *art.* 67. eſſe temerariam, periculoſam, & poſt declarationem Pontificis, & Concilii nollo modo tenendam, quamuis hanc Soti labem diluere conetur P. Vincentius Baronius, vir raræ eruditionis, & in Theologia Thomiſtica modeſtiſſimus, doctiſſimuſque *Ethic. Chriſt. diſp.* 1. *ſect.* 2. *art.* 2. §. 4. 1

Quibus authoribus addendum eſt, non obſtare, quòd Sotus atteſtetur, ſe vidiſſe antographum approbationis contineri clauſulam. *Quatenus ſint licita, & iuſta, ac ſacris Canonibus non repugnent.* Quoniam hæc clauſula non refertur ad expreſsè diſpoſita, ſed ad non expreſſa. De ſtylo enim Cancellariæ poſt approbationem expreſſorum addi ſolet approbatio generalis aliorum, quæ à ſtatuentibus decerni poſſent, de quibus cum Pontifex notitiam non habeat, ideò additur clauſula, *dummodo ſint licita, & honeſta*, quæ, vt dictum eſt, non ad expreſſa, ſed tantummodo ad ea capita, quæ vltra expreſſa à ſtatuentibus addi poſſunt, refertur, ad tradita per Seraph. *dec.* 465 *num.* 2. Rot. *dec.* 339. *num.* 5 *par.* 2. *rec.* Quod Sotus, vti Theologus, aduertere non potuit. Vidè rectè Filiuc. *d. cap.* 2. *dub.* 23. *num.* 192. dixit, quòd cum hæc quæſtio fuiſſet ſuſcitata inter Theologos, debuit apertè definiri abſque dicta clauſula. Idem aſſerit Scacc. *d. q.* 1. *num.* 444. inquiens, non eſſe veriſimile, hanc clauſulam fuiſſe appoſitam; nos verò admittimus, quod Sotus in autographis illam legerit, ſed non perpenderit in qua parte litterarum fuerit appoſita. 2

Tota igitur concertatio eſt, an impertienda ſit licentia erigendi montem, qui volentibus apud ipſum deponere proprias pecunias, ſoluat lucrum ad rationem quinque pro centenario, idemque lucrum pro ſui indemnitate exigat à ſuis mutuatariis. 3

Et ex prima ſtatim fronte de rigore iuris negatiuè reſpondendum eſſe videtur ex *cap. conſuluit, de vſur.* firmatque Nauar. *conſil.* 2. *eod. tit.* Azor. *inſt. mor. tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 9. *quæſt.* 5. Filiuc. *tr.* 34. *to.* 2. *num.* 177. *& ſeqq.* Megal. *par.* 2. *inſtit. lib.* 2. *cap.* 5. *n.* 45. Theſaur. *in praxi Eccl.* 4

par.2.v.Montis Pietatis, vbi alii. Quoniam inter Montem, & tradentes pecunias non poteſt eſſe alius contractus, quàm depoſiti, vel mutui. Ratione autem mutui non poteſt aliquid recipi; cùm ſit contra præceptum naturale, & diuinum, D.Thom.2.2.*quaſt.78. ar.1. ad 4.* & omnes communiter. Neque ratione depoſiti, quia contractus depoſiti debet eſſe gratuitus, *l.1.§.ſi veſtimenta, & §.ſeq.ff.de poſſeſſ.* Doctores *in l.quod Epheſi, ff.de eo, quod certo loc.* Roman.*conſil.500.num.5.* Alex.*conſ.80.num.4. & ſeqq.lib.3.* ac latè Lup. *de vſur.com.1.§.4.num.61.* vbi in ſpecie de eo, qui fecit depoſitum ſub conditione aliquid recipiendi. Vndè à Summis Pontificibus non permittuntur Montes Pietatis, vt plurimum erigi, niſi ad præſcriptum Concilij Lateranenſis, & præſertim, vt recipi non poſſit niſi quid moderatum pro expenſis Miniſtrorum, & ipſorum Montium, non excedens ſummam trium pro centenario, vt declarauit S.Congregatio Concilii in Auenionen. 26. Maij 1612. in Tudertina 17. Auguſti 1626. in Thearina 5. Iulii 1627. in Lucerien. 27. Maij 1645. Et in Mutinenſi de Finali 22. Auguſti 1637. cenſuit, lucrum pignorum non poſſe permitti vltra tria pro centenario, & cum clauſula, ſi dicta ſumma ſit neceſſaria pro Miniſtrorum ſalario, & alijs expenſis Montis ſubeundis. Vel bina, vt in Cremonen. 31. Maij 1580. & in Vercellenſi 8. Octobris 1628. vel ſingula tantum ſi ſufficiant, vt in Meſſin.11. April.1625. Et in alijs ſæpè, reiecta opinione contraria. Quinimmò die 28. Auguſti 1582. declarauit, nullo modo permitti debere, vt detur pecunia Monti ad finem conſequendi ex ea aliquos fructus, licèt minimos. Etſi quæ ſub hac conditione mutuata inueniatur, omninò reſtituatur. Et Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus declarauit, quòd ſi Mons poteſt manuteneri ſoluendo etiam mercedem operarijs, & aliis miniſtris ex ſuis propriis redditibus, nihil exigere poteſt pro mutuis, aliàs ſolummodo tantùm id, quantum eſt neceſſarium pro ſupradicta manutentione, & expenſis neceſſariis loci, & miniſtrorum iuxta Conſtiutionem Leonis X. in Concil. Lateranenſi. Ita in Cotronen. 28. Aprilis 1599. & in Fanentina 6. Septembris 1604. Dummodò non excedant trina pro quolibet centenario, vt in Vegeuanen. 19. Ianuarii 1607. & in Thetdonen. 11. Auguſti 1626. vel ad ſummum quaterna, vt in eadem Cotronen. 28. Aprilis 1599.

5 At nihilominus ob cauſam neceſſariæ ſubleuationis pauperum conſueuerunt ex Indulto Pontifices aliquando dictam ſummam concedere, & in ſpecie fuit conceſſum Monti Pietatis Bononiæ, Mutinæ, Veronæ, & Ferrariæ, vt ex Indulto, quod legitur apud Paſqualig. *deciſ. moral.183.num.6.* Idque ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, ſeu indemnitatis ipſorum deponentium, vt latiùs poſt alios firmat Paſqualig. *nu.11. & ſeqq.* vbi etiam *num.18.* reſpondet ad *cap. Super eo, de vſur.* quod confirmat *deciſ.184. per tot. & deciſ.ſeq.num.6. & 7.* Vnde nonniſi cum temeritate aſſeri poteſt, Pontifices Summos, eorumque, ac Curiæ Romanæ Officiales, qui diligentiſſimi eſſe ſolent, ac prudentiſſimi, erraſſe, vt ponderat Salon. *dict. quaſt.78. ſub num.3. art.2.* & latiſſimè comprobat Fragoſ. *de Regim. Reip. Eccleſ. part.1. lib.7. tota diſp.20.*

6 Et licèt ab aliquibus id reſtringatur, quatenus deponentes poſſint compelli ad deponendum pecunias in Monte Pietatis pro ſubleuandis pauperibus, vt ex Abb. *in cap. In Ciuitate, in fin. de vſur.* & notat Laur. de Rudulph. *in d.cap. conſuluit num.4. eod.tit.* Alex. *in l. Item quia §.1.num.2.ff.de pact.* Azot. *tom.3. lib.5. cap.5. dub.2.* & Gemin. *de vſur.com.3.§.3.num.54.* Vel quando Mons Pietatis habet bona ſtabilia fructifera, & pecunias à deponentibus recipit nomine emptionis, cenſus, vel ſimilis contractus, vt firmat Theſaur. *loc.cit.* Vel quando deponentes ad effectum deponendi, omiſerunt collocare pecunias ad aliud lucrum licitum, & hoc caſu ratione lucri ceſſantis, vt annotat idem Theſaur. *ibid.* ex doctrina recepta Pauli de Caſtro *in l.3.§. nunc de officio, num.3. ff. de eo, quod cert. loc.*

7 Attamen Paſqualigus abſolutè aſſerit contrarium *d. dec.183.num.2.§. Et per tot.* vbi aduerſariis reſpondet, quòd etiam facit *dec.185.num.8.* Ea potiſſimùm ratione, quòd huiuſmodi lucrum non ex mutuo, ſed ex iuſto titulo Indulti Apoſtolici pro neceſſaria ſubuentione pauperum conceſſi percipitur.

8 Accedit, quòd intentio præcipua ciuium deponendi pecunias apud Montem erigendum, non eſt, vt ex iis lucrum conſequantur, ſed potiùs, vt erigatur Mons Pietatis ad pauperum ſubleuationem. Stante autem hac præcipua intentione, non dicuntur committere vſuram, Laur. de Rodulph. *de vſur. par.3. princ. num.27.* Vbi quòd mutuantes Monti non ſolum ſi coactè, ſed etiam ſi voluntariè mutuant, dummodò ex charitate, non autem ſpem ponendo in lucro per ſe primò, ſed ſecundariò ſi mutuant, immunes eſſe ab vſura, *tract. diuerſ. tom.7. p.39.* quem ſequitur D. Anton. *p.2. tom.2. cap.11.§.20.* vbi reiecta opinione Gregorii Ariminenſis, & aliorum Theologorum contrarium ſentientium, adhæret opinioni d. Laurentii de Rodulphis, addens, ita quoque tenuiſſe plures alios, quorum opinionem communiter ſequuntur Patres Dominicani, & Minores, traditque Bonac. *de contr. diſp.3. q.3. punct.12. num.9.* Piſtor. *quaſt. iur. lib.3. quaſt.2. num.18.* & Paſqualig. *d. dec.183. & ſeq.* licèt in *deciſ.182. num.1.* dùm reiicit diſtinctionem Doctorum, qui faciunt differentiam inter coactè, & ſponte mutuantes, non ſit audiendus, quia loquitur contra opinionem Baldi *in l. iuſiur. num.104. ff. de iureiur.* & contra communem.

9 Non obſtat, quòd Pontifex facere non poſſit, quin peccatum ſit peccatum. Quia, omiſſa reſponſione Salonii vbi ſupra, licèt Pontifex non poſſit generaliter ſtatuere, quòd vſuræ committantur, tamen ex cauſa in aliquo caſu poteſt declarare, quòd non ſit vſura, vt per Felin. *in cap. fin. num.9. de maior. & obed.* quem ſequitur Silu. *de iureiur. par.4. quaſt.51. num.48. tr. diu. tom.4. pag.356.* & comprobatur ex ea doctrina, quòd Pontifex poſſit declarare ex cauſa rationabili tum legem diuinam, tum etiam naturalem, quòd ſcilicet in aliquo peculiari caſu non obliget ex mutatione facta in materia. Eam quoad legem naturalem tradunt Abb. *in cap. à nobis num.4. de decim. & in cap. Cum tanto, num.3. de conſuet. & in cap. Quæ in Eccleſiarum num.11. de Conſtit.* Innoc. *ibid.* ac Felin. *num.26.* qui alios refert, Gloſ. *in d. cap. à nobis, v. Exemptus, & in l. manumiſſiones, v. naſcerentur, & in l. ius ciuile ff. de iuſt. & iur.* Quibus adſtipulantur Caiet. 2.2. *quaſt.120. art.1.* Sot. *lib.6. de iuſt. quaſt.7. art.3. ad 3.* Nauar. *conſ.4. de diſp. impub. num.16. & ſeq.* Couar. *in 4. par. 2. cap.6.§.9.* Angel. *v. Papa num.1.* Can. *relect. de pœnit. par.5.* Sanch. *lib.8. de matr. diſp.6.* Salas *diſp.5. de legib. ſect.10.* Et quoad legem diuinam Panorm. *in cap. Propoſuit, num.20. de conceſſ. præben.* citans Innoc. *in cap. Cum ad Monaſterium, de ſtatu Monach.* Felin. *in dict. cap. Cum in Eccleſiarum num.19. & 20.* Angel. *in l.2. Cod. de crim. ſacril. & in l.1. Cod. de ſent. paſſ.* Decian. *conſ.112. num.3. vol.1.* Cano, & Sanchez locis allegatis, & Suarez *lib.10. de legib. cap.6. num.17.* & Paſqualig. *ea deciſ.183. à num.14.*

10 In re autem propoſita cauſæ conceſſionis ſunt manifeſtæ. Tùm quia erectio Montis, quæ non ſolum eſt vtilis, & ſancta, ſed etiam neceſſaria, non poteſt fieri abſq; hac conditione ſoluendi deponentibus pecunias quinque pro centenario in ſubleuationem pauperum, qui deuorantur ab vſuris, præſertim Hebræorum. Tùm etiam quia certum eſt, quòd qui parati ſunt deponere ſuas pecunias in Monte erigendo, facilè poſſent illis emere tot res immobiles, quarum fructus, vt dicunt Doctores, computari ſolent ad quinque pro centenario, Gloſ. *in auth. perp. v. iuſta, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Natt. *conſ.498. num.10.* Lup. *de vſur. com.20.§.3. num.117.* Rot. *dec.116. num.1. par.2. diu.* adeò, vt dumtaxat dubitari poſſit, an ſit in promptu occaſio illas emendi. Iuxta namque alteram opinionem ſufficit, quòd emptio ſit veriſimilis, Filiuc. *d. tr.34. cap.9. num.109.* dicens, quòd ſi moraliter loquendo opus eſſet longo tempore ad collocandum pecunias negotiationibus, vel emptione rei fructiferæ, poſſit aliquo modo dubitari, ſi verò ſperatur poſſe breui tempore pecuniam occupari, tunc lucrum ex monte licitè percipi poteſt, Nauar. *conſil.17. de vſur. num.3.* ibi, quod veriſimiliter lucrarentur tantundem, aliiq; paſſim.

Secun-

Digitized by Google

Secundùm autẽ alteram opinionem requiritur, quòd emptio ſit certa ita, vt concurrant requiſita Pauli de Caſtr. *in d. l. 3. §. fin. ff. de eo, quòd cert. loc.* Piſtor. qui alios cumulat *d. q. 2. n. 43.* & propterea cùm Pontifex concedendo erectionem, definiat tantum dictam quæſtionem inter emptionem veriſimilem, & certam, non diſpenſat ſuper vſuris, ſed decernit, quòd in ea Ciuitate paſſim adſit occaſio emendi parata pecunia res fructiferas.

Inſuper cùm nemo ſit, qui vltrò ſe offerat ad eiuſmodi depoſita faciendum, ſed Ciuitas ipſa ad ſubleuandum pauperes offert deponentibus ſoluere dictum lucrum ad rationem quinque pro centenario, poteſt ſuſtineri in vim donationis, & liberalitatis, ad hoc, vt alii alliciantur ad tradendum pecuniam, & pauperibus abundè ſubueniatur, quemadmodum cenſet Bonac. *d. tr. contract. diſp. 3. quæſt. 3. pun.* 12. Molin. *diſp.* 325. *nu.* 5. & Filiuc. *d. c. 9. num.* 179.

Poſtremò quatenus de hac iuſtitia dobitatur, poterit decerni, vt Mons erigatur ad formam Conſtitutionis Iulii III. quæ approbat Montem ſub duabus conditionibus. Prima, vt mens deponentium ſit iuuandi pauperes, non autem fænerandi. Secunda, vt ad finem deponendi proprias pecunias in Monte deſinant emere merces paratas venditioni, quas alioquin emerent; niſi eas deponerent in Monte, Filiuc. *d. cap. 9. num.* 177. Leſſ. *d. c.* 20. *num.* 198. Azor. *dict. tom.* 3. *lib.* 10. *cap.* 22. Molin. *dict. diſp.* 325. *num.* 2. Salon. *d. q. 78. num.* 4. Eſtque regula, quòd quiſque mutuans poteſt à mutuatario recipere quicquid ſua intereſt ratione lucri ceſſantis, & damni emergentis, vt prolixè Piſtor. *d. q.* 23. *nu.* 8. Vbi quod procedit ne dum quoad damnum emergens, quod ait eſſe extra omnem controuerſiam, ſed etiam quoad lucrum ceſſans, vt latè Azor. *d. to. 3. lib. 5. cap. 4. & 5.* Scacc. *de camb.* §. 1. *q.* 1. *num.* 461. Et hæc gratia eſt facillima, omnique caret vſuræ ſuſpicione, vt Canoniſtæ, ac Theologi cum D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 78. *art.* 2. *ad* 1. docent.

Ad ſecundam. Quamois ſit controuerſum, affirmatiuam tamen, vti veram, tenuerunt quamplures ea ratione, quòd Mons Pietatis debet indemnis ſeruari, atque ideò exigere poteſt quantum eſt ſibi neceſſarium pro ſua indemnitate, cùm id tendat in compenſationem damni, quòd patitur in parandis pecunijs pro ſubleuatione mutuatariorum, & pro expenſis Miniſtrorum, atque aliarum rerum pertinentium ad conſeruationem ipſius Montis, vt docent Abb. *in d. cap. In Ciuitate, in fin. de vſur.* Alex. *in l. Item quia*, §. 1. *num.* 2. *ff. de pact.* Azor. *p.* 3. *lib.* 5. *cap.* 9. *quæſt.* 2. qui alios citat, Reginald. *lib.* 25. *pr. cap.* 11. *num.* 209. Philiarch. *lib. 5. de offic. Sacerd. cap.* 21. §. *quoad primum*, Scacc. *de commerc.* §. 1. *quæſt.* 1. *num.* 151. & 162. *ac ſeqq.* Molin. *tom. 2. de iuſt. d. diſp.* 325. Bonac. *to.* 2. *diſp.* 3. *de contract. quæſt.* 3. *pun.* 12. *num.* 3 Leſſ. *d. dub.* 23. *num.* 194. Filiuc. *d. cap.* 9. *n.* 183. & Paſqualig. *dec. moral.* 186. *à n.* 4. & *dec.* 187. *n.* 2. & 3. *ac dec.* 188. cum binis ſequentibus, & *dec.* 204. *n.* 2. ita, vt ea *dec.* 186. *num.* 5. adeò hanc ſententiam veram exiſtimet, vt oppoſitam cenſeat non poſſe probabiliter ſuſtineri. Et quidem poſito, quòd Mons erigatur ſub conditione, quòd deponentibus ſoluat quinque pro centenario, ſequitur, quòd totidem exigere poterit à ſuis mutuatarijs cum reliquis duobus, quæ ſint neceſſaria pro ſuſtinendis Miniſtris, non quidem ratione mutui, ſed vt dumtaxat ſeruet indemnem iuxta ſanctionem Leonis X.

Neque regeras mutuum dari debere omninò gratis. Quia neque Miniſtri gratis ſubituri ſunt laborem, nec ſine diminutione perpetua ſummæ capitalis, adeòque tandem ipſius Montis extinctione, illi mercedem inde accipere poſſunt, nec adeò graue pauperibus viliſſimum obulum illis in lucrum ſuum alendis ſoluere, nec vllum reſtare ſcrupulum in inſtituto per pijſſimos, doctiſſimoſque viros approbato, denique ſummorum Pontificum Pij II. Pauli II. Sixti IV. Innoc. VIII. & aliorum diplomatibus confirmato.

Potiò perpetuum eſſe vſurarum remedium Montes Pietatis, alibi diximus. Hoc tamen in illis neceſſarium eſt. Primò, vt mutuum detur omnino gratis. Secundò, vt ratione miniſtrorum aliquid detur, qui operas gratuitas non impendunt. Tertiò, domus etiam conſtituenda, quæ ſine aliquo ſumptu non poteſt fieri. Quartò, ſumptus illi æquandi ſunt, vt pauperes non magis grauentur, quàm diuites. Quintò, nihil in his vſurarium eſt; nam ſi quis mutoum dat, teſtes, notarium adhibet, pignus inſpici, aut adduci iubet, nec æquum eius ſumptu, qui dedit mumum, iſta fieri. Sextò, Conandum tamen, vt Montes omnino gratis conſtituantur. Sic enim omnis cauſa ſuſpicionis tolletur. Hoc autem duorum modorum alterutro fieri poteſt, vel vtroque. Primò, vt cenſus ematur annuus, quo ſumptus neceſſarij tolerentur. Secundò, vt magni viri, fidi, diuites ſcribarum, numeratorum, cuſtodum officia gratis præſtent. Nec in re tam pia labor infra vllius dignitatem eſt. Si enim in aliquibus Italiæ ciuitatibus, in Hiſpania, in Gallia, in Germania, & nunc quoque in Romana Vrbe viri nobiles, & Senatorij eleemoſynas pro pauperibus petitum eunt, nec eſt contra exiſtimationem eorum eſſe pauperum legatos, ſed pluſquam vlla purpura amplitudinem eorum exornat, quin & ad magnam Chriſti cedit gloriam pauperum ſuorum Vicarios, & Procuratores eſſe purpuratos, & diuites huius ſæculi alium non ſapere, ſed timere, nec paupertatem in Domini ſui vita omniom ſceptris antepoſitam, opprobrioſam putare. Si Reges, & Principes pauperibus miniſtrant, cur non & pauperum ſcribam, & atrienſem agat diues? Quòd vni ex minimis iſtis faciunt, Chriſto faciunt. Omne officium Chriſto exhibitum, ſupra omnem dignitatem eſt, & omnino regium; quia Deo ſeruire, regnare eſt.

Nam, licèt in magna multitudine diuitum, & benefi- 16
ciorum non deeſſet qui mutuam pecuniam liberaliter offeret egentibus, negligentia tamen, & ſublata fides facit omnes timidos. Ex oraculo Plaut Trin.

Si quis mutuum dederit, fit pro proprio perdicum.
Quum iam repetas, inimicum amicum beneficio inuenis.

Quotondam peruicacia, perfidia, ingratitudo debitorum facit, vt omnes, quos opprimit inopia, luant. Creditor interdum eſt moleſtus, & onerosus, præcox, & ſæuus, quod lege prohibetur. Sæpiùs tamen debitor delicatus, & fraudator, ferè enim humaniter poſtulat, quod debetur, qui verò debent quantumcunque molliter appelles, quamcunque dilationem præſtes, indignantur. Si tenues ſint, tyrannum proclamant. Si magnates, quaſi ſuo iure minantur; neque præſertim hac in re quicquam tam fontem benefaciendi occludit, quàm beneficiorum abuſus. Nec caueri ſatis poteſt, nec ſolet, quamuis ſint hypotheca, iudiceſque; hoc tamen graue eſt, conferta manu repetere, quod amico dederis. Hæc igitur ſerio conſtituenda ſunt magiſtratui, & liquida debita celeriter, & de plano iudicanda, & debitor contumax puniendus eſt.

Et hac ratione penitus tolleretur Iudæis occaſio fœne- 17
randi, cùm fœnus illis permiſſum fuerit tempore, quo Montes Pietatis nondum erecti eſſent. Quare ijs erectis, fœnus Iudæis ampliùs non erit tolerandum, præſertim ſi ſcandalum generet Eccleſiæ, & damnum populo, illios permiſſio eſt reuocanda iuxta *cap. ſuggeſtum de decim.* vbi Gloſſa iuxta textum hos pulcherrimos verſus refert, ac probat.

Indultum tollit contemptus, crimen, abuſus,
Oppoſitum factum, damnum, tempus variatum.

Neque amplius habebit locum expoſtulatio Tholoſani *in ſyntagm. lib. 2. cap. 3. num. 20. Cæterum*, ait, *in omni iure inuenimus, & aliquando vſuras permiſſas in certis rebus, & cauſis, & perſonis, & modis negotiandi. Non tamen idcircò approbatas dicere oportet, ſicuti Deus ob duram ceruicem Iudæorum illis permiſit repudium, ſed non approbauit. Tanta enim hominum eſt improbitas, vt omninò à nomotheta tam benè emendari, vel purgari non poſſit, vt ſcoria aliquid perpetuò non remaneat; aut ſi omnino tollere velit, in peius vitium non degeneret, in quo diſcrimine peius malum euitandum eſt, & fugiendum. Hoc modo in vſuris, ſi vetantur omnino, facit diuitum peſſima auaritia, & crudelitas, ſeu immiſericordia, vt malint potiùs arca nummos rubigini committere, quàm mutuare gratis indigentes. Vel ſi mutuent gratis, ita truculenter repetunt, vt omni inquietudine debitores infeſtent. Proin-*

Digitized by Google

de, & modus quidam fœnerandi permiſſus propter pertinaciam creditorum, & ad iuuandam inopiam debitorum. At, quia nil promptius, quàm ex beneficiis inimicos facere:

Nam maxima pars morem hunc hominum habet,
Quod ſibi volunt, dum id impetrant, boni ſunt; ſed id vbi iam penè ſe habent,
Ex bonis peſſimi, ac fraudolentiſſimi ſunt,

Ex eodem Plauto *loc. cit.* Ideò iterum dico perpetuum eſſe vſurarum remedium Montes Pietatis. Et huius ſententiæ olim fuit, cùm vſuræ Iudæorum ſub Clemente X, diſcuterentur, in qua etiam nunc perſiſtit, dum iterum examinantur ſub Sanctiſſimo D. N. Eminentiſſimus dignitate, & ſapientia Cardinalis de Laurea, qui magno oneri pari honore exprimit ſuum Bonauenturam, alioſque Eccleſiæ primitiuos Patres maieſtate publica, paupertate priuata, dignèque Doctor Seraphicus audiret, niſi quid ſupra Seraphim auſus, ſine alis volaret. Quare in Congregatione à Summo Pontifice in hanc rem deputata, cuius Secretarius fuit Illuſtriſſimus, ac Reuerendiſſimus D. Iacobus de Angelis Archiepiſcopus Vrbinas, & Eminentiſſimi, ac Reuerendiſſimi D. Cardinalis Vicarii Viceſgerens, in agendis cauſis diſertus, & exercitatus, vir dignus Maioribus ſuis, cuius vitæ Sanctitas magna, ſapientia par, inſectatur vitia, non homines, nec caſtigat errantes, ſed emendat, natura ad omnem virtutem temperato animo inſtructus, poſt ſe etiam diſcuſſionem decretum ſub die 22. Octobris 1682. abrogati fœnus Iudæorum, adijci Sacro Monti Pietatis miniſtros, qui pauperum pignora recipiant, eiſque ſummo charitatis affectu faueant, maximas gratias, laudeſque, & agendas, & habendas Sanctiſſimo D. N. quòd bono Reipublicæ natus pauperum animas ab vſuris redemit. Edictum verò in executionem decreti hunc in modum emanauit,

18 *Paluzzo del titolo di S. Griſogono Prete Cardinale Altieri della S. R. Chieſa Camerlengo. La Santità di N. Signore Papa Innocenzo XI. conſiderando, che di preſente ſono ceſſate quelle giuſte, vrgenti, e ragioneuoli cagioni, per le quali ad effetto di prouedere allo neceſſità de' poueri Criſtiani habitanti nella Città di Roma, ſi ſono fin'ora tolerate l'vſure degli Ebrei dimoranti nella medeſima Città, hà riſoluto, e determinato col concorde parere d'una Congregatione da ſua Santità deputata di alcuni Em. Cardinal., e Prelati di non tolerare più le dette vſure, ma quelle hà fatto proibire, e abolire, hauendo dato gli ordini opportuni nel Monte della Pietà, acciòche eſſi Chriſtiani poſſano hauere dal detto Monte quell'aiuto, che cercauano col prender danari ſotto graui vſure da' detti Ebrei in Roma.*

Per tanto Noi in vigore del Chirografo di Sua Santità à noi diretto ſotto il giorno di 30. di Ottobre, e in vigore del noſtro officio, riuochiamo, e aboliamo in tutto, e per tutto ogni toleranza di vſure, & vſo di eſſa a' detti Ebrei di Roma, come ancora qualſiuoglia priuilegio conceſſo a' loro banchi, e ſotto la pena di ſcudi 500. d'oro d'applicarſi per vna terza parte all'accuſatore, ò denunciatore, e per l'altre due alla caſa de' Cathecumeni, e d'altre pene, eziandio corporali ad arbitrio di S. Santità, e de' ſuoi Succeſſori, che non poſſano dal giorno della publicatione del preſente editto tener più banco da fare impreſtanze ſotto vſure, nè dar danari di qualſiuoglia, ancorche menoma ſomma, ſotto vſure a' Criſtiani, ne tampoco ad altri Ebrei, nè con pegni, nè ſenza.

E riſpetto à gl'impreſti già fatti, ſi debbano andar vendendo ſecondo che termineranno dieciotto meſi dal giorno dell'impreſtito, di maniera però, che doppo quattro meſi dal giorno della publicatione dell'editto, non corrano più vſure, nè intereſſi, benche tuttauia correſſero i diciotto meſi, e tutti i pegni che ſaranno reſtati doppo i detti quattro meſi dalla publicatione dell'editto, ſi debbano vendere ſecondo i Capitoli nella forma, e modo ſoliti, ſenza che ſi poſſa dar proroga, ò far rinouatione.

E il preſente Editto vogliamo, e ordiniamo, che ſi oſſerui inuiolabilmente, non oſtante qualſiuoglia Conſtitutione, motoproprio, Editti, e Bandi, ò altro in contrario, à quali ſua Santità nel ſuo Chirografo hà eſpreſſamente derogato. E il preſente Editto affiſſo ne' ſoliti luoghi obligherà ciaſcuno in Roma dal preſente giorno, e doppo quindici giorni per tutto lo ſtato quanto à gl'intereſſati ne' pegni già fatti, come ſe fuſſe perſonalmente intimato. Dato in Camera queſto dì 30. di Ottobre 1682. P. Cardinale Altieri Camerario. M. Zaccaria Auditore. Santo Pilaſtri Commiſſario generale, F. Pinardo Not.

CONSVLTATIO CLIV.

An, & quo pacto Epiſcopus poſſit iniungere Canonicis, ne ſe congregent ſine ſua licentia.

IN hac re ita reſolutum inuenio per Sac. Congregationem ſuper Epiſcopis, & Regularibus ſub die 20. Augusti 1601. ſcilicet non requiri licentiam Epiſcopi, ſi ſolitum ſit ſine ea ſe congregare. Ergo a contrario ſenſu licet ſe congregare, ſi non probetur ſolitum. Quod argumentum eſt fortiſſimum *l.1. ff. de offic. eius*, & valet etiam in ſtatutis, Rot. *dec.* 112. *num.* 13. coram Coccino, *& in rec. dec.* 185. *num.* 7. *p.* 1. 1

Eſtque regula, vt non liceat Collegijs, & Vniuerſitatibus ſe congregare ſine licentia Superioris per textum *in l.2. C. de decur. lib.* 10. Fab. *in §. Vniuerſitatis n.* 1. *in fin. inſt. de rer. diuiſ.* Par. de Put. *de Sindic. tit. Iudices cap.* 3. *per tot.* Boet. *dec.* 60. *n.* 12. etiam in Vniuerſitate Eccleſiaſtica, Rot. *dec.* 567. *n.* 4. *p.* 8. *rec.* 2

Quod præcipuè locum obtinet, quando Epiſcopus habet in Eccleſia præbendam, quia hoc caſu eſt de Capitulo, & ideò non poteſt ab alijs congregari, quàm ab eo, niſi tamen Epiſcopus ſine iuſta cauſa noluerit, ſiue recuſauerit, aut diſtulerit congregare. Vnde non poterit ſine eius licentia congregari, cùm ad ipſum ſolùm pertineat, quando eſt Canonicus, vt tradunt Innoc. *in cap. Irrefragabili num.* 3. *de offic. Ord.* & Bott. *de Synodo p.* 1. *num.* 21. qui etiam *num.* 23. ſubiungit, quòd ſi ab eo non conuocetur, dicitur conuenticula, ſeù conciliabolum, & poteſt iſto caſu præcipere, atque mulctare ſine adiunctis, vt in terminis, quando faciunt Capitulum modo non permiſſo, dixit S. Congregatio Concilii in vna Oriolen. 6. Martii 1642. Et in ſimili quando contrauenerunt eius præcepto de ſeruando die feſto in Hiſpalen. 7. Septembris 1630. & cùm Epiſcopus ſit de Capitulo, erit eidem ſignificandum, non ſolùm tempus, ſed etiam cauſa tractanda, vt poſſit, & ipſe de ea deliberare. 3

Ideòque poteſt fieri ab Epiſcopo præceptum pœnale aduerſus Canonicos, executioni demandandum, ne ſe congregent abſque eius licentia, cùm Iudex pati non debeat inobedientiam, *l. obſeruare, ff. de offic. Præſid.* Vt proindè pœnas præcepti rigoroſè exigendas moneat Hercul. *de caut. de non offend. cap.* 5. *n.* 15. 4

Vbi verò Epiſcopus non eſt Canonicus, & ſolitum eſt congregari abſque licentia Epiſcopi is non poteſt multòque minus eius Vicarius prohibere abſque iuſta cauſa, non conuocetur Capitulum, vt reſcripſit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis Vicario Rhegienſi ſub die 4. Iunij 1602. cuius verba fuerunt hæc: *Per euitare gli ſcandali imminenti può il Superiore prohibire, & impedire la conuocatione del Capitolo.* Secùs autem ſi adſit iuſta cauſa, vt eadem Sacr. Congregatio in Amerina 13. Septembris 1641. & hoc caſu neque dicere tenentur Epiſcopo quid tractare velint in Capitulo, vt in Andrien. 25. Febr. 1603. 5

Et non ſolùm Vicarius conuocare nequit Capitulum, ſed neque in eo intereſſe ratione talis officij, niſi in Eccleſijs, receptitijs, vel vbi adeſt conſuetudo, vt Mediolani ex eadem S. Congreg. in Mediolanen. 2. Iunii 1591. in Neritonen. 27. Octobris 1613. in Rubien. 15. Ianuarii 1616. Vnde etiam S. Congregatio Concilii cenſuit *per cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *§. Abſente verò Epiſcopo*, non obſtare quominus Vicarius Archiepiſcopi Mediolanenſis poſſit interuenire in Capitulo, ac in eo ſedere, ſi talis facultas ei ante Concilium, vel conſtitutione, vel conſuetudine, vel alio quocunque modo legitimè competebat iuxta dictum decretum in fine, præſertim ſi ipſum Capitulum nullo 6

exem-

Digitized by Google

exemptionis, aut ſpeciali iure iuuetur aduerſus omnimodam ſubiectionem Archiepiſcopi. In his tamen caſibus, ſi agendum eſſet in Capitulo de re ſpectante ad Archiepiſcopum, ſeu ſuorum commodum, Congregatio æquum cenſuit, vt nec eius Vicarius interſit. Quæ quidem declaratio fuit diſcuſſa à Sac. Congregatione ſuper Epiſcopos die 5. Maii 1587. his verbis; *Sacra Congregatio ſuper Epiſcopos decreuit Vicarium Archiepiſcopi Mediolanenſis, Capitulis Eccleſiæ Metropolitanæ, & negotiorum Capitularium tractationi, & expeditioni intereſſe valere, & primam ſedem habere iuxta decretum Concilij Prouincialis tertij.*

Et in Brunduſina eadem S. Congregatio ſuper Epiſcopos die 17. Ianuarii 1584. ita decreuit, ſcribens Archiepiſcopo. *La S. Congregatione hà riſoluto, che il Capitolo ſij libero di congregarſi, quando vuole, purche non ſia in pregiudicio del culto diuino, onde non ſi può obligare à domandar licenza, e che il Vicario, ſe non è del Capitolo, dee vſcire quando ſi hà da trattare di coſe pertinenti à lui, ouero à V. S. e lei ancora conuiene, che faccii ſimile, quando vuol eſſer preſente in Capitolo.* Et in Neritonen. 20. Augusti 1601. *Eſſendo il Capitolo in poſſeſſo d'adunarſi ſenza licenza del Veſcouo, e del Vicario, non ſi decerni in ciò fare altra nouità.* Et in Caſtellaneten. 13. Iunii 1580. Epiſcopo. *Quanto all'aſſiſtenza di V. S. alli conti da renderſi per li Procuratori, e rationali del Capitolo ſi dice, che ſi haueranno da vedere, e ſaldare in pieno Capitolo, e che douerà ella conferirſi nel luogo ſolito di eſſo, e ſe non le parerà d'andarui, potrà ordinare, che non ſi vltimino i ſaldi finche non gli hauerà ella reuiſti, e in tal caſo potrà commettere, che i deputati, e i Procuratori rationali vengano co' libri, e con le ſcritture nel palazzo di V. S. accioche ella poſſa chiarirſi di quanto gli occorrerà per ſua ſodisfattione. E quando ſarà ſodisfatta, permetta liberamente, che ſi facciano ſecondo il ſolito l'aſſolutorie, e le condannatorie, come ſarà di giuſtitia.* Et in eadem ſub anno 1596. *che al Veſcouo ſi dij copia degli atti Capitulari, e ricuſando e Canonici, ſi ponno aſtringere con pene, e cenſure.*

CONSVLTATIO CLV.

An Epiſcopus viſitare poſſit domum Parochi regularis cuiuſcumque Ordinis exempti?

NEgandum videtur. Nam habent Regulares ſua priuilegia, quibus Pontifices Summi volentes conſulere eorum quieti, eos, & omnes domos ipſorum, omniaque loca ab eis dependentia eum tam affrenata verborum expreſſione exemerunt ab omni viſitatione, & iuriſdictione Epiſcoporum, vt non videatur poſſe declarari eſſe locum viſitationi Epiſcopali, niſi aliquod ius superuenerit, quòd dictæ exemptioni derogauerit.

Inter iura autem poſt priuilegia Regularium edita, non allegantur, niſi Concilium Tridentinum, & Conſtitutio Gregorii XV. At Concilium non ſubijcit parochiales exemptorum domos viſitationi Epiſcoporum, ſed ſolum Eccleſias, & Curatos, & ne nos quidem ſimpliciter ſubijcit, ſed ſolum in concernentibus curam. Vnde fit, vt ſi dubitetur, an domus parochialis concernat curam, nec ne, conſiderandum ſit ex vna parte, quòd domus expreſsè nominetur inter ea, quæ Pontifices in ſuis Conſtitutionibus eximunt à viſitatione Epiſcoporum, & ex altera parte conſiderandum eſt, quod in his domibus poſſint comprehendi aliqua, quæ pertineant ad curam, adeòque domus ſubijciatur, quoad illa, viſitationi Epiſcopi vigore Concilii, & Conſtitutionis Gregorianæ.

Ex hac diffinitiua conſideratione puto nullo fundamento poſſe dici, quòd domus Parochi regularis Ordinis exempti ſubijciatur viſitationi epiſcopali, etiam quatenus eius domicilium ſit extra clauſtrum. Quia dicta exemptio ſe extendit etiam ad loca, & domos extra clauſtra poſitas, & nullum ius fuit poſtea conditum, quod iſta loca, & domos ſubiiciat Epiſcopo, eò præciſè quia ſunt extra clauſtra. Et contrarium probari non poteſt.

Si igitur aliquod fundamentum ſubeſt viſitandæ domus, illud peti debet, quatenus pertinet ad curam animarum. Quomodo autem pertineat ad curam animarum, vix excogitari poteſt. Si enim conſideretur, quatenus in ea habitet, & in ea peccare poteſt Parochus, non videtur propterea poſſe viſitari, niſi à Superiore regulari, prout fit de facto, quia mores Parochi regularis exempti poſſunt à ſolo Superiore regulari corrigi, qui ideò tenetur ſuum Religioſum viſitare vigore ſuæ Regulæ. Et de hoc nulli dubium, cum toties S. Congregatio Concilii ita declarauerit, docens, quòd Epiſcopus debeat monere Superiorem regularem. 4

Si verò domus conſideretur quatenus ſpectat ad rem œconomicam, quid ad Sacramenta cella penaria, vel vinaria? Credo hæc non admittenda inter ea, quæ ſic curauerit S. Concilium, & Gregoriana Conſtitutio, vt voluerit ea viſitari ab Epiſcopo. 5

Quòd ſi prætendatur viſitari debere quatenus in ea ſeruantur libri baptiſmales, aut aliqua ſacramentalia, tunc non ſolum regulares aperiunt diœceſano poſticum, vt ingrediatur per ſcalam ſecretam, ſed expandunt omnes fores, vt ea viſitet, quia fatentur iſta vbicunque ſint, eſſe ſubiecta Epiſcopo. Sed hoc negant de domo, prout clariſſimè negatur in declaratione dictæ Conſtitutionis Gregorianæ impreſſa in ipſo Bullario, vbi S. Congregatio cenſuit, non poſſe ab Epiſcopo viſitari loca, quæ ſunt extra parochialem Eccleſiam in Monaſterio exiſtentem, licèt Regulares audiant in eis confeſſionem perſonarum ſæcularium. Quòd à fortiori quadrat domibus, vbi non audiuntur confeſſiones. 6

Nec dictæ domus poſſunt dici ſubiectæ Epiſcopis, quia relationem habeant ad Eccleſiam parochialem ſubiectam. Siquidem loca clauſtralia, vbi audiuntur confeſſiones ſæcularium, etiam eſſent ſubiecta, quia habent etiam reſpectum ad Eccleſiam, quatenus ei cura animarum annexa eſt, & tamen S. Congregatio dixit, non eſſe ſubiecta. Item domus, & fabrica domus parochialis eſt prædium temporale, & proinde non cadens ſub concernentibus curam. Et ſi refectio Sacriſtiæ parochialis Eccleſiæ ſubiectæ Regularibus non eſt de pertinentibus ad curam, vt per Barboſ. *de offic. Epiſc. alleg.* 74. *n.* 18. multò minus erit refectio domus. 7

Et valdè friuolum eſt, quòd dicitur, Epiſcopos dediſſe parochias cum reſeruatione ſuorum iurium. Quis enim negat, omnes antiquos Ordines fuiſſe fundatos ſub Epiſcoporum iuriſdictione, & nullum antiquitus fuiſſe permiſſum ab Epiſcopis fundari Monaſterium, niſi remanerent locus, & perſonæ in eo degentes ſub Epiſcopali iuriſdictione? Veruntamen cum S. Sedes videret Religioſos vexari ab Epiſcopis, eos exemit, & exemptio facta de plenitudine poteſtatis ex certa ſcientia, & proprio motu neceſſariò imbibit, & præſtat quod Epiſcopis aliquid auferatur. Et ſicut Pontifex non curauit querelas Epiſcoporum, ita nunc non videntur conſiderandæ, alioquin nulla eſt exemptio, quæ non ſit abolenda. De quibus videndus textus *in cap. Nimis iniqua*, *& cap. Nimis praua*, *de exceſſ. Prœl. & Clem.* 1. *eod. tit. & Clem.* 2. *de cenſ.* ac Concilii Trid. *ſeſſ.* 25. *cap.* 20. *de regul.* & Rodriq. *tom.* 2. *q.* 62. *art.* 3. *& q.* 63. *art.* 1. *&* 2. Henriq. *de indulg. cap.* 24. & Regulares paſſim. 8

At nihilominus affirmandum eſt ex Trid. *cap.* 7. *ſeſſ.* 7. *de reform. & ex Conſt.* Gregor. XV. *de exemptor. priuil.* ea quidem ratione, quia domus Parochi eſt de concernentibus exercitium curæ animarum. In eius quippè viſitatione inquirendum, qui incolæ, quæ cohabitatio ancillarum, facinoroſum, & ſimilium, reparatio, diſtantia ab Eccleſia, commoditas, & facilitas egrediendi noctu pro Sacramentorum adminiſtratione, & alia huiuſmodi, vt accuratè annotat Gauant. *in prax. viſit. Epiſc.* §. 6. *num.* 4. *&* §. 9. *num.* 15. Et quidem non video, cur Epiſcopus, qui reſpectu concernentium curam animarum, poteſt viſitare Eccleſias, & perſonas exemptas, nequeat viſitare ædes Parochiales, cùm potiùs acceſſorium ſequatur naturam ſui principalis, *l. etiam, C. de iur. dot. reg. acceſſorium, de regul. iur. in* 6. Et ſi licèt quod plus eſt, 9

id quoque quod minus eſt licere debere, *auth. multò magis, C. de ſacroſ. Eccleſ. cap. Per venerabilem, qui fil. ſint legit.* Et Epiſcopum viſitare poſſe non ſolùm Eccleſias, ſed etiam loca, firmauit S. Congreg. Concilij loquens de Monachis exemptis, & non ſolùm quoad curam animarum, ſed etiam quoad ad dependentia, & acceſſoria, vt aliàs plenè. Quin potiùs dari poteſt caſus, quòd ſit exempta Eccleſia, membra verò exempta non ſint, quorum ratione exempti Epiſcopo ſubſint, vt per Tambur. *de iur. Abb. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 7. num. 9.* Præcipuè quando non agitur de monaſterio, nec de domo illi annexa, ſed diſtante.

10 Et ita declaraſſe S. Congregationem Concilij in Anguſtana 15. Iunij 1652. iam alibi dixi, in qua cenſuit Epiſcopum poſſe viſitare nedum Eccleſiam Parochialem Regularium exemptorum in concernentibus curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum, nec non perſonam illam exercentem, verùm etiam ædes parochiales, & renuentes compellere, etiam per cenſuras, Quod confirmauit 17. Iulii eiuſdem anni.

11 Quod præcipuè locum habet, quando conſtat harum Eccleſiarum conceſſionem fuiſſe factam, & fieri ab Epiſcopis non pleno iure, ſed cum reſeruatione totius iuris Epiſcopalis, nempè iuribus tamen Epiſcopalibus omnibus ſemper ſaluis, cuius præſeruatiuæ natura eſt, vt nullum præiudicium intelligatur illatum iuri reſeruato, ſed ſaluum, & illæſum remaneat in omnibus, & per omnia, vt per varios textus diſertè probat Spad. *conſ. 3. num. 37. lib. 1.* Aldou. *conſ. 5. num. 29. & conſ. 110. nu. 3.* Hæc enim reſeruatio modificat actum, qui geritur, illumque declarat, Gloſ. & Doctores *in l. Item Labeo ff. famil. erciſc.* Felin. *in cap. Inter Monaſterium 20. poſt med. de ſent. & re iud.* cum aliis per Bertaz. *conſ. 1. num. 98. & ſeq.* Surd. *dec. 163. n. 17.* ac Rot. *deciſ. num. 2. & ſeqq. p. 7. rec.* Quæ adeò vera ſunt, vt quando reſeruatio non inueniret quid modificandum, ipſum actum extingueret, & ad nugas reſolueret, Angel. *conſ 290. n. 4.* Felin. *vbi ſupra n. 3.* Bertaz. *d. conſ. 1. num. 100.* Aldou, *conſ. 5. num. 30. & conſ. 110. num. 14.*

12 Accedente nedum Regularium acceptatione eiuſmodi præſeruatiuæ, Rot. *dec. 300. num. 2. & ſeqq. p. 7.* verùm etiam renunciatione, quo ad hoc ſuarum exemptionum, quæ quoad hunc effectum ſibi, ac ſuis ſucceſſoribus nullatenus ſuffragantur adeò, vt ampliùs de exemptione agendum non ſit, *l. quæritur, §. ſi venditor, ff. de ædil. edict, l. ſi maritus, §. ſi negauerit, ff. ad l. Iul. de adult. l. poſtquam, C. de pact.* Iunctis etiam confeſſionibus eorundem, quæ licèt Prælatorum, adhuc cùm aliundè adminicula, & probationes habeant, nocent, Greg. *dec. 506. num. 3.* ibique Add. *lit. A.* & Maſcard. *concl. 367. num. 13. & ſeq.*

13 Præterea de natura vnionis eſt, vt cenſeatur facta ſine præiudicio alterius, ac retentis eiſdem oneribus, quibus res vnita antea ſubiacebat, *cap. quia Monaſterium 2.* vbi Gloſ. *ſub init. de relig. dom. cap. Paſtoralis 19. de priuileg.* Coccin. *deciſ. 162. num. 2.* Seraph. *deciſ. 1410. num. 18. & ſeq.* Duran. *deciſ. 14. num. 8. & dec. 92. nu. 7.* Rot. *dec. 730. num. 1. par. 3. rec.* cùm alijs, & benè ad rem hanc Fuſc. *de viſit. lib. 2. cap. 20. nu. 5. & ſeqq.* & latiùs *cap. 26. num. 28. & ſeqq.*

14 Deniquc cùm voluntates partium à poteſtate commodè deducantur, *l. Cum te, Cod. de donat. propt. nupt. cap. Cum ſuper de offic. deleg.* Rot. *p. 5. rec. dec. 186. num. 8.* & in Recanaten. bonorum 27. Iunii 1643. coram Em. Cerro, Epiſcopus autem ex ſe non poſſit in totum Eccleſias, aut loca eximere à ſua iuriſdictione, & Regularibus concedere, niſi aliquid ſibi reſeruet, In ſpecie autem ius viſitandi, vt latè probat Fuſc. *d. lib. 2. cap. 20. nu. 5. & ſeqq.* loquens etiam ſtante vnione, & *cap. 26. num. 28. & ſeqq.* loquens in eiſdem terminis, reſtat, vt contra benè poſſit Prælatus regularis in aliquo particulari caſu ſuis exemptionibus renunciare, præcipuè aliquid acquirendo poteſt in hoc caſu, & in conſequentiam actus, quem gerit facultatem Monacho facere, vt videre eſt in Eccleſia regulari, & exempta, ac in ipſis Religioſis exemptis, qui ſi animarum curam exercere velint, viſitationi Epiſcopi ſubijciuntur, parique ratione, ſi Superior concedat licentiam exempto, vt executoris vltimarum voluntatum munus acceptet, illicò ipſi Epiſcopo ſubiectus remanet, *Clem. vn. de teſtam.* Tambur. *de iur. Abb. d. tom. 1. diſp. 15. quæſt. 7. num. 23. & par. 3. diſp. 3. quæſt. 6. num. 36.*

CONSVLTATIO CLVI.

An in erectione Canonicatus pœnitentiarij requiratur conſenſus Capituli?

Et an Pœnitentiaria exigat vnionem beneficiorum ſimplicium?

AD 1. non requiri, cum Pœnitentiaria ad ſolum Epiſcopum abſque conſenſu Capituli pertineat ex authoritate S. Concilii Trid. *ſeſſ. 24. cap. 8. de refor.* traditque Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſcop. allegat. 55. num. 2. & ſeq. ac de Canon. & dignit. cap. 264. num. 4.* Vbi *num. 5.* id procedere inquit etiamſi collatio præbendarum eſſet ſolius Capituli, & ad d. locum Concilii *num. 11.* Pariſ. *de confid. quæſt. 45. num. 17.* Garz. *de benef. par. 5. cap. 4. num. 138.* & Rot. coram Mantic. *deciſ. 56. num. 3.* Immò erigi poteſt etiam reluctante Capitulo, quod nullum ius habet circa huiuſmodi actus, Rot. in Neapolitana pœnitentiariæ 4. Iunii 1637. coram Merlino, quæ eſt *dec. 222. p. 7. recent.* 1

Ad 2. Non exigit, niſi fortè, vt opulentior reddatur, ſed tantùm de ſui natura requirit vnionem præbendæ Canonicalis, vt ex decreto S. Concilii *d. cap. 8.* ibi: *Cum vnione præbendæ*, Vbi verò fructus omnes in diſtributionibus quotidianis conſiſtunt, diſtributiones ad hunc effectum habentur pro præbenda iuxta doctrinam Gloſ. *in cap. vn. in princ. de Cler. non reſid. in 6.* & declarauit S. Congregatio Concilii apud Garz. *d. cap. 4. n. 127.* 2

CONSVLTATIO CLVII.

An Canonico ſolito reſidere, in carcere detento, & abſoluto, tanquam non reperto culpabili, ac de iure punibili, debeantur diſtributiones pro tempore carcerationis?

AFfirmandum videtur, Nam regula eſt, quòd beneficiatus ſolitus reſidere, ſi non reſideat ex cauſa iniuſtæ carcerationis, lucretur non ſolùm fructus, ſed etiam diſtributiones quotidianas, perinde ac ſi reuera reſidiſſet. Quia non poteſt dici per ipſum ſtare, quin diuinis officiis intereſſet, nemoque debet ſine culpa ſua iure ſuo priuari, vt per Couar. *var. reſol. lib. 3. cap. 13. num. 8.* eius Magiſtrum Nauar. *conſ. 11. num. 7. de Cler. non reſid.* Monald. *conſ. 27. num. 6. lib. 1.* Monet. *de diſtrib. par. 2. quæſt. 5. num. 80. & 81.* Seraph. *deciſ. 1131. num. 2. 3. & 7.* Gregor. *deciſ. 54. num. 2.* Buratt. *dec. 694. num. 4. cap. 5.* ac reſoluit ſæpiſſimè Sac. Congregatio Concilii apud Garz. *de benef. p. 3. cap. 2. num. 362. & 363.* Et S. Congreg. ſuper Epiſc. nominatim in vna Aquilana 20. Iunii 1581. his verbis: *Che a' Canonici, i quali per cauſe criminali ſono carcerati, quando vengono aſſoluti, e liberati, ſi debbano loro le diſtributioni quotidiane, purche detti Canonici auanti, che fuſſero carcerati fuſſero ſoliti riſedere, e ſeruire alla Chieſa.* Et interim ad iſtantiam carcerati deponuntur, vt ex eadem Sac. Congregatione ſuper Epiſcopis in Capuana 29. Auguſti 1614. in Anagnina 11. Martii 1644. & alibi. 1

At nihilominus in hac ſpecie negandum eſt. Habet enim Canonicus contra ſe aliam regulam, quòd abſenti non debentur diſtributiones, quæ recipi debent tantummodo ab intereſſentibus, & inſeruientibus Eccleſiæ iuxta decretum Bonifacij VIII. *in cap. vn. de Cleric. non reſid. in 6.* à S. Concilio Trident. *ſeſſ. 24. cap. 12. de reform.* confirmatum. 2

Neque ſuffragari poteſt exceptio, cum qua deducit 3

ſe

Digitized by Google

ſe fuiſſe in carcerem coniectum, & abſolutum, tanquam non repertum culpabilem, neque de iure punibilem. Nam huius abſolutionis nulla haberi poteſt ratio ad effectum, de quo agitur. Quia non eſt ex capite innocentiæ, qualis tantummodo attendi ſolet per Sacram Congregationem Concilij ad hoc, vt pro crimine captiuus, poſtea relaxatus, faciat diſtributiones ſuas, ea ratione, quia hæc ſola abſolutio ex capite innocentiæ præſtat reo præſidium, vt de eodem delicto vlterius moleſtari non poſſit, Farinac. *quæſt.4. num.27.* Guazzin. *defenſ.2. cap.7. num.12.* Sed eſt duntaxat abſolutio facta de eo, tanquam non reperto culpabili, nec de iure punibili, quæ æquipollet abſolutioni ex hactenus deductis, & nunquam tranſit in iudicatum adeo, vt ſemper nouis ſuperuenientibus indicijs cum eo agi poſſit, Guazzin. *Vbi ſupra num.* 11. Et ideò eadem Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis declarauit, deberi diſtributiones pro tempore carcerationis, ſeu vexationis indebitæ, poſt tamen abſolutionem, & rem iudicatam, vt in Brunduſina 11. Iunij 1596. vt in Auerſana 13. Auguſti 1613. ac alibi ſæpiùs.

Præcipuè quando huiuſmodi abſolutio ſequuta eſt poſt concordatos poſtulatores, tunc enim videtur affectata, & ſolùm remiſſiua pœnæ, attenta præcedente concordia cum parte, quæ poſtulauit, & cum fiſco, ſicque tanquam lata ex indulgentia non ex capite innocentiæ criminis, Infamiam nequaquam tollit, *l. Indulgentia, C. de general. abolit.*

CONSVLTATIO CLVIII.

An Abbas regularis non benedictus poſſit ſuis ſubditis regularibus Ordines minores conferre?
An Ordines minores per huiuſmodi Abbatem non benedictum collati non ſuis ſubditis ſint inualidi? &
An dictus Abbas non benedictus conferens Ordines minores non ſubditis in loco exempto, exiſtente in diœceſi Epiſcopi, poſſit ab eodem Epiſcopo diœceſano de huiuſmodi collatione puniri?

AD primum de iure communi; Abbas non benedictus non poteſt ne ſuis quidem ſubditis dictos Ordines conferre per textum *in cap. cum contingat, de ætat. & qualitate, & cap.1. de ſuppl. negl. Præl.* traduntque ibi Gloſſa, & Canoniſtæ communiter, ac Felin. *in c. Eam te n.2. de reſcr.* & alij adducti à Tambur. *de iur. Abb. diſp.2. quæſt.3. in princ. tom.2.* At ex priuilegijs, quæ ſingillatim referuntur à Tambur. loco citato n. 1. poſſunt etiam Abbates non benedicti ordinare, aliaque exercere, quæ poſſunt Abbates benedicti, vt ex priuilegio Eugenij IV. Congregationi Caſinenſi de obſeruantia in Hiſpania, & Congregationi S. Iuſtinæ de Padua, Iulij II. Congregationi Valliſumbroſæ, & quo ad alios Abbates ſunt communicata, vt latiſſimè Gratian. *diſcept.87. num.11.* cum pluribus *ſeqq.* & *diſcept.791. num.8.* Et pro Baſilianis etiam non benedictis extant priuilegia eiuſdem Eugenij IV. Pauli III. Gregor. XIII. & Pauli V. de quibus Conſtitutiones Religionis D. Baſilij, Tambur. *vbi ſupra num.2.* & fuſius *diſp.11. quæſt.3. tom.1.* & Gratian. locis allegatis, ac D. Fagnan. *in cap. Cum contingat de ætat. & qual. num. 4.* & declarauit Sacra Congregatio Concilij in Panormitana die 16. Martij 1647. ad *cap. 10. ſeſſ. 23. de reform.*

Ad ſecundùm: Negant. Azor. *inſt. mor. p.1. lib.12. cap. 20. quæſt.7.* Quar. *in ſum. Bull. v. Ordo, verſ. Abbatibus,* Bonac. *de ſacram. diſp.8. quæſt. vn. pun.4. num.3.* alijque apud Tambur. *diſp.2. quæſt.7. num.4. & 8.* qui etiam refert Concilium prouinciale Mediolanenſe, & Sacra Congregatio Concilij pluries declarauit, quòd Abbates regulares, habentes ex priuilegio facultatem deferendi inſignia Epiſcopi, poſſint minores Ordines ſecularibus, Epiſcopi iuriſdictioni ſubiectis, ac etiam Regularibus aliorum Ordinum conferre, de licentia tamen & cum dimiſſorijs eorum Ordinariorum, ac Superiorum, idemque Tambur. *dicto num.4.* ex mente aliorum declarat deciſionem Cardinalis Seraphini; quæ inter eius impreſſas eſt 985. aliaſque reſolutiones in contrarium, & comprobat, quòd Abbatibus prædictis non deeſt poteſtas conferendi Ordines præfatis perſonis, etiam non ſubditis. Hoc ipſum repetit ex dictis reſolutionibus eadem *diſp.2. quæſt.8. num. 2.* & Laur. de Franch. *de contr. inter Epiſcop. & Regulares* in decreto, quod refert Sacrę Congregationis Concilij *fol.72. in fin.* ac Fagnan. *in cap. ſtatuimus de ſuppl. neglig. num.46.* Vnde præſuppoſitis etiam diſpoſitione Sac. Concilij Trid. *d. cap. 10. ſeſſ. 23. de reform.* nec non reſolutionibus recentioribus eiuſdem Sacræ Congregationis, ex quibus vetitum legitur dictis Abbatibus Ordines conferre prædictis non ſuis ſubditis regularibus; ac illa antiquiori Bononien. vbi reſolutum fuit, quòd per hoc decretum non impediuntur Abbates, qui ſunt Sacerdotes, & benedicti, ius deferendi baculum, & mytram habentes, quin de licentia Ordinarij poſſint etiam alijs non ſubditis ſuis ordines conferre, & extraneis de licentia ſuorum Ordinariorum, accedente conſenſu illius Epiſcopi, in cuius diœceſi pontificalia hæc exercent. Et ita fuit ſeruatum in tota Prouincia Lombardiæ, & alibi vſque ad annum 1590. die 11. Iulij 1592. Et tunc Epiſcopus Nouarienſis, qui fuit ante promotionem Secretarius Sacræ Congregationis ſuper Epiſcopis reuocauit in dubium, an ſic promoti eſſent benè promoti, & ſtante maximè rigore Bullæ Sixti V. obtinuit in omnem euentum à Gregor. XIV. per Breue facultatem abſoluendi, & diſpenſandi cum prædictis Clericis, vt præfertur, ordinatis, & ſuper hoc dubitantes etiam alij Epiſcopi eiuſdem Prouinciæ conſuluerunt Sacram Congregationem Concilij, & in ſpecie Vicarius Apoſtolicus Parmenſis. Quæ Sacra Congregatio iudicans rem valdè dubiam, petijt votum Rotæ, & iuxta illud decreuit, prædictos Abbates non poſſe prædictos Ordines conferre extraneis, ſed ſuis ſubditis tantùm. Quod etiam à Sanctiſſimo approbatum fuit. Et quamuis tractatum etiam fuerit quòd ſuper hoc Conſtitutio promulgaretur, tamen promulgata non fuit. Et hæc fuere menſe Iunij 1592. prout ex litteris Vicario Parmen. exaratis ſub die 9. dicti menſis. Præſuppoſitis etiam conſilio Butrij *num. 10.* de priuilegijs, & iuriſdictione iſtorum Abbatum, ac ijs, quæ tradit Turrecrem. *in cap. 2. d.69.*

Quia tamen in textu Sac. Concilij nulla fit mentio nul- 3
litatis ordinum, neque contra illos ſic conferentes, videtur negatiuè eſſe reſpondendum, & ſic pro validitate ordinum, neque illos eſſe reiterandos. Ita præciſè ad hoc dubium, etiamſi Ordines abſque literis dimiſſorijs Ordinarij, & licentia Epiſcopi loci ſint ab Abbate collati, reſpondit idem Tambur *d. diſp.2. quæſt.8. tom.2.* vbi *num.1.* ait, ſic Ordinatum indigere tamen diſpenſatione ob ſuſpenſionem à ſuorum Ordinum executione. Nam per hanc ordinationem character imprimitur, vt ex pluribus auctoritatibus Canoniſtarum, & Theologorum probat nominatim Rodriq. *quæſt. regul. 18. art. 1. tom. 1.* Vbi ſubdit, quòd cùm in Sacro Concilio circa nullitatem Ordinis nihil ſit determinatum, ſed tantùm prohibitum Abbatibus, ne conferant, inualiditas, & nullitas Ordinum collationis non eſt per tacitos, & ſubauditos intellectus determinanda, & infligenda in præiudicium characteris iam impreſſi. Hoc ipſum docet Suarez *de relig. tom.4. tract.8. lib.2. cap. 29. num.20.* qui refert Sacrę Congregationis Concilij declarationem, aitque, ſic Ordinatos non indigere iterùm tonſura, vel alijs minoribus Ordinibus, iam receptis, initiari, ſed tantùm diſpenſatione ob incurſam ſuſpenſionem, ex quo fuerunt ordinati abſque dimiſſorijs proprij Epiſcopi. Vnde infert, Abbates licèt ex dictis litteris dimiſſorijs ordinare neceſſariò ſupponantur, habere poteſtatem, quamuis impeditam. Nam dimiſſoriæ non tribuunt poteſtatem, ſed tantum licentiam, vel ius vtendi ſua facultate. Quæ quidem Sac. Congregationis declaratio legitur inter impreſſas poſt Concilium ad *d. cap. 10. ſeſſ. 23.* Idipſum tradunt Layman. *lib.5. tract. de ſacram. Ordin. cap.9. num.7.* & Sanch. *Opuſc. lib.7. cap.1. dub.19. num.17.* cum communi ſententia. Quia Tridentinum non aufert ab illis totalem poteſtatem iure communi conceſſam, ſed vſum illius reſtringit, vt extra dictos limites reddat illicitum, licèt ſi alieno ſubiecto, conferant ſine licentia ipſius

Præ-

Digitized by Google

Prælati, aliqui dicant ordinationem nullam eſſe totaliter, quia exceſſerunt limites ſuæ facultatis à iure conceſſæ, vt Palud. & Layman. ibidem. Sed contra Sanchez ibi cum communi ſententia Doctorum ait, quòd non recipit promotus Ordinis executionem, ſed ordinatio imprimit characterem, quia priuilegium hoc eſt per ſe primò abſolutè conceſſum, Archid. *in cap. Abbates, de priuil. in 6.* ibique Gentin. & Franch.

4 Verùm hæc, & ſimilia, eaque præſertim, quæ ſparſim D. Fagnanus locis allegatis adducit, nullo pacto me dimouere poſſunt à ſententia affirmatiua, quam probaui *tom. 1. conſult. 367. num. 3.* quòd ſcilicet Ordines huiuſmodi ſint inualidi.

5 Ad 3. Exquirendum prius videtur quænam pœna ſit de iure impoſita in hoc caſu. Tambur. *d. diſp. 2. quæſt. 9. tom. 2.* reſpondet, quòd conſulta ſuper hoc Sac. Congregatione Concilij ab Abbate S. Mariæ de Succurſu, qui minores Ordines contulerat tribus fratribus S. Auguſtini cum dimiſſorijs eorum Superiorum, eadem Sacra Congregatio cenſuit, quòd non poſſit dictos Ordines conferre abſque conſenſu Epiſcopi loci, & quoad pœnam incurſam, non eſſe illam, de qua in *d. cap. 10. Concilij ſeſſ. 23.* quia illa reſtringitur tantum ad concedentes dimiſſorias. Item neque eſſe illam, de qua in *cap. 2. ſeſſ. 14.* quia procedit, quoad Epiſcopos nullius. Item neque pœnam *cap. 8. eiuſdem ſeſſ.* quia loquitur, quando ſine teſtimonio Ordinarij Ordines conferret, ſed eſſe illam, de qua *in cap. fin. ſeſſ. 6. de reform.* nempe ſuſpenſionis ab exercitio Pontificalium non per annum tantum, ſed ſimpliciter, videlicet à collatione Ordinum & ſimilium, non autem à diuinis. Et licèt illud caput loquatur de Epiſcopis, idem tamen habere locum, & multò magis in Abbate. Vnde conſequens erit, vt ſi poſtea celebrauit, non ideò effectus ſit irregularis, tamen indigeat rehabilitatione ad exercitia pontificalium, à quibus fuit ſuſpenſus. Idem erit aduertendum quoad Ordinatos, quia & ipſi ſunt ſuſpenſi ab executione Ordinum, & ſi celebrauerint, ſunt irregulares, & indigent diſpenſatione. Quam declarationem adducit etiam D. Fagnan. *in cap. Aqua de conſecr. Eccleſ. vel alt. num. 18.*

6 At Bonac. de cenſur. *diſp. 3. pun. 5. §. 4. num. 12.* concludit contra Sayrum, quòd neque etiam incurrat Abbas dictam ſuſpenſionem. Quia concilium imponit illam tantummodo concedentibus dimiſſorias. Ideòque *ibidem num. 13.* firmat cum Io: Andrea, Lapo, Geminiano, & alijs, quibus ipſe adhæret, Abbatem peccare quidem conferendo Ordines minores non ſubditis, & abſque licentia Ordinarij, ſed non tamen incurrere dictam ſuſpenſionem.

7 Dum igitur Abbas vel nullam incurrit ex hoc Eccleſiaſticam cenſuram, ſeu ſuſpenſionem, ſed tantum peccat, vel ad ſummum ſuſpenſionem tantum ab exercitio Pontificalium, fruſtra quæri videtur, an poſſit ab Epiſcopo puniri. Nam etiam ſi Regulares decretis Sac. Concilij contrauenerint, & abſque licentia Epiſcopi, vbi requiritur, actum prohibitum, geſſerint, non ideò ſunt ab Epiſcopo puniendi, ſed à ſuis Superioribus, vt reſoluit Sacra Congregatio Concilij apud Quarantam. *v. Priuilegia Regularia*, cuius etiam meminit Barboſa *in collect. iur. can. lib. 5. tit. 7. cap. 13. num. 43.* Cùmque certi ſint determinati caſus, in quibus Epiſcopus poteſt procedere contra Regulares exemptos, qui recenſentur à Barboſ. *de offic. Epiſc. alleg. 105. p. 2.* & à Laur. de Franch. *loc. cit. quæſt. 5.* neque inter eos legatur is caſus, vtique remanet ſub diſpoſitione priuilegiorum Regularium, quorum vigore in omnibus ab Epiſcopi iuriſdictione ſunt exempti ex traditis per eundem Barboſam *eo loco*. Quidquid ſecus dicendum eſſet, ſi ageretur de publicando Regularem incurſum in excommunicationem à iure latam. Quo in caſu ſpectat ad Epiſcopum, illum vti talem denunciare, vt per Barboſam, & Laur. *locis adductis*, & nos *alibi*.

8 Quinimò neque videtur in hoc caſu eſſe locum alicui pœnæ contra huiuſmodi Abbatem, vel ſuſpenſioni etiam à ſuo Superiore imponendæ. Siquidem ex tot auctoritatibus Theologorum, Concilij Prouincialis Mediolanenſis, & antiquarum Sac. Congregationis Concilij reſolutionum quas ſupra retulimus ad ſecundum dubium, habere poteſt iuſtiſſimam cauſam credendi, ſe iure poſſe dictos Ordines, etiam non ſubditis conferre, ita vt à qualibet pœna, culpa, & dolo ſit excuſandus, vt per Chart. *dec. crimin. p. 1. num. 37. & deciſ. 5. num. 4.* Et in fortioribus terminis cuiuſdam Superioris regularis, vt euaderet excommunicationem ob iuſtam credulitatem præſtitam auctoritatibus Doctorum, & Sapientum etiam erroneis, dixit Anton. *var. reſ. lib. 1. reſol. 96. num. 4.* Sufficit enim ad euitandam grauiſſimam ſuſpenſionis pœnam, quòd bona fide procedatur, & abſque temeritate, ac dolo, ſine quo nunquam incurritur pœna, vt decernitur *in l. Sancimus, C. de pœn.* & probant Caſtr. *in l. 1. in fin. ff. de legibus* Dec. *conſ. 83. num. 3.* Marſil. *conſ. 137. num. 5.* Farinac. *conſ. 15. num. 36. lib. 1.* Adeo quòd non ſufficiat lata culpa, *l. lege, ff. ad leg. Cornel. de ſi car. & l. ſi quacunque ff. ad leg. Aquil.* Boſſ. *de homic. num. 68.* Farinac. *cit. conſ. 15. num. 9.* qui dolus, atque temeritas nunquam præſumitur, niſi concludenter probetur, *l. merito ff. pro ſocio, l. quoties 2. §. qui dolo ff. de prob.* Becc. *conſ. 77. num. 18.* & potius errori, quàm dolo actum eſſe tribuendum, habetur *in l. quod adhibitis, C. de his ſibi adſcrib. in teſtam.* ibi. *Te credo magis errore, quam malitia incidiſſe.* Nec vnquam conſiderari poſſe dolum, niſi concurrente conſilio, & animo fraudandi legem, ait textus *in l. fraudis, ff. de reg. iur.* & probat Alban. *conſ. 97. num. 36.*

9 Verùm hodie nullo modo huiuſmodi Abbates excuſari poſſunt ob decretum Sac. Congregationis Concilij ſolemniter publicatum ſub 23. Nouembris 1641. de quo idem Fagnan. *in d. cap. Aqua num. 19.* & nos *tom. 1. conſul. 367.* vbi etiam tradidi huiuſmodi Abbates non benedictos, conferentes Ordines minores non ſubditis in loco exempto, exiſtenti in Diœceſi Epiſcopi, poſſe ab eodem Epiſcopo puniri iuxta præſcriptum Sacrorum Canonum. Nec obſtat declaratio ſuperiùs adducta à Fagnano, & à Tamburino, quia loquitur tantum de Abbatibus benedictis, non autem de non benedictis.

CONSVLTATIO CLVIX.

An Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ poſſit in Synodo diœceſana Iudex deſignari ex diſpoſitione Concilij Tridentini cap. 10. ſeſſ. 25. de reform. vbi aliqua de Iudicibus Synodalibus?

1 NEgatiuè reſpondeo. Quia *cap. Statutum, de reſcript. in 6.* ad quod expreſsè habet relationem Concilium circa qualitates requiſitas in huiuſmodi Iudicibus, illiuſque diſpoſitionem in hoc attendi iubet, diſponit in melius anteriores leges, illas reformando, vt nullis niſi dignitate præditis, aut perſonatum obtinentibus, ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonicis cauſæ auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ, vel Legatorum committantur. Cui etiam inhæret Conſtitutio Gregor. XV. *de Conſeru. Regular.* cùm iſti quoque electi per ipſoſmet Regulares ad formam eiuſdem Conſtitutionis ſint delegati Apoſtolici. Et hanc ſententiam ſequuntur Gloſ. *in d. cap. Statutum*, ibique Io. Andr. Franch. & alii, ac Genuenſ. *in pract. Eccleſ. quæſt. 612. num. 2.* Maſſobr. *de Synod. cap. 4. dub. 10. num. 5. & 25.* vbi refert declarationem Sacræ Congregationis Concilii per hæc verba: *An poſſit eligi in Iudicem Synodalem Canonicus Eccleſiæ Collegiatæ, qui ſit Doctor, ſi non extant in Cathedrali Doctores, ſaltem ita idonei? Sacra Congregatio cenſuit Canonicum Collegiatæ eligi non poſſe in Iudicem Synodalem*, Gauant. *in man. Epiſcop. v. Iudex num. 4.* quam ſententiam ait meliorem, idque etiamſi Canonicus Collegiatæ ſit peritiſſimus. Quamuis minus rectè oppoſitum doceant plerique apud Barboſam *de poteſt. Epiſcop. alleg. 106. num. 12.*

2 Ratio autem eſt, quia *d. cap. Statutum* procedit per diſ-

poſi-

poſitionem nagatiuam, *vt nullis, &c.* quæ excludit omnes alias perſonas præter expreſſas. Et licèt Eccleſia Collegiata reſpectu iuriſdictionis, quam habet ſupra perſonas Collegij, dicatur habere dignitatem, vt per Lotter. *de re benef. lib.1. quæſt.14.num.87.& 97.& ſeq.* Ricc. *in pr. quæſt.1. dec.637. num.5.* & Seraph. *dec.22.* nihilominus eius Canonici non dicuntur habere dignitatem, cùm non ſint in magno honore, & præeminentia, in qua verſantur Canonici Cathedralis, qui dicuntur Clerici primi Ordinis, & ſunt pars corporis Eccleſiæ ſub capite Epiſcopi ex allegatis per Gonzal. *ad reg. Cancel. gloſ.2. num.39. & ſeq.* ac per Lotter. *lib.2. quæſt.48. num.155. & 157. & 162.* Atque hinc poſſunt in ampla quidem ſignificatione dici conſtituti in dignitate, vel dignitati æquiparari, vt ex *cap. Quamuis §. quanquam, de præb. in 6.* firmat Pariſ. *de reſign. lib.2. quæſt.1. num.102.* & Lotter. *d. lib.1. quæſt.40. num.24.*

3 Neque prætendi poteſt, Canonicum Collegiatæ venire ſub nomine perſonatus admiſſi per *d. cap. Statutum.* Quia perſonatus in Eccleſia eſt gradus diſtinctus à Canonicis, & dignitatem quandam mediam habens inter dignitates, & Canonicos, Pariſ. *d. qu.1. num.91.* & Lotter. *lib.2. qu.16. num.49. & ſeq.*

4 Minuſque facienda eſt vis in conſuetudine, reſultante ex deputationibus, aliàs factis. Tum quia debet eſſe quadragenaria, cùm præſcribatur contra ius dicti *cap. Statutum.* Tum quia contra Concilium Tridentinum haud facilè admittuntur conſuetudines. Tum etiam quia conſuetudini etiam immemorabili contrariè derogatum eſt per dictam Conſtitutionem Gregorij XV.

5 Hinc nequit Epiſcopus ſibi reſeruare nominationem Iudicum Synodalium faciendam extra Synodum, cum reperti fuerint præditi qualitatibus requiſitis, ſed ſi non adſunt idonei in diœceſi, danda eſt facultas deputandi alios de conſenſu Capituli, ex Sac. Congregatione Concilij in Mazaten. 25. Maij 1640. At quando Ordinarius vult ſubſtituere aliquem in locum Iudicis Synodalis defuncti, vel abſentis per longum tempus, debet petere, ſed non ſequi conſilium Capituli, vt in Florentina ex declarationibus antiquis eiuſdem Sacræ Congregationis, & ex alia, quam refert. Fagnan. *ad cap. Nullus, de elect. num.54.* per textum *in cap. Præſentata, de teſtibus* Cardin. *conſ.54.* & textum *in l. ſi longius, ff. de iudic. & in cap. quod ſedem de offic. ordin.* in quibus habetur, quod diuturna abſentia morti æquiparetur. Et licèt ex dicto decreto Tridentino *cap.10. ſeſſ.25.* ſtatutum ſi, quod in Synodo diœceſana, quæ quotannis celebratur, Iudices delegati deputandi ſint, attamen, ſi Synodus non celebretur, officium Iudicum iam deputatorum prorogatur, donec Synodus habeatur, vt in Mediolanenſi. Ideòque monendus Epiſcopus, qui in prima ſua Synodo diœceſana non conſtituit Iudices, quibus cauſæ à Sede Apoſtolica, & Nuncijs committantur, vt in ſecunda non prætermittat, quin eos eligat, vt in Omucen. etiam in antiquis declaratum fuit.

CONSVLTATIO CLX.

Ad quem ſpectent oblationes, illarumque adminiſtratio, quæ fiunt Imagini translatæ ad Eccleſiam Cathedralem, & in quem vſum ſint conuertendæ? Vbi plura de huiuſmodi oblationibus.

1 PRima ſententia eſt ſpectare ad Capitulum. Primò, quia Capitulum ex diſpoſitione iuris communis habet intentionem fundatam ſuper adminiſtratione omnium bonorum, ac redituum ſuæ Eccleſiæ, *cap. Relatum 12.* ibique Abb. *num.5. de teſtib.* Felin. *in cap. Edoceri num.3. & 9. de reſcript.* Cæſ. de Graſſ. *deciſ.4. de his, quæ fiunt à Prælatis,* Rot. *dec.16. & dec.183. num.1. p.1. & dec.252. num.5. par.5. & deciſ.254. num.7. par.6. recent.* Secundò, quia cùm de iure oblationes debeantur Capellæ, & imagini, cuius intuitu fiunt, vt firmatur in deciſione Barchinonen. oblationum 17. Decembris 1612. coram Innocentio X. Capitulum, vt adminiſtrator bonorum ſuæ Eccleſiæ, eſt etiam adminiſtrator bonorum ſingularum eius Capellarum, & Imaginum, *l. quæ de tota in princ.* & ibi Gloſ. & Bartol. *ff. de rei vendic. & cap. Paſtoralis, §. Item ibique.* Gloſ. Bald. Cardin. Imol. Panorm. Barbat. & Felin. *de offic. deleg.* Ac demum quia cum Cathedralis ſit etiam curata, oblationes ſunt de iure parochiali per textum in *cap. Quia Sacerdotes, & cap. Sanctorum 10. quæſt.1.* Et ſuper omnibus oblationibus, quæ fiunt non ſolùm intra Parochialem, ſed etiam inter Parochiam, Eccleſia parochialis habet de iure communi intentionem fundatam ex latè deductis in Lunen. Sarzanen. oblationum 8. Februarij 1627. coram Merlino, & in Aquilana nullitatis erectionis 20. Decembris 1610. coram Pirouano.

2 Ita ſanè, vt non obſtet, quòd Imago aliàs exiſteret intra domum alterius Parochiæ: Quia cum non agatur de oblationibus factis ante, ſed poſt translationem, illæ debentur Eccleſiæ, & Capellæ, cuius intuitu fiunt, vt tradit Felin. *in cap. Dilectus num.1. de offic. ord.* & fuit iudicatum in Toletana eleemoſynarum 29. Maij 1619. coram Pirouano, & firmatur in d. deciſione coram Innocentio X. Et in terminis Imaginis translatæ extat decretalis Alexandri III. relata per Rebuff. *de decim. quæſt.1. num.30.* Et nemo plus iuris poteſt in alium transferre, quàm ipſe habet, *cap. nuper de donat. inter vir. & vxor.* Gloſ. fin. *in cap. iura 11. de iurep.*

3 Vnde ne ius quidem vllum habet Epiſcopus ſuper adminiſtratione harum oblationum, cùm illa de iure ſpectet ad Parochum, non autem ad Epiſcopum, vt de veriori, ac receptiſſima Doctorum ſententia teſtatur Rota *deciſ.37. num.3. par.5. recent.* Idque etiamſi fundaret ius ſuum in acquieſcentia Parochi. Nam licèt Parochus habeat fundatam intentionem ſuam, attamen id procedit quando oblationes fiunt intra limites Parochiæ in domo laicorum, quo caſu cùm laici ſint incapaces dictarum oblationum, nil mirum ſi illarum adminiſtratio ſpectet ad Parochum, ſecus autem, quando dominus domus, in qua eſt depicta imago, eſt capax illarum adminiſtrationis, vt eſt Capitulum Cathedralis ad tradita per Decian. *conſ.16. num.15. lib.2.* Petrum de Rauen. *ſingul. 468.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.30. n.30. & ſeqq.* ac Rebuff. *de decim. d. qu.1. num.28.*

4 Eòque magis ſi huiuſmodi oblationes fiant à diuerſis perſonis, & pro maiori parte à viris alienæ Parochiæ. Tunc enim non poteſt dici, quòd fiant intuitu parochialis Eccleſiæ, ſed Imaginis exiſtentis in Cathedrali, & extra Parochiam, atque adeo dictæ Imagini, & non Parocho acquiruntur, vt per Coſt. *de rat. quæſt.258. num.8. & ſeq.* Genueo. *in princ. cap.57. num.1. & 2. & pract. Eccleſ. quæſt.230.* Gregor. Lop. *in l.6. Taur. tit.17. p.1. num.2.* & Lotter. *d. quæſt.30. num.31.*

5 Et confirmatur. Quia ſi confraternitates laicorum ex generali conſuetudine excludunt Parochum ab adminiſtratione oblationum, quæ fiunt in ſuis Eccleſijs, vel in Oratorijs iuxta ea, quæ tradit Marcſcott. *cap.42. in fin.* Dec. *conſ.148.* Multò fortiùs id firmandum eſt in Cathedrali Eccleſia, quæ ſemper dicitur capax adminiſtrationis oblationum, & perceptionis quarumcunque decimarum.

6 Quod præcipuè locum habet, quando domus, in qua eſt depicta Imago, eſt propria Capituli, & membrum Cathedralis, quæ eſt Eccleſia curata. Vnde cùm agatur inter duas Parochiales, Capitulum, tanquam Parochus dignioris, & Dominus directus domus eſt præferendum.

7 Secunda ſententia eſt, ſpectare ad Epiſcopum, pro quo ſtat regula *in cap. Præter hoc ad fin. d.32.* vbi expreſsè deciditur, quòd decimæ, primitiæ, & oblationes viuorum, & mortuorum Eccleſijs Dei fideliter reddi debent, vt ipſæ in diſpoſitione Epiſcoporum ſint *in cap. quæcunque, & in cap. de his 10. quæſt.1. & in cap. præcipimus 16. quæſt.4.* Quæ ſententia ceſſante concurſu Parochi, videtur indubitata Abbati in *d. cap. Dilectus num.4. de offic. Ordin.* Troyl. de Maluet. *de oblat. dub.4. num.68.* Angelo *in diſp. incip. in re fulgenti dub.2.* Petro de Vbald.

de cau.

Digitized by Google

de can port. cap.40.quaſt.16. & Rotæ *in recent.d.deciſ.37. num.4.p.5.*

8 Quinimò etiam reſpectu Patochi ceſſat difficultas, quando ex conſuetudine ſpectant ad Epiſcopum, Soccin. *de oblat.libel.18.num.48.& 54.* Maluer. *eod. tract. dub.4. num.62.* Coſt. *de rat. quaſt. 239. num.14. & ſeqq.* Dec. *conſ.146.num.3.* Fertet.*conſ.278.per tot.* ac Rot. *d. dec.37. num.13.* Quemadmodum hanc conſuetudinem extare in Ciuitate Peruſina, conſtat ex Epiſtola Sacræ Congregationis Concilij 20. Decembris 1605. & 10. Decembris 1621. & 5. Maij 1646. Quæ declarationes habent vim legis, vt aiunt Surd. *de alim. tit.1.quaſt.59 in fin.* Honded.*conſ.76. num.26. lib.2.* Gatz. *in præf. ad tract. de benef. ante med.* Cened. *can.quaſt.cap.6.num.9.* Mantic. *dec. 56. num.3.* Buratt. *dec.479.num.2.* Caualer. *dec. 628. num.8.* & Rot. in Tarraconen. patochialis 14. Ianuarij 1639. coram Cardinali Panzitolo. Præſertim cùm in hac materia oblationum plurimùm attendendam eſſe conſuetudinem, admittant omnes, nominatim Maluet. *d. dub. 4. num. 62.* Soccin. *loc cit. num.17.* Decian. *d.conſ.16. num.1.* Ricc. *dec.170. num.2.* Gratian. *cap.395.num.25.* & Rota *dec. 37. num. 13. p. 5. recent. & dec. 391. num. 2. p. 4.* item *rec.* Lotter. *d. lib.1. quaſt. 30. ſub num.32.*

9 Multòque magis hoc dicendum in caſu, in quo Imago tranſlata ſit ad Cathedralem. In eo enim intrat concluſio, quòd oblationes factæ in Cathedrali acquirantur Epiſcopo, & non Capitulo, quando fiunt altari de menſa Epiſcopi, & non de menſa Capituli, vt rectè diſtinguit Maluet. *dub.4.num.69.* qui loquitur etiam in fortioribus, quando nimirum Cathedralis eſt Parochialis.

10 Hoc idem probat d. Epiſtola decretalis Alexandri III. quæ eſt vltima in collectione *de decim.fol.80.* vbi habetur, quòd ſacra hoſtia miraculoſa à parochiali ad Eccleſiam maiorem per Epiſcopum, & Canonicos tranſlata fuerat. Repetebat Rector dictæ parochialis oblationes, quæ in fabricam Cathedralis inſumptæ fuerant. At Epiſcopus inſtitit coram Pontifice, vt Rectori imponeret ſilentium. Pontifex negat, id facere, & mandat duobus alijs Epiſcopis, vt commoneant Rectorem deſiſtere, & in reparationem Cathedralis erogari permittat. Si verò ad hoc induci non poſſet, eidem cauſæ debitum finem imponeret, ex qua decretali non rectè colligit Rebuff. *de decim.quaſt.1.num.30.* quòd oblationes debeantur Eccleſiæ, ad quam tranſlata fuit Imago. Nam textus contrarium probat. Si enim id de iure fuiſſet, Pontifex ſilentium impoſuiſſet Rectori parocho, ſicuti petebat Epiſcopus, & non rogaſſet Parochum, vt permitteret oblationes conuerti in fabricam Cathedralis, neque dixiſſet Pontifex, petitioni tuæ non poſſumus ſuper hoc exhibere fauorem; quia potuiſſet, ac debuiſſet, nam tenetur lites iniuſtas extinguere inter Eccleſiaſticos, *cap. finem litibus, de dol. & contum.*

11 Maximè quando tranſlatio facta fuit ſine præiudicio quorumcunque iurium Epiſcopatus, quæ clauſula præſeruat iura tam in poſſeſſorio, quàm in petitorio, ac ſi actus geſtus non fuiſſet, Peregrin. *de fideicom. art. 47. num.29.* Seraph.*deciſ.351.num.23.* & Rot. *in recent. dec. 340.num.12.p.5.*

12 Adeoque vt non obſtet, quòd domus eſſet ſub proprietate Capituli. Quoniam ab ea concluſione, quòd laicus dominus domus non ſit capax oblationum factarum Imagini in pariete depictæ non poteſt inferri, ergo quando dominus eſt eccleſiaſticus, ad eum ſpectant, vt fecit Decian. *d.conſ.16. num. 15. lib.2.* Quia non licet arguere à contrario ſenſu in dictis Doctorum, vt tradunt Gabr. *conſ.170 num.14. lib.1.* Franch. *dec. 87. num.16.* Seraph. *dec.1342.num.1.* & Rot. *dec. 376. num.2.p.4. diuerſ.* Vnde nil mirum ſi innixus Decianus tam debili argumento contradixit communi opinioni, quæ vult, non eſſe attendendum dominum Eccleſiæ in ipſo pariete, vt de communi teſtatur Soccin. *de oblat. libel. 18. num.5.* Marescott. *var.reſol.lib.2. cap.42. num.9.* Rot. *dec.391. num.6.p.8.rec.* vbi aliæ. Quibus accedit, quod dominus directus nequit ea prætendere, quæ concernunt vtilitatem, & fructum, ſed ſpectant ad vtile dominium, ſicuti de theſauro, & ſtatuis repertis dixit Rota in Romana lapidum, & ſtatuarum coram Manzanedo *poſt. 2. vol. conſ. Farin.dec.359.* Præterea non attenditur in hac materia ſpirituali dominium parietis, vt notant Doctores *in cap.Conqueſtus, de for. comp.& in cap. Quia Sacerdos 10. quaſt.1.* Petr. Vbald. *de can.port.cap.4.quaſt.16.num.4.* Sic videmus, quòd oblatio facta Eccleſiæ, vel altari, cui inſeruit peculiaris Capellanus, ſpectat ad Epiſcopum, niſi Capellanus ſit pauper, Barboſ. *de iur. vniu.lib.3.cap.23.à num.22.*

Non obſtat *deciſ.37.p.5.rec.* Quia ibi Capitulum habebat curam animarum, & Parochiam, quod fuit ratio ſic decidendi, ſecus autem de Cathedrali, quæ non eſt Parochia. Ceſſante igitur hoc fundamento, & Parocho acquieſcente, regula ſtat pro Epiſcopo, vt per Felin. *in d. cap. Dilectus ſub princ.& num.3.de offic. Ordin.* ac firmatur in eadem *deciſ.37.num.4.* Vbi quod Epiſcopo ſolùm debeantur oblationes, quando ceſſat ius Parochi. Atque ita cenſuit Sacra Congregatio Concilij in Peruſina 5. Martij 1646. nempe, ſuppoſita acquieſcentia Parochi S. Eliſabethæ, adminiſtrationem oblationum, quæ fiunt Imagini Sanctiſſimi Saluatoris, ad Eccleſiam Cathedralem tranſlatæ, ſpectare ad Epiſcopum, non autem ad Capitulum, ita tamen, vt ab eodem Epiſcopo conuertantur in pios vſus eiuſdem Imaginis & alios. Quod etiam ſemel & iterum prius fuerat diſputatum, & reſolutum in fortioribus terminis contra Religionem Hieroſolymitanam, & contra Regulares præſertim in Brixien. 22. Auguſti 1608. 13

Itaque verius, & receptiſſima ſententia eſt, quòd ſiue in Eccleſia parochiali huiuſmodi Imagines poſitæ ſint, ſiue extra, intra tamen limites Parochiæ, ſpectent ad Parochum per textum in *cap. hanc conſuetudinem 10.quaſt. 1.cap.Paſtoralis*, ibique Canoniſtas, nominatim Fagnan. *à num.16.de his, quæ fiunt à Præl. in eod. cap. Dilectus, de offi.Ordin.* Vbi Felin.*loco allegato.* Abb.*numer.4.* ſubdens, Epiſcopo ſolùm deberi oblationes, quando Imagines reperiuntur extra omnem Parochiam, *& in cap. Quoniam, num. 1. de decim.* Capell.Toloſ.*deciſ.483.* Ferret.*conſ.143. num.2.* cum binis *ſeqq.* Azor. *inſtit. mor.par. 1. lib. 7. cap. 38.qu.13.* Decian. *d.conſ.16.per tot. libr. 2.* Gutier. *var.lib.2.cap.42.num.6. & ſeqq.* Bellet. *diſq. Cler.par.1. tit. de bonis Cler.§.3.& 6.* Ricc. *par. 4. elect. 160. num.7.* D.Thom.2.2.*quaſt.86.art.2.* ſignatè in *reſp.ad 2.* & expreſsè Rot. *in d.* Aquilana nullitatis erectionis coram Pirouano, quæ eſt *dec.256.p.1.recent.* & in Beneuentano ſpolij 2. Decembris 1586. & eadem die 1587. coram Orano, vbi reſolutum fuit, oblationes factas in Eccleſia Cathedrali ſpectare non ad Epiſcopum, ſed ad Archipresbyterum, qui curam animarum ibi exercebat. Quod ipſum reſpondit Sacra Congregatio Concilij in Cauen. apud Barboſ. *de offic. Paroch.cap.24.num.29.* Ratio autem eſt, quia oblationes de iure ſpectant ad Rectorem Eccleſiæ, *cap.Cùm in tua, & cap. Dudum, & cap. Quoniam de decim.* Parochus autem eſt rector Eccleſiæ, cùm ad ipſum pertineat cura adminiſtrationis Sacramentorum. Idque etiam ſi conſuetudo ſit, vt oblationes huiuſmodi debeantur laico domino muri, in quo depicta eſt imago. Quia talis conſuetudo expreſsè damnatur *in d.can.* Hanc conſuetudinem *10.quaſt.1.*& tradunt Soccin. *de oblat. d. libel. 18. num.4.* Dec. *conſ.148.num.3* Decian. *conſ.16. num.15.l.2.* Ferret. *conſ.278.ſub in.t.* quos ſequitur Fagnan. *loco allegato n.19.* quod procederet etiam reſpectu adminiſtrationis, quia cùm oblationes ſint res ſpirituales *d.cap.quia Sacerdotes 10.quaſt.1.* laici non debent in illis quoquomodo ſe ingerere, & contrariam conſuetudinem eſſe prauam, & contra libertatem eccleſiaſticam, plenè conſuluit idem Ferret. *conſ.143. num.5.* Quæ conſuetudo ſaluari poteſt, ſi adhoc deputarentur a Parocho, vel ab alio habente auctoritatem, vt eorum nomine has oblationes perciperent, & cuſtodirent ita, vt eſſent nudi miniſtri, non tanquam habentes aliquam auctoritatem, vel præeminentiam. Quia eſſet tractare iura Eccleſiæ propria auctoritate contra textum, ibique notata per Doctores in *cap. decernimus de iudic.* Poteſt enim merus laicus conſtitui principalis collector fructuum decimarum, & oblationum, vt per 14

eun-

Digitized by Google

eundem Fagnan. *vbi ſupra num.*21. vbi quod ita ſeruatur ex conſuetudine in Gallia. Item ſaluati poteſt in confraternitatibus laicorum, dummodo nil ſibi applicent, ſed in pios vſus totum diſtribuant, vt per Decium *d. conſ.* 148. *num.* 3. & Ferrett. *conſ. cit.* 143. *num.* 6. ac dummodo ſint Confraternitates canonicè erectæ ab Ordinarijs.

15 Atque ita, vt nequeat Epiſcopus concedere facultatem laico domino parietis, vbi religioſa imago eſt depicta, quòd oblationes illi factas ad eius libitum diſpenſet. Quia ſunt iuris ſpiritualis, cuius laici ſunt penitus incapaces per textus *in cap. Meſſana, & in cap. Sacroſancta de elect. & in cap. cauſam de præſcript.* & notat Abb. *in cap. quamuis in 2. notab. de decim.* ac Ferrett. *in præcit. conſ.* 143. *numer.* 5.

16 Ac etiam ſi oblationes factæ ſint imagini exiſtenti in aliqua Capella, ſeu oratorio intra limites Parochiæ, non enim cedunt eidem Capellæ, ſed parochiali, Abb. *in d. cap. Paſtoralis num.*2. *& in cap. ad audientiam* 1. *de Eccleſ. ædif.* quicquid in contrarium dicat Decius, quem refelli Fagnan. *ibidem num.*24.

17 Et etiamſi oblationes fiant ad altare in Capella alicuius Eccleſiæ, debentur parochiali inter cuius limites Eccleſia illa ſita eſt per Calder. *conſ.* 15. *de Paroch.* Butr. & Abb. *in d. cap. Paſtoralis*, & alios, quos proſequitur Fagnan. *num.*25. vbi teſtatur de communi.

18 Hæc tamen ſententia declaratur à Fagnano *num.* 29. vt procedat in dubio tantùm, ſecus verò ſi oblationes ex pia voluntate offerentium appareant factæ alterius contemplatione, quia tunc nullatenus debentur Parocho, ſed pia voluntas illorum, qui obtulerunt, præciſè ſeruanda eſt per Doctores, quos adducit, & *num.* 34. declarat etiam, vt non procedat in oblationibus, quæ fiunt ſacris Imaginibus exiſtentibus in Eccleſijs Regularium; tales enim non quæruntur Parocho, vel Epiſcopo, ſed monaſterio pro Monachis, ibi ſeruientibus per textum *in cap.* 1. *in fin.* ibique Abb. *in vlt. notab. de ſtat. Monach. & in cap. nimis* 1. circa *fin de exceſſ. Prælat.* Quia licèt monaſteria ſint intra limites parochiæ, propter tamen exemptionem non ſunt de Parochia, & licèt ſint in diœceſi, non tamen ſunt de diœceſi *cap. Cum Epiſcopus*, ibique Gemin. *in* 3. *notab.* alijque *de offic. ordin. in* 6. ac Rota *dec.* 207. *num.*2. *p.*2. *diu.*

19 Declaratur denique vt non procedat, ſi conſuetudo præſcripta, aut aliud ſpeciale ius habeat, vt res oblatæ Imagini alicuius Sancti, non debeantur Eccleſiæ parochiali, ſed alteri Eccleſiæ, vel loco pio, aut perſonæ eccleſiaſticæ, quæ capax ſit quaſi poſſeſſionis iurium ſpiritualium. Huiuſmodi enim conſuetudinem validam eſſe exprimitur *in cap. Cum inter, de verb. ſignif.* & per Soccin. *de oblat. d. libel.*18. *par.*3. *& in cap. Ex tranſmiſſa, & cap. de quarta, de præſcript.*

20 Si verò contingat, quòd cura animarum exerceatur ab omnibus Canonicis per turnum ſucceſſiuè, tunc ſpectabunt ad omnes, & proinde erunt diſtribuendæ, niſi aliter conuenerint, aut conſuetudine introductum ſit. Si demum Parochus acquieſcit, & Canonici non exercent curam animarum, tunc ſpectant ad Epiſcopum ex ſupra deductis.

21 Ad ſecundam igitur partem dubij quod pertinet, reſpondeo, eſſe conuertendas in vſum imaginis, vt firmat Coſt. *de rat. quæſt.*238. *num.*8. *& ſeq.* Genuen. *in princ. cap.*57. *num.*2. *&* 3. *& in pract. Eccleſ. quæſt.*230. Mareſcot. *var. cap.* 42. *num.* 1. *lib.*2. Lopez *in l.*6. *Tauri, tit.*17. *quæſt.*1. *num.*2. & Rot. *d. dec.*37. *num.*8. *p.*5. *recent.* Præcipuè ſi oblationes appoſitæ fuerint in capſula, in qua adeſt inſcriptio pro fabrica Capellæ Imaginis. Vnde tanquam deſtinatæ ab offerentibus in certum, & determinatum vſum, eorum voluntas præciſè ſeruari debet, Mareſcot. *loco citato.* Rot. *d. dec.*37. *num.*8. Et id fortiùs quando multi adfuerint qui pro faciliori gratiarum conſequutione ſe Imagini aliquid vouent donaturos, quod adimplere non dicerentur, ſi Parocho, vel alijs locis pijs daretur, Petr. de Vbald. *de can. port. quæſt.*15. *num* 3. & tanquam Deo quæſitæ, ſunt diſtribuendæ in pios vſus ſecundum intentionem offerentium, quorum intentio, & voluntas attendi debet, ne ab hiſce oblationibus retrahantur. Quare opinio, quòd conuerti poſſint in alios pius vſus, procedit ſolùm quando non conſtat de intentione offerentium, vt ponderat Rota in d. Barchinonen. oblationum coram Innocentio X. Si verò non conſtat eſſe factas ad certum vſum, tunc ſpectat, ad quem pertinet, determinare in quem vſum ſint conuertendæ, Soccin. *de oblat. d. libel.*18. *num.*1. & probant textus ſuperiùs allegati, ac cenſuit eadem Sacra Congregatio Concilij in dicta Peruſina ſub anno 1621. ſcribens Epiſcopo, ibi. *Secondo che à lei parerà bene, e come ſi vſa in ſimili caſi in coteſta Città.* Conſuetudini enim in hac re multum deferri, dixit etiam cum alijs Barboſam *d. cap.*24. *num.*31.

CONSVLTATIO CLXI.

An redditioni rationum redituum, non ſpectantium ad Eccleſiam, ſed ad beneficiatos, intereſſe debeat aliquis Canonicus?

NEgandum exiſtimo. Quia tam de iure, quàm ex diſpoſitione Sac. Concilij Tridentini redditio rationum huiuſmodi ſpectat ad Epiſcopum priuatiuè, quoad alios, niſi probetur conſuetudo, priuilegium, aut conſtitutio, ex qua alijs deputatis reddenda ſit, *Clement. Quia contingit*, §. *ſin autem, de relig. domib.* Trid. *ſeſſ.*22. *de reform. cap.*9. Grat. *diſcept.*395. *in princ. & num.*7. Et ita aliàs declaratum fuiſſet Sacra Congregatione Concilij, teſtatur Gonzal. *ad regul.*8. *Cancel. gloſ.*5. *ſub num.*45. & tradit Rot. *deciſ.*355. *num.*1. *&* 4. *part.*1. *& dec.*21. *ſub num.* 9 *part.*6. *recent.* Præſertim quando à beneficiatis eligitur administrator, qui eis reddere debet rationem, cùm inferiores miniſtri illam reddant deputatis, & iſti Epiſcopo iuxta diſpoſitionem Tridentini, & dicitur de negotiorum geſtore à tutore, & de ſubſtituto litis procuratore deputatis, qui tenentur reddere rationem tutori, & procuratori, & iſti pupillo, & principali ex latè cumulatis à Gratian. *d. diſcept.*395. *num.*7. cum pluribus *ſeqq.* & Rot. *dec.*355. *num.*1. *par.*1. *recent.* quam ſequitur *deciſio* 440. *num.*7. eiuſdem *part.*1. 1

Non obſtat quòd reditus conuertendi ſint in vſum Eccleſiæ, ac proinde quòd Canonici habeant ſuum commodum in hac conuerſione. Nam id ſpectat arbitrium Epiſcopi, ac proinde nequeunt Canonici ſe ingerere, ſicque in fortioribus terminis, quæ ſpectant adminiſtrationem bonorum, & reddituum Eccleſiæ ſoli Epiſcopo ſine Capitulo commiſſa eſt, præterquam in arduis, *cap. edoceri* 21. *de reſcript.* Vbi Doctores, præcipuè Felin. *num.* 3. & Rot. in Vlyſponen. iuris deputandi collectorem decimarum 24. Nouembris 1603. coram Ottembergo. Eòque magis in his terminis, in quibus ſolus Epiſcopus vigore Tridentini recipit rationem adminiſtrationis, vt *d. dec.*355. *num.*4. *par.*1. *recent* 2

Vnde cùm hæc rationis redditio reſtringatur ad proſpiciendum rebus Eccleſiæ ex maſſa beneficiatorum, pro quibus nihil Canonici, & Capitulum contribuunt, neque ex illis aliquid tanquam Canonici percipiunt, ideò nullum ius in illis habent, atque adeò non debent in hoc exaudiri, *l. ſi pupilli*, §. *videamus ff. de neg. gest. l.* 1. *in princ. ff. quor. appell.* Roman. *conſ.*347. *num.*4. vbi Mandoſius alios adducit, *& conſ.*499. *num.*1. cum *ſeqq.* Surd. *conſ.*214. *num.*9. *lib.*2. copioſè Gratian. *diſcept.*869. *num.*24. *lib.*5. Gregor. *dec.* 118. *n.*5. *& deciſ.*410. *nu.*6. ac Rot. *dec.*335. *num.*1. *part.*1. *& dec.*406. *num.*1. *par.*4. *tom.*2. *recent.* 3

CON-

CONSVLTATIO CLXII.

An Conſeruatoria omnes comprehendantur ſub conſtitutione reuocatoria Gregorij XV. & S. Concilij Tridentini?

1 NNon videtur, quando deputatio Conſeruatorum facta fuit ſub nomine dignitatis, ex qua elicitur mens Pontificis deputantis perpetuò vnum alteri ſubrogandi in eadem dignitate, attenta qualitate ipſius deputationis ſic differentis à perſonali, vt per Monet. *de conſer. Iudic. cap. 2. num. 6.* ideòque tranſit ad ſucceſſorem in dignitate, *cap. Quoniam Abbas de offic. deleg. cap. ſi gratioſe de reſcript. in 6.* Doctores *in l. mortuo Iudice, ff. de Iudic.* Menoch. *de arb. lib. 1. quæſt. 68. num. 21.* Præſertim quia Conſeruatoriæ dicuntur fauorabiles, & tanquam tales non reſtringi, ſed debere extendi, animaduertunt Felin. *in cap. Eam te, nu. 15. de reſcript.* Gemin. *in cap. cum in illis, §. 1. in fin. de præb. in 6.* Iaſ. *conſ. 145. num. 5. lib. 4.* Neuiz *conſ. 35. num. 7.* & faciunt tradita per Gutier. *pract. quæſt. 9. num. 6. libr. 3.* Quapropter gratia, quæ ab initio conceſſa fuit, ſeruanda eſt iuxta *l. proponebatur, ff. de Iudic.* cum alijs *in dec. 253. num. 97. par. 5. recent.* Sicut in ſpecie gratiæ ſuper Conſeruatoria ſeruanda eſſe tradunt plures allegati in *dec. 616. num. 2. par. 2. recent.* & generale habetur in gratijs Pontificijs ob concedentium reuerentiam eſſe perpetuò manſuras *l. fin. ff. de Conſt. Princip. cap. decet, de regul. iur. in 6. §. Illud auth. Conſtit. quæ dignit.*

2 Neque aduerſatur Conſtitutio Gregor. XV. *de Conſeru.* quia loquitur de electionibus, ſeu deputationibus emanatis in vim quorumcunque priuilegiorum per habentes facultatem ſibi eligendi, & deputandi ad tempus, vel in perpetuum, non autem de factis nominatim ab ipſo Pontifice fixis & certis, longè minus odioſis, quàm electi à partibus ita incerti, *cap. ad hæc, de reſcript.* cum alijs per Monet. *d. cap. 3. num. 21.* Neque generalitas verborum ipſius Conſtitutionis eſt conſiderabilis, deficiente neceſſaria differentis ſpeciei expreſſione, vt quoad eandem Conſtitutionem cenſuit Rot. *dec. 49. num. 19. par. 7. recent.* Qua ratione deficientis comprehenſionis ſub dicta Conſtitutione, opus non eſt eiuſdem qualitatibus, dum Pontifex ſine difficultate potuit dare Conſeruatores, carentes qualitatibus, alias requiſitis, *cap. fin. de reſcript. in 6.* ita vt cenſeatur, ſi opus fuiſſet, diſpenſaſſe, Gloſ. *in d. cap. fin. in fin. & in cap. Statutum in princ. v. Canonici, & v. literarum, eod. tit.* Monet. *d. cap. 4. num. 411.* Suffragante præſertim longæua obſeruatione ante, & poſt dictam Conſtitutionem, cui deferri ad effectum, vt deputari poſſint in Conſeruatores, qui aliàs de iure non poſſent, docuerunt Guido Papæus *deciſ. 247. & ſingul. 435.* Monet. *cap. 7. num. 506.* Sicut in alijs quoque paſſim Conſeruatorum iuriſdictionem conſuetudine prorogari non dubitarunt congeſti per Monet. *d. cap. 7. num. 457. & ſeqq.* præcipuè 507.

3 At nihilominus affirmandum eſt. Etenim omnes deputationes Conſeruatorum auctoritate Apoſtolica factæ abrogatæ fuerunt in dicta Conſtitutione Gregoriana §. 1. & 13. & ad nouas deputationes ibi deueniri mandatum fuit, & quidem in perſonas in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutas, ac ſimul electas in Iudices, aut in Concilijs prouincialibus, aut in diœceſanis, vt ibidem §. 2. Et de comprehenſione generali dubitari non poteſt, quia S. Concilium loquitur per verba vniuerſaliſſima: nemini omnino cuiuſcunque dignitatis, & conditionis ſit, etiam ſi Capitulum fuerit. Quæ non poſſunt eſſe latiora, & cum ſint concepta negatiuè, potentiùs negant, quam ſi affirmatiuè, Gloſ. *in l. hoc genus 105. in fin. ff. de condit. & demonſtr.* Rimin. *iun. conſ. 263. num. 4. & ſeqq.* Surd. *deciſ. 243. n. 6. & 7.* Et conſtitutio Gregoriana etiam loquitur de quibuſcunque Conuentibus, Capitulis, Militijs, Congregationibus, Collegijs, &c. quæ pariter ſunt ampliſſima, & effrænata, cum verbum *quibuſcunque* comprehendat etiam impropria, Archid. *in cap. ſi ſibi num. 4. de præb. in 6.* Roman. *conſ. 31. num. 2.* vbi latè Add. Surd. *conſ. 453. num. 8.* Rot. coram eodem Gregorio *deciſ. 516. num. 3. & ſeqq. ac in recent. deciſ. 36. num. 4. & 5. par. 5.* additurque in ea clauſula, *locis quantumuis exemptis, etiam de neceſſitate exprimendis, ſeu illorum perſonis cuiuſuis qualitatis, ſeu conditionis exiſtant*, quæ non recipit reſtrictionem, idem Gregor. *deciſ. 109. num. 10.* Et in derogatorijs adſunt clauſulæ, *quorum tenores, etiamſi eorum tenor eſſet inſerendus*, aliæque ampliſſimæ, quæ certam operantur derogationem priuilegiorum, quantumuis fauorabilium, & quacunque derogatoria derogatoriarum munitorum, præcipuè cùm appoſitæ ſint in Conſtitutione generali ex traditis per Gonzal. *gloſ. 36. num. 31. & ſeqq.* Buratt. *deciſ. 390. num. 5. & 6. & in recentior. deciſ. 666. num. 2. & ſeqq. par. 1.* & in Montisalti Primiceriatus 8. Iunij 1643. coram Cardinali Veroſpio. Loquiturque explicitè tam de exiſtentibus intra, quàm extra Italiam §. 6. tametſi in Conſtitutionibus Pontificijs non cadat hæc diſtinctio, quia per totum Orbem ligant, & operantur ex cumulatis per Pariſ. *de reſign. lib. 10. quæſt. 9. num. 6. & ſeq.*

4 Ac ita, vt attendi amplius non debeant cauſæ pro derogatione dictæ Conſtitutionis Gregorianæ. Nam licèt Iudices Synodales eſſe ſoleant ex Capitulo Cathedrali, cum quo fortè qui habebant conſeruatores perpetuos plures habent differentias, non omnes tamen Iudices Synodales eliguntur Canonici, ſed poſſunt eligi etiam in alijs dignitatibus conſtituti ad formam *cap. Statutum, de reſcript. in 6.* innouati in dicta Conſtitutione, eſtque inueriſimile, quòd totum Capitulum, & illius ſingulares perſonæ inimicitias gerant cum huiuſmodi priuilegiatis. Quòd ſi dari poſſet caſus ſuſpicionis, remedia ſunt prodita è iure, permittente allegare ſuſpectos ſuos Conſeruatores, vt in Concilio Tridentino *ſeſſ. 14. cap. 5.* & tradunt Lezan. *tom. 2. qq. regul. cap. 10. num. 74.* & Barbot. *de poteſt Epiſc. par. 3. alleg. 106. num. 32.* Præcipuè quòd Nuncij Apoſtolici vel maneant in eiſdem Ciuitatibus, vel in vicinis, & demum ſuſpectus in iudicando non eſt ſuſpectus in delegendo iuxta textum *in cap. Cum ſpeciali, de appell. & in cap. Iudex de offic. deleg. in 6.* & in terminis conſeruatorijs dicunt Vammes. *ad ius Can. conſ. 181. num. 3. & 4.* Cochier. *de conſeruat. part. 2. quæſt. 10. num. 5.* Hinc S. Sedes non ſolet concedere confirmationes priuilegiorum, iam reuocatorum, *cap. Cum dilecto, de confirm. util.*

5 Neque obſtat, quæ in contrarium adduximus. Quia Conſtitutio Gregoriana apertiſſimè loquitur de Conſeruatoribus deputatis, etiam pro ſæcularibus, & perpetuis, vt in §. 1. ibi, *reuocauit omnes electiones, nominationes, ſeu deputationes, &c. in vim quorumcunque priuilegiorum perpetuo, vel ad tempus, ſeu aliàs quocunque iure, vel titulo hactenus factas.* Ergo comprehendit deputationes per priuilegium, etiam perpetuò factas, ac etiam Conſeruatorias, quæ à legatis, alijſue inferioribus conceduntur, quorum meminit Monet. *de conſer. cap. 2. num. 4.* Clariſſimè idipſum conuincitur ex Conſtitutione Clem. VIII. cuius veſtigijs inhærere voluit Gregorius, vt narratur ſub initio Conſtitutionis. Clemens enim in ſua Conſtitutione 3. præmiſſa ratione, quòd certa notitia de Conſeruatoribus haud facilè haberi poteſt, & eligi interdum Iudices minus idoneos, reuocauit deputationes quaſcunque in litteris conſeruatorijs hactenus per Sedem Apoſtolicam perpetuò, vel ad tempus conceſſas, & directas Iudicibus, & Conſeruatoribus, non habentibus qualitates requiſitas in Conſtitutione Bonifacij, & qui in Concilijs prouincialibus, aut diœceſanis iuxta decreta Concilij deſignati non ſunt.

6 Et in eodem Concilio *d. ſeſſ. 14. ca. 5.* ſtatuitur *quorumcunque Iudicum deputatione.* Ergo non poteſt diſtingui deputatio temporalis à perpetua, cum illa dictio vniuerſalis non recipiat diſtinctionem, Roman *conſ. 44. num 6.* Roland. *conſ. 27. lib. 4.* Surd. *conſ. 35. num. 27.* Quando autem Conſtitutio, vel lex emanat pro ampliatione, vel executione antecedentis, tunc debet intelligi iuxta illius terminos, ac ſi de verbo ad verbum eſſet inſerta in lege noua, vt benè Surd. *conſ. 177. num. 34. & ſeq.*

Neque

Digitized by Google

7 Neque obſtat, quòd conſeruatores temporales poſſint eſſe ignoti partibus. Quia hæc non eſt ſola ratio huius diſpoſitionis, ſed etiam inhabilitas quorundam electorum, vt clarè explicauit Clem. VIII. in ſua Conſtitutione, quæ proculdubio viget contra deputationes dignitatum perpetuarum, cùm aliquando poſſint concedi indoctis ſaltem in iure Canonico, & ſufficit vnam ex rationibus militare, vt locum habeat diſpoſitio legis, §. *affinitatis, inſtit. de nupt.* Natt. *conſ.* 14. *num.*6. Rot. *deciſ.*733. *num.*8. *p.*2. *rec.* & in alijs paſſim.

8 Adeò vt prætenſos non vſus minimè ſit attendendus, quia obſeruatio Conſtitutionum Apoſtolicarum non euitatur huiuſmodi effugijs, ſed debet mandari executioni, non obſtante prætenſo non vſu, etiam longiſſimi temporis, cùm Pontifex habeat auctoritatem à Deo, non à populo, vt cæteri Principes, Caualer. *deciſ.* 77. *num.*3. *deciſ.* 85. *num.*2. *deciſ.*91. *num.*6. *&* 7. *& deciſ.* 111. *num.*1. *& in rec. deciſ.*610. *num.*7. *p.*8. coram Merlino *deciſ.*814. *num.*4. *&* 5. Præcipuè, ſtante decreto irritante, alijſque ampliſſimis clauſulis §.12. *conſtit.* Gregorianæ appoſitis, quo caſu non poteſt tolli per contrariam conſuetudinem, Buratt. *deciſ.*6. *num.*3. & *in rec. deciſ.*373. *num.*7. *&* 8. *p.*5. *& d. deciſ.*610. *n.*8. *& ſeqq. p.*8. cum vulgò alijs.

9 Et quidem ſicuti negandum non eſt, Capitula Cathedralium ex cauſis rationabilibus à iuriſdictione Epiſcoporum eximi poſſe, quemadmodum plura exempta ſunt; ita etiam exemptionum abuſum excreuiſſe, vt Epiſcopis quibuſdam Xenodochia tantùm, & hoſpitalia, & aliquot parochialium Eccleſiarum Rectores ſubſint, adeò quòd Paſtores ſine grege, eorumque Cleri ſine Epiſcopis rectè dici poſſint. Vnde non mirum, quòd cùm propter exemptionem huiuſmodi nemo ſit qui diſcolos delinquentes, & malè moratos Clericos corrigat, corripiatve, & ea propter vnuſquiſque pro genio ſuo, quæque ſibi liceant, impunè, populus ſibi ſcandala, Epiſcopo contemptum excitarint, de habitu clericali, prauis, & ſcandaloſis moribus, oblocutionibus, & ſimilibus nulla ratio, delicta verò, exceſſus, facinora admodum raró, condignè rariùs, aut nunquam puniuntur.

10 Nam ſi contingat Promotorem fiſcalem Epiſcopi delinquentem Clericum, immò etiam laicum alicui ex Eccleſijs huiuſmodi priuilegiatis qualitercumque ſuppoſitum, pro quouis delicto conuenire coram Ordinario, vti Epiſcopo, allegat delinquens, ſe exemptum, Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiectum, & nullam Epiſcopo in ſe competere iuriſdictionem. Si coram eo, vti Delegato Apoſtolico ad diſpoſitionem Concilij Tridentini, negat itidem delinquens Epiſcopum vllam habere inde in ipſum auctoritatem, ex quo Clerus Concilium, ſaluis ſuis priuilegijs, & exemptionibus tantum, & non aliter receperit.

11 Si Fiſcus delinquentem coram Sedis Apoſtolicæ Nuncio euocat, delinquens illius iudicium eludit eo ſub prætextu, quòd non poſſit clerus in prima inſtantia euocari extra diæceſim. Si contingat Nuncium delegare cauſam perſonæ particulari, aut delinquens illius iudicium ſimiliter eludit ſub prætextu alterius priuilegij, quòd clerus non poſſit euocari coram alio, quàm proprio Iudice, aut exigua à delegato reportatur iuſtitia, ex quo ſibi, vel ſuis à iudicio nihil vtilitatis, odij verò, obtrectationis, & inimicitiæ plurimum obueniat.

12 Quòd ſi Fiſcus delinquentem coram proprio Capitulo conueniat, conſumatio ſuſceptæ iuſtitiæ deſideratur cùm confratrum nemo confratrem, cuius minas, obtrectationes, & parentum, ac amicorum inimicitias timet, lædere velit, præſertim pro delictis minoribus. Quòd ſi delictum ſit grauiùs, negat delinquens Capitulo iuriſdictionem iudicialem, ſed duntaxat ad morum correctionem, & ad aliqualem punitionem, competere, ſicque Fiſci ab inquiſitionibus deterrentur, aut laboribus, & expenſis defatigati ab earum proſequtione deſiſtunt, & conſequenter delicta remanent impunita.

13 Hi ſunt Conſeruatoriarum, & exemptionum iuri diuino, Petri, & aliorum Sanctorum Apoſtolorum inſtitutionibus, ſacris Canonibus, Concilijs, Bernardi, Auguſtini, & aliorum Patrum ſententijs, & Conſtitutionibus Apoſtolicis repugnantium fructus. Vt proinde haud immerito Adrianus VI. apud Onuphrium *de vit. Pontif.* poſt Platinam, conſtituerat quoque, vt aſſeruere, qui id coram à narrante audiuerunt, antiquas exemptiones quarundam Eccleſiarum, etiamſi opera ſua aliquando impetratas, annullare, quod videret eas, contra quam ratus eſſet, ad nihil aliud vſurpari, quàm ad impunitatem ſcelerum, & materiam maioris laſciuiæ, & nequitiæ, neque viſitationem annuam ad vitia exemptorum corrigenda à Decanis, ad id deſignatis, fieri iuxta formam diplomatis à ſe impetrati. Et annullaſſet, niſi morte immatura præuentus fuiſſet. Hinc S. Concilium Tridentinum *d. ſeſſ.*14. *c.*5. & memoratus Gregorius XV. §.9. grauiſſima conſtitutione ſanxerunt, vt Conſeruatores huiuſmodi non poſſint amplius ſe ingerere in cauſis actiuis priuilegiatorum, neque in criminalibus, & delictis ſpecificè probatis. Et latè etiam iuxta terminos iuris communis probat Monet. *de Conſeruat. cap.*7. *art.*253. vbi in fine ſubdit, cauſas criminales indigere ſpeciali mandato iuxta textum *in cap.*2. *de offic. Vic. in* 6.

Cæterùm dubitatum fuit in Sac. Congregatione Concilij, an liceat Doctoribus, & Abbatibus à grauaminibus ab Ordinariis locorum ſibi illatis, & inferendis vigore dicti decreti *cap.*5. *ſeſſ.*14. appellare ad ſuos Superiores, & ad Conſeruatores ſuorum priuilegiorum, Sac. Congregatio cenſuit, litteras conſeruatorias habere locum, præterquam in caſibus, in quibus hoc Sac. Concilium tribuit iuriſdictionem Epiſcopis in Regulares. Quæſitum autem fuit, an textus iſte concurrat cum *cap.*20. *ſeſſ.*24. de cauſis in prima inſtantia cognoſcendis coram Ordinario, & reſponſum fuit negatiuè. Nam Conſeruatores iſti, de quibus *in d. cap.*5. *ſeſſ.*14. & per Gloſ. *in cap. fin. de offic. Leg. in* 6. poterunt cognoſcere cauſas ſuas, etiam in prima inſtantia, 25. Auguſti 1572. 14

CONSVLTATIO CLXIII.

An Epiſcopus præcipere poſſit Regularibus, quòd abſtineant, etiam ſub cenſuris, ab audiendis confeſſionibus in eorum Eccleſijs à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis?

ET affirmatiuè reſpondendum videtur. Quia Summus Pontifex non poteſt immediatè concedere Regularibus facultatem confeſſiones audiendi, alioquin Eccleſiæ corpus foret monſtroſum, ſi caput pedibus immediatè communicaret. Vnde nequit fieri quòd fideles omnia peccata ſemel in anno proprio Sacerdoti parochiali confiteri non teneantur. Et vt ait ſanctus Gregorius *lib.*1. Si ſua vnicuique Epiſcopo iuriſdictio non ſeruatur, quid aliud agitur, niſi, vt per nos, per quos eccleſiaſticus cuſtodiri debuit ordo confundatur? Accedit quòd Regulares ſubduntur Epiſcopo, ſaltem quoad approbationem pro audiendis confeſſionibus, qui cùm poſſit ex iuſta cauſa limitatè approbare, ſtante tali prohibitione, cenſetur limitatè approbare, vt nimirum non approbet, quoad dictum tempus. Ac demum, quia Sac. Concilium Tridentinum *ſeſſ.*23. *cap.*15. *de reform.* derogat omnibus priuilegiis, ac conſtitutionibus Pontificiis ad fauorem Regularium, teſte Suarez *diſp.*28. *de pœnit. ſect.*5. *num.*15. 1

At nihilominus negandum omnino eſt. Nam cum ſint ſimpliciter approbati ad confeſſiones audiendas, non poſſunt abſque noua cauſa, eaque ad ipſaſmet confeſſiones pertinente, ab illis de cætero excipiendis ſuſpendi iuxta ea, quæ alias tradidi, ac decreta Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis, ac Sac. Concilii Tridentini apud Lezan. *in ſumm. tom.*1. *cap.*19. *num.*9. ſubdentem etiam *num.*10. quod dicta approbatio ad ſui validitatem non requiritur, quod detur in ſcriptis, & quòd huiuſmodi ſuſpenſio, ſiue prohibitio non debeat à Regularibus attendi. Quia in tali caſu Ordinarii excedunt limites ſuarum facultatum. Regulares enim habent iuriſdictionem audiendi confeſſiones à Pontifice, ab Ordinariis verò ſimplicem perſonarum approbationem, vt habet *extrauag. Inter cunctas de priuil. Conſt.* Clementis IV. incipiens, *Exigentibus*, priuilegium Sixti IV. pro Ordine Prædicatorum, Pauli III. pro Societate Ieſu, Pauli IV. incipiens, 2

Digitized by Google

Ex Clementi, & *Clem. Dudum*, §. *per huiuſmodi*, *de ſepult.* & notant Gloſs. *in cap. ſi Epiſcopus*, *verb. Item tertiò*, *de pœnit. & remiſs. in 6.* Vaſquez 3. *par. tom. 4. quæſt. 93. art. 3. dub. 3. num. 2.* Suar. *diſput. 78. de pœnit. ſect. 4. numer. 22.* aliique paſſim. Quæ iuriſdictio, ſequuta approbatione, haud poteſt per eoſdem Ordinarios, vti inferiores impediri, niſi emergat noua cauſa, ob quam poſſint iudicari, quòd non ſint amplius idonei. Eòque magis quando prohibitio ſit vna, & generatim quoad omnes Regulares, Quod fieri nequeat iam pridem declarauit S. Congregatio Concilii decreto ſuo relato à Peyr. *Conſt. 2. Sixti IV*, §. 11, *num.* 45. ſubdens etiam, quòd Regulares ſic ſuſpenſi non tenentur obedire.

3 Neque obſtat vetus, ac temeraria illa ratio in contrarium adducta. Eſt namque vna ex pluribus, quas ſub Ioanne XX. contra Regulares, habentes à Sede Apoſtolica generalem facultatem audiendi confeſſiones excitauerat in Gallia Ioannes de Poliaco, quamque idem Pontifex, tanquam falſam, & erroneam, atque à doctrina deuiam damnauit, ac reprobauit, aſſerens doctrinam contrariam eſſe veram, & catholicam, quòd ſcilicet ij, qui Regularibus confitentur non magis teneantur eadem peccata iterùm confiteri, quàm ſi aliàs ea confeſſi fuiſſent ſuo proprio Sacerdoti iuxta præceptum Eccleſiæ. Inhibuitque vniuerſis, & ſingulis, ne quiſquam dictam propoſitionem, vtpotè à Catholicis mentibus reſpuendam, tenere, ſeu defendere quomodolibet, vel docere auderet, vt legitur in Extrau. *Vas electionis 2. de hæret.* inter communes, Nam Summus Pontifex eſt fons totius poteſtatis, non quidem Ordinis, ſed iuriſdictionis, à quo ſuam quoque Epiſcopi hauriunt. Eſto enim ab hominibus eligatur, iuriſdictionem ordinariam immediatè accipit à Chriſto iuxta illud Matth. 16. *Tibi dabo claues regni cœlorum*. Id enim non tantùm pro Petro, ſed etiam pro reliquis Summis Pontificibus dictum eſt, vt docent Theologi omnes. Ea autem iuriſdictio ſicut non datur ab hominibus, ita non dependet ab vlla alia hominum iuriſdictione, ſed potiùs omnes ab ea dependent, eſtque vniuerſalis, extendens ſe ad omnes fideles, quos Pontifex, ſiue per ſe, ſiue per alios, tanquam oues Chriſti paſcere debet, *Ioan.* 11. Videndus Bellarm. *de Pontif. lib. 4.*

4 Et confirmatur. Nam ſi ſola Parochi licentia ſufficit ad valorem confeſſionis ſine licentia Pontificis Maximi, aut Epiſcopi, vt *in cap. Omnis vtriuſque ſexus*, *de pœnitent. & remiſ.* cur non ſufficiet licentia Summi Pontificis ſine licentia Epiſcopi, vel Parochi? Nonne Pontifex poteſt audire per ſeipſum confeſſionem cuiuslibet fidelis ſine licentia vllius Epiſcopi, aut Parochi? quæ igitur ratio eſt, cur poteſtatem illam non poſſit alteri delegare ita, vt confeſſio valeat ſine licentia Epiſcopi, aut Parochi?

5 Neque vlla fit iniuria Parocho, quòd Pontifex, vel Epiſcopus, quibus ipſius iuriſdictio aliquo modo eſt ſubordinata, per ſe fidelium ſibi ſubditorum confeſſiones audiant. Ergo neque quod id præſtent per alios ab ipſis deputatos, cum non minus hoc, quàm illud agere poſſint. Et ſatis eſt, quòd ipſi hunc, aut illum iudicauerint idoneum ad Euchariſtiam recipiendam. Eorum enim ſententiæ Parochus ſtare debet, & tutus eſt in conſcientia. Minuſque per proprium Sacerdotem *in d. cap. Omnis vtriuſque*, ita intelligitur Parochus, vt Superiores excludantur. Si enim hoc ita eſſet, ſequeretur nullum poſſe in Paſchate confiteri Epiſcopo, aut etiam Summo Pontifici ſine Parochi licentia. Quod abſurdiſſimum eſt. Per proprium ergo Sacerdotem intelligendus eſt omnis ille, qui non eſt alienus, id eſt omnis ille, qui habet iuriſdictionem ordinariam in hoc foro, cuiuſmodi ſunt Summus Pontifex, & Epiſcopus. Quare ſatis eſt confiteri illis, aut de eorum licentia, quæ pœnitentibus conceſſa cenſetur eo ipſo, quòd aliquos ad confeſſiones eorum audiendas deputauerint.

6 Et hinc anno 1592. excitata hac ſpuria, & damnata propoſitione in diœceſi Attrebatenſi, Clemens VIII. præuia narratione, quòd ad coercendam antiquorum Parochorum temeritatem, qui non ſine maximo animi eius dolore, & grauiſſimo fidelium ſcandalo palàm aſſerebant, non licere fidelibus audire ſacrum, niſi in Eccleſia parochiali, neque tempore Paſchali, aut quadrageſimali confiteri Mendicantibus, aut Presbyteris Societatis Ieſu, eò quòd mediante comminatione cenſurarum eccleſiaſticarum fideles à prædictis deterrebant, ſanxit, & declarauit, licere ſæcularibus Chriſtifidelibus vniuerſis liberè miſſas audire in Eccleſijs dictorum Regularium, etiam diebus Dominicis, & tam Patribus, & Presbyteris Collegij Duaceni Attrebatenſis diœceſis, quàm alijs priuilegiatis, quibus id à Sede Apoſtolica indultum eſt, peccata ſua, etiam quadrageſimali, & paſchali, & quovis alio tempore confiteri poſſe, dummodo tamen Sacramentum Euchariſtiæ die feſto Paſchatis Reſurrectionis in propria Parochia à ſuis Parochis ſumant.

Anno 1623. prætendentibus Parochis, quòd per Conſtitutionem Gregorij XV. *de priuil. exempt.* fuiſſet reſtricta facultas Confeſſorum Regularium. S. Congregatio Concilij declarauit in vim dictæ Conſtitutionis non poſſe Ordinarios Regularibus præſcribere, vt certis tantùm in locis, ac temporibus, aut certarum perſonarum confeſſiones audiant, vel aliàs illorum priuilegia in Sacramentis adminiſtrandis reſtringere, aut moderari, vt in decreto impreſſo poſt memoratam Conſtitutionem. 7

Eodem anno facta per Epiſcopum Lingonenſem Patribus Societatis Ieſu Collegij Caluimontenſis prohibitione, ne audiant confeſſiones à dicta Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis, habito recurſu ad Sac. Congregationem Concilij, emanauit decretum non poſſe prohiberi. 8

Anno 1644. prohibente Vicario Archiepiſcopi Burdegalenſis omnibus Regularibus illius diœceſis, ne audiant confeſſiones dicto tempore, eadem Sac. Congregatio renouauit præfatum decretum, quod poſteà Innocentius X. per ſuas litteras in forma Breuis ſub datum 7. Februarij 1645. confirmauit, Rex Chriſtianiſſimus Ludouicus XIV. reuerenter ſuſcepit, & per totum ſuum Regnum ſeruari mandauit. Quorum authographa ſeruantur in Monaſterio Burdegalenſi Ordinis Prædicatorum. 9

Quare cum res ſit toties ſolemniter iudicata, ſufficere 10 debet nobis Parochis ad inhibendum omnem litis ingreſſum, ſi bonis legibus, & diſciplinæ maiorum ſua conſtaret auctoritas, vt taceam quam nullo iure, prauo more, peſſimo exemplo contra Sedis Apoſtolicæ edicta, contraque rationem æquitatis inimiciſſima lite experiamur aduerſus gentem nobiſcum, & fœdere arctiſſimo, & amore, doctrina, religione deuinctam, & quod hic rei caput eſt, cauſa coniunctam. Et cum prohibitio de non excipiendis huiuſmodi confeſſionibus ſit directò contraria relatis declarationibus, & priuilegijs Regularium, ne poſſint cenſurari, vt aliàs docuimus, cenſura omnis eſt eo ipſo irrita, nulliuſque roboris, vel momenti ad notata per Doctores *in cap. 1. §. In eos autem*, *de priuil. in 6.* Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 33. num. 23.* Proindeque, ſtante hac notoria nullitate, non ligat, nulloſque operatur effectus, Card. Seraph. *deciſ.* 1098. *num. 4. & deciſ.* 1239. *numer. 3.* neutroque foro ſeruari debet, Sanch. *conſ. mor. lib. 6. c. 9. dub. 1. num. 28.* Gutier. *quæſt. can. lib. 1. cap. 4. num. 36. cum ſeq.* Et quòd huiuſmodi excommunicatio non inhabilitet ſic excommunicatum à diuinis, tradit Gemin. *conſ. 99. num. 6.*

Minus obſtant D. Gregorius, alijve Patres. Nam lo- 11 quuntur de epiſcopalis Ordinis dignitate, quæ Epiſcopis diuinitus datur, non verò de iuriſdictionis poteſtate, quæ ex Pontificis Principatu manat, vt apertè Leo *epiſt. 89.* Sixtus, & Innocentius horum nominum primi *epiſt. 1. & cap. Quilibet 8. q. 5.* Et Gregorius præcipuè non Epiſcopos diuino iure ſua iuriſdictione præditos affirmat, ſed quam à Pontifice acceperunt, eam illis, ſi depoſitionis cauſa non ſubſit, ab eodem integram ſeruari, oportere, docet, ne hierarchicus Eccleſiæ ordo interturbetur. Eccleſiaſticus enim ordo haud ſanè leniter in Eccleſia confunderetur, ſi iuſta Epiſcopis iuriſdictionis poteſtas denegaretur. Quod luculenter idem Gregorius *epiſt. 7. lib. 4.*

Non vrget illud, quod de approbatione dicebatur. Quo- 12 niam, vt diximus, Confeſſarij regulares non recipiunt iuriſdictionem ab Ordinariis in approbatione, ſed habent à Summo Pontifice, & approbatio requiritur ſolum, tanquam conditio, vt exerceri poſſit iuriſdictio, *d. Clem. Dudum*, §. *Per huiuſmodi de ſepult. & extr. Inter cunctas*,

de priuil. Ergo non poſſunt Epiſcopi prohibere, ne Regulares abſoluant aliquo tempore, quia inferior non poteſt limitare, quæ conceſſa ſunt à Superiore, neqoe in ijs ſe ingetete, *Clement. Ne Romani, de elect.* Et aduertit Barbat. *conſil.*1. *num.*1. Bohic. *de Simon. par.*3. *numer.*154. Manfred. *deciſ.*261.& Lauor. *de Conclau. cap.*3. *numer.*10. Et licèt Epiſcopi poſſint limitatè approbare Regulares ad certum tempus, locum, vel genus perſonarum, vt tradunt Suar. *tom.*4. *de pœnit. diſp.*28. *ſect.*7. *dub.*6. Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. par.*1. *cap.*20. *numer.*6. Cened. *lib.*1. *can. quæſt.*38. *num.*21. & 22. Fagundez. *præcep.*2. *Eccleſ. lib.*7. *cap.*2. *numer.*17. Rodrig. *tom.*1. *quæſt.*59. *art.*8. Mirand. *tom.*1. *man. quæſt.*45. *art.*10. *concl.*10. Gutier. *lib.*1. *can. quæſt. cap.*27. *num.*18. & 19. Homob. *tract.*5. *exam. cap.*3. *quæſt.*17. & Lezsn. *tom.*1. *cap.*19. *num.*8. Hæc tamen limitatio non poteſt adhiberi, niſi ſecundùm menſuram idoneitatis. Vnde quando repeteriunt ſimpliciter idoneos: debent ſimpliciter approbare, vt declarauit Sac. Congreg. Concilij ſub die 2. Iulij 1587. & nos fusè alibi. Et proinde approbatio non eſt libera Epiſcopis, vt poſſint eam ad libitum limitare, aut moderari, & ideò non poſſunt limitare, ne ſe extendat ad dictum tempus quoad eos, quos ſimpliciter, & abſolutè idoneos repetiunt.

13 Denique Sac. Concilium Tridentinum non derogare dictis priuilegijs, & conſtitutionibus Pontificijs, docent Nauar. *cap.*27. *man. numer.*162. Palat. *in* 4. *diſt.*17. *diſp.*7. aliique apud Dian. *par.*3. *tr.*2. *reſol.*24. & *par.*5. *tr.*13. *reſol.*45. Cochier. *de iuriſdict. Ordin. in exempt. par.*4. *qu.*27. & alij quamplures, nominatim Rodrig. *in comp. reſol.*32. *num.*4. qui aſſerit, adhuc approbationem Regularium eſſe perpetuam virtute *d. Clem. Dudum*, & ita declaraſſe Pium V. vt habetur in *Conſtit.*7. *num.*4. Ea quippe ratione, quia hoc priuilegium tranſierit in legem inſertam in corpore iuris, cui non derogatur abſque mentione ſpeciali. Vnde Tridentinum non reuocat talem iuriſdictionem, ſed tantum addit approbationem Ordinarii, cum qua iuriſdictio ſit exercenda.

14 Porrò quamuis hæc ita ſe habeant, debent tamen aliquando Regulares iuxta prudentiſſimum plurimorum conſilium ob bonum pacis iuri ſuo ſponte cedere, præſertim in in ijs locis, vbi inter ipſos, & Parochos occaſione confeſſionis paſchalis graues turbæ excitari ſolent. Immò ſunt nonnulli, ijque grauiſſimi viri, qui libenter ipſi ſanctores ſunt, vt à confeſſionibus ſæcularium audiendis omnino abſtinerent, ſaltem quando ſuppetit copia aliorum Sacerdotum, qui eo officio ritè, & cum animarum fructu defungi poſſunt.

CONSVLTATIO CLXIV.

An tertius, qui eligitur in caſu diſcordiæ inter Epiſcopum, & Conjudices capitulares iuxta formam in Tridentino cap. 6. ſeſſ.25. de reform. præſcriptam, debeat elegi ex gremio eiuſdem Capituli?

1 SAcroſancta Synodus Trid. ad extirpandum hæreſes, ac mores reformandum maximè congregata, nihil priùs, ſibi faciendum putauit, quàm in Capitula Cathedralium animaduertere, illorumque ſingulares perſonas ſub omnimoda iuriſdictione, & correctione ſuorum Epiſcoporum reſtituere, & vt habet *ſeſſ.*6. *cap.*4. ab eiſdem toties, quoties opus fuerit per ſeipſos ſolos, vel illis, quibus ſibi videbitur adiunctis, corrigi, & caſtigari poſſe decreuit, nullis exemptionibus, conſuetudinibus, ſententiis, iuramentis, ſiue concordiis, quæ tantùm ſuos obligent auctores, ſuffragantibus.

2 Et quamuis hoc decretum vniuerſis ferè Capitulis vigentem præbuerit materiam reclamandi, attamen id vnum fuit ad eorum fauorem immutatum, quòd Capitulum cuiuslibet Cathedralis eligat quotannis ex ſuo gremio duos, de quorum conſilio, & aſſenſu Epiſcopus, vel eius Vicarius tam in formando proceſſum, quàm in cæteris omnibus actibus vſque ad finem cauſæ incluſiuè, procedere teneatur, hac tamen differentia adiecta, quòd vnum tantùm ſit adiunctorum votum comparatiuè ad alterum Epiſcopi adeò, vt eorum alteri poſſit Epiſcopus accedere. Quòd ſi ambo ab eo diſcordes fuerint, tunc intra ſex dierum ſpatium cum Epiſcopo tertium eligant. Et rurſus ſi in electione tertii pariter diſcordent, ad viciniorem Epiſcopum electio deuoluatur, & iuxta eam partem, cum qua dictus tertius conueniet, articulus diſcordiæ terminetur, cuius verba clara ſunt in *cap.*6. *ſeſſ.*25. *de reform.* quæ famulantur antecedenti decreto *cap.*4. *d. ſeſſ.*6. adeò, vt vnum, & alterum in confirmationem iuriſdictionis Epiſcoporum conueniat, vt in his terminis obſeruauit Rot. *deciſ.*743. *par.*1. & *deciſ.*328. *par.*2. *diu.* vbi hæc Concilii decreta exponuntur pro Epiſcopis. Alioquin enim eorum iuriſdictio multis periculis, contumeliis, atque ludibriis eſſet obnoxia, *cap.*1. vbi Gloſſ. *verb. obedientiam*, *d.*93. dum nouerint correctionis pœnam in criminalibus non eſſe timendam, indeque audaciores effecti effrænatiùs peccare non deſinant contra expreſſum finem Sac. Concilii corrigendi Eccleſiaſticorum mores, præcipuè Capitulorum, priuilegia exemptionum ſibi vendicantium aduerſus naturalem, & propriam Epiſcoporum iuriſdictionem, vt ex mente illius Sac. Congregationis annotauit Rota coram Seraph. *deciſ.*493. & 497. *num.*1. & 2. ac in allegata *deciſ.*328. *par.*5. *diu.* & proſequitur Lotter. *de re benef. lib.*1. *quæſt.*25. *num.*57. inquiens: Et hæc quidem cum ita fuerint ſtatuta reſpectu aliorum locorum, & Eccleſiarum, neceſſe etiam fuit prouideri, prout ſanctiſſimè prouiſum fuit per Sac. Concilium, Epiſcoporum, quinimò Reipublicæ chriſtianæ indemnitati reſpectu Capitulorum ipſarum Cathedralium, & aliarum maiorum Eccleſiarum, in quibus priuilegia hæc exemptionum omnium ſcandalorum, & delictorum fomitem præſtabant. Faciuntque tradita à Venero *in exam. Epiſc. lib.*4. *cap.*27. *num.*7. ita, quòd, Capitulis ſiue Canonicis exemptionem non habentibus, Epiſcopi procedere rectè valeant per ſe ipſos ſolos ſine adiunctis, vt ſtatuitur *d. cap.*6. *ſeſſ.*25. & vetuſtiores Canones diſponunt, *cap. Cum Epiſcopus de offic. Ordin. in* 6. & *c. omnes Baſilica* 16. *quæſt.*17. eſtque in ſpecie deciſio Achil. de Graſſ. 5. *de offic. Ordin.* & *d. deciſ.*743. *par.*1. *diu.*

Sententiam igitur negatiuam probo: Primò, quia Concilium perſpicuis verbis, loquitur, decernendo, vt Capitula Cathedralium, eorumque perſonæ viſitari, corrigi, & emendari poſſint à propriis Epiſcopis, & ad hunc effectum abrogauit quaſcunque exemptiones, ſiue priuilegia. Deinde non recedendo à reſolutis, immò potiùs decretum ſub Paulo III. editum, quo prædicta ſtatuta fuerant, expreſsè innouando, præſcripſit modum procedendi cum duobus adiunctis capitularibus quotannis eligendis, qui in caſu diſcordiæ cum Epiſcopo tertium eligant intra ſex dierum ſpatium, quibus elapſis, & electione non facta, ad viciniorem Epiſcopum electio deuoluatur, abſque eo quòd nec in vno, neque in altero caſu præcipiat, vt tertius à Capitulo eligatur, vt voluit in primo duorum adiunctorum. Ex quo quidem diſcretiuo modo loquendi, & ex forma adeò præciſa in electione tertii adhibenda non videtur opinione, vel cogitatione dignum, quòd S. Synodus voluerit, eſſe eligendum ex gremio eiuſdem Capituli, ſed ſub iuris communis diſpoſitione relinquendum, atque adeò eligendum eſſe extraneum, cuius auctoritati pareatur per textum ſatis planum *in l. Item ſi unus*, §. *fin. ff. de recept. arb.* ibi. *Et debet Prætor cogere arbitros, ſi non conſentiant, tertiam perſonam certam eligere, cuius auctoritati pareatur.* Cum quo videtur explicitis verbis Concilium conuenire, dicens: *Tertium eligant, & iuxta eam partem, cum qua tertius conueniet, articulus, in quo erat diſcordia, terminetur*, & in propriis terminis *d. cap.*6. *ſeſſ.*25. obſeruat Valenzuol. *conſil.*184. *num.*20. ibi: & quod non dicit lex, aut conſtitutio conciliaris, non debemus dicere, iuncto *num.*44. in quo habet, quòd ſemper caſus omiſſus à iure nouo, remanet in diſpoſitione iuris antiqui, *l. commodiſſimè, ff. de lib. & poſthum. l. ſi cum dotem in princ. ff. ſolut. matr.* Vbi Doctores, & tradit Caren. *de offic. S. Inquiſ. p.*5. *tit.*6. *n.*86. ibi. *Inquirant, & procedant.* Si enim Pontifex voluiſſet, quòd etiam cauſę terminarentur, illud vtique dixiſſet; & cùm de terminatione cauſarum 3

Papa ibi mentionem non fecerit, intelligitur, eam voluiſſe reſeruare diſpoſitioni iuris.

4 Secundò, quia ſi voluiſſet Concilium, vt ex gremio Capituli tertius eligeretur, vtique non omiſiſſet hanc, perquam neceſſariam qualitatem, ſicuti non omiſit in caſu adiunctorum illis verbis. *Eligat ex Capitulo duos*. Et ſi voluiſſet in caſu diſcordiæ eſſe eligendum pariter capitularem, eadem facilitate, eodemque compendio verborum potuiſſet exprimere, ac expreſſit in primo caſu, *l. vn. §. ſin autem deficientis, C. de caduc. toll. cap. Inter corporalia, de translat. Epiſc.* ibi: *Vnde ſi circa translationem idem fieri voluiſſet, quod de ceſſione dixerat, de translatione poterat expreſſiſſe, & quod non eſt Sanctorum Patrum decreto ſancitum, ſuperſtitioſis non eſt adinuentionibus præſumendum*. Cum quibus faciunt, quæ profert Tiraquel. *in l. ſi vnquam, v. libertis, C. de reuoc. donat. num.* 3. Surd. *conſ.* 426. *num.* 18. Gregor. XV. omnino videndus *deciſ.* 433. *num.* 4. & in hac ſpecie Valenz. *d. conſ.* 184. *num.* 21.

5 Tertiò, quia quando duo conſtituuntur pares, non debet induci inter eos diſparitas pro altero præferendo iuxta regulam Gloſ. *in l.* 1. *§. veteres, v. per vnum, ff. de acq. poſſ.* Bald. *conſil.* 123. *num.* 3. *lib.* 5. Sed à Concilio Capitulum per illos duos adiunctos æquiparatur Epiſcopo in hoc exercitio iuriſdictionis. Igitur non debet dari tertius ex eodem Capitulo. Quia ita vires acquireret vox Capituli ſupra Epiſcopi ſuffragium, qui certè efficeretur deterioris conditionis. Nam Capitula Cathedralium repræſentata in hoc caſu per dictos duos adiunctos, addito tertio ex eiſdem Capitulis, efficientur melioris conditionis, quàm ipſi Epiſcopi, cùm eorum votum indiſtinctè præualebit in deciſione cauſarum, non ſolùm præter, ſed etiam contra intentionem Concilij, quæ fuit ſuſtinendi potiſſimum iuriſdictionem naturalem Epiſcoporum, ac reſtituendi diſciplinam eccleſiaſticam penè collapſam, deprauatiſque moribus Eccleſiaſticorum deturpatam. Et ita quæ ad fauorem iuriſdictionis Ordinariæ, & ad coercendam Capitulorum licentiam prætextu exemptionum nimis liberam, duobus illis capitibus ſtatuta fuerunt, retorquerentur in odium, ſi tertius ex gremio Capituli foret eligendus.

6 Quartò, licèt in quavis diſpoſitione regulariter ob præſumptam voluntatem diſponentis, detur extenſio de caſu ad caſum ſimilem, quando non eſt contra ius, vel non ſequitur abſurdum, *l. Titius* 25. *§. Lucius, ff. ac lib. & poſth.* Attamen de perſona ad perſonam nunquam permittitur, *l. ſi quis ita, §. ſi quis cum ignoraret, ff. de teſtam. milit. l. ſi ita ſtipulatus* 126. *§. Chryſogonus, ff. de verb. oblig.* ibi: *Raro autem ineſſe tempus, vel conditionem ex ea, quod agi apparebit, intelligendum eſt, perſonam nunquam niſi expreſſa ſit*, & aſſerunt Doctores, nominatim Tiraquel. *de retract. lignag. §.* 1. *gloſ.* 9. *ſub num.* 39. vbi ait, quod certis perſonis contra, aut etiam præter ius commune conceſſum eſt, id cæteris denegatum cenſeri. Conceſſum autem fuit Capitulo per *d. cap.* 6. *ſeſſ.* 25. vt è ſuo gremio duos eligeret qui cum Epiſcopo procederent, ſed cùm ad tertij electionem ob aliquam diſcordiam deueniendum eſſet, non expreſſit, quòd deberet eligi ex Capitulo. Ergo denegatum cenſetur. Nec, vt proſequitur idem Tiraquellus, ex præſumpta, & veriſimili mente diſponentium fit extenſio perſonarum, & vbi verba legis, aut ſtatuti deficiunt, deficit & ipſius diſpoſitio. Ac proinde qualitas eligendi ex Capitulo conſiderata in primo caſu duorum adiunctorum, non cenſetur repetita quoad tertium, ne ſequatur contrarius effectus diſpoſitioni Tridentinæ, vt notat in iſtis terminis Decian. *conſ.* 1. *n.* 151. *lib.* 2. Id, quod adeò verùm eſt, vt neque in fauorabili diſpoſitione detur extenſio de perſona ad perſonam iuxta ea, quæ docet idem Tiraquel. *in d. l. ſi vnquam, v. libertis C. de reuoc. donat. num.* 30. Bero. *conſ.* 126. *num.* 13. *lib.* 3. & Crauet. *conſ.* 161. *num.* 11.

7 Pluſquam autem manifeſtum eſt, iuriſdictionem adiunctorum non fauorabilem, ſed odioſam eſſe, & contra ius. Nam iure communi ſolùm ad Epiſcopos pertinet delicta ſui Cleri punire, & ita ſtrictiſſimè eſt intelligenda, vt quoad minus fieri poſſit, detrahatur auctoritati Ordinariorum, Franc. *in cap.* 1. *notabil.* 3. *de priuil. in* 6. vbi Gemin. & alij, ac tradunt Aretin. *conſ.* 76. *num.* 8. Rot. *deciſ.* 30. *num.* 4. *par.* 6. & in terminis Seraph. *dec.* 1040. *n.* 2. *& deciſ.* 1050. *num.* 2. *&* 3. Vener. *in exam. Epiſcop. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 41. Itaque cùm Concilium ſtatuerit, vt eligantur duo adiuncti ex Capitulo, & de tertio in caſu diſcordiæ nihil ſtatuerit, ſanè ad eum non debet extendi, nec ratione perſonæ, nec ratione priuilegij, maximè cum minus debeat dari extenſio in exemptione Cathedralis à ſuo Epiſcopo tanquam magis repugnans iuri poſitiuo, & rationibus naturalibus, quàm cæteræ exemptiones, vt præclarè aduertit Bellam. *conſil.* 20. *numer.* 9. *& ſeqq.* Contra verò mens Concilij fuit aſſiſtendi magis, & fauendi Epiſcoporum auctoritati, & iuriſdictioni, quàm Capitulorum exemptioni, vtque minus quoad eius fieri poſſet, læderetur, Rot. *deciſ.* 321. *n.* 2. *diuerſ. par.* 2. Sarau. *de iuriſd. adiunct. quæſt.* 2. *num.* 7. *&* 8. ac latius *quæſt.* 5. *num. item* 7. *& q.* 29. *num.* 45.

Quintò, quia verba, quibus ſæpè Concilium vtitur, 8
ſcilicet: *Tertium eligant, Ad viciniorem Epiſcopum electio deuoluatur*, apertiſſimè denotant electionem omnino liberam eſſe debere, & non coarctatam ad idem Capitulum, neque ad certam perſonam. Sic enim in ſimili caſu Collegij Bononienſis mandabat erectio eligendos eſſe ſcholares talis, & talis nationis. Auctis verò facultatibus Collegij, quæſitum fuit, an alij adiungendi eſſent ex eiſdem nationibus, & Rota reſpondit negatiuè, quia tale onus in fundatione non imponebatur, ergo electio erat libera, Seraph. *deciſ.* 1491. ſub initio. Pariter in Vicario capitulari eligendo reſolutum fuit, poſſe eligi extra gremium Capituli, quia de iure non diſponitur, neque per Concilium, quòd ſit è Capitulo eligendus, Garz. *de benef. par.* 5. *cap.* 7. *num.* 13. Merol. *tom.* 3. *diſp.* 7. *cap. etiam* 7. *numer.* 187. Vulpel. *in praxi Epiſcop. cap.* 44. *num.* 25. & Diana cum alijs *par.* 8. *tr.* 4. *reſol.* 57. Simile quoque eſt de arbitro eligendo, quando vnus ex delegatis iuratur ſuſpectus, tunc enim non eſt neceſſe, quòd ſit Canonicus, vel aliàs in dignitate conſtitutus, vt traditur à Doctoribus, præcipuè Compoſtel. *in cap. Suſpicionis num.* 3. *de offic. deleg.* Imol. *num.* 12. Quibus accedit, quòd Epiſcopus vicinior, cui diſcordantibus Epiſcopo, & adiunctis, commiſit Concilium tertij electionem, non coarctatur, illum eligere ex gremio Capituli, ſed poteſt eligere quem ipſe voluerit, vt præter cæteros ſtabilit. Vener. *d. lib.* 4. *cap.* 27. *num.* 51. Ea ratione, quia facultas abſoluta, data eſt ei à Capitulo eligendi tertium, quem voluerit. Ergo ſi vicinior Epiſcopus poteſt eligere tertium, quem voluerit, poterit quoque Epiſcopus Ordinarius, cùm nulla poſſit dari ratio differentiæ magis in vno, quàm in altero caſu, & cùm Concilium in vtroque modo iiſdem verbis loquatur.

Sextò, quia Concilum tam in electione tertij facienda 9
ab Epiſcopo, & ab adiunctis, quàm ab Epiſcopo viciniori in eorum diſcordia, indefinitè loquitur: *Tertium eligant. Electio ad viciniorem Epiſcopum deuoluatur*. Quod idem eſt, ac ſi generaliter, & ſine aliqua limitatione perſonarum loquutum fuiſſet, *cap. Cum dilectus* 8. *de conſuet.* vbi ſtatutum fuerat, quòd fratribus Monaſterij Andrenſis, & Capitulo Karoſenſi competeret electio Abbatis dicti Monaſterij, & Pontifex ibi determinat, ſtatutum intelligendum eſſe, vt ad Capitulum ſpectet confirmatio, ad Monaſterium verò libera electio, ſiue de gremio ſuæ Eccleſiæ, ſiue aliundè. Statutum ergo ſimpliciter loquens non debet reſtringi ad gremium Capituli, vt ibi obſeruant Butr. *in* 2. *lect. num.* 25. Imol. *num.* 1. & cæteri. Quia indefinita loquutio æquipollet vniuerſali, *l. ſi pluribus* 45. *de leg.* 2. ibique Bart. *l. ſi ſeruitus* 22. *ff. de ſeruit. vrban. præd.* ibi: *& humanius eſt verbo generali omne lumen ſignificare*, *l. ſi plures* 97. *l. Iulianus* 66. *ff. de legat.* 3. & admittunt Couar. *lib.* 1. *var. cap.* 13. *numer.* 6. Menchad. *controu.* 30. *num.* 28. *lib.* 2. Eadem igitur generalitate, ac ſine vlla coarctatione ad aliquod genus perſonarum facienda eſt tertij electio, quia omnes comprehenſi intelliguntur, ac ſi expreſsè eſſent nominati, *l.* 1. *§. Et generaliter, ff. de legat. præſt.* ibi: *Generaliter autem parentes, & liberos Prætor excepit, nec gradus liberorum, parentumve enumerauit, in infinitum igitur eis præſtabitur*, vbi notat Gloſ. *v. in infinitum*. Ergo dictum generaliter intelligitur generaliter, *l. in fraudem* 16. *§. fin. ff. de milit. teſtam. l. quique* 4. *§. parentum, ff. de in ius voc. leg. metum* 9. *§. animaduertendum, ff. quod*

Digitized by Google

ff. quod met. cauſ. in hæc verba: *Animaduertendum eſt autem, quòd Prætor hoc edicto generaliter, & in rem loquitur, nec adiecit à quo geſtum ſit, & ideò ſiue ſingularis ſit perſona, quæ metum intulit, vel populus, vel Curia, vel Collegium, vel corpus, huic edicto locus erit, l. omnes ibique*. Gloſ. *v. Enumerata, C. de præſcript. 30. vel 40. annorum*. Tiraquel. *de retr. lignag. §. 1. gloſ. 14. numer. 96. & ſeqq.* Surd. *deciſ. 287. num. 4. 5. & 26. ac deciſ. 164. numer. 2.* Roman. *conſil. 3. num. 19.*

10 Septimò, quia verbum *Tertius*, de quo in Concilio, ſumitur pro perſona media, neutri parti plus, minuſve adhærente, hoc namque eſt tertium, & medium æqualiter diſtare ab extremis. Itaque ſi tertius magis adhæreret vni, quàm alteri parti, non eſſet tertius, ſiue mediator, ſed partialis, quod nomini tertij, ac ipſi rei repugnat. Quàm ob cauſam debet eſſe communis partibus, vt penſare vtriuſque iuſtitiam æqua lance, & recto iudicio poſſit, ad Lopez. *gloſ. 5. in l. 29. tit. 4. par. 3.* & Gutier. *pr. quæſt. lib. 1. q. 93. & 94.* Vbi etiam addit, tertium adiunctum quemlibet eligi poſſe, non coarctarum ad certum genus perſonarum, vt debitum finem iuſtitiæ conſequatur in his præcipuè materijs morum correctionem concernentibus. Nemo autem affirmauerit, Capitularem in tertium eligendum eſſe medium, & æqualem partibus, vt ex ſequenti fundamento oſtenditur.

Octauò, quia Canonici in cauſis ſuorum Canonicorum, etiam ciuilibus, partiales, & ſuſpecti reputantur, nun ſolùm in iudicando, verùm etiam in teſtificando propter vnius corporis vnionem, & fraternitatem, quam omni vinculo carnali ſtrictiorem eſſe, leges & Doctores teſtantur, vt *cap. Cùm R. Canonicus de offic. deleg.* ibi: *Exceptis Ianuenſibus, quos cùm ſint eius ſocij, merito habet pars aduerſa ſuſpectos*, vbi Gloſ. *v. Cùm ſint ſocij* aduertit quod Canonicus non poteſt eſſe Iudex Canonici ſui propter familiaritatem, vbi etiam Abb. *n. 2.* obſeruat, quòd Canonici dicuntur ſocij inter ſe, & hac de cauſa vnus non poteſt eſſe Iudex in cauſa alterius ſine recuſatione. Nam ſocietas habet quodammodo ius fraternitatis, & Alberic. *in l. verum ff. pro ſoc.* aſſerit, quòd Canonici eiuſdem Eccleſiæ dicuntur inter ſe habere fraternitatem, ſicuti fratres carnales, & propterea magis ſuſpecti, Valenz. *conſ. 121. num. 132. & ſeqq. & in* ſpecie ita ſæpiùs iudicatum referunt Gaſpar Maynar. *deciſ. 85.* Ricc. *deciſ. 179. par. 1.* & Fontanel. *deciſ. 15. n. 7.* cum pluribus *ſeqq.*

11 Hæc autem ſuſpicio non ex vno, ſed ex tribus planè capitibus conſideratur. Primò ratione Canonici fratris, ſocij, & partialis accuſati. Secundò ratione adiunctorum confratrum, ſociorum, ac partialium ſimiliter, quorum ſententiam, ſeu iudicium, ſi ipſe Epiſcopus accedat, præciſè contemnere debet. Tertiò ratione ipſiuſmet Capituli, cuius pars, & membrum eſt, & cuius ſunt etiam accuſatus, & adiuncti. Et quemadmodum Vicarius Epiſcopi non poteſt in tertium eligi non alio motiuo, quàm coniunctionis, & cohærentiæ inter ipſos, & quaſi idipſum cenſeatur tribunal Epiſcopi, & Vicarij, *cap. non putamus, de conſuet. lib. 6. cap. Romana, de appel. eodem*, ac fusè confirmat Sarau. *quæſt. 14. num. 9.* Ita quoque ac fortiori quidem ratione cenſendum eſt de Canonico. Et ne præterea contingat contractus pactitius ſaltem in eorum mente, facio, vt facias, hodie tibi, cras mihi: Sicuti ex hoc motiuo dicitur facta conſtitutio in Francia, ne cauſæ Senatoris tractarentur in Senatu per vnum ex Collegijs rei criminis, vt refert Fontanel. *d. deciſ. 15. n. 10.* omnino legendus. Tertij enim auctoritas tranſcendit facultatem adiunctorum, & in hoc caſu efficitur maior quocunque Ordinario, ſiue Epiſcopo. Quia eius arbitrio ſtandum, & parendum eſt. Ideòque omni ſuſpicione, animi affectione, ac perſunarum exceptione carere debet. Atque has ob cauſas nullatenus præſumendum eſt, Concilium voluiſſe, quòd is, cuius arbitrio totum cauſæ momentum repoſitum eſt, ex eodem Capituli conſortio eligi deberet.

12 Nonò, quia eſſet planè abſurdiſſimum, ſi in diſcordia tertius deberet eligi ex Capitulo. Nam ſola diſcordia adiunctorum, ſtante naturali hominum facilitate, & prona natura, etiam extra dolum, & fraudem ad diſſentiendum, vt ait Vlpianus *in d. l. Item ſi vnus, §. fin. ff. de recept. arb.* & Innoc. III. *in cap. Cum ſpeciali, de appell.* eſſet profectò cauſa auferendi ab Epiſcopis totam iuriſdictionem, quæ eiſde iure communi competit in Canonicorum cauſis criminalibus, & transferendi eam ad vnum duntaxat Canonicum, quando Concilium omnibus non conceſſit. Præterquamquòd commoda quidem occaſio adiunctis capitularibus offerretur aliquando malitiosè diſſentiendi, vt fieret translatio iuriſdictionis in Capitulum per tertium ex eo eligendum, & hac via conſequendi quod per ſe ipſos non poterant, data comparatione ad Epiſcopi ſuffragium. Quæ ita conſona ſunt rationi, vt nulla egeant legum auctoritate, quia ratio ipſa lex eſt, & dominatur omnibus actibus humanis. Porrò ſi ratione lex conſiſtit, lex erit omne iam, quod & ratione conſtiterit, quod religioni conuenit, quod diſciplinæ congruit, quod ſaluti proficit ex Iſidoro relato *in cap. Conſuetudo d. 1.* & Gloſ. *in cap. Ego ſolis d. 9.* At quis nam poterit excuſare naturalem diſcrepantiam, & auerſionem, quam habent Canonici, præcipuè Cathedralium, aduerſus diſciplinam, & correctionem Epiſcoporum, quibus propterea in quantum poſſunt, & valent, modis omnibus, contrariantur, niſi eorum faciant voluntatem, vt inquit Alu. Pelag. *de planct. Eccleſ. lib. 2. cap. 26.*

13 Decimò, quia Capitulo collectiuè, non verò ſingularibus eius perſonis data fuit à Concilio hæc iuriſdictio per illos duos adiunctos, à ſe quotanniseligendos, exercenda, vt inquit Sarau. *de iuriſd. adiunct. q. 9. num. 1.* inferens, ergo nec adiunctis à Capitulo electis, quia Capitulum repræſentant. Et expreſſiùs *q. 11. num. 19.* reſpondens interrogationi, cur ſi ius commune eſt ſeruandum, Capitulum procedit cum Epiſcopo per adiunctos ab illo nominatos? inquit cum Hoſtienſe, maiorem partem Capituli cenſeri, quando eſt communis iuriſdictio Epiſcopo, tanquam Prælato, & Capitulo, & vnus ex duobus nominatis ab iſto, illi accedat. Vbi notanda ſunt verba illa, Capitulum procedit cum Epiſcopo per adiunctos, & doctrina Hoſtienſis, tribuens Capitulo vnum tantùm ſuffragium, & quòd ſi alter ex duobus ab illo nominatis Epiſcopo accedat, fiat determinatio. Quod maximè conſiderandum eſt, quia ex ea deſumpta videtur diſpoſitio, ſiue moderatio contenta *in d. cap. 6. ſeſſ. 25.* & aduertit Lotter. *de re benef. lib. 1. cap. 25. num. 81.* inquiens, non vrgere, quòd agatur de munere iudicandi, quia Portionarij caſu, quo eligantur in Coniudices, repræſentant ipſum Capitulum, à quo procedit illa poteſtas. Ideòque Capitulum poteſt ſemel facta electione ſub initio anni, ſæpius illam reuocare, & alios eligere, vt tenet idem Vener. *d. cap. 27. n. 39.* Quòd ſanè non poſſet, ſemel facta electione, ſi non ſibi, ſed ſingularibus perſonis data eſſet hæc iuriſdictio, denotante id non obſcurè Concilio verbis illis: *Capitulum quotannis eligat ex Capitulo duos.*

14 Ex quibus Capitulum collectiuè conſideratur, tanquam vnum corpus miſtum, *l. cum fundus 55. ff. de condit. & demonſtr. l. vn. §. his itaque, C. de caduc. tollen.* Quod in iure eſt repræſentatiuum corporis naturalis, *l. mortuo, ff. de fideiuſſ.* Boer. *de aut. magn. Conſil.* Belencin. *de charitat. ſubſid. quæſt. 100. num. 1.* Atque adeò neque ſecundùm ius, neque ſecundùm naturam tertius poteſt eligi ex eodem gremio Capituli, quia nec de iure, neque de facto datur poſſibilitas ad hoc, vt perſona, quæ per ſe ipſam conſtituitur in eſſe Iudicis, poſſit etiam eſſe altera tertia ſui ipſius in caſu diſcordiæ inter ipſum, & alium vertentis ad decidendum, tanquam tertius, dubium, in quo tanquam Iudex ab altero diſcordauit, dareturque naturalis repugnantia, quòd Capitulum vna eademque perſona fungeretur vice duarum, ſcilicet Iudicis principalis cum altero iudicantis, & tertij ſolius dirimentia diſcordiam contra regulam textus *in cap. fin. de inſtit. cap. per noſtras de iure patr. cap. didicimus 24. quæſt. 1. cap. Presbyteros 16. quæſt. 1. cap. ſingula 89. d. l. ſi plures 9. ff. de pact.* ac reclamante Tiraquello *de retr. lign. §. 1. gloſ. 9. num. 4.* & Baldo *conſ. 375. num. 1. vol. 4.* Quam ob cauſam ſententia adiunctorum Capitulo tribuitur, tanquam ab ipſo prolata per organum, & intereſſentiam adiunctorum, vt in terminis ſimilis legis mandantis iudicari cauſam à Iudice ordinario, & duobus decurionibus loquitur Azeued. *in l. 7. tit. 18. lib. 4. recop. per textum in l.*

Item eorum, §. *Si decuriones*, *ff. quod cuiuſque vniu. nom.* & in his terminis Zipæus *lib.1. tit. de offic. Ordin. conſult. 4. §. neruoſa*.

15 Vndecimo, quia inde ſequeretur maximum inconueniens: Nam, vt diximus, tertius in hoc caſu efficitur maior quocunque Ordinario, ſiue Epiſcopo, quia de iuribus, & iuſtitia ſententiæ, vel iudicij Epiſcopi cognoſcere, & iudicare debet. Perindignum autem eſt, vt Capitularis, & quem ſubditum Epiſcopi negari non poſſumus, de eius ſententia, & iudicio iudicet, repugnante regula iuris *in cap. Statutum*, vbi Gloſ. *v. Canonicis*, *de præſcript. in 6.* Ordoque Eccleſiaſticus perturbaretur, dum inferior conſtitueretur iudex Superioris contra textum *in cap. vltim.* vbi Gloſ. *v. Et potiores 89. d.* Nam pro munere iudicandi non ſolùm exigitur intellectus, & capacitas, ſed etiam maieſtas quædam, & decus circa perſonam, Lotter. *d. cap.25. num.72.* Maximè cum euenire poſſet, vt tertius eſſet Portionarius, aut Dimidius, vt poſſunt eſſe in Eccleſijs in quibus habent vocem in Capitulo, Venet. *in exam. Epiſcop. lib.4. cap.29. num.25.* Lotter. *vbi ſupra*, & Prælatus eſſet Cardinalis, vel Archiepiſcopus, quod rationi diſſonum eſt.

16 Denique, quia obſeruatio id declarauit: Nam hucuſque poſt Concilij publicationem nunquam viſum, vel auditum fuit quòd tertius deberet eligi ex eodem Capitulo. Obſeruatio autem probatur non ſolùm ex actibus affirmatiuis, & poſitiuis, ſed etiam ex negatiuis, Decius *conſ.48. num.2.* Franch. *deciſ.22. num.4.* Rot. coram Seraph. *deciſ.1410.* & in *recent. deciſ.396. num.12. par.5.* Quare tollit omnem ambiguitatem, quia deſetuit comprobationi iuriſdictionis Epiſcoporum habentium intentionem fundatam non ſolum in antecedenti diſpoſitione *d. cap.4. ſeſſ.6.* verùm etiam in antiquiori iure communi, quæ omnino eſt attendenda, cum etiam declaret, quod a principio actum eſt, *l. ſi de interpretatione ff. de legib. cap. Cum conſuetudinis, de conſuet. cap. Contingit, de tranſact.* Maſtrill. *dec.52. n.14.* Pariſ. *conſ.36. n.8. vol.1.* paſſimque alij.

17 Non obſtat declaratio quędam S. Congregationis Concilij: Quia licèt ſumma ſit illius auctoritas, ac veneratione digna, non eſt tamen nouum, quòd Summus Pontifex, vel per ſe ipſum quandoque eas moderetur, vel ex integro examinandas, & decidendas committat, vel ipſamet S. Congregatio, partibus iterùm ac pleniùs auditis, eas reuocet, vt fertur in *deciſ.214. n.6. par.8. recent.* Quinquies enim S. Rituum Congregatio decreuerat, præcedentiam deberi Capellanis erectis à Cardinali Toletano, & nihilominus Paulus V. cauſam in Rota commiſit, non præſuppoſitis decretis, atque ex integro examinari. Et denotat etiam *deciſ.743. par.1. & dec.328. par.2. diu. & dec. 137. num.3.* coram Vrgellenſi, & in his terminis Sarau. *q.18. qui num.1.* referens quandam declarationem, & *n.16.* aliam omnino contrariam, ait *num.20.* hoc ſuppoſito, non obſtat declaratio Cardinalium, quæ cum prior ſit, manet derogata per poſteriorem. Et *q.25. num.6.* inquit: In hac difficultate ſciendum eſt primò in Congregatione fuiſſe propoſitum an textus *in cap.4. ſeſſ.6.* & *in cap.6. ſeſſ. 25. de reform.* in Tridentino comprehenderent in ſuis derogationibus concordias confirmatas ex certa ſcientia, & cum cauſæ cognitione, & licèt primò fuiſſet reſponſum comprehendere, ſed poſteà Sanctiſſimus, excitantibus Dominis de Rota ex Congregationis ſacræ ſententia declarauit in hoc textu, & *d. cap.4. ſeſſ.6.* eſſe præſeruatas dictas concordias. Quippe Principis, ac Superiorum omnium intereſt leges, & declarationes à ſe editas reformare, dum nouerint eſſe damnoſas ex notatis *in cap. Non debet, de conſangu. & affin. cap. Qualiter*, & *quando 2. de accuſ.* ibique Gloſ. *v. Corrigere*, & communiter Theologi cum D. Thoma *2.2. quæſt.97. art.1.* & ſubſcribunt Couar. *in cap. Alma par.2. ſub num.2. de ſent. excom. in 6.* Manent. *dec.61. num.55.* & expreſſit tanquam æquiſſimum Imperator *in auth. de nupt.* his verbis: *Non enim erubeſcimus ſi quid melius horum, quæ prius ipſi diximus, adinueniamus, competentem prioribus imponere correctionem.*

18 Minus obſtant antiqua iura. Nam quatenus aſſerunt Epiſcopum non poſſe cauſam ſine præſentia, vel conſilio ſuorum Clericorum audire, non faciunt ad rem. Quia probant tantum de iure antiquo requiri conſilium Clericorum, ſed neque textus aliquis, neque Doctor dicit, quòd ſi Capitulares non concordant cum Epiſcopo, detur tertius ex Capitulo, ex qua adiunctione votum Capituli augmentum recipiat, cùm tamen eodem iure antiquo, ac etiam iuxta terminos Concilij maior ſit, ac præcipua iuriſdictio Epiſcopi, vt dixit Rota coram Seraph. *dec.1213. n.3. ad fin. & n.4.* & annotat Gratian. *diſcept.100. num.64.* Præterquamquod ex iuribus prædictis alia de negotiis ciuilibus tangentibus Eccleſiæ vtilitatem, ac bonorum adminiſtrationem, vbi non iuriſdictionaliter, ſed œconomicè proceditur, alia de præſentia, ſiue conſilio, quod ſequi eſt voluntatis, non autem neceſſitatis, vt tuetur Sarau. *q.1. n.1.* loquuntur, non verò de conſenſu requirendo. Id, quod ſi attentè perpendatur, manifeſtè apparet ex ipſo Tridentini decreto *cap.4. ſeſſ.6.* Nam ibi Concilium ſupponit, Capitula Cathedralium exempta eſſe a iuriſdictione Epiſcoporum, non ex iuris diſpoſitione, ſed exemptionibus, conſuetudinibus, ſententiis, iuramentis, concordiis, &c. quarum pleraque fędam etiam ſortitæ ſunt originem, quod pudet referre ex coniectura viri prudentiſſimi Iacobi Cuiacii *in cap. cum non liceat, ad fin. de præſcript.* traditque Lotter. *d. l.1. quæſt.25. num.1.* Et ideò hæc omnia derogando Concilium reduxit ad primæuam Epiſcoporum iuriſdictionem, quam habent fundatam in iure communi, nempe *in cap.1. de offic. Ordin.* ibi. *Habeant igitur Epiſcopi ſingularum Vrbium in ſuis diœceſibus liberam poteſtatem ſcelera inquirere, vlciſci, & iudicare, cap. Irrefragabili*, vbi Gloſſa Magiſtralis, *v. Capitulum, cap. Cum Epiſcopus, de offic. Ordin. in 6.* ibique Doctores.

Non obſtante opinione Sarauiæ *d. q.1. num.11. & qu.2.* 19
aſſerentis ius commune aſſiſtere iuriſdictioni adiunctorum. Nam præterquamquòd iura ab eo producta nihil probant de tertio in caſu diſcordiæ eligendo, & loquuntur de conſilio, ac præſentia, non autem de conſenſu adhibendo, idem Sarauia vi veritatis compulſus contrarium tenuit *q.11.* Vbi diſputat, an Eccleſia Cathedralis poſt Tridentinum erecta gaudeat priuilegio adiunctorum? Et *n.12.* minimè gaudere affirmat. Et *n.18.* comprobat hanc ſententiam quadam declaratione S. Congregationis Concilij, dicens: *Tota ergo vis huius ſententiæ conſiſtit in declaratione S. Congregationis huiuſmodi tenoris.* Hoc decretum, videlicet *cap.6. ſeſſ.25.* non pertinet ad Eccleſiam Cathedralem, tanquam Cathedralem, ſed tanquam exemptam. Vnde Eccleſia Collegiata erecta in Cathedralem non comprehenditur hoc decreto, vt etiam obſeruat Cardinalis Seraphinus *deciſ.493.* Vbi dicit Concilium non comprehendere alias Eccleſias, & Capitula, quàm quæ iure exemptionis gaudent.

Igitur manifeſtè liquet, non ex iure communi Cathe- 20
dralibus Eccleſiis ius iudicandi cum Epiſcopo in cauſis criminalibus competere. Quia ſi hoc eſſet, omnibus Cathedralibus vniuerſi Orbis Chriſtiani competeret adiunctos habere, cum lex vniuerſalis, & ius commune omnibus loquatur, & vbique ſeruetur, & tamen in Italia tota, & extra eam nullum eſt Capitulum, quod habeat adiunctos, & in Hiſpania pro maiori parte non adhibentur. Vel etiam quocunque tempore Eccleſia in Cathedralem erecta fuiſſet, ei competeret, maximè cùm in nouiter erectis Epiſcopus non poſſit habere præſcriptionem quidem, vel conſuetudine plus iuris, quàm à communi conceſſum. Quamobrem neceſſarium fuit, vt Pontifex Summus in ſecularizatione Eccleſiæ Cæſarauguſtanæ ſub anno 1604. per modum priuilegij hoc ei concederet, vt ex Bulla, quæ extat apud Sarau. poſt *quæſt.1. à num.76.* Aliàs enim priuilegio Adiunctorum non gauderet.

Nec quicquam obſtat quod dicitur de additamento, 21
ſurrogato, & deuoluto quoad iſtum tertium. Quia, præterquod in exorbitantibus à iure, & in perſonis diuerſis non cadit repetitio qualitatis in præcedenti caſu expreſſæ, vt regulam declarat Socin. *in fallent. reg.420.* argumentatio de additamento, quòd debet habere naturam principalis, retorquetur, cùm non ſit æquum, quòd repræſentet ſolum Capitulum, dum non eſt vnicus Iudex, ſed cum Ordinario. Et ideò hinc potius ſequitur merè tertium, & extraneum eſſe aſſumendum, ne participet de vno ſolo in præiudicium alterius. Ac ſi eſt capitularis, erit in fauorem ipſorum, & ex hoc votum, ſeu ſententia

co-

Digitized by Google

eorum vires aſſumet cum addatur ex eorum parte, & ſic pars Epiſcopi deſerta ſemper manebit. Immo non poteſt argui, quòd additamentum ſequatur naturam principalis, quando præiudicaretur iuriſdictioni Ordinarij ad fauorem exempti, vt dixit Angel. *in l. ſi ſeruitus, num. 7. ad fin. ff. de ſeruit. vrban.* quem ſequitur Brun. *de augm. concl. 9. num. 8. & ſeqq.* Cocchier. *de iuriſd. in exempt. par. 1. quæſt. 37. num. 2. & 3.* Præterea falſum eſt, aſſerere tertium eſſe additamentum, quia nemini additur, ſed ipſe ſolus iudicat, vt ſupra dicebamus.

22 Pariter non obſtat argumentum deſumptum ex natura ſurrogationis. Quia tertius non ſurrogatur. Non enim ſurrogatur quis in locum alterius, niſi vel principalis, in cuius locum ſurrogatur, ſit extinctus, vel abſens, ſiue aliter impeditus. Aliàs enim non habent locum termini ſurrogationis, vt benè explicat Decian. *conſ. 19. num. 137. lib. 3.* Adiuncti autem, ſeu eorum ſententia è medio non tolluntur, neque abſentes, vel impediti ſunt.

23 Item nec obſtat, Concilium voluiſſe obuiare potentiæ aliquorum Prælatorum volentium dominari magis, quàm gregem paſcere, & pro libito, affectu, vel odio abſoluere, & condemnare. Quia hæc ratio neque fuit finalis, neque impulſiua Concilij. Nam ſi hoc eſſet verum, idem ſtatuiſſet quoad vniuerſas Eccleſias, maximè quoad ſundandas, & quamplurimæ ſunt Prælatorum ſuorum omnimodæ iuriſdictioni ſubiectæ, nec in eis potentia abutuntur, neque odio, vel amore dominantur. Quinimmò clariſſimum eſt, plures turbas euenire in Eccleſijs, quæ priuilegio adiunctorum gaudent, nam Capitulares nulla formidine pœnæ deterriti, cùm ab ipſis ſocijs, & fratribus, & quorum mane inuicem ipſi Iudices erunt, iudicandi ſunt, delinquendi laxant habenas, nec Epiſcopum curant, itaque nonnulli, quos obedientiæ ſpecimen præbere omnibus oportuit, ſuo penitus arbitrio viuunt, & quicquid libitum eſt, licitum putant.

24 Et ſimiliter, quæ à Cardinali de Lugo *reſponſ. moral. lib. 5. dub. 28.* adducuntur, nullius ſunt momenti. Supponit enim *num. 5.* quòd in caſu diſcordiæ inter Epiſcopum, & Adiunctos debeat à Capitulo cum Epiſcopo Tertium eligi. At decipitur. Quia id non ait Concilium. Immò, quod ſi ambo, ſcilicet Adiuncti ab Epiſcopo diſcordes fuerint, tunc intra ſex dierum ſpatium cum Epiſcopo Tertium eligant ipſimet Adiuncti, non autem Capitulum. Deinde proſequitur argumentum à ſimili parificando particulam illam Tertium cum particula *Alium*, & inquit: Sicut iſta eſt nota ſimilitudinis, & repetitiua qualitatum præcedentium, ita illa importat eondem effectum, ac non diſſimilem interpretationem eligendi dictum Tertium eiuſdem generis, & qualitatis capitularis. Et ita exemplificando materiam concludit, quòd ſenſus planus, & ſincerus verborum Concilij eſt, quòd eligatur alius tertius Capitularis ex eodem genere perſonarum.

25 At enim verò inefficacia hæc ſunt. Etenim non reperitur in iure ſcriptum, quòd dictio illa, Tertium, ſit repetitiua ſpeciei, & qualitatis præcedentium, immo potius perſona media, & indifferens vni, & alteri, ſcilicet Epiſcopo, & ipſis Adiunctis, vt pluribus demonſtratum eſt, & conuincit Specul. *titul. de arbitr. §. ſequitur à num. 15.* cum multis *ſeqq.* Bartol. *in l. ſi dominum, num. 4. ff. de ſu t.* Alioquin ſi ex eodem Capituli conſortio eſſet aſſumendus, non eſſet Tertius, ſed eadem perſona, quia & ipſe Capitulum repræſentaret, quod eſſet valde inconueniens, ac omninò abſurdum iuriſdictionem totam ab Epiſcopo adimere, & perſonis capitularibus attribuere. Qua dumtaxat ratione abſurdi vitandi receditur à regula allegata, vt poſt Socin. ſen. *conſ. 300.* Et Menoch. *conſ. 335. num. 18. & ſeq.* aduertit Rota *dec. 714. num. 5. par. 2. rec.* Vbi perpendit dictionem *alijs*, quæ licèt ſit nota ſimilitudinis includit nihilominus diuerſa ab expreſſis.

26 Sicuti etiam nihil vrgent regulæ *num. 6.* adductæ. Quia verè iſte Tertius non ſorrogatur à Concilio in locum Adiunctorum, vel Epiſcopi. Surrogatus enim non habet maiorem poteſtatem eorum, in quorum locum ſubſtituitur, ſicuti habet iſte Tertius in hoc caſu, cùm articulus, in quo erit diſcordia iuxta eius votum terminatur, vt de tertio adhibito in caſu diſcordiæ inter duos arbitros diuerſi generis loquitur text. *in d. l. item ſi vnus §. fin.* & ibi communiter ſcribentes, *ff. de recept. arbitr.* Epiſcopus quippe in hoc loco conſideratur, vt vnum, & Adiuncti, vt alterum genus, ſiue corpora diſtincta, ac proinde illis inter ſe diſcordantibus, Tertius eſt adhibendus, qui neque ab vno, vel altero genere deſcendat, aut participet in affectione, vt ex præſumptione iuris dicuntur eſſe omnes Capitulares in huiuſmodi cauſis cognoſcendis, vel decidendis, ex *cap. Cum R. Canonicus, de offic. deleg.* Quod procedit in omnibus materijs, in quibus Epiſcopi, & Capitula accipiuntur, vt duo genera perſonarum, & corpora diſtincta, vt in hoc caſu Concilij contingit, quemadmodum docent Gemin. Franch. & alij *in cap. à collatione, de appell. in 6.* & latius diſtinguit Selu. *de benef. par. 2. quæſt. 17. per tot.* Put. *deciſ. 116. lib. 3. in correct.* & comprobat Gonzal. *ad reg. 8. gloſ. 45. num. 58. & ſeqq.*

Argumentum verò formatum *num. 7.* quòd nulla ſit maior ratio, vt Tertius debeat eligi ex Capitulo, quàm alij duo primi, quaſi indecens foret, quòd Canonici, qui antea exempti fuerant ab ipſius Epiſcopi iudicio, ſubijciantur hoc in caſu iudicio alterius Clerici priuati, & certè inferioris Ordinis iuxta notata *in cap. Cum inferior, de maior. & obed.* ex iam dictis eliditur. Nam in primo diſtinctionis membro duorum Adiunctorum non ineſt inconueniens tribuendi ſoli Capitulo iuriſdictionem, ſicuti in hoc Tertio contigit. Quia omnis determinatio cauſarum huiuſmodi in eius arbitrio repoſita eſt: quare, ſuppoſita neceſſitate, quòd debeat eligi ex eodem gremio Capituli, vtique Concilium in hac re confunderetur, non declararetur. Clariora enim ſunt verba, & magis perſpicua intentio illius, qualis fuerit ſupra *cap. 4. ſeſſ. 6.* quæ fuit à ſancta Synodo innouata, non derogata *in d. cap. 6. ſeſſ. 25.* prout ſe habet declaratio, & opinio ipſius Cardinalis de Lugo. 27

Cæterùm inconueniens, quòd Superiores ab inferioris Ordinis Sacerdote iudicentur, non procedit in his terminis, vt poſt alios declarat Felin. *in d. cap. Cum inferior ſub num. 3.* Quia non reperitur in iure, quòd Canonici ſint Superiores, vel vllam dicant iuriſdictionem in Clericos inferioris Ordinis, licèt præfulgeant maioris dignitatis prærogatiua, & præeminentia, atque adeò nulla ſequitur indecentia, quòd vnus Canonicus Cathedralis à Iudice delegato iudicetur, præcipuè quando ex diſpoſitione Concilij generalis eligitur. Tunc enim efficitur maior quocunque Ordinario, vt pluribus probat Felinus loco allegato, eſtque certa Doctorum ſententia, quam tenent communiter Canoniſtæ *in cap. ſanè de offic. deleg.* 28

Rurſus exemplum allegatum, quando omnes Canonici, & vniuerſum Capitulum deliquerint, quòd tunc Epiſcopus valeat per ſe ipſum procedere abſque Adiunctis extra Capitulum eligendis, ne ipſi vti inferioris Ordinis Clerici iuriſdictionem dicant in Canonicos ſuperioris hierarchiæ, non conuenit, immò potius ſi rectè penſitetur, facit in oppoſitum conſiderando *d. cap. 4. ſeſſ. 6.* vbi Concilium abſolutam reſtituit iuriſdictionem Epiſcopis in omnes Canonicos, & Capitula, quantumuis exempta procedendi toties, quoties per ſe ipſos abſque Adiunctis, quod eſt conforme diſpoſitioni iuris communis, vt ſcriptum eſt *in d. cap. Omnes Baſilicæ 16. quæſt. 7. & cap. 1. de offic. Ordin.* ac proinde iſta nouiſſima diſpoſitio Concilij adhibendi Adiunctos, cùm nequeat in vſum redigi in delictis capitularibus, meritò S. Congregatio cenſuit, poſſe Epiſcopum per ſe ipſum inquirere, & punire vniuerſum Capitulum, & Canonicos capitulariter delinquentes iuxta iuris communis decreta, vt in *cap. Ab exordio d. 35.* Gloſſ. *in cap. Statutum, de præb. in 6.* ac latè Felin. *in cap. Cum acceſſiſſent ſub num. 5. de conſtit.* In exorbitantibus namque benigna ſemper, & fauorabilis eſt opinio, quæ ad terminos iuris communis deciſionem reducit, & illa eò magis amplectenda, per quam abſurda vitantur, vt habetur *in cap. Dudum, §. nos igitur, de præb.* eodem *lib. 6.* & *in l. nam abſurdum ff. de bon. liber.* 29

At nihilominus, licèt hæc ſententia arriſerit antiquioribus pleriſque, nec paucis optimæ notæ recentioribus, ea tamen non obſtante tenendum eſt, eiuſmodi Tertium eligendum eſſe ex gremio eiuſdem Capituli. Id, quod ex ſequentibus demonſtratur. 30

Primò, quia Epiſcopi ante Concilium Tridentinum

non

Digitized by Google

non poterant ex ſe cognoſcere cauſas huiuſmodi, niſi cum præſentia ſuorum Clericorum, *cap. non liceat 3. qu. 6.* ibi: *Reus ab omnibus iudicetur, cap. Epiſcopus 15. q. 7.* ibi: *Epiſcopus nullius cauſam audeat abſque præſentia ſuorum Clericorum, alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi, niſi Clericorum præſentia confirmetur, & cap. ſeq.* ibi: *Epiſcopus Sacerdotibus, ac miniſtris ſolus honorem dare poteſt*. Si enim hi, qui in ſæculo à dominis ſuis honoris libertatem adepti ſunt, in ſeruitutis iugum non reuocantur, niſi publicè apud Prætoris, vel Præſidis tribunal in foro fuerint accuſati, quantò magis hi, qui diuinis altaribus conſecrati, honore Eccleſiaſtico decorantur, qui profectò nec ab vno damnati, nec vno iudicante poterunt honoris ſui priuilegijs exui, ſed præſentari ſynodali iudicio, & quod canon de illis præcepit, definiri.

32 Idem habetur ex *cap. nouit. 4. de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſenſ. Capit.* ibi: *Nouit tua diſcretionis prudentia, qualiter tu, & fratres tui vnum corpus ſitis, ita quod tu caput, & illi membra eſſe probantur. Vnde non decet, te, omiſſis membris, aliorum conſilio in Eccleſia tua negotijs vti, cum id non ſit dubium, & honeſtati tuæ, & Sanctorum Patrum inſtitutionibus contraire* & ex *cap. Quanto 6. eodem.* Ibi. *Et alijs Eccleſiæ tuæ negotijs fratres tuos requiras, & cum eorum conſilio, vel ſanioris partis peragas, & pertractes, & quæ ſtatuenda ſunt, ſtatuas, errata corrigas, & euellendo diſſipes, & euellas.* Item ex *cap. Qualiter 24. Debet coram Eccleſiæ ſenioribus veritatem perſcrutari de accuſat.* atque ex *cap. 1. de exceſſ. Prælat.* ibi. *Mandamus &c. ne de cætero irrationabiliter graueris &c. aut ſine iudicio Capituli ſuſpendere, aut eorum Eccleſias interdicto ſubijcere attentetis*, cum alijs adductis à Sarau. *de iuriſd. Adiunct. q. 1. per tot.* & Lotter. *de re benef. lib. 1. quæſt. 25. num. 60. & ſeq.*

33 Ex quibus 1. apparet ius commune aſſiſtere diſpoſitioni Concilij circa Adiunctos, vt ſuſiſſimè probat Oldrad. *conſ. 251. num. 2.* Sarau. *d. q. 1.* qui etiam *ſeq. q.* oſtendit, Concilium nihil de nouo diſpoſuiſſe. Quod item probant Lotter. vbi ſupra *num. 62.* Rot. *dec. 2. num. 5. de iureiur.* coram Cæſ. de Graſ. in Cōchen. iuriſdictionis 29. Maij 1551. coram Achille, & *dec. 204. num. 2.* apud Verallum. Caputaq. *dec. 202. num. 2.* Mohed. *dec. 242.* alias *2. de for. comp.* & Mantic. *dec. 202. num. 9.* ac Rot. in Conchen Electionis Tertij adiuncti 1. Iulij 1650. coram Em. Cerro. Secundò infertur, Adiunctos debere eſſe de Capitulo, dum textus *in d. cap. Nouit*, inquit, *non decere, omiſſis membris aliorum conſilio in Eccleſiæ negotijs vti*, & in *d. cap. quanto*, fratres requirendos monet, & in *cit. cap. Qualiter*, de Eccleſijs ſenioribus loquitur, & *alleg. c. 1.* in ſpecie iudicium Capituli exigit. Vnde ſicut duo primi Adiuncti debent ex Capitulo eligi, vt diſponit Concilium, ita pari ratione tertius ex eodem Capitulo eligendus eſt, ne omiſſis membris ipſius Eccleſiæ in eius negotijs aliena adhibeantur conſilia, & capitularium conſcientiæ extranei præſententur iudicis *cap. non liceat 3. quæſt. 6.* vt reaſſumit Hoſtien. *in cap. quia propter, nu. 26. de elect.* & firmat *d. deciſ.* coram Em. Cerro, *§. quæ quidem, in fine.*

34 Quòd ſi iſtæ rationes ſunt efficaces ad effectum, vt in caſu, quo deuoluitur electio tertij adiuncti ad Epiſcopum viciniorem, ipſe alium non eligat, quàm Capitularem, vt probatur in *cap. Ne pro defectu, de elect.* Rot. in d. Conchen. *§. vlt.* multò magis hoc præſtandum erit, quando Epiſcopos & Adiuncti Tertium eligunt. Ratio enim cuiuſuis diſpoſitionis, præſertim legis, tamquam intrinſeca illius virtus, & ſpiritus illi prædominans magis attendi debet, quàm lex. Quia ex ratione efficitur ius, & lex eſt quicquid in ratione conſiſtit, immo ratio eſt ipſa lex, quæ impulit legislatorem ad ſic ſanciendum ita, vt rationis interpres lex ipſa dicatur, vt pulchrè ſcripſit Merlin. *deciſ. 388. num. 12. & ſeq. par. 5.*

35 Secundò demonſtratur ex verbis Concilij. Quia dum primò mandat eligi Adiunctos ex gremio Capituli, addendo eligi tertium, intelligitur de eodem gremio, cum præcedentia declarent ſubſequentia *l. vtrum, ff. de petit. hered. l. qui filiabus in princ. ff. de leg. 1.* Buratt. *deciſ. 200. num. 8.* Et additamentum aſſumit naturam rei, cui adijcitur *l. ſed & ſi adijciatur, ff. pro ſoc. cap. ſuper eo de præb. in 6.* Rot. *dec. 3. num 3. eod. tit. in antiq.* ac bene Alex. *conſ. 13. num. 13. lib. 3.* vbi Apoſtil. *v. Interpretum*, dicit additionem, factam à ſtatuto, intelligi retentis terminis eiuſdem ſtatuti, Boer. *dec. 284. num. 3.* vbi, quòd ſicut referens eſt in relato, ita additamentum ineſt rei additæ, tamquam pars illius adeo, vt Dec. *conſ. 20. ſub init.* voluerit, additamentum factum alicui ſtatuto, ſeu diſpoſitioni pœnali ipſam pœnam repetere. Quod ſequitur Ruin. *conſ. 23. num. 28. vol. 5.* amplians id etiamſi non fuerit expreſſum, Caroc. ad Dec. *loc. cit. num. 2.* Rot. in Anconitana Mannæ 13. Maij 1644. coram Corrado, *§. vnde infertur*, & faciunt quæ tradit Sarau. *quæſt. 3. num. 12.*

36 Hoc idem comprobat continuatio orationis ſub eadem verborum ſtructura ita, vt vna diſpoſitio declaret aliam, & operetur, quòd qualitas perſonarum poſita in priori diſpoſitione, cenſeatur repetita in ſequenti, nec ob diuerſitatem caſuum ſit diuerſo modo terminanda, vt egregiè per Rot. *dec. 33. num. 7.* cum quinque *ſeqq. p. 7.* Maximè ſtante dictione illa, *quod ſi*, in Concilio appoſita, quæ inducit repetitionem omnium qualitatum præcedentium ex Barboſ. *dict. 277. num. 2. ar. 3.* Vbi ait idem importare ac dictio *ſed*, quæ pariter qualitates antecedentes repetit ex Vulpel. *de præpoſit. ad verb. ſignif. dict. ſed, & de dictione quo vero* comprobat Rot. *dec. 168. num. 2.* cum pluribus *ſeqq. p. 6. rec.* loquens etiam quando vnaquæque diſpoſitio habet ſuum verbum particulare, ſecunda tamen primæ iungitur per ſimiles dictiones.

37 Fauet quoque natura ſurrogationis, quæ eaſdem qualitates in ſurrogato exigit, quas habebat is, in cuius locum fit ſurrogatio, vt in terminis iuriſdictionis probant textus *in cap. ſtatutum, §. in illo quoque de reſcript. in 6. cap. fin. §. vices ſuas de offic. deleg.* etiam *in 6.* & in ſpecie Valenzual. *conſ. 190. num. 47. & 54. lib.* & Gratian. *diſcept. 800. num. 5.* Adeoque vt nec ſurrogationis vim excludat maior, aut minor numerus ſurrogatorum, Lap. *alleg 88. num. 6. & 7.* Sic deuolutio non mutat, ſed retinet ſingulas primæuas qualitates, & circumſtantias, Felin. *in cap. cum acceſſiſſent num. 18. de conſtit.* Ferrett. *conſ. 211. num. 12.* & ſcrutatores ex eodem Collegio debent eligi, *cap. quia propter de elect.* Petr. de Baſch. *in direct. elect. cap. 24. p. 3. num. 3.*

38 Præterea ſi Tertius Adiunctus non eligeretur ex eodem Capitulo, ſed extraneus, opus quidem eſſet, vt ſuffragandi munus ſuppleretur litteris, vel nuncius cùm tamen ad ſuffragandum omnes ſimul conuenire debeant, *l. ſi inter tres 20. & l. ſicut tribus 21. ff. de recept. arb. l. duo ex tribus 39. ff. de re iud.* Angel. *conſ. 52. ante fin.* Caſtr. *conſ. 103. num. 3. vol. 1.* Signorol. *conſ. 104. num. 10.* vt ſimul conuenientibus vnus alterum in ſuam ſententiam trahere valeat per text. in eadem *l. ſi tres*, & Caſtr. *loco citato.*

39 Non obſtat, quòd Sac. Concilium Epiſcopis faueat ad compeſcendum nimiam licentiam Capitularium, atque ideo reſtringenda ſit hæc diſpoſitio de Adiunctis. Nam licet Concilium *d. cap. 4. ſeſſ. 6.* ſatis Epiſcopus ſuffragatum fuerit, omnibus exemptionibus, conſuetudinibus, ſententijs, & concordijs, etiam iuratis derogando, hanc tamen abſolutam poteſtatem limitauit. *d. cap. 6. ſeſſ. 25.* Quia experientia conſtabat conuenire Reipublicæ chriſtianæ, vt aliquorum Prælatorum plus volentium dominari, quàm paſcere gregem, potentiæ obuiaretur per adiunctionem Canonicorum, teſtibus Nauar. *lib. 1. de offic. Ordin. conſ. 3. num. 5.* & Sarau. *d. quæſt. 1. num. 38. & ſeq.* Additque Piaſec. *in prax. Epiſc. p. 2. cap. 2. num. 9.* diſpoſitionem Concilij de Adiunctis emanaſſe in recompenſationem aliarum facultatum iuriſdictionalium, quibus Cathedralia Capitula gaudebant.

40 Neque dici poteſt, Concilium Capitularibus aliquam iuriſdictionem conceſſiſſe, quàm antea non habebant. Quia diſtinguendum eſt cum Sarauia *d. q. 2. num. 9.* Aut enim loquimur de iuriſdictione Capitulis competente poſt *cap. 4. ſeſſ. 6. de refor.* & verum eſt, quòd aliqua de nouo eſt tributa iuriſdictio Capitulis. Aut loquimur de iuriſdictione ante *d. cap. 4.* & tunc potius ablata quàm de nouo conceſſa Capitulis iuriſdictio intelligitur, quod clariſſimè ſignificauit Rota *deciſ. 743. num. 5. par. 1. & deciſ. 321. num. 2. par. 2. diuer.* nec contrarium dicit Achill. *deciſ.* illa *2. de offic. Ordin.* quæ diſcurſus, non deciſio eſt, nobiſque fauet, Mantic. *deciſ. 180. num. 6.* & alijs relatis Barboſ. *de poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 73. num. 5.* & Sarau. *d. num. 9.*

Mi-

41 Minuſque obſtat textus *in l. Item ſi vnus, §. fi. 1. de recept. arb.* Nam ibi duo arbitri non eraot electi ex certo genere perſonarum, ac ideò nil mirum ſi textus non requirit ex eodem genere tertium eligi. Deinde textus non dicit, tertium eligendum extraneum eſſe poſſe, vnde contrarium deducitur non ſolùm ex adductis, ſed etiam ex Gloſ. *in l. ſi eũ, §. qui iniuriarum v. item nota, ff. ſi quis caut.* Regula autem quòd caſus omiſſus remaneat in diſpoſitione iuris communis, non procedit, quando eadem ratio eſt caſus expreſſi, ac commiſſi, tunc enim dictum io vno caſu cenſetur repetitum in alio, Decian. *lib.* 1. *conſil.* 7. *num.* 48. & *conſ.* 28. *num.* 23. Tiraquel. *de re tract. gloſ. vn.* §. 20. *num.* 11. Anchar. *conſil.* 350. *num.* 2. Immo concurrente identitatis ratione locum habet alia regula, nempè vna pars ſcripturæ alteram declarat. Vnde quemadmodum io duobus Adiunctis Concilium requiſiuit, quòd eligerentur ex capitulo, ita idem iotelligitur deſideraſſe in Tertio, *l. qui finibus, ff. de legat.* 2. Cancer. *var. cap.* 20. *num.* 380. Decian. *conſ.* 12. *num.* 45. *lib.* 1. Honded. *conſ.* 57. *num.* 35. & 43. *lib.* 1. Gabr. *conſ.* 100. *num.* 63. *lib.* 2. & Rot. *deciſ.* 278. *num.* 6. *par.* 6. *recent.*

42 Hinc non obſtat ſecunda ratio. Quoniam, ſtante identitate ratioois, ceſſat regula illa, & locum habet regula contraria dictæ *l. qui filiabus*, ſatiſque dicitur expreſſum, quod virtualiter ex expreſſo reſultat, *l.* 2. *§. ſin autem*, ibique Bart. *ff. de hered. inſtit. dec. conſ.* 68. *num.* 3. Decian. *conſ.* 34. *num.* 101. *lib.* 3. Rot. *dec.* 219. *num.* 3. & 4. *par.* 5. & in Tiraſonen. vnionis 20. Iuoij 1645. coram Emioentiſſ. Otthob.

43 Tertium argumentum haud difficile ſoluitur. Nam Capitulum nullam habet iuriſdictionem, & licèt Adiuncti debeant eligi ex Capitulo, non tamen interueoiunt tanquam Capitulares. Aliud enim eſt Capitulum, aliud Canonici, vti ſinguli ex traditis à Caualer. *deciſ.* 435. *num.* 1. Vnde argumeotum hoc, ſicut & cętera, laborat æquiuocatione, ſupponens Capitulum facere partem alteram, eamque contrariam Epiſcopo, quod nullateous ſubſiſtit ex dicendis.

44 Quartum non procedit in hoc caſu, in quo non agimus de extenſione, ſed de comprehenſione, Seraph. *dec.* 496. *num.* 6. & *ſeq.* ibique Rub. *in ſingul. tom.* 1. *fol.* 69. referens concordantes, & *fol.* 403. *ad deciſ.* Ozani 104. *lib.* 1. Neque ſequitur contrarius effectus menti Sac. Concilij. Quia licèt Concilium *in d. cap.* 4. ab Epiſcopis eſt tamen eo *cap.* 6. fauorem Capitularium conſideranit in limitationem abſolutæ potentiæ Epiſcoporum, vt diximus, ceſſatque ex adductis quod ſubditur, iuriſdictionem Adiunctorum eſſe odioſam, non fauorabilem, & contra ius ex abundè traditis à Saran. *d. q.* 1. & 2.

45 Quintum inefficax eſt. Quoniam additamentum erat factum, vt ibi dicitur, non in eodem, ſed in diuerſo Diplomate. Præferebat etiam priuilegium illud fauorem pauperum Clericorum, & ſic Reipublicæ Chriſtianæ, quod limitandum non erat ad loca illa particularia, in primo Diplomate expreſſa, quorum incolis ſatis prouiſum fuerat per aſſignationem factam in primo diplomate, neque de aliorum præiudicio ibi agebatur. Et amplius ſic declarauerat Cardinalis Protector, cui in erectione Collegij data fuerat facultas declarandi caſus dubios. Alia ſimilitudo de Vicario, qui poteſt eligi extraneus non retregatur. Quia nullibi cautum eſt, quòd Vicarius debeat eligi ex gremio Capituli, ſicuti cauetur de duobus Adiunctis. Neque illud de arbitrio eligendo, quando vnus ex delegatis iuratur ſuſpectus, quidquam fauet. Quia non eſt neceſſarium, quòd habeat qualitates requiſitas *in cap. Statutum, de reſcript. in* 6. & S. Concilij *cap.* 10. *ſeſſ.* 25. *de reform.* Cùm enim arbiter non habeat iuriſdictionem propriè delegatam, ſed potius conuentionalem, dummodo in eum concurrat conſenſus partium, cæteras qualitates, quæ aliàs requiruntur in Iudice delegato ſecundum Compoſtel. in eo *cap. Suſpicionis num.* 3. *de offic. deleg.* non ſunt neceſſariæ. Poſtremum de Epiſcopo viciniore, qui ſi ad ſe deuoluitur electio, poteſt tertium, qui non ſit de gremio Capituli, eligere non ſubſiſtit. Quia etiam hoc caſu tertius debet eligi è gremio, vt ſupra probatum eſt, præſertim ex dicta Conchen. coram Emin. Certo. Et conſonat allegata concluſio, quòd deuolutio intelligenda eſt cum ſua qualitate. Neque aduerſatur Venerus, qui ſolum ait, viciniorem Epiſcopum non teneri eligere illum, quem nominauerint, vel Epiſcopus, vel Adiuncti, ſed Tertium, quem maluerit, non autem aſſerit, Tertium non eſſe eligendum ex gremio Capituli.

46 Sextum non applicatur huic caſui, neque procedit ex proprietate verborum, ſed potius ex quadam æquitate, vt per Bart. *in l.* 2. *num.* 3. *ff. de reg. iur.* Rot. *deciſ.* 136. *num.* 27. Vbi *num.* 28. ex hoc firmat, regulam non procedere, quando oon eſt omnium par ratio, indefinita loquutio vniuerſali non æquipollet, Coſt. *conſ.* 59. *num.* 19. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *quæſt.* 20. *num.* 138. Surd. *conſ.* 430. *num.* 22. & *conſ.* 431. *num.* 67. Rauden. *de analog. cap.* 35. *num.* 32. Apparetque ex deductis alias, & diuerſas rationes militare in eo, qui eſt de gremio, quæ non militant in extero. Textus verò *in cap. Cum dilectus* 8. *de conſuet.* ita ſe habet: *vt ſic de cætero liberam habent facultatem, vel de gremio Eccleſiæ ſuæ, vel etiam aliunde.* Quæ verba noo leguntur in Concilio.

47 Septimum ineptum eſt. Quia ſi volumus declarare Capitulum eſſe partem formalem in hiſce cauſis, poſſet fortè procedere, quòd iſte tanquam Cappitularis non ſit Tertius. Sed abſit, hoc de Capitulo affirmare. Nam licet ſuus Capitularis deliquerit, non ideo Capitulum eſt pars, ſed potius dici poteſt Iudex, quamquam nec illud dicatur Iudex, cum Iudices ſint illi Adiuncti capitulares, qui licèt eſſe nequeant non capitulares, haud tamen ſunt Iudices, tanquam capitulares.

48 Octauum euertitur. Quia hæc ratio, ſi vera eſſet, nimis latè pateret, ac diſtrueret totam diſpoſitionem Concilii, cum etiam illi primi duo Adiuncti ſint capitulares, & nihilomious certum eſt, quòd Concilium in eis huiuſmodi ſuſpicionem non admiſit. Aliàs enim Em. Cardinales, & Auditores ſacræ Rotæ nunquam cognoſcerent cauſas ſuorum collegarum. Quod planè falſum eſt. Idemque ſeruari io Senatu Barchinonenſi aſſerit Fontanel. *alleg. dec.* Quin dato etiam, quòd in vno, aut altero poſſet cadere ſuſpicio, attamen, quòd cedat in tribus non præſumitur, cum dicendum non ſit, quod tres conſpirarint ad iniuſtitiam, ſicuti ſi tres teſtes ſingillatim exceptionem patiantur, & conueniant nihilominus in aliquo dicto, verum dicere præſumuntur non obſtante ſingulorum ſuſpicione. Quia non eſt veriſimile, quòd conſpirent omnes tres ad deponendum falſum, vt per Rot. *deciſ.* 772. *num.* 4. *par.* 2. *rec.* Quo argumento ad remouendam ſuſpicioοem à Iudice vtuntur Ricc. *deciſ.* 144. *num.* 1. *lib.* 1. Gratian. *diſcept.* 100. *num.* 17. & 21. Certumque eſt Canonicum pro Canonico teſtem eſſe poſſe, vt poſt Bald. Dec. Felin. & alios firmat Farinac. *q.* 60. *num.* 467. & *ſeq.* & Maſcard. *concl.* 260. *num.* 7. Tantò magis in hoc caſu, in quo non ſolùm in Capitulo omnes plerunque bonos præſumpſit Concilium, ſed etiam quando cæteri eſſent improbi, ac delioquerent, vnuſque tantùm remaneret, qui non delinqueret, illud vnum pro bono habuit, ac pro adiuncto adhiberi præcepit, vt de mente Sac. Concilij inquit Sarau. *quæſt.* 6. Seraph. *dec.* 1050. *num.* 4. & 5. Barboſ. *ad d. locum* Concilij *num.* 21. *in fin.* & de *Canon. & dignit. cap.* 20. *num.* 23.

49 Et igitur minus totum Capitulum poteſt eſſe ſuſpectum, ex quo agitur de cauſa Concanonici, vt in terminis pro excluſione ſuſpicionis tenuerunt Anchar. *in cap. irrefragabili, not.* 7. *num.* 5. *de offic. Ordin.* Mobed. *d. deciſ.* 242. alias 2. *de for. comp.* Aliter namque Decanus, & Capitulum non poſſent præſcribere iuriſdictionem corrigendi Canonicos priuatiuè quoad Epiſcopum, pro vt poſſe firmant Sarau. *d. q.* 1. *num.* 21. & Anchar. *loc. cit. num.* 1. Sane quemadmodum Senatus, Concilium, Vniuerſitas regulariter ſuſpecti allegari non poſſunt, quia non eſt veriſimile, quòd nullus vir probus in eis exiſtat, Viu. *lib.* 2. *opin.* 867. *num.* 2. Caroc. *de remed. contra præiud. ſent. except.* 120. *num.* 61. eſſet mera calumnia allegare ſuſpectos omnes Doctores Ciuitatis iuxta vulgarem doctrinam Bald. *in l. hoc modo num.* 3. *ff. de cond. & demonſtr.* Viu. *d. opin. num.* 1. ita & multò magis capitulares omnes, numero, & qualitate inſignes ſuſpectos habere, temerarium eſſet, non ſolùm ex generali præſumptione, quòd quilibet præſumitur bonus.

Digitized by Google

nus, niſi contrarium probetur, ſed etiam ex eo, quòd Canonici, tanquam ſacris Ordinibus inſigniti, ac in dignitate conſtituti, & diuinis intenti, alieni à quauis vmbra ſuſpicionis videntur, quod experientia comprobatur. Probata autem fides remouet ſuſpiciones aliàs admiſſibiles, Gratian. *diſcept.* 100. *num.* 15. & dignitas præſumptionem mali excludit, Ricc. *dec.* 144. *num.* 1. *&* 2. *par.* 1. Item promotio ad ſacros Ordines, ex Archid. & ex Deco Maſcard. *concl.* 222. *num.* 11. Sicuti qualitatem Sacerdotis & Religionis ad excludendum exceptiones à teſte ponderant Doctores apud Farinac. *d. q.* 60. *num.* 471.

50 Maximè quia eiuſmodi Canonici ex ſe iudicare non debent, ſed cum Epiſcopo, cuius authoritas quàm magna ſit, nemo eſt qui dubitat. Hinc, quia regulariter ſubditi ſuo Principi obſequentes eſſe ſolent, vnus ex modis allegandi ſuſpectam totam Vniuerſitatem, vel Senatum, eſt, ſi caput ſuſpectum fuerit, Viu. *d. loco num.* 3. cum alijs per Caroc. *d. except.* 12. *num.* 62. licèt tanta ſit præſumptio bonitatis, vt eam hoc quoque caſu vigere voluerint permulti, ac ceſſare prædictam ſuſpicionem, quam alij à capite ad membra trahunt, dicentes, probos ac timoratos viros reperiri, qui pro iuſtitia contra proprium quoque ſuperiorem inſurgant, vt Menoch. *reſp.* 7. *cauſ. Finar. num.* 91. & Carocc. *loc. alleg. num.* 63. Igitur ſi quæ ſuſpicio in aliquo particulari Canonico adeſſet, præponderant vtique obſequium ſuo capiti debitum, nec non zelus honoris Eccleſiæ ſuæ & Capituli, qui plerùmque impulit Collegas ad animaduertendum in membra putrida. Quamobrem quælibet ratio præponderat prædictæ generali ſuſpicioni, quòd Canonicus pro Concanonico iudicet, ſicuti præponderaret, ſi de alterius Canonici commodo ageretur, Gloſ. *in d. cap. Cum R. v. Cum ſint eius ſocijs*, Boich. *num.* 1. *&* 2. Butr. *num.* 15. Marant. *in prax. par.* 6. *num.* 57. ſemperque Promotori Fiſcali erit locus appellandi, ne delicta remaneant impunita, aut minus congruè punita.

51 Ex his autem liquet quàm ſit diuerſus à noſtro caſus *dicti cap. Cum R. Canonicus.* Ibi namque vnus tantum Canonicus erat Iudex, hìc autem tres. Ibi agebatur de cauſa priuata ciuili, hìc de criminali, ac decore propriæ Eccleſiæ, & quod plus eſt, intereſt Epiſcopus, qui Capituli caput, & Princeps eſt. Ibi tractabatur de vno Canonico priuato, hic de toto Capitulo, in quo temerè aſſeritur, nullum probum reperiri poſſe, cui temerariæ ſuſpicioni occurratur, Gloſ. *in d. cap. Cum R. v. Cum ex eo*, vult, quòd adhibeatur adiunctus, ibi: *Iudex recuſatur, vel alius ei adiungitur.* Præter id multi caſus ſunt, in quibus Epiſcopus etiam ſine Adiunctis procedit, eos enumerat Barboſa ad eum Concilij locum *à num.* 17. *& de poteſt. Epiſcop. alleg.* 73. *à num.* 12. *& de Canon. & dignit. cap.* 28. *à num.* 19.

52 Nonum eſt ad rem. Tum quia Concilium noluit adimere iuriſdictionem Epiſcopo, ſed voluit limitare, & æquiuocatio conſiſtit, vt tertiò dicimus, quòd accipiatur Capitulum pro parte formali, & tamen in huiuſmodi cauſis non agitur de cauſa Capituli, ſed de cauſa capitularis delinquentis, vt diſtinguit Sarau. *quæſt.* 9. *num.* 12. Tum quia ſupponit ſcelus enorme ab Adiunctis committendum, quod nullo modo præſumendum eſt, non ſolum ex generali præſumptione excluſiua delicti, verùm etiam ex fidentia, quam de duobus Adiunctis capitularibus S. Concilium habuiſſe conſtat.

53 Decimum non obſtat. Quia non ſumitur hoc caſu Capitulum collectiuè, neque agitur de vtilitate Capituli, vt ipſe Sarau. *d. quæſt.* 9. *num.* 12. declarat.

54 Vndecimum friuolum videtur. Quia ſi argumentum valeret, non poſſet eligi in tertium, niſi qui eſſet maior Epiſcopo. Quod neque Concilium dixit, neque prætendi poteſt. Porro, ſi poteſt eligi in tertium iuxta ſenſum Aduerſariorum quicumque alius doctor extraneus, qui non ſit de Capitulo, poterit quoque eligi Canonicus. Si Epiſcopus tertium extraneum non dedignatur, minus dedignari poterit Canonicum, cui delegari ſolent cauſæ Eccleſiaſticæ, quæ non delegantur extraneo, faciuntque pro euerſione huius argumenti, quæ tradit Lotter. *de re benef. lib.* 1. *quæſt.* 25. *num.* 81.

55 Vltimum exploditur. Quia capitulares nequeunt renunciare beneficio Adiunctorum, vt ex pluribus probat Sarau. *quæſt.* 7. per totam, præſertim ex clauſula annullante in decreto Concilij appoſita. Et ideo non ſolum attendendæ non ſunt conſuetudines, etiam immemorabiles ante Concilium, quibus expreſsè derogat, ſed neque futuræ, obſtante tum decreto annullatiuo, tum irritante, quod in ſingulis Concilij capitibus ſubintelligitur ex deductis per Barboſ. *ſeſſ.* 1. *num.* 25. & expreſſit Conſtitutio Pij IV. qua Concilium confirmatur, ac firmauit Rota in Mediolanen. Ciuiliarcatus 15. Maij 1545. coram Peutingero, §. *non igitur.* Quod impedit quamcunque conſuetudinem in contrarium, Burat. *deciſ.* 704. *num.* 10. cum alijs paſſim. Neque actus vnicus illam inducere poteſt, ad quam ſaltem requiritur actuum frequentia, Rot. *deciſ.* 454. *num.* 4. *p.* 3. *rec.* Maximè quando idem actus dat cauſam liti ad notata per Poſt. *de manut. obſ.* 17. *num.* 45. *& ſeqq.* Conſuetudo enim contra ius debet eſſe præſcripta cum frequentia actuum, & populi conſenſu, Alex. *conſ.* 131. *num.* 9. *lib.* 2. Coccin. *deciſ.* 182. *num.* 3. Rot. *par.* 1. *diu. deciſ.* 193. *& dec.* 72. *num.* 22. *& ſeqq. & par.* 2. *rec. dec.* 497. *num.* 2. ac requiruntur quadraginta anni, *cap. vlt. in fin.* vbi Gloſ. fin. *in princ. de conſuet.* Rot. *dec.* 525. *num.* 3. *par.* 1. *rec. & dec.* 611. *num.* 3. *p.* 2. Add. ad Buratt. *dec.* 497. *lit. B. & ad deciſ.* 857. *num.* 15.

56 Atque ita etiam pluries declarauit Sac. Congregatio Concilij, vt ex ſubiectis declarationibus.

57 *Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi Domini. A ſacra hac Congregatione declaratum eſt, Tertium, qui in caſu diſcordiæ eligitur inter Epiſcopum, & Capitulum iuxta formam cap.* 6. *ſeſſ.* 25. *de reform. debere eſſe Canonicum, vel in dignitate eccleſiaſtica conſtitutum, ac tenere iurare ſe iuſtitiam adminiſtraturum. Et licèt etiam ſenſerit, quòd debeat eſſe Canonicus, vel habere dignitatem in Eccleſia, in qua eligitur, ac fortè de hoc contingat dubitare Decanus, & Capitulum Conchenſis Eccleſiæ, petit à veſtris Dominationibus Illuſtriſſimis, & Reuerendiſſimis ita in ea iubeant obſeruari. Sacra Congregatio &c. cenſuit, Tertium, qui eligitur in caſu diſcordiæ inter Epiſcopum, & Capitulum ex præſcripto c.* 6. *ſeſſ.* 25. *eiuſdem Concilij debere Canonicatum, vel dignitatem in eadem Eccleſia obtinere. Horatius Cardinalis Lancellotus, quſuit ſub anno* 1618.

58 *Die* 23. *Nouembris* 1647. 4. *An in caſu diſcordiæ inter Epiſcopum, & Adiunctos, Coniudices, à Capitulo deputatos, in quo eligendus eſt Tertius infra ſex dierum ſpatium, debeat ipſe Tertius eſſe vnus ex Capitularibus eiuſdem Eccleſiæ, vel potius quilibet alius extraneus deputari poſſit. Sacra &c. Tertium eligendum in caſu diſcordiæ debere omninò eſſe capitularem.*

59 *Die* 19. *Decembris* 1648. *in cauſa Conchen. electionis Tertij Adiuncti Coniudicis Sacra &c. Vtraque parte informante, & rationibus hinc inde deductis maturè perpenſis, cenſuit ſtandum eſſe in decretis ſub die* 23. *Nouembris* 1647. *ſcilicet, Tertium in caſu diſcordiæ inter Epiſcopum, & adiunctos Coniudices eligendum eſſe omninò debere vnum ex Capitularibus.*

60 Idem declaratum in Palentina ſub die 4. Iulij 1649.

61 *Die* 17. *Iulij* 1649. *Sacra &c. reſpondit pro Capitulo Hiſpalenſi Tertium in caſu diſcordiæ inter Archiepiſcopum, & Adiunctos Coniudices debere ex ſacro Concilio eſſe vnum de Capitularibus.*

62 Ac demum idem declaratum in eadem Conchenſi ſub anno 1651.

63 Videndus Eminentiſſimus Cardinalis de Lugo integro reſponſo ſuo, quod in hanc rem dedit, cuius opera caneſcent ſeclis innumerabilibus, & cuius olim in theologicis auditor fui, & tali me nomine dignor.

CONSVLTATIO CLXV.

De quibuſdam reuerentialibus Archiepiſcopo debitis.

1 CLemens V. in Concilio generali Viennenſi, relato *in Clemen. Archiepiſcopo de priuil.* declarauit, ſiue indulſit Archiepiſcopis, in eorum Prouincia poſſe deferre crucem ante ſe ac benedicere, aliaue reuerentialia quædam agere, vel mandare, vt ipſis de iure competit ex *cap.*

an-

Digitized by Google

antiqua, de priuil. & cap. 1. vt lit. pend. etiamſi locus aliàs eſſet exemptus, ſine exercitio tamen iuriſdictionis, aut alio præiudicio priuilegiorum loci exempti ad formam *c. luminoſo 18. quæſt. 2. & cap. cum Epiſcopus, de offic. Ordin. in 6.* ac refertur plenius *in d. Clem. Archiepiſcopo, de priuil.*

In quadam Archiepiſcopali ab antiquo exiſtebat quædam diœceſis ſuffraganea, quę authoritate Apoſtolica poſtmodum à proprij Metropolitani ſubiectione, ac iuriſdictione fuit exempta. Vnde per conſequens ex diſpoſitione præfatæ Clementinæ ſigna reuerentialia tantum ipſi Archiepiſcopo remanſerunt. Verùm quia Sac. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 2. de reform.* præcipit Epiſcopis, nulli Archiepiſcopo ſubiectis, vt pro Concilio prouinciali ſemel vicinum aliquem eligant Archiepiſcopum, in cuius Synodo intereſſe debeant, & ad cuius obſeruationem decretorum teneantur ſine præiudicio in reliquis propriæ exemptionis, & priuilegiorum. Ideò præfata diœceſis exempta pro tali Synodo elegit alium Metropolitanum diuerſum ab Archiepiſcopo, in cuius Prouincia iacet, & cui ante exemptionem ſubiecta erat. Hinc oritur dubitatio.

An delatio Crucis, aliaque reuerentialia in tali diœceſi exempta debeantur proprio Archiepiſcopo, in cuius Prouincia eſt diœceſis, vel potius Metropolitano, quem ſemel pro Synodo diœceſanus elegit?

Et videtur reſpondendum, quòd debeantur proprio Archiepiſcopo per textum expreſſum dictæ Clementinæ, cui Concilium Tridentinum adhæret. Neque electio voluntaria diœceſani pro Synodo præiudicare poteſt. Quia Concilium de ſolo illo actu Synodi præcisè loquitur, ibi: *In reliquis omnibus eorum exemptio, & priuilegia ſalua, atque integra maneant.* Et ſi Concilium nihil voluerit innouare in præiudicium exempti, minus dici poteſt quòd voluerit innouare in præiudicium proprij Prouincialis.

Verum tamen eſt, quod ſi delatio Crucis, aut aliud reuerentiale adhibendum eſſet Metropolitano in caſu ipſo Synodali, tunc pro illo caſu arbitraret, quòd etiam Metropolitano cumulatiuè cum prouinciali poſſent talia competere. Qui dat enim aliquid, dat etiam neceſſaria *l. 2. de iuriſd. omn. iudic.* Præter talem caſum delatio crucis, & alia reuerentialia Archiepiſcopo prouinciali priuatiuè quoad omnes debentur in vim citatæ Clementinæ, exemptione diœceſis quocumque modo intellecta ad dextrum *in cap. ſi Papa, de priuil. in 6.*

Cœterùm non ſolum Epiſcopi exempti tenentur eligere, vt in allegato decreto Tridentini, verùm etiam Prælati inferiores, qui hanc electionem liberam habent, licèt eorum Capitula contradicerent, vt declarauit Sac. Congregatio Concilij in Tranenſi. Electio verò ſemel facta ab Epiſcopo exempto Metropolitani, ad cuius Synodum conueniat, ſucceſſores etiam ligat, eadem Sac. Congregatio in Mediolanenſi die 25. Aprilis 1973. Et Epiſcopus exemptus, qui ſemel vicinum Metropolitanum elegit, cuius Synodo prouinciali cum alijs intereſſe non valet, cauſam, vt alij Prouinciæ Epiſcopi Metropolitano offerre, & comprobare debet. Et cum Epiſcopo prædicto, qui cauſam abſentiæ à Concilio prouinciali minimè comprobatam, nec legitimam habet ex canonibus, ab Archiepiſcopo in Concilio, vt cum alijs Epiſcopis non exemptis, qui ſine legitima cauſa non conueniunt, agi debet, vt in alia Mediolanenſi 8. Iunij 1576. Sacra etiam Congregatio ſuper Epiſcopis in Veſtana 26. Maij 1592. declarauit, Metropolitanum in omnibus Epiſcopatibus, & diœceſibus inter limites ſuæ Prouinciæ exiſtentibus, etiam exemptis, poſſe incedere cum Cruce, benedicere populo, & agere quidquid diſponitur *in Clement. Archiepiſcopo, de priuileg.*

CONSVLTATIO CLXVI.

An decretum Apoſtolicum de rebus Regularium non alienandis abſque expreſſa licentia Sac. Congregationis Concilij in ſcriptis obtenta, comprehendat obligationem factam à Superioribus regularibus prætextu emptionis bonorum pro ſuis Monaſterijs?

QVoniam multæ Religiones habebant priuilegium alienandi ſine beneplacito Apoſtolico cum derogatione *extrauag. Ambitioſæ, de reb. Eccleſ. non alien. & Clem. 1. eod. tit.* vt Molin. *tom. 1. diſp.* 468. Rodrig. *q. reg. 27. num. 3. tom. 1.* Suar. *tom. 4. de relig. lib. 2. cap. 28. num. 13.* & ſepe abutebantur hoc priuilegio; ideo Sac. Congregatio Concilij Tridentini iuſſu Vrbani VIII. promulgauit decretum anno 1624. die 7. Septembris, prohibendo omnibus Regularibus, etiam Militiarum intra fines Europæ tali priuilegio vtentibus, ne deinceps res immobiles, vel mobiles precioſas alienent, aut ſuper eis pactum faciant, quo dominium earum transferatur, nec cenſus vitalitios, aut perpetuos, aut hypothecam, aut locationem vltra triennium in eis conſtituant, neque in emphyteuſim, vel feudum concedant extra caſus à iure permiſſos, niſi cum licentia eiuſdem Sac. Congregationis expreſſa in ſcriptis, gratis concedenda. Aliàs ſi faciunt contractus ſunt nulli, ipſique Religioſi incurrunt primò pœnam priuationis omnium officiorum. Secundò priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ. Tertiò perpetuam inhabilitatem ad ea obtinenda impoſterum, & ſtatuit, vt à dictis pœnis nullus abſoluere, ſeu diſpenſare poſſit, neque Generalis, neque Protector, ſed ſolus Papa, vel eadem Sac. Congregatio. Quartò incurrunt ipſo facto dantes, & recipientes excommunicationem, & Epiſcopi, vel Abbates incurrunt interdictum, vel etiam ſuſpenſionem, vt *in d. extr. Ambitioſæ.* Eademque Sac. Congregatio anno 1626. die 21. Maij iuſſu eiuſdem Vrbani VIII. extendit præmiſſum decretum & pœnas ad contractus, quibus Regulares acceperunt pecunias ad cambium, vel mutuò ſub lucro ceſſante. Quod mutuum hic accipiunt Doctores tam formale, quàm virtuale, vt ſi legatum ſit factum monaſterio mille aureorum poſt mortem hæredis ſoluendorum, ſi hæres velit ſoluere in vita cum onere ſoluendi hæredi, donec vixerit quinque in centena ſingula in annos ſingulos. Quia ſolutio anticipata eſt mutuum virtuale, *cap. conſuluit verſ. & an negotiator, de vſur.* Vgolin. *de vſur. cap. 6. num 4.* Nauar. *cap. 17. num. 206.* Tolet. *lib. 5. cap. 31. num. 2.* & in terminis de debitore ſoluente anticipatè cum lucro Vgolin, *ibidem* Nauar. *num. 131.* Tolet. *cap. 31. num. 7.* 1

Ex quibus affirmatiuè cenſeo reſpondendum, etiam 2
quod huiuſmodi obligatio ſit munita obligatione camerali, & concepta ſub ſtrictiſſimis clauſulis, cùm verba dicti decreti, *omnium rerum &c. alienationem, omne pactum, & quaſcumque hypothecas* adeò ſint vniuerſaliſſima, & effrena, vt nullam admittant reſtrictionem, ſed comprehendant etiam quæ ſunt ſpeciali nota digna ex congeſtis per Valenzuel. *conſ. 135. num. 102. lib. 7.* Cyriac. *contr. 426. num. 29. & 30.* Surd. *conſ. 73 num. 62. cum ſeqq.* Giurb. *dec. ſicul. 84. num. 16.* Ideoque obligatio facta per dictos Superiores, non ſeruata forma dicti decreti, habentis clauſulam annullatiuam, remanet ipſo iure & à principio nulla, abſque eo, quòd aliquem effectum, vel iuris fomentum habeat, Cardin. Mantic. *deciſ. 76. num. 4. & 5.* vbi quod ligat etiam ignorantes, Rot. *diu. deciſ. 666. num. 2. par. 4.* & in terminis huius decreti tradit Nouar. *in Lucern. Regul. v. Alienatio ſub num. 1.*

Preſertim autem quia finis prædicti decreti fuit auertere à Regularibus omne prorſus detrimentum, vt patet ex illius proemio, quòd regulariter deſignat cauſam 3
& rationem finalem conſtitutionis ex traditis à Tiraquel. *in tract. ceſſant. cauſ. limit. 1. q. 1. num. 44. & ſeq.* vnde quia ex dicta obligatione imminet graue damnum Conuen-

Digitized by Google

uentibus, certum videtur, nos verſari in caſu à dicto decreto comprehenſo iuxta dicta in ſimilibus per Caualcan. *de contract. deciſ.* 45. poſt *num.* 32. *& ſeq. lib.* 1.

4 Non obſtat, quòd in alienatione Eccleſiæ ex cauſa neceſſaria non requiratur beneplacitum. Vera enim eſt concluſio, ſed difficultas eſt in applicatione. Si quidem cauſa neceſſaria ad hunc effectum intelligitur tantùm ea, quæ continet propriam, & præciſam neceſſitatem ad quam compelli quis de iure ab initio poſſit ex notatis per Tiraquel. *de legibus connub. gloſ.* 8. *num.* 197. *& ſeq.* & Gabr. *conſ.* 20. *num.* 50. *cum ſeq. lib.* 1. quos approbauit Rot. *dec.* 177. *num.* 8. *par.* 1. *recent.* Talis autem neceſſitas vtique non adeſt in hoc caſu. Quia non reperitur in iure cauſa emendi dicatur præciſa, & arctatiua, quamuis, emptione ſequuta pro pretio exoluendo, neceſſaria dicatur. Nam ad effectum, de quo agitur, ſemper alienatio, vel obligatio in ſua cauſa reputatur voluntaria, quando immediatè originem trahit a principio voluntarium quoque exiſtimatur, Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 14. *num.* 13. Cabal. *conſul. emul.* 115. *num.* 2. vbi quod verſa vice illa dicitur cauſa neceſſaria, quæ initium habuit neceſſarium, nempe à lege, vel ſtatuto, vt latè comprobat Sperell. *dec.* 99. *num.* 20. vbi in puncto alienationis, quæ originem trahit a cauſa æris alieni, quòd debitor volens liberè contraxit, & ſponte in hac neceſſitate ſe poſuit, à qua poterat abſtinere. Quod etiam clarè ſenſit Valenzuel. *conſ.* 187. *num.* 71. *& ſeqq.* vbi cauſam neceſſariam ceſſare ait, quoties factum, ex quo ea deducitur, poterat euitari. Et in terminis, quòd ſimiles contractus non ſuſtineantur ſine beneplacito, etiam quòd ſint facti ex cauſa æris alieni ſoluendi in executionem contractus emptionis, vel ſimilis, firmant Ricc. *in prax. reſol.* 7. *num.* 3. & Nouat. *loc. cit. ſub num.* 3. vbi ita etiam cenſuiſſe teſtatur Sacram Congregationem ſuper Epiſcopis, & *num.* 5. refert Sac. Congregationem Concilij declaraſſe, non poſſe ſine ſua licentia fieri alienationem bonorum Monaſterij, etiam ad effectum fabricandi, ſeu emendi cenſum, admiſitque expreſsè Rota apud *Seraph. deciſ.* 654. *num.* 4. & plenè firmat Modern. Foroliu. *concl. legal.* 81. *num.* 1.

5 Confirmatur primò exemplo legati, de quo dubitatur, an fuerit relictum animo cumpenſandi. Nam concluſio, quòd affirmatiua procedat, cum agitur de bebito neceſſario, communiter declaratur, vt hæc neceſſitas non intelligatur de ea, quæ prouenit ex contractu, & habet initium à facto merè voluntario, vt latè poſt alios deduxit Menoch. *præſum.* 110. *num.* 1. & multis *ſeqq. lib.* 1.

6 Secundò ex vectigali, quod ex neceſſaria alienatione non eſt ſoluendum, ſoluitur tamen in ea tantum neceſſitate, quæ prouenit ex contractu.

7 Tertiò ex laudemio, quod itidem non ſoluitur ſubſiſtente cauſa neceſſaria, ſoluitur tamen in alienatione, quæ in ſua cauſa eſt voluntaria, vt poſt alios benè vtrumque confirmat Sperel. *d. deciſ.* 99. *num.* 18. *& ſeqq.*

8 Quartò ex fideicommiſſo, quod licèt ex alienatione neceſſaria reſoluatur, non tamen id locum habet in ea cauſa, quæ aliquo modo initium habuit voluntarium, vel quæ licèt alias neceſſaria, poterat tamen declinari, quia fidei commiſſarius poterit ſibi aliunde ſuccurrere per textum *in l. pater in princ. ff. de leg.* 3. & tradit Valenzuel. *conſ.* 187. *num.* 41.

9 Neque ambigendum, quin præfatum decretum eadem ratione, qua locum obtinet in quacunque alienatione, procedat quoque in ſimplici obligatione, & quocunque actu, per quem alienatio ſequi poteſt iuxta Gloſ. *in l. item quia, ff. de pact.* Surd. *conſ.* 5. *num.* 40. cum alijs per Valenzuel. *loc. cit. num.* 43.

10 Quæ, etſi clara ſint, vbi tamen etiam res dubia remaneret, pro Eccleſia pronunciandum ad *l. ſunt perſonæ, ff. de relig. & ſumpt. fun.* & dixit Rimin. *conſ.* 138. *in fin. lib.* 4.

11 Minus refert, quòd Rota in Amerina bonorum die 26. Februarij 1644. coram Rojas dixerit, diſtractionem eſſe exceptam à dicto decreto, tanquam de iure permiſſa, eò quia per eam extinguitur debitum contractum per Adminiſtratorem Collegij occaſione acquiſitione prædij.

Nam adhoc vt diſtractio bonorum Eccleſiæ dicatur neceſſaria ex eo, quòd fiat pro ſatisfaciendis Eccleſiæ debitis, requiritur, quòd debitum ſoluendum fuerit contractum ex improuiſa, ac ineuitabili neceſſitate ita, vt anguſtia temporis, & imminens periculum non permitteret aditum ad Sedem Apoſtolicam, & quòd alias imminens damnum reparari non poſſet, vt firmauit Rot. *in Leodien. collectarum* 19. Martij 1604. coram Onhembergo, & in eadem 19. April. 1619. coram Buratto, quodque inde reſultaret vtilitas Eccleſiæ, quod probandi onus incumbit ſuſtinenti alienationem, Couar. *var. reſol. cap.* 17. *num.* 3. *lib.* 2. & Caſtropal. *oper. mor. tr.* 12. *pun.* 15. §. 6. *num.* 3. *tom.* 1. 12

In hoc autem caſu nequit deduci validitas obligationis, pretextu neceſſitatis, cùm emptio fuerit merè voluntaria & poterat adiri Sedes Apoſtolica pro impetranda licentia. Neque conſiderari poteſt ſola prætenſa vtilitas ex eo, quòd per emptionem acquiſiuerit monaſterio. Quia nihilominus requirebatur licentia, *arg.* textus expreſſi in his terminis *in l.* 1. §. *fin. ff. de reb. eor. qui ſub tut. & cur.* ſunt, vbi quod non tenet abſque Iudicis decreto pignus contractum à minore ſuper ipſa re empta, donec pretium eiuſdem rei ſolueret. Ac idem etiam in puncto Eccleſiæ cenſuit Rota coram Pamphilio in Venera pretij bonorum 13. Nouemb. 1602. ea ratione, quòd Eccleſia in contractu emptionis poteſt decipi, ſicut in alienatione. Quam rationem, licèt ad alium effectum, conſiderauit etiam Couar. *d. cap.* 17. *num.* 2. 13

Et hinc etiam patet, quòd nequeat deduci vtilitas ex ſolo contractu emptionis. Quia cum ex proximè dictis appareat poſſe in emptione non interuenire vtilitatem, vtique ad effectum, de quo agitur, qui eſt ſubſtinendi debitum contractum nomine Eccleſiæ, nequaquam poterit dici, quòd verſemur in geſtis ad vtilitatem ipſius, cùm huiuſmodi vtilitas debeat eſſe clara, euidens, atque indubitata ita, vt manifeſtè conditio Eccleſiæ fiat melior ex cumularis per Rot. *deciſ.* 582. *in princ. p.* 1. *& deciſ.* 78. *num.* 10. *par.* 2. *diu.* ac latiſſimè *in deciſ.* 243. *num.* 5. *par.* 7. *recent.* 14

Neque dicatur, quòd non eſt attendendus exitus, dum ab initio Prælatus acquirendo monaſterio videtur geſſiſſe rem vtilem. Nam, prætermiſſo, quòd reincidit reſponſio ſuperius data, verius eſt in alienationibus, ſeu hypothecis, quæ fiunt ex cauſa vtilitatis, non ſufficere eas eſſe factas occaſione vtilitatis, ſed vlterius requiri, Eccleſiam fieri locupletiorem iuxta diſtinctionem, quam inter cauſam vtilitatis, & neceſſitatis tradidit Archid. *in cap. ſine exceptione num.* 5. 12. *quæſt.* 2. eamque ſequuntur Laur. de Rodulph. 161. *num.* 14. Bellam. *num.* 6. Henric. Boich. *in cap. Tua, in fin. de his, quæ fiunt à Prælat.* & Rot. *deciſ.* 65. *num.* 4. *par.* 2. *diu.* Nam aliàs reperietur via fraudandi Eccleſias cum quilibet earum adminiſtrator poſſet emere bona, & pro ſolutione eorundem alia bona Eccleſiæ quoad proprietatem obligare, ac breui tempore ſub foco ſubhaſtationis bonorum Eccleſiæ pro ſoluendis alijs bonis emptis minus vtilibus, oblato prorſus vili pretio vniuerſas fundationes pias ſubuerſum iri, accedente colluſione inter adminiſtratores, emptores, & laicos vendentes, cui malo, vt occurreretur, multa ſancita ſunt, ac iſte exquiſitus modus vſurpandi bona Eccleſiæ fuit in genere præuiſus *in d. Extrauag. Ambitioſæ, de rebus Eccl. non alien.* ac proinde tolerari non debet. 15

Item non ſubſiſtit, ſi dicatur, quòd vice obligationis rerum Eccleſiæ videntur quemadmodum ſurrogari bona empta. Quia non ita facilè fiunt permutationes bonorum eccleſiaſticorum, ſed quidem cauſa cognita, & benè perpenſa vtilitate Eccleſiæ iuxta textum *in d. c. Sine exceptione* 12. *quæſt.* 2. cum concordantibus. 16

Denique non obſtat, quòd dictum decretum non comprehendat hunc caſum, tanquam miſtum, illudque nullum inuoluere ius nouum & procedere debere præterquam in caſibus à iure permiſſis, qualis à Rota in d. Amerina bonorum coram Royas prætenditur hic eſſe. Quia per dictum decretum inductum fuiſſe ius nouum continent illius verba, ibi: *Alienationes verò, pacta, cenſus hypothecas ex c. quaſcunque contra huiuſmodi prohibitionem faciendas Sanctitatis ſuæ authoritate ipſo iure, nullas, atque* 17

irritas

Digitized by Google

irritas decreuit. Et ſic patet, quòd verba *preterquam in caſibus à iure pe miſſis*, referri duntaxat debent ad proxima antecedentia, ſcilicet conceſſionem in feudum, vel emphyteuſim, prout antea conſtitutum fuerat in *d. extrauag. Ambitioſa*, quæ cum in dicto decreto ſit innouata, & in proemio volnerit obuiari cupiditati illorum, qui bona Eccleſiæ exquiſitis modis vſurpare præſumunt, non videtur dubitandum, quin hic exquiſitus modus ſub fuco venditionis, ſit etiam per dictam *Extrauag. Ambitioſa* prohibitus.

Maximè autem ſi in hac obligatione monaſterij non interuenerit conſenſus capitularis, ſine quo Prælatus regularis non poteſt monaſterium obligare per *text. in Clem. 1. de reb. Eccleſ. non alien.* & in his terminis Rot. *in d. Veneta* pretij bonorum coram Pamphilio, quicquid poſtea dixerit in d. Amerina bonorum, quando Prælatus eſſet ſupremus adminiſtrator monaſterij. Nam Prælatus regularis eſt ſupremus adminiſtrator reſpectu aliorum inferiorum Miniſtrorum, non autem quòd contra ius poſſit obligare monaſterium abſque illius capitulari conſenſu. Et ſic à ſua poteſtate adminiſtrandi non infertur ad poteſtatem obligandi, & hypothecandi proprietatem bonorum Eccleſiæ, quæ nullatenus venit ſub generali obligatione, vt tradit Rip. *in l. obligatione, ff. de pignor. numer. 49. & ſeq.* Adminiſtrator quippè domus regularis à Superioribus conſtituitur ad nutum amouibilis iuxta Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 2. de Regul.* nec habet dominium fructuum, ſed ſolùm illos poteſt in vſum deſtinatum conuertere, iuxta Conſtit. Concilij Viennenſis, *relatam in Clem. quia contigit, de relig. domib.* innouatam à Concilio Trid. *ſeſſ. 25. cap. 8. reform.* ponderando verba, *ex fructibus ad id deputatis actu exerceant*. Vnde eum, ſicuti continetur in eadem Clementina, *ea, que ad certum pium vſum largitione fidelium ſunt deſtinata, non poſſunt in alium abſque Sedis Apoſtolicæ licentia conuerti*, inde quoque eſt irrita huiuſmodi obligatio.

CONSVLTATIO CLXVII.

An Summus Pontifex decreto ſuo poſſit inhabilitatem inducere contrahendi matrimonium cum conſanguineis vſque ad ſeptimum gradum incluſiuè, quorum maiores Iudaici, vel Mahumetani ſanguinis labe fuerint infecti?

ET affirmatiuè cenſeo reſpondendum. Euincitur manifeſtè ex eo, quòd Summi Pontifices omnibus olim interdixerant nuptias vſque ad ſeptimum gradum conſanguinitatis, vel affinitatis, vt habetur 35. *qu. 2. &* 30. ex decretis Gregorij I. *cap. de affinitate 1. & cap. progeniem 16.* Iulij I. *cap. nullum ex vtroque ſexu 7.* Nicolai I. *cap. de conſanguinitate 17. & cap. nulls ex conſanguinitate 19. & Alexander II. in cap. 2. 35. qu. 5.* quæ prohibitio durauit vſque ad Concilium Lateranenſe, celebratum ſub Innocentio III. vbi *cap. 50.* redacta fuit ad quartum conſanguinitatis, & affinitatis gradum, *cap. non debet 8. de conſang. & affinit.* Igitur id poteſt etiam interdici quoad certas perſonas; plus enim eſt reddere multos inhabiles, quàm paucos, ſicut arguit Palud. *in 4. d. 32. qu. 1. art. 1.* quem ſequitur D. Anton. *part. 3. tit. 1. cap. 16.* ante §. 1. concludendo, quòd ſi Papa matrimonium prohibuerit cum certis perſonis, decernens irritum, atque inane, ſi ſecus factum fuerit, ſi aduerſus huiuſmodi interdictum poſtea contrahatur, nullum erit, quia per hoc reddit ſubiectum inhabile ad illud contrahendum. Idem; re diſcuſſa, tradit Sanch. *de matrim. lib. 7. diſp. 1. num. 7.* vtiturque eodem argumento, dicens, quòd ſicut poteſt ex iuſta cauſa reddere inhabiles ad matrimonium omnes perſonas certi generis, ita licitè poteſt inhabiles reddere certas perſonas priuatas ex aliqua graui cauſa, cùm ex parte poteſtatis Pontificiæ non ſit maior ratio vnius, quam alterius; Concinunt Boſſ. *de contract. matr. cap. 11. ſub n. 32. & 33.* Auerſ. *de Sacram. matr. q. 9. art. 4.* Coninch. *de Sacr. diſp. 30. dub. 1. n. 9.* Perez *de matr. diſp. 2. ſect. 3. n. 8.* & Dian. *par. 8. tract. 1. reſol. 60.* Traditque Oſtienſ. *in ſumm. lib. 3. de matrim. contr. con. interd. Eccleſ. num. 3. in fin.* inquiens, quòd Papa ex cauſa reddit perſonas inhabiles ad contrahendum. Nam ſicut generalem ſuper hoc condit conſtitutionem, ſic ſpecialem, & localem, & perſonalem eſt ſciendum 29. d.

2 Neque Nauarrus *conſ. 1. & 2. de matrim. contra interd. Eccleſ.* dubitauit de poteſtate. Quia non ſolùm præfato *conſ. 1. num. 1.* ſtatuit certum eſſe in hac quæſtione, quòd Pontifex Summus poteſt iuſta de cauſa matrimonium interdicere alicui vſque ad aliquod tempus; ſed etiam *conſ. 2.* reſpondendo quæſito in genere, an Pontifex poſſit addere præcepto non contrahendi matrimonium clauſulam, quæ reddat aliquam certam perſonam inhabilem ad contrahendum matrimonium cum aliqua alia certa perſona, inter quas iure naturali, diuino, & humano recepto, & ſeruato tenet matrimonium contractum, reſpondet *num. 3.* quòd de abſoluta poteſtate poſſit hoc facere, non tamen ſibi facile perſuadere, quod conueniret.

3 Verùm tale præceptum hoc caſu conuenire, atque expedire plura ſuadent. Præcipuum verò ne aliquæ familiæ prænobiles, hactenus puræ ab omni labe inficiantur impuritate ſanguinis Iudaici, vel Mahumetani, quem præcipuè nobilitas Hiſpana reſpuit, teſte Io. Arſe ab Othalora *de Nobil. Hiſp. 2. p. 3. par. princip. cap. 7. à num. 16. tract. tom. 16. fol. 241. & ſeq.* & grauia inde diſſidia oriantur inter conſanguineos vtriuſq; coniugis, alteros quidem ad iniuriam reuocando commiſtionem ſanguinis impuri cum puritate ſuæ familiæ, atque ob id alteros ſpernere. Reipublicæ enim intereſt, quòd ordinum, & familiarum dignitas ſalua ſit, *l. 1. §. quamuis, ff. de ventr. inſpic.* vbi Gloſ. *v. Ordinum*, notat, abſurdum eſſe, vt ſordidæ ſtirpes ingenuis, ac ſplendidis natalibus audeant ſurrogari, iuſtaque cauſa recedendi à regulis communibus eſt bonum pacis, *cap. 2. in fin. de ſponſ. impub.* vbi Gloſ. *v. Pacis*. Qua ratione Mil. *in repert. v. diſpenſatio p. ſt med.* ait, diſpenſationem eſſe debitam, quando petitur ob grauia ſcandala euitanda, iuxta Gloſ. *in cap. Vt conſtitueretur 25. v. detrahendum eſt 50. diſt. & cap. requiſitus 5. v. Vt pleriſque 7. q. 1.*

4 Et in ſpecie, quòd iuſta cauſa reddendi aliquos priuatos inhabiles ad matrimonium inter ſe contrahendum cum impedimento ſit timor grauium diſcordiarum, docent Sanchez, Boſſius, & Diana *in locis citatis*. Quod fortiùs vrget in familijs habentibus prærogatiuam meritorum ex verbis nouiſſimis *cap. Tali coniugio 17.* ibi: *Vel euidens prærogatiua meritorum commendet, 1. qu. 7.*

5 Exempla verò recenſet Scholiaſtes Nauarri in fine *d. conſ. 1.* ibi: *Aduertendum tamen temporibus noſtris Papam ex cauſa prædicta conſimili inhabilitaſſe quandam illuſtriſſimam perſonam ad contrahendum cum quadam muliere*. Itemque quendam alium, qui vt eluderet ſponſalia de futuro, pro quibus lis mouebatur, tentabat cum alia contrahere matrimonium de præſenti. Timebantur enim in vtroque caſu non leuia ſcandala. Quæ repetunt Sanch. *ante fin. d. num. 1.* Boſſ. *dicto num. 33.* & Dian. *d. reſol. 60.*

6 Neque ideò obeſſe poteſt, quòd Nauar. *d. conſ. 1. num. 2.* dixerit, rem ſine exemplo eſſe, quòd Papa per ſuum interdictum particulare duas perſonas, alioquin habiles, faciat inhabiles ad contrahendum matrimonium ita, vt contractum ſit nullum, *& conſ. 2. num. 3.* non legiſſe apud aliquos, qui teſtantur Summum Pontificem, id vnquam tentaſſe, nec facilè ſibi perſuadere poſſe, quòd hac noſtra ætate conueniret, vt præciperet hoc fieri; quodue Henriq. *lib. 12. de matrim. qu. 2 num. 1. litt. C.* aſſeruerit, nunquam Pontificem ſimile impedimentum dirimens ſtatuiſſe, nec eſſe expediens, vt id ſtatuat, deque hoc dubitatum fuiſſe in caſu cuiuſdam magnatis ad inſtantiam Regis Catholici. Nam de facto Summum Pontificem vſum eſſe hac poteſtate, teſtantur omnes præcitati poſt appendiculam Nauarri. Expedire autem liquet ex cauſis ſuperius narratis, quæ licet reſpiciant perſonas particulares, nihilominus tendunt in commune bonum Reipublicæ. Nam quoties expedit, vt certis caſibus diſpenſetur cum perſonis, id dicitur fieri in bonum commune ipſius Reipublicæ, teſte Rebellio, *de oblig. iuſtitia lib. 3. q. 5. ſect. 4. ſub n. 21.*

CONSVLTATIO CLXVIII.

An in cauſis appellationum inter Regulares eiuſdem Religionis poſſint, omiſſo medio, dari commiſſiones à Signatura Iuſtitiæ, & inhibitiones ab Auditore Cameræ, ſeu alijs Tribunalibus, an potius huiuſmodi cauſæ ſint gradatim cognoſcendæ coram ſuis Superioribus regularibus, & à S. Congregatione Regularium?

1 ET affirmatiuè reſoluendum videtur. Quia id iure communi conceditur cuoctis in genere per textum *in cap. Quoties, & cap. ad Romanam 2. qu. 6. cap. Si duobus de appellat.* Nauar. *conſ. 2. de appellat. num. 1. & conſil. 4. num. 3. in fin. eod. tit. vol. 1.* Pegna *com. 31. in Direct. Inquiſ. par. 3.* Vnde poſſe Regularem iniuſtè vexatum à ſuo Superiore recedere à Conuentu, vt adeat Superiorem, & liberetur à grauamine, docent communiter Doctores, præſertim Sanchez *lib. 6. in Decal. cap. 8. num. 7.* Facundez *in præcept. 2. Eccleſ. lib. 8. cap. 5. nu. 12.* Suar. *tom. 4. de Relig. tract. 5. lib. 3. cap. 1. num. 6.* & Lezao. *tom. 1. qq. regul. cap. 16. numer. 8.* & alij contra Bannez *2. 2. queſt. 12. art. 1.*

2 Quia in grauamine eſt neceſſaria appellatio ad Superiorem, tanquam defenſio neceſſaria, & iure naturali conceſſa, quæ nemini denegari poteſt, *Clem. Paſtoralis, de re iud.* & voluntas Superioris cuiuſcunque debet eſſe neceſſariò rationabilis, ac iuſta, & proindè habet præſumptam voluntatem Summi Pontificis, quòd poſſit ita appellari; & quoad Auditorem Cameræ, conſtat ex Diplomate Pauli V. §. 12.

3 At verò tenendum eſt, non poſſe, idque eſto cauſa appellationis ſit iuſta, cùm Regularis iniquè, aut indebitè fuerit grauatus. Nequit enim Regularis appellare à ſuo Superiore ordinatio ad Sedem Apoſtolicam, omiſſo medio Prouincialium, & Generalis. Conſtat primò ex decreto Clementis VIII. cuius initium, *quoniam nonnulli*, & ante ipſum ex decreto S. Congregationis Cardinalium anno 1587. in quibus interdicta eſt appellatio Regularibus, qui debent gradatim recurrere à Superiore ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad Protectorem, ab hoc ad S. Congregationem, vt refertur in *compend. priuil. Mendic. v. appellare, in annot. §. 1. & in compend. priuileg. Cler. regul.* à Peregrino *tit. appellatio §. 3.* & in ſumma Bullarij à Quaranta *v. Monaſteria, & Conuentus*, & ex Conſtitutione Sixti V. cuius meminit apud Duardum Viualdus *num. 8.* habetur inhibitum eſſe Regularibus adire Apoſtolicam Sedem ob negotia ſine licentia ſuorum Superiorum. Vnde qui tales impediunt, ne accedant ad Sedem Apoſtolicam, non innodari cenſuri cenſura in Bulla Cœnæ docent Duard. *ibid.* Bonacina *pun. 1. num. 27.*

4 Ratio exprimitur in eodem decreto S. Congregationis. Quia ex hoc Ordinum diſciplina relaxatur, Prælati contemnuntur, & Regulares appellantes in dies audaciores euadunt, *vt deſumitur, ex cap. Ad noſtram, de appell. & cap. Reprehenſibilis eod. tit.* Vbi quod circa appellationem conceditur cæteris, denegatur Regularibus. Immò nec ijs illa denegatur, ſed præſcribitur modus, ſiue gradus appellandi. Hinc licèt Nuncij Apoſtolici ſint Iudices appellationum pro locis exemptis ex Sac. Congregatione ſuper Epiſcop. in nullius Putineani 6. Martij 1596. non tamen recipere debent appellationes Regularium, ſed illas gradatim eorum Superioribus cognoſcendas relinquere ex eadem in Florentina 8. Nouembris 1593. remittendo eiſdem Superioribus, qui ad ipſos recurrunt, vt in vna Venetiarum 4. Iunij 1602. maximè quando per hoc miniſtratur illis fomentum perſeuerandi in ſua inobedientia, & contumacia, vt ſæpè contingit, vt in Portugallien. 7. Septembris 1600.

5 Et ita etiam in hac ſpecie reſolutum in Sacra Congregatione *de ſtatut. Regul. 5. Iulij* 1650. nempe in cauſis Regularium eiuſdem Religionis ſiue ſint inter ſubditos, ſiue inter ſubditum, & Prælatum, ſiue inter monaſterium, & monaſterium, ſiue alias quomodolibet Auditor Cameræ ſe immiſcere non poteſt in prima inſtantia. Nam Bulla Pauli V. d. §. 12. debet intelligi de illis exemptis, qui ſunt immediatè ſubiecti Sedi Apoſtolicæ, & alium Iudicem non habent, quales ſunt plures Abbates in Germania in Congregationem non redacti, qui nec Epiſcopis, neque Capitulis ſubſunt, neque ſuos habent Regulares Viſitatores, de quibus loquitur Concilium Trident. *ſeſſ. 25. cap. 8. de Regul.* quales ſunt etiam multi Prælati inferiores, & Commendatarij nullius diœceſis. Et die 19. Iulij eiuſdem anni fuit prouiſum, vt in cauſis, in quibus Auditor Cameræ poteſt appellationes recipere à ſententijs, & grauaminibus Prælatorum Regularium, inhibitiones minimè decernat, nec Præfectus Signaturæ Iuſtitiæ det commiſſiones, niſi citato Procuratore Ordinis. Vide Fagnan. in cap. *De Priore de appell.*

CONSVLTATIO CLXIX.

An Breue Apoſtolicum, obtentum à Regulari ſuper prorogatione ſui officij, ad quod nulliter fuerat electum, ſit validum?

RESpondendum cenſeo, Breue huiuſmodi eſſe ſubreptitium, quia Pontifex proceſſit per viam prorogationis, & extenſionis officij præexiſtentis, ideòque ſuppoſuit in perſona Indultarij officium legitimè præexiſtens. Nam prorogatio duo ſupponit, nempe ſubiectum prorogabile, & extenſibile, legitimè præexiſtens, & ipſum actum prorogationis, & extenſionis factum ab habente poteſtatem, vt in ſimili Lotter. *de re benef. lib. 1. queſt. 40. num.* 352. Vt propterea officium propagatum non dicatur nouum officium, ſed primum, quando diſponens, durante primo officio, vſus eſt verbo prorogamus iuxta theoricam Bartol. *in l. 4. num. 3. ff. de damn. infect.* quam ſequuntur communiter Doctores, quos ibi congerit Apoſtil. *litt. C.* 1

Hoc autem ſuppoſitum corruit; quia officium penes Regularem, nulliter electum, non aderat, & conſequenter nec adeſſe poteſt prorogatio. Quia res prorogata eadem reputatur, ſicuti *ad text. in l. 2. §. ſed manente, ff. de precar.* pluribus firmat Rot. *dec. 21. num. 8. de prab.* Cumque de iure, ac ſecundùm naturalem rationem, deficiente prorogabili, impoſſibile ſit adeſſe prorogatum, dicendum eſt ex mente Pontificis actum prorogationis corruere, quia talis præſumitur intentio Pontificis, qualis eſt legis ſcriptæ, ac naturalis rationis, vt poſt Bald. & alios per eum allegatos, tradit Dec. *conſ. 33. numer. 5.* 2

Ex quibus ſubreptio Breuis euitari non poteſt, tum ex defectu ſubiecti prorogabilis, & ſic ex defectu cauſæ finalis, ob quam Pontifex motus fuit ad gratiam faciendam, & qua deficiente, conueniunt omnes gratiam vitiari, vt inquit Pariſ. *de confid. queſt. 46. num. 38.* & eſt concluſio indubitata, quòd ſi Pontifex ſciuiſſet talem defectum, non conceſſiſſet ex relatis per Cellum *dec. 311. numer. 7.* Tum quia cum agatur de nullitate ſuppoſiti, reſultante ex facto proprio impetrantis, ipſo iure præſumitur in eo dolus, qui in gratioſis vitiat gratiam, & ſi aliàs Pontifex fuiſſet conceſſurus, Mohed. *deciſ. 8. de reſcript. antè fin.* Rot. apud Seraph. *deciſ. 601. num. 2. & in recent. deciſ. 295. num. 13.* D. Fagnan. *in cap. ſuper litteris num. 7. de reſcript.* 3

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO CLXX.

An Ordinarius poſſit augere numerum Monialium abſque illarum conſenſu per vota exquiſito, quando irrationabiliter illum præſtare noluerint?

RESpondeo, poſſe, ſi redditus Monaſterij ſufficiant, inſtante potiſſimùm Ciuitate pro huiuſmodi augmento ad conſulendum indigentijs plurium familiarum nobilium. Ita Barboſ. *par.3.de poteſt. Epiſc. alleg.98. num. 1.& ſeqq. & de iur. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 44. *num.* 28. Lezan. *in ſumm. v. Monialis num.* 5. Piaſec. *in praxi Epiſcop. par.* 2. *cap.* 3. *art.* 7. *de viſit. Sanctimonialium num.* 11. latè D. Fagnanus in *cap. Non amplius num.* 34. *& ſequ. de inſtit. & in cap. M.Ferrarienſis num.*45. *cum ſeqq. de conſtit.* qui benè aduertit, hoc ipſum procedere, etiamſi numerus eſſet determinatus à Conſtitutione, vel ſtatuto, cùm præfixio intelligi debeat, rebus ſic ſtantibus, non autem mutato rerum ſtatu ob redditus auctos, & hanc interpretationem ait recipere Conſtitutionem Gregorij XIII. incip. *Deo ſacris*, quæ mandat, quòd ſupra numerum præfixum aliæ Moniales recipi non poſſint, firmatque egregiè Franch. *in cap. fin. num.* 3. Idque in fortioribus terminis, ac ibi Gemin. *numer.* 5. *prope med. de Regul. lib.*6. Vbi quòd in Monaſterijs, quæ abundant redditibus, poſſit Epiſcopus monere Abbatiſſam, & Moniales, vt de nouo debeant aliquas Moniales creare, quòd ſi non paruerint, poſſit Epiſcopus illarum negligentiam ſupplere, & Moniales propria auctoritate conſtituere, quos refert, ac ſequitur Fagnan. *in cap. Porrectum num.* 26. *& ſeq. de Regul.* Caldetin. *conſ.*26. *eod. tit.* vbi quod poſſit Epiſcopus, & per conſequens eius Vicarius aliquem incorporare Ordini, vel Religioni ſaltem in caſu negligentiæ, vel defectus, Sanchez *in decalog. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 71. Vbi quod Epiſcopus poſſit ſupplere conſenſum Conuentus, & Pelliz. *de Monial. cap.* 3. *ſect.* 1. *quæſt.* 25. *num.* 35.

Atque hinc patet reſponſio ad obiectum, quòd attenta diſpoſitione iuris canonici Monialium receptio non ſpectet ad Epiſcopum, ſed ad Abbatiſſam, & Conuentum iuxta theoricam Gloſ. *per d. textum in cap. fin. de Regul. in 6. v. pertineat*, ibique communiter Canoniſtæ, ac Lap. *allegat.* 31. *per tot.* cum alijs. Nam inter Monaſterium recipiens, & Monialem profitentem fit contractus reciprocus perpetuò valiturus, & irreuocabiliter, ex quo Monialis ius acquirit, Nauar. *conſ.* 26. *num.* 1. *de Regul.* iuxta 2. *impreſſ.* Sanchez *in decal. d. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 62. Qui contractus, cùm non poſſit celebrari, niſi accedente reciproco conſenſu, meritò in Monaſterijs regularibus idem conſenſus aliarum Monialium requiritur, ac præcipuè in receptione ad perficiendum contractum.

Quoniam id limitatur, data negligentia, quam poteſt Epiſcopus ſupplere, augendo numerum, etiam reluctantibus Monialibus, pro vt limitando textum *in d. cap. fin.* & ſpeciatim declarando allegationem Lapi, cum qua cæteri tranſeunt, benè firmant Gemin, Franch. & Calderin. *locis alleg.* & remiſſiuè Mandoſ. *in annotat. ad d. allegat. lit.C.* & admittit. D. Fagnan. *in d. cap. Porrectum num.* 28. *& ſeqq. de Regul.* Ac præcipuè quando nimis apertè appareat, Moniales malitiosè ſe opponere receptioni alicuius puellæ ad effectum excludendi ius, alioquin Ordinario competens ſuper augmento numeri, vt aduertit Turrecrem. *in cap. fin. num.* 1. 17. *quæſt.* 6. Sanch. *in decal. d. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 65. *prope fin.*

Et hæc multò magis procedunt ſtante obſeruatione ſubſecuta, quæ eſt optima interpres in quacunque materia, *l. ſi de interpretatione, ff. de legib.* præcipuè in ſtatutis, Rot. *in recent. dec.* 1. *num.* 1. *part.* 11. *cum vulg.* atque adeo manutenendus eſt Epiſcopus in huiuſmodi poſſeſſione, cùm maximè in hac re attendatur conſuetudo, Rot. penes Poſt. *manut. deciſ.* 285. *num.*6. Ac ſtante quòd puella recipienda habeat omnia requiſita, quare non videtur iuri, minuſque æquitati conſonum, vt ſit in abſoluta, & effrænata facultate Monialium eiuſdem puellam reijcere cum opprobrio Ordinarij, ac ipſius puellæ, totiuſque eius familiæ dedecore, cùm abſque dubio non ſine ſcandalo populi oriretur ſuſpicio, quòd ipſa par non eſſet Monialium dignitati, vt obſeruat Carpan. *ad ſtatut. Mediol. cap.* 415. *num.* 56. Eſcobar. *de pur. & nobil. quæſt.* 9. §. 1. *num.* 11. *& ſeqq.* prudenterque conſiderauit Rot. in his terminis eiectionis à Collegio Bononienſi aggregationis ad Collegia coram Merlino *deciſ.* 832. *num.* 29. *& dec.* 882. *num.* 19. *& ſeq.* & in Rhegien Conſortij 28. Februarij 1667. §. *dum enim* coram Taya. Quando enim agitur de notabili præiudicio alterius, arbitrium, quod aliàs liberum eſſe poſſet, & abſolutum, tunc non debet eſſe effrænanatum, ſed potius ratione arctari debet, & reſtringi, vt ſine cauſa quis non lædatur, Alex. *conſ.* 47. *num.* 5. *lib.*7. Ruin. *conſ.*105. *num.* 8. *& conſ.* 129. *num.* 7. *lib.* 5. Menoch. *de arb. lib.* 1. *quæſt.* 48. *per tot. & quæſt* 55. *num.* 1. *& ſeq.* Sanch. *conſ. mor. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 55. *ſub num.* 7. *&* 18. & in ſpecie Carpan. *d. cap.* 415. *num.* 56. Eſcob. *loc. cit. quæſt.* 9. §. 1. *num.* 11. *& ſeq.* Rot. coram Merlin. *d. deciſ.* 832. *num.* 29. *&* 882. *num.* 17. *&* 20. vbi quod datur appellatio ab habente liberum, & abſolutum arbitrium, ſi ex tali arbitrio quis ſit enormiter læſus.

5 Item quando non agitur, an puella ſit recipienda, ſed potius, an ſit reijcienda poſtquam ex rationabilibus cauſis à iure approbatis ipſa multis menſibus reperitur in Monaſterium introducta, atque adeo, ceſſante legitima cauſa, non debet expelli ex ſolo motiuo odij, & animo ſe vindicandi contra Ordinarium, prout ſimile habetur in Capellis, ſeu beneficijs manualibus, quæ licet de ſui natura ſint ad libitum amouibilia, etiam ſine cauſa, non tamen permittitur amotio, niſi abſit malitia, vel præſumptio odij in amouente cum animo ſe vindicandi, in quo caſu id competit officio Superioris, Rebuff. *de pacif. poſſ. num.* 33. Dec. *in cap. Ad noſtram in fin. num.* 7. *de confirm. vtil. vel inutil.* Franch. *in cap. cum ſingula num.* 5. *de præb. in* 6. ibique Anchar. *num.* 4. Burr. *num.* 5. & tradit Gratian. *diſcept.* 167. *num.* 22. Gonzal. *in regul.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. §. 6. *num.* 40. 41. 48. *&* 49. Garz. *de benef. par.* 1. *cap.* 2. *num.*88. Tondut. *lib.* 1. *quæſt. benef. cap.* 56. *num.* 14. *& ſeq.* Rot. *diu. dec.*728. *num.* 2. *& ſeq. par.* 1. & coram Caualerio *deciſ* 72. & coram Buratto *deciſ.* 782. *num.* 4. *& dec.* 325. *num.* 2. *par.* 2. *& recent.* in Maceraten. Capellaniæ 10. Maij 1600. coram Beuilaqua, impreſſa poſt Zuff. *de legit. proc. dec.* 53. *num.*6. Eòque magis quando amotio inducit dedecus, Maſtril. *de Magiſtrat. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 19. & de varijs officialibus, etiam ſi ſint amouibiles ad nutum, probat Bald. *in l. Legiſperitos, ff. de excuſ. tut.* Rom. *conſil.* 467. *à num.* 1. *& ſeq.* vbi de Rectore hoſpitalis, Menoch. *de arbitr. quæſt.* 55. *à numer.* 1. *& conſult.* 804. *num.*72. Gratian. *diſcept.* 590. *num.* 14. vbi de officio Secretarij, & generaliter Maſtrill. *loco citato num.* 16. *&* 41. vbi maximè ſi remotio officialis fiat ab inferiore, Fragoſ. *de repub. par.* 1. *lib.*3. *diſp.* 5. §. 4. *num.*42. ac plenè Chriſtophar. Creſp. *obſeru.* 7. *ab initio, & numer.* 14. *cum ſeq. & obſeru.* 110. *num.* 2. Rot. in Rauennaten emphyteuſis coram Dunozetto *deciſ.* 453. *num.* 51. *&* 52. & in Hiſpalen. iuris nominandi coram Carillo *deciſ.* 96. *numer.* 12. *ac ſequen.* & alibi paſſim.

6 Nihilominus hodie ex declarationibus Sacræ Congregationis ſuper Epiſcop. & Regular. numerus Monialium augeri non poteſt ab Ordinario ſine licentia Sacræ Congregationis. Ita in Brunduſina die 12. Martij 1602. in Lauretana 27. Iulij 1604. & 23. Iulij 1649. quæ non conceditur, niſi redditus ita ſint aucti, vt quotannis vltrà triginta aureos annuos, &c. *ſit aliquid reliqui*, vt in Rhegien. 29. Nouembris 1600.

CONSVLTATIO CLXXI.

An Epiſcopus poſſit concedere licentiam acceptandi ad habitum, vel profeſſionem emittendi, Monialibus ſibi non ſubiectis?

1 NEgandum videtur, Nam eius facultas in Monaſterijs Monialium exemptis ad id non extenditur, vt declarauit Sac. Congregatio Epiſcop. & Regular. ſub Gregorio XIII. poſt eius Conſtitutionem de Monialibus, ſcribens Epiſcopo Rhegienſi his verbis. *Quanto poi alla facoltà dell' Ordinario ne' Monaſterij eſenti non ſi eſtende oltre la viſita, e riforma della clauſura eſteriore, & interiore, per occaſione della quale ſi puo anche domandare alle Monache ſe ſanno coſa alcuna, che pregiudichi alla detta clauſura, &c.* Quod adeo verum eſt, vt nequeat Epiſcopus, etiam de mandato Sac. Congregationis, ponere puellas ad explorandam voluntatem in Monaſterijs ſubiectis Regularibus, nec alijs licentiam ingreſſus dare ſine conſenſu Superioris eorum, vt ſæpè declarauit S. Congregatio Epiſcop. præcipuè in Ferrarien. 12. Decembris 1581. in Piſana 22. Maij 1582. & alibi.

2 Ratio autem eſt. Quia cum admiſſio ad habitum ſit quædam incohatio incorporationis ad Religionem, & quidam contractus, quo recepta ſe tradit probandam Religioni, & Religio ſe obligat probare, & viciſſim ſe exhibet probandam, requiritur conſenſus Monaſterij, & illius tantùm Prælati, cui ſubijcitur, quia cùm ſit Superior Monialium, poteſt repræſentare Monaſterium in tali receptione. Certum autem eſt, quòd non ſpectat ad Epiſcopum, Religioni exemptæ quemquam incorporare, vt firmant Rodriqu. *tom. 3. quæſt. 5. art.* 11. Nauar. *conſ. 4. nu. 2. de Regul.* Azor. *lib. 12. inſtit. mor. cap. 5. qu. 4.* Bonac. *de clauſ. q. 2. pun. 10. §. 6. diff. 9. num. 4.* & alij communiter cum Sanch. *lib. 5. mor. cap. 4. n. 74.*

3 Et confirmatur, quia conceſſio huiuſmodi licentiæ eſt actus iuriſdictionis, vel ſaltem ſuperioritatis, Sanch. *loc. cit. num. 7.* Atque Epiſcopus nullam habet iuriſdictionem in Regulares exemptos, exceptis caſibus à iure, & in ſpecialibus conſtitutionibus Pontificijs expreſſis. Quòd autem Epiſcopus debeat huiuſmodi licentiam concedere nullibi reperitur expreſſum, atque adeo non poteſt illam concedere.

4 At nihilominus tenendum eſt, Epiſcopum non ſolùm id poſſe, ſed etiam debere. Ita declarauit S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus per hæc verba: *Al Veſcouo di Breſcia. Altre volte dalla S. Congregatione è ſtato riſoluto, che ne' Monaſterij di Monache anche eſenti, e ſoggetti al gouerno de' Regolari non poſſono introdurſi Zitelle monacande ſenza che vi preceda l'accettatione delle Suore capitolarmente, e per voti ſegreti per vn luogo vacante dentro il numero prefiſſo, e la licenza in ſcriptis dell'Ordinario. Ora ſentendoſi dalla lettera di V. S. che ne' Monaſterij ſoggetti agli Abbati Caſſinenſi ſi pretenda da' Superiori di eſſi di poter fare altramente, e di non hauer biſogno del ſuo conſenſo, queſti Eminentiſſimi miei Signori inerendo alle riſolutioni ſudette, mi han comandato di ſcriuerle, che ella non ſolo non lo permetta, mà in caſo di contrauentione proceda contro i tranſgreſſori alle pene canoniche, & alla cenſura di violata clauſura. Glie lo ſignifico, e Iddio la proſperi. Di Roma al primo di Luglio del 1650.*

5 Ratio eſt, quia id pertinet ad clauſuram Monialium, cuius conſeruatio Epiſcopis demandatur per S. Concilium Trident. *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 5.* & per Conſtit. Gregorij XV. *de priuil. exempt.*

CONSVLTATIO CLXXII.

An & quatenus Moniales eximi debeant à iuriſdictione Prælatorum regularium, & ſubijci iuriſdictioni Epiſcoporum?

REſpondeo, poſſe, ſi conſtiterit odium Monialium ex legitimis cauſis contra Superiores regulares exortum adeo, vt ſine ſcandalo, & animarum perturbatione eorum iugum amplius pati non poſſint. Ita enim conſulendum eſt quieti ſubditorum, vt ad compeſcendas inter eos diſcordias obortas, & ad ſcandala euitanda Prælatus, etiam Ordinarius loco cedere, & à Superiore amoueri debeat, vt Eccleſia quietem recipiat iuxta doctrinam Innoc. *in cap. Vt teneantur, de præb.* quam ſequuntur Abb. *in cap. 1. num. 9. de elect. & in cap. Ex literis, num. 1. de homic.* Vbi quod Superior hoc caſu remouet Prælatum etiam inuitum, & *ibidem* Felin. *num. 2.* vbi dicit, concluſionem in omnibus indiſtinctè procedere, præterquam in Papa, & comprobat Bellett. *diſq. Cler. par. 1. de diſcipl. Cler. §. 15. num. 19.* & Gonz. *ad reg. 8. gloſ. 2. num. 1. Non eſt bona arbor*, inquit D. Bernard. *lib. 3. de conſid. cap. 9. faciens fructus tales inſolentias, diſſolutiones, dilapidationes, ſimultates, ſcandala, odia. Quodque magis dolendum inter Eccleſiaſticos etiam inimicitias graues, perpetuaſque diſcordias, antidotum conuerſum in venenum, ibid. cap. 4.* Legendus idem D. Bernardus aduerſus has exemptiones non ſemel conclamans, ac nominatim locis allegatis, & *cap. 8. 9. 10. & epiſt. 42. ſub fin. & epiſt. 179. & 180.* itemque Petr. Eleſenſis *epiſt. 68. & 90.* Iuo *epiſt. 65.* & Ioan. Saliburr. *lib. 7. polycrat. cap. 19. & 21.* Qui aſſerunt exemptiones huiuſmodi plerumque ſordere ſiue penes ambitionem, ac ſuperbiam illorum, qui eas captant, ſiue penes facilitatem nimiam vltrò eas concedentium abſque cauſa. 1

Idque locum habet, etiamſi diſcordiæ ortæ ſint abſque culpa Prælati. Ad conſulendum enim ſubditorum quieti, Prælatus, quantumuis innocens, remouetur, multò ergo magis, vbi non deeſt culpa per textum *in d. cap. Ex literis*, vbi Gloſ. *v. Scandalum, de homic.* Vbi enim non vnius, ſed multorum ſalus periclitatur, detrahitur aliquid ſeueritati Canonis, vt plurimis ſanandis malis æquitas ſincera ſubueniat, quemadmodum *ex cap. Vt conſtitueretur 50. d. & cap. ordinationes qu. 1.* tradit Roman. *conſ. 33. à num. 13.* & præcipuè *num. 15. & 16.* 2

Quod ſi procedit in Prælatis Ordinarijs, multò magis obtinere debet in Prælatis ex priuilegio, quorum ius debilius eſt, & cui faciliùs derogatur per text. *in l. eius milites, §. Militia, ff. de milit. teſt.* & deducit Rot. apud Merlin. *deciſ. 245. num. 6. cum ſeqq.* Præcipuè in hac materia exemptionis, cuius cauſa finalis eſt quies perſonæ exemptæ à metu vexationum, non faſtus, aut ambitio, vel vtilitas Superiorum, *cap. quam ſit neceſſarium* Monachorum quieti proſpicere, & *cap. luminoſo 18. quæſt. 2.* & comprobat Lotter. *de re benef. quæſt. 24. num. 1.* Vt propterea, ceſſante cauſa priuilegij, facilis ſit reditus ad ius commune, & latè ſit facienda interpretatio, vt res ad ſuum principium reuertatur, Olaſch. *deciſ. 147. num. 20.* Ferr. *conſ. 39. à num. 12.* per Gloſ. *in cap. Statutum, v. numerandum, de præb. in 6.* Butr. *in cap. olim tibi de verb. ſignif.* Rip. *in l. ſi conſtante n. 61.* poſt Alex. & Iaſ. *ff. ſol. matrim.* Felin. *in cap. cùm acceſſiſſent, de conſt.* 3

Nec requiritur conſenſus omnium Monialium, de quo Franch. *deciſ. 2.* & relati per Buratt. & Add. *deciſ. 573.* Nam quatenus huiuſmodi concluſio diſcutienda eſt, ea fauet libertati Monialium, quia cum agatur de re non tam vtili, quàm neceſſaria, nempe de conſulendo quieti animarum, ac æternæ ſaluti, non attenditur maior pars, ſed id, quod eſt rationi conſonum ex relatis per Gratian. *dec. March. 183. num. 21. cum ſeqq.* Add. ad Buratt. *d. deciſ. 573. num. 12.* In hac enim materia concernente morum diſciplinam non eſt expectandus lapſus, ſed præcauendus. Melius enim eſt occurrere in tempore, quam poſt exitum vendicare, *cap. Monachi, de ſtat. Monach. l. 1. C. quando liceat* 4

vni-

Digitized by Google

vnicuique ſine Iud. & ad rem obſeruat D. Fagnan. *in c.Relatum num.9.ne Clerici, vel Monachi.*

5 Quandiu verò non conſliterit de cauſis, ob quas Monaſterium Sanctimonialium debeat à regimine Superiorum Regularium eximi, tunc amouendi ſunt hodierni Superiores, & confeſſarij regulares, atque eorum loco alij Regulares à ſuis Superioribus deputandi, & ipſis Monialibus dandus eſt quotannis ad præſcriptum ſacri Concilij Tridentini confeſſarius extraordinarius, & primo anno debet eſſe Sacerdos ſæcularis per Ordinarium approbandus, & ita ſolet reſcribere Sacra Congregatio ſuper Epiſcop. & Regul. ſicuti in Maioricen. iuriſdictionis 5.Octobris 1668.

CONSVLTATIO CLXXIII.

An, & quatenus ex conceſſione Regularibus facta, Eccleſia mutauerit ſtatum, & ex ſæculari effecta ſit Regularis?

1 AFfirmatiuè reſpondendum videtur. Primò, ſi non ſolùm in illius conceſſione expreſsè conuentum fuerit, quòd ex ſæculari fieret Regularis, verùm etiam ſi acceſſerit formalis conſenſus tam Epiſcopi, quàm Rectoris. Mutationem quippè ſtatus etiam parochialis, & Collegiatæ è ſæculari in Regularem legitimè fieri poſſe, accedente conſenſu Epiſcopi cum intereſſe habentium, deciſum fuit in Concilio Toletano, de quo fit mentio *in cap. Si Epiſcopus 7. cauſ. 12. quæſt.2.* Et probat textus apertus *in cap. ad audienciam 2.* ibi: *Si tibi Epiſcopus diœceſanus conſenſerit in hac parte, de Eccleſia ædif.* vbi Gloſ. *v. Indulgemus*, & communiter Doctores, & ſignatè Butr. *num.5.* & Anchar. *num. 3. cap. Conſultatione 4. §. Si religioſis, & cap. Apoſtolica 9. de donat. Clem. 2. de reb. Eccleſ. non alienan.* Petr. de Peruſ. *de mutat. ſtat. Eccleſ. in princ. num.2. tract. tom. 14. fol. 175.* latè Monet. *de commut. vlt. vol. cap. 11. de mutat. ſtat. Eccleſ. nu. 330. & ſeqq.* Gratian *diſcept. 473. n.1. & ſeq.*

2 Secundò, ſi ſtatum Eccleſiæ regularem ſubſecuta, & inconcuſſa obſeruatio patefecerit. Nam licèt iuxta ſacri Concilij Tridentini decretum *ſeſſ.7. cap.7. de reform.* Epiſcopus diœceſim ſibi commiſſam ſingulis annis viſitare teneatur, & Epiſcopus forſan antea viſitaſſet, nihilominus Eccleſiam à tempore, quo conceſſa fuit Regularibus, & ab eis poſſeſſa, nunquam viſitare præſumpſit, nec alium quamuis iuriſdictionis actum exercuit, ſed Regulares, tanquam Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubiecti, & ab Ordinariorum ſuperioritate penitus exempti aſſiduè fuerunt in quieta, & pacifica poſſeſſione dictæ Eccleſiæ. Ex quibus ſanè, iuncto libero exercitio omnium ſui inſtituti officiorum perquam plures annos, haud controuerſo, benè arguitur ſtatus regularis dictæ Eccleſiæ, quemadmodum in ſimili ponderatum fuit per Rot. coram Durano *deciſ. 74. num.7. & deciſ. 144. ſub num. 4. & 7.* ac ſicuti in his terminis Eccleſiarum Regularium altaria, & capellas, etiam ſæculares, quibus non incumbit animarum cura, non poſſit Epiſcopus viſitare, relatis pluribus declarationibus Sacræ Congregationis Concilij & ſuper Epiſcopis, probant Barboſ. *ad Concil. Trid. ſeſſ.7. de reform. cap.8. num.5.* & Tambur. *de iur. Abb. tom.2. diſp.6. quæſt.16. num.13.* & dixit Rot. in Barcinonen. iuriſdictionis 4. Iulij 1646. coram Bichio. Quod intelligendum eſt, quòd ad ipſa altaria, Imagines, & alia, vt in Alipbana 31. Iulij 1637. non autem quoad bona, & obligationes, ſi per laicos regantur, *arg. cap. Ex ore 17. de priuileg.* Trid. *ſeſſ.22. cap.8.* Sac. Congreg. ſuper Epiſcop. in Terronen. 22. Martij 1604. & in Leopolien. 31. Ianuarij 1642.

3 Tertiò, probatur ex illius connexione, & incorporatione domui Regularium, tanquam parte illius integrali. Cùm enim domus ſit regularis, proculdubio Eccleſia reputari debet regularis, vtpote ob connexionem, & vnionem effecta membrum, etſi pars integralis eiuſdem domus, iuxta punctuales deciſiones Rotæ coram Cantuccio *dec. 54. n.11. part. 2. diu.* Litta in Parmen. Prioratus 28. Ianuarij 1584. Gregorij XV. *deciſ. 370. num.3.* & Durano *d. deciſ. 74. num.4. cum duobus ſeqq. & deciſ. 144. num.1. cum tribus ſeqq.* & Merlin. *dec.8. num.3.*

4 Idque etiamſi fuerit relictum in eadem Eccleſia beneficium ſimplex collatiuum cum iure percipiendi fructus. Non enim incompatibile eſt, quòd dicta Eccleſia fiat regularis, & quòd in ea remaneat beneficium ſimplex ſæculare, nam paſſim in Eccleſijs Regularium remanent beneficia ſimplicia, ſeu Capellaniæ compatibiles cum ſtatu regulari. Poſſunt enim in eadem Eccleſia eſſe tam ſæculares, quam regulares, maximè in fauorem Religionis, cuius ratio ſumma eſt, ſicut in *d. cap. Ad audienciam 2. de Eccleſ. ædif.* inquiunt Oſtien. *num.1.* & Cardin. *num. 3.* Et quamuis non adſit expreſſa diſpenſatio ſuper hoc, ſufficit tamen tacita, reſultans ex formali eius conſenſu præſtito donationi, ac poſſeſſioni dictæ Eccleſiæ, quàm ceſſioni Rectoris, Rot. *dec. 2. num. 1. de Offic. Ordin. in antiq.* Grat. *diſcept. 473. num.5.*

5 Ac etiam ſi præſeruatum fuerit aliquod ius Epiſcopo, ſicut in terminis, quòd Eccleſiarum altaria, & capellas ſæculares, quibus non incumbit cura animarum, Epiſcopus viſitare nequeat tradunt Tambur. *de iur. Abb. tom. 2. diſp.6. ſub num.13.* & dixit Rot. coram Bichio in Barcinonen. iuriſdictionis 4. Iulij 1646. *ſub §. dictarum camen.*

6 Neque obijci poteſt defectus beneplaciti Apoſtolici. Aliud namque eſt, quòd Eccleſia è regulari mutetur in ſæcularem, quo caſu requiritur beneplacitum Apoſtolicum iuxta deciſionem Rotæ 173 *num. 4. p. 1. & 363. num. 4. par. 2. recent. & per text. in cap. qua ſemel 19. quæſt. 3. in cap. Interquatur de relig. domib.* declarat Gloſ. *in cit. cap. Si Epiſcopus, litt. E.* Aliud verò, quòd è ſæculari fiat regularis. Quia tunc id ſola auctoritate Epiſcopi abſque beneplacito Apoſtolico fieri poſſe, diſtinguendo firmat Moneta *d. ca. 11. ſub n. 331. propè fin. & n. 332.* Vel ſanè beneplacitum præſumeretur ex inconcuſſa obſeruantia ſtatus regularis, Garz. *de benef. p. vlt. cap. 2. num. 178.* Seraph. *deciſ. 381. num. 14. & 1042. num.3.* Rot. *deciſ. 160. num.6. par. 2. diu. dec. 459. num. 4. & 694. num.5. p.1. 568. num.5. p.4. & dec. 94. num. 17 & dec. 186. num. 10. & deciſ. 202. num. 7. p. 7. recenc.* Gregor. *dec. 52. num.2.* & Beltram. *in addit. ad dec. 343. num. 5.* & alias paſſim.

7 At nihilominus, quòd huiuſmodi Eccleſia ſit ſæcularis ſub totali Epiſcopi iuriſdictione cenſeo, non eſſe dubitandum, dum conſtat de ſtatu ſæculari, & collatiuo tam antiquo, quàm moderno, & actuali, per quem excluditur ſtatus regularis, quia implicat, eandem Eccleſiam eſſe eodem tempore ſæcularem, & regularem ob dictorum ſtatuum contrarietatem, quæ non datur in vno ſubiecto, proindeque dicendum eſt, Regulares in eadem Eccleſia habere ſolùm vſum, ſeu facultatem celebrandi, quod non implicat, vt dixit Rota in Treueren. vnionis 29. Maij 1641. coram Card. Veroſpio.

8 Neque obſtat conceſſio, quæ per Epiſcopum facta fuit. Quoniam Epiſcopus non poteſt immutare ſtatum Eccleſiæ, vel beneficij, & de ſæculari facere regularem, vel è contra ſine beneplacito Apoſtolico, & alijs ſolemnitatibus ad alienationem, ſuppreſſionem, vel diſmembrationem Eccleſiarum requiſitis iuxta ea, quæ annotant communiter Canoniſtæ *in cap. Cùm de beneficio, de præb. in 6.* Rot. *deciſ. 163. num. 4 par. 1. recent. & 368. num. 4. p. 2. rec.* Buratt. *deciſ. 635. num.9.*

9 Minuſque beneplacitum præſumptum ex lapſu temporis triginta annorum prætendi poteſt. Tum quia beneplacitum præſumptum nunquam intrat abſque obſeruatione continua, vera, & non interrupta, quæ nullo modo prætendi poteſt, dum Eccleſia ſemper fuit, & actu eſt in ſtatu ſæculari, & collatiuo cum proprio Rectore ſæculari. Tum etiam quia huiuſmodi beneplacitum præſumptum, ſublatum fuit per Conſtitutionem Vrbani VIII. aliàs in appendice 47. quam eſſe in viridi obſeruatione, conſtat ex Add. *ad dec. 12. num. 30. & ſeqq. par. 3. recent.* & apud Rot. in Cracouien. diſmembrationis decimarum 3. Iunij 1650. coram Veroſpio in Corduben. dimidiæ portionis 20. Iunij 1643. coram Meltio, & in alijs.

10 Præterea ad immutandum ſtatum Eccleſiæ duo requiruntur copulatiuè, poteſtas nempe & voluntas. In hoc

Digitized by Google

autem caſu non ſolùm deficit poteſtas, vt ſupra vidimus, ſed etiam voluntas. Quia nullibi conſtat, Epiſcopum voluiſſe immutare ſtatum huius Eccleſiæ, & de ſæculari facere regularem, v. obſeruatur apud Buratt. *d. dec.* 635. & in alijs relatis, quinimò conſtat de voluntate contraria, dum Epiſcopus ſemper contulit Rectoriam ſæcularem.

CONSVLTATIO CLXXIV.

An Confeſſores regulares ſemel ab Epiſcopis, ſiue Ordinarijs locorum liberè approbati, poſſint ab eiſdem in nouo examine reprobari?

1 NOn poſſe validè abſque noua, ac legitima cauſa, eaque ad confeſſiones ipſas pertinente reprobari, non ſolùm pluties declarauit Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus, & præcipuè die 20. Nouembris 1615. cuius reſolutionis meminit Barboſa *de offic. & poteſt. Epiſcop. p. 2. alleg. 25. num. 30. & in ſumm. Apoſtol. dec. v. Regularis quoad confeſſiones collect. 636. num.* 8. illamque integram referunt idem Barboſ. *de iur. Eccleſ. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 43. *num.* 206. & Tambur. *de iur. Abb. tom.* 2. *diſp.* 6. *quæſt.* 12. *ſub nu.* 7. ac rurſus ad ſupplicationem Epiſcopi Orioleníis die 30. Auguſti 1629. cùm ſubſequenti approbatione Sanctiſſimi die 31. eiuſdem, quod etiam decretum referunt Barboſ. *de iur. Eccleſ. d. cap.* 43. *num.* 209. ac Tambur. *d. quæſt.* 12. *num.* 9.

2 Et in Elboren. Sacra Congregatio Concilij cenſuit, Bullam B. Pij V. ſub datum Romæ anno 1571. idus Auguſti, quæ incipit *Romani Pontificis prouidentia*, de approbatione Regularium Confeſſorum ab Epiſcopis facienda, non eſſe reuocatam per Bullam Greg. XIII. ſed ſecundùm prædictam Bullam B. Pij V. Confeſſores regulares, qui ad audiendas ſæcularium confeſſiones ſemel ab Epiſcopo in Ciuitate, & diœceſi eius præuio examine approbati fuerunt ab eodem Epiſcopo non eſſe iterùm examinandos. Ab Epiſcopo autem ſucceſſore pro maiori quiete ſuæ conſcientiæ examinari denuò poſſe.

3 *In Salernitana* 15. *Auguſti* 1591. *Sacra &c. reſpondit, Regularem ſemel ad confeſſiones ſæcularium audiendas præuio examine approbatum, poſſe tantummodo à Succeſſore iterùm examinari, ab eodem vero Epiſcopo minime, ſi noua non ſuperuenerit cauſa.*

4 *In Piſauren* 10. *Decembris* 1646. *non obſtantibus adductis pro Epiſcopo Sacra Congregatio Concilij cenſuit, vt Confeſſarios regulares ab eo ſuſpenſos abſque nouo examine approbet.* Quæ declaratio fuit confirmata 15. Februarij 1648.

5 In Nolana Epiſcopo. *Conquerentibus Superioribus Ordinum Carmelitarum de negata fratribus dicti Ordinis facultate audiendi confeſſiones, Eminentiſſimi Patres Sacræ Congregationi Concilij Trid. præpoſiti, mandarunt amplitudini ſuæ iniungi, vt ad præſcriptam adiunctorum declarationem eiuſdem Sac. Congregationis exequi charitate paſtorali non omittat, dum amplitudini ſuæ felicia precor. Romæ* 2. *Septembris* 1651.

6 In vna Carmelitarum 1608. *Sacra Congregatio Concilij cenſuit, Confeſſores regulares ad audiendas ſæcularium confeſſiones, ſemel ab Epiſcopo in Ciuitate, vel diœceſi ſua præuio examine approbatos, non eſſe ab eodem Epiſcopo iterum examinandos, approbando declarationem antiquam ſequentem.*

7 In vna Bobien. 10. Februarij 1583. *Sacra Congregatio Concilij cenſuit dandas eſſe litteras efficaces Epiſcopo Bobienſi, quibus acriter moneatur, vt idoneos ad audiendum confeſſiones approbet. Quos verò aliàs vt idoneos præuio examine admiſerit, alio examine atque approbatione non indigere, alioquin examen, & approbatio committatur Epiſcopo viciniore.*

8 Die 20. Nouembris 1616. *Sacra Congregatio Concilij decreuit Archiepiſcopos, Epiſcopos, cæteroſque locorum Ordinarios, ad quos approbandi confeſſarios ius ſpectat non poſſe ſuſpendere ab audiendis confeſſionibus Regulares confeſſarios ab ipſis approbatos, niſi noua ſuperueniente cauſa ad ipſas confeſſiones pertinente, vel ob non ſeruatum interdictum ab iiſdem Ordinarijs impoſitum. Inſuper ſtatuit, eoſdem Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Ordinarios facultatem adimere confeſſiones audiendi omnibus ſimul vnius Conuentus Regularibus confeſſarijs, eadem Sac. Congregatione inconſulta, nullo pacto admitti poſſe. Quod quidem decretum, vti ijdem Illuſtriſſimi Patres opportunum, & neceſſarium duxerunt, ita inuiolabiliter obſeruari iubent.* Nouum igitur examen, cui ſubijcere aliquando intendunt Epiſcopi confeſſarios Regulares iam à ſe præcedenti examine approbatos eſt contra declarationes adductas, ac formam Conſtitutionis B. Pij V. qua expreſsè cauetur, Regulares, qui ſemel ab Epiſcopo in Ciuitate, & diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterùm non examinari. Quam Conſtitutionem quo ad hoc non reuocauit Gregorius XIII. per reductionem priuilegiorum Regularium ad terminos Concilij Tridentini, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij pro Patribus Ordinis Prædicatorum Terræ Laboris 10 Octobris 1586. apud Quarant. *in ſumm. Bullar. v. Confeſſor.* & apud Riccium *in pr. p.* 4. *reſol.* 70. *num.* 4. ac Barboſ. *de poteſt. Epiſc. alleg.* 25. *num.* 28. & 29. 9

Verùm etiam quia fælic. record. Vrbanus VIII. omnem in poſterum ſuper hoc dubitandi anſam ſubſtulit in ſua Conſtitutione, quam, articulo iterum in eadem Congregatione examinato, edidit ad inſtantiam Eminentiſſ. Cardinalis de Sandoual, tunc Giennenſis Epiſcopi per ſuas litteras in forma Breuis ſub datum 30. Ianuar. 1629. *incip. cum ſicut*, relatas a Tambur. *d. qu.* 12. *ſub num.* 9. ac Barboſ. *d. cap.* 43. *num* 210. & *collect. cit.* 636. *num.* 6. 10

Fuitque etiam reſolutum anno 1650. per Sacram Congregationem ſpecialiter deputatam in cauſa Angelopolitana inter Epiſcopum, & Patres Ieſuitas in reſponſione ad hoc dubium, & probant Suar. *tom.* 4. *de pœnit. diſp.* 38. *ſect.* 8. *num.* 5. Villalob. *in ſum. tom.* 2. *tract.* 9. *diff.* 53. Gauant. *in man. Epiſcop. v. Confeſſiones num.* 23. Henriqu. *de ſacram. pœnit. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 5. & Ludouic. a Cruce *expoſ. Bull. Cruc. diſp.* 1. *cap.* 2. *dub.* 9. *nu.* 4. Et quòd noua cauſa debeat eſſe rationabilis, & probata, dicunt Moron. *reſp.* 29. *num.* 32. & *ſeq.* Caſtropal. *de Sacram. pœnit. tract.* 23. *q.* 7. *n. pun.* 18. §. 4. Lezan. *conſul.* 40. *n.* 45. ac Ceſped. *de exempt. Regul. dub.* 150.

11 Ratio autem eſt, quia cùm Regulares ab Apoſtolica Sede habeant facultatem audiendi confeſſiones, Concilium verò Tridentinum Confeſſariorum approbationem concedat Ordinarijs, ideò non poſſunt eam ſine cauſa limitare, alioquin egrederentur terminos ſibi conceſſæ poteſtatis in præiudicium Sedis Apoſtolicæ, ſi facultates ab ipſa conceſſæ reſtringerentur, vt animaduertit Paſqualig. *ad Lauret. de Franch. ſub num.* 5. Quare ſemel conceſſa approbatione Regularibus audiendi confeſſiones ſimpliciter, vel cum limitatione temporis, durante tempore approbationis, non poſſunt ſine cauſa, eaque confeſſiones concernente, reprobari, vel ſuſpendi ab audiendis confeſſionibus; quia approbatio habet vim ſententiæ, & tribuit ius, quo ſine cauſa priuari non poſſunt, vt annotant Armil. *v. Abſolutio*, Sylueſt. *v. Confeſſ.* 2. *num.* 5. Rodriq. *tom.* 3. *quæſt. reg.* 23. *art.* 6. Mirand. *in man. Prel. tom.* 1. *quæſt.* 4. *art.* 10. *concl.* 2. Suar. *diſp.* 28. *de pœnit. ſect.* 8. *nu.* 7. Fagund. *in* 2. *precept. Eccleſ. lib.* 7. *cap.* 2. *numer.* 26. Fragoſ. *de regim. Chriſt. Reſp. tom.* 2. *lib.* 8. *diſp.* 18. §. 8. *num.* 4. Lezan *tom.* 1. *cap.* 19. *num.* 9. & *conſul.* 40. *à num.* 1. alijque communiter.

12 Ac ita, vt neque ante finitum tempus videatur poſſe ſine cauſa reuocari, quia priuilegium conceſſum non ſubdito, poſt acceptationem non poteſt amplius reuocari, Dian. *p.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 62. Immò ſine graui cauſa, neque prorogatio debet denegari, Sacra Congregatio ſuper Epiſc. 27. Martij 1615. & 7. Februarij 1648. cum cauſa verò poteſt Epiſcopus auctoritate Summi Pontificis, & Sac. Congreg. eos ſuſpendere, Bonacin. *tom.* 1. *de Sacram. diſp.* 5. *pun.* 4. §. 1. *num.* 16. licet Turrian. *de pœnit. quæſt.* 8. *art.* 1. *diſp.* 26. *dub.* 3. & Io: Sancius *in ſelect. diſp.* 48. *num.* 23. cum quibuſdam alijs, quos ipſe allegat, aſſerant Epiſcopum, poſſe etiam ſine cauſa, licentias audiendi confeſſiones reuocare, quia illas concedere eſt quid mere gratuitum, ſemper pendens a voluntate concedentis quoad conſeruationem, nec alio modo tradi ab Ordinarijs eſt credendum, ac ſub tali

onere,

onere, & cum tacita conditione accipiunt licentias, vt docet Suarez *de pœnit. diſp. 28. ſect. 7. in fin.* hoc tandem reſoluens; quamuis in antedictis immediatè appoſitum aſſeruiſſe videatur, & in Regularibus hæc locum non habere dicat propter Conſtitutionem B. Pij V. Quare parum referre videtur, quod Barboſ. *de poteſt. Epiſcop. alleg.* 25. *num.* 34. & Bordon. *reſ. l.* 36. *num.* 16. diſtinguentes inter approbationem abſolutam, & limitatam ad tempus, vel beneplacitum, opinentur primo tantum caſu procedere ante dicta & non poſſe ab Epiſcopo exigi nouum examen, ſecus verò in ſecundo caſu, quando ſcilicet approbatio fuit reſtricta & limitata.

13 Siquidem huiuſmodi opinio videtur eſſe manifeſtè contraria citatæ Conſtitutioni B. Pij V. ac declarationibus Sacræ Congregationis, quæ non diſtinguunt eiuſmodi approbationes, ſed vniuerſim mandant Regulares, ſemel examinatos non poſſe iterùm ab eodem Epiſcopo examinari, ideòque non ſunt reſtringendæ per excogitatas Doctorum diſtinctiones, *l. 2. §. conuenire, ff. de iudic.* paſſimque alijs. Maximè aduertendo, quod B. Pius V. vbi voluit diſtinctionem fieri, eam appoſuit, vt inter examinatos ab eodem Epiſcopo, & examinatos ab Antecesſores quos permiſit, poſſe à ſucceſſore pro ſuæ conſcientiæ quiete iterùm examinari. Vnde fit euidens, quòd ſi voluiſſet etiam diſtinguere inter approbatos præuio examine abſolutè, vel ad tempus, vtique expreſſiſſet, *vulg. l. vn. §. ſin autem, C. de caduc. tollen.*

14 Vel in omnem euentum cum Sacrum Concilium Tridentinum *ſeſſ. 23. cap. 15. de reform.* admittat duplicem approbationis ſpeciem, nimirum per examen, & abſque examine ſolo iudicio Epiſcopi, vt clarè demonſtrant verba illa. *Aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur*, quemadmodum etiam poſt Reginaldum, & Coninchio expenſis dictis verbis Concilij dixit Bonac. *tom. 1. de pœnit. Sacram. diſp. 5. qu. 7. pun. 4. §. 1. num.* 10. ſi admittenda eſſet hæc opinio, quòd, reuocato beneplacito, ſit in arbitrio Epiſcopi in noua approbatione cogere Regulares ad ſe ſubijciendum examini, ea procedere ſolùm poſſit quoad Regulares approbatos abſque examine, non verò quoad examinatos, ac ita conciliantur opiniones, quæ aliàs pugnarent cum præfatis Conſtitutione B. Pij V. ac declarationibus Sacræ Congregationis, cum omnes conſtanter firment, ſemel approbatum præuio examine non eſſe iterùm examinis cenſuræ ſubijciendum, nec aliquis expreſsè aſſerit contrarium. Vnde id, quod dicitur de nouo examine, poteſt congruè intelligi de approbatis ſolo iudicio Epiſcopi, qui ne dum ab exercitio audiendi confeſſiones ſuſpendi queunt, ſed etiam ad examen compelli, quatenus iterùm velint ſe excipiendis confeſſionibus exponere, vt declarauit Sacra Congregatio Concilij in Vercellenſi 31. Iulij 1615. relata per Nouarium *in Lucer. Regular. v. Confeſſarius num.* 18. & Gauant. *in man. Epiſcop. eo dum v. numer.* 11.

15 Quæ diſtinctio egregiè comprobatur, animaduertendo, quòd Pius V. non conceſſit hoc priuilegium, eximens à nouo examine ſimpliciter, ſed cum ſuppoſitione præcedentis examinis in ijs verbis: *Volumus tamen eos, qui ſemel ab Epiſcopo in Ciuitate, vel diœceſibus ſuis præuio examine approbati fuerint, ab eodem Epiſcopo iterum non examinari.* Quibus planè oſtenditur Summum Pontificem non comprehendere eos Regulares, qui abſolutè, & abſque examine fuerunt approbati, ſed ſolùm eos qui præuio examine approbationem obtinuiſſent, vt ſpeciatim obſeruant, & diſtinguunt Suar. *de pœnit. diſp.* 18. *ſect.* 8. *num.* 5. Fagundez *in 2. præcept. Eccleſ. lib. 7. ca. 2. num.* 27. Caſtropal. *oper. mor. p. 4. de Sacram. pœn. t. tract. 23. diſp. vn. pun.* 18. §. 4. *num.* 13. Ratio autem diuerſitatis eſt, quia, quando Epiſcopus admiſit ad confeſſiones audiendas ſine examine, potuit moueri, vel ex fama doctrinæ illius Regularis, vel ex gradu doctoratus, quo ſciebat eum eſſe inſignitum, vnde prudenter eum habuit pro idoneo. Quia verò fama plerumque eſt mendax, & ſolum priuilegium doctoratus non facit hominem doctum, multi enim ſunt Doctores, non tamen docti, vt latè Grat. *diſcept.* 186. *num.* 29. & iſti qui intuitu ſolius priuilegij fuerunt admiſſi, benè poſſunt examinari, & ſi reperti fuerint minus idonei, reprobari, *arg. l. ſed & reprobari, ff. de excuſ. tut.* vbi notat Bald. *ſub init.* & Nicol. de Neap. cuius lectura habetur poſt Bartolum, dicens, quòd in Regno Neapolitano Archiepiſcopus Capuanus omnes Doctores de partibus redeuntes voluit iterùm examinari in Ciuitate Neapolitana, & quamplures reprobati fuerunt. Quod comprobat Rebuff. *de nomin. quæſt.* 21. *num.* 14. Quare non mirum ſi cognoſcens Epiſcopus, ſe fuiſſe in ſuo Iudicio deceptum, habeat facultatem reuocandi, & exponendi examen, quatenus idem Regularis de nouo velit confeſſiones audire.

At quando idoneitas fuit cognita per examen, vtique tales in ea inueſtiganda adhiberi ſolent diligentiæ, vt teſtimonium approbationis reddatur firmum, ac plenè dixerim infallibile, atque ideò amplius citra iniuriam examinari de ea dubitari non poſſit, præſertim ab eo, qui examinauit, vt inquit textus *in cap. Dilectiſſimi 8. quæſt. 2.* ibi: *Iudicari namque à vobis vltrà non debet ſemel Prælatus, ſed tanto nunc ſubtiliter iudicandus eſt, quanto poſtmodum iudicandus non eſt.* Et *in cap. accepimus, de ætat. & qual.* ibi: *Illam tu nec prædeceſſores tui diligentiam debuiſtis adhibere, vt minus idonei non ordinarentur à vobis, ac ideò poſt promotionem eorum exceptionem huiuſmodi non poteritis prætendere contra illos.* Quod ibi notat Glo. *v. exceptionem*, Anchar. *in Clem. 1. v. 15. de conceſ. præb.* & Boer. *deciſ.* 149. *num.* 16. 16

Neque his obſtare videtur decretum Vrbani VIII. directum Cardinali de Sandoual ſub anno 1627. & declaratum per eundem ſub anno 1629. quod referunt Barboſa *de iur. vniu. lib. 1. cap. 43. num.* 210. & Tambur. *de iur. Abb. tom. 3. diſp. 6. quæſt.* 12. in quo habetur, quòd Regulares per eum in diœceſi ſua Giennenſi approbati ad certum tempus, eo elapſo, non poſſent confeſſiones audire abſque noua ipſius licentia, & approbatione, præuio etiam, ſi eidem libuerit, nouo examine. 17

Nam Pontifex in dicto Breui non proceſſit per modum declarationis, ſed nouæ conceſſionis, ibi: *Concedimus, & impertimur.* Neque voluit hanc conceſſionem habere vim legis generalis, neque per eam abrogari Conſtitutionem B. Pij V. aliaque Regularium priuilegia, ſed conceſſionem limitauit, ac reſtrinxit ad diœceſim Giennenſem, ac pro ea vice duntaxat, & cum expreſſa declaratione, quòd aliàs eadem priuilegia, & conſtitutiones Apoſtolicæ fauorabiles Regularibus in ſuo robore permanerent, ibi: *Quibus omnibus, & ſingulis &c. aliàs in ſuo robore permanſuris hac vice duntaxat ſpecialiter, & expreſsè derogamus.* Vnde nimis liberè, & contra eiuſdem Summi Pontificis intentionem ab aliquibus infertur, hoc Breue eſſe ſeruandum, veluti legem in omnibus diœceſibus. Quia manifeſtè repugnat reſtrictiua illa; *hac vice duntaxat*, per quam excluduntur alij caſus, & loca in Breui non expreſſa *ad l. Iulianus ff. de pet. hær.* Glo. *in cap. 1. v. negatiuas, de confeſ. in 6.* & ibi Monach. *num.* 16. Quinimò cùm in dicto Breui Pontifex vſus fuerit verbis illis, *præuio etiam ſi eidem libuerit nouo examine*, non obſcurè expreſſit, quòd aliàs circumſcripta hac ſpeciali diſpoſitione, & derogatione priuilegiorum, non potuiſſet Epiſcopus cogere ad nouum examen, cum dictio *Etiam*, ſit expreſſiua caſus magis dubitabilis, *l. etiam, ff. de verb. ſignif.* Surd. *conſ. 445. num. 28.* Menoch. *de arb. lib. 1. qu. 49. nu. 8. & conſ. 158. nu* 75. 18

Hæc autem faciliùs procedunt, ſi approbatio præuio rigoroſo examine fuerit conceſſa ad beneplacitum ferè vniuerſaliter, etiam inſignibus Doctoribus, ac Theologis diœceſis. Ex hoc enim ſatis oſtenditur, quòd in ordine ad doctrinam, ob quam ſolum requiritur nouum examen ſortiatur naturam approbationis ſimplicis, & ſolùm fuerit reſeruatum beneplacitum ſuſpendendi, ſi contigerit mutatio in bonis moribus, quemadmodum huiuſmodi formulam ad beneplacitum, eſſe accipiendam latè probat Paſqualig. *dec. mor. 499. num.* 13. & *dec.* 500. *num.* 6. ſubdens *num.* 7. non poſſe tale beneplacitum reuocari, niſi approbatus fiat talis, vt non deberet approbari, ſi de nouo eſſet approbandus. Quod etiam tenet Dian. *par. 3. tract. 2. de dub. Regul. reſol. 26. per tot.* & melius *par. 6. reſol.* 62. Aliàs ſi limitatio eſſet adiecta in ordine ad doctrinam, vtique eſſet iniuſta cum impoſſibile prorſus ſit, quòd 19

ne vnus

Digitized by Google

ne vnus quidem quoad doctrinam reperiatur abſolutè idoneus, vt mereatur teſtimonium idoneitatis. Eſt enim communis ſententia, quòd limitationes in approbationibus Regularium nequeunt apponi ſine iuſta cauſa, cum Regulares ius habeant, vt petant approbationem ſimpliciter, & abſolutè præuio examine, cui ſe offerunt, ſicuti præ alijs docet Cardinal. de Lugo *de Sacram. pœnit. diſp. 21. ſect. 3. num. 6.* quem ſequitur Dian. *d. par. 6. tract. 7. reſol. 61.*

20 At verò certiſſimum ſit, quòd Epiſcopus non teneatur ipſis Regularibus cauſam edicere, ſed Sedi Apoſtolicæ dumtaxat, dum eam ſibi aperire poſtulauerit. Ita decreuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Toletana 18. Septembris 1595. & in Conſentina 1. Martii, & aſſeuerant Barboſ. *in collect. ad cap. 15. num. 45. ſeſſ. 23. Concil. Trident.* ac Bordon. *in conſil. regul. reſol. 26. num. 83.* Item quòd dictus Epiſcopus examinare volens Confeſſarium Regularem ex noua cauſa, debeat id Superioribus Regularibus ſignificare, non quidem cum indiuidua expreſſione cauſæ, ſed tantùm exprimendo, ſe velle ob nouam, quæ ſuperuenit cauſam ad examen deuenire ex Sac. Congregatione Concilij ſub die 2. Septembris 1603. quæ etiam ſub anno 1580. declarauit, poſſe Epiſcopum ex legitima cauſa ſuperueniente, etiam extraiudicialiter tantum ſibi nota licentias confeſſiones audiendi, à ſe, vel à ſuis prædeceſſoribus ipſis Regularibus conceſſas reuocare. Quod elicitur *ex arg. cap. accepimus, de ætat. & qual. ord.* ibi: *Niſi fortè, poſtquam promoti fuerint, reddiderint ſe indignos.* Itidem quod Epiſcopus Regulares in hoc contrauenientes poſſit punire etiam cenſuris Eccleſiaſticis vigore Conſtitutionis Gregor. XV. *Inſcrutabili*, vbi Pontifex confeſſarios, & concionatores tam ſæculares, quàm regulares, quomodolibet exemptos omnimodæ iuriſdictioni, viſitationi, & correctioni diœceſani Epiſcopi, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati ſubijcit, & ſubiectos eſſe declarat ita, vt Epiſcopi, ait Pontifex, in ſupraſcriptis caſibus in prænominatas perſonas in præmiſſis omnibus, & ſingulis, aut circa ea quoquomodo delinquentes quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem per cenſuras Eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, vti eiuſdem Sedis delegati, procedere, omnemque iuriſdictionem exercere liberè, & licitè valeant.

21 Sed ipſius decreti Sac. Congregationis ſuper Epiſcopos verba hoc demum in loco ponamus. *Cum Sacræ Congregation. Cardinalium, negotijs Epiſcoporum, & Regularum præpoſitorum innotuerit, confeſſarios Regulares grauiter conqueri, quod ab Epiſcopis, & Archiepiſcopis, & locorum Ordinarijs ab audiendis confeſſionibus quauis ex cauſa indiſcriminatim ſuſpendantur, ac propterea ſæpè contingere, vt ab eiſdem Archiepiſcopis, Epiſcopis, & locorum Ordinarijs omnibus ſimul vnius Conuentus confeſſarijs, confeſſiones audiendi facultas adimatur, Illuſtriſſimi eiuſdem S. Congregationis Patres, rati vix fieri poſſe, vt hæc ſine ſcandalo, magnaque animarum pernicie contingant, ac maturè perpenſa, ad omnem ſcandali materiam ſubmouendam; & quo magis ſpirituali piarum mentium conſolationi conſulatur, ſtatuunt, & declarant, Archiepiſcopis, Epiſcopis, aliiſque locorum Ordinarijs, ad quos confeſſarios approbandi ius ſpectat, confeſſarios regulares, alias ab ipſis liberè approbatos ob audiendis confeſſionibus poſthac ſuſpendere minimè licere, niſi ex noua cauſa, eaque ad confeſſiones pertinente, vel ob non ſeruatum interdictum ab ipſis Ordinarijs appoſitum. Statuunt inſuper, eoſdem Archiepiſcopos, Epiſcopos, & locorum Ordinarios confeſſiones audiendi facultates omnibus ſimul vnius Conuentus regularibus confeſſarijs, eadem Sac. Congregatione inconſulta nullo pacto adimere poſſe 20. Nouemb. 1615.*

23 Quod decretum explicatur ab Vrbano VIII. citato Breui ad Epiſcopum Giennenſem, in quo continetur regula ſecundùm quam gerere ſe debeat Epiſcopus cum Regularibus circa confeſſiones, & circa prædicationem verbi Dei, eſtque tenoris ſequentis. *Alias, &c. Cùm ſicut ſuper exponi feciſti in tuis ciuitate, & diœceſi Giennenſi multi diuerſorum Ordinum Religioſi ſub prætextu quod ad ſacras confeſſiones audiendas, & verbum Dei prædicandum ſemel approbati fuerint, abſque tua licentia, confeſſiones prædictas audiant, & verbum Dei prædicent non ſine graui Chriſti fidelium ſcandalo, & eorum ſalutis animarum detrimento, & licèt per cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas contra eoſdem protectores, ijtamen vigore cuiuſdam priuilegij à fel. record. Clement. Papa VIII. prædeceſſore noſtro ad fauorem Mendicantium emanati, ſe ab alio, quàm à Romano Pontifice pro tempore exiſtente excommunicare minimè poſſe prætendant. Nos inconuenientibus huiuſmodi iuxta creditum nobis deſuper Apoſtolicæ ſeruitutis officium, quantum cum Domino poſſumus obuiare, ſupplicationibus tuo nomine nobis ſuper hoc humiliter porrectis inclinati, de venerabilium fratrum noſtrorum S.R.E. Cardinalium, negotijs Regularium præpoſitorum conſilio tibi Religioſis prædictis, ne abſque expreſſa tua licentia ſacras confeſſiones de cætero audire, minuſque verbum Dei prædicare audeant, & præſumant per cenſuras, & pœnas Eucharisticas authoritate noſtra inhibere, eoſdemque ad exhibendum tibi licentias, quas illi deſuper à te, ſiue à prædeceſſoribus tuis Eccleſiæ Giennenſis Præſulibus, ſiue adminiſtratoribus obtinuerint ad hoc, vt eas vel confirmes, vel reuoces, prout ad diuini cultus augmentum, & animarum ciuitatis, & diœceſis ſalutem, & confirmationem in Domino expedire iudicaueris, cogendi, & compellendi facultatem dicta auctoritate tenore præſentium concedimus, & impartimur, non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus &c. Nunc autem vt litibus, & controuerſijs, quæ inter Ordinarium Giennenſem ex vna, ac Religioſos prædictos ex altera, partibus de, & ſuper præinſertis prædictis, vt accepimus, ad præſens vigent, & de cætero oriri poſſint quantum cum Domino poſſumus, obuiam ire, ac deſuper opportuno declarationis noſtræ miniſterio prouidere volentes, de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium negotijs, ac conſultationibus Epiſcoporum, ac Regularium præpoſitorum, conſilio, partibus auditis, reque maturè diſcuſſa, authoritate Apoſtolica tenore præſentium decernimus, & declaramus, præinſertas litteras huiuſmodi ita eſſe intelligendas, & declarandas, vt Regulares quidem in ciuitate, & diœceſi Giennenſi à prædeceſſoribus Epiſcopis examinati, & approbati ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas à præſente Epiſcopo ſucceſſore pro maiori conſcientiæ ſuæ quiete poſſint iterum examinari, & ſi minus idonei reperti fuerint, reprobari ad præſcriptum Conſtitutionis ſan. me. R. Pij Papæ V. prædeceſſoris noſtri hac de re editæ. Sed illi, quos idemmet Epiſcopus approbauit, ſiquidem huiuſmodi approbationem obtinuerint ad certum tempus, eo elapſo non poſſint confeſſiones audire abſq; noua Epiſcopi ipſius licentia, & approbatione, præuio etiam, ſi eidem libuerit nouo examine. Illi autem, quos ipſemet Epiſcopus ad confeſſiones huiuſmodi audiendas ſemel admiſit ſimpliciter, ac ſine vlla temporis præfixione, nullatenus poſſint ab eodem reprobari ſine noua cauſa, eaque confeſſiones ipſas concernente. Cæterum, an eadem cauſa ſubſit, nec ne, Epiſcopum non teneri ipſis Regularibus edicere, ſed Sedi Apoſtolicæ dumtaxat, vbi eam ſibi aperiri poſtulauerit. Ad hoc quod in eiſdem præinſertis literis dicitur, Regulares non poſſe verbum Dei prædicare ſine Epiſcopi licentia, id locum ſibi vindicare in his tantum Eccleſiis, quæ ſui Ordinis non ſunt, cum in aliis Eccleſiis ſui Ordinis ſufficiat Epiſcopi benedictio petita, licèt non obtenta, ita tamen vt ſi Epiſcopus non modo benedictionem ſimpliciter non conceſſerit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quominus prædicent, tunc illo contradicente, in ſui quidem Ordinis Eccleſiis, liceat illis prædicare, quemadmodum S. Concilij Tridentini decretis ſalubriter eſt cautum. Quod ſi Regulares ſiue in confeſſionibus audiendis, ſiue in prædicando aduerſus ea, quæ ſuperius declarauimus quoquomodo deliquerint, in vim earundem præinſertarum litterarum ab Epiſcopo Giennenſi coerceri, & puniri poſſint, etiam cenſuris Eccleſiaſticis. Sicque, & non aliter in præmiſſis omnibus &c. non obſtantibus omnibus illis, &c. cæteriſque contrariis quibuſcunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris die 30. Ianuarii 1629. Pontificatus noſtri anno ſexto.*

Obijciunt, quòd hæc conſtitutio, eiuſque declaratio ſit localis pro diœceſi dumtaxat Giennenſi. At perperam. Quia ſicut lex in obligando dependet à voluntate, & mente legiſlatoris, ita etiam eius obligatio non plus extenditur, quàm extendatur intentio, & mens legiſlatoris, quæ tanquam potentior magis attenditur, 24

Habeo

l. labeo in fin. ff. de ſuppel. leg. & l. Nominis, & rei, §. verbum, ff. de verbis ſignific. Et proinde verba legis trahuntur ad menſuram intentionis, & mentis, vt notant Oldrad. *conſ. 9. num. 3. & 4.* Federic. de Sen. *conſ. 4. num. 5.* Iaſ. *conſil. 140. lib. 2.* Anchar. *conſil. 219. num. 5.* Tuſch. *lit. M. concl. 199.* vbi latè. Mens autem legiſlatoris menſuratur à ratione finali, quia cùm non poſſit voluntas legiſlatoris quicquam velle, niſi quatenus mouetur ex fine, quicquid eſt volitum in lege, eſt volitum propter finem, & ideò intentio legiſlatoris, atque adeò obligatio legis menſuratur ex ratione finali ita, vt non plus extendatur, quàm extendatur ratio ipſa, *l. Cum pater, §. dulciſſimis, ff. de leg. 2. & l. adigere, quamuis, ff. de iurepat. & l. Milites agrum, ff. de re milit.* Et proinde quando in materia, de qua dubitatur, an lege comprehendatur, non reperitur ratio finalis legis, non habet locum lex ipſa, vtpotè quia tunc deficiente ratione finali legis, deficit intentio legiſlatoris, atque lex circa ipſam, *l. vt omnis, ff. de adopt. & l. quod dictum, ff. de pact. & l. final. ff. ad Syllan. & l. ſi maritus, §. ſcripſi, ff. ad leg. Iul. de adul. & cap. Si Chriſtus, de iureiur.*

24 In hoc autem caſu finis Pontificis eſt prouidere vniuerſim animarum ſaluti ita, vt per licentias Regularium audiendi confeſſiones perſonarum ſæcularium, ac prædicandi verbum Dei non patiantur ſcandalum, & detrimentum, & proinde aſſignat regulam, iuxta quam Epiſcopi in illis ſe gerere debeant, quia per id poteſt damnum inferri Eccleſiæ vniuerſali, & proinde exigitur à ratione finali Pontificis. Quod clarè conſtat ex proemio dicti decreti, ibi: *Cùm ſicut nuper nobis expenſ feciſti in tuis ciuitate, & diœceſi Giennenſi multi diuerſorum Ordinum Religioſi ſub prætextu quòd ad ſacras confeſſiones audiendas, & verbum Dei prædicandum ſemel approbati fuerint, abſque noua licentia confeſſiones prædictas audiant, & verbum Dei prædicent, non ſine graui Chriſti fidelium ſcandalo, & eorum ſalutis animarum detrimento &c. Nos inconuenientibus huiuſmodi iuxta creditum nobis deſuper &c.* Ex quibus conſtat, quòd mens Pontificis eſt occurrere eiuſmodi malis. Ex proemio namque colligitur mens legiſlatoris, & finis ipſius, *l. fin. ff. de hered. inſt. & l. 1. ff. ad Maced. & cap. Ex multa, de vot.* & docent Doctores communiter cum Rot. *dec. 619. num. 5.* apud Farinac. *par. 2. rec. & dec. 298. num. 2. par. 2. diu.* Et ideò decretum extenditur ad omnes alias diœceſes, cùm habeat rationem generalem, *l. regula, §. ſi quis, ff. de iur. & fact. ign.* ibique Bartol. traditque Alex. *in l. ſi pupillus, ff. de verb. oblig.*

25 Præterea quando lex non diſponit per ſe primò de perſonis, ſed de aliqua materia, comprehendit omnes perſonas, in quibus locum habet illa materia. Nam ratione materiæ trahuntur ad ſubiectionem reſpectu legis, quia in ipſis eſt caſus legis, & proinde ceſſat dubium, an comprehendantur ſub lege, vel ne, vt annotant Gloſſ. vlt. *in l. Ancilla, C. de furt.* Dec. *conſ. 452. in fin.* Crauet. *conſ. 273. num. 3.* Becc. *conſ. 14. num. 28. vol.* Surd. *conſ. 53. num. 6. conſ. 58. num. 6.* Pariſ. *lib. 9. de reſign. num. 2.* Leſſe *dec. Aragon. 154. nu. 25.* In hoc autem caſu diſpoſitio Pontificis habet pro materia ſcandali, ſalutis fidelium detrimentum, inconuenientia, quæ ex huiuſmodi Regularium licentijs audiendi confeſſiones perſonarum ſæcularium oriuntur, quas licentias ita moderatur, vt reducat ad caſus licitos, & honeſtos. Ergo licentiæ iſtæ ſunt moderatæ in quocunque Regulari, etiam extra diœceſim Giennenſem.

26 Quod etiam confirmatur ex ipſo fine dicti decreti, qui eſt fauor cultus diuini, & animarum, inquit enim Pontifex, ibi: *Vt eas licentias vel confirmes, vel reuoces, prout ad diuini cultus augmentum, & animarum ciuitatis, & diœceſis ſalutem, & confirmationem in Domino expedire iudicaueris.* Hic autem finis habet locum in omnibus Regularibus aliarum diœceſum, nam alioquin, & per ſe ipſos impediretur hoc diuini cultus augmentum, & animarum ſalus, ſi Epiſcopi, cùm expedire iudicauerint, licentias eiuſmodi reuocare non poſſent. Vbi autem finis habet locum etiam diſpoſitio legis, cuius mens attendenda eſt, *l. ſcire leges, ff. de legib. & l. non aliter, ff. de leg. 3.* Hinc extenſionem comprehenſiuam habere locum etiam in lege correctoria, & pœnali ſimul docui cum multis *tom. 1.*

27 Et quòd præcipuè id facere poſſit Epiſcopi approbantis ſucceſſor vigore non ſolum dicti decreti Vrbani VIII. ſed etiam declarationis Sac. Congregationis in Albanen. 5. Febr. 1628. tenet Delben. *de immut. cap. 14. dub. 18. ſect. 11. num. 24.* cum quampluribus, qui ſubdunt, ita etiam aliàs declaraſſe S. Congregationem, atque hanc eſſe praxim Epiſcoporum contra Regulares.

28 Omnemque ſcrupulum repellit decretum S. Congregationis ſuper Epiſcopis, & Regularibus ſub die 30. Auguſti 1630. quod eſt huiuſmodi: *Epiſcopus, quamuis ſimpliciter, & abſque vlla temporis præfinitione approbauerit Regulares ad confeſſiones perſonarum ſæcularium audiendas, poteſt tamen eaſdem, ſi noua cauſa ſuperueniat, ſuſpendere, ac licentias illis conceſſas reuocare, dummodo huiuſmodi confeſſiones ipſas concernat. Cæterùm ſi Regulares cum ſcandalo, aut aliàs inhoneſtè viuant, vel aliquod delictum committant, propter quod rationabili Epiſcopi iudicio videantur à confeſſionibus ſuſpendi, cùm præcipua miniſtri qualitas ſit integritas vitæ, ac morum honeſtas, vtique ea cauſa ad miniſterium confeſſionis pertinet, ac proinde nihil obſtat quominus ab ea poſſit Epiſcopus Regulares vtcumque à ſemetipſo approbatos, ſuſpendere, aut repellere à confeſſionibus audiendis.*

29 Addo huic argumento opportunam S. Congregationis S. Inquiſitionis cenſuram, quæ ad rem hanc, & ad aliàs generis eiuſdem egregiè facit.

30 *Feria 5. die 30. Ianuarij 1659. in Congregatione generali S. Romanæ, & vniuerſalis Inquiſitionis habita in Palatio Apoſtolico Montis Quirinalis coram Sanctiſſimo D. N. D. Alexandro diuina prouidentia Papa VII. ac Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus contra hæreticam prauitatem generalibus Inquiſitoribus à S. Sede Apoſtolica ſpecialiter deputatis. Cùm nuper à Regularibus Mendicantibus diœceſis Andenenſis iudicio Sedis Apoſtolicæ, ad quam dumtaxat controuerſias fidei, ac morum Vniuerſalis Eccleſiæ pertinet definire, infra inſerta propoſitiones fuerint oblatæ, de mandato Sanctiſſimi Domini Noſtri Alexandi diuina prouidentia Papæ VII. plurium Theologorum, ac Canoniſtarum à Sanctitate ſua ad id ſpecialiter deputatorum examini ſunt commiſſa, quo peracto, & relata Sanctitati ſuæ vnanimi eorundem Theologorum, atque Canoniſtarum cenſura, idem Sanctiſſimus auditis votis Eminentiſſimorum, & Reuerendiſſimorum DD. Cardinalium generalium Inquiſitorum eaſdem propoſitiones, prout infra qualificatas, authoritate Apoſtolica declarauit, ac declaratas decreuit, & tales ab omnibus haberi præcipit.*

31 Prima. *Concilium Tridentinum non obligat Regulares in Gallia ad obtinendas approbationes ab Epiſcopis, vt ſæcularium confeſſiones audire poſſint, neque ex illius Concilij authoritate priuilegia Regularium reſtringi poſſint, cùm in Gallia receptum non ſit præterquam in deciſionibus fidei, neque etiam Bulla Pij IV. pro confirmatione illius Concilij promulgata.*

32 *Eſt falſa, temeraria, ſcandaloſa, in hæreſim, & ſchiſma inducens, S. Concilio Tridentino, & Sedis Apoſtolicæ iniurioſa.*

33 Secunda. *Vbi Concilium Tridentinum eſt receptum non poſſunt Epiſcopi reſtringere, vel limitare approbationes, quas Regularibus concedunt ad confeſſiones audiendas, neque illas nulla ex cauſa reuocare. Quinimmò Ordines Mendicantium Religioſi ad eas approbationes obtinendas non tenentur, & ſi ab Epiſcopis Religioſi non probentur, reiectio illa tantundem valet, ac ſi approbatio conceſſa fuiſſet.*

Complex accepta eſt falſa, temeraria, & ſcandaloſa, & erronea.

34 Tertia. *Regulares Ordinum Mendicantium ſemel approbati ab vno Epiſcopo ad confeſſiones audiendas in ſua diœceſi, habentur pro approbatis in alijs diœceſibus, nec noua Epiſcoporum indigent approbatione. Regulares habent poteſtatem abſoluendi à peccatis Epiſcopo reſeruatis, etiamſi ab Epiſcopo authoritas ipſa ipſis indulta non fuerit.*

Quoad

Digitized by Google

35 *Quoad primam partem eſt falſa, & ſaluti animarum pernicioſa. Quoad ſecundam partem eſt falſa, authoritati Epiſcoporum, & Sedis Apoſtolicæ iniurioſa.*

36 Quarta. *Nullus in foro conſcientiæ Parochiæ ſuæ intereſſe tenetur, nec ad annuam confeſſionem, nec ad miſſas parochiales, nec ad audiendum verbum Dei, diuinam legem, fidei rudimenta, morumque doctrinam, quæ ibi in catbecheſibus annuncientur, & docentur.*

37 *Quoad primam, & ſecundam partem ſimpliciter accepta eſt erronea, & temeraria: ſuppoſitis vero priuilegijs Apoſtolicis, nullam meretur cenſuram. Et quoad tertiam partem de auditione verbi Dei ſeruetur diſpoſitio Sacri Concilij Tridentini.*

38 Quinta. *Talem legem in hac materia nec Epiſcopi, nec concilia Prouinciarum, vel Nationum ſancire, nec delinquentes aliquibus pœnis, aut Eccleſiaſticis cenſuris mulctare poſſunt.*

39 *Suppoſitis itidem priuilegijs Apoſtolicis nullam meretur cenſuram. Verum iſta non eſt prædicanda, nec publicè docenda, prout nec præcedens quarta.*

40 Sexta. *Regulares Mendicantes petere poſſunt licitè à Iudicibus ſæcularibus vt iniungant Epiſcopis quatenus ipſis mandata concedant ad prædicandum in Aduentu, & Quadrageſima. Quod ſi renuant facere Epiſcopi, decretum Iudicum ſæcularium tantundem valet, ac ſi permiſſio dictis Religioſis conceſſa fuiſſet.*

41 *Eſt falſa, erronea, & in hæreſim, ac ſchiſma inducens.*

Hanc ergo qualificationem, & declarationem à cunctis tenendam, executioni demandandam, & in praxi obſeruandam eſſe Sanctitas ſua declarauit, & mandauit ſub pœnis contra ſchiſmaticos, temerarios, ſeditioſos, ac de hæreſi ſuſpectos reſpectiuè impoſitis, contrarijs quibuſcumque non obſtantibus, &c.

42 Ac pro Coronide adijcio verba Conſtitutionis Clementis X. primo anno eius Pontificatus emanatæ, quæ caſus ferè omnes, ad hanc rem ſpectantes, perſtringit, reſoluit, atque omninò præcipit ab omnibus obſeruari, ſuntque huiuſmodi: *Ad hæc Religioſos ab Epiſcopo ad confeſſiones ſæcularium in ſua diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia diœceſi eas abſque Epiſcopi diœceſani approbatione audire, quamuis pœnitentes ſubditi ſint eius Epiſcopi, à quo ipſi Religioſi iam fuerunt approbati. Et generaliter approbatos ab Epiſcopo ad perſonarum ſæcularium confeſſiones audiendas nequaquam cenſeri approbatos ad audiendas confeſſiones Monialium ſibi ſubiectarum, ſed egere quoad hoc ſpeciali Epiſcopi approbatione. Et approbatos pro audiendis confeſſionibus Monialium vnius Monaſterij, minimè poſſe audire confeſſiones Monialium alterius Monaſterij. Itemque confeſſores extraordinarios ſemel deputatos, atque approbatos ab Epiſcopo ad Monialium confeſſiones pro vna vice audiendas, haud poſſe expleta deputatione in vim approbationis huiuſmodi, illarum confeſſiones audire, ſed toties ab Epiſcopo eſſe approbandos, quoties caſus deputationis contigerit. Cæterum in Monaſterijs, aut etiam Collegijs, vbi iuxta regularia inſtituta viuitur, poſſe tam Prælatos regulares, quàm confeſſores Regularium eorundem Monaſteriorum, ſeu Collegiorum audire confeſſiones illorum ſæcularium, qui inibi ſunt verè de familia, & continui commenſales, non autem illorum, qui tantum ipſis deſeruiunt. Illos autem Religioſos, qui ad confeſſiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint ab Epiſcopis, generaliter quoque, & indiſtinctè abſque alia limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis perſonarum in diœceſi propria admittendos. Quoad cæteros vero, qui non adeò idonei reperientur, ſi petierint ſe admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipſos cum limitata facultate prout eiſdem Ordinarijs magis expedire videbitur approbare, & admittere. Semel autem ſimpliciter approbatos poſſe in diœceſi Epiſcopi approbantis quouis anni tempore, etiam Paſchali, & quorumcunque, etiam infirmorum confeſſiones audire abſque vlla Parochorum, vel ipſius Epiſcopi licentia, de qua tamen confeſſione teneri dictos Religioſos eorundem infirmorum Parochum illicò certiorem reddere, & hoc poſſe illis ab Epiſcopo ſub pœna ſuſpenſionis à facultate audiendi confeſſiones præcipi. Sufficere tamen, vt certioratio huiuſmodi fiat ſaltem per ſcripturam apud ipſum infirmum relinquendam. Et eos, qui dictis Religioſis ſimpliciter approbatis Paſchali tempore confeſſi fuerint, conſtitutioni, quæ incipit, Omnis vtriuſque ſexus, quoad confeſſiones dumtaxat ſatisfeciſſe cenſendum. Regulares verò ad huiuſmodi confeſſiones audiendas prævio examine ſimpliciter, & abſque vlla temporis præfinitione ab ipſomet Epiſcopo, ſecus autem ſi ab eius Vicario, aut Anteceſſoribus Epiſcopis approbatos, non poſſe ab eodem, qui ſic approbauit, iterum examinari, aut ab eiſdem confeſſionibus audiendis ſuſpendi, ſeu licentias illis conceſſas reuocari, niſi noua interueniente cauſa, quæ ipſas confeſſiones concernunt, de qua tamen haud neceſſarium eſſe, vt in actis conſtet, nec etiam teneri Epiſcopum ipſis Regularibus ſignificare, ſed Sedi Apoſtolicæ dumtaxat, vbi eam ſibi aperire poſtulauerit. Porro ſi Regulares cum ſcandalo, aut alias inhoneſtè viuant, aut aliquod delictum committant, per quod rationabili Epiſcopi iudicio videantur à confeſſionibus ſuſpendi, in quo ipſius Epiſcopi conſcientiam oneratam eſſe volumus, cùm præcipua miniſtri Sacramenti pœnitentiæ qualitas ſit vitæ integritas, ac morum honeſtas, vtique eam cauſam ad confeſſionis miniſterium pertinere, ac proinde nihil obſtare, quominus ob eam poſſit Epiſcopus Regulares à ſemetipſo approbatos ſuſpendere, aut repellere à confeſſionibus audiendis. Attamen confeſſiones audiendi facultatem omnibus ſimul vnius Conuentus Confeſſoribus ad mi ab Epiſcopo, inconſulta Sede Apoſtolica, nullatenus poſſe. Ex facultatibus per Mare Magnum, aliaue Priuilegia Regularibus cuiuſcumque Ordinis, inſtituti, aut ſocietatis, etiam Ieſu conceſſis, non eſſe poteſtatem abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis. Et per Confirmationes dictorum priuilegiorum, quas Regulares à Sede Apoſtolica poſt ſacrum Concilium Tridentinum obtinuerunt, nequaquam reuixiſſe priuilegia prius ab eodem Concilio, aut deinde Apoſtolicis etiam decretis ſublata, atque extincta, ſi qua habebant abſoluendi à caſibus Epiſcopo reſeruatis. Et habentes facultatem ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, non ideo à caſibus Epiſcopo reſeruatis poſſe abſoluere. Poſſe autem Regularem confeſſorem in diœceſi, in qua eſt approbatus, confitentes ex alia diœceſi à peccatis in ipſa reſeruatis, non autem in illa, vbi idem confeſſor eſt approbatus, abſoluere, niſi eoſdem pœnitentes nouerit in fraudem reſeruationis ad alienam diœceſim, pro abſolutione obtinenda, migraſſe. Vigore ſupradictorum priuilegiorum nequaquam licere Regularibus, etiam ſatisfacta parte, abſoluere pœnitentes à cenſuris, quo ad externum, & iudicialem forum, & abſolutos ab eis in foro pœnitentiali, vtique non cenſeri abſolutos in exteriori iudicio, & contentioſo. Quinimo cenſuris Eccleſiaſticis irretitos, & denunciatos ab Epiſcopis cogi poſſe gerere ſe pro talibus, etiamſi à Regularibus fuerint abſoluti. Quoties exhibitis aliquibus Regularium Apoſtolicis priuilegijs coram Epiſcopo, ab eo iudicetur ipſa non ſuffragari caſui, de quo agitur, ſi dictorum priuilegiorum verba obſcura ſint, & ambigua, non eſſe ad Metropolitanum prouocandum, ſed cum eius ſit interpretari, cuius eſt concedere, dictorum priuilegiorum interpretationem Sedis Apoſtolicæ iudicio, prout aliàs Conſtitutione Prædeceſſoris noſtri fel. rec. Clementis IV. ſtatutum fuit, eſſe requirendum.*

CONSVLTATIO CLXXV.

Iterùm de exemptione Monialium à ſuperioritate Prælatorum Regularium, deque earum ſubiectione Ordinarijs, vbi alia multa ad rem non iniucunda.

1 QVoties apparet Superiores adeò malè tractare ſuos ſubditos, vt reputari poſſit abuſus iuriſdictionis, tunc ſine dubio danda eſt exemptio, Hoſtienſis communiter approbatus *in cap. Licèt enim num. 9. de Simon* vbi Ioan. Andr. *num.* 13. Henric. Boich. *ad med.* Abb. *in cap.* 2. *num.* 10. *de ſequeſt. poſſ. & fruct.* Staphil. *de litt. inſt. titul. de reſcript. in form. Breu. num.* 67. Roland. *conſ.* 40. *num.* 28. *lib.* 1. Natt. *conſ.* 174. *num.* 11. Mandoſ. *de inhib. q.* 113. *num.* 2. *& q.* 154. *num.* 5. *& de ſignat. grat. tit. de exemptionibus, v. Clerici Epiſcopo ſubiecti*, plenè Caſſador. *dec.* 6. *de priuil.* & Grammat. *dec.* 104. *nu.* 11. *& ſeq.* ac Marcheſ. *de commiſſ. Iudic. Sup. par.* 2. §. 2. *num.* 58. Immò ex quacunque rationabili cauſa, Faber *inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel al. iur.* §. *Sed hoc num.* 7. Caſſad. *d. dec.* 6. *num.* 3. *&* 4.

2 Id maximè faciendum videtur, quando conſtat Prælatos Regulares cauſam præbuiſſe, diſſenſionibus inter Moniales, & in eas ſæuire, Roman. *conſ.* 37. *num.* 1. Gulielm. de Bened. *in repet. cap. Raynuetius num.* 56. *de teſtam.*

3 Vel ſi Moniales expenſis grauentur, Guido Pap. *deciſ.* 62. & Prælatorum adminiſtratio tendat ad deſtructionem Monaſterij, *cap. Venerabilis*, vbi Gloſſ. *v. Suſpectis, de off. de leg. cap.* 2. §. *priores*, vbi Gloſſ. *fin. de ſtat. Mon. cap. Licèt*, §. *qui verò*, & ibi Gloſſ. *v. Et dilapidabat, de ſimon.* Roman. *conſ.* 467. *num.* 8. Vt propterea Honorius III. *in d. cap. Venerabili*, ſtatuit prouidendum eſſe de coadiutore vnius Epiſcopi, qui erat ſuſpectus de dilapidatione, & malo gubernio Epiſcopatus, interdicta ſibi adminiſtratione. Quod exactè obſeruauit Paulus V. in Tullen. Monaſterij; vbi dedit Coadiutorem illius Abbati ſuſpecto de dilapidatione, & malo gubernio ex cauſis in eo expreſſis, quamuis poſtea cauſa in Rota commiſſa coram Cardinali Sacrato non fuerit iuſtificata, ſed data iuſtificatione, Sedes Apoſtolica prouidet de remedio. Eòque magis, quia minor cauſa in tali caſu requiritur, quàm in alijs, Fab. *d.* §. *ſed hoc, inſtit. de his, qui ſunt, num.* 7. Et Princeps ipſe propter offenſam factam vni ſubdito priuatur iuriſdictione, & poteſtate, quam in illum habet, vt per Gulielm. *d. cap. Raynutius num.* 56. Præſertim vbi oppreſſio eſt manifeſta timendum eſt, quòd in dies magis grauiter increſcat, & propterea debet prouideri, etiam ex ſolis coniecturis probabilibus, Specul. *de denun. num.* 13.

4 Atque ita, vt non obſtet, quòd teſtes ad hæc probandum inducti ſint Moniales, vel ciues ſuſpecti tanquam pars formalis. Tum quia veritas iſta nequit aliter probari, quàm per Moniales, & per eos, qui Monialibus inſeruiunt, *l. conſenſum*, §. *ſuper plagis*, *C. de repud. l. non omnis* §. *Barbaris*, *ff. de re mil. cap. Veniens* 2. *de teſt. cap. fin. de teſt. cog.* cum alijs allegatis à Farinac. *de teſtib. q.* 62. *num.* 5. Tum quia hìc non agitur de intereſſe particulari vniuſcuiuſque ex Iaſ. *in l. ſi quis nec cauſam*, *C. ſi cert. pet.* Vnde niſi probetur, quòd teſtes habeant in Monaſterio filias, ſorores, vel alias ſanguine coniunctas, cauſa ad eos non pertinet, & ideò ſunt pluſquam integri teſtes, vt Rota diſtinxit in Signina quartorum coram Caual. *dec.* 145. *num.* 3. & plenius Add. *ibid. num.* 14. Tum etiam quia numerus ſupplet omnem defectum, Gloſs. *in l. teſtium fides*, §. *numerus*, *ff. de teſtib.* Becc. *conſ.* 85. *num.* 17. Farinac. *d. q.* 62. *n.* 309. Greg. XV. *dec.* 340 *num.* 6. *&* 7. *& dec.* 351. *n.* 4. Præſertim ſi ſint qualificati, & eorum pars maior ſint nobiles, Presbyteri, Canonici, Dec. *conſ.* 463. *num.* 24. Dec. *conſ.* 49. *num.* 8. *lib.* 2. Farinac. *de teſtib. q.* 54. *num.* 48. 130. *& q.* 55. *num.* 82. *&* 127. *& q.* 62. *n.* 367. Qui Eccleſiaſtici eò magis ſunt admittendi cum non ſint in cauſa, quæ agitur nomine Ciuitatis, non autem Cleri; neque agitur de aliquo intereſſe particularium, Felin. *in cap. Inſuper num.* 17. *de teſt.* Farinac. *de teſtib. q.* 60. *n.* 450. Rot. in Farſen. bonorum 17. Aprilis 1606. coram Pegna, Gregor. *dec.* 28. *n.* 45.

Vnde Moniales huiuſmodi Superioribus regularibus poſſunt reſiſtere ad neceſſariam tutelam, & ad repellendum oppreſſionem, *l. vt vim de iuſt. & iur. cap. dilecto, de ſent. excom. in* 6. 5

Item, ſi interueniat ſcandalum exortum ex frequenti collocutione Regularium cum Monialibus, quæ res ſicuti ſcandaloſa eſt, ita opportuno eget remedio, & Moniales ſub horum Regularium cura non ſunt ampliùs relinquendæ, ſed ab eorum ſuperioritate eximendæ, Abb. *in cap.* 2. *num.* 10. in primo caſu *de ſequeſtr. poſ.* ibique Butr. *num.* 6. Acceſſus quippe ad monaſteria, & allocutio cum Monialibus eſt omnibus de iure prohibita, *cap. Monaſteria, de vit. & honeſt. Cler.* latè Mirand. *in man. Prel. tom.* 2. *de Sanctim. q.* 4. *ar.* 1. *num.* 1. Et frequentantes, quòd intelligitur pro duabus vicibus ſecundùm Abb. *in d. cap. Monaſteria num.* 3. Gratian. *diſcept.* 393. *num.* 17. debent de iure puniri, vt per eundem Grat. *ibi num.* 16. Et multò quidem magis huiuſmodi acceſſus eſt prohibitus Regularibus, etiam proprij Ordinis, vt declarauit S. Congregatio nonis Maij 1590. teſte Sorbo *de priuil. v. Ingredi Monaſteria*, Quaranta *in ſum. v. Monaſteria Monialium fol.* 451. alias 339. Ratione enim ſcandali extinguendi relaxantur etiam iuris præcepta, Rom. *conſ.* 333. *num.* 8. vbi iura allegat, Felin. *in cap.* 2. *de præſcript. num.* 2. plura addens, & quòd Iudices ſupremi ratione ſcandali poſſint leges tranſgredi aduertit Rot. *dec.* 753. *n.* 8. *p.* 1. *diuerſ.* 6

Et ad id ſufficit contradictio aliquarum Monialium, præſertim ſi petatur exemptio à ſaniori parte. Immò ſunt eximendæ, etiam ipſis non inſtantibus, quia Iudex debet hoc facere ex officio, Grammat. *d. dec.* 102. *num.* 15. *&* 17. & cùm actio iſta ſit popularis, quilibet poteſt comparere ad tollenda ſcandala, & occurrendum indemnitati Monaſterij, Felin. *in cap. dilectis num.* 2. *de maior. & obed. & in cap. cum ſuper num.* 14. *de re iud.* Redoan. *de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 77. *cap.* 4. *nu.* 8. Idque quoties Prælati regulares inique turbant, ac moleſtant Moniales in perſonis, vel earundem bonis tam verbis, quàm factis, *leg. Lucius*, §. *tres hæredes*, *ff. ad Trebel.* vbi notat Gloſſ. Batt. & alij poſt Cyn. *in l. quoties in fin. C. de don. quæ ſub mod.* Alex. *conſ.* 52. *num.* 2. *vol.* 2. Socin. iun. *conſ.* 113. *num.* 38. *& conſ. vlt. num.* 15. *vol.* 1. Rip. *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de re iud.* Rimin. *conſ.* 375. *num.* 6. & Menoch. *de recup. remed.* 1. *num.* 256. 7

Quod multò magis fieri debet, cùm iſta ſit materia fauorabilis eximere Monaſteria Monialium à Regularibus, & illa ſubijcere iuriſdictioni ordinariæ, ex quo fit redditus ad ius commune, quo inſpecto, omnia Monaſteria Monialium ſunt ſubiecta Ordinario, quoad ea, quæ ſunt de lege iuriſdictionis, Abb. *in cap.* 1. *de ſtatu. Monach. & in cap. Dilectus, de Offic. Ord.* Bertachin. *de Epiſcop lib.* 4. *p.* 2. *q.* 35. *n.* 80. *cum ſeq.* 8

Et generatim etiam iure communi ſtatuitur propter abuſum rerum, ijſdem malè vtentem priuari, eaſque amittere. Hinc per omnes humanæ ſocietatis gradus vetita eſt ſæuitia, vetita eſt abuſio poteſtatis. Hinc ſpeciatim patronus fiduciatius olim etiam ſi clienti fraudem fecerat, cenſoria nota iacer erat, Balduin. *ad leg.* 12. *tabul. c.* 5. Sic in herili poteſtate inuiſa fuit Ioui ſæuitia Domini, teſte Liuio, proptereaque ſeruus ſæuitia, fame, obſcenitate paſſus, venire iuſſus eſt *l.* 1. *&* 2. *ff. de his, qui ſui vel al. l.* 1. §. 8. *ff. de offic. Præf. Vrb. l.* 24. *ff. ſol. matrim. l.* 1. *C. de emend. ſeru.* Ita pater, & ſi vitam, quam filio dederat, eripere quondam impunè poterat, *l.* 11. *ff. de lib. & poſth. l. fin. Cod. de patr. poteſt.* poſtmodum tamen ob ferociam filium emancipare cogebatur, *l. fin. ff. ſi quis à patr. manum l.* 1. §. *fin. ff. de lib. ex trib. l.* 5. *ff. ad leg. Pomp. de parric. l. vn. C. de emend. propinq. l.* 3. *&* 4. *C. de patr. poteſt. l. ſi lenones, C. de Epiſcop. aud.* Sic etiam præceptoris ſæuitia culpæ annumeratur, *l.* 5. §. *ſi Magiſter*, *l.* 6. *ff. ad leg. Aquil. l. Item quæritur* §. *Iulianus*, *ff. locati*, Maſcard. *concl.* 999. Sic à Societate ante tempus recedere licet ob 9

immo-

Digitized by Google

immodicam ſocij ſæuitiam, *l. ſi conuenerit ff. pro ſocio*. Sic Imperator indignum ſe ſe imperio gerens, Imperij faſtigio deijcitur, *cap. ad Apoſtolicæ de ſent. & re iud. in 6.* Canoniſtæ *in cap. venerabilem de elect.* Pariſ. de Put. *de ſyndic. cap. de exceſ. Imper.* Lancellott. *in templ. Iudic. cap. 1. §. 2. q. 6.* Daniel Ottho. *de iur. publ. cap. 10.* Parlador. *lib. 1. rer. quotid. cap. 3. n. 8.* Cuius rei exempla apud Trithem. *Chron. Spanheim. an. 1400.* & Minſinger. *decad. 2. reſp. 16. num. 6.*

9 Et Principem, vti & quemuis alium Magiſtratum per nimiam ſæuitiam, quæ tamen in ijs non præſumitur teſtimonio Maſcardi *de probat. concl. 193. num. 6. vol. 1.* Gail. *lib. 1. obſ. 17. num. 7.* Menoch. *lib. 2. præſumpt. 60. num. 7.* iuriſdictione ſua abutentem, ea priuari poſſe, notatur expreſsè per textum *cap. in quibuſdam, §. Sacri, extr. de pæn. arg. §. ſed hoc tempore 2. Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel al. iur. l. 2. ff. eod.* Crauet. *conſ. 597. num. 3.* Menoch. *in reſp. cauſ. Finar. art. 3. num. 12. & ſeq.* Boer. *dec. 304. p. 1.* Ludouic. Peguer. *q. crim. 36. per tot.* Fachin. *conſ. 19. num. 16.* Roman. *conſ. 523. num. 14.* Gram. *deciſ. 184.* Foller. *pract. cenſ. fol. 489. num. 39.* Minſing. *cent. 5. obſ. 8.* Gail. *d. obſ. 17. num. 2. & ſeq. & de pac. publ. cap. 2. n. 22.* Mandoſ. *de inhib. q. 104. n. 5.*

10 Hinc & ſubditi obſequio, fide, ſacramentique vinculo liberantur, ſi Princeps conceſſo dominatu ob ſæuitiam, aut proteruiam præpoſterè abutatur, per *c. ſcelus, q. 1.* Luc. de Pen. *l. ſi Colonus n. 12. C. de agric.* Bart. & Bald. *ad l. 2. ff. de his, qui ſui,* Minſing. *d. obſ. 8.* Gaill. *d. obſeru. 17.* Mandoſ. *vbi ſupra, & cap. 103.* Ayell. *de iur. adhoan. 23.* Fab. 3. *Cod. tit. 18. def. 2.* Modit. §. *Magiſtratum dub. 5.* Pariſ de Put. *tit. de exceſſ. Imper. n. 12. & de exceſſ. Reg. cap. 1. & 2.* Azeued. *lib. 4. ad conſt. Hiſp. tit. 15. leg. 6. n. 5. & lib. 6. tit. 4. leg. 22. n. 8.* Perr. *de iur. quæſit. cap. 8. num. 76.* Roman. *conſ. 523.* Curt. Iun. *conſ. 297. n. 3.* Boer. *deciſ. 55.* Guido Pap. *dec. 62.* Affl*ict. dec. 265. num. 72.* Cabed. *dec. 8. n. 1. p. 2.* Vnde laudabile Pariſienſis Curiæ edictum. *Abutens imperio priuatur,* Papon. *lib. 13. areſt. tit. 2. ar. 5. & lib. 23. tit. 5. ar. 12.* Coppin. *de doman. lib. 2. tit. 8. ar. 10.* Charond. *lib. 2. reſp. 17.* & Io. Gall. *q. 340.*

11 Ita & quilibet alius abutens priuilegio ſibi conceſſo, meretur id amittere, Gloſ. *in cap. ſuggeſtum 9. de decim. ca. 60. priuilegium 11. q. 3. cap. 7. d. 74. cap. vt priuilegia, & cap. tuarum, de priuil. l. qui ſine, de neg. geſt. l. Iudæi 11. C. de Iud. cap. licèt quibuſdam 18. de Regular.* Gail. *de areſt. Imper. cap. 10. n. 13.* Carol. Tap. *in l. fin. ff. de conſtit. Princip. cap. 7. p. 2. n. 1.* Si quidem prætextu priuilegiorum flagitiorum authoritatem creſcere, & publicam vtilitatem vacillare non oportet, *l. 2. C. de priuil. ſchol. & eſt* textus *in auth. de mand. Princip. §. quod ſi delinquentes,* ibi: *non permittas priuilegijs aliquibus vti nocentes, & in cap. Abbate, de verb. ſignif.*

12 Sic quoque Iudex priuatur iuriſdictione, qua abutitur, Pariſ. de Put. *de ſyn. verſ. barattariæ,* vbi allegat *l. Iudices,* & ibi tenet idem Io: de Plat. *C. de dignit. lib. 12.* Cyn. & Bald. *in l. 2. §. dominorum de his, qui ſunt ſui, vel al. iur.* Iacobin. *in tr. de feud. §. Marchio nu. 1. & de iuriſd. num. 46. & ſeq.* Simili modo pater, & ſi habet vſumfructum, & legitimam adminiſtrationem in bonis liberorum aduentitiis, *l. 1. C. de bon. mat.* tamen, ſi ea diſſipet, vel noceat liberis in ſua adminiſtratione, iure ea priuatur, Alex. *in l. Imperator num. 6. ad Treb.* Ar. Pinel. *in d. l. 1. num. 33. C. de bon. mat.* Quin & idem officio merga filium, quod in pietate, non atrocitate conſiſtere debet, *l. Diuus Hadrianus 5. ad l. Pomp. de parricid.* Volz. *in com. ad l. Cornel. de ſicar. l. 7. num. 16.* malè vſurpans, officio Iudicis implorato, ad emancipationem compelli poteſt, *l. fin. ff. ſi quis à paren. manum. fuer.* Gloſſ. *in §. fin. v. Pænè, quibus mod. ius patr. pot. ſolu.* Gail. *d. obſer. 17. num. 5.*

13 Hinc & de vaſallo ſtatuunt feudiſtæ, quòd in ſubditos infeudatos ſæuienti, & homines in iuriſdictione infeudata habentes malè tractanti feudum auferatur, & applicetur Domino, Angel. *in auth. qui rem, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Græueus *concl. 16. conſid. 1. num. 14. lib. 2.* Fab. *lib. 3. Cod. tit. 18. defin. 2.* Huſan. *de prop. homin. cap. 8. num. 27. & 28.* Cabed. *deciſ. 8. num. 1. p. 2.* Thom. Mich. *de iuriſd. concl. 135.* Mandoſ. *de inhib. q. 103. num. 5.* Papon. *lib. 15. tit. 1. ar. 13. & 21. & lib. 23. tit. 5. ar. 4.* Boſſ. *tit. de Principe num. 57.* Zoanet. *de dupl. venat. nu. 75.* Coppin. *de dom. lib. 2. tit. 8. num. 10.* Maſtril. *dec. 13. num. 18.* Vrſil. ad Afflict. *dec. 265. num. 17.* Petr. *de poteſt. Princip. cap. 5. n. 120.* ex Bero. *conſ. 81. num. 19. & ſeq. vol. 1.* vbi dicit, Innocentium Quartum priuaſſe Federicum Regno Siciliæ propter illicitas, & inconſuetas exactiones, quas faciebat, vbi & ipſe Berous conſulit contra Hippolytum Paganum, quem ea de cauſa, quòd eſſet exquiſitus inuentor impoſitionis nouorum onerum, à Duce Ferrariæ Comitem creatum, & Caſtro quodam inueſtitum, ob illicitas tamen exactiones, & onera, ſubditis impoſita, ad eorundem querelam non multò poſt rurſus feudo priuatum fuiſſe. Generatim inſuper de feudo ob abuſum domino auferendum loquuntur Vaſq. *Illuſtr. contr. lib. 1. cap. 8. n. 17.* Schonet. *diſp. feud. 10. theſ. 50. lib. 1.* Vult. *de feud. lib. 1. cap. 11. num. 36. in fin.* Schrader. *p. 9. cap. 6. nu. 61. ampl. 1.* Zaſ. *p. 10. num. 55.* Vveſembec. *cap. 15. num. 6.* & ſexcentis congeſtis à Roſental. *in ſynopſ. feud. cap. 1. concl. 33. n. 45. 48. & 59.* Hoc enim pacto ſuperior feudi Dominus contra vim, iniquitatem, & crudelitatem vaſalli ſui ſubditos meritò tuetur, ac defendit, id quod fieri publicè maximoperè intereſt, *arg. §. fin. cum l. ſeq. ff. eodem tit.*

Sicuti & maritus ob nimiam abuſionem iuris in vxorem ſuam, ſæuitiamque intolerabilem priuatur vxore, & meretur menſæ, thorique ſeparationem, Bald. *in l. 1. num. 9. C. de legat.* Schruf. *conſ. 42. per tot. cent. 2.* Gail. *d. obſ. 17. num. 5. per text. in cap. litteras, §. fin. de reſtit. ſpol.* & Gloſſ. *in ca. benedicto 33. quæſt. 1. v. ſub cautela,* quibus adde Vran. *tom. 2. conſ. 66. per tot.* Pacian. *conſ. 66.* Fachin. *conſ. 42. vol. 1.* Natt. *conſil. 616.* Decian. *conſ. 26. vol. 4.* Græucum *concl. 17. conſid. 3. lib. 1.* Laurent. *deciſ. Auen. 131.* 14

Pariter fructuarius frui à Domino iuſtè prohibetur, ſi notabiliter reddat deteriorem proprietatem cædendo arbores frugiferas, vel ſimile damnum dando, *l. & eleganter 7. §. 1. de dol. l. 2. ff. ſi vſusfructus pet. l. hoc amplius 9. §. fin. ff. de damn. infect.* Vveſembec. *in paratit. ff. quib. mod. vſufr. amit. fin.* Sic & colonus malè vtendo fundo, corrumpendoque eum, iure ſuo cadit, & expelli poteſt, *l. 3. C. locati*. Similiter quoque prodigus, qui bona ſua dilapidando, & diſſipando profundit, meretur interdictionem adminiſtrationis bonorum ſuorum, & conſtitutionem curatoris, ſicut furioſus, per *tot. tit. ff. de cur. fur. & §. furioſi,* ibique Doctores, *inſtit. de cur.* Hinc probari aliquem eſſe prodigum, ſi ei curator bonorum ſit datus, teſtatur Bart. *in l. is, cui, bonis, ff. de verb. oblig.* Sic denique Emphyteutæ etiam res emphyteutica propter eiuſdem abuſum, & ſi eam notabiliter deteriorem fecerit, licitè aufertur *l. iubemus 14. §. rem, Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi etiam Paol. de Caſtr. & Iaſ. *numer. 6.* Cæpol. *conſ. 25. numer. 11.* Aurel. Corb. *de iur. emphyt. cap. 4. num. 1.* Modeſt. Piſt. *conſ. 48. num. 17. lib. 1.* 15

Etenim ſi is Protector, qui contra fidem datam tempore neceſſitatis à clientibus inuocatus, eos indefenſos relinquit, ius protectionis perdit, is vtique qui in fidem ſuſceptos iniuſtè offendit, ac turbat, multò magis eo priuandus eſt. Siquidem delictum conſiſtens in committendo grauius eſt delicto conſiſtente in omittendo, Gloſ. Bald. Innoc. Alex. Caſtr. Aret. & alii *in l. ſi mora 9. ff. ſol. matr.* Quod ipſum confirmatur per Vlpiani reſponſum *in l. altius 15. ff. ſi ſeruit. vindic.* vbi accommodatè ad propoſitum ſcribit, quòd is, qui alium facientem ex officio prohibere neceſſe habet, id ipſe committere non debeat. Et non obſcurè per Iulianum *in l. ſi negotia 13. ff. mandati,* vbi textus dicit, eum, qui alterius negotia adminiſtranda ſuſcipit, idem præſtare debere in ſua perſona, quod in aliorum. In idem recidit Ruin. *conſ. 43. col. pen. lib. 1.* Cæphal. *conſ. 427. num. 4.* Quibus adde Viu. *lib. 2. deciſ. 233. num. 2.* Caccialup. *in rep. leg. fratres ff. de condit. indebit. num. 19.* nam ius, & iniuria ſe compati nequeunt *arg. l. meminerit, Cod. vnde vi,* Piſtor. *conſ. 19. num. 28. vol. 1.* 16

Iſta tamen, quæ de priuatione iuriſdictionis ex abuſu cauſata, hactenus in medium prolata ſunt, ea modera- 17

tione

Digitized by Google

tione accipienda ſunt, vt procedant ijs tantùm in caſibus, quando ſubditi à ſuis dominis, & Prælatis, clientes à ſuis protectoribus, iniuſtè, & iniquè turbantur, aut moleſtantur, ſecus autem ſi ab ipſis ſubditis ad hoc prouocati, vel aliàs ipſi Prælati iuris, rerumque ſuarum tuendarum cauſa aliquid contra eos faciant. Moleſtare namque non dicitur, qui id facit ex cauſa ſibi per alterum data, pro vt decidit Bart. *in l. Item quæro §. inter locatorem, ff. loc.* Menoch. poſt alios *lib. 3. præſumpt. 38. num. 4.* Sic etiam non ſtatim, aut ob id iuriſdictionis abuſus inſimulari poſſunt Prælati, quando ob iurium, rerumque ſuarum conſeruationem, iuſto modo ſubditos iudicialiter conueniunt Menoch. *conſ. 230. num. 16. & ſeq.* quia non inducitur priuatio, niſi moleſtia inferatur de facto, & iniuſtè, Surd. *de alim. tit. 9. quæſt. 26. num. 9. in pr.* & notant in ſimili Curt. iun. *conſ. 173. num. 13.* Corſet. *in ſing. incip. Moleſtia*, Ber. *conſ. 2. num. 9. vol. 3.* Bald. *in l. vn. n. 27. C. de his, quæ pœn. nom.* vbi quòd teſtator mandans vxorem non moleſtare, intelligi debeat de moleſtia malo modo, & malo animo illata, & hoc modo intelligite quoque Dec. *conſ. 581. num. 11.* vbi ampliùs ait, quòd, & ſi aliquando veniat etiam moleſtia iuris, tamen intelligitur de ea, quæ infertur extra iudicium de facto, non de iudiciali, vel etiam quando in iudicio quidem infertur, ſed per calumniam, & malo animo. Quia moleſtiam, non iniuriam infert, qui vtitur iure ſuo, *l. iniuriarum in princ. ff. de minor. l. nullus videtur, ff. de reg. iur. l. 3. §. ſi is tamen, ff. de lib. hom. exhib.*

CONSVLTATIO CLXXVI.

An Ordinarius poſſit compellere Regulares exemptos ad intereſſendum generalibus, ſiue Synodalibus Congregationibus pro tuenda immunitate eccleſiaſtica, rebuſque alijs concernentibus indiſtinctè commodum tam Clericorum ſæcularium, quàm etiam ipſorum Regularium exemptorum?

1 ET affirmatiuè reſoluendum eſt. Licèt enim regulariter Abbates, aliique Regulares exempti, carentes animarum cura, populo, & capellis Epiſcopo ſubiectis, de iure ad Congregationes Synodales accedere compelli nequeant, vt firmant Doctores *in cap. Quod ſuper, de maior. & obed.* fallit tamen regula, quando huiuſmodi Congregationes conuocantur ex graui cauſa communi ipſis Regularibus, Ricc. *deciſ. 446.* Pax Iord. *de re benef. tom. 1. tit. de Synod. diœceſ. num. 54.* Concurrente maximè conſuetudine decennali, quæ cùm non ſit contra ius, ſatis eſt ad obligandum dictos Regulares, idem Pax Iord. vbi ſuprà *num. 67.* Quod autem immunitas eccleſiaſtica ſit de negotijs grauibus, immò de grauiſſimis, æquè ſpectantibus ad Clerum ſæcularem, & regularem, nemo eſt qui dubitet. Et ita ſæpè cenſuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus, præſertim in Maioricen. & generatim pro rebus ſpectantibus ad mores, & ad totum Clerum, declarauit Sacra Congregatio Concilij.

CONSVLTATIO CLXXVII.

An laici poſſint eligere ſepulturam in Eccleſijs exterioribus Monialium? & quatenus negatiuè, vbi ſint ſepeliendi?

1 NOn poſſunt, ſi huiuſmodi Eccleſiæ non habent ius ſepulturæ, vel ex priuilegio, vel ex indulgentia ſpeciali. Ita deſumo *ex cap. In noſtra de ſepult.* Illudque concedere ſpectat ad Epiſcopum ex iure communi, Abb. & alij in *cap. pen. eod. tit.* Sebaſt. Medic. *de ſepult. q. 6. num. 6.* Selu. *de benef. par. 1. quæſt. 5. numer. 10a.* Villalob. *in ſumm. par. 2. tr. 2. diff. 1. num. 3. & 4.* & reſoluit Rota coram Caualer. *deciſ. 15. num. 2.* vbi ſubdit, Legatum à latere id quoque poſſe. Et in ſpecie quòd corpora laicorum ſiue virorum, ſiue mulierum nequeant ſepeliri in

Tom. IV.

Eccleſia exteriori Monialium, licèt ſoluere vellent pœnam Synodalem, declarauit expreſsè Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus in Maceraten. 8. Nouembris 1652. ac niſi de licentia eiuſdem Sac. Congregationis, & conſenſu Monialium, vt in Feretrana 21. Nouembris 1603. Quam licentiam requiri, etiam pro ibi conſtruendo ſepulchro decreuit eadem Sac. Congregatio in Ferrarien. 12. Iulij 1604. illamque concedere ſolet perſonis benemeritis, vel cum eleemoſyna competente, vt in Meſſanen. 6. Auguſti 1601. apud Nicol. *in Floſcul. v. ſepultura, num. 5.* & Marchett. *in pr. Vicar. Capit. par. 3. tit. 34. §. 5. num. 131.* & probè, ac pleniùs *§. 1. num. 24. & ſeq.* ac luculenter eadem Sac. Congreg. in Foroſemptonien. 23. Auguſti 1652. per hæc verba, Epiſcopo: *Eſſendo portato alla notitia della Sacra Congregatione, che ſi penſi di ſepelire il cadauero di D. Marchionne, moglie del Cirucico di coteſta Città nella Chieſa delle Monache di S. Bernardo, doue ſi hà eletto la ſepoltura, queſti Eminentiſſimi miei Signori mi hanno comandato di auuertire à V. S. che eſſendo ciò contro i decreti della medema Sacra Congregatione non lo permetta in verun modo ſenza eſpreſſa licenza dell' EE. loro. Glie lo ſignifico, e Iddio la proſperi.* Et in Grauinen. 1. Octobris 1650. ibi: *Nelle Chieſe anche eſteriori delle Monache non ſi ponno ſepelire eſterni, e foraſtieri, nè huomini, nè donne, nè anche Principi, ancorche vi foſſero ſepolti i loro maggiori.*

Vnde non refragatur *cap. Vbicunque 13. q. 2.* qui eſt Concilij Triburienſis, cuius hæc ſunt verba: *Vbicunque temporum, vel locorum facultas tulerit apud maiorem Eccleſiam, vbi ſedes eſt Epiſcopi, ſepultura celebrentur. Si autem propter temporis, vel loci aſperitatem hoc difficile fuerit viſum, apud Eccleſiam, in qua religioſorum Canonicorum, vel Monachorum, vel Sanctimonialium religioſa Congregatio communiter degerit, ſepeliatur. Si autem & hoc ineptum viſum fuerit, vbi quis decimas perſoluebat viuus, ibi ſepeliatur & mortuus.* Nam ceſſant modò rationes canonis. Tum quia loquitur non de facultate eligendi ſepulturam in Eccleſijs Monialium, ſed de neceſſitate temporum, vel locorum. Tum etiam, quia & hoc ipſum tanquam ineptum à Sac. Congregatione ſæpiùs declaratum eſt, ac proinde immeritò vrgetur. 2

Pariter repellitur obiectio deducta ex declaratione Gregorij XIII. quam refert Marzil. *in declar. lib. 1. c. 10.* & ex eo Portel. *in dub. regul. v. ſepultura num. 14.* ex quo Pelliz. *de Monial. cap. 7. num. 10.* dicentes, illum declaraſſe, corpora volentium ſepeliri in Monaſterio Monialium debere ſepeliri in Eccleſia exteriori, & non intra clauſtra. Tum quia de hac declaratione non conſtat authenticè. Tum quia, etiamſi conſtaret, intelligenda eſt iuxta *d. cap. in Noſtra de ſepult.* dummodò ſcilicet ex priuilegio, vel ex indulgentia ſpeciali liceat Eccleſijs Monialium laicos ad eccleſiaſticam ſepulturam recipere, qui apud illas elegerint ſepeliri. Præſertim quia præſumitur, quòd Summus Pontifex non tollat ius alienum, nempè Epiſcopi quoad deſignationem ſepulturæ, & Parochi quoad emolumenta funeralia, *cap. Super eo, de offic. deleg.* & notat Felin. *ibid. numer. 3.* ac Gomez. *ad reg. de non tollen. iur. quæſ. q. 5.* Tum quia eſt reuocata contrarijs, ac poſterioribus decretis Sac. Congregationis ſupra deductis. Conſtitutiones enim tempore poſteriores potiores ſunt eis, quæ ipſas præceſſerunt, *l. 4. ff. de conſtit. Princip.* 3

Hoc ipſo modo eneruatur, quòd Eccleſiæ omnes Regularium, ac proinde Monialium, quæ à Regularibus reguntur, illorumque priuilegiis gaudent, habeant ex priuilegio ius ſepulturæ ex *Clem. Dudum, de ſepult.* Nam id intelligendum eſt, quatenus illa earum ſexui, & ſtatui non contradicunt, ſiue quatenus illorum ſint capaces iuxta ea, quæ tradunt Suar. *de legib. lib. 8. cap. 10. num. 7.* Rodrig. *q. reg. 13. art. 22. to. 2.* Bonac. *diſp. de legib. q. 3. pun. 7. §. 2. num. 2.* Palaus *par. 1. op. mor. tr. 3. diſp. 4. pun. 12. num. 1.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. diſp. 17. quæſt. 1. & de iur. Abb. diſp. 17. per tot.* Aliàs enim cederent non in earum fauorem, ſed in odium. Quod eſt alienum à mente Pontificum, vt per Suarez *d. lib. 8. cap. 17. à num. 3. arg. cap. vlt. de obſer. ieiun.* Contradicit autem earum ſexui, ac ſtatui recipere laicos ad earum Eccleſiarum exteriores 4

A a ſe-

Digitized by Google

ſepulturas per declarationes S. Congregationis, ſuperiùs relatas. Quia per textum *in cap. fraternitatem, de ſepult.* mortuorum ſepulchra, & cęmeteria apud illas Eccleſias, & Monaſteria ex antiquo ſunt diſpoſita, in quibus religioſorum fratrum conuentus ſunt conſtituti, & orationes, atque miſſarum ſolemnia, tam pro viuis, quam pro defunctis frequentiùs celebrantur, vnde ipſorum deuotioni, & extremæ voluntati, qui apud huiuſmodi Eccleſias ſepeliri deſiderant, minimè contradicendum eſt. Atqui Moniales omnes regulariter profitentur vitam contemplatiuam, ac monaſticam, ideòque ferè omnes in proprio gradu Monachorum continentur, quia certum eſt, vitam miſtam ex contemplatione, & actione ſpirituali verſante in miniſterijs erga proximos non habere locum in Religionibus fęminarum, cùm fęminæ non ſolùm ſint incapaces Ordinum, ſed etiam docendi munus ipſis denegetur iuxta 1. *Cor.* 14. Præterquamquòd aliud actionis genus conſiſtens in vſu operum miſericordiæ corporalis eſt minus accommodatum Religioni fęminarum, ſicque regulariter minus decet, illud aſſumi ab eis, vt proprium finem, licèt alioqui dicta opera commodè exerceri poſſint à fęminis, iuxta Apoſtolum 1. *Cor.* 5. Obſtat quippe obligatio clauſuræ, per quam Moniales prohibentur exire extra clauſtrum ad exercenda dicta opera, quod tamen eſſet omnino neceſſarium. Vnde cum occaſione electionis ſepulturæ, ac funeralium relinquantur huiuſmodi Eccleſijs ab ibi ſepelientibus legata perpetua, vel ad tempus pro miſſis, non poſſunt dictæ miſſæ celebrari à Monialibus, neque à Regularibus, non ſolùm ne detur illi occaſio vagandi, vt cenſuit S. Congregatio Concilij 1648. ſed etiam loquendi cum Monialibus. Vnde S. Congregatio Epiſcoporum in vna Venetiarum 9. Auguſti 1595. ita reſcripſit Patriarchæ: *Perche nelle Chieſe eſteriori delle Monache ſi ritrouano molte Cappelle con obligo di meſſe da dirſi da' Frati, la Congregatione, per leuar quella pratica ordina, che dette Cappelle ſi traſferiſcano nelle proprie Chieſe de' Frati, laſciando in quelle delle Suore ſolamente vna meſſa.* Et in Lucana 22. Decembris 1628. decreuit, quòd Moniales ſingulis miſſis pro ſingulis diebus debent eſſe contentæ, exceptis diebus celebrationis propriorum feſtorum, vel exequiarum alicuius Monialis. Poſſunt item permitti duæ in Monaſterijs ita numeroſis, vt omnes eidem Miſſæ nequeant intereſſe.

5 Hinc Origenes *hom. 2. in Num.* tractans illud: *Homo ſecundùm ordinem ſuum incedat*, ſubdit, *quid autem & de Virginibus dicam, aut de continentibus, vel omnibus, qui in profeſſione Religionis videntur? Nonne ſi quid inuerecundum, aut petulans, ſi quid proteruum, aut quomodolibet à ſuis inſtitutis extraneum geſſerint, arguit eas continuò Moyſes, & dicit, homo ſecundùm ordinem ſuum incedat?* Ex quibus deducitur ratio huiuſmodi prohibitionis.

6 Neque à Sacerdotibus ſæcularibus ne detur anſa turbandi pacem, & quietem Monialium ex quotidiana illorum celebratione, quæ ſæpius cauſa eſt plurium turbarum. Vnde Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis in Camaldulenſium Piſarum 25. Maij 1619. cenſuit, quòd vbi fieri poteſt remoueri debet Parochia ab Eccleſijs Monialium. Quòd Bullæ Apoſtolicæ de cura in Eccleſijs Monialium, ſolitæ exerceri per Curatum amouibilem, reputantur ſubreptitiæ, vel falſæ, vt in Ianuen. 15. Ianuarij 1602. Et quòd vbi remoueri non poteſt, caueat Parochus, ne claues Eccleſiæ exterioris alicui conſignet, vt in Bononien. 15. Septembris 1617. Et cùm quæreretur in S. Congregatione Concilij in Vrbinaten. 10. Martij 1663. *ad cap. 7. ſeſſ. 21. de ref. & ad c. 5. ſeſſ. 25. de Regul.* an ex eo, quod Eccleſia parochialis, quæ communis eſt cum Monialibus, quod incongruum eſſe videtur, quia turbari poſſunt occaſione matrimoniorum, quæ in ea contrahuntur, vel occaſione mortuorum, qui ad illam deferuntur, maximè verò ſi noctu homines in ipſa excubare neceſſe ſit, & ipſi Parocho eſt incommoda, quia in multis functionibus à Monialibus pendet, & aſſiduè conqueritur, vel de paramentis Eccleſiæ, vel de diſtributionibus eleemoſynarum, funeralium, & ſimilium. Vnde libenter & Parochus, & Moniales ſeparationi Eccleſiæ acquieſcerent, poſſit Epiſcopus demandare, quòd huiuſmodi Parochus exerceat iura parochialia in Eccleſia Confraternitatis laicorum exiſtente in ipſa Parochia, Sac. Congregatio reſpondit, poſſe, accedente conſenſu Confraternitatis. Et hac ratione S. Congregatio ſuper Epiſc. in Bononien. 2. Maij 1600. declarauit, quòd imagines miraculoſæ reponi non debeant in Eccleſijs Monialium, ne inducatur frequentia ad earum Monaſteria, & quòd neque numerus miſſarum, neque Capellaniæ non amouibiles eis ſint permittendæ 14. Decembris 1646. Quam ob cauſam antiquitus Monaſteria Monialium in ſolitudine conſtruebantur, ne populari frequentia deuotio regularis impediretur, *c. luminoſo 18. q. 2.* Præterea negatur, quòd Moniales communicent in priuilegijs Regularium. Quia priuilegia non communicantur ratione regiminis præcisè, ſed ratione eius inſtituti, & regiminis ſimul. Quia ſolùm regimen non currit in eadem regula, & profeſſione, vt aduertit Hurtad. *tom. 2. moral. reſolut. tract. 2. cap. 1. in digreſſ. §. 3. num. 2232.*

7 Neque etiam contra tam rectè conſtitutum à S. Congregatione ſenſus vulgi contrarius alicuius momenti cenſendus eſt, quòd nimirum vnicuique liceat ſibi eligere ſepulturam in quocunque loco ſacro maluerit per textum *in cap. Cum liberum, de ſepult.* & ſimilibus. Nam id obtinet, niſi obſtet impedimentum temporale, vt quia Eccleſia eſſet interdicta. Durante enim interdictu, non poteſt aliquis in ipſa ſepeliri iuxta *cap. Quod in te, de pœnit. & cap. Sicutitas, de ſent. excomm. in 6. & cap. 1. de ſepult.* Vel impedimentum perpetuum, vt ſi Eccleſia non habeat ius ſepeliendi, aut adſit aliqua prohibitio, ne in illa aliquis ſepeliatur. Vtrumque autem tum ex iure communi, tum ex declarationibus relatis in hoc caſu concurrere probatum eſt.

8 Ad extrema non vrget aliqua fortaſſis conſuetudo contraria, neque quòd Epiſcopus poſſit Eccleſijs exterioribus Monialium concedere ius ſepulturæ.

9 Nam quoad primum, atteſtationes, quæ dantur, ſunt forſitan fides extraiudiciales, quæ nullum conſtituunt gradum probationis, Cæſ. de Graſſ. *deciſ. 2. n. 13. de ſponſ.* Seraph. *deciſ.* 106. *num.* 3. Rot. *deciſ.* 780. *num.* 1. *par.* 1. *diuerſ.* Gregor. *deciſ.* 254. cum ibi latè deductis poſt Add. Tum quia ſunt factæ ab ipſis Monialibus, & ideò illarum teſtimonium in cauſa propria non probat, *l. nullus, ff. de teſtib. l. omnibus C. eod.* ac fusè Farinac. *de oppoſ. contr. perſ. teſt. quæſt. 60. num. 2.* ac Rot. *deciſ. 700. num. 32. par. 1. diu.* Tum quia quod clam factum eſt, nulla iuſta exceptione ſe tueri poteſt, *l. 1. §. 3. ff. quod vi.* Siue quod latenter, aut per vim, vel aliàs illicitè introductum eſt, nulla debet ſtabilitate ſubſiſtere, *cap. 5. de reg. iur.* Tum etiam quia quatenus probaretur, nullius eſſet conſiderationis propter decreta S. Congregationis, quæ id prohibent, præſertim in illa Foroſempronienſi, in qua appoſitum eſt decretum irritans, ibi: *Non lo permetta in verun modo.* Quæ verba non ſolùm important nullitatem actus ipſo iure, Gloſſ. *in auth. Si qua mulier, Nullatenus, C. ad Vellean.* quam ſequuntur Cardin. *in cap. Super litteris numer. 5. in fin.* ibique Barbat. *numer. 82. de reſcript.* Grammat. *conſ. crim. 3. num. 12.* ac Rot. *deciſ. 24. numer. 2. par. 2. diu.* Sed etiam habere virtutem decreti irritantis, poſt alios firmat Imol. *in Clem. 1. num. 20.* vbi etiam Cardin. §. *ſi quis autem ſub num. 6.* Iaſon alios adducens *in l. Sciniarios num. 9. C. de teſt. mil.* ac Felin. *in cap. Ex litteris numer. 7. de conſtit.* & adſtipulatur Rot. *deciſ. 24. numer. 4. par. 2. diu.* atque adeò inficiunt poſſeſſionem, ac titulum, *cap. Sieo tempore, de elect. in 6.* Gabr. *de reſtit. ſpol. concluſ. 5. n. 49.* Caputaq. *deciſ. 325. num. 2. par. 1. & deciſ. 345. num. 2. par. 3.* Rot. *deciſ. 613. num. 7. par. 1. & deciſ. 710. num. 6. par. 2. rec.* Eòque magis, quando prout in hoc caſu, prohibitio eſt appoſita in decretis generalibus Sac. Congregationis, illis verbis: *Eſſendo ciò contro i decreti della medeſima Sacra Congregatione*, quæ faciunt ius commune, vt per Gonzal. *ſuper reg. 8. gloſ. 31. num. 8. & gloſ. 67. num. 29.* & fuit reſolutum in Derthuſen. Vicariæ 22. April. 1624. coram Merlino. Vt proinde Moniales eiuſmodi teneantur reſtituere corpora, vel oſſa defunctorum, ſi petantur, & omnia, quæ eorum occaſione perceperunt per textum *in cap. Ex par. 5. in d. cap. cum liberum 6. & in cap. in noſtra de ſepul.* & declarauit S. Congregatio ſuper Epiſcop. in Sarzanen. 29. Nouembris 1622. Maximè ſi corpora fue-

fuerint ſepulta in loco, vel capſa ſepatata, & eorum contemplatione relictum fuerit annuum legarum Eccleſiæ tumulanti, vt in Mediolanenſi 17. Febr. 1593. & 13. Iulij 1618. ac 5. Iulij 1647. Alioqnin incurrunt in excommunicationem latam in Bulla Cœnæ, tanquam vſurpantes iura parochialia, de quo alibi.

10 Et quoad ſecundum non poterit ſuſtineri, cùm lex Superioris per inferiorem tolli nequeat, *Clem. Ne Romani ſub init. de elect.* vbi Gloſ. *v. inferiorem*, *cap. Quod ſuper his de maior. & obed.* ac Doctotes communiter.

11 Ex quibus rectè ſequitur, quòd ſepeliendi ſunt, provt de iute ſepeliri debuiſſent, ac ſi nullam elegiſſent ſepulturam. Nam cùm electio ſepulturæ non poſſit ſortiri effectum, perinde ſe habet, ac ſi non præceſſiſſet, *l. Si quis ſub conditione ff. de teſt. tut. & l. ex ſenſu §. t. ff. de appell.* ac proinde ſubintrat diſpoſitio legis, ceſſante diſpoſitione hominis. Sicut enim diſpoſitio hominis facit ceſſare prouiſionem legis, *l. fin. C. de pact. conu.* ita è cootra ſubiotrat diſpoſitio legis, non extante diſpoſitione hominis.

12 Neque audiendi ſunt Genoenſes *in pr. c.76 num.5.* & Lauor. *var. tit.2. cap.* 11. *num.*1. dicentes, ſepeliendos eſſe vbi Epiſcopus, aut eius Vicarius arbitrabitur. Quia, inquiunt, non poteſt dici, quòd non elegerint ſepulturam, nec habuiſſe intentionem, vt ſepelirentur in parochiali, & proinde arbitranda eſt electio ſepulturæ, habita ratione ad eorum deuotionem, & affectionem.

13 Nam hoc pacto neque ſeruaretur mens defunctorum, neque diſpoſitio iuris. Quamvis enim defuncti elegerint ſepulturam, electio tamen eſt ſine effectu, atque adeò non habetur in conſideratione. Nec poteſt dici abſolutè, quòd voluerint ſepeliri in Eccleſia parochiali, aut alibi, vbi de iure eſſent ſepeliendi, ſed tantùm ex ſuppoſitione, quòd ſepelirentur vbi elegerunt ſepulturam. Quia non diſpoſuerunt per ſe primò, quòd non ſepelirentur vbi de iure eſſent ſepeliendi, ſed hoc ſolùm venit in conſequentiam ad electionem ſepulturæ in tali Eccleſia. Quare cùm ceſſet hoc ſuppoſitum, quia electio non poteſt habere effectum, ceſſat etiam excluſio ſepulturæ, quæ ſubintrat de iure, *cap. Si Papa de priuil. in 6. & Clem. Si ſummus de ſent. excomm.* Præſertim, quia eſt excluſio conditionalis iuxta ea, quæ tradunt *Dec. conſ.*644. Decian. *reſp.*1. *n.*16. *vol.*1. & Menochius *conſ.*175. *num.*12. quæ non habet locum, niſi purificata conditione.

CONSVLTATIO CLXXVIII.

Epiſcopus viſitauit conuentum Regularium ſuæ iuriſdictioni ſubiectum in vim decreti fel. record. Innocentij X. incip. Vt in paruis, propterea quod tunc temporis ibi non erant de familia, neque reipſa alebantur ſex Religioſi. Sed poſt abſolutam viſitationem ſine vlla fraude à Superioribus regularibus in eodem Conuentu adaucta eſt familia, & impletus numerus ſex Religioſorum, ſicque Conuentus exemptionem recuperauit iuxta declarationes S. Congregationis, nempe 16. & 17. inter impreſſas. Hoc poſito, quæritur.

An poſt exemptionem, vt præfertur, recuperatam, Epiſcopus poſſit huiuſmodi Conuentum viſitare, vt videat, an ordinationes, & decreta ab ipſo edita in viſitatione præcedenti fuerint executioni demandata?

An poſſit decreta executioni non demandata exequi, & pro illorum executione pœnas adijcere, & aggrauare?

Et quatenus poſſit, an hæc facultas, quæ competit Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, expiret elapſo integro anno à die publicationis decretorum?

An Epiſcopus poſt exemptionem à Conuentu recuperatam poſſit condemnare, & punire, etiam pœna corporis afflictiua, Religioſum, qui pro delicto in Curia epiſcopali fuerat inquiſitus, & carceri mancipatus eo tempore, quo Conuentus erat iuriſdictioni Epiſcopi ſubiectus?

AD primum cenſeo negatiuè. Quia cùm hoc ſit actus iuriſdictionis, & Conuentus huiuſmodi non eſt ampliùs ſub iuriſdictione Epiſcopi, non poteſt illam exercere in non ſubditum, *cap.2. de conſtit. in 6.* Prætereà facultas videndi, an decreta ſint executioni demandata, eſt etiam facultas corrigendi, & eſt ſubijcere propriæ poteſtati Conuentum iam exemptum, quod non ſit ſine exercitio ſuperioritatis, *arg. cap. Sententia 35. quæſt.9. & cap. nimis 17. quæſt.4. & l.1. in fin. ff. de quæſt. & l.1. §. de qua ff. de poſtul.* Regulares autem ſunt omnino exempti ab omni ſuperioritate Ordinariorum, *cap. Nimis praua de exceſ. Præl. & cap.1. §. fin. & cap. neque aliquis de priuileg. in 6.* ac Trident. *ſeſſ.21. cap.2. & 21. de ref. ac ſeſſ.14. cap.5.* etiam *de refor.* Accedit, quòd exemptio iam recuperata à Regularibus eximit eos omnino à iuriſdictione Epiſcopi, atque adeò ſoluit ſubiectionem reſpectu ipſius, ac proinde tollit etiam effectus ſubiectionis. Quia ſublata cauſa, tolluntur etiam effectus, qui ab ipſa proueniunt, *l. adigere*, *§. quamvis*, *ff. de iurepatr.* cum alijs huiuſmodi. 1

Ad ſecundum cenſeo pariter negatiuè. Quia ſi Epiſcopus non habet ampliùs iuriſdictionem ad exigendam pœnam, neque etiam habet ampliùs ius aliquod ad ipſam, ſiue vt perſona publica, ſiue vt priuata. Nam obligatio ad pœnam eſt ſolùm obligatio iuſtitiæ legalis, ex qua ſolùm oritur ius ad pœnam exigendam, & obligatio ad ſoluendam. Vnde cùm iuſtitia legalis non ſit iuſtitia priuata, ſed publica, fundata in iuriſdictione, ſiquidem reſpicit regimen Communitatis, extincta iuriſdictione, extinguitur etiam iuſtitia legalis, atque adeò etiam ius in ipſa fundatum. Quia non poteſt exerceri ius cum eo, cum quo non poteſt exerceri iuſtitia. Ex quo fit, quòd extinguatur omne ius, quod Epiſcopus habebat ad repetendam pœnam contra Regulares non exequentes eius decreta. Si autem extinguitur ius, extinguitur etiam debitum, quo inobedientes tenebantur luere pœnam, quia ius, & debitum ſunt correlatiua, quorum idem eſt iudicium, *l. ff. de acceptil. & l. ſiquis ſeruo C. de furt.* Et vno deſtructo, deſtruitur & aliud, *l. filio, §. matri, ff. de adm. leg.* cum ſimilibus. 2

Ad tertium puto affirmatiuè reſpondendum per textum *in cap. Querenti, de offic. Iud. deleg.* vbi eſt caſus ſingularis, & ſunt pulchræ, ac copioſæ Gloſſæ. 3

Ad quartum. Videtur poſſe. Primò, quia quando cauſa producit effectum conſumatum, non ceſſat effectus, illa ceſſante, *l. fin. init. ff. vnde liberi, & l. Sancimus C. de admin. tut.* ac explicat Tiraquel. *tract. ceſſante cauſa lim.*12. *num.*2. & Surd. *conſ.*250. *num.*24. Secundò, quia attenditur ſtatus, in quo erat reus tempore delicti, & cauſa incepta apud ſuum Iudicem debet ab eodem terminari, vt docent communiter Doctores, nominatim Caualc. *deciſ.*10. teſtans de communi, aliique cum Farinacius *in pr. crim. quæſt.*8. *de inquiſ. num.*107. Vnde Sixtus V. apud Rodriq. *tom.2. q. reg.2. ar.3.* tribuit Iudicibus ſæcularibus facultatem procedendi contra eos, qui ſiunt Religioſi poſt acceptam accuſationem, aut inſtitutam inquiſitionem. Quare cùm Epiſcopus inceperit iudicium, poterit etiam illud perducere vſque ad perfectam executionem ſententiæ, illamque tueri, donec pœna imponenda completa fuerit. 4

At nihilominus cenſeo non poſſe. Quia licèt Regularis deliquerit tempore, quo erat ſubiectus Epiſcopo, ac proinde ipſe ius habebat pœnam exigendi, dummtamen perſona, à qua eſt exigenda, efficitur exempta, ſubtrahitur iuriſdictioni epiſcopali, atque adeò inflictio pœnæ non ſubeſt ampliùs eidem iuriſdictioni, ſicut non ſubeſt perſona. Ita ſi quis exiſtens in ſtatu ſæculari committat delictum, & poſteà efficiatur Clericus, non pertinet ampliùs ad forũ ſæculare, ſed iudicari debet ab Eccleſiaſtico, 5

Digitized by Google

vt to. 1. probauimus. Quia per mutationem ſtatus eſt omnino ſubtractus ab ipſius iuriſdictione, ac ita, vt continuatio pœnæ nequeat ipſius iuriſdictionem prorogare, vt docent iidem Doctores, quos ibi adduximus.

6 Non obſtat prima ratio. Nam ſolùm procedit quando effectus non dependet in conſeruari à cauſa. Tunc enim etiamſi actus ſit conſumatus, corruit deficiente cauſa. Pœna autem inflictiua iuriſdictionali modo eſt exercitium continuum ſubiectionis reſpectu infligentis. Nam eſt continuata quædam ſolutio debiti contracti per delictum in ordine ad iuſtitiam legalem, quæ cùm reſpiciat debitorem, tanquam ſubditum facit, vt continuò exerceatur ſubiectio. Cùm autem tollatur ſubiectio reſpectu iuriſdictionis Epiſcopi per exemptionem reſtitutam, tollitur etiam continuatio punitionis per luitionem pœnæ, tanquam ea, in qua exercetur ſubiectio, & ordo coercitiuæ poteſtatis.

7 Minus obſtat ſecunda ratio. Nam reſpondetur, quòd incepta cauſa poteſt idem Iudex procedere contra reum, qui ſe exemit ab illius iuriſdictione condemnando illum in bonis, non autem contra perſonam exemptam, vt etiam diſtinguunt Doctores ibidem à me citati. Quia, vt dicebatur, ponitur obſtaculum per mutatinnem ſtatus, ne Epiſcopus procedere poſſit ad vlteriora. In Regularem autem non proceditur pœna pecuniaria; ideò puniendus eſt à ſuis Superioribus.

CONSVLTATIO CLXXIX.

An Inquiſitores hæreticæ prauitatis habere poſſint familiam armatam? Et quæ arma eorum familia deferre poſſit?

1 NEgandum videtur. Nam iuriſdictio ordinaria contra hæreticam prauitatem reſidet apud Epiſcopos, qui ſoli ſunt Iudices Ordinarij in rebus ſpiritualibus, & eccleſiaſticis, ſicuti ſunt illæ, quæ verſantur circa hæreticam prauitatem. Hinc etiamſi concedatur abſque veritatis præiudicio, quòd hæc iuriſdictio cohæreat territorio, & vti talis habere debeat familiam armatam, huiuſmodi ſanè familia non competit Inquiſitoribus. Quia cùm eorum iuriſdictio ſit delegata, non poteſt dici, quòd cohæreat territorio, quemadmodum diſponit textus *in l.* 1. *§. cum verbum ff. de offic. Præſid. & in l.* 3. *C. eod.* & notat Angel. *conſ.* 327. *num.* 3. & Bald. *in cap. de cauſis numer.* 37. *de offic. Iud. deleg.*

2 Neque obſtant Auctores, qui contrariam ſententiam tuentur. Quia ſe fundant in *Clemen.* 1. §. 1. *de hæret.* vbi præſupponitur, quòd ad Inquiſitores pertineant actus armatæ familiæ, quatenus id fiat ad finem tantùm declarandi tales actus poſſe ab illis exerceri abſque interuentu Epiſcoporum. At neque ex hoc, neque etiam ex eo, quod aliqui adducunt, quòd nimirum iuriſdictio quantumvis delegata non debeat eſſe vana, ſicuti profectò eſſet illa Inquiſitorum, niſi executioni demandaretur, neceſſariò infertur, quòd habere debeant propriam, & diſtinctam familiam à familia Principis ſæcularis. Immò cùm hæc teneatur obedire Inquiſitoribus, ipſa ſola ſufficere debet, cùm ipſa exequi poſſit abſque vllo incommodo quicquid ad illorum iuriſdictionem pertinet.

3 At nihilominus affirmandum omnino eſt cum Gloſſa *pen. & fin. in Clem. Nolentes, de hæret.* ibique Zabarel. *num.* 9. & Gloſ. 2. *& pen. in cap. Statutum Ciuitatis eod. tit. in* 6. Comenſi *in Lucern. Inquiſit. v. Inquiſitor num.* 14. Zanard. *in direct. theol. par.* 2. *cap.* 6. *quæſt.* 15. Duard. *in Bull. Cæn. lib.* 2. *cap.* 1. *q.* 33. *n.* 24. Pegna *in direct. Inquiſit. par.* 3. *quæſt.* 56. *num.* 103. qui addit Inquiſitores non ſolùm dare poſſe licentiam deferendi arma Officialibus deſtinatis ad denunciandum, vel capiendum hæreticos, ſed etiam ceteris miniſtris, qui quavis alia ratione S. Officio inſeruiunt, vt Aduocatis, Notarijs, Cuſtodibus, Conſultoribus, & huiuſmodi alijs, Farinac. *de hæreſi qu.* 182. *toto* §. 6. vbi alij plures Bordon. *de Inquiſ. cap.* 40. *num.* 24. Diana *p.* 4. *tr.* 8. *reſol.* 31. & Delbene *de offic. S. Inquiſ. par.* 2. *dub.* 195. *ſect.* 39. *num.* 1. Probatur per textum expreſſum *in d. Clemen. Nolentes,* §. *Porro, de hæret.* vbi ita decernitur:

Porro Inquiſitoribus ipſis diſtrictius inhibemus, vt nec abutantur quomodolibet conceſſione portationis armorum, nec Officiales, niſi ſibi neceſſarios habeant tales, qui ſe conferant ad ſua cum Inquiſitoribus ipſis officia exequenda. Ergo non ſolùm hìc conceditur, ſed etiam confirmatur vſus armorum, cùm ſolus abuſus prohibeatur. Notatque Vitalin. *in d. Clem. n.* 124. permitti vſum armorum Religioſis Inquiſitoribus ratione officij, quia ſuper omnes Chriſtianos, etiam Reges, ac Principes in cauſa fidei merum habent imperium, aliàs eis denegatur, vt *in Clem. Ne in agro*, §. *nos eorum in fin. de ſtat. Monach.* Quia regulariter cuique prohibitus eſt, vt *in l. vn. C. vt armor. vſus inſcio Principe interd. ſit.*

Dicuntur autem Inquiſitores abuti conceſſione dela- 4
tionis armorum, quando licentiam concedunt illa deferendi officialibus, ac miniſtris non neceſſarijs. Item quando illam concedunt aliquibus, qui actu non inſeruiunt S. Inquiſitionis officio, Farinac. *loc. cit. n.* 93. *& ſeq.* Denique arctantur Inquiſitores ad tradita per Gulielmum, & Vitalinum *vbi ſuprà*, & inducuntur familiares eorum, vt deferant arma debito modo, ſicuti Epiſcopi mandant licitè ſuæ familiæ armatæ, vt capiant criminoſos in locis ſibi ſubiectis; nec propterea incurrunt irregularitatem, ſi ſequatur homicidium, aut mutilatio, *vt in cap. Epiſcopus ne Cler. vel Monach. in* 6. *& cap. delecto de ſent. excom. eod.* Et quamvis abutens poteſtate ſibi conceſſa, mereatur illam amittere, *cap. ſuggeſtum de decim. & cap. decet de reg. iur. in* 6. Inquiſitores tamen propter hunc abuſum non amittunt hoc priuilegium, quia non eſt conceſſum perſonæ, ſed officio, atque adeò cederet in detrimentum officij. Delinquunt tamen abutentes, & ideò poſſunt puniri à ſuo Iudice. Et huiuſmodi abuſus dederunt cauſam editionis d. Clementinæ Nolentes, vt teſtatur idem Vitalin. *loc. cit. n.* 126. Nam Inquiſitnres ſibi aſſumebant officiales, ac miniſtros plures quàm eſſent neceſſarij, vt arma deferre poſſent, & maiorem formidinem incuterent.

Ex hoc tamen rectè elicitur, dictam Clem. Nolentes 5
coercere duntaxat abuſum armorum, quorum iamdiu anteà iure, meritòque fuiſſe conceſſum, fatendum eſt, cùm abuſus præſupponat vſum, & abuti propriè eſt ad alium vſum re vti, quàm in quem ea comparata eſt *l.* 19. *&* 34. §. 2. *de vſufr.* Vnde priuilegium huiuſmodi conſtat antiquiſſimum eſſe ante dictam Clementinam. Id, quod nemo hactenus animaduertit. Eſt enim coæuum Inquiſitorum iuriſdictioni, cui naturaliter cohæret. Vetuſtas autem ipſa vicem legis obtinet, *l.* 1. *§. fin. ff. de aqu. plu. arc.*

Hinc familiares, ac miniſtri S. Officij deferre poſſunt 6
arma illa, quæ deferuntur à Curia ſæculari abſque limitatione, vel ex conceſſione particulari, vel ex tolerantia, ſiue conniuentia Principum, vel Magiſtratuum ſæcularium, nec poſſunt ſiſti, aut retineri, vel in carcerem condi, vel armis expoliari ob illorum delationem, etiamſi ſint ex armis interdictis, niſi ab Inquiſitore, qui ſolus eſt Iudex cõpetens in hac materia. Neque comprehenduntur in edicto prohibente armorum delationem, publicato à Gubernatoribus, vel alijs miniſtris, aut officialibus laicis, & edictum, quod de dictis familiaribus facit mentionem reuocari debet, ac publicari aliud edictum contrarium excipiendo dictos familiares. Quin etiam non obſtante quacunque legis ciuilis, municipalis, aut alia delationis armorum prohibitione, poſſunt Officiales, & familiares Inquiſitorum quocunque tempore diu, noctuque arma prohibita deferre, vt per Royas *ſing.* 2. *n.* 8. Pegn. *in direct. d. q.* 56. *com.* 165. & Farinac. *ea q.* 182. §. 6. *n.* 91. Et ipſi Inquiſitores tam in captura reorum, quàm in aliis actibus pro cauſis S. Officii non ſolùm vti poſſunt familia armata, ſed etiam non tenentur notum facere Principibus, aut Magiſtratibus laicis nomen, & cauſam reorum, & quiſque vocatus ab ipſis ad S. Officium, debet accedere abſque eo, quòd petat licentiam ab ipſis Principibus, aut Magiſtratibus.

Etenim poſſunt Inquiſitores ſine diæceſani capere, 7
ſiſtere, ac tutæ cuſtodiæ tradere, ponendo etiam in compedibus, ac manicis ferreis, prout ſibi viſum fuerit, hæreticos, ac de hæreſi ſuſpectos, vt *in cit. Clem.* 1. *de hæret.* ſub initio. Igitur habere debent familiam armatã per textum *in l. illicitas, §. qui vniuerſas, ff. de offic. Præſid.* vbi Docto-

res,

Digitized by Google

res, nuncupatim Odoſredus, Albericus, & alij. Nam conceſſa iuriſdictione, conceſſa ſunt omnia, quæ ad illam tuendam, atque explicandam ſunt neceſſaria, *l. 2. ff. de iuriſd. omn. Iud.* Alioqnin conceſſio foret inutilis, ac plaoè nugatoria ex *cap. Cum infirmitas, de pæn. & cap. quoniam de ſent. excom. in 6.*

Neque obſtat, quòd non habeant territorium. Primò, quia territorium non importat domioium terræ, ſed iuriſdictionem, & coercitionis ſuperioritatem, per Bald. *in l. ſi quam in fin. C. de bon. vac. lib. 11.* & Rot. coram Merlino *deciſ. 665. num. 15.* Hæc autem eſt penes Inquiſitores extenſa ad terminos ſuarum diæceſum quoad omnes, qui pertinent ad ipſos. Et ideò cum interueniat forma coeſtitutiua territorij, negari non poteſt, quin etiam interueniat territorium.

Deinde oon deſunt Doctores grauiſſimi, qui aſſerant Inquiſitores eſſe Iudices Ordinarios, vt Archid. *in cap. ne aliqui de hæret. in 6. ad fin.* Bonfad. *in d. Clem. 1. de hæret. num. 21.* Hoſt. *in cap. ad abolendam eod. tit. numer. 2.* Io. Andr. *ibid. num. 3.* Anchar. *num. 2.* Param. *de orig. S. Inquiſ. lib. 3. quæſt. 2. & in defenſ. cap. 1. num. 11.* Canter. *in quæſt. crim. cap. 2. de prob. per teſt. q. 1. num. 65.* & Portocar. *in alleg. pro iuriſd. Inquiſ. num. 48.* ac proinde habent territorium quoad actus ſuæ iuriſdictionis.

Poſtremò licèt ſint delegati, vt per Syiueſtr. *v. hæreſis 2. qu. 1. num. 2.* Alciat. *in rubr. de offic. ord. num. 19.* Direct. Inquiſ. *par. 3. q. 4.* ibique Pegna *com. 53.* Molin. *de iuſt. & iur. tr. 5. diſp. 28. num. 4.* ſubdens, quòd hodie Inquiſitorum iuriſdictio valdè accedat ad iuriſdictionem ordinariam, & cum illa ferè in omnibus conueniat ita, vt excludat imperfectiones, & includat perfectiones omnes iuriſdictionis delegatæ, ſicque quodammodo ſit ordinaria quoad vtilitates iuriſdictionis ordinariæ, delegata quoad vtilitates iuriſdictionis delegatæ. Quibus adſtipulantur Scacc. *de iudic. cap. 67. num. 5.* Nauar. *conſ. 1. de offic. Iud. deleg. num. 1.* Simanch. *de cath. inſtit. tit. 34. numer. 4.* Butr. *in cap. Legatos de offic. Leg.* Narbon. *in 3. par. recopil. lib. 4. tit. 1. leg. 40. gloſ. 22. num. 79.* Zanard. *loc. alleg. par. 2. præc. 1. cap. 6.* Moſcon. *de maieſt. milit. Eccleſ. lib. 1. p. 1. c. 11.* Homoboo. *de ſtat. hom. par. 1. cap. 8.* Torreblanc. *de mag. lib. 3. c. 5. num. 2. & ſeqq.* Souſ. *in aphor. Inquiſ. lib. 1. cap. 2. n. 4.* aliique paſſim per textum *in cap. Per. hoc, & in cap. ne aliqui de hæret. in 6.* Attamen eorum iuriſdictio maior, nobilior, ac fortior eſt iuriſdictione Ordinarii in materia Inquiſitionis, vt firmat Gemin. *in d. cap. per hoc* poſt Ioan. Andr. & tradunt communiter Doctores. Quia cum ſint delegati cenſentur eadem perſona, cuius locum tenent, *cap. ſanè de offic. deleg.* ibi: *Iudex à nobis delegatus vices gerit*, omniaque noſtra facimus quibus noſtram auctoritatem impertimur *l. 1. §. ſed neque C. de vet. iur. enucl.* Ergo habent eandem iuriſdictionem in cauſis fidei, quam habet Pontifex, qui illos immediatè inſtituit. Quis autem negauerit Summum Pontificem non habere territorium, cum totus orbis ſit eius diæceſis, *c. cuncta per mundum 17. & 18. q. 3.* atque adeò non poſſe habere familiam armatam?

Minus obſtat, quòd Inquiſitores poſſint vti brachio ſæculari, ac proinde nequeant habere familiam armatam. Nam id conceſſum eſt Iudici Eccleſiaſtico in maiorem fauorem, quòd ſcilicet habere poſſit non ſolùm proprios miniſtros, & ſatellites ſuæ poteſtatis, ſed etiam, ſi opus fuerit, lictores Curiæ ſæcularis, quæ tanquam in ordine inferiori, inſeruire debet Curiæ Eccleſiaſticæ per *c. Princeps 23. q. 5. cap. 1. & cap. quoniam extr. de offi. Iud. ord.* Hinc Magiſtratus laici requiſiti præſtare brachium ſæculare S. Officio, ſiue Inquiſitori contra hæreticam prauitatem, ſi id negligant facere, incurrunt pœnas de quibus *in cap. vt inquiſitionis de hæret. in 6.* Inuocatio enim brachij ſæcularis eſt iuris remedium extraordinarium, ac ſubſidiarium, quod non debet, niſi in ſubſidium, experto iam ordinario, Iudex Eccleſiaſticus adhibere, *cap. 1. de ſtat. Regul. & cap. 2. de Cler. excom. miniſtr.* & docet Gloſ. *in Clem. 2. de relig. dom. v. remedijs*, ac Doctores *in cap. Cum non ab homine de iudic.*

Accedit, quòd in criminibus, quæ Curia ſæcularis prætendit non pertinere ad S. Officium, vel eſſe miſti fori, datur locus præuentioni, in qua non attenditur ſola inquiſitio, & citatio verbalis, teſte Boſſio *tit. de for. comp. n. 130.* ſed etiam quiſnam præuenerit in citatione reali, adeò vt Iudex capturæ præueniſſe dicatur, quia captura realis præualet verbali. Si autem Inquiſitores non haberent familiam armatam ad perſonaliter reos capiendum, aperiretur via fraudibus contra iuriſdictionem eccleſiaſticam, vt ſcilicet nunquam Iudex eccleſiaſticus in dictis criminibus poſſet Iudici laico præuenire.

14 Ex quibus aſſumitur, quòd ſi Domini temporales impediant, ne Inquiſitores habeant familiam armatam, vel ne prædicta familia arma deferat, poſſint ab Inquiſitoribus puniri, tanquam turbatores Officii S. Inquiſitioois, vt annotant Gloſ. *in d. cap. ſtatutum, v. indirectè, de hæret. in 6.* Cardinal. *in d. Clem. nolentes, d. §. Porro num. 9. eod. tit.* per ea, quæ tradit Innoc. *in cap. 1. de Offic. deleg.* & aduertunt Pegna *d. par. 3. qu. 56. com. 103.* Comenſ. *d. v. Inquiſitor eo num. 14.* Farinacius, Diana, Delbene locis ſuperiùs adductis, & alii communiter, qui hoc tanquam regulam conſtituunt.

CONSVLTATIO CLXXX.

An Principes, vel Magiſtratus ſæculares aſſiſtere poſſint cum Inquiſitoribus in cauſa hæreſis, vel quovis modo ad S. Officium Inquiſitionis ſpectante?

1 ET affirmandum videtur. Quia iudicium debet eſſe publicum, atque adeò omnibus apertum, quare & in loco publico ſententiæ proferri debent, & in loco maiorum, alioquin enim in ſecreto latas, irritas ſtatuerunt meritò Carus, Carinus, & Numerianus *in l. cum ſententiam 6. C. de ſent. & interl. omn. Iud.* Expedit enim cognoſci publicè iudicia tum ciuilia, tum criminalia, quia magna auctoritas ineſt iudicatis, & ab illis diſcunt qui ſimilia habent negotia, litem non mouere, & ſi de criminum ſuppliciis agatur pœna publica aliis exemplo eſt, vt caueant in eadem crimina incidere, pro quibus alios viderint, & audiuerint condemnari. Metuunt & Iudices corruptè iudicare, dum cenſuram adhibendam publicam certò ſciunt. Quod igitur infimæ etiam ſortis, & claſſis hominibus iure diuino naturali, Gentium, & ciuili conceſſum videtur, non poteſt Principibus citra fœdiſſimam iniuriæ notam denegari.

2 Et licèt pro bono regimine fieri poſſit occluſis velis, vt obſeruat Caren. *de Offic. S. Inquiſ. par. 3. tit. 8. §. 10. num. 58.* & in ſpecie diſponitur *in cap. Statuta §. iubemus, & §. & vt, de hæret. in 6.* vbi tribuitur à Summo Pontifice auctoritas Inquiſitoribus, ac Iudicibus, vt in cauſa hæreſis procedant ſimpliciter, & de plano, ac dicta teſtium, accuſatorum non publicentur, ſi periculum timeatur, id tamen ſecretum non extenditur ad Principem, quantumvis ſæcularem. Quoniam recta Reipublicæ adminiſtratio eſſe non poteſt, ſi ad illius vtilitatem non geratur, dum in ea neceſſarij ſunt duo gladij, ſpiritualis nimirum & temporalis, ac duo dominia inter ſe diſtincta, alterum Terræ, alterum Cœlorum, quamvis primùm pertineat ad hominem, ſecundùm ad Deum, vt inquit Pſalmiſta, *Cœlum cœli Domino, Terram autem dedit filijs hominum*, inferendo verbo *dedit* translationem dominij, & Chriſtus Dominus cenſuit neceſſarium dicere: *Date quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo.* Quare ob eandem boni regiminis rationem, in Chriſti natiuitate Cæſar decreuit, quòd deſcriberetur vniuerſus Orbis.

3 Poteſt igitur Princeps, ad quem ratio ſecreti non extenditur, ob rationem boni regiminis ſcire quicquid fit in exercitio iuriſdictionis inquiſitorialis, & conſequenter ob ſuam minorem incommoditatem facere, quòd Inquiſitoribus aſſiſtant ij Aſſiſtentes laici, qui magis ei placebunt, ac ipſe arbitrabitur. Et confirmatur dicto *§. Iubemus*, in quo expreſsè præcipitur, quòd Inquiſitores, aliique Iudices non poſſint inducere ſecretum ad excluſionem perſonarum honeſtarum, ibi: *ac nihilominus ſiue Epiſcopus, ſiue Inquiſitores proceſſerunt, aliquibus alijs perſonis prouidis, & honeſtis, iuriſque peritis, quas adhoc vocari, & eis per totum proceſſum, ſuper quo deliberandum*

Digitized by Google

eſt ſerioſè manifeſtari, ac integraliter explicari volumus. Quæ quidem qualitates in nullo alio eminent, quàm in Principe, vel ſaltem in ipſo ex iuris diſpoſitione præſumuntur.

4 Accedit, quòd ſæpiſſimè contingit reos S. Officij tradi Curiæ ſæculari, atque ita debet iſta, & poteſt vel intereſſe ſententiæ, vel ſaltem videre proceſſum condemnationis, etiam in crimine eccleſiaſtico, etiam hæreſis, vt poſt Guliel. de Cun. voluerunt Legiſtæ, præſertim Alberic. de Roſar. Bartol. Bald. Fulgoſ. & Paul. de Caſtr. *in l. Magiſtratibus, ff. de iuriſd. omn. iud.* idem Bartol. *in l. diuus, & in l. non dubium, ff. de cuſt. reor. & in l. vn. in fin. ff. ſi quis ius dic. non obtemp.* Probaturque per §. *ſi verò crimen in auth. de ſanct. Epiſc. v. Prætor cauſa cognita*, & loquitur de mandato facto per Eccleſiam ſæculari, acceditque Gloſ. *in v. per Epiſcopum in auth. Clericus C. de Epiſc. & Cler.* & ita etiam Butr. *in c. 1. col. 5. de oblig. ad rat. & in cap. 15. de Offic. Ord.* eſtque communis opinio legiſtarum ſecundùm Imolam *ibi*.

5 Confirmatur item exemplis, & quidem in re grauiori. Nam Moyſes laicus in cauſis fidei non ſolùm aſſitit, ſed etiam iudicauit. Dauid & Salomon ſacras litteras ſcripſerunt, in antiquioribus Concilijs laici aderant, & ſubſcribebant. In Concilio Chalcedonenſi viri patricij, Conſules, & Senatores in omnibus ferè actionibus inter Legatos Pontificis, & Patriarchas ſedent, immò & munera Iudicum exercent apud Nicephor. *lib. 5. cap. 16.* In ſexta Synodo *act. 1.* Imperator præſidere dicitur, quod ſeruatur ferè in toto illo Concilio. Et *in* 8. Synodo ſimiliter præeſt Baſilius Imperator cum multis Patricijs, & in eiſdem Concilijs laici ſubſcribunt. Immò Baſilius cum rogaretur ſubſcribere, ait, tranquilliſſimum Imperium noſtrum ſequutum præcedentes Imperatores Conſtantinum, Theodoſium, Martianum, vult deſcribere. Ex quo intelligimus alios idem feciſſe. Et in ſpecie circa hanc aſſiſtentiam multa Venetorum prudentiſſima Reſpublica diuerſis temporibus ſtatuit, ita vt aſſiſtant aliquos eius Senatores; multa etiam Magnus Magiſter Religionis Hieroſolymitanæ, qui etiam cum Inquiſitore in cauſis fidei aſſiſtit.

6 At nihilominus his, alijſque minimè obſtantibus, tenendum eſt, non poſſe permitti, quòd laici aſſiſtant cum Inquiſitoribus in cauſis fidei. Quia laici cauſas fidei nullo modo poſſunt cognoſcere, ſeque in illas ingerere, cum omnino, vtpotè ſpirituales, ſint extra ſphæram ipſorum, niſi eis id concedatur ex priuilegio Summi Pontificis, & tunc non vt ferant ſuffragium deciſiuum, ſed ſolùm, vt ſint certi, quòd iuſtè contra hæreticos procedatur. Ita Zanard. *in direct. theol. p. 1. præc. 1. cap. 7. q. 29.* Et hoc pacto exiſtimat Diana *p. 4. tr. 8. reſol. 105.* procedere conſuetudinem Venetijs, ac in Statu Veneto introductam, quòd Inquiſitori aſſiſtat vnus ex Senatoribus, vt teſtatur Thuanus *lib. 4. hiſt. an. 1584.* & Michael Ronſel *in hiſt. Pontif. iuriſdict. lib. 6. cap. 4. num. 19.*

7 Vnde licèt Bartolus, & alij dicant, quòd Iudex laicus non teneatur exequi ſententiam contra hæreticum, niſi Inquiſitor illi exhibeat proceſſum, vt videatur, an iuſtè, vel iniuſtè proceſſum ſit; nihilominus Abb. *in cap. 1. de offic. Ordin.* arguit Bartolum, & ait contra eum extare textum expreſſum *in cap. vt Inquiſitionis de hæret. in 6. §. prohibemus*, vbi dicitur, quod de crimine hæreſis, cùm ſit merè eccleſiaſticum, quoquo modo Iudex ſæcularis non cognoſcat. Et concinunt Bald. & Caſtr. in ea *l. magiſtratibus*, vbi etiam Alex. & Iaſ. contra Bartolum, traditque idem Abb. *in cap. Ea, quæ de ſtat. Monach. in fin.* & *in cap. ad abolendam de hæret.* ibique Imol. traditque Angel. *in d. l. Diuus 2. ff. de iuſt. reu.* Anchar. *in cap. at ſi Clerici in princ. de iudic.* Angel. *in l. magiſtratibus ff. de iuriſd. omn. iud.* Et ad textum *d. §. ſi verò crimen* dicunt, quod loquitur in criminibus miſtis, nempè ſacrilegia, & huiuſmodi, de quibus *in cap. cum ſit de for. comp.* Barbat. *in cap. 1. de Offic. Ordin.* Bald. *in auth. Clericus, C. de Epiſc.* ac Felin. *in cap. ad abolendam in fin. eod. tit.* vbi addit, quòd poterit ſæcularis ad cautelam facere, quòd condemnatus confiteatur, ſe eſſe illum, de quo ſententia loquitur, ſicut de bannito capto docet Bart. *in l. demonſtratio. in pen. col. ff. de cond. & demonſtr. & in l. inter ſtipulantem §. ſi Stichum ff. de verb. obl.*

& Bald. *in cap. 1. de feud. ſine culp. non amit.* Angel. & Imol. *in l. nominatim ff. de hæred. inſtit.* quodque ſi Iudex ſæcularis vellet commutare pœnam mortis in aliam corporalem, fortè incurreret pœnas, de quibus in *d. cap. ad abolendam de hæret.* & *in d. §. prohibemus*, ſcilicet non exequentium ſententias, quia imperfectè exequitur, cùm debeatur pœna mortis de iure diuino 23. *q. 5. cap. vbi mulieris*, & q. 8. c. *legi*, & ex iure Ciuili *l. Manicheos C. eod.* & notationes in *d. cap. ad abolenda de hæret.* confirmatque Gemin. *in d. cap. vt Inquiſitionis*, inquiens notandum, quòd Iudex ſæcularis exequitur ſententiam latam per Iudicem Eccleſiaſticum abſque eo, quòd cognoſcat de iuribus ſententiæ, ac docent Canoniſtæ communiter, ac hodie ſeruatur non ſolùm in crimine hæreſis, atque adeò excepto, ſed in omni alio crimine eccleſiaſtico, de quo laicus cognoſcere non poteſt, vt per Iaſonem, vtrumque Decium, & Modium in *d. l. magiſtratibus* per Anchar. & alios in *cap. at ſi Clerici de iudic.* & *in repert. Inquiſ. v. executio*, Arnald. Albertin. *de agnoſc. aſſert. cath. q. 25. num. 44. & ſeq.* Vnde quando Epiſcopus, vel Inquiſitor hæreticum ad Iudicem ſæcularem remittit, hic tenetur illius actis ſtare. Quia hæc remiſſio fit à ſuperiore ad inferiorem, qui ſolùm exequi debet, non autem cognoſcere de crimine, Gloſ. *in d. cap. vt Inquiſitionis*, ibique Io. Andr. *num. 1.* Franch. *num. 3.* & firmant Vbert. Locat. *v. Iudex numer. 57.* Pegn. *par. 3. direct. q. 35. num. 83.* Calder. *in tr. de hæret. in rubr. de pœn. hæret. num. 10.* & Farinac. *de pœn. temper. q. 97. num. 103.* & *de hæreſ. quæſt. 186. num. 161.* Et quia id eſt Dei, non Cæſaris.

Non obſtant quæ adducuntur de vtroque gladio, cùm iamdiu ſint à Catholicis exploſa ita, vt negans gladium temporalem in Eccleſia ſit hæreticus, vt per ipſum Bartol. *in l. 1. §. Præſides, ff. de requir.* apud Nauar. *com. 4. notab. 3. de iudic. num. 19. §. hæc ſunt*, Farinac. *de hæreſ. q. 178. num. 55.* & colligitur ex illo Sac. Scripturæ loco, *Ecce duo gladij ſunt hic*, id eſt in Eccleſia, vt exponunt Patres, & approbauit Chriſtus illis verbis, *ſatis eſt*. De quibus etiam Caren. *de offic. S. Inquiſ. p. 1. t. 1. de Sum. Pontif. num. 53.* aſſerens eſſe communem Legiſtarum, & Canoniſtarum ſententiam, & Bordon. *de S. Tribun. cap. 5. à num. 22.* aliique recentiores paſſim, ac inter Theologos Bellarmin. *de Sum. Pontif. & de Eccleſia*. Quare mirum eſt, hanc litem toties ſopitam, nunc quoque à tumultuoſis quibuſdam iterùm gratis, quippe nullo de nouo propoſito argumento, intentari. 8

Minus obſtat citatum *cap. Statutum*, §. *Iubemus*. Nam ſatis eſt, quòd ſententia procedat ex conſilio peritorum, ſcilicet Conſultorum, quod religioſè obſeruatur, licèt multò probabilius ſit Inquiſitores non eſſe obligatos conſilio Conſultorum acquieſcere, ſed poſſe, ſi æquius iudicabunt, ſententiam in contrarium ferre, vt per Pegn. *p. 3. com. 127.* & alios apud Delben. *de offic. S. Inquiſ. par. 1. dub. 194. ſect. 3. num. 1.* Quia Conſultorum vota non ſunt deciſiua, ſed conſultiua, relinquiturque arbitrio Inquiſitorum conuocare quos voluerint, & quando voluerint, Gemin. *in cap. vt commiſſi §. aduocandi, de hæret. in 6.* & textus *in d. §. Iubemus*. 9

Exempla quod attinet nullius ſunt momenti. Non enim exemplis, ſed legibus iudicandum eſt. Conſtat autem nullum laicum eſſe neceſſariò vocandum, ne vt aſſiſtentem quidem in cauſis fidei. Primò ex Sac. Scriptura, docente munus eſſe Sacerdotum doctrinam fidei explicare, ac tradere laicis. Ita Ezech. 44. Agg. 2. Malach. 2. Exod. 19. Deuter. 17. ad Epheſ. 4. Act. 20. Matth. 5. & vlt. & Luc. 10. Secundò ex traditione. Nam *Act. 15.* Apoſtoli ipſi cum presbyteris conueniunt, & definiunt, reliqua multitudo audit. & obedit. In Niceno primo ſoli Epiſcopi iudicant, & definiunt, & Imperator Conſtantinus fatetur fidei definitionem ad ſe non pertinere, Euſeb. *lib. 3. de Conſt.* Rufin. *lib. 1. cap. 2.* Socrat. *lib. 1. cap. 8.* Teodor. *lib. 1. cap 7.* In Chalcedonſi *act. 1.* & in Epheſino primo ſoli Epiſcopi conueniunt, dant ſuffragia, & ſubſcribunt, & *in* 8. Synodo *can. 17.* expreſsè reijciuntur aſſerentes, Concilia non poſſe congregari abſque ſæcularibus Principibus, idque contra Canones, & perpetuam Eccleſiæ conſuetudinem eſſe dicitur. Idem conſtat ex Synodis aliis vſque ad Tridentinam. Huius traditionis teſtes ſunt locupletiſſimi Pontifices Clemens Primus *ep. 5.* quæ habe- 10

tur

R o

Digitized by Google

tur io *can.relatum* 35.*d.* & *in lib.*10. *recognit* dicitur, documentum hoc Clementi à ſancto Petro eſſe relictum, Nicolaus Primus *ep.* ad Michaelem Imperatorem, & Gelaſius *ep.* ad Anaſtaſium Auguſtum. Tertiò ex factis Imperatorum, & Principum ſæcularium. De Conſtantino iam diximus. De Theodoſio conſtat ex ſuis Epiſtolis ad Conciliũ Epheſinum *c. ſatis d.*96. & apud Socratem, & Theodoretum locis allegatis, atque Euagrium *lib.* 1.*c.*4. De Valentiniano Sozomenus *lib.*6. *c.*7. Baſilius ipſe Imperator in octaua Synodo *act.*10. negat ad ſe, & ad vllum laicum pertinere eccleſiaſtica negotia tractare, Euagr. *lib.*3. *cap.*4. & Literat. *lib.*2. *Breuiar. cap.*6. De Theodorico Rege Ariano habetur *in* 4. Synodo Romana ſub Symmacho, extatque grauiſſima epiſtola Pulcheriæ Auguſtæ inter præambulas ad Concilium Chalcedonenſe, ac denique Iuſtinianus Imperator *in* 8. Synodo in cauſis fidei, & Religionis imperiale iudicium iudicio Sacerdotum ſubmitti pronunciat. Quartò ex Patribus. Ex Ignatio Epiſcopo ad Smirnenſes, Dionyſio *ep.*8. *ad Demoſ hyl.* Tertulliano *de præſcript.* vbi latè irridet hæreticos, qui laicis attribuunt hæc ſacerdotalia munera, Ambroſio *ep.*34. *contra Maxen.* Chryſoſtomo *lib.*3. *de ſacerd.* & *homil.*4. *de verb. Iſa.* Auguſtino *ep.*48. & 166. *ac ſeq.* Cyrillo *ep.*4. Athanaſio *ep. ad vit. ſolit. agentes*, vbi refert verba Oſij Cordubenſis ad Conſtantinum Imperatorem, *Nec te immiſceas Eccleſiaſticis, nec nobis in hoc genere præcipe, ſed à nobis diſce*, Cypriano *lib.*4. *ep.*5. Baſilio *in reg. contract. in* 276. Nazianzeno *orat.*6. 14. & 17. haberurque *in c. ſuſcepiſtis d.*10. Quintò ex ratione. Nam eiuſmodi aſſiſtentia ad quandam poteſtatem iuriſdictionis pertinet. Poteſtas autem iuriſdictionis Eccleſiæ noo ad laicos, ſed ad Sacerdotes per ſe ſpectat.

Hinc cum Valentinianus Imperator ad Synodum indicendam ſollicitatus eſſet ab Epiſcopis Orientis anno 364. pro reſtauranda conſubſtantialitatis fide, quæ à Conſtantio peſſundata erat, præclarum hoc reſponſum, dediſſe teſtatur Sozomenus *lib.*1. *cap.*7. *Sibi, qui vnus è laicorum numero erat, non licere ſe eiuſmodi negotijs interponere, & ideò Sacerdotes, & Epiſcopi*, inquit, *quibus hæc cura ſunt ſeorſum per ſe vbicunque ipſis libitum fuerit in vnum conueniant.* Ex iſta Valentiniani profeſſione interdictas quidem eſſe Principibus fidei quæſtiones, apertè patet, & quod verbo teſtatus fuerat, reſcripto conſtituit, nempe fidei cauſas à Sacerdotibus eſſe iudicandas. Exceptione huius legis vſus eſt ſanctus Ambroſius, *epiſt.*35. *lib.*5. cum recuſabat de fide cum Auxentio diſputare in Conſiſtorio Principis, ſubditque: *Si conferendum de fide, Sacerdotum debet eſſe iſta collatio, ſicut factum eſt, ſub Conſtantino auguſtæ memoriæ Principe, qui nullas leges ante præmiſit, ſed liberum dedit iudicium Sacerdotibus.* Quare prudentiſſimè reſcripſit Agapetus Pontifex Iuſtiniano Principi, qui edictum aliquod de fide orthodoxa promulgarat, ſe illud laudare, & amplecti, *non quia laicis auctoritatem prædicationis admittimus, ſed quia ſtudium fidei veſtræ Patrum regulis conueniens confirmamus, atque roboramus.*

Neque abſtinere debeo à duobus locis è Concilio Chabilonenſi *act.*3. petitis, quibus hæc ſententia penè conceptis verbis eſt expreſſa. Dioſcorus Patriarcha Alexandrinus litteris Concilii euocatus, vt libello Euſebii Dorylæorum Epiſcopi reſponderet, cùm iudicio Synodi ſtare nollet, niſi adeſſent cognitioni accuſationis aduerſum ſe delatæ glorioſiſſimi Iudices, & Sacer Senatus, qui pridie locum Principis in Concilio obtinebant, Cecropius Epiſcopus Sebaſtopolis vnus è tribus Epiſcopis, qui miſſi erãt ad vocandum Dioſcorum, inanem hominis ſpem his verbis repulit; *Quando canonicæ quæſtiones examinantur, neque Iudices, neque alios laicos intereſſe oportet, niſi tantummodo tuam Sanctitatem, quæ in propria accuſatur perſona.* Idem fatetur iogenuè Iuſtinianus *nouella* 83. iuriſque rationem reddit: *Si vero Eccleſiaſticum ſit delictum egens caſtigatione eccleſiaſtica, & mulcta, Deo amabilis Epiſcopus hoc diſcernat, nihil communicantibus clariſſimis Prouinciæ Iudicibus. Neque enim volumus talia negotia omnino ſcire ciuiles Iudices, cùm oporteat talia eccleſiaſticè examinari, & emendari animas delinquentium per eccleſiaſticam mulctam ſecundum ſacras, & diuinas regulas, quas etiam noſtra ſequi non dedignantur leges.*

11 Quare in cauſis fidei ſoli eccleſiaſtici præſidere, & aſſiſtere debent, vt oſtendit Leo, Iulius, & Nicolaus Primi, qui docent in Concilio etiam Niceno id fuiſſe confirmatum, Synodus ſecunda ex *ep.* Damaſi ad ipſam, & ex *lib.*9. *tripart.*24. Tertia & quarta Synodus Chalcedonenſis, aliæque vſque ad hæc tempora. Vnde ſi Imperatores interdum, vel ſæculares Magiſtratus hanc aſſiſtentiam vſurparunt, id non tam iure, quàm potentia factum eſt, negamuſque propriè loquendo rebus fidei præſidiſſe, ſed tantùm adfuiſſe inuocatos, vt nulli tumultus fierent, & vt Concilia maiori quadam exteriori auctoritate celebrarentur.

12 Neque vrgent decreta Reipublicæ Venetæ. Hæc enim tempore Iulij Tertij die 26. Septembris iniuit concordiam ſuper modo cognoſcendi cauſas S. Officii. Prætendens enim cauſas tam laicorum, quàm eccleſiaſticorum non poſſe cognoſci extra ſuum ſtatum, conuenit, vt in S. Officio Venetiarum tres Senatores aſsiſtant in formandis proceſsibus cauſarum hæreſis, & in aliis Ciuitatibus illarum Rectores cum Ordinariis, & Inquiſitoribus, ac eorum Vicariis, & quòd pro dictis negotiis expediendis ſemel in hebdomada ſaltem conuenirent. Et rurſus ſub die 13. Octobris 1605. Qui quidem Aſsiſtentes Venetiis deputantur à Principe, & eliguntur ſeniores ac prudentiores è Conſilio ſecreto, & tam Venetiis, quàm in aliis Ciuitatibus non habent votum deciſiuum, neque conſultiuum, ſed tantummodo præſentiam, iuriſdictio verò integrè manet apud Ordinarios, & Inquiſitores. Requiſiti autem de aſsiſtentia in cauſis, & ſententiis, ſi recuſant intereſſe, ſatis eſt, vt enunciętur in Congregatione, quòd requiſiti noluerint aſsiſtere. Sæpèque Inquiſitores denunciationes recipiunt abſque Aſsiſtentium interuentu, præcipuè quando adeſt periculum amittendi occaſionem, denunciationes, ac depoſitiones teſtium, Aſsiſtentibus non requiſitis, ex ſe, vel cum interuentu Ordinariorum recipiunt. Quòd ſi in eis non eſt procedendum, eas penes ſe ſecretò retinent. Si verò procedendum eſt, illas communicant in Congregationibus Aſsiſtentibus, qui ſi nolint hoc valere, tunc denunciantes ac teſtes repeti poſſunt, vel curare, vt dicta ratificent. Neque poſſunt ſubſcribere mandata de capiendo, neque alium ſuo loco ſurrogare, quando ipſi impediti aſsiſtere nequeunt, præſertim Cancellarium Poteſtatis. Quinimò anno Chriſti 1289. Nicolaus IV. eò tandem deduxit Venetam Rempublicam, vt è Senatus Conſulto hoc Sacrum Tribunal in ſua ciuitate ſtabilirent, & hoc ipſo anno die 4. Auguſti conſtituiſſent, quòd Ioannes Dandulus, tunc Dux haberet plenam auctoritatem, vt ſolus abſque vlteriori conſilio auxilium Venetiis daret Inquiſitoribus hæreticæ prauitatis, quandocunque ab ipſis fuerit requiſitus; Deinde quòd deponeretur pecunia penes aliquem deputatum Venetiis per Commune ad nomen Inquiſitorum ita, quod quandocunque Inquiſitores indigerent pecunia pro officio, non oporteret eos alios perquirere, niſi iſtum ſic deputatum, qui teneretur, & deberet quando requiſiuerint ipſis dare. Quæ omnia in publicum inſtrumentum redacta Reſpublica per Marcum Bembum, & Nicolaum Quirinum Nuncios, & Syndicos ſuos miſit ad Pontificem cum alio inſtrumento Syndicatus, vt ipſam Rempublicam publico nomine ad perficienda Summo Pontifici, & S. Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus obligarent, & Nicolaus Pontifex acceptauit, & hortatus eſt, vt efficaciter totum adimplerent. Quod ingenti vtilitate, & gloria Ciuitatis ſuæ, & Reipublicæ præſtiterunt, vt refert Vuading. in annal. minor. ad d. an. 1289.

13 Alijs verò huiuſmodi aſsiſtentia nunquam fuit permiſſa, quinimmò expreſsè denegata Officialibus Heluetiorum, Senatui Pedemontano, Duci ipſi Sabaudiæ, Senatui Ianuenſi, & aliis. Conceſſa tamen Magno Magiſtro Religionis Hieroſolymitanæ, coram quo cauſas Equitum dictæ Religionis Inquiſitor tractat in Congregationibus habendis cum aſsiſtentia Epiſcopi. Quia ipſe Magnus Magiſter, Prior Eccleſiæ, & Vicecancellarius habent aſsiſtentiam tam in examinibus Equitum prælatæ Religionis, quàm in Congregationibus pro expeditione cauſarum dictorum Equitum vigore Breuis Gregor. XIII. non tamen ſuas vices poſſunt aliis committere. In Congregatio-

Digitized by Google

tionibus verò nullum votum habent, nec conſultiuum, neque deciſiuum, ſed tantum nudam aſſiſtentiam. Immò Inquiſitor cauſas Equitum ſponte comparentium poteſt ſine aſſiſtentia expedire, cęteras verò non item tam in caſu abſolutionis, quàm punitionis. Nec mirum quia ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, ac verè Religioſæ. Hactenus exempla, quæ, an honeſtati cauſarum fidei talia in Principes, & Reſpublicas conueniant, anne iure, ac more fiat, quod omnia ferè Concilia, omneſque Summi Pontifices nunquam ante fecerunt, alijs aduertenda relinquo. Exempla quidem vitanda, ne res iuſto orta principio, breui ad quoſcunque pedaneos Magiſtratus per ambitum deueniat.

24 Cœterùm Conſiliarij non debent eſſe ſuſpecti, Clericis autem laicos non ſolùm ſuſpectos, ſed infeſtos oppidò tradit antiquitas, vt ait textus *in cap. Clericis 3. de immun. Eccleſ. in 6.* Quod & præſentium experimenta temporum, verba ſuoi Bonifacij VIII. manifeſtè declarant, dum ſuis finibus non contenti, oiruntur in vetitum, ad illicita fræna relaxant. Ac proinde nedum timetur periculum, ne reueletur ſecretum S. Inquiſitionis, quod in magnis rebus neceſſarium eſt, ſed etiam ſcandalum, atque damnum. Hinc inter qualitates in eligendis Conſiliarijs Principis, ac Reipublicæ illa eſt, vt ſecreti, fidi, & taciturni ſint, qui ſua fidelitate Principum conſilia non euulgent, maximè in cauſis grauiſſimis, quales ſunt eæ, quæ in S. Inquiſitione tractantur. Et hoc præceptum Leonis Imperatoris libel. bellic. appar. in rebus occultis, inquit, & abditis, fideles adhibe tibi, & temperantes viros, & taciturnos, & qui in tua, & non aliorum poteſtate ſunt, cum ſecretæ res iſtæ, vt ſecretiores fiant, non Indigeant ad agnoſcendum multitudine. Scio non eſſe contraria, ſumma reuerentia, & obſeruantia Principem ſuum colere, atque ea ſolum intueri, quæ ad Dei cultum, & Reipublicæ Chriſtianæ commodum ſpectant. At quàm hoc ſit arduum in pſeudopoliticis æui noſtri, exempla oſtendunt. Quare pronuncio cum Dione Caſſio: *Sicque Reſpublica rectè geretur, tum neque de omnibus de ea conſilia inita vulgentur, neque in aperto ea agitentur, neque ijs, qui vltrò ſe ſe obtrudunt, mandentur, neque ob eorum ambitionem in periculum veniant.* Quod eſt ad mentem *textus in d. cap. Statuta de hæret. in 6.* Taciturnitas enim optimum, atq; tutiſſimum, ſi Valerio credimus *lib. 2. cap. 2.* rerum adminiſtrandarum vinculum eſt. Ideò tam neſcire quædam Conſiliarios, quàm ſcire oportet, *Tacit. t. Iuſt.* Cumque ſint pars corporis Principis, *l. quiſquis, C. ad leg. Iul. maieſt.* non niſi cum voce Principis voluntatem, aut mentem eius exponere debent. Neque timeri poteſt de iniuſtitia ſententiæ, quia id non præſumitur de integerrimo fidei Tribunali, cùm pro ſententia præſumptio, quòd iuſta ſit, militet latè Menoch. *de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 67.* maximè *n. 22. & 49.*

25 Illudque hìc monendum ſemel eſt, Aduerſarijs in omnibus diſputationibus de immunitate, ac libertate eccleſiaſtica ferè ſolemne, & quaſi palmarium eſſe, vt ius ciuile cum iure eccleſiaſtico craſsiſsimo errore, & elencho confundant, & Summum Pontificem, ac Eminentiſſimos Patres Sacræ Congregationis ſupremæ Inquiſitionis cum hominibus paſſim alijs in eandem iuris ſortem, imperitè admodum, ne dicam ignominiosè, conijciant. Aut igitur de cauſis fidei ius in Eccleſia hodie extare nouum & peculiare, Aduerſarij negent, ſi quid extare fateri coguntur, ex hoc ipſo ſuum paradoxon ante probatum reddant, quàm de peruulgatiſſimo aliarum cauſarum iure commentarios meditentur.

26 Deinde ius cauſarum fidei falsò, & erroneè opponitur iuri diuino, naturali, Gentium, ac ciuili. Lex enim diuina in merè politicis, atque adeò in cauſarum S. Officij ordinatione canonica certum modum non præſcribit chriſtianæ prudentiæ, liberumque permittit à Summis Pontificibus paternæ ſollicitudinis vicem ſobeuntibus, vt filijs ſuis proſpiciatur. In quo igitur honeſtas, æquitas, & ratio naturalis, Gentiumque ius hìc diei læſum poſſit, ne Argus quidem perſpexerit. Quando enim S. Romana Eccleſia pro ſuæ Reipublicæ forma, proque ea, qua pollet libertate, ac poteſtate, certam regulam, & cancellos ſtatuit, propterea ne quidquam in ius naturæ, Gentiumve committitur? Fideles indefenſi, incuratique putabuntur? Pro quorum ſalute Summorum Pontificum prouida cura antequam illi naſcerentur, vigilauit, ipſaque adhuc Reſpublica Eccleſiaſtica fideliſſima mater, & ſeueriſſima inſpectrix, quotidie excubat, Aduocatum ipſis, & defenſorem decernens? Ipſa verò cuiuslibet Reipublicæ, ac Politicæ iura propria, & ſpecialia quod attinet, nouum non eſt, neque inſolitum poſterioribus legibus priores reformari, ſæpè etiam tolli, præſertim cum ſtatu mutato publico noua Reipublicæ forma nouis legibus conſtituitur, & ſancitur. Aut minorem hodie Summi Pontificis, & Eccleſiæ eſſe vim, & auctoritatem dicemus, quàm olim Populi Romani, primorumque Principum, & liberarum omnibus ſæculis Rerumpublicarum in iure ſuo, ipſum in primis ſtatum politicæ publicum concernente pro re nata, proque neceſſitate vrgente, liberè rogando, obrogando, derogando, abrogandoque fuit?

Iuri itaque tam diuino, quàm humano conſentanea eſt 17
vnica iſta, quam defendimus cauſarum hæreſis in ſacris Canonibus expreſſa ſpecies, ſimulque in ventos abit quicquid Aduerſarij de abiecta, miſera, ſeruili, & infami Principum conditione, ſi lex iſthæc Canonum locum habeat, inuidiæ conflandæ cauſa, declamitant. Quin potiùs ipſi viderint, quam probè, ac rectè S. Romanæ Eccleſiæ ſanctiones prudenter olim factas, & hactenus ſanctè cuſtoditas, inhumanitatis, & iniquitatis publico probro inſimulent, & traducant, & ſub blando fucatæ libertatis nomine ſuum Eccleſiæ ius ereptum, aut ſaltem labefactatum, eant.

Quibus accedit, quòd ita Summis Pontificibus, & 18
Apoſtolicæ Sedi viſum ac placitum eſt, textus *in l. 1. ff. de conſt. Princip. & in § Sed & quod Princeps, inſtit. de iur. nat. gent.* cum eorum ſit ex occaſione, & vtilitate Eccleſiæ, figere, ac refigere leges, dare ac tollere iuriſdictionem per Gloſ. *in cap. ſuſpicionis v. ad quos omnia de Offic. Iud. de leg.* Panor. *in cap. Cœterum num. 2. de iudic.* ac *text. in l. 1. §. Cum Vrbem ff. de Offic. Præf. Vrb.* Iura enim quandoque variantur ſecundùm temporum mutationes, vel quoties euidens vtilitas publica id poſcat; quoniam ipſe Deus ex his, quæ in veteri teſtamento ſtatuerat, nonnulla mutauit in nouo, textus elegans *in cap. non debet de conſang. & affin. & in cap. ſuper eo de ſent. excom. & in cap. penul. de tranſact. & in l. continuus §. cum quis, ff. de verb. oblig.* Sicut videmus multa per Imperatorem Iuſtinianum in Codice ac nouellis conſtitutionibus mutata. Nam varia rerum natura plerumque aliquid noui producit, cùm in hac mundi machina nihil firmum exiſtat, ſed omnia ſub perpetuo motu ſua mobilitate ſemper fluctuent, teſte eodem Iuſtiniano *in auth. de non alien. vel permut. reb. Eccleſ §. vt autem, & §. his autem C. de emend. Cod. Iuſt.* Vide Gellium *noct. attic. l. 20. c. 1.* & Iaſ. *in l. ex toto §. Si ita legatum n. 19. de leg. 1.*

CONSVLTATIO CLXXXI.

An Archidiaconus ſiue prima Dignitas, debeat euocari ad examen ordinandorum?

An & quomodo Archidiaconus de ignotorum ſibi ſufficientia publicè teſtari queat? Vbi eius officia in dies iam neglecta reuocantur in vſum. Qua ratione antiquus ille eccleſiarum ſplendor reuiuiſcere poterit, & aſperſa Eccleſiaſticis gradibus contumelia detergi.

Ac denique an idem Archidiaconus euocari debeat ad examen per concurſum Parochialium? Vbi parerga de ſacris Ordinibus.

AD primum affirmandum cenſeo per textum *in cap. noſtrum 9. & in cap. ad hæc, de offic. Archid.* quibus 1
in locis diſponitur, ſpectare ad Archidiaconum examen ordinandorum, illoſque Epiſcopo præſentare. Quod etiam tradunt Zerol. *in prax. p. 2. v. Archidiaconus,* Campanil. *in diuerſ. iur. diſp. 3. num. 17.* & Quaranta *in ſum. v. Ordo,* vbi habetur, quòd officium Archidiaconi eſt ordinandos primum examinare, & inquirere, an habeant ſufficientem titulum, & poſteà illos præſentare Epiſcopo ordinanti ex iuribus deductis.

Cùm

Digitized by Google

2 Cùm igitur Archidiaconus teſtari debeat de qualitate ordinandorum Epiſcopo ordinanti, cùm iuxta Pontificale Clementis VIII. ab illo interrogatur: *Scis iſtos dignos eſſe?* Ex qua atteſtatione peccat mortaliter, ſi pro indignis, & ignotis teſtaretur, *cap. vn. de ſcrut.* non poterit hoc peccatum euitare, niſi examini interſit.

3 Neque huic reſolutioni obſtare videtur S. Concilium Trid. *ſeſſ.23. cap.7. de refor.* Nam ibi non immutatur hæc iuris communis diſpoſitio, ſed potiùs confirmatur ex his verbis: *antiquorum Canonum veſtigijs inhærendo*. Et quatenus hæc verba confirmationis non adeſſent, non idcircò diceretur immutatum ius commune. Præterquamquòd illo verbo *Sacerdotibus* S. Concilium intelligere voluit Archidiaconos iuxta textum, & Gloſſam ſingularem in *can. Pontifices 4. v. Sacerdotes 7.q.1.* Quod ſequuta eſt Rota in Viterbien. celebrationis Miſſarum 11. Decembr. 1609. coram Sacrato.

4 Minus obſtat, quòd hoc modo Archidianus fieret arbiter ordinandorum. Quia pendet à voluntate Epiſcopi aſciſcere quotquot examinatores voluerit, cùm non detur ei numerus limitatus à Concilio, ac proinde illorum approbatio pendet ab eius arbitrio, cùm votum Archidiaconi eſſe poſſit ſingulare.

5 Denique non obſtat, quòd licèt Archidiaconus habeat à iure, vt poſſit examinare ordinandos, viſitare, & pleraque agere, quæ habentur *in d.c.t. & cap. ad hæc de offic. Archid.* tamen ab Epiſcopo prohibitus nihil eorum exercere poteſt ſecundùm Abb. *in d.cap. ad hæc*, ea ratione, quia cenſetur Epiſcopi Vicarius. Nam reſpondetur, Archidiaconum habere communicatam iuriſdictionem Epiſcopi non ab Epiſcopo, ſed à iure, atque adeò æquè principaliter ipſis a iure tributa. Vnde contra opinionem Abbatis eſt auctoritas Innocentij *in d. cap. t.* quem ibi omnes ſequuntur, & Archid. *in can. perlatus 25. d.* & Fagnani *ad d.cap. ad hæc, de offic. Archid.*

6 Et ſanè, vt aliquid de officijs Archidiaconi in explorandis, vel commendandis Ordinum candidatis, quæ temporibus noſtris nimis neglecta ſunt, afferamus, notant Chryſoſtomus *lib.2. de Sacerdot. cap.4.* eam fidem, quæ à vulgi opinione facta eſt, non eſſe præcipuum ſignum, aut vnicum, quo qui ordinandi ſunt, debeant approbari. Conſultò itaque egit Eccleſia, quæ & quorundam oculata teſtimonia expoſcit, & vulgi famam per quoſdam examinari præcipit.

7 Archidiaconi igitur eniti debent, vt quantum fieri poteſt per ſe ipſos omnium ordinandorum mores, vitamque cognoſcant. Sunt enim ex ijs Diaconis, qui ſecundùm Euariſtum *ep.1.* & habetur in *can. Diaconi diſt.93.* quaſi oculi videntur Epiſcopi, & ſecundùm S.Clementem *ep.1. ad Iacob. fratr. Dom.* cui conſentit Anaclet. *ep.1.* & Trident. *ſeſſ.24. de ref. c.12.* ſunt Epiſcopi oculi oberrantes, & circumluſtrantes, vt referant ad Epiſcopum. Ij ſunt, qui, cùm reliqui Diaconi oculorum ſymbolo deſignentur, ipſi potiori titulo totus oculus cenſendi ſunt, vt argumentatur Iſidorus Peluſiota *ep.29. lib 1.* Cùm ergo oculi ipſi ſint Epiſcoporum, quod Epiſcopi per ſe ipſos ob negotiorum multitudinem præſtare non poſſunt, hoc ipſi exequi debent, vt omnes, qui ad Clerum deſtinantur, vel iam Clero inſcripti ſunt, habeant benè notos. Quod facilè præſtabunt primò, ſi inter viſitandum à quibuslibet Sacerdotibus petant, an Clericum ſecum habeant, de cuius ingenio, indole, & moribus pleniùs inſtruantur. Secundò, ſi eorum, qui ad Clerum aſpirant, vitam per ſe ipſos explorent, indolem expendant, ingenium tentent, & à viris fide dignis de eorum vita, ac moribus leui ſaltem cognitione imbuantur. Tertiò, ſi ex præſcripto Concilij Prouincialis Mediolanenſis ſub S. Carolo *tit. quæ ad Sacramenti Ordinis adminiſtr. pertin.* primi omnium, tam ſecularium, quàm Regularium, qui aliquem Ordinem aſſumpſerint, nomina, locum etiam, & tempus, quo ordinati fuerint, confecto ad id ſpeciatim libro, deſcripta habeant.

8 Verùm, quia ne ſic quidem Archidiaconus omnium ordinandorum mores penitiùs perſpectos habet, ideò præcipuum ipſius munus eſt, vt vulgi famam examinet, & ijs credat teſtimonijs, quæ iure præſcripta ſunt, ſi ipſe alia via de ordinandorum vita, ac moribus certus eſſe non poteſt. Olim verò primis Eccleſiæ temporibus, quibus Eccleſiæ diſciplina vigebat, faciliùs multò Archidiaconi de Clericorum poterant moribus, ac ingenio referre, quibus ſcilicet eius imperio Subdiaconi, Diaconique ſubiacere ſolebant, vt patet ex Synodo Romana ſub Syluestro *cap.7.* & refertur *can. à Subdiacono diſt.93.* in qua Diacono Cardinali omnes à Subdiacono ad Lectores vſque obedire iubentur, & ex Iſidoro *ep. ad Ludifr.* quæ habetur in *can. perlectis d.25.* nec non ex Gregorio Turonenſi *lib.10 hiſtor. cap.8.* Optato Mileuitano *lib.1. contra Parmen.* & alijs. Quæ inferiores miniſtros ſub Archidiaconi tutela, & prouidentia fuiſſe demonſtrant, quorum proinde vitam, moreſque faciliùs pernouerat, quibus ſcilicet conniuere ſolebat, & quos domeſtico imperio gubernabat.

Hoc verò tempore, quo vnuſquiſque ferè Clericorum 9 ſuo arbitrio, ac ingenio relinqui videtur, maximum erit Archidiaconi opus, ſi quid de vno quoque populari rumore feratur, ipſe pernoſcat, ſi rumorum conditionem, cauſaſque exploret, & ad Epiſcopum referat. Hoc eſt enim ipſius munus, quòd & ei iura imponunt, dum *cap. Archidiaconus de offic. Archid.* omnem curam in Clero tam in Vrbe poſitorum, quàm eorum, qui per parochias habitare noſcuntur, ad eum pertinere decernunt, ſiue de eorum conuerſatione, ſiue honore agatur; dum *d. cap. ad hæc eod. tit.* ad ipſum pertinere debere examinationem Clericorum, ſi fuerint ad ſacros ordines promouendi, ſtatuit, dum *cit. cap. vt noſtrum eod. tit.* Archidiaconum illos, qui ad ordines accedunt, examinare præcipit. Hæc enim famæ publicæ diſcuſſio quædam etiam examinatio eſt, cui præ cæteris incumbere debet Archidiaconus, cùm eruditionis, ac litterarum ordinandi diiudicatio ab alijs facilè fieri poſſit, hæc verò diſcuſſio à nullo meliùs, ac faciliùs, quàm ab Archidiacono queat.

Hinc iuxta Hoſt. *de ſcrut. in ordin. fac. §.4.* ad duplicem 10 præſentationem Clericorum, quæ eſt Archidiaconorum officijs legitimè faciendam, duplex ab Archidiacono ſcrutinium, ſeu examen adhiberi debet. De vtraque præſentatione, & ſcrutinio hic agendum eſt. Prima præſentatio Clericorum ab Archidiacono ea eſt, quæ examen Epiſcopi præcedit, quam canonici iuris Gloſ. *in can. quando d.24.* Archidiacono competere agnoſcit, & ex ijs elicit; tum *cap. vt noſtrum, & cap. ad hæc* ſupracitatis, quòd repræſentationem ordinandorum Archidiacono abſolutè ſimpliciter iura tribuant; tum *can Oſtiarius d.23.* quòd Oſtiarius ante ordinationem inſtruendus ab Archidiacono præſcribitur. Quæ omnia arguunt Epiſcopali examini vel ab ipſo Archidiacono ordinandos debere præſentari.

Altera præſentatio eſt ea, quæ palàm, ac publicè fit in 11 ipſa ordinum celebratione. Nam in ordinatione Diaconi, ac Presbyteri præſcribitur Archidiacono, vt tam Subdiaconos ad Diaconatum promouendos, quam Diaconos ad Presbyteratum hac verborum formula Epiſcopo repræſentet ex Pontificali Roman. *p.1. tit. de ordinat.* *Reuerendiſſime Pater, poſtulat ſancta mater Eccleſia, vt hos præſentes Subdiaconos ad onus Diaconii ordinetis; ſiquidem fuerint Diaconi ordinandi; ſin autem Presbyteri, vt hos præſentes Diaconos ad onus presbyterii ordinetis.* Tum interroganti Pontifici: *Scis illos eſſe dignos, reſpondeat quantum humana fragilitas noſſe ſinit, & ſcio, & teſtificor ipſos dignos eſſe ad onus huius officij.* Hæc autem repræſentatio in Eccleſia Romana in ordinatione Diaconorum, & Presbyterorum a primo Diaconorum fieri conſueuit, vt colligitur ex Innocentij III. reſponſo *in cap. vnico de ſcrut. in ordin. fac.* quod ſcrutinij ordine faciendi rationem præſcribit. In alijs verò Eccleſijs, in quibus eſt Archidiaconus, à principe Diaconorum, id eſt ab Archidiacono; vbi enim Archidiaconus deeſt, prior Diaconorum, vel qui potiſſimi ſunt ex Clero officium iſtud præſentandi ordinandos obeunt. Omnium autem Eccleſiarum non ſunt Archidiaconi, vt innuit Gloſ. *v. examinentur in d. c. ad hæc de offic. Archid.* vtque Eccleſiæ Romanæ, ac Conſtantinopolitanę exempla oſtendunt. Nam in Eccleſia Romana nullum Archidiaconum eſſe hodiernus vſus oſtendit. De Conſtantinopolitana idem docet Codinus *de offic. c.17. n.39.* cùm tamen in vtraque olim Archidiaconus fuerit.

Vetus autem Eccleſiæ Romanæ conſuetudo fuit, vt ab 12 aliquo Diaconorum Diaconi, vel Presbyteri ordinandi offer-

Digitized by Google

offerrentur, & ad eorum teſtimonium Pontifex illos ordinaret. Meminit Hieronymus *epiſt. ad Euagrium*, quam licèt reprobet, & vnius Vrbis eſſe conſuetudinem teſtetur, non Orbis, ſatis vtique oſtendit, ſe eam amplexaturum
11 fuiſſe, ſi qualis nunc eſt, Orbis conſuetudo fuiſſet, nec tantum vnius Vrbis. *Sed dices*, inquit, *ep. 35. quomodo Romæ ad teſtimonium Diaconi Presbyter ordinatur? Quid mihi profers vnius Vrbis conſuetudinem? Quid paucitatem, de qua ortum eſt ſupercilium in leges Eccleſiæ vindicas?* Nolebat Hieronymus Vrbis Romæ conſuetudinem recipere, quòd ſecus quàm in Vrbe mos alius toto Orbe vigeret. Nam, vt ipſe eadem aſſerit epiſtola: *Si authoritas quæritur, Orbis maior eſt Vrbe*. Neque verò ab ea quidem Vrbe, à qua doctrinæ oracula ſibi ſumenda ducebat, tunc eum in medijs Orientis partibus poſitus clamitaret *epiſt. 58. ad Damaſum*: *Quiſquis cathedræ Petri iungitur, meus eſt*, & à Damaſo de trium hypoſtaſeon in Trinitate reticendis, vel retinendis nominibus reſponſa flagitaret. Neque ab hac, inquam, Vrbe, à qua doctrinæ decreta ſumenda cenſebat, exempla diſciplinæ ſemper petenda iudicabat, Orbis tamen cõſuetudinem peruicit Vrbis authoritas, & exemplo Romanæ Eccleſiæ cęteræ Diaconorum dignitatem extulerunt, ipſiſque tandem conceſſerunt, vt & ad Presbyteratum ordinandos offerrent, & parochialibus Eccleſijs præficiendos præſentarent. Quis ergo iam Orbis cum Vrbe conſentiendam authoritatem non ſequetur? Et ſi propter authoritatem Orbis ab Vrbis conſuetudine diſſenſiſſe aliquando viſus eſt Hieronymus, maximè cum eodem tempore Auguſtinus, vel quicunque author quæſtionum in nouum, & vetus teſtamentum, *quæſt. 101. tom. 4. oper.* quæ ipſius nomine circumferuntur, eam carpere conſuetudinem auſus non fuerit, quamuis ex ea minimè ſequi dicat Presbyteris Diaconos eſſe præferendos, vel æquandos,
12 cùm & teſtimonio populi Diaconi ipſi primum creati fuerint, cui tamen longè præcellunt. Quòd autem ordinandi ad Epiſcopum olim perducti fuerint, id Diaconis tanquam officialibus, ac miniſtris Epiſcopi, docet conuenire.

13 Duplicem autem illam præſentationem duplex Archidiaconi præcedere debet ſcrutinium, ſeu diſcuſſio. Priorem quidem exhibitionem ſcrutinium illud præcedit, cuius iam meminimus, ſolers nimirum, & explorata tum inter viſitandum, tum aliàs eorum, qui ad Clerum, vel ſuperiores ordinem anhelant, ab Archidiacono cenſura, ac recognitio. Poſteriorem autem epiſcopale ſcrutinium, & examen præcedit, cui Archidiaconum intereſſe decet, tum quòd prædicta iura *in cap. vt Archidiaconus, cap. ad hæc, & cap. vt noſtrum de off. Archid.* in quibus examinatio Clericorum abſolutè, ac ſimpliciter Archidiacono tribuitur, id oſtendere videantur, tum etiam quòd iuris interpretes paſſim, vt Hoſt. *in tit. de off. Archid. & tit. de ſcrut. in ordin. fac.* Gloſſa *in cap. cit. de offic. Archid.* Rodericus Zamorenſis *in ſpecul. vit. human. lib. 2. c. 14.* & alij ferè innumeri inter Archidiaconorum officia Clericorum examen, tanquam præcipuum quoddam munus, recenſeant.

14 Ad ſecundum. Quanquam Archidiaconus epiſcopali examini præſens ipſe minimè fuerit, alijs fortè negotijs detentus; quanquam etiam plures offerri Epiſcopo Ordinandos contigerit, vt ferè ſemper contingit, vel alterius Diœceſis, qui cum litteris, vt aiunt, dimiſſorijs ad ordines admitti ſolent, vel alterius Archidiaconatus, quorum nec vitam exploratam, nec mores cognitos, nec doctrinam compertam habere poteſt, poteſt tamen tuta conſcientia de eorum moribus, & eruditione teſtari; tum quòd aliorum teſtimonio inniti, ac fidere queat; tum quod de vniuſcuiuſque probitate, ac pietate præſumere debeat, quandiu nempè contrarium ei non apparuerit. Si enim certa ſcientia alicuius inſufficientiam, vel defectum teneat, obligatur eum Epiſcopo prodere, qui rem diſcutiat, & examinet, cuius Epiſcopi ſententiæ, niſi acquieſcat, vix à temeritate immunis habebitur, niſi fortè intolerabilem ipſa errorem contineat. Doctrinam hanc haurire poſſumus ex Innocentij III. decreto *in cap. vn. de ſcrut. in ordin. fac.* qui eam expreſſius tradidit, dum prædictæ quæſtioni reſpondet.

15 Maior difficultas circa Innocentij reſponſum eſt, quomodo qui de ordinandorum vita, ac moribus conſulitur, reſpondere poſſit, ſcire ſe, & teſtificari, illos dignos eſſe, qui ipſi ignoti fuerint, ea nimirum ratione, quòd eos dignos eſſe præſumere debeat, quandiù non fuerint indigni cogniti, ac probati. Videtur enim hæc ratio maximè inſufficiens. Primò enim non ſemper quiuis idoneus præſumitur, niſi probetur: Sic enim, verbi gratia, qui ætatis veniam impetrare conantur, non præſumuntur veniam iſtam promereri, niſi teſtibus idoneis aduocatis morum ſuorum inſtituta, probitatemque animi, & teſtimonium vitæ honeſtioris edoceant, *l. omnes, C. de his, qui ven. ætat. impetr.* Sic fideiuſſores, qui pupillis, ac magiſtratibus dantur, non præſumuntur ſoluendo fuiſſe, niſi fuiſſe probentur, tunc cum darentur, *l. 1. §. probatio ff. de Magiſtrat. conuen.* Sic aliquem ex perſona collegæ conueniri poſſe leges inſinuant, niſi tempore depoſiti fuiſſe ſoluendo ipſum oſtendat, *l. ex perſona, C. de probat.* Et certè ratio naturalis oſtendit, eum, cui probandis idoneis, & ineptis reijciendis committitur, non debere generali niti præſumptione, qua de vniuſcuiuſque probitate, & ſufficientia cuiuſque confidat. Secundò, quorſum Archidiaconus ab Epiſcopo de ordinandorum teſtimonio conſulitur? Quorſum teſtimonium eius inquiritur, ſi eius tota teſtificatio in generali præſumptione fundatur? Tertiò, eſto poſſet Archidiaconus, poſſet quiuis alius generali illa præſumptione ſuffultus, abſque mendacij nota aliquem dignum officio ſacerdotali, vel diaconali reſpondere, quem non temere ad hoc officium accedere præſumeret, quamuis de eius dignitate, vel indignitate nihil reſciret; at vix videtur à mendacij nota excuſari, ſi ſcire ſe eum dignum eſſe, & teſtificari reſponderit, de quo nihil omninò ſciuerit. Nam his verbis amplius aliquid aſſerit, quàm ſi eum dignum eſſe duntaxat reſponderet. Non enim tantùm dignitatem ordinandi affirmat, quàm præſumit, ſed ſcientiam ſibi de ordinandi ſufficientia ineſſe aſſerit, quam non habet, & legitimum ſe teſtem eius probitatis, ac ſcientiæ iactat, quam ignorat.

Nemini tamen aliqua ex ijs faceſſere debent negotium, 16
quin omni anxietate depoſita, & ſcrupulo omni procul ex animo fugato, eorum etiam, quos ignorat probitatis publicus aliquando teſtis adſiſtat, generali ſcilicet Eccleſiæ conſuetudine peccandi timorem excutiens, & pia illa præſumptione, ac probabili de Epiſcoporum ſuos ad ordinationem dimittentium, & examinatorum ſuo, vt creditur, munere defungentium, diligentia, ac ſtudio, fideque ſecurus. Quid enim timent ſuo calculo eorum comprobare ſuffragium, quorum publica eſt authoritas, nec reuocanda in dubium fides? Sanè de quolibet, quòd bonus ſit, præſumendum eſſe, quandiu contrarium non probatur, canones, legeſque demonſtrant, vt *can. ſi quid. d. 86. can. in cunctis 11. q. 3. & can. innocens 22 q. 4. cap. dudum, de præſumpt. & l. ſeruos ff. de manum*. Nec contrarium ſuperius oſtenſum eſt. Nam quod ijs, qui veniam ætatis impetrare conantur, ſapientiæ, ac honeſtatis morum ſuorum probatio incumbat, ſpecialis ratio eſt; quia in contrarium datur præſumptio minoris ætatis, cui ſæpè adnexa eſt imprudentia, & morum leuitas, & petulantia. Quòd pariter paupertas præſumatur, niſi probetur, probitas autem præſumatur, quamuis non probetur, rationem reddit Hoſtienſis *d. tit. de ſcrutin. in ordin. fac. num. 5.* quia virtutes vnicuique ineſſe debent, diuitiæ nemini debentur. Sed neque hæc ratio propoſitæ difficultati ſatisfacit. Quippe cum non omnes ingenij, atque animi dotibus præditi eſſe debeant, quæ ad ordinationem requiruntur, qua ergo illæ ratione ordinandis ineſſe præſumuntur? An quia forſan nemo temere ſe ordinibus ſuſcipiendis offerre præſumitur? An potius quia iudicio Epiſcopi admiſſus, vtpotè publico teſtimonio, bonus eſſe, & idoneus præſumi debet, cùm & pro iudicio Principis ſemper præſumendum ſit, idoneuſque ille credẽdus videatur, qui publica Iudicis authoritate fulcitur? Immò aliquid amplius publicæ autoritati credendum arbitror, & publico iudicio, vt non tantum dignum eſſe ſuſpicari debeamus quem publico teſtimonio ornatum nouimus, ſed vt profiteri poſſimus, nos ſcire ſufficientiam eius, & teſtari eam nobis abundè eſſe perſpectam, cuius ſufficientiæ publicum nobis teſtimonium innotuerit. Quare cum Archidiaconis conſtare debeat ordinandos omnes prius publico examine probatos fuiſſe,

quam

Digitized by Google

quam in ordinandorum catalogum relatos, tutò poſſunt, & ſecura conſcientia dicere, ſcire ſe, & teſtari, eos dignos eſſe, ſaltem quantum humana fragilitas pati poteſt iuxta præfatum reſponſum Innocentij III. ſeu verba iſta ad ſufficientiam, quæ pro humanæ fragilitatis modulo penſetur, ſeu ad ſcientiam, quæ non exactam, & omni ex parte abſolutam indagationem ſequatur, ſed eam, quam humana nos adhibere ſinit infirmitas, referantur.

17 Ad 3. Negatiuè. Cùm enim in Sacra Congregatione Concilij Tridentini quæſitum eſſet, an facultas de iure antiquo competens Archidiacono examinandi, nedum promouendos ad ſacros ordines, ſed etiam inſtituendos in Eccleſijs, vt habetur in *cap. ad hæc, de offic. Archid.* ſit ſublata per Concilij Tridentini diſpoſitionem, quæ habetur *ſeſſ.24. cap.18.* vbi quoad Eccleſias parochiales hoc munus demandatur examinatoribus electis in Synodo. Secundò, quatenus ſit derogatum prærogatiuæ Archidiaconi, vt non poſſit ſolus hæc facere, an ſaltem debeat interuenire cum examinatoribus, licèt ipſe non ſit vnus ex deputatis in Synodo? Sacra Congregatio ad primum cenſuit, Concilium priuaſſe Archidiaconum ſua facultate examinandi. Ad ſecundum reſpondit, non debere, niſi ſit vnus ex deputatis in Synodo.

18 Parerga illuſtriora. Ordinati ab Epiſcopo falſo, declarantur non ordinati, ſuntque iterùm ordinandi, & interim remanent inhabiles ad ſuſcipiendos ordines, debentque pro rehabilitatione, & diſpenſatione recurrere ad ſedem Apoſtolicam, nec poſſunt in ordinibus ſuſceptis miniſtrare, ac celebrare.

19 Ad ordines ſacros, & Presbyteratum ordinati cum materia porrecta per alium, non autem per Epiſcopum cum prolatione formæ verbis generalibus: *Accipite*, &c. ſunt nulliter ordinati. Quare à quocunque Epiſcopo habente auctoritatem, poſſunt ordinari ſecretò extra tempora, & temporum interſtitijs non ſeruatis. Quòd ſi id publicum fuerit, indeque ortum ſcandalum, publicè reiterentur.

20 Ordinati ab Epiſcopo ſchiſmatico non poſſunt in ordinibus ſuſceptis miniſtrare, niſi obtenta diſpenſatione Apoſtolica.

21 Ordinari à prætenſo Epiſcopo, iterùm præuio examine ſuper idoneitate ordinandi ſunt ſub conditione ab Epiſcopo viciniori, concurrentibus debitis requiſitis. Qui Epiſcopus poteſt etiam ſub conditione conferre Sacramentum confirmationis iis, qui confirmati fuerunt ab eodem prætenſo Epiſcopo.

22 Contra vxoratum, qui ſe promoueri facit ad Ordinem Subdiaconatus proceditur in S. Officio.

23 Promotus per ſaltum poteſt torqueri in S. Officio ſuper intentione. Quòd ſi nihil reſultet, remittendus ad ſuum Ordinarium, vt puniatur, & conſcientiæ ſuæ conſulat.

CONSVLTATIO CLXXXII.

An Epiſcopus meliùs faciat ſi ad Sacros Ordines promoueat pauperes, quàm diuites?

1 RESpondeo, omnes quotquot idoneos repererit, ſiue pauperes illi ſint, ſiue diuites. Conſultò tamen, ac maturè Concilium Mediolanenſe 2. *decret.27.* cum tribus ſequentibus pauperes præſertim à parochis ad ſacra miniſteria præparandos monet. Nam & Chriſtus *Luc.6.* pauperes ad Apoſtolatum promouit, ignobilia, & contemptibilia mundi eligens, vt fortia quæque confunderet *1.Cor.1.* Eaque Euangelicæ legis nota eſt, *Luc.7* ſiue quòd pauperes euangelizentur, ſiue quòd pauperes euangelizent. Vnde etiam primis Eccleſiæ temporibus, vel ſoli, vel ſaltem plures pauperes Cleri catalogo inſerebantur. Extat ſiquidem lex magni Conſtantini Imperatoris *l.3. C. Theodoſ. de Epiſc. & Cler.* nullum deinceps inſtructum idoneis facultatibus, atque obeundis publicè muneribus opportunum ad Clericorum nomen, obſequiumque confugere, ſed eos de cætero in cæterorum dumtaxat locum Clericorum ſurrogari, qui fortuna tenues, neque muneribus ciuilibus teneantur obſtricti. Ideòque non temerè fortè ſuſpicabimur Eccleſiam, quæ pauperum ſanguine plantata eſt, quæ eorumdem ſudoribus coaluit, quæ laboribus adoleuit, priſtinum iuuentutis illius vigorem vix recuperare poſſe, niſi pauperes quoque ſed vrbanè, & religiosè inſtituti, ad Clericalis ordinis luxati ruinas reſarciendas, requirantur. Maximè verò cùm non iam ad Vrbium, ac populoſarum Ciuitatum culturam, ſed ad viliorum, & ignobilium oppidorum inſtructionem Clericorum multitudo, vel induſtria deſiderari videatur; nam paruuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis, *Thren.4.* Diuites autem huius mundi ſaturati ſunt, nec tam pane Chriſti, præbituro alioqui delitias Regibus, ſaginantur, quàm onerantur, *Geneſ.49.* Quis autem corruptis nunc Eccleſiæ moribus ex diuitibus huius mundi, ac ſapientibus in vicis illis, atque ignobilibus oppidis ad paruulos, pauperesque in fide nutriendos, niſi paruulus, & ex paupere familia adſtringi ſe patitur? Quis niſi in paupere domo educatus huic ſe officio eccleſiaſtico addici ſinit, ex quo nonniſi tenua emolumenta decerpantur? At his præſertim officiis reperiendi ſunt qui defungantur, pinguiores enim reditus, officia, beneficiaque cùm plures ambiant, faciliùs eſt ex pluribus magis idoneos, ſi lubeat, ſeligere; deſeri autem eas Eccleſias, quæ ſunt tenuioris reditus, nec tamen minoris momenti, neceſſum eſt, niſi pauperes aliqui ad ſacros Ordines gerendos præparentur.

2 Non itaque ſpectanda eſt in promouendis facultas, ſed mens, non adiumenta fortunæ, ſed ornamenta animi, vt proinde Plato *lib.7. de Rep.* operam eſſe dandam moneat, vt qui vtiliter, ac decenter magiſtratu fungi debent, ſint diuites boni animi, iuſtitiæ, ſapientiæ, pietatis auro abundent. Et quæritur Plinius *lib.14.* quòd cenſos Magiſtratus, ac Equites faciat, cùm ſit ſanctiùs, & vtiliùs inquirere non quale patrimonium habeat Magiſtratus, ſed cuius exiſtimationis ſit, & quomodo anteactam vitam tranſegerit. Lege Baronium *ad ann.1673.* vbi de Gregorij VII. natalibus, paupertate, ac moribus agit.

CONSVLTATIO CLXXXIII.

1 *An, Vicario Chori abſente, ſpectet regimen Chori ad Archidiaconum, primam dignitatem, &, eo abſente, ad ſecundam?*

2 *An Archidiaconus prima dignitas, aliàs non Canonicus, debeat deferre Viaticum Epiſcopo ægrotanti, & peragere officium in eius funere iuxta cap.34.lib.2. Cæremonialis.*

3 *An in proceſſionibus ſolemnioribus, ſcilicet Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & huiuſmodi precioſiora Eccleſiæ pluuialia debeant inſeruire Dignitatibus, & illis abſentibus, Canonicis antiquioribus?*

4 *An Archidiaconus prima dignitas, aliàs non Canonicus, & ſecunda dignitas debeant adſiſtere Epiſcopo pontificaliter celebranti, vel aliàs, &c. & in omnibus alijs ſolemnitatibus?*

5 *An Vicarius Capitularis Canonicus, ſede vacante, poſſit præcedere dignitates in aliquibus actibus, in quibus nomine Eccleſiæ extra Capitulum inceditur, an verò in loco ſui Canonicatus incedere debeat, & dignitates præcedere teneantur?*

6 *An ad funera Regis, vel Reginæ, aut magnatum, impedito Epiſcopo, vel ſede vacante, debeat celebrare Miſſam ſolemnem prima dignitas, & ea impedita, ſecunda dignitas, an verò præferendus ſit Vicarius Capitularis, Canonicus, vel aliquis alius Canonicus electus à Capitulo?*

Digitized by Google

7 *An Archidiaconus, aliàs non Canonicus, debeat aſſociare Epiſcopum ad pulpitum, & illi prædicanti cum alijs adſiſtere?*

8 *An quando duo, aut quatuor ab vnoquoque Choro in Vigilia Paſchatis Reſurrectionis, &c. aſcendunt in pulpitum ad intonandum Alleluya, vel huiuſmodi aliquid, dignitates debeant ire ordine ſua præcedentiæ, ſicuti generaliter in omnibus alijs actibus, & non ſecundùm ordinem Chori?*

9 *An Canonicus iunior, vel dignior teneatur ſupplere officium presbyteri hebdomadarij abſentis, quando hebdomada ad ſimplicem Sacerdotem, non Canonicum ſpectet?*

10 *An ſpectet ad Archidiaconum primam dignitatem conuocare Clerum, ſeu conuocationem delegare pro adminiſtratione rerum temporalium?*

11 *An Prælatorum in ſede locatio, & in poſſeſſionem beneficiorum immiſſio pertineat ad Archidiaconum?*

1 AD primum cenſeo, reſpondendum affirmatiuè. Nam Archidiaconus ipſo iure, abſente Epiſcopo, & eius officialibus, Vicarij munus exercet. Eſt enim Vicarius Epiſcopi abſentis in omnibus ipſo iure conſtitutus, *cap. 1. & cap. Ad hæc, de off. Archid.* Barboſ. *in collect. ad d. cap. 1. n. 1. & ſeqq. & de Epiſc. alleg. 54. num. 15. & ſeqq. & de Can. & Dignit. cap. 5 num.* 34. & 35. Leo in Theſaur. *p. 1. c. 10. num.* 2. Sbroz. *de off. Vic. p. 1. q. 3. n. 15. cum ſeqq. & q. 36. n. 10.* Azor. *inſt. mor. p. 2. l. 3. c. 4. q. 2.* Igitur ſi abſente Epiſcopo, & Vicario, ipſe in munere Vicarij ſuccedit in omnibus, ad eum ratione proprij muneris ſpectare debet regimen Chori.

2 Et quidem quod ad munus intonandi primam Antiphonam, & principium Matutini eſt textus *in cap. 2. de off. Archid.* vbi quòd Archidiaconus lectiones, aut Reſponſoria in matrice Eccleſia dare debet, & auſcultare, ita, vt nemo Euangelium, aut Epiſtolam, Reſponſoria, vel quamlibet in Eccleſia Lectionem legat, & cantet, donec auſcultetur ab ipſo. Vnde ipſe eſt, qui primus intonat, & dat ordinem gerendorum in Choro, ſicuti deduxit Grammat. *dec. 24. num. 27.* Rot. coram Puten *deciſ. 89. num. 3. l. 3* Barb. *de Canon. & dignit. d. cap. 5. num.* 20. vbi quod ita etiam reſpondit Sac. Congregatio Epiſcop. & Regul. in Theatina ſub die 18. Aprilis 1617. Et quòd Archidiaconus Cathedralis, vti prima dignitas poſt Pontificalem, dum eſt in Choro, recognoſci debeat, tanquam Superior, & maior, & ad ipſum ſpectent nutus, ac verſiculi ſuperiores. Et officio finito, dare ſignum egreſſus à Choro, & licentiam exeundi, antequam ſit finitum; modò non egrediantur, niſi bini, reuerentiam exhibentes Archidiacono, & notam facientes cauſam punctatori, vt diſcuti poſſit in pleno Capitulo, & quòd ſeruetur ſolitum in Miſſis, quæ cantari ſolent ab ipſo Archidiacono diebus ſolemnibus, ſicuti etiam in conficienda tabella Canonicorum, Presbyterorum, & Clericorum, qui deſeruire debent Officijs, & in Miſſis ſolemnibus, declarauit eadem S. Congregatio in Aprutina 18. Aprilis 1617. & in Placentina 27. Septembris 1647. & dixi alibi.

3 Neque dicatur, regimen Chori ſpectare ad Cantorem ex declaratione Sac. Rituum Congregationis in Tarentina Cryptalearum, relata à Barb. *in coll. 146. n. 4.* Nam illa declaratio intelligenda eſt in eo, quod pertinet ad propriũ munus, quod verſatur circa modulationem, & cantum, in quo ipſe Cantoribus præeſt, Azor. *d. p. 2. l. 3. c. 22.* In alijs verò, nempè circa dandum ſignum pro Officio inchoando, circa indictionem ſilentij, & huiuſmodi, quæ in Choro euenire poſſunt, videntur proculdubio pertinere ad Archidiaconum eo modo, quo præſente Vicario pertinent ad Vicarium. Sicuti quod ad eum ſpectat in principio Matutini, Horarum, & Veſperorum intonare *Pater noſter*, dare ſignum, vt incipiatur, & alia peragere, declarauit etiam eadem S. Congregatio Epiſcop. & Regul. apud eundem Barboſam in *collect. 40. num.* 11. & 12.

Abſente verò Archidiacono, munus huiuſmodi vide- 4
tur ſpectare ad ſecundam dignitatem, & ſic deinceps. Quia inter præſentes in Choro ſeruandus eſt ordo. Et dum non habetur aliqua legitima diſpoſitio in contrariũ, eſſet abſurdum, quòd hæc prærogatiua, ſiue munus non tranſiret gradatim ſecundũ cuiuſq; ordinem, & dignitatẽ.

Ad ſecundum cenſeo pariter reſpondendum affirmati- 5
uè. Quia ita diſponit Cæremoniale *lib. 2. cap.* 38.

Ad tertium. Cùm non ambigatur, Dignitates habere 6
maiorem prærogatiuam, quàm habeant Canonici, ac præcedentiam in omnibus functionibus, neque eſt ambigendum eiſdem deberi apparatus precioſior. Eis enim qui cęteros dignitate præcellunt, debetur quoque maior honor.

Ad quartum. Archidiaconus prima dignitas debet 7
exercere officium Presbyteri aſſiſtentis Epiſcopo, pontificaliter celebranti, vt pluries reſpondit Sac. Rituum Congregatio apud Barboſ. *collect. 40. num.* 18. Et iſta aſſiſtentia ſemper facienda eſt à prima dignitate, quocunque nomine nuncupetur, ex eadem Sac. Rituum Congregatione apud eundem Barboſ. *collect. 57. num.* 20. Vnde abſente, aut impedito Archidiacono, ea proculdubiu pertinet gradatim ad alias dignitates, & demum ad Canonicos ex eadem S. Rituum Congregatione *collect. 253. num. 6. & 14. ac ſeqq.*

Ad quintum dicendum eſt, Archidiaconum, primam 8
dignitatem ſemper præcedere Vicario Capitulari. Alijs verò dignitatibus præcedere Vicarium Capitularem, Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 2. q. 25. num.* 20. Barboſ. *de Epiſc. alleg. 54. num. 167. & de Canon. & dignitatibus cap. 36. num* 8. Sed quando Vicarius Capitularis eſt Canonicus debet ſemper ſtare, ſedere, ac incedere in loco ſuo, & tunc nulli præcedit Barboſ. *d. cap. 36. num.* 10.

Ad ſextum ex alibi deductis reſpondeo, has functiones, 9
tanquam ſolemnes, ſpectare ad Archidiaconum, eo verò abſente, aut impedito, ad ſecundam dignitatem, & gradatim ad alias. Quia iſtæ dignitates præferuntur omnibus alijs, etiam Vicario in his, quæ ſpectant ad exercitium ordinis, vti ſunt huiuſmodi functiones Eccleſiaſticæ.

Ad ſeptimum. Ea quo Archidiaconus debet exercere 10
officium Presbyteri aſſiſtentis, etiam debet eidem Epiſcopo prædicanti aſſiſtere. Cæremoniale enim *lib. 2. cap.* 8. de Miſſa ſolemni Epiſcopo celebrante, diſponit, quòd Epiſcopo prædicante, ad eius dexteram ſedere debeat Presbyter aſſiſtens, & ſic ille idem aſſiſtens celebrationi Miſſæ.

Ad octauum videtur reſpondendum, dignitates ire 11
debere ſecundùm ordinem, quæ vna alteri præcedit. Dum enim non habetur legitima diſpoſitio contraria, ſemper ſeruandus eſt ordo præcedentiæ.

Ad nonum cenſeo, quando hebdomada non ſpectat ad 12
Canonicum, ſed ad ſimplicem Sacerdotem, alium Sacerdotem eiuſdem ordinis teneri eius vices abſentis, aut impediti ſupplere, non verò vnum ex Canonicis antiquiorem, vel iuniorem. Quia regulariter maiores minorum vices non ſupplent, niſi ex neceſſitate. Quando verò hebdomada pertinet ad Canonicum, tunc, eo abſente, aut impedito, alter Canonicus eius vices ſupplere debet. Et ita etiam ſi ex conſuetudine, aut aliter pertineret ad dignitates, vt diſponit Cæremoniale *lib. 1. cap.* 27. ſed ſi omnes Hebdomadarij deficerent, tunc tenentur Canonici, licèt maiores, ſupplere vices minorum, ſtante neceſſitate. Verùm incipiendum eſſet ab vltimo, ſeu iuniore, vt diſponit Cæremoniale eo loco, inquiens, quòd deficiente vno gradui fiat tranſitus ad ſuperiorem gradum, & incipiatur ab vltimo.

Ad decimum. Haud dubitari poteſt, quin Archidia- 13
conus præferri debeat. Nam ipſe ſuperioritatem, & iuriſdictionem in perſonas tam Clericorum inferiorum, quàm Presbyterorum habet, totiuſque Cleri, & Eccleſiarum negocia gerit cum ampla poteſtate, & authoritate, vt in *cap. 1. de offic. Archid.* Et tradit Azor. *inſtit. moral. p. 2. l. 3. cap.* 14. Atque ideò, licèt Archipresbyter præcedat in diuinis, de quo alibi, non tamen in iuriſditionalibus, immò in his ſubeſt Archidiacono, vt in *cap. 1. de offic. Archipr.* Vbi Gloſſ. & omnes, ac notant Anton. de Pret. *de iuriſd.*

Epi-

Digitized by Google

Epiſcop. defenſ. inter tract. mag. *tom.2. cap.6. num.*38. Folin. *in rubr. de maior. & obed. in princip.* & Card. Tuſch. *litt. A. concl.*482. *n.*10. *& ſeqq.* Grat. *diſcept. foren. cap.*111. *n.*83. & ante omnes in ſpecie docuit Bald. *in rubr. C. pro ſocio col.*1.

14 Ad vndecimum reſpondeo, ad eundem Archidiaconum, tanquam primam dignitatem pertinere Prælatos in ſede locare, & in poſſeſſionem beneficiorum Clericos immittere, vt diſponitur in *cap. ad hæc, & in cap. vt noſtrum*, vtrobique Barboſ. *in collect. iur. can. tom.1. eodem tit.* ac etiam ordinare proceſſionem, quòd Clerici incedant bini, & modeſtè, tradit Io: Andr. *in cap.2. de offic. Archid.* cùm ad ipſum ſpectet cura, & adminiſtratio cultus diuini, & modica correctio, *cap.1. eod. tit.* Et ideò, quicquid ſit in adminiſtratione diuinorum, ſcilicet celebratione Miſſarum, & huiuſmodi, certum eſt, quòd in omnibus actibus iuriſdictionalibus in Eccleſia; & extra illam, Archidiaconus præferri debeat, etiamſi non ſit ſacerdos, Rot. *deciſ.*244. *num.2. & 3. p.3. recent.* niſi tamen pro Archipresbytero probetur poſſeſſio legitimè præſcripta, ſaltem ſpatio quadraginta annorum, vt requiritur in conſuetudine noui iuris, alteri iam quæſiti, Rot. *deciſ.*225. *num.3. & 4. & dec.*524. *n.3. par.1. recent. & deciſ.*45. *in fin. par.*8. *& deciſ.*22. *num.*23. *& deciſ.*118. *num.2. & ſeqq. p.*9. & in ſpecie firmat Barbar. *conſ.5. num.9. lib.*2.

CONSVLTATIO CLXXXIV.

An populus tempore peſtis, vel alterius neceſſitatis cum conſenſu Epiſcopi, confugiendo ad protectionem Beatiſſimæ Virginis Montis Carmeli, vel Roſarij, poſſit ſe obligare ad celebrandum quotannis illius feſtum, nec non ad ducendum eo in feſto publicam proceſſionem?

1 AFfirmandum puto. Neutrum enim apparet prohibitum. Non primum, quia Epiſcopus, non ſolum, conſentiente populo, & maiori parte Cleri, poteſt indicere feſtum, verùm etiam, ijs non conſentientibus, Butr. *in cap. Conqueſtus, n.*17. *de fer.* ac latè Chaſſan. *in catal. p.3. conſid.*48. *v. quidquid tamen*, Genuen. *in prax. cap.*51. *n.1. in fin.* Et quod hoc ſaltem illi ſit permiſſum de conſuetudine, tradit Azor. *tom.2. l.1. cap.26. q.2. in fin.* Barboſ. *in d. cap. conqueſtus num.25. ad med.* & Caſtropal. *to.2. tr.9. diſp.2. pun.3. num.*6.

2 Neque ſecundum: Nam Epiſcopus poteſt, occurrente publica neceſſitate, ſolemnes, & extraordinarias proceſſiones indicere, vt pluribus relatis comprobat Barb. *de off. & poteſt. Epiſc. alleg.78. n.2. & ſeqq.*

3 Ex quibus ſequitur, quòd, excluſa neceſſitate, aſſenſus populi nihil refragetur, quòd aliqui ex magiſtratu poſt publica comitia priuatim diſſentiant. Nam quatenus eſſet neceſſarius eiuſmodi conſenſus, ille non deſideratur, cùm electio facta in publicis conſilijs, in quibus omnes fuerant vocati, non poſſit tolli ex ſubſequenti contradictione aliquorum particularium, *l. non diſtinguemus* 37. *§. cumplures, ff. de recept. arb.* Rot. coram Buratto *deciſ.*225. *num.4. & dec.*351. *num.*6. Sicuti idem dicitur de diſſenſu quorundam eccleſiaſticorum, quia ex dictis liquet, non eſſe neceſſarium, & in omnem euentum habetur pro præſtito, cùm in re tam laudabili, & pia nullam habeant cauſam contradicendi, vt in ſimilibus terminis notat Abb. *in d. cap. Conqueſtus num.5. in fin.* & Genuen. *d. cap.*51. *num.*1.

4 Neque obſtat decretum ſa. me. Vrbani VIII. præſcribens ſolemnitates adhibendas in electione Protectoris. Quia non verſamur in vera, & formali electione protectoris. Neque deficiunt in electione, niſi vota ſecreta, quorum vſus à vi maiori, cui reſiſti non poteſt, ſublatus eſt, Rot. *dec.567. per tot. p.1. rec.* Et quoniam decretum iſtud vnà cum altero excluſiuo plurium Protectorum, loquens ſimpliciter de Sanctis, extendi non poteſt ad Beatiſſimam Virginem, de qua non loquitur ſpeciatim, cùm Rex, & Regina non veniant ſub generali diſpoſitione, *cap. fin. in princ. de offic. deleg. in 6. c. ne reliqui, de priuil. eod. cap. Soluta de maior. & obed.* Pariſ. *conſ.*112. *lib.4. in fin.* & facit *text. in l. Princeps, ff. de legib.* quem ad excludendum Beatiſſimam Virginem ab vniuerſali præcepto adducit Ceuall. *com. opin. q.346. n.*17.

CONSVLTATIO CLXXXV.

1 *An Coadiutor Canonici admitti debeat poſt turnum omnium Canonicorum ad cantandum Miſſas principales, dum Canonicus proximus ſolet, & vult ſupplere?*

2 *An idem Coadiutor poſt turnum omnium Canonicorum debeat admitti ad faciendum functiones in decantatione litaniarum, & huiuſmodi.*

3 *An functiones quædam in diuerſis Eccleſijs poſſint fieri in habitu Canonicali à Coadiutoribus, vti ſingulis inuitatis?*

4 *In quo loco inſtallandus ſit Coadiutor, viuente Coadiuto?*

5 *Vbi poſt obitum Coadiuti?*

6 *Et quid dicendum de ipſo Coadiutore, poſt mortem ſui Coadiuti?*

REſolutio iſtarum, ac ſimilium difficultatum pendet a
ex forma Coadiutoriæ. Ideòque illa inſpicienda eſt, quæ vt plurimum reſtringitur ad facultatem faciendi, quæ ad coadiutoris officium de iure, vel conſuetudine ſpectant, ita quòd in Capitulo, choro, & proceſſionibus, aliiſque actibus capitularibus, abſente coadiuto, ac diuinis officijs in ea celebrandis, tanquam illius Canonicus, & in diuinis interuenire, ac ſtallum in choro, ac locum ſuffragium, vocemque in Capitulo, proceſſionibus, & actibus Capitularibus habere, nec non omnibus horis Canonicis, diuinis officijs funeralibus, proceſſionibus, & alij functionibus Eccleſiaſticis in dicta Eccleſia celebrandis intereſſe, &c. poſſit, valeat, & debeat.

Ex quibus verbis notare licet, & reſpondetur ad pri- a
mum, quòd non eſt data facultas faciendi generaliter ea omnia, quæ ſpectant ad Coadiutum, ſed ſolùm ea, quæ exprimuntur, circa quæ verſatur neceſſarium ſeruitium Eccleſiæ ad effectum lucrandi fructus, & diſtributiones, inter quæ non computatur celebratio Miſſarum ſolemnium, cùm in ea propter aliorum Canonicorum ſupplementum, ſeruitium Eccleſiæ non minuatur, cùm eodem, tempore, quo ab alio Canonico Miſſa cantatur, Coadiutor reperiri poſſit in choro; ſed conceditur tantùm facultas ſpectans de iure, vel conſuetudine ad officium Coadiutoris, exemplum adiungens per dictionem reſtrictiuam; ita quòd, &c. Quare ſunt ea, quæ conceduntur, inter quæ non eſt celebratio Miſſarum, dum Canonici ſolent, & contendunt illam ſupplere.

Et aduertendum eſt, quòd in hoc eſt differentia inter 3
coadiutores Dignitatum, & Coadiutores Canonicorum. Quia illi ſicuti ſedent in ſtallo dignitatis, ita debent facere functiones ſpectantes ad dignitatem coadiutam, vt declarauit Sac. Rituum Congregatio in Ferrarien. 2. Iunij 1640. his verbis: *Sacra Congregatio ad 2. reſpondit; Coadiutorem inſeruientem pro ſuo coadiuto Canonico ſemper ſtare, ſedere, & incedere debere in vltimo loco poſt omnes Canonicos. Si verò ſit Coadiutor dignitatis, Coadiutorem inſeruientem pro ſuo coadiuto ſemper ſtare, ſedere, & incedere debere in eodem loco, & ſtallo ipſius Coadiuti.* Et de hiſce loquuntur omnes declarationes dicentes, Coadiutori competere functiones Coadiuti. Sed non ſic Coadiutores Canonicorum, qui ſicuti

Digitized by Google

ſedent poſt omnes Canonicos, vt per eandem Sac. Congregationem in dicta Ferrarienſi, ita non admittuntur ad honorarias functiones, ſi adſint alij Canonici, qui ſuppleant iuxta diſpoſitionem Cœremonialis *cap.26. l.1. de ſupplend. vicib.* ob quam regulam Coadiutores nunquam faciunt aſſiſtentiam Epiſcopo, ſi adſunt veri Canonici, vt per eandem Sac. Congregationem in Ciuitatis Caſtelli 24. Maij 1636. *Sacra, &c. cenſuit, non licere Coadiutoribus Canonicorum, abſentibus, vel impeditis Coadiutis inſeruire pro aſſiſtentibus Epiſcopo, ſolemniter celebranti, vel cum cappa diuinis intereſſenti; ſed hoc munus ſpectare, & pertinere ad veros Canonicos ordine ſucceſſiuo. Et ita in caſu propoſito ſeruari mandauit.* Nam Coadiutoria datur pro ſeruitio, & neceſſitate Eccleſiæ, non autem pro honore, & in gratiam coadiutoris ex Concil. Trident. *cap.5. ſeſſ.25. de reform.* Pariſ. *de reſign. lib.7. cap.10. num.16.* & Rot. *deciſ. 570. numer.9. part.1. recent.*

4 Et facultas data eis in literis Coadiutoriæ tota verſatur circa ea, in quibus, Coadiuto deficiente, minueretur Eccleſiæ ſeruitium, vt Choro, dininis officijs, proceſſionibus, funetibus, Capirulo intereſſe, & ad ſupplendum de neceſſitate, quando ageretur de functionibus pertinentibus iure proprio ad ipſum Coadiutum, vt cantare Miſſas ex obligatione, quemadmodum declarauit Sacra Congregatio Rituum in Patauina die 3. Decembr. 1616. his verbis: *Cum in Eccleſia Patauina inter veros Canonicos, & Coadiutores Canonicorum, &c. Sac. Rituum Congregatio ad relationem Illuſtriſſimi Cardinalis Lancelloti quoad ſecundum, teneri Coadiutores celebrare Miſſas, quas vigore teſtamenti, & inſtitutionis Cappellaniæ ipſi Coadiuti celebrare tenentur, quando Coadiuti ſunt legitimè impediti, vel ob ſenectutem, vel ob ægritudinem non poſſunt dictas Miſſas celebrare. Nullo autem modo, quando agitur de functionibus communibus totius Capituli, vt ſunt dictæ Miſſæ ſolemnes.* In quibus terminis non eſt verum, quòd minuatur ſeruitium, & cultus Eccleſiæ, & quòd adimantur Coadiutori ſibi conceſſa per coadiutoriam.

5 Multòque minus intrat officium Coadiutoris in functionibus, ad quas ſingulares Canonici, eliguntur, Garz. *de benef. par.4. cap.5. in add. ad num.28.* Barboſ. *de canon. cap.29. num. 40.* Gauant. *in man. Epiſcop. v. Coadiutor in add. num.23.* Et in hoc caſu eliguntur à Cantoribus per ſingulas Canonicorum claſſes, quæ non confunduntur in proprijs cuiuſque claſſis in cantandis Miſſis. Accedit que quòd Coadiutores ſpeciatim, vt dictum eſt, dantur ad agendum, quæ ſpectant ad officium coadiutoris de iure, vel conſuetudine. De iure autem generali coadiutor tantùm ſupplet in neceſſarijs, *cap. Ex parte de cler. agr. cap. vn. eod. tit.* & ex forma Cœremonialis *d. cap.26. lib.1.* alii Canonici ſupplent vices in defectum eorum, qui obligantur, & ſic volentibus aliis Canonicis ſupplere, nulla eſt neceſſitas muneris Coadiutoris.

6 De conſuetudine verò conſtare debet vel in generali, vel in particulati, quæ debet eſſe præſcripta ſpatio quadraginta annorum, cùm ſit contrarius, vt Coadiutores, qui ſunt minus digni, æquiparentur in functionibus peragendis veris Canonicis, qui ſunt digniores, & in omnibus præferendi, ac vt ſe ingetant vltra formam coadiutoriæ.

7 Ad hæc ſi Coadiurot non ſuppleat in tempore, & in turno Canonici Coadiuti, non poteſt ex ſupradictis, volentibus aliis Canonicis ſupplere; vnde ſi intret poſt omnes Canonicos, non ſeruiret pro Coadiuto, ſed ex perſona ſua propria, ad quod nullum ius habet, viuente coadiuto, cùm ſit Canonicus fictus, & Canonicatum non poſſideat, nec ſibi, ſed Coadiuto actus faciat, Garz. *de benef. d. p.4. cap.5. n.76. & 90.* Rot. *dec.410. n.4. & 6. p.1. diu. & dec.456. num.3. p.1. rec.*

8 Neque refert, quòd aliquando eadem Sac. Congregatio reſponderit, Coadiutores debere facere functiones pro coadiuto poſt omnes Canonicos. Quia ſtantibus ſupra firmatis, id intelligitur de illis functionibus, quas poteſt, ac tenetur facere, vti coadiutor, & caſu, quo alij Canonici recuſarent, vt ſeruire altari, hebdomadam facere, lectionea, & antiphonas canere, ſuffragium in Capitulo dare, proceſſionibus intereſſe, & alia huiuſmodi, in quibus plenius ſatisfit ſeruitio Eccleſiæ ob maiorem numerum. Et in his terminis loquitur declaratio S. Congregationis in dicta Patauina.

9 Ad ſecundum reſpondeo, ſecluſa conſuetudine, non poſſe, niſi admittatur poſt omnes Canonicos precario nomine, & ſic reuocabiliter quandocunque, & durante tantum eadem voluntate in Canonicis, per Manric. *de tacit. lib.1. tit.12. num.9.* Gratian. *diſcep.167. num. 16.* Poſt. *de manut. obſer.42. num. 124.* eaque ceſſante, nullum ius, nullamque poſſeſſionem acquiſiuit contra Canonicos, à quibus precario poſſedit, ne ad effectum quidem manutentionis, *l. qui precario. ff. de precar.* Menoch. *de retin. poſſeſſ. remed.3. num.3. 19. 38. & ſeqq.* Poſt. *obſ.52. num.21.* Rot. *dec.214. num.6. & deciſ.235. num.3.* poſt eius *tract. & in recent. dec.29. num.6.* Poſito autem, quòd Coadiutor non ſit in poſſeſſione huiuſmodi prærogatiuæ, niſi pro libito Canonicorum, & præcatio, ſequitur, quòd nulla præſcriptio ad eius fauorem inducta ſit, neque allegari poſſit conſuetudo, quæ non præſcripta, nullum ius tribuit, atque adeò neque attendenda eſt, *cap. fin. de conſuet. vbi* Gloſſ. *v. legitimè*, Hoſtien. *n.16.* Abb. *n.13.* alijque.

10 Præterea circa iſtam functionem militant etiam eædem rationes ſuperiùs adductæ circa Miſſarum celebrationem, ſcilicet quòd functio litaniarum non eſt de comprehenſis in literis Coadiutoriæ propter eius maximum honorem, competentem toti Capitulo, non autem particulari Canonico, habenti Coadiutorem, & in ea parati ſunt reliqui Canonici ſupplere ad præſcriptum libri Cœremonialis. Vnde non eſt neceſſarium ſupplementum coadiutoris, neque Eccleſiæ ſeruitium minuitur, neque eſt actus ex pertinentibus ad officium coadiutoris de iure, vel de conſuetudine ex iam dictis.

11 Ad tertium reſpondeo quoque negatiuè. Quia coadiutoribus non competit ex forma coadiutoriæ, cuius ſeruitium expreſsè reſtrictum eſt ad ſupplendum pro coadiuto, vbi coadiutus eſſet obligatus in propria Eccleſia, & in actibus capitularibus in ea celebrandis, & functionibus in illa, vel occaſione illius peragendis, non autem ad functiones, ad quas vel coadiutus, vel multò magis ipſe coadiutor inuitaretur ad inuitantium libitum, ſtante præſertim, quòd coadiutores extra ſuam Eccleſiam; & ſine Capitulo nullam habent prærogatiuam, & agitur cum eis, ac ſi non eſſent coadiutores. Vnde in concurſu cum alijs Sacerdotibus non præcedunt, niſi ratione antiquitatis in Ordine, vt ſunt declarationes S. Rituum Congregationis in Anconitana 18. Martij 1623. tenoris ſequentis. *Sacra, &c. cenſuit, Coadiutores dignitatum extra Eccleſiam nullum habere priuilegium, ſed præcedentiam inter eos ſeruandam eſſe ac ſi non eſſent Coadiutores.*

12 Et in Laudenſi. *Sacra, &c. ad inſtantiam dignitatum, & Canonicorum Eccleſiæ Cathedralis Laudenſis reſpondit, Coadiutori dignitatis extra Eccleſiam, & actus capitulares nullam deberi præeminentiam, ſeu prærogatiuam ſupra antiquiores in ordine ſacerdotali die 7. Martij 1637.* Ex quibus, atque ex inferiùs dicendis apparet, S. Congregationem receſſiſſe ab antiqua ſententia, quòd coadiutores extra Eccleſiam habeant prærogatiuas, vti veri Canonici, vt in Caſalenſi anno 1608.

13 Minuſque id illis competere poteſt ex vi conſuetudinis, quia eſt contra ius, vt extra caſus expreſſos in literis coadiutoriæ adſint eodem tempore duo Canonici eiuſdem Canonicatus. Conſuetudo autem contra ius debet eſſe non ſolùm præſcripta ſpatio quadraginta annorum, ſed etiam rationabilis *ex c. fin. de conſuet.* vbi Doctores. Quæ præſcriptio licèt adeſſet, deſideratur nihilominus rationabilitas, eo quòd non conueniat eodem tempore adeſſe coadiutum in choro cum habitu canonicali, & coadiutorem comparere in alia Eccleſia cum eodem habitu, aliàs enim ſi coadiutus non eſſet in choro, coadiutor amitteret diſtributiones, illaſque de ſuo teneretur dare ex forma coadiutoriæ, eſtque admodum indecens, habitum canonicalem, permiſſum coadiutori ad effectum coadiuuandi in Cathedrali, adhibere ad libitum in quocunque loco contra declarationes S. Congregationis, quæ

ipſiſmet

Digitized by Google

ipſiſmet veris Canooicis prohibet deferte habitum canonicalem, dum interueniunt vti ſinguli, etiam intra Cathedralem io functionibus cum alijs presbyteris, vt ex ſequentibus.

14 In Comenſi. *In cauſa inter Mazzacronios Eccleſiæ Cathedralis Comenſis, & Donatum Peregrinum Canonicum eiuſdem ſuper habitu, & loco obtinendo inter eoſdem, dum litaniæ, quotidiè S. Virginis ibidem decantantur, Sac. Rituum Congregatio, Eminentiſs. D. Cardinali Sacchetto proponente, cenſuit, Canonico non competere in caſu prædicto delationem habitus canonicalis, nec locus ſuper antiquiores Mazzacronios; ſed ſi contingat ipſum Canonicum eodem tempore, & ibidem in forma Capituli intereſſe, tunc habitum canonicalem cum cæteris deferre poſſe. Die 22. Nouembris 1643.*

15 In Capuana. *Capitulum, & Canonici Cathedralis habentes vſum cappæ, & rocchetti, tam in ſuis, quàm in alijs quibuslibet Eccleſijs in functionibus, & diuinis officijs, ſupplicauerunt Congregationi Sacrorum Rituum præpoſita declarari, ſe illis vti poſſe in alijs Eccleſijs, dum conciones habent. vel ab eis pœnitentiæ, vel baptiſmi Sacramentum adminiſtratur, & in alijs ſimilibus functionibus. Eminentiſſimi verò Patres reſponderunt, id eis non licere, niſi in propria Eccleſia die 20. Maij 1651.*

16 Et ſtante quod, nedum Coadiutori, ſed neque veris Canonicis, vti ſingulis intereſſentibus, vlla competat præcedentia extra propriam Eccleſiam ſupra Parochos, vt in Sutrina ſub die 2. Nouembr. 1603. neque vlla prærogatiua, immò nec locua, reſpectu aliorum præsbyterorum, vt eſt declaratum io Caſſanenſi 19. Martij 1650. & in

17 Sutrina. *Decretum, aliàs factum pro Capitulo Cathedralis Eccleſiæ Sutrinæ Ciuitatis, quod Canonici, & Capitulum Eccleſiæ Cathedralis in proceſſionibus, & funeribus ſemper & vbique præcedere debeant Curatos, etiam in eorum proprijs Eccleſijs, non habere locum S. Congregatio Rituum declarauit, quando Canonici ſine cruce, & conſenſu Capituli, vti ſinguli incedunt.*

18 In Caſſanenſi. *Canonicus Theologus Cathedralis Caſſanenſis declarari petijt à Sacra Rituum Congregatione, an Canonicus Cathedralis, &c. reſidens in aliquo Oppido eiuſdem Diœceſis præcedere poſſit Archipresbytero Curato, & alijs Sacerdotibus in proceſſionibus, & in cantandis veſperis, Miſſis, & antiphonis in feſtis ſolemnibus, & in alijs publicis functionibus. Et Eminentiſſimi Patres reſponderunt, Canonicum præfatum non habere locum, niſi in Eccleſia propria.*

19 Non enim probatur, vt Canonicis ratione habitus prærogatiuæ debeantur, quando ſponte ex ambitione, vel lucro inferioribus ſe immiſcent, cùm rationabile non ſit, vt eadem perſona appareat in vno loco ſuperior, & in alio inferior.

20 Ad 4. iam per eandem Sac. Rituum Congregationem ſub die 14. Auguſti, ſi rectè memini, anno 1665. in Ianuenſi ſta lo fuit reſponſum, quòd ſtante diuiſione Canonicatuum in Eccleſia Cathedrali Ianuenſi in Ordines Subdiaconales, Diaconales, & Presbyterales, & ſtante quod Coadiutor ſit Coadiutor Canonici Presbyteri, hodiè eſſet inſtallandus vltimo loco in ordine presbyterali, inhærendo declarationi, aliàs factæ in Æſina tenoris ſequentis: *Quæſitum fuit in Sac. Rituum Congregatione, an Coadiutori presbytero in Eccleſia, in qua præbendæ ſunt diſtinctæ, debeatur præcedentia ſuper Canonicos Diaconos, dum pro ſuo Coadiuto diuinis intereſt. Et Sacra Congregatio reſpondit, in caſu propoſito, præcedentiam Coadiutori deberi die 4. Martij 1644.* Et in vna Monopolitana Primicerij 17. Iulij 1632. vtraque parte plenè informante, cenſuit in præſenti cauſa ad relationem Eminentiſſimi Cardinalis Pamphilij, durante Coadiutoria, abſente, vel impedito primo Primicerio coadiuto, primum locum, & præcedentiam deberi ſecundo Primicerio, non autem Coadiutori primi Primicerij. Coadiutoria verò ceſſante, & facto loco futuræ ſucceſſioni ſecundum Primicerium effici primum, & in illius locum ſubintrare, Coadiutorem verò effici ſecundum.

25 In Eccleſia verò, io qua canonici ooo ſunt diſtincti, coadiutor canooici cum futura ſucceſſione poſt proprietarii mortem habet vltimam ſedem poſt alios canonicos, etiam ſua coadiutoria durante, receptos, vt per Barboſ. alleg.51. num.14. & Rot. apud Farinac. par.1. deciſ.456. ſed neque etiam viuente proprietario, ſedem habere in loco proprietarii, quia ſedere debet vltimo loco poſt alios canonicos, Bonac. *de hor. can. diſ.1. quæſt 2. pun.4. num.* 14. Niſi eſſet coadiutor alicuius dignitatis, præſertim primariæ. Nam tunc, abſente coadiuto ſuo, præcedit omnibus canonicis, habetque idem prorſus ſtallum; quod coadiutus, ſi præſens eſſet, obtineret, & ad coadiutorem ſpectant functiooes dignitatis coadiutæ, vt pluries Sac. Rituum Congregationem cenſuiſſe, refert Barboſ. *de can. cap.29. num.27.* At quomodo id intelligatur diximus ſupra, videndique Gauant. *in man. d. v. Coadiutor num.* 24. Io. Franc. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. part.2. cap.4. num.56. & ſeq.* ac Dian. *tract.4. Miſcell. reſol.38.*

Verùm in hac re attendi debet forma coadiutoriæ. 22
Nam ſi ea illius cooteatu appareat de expreſſa mente Pontificis, quòd coadiutor debeat gaudere eiſdem præeminoentiis, coadiuto competentibus, etiam reſpectu ſedis, dum in ea legitur, *quod non reſidente coadiuto, illius vice, & loco coadiutor, tanquam Eccleſiæ canonicus, poſſit reſidere cum omnibus, & ſingulis priuilegijs, præeminentijs, honoribus, gratijs, & prærogatiuis, & habere debeat ſtallum in choro, locum, & vocem in capitulo, ac proceſſionibus, eo modo, quo coadiutus hactenus habere potuit*, ponderando præſertim illa verba, *cum omnibus præeminentijs, &c.* quæ tanquam vniuerſalia nullam præeminentiam excludunt, *l. iulianus, & l. Teſtamento, ff. de leg.3.* Roland *conſ.87. num.8. vol.2.* Rom. *conſ.44. num.5.* ac dictionem *eo modo*, quæ tanquam appoſita immediatè poſt mentionem, & conceſſionem ſtalli ſignificat identitatem eiuſdem in omnibus, & per omnia, prout habebat coadiutus, Grat. *conſ.40. num.22.* Barboſ. *dict.107.* Gratian. *diſcept.832. num.4. & 5.* vtique dicendum eſt, coadiutori aſſignandam eſſe eandem eſſe ſedem, io qua reperitur coadiutus.

Id, quod clariùs apparet ex verbis ſubſequeotibus: 23
quotieſcunque voluerit coadiutus in Eccleſia reſidere, poſſit gaudere ſuis præeminentijs cum ſtallo, & loco, prout antea gaudebat, & in caſu reſidentiæ coadiutor illi locum cedere debeat. Signum euidens, quòd in caſu non reſidentiæ ſtallum proprium coadiuti debeat occupari à coadiutore. Nam aliàs iſte ſedem cedere non poſſet, niſi verè, ac re ipſa in ea permaneat, cùm non detur ceſſio eorum, quæ à cedente non poſſidentur, Rot. *dec.63. num.7. & 8. p.8. rec.* ex vulgari regula *l. nemo plus ff. de reg. iur.* Et ſic ex demandata ceſſione loci reſultat euidentiſſima probatio, quòd illamet ſedes coadiuti eſſet occupanda in caſu non reſidentiæ à coadiutore, cum priuatio præſupponat habitum, *l.10. ff. de verb. oblig. l. Titio vſumfructum ff. de cond. & demon.* Rota in Bononien. portionis 17. Decemb. 1607. coram Marquemontio penes Marcheſanum *de commiſſ. p.1. fol.978.*

Ac ita, vt in hoc caſu ne ſtatutum quidem capitulare 24
à Pontifice confirmatum, obſtare poſſit, per quod ordines canonicatuum aſſeruntur confuſi, quoad ſedis acquiſitionem, adeò, quòd vigore antianitatis tantùm debeat fieri aſcenſus, nulla habita ratione, an canonici optantes ſint presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi. Tùm quia ex ſupra dictis apparet de expreſſa mente Pontificis circa aſſignationem ſedis. Tùm quia eſt coarctatum in euentu vacationis canonicatuum, quæ comprobari nequit in hoc caſu. Nam ſtante coadiutoria cum futura ſucceſſione, & clauſula ex nunc prout ex tunc, nunquam datur vacatio canonicatus, Tondut. *de penſion. quæſt.22. num.14.* Rot. coram Seraph. *deciſ.1148. num.2.* & coram Duran. *deciſ 12. num. 1.* & conſequenter haud rectè applicatur dictum ſtatutum, cùm requirat vacationem, vt io ſimili firmauit Rota in allegatis deciſionibus, præcipuè verò ſi in ſtatuto dicatur, adueniente caſu vacationis per ceſſum, vel deceſſum. Quæ verba, tanquam generalia, non comprehendunt caſus ſpeciales prouiſionum Apoſtolicarum, Rot. coram Mohed. *deciſ.25. de præb. num.1.* Tùm quia verſamur in caoonicatu

reſeruato, atqoe affecto per appoſitionem manus Papæ, vt per conceſſionem coadiutoriæ firmauit Rot. *deciſ.*36. *num.*11. & *dec.*78. *num.*4. coram Buratto, & coram Merlino *dec.*768. *num.*1. & 10. Vnde reſragari non poteſt diſpoſitio ſtaturaria, continens optionem ſtalli, cùm non detur optio in beneficijs, ſeu canonicatibus, quomodolibet reſeruatis, ſiue affectis, & in curia impetratis, Garz. *de benef. par.*5. *cap.*1. *num.*452. Mar. Ant. *var. reſol. lib.*1. *reſol. vlt. caſ.*9. Rot. *deciſ.*2. *de conſuet. in antiq.* & coram Ludouiſ. *dec.*478. *num.*2. ibique Add. *num.*5. & *deciſ.*10. *num.*5. *p.*8. *rec.* ac in terminis quòd contra coadiutorem cum futura ſucceſſione non ſit locus optionis, tradit Lotter. *de re benef. l.*2. *q.*25. *num.*28. Rot. *dec.*40. *num.*28. *p.*4. *tom.*2. *recent.* Tùm tandem quia in literis coadiutoriæ ſolet adeſſe expreſſa derogatio ſtatutorum, ibi: *non obſtantibus, &c. dictæ Eccleſiæ iuramento, confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate, aliàs roboratis, ſtatutis, & conſuetudinibus, contrarijs quibuſcunque.* Ideòque tanquam à Papa derogatum, non debet attendi in hoc caſu, Rot. *dec.*136. *num.*8. & 9. *dec.*161. *num.*20. & *dec.*210. *num.*11. coram Eminentiſſimo Cardinali Othobono, ac proindè abſque dubio excluditur optio, Gemin. *conſ.*30. *num.*8. Lotter. *d. q.*25. *num.*52. Rot. *d. deciſ.*40. *num.*30. *p.*4. *tom.* 2. *recent.*

25 Ad quintum conſequenter ad dicta reſpondendum cenſeo, poſt obitum coadiuti competere coadiutori ſedem, in qua reperietur cum præcedentia aliorum canonicorum poſtea receptorum in Ordine Presbyterali. Nam in hoc articulo habemus deciſiones S. Rotæ in Tiraſonen Coadiutoriæ 9. Decembr. 1599. & 27. Octobr. 1600. coram Pegna inter eius impreſſas 770. & 856. in quibus firmatur, & coadiutori poſt obitum coadiuti aſſignandam illam eandem ſedem, in qua reperiebatur tempore obitus coadiuti, atque adeò præferendum canonicis ingreſſis poſt receptionem in coadiutorem, ibique reſpondetur argumentis, & rationibus contrarijs.

26 Quod potiori iure admittendum eſt in caſu, in quo ex forma coadiutoriæ, ex qua reſultant facultates, & priuilegia coadiutoris, Barboſ. *de canon. & dignit. cap.*29. *num.* 21. & 25. *in Coll. deciſ. Apoſt.*176. *num.*10. apparet gratiam eſſe conceſſam cum ampliſſimis clauſulis videlicet, quòd plenum ius ex nunc verè, & non fictè cenſeatur acquiſitum, & quòd coadiutor poſſit gaudere indulto de annali, & triennali poſſeſſione. Ex quibus euidentiſſimè conuincitur, gratiam non conſiſtere in ſimplici coadiutoria, ſed continere à principio collationem cum vera poſſeſſione. Nam ex dicto indulto de annali, & triennali poſſeſſione deſumitur, Summum Pontificem voluiſſe, coadiutorem ſibi poſſidere, non autem coadiuto, cui re vera poſſidet prouiſus per ſimplicem coadiutoriam, vt diſtinguendo inter coadiutorem cum iſto, & abſque iſto indulto, tradunt Garz. *de benef. par.*4. *cap.*5. *num.* 9. & Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel. gloſ.*5. §. 9. *num.* 118. concurrentibus præcipuè illis clauſulis, & dictionibus *ex nunc plenum ius verè, & non fictè*, quæ denotant, ab initio coadiutorem eſſe reputandum pro verò poſſeſſore canonicatus, cùm dictio *ex nunc* referatur ad tempus actus geſti, & temporis inchoationem deſignet, licèt tamen effectum futurum denotet, Gabr. *conſ.*69. *num.*4. *lib.*1. Mareſcot. *var. reſol. lib.*2. *cap.*10. *num.* 2. cum alijs adductis per Barboſ. *dict.*117. & illa verba, *plenum ius* includunt ex regula protrita in coadiutorijs, quòd coadiutor non habeat ius conſiderabile in beneficio, cùm proprietas dictorum verborum, tanquam vniuerſalium, ſit omnia comprehendere, & non recipere diminutionem, neque additione indigere, Surd. *conſ.*515. *nu.*1. *vol.*4. Grat. *dec. March.*259. *num.*5. Barboſ. *dict.*261. *n.*1. & 2. atque euidentius ex illis verbis, *verè, & non fictè*, quæ denotant poſſeſſionem canonicatus reapſe eſſe penes coadiutorem, non autem per ſpeciem, prout eſt in alijs ſimplicibus coadiutorijs, cùm dictio *verè* omnem fictionem excludat, Gonzal. *loco cit. gloſ.*43. *num.* 15. Barboſ. *dict.*419. præſertim in caſu, in quo additur, *& non fictè*.

27 Et ex his ceſſant rationes, & abſurda, quæ in contrarium ſolent adduci, quæque recenſentur à Barboſa *de can. & dign. d. cap.*29. *nu.*25. & *ſeq.* ipſumque diu & acriter turſerunt: vt nimirum, quòd canonici poſtea ingreſſi, debeant præferri coadiutoribus ea ratione, quia coadiutor non poſſidet ſibi, ſed coadiuto, qui tunc incipit ſibi poſſidere, & quia coadiutor, viuente coadiuto, non dicitur verè canonicus, ſed fictè, ideòque præferendi canonici poſteà ingreſſi, ne plus honoretur canonicus fictus, quàm verus. Nam vtraque ratio ceſſat, ſtante formula coadiutoriæ à nobis adducta, ex qua, vt oſtendimus, coadiutor non coadiuto, ſed ſibi poſſidet, & ideò non poteſt dici poſſeſſor fictus canonicatus, ſed verus ex verbis, & clauſulis ſupra recenſitis. Et cum hac reſponſione tollitur etiam alterum abſurdum optionis ſtalli, adueniente caſu obitus aliorum canonicorum ante dictum coadiutorem ſedentium. Nam concurrente vera poſſeſſione canonicatus in coadiutore à principio vigore gratiæ, & clauſularum ſupra dictarum, non eſt dubium, quin à principio ſuæ receptionis, & poſſeſſionis incipiat antianitas, *l.* 1. *Cod. de Conſul. lib.*12. *cap.* 1. *de maior. & obed.* Gloſs. *in cap. fin. de conſuet. in* 6. Iaſ. *conſ.*192. *numer.* 15. & 16. *lib.* 2. Ruin. *conſil.* 19. *num.* 4. *lib.* 1. cuius virtute datur aſcenſus, adueniente caſu vacationis, Barboſ. *de canon. & dignit. cap.*30. *num.* 9. & 10.

Ad ſextum videtur reſpondendum, illum præcedere debere, qui prius fuit admiſſus ad coadiutoriam. Ita namque ſuadet anterioritas poſſeſſionis, quæ in hac materia præeminentiarum potiſſimùm attenditur ad textum *in cap.* 1. & Gloſs. *in cap. ſtatuimus, v. primum locum, de maior. & obed.* Gonzal. *ad regul.*8. §. 3. *proœm. num.* 25. Genuen. *in prax. cap.*64. *num.*8. Ricc. *in pr. p.* 1. *reſol.*555. & *par.*3. *reſol.* 270. Daniel. de Nobil. *diſp.*60. *num.* 1. Marant. *reſp.*9. *num.*3. *par.*2. Valenzuel. *conſ.* 34. *num. item* 34. *l.* 1. Altograd. *conſ.* 1. *ante num.* 37. *lib.* 2. & alij. 28

Neque obſtat, quòd non ſit attendendum tempus adeptæ poſſeſſionis coadiutoriæ, ſed ſucceſſionis per obitum coadiuti, proindeque facto loco ſucceſſioni ad fauorem alterius coadiutoris, viuente adhuc altero coadiuto, meritò ipſi, tanquam effecto vero canonico, debeatur præcedentia. Nam quidquid eſſet dicendum, ſi viueret alter coadiutus, & ſic concurreret alter coadiutor, effectus verus canonicus, & coadiutor viuentis coadiuti non adhuc haberet idem plenum ius. Tunc enim dubitari poſſet, an haberent locum ordinariæ regulæ coadiutoriæ. quòd verus canonicus, etiam poſtea receptus, habeat præcedentiam ſupra coadiutorem, licèt ex prægnantia clauſularum, quæ ſolent apponi in literis coadiutoris adhuc viuentis coadiuti, etiam in tali caſu pro ipſo reſoluendum foret, vt in terminis, limitando regulam contrariam, notat Barboſ. *de canon. d. cap.*29. *v.* 25. ibi: *Competit igitur præcedentia canonicis, quamuis poſteriùs prouiſis, niſi aliud in forma coadiutoriæ caueatur.* Ceſſat profectò omnis quæſtio in caſu, quo vterque coadiutus deceſſit, & ſic ambo coadiutores effecti fuerunt veri canonici, non attento, quòd priùs venerit caſus ſucceſſionis ad fauorem alterius coadiutoris, vt in ſimilibus terminis de duobus parem dignitatem conſulatus habentibus, quòd præferatur anterior, & ſi contingat, quòd poſterior in eadem dignitate aſſequatur dignitatem maiorem, nempè Patritiatus, ob quam mereatur prælationem, cedere tamen debeat, quatenus etiam alter poſtea fuerit effectus Patritius, eſt textus notabilis *in l.* 1. *ff. de Conſul. lib.* 12. 29

Quod abſque difficultate debet admitti vigore gratiæ per Pontificem factæ alteri coadiutori, quod ſcilicet cùm primum per ceſſum, vel deceſſum canonicatum vacare contingeret, is illi ex nunc, prout ex tunc authoritate Apoſtolica eſſet collatus, atque ex nunc in illo plenum ius ei eſſet quæſitum, poſſetque beneficio regularum de annali, & de triennali poſſeſſione gaudere. Hæ namque clauſulæ operantur, vt ſequuta vacatione per obitum coadiuti, collatio ab ipſo principio cenſeatur habere ſuum effectum, & perinde ſit, ac ſi ab initio de ipſomet canonicatu prouiſum fuerit, quemadmodum in his terminis ad hoc, vt poſt obitum coadiuti, coadiutor debeat habere præcedentiam ſupra alios poſterius receptos, reſoluit 30

Rot.

Rot. *in d. Tiraſonen.* coadiototiæ 22. Octobr. 1600. coram Pegna.

31 Hinc patet, non ſubſiſtere reſponſionem, quòd huiuſmodi clauſula ex nunc pro vt ex tunc operetur ſolum à die purificatæ conditionis, quia debet intelligi, vt non operetur ſuum effectum ante purificatam conditionem, non autem, quod ſequuta vacatione per obitum coadiuti, in qoa conſiſtit conditionis purificatio, effectus gratiæ oon retrotrahatur ad diem datæ, vt admittit etiam Barboſa, dicens, hanc eſſe naturam harum dictionum, vt retrotrahant diſpoſitionem, in qua ponuntur, ad tempus actus. Et articulo in his præciſis terminis diſporato per Rotam in Hiſpalen. præeminentiatum 8. Febr. 1613. coram Sacrato, quæ eſt *deciſ.456. num.* 11. *&* 12. *par.1. recent.* & iterum in eadem cauſa 20. Febr.1617. coram Andrea, quæ eſt *deciſ.*410. *num.7. par.4.* eadem ſatis clarè admiſit prædicta verba importare, & coadiotor habeat veram tituli collationem, & ius in beneficiu verè, & non fictè quæſitum à die datæ coadiutoriæ. Et in tantum in dicto caſu fuit reſolutum non competere coadiutoribus antianitatem à die admiſſionis, in quantum ibi agebarot in concurſu actu coadiutorum cum illis, qui verè ſunt Canonici, vt legitur in prima deciſione *num.8. &* 13. vbi reſpondendo ad præfatas clauſulas, dicitur, eas in concurſo veritatis, & naturalitatis non operari, com poſteriot ſit natura, quàm fictio, niſi ſpeciatim per habentem poteſtatem contrarium ſit cautum. Præterea in dicta Hiſpalenſi eatenus fuit denegata anterioritas coadiutori à die admiſſionis coadiutoriæ, quatenus in hac materia præeminentiarum attenditur præcipuè poſſeſſio, non autem titulus, & prouiſio, quam ſolum fuit dictum poſſe deduci ex dicta clauſula ex nunc prout ex tunc, vt habetur in dicta prima deciſione *num.* 12. & in ſecunda *num.* 7. Poſſeſſionem autem in eo caſu firmatum fuit, non poſſe ſuffragari coadiutori, niſi à die obitus coadiuti, cum illo viuente, coadiutor non ſibi, ſed coadiuto poſſideat, adeò, quòd ceſſante coadiutoria, debeat capi oova poſſeſſio, vt fuit dictum in prima deciſ. *num.5. & 6. & in* 2. pariter *num.* 5.

32 At in caſu, quo Pontifex ſpeciatim prouidit, nedum qoo ad titulum, ſed etiam quoad poſſeſſionem, ſicoti habetur ex ſupradicta facultate coadiutori tributa, vt poſſit beneficio regularum de annali, & de triennali poſſeſſione gaudere, quam eſſe maximæ virtutis, ac operari, vt poſt admiſſionem ad coadiutoriam cenſeatur tranſlata poſſeſſio in coadiutorem perinde ac ſi eſſet titularis, probat in terminis Garz. *de benef. p.4. cap.5. num.90.* dicens, quòd aliàs, ſecluſo tali indulto, non haberet locum dictarum regularum diſpoſitio, ea ratione, quòd viuente coadiuto, non dicitur coadiotor poſſidere ſibi, ſed coadiuto, & ſequitur Gonzal. *add. regul.8. gloſ.5. §.9. n.* 118. & ita diſtinguendo, fuit alijs relatis, iudicatum in Lucana Capellaniæ 28. April.1656. coram Beuilaqua, & dictum, quod *dec.456. p.1. recent.* nouam poſſeſſionem requirens, loquitur in caſu, quo in litteris non adſit præfata facultas.

33 Neque eſt omittenda ratio vitandi abſurdi, quod ſanè grauiſſimum eſſet, ſi is coadiutor, qui hucuſque abſque controoerſia prælatus fuit alteri coadiutori, tanquam poſterios recepto io coadiutoria, compelleretur deſcendere ad locum inferiorem, dum hodiè ſunt ambo veri Canonici, ſicuti hanc rationem, in hac ſpecie validiſſimam, conſiderauit Rota coram Pegna *ſuprac. dec.630. n. 5. & deciſ.*680. ſub principio.

34 Verùm, his non obſtantibus, tenendum eſt præcedentiam deberi illi coadiutori, ad cuius fauorem prius factus fuit locus futuræ ſucceſſioni poſt mortem ſui coadiuti, ex qua fuit effectus verus Canonicus. Vnde alter coadiutor, etiam deputatus cum futura ſucceſſione, ſuo coadiuto adhuc viuente, nullo iure prætendere poteſt præcedentiam, licèt priùs in coadiutoria fuerit admiſſus, ſed debet ſedere in vltimo loco poſt omnes canonicos, & ſic poſt alterum coadiutorem, effectum canonicum poſt obitum ſui coadiuti, vt ſupra iam diximus. Et ita etiam cenſuit Sac. Rituum Congregatio in Lauden. præcedentiæ 4. Aug. 1651. proponente Eminentiſs. Cardinali Franciotto.

Nec aliqua diuerſitatis ratio poteſt adeſſe ex quo poſtea, defuncto coadiuto alterius coadiutoris, fuit ad illius fauorem factus locus futuræ ſucceſſioni, cum fuerit factus locus poſtquam ad fauorem alterius coadiutoris erat iam factus locus ſucceſſioni Canonicatus ſui coadiuti antea defuncti, ac proinde effectus fuit canonicus antiqoior, atque adeò acquiſiuit ius quoad præcedentiam, & locum. 35

Non obſtat, quòd in gratia coadiutoriæ alterius coaditoris, in qua prius fuit admiſſus, fuerit Canonicatu prouiſus ex nunc pro vt ex tunc, quòd vacare contigerit, & ex nunc plenum ius ſibi in illis exercere, ac beneficio regularum de annali, & triennali poſſeſſione gaudere. Quia quo ad clauſulam ex nunc pro vt ex tunc, cum fuerit appoſita in diſpoſitione conditionali, nempè ſub conditione vacatioois Canonicatus per ceſſum, vel deceſſum Canonici coadiuti, non operatur, niſi poſt purificatam conditionem, non autem à die datæ, vt in terminis diſpoſitionis collatæ poſt mortem, & coadiutoriæ cùm clauſula ex nonc prout ex tunc latè firmauit Barboſ. *clauſ.61. num.4. &* 5. Rota coram Merlino *deciſ.147. n.1. &* 2. & quod verè, & non fictè acquiratur ius ad coadiutoriam intelligitur de iure ad rem, non autem de iure io re, quod acquiritur ex collatione de præſenti, non autem ex conditionali, quæ pendet à futuro euentu, nempe à morte coadiuti, Gonzal. *gloſ.5. num.40. & 64.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.3. de coadiutor cap.10. num.49. cum ſeq.* Et quòd non obſtantibus ſimilibus, ac amplioribus clauſulis, apponi ſolitis io coadiutorijs, coadiutor oon poſſit ſibi arrogari præcedentiam, veris canonicis, poſtea receptis debitam, plenè firmauit multis deciſionibus Lotter. *de re benef. l.2. quæſt.* 25. *num.36. & ſeq.* 36

Multòque minus poteſt operari clauſula ex nunc prout ex tunc ante purificationem coadiutotiæ, eidem clauſulæ annexæ, ſcilicet vacationis Canonicatus, fuerit antea acquiſitum ius præcedentiæ alteri coadiutori, effecto Canonico ex vacatione coadiutotiæ per obitum ſoi coadiuti, cùm dicta clauſula non ſit reſtrictiua ad diem datæ in præiudicium iuris alteri queſiti medio tempore, Barboſ. *d. clauſ.61. num.*8. Put. *dec.190. lib.*2. Rot. coram Merlino *d. dec.147. n.4.* 37

Atque hinc non obſtat deciſio in Tiraſonen. coadiutotiæ coram Pegna. Nam ab iſta deciſione, & ab alia io eadem cauſa coram eodem Sac. Rota receſſit in Hiſpaleo. præeminentiarum 8. Februarij coram Sacrato *deciſ.* 416. *par.1. recent.* in qua ſatisfit omnibus adductis coram Pegna. Eam refert, ac ſequitur Lotter. *d. quæſt.*25. *ſub num.*38. & confirmauit Rot. coram Andrea, vt in *dec.*410. *par.4. rec.* vbi *num.7. &* 8. illis clauſulis fusè reſpondetor. 38

Neque releuat, qoòd in priori coadiutoria dicatur, quòd coadiutor poſſit gaudere regulis Cancellariæ de annali, & triennali, ex quo prætenditur, fuiſſe acquiſitam poſſeſſionem à die, quo fuit admiſſus ad coadiutoriam. Quia nollo modo fuit acquiſita vera poſſeſſio, cùm duo in ſolidum eodem tempore poſſidere nequeant, ſed tantum fuit acquiſita poſſeſſio adminiſtratioois, quæ non ſuffragatur ad effectum præcedentiæ, vt in citata *deciſ.466. num.4. & ſeqq. par.1. & deciſ.*410. *num.5. & 9. p.1. recent.* vbi reſpondetur ſimili obiecto, quòd coadiutor poſſit gaudere regulis de annali, & triennali, & dicitur fuiſſe reſolutum à Sac. Rituum Congregatione præſertim conſiderando, quòd in literis coadiutoriæ Pontifex tantum dixerit, qoòd prior coadiutor poſſit gaodere regolis de annali, & triennali, non verò quòd debeat gaudere antianitate, de qua Pontifex nihil dixit, & propterea ad id non debet extendi, vt firmauit Rota in Firmana penſionis 15. Iulij 1649. coram Card. Celſo. 39

Cœterùm addo non extra rem, quòd Sac. Congregatio Concilij die 5. Iunii 1655. reſpondit, Coadiutores Canonicorum poſſe intereſſe choro, & diuinis officijs, etiam quando Canonici Coadiuti interſunt, cum his 40

tamen conditionibus conſentientibus Coadiutis, in vltimo loco, non in Capitulis, vel aliis actibus capitularibus. Idem cenſuit 1. Septembris 1657. Et eadem ſub die 9. Nouembris 1630. declarauit, ſi ex forma literarum Apoſtolicarum Coadiutorum, nunquam tenentur horis canonicis intereſſe Coadiutores, quandiù aliqua ex tribus cauſis expreſſis in *cap. 1. de Cler. non reſid. in 6.* verè fuerint impediti, diſtributiones quotidianas coadiutis lucrati, perinde ac ſi diuinis intereſſent. Si verò ſine cauſa abſint Coadiutor, & Coadiutus, Capitulum poteſt punctaturas, ſeu diſtributiones retinere, vt in Aretina 22. Martii 1659.

CONSVLTATIO CLXXXVI.

An, & quo pacto teneantur Canonici ſuum Epiſcopum ad Eccleſiam acceſſurum comitari?

1 ID videtur deciſum in Cæremoniali Romano *l. 1. cap.* 15. per hæc verba: *Cum Epiſcopus rei diuinæ peragendæ cauſa ad Eccleſiam venturus erit, ſiue ipſemet celebraturus ſit, ſiue alter, debent Canonici omnes cum eorum Eccleſiaſtico, & canonicali habitu appropinquante hora ad illum accedere, eumque cappa indutum ex ea aula, ſeu camera, quam ad hoc deſtinauerit ad Eccleſiam progredientem comitari, & deducere, & mox in redeundo idem ordo ſeruetur.*

2 Hoc ipſum fuit reſolutum in Sac. Rituum Congregatione in Piſaurenſi tenoris ſequentis: *In cauſa inter Epiſcopum, & Canonicos Cathedralis, referente Eminentiſs. & Reuerendiſs. D. Cardinale Franciotto pro Eminentiſſ. & Reuerendiſs. D. Cardinale Pallotto, Sac. Rituum Congregatio, partibus auditis, cenſuit canonicos in ſuo habitu Eccleſiaſtico, & canonicali teneri Epiſcopum cappa indutum per eam viam, & ex ea aula, ſeu camera, quas ad hoc ipſe ſingulis vicibus deſtinauerit ad Eccleſiam procedentem comitari, atque deducere, & ad eaſdem, ſicut dictum eſt, deſtinatas reſpectiue reducere. Quod ſi in Sacriſtia, vel alio in loco Epiſcopus Cappam deponat, data benedictione, canonicos dimittat. Si verò Epiſcopus à choro diſcedat, non expletis diuinis officiis, duo ſaltem canonici ea adimpleant, quæ ſupra decreta ſunt die 22. Martij 1653.*

3 Et in eadem, referente eodem Eminentiſs. ac Reuerendiſs. Franciotto in cauſa inter Epiſcopum, & Canonicos Cathedralis Eccleſiæ, Sac. Rituum Congregatio, partibus auditis, cenſuit, & declarauit decretum emanatum ſub die 22. Martij præteriti in verſ. *Si verò Epiſcopus à Choro diſcedat non expletis diuinis officijs, duo ſaltem canonici ea adimpleant, quæ ſupra decreta ſunt*, intelligendum eſſe, quòd ſi Epiſcopus ſtatim finita Miſſa Conuentuali ab Eccleſia diſcedere voluerit, neque expectare, quòd hora ſexta recitetur, vt de conſuetudine Eccleſiæ, finita Miſſa, recitare ſolet; vel ſi diſcedere voluerit, finitis Veſperis ante Completorium, canonicos in dictis caſibus teneri Epiſcopum comitari ſaltem extra portam Eccleſiæ, vt dicitur in Cæremoniali *c. 1. l. 2.* & poſtea ſtatim reddere ad chorum ad recitandum horam ſextam, aut completorium. Et ita in poſterum eadem S. Rituum Congreg. ſeruari mandauit die 24. Maij 1653. Idem nuper declaratum fuit pro Archiepiſcopo Conſentino, & Vrbinatenſi.

CONSVLTATIO CLXXXVII.

An Canonici Eccleſiæ Collegiatæ cedere debeant locum in Synodo beneficiatis Eccleſiæ Cathedralis, quando conueniunt cum Capitulo ipſius Cathedralis? &

An Canonici, & Clerus Cathedralis ſedere debeant in Synodo ad dexteram, Canonici verò cum Clero Collegiatæ ad ſiniſtram?

AD primum reſpondeo affirmatiuè cum S. Rituum 1
Congregatione in Ampurienſi præcedentiæ 20. Ianuarij 1635. Ex ea ratione, quia membra non debent ſeparari à ſuo capite, vt ſæpè diximus.

Ad ſecundum reſpondendum videtur, Canonicos, & 2
Clerum Cathedralis ſedere debere in Synodo ad dexteram, canonicos verò cum clero Collegiatæ ad ſiniſtram, vt cenſuit eadem S. Congregatio in dicta Ampurienſi ſub die 11. Maij 1641.

At ego aliter iudicandum puto. Nam ſicut controuer- 3
ti non poteſt, Cathedrali, tanquam digniori, deberi præcedentiam ſupra Collegiatam, *cap. ſtatuimus, de maior. & obed. cap. Venerabilis in fin.* vbi Gloſſ. *de verb. ſignif.* ac tradit Grat. *diſcept. 111. num. 11.* & alias declarauit eadem Sac. Rituum Congregatio, non obſtante conſuetudine in contrarium, vt in Tuſchanenſi 19. Auguſti 1619. etiam in omnibus actibus, & functionibus in propria Collegiata exercendis, vt in Fundana 2. Octobris 1597. referente Barboſ. *de canon. & dignit. cap. 18. num. 48. & ſeqq.* ita, admiſſa dicta præcedentia, non videtur vllo pacto recedendum ab ea ratione, ne ſcilicet contingat membra ſeparari à capite, & ab illa, qua dictum eſt, Cathedralem eſſe digniorem Collegiata. Dum autem Capitulum Cathedralis ſedet ad dexteram, non ſortitur digniorem locum, & membra ſeparantur à capite. Quia præterquam quòd loci à dexteris, & à ſiniſtris ſunt digniores ſequentibus, & ideò mater Zebedæi tales pro filijs exoptabat, adhuc ad ſeorſum patet, quod quando ſedentium eſt in corona, licèt primus locus à dexteris ſit honorabilior primo loco à ſiniſtris, tamen primus locus à ſiniſtris eſt dignior ſecundo loco à dexteris, & ſecundus locus à ſiniſtris eſt dignior tertio loco à dexteris, & ita gradatim deſcendendo. Quippè locus honorabilioris dicitur, qui eſt proximior capiti; vnde quò magis quiſque particeps eſt capitis, eò magis debet illi eſſe propinquus.

Et ideò, licèt Delphinus ſedeat ad dexteram Regis 4
Franciæ, illique aſſideant Principes Regalis generis, ac deinde Duces, Marchiones, & Comites, tamen ad ſiniſtram ſedet Cancellarius, & poſt eum Præſides ſupremi Parlamenti, vt refert Boer. *de ord. grad. n. 2. c. de ord. Conſſt. reg. n. 3. & 10.* atque adeò ſecundus canonicus Cathedralis ſederet inferior primo canonico Collegiatæ, & tertius canonicus Cathedralis inferior ſecundo canonico Collegiatæ, & ſic deinceps. Quod eſſet abſurdum: Quia canonic. Cathedralis dicuntur Clerici primi gradus, canonici verò Collegiatæ dicuntur Clerici ſecundi gradus ab Innoc. *in cap. fraternitatem, v. & maior de ſepult.* Boer. *loco alleg. n. 24.* & propterea ſemper, & vbiq; vt ſeruetur diſtinctio ordinum, & graduum, quæ vnitatem in Eccleſia conſeruat, *c. ad hæc 99. d.* vbi Gloſ. & Archid. canonici Cathedralis debent præcedere canonicis Collegiatæ. Alioquin ſeperarentur etiam membra à ſuo capite. Quia caput ſcilicet Epiſcopus, debet tam à dexteris, quàm à ſiniſtris circundari à ſuis membris, nempè à canonicis Cathedralis, qui & dicuntur fratres Epiſcopi, Abb. *in c. nouit, de his, quæ fiunt à Præl.* & ſunt eius commiſſionis manus dextera, quàm ſiniſtra. Quinimmò contingeret quòd tybiæ, ſiue crura, quales reſpectu canonicorum Cathedralis ſunt canonici Collegiatæ, locum manus ſiniſtræ vſurparent, quod eſſet monſtroſum.

Ad declarationem verò Sac. Congregationis reſpon- 5
deo, illam emanaſſe ex motiuo, quòd dicta Eccleſia collegiata fuerit ſubſtituta in locum antiquæ Cathedralis

Cuiſ-

Digitized by Google

Ciuitanenſis, vnitæ Cathedrali Ampurienſi, ideòque ceſſant in ea rationes adductæ, quas in ſuis terminis omnino certas exiſtimo.

CONSVLTATIO CLXXXVIII.

An in matrimonijs Catholicorum cum hæreticis, cum quibus immiſti viuunt, poſſint Parochi aſſiſtere ritu catholico ad impediendam fornicationem, dum ritu hæretico coniugati eodem tecto ac lecto, tanquam legitimè coniuncti, vtuntur?

1 RESpondeo, Parochis non licere aſſiſtere huiuſmodi matrimonijs, niſi adſit aliqua iuſta cauſa approbanda à Sede Apoſtolica, vt alibi diximus. Quia non ſunt facienda mala, vt eueniant bona. Peccant enim tam Catholicus contrahendo cum hæretica, quam Parochus hiſce matrimonijs aſſiſtendo. Nam Parochus cooperatur matrimonio hæretici & catholici, non quidem quia eſt miniſter, vt exiſtimauit Canus, ſed quia in genere cauſæ materialis, aut diſpoſitiuæ, aut tanquam cauſa, ſine qua non, concurrit, quatenus eius præſentia reddit habiles contrahentes, qui ſine illa habiles non eſſent ad matrimonium poſt decretum Sacri Concilij Trident. Vnde in locis in quibus publicatum eſt decretum Tridentini atque adeo pro validitate matrimonij, requiritur præſentia Parochi, ſi adſit ſpes certa, vel ſaltem ſatis probabilis non euitandi fornicationes, & concubinatus, ſed etiam conuerſionis alterius coniugis ad fidem, & nullum ſubuerſionis periculum videtur adeſſe iuſta cauſa ijs aſſiſtendi, atque adeo approbanda à Sede Apoſtolica. Quod eſt contra Poncium *de matrim. in append. cap. 9. §. 1.* præcipuè *num. 5.* Si verò non fuerit publicatum, matrimonia contracta ritu hæretico abſque Parochi, ac teſtium præſentia valida ſunt, vt etiam alias diximus.

2 Hinc Epiſcopi, ſiue Nuncij Apoſtolici permittere non debent, quòd contrahatur inter hæreticos & catholicos, niſi hæreticus vellet fidem Catholicam amplecti. Tunc enim Parochus poterit intereſſe. Et licèt Sedes Apoſtolica toleret matrimonia contracta inter Catholicas, & hæreticos in regionibus, in quibus hæreſes impunè graſſantur, nunquam tamen voluit aliquo actu poſitiuo illa approbare. Immò quando poteſt ſe opponit, & ea impedit, ſed debent ſe opponere, ac illa impedire in caſibus occurrentibus, quando habent commoditatem id faciendi abſque periculo ſcandali, aut tumultus, vel ſaltem non concedant licentiam, neque faciant actum aliquem, ex quo poſſit elici ſuus conſenſus poſitiuus.

CONSVLTATIO CLXXXIX.

An tolerari poſſit, quod mariti, aut vxores in captiuitate exiſtentes per aliquod tempus apud Turcas, ſi nihil de vita, aut morte coniugum audiuerint, ad ſecundas tranſeant nuptias ex eo, quòd timeatur prædictos apoſtatare, & ad effectum prædictum recurrere ad miniſtros hæreticos? Si verò aliquid ſciuerint certi de vita coniugis captiui, illicò recedere debeant à ſecundis nuptijs ſub aliqua pœna pecuniaria? Vbi de diſſolutione matrimonij infidelium ad fidem conuerſorum.

1 CEnſeo, huiuſmodi matrimonia eſſe dirimenda, & in poſterum nullo modo id eſſe permittendum, nec prætextu cuiuſuis grauis, & imminentis ſcandali tolerari poſſe, aut debere. Non enim ſufficit abſentia mariti, ne per centum quidem annos, vt poſſit mulier ad ſecundas nuptias tranſire, etiam ſi toto hoc tempore nihil audiuerit de viro ſuo. Quia pro tranſitu ad ſecundas nuptias requiritur, quòd alter coniugum acceperit certum nuncium mortis alterius. Ita Gloſ. *in cap. in præſentia in fin. de ſponſal.* Alex. de Neu. *ibid. num. 22.* Abb. *in cap. Quoniam §. Porro num. 12. vt lit. non conteſt.* Innoc. *in cap. Dominus de ſecund. nupt.* Anchar. *ibid. in fin.* alijque communiter, ac deſumitur expreſsè *ex d. cap. Dominus*, illis verbis: *Id vobis reſpondemus, vt nullus amodo ad ſecundas nuptias migrare præſumat, donec ei conſtet, quòd ab hac vita migrauerit coniux eius.* Et ex *d. cap. in præſentia*, ibi: *conſultationi ergo tuæ taliter reſpondemus, quod quantocunque annorum numero ita remaneat, viuentibus viris ſuis, non poſſunt ad aliorum conſortium canonicè conuolare, nec auctoritate Eccleſiæ permittas contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte virorum.*

Ratio autem eſt, quia de priori matrimonio certò conſtat, & proinde certum eſt, adeſſe impedimentum contrahendi aliud matrimonium. Quòd autem diſſolutum ſit matrimonium per mortem alterius coniugis, & ſublatum impedimentum non certò conſtat, ſed ſolum eſt dubium, & ad ſummum adeſt leuis probabilitas. Non poteſt autem quod eſt incertum elidere quod eſt certum, nec contra ipſum præualere. Vnde cùm incerta mors coniugis ita ſe habeat, vt poſſit eſſe ſequuta, & non poſſit eſſe ſequuta, remanet in ſuo ſtatu impedimentum ligaminis, quod impedit, ac dirimit ſecundas nuptias. 2

Ex quibus infertur contra Simancham *cathol. inſtit. tit. 40. num. 3.* & Gutierem *can. quæſt. 8. num. 3. lib. 2.* in contrahendis ſecundis nuptijs non poſſe amplius habere locum bonam fidem, ſi contrahantur abſque certitudine mortis alterius coniugis. Nam iura prohibentia ſunt clara, & ignorantia iuris neminem excuſat, *l. iuris ignorantia, C. qui admitti*, vbi Doctores. 3

Neque obſtat diſpoſitio *d. cap. Dominus de ſecund. nupt.* quatenus diſponit: *Si verò aliquis, vel aliqua id hactenus non ſeruauit, & de morte prioris coniugis adhuc ſibi exiſtimat dubitandum, & qui ſibi nupſit, debitum non deneget poſtulanti, quod à ſe tamen nouerit nullatenus exigendum.* Nam hæc diſpoſitio non eſt pro tempore futuro, atque adeo nec pro matrimonijs ſubſecuturis ab illo tempore, ſed tantùm reſpicit matrimonia eatenus, & ad tempus illud vſque contracta, vt ſatis declarat dictio illa *hactenus*. Hoc autem diſpoſuit Pontifex de matrimonijs præteritis, quia cum eo tempore non extaret ius expreſſum, quòd deberet conſtare de morte alterius coniugis, vt locum habere poſſent ſecundæ nuptiæ, fuit locus bonæ fidei, quæ locum habere nequit poſt diſpoſitionem dicti *cap. Dominus*. 4

Et proinde tranſeuntem ad ſecundum matrimonium abſque certitudine mortis alterius coniugis puniri poſſe ab Inquiſitoribus, tradunt Farinac. *d. hæreſ. quæſt. 178. num. 71.* & Carena *de offic. inquiſ. par. 2. tit. 5. §. 4. num. 27.* qui teſtatur de praxi. Quia abutitur Sacramento, dum adhuc dubius, an ſit ſolutus vinculo prioris matrimonij, tranſit ad ſecundum contra expreſſam prohibitionem Sacrorum Canonum, qui requirunt certitudinem mortis, vt poſſit ſuperſtes coniux ad ſecundas nuptias tranſire. Quare contra Parochos, ac alios poteſt inquiri à S. Officio de celebratione matrimonij poligamorum ſine legitimis probationibus, & præuia interrogatione, an credant, vel crediderint licere Parochis, etiam tempore belli, vel peſtis, dum itinera ſunt infrequentia, & minus tuta, celebrare matrimonia, non factis prius diligentijs à Sacro Concilio Tridentino præſcriptis. Et ſi rectè reſponderit, poſſit damnari ad carcerem triennalem cum ſuſpenſione perpetua à cura animarum, & exilio à locis delictorum. Quoad matrimonia verò, vt ſupra celebrata, debet comprobari vera mors priorum coniugum, & interim moneri coniuges, ne inſimul cohabitent. 5

De diſſolutione autem matrimonij infidelium ad fidem conuerſorum hæc habeo. Matrimonium infidelium non dirimitur per conuerſionem alterius, vel vtriuſque, niſi fuerit contractum contra eorum leges, vel contra ius naturæ. Hinc quando alter infidelium ad fidem conuertitur, debet ſecundùm Apoſtoli conſilium 1. Corinth. 7. cohabitare cum infideli, donec eſſet aliqua ſpes conuerſionis 6

Digitized by Google

ſionis, nec viuente infideli, aliam ducere poteſt, niſi infidelis cum conuerſo cohabitare recuſet vel ſimpliciter, vel non, abſque contumelia Creatoris, nempè quia ſtudet fidelem à fide peruertere, vel ad peccatum inducere, vel Dei, aut Chriſti nomen non vult audire, niſi cum contemptu, vel familiam à Chriſti fide retrahit. Tunc enim contumelia Creatoris matrimonium ſoluit, & è conuerſo aliam ducendi conceditur facultas per textum *in c. gaudemus de diuort.* & Doctores communiter.

7 Vt autem infidelis conuerſus contrahere poſſit aliud matrimonium cum fideli, non ſufficit voluntas præſumpta coniugis infidelis, quòd nolit cohabitare, vt ſi regio, vbi degit, valdè diſtet, ſed requiritur etiam diſpenſatio Apoſtolica. Vnde Gregorius XIII. *conſtit. incip. Populis* 25. Ianuarij 1585. conceſſit quibuſdam conuerſis, vt poſſint contrahere, priore coniuge prius non præmonito, ſi vix poſſit præmoneri. Nam licèt ſola locorum diſtantia non ſufficiat, vt conuerſus poſſit aliud matrimonium cum fideli contrahere, priori infideli coniuge priùs non præmonito, ac requiſito, an conuerti velit, vel ſaltem cohabitare ſine iniuria Creatoris, eſt tamen cauſa ſufficiens, vt Summus Pontifex diſpenſare poſſit, prout reipſa diſpenſauit Gregor. XIII. Clemens VIII. & Paulus V. & ita obſeruatum cum aliquibus Perſis conuerſis ad fidem catholicam in Hiſpania, petentibus declarari, ſibi licere matrimonium ibi contrahere abſque eo, quòd requirantur priores vxores in Perſia commorantes, ſub prætextu conſuetudinis, quæ viget in Perſia dimittendi vxores ad libitum ob difficultatem illas requirendi. Et in Neapolitana, in qua exponebatur, quòd elapſis annis capto à Cœſaris militibus Tauruno in Hungaria, Italis Belgrado, mulier iuuenis, Turcæ vxor, capta, & Neapolum Campaniæ ducta, vendita fuit nobili matronæ, quæ poſt nonnullos annos eam ad fidem conuerſam baptizari fecit, ac deinde libertate donauit, alteri nubere deſiderabat, & cum ei fuiſſet dictum, quòd virum ſuum Turcam requirere debebat, num Neapolim venire, & cum ipſa cohabitare vellet; reſpondit hoc fieri non poſſe ob loci diſtantiam, & quia dictus vir erat Turca, qui ſine libertatis periculo Neapolim venire non poterat, & veriſimile etiam erat, ita ipſum eſſe reſponſurum. Et licèt in tribunali Archiepiſcopatus Neapolitani eſſet conſuetudo, quòd iſta requiſitio non attenderetur, ad cautelam tamen S. Congregationem conſuluit, quid in dicto caſu eſſet agendum.

8 Cùm item tempore Clementis VIII. de hac re actum eſſet in Sac. Congregatione Concilij propter Perſas, qui Legatum Regis Perſarum in Hiſpaniam comitati, & ad fidem conuerſi, vxores ibi ducere volebant, non requiſitis vxoribus, quas duxerant in infidelitate ob diſtantiam, & difficultatem, Sac. Congregatio Concilij cenſuit, non poſſe hos conuerſos aliàs vxores accipere, niſi priùs conſtiterit, an priores vxores vellent ad fidem conuerti, vel etiam non conuerſæ vellent cum eis cohabitare abſque iniuria Creatoris; loci autem diſtantiam, & difficultatem non ſufficere, cùm poſſint ducere alias vxores, non requiſitis vxoribus, ſed ſubeſſe ſufficientem cauſam diſpenſandi, vt poſſint contrahere abſque requiſitione. Atque ita dictus Clemens diſpenſauit, ſecutus aliud exemplum Gregor. XIII. cum Indis, qui conceſſit Ordinatijs, vt in illa regione poſſent diſpenſare cum Chriſti fidelibus ad fidem conuerſis, qui ante baptiſmum ſuſceptum matrimonium contraxerant, vt ſuperſtite eorum coniuge infideli matrimonium cum quouis fideli contraherent, dummodo conſtet, etiam ſummariè, & extraiudicialiter coniugem abſentem moneri legitimè non poſſe, aut monitum intra tempus in eadem monitione præfixum ſuam voluntatem non ſignificaturum.

[Primum igitur eum, qui chriſtianus effectus eſt, non poſſe vxorem denuo ducere infidelem, neque fidelem infideli nubere, ſine vlla dubitatione ex Eccleſiæ vſu, & conſenſu certiſſimum eſt. Nam & ſcelus ingens committitur, & matrimonium nullum eſt iuxta Doctorum concordem ſententiam, tametſi quæ illi recitant Ambroſij relati 28. *q.* 1. *cap.* 1. & Auguſtini *ead. q. cap. Sic enim*, Concilij Chalced. *cap.* 14. cœteraque decreta non id ſatis efficiant. Sed conſenſu, vt dixi, Eccleſiæ ſatis eſt.

De eo verò, qui ante baptiſmum vxorem habuit, ſunt enim inter infideles vera coniugia, ſi ſecundùm leges ſuas naturali legi non repugnantes, peragantur, tametſi Sacramenti vim nullam habeant, niſi in Eccleſia Catholica rata fiant, quid acturus ſit intelligendum eſt Pauli Apoſtoli præceptum 1. *Cor.* 7. Primum enim per baptiſmum non ſoluitur matrimonium cum infideli, quia potiùs, & poteſt, & debet cohabitare cum illo, ſi coniux infidelis vltrò conſentiat, & ſpes ſit lucrandi illum Chriſto. Ita enim docet Apoſtolus. *Si quis frater vxorem habet infidelem, & hæc conſentit habitare cum illo, non dimittat illam, & ſi qua mulier habet virum infidelem, & hic conſentit habitare cum illa, non dimittat virum.* Et mox: *Vnde enim ſcis mulier, ſi virum ſaluum facies. Aut vnde ſcis vir, ſi mulierem ſaluam facias?* Hoc modò Monica Patritium, Auguſtini patrem, ſaluum fecit. Quam ob rem iuxta eiuſdem Auguſtini contra Pollentium ſententiam præcipiendum eſt, fidelem coniugatum cum infideli legitima coniuge cohabitare, neque alias nuptias inire permittendum, donec illa chriſtianam Religionem penitus repudiare intelligatur.

Secundum documentum ſit: Si coniux infidelis fidelem deſerat, aut ita cohabitare velit, vt illi vel fidem, vel charitatem rebus, aut verbis deſerere ſuadeat, tunc temporis non cogitur fidelis cum infideli vitam ducere, quin potiùs licebit, ſi ita placuerit, fidelem aliam coniugem ſibi copulare dirempto iam priori coniugio. Ita ſtatuit Innocentius III. *in cap. quanto de diuort.* & ad hunc modum intelligendum dicit, & Pauli Apoſtoli verbum, & Gregorij decretum 20. *q.* 2. *cap. Si infidelis*. Quòd ſi infidelis diſcedit, diſcedat, ait Paulus, non enim ſeruituti ſubiectus eſt frater, aut ſoror in eiuſmodi. In pace autem vocauit nos Dominus.

Tertium quoque ſit. Cùm dubium eſt, an coniux infideli fidei impedimento futurus ſit, & an potiùs illum peruerſurus à vera Religione ſit, quam ab ipſo lucrifaciendus, quidnam agendum ſit? Nam neque contumelia Creatoris manifeſtè apparet, neque ſpes etiam ſatis elucet illum ſaluum faciendi. Huic dubitationi occurrendum eſt hoc modo, vt coniux infidelis admoneatur quantum ſatis eſt, vt Religionem Chriſti ſuſcipiat. Quòd ſi conuenienter admonitus, omnino renuerit, intelligatur obſtinata eſſe voluntate, & fidelem conſortio ſuo potiùs lædere, quàm ab illo adiuuari. Itaque ſeparandum eſſe. Ad hunc modum decernit Toletanum Concilium 4. *cap.* 61. 28. *quæſt.* 1 *can. Iudæi*, qui chriſtianas mulieres in coniugio habent, admoneantur ab Epiſcopo Ciuitatis illius, vt ſi cum eis permanere cupiant, chriſtiani efficiantur. Quòd ſi admoniri noluerint, ſeparentur. Huius Concilij authoritatem ſecuti Patres in Synodo Limenſi *conſtit.* 36. ita præcipiunt: *Si alter coniugum baptizari renuerit, Sacerdos adhibito Notario, & teſtibus illum admoneat, vt intra ſex menſes Chriſtianus fiat, & baptizetur, atque eandem admonitionem repetat ſæpe intra illud temporis ſpatium ſaltem ſemel ſingulis menſibus. Quòd ſi tranſacto iam ſemeſtri tempore, adhuc baptizari renuit, exinde iam in ſua ſecta obſtinatus reputandus eſt.* Separationem autem illam Concilij Toletani ego non ſolum quoad torum intelligo, ſed etiam quoad vinculum. Itaque licebit, vt graues quoque authores confirmant, nimirum Sotus *in* 4. *d.* 30. *ar.* 2. *&* 4. Auguſtin. *in can. vxor* 28. *q.* 1. & Innocentius *in d. cap. Gaudemus de diuort.* fideli iam ſuas alias nuptias ſibi conciliare. Contumelia enim Creatoris, & periculum fidei intelligitur, cum animus coniugis infidelis adeò eſt in ſua ſuperſtitione obſtinatus.

Præterea illud ex eodem Innocentio animaduertendum eſt, nuptias infidelium non teneri Canonis legibus. Quare illa ſolum matrimonia irrita erunt, quæ cum lege naturali pugnant, quemadmodum apertè repugnat pluralitas vxorum, atque etiam repudium primæ, vt Euangelium, & Prophetæ docent Matth. 19 Luc. 16. Malac. 2. At verò quæ lege ſolùm Eccleſiaſtica prohibita ſunt, vt ſecundo, aut tertio gradu contracta, ea rata fieri, cùm vterque baptizatur, Canones Sacri iubent in *d. cap. Gaudemus*.

Digitized by Google

demus. Cùm verò plures habuit vxores, ſi verè vt vxores habuit adhibitis cœremonijs, & ritu patrio nuptijs adhiberi ſolito, illam tantummodo retinebit, quam primam eſſe meminerit, aut ſi ignorat, quænam fuerit prima accipiet ex indulto Pauli III. vt in *Conſtit.* 37. Concilij Limentis, quam ex omnibus ipſe delegerit. Quòd ſi etiam prima illa abeſt, & baptizari differt, licebit ex alijs, quam velit, ſumere, ita Concedente B. Pio V. qui nullo modo Innocentio III. in eodem *cap. Gaudemus*, contrarius eſt. Quandocunque autem vxor infidelis ad fidem conuertitur, ſi nondum aliam Chriſtianam accepit, tenetur illam fidelis accipere.]

Praxis autem in hac re de iure ſeruanda breuiter exprimitur in Concilio Limenſi 3. à Sixto V. confirmato *act.* 2. *cap.* 10. ſequentibus verbis: *De ijs, qui iam matrimonio iuncti conuertuntur ad fidem, coniuge adhuc infideli permanente, in ſuperiori Concilio prouidè conſultum eſt, vt infidelis quidem ſpem ſuæ conuerſionis maturam oſtendat, Chriſtianus nullo modo ad alias nuptias tranſeat, quemadmodum eſt ſacris Canonibus definitum, ſed coniugis lucrum in Chriſto expectet. Si verò differat conuerſionem ſuam, neque tamen baptizato coniugi pernicioſus exiſtat, eum à fide auertendo, aut ad peccatum mortale pertrahendo (cæterum id cum fit, ſacri Canones eos, neceſſario ſeparandos volunt, & Chriſtiano noui coniugij ineundi poteſtatem tribuunt) tunc & expectandum adhuc eſſe per ſemeſtre tempus, aſſiduè de ſua interim conuerſione admonendum. Sed quoniam tum periculum recens conuerſi cauendum eſt, vt ſi diu permanſerit in toro infidelis, fidem Chriſti fortaſſis amittat, dum vult ſeruare homini, tum verò libertati illius conſulendum eſt, ne cælebs viuere cogatur, qui forſan vtitur. Idcirco decernimus, vt tranſacto ſex menſium ſpatio res ad Epiſcopum deferatur, qui benè perſpecta cauſa, fideli declaret, copiam eſſe aliud matrimonium ineundi propter fidei, aut charitatis ſcandalum, quod patitur. Quod ſi nullum eſſe periculum in cohabitatione viderit, ſubeat expectare infidelem, vel etiam conſulat cohabitare, ſi prodeſſe intelligit iuxta Pauli Apoſtoli conſilium. Neque enim poteſt omnibus conuerſis eadem lex præfigi, cùm occurrant profectò variæ circumſtantiæ, neque ſit omnium infidelium eadem ratio.* Quare Epiſcopi prudentia in re dubia, ne grauiter erretur, conſulenda erit, & iuxta *cap. Quanto de diuort.* cùm caſus acciderit, decernendum. Et ita obſeruari me monuit Eminentiſſimus Cardinalis nobilitate ingenita, vereri atque inſita Caſanatæ familiæ pietate, iudicio, fide ſpectatus, qui congeſto vndique Orbis penu librorum, Bibliothecam Pergamenis, & Philadelphijs, ſi minus extulit, æquauit, quem ſæpiùs audiui cauſas agentem acriter, & ardenter, nec minus politè, & ornatè ſiue meditata, ſiue ſubita proferre. Sic enim verſatum ſe paſſim oſtendit in antiquioribus, & vtriuſq; diſciplinæ arcanis reſignandis, ac hiſtoria ſacra æquè ac profana, Concilia, decreta tum Pontificis, tum Cæſaris in eius pectus confluxiſſe videantur. Vnde meritò dubitant vel ſcientiſſimi ac literatiſſimi quid in ipſo magis eniteat prudentia, eruditio, eloquentia? Diceres viuam bibliothecam, purpuratum Sedis Apoſtolicæ Oraculum. Quare eadem S. Congregatio die 18. Iunij 1611. cenſuit, concedendam facultatem Ordinario iuxta exemplum Gregor. XIII. & Clementis VIII. ſupra relatum, itaque agendum cum Sanctiſſimo, qui 21. Iunij eiuſdem anni iuxta Congregationis ſententiam facultatem conceſſit. Quare Iudea, quæ ante baptiſmum nupſerat Iudæo, non eſt reſtituenda viro fideli, cui poſtea nupſit, donec non conſtiterit dictum Iudæum eius primum virum obijſſe. Faciendæ tamen ſunt diligentiæ, an præfatus Iudæus adhuc viueret, & monendus, an ad Catholicam fidem conuerti velit, vel ſaltem cum ipſa cohabitare ſine iniuria Saluatoris, & abſque eo quòd traheret illam ad peccatum mortale. Quòd ſi dictus Iudæus moneri legitimè non poterit, id ſufficiens videtur pro cauſa diſpenſationis iuxta Breue Gregorij XIII. in hac materia; vt ſcilicet diſpenſetur cum dicta muliere ad cohabitandum cum viro fideli, cui nupſerat. Et hanc praxim obſeruaui duodecim circiter annis, cum eſſem Deputatus ſuper ſtatu libero matrimoniorum, quæ in Vrbe, hoc eſt ex Orbe ferè vniuerſo contracta ſunt.

CONSVLTATIO CXC.

Cum Turcæ multoties Sacerdotes Chriſtianos, etiam inuitos compellant orare ſupra ſuos infantes infirmos, & conſentiunt, vt ſecretò baptizentur, quæritur an licitè hoc Sacramentum illis adminiſtrari poſſit? Vbi effata de baptiſmo Iudæorum, & alia de Turcis?

SOlent Turcæ, & Saraceni nobiles ſuos infantes interdum Chriſtianis offerre, vt illi conferant baptiſmum non vt fiant chriſtiani, ſed pro ſalute corporali, vt integra valetudine potiantur, à feris non deuorentur, neue per fauces malum eructent odorem, & ſunt qui putant id licere ex eo, quòd ſponte eos ad baptiſmum offerunt, & quia magno paruuli beneficio donantur. Nam ſi ex hac vita deceſſerint, in cœleſtem patriam conuolabunt. Ita Syluester in *Sum. v. Baptiſmus 4. quæſt. 7.* at ibi quæſtionis huius meminit, nihil tamen definiuit, quam ſententiam appellat veriorem Ricciull. *de iur. perſon. l. 2. cap. 22. n. 22.* 1

Alij verò negant, id eſſe licitum eam ob cauſam, quòd ſtatim parentibus reddi debeant, & proinde grandiores effecti, & à parentibus impijs inſtituti leui negotio à fide deſciſcunt. Nec refert ſi parentes vltrò ac ſponte filios offerant; ſiquidem ab eis ſtatim filios repetitum, & recuperatum iri, non eſt dubitandum. Neque enim Chriſtiani, quibus Turcarum, & Saracenorum filij baptiſmi gratia traduntur vlla ratione impedire parentes poſſunt ab eis repetendis, & recuperandis. Ex quo perſpicuum eſt, eiuſmodi infantes iure donari, & ablui baptiſmo poſſe, quoties commoda occaſio ſeſe obtulerit à patrio iure, & poteſtate liberandi. Ita Azor. *par. 1. inſt. mor. lib. 8. c. 25. q. 6.* Et quidem non poſſunt, moraliter loquendo, eiuſmodi infantes baptizati educati ſub cura parentum infidelium, quin eorum inuoluantur erroribus, in quo fit magna iniuria chriſtianæ Religioni, & baptiſmatis Sacramento. 2

Itaque cenſeo, id per ſe licere, ſi non adſit periculum apoſtaſiæ, ſi verò adſit periculum apoſtaſiæ, vel alicuius ſacrilegij, quod in hoc caſu eſt ſatis probabile, ac moraliter certum, non licere, atque adeò curandum eſt, vt prius infantes ſubtrahantur à cura, & conſortio parentum Turcarum, vt tutò baptizari poſſint iuxta doctrinam Concilii Toletani *4. c. 59.* quàm ſequitur Suar. *to. 3. in 3. p. q. 68. ar. 10. diſp. 25. ſect. 3.* 3

Præſertim, quia Turcæ conſentiunt, vt ſuos infantes baptizentur, non vt fiant Chriſtiani, ſed pro ſalute corporali. In quo caſu licèt imprimatur character, *cap. ſicut ficti 1. quæſt. 1.* Hoſt. *in cap. debitum de bapt.* Felin. *in cap. fin. verſ. vlt. de Iudæis*, obligetque ad obſeruantiam ex multis, quæ tradit idem Ricciul. *loc. cit. cap. 35.* & baptiſmum ſuſcipiens præſumatur illum ſuſcipere, Deo inſpirante, etiamſi dolus adhibeatur, Hoſt. *in cap. Dudum de conuerſ. coniug.* Anan. *in cap. Iudæi 2. num. 2. de Iudæ.* Marquard. *de Iud. par. 3. cap. 2. ſub num. 2.* Nihilominus negari non poteſt, quin intercedat periculum apoſtaſiæ moraliter certum ex ipſo fine illicito, ob quem Turcæ ſuos filios ſecretò baptizari petunt. Adeòque vt dicti Sacerdotes in hoc caſu ne fictè quidem poſſint huiuſmodi pueris adminiſtrare materiam baptiſmi abſq; debita forma, cùm baptiſmus ſit ianua Sacramentorum, & proteſtatio noſtræ fidei, nec vllo modo poteſt ac debet fingi, aut fictè adminiſtrari. In Sacramentis enim Eccleſiæ nihil eſt per fictionem agendum ex D. Thoma *quodlib. 5. art. 12.* Videatur hac de re Paſqualig. *in oper. poſth. q. 45.* 4

Effata de Turcis. Turcæ exiſtentes in triremibus, & petentes baptizari, baptizantur, & poſtea reſtituuntur ſuo domino. 5

Cum conuerſis ad fidem Catholicam, & petentibus declarari ipſis licere contrahere matrimonium in catholicorum regione, abſque eo, quòd requirant priores vxores 6

in

Digitized by Google

in Turcia morante ob difficultates illas requirendi, poteſt diſpenſari.

7 Permittitur eis viuere catholicè in occulto, dummodo nullum actum idolatriæ fidei Chriſtianæ contrarium committant.

8 Non ſunt ſacramenta adminiſtranda Turcis, qui antea erant chriſtiani, & fidem catholicam abnegarunt, quique pœnitentia ducti vitam chriſtianam in occulto ducunt, ac petunt ea ſibi adminiſtrari, dum ne bona, aut vitam amittant, non audent publicè ad fidem redire.

9 Parochis, qui in partibus Turcarum domos chriſtianorum aſpergendo eos aqua benedicta benedicunt, cùm cogantur à Turcis etiam id in eorum domibus facere, poteſt permittj, vt hoc faciant, dummodo non adſit contemptus, ſeu periculum ſuperſtitionis ex vſu aquæ benedictæ apud ipſos remanentis.

10 Chriſtiani in partibus Turcarum, qui proprias filias Turcis in matrimonio collocarunt, ignorantes id eſſe peccatum, admittuntur ad ſacramenta, dummodo eos pœniteat, & faciant quod debent.

11 Catholici in partibus Turcarum adhibentes Turcas, & ſchimaticos pro compatribus, ſuadeantur, vt abſtineant; ſi verò ſine periculo, aut ſcandalo ceſſare nequeunt, eis poterit permitti.

12 Mulieres chriſtianæ in partibus Turcarum, aufugientes à maritis chriſtianis, & nubentes Turcis, ſicut etiam mariti, qui poſt fugam eum alijs mulieribus chriſtianis contraxerunt, non admittuntur ad Sacramenta.

13 Mulieres chriſtianæ vxores Turcarum, aliquando etiam inuitæ, quæ à Curatis illarum partium non ſolùm à perceptione Sacramentorum, ſed etiam ab ingreſſu Eccleſiæ excluduntur, poſſunt tolerari, vt ingrediantur Eccleſias, & hoc modo in fide retineantur. Ad ſacramenta verò non poſſunt admitti, cùm viuant in continuo concubinatu. Poſſunt tamen ſe præſentare Confeſſario, vt obtineant abſolutionem, ſi ad illam recipiendam idoneæ reperiantur.

14 Mulieres chriſtianæ, quæ contraxerunt per vim cum Turcis, non ſunt admittendæ ad ſacramenta, quia ob diſparitatem cultus non eſt matrimonium, & viuunt in concubinatu. Non tamen prohibentur accedere ad audiendum Miſſam, & ſi in tali ſtatu decedant, carent Eccleſiaſtica ſepultura.

15 Mulieres chriſtianæ in partibus Turcarum nuptæ ijs, qui poſtea abnegarunt fidem chriſtianam, non excluduntur à Sacramentis, ſed permittuntur viuere ſine contumelia Creatoris, cùm ſit verum matrimonium.

16 Cum mulieribus ad fidem catholicam, à qua apoſtatauerant, conuerſis, petentibus poſſe incedere in habitu Turcico ad euitandum mortis pericula, non diſpenſatur, cùm talis habitus ſit proteſtatiuus ſectæ Turcicæ.

17 Iudæi fingentes ſe chriſtianos, & ſumentes Euchariſtiam vel tradendi ſunt Curiæ ſæculari, vel ſi recipiant Sacramentum baptiſmi, admittendi ſunt ad pœnitentiam, videndum prius eſt quo animo id fecerint.

18 Iudæis ſuſcipientibus baptiſmum conceditur retentio ſuorum bonorum, dummodo conſtet, ipſos non dediſſe ad vſuram.

19 Conuerſi ad fidem catholicam debent habere legitimam ex Conſtitutione Pauli IV.

20 Infantes Iudæorum, quos nutrices chriſtianæ baptizare faciunt inſcijs eorum parentibus, illis non reſtituuntur, quia ſunt verè baptizati, & eorum patres tenentur ad præſtandum eis alimenta.

21 Iudæi diuites cogi debent ad ſubminiſtrandum expenſas victus ſuis filijs neophitis ad fidem conuerſis.

22 Nequeunt Iudæi vti nutricibus chriſtianis etiam extra ſuum conſeptum, ſiue Ghettum, ne cum licentia quidem Epiſcopi. In caſibus tamen neceſſitatis adeò, vt aliter eorum filij educari non poſſint, niſi à nutricibus chriſtianis, poteſt Epiſcopus ex ſe id permittere, ita tamen, vt omnino prohibeat quodcunque commercium cum ipſis Iudæis, & omnino ſeparatæ exiſtant, & infantulos in propriis domibus dictæ nutrices retineant, prohibendo Iudæis, ne ad illas accedant.

23 Iudæorum filii infantes baptizati in xenodochio, ſiue in hoſpitali peſtilentia laborantium, educandi ſunt apud Chriſtianos, & à ſuis parentibus, ſi poſſident bona, ſubminiſtrari debent alimenta, ſin minus Epiſcopus ſuo zelo paſtorali illis prouideat.

Iudæi baptiſmum ſuſcipientes per conuerſionem, & pœnitentiam ab anterioribus, & priſtinis delictis in Iudaiſmo perpetratis, etiam in foro ſæculari quoad pœnam corporalem, impunitatem non conſequuntur; idque, etiamſi cum tota ſua familia baptizentur. 24

Baptizati, & relapſi in Iudaiſmum non ſunt iterum baptizandi, ſed abiurare debent de formali. 25

Eorum ſpontaneam comparitionem volentium ſuſcipere baptiſmum, debet Inquiſitor remittere ad Ordinarium. 26

Ipſorum filii minores ſeptem annorum poſſunt baptizari ad inſtantiam patris, vel matris conuerſorum ad Fidem catholicam. Sed ij, qui excedunt ſeptem annos, ſuntque doli capaces, ſunt relinquendi ſuæ voluntati. 27

Puellæ Hebræorum, quæ confugientes ad Chriſtianos, plures aſſerunt, ſe profiteri velle Fidem chriſtianam, collocandæ ſunt apud aliquam nobilem mulierem chriſtianam, ipſæ, earumque parentes examinantur, & nolentes fidem amplecti, reſtituuntur ſuis parentibus. 28

Non licet chriſtianis pueros hebræos in articulo mortis conſtitutos baptizare, niſi vbi nulla ſpes adſit, quòd huiuſmodi pueri poſſint ſuperuiuere, nec adſit ſcandalum. 29

Iudæus infans, cuius pater conſenſum, vt baptizaretur, præſtiterat, & poſtea pœnituit, retinetur ſub cuſtodia chriſtianorum, examinantur teſtes ſuper conſenſu, & in caſu periculi ordinatur baptiſmus. 30

CONSVLTATIO CXCI.

1 *An Clericus contra Eccleſiam ſuam, in qua beneficium obtinet, pro extraneis aduocare prohibeatur.*

2 *Quid verò ſi à pluribus Eccleſijs beneficia habeat, & pro vna contra aliam poſtulet, an ne & tum amittet beneficium, quod ab ea habet Eccleſia, contra quam aduocati munus ſubire non recuſauit?*

3 *Num verò aduocare prohibitus, nihilominus cauſa litigatorum conſilijs, & ſcriptis inſeruire poterit?*

AD 1. reſpondeo, prohiberi ſub priuatione beneficii, *cap. vlt. extr. de poſt.* 1

Ad 2. Non puto. Nam *d. cap. vlt.* expreſsè loquitur duntaxat de Clerico pro extraneo contra Eccleſiam poſtulante. Non igitur extendendum ad Clericum, qui pro Eccleſia contra Eccleſiam aduocat. Nam pœnalia, & odioſa reſtringenda ſunt, vulg. *cap. odia de reg. iur. in 6.* Maximè verò hæc ſententia procedit, quando Clericus ab ea Eccleſia, pro qua poſtulat antiquius beneficium habet, *arg. tit. 28. in fin. lib. 12.* 2

Ad 3. extra iudicium ei permiſſum cenſeo. Nam pœnæ ſtrictiſſimè ſunt accipiendæ, *cap. pœna d. 1.* Vviſemb. *in paratitl. ff. tit. de poſtul. num. 5.* In iudicio non item. Perinde enim eſt ſcriptis, an abſque ſcriptis aliquis in iudicio aduocet, Vmen. *in diſp. 2. ad proceſ. iudic. theſ. 5. num. 26.* 3

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO CXCII.

Quo iure probibitum ſit Iudais conducere vectigalia Principis ſacularis, illaque per ſeipſos exercere? Vel etiam conducere bona Principis ſacularis, vel priuatorum? An eadem probibita ſint Iudais ex Conſtitutionibus Pontificijs, & an ijdem, ſiue alij infideles prafici poſſint Chriſtianis? Vbi effata varia de Iudais.

1 RESpondeo, id illis probiberi ex iure canonico, & ciuili. Et quoad ius Canonicum prohibitum eſt ſacroſanctis Concilijs, & ſanctionibus Summorum Pontificum, Principibus, & Reſpublicis chriſtianis quenquam Iudæum ad munera publica admittere, ne occaſione officiorum in Chriſtianos, quos odio capitali proſequuntur, graſſentur. Ita ſancitum in Concilio Matiſconenſi 1. *cap. 13. tom. 2. Concil. & in can. conſtituis 17. quæſt. 4.* & habetur diſertè in Concilio Toletano 3. *cap. 4.* quod refertur in *can. nulla d. 54.* his verbis: *Nulla officia publica Iudæis iniungantur per quæ eis occaſio tribuatur Chriſtianis pœnam inferre*: Quod innouatum eſt in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. *cap. 69.* relatum in *cap. Cum ſit nimis abſurdum, de Iudæis*, ibi: *Cùm ſit nimis abſurdum, vt blaſphemus Chriſti in chriſtianos vim poteſtatis exerceat, quod ſuper hoc Toletanum Concilium prouidè ſtatuit, nos propter tranſgreſſorum audaciam in hoc generali Concilio innouamus, prohibentes, ne Iudæi publicis officijs præferantur, quoniam ſub tali prætextu Chriſtianis plurimum ſunt infeſti*. Et clariſſimè decernitur *in cap. ex ſpeciali eod. tit.* quod eſt Gregorij IX. ſcribentis ad Epiſcopos Aſtoricenſem, & Lucenſum in hunc modum: *Mandamus quatenus Regem ipſum ſolicitè inducatis, ne in officijs publicis Iudæos chriſtianis præficiat, ſicut in generali Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. d. cap. 69. continetur*. Additque Pontifex ad rem: *Et ſi fortè redditus ſuos Iudæis vendiderit, vel paganis, chriſtianum tunc deputet de grauaminibus inferendis Clericis, & Eccleſijs non ſuſpectum, per quem Iudæi, ſiue Saracem ſiue Chriſtianorum iniuria regalia conſequantur*. Quod ibi annotant Doctores, nominatim Abbas, & tradit Guttier. *de gabel. quæſt. 132. num. 5.* vbi varijs catholicorum Regum legibus apud chriſtianiſſimos Hiſpanos ait eſſe ſancitum, Honor. Papa I. in ſua conſtitutione, quæ incipit: *Dilectus filius §. item quod Iudæis*, & proſequuntur Alex. *conſ. 13. num. 2. vol. 7.* ac Syueſt. *in ſumm. v. Iudæi num. 7.* ac ſtatuit præcæteris Carolus II. Siciliæ Rex, vt *in cap. Item ſtatuimus, quòd Iudæis, pag. 316.* Hoc idem ſaluberrimè decreuit Sanctiſſimus vir Carolus in Concilio 1. Mediolanenſi de Iudæis vbi, ne dignitatem, ait, vel publicum officium, quod ad chriſtianos pertinere aliquo modo poſſit, Iudæi obtineant. Cederet id namque in ſcandalum, & periculum fidei, cùm facilè Superiorum infidelium authoritate peruerterentur fideles ſubditi. Item fieret, vt Superiores infideles facilè cognoſcerent peccata ſubditorum fidelium, atque ita contemnerent ipſorum fidem. Quæ ratio mouit Apoſtolum, vt prohiberet, ne fideles in *iudicio contenderent coram Iudice infideli 1. Cor. 6.*

2 Quo verò ad ius ciuile ita etiam ſanxerunt Cœſares Gratianus, Valentinianus, & Theodoſius *in l. iuſſio 5. C. de Iud. Iuſſio*, inquiunt, *qua ſibi iudaicæ legis homines blandiuntur, per quam eis curialium munerum dabetur immunitas, reſcindatur*. Et luculentius *in l. hac valitura 18. eod. tit.* bis verbis: *Hac valitura in omne æuum lege ſancimus, neminem Iudæorum, quibus omnes adminiſtrationes, & dignitates interdictæ ſunt, nec defenſoris ciuitatis fungi ſaltem officio, nec patriæ honorem arripere concedimus*, ſubdentes pulcherrimam, ac euidentiſſimam rationem, *ne*, inquiunt ijdem Auguſti, *acquiſiti ſibi officij authoritate muniti aduerſus chriſtianos, & ipſos plerumque S. Religionis Antiſtites, veluti inſultantes fidei noſtræ, iudicandi, vel pronunciandi quamlibet habeant poteſtatem*. Idemque elicitur ex *l. iubemus 19. C. de Epiſc. aud. & l. nemo 8. Cod. de poſtul. & l. probatorias 9. C. de diuerſ. offic.* quas adducit Tholoſan. *de Republ. lib. 4. c. 5. n. 23.*

Ratio habetur ex textibus allegatis, quia ſcilicet nimis 3
videtur abſurdum, vt blaſphemus Chriſti in Chriſtianos vim aliquam poteſtatis exerceat, *d. cap. cum nimis, de Iudæis, & c. præſenti d. 54.* Nec æquum videtur, vt illi efficiantur Superiores, quos obſtinata perfidia diro ſubiecit iugo ſeruitutis, *cap. 1. de Iudæis*. Vnde Doctores, qui communiter docent, Iudæos in terris chriſtianorum habitantes non eſſe capaces iuriſdictionis inter chriſtianos, vt Bartol. *in rub. ff. de iuſt. & iur. num. 1.* ibique Iaſ. *num. 2. & 8.* Anchar. *conſ. 27. num. 2.* Alex. *conſ. 75. ante num. 2. lib. 5.* Barbat. *conſ. 63. col. 2. lib. 4.* Roland. *conſ. 35. num. 41. lib. 2.* Crot. *in rubr. ff. de nou. oper. nunc. nu. 9. & ſeq.* Brun. *in tract. ſtatib. maſcul. art. 6. num. 60.* id extendunt ad Iudæos, & infideles, ne poſſint eſſe publicani, vel conductores iurium fiſcalium, neque rationarij ciuitatis, vel fiſci, quia hæc ſunt munera publica, Bartol. *in l. 1. §. cura carnis, ff. de offic. Præf. Vrb. & in l. 1. ff. naut. caup. & ſtab.* Garz. *de expenſ. & melior. cap. 24. n. 26.* Mugnoz *de ratiocin. admin. cap. 8. nu. 5.* Iudæi autem, & infideles publici muneris ſunt incapaces, *d. l. hac valitura, C. de Iud. & d. c. nulla d. 54.* Quia ſunt infames, & odioſi, eo quòd inſidiantur fidei chriſtianæ, Roland. à Val. *conſ. 35. num. 9. & 16. vol. 2.* Bero. *conſ. 28. n. 44. vol. 3.*

Quare committens officium Iudæo, monitione præ- 4
miſſa per prouinciale Concilium compeſci debet; Iudæo verò officiali tandiu chriſtianorum communio in commercijs ac alijs eſt deneganda, donec in vſum pauperum chriſtianorum ſecundùm prouidentiam diæceſani Epiſcopi conuertatur quidquid à chriſtianis fuerit adeptus occaſione officij ſic ſuſcepti, & officium cum pudore dimittat, quod irreuerenter aſſumpſit, vt in eodem *c. Cum ſit nimis, §. ſiquis autem*, ibique Abb. *in princ. & Syueſt. d. num. 7.*

Quod autem attinet ad conductionem bonorum Prin- 5
cipis ſæcularis, vel etiam priuatorum reſpondetur affirmatiuè extra Vrbem, & Ditionem Eccleſiaſticam. Nam iuris communis inſpecta cenſura, Iudæi etiam inter chriſtianos poſſunt habere bona ſtabilia, vt docemur ex *cap. Iudæi 2.* vbi Abb. *ante num. 3. & ex cap. multorum, de Iud. & cap. quanto in fin. de vſur. & in cap. de terris, de decim.* & vtrobique Doctores, ſpeciatim Abb. *ibi* ſub *n. 4.* Innoc. *in cap. quod ſuper n. 4. de vot.* Anchar. inter *conſil.* Calderini 3. *tit. locati*, Rom. *conſ. 489.* Ergò multò magis poſſunt prædia conducere.

Limitatur concluſionem. Quia ſicuti Iudæi nequeunt 6
in Ditione Eccleſiaſtica bona immobilia poſſidere ex ſpeciali conſtitutione Pauli IV. quæ eſt 3. in ordine §. 2. *in fine*, ita nequeunt prædia conducere. Vnde Iudæis nullo modo conceduntur licentiæ conducendi prædia à chriſtianis, & hactenus conceſſæ à Cardinali Camerario reuocandæ. Reliquæ Conſtitutiones B. Pij V. & Clementis VIII. reſtringuntur ad Ditionem Eccleſiaſticam, vt patet ex conſuetudine, & obſeruatione, qua omnes leges interpretamur.

[Quòd verò non ſit licitum fidelibus infideles de nouo Dominos præficere, puto eſſe doctrinam certam, quæ neminem, quòd ſciam, catholicum doctorem diſſentientem habet. Tradit eam aſſeuerantiſſimè D. Thomas 2. 2. q. 10. ar. 10. *in corp.* Nam propoſita iſta eadem quæſtione *dicendum*, inquit, *quòd circa hoc dupliciter loqui poſſumus. Suo modo de dominio, vel prælatione infidelium ſuper fideles de nouo inſtituendo, & hoc nullo modo permitti debet. Cederet enim hoc in ſcandalum, & in periculum fidei: De facile enim illi, qui ſubijciuntur aliorum iuriſdictioni mutari poſſunt ab ijs, quibus ſubſunt vt ſequantur eorum imperium, niſi illi, qui ſubſunt, fuerint magnæ virtutis, & ſimiliter infideles contemnunt fidem, ſi fidelium defectus cognoſcant. Et ideò Apoſtolus prohibuit, vt fideles non contendant in iudicio coram Iudice infideli. Et ideò nullo modò permittit Eccleſia, quòd infideles acquirant dominium ſuper fideles, vel qualitercumque eis præficiantur in aliquo officio.*

Eadem Interpretum eſt mens, qui illum articulum explicandum ſuſceperunt. Nec mirum, cùm in perſpicua ve-

Digitized by Google

veriſſimaque ratione fundatus ſit, ſcandalo infirmorum, & periculo fidei. Quod ita magnum eſt, vt ab exordio Eccleſiæ in hunc vſque diem experientia irrefragabili compertum ſit, infidelium, vel hæreticorum imperium in fideles ſemper traxiſſe ſecum ruinam imbecillium, totamquæ fidem vel funditus, vel maxima ex parte deleuiſſe. Europam circumſpice vniuerſam, ita vbique gentium contigiſse cernes. In Noruegia Dania, Suetia, Pomerania, Saxonia, Brandeburgio Marchionatu, cœteriſque Germaniæ Borealis plagis, Palatinatu, Haſſia, Ducatu Vvirtembergenſi, pleriſque Ciuitatibus Imperialibus ita catholica fides hac ex cauſa perijt, vt pleriſque in locis nec vnus quidem, quaſi racemus in vindemiata vinea ſuperſtes ſit catholicus. In Anglia pauci, In Scotia pauciſſimi. In Prouincijs confœderatis catholica, eaque ſola vigebat fides, ſimul atque dominis fidei deſertoribus pareti cœptum eſt, mirum dictu, intra paucos annos ita, vt plurimum extirpata, atque deleta fuit, vt initio Sacerdotibus eam ſuſcitate ſatagentibus vix hoſpitium reperiri poſſet ad commorandum, vix auditores ad prædicandum.

Antiquiora tempora ſi repetamus, eadem ſub dominis infidelibus fidei catholicæ ſors, eadem calamitas fuit. Nonne in Africa, Arabia Petræa, Deſerta, Felici, Palæſtina, nec veſtigium quidem ſupereſt? Vix vllum in Ægypto, in Meſopotamia, cœteraque ferè Syria itidem nullum. Conſtantinopolis, fidei catholicæ in Græcia olim columna, & caput, dominantibus Arianis ſuccubuerat. Tanta ſtrages fidei continuò ſequuta eſt intra paucos annos, vt S.Gregorius Nazianzenus columen videlicet doctrinæ chriſtianæ, ad eius reſurrectionem deſtinandus fuerit. Quis in eius aduentu fuerit ſtatus Religionis, ſi ſcire libet, ipſum audite confitentem, cùm Epiſcopis congregatis valediceret, orat.32. *Hic grex exiguus quondam erat, & imperfectus, quantum quidem oculorum ſenſu iudicari poterat, ac ne grex quidem, ſed paruum quoddam, & tenue gregis veſtigium, aut reliquia, incompoſitus, paſtore carens, nullis terminis incluſus, nec paſcuis liberis ius habens, nec cauſa cinctus, aberrans in montibus, in ſpeluncis in cauernis terra, huc illuc diſperſus, atque diſiectus, eòque redactus, vt qua quamque ouem ſors tuliſſet, tegeretur, ac pabularetur, præclarèque ſecum agi duceret, ſi ſalutem ſuam ſurriperet.* Et in carmine de vita ſua teſtatur, prædicationem ſuam catholicæ fidei Conſtantinopoli tam viſam fuiſse nouam, *Multos perinde ac ſi Deos induceret*. Quàm ob cauſam Baſilica, vbi fidei inchoata eſt reſtauratio, Anaſtaſia, à pietatis reſurrectione, nuncupata eſt.

Sed In re perſpicua quid multis opus? Totus terrarum Orbis quaque verſum ab Oriente in Occidentem, ab Auſtro In Septentrionem patet, magna fert voce veritati teſtimonium. Vbiq; enim fidei interitus dominantem infidelitatem conſecutus eſt, in Græcia, in Aſia minore, atq; maiore, eiuſque Prouincijs, Syria, Perſide, Babylonia, vaſtiſſimis Indiæ regionibus, Africa vniuerſa. In Germania quodammodo fatale eſt, vt vera ſubditorum ſubmiſſio Principum ſuorum fidem velut ſuum ſequatur ſolem, quemadmodũ intra paucos annos in Palatinatu vidimus.

7 Quæ cum ita ſint, manifeſtum eſt, nullam eſſe præſentius delendę fidei venenum, quàm infidelium ſuper fideles principatum. Illicitum eſt igitur, magnumq; crimen infideles dominos fidelibus præficere, vel ad hoc conferre operam ſuam.] Ideòq; re maturiùs conſiderata, non deſidero ſolùm, ſed poſco, & efflagito præcipi Collegijs, Communitatibus, ac perſonis tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus cuiuſcunque ſtatus, gradus, conditionis, ac dignitatis, ne Iudæis dare poſſint in emphyteuſim, vel in cenſum, locationem perpetuam, vel temporalem, ne quidem ad breue tempus, caſtra, Terras, ſiue quæcunque alia bona ſtabilia, laudemia, cenſus, fructus, vel vſusfructus quorumcunque bonorum ſtabilium, etiam per modum ceſſionis ſub pœna Iudæis Ditionis Eccleſiaſticæ præter nullitatem contractus, ſoluendi Fiſco omne id, quod ratione contractus ſoluiſſent Chriſtiano, ac verberationis, & chriſtianis ſoluendi etiam Fiſco quidquid exegiſſent ob huiuſmodi contractum à Iudæis. Extra tamen Ditionem Eccleſiaſticam proſpiciendum generali conſtitutione. Tum quia hæc prohibitio tendit ad fauorem fidei. Tum etiam quia cum committens officium publicum Iudæo, vel infideli inter chriſtianos debeat nedum puniri, ſed etiam dicatur committere ſacrilegium, *cap. nimis §. ſacrilegij 17. quæſt. 4.* Anan. *in d. cap. cum ſit nimis abſurdum ante n. 3. de Iud.* ideò partes erunt Summi Pontificis his omnibus malis in chriſtiana Republica proſpicere, quod fieri non poteſt, niſi per generalem Conſtitutionem.

8 Et cùm non videatur caſus Inquiſitionis, quia agitur de re merè temporali, ideò ius exequendi, ac puniendi erit ſolius Ordinarij iuxta *d. cap. Cum ſit, & d. cap. ex ſpeciali de Iudæis*, in quo Gregorius Pontifex id commiſit Epiſcopis Aſturicenſi, & Lucenſi. Sed quoniam hæc res tendit ad fauorem fidei, cùm nimis ſit dedecens, atque abſurdum, redundetque in ignominiam chriſtianæ Religionis, quòd in officijs publicis filius liberæ ſubijciatur filio ancillæ, & maior ſeruiat minori, iniuncto odio penitus inſito in cordibus Iudæorum contra Chriſtianos, ac periculo ſubuerſionis, ideo quoad conductionem vectigalium, aliaque munera ciuilia, quibus trahunt Chriſtianos ad peccata & ſcelera, non erit forſitan abs re committere Conſtitutionis executionem etiam Inquiſitoribus, qui vnà cum Epiſcopis cognoſcant, ac iudicent ad differentiam Conſtitutionis Gregorij XIII. *Antiqua Iudæorum improbitas*, quam ſolis Inquiſitoribus delegauit. Quod autem ad locationem bonorum priuatorum, vel prædiorum Principis, cùm ſit merus, ac ſimplex contractus, in quo non intercedit tantum dedecoris in noſtram Religionem, neque tantum ſcandali, & periculi, idcircò cenſeo quoad hanc partem illius executionem committi poſſe ſolis Epiſcopis, cœteriſque Ordinarijs cum pœnis eccleſiaſticis ſibi beneuiſis, vt feciſſe videtur Clemens VIII. in ſua Conſtitutione, qui eius executionem non commiſit Inquiſitoribus, ſed Camerario, Vrbis Vicario, Legatis, Ordinarijs, & Gubernatoribus Ditionis eccleſiaſticæ. Et notandum, quòd rebellioni Regni Luſitaniæ ab Auſtriaca Monarchia præcipuam occaſionem dederunt officia eiuſmodi publica Iudæis Marranis à Miniſtris Regijs, inſcio pijſſimo, ac ſemper catholico Philippo IV. Hiſpaniarum Rege, collata. Vnde ex digito Dei, & iuſto illius iudicio Sapientiores, qui de hac re hiſtoriam ſcripſere; id eueniſſe iudicarunt.

9 Effata. Iudæi tenentur per ſe ipſos ſuos libros expurgare, aliàs puniendi.

10 Pœnè ſemper eſt ipſis deneganda licentia medendi chriſtianos.

11 Non debet permitti, vt à chriſtianis accendatur ignis in eorum domibus die Sabbati, etiam ſi offerrent eleemoſynam locis pijs erogandam.

12 Prohibentur cum chriſtianis promiſcuè laruati accedere ad audiendum comœdias, ac ſimul tripudiare, & contra eos poteſt procedi per Inquiſitores.

13 Retinentes in ſuo famulatu puellas chriſtianas, quæ Miſſam non audiunt, puniuntur in S.Officio, ad quod huiuſmodi cauſæ ſpectant, non autem ad Iudicem ſæcularem.

14 Deferentes arma Tunetum, vel Algerium prætextu illa deferendi ad aliquem locum catholicum puniuntur in S.Officio.

15 Teſtes Iudæi abſque tortura non faciunt fidem in cauſa fidei contra chriſtianum ita, vt poſſit procedi ad torturam contra reum.

16 Retinentes libros prohibitos puniuntur ab Inquiſitoribus ex conſtitutione Clementis VIII. etiam cum confiſcatione. Vnde Inquiſitores ſi habeant ſufficientia indicia, quòd eiuſmodi libros retineant, præcipuè Talmud, qui corrigi non poteſt, debent contra eos procedere. Nec ijdem Inquiſitores debent illorum correctionem acceptare, vel libros expurgatos ſubſcribere.

17 Transferentes cum pompa, & luminibus Arcam ab vna domo ad aliam puniuntur in S.Officio.

18 Non poſſunt abſque licentia Sedis Apoſtolicæ nouas Synagogas conſtruere.

19 Accedentes ad hoſpitia Chriſtianorum non puniuntur in S.Officio.

20 Conceſſa ipſis eſt per diploma emanatum die 2. Iun. 1593. facultas accedendi ad quæcunque loca Ditionis Eccleſiaſticæ

ſticæ

Digitized by Google

ſticæ occaſione mercaturæ, dummodò in illis non contrahant domicilium, quod in nulliſciuitatibos, & locis habere poſſunt, niſi Anconæ, Romæ, ac Ferrariæ, & ex diplomate Vrbani VIII. in Ducatu Vrbini.

21 Dantes Chriſtianis panes azymos, quos conficiunt io Paſchate, puniuntur extra Vrbem à S. Officio, in Vrbe ab Eminentiſſimo Cardinali Vicario.

22 Perſoluunt pœnas ſibi impoſitas, non quidem maneodo præ foribus Eccleſiæ, ſed ante Synagogam.

23 Circumcidentes infantem Chriſtianum ſeoerè puniendi ab Inquiſitoribus.

24 Exiſtentes in triremibus, volentes ſuſcipere baptiſmom, inſtruuntur, & baptizantur, ſed remanent in triremibus.

25 Habentes ſimplex commercium carnaletum mulieribus chriſtianis, non puniuntur à S. Officio, ſed ab Ordinarijs. Aliquando tamen ſimul procedunt, vel ratione contemptus Fidei, & Religionis Chriſtianæ, vel cohabitationis.

26 Non poſſont ſuam ſynagogam, licèt combuſtam, in alio loco ædificare, ſed debent in eodem loco illam reficere.

27 Percutientes, vel corrumpentes Imagines Sanctorum puniuntur in S. Officio, etiam priuatiuè quoad Iudices laicos, idqoe etiamſi præuenerint.

28 Deſcendentes ex eorum progenie non admittuntur ad Canonicatus in Cathedralibus, neque ad dignitates io Collegiatis, neque ad beneficia curam animarum habentia, neque etiam ad monus Vicarij, & curæ etiam amouibilis. Quod ſeruandum eſt à Regularibus in Eccleſijs, in quibus habent curam animarum. Ad Ordines verò promouendi non ſunt, niſi viri probatæ vitæ, & ij, quibus merita ſuffragantur.

29 Non poſſunt accipere in pignus res cum Crucibus, aut ſacris imaginibus, neque in ſuis tabernis tenere poſſunt venalia, quæ ſpectant ad Religionem Chriſtianam, veloti Cruces, Imagines Sanctorum, & huioſmodi alia, quibus abuſibus occurrere tenentur Ordinarij.

30 Pro exercendo fœnore debent petere licentiam à Summo Pontifice.

31 Nequeunt ſua animalia in vſum carnis mactare in macellis Chriſtianorum cum ſuis ſuperſtitionibus.

32 Neqne poſſunt vti opera fullonum chriſtianorum. Verùm ob penuriam aquæ poteſt propter bonum publicum permitti, vt ipſimet deferant pannos lineos ad fullonieum mulierum chriſtianarum, vt ipſos abluaot, & lotos ad ſuas domos referant.

33 Procurantes liberationem Turcarum à triremibus, vt iudaizent, puniuntur in S. Officio.

34 Non poſſunt vti opera Chriſtianorum in addiſcendis litteris latinis, vel ſcientijs, aut artibus. Quòd ſi concedatur licentia, poteſt concedi, vt doceantur in aliqua domo priuata extra Ghettum, in quam non conueniant pueri chriſtiani, & exceptis diebus feſtis, atque habita priùs diligenti inquiſitione de doctrina, & pietate præceptoris.

35 Nequeuot docere Chriſtianos aliquam diſciplinam, vel artem.

36 Probibentur accedere ad cauponas Chriſtianorum cum meretricibus.

37 Non poſſunt promoueri ad gradum aliquem Doctoratus in Vniuerſitatibus Catholicis.

38 Prohibentur apponere ſuis ſepulchris epitaphia, & ſculpere nomina, & cognomina, ac patriam defunctorum, & appoſita ſunt amouenda.

39 Permittitur ipſis vti opera Chriſtianorum quoad frumentum, ligna, & vioum aducbendum tantùm, cætera denegantur, & vtentes in rebus alijs famulatu, vel opera Chriſtianorum puniuntur in S. Officio, ſicut & chriſtiani illam exbibentes.

40 Nequeunt vocari nomioibus Chriſtianorum.

41 In vendendis, ac emendis libris tenentur ſeruare mandata, quæ ſeruant bibliopolæ chriſtiani.

42 Debent ſubſcribere ſuum examen, licèt examinentur die Sabbathi.

43 Cùm medicis, & chirurgis chriſtianis ad eorum domos cauſa eos medendi accedentibus, Epiſcopus poteſt coonittere, aonoum tamen ſalarium ijs prohibeat.

Barbitonſores debeot ab Epiſcopo prohiberi, ne accedant ad eorum domos, vt illos tondeant. 44

Cùm puellis vltra ſecundum gradum, originem à Iudæis trahentibus, diſpenſatur, vt ingredi poſſint Religiotiem, & habilitantur ad officia, & muneta. 45

Occaſione peſtis permittitur ipſis opera medicorum chriſtianorum, ſi non habuerint medicos hebræos. 46

Eorum ſynagogæ erectæ abſque licentia Sedis Apoſtolicæ, ſupprimendæ, ac deſtruendæ. 47

Probibetur ipſis mercatura librorum eccleſiaſticorum, illoſque apud ſe retinere. Neque ipſis permittitur typographia idiomatis hebraici. 48

Non poſſunt deferre proceſſionaliter per ſuum Ghettum Bibliam. 49

Tenentur deferre ſignum in pileo, ad idque cogendi. 50

Eorum filij, quamvis non poſſint inuitis parentibus baptizari, ſi tamen de facto baptizentur, valet baptiſmus, & apud Chriſtianos alendi ſunt. Non licet tamen huiuſmodi baptiſmum conferre, eorum parentibus inuitis. Quia tametſi finis ſit bonus, media tamen ſunt illicita, præſertim ex Conſtitutione Iulij III. imponentis pœnam mille ducatorum, & ſuſpenſionis baptizantibus filios Hebræorum, inuitis parentibus. 51

Contra hortantes proprios filios neophytos ad redeundum ad Iudaiſmum non deuenitur ad confiſcationem bonorum, ſed ad mulctam peconiariam. 52

Amplectentes ſectam turcicam, & inqoiſiti in S. Officio, expediendi ac ſi eſſent ſponte comparentes cum abiuratione, vel retractatione erroris, in qoem inciderunt iuxta formam præſcriptam à Pegna *in com. q. 146 Direct.* 53

Pronunciantes blaſphemias hæreticales puniuntur in S. Officio. 54

Qui à lege hebraica apoſtatant ad Mahumetiſmom damnantur ad reuocandum, & deteſtandum ſectam Turcarum iuxta formulam præſcriptam, damnantur ad carceres ad tempus arbitrio, & interim benigoè moneantur ad ſuſcipiendum baptiſmum. 55

Alia de Iudæis alibi diſperſim.

CONSVLTATIO CXCIII.

De teſtibus in minori ætate conſtitutis pro cauſis S. Officij Inquiſitionis, vbi an puer ſeptem, vel octo annorum ob iactatam apud ſuos coætaneos magiam, & nocturnos ſagarum conuentus apprehendi, & eius confeſſio attendi poſſit?

Qua pœna affici debeat puer maleficus ob dictam pueritiam, & adoleſcentiam commiſſa?

Et qui proximi pubertati dicantur?

TEſtibus decem annorum, vel infra non defertur iuramentum, ſed monentur de grauitate iuramenti. Impuberes verò, qui nimirum exceſſerunt decennium cum dimidio, admittuntur, immò & coguntur, ſed ſine ioramento. Quatuordecim verò annorum, ſi ſunt doli capaces, defertur iuramentum de veritate dicenda, quando examinantur. Eorum autem dictum prodeſt ad indagandom veritatem, Clar. *quaſt.* 24. *num.* 17. Et poſitis adminiculis, etiam facit ad torturam ſecundùm Farinac. *de teſtib. quaſt.* 58. *num.* 52. Caren. *par.* 3. *tit.* 5. *num.* 53. Et etiam ad pœnam extraordinariam infligendam, vt notat Clar. *lib.* 5. *pr.* §. *fin. q.* 24. *verſ. ſciendum eſt tamen in fine*, & alij. Puberes verò poſt decimumquartum annum admittuntur cum iuramento, & proſunt ad torturam cum alijs adminiculis. Maiores autem viginti annis in omnibus delictis dicuntur idonei, & omni exceptione maiores, *l. in teſtimonium* 2. *ff. de teſt.* Farinac. q. 58 *de teſt.* & Caren. *eod. num.* 53. 1

Quinimmò minores quatuordecim annorum, necnon cuiuſcunque alterius minoris ætatis, dummodo fuerint doli capaces, admitti, immò & ad id cogi, ac torqueri poſſe, ait Delben. *de offic. S. Inquiſ. par.* 2. *dub.* 198. *ſect.* 1. *num.* 17. per *text. in l. de minore in princ. ff. de quaſt.* Nam ſi in crimine læſæ maieſtatis humanæ id procedit, multò magis in crimine læſæ maieſtatis diuinæ procedere 2

Ce de-

debebit, vt per Doctores, quos ſequitur Farinac. *de hereſ. quæſt.* 188, *num.* 75. & Maſcard. *de prob. lib.* 2. *concl.* 462. *num.* 5. vbi tamen ſubdit, quòd minor deponere debeat cum auctoritate tutoris, aliàs nullius valoris ſit ipſius teſtimonium ex textu *in l. Clarum C. de auth. præſt.* quamvis id hodie in praxi non ſeruari, teſtetur idem Farinac. *vbi ſuprà quæſt.* 54. *num.* 24. Verùm carcerato in S. Officio ſolet dari ex regula Curator, vt coram illo ſua dicta ratificet, niſi conſuetudo procedendi ſit contraria.

3 Quod autem ad primam partem dubii propoſiti attinet, negatiuè videtur reſpondendum, quia diffamatio originem ſumit à pueris, quorum vix vnus eius ætatis eſt, qui de iure teſtimonium perhibere poſſit, præſertim in cauſa tam graui criminali. Impuberes autem teſtes eſſe nequeunt, quia in illis deſideratur rei, de qua deponunt, intelligentia & conſtantia in dictis, quæ propter ætatis lubricitatem abſunt in illa ætate, *l.* 2. & *l. inuito ff. de teſtib.* Dec. *in l. fœmina §. item impuberes ff. de re iud. l. morbus, l. pupillus ff. de acquir. hered. l.* 1. *C. de falſ. mon.* & *Clem. ſi furioſus de homic.* præſertim verò in criminalibus, in quibus non tantùm impuberes, ſed etiam puberes minores viginti annis à teſtimonio repelluntur, *l. in teſtimonium ff. de teſt.*

4 Hac tamen ratione non attenta, cenſeo apprehendi poſſe, quia experientia conſtat, etiam pueros in tam tenera ætate à propriis parentibus peruerſos, & in eiuſmodi deteſtandum delictum præcipitatos fuiſſe, vt teſtatur Mezger. *conſ. crim.* 7. de puella duodecim annorum Ferdinandus Vizenegger. *de ſeruitut. demon. cap. vlt. num.* 196. Binsfeldius ad *l.* 5. *C. de malef. & mathem.* Sprenget. *in mall. malef. par.* 2. *quæſt.* 1. *c.* 13. de puella octenni à matre ſeducta, Derius *lib.* 2. *magic. quæſt.* 16. Inter ſtriges Auenionenſes, vt narrat Mich. *Pneumalog. ſchol.* 6. puer captus fuit, qui Iudicibus narrabat, ſe à patre in Synagogam, ſic conuentum vocant, deductum, & ibi vidiſſe multa nefaria, & horrenda, itaque conterritum muniuiſſe ſignaculo Crucis, & dixiſſe: Ieſu quid iſtuc rei? Simulque cum dicto turbam totam diſparuiſſe, & ipſum ſe ſolùm ibi deprehendiſſe, poſtridie domum rediiſſe, quæ tribus à Synagoga miliaribus aberat, & patrem ad Iudices detuliſſe. Vnde & puero in vicinia nomen inditum Maſquellon, hoc eſt paruus ſortiarius, huncque puerum cum ipſe Michael iſta ſcriberet anno 1582. adhuc Auenioni captiuum fuiſſe. Similia narrant, & alij. Impuberes autem doli committendi, & iniuriæ faciendæ capaces eſſe crebrò, adeòque etiam capi, & puniri poſſe de iure non eſt dubium per textum in *l. Impuberem ff. de furt. l. excipiuntur*, & ibi Doctores, *ff. ad Silan.*

5 Et quamvis ordinariè loquendo puerorum teſtimonio non ſtetur in rebus tam arduis, excipiuntur tamen delicta ita comparata, & tam occulta, vt neceſſariò ab eiuſmodi ætate informatio ex officio capienda ſit, & aliunde haberi non poſſit, ſæpè enim pueri curam coætaneis proferunt, quòd coram aliis non proferrent, quo in caſu eiuſmodi diffamationem conniueri ab Inquiſitoribus nequeunt. Et quamvis etiam in criminalibus cauſis non tantùm impuberes, ſed etiam puberes minores viginti annis à teſtimonio repellantur *l.* 3. *§. lege Iulia, & d. l. in teſtimonium, ff. de teſtib.* hoc tamen limitatur, niſi ſit crimen exceptum, grauiſſimum læſæ Maieſtatis, & veneficium, in quibus impuberes non tantùm admittuntur, ſed etiam indicium faciunt ad torturam ſecundùm Bartol. *in l. talis, C. de his, quib. vt indig.* Gloſ. *in l. de minori, ff. de quæſt.* Poſſunt igitur ſacri Inquiſitores recipere impuberes multò magis, quando ſumus in facto, cuius veritas eſt difficilis probationis, & per alios haberi non poteſt, præſertim ſi non ad inſtantiam alicuius accuſatoris procedant, prout loquitur textus *in d. l. in teſtimonium, ff. de teſtib.* ſed tantùm ex officio, & per inquiſitionem, Gloſ. *in d. l. inuitis ff. de teſt.* Farinac. *conſ.* 29. *num.* 5. & 6. Maſcard. *de prob. vol.* 3. *concl.* 1246. *num.* 3. & 7.

6 Quod autem attinet ad ſecundam partem dubii, an ſcilicet confeſſioni huius pueri ſtandum ſit, qui fatetur ſe inunctum vnguento confecto ex vnguine infantium necatorum, ac deuectum inſediſſe modò baculo, modò ſcopæ, modò tauro, modò hirco, in montem Veneris, & in arborem Beneuentanam cum aliis magis, & ſagis veniſſe, poſt nocturna tripudia Deum, & Beatiſſimam Virginem abnegaſſe, diabolum adoraſſe, eique ſacrificium infantium effoſſorum obtuliſſe, nefandam libidinem cum ipſo, & aliis ſagis exercuiſſe, & ſagas communione ſumpta ſacram hoſtiam in ore aſſeruatam, & extractam dæmoni oblatam coram eo pedibus conculcaſſe. Ratio dubitandi eſt, quòd tales pueri ſine aſſiſtentia parentum, vel tutorum ex quadam inconſideratione, quod ab aliis audiuerunt, effutire, & ſibi attribuendo, irrecuperabile damnum corporis, & vitæ accerſere poſſent. Confeſſio autem minoris, ac pupilli ſine tutoris, aut curatoris auctoritate ipſo iure non valet, neque ipſi minori nocet per textum *in l. clarum C. de aut. præſt. l. in vniuerſis, C. qui tut. dar. poſſ. l. propter, C. de adult.* Gomez *var. reſol. tom.* 3. *cap.* 1. *num.* 64. ne ex ſua imperitia, vel puerili calore aliquid vel dicant, vel taceant, quod ſi fuiſſet prolatum, vel non expreſſum, prodeſſe eis poterat, vt textus ait *in d. l. clarum* Bald. *in l.* 1. *C. de confeſ. num.* 61. Menoch. *de arbitr. caſ.* 268. *num.* 2. Afflict. *deciſ.* 208. *num.* 4. Quod eadem etiam, & pari ratione obtinet in confeſſione minoris, habentis adhuc patrem, nam & illi ad hoc, vt poſteà confeſſus poſſit condemnari, dandus eſt curator, vel pater ipſe, vel alius arbitrio Iudicis, prout notat Farinac. *de reo confeſ. & conuict. q.* 81. *num.* 354.

7 At, quia in iudicijs vſus, ac obſeruatio aliud probat, quòd videlicet impuberibus, & minoribus nulli curatores ad litem permittantur, hoc etiam in præſenti caſu non debet attendi. Quamvis enim impuberis confeſſionem ſine auctoritate tutoris, vel curatoris non valere, aſſerant Doctores communiter *in d. l. clarum*, id tamen eſt intelligendum in illis, quæ ad veritatem indagandam inſtituuntur, vt ait Bald. *in d. l. auxilium ff. de minor. num.* 1. Ita in ſimili, ſi accuſationi ſit reſpondendum, vel aliis interrogationibus à Iudice factis, reus per ſe, non per procuratorem reſpondere debet, non obſtante, quòd pro præſente procurator interuenire poſſit, Iul. Clar. *§. fin. q.* 32. *v. item vero*. Et reo aduocatum dari, qui tunc etiam non admittitur, quando reus examinatur, quia ex quo agitur ad veritatem inueniendam non eſt de ſolemnitate perſonarum curandum, inquit Abb. *in cap. fin. extr. de conf. num.* 9. Illamque Doctorum theoricam, vt curator, vel tutor in confeſſione interueniat non ſeruari in praxi, teſtatur Farinac. *pr. crim. par.* 3. *q.* 81. *cap.* 10. *num.* 380. Quia facilè veritas in multis delictis per pueros cōmitti ſolitis occultaretur, præſertim in crimine veneficii occultiſſimo, & quòd non ſemper poſt ſe veſtigium relinquit, adeòque valdè perſonale eſt, Clar. *recept. ſent. lib.* 5. *§. fin. q.* 50. *num.* 2. & *quæſt.* 55. *§. vlterius num.* 12. Hinc, ſi Iudex ſit vir diſcretus, prudens, & cautè procedere ſolitus, hanc Curiarum conſuetudinem, præſertim in hoc delicti genere, valere putat, quia Iudex, quæ deſunt fortè impuberibus, aut minoribus propter defectum iudicij in ſe defendendo, aut erronea reuocando, ſua præſentia, & diſcretione ſupplere ſolet, *arg. text. in l. vn. C. vt quæ deſunt aduoc. part. iud. ſupl. l. Iudices C. de iudic. c. iudicantem* 30. *qu.* 6. & *l. vbicunque ff. de interrog. act.* Plura de confeſſione minoris vide apud Maſcard. *concl.* 371. *per tot.* Farinac. *d. q.* 81. *cap.* 10. *num.* 352. *cum ſeq.* & *num.* 370. 383. & 387. ac ſimiliter Gomez *d. tom.* 3. *cap.* 1. *num.* 64. & *ſeqq.* ac Boet. *deciſ.* 93. *numer.* 6. & 7. Quamvis enim de iure contrarium ſit ſtatutum *in d. l. clarum C. de aut. præſt.* tamen de conſuetudine non eſt nulla confeſſio ob defectum tutoris, vel Curatoris, & minor non reſtituitur aduerſus confeſſionem, vt per Gothofr. *ad d. l. clarum.* Vide plura apud Odd. *de reſtit. in integr. p.* 2. *q.* 65. *ar.* 6. & *art.* 9. *per tot.* præſertim *num.* 33. & *ſeqq.*

8 Hoc autem notandum, quòd ſi confeſſiones huiuſmodi puerorum eſſent incertæ, & ex parte falſæ, factaque inquiſitione minimè verificatæ, de rebus occultis, quæ multa veſtigia poſt ſe relinquunt ita, vt de eis certò conſtare non poſſet, tanquam confeſſiones variæ, & incertæ, item non comprobatæ confitentibus non nocent. Quia ante omnia inquirere debet Iudex, vt ei conſtet de corpore delicti. Vbi igitur non apparet de crimine, quàm per confeſſionem ipſius rei, non poteſt reus ex hac ſola confeſſione condemnari, Clar. *ſent. lib.* 5. *d. §. fin. quæſt.* 55. *v. poteſt etiam*, & Felin. *in cap. at ſi Clerici n.* 1. *de iudic.*

Si

Digitized by Google

9 Si verò conſtiteτit de eqno aliquo, vel aliis animalibus per maleficium, & quidem eo ipſo modo, quem ipſe recenſet, occiſis, & pluta aliæ magiæ indicia concurrant, quòd ſcilicet Agnos Dei è collo ſuſpenſos non patiatur, quòd conſtrictos, firmiſſimèque annexos mirabili modo ſolueret, & amoueret, quod virgis cæſus ictus non ſentiat, quòd notaret, quando virgæ aqua non communi, ſed benedicta eſſent madefactæ, quodve recenſeret de magis & ſagis, earumqne conuentibus talia, quæ nullus alius, niſi expertus ſcire poſſet, puero autem ſeptem, vel octo annorum cognita impoſſibilia eſſent, & quod in omnibus examinibus conſtanter idem eiſdem circumſtantiis enarraret, tunc dicendum eſt, quòd confeſſio huius pueri tam eſſet veriſimilis, vt ei meritò ſtari, & puer pro malefico haberi deberet. Præſertim quòd in delicto tam occulto Iudex non ſemper veſtigia reperire, & benè contingere poſſit, vt malefici volontatem in vno, alteroque caſu nocendi habeant, mediaque adhibeant, effectus autem conatui ex ſingulari Dei prouidentia non reſpondeat, & ſimilia delicta vix aliter, quam ex propria confeſſione innoteſcant.

10 Quamvis ergo de corpore delicti debeat conſtare in omnibus delictis, antequam Iudex ad inquiſitionem, aut capturam, multò magis ad torturam, & ſententiam definitiuam procedat, vti notant Doctores communiter per textum *in l.1.§.illud, ff. ad Silan.* Clar. *d. lib.5.§. fin.q.4.* ita quidem, etiamſi reus confiteretur delictum aliquod commiſiſſe, vt non poſſet ex illa confeſſione condemnari, niſi de ipſo delicto aliter, quàm ex ipſius confeſſione conſtaret, *l.1.§. diuus Traianus, ff. de quæſt. l. inde Neratius 23.§. fin.* ibi: *occiſum eſſe hominem a quocunque appareret, ff. ad l. Aquil.* Farinac. *in pr. cr. p.1. lib.1. q.2. num.7.* Boet. *decis.164. num.10.* & Bald. *in l. cum probatio ff. de prob.* nihilominus tamen quando tale delictum aliquis ſpontè confitetur, quòd vel ſola voluntate perficitur, vel in ſe eſt occultiſſimum, & nulla poſt ſe veſtigia relinquit, quale eſt crimen maleficii inter dæmonem & ſagas, ſoli confeſſioni delinquentis ad condemnationis effectum ſtatur, Farinac. *loc. cit. num 26.* vbi ait, lamias eo ipſo quòd dicerent ſe proceſſiſſe ad ludos, poſſe abſque alio condemnari, quia talia delicta non poſſunt per euidentiam facti, ſicut alia probari. Aliud eſt, ſi faterentur infantes vnum, vel plures ſuis maleficiis occidiſſe, tunc enim in his illis non creditur ad condemnandum, niſi verè occiſos eſſe conſtet. Nihilominus tamen, ſi diceret aliquis, ſe veneficum eſſe, ad ludos proceſſiſſe, Deum abnegaſſe, dæmonem adoraſſe, infantes occidiſſe, damna hominibus intuliſſe, & damna illata non appareant, aut homines non reperiantur occiſi, non rectè infertur, maleficum non eſſe, & puniri ex eo nullo modo poſſe, quia ſunt ſeparata, dæmoni homagium præſtitiſſe, & hominibus damna dediſſe, quia multi ſunt, qui damna nec hominibus, neque aliis creaturis inferunt, vt venefici, & tamen pœna ordinaria plectuntur, & pro veneficis habentur. Non probat igitur hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, Delrius *magic. lib.5. ſect.16.* Binsfeld. *ad d.l.5. C. de malef. & mathem.* & confeſſio diuerſas continens ſpecies, & facta, ſeparari, diuidi, adeòque pro parte acceptari, & valere poteſt, Boer. *decis.339.n.10.* præſertim ſi pro parte ſufficiat ad condemnandum confeſſio, & ita per ſolam maleficorum, & ſagarum confeſſionem ex occultis, quantumlibet hominibus ea appareant impoſſibilia, delictum hoc probari, & pro delicto probato ad effectum pœnæ haberi contra Goldemannum, Vvierum, Fichardum, & alios maleficorum patronos, contrarium aſſerentes, concludunt tam Theologi, quàm Iuriſconſulti Catholici communiter. Vbi notandum, quòd licèt hæc credantur contra ſagas ipſas confitentes, ipſis tamen deponentibus, ſe vidiſſe tales, etiam eos nominandos, in diabolicis ſuis ludis, & conuentibus, non creditur in præiudicium aliorum. Vide Carpzou. *p.1. crim. q.49. n.59. & ſeq.* vbi ait, quod in occultis ſufficiat conſtare de eorumdem corpore per coniecturas, & criminis confeſſi certitudo alia non requiratur, quàm quæ haberi poteſt, adeòque ſufficiunt tales circumſtantiæ, & indicia delicti, quæ Iudicem de crimine maleficii certum facere queunt. Vide etiam Beſold. *in theſ. pract. fol.410.* per rationem, quia hæc nulla veſtigia poſt ſe relinquunt.

11 Cum igitur confeſſio huius pueri conformis ſit iis, quæ à ſagis communiter exerceri, ab ipſoque malo dæmone perfici ſolent, & à viris doctis ex ſagarum confeſſionibus dudum fuerunt obſeruata, inſuper dicta, & facta eius correſpondeant, & ſi non omnia, ſaltem aliqua aſſerta verificata fuerunt, vel veriſimilibus indicijs, & coniecturis comprobata, concludendum eſt, quòd puer iſte pro malefico ſit habendus, & quòd attendi debeat, id quod eſt veriſimile. Veriſimile eſt autem illum verum dicere in crimine maleficij, qui dicit ea, quæ communiter fieri ſolent in tali delicto, vt in ſpecie recenſet Delrius *magic. lib.5. ſect.16.*

12 Ad vltimum quod attinet videtur dicendum, quòd infantes à propriis parentibus, vel aliis peruerſis, & in ſeruitutem diaboli redacti, nunquam vltimo, vel alio grauiori ſupplicio plectuntur. Quia in hanc ætatem, quæ non intelligit, quod agit, rarò formale delictum cadit, ac proinde vel in totum excuſantur à pœna *per l. infans, ff. ad leg. Cornel. de falſ.* Binsfeld. *ad l. nemo q.1. dub. fin.* vel ſaltem paternè ſerula, vel aliis modis emendari, atque in loco tandiu detineri poſſunt, donec in præceptis fidei chriſtianę probè inſtruantur. Idque etiamſi infans aliqualem vſum rationis habeat, quia tantò minor eſt eius dolus, quantò minorem habet legis naturalis, ac diuinæ notitiam, qua ratione eius doli vix in foro externo ratio habetur.

13 Si autem, poſtquam annum ætatis nonum compleuerit, fateretur iterùm commercium cum dæmone habuiſſe, poterit ob ſuam inconſtantiam, & in pœnam ætati congruam, vt delicti grauitatem meliùs agnoſceret, virgis acriter cædi, & duriori hac via ad conuerſionem reduci. Quia ex communi Doctorum ſententia impubes, etſi ſit doli capax, non punitur capitali pœna, aut membri mutilatione, niſi ſit proximus pubertati, ferè enim in omnibus pœnalibus iudiciis ætati, & imprudentiæ ſuccurendum eſt, *l. ferè, ff. de re iud.* Itaque talis impubes duriùs quidem emendari poteſt, quàm infans, & acerbiùs nonnihil virgis caſtigari, poſteà autem expedit, eum ad meliorem frugem, & viam ſalutis reduci, quia in tam parua ætate aſtutia diaboli, & malorum hominum, quandoque etiam propriorum parentum malitia, pueri in hoc peccatum ſeducuntur, ſeducti ob ignorantiam neſciunt, quid remedij adhiberi poſſit.

14 Si verò poſt annum ætatis decimumquartum completum, ſe diabolo totum dediſſe, Deum, ac Sanctos blaſphemaſſe, cum magno dæmone in forma mulieris commiſcuiſſe, ſique in vltimo examine fateretur anno ætatis ſuæ decimoquinto ſe iterùm ad nocturnos ſagarum conuentus euolaſſe, eaque feciſſe, quæ communiter fieri ſolent, in his caſibus, malitia in delictis ab impubere commiſſis, quantumvis doli capax, & delictum enorme ſit, non ſupplet ætatem, & pœna mortis regulariter, aut mutilationis membri puniri non debet per textus mox adducendos. Quamvis enim doli capax ſit, minor tamen eſt in eo dolus, quàm in adulto, aut maiore, quia vt plurimum in ipſa infantia dæmonis imperio ſine ſua culpa ſubiiciuntur, ſubiectorum ratio, & voluntas peccatorum tenebris ita obſcurata eſt, vt ſuiſmet viribus, vel aliorum diſciplina, non poſſint opinionem peruerſam ante maturam ætatem deponere. Ita quidem quoad pœnam temperandam colligitur ex textu *in l. auxilium §. in delictis ff. de minor. l. ſi ex cauſa §. nunc in minoribus eod. tit. l.1.§. impubes ff. de S.C. Silan. l. ſacrilegij pœnam in pr. ff. ad leg. Iul. pecul. l. ſi adulterium cum inceſtu, §. fratres & §. iidem Imperatores ff. ad l. Iul. de adult. l. ferè in omnibus ff. de re ind.* textus, Gloſſa, & interpretes *in cap.1. & 2. de delict. puer.*

15 Et impuberes doli capaces in atrociſſimo hoc veneficii crimine vltimo ſupplicio non eſſe mulctandos, niſi ex grauiſſima cauſa, tradit Binsfeld. *in expl. cit. l.5.* vbi hæc habentur: Non auderem vnquam Iudici conſulere in conſcientia, vt in hoc enormiſſimo maleficij crimine arbitrium extenderet ad vltimum ſupplicium ante decimum ſextum ætatis annum completum, niſi maximæ circumſtantiæ accederent, Farinac. *de pœn. temper. quæſt.92. n.106.* vbi quoad minores etiam in atrociſſimis loquitur. Idem ſtatuit Clar. *lib.5. §. fin. q.60. in pr.* Dec. *in l. pupillum in fin. & in d. l. ferè in omnibus ff. de re iud.* Menoch.

Digitized by Google

de arb. iud. lib. 1, *c.*4. & Boer. *deciſ.*254. *num.*20. Si ergo hoc etiam in minoribus, id eſt illis, qui iam puberes facti ſunt, in pœnis imponendis iura obſeruari debere ſtatuerunt, quantò magis locum habebit in impubere delinquente, annos pubertatis nondum ingreſſo, ſed infra illos adhuc conſtituto? Quare dicendum videtur, quòd impubes etiam in hoc atroci maleficij delicti capitali pœna, aut membri mutilatione affici nequeat, ſed ſolummodo virgis acribus caſtigari poſſit, & ac tunc quidem ſi doli capax ſit, & proximus pubertati, pœna ordinaria, ſed mitiori affici debeat, niſi ex grauiſſima cauſa, & conſulto prius Summo Pontifice ad tradita per Binsfeld, *ad d. C. de malef. & mathem. fol.*591. *cum ſeq.*

16 At nihilominus puberem duodecim, vel quatuordecim annorum propter magiam vltimo ſupplicio, & non quidem pœna ignis, ſed gladij affici poſſe, exiſtimo cum Mezger, *conſil. crim.*7. *numer.*3. & cum Beſoldo in *theſ. pr.* vbi ait, id præſertim fieri debere in delictis ſpiritualibus, & contra naturalem humanitatem hominum, qualis eſt apoſtaſia, & expreſſum cum diabolo pactum. Similiter Binsfeldius *fol.*521. Iudicis, inquit, arbitrium poſſe habere locum, an in tam graui crimine in minorem ætatem ſit mortis ſupplicium ſtatuendum, idque debere colligi ex circumſtantijs concurrentibus, & attendi, an diu fuerit in tali crimine, an perpetrauerit multa mala, vt ſunt ſodomia, rerum ſacrarum abuſus, & ſimilia. Item an magna aſtutia ſit præditus, an ſpes conſtantis conuerſionis, & emendationis.

17 Si igitur in hoc puero magna leuitas, & malitia appareat, nullaque ſpes conſtantis emendationis effulgeat, correctiones, & admonitiones parum æſtimauit, grauitatem delicti benè intellexit, & apprehendit, poterit ex mente præfatorum Doctorum arbitrium Iudicis ad pœnam gladij extendi. Simile quid in genere tradit Carpzou. *p.*3. *crim. q.*143. *num.*48. *& ſeq.* quod fieri poſſit, vt etiam impuberi ob inſignem, ac ſupinam malitiam mortis ſupplicium imponatur *l. excipiuntur in pr. ff. ad S.C. Silan.* vbi tamen tria requirit. Primum, quòd impubes propriè, & mox impleuerit annum decimum quartum. Secundum, vt malitia delinquentis ſit ſupina ita, vt ætatis defectum ſuppleat, nec correctio aliqua ſperanda. Tertium, vt crimen perpetratum ſit ex atrociſſimis, aut tales circumſtantiæ concurrant, quibus delictum aggrauetur.

18 Neque obſtat, eos magos, ſagas, & veneficas, quæ fœdus cum diabolo inierunt, illi ſeſe mancipatunt, Deum abnegarunt, propter ſolam abnegationem, mancipationem, vel commiſtionem, niſi ad actus nociuos progreſſi fuerint, vel niſi externum aliquod maleficium acceſſerit, vltimo ſupplicio non eſſe afficiendos, ſed erigendos, & ſanctiſſimis inſtitutis ab iſto nefando ſtudio abducendos, aut ſi animum obſirmarint, è finibus chriſtiani orbis exterminandos, relegandos, aut fuſtigandos eſſe, vt per Fichard. *conſ.*112. Godelman. *in tr. mag. & venef. lib.*3. *c.*11. Nam eos etiam magos, & ſagas, quæ nemini nocuerunt vltimo ſupplicio plectendas, & quandoque igni tradendas, & concremandas eſſe, tenent Berlich. *concl.*5. *par.*4. *num.*38. 42. 46. *& ſeq.* Carpz. *par.*1. *crim. q.*49. *num.*20. *& ſeqq.* Leſſ. *de iuſt. lib.*2. *cap.*42. *dub.*4. *in fin.* ac alij. Quia hi omnes ſunt, vel apoſtatæ, vel idololatræ, vel ſodomitæ, quos leges non permittunt viuere, & abſurdum eſſet, eum qui aſinum, vel equum per ſortilegium occiderit, interfici, hos autem à morte liberari.

19 Minus obſtat, quòd quamvis puer annos pubertatis compleuerit, plenam tamen pubertatem non dum attigit. Iura autem, & Interpretes ſtatuunt & aſſerunt, ſagas propter ætatis imbecillitatem mitiùs, quàm pœna ordinaria puniri debere, prout plures ad hoc allegat Mezger. *conſ. crim.*7. *numer.*3. Et licèt alii arbitrio Iudicis hac in parte multùm tribuant, tamen addunt, nunquam arbitrium extendendum ad vltimum ſupplicium ante decimum ſextum annum completum, niſi maximæ circumſtantiæ accederent, vt Binsfeld. *loc. ſup. cit.* Vbi putat, ante talem ætatem minorem eſſe in cuſtodia tolerabili aſſeruandum, & inſtruendum, cum quo concordat Mezger. *d. conſ.*7. *in fin.* Nam reſpondetur, quòd non ſemper decimus ſextus annus expectandus ſit, niſi qui iam puberes carcerati ſunt in ipſa infantia dæmonis imperio fuerint ſubiecti ſine ſua culpa, atque ita eorum ratio peccatorum tenebris obſcurata, vt ſuiſmet viribus, vel aliorum diſciplina non poſſint opinionem peruerſam ante ætatem aliquam maturiorem agnoſcere, ac deponere. Quòd ſi poſt omnem diligentiam adhibitam, nulla correctionis argumenta appareant, ſed in ſeruitute dæmonis perſiſtant, meritò ſupplicium de eiuſmodi ætatis veneficis ſumatur. Ita Vizeneg. *theſ.*198.

Et quidem cùm cuilibet bono magiſtratui incumbat malis hominibus purgare prouincias, & damna imminentia auertere per textum *in l. congruit, ff. de offic. Præſid.* multò magis blaſphemias, ſacrilegia, ſortilegia, abuſus rerum ſacrarum, ſodomiam, & alia nefanda ſcelera extirpare. In hoc autem crimine maleficii, ſeu à pubere, ſeu impubere doli capace committatur, horum ſcelerum ſentina concurrit, quorum ſingula morte digniſſima ſunt. Videtur igitur propter atrocitatem criminum, ſi in ijs perſeueret impubes, impunitas non eſſe ad pubertatem, aut ſupra illam vſque ad decimum ſextum annum concedenda. Iniquum enim eſt alios, vel etiam totam communitatem propter alterius ſcelera tolerata hactenus, pati, aut affligi, aut ſupra illam vſque ad decimum ſextum annum, *l. non debet ff. de re iud. l. ſi quis in ſuo §. leges C. de inof. teſtam. l. ſancimus C. de pœn.* Quæ enim eſt miſericordia vni parcere, & omnes in diſcrimen adducere, inquit D. Hieronymus? Nocet enim bonis conſequenter qui parcit malis *can. qui vitijs* 23. *quæſt.* 5. *can. ſed illud d.*45. *l. ſi apparitor C. de cohort. lib.*12. Gloſ. *in §. homicidia v. ſupplicium non.* 57. *c.*5. Si autem homines malefici, etiam impuberes, in quibus nulla ſaluris, aut frugis ſpes apparet, non tollantur è medio, non ceſſabunt alios vexare, & iis damna inferre, Immò maiora aggrauatis ſceleribus, ſibi ſupplicia accerſent, & de die in diem fient deteriores. Cum igitur ſalutis pars ſit minus affligi, optimè illis ad ſalutem æternam conſulit, qui maturè flagitiis eripit, Delr. *diſq. magic. lib.*5. *ſect.*16. Et ſi puer nondum pubes iuxta textum *in l. excipiuntur ff. de S.C. Silan.* in capitalem pœnam condemnatus, quod dolo duntaxat præſumpto cædem Domini ſui non reuelauerit, quid patietur puer caſtra diaboli ſequutus, tractatus & nefanda ſcelera contra Deum, & Rempublicam hactenus auſus? Quamvis enim Iudex in leuioribus, & minoribus criminibus pronior ad abſoluendum, liberandumque eſſe debeat, in grauioribus tamen contrarium ſentiendum, quando tendunt in diuinæ, humanæque maieſtatis offenſam, quia maior militat fauor pro honore diuino, & ſalute Reipublicæ, quàm ſeruatione vnius hominis doloſè offendere Deum, & damna damnis cumulare perſeuerantis. 20

Ex dictis igitur concludo cum Manzio *qu.*82. *num.*5. quòd rigore iuris, inſpecto puer iſte gladii pœna affici poſſit. Si verò eſſet ſexdecim annorum, & ſpontè comparens, fateretur ſe in ætate ſeptem, vel octo annorum ad diabolicos ludos ductum fuiſſe, multos actus apoſtaticos, & hæreticales feciſſe, poterit abiurare de vehementi, & abſolui cum pœnitentiis ſalutaribus. 21

Quod autem ad tertium, quando quis proximus pubertati dicatur, de delictis puerorum conſtat, ſiquidem nondum ad pubertatem accedant, eos delinquere non poſſe, *§. in ſumma de obl. quæ ex delict.* quia non magis quàm furioſi voluntatē habeant, *l. pupillus ff. de acquir. hæred. l. pupillus ff. de reg. iur.* & affectu, voluntateque maleficia diſtinguantur, *l. verum ff. de furt.* Vnde ſi eorum pupillorum facto paſſus ſit alius iniuriam, meretur ętas excuſationem, *l.* 1. *§. impubes ff. ad Silan.* Si verò pubertati proximi ſint, quia iam aliquem intellectum habent, *§. pupillus de inutil. ſtipul.* ob idque facti iam doli, iniuriæve capaces intelligunt ſe delinquere *d. §. in ſumma*, ætatis ſuffragio non excuſantur *l.* 1. *C. ſi aduer. delict.* cùm in ea ætate ſint, in qua crimen, quod intenditur, cadere poteſt, *l. impunitas C. de pœn.* niſi quatenus ætatis teneræ miſeratio, ad mitiorem pœnam Iudicantem flectere poteſt, *l. auxilium §. in delictis ff. de minor. cap.* 1. *&* 2. *de delict. puer.*

Legimus olim Pateoclum puerum, cum in aleæ ludo, ſedulum puerum fortè occidiſſet, exilio punitum, *l. aut facta §.* 1. *ff. de pœn.* & Treblium Germanum iuſſiſſe ſummi ſupplicium de impubere, qui cum non multum à puber-

tate

Digitized by Google

iate abeſſet, ad pedes domini cubuerat, cum occideretur, nec poſteà cœdem eius prodiderat, *l. excipiuntur ff. ad Sillan.*

Sed qui propè pubertatem eſſe dicantur variis opinionibus certatum eſt, tandem tamen obtinuit Accurſii ſententia *in l. 1. ff. de nouat. in d. §. in ſumma de oblig. quæ ex delict. & in d. §. pupillus*, vt marem pubertati tum proximum dicamus, cum dimidiatum annum ſupra decimum exceſſit, fęminam verò, quæ nouem annos cum dimidio egreſſa eſt, *arg §. fin. quib. ex cauſ. man. non lic.* Nam poſt infantiam vſque ad pubertatem ſicut in maſculo ſeptem anni, & in fęmina quinque: quare ex quo exceſſit quis dimidiam huius temporis partem, magis pubertati, quàm infantiæ proximus dici debet, Panorm. *in cap. continebatur de deſponſ. impub.* quod in eam præſertim ætate ſolent plerumque malitia tempus ſupplere *cap. 1. de delict. puer.* Nam & prodit hiſtoria, Salomonem nondum decem annos natum, ſuo complexu nutricem filio Roboam grauidam feciſſe, D. Gregor. *lib. 4. dial. cap. 19.* Gloſſ. *in ſum. 20. q. 1.* idemque teſtatur D. Hieronymus *in 2. p. epiſt.* ad Vitalem presbyterum de Achaz, qui in vndecimo anno Ezechiam filium ſuum genuit.

Nec tamen deſunt, qui eos pubertati proximos dicant, quia pubertate diſtant ſex plus minus menſibus, Gloſ. & Innoc. *in d. cap. continebatur*, *arg. l. non tantùm in princ. ff. excuſ. tut.* cap. continebatur, ibi: *Si autem fuerit ætati proxima, vt in vndecimo, & circa duodecimum annum*, & cap. atteſtationes, ibi: *vel circa finitionem quartidecimi anni*, de deſponſ. impub. Et quoniam dictio *propè, proximè, circa, circiter*, & ijs ſimiles, ad modicum tempus referuntur *l. 2. §. ex actis 1. ff. de orig. iur. l. 2. §. fin. ff. de lib. exhib. §.* ſi verò intra, vbi Bart. *nor. collat. 1.* Quin & à Iuſtiniano dictio propè ad ſemeſtre tempus limitari videtur *l. properandum §. & ſi quidem C. de iudic.* Vnde putant illi eum propè pubertatem eſſe, qui non plus ſex menſibus diſtat à pubertate, Gloſ. & Innnoc. *in d. cap. continebatur.*

Ego verò neutram ſequor ſententiam, ſed illis aſſentior, qui huius controuerſiæ decisionem ad generalem conſequentiam, aut regulam trahi poſſe negant Salicet. *in l. impunitas C. de pœn.* Bart. *in d. cap. atteſtationes*, cùm & delictorum mille ſint formæ, & ingeniorum. Quo circa rem totam, expreſſa lege non diffinitam, Iudicis arbitrio meritò relinquunt *l. 5. ff. de iur. delib.* Habet autem iudicans expendere non tam annorum numerum, quàm criminis qualitatem, & ætatis doli capacis malitiam *l. ſed & ſi quemcunque §. 1. ff. ad leg. Aquil. l. impuberem ff. de furt. d. l. impunitas, & d. §. in ſumma de obligat. quæ ex delict.* Plerique enim, vt Ioannes Faber ait, maioris induſtriæ, malitiæque in decimo anno viſuntur, in ceteris in quattodecimo.

Neque obſtat denumeratio illa temporis, quæ per Panorm. *in d. cap. continebatur*, & ceteros in locis communibus fieri ſolet, cuiuſque ſupra meminimus. Illa etenim non concludit, niſi reſpectu infantiæ, à qua plus diſtat decem annos cum dimidio habens, quàm à pubertate, Salicet. *in d. l. impunitas, C. de pœn.*

Porro ſagæ non ſolent puniri exilio, ne in regione, in
22 qua non cognoſcuntur, delinquant, ſed collocantur aliquo in loco, vt obſeruari poſſint.

Prænia abiuratione de formali in S. Officio, comburun-
23 tur à Curia ſæculari.

Percutientes, vel offendentes ſagam aliquam ſub præ-
24 textu, quòd ſit malefica, puniuntur in S. Officio, etiam ſi id in illius odium non commiſerint.

Carceratæ à Curia ſæculari debent remitti ad Sanctum
25 Officium, pro cauſa apoſtaſiæ, qua cognita, reſtituuntur eidem Curiæ ſæculari debitis pœnis puniendæ.

CONSVLTATIO CXCIV.

An adhuc hodie prorogari poſſit iuriſdictio alterius, & an requiratur conſenſus Iudicis ordinarij & competentis? Et quid in Clericis?

AFfirmatiuam ſententiam, quòd pactis iuriſdictio 1
prorogari poſſit, tuemur per textum expreſſum *in l. eſt receptum 14. l. ſi conuenerit 18. ff. de iuriſd. l. 1. & 2. de iudic.* & quod regulariter litigantibus permiſſum ſit, etiam abſque conſenſu Iudicis ſui Ordinarii, alterius Iudicis iuriſdictionem prorogare, & in Iudicem non ſuum conſentire *l. 1.* ibique Bartol. Imol. & Curt. *ff. de iudic. l. 2. in pr.* & ibi Doctores *ff. eod. l. ſi quis ex conſenſu 7. C. de Epiſc. aud. cap. Romana in pr. v. Clericorum de for. comp. in 6.* Bartolus, Romanus, Paulus Caſtrenſis, Alexander, & alii *in l. 1. §. & poſt operis, ff. de oper. nou. nunc.* facitque textus *l. ſi conuenerit 18.* & ibi Doctores *ff. de iuriſd. omn. Iud.* & ita Schrader. *p. 10. de feud. ſect. 1. num. 137.* traditque Gail. *lib. 1. obſ. 40. num. 1. & 2.* vbi in terminis ſcribit, quòd quilibet priuilegio fori, ſibi à lege, vel Principe conceſſo, renunciare poſſit per textum *in l. ſi quis in conſcribendo C. de pact. & in l. 1. ff. ſi quis in ius voc. & in d. l. ſi conuenerit ff. de iuriſd. omn. Iud.* & *in cap. ſignificaſti de for. comp.* adeò vt non requiratur conſenſus, vel licentia Iudicis ordinarii, ſed partium ſufficiat per *l. 1. & 2. ff. de iudic. & l. 1. §. & poſt operis ff. de non. oper. nunc.*

Id, quod non ſolum antiquitus, cùm omnes prouinciæ 2
ab vno Principe dependerent, & in diuerſis tantùm diuerſi Præſides conſtituti eſſent, benè tolerari poterat, ſicut euocatio teſtium, quaſi videretur idipſum a Principe tali, cui omnes ſubſunt, permiſſum ad tradita Coleri *de proceſ. execut. par. 3. cap. 7. num. 32.* ſed etiam adhuc hodie procedere, vt per Caſpar. Zegler. *com. concluſ. §. auſtregæ num. 56. & ſeq.* vbi ait, quòd conſenſus litigantium ſolus ad prorogandam iuriſdictionem ſufficiat per *l. 2. §. 1. ff. 1. de iudic.* Et quòd Iudices ordinarij iuriſdictionis prorogationem impedire nequeant poſt Vult. *ad l. 1. num. 66. C. de iuriſd.* tradit Matth. Stephan. *de iuriſd. lib. 1. cap. 25. num. 46.* Et licèt Berlich. *par. 1. concl. 5. de prorog. iuriſd. num. 31.* aliquos adducat, id locum non habere in ſubditis diuerſorum Principum, attamen ipſe *§. his & ſimilibus* contrariam opinionem veriorem eſſe multis adductis rationibus oſtendit, & in fine *d. numer. 31.* ſe hoc in facto habuiſſe, & obtinuiſſe teſtatur.

Notandum autem eſt, quòd quamvis adhuc hodie iu- 3
riſdictio prorogari poſſit, hoc tamen eatenus procedit, ſi priuilegium fori principaliter concernat fauorem renunciantis, ſecus eſt, ſi etiam fauorem Superioris reſpiciat, quo caſu abſque eius conſenſu & licentia, renunciatio facta non ſubſiſtit, vt in priuilegiis exemptionum quoties priuilegia Papa, vel Imperator Regularibus, vel nobilibus concedere ſolet, vt nemo eorum ſubditus coram alio Tribunali in ius vocetur contra priuilegium, coram alio Iudice compareat, & in eius iuriſdictionem conſentiat, ex tali conſenſu partis non prorogatur iuriſdictio in præiudicium Domini facta. Vnde eum à tali Iudice auocare, adeòque ſi auocationi locus non detur, appellare poterit, quemadmodum quotidie in talibus caſibus, vt per Gail. *lib. 1. obſer. 40. num. 1.* qui *num. 4.* addit, dum enim ab aliis Iudicibus eum eximit, eo ipſo iuriſdictioni ſuæ immediatè ſubijcit.

Quod verò ad Clericos idem Gail. *num. 7.* inquit ideò 4
Clericis non eſſe permiſſum iuriſdictionem Iudicis laici tacitè, vel expreſsè prorogare abſque conſenſu Superioris, quia tale priuilegium fori non eſt perſonale, ſed toti ordini eccleſiaſtico publicè indultum per textum *in d. cap. ſignificaſti*, & in *cap. ſi diligenti §. fin. de for. comp.* Gloſ. *ibid. in v. manifeſta*, Panorm. *num. 1. in fin. & in can. placuit 11. quæſt. 1.* Vnde etiam ibidem *num. 9.* diſtinguit, vtrùm lex diſponat de foro fauore Superioris, an verò mera conſideratione priuatorum. Primò caſu renunciatio, & prorogatio iuriſdictionis fieri nequit

abſque conſenſu Superioris, vt in Exemptis, Vaſallis, & Clericis. Altero verò caſu valet renunciatio. Et ita intelligenda eſt *d. l. ſi quis in conſcribendo*, *C. de pact.* & iura, quæ de prorogatione partium loquuntur. Quod autem Clericis in Iudicem non ſuum, etiam eccleſiaſticum, non permittitur conſentire per *c. ineliṫa* 42. *& c. placuit* 11. *q. 1. c. 1. & cap. ſi diligenti de for. comp.* niſi fortè ſit perſona eccleſiaſtica, & Epiſcopi diæceſani voluntas accedat, ſpeciale eſt de iure canonico per textum *in cap. ſignificaſti de for. comp.* ſicut in vaſallo ex vſibus feudorum per Gloſſ. *in cap. 1. §. præterea ſi inter, v. duos*, & ibi Andr. de Iſern. Bald. Laud. *num.* 3. Aluarot. *num.* 4. Præpoſ. *num.* 5. Afflict. *à num.* 23. *de prohib. feud. alien. per Fed.* & plures alij, quos citat Schrader. *numer.* 136. ac deprehendi poteſt ex Socino *regul. iuriſd.* 262. *fall.* 3. vbi tradit, etiam vaſallo prorogationem permiſſam eſſe, quando eſſet quæſtio inter vaſallos, non tangens feudum, ſeu quam non decidant leges feudorum, vt per Doctores *ad cap. cæterum de iudic.*

CONSVLTATIO CXCV.

An baptizatus inualidè, ſiue conſcius inualiditatis fuerit, ſiue non, redeundo ad veterem ſectam, ſit dicendus apoſtata? Vbi effata varia de apoſtatis à fide.

1 AFfirmat Alterius *tom. 1. de cenſur. lib. 5. diſp. 2. cap. 2. col.* 10. Alphonſus à Caſtro *de iuſt. hæret. punit. cap. 8. dub.* 3. & Ricciul. *de iur. perſon. lib. 6. c.* 3. in caſu, quo baptizatus detexit nullitatem baptiſmatis, nec tamen curat ſe validè rebaptizari. At ſi ignoret defectum baptiſmatis, & recedat, etiamſi deinceps Eccleſia nullitatem agnoſcat, foret tamen verus apoſtata, quia quamvis vnda ablutus non ſit, eſt tamen baptizatus in flamine.

2 Nos verò negatiuam tuemur. Quia cùm apoſtaſia dicat retroceſſionem à fide, quam quis ſemel ingreſſus eſt per Sacramentum baptiſmatis, baptizatus inualidè, ſiue conſcius inualiditatis fuerit, ſiue non, quia ſuſcipiens baptiſmum fictè ſe geſſit, ſiue quia defectus ex parte materiæ, formæ, aut miniſtri contigerit, redeundo ad veterem ſectam, non retrocedit à fide. Nam cùm baptiſma irritum non ſit baptiſma, non reddit ſuſcipientem Eccleſiæ ſubditum, & licèt aliquando Eccleſia, ſecundùm exteriora tantùm iudicans, eum poſſit pro apoſtata habere, talem quippe eum debet præſumere, donec conſtet de nullitate baptiſmi, re vera tamen talis non eſt. Nec vllus excuſatur eo, quòd ignorantia infantiæ ſuſceperit baptiſma, quod perueniens ad vſum rationis ſuſceptum noluiſſet, aut qui aliquo modo ſuſcipere coactus fuerit. Nam quando coactio non eſt abſoluta, & in inſtantem cadere non poteſt, non excuſat, vt declarat Farinac. *de hereſ. q.* 38. *numer.* 140. & definitur *in cap. contra chriſtianos de hæret. in* 6. his verbis: *Contra chriſtianos, qui ad ritum redierunt Iudæorum, tanquam contra hæreticos procedendum, etiamſi dum erant infantes, aut mortis metu, non tamen abſolutè, aut præcisè coacti, baptizati fuerint.*

3 Non obſtat ratio ſuperiùs adducta. Si enim attendendum eſt baptiſma flaminis non minus ille, qui ſcit, quàm qui neſcit nullitatem baptiſmatis, ſemel baptiſmo flaminis eſt baptizatus, dummodò neuter fictè ſe in ſuſceptione geſſerit. Vnde & hac ratione catechumenus rediens ad ſuam ſectam, eſſet apoſtata. Quod tamen non admittitur. Quia ingreſſus ad fidem coram Eccleſia non fit, niſi per ianuam baptiſmatis aquei, defectu cuius non poteſt fieri vera retroceſſio. Vterque tamen in foro externo præſumeretur apoſtata, immò etiam ſi deinde conſtiterit Eccleſiæ de nullitate, puniri poterit. Quia non debet eſſe in cuiuslibet poteſtate chriſtiano nomine abuti, & Religionem ementiri.

4 Et hinc eſt quòd, ne catechumenos quidem excommunicatione contra hæreticos lata innodari poteſt. Quia licèt credulitatem receperit, non tamen fidem in Eccleſiæ manibus, quod fit per baptiſma fluminis, profeſſus eſt, Suarez *de cenſur. diſp. 21. ſect. 2. num.* 4. Quicquid ſit, an hic aliàs ſit dicendus aliquo modo hæreticus, ſi à fide recedat. Quod affirmat Alterius *d. col.* 10. Suarez *loc. cit.* & Becan. *de fid. cap.* 14 *qu. 2. num.* 4. & Alphonſ. à Caſtr. *d. cap.* 8. qui & ſingulariter addit, etiam pœnis hæreticorum hunc obnoxium fieri. Negant autem Caietan. 2. 2. *qu. 10. ar.* 5. Vgolin. *de cenſur. p. 2. c. 1. §. 1. n. 2. &* 3. Sanch. *in dual. lib. 2. c. 7. n* 34. Ricciul. *vbi ſup. lib. 5. c. 1. num. 28. & ſeqq.* Tolet. *lib. 4. inſtr. Sacerd. c. 3. num.* 3. & Aragon. 2. 2. *q.* 11. *ar. 2. dub.* 3. quibus & nos adſtipulamur.

Parerga, ſiue effata varia. Apoſtatæ à fide ſpontè comparentes expediuntur cùm pœnitentijs ſalutaribus, & inhabilitantur ad dignitates ſuæ Religionis, ſi fuerint Religioſi. 5

Apoſtata formalis non eſt ille, qui captus à Turcis in infantia, nullam potuerit habere inſtructionem rerum fidei, licèt fateatur credidiſſe, ſectam mahumetanam eſſe bonam, & ſecundùm eam viuentes ſaluari. Ideòque non abiurat, ſed expeditur cum profeſſione fidei, abſolutione à cenſuris ad cautelam, & cum inſtructione. 6

Volentes ad fidem catholicam redire, nihil ijs pollicetur, ſed tantùm ſuadentur ad comparendum, tractantur vti ſpontè comparentes, & cum benignitate. 7

Capti è triremibus catholicorum, & reconciliati, remanent poſt reconciliationem liberi, ſi capti ſint in puerili ætate. Secus verò ſi apoſtatauerint in maiori ætate. Iſti autem ſi compareant ſpontè, reconciliantur, ſed non acquirunt libertatem. 8

Filii apoſtatarum ſunt baptizandi, etiam inuitis parentibus, ſiue nati ſint ante apoſtaſiam, ſiue poſt illam, & inuiti etiam ad fidem ſunt trahendi, *can. plerique, & can. ſi baptizata de conſecr. d. 4. & can. Iudæorum* 28. *q.* 1. 9

Captis in bello, etiam contra Chriſtianos, non permittitur, vt poſſint redimi à Turcis ita, vt liberè ſectam mahumetanam profiteantur, nec ſimpliciter ſunt tenendi captiui, ſed contra illos proceditur. Si autem velint, reconciliantur, & reſtituuntur ſuo domino. Si verò noliut, tractantur, vt hæretici impœnitentes, & pertinaces. 10

Qui in minori ætare apoſtatauit, & piraticam coactus contra Chriſtianos exercuit, poſt abiurationem, prout de iure, libertate donatur. 11

Exiſtentes in triremibus Turcarum, piraticam artem facientes, capti à triremibus Chriſtianorum cum aliis Turcis, non comprehenduntur in redemptione captiuorum, quam aliquando concedunt Turcis domini triremium, ſed debent abiurare apoſtaſiam, & remanere in captiuitate, niſi quando capti a Turcis, & abnegauerint, fuerint infantes, vel minores. 12

Apoſtatæ formales capti damnantur ad carceres perpetuus, vel ad triremes in perpetuum, non autem ad tempus. Licèt eis poſt aliquod tempus, ſi inſtructi dederint ſigna pœnitentiæ, poterit cum participatione S. Congregationis S Officii Inquiſitionis fieri aliqua gratia. 13

Qui non eſt apoſtata formalis, ſed vixit more Turcarum, quatenus non fuerit captus in minori ætate, ac minis & tormentis id fecerit, ſi maior factus capiatur dum piraticam contra Chriſtianos exercet, remanet in captiuitate, & condemnatur ad triremes ad tempus. Si autem pœna commutetur in carcerem, ſemper commutetur in minus tempus. 14

Apoſtata rediens ad fidem chriſtianam non tenetur abiurare publicè coram infidelibus, ſed ſufficit abiurare in balneo, hoc eſt in captiuorum carcere coram fidelibus, abſtinendo ab actibus infidelitatis, ac deponendo habitum infidelium, quatenus ſit proteſtatiuus falſæ religionis. Si verò ſit æquiuocus, poteſt illum deferre. Quòd ſi ex illius delatione ratione perſonæ aliqua oriretur ſuſpicio, tenetur aufugere, cùm primum poterit. 15

Apoſtatæ relapſi ſunt deterioris conditionis, quàm ipſi hæretici. Nam hæreticis pœnitentibus parcitur, apoſtatis verò nunquam parcitur, ſed vltimo ſupplicio puniuntur, *l. hi qui ſtultam C. de apoſtat.* 16

Qui fidem negat metu mortis, ſed tamen erroribus non credit, licèt verè hæreticus non ſit, cùm non habeat, neque habuerit errorem in intellectu, iudicio tamen Eccleſiæ, quæ per exteriora de interioribus iudicat, hæreticus eſt habendus. 17

18 Con-

Digitized by Google

58 Contra apoſtatas eodem modo procedendum ab Ioquiſitoribus, quo contra hæreticos, *cap. contra de heret. in 6.*

19 Apoſtata eſt hæreticus, maximè quando perſiſtit in ſua noua profeſſiooe, & illam credit eſſe veram. Non eſt tamen dicendum, quòd omnis apoſtata ſit hæreticus, niſi data pertinacia, & omnimoda receſſione à fide catholica, licèt verum ſit, quòd omnis hæreticus ſit apoſtata.

20 Pœnæ apoſtatatum ſunt excommunicatio, infamia, irregularitas, priuatio omnium bonorum, & iurium, & aliæ pœnæ contra hæreticos ſtatutæ.

21 Pro foro conſcientiæ non incidit in pœnas iſtas Apoſtata ſecundùm externum actum tantùm ſine aſſenſu, ſeu errore iotellectus, neque continetur *in can.* 1. *Bulla Cœna Domini.* Vnde eum poſſe abſolui à proprio confeſſario ab hac, tametſi grauiſſima culpa, multi aiunt. Sacra tamen Pœnitentiaria ſolet tales adigere, vt prius abiurent coram S. Officio.

22 Capti à triremibus Chriſtianorum ſuper nauibus infidelium, piraticam exercentium, & pugnantium contra Chriſtianos, remanent captiui eorum, qui illos capiunt. Ioquiſitores tamen debent conficere proceſſum ſuper apoſtaſia, & apoſtatas, vel reconciliare Eccleſiæ, ſi ad pœnitentiam reducantur, iniunctis de iure iniungendis, vel tradere Curiæ ſeculari, ſi pertinaces exiſtant, nec eos conſignare eorum dominis, oiſi habita cautione de illos non manumittendo, ſaltem inconſulta Sac. Congregatione S. Officij.

23 Qui abnegauit fidem catholicam apud ethnicos, & poſteà pęnitens vitam chriſtianam in occulto ducit, quamuis publicè ob periculum mortis Turcam, vel ethnicum ſe eſſe profiteatur, noo eſt admittendus ad Sacramenta pœnitentiæ, & Euchariſtiæ.

24 Exiſtentes in triremibus ſpooté comparentes, ac petentes libertatem, noo liberantur, ſed ſolùm reconciliantur.

CONSVLTATIO CXCVI.

Cuinam Sodalitati competat præcedentia in delatione baldachini in proceſſionibus Solemnitatis Sanctiſſimi Corporis Chriſti, & in alijs, in quibus defertur Euchariſtia Sacramentum?

1 RESpondeo. Si non extat Sodalitas Sanctiſſimi Sacramenti, debetur antiquiori. Huic enim tanquam digniori debetur præcedentia, *cap.* 1. *de mai. & obed.* Bald. *in cap. Cum olim num.* 1. *in* 2. *not. de conſuet.* Ruin. *conſil.* 19. *n.* 9. *lib.* 1. Chaſſan. *in catal. glor. mund. par.* 4. *conſid.* 17. & Rota coram Buratt. *deciſ.* 868. *num.* 2.

2 Si autem extat Sodalitas Sanctiſs. Sacramenti, ei debetur. Nam ipſa habet fundatam intentionem in iure communi, cùm ad hoc præcipuè ſit inſtituta, vt ipſum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum aſſociet immediatè, & propterea in huiuſmodi actu, tanquam ſui muneris proprio, debet cæteris omnibus præferri *ex l. in ciuilibus C. de offic. Vic.* Gratian. *diſcept.* 148. *num.* 1. 27. *& ſeqq.* Natta *conſ.* 62. *num.* 1. & Rot. *deciſ.* 219. *num.* 10. *par.* 9. *recent.*

3 Et in ſpecie, quòd Sodalitati Sanctiſs. Sacramenti debeatur precedentia, etiam in deferendo baldachinum in omnibus actibus diei feſti Corporis Chriſti, & in alijs, in quibus defertur Sanctiſs. Sacramentum, ſæpius declarauit S. Rituum Congregatio, vt ex ſequentibus declaratiooibus.

4 *In Mediolanenſi die* 19. *Iunij* 1655. *S. Rituum &c. in cauſa controuerſiæ præcedentiarum in proceſſionibus Sanctiſs. Sacramenti inter Societatem Sanctiſs. Sacramenti loci Legnanelli, & Societatem S. Ambroſij, cenſuit competere præcedentiam Societati Sanctiſs. Sacramenti ſupra Confraternitatem S. Ambroſij in omnibus proceſſionibus, in quibus defertur Sanctiſs. Sacramentum.*

In Laudenſi præcedentia anno 1638. *S. Rituum Congrega-* 5
tio declarauit Confraternitati Sanctiſs. Sacramenti loci S. Angeli competere præcedentiam aduerſus Confratres S. Marthæ eiuſdem loci in proceſſione Corporis Chriſti, dummodo tamen ipſa Confraternitas Sanctiſs. Sacramenti intercedens in alijs proceſſionibus cederet præcedentiam ipſis Confratribus S. Marthæ, tanquam antiquiori, vt ſupra diximus.

Deinde anno 1655. recuſaote dicta Confraternitate 6
Sanctiſs. Sacramenti accedere, antedicto priuilegio priuaodam eſſe decreuit, niſi accederet. Et ſucceſſiuè per A.C. Bulgarinum anno 1661. declaratum fuit per definitiuam ſententiam amiſiſſe dictum priuilegium. Nihilominus eadem S. Congregatio æquitatem proſequens ad purgationem moræ, refectis expeoſis, illam benignè admiſit. Quare denuo ſupplicatum fuit pro declaratione. Primò, dictam Confraternitatem Sanctiſs. Sacramenti non teneri ad refectionem expenſarum. Secundò, ſibi competere præcedentiam in omnibus alijs proceſſionibus, io quibus Sanctiſſimum defertur. Tertiò, Confraternitatem S. Marthæ non poſſe, vel debere interuenire in proceſſionibus particularibus, ad quas non eſt vocata.

Et Eminentiſſimi S. Rituum Congregationi præpoſiti, referente Eminentiſſimo Azolino, diligenter, & maturè perpenſis ab vtraque parte allegatis, decreuerunt. Primò quoad expenſas in decretis. Secundò quoad præcedentiam deberi Societati Sanctiſſimi Sacramenti, etiam in alijs generalibus actibus in quibus Sanctiſſimum defertur, firmo remanente decreto primo loco facto. In reliquis verò proceſſionibus particularibus, quæ fiunt tertia Dominica cuiuſque menſis Societas S. Marthæ abſtineat. In funeribus neutra accedat, niſi vocata. Et ita ſeruari mandarunt die 20. *Iunij* 1665. *& die* 19. *Septembris eiuſdem anni.*

CONSVLTATIO CXCVII.

An Oblatæ Turris Speculorum Romæ ſolemni, vel ſaltem ſimplici caſtitatis voto teneantur?

QVoad votum ſolemne reſpondeo negatiuè cum 1
Nauarro *conſ.* 6. *&* 7. *de ſtat. Monach.* ex eius ratiooibus, quibus addo. Primò, quia Moniales, quæ emittunt vota ſolemnia, recipiunt velum conuerſionis, & profeſſionis ſtatis temporibus, & antequam habeant viginti quinque annos non poſſunt conſecrari, *Gloſ. marg. in cap.* 1. *de ijs quæ vi, c. deuotis Deo, c. Virgines* a. q. 2. & Conſtitutio Clementis VIII. apud Nouar. *in Sum. Bull. tit. de conſecr. Virgin.* At Oblatæ Turris Speculorum oullum velum recipiunt, & faciunt oblationem ante dictam ætatem. Neque conſecrantur, neque clauſuram obſeruant. Quæ conditiones requiruntur in mulieribus regularibus, alioquin earum profeſſio eſſet nulla ex Concilio Tridentino *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. *de Regular.* textus *in cap. Periculoſo de ſtat. regul.* Bulla Pij V. Gregorij XIII. & Clementis VIII. apud *d. Nouar. in tit. de Nouit. recip.*

Secundò, quia illæ tantummodo Moniales regulares 2
ſunt, quæ emittunt tria vota ſolemnia in aliqua ex Religionibus approbatis per textum *in cap. porrectum, de Regularib.* Mulieres autem Turris Speculorum hanc profeſſiooem non emittuot, ſed tanquam Oblatæ faciunt ſimplicem oblationem, obligantes ſe ad conuiuendum iuxta conſuetudinem Congregatioois, non autem ſecundùm Regulam Religionis approbatæ. Qui modus, atque conſuetudo viuendi fuit quidem approbatus tanquam licitus, non autem declaratus à Pontifice tanquam Regula Religionis approbatæ. Magnum enim diſcrimeo eſt inter illas Virgines, quæ eligunt modum viuendi religioſum, & illas, quæ emittuot profeſſionem regularem in Religione approbata, *Gloſ. in Clem. cum ex eo de ſent. excom. & Clem.* 1. *de relig. domib.*

Tertiò. Quia dato etiam, quòd Oblatæ Turris Specu- 3
lorum faciant oblationem, quæ præſefert profeſſionem Regularem, non idcircò dicēdum eſt, quòd ſint Religioſ

Re-

Digitized by Google

Regulares. Quoniam ad hunc effectum requiritur præciſe approbatio ſpecialis Apoſtolica, quæ inter Religiones approbatas illam connumeret per *Gloſ. in cap. quod votum, v. approbatis, de vot. in 6.* ita vt aliquis viuendi modus ſit religioſus, vel Religio approbata pendeat ab authoritate Pontificia, qua ſpeciatim approbatur pro vera Religione ille viuendi modus. Quod ita verum eſt, vt ſi aliqua virgo poſt emiſſam profeſſionem in Religione non approbata contraheret matrimonium, hoc eſſet validum, etiamſi dum profeſſionem emiſit, crediderit profiteri in Religione approbata, Cherubin. *in ſum. Bullar. Conſtit. 99.* Sixti V. Gloſ. *fin. in d. cap. quod votum, de vot. in 6.* Conſtatque exemplis. Nam tertius Ordo S. Franciſci ſub Nicolao III. & Fratres pauperis vitæ ſub inuocatione duodecim Apoſtolorum ſub Alexandro VI, quanquam emitterent tria vota, & viuerent in eodem habitu, & ſolita obedientia, nihilominus non fuerunt veri Religioſi, donec ille non fuit approbatus ab ipſo Nicolao, & iſti donec ab eodem Alexandro non fuerunt aggregati Religioni Sancti Auguſtini.

4 Non obſtat promiſſio perpetuæ permanentiæ, ſiue ſtabilitatis facta ab huiuſmodi Oblatis, in qua videtur includi votum ſolemne Caſtitatis. Nam id eſſet verum, ſi hoc votum eſſet emiſſum in Religione approbata, ſine qua ſpeciali, atque præciſa conditione non datur votum ſolemne caſtitatis per textum expreſſum *in cap. 1. de vot. in 6.* ibi; *Illud ſolum votum debere dici ſolemne, quod ſolemnizatum fuit per ſuſceptionem Sacri Ordinis, aut per profeſſionem expreſſam, vel tacitam factam alicui de Religionibus, per Sedem Apoſtolicam approbatis.* Sed hæc promiſſio non fit in Religione approbata. Atque adeò non includit votum ſolemne caſtitatis.

5 Itaque ſicut nullus poteſt erigere collegium, niſi de licentia Principis ex *l. illi, ff. de colleg. & l. 1. quod cuiuſque vniu.* vbi dicitur, quòd Collegium omne eſt improbatum, niſi conſtet ſpecialiter approbatum, ita neque aliqua Congregatio hominum, vel mulierum ſpiritualium inſtitui poteſt ſine licentia Epiſcopi, aut Summi Pontificis, & multò minus eleuari in Religionem abſque ipſius Summi Pontificis approbatione, qui in Concilio generali relato *in cap. fin. de relig. domib.* prohibuit, ne quis nouam inſtitueret Religionem, ſed volens conuerti aſſumat vnam de approbatis. Quod confirmatur *in cap. vn. de relig. domib. in 6.* vbi prohibetur inſtitutio noui Ordinis, vel Religionis, & colligitur ex *cap. 14. de exceſſ. Prælat.* & ita, vt noua Congregatio, in qua non fit mentio de tribus votis ſolemnibus, neque eſt approbata, vt Religio, ſed ſimpliciter eius inſtitutio eſt approbata a Sede Apoſtolica, vti Congregatio benè viuendi, non poſſit per ſe ipſam ſine alia licentia, & authoritate Summi Pontificis eleuari in Religionem cum emiſſione ſolemnis profeſſionis, ſed requiratur præterea ſpecialis licentia Sedis Apoſtolicæ. Quod præter iura citata probatur etiam exemplis multorum Ordinum, ſiue Religionum, quæ in ſua fundatione inſtitutæ fuerunt ſine ſtatu regulari: Vnde earum profeſſores, vt ſe erigerent in ſtatu regulari petierunt à Sede Apoſtolica facultatem ſolemniter profitendi. Congregatio enim Somaſchæ approbata per Paulum III. *conſtit. 21. ex iniuncto* ſub anno 1540. eleuata poſtmodum fuit in Religionem à Pio V. *conſt. 1. 78. Iniunctum nobis* ſub anno 1568. dum illi conceſſit facultatem emittendi tria vota ſolemnia. Theatinis volentibus fieri Regularibus Clemens VII. *conſtit. 11. exponi nuper* ſub anno 1524. conceſſit profeſſionem ſolemnem. Clerici minores obtinuerunt eandem facultatem à Sixto V. *conſtit. 85. Sacræ Religionis* ſub anno 1588. & Barnabitæ à Clemente VIII. *conſt. 37. vota, per qua* ſub anno 1533.

6 Quod ad ſecundum negatiuè etiam reſpondendum videtur. Primò, quia in formula profeſſionis ipſarum dicitur. *Voueo obedientiam iuxta conſuetudinem monaſterij, mutationem morum, & perpetuam ſtabilitatem.* In his autem verbis non exprimitur votum caſtitatis.

7 Secundò quia multi Doctores, vt Nauar. *d. conſ. 6. & 7. de ſtat. Monach.* Ricciul. *de iur. perſon. lib. 8. cap. 2. num. 7.* Sanctatellus *in tr. de apoſtaſ. cap. 3. dub. 1. num. 5.* & Bonac. *in tr. de clauſur. q. 2. pun. 11. §. 1. num. 3. ad fin.* docent, has mulieres non eſſe Religioſas. Ergo non emittunt vota Religionis, atque adeò neque votum caſtitatis.

Tertiò, quia Virgines Turris ſpeculorum non ſunt Moniales, ſed oblatæ. Oblatæ autem non emittunt vota, & ob id ad clauſuram non obligantur ex Nauar. *lib. 2. de ſtat. Monach. d. conſ. 6. & 7.* 8

Neque obſtat promiſſio perpetuæ ſtabilitatis. Quia 9
cùm agatur de ſtatu perſonali, nunquam is præſumitur obligatus, præcipuè cum dicta promiſſio nullam habeat connexionem cum actu emittendi votum. Tum quia eiuſmodi promiſſio ſtabilitatis, ſiue perpetuitatis intelligitur in terminis præſentibus, donec puella continuauerit permanere in loco, in quo promiſſionem fecit, *l. quod ſeruus, ff. de condit. ob cauſ. l. continuus, §. quis, ff. de verb. oblig.* atque etiam intelligitur cum tacita reſeruatione nubendi, ducta ab exemplo aliarum, quæ nupſerunt poſt emiſſam oblationem in eadem Congregatione. Quia intellectus fundatur in obſeruatione, quæ eſt certa interpres dubiarum diſpoſitionum, qualis eſt iſta, quæ habet relationem ad eandem obſeruationem, cùm idem ſit promittere ſecundùm conſuetudines obſeruatas. Diciturque promiſſio perpetua, quia puellæ quando faciunt oblationem non ſe adſtringunt ad aliquod tempus limitatum, ſed illud ſuſpendunt in ſua propria voluntate, vel in aliena illimitata. Immo cùm dicatur perpetua, dicitur vaga, *l. iuriſperitus in princ.* & ibi Bartol. *de excuſ. Tut.* dum re ipſa poſtea hæc oblatio non eſt ſtabilis, quinimmo renouatur quoties aliqua oblata ſecedit ad rerum piarum meditatione mentem exercendam. Extatque exemplum Patrum Ieſuitarum, qui hanc faciunt promiſſionem perpetuam cum tribus votis ſolemnibus, & nihilominus plures ad ſeculum redeunt. Tum denique quia obligatio permanendi perpetuò in aliqua Congregatione multum differt ab obligatione profitendi in aliqua Religione, Bordon. *de profeſ. regular. cap. 1. num. 65.* Quod ſi etiam intelligi velimus de voto ſimplici, cùm id dependeat à conſcientia illud emittentis, ſtandum eſt eius iuramento, *cap. ſi verò de excom.* vbi Gloſ. & Doctores, *& can. Odi 24. 1.* vbi quod Dominus, non ea, quæ offeruntur, ſed voluntatem reſpicit offerentium.

At nihilominus affirmatiuè reſpondendum eſt. Pri- 10
mò, quia præfatæ mulieres ea vota emittunt, quæ fundatrix ab ipſis emitti voluit. Fundatrix autem ab ipſis emitti voluit caſtitatis, & obedientiæ votum, vt expreſſis verbis aſſerit Blaſius Palma *in vita S. Franciſcæ cap. 16. circa med.* & ſæpius Iulius Vrſinus *lib. 3. cap. 2.* ac alibi. Idem innuit Filiucius in vita eiuſdem S. Franciſcæ, dum in tertia conditione mentionem facit votorum in plurali. Et confirmatur, quia S. Franciſca maximè optabat, vt ſorores ſuæ, ac diſcipulæ ad perfectionem anhelarent, & in eius aſſecutione omnem operam impenderent, vt in ipſius vita legitur. Ad aſſequendam autem perfectionem adhibenda ſunt media neceſſaria, cuiuſmodi eſt caſtitatis votum, & remouenda ſunt omnia obſtacula, & impedimenta, quibus animus auocatur, ne in Deum expeditè feratur, cuiuſmodi eſt venus, & venereorum vſus, vt benè D. Thom. 2. 2. *qu. vl. a. 3. & ſeqq.* Bellarm. *tom. 2. contr. lib. 3. de monach. cap. 9.* & Sanch. *in ſum. lib. 5. cap. 1. num. 16.*

Secundò, quia præfatæ mulieres profitentur iuxta re- 11
gulam S. Benedicti, vt habetur in hiſtoria S. Franciſcæ. Profeſſio autem iuxta regulam S. Benedicti implicitè complectitur votum caſtitatis, vt omnes Doctores concedunt, etiamſi in formula profeſſionis ſolum dicatur, *voueo obedientiam iuxta conſuetudinem Religionis.* In huiuſmodi enim voto iuxta communem Religioſorum ſenſum, & conſuetudinem intelliguntur etiam reliqua Religionis vota, vt benè Alphonſ. Rodriquez & alij. Addo in profeſſione prædictarum Monialium explicitè contineri votum ſtabilitatis, atque adeò votum virginitatis, ſeu continentiæ. Cùm enim nomine perpetuæ ſtabibitatis intelligatur perſiſtentia in eo ſtatu, in quo profitens tempore profeſſionis reperitur ita, vt ſi eſt Virgo, virginitatem ſeruet; ſi vidua, in continentia, & ſtatu viduali permaneat, ſequitur in profeſſione ipſarum contineri votum virginitatis, ſeu continentiæ, ſeruata proportione perſonæ profitentis.

Tertiò, quia præfatæ mulieres petierunt, & obtinue- 12
runt ab Eugenio Quartò facultatem ducendi vitam Apoſto-

Digitized by Google

ſtolicam. Apoſtoli autem obſtricti fuerunt voto non ſolùm obedientiæ, verùm etiam caſtitatis, vt probant Vaſquez 1.2.*diſp.65.cap.5.num.4.& ſeqq.* Valent. *tom.3.diſp.10.qu.4.par.1.§.prætereà*, Azor. *p.1.lib.11.cap.23. qu.8.ſub fin.* Plat.*de bon.ſtat.Religion.cap.*20.& alij.

13 Quartò, quia is qui coram illarum habet, antequam puellas ad inſtitutum Oblatarum Turris ſpeculorum idoneas enunciet, ter eas examinare conſueuit. Prima vice ante probationem. Secunda ante nouitiatum. Tertia ante profeſſionem. Huiuſmodi autem examen inductum non fuiſſet, ſi præfatis puellis liberum eſſet ad ſeculares nuptias aduolare.

14 Quintò, quia præfatæ mulieres vouent iuxta conſuetudinem Domus. Conſuetudo autem Domus inualuit ſeruandi caſtitatem, illamque implicito voto promittendi, vt clarè habetur in formula, iuxta quam aliàs profiteri conſueuerant.

15 Sextò, quia præfatæ mulieres ſua profeſſione intendunt fieri ſponſæ Chriſti, neglectis ſecularibus nuptijs. Illa autem, quæ ſponſa Chriſti fieri intendit, virginitatem ſpondet, ſuamque corporis integritatem Deo vouet, dicat, & conſecrat, contempto humano matrimonio.

16 Septimò, quia in dubijs fauendum eſt Religioni, pioque virginum inſtituto, cùm magna ſit ratio, quæ pro Religione facit. Pio autem Virginum inſtituto fauetur, ſuſtinendo ipſas ex propoſito virginitatem ſeruare.

17 Nec obſtant quæ in contrarium ſunt adducta. Ad primum enim reſpondeo, implicitè contineri votum Caſtitatis. Tum quia hic eſt communis Doctorum ſenſus. Tum quia fuga cuiuslibet venereæ voluptatis, & victoria carnis ex voto caſtitatis ad mutationem morum maximè facit, & ſtabilitatem arguit. Verum tamen eſt, hoc votum, licèt publicè fiat, non eſſe votum ſolemne, ſed ſimplex, atque adeò non ſortiri effectum voti ſolemnis, & conſequenter non reddere irritum matrimonij contractum, ſed illicitum, & peccaminoſum.

18 Ad ſecundum reſpondeo, eſſe Religioſas, ſed non propriè, & ſtrictè loquendo, vt etiam præfati doctores docent. Dicuntur autem non eſſe religioſæ propriè, ac ſtrictè loquendo, quia ipſarum inſtitutum non fuit approbatum, tanquam vera Religio. Nam ad ſubſtantiam propriæ, & veræ Religionis opus eſt, vt à Sede Apoſtolica approbetur tanquam vera Religio, nec ſatis eſt, vt modus viuendi, ab illa approbetur ex Gloſ. *in Clem. Cum ex eo, n.3. de ſent.excom.* Syluest. *v. Relig. quæſt.*1. Nauar. *com.1.de Regul.num.*18.*corol.*23.

19 Ad tertium reſpondeo, aliquas oblatas, vti ſunt Oblatæ Turris Speculorum, emittere vota ſimplicia obedientiæ, & caſtitatis, vt ait Eman.Rodrig.*tom.*1.*q.*44. *art.*4. *ad fin.* & Sanchez *in Sum. lib.6. cap.*15. *num.*13. & clarè patet ex formula, quam aliàs in facienda profeſſione adhibere conſueuerant.

20 Ex dictis infertur primò non eſſe audiendum eum, qui aſſerit, præfatas mulieres nullo caſtitatis voto teneri, & non peccare contra caſtitatis votum venereæ delectationi conſentiendo. Eodem pacto reijciendus eſt Nauarrus *conſ.*83.*num.*11. *de Regul.* aſſerens nullas nouitias à profeſſis diſtinctas eſſe, nullamque apud eas de nouitiatu mentionem extare. Nam id à veritate alieniſſimum eſt, cùm manifeſtè conſtet, nouitias maximè differre ab eis, quæ abſoluto nouitiatus tempore ſimplicia vota in Æde S. Mariæ Nonæ publicè emittunt iiſdem ferè verbis, quibus Monachi, & Moniales S. Benedicti in facienda profeſſione vtuntur.

21 Secundò inferri poteſt præfatas mulieres non eſſe perſonas laicas, & ſeculares, ſed eccleſiaſticas, & religioſas, atque adeo percuſſorem ipſarum ligari excommunicatione contenta *in c. ſi quis ſuadente d.*17. *q.*4.

22 Ex quo etiam obiter colligi poteſt, arguendos eſſe Sacerdotes, qui falsò arbitrantes præfatas mulieres eſſe perſonas laicas, & ſeculares, liberè accedunt ad confeſſiones ipſarum audiendas. Tum quia, licèt ſtrictè loquendo, non ſint religioſæ, nihilominus ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, & iuxta communem loquendi vſum, etiam in libris, ac ſcripturis ad ipſas pertinentibus, & in Tribunali Eminentiſſimi Cardinalis Vicarij receptum, vocantur modò Oblatæ, modò Moniales Turris ſpeculorum, & cum ipſis agi conſueuit, tanquam cum Monialibus. Hac de cauſa exploratur earum voluntas ante profeſſionem iuſſu eiuſdem Eminentiſſimi Vicarij ad formam Sac. Concilij Tridentini. Tum quia, aut præfatæ mulieres nomine Monialium veniunt, & ſic irrita eſt abſolutio, vtpote collata ſine facultate (in facultate enim ordinaria confeſſariorum excipiuntur Moniales) aut non ſunt Moniales, vt reuera non ſunt, ſed Oblatæ, & ſic abſoluens ligatur ſuſpenſione à Sac. Congregatione Viſitationis Apoſtolicæ lata contra excipientes aliorum confeſſiones in alienis domibus extra mortis periculum. Quæ in hoc tertio corollario dixi, licèt alicui videri poſſint non omninò certa, nihilominus negari non poteſt, quin ſint valdè probabilia, & ad praxim reducenda, ne ob Confeſſariorum varietatem, & multitudinem confuſio, & ſcandala ſequantur.

CONSVLTATIO CXCVIII.

An inter Religiones Mendicantes debeatur præcedentia Religioni Prædicatorum?

HÆc cauſa licèt in primo tomo abſoluta ſit, attamen, 1
cum etiam ſuum litibus ſit poſtliminium, ideò poſt iudicium iterum cognoſcenda. Et deberi quidem Religioni Prædicatorum abſque dubio iudicandum videtur. Illa enim habet intentionem ſuam fundatam contra cæteros Mendicantes reſpectu præcedentiæ in Conſtitutione incipiente *Diuina* 71. Beati Pij V. de qua *tom.*1. in qua mandatur, Fratres huius Religionis obtinere debere primum, digniorem, & honorabiliorem locum, tam in Concilijs generalibus, quàm in proceſſionibus, & alijs actibus publicis, ac priuatis in quibuſcumque Ciuitatibus, Oppidis, Terris, & Caſtris, etiam ſi illic Eccleſias, aut Conuentus non habuerint, ſiuè fundati fuerint poſt introductionem aliorum Regularium Mendicantium, vt latius in eadem Conſtitutione motu proprio, & ex certa ſcientia emanata, præuia cauſarum auocatione in quocunque Tribunali pendentium, & clauſula ſublata, ac decreto irritante munita. Nec ſanè abſque rationibus, iiſque vrgentiſſimis. Quia, vt ibi ait Summus Pontifex, Religio Prædicatorum fuit per Sedem Apoſtolicam ante alias approbata, retinet nobiliorem locum in Capella Pontificia, & in toto corpore iuris canonici prima nominatur, vt *in cap. In his, de priuil. cap. quorundam* 24.§. *volentes de elect. in 6. cap. quia ex eo de pact. eod. in cap. Nimis* 17. *de exceſ. Prал. in cap. vn. eod. tit. in 6. in cap. vn. §. ſanè de relig. dom cap.*1. *de decim.* etiam *in* 6. vbi Gloſ. & Io. Andr. *ſub init.* & *in cap. Ioannes* 19. *de teſtam. item in* 6. Gemin. *in cap. Epiſcopus num.*2.17. Colleg. Bonon. *conſ.*1.*num.*2.*poſt conſil.* Card. Zabarell. Colleg. Paduanum *ibid.num.*36. vbi etiam *conſ.* Ferrar. *num.*16. Lancellott. *in conſ. pro Canon.num.*121. Anchar. *conſ.*214.*in princip.* Felin. *in rubr. de maior. & obed. num.*5. Nauar. *conſ.*1. *num.*5.*de ſtat. Monach. lib.*3. Rodriquez *tom.*3.*q.reg.*37.*art.*1. Tambur. *de iur. Ab. to.*1.*diſp.*25.*q.*7. *num.*1.& 5. Nouar. *in ſum. Bull. tit. de præcedentia in proceſſ.num.*14. Barboſ. *de poteſt. Epiſc. par.*3.*alleg.*78.*num.*30. alijque paſſim.

Etenim ex ordine ſeruari ſolito in ſcripturis publicis 2
colligi præcedentiam, tradit Dec. *in cap. Nicolao num.*7. & *ſequ. de appell.* & *cap. Auaritia num.*5. *eod. tit.* & *conſ.*161. *num.*2. Baldus *in l. Cum quidam num.*3. *C. de verb. ſignif.* Rot. *deciſ.*595.*num.*2.*p.*4.*diu.* & in Placentina præcedentiæ 1.Febr.1623. coram Merlino *deciſ.* 322. *num.*5. *tom.*2. nouiſ. & pluribus probat Valenzuel. *conſ.*1. *num.*68. & *ſeq.* Ac inter Regulares præcedentiam de iure communi iudicandam eſſe, vel ex antiquitate approbationis à ſede Apoſtolica, vt tenuerunt Colleg. Bonon. Paduan. & Ferrar. ſuperius citata, Dec. *conſ.*50. *num.*4. *lib.*5. Rot. in Romana præcedentiæ coram Lancell. 24. Martij 1600. *p.*4. *diu.* & in Oriolen. 10. Maij eiuſdem anni *deciſ.*26.*p.*2.*rec.* coram Litta, & in Salernitana 14. Martij, & 13. Maij 1622. coram Caualerio apud Tambur. *de iur. Ab. d. diſp.*25.*q.*38. Lancell. *in cit. conſ.* pro Canon. *num.*120. & 142. Imol. *conſ.* 164. *num.*25. & 58. ac decreuit iuſſu Clementis VIII.

S.Con-

S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus, ſcribens Epiſcopo Mantuano ſub die 30. Martij 1594. Vel ex conſuetudine, vt firmarunt Nauar. *conſ.* 10. *num.* 3. *de maior. & obed.* Pariſ. *conſ.* 149. *à nu.* 1. *vol.* 4. Fab. de Anna *conſ.* 40. alijque plures, quos congerit Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.* 78. *num.* 27.

3 Ex quibus habetur, quòd prælibatus Beatus Pius V. in Conſtitutione ſua proceſſit, tamquam Iudex, & quod ad hanc parte non conceſſit priuilegium, ſed declarauit ius commune, vt colligitur ex illis verbis proemij: *Omnium mortalium Iudices in Terris conſtituti.* Et iterum: *Vt vnicuique quod ſuum eſt tribuatur.* Ac rurſus: *Honorque, & debitus ordo inter omnes, præſertim Religioſos, ſeruetur.* Ac tandem §. 2. *Nos eorum honoris, & iurium conſeruationem &c.* Vnde *in* §. 3. Ordinem Prædicatorum hac præeminentia gaudere debere declarat, ſtatuit, ac definit. Et *in* §. 7. hanc ſuam Conſtitutionem primò vocat declarationem, deinde Statutum, poſtremò definitionem.

4 Neque dicatur, quòd hæc Conſtitutio ſublata fuerit à Gregorio XIII. Conſtitutione ſua 84. *tom.* 2. Bullarij, quæ incipit *Expoſcit*, in qua decernit, quòd Mendicantes exiſtentes in quaſi poſſeſſione præcedentiæ, ac iuris præcedendi in proceſſionibus tam publicis, quàm priuatis, præcedere debeant, quando verò non conſtet de bono iure, neque de poſſeſſione, ſeruetur antianitas introductionis Conuentuum in loco, vbi orta fuerit controuerſia. Siquidem obiectio ceſſat, ponderando, quòd Gregorius excipiens Regulares mendicantes præcedentes de iure, ſiue exiſtentes in quaſi poſſeſſione, noluit comprehendere Patres Prædicatores habentes iuris aſſiſtentiam, & quaſi poſſeſſionem ab immemorabili, & præſertim emanatæ Conſtitutionis Gregorianæ, attenta Conſtitutione B. Pij, executioni demandata, & in viridi obſeruatione exiſtente. Et cùm Conſtitutio Gregorij condita fuerit ad tollendas controuerſias, quæ ortæ erant, atque oriri poterant inter Regulares, illæ non poterant oriri cum Prædicatoribus, qui tam de iure communi, quàm ex priuilegio prædicto habebant ius clariſſimum, ac indubitatum in petitorio, ac ideo ſequens Conſtitutio Gregoriana non poteſt trahi ad hunc caſum, vt in ſpecie reſpondit Cuntelot. *in quæſt. de præcedent. num.* 71. *& ſeqq.*

5 Et confirmatur ex ratione in proemio adiecta, ſcilicet pro controuerſijs, ac diſcordijs tollendis, quæ quoad alias Religiones benè adaptabatur, non verò quoad Prædicatores, cùm ex Conſtitutione B. Pij iam eſſet ius liquidiſſimum, vnde nulla remanere poterat controuerſia, vel diſcordia, vt in terminis diſpoſitionis facta ad tollendas diſcordias dixit Rota coram Cardinali Millino *deciſ.* 184. *num.* 8. Ratio autem appoſita in proemio dirigit, & reſtringit totam diſpoſitionem, Anchar. *conſ.* 180. *num.* 4. Roman. *conſ.* 503. *num.* 7. Duran. *deciſ.* 48. *num.* 11. *& ſeq.* Reſpectu igitur Ordinis Prædicatorum nullum remanebat litis periculum, & ceſſabat omnino legis ratio, qua ceſſante, ceſſat legis diſpoſitio, *cap. Cum ceſſante de appel. l. adigere §. quamuis, ff. de iurepatr.* Rot. *deciſ.* 499. *num.* 3. *par.* 1. *nouis.*

6 Ac præcipuè quia lex generalis poſterior non tollit priorem ſpecialem, vt *ex cap. generi de regul. iur. in* 6. *& ex l. Sanctio* 41. *ff. de pœn. & l. in toto iure ff. de reg. iur.* traduntque Doctores, nominatim Contelor. *d. quæſt. num.* 73. & ita, vt non obſtet, quod aliqui dicunt, regulam hanc non habere locum vbi in poſteriori Conſtitutione clauſula obſtatiua exprimit ſaltem in genere Conſtitutionem ſpecialem. Nam in Conſtitutione Gregorij clauſula obſtatiua non exprimit ſufficienter B. Pij Conſtitutionem. Gregorius enim derogat priuilegijs, indultis, ac litteris Apoſtolicis. Conſtitutio autem B. Pij non venit ſub nomine priuilegij, ſiue indulti, cum ſit iuris declaratio. Nec verbum illud *litteris Apoſtolicis* poteſt accipi in ſua generaliſſima ſignificatione, vt comprehendat litteras concernentes iuſtitiam ac declarantes ius partium. Cùm enim derogatio ſit ſtricti iuris, Gemin. *conſ.* 35. *num.* 2. quæ recipit ſtrictam interpretationem, *clem.* 1. *de præb.* Achil. *dec.* 3. *num.* 4. Rot. *deciſ.* 159. *num.* 7. coram Ludouiſio, *& dec.* 23. *num.* 19. *& deciſ.* 184. *num.* 39. *tom.* 1. *nouiſ.* idcircò termini clauſulæ obſtatiuæ in Conſtitutione Gregoriana ita ſtrictè ſunt accipiendi, vt non loquatur de litteris, quæ ius tertij declarant, ſtatuuntque, cùm neque ſit vnde præſumatur, Gregorium voluiſſe tollere ius certum quæſitum Ordini Prædicatorum ex communi iure per B. Pium declarato, confirmato, & aucto, cùm Pontifex non præſumatur velle ius alicuius, vel poſſeſſionem turbare, *cap. cum noſtris de conceſ. præb.* vbi Abb. *num.* 7. Menoch. *conſ.* 36. *num.* 65. *& conſ.* 103. *num.* 80. Rot. *deciſ. num.* 7. *tom.* 1. *nouiſ.* & ideò Conſtitutionem B. Pij non fuiſſe ſublatam per Conſtitutionem Gregorij tuetur Contelor. *d. num.* 7.

Verùm dato etiam ſine tamen veritatis præiudicio, quòd Conſtitutio B. Pij eſſet ſublata per Gregorium, illam tamen poſteà redintegrauit Clemens VIII. vt in ſuo Breui impreſſo apud Tambur. *d. tom.* 1. *diſp.* 25. *quæſt.* 8. & in alio Breui, etiam cauſa cognita, & per Eminentiſſimos Patres maturè diſcuſſa. Et licèt vtrumque fuerit directum ad Hiſpaniarum Superiores, concluſio tamen vera eſt, quòd lex, ſiue Conſtitutio directa etiam Præſidi, vel Prouinciæ, adhuc ſit generalis per totum Orbem, nec reſtringi poſſit ad illam Prouinciam, vt eſt textus *in l.* 2. *ff. ſi mater ff. ad Trebell.* & tradunt Bart. *in l. relegatorum §. interdicere num.* 3. *ff. de interd. & releg.* Soccin. *conſ.* 36. *num.* 3. *& ſeqq. lib.* 4. Rebuſ. *tom.* 3. *tit. de Salar. taxat. ar.* 1. *num.* 15. *&* 16. ac Rouitt. *conſ.* 93. *num.* 2. *lib.* 2. Id, quod vel ex eo confirmatur, quia Clemens in dictis Breuibus ſe fundat in eo, quòd Religio Prædicatorum præcedit omnes alios Mendicantes ex iure communi, etiam in ipſa Vrbe, quæ ratio vbique militat. Et ideò Conſtitutio eſt generalis, non autem particularis. Nam quando Pontifex ſcribit non per modum priuilegiatiuum, ſed vt obſeruetur ratio iuris communis, tunc quod reſcribit vni, debet ab omnibus ſeruari, vt docuit Gemin. *in cap. ignorantia num.* 5. *d.* 58. Doc. *in cap.* 1. *num.* 13. *conſtit.* vbi etiam Andr. ab Exea. *num.* 144. *cum ſeq.* Doctores verò contrarij loquuntur in terminis puræ gratiæ, ac liberalitatis, non autem iuſtitiæ, & in ſententia Pontificis, data in contradictorio iudicio, atque innixa ijs, quæ ſtatum totius Ordinis concernunt, ac proinde facit ius quoad omnes, *l. ingenuum ff. de ſtat. homin.* 7

Et vrget, quòd Clemens motu proprio ipſas B. Pij litteras cum omnibus ac ſingulis in illis contentis clauſulis, decretis, ac derogationibus approbauit, & confirmauit cum clauſula ex certa ſcientia, & re maturè diſcuſſa coram pluribus Cardinalibus, atque adeò dicitur redintegrata Conſtitutio B. Pij ac ſi fuiſſet iterùm conceſſa, non obſtantibus conceſſionibus medio tempore factis, vt dixit Rot. *deciſ.* 166. *num.* 2. *& ſeqq.* ſignatè *num.* 12. *par.* 5. *rec.* 8

Quare non ſolum Breue Clementis dum confirmat Conſtitutionem B. Pij dici non poteſt particulare, cùm iſta ſit vniuerſaliſſima. Natura enim confirmationis non eſt alterare ſtatum rei confirmatæ, ſed illum conualidare, ac robur addere, remanentibus omnibus in eiſdem ſtatu ac terminis, *l. Aurelius §. teſtamento, ff. de lib. leg. cap.* 1. *&* 2. *de confir. vtil. vel inutil.* Ludouiſ. *deciſ.* 267. *num.* 1. *& ſeqq.* Sed etiam, quia Clemens ſuo Breui non conceſſit Ordini Prædicatorum aliquam gratiam, ſed profeſſus fuit ſe procedere vti ſupremum Iudicem, ac proinde, auocatis omnibus, & ſingulis cauſis, voluit plenè cognoſcere de illorum meritis, quibus benè perpenſis, pluribuſque auditis partibus, non ſolùm confirmauit Conſtitionem Pianam, ſed etiam declarauit iterum Patres Prædicatores præcedere debere alios Mendicantes etiam in locis, in quibus vltimo loco fuerunt introducti. Vnde cùm ratio, propter quam Pontifex motus fuit ad faciendum declarationem ſit vniuerſalis, vniuerſalis etiam dici debet declaratio, licèt emanauerit in cauſis particularibus. 9

Minus dicatur, quòd poſt Clementem VIII. alia emanauerint Breuia, in quibus ſtatuitur obſeruatio Conſtitutionis Gregorianæ. Nam illud Vrbani VIII. emiſſum ad inſtantiam Procuratoris generalis Ordinis Minorum Conuentualium, cum non ſit motus proprius, neque ex certa ſcientia datum, nullaque in eo fiat mentio Motus proprij B. Pij, neque ſententiæ Clementis VIII. illum confirmantis, ac derogantis Motui proprio Gregoriano, remanet ſine vita, deficiente Pontificis voluntate, quæ legis, & conceſſionis eſt anima. 10

Hinc patet ſubreptitias fuiſſe reſolutiones obtentas à 11

qui-

Digitized by Google

quibuſdam Religionibus, & Breue pro illarum obſeruatione emanatum, quia non fuit narrata prædicta Conſtitutio Piana, neque diſcuſſa eius releuantia, vt in terminis reſolutionis S.Congregationis Concilij dixit Rota coram Pegna *deciſ.*1318.*num.*3. Maximè, quia fuerat confirmata à Clemente VIII. cum cauſæ cognitione, & ex certa ſcientia, in quo caſu, etiamſi fuiſſet derogatum in nouiſſimis Breuibus, adhuc derogatio remaneret ſubreptitia, non facta ſpeciali mentione dictæ confirmationis, Gloſſ. *in Clem. Dudum v.pacta de ſepult.* Alex. *conſ.*122.*num.*6.*lib.*4. Seraph.*deciſ.*748.*num.*3.& per *tot.* Rot. *deciſ.* 496. *num.*7. *p.*5.*rec.* Eòque magis, quia ſemel ac iterum fuit confirmata, in quo caſu maiores habet vires, ac proinde hæc qualitas erat etiam narranda, Dec.*conſ.*165.*num.*3. & Alb.Brun. *conſ.*12.*num.*38.

12 Ceſſatque omnis difficultas ex eo ſolum, quod Pontifex nonquam derogat ſententijs in aliorum fauorem emanatis, niſi de illis faciat ſpecialem mentionem, prout in durioribus terminis, quòd ſcilicet illas neque tollat Sacrum Concilium Tridentinum, tradit Seraph. *deciſ.*712. *num.*5. & pluribus allegatis Garz. *de benef.p.*3. *cap.*2.*num.*201. *cum ſeqq.* Quòdque eò fortiùs procedere debeat in præſenti, cùm verſemur in ſententia lata à Pontifice ex voto Cardinalium, & S.Congregationis ſuper Regularibus in iudicatum tranſacta. Quo in caſu ne ſimplex quidem mentio ſententiæ pro derogatione ſufficeret, niſi etiam facta fuerit mentio, quod fuerat tranſitum in iudicatum ad textum *in cap. Expoſita de arb.* Alex. *conſ.*94. *num.*2. *lib.*2. Dec.*conſ.*295.*num.*5.Garz. vbi ſupra *d.num.*201.

13 Immo vrgent efficaciora, cùm Pontifici oblata fuerint confirmanda, & extendenda decreta, vel vim non habentia, vel quibus iam derogatum erat, vel quæ nulliter fuerant obtenta. Ex quatuor enim litteris oblatis Pontifici, prima data fuerat ſub 6.Martij 1582. ſecunda, & tertia ſub 24. Maij 1583. Vnde illis abundè fuerat derogatum per Motus proprios Clementis VIII. datos ſub anno 1592. & 1600. Immo & derogatum fuerat per decretum generale dictæ S. Congregationis, confirmatum ab eodem Clemente cum derogatione Motus proprij Gregoriani datum ſub die 26.Auguſti 1593. apud Quarantam *v. præcedentia*, & in quo ſtatutum fuit ſeruari vbique ordinem in proceſſionibus, qui in alma Vrbe ſeruatur. Aliudque ſimile decretum, factum ex mandato eiuſdem Clementis cum expreſſa derogatione Conſtitutionis Gregorianæ datum fuit Epiſcopo Hieracenſi ſub 15. Februarij 1593. Quarta verò epiſtola data quidem fuerat ſub die prima Iunij 1604. At omiſſo, quòd illa continet decretum prouiſionale, & non abſolutum, datumque per verbum *la Congregatione inclina*, illud, tanquam contrarium diſpoſitionibus B. Pij, & Clementis, munitis clauſula ſublata, & decreto irritante ob non expreſſam veritatem fuit nulliter obtentum. Confirmatio enim, & extenſio facta in forma communi, & ad inſtantiam partis non tollit nullitates, neque leges antiquatas, aut irritas roborat, ſi huius qualitatis non fiat mentio ex traditis à Seraph. *deciſ.*972. *num.*17.& *deciſ.*406.*num.*23.*par.*4.*tom.*2.*rec.* Et præcipuè quia legis extenſio facta ad inſtantiam partis præſupponit legis valorem, nec confirmatio valet, inſcio Pontifice, legem fuiſſe antiquatam, Rot. *deciſ.* 608. *num.*25. *p.*4.*rec.* *tom.*3. Tantòque magis, quòd Pontifex in illo Breui innixus fuit motu proprio Gregoriano, non obſtante, quòd in Pontifice non præſumatur iuris ignorantia, quia id comprobatur de ignorantia iuris communis, non autem de ignorantia ſpecialis conceſſionis, vt tradit Seraph.*deciſ.* 1293.*num.*4. ex communi doctrina Doctorum *in cap.*1. *de reſcript.* & deciſum 9.Iulij 1597. coram Pamphilio & 23. Ianuarij coram Orano. Ideò ſpecialis conceſſio facta Ordini Prædicatorum cum derogatione Motus proprij Clementis exponi Vrbano debuerat.

14 Multòque minus obſtat aliud Breue eiuſdem Vrbani confirmans decretum Sac. Congregationis Rituum ad fauorem fratrum B. Ioannis Dei, quod incipit: *Commiſſi* in Bull.76. & illud Innocentij X. incip. *Romanus* ſub die 13.Aprilis 1645. in cauſa particulari vertente inter Patres Minores Obſeruantes, & Patres Eremitas Sancti Auguſtini. Quia non ſolùm vtrunque datum fuit ad inſtantiam partis, & in nullo ipſorum derogatum eſt prædictis motibus B.Pij & Clementis, vnde aduerſus illa militant rationes antea deductæ, verùm etiam quia in illis non fit aliqua mentio Ordinis Prædicatorum, & eorum diſpoſitio Gregoriana, quæ, cùm reſpectu Ordinis Prædicatorum ei derogatum fuerit, non poteſt contra illos allegari, Dec.*in cap.*1.*in* 1.*lect.de conſtit.*Rot.*deciſ.*618.*num.*12.*tom.* 1.*nouiſ.*

Si quæ verò decreta à Sac. Rituum Congregatione, vel ab alia contra Patres Prædicatores in ſpecie fuerunt data, reſpondetur, quòd non ſemel, ſed pluries in Curia Romana definitum eſt in hac cauſa pro illorum Ordine. Pro illius enim præcedentia primò declaratoriam ſententiam dedit B. Pius V. & poſt Gregorium XIII. ſemel atque iterum pronunciauit Clemens VIII. & præcipuè cauſa ſub annum 1600. diſcuſſa, & ſuffragij munita à doctiſſimis ac pientiſſimis viris Cardinalibus Burgheſio, Baronio, Blanchetto, & Arigonio, & quartū definiuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis ac Regularibus primò ſub annum 1593. in decreto generali, cuius vigore adiudicata fuit præcedentia Conuentui Caſtri veteris diœceſes Hieracenſis ſub die 15.Februarij eiuſdem anni tenoris ſequentis. *La Santità di Noſtro Signore hà riſoluto e ordinato col parere di queſti miei Illuſtriſſimi Signori della Sac. Congregatione, che intorno alla precedenza trà i Conuenti, e le perſone regolari, e così nelle proceſſioni e funerali, come in tutti gli altri atti publici, e priuati ſi habbia d'attendere, & oſſeruare quello ſi fà e ſi oſſerua in queſta Città di Roma, capo e maeſtra di tutte l'altre Città christiane, non oſtante il moto proprio di Gregorio XIII. che incomincia expoſcit, e qualſiuoglia altra diſpoſitione in contrario. E lo ſignifico à V.S. d'ordine delle Signorie loro Illuſtriſſime affinche lo faccia oſſeruare in coteſta Città, e ſua diœceſi, particolarmente in Caſtelvetere à fauore de' RR. Padri di S. Dominico contro à quelli di Sant' Agoſtino ſenza hauere altre mire in conſideratione delle ſentenze date per l'vna, & l'altra parte ſopra queſta loro controuerſia.* Et rurſus. *La Santità di Noſtro Signore ha ordinato, che nelle controuerſie, che occorrono trà Regolari per conto di precedenza, ſi habbia da fare oſſeruare la conſuetudine di queſta Città, capo del Chriſtianeſimo, la quale è di far precedere quei Regolari, il cui Ordine è ſtato prima approuata da queſta Santa Sede. Il che ſignifico à V.S. di commiſſione di queſti miei Signori Illuſtriſſimi, acciochè ella ſopiſca con queſta riſolutione la differenza che occorre trà i Camaldoleſi, e quei di Monte Oliueto, come à' medeſimi Monaci dee eſſer noto. Operi adunque V.S. che le parti ſi acchetino à quanto è mente di Sua Beatitudine, a' 30. di Marzo 1594.* Secundò ſub annum 1618. die 8. Iunij in cauſa Neapolitana Turris Græci contra Patres Carmelitas, referente Cardinali Camporeo. Tertiò ſub die 24. Septembris 1624. auditis iterum in eadem cauſa Carmelitis, referente Cardinali Camporeo. Tertiò ſub die 24. Septembr. 1624. auditis iterum in eadem cauſa Carmelitis, referente Cardinali Madrucio. Et quartò ſub die 6.Septembris 1625. eadem cauſa, tertiò propoſita, & adiunctis, atque inſtantibus Patribus Minoribus Obſeruantiæ. Quòd ſi aliquando contra Patres Prædicatores aliter in S. Rituum Congregatione iudicatum fuerit, id ex eo euenit, quòd eorum iura plenè producta non fuerint. Vnde nil mirum, ſi emanauerint contra ipſos decreta aliàs nulla, & inualida, tanquam contraria motibus proprijs B.Pij V.& Clementis VIII. clauſula ſublata & decreto irritante munita. 15

Neque aſſiſtentia iuris communis, quam ex antiquiori approbatione Sedis Apoſtolicæ habet Ordo Prædicatorum validè impugnatur *ex cap.vn.§. Sanè de relig. domib. in* 6. Hæc enim ſunt verba Concilij Lugdunenſis *cap.*23. ex quo illud Capitulum eſt deſumptum: *Sanè ad Prædicatorum, & Minorum Ordines, quos euidens ex eis vtilitas Eccleſiæ vniuerſali proueniens perhibet approbatos, præſentem non patimur Conſtitutionem extendi. Cæterum Carmelitarum, & Eremitarum S. Auguſtini Ordines, quorum inſtitutio dictum Concilium generale præceſſit, in ſuo ſtatu manere concedimus, donec de ipſis fuerit aliter ordinatum. Intendimus ſiquidem tam de illis, quàm de reliquis, etiam non mendicantibus Ordinibus, prout animarum ſaluti, & eorum ſtatui expedire videbimus, prouidere.* Habetur igitur ex hoc Concilij decreto, Ordines Carmelitarum, & Eremitarum S. Auguſtini fuiſſe ante Concilium generale Lateranenſe 16

insti-

Digitized by Google

inſtitutos, quod non controuertitur, quia & ante illud Concilium celebratum anno 1215. ſub Innocentio III. fuit Ordo Prædicatorum inſtitutus, & viuæ vocis oraculo ab eodem Pontifice laudatus, & approbatus, teſtante Theodor. in vita S. Dominici *lib. 1. cap. vlt.* Surio *Tom.* 4. die 4. Auguſti, Odorico ad dictum annum *num.* 17. ſed cardo controuerſiæ verſatur in ſolemni Sedis apoſtolicæ confirmatione. Et ſanè ab eodem Lugdunenſi Concilio approbatis omnino Ordinibus Prædicatorum, & Minorum, alii Eremitarum S. Auguſtini, & Carmelitarum, tanquam non ſimpliciter approbati, habiti fuerunt, & ſolùm permiſſi manere in ſuo ſtatu. Pro quo notandum, quòd Bonifacius VIII. non ſolum integrum Concilii textum non repoſuit *in libro 6. ſub tit. de relig. domib.* ſed aliqua eius verba, ſcilicet illa *in ſuo ſtatu manere concedimus*, mutauit, & dixit, *in ſolido ſtatu volumus permanere*. Quod factum fuit, vt obſeruat Azor. *lib. 12. inſtit. moral. cap.* 23. *q.* 5. quia Gregorius X. ſub quo habitum fuit Concilium Lugdunenſe, & ante Bonifacium VIII. iam illi Ordines ſtabilem approbationem, quam nondum habebant à Sede Apoſtolica, obtinuerant, vel ipſe Bonifacius primùm pro omnino confirmatis haberi voluit.

17 Pariter quod ad probandum eandem maiorem antiquitatem Ordinum Carmelitarum, & Eremitarum S. Auguſtini adducitur, quòd nimirum iſti Ordines iam ab anno 490. tempore Gelaſii Papæ militarunt ſub regula S. Baſilii, deficit tam in facto, quàm in iure. Id enim, quod ſpectat ad Ordinem Eremitarum commentum eſt excogitatum à Chaſſaneo, cui non eſt credendum, quia ſe fundat in S. Antonino *p. 3. tit. 56. cap. 1. §. 8.* vbi tractat de Religionibus militantibus ſub regula S. Baſilii, nulla prorſus facta mentione de Eremitis Sancti Auguſtini. Et certè cùm & Author, & tempus primæ inſtitutionis huius Ordinis ſint ſub Iudice, concendentibus Scriptoribus eiuſdem Ordinis, quibus conſentit Suarez *tom. 4. de relig. tit. 9. lib. 2. c. 9.* eum à S. Auguſtino inſtitutum ſub eius regula vſque adhuc militaſſe, aliis verò pluribus, quos refert ac ſequitur Penot. *lib. 1. cap.* 48. ad S. Gulielmum Ducem Aquitaniæ circa annum 1130. & ad Beatum Ioannem Bonum ſub anno 1209. eius inſtitutionem referentibus, hoc certum eſt, eundem Ordinem, qualis nunc eſt, fuiſſe collectum, & inſtitutum ex diuerſis Eremitarum Congregationibus ab Alexandro IV. ſub annum 1256. & poſt Gelaſium Papam annis pluſquam 700. atque adeò nunquam vixiſſe ſub Regula S. Baſilii, nec tempore Gelaſii Papæ, neque alterius Pontificis.

18 Carmelitas verò, quòd militauerint ſub regula D. Baſilii, nonnulli affirmarunt. Sed hoc eſt impropriè dictum, eſtque ſolum veriſimile, quod, vt notat Azor. *p. 1. lib.* 12. *cap.* 23. & Theatrum vitæ humanæ *lit. R.* Carmelitarum Religio ex parte fuit ex regula D. Baſilii compoſita. Ipſi enim Patres Carmelitæ profitentur, ſe etiamnum militare ſub regula ab Elia ſcripta, vel traditione antiquitus recepta, & à Ioanne 44. Patriarcha Hieroſolymitano in ſcriptis redacta, aut etiam ex regula D. Baſilij reparata, & ab Alberto Patriarcha Hieroſolymitano explicata, vt tradit Philippus à Sanctiſſ. Trinit. *p. 3. diſp. 7. dub. 2. ad* 5. & habetur *in Theatro vit. hum. loc. cit.* Baronius contra ad annum 1181. & alij tradunt, Carmelitas incepiſſe ab Aymenio Patriarcha Antiocheno ſub eundem annum 1181. Ex quibus conſtat, núquam eos ſub regula D. Baſilij militaſſe.

19 Sed, quicquid ſit de regula, ſub qua aliquando præfati Ordines vixerint, obiectum deficit in iure. Nam, vt de Carmelitis expreſsè ait Suarez *d. tom. 4. tr. 9. lib. 2. cap.* 1. ex hoc tranſitu, ſi verus eſſet è Regula D. Baſilij ad Regulam D. Auguſtini, vel Alberti Patriarchæ, & ad modum proprium, viuendi harum Religionum, tanta facta eſt mutatio, etiam in ſubſtantialibus, vt ſint aliæ Religiones ab illis, quæ olim erant, & noſtra lis non eſt cum Monachis Baſilianis, ſed cum Mendicantibus.

20 Deinde quia regula D. Baſilij non eſt approbatione antiquior regula D. Auguſtini, ſub qua militant Patres Prædicatores. Nam *in can. 18. perniciosam quæſt.* 2. vtraque recenſetur approbata, & earum prior approbatio non legitur, Suar. *loc. cit. num.* 5. & in Concilio Romano ſub Gelaſio tanquam opuſcula D. Baſilii, & D. Aug. fuerunt receptæ *can. Sancta d.* 15.

21 Poſtremò quia non debet confundi approbatio Regulæ in genere cum approbatione huius, vel illius Religionis in ſpecie. Cùm enim ſub vna regula plures Religiones inſtituantur varijs temporibus, & à diuerſis fundatoribus, & ad diſtinctos fines proximos, ac ſub diſtinctis formis viuendi, ad hoc, vt Religio in ſpecie ſit ſolemniter approbata à Sede Apoſtolica, non ſufficit approbatio antiquæ Regulæ in genere, ſub qua antiquiores militant Ordines, ſed eſt neceſſe, vt approbetur ſpecifica illa noua forma viuendi ſub illa communi regula, quæ Religioni eſt propria. Quam quidem confirmationem ſtabilem, & firmam non habuerunt præfatæ Religiones, niſi poſt Concil. Lugdunenſe celebratum ann. 1274. vt benè aduertit Azor. *d. cap.* 23. *q.* 5. Quapropter Suarez. *d. tom. 4. de Relig. tr. 9. lib. 2. cap.* 6. *num.* 3. dicit, hoc videri vnum ex priuilegijs Religionis Prædicatorum, quòd prima fuerit inter omnes, quæ approbationem ſolemnem, & authenticè ſcriptam in ortu ſuo obtinuerit, vt etiam B. Pius V. aſſeruit, & rectè conſiderauit Bzouius, quod Conſtitutio ſecunda Honorij III. in qua Ordo Prædicatorum confirmatur adeo fuit ſolemnis, vt ei, nedum Pontifex, ſed etiam Cardinales ſubſcripſerint, ideoque Ordinem Prædicatorum approbatum fuiſſe ante alios Ordines Mendicantes, tradiderunt Azor. *d. p. 1. lib. 17. cap. 23. quæſt.* 4. Tambur. *de iur. Abb. diſp. 2. q.* 16. *num.* 8. Contelor. *d. qu. de præced. num.* 11. Peytin. *ad Conſtit. 3. B. Pij V. §.* 2. & Bordon. *de præced. num.* 356.

22 Coniecturæ autem, ex quibus colligitur Gregor. XIII. derogaſſe Conſtitutioni B. Pij V. deſumptæ vel ex vicinitate actuum, vel ex eo, quòd & in Ordine Prædicatorum militabat ratio Conſtitutionis Gregorianæ, cùm paulo ante illam contra Prædicatores mota fuiſſet lis à Patribus Minoribus Conuentualibus Caſtrouillaris, vt patet ex decreto Sacr. Congregationis ſuper Epiſcopis, dato ſub die 24. Maij 1583. ad fauorem Patrum Minorum, non vrgent. Quia decretum illud non fuit executioni demandatum, ſed Prædicatores habuerunt præcedentiam ſuper Patribus Minoribus etiam ex decreto Epiſcopi Caſſani ab illo anno 1583. vſque ad annum 1627. in quo perturbata eorum pacifica poſſeſſione per decretum, inaudita parte, extortum à Sac. Rituum Congregatione, & poſteà introducta lite, & à Prædicatoribus obtentis litteris non accedendi ad proceſſiones donec lis fuerit terminata, lis hactenus in hoc ſtatu durat, & Prædicatores ad proceſſiones non conueniunt. Quod conſtat ex actis dictæ Sac. Rituum Congregationis, & ex alijs authenticis documentis. Atque ea his coniecturæ prædictæ eliduntur. Per ſimplicem enim porrectionem libelli dati, non citata parte, lis non introducitur. Quod & manifeſtè apparet, quia in dicto caſu concertatio ex parte Patrum Minorum excitata, ſtatim auditis Patribus Prædicatoribus fuit extincta. In contrarium verò magis vrget coniectura, quia non eſt veriſimile, quòd Gregorius voluiſſet derogare Conſtitutioni B. Pij V. per quam fortius ius quæſitum erat Prædicatoribus, & eius mentionem non feciſſet, quemadmodum fecit in Conſtitutione ſua 9. in qua reuocauit priuilegia Regularium contraria decretis Sac. Concilij Tridentini, & in Conſtitutione 10. in qua pariter reuocauit priuilegium conceſſum Prædicatoribus, vt ſoli in Dominica intra Octauam Corporis Chriſti proceſſionem ducerent.

23 Tandem non deficit vſus. Nam in Conuentibus in Italia poſt Conſtitutionem Gregorianam erectis, etiamſi ſint recentiores in loco aliis Conuentibus aliarum Religionum, nihilominus Prædicatores præcedunt. Ita ſeruatur in locis Caſtriueteris diæceſis Hieracenſis, Biſſeti, Turris Græci, Maydæ, Molæ, Præneſti, Ferentini, Rotiliani, Treuis, Bancii vomeris, & Maiani. In locis vero Caſtriuillaris & Coriolani, ne ſibi præiudicent, ad proceſſiones non accedunt.

24 Itaque Ordini Patrum Prædicatorum ex motu proprio B. Pii V. confirmato in contradictorio iudicio à Clemente VIII & qui, non obſtante Gregorii XIII. Conſtitutione, adhuc in ſuo robore viuit cum omnibus ſuis clauſulis, decretis, & derogationibus, præcedentiam deberi iudicandum videtur, quam etiam illi competere ex Authoribus, qui poſt Gregorium ſcripſerunt, tradunt Fuſch. *de viſit. cap. 15. num.* 66. Nauar. *ex Gloſ. in cap. Quorundam de elect. in 6. lib. 1. conſ. 10. num. 1. de maior. & obed.* Rodriq. *tom.* 3. *quæſt.* 37.

Digitized by Google

*quæſt.*37. *num.*1. Iacob. Philipp. Port. *conſ.*164. *num.*2. Sempron. Aſcia. *deter.*60. *num.*5. Contelor. *d. quæſt. de præced. num.*11. Azor. *lib.*12. *inſtit. mor. cap.*23. *quæſt.*3. Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. alleg.*73. *num.* 30. & 37. & *in ſum. Apoſtol. Conſtit. collect.* 372. *num.*9. & *collect.*590. *num.*17. Tambur. *de iur. Abb. diſp.*25. *quæſt.*8. *num.*5. Flau. Cherub. *ad Conſtit.* 13. *Clementis VIII.* ſentiens, illam eſſe communem, Lucerna Regular. *v. præcedentia num.*16. Scortia *in ſelect. Sum. Pontif. conſt. epit.* 156. *theor.* 339. Michael Fer. *de præced. quæſt.* 45. *num.*9. & 13. Peyrin. *ad Conſtit.* 3. *B. Pij V.* §.2. *num.*2. Iacob. Cohel *in Bul. boni regim. cap.* 37. *num.*27. & Valenzuel. *conſ.*1. *num.*4. & 68. *cum tribus ſeqq.* Atque ita hanc præcedentiam tuentur Contelorus, Donatus, Caſtellinus, Paſſarinus, & alij.

25 His tamen minimè obſtantibus perſiſtendum eſt in ſententia, quam dicto primo tomo tradimus. Tum propter rationes ibi deductas. Tum quia, licèt Conſtitutio B. Pij V. edita in forma Motus proprij mandet expreſsè, Religionem Prædicatorum in poſterum præcedere debere, nihilominus reſpicit plenarium petitorium, hoc eſt diſponit in terminis, in quibus aliæ Religiones Mendicantes non ſunt in poſſeſſione, vel quaſi præcedendi iuxta conſuetudinem locorum, in quibus hæc controuerſia excitatur, non verò loquitur de locis, in quibus aliæ Religiones habent poſſeſſionem, vel quaſi, vel antiquiores Conuentus, atque adeò tanquam loquens in vno caſu, non eſt ad alterum extendenda, *cap. odia, & cap. quæ à iure communi, de reg. iur. in 6.* Quare cùm aliæ Religiones Mendicantes ſint in antiquiſſima poſſeſſione, vel quaſi præcedendi iuxta antianitatem Conuentuum, & conſuetudinem locorum, in quibus huiuſmodi controuerſiæ oriuntur, dicendum eſt, ipſam Pianam Conſtitutionem non comprehendere caſum poſſeſſionis, vel quaſi tanquam omnino diuerſum ab alio plenarij petitorij, vt in terminis ſimilis Motus proprij tradunt relati à Garzia *de benef. par.* 2. *cap.* 5. *num.*38. & *ſeqq.* & à Rota in Meleuitana antianitaris 1. Iulij 1643. §. *fin.* coram Veroſpio, & in alia Meleuitana, ſeu Tranen tranſlationis 9. Decembris 1644. §. *quia reſponſum* coram Eminentiſſ. Othobono. Et ideò nihil dicitur per illam fuiſſe innouatum in præiudicium illatum, vt in ſimilibus diſponit textus *in Clem. Statutum de decim.* & ibi Gloſ. *v. poſſidebant*.

26 Tum etiam quia Gregorius XIII. in ſua Conſtitutione ſimiliter edita in forma Motus proprij voluit, atque expreſsè mandauit illos Regulares Mendicantes in proceſſionibus, alijſue actibus in quibuſuis locis præcedere debere, qui ſunt in quaſi poſſeſſione præcedendi, ibique narrans ſuper præcedentia ortam fuiſſe controuerſiam inter fratres S. Franciſci, & Fratres Prædicatores in loco Caſtriuillari, Caſſanenſis diœceſis, dixit ad ſe, & ad Sacram Congregationem ſuper Epiſcopis & Regularibus habitum fuiſſe recurſum, & exinde idem Summus Pontifex cum ampliſſimis clauſulis derogatoriorum illis verbis. *Quibus omnibus illorum tenores præſentibus pro ſufficienter expreſſis haberi volumus, & mandamus*, quibuſcumque in contrarium facientibus etiam expreſsè derogauit, & ſtatuit ſeruandam conſuetudinem locorum. Quæ ſanè Conſtitutio cum ſuis ampliſſimis clauſulis etiam deregauit Conſtitutioni B. Pii V. ad tradita per Caſſad. *ad regul. Cancel. deciſ.* 50. *num.*2. ac Seraph. *dec.* 291. *num.*7. & 8. & Gabr. *clauſ.*5. *num.*12. & *ſeq.* Non obſtante quod Conſtitutio B. Pii edita fuerit cum decreto irritante, & clauſula ſublata, vt per eundem *Caſſad. ſub num.* 4.

27 Tum quia poſt Conſtitutionem Gregorianam ſemper à Sacris Congregationibus reſolutum fuit, ſeruandam eſſe prædictam conſuetudinem locorum iuxta illius præſcriptum, vt legitur in litteris Apoſtolicis ab Vrbano VIII. in forma Breuis editis, in quibus idem Pontifex etiam voluit, & expreſsè mandauit obſeruari decreta hac in re emanata, ex quibus Summi Pontifices, cùm caſus euenit, ſemper reiecerunt eorumdem Prædicatorum commiſſionem ad Signaturam Suæ Sanctitatis, dicentes eſſe dirimendas huiuſmodi controuerſias inter Regulares ſecundùm allegatam conſuetudinem.

28 Non obſtat Conſtitutio Clementis VIII. Tum quia illa non fuit noua Conſtitutio, ſed ſimplex extenſio Conſtitutionis Pianæ ad quædam præciſa loca vnius Prouinciæ Hiſpaniarum, quæ extenſio de iure non admittitur è loco ad locum ex vulgaribus. Tum quia extenſio ad vnum locum firmat regulam in contrarium in non comprehenſis in extenſione. Tum quia idem Clemens eo modo extendens, etiam tacitè declarauit Pianam Conſtitutionem non fuiſſe in viridi obſeruatione ob ſubſequutam Conſtitutionem Gregorij in locis, in quibus vigebat conſuetudo contra Prædicatores. Ideoque retorquetur. Quoniam ſi Clemens ſeruari voluiſſet in toto Orbe Chriſtiano Conſtitutionem B. Pij V. ac cenſeri reiectam Gregorianam, id planè explicitè diſpoſuiſſet, tanquam de omnibus prædictis plenè informatus. Id autem non diſpoſuit, atque adeò dicendum eſt pſum noluiſſe innouare, quod ius quæſitum alijs Religionibus in alijs Prouincijs vel per conſuetudinem, vel dictos antiquiores Conuentus, vel per præfatam poſſeſſionem, vel quaſi, auferatur, cùm in dubio nunquam cenſetur Summum Pontificem voluiſſe tollere ius alteri quæſitum, ac ſuſcitare tot lites eo modo terminatas. Tum denique quia ita à Sacris Congregationibus fuit ſæpius reſolutum, ac etiam ab Vrbano VIII. decretum ſub anno 1627. & 1638. vt ſcilicet in poſterum ſeruetur inuiolatè Conſtitutio Gregoriana. Adeò quòd ipſi Prædicatores ſub anno 1628. in S. Congregatione ſuper Epiſcopis & Regularibus cum verſarent hanc controuerſiam cum Carmelitis Neapolis ad reportandum victoriam non allegarunt Conſtitutionem B. Pij, & Clementis, ſed ſolum conſuetudinem, & iuxta illam obtinuerunt.

29 Ex quibus eo magis reiecta remanet Piana Conſtitutio, quia quando apparet ita fuiſſe diſpoſitum, & in caſu cum ſcientia Summi Pontificis reſolutum contra illam, tunc dicitur dictam Conſtitutionem non fuiſſe vſu receptam, ſed per contrarium vſum, decennio ſeruatum, fuiſſe reiectam, etiam ex intentione Summi Pontificis, vt plenè firmauit Rot. *deciſ.*1. *coram* Puteo *lib.*1. Quando autem apparet reiectam fuiſſe, vel non vſu receptam aliquam Conſtitutionem, eò magis per dictum contrarium vſum, ſiue conſuetudinem, dicuntur reiecti cæteri Doctores aduerſarij, cum eiuſmodi conſuetudo, ſiue ſubſecuta obſeruatio, maximè ſciente Pontifice, etiam deroget iuri communi, vt firmauit Rota coram Buratto *deciſ.*903. ibique Add. *num.*20. & in terminis præcedentiæ pluries ſtabiliuit Rot. *deciſ.*585. *num.*1. *p.*4. *diu.* & nos alibi fusè.

30 Quod quidem decidendum eſt per locorum Ordinarios quacunque appellatione remota, vt decernitur in S. Concilio Tridentino *ſeſſ.*25. *cap.*13. cui decreto non poteſt dici, quod fuerit derogatum per Conſtitutionem B. Pij ex defectu intentionis, cùm neque tacitè, neque expreſsè de illo fecerit in ea mentionem, Rota coram Caputaq. *deciſ.*176. *par.*1. & coram Coccino *deciſ.* 279. *numero* 1.

Digitized by Google

CONSVLTATIO CXCIX.

1 *An Equites Hieroſolymitani defuncti, idem dico de quibuſcunque alijs Religioſis, poſſint irrequiſito Parocho, in cuius Parochia decedunt, & abſque eius licentia, ab alijs Equitibus deferri ad propriam Eccleſiam, ibique tumulari?*

2 *An id procedat, etiamſi elegerint ſepulturam in alia Eccleſia, quàm propria, & ided an diiudicandi ſint inſtar aliorum Regularium, qui ſepulturam eligere non poſſunt, ſed in propria Eccleſia ſepeliendi ſunt, etiamſi extra clauſtra decedant?*

3 *An iſti Equites deferri poſſint ad ſepulturam in curru clauſo tam diu, quàm noctu, Parocho non comitante?*

4 *An Frater Capellanus in Eccleſia dictorum Equitum poſſit miniſtrare Sacramenta laicis infirmis, qui ex cauſa aris alieni, vel delicti confugiunt ad domos annexas dicta Eccleſia ita, vt etiam poſſint dictam adminiſtrationem intra ſipta præfatæ Eccleſia Parocho probibere, licèt anteà permiſſum fuiſſet Parocho dictorum infirmorum confeſſiones audire?*

5 *An bæc omnia procedant eodem modo, qui ſeruatur reſpectu Regularium, qui habent peculiaria priuilegia, cùm dicti Equites ſint propriè Regulares, ſiue Religioſi?*

1 AD primum affirmatiuè videtur reſpondendum ex declaratione S. Congregationis Concilij in Bononienſi ſub die 2. Iulij 1620. vbi inter alia cùm illi propoſitum fuiſſet, *che morende frati, come auuiene alle volte, & in particelare de' Canonici regolari Lateranenſi, fuori del monaſtero in caſa de' lore parenti, e hauende i Curati amminiſtrate lero i Sagramenti, ſe poſſano i loro Superiori fargli portar di notte alla lor Chieſa ſenza dirne coſa alcuna al Curate, e ſenza dargli le ragioni parocchiali* ipſa reſpondit ad 10. *Regulares extra clauſtrum decedentes, poſſe ad eorum Eccleſias deferri, etiam Parochis inconſultis.* Et hanc partem tuentur Peytin. *in Conſtit. Minim. tom. 2. Conſt. 7. B. Pij V. num.* 13. Lezan. *in ſum. quæſt. regul. cap.* 12. *num.* 41. Barboſ. *de offic. Paroch. p.* 3. *cap.* 26. *num.* 68. Dian. *p.* 5. *tr.* 3. *reſol.* 110. & Bordon. *controu.* 43. *num.* 40. Rationes non adducunt, ſed probari poteſt.

2 Primò, quia Regulares non ſolùm dicuntur exempti quoad loca, ſed etiam quoad perſonas, *cap. per exemptionem, de priuil. in* 6. & notat ibi Gemin. *um.* 5. Anchar. *num.* 3. Franch. *num. item* 3. Gulielm. de monte Laud. *in Clem. paſtoralis num.* 24. *de re iud.* Rota in Aretina, ſeu Montis Politiani iuris viſitandi 9. Martij 1596. coram Rubeo, & in Tiraconen. iuriſdictionis de Tutela 5. Iunij 1593. coram Millino, & in Conſtantien. iuriſdictionis 18. Maij 1611. coram Ottembergo. Ac proinde nullam in ipſos acquirit Parochus iuriſdictionem ex eo, quòd decedant extra ſua monaſteria, & ſic poſſunt eo irrequiſito, & abſque eius licentia ad ſuas Eccleſias deferri. Equites autem Hieroſolymitanos eſſe veros Religioſos conſtabit ex reſponſione *ad* 5.

3 Secundò, quia iuriſdictio Superiorum regularium non eſt ita coarctata ad monaſteria, vt non poſſint eam exercere in ſuos ſubditos exiſtentes extra monaſteria. Non enim eſt iuriſdictio, quæ conueniat ratione monaſterij, ſed præcipuè ratione voti obedientiæ, & monaſterium eſt acceſſorium eorum iuriſdictioni. Per votum autem obedientiæ Religioſus ita transfert iura ſuæ voluntatis in Superiorem, vt ipſi non remaneat velle, aut nolle proprium, *e. non dicatis* 12. *q.* 2. & *cap.* 2. *de* [illegible]*am. in* 6. & *cap. Religioſus de elect. pariter in* 6. Quæ ſubiectio promiſſa Superiori eſt materia voti, quod fit Deo iuxta ea, quæ tradunt D. Thom. 2. 2. *q.* 88. *art.* 5. *ad* 3. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 10. *cap.* 2. *num.* 13. Palaus *p.* 3. *oper. mor. tr.* 16. *diſp.* 4. *pun.* 1. *num.* 1. Et cum ſit ſubiectio perſonalis, ſequitur perſonam vbicunque fuerit, *l.* 1. *§. illud ff. quod leg. & l. fin. §. fin. ff. de contrah. empt.* Atque adeò extenditur ad ſubditos vbicunque ſint, quocunque alio irrequiſito.

At nihilominus negatiuè reſpondendum eſt. Quia propter iuriſdictionem, quam Parochus habet in ſua Parochia, non poteſt funus leuari ſine eius licentia, & antequam per ipſum dicatur antiphona *ſubuenite*, vt declarat Imola *in Clem. Dudum col.* 16. *num.* 66. & ibi Cardin. *in §. huiuſmodi de ſepult.* Oldrad. *conſ.* 82. *an fratres num.* 2. ita quòd Regulares in aliena Parochia non poſſint proceſſionaliter efferre defunctum, qui elegit ſepulturam in Eccleſia extra Parochiam, & ſi aliter faciant, licitum eſt Parocho eripere illis Cruces, aliaque proceſſionalia, vt ait Oldrad. *loc. cit.* vbi addit multa licere in ſuo pro ſui iuris defenſione. Et licèt *Extrauag. ſuper Cathedram de ſepult.* permittat electionem ſepulturæ in Eccleſijs Regularium, non tamen concedit Regularibus, quòd poſſint deferre Crucem proceſſionaliter ſine licentia Parochi. 4

Nec facit, quòd idem Oldrad. *conſ.* x25. *num.* 14. contrarium voluerit, quòd nempè talis licentia non requiratur. Quia veritas eſt illam adhibendam eſſe ſaltem de conſuetudine generali, cui in iſtis caſibus funerum ſemper ſtandum eſt, maximè circa ea, quæ ſpectant ad Parochum, quamuis alijs Eccleſijs extra Parochialem libera ſepultura concedatur, Gloſ. *in d. Clem. Dudum §. Verum, v. integrè de ſepult.* vbi etiam Anchar. *d. §. huiuſmodi*, Imol. *num.* 65. & Cardin. *in fin.* Abb. *in cap. Cum liberum* 11. *in fin.* ibique etiam Anchar. *eod. tit.* Et ita per eos concordantur dicta conſilia Oldradi, tenetque Vgolin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 17. *num.* 3. & in hac ſpecie generaliter cenſuit Sac. Rituum Congregatio in Teleſina 18. Augusti 1629. & expreſſius in Andrien. 29. Nouembr. 1641. *ad* 1. & declarauit Sac. Congregatio Concilij in Collen. 11. Aprilis 1609. quatenus iuſſit puniri tanquam notoriè, & extra clauſtra delinquentem quendam Regul. S. Franciſci de Paula, qui alteri Regulari Minimo ſui Conuentus in domo paterna ægrotanti Sacramentum extremæ vnctionis adminiſtrauerat, eiuſque cadauer extulerat, irrequiſito Parocho. Vbi aduertendum, quòd fuerit punitus duplici ex capite. Quia nimirum extremæ vnctionis Sacramentum Regulari ſui Conuentus extra Conuentum in aliena Parochia ægrotanti adminiſtrauerat, & quia illius cadauer irrequiſito Parocho, extulerat. Ex quo elicitur, quòd ſicuti non poſſunt Regulares hoc Sacramentum, neque etiam Sacrum Viaticum Regularibus infirmis extra monaſteria ſine licentia Parochi adminiſtrare, ita quoque non poſſunt eorum cadauera ſine ipſius licentia deferre. 5

Quod maximè locum habet, ſi huiuſmodi cadauera proceſſionaliter deferant per alienas Parochias ſine Parocho, vt cenſuit Sac. Congregatio ſuper Epiſc. & Reg. in Senogallien 17. Maij 1604. Non tamen pro illis debetur Parocho quarta funeralis, vel aliud, vt etiam cenſuit eadem Sac. Congregatio in Tranen. 10. Iunij 1594. & 2. Maij 1615. & confirmatur ex Rituali Romano *in rubr. de exeq. §. Parochus verè, &c.* 6

Et ſanè ſi Regulares non poſſunt cū Cruce ingredi Parochias alienas ad leuāda corpora defunctorum apud ſuas Eccleſias ſepelienda, niſi præmonito prius, ac requiſito Parocho, vt reſoluunt Villalob. *in ſum. p.* 2. *tr.* 31. *diff.* 5. *num.* 3. Gratian. *diſcept.* 429. *à num.* 45. Hier. Rodriq. *in comp. quæſt. regul. reſol.* 109. *num.* 7. idem Lezan. *in ſum. cap.* 10. *n.* 18. nec quidem poterunt ingredi ad leuanda cadauera Regulariū in eiſdem Parochijs decedētium, niſi velimus dicere quòd ſine Cruce, ac ſine luce illa deferre valeant. Vnde cùm dubitaretur in dicta Sac. Congregatione Concilij ſub ea die 2. Iulij 1620. an quando moritur aliquis Superior Religioſorum, vel Magiſter, aut Cathedraticus poſſint Regulares corpus illius portare per Ciuitatem, per plateas, & alias Parochias cum muſica, & ritibus extraordinarijs, aut illi imponere pluuiale ſine interuentu Parochi? Sac. Congrega- 7

tio

Digitized by Google

tio reſpondit, non poſſe, vt referunt Lezana, & Bordonus, alijque Regulares *locis præallegatis*.

8 Non obſtant initio deducta. Quamuis enim Regulares ſint exempti & quoad perſonas & quoad monaſteria, ſunt tamen ſubditi Parocho in ijs, quæ concernunt eius officium, quatenus reperiuntur extra monaſterium in aliqua domo ſubiecta illius Parochiæ. Sic aduena hoſpitans in aliena Parochia, in qua moritur, fit ſubditus ratione loci illius Parochi. Atque adeo cùm ratione loci, in quo Regularis vita fungitur, dicatur ſubditus Parochi, ideo nequit eius cadauer è dicta domo leuari abſque interuentu, vel licentia Parochi.

9 Deinde licèt Superiores regulares habeant omnimodam iuriſdictionem in ſuos ſubditos, attamen ex hoc non tollitur quod Parochis debetur ex iure communi, vel ex conſuetudine circa ea, quæ ſeruantur in funeribus, cùm non ſint contraria eorum liberæ ſepulturæ, neque illi repugnent, prout reſpondet Gloſ. *in d. §. huiuſmodi*, & ſequitur Imol. *n. 65.* vbi etiam quod præſentia Parochi non impedit dictam ſepulturam, neque dictam iuriſdictionem. Præſertim quia non eſt ſublata iuriſdictio Superiorum regularium, quamuis Parochus debeat intereſſe eiuſmodi funeribus, cùm talis præſentia illi non repugnat, vt notat etiam Cardin. *in d. §. huiuſmodi in fine*, vbi quòd iſta opinio eſt tutior, ne detur materia rixarum, & Parochi retrahantur, vel minus diligentes ſint in adminiſtrandis Sacramentis eiuſmodi Regularibus in ſuis Parochijs decedentibus.

10 Quod verò ad declarationem Sac. Congregationis Concilij. Primò dicendum eſt, illam non carere ſuſpicione, cùm à ſolis ſcriptoribus regularibus adducatur. Deinde intelligi debet ſtante conſuetudine Ciuitatis Bononienſis. Et poſtremò quatenus deferantur noctu priuatim abſque proceſſione, tametſi oē iſta quidem admitti videatur ex decreto Sac. Congregationis ſuper Epiſc. & Regul. tenoris ſequentis: *Licèt in ſacro generali Lateranenſi Concilio ſtatutum, & ordinatum fuerit, vt fratres Ordinum Mendicantium, cæterique Religioſi non poſſint intrare Parochias cum Cruce ad leuanda funera eorum, qui apud Eccleſias domorum, & locorum eorundem elegerint ſepulturam, niſi prius præmonito, & requiſito, ac recuſante Parocho, & tunc ſine eius, & Ordinarij præiudicio, ſignificatum eſt tamen Sac. Congregationi S. R. E. Cardinalium, negotijs Epiſcoporum & Regularium præpoſita, nonnullos fratres, præſertim Minorum de Obſeruantia cuiuſdam conſuetudinis prætextu, quam neque antiquitate vallari, neque obſeruantia viridi iuniti, neque pacifica, & non interrupta poſſeſſione firmatam eſſe conſtat, contendunt ſibi licere defunctorum funera, proprio eorum Parocho abſente, eoque irrequiſito leuare & efferre, idque haud leues controuerſias, & altercationes aliquibus in locis non ſine populi ſcandalo, & Dei offenſione excitaſſe. Ideò volens eadem Sac. Congregatio omnem eiuſmodi diſſenſionum, & ſcandalorum materiam, occaſionemque præcidere, & tam Parochi, quàm fratres, ipſi vnanimi inter ſe voluntate, & ea, qua par eſt, charitate, vltima hæc chriſtianæ pietatis officia defunctis præſtent, declarat, & eiuſmodi decreti tenore ſtatuit prædictis fratribus Ordinis Minorum de Obſeruantia, alijſque quibuſuis Regularibus quorumcumque Ordinum, et Congregationum tam Mendicantium, quàm non mendicantium exiſtant, nullo modo licere, etiam ſpecialis alicuius conſuetudinis prætextu Parochias cum Cruce proceſſionaliter, aut aliàs ad leuanda, & efferenda defunctorum cadauera intrare, vel illa leuare, & efferre, niſi vocato, & expectato proprio defuncti Parocho, eoque ibidem intereſſente, ſi tamen ipſe aliter fieri non conſentiat, vel niſi requiſitus venire expreſſè omnino recuſet. Atque ita obſeruari mandat, & diſtrictè præcipit, firmis cæteroquin, & in ſuo robore permanentibus ijs omnibus, quæ ſuper quarta funerali, & canonica portione, alijſque iuribus ad ſepulturam pertinentibus à ſacris Canonibus, & Conciliorum decretis, Summorumque Pontificum Conſtitutionibus hactenus ſancita, & ordinata ſunt, aut aliàs ex particulari conſuetudine, vel alio iure obſeruantur. Romæ 12. Ianuarij* 1604.

11 Ad ſecundum. Id quidem procedere, etiamſi elegerint ſepulturam extra propriam Eccleſiam. Pro quo ſciendum eſt, Milites Hieroſolymitanos ſepulturam eligere poſſe, ſi à Religione eius condendi facultatem habeant ſine tamen præiudicio iurium Religionis, & quatenus exiſtant etiam Parochialium, vt declarauit Sac. Congregatio ſuper Epiſcop. & Regular. die 4. Septembris 1634. Quòd ſi hanc facultatem non habeant, & aliter in eorum ordinationibus, ſiue Statutis non decernatur, iudicandi ſunt inſtar aliorum Religioſorum, qui ſi decedant extra clauſtra, ſepulturam ſibi eligere non poſſunt *ex cap. fin. de ſepult. in 6.* cùm non habeant proprium velle, aut nolle. Id, quod etiam ibi extenditur, quando moriuntur extra clauſtra ita, tamen vt commodè ad monaſterium deferri poſſint. Vnde ſi commodè ad monaſteriū deferri nequeūt, poſſe ſibi eligere ſepulturam, tenendum eſt cum Gloſſa *in d. cap. fin. v. commode*, Monach. *ibi in fin.* Archid. *v. eligere* Anchar. *in fin.* Abb. *in cap. Nimis iniqua num. 2. de exceſ. Præl.* Nauar. *com. 2. num. 53. de Regul.* Roſel. *v. ſepultura 2. num. 1.* Tabien. *eod. v. q. 4.* Sylu. *qu. 6.* Armil. *num. 6.* Angel. etiam *eod v.* Rodriq. *tom. 3. quæſt. regul. 60. art. 2.* Sanch. *in decal. lib. 6. cap. 14. num. 3.* Lauor. *tom. 1. var. tit. 2. cap. 11. num. 93.* Ricc. *in pr. p. 4. reſol. 293. num. 39.* Barboſ. *de offic. Paroch. p. 3. cap. 26. num. 3. & in collect. ad d. cap. fin. de ſepult. in 6. num. 1. & ſeq. & in cap. Cum liberum eod. tit.* Laym. *lib. 3. tr. 5. cap. 9. num. 6.* Hier. Rodriq. *in comp. reſol. 128. num. 16.* Lezan. *par. 1. quæſt. regul. c. 9. num. 10.* & Dian. *par. 5. tract. 3. reſol. 110.*

Deſumitur *ex d. cap. fin.* vbi cùm declaretur, quòd Re- 12
ligioſi nō poſſint ſibi eligere ſepulturam, etiamſi decedant extra clauſtra, ponitur exceptio; *niſi tam remotè à monaſterijs moriantur, vt commodè ad ipſa deferri nequeant.* Vnde cùm iſte caſus excipiatur à dicta declaratione, poterunt in ipſo eligere, quia exceptio tribuit caſui excepto quod in alijs negatur.

Neque obſtat, quòd exceptio fiat ab alia regula, quòd 13
ſcilicet debeant ſepeliri apud ſua monaſteria. Nam ponitur antecedenter ad hanc regulam, & immiſta cum priori regula. Sic enim textus ſe habet: *Religioſi, niſi à proprijs monaſterijs adeò forſitan ſint remoti, quod ad ea, cum moriuntur, commodè portari non poſſint, nequeunt, cùm velle, vel nolle non habeant, ſibi eligere ſepulturam.* Et poſtea ſubditur alia regula.

Minus obſtat Innoc. *in d. cap. nimis iniqua num. 2. de* 14
exceſſ. Præl. Franch. *in d. cap. fin. de ſepult. in 6.* Gemin. *ibid. num. 4.* dicentes rationem *d. cap. fin.* quòd Religioſi non habeant proprium velle, aut nolle, militare etiam in ijs, qui moriuntur extra clauſtra. Vnde textus ponit duplicem regulam. Primam, quòd Religioſi non poſſint ſibi eligere ſepulturam, & ab hac nihil excipitur. Alteram verò, quòd ſepeliantur in ſuo Monaſterio, & ab hac excipitur, quando commodè ad monaſterium portari non poſſunt. Id, inquam, minus obſtat. Quia talis electio fit cum interpretatiua voluntate Superioris. Cùm enim eorum corpora non poſſint commodè ad monaſterium deferri, poſſit ex hoc interpretari voluntatem Superioris, quod nolit deferri. Et proinde cùm debeant ſepeliri extra proprium monaſterium, concedere facultatem eligendi ſepulturam, vbi voluerint, præſertim quia quando ſunt extra propria monaſteria, & in longā diſtantiā habent proprium velle, & nolle, quoad ea, quæ ibi de præſenti decernenda ſunt, & tunc ius Superioris transfundi in ſubditum.

Si igitur Religioſus moriatur extra proprium monaſte- 15
rium, & ad ipſum commodè deferri non poſſit, neque eligat ſepulturam, debet ſepeliri in Eccleſia parochiali, in cuius Parochia moritur inſtar ſecularium, qui moriuntur in itinere, vt notat Gloſ. *in d. cap. fin. de ſepult. in 6. v. Nota primò*, & ſequuntur Anchar. & Franch. *in fine*, vbi etiam Gemin. ac Sanchez *in decal. lib. 6. cap. 14. num. 4.* quia ſequitur tunc locum, in quo reperitur, tamquam participans ius ad ſpiritualia, quæ communicantur in illo loco. Omnis enim fidelis habet ius ad ſacramenta, & annexa ſpiritualia in quocunque loco reperiatur, & proinde, vt ea recipiat in illo loco, in quo eſt.

Si verò in eodem loco adſit monaſterium ſuæ Religio- 16
nis, adhuc tenet Gloſſa loco allegato ſepeliendum in Eccleſia parochiali, niſi ibi adſit cauſa perpetuæ reſidentiæ. Vnde videtur hoc velle etiam quādo reſidet in illo monaſterio, dummodo tamen ibi non habeat perpetuam reſidentiam. At melius ſentit Butrius *in cap. 1. num. 9. de ſepult.* quem ſequitur Sanch. *d. cap. 14. num. 4.* ſepeliendum

Digitized by Google

eſſe in monaſterio. Quia cum omnia monaſteria eiuſdem Religionis ſint vnita ſub vno capite, ratione talis vnionis, licèt in cæteris non communicent, debent communicare in ſpiritualibus. Hoc enim exigit charitas, qua inuicem copulati debent, vt membra eiuſdem capitis.

17 Et in his terminis non poteſt ſibi eligere ſepulturam, ſi in illo loco ſit aliud monaſterium ſuæ religionis, & manet ſub illius Prælati obedientia ita, vt ipſum agnoſcat pro Superiore, quamuis ibi ſit per modum hoſpitij. Quia valet ratio *d. cap. fin. de ſepult. in 6.* quòd non habeat velle, aut nolle, & ideò nec diſponere poſſit de ſua ſepultura, quia ratione voti obedientiæ ſubditur Prælato illius monaſterij, tanquam proprio Superiori. Idque etiam ſi degeret extra monaſterium, quia tunc poteſt commodè deferri ad illud, quod de præſenti cenſetur proprium monaſterium ipſius, quia ſubditur de præſenti Prælato eiuſdem monaſterij,

18 At ſi non ſubditur Prælato illius Monaſterij, tunc habet libertatem eligendi ſibi ſepulturam, Quia res eodem pacto ſe habet, ac ſi ibi nullum adeſſet monaſterium. Quia ſicuti non ſubditur Prælato monaſterij, nec ipſum habet ius, ita nec Prælatus habet ius ſupra ipſum. Et proinde Religioſus habet proprium velle, ac nolle in ordine ad ea, quæ pertinent ad diſpoſitionem ſui ipſius. Vnde etiam diſponere in ordine ad ſepulturam. Quod tenendum etiam quando Religioſus degit intra illud monaſterium per modum hoſpitij; quia ſuppoſito, quòd non ſubdatur Prælato monaſterij, ſicuti ad Prælatum nihil pertinet de ipſo, ita neque Religioſus amittit conceſſionem à iure eligendi ſibi ſepulturam, quæ tantùm ceſſat ratione ſubiectionis ad Prælatum ſuum, & quando commodè ad monaſterium proprium deferri poteſt.

19 Quæ quidem limitanda ſunt, niſi conſtitutiones Religionis, aut conſuetudo, quæ haberet vim legis, aliter ſtatuerent. Tunc enim ſtandum eſſet conſtitutionibus, & conſuetudini, ſi tamen conſtitutiones eſſent ex certa ſcientia approbatæ à Summo Pontifice. Quia cùm conceſſio eligendi ſepulturam, quando corpus defuncti non poteſt commodè deferri ad proprium monaſterium vigeat, eo quòd iſte caſus excipiatur *in d. cap. fin. de ſepult. in 6.* non poteſt conſtitutio Religionis, non confirmata à Pontifice præualere contra diſpoſitionem iuris.

20 Ad tertium, negatiuè. Conſtat ex Rituali Romano in dicta *Rubrica de Exequijs* vbi habetur, quòd *Sacras cæremonias, ac ritus, quibus ex antiquiſſima traditione, & Summorum Pontificum inſtitutis Sancta Mater Eccleſia Catholica in filiorum ſuorum exequijs vti ſolet, tamquam vera Religionis myſteria, chriſtianæque pietatis ſigna, & fidelium mortuorum ſaluberrima ſuffragia, Parochi ſummo ſtudio ſeruare debeant, atque vſu retinere. Cùm autem antiquiſſimi ritus eccleſiaſtici ſit, cereos accenſos in exequijs, & funeribus deferre, caueant item, ne eiuſmodi ritus omittatur.* Hinc S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus cenſuit in Caietana 28. Ianuar. 1650. abuſum ſepeliendi defunctos priuatim ſine lumine, Cruce, ac Parocho non debere permitti, multòque minus tolerari debere abuſum, quòd mortui curru clauſi deferantur ad Eccleſiam, vt in Mutinen. 15. Februarij 1658. & 13. Iulij 1646. & 26. Februarij 1649. & 17. Martij 1650. ac alibi, reſcripſitque Epiſcopo Cremonenſi ſub die 30. Iunij 1640. vt abuſui ſepeliendi mortuos ſine Religioſis viris, & luminibus aliquo opportuno remedio prouideret.

21 Hinc funeris impenſa ex defuncti hereditate detrahitur, & de ſuo quis funerandus eſt, imò & expedit mortuos funerari, *l. Impenſa funeris, & l. at ſi quis §. de ſuo enim ff. de relig. & ſumpt. fun.* quæ ideò primum defuncti æs alienum dicitur, omneque aliud præcellit *d. l. impenſa, & l. Papinianus §. 4. ff. de inoff. teſtam. l. fin. §. in computatione C. de iur. delib.* Rot. coram Gregor. XV. *deciſ.* 425. *num.* 1. & 2. & ibi Add. *num.* 4. & *deciſ.* 259. *num.* 1. *par.* 2. *rec.* Merlin. *de legit. lib.* 2. *tit.* 1. *quæſt.* 15. *per tot.* & poſt eum Rot. *deciſ.* 10. *num.* 9. & *deciſ.* 20. *num.* 3. Sued. *deciſ.* 255. *num.* 4. & per *tot.* Quare conuenientes & gradui, & qualitatibus defunctæ perſonæ exequias nulli negandas eſſe, alibi probauimus.

Ad 4. pariter negatiuè. Nam *in Clem.* 1. *de priuil.* fertur excommunicatio Papæ reſeruata contra Religioſos præſumentes Clericis, aut laicis Sacramentum extremæ Vnctionis, & Euchariſtiæ miniſtrare, vel matrimonia ſolemnizare, non habita ſuper his Parochialis presbyteri licentia ſpeciali. Et additur, vt locorum Ordinarij, poſtquam de tali tranſgreſſione conſtiterit, eos excommunicatos faciant publicè nunciari, donec de abſolutione ipſorum eis fuerit facta fides, nullo Religioſis eiſdem ſuper hoc exemptionis, vel alio priuilegio ſuffragante. Vnde poterunt Regulares citari in tali caſu ab Epiſcopo ad inſtantiam Parochorum ad dicendum cauſam, quare non debeant declarari excommunicati, Rodriq. *tom.* 1. *quæſt. regul.* 56. *art.* 2. *in fine* ſub qua cenſura comprehenduntur tantùm qui propriè ſunt Religioſi, inter quos numerantur fratres milites Hyeroſolymitani, vt alibi probauimus, & infra dicetur.

Id, quod in articulo mortis neque licitum eſt, quia 22
Eccleſia ſemper cenſetur reſeruare Parochis omnem communionem, qua præceptum diuinum adimpletur, quod in articulo mortis adimpleri tenent ex Theologis doctiſſimi. Vnde Paulus III. illam expreſsè excepit in priuilegio conceſſo Societati Ieſu, de quo apud Bullarium, & eius compendium. Adhuc tamen in caſu neceſſitatis, articulo mortis inſtante, & deficiente Parocho, poſſunt Religioſi, aliique Sacerdotes viaticum, atque extremam vnctionem infirmis miniſtrare, vel ex præſumpta voluntate Parochi, vel Epiſcopi, aut Pontificis. Quod expreſsè declaratur in d. Bulla Pauli III. pro Societate. Idemque ius erit, quando Parochus præſens iniuſtè denegat licentiam ad huiuſmodi ſacramenta miniſtrandum, nec vult ipſe miniſtrare, tunc enim abeſſe cenſendus eſt, præſumiturque in tali caſu Eccleſiam dare eiuſmodi licentiam, eamque ad omne dubium tollendum expreſsè conceſſit Sixtus IV. Minoribus apud Bullarium, *conſt.* 33. *num.* 47. & *conſt.* 34. *num.* 47. & *conſt.* 37. *num.* 64. Eandemque conceſſit Prædicatoribus, Eremitis Sancti Auguſtini, & Carmelitis apud Rodriq. *reſol.* 126. *num.* 5. Quoniam, cum ad incurrendum eam cenſuram requiratur præſumptio, vt omnes docent, & exprimitur in textu verbo illo *præſumpſerit*, quod importat dolum, ac temeritatem, Cardinal. in eadem *Clem. quæſt.* 39. in eo caſu neque dolus, neque temeritas apparet, cùm rationabiliter, & ex neceſſitate ſubueniatur extremæ neceſſitati morientium, quod excludit temeritatem, & dolum *l. eum, qui merè ff. de iudic.* Vnde non incurrere miniſtrantes hæc ſacramenta in caſu neceſſitatis, docet etiam Suar. *de Sacr. diſp.* 72. *ſect.* 2. *§. ſed quæres*, Rodriquez vbi *ſupra*, Angel. *v. excommunicatio* 5. *caſ.* 12. *num.* 5. cum Oſtienſis & Archid. per textum *in cap. quod in te, de pœnit. & remiſſ.* Quamuis contra de viatico teneant nonnulli, quia non eſt ſimpliciter neceſſarium ad ſalutem, Nauar. *cap.* 21. *num.* 25. Syluest. *v. excommunicatio* 7. *caſ.* 14. §. 3. ex Cardin. *in d. Clem. q.* 1. Sed perperam, quia tam Euchariſtiæ, quàm extremæ vnctionis Sacramentum poteſt cauſare primam gratiam, præſertim Sacramentum extremæ Vnctionis, quod dicitur Sacramentum pœnitentiæ, quia vt habet Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de Sacr. extr. vnct.* ſub initio, eſt conſummatiuum pœnitentiæ; ibi: *quod non modo pœnitentiæ, ſed & totius Chriſtianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia, eſſe debet, conſumatiuum exiſtimatum eſt à Patribus.* Siquidem eſt inſtitutum ad tollendas reliquias peccatorum iuxta illud Apoſtoli Iacobi *cap.* 1. *& ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Et conſtat etiam ex forma: *Indulgeat tibi Deus quicquid peccaſti, &c.* & communiter notant Theologicum D. Thoma *in* 4. *diſt.* 23. *quæſt.* 1. *art.* 2. *quæſtiunc.* 4. *ad* 1. Præſertim quia nomine pœnitentiæ venit etiam viaticum, vt deciditur *in cap. quod ſi de pœn. & remiſſ.* Neque incurrunt miniſtrantes hoc Sacramentum ex priuilegio Apoſtolico ſuis familiaribus ſecularibus, neque his priuilegijs derogatum eſt per hanc Clementinam, ſed priuilegijs ne poſſint denunciari excommunicati ab Ordinario Gloſ. *in d. Clem. v. ſuffragante.* Imola *ibi num.* 25. Rodriq. *loc. cit. & tom.* 3. *quæſt.* 79. *art.* 1. Extatque præ cæteris in hac re inſigne priuilegium à B. Pio V. *conſt.* 31. *ſub* 7. Id. Februarij 1567. *tom.* 2. Bullarij Clericis Regularibus Theatinis conceſſum tenoris ſequentis. *Pius, &c. tam Præpoſiti, quàm cæteri omnes Clerici, &c. nunc, & pro tempore exiſtentes, qui tamen Presbyteri fuerint, Euchariſtiæ etiã pro viatico, ac etiam conſtitutis in articulo*

Digitized by Google

culo mortis, ac extremæ unctionis cæteris Clericis, & fratribus Congregationis huiuſmodi, ac etiam mercenarijs famulis, operarijs, & ſeruis eiuſdem Congregationis, ac quibuſuis hoſpitibus etiam ſecularibus, & extraneis, quos in locis, vel habitationibus Congregationis huiuſmodi tunc reperiri contigerit, etiam in mortis articulo, & quoties de illo dubitari contigerit, etiam diœceſanorum locorum, Sacerdotum Curatorum quorumcunque, etiam in quorum ciuitatibus, & diœceſibus, ac Eccleſiarum Parochijs reſpectiuè Eccleſia, & loca ipſorum Congregationis, nunc, & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcunque licentia minimè petita, nec obtenta, & in caſu, quo non daretur ſpatium petendi talem licentiam propter repentinam neceſſitatem etiam quibuſcunque alijs perſonis, quæ in huiuſmodi neceſſitate intra Eccleſias, Collegia, Domos, & habitationes Congregationis prædictorum reperi contigerit, ac extra illa alijs quibuſuis infirmis, etiam in mortis articulo conſtitutis vbique in caſu neceſſitatis ſupradictæ, etiam nulla ad hoc per eos petita, nec eis conceſſa licentia cuiuſuis Sacerdotis Curati pœnitentiæ Sacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare poſſint, &c. Pro quo priuilegio eſt aduertendum cum Paſqualigo Clerico Regulari Theatino *in quæſt. moral. 261. num. 2.* quòd hoc priuilegium non debet accipi in ijs terminis, in quibus quilibet Sacerdos ratione neceſſitatis ex interpretatiua voluntate Eccleſiæ poteſt hæc Sacramenta miniſtrare, vt dictum eſt, ſed in terminis, quando moraliter non poteſt tempeſtiuè aduocari, vt in repentina neceſſitate, ceu declarant verba Pontificis, ibi *propter repentinam neceſſitatem*, vt ſi quis ex improuiſo ita infirmaretur, quod timeretur de vicina morte, aut ſi infirmi continui deuenirent ad talem ſtatum, vt deberent de præſenti hæc Sacramenta miniſtrari, & in alijs huiuſmodi caſibus. in quibus non poſſent, niſi cum licentia Parochi hæc Sacramenta miniſtrari. Ideoque obſeruatio huius priuilegij pendet à conſcientia Regularium, cui conſulere debent, an verè caſus neceſſitatis hæc ſacramenta miniſtrandi aduenerit, ne ſupradictas cenſuras incurrant. Extra hos verò neceſſitatis caſus nequeunt Regulares huiuſmodi Sacramenta miniſtrare. Non obſtat, quòd ſi non poſſunt extra caſus neceſſitatis hæc Sacramenta adminiſtrare, priuilegium nihil eis concederet, cum in caſu neceſſitatis quilibet Sacerdos, vt ſuperius dictum eſt, ea miniſtrare poſſit. Nam cum hæc Sacramenta non ſint abſolutè, ac ſimpliciter ad ſalutem neceſſaria, cùmque dubitabatur, an Regulares potuerint illa miniſtrare, etiam in caſu neceſſitatis, B. Pius V. ad remouendum omne dubium conceſſit hoc priuilegium Theatinis, ſequens veſtigia Pauli III. ac Sixti IV. qui illud Ieſuitis, ac alijs Regularibus prænominatis benignè conceſſerunt ad ſedandas non ſolùm turbas, quas ſæpè Parochi excitabant, verùm etiam conſcientias ipſorum Regularium, qui adhuc dubitabant, an etiam in caſu neceſſitatis hæc Sacramenta miniſtrare potuerint.

24 Vnde ſi aliqua Religio haberet generalem conceſſionem priuilegiorum inſtar eorumdem Clericorum Regularium, poſſet vti prædicto priuilegio, quia cum talis conceſſio ſe referat ad priuilegia alteri conceſſa, non minus operatur, quam ſi priuilegiato omnia, & ſingula alterius priuilegia ſingillatim, & ſpecificè conceſſa eſſent, & in conceſſione ſingillatim narrata fuiſſent, vt tradunt Bertrand. *conſ. 149. num. 2. vol. 1.* Pariſ. *conſ. 22. num. 5. lib. 4.* Oldrad. *conſ. 300. num. 8.* Mandoſ. *de priuilegijs ad inſtar quæſt. 4. num. 1.* quia inquit relatum eſt in referente, *l. aſſe toto ff. de hæred. inſtituend. & l. ſi ita reſcripſero ff. de cond. & demonſt.* Eo enim ipſo, quòd conceſſio eſt ad inſtar, eſt ad exemplar illorum priuilegiorum, quæ alteri conceſſa ſunt, & ideò continet quicquid in ipſis repetitur, cùm exemplar contineatur in exemplato ſecundum omnia.

25 Pro quo conſiderandum, an in litteris communicationis priuilegiorum ſimpliciter communicentur priuilegia, an verò communicatio extendatur etiam ad ea, quæ ſunt in præiudicium tertij, quocunque tamen modo fiat extenſio. Si enim ſimpliciter conceditur communicatio priuilegiorum abſque vlla expreſſione, ex qua colligatur

communicatio, etiam illorum, quæ ſunt in præiudicium tertij, habentes talem communicationem non fruentur dicto priuilegio, cùm contineat præiudicium iurium parochialium; quia in generali communicatione non veniunt, quæ continent præiudicium alterius, vt tradit Rota in Valliſoletana quartæ funeralis 19. Aprilis 1606. coram Iuſto, & in Valentina decimarum 28. Nouembris 1603. coram Lancellotto, & Caualer. *deciſ. 101. num. 3.*

26 Si verò in conceſſione communicationis priuilegiorum fiat extenſio, etiam ad priuilegia alieno iuri præiudicialia, aut expreſsè, aut tacitè per verba, ex quibus colligitur voluntas Pontificis concedendi priuilegia tam non præiudicialia, quàm præiudicialia, vt ſi in genere concedat illa, quæ de ſui natura continent præiudicium, qualia ſunt immunitates, exemptiones, &c. aut adhibeat clauſulas abrogantes conſenſum eorum, qui habent intereſſe, aut nolit obſtare defectum citationis, aut alio modo oſtendat ſuam enixam voluntatem, vt communicatio ſit de omnibus priuilegijs, & per omnia, aut alio modo ſimili, tunc, ſtante tali forma communicationis, fruentur priuilegio, de quò ſupra. Nam communicatio ſe extendet ad priuilegia, etiam continentia præiudicium, iuxta ea, quæ tradunt Mandoſ. *de priuil. ad inſtar quæſt. 4. num. 7.* Rota in Bononien. exemptionis 25. Maij 1618. coram Veroſpio, quæ eſt *deciſ. 30. tom. 2. par. 4. rec.* & in Milerenſi collectarum 7. Maij 1627. coram Vbaldo.

27 Secluſo igitur priuilegio, non poſſunt Regulares extra caſum neceſſitatis miniſtrare Sacrum Viaticum, & extremam vnctionem, niſi ſuis familiaribus, & continuis commenſalibus intra clauſtra degentibus ex Conc. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 11.*

28 Non obſtat, quòd ſi Religioſus aliquis decedat extra Monaſterium apud conſanguineos, illi adminiſtrat Sacramenta Parochus, in cuius Parochia eſt domus ægroti. Ergo ſimili ratione Religioſus miniſtrat Sacramenta parochiano ægrotanti in ſuo Monaſterio. Et confirmatur, quia Religioſus magis eſt ſubiectus ſuo Prælato, quàm parochianus ſuo Parocho etiam in Sacramentis. Ac proinde ſi non licet Prælato miniſtrare Sacramenta ſuo ſubdito ægrotanti extra Monaſterium in domo ſeculari, neque licebit Parocho illa adminiſtrare ſuo parochiano intra Monaſterium, vel in eorum Eccleſijs, ipſis reſiſtentibus.

29 Huic obiectioni facilè reſpondetur. Quia Regularibus prohibetur adminiſtrare eiuſmodi Sacramenta Clericis, & laicis per dictam *Clement. 1. de priuileg.* non verò prohibetur Parochis, quibus ex officio id incumbit per *Clement. dudum §. verum de ſepult.* ac Trid. *ſeſſ. 23. de ref. cap. 1. & cap. 14.* idque ex præcepto diuino. *Io. 21. Act. 10. Epheſ. 4. d. cap. ſicut 8. q. 1. cap. qui Epiſcopatum 2. quæſt. 3. cap. præcipuè 11. quæſt. 3. c. gloria Epiſcopi 12. q. 1.* cum ijs animarum cura commiſſa ſit.

30 Ad quintum affirmatiuè. Quia Religio Equitum Hieroſolymitanorum eſt vera Religio. Nam emittunt tria vota eſſentialia paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, quæ conſtituunt ſubſtantiam Religionis, vt conſtat ex formula profeſſionis ipſorum, quæ habetur in eius *lib. ſtabiliment. tit. 2. ſtabil. 5. & ex cap. Cum & plantare, extra de priuileg.* & tradunt communiter Doctores, nominatim Monet. *de conſeruat. cap. 10. n. 387.* Ceual. *tract. de cognit. per viam viol. par. 2. quæſt. 148. num. 19.* Bobadil. *lib. 2. polit. cap. 19. num. 11.* Sperell. plurimos referens *deciſ. 21. n. 8.* Atque adeo ſunt verè Religioſi, vt notant Doctores, quos alibi adduxi, ac iudicauit Rota *deciſ. 177. num. 1.* apud Farinac. *par. 1. recent.* & coram Puteo *deciſ. 382. num. 2. lib. 1.* & coram Gregorio XV. *deciſ. 87. num. 2. & deciſ. 454. num. 3. p. 2. rec.* & in Egitanienſi commendæ 8. Iunij 1626. coram Merlino, paſſimque alibi.

Digitized by Google

CONSVLTATIO CC.

An prouincialis, aliuſue Prælatus regularis, ſiue eorum Vicarij ab ipſis deputati, pendente accuſatione, ſiue appellatione ſuper eorum electione, poſſint adminiſtrare, & gubernare ſuam Prouinciam?

1 NEgandum videtur per textum *in cap. fin. §. hæc eadem, de ſtat. Monach.* vbi quod donec apud Sedem Apoſtolicam tractatur de amouendo Abbate, ſuſpenditur eius adminiſtratio, alio idoneo deputato. Sic etiam *in cap. inter ſollicitudines* 10. *de purg. canon.* ſtatuitur, quòd diffamatus de crimine, ſuſpendatur ab officio, donec ſe purger, & abſoluatur, & firmat Innoc. *in cap. accuſatum num.* 1. *de ſimon.* vbi ait, accuſatum ſuſpendi ab officio, nec eſſe ſpeciale in ſimonia, ſed commune alijs criminibus, inquit Abb. ibi *num.* 3. Capel. Toloſ. *deciſ.* 370. ibique Add. Grammat. *conſ. crimin.* 10. *per tot.* Fachin. *conſ.* 38. *num.* 63. *ac ſeqq. lib.* 1. & Franc. à Ponte *deciſ.* 25. *num.* 1. *cum ſeqq.*

2 Quod facilius procedit, quando timentur ſcandala ob perturbationem totius Religionis, vel Prouinciæ, ac ob perperam, & temerè geſta, dum, lite pendente, officium aſſumit. In quo caſu ſine dubio debet ſuſpendi adminiſtratio ex hac ſola cauſa, vt benè ratiocinatur Fachin. *d. conſ.* 38. *num.* 66. *& ſeqq.* ac probat textus *in cap. quia* 3. *q.* 2. & eſt ratio, quia ob ſuſpicionem ſcandali poteſt Iudex auocare ad ſe poſſeſſionem, ac præcipere partibus, ne ea vtantur.

3 Accedit, quòd, donec cognoſcatur cauſa appellationis, debet abſtinere ab exercitio ſui officij per textum *in l. nullo C. quorum appell. non recip.* quod latè exornat Barboſa *vot.* 4. *à num.* 62.

4 At nihilominus regula eſt, quòd Prælatus, ſiuè Officialis accuſatus, accuſatione pendente, immo etiam poſt latam ſententiam, quando ab ea appellauit, non ſuſpenditur ab exercitio Prælaturæ, vel officij. Sic probat in puncto textus *in cap. nonnè* 8. *q.* 4. Gloſ. quem vocant notabilem in *in cap. ſæpè v. ſententia in fin. de appell.* Felin. *in cap. omnipotens ſub init. eod. tit.* Lancell. *de attent. accuſat. ſeu inquiſitione pendente cap.* 5. ac pleniſſimè in terminis Nouarius omninò videndus *in addit. ad deciſ.* 8. de Franch. *verſ. pro qua facit textus.*

5 Dantur tamen aliqui caſus, quibus fortè permiſſa eſt talis ſuſpenſio, & in illis etiam cum magna circomſpectione, ac ſtrictè proceditur, quia remotio dedecus eſt, vt in hac ſpecie inquit Franch. *d. deciſ.* 8. *in fine.* Primus eſt quando de delictis grauiſſimis, quæ Prælato opponuntur, conſtat per vulgatam infamiam, & vehementem ſuſpicionem, proceditur que per viam inquiſitionis, non per viam accuſationis, ne ſcilicet ſit in poteſtate cuiuſuis accuſatoris aliquem ab officio, ſiuè electione reuocare, vel remouere per textum *in cap. inter conſuetudines* 10. *de purgat. can.* ibi: *attendentes autem vulgatam infamiam, graue ſcandalum, & vehementem ſuſpicionem ex dictis teſtium obortam*, cui conſonat Gloſ. ibi, *nota quod cum aliquis eſt infamatus, non debet ſtatim ſuſpendi ab officio, & beneficio, ſed ab officio tantum, vbi multum ſit infamatus.* Pleniſſimè Innoc. *in d. cap. Accuſatum de ſimon.* circa fin. ibi. *Hæc autem decretalis loquitur tantum in inquiſitione, & exponunt accuſatum, ideſt infamatum, & propter infamiam contra eum procedit inquiſitio; ſpeciale enim dicunt in inquiſitione, vt nullus, contra quem proceditur inquirendo, poſſit eligi.* Et eſt ratio, quia cùm inquiſitio non debeat fieri, niſi contra diffamatos *infra eodem*, & electus bonum teſtimonium debeat habere, etiam ab ijs, qui foris ſunt, iſte, qui diffamatus eſt, eligi non poteſt. Sed accuſatio, & denunciatio, & exceptio eſt in optione cuiuſcunque, etiam nulla infamia præcedente. Et ita per conſequens eſt in cuiuſcunque optione quemlibet ab electione reuocare, vel remouere.

6 Secundus caſus eſt, quando agitur contra officialem, ex eo quòd deliquerit in officio, & tunc ob delicta in officio commiſſa, dummodò tamen concurrat diffamatio, proceditur ad ſuſpenſionem. De delictis verò ante officium ad hunc effectum nulla habetur ratio. Ita Bart. *in l. libertus §. In quæſtione, ff. de munic.* quem eſſe communiter receptum, & ad quem in his terminis ſemper eſſe recurrendum, ait Vincent. de Franch. *d. deciſ.* 8. *num.* 5. allegans etiam *num.* 3. Innoc. *in cap. licet, de ſimon.* qui fundat rationem ſui dicti in publica infamia.

7 Et ad hoc caput reducitur textus *in cap. fin. de ſtat. Monach.* ibi. *Si autem dilapidator inuentus fuit, vel aliàs meritò amouendus per diœceſanum, poſtquam ſibi à Viſitatoribus hoc denunciatum fuerit; Amoueatur abſque iudiciorum ſtrepitu à regimine Abbatiæ, de monaſterio prouideatur interim adminiſtrator idoneus, qui temporalium curam gerat, donec ipſi monaſterio fuerit de Abbate prouiſum.* Præter quod hic caſus dilapidationis eſt ſpecialis, & propterea priuatur Abbas, & Prælatus ſine ſtrepitu iudiciorum, iuxta *cap. ſi quis Abbas* 18. *q.* 2. cum concordantibus, de quibus latè Tambur. *de iur. Abbat. q.* 16. *n.* 4.

8 Tertius caſus eſt, quando crimina non ſolum ſunt grauiſſima, ſed notoria, vel vehementi ſuſpicione probata; ad quod caput reducuntur ſimonia, ſuſpicio hæreſis, ac eiuſmodi. Sic decernit *text. in cap. per tuas de ſimon.* vbi habetur ratio teſtium, & adminiculorum, & in illis ſit totum fundamentum. Et *in d. cap. Inter ſollicitudines* 10. *de purg. canon* ibi, *attendentes autem vulgatam infamiam, graue ſcandalum, & vehementem ſuſpicionem ex teſtium dictis obortam*, traditque Nouar. *ad dictam deciſ.* 8. *verſ. adeò verum.* ibi, *præfata limita. niſi crimen ſit notorium, vel famoſum*, Add. ad Capell. Toloſ. *deciſ.* 331. *num.* 4. vbi totum fundamentum conſtituit in infamia, enormitate delicti, & probatione, ac pleniſſimè Innoc. *in cit. cap. licet* 31. *de ſim.* ante *num.* 4. ibi, *ſed nota quòd non per ſolam accuſationem remouetur, niſi alia probatio adſit*, & mox *num.* 5. *Nota quòd ad inquiſitionem proceditur ob ſolam infamiam de dilapidatione, & ſi non ſit ſuſpectus; ad remotionem ab adminiſtratione, non niſi ſit ſuſpectus, vel dic, quod maior ſuſpicio neceſſaria eſt ad hoc, vt remoueatur ab adminiſtratione, quàm ad procedendum ad inquiſitionem.*

CONSVLTATIO CCI.

An nouitiæ licita ſit reclamatio ad Prælatum Superiorem, quòd Moniales illam non admiſerint ad profeſſionem?

1 NEgatiuè videtur reſpondendum. Quoniam à non admiſſione, & electione, tanquam libera, & quæ pendet ab animo, & conſcientia Monialium, non datur appellatio, Cyriac. *controu.* 308. *num.* 34. Vnde antequam præceſſerit reſolutio Capituli, quòd ſcilicet Nouitia ſit admiſſa, vel reiecta, non eſt licita reclamatio, vt firmat Franch. *in cap.* 59. *Vt debitus q.* 2. *num.* 9. *de appell.* qui ait, hanc opinionem tanquam communem eſſe tenendam, aliàs ſequeretur abſurdum, quòd eſſet in poteſtate cuiuslibet Nouitiæ, omiſſa via ſcrutinij, & capituli Monialium, prætextu futuri timoris non admiſſionis, recurrere ad Ordinarium, vel ad Superiorem Regularem, & coram eo profeſſionem emittere. Quod nullo modo eſt permittendum; quia cùm profeſſio ſit contractus oneroſus, vltrò citròque obligatorius, requiritur conſenſus Monialium, & Nouitiæ, *l. in omnibus, ff. de alt. & oblig.* Decian. in terminis *conſ.* 18. *num.* 10. *lib.* 3. Tambur. *de iur. Abbat. diſput.* 6. *q.* 4. *num.* 6. *&* *q.* 5. *num.* 1. Rodriq. *quæſt. regul.* 17. *art.* 7. *in fin. tom.* 3.

2 Hinc profeſſio emiſſa coram Prælato Superiore eſt nulla, quia non poteſt admittere Nouitiam ad profeſſionem ſine conſenſu maioris partis Monialium, cùm de iure communi ad illas pertineat, nedum quando recipitur ad probationis habitum, ſed etiam quando admittitur ad profeſſionem, Abb. *in cap. ad Apoſtolicam*, ibique Gloſ. *fin. de Regular.* & in ſpecie probant Mirand. *in Man. Prælat. tom.* 1. *q.* 15. *art.* 1. *&* 2. Barth. de Vecch. *in prax. Nouit. diſp.* 6. *dub.* 2. *num.* item 2. *& diſp.* 7. *dub.* 4. *num.* 2.

Sanch.

Digitized by Google

Sanch. *in Decal. lib.5. cap.4. n.65.* Rodriq. *d. tom.3. q.17. art.7.* qui omnes atteſtantur de conſuetudine omnium Religionum, & ita etiam obſeruatur iuſſu S. Congregationis, & mandatur expreſsè in eius licentiis impreſſis; quibus addo Tambur. *d.diſp.6.q.3.num.3.* vbi, quòd ſi Epiſcopus, vel alius Prælatus in hoc caſu compelleret Moniales ad recipiendum Nouitiam, vt profeſſam, poterunt ad Superiores appellare. Atque ita declarauit S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus in vna Colonien. 17. Maij 1652. vt ex litteris datis Archiepiſcopo Conſentino, Nuncio Apoſtolico Colonienſi ſequentis tenoris: *Molto illuſtre, & Reuerendiſſimo Monſignor come fratello. E ſtato rappreſentato alla Sac. Congregatione, che vna giouane Nouitia nel monaſtero dell'Ordine Ciſtercenſe della dioceſe di Lieggi, doppo eſſere ſtata ributtata dalla Priora con voti di diecisette alt e vocali sij ſtata dall' Abbate col ſolo conſenſo della Badeſſa, e di cinque altre Suore cauata fuori del Monaſtero, e nella di lui caſa ammeſſa alla profeſſione alla preſenza di due di quelle Monache, e ricondotta poi nella clauſura, non oſtante, che l'altre habbiano riclamato, e proteſtato. Queſto fatto, ò ſi riguardi la violenza vſata alla reciproca liberta delle profeſſioni, & alla forma tenuta in darla, o alla violatione della clauſura, ſi come hà recato marauiglia à queſti Eminentiſſimi miei Signori, così è ſtato appreſo per degno di ſeuero gaſtigo, e che non paſſi in eſempio. Onde doppo hauere l'Eminenze loro dichiarato nulla la profeſſione della Nouitia, hanno ordinato, che V. S. formando ſopra il fatto diligente proceſſo, puniſca rigoroſamente l'Abbate, e le complici nel modo, che ſtimerà di ragione, & adeguato al delitto. E che quanto alla Nouitia ordini, che ſi facci da quelle Suore nuouo Capitolo. E quando non ottenga legitimamente il conſenſo della maggior parte per eſſere ammeſſa alla profeſſione, ſi mandi alla ſua caſa. Tanto ſi contenti di eſſeguire con darne auiſo, e Dio la conſerui.*

3 At nihilominus in hac recenſeo, huiuſmodi reclamationem cum iuſta cauſa eſſe licitam. Euidens enim eſt, quòd Nouitia habet notabile intereſſe in cauſa, & eius non admiſſio ſine cauſa afferret ipſi notabile grauamen; atque iniuriam. Vnde non poteſt reijci eius reclamatio in cauſa præſertim canonica, in qua ſecundùm ius canonicum licet à quocunque grauamine appellare, *Clem.1. in fin. de ſequeſt. poſſ. & cap. Cum ad ſedem de reſtit. ſpol.* ac notat Abbas ibi, Curt. *iun. conſ.168. num.39.* Couar. *pr. quæſt. cap.23. num.8.* Afflict. *deciſ.269. num.2.* Rot. *deciſ.4. num.4. par.3. rec. &* coram Pegna *deciſ.1075. num.4. &* coram Ludouiſio *deciſ.515. num.1.* Æquitas enim iuſtitiæ exigit, vt poſſit quiſque ſe indemnem ſeruare, & ſe tueri à quocunque grauamine tam circa perſonam, quàm circa famam, & propria bona. Ideòque eadem Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus ſub die 2. Octobris 1648. ac alibi ſæpiùs declarauit, Moniales non poſſe reijcere à profeſſione Nouitiam ſine cauſa. Et licèt aliàs cenſuerit, Ordinarium nullo pacto compellere poſſe Moniales ad acceptandas puellas ad habitum, neque ad profeſſionem, licèt haberent licentiam Sedis Apoſtolicæ, vt ſub 26. Maij 1602. nulloque modo Moniales iuramento, vel cenſuris eſſe cogendas ad exprimendam cauſam, cur aliquam Nouitiam à profeſſione reijciant, nihilominus cenſuit etiam poſſe per Ordinarium, ſi ita expedire iudicauerit, ſuper huiuſmodi negotio eaſdem Moniales ſecretò interrogari, & ſi quæ ſuffragium aduerſus Nouitiam tulerunt, idoneam repulſæ cauſam adduxerint, ab incepto deſiſtet, & conſanguineis Nouitiæ, vt acquieſcant ſuadebit. Sin autem Moniales nullam, aut minus idoneam ſuffragij ſui cauſam attulerint, dabit operam, vt ipſas ab earum ſententia abducat, ne contra Chriſtianam charitatem lædant, aut minuant exiſtimationem Nouitiæ. At ſi pertinaciter recuſauerint, de earum contumacia Sacram Congregationem faciat certiorem, vt de opportuno remedio confeſtim prouideri poſſit, vt reſoluit ſub die 5. Nouembris 1605. Vnde aliquando iuſſit iterùm conuocari Capitulum, dummodò Monialibus pro extorquendis ſuffragijs vis non inferatur, vt ſub 30. Ianuarij 1602. Et ſi neceſſe fuerit, Ordinarius ſecreto, & ex improuiſo ſe conferat ad Monaſterium, vbi procuret ſuffragia per Moniales liberè dari, vt ſub die 30. Iunij 1620. Profeſſio verò Monialium fieri debet in manibus Ordinarij principaliter, non autem Abbatiſſæ, vt 22. Februarij 1625. Emiſſa tamen in manu Superioris, reclamante maiori parte Monialium, eſt nulla, vt in d. Colonienſi 26. Septembris 1653.

CONSVLTATIO CCII.

An Moniales tranſlatæ ex vno Monaſterio ad aliud, teneantur ſub nouo Prælato, ſiue Ordinario, cui perpetuò ſubijciuntur, nouam profeſſionem emittere?

ET affirmandum eſt iuxta decreta Sac. Congregationis ſuper Epiſcop. & Regular. & Diploma Apoſtolica, quæ in hac re expediri ſolent, cùm facultas, quæ olim ſiue de iure communi, ſiue ex Sac. Concilio Tridentino locorum Ordinarijs, vel Monaſteriorum Superioribus ſuper hoc competebat, fuit ſublata per conſtitutionem B. Pii V. quæ incipit *Decori*, vt eadem Sac. Congregatio declarauit ſub die 30. Maii 1621. Vnde Moniales quacunque occaſione transferri amplius non poſſunt à Monaſterio ad Monaſterium ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ, toties, quoties obtinenda, ne occaſione quidem Prioratus, vel alterius officii, quibuſcunque in contrarium non obſtantibus ex decreto Pauli V. publicato à d. S. Congregatione ſub die 22. Decembris 1617. & generalibus Ordinum Procuratoribus intimato. In eiuſmodi autem Diplomate hæc verba ſolent apponi. *Vltra præfatam facultatem ſe, vt ſuprà transferendi, intra ſupradictum tempus ad alia Monaſteria eiuſdem ordinario ſubiecta, vel alterius, vbi æqualis obſeruantia, & etiam laxioris, ac ſignanter ad monaſteria Sanctæ Claræ Ordinis Sancti Franciſci, aliaque ſimilia tranſire, atque ibidem profeſſionem, etiam non completo probationis anno, dummodò per duos ſaltem menſes nouitiatum agant, omittere licitè valeant concedimus.* In quo manifeſtè decernitur, quòd non aliter incorporentur in monaſteria, ad quæ ſunt transferendæ, niſi habito priùs nouitiatu, & profeſſione emiſſa ibi, *dummodo*, &c. quod neceſſariò exigit, vt id exiſtat, cui adiungitur, vt tradit Buttius per *textum in cap. fin. verſ. octauo nota, de tranſlat. Epiſc.* Alex. poſt Ioan. Andream *in l.1. ſub initio num.8. ff. ad l. falc.* & Ruin. *conſ.202.* Et præfata clauſula, *dummodò per duos ſaltem menſes*, intelligitur de tranſlatione ad monaſteria, vel eiuſdem Ordinis Ordinario loci ſubiecta, vel alterius, vbi æqualis obſeruantia vigeat, vel etiam laxioris. Quia illa diſpoſitio omnia illa comprehendit, ibi: *Vltra præfatam facultatem.* 1

2 Secundò, id euidenter probatur, quia duobus modis fit tranſlatio ab vno Monaſterio, & incorporatio in alterum. Vel per profeſſionem expreſſam in ſecundo, vt per Fridet. *de ſen. conſ.5. num.2.* vbi Monachus vnius monaſterii electus Abbas alterius eiuſdem Ordinis, dimiſſa Abbatia, non remanet Monachus ſecundi, niſi profeſſionem expreſſam in eo emiſerit, vt in puncto Rota *deciſ. 109. num.4. par.2. recent.* Vel auctoritate Papæ, ſeu Sacr. Congregationis per clauſulam de ſtylo ſolitam: *Ex nunc volumus, vt eiuſdem monaſterij Monachus cenſearis, & in eo in Monachum recipiaris*, vt per eumdem Frid. *de ſen. conſ.19. num.6. vol.2.*

3 Tertiò, ex ratione; quia in primo monaſterio promiſerunt obedientiam Deo in primis, & Generali tantummodò illius Religionis, cui monaſterium erat ſubiectum, eiuſque ſucceſſoribus, iuxta formam traditam à Specul. *tit. de Regular. in princ.* Archid. Ioann. Andr. Gemin. *in cap.1. de regul. in 6.* ac Pauli de Caſtr. *in auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſ. numer.2.* Epiſcopus autem, ad cuius iuriſdictionis monaſterium transferuntur, non eſt ſucceſſor Generalis præfati. Atque adeò moniales tranſlatæ ex vi ſuæ profeſſionis non tenentur obedire Epiſcopo, neque Priorissæ illius monaſterii, eiſdem ſubiecti. Ac proinde, vt illis obedire teneantur, eſt neceſſarium, vt illis in noua profeſſione obedientiam promittant.

4 Huius

Digitized by Google

4 Huius probationis ratio eſt; quia omnis obedientiæ obligatio prouenit ex promiſſione ita, vt eatenus locum habeat, quatenus promiſſa eſt, vt oſtendit ex D. Bernardo Carol. de Tap. *in tract. de relig. reb. in d. Auth. ingreſſi cap. 1. num. 40.* D. Thom. *in 2. d. 44. q. 2. art. 3. in vlt. arg.* ac ibi D. Bonau. *cap. 3. quaſt. 2. in corp.* Et ſic iuriſdictio conceſſa Superioribus Religioſorum in Religioſos eſt ad illos compeſcendos ad exequendam obligationem ſuſceptam per vota in profeſſione emiſſa, vt optimè Vaſq. *1. 2. q. 65. art. 2. diſp. 154. num. 21.* Vnde Religioſi, ne ipſi quidem Pontifici tenentur obedire præter obligationem communem aliis Eccleſiaſticis ad ipſi obediendum debitam, niſi obligatione voti obedientiæ a ſe ipſis ſpontè ſuſcepti, vt benè Leſſ. *lib. 2. de iuſt. cap. 31. dub. 9. numer. 76.* additque Sanch. *tom. 2. in præcept. decal. lib. 6. cap. 1. n. 11.* quòd Religioſi, etiam ſecluſo priuilegio exemptionis, non tenentur obedire Epiſcopo ex vi voti facti Superiori Ordinis, quoad obſeruantias regulares. Quia, & ſi, ſecluſo priuilegio, eſſent ipſi Epiſcopo ſubditi, ſicut alii Eccleſiaſtici, id tamen intelligeretur quoad ea, quæ concernerent ordinem iudicialem.

5 Non obſtat, quòd in ſecundo monaſterio obſeruantur eadem Regula, & conſtitutiones, quæ in primo. Vnde, cum ſint eam profeſſuræ, non indigent noua profeſſione in ſecundo. Quia omiſſo, quòd non eodem modo ſolent obſeruari, in profeſſione non ſolùm attenditur, quòd ſit eadem Regula, & idem Ordo, ſed etiam, quòd ſint iidem Superiores inter ſe ſubordinationem habentes, quibus obedientiam promittatur; & ideò tranſeuntes ab vna Congregatione ad aliam eiuſdem Ordinis, ac Regulæ nouam profeſſionem emittunt, vt in Congregatione Diſcalciatorum Eremitarum Sancti Auguſtini, & aliis. Et quod ampliùs eſt, etiam ſi habeant eumdem Generalem, quia Vicarii Generales, & Prouinciales dictæ Congregationis ſunt omnino diuerſi, & inter ſe nullam ſubordinationem habent.

6 Quæ quidem confirmantur. Primò, quia Moniales, tranſlatæ ante profeſſionem, in nouo monaſterio emiſſam, poſſunt iterùm redire ad primum, & ſi vellent, teneretur eas recipere, nec Epiſcopus, vel Prioriſſa noui monaſterij poſſet eas impedire, quia licentia ſe transferendi eſt facultatiua ex cauſa ſcilicet tranſlationis plenæ, nec poteſt habere firmitatem, niſi ea ſecuta per profeſſionem expreſſam in nouo monaſterio. Et ideò ante illam poſſunt redire ad primum, Sanch. referens Baldum, & alios *loco alleg. cap. 7. num. 104.* Ergo, vt præfatæ Moniales maneant ſubiectæ firmiter Superioribus dicti monaſterij, eſt neceſſarium, vt in illo nouam profeſſionem emittant.

7 Deinde ſi Epiſcopus aliquam Nouitiam in primo monaſterio, ſibi non ſubiecto, de facto ad profeſſionem admitteret, illa non eſſet ſolemniter profeſſa, neque in illud monaſterium incorporata, quia Epiſcopus non habens iuriſdictionem in illo monaſterio primo, non potuit Nouitiam ad profeſſionem admittere, neque in monaſterium incorporare. Aliàs enim contra omne ius extra territorium ius diceret, *l. fin. ff. de iuriſd. om. iud.* & *cap. 2. de conſt. in 6.* & in ſpecie Abb. *in cap. porrectum de Regul.* latèque Galeat. *vol. 1. conſ. 109. à num. 41.* Itaque Superiores primi monaſterii ex vi profeſſionis, à Monialibus tranſlatis emiſſæ in dicto primo monaſterio, non poſſunt illas incorporare in ſecundum monaſterium, in quo nullam habent iuriſdictionem. Ac proinde, vt in hoc ſecundo monaſterio maneant incorporatæ, eſt neceſſarium, vt eas de nouo admittat ad profeſſionem Superior eiuſdem monaſterij.

8 Ex quibus ceſſat opinio Oſtienſis *in cap. ad Apoſtolicam de Regul.* quòd ſcilicet tranſiens ab vna Religione ad aliam ſiue æqualis obſeruantiæ, ſiue ſtrictioris, ſiue laxioris, non tenetur ad emittendum nouam profeſſionem; ſiquidem profitendo vnam Religionem, omnes videtur profiteri. Eſt enim falſum, & contra communem ſtylum, ius, ac rationem, vt per Nauar. *lib. 2. conſ. tit. de Regul. conſ. 3.*

9 Hinc deducitur, non eſſe faciendam reſtitutionem illarum dotium à primo monaſterio, quia per profeſſionem in eo factam, fuerunt eidem perpetuò acquiſitæ ex *Auth. Ingreſſi, C. de Sacroſ. Eccleſ.* Nec transferentur ad aliud monaſterium per Monialium tranſlationem, niſi eadem tranſlatione perfecta per profeſſionem, ſicut neque per ingreſſum in monaſterium, quia non dicitur ingreſſa, ſiue tranſlata abſolutè, ac plenè, niſi ſit profeſſa *d. auth. Ingreſſi,* vbi Tapia, quamplures referens *cap. 1. art. 1.* Præterea dum non fecerint profeſſionem, remanent Moniales primi monaſterii, & Nouitiæ ſecundi. Idque tantò magis admitti debet, quia reſtitutio dotis monialis, quæ transferri petit, de iure reſtitui non debet, Hyer. Rodriq. *reſol. reg. 54. num. 7.* nos latè *in primo tomo.*

10 Rurſus neque eſſe faciendam reſtitutionem cenſus, ſeu annui redditus, ſi prætendatur reſtituendus integrè in ſorte principali, quanti æſtimatur. Nam quicquid ſit, an in annuis præſtationibus, in quibus ſors à fructibus non diſtinguitur, poſſit cadere æſtimatio, ſaltem in dote pro Moniali non poteſt haberi pro venditione, quia inuolueret pretium, & conſequenter ſimoniam in receptione Monialium, *cap. quoniam de ſimon. cap. quam pio 1. quæſt. 2.* D. Thom. *2. 2. quæſt. 100. ar. 3. ad 4.* Patetque ad ſenſum, quòd in dote Monialium ceſſet ratio venditionis, quæ militat in dote æſtimata, nam in dote profana fundus æſtimatur, quia reſtitui debet, *tot. tit. ff. ſol. matrim.* vt ſciatur, cuius periculo pereat, *l. plerumque ff. de iur. dot.* Dos verò Monialium perpetuò applicatur Monaſterio, fitque de illius dominio irreuocabiliter ex conſuetudine generali, Sanch. *d. lib. 7. cap. 9. num. 23.* Et ſic partes non potuerunt cogitare de reſtitutione, & minus de tacita conuentione, & æſtimatione, ſed datus fuit cenſus ſimpliciter pro alimentis, & ſic ſufficit illius reſtitutio, etiam fructibus per accidens diminutis.

11 Item neque reſtitutionem veſtium, ſiue iocalium, vtpotè ordinaria quæque vnicam ſummam cum dote minimè faciunt, ſed ſeparatim monaſterio traduntur, Seraph. *deciſ. 126. & deciſ. 132.* Ludouiſ. *deciſ. 80. numer. 10. & 12.* ac latè Caualc. *deciſ. 64. à num. 12.* Et præter id, hæc vltra dotem donata, ſeu oblata cenſentur, ac irreuocabiliter data in remiſſionem peccatorum ita, vt neque reuocari queant à donantibus, neque à ſecundo monaſterio, Hyer. Rodriq. *reſol. 53. num. 5.*

CONSVLTATIO CCIII.

An liceat iurare per Sanctos? &
An rectè per, & ad Sancta Euangelia iuretur?

1 AD primum Nego. Quia in ſacra Scriptura ea tantùm iuramenti formula conceſſa eſt, quæ per ipſum, & ſolum Deum ſit, *Deuter. 6. v. 13. & cap. 10. v. 20. Ierem. 5. v. 7. & 12. v. 16. Ioſu. 23. v. 7. Matth. 5. v. 44.* D. Hieron. & Chryſoſt. ad dictum *cap. 5. Matth.*

2 Ad ſecundum reſpondetur negando per proximè allegata fundamenta. Conceditur tamen poſſe ſine impietate, & idolatria proponi in conſpectum iurantis ſacroſancta Euangelia, & manu, ſiue duobus prioribus digitis tangi, quod dicitur iurare ſuper, vel tactis Euangeliis, & vocatur iuramentum corporale, *l. 1. C. ſi aduerſ. vendit. l. 3. in fine C. ſi minor. ſe maior. dix.* Cuiac. *ad Nouel. 51.* Et talis modus iurandi in iure ciuili, & feudali frequens, & vſitatus eſt, vt *l. in omnibus 1. §. 1.* ibi, *tactis ſacroſanctis Scripturis C. de iuretur. propt. calum. l. 27. v. vlt.* ibi, *ſacroſanctis Scripturis propoſitis C. de Epiſc. aud. l. 14. pr. & §.* ibi, *tactis ſacroſanctis Euangeliis C. de Iudic. Nouel. 8. auth. Collat. 2. tit. 3. lib. 2. feud. tit. 2. pr.* ibi, *iurent tactis ſacroſanctis Scripturis, & tit. 7. in pr.*

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO CCIV.

An, & quatenus Epiſcopo liceat hoſpitalia, ac cæteros locos pios viſitare, & ab eorum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere?

1 ET affirmatiuè reſpondendum eſt. Tum quia Epiſcopus de iure communi fundatam habet intentionem ſuper ſubiectione, adminiſtratione, & ordinatione hoſpitalium, quæ propterea ſubſunt illius viſitationi, vt multis relatis probat D. Fagnanus *in cap. Xenodochijs n.1. & cap. ſeq. num.6. de relig. domib.* Tum etiam ex decretis Sac. Concilii Trid. *ſeſſ.22. de ref. cap.8. & 9.* ex quibus Doctores omnes concludunt, poſſe Epiſcopum, tanquam Delegatum Sedis Apoſtolicæ, quocunque priuilegio exemptionis non obſtante, viſitare, & redditionem rationum petere, vt Cochier. *de iuriſd. in exempt. p.1. q.31. num.7. & vlt. & par.2. quæſt.45. num.77. & 95.* Io. Franc. Leo *in theſ. for. eccleſ. par.2. cap.16. num.26.* Fuſc. *de viſit. lib.2. cap.13. num.21. 27. & ſeqq.* Barboſ. *ad d. locum Concilij num.9. & 10. & in collect. ad ſeſſ.7. cap.15. num.2. & de iuriſd. Epiſc. alleg.75. à num.1.* Rot. *deciſ.67. numer.3.* apud Tambur. *de iur. Abbat. tom.3.* Et ideò adminiſtratores hoſpitalium, qui prætendunt illa eſſe omnino exempta ab huiuſmodi viſitatione, id concludenter probare tenentur ex lege fundationis, vt pariter aduertit idem D. Fagnanus *loc. alleg. num.3. & 6.* Ameydeo. *de ſtyl. Datar. lib.1. cap.15. §.5. q.11. num.21.* & Add. ad Gregor. *deciſ.8. num.4.* & Rota *deciſ.30. n.2. p.2. recent.*

2 Ac præſertim ſi aliàs Epiſcopus illa viſitauerit. Siue enim id conſideretur, tanquam demonſtratiuum obſeruantiæ poſt Tridentinum, ſiue ponderetur, tanquam actus poſſeſſorius, apptimè deſeruit ad comprobationem iuris ipſius, vt in leuioribus terminis de manutentione, aliàs obtenta, conſiderat Poſtb. *de man. obſer.29. num.10. & 13.* Giouagnon. *conſ.9. lib.2. n.76. & ſeq.*

3 Vnde ſuffragari non poſſunt priuilegia à Summis Pontificibus tempore fundationis impetrata pro eorum conſenſu, ad quos non tarò recurritur pro impetratione iuriſpatronatus, tam & ſi iſtud poſſit liberè concedi per Ordinarium, vt tradit Corrad. *in prax. benef. lib.4. cap.4. num.37.* ſi in eis non legatur talis exemptio, ſique conceſſa non ſint poſt Tridentinum, alioquin ſublata eſſent per ipſum *d. ſeſſ.22. c.8.* ac ſi non faciant mentionem, cui reddenda ſit ratio, de qua *d. ſeſſ.22. c.9.* vt ex mente Sac. Congregationis Concilii ponderando priuilegium Nicolai V. contra Adminiſtratores Hoſpitalis Papiæ reſpondit idem D. Fagnan. *in d. cap. Xenodochijs num.5.* Præſertim ſi priuilegia fuerunt conceſſa ſub conditione ſufficientis dotationis. Ex hoc enim excluditur antecedens dotatio ad tradita per Spad. *conſ.20. num.2. & 13. lib.2.* & fit, quòd non poſſit eſſe locus priuilegio, niſi expreſsè, & concludenter doceatur ab Adminiſtratoribus de adimplemento conditionis, nempè ſufficientis dotationis, vt reſpondit Rot. *deciſ.952. n.1. & 8.* coram Seraph. & *deciſ.285. n.140.* coram Durano *deciſ.2. n.1.* coram Millino, & *in recent. deciſ.381. ſub n.2. p.1. & deciſ.630. num.68. ac ſeqq. p.4. tom.3.* Vbi addit, quòd tunc ſolum ſufficit ſemiplena probatio, quando agitur de verificatione gratiæ, non autem de executione conditionis, quæ inducit formam, ſicuti diſtinguit Seraph. *d. deciſ.952. n.7. & 8.* Executio autem conditionis, ſiue verificatio iuriſpatronatus, ad cuius acquiſitionem tria concurrere debent copulatiuè, nempè fundi collatio, conſtructio, & dotatio, prout admonet D. Fagnan. *in cap. quoniam num.26. & ſeqq. de iurepatr.* ſatis excludi videtur ex quo illud, cùm ſit quædam ſeruitus, & onus, in dubio nunquam præſumitur, Rot. *deciſ.1353. num.1. & 2.* coram Seraph. & pro libertate eſt omnis præſumptio, Rot. *deciſ.147. num.8.* coram Merlino.

4 Nec ſufficienter probari videtur ex quibuſdam pijs fidelium, diſpoſitionibus legatis, & oblationibus factis dictis Hoſpitalibus. Nam quicquid ſit, an ad effectum acquirendi iuſpatronatus requiratur expreſſa reſeruatio, prout affirmatiuam opinionem tuetur Abb. *in d. cap. quoniam n.10. de iurepatron.* Paulus de Cittadin. *de iurepatr. p.3. cauſ.2. q.5. num.13.* & Calder. *conſ.1. in fin. de iurepatr.* vbi in puncto iuris ait veriorem, ac Rot. in Orolien. iuris conferendi 19. Nouembris 1576. coram Blanchetto, & luculentius in Narnien. ſuppreſſionis Conuentus 5. Maij 1664. §. *Præterea* coram Beuilaqua cum ibi relatis; certum tamen eſt ad acquirendum iuſpatronatus neceſſariò requiri, quòd quis expreſsè det cauſa dotis. Nam aliàs per ſimplicem erogationem, donationem, vel legatum factum Eccleſiæ, illud non acquiritur, cum erogans, donans, vel legans videtur potiùs benefactor, quàm dotans, & acquiſitor iuriſpatronatus, ſicut firmant Ioann. And. *in cap.1. col.3. ſub init. de iurepatr.* ibique Abb. *num.10.* & *conſ.59. num.2.* & *conſ.106. ſub. num.2. par.2.* Rocch. *v. & dotauit quæſt.6. art.1. num.9. & ſeqq.* & Rot. *deciſ.1703. num.1.* coram Seraph. & *deciſ.693. num.13.* coram Merlino & *deciſ.630. n.58. par.4. to.3. recent.* præclarè Viuian. *de iurepatr. lib.1. cap.2. num.63.* Ventrigl. *in prax. de iurepatr. annot.1. §.1. num.8. tom.2.* Corrad. *in prax. benefic. lib.4. cap.4. num.26. & ſeqq.* vbi ait, id procedere, etiam ſi quis profuſam faciat largitionem, & adducit exemplum Conſtantini Magni Imperatoris, qui, etſi fecerit magnam dotationem Eccleſiæ Romanæ, non exinde Imperatores dicuntur patroni.

5 Id, quod certiùs procedit in Vniuerſitatibus. Nam, etſi Ciuitas, Populus, ſiue Vniuerſitas acquirat iuſpatronatus in Eccleſia, ſiue Hoſpitali conſtructo, vel dotato nomine ipſius, hoc tamen non vindicat ſibi locum in dotatione, ſiue fundatione facta ex piorum eleemoſynis, & oblationibus particularium per ſingulares de Vniuerſitate. Quia in hoc caſu patronatus non pertinet ad Vniuerſitatem, neque ad ſingulos, ſed Eccleſia, vel Hoſpitale remanet liberum, vt pluribus relatis decidit Rot. *deciſ.62. num.6.* coram Carillo, & anteà probauit Duran. *diſcurſ.285. numer.250.* & in Nouarien. parochialis 16. Ianuarij 1651. §. *accedit*, & §. *dotatio* coram Peuſingerio.

6 Et quatenus ex huiuſmodi pijs Chriſti Fidelium diſpoſitionibus, legatis, eleemoſynis, & oblationibus potuerint Vniuerſitates acquirere iuſpatronatus hoſpitalium, licet earum aſſignatio minimè fuerit facta in executionem priuilegiorum, neque cauſa dotis, ſicuti opus erat, adhuc tamen illæ inſufficientes ſunt ex diſpoſitione iuris communis, requirentis ad effectum acquirendi iuſpatronatus totalem, ac congruam dotem, Duran. *diſcurſ. 285. num.35.* ita, vt propterea non ſufficiat quælibet dos, Rota *deciſ.693. num.13.* coram Merlino, & Matin. *reſolut. quotid.225. num.1. lib.1.* ſed neceſſaria ſit ſufficiens aſſignatio pro miniſtris, ac infirmis, alijſque neceſſarijs, vt tradit Viuian. *de iurepatr. lib.1. cap.2. numer.65.* Rot. *deciſ.101. num.11. par.6. recent.* & in Fauentina parochialis 4. Iunij 1663. §. *neque ex donatione* coram Gerundenſi, & in Leodien. vnionis 28. Iunij 2666. §. *& ſic apparet* coram Borlemontio. Et quotieſcunque competens non eſt, tunc iuſpatronatus non dicitur ex dotatione competere, ſed ex mero priuilegio, Viuian. *d. lib.1. cap.2. numer.66. & lib.2. cap.3. num.13.* ac Rot. *deciſ.568. num.3. & deciſ.221. num.12. p.8. recent.* Quod priuilegium ceſſat, ceſſante ſufficienti dotatione, ex cuius cauſa fuit conceſſum, Rot. *deciſ.614. num.2. p.4. tom.3. recent.* Vt propterea extra fundantes, & dotantes ceſſet omnis quæſtio, cum eleemoſynæ in conſtructione Eccleſiæ attendi debeant, Coccin. *deciſ.152. v.5. in fin.* neque legatum, aut donatio, niſi fiat pro dote, Rot. *deciſ.167. num.2. & 3. par.2. diu.* Abb. *conſ.59. num.2. lib.2.* latè Garz. *p.5. c.9. numer.60. & ſeqq.* Neque augumentum, aut ſupplementum dotis, Millin. *deciſ.187. n.1. & ſeqq.* Rot. *p.1. recent. deciſ.58. n.5. & 6.* Lotter. *de re benef. lib.2. q.8. n.33.* Neque dos ipſa, niſi ſit totalis, Coccin. *deciſ.106. num.4.* Rot. *in rec. deciſ.222. numer.5. par.1.* Mantic. *deciſ.320. num.3.* Garz. *d. par.5. cap.9. numer.52. & 53.* Omnes enim qui huiuſmodi actus gerunt benefactores potiùs, quam fundatores dici poſſunt, vt probant citati Doctores, & decidit Rot. *in Leopolien. adminiſtrationis Hoſpitalis* his verbis.

7 Quia

7 Quia cum ſuperuenerint poſt erectum Hoſpitale, non potuerunt cedere in cauſam erectionis, vel fundationis, ſed tantummodò in augumenrum dotationis, & per conſequens dicuntur ſimplices benefactores, non autem fundatores, vel dotatores, quibus proinde per huiuſmodi oblationes iuſpatronatus acquiſitum non fuit Gloſ. *in cap. pia mentis* 18. *q.7. verſ. ſiquis autem*, Lambertin. *de iure patr. lib.3. ar.3. q. princ. p.1. n.1.* Rot. *diuerſ. deciſ.457. n.18. par.1.* & coram Cardin. Caualer. *deciſ.236. n.2.* multoque minus eis competere poteſt adminiſtratio, quæ ſoli fundatori, ſeu dotatori competit, *l. ſiquis ædificationem auth. de eccleſ. & Clem. Quia contingit de relig. dom.* Quò verò ad redditionem rationis bonorum, & rerum hoſpitalis, licèt, vt in alia deciſione dictum fuit, ratio reddi debeat in manibus eorum, ad quos ſpectat gubernium, & regimen, & ſic in manibus Priorum, & Confratrum, ſecus tamen cautum reperitur à Sac. Concil. Tridentino *d. ſeſſ.22.cap.9. de refor.* vbi expreſsè præcipitur, vt Adminiſtratores omnes tam Eccleſiaſtici, quàm laici cuiuſcunque Eccleſiæ, etiam Cathedralis, Hoſpitalis, Confraternitatis, eleemoſynæ Montis Pietatis, & quorumcunque piorum locorum, teneantur rationem reddere adminiſtrationis Ordinario, conſuetudinibus, & priuilegijs quibuſcunque in contrarium ſublatis, niſi ſecus fortè in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſsè cautum eſſet. Vnde cum in limine erectionis huius hoſpitalis cautum non fuit, quòd ratio non redderetur in manibus Ordinarij, intrat diſpoſitio Conciliaris, quæ euitari non poteſt, ex eo quòd hoc hoſpitale receptum fuerit, etiam ſub immediata protectione Regis. Quia licèt ſimilia hoſpitalia excipiantur expreſsè à Concilio ab onere viſitationis, alijſque contentis *in c.8.* vt ſuperiùs dictum eſt, quoad onus tamen reddendi rationem, de quo *in cap.9.* repetitur diſpoſitum, quòd vbi ex priuilegio, aut conſuetudine, aliave conſtitutione, ratio reddi debeat alijs perſonis, tunc non poſſit reddi priuatiuè, quoad Epiſcopum, ſed cum ijs ſimul adhiberi debeat Ordinarius, & aliter factæ liberationes dictis Adminiſtratoribus, minimè ſuffragentur, Barboſ. *in collect. ad idem Concl. Trid. d.c.9.n.18. & de off. & poteſt. Epiſc. alleg. 82.n.32. & in collect. dec. Apoſt. v. Adminiſtrator num.4.* Marth. *vbi ſup. d. par.2. cap.18. n.6. &* 10. Gratian. *diſcept. for. cap.395. n.1. cum ſeqq.* Rot. *deciſ.355. n.1. & 10. & deciſ.402. n.1. par.1. recent.* Et hactenus Rota.

8 Inſufficientia autem ſatis argui poterit, ſi conſtet aliunde obtenuiſſe Hoſpitalibus plura bona, ex quibus conſtituta fuit maior pars dotis, tam titulo eleemoſynæ, vt ponderat in ſimilibus Rot. *deciſ.106. n.12.* coram Coccino, quàm ex pluribus bonorum, atque reddituum aſſignationibus factis per ipſos Ordinarios, ex quibus potiſſimùm deprehenditur inſufficientia dotis. Ad Ordinarios namque ſpectat iudicare de inſufficientia dotis, ſicuti ex ſententia Sac. Congregationis Concilij teſtatur Ricc. *in prax. iuriſpatr. reſol.44. n.1. in fin.* & Lotter. *de re benef. lib.1. q.32. n.5.* Sicque Vniuerſitates ex dictis pijs diſpoſitionibus, ſiue augumento dotis minimè acquiſiuerunt iuſpatronatus, ſed tantùm dici benefactrices, Rot. *deciſ.75. n.5. par.4. tom.1. recent.* Nam ex ſolo augumento nequit ſeruitus induci, Rot. *deciſ.85. n.5. par.1. recent.* & 630. *n.59. par.4. tom.3. recent.* vbi ex tali argumento ait, quòd non reſultat vera dotatio, ſed potiùs ditatio, Rot. *deciſ.528. n.2. p.1. diu. & deciſ.320. n.2. &* 3. coram Mantica, vbi de Epiſcopo dotante partim de ſuo patrimonio, partimque de redditibus eccleſiaſticis, maximè ſi dictæ diſpoſitiones, legata, eleemoſynæ, ſiue oblationes obuenerint poſt fundationem, Rot. *deciſ.236. num.2.* coram Caualerio. Nam ſpeciale eſt in locis pijs, vt illis aſſignetur dos, quando ponitur primus lapis, nec poſſit per Epiſcopum concedi licentia ædificandi, non aſſignata dote, vt benè probat Ventrigl. *in d. prax. de ædific. annot.17. §.1. n.14. tom.2.* & anteà Viuian. *de iure patr. d. lib.1. cap.2. num.64. & lib.2. cap.4. n.5. & 14. cum ſeqq.*

9 Vt proinde non poſſint poſteà Adminiſtratores iuuari poſſibilitate alterius tituli, ſtante curſu temporis cum obſeruantia. Quia cùm ipſi allegauerint pro ſuo titulo priuilegia, non poſſunt ampliùs aliud allegare, vt in ſimilibus reſpondit Spada *conſ.20. numer.3. & 17. lib.2.* & Rot. *deciſ.680. num.2.* coram Pegna. Et in omnem caſum, cùm agatur de Vniuerſitatibus, intrat potiùs præſumptio vſurpationis, & ideò ad probandum iuſpatronatus, & conſequenter exemptionem à viſitatione, & redditione rationum, requiritur immemorabilis, vt pluribus relatis reſpondit Rot. *deciſ.630. n.80. p.4. tom.3. recent.* Perpetua enim eſt S. Congregationis Concilij ſententia, quòd Iuſpatronatus Vniuerſitatis, etiam patuæ, & ſine iuriſdictione in loco præſumatur ex vſurpatione, vt teſtatur Rot. *deciſ.196. n.36. p.5. recent.* Fruſtraque allegari poteſt melior titulus, ſiue obſeruantia, quemadmodum ponderat Ameyden. *de ſtil. Datar. lib.1. cap.15. §.15. num.136. & ſeqq.* quando re vera conſtet de vero, & certo principio fundationis, conſtructionis, & dotationis factæ pro maiori parte ex bonis, & redditibus eccleſiaſticis, vel fidelium eleemoſynis, quo ſtante, Vniuerſitates non potuerunt acquirere iuſpatronatus ex dotatione, cùm illud acquiratur de iure Eccleſiæ, ex cuius bonis, vel redditibus fuerunt hoſpitalia fundata, conſtructa, & dotata, Rota *deciſ.630. n.56. p.4. t.3. rec.* & Corrad. *in prax. benef. lib.4. c.2. n.45. & ſeqq.* ex quorum ſola cura, ſiue adminiſtratione minimè inferri poteſt iuſpatronatus, tanquam quid ſeparatum, & diſtinctum, vt tradit Rot. *deciſ.59. num.3. & 4. p.10. recent.*

10 Quare in his terminis, quòd ſublatis per Tridentinum patronatibus ex priuilegio, fuerunt ſublata etiam reſpectu eorum, qui dotem non dederunt in totum, ſed eam ſuppleuerunt, tradit Viuian. *d. lib.2. cap.5. n.16.* & anteà *c.3. n.17.* vbi referendo Rotam coram Mantica *dec.320. num.3.* firmat, quòd etiam is, qui dotauit, ſed non competenter, dicitur patronus ex priuilegio, non ex dotatione.

11 Idque præſertim locum habet, ſi Vniuerſitates, & omnes alij, qui obtulerunt, nunquam ius aliquod exemptionis ſibi reſeruarunt. Ex quo ſicuti negari non poteſt, quòd Epiſcopo quæſitum eſſet ius ſuper hoſpitalibus, vt d. *Clem. ſi contingat de relig. dom.* ibi: *Et Rectores eoſdem vtique non exemptos propria, exemptos verò, & alios priuilegiatos Apoſtolica ad id auctoritate compellant.* Quòdque Vniuerſitates poſt eleemoſynas iam datas, & ſic ex interuallo conditiones aliquas in præiudicium iuris, Epiſcopo iam quæſiti, apponere non poſſent, Viuian. *d. lib.2. c.8. n.5. & 9.* Ita neceſſariò admittendum eſt, quòd exemptio à Summo Pontifice conceſſa, ſit merum priuilegium, & per conſequens cadat ſub priuilegiorum reuocatione. Quod etiam confirmatur ex doctrina Chochier. *de iuriſd. in exempt. 10. t. p.2. q.45. n.12.* vbi licèt Eccleſia exempta ratione fundationis non poſſit ab Epiſcopo viſitari iure poteſtatis ſuæ ordinariæ, poteſt tamen tanquam ab Apoſtolicæ Sedis delegato, quemadmodum Sac. Congregatio reſpondit de quadam Lucenſi Eccleſia Collegiata S. Michaelis *declarat.* 418. Zerol. in *prax. Epiſc.* vbi etiam alios refert. Cùm enim S. Concilium Tridentinum in *d. decreto 8. ſeſſ.22.* innouauerit antiquam Conſtitutionem Concilij Viennenſis, de qua *in d. Clem. Quia contingit de relig. dom.* ſicuti in d. Conſtitutione fuerat præcisè cautum, quòd Epiſcopus ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ viſitaret hoſpitalia exempta ex fundatione, ita & S. Concilium Trid. debet intelligi, dum præfatam Conſtitutionem innouauit.

12 Epiſcopus igitur iure ordinario exemptionem obſeruare debet, nec hoſpitalia viſitare, ac iure delegato illa viſitare tenetur, vt per Rot. in Barcinonen. iuriſdictionis prima Iulij 1646. §. *Tandem non obſtat* coram Bichio, nec non in *deciſ.635. n.2. p.3. rec.* cum Add. ad Buratt. *dec.578. n.18.* firmante, viſitationes factas poſt Concilium ab Epiſcopis non concludere locum viſitationis non eſſe nullius: quia etiam loca exempta, & nullius diœceſis Epiſcopus, vti Sedis Apoſtolicæ delegatus viſitat. Et pro hac opinione textus S. Concilij Tridentini eſt perſpicuus *in d. cap.8. ſeſſ. 22. de reform.* vbi innouando *d. Clemen. Quia contingit*, ſic concludit: *Et ſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat.* Quod notant omnes apud Barboſ. *in d. Clemen. num.2. & ſeqq.* extatq. integra Incubratio Pax Iordani *par.2. lib.7. tit.9. de viſit. hoſpit.* Beller. *diſq. cler. par.1. tit. de bon. Cler. §.12. numer.4. & 5.*

13 Nec

Digitized by Google

13 Nec ſolum idem textus Concilij *in d. cap.* 8. mandat, vt ratio adminiſtrationis eidem Epiſcopo reddatur ab Adminiſtratoribus hoſpitalis, ſiue alterius loci pij exempti, ſed etiam ſequens *cap.* 9. eiuſdem *ſeſſ.* 22. vbi pariter innouatur *d. Clem. Quia contingit*, & priuilegiis quibuſcunque derogatur, vt per Barboſ. loquentem de exemptis in eodem *cap.* 9. *num.* 8. & *in cap.* antecedenti *num.* 33. Gratian. *diſcept.* 335. *n.* 1. *& ſeqq.* Lezan. *quæſt. regular. tom.* 2. *cap.* 6. *n.* 11. & Nauar. *conſ.* 3. *de relig. dom.* Id quod etiam extra viſitationem, & in caſibus à iure non expreſſis habere locum, declarat idem Barboſ. vbi ſupra *num.* 6. ex ſententia Sac. Congregationis, Marth. *de iuriſd. p.* 2. *c.* 18. *n.* 6. & Pax Iordanus *d. tit.* 9. *n.* 23. Et ita, quod licèt ex conſuetudine, aut ex ſtatuto, vel conſtitutione aliis ratio reddenda eſſet, adhuc Epiſcopus adhiberi debeat, vt habetur expreſsè in eodem decreto Tridentini, ac tradunt Barboſ. ad *d. cap.* 9. *num.* 7. *&* 20. *& de iure eccleſ. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 42. vbi teſtatur ſic declaraſſe S. Congregationem, Gutier. *can. cap.* 34. *n.* 19. Pax Iord. *vbi ſupra n.* 27. & Grat. *loc. alleg. num.* 3. Dictumque *cap.* 8. Sac. Concilii loquitur, non obſtante quavis conſuetudine, licèt immemorabili, priuilegio, aut ſtatuto. Et *cap.* 9. ait conſuetudinibus, & priuilegiis quibuſcunque in contrarium ſublatis. Quam diſpoſitionem intelligendam eſſe de conſuetudinibus, etiam poſt Concilium introductis, etiam patiente Epiſcopo, notat Sellcl. *in Selelct. canon. cap.* 22. *num.* 30. inquiens, ita declaratum in Limana 19. Septembris 1625. & aliàs, præſertim in Meſſanen. 21. Septembris 1621. Vnde nullo temporis curſu præſcribi poteſt, ne viſitentur, Molin. *de iuſt. & iur. tom.* 2. *tract.* 2. *diſp.* 79. *verſ. obedientia*, & *diſp.* 81. *in fin.* Cochier. *de iuriſd. in exempt. p.* 4. *q.* 23. *numer.* 4. Tambur. *de iur. Abbat. tom.* 1. *diſp.* 19. *q.* 3. *n.* 2. *&* 3. Et ſanè, vel eſt verior opinio indiſtinctè firmans ius viſitandi nullo modo poſſe præſcribi, *cap. cum ex officijs*, ibi: *nec contra viſitationem de præſcrip.* Piaſec. *in prax. p.* 2. *cap.* 5. Pauin. *de viſit. p.* 1. *q.* 4. *num.* 22. Azor. *inſtit. moral. p.* 2. *lib.* 2. *cap.* 42. *q.* 13. Vel ſaltem ad id facit diſtinctio, quòd ſi præſcribi poteſt in caſu, quo ius viſitandi alteri acquiratur, præſcribi certè nequeat, quando nulli acquireretur ius viſitandi competens de iure communi, Oſtien. *in ſumm. de offic. Archid. num.* 5. & latiſſimè probat Barboſ. *de offic. & poteſt. Epiſc. par.* 3. *alleg.* 129. *n.* 9. *& ſeqq.*

14 Neque vllo modo obſtare poteſt, quod dicitur de priuilegio in limine fundationis, non ſublato per Sac. Concilium. Diſtinguendum enim eſt inter *cap.* 8. *&* 9. In primo agitur de viſitatione, in altero de redditione rationum. Et in hoc ſecundo Concilium præſeruat priuilegium in fundatione conceſſum, in quo ſi expreſsè caueretur, quòd Ordinarius ſe non ingereret, id eſſet obſeruandum, ſecus quando priuilegium ſundationis diceret ſolum, quòd ratio redderetur certis perſonis. Quoniam adhuc, illo non obſtante, adhibendus eſt etiam Ordinarius, vt in ſpecie recedendo à contraria deciſione, firmauit Rota in d. Leopodien. adminiſtrationis hoſpitalis §. *Quod onus tamen*. At in *cap.* 8. vbi agitur de viſitatione, non leguntur præſeruata priuilegia ex fundatione, & ideò cenſentur in hoc caſu comprehenſa in derogatione eiuſdem capitis, vt in terminis Cochier. *de iuriſd. ordin. in exempt. p.* 2. *q.* 45. *num.* 12. Vgolin. *de offic. & poteſt. Epiſc. c.* 24. §. 1. *num.* 3.

15 Ad effectum igitur, vt exemptio dicatur conceſſa ex cauſa fundationis, & dotationis, debet præſeruari, & caueri in ipſo limine fundationis, ſeu dotationis, alioquin ſtatim fundata, vel dotata Eccleſia, oritur ius Epiſcopo per *d. Clem. ſi contingat de relig. dom.* Quæ tamen exemptio etiam in ipſo limine reſeruata, non operatur, quòd Epiſcopus viſitare nequeat, vti delegatus Sedis Apoſtolicæ, vt in ſpecie, relatis reſolutionibus Sac. Congregationis, tradit Cochier. *de iuriſd. in exempt. d. tom.* 1. *par.* 2. *q.* 45. *num.* 12. Hinc quidquid poſt quæſitum ius Epiſcopo benignitate Summi Pontificis alicui conceditur, id merum priuilegium eſt.

16 Et quanquam, vt amittatur in totum ius patronatus, ceu diſponit Sac. Concilium Trid. loquens de patronatibus ex priuilegio, non ſit neceſſarium, quòd ſolutum correſpondeat acquiſitioni, ſed ſatis ſit, quòd priuilegium non ſit merè gratuitum, in quibus terminis loquuntur Add. ad Gregor. XV. *deciſ.* 397. *num.* 6. & alii. Tamen vbi quæſtio non eſt de totali amiſſione, ſed ſolum de aliquo præiudicio, dicendum eſt, quòd Papa ſub reuocatione priuilegiorum reuocauerit etiam illa, quæ ſunt aliquo modo oneroſa, ſed non correſpondentia rei conceſſæ. Sic allegata *deciſ.* 88. *par.* 1. *rec. num.* 4. contrarias deciſiones concordat, Add. Gregor. XV. *d. deciſ.* 397. *numer.* 6. & tradit Barboſ. *clauſ.* 84. *num.* 8. *&* 10. Quod ſanè omnino ceſſat, quando nullibi fuit à principio expreſsè cautum de tali exemptione, prout deſiderat Concilium, cuius S. Congregatio de rationibus exigendis in hunc modum declarat.

Sacra &c. cenſuit decretum cap. 9. *ſeſſ.* 22. *de refor. habere etiam locum extra viſitationem, & licere Epiſcopis rationem exigere ab Adminiſtratoribus, etiam locorum merè laicalium, & priuatorum generaliter, & abſque vlla diſtinctione, etiam quando ex priuilegio, vel conſuetudine, aut conſtitutione eſſet aliis reddenda ratio adminiſtrationis, quia tunc reddenda eſſet eiſdem, adhibito tamen cum illis Epiſcopo, niſi in fundatione, aliter cautum eſſet, nempè quod rationes Epiſcopo minimè reddendæ eſſent. Quod approbauit in Ferrarienſi 6. April.* 1647. 17

Extantque hac in re litteræ, ac decreta eiuſdem Sac. Congregationis Concilii data Epiſcopo Papienſi. Etenim anno 1449. ex bonis eccleſiaſticis Prioratus S. Matthæi Ordinis Sancti Benedicti fuit erectum Hoſpitale in Ciuitate Papienſi ſub inuocatione eiuſdem Sancti auctoritate Nicolai V. prout latiùs in erectione continetur, cùmque modernus Epiſcopus pro quiete, vt aſſeruit, ſuæ conſcientiæ, retulerit Innocentio X. malam adminiſtrationem, & bonorum dilapidationem eiuſdem Hoſpitalis, ſupplicando pro declaratione d. Sac. Congregationis, an ei liceret illud viſitare, & rationem adminiſtrationis exigere, præuia remiſſione à Pontifice die 18. Nouembr. 1651. propoſito dubio, datis hinc inde libellis, Eminentiſſimi Patres cenſuerunt, dandas eſſe declarationes antiquas, ſcilicet decretum, & litteras Epiſcopo Papienſi directas ſub die 22. Martii 1575. in libris Congregationis exiſtentes, & tunc oſtenſas, vt ſcilicet Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, liceret, non autem vti Epiſcopo auctoritate ordinaria tenoris ſequentis. 18

Cum Adminiſtratores Hoſpitalis Sancti Matthæi Ciuitatis Papienſis exempti per priuilegium Nicolai V. à viſitatione ordinaria prætenderent ab eodem Ordinario, etiam poſt Concilium Tridentinum viſitari non poſse, nec coram eo teneri rationem adminiſtrationis reddere, & hac de re Congregationem Concilij conſuluerint. 19

In libris eiuſdem Congregationis repeditur fuiſſe exhibitam Bullam dicti priuilegii Nicolai V. vnà cum aliis iuribus, & informationibus, & decretum fuiſſe, vt ſequitur. 20

Congregatio cenſuit, non obſtantibus allegatis ab Adminiſtratoribus Hoſpitalis, ius viſitandi dictum Hoſpitale, & exigendi redditionem rationum ab eius Adminiſtratoribus competere Epiſcopo, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato ex decretis Concilij cap. 8. *&* 9. *ſeſſ.* 22. *de refor.* 21

Cum annotatione rationis ſubſequuta pariter vtrique parti data, quod dictum *cap.* 8. tollit priuilegium Nicolai quoad viſitationem eoque ſublato, &c. Et quoad redditionem rationis, de qua *in d. cap.* 9. excipitur ſolus caſus, quando in fundatione expreſsè cautum eſt, quòd non reddatur Ordinario, & in Bulla Nicolai V. nulla mentio habetur, an reddenda, vel non reddenda ſit. 22

In libro litterarum eiuſdem Sac. Congregationis ſub eadem die 22. Martii 1575. leguntur ſcriptæ Epiſcopo Papienſi litteræ tenoris ſequentis. *Illuſtris, & Reuerendiſſime Domine. Illuſtriſſimi Cardinales, qui, cognitis ijs, quæ in ſcripturis adiunctis hiſce litteris, quas hac eadem de re ſcripſit, atque omnibus accurato ſtudio, & matura deliberatione perpenſis, cenſuerunt, Amplitudinem tuam, vti Epiſcopum Papienſem non poſse ex decreto Concilij ſeſs.* 22. *cap.* 8. *viſitare Hoſpitale hoc S. Matthæi Papienſis. Non poſse item ex altero decreto eiuſdem ſeſs.* 22. *cap.* 9. *exigere redditionem rationum ab Adminiſtratoribus eiuſdem Hoſpitalis. Quare Amplitudo tua pro ſua religione, & in ſanctam hanc Sedem obſeruantiam ita abſtinebit, & valebit in Domino. Romæ* 22. *Martij* 1575. 23

Digitized by Google

Datis verò vtrique parti dicto decreto, ac litteris, non acquieſcentibus Adminiſtraroribus, reppoſitum fuit dubium 22. Februarii 1653. cuius reſolutio fuit reſtricta, an ſupradicta diſtinctio, vt tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, & non vti Epiſcopo liceat, ſit conformis diſpoſitioni Sac. Concilii Tridentini, & approbanda ſiue eodem, ſiue diuerſo tempore à Congregatione emanaſſet. Poſt multa fuit facta reiterata reſolutio tenoris ſequentis.

25 *Die 16. Maij 1654. Sacra &c. viſis, ac maturè diſcuſſis omnibus iuribus hinc inde deductis, etiam à Iudice, per Sac. Congregationem delegato tranſmiſſis, nec non decretis antiquis, cenſuit licere Epiſcopo Papienſi, vti Sedis Apoſtolicæ delegato viſitare Hoſpitale Sancti Matthæi Ciuitatis Papienſis, & ab illius Adminiſtratoribus rationem adminiſtrationis exigere ad præſcriptum Sac. Concilij Trid. cap. 8. & 9. ſeſſ. 22. de ref.*

26 Et deinde ſub die 4. Iulij eiuſdem anni, in qua reſolutum fuit, ſtandum eſſe in decretis ſub dicta die 16. Maij.

27 Ex quibus non obſtat primò, quod implicat contradictionem, Epiſcopum non poſſe viſitare vigore Concilij, & poſſe vti delegatum Sedis Apoſtolicæ, cùm huiuſmodi poteſtas illi tribuatur ab eodem Concilio, vt aduertit Diana *par. 1. tract. 2. reſol. 34. de immun. Eccleſ.* & quòd ſi aliquid non permittatur Epiſcopo, vti tali, neque competere poſſit, vti delegato vigore decretorum Concilij Tridentini; quia ex eo quòd eſt Epiſcopus, illi conceditur iuriſdictio delegata, vt firmauit Rot. coram Seraph. *deciſ. 205. in fine.*

28 Neque obſtat ſecundò, quòd priuilegium Hoſpitalibus, aliiſque locis pijs conceſſum in limine fundationis per generalem derogationem, non cenſetur abrogatum, vt per Felin. *in cap. nonnullis num. 23. de reſcrip.* Staſil. *de litt. grat. tit. de vi, & effic. clauſ. §. de clauſ. non obſtantibus*, & in his terminis Steph. Vveym. *ad conſtit. 24. ex antiq. iur. deprompt.* & per Concilium Trid. *innou. conſt. 16. num. 23.* quem ſequitur Barboſ. *ad d. cap. 9. ſeſſ. 22.* eiuſdem Concilij *num. 8.* vbi ait ita declaraſſe Sac. Congregationem, & teſtatur Gallemart. *in collect. declarat. ad d. cap. 8. num. 5.* Immò licèt fuiſſet expreſsè derogatum fundationi, adhuc tamen non comprehenderetur præſens caſus, ex eo, quòd fundatio facta fuit à laicis, vt firmauit Rot. coram Caputaq *deciſ. 122. num. 1.* & ſequitur Garz. *de benef. par. 7. cap. 1. num. 122.*

29 Tertiò, neque obſtat, quòd dictum priuilegium exemptionis fuit conceſſum ex cauſa, & titulo oneroſo, ac proinde non cenſetur comprehenſum in generali reuocatione, à Concilio iam inducta, Gonzal. *ad regul. 8. gloſ. 28. num. 22. & gloſ. 36. num. 36.* Lotter. *de re benef. lib. 2. qu. 8. num. 26.* Grat. *diſcept. 891. num. 9. & ſeq.* Roland. *conſ. 13. num. 11. lib. 3.* Seraph. *deciſ. 1082. num. 3.* Tum quia deficit voluntas, cùm regulariter non derogetur, Seraph. *deciſ. 1271. & 1293.* vtrobique *num. 3.* Tum etiam, quia ſtante dicta cauſa oneroſa, dicitur tranſire in contractum, Put. *deciſ. 50. num. 2.* Creſcent. *deciſ. 2. de priuil.* Quo ſtante de iure ordinario reuocari non potuit, atque adeò cenſetur præſeruatum, cùm non conſtet Concilium, & Summum Pontificem illud confirmantem, voluiſſe vti extraordinaria, & abſoluta poteſtate, Peregrin. *de iur. fiſc. lib. 1. tit. 3. num. 38.* Menoch. *conſ. 461. num. 12.* Sanchez *de matr. lib. 1. diſp. 33. num. 3.* Barboſ. *clauſul. 83. num. 9.* Gabriel. *com. opin. de iur. quæſit. non toll. concl. 6.* & Rot. *deciſ. 34. num. 2. par. 2. recent.* Præſertim quando non conſtat, Hoſpitale ab alijs dotatum fuiſſe, tunc enim cenſetur conſtructum, & dotatum ab iis, qui ad id tenebantur, *l. 2. §. ſi quis ita*, ibique Alberic. *ff. ne quid in loc. publ. l. ſed ſi vir. in princ. ff. de donat. inter vir. & vx.* Duran. *deciſ. 368. num. 16. ac deciſ. 338. num. 10. & ſeq.* Ludouiſ. *deciſ. 278. num. 13.* Quinimmò, etiam ſi conſtaret aliunde habuiſſe legata pia, & oblationes fidelium, dummodò tamen præponderent expenſæ per fundatores ſubminiſtratæ, non cadit ſub dicta derogatione, Rot. *deciſ. 88. num. 4. p. 1. recent.* adeò, vt ad hunc effectum ſufficeret interueniſſe cauſam oneroſam, etiam citra medietatem, vt in terminis derogationis iuriſpatronatus per Concil. Trid. inductæ, firmauit Seraph. *deciſ. 499. in fin.* & Add. ad Greg. *deciſ. 396. num. 6.*

Et in omnem euentum, licèt non conſtaret de formali dotatione per fundatores facta, præterquamquòd poſſent illorum hæredes cogi ad aſſignandam dictam dotem, quatenus eam non haberet; ad effectum tamen, de quo agitur, ſufficit ſola promiſſio, quemadmodum in matrimonio temporali, Caſtr. & Alex. *in l. ſi donationes, §. fin. ff. cond. cauſ. dot.* Iaſ. *in rubr. ff. ſol. matrim. numer. 23.* Achil. *deciſ. 73. num. 2. de conſt.* Gratian. *diſcept. 666. num. 22.* Rot. *deciſ. 248. num. 6. par. 4. diu.* Et facta dotis promiſſione, Eccleſia, ſicuti & Mulier, dicitur dotata, Brun. *ad ſtat. excluſ. ar. 6. q. 3. cap. 4.* Gabr. *conſ. 15. numer. 43. lib. 1.* Et præcipuè, quia non agitur ad effectum cognoſcendi, an Concilium potuerit tollere dictum priuilegium, quo caſu requiritur, quòd cauſa oneroſa illi præponderet; ſed tantummodò de præſumenda mente ipſius Concilij, an voluerit ei derogare. Quo caſu ſufficit priuilegium, non fuiſſe merè gratuitò conceſſum, ſed aliquod onus, etiam non præponderans interceſſiſſe, vt benè declarat Seraph. *deciſ. 518. num. 4.* & ſequitur Add. ad Gregor. *d. deciſ. 397. numer. 6.* Ac præcipuè ſi præter conceſſionem priuilegij, Papa receperit Hoſpitale ſub ſua, & Sedis Apoſtolicæ protectione. Tunc enim ſicuti Concilium præſeruat exemptiones exiſtentes ſub immediata protectione Regum, ita & à fortiori ſub protectione Papæ, *auth. multò magis, C. de ſacroſ. Eccleſ.* Vnde cum ſumma circumſpectione, vt ſemper, videtur procedendum in interpretanda abrogatione huiuſmodi priuilegij, cùm non agatur de ſolo præiudicio adminiſtratorum Hoſpitalis, ſed ipſius Sedis Apoſtolicæ, cuius intereſt habere immediatè ſubiectos, *Clem. paſtoralis de re iudic.* & per eoſdem Adminiſtratores non poſſit illi renunciari, *cap. cum tempore*, & ibi Abb. *n. 2. de arbitr.* Gloſ. fin. *in Clem. penult. de ſent. excom.* & Felin. *in cap. cum acceſſiſſent, num. 29. de conſt.* 30

Verùm his, ac ſimilibus breuiter reſpondetur. Si Concilium Tridentinum viſitationem Epiſcopis demandaſſet, tanquam propria auctoritate explendam, poſſet quidem de exemptionibus in limine fundationis appoſitis, dubitari. At cùm hoc illis commiſerit, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, conqueri non poſſunt exempti, Quia Papa eſt, qui viſitat, mediante Epiſcopo, non Epiſcopus auctoritate propria; quia delegatus non procedit auctoritate propria, ſed auctoritate delegantis, *cap. officium, de hæret. in 6. l. mandatum ff. de off. eius, & l. 1. §. qui mandatam eod. tit.* & ideò priuilegium exemptionis non dicitur reuocatum. 31

Atque ex his etiam patet, nullatenus aduerſari Paſqualigum *centur. 1. quæſt. moral.* 88. Quia reuerà loquitur, quando ipſimet fundatores appoſuerunt illam conditionem, vel ſaltem, illis inſtantibus, in ipſa fundatione appoſita fuit, vt etiam diſtinguit Barboſ. de *offic. & poteſt. Epiſc. par. 3. alleg. 75. num. 9.* Præterea cùm quæ hactenus à nobis dicta ſunt, diſpoſitione iuris canonici, decretis Sac. Concilii Tridentini, declarationibus Sac. Congregationis, ac Rotæ Romanæ deciſionibus, Doctorumque inſignium auctoritate fulcita ſint, vni Paſqualigo præferenda videntur. 32

CONSVLTATIO CCV.

1 *An prætenſio Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, vel Parochialis ſæcularis, quòd aſſociationi cadauerum, quæ ſepeliuntur in Eccleſijs Regularium, debeant intereſſe tot presbyteri de ſuo Clero, quot Regulares, habeat aliquam iuris aſſiſtentiam?*

2 *Vbi quid ſi hoc ex ſynodo diœceſana, vel Prouinciali, à Sede Apoſtolica confirmata, diſponatur?*

3 *Quid ve ſi ex conſuetudine? & vtrùm ad probandam huiuſmodi conſuetudinem concedenda ſit remiſſoria?*

RESpondeo. Aut agitur de caſu, in quo prætendat, non poſſe ad funera conuocari Regulares, niſi etiam conuocentur in æquali, vel maiori numero Clerici ſæcu- 1

lares

Digitized by Google

ttres aliarum Eccleſiarum, ſiue nullius Eccleſiæ ſeruitio ddicti, & hoc caſu probabiliùs dici poſſe videtur, huiuſnodi prætenſionem, ſiue conſtitutionem ſynodalem adıerſari iuris diſpoſitioni, ac priuilegijs Regularium, quoum conuocatio indirectè hoc modo prohiberetur ob maores ſumptus, quibus defunctorum hæredes, inuitando Regulares, grauarentur, & in his terminis loquitur Peyr. *d conſtit.* 10. *Leonis X.* §. 2. *num.* 2. dum agit in genere de onuocatione Clericorum, qui ad ſolum funus, & pompam funebrem euocari ſolent, ac ita etiam diſponunt Paulus V. & Vrbanus VIII. in Conſtitutionibus inferiùs ıdducendis pro Regionibus orientalibus, & occidentalibus, ac denique reſolutiones, ac decreta ſacrarum Congregationum, quæ de hac re circumferuntur.

Aut verò agitur de caſu, in quo volentes defunctorum hæredes conuocare ad funus Regulares, teneantur etiam conuocare Clericos, ac Miniſtros eiuſdem Eccleſiæ parochialis ad præſcriptum ſynodi, & hoc caſu lex iſta eſt iuris diſpoſitioni conformis, atque adeò rationabilis, quemadmodum eam appellat Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus in litteris, Epiſcopo Albinganenſi latis, hac de re ſub anno 1600. quas integras ex prima Synodo diœceſana Albinganenſi *tit. de funerib.* huc transfudimus his verbis: *Letto, e conſiderato il decreto della Sinodo prouinciale di Genoua, il qual diſpone, che in occaſione di funerali, debbano gli heredi de' defonti, i quali vorranno inuitare altri del Clero regolare, chiamare il proprio Paroco, e gli altri Sacerdoti, e Miniſtri Eccleſiaſtici della Chieſa parocchiale del defonto, è parſo à queſti miei Signori Illuſtriſſimi, che ſia ragioneuole, e che perciò debba eſſere oſſeruato, maſſime ſtante la confermatione, che V.S. dice hauer fatto la fel. mem. di Gregorio XIII. di quella Sinodo, in cui ſtà inſerto. Così V. S. potrà far ſapere à' Superiori Regolari de' Conuenti della ſua Città, & Dioceſe, & particolarmente di quella Terra, doue dice eſſer ſeguiti tanti ſcandali per queſta cagione, che di ordine di queſta Sagra Congregatione debbano da ora innanzi vbbidire, & conformarſi alla diſpoſitione del ſudetto decreto, & aſtenerſi dal leuare i corpi de' defonti, nè accompagnarli, ſe non ſeruata la forma del ſudetto decreto ſotto pena della priuatione del loro vfficio, e della voce attiua, & paſſiua, e di altra maggiore ad arbitrio di queſta S. Congregatione. E perche il Conſeruatore di eſſi frati hà poſto la mano troppo innanzi in preſumere d'interdire V. S. dall'ingreſſo della Chieſa, e ſcomunicare altri, perche ſi è voluto fare oſſeruare il ſudetto decreto, ſe gli ſcriue l'allegata con ordine di venire quà à ſcolparſi dall'eccesſo ſuo, la quale ſi manda à V. S. acciòche glie la facci preſentare, e auuiſi come lo dourà far quanto prima, e il Signor la preſerui.* Quarum litterarum, diminutè tamen more ſuo, meminit Nicolius in *compend. Regul. v. ſepultura n.* 3. per hæc verba: *Non ſi può prohibire di ſepellire i morti, che ſi deuono portare alle Chieſe de' Regolari ſotto preteſto, che non ſiano ſtati chiamati i Canonici della Catedrale Sac. Congregat. Epiſcop. & Regular. 9. Nouembris 1592. E ben vero, che nel Concilio prouinciale di Genoua, il qual diſpone, che in occaſione di funerali, quando gli eredi del defonto vorranno inuitare alcuno del Clero Regolare, debbano prima chiamare il Parocho, & altri Sacerdoti, e Miniſtri della Chieſa parocchiale del defonto, è ragioneuole, e ſi deue oſſeruare per eſſer quel Concilio ſtato confermato dalla S. M. di Gregorio XIII. eadem S. Congregatio in Albinganen. 17. Ianuarij* 1600.

Ratio autem eſt. Quia Canonici, Capellani, vel Clerici Eccleſiæ parochialis vnum corpus cum ipſo Parocho conſtituere videntur, ipſamque parochialem ſaltem habitu, ſeu per quandam vnitatem repræſentant, præcipuè quando Parochus eſt caput, & de corpore eiuſdem Collegij, & Canonicorum fructus, ac emolumenta in aſſociatione funerum pro maiori parte conſiſtunt. Hinc in pluribus chriſtiani Orbis partibus conſuetudo eſt, quòd vbi agitur de funeribus pauperum, ſeu aliorum, qui nolunt pompam exequiarum, ille ſolus Sacerdos, qui ob curæ exercitium Parochi nomen habet, funeri intereſſe ſolet; vbi verò funus celebratur, tunc neceſſariò, tanquam Parochus intereſſe debet totum Collegium, ſeu corpus Clericorum eidem Eccleſiæ inſeruientium, vtpotè Parochum repræſentans, vt præſertim ſeruatur in vetuſtiſſima Eccleſia parochiali S. Ioannis Maioris Neapolis Campaniæ, habente ſub ſe vigintiquinque circiter parochias filiales, quarũ ſingulę habent proprium Parochum. Vbi enim agitur de funeribus morientium intra limites dictarum parochialium ante omnes intereſſe debet Collegium hebdomadariorum, tanquam repræſentantium perſonam Parochi, nec non aliud Collegium Clericorum, qui confratres nuncupantur, eidem Eccleſiæ inſeruientium, neque vocari poſſunt Regulares, neque Clerici ſæculares aliarum Eccleſiarum ſine ſupradictis Collegijs, vt conſtat ex deciſionibus in Neapolitana funeralium 27. Iunij 1661. & 12. Maij 1662. coram Veroſpio. Canonici autem, beneficiati, & Clerici ipſarum Eccleſiarum debent iure participare de funeribus, & Anniuerſarijs per textum *in cap. vn. §. fin. de Cler. non reſid. in 6.* Ibi: *Canonicis, & alijs beneficiatis, & Clericis Eccleſiarum ipſarum tribuantur*, & ponderatur apud Merlin. *deciſ.* 685. *num.* 1.

4 Atque hinc non obſtant decreta apud Barboſ. *de Paroch. cap.* 26. *num.* 57. & *in ſum. Apoſtol. deciſ.* 15. *v. defunctus num.* 5. vt arbitrio hæredum repoſitum ſit conuocare ad funus Clericos, vel alios ſibi benè viſos. Quia id procedit reſpectu illorum Clericorum ſæcularium, vel regularium, qui nullum ius parochialitatis, vel connexionis cum Parochia habentes, ex mera partium voluntate conuocatur, ſecus autem reſpectu Clericorum eiuſdem Eccleſiæ, vnum corpus cum Parocho, ſaltem in his functionibus, conſtituentium. Neque locum habent in particulari diœceſis, ac loci conſuetudine contraria, approbata, & confirmata, & ex particulari partium conuentione obſeruata, quibus per huiuſmodi decreta derogatum eſſe non cenſetur, *text. in cap. 1. de conſt. in 6.* Quinimmò non cenſetur derogatum obſeruantiæ per longum tempus ſubſequutæ, cùm de illa expreſſa mentio eſſet facienda, nec comprehenditur in reuocatione, etiam cum dictione vniuerſali, præſertim in hac materia funerum, in qua ſtatur ſemper conſuetudini circa perſonas, quæ in illis debent interuenire, vt in eiſdem terminis firmat Grat. *diſcept.* 492. *num.* 3. *& ſeq.* ac ita omnia contraria tolluntur, vel conciliantur.

5 Eademque reſponſione ceſſant quæ dicuntur de decretis diſponentibus, Regulares obligatos eſſe in funeribus conuocare Parochum, non autem alios. Quia Canonici, Capellani, & Clerici eidem Eccleſiæ inſeruientes, veniunt ſub nomine Parochi, accedente præſertim obſeruantia, quæ in hac funerum, exequiarum, & anniuerſariorum materia ſemper, & ante omnia ſpectanda eſt, vt per Merlin. *d. deciſ.* 685. *num.* 29.

6 Porro indecorum videtur, vt volentes parochiani cum pompa funebri tumulati, poſſint Clericos Regulares, pro ſuo arbitratu conuocare, ſpretis propriæ Parochiæ Clericis, ac Miniſtris, Merl. *eadem deciſ. num.* 34. Vnde quod Clerici eiuſdem Eccleſiæ debeant præferri alijs aliarum Eccleſiarum, fuit reſolutum à Sac. Rituum Congregatione in Neapolitana 23. Aprilis, & 6. Iulij 1649.

7 Neque dici poteſt, quòd hæc procedere poſſent in funeribus ſepeliendorum in Eccleſia Parochiali, non autem in Eccleſia Regularium. Quia eadem eſt ratio in vno, ac in altero caſu. Nam interuentus Canonicorum, & Sacerdotum Eccleſiæ parochialis, non eſt ratione loci tumulationis, ſed ratione iuriſdictionis, quam habent ſuper defuncto eorum parochiano, & quia pompa funebris non conſiſtit in loco tumulationis, ſed in proceſſione, ſiue aſſociatione, quando defunctus à ſua domo defertur ad Eccleſiam tumulandus. Quare incongruum, ac irrationabile videtur, quòd Clerici ſæculares, vel Regulares exteri, & aliarum Eccleſiarum, debeant per fines Parochiæ ducere proceſſionem, & aſſociare parochianum defunctum, ſpretis Canonicis, & Clericis parochialis ipſius defuncti, duplicem iuriſdictionem in functione habentibus, ratione ſcilicet ſubiectionis defuncti, ac territorij, ſeu parochiæ, in qua functio celebratur.

8 Accedente igitur ſynodo prouinciali ſuper hac re, illa non debet dici contra, ſed iuxta, vel præter ius, atque adeò non indiget aliqua confirmatione Apoſtolica in forma ſpecifica, cùm ea requiratur in illis ſtatutis, & conſtitutionibus, quæ iuris diſpoſitioni directè aduerſantur ita,

Digitized by Google

vt deficiente inferioris ſtatuentis poteſtate, neceſſaria ſit poteſtas Summi Pontificis, habentis facultatem derogandi iuri communi. In iis verò, quæ ſunt iuris diſpoſitioni conformia, vel etiam præter, ita, vt illius poſitiuam correctionem non contineant, certum eſt, Epiſcopis, vel Archiepiſcopis licitum eſſe ſtatuere, eorumque conſtitutiones intra diœceſim, vel Prouinciam abſque aliqua Superioris auctoritate obligare, vt in ſpecie conſtitutionum ſynodalium Buratt. *deciſ.* 572. *n.* 4. vbi Add. *litt. B.* Eòque magis vbi non agitur de conſtitutione recenti, ſed antiqua, longæuam obſeruantiam habente, cùm tunc præſumatur à Sede Apoſtolica confirmata, vt per Seraph. *deciſ.* 507. *num.* 3. & Buratt. *d. deciſ.* 572. *num.* 4.

9 Et vbi etiam eſſet contra ius ita, vt indigeret confirmatione Apoſtolica in forma ſpecifica, id locum haberet in illis priuilegiis, vel ſtatutis, quæ ad ſolam petentis ſupplicationem abſque cauſæ cognitione ſolent per Breue, vel litteras Apoſtolicas directè, & immediatè confirmari, in quibus terminis procedunt deciſiones, & auctoritates, quæ in hanc rem adduci poſſunt. Quinimmò in iis terminis in quibus conſtat, Summum Pontificem commiſiſſe aliquibus negotium examinandum, & ad eorum relationem proceſſiſſe ad confirmationem, dicitur in forma ſpecifica, vt de examine facto per duos ſolus Cardinales, ordinarium tribunal non conſtituentes, conſtat apud Spadam *conſ.* 38. *lib.* 2. *& in d.* 192. *&* 210. *p.* 1. *rec.* Et dicitur confirmatio ex certa ſcientia, quia ex hac matura diſcuſſione reſultat certa ſcientia in confirmante, Molin. *de primog. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 9. Cabeld. *deciſ.* 2. *n.* 3. *lib.* 2. Tondut. *quæſt. benef. par.* 3. *cap.* 121. *num.* 13. Quia confirmatio in forma ſpecifica adeſſe dicitur vbi eſt facta cum cauſæ cognitione, in forma verò communi, quando cauſæ cognitio non adeſt, vt rectè *deciſ.* 166. *num.* 4. *&* 5. *p.* 5. *rec.*

10 Hæc autem inſpectio nullatenus cadit in ſynodis prouincialibus. Quia ex recepta conſuetudine illæ non publicantur, neque ad praxim, & obſeruationem reducuntur, niſi præuio examine, ac emendatione Sac. Congregationis Concilii, vt conſtat ex litteris apud Quarant. *in Sum. Bullar. v. Synodus diœceſana in fine.* Eſtque penè impoſſibile dari emendationem abſque formali examine omnium, ac ſingulorum, quæ in lege emendanda continentur. Hinc geſta per Sacras Congregationes, Summo Pontifice ad earum relationem approbante, habentur pro legibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis, vt acriter, ſatiſque maturè diſcuſſo articulo occaſione decretorum ſuper erectionibus Conuentuum, habetur in Romana Hæreditatis 22. April. 1659. coram Meltio.

11 Et in his terminis nulla requiritur citatio. Quia illa eſt neceſſaria vbi Princeps procedit per viam iuſtitiæ, non autem per viam gratiæ, & priuilegii, vt per *d. deciſ.* 210. *num.* 2. *&* 3. *par.* 1. *rec. &* 116. *num.* 14. cum *ſeqq. par.* 5. Item eſt neceſſaria in priuilegiis particularibus, quæ concernunt fauorem, & commodum, ac reſpectiuè præiudicium, & incommodum priuatum, non autem vbi agitur de conſtitutionibus, & ordinationibus per viam legis generalis in aliqua diœceſi, vel Prouincia. Ideòque inter requiſita legis enumerata per Canoniſtas *in cap.* 2. *de conſtit. & in cap.* 1. *de treg. & pac.* non reperitur, quòd citari debeant omnes ii, quibus noua lex præiudicare debebit. Quod etiam docet totius Orbis obſeruatio.

12 Neque obſtat, quòd non ſufficiat ſcientia Papæ, ſed requiratur etiam derogatio iurium tertio competentium. Quia quando actus eſt de ſui natura præiudicialis, vti eſt in hoc caſu, in quo reſtringitur libertas ex aduerſo prætenſa, non eſt neceſſaria formalis derogatio. Cùm enim Papa optimè ſciat ſuam confirmationem nonniſi cum tertii præiudicio poſſe còprobari, & nihilominus illam interponit, cenſetur per neceſſarium antecedens illi iuri voluiſſe derogare, Rota apud Buratt. *deciſ.* 176. & ibi Add. *num.* 13. *deciſ.* 883. *num.* 7. apud Seraph. *deciſ.* 762. *num.* 4. *& deciſ.* 1445. *num.* 3. *&* 6. *& in rec. deciſ.* 174. *num.* 2. *&* 3. *par.* 1. *&* Spad. *conſ.* 46. *num.* 4. *lib.* 2. Etiamſi nulla fiat mentio perſonarum, quibus præiudicium infertur. Quia faciendo actum de ſui natura præiudicialem, virtualiter declarat afficere omnes, ad quos præiudicium ſpectare poteſt, Add. ad Buratt. *d. deciſ.* 576. *num.* 14. *&* 15. cum ibi adductis. Et generaliter quòd ſufficiat tacita derogatio ex ipſa confirmatione reſultans, tradit Cammeal. *deciſ. Bonon.* 28. *num.* 3. & certa ſcientia confirmantis, Dec. *in cap. porrecta num.* 11. *de confirm.*

Et hæc tantò magis debent admitti ſtante expreſſo mandato ipſius Summi Pontificis, Epiſcopo dato, vt decreta ſynodalia quemadmodum aptata ſunt, ita obſeruari curet. Quæ verba important nouæ legis editionem, ac ſi Pontifex dicat, volumus ita obſeruari, ac proinde nulla alia opus eſt derogatione, cùm ad hunc effectum ſufficiat, quòd conſtet de intentione Pontificis, Put. *deciſ.* 109. *in fin. lib.* 1. Spad. *conſ.* 47. *num.* 5. *lib.* 2. 13

Quæ præcipuè locum habent in caſu, quo adeſſet particularis tranſactio inter Regulares, & Canonicos ſæculares ſuper hoc modo aſſociandi cadauera, à Superioribus Regularium approbata, à qua recedere nequeunt, *l. non minorem C. de tranſact. l. ſicut C. de act. & oblig. l. poſt mortem* 25. vbi Bartolus, & Doctores, *ff. de adopt.* accedente maximè diutina obſeruatione, quæ facile non eſt mutanda, *l. minimè ff. de leg. cap. cum conſuetudinis de conſuet.* Pacta enim quamcunque legem, & conſuetudinem in contrarium tollunt, *l.* 1. *C. de pact.* Rot. *deciſ.* 301. *num.* 3. *par.* 4. *rec.* & lex priuata inter contrahentes dicitur, *l. legem C. de pact.* quorum diſpoſitioni cùm acquieuerint, non permittitur, vt poſt longum tempus poſſint reclamare, *l. fin. C. de temp. in integr.* 14

Minus obeſt, quòd hæc conuentio fieri non poſſit in præiudicium populi, neque ſucceſſorum Conuentus Regularium, quia non eſt confirmata à Summo Pontifice, vt per Gregor. *deciſ.* 152. Nam quoad primùm, præterquamquòd hæc eſt exceptio de iure tertii, quæ non debet admitti, dum ille non reclamat, nullum ex hac conuentione infertur populo præiudicium, cùm liber ſit conuocandi numerum æqualem presbyterorum, & Regularium, quem voluerit. Et quoad ſecundum ſatis eſt, conuentionem huiuſmodi factam eſſe coram ambarum partium Capitulis, ab earum Superioribus approbatam, inſtantibus iiſdem Regularibus, ideòque obligat ſucceſſores, accedente potiſſimùm longa acquieſcentia ita, vt ad fauorem Capituli præſcriptionem induxerit ex traditis *in cap. fin.* ibique Gloſ. *v. conſuetudo de conſuet. in* 6. & à Spad. *conſ.* 140. *num.* 10. *lib.* 3. Et in caſu deciſionis Gregorii ideò deciſum fuit, tranſactionem illam non afficere, quia nec auctoritate Papæ, neque Ordinarii fuerat confirmata. Ita enim in ea legitur: *& concordia non eſt aliqua auctoritate Papæ, vel Ordinarij confirmata, & propterea, &* c. ponderando dictionem illam, *vel*, quæ ex ſua natura eſt alternatiua, & vno tantùm contenta eſt, Rot. *deciſ.* 247. *num.* 19. *par.* 5. *tom.* 1. *rec.* Vnde infertur, quòd ſatis fuiſſet, ſi interceſſiſſet auctoritas Ordinarii, prout interceſſit in hoc caſu, & ſic deciſio in aduerſarios retorquetur. Præcipuè autem ſi tranſactio facta fuerit in executionem decreti ſynodalis. Et licèt id in ea non exprimatur, attamen ſecundùm illius obſeruationem partes contraxiſſe cenſetur, & ex illa earum verba declaranda ſunt, Bero. *conſ.* 137. *lib.* 3. Eòque magis, quia Regulares legitimè contrahere poſſunt abſque alia approbatione, & contractus eſt omnino validus per conſtitutionem Leonis X. relatam à Quaranta *in ſum. Bullar. v. priuilegia Regularium*, §. *pacta autem.* 15

Quidquid dicendum eſſet, ſi verſaremur in ſimplicibus terminis Conſtitutionis factæ ab Epiſcopo, vel Rectore, in quibus loquuntur, plerique Doctores. Secus autem in hoc caſu, in quo ſtantibus dictis confirmationibus, vel potiùs nouis diſpoſitionibus Papæ, ac S. Congregationis, non eſt ampliùs inquirendum, an conſtitutio ſit iuri conformis, vel præter, aut contra ius, quia qualiſcunque illa ſit, per eas validatur, & huiuſmodi confirmationes operantur, vt ſi conſtitutio ex ſe valeat, illam magis confirment, ſi verò non valeat de nouo concedant, Rot. *deciſ.* 513. *num.* 6. *& deciſ.* 145. *numer.* 2. *par* 6 *rec.* Cabed. *deciſ.* 2. *num.* 3. *lib.* 2. Chriſtin. *deciſ. Belg.* 45. *num.* 23. *lib.* 1. Spad. *conſ.* 147. *num.* 116. *lib.* 3. 16

Concordia igitur iſta inter has partes inita eſt valida, atque adeò non poteſt impugnari prætextu defectus aſſenſus Apoſtolici, aut Generalium Ordinũ. Quia in conuentionibus initis per Regulares cum conſenſu eorum Conuentuũ, non eſt neceſſarius, vt apertè diſponitur *in cap. vlt.* 17

de

Digitized by Google

de pact. in 6. & tradunt Bald. *conſ.261.per tot.lib.4.* Anchar. *conſ.136. num.2.* Natt. *conſ.440. numer.31.* Rot. *deciſ.228. num.4. & 5. par.7. rec.* Dec. *conſ.474. num.10.* vbi ait, quòd reprehenſione digni ſunt Religioſi, qui contractibus à ſe celebratis, & longo tempore obſeruatis contrauenire non verentur. Et in ſpecie de iuribus funeralibus Gloſſ. *in d. cap. vlt. v. parochialibus, & cap.1. eod. tit. de pact.* Merlin. *deciſ.480. numer.1.* Eoque fortiùs in caſu, in quo interceſſit approbatio Epiſcopi pro parte Capituli, & confirmatio quorumdam Superiorum Ordinum; vnde dubitari non poteſt, quin ſit valida, & debeat etiam à ſucceſſoribus obſeruari, cùm ad hoc effectum ſatis ſit, quòd de conſenſu Conuentus factæ ſint, vt per Caſtr. *conſ.406. num.9.*

18 Minuſque releuant Regularium priuilegia. Nam quicquid de illis ſit, ea in caſu conuentionis non ſuffragantur, cùm per illam cuicunque iuri ſibi ex illis competenti derogatum fuerit, ac renunciatum, *vt ex textu in cap. ſi de terra de priuil.* vbi Gloſ. Dec. & Felin. ac Marſil. *in rubr. ff. de fideiuſ. num.336.*

19 Haud maioris ponderis eſt aſſerta conſuetudo, diſpoſitioni Synodi prouincialis contraria. Primò, quia debet probari per teſtes formiter examinatos, qui deponere debent de actuum frequentia, temporis diuturnitate, & concordare de tempore, alioquin reputarentur ſingulares, & nihil probarent, vt per Alex. *conſ.45. numer.3. & 4. lib.2.* Cabal. *reſol. crim. caſ.293.* Bartol. *in repet. l. de quibus propè fin. ff. de leg.* ac dicere debent, quòd animo introducendæ conſuetudinis ita fuerit obſeruatum iuxta communem opinionem, cùm aliàs actus huiuſmodi potuiſſent permitti ex gratia, vel tolerantia Canonicorum, vt ex Alexandro, & alijs aduertit Rota Genuen. *deciſ.17. num.9. & ſeq.* Fides verò ex alijs locis diæceſis nihil iuuant ad probandum dictam contrariam conſuetudinem. Quoniam ad loca vicina nunquam recurritur pro conſuetudine, vbi contraria eſt in loco, de quo agitur, vt per Feder. de Sen. *conſ.95. num.4.* Caſtr. *conſ.164. lib.2.* Caual. *deciſ.95. num.3.* Chriſtin. *dec. Bel.56. num.6.* Probatio enim conſuetudinis in alijs locis Regionis poteſt iuuare, quando non probatur contraria in loco controuerſo, Anchar. *conſ.255. n.4.* Crauet. *conſ.21. num.31. lib.4.*

20 Quinimmò, ſecluſa conuentione, prætenſa conſuetudo, tanquam contraria decretis Concilij prouincialis, eſt irrationabilis, atque adeò non eſt attendenda per textum *in cap. fin.* ibique Gloſſa, & Canoniſtæ, *de conſuet.* & *in cap.1. de conſtit. in 6.* Bartol. *in d. l. de quibus*, ac cæteri *ff. de leg.* Habet enim illorum reſiſtentiam, & ab initio vitioſo procedit, à quo licitè incipere minimè poterat, vt in ſimili firmat Crauet. *conſ.650. num.5.* & ſaltem debet oſtendi, quòd fuerit in iudicio agitata, & obtenta, ac probari legitimè præſcripta ſpatio quadraginta annorum, vt eſt textus *in d. cap. fin.* & ibi Gloſ. vlt. & Abb. *ſub num.2. de conſuet.* Rot. *deciſ.458. num.15. & deciſ.497. num.5. & deciſ.594. num.3. par.1. rec.* Sperel. *deciſ.89. num.25. & ſeq. lib.1.* Fior. de Men. *var. quæſt. cap.1. num.64.* Menoch. *167. num.57. & ſeq. lib.2.* & Spad. *conſ.373. num.5. lib.2.* Maximè in caſu, in quo agitur de auferendo iure Canonicis ex decretis ſynodalibus, & ex diutina Regularium obſeruatione quæſito, vt per Spad. *conſ.5. num.50. lib.1. & conſ.20. num.4. lib.2.* cum ibi allegatis. Et licèt eſſet rationabilis, ac legitimè probata, minus tamen ſuffragaretur, ſi in decretis ſynodalibus, & in conuentione adeſſent clauſulæ prohibitiuæ talium functionum abſque interuentu Canonicorum, quæ nec per contrauentionem, neque per præſcriptionem tolli poſſunt, Menoch. *lib.6. præſumpt.41. num.10.* Immò inducunt malam fidem, cum qua de iure canonico nulla currit præſcriptio, *cap. fin.* vbi omnes *de præſcript.* Sperel. *deciſ.121. num.8.*

21 Neque refragatur, quòd in facultatiuis, & per actus difformes non inducatur conſuetudo. Quia ſtante diſpoſitione ſynodali, qua vetitum eſt hæredibus Regulares abſque Parocho, & Capitulo inuitare, & Regularibus ſine illis accedere, non dicitur eſſe in facultatiuis, ſed actus ſubſecuti dicuntur facti in vim præcedentis decreti ſynodalis, vt per Add. ad Gregor. *deciſ.162. num.16.* Et quatenus aliqua materiæ facultatiuæ ſuſpicio ſuboriretur, ex continuatione tamen actuum per longum temporis interuallum geſtorum, excluſa omnino remaneret, neque ſub hoc prætextu poſſeſſio manutenibilis eſſet deneganda, Seraph. *deciſ.323. num.3. & ſeq.* Neque eſt neceſſe hanc conſuetudinem fuiſſe in iudicio agitatam, quia cùm ſit in executionem decreti ſynodalis, nullo alio eget auxilio ad ſui validitatem, & aduerſatijs hoc onus incumbit, qui contra decretum ſynodale nituntur.

22 Nullius etiam eſt momenti, quòd tam ipſa conuentio, quàm decretum ſynodale ſint contra diſpoſitionem Concilij Tridentini. Nam in Concilio nullibi legitur, quòd hæredes defunctorum poſſint quem voluerint Regularium numerum inuitare, ſed tantùm id decreuit S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus in Caſſanen. 5. Maij 1617. Quod non impedit, quominus Epiſcopus pro ſuæ diæceſis exigentia potuerit in hac materia ſtatuere, neque ex hoc ſequitur, quòd ſit contra libertatem eccleſiaſticam. Quia iſta libertas ſolùm conſiſtit, vt Regulares poſſint ad ſepulturam recipere eos fideles, qui illam elegerint in eorum Eccleſijs, vt ex *Clem. Dudum, §. Verùm, de ſepult.* non tamen ex hoc tollitur, quod alijs de iure, vel ex conſuetudine debetur circa ea, quæ ſeruari debent in huiuſmodi funeribus, cùm non ſint contraria dictæ ſepulturæ, neque ei repugnent, vt ijſdem penè verbis ratiocinatur Gratian. *diſcept.492. num.15. & ſeq.* multòque minus dici poteſt contra ius, quia iura funerandi Regularibus competunt ex priuilegio, quæ de iure non habent, tanquam carentes populo, vt per Gloſ. *in d. Clem. Dudum, §. huiuſmodi, v. ſepulturam*, ac etiam, quia ius eligendi ſepulturam eſt contra ius commune, vt per Cæſar. de Graſſ. *deciſ.2. de ſepult. num.11.*

23 Et in omnem caſum, etiamſi Concilium aliquid decreuiſſet, nihilominus, attenta immemorabili conſuetudine, illud non haberet locum, cùm per Concilium præcedentes tantummodò, non autem ſubſecutæ locorum conſuetudines tollantur, vt ſæpè declarauit Sacr. Congregatio eiuſdem Concilij apud Garz. *de benef. par.3. cap.2. n.104.* Azguian. *de legib. lib.2. contr.20. n.21.* & Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloſ.33. num.5.*

24 Neque dici debet, inductam fuiſſe nouationem. Quia nouatio fit vel expreſsè, quando conſtat de contrahentium voluntate nouare volentium, vel tacitè propter actuum incompatibilitatem, Gratian. *diſcept.553. num.34. & diſcept.509. num.10.* Dicta autem conuentio non præſefert nouam diſpoſitionem, à decreto ſynodali diuerſam, aut cum illo incompatibilem, immò facta fuit in illius executionem, quòd Regulares obſeruare detractabant, & ex hoc nulla conſiderari poteſt nouatio, Rot. *deciſ.150. num.52. par.9. rec.* Gratian. *diſcept.290. num.17. & 19. & d. diſcept.553. num.23. & ſeq.* Add. ad Gregor. *deciſ.76. num.8.* Quod ſi fateamur, ortam fuiſſe nouationem, neceſſe eſt etiam, vt fateamur tranſactionem fuiſſe validam. Etenim certi iuris eſt ex actu inualido non induci nouationem, niſi talis actus directè opponatur primo, & cùm illo ſit incompatibilis, aut de contrahentium contraria voluntate appareat. Id, quod in hoc caſu conſiderari non poteſt ex ſupra deductis à Gratian. *d. diſcept.290. & diſcept.509. num.25.* & à Gregor. *d. deciſ.76. num.3.* ibique Add. *num.9.*

25 Quæ omnia licèt ſufficiant in pleniſſimo iudicio, ſatis tamen, ſuperque ſunt in ſummarijſſimo manutentionis, in quo ſufficit ſola poſſeſſio tempore motæ litis, vt per Rotam poſt Tambur. *de iur. Abbat. deciſ.2. num.4.*

26 At nihilominus tenendum eſt, prætenſionē huiuſmodi nullam habere iuris ſubſiſtentiam, cùm id pendeat ab hæredum arbitrio, vt plenè firmatur apud Barboſ. *de offic. & poteſt. Paroch. cap.26. num.57.* vbi refert reſolutionem Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis in dicta Caſſanen. 5. Maij 1617. & *in ſum. Apoſtol. deciſ. v. defunctus num.5. & v. hæres num.3.* Lezan. *in ſum. d. v. Defunctus num.4. & 7.* vbi adducit decretum Sac. Congregationis Rituum ſub die 14. Ianuarii 1640. per hæc verba: *Electionem, & numerum Religioſorum pro aſſociandis cadaueribus ad libitum hæredum defunctorum ſpectare, & pertinere, & ita vbique ſeruari debere, declarauit.* Quod decretum refert etiam Paſqualig. *in obſer. ad Lauret. de Franch. par.1. num.1591. & par.2. in addit. ad quæſt.95. num.2.* Fuitque confirmatum ab Alexandro VII. ſub anno 1660. & demandata præci-

Digitized by Google

pua eius obſeruatio cum decreto irritante, & clauſula ſublata vigore Breuis, ac tenet Bordon. *reſol.* 51. *numer.* 26. *cum ſeq. tom.* 2. ex rationibus ab ipſo deductis. Et Parochus, ſi ſecus fecerit, tenetur ad reſtitutionem, vt per Io. Sanch. *in ſelect. diſp.* 48. *num.* 24.

27 Neque obſtare poteſt ſynodus prouincialis. Primò, quia ex ea læderetur libertas electionis ſepulturæ, cum dari poſſet caſus impotentiæ, & violarentur priuilegia Regularium, nempè Alexandri IV. Martini V. Vrbani IV. Clementis IV. & Innocentij IV. vt in hac ſpecie Peyrin. *ad conſtit.* 10. *Leonis X.* §. 2. *num.* 2. qui his verbis improbat huiuſmodi ſtatuta: *Si quaras etiam, quid ſentiendum ſit de illo nouo inuento, quod obſeruatur in aliquibus Eccleſijs, vt nolint Curati leuare corpora defunctorum, niſi tot Clerici vocentur ad aſſociandum corpus defuncti, quot Regulares? Meo videri illud ſtatutum habet radices in auaritia, &c. & videtur contra priuilegia Regularium, quibus libera ſepultura conceditur. Quomodo enim libera erit ſepultura, ſi parentes defuncti non poſſent vocare quot fratres volunt, niſi vocentur tot Clerici? Et habere ſpeciem monopolij, quod iniuſtum eſt locupletari cum aliena iactura.*

28 Secundò, ex defectu poteſtatis. Epiſcopus enim non poteſt ſtatuere contra ius, vt per Add. ad Buratt. *deciſ.* 572. *litt. B.* eòque minus contra decreta Sacrarum Congregationum, vt per Barboſ. *in collect. ad Concil. ſeſſ.* 1. *num.* 2. neque contra priuilegia Regularium, vt in his terminis probat Azor. *inſtit. moral. par.* 2. *lib.* 9. *cap.* 11. Caſtropal. *tom.* 2. *tr.* 12. *diſp. vn. pun.* 8. *numer.* 5. Pelliz. *in man. Regul. tom.* 2. *tr.* 8. *cap.* 6. *ſect.* 1. *num.* 57. ibi: *An Ordinarij poſſint facere ſtatutum, ne Regulares vocentur ad funus, niſi priùs vocatis omnibus Clericis? Reſpondetur non poſſe, cùm tale ſtatutum pietati aduerſetur, limitem ponat liberæ morientium electioni, & deroget iuri, quod habent Regulares.* Immò ſimoniacum eſſe vult Syluester *in ſum. v. ſimonia numer.* 11. quem ſequitur Ceſped. *de exempt. Regul. quoad ſepulturam cap.* 2. *num.* 19. & 20.

29 Neque ſuffragatur confirmatio Sac. Congregationis Concilij, ſiue Summi Pontificis, niſi illa fuerit in forma ſpecifica, non autem in forma communi, alioquin ſequeretur abſurdum, quòd Epiſcopus ſtatueret contra ius, & Conſtitutiones Apoſtolicas, & S. Congregatio, ſiue Summus Pontifex ſtatuta confirmaret ſub inuolucro verborum, quod nunquam præſumendum eſt, ſed potiùs facienda quæcunque interpretatio, quantumvis aliàs eſſet impropria, & extranea, vt egregiè Gemin. *in cap. Cui num.* 11. *de præb. in* 6. Dec. *in cap. ex par.* 2. *num.* 15. *de offic. deleg.* & *conſ.* 38. *num.* 7. Honded. *conſ.* 5. *num.* 77. *lib.* 1. & latè Cephal. *conſ.* 323. *num.* 23.

30 Et quidem ſi negaretur hæredibus defunctorum libertas euocandi quos, quotve voluerint ad comitandum funus ad Eccleſiam Regularium, ſequeretur abſurdum, quòd hæredes ad euitandum ſumptus funeris non euocarent niſi vnum Regularem cum Parocho, qui iuxta reſolutiones Sac. Congregationis alibi adductas non poterit dare mortuo, niſi vltimum vale, & diſcedere, & conſequenter defunctus remaneret ſolus cum vno Regulari, qui ſolus celebraret exequias ſuper cadauere. Et ideò huiuſmodi decreta ſynodalia non poſſunt in hoc caſu habere locum, ſed tantùm in caſu, in quo celebrarentur funera in Eccleſijs parochialibus, quo in caſu indecorum eſſet, quòd interuenire debeant in Eccleſijs proprijs parochialibus Regulares, & presbyteri ſæculares exteri ad excluſionem proprij Cleri, cui in hoc fieret iniuria, ſicuti fieret iniuria Eccleſiæ regulari, ſi non poſſent Regulares intereſſe funeri in ſuis Eccleſijs, niſi interſint tot presbyteri ſæculares, vel Clerus, & Capitulum Eccleſiæ parochialis.

31 Neque ſufficit ſcientia Papæ, ſiue implicita ſit, quæ deſumitur ex clauſula ex plenitudine poteſtatis, & certa ſcientia, ſiue explicita, & verè narrata, quia ſemper requiritur expreſſa derogatio, vt per Cæſ. de Graſſ. *deciſ.* 3. *de reſcript.* vbi aſſignatur ratio, Seraph. *deciſ.* 1082. *num.* 6. & *ſeqq.* cum ex ſcientia Papæ deſumpta ex narratis, potuerit Papa facilè decipi ob verborum inuolucrum, Rot. *deciſ.* 174. *num.* 3. *par.* 1. *rec.* Immò eiuſmodi concordia, vti facta ſuper iure ſpirituali, & non confirmata à Papa non afficit ſucceſſores, vt per Add. *ad Gregor. deciſ.* 152. *num.* 3. Et licèt in corpore deciſionis dicatur, quòd facta ſine auctoritate Papæ, vel Ordinarij ſit inualida, in additione tamen loquitur de confirmatione Papæ tantùm. Præcipuè, quia non poteſt præiudicare hæredibus defunctorum, Gregor. *deciſ.* 418. *num.* 10. cùm habeant liberam facultatem euocandi, quos maluerint pro aſſociandis funeribus.

Minus quoque refragatur concordia. Quia eſt inualida, cùm non ſit confirmata à P. Generali, ſiue à Capitulo generali iuxta ea, quæ tradit Peyrin. *ad Conſtit.* 4. *Iulij Secundi* §. 3. *notab.* 4. *num.* 9. vbi firmatur, quòd per ſuam vltimam Conſtitutionem Leo X. moderatus fuit præcedentem ſuam Bullam, ac reualidauit, reſtituitque in priſtinum ſtatum omnia Mendicantium priuilegia. Quod etiam tenet Rodriq. *tom.* 1. *queſt. reg.* 8. *ar.* 10. qui etiam adducit Bullam Pauli IV. & Caſſarub. *v. priuilegia fratrum num.* 28. & *ſeq.* Eo præcipuè, quia eiuſmodi concordia non eſt inita ſuper iuribus parochialibus, cùm iura parochialia dicantur illa portio, ſeu quarta funeralis, quæ de iure canonico debetur Parochis, & ideò ſub iure parochiali non comprehenditur electio ſepulturæ, ſiue aſſociatio ad illam, per quam non poteſt præiudicari dicto iuri, ſeu quartæ funerali, vt per Rodriq. *d. tom.* 1. *queſt.* 49. *ar.* 6. 32

Neque ſubſiſtit diſtinctio illa de Clericis eiuſdem Eccleſiæ parochialis, & de Clericis exteris. Nam, omiſſo, quòd non eſt locus diſtinctioni in actu claro in dictis decretis Sacrarum Congregationum, expreſſè, ac ſpecificè loquentibus, Rot. *deciſ.* 135. *num.* 9. *par.* 7. *rec.* præfata diſtinctio non ſubſiſtit in iure, quia quando aliqua Conſtitutio indiſtinctè facit mentionem de cura animarum, intelligenda eſt de cura actuali, non habituali, vt per Barboſ. *in tr. var. de appel. verb. ſignif. appel.* 65. *num.* 1. *de offic.* & *poteſt. Paroch. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 77. & *de offic.* & *poteſt. Epiſc. par.* 1. *tit.* 2. *gloſ.* 17. *numer.* 40. Rot. *deciſ.* 354. *num.* 23. & *ſeqq. p.* 4. *tom.* 2. *rec.* Et ideò dum Sac. Congregatio Concilij Tridentini diſponit, non excludi Parochum ab aſſociatione cadauerum, intelligitur de Parocho actuali deputato à Capitulo Collegiatæ parochialis. Vnde quando Collegiata, vel Cathedralis Eccleſia habet annexam curam animarum, ipſa cura dicitur habitualis, & annexa Capitulo collegialiter, non autem alicui dignitati, ſiue Canonicatui, qui neque actu, neque habitu dicuntur Curati; ſed cura actualis adminiſtratur per Capellanum deputatum ab eodem Capitulo collegialiter, vt per Eminentiſſ. Cardinalem Othobonum *deciſ.* 58. *num.* 3. 4. & 8. Put. *deciſ.* 282. *lib.* 1. & firmat etiam Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 6. *numer.* 71. & *ſeqq.* Et ideò dicti Canonici non conſtituunt vnum corpus cum Parocho actuali, quia non habent iuriſdictionem parochialem. 33

Deciſiones Rotæ in Neapolitana funeralium non aduerſantur. Nam in illis agebatur, quòd confratribus presbyteris S. Ioannis ſæpè ſolebat tam ipſis, quàm hebdomadarijs, præter mercedem præfixam pro funeribus, aliquod augumentum præſtari ex cauſa longioris itineris, ac diurni, ſiue nocturni laboris accreti, ſuper quo incremento orta fuit inter eos controuerſia. Nam hebdomadarij prætendebant totum ſibi deberi augumentum, & confratres ad illius participationem aſpirabant. Rota autem in prima deciſione reſoluit ad fauorem Confratrum ex regula, quòd participanti de principali, pars quoque augumenti deferatur. Sed in ſecunda deciſione receſſit, quia ab Archiepiſcopo in viſitatione fuerat conſtituta merces Confratribus, & ſic nõ faciunt ad caſum noſtrum. 34

Hoc ipſum etiam euincitur ex eo, quòd de iure ſtatutum eſt deberi Parocho quartam funeralem, & ideò ſi Canonici, & presbyteri Collegiatæ vellent comitari funus tanquam Parochi, licèt de iure non ſint, nihilominus ipſi vnà cùm Parocho actuali non poſſunt accipere, niſi vnicam quartam funeralem inter ſe diuidendam, non autem tot quartas funerales, quot ſunt Canonici, ac presbyteri, quia id eſſet exorbitans à iure, & propterea dum volunt habere alia emolumenta, præter quartam, non dicuntur accedere vti Parochi, quibus non debetur, niſi quarta, & ſic contendunt pro emolumentis extraordinarijs, non pro acceſſu ad effectum conſequendi quartam parochialem. Immò ſi Canonici, ac presbyteri dicerentur tot Parochi, & conſtituerent vnum corpus cum ipſo Parocho, 35

vti-

Digitized by Google

vtique poſſent cogi ad aſſociandum funns, à quo Parochus non poteſt excludi, & tamen non poſſunt cogi.

36 Denique non obſtant litteræ Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis, & Regularibus ſuperiùs adductæ, ac datæ ſub die 17. Ianuarij 1600. Tum, quia emanaruot cum præſuppoſita confirmarione illius ſynodi in forma ſpecifica, facta à Gregotio XIII. Tum etiam, quia decretum ſynodi Albinganenſis, de qua in dictis litteris fit mentio, loquitur de funeris exequiis, & de pſallendis officiis diuinis, cùm multoties efferuntur cadauera ad Eccleſias priuatim, & deinde expoſito cadauere in Eccleſia inuitantur Sacerdotes ad celebrandum exequias cum pompa. Et hoc caſu ſtatuit dicta ſynodus, quòd primum euocetur Clerus, ac deinde alii, quos voluerint hæredes inuitare, non autem loquitur de comitandis cadaueribus, quia in hoc voluit ſeruari conſuetudo, cùm in dubio ſemper præſumendum ſit, quòd quælibet diſpoſitio ſit iuxta diſpoſitionem iuris, non autem contra ius. De iure autem eſt, quòd pro celebrandis exequiis in Eccleſia parochiali intereſſe primùm debeat Clerus illius parochialis, & deinde alii, qui non poſſunt euocari, niſi euocato priùs Clero, non obſtante quacunque conſuetudine. Vnde eadem Sac. Congregatio, re maturiùs diſcuſſa ſub die 23. Nouembr. 1663. cenſuit, *Synodum præfatam non comprehendere Regulares in caſu, de quo agitur, adeòque eſſe ad liberum diſponentium, vel ipſorum hæredum conuocare numerum Clericorum, & Fratrum, quos ipſi maluerint, non attenta præfata concordia, cæteriſque in contrarium allatis non obſtantibus quibuſcunque.* Quod decretum fuit poſteà ſub die 27. Martii 1664. ab eadem Sac. Congregatione confirmatum his verbis: *Sac. Congregatio, &c. attentis narratis, reque denuò auditis partibus, Eminentiſſ. Ilcio referente, maturè diſcuſſa, ſtatuit, ac decreuit, ſtandum eſſe in deciſis, quibuſcunque non obſtantibus.*

37 Ex quibus reſoluendum eſt, poſſe hæredes ad ſuum arbitrium euocare ad funus comitandum quoſcunque, & quemcunque numerum voluerint, dummodò non excludatur proprius Parochus defuncti.

38 Quo verò ad conſuetudinem immemorabilem. Ad illam probandum debet concedi remiſſoria. Quia per Conſtitutiones Apoſtolicas, & decreta Sacrarum Congregationum pro Regularibus non eſt ſublata immemorabilis, & prærogatiua, quod in aſſociatione funerum ad Eccleſias regulares euocetur Clerus parochiæ defuncti ſimul cum Regularibus, poteſt introduci ex conſuetudine quadragenaria, vtque certæ perſonæ ad funera euocentur, cùm non ſit impeditiuum liberæ ſepulturæ, ſicut aduertit in hac ſpecie Gratian. *diſcept.492. num.7. & ſeqq.* Ergo multò magis potuit ex conſuetudine immemorabili, ex qua poteſt allegari priuilegium, etiam in reſeruatis Principi, quando non concurrit incapacitas ex parte allegantis, Buratt. *deciſ.365. num.5.* & Add. *num.10.* Eſtque protritum, quòd illa tribuit meliorem titulum de mundo, Buratt. *deciſ.373. num.5.*

39 Maximè, quia eſt rationabilis. Non enim eſt merè coactiua hæredum defunctorum, vt præcisè euocent Clerum, ſed ſolùm inducit prælatiooem eiuſdem Cleri in caſu, quo hæredes velint funns aſſociari per alios extraneos. Quæ quidem prælatio eſt in iure fundata ex eo, quòd Clerus inſeruit Eccleſiæ parochiali, & Parocho in adminiſtrando Sacramenta parochianis ad textum *in can. nullus, & c. obitum 61. d. cap. inter*, vbi Gloſ. *v. aliam de elect.* Rot. *deciſ.413. numer.1. part. div. & deciſ.337. numer.12. p.4. tom.2. rec.* Præterquamquòd in funere defertur Crux parochialis iuxta conſuetudinem, de qua Oldrad. *conſ.82.* Gratian. *diſcept.298. num.13. & 492. num.7. ac ſeq.*

Ideò conueniens eſt, vt quilibet Clerus
ſuam Crucem comitetur, ne
indecenter deferatur,
& reuertatur cum ſolo
Parocho.

CONSVLTATIO CCVI.

De Concionatoribus varia ad ornatum cap.1. & 2. ſeſſ.5. & cap.4. ſeſſ.24. de reform. S. Concil. Trid. cum Sacrarum Congregationum declarationibus, rebus iudicatis, conſultis, atque decretis in hunc locum ſimul congeſtis.

VErbi Dei prædicatio ad Epiſcopum propriè pertinere, nulli dubium eſt ex Epiſt. Clementis I. & ex quam multis eruditè probat Sacra Rota omnino videnda *deciſ.234. par.6. div.* Ipſe enim eſt præco veritatis, & adeò eſt munus Epiſcopi, vt ad ipſum ſolum ſpectet prædicare, vel ſuis ſumptibus prædicatorem in Cathedrali deputare. Quin etiam quicunque iuriſdictionem habent in ſubditos, tenentur ad prædicatinnis munus, etiamſi ſint Prælati inferiores ex *d. cap.2.* Trid. *v. Eccleſiarum Prælatos*, idque per ſeipſos, *cap. inter cætera de offic. Ordin.* niſi legitimo detineantur impedimento. Legitimum namque impedimentum multa præſtare dicuntur, quæ notantur in *d. cap. inter cætera*, ſed cùm ibi defectus ſcientiæ legitimum non præſtet impedimentum, videtur, quòd hæc lex poſterior Concilii per præcedentem declaretur, *arg. l. ſed & poſteriores ff. de leg.* præſertim cùm ad eamdem ſe remittat, & nihil videatur ſtatuere, niſi quod illa ſtatuit. Sed vſus obtinuit, vt etiam defectus ſcientiæ computetur inter legitima impedimenta, iis præſertim, qui licèt ſint Doctores in vtroque iure, & in aliis ſcientiis, ad prædicandum tamen inepti ſunt, quos ne ludibrio ſint, neve auctoritas vileſcat, tacere potiùs oportet, & per alium hoc munus explere. 1

Poſſunt ergo iſti Prælati ſubdelegare hoc prædicationis munus. Sed an Epiſcopus deputabit in iſto caſu, quo Prælatus inferior eſſet impeditus prædicare per ſeipſum iuxta *cap.4. ſeſſ.24.* vel Prælatus ipſe poterit deputare, vt *in cap.2. ſeſſ.5. v. viros idoneos aſſumere*? Dicas, quòd Epiſcopus non deputabit, cùm ille textus procedat in Parochis, & aliis ſibi ſubiectis, & deputatio iſta in Cathedrali in tantùm pertinet ad ſolum Epiſcopum, vt nec Canonici, aut Capitulum poſſint in ea ſe intromittere, nec inconſultò, aut contradicente Epiſcopo aliquem ad prædicandum in Cathedrali, etiam ex prædicatoribus ab ipſo Epiſcopo approbatis, deputare, ſeu admittere. Tenetur tamen Epiſcopus ſumptibus propriis conducere prædicatorem in Cathedrali. Quòd ſi ex immemorabili tempore ſumptus ad alios ſpectent, Epiſcopus deputabit, quem voluerit, ſumptus tamen ab iis ſubminiſtrabuntur, qui ab immemorabili ad id tenentur. Quod ſi nondum certum ſit quorum ſumptu Concionator ſit conducendus, tenetur interim Epiſcopus propriis ſumptibus eum conducere, Ricc. *in pr. reſol.468. num.3.* Barboſ. *ad Trid. d. cap.4. num.3* & Diana *par.7. tr.5. miſcel. reſol.7.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap.42. ſub initio*, Gallet. *in marg. caſ. conſc. v. Eleemoſyna 1.* & deciſum refert Zerol. *in p. par.1. v. prædicatio §.7.* Ricc. *d. reſol.468. num.1.* & *in collect. p.5. collect.1766.* quibus adſtipulatur textus *in d. cap. inter cætera de offic. Ord.* Sbroz. *de Vicar. lib.2. qu.21. num.1.* & Leo *in theſaur. par.1. c.8. num.1.* 2

Nam cum prædicandi munus ſit proprium Epiſcopi, vt ex Trid. *loc. alleg.* nil mirum, ſi eo, vel impedito, vel nolente prædicare, ſuis ſumptibus per alium huiuſmodi predicandi muneri ſatisfacere teneatur, *d. cap. inter cætera*, & Tridentinum vbi ſuprà, Riccius, ac Leo locis citatis, & Ricciul. *lucubr. eccleſ. lib.6. c.16. num.2.* vbi id ampliat in Epiſcopo quantumvis paupere. Habet enim Communitas intentionem fundatam ad ſui fauorem contra Epiſcopum in diſpoſitione textus *d. cap. inter cætera de offic. Ord.* ſolumque requiritur conſuetudo immemorabilis, vt Communitas poſſit compelli ad victum, & eleemoſynam concionatori præſtandum, licèt non deſint Doctores aſſerentes, quòd Epiſcopus debeat propriis ſumptibus in Eccleſia Cathedrali prædicatorem deputare, quacunque conſuetudine, etiam immemorabili non obſtante, vt admonet Barboſ. ad *d. cap.4. ſeſſ.24. Trid. num.3.* 3

Digitized by Google

ibique Farinac. §. *B. Pius V.* ac faciunt annotata per Zerol. *in pr. d. v. prædicatio* §.7. At deſiderari immemorabilem certum eſt, ad quam inducendam requiritur centenaria completa, vt latè per Gabr. *l.5. de præſcript. concl.1. num.78. & 80.* cùm curſus quadraginta annorum non ſufficiat, deficiente titulo, iuxta textum *in cap. 1. de præſcript. in 6.* & Gratian. *diſcept.620. num.8.* Quare ſi concurrant actus in contrarium intra dictos centum annos, excluditur immemorabilis, Rot. coram Gregor. *deciſ.51. num.3.* vbi Add. *lit. B. num.6.* iuncta *deciſ.298.* ibique Add. *num.13.* Put. *deciſ.476. lib.2.* cum aliis per Molin. *de primog. hiſpan. cap.6. lib.6. num.60. & ſeq.* ac inter *recent. par.7. deciſ.56. num.20.* cùm potiſſimùm in hoc conſiſtat vis, & efficacia immemorabilis, vt ſcilicet per centum annos nil vnquam fuerit viſum, neque auditum in contrarium, Rot. *par.5. rec. deciſ.126. num.22.* ac alibi ſæpiùs. Ceſſante igitur immemorabili tam ex defectu temporis, quàm actuum poſitiuorum aſſiduè, atque interruptè, Epiſcopus, non autem Communitas tenetur ſubminiſtrare Concionatori ſumptus, vt præter declarationes Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis tradit etiam Diana *d. reſol.71.*

Quod ius deputandi concionatorem in Cathedrali nullo iure, vel conſuetudine poteſt præſcribi contra Epiſcopum, Zerol. *in pr. v. prædicator*, Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.1. cap.13. num.23.* & *de offic. & poteſt. Epiſcop. par.3. alleg.76. numer.6.* cum illius præcipuum munus ſit verbo Dei paſcere oues ſibi commiſſas iuxta Canones Conciliorum congeſtos per Auguſt. *in epit. iur. Pontif. lib.4. tit.59.*

4 Si quis autem hoc adimplere contempſerit diſtrictæ ſubiaceat vltioni. Quæ Prælatorum pœna cùm non ſit immutata *in d. cap.4. ſeſs.24.* remanet *arg. l. qui primus de appell.* & cùm ſit appoſita affirmatiuè, ipſo iure ſine monitione præcedente inflicta intelligitur, Abbas poſt Ioann. Andr. *in cap. excommunicationi de rapt.* et ſi non ſeruetur, inducit peccatum mortale, *Clem. 1.* & ibi Cardinal. *de immun. Eccleſ.*

5 Ad hoc idem tenentur Archipresbyteri quoque, plebani, & cęteri, qui in *d. ſeſſ.24. cap.4.* ſub nomine Parochi comprehenduntur, *Clem. 1. de Regul.* vbi Gloſſa. Quia prædicandi officium eſt curæ ita, vt deputatio excluſiua Parochi ab officio prædicandi neque etiam præſcribi poſſit ad plenè tradita in terminis à Ripa *reſp.1. de conſuet. numer.39. & ſeqq.* cùm illud intrinſecè inhæreat muneri parochiali iuxta Gloſ. *d. Clem. 1.* ac Sperel. *deciſ.70. num.3.*

6 Hinc infertur ad prædicationem non teneri eum, qui dignitati, vel Canonicatui curam habet animarum annexam, cùm parochia ab ijs differat, Imol. *in Clem. 1. de offic. Vicar.* Rebuf. *ad concord. Franc. v. in forma mandati.* Sed ſi Decani prædicare velint, prohiberi non debent, niſi ob aliquam iuſtam cauſam. At contra per *Clem. Dudum de ſepult.* vbi Mendicantibus etiam prædicare licet, cùm tamen curam non habeant animarum. Dic, illud procedere ex priuilegio, ſed hodie per Concilium reuocatur quoad hoc ſimul cum Mare magno, vt *d. cap.4. ſeſſ. 24.* Quare hodie Regulares, etiamſi ſint diaconi, vel Sacerdotes ſimplices non habentes Eccleſiam curatam, non poſſunt prædicare, niſi de licentia Epiſcopi, vel Sacerdotis Curati, vt probatur *in cap. adijcimus 16. q.1.* Et poſſet hoc prædicandi munus committi etiam ſimplici Clerico, dummodò aliàs ratione ætatis ſit maior, & approbatus vita, moribus, & ſcientia. Quia ſacer ordo non eſt de ſubſtantia huius muneris, & cum non ſit ordinis, ſed iuriſdictionis, delegari poteſt, *arg. cap. aqua de conſecr. Eccleſ. vel alt.* Abb. *in cap. quam ſit de iudic.* & *in cap. quod Dei timorem col.2. de ſtat. Monach.* Fagnan. *cap. reſponſo de ſent. excom. num.15.* non autem laico, vt minus rectè Nauar. *conſ.7. de offic. iud. deleg.* Vice autem verſa Curatus, etiam nondum promotus ad Sacerdotium, poteſt, ac debet prædicare populo verbum Dei, ſicut & Epiſcopus non conſecratus, qui prohibetur ea tantùm exercere, quæ ſunt Ordinis, non autem, quæ ſunt iuriſdictionis, vel officij, vt *in cap. transmiſſam, & cap. Quod ſicut §. præterea de elect. & in c. quamuis 68. d.* Et hanc ſententiam aliàs probauit S. Congregatio Concilij. Nam propoſito dubio, an officium ſolemnis prædicationis in Eccleſia poſſet ſimplici Clerico in ſacris minimè conſtituto ab Epiſcopo delegari, die 23. Iunij 1580. cenſuit munus prædicationis per Epiſcopum committi poſſe etiam Clerico, qui non ſit in ſacris Ordinibus conſtitutus. Dictum tamen fuit in S. Congregatione, laico committi non poſſe. Et ita videbatur ſentire tota Congregatio per *cap. ad abolendam, & cap. Cum ex iniuncto de hæret.* ac per Concil. Lateranen. ſeſſ. 11. ſub Leone X.

7 Quoniam verò videbatur, quòd defectus ſcientiæ legitimum præſtaret impedimentum, vt ſuprà diximus, ideò Sac. Concilium *d. cap.4.* omne impedimentum includit, & dixit *d. ſeſſ.5. c.2. ſi hi legitimè impediti fuerint.* Ex quo ſequitur, quòd hodie Epiſcopus non poteſt cogere Parochum, vt publicè prædicet verbum Dei, poterit tamen cogere, vt inter Miſſarum celebrationem ſacra eloquia, & ſalutis monita populo explanet ex *ſeſſ.22. de Sacrif. Miſs. c.8.* & *de obſer. & euit. in celebr. Miſs. & ſeſs.24. cap.7.* Quod fieri debet diebus dominicis, & alijs ſolemnibus ex *d. cap.2. ſeſſ.5.* quibus adde ex *d. cap.4. ſeſs.24.* tempora ieiuniorum, id eſt quadrageſimæ, & Aduentus arbitrio ipſius Epiſcopi.

8 At verò an Parochi teneantur in ſuis Eccleſijs formaliter prædicare dubium eſt. Etenim cùm Epiſcopus Eugubinus vellet compellere Regulares Montis Oliueti ad præſtandum ſalarium Concionatori ſuæ Cathedralis, aliàs autem comminaretur ſe eos compulſurum ad ſuſtentandum proprium Concionatorem in eorum Eccleſijs curatis, Regulares adierunt Sac. Congregationem Concilij, dicentes onus eſſe Epiſcopi præſtare ſalarium Concionatori Cathedralis. Quoad Eccleſias autem eorum curatas Concilium Tridentinum non iubere, vt in eis prædicetur formaliter, ſed ſufficere, vt Parochus ſe vergat ad altare, & declaret Euangelium, & ſermocinetur. Vnde cum hoc ſit onus Parochi, compellendus ipſe erit ab Epiſcopo, & non cogendi Regulares ad ſuſtentandum Concionatorem. Sacra Congregatio cenſuit hos Regulares non teneri contribuere impenſæ prædicatoris Cathedralis, vt aliàs deciſum fuit. Quòd autem pro minori impenſa eorum Epiſcopus conſentiat, vt contribuant Cathedrali, & ſubleuet eos à ſuſtentando proprium prædicatorem in eorum Eccleſijs curatis, non probauit Sac. Congregatio. Quia ſi verè tenentur ſuſtentare proprium prædicatorem in ſuis Curatis, malè facit Epiſcopus eximendo eos ab hoc onere pro ſeruitio ſuæ Cathedralis; immò ad ſuſtentationem propriam, cùm ipſe teneatur de ſuo alere prædicatorem in Cathedrali. Si non tenentur, non debet Epiſcopus eos grauare, vt habeant ibi prædicatorem formalem.

9 An autem teneantur eſt dubium, vt dixi. Nam licèt iure veteri, qui habet curam animarum videatur teneri ad prædicandum, *cap. Quod Dei timorem de ſtat. Monach. verſ. ad Parochialium Eccleſiarum regimen in presbyteros ordinari, ex quo debent prædicationis officium exercere,* vbi Abb. *num.2.* notat officium presbyteri parochialis eſſe prædicare, Rip. *lib.1. reſp.14. num.39. & 41.* Tamen Concilium *d. cap.4. ſeſſ.24.* non videtur adegiſſe parochos ad prædicandum formiter, ſed tantùm ad Sacram Scripturam, & diuinam legem annunciandam, quod fieri poteſt lectione Catechiſmi. Sed, quia certum eſt, verba illa, *Sacras Scripturas, & diuinam legem annuncient* ita referri ad Epiſcopos in ſuis Eccleſijs, ſicut ad Parochos. Quia verba illa ſuperiora, *ipſi per ſe*, &c. reguntur ab alijs verbis inferioribus; *Sacras Scripturas*, &c. ſicut illa, *in alijs autem Eccleſijs per Parochos*, &c. in Epiſcopis intelligitur de prædicatione formata ita, & in parochis per regulam, *determinatio vna reſpiciens plura determinabilia debet illa æqualiter determinare*, ideò referendum ad Congregationem generalem.

10 Congregatio generalis die 9. Febr. 1576. fecit magnam vim, quòd Concilium *ſeſs.25. c.2.* non adegerit Parochos ad prædicandum, ſed ad docendum, prout ibi dicitur, à quo capitulo videtur *cap.4.* declarationem accipere. Item *in d. cap.2. ſeſs.24.* leguntur illa verba: *Aptiùs accommodando præſentium temporum vſui*, ſtante quòd vſus rei inualuit poſt Concilium, vt parochi non prædicent formaliter, vt fit in Cathedralibus. Et ſic vſus ita videtur interpre-

Digitized by Google

pretatus per Concilium. Neque obſtat, quod *d.cap.4.* ſub vna ſtructura verborum, eadenque determinatione comprehendat & Parochos & Epiſcopos, ideò æqualiter debeat determinare. Quia reſpondetur dupliciter. Primò quando Concilium prius expreſſit de Epiſcopis, ibi *ipſi per ſe, aut per eos, quos ad prædicationis munus aſſument*, in perſona Epiſcoporum expreſſit illam vocem prædicationis. At quando poſtea diſponit de parochis non repetit eam dictionem ita, vt propterea ſit ſenſus: Annuncient Epiſcopi in Cathedralibus per prædicationem, Parochi verò in parochialibus ſimpliciter. Secundò illa regula, *vna determinatio &c.* fallit quando eſt diuerſa ratio, Iaſ. *in l. iam hoc iure de vulg. & pupil.* Sed munus prædicandi formiter dicitur eſſe Epiſcoporum, non Parochorum, S.Thomas 2.2. *qu.184. art.8.* vbi Caiet. Sot. *de iuſt. & iur. lib.10. q.9. art.3.* Item in Cathedrales conueniunt auditores intelligentes, in parochialibus, vt plurimum rudes. Et magna eſt diuerſitas reſpectu locorum, & perſonarum. Et ad iura vetera, quæ dicunt Parochos teneri prædicare, reſponſum ea forma, qua Parochi ſolent, alioquin ſi in omnibus parochialibus prædicaretur formiter, quodammodo plures eſſent prædicatores, quàm auditores.

11 Fuere tamen qui diſtinguerent, vt Cardinalis Alciatus, aut parochialis numeroſi eſt populi, & pinguis, vt Pariſijs 60. millia, vt in Hiſpanijs 347. millia, & tunc ibi prædicetur formiter, in alijs verò non. Alij dixerunt ſimpliciter, & generaliter reſpondendum Parochos non cogendos habere in ſuis parochijs prædicatores formatos, ſed ſatis eſſe ſi doceant ſecundum *d.cap.2.* Alij conſiderarunt rem hanc eſſe grauem, & exemplarem, & ſi ita vniuerſaliter enunciaretur, pariturum ſcandalum, multos Parochos, qui prædicant formiter, auocaturos ab hoc bono opere. Præterea non eſſe tutum ſententiam ſic generalem enunciare propter parochiales populo & reditu magnas, quæ plerunque maiores ſunt pluribus Cathedralibus. Ideò ſatis eſſe ſolum reſpondere Epiſcopo Eugubino pro parochialibus ſuæ Ciuitatis, & diœceſis, & præſertim horum Regularium Oliuetanorum, quas ſciunt omnes & parui reditus, & non ſatis frequentes populo eſſe.

12 Tandem omnium conſenſu decretum fuit, vt Aleiatus ore tantum, & abſque ſcriptis dicat Epiſcopo Eugubino, vt nolit cogere iſtos Regulares ad ſuſtentandum prædicatorem formatum in ſuis parochialibus. Et ſi alius Epiſcopus hoc idem quæſiuerit, aut alia ſimilis quæſtio occurrerit, referret Aleiatus, & proponeret in Sac. Congregatione, neque hanc reſponſionem datam Epiſcopo Eugubino, daret alijs, niſi facto verbo in Congregatione. Dictum eſt etiam dum S. Thomas, Caietanus, & Sotus dicunt officium eſſe Epiſcopi præcipuè prædicare, verum id eſſe, ſed cum ſubijciunt, parochum autem ſolum docere debere orationem Dominicam, & ſymbolum, non alia fidei myſteria, non eſſe ſecundum *cap. quod Dei timorem*, quod dicit eos debere prædicare. Et dum Sotus dicit in Concilio Tridentino ſuperſeſſum fuiſſe à danda Parochis facultate prædicandi, verum eſſe ſub Paulo III. ſecundum *d. cap.2.* cui Sotus interfuit, ſecus autem eſſe quoad Concilium Tridentinum ſub Pio IV. cui Sotus non interfuit.

13 Supraſcriptis addit Fagnanus *in d. cap. Inter cætera de offic. Ord. num.* 30. propè fin. Concilium Arelatenſe 4. celebratum ſub Leone III. & Carolo Magno Imperatore anno ſalutis 813. *cap.* 10. de prædicatione *tom.3. Concil. p.1. ſect.2. pag.188.* vbi ſic legitur. *Prouidimus enim pro ædificatione omnium eccleſiarum, & pro vtilitate totius populi, vt non ſolum in Ciuitatibus, ſed etiam in omnibus parochijs, vt presbyteri ad populum verbum faciant, & vt bene viuere ſtudeant, & populo ſibi commiſſo prædicare non negligant.* De prædicatione etiam loquitur Concilium Viennenſe *in Clem. Dudum §. huiuſmodi de ſepult.* ibi: *Parochiales Eccleſiæ, & ipſorum Curati, ſiue Rectores, qui miniſtrare habent eccleſiaſtica Sacramenta, quibus noſcitur de iure competere prædicare, ſeu proponere verbum Dei.* Et Concilium Tridentinum *in cap. 1. ſub initio ſeſs.23.* vbi eſt expreſſum Curatos omnes teneri præcepto diuino oues ſibi commiſſas paſcere verbi Dei prædicatione, & de officio prædicandi loquuntur Cardinalis *in d. Clem. Dudum num.7. in 6. qu.* Abb. *in d. cap. Inter cætera num.1.* Felin. *in cap. Excommunicamus 1. num.4. de hæret.* quos idem Fagnanus refert *loc. cit. num.7.* Ex quibus videtur Fagnanum inclinare, quòd Parochi teneantur formiter in ſuis Eccleſijs prædicare. Quod quidem attento forſitan iure antiquo valde probabile eſt, ſecus autem attento iure vltimo Tridentini, ac vſu horum temporum, in quibus vtilius eſt abſque verborum lenocinio populum edocere quæ ad ſalutem ſcire tenetur. Ad nihil enim aliud tenentur Parochi. Hoc autem fieri poteſt abſque formali prædicatione.

14 Vt autem ij incurrunt pœnas *in d. cap.2.* ſtatutas, debent ab Epiſcopo moneri, & monitio trina, vel vna peremptoria loco trinæ præcedere debet, *cap. ſacro de ſent. excom. & cap. ſtatuimus eod. tit. in 6.* Et aduerte, quòd ſpatium trium menſium ibi aſſignatum aptatur ad prædicatorem in diebus dominicis, & feſtis, de quibus *in d. c.2.* ſed verè aptari poteſt ad quadrageſimam, & Aduentum, vt *in d. cap.4. ſeſs.24.* Appellatione verò cenſurarum veniunt excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, *cap. querenti*, vbi Abb. *de verb. ſignif.* Oltrad. *conſ.86. in fin.* Infligiturque pœna canonica *cap.2. in fin. ne Præl. vic. ſuas*, vbi Ab. Quandoque ſub diſtrictione canonica *d. cap. Sacro de ſent. excom.* Nonnunquam ſub pœna inobedientiæ, *cap. dolentes de celebr. Miſſ.* ibi: *in virtute ſanctæ obedientiæ*, vbi Gloſſa quærit, quæ pœna ſit, & habetur *in can. ſiquis ſunt d. 81.* Quandoque ſub pœna animaduerſionis, *cap. fin. vbi* Gloſ. *de except. lib.6. & in cap. paſtoralis §. fin. de offic. deleg. cap. In Lateranenſi de prob. cap. dilectus de pœnit. & remiſ.* Interdum ſub pœna indignationis omnipotentis Dei, & Beatorum &c. quæ importat priuationem beneficiorum *in ſeſs. 25. cap.2. v. quod ſiquis.* Quæ autem important priuationem beneficiorum *in l. fin. C. de petit. bonor. ſubl. lib.10.* Afflict. *in l. inconſultalem de hæret.* Aliquando ſub pœna banni chriſtianitatis eſt excommunicatio, de qua vide Socin. *in cap. Siquis presbyter num.6. de purg. can.* & de alijs generibus pœnarum vide Iul. Clar. *in pr. crim. §. fin.* per plures quæſtiones, & Sarnen. *de viſit. lib.1. cap.31.* Seù aliàs ad ipſius Epiſcopi arbitrium cogantur. Equidem quando arbitrium hoc conceditur Epiſcopo, qui aliàs iuriſdictionem habet, intelligitur liberum, & iuris ordine non ſecuato, vt poſſit omnia, quæ notat Bartol. *in l. filius ff. de donat.* Alex. *in l.1. de arb. & conſ.33. par.1.* ita, vt etiamſi ei ſic expedire viſum fuerit, cogendi ſint Curati ſatisfacere huic muneri prædicandi ex fructibus beneficij proprij, niſi conſuetudo inoleuerit, vt hæc merces ſoluatur per alios. Nam conſuetudo talis attenditur, vt *in d. cap.4. ſeſs.24.*

15 Quòd ſi deputatio concionatoris in alijs Eccleſijs, præterquam in Cathedrali, ab antiquiſſimo tempore fieri conſueuit ab alijs, quàm ab Epiſcopo, qui de ſuo ſoluunt eleemoſynam, attenta hac conſuetudine, ad illos deinceps ſpectare debet, vt proinde non obſtet canon Conc. Later. *d. c. inter cætera de offic. Ord.* Nam diſponit tantum vbi Epiſcopus ſubminiſtrat eleemoſynam, ibi: *Quibus ipſi cum indiguerint congruè neceſſaria ſubminiſtrant.* Ita quoque decretum S. Concilij Tridentini *d. cap.2. ſeſs.5.* ad prædictum canonem Lateranenſem ſe refert, ideoque ad eius normam eſt intelligendum, Rot. *deciſ.448. num.8. par.6. rec.* Et tandem decretum eiuſdem Tridentini *d. cap.4. ſeſs.24.* tribuens Epiſcopis huiuſmodi deputationes, locum non habet, quando ex antiqua conſuetudine fit deputatio concionatoris ab aliquo, qui certam eidem eleemoſynam præbet, vt aliàs etiam vbi ageretur de deputatione facienda à laicis ſcripſit S. Congregatio ſuper Epiſcop. & Regul. in Aprutina his verbis: *Al Veſcouo. Dache l'Vniuerſità di Ciuitella del Tronco di coteſta diœceſe aſſeriſce di eſſere in antichiſſimo poſſeſſo di eleggere il predicatore per quella ſua Chieſa, non dourà V. S. turbarla, mentre però ſomminiſtri le ſpeſe, e la ſolita limoſina al medeſimo predicatore. Che ſe la detta Vniuerſità non foſſe in queſto poſſeſſo, potrà V. S. eleggerlo, ma dourà anche ſomminiſtrargli gli alimenti, e la limoſina conſueta, a' 16. di Febraro del 1615.*

16 Huiuſmodi autem conſuetudo probari poteſt ex pluribus deputationibus factis ab ijs, ad quos ſpectabat, ex atteſtationibus eorum, qui aſſiſtebant expeditioni concionatorum, atque ipſorummet concionatorum, qui pro tempore fuerunt deputati. Quæ licèt concernant actus diuerſos, & ſeparatos, non tamen inducunt depoſitionem

fin-

Digitized by Google

ſingularem, cum illi omnes cumulatiuè concurrant ad integrandam hanc conſuetodinem. Sperel. *deciſ.69.num.54.* Ludouic. *deciſ.Peruſ.9.num.9.* Cœphal. *conſ.141.num.12.* Rot. *deciſ.344.num.16.p.6.rec.* Debet tamen eſſe immemorabilis iuxta requiſita Gloſſæ *in cap.1. de præſcript. in 6.* quam ſequitur in bis terminis Leo *in theſ. for. eccleſ. p.1. c.8.num.5.* Marcſcot. *var.cap.100.num.10.* Rot. *dec.502. num.1. p.4.rec* Quamuis teſtes non addiderint maiores ſuos, nec vidiſſe, neque audiuiſſe contrarium, cum hæc qualitas per dictam Gloſſam non fuerit requiſita, Add. ad Burat. *deciſ.672.num.9. deciſ.502.num.4.p.4.rec.* Ac ſufficere obſeruantiam annorum quadraginta tradit Maranta *contr.p.6.reſp.15.n.6.* & Rot. *deciſ.74.num.17.p.6.& deciſ. 36.num.3.& 4.p.7.rec.*.

17 Et ita etiam, vt non obſtet, quòd iura, quæ adducuntur ſint meræ fides, ſi earum aliquæ prodeant à publico officiali, atteſtante de ſubminiſtratione alimentorum facta concionatoribus, & ſic de re ſpectante ad proprium officium, Burat. *deciſ.706.num.2.* Rot. in Oriolen. Decanatus 1. Iulij 1648. §. *Verum etiam* coram Cardinali Corrado, & in Neapolitana pecuniaria 22. Iunij 1648. §. *pro maiori* coram Meltio. Aliæ verò fides validum recipiunt adminiculum à iuramento, & ab alijs iuribus. Add. ad Burat. *deciſ.113. num.38.* Rot. *deciſ.122. num.71.p.1.rec.* & in d. Neapolitana *in fine.* Quinimmo ſi huiuſmodi fides ſint ſubſcriptæ, atque recognitæ medio iuramento coram publico Notario, & teſtibus à perſonis etiam particularibus integræ æſtimationis, & famæ, ſunt maximi ponderis ad probandum conſuetudinem patriæ, de qua ipſæ particulares perſonæ ſunt diligenter edoctæ, vt poſt allegata de conſuetudinem tradit Dec. *conſ.51. num. 101. lib.2.* Et licèt regulariter fides non faciat fidem, tamen ſi ſit veriſimilis, & cum ipſa concurrant alia adminicula, & coniecturæ, probat, Rot. *deciſ.122. num.7.p.1.rec. deciſ.323. num.2.* poſt 2. *lib.conſ.* Farinac. & Gregor. *deciſ.124.* vbi Add. *ſub num.2. litt.B.* Et in omnem caſum ſuppleri poſſunt per formale examen. Præſertim ſi accedat factum Epiſcopi, qui approbauit Concionatorem ab alijs deputatum cum expreſſa enunciatiua, quòd ad illos ſpectaret huiuſmodi electio, nominatio, ac deputatio, vt inde magis indubitatum appareat illorum ius, cùm ſemper Epiſcopus præſumatur edoctus de ijs, quæ ſpectant ad ſuam iuriſdictionem, maximè quando agitur de ſuo præiudicio, Felin. *in cap. in noſtra num.25. de reſcript.* Rip. *de cauſ. poſſ. & propr. reſp.1. num.7.* Comitol. *deciſ.1015. num.13.* Ac præcipuè ſi electiones à Communitate ſucceſſiuè factæ, & effectum ſortitæ mediantibus benedictionibus Epiſcopi prædicatoribus elargitis, extarent, prout in ſimili dicitur in materia iuriſpatronatus probandi à perſona potente, ſiue Vniuerſitate, in quam cadit præſumptio vſurpationis. Nam licèt tunc ſola immemorabilis non releuet, ſufficit tamen vbi cum ea concurrunt præſentationes continuatæ, & effectum ſortitæ ſpatio quinquaginta annorum ex decreto S. Concilii Tridentini *ſeſſ.25. cap.9. de ref.*

18 Sunt verò quædam Monaſteria Caſinenſium, Nonantularum, & pleraque huiuſmodi diſtinctum territorium, ac ordinariam iuriſdictionem in ſubditos habentia pleno iure iuxta *cap. quoniam per confeſſionem de priuil.* Et in his non videtur procedere *d.cap.2. ſeſſ.5. v. ſiquæ verò parochiales.* Sed habet locum *cap.11. ſeſſ.25. de Regul.* In aliis autem procedit, quod *in d.cap.2.* dicitur, vt horum negligentiam in prædicatione verbi Dei ſuppleat Metropolitanus illius Prouinciæ.

19 Neque decreti Concilii *d.cap.2.* executionem conſuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio, ſiue recorſus impedire valet ad effectum deuolutiuum, vt per Innoc. in *cap. dilectus de appel.* Lap. *alleg.1. num.12.* Et hoc infertur ex illis verbis eiuſdem *cap. quouſque deſuper à competente Iudice, & cap. cognitum & deciſum fuerit.*

20 Quoad Regulares verò neceſſaria eſt approbatio propter vitam, & mores Religioſorum, quæ nota ſunt Superioribus Ordinum, *arg. cap. quam ſit de iudic.* vbi Gloſ. *v. habita* vult, quod non ſufficiat licentiam petere niſi obtineatur, *cap. excommunicamus, §. quia verò nonnulli de hæret. cap. ex his, §. habetur de verb. ſignif. in 6.* Et hodie nullus Regularis etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum, contradicente Epiſcopo, prædicare præſumat, vt *d.cap.4. ſeſſ.24.* Aliàs in Eccleſiis ſuorum Ordinum ſufficit benedictionem petere, vt *in d.cap.2. ſeſſ.5.* Si verò Regularis prædicare velit in Eccleſiis ſecularibus, vel etiam regularibus alterius tamen Ordinis, tenetur ab Epiſcopo licentiam petere, vt *d cap.2.* & ſi ſecus fiat, in excommunicationem incidit, *d.cap. excommunicamus eod.* §. ibique Sicul. *col.fin. v. oppono de hæret.* Et ex hoc corrigitur *d. Clem. Dudum, §. in Eccleſijs de ſepult.* per quam poterant Regulares inuitari ad prædicandum ab ipſis Sacerdotibus Curatis, facitque Concilium prouinciale Coloniense *par. 4. cap.7. & 14.* ac Magontinum *cap.49.* & confirmatur expreſsè à Gregorio XV. in ſua Conſtit. *Inſcrutabili* edita nonis Febr. 1622. *de exempt. priuil.* cuius verba ſunt hæc: *Ac demum habeat Epiſcopus, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus authoritatem coercendi & puniendi quoſcunque exemptos tam ſeculares, quàm regulares, qui in alienis Eccleſijs, aut quæ ſuorum Ordinum non ſunt abſque Epiſcopi licentia, & in Eccleſijs ſuis, aut ſuorum Ordinum non petita illius benedictione, aut ipſo contradicente præſumpſerint ita, vt Epiſcopi in ſupradictis caſibus, & in prænominatas perſonas in præmiſſis omnibus & ſingulis, aut circa ea quoquo modo delinquentes, quoties & quando opus fuerit etiam extra viſitationem per cenſuras eccleſiaſticas, aliaſque pœnas, vti eiuſdem Sedis delegati, procedere, omnemque iuriſdictionem exercere liberè, ac licitè valeant.* Ex quibus remanet reuocatum decretum Sac. Congregationis Concilij, quod refertur à Quaranta *v. Priuilegia Regularium* & à Delbene, ac alijs, ſcilicet: Congregatio item Concilii cenſuit, Regulares, qui abſque licentia Epiſcopi prædicauerint in Eccleſiis, quæ ſuorum ordinum non ſunt, tametſi decreto eiuſdem Concilij *cap.2. ſeſſ.5.* contrafecerint, non poſſe tamen puniri ab Epiſcopo, ſed tantùm à ſuis Superioribus regularibus. Quæ omnia ſunt contra Delbene, & Auctores recentiſſimos, quos ipſe adducit *cap.14. de immunit. dub.4. per totum.* Etiamſi concionem habere velint extra tempus quadrageſimæ, vel Aduentus, vt ex Gauant. *in man. Epiſc. v. Concio num.16.* ex Dian. *p.7. tr. miſcel.1. reſol. 24.* reprobante Bordonum, ac cenſuit S. Congregatio ſuper Epiſcop. & Regul. 16. Octobris 1601. de quo nos alibi.

Non obſtantibus eorum priuilegiis, vt in *d. cap. 2. §.* 21
caueant. Eſt enim materna Sedis Apoſtolicæ clauſula, ſi preces veritate nitantur, etiamſi in reſcriptis non ſit appoſita, *cap. ex parte 1. de reſcript.* & propter timorem ambitionis præſumuntur ſubreptitia, vel obreptitia, Innoc. *in cap. Dudum de priuil. poſt initium.* Et ſic nulla ſunt, *cap. ad audientiam 2. de reſcript. cap. Cum olim de cauſ. poſſeſſ. & propr.* Innoc. *in cap. eundem, v. non obſtante de re iud.* Pariſ. *conſ.68. num.3. par.3.* Et Apoſtolica Sedes quàm minimè poteſt, ordinariæ iuriſdictioni præiudicare intendit, nec ſine certa ratione priuilegia concedit, *arg. cap. Sane,* ibique Gloſ. *v. certa ratione, de priuil.*

Notandumque quòd *in d. cap.2. ſeſſ.5.* non prohibetur 22
quæſtuatio, ſed quæſtuantium prædicatio, quo caſu puniri poterunt ab Ordinario, non obſtantibus priuilegiis ipſorum. Quid autem ſi approbationem oſtendant Apoſtolicam, vel Ordinarii? Dicendum vt *in ſeſſ.21. cap.9.* propter derogatorias clauſulas, & ſic videtur corrigi *cap. Cum ex eo de pœnit. & remiſſ. & Clem. abuſionibus eod tit.*

Vt autem controuerſiæ, quæ ſuper hac materia crebrò 23
oriuntur, faciliùs dirimantur, proponam ſex caſus in Cathedrali, ſex item alios in alijs Eccleſijs inferioribus tum ex hactenus à me dictis, tum ex diſtinctione D. Fagnani *in d.cap. Inter cætera de offic. Ord. à num.19.*

Primus caſus eſt in Cathedrali, vbi non conſtat de con- 24
ſuetudine eligendi Concionatorem, aut præſtandi eidem eleemoſynam neque ex parte Epiſcopi, neque ex parte Vniuerſitatis, vel alterius. Et hic caſus eſt extra dubium. Quia vtrunque onus in ſua Eccleſia incumbit Epiſcopo tam ex diſpoſitione iuris communis, vt in *d.cap. Inter cætera*, quàm ex decretis Concilij Tridentini *in d. cap.2. ſeſſ.5.* vbi Epiſcopo impedito iubetur ſeruari decretum Concilij generalis, de quo etiam *in d.cap.4. ſeſſ.24.* Hinc S. Congregatio conſulta, an deputatio prædicatoris in cathedrali Eccleſia pertineat ad ſolum Epiſcopum ita, vt Canonici, & Capitulum non poſſunt ſe in deputatione intromittere, reſpondit, pertinere ad ſolum Epiſcopum.

Item

Item ſæpius cenſuit, Epiſcopum teneri proprijs expenſis alere prædicatorem in Eccleſia cathedrali. Id quod multò magis vendicat ſibi locum, ſi Epiſcopus ſit iu poſſeſſione eligendi, & præſtandi eleemoſynam.

25 Secundus caſus eſt, cùm Epiſcopus eligit, & populus, vel alius ex conſuetudine, non tamen immemorabili, eidem præſtat eleemoſynam. Et tunc hac conſuetudine non obſtante, Epiſcopus, qui eligit, tenetur illi ſic electo eleemoſynam erogare. Etenim Concilium *d. cap.* 4. ſuſtulit conſuetudinem non immemorabilem, ſecundùm quam præſtatio eleemoſynæ prædicatori in Cathedrali deputando incumbit alteri, quàm Epiſcopo. Et ita fuit ſæpius reſolutum, vt patet ex his, quæ dicentur ex caſu ſequenti.

26 Tertius caſus eſt, vbi Epiſcopus eligit, & Vniuerſitas, vel alius ex immemorabili conſuetudine eleemoſynam præſtat. Quo caſu cum ab immemorabili tempore Communitas Potentiæ conſueuiſſet præſtare ſtipendium concionatori, & dubitaſſet Epiſcopus Potentiæ, an poſſet compellere Ciuitatem ad prædictæ conſuetudinis obſeruantiam, S. Congregatio cenſuit, poſſe, cum Concilium non ſuſtulerit immemorabilem conſuetudinem.

27 Poſteà autem cùm Epiſcopus Eugubinus dubitaret, an poſſet cogere Regulares ad eleemoſynam, quam prædicatori ab immemorabili tempore præſtiterunt, relatum fuit ad Gregorium XIII. an vellet obſeruari B. Pij V. decretum. Gregorius de eo decreto valdè dubitauit, & interrogauit Cardinalem Alciatum quid ſibi videretur, qui reſpondit duriuſculam ſibi videri declarationem B. Pij V. cùm decretum Concilij *d. cap.* 4. non ſuſtulerit immemorabilem, & quando voluit tollere, expreſſit, & in dubio non cenſetur ſuſtuliſſe. Sanctitas ſua viſa eſt approbare diſtinctionem Cardinalis Vrſini, videlicet, ſi laici ſint ſoliti contribuere, nunc quoque contribuere debeant, ſecus ſi Regulares, quoniam prædicationes fiunt præcipuè ad vtilitatem laicorum, tamen nihil certi ſtatuit. Sed quia agebatur tunc tantùm de Epiſcopo Eugubino, cui aliàs ſcriptæ fuerunt litteræ ſecundùm B. Pij V. ideò ſimpliciter reſcribendum, relatis ſuis litteris in Congregatione, & relatione facta Sanctiſſimo, Sanctitas ſua dixit, vt obſeruaret id, quod aliàs tempore B. Pij V. ſcriptum fuerat ad ipſum. Poſteà verò dubitante Epiſcopo Reatino, an poſſet compellere Vniuerſitatem ad præſtandum concionatori ſalarium iuxta immemorabilem conſuetudinem, & facta relatione Sanctiſſimo die 19. Maij 1575. Sanctitas ſua iuſſit ſcribi litteras Epiſcopo, vt cogeret Vniuerſitatem ad ſeruandam hanc immemorabilem conſuetudinem, quam Concilium non ſuſtulit. Et licèt B. Pius V. aliud decreuerit, voluit tamen, vt litteræ manerent in ſuo robore quoad eos tantùm, ad quos ſcriptæ fuerunt; in reliquis verò caſibus & locis, ſuper quibus nihil ſcriptum fuit, vt ſcriberentur ſecundùm hoc decretum, vt hæc conſuetudo immemorabilis indiſtinctè obſeruaretur.

28 Ideoque Sac. Congregatio ab eo tempore conſueuit reſpondere, poſſe Epiſcopum in ſua Cathedrali concionatorem deputare, & populum nihilominus compellere ad præſtandam eleemoſynam à tempore, cuius initij memoria non extat, præſtari ſolitam.

29 Et in ſpecie Epiſcopus Melitenſis expoſuit Sac. Congregationi obſeruatum fuiſſe à tempore immemorabili, etiam antequam Inſula Melitæ à Religione Hieroſolymitana poſſideretur, vt tempore quadrageſimæ eleemoſyna præſtaretur concionatoribus Eccleſiæ Cathedralis de redditibus cuiuſdam gabellæ appellatæ *laſcita del vino*, quæ antiquitus ad iura Vniuerſitatis pertinebat, & deinde ad Magnos Magiſtros neſcitur quo iure peruenit, qui licèt ſemper dictam eleemoſynam præſtiterint ex gabella prædicta, tamen Magnus Magiſter Petrus de Monte contra inſtitutum ſuorum anteceſſorum perſoluere recuſauit, & huiuſmodi eleemoſynas de redditibus Epiſcopatus ſede vacante contra dictam conſuetudinem de facto percipi, & ſubminiſtrari mandauit; cùmque ſuper hoc Epiſcopus declarationem, & remedium poſtulaſſet, Sac. Congregatio cenſuit, ſeruandam eſſe conſuetudinem.

30 Quartus caſus, rarò tamen contingibilis, eſt vbi Epiſcopus præſtat eleemoſynam, & populus, vel alius eligit ex quacunque conſuetudine. Et hoc caſu poteſt, ac debet Epiſcopus pergere in præſtatione eleemoſynæ; quia hoc eſt onus ipſius, vt ſupra dictum eſt. Sed poteſt etiam electionem ſibi vendicare. Quia Sac. Congregatio ſæpiùs cenſuit deputationem prædicatoris in Cathedrali ad ſolum Epiſcopum ſpectare, non obſtante conſuetudine, etiam immemorabili. Et in ſpecie cùm petijſſet declarari Epiſcopus Cæſarauguſtanus ad quem pertineret electio prædicatoris in Cathedrali Eccleſia, & an eſſet habenda ratio immemorabilis conſuetudinis, quæ talem electionem alteri, quàm Epiſcopo tribueret, reſponſum eſt, electionem, & deputationem prædicatoris in eorum Eccleſijs Cathedralibus ad ſolos Epiſcopos pertinere, nulla habita ratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorabilis, quia talis electio, vel deputatio Capitulo, vel Epiſcopo vnà cum Capitulo, ſiue de eius conſilio, aut cuinis alteri competeret.

Quintus caſus eſt vbi populus, vel alius ex conſuetudine, non tamen immemorabili, eligit prædicatorem, atque 31
illi ſic electo præſtat eleemoſynam. Et hoc quoque caſu poteſt ac debet Epiſcopus electionem ſibi vendicare, non obſtante conſuetudine, quam ſuſtulit Concilium *d. cap.* 4. vt ſupra dictum eſt. Sed non poteſt compellere populum ad conſuetam eleemoſynam, quia Concilium eodem modo ſuſtulit conſuetudinem non immemorabilem, ſecundùm quam præſtatio eleemoſynæ alteri quàm Epiſcopo in ſua Cathedrali incumbit, vt etiam dictum eſt.

Sextus caſus eſt, cum populus, vel alius ex immemora- 32
bili conſuetudine eligit prædicatorem, atque eidem præbet ſalatium. Hoc caſu quamuis immemorabilis conſuetudo ſecundùm quam alius quam Epiſcopus eligit prædicatorem in ſua Cathedrali, ſublata fuerit & præſeruata quoad eleemoſynam, quam alius præſtare conſueuit iuxta declarationem Gregorij XIII. ſuperius relatam; tamen vbi hæc duo ſimul concurrunt, vt ex immemorabili conſuetudine populus eligat concionatorem, & ſalarium præbeat, eo caſu ſemper S. Congregatio cenſuit, poſſe quidem Epiſcopum electionem ſibi vendicare, ſed non compellere populum ad eleemoſynam, quam illi ab immemorabili præſtare conſuenit. Eſſe autem in electione Epiſcopi vtrum ipſe malit prædicatorem eligere, cùm populus, vel alius illum ab immemorabili tempore eligere conſueuerit, vel prædicatoris electionem alteri ex immemorabili competentem relinquere, ita tamen, vt ſi Epiſcopus huiuſmodi electionem ſibi aſſumat, populum, vel alium ad ſolitas impenſas prædicatori præſtandas non compellat. Sin verò populum, vel alium prædicta facultate eligendi prædicatorem vti ſinat, eundem cogere poſſit ad eas impenſas, quas in hanc cauſam præſtare ſolitus eſſet. Atque ita in ſpecie reſpondit S. Congregatio ab Archiepiſcopo Cæſarauguſtano conſulta.

In Eccleſijs verò inferioribus primus caſus poteſt con- 33
ſtitui vbi Epiſcopus eligit, & alter ſoluit eleemoſynam, qui illam tenetur, vel ſolet præſtare. Et hic primus caſus eſt ſatis clarus. Quia in alijs Eccleſijs, quàm Cathedralibus, electio concionatoris, ſi Parochi impediti fuerint per ſe prædicare, ſpectat ad Epiſcopum impenſis eorum, qui illas tenentur, vel ſolent præſtare, vt apertè cauetur *d. c.* 4. *ſeſſ.* 24. *verſ. In alijs autem Eccleſijs*.

Hinc cùm Epiſcopus Melitenſis prouidere voluiſſet de 34
Concionatore in ſuburbio Victorioſæ ſubditis ſuis, & officiales ipſius, conſulto prius Magno Magiſtro Petro de Monte, reſpondiſſent, electionem dicti Concionatoris non ſpectare ad Epiſcopum, ſed ad eos, qui eleemoſynam concionatoribus ex bonis Vniuerſitatis miniſtrant, Epiſcopo ſuper hoc declarationem poſtulante, S. Congregatio cenſuit, electionem Concionatoris ad Epiſcopum pertinere ex decreto Concilij *cap.* 4. *ſeſſ.* 24.

Secundus caſus eſt vbi Epiſcopus prædicatorem eligit, 35
& eleemoſynam præſtat. Et tunc ſimiliter manifeſtum eſt, Epiſcopum debere vtrunque adimplere. Quia tam facultas prædicatorem deputandi in tota diœceſi, quàm onus miniſtrandi expenſas incumbit Epiſcopo de iure communi *ex d. cap. Inter cætera, de offic. Ordin. cap. Cùm perſona de priuil. in* 6. & ex Concilio Trid. *d. cap.* 4. in Eccleſijs inferioribus eodem modo ius deputandi ad Epiſcopum pertinet, & ſumptus miniſtrari debent ab ijs, qui tenen-

Digitized by Google

tenentur, vel ſolent. Epiſcopus autem, vt ſupponitur in hoc ſecundo caſu, & tenetur, & ſolet.

36 Tertius eſt cum populus, vel alius eligit prędicatorem in Eccleſijs inferioribus ex conſuetudine non immemorabili, non tamen ei pręſtat eleemoſynam. Et in hoc tertio caſu Sac. Congregatio ſępiùs cenſuit conſuetudinem non immemorabilem, quam habet populus, vel alius eligendi prędicatorem in ſupradictis Eccleſijs, eſſe ſublatam à Concilio dicto *cap.* 4. ideoque poſſe Epiſcopum electionem ſibi vendicare.

37 Quartus caſus eſt, cum populus, vel alius prędicatorem eligit ab immemorabili tempore, licèt ei ſumptus non miniſtret. Et tunc Epiſcopus non poteſt ſibi vendicare electionem, quia Concilium *in d. cap.* 4. non ſuſtulit immemorabilem, ſecundùm quam facultas nominandi prędicatorem in Eccleſijs non Cathedralibus, alij quàm Epiſcopo competeret, vt ſępiùs fuit reſolutum.

38 Et in ſpecie cùm Abbas Sancti Ioannis Maioris Collegiatę Eccleſię Neapolitanę eſſet à tempore immemorabili in quaſi poſſeſſione deputandi concionatores in ſua Eccleſia; poſteà verò ſuperueniente Tridentino Concilio Archiepiſcopus Neapolitanus prætenderet ex Concilio facultatem deputandi Concionatorem in dicta Collegiata non ad Abbatem, ſed ad ſe tantùm pertinere, proindeque dubitatum eſſet, an *cap. 4. ſeſſ. 24.* Tridentini Concilij ſuſtuliſſet immemorabilem conſuetudinem, Sac. Congregatio cenſuit per *d. cap.* 4. immemorabilem conſuetudinem non eſſe ſublatam quo ad effectum prędictum.

39 Quintus caſus eſt, vbi populus, vel alter ſolet pręſtare eleemoſynam, & ex immemorabili conſuetudine eligit prędicatorem. Et hic quoque caſus eſt clarus, quia Concilium illam non ſuſtulit, & propterea populus, vel alius poterit eligere concionatorem, quem ab immemorabili eligere conſueuit, & debebit etiam illi à ſe electo impenſas ſolitas miniſtrare iuxta decretum dicti *cap.* 4. Quouſque tamen Vniuerſitas probet immemorabilem per tres concordes teſtes, Epiſcopum debere eligere cenſuit, S. Congregatio. Sufficit enim Epiſcopo ſola iuris communis aſſiſtentia, vt per Fagnan. *loc. alleg. num.* 12. licèt quandoque ex aliqua rationabili cauſa, puta ad vitanda ſcandala Sac. Congregatio Epiſcoporum & Regularium, cùm imminente iam quadrageſima præ anguſtia temporis iura partium examinari non poſſunt, in quinto caſu conſueuerit reſcribere, vt pro ea vice ſeruetur ſolitum per modum tamen prouiſionis, & abſque præiudicio iurium vtriuſque partis tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio.

40 Sextus denique caſus eſt, vbi populus, vel alius miniſtrat expenſas, & eligit ex conſuetudine non tamen immemorabili. Et tunc quamuis conſuetudo huiuſmodi ſecundùm quam aliusquam Epiſcopus eligit prædicatorem in Eccleſijs inferioribus, ſit à Concilio ſublata, vt ſæpius repetitum eſt ex Sac. Congregationis ſententia, vbi tamen hæc duo concurrunt, vt populus præſtet eleemoſynam & eligat ex conſuetudine, tunc Sac. Congregatio multoties reſpondit, & præcipuè in cauſa Sancti Marci poſſe quidem Epiſcopum electionem ſibi vendicare, ſed non compellere Vniuerſitatem ad eam eleemoſynam prædicatori præſtandam, quam à ſe electo tantùm præbere conſueuit: Extatque rota de hac re ſequens decretum generale eiuſdem Sac. Congregationis Concilij, quod eſt huiuſmodi: *Sacra & c. ſæpius cenſuit, electionem & deputationem prædicatoris ad ſolos Epiſcopos in eorum Cathedralibus Eccleſijs ſpectare, nulla habita conſideratione cuiuſcunque conſuetudinis, etiam immemorabilis, qua talis deputatio, Capitulo, vel Epiſcopo ſimul cum Capitulo, ſiuè de eius conſilio, vel cuiuis alteri competeret. Eſt autem in optione Epiſcopi, vtrum ipſe velit prædicatorem in ſua Cathedrali eligere, aut deputare quando populus illum etiam ab immemorabili eligere, aut nominare conſueuiſſet, vel prædictam nominationem ex immemorabili conſuetudine competentem relinquere ita tamen, vt ſi Epiſcopus electionem, & deputationem prædicatoris facere voluerit, populum ad erogandam eleemoſynam non compellat, ſin verò populum prædicta facultate eligendi prædicatorem Epiſcopus vti ſinat, eundem populum cogere poſſit ad eas expenſas, & eleemoſynas prædicatori præſtandas, quas ipſe populus in hanc cauſam præſtare ſolitus eſt. In alijs Eccleſijs ad Epiſcopum ſimiliter pertinet electio & deputatio prædicatoris impenſis eorum, qui illas præſtare vel tenentur, vel ſolent; Concilium tamen non ſuſtulit immemorabilem conſuetudinem, qua facultas nominandi prædicatorem in Eccleſijs non Cathedralibus alteri, quàm Epiſcopo competeret in ſua diœceſi. Ioannes Baptiſta Pamphilius, Franciſcus Paulutius Sac. Congreg. Concil. Secret.*

Eſtque decretum antiquum tenoris ſequentis: *Sac. Congregatio Concilij cenſuit in Abulenſi die 3. Auguſti 1586. deputationem prædicatoris in ſua Cathedrali ad ſolum Epiſcopum pertinere, nulla habita ratione conſuetudinis, etiam immemorabilis, qua competeret Capitulo, ſeu Epiſcopo vnà cum Capitulo, vel de conſilio Capituli.* 41

Addamos alias Sacrarum Congregationum declarationes, quas à maioribus accepi, quaſque in hunc locum coaceruare operæ pretium eſſe arbitratus ſum. Bonis igitur initijs ordiamur. 42

An ſit ſeruanda conſuetudo, ſecundùm quam Epiſcopus in Monaſterijs Regularium prædicatores deputat, qui aliquando eorum Ordinis non ſunt, Sac. Congregatio cenſuit, conſuetudinem eſſe obſeruandam. Si tamen prædicatores eiuſdem Ordinis haberi poſſint, cæteris paribus eſſe præferendos. 43

Orta dubitatione, an in parochiali Eccleſia vnita Regularium monaſterio, in qua per Regularem cura animarum exercetur, poſſit Epiſcopus compellere Regulares, vt aliquem eiuſdem Ordinis ad prædicandum in eadem Eccleſia deputent, qui de licentia Epiſcopi hoc munus expleat, non obſtante quod in Eccleſia monaſterij per eoſdem Regulares concio habeatur. Sac. Congregatio cenſuit, poſſe compellere, ſed non poſſe alium præter quàm eiuſdem Ordinis inuitis Fratribus ad prædicandum in dicta Eccleſia deputare. 44

Stante diſpoſitione Sac. Concilij Trid. *d. cap. 4. ſeſſ. 24.* quòd prædicator deputetur ab Epiſcopo ſumptibus eorum, qui eos præſtare tenentur, vel ſolent, vel ſaltem quod prædicatorem nominet qui ei præbet eleemoſynam, & alimenta iuxta declarationē Sac. Congregationis pluries editas, an ſeruanda ſit conſuetudo, quòd duobus annis nominet prædicatorem Communitas, Epiſcopus præſtet alimenta, & Confraternitates ſoluant eleemoſynam, tertio verò anno, quo eligit Epiſcopus, ipſe ſolus prædicatori alimenta, & eleemoſynam præbeat ſine vllo ſubſidio Confraternitatum? *Sacra Congregatio Concilij & c. in Viterbienſi die* 14. *Martij* 1663. *cenſuit, ſeruandam conſuetudinem, niſi velit Epiſcopus ius ſuum vendicare.* Hoc eſt per ſe ipſum, ſi ſit habilis, vel ſi fuerit legitimè impeditus, per alium ſuis ſumptibus prædicare teneatur, vt habetur expreſsè *in d. cap. inter cætera de offic. Ordin.* quod fuit per Sac. Concilium Tridentinum innouatum. Immò quatenus etiam adeſſet conſuetudo inducta ad Epiſcopi fauorem, adhuc ſumptibus proprijs teneretur conducere prædicatorem, vt refert deciſum Armendar. *in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib. 3. de prædic. Sac. Script. num.* 5. vbi *num.* 16. ait ſic decreuiſſe B. Pium V. inhærendo diſpoſitioni *d. cap. inter cætera.* At verò non recedendum à declaratione Gregoriana, quam ſupra retulimus. In omnem tamen euentum cùm agatur de Cathedrali, & contra Communitatem, ſi Epiſcopus prætendit, illam teneri ad præſtandum eleemoſynam, & alimenta prædicatori ab ipſo eligendo, ipſimet incumbit onus probandi immemorabilem præſtationis factæ deputatis ab Epiſcopis, Selell. *in ſelect. can. cap. 23. num.* 21. vbi teſtatur ita fuiſſe pluries declaratum à Sac. Congregatione Concilij, præſertim in Sutrina die 10. Martij 1618. & 10. Iulij 1627. 45

Et quidem licèt Epiſcopus fundatam habeat intentionem liberè deputandi prædicatores in qualibet parochia 46 ſuæ diœceſis cùm ex iure diuino, vt *ad Rom.* 10. *Luc.* item 10. tum ex iure Canonico, vt *in cit. cap. Inter cætera*, & ex Concilio Trid. *d. ſeſſ. 5. cap. 2. & ſeſſ. 24. cap.* 4. ſitque id actus iuriſdictionis, qui ſoli Epiſcopo competit ex D. Paulo: *quomodo prædicabunt, niſi mittantur*, quem refert Innocentius III. *in d. cap. Excommunicamus*, §. *qua verò de hæret.* Rot. *d. deciſ.* 234. & Sperel. *deciſ. 69. num.* 21. atque ex huiuſmodi ſola iuris aſſiſtentia ſine alia probatione ſit illi concedenda manutentio in ſua quaſi poſſeſſione eligendi per textum *in d. cap. Cum perſona*, vbi Doctores *de priuil. in* 6. Et hanc opinionem in materia iuriſdictionali

perpe-

Digitized by Google

perpetuò, atque indiſtinctè amplexa eſt Sacra Rota, vt teſtatur Seraph. *deciſ.1449.num.1.* Vndeſequitur in ſimilibus Epiſcopo non eſſe prohibendum, ne ipſi ſua iuriſdictione liberè vti liceat, quodque ſi ſit ei inhibitum ante omnia hanc inhibitionem eſſe reuocandam, tenuit Rot. *deciſ.493. num.1. p.1.recent.* Per contrariam tamen conſuetudinem, ſeu præſcriptionem immemorabilem ab huiuſmodi iure nominandi, ſeu deputandi prædicatores in omnibus Eccleſijs ſuæ diœceſis, excepta Cathedrali, poteſt excludi, vt conſtat ex relatis decretis, & traduot Doctores, quos ſequitur Sperell. *d.deciſ.69. num.22.* & patet etiam ex declaratione Sact. Congregationis Concilii in Senogallienſi, quæ eſt huiuſmodi.

47 *Perlecto in Sac. Congregatione Em. Patrum Concilij Trid. Interpretum ſupplici libello nomine Amplitudinis tuæ porrecto circa electionem, ſeu deputationem prædicatorum in Terris Roccha Contrada, & Montis Body iſtius diœceſis, cenſuit Amplitudini tuæ ſignificandum, vt continuet in ſua quaſi poſſeſſione eligendi, ſeu deputandi in dictis prædicatores, quibus ſuppetenda erunt alimenta, & expenſa, ſeu ſoluendum ſolarium ab ipſis Communitatibus locorum, prout hactenus conſueuerunt quouſque factis pro parte ipſarum Communitatum probationibus immemorabilis, quam prætendunt ad ſuum fauorem extare, fuerit per Sac. Congregationem aliter decretum. Et Amplitudinem tuam in Domino valere ex corde optamus Romæ die 23. Nouembris 1630.*

48 Necnon ex ſequentibus declarationibus Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis & Regularibus. *Nola al Veſcouo. Poiche ogni giorno vengono caſi ſimili à quello che V.S. hà propoſto del predicatore di Marigliano, queſti miei Illuſtriſſimi Signori col parere anche della Congregatione del Concilio, hanno deliberato di farne chiara reſolutione, la quale è, che ſe fuori della Cathedrale i popoli ſogliono pagare la limoſina pel predicatore, e ſe per tempo immemorabile ſono ſtati ſoliti di prouedere di detto predicatore, debbono eſſer mantenuti nella loro quieta quaſi poſſeſſione, purche propongano al Veſcouo perſona idonea, e approuata da lui. E però ſe V.S. può perſuadere quel popolo ad accettare il ſuo Geſuita, lo faccia predicare, ma ſe l'Vniuerſità, che paga la limoſina non ſe ne contenta, V.S. faccia che glie ſene preſenti vn'altro idoneo, ouero prouedà ella della limoſina per ſodisfare, e nudrire il predicatore ſudetto, che in queſto modo non haurà contradittione a' 20. di Febraro del 1582.*

49 In Ariminenſi. *Congregatio Epiſcop. ex ſententia Congregationis Concilij cenſuit, Epiſcopum non poſſe compellere Vniuerſitatem ad præſtandam ſolitam eleemoſynam prædicatori, ſi ipſe prædicatorem voluerit deputare, ſecus verò ſi ſinat Vniuerſitatem, vti conſueuit, eligere ſibi prædicatorem, ab ipſo tamen approbandum. Si verò adeſſet conſuetudo immemorabilis, quòd Vniuerſitas ſoluat & Epiſcopus eligat, tunc ea ſeruanda erit die 29. Octobris 1583.*

50 Notandum autem eſt, quòd ſi Epiſcopus turbetur in ſua quaſi poſſeſſione exigendi eleemoſynam pro prædicatoribus, poteſt excommunicationis remedio ſe tueri per textum *in cap. dilecto de ſent. excom. in 6.* & docet cum alijs Sperell. *deciſ.70.num.2.* at declarauit Sac. Congregatio Concilij in Senogallienſi his verbis: *Suppoſita conſuetudine præſertim immemorabili, cenſuit, poſſe Epiſcopum procedere etiam cenſuris eccleſiaſticis contra prætendentes illum expoliare iure eligendi Prædicatorem in quadrageſima, & alijs temporibus, & Vniuerſitatem ad ſolita eleemoſyna ſolutionem, etiam eiſdem cenſuris eccleſiaſticis compellere.*

51 Conſuetudo verò immemorabilis, quòd Capitulum inuitet in feſtis ſolemnibus vnum ex prædicatoribus approbatis ab Ordinario in Eccleſia Cathedrali, non eſt ſublata à Concilio, vt eius Sac. Congregatio declarauit in Hiſpalenſi: Id obſeruandum, quòd per decretum Concilij *d.cap. 4.ſeſſ.24.* non debet prædicari in vigilijs; nam illa verba: *tempore ieiuniorum*, referuntur ad tempus quadrageſimæ & Aduentus tantùm, vt declarauit eadem Sac. Congregatio in Mediolanenſi, in qua etiam dixit, quòd arbitrium Epiſcopi verſatur circa hoc, an quotidie tempore quadrageſimæ, vel ieiuniorum, vel tribus diebus in hebdomada prædicandum ſit. Nemo tamen in Cathedrali prædicare debet, qui non ſit Magiſter in Theologia, eadem Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Panormitana 24. Octob. 1596.

Eiuſmodi verò immemorabilis ab allegante eſt plenè, 52
concludenter, ac præcisè probanda, Pariſ. *conſ.25.num.18. lib.1.* Gabr. *conſ.145. num.4. lib.1.* cum ſolitis iuris requiſitis, Gabr. *de præſcript. concl.1. num.81.* Olaſch *deciſ. 101.num.6.* & per teſtes conteſtes in omnibus eius conditionibus, Mareſcot. *var. cap.100. num.3.lib.2.* ac Rot. *deciſ.557.num.2.p.7.div.* quæ tamen excluditur ex actibus contrarijs ad textum *in cap. Illud*, vbi Gloſ. *de vſucap.* Gregor. *deciſ.51. num.3.* Immò quòd ſufficiat vnicus actus contrarius, etiamſi mille eſſent probati ad illam inducendam, firmat Greg. *deciſ.162. num.15.* cum alijs, quos refert Sperel. *d.deciſ.69.num.6.* Et quòd ex ſolo rumore, & reſiſtentia, etiam ex vnico actu deſumpta excludatur, tenuit Rot. *deciſ.324. p.1.rec.* & idem Gregor. *d.deciſ.162. num.9.* ac Merlin. *deciſ.554. num.3.* aduertuntque Bartol. *in l.ſemper in ſtipulationibus in fin.ff.de reg. iur.* & Schrader. *de feud. p.10.ſect.29. num.157.* Quia tanquam actus contrarij conſuetudini non ſinunt illam vires ſumere, ſed eam euertunt. Quin neque prætenſa probatio immemorabilis poteſt manutentionem impedire. Vbi enim concurrit iuris aſſiſtentia, conceditur manutentio contra prætendentem immemorabilem, vel præſcriptionem, donec per tres conformes, in iudicatum tranſactas immemorabilis fuerit canonizata, Rot. *deciſ.713. num.1. p.4.div.* & latè ac de communi Poſt *obſ.45. num. 19.* & cenſuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Nolana die 16. Decembris 1582. ſcilicet: *mentre ſi fanno le pruoue del quaſi poſſeſſo, il Veſcouo può eleggere, e la Communità dee pagare.* Et in Beneuentana 15. April. 1603. *Ordine alla Communità, che paghi il predicatore mandato dall'Ordinario ſenza pregiuditio delle ſue ragioni.* *Et in Vrbeuetana 16. Febr. 1604. Il Veſcouo dee eſſer mantenuto in poſſeſſo di nominare il predicatore, e la Communità sforzata a pagare la limoſina.* Et decernitur in Tridentino *d.cap.4. ſeſs.24.* illis verbis ſæpius adductis: *prædicatores deputentur ab Epiſcopis impenſis eorum, qui eas præſtare, vel tenentur, vel ſolent.*

Quare cauſæ iſtæ nulla indigent diſcuſſione iudiciali, 53
cùm agatur de mera executione decreti Sac. Concilij Tridentini, quæ ſolùm ſpectat ad eius Sac. Congregationem tam vigore Conſtitutionis 81. Pij IV. quàm Conſtitutionis 74. Sixti V. ſuper *inſtit.15.* Congreg. in 8. Congreg. Et propterea non habet hic locum regula, quòd lis vbi eſt cœpta, ibi terminari debeat. Quia procedit quando fuit introducta coram Iudice competente, non autem incompetente, qualis etiam eſt Auditor Cameræ Apoſtolicæ, qui nullam habet iuriſdictionem in ſpiritualibus, ac concernentibus curam animarum, præſertim in prima inſtantia, & multò minus quando agitur de executione, ac interpretatione Sac. Concilij Tridentini, quæ ſolùm ſpectat ad eius Sac. Congregationem. Vt proinde non ſubſiſtat, quòd dicta Conſtitutio Sixti V. diſponat, cauſas requirentes talem iudiciariam eſſe cognoſcendas à proprijs Iudicibus. Nam in Congregatione 8. dictæ Conſtitutionis, vbi agitur de facultatibus Sac. Congregationis nullum verbum de hac re extat, ſed tantùm id diſponitur in ſequenti Congregatione 9. pro ſubleuandis grauaminibus Ditionis eccleſiaſticæ, quæ eſt diſtincta ab alijs Congregationibus, vt liquet ex eius lectione, & in dicta Conſtitutione Pij IV. expreſsè mandatur, quòd Sac. Congregatio Concilij exequatur, & cum effectu obſeruari faciat decreta dicti S. Concilij ſub pœnis ſibi benè viſis, inuocato etiam auxilio brachij ſecularis.

Debent autem Vniuerſitates nominationem, ſiue præ- 54
ſentationem notam facere Ordinario per totum menſem Nouembris, quadrageſimæ præcedentem. Quòd ſi præſentatus fuerit reiectus, alium per totum ſequentem menſem Decembris præſentare debent, aliàs eo anno ius amittunt nominationis, quæ deuoluitur ad Epiſcopum, S. Congregatio ſuper Epiſcop. in Roſſanenſi 10. Decembr. 1591. in Caſſanenſi 11. Iunij 1627. ac alibi. Et Vniuerſitates nihilominus tenentur expenſas ſubminiſtrare iuxta ſolitum, eadem S. Congregatio in Marſicenſi 13. April. 1612. & in Mileuitana 22. Iunij 1612. Quando tamen nominatio, re integra, nota fit paulò poſt terminum elapſum, admitti debet, ſaltem ex gratia, eadem Sac. Congregatio in Nucerina 29. Ianuar. 1627. Et cùm notam fecerint

Digitized by Google

tint nominationem in tempore, ſi nominatus poſteà non vult, aut non poteſt concionari, non idcircò debent priuari iure ſuo ſine culpa, eadem S. Congregatio in Narnienſi 24. Februar. 1612. Niſi id accideret in vltimis diebus antè quadrageſimam. Tunc enim prouidebit Epiſcopus, nec Vniuerſitates recuſare poterint prædicatorem, vel ei eleemoſynam ſolitam denegare, eadem S. Congregario in Montis Faliſci 18. Septembr. 1648. Et aduertendum eſt, quòd Vniuerſitates in ſuis patentibus litteris nominationum vti non poſſunt verbia *eligimus & deputamus, ac electum ac deputatum declaramus*; ſed debent vti verbis *nominamus & præſentamus*, vt ſæpiùs declarauit eadem S. Congregatio ſuper Epiſcopis, nominatim ſub die 17. Septembr. 1655. per hæc verba: *Sacra Congregatio &c. cenſuit, Communitatibus, ac Dominis temporalibus locorum, qui ſunt in poſſeſſione nominandi Concionatores, non licuiſſe, nec licere eoſdem deputare, ſeu conſtituere, ſed tantum nominare, & præſentare locorum Ordinarijs.*

55 Porrò prædicatorum deputatio non comprehenditur in facultatibus Vicarij, præſente Ordinario, Sac. Congregatio Epiſcop. in Beneuentana 11. Octobris 1647. Neque in facultatibus Communitatum, & Dominorum temporalium, qui ſunt in quaſi poſſeſſione nominandi prædicatorem. Non enim idcircò poſſunt illum deputare, vel approbare, *arg. cap. Quod autem 5. de iurep.* Quare approbatio prædicatoris ſpectat ad Epiſcopum, licèt electio ſpectet ad alios, eadem S. Congregario in Aquenſi 8. Aprilis 1603. Quare in Cœſanatenſi 17. Septembr. 1655. cenſuit, *Communitatibus, ac Dominis temporalibus locorum, qui ſunt in quaſi poſſeſſione nominandi concionatores non licuiſſe, ſeu licere eoſdem deputare, ſeu conſtituere, ſed tantum nominare, ſeu præſentare locorum Ordinarijs, & Epiſcopus reijcere poterit patentem nominationis huiuſmodi tenoris. Eligimus & deputamus, ac electum & deputatum declaramus.*

56 Hinc patroni Eccleſiæ parochialis, qui ſunt in quaſi poſſeſſione nominandi prædicatores, turbari non debent, eadem S. Congregario in Ferrarienſi 13. Februar. 1604. Idem eadem cenſuit de Gubernatoribus Eccleſiarum, vt in Neapolitana 8. Aprilis 1603. Ac de Confraternitatibus, dummodo neceſſaria ſubminiſtrent. Nec præſentatus debet rigidè examinari cauſa illum reijciendi, vt in Signina 10. Ianuar. 1605. Sacra tamen Congregatio Concilij 12. Auguſti 1604. cenſuit, facultatem nominandi prædicatores nequaquam eſſe patronis de nouo concedendam. Quippe quæ non eſt de iuribus patroni, cùm deputatio miniſtrorum temporalium non exigat patroni conſenſum Federic. de Sen. *conſ.* 95. Turnus autem, ſiue circulus concionum vbi eſt in vſu, debet obſeruari, eadem S. Congregatio Epiſc. in Sutrina 4. Februar. 1611. & in Senogallienſi 3. Nouembris 1612. licèt alternatiua eſſet inter Vniuerſitatem & Regulares, eadem Sac. Congregatio in Auguſtinianorum 22. Iunij 1646. At vbi non eſt in vſu, non debet iotroduci, eadem Sac. Congregatio in Firmana 24. Ianuar. 1617.

57 Electionem verò vi ſactam Epiſcopus non admittit, ſed ipſe prouidet, vt in Militenſi 17. Februar. 1623. cenſuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis. Et quando partes non ſunt concordes, ſeu vertitur lis inter Epiſcopum, & Communitatem, Sac. Congregatio ſolet eligere prædicatorem, vel præcipere, vt iam electus proſequatur ſine præiudicio partium. Ita ſæpè declarauit eadem Sac. Congregatio præſertim in Detornenſi 10. Nouembr. 1645. & in Mnntiſfaliſci 5. Martij 1648. ac alibi frequenter. In quo caſo tenetur Communitas eleemoſynam erogare, eadem Sac. Congregatio in Ciuitatis Plebis 24. Februar. 1617. Prædicator verò deſtinatus ab Epiſcopo defuncto, vel electus à Rectoribus antiquis prædicare debet, nec ſucceſſores poſſunt alium eligere, eadem Sac. Congregatio in Acheruntina 2. April. 1601. & 17. Februar. 1645. & anteà in Mazarinenſi 15. Decembr. 1687.

58 Quando qui curam habent animarum per ſe prædicare vel nolunt, vel nequeunt nec in præſtandis ſumptibus adeſt aliqua conſuetudo, quia nimirum anteà non conſueuerant concionatores habere, vel quia prædicarunt Parochi, &c. tunc conſuetudine ceſſante, præſtare prædicatoribus eleemoſynam in cathedrali ſpectat, ad Epiſcopum, in Collegiatis ad Capitulum, in parochialibus ad Parochos, eadem S. Congregatio Epiſcoporum in Fauentina 17. Martij 1602. Si tamen Parochus eſt aptus ad declarandum Euangelium, ad aliud compelli non poteſt. Et ſi Vniuerſitas prætendit meliorem prædicatorem, debet illum eligere cum Ordinarij approbatione, & expenſas ſubminiſtrare, eadem S. Congregatio in Firmana 15. Iunij 1590. Niſi Parochus ſuſpenſus eſſet à prædicatione propter ſuam culpam. Tunc enim ſaltem in Quadrageſima deputari debebit alius ſumptibus ipſius Parochi, niſi ſumptus ex conſuetudine ſpectarent ad alios, eadem S. Congregatio in Ariminenſi 28. Ianuarij 1606. Sed regulariter, ceſſante conſuetudine, expenſæ pro prædicatore ſpectant ad eligentem, etiam ad Epiſcopum, ſi ipſe eligit, etiam extra Cathedralem, etiam in diœceſi, eadem S. Congregatio in Vgentina 9. Auguſti 1604. Exiſtente verò conſuetudine, Communitas compelli poteſt ad dandam eleemoſynam prædicatori, electo ab Epiſcopo, eadem S. Congregatio in Monopolitano 4. Iulij 1594. in Vrbeuetana 10. Februarij 1604. in Ferentina 12. Aprilis 1647. & in Præneſtina 9. Februarij 1657. Et ex diſpoſitione iuris communis *in d. cap. Excommunicamus §. qui a verò deberet.* vbi habetur, quòd nullus debet ſibi officium prædicandi aſſumere, niſi ſuper hoc à iure, vel à Sede Apoſtolica, vel à diœceſano Epiſcopo licentia concedatur, alias excommunicari debet, & niſi reſipuerit, alia pœna imponitur, haboturque ex Tridentino *d. cap. 4. ſeſſ. 24.* vbi quod Epiſcopi in Eccleſia ſua per ſe, vel per eas, quos ad prædicationis munus aſſument impenſis eorum, qui eas præſtare vel tenentur, vel ſolent deputandos, diuinam legem annuncient. Et in ſpecie fuit declaratum a S. Congregatione Cōcilij in Acernenſi 10. Decemb. 1607. his verbis: *Reuerendiſſime Domine. Si amplitudo tua prædicatorem in Cathedrali deputare, Syndici verò, & Electi illi eleemoſynam ſic electo præſtare conſueuerunt à tempore, cuius initij memoria non exiſtit, fas eſt amplitudini tuæ illos quantumuis detrectantes etiam excommunicationis ſententia compellere ad iſtiuſmodi conſuetam, laudabilemque præſtationem. Quod tamen licèt amplitudini tuæ hæc ſpiritualis gladij poteſtas competat, nihilominus ea prudentia, & moderatione vtetur, quam ſacri Canones piè, ac ſapienter præſcripſerunt. Ita reſpondent Illuſtriſſimi Cardinales Sac. Concilio Tridentino interpretando, atque exequendo propoſiti, qui tibi ſalutem plurimam in Domino impertiuntur.*

59 Ac ita quidem, vt Vniuerſitates, vel miniſtri Regij, immò & ipſi Principes ſeculares non poſſint diminuere eleemoſynam dari ſolitam prædicatoribus. Nam per hanc conſuetudinem eſt quæſitum ius Eccleſiæ. Laici autem non poſſunt priuare Eccleſias iure ipſis quæſito. Non tamen cogi poſſunt ad præſtandum eleemoſynam maiorem ſolito, eadem S. Congregatio ſuper Epiſcop. in Caſſanenſi 3. Iulij 1590. in Acerretana 22. Martii 1616. in Crotonenſi 27. Martii eiuſdem anni, in Beneuentana 17. Maii, & in Aquileienſi 16. Martii 1604. Et Nuncii Apoſtolici prouidere debent, ne Ordinarii volentes cogere Vniuerſitates ad ſupradicta, moleſtentur directè per hortatorias, vel indirectè banniendo, vel aliter moleſtando eorum conſanguineos, vel famulos laicos, eadem S. Congregatio in Troiana 30. Aprilis & 2. Iulii 1713. Poteſtque Communitas compelli ad ſoluendum eleemoſynam, licèt ius ſibi ex immemorabili competens eligendi prædicatorem Epiſcopo ſpontè cedere velit, S. Congregatio Concilii in Campanienſi 2. Martii 1619. Quæ etiam olim cenſuit in Lancianenſi, Epiſcopum, qui legitimè impeditus hoc officium prædicationis per ſe ipſum præſtare non poteſt, per alium impenſis ipſius Epiſcopi præſtare debere, niſi ex conſuetudine hoc ad alium ſpectaret, adeò vt Sedes Apoſtolica redarguerit Archiepiſcopum Brunduſinum, qui tempore Quadrageſimæ ad aliam Eccleſiam Cathedralem ſibi vnitam concionatorem non miſerat. Et in Militenſi, prædicator alendus eſt ab illis, qui ab immemorabili tempore hæc alimenta præſtiterunt. Et in alia Militenſi, ſi Ciuitas concionatori eleemoſynam dare ſolet, ea conſuetudo ſeruanda eſt. Et S. Congregatio Concilii in Sutrina 10. Martii 1618. & 10. Iulii 1627. *Prædicatoris electio pertinet ad Epiſcopum, cui ab Epiſcopo electo tenetur Vniuerſitas eleemoſynam dare, quam hactenus præſtare conſueuit*

In

Digitized by Google

In Cathedrali verò, ſi Epiſcopus prætendat Communitatem quoque teneri præſtare eleemoſynam, ipſi incumbit onus probandi immemorabilem. Et in Vlyſipponenſi ad impenſas prædicatoris penſionarii contribuere non tenentur. Et in Troiana, & Nuſcana vbi eſt conſuetudo, quòd Præpoſitus ſoluat expenſas, & eleemoſynam prædicatori, poteſt ad id per Epiſcopum cogi.

Si verò aliqua Communitas, quæ conferre ſolebat eleemoſynam prædicatori alterius oppidi, vel quòd prædicator iret aliqua hebdomada ad prædicandum in eius Eccleſia, vel quòd eius particulares homines illuc irent ad audiendum verbum Dei, poſtea velit ex ſe integrum concionatorem habere, non debet amplius grauari priſtina eleemoſynæ collatione, S. Congregatio Epiſc. ſuper Epiſcop. in Ianuenſi 27. Aprilis 1604.

Non poteſt tamen Epiſcopus cogere mulctis, ac pœnis populum ad audiendam concionem, vel Miſſam in Parochiali, licèt poſſit, ac debeat cogere Parochum ad celebrandum, prædicandum, & docendum, Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Ferentina 15. Martij 1583. & Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Ferentina 15. Martij 1583 & Sac. Congregatio Concilij apud Zerol. *p.* 2. *v.* Parochia. Sed ad audiendam concionem mouendus eſt populus, vt diebus dominicis, & feſtis maioribus interſit ſuæ parochiali, excommunicandus tamen non eſt, ſi monitioni non paruerit, eadem Sac. Congregatio Concilij apud Armiudar. *in addit. ad recopil. leg. Nauar. lib.* 4. *tit.* 30. *l.* 3. *de prædicat. num.* 35. Ita etiam eadem S. Congregatio Epiſc. ſcribens Epiſcopo Bergomenſi die 22. Nouembris 1593. ordinauit, *che riuocaſſero l'ordine fatto, che i Curati doueſſero inſegnare la Dottrina chriſtiana ſotto pena di peccato mortale, douendoſi in caſo tale procedere per via di precetto penale, eſeguendo poi le pene comminate in caſo di contrauentione.* Canonici verò ſi in quadrageſima non interſint concioni, priuari poſſunt diſtributionibus illius diei, eadem S. Congregatio in Caſtellanetenſi 20. Auguſti 1602. & in Comenſi 10. Maii 1580. Vnde Sac. Congregatio Concilii die 2. Iunij 1593. approbauit præceptum Archiepiſcopi Tarentini, quòd Canonici non intereſſentes concioni punirentur ſolita punctatura. At cùm in Vrbinatenſi quæreretur in S. Congregatione Concilij, an ſtante conſuetudine, quòd Canonici punctentur, niſi aſſiſtant concionibus tempore quadrageſimali, expediat eos punctare, ſi non interſint concionibus tempore Aduentus, & intra annum, cùm multi eorum non ſine ſcandalo populi dictis concionibus non interſint, eadem Sac. Congregatio die 14. Martij 1663. reſpondit, poſſe ſuaderi, non cogi.

Si verò, qui curam habent animarum, per ſe prædicare velint, modò vita, moribus, & ſcientia ſint ad hoc munus idonei, non debent ab Epiſcopo impediri, ead. Sac. Congreg. ſuper Epiſcop. in Vetulonienſi, ſiue Vrbitelli 9. Septembr. 1577. & in Fauentina 17. Februarij 1603. & in Treuiſana 8. Ianuar. 1627. Nam Concilium Tridentinum *d. cap.* 4. *ſeſſ.* 24. non concedit deputari prædicatores in parochialibus, niſi parochis impeditis. Modeſtè tamen ſe gerere debent, & ſi ſolum velint exponere Euangelium, id faciant ad altare, eadem Sac. Congregatio ſuper Epiſc. in Tarracinenſi 26. Februar. 1616. Nec Parochi concionantes per ſe prætendere, ſiue poſtulare poſſunt eleemoſynam, quam Vniuerſitas Concionatoribus dare conſueuit, niſi per eandem Vniuerſitatem fuerint electi, vel aliàs ſpontè ſoluere velit, Sac. Congregatio Concilij in Veſtana 20. Martij 1621. Nam aliàs non zelus animarum, ſed temporalis lucri cupiditas Parochos, licèt minus idoneos, ad prædicandum impellere poſſet. Idemque omnino dicendum eſt de Epiſcopo, eadem Sac. Congr. in Rauellenſi 20. Maij 1614.

Clericis etiam curam animarum habentibus licet publicè prædicare, quamuis Sacerdotes non ſint; laicis verò minimè, ſed tantùm legere aliquem librum ſpiritualem, *cap. ſicut* 14. *de heret.* Gloſ. *in d. c. adijcimus* 20. *v. Sacerdotes* 16. *q.* & cenſuit Sac. Congr. ſuper Epiſc. in Cauenſi 9. Iunij 1592. At Religioſi Societatis Ieſu, etiam Sacris Ordinibus non initiati poſſunt eſſe concionatores ex priuilegio Gregorij XIII. conſtit. 95. Presbyteri verò ſeculares, qui curam animarum non habent, ſine licentia Epiſcopi prædicare non poſſunt, ne Vicarius quidem, ſi non eſt in ſacris, vel non approbatus, ead. Sac. Congr. 2. Aprilis 1601. ex Concilio Trid. *cap.* 2. *ſeſſ.* 5. Immò neque Epiſcopus prædicare poteſt vbique ſine licentia Ordinarij loci, ead. Sac. Congr. in Theatina 12. Decembris ex decreto Clementis VIII. teſte Genuenſi *in prax. c.* 58. *num.* 1. In Eccleſijs verò ſuæ diœceſis, etiam Regularium, poteſt prædicare, etiam ipſis Regularibus inuitis, eadem Sac. Congr. in Galliarum 11. Ianuarij 1584. contra Delbene *de immun. d. cap.* 14. *dub.* 4. *num.* 4. & Peyrinum ab eo citatum.

Ipſe tamen Epiſcopus licentiam concionandi non debet denegare, ſi prædicator fuerit idoneus abſque legitima, & rationabili cauſa, ſine qua nec illum poteſt à prædicatione ſuſpendere. Si verò illam deneget, vel aliquem à prędicationis munere ſuſpendat, non tenetur cauſam exprimere, cur id faciat, vel cur Regularibus, etiam in eorum Eccleſijs prædicare prohibeat, Sac. Congr. Concilii ad Conſtit. 18. Gregor. XV. quia non eſt vera cenſura. Secus autem ſi ab Ordinum officio ſuſpendat, vel excommunicet, aut interdicat, *cap.* 1. *de ſent. excom. in* 6. Sed tamen requiſitus, illam exprimere tenetur Sac. Congregationi, ead. S. Congr. in Caſtellanetenſi 6. Octobr. 1603. Non tamen prohibere poteſt in genere, quominus Regulares in Eccleſiis ſui Ordinis concionari valeant. Quia non præſumitur adeſſe iuſta cauſa pro omnibus prædicatoribus vnius Religionis, ead. Sac. Congr. Epiſcop. in Salernitana 19. Nouembr. 1610. ſed benè in ſpecie ex aliqua iuſta cauſa, vt ſi quid in concione dicant quod hæreſim ſapiat, vel quod offenſioni, & ſcandalo ſit, eadem Sac. Congr. in Gerundenſi 4. Auguſti 1597. Vel quando ob publicas ſupplicationes, aut aliam piam cauſam cuperet populum intereſſe quàm frequentiùs poterit, Cathedrali, eadem Sac. Congr. in Fauentina 17. Nouembr. 1593. Vel, vt cenſuit Sac. Congr. Concilii in Brundusina 18. Martii 1645. hora, qua Archiepiſcopus in Eccleſia Cathedrali, vel quando ex cauſa publica, conuocatis Clero, Magiſtratu, & populo facit coram ſe prædicare ſolemniter; tunc enim poteſt ſub pœnis etiam cenſurarum præcipere Regularibus, ne illa hora prædicent. Quod etiam declarauit in Bituntina 17. Februarii & 2. Martii 1626. ſcilicet dum Epiſcopus concionem habet, omnes alii prædicatores ſilere debent, illiſque poterit inhibere, vt eo tempore à prædicatione abſtineant. Ac inſuper prohibere quoque poteſt Epiſcopus concionē non conſuetam extra Eccleſiam cathedralem tempore Aduentus, & Quadrageſimæ, S. Congregatio ſuper Epiſc. 10. Februarii 1604. Non verò prohibere poteſt in parochiali conciones quadrageſimales eo titulo, vt frequentior ſit populus in cathedrali, eadem S. Congreg. 20. Febr. 1601. 64

Item poteſt Epiſcopus in conſtitutione ſynodali prohibere, ne prædicetur feria quinta in Cœna Domini, vt populus officiis, quibus myſteria paſſionis Dominicæ eodem die recoluntur, attentiùs intereſſe poſſint. Quæ conſtitutio à Regularibus quibuſcunque in ſuis Eccleſiis obſeruanda eſt, & ſi recuſauerint, ad illius obſeruationem ſunt compellendi, S. Rituum Congregatio in Catbacenſi 1. Iunii 1601. in Aduentu etiam, & Quadrageſima prohibere poteſt, ne prædicent alibi, quando parochialis remaneret ſine concurſu, eadem S. Congregat. ſuper Epiſc. in Teleſina 28. Septembris 1621. & 25. Febrarii 1622. præſertim in aliquo Feſto, ceu Paſchatis iuxta ſolitum, eadem Sac. Congregat. in Dertonenſi 10. Februar. 1604. 65

Et quod pertinet ad Regulares, ij neque extra clauſtra degentes, neque clauſtrales extra Eccleſias ſuorum Ordinum, neque in Eccleſiis ſuorum Ordinum, contradicente Epiſcopo, prædicare poſſunt cuiuſcunque priuilegii prætextu ex Trid. *d. c.* 2. *ſeſſ.* 5. In Eccleſiis verò ſuorum Ordinum ſufficit licentia Epiſcopi petita, licèt non obtenta, dummodo Epiſcopus ſe habeat merè negatiuè licentiam petitam non concedendo, ſecus ſi expreſsè prædicare prohibeat, eadem S. Congr. ſuper Epiſc. in Auguſtinianorum 30. April. 1627. & in Cordubenſi 22. Septembris 1628. At in Eccleſiis, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, non ſufficit licentia petita, ſed requiritur obtenta, eadem S. Congr. in Aleſſanenſi 14. Februarii 1601. Quinimo prædicare volentes in Eccleſiis, quæ non ſunt ſuorum Ordinum, poſſe ab Epiſcopo examinari, declarauit ead. Sac. Congregatio in Vicentina, aliàs Vgentina 22. Ianuarii 1622. & cenſuit 66

Digitized by Google

anteà S.Congr.Concilij 28. Nouembr. 1596. contra Delbene, & alios ab eo citatos *d.cap.14. num.7.* Sufficit tamen, quòd prædicator regularis ſemel fuerit ab Epiſcopo examinatus, & approbatus, nec idem Epiſcopus poteſt illum iterum ad examen vocare, niſi haberet aliquid noui circa eius vitam, mores & doctrinam, vt ſi prædicaret errores, aut ſcandala, vel aliquid piarum aurium offenſiuum, S.Cong. ſuper Epiſc. in Camerinenſi 7.Auguſti 1583. in hæc verba. *Camerino al Veſcouo. Se è vero, che V.S. habbia altre volte approbato per la predica di Mattelica Fra Felice, la Congregatione ſente, che hora non ſi poſſa impedire, che non predichi di nuouo, ſe ella però non haueſſe coſa alcuna particolare contro di lui, ò della dottrina ſua. Perche più volte è ſtato riſoluto, che baſta l'approuatione fatta vna volta, ſenza farla di nuouo, quando ſi vuol tornare à predicare al medeſimo popolo.* Et in Calaguritana 9. Iunij 1587. *Cagliari all' Arciueſcouo. Che i Frati approuati circa la dottrina alle prediche dell' Arciueſcouo paſſato, non debbano eſſer di nuouo ſopra ciò eſaminati, ma eſſendo del reſtante di buoni coſtumi con dar loro licenza in iſcritto ſopra l' approuatione fatta altre volte circa la dottrina, gli laſcerà predicare.* In Eccleſijs verò ſuorum Ordinum prædicare volentes, non ſpectat ad Ordinarium eos examinare, ſed ad eorum Superiores, eadem Sac. Congr. in Salernitana 19. Decembris 1610. Secus autem ſi prædicator ſit Clericus ſecularis, etiam electus à Regularibus, vel ſi Regularis prædicare velit in Eccleſijs aliorum Ordinum, etiam ab ipſis Regularibus electus, ead. Sac.Congr. in Caietana 15.Decembris 1607.

67 Cuiuſcunque autem ſint Ordinis, ſi prædicationis munere fungi voluerint in ſuis, vel ſuorum Ordinum Eccleſijs cum ſcripto propriorum Superiorum teſtimonio de examine, & approbatione de ipſorum vita, moribus, & ſcientia, & de facultate prædicandi perſonaliter coram Epiſcopo ſe præſentare, & benedictionem petere, ſi verò in alijs Eccleſijs, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, concionari voluerint, eius quoque licentiam, gratis concedendam, antequam id præſtent, obtinere tenentur. Alioquin, ſi his non præmiſſis, vel Epiſcopo contradicente, prædicauerint, ille in eos tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, excommunicationis pœna, vel alia eius arbitrio infligenda, animaduertere, & Eccleſiæ, in quibus verbum Dei habebunt, interdicere poteſt. Ita ex Trid. *d.cap.4. ſeſſ.24. & cap.2. ſeſſ.5. de ref.* Concil. Lateranen. *cap. 10. d. cap. Inter cætera de offic. Ord. c. Epiſcopus 3. d.88.* & Gregorius XV. *Conſtit. Inſcrutabili* contra Delbene, & alios loco allegato. Tenentur autem perſonaliter coram Epiſcopo ſe præſentare non per litteras, aut tertiam perſonam, idem Trid. *cit. c.2. ſeſſ.5.* Sed in locis diœceſis diſtantibus, & difficilis itineris debet Epiſcopus aliquem deputare, qui det approbationem, & benedictionem, Sac. Congr. ſuper Epiſcop. 20. Septembris 1583. cuius verba ſunt iſta. *I Padri di S. Domenico, che ſogliono predicare ogni anno à Bergomaſca, ſanno molto bene, che debbono venire ſempre à preſentarſi, e pigliar licenza da V. S. & eſſendo lontani aſſai per toglier loro il faſtidio, deſiderano queſti miei Signori Illuſtriſſimi, che ſi habbia loro compaſſione con deputare qualche perſona eccleſiaſtica quiui vicina ſecondo che meglio le parerà, alla quale poſſano i detti Padri preſentarſi per la licenza del predicatore, e ottenerla, ſe saranno idonei, eſercitando la detta perſona l'autorità di V.S. come delegata da lei à queſt' attione per non pregiudicare alla giuriſdittione di coteſta Chieſa.* Sacra quoque Congregatio Concilij ſcripſit 10. Maij 1635. litteras hortatorias ad Epiſcopos, qui per amplas habent diœceſes, vt Regularibus longè diſtantibus benedictionem, vel licentiam prædicandi concedant per litteras patentes, vel per ſuos Vicarios foraneos. Benedictionem verò tam ſeculares, quam Regulares ſemper petere tenentur ab Epiſcopo antequàm munus prædicationis ſuſcipiant, ſiue prædicare velint in propria Eccleſia, ſiue in aliena etiam extra tempora Aduentus & Quadrageſimæ, vt aliàs diximus, & cenſuit eadem Sac.Congregatio ſuper Epiſcop. tum alibi, tum in Bertinorienſi 6.Octobr. 1603.

68 Per hæc autem verba Concilij *d.cap.4. ſeſſ.24.* quòd nullus prædicet, contradicente Epiſcopo, non ſolùm nullus, etiam Regularis prædicare poteſt, nec tenetur Epiſcopus cauſam exprimere, cur moueatur ad id prohibendum, vt iam dictum eſt, ſed etiam Ordinarijs conceſſum eſt, vt à Regularibus antequam officium prædicandi aſſumant, profeſſionem fidei exigant, vt declarauit Sac. Congr. Concilij in Mediolanenſi. Quare Epiſcopus, ſi nollent Regulares coram ſe profeſſionem fidei emittere, poteſt illis denegare benedictionem prædicandi, vt ex ipſis Regularibus tradit Diana *p.7. tr.12. reſol. 24.* Nam ex Conſtitutione Pij IV. ad hanc fidei profeſſionem tenentur omnes doctores, magiſtri, regentes, & alij cuiuſcunque artis, & facultatis profeſſores, ſiue Clerici, ſiue laici illi ſint, vel cuiuſcunque Ordinis Regulares, qui docere, vel promoueri voluerint. Atqui prædicatores docent. Quin etiam per illa verba Sedes Apoſtolica nemini licentiam concedere ſolet prædicandi, niſi de conſenſu Epiſcopi, eadem S.Congr. in Oſcenſi, & in Aquileienſi 3.Auguſti 1589.

Et ſiue ſint ſeculares, ſiue Regulares, non poſſunt tempore Quadrageſimæ & Aduentus, alijſque temporibus in pulpito pauperes ac miſerabiles perſonas abſque licentia Epiſcopi commendare, Sac. Congr. Epiſcop. in Placentina 20. Iulij 1619. ne in proprijs quidem Eccleſijs. Poſſunt tamen commendare propria monaſteria eadem Sac. Congregatio 8. Maij 1602. Ac etiam poſſunt, dum prædicant in ſuis Eccleſijs recipere ac diſtribuere eleemoſynas arbitrio ſuo, & commendare quemcunque locum pium voluerint ex ijs, quos Epiſcopus edixerit, at extra ſuas Eccleſias, prout Epiſcopus voluerit. Ad commendandum verò familias, ſeu perſonas particulares indiſtinctè neceſſaria eſt licentia Epiſcopi, Sac.Congr.Concilij in Paduana 27.Nouembr. 1626. 69

Id etiam adijciendum, quòd Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis non concedit licentiam prædicatori Vniuerſitatis prædicandi in Eccleſia Regularium, vbi non eſt ſolitum, ſine conſenſu ipſorum Regularium, vt in Tolentina 23.Octobr. 1611. Non enim cogi poſſunt ad acceptandum in ſuis Eccleſijs concionatores ſeculares, vel diuerſarum Religionum, eadem S. Congregatio 12. Februarij 1613. Niſi tamen eſſet conſuetudo in contrarium, eadem Sac. Congregatio in Firmana 28. Februarij 1614. Neque deputatio prædicatoris regularis in Eccleſia eiuſdem Ordinis ſpectat ad Epiſcopum, eadem S. Congr. Concilij 20. Decembris 1631. Neque ſi Regulares in parochiali Eccleſia ipſorum monaſterio vnita per Regularem ſui Ordinis prædicare voluerint, illius deputatio ad Epiſcopum pertinet, ſed ad Priorem Regularem. At Concionator ſiue ſecularis, ſiue regularis alterius Ordinis ab Epiſcopo tantum eſt deputandus, eadem Sac. Congr. in Cremonen. 14.Decembr. 1619. & in Ferrarienſi 23. Februarij 1658. Niſi Abbas haberet pro ſe immemorabilem; S. Congr. ſuper Epiſcopis in Ianuenſi 26. Aprilis 1607. Abbas item, qui habet in ſuo territorio iuriſdictionem priuatiuè, debet tam eos, qui licentiam prædicandi obtinere voluerint, quàm alios ad confeſſiones approbandos in Eccleſijs ipſi Abbati ſubiectis, Epiſcopo offerre, Sacr.Congr. Concilij in Calaritana. Præpoſitus etiam exemptus non habet facultatem impertiendi benedictionem prædicatoribus, eadem Sacr.Congr. in Cremonenſi. Neque Rectores, & beneficiati alicuius Eccleſiæ parochialis ſecularis, ſubiectæ alicui regulari, poterunt in dicta Eccleſia prædicare ſine licentia Epiſcopi, ead. S. Congr. in Calaritana. Si autem adſit conſuetudo, vt in Eccleſijs Regularium, verbum Dei prædicetur, ſeruanda erit: etſi haberi poterunt fratres illius Ordinis, cæteris paribus præferendi ſunt, alioquin alij alterius Ordinis deputari debent ab Epiſcopo, & à Regularibus illius monaſterij vbi erunt recipiendi, ead. Sac.Congreg. in Salernitana. 70

Ad prædicandum verò Monialibus mitti poteſt quilibet Regularis, modò non alloquatur ſeorſim alicui ex ipſis, Sac. Congreg. ſuper Epiſcopis in Montisfaliſci 25. Martii 1591. & in Hieracenſi 2. Martii 1592. Etiam pro ſermonibus ſpiritualibus ad crates, eadem Sac.Congreg. in Interamnenſi 8. Iunii 1563. & in Tarracinenſi 5. Martii 1608. Vel ad conſerendum cum Monialibus ſermonem de rebus ſpiritualibus ſiue ad crates, ſiue ad collocutoriũ, eadem Sac.Congreg. 2. Iunii & 14. Nouembris 1601. 71

Nulla verò concio, ne paſſionis quidem dominicæ 72

noctu

Digitized by Google

noctu fieri debet, Sac.Congreg. Epiſcop. in Caſtrenſi 20. Martij 1629. Et omnes, etiam Regulares, tenere debent in concionibus velum, quo diſcernant mulieres à viris, eadem Sac. Congr. in Fanenſi 22. Maij 1609. Neque tempore, quo prædicatur, Miſſæ, vel horæ canonicæ ſunt celebrandæ, ne ſubmiſſa quidem voce, neque in altari ſubterraneo, Concil. Mediol. 4.

73 Denique gratiæ cauſa non pigebit referre pro Regularibus ſequentem epiſtolam Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis die 7. Martij 1579. *Macerata al Veſcouo. Che non poteua prohibire, che mentre ſi predica al Duomo non vi fuſſe predicatore alcuno, che predicaſſe altroue, eſſendo cio contrario alla conſuetudine vniuerſale di Santa Chieſa.* Et cùm replicaſſet Epiſcopus, quòd de iure id prohibere potuerit per *Clement. Dudum de ſepult.* eadem Sac. Congregatio die 7. Aprilis eiuſdem anni ſic ei reſpondit, *che hauendo ella conſultato il negotio con la Congregatione del Concilio, e poi col Papa, hà riſoluto, che non oſtante la detta Clementina ſi poteſſe predicare in ogni ora nell' altre Chieſe, etiandio quando il Veſcouo ſteſſo predica, ò fà predicare ſolennemente auanti di ſe, oſſeruandoſi però nel reſto in Concilio Trid. nel §. Regulares ſeſſ. 5. c. 2.*

74 Verùm hoc eſt paradoxum exoletæ vetuſtatis, quod maieſtatem epiſcopalem lædit, ac proinde à Sacris Congregationibus iamdiu abrogatum, nec vnquam in mores tranſijt. Quare nunc placere non poteſt. Notæ etiam ſunt turbæ, quæ ex hac indulgentia exortæ ſunt, item ambitio, ſimultas, offenſio. Et ideò cum eædem Sacræ Congregationes in Sanctiones Pontificias iuratæ ſint, ſi placitum aliquod eblanditum, aut obreptione ablatum, à Sanctionibus Canonicis, aut æquitate diſcrepet, iudicium ſuum interponere more maiorum ſolent, prout in hac re illud interpoſuerunt ex diametro oppoſitorum, quæ iam protulimus, grauitate, quorum iure nunc vtimur.

75 Referam tandem pro coronide verba Conſtitutionis Clementis X. anno eius Pontificatus primo emiſſæ, quæ ſunt huiuſmodi: *Regulares, qui in Eccleſijs ſui Ordinis prædicare voluerint, teneri ab Epiſcopo diœceſano benedictionem petere, prædicare tamen poſſe, quamuis illam non obtinuerint. Quòd ſi Epiſcopus benedictionem nedum non concesserit, ſed etiam contradixerit, nec in prædictis quidem Eccleſijs licere Regularibus prædicare, eoſque contrauenientes ab illo tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, cenſuris, alijſque pœnis eccleſiaſticis in vim Conſtitutionis fel. rec. Gregorij XV. prædeceſſoris noſtri, incip. Inſcrutabili Dei prouidentia, coerceri, & puniri poſse, Epiſcopum tamen abſque iuſta, & rationabili cauſa contradicere non debere. Et huiuſmodi benedictionem teneri etiam Regulares petere, ſi in quibuſcunque Oratorijs ſui Ordinis ſermonem coram populo, vel in Eccleſijs, aut ad crates monaſteriorum Sanctimonialium eorum iuriſdictioni ſubiectarum, licèt clauſis ianuis, & nullus ſecularis ibi interſit, habere voluerint. Poſse autem Epiſcopum licentiam conceſsurum Regularibus in Eccleſijs, quæ ſuorum Ordinum non ſunt, prædicare volentibus, illos quamuis ab Vniuerſitatibus, aut Magiſtratibus laicis nominatos, etiamſi Epiſcopi anteceſsores per tempus immemorabile hanc licentiam abſque examine concedere conſueuerint, quoad doctrinam examinare, ſi ita ipſius arbitrio, quod moderatum, & diſcretum eſse debet, viſum fuerit. Et licentiam prædicandi ſemel iiſdem conceſsam ob rationabiles cauſas, licèt occultas, prædicationem tamen concernentes, ſuſpendere. Non poſse tamen Epiſcopum generatim prohibere Regularibus, quin in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicent.*

CONSVLTATIO CCVII.

1 *Iterum de filijs infantibus Paganorum, & Iudæorum, an nimirum extra periculum mortis liceat eos baptizare, quamuis eorum parentes conſentiant, non quidem certè vt verè ſuſcipiant Sacramentum baptiſmi, ſed ob ſalutem corporalem, vt ſcilicet liberentur à periculo mortis, à vexatione dæmonum, & eiuſmodi, ſi ipſis parentibus reſtituendi ſint?*

2 *Quid verò in periculo mortis?*

3 *Quid etiam de adultis?*

AD primum quod attinet affirmatiuè reſponden- 1
dum videtur. Quia periculum apoſtaſiæ non eſt adeo propinquum, aut certum, cùm fieri poſſit, quòd infans moriatur antequam perueniat ad vſum rationis, cùm plures ante ſeptennium moriantur. Et quia etiam fieri poteſt, quòd ſi fiant apoſtatæ, etiam ad chriſtianam Religionem reuertantur, quod faciliùs continget, ſi ſciant ſe baptizatos à miniſtro chriſtiano. Ac tandem quia, etiam fierent apoſtatæ, fieri poteſt, quòd habeant ignorantiam inuincibilem ſuorum errorum, ac proinde per contritionem de peccatis poſt baptiſmum commiſſis, ſaluentur.

At verò tenendum eſt, non poſſe in hoc caſu baptizari, 2
vt alibi etiam diximus. Quia periculum apoſtaſiæ eſt ex natura rei connexum cum reſtitutione filiorum, & moraliter certum. Quòd autem pueri moriantur antè ſeptennium, aut in adulta ætate excuſentur ignorantia inuincibili, eſt per accidens. Nam quòd poſt apoſtaſiam ſint conuertendi, non ſolùm per accidens ſe habet, ſed etiam non facit ad rem. Quia quod conuertantur non eſt effectus baptiſmi, ſed diuinæ illuminationis, quæ ſi adfuerit, etiamſi non ſint baptizati, conuertentur, & poterint baptizari. In omni autem re attendendum eſt quod ſe habet per ſe, non autem quod ſe habet per accidens, & id, quod certum eſt, præferri debet incerto. Eſt autem moraliter certum periculum Apoſtaſiæ. Quod autem moriantur antè ſeptennium, aut excuſandi ſint ratione ignorantiæ inuincibilis, & per contritionem ſaluandi, eſt
omninò incertum. 3

Quod etiam locum habet, etiamſi contingat, quòd plures moriantur antè ſeptennium, aut excuſentur. Quia quando agitur de baptizandis pueris, & reſtituendis ſuis parentibus Turcis, vel Iudæis, vel etiam hereticis, non debet res in generali conſiderari, ſed in illa particulari perſona. Semper autem in quocunque filio reſtituendo parentibus paganis, vel hereticis periculum apoſtaſiæ, & peruerſionis eſt moraliter certum, & quod ſaluentur moriendo ante ſeptennium, aut excuſandi ſint ratione ignorantiæ inuincibilis eſt omninò incertum, & per accidens. Itaque, vt extra periculum mortis baptizentur, debēt ſeparari à parentibus, & ſubtrahi ab eorum cura. Quia dum remanent ſub cura parentum, educabuntur in falſa ſecta ſuæ Religionis; vnde erunt chriſtiani, quia baptizati, & erunt infideles, quia habebunt voluntatem infidelem, & conformem educationi, atque adeò apoſtatæ.

Accedit, quòd parentes re vera non conſentiunt in ba- 4
ptiſmum, ſed in abuſum baptiſmi. Ideò enim offerunt filios baptizandos, quia putant baptiſmum habere vim pro illis effectibus corporalibus, non autem quia putent eſſe Sacramentum mundans animam à peccatis, & in quo fiat profeſſio fidei chriſtianæ. Et certum eſt, quòd nullo pacto conſentiunt in baptiſmum filiorum, vt eſt Sacramentum. Quare habent voluntatem formalem eos educandi in propria Religione falſa, vnde intendunt merum abuſum baptiſmi, & ideò baptizans, quāuis ipſe intenderet conficere verum Sacramentum, & haberet rectum finem, adhuc tamen cooperaretur abuſui Sacramenti; quia infideles abuterentur illa ipſa actione ſacramentali, qua miniſtratur baptiſmus, & ſe haberet non ſicut ille, qui fabri-

eat idolum, ſed ſicut ille, qui ipſum porrigeret, & oſtenderet volenti adorare. Et tandem quia re vera baptizarentur inuitis parentibus. Nam ipſi non eos offerrent baptizandos ex intentione Sacramenti, ſed ex erronea intentione remedij corporalis, & proinde reuerà non ſunt conſentientes,

5 Ex quibus etiam fit, quòd nec etiam furtinè licebit eos batizare fingendo, quòd ablutio baptiſmi ſit ablutio medicinalis extra periculum mortis, ſi ſub educatione parentum remanere debent, non ſecus ac non liceret hoc pacto baptizare filios infidelium, aut hæreticorum propter periculum moraliter certum apoſtaſiæ à fide, vel peruerſionis. Quod à fortiori locum habet apud illas gentes, quæ proprios filios vendere ſolent Mahumetanis, quia ſi venduntur, tranſeunt ad ſectam Mahumetanam. Vnde præter periculum apoſtaſiæ ratione parentum, adeſt etiam aliud periculum ratione huiuſmodi venditionis.

6 Quoad ſecundum. Sunt qui putent, quod, ſi huiuſmodi infantes ſint conſtituti in periculo probabili mortis, poſſint baptizari. Quia in tali caſu ſicuti probabile eſt periculum mortis, ita etiam probabile eſt, quòd non ſint exponendi periculo apoſtaſiæ. Poſſumus autem ſequi opinionem probabilem in quocunque caſu, quia tunc operatio eſt conformis regulis rectæ rationis. Quod etiam ex eo conſtat, quia ex vna parte concurrit certa damnatio pueri, ſi moriatur, ex alia verò parte periculum apoſtaſiæ, quod non eſt certum, ſed ad ſummum probabile. Regulæ autem prudentiæ exigunt, quòd ſtante probabilitate, quòd puer ſit moriturus ex vna parte, & ex alia quòd ſuperuiuet, occurratur malo certo, permittendo incertum, quàm quod occurratur incerto, permittendo certum.

7 Quare in hoc caſu videtur poſſe baptizari, non quidem propter inſtantiam parentum, cùm non ſit ipſis indulgendum, cùm praua intentione petant abuſum Sacramenti, ſed ratione charitatis, vt ſubueniatur conſtitutis in periculo æternæ damnationis, cùm ſit ſublatum obſtaculum ſubuentionis, nempè reſiſtentia parentum. Si enim creduntur probabiliter morituri, ſunt in graui neceſſitate ſpirituali, & conſequenter tollitur etiam probabiliter periculum apoſtaſiæ à fide, quam in baptiſmo recipiunt, & baptizans prudenter procedit, quia ſequitur quod probabile eſt, nec cooperatur abuſui Sacramenti, dum abuterentur parentes infideles illa ipſa actione. Quia non baptizat ob inſtantiam parentum, atque adeò nec conſentit in ipſorum abuſum Sacramenti, ſed quia ex charitate tenetur ſuccurrere conſtituto in graui neceſſitate. Quòd autem parentes abutantur Sacramento, prouenit ex ipſorum malitia. Secus autem, ſi, ſecluſa neceſſitate, baptizaret, quia tunc id faceret ad inſtantiam parentum, atque adeò cooperaretur abuſui ipſorum.

8 Verùm ego cenſeo, quòd ne in hoc quidem caſu poſſunt baptizari, niſi vbi nulla ſpes adſit, quòd huiuſmodi filii poſſint ſuperuiuere, nec adſit ſcandalum. Tum quia, quòd ſint morituri eſt probabile, quòd autem ſint defecturi à fide eſt moraliter certum, atque adeò ſtante certitudine morali apoſtaſiæ, & probabilitate mortis, debet occurri malo moraliter certo, reliquendo id, quod eſt probabile. Et tum quia baptizarentur inuitis parentibus. Nam eatenus conſentiunt, quòd baptizentur, quatenus intendunt ſalutem corporalem, ac proinde abuſum Sacramenti, non autem vt reuera ſuſcipiant baptiſmum, quatenus eſt Sacramentum fidei chriſtianæ. Vnde eodem pacto ſe habent, ac ſi non conſentirent, quia error excludit conſenſum circa ignorata, *l. ſi per errorem, ff. de iuriſd.* & notat Menoch *lib. 2. præſumpt. 19. num. 9.* Quia, ſtante errore, voluntas fertur in id, quod intellectus apprehendit, non autem in id, quod reuera eſt. Non autem licet baptizare huiuſmodi infantes etiam in periculo probabili mortis abſque conſenſu parentum. quia adhuc ſunt in eorum patria poteſtate, ac proinde inferretur ipſis iniuria, ac eſſet contra iuſtitiam, ſecus autem ſi nullum ſequeretur ſcandalum, & nulla ſpes effulgeret, quòd poſſint ſuperuiuere, cùm in hoc caſu nulla eis fieret iniuria, cùm ſint certò breuiter morituri. Et ideò, vt licitè baptizentur, non ſufficit periculum probabile mortis, ſed requiritur verus articulus, ſiuè certitudo mortis, & quod abſit ſcandalum. Et ita intelligendum, quod anteà dixi *conſult. 185.*

Ad tertium. Quod dictum eſt de pueris antè vſum rationis extra periculum mortis dicendum eſt de adultis, vt non poſſint baptizari vero baptiſmo, ſi illum petant tanquam remedium corporale. Quia tunc non conſentiunt in verum baptiſmum, ſed ex intentione erronea petunt merum remedium corporale. Quod ſi inſuper cognoſcerent, & recipere vellent quod in illa actione miniſtrat Eccleſia quamuis reciperent verum baptiſmum, vt habetur *ex cap. maiores § item quæritur de baptiſm. & c. de Iudæis d. 45.* ac tradunt communiter Doctores cum D. Auguſtino *lib. 2. contra Petil. c. 35.* & D. Thoma *3. p. q. 65. ar. 8.* adhuc tamen non liceret eos baptizare, quia indignè accederent abſque debita diſpoſitione. Nam antequam baptizentur, debent erudiri vera fide Chriſti, & in ipſam conſentire iuxta illud Marci *vlt. Qui crediderit, & baptizatus fuerit,* & Matth. *vlt. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos.* Et debent diſponi per pœnitentiam *Act. c. 2. Pœnitentiam agite, & baptizetur vnuſquiſque veſtrum.* 9

CONSVLTATIO CCVIII.

1 *An Parochi, præter ſolitam eleemoſynam, cogere poſſint heredes eorum, qui ſepeliri volunt in Eccleſia Regularium, ad ſoluendum aliquid aliud?*

2 *An ijdem heredes poſſint cogi ad ſoluendum Clericis ſæcularibus, cùm interſunt funeri occaſione cadaueris ſepeliendi in Eccleſia Regularium, duplicatam eleemoſynam?*

3 *An ſicut pater in aliquibus locis ex conſuetudine eligit ſepulturam pro filio impubere, hoc idem poſſit mater, eo defuncto, vel abſente? Et quid de filijs naturalibus, ac ſpurijs? Item de adoptiuis, & arrogatis?*

4 *Et quid ſi ſuper materia contenta in primo, & ſecundo dubio extaret conſuetudo immemorabilis, an ad illam probandum concedenda ſit remiſſoria?*

AD primum negatiuè. Quia cùm Regulares, tam inſpecto iure communi, quàm etiam attentis priuilegijs Apoſtolicis, habeant ius ſepeliendi cadauera in ſuis Eccleſijs, vt per Fagnan. *in cap. fraternitatem num. 6. de ſepult.* quod à Parochis impediri non poteſt, Ricc. *in pr. quæſt. 4. reſol. 193. num. 22.* inde fit quòd Parochi cogere non poſſunt heredes eorum, qui ſepeliri volunt in Eccleſia regulari ad ſoluendum aliquid plus præter ſolitam eleemoſynam, dum hoc modo indirectò illis præiudicaretur, ſicuti etiam fraudarentur laici habentes liberam facultatem eligendi ſepulturam, quod proinde admittendum non eſt, vt per Paſſarin. *de homin. ſtat. quæſt. 187. art. 4. num. 187. tom. 2.* vbi ex mente Sac. Congregationis ſuper Epiſcop. & Regulat. probat, quòd non poſſit Parochus prætendere plus ex eo, quod extra ſuam parochialem Eccleſiam fuerit electa ſepultura, ſiue in Eccleſia ſæculari, ſiue regulari. 1

Quodque faciliùs negandum eſt, ponderando quod Paulus V. in ſua Conſtitutione edita ſub die 25 Iun. 1608. ad fauorem fratrum Minorum de Obſeruantia *in Bullar. tom. 3.* in ordine 47. tollendo huiuſmodi abuſus prohibuit Rectoribus Eccleſiarum parochialium Indiarum occidentalium, & orientalium, ne aliquid exigerent vltra præſcriptum à Sac. Concilio Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 13.* & à Conſtitutione B. Pij V. edita anno 1567. Quæ Pauli conſtitutio fuit confirmata ab Vrbano VIII. ſub anno 1624. vt in eodem Bullario, necnon ſub anno 1627. quarum anteà mentionem feci *conſ. 201. num. 1.* ac denique à Clemente X. ſub die 18. Ianuarij 1672. vt in eodem 2

Bul-

Digitized by Google

Bullario, qui approbauit, & confirmauit ſupradictum decretum Sac. Congregationis ſuper Epiſcopis, ac Regularibus.

3 Huiuſmodi autem Conſtitutiones fauent etiam cæteris Regularibus, dum emanarunt ex cauſa vniuerſali, ad tollendos ſcilicet abuſus introductos contra formam S. Conc. Trid. & Conſtitutionis Pianæ. Et quòd præfata decreta, & Conſtitutiones ſuffragentur omnibus Religionibus, firmant Lezan. *in ſum. v. ſepultura n.5.* & alii, quos refert, ac ſequitur Paſſatin. *vbi ſupra n.167.* Idque ex mente diſponentium, & ex identitate rationis, vt ex Peyrin. *tom. 3. priuil. 3. c. 4. num. 8.* Pelliz. *tr. 8. cap. 5. ſect. 4. ſubſect. 2. q. 19. num. 17.* & Portel. *d. v. ſepultura in addit. num. 2.* Et generaliter, quòd diſpoſitio Principis in fauorem certæ perſonæ, & in caſu particulari edita, habeat vim legis ita, vt omnibus ſuffragetur, tradit Socin. *conſ. 36. lib. 4. & conſ. 39. num. 2. lib 2.*

4 Hinc ceſſat prætextus, quod Parochi ſint ſoliti plus aliquid exigere vltra ſolitam eleemoſynam. Tum quia huiuſmodi exactio, vti abuſiua fuit declarata in præfatis Conſtitutionibus, atque adeò non poteſt in ea fieri fundamentum. Tum quia per actus extenſiuos non poteſt induci aliqua conſuetudo, cum ad talem effectum requirantur continuæ ſolutiones voluntariè factæ, non autem ad tollendas vexationes, vt in terminis Gratian. *diſcept. 210. num. 23. & ſeqq.*

5 Ad ſecundum pariter negatiuè ex rationibus ſuperius adductis, cum id, aliaque huiuſmodi in dubio non ſolum redoleant cupiditatem, & auaritiam ex traditis per Abb. *in cap. abolendæ col. fin. num. 9. de ſepult.* Bellam. *conſ. 32. col. 4. in fin.* cum alijs per Add. ad Matheſil. *ſing. 76. num. 16.* verùm etiam repugnent libertati electioni ſepulturæ, vnicuìque fidelium competenti tam ex diſpoſitione iuris communis per textum *in cap. 1. in cap. cùm liberum, in cap. de vxore, & in cap. ſeq. de ſepult.* vbi Doctores communiter cum alijs per Rot. *deciſ. 333. num. 1. p. 3. & deciſ. 380. num. 37. & deciſ. 552. num. 6. p. 5. rec.* Quàm priuilegiorum Apoſtolicorum ad fauorem Mendicantium, & in ſpecie Sixti IV. Conſtitutione ſua, relata à Lezan. *in mar. magn. Minor. §. 41. & in ſum. d. verb. ſepultura per tot.* nec non Innocentij IV. vt refert Cararub. *de priuil. Regul. tr. 2. cap. 7. prop. 4.* vbi tradit, huiuſmodi libertatem impediri non poſſe per Epiſcopos, & alios Ordinarios, vt in fortioribus terminis declarauit Sac. Rituum Congregatio in Capuana 31. Martij 1629. relata per Aldan. *in compend. can. reſol. lib. 4. tit. 17. num. 32.* & per Rot. *deciſ. 552. num. 29. p. 5. rec.* & declarauit ſæpius Sac. Congregatio ſuper Epiſcop. ac Regul. referente Nicolio *in floſcul. v. ſepultura num. 25.* per hæc verba: *Sacra & c. inhærens declarationibus aliàs deſuper editis, cenſuit non licere parochialium Eccleſiarum Rectoribus maiorem eleemoſynam pro defunctis in Eccleſijs Regularium ſepeliendis exigere, quàm eis ſolueretur, ſi in proprijs, vel alijs ſecularium Eccleſijs ſepeliri deberent, & contrafacientes ab Ordinario pœnis & cenſuris ſibi benè viſis, ſeuerius eſſe puniendos 27. Februarij 1593. & 22. Auguſti 1642.* Quod approbauit prælibatus Clemens X. ſupradicto ſuo Breui in Bullarium relato.

6 Neque obſtat conſuetudo contraria. Nam, etiamſi legitimè probaretur, non releuaret. Tum quia decretum irritans Conſtitutionum Apoſtolicarum pro omnimoda libertate ſepulturæ ad fauorem Regularium impedit quamcunque præſcriptionem, & conſuetudinem in contrarium ex vulgatis. Tum etiam quia huiuſmodi conſuetudo tanquam irrationabilis, & ſcandaloſa non eſt toleranda, ſed radicitus euellenda, vt decidit textus *in d. cap. abolendæ de ſepult.* Et cùm tollat ius tam Regularibus, quàm etiam laicis non valet, vt tradit D. Fagnan. *in cap. Quæ in Eccleſiarum num. 115. de conſtit.*

7 Ad tertium reſpondeo affirmatiuè. Quemadmodum enim Sacri Canones hanc conſuetudinem approbant reſpectu patris, vt expreſsè habetur *in cap. licèt de ſepult. in 6.* ita quoque eadem ratione hoc debet eſſe permiſſum matri, vt ex communi ſententia tradunt Sylueſt. *v. ſepultura quæſt. 7.* Tabien. & Armil. *eod. v. num. 8.* Lauor. *tit. 2. c. 11. num. 119.* ac fusè Sperell. *deciſ. 89. num. 6. & 9. in fin. cum ſeqq.* vbi oſtendit nullam prorſus diuerſitatis rationem conſiderari poſſe in matre ac in patre, reſponditque contrarijs argumentis, & comprobat Donat. *in pr. com. 5. tr. 9. quæſt. 14. num. 1. cum ſeqq.* Lancel. *inſtit. iur. can. lib. 11. de ſepult. tit. 24. §. de filio familias, v. Conſuetudo,* Paſqualig. *deciſ. 393. num. 3.* Barboſa, Molina, Layman, Ventriglia & alij benè multi congeſti ab Emanuele à Spiritu *in direct. Regul. tit. de priuil. in partic. tr. 2. diſp. 3. ſeſſ. 4. num. 124.* & declarauit Sac. Congregatio ſuper Epiſcop. 20. Ianuar. 1640. & teſtatur Lezan. *in mar. magn. de Prædic. ad §. 22. num. 85. in fine,* & nos alibi.

8 Quod verò ad filios ſpurios & alios affirmatiua ſententia eſt probabilior. Quia militat in ijs eadem ratio, ob quam inducta fuit conſuetudo dans patri ac matri ius eligendi ſepulturam filio impuberi, nimirum curā, quam pater & mater habere debent de ſuis filijs, & proinde debet cenſeri introducta conſuetudo vniuerſalis quoad omnes filios iuxta amplitudinem rationis, qua fit rationabilis omnis conſuetudo.

9 Neque obſtat, quòd appellatione filiorum non veniunt naturales ac ſpurij *l. generaliter, C. de inſtit. & ſubſtit. & Clem. 1. de baptiſm.* cum Gloſ. *v. liberi.* Quare cùm per *d. cap. licèt de ſepult. in 6.* liceat patri, & matri eligere ſepulturam filio impuberi ſtante conſuetudine, non debet hoc extendi ad ſpurios, & naturales, per quam rationem ita tenent Sylu. *v. ſepultura 7.* Angelic. *eod. v. num. 9.* & Aſin. *in l. 1. familiaria ſepulchra ff. de rel. & ſumpt. fun. num. 46.* Nam id non debet intelligi vniuerſaliter, ſed quoad commoda & honores, vt notat Gloſ. *in d. Clem. vn. de bapt. eod. verb. in fin.* Quoad cætera verò, nempè quoad curam paternam & maternam, & quoad reuerentiam, quam ipſi debent parentibus, veniunt appellatione filiorum, atque adeò etiam in ordine ad ius, quod habent parentes eligendi ſepulturam pro ipſis impuberibus. Ex quo infertur, poſſe parentes eligere ſepulturam pro filijs adoptiuis, & arrogatis quandiu ſunt impuberes. Quia ſunt ſub cura ipſorum non ſecus ac ſi eſſent legitimi, vt notant Syluester, Angelica, & Aſinius locis ſupra citatis.

10 Quoad quartum remiſſoria ad probandum conſuetudinem immemorabilem contrariam, vel deneganda videtur, cùm appareat irrationabilis & ſcandaloſa per textum *in d. cap. abolendæ, de ſepult.* vel ad ſummum concedenda cum declaratione, quòd interim Parochi abſtineant, donec illa probetur, & à Superioribus admittatur, quod iuri, & rationi congruit, cùm in his caſibus habeat contra ſe iuris aſſiſtentiam, vt ex mente Sac. Congregationis Concilij tradit Rot. *deciſ. 703. num. 1. & 2. p. 4. diu.* & in Theatina Iuriſdictionis 14. Martij 1625. coram Vbaldo apud Poſt. *de manut. deciſ. 197. num. 2. ſeqq.* Nam Regulares habent pro ſe Conſtitutiones Apoſtolicas, ideoque dicuntur habere aſſiſtentiam iuris ad tradita per Rot. *deciſ. 607. num. 8.* apud Poſtium iuxta diſpoſitionem textus *in cap. 2. perſonæ de priuil. in 6.* Rot. *deciſ. 39. num. 3.* poſt Pacif. *de Salu.* Mareſc. *var. reſol. lib. 1. cap. 12. num. 1. & ſeq.* vbi de communi cum alijs adductis à Poſt. *d. tr. obſ. 45. num. 4. & ſeq.* Habentque executionem paratam, Gloſ. *in cap. Si in capitulo, v. exequatur, de conceſ. præb. in 6.* Rot. *deciſ. 22. num. 2.* coram Gregorio cum alijs *in deciſ. 819. num. 1.* coram Merlino.

11 Quòd autem huiuſmodi conſuetudo ſit irrationabilis, & ſcandaloſa, conſtat manifeſtè ex eo, quòd licèt electio ſepulturæ ſit omnibus libera, & Regulares ex diſpoſitione iuris communis, ac priuilegiorum Sedis Apoſtolicæ poſſint cadauera fidelium in ſuis Eccleſijs ſepelire, nihilominus Parochi ad tollendum hanc libertatem, & ad infringendum dicta priuilegia, intendunt per teſtes probare, ſe fuiſſe ſolitos exigere ab heredibus defunctorum, qui elegerunt ſepulturam in Eccleſijs Regularium aliquid plus vltra ſolitam eleemoſynam, eſto quod dicti heredes ſoluerunt dictis Parochis, & Clericis, dum inuitantur Regulares, duplicatam eleemoſynam. Vnde illorum intentio eſt, quòd laici cogantur indirectè eligere ſepulturam in ipſorum Eccleſijs, & ſic illos priuare libertate de iure eis competente, ac eodem tempore infringere priuilegia Apoſtolica Regularibus conceſſa, quibus tamen laici neque directè, neque indirectè valent præiudicium inferre, vt per Ricc. *in pr. p. 4. reſol. 193. num. 32.*

12 Comprobatur ex dictis Conſtitutionibus 47. Pauli V. & 21. Vrbani VIII. in quibus hæc conſuetudo declaratur tanquam abuſiua cum clauſula ſublata, & decreto irritante, quæ inficit titulum, & poſſeſſionem, & quæcunque alia in contrarium. Ea quo ſatis detegitur irrelenantia materiæ articulatæ, vt in terminis prætenſæ immemorabilis firmauit Rot. *deciſ.319. num.6. p.6. & deciſ. 66. num.8.p.7.rec.* cum alijs *in deciſ.39. num.15.* coram Eminentiſs. Othobono. Præcipuè ſi præfatæ Conſtitutiones fuerint comprobatæ per ſententiam Auditoris Cameræ Apoſtolicæ pro illarum executione, vt per Rot. *deciſ.23. num.3. & 6.* coram Tarraconen cum alijs in Auglonen Archipresbyteratus 24. April. 1654. §. *hunc nulliter* coram Albergato. Ita ſanè, vt non obſtet, fuiſſe appellatum à prædicta ſententia, ſi appellatio fuerit commiſſa per Signaturam Iuſtitiæ cum claoſula præſeruatiua executionis, & adhuc bis ceſſantibus, non idcircò eliderecur authoritas Sac. Congregationis, vel denegaretur obſequium ei debitum vt in ſimili animaduertit Rot. *deciſ.220.num.13.* coram Othobono. Aliàs enim ſi prætextu immemorabilis probandæ retardari poſſit executio litterarum Apoſtolicarum, & decretorum Sac. Congregationis ad extirpandum huiuſmodi abuſus & corruptelas iuxta præſcriptionem Sacrorum Canonum, actum eſſet de illorum religioſa obſeruatione. Ideoque attendi non debet, vt præter textum *in d.cap. abolendæ* docet D. Fagnan. *in d.cap. Quæ in Eccleſiarum num.115. de conſtit. & in cap. in ordinario num.40. de ſimon.* & proinde non debet concedi remiſſoria ad illam probandum, vt per Eminentiſſ. Othobonum *deciſ.36. num.81. & deciſ.39.num. 15.* Quæ nec minus conceditor in materia obiectiua, Rot. in Romana fideicom. de Bolognet. 16. April. 1646. coram Ghiſlerio.

13 Ceſſatque omnis difficultas ponderando, quòd eædem Conſtitutiones cùm prodierint ex cauſa vniuerſali, vt ſuperiùs dictum eſt, debent ad commodum omnium Regularium vbique attendi, vt præter citatos tradit Ruin. *conſ.93. num.2. lib.2.* Vnde fit, quòd petita remiſſoria contra Regulares nullatenus concedi poſſit, niſi obtenta priùs à Summo Pontifice aperitione oris, vt per Gregor. *deciſ.211. num.6.* Quinimmo neque concedi poteſt contra alios Regulares, ſiue attenta communicatione priuilegiorum, Pegn. *deciſ.746. per tot.* ſiuè inſpecta identitate rationis, & cauſa vniuerſali, quæ accommodatur omnibus Regularibus ex Socin. *d. conſ.36. num.6. lib.4.* & in ſpecie firmat Paſſarin. *de hom. ſtat. q.187. num.:67. tom.2.*

14 Ex quo conficitur, quòd cùm immemorabilis eſſet probanda ante dictas Conſtitutiones, & potiſſimum antè illam Vrbani VIII. vt per Rotam in Romana prætenſæ deuolutionis palatij 18. Iunij 1657. confirmata 7. Iunij 1658. coram Albergato, ſequitur, quòd ob nimiam inueriſimilitudinem inueniendi teſtes tantæ ætatis, deneganda ſit remiſſoria, prout aliàs in ſimili Rot. *deciſ.266. num. 7.p.6.rec.* & in Barcinonen. alimentorum 17. Maij 1647. coram Dunozetto denegauit.

15 Idque præcipuè ſi prætenſa conſuetudo neque in prima, neque in ſecunda inſtantia fuerit allegata, vt proinde præſumatur calumnioſa, ſicut in ſimili reſpondit Anchar. *conſ.234. col.1.*, Caſtr. *conſ.281. & 282. lib.1.* cum alijs cumulatis à Menoch. *lib.1. præſumpt. 61. num.4. & 9.* Ideoque deneganda ex traditis a Baldo *in l. non ignorat, verſ. ſi differt petere in 1. not. C. de fruct. & lit. exp.* & cum alijs Rot. in Colonien. Monaſterij 12. Februarij 1629. coram Vbaldo.

16 Attenta igitur irrelenantia, remiſſoria eſt deneganda, ne partes tædio, laboribus, & expenſis inutilibus defatigentur ad textum *in l. approbationem C. de probat.* Caputaq. *deciſ.86. num.2.p.3.* Mohed. *deciſ.5. num.5. prob.* cum vulgo alijs.

17 At nihilominus quod ad probandum immemorabilem attinet, contrarium cenſeo. Etenim cum remiſſoria regulariter concedatur ex ſola releuantia articulorum, etiam vnius in cauſa profana, qualis dicitur quotieſcunque non agitur de titulo beneficij, licèt vertatur ſuper emolumentis, & redditibus eccleſiaſticis iuxta vulgares deciſiones Gregorij 164. & 403. & in terminis ad probandum immemorabilem Burat. *deciſ.392.* Multò magis concedenda eſt, quando Parochi aliam non habuerunt, neque alias probationes fecerunt, maximè ſi habeant conſtitutionem ſynodalem, ex qua certè reſultat vehemens fumus veritatis materiæ articulatæ, cùm non ſit veriſimile, Epiſcopum, & Clerum, ac Regulares, qui ſynodo interfuerunt, id ſtatuiſſe, ac permiſiſſe ſtatui, niſi concurreret immemorabilis, & iuſta cauſa articulata ex adductis in additione ad Burat. *deciſ.23. num.13.* & coram Gregorio *deciſ.414. num. item 13.*

18 Releuantia eſt manifeſta. Quia facta probatione immemorabilis, quæ non eſt ſublata per ſupradictas Conſtitutiones Apoſtolicas, neque per decreta Sac. Congregationis, de illa nullam mentionem facientes, Burat. *deciſ. 270. num.2.* & in ſtrictioribus terminis de Conſtitutione Clementis VIII. ſuper confirmatione Cœremonialis, abrogante conſuetudines contrarias, reſpondetur *in deciſ. 647. num.13.p.4. tom.3.rec.* eſtque deciſio coram Merlino 209. vtique debebuntur Parochis ſingula, quæ à Regularibus, & à defunctorum heredibus denegantur pro iuribus ſepulturæ, quæ percepturi fuiſſent in ſuis Eccleſijs, non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, & reſolutionibus Congregationum. Quia nec aduerſantur, cùm præſeruetur ius ſepulturæ conſuetum etiam in Conſtitutione 41. B. Pij V. §.13. Quod ſine diuerſum ſit a quarta, ſicut probat Gabriel *conſ.190. à num. 1. lib.2.* potuit conſuetudine introduci ac taxari, vt proſequitur idem Gabriel, & Gratian. *diſcept.210. num.10. cum ſeqq. & deciſ. March. 26. num.14. & ſeq.* Siue quartam etiam implicet, illa eſt debita iuxta textum *in cap.1. de ſepult. & in Clem. Dudum eod. tit.* Et hæc pariter potuit conſuetudine taxari etiam in tertia, vel medietate ex ſola quadragenaria, vt comprobat Barboſ. *de offic. Paroch. p.5. cap.5. num.5. & ſeq.*

19 Quarè multò magis illis debita erunt, probata immemorabili cum illis requiſitis à iure approbatis, nempè quòd conſuetudo habuerit principium voluntarium, à toto populo ſeruata, & alia, de quibus Barboſ. *loc. cit. cap. 26. num.18.* & Gratian. *diſcept.210. num.24. & 29.* Stantibus enim his requiſitis, conſuetudo dicitur laudabilis, & ſeruanda iuxta *cap. ad Apoſtolicam, de ſimon.* & ibi Gloſ. *fin. v. laudabilem.*

20 Nec obſtare poſſe videtur, quòd illud ius ſepulturæ ſit quarta, quæ debetur Parocho, & iſtius non ſoluunt Regulares, vt prætenditur, & ideò nec etiam debeatur illud plus aliquid loco quartæ ſurrogatum. Nam ius ſepulturæ eſt omninò diſtinctum à quarta, de qua ſolum Conſtitutio B. Pij V. loquitur *in §.11. & 12.* & diſtinguit Conuentus Regularium, qui ſoluere debent quartam, interpretando Concilium Tridentinum, & poſteà loquitur de iure ſepulturæ abſque vlla diſtinctione. Si autem non eſſet diuerſum ius ſepulturæ à quarta, ſuperflua eſſet diſpoſitio Conſtitutionis ſuper iure ſepulturæ, & planè inepta, dum in quartæ ſolutione vult, quòd tantùm ſoluatur in certis caſibus, & ius ſepulturæ indiſtinctè, ac indeterminatè, quando ſit conſuetum.

21 Vt autem magis cognoſcatur iſta diſtinctio, aduertendum eſt, quòd antiquitus corpora defunctorum ſepeliebantur extra Eccleſiam, deinde fuerunt tumulata in Eccleſijs parochialibus, eratque ſolitum, vt quis ad habendum honorabilem locum erogaret aliquid ſpontè pro eleemoſyna Parochis, licèt ſi data eſſet coactè, fuiſſet ſimoniacum. Introducta hac conſuetudine ex ſpontanea oblatione, ius acquiſitum fuit Parochis, vt aliquid perciperent pro iure ſepulturæ in Eccleſia parochiali præter cereos, ſiue intorticia, & cætera in funeribus ſolita miniſtrari. Verùm quia poſteà ſtatutum fuit, vt quiſque poſſit ſepeliri in Eccleſijs Regularium, ex hoc ceſſat illa eleemoſyna ſolui ſolita pro ſepultura Eccleſiæ parochialis, ideò inductum fuit, vt aliquid ſolueretur Parochis pro illo iure, quod amittebant ex quo defunctus ſepeliebatur extra Eccleſiam parochialem, & ſoluebatur hoc ius ſepulturæ, in Conſtitutione B. Pij V. reſeruatum. Pro alijs verò oblationibus factis in funeribus conſulebatur Parochis ſolutione quartæ, quæ illis pariter reſeruatur, quando extra Eccleſiam parochialem defunctus ſepelitur. Et differentia inter quartam, & ius ſepulturæ eſt

mani-

Digitized by Google

manifeſta. Quia quarta ſoluitur à Regolaribus ex ijs, quæ in funeribus offeruntur ab hæredibus, ius autem ſepulturæ ſoluitur ab ipſis hæredibus defuncti. Ne ſoluatur quarta ex priuilegio eſt ad commodom Regularium. Vt ſoluatur ius ſepulturæ eſt in damnum hæredum ex laudabili conſuetudine ex ſupetiùs dictis. Vnde Regulares ex ſuis priuilegijs nequeunt impedire, ne hæredes defuncti ſoluant, quod ex iure inductum eſt, ac ipſi ſoluere tenentur ex laudabili conſuetudine pro iure ſepulturæ, dum ipſis non auferrur priuilegium ſoluendi aliquid ex ipſis oblationibus funeralibus.

22 Hanc autem quartam ſoloere tenentur omnes Regolares non habentes priuilegium eum ſpecifica derogatione *d. Clem. Dudum de ſepult.* vt per *deciſ.83.* poſt Tambur. *de iur. Abb.* Millin. *deciſ.49. num.1.* Etiam ſtaute diſpoſitione Sac. Coneilij Tridentini *in cap.13. ſeſſ.25. de ref.* Quoniam aut eorum monaſteria ædificata ſunt citra quadraginta annos à publicatione Concilij, & priuilegia remanſerunt abrogata, aut ſunt ante. Et cùm Parochi ſint in quaſi poſſeſſione exigendi illud plus loco quartæ, aut pro iure ſepultoræ, ſicut probabitur, dicendum eſt, illos eſſe in poſſeſſione exigendi quartam, & Concilium non ſuffragatur, vt diſcurrit Millin. *d. deciſ.49. num.1.* & declarat Barboſ. de *Paroch. d. lib.3. cap.25. num.13. & ſeq.* iuxta deciſionem 84. coram Coccino impreſſam poſt Tambur. *loc. alleg.*

23 Eòque magis id videtur iuſtum, quia eſt quid modicum ſiue ratione iuris ſepulturæ, ſiue ratione quartæ, quam poſſent Parochi percipere non ſolùm ex omnibus obuentionibus, quæ dantur Ecelesiæ regulari io ipſo die funeris, ac toto tempore, quo corpus eſt in funeribus ſupra terram, ſed etiam ex omnibus quibuſcunque relictis tam iure legati, quàm inſtitutionis, quæ dantur ante, vel poſt, cauſa, vel occaſione fuoeris, ſicut optimè declarat Zabarel. *in d. Clem. Dudum ſub num.4. & 5. de ſepult.* iuxta *conſ.4.* Oldradi *per tot.* Franc. Leo *in theſaur. for. Eccleſ. par.1. cap.181. num.5. & 6.* Lauor. *var. tom.1. tit.2. à v.191.* Barboſ. *de offic. Paroch. d. c.23. num.37.* vbi hoc extenditur etiam ad ea, quæ proueniunt præter voluntatem defuncti, & firmauit Rota in Burgen. funeralium 15. Iunij 1662. coram Eminentiſſ. Cerro, ſubſequuta ſententia, qua Regulares condemnati fuerunt etiam de omnibus alijs, quæ præſtabantur poſt diem funeris ex alijs nouenarijs exequiarum, fieri ſolitis ptima, tertia, & nona diebus, & in anniuerſario, ac in omnibus alijs diebus primi anni.

24 Et circa eleemoſynam duplicatam pro aſſiſtentia officijs in Eccleſijs regularibus, ac ſuffragijs fieri ſolitis per viam, non videtur conſiderari poſſe aliqua difficultas; quia conſuetudo, vel ennſtitutio ſynodalis non eſt coactiua, cùm relinquat in arbitrio hæredum defuncti, ao velint Clerum, & Parochum aſſiſtere in Eccleſijs Regulariom ad officium peragendum, ideòque data illorum voluotate aſſiſtendi, vtique taxatio huiuſmodi ſuſtinetur, ſicut in hac ſpecie Syluest. *p.2. v. ſepultura num.2.* & declarat Abb. *in d. cap. abolenda num.6. de ſepult.* diſtinguendo inter Clericos eiuſdem Eccleſiæ, & extraneos, quòd iſti poſſint conuenire, vt habeant aliquid pro labore in recompenſationem damnorum, quæ ſuſtinent, trahendo ibi moram, traditque Hoſt. *num.14.* Nec inde dicitur impediri libertas ſepulturæ Regularibus. Quia regulariter poſſunt liberè, & recipere, & ſepelire, ſaluis ijs, quæ Parocho de iure communi, ac legitima conſuetudine debentur ex *d. cap. ad Apoſtolicam, de ſimon.* Gratian. *d. diſcep.298. à num.13.* & *tit. diſcept.492. num.4.* Accedente præſertim ipſa obſeruatione ſubſequuta ſoluendi hanc duplicatam mercedem, non obſtante dicta Bulla Vrbani VIII. in quo caſu dicendum eſt, quòd in dicta Bulla prohibita non fuerit, cùm Conſtitutiones Apoſtolicæ, præſertim dubiæ, declarationem accipiant ab obſeruatione ex cumulatis à Gonzal. *gloſ.9. §.5. num.65. & ſeqq.* Vnde ceſſat, quòd Parochi indigeant oris aperitione, quia nolunt aliquid contra id, quod in Conſtitutione ſpecificè mandatur præter iuris diſpoſitionem.

25 Quibus conſonat Concilium prouinciale Mediolanenſe *p.1. tit.1. de fun. & exeq.* ibi: *Statuat Epiſcopus in ciuitate ac diœceſi ſua pro modo laboris quantum mercedis cauſa dandum ſit, quì dant operam in funere, & quòd piæ conſuetudines ſeruentur.* Et Concilium prouinciale 4. *eod tit.* vbi ſtatuitur, quòd ſinguli ſint contenti mercede, quæ dari ſolet ad præſcriptum Epiſcopi, & de iure ſimilia ſtipendia taxata à Superiore dicuntur iuſta, & in defectum taxæ huiuſmodi ea, quæ conſuetudo introduxit, ſicut de ſtipendio miſſæ comprobat Tambur. *de iur. Abb. tom.2. diſp.5. quæſt.9. num.2. cum ſeqq.* & Zacch. *de ſalar. qu.85. num.17.* Quo iure vtitur Clerus Romanus, vt in eius ſtaturis *de funerib. ac funeralib. tot. cap.6.*

Hæc longiùs fortè quàm res exegit, dicta ſint, cùm pro 26
remiſſoria ſufficere etiam releuantiam articulorum dubiam, remiſſa ſubtiliori diſcuſſione ad merita poſt factas probationes, concludat Cardinalis Corradus in Hiſpalen. decimarum 26. Iuoij 1647. & paſſim ſeruatur.

CONSVLTATIO CCIX.

CVm Sac. Rituum Congregatio io Tiraſonenſi ſub 1
die 3. Octobr. 1615. declarauerit Canonicos Cathedralis Eccleſiæ, abſente Epiſcopo, vel Sede Epiſcopali vacante, in omnibus, & per omnia præferri Magiſtratibus ſæcularibus, qui non ſunt de perpetuis, & maioribus, & Concionatores debere eos priùs ſalutare, prout eos pariter priùs thurificandos declarauit ſub die 16. Iunij 1605. iuxta Cæremoniale Romanum, putaot nonnulli Concionatores huic decreto ſatisfacere tacitè per inclinationem capitis ſalutando antequam prædicare incipiant, & deinde io concionis exordio dum ad Magiſtratus ſæculares ſe coouertunt, ipſos expreſsè cum adiectione tituli competentis ſalutant, Canonicorum ſalutationem expreſſam omittendo. Ex qua omiſſione quodammodò contemni, & minoris haberi videotur, quàm ipſi ſæculares Magiſtratus, ideòque dicendum eſt, quòd hoc modo noo ſatisfaciunt decreto, ac menti Sac. Congregationis, ſed debent pariter ijdem Canonici tunc etiam expreſsè cum titulo conueniente ſalutari ante omnes Magiſtratus eodem planè modo, quo thurificantur priùs aote illos. Idque etiam Sede Epiſcopali ſuo Præſole plena, quando in concione non interuenit, ſed tantùm interueniunt Canooici in habitu canooicali, quia ſunt membra ſui Præſulis.

Et ſanè multi ex ſæcularibus ſunt, qui quando non au- 2
diunt, vel non leguot in inſcriptione litterarum, quas recipiunt, famoſos libellos titulorum, quos ſeptem Miraculamemphi perſonæ ſuæ vſurpant, & quando non ſentiunt ſibi caput dolere cum ſuis roboantibus ſuperlatiuis, incipiunt rudentibus vocibus, & iratis, ac horrendis mugitibus domum, & forum implere. Ob hanc inſulſiſſimam phreneſim viſus fuit rudere Tygranes io Lucullum, & mugire Perſeus in Paulum Emilium, teſte Plutarcho *Lucul. & Paul. Emil.* Iis omnibus optimè adaptaretur inſcriptio, quam Ageſilaus Menecrati medico dedit, qui cùm ſe medicinæ Deum reputaret ſuis in litteris nomen Iouis ſibi vſurpabat. Quare Rex ille reſpondit: Ageſilaus Rex Menecrati medico ſanitatem mentis. Demus immortalem gloriam Chriſto Ieſu, qui ſuper omnibus creaturis altiſſimus, humillimus tamen infra omnes vocabatur non filius Dei, ſed hominis.

Porro titulus Illuſtriſſimi nullo pacto prætendi poteſt 3
à Magiſtratu ſæculari in concurſu Archiepiſcopi, vel Epiſcopi, id probibente Sac. Congregatione ſuper Epiſcopis io conſentina 2. Auguſti 1683. ac vetante Excellentiſſimo Prorege Neapolitano ſuis præceptis, noo ſolùm Magiſtratibus, ſed etiam Gubernatoribus. Ea quidem ratione, quia vbi maior adeſt, minor æqualitatem deſiderare non debet. In quibus præceptis D. Proregis diſtinguitur ſoperioritas Gubernatoris io Magiſtratum, qui, illo præſente, præfatum titulum prætendere non poteſt, & maioritas Præſidis in Gubernatorem, cui pariter huiuſmodi prætenſio, aſſiſtente Præſide, peoitus eſt prohibita. Eòque igitur minus competere poteſt Magiſtratui in concurſu Archiepiſcopi, qui non ſolùm Ciuitatis Gubernator, ſed totius Prouinciæ Præſes reputatur ex allegatis à Barboſa *in collect. ad cap. humilis num.2. de maior. & obed.* Immò Epiſcopus eidem Prçſidi ſæculari, & aliis præcedit, vt fusè in *tom.1.* Quare poſſunt Ordinarii vti iore ſuo; ſcilicet prohibere Concionatoribus, ne titulum huiuſmodi Syndicis, aliiſque Magiſtratibus tribuere præſumant,

eis

Digitized by Google

eis prædicationem interdicendo, ſi fuerint Regulares ex
Trid. *ſeſſ.5.de ref.cap.*2. ſi ſæculares ſub pœna excommu-
nicationis ipſo facto incurrenda. Non tamen ſunt partes
Ordinariorum probibere verba officioſa ſecundùm con-
ſuetudinem loci, pro qua admitti debent probationes
hinc inde cum manutentione interim, ac ſine præiu-
dicio.

CONSVLTATIO CCX.

1 CVm in Ditione eccleſiaſtica circa ſcripturas publicas,
& apochas ſeruanda ſit Conſtitutio 83. Sixti V. cum
capitulis in ea contentis, de qua in Bullario Cherubini, &
hæc capitula contineant, quòd dictæ ſcripturæ, & apo-
chæ, niſi intra quindecim dies ad archiua generalia deſe-
rantur, nullius ſint roboris, vel momeoti, neque vllam
executionem habeant, niſi ablata nullitate per Cardina-
lem Camerarium, non tamen ſanetur nullitas, niſi reſe-
ctis expenſis ab aduerſa parte factis pro monitorio obti-
nendo. Nullitas verò publici inſtrumenti ſanari poteſt,
ſi ipſum publicum inſtrumentum, antequam per aduer-
ſam partem fuerit oppoſitum de nullitate propter non de-
lationem ad archiuum, quandocunque deferatur ad il-
lud, & concordetur cum Archiuiſta, ſed nullitas apochæ
priuatæ non poteſt boc modo poſt quindecim dies ſanari,
vt per Rotam apud Galleſium *deciſ.*132. *num.*3.

*Ideò quæritur, an eadem Scripturæ ſint aſſeruandæ in di-
cto Archiuo Apoſtolico, ſeu Communitatis, an verò in Cu-
ria Epiſcopali?*

2 Et quidem cùm hæc controuerſia orta eſſet inter D.
Epiſcopum, & Communitatem Ciuitatis Caſtelli, Sac.
Congregatio Eminentiſſ. Card. Sac. Concilij Tridentini
Interpretum, auditis partibus, cenſuit, ſcripturas omnes
rogatas à Cancellario Epiſcopali, tanquam Cancellario
illius Curiæ, eſſe aſſeruandas, & cuſtodiendas in Cancel-
laria ipſius Epiſcopi.

3 Idem conſtat ex ſequenti atteſtatione. Nos Scipio,
S. R. E. presbyter Cardinalis S. Suſannæ fidem facimus,
& atteſtamur in regiſtro litterarum Sac. Congregationis
Concilii extare litteras ad Vicarium Peruſinum vnà cum
libello infraſcripti tenoris, videlicet: Admodum R. D.
Cum actum eſſer in Sac. Congregatione Cardinalium
Concilii Tridentini Interpretum de aſſeruatione ſcriptu-
rarum fori Epiſcopalis Ciuitatis Caſtelli inter Epiſcopum,
& Communitatem eius Ciuitatis, Sacra Congregatio,
auditis partibus, cenſuit, ſcriptutas omnes rogatas à
Cancellario Epiſcopali, tanqnam illius Curiæ Cancella-
rio, eſſe aſſeruandas, & cuſtodiendas in Cancellaria ipſius
Epiſcopi, & ne in huiuſmodi ſcripturarum ſeparatione
oriaotur controuerſiæ, & ſcandala, tibi, quod facimus,
committendum duxit, vt illuc te transferas, & ſcripturas
in folio his litteris adiuncto exaratas, ac ſi quæ aliæ roga-
tæ fuerint à Cancellario Epiſcopali, tanqnam illius Curiæ
Cancellario, ſepares à ſcripturis Archiui Communitatis,
& ad Cancellariam ipſius Epiſcopi deferendas cures.
Qnod pro tua diligentia ſedulò efficies, & benè valebis in
Domino. Romæ die 19. Septembr. 1625.

4 Ad euitandas verò diſſenſiones, & ſcandala, quæ in
ſeparatione huiuſmodi ſcripturatum oriri poſſent, fuit
eidem Sac. Congregationi ſupplicatum, vt pro conſueta
benignitate dignaretur declarare infraſcriptas ſcripturas
ad Curiam Epiſcopalem pertinere cum clauſula ſi quæ
aliæ, &c. Proceſſus, & acta ciuilia, criminalia, & miſta
facta in foro Epiſcopali. Sententiæ in eiſdem cauſis latæ.
Compoſitiones cum reis inquiſitis in Curia Epiſcopali.
Præcepta, & decreta quæcunque inter perſonas eccleſia-
ſticas, aut etiam laicas in cauſis, & negotiis ſpiritualibus,
vel aliàs ad forum eccleſiaſticum pertinentibus. Edicta
cuiuſvis generis. Statuta, & Ordinationes Eccleſiarum.
Mandata procuræ pro gerendis negotiis Epiſcopatus.
Scripturæ mulctarum, & pœnatum. Item ſupplicatio-
num, & abſolutionum. Acta ſynodi. Viſitationes Eccle-
ſiarum, monaſteriorum, & piorum locorum, eorumque
decreta. Regiſtra Bullarum Apoſtolicarum ad eandem
Curiam directa. Collationes, & inſtitutiones beneficio-
rum, eorumque concurſus, & renunciationes, ac permu-
tationes, & ſcripturæ omnes beneficiales. Inſtrumenta
traditionis poſſeſſionis eorumdem beneficiorum. Voio-
nes beneficiorum. Erectiones parochialium, beneficio-
rum, Capellarum, & fontis baptiſmalis. Acta cognitio-
num Canonizatioonm, patronatus tam Clericorum,
quàm laicorum, ſeu miſtorum. Scripturæ concernentes
executiooem diſpenſationum matrimonialium, & alia-
rum litterarum Apoſtolicarum. Remiſſiones denuncia-
tionum, diuortia, & aliæ ſcripturæ matrimoniales. Ex-
plorationes voluntatum nouitiarum, licentiæ profitendi,
& aliæ huius generis ſcripturæ ad monaſteria Monialium
ſpectantes. Interpoſitiones auctoritatis, & decreti in re-
nunciatione nouitiorum, & alienationibus aliarum per-
ſonarum fori Epiſcopalis, & inſtrumenta monialium.
Licentiæ accedendi ad monaſteria monialium, aut in ea
ingrediendi. Scripturæ conſecrationis Eccleſiarum, al-
tarium, cœmeteriorum, campanarum, & huiuſmodi.
Item profeſſionis fidei. Item ſcripturæ viſitationis limi-
num. Scripturæ ordinationis, & collationis chriſmatis.
Monitoria ad finem reuelandi. Approbationes confeſſa-
riorum, & Curatorum. Dimiſſoriæ, & commendatitiæ.
Licentiæ pro Parochis, Canonicis, & aliis Clericis abſce-
dendi è diœceſi cum litteris teſtimonialibus. Scripturæ
erectionis, & inſtitutionis ſeminarii. Item locationis in
emphyteuſim bonorum Epiſcopatus, & aliorum bono-
rum eccleſiaſticorum. Sacra Congregatio Cardinalium
Concilii Tridentini Interpretum cenſuit Scripturas ex-
preſſas, ac ſi quæ aliæ rogatæ fuerint à Cancellario Epiſco-
pali, tanquam Cancellario illius Curiæ, eſſe aſſeruandas
in Cancellaria ipſius Epiſcopi. Romæ die 5. Nouem-
bris 1625.

CONSVLTATIO CCXI.

*Res furto ablatæ, quarum dominus non reperitur,
ad quem ſpectent?*

AD Fiſcum etiam Epiſcopi, qui etiam habet Fiſcum, 1
vt alibi probatum. Nam carent domino, atque
adeo ſunt vacantes, ſiue bona caduca, Peregrin. *de iur.
fiſc. lib.4.tit.3.num.2.in princ. & num.29.* cum ibi relatis.
Res autem vacantes Fiſco deferuntur ex communi ſen-
tentia penes Guaaain. *de confiſcat. pag.47.num.*1. Peregr.
*d.tit.3.num.1.per textum in l.1. & tot.tit.C.de bon.vacan.
lib.*1. *& l.*1. *ff.de iur. fiſci.*

Non obſtat, quòd non fuerint relictę ab aliquo, qui 2
ab inteſtato deceſſit ſine hęredibus. Quia ſatis eſt, rem
ſuo domino carere, vt vacans ſit, & Fiſcus ſuccedat. Prę-
ſertim, quia Fiſcus agit ad recuperanda bona per furem
ſcelere acquiſita. In quo caſu licèt per mortem quęrelati,
vel per vacationem domini rei ſubtractę criminalis actio
ſit extincta, nihilominus competit Fiſco huiuſmodi rei
perſecutio, & probato, quod ſit per ſcelus acquiſita, ſibi
applicat per textum omnino videndum *in l. Lucius Titius,
ff.de iur. Fiſc.* & ibi Gloſ. & Bartol. *num.*3.

Quod ſpeciali iure procedit in Ditione Eccleſiaſtica 3
ex Conſtitutione 37. Sixti V. qua cauetur, quòd res, pe-
cunię, aliaque apud fures reperta, applicentur Fiſco, ſi
per menſem poſt ſententiam vetus illorum dominus noo
comparuerit.

Neque dicatur, quòd Conſtitutio procedit tantùm in 4
illis rebus furtiuis, quę in actu capturę reperiuntur in
peris, aliiſque loculis veſtium, quibus delinquens indui-
tur. Nam pręterquamquòd à communiter accidentibus
fures furtiua bona occultant, & conſtitutio non poſſet
habere locum in furto rei magnę, vel grauis ponderis,
vel animalium; daretur etiam occaſio inueniendi frau-
dem. Nam omnes fures bona furtiua celarent, ne apud
ſe reperiantur, atque adeò dicendum eſt, Conſtitutionem
obtinere in bonis furtiuis vbicunque à fure fuerint recon-
dita, ſaltem dum ad querelam proceditur. Quia illa di-
ctio *penes delinquentem*, in Conſtitutione appoſita, reci-
pit interpretationem à iure communi, & extenditur ad
omnia bona furtiua quoquo modo apud delinquentem
ſunt per textum *in l. penes te, ff. de verb. & rer. ſignif.* ibi-
que Doctores. Quod ſi aliter diceretur, Conſtitutio eſ-
ſet inanis, ad quod euitandum debet fieri extenſio non

ſo-

Digitized by Google

ſolùm ex maioritate, ſed etiam ex paritate rationis etiam in pœnalibos, correctoriis, & exorbitantibus, Oſaſch. *deciſ.61. per tot.* Farinac. *conſ.121. numer.62. & conſ.177. num.16. & 22.* cum ibi deductis, *& conſ.135. num.47.*

5 Vel dicendum eſt, quòd verus dominus habeat illas pro derelictis. In quo caſu illatum inuentor, ſi res alienas io ſuas verteret, furtum committeret, *can. ſi quid inueniſti 14. q.15.* & *l. falſus, §. qui alienum ff. de furt.* Et ideò tradendæ ſunt Summo Pontifici, vel Epiſcopo, vt in piam cauſam eorum arbitrio erogentur, *can. Sanè ibidem*, & communiter Caooniſtæ *in cap. Cùm tu de vſur.*

CONSVLTATIO CCXII.

An aqua roſacea, alijque humores è floribus, herbis, frondibus expreſſi, ſudor, lacryma, vrina, ſputum, & id genus alia, ſint apta materia baptiſmi, ſaltem in caſu neceſſitatis?

1 AFfirmant Tannet. *tom.4. theol. ſchol. diſp.4. quæſt.1. dub.2. num.1.* Putean. *in 3. p. q.66. ar.4. num.5.* Præpoſit. ibi *num.22.* & Chameror. *de ſacram. tr.2. de baptiſm. cap.2. dub.2.* alijque aſſetentes in caſu extremæ neceſſitatis, quando aqua non ſuppetit, poſſe adhiberi huiuſmodi liquores, conferendo baptiſmum ſub conditione. Quia licèt Concilia ad validitatem baptiſmi requitant aquam naturalem, non tamen Eccleſia de finiuit, quòd alia aqua in nullo alio caſu ſufficiat ad eius validitatem. Et cùm baptiſmus ſit Sacramentum maximæ oeceſſitatis, poteſt ſub conditione conferri in materia dubia, deficiente certa. Quia fieri poteſt, quòd per remedium dubium ſuccurratur proximo, & oulla ſit ioiuria Sacramento, & charitas obligar, vt adhibeatur omoe remedium.

2 Ipſe tamen omnino negatiuam ſententiam certam eſſe ſine exceptione ſentio cum D.Th. 3. *par. q.66. ar.4. ad 5.* ibique Peſantio, Nugno, Syluio, Mercero, Cabrera, Chelliſonio, ac Ledeſma *in ſum. tom.1. c.3. de baptiſm. concl.1.* Vaſquez *p.3. tom.2. diſp.141. cap.1. num.9.* Hurtado *de Sacram. tr. de baptiſm. diffic.2. in fine*, ac alijs, quos ſequitur Diana *p.5. tr.3. de caſib. occurr. temp. mort. reſol.2.* hac efficaciſſima ratione. Quia huiuſmodi liquores non ſunt vera aqua elementaris, quæ ſola eſt materia neceſſaria baptiſmi, vt definiunt Concilium Lateranenſe *in cap. firmiter de ſum. Trinit.* Concilium Florentinum in decreto fidei poſt *ſeſſ. vlt. §. Primum omnium*, & Concilium Tridentinum *ſeſſ.7. cap.2. de baptiſm.* Vnde cùm Concilia definiant, quòd aqua naturalis ſit materia neceſſaria ad validitatem Sacramenti baptiſmi, certum manet, quòd ſine ipſa non poteſt confici io quocunque caſu. Quia, vbi deeſt materia Sacramenti, nullo modo fit Sacramentum. Atque ita certam habeo hanc ſententiam, vt opinionem contrariam cenſeam eſſe hæreticam. Videturque definitum à Victore Papa, vt habetur ex eios *lect. in Breu. Rom.* 28. Iulij per hæc verba: *Statuit, vt quavis aqua, modò naturali, ſi neceſſitas cogeret, quicunque baptizari poſſet.*

3 Non obſtant contraria. Nam per id ſufficienter eſt ab Eccleſia definitum, quòd in nullo alio caſu alia aqua ſufficiat ad validitatem baptiſmi. Definiendo enim, qoòd aqua naturalis ſit materia neceſſaria, ſimul etiam definiuit, quòd in nullo caſu poſſit ſine ipſa fieri Sacramentum, cùm certum ſit, quòd non poſſit fieri vnquam ſine vera materia eſſentiali. Huiuſmodi autem liquores non ſunt aqua naturalis. Nam habent ſinguli proprias virtutes proportionatas rebus, ex qoibus extrahuntur, & habent ſinguli propriam ſubſtantiam. Et quaoquam baptiſmus ſit remedium omnino neceſſarium, & charitas obliget ad adhibendum omne medium, non tamen obligat ad illud medium, de quo certum eſt non eſſe medium nec poteſt adhiberi ſine iniuria Eccleſiæ, & Sacramenti. Et cùm ex ipſios vſu non poſſit ſperari aliquod remedium pro baptizando, irrationabiliter adhiberetur.

4 Quòd ſi adhibens putaret, quòd quamvis non eſſet aqua, adhuc poſſet confici Sacramentum, dubius eſſet circa definitionem Conciliorum, an eſſet vera. Nec poſſet excuſari, quòd dubius eſſet, an ſit voiuerſalis, complectens quoſcunque caſus. Quia cum abſolutè definiant, aquam naturalem eſſe materiam neceſſariam ad validitatem baptiſmi, non poteſt dubitari, quòd definitio complectatur quemcuoque caſum.

CONSVLTATIO CCXIII.

Vtrùm in Eccleſia Cathedrali, quæ parochialis eſt, & vnica in Ciuitate, curam animarum ſub ſe habens, & ad hunc effectum retinet Curatos, qui ab Epiſcopo approbantur, ſed ſunt ad nutum Capituli amouibiles, quòd Sac. Concilij diſpoſitioni repugnare videtur, & hucuſque toleratum dicitur, quia Capitulum ipſum hac immemorabili poſſeſſione gaudet, debeat Epiſcopus, aut poſſit Vicariam perpetuam inſtituere? Vbi aliqua de parochialibus vnitis.

VIdetur negatiuè reſpondendum. Etenim de iure, atque ex conſuetudine poteſt animarum cura incumbere alicui Collegio, ſiue Capitulo, non vt ſingulis, ſed vt vniuerſis, & ſic habitu, & non actu, *cap. irrefragabilis §. exceſſus de offic. Ordin.* Roman. *conſ.325. num.3.* ac proinde illam exercere poſſunt per plures, vel etiam per vnum miniſtrum amouibilem ita, vt verus Rector ſit idem Capitulum, penes quod reſidet cura, exercitium verò penes Vicarium, ſiue Capellanum amouibilem, Innoc. *in cap. Cùm non ignores num.2. de præb.* Put. *lib.1. deciſ. 282. in cor. per tot.* latè Gonzal. *ad reg.8. gloſ.5. num.33. & gloſ.6. num.71.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.14. num.94. & ſeq.* Accedit, quòd Vicarius perpetuus ſicut abſque magna cauſa priuari, & amoueri non poteſt, *cap. ad hæc de offic. Vicar.* Gonzal. *d. gloſ.5. §.3. num.22.* ita poteſt ad ſuum libitum eandem curam negligere. 1

At verò affirmatiuè reſpondendum eſt. Ita expreſsè decernitur in Concilio Tridentino *ſeſſ.7. c.7. & ſeſſ. vlt. c.56.* ac diſpoſuit B. Pius V. in ſua Conſtitutione, quæ incipit, *Ad exequendum*, appellationibus, priuilegijs, exemptionibus, & conſuetudinibus quibuſcunque minimè ſuffragantibus, ac ſæpiſſimè declarauit Sac. Congregatio, præcipuè in Aretina Curæ animarum die 8. Februarij 1659. nempè poſſe Epiſcopum curam animarum Capitulo Eccleſię Cathedralis incumbentem alicui canonicali præbendæ perpetuò vnite, vel Vicariam perpetuam erigere. Et in Sarzanen. Viſitationis ſub die 24. Martij 1668. in qua iuſſit dari declarationem. Et in Piſaurien. in qua cenſuit quoad curam animarum Eccleſiæ Cathedralis non per amouibilem Vicarium, ſed per certum Rectorem regendam, & adminiſtrandam eſſe, vel perpetua Vicaria erecta, vel iniuncto alicui Canonicatui onere ipſius Curæ. Pro parochianis verò extra Ciuitatem exiſtentibus cùm de nocte ſacramenta adminiſtrari nequeant, erigendam eſſe Capellam extra Ciuitatem, ab eadem parochia dependentem, in qua idoneus ſacerdos ad ſacramenta prædicta adminiſtrandum in ſubſidium ipſius parochialis conſtituatur. 2

Non obſtant adducta. Nam quod ad conſuetudinem, ea eſt ſublata à Tridennno. Et quod ad negligentiam Vicarij perpetui in cura animarum exercenda, poteſt coerceri, ac puniri ab Ordinario. 3

Notandum tamen eſt, quòd Sac. Concilium non mandat abſolutè, quòd beneficia curata, Cathedralibus vnita, per Vicarium perpetuum quoad curam animarum exerceantur, ſed arbitrio Epiſcopi, non autem liberè, vt per Garz. *de benef. p.11. c.2. num.8.* ſed ita pro bono regimine Eccleſiæ videbitur, relinquit. Vnde Epiſcopus ſatisfacit Concilio, ſi cognita cauſa pro bono regimine Eccleſiæ meliùs per amouibilem Vicarium curam exerceri arbitratur. Quare ſine cauſa non eſt ponendus Vicarius perpetuus, Garz. *loc. cit.* Barboſ. *de iur. Eccleſ. lib.3. cap.6. n.5. & de poteſt. Epiſc. alleg.72. numer.190. & ad d. locum Concily,* 4

Digitized by Google

cilij, Nauar. *conſ. 11. num. 8. de ſtat. monach.* Quæ quidem cauſa, auditis partibus, ventilari debet, Garz. *ibid. num. 10. & par. 12. cap. 2. num. 380.*

5 Eadem quoque Sac. Congregatio Concilij *ad d. cap. 2. ſeſſ. 7.* ita cenſuit. In Pientina. Parochiales Eccleſiæ vnitæ monaſterijs, etiam quæ ſunt capita Ordinum, & vbi Abbas generalis ſedem ordinariam principalem habet, ab Ordinariis viſitari debent.

6 In Lucana. Portio aſſignanda ex hoc decreto declaratur per Bullam B. Pii V. licèt ea per Gregorium XIII. redacta fuerit ad terminos Conclii in reuocatione priuilegiorum Mendicantibus conceſſorum.

7 In Auguſtana. Si in parochialibus vnitis monaſteriis Ordinis Præmonſtratenſis deputentur Vicarii regulares, debent eſſe amouibiles ad nutum Superiorum iuxta Conſtitutionem B. Pii V. ſi ſæculares poſſunt ab Ordinario conſtitui perpetui iuxta hoc decretum Concilii, & dictam Conſtitutionem. Si verò animarum cura imminet ipſis monaſteriis, in quibus viget regularis obſeruantia, tunc eſt locus *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regul.*

8 In Nuarienſi. Si parochiales ſunt vnitæ Canonicatibus, & Canonici non exercent curam animarum, vt tenentur, Epiſcopus habet remedium §. *Qui verò cap. extirpandæ ae p. ab.* & huius decreti Concilij *cap. 7. ſeſſ. 7.*

9 In Aquileienſi. Epiſcopus habet facultatem creandi perpetuos Vicarios in parochialibus Eccleſijs vnitis, ſeu annexis Collegiaræ Eccleſiæ. Et qui admittendi erunt tam perpetui, quam temporarij futuri ſint, priùs ab Ordinario examinandi, & approbandi ſunt 22. Ianuarij 1569.

10 In Bellunenſi. Archipresbyter, qui habet vnitam parochialem Eccleſiam ſuo Archipresbyteratui, in parochiali reſidere non tenetur, ſed in ea Vicarius eſt deputandus 15. Aprilis 1570.

11 In Mediulanenſi. Vicarij perpetui conſtitui non poſſunt abſque erectione Vicariæ 25. Aprilis 1573. Erectio autem Vicariæ ſolet fieri in inſtrumento vnionis, hoc eſt, quòd vt deinceps parochiali vnitæ deſeruiatur per Vicarium amouibilem, vel perpetuum. Quod ſi factum non reperiatur, poterit Epiſcopus talem erectionem facere.

12 In Ianuenſi. Epiſcopus conſtituere tenetur Vicarium perpetuum, aut temporalem in Prioratu, cui cura animarum incumbit, aſſignata ei congrua fructuum illius portione 21. Iulij 1574.

13 In Lucana. Gregorius XIII. aliquando ex gratia conceſſit, vt etiam in iſtis parochialibus vnitis non deputentur Vicarij, ſed vt aliquis ex Regularibus, ab Epiſcopo tamen approbatus, curam exercere poſſit, dummodò ſecum habeat ſocium eiuſdem Ordinis 10. Aprilis 1576.

14 In Regienſi. Locorum Ordinarij Eccleſias curatas vnitas Monaſterijs viſitare poſſunt, & in eis etiam ponere Vicarios perpetuos ſecundùm diſpoſitionem dicti *cap. 7.* Sed ſi Eccleſiæ huiuſmodi poſitæ ſunt in loco ipſorum Monachorum, ſeruanda erit diſpoſitio *cap. 11. ſeſſ. 25. de Regul.* Idem ſi monaſteria eſſent ab ipſorum primæua fundatione curata 2. Maij 1576.

15 In Eugubina. Congregatio Concilij ad inſtantiam Congregationis ſuper Epiſcopis declarauit in cauſa inter Abbatem S. Verecundi, & Vicarium perpetuum dictæ Abbatiæ omnia onera reſpicientia curam animarum, & adminiſtrationem Sacramentorum ſpectare ad Vicarium perpetuum. Cætera verò onera ad Abbatem, ſiue Commendatorem eiuſdem Eccleſiæ, in qua eſt erecta Vicaria. Cùmque plures ordinationes ab Epiſcopo in illius viſitatione factæ fuiſſent, & dubitaretur ad quem ſpectet illas exequi, ita fuit ab eadem Sac. Congregatione declaratum.

16 Intanto, che ſarà riſtaurata la Sagriſtia, ſi facci vn'armario condecente, doue ſi ripongano le robbe della Sagriſtia. *Spectare ad Vicarium.*

Che ſi facci vna ferrata alle feneſtre della Cappella di S. Verecondo. *Ad Commendatarium.*

Che ſi faccino le pareti alle feneſtre, e l'impannate. *Ad Commendatarium.*

Che ſi facci la chiaue con ferratura alla porta della Chieſa. *Ad Vicarium.*

Che il colmone del tetto, che è ſcoperto ſi raccommodi. *Ad Commendatarium.*

Che s'indori la patena. *Ad Vicarium.*

Che ſi ponghano due campane nel campanile, e quella, che vi è rotta, ſi leui.

Videtur ſpectare ad populum, & ſi populus non habet, ad Commendatarium.

Che ſi facci vn caſſettino per tenerui i purificatoi. *Ad Vicarium.*

Che ſi facci il coperchio di pietra al ſacrario. *Ad Vicarium.*

Vn Confeſſionale nuouo, e quello, che ci è, ſi leui. *Ad Vicarium.*

Che ſi leui lo ſtendardo tutto rotto, e ſene facci vn'altro. *Ad populum.*

Che agli altari della Chieſa, doue biſogna, ſi faccino le gradelle. *Ad Vicarium reſpectu altaris, in quo celebrat.*

Che ſi faccino tre pallij. *Ad Vicarium.*

Che al cemeterio vecchio ſi facci vno ſteccato per hora ben fermo, doue non è il muro, e ſi tenga ſerrato. *Ad Commendatarium.*

In Bracharen Cùm Monaſterium S. Mariæ Monachorum Ciſtercienſium Ordinis S. Benedicti per tempus, vt 17 ſupponitur, immemorabile, habeat perpetuò vnitam Eccleſiam parochialem S. Petri, iſtiuſque cura fuerit adminiſtrata per monachos ad nutum Abbatis amouibiles, & ab eodem præſentatos cum approbatione Ordinarij, ab annis verò centum eadem cura adminiſtrata reperiatur à Vicarijs ſæcularibus, ab eodem Abbate pariter præſentatis, & ab ipſo Ordinario approbatis, nulla tamen facta aſſignatione alicuius certæ portionis, nec erectione in Vicariam, ſeu in beneficium perpetuum. Vnde Procurator generalis dicti Ordinis ſupplicat pro declaratione, an per modernum Abbatem poſſit ad curam dictæ Eccleſiæ deputari Monachus idoneus ab Ordinario approbandus. Sac. Congregatio Concilij 17. Iulij 1649. *ad d. cap. 7. ſeſſ. 7. de ref.* cenſuit, non poſſe, ſed Ordinarius erigat Vicariam perpetuam.

CONSVLTATIO CCXIV.

Nobilis quædam mulier inter cætera ſupremæ ſuæ voluntatis ita diſpoſuit: Lego annua ſcuta centum pro celebratione vnius Miſſæ quotidianæ in perpetuum pro ſuffragio animæ meæ, quæ Miſſa celebranda erit in illa Eccleſia, ſiue loco, quem meus filius, ſiue eius tutor elegerit. Hæredi filio piæ teſtatricis pupillo datus fuit tutor eius auunculus, qui Cappellanum ad dictæ Miſſæ celebrationem conſtituit filium ſuum Sacerdotem, declarauitque huiuſmodi Miſſam quotidianam in Eccleſia Cathedrali celebrandam. Maior factus filius & hæres dictæ mulieris, quærit, an, non obſtante prænarrata deſignatione loci, & Eccleſiæ per tutorem ſuum facta, liceat ſibi locum alium, aliamque Eccleſiam prædictæ celebrationis deſignare? *Vbi aliqua de pubertate non iniucunda.*

Reſpondeo, licere. Nam tutela pubertate finitur, 1 *inſtit. quib. mod. tut. fin. in princ.* Et ita in hac ſpecie declarauit Sac. Congregatio Concilij in Neapolitana celebrationis die 24. Martii 1668. Qua in re obiter notandum pubertatem Caſſiani in maſculis ex habitu corporis æſtimabant, hoc eſt, eum puberem eſſe dicebant, qui habitu corporis pubes apparet, & generare poteſt. Proculiani ex annis. Nam puberem eſſe volebant, qui quatuordecim annos expleuit. Priſcius quidam ſimul, & habitum corporis, & numerum annorum requirebat, Vlpian. *in fragm. tit. 11.* Iuſtinianus tandem conſtituit, vt maſculi anno decimoquarto ſint puberes, & fœminæ anno duodecimo viri potentes, *l. fin. C. quando tutor, vel curator,*

Q

Digitized by Google

& in inſtit. loc. cit. Quia mutatio ætatis in maſculo fit per ſeptennium, in fęmina per ſenarium, vt ex Solone Clemens Alexandrinus tradit *lib.6. ſtrom.* Idque Iuriſconſulti in pubertate definienda ſequuntur.

2 Æſtimabant verò veteres, vt habet Imperator *Inſtit. quib. mod. tut. fin.* iuſtam ætatem ſeu pubertatem in maſculis non ſolùm ex annis, ſed etiam ex habitu corporis; quapropter, vt de ea iudicare poſſent maſculos nudos, & fœminas ad vmbilicum vſque nudatas inſpiciebant. *Innoteſcit quippe hominum pubertas non ſolum vocis mutatione, ſed etiam teſtium, & maximarum magnitudine, & maximè ortu pilorum pubis, ait Ariſtoteles lib.5. de hiſtor. animal. cap.14.*

Hic pubertatis inueſtigandi modus Imperatori viſus fuit impudicus; ideòque maſculos poſt annum expletum decimumquartum puberes, fœminas verò completo anno duodecimo viripotentes haberi voluit. Ab hac Imperatoris quantum maſculorum pubertatem attinet, ſententia, Ariſtoteles alienus non eſt, quando *lib.7. de hiſt. animal. cap.1.* ait: *Mas, vt plurimum ſemen ferre incipit anno peracto bis ſeptimo, ſimul etiam pubeſcere eo tempore incipit.* Idem lib.4. de gener. anim. cap.8. fœminas pubertate mares anteuertere adſtruit.

Verò autem conſentaneum non eſt idcircò fœminis pubertatem prius obtingere, quàm maribus, quòd mala herba citiùs, quàm bona creſcere ſoleat. Quam rationem ridiculam à Gloſſa *in l.2. C. de his, qui ven. ætat. impetr.* allatam proculdubio omnes, in quorum corporibus mica tantùm ſalis eſt, ſalsè derident. Potiùs autem illud ideò euenit, quia ſunt debiliores, & frigidiores, ac humidiores. Quoniam exilia poma celeriùs matureſcunt, robuſta ſeriùs, Macrob. 4. Saturn. 7. Coraſ. *in areſt. Tholoſ. annot.1. in fin.* Quia humida, & laxa celeriùs creſcunt. Citiùs enim creſcunt ſalices, quàm quercus, Theophraſt. 1. *de cauſ. plant.* Plutarch. *in problem.* Guibert. Coſtan. *in tr. de matrim. tit. de his, qui nupt. contr. poſ. num.14. & ſeq. & num.46. & ſeq.* Diſſentiunt tamen Gloſſa, & alij apud Borch. *par.91. & ſeq.* & ex parte Scaliger. *exerc.13. cap.4.* & Alberic. Gentil.5. *de nupt. cap.2. ad finem.* Et ante omnes Ariſtoteles *lib.4. de gener. anim. cap.6.* qui ait; *In lucem vbi venerint fœminæ, celeriùs, quàm mares, perficiuntur. Nam & pubertas, & vigor, & ſenectus fœminis prius venit, quàm maribus. Sunt enim fœminæ natura ſua debiliores, & frigidiores.*

Nec ſtatim vbi mas, & fœmina pubertatis attigère terminum, ſocietatem nuptialem inire fas eſt, cùm multa præmatura illa corporum coniunctio ſecum trahat incommoda. Nam primò ad liberorum procreationem parum idonea, quia talium liberi plerumque imbecilliores, & imperfecti, vt plurimum fœmellæ, & quoad formam parui, ſeu tradit Ariſtoteles *7. polit. c.16.* Secundò, intemperatiores reddit, loco citato, & *7. de hiſt. anim. cap.1.* vbi in ſimul rationem exponit. Tertiò, conuenientem maſculorum ſtaturam impedit, *lib.7. polit. cap.16.* Natiuus enim calor, quia conſuetudine coniugali non parum debilitatur, debita boni ſanguinis copia produci nequit, quo deficiente, debitam maris ſtaturam vix aliquis conſequi poterit. Quartò efficit, vt in puerperio adoleſcentulæ magis laborent, pluresque pereant. Id quod & Træzeniis cauſam, cur tam multi in Libitinæ rationem venirent, ſciſcitantibus, reſpondiſſe oraculum tradit Ariſtoteles *loc. cit. cap.5.* In cauſa tandem eſt, vt tanta, quanta par eſt, obſeruantia parentes ſuos liberi non proſequantur. Quando enim liberi ætatem parentum propè contingunt, non vt parentes, ſed vt æquales, quia æquè imberbes, eos habent.

Diſtinguendum proinde putamus inter pubertatem, & conuenientem matrimonio ætatem, quam maſculorum annum 37. fœminarum verò annum 18. eſſe putat Ariſtoteles *loc. cit.* qua ſi congrediuntur ætate mas, & fœmina, non tantùm ambo maximè vigent, verùm inſuper eundem generationis finem habent. Potentia enim generandi in maribus ſe extendit ad annum 65. aut etiam 70. in fœminis verò ad annum 45. aut 50. prout tradit Ariſtot. *d. lib.7. de hiſt. anim. cap.6.*

Hæc, vel tamen non prorſus diſſimilis annorum periodus, vt enim omnes præſcriptum ab Ariſtotele ætatis terminum expectent, opus eſſe non putamus, niſi obſeruatur, ſed, vel ætate prorſus pares copulantur, vel iuueni adſociatur vetula, edentula, rugiſque conſita; aut contra ſeni decrepito, & defloccato ſaliens, & laſciua puella, generandi facultates diſcrepant, vtroque, qui vi adhuc generandi pollet, ad id officium inepta obtingit vxor, & contra. Quod inter coniuges lites excitat, plurimumque ſocietatem nuptialem interturbat, docente Ariſtotele *7. polit. cap.16.*

Sicuti autem iuniores ad hanc ſocietatem ineundam accommodati non ſunt, ita nec nimium ſenes vnum in Charontis cymba iam pedem habentes, ad eam ampliùs ſunt idonei. *Etenim, vt iuniorum ita, & ſeniorum liberi imperfecti cum corpore, tum mente, confectorum autem ætate imbecilles generantur,* ait Ariſtot. *loc. cit.* magiſque in ætate ſenili, vbi caloris eſt defectus, fœminæ producuntur, vt habet Ariſtot. *4. de gener. anim. cap.2.*

Potiùs quoque tempore hyberno, quam æſtiuo ſocietas ineunda eſt nuptialis, ac liberis operam danda, quod docet Ariſtoteles 7. polit. cap.16. inquiens: *Anni temporibus vti oportet, vt multi iam vtuntur, hybernum tempus huic conſuetudini deſtinantes.* In hyeme enim, quia corpora ſunt calidiora, ideò & ſemen eſt efficaciùs, viſque generandi fortior. Quare & Aquilonis flatu magis mares, Auſtri verò magis fœminæ concipi ſolent, vt tradit Ariſtoteles *lib.6. de hiſt. anim. cap.19.* & *lib.4. de gener. anim. cap.2.* Apud nos itaque vulgi non obtinet ſententia, quæ cum in hyeme dubitari poſſit, vtrùm amoris ergo, an verò frigoris mitigandi cauſa coniunctio fiat, magis idoneum huic rei tempus æſtiuum ſtatuit.

CONSVLTATIO CCXV.

An Parochi poſſint à Regularibus, præſertim Vrbis, nomine quartæ funeralis exigere medietatem omnium, & ſingulorum, quæ in funere, eiuſque occaſione deferuntur, offeruntúrque?

Reſpondeo affirmatiuè. Quia licèt Regulares habeant liberam ſepulturam illorum fidelium, qui in eorum Eccleſiis ſepeliri elegerint, & quidem ex ſpeciali priuilegio *Clemen. Dudum, de ſepult.* nam aliàs de iure communi non haberent, ex quo non habent populum, vt notauit Gloſſ. in eadem *Clem. v. ſepultura*, veriſſimum tamen eſt, eoſdem Regulares ſoluere debere integram quartam funeralium Curatis propriis defunctorum, ſicuti verbis clariſſimis diſponitur in *Clemen. cit. §. Verum.* Quæ quidem Clementina potiùs dici deberet Bonifaciana, quia ex illius lectione patet, Clementem Quintum approbante Concilio Viennenſi, innouaſſe Conſtitutionem editam à Bonifacio Octauo integrè in ea relatam, vt in principio eiuſdem Clementinæ, & paulò infra *§. Bonifacius*, & *in fin. §. nos etenim* abrogantur etiam conſuetudines, conuentiones, & pacta contraria. Quibus concinunt tradita per Barboſ. *de Paroch. par.3. cap.25. numer.3. & 4.* vbi firmat, diſpoſitionem *d. Clementinæ* locum habere contra omnes Regulares, etiam mendicantes. 1

Quæ Conſtitutio eò magis ſeruanda eſt, quòd cum paulò poſt illius promulgationem à dicto Bonifacio factam, Regulares illius obſeruationem ſubterfugere conarentur ſub variis figmentis, & cautelis, idem Bonifacius maximè redarguens auaritiam Regularium, *qui vt* ipſemet Pontifex ait, *ſponte renunciauerunt propriis, & auarè aliena concupiſcunt*, ſimulque recenſendo dictas cautelas, & cauilloſas inuentiones, illaſque improbando, eos damnat de ingratitudine, *qui nempè ipſi recuſant perpendere, quod de magna gratia Sedis Apoſtolicæ de parochiali iure ipſorum Curatorum, ipſi Regulares habent ſepulturam.* Quæ ſunt verba eiuſdem Pontificis, qui pro- 2

Digitized by Google

propterea mandauit obſeruari ſuam Conſtitutionem, data Auenioni Pontificatus ſui anno octauo, qui fuit annus Domini 1293.

3 De quibus verò ſolui debeat, dicimus eſſe ſoluendam ex omnibus obuentionibus tam funeralibus, quàm aliis quibuſcunque relictis diſtinctè, vel indiſtinctè ad quoſcunque certos, vel determinatos vſus, nec non ex datis, vel qualitercunque donatis in morte, ſeu mortis articulo in infirmitate donantis, vel dantis, de qua ipſe deceſſerit quomodocunque directè, vel indirectè fratribus ipſis, vel aliis pro eiſdem iuxta verba relata in dicta *Clem. Dudum, eo §. Verum*, ibique Gloſs. *v. Obuentionibus*, quod fuſiùs proſequitur Barboſ. *d. par.* 3. *cap.* 25. *à numer.* 36. vbi quòd dicta quarta portio debetur ex omnibus, quæ obueniunt ratione funeris in die eiuſdem funeris, & tam ante humationem, & ſepulturam, quàm poſt illam. Item ex iis, quæ dantur pro celebrandis Miſſis, nec non ex relictis ſiue toti monaſterio, ſiue vni ex Regularibus, ac etiam ex candelis, & cereis accenſis, quę circa Crucem, & cadauera deferuntur, ex pannis, & culcitra, ac omnibus aliis, quæ deferuntur in feretro. De qua tantùm quarta, quæ funeralium dicitur, erit nunc ſermo, cùm de quarta legatorum aliàs diximus, ac dicemus.

4 Eiuſmodi igitur quarta à diuerſis Summis Pontificibus conſtituta fuit diuerſa, nimirum pars dimidia, tertia, & quarta, vt habetur *in cap. certificari, de ſepultura*. Quare conſuetudini cuiuſque regionis hac in parte ſtandum eſt, vt ibi decernitur. Romæ eſt pars dimidia ex ſtatuto Cleri Romani *cap.* 4. Frequentiùs tamen ſolet eſſe quarta, atque idcircò quarta Eccleſiæ parochiali debita conſueuit appellari, Gloſſ. *in d. Clem. Dudum*, quam ſequitur Panorm. *in cap. de his numer.* 9. *eod. tit.* & habetur *ex arg. cap. fin. de teſtam.* ac declarauit ſæpiùs Sac. Congregatio ſuper Epiſcop. ac Regular. præſertim 9. Iunii 1628. 19. Iulii 1641. & Sac. Congregatio Concilii in Eugubina 3. Auguſti 1658. in Vicentina 9. Nouembris eiuſdem anni, & in Montis Politiani 24. Martii 1668. in qua dixit, manutenendos eſſe Parochos dictæ Ciuitatis in exactione medietatis funeralium à fratribus Conuentus Montis Caſtelli. Qua de re extat etiam pro Parochis Vrbis decretum Sac. Congregationis Præfectorum, habitæ coram Cardinali Millino, tum temporis Summi Pontificis Vicario contra omnes Vrbis Eccleſias tam Regularium, quantumlibet priuilegiatorum, quàm etiam Nationalium ſub die 26. Februarii 1629. & à ſan. mem. Vrbano VIII. die 21. Martii eiuſdem anni confirmatum, ac iniunctum ſeruari, omni appellatione remota, & aliis quibuſcunque non obſtantibus. Cuius meminit idem Barboſ. *d. cap.* 25. *numer.* 42. Extantque etiam in eiuſdem decreti executionem ſententiæ obtentæ in contradictorio iudicio, quæ ſunt huiuſmodi.

5 *Chriſti nomine inuocato, & c. per hanc noſtram definitiuam ſententiam, quam de Iuriſperitorum conſilio, & aſſenſu ferimus in his ſcriptis in cauſa, & cauſis, quæ coram nobis in prima, ſeu alia veriori verſa fuerunt, ac vertuntur inſtantia inter RR. DD. Parochos, Rectores, & Vicarios perpetuos Eccleſiarum parochialium ſæcularium, & regularium Vrbis nominibus, vt in actis actores ex vna, & RR. fratres domus S. Mariæ de Ara Cœli de Vrbe, Minores de Obſeruantia nuncupatos, eorumque Guardianum reos conuentos partibus ex altera de, & ſuper præſtatione, & traditione quartæ funeralis de omnibus, quæ obueniunt ratione funeris, & cum funere portantur, vt infra, rebuſque aliis, & c. dicimus, pronunciamus, decernimus, & definitiuè ſententiamus dictos Fratres, & domum S. Mariæ de Ara Cœli, eorumque Guardianum, ſacriſtam, & alios Miniſtros, ad quos ſpectat, teneri, & obligatos eſſe liberè, & abſque vlla mora præſtare, tradere, & conſignare dictis RR. Parochis Eccleſiarum vrbis quartam funeralem, hoc eſt medietatem omnium intorticiorum, facularum, cereorum, & candelarum, quæ circa cadauera mortuorum per viam deferuntur, quando ipſa cadauera extra eorum Eccleſiam parochialem aſportantur, & reſpectiuè aſſociantur ad Eccleſiam, & domum de Ara Cœli, ſiue ibi habeant ſepulturam, ſiue illi inibi elegerint. Item medietatem omnium intorticiorum etiam circa altaria, cereorum, & aliorum prædictorum, quæ apponuntur circa ipſa cadauera, quando in prædicta Eccleſia permanent, ſeu deponuntur. Item medietatem omnium, & quorumcunque calicum, librorum, veſtium ſacrarum, banderiarum, culcitrarum, & aliarum quarumcunque rerum, quæ occaſione funeris Eccleſiis debentur, & reſpectiuè in feretro deferuntur, ſeu medietatem eorum pretii, & valoris, aut alterius ſummæ concordatæ, ſeu concordandæ, reſeruatis vtrique parti iuribus ſuper quarta legatorum, & c. Item pari noſtra ſententia dicimus, pronunciamus, decernimus, ac definitiuè ſententiamus dictis RR. Curatis, & Parochis circa præmiſſa priuilegium, ſeu Indultum fel. rec. Innocentii Papæ VIII. non obſtare, & ipſis RR. fratribus, & domus de Ara Cœli non ſuffragari, nec ſuffragari debere, mandatumque, ſeu mandata executiua, & alia neceſſaria, & opportuna pro paritione huius noſtræ ſententiæ, ac pro præſtatione, & traditione huius quartæ, tam in præteritum debitæ, quàm in futurum, prout caſus euenerit, debenda, decernenda, & relaxanda fore, & eſſe, prout decernimus, & relaxamus, victoſque victoribus in expenſis in cauſa factis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure impoſterum reſeruamus. Et ita dicimus, pronunciamus, decernimus, ac definitiuè ſententiamus, non ſolum præmiſſo, ſed omni alio meliori modo, & c. Ita pronunciaui ego Aſcanius Riualdus Viceſgerens, & Iudex ordinarius. Quæ lecta, lata, data, & promulgata, atque publicata fuit die 20. Decembr. 1650. per acta D. Ioannis Garziæ Valentini, notarii Eminentiſs. ac Reuerendiſs. Card. Vicarii.*

Quoniam verò iidem Fratres appellarunt à præfata ſententia, eorumque appellationis cauſa commiſſa fuerat, appellatione remota, tribus Eminentiſſimis Cardinalibus à ſ. m. Innocentio X. ſpecialiter deputatis, ii dictam ſententiam in omnibus, & per omnia confirmarunt hunc in modum. 6

Chriſti nomine inuocato. Pro tribunali ſedentes, ac ſolum Deum præ oculis habentes, per hanc noſtram definitiuam ſententiam, quam de iuriſperitorum conſilio ferimus in his ſcriptis in cauſa, & cauſis, quæ primò, & in prima coram R. P. D. Viceſgerente Eminentiſſimi Cardinalis Vicarii Vrbis, ſecundò, & in ſecunda, ſeu alia veriori coram nobis vigore Commiſſionis Sanctiſſimi, de qua in actis, verſæ fuerunt, & vertuntur inter SR. DD. Parochos, Rectores, & Vicarios reſpectiuè Eccleſiarum parochialium ſæcularium, & regularium Vrbis nominibus, in actis actores ex vna, & RR. Fratres, ac Conuentum eiuſdem S. Mariæ de Ara Cœli de Vrbe, Minores de Obſeruantia nuncupatos, eorumque Guardianum, reos Conuentos, partibus ex altera de, & ſuper præſtatione, & traditione quartæ funeralis, hoc eſt medietatis omnium, quæ obueniunt ratione funeris, & cum funere portantur, ac etiam vſque ad humationem cadauerum, rebuſque aliis, & c. dicimus, pronunciamus, decernimus, ac definitiuè ſententiamus, benè, ritè, ac rectè fuiſſe, & eſſe per dictum R. P. D. Viceſgerentem ad fauorem dictorum Parochorum, Rectorum, & Vicariorum ſententiatum, iudicatum, & definitum, malèque, nulliter, & perperam per dictos Guardianum, & Fratres ab illius ſententia appellatum, prouocatum, de nullitate, & iniuſtitia dictum, & proinde dictam ſententiam in omnibus, & per omnia confirmandam, & approbandam fore, & eſſe, prout confirmamus, & approbamus, victoſque victoribus in expenſis condemnamus, quarum taxationem nobis, vel cui de iure reſeruamus. Et ita dicimus, pronunciamus, declaramus, & definitiuè ſententiamus, non ſolum præmiſſo, ſed & omni alio meliori modo. 7

Ita pronunciaui ego M. Antonius Franciottus S. R. E. Cardinalis, & Iudex Commiſſarius.

Ita pronunciaui ego Dominicus Cecchinus, S.R.E. Cardinalis Iudex Commiſſarius.

Ita pronunciaui ego Franciſcus S.R.E. Cardinalis Cherubinus Iudex Commiſſarius. Quæ lecta, lata, & promulgata, atque publicata fuit die 2. Auguſti 1651. per acta D. Maximi Righe, Archiui notarii.

Cùm hæc igitur ita ſe habeant, ſuperuacanei operis eſſe puto, plura dicere. Verùm enimverò nondum id effecimus, vt quieſcant aduerſarii. Nam licèt dictam medietatem non denegent, conantur nihilominus illam ſaltem diminuere in intorticiis, & candelis, quæ in ipſo 8

ſune

Digitized by Google

funeris tempore apponi ſolent, atque accendi in altaribus eo prætextu, quòd in dictis ſenteotiis id non fuerit expteſſum, nec contentum, quodque inſeruiant non funeri, ſed celebrationi Miſſarum. Vnde aiunt, quòd cum funeralia dicantur ea, quæ occaſione funerum ad Eccleſiam deueniuot, & quæ cum funere deferuntur, vt per *Extrauag. Inter cunctas, de priuil.* Petr. de Vbald. *de can. port. c.4. num.16.* & Gloſ. *in d. Clem. Dudum eo §. Verùm, v. funeralibus de ſepult.* vbi inter funeralia enumerat ſolùm eas candelas, quæ dantur ad manus, ſicque non poteſt Parocbus prætendere quartam de inſignibus, quæ in Eccleſia apponuotur, neque de candelis, quæ accenduntor io altaribus pro ſacrificio Miſſæ. Nam inſignia ſolent apponi ab hætedibus pro ornatu funeris, & excipiontur *in cap. in noſtra, de ſepult.* etiam vbi cum funere portantur, & candelæ inſeruiunt altari pro ſacrificio, & non deferuntur cum funere, pro quibus duntaxat debetur legatum in eam cauſam telictum, Gloſſa modò relata, quam ſequitur Cardin. *conſ.90. num.3.* cum alijs adductis à Gratiano *diſcept.94. numer.17.* & Tundut. *quæſt. benef. cap.88. num.21.* vbi quòd non debetur quarta de cereis, quæ cum funere oon deferuntur. Atqoe ideò vbi verba diſpoſitioois non applicantur, ipſa quoque diſpoſitio applicari noo poteſt, *l.4. §. toties*, vbi Caſtr. *num.1. ff. de damn. infect. l. Hos accuſare, §. item nec lex. ff. de accuſ.* cum huiuſmodi alijs.

9 Et quamvis aliqoi Doctores dicant, quartam de inſignibus deberi, vt Barboſ. *d. cap.24. num.44.* id tamen intelligendum eſt de inſignibus, quæ cum funete deferuntur ſupra feretrum, de quibus idem Barboſa loquitur, faciens quoque mentionem de libris, culcitra, veſtibus, atque alijs rebus, quæ ſupra corpus cum funere deferri ſolent, ſecus autem de inſignibos apponi ſolitis intus, & extra Eccleſiam, de quibus Doctores noo loquuntur, neque de iore quarta debetur.

10 Deinde, quia quemadmodum poteſt conſuetudine quoad quaotitatem minui, & augeri quarta funeralis, ita etiam poteſt conſuetudine induci, vt de certis rebus præſtetur, & de certis non præſtetur, vt per Bald. *conſ.270. num.3 lib.4.* Gratian. *diſcept.925. num.5. & 12.* Barboſ. *de iur. eccleſ. lib.3. cap.24. num.2.* eſtque textus *in d. cap. certificari*, vbi Gloſſ. *v. Conſuetudinem de ſepult.* Conſtat autem, quòd nunquam quartam inſigniũm, & candelarum perſoluta fuit. Cùmque conſuetudo iſta, ſiue obſeruatio non ſit contra ius, ſufficiunt etiam decém anni, Rot. *deciſ.6. ex num.1. de conſuet. in nou.* In iure enim canonica portio pro funeralibus debita Eccleſiæ parochiali exprimitur *in cap. Cum ſuper*, & *in cap. in noſtra, de ſepult.* atque adeò non eſt opus, eam eſſe legitimè præſcriptam ſpatio quadraginta annotum. Quia quando quota limitatur à iure, eſt duplex vinculum, ſcilicet canonis, & conſuetudinis, ideò non requiritur præſcriptio quadragenaria, vt egregiè Lauor. *var. tit.2. cap.17. numer.5. cum ſeq.* Cùmque ſit notoria non eget probatione, deque illa poteſt Iudex etiam extraiudicialiter ſe informare, Aym. *conſ.137. numer.5.* & extraiudiciales teſtes ſuffragantur, Rot. in Mediolanen. fructuum coram Orano apud Marcheſan. *de commiſ. par.1. fol.458. num.3.* Præſertim in hac materia, in qua ſummariè proceditur, idque etiam parte non citata, Gratian. *d. diſcept. 925. num.5. & 12.* Ideòque ab huiuſmodi obſeratione non eſt recedendum, vt in terminis quartæ funeralis eſt textus *in d. cap. certificari, de ſepult.* vbi Gloſ. *d. v. Conſuetudinem* amplius volt, ſi de conſuetudine dubitetur, vel variæ ſint conſuetudines in vicinis Eccleſijs, de minori ſumma eſſe intelligendum.

11 De intorticijs verò, ac cereis, quæ ab ipſa Eccleſia dantur pro aſſociatione pauperis, ſeu alterius de gremio Eccleſiæ ad ſepulturam, nulla quarta debetur. Quia ſunt eiuſdem Eccleſiæ, neque dantur ab hæredibus defuncti, prout reſoluit Sac. Congregatio ſuper Epiſcop. & Regul. Barboſ. *de Paroch. d. cap.25. num.40.* & Antonell. *de regim. Eccleſ. cap.13. num.3.*

12 Sed hæc fuga fruſtra eſt. Nam virtualiter in ipſa ſententia comprehenduntur. Ibi enim habetur: *Et aliarum quarumcunque rerum, qua occaſione funeris Eccleſiis debentur, &c.* Hæc enim eſt virtus illius vniuerſalis dictionis, *quarumcunque*, Rot. *deciſ.36. num.4. & p.5. rec.* & efficacia dictionis, *occaſione*, quæ ex natura ſua comprehendit omnia, quæ etiam remotiſſimè, ac per accidens reſpicerent funeralia, Bald. *conſ.119. num.7. vol.2.* Corn. *conſ. 153. num.6. vol.2.* Cæſ. de Graſ. *deciſ.2. num.2. de conſtit.* facitque venire non ſolùm annexa, ſed etiam ſimpliciter occaſionata, Cœphal. *conſ.772. num.43.* Rot. *deciſ.744. num.17. p.8. rec.* Comprehenduntur etiam in illis verbis: *Item medietatem omnium intorticeorum, etiam circa altaria, cereorum, &c.* ponderata dictione illa *etiam*, quæ eſt ampliatiua, & augumentatiua, operaturque expreſſionem eius, quod poſſet deficere, ſeu exprĩuoit caſum magis dubium, & implicat, atque comprehendit caſum, in quo minor eſt dobitatio, Card. Manric. *deciſ.173. num.3. & deciſ.352. num.2.*

13 Idque comprobatur. Quia de iure non poteſt denegari, quin hæc veniant appellatione fuoeralium, & ex cauſa funeris præſtari ſoleant, ſicuti fuit reſolutum in decreto emiſſo in Congregatione Præfectorum Vrbis, confirmato ab Vrbano VIII. & ſequendo dictum decretum docent Bonacin. *diſp.3. de contr. q.21. pun.6. propoſ.4.* Barboſ. *loc. alleg. & de iur. eccleſ. cap.24. numer.24. lib.3.* & diſponitur *in d. Clem. Dudum d. §. verum de ſepult.* quæ decernit debitam portionem aſſignari Parochis de omnibus obuentionibus funeralibus, & ſic comprebendit omnia, & quæcunque emolumenta cuiuſcunque qualitatis ſint, & conditionis, Abb. *in cap. ad audientiam num.6.* vbi Addens allegat Bald. *de eccleſ. ædif.* traditque Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.7. proem. num.205.* Naoar. *conſ.4. de verb. ſignif.* ac firmat præclarè in puncto Petr. de Vbald. *de can. port. epiſcop. & paroch. cap.4. num.10. & 16.* Lauor. *var. tom.1. tit.2. cap.17. numer.18.* Carac. *de iurib. paroch. tit.8. cap.2.* Vgolin. *de offic. Epiſcop. cap.17. num.2.* Rot. coram Caual. *deciſ.101. num.1. & deciſ.551. num.8. par.5. vol.2. rec.* ac ſtabilitur in ſtatuto Cleri Romani *cap.4.* fuitque ſæpiùs declaratum à S. Congregatione, vt videre eſt *in d. dec.552. num.8.* atque ita incoocuſſa conſuetudine ſeruatur.

14 Idem dicendum eſt de armis, ſiue inſignibus familiæ, qoæ in pannis lugubribus apponuntur. Nam etiam de ijs deberi quarta, quia veniunt oomine fuoeralium, quæ comprehenduot quicquid obuenit ratione ſepulturæ, *cap. cum liberum*, ibique Gloſ. *v. beneficia*, *cap. in noſtra de ſepult.* Couar. *cap. vlt. num.6. de teſtam.* Oltrad. *conſ.211. num. fin.* & ex Regularibus fatetur Rodriq. *tom.1. ar.2. quæſt. reg.3. num.2.* & Tambur. *de iur. Abbat. diſp.15. q.17. per tot.* vbi *num.5.* concludit, *quòd illa ſolùm ſunt à quarta funerali exempta, quæ tam reſpectu cereorum, & luminarium, quàm reſpectu ornamentorum, ſeu aliorum determinatorum vſuum deſtinata ſunt ad perpetuum diuinum cultum ad cap. fin. de teſtam.* Hæc autem comprehendi ſub quarta legatorum alibi docebimus. Et in ſpecie, quòd quarta funeralis debeatur de armis, & inſignibus docet Iul. de Monte Laud. *in d. Clem. Dudum v. donatum*, Petr. de Vbald. *d. cap.4. num.6.* & Barboſ. *de poteſt. Paroch. d. c.25. num.44.* Et dum ſententia continet præſtationem quartæ funeralis de omnibus ratione funeris, virtualiter comprehendit etiam quartam de armis, & inſignibus, atque adeò debet in hoc executiooi demandari, vt dixit Rota in Toletana penſionis 10. Iunij 1637. coram Pirouano.

15 Quæ omnia locum habent contra quoſcunque tam Regulares, quàm ſæculares non citatos, neque nominatos in ſententia. Nam ſententia facit ſtatum contra omnes, tanquam emanata ſuper quarta funerali, ac proinde ſuper iure vniuerſali debito Parochis ex *d. Clem. Dudum, de ſepult.* io quo eadem eſt ratio vincendi, atque adeò afficit omnes, etiam non citatos, neque nominatos, *l. ingenuum ff. de ſtat. hom.* ibique Bald. *num.17.* ac Doctores communiter, Alex. *in l. ſæpè numer.62. ff. de re iudic.* & fusè Zeual. *de com. contra com. q.636. num.4. cum ſeq. lib.1.* Rot. *deciſ.84. num.2.* coram Andrea, & *deciſ.535.* coram Gregor. *num.3.* & *deciſ.202.* coram Comitulo, & in Narnien. fideicommiſſi 25. Februarij 1639. *§. & hæc*, coram Veroſpio. Præcipuè quòd illa emanauerit in iudicio facto cum iuſto contradictore, cuius maximè intererat, Bartol. *in d. l. ingenuum. n.8.* Rot. *deciſ.8. de ſent. & re iud.* coram Mohed. & coram Achil. *deciſ.5. de iudic.*

Digitized by Google

16 Non obſtat, quòd candelæ in altaribus accenduntur pro Miſſis celebrandis. Nam etiam de illis expreſsè præcipitur in dicto decreto Præfectorum quartam deberi. Ita enim in eo legitur: *Ac propterea quando huiuſmodi intorticea, ſeu cerei, & candela in prædictis Eccleſiis pro celebrandis diuinis officijs, præſente corpore, accenduntur, finito officio extinguenda eſſe, & cuique medietas conſignanda.* Miſſæ enim pertinent ad officium diuinum, ſuntque pars illius, vt tradunt Gloſ. *in Clem.* 1. *de celebr. Miſſ.* Nauar. *de orat. cap.* 2. *num.* 29. & alij, quos *in* 1. *tom.* adduxi, ac celebrati ſolent, præſente corpore, conſtatque quòd candelæ accenduntur non reſpectu celebrationis Miſſarum, ſed officij. Tum, quia apponuntur, & accenduntur eodem tempore, quo alia intorticea vndequaque in Eccleſia exiſtentia, & ſpeciatim ad funus adhibita, etiam circa feretrum, & ſimiliter eodem extinguuntur tempore. Tum etiam, quia toto officij diuini tempore accenſæ permanent, ſiue in altaribus Miſſæ celebrentur, ſiue non, & ſemel accenſæ non ampliùs extinguuntur. Atque idcircò ſicut Miſſæ non celebrantur in omnibus altaribus, vbi ſunt candelæ accenſæ, ac niſi quatenus adſint Sacerdotes celebrantes, ita neque candelæ accenduntur, & extinguuntur, ac proinde clarum eſt, quòd candelæ non accenduntur ratione Miſſarum, ſed ratione ipſius funeris, pro quo Miſſæ celebrantur. Quod etiam manifeſtè patet in funeribus, quæ poſt meridiem celebrantur ſine Miſſis cum candelis in altaribus accenſis.

17 Hoc ipſum quoque decernit Statutum Cleri Romani *cap.* 4. §. 1. *inquiens, omnia intorticea, vel faculas, quæ ſiue circa feretrum, ſiue intra Eccleſiam, ſiue extra eam in honorem defuncti ſub quouis prætextu accendantur, ad parochialem Eccleſiam pleno iure ſpectare,* & *in* §. 2 ſtatuit, quòd *Parochus medietatem totius ceræ ex antiquiſſima conſuetudine habeat pro ſua canonica portione*, atque adeò etiam candelarum, quæ in altaribus accenduntur. Ad hæc Sac. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de ref.* præcipit, quòd huiuſmodi quarta *integro iure parochiali Eccleſiæ perſoluatur, non obſtantibus conceſſionibus, gratijs, priuilegijs, etiam mari magno nuncupatis, aut alijs quibuſcunque.* Ideòque non poſſunt in altaribus poſita prætendi exempta. Et ipſamet extrauagans *inter cunctas*, quæ ab omni quarta Regulares exemerat, de cuius etiam reuocatione aliàs dicemus, non tamen eos exemit à funeralibus, de quibus ſanxit, medietatem eſſe ſoluendam parochiali. Et ne de hiſce candelis, aut aliis vnquam fieret dubitatio, immò vt exceptio firmaret regulam, addidit: *de candelis verò, quas Fratres portant, portio non petatur*, quibus ſcilicet exceptis, de omnibus aliis integrè eſt ſoluenda. Nam de candelis in altaribus idem expreſſiſſet, ſi in illis exemptionem voluiſſet concedere. Quod etiam declarauit Sac. Congregatio Epiſcopor. & Regul. in Romana pro Parocho S. Mariæ in Monterone contra Fratres Carmelitas excalceatos 11. Octobris 1627. & 29. Ianuarii 1628. & in alia ſub die 6. Septembris 1603. nempè, *Sacra Congregatio cenſuit tam intorticea, cereos, & candelas, quæ per viam deferuntur, quàm etiam omnia ea, quæ circa cadauera antequam terræ tradantur in Eccleſijs Fratrum, vel aliorum apud quos electa eſt ſepultura, accenduntur, diuidenda fore, & eſſe pro æquali portione inter ipſos Parochos, & miniſtros aliarum Eccleſiarum quarumcunque, etiam Regularium, & Nationalium, ſeu aliàs priuilegiatorum. Ac propterea quando huiuſmodi intorticea, ſeu cerei, aut candelæ in præfatis Eccleſijs pro celebrandis Officijs, præſente corpore, accenduntur, finito officio, extinguenda eſſe, & cuique medietas conſignanda.*

18 Minus etiam obſtat aſſertum priuilegium Innocentij VIII. Tum, quia non loquitur de quarta funeralium, ſed legatorum, & oblationum pro celebratione Miſſarum, omnino diuerſa à quarta funerali, debita ex candelis, & intorticeis, quæ in aſſociatione cadauerum deferuntur, & circa ipſa apponuntur ante humationem. Ideòque cum exemptio ſit ſtricti iuris, quod expreſsè ademptum non reperitur, debet cenſeri Parochis reſeruatum, Rot. *deciſ.* 744. *n.* 3. *p.* 1. *diu.* & *deciſ.* 324. *n.* 5. *par.* 1. & *deciſ.* 665. *p.* 3. *rec.* Tum, quia ius quartæ competit Parochis ex diſpoſitione Sac. Concilij Viennenſis in ſæpiſſimè citata Clem. *Dudum de ſepulc.* & ideò cum ſit Conciliaris, vt habetur in corpore, & colligitur ex eius inſcriptione, Rot. *deciſ.* 123. *n.* 1. *p.* 1. *diu.* Caualer. *deciſ.* 101. *n.* 2. non eſt per prætenſum hoc priuilegium abrogata, cùm id non includat ſpecificã, & indiuidualem illius derogationẽ, vt oportebat per textum *in cap. ex parte de capel. Monach.* ac plenè Rot. *deciſ.* 122. *n.* 1. & *ſeqq. p.* 1. *diu.* & Caual. *d. deciſ.* 101. *num.* 2. Quinimò cenſetur implicitè eius diſpoſitio præſeruata per conſuetam clauſulam, *ſalua iuſtitia Eccleſiarum*, quæ ex ſui natura eſt præſeruatiua iurium parochialium, atque idcircò quartæ funeralis *cap. certificari*, ibique Doctores, *de ſepult.* ac reſoluit Rota in Valliſoletana quartæ funeralis 19. Aprilis 1606. coram Iuſto.

Denique non obſtant cętera priuilegia Regularium. 19 Quia fuerunt quoad hanc rem abrogata à Sac. Concilio Tridentino *d. ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *de ref.* Priuilegium verò B. Pij V. fuit redactum à Gregorio XIII. ad terminos eiuſdem Concilii, vt ſæpiùs firmauit Rota, præſertim in Vercellenſi 15. Ianuarii 1646. coram Eminentiſſ. Cereo, & nos probauimus *tom.* 1.

Illud autem, quod dicebatur, non deberi quartam de 20 intorticeis, ſeu cereis, quæ aliqua Confraternitas, vel locus pius impendit de ſuo in ſepeliendis pauperibus gratis, neque illius ceræ reſidua poſſe à Parocho prætendi, vt cenſuit Sac. Congregatio ſuper Epiſcop. in Mazzaren. 22. Nouembris 1588. & in Fulginen. 11. Martii 1578. in Polignaenn. 21. Auguſti 1606. libenter admittimus, dummodò tamen non ſubſit aliqua fraus, vt cenſuit eadem Sac. Congregatio in Firmana 15. Martii 1616. ac modò aliter non diſponatur in peculiaribus Eccleſiarum Statutis, ſicuti diſponitur in ſtatuto Cleri Romani ſuper funeralibus *cap.* 4. §. 1. his verbis: *Quoties defunctus in propria Parochia ſepelitur, omnia intorticea, vel faculæ, quæ in ipſo funere accenduntur, ſiue circa feretrum, ſiue ante, ſiue retro deferantur, ſiue intra Eccleſiam, ſiue extra illam, ſiue ab hæredibus defuncti, ſiue à quocunque alio, etiamſi à Capitulis, ſeu ſodalitatibus ſæcularium in honorem defuncti, ſiue alio quouis prætextu accendantur, ad ipſam Eccleſiam parochialem abſoluto funeris officio pleno iure ſpectent.*

Sed nec hìc quidem poteſt animus conquieſcere, poſteàquam ſemel à Regularium præiudiciis afflatus eſt. Hinc igitur illa etiam perſcrutanda eſt.

CONSVLTATIO CCXVI.

An liceat Regularibus ſepelire in ſuis Eccleſijs Confratres laicos, qui ſibi in illis ſepulturam non elegerunt?

COnſtruunt Regulares in ſuis Eccleſiis varia ſepulchra ſub nomine, ac titulo ſuorum Confratrum, ac ſororum laicorum virorum, & mulierum, prætendentes quoties contigerit aliquos ex ipſis Confratribus mori ſine teſtamento, aliave vltima diſpoſitione ius ſepulturæ ad ſuas Eccleſias pertinere. 1

Extat negatiua diſpoſitio iuris pro Eccleſiis parochialibus, ad quas, ſepulchro maiorum, vel electione deficiente, ſpectat ius ſepulturæ. Textus eſt in *cap. is, qui, in cap. Cùm quis, & in cap. licèt, de ſepult. in* 6. & tradunt Ioann. Andr. *in cap. Religioſi eod. tit.* Burſat. *conſ.* 226. *num.* 110. Bonac. *tom.* 2. *q.* 21. *de ſepult. pun.* 3. *numer.* 6. aliique. Et propterea aliàs in fortioribus fuit declaratum, Tertiarios ſepeliri non poſſe in Eccleſiis Regularium, niſi viri collegialiter, aut clauſtraliter viuant, mulieres verò caſtitatis votum emiſerint, vt per Barboſ. *in collect. ad Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 3. *num.* 28. & iterùm *in tr. de iur. Eccleſ. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 96. 2

Itaque defunctus ex diſpoſitione iuris, non electa ſepultura debet ſepeliri in ſepulchro maiorum ſuorum, ſi illud habet, & in defectu illius, in Eccleſia parochiali. Quod etiam elicitur *ex cap.* 1. *de ſepulc.* vbi Pontifex duo decernit. Alterum, quòd vnuſquiſque debeat ſepeliri in ſepulchro maiorum ſuorum. Alterum, quòd poſſit ſibi eligere ſepulturam. Ergo ſi non eligit, manet ſecundùm ius determinata ſepultura in loco maiorum, qua deficiente ſuccedit Eccleſia parochialis. 3

CON-

Digitized by Google

CONSVLTATIO CCXVII.

1 ILluſtris mulier Hieronyma Mancina de Theophylis, habitans cum ſuo viro in parochia ſancti Ioannis de Malua, infirmatur, condit teſtamentum, in quo mandat ſepeliri in ſepulchro dominorum de Theophylis apud Eccleſiam Aracœlitanam Fratrum Minorum Obſeruantium cum illa minori pompa, quæ viro ſuo videbitur, Moritur, & D. Sertorius Theophylus eius vir, donec corpus defunctæ vxoris ſuæ nocte ſequenti ad dictam Eccleſiam deferretur, interim illud exponit per modum depoſiti in Eccleſia parochiali cum ſexdecim intorticeis, cumque Miſſa ſolemni in die obitus. Nocte adueniente cadauer delatum ad Aram Cœli, ſepultum fuit in electo ſepulchro abſque vllo funerali. Quæritur, *an dictis Fratribus debeatur medietas totius ceræ, quæ ex hac expoſitione ſuperfuit?*

2 Reſpondeo, non deberi. Ita decernitur in libro ſtatutorum Cleri Romani *cap.4. de canonica portione* §.3. his verbis: *Candelæ, ſeu intorticeæ, quæ circa cadauer, ſiue in domo, ſiue in Eccleſia, in qua loco depoſiti permanſerit, accenſæ fuerant, ad illum Parochum pertineant in cuius parochia deceſſerit.* Et ad excludendum Eccleſiam, ad quam defertur cadauer ſepeliendum *in* §.4. tollit omnem ambiguitatem, ibi: *Si verò in alia tertia Eccleſia cadauer deponatur, inter illam, & Parochum præfatum candelæ, ſeu intorticeæ, quæ ſuperfuerint, ex æquo diuidantur.* Iuxta quod dum cadauera Cardinalium deponuntur in tertia Eccleſia, ex receptiſſima conſuetudine, & iuxta 7. §. ceræ diuiduntur inter dictam Eccleſiam, & Parochum, in cuius parochia Cardinalis mortuus degebat, & Eccleſia, in qua ſepeliendum eſt cadauer, ex illa cera nihil accipit. Clariſſimè autem *in* §.5. per hæc verba: *Intorticeæ, & faculæ, quæ accenſæ deferuntur, cùm cadauer ad propriam Eccleſiam parochialem loco depoſiti defertur, in lucrum dictæ parochialis ex recepta conſuetudine cedant. Et ſi heredes defuncti velint illas ita accenſas circa cadauer permanere, illorum æſtimationem eidem ſoluant.* Ratio autem eſt, quia depoſitum non eſt ſepultura, vt traditur in dicto §.3. ac præ cęteris docet Rodriq. *in quæſt. reg. reſol.* 18. *num.*16.

3 Idipſum dicendum eſt, ſi id conſideretur tanquam funerale. Quia quarta funeralis non debetur ab Eccleſia parochiali alijs Eccleſijs, in quibus eligitur ſepultura, ſed ipſi Eccleſiæ parochiali debetur ab alijs Eccleſijs. Quia Parochus tenetur adminiſtrare Sacramenta, non autem alij. Et ita decernitur *in cap. Cùm ſuper de ſepult. & in cap. in noſtra eod. & in cap.2. eod. tit. in 6.* vbi Bonifacius VIII. ſancit, quòd canonica portio ſoluatur illi Eccleſiæ duntaxat, in qua defunctus conſueuit audire diuina, & eccleſiaſtica recipere Sacramenta, atque adeò Eccleſiæ parochiali. Eſtque textus formalis loquens in ipſis Minoribus *in Clem. Dudum*, §. *verum de ſepult.* Quare nullam actionem habent ſupradicti Fratres contra Parochum, ſed ſi aliquid poſtulare voluerint, agant cum hærede defunctæ.

CONSVLTATIO CCXVIII.

An Patres Generales Ordinum in viſitando aliquam Congregationem reformatam, debeant ſocios aſſumere ex eadem Congregatione reformata?

1 AFfirmatiuè. Ita enim ſtatutum fuit quoad Carmelitas reformatos à Paulo Secundo, vt in Mare magno eiuſdem Religionis apud Lezan. §.27. *poſt med.* & obſeruat ipſe ſub *n.*238. & *in ſum. v. Reformati num.*5. Quæ conceſſio cenſetur communicata omnibus Reformatis aliarum Religionum, vt aduertit idem Lezan. *numer.*6. Pelliz. *tom.2. tr.9. c.4. num.*3. ac Peyr. *de relig. ſubd. cap.*18. *q.*1. *§.*2. *in 4. arg.*

2 Ratio autem eſt, quia Reformati ſunt ſeparati totaliter à primo Ordine, ſolùmque remanent ſubiecti Generali, & non alijs; ideòque non debet, neque poteſt eorum viſitatio committi alijs perſonis ex Ordine antiquo, quia non poteſt Generalis aſſumere in ſocios Viſitatores religioſos alterius Ordinis, quem viſitat, vt proinde *in Clem. 1. de elect.* prohibita ſit electio de Religioſo diuerſi Ordinis, cùm non poſſit conſulere, qui non eſt benè inſtructus in Regula, & inſtituto eorum, qui ſunt viſitandi, vt tradunt Peyrin. *loc. alleg. quæſt.1. cap.*18. §.2. *concl.*2. Rodriq. *tom.3. quæſt. reg.77. ar.9.* Lezan. *tom.1. ſum. cap.*18. *n.*98. & Pelliz. *d. cap.4. num.*3.

3 Hinc Ciſtercienſibus indultum eſt, ne tenerentur admittere alios Viſitatores, etiam motu proprio à Pontifice deputatos, niſi ſint eiuſdem Ordinis, non obſtantibus quibuſcunque derogatorijs, vt refert Rodriq. *d. ar.9.* & Clemens VIII. in erectione Congregationis reformatæ primitiuæ Regulæ D. Baſilij ſub anno 1604. mandauit, vt Generalis per ſe, non per alium, niſi fortè ex eadem Congregatione reformata, poſſit Monachos viſitare.

4 Ex quibus ſequitur, huiuſmodi Congregationes reformatas non teneri ad procurationem pro Aſſiſtentibus, qui non ſunt ex eiſdem Congregationibus. Quia cum non poſſint, neque debeant viſitare, nequeunt procurationem petere, vel conſequi, *can. relata* 19. *q.*1. *cap. Si Epiſcopus 6. de offic. Ordin. in 6.* & Lezan. *in d. Mare magno num.*239.

CONSVLTATIO CCXIX.

Quo pacto ſatisfactio Miſſarum in iudicio probari poſſit, etiam apud tribunal R. Fabricæ.

1 REſpondeo. Quòd Miſſæ celebratæ ſint, facilè probari poteſt per teſtes, vel per ſcripturam. Eſt enim actus externus ſubiectus ſenſibus, ac publicè exercitus, atque adeò plures deponere poſſent de tali celebratione. At quòd Miſſæ ſint celebratæ pro quo celebrandæ ſunt, ſolùm probari poteſt per iuramentum illius, ad quem pertinet eas applicare. Ita Papæus *decif.*414. Molfeſ. *par.2. ſum. tr.13. cap.5. num.*168. & Alph. de Leon. *de offic. Capel. quæſt.5. ſect.30. num.*430. Quia id pendet ab applicatione ſacrificij, ac proinde ab actu interno celebrantis, aut illius, iuxta cuius intentionem applicatur ſacrificium. Quando autem agitur de probando, quòd conſiſtit in animo, iuramentum habetur pro legitima probatione, vt tradunt Plot. *in l. Si quando numer.*57. *C. vnde vi*, Theſaur. *decif.236. num.*2. ac Rot. *decif.*6. aliàs 263. *de iurepatr. in nou.* Immò, & in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, vt obſeruat Rot. *decif.6. numer.8. & 51. & decif.124. num.*12. coram Mantica, *& decif.*103. *num.*1. coram Caual. *& decif.130. num.*9. ac alibi. Etenim cùm actus interni ex natura ſua ſint occulti, neque in externam cognitionem deuenire poſſint, niſi manifeſtentur, non poſſunt alio modo probari, niſi per manifeſtationem illius, cuius ſunt. At quia manifeſtans poteſt fallere, ideò ad eam comprobandam adhibetur iuramentum, quod licèt poſſit eſſe falſum, præſumitur tamen verum, niſi de oppoſito conſtet. Et idcircò Sac. Congreg. ſuper Epiſcopis in Cæſenaten. 25. Iunij 1655. cenſuit, quòd ſatisfactio Miſſarum non ſolùm per ſcripturam, ſed etiam per omne genus probationum probari poſſit.

2 Non obſtant Theſaur. *quæſt. for. 86. lib.*1. Genuen. *in pr. eccleſ. quæſt.*126. Ricc. *in pr. par.3. reſol.* 365. tenentes, id probari non poſſe per iuramentum. Quia, inquiunt, ſi admitteretur probatio per iuramentum, idem eſſet teſtis in cauſa propria contra *l. nullis C. de teſtib.* Vnde volunt, quòd id probetur per librum ſacriſtiæ, in quo notantur Miſſæ celebratæ, ex quo conſtet, quòd celebratus ſit præciſus numerus, aut maior illo, quo Eccleſia oneratur, & proinde quando Sacerdos aliquis ſæcularis, degens in propria domo, tenetur celebrare aliquas Miſſas, debet notare in eodem libro Miſſas ab ſe celebratas.

Digitized by Google

3 At minus rectè, cùm hic modus probandi ſit omnino inſufficiens. Quia non probatur ex eo, quòd Miſſæ ſint celebratæ pro quo erant celebrandæ. Fieri enim poteſt, quòd Miſſæ celebrentur non pro ſupplendo onere legati, ſed pro ſatisfaciendo eleemoſynis manualibus, & è contra. Data autem poſſibilitate contrarij, probatio eſt inſufficiens, *cap. in præſentia, de probat.* vbi Dec. *n.*12. & *l. non hoc, C. vnde legit.* vbi Iaſ. Rot. *deciſ.*531. *n.*2. *par.*3. *rec.* Vnde hic modus ſolùm probare poteſt, quòd Miſſæ ſint celebratæ, non autem quòd ſint applicatæ pro eo, cui erant applicandæ.

4 Extra verò iudicium, vel in cauſa ſummaria pro celebratione Miſſarum ſecundùm diſpoſitionem teſtatoris probanda, præcipuè quando agitur de probando, an hæredes executi ſint legata relicta pro celebratione Miſſarum, ſufficit atteſtatio Rectoris Eccleſiæ, aut Sacriſtæ, aut Superioris Religionis, aut illius qui illas celebrauit, vt notat Alph. de Leon. *loc. cit. n.*432. teſtans de praxi apud Tribunal R. Fabricæ. Quoniam atteſtatio æquiparatur iuramento, *cap. ad aures, de his, quæ vi, metuſ. cauſ.* & obſeruat Fachin. *lib.*1. *contr. cap.*12. Præſumitur enim, quòd atteſtans ſit paratus, ſi oportuerit, ſuam atteſtationem iuramento firmare, ac proinde iuramentum ineſt virtualiter atteſtationi, tanquam ordinatæ ad certiorandum de veritate. Ideòque in huiuſmodi atteſtationibus plurimum attenditur qualitas perſonæ atteſtantis, an ſcilicet talis ſit, cuius probitas excludat ſuſpicionem falſitatis, & an de ipſa præſumi poſſit, quòd, licèt non iuret, habeat tamen præ oculis veritatem.

CONSVLTATIO CCXX.

An Epiſcopo ſternuenti Magiſtratus ſæcularis, vel Gubernator, qui adeſſe ſolent, quando ille celebrat pontificaliter, ſalutem dicere teneantur, caput reuerenter detegere, atque inclinare, & officiosè cum eo agere?

1 MAximè. Etenim veteres ſternutamenta venerabantur, quia ſpiritus illa ſacros æſtimabant, prouenientes è capite, quod diuinum habebant. Similiter ijs plaudebant, quia ſanitatis ſigna eſſe putabant. Item in ſternutatione ſalutem ſternuentibus precabantur, vt benè, ac fauſtè illis ſuccederet, cùm accidens ſternutatorium ab idolatris credebatur augurium ſiniſtri, & felicis euentus. Sunt qui opinentur, graſſante per Italiam lue, paſſim homines ſternutamento animam efflaſſe, ex quo factum, vt ſternuentibus in magno quippe diſcrimine ſalutem cæteri precarentur. Qui mos exinde relictus, hodieque viget, vt honorem habeamus ſternuenti, eumque ſaluere officiosè iubeamus. At hi euincuntur teſtimonio antiquitatis, vt conſtat ex ſubiectis auctoribus, nominatim ex Plinio, dicente, quòd Tiberius Imperator triſtiſſimus hominum, & qui religioſis hiſce officijs minimè capiebatur, nonnedum vehebatur curru per Vrbem, ſternuenti honorem habebat ipſe, ſibique ab alijs exigebat? Et ſanè ea ſalutatio, qua ſternuentem impertimur, non eſt ſalutis imploratio, ſed veneratio eſt, atque honoris ſignificatio, ſicut cum obuios amicos ſalutare conſueuimus, non eis quaſi aliquid aduerſi acciderit præſentem opem, ac ſalutem precamur, ſed officij cauſa honorem ſalutando habemus. Sed, vt ſe cùmque res haberet, hodie quoque mos iſte vrbanitatis obſeruandus eſt, præcipuè in viros Magnates, & Eccleſiæ Præſules.

2 Vide Ariſtotelem *probl.*7. 9. 11. *ſect.*33. & *in hiſt. animal. lib.*1. *cap.*11. Alexand. ab Alex. *lib.*2. *gen. dier. cap.*26. Ariſtenet. *ep.*5. *lib.*2. Polid. Virgil. *de inuent. rer. lib.*6. *c.*11. Franc. Fernand. *in didaſc. cap.*13. Homer. *in Odyſ. lib.*17. *v.*541. Theocr. *idyl.*7. *v.*96. & *idyl.*18. *v.*16. Catul. *de Acm. & Septim.* Propert. *lib.*2. *eleg.*3. Plin. *lib.*28. *cap.*2. Auguſt. Niph. *de augur. lib.*2. Apul. *de aſin. lib.*9. Ammian. *in antholog. lib.*2. *cap.*13. *epigr.*11. Plutarch. *de Homer. & de Socrat. gen. & in Temiſtocle*, Io. Pontan. *de ſerm. lib.*4. *cap.*9. Lel. Biſciol. *in hor. ſubſec. tom.*1. *lib.*1. *c.*6. & *tom.*2. *lib.*11. *cap.*5. Xenoph. *de exped. Cyri lib.*3. S. Auguſt. *ſerm. de temp.*241. & *de doctr. chriſt. lib.*1. Albert. Magn. *de animal. lib.*1. *tr.*2. *cap.*8. Carol. Sigon. *de Regn. Ital. lib.*1. Athen. *lib.*2. *cap.*51. Petron. Arbitr. *pag.*115. Baron. *tom.*7. *an.*690. Gulielm. Durand. *in ration. diuin. Offic. lib.*6. *cap.*102. Nicol. Godign. *in vit. Syluerij lib.*2. *cap.*11. Tull. *de diuin. lib.*2. Herodot. *lib.*6. *de Hippol.* Iul. Frontin. *lib.*1. *cap.*12. Io. Sauar. in *Sydon.* Apollin. *lib.*7. *ep.*1. *pag.*392. Georg. Erard. *in Petron. pag.*671. Paul. Monach. Caſinen. *hiſt.* Gulielm. Mimaten. & alios.

CONSVLTATIO CCXXI.

An Epiſcopus poſſit totam Communitatem ab abſtinentia carnium ſoluere in quadrageſimali ieiunio ob caritatem, vel penuriam piſcium? Vbi, quibus in caſibus diſpenſare poſſit, & quo pacto?

REſpondeo, non poſſe, niſi exiſtente iuſta, graui, & communi cauſa. Rationes præcipuè duæ ſunt. Altera, quia diſpenſatio in lege Superioris eſt nulla, non exiſtente cauſa. Ieiunium quippe quadrageſimale eſt de iure diuino, vt aliqui ſentiunt, ſiue de iure canonico, vt docent communiter Doctores. Cauſa autem aſſignata non poteſt eſſe iuſta quoad omnes; quia in ciuitate plures ſunt diuites, & quamplures alij, licèt pauperes, ſunt tamen aſſueti cibis quadrageſimalibus. Altera, quia diſpenſatio ieiunij quadrageſimalis non ſpectat ad Epiſcopum ex iure ſpeciali, ſed ex conſuetudine, quæ fuit inducta quoad ſingulares perſonas ob periculum in mora, atque ideò non ſe extendit ad diſpenſandum cum tota communitate. 1

Solùm igitur poſſent Epiſcopi diſpenſare tempore peſtis, vel ingentis famis, & ita, vt non poſſit fieri recurſus ad Summum Pontificem. Nam quando recurſus requirit aliquot dies, damnum ex recurſu eſſet notabile, nec poſſet repræſentari ſtatus cauſæ, in qua deberet fundari diſpenſatio, & ideò cenſetur Epiſcopo conceſſa facultas in his caſibus diſpenſandi, tanquam ea, quæ non poteſt prudenter executioni demandari à Pontifice, tametſi ne tempore quidem peſtis hoc admittant Marchin. *de peſt. par.*6. *cap.*2. *num.*6. Nazar. *tom.*2. *opuſc.*7. *caſ.*1. Dian. *p.*10. *tr.*14. *reſol.*3. At fuiſſe ab Epiſcopis eo tempore diſpenſatum, teſtes ſunt Acta Panormitana penes Homob. *vol.*1. *conſ. par.*2. *reſp.*57. tenetque Palac. *in* 4. *d.*15. *diſp.*8. *par.*4. *concl.*5. aſſerens anno, quo ſcribebat, cùm Luſitanis diſpenſatum ab Epiſcopis, vt ederent carnes in quadrageſima. Hinc à Sede Apoſtolica diſpenſationes eiuſmodi fuerunt aliquando conceſſæ, aliquando denegatæ iuxta qualitatem locorum, & perſonarum, adhibito conſilio Theologorum, ac Medicorum. 2

Non obſtat *cap. Conſilium de obſer. ieiun.* Tum, quia ibi non agitur, an Archiepiſcopus Bracharenſis rectè diſpenſauerit, cùm nulla in eo caſu interceſſerit diſpenſatio, ad factum ipſum. Tum, quia loquitur tempore, quo tantæ famis inedia ingruebat, quòd magna pars populi propter inopiam annonæ periret, & ideò carnes comedere ſunt coacti. 3

Minus obſtant Doctores contrarij. Quia ſunt intelligendi de diſpenſatione quoad ſingulares perſonas, non autem quoad totam communitatem. 4

* * *

CON-

CONSVLTATIO CCXXII.

Cùm in decretis de celebrat. Miſſar. in §. An hæc *prohibeatur, ne in poſterum onera perpetua Miſſarum ſuſcipiantur ſine Superioris ſæcularis, vel regularis licentia in ſcriptis obtinenda ſub pœnis ibi præſcriptis, quæritur,* An acceptationes factæ ſine huiuſmodi licentia ſint nullæ, & inualidæ?

1 AFfirmat Paſqualigus *de ſacrif. leg. quæſt.*1108. *à num.*3. ea ratione, quia licentia præfata non requiritur, vt ſimplex conſenſus, ſed vt auctorizans. Quando autem conſenſus interuenit, vt auctorizans, requiritur ad validitatem actus ad tradita per Abb. *in cap. Cum nos num.*5. *de ijs, quæ fiunt à Præl.* Felin. *in cap. edoceri num.*7. *&* 8. *de reſcript.* Lambert. *de iurepatr. lib.*1. *quæſt.*9. *princ. ar.*1. *num.*91. & Rot. *deciſ.*331. *num.*6. *p.*4. *rec.* Idque variè confirmat, & præcipuè, quia licentia huiuſmodi cenſetur inducta pro forma. Nam tunc forma cenſetur inducta, quando inducitur aliquid ſeruandum, quod de iure communi non requiritur, vt obſeruant Aretin. *in l.*1. *ff. de lib. & poſth.* Felin. *in cap. Cùm dilecta num.* 10. *de reſcript.* Anchar. *conſ.*36. Duran. *deciſ.* 18. *num.* 17. Decreta autem *de celebrat. Miſſar.* dum pro ſuſceptione oneris perpetui Miſsarum requirunt hanc licentiam, inducunt aliquid, quod non eſt neceſſarium de iure communi, ac proinde inducunt formam.

2 Poterat hoc ipſum etiam confirmare ex clariſſima *l. non dubium C. de leg.* qua Theodoſius, & Valentinianus Cæſares conſtituunt, vt actus quicunque à lege prohibitus cenſeri debeat nullus ipſo iure, & facto his verbis: *Nullum pactum, nullam conuentionem, nullum contractum inter eos videri volumus ſubſecutum, qui contrahunt lege contrahere prohibente. Quod ad omnes etiam legum interpretationes tam veteres, quàm nouellas trahi generaliter imperamus, vt legiſlatori quod fieri non vult tantum prohibuiſſe ſufficiat, cæteraque quaſi expreſſa ex legis liceat voluntate colligere, hoc eſt, vt ea quæ lege fieri prohibentur, ſi fuerint facta, non ſolùm inutilia, ſed pro infectis etiam habeantur, Legiſlator fieri prohibuerit tantùm, nec ſpecialiter dixerit inutile eſſe debere, quod factum eſt, ſed & ſi quid fuerit ſubſecutum ex eo, vel ob id, quod interdicente lege factum eſt, illud quoque caſſum, atque inutile eſſe præcipimus.* Ac etiam, quòd actus prohibitus ex naturali lege ſit nullus, quia voluntas inferioris non poteſt eſſe efficax contra voluntatem Superioris, quæ actui reſiſtit, cùm illum prohibet.

3 At ego contra cenſeo, idque ex eo, quòd lex canonica prohibens tantummodò aliquid fieri, illud non irritat, niſi expreſsè, vel æquiualenter, ſi fiat, irritum fore decernat. Ita Turrecr. *in can. non oportet* 1.33. *q.*4. *ad* 2. Palud. *in* 4. *d.*34. *q.*1. *ar.*1. *concl.*4. Richard. *in* 4. *d.*32. *ar.*5. *q.*2. D. Anton. 3. *p. tit.*1. *c.*16. Syluest. *v. matrimonium* 7. *q.*1. *dict.*3. Alex. de Neu. *in cap. penult. num.*21. *de ſponſ. impub.* Sanch. *de matr. lib.*7. *diſp.*2. *numer.*10. vbi Decij, eiuſque ſequacium opinionem minus veram appellat Suarez *de legib. lib.*5. *cap.*29. *num.*1. *& ſeqq.* Salas *eod. tr. diſp.*16. *ſect.*8. Arriag. etiam *de legib. diſp.*23. *ſect.*5. *n.*51. Layman *lib.*1. *tr.*4. *cap.*16. *num.*3. Boſſ. *in moral. tit.*19. *num.*72. *&* 87. & apud eum Villalobos, & Caſtropalaus, Bonac. *pariter de legib. diſp.*1. *quæſt.*1. *pun.*7. §.7. *num.*8. Martinez *p.*2. *q.*96. *ar.*4. *dub.*13. *concl.*2. Mendoza *lib.*1. *de pact. cap.*4. *n.*41. & Farinac. *in fragm. v. lex num.*189.

4 Patet multis argumentis. Primò, quia per ſe ex natura rei aliud eſt prohibere, aliud irritare. Nam prohibere eſt præcipere, ne aliquid fiat; irritare verò eſt velle id, quod lege fieri prohibetur, ſi fiat, eſſe inutile, ac pro infecto haberi. Sic matrimonium prohibitum eſt fieri tempore interdicto *tot. tit. de matrim. contr.* Item inter compatres ex catechiſmo, *cap.*2. *de cognat. ſpir. in* 6. ac item poſt ſimplex votum caſtitatis, *cap. vnde vot. eod. lib.* & cum quovis alio impedimento impediente. Et tamen in omnibus hiſce caſibus contractum eſt validum. Sic quoque ante Concilium Tridentinum matrimonium clandeſtinè contractum, quod Sancta Dei Eccleſia ex iuſtiſſimis cauſis ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit, erat ratum, & verùm ex eodem Trid. *ſeſſ.*24. *cap.*1. *de ref. matrim.* Conſecratio facta per Epiſcopum alienum, licèt prohibita, valet. Sententia lata ſub conditione, quanquam prohibita, eſt valida, *cap. biduum* 2. *q.*6. Venditio rei, quam quis Deo vouit, promiſſio facta meretrici pro vſu corporis, matrimonium cum vna poſt inita ſponſalia cum alia, & id genus plura prohibita ſunt, ſed tamen valida.

Secundò. Quia non extat aliqua lex canonica, per 5
quam ſtatuitur, quòd actus ex eo, quòd ſit prohibitus, ſit nullus, ſed potiùs per eam decernitur, quòd ex ſimplici prohibitione actus non cenſeatur nullus, niſi lex illum prohibeat cum decreto irritante. Quare Innocentius III. *in cap. ad Apoſtolicam de Regul.* dixit, quòd multa fieri prohibentur, quæ ſi fuerint facta, obtinent firmitatem, & *in cap. Si ſolis de conceſſ. præb. in* 6. decernitur, puniendum eſſe Ordinarium, ſi contra mandatum Apoſtolicum faciat, non autem eſſe irritum, ſi faciat, niſi fuerit decretum irritum, ac manè, quòd fieret contra ipſum. Conſtatque ex ſtylo Pontificum, qui quando volunt id, quod prohibent eſſe nullum, prohibendo apponunt decretum irritans, quo declarant mentem ſuam eſſe nedum, vt aliquid non fiat, ſed, vt ſi fiat, ſit nullum.

Hinc facilè reſpondetur ad obiecta. Cùm enim huiuſ- 6
modi oneris Miſſarum ſuſceptio, omiſſa hac ſolemnitate, valida eſſet ex iure communi, ab eo recedendum non eſt abſque manifeſto decreto irritante. Decreta autem *de celebr. Miſſar.* non irritant manifeſtè hanc ſuſceptionem. Vnde tunc ſolùm licentia habetur, vt auctorizans, & pro forma, quando lex ſtatuit formam ſubſtantialem actus, ſecus quando ex ea colligitur ſolam formam, & modum, vt rectè fiat, præſcribi.

Lex verò illa *non dubium, C. de legib.* viſa eſt iuriſperitis 7
duriſſima, & vt eam ſuſtineant ita limitant, atque diſtinguunt, vt penitus deſtruant. Satis nobis eſt, illam eſſe purè ciuilem, atque adeò non obligare Eccleſiaſticos, neque vim habere irritandi eccleſiaſticos actus. Quam D. Gregorius *lib.*7. *indict.*2 *ep.*7. & habetur *can. Imperialis* 25. *q.*2. non acceptauit, vt habeat vim in legibus eccleſiaſticis, ſed ea vſus eſt ad confirmandum, quòd teſtamentum contra legem ciuilem factum non debeat ſuſtineri, eſſeque hodie conſuetudine abrogatam docet Molin. *tom.*1. *de iuſt. diſp.*88. §. *Ad confirmationem*, addens, quòd eſſet ſanè intolerabilis, attenta iuris poſitiui amplitudine, multiplicibuſque prohibitionibus. Et præter alia, quæ Doctores in eam dicunt, benè Syluest. *v. lex. q.*28. cùm Panormitano, & Cardinali *in Clem.*1. *de reſcript.* ait, legem illam ſolùm habere locum, quando legiſlator prohibet aliquid non apponendo pœnam, ſecus autem quando præter prohibitionem, progreditur vlterius ad pœnas iniungendum, vt in hoc caſu.

Prohibitio autem Superioris reſiſtit tantùm exercitio 8
actus, quem præcipit non fieri. Vnde ſi ſit, illicitè ſit, quia illi reſiſtit voluntas Superioris, non verò reſiſtit valori actus, ſi fiat, ideòque eſſe poteſt, quòd ſit prohibitus, & tamen ſi fiat, non ſit inanis. Vnde non eſt verum, quòd nullitas ſit naturalis pœna actus prohibiti, vt voluerunt Decius, & Baldus apud Suarez *lib.*3. *de legib. cap.*25. *n.*24.

Adducitur denique in contrarium *regula* 64. *de reg. iur.* 9
in 6. ibi: *quæ contra ius fiunt, debent pro infectis haberi.* Quod eſt deſumptum *ex l. pacta, C. de pact.* At eſſe id falſum iam ſupra varijs exemplis luculenter demonſtrauimus, vt proinde Gloſſa regulam hanc limitet in ijs tantum, in quibus ratio prohibitionis eſt perpetua. Quod placuit Tabienæ, Armillæ, Goffredo, Iaſoni, Vantio, Baldo, & alijs apud Suarez *d. lib.*5. *de legib. cap.*25. *num.*7. Sed perperam. Nam matrimonium habentis votum caſtitatis, & impedimentum cognationis ex Catechiſmo eſt prohibitum ex cauſa perpetua, & tamen ſi fiat, eſt validum. Aliqui eam limitant, vt non valeat, quatenus lex illa, vel alia in contrarium decernat actum non eſſe irritum. At extra mentem Canonis. Quia lex prohibens

Digitized by Google

matrimonium habentis votum caſtitatis ſimplex, vel ante Concilium matrimonium clandeſtioum erat lex purè prohibens. Quidam reſpondent, regulam inrelligi de illis actibus, qui directè ſuut contra ius. Sed id eſt cootra leges prohibentes actus, quorum exempla dedimus. Sunt qui aiunt, illam valere ſolùm in actibus contra legem dantem formam ſubſtantialem actui. Multi, quòd intelligatur de actibus geſtis contra legem nedum prohibentem, ſed irritantem. Nonnulli, quòd actus prohibiti irritari debeant, ſi hoc fieri poteſt, ac expedit. Quamplures, inter quos Suarez cum quo errare malo, quam cum alijs vera ſentire *d. lib. 5. de legib. cap. 29. in fine*, quòd intelligatur ſine limitatione, vt detur ad inſtructionem Iudicum, & ſic loquatur in iudicio fori contentioſi, nimirum, vt id, quod fit contra legem, habeatur pro infecto, ſeruato ordine iuris, vt ſi eſt nullus ipſo iure, declaretur talis, vel ſi non eſt talis diſſoluatur, ſi eſt diſſolubilis, & ſi expedit illum diſſoluere. Illud verò *cap. fin. de pact.* loquitur de pactis turpibus, aut rei turpis, & impoſſibilis, quæ nullam obligationem inducunt. Item de actibus ſua natura malis, vnde prohibentur, quia mali, non de actibus ab intrinſeco malis, quia prohibiti.

10 Atque ita in hac ſpecie declaratum inuenio à Sac. Congregatione Concilij in Romana 16. Ianuarij 1644. ſcilicet acceptationes huiuſmodi oneris Miſſarum ſine licentia Superioris non eſſe nullas, neque inualidas.

CONSVLTATIO CCXXIII.

An locatio Caſalium diſtrictus Vrbis, atque eiuſmodi comprehendatur in Extrauagante Ambitioſa de reb. Eccleſ. non alienandis?

1 QVamvis in *Extrauag. Ambitioſa Pauli Secundi de reb. Eccleſ. non alien.* expreſsè prohibita ſit locatio, & conductio omnium rerum, ac bonorum eccleſiaſticorum vltrà triennium, vſus tamen interpretatus eſt, illam non comprehendere Caſalia diſtrictus Vrbis, & eiuſmodi, quæ intra nouem annos, & non anteà trinam omnium fructuum reſponſionem dare ſolent ita, vt nouennium hac ratione ſit in eis habendum pro triennio. Vnde nouennales eorumdem locationes, etiam ſine beneplacito Apoſtolico validæ fuerunt iudicatæ à Rota coram Clemente VIII. in Romana reſciſſionis contractus 28. Nouemb. 1580. animaduerſo etiam idem priùs adnotaſſe Nicolaum Aragonium Siculum, inter Auditores admiſſum menſe Februarij 1529. ac retuliſſe Ioannem Antonium Capiſuccum Romanum admiſſum anno 1550. & quinquennio nondum elapſo, renunciatum Cardinalem à Paulo IV. Patruum Eminentiſſimi Domini mei Raymundi Capiſucci nuper ad porpuram euecti, in quo certant pari certamine dubia victoria nobilitas, ſapientia, religio, & iterùm coram Litta in Veliterna affictus 10. Decembris 1593. quorum integras deciſiones dabimus. Nam Marcheſ. *par. 1. fol. 109.* prioris ſolùm initium impreſſit, vniuerſa deciſioois ſubſtantia penitus omiſſa, poſterioris autem non impreſſæ tantùm meminit Antooellus *de regim. Eccleſ. Epiſcop. lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 6.* Quare io Compendio Deciſionum Rotæ circa alienationes rerum Eccleſiaſticarum, quòd olim manuſcriptum circumferebatur per manus Curialium, qui io ſcrinijs illud cuſtodiebant, mox verò impreſſum à Theodoſio Rubeo *Singul. Rot. tom. 2. par. 4. ex fol. 241. num. 32.* & à Riccio *collect. 1354. p. 7. pag. 462. col. 2.* leguntur hæc verba, excerpta ex dicta deciſione Clementis VIII. *limita in locationibus Caſalium cùm ſingulo anno fructus non afferant, nam tunc triennium intelligitur de tribus recollectis, non autem de tribus ſolis annis.*

2 Neque id vnquam S. Rota in dubium reuocauit quoad dicta Caſalia, immò pro certo ſuppoſuit coram Gypſio in Romana affictus 8. Februarij 1593. *deciſ. 727. par. 4. diuer.* dum loquens de Caſali ad nouennium locato per Capitulum, & Canonicos S. Mariæ in Via lata dixit *num. 3. ſatis demonſtratur ex eo, quòd ſecundùm communem vſum, & artem cultum eorum Caſalium nouem anni requiruntur pro tribus integris recollectis*, vt benè deducitur in *Romana reſciſſionis contractus coram S. D. N. 28. Nouembris* 1580. & coram Iuſto in Nepeſina affictus 14. Martij 1601. §. *& tollit omnem difficultatem, quia in Caſalibus Vrbis integri fructus non percipiuntur vno anno, ſed ſingulo triennio, certa locatio facta ad nouem annos, dicitur locatio ad triennium. Quod tenuit Rota coram S. D. N. in Romana reſciſſionis contractus* 28. *Nouembris* 1580.

Solùmque negauit trahi poſſe ad alia prædia, ex quibus integri fructus percipiuntur quolibet anno coram Millino in Tiburtina locationis 5. Decembris 1597. agente de bonis Abbatiæ Sublacenſis circa fontes Amenſis *deciſ. 157. num. 4.* ibi: *Alia limitatio, quòd locatio ſuſtineretur, quia conſiſtit in terris, & olmetis, ex quibus non percipiuntur fructus quolibet anno, vt fuit reſolutum in cauſa Romana reſciſſionis contractus 28. Nouemb. 1580. corā S. D. N. tunc Rotæ Auditore, & poſteà in cauſa Veliterna Caſalis coram Litta, & in alijs cauſis, viſa eſt Dominis applicanda. Quia vltrà terras, & olmeta ſunt etiam alia comprehenſa, ex quibus percipiuntur fructus quolibet anno.* Et coram Pirouano in Romana, ſeu Tarracinen. affictus 27. Ianuarij 1627. *deciſ. 215.* apud Poſt. *de manut. num. 14. poſt med.* ibi: *Nec replicatio vrgere videtur ex allegata Vrbis conſuetudine, quòd locationes fieri ſoleant vltrà triennium, & quidem validè reſpectu caſalium, quæ nonniſi de triennio in triennium reddunt fructum, Rota in Romana reſciſſionis contractus 28. Nouembris 1580. coram Clemente VIII. Quia, quicquid ſit quoad Caſalia, quæ vniformem habent culturam, ſecus verò quoad bona huius Abbatiæ*, ſcilicet Foſſæ nouæ in finibus Ditionis Eccleſiæ cum Regno Neapolitano, *quæ eiuſdem qualitatis non apparent*. Et coram Cardinali Cerrado in Tiburtina affictus 19. Iunij 1648. ita loquente de ſublocatione fornacium calcariarum, & bonorum Tiburis, ſpectantium ad Abbatiam S. Laurentij, *Minus obſtat, quòd diſpoſitio dictæ Extrauagantis non habeat locum in locationibus Caſalium exiſtentium in diſtrictu Vrbis, vt fuit dictum in Romana reſciſſionis contractus 28. Nouembris 1580. coram ſa. me. Clemente VIII. quia dictæ deciſiones procedunt in illis bonis, quorum redditus ſingulis duntaxat triennijs, vel quinquennijs percipiuntur, ea enim non quidem negantur, ſed ita intelliguntur ſub eadem Conſtitutione non comprehenſa, vt pro tribus integris recollectis locari poſſint ita, vt quod de alijs ſtatuitur ad triennium, de illis ad nouennium, vel quindecim annos ex Pontificis intentione cenſeatur ſtatutum, cùm ad hunc effectum ſingula triennia, vel quinquennia habeantur pro vno anno. Itaque non applicantur ad ea, quorum redditus, ſingulis annis, immò ſingulis diebus, qualia ſunt hæc, percipiuntur.*

Nec quicquam refert, quòd fructus herbatum quotannis percipi poſſint in caſalibus Vrbis, quamvis vnica agrorum cultura ſoleat tantùm fieri intra triennium. 4
Nam cùm maiori ex parte conſtent agris ſuapte natura addictis ſationi frugum, licèt habeant prata, ex quibus quotannis fœnum colligitur, poſſintque herbæ tam hyemales, quàm æſtiuæ terrarum, dum vacant à cultura, locari pro paſcuis animalium, ſufficit tamen, quòd reſpectu culturæ agrorum nequeant integri fructus vnoquoque anno percipi ita, vt tres integræ recollectæ omnium fructuum exigant ſpatium nouennij, habendi pro triennio, vt illas perfectè includat. Hinc Nauar. *in com. de alien. rer. Eccleſ. num. 21.* dum ait, quòd in regionibus, in quibus prædia non ferunt communiter iuſtum fructum quotannis, locantur ad plures annos, innuit ad hoc ſufficere, quòd iuſtus fructus, hoc eſt integer, non percipiatur ſingulis annis, cum quo ſentiunt Azor. *inſtit. mor. par. 2. lib. 7. c. 10. q. 8.* & clariùs *lib. 9. c. 2. q. 2.* vbi quæſito, an poſſeſſio Eccleſiæ, quæ iuſtum fructum reddere quotannis non ſolet, poſſit vltrà triennium locari, affirmatiuè reſpondet cum Nauarro *loc. alleg.* etiam ad nouē annos quandocunque poſſeſſio talis eſt, vt iuſtos fructus ferre non ſoleat, niſi tertio anno. Animaduertendo, ſatis eſſe, quòd iuſtum, nempè integrum fructum non reddat ſingulis annis, Gutier. *can. quæſt. lib. 1. c. 8. n. 13.* exemplificans in agro Epiſcopatus Cantuarienſis, præcipuè conſiſtente in cultura ita, vt triennium accipi deberet in vniuerſa locatione pro ſexennio, & Caldas

de

Digitized by Google

de emphyt. extinct. lib.4.cap.2. num.31. explicans triennium accipi pro tempore, quo colliguntur tres fructus integri, quam integritatem vnicæ recollectionis ponderauit etiam Rota in ſuperius allegatis deciſionibus coram Gypſio, Iuſto, & Corrado ita, vt non ſufficiat aliquos fructus quotannis percipere, niſi integri ſint, nempè conſtituant integram recollectionem vniuerſorum fructuum conſiderabilem, etiam quoad fruges ex agrorum cultura, quæ in Caſalibus Romanis triennio, & non prius abſoluitur, quamuis herbarum fructus annuatim colligatur.

5 Quo fit, vt quodlibet triennium in illis habendum ſit pro vnica recollectione vniuerſorum fructuum terræ adeò quod ſingula triennia enumeranda pro vnico anno non excedant tempus dictæ Extrauagantis, ſi locatio fiat ad nouennium iuxta theoricam Couar. *var.lib.2.cap.16. num.6.* quam præter Nauarrum & alios præcitatos probarunt etiam Quaranta *in Sum. Bullar. v. alienatio rerum Eccleſiæ num.17.* Zerol. *in pr. Epiſc. p.2. eod. v. num.15.* Genuen. *in prax. Archiep. cap.61. num.11.* Mantic. *de tacit. lib.5. tit.3. num.22. & tit. 23. num.32.* Gratian. *diſcept.238. num.29.* Rebell. *de oblig. iuſt. lib.14. quæſt.5. num.12.* Leſſ. *de iuſt. & iur. lib.2. cap.24. dub.6. num.30.* Soptan. apud Filiuc. *tr.44. cap.2. quæſt.2.* Em. Sa *v. conductio num.14.* Bonacin. *tom.1. de alien. bon. Eccleſ. diſp. 2. q. vn. pun.2. num.24.* Barboſ. *de offic. Epiſcop. p.3. alleg.95. num.4. & de iur. Eccleſ. tom.2. lib.3. cap.30.* Ricc. *in pr. p.2. reſol.111. num.1. & 2.* Vgolin. *de poteſt. Epiſcop. cap. 14. §.7. poſt num.12.* Boſſ. *tom.3. de alien. rer. Eccleſ. tr.18. num.325.* Pyrr. Corrad. *de diſpenſat. lib.9. cap.1. num.14.* Tondut. *reſol. benef. cap.66. num.11.* Antonel. *de regim. Eccleſ. lib.1. cap.5. §.1. num.5. & 6.* Alex. Raudenſ. *deciſ. Piſan.22.* & Rota in deciſionibus adductis, quæ ſunt huiuſmodi.

6 Romana reſciſſionis contractus Lunæ 28. Nouembris 1580. coram Hyppolito Aldobrandino, mox Clemente VIII. Domini cenſuerunt, locationem rerum Eccleſiæ, quantumuis factam ad nouennium, eſſe validam. Nam circumſcripta Extrauagante Pauli Secundi, res non haberet difficultatem iuxta notata communiter per Bartol. *in Clem.1. de reb. Eccleſ. non alien.* Alex. *conſ.13. ſiue 17. num.23.* Dicta autem Extrauagans non obſtat, cùm in ea parte, in qua prohibet locationes vltra triennium non ſit vſu recepta reſpectu locationum Caſalium diſtrictus Vrbis, vel ſaltem vſus interpretatus ſit, quòd illud triennium de iure ex his, quæ mox dicentur, intelligatur de illis rebus, quæ ſingulo anno fructum afferunt. Vnde cùm Caſalia non ſint huiuſmodi, ſtante conſuetudine circa culturam illorum, cùm ſecundùm communem artem culturæ ad hoc, vt fiant duæ integræ recollectæ ſecundùm artem colentium, ſint neceſſarij nouem anni, vt benè deducunt teſtes examinati pro parte dominorum de Scappucijs, & in ſimili videmus quando res non reddit fructus, niſi ſingulo triennio, eo caſu triennium intelligitur de tribus recollectis, & ſic de nouem annis, Couar. *var. reſol. lib. 2. cap.16. num.6.* & facit doctrina Baldi *in l. legem in fin. & l. eadem num.6. C. locat.* Alex. *in l. diuortio §.1. num.10. ff. ſolut. matr.* & ibi Iaſ. *in §. quod in anno num.6.* Iaſ. & Dec. *in auth. qui rem, C. de Sacroſ. Eccleſ.* Maximè quia cùm vtilius ſit conducentibus conducere Caſalia ad omnes fructus ad triennium, quàm ad nouennium, & locare damnoſum, vt benè per bonas rationes probant ijdem teſtes valdè nobiles, & admodum periti, ſi contrarium diceremus, ſolemnitas dictæ Extrauagantis inducta in fauorem Eccleſiarum, in earum odium redundaret, & ita etiam retulit vnus ex Dominis reperiſſe bo. me. Aragoniam annotaſſe, Paulinam non eſſe in vſu quoad locationes Caſalium, vt ſibi retulit Capiſuccus.

7 Non obſtat, quòd aliqui abſtinuerint confirmare ſimiles locationes. Quia, vt plurimùm, id factum reperitur in locationibus fac[illegible] beneficiatis particularibus, non propter Extrauagan[illegible], ſed ad hoc vt contractus liget ſucceſſores, etiam vbi ceſſat tale periculum vacationis; aliquæ ſi fuiſſent confirmatæ id potius fieri ad abundantem cautelam, non autem exinde poteſt inferri, quòd ſit neceſſarium, *l. teſtamentum C. de teſtam.* Caſſad. *deciſ.3. vt lit. pend. num.8.*

Non obſtat ſententia lata in alio Tribunali, quia exemplis non indicamus.

8 Veliterna afflictus Veneris 10. Decembris 1593. coram Litta. Dubitatum fuit, an locatio eſſet nulla, & dubium faciebat hoc in caſu, quia reperitur facta ad nouennium, & eſt de bonis Eccleſiæ, vnde videbatur facta contra diſpoſitionem Extrauagantis Pauli Secundi, & augebatur dubietas ex eo, quòd fuit reſeruatum beneplacitum Sedi Apoſtolicæ per partes, & tamen non conſtat interueniſſe.

9 Quibus tamen non obſtantibus, Domini reſoluerunt, validam eſſe hac ratione, quia prohibitio alienationis vltra triennium, de qua in dicta Extrauaganti, intelligitur reſpectu bonorum, quæ ſingulo anno colono reſpondent de integro fructu, non reſpectu Caſalium diſtrictus Vrbis, quæ notum eſt intra nouem annos, & non prius trinam fructuum reſponſionem dare, quo fit, vt hoc in caſu nouennium pro triennio reputetur, ſtante quòd triennium capiatur pro tribus recollectis, Couar. *var. lib.2. c.16. num.6.* & in terminis fuit deciſum in illa Romana reſciſſionis contractus 28. Nouembris 1580. coram Sanctiſſimo.

10 Non obſtante dixerunt Domini, quòd partes reſeruauerint beneplacitum Sedis Apoſtolicæ. Quia fuit facta talis reſeruatio ad abundantem cautelam, credentes illud neceſſarium fore. Vnde inducta ad vnum finem & effectum, contrarium eius operari non debent, *l. qui hominum ff. ſol. matr. & l. ſi certis, C. de pact.* Nec reſeruatio beneplaciti in contractu, quem partes putabant inualidum ſine tali confirmatione, ipſum contractum inualidum reddit, vbi aliàs contractus ipſe abſque tali reſeruatione ſit validus, *l.3. ff. de teſtam. mil. cap. bono de elect.* Felin. *in cap. Cum ordinem col.2. circa med. de reſcript.* Creſcent. *dec.189.* Sed hæc hactenus.

CONSVLTATIO CCXXIV.

1 CVm Sacra Congregatio Concilij, & aliquando etiam Sac. Congregatio, Epiſcoporum, ac Regularium negotijs præpoſita Canonicis de eorum Eccleſia benemeritis ſoleat concedere indultum his verbis conceptum: *Sacra Congregatio Eminentiſſimorum S.R.E. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum, authoritate, &c. attenta relatione Eminentiſſimi Titularis benignè indulſit, vt Orator laudabili ſeruitio quadraginta annorum de ſua Eccleſia optimè meritus; officijs diuinis intereſſe in poſterum minimè teneatur, & nihilominus fructus omnes ſui Canonicatus, nec non diſtributiones quotidianas percipiat, non ſecus ac ſi omnibus officijs diuinis perſonaliter intereſſet.*

2 Vel ita. *Sacra Congregatio cenſuit, concedendam eſſe petitam Iubilationem, attenta graui ætate ſeptuaginta trium annorum, & laudabili ſeruitio quadraginta duo annorum præſtito, nec non relatione Ordinarij.*

3 Siue hoc modo: *Ponderatis ſeruitio triginta annorum, ætate ſeptuaginta octo annorum, morbis, & alijs qualitatibus N. N. Canonici, benignè indulſit, vt diebus ferialibus intereſſe non teneatur choro, & nihilominus percipere poſſit reditus & diſtributiones quotidianas ita tamen, vt diebus dominicis, ac feſtis intereſſe non omittat.*

4 Aut in hunc tenorem: *Attenta relatione Epiſcopi &c. benignè indulſit, vt, veris exiſtentibus narratis, orator ſenio confectus, ac diuturno & laudabili ſeruitio de Eccleſia benemeritus, à ſua reſidentia poſſit in poſterum abeſſe, & nihilominus fructus omnes ſui Canonicatus percipere, necnon & diſtributiones quotidianas, non ſecus ac ſi horis omnibus diuinis perſonaliter intereſſet.*

5 Cunque huius gratiæ plenarium effectum, qui illam obtinent conſequi nequeant ob difficultates, quæ ab alijs Canonicis in dies excitantur, ideò pro earum reſolutione quæritur.

1 *An ijs debeantur diſtributiones, quæ manualiter diſtribuuntur Canonicis, proceſſionibus, ac diuinis officijs in nocte Natalis Domini noſtri Ieſu Chriſti, & in feſtiuitatibus titularis Eccleſiæ intereſſentibus?*

2 *An ipſis debeantur diſtributiones, quæ diſtribuuntur inter intereſſentes Capitulis, quales ſunt laudemia, & quindennia,*

non

Digitized by Google

non obſtante quadam prætenſa conſuetudine eiuſdem Eccleſiæ, quòd non dentur infirmis?

3 *An ijdem participare debeant de diſtributionibus, quæ ob aliorum abſentiam Canonicis intereſſentibus accreſcunt?*

4 *An ſaltem pro tempore, quo perſonaliter inſeruiunt, participare debeant de huiuſmodi augmentis, ſiue accreſcentijs, prout alij intereſſentes participant?*

5 *An ipſis abſentibus dari debeant diſtributiones anniuerſariorum?*

6 AD primum. Cum ex indulto Canonicus participare debeat de omnibus diſtributionibus ſui Canonicatus non ſecus ac ſi perſonaliter omnibus diuinis officijs intereſſet, & quamplurium Eccleſiarum, præſertim Vrbis conſuetudo, & ſ.m. B.Pius V. conſtitutione ſua 41. omnes & quoſcunque fructus, reditus, prouentus, iura obuentiones, & emolumenta quæcunque in quibuſuis rebus conſiſtant, ad Capitulum & menſam earundem communiter ſpectantia, & pertinentia applicauerit, & aſſignauerit diſtributionibus quotidianis diſtribuendis, ac diuidendis inter Canonicos, diuinis officijs intereſſentes, ſequitur propterea, quòd Canonicus habens indultum participare debeat de diſtributionibus, ſiue ſint pro publicis ſupplicationibus, ſiue pro alijs diuinis officiis quouis anni tempore diſtribuantur, ea nempè ratione, quòd ex præfata Conſtitutione B. Pii V. omnes ſunt diſtributiones quotidianæ inter intereſſentes diuinis officiis diuidendæ, & ex communi maſſa proueniunt, vt probat Monet. *de diſtrib.p.2. q.3. num.*14. & Corrad. *de diſpenſ. lib.5. cap.6. num.*18.

7 Ad ſecundum. Cùm omnes fructus, iura, obuentiones, & emolumenta dictarum Eccleſiarum ſint in diſtributiones quotidianas redacta, dubitari nullo modo poteſt, quin indultum tribuens Canonicis omnes diſtributiones quotidianas, iſta quoque emolumenta comprehendat, illaque lucrentur, licèt Capitulis non interueniant, ſicut ea lucrantur, quanquam diuinis officiis non interſint, cum ſub nomine diuinorum officiorum veniant etiam Capitula, quibus propterea ſunt applicatæ diſtributiones, quæ ſolis diuinis officijs intereſſentibus tam de iure, quàm ex præfata Conſtitutione debentur, vt benè probant Monet. *d.q.3. num.*14. Garz. *de benef. p.3. cap.2. num.*549. & D. Fagnan. *in cap. licèt num.*171. *de præb.* Capitula enim fiunt propter ſeruitium Eccleſiæ, & cultum diuinum, & ideò permittitur in eis fieri diſtributio alicuius reditus maſſæ ex reſolutione Sac. Congregationis apud Monetam *loc.cit.* nomenque generale iurium, obuentionum, & emolumentorum comprehendit quamcunque ſpeciem redituum, prouenientium ex quocunque modo, etiam ex facto hominis, vti ſunt funeralia, & oblationes, atque ex ſigillo, ac ſimilibus, Gratian. *diſcept.* 867. *num.*30. *&* 31. Quinimo ſi Canonicis, qui habent indultum, debentur diſtributiones, quæ dantur intereſſentibus in choro, & horis Canonicis, multò magis debentur eæ, quæ conceduntur intereſſentibus Capitulis, inter quos diuiduntur laudemia, & quindennia cùm officium magis principale ſit officium chori, & cultus diuini, quàm officium aſſiſtendi Capitulis, vt rectè obſeruat Garz. *num.*550. *loc.alleg.*

8 Et ita, vt non obſtet prætenſa contraria conſuetudo, quòd infirmi non lucrantur diſtributiones in proceſſionibus, ac feſtiuitatibus prædictis, neque laudemia, & quindennia in Capitulis, & ſic neque eas debeant lucrari Canonici habentes indultum ob diuturnum ſeruitium.

9 Nam primò debet legitimè probari, non quidem ex fidibus, & atteſtationibus extraiudicialibus, Rot. *deciſ.*97. *num.*10. *&* 11. *p.8.rec.* Deinde eiuſmodi conſuetudo eſſet contra ius, ſcilicet contra textum *in cap.vn. de Cler.non reſid.in 6.* in quo conceduntur huiuſmodi diſtributiones infirmis, prout etiam in dicta Conſtitutione B.Pij V. §.*qui verò.* Contra autem ius commune requiritur conſuetudo præſcripta ſpatio quadraginta annorum, Monet. eodem in loco *queſt.*12. *num.*2. Rot. *deciſ.*11. *num.*8. *p.*8. *rec.* & in aliis paſſim, & quòd fuerit obtenta in contradictorio iudicio, quodque veriſimiliter deuenerit ad notitiam, & frequenter id contigerit ex latè traditis à Rot. *deciſ.*177. *num.*5. *p.*5. *rec.* Et ſemper debet eſſe rationabilis per textum *in cap.fin.de conſuet.* Cùm conſuetudo, quæ non eſt rationabilis curſu temporis non firmetur, Rot. *deciſ.*265. *num.*24. *d.p.*5. Immo amittit nomen conſuetudinis, vt notat Rub. *ad deciſ.*217. *num.*411. *p.9.rec.tom.*1. Non eſt autem rationabilis conſuetudo priuandi infirmos dictis diſtributionibus cùm aduerſetur vtilitati Eccleſiæ, vt probatur *ex cap.1. de Cler.ægr.* ibi: *Quia ſi alij eſſent eius exemplo deterriti, fortè non poſſet, qui militaret Eccleſiæ inueniri.* Et ideò Sac. Congregatio Concilii Tridentini cenſuit, non eſſe confirmandum, vti irrationabile, ſtatutum adimens infirmis dictas diſtributiones, etiam quæ veniunt per ius accreſcendi, vt teſtatur D.Fagnanus *in d. cap.licèt de præb.* & conſuetudinem in his terminis reprobat Rota *deciſ.*392. *num.*5. *&* *deciſ.*1129. *num.*8. *&* 9. coram Pegna. Ideoque tanquam irrationabilis, & contra æquitatem non debet attendi, Eugen. *conſ.*53. *num.*47. *& ſeq.lib.*2.

Præſertim cùm ſit inducta in præiudicium particularium, & in propriam vtilitatem inducentium, vt proinde præſumatur irrationabilis, & nullius valoris, Aret. *in cap. ſicut, col.4. de prob.* Hoſt. & Butr. *in cap. poſtulaſti de for. comp.* Prob. ad Monach. *in cap. Romana de ſuppl. neglig. Præl.* vbi ait, ab huiuſmodi conſuetudine poſſe appellari quandocunque, ſtante præcipuè decreto irritante *d.cap. vn.* & Conſtitutionis Pianæ, quòd irritat ab initio quicquid in contrarium agitur, Gonzal. *ad reg.8. gloſ.*67. *num.*12. Rot. *deciſ.*149. *num.*4. *p.2. diu.* *&* *deciſ.*31. *num.*7. *p.*5. *rec.* 10

Et in omnem caſum non poteſt extendi ad eos, qui gaudent indulto ex cauſa longi ſeruitij præſtiti, quanquam in fauorabilibus infirmo æquiparentur, cùm conſuetudo non extendatur ad ſimilia, & æquiparata, Rot. *deciſ.* 498. *num.7. in fin.p.1.rec.* Neque etiam ea identitate, vel maioritate rationis, Rota in Maioricen. Canonicatus 25. Iunij 1657. coram Meltio §.*hinc etiam*, dum præſertim agitur de conſuetudine irrationabili, & minus æqua, quæ quoad fieri poteſt, debet reſtringi, Rot. *deciſ.*497. *num.*7. *p.1.rec.* Et pro Eccleſijs Vrbis obſtaret amplius decretum irritans appoſitum in d. Conſtitutione Piana, ex quo omnis contraria conſuetudo irritatur, Rot. *deciſ.* 6. *num.*3. coram Buratto *&* *deciſ.*202. *num.*24. *p.9. rec.* 11

Poſtremò quia non verſamur in indulto conceſſo ex cauſa infirmitatis, ſed ob promerita diuturni ſeruitij quadraginta annorum. Differt namque indultum ex cauſa impedimenti, & ex cauſa meritorum. Veterani enim ob ſeruitium diuturnum eximuntur ab vlteriori onere, & retinent integra beneficia cum quiete & pace, vt eſt textus *in l.*1. *C. de veter. lib.*12. cuius diſpoſitio militat etiam in Clericis, qui dicuntur milites cœleſtis militiæ iuxta Gloſſam *in l.miles, ff. de re iud.* & ex pluribus firmat Monet. *d.p.2. queſt.*12. *num.* 62. qui *queſt.* 7. *num.* 21. meminit ſtatuti, ſiue Conſtitutionis ſynodalis pro veteranis beneficiatis in Cæſarauguſtano Archiepiſcopatu, non obſtante quauis conſuetudine, ſiue Conſtitutione. Certum autem eſt, conſuetudinem non extendi à perſona ad perſonam, neque à caſu, ad caſum, neque à re ad rem, Rot. *deciſ.*67. *num* 22. *&* *deciſ.*278. *num.*11. *p.8.rec.* *&* *dec.* 411. *num.*8. *&* 9. *p.* 9. *tom.*2. Maximè autem quando conſuetudo eſt contra ius, Doctores *in l.quod non ratione, & in l.de quibus, ff. de legib.* Archid. Gemin. Franch. & alij *in cap.fin. de conſuet. in 6.* 12

Quod etiam declarauit Sac. Congregatio Concilij. 13 Nam cum anno 1659. ob ſeruitium quadraginta annorum conceſſiſſet indultum D. Canonico Mario Maffeo, licèt ſub die 15. Ianuarij 1661. declaraſſet, ipſi deberi ea omnia, quæ infirmis Sacræ Baſilicæ Vaticanæ debentur, tamen ſub die 28. Maij eiuſdem anni cenſuit, non obſtante decreto præfato ſub die 15. Ianuarij, frui debere iubilationis indulto ad formam anterioris decreti ſub die 27. Septembris 1659. his verbis: *Die 28. Maij 1661. Sacra &c. cenſuit, Marium Maffeum Sacroſanctæ Vaticanæ Baſilicæ Decanum, non obſtante decreto Sac. Congregationis ſub die 15. Ianuarij proximè præteriti emanato, frui debere iubilationis indulto ad formam anterioris decreti eiuſdem Sac. Congregationis emanati ſub die 27. Septembris 1659. ſequentis tenoris. Sacra &c. authoritate ſibi attributa, &c. benignè*

Digitized by Google

giè indulſit, vt Orator Marius Maffeus Sacroſancta Vaticana Baſilica Canonicus facta probatione coram Eminentiſſimo eiuſdem Archipresbytero circa prænarratam diuturnitatem laudabilis ſeruitij, percipere valeat fructus omnes dicti ſui Canonicatus vnà cum diſtributionibus quotidianis, & alijs quibuſcunque emolumentis, etiamſi choro non interſit, non ſecus ac ſi omnibus horis diuinis perſonaliter intereſſet.

14 Ad tertium. Canonicis indultum habentibus, prout alijs verè intereſſentibus, dandum eſſe incrementum portionum abſentium, dicendum videtur. Etenim in materia iuris accreſcendi, cùm ſit ius reale, portio accreſcit portioni, non autem perſonæ. Quia portio eſt illa, quæ portionem ad ſe trahit, *l. ſi Titio 39. §. 1. ff. de vſufr.* Bellon. *de iur. accreſc. cap. 7. q. 74. num. 3.* Sicut ergo portio principalis diſtributionum debetur ijs, qui habent indultum, quanquam non interſint diuinis officijs, ita hæc, quæ, aſſumit naturam portionis, cui accreſcit, Io. Andr. *in cap. Cùm in tua num. 3. & 4.* ibique Gemin. & Franch. *de conſuet. in 6.* & in ſpecie firmat D. Fagnan. *in cap. cum percuſſio à num. 28.* & præcipuè *num. 31. de Cler. ægr.* vbi in fine teſtatur, ita cenſuiſſe Sac. Congregationem Concilij, *& in d. cap. Licèt num. 138. ac ſeqq. de præb.*

15 Et ſanè cùm huiuſmodi accretio proueniat ex natura earundem diſtributionum, quæ certò corpori ſunt deſtinatæ, Gloſ. *in Clem. 2. v. ſuſpenſus de vit. & honeſt. Cler.* Garz. *de benef. p. 1. cap. 5. num. 208. & 225.* Rot. *deciſ. 500. num. 1.* coram Coccino, competit profectò etiam abſenti. Quia ex indulto pro intereſſente habetur, cum in iure accreſcendi, quod à iure dependet, in nihilo differat qui habet indultum à verè intereſſente, & ficta præſentia veræ æquiparatur, vt tradunt Bald. *in l. vn. §. vbi autem num. 10. C. de caduc. tol.* Cæphal. *conſ. 60. num. 11.* Bellon. *loc. cit. c. 7. q. 61. num. 203.* & D. Fagnan. *in d. cap. Cum percuſſio num. 29. & ſeqq.*

16 Eòque magis, quia non agitur de indulto odioſo, ſed fauorabili ob diuturnum nempè ſeruitium Eccleſiæ præſtitum, vt declarauit Gregorius XIII. teſte Barboſa ad Concil. Trid. *ſeſſ. 24. cap. 12. de refor.* Quod propterea debet extendi, non autem reſtringi adeò, vt inſtar militis veterani, *qui tandiu inſeruit nullo munere perſonali detentus poſt labores ſuos perenni quiete perfruatur*, ſunt verba dicti textus *in l. 1. C. de veter. lib. 12.* Dicitur enim Eccleſiæ per gloriam adhuc inſeruire qui poſt diuturnum ſeruitium ſenio confectus ex licentia Summi Pontificis quieſcit, Gratian. *diſcept. 166. num. 1. cum ſeqq.*

17 Et ita cenſuiſſe Sac. Congregationem Concilij patet ex ſequenti declaratione. In Romana. *Sacerdoti Andreæ Petronillo, Canonico S. Mariæ Transtyberim in ætate octuaginta annorum conſtituto, & qui vltra quadraginta annos eidem Eccleſiæ inſeruiuit, fuit ab hac Sac. Congregatione conceſſa iubilatio cum ſolita clauſula non ſecus ac ſi diuinis perſonaliter intereſſet. Cumque plures ex Canonicis renuant admittere ad portionem punctaturarum, vt vulgo dicitur; Creſcenti, ideò ſupplicatur pro declaratione. Die 13. Maij 1651. Sacra &c. inhærendo, &c. cenſuit, Oratorem percipere debere etiam portionem accreſcentem ex punctaturis non inſeruientium perinde ac ſi perſonaliter diuinis intereſſet.*

18 Quod quidem verum puto, præciſa tamen conſuetudine, quæ in contrarium viget in Baſilicis, & Collegiatis Vrbis, qua extat inductum, vt beneficiati habentes indultum à Sac. Congregatione non participent de huiuſmodi punctaturis. Ita nominatim ſeruatur in Eccleſia S. Petri, S. Mariæ Maioris, S. Laurentij in Damaſo, & S. Marci. Conſuetudo autem Eccleſiarum ſemper eſt ſeruanda, *cap. fin.* cum ibi notatis, *de conſuet.* Præcipuè dum congruit rationi. Rationabile quippè eſt quòd qui habet indultum, & non poteſt perdere, aut facere iacturam, cùm nunquam poſſit punctari, neque etiam lucrum facere poſſit ex punctaturis aliorum, cùm commodum & damnum in omni materia debeat eſſe reciprocum.

19 Accedit, quod indultum hoc, ſicuti quodlibet aliud, quod Sacr. Congregatio elargitur ijs, qui ſpatio quadraginta annorum inſeruierunt Eccleſiæ, non eſt fundatum in ſolo merito conſiderato in *l. à muneribus, ff. de mun. & honor.* Quia huiuſmodi lex promulgata fauore militum armatæ militiæ, non ſuffragatur Clericis beneficiatis, vt volunt Nauarrus, Macignus, & alij, quos ſequitur Bonacin. *de hor. canon. diſp. 2. q. 5. pun. 6. num. 15.* ſed innititur etiam malæ valetudini beneficiati, quia attenta ætate requiſita ad conſequendum beneficium ſacerdotale cum tempore ſeruitij præſtiti reputatur ſeptuagenarius vel ferè, & ſic debilis ac infirmus, & more proximus iuxta illud Pſalm. *Dies annorum noſtrorum in ipſis ſeptuaginta anni. Si autem in potentatibus octuaginta anni.* Vnde indultum dicitur conceſſum cauſa commiſerationis. Commiſeratio autem debet præſeruare à damno, non parare lucrum, præſertim cum præiudicio tertij; alioquin reſpectu tertij eſſet iniquitas. Et qui habet indultum eſt tractandus tanquam infirmus. Infirmi autem non participant de hiſce punctaturis.

20 Ad quartum. Nullam difficultatem habet. Indultum enim non reddit qui illud habet deterioris conditionis, & quando actu inſeruit, tunc reputatur, vt quilibet alius Canonicus, & poteſt vti iure communi, quod per indultum, niſi quatenus ipſe velit, non amiſit, cum fauor in odium retorqueri non debeat iuxta textum *in l. 3. ff. de milit. teſt.* & in terminis docet Fontanel. *deciſ. 457. num. 17. & ſeq.* ac generaliter Rot. *deciſ. 437. num. 4. p. 9. rec.* Præterea cùm diſtributiones quotidianæ debeantur intereſſentibus tam ex diſpoſitione iuris *in cap. vn. de Cler. non reſid. in 6.* quàm ex dicta Conſtitutione B. Pij V. decreto irritante munita, nulla poteſt induci conſuetudo, per quam habenti indultum non debeantur diſtributiones, dum verè, ac perſonaliter intereſt, prout debentur alijs Canonicis intereſſentibus. Sicuti neque etiam induci potuit, vt non dentur infirmis ob reſiſtentiam præfati decreti irritantis, Rota coram Buratto *deciſ. 6. num. 3. & deciſ. 554. num. 27. tom. 3.* & *deciſ. 201. num. 2. p. 9. recent.*

21 Ad quintum negatiuè. Cùm enim Pontifex alicui concedit priuilegium, vt abſens poſſit percipere diſtributiones quotidianas, virtute huius priuilegij non poteſt percipere mortuaria, neque anniuerſaria. Ita Couar. *lib. 3. var. cap. 13. num. 1.* Felin. *in cap. ad aures num. 14. de reſcript.* Anchar. *in Clem. vn. de conceſ. præb. num. 41. & ſeq.* Add. ad Rot. *deciſ. 8. de præb. in nou.* Oldrad. *conſ. 206. num. 1.* Cened. *quæſt. pract. 1. num. 5.* Monet. *de diſtrib. p. 2. quæſt. 14. num. 22.* Quia nomine diſtributionum quotidianarum non veniunt mortuaria, neque anniuerſaria, vt notant Azor. *tom. 2. lib. 7. cap. 7. q. 4.* Lapus *alleg. 34. & 36.* Nauar. *conſ. 13. de Cler. non reſid.* & declarauit Sac. Congregatio ſuper Epiſcopis in Aquilana 27. Septembris 1659. his verbis: *Iubilatis abſentibus non dantur diſtributiones anniuerſariorum.* Attendendus nihilominus eſt tenor iubilationis, iuxta quem regulanda eſt eius diſpoſitio.

CONSVLTATIO CCXXV.

1 Obijt in parochia S. Mariæ in Via lata, in qua degebat, Comes Monſmartius, & ſepultus eſt ſine pompa funebri in Eccleſia Nominis Ieſu Patrum Ieſuitarum. Poſt aliquot dies Eminentiſſimus D. Cardinalis Chiſius, cuius ſtabulo dictus Comes erat præfectus, in Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum exequias funeris ſumma pietate proſequutus eſt, ea cum lege, vt medietas cereorum ex eius liberali munificentia Parocho antedictæ Eccleſiæ Sanctæ Mariæ cederet. Quindecim exinde diebus quidam equorum domatores, quos ipſe Comes formauerat, in eadem Eccleſia Nominis Ieſu magiſtro ſuo iuſta funeris magnificè ſoluerunt. Quæritur.

An ex hoc funere præfato Parocho canonica portio, ſiue quarta, quæ funeralis dicitur, debeatur?

2 Affirmatiuè tenendum eſt. Quia, vt alibi dictum eſt, funeralia dicuntur quæ occaſione, intuitu, vel gratia ſepulturæ obueniunt, *Cum liberum*, ibi: *Et beneficia, quæ occaſione ſepulturæ ipſius recepiſſe noſcuntur cum integritate reſtituant & cap. in noſtra eodem tit.* ibi: *Quæ ipſius ſepulturæ intuitu receperunt, reſtituant*, & inferius: *quæ ſepulturæ eorum gratia receperunt, reſtituant vniuerſa*, & docent Alberic. *in l. Seruo alieno 16. §. ineptus num. 13. ff. de leg. 1.* Frider. de Sen. *con. 6. num. 2.* ſubdens etiamſi obuenerint præter voluntatem morientis, idque ſiue antequam corpus ſit ſepulturæ traditum, ſiue poſtea, & vſque ad trigeſimum diem, & quandiu ſit memoria de funere, vt in hac ſpecie Calder. *conſ. 4. de ſepult.* & alij, quos aliàs adduximus, &

in

Digitized by Google

in caſo, quo exeqoiæ poſt diem funeris fuerunt celebratæ cum maxima pompa, Syluest. *in ſum. v. Canonica portio num.*15. Card. Zabarel. *in Clem. Dudum §. Veriùm, v. tertiò quæro*, vbi acriter refellit, qui putant funeralia non diei, niſi quandiù corpus eſt in funeribus extra terram.

3 Quod adeo verum eſt, vt ſi fiaot exequiæ vna die, qua intorticea, & candelæ dentur, & die ſequenti eotpus ſepeliatur, adhuc de dictis ptima die elargitis, quarta debeatur. Quod ſolidè firmat Petr. de Vbald. *cap.4. de canon. Paroch. num.*18. Vel ſi facto funete vna die minus ſolemne, de quo etiam Patocbus ſuam quattam habuetit, ſi die ſequenti aliæ exequiæ celebrentur cum diſtributione, aut expoſitione pariter candelarum, & intorticeorum, ſiue circa feretrum, ſiue in altaribus, ſiue alibi, ex ijs quoque Parocho eodem integro iure quarta debeatur, ſicut reſoluit ſemel, atque iterum, partibus auditis die 3. Auguſti 1621. & die 30. Martij 1624. Sacra Congregatio ſuper Epiſcop. & Regul. per hæc verba. *Quæſitum fuit, vtrum ſi Parocho in die funeris data ſit ſola candelarum, & facum quarta, & deinde ſequenti die ſolemniori pompa, magno ſcilicet adhibito Religioſorum. Confraternitatum, & presbyterorum numero in alia Eccleſia, vbi mortuus ſepultura mandatus fuerat heſterna die, pro eius anima ſolemnis Miſſa cantetur cum diſtributione candelarum, & intorticeorum in maiori quantitate diei præcedentis, debeatur ex his quoque Parocho quarta? In qua controuerſia Sac. Congregatio &c. ſemel ac iterum partibus hinc inde auditis die 3. Auguſti 1621. nemine diſcrepante cenſuit, deberi quartam Parocho ex funeralibus ſecundo loco factis.* Quando declarationem reſeruoi etiam Lauor. *var. lucubr. cap.3. à num.* 179. & Barbol. *de offic. Paroch. par.3. cap.25. num.38.* & deſumitur *ex cap. fin. de teſtam. can. quæſta 13. qu.2. cap. ad Apoſtolicam 42. de ſimon.* Quam doctrinam ſequuta eſt Sac. Rota Romana coram Eminentiſſimo Carpineo io Caſalem quartæ funetalis 18. Iunij 1660. §. *Itaque*, vbi firmatur, quòd ad hunc effectum non attenditur abſolutè præſentia cadaueris, ſed occaſio oblationum, ex quibus ſi in memoriam funebrem tendaot, quarta debetur vſque ad ttigeſimum diem. Idque licèt animus fraudandi non interuenerit. Nam fraus in propoſito non contingit ex machinatione, ſed ex ipſo damno, *l. 1. §. ſiquis, ff. ſi quid in fraud. l. ſi quis cum aliter 36. ff. de dol. mal. excep.* & traditur in eadem Rotæ *deciſ. §. Idque licèt.*

4 Non obſtat, quòd eiuſmodi funeris iuſta perſoluerint extranei in honorem potiùs ſui magiſtri, non pro ſepultura, quodque Parochus debeat eſſe contentus illa Canonica portione, quam ab Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum acceperat, ac demum quod non fuerint funeralia, quia funeralia ſunt illa, quæ cum funere deferuntur, minuſque de deſcriptis à Gloſ. *in d. Clem. Dudum, v. funeralia §. Verum*, Petr. de Vbald. *loc. cit. cap.13. num.16.* & latè Paſſarin. *de hom. ſtat. qu. 187. num. 489.* Vnde B. Pius V. in ſna Conſtit. declarauit, huiuſmodi quattam debere ſolui de ijs, quæ offeruntur in die funeris, vt apud Barboſ. *d. cap. 25. num.36.* Nec poteſt pro iſto iure Eccleſia parochialis cogere hæredes defunctorum, qui ſepulti ſunt extra parochialem ad iterùm celebraoda funeralia, Rot. *deciſ.473. par.3. rec.* Aliudque eſt dare pro anima defuncti, & aliud eſt dare pro defuncti ſepultura. Quæ enim dantur poſt funus & ſepulturam, non dantur pro ſepultura, ſed pro anima defuncti, vt per Doctores apud Paſſarin. *d. loc. num.493.*

5 Nam primum diluitur ex Statuto Cleri Romani *de funeralib. cap. 4. §. 1.* cuius verba alibi adducta hìc repetimus ob quorundam pertinaciam: *Omnia intorticea, vel facula, quæ in ipſo funere accenduntur, ſiue circa feretrum, ſiue ante, ſiue retrò deferantur, ſiue intra Eccleſiam, ſiue extra illam, ſiue ab hæredibus defuncti, ſiue à quocunque alio, etiamſi à Capitulis, à ſodalitatibus ſecularium in honorem defuncti, ſeu alio quouis prætextu accendantur ad Eccleſiam parochialem abſoluto funeris officio, ſpectent.* Hæc verba ita ſunt perſpicua, vt non indigeant interpretatione, ſed lectione tantùm. Vnde cùm funeralia dicantur, ſiue celebrata fuerint expenſis hæredum, ſiue aliorum quorumcunque, & quarta funeralis debeatur Eccleſiæ parochiali de omnibus obuentionibus ratione funeris ab Eccleſia ſepelienda, *cap.1. de ſepult. d. Clem. Dudum, §. Verum eod. tit. & d. Statut. Cler. Rom. in cit. cap.4. §.2.* nihil refert, an ab hærede factæ ſint expenſæ funebres, vel ab alijs, quibus competeret actio funeraria contra ipſum hæredem, *l. & ſi quis 14. §. hæc actio ff. de relig. & ſumpt. fun.* Nam Parochiali Eccleſiæ competit conditio ex canone contra Rectores Eccleſiæ tumulantis, non verò contra heredem defuncti, Petr. de Vbald. *loc. cit. c.3. num.2. eod. tit. num.56.* & proſequitur Barbol. vbi ſup. *num.17. & 32.*

6 Secundum depellitur tum eo, quòd eiuſmodi canonica portio non debetur, niſi ab Eccleſia tumulante, vt dictum eſt, & tradit etiam Innoc. *in cap. relatum, & in cap. requiſiſti de teſtam. & in d. cap. in noſtra de ſepult.* Zech. *de republ. Eccleſ. cap.28. num.18.* Menoch. *lib.1. præſumpt. 109. num.56.* Rodriq. *tom.1. quæſt. reg.39. art.2.* ac decreuit S. Congregatio ſuper Epiſcop. in Acheruntina 12. Iunij 1638. in qua cenſuit ad ſolutionem quartæ funeralis non teneri hæredes, vel executores teſtamentarij, ſed Rectores Eccleſiæ, io qua defunctus extra ſuam parochialem ſepelitur. Tum ex eo, quia cùm huiuſmodi quarta competat Parocho de iure, quidquid ex mera liberalitate Eminentiſſimi Cardinalis Chiſij Parocho obuenerit occaſione exequiarum, quæ celebratæ fuerunt in Eccleſia Sanctorum Apoſtolorum, quæ aliàs quartam ſoluere non tenebatur, dicitur factum præcipuè in fauorem Parochi, nec poteſt computari in quartam de iure debitam ab Eccleſia tumulante, ne dicatur ex aliena liberalitate illum ius commune amiſiſſe, *cap. quod ob gratiam de reg. iur. in 6. l. quod fauorem C. de legib.* & Rot. *deciſ.17. num.5. p.9. rec.* Aliàs quòd inductum fuit ad auctionem, operaretur diminutionem aduerſus Parochum contra *l. legata inutiliter ff. de leg. præſt.* Surd. *deciſ.195. num.5.* Quod in fortioribus terminis firmat Couar. *in cap. officij, de teſtam. num.3.* vbi ait, quòd legatum factum à teſtatore Eccleſiæ parochiali non ſit compenſandum cum quarta funerali debita ab Eccleſia, in qua ſibi ſepulturam elegerat. 7

Tertium exploditur tum ex declaratione S. Congregationis ſuperiùs relata. Tum quia funeralia dupliciter dicuntur, vel qoia funus comitantur, vel quia cauſa funeris offeruntur, vt rectè diſtinguendo docent Paulus, & Laurentius, quos ſequitur Zabarell. *loc. cit.* Cætera, quæ contra adducuntur mera parerga ſunt, ac proinde non indigent reſponſione.

8 Et ita tum ex hiſce rationibus, tum ex alijs adductis à D. Hulderico Nardio Cleri Romani olim Camerario Parochus prædictæ Eccleſiæ S. Mariæ obtinuit medietatem totius funeralis, ſiue exequiarum huiuſmodi per acta Pini Notarij Eminentiſſ. D. Cardinalis Vicarij ſub menſe Octobris 1673.

CONSVLTATIO CCXXVI.

An acceptatio legatorum pro certo numero Miſſarum annualium, ad quarum celebrationem fructus relicti non ſufficiunt, & nomine Fabricæ S. Petri interpellantur Legatarij, an velint illa legata acceptare, & ipſi reſpondent, ſe velle acceptare animo obtinendi reductionem, ſit de iure admittenda?

1 Negatiuè reſpondendum videtur. Quia cùm hæc onera ſiut pacto firmata, debet pactum ſeruari, *l.7. §. Prætor, ff. de pact. & l.1. ff. depoſit. & l.2. ff. de verb. ſignif. ac l. pen. C. de pact. & cap.1. & 2. eod. tit.* Quemadmodum enim eſt in cuiuſque poteſtate paciſci, vel non paciſci, ita, ſeqnuto pacto, non eſt amplius alicui liberum venire contra pactum, *l. per fundum, ff. de ſeruit. ruſtic. præd. & l.14. C. de rei vendic. & l. poſt mortem, ff. de pact.* vbi Doctores communiter.

2 Nihilominus verò affirmatiuè reſoluendum eſt. Quoniam etſi liberè interpoſitum ſit pactum ſuper onere Miſſarum, quatenus nemo ad paciſcendum compelli poteſt iuxta *l. diem, §. ſtare autem, ff. de recept. arb.* Quia tamen huiuſmodi pactum tendit in præiudicium ſucceſſorum

Ec-

Digitized by Google

Ecleſiæ; cùm opeteretur, quòd publici miniſtri non habeant ex miniſterio offerendi Sacrificium congruam ſuſtentationem, quæ illis debetur ratione huius muneris, ideò eſt capax reductionis, quatenus non debet permitti, quòd priuatorum pactis publica vtilitas mutetur per textum *in l. 2. §. Sed quia veremur, C. de iuram calumn.* & notant ibi Doctores, Ruin. *conſ. 10. num. 5.* Fulgoſ. *conſ. 29.* Cæphal. *conſ. 375.* Plot. *conſ. 198. num. 52.* & Patiſ. *conſ. 69. num. 111. lib. 3.*

3 Hiſque adijcitur, quòd decreta S. Congregationis Concilij *de celebrat. Miſſar.* requirunt, quòd Miſſæ perpetuæ habeant coogruum emolumentum, quod oneri correſpondeat, vt diligenter eidem oneri ſatisfiat. Et ideò ſi coouentio non ſit conformis prædictis decretis, noo ſolum non habebit iuris aſſiſtentiam, ſed potius lex conuentioni reſiſtet. Vnde ceſſat regula, ionixa iuri naturali, quòd pacta ſiot ſeruanda, quia cum aliquo modo lex reſiſtat, in ea non comprehenduntur, *l. à Diuo, de rit. nupt. & l. non dubium, C. de legib.* & notant Baldus, ac cæteri *in l. nemo poteſt, ff. de leg. 1.* Viuius *deciſ. 369. num. 13. tit. 3.* Ac proinde huiuſmodi pacta, exigente id publica vtilitate, reduci debent ad æquitatem ac debitos terminos.

4 Et ita declarauit in hac ſpecie Sac. Congregatio Concilij in Romana die 16. Ianuarij 1644. nempè acceptationem huiuſmodi eſſe de iure admittendam. Obiectio autem locum habet vbi onus Miſſarum ex conuentione eſſet æqualiter compenſatum, non verò vbi inæqualiter.

CONSVLTATIO CCXXVII.

1 CVm Sacra Congregatio Concilij Tridentini in Anconitana eleemoſynæ ſub die 11. Iunij 1664. cenſuerit, ac declarauerit pœnas præſcriptas in ſecundò ex decretis generalibus *de celebrat. Miſſar.* aliàs per eandem Sac. Congregationem editis, nimirum: *Deinde vbi pro pluribus Miſſis etiam eiuſdem qualitatis celebrandis plura ſtipendia quantumcunque incongrua, & exigua, ſiue ab vna, ſiue à pluribus perſonis collata fuerunt, aut conferentur in futurum Sacerdotibus, Eccleſijs, Capitulis, Collegijs, Hoſpitalibus, Societatibus, Monaſterijs, Conuentibus, Congregationibus, domibus, ac locis pijs quibuſcunque tam ſecularibus, quàm regularibus, Sac. Congregatio ſub atteſtatione diuini iudicij mandat, ac præcipit, vt abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcripta fuerint ita, vt alioquin ij, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimo grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur*, eſſe referendas ad quartum, quod eſt huiuſmodi: *Ac ſimiliter omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna eandem Miſſam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat*, & in eo repetitas intelligi.

2 Verùm ne ex hac declaratione aliqui Sacerdotes anſam fortè ſumant opinandi, ipſum quartum decretum impunè violari poſſe, ideò quæritur, cuinam reatui, atque obligationi Sacerdos aduerſus dictum quartum decretum committens, ſubiaceat, non quidem ex vi præcedentis ſecundi decreti, ſed ex malitia actus in ipſo quarto decreto prohibiti.

1 *An ſcilicet peccet mortaliter?*

2 *An muneri ſuo ſatisfaciat? Et*

3 *An ad reſtitutionem teneatur?*

3 Et quidem non poſſe Sacerdotes tam ſeculares, quàm regulares vnica Miſſa ſatisfacere obligationi celebrandi contractæ ex pluribus ſtipendijs acceptis deſumitur ex obligatione mutua, quæ coonſurgit inter Sacerdotem, & dantem ſtipendium. Qui enim dat ſtipendium pro Miſſa, ſicut exequitur ſuam obligationem ſubminiſtrandi ſuſtentationem mediante ſtipendio, ita exigit à Sacerdote, quòd ſe obliget ad miniſterium ſacrificij, & cum effectu obtineat fructum medium ipſius. Certum autem eſt, quòd exigens celebrari Miſſam, aut dans ſtipendia pro pluribus Miſſis, intendit, ad participandum in illa Miſſa nullus alius admittatur quoad fructum medium, & quòd totaliter iuxta ſuam intentionem celebrentur tot Miſſæ, quot dedit ſtipendia abſque eo, quòd admittantur alij in fructu, qui ſolet applicari. Igitur ſi Sacerdos id non ſeruat, non ſatisfacit propriæ obligationi.

Hæc eſt communis ſententia, quam præ cæteris tuentur Suar. *diſp. 86. de Euchar. ſect. 2. concl. 4.* Vaſquez *1. p. diſp. 234. cap. 4. num. 7.* & Bellarm. *lib. 2. de Miſſ. cap. 4. propoſ. 4.* Quinimo grauiter peccat, & ad reſtitutionem tenetur. Quibus verbis Sac. Congregatio non præcipit reſtitutionem, ſed declarat, cùm eiuſmodi reſtitutio fieri debeat ex natura rei, ſecluſo quocunque decreto iuris poſitiui. Quia quotieſcunque læditur iuſtitia cum damno alterius, inſurgit obligatio reſtituendi. Non implens autem onus celebrando tot Miſſas, quot ſunt ſtipendia lædit iuſtitiam. Quia non implet id, ad quod ex iuſtitia tenetur, & eſt cum damno alterius, quia non exhibetur danti ſtipendium, quod ipſe intendit, & eidem debetur. Et hæc quidem perſpicua ſunt. 4

Solùm igitur difficultas eſt circa quartum decretum eiuſdem Sac. Congregationis. Et ad primum Bordon. *in conſ. Regul. reſol. 25. num. 28.* aſſerit, quòd retinent ſibi partem ſtipendij ſiue minorem, ſiue etiam maiorem, non peccat mortaliter, ac proinde non tenetur ad reſtitutionem. Probat id primùm, quia decreta *de celebr. Miſſar.* non damnant opinionem, quòd poſſit retineri pars ſtipendij, ſed ſolùm prohibent vſum illius. Ergo cùm ſit prohibitio de re aliàs licita, non infert peccatum mortale, atque adeò neque obligationem reſtitutionis. Deinde, quia in decreto habetur tantùm ſimplex verbum, prohibet, quod eſt indifferens ad prohibitionem ſub peccato mortali, & ſub veniali, niſi accedat vel grauitas materiæ, vel ex intentione legislatoris, qui velit grauiter obligare. In præſenti autem non adeſt grauitas materiæ; quia cùm ſtipendium attendatur ratione oneris, & obligationis, quam contrahit Sacerdos ad celebrandum, non fit ex hoc capite contra grauem materiam, dum retinetur pars ſtipendij. Item quantitas notabilis eſſe cenſetur, in qua infertur graue damnum. In hoc autem caſu nulli infertur damnum. Non illi, pro quo eſt celebrandum, quia æque celebrat. Non celebranti, quia voluntariè accipit ſtipendium ſecundùm taxam. Neque adeſt intentio obligandi grauiter. Quia non exprimitur huiuſmodi intentio; immò ex contextu aliorum oppoſitum colligitur. Nam retinens ſibi partem ſtipendij non habet iuſtum titulum retinendi, & ideò ledit eum, in quem transfert. Nam quando Sac. Congregatio voluit obligare, adhibuit verba id exprimentia, qualia ſunt in dicto ſecundo decreto illa: *ſub obteſtatione diuini iudicij mandat, & præcipit.* Et rurſus: *ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quinimo grauiter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.* Vnde cum non exprimant hanc grauitatem obligationis in hoc quarto decreto, dicendum eſt, noluiſſe eam inducere. 5

At Quartus *in rubr. Miſſal. in append. q. 4. pun. 1. diffic. 3. dub. 1.* ait, eſſe quidem peccatum mortale contra obedientiam, non autem contra iuſtitiam, & ideò conſurgere obligationem reſtituendi. 6

Tenendum omnino eſt, Sacerdotem transferentem onus celebrandi Miſſas in alium, retinendo ſibi partem ſtipendij, peccare mortaliter. Ita docent Auerſa *quæſt. 11. de Euchar. ſect. 17. ad fin.* Lugo *de Sacram. lib. 5. cap. 12. q. 7. num. 77.* ac Peyrin. *tom. 3. de priuil. ad conſt. 9. Vrbani VIII.* ac alij ferè communiter. Patet primò ex eodem decreto Sac. Congregationis, in quo declaratur, finem huius prohibitionis eſſe remouere ab Eccleſia omne damnabile lucrum. Si enim lucrum eſt damnabile, oportet, quòd ſit illicitum, ac proinde quòd eius prohibitio tum ex intentione, tum ratione materiæ ſit grauis. Ex intentione, quia prohibitio ſub peccato tantùm veniali non eſſet medium ſufficiens ad excludendum hoc damnabile lucrum. Ratione materiæ, quia illa eſt materia grauis prohibitionis, quæ grauiter obſtat fini intento. Hoc autem damnabile lucrum grauiter obſtat. Quia Sac. Congregatio intendit conſeruare Eccleſiam, eiuſque miniſtros in exhibendis ſuis miniſterijs innoxios, & ab ipſis remouere ea, quæ bonæ opinioni ipſorum aduerſantur. 7

Secundò ex natura rei. Nam retinens ſibi partem ſtipendij non habet iuſtum titulum retinendi, & ideò lædit eum, in quem transfert onus celebrandi Miſſas, ac eum, à quo accepit ſtipendium. Quia cùm recipiens ſtipendium, 8

ipſum

Digitized by Google

ipſum non acquirat, niſi ratione obligationis ad offerendum ſacrificium, tanquam cum ipſa annexum, eo ipſo, quòd abdicat à ſe obligationem, abdicat titulum retinendi ſtipendium, & retinendo facit contra voluntatem illius, qui dedit. Si quidem deſtinauit pro ſuſtentatione celebrantis, & non pro lucro alterius.

9 Ad ea, quæ adduxit Bordonus reſpondetur, in decreto Sac. Congregationis non ſolùm prohiberi vſum opinionis, quòd poſſit retineri pars aliqua ſtipendij pro Miſſis, ſed etiam ipſam opinionem. Quod ſatis clarè deſumitur ex illis verbis: *Ac ſimiliter omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet, &c.* quibus declarauit retentionem partis ſtipendij eſſe lucrum damnabile, & ideò damnatum per prohibitionem. Si autem eſt damnabile, eſt etiam iniuſtum. Quia ſi eſſet iuſtum, non poſſet damnari, ſpectata ipſius natura: verbum autem illud *prohibet* in hoc caſu ratione ſubiectæ materiæ importat prohibitionem ſub mortali. Nam prohibet damnabile lucrum, quod ſimiliter eſt iniuſtum, atque adeò prohibitum lege naturali. Conſtatque ex dictis, quomodo vtrique fit iniuria. Fit celebranti, quia in tantum voluntariè accipit ſtipendium diminutum, in quantum non poteſt habere integrum, ad quod habet ius, tanquam annexum obligationi celebrandi. Fit petenti Miſſam, quia ſtipendium non datur ei, cui ex illius voluntate eſt deſtinatum. Ad quarti placitum reſpondetur ex dicendis in dubio ſequenti.

10 Ad ſecundum & tertium. Idem Bordonus *loc. cit. n. 27.* obſeruat, quòd antè decreta Sac. Congregationis, qui acceperat pingue ſtipendium, poterat facere celebrare per alium, exhibendo tantum ſtipendium taxatum, & ſubdit hanc opinionem antè decreta fuiſſe communem. Quia nullibi fit iniuria, dum datur taxatum ſtipendium, & retinendo ſibi partem ſtipendij, retinet quod ſuum eſt, cùm acquirat dominium illius. Idque limitat, vt non habeat locum in ſimplici executione. Quia hic teneretur habere totum ſtipendium.

11 At nihilominus tenendum eſt, retinentem ſibi partem ſtipendij, etiamſi exhibeat ſtipendium taxatum, teneri ad reſtitutionem, ac proinde non ſatisfacere ſuæ obligationi. Quia tunc contrahitur obligatio reſtituendi, quando læditur aliquis in iure ſuo ita, vt ei non ſoluatur, quod eſt debitum. Dans autem pingue ſtipendium, totum dat intuitu oneris, quod imponit, & intendit dare intuitu tantum miniſterij, non propter amicitiam, & ideò tranſit cum ipſo onere, & pertinet ad eum, qui onus adimplet. Ergo qui retinet partem ſtipendij, retinet id, quod de iure eſt debitum exhibenti miniſterium celebrandi, atque adeò non ſatisfacit ſuæ obligationi.

12 Hinc licèt detur ſtipendium congruum & taxatum celebranti, fit tamen ipſi iniuria, quia non datur totum, quod ipſi debetur. Nam cum totus titulus acquirendi eleemoſynam pro celebratione, quantacunque illa ſit, tantùm ſit apud ipſum, & nullo modo apud eum, qui eam primò accepit, quia dum non celebrat, ſed in alium transfert onus, totus titulus, quem habebat, reſoluitur, dum ipſi non exhibetur integra eleemoſyna, non datur quod de iure eſt ipſi debitum, & ideò fit ipſi iniuria. Vnde nec retinens partem eleemoſynæ retinet quod ſuum eſt, quia transferendo onus celebrandi in alium, amittit ius ad totam aleemoſynam. Quare peccat contra iuſtitiam, & proinde obligatur ad reſtitutionem.

13 Atque ita declarauit eadem Sac. Congregatio in dicta Anconitana eleemoſynæ ſub die 5. Iulij 1664. cuius declarationem authenticè vidi, ac legi, & ex parte conſului, nempe, *Ad primum peccare mortaliter. Ad ſecundum, negatiuè in caſu & ad effectum, de quo agitur, hoc eſt non ſatisfacere munere ſuo quoad diſtributionem eleemoſynæ, licet ſatisfaciat quoad ſacrificium Miſſæ. Ad tertium, affirmatiuè.* Vnde non eſt amplius de hoc dubitandum.

CONSVLTATIO CCXXVIII.

Præſuppoſito, quòd Epiſcopus inceptam ordinationem die Sabbathi ob promouendorum multitudinem, ea ipſa die concludere non valens, continuato ieiunio, die Dominico ſequenti ordinationes proſequatur, quæritur.

An is Epiſcopus, qui etiam ex indulto Apoſtolico, quod vocant extra tempora, facultatem habet ordinandi Petrum in tribus feſtis diebus, valeat die Dominico ipſum Petrum in Diaconum ordinare, quem præcedenti die Sabbathi ad Subdiaconatum promouerat? Et ſic ordinans in quas pœnas incurrat?

SVppoſita diſpoſitione Innocentij Tertij, relata *in cap.* 1
litteras veſtras, de temp. ordin. vbi dicitur, non licere Epiſcopo aliquem præcedenti Sabbatho, à ſe ordinatum in diaconum, ſequenti die Dominico, continuato ieiunio, in presbyterum ordinare. Ac etiam ſuppoſito, quod Ordines ſacri ſolùm conferendi ſunt in Sabbathis quatuor temporum, aut Sabbatho Sancto, aut Sabbatho ante Dominicam Paſſionis, *can. quo die, can. vlt. 75. d. cap. Eo, de temp. ordin.* Trident. *ſeſſ. 23. cap. 8.* negatiuè reſpondeo.

Nam dicta diſpoſitio procedit, etiamſi continuato ieiu- 2
nio naturali ab Epiſcopo, & ab Ordinandis duobus diebus duos Sacros Ordines conferat, Salzed. ad Diaz. *cap. 25. lit. C.* & Barboſ. *in d. cap. litteras num. 2.* cum alijs Doctoribus.

Non obſtat dictus vnicus caſus, quando ſcilicet ob 3
aliquod iuſtum impedimentum Epiſcopus non potuit ordinationes explere in Sabbathis ſupradictis, vt voluit Gloſ. *in d. cap. litteras, v. pertinere,* ibique Hoſt. Card. *num. 1.* Anan. *num. 3.* & alij Canoniſtæ, ac Doctores, quos videtur ſequi Diana *p. 1. tr. 15. reſol.* 30. Nam id verum eſt de iure antiquo. Tunc enim Sabbatho celebrabatur ordinatio, atque etiam Miſſa in veſpere eiuſdem Sabbathi præcedentis diem dominicum ita, vt ex veſpere Sabbathi, & manè dominici diei conſtituebatur dies vnica. Et hoc pacto complebatur ordinatio in eodem die, vt notatur *in can. quod à Patribus d. 75.* non autem de iure nouo. Quia cum Sac. Concilium Trid. *ſeſſ. 22. in decret. de obſer. & vit. in celebr. Miſſ.* decernat, quòd celebretur horis debitis, & iuxta rubricas præſcribatur, ne celebretur poſt meridiem, neque ante auroram, vt etiam decernit B. Pius V. in ſua Conſtitut. data ſub die 29. Martij 1566. ſequitur, quòd non poſſit fieri coniunctio veſperæ Sabbathi cum manè diei Dominici in vnum diem. Quia cum ſolum in mane Sabbathi, in quo poteſt celebrari, poſſit fieri ordinatio, ſi continuaretur collatio Ordinum in die Dominico, non celebraretur ordinatio in eodem die, ſed in pluribus. Si enim, ait Innocentius *in d. cap. litteras*, vtrunque ordinem eodem die conferre illi non licuit, pari non licuit ratione vnum Ordinem vno die, & alium altero, ieiunio continuato, conferre, cùm propter continuationem ieiunij fictione canonica, ſiue mane diei Dominicæ trahatur ad Sabbathum, ſiue veſpera Sabbathi ad diem Dominicum referatur, profectò manè cum veſpera, ſeu veſpera cum manè ad eundem diem pertinere dicetur. Nam ſi quantum ad hunc neceſſitaria articulum pertinet manè ad vnum diem, & veſpera referatur ad alium, cur eſſet continuatio ieiunij neceſſaria, cùm & Sabbatho ante Cœnam, & Dominica ante prandium intelligantur eſſe ieiunij?

Minùs obſtat indultum Apoſtolicum, quod aiunt Ex- 4
tra tempora ob eandem rationem in textu expreſſam, ſcilicet quia cum fictione canonica per continuationem ieiunij Sabbathum, & Dominica cenſeantur vnus dies, diceretur recepiſſe duos ordines ſacros eodem die, quod eſſet contra indultum dans facultatem ordinandi in tribus feſtis diebus. Et ita declarauit

Sac.

Digitized by Google

Sac. Congregatio Concilij in vna Beneuentana 22. Martij 1659.

5 Quare Epiſcopus hoc modo ordinans eſt ipſo iure ſuſpenſus à collatione illorum Ordinum, quos ſic contulit, id eſt vtriuſque Sacri ſecundùm multorum ſententiam per *d. cap. litteras*, ibi: *volumus manere ſuſpenſos*, Maiol. *lib.3.cap.24.num.*13. Barboſ. *ibi num.*4. cum Alterio,& alijs Layman. *lib.5. de ſacr. ord. cap.*10. Contra tamen, quòd ea ſententia non ſit latæ ſententiæ, ſed ferendæ, tenent Suar. *de cenſur. diſp.*31. *ſect.*1. *num.*40. Io. Andr. Hoſt. Card. & Anan. *in d. cap. litteras*. Recipiens verò ſic duos ſacros Ordines ſecundùm magis communem eſt ſuſpenſus ab executione poſteriùs recepti tantùm, *d. c. litteras*, vbi eſt caſus de duobus ſacris, & *in cap.2. de eo, qui furtiuè*, vbi permittitur miniſtrare in priori benè ſumpto. Et ita Maiol. *lib.3. cap.24. num.*13. Nauar. *cap.25. num.*71. Suar. *d. ſect.*1. *numer.* 45. Barboſ. *in d. cap. litteras numer.*5. & de communi teſtatur Laym. *loc. cit.* Alij tamen dicunt, talem eſſe irregularem quoad omnes ordines. Ita Nauar. *cap.27. num.*241. Tolet. *cap.71. in fin.* Auil. *de cenſur. p.7. diſp.9. ſect.1. dub.*4. cum Angelo, & Syluestro, Maiol. *lib.4. cap.*11. *numer.*1. Sed, ſtante prima ſententia ea eſt intelligenda, vt ſit ſuſpenſus ſolùm à poſteriùs ſuſcepto, ſi Epiſcopus non fecit prohibitionem ſub pœna excommunicationis ferendæ, ne quis accederet ad duos ſacros ſuſcipiendos. Si enim talis comminatio, ſeu prohibitio fuit facta, erit ſuſpenſus ab vtroque Ordine per *cap. fin. de eo, qui furt.* Quia tunc ab initio accedens ea intentione, in vtriuſque receptione deliquit. Adde, quòd ſi non ſit facta dicta comminatio, poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt miniſtret in priùs ſuſcepto. Si autem facta eſt comminatio, ſolus Papa ſuper vtroque, niſi Religionem ingreſſus, ibi laudabiliter aliquo tempore fuerit conuerſatus. Tunc enim Prælatus eius ſuper vtroque poteſt diſpenſare, & etiam, vt vlterius promoueri poſſit, *d. cap.2. & 3. de eo, qui furtiuè*, Tolet. *ibid.* Sayr. *lib.4. de cenſur. cap.*14. *n.*25. Auil. *loc. cit.* Diaz *d. cap.*25. & alij.

CONSVLTATIO CCXXIX.

An cultus funerum, & exequiarum fieri debeat iuxta qualitatem, & facultates defunctorum?

1 INter cæteros chriſtianos ritus, quos de funeribus recenſet eruditiſſimus Stephan. Durant. *lib.1. de ritib. Eccleſ. Cath. cap.23. à num.* 10. ex S. Scriptura, Concilijs, & Patribus, illi præcipui ſunt, quòd mortui ſepeliantur diligenter, eorum exequiæ ornentur, & peragantur ex D. Clemente *ep.1. ad Iacobum fratrem Dom.* ex Origene *lib.5. & 8.* contra Celſum, ex D. Hieronymo *lib.1. ep.*25. ad Paulam, ex D. Auguſtino *lib.1. de Ciuit. c.*13. & *ſerm.*34. *de verb. Apoſt.* vbi ait, mortuos ſepeliendos pro cuiuſque viribus.

2 Quòd corpora cum pompa deferantur, ſcribit S. Gregorius Nazianz. *orat.7. in laud. Caſarij*, Buchiarius, qui tempore Auguſtini floruit *ep. ad Ianuar.* Victorious Vticenſis *lib. de perſecut. Vandal.* & D. Thomas 2. 2. *q.*32.

3 Quòd in nobilibus aureum velamentum ſuper feretrum, quo corpus obtegitur, apponatur, tradit D. Hieronymus *lib.1. ep.*25. Quòd ornentur etiam pretioſis veſtibus cadauera, teſtantur Origenes *lib.1. com. in Iob.* Euſebius *lib.7. cap.*16. Marcell. *lib.1. carem. ſect.*15. & Guich. *lib.3. cap.*12.

4 Circum funus, vt accenſa ſit multitudo luminum, ſplendoremque ſibi etiam per diem vendicans, repercuſſo Solis radio, affirmant Euſebios *de vit. Conſtant. cap.*2. Nazianzenus *inueſt.2. contra Iulian.* & *orat.*10. *in laudem Cæſarii*, Conſtantius presbyter *in vit. S. Germani*, D. Chryſoſtomus *hom.4. in cap.2. ad Heb.* Gregorius Turonenſis *lib.8. c.*50. & Theodoretus *lib.2. hiſt. eccleſ. c.*26.

5 Quòd Clerici ordine progredientes, accenſos cereos geſtantes manibus, funus deducant, aſſerit Gregorius Nyſſenus *ep. ad Olymp.* Sanctus Hieronymus *ad Euſtoch. de obitu Paula*, & Nouella 59. *de debit. impenſ. in exeq. defunct.*

Hos autem ritus aſſerere poſſum antiquiſſimos eſſe. 6
Nam Pontius Diaconus *in actis S. Cypriani* de ipſo S. Cypriano, *cum cereis*, inquit, *& ſcholaribus in arca cuiuſdam Candidi procuratoris magno triumpho ſepultus eſt.* Inſtar triumphi etiam funus Meleſij deſcribitur à S. Gregorio Nyſſeno: *Vtrinque quaſi ignei amnes*, inquit, *continentibus facibus tractu continuo perpetuoque fluentes quoad oculi longiſſimè proſpicere ſolent, porrigebantur.*

Atque hinc Rituale Romanum, à Paulo Quinto appro- 7
batum, quod idem Pontifex religiosè obſeruari præcipit in ſua Conſtitutione eidem Rituali præfixa *in rubr. de exeq.* ita decernit: *Sacras cæremonias, ac ritus, quibus ex antiquiſſima traditione, & Summorum Pontificum inſtituto Sancta Mater Eccleſia Catholica in filiorum ſuorum exequijs vti ſolet, tanquam vera Religionis myſteria, chriſtianæque pietatis ſigna, & fidelium mortuorum ſaluberrima ſuffragia, Parochi ſummo ſtudio ſeruare debent, atque vſu retinere.* Et poſt pauca: *Cùm autem antiquiſſimi ritus eccleſiaſtici ſit, cereos accenſos in exequiis, ac funeribus deferre, caueant item Parochi, ne eiuſmodi ritus omittatur, ac ne quid indignè in eo committatur.*

Hinc etiam D. Carolus inter Conſtitutiones Concilij 8
Prouincialis *de funer. & exeq.* hanc grauiſſimam edidit: *Vt vetus Eccleſia inſtitutum mortuorum funus pijs precibus, & officiis ſolemni more proſequendi multis in locis auaritia, ambitione, vel negligentia deprauatum, ad priſtinam pietatis rationem reuocemus, Clericis quibuſcunque, &c. hæc ſeruanda proponimus.* Et mox: *Si mortuorum heredes ita ſe impiè geſſerint, vt religioſum exequiarum inſtitutum negligentes, Cruci, Clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint, ab Epiſcopo ea cogantur comparare, quæ neceſſaria videbuntur.* Semper enim ait D. Clemens *in conſt. Apoſt.* apud veteres chriſtianos iniuria mortuis tribui videbatur, ſi abſque Clericis, pſalmis, ac luminibus debitis ſepelirentur. Quibus concinit idem Rituale Romanum *loc. alleg.* & *cap. ad Apoſtolicam de ſim.*

Conuenientes igitur, & gradui, & qualitatibus, facul- 9
tatibuſque defunctæ perſonæ funus, & exequias celebrandas eſſe, firmat Lauor. *var. lucubr. cap.16. num.*24. Quod eſt de iure, ac priuilegio nobilitatis, vt per Bon. de Curt. *de nobil. par.5. num.*82. Tiraquel. *cod. tr. cap.20. numer.* 194. *& ſeq.* ac eundem Lauor. *cap.1. num.*194. Sicque debet ſubueniri proprijs defunctis, quibus tanquam in extrema neceſſitate conſtitutis debita eſt eleemoſyna cæterorum, & obſeruatio ſacrarum cæremoniarum, ac rituum ex præcepto, vt ait D. Thomas 2. 2. *quæſt.2. ar.*2. ibique Bagnes *concl.1. & 2.* inquiens, eſſe de fide, quòd ſit opus pium, mortuos ſepelire cum debito honore, Durant. *loc. cit. numer.*17. vbi refellit figmentum hæreticorum, qui exequias mortuorum improbant, & vt inquit textus *in cap. officiu de teſtam. ſi conſtituerit, quod in fraudem modicum teſtator conſtituit mortuorium, vt in cæteris Epiſcopus portione debita fraudaretur, quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debet, Epiſcopus portionem poterit exigere à canone conſtitutam*, vbi Abb. *numer.*5. diſpoſitionem huius textus expreſsè defendit, locum habere ad fauorem Parochi multò magis; quia Epiſcopus reputatur extraneus quoad teſtatorem, & ei non tenetur relinquere, ſed Eccleſia parochialis non reputatur extranea, immò eſt creditrix ex diſpoſitione iuris, quia ius præcipit, quòd teſtator omnino relinquat Eccleſiæ parochiali. Vnde ſubintrat diſpoſitio *cap. requiſiſti eod. tit.* quòd priuata teſtatoris diſpoſitio non debet generalem diſpoſitionem canonis immutare, & *cap. fin. eod. tit.* illis verbis: *dummodo tamen in fraudem non fiat, vt ea parochialis Eccleſia debeat defraudari.* Idemque diſponitur *in cap. ex par.3. §. Cùm igitur de verb. ſignif. cap. de his de ſepult.* vbi dicitur: *Hæc tua volumus prudentia innoteſcere, quòd ſi in ægritudine ipſa ad Religionem tranſeant, dummodo de ægritudine illa decedant, de bonis ſuis, Eccleſiis, à quibus aſſumpti fuerint canonica debet portio exhiberi.*

Ex quo manifeſtè oſtenditur, id non pendere à diſpoſi- 10
tione, ſiue voluntate teſtatoris, ſed à iure, & quòd ſicut teſtator, ne filium ſuum exhæredet, non debet egredi iuſtam ſumptus rationem, vt ex D. Auguſtino *in can. placuit, §. Sed non videtur libera teſtatoris voluntas*, & in *can. ſi quis*

Digitized by Google

iraſcitur 13. *quæſt*.2. eſtque textus *in l. at ſiquis*, §. *ſciendum*, *ff. de relig. & ſumpt. fun.* cuius hæc ſunt verba: *Sciendum eſt nec voluntatem teſtatoris ſequendam, ſi res egrediatur iuſtam ſumptus rationem. Pro modo enim facultatum debet ſumptus fieri*; ſic quoque non debet exhæredare ſuam matrem Eccleſiam parochialem, ſed debet ad illius fauorem competenter diſponere, atque id mandare, quod conueniens eſt, & conſuetum ex conditione ſuæ perſonæ, aliàs enim illi parendum non eſt, neque eius diſpoſitio attendenda, Florian. à S. Petr. *in d.l. at ſiquis*, §. *funeris cauſa*, Lauor. *cap*.16. *num*.18. *& ſeq.* ibi: *mandanti corpus ſuum non honorificè ſepeliri, prout decet, non obediendum*. Cuius rei reddit rationem Guttier. *ad l. nemo poteſt*, *ff. de leg*.1. *num*.82. Quia teſtator non poteſt præcipere, quod humanitati, & ciuilibus legibus aduerſatur, cumque de iure præſcriptom ſit, vt ſumptus fiat, attenta ratione facultatum teſtatoris, nequit teſtator facere, quòd hæc lex in ſuo teſtamento locum non habeat, vt ibidem *num*.90. addens *numer*.91. quòd ex eo infertur ratio decidendi, ac intellectus *ad l*.13. *tit*.6. *lib*.5. *nouæ recopil.* qua cauetur, *que la cera, y Miſſas, y gaſtas del entierramiento ſe ſaquen con las otras mandas gracioſas del quinto del azienda, aunque el teſtator mande lo contrario*. Et inter Kennethi Regis Scotiæ pias leges hæc extat apud Georgium Conçom de duplici ſtatu Religionis apud Scotos *lib*.1. *Defuncti Funus habita facultatum ratione curato*.

11 Vnde ſi quis iuſſerit poſt ſuam mortem indui habitu alicuius Religionis, & ſic ſepeliri cum modico funere, adhuc Eccleſiæ parochiali conuenientem portionem eſſe debitam, tradit Gloſ. *in d. cap. Officii*, *v. deceſſerit*, *de teſtam.* reddens rationem, quia etſi teſtator tranſierit ad eandem Religionem in ægritudine, in qua decederet, debita eſſet dicta quarta, ſcilicet medietas omnium ſuorum bonorum Eccleſiæ parochiali, *d. cap. de his*, *eod. tit.* Petr. de Vbald. *de quarta Canon. cap*.4. *numer*.19. Sylueſt. *v. Canonica portio q*.19. & Rodriq. *tom*.1. *quæſt. reg*.78. *ar*.8. facitque *cap. certificari*, *de ſepult.* vbi Gloſ. *v. Salua iuſtitia*.

12 Hæc autem iuſtitia conſiſtit, aut ne omittatur in funeribus, & exequijs honeſtus modus, qui ſemper ſeruandus eſt, Lauor. *cap*.1. *numer*.86. aut niſi fiant, ſiue ex teſtatoris, ſiue ex hæredis voluntate, ſiue ex quavis alia cauſa, ſit abſque aliena iactura, cum qua non debet ipſe hæres locupletari, *l. nam. hoc natura*, *ff. de cond. indeb.* cum vulgò alijs. Atque ita ſemper cum ipſius parochialis Eccleſiæ ſatisfactione, aut redintegratione ſecundùm id, quod fieri honeſtum erat, & debebat pro quo leges ipſæ ſunt liberales non ſolùm vt fiant, ſed etiam vt factæ etiam deducantur, et repetantur, dummodo iuxta facultates, & dignitatem factæ fuerint; neque id tantùm ratione ipſorum hæredum, ſed etiam de iure naturæ, quod iubet defunctos funerari ex bono, & æquo ita, vt Iudex de ea æquitate cognoſcens, ſumptum omnino non debeat admittere modicè factum, ſi fortè in contumeliam defuncti hominis locupletis modicè factus ſit. Nam non debet illius habere rationem, cùm contumeliam defuncto feciſſe videatur ſic eum funerando, *d. l. at ſiquis*, §. *hac actio*, & §. *Index*, ac Rot. *deciſ*.399. *numer*.8. *& ſeq.* *p*.5. *rec.* Vt proinde etiam Canones dictæ parochialis Eccleſiæ indemnitati, ac redintegrationi ſemper proſpicientes, decreuerint, ne vnquam Eccleſiarum parochialium iuſtitiæ in aliquo præiudicaretur, aut fraus aliqua contra eam committeretur, *cap*.1. 2. *&* 3. *cap. ex parte*, *cap. Cùm liberum*, *cap. certificari*, *& cap. in noſtra de ſepult.* *& cap*.1. *&* 2. *eod. tit. in* 6. cum Gloſ. *in d. cap. Cùm liberum*, *v. recepiſſe*, ac Doctoribus communiter.

13 Neque poteſt de iure ciuili dubitari, dum ipſæ leges ciuiles eodem modo diſponunt tam circa funus factum, quàm circa faciendum; diſtinctè procedendo iuxta cuiuſque facultates, & dignitatem, vt oſtenditur *ex l. Si quis ſepulchrum*, §. *de relig. & ſumpt. fun.* §. *funus autem*, *ex l. vel à debitoribus*, *ex d. l. & ſi quis eod. tit. ex l. funeris impenſam* 15. *ex l. eum, qui* 16. cum quatuor *ſeqq. ex l. quod ſi nulla eod. tit. ff. de relig. & ſumpt. fun.* Quas leges eſſe intelligendas de ſumptu funeris faciendo pro cuiuſque defuncti facultatibus, ac dignitate docent Alberic. *de Roſat. ad l*.2. *ff. ad leg. falcid. num*.3. Florian. à S. Petro *in d. l. ſi quis ſepulchrum*, §. *funus*, *& ſumptus funeris*, Lauor. *c*.16. *num*.24. Surd. *deciſ*.255. *num*.12. *&* Molin. *de iuſt. & iur. tom*.2. *diſp*.235. *&* 4. Bonacin. *de contr. q*.21. *pun*.6. *prop*.3. Rot. in Peruſina fideicommiſſi coram Coccino, quæ eſt *deciſ*.399. *p*.5. *rec. n*.17. *ac ſeq.* Io. Baptiſta à Coſta *de rat. quæſt*.144. *num*.10. & alij.

14 Et quamvis aliqui id non ſeruauerint, non ideo poteſt concludi conſuetudo contraria, ſed potiùs violatio legis, quia prædicti actus non obſeruantiæ, etiamſi eſſent maioris partis, non ſunt actus inconcuſſi, ſed interrupti per ſententias in contrarium, quæ deſtruunt conſuetudinem, & tanquam actus contrarij non ſinunt, illam viuere, ac vigere ad tradita per Bartol. *in l. ſemper in ſtipulationibus in fin. ff. de reg. iur.* Surd. *conſ*.393. *numer*.23. & Rota coram Merlino *deciſ*.554. *num*.3. Præterea eſſet conſuetudo contra honeſtatem, ac proinde irrationabilis, ideoque extirpanda, *cap. fin. de conſuet.* vbi omnes.

15 Neque obſtat quod effutiunt quidam hæretici, funeris ſolemnia improbantes apud Æneam Syluium *de orig. Bohem. cap*.35. quos Huguenoti, alijque ſequuti ſunt, ſuamque hæreſim confirmare conantur tum ex Concilio Elibertino *cap*.34. quo vetatur cereos per diem in cœmeterio accendi. Inquietandi enim non ſunt ſpiritus Sanctorum. Tum ex D. Chryſoſtomo *homil*.85. *in cap*.2. *Matth.* tum denique ex S. Auguſtino *lib*.1. *de Ciuit. c*.11. *&* 13. *& lib. de cur. pro mort. cap*.2. quibus in locis affirmat, curationem funeris, conditionem ſepulturæ, pompam exequiarum magis eſſe viuorum ſolatia, quàm ſubſidia mortuorum.

16 Nam præter ea, quæ de fide, & auctoritate dicti Concilij Elibertini monent Doctores, ita vt apud Catholicos nullam habeat auctoritatem, ſed reijciatur, vnde Canus *lib*.5. *de loc. theol. cap*.4. aſſerit, eius canonem 36. continere errorem, Bellarminus *lib*.2. *de imag. c*.9. ait frequenter erraſſe, Baronius *tom*.1. *an*.54. *numer*.119. *& ſeq.* tradit in multis irritum eſſe, & continere plura, quæ ſinceris Eccleſiæ dogmatibus aduerſantur, & canonem, quo prohibentur imagines in Eccleſijs ſuppoſititium eſſe, prohibetur in illo accendi cereos ex ſuperſtitione gentilium, quorum ſuperſtitionem ſpiritus fidelium dolenter ferebant, eoque nomine inquietari dicuntur. Vnde ea ſanctione ſuperſtitionem duntaxat interdixit, ſiue in numero ſiue in vſu cereorum, hoc eſt inhibuit ethnicos ritus, & magicas euocationes. Etenim ſollicitari, atque euocari manes ad ſepulchra, & faces ibidem accendi conſueuiſſe Plinius *lib*.28. *cap*.2. & Suetonius *in Tiberio c*.98. affirmant. Pleraque alia in eo Concilio prohibentur ad extirpandum, & funditus tollendum Gentilium ſuperſtitiones, quas noui chriſtiani in illis Hiſpaniæ partibus retinebant. At nos cereos accendimus non ex ſuperſtitione, ſed ad ſignificandum animas viuere, & defunctorum corpora reſurrectura. Vide multas huius rei cauſas, & ſignificationes apud Rutil. Benzonium Epiſcopum Lauretanum *in ſpecul. Epiſcop. & Curat. lib*.1. *diſp*.2. *q*.2. qui illas expoſuit dum apud Vaticanum in Baſilica Sancti Petri Canonicum theologum agebat.

17 Teſtimonia verò Chryſoſtomi, & Auguſtini bifariam accipimus. Aut quantum pertinent ad ſolemnitatem, & ſic ſunt ſolatia viuorum. Aut quantum ad pietatem, & ſic ſunt ſubſidia mortuorum. Et ſi exhibentur, vt pauperes inde reficiantur, aut Eccleſiæ ædificentur, ſic ipſi defuncti ex præcedentibus meritis ſunt talium honorum capaces. Eaque interpretamur, vt ſepultura, eiuſque pompa per ſe non ſit præſidium ad ſalutem æternam, per accidens tamen prodeſſe poteſt propter preces fidelium, ac recordationem Sancti illius, in cuius Eccleſia ſepultus eſt defunctus. Quod & ipſe Auguſtinus *loc. cit. cap*.4. *&* 5. & D. Gregorius *lib*.4. *dialog. cap*.50. obſeruarunt. Subditque Auguſtinus *cap*.3. *Nec ideo tamen contemnenda, aut abijcienda ſunt corpora defunctorum, quibus tanquam organis, & vaſis ad omnia bona opera Sanctus vſus eſt Spiritus. Vnde & antiquorum funera officioſa pietate curata ſunt, exequiæ celebratæ, & ſepultura prouiſa*. Præterea Auguſtinus, & ex eo alij loquuntur de rebus, quæ concernunt pompas mundanas ad *l*.1. *& l. ſi quis*, *ac tot. tit. ff. de relig. & ſumpt. fun.*

quæ

Digitized by Google

quæ ſunt potiùs cõſolationes viuorum, quàm ſuffragia mortuorum, quas Eccleſia non approbat, vt in *c. Quam præpoſterum* 13. *quæſt.*2. non autem de rebus, quæ concernunt diuinum cultum, aut refrigerium animæ, vt ſunt cerei, & oratiooes Clericorum, aliaque huiuſmodi Et hinc eſt, quòd laici poſſunt de illis ſtatuere, vt per Imol. *in cap. fin. de reb. Eccleſ. non alien.* non autem de iſtis, quia ſunt annexa iuri ſpirituali, vt per Panorm. *in d. cap. fin.* ibique Doctores communiter. Et quia dicit Baldus *in l.*1. *C. de lat. lib. toll.* quod eqoi, & arma, quæ afferuntur cum funere militis, ac cerei debent remanere apud Clericos, vel Regulares ſepelientes, tanquam acceſſorium cadaueris, *arg. l. medico §. fin. ff. de aur. & arg. leg.* ideo oeque valeret ſuper his ſtatutum laicorum. Sic enim *Sap.*4. ſepultura inter cęteras eleemoſynas computatur. Vnde cera, & oleum ad ſepulchra defunctorum perlata proſunt defunctis, vel in quanrum Eccleſiæ offeruntur, vel quatenus pauperibus dantur, vel quateous in reuerentiam Dei fiunt, vt tradit D. Thom. *in* 4. *d.*45. *q.*2. *ar.*3. Quare pœnæ etiam ſtatutæ io eos, qui iuſta, & exequias defuoctis fieri impedimento fuerint, vt liquet ex *conſt. nouel.* Iuſtiniani 60. vt defuncti, ſeu funera eorum non iniurientur à creditoribus. Et D. Chryſoſtomus, vt ipſemet profitetur, non damnat ſepulturæ ſolemnia, ſed luxum, & ſuperfluam ambitionem, modumque ſumptibus adhibendo ſapientia vti perquam laudabile eſt. Sanctus verò Athanaſius prodeſſe defunctis accenſos cereos non ſolùm fatetur, ſed etiam profitetur apud ſanctum Ioannem Damaſcenum *lib. de mortuor. ſuffrag. Si quis diem obierit*, inquit, *licèt in aere deponatur inhumatus, ne omiſeris oleum, & ceram, inuocato Chriſto Deo, ad ſepulchrum accendere, accepta enim Deo ſunt, plurimamque ſecum referunt retributionem. Oleum, & cera holocauſtum eſt, incruenta verè hoſtia oblatio, propitiatio eſt.* Quod verò ex *D. Matth. cap.*5. *&* 25. objiciunt diluit D. Thom. 2. 2. *q.*32. *art.*2.

18 Porrò Deo gratum, & bonum eſſe, quòd tam ſacris, quàm Sanctorum Patrum ſcriptis commendatur, & Eccleſiæ Catholicæ, iam ſtatim vbi per pacem datum eſt, antiqua conſuetudo recepit cuivis chriſtiano perſuaſiſſimum eſt. Fidelium autem corpora honorificè ſepelire tam ſacra, quàm Patrum ſcripta laudant, & Eccleſiæ conſuetudo recepit. Igitur, id bonum, & Deo gratum. Docet hoc Golielmus Bernard. *de ſepult. & exeq.* primùm ex lege naturæ *Geneſ. cap.*50. vbi Ioſeph, & cæteri vndecim Patriarchæ ſepultori Sancti patriarchæ Iacob patris ſui corpus, memoraotur apparatus funeris, eiuſque honorifica pompa. Sub lege ſcripta Tob. *cap.*14. de ipſo Tobia dicitur: *Completis igitur annis centum duobus, ſepultus eſt honorificè in Niniue.* Proiode dicitur Eccleſiaſtici *cap.*38. *Fili in mortuum produc lacrymas, & ſecundum iudicium tege corpus eius, & non deſpicias ſepulturam illius*, id eſt ſecundùm Lyraoom diſcretè, & honeſtè ſecundùm merita defuncti corpus illius ſepeli. Ex lege Euangelica Ioann. *cap.*19. Ioſeph ab Arimathia, & Nicodemus quia honorificè Chriſti corpus ſepelierint, ab Euangelio celebrantur. Ex Sanctis Patribus idem Nazianzeous eo in loco, vbi de Conſtantij Imperatoris ſepultura dicit: *Conſtantius communibus omnium elatus eſt manibus, ac pompis, iiſque venerandis, ac noſtris necnon cantibus tota noctę reſonantibus, ac luminaribus accenſis, quibus chriſtiani tranſitum pium honorare cenſemus.* Damaſcenus pariter in hiſtoria Barlaam, & Ioſaphar enarrat, quod vt ad aures populi peruenit, inoumerabilis multitudo ex omnibus Cioitatibus, & adiacentibus locis, ad adoranda, & videnda beatorum virorum corpora confluebat honorificè cum hymnis, & canticis, & lampadibus, ac cereis ardentibus. Hierooymus in epithaphio Paolæ ait, tranſlatam fuiſſe Epiſcoporum manibus, & ceruicem feretro ſubjicientibus, cùm alij Pontifices lampades, cereoſque perferrent. Chryſoſtomus *homil.*60. *in Ioann. Quid enim exclamas ardentes, quaſo, lampades in mortuis ſibi volunt? Nonne eos tanquam athletas comitamur?* Perinde, ac ſi dicat, tametſi animæ, quatum corpora ſepelienda luminaribus accenſis comitamur, ſorſan mox ad beatitudinem conuolarint, & ita pœnæ nullius debitrices noſtris non egeant ſuffragijs, corpora tamen, quibus, vt organis ad pias operationes, per quas debellatis hoſtibus triumphum aſſecutæ ſunt, his proſequimur honoribus.

Quo circa eùm in vniuerſa quòcunque diſtendatur Eccleſia, ritum hunc inoleuiſſe tam ſcriptæ, quàm depictæ hiſtoriæ teſtentur, à Sanctis quoque Patribus celebratum, eum contemnere, ſuperſtitioſum, vanomque dicere, neque Euangelium, neque ſatis chriſtianum ſonat hominem, vtpotè qui ſenſum ſuum antiquiſſimorum illorum Patrum in Sacrarum Scripturarum lectione quàm exercitatiſſimorum ſententijs, & Eccleſiæ Catholicæ conſuetudioi præfert. Ob idque ab hac ſemper obſeruata conſuetudine, quæ vim legis habet ex D. Paulo *ep.*1. *ad Corinth. cap.*11. ex Tertulliaoo *lib. de coron. milit.* ex Gregorio Nazianzeno *lib.*2. *de theol.* vbi commodè obſeruari poteſt, citra neceſſitatem recedere, nouitas eſt. Et ſi nouitas omnis aotiquitati aduerſa, ſoſpecta eſt, aut non facilè admittenda, iubere ſine comitato vllo, ſine vllis luminibus, clamque corpus ſoum, quod orgaoum, vaſque Spiritus ſaocti, & Sacri Corporis Chriſti fuit, ſine cæremonia vlla eccleſiaſtica, quæ omnia commodè præſtari valent, ſuſpectum erit, aut non facilè admittendum.

Vtinam ſic vanam ſæcularium pompam, opipera, & luxurioſa conuiuia, argentea immenſa pocula, in cultu corporis luxuriem, domorum ſtructuras, & ornatum exuberantem, aliaſque vanas voluptates quis carperet, ſicut tenuem aliquando Parochis obuenientem victum taxat, & criminatur! *Quoniam debet in ſpe arare, qui arat* 1. Corioth. 9. *& qui triturat in ſpe fructus percipiendi* cum alijs, quæ ſequuntur ſpiritu Apoſtolico digna. Et præmiſerat: *Quis militat ſuis ſtipendijs vnquam? Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?* Quamobrem ait, & Dominus ad Aaron: *Omnia, quæ ſanctificantur à filiis Iſrael, tibi tradidi, & filiis tuis pro officio ſacerdotali legitima ſempiterna.* 19

Ex quibus patet, quàm parum idoneo fundamento ſententiæ aduerſæ ionitantur, item & textus, qui videntur aduerſari. Nam loquuntur ſi Parochi id exigerent, tanquam pretium, non autem tanquam eleemoſynam, & ſtipendium ſibi debitom ex adminiſtratione Sacramentorum, vt ex Suarez, & alijs alibi probaoimus, ac etiam ex ipſo Rituali Romano *in d. rubr. de exeq.* habetur: *Caueant omnino Parochi, aliique Sacerdotes, ne ſepulturæ, vel exequiarum, ſeu anniuerſaris mortuorum officii cauſa quicquam paciſcantur, aut tanquam pretium exigant, ſed iis eleemoſynis contenti ſint, quo aut probata conſuetudine dari ſolent, aut Ordinarius conſtituerit.* Itaque non ſunt reprehendendi Parochi, ſi iuxta laudabilem conſuetudinem inſtant pro fuoeribus, & exequijs celebrandis ſecundùm qualitatem, & facultates defunctorum, eamque curant obſeruari ad præſcriptum Ritualis Romani, *& d. cap. ad Apoſtolicam de Simon.* ac exigi illas eleemoſynas, quas Ordinarij, & in Vrbe Eminentiſſimus Cardinalis Vicarius, qui eſt loco Ordinarij, conſtituerint per Camerarium Cleri Romani, ſuum miniſtrum, vel ſuos officiales; nam quod ſuum eſt vſurpant, iureque ſuo vtuntur. 20

CONSVLTATIO CCXXX.

An, & quatenus ſit locus erectioni nouæ parochialis Eccleſiæ, ac deputationi Vicarij in exercitio curæ animarum.

NOo videtur eſſe locus diſmembrationi, quando populus longè non diſtat ab Eccleſia parochiali, qoia parua diſtaotia non præbet iuſtam cauſam diſmembrationi, Rot. *deciſ.*484. *numer.*3. *par.*1. *rec.* & in Comen diſmembrationis 22. Iunij 1648. §. *in propoſito* coram Cardinali Corrado, ſed debet eſſe talis, ex qua parochiani non poſſint abſque magno incommodo accedere ad parochialem pro percipiendis ſacrameotis, & audiendis officiis diuinis, vt innouando Conſtitutionem Alexandri Tertij *in cap. ad audientiam de Eccleſ. ædif.* decernit Sac. Concilium Tridentinum *ſeſſ.*21. *cap.*4. *de ref.* & tradit Rota in deciſionibus allegatis. 1

Digitized by Google

Et ita, vt non obſtet, quòd præter diſtantiam, flumen quoque intercedat; quia dum commodè poteſt tranſiri per pontem benè tutum atque ſecurum, vtique nullum impedimentum tribuit, Rot. *d. dec.484. num.3.* etiamſi aliquando vis aquarum pontem fregerit. Quia id tanquam rariſſimè contingens, non eſt attendendum, cùm ad effectum diſmembrandi, impedimentum debeat eſſe aſſiduum, ac perpetuum, Coſt. *de remed. ſubſid. remed. 75. in princ.* ac Rot. *dec.68. n.8. p.7. rec.*

3 Præcipuè verò ſi ita conſtiterit Ordinario loci. Nam circa huiuſmodi diſtantiam, vel difficultatem accedendi ad Eccleſiam parochialem totum pendet ab eius iudicio, atque arbitrio, vt ex textu *in d. cap. ad audientiam* tradunt Menoch. *de arbitr. caſ.497. n.4.* Coſt. *loc. cit. n.4.* Ricc. *in prax. reſol.476. n.5.* Pax Iord. *elucubr. tom.3. lib.10. tit.31. de diuiſion. benef. n.5. in fine.*

4 Quod eò magis id procedit, ſi non doceatur, aliquem incolam loci ſine Sacramentis obijſſe, quod etiam requiritur, vt firmat Rot. *d. dec.484. n.5. p.1. rec. & dec.6. n. 18.* coram Eminentiſs. Othobono, & ſtabilitur in Marſicana diſmembrationis fructuum 14. Februarij 1594. coram Pamphilio, cuius particula eſt huiuſmodi: *Præſertim cùm non probetur defectus ſeruitij ita, quòd propter paucitatem miniſtrorum, ac multitudinem incolarum, ſeu parochianorum aliqui deceſſerint ſine Sacramentis, vt requiritur ad augendum ſeruitium per ea, quæ aliàs deducta fuerunt in pluribus cauſis, & vltimo loco in cauſa Tiraſonen. congrui ſeruitij de menſe Maij præteriti coram me.*

5 At nihilominus, quòd iuxta cauſa diſmembrandi Eccleſias parochiales ſit diſtantia locorum cum magna populi incommoditate ad percipiendum Sacramenta, & audiendum diuina, maximè ſi propterea contingat aliquos parochianos obire ſine Sacramentis, licèt huius rei probatio non ſit neceſſaria, declarauit S. Congregatio Concilij in Tiraſonenſi. Quo in caſu poteſt Epiſcopus ex *d. cap.4. ſeſſ.21.* ad nouam erectionem procedere, etiam inuito Rectore, dummodo tamen præceſſerit citatio tam ipſius, quàm omnium, quorum intereſt ex eadem S. Congregatione, ac Rot. *in rec. dec.455. num 6. p.2.* & coram Em. Othobono *dec.6. n.8. ac 9.* ſiue ſint beneficia, ſiue Capellaniæ, ſiue ſint portiones ipſius Parochiæ, vt latè Barboſ. *de offic. Epiſcop. p.3. alleg.67. n.10. 20. & 21.* Garz. *de benef. p.12. c.2. n.88.* vbi refert reſolutiones S. Congregationis, ac Rot. *dec.465. n.6. p.2. rec.* Idque etiam in Eccleſijs militantibus, vt in Elborenſi; & in Mediolanenſi declarauit, decretum de nouis parochijs erigendis, aut diuidendus locum habere, etiamſi illæ eſſent ſubiectæ Regularibus. Non verò ſine citatione vt ex *c. multis conſtitis, cap. Felix, & c. ſeq. 16. q.1.* Gloſ. *fin. in c. nulli 99. d.* Lap. *alleg.66. n.3.* Vnde eadem S. Congregatio Concilij 23. Iulij 1613. ſæpiùs auditis vtriuſque partis procuratoribus, & aduocatis, reque accuratè perpenſa, cenſuit, erectionem de beneficio ſimplici Sanctæ Margaritæ Cœnetenſis, vtpotè factam, non citato Capitulo Eccleſiæ S. Ioannis Baptiſtæ, cui cura animarum incumbit, nullius momenti exiſtere, ac de huiuſmodi nullitate opponere poſſe etiam tertium, cuius intereſt, cùm Capitulum expreſsè ratam non habeat erectionem, ſed ſimpliciter taceat, & non contradicat. Inſuper in Veronenſi 2. Octobris 1610. declarauit, augumentum attributum nouæ parochiali, cùm matrix Eccleſia vacaret, nullo ei dato defenſore, irritum, ac nullum eſſe. Porrò, etſi nulla videatur erectio ob defectum citationis, tamen ſi cauſæ erigendi ſubeſſent, licebit Epiſcopo de nouo erigere, ideò ſcribendum viciniori Epiſcopo, vt ſe inſtruat de cauſis, quæ ſi ſuberunt, peti poterit confirmatio à Sanctiſſimo, Fagnan. *in d. cap. ad audientiam n.30.*

6 Non poteſt tamen Eccleſia ſimplex ab Ordinario in parochialem erigi, ſi erat reſeruata, vel affecta. Quia Sac. Concilium *ſeſſ.21. c.25.* loquitur de vnionibus, non de noua erectione, vt declarauit eius S. Congregatio 24. Auguſti 1605. Et generaliter nulla Eccleſia in præiudicium alterius conſtruenda eſt, *cap.1. de nou. oper. nunc.* Si verò Monaſterium Regularium curam habens animarum fuerit dirutum, & Regulares tranſlati, non poſſintque ex loco, vbi degunt, dictæ curæ commodè inſeruire, poterit Epiſcopus illos cogere ad nouam Capellam erigendam in loco, vbi adſunt parochiani, cui Capellæ poſſint ipſi fratres inſeruire, dummodo ab Epiſcopo ſint approbati, ſiue per Capellanum approbatum, & amouibilem *ex cap.13. ſeſſ.7. & cap.21. ſeſſ.25.* vt in Nouarienſi. Et in Mediolanenſi declarauit, quòd in illis caſibus, in quibus Epiſcopus nouas parochias erigere poteſt, non poterit vnam partem populi ab vna ſeparare, & alteri applicare, etiamſi adſit aliqua cauſa, pro qua noua parochia erigi poſſit. Si autem ſeparatio fieri licet, aſſignatio fructuum debet fieri ex fructibus parochialis matricis, & ſi ea non ſufficit, populus eſt compellendus. Et hoc procedit etiam in parochijs Regularium. Quòd autem Epiſcopus poſſit ex fructibus aſſignare portionem competentem, procedit etiamſi illi in decimis conſiſtant, vel aliàs quomodolibet Eccleſia matrix erit, vel eſſe poterit, licèt non ſit Cathedralis, vel inſignis. Quid autem ſi parochiani ſint pauperes, ac egeat Epiſcopus, vide apud Fagnan. *loc. cit. num.6. & 7.*

7 Quando igitur agendum eſt pro diſmembratione, ſiue erectione nouæ Eccleſiæ in præiudicium antiquæ parochialis, ea permitti debet, etiam inuito Rectore, ſi in eodem diſtrictu non adſit alia Eccleſia pro remedio parochianorum, qui ob locorum diſtantiam, vel difficultatem ſine incommodo accedere non poſſunt ad Eccleſiam parochialem iuxta Trid. *d. ſeſſ.21. c.4. & d. cap. ad audientiam de Eccleſ. ædif.* dummodo tamen interueniat ſolemnitas, & iuſta cauſa, quæ copulatiuè ſunt neceſſariæ in huiuſmodi diſmembrationibus, cùm ſint quædam ſpecies alienationis, vt aduertit Lap. *d. alleg.66. n.3. & 5.* ac fuit ſæpiſſimè reſolutum a Rota, vt ipſa teſtatur *dec.239. n.1. p.1. rec.* ita, vt vna ſine alia non ſufficiat, Rot. *dec.119. n.12. p.1. rec.*

8 Si verò agatur pro deputatione Vicarij, leuiores cauſæ ſufficiunt. Quia non tendit in alicuius præiudicium, ſed in adiutorium Parochi, ſiue Rectoris, quotieſcunque in loco minimè difficili, neque incommodo adeſt alia Eccleſia, vel conſtrui poteſt cum fonte baptiſmali, ac cæteris ad parochiam neceſſarijs, in qua ſatis remanet prouiſum animarum periculo ad formam præſcriptam à Tridentino, & iuxta doctrinam Lapi *d. alleg.66. n.6.* quem ſequuntur Rebuf. *in pr. benef. de erect. in curat. nu.10.* & Ricc. *reſol.476. n.6. to.1.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.26. n. 24. & ſeqq.* Tondut. *q. benef.56. n.8. & ſeq.* & ex mente S. Congregationis Concilij tradit Fagnan. *in cit. cap. Ad audientiam num.20.*

9 Quinimò ſi conſtiterit, quòd via ſit montuoſa, aſpera, lutoſa, ac ita ardua, vt parochiani ſine magno incommodo, immò etiam periculo pro recipiendis Sacramentis, & audiendis diuinis officiis ad parochialem accedere nequeant, præſertim tempore hyemali propter imbres ac pluuias, non ſolum reputatur neceſſaria deputatio Vicarii, verùm etiam diſmembratio, ſiue erectio nouæ parochiæ iuxta ea, quæ tradit Rota in Lucana diſmembrationis 9. Maii 1611. coram Ottembergo, *& dec.59. n.2.* coram Martino Andrea. Quod etiam firmat Lap. in citata *alleg.66. num.2.* & Barboſ. *de Offic. Epiſcop. par.3. alleg. 68. num.1.* Rebuſ. *loc. cit. num.2.* ac fusè Fagnan. *vbi ſupra num.16. & ſeqq.* Ac etiamſi non ſit magna diſtantia, ob fluminis tamen alicuius inundationem reddi poteſt via difficilis, vt in ſpecie reſpondit Rota in Calaguritana erectionis in parochialem 11. Ianuarii 1619. *§. nec releuant* coram Veroſpio. Immò magna longinquitas, & viarum diſcrimen non requiritur, ſed ſolùm talis, vt propterea parochianis abſque magno incommodo non pateat acceſſus ad Eccleſiam parochialem, vt rectè obſeruat Fagn. *n.18.*

10 Et quando etiam ageretur de erectione nouæ parochiæ, quæ fieri non poteſt abſque conſiderabili præiudicio Eccleſiæ antiquæ, diſmembrando ab ea partem parochiæ, adhuc ſatis eſſet, quòd immineret periculum decedendi ſine Sacramentis, neque huiuſmodi euentus eſſet expectandus, quin potiùs præueniendum eſt, ne contingeret, cùm ſatius ſit occurrere in tempore, quàm poſt exitum vindicare, ſeu poſt vulneratam cauſam remedium quærere, vt notat idem Fagnan. *n.17.* vbi teſtatur, ita declaraſſe Sac. Congregationem Concilii. Quod etiam tradit Garz. *de benef. p.12. c.3. num.9.* Si enim periculum mortis quoad fieri poteſt, euitari debet, ita dictante natura, iure diui-

Digitized by Google

diuino, & humano, *can. ſi quid verius* 33. *q.* 2 *in fine*, quantò magis occurri debet periculo non mortis corporis, ſed animæ, ac ciua ſaluti prouideri, vt in durioribus terminis ad effectum exigendi nouas Eccleſias ex diſpoſitione textus *in can. Petrus* 39. *d.* tradit Mandoſ. *de ſignat. grat. v. erectiones, v. inſuper*.

11 Accedit, quòd, vt augeatur ſeruitium diuinum non eſt expectandus hic triſtis euentus mortis parochianorum ſine Sacramentis iuxta diſpoſitionem *d. cap. ad audientiam de Eccleſ. ædif.* ac Trid. *d. cap.* 4. *ſeſſ.* 21. quibus in locis decernitur ad effectum erectionis nouarum parochialium requiri ſolùm parochianos non poſſe accedere abſque magno incommodo, vt etiam conſiderauit Rota in d. Lucana 9. Maii 1611. ac cenſuit S. Congregatio Concilij, teſte Garzia *d. p.* 12. *c.* 3. *num.* 9. ac firmauit Rota in d. Tiraſonen. congrui ſeruitij coram Pamphilio, & explicat Lap. *d. alleg.* 66. *num.* 2. Quantò igitur faciliùs id procedere debebit in caſu, quo tantum agitur de deputatione Vicarij in Parochi adiutorium, & eius Eccleſiæ, quæ vtique melius eſt, vt deſeruiatur per duos, quàm per vnum, vt in his terminis dixit Rota *deciſ.* 428. *num.* 3. coram Seraphino? Idque præcipuè ſi attendatur Eccleſiæ redituum opulentia, quæ ſola habita fuit ſufficiens cauſa diſmembrationis, vt tradit Lotter. *de re benef. lib.* 1. *q.* 28. *num.* 25. ac decidit Rot. *d. dec.* 428. *n.* 1. & docet Fagnan. *in ſæpe cit. cap. ad audientiam ſub num.* 4. vbi ait, id procedere etiamſi Eccleſia reditibus non abundet, ſi animarum periculum immineat.

12 Quare non obſtat ſi dicatur, quòd copulatiuè requiratur cum diſtantia locorum, ac incommoditate itineris etiam obitus parochianorum ſine Sacramentis ſequutus ex aliqua ex dictis cauſis. Nam præter dicta ſuperiùs, quòd ſcilicet non ſit neceſſarius parochianorum obitus, vt ex Fagnano *n.* 17. iura, quæ ad id firmandum allegari poſſunt, loquuntur in terminis validæ diſmembrationis, quæ cùm ſit ſpecies perpetuæ alienationis rei Eccleſiæ, omnino cum ſolemnitate requirit etiam iuſtam cauſam præcisè neceſſitatis, vt fuit dictum in illa Marſicana relata à Garz. *d. cap.* 3. *n.* 4. Quod non ita procedit in ſimplici deputatione Vicarij, ſiue Capellani ad nutum amouibilis, cùm hoc caſu diſmembratio non conſideretur, vt ſtatuit Rota in Aquileien. diſmembrationis 18. Februarij 1656. coram Meltio. Immò huiuſmodi Vicariorum deputationes fiunt, ne ad diſmembrationem in præiudicium Eccleſiæ matricis deueniatur, vt in ſpecie alijs relatis dixit Rota in Albinganen diſmembrationis 14. Decembris 1654. coram eodem Meltio.

13 Sola verò populi numeroſitas non præbet ſufficientem cauſam, quia illi prouidendum eſt per Coadiutores Rectori dandos, *vt ex d. cap.* 4. *ſeſſ.* 21. & ex S. Congregatione Concilij in Calagnritana, in qua declarauit, quòd vbi populus eſt numeroſus ita, vt vnus paſtor populo ſatisfacere nequeat, omninò ſeruari debet diſpoſitio huius decreti ac Rot. *dec.* 6. coram Em. Othobono, in qua habetur, quòd Epiſcopus non poteſt nouas parochias erigere diſmembrando ab antiquis, niſi duo concurrant: Solemnitas, quæ præcipuè conſiſtit in hoc, quòd citentur habentes intereſſe; & iuſta cauſa, qualis non eſt ſola populi numeroſitas, cui poteſt prouideri per Coadiutores. Et in Cremonenſi eadem S. Congregatio cenſuit, quòd monachi exercentes curam in parochialibus, eorum Monaſterijs commendatis, niſi ad curam ſufficiant, tot Sacerdotes ſæculares, vel regulares ad Abbatis electionem, & Epiſcopi approbationem ſunt adhibendi, quot ad Sacramenta miniſtranda, & diuinum cultum celebrandum ſufficiant. Et in Hoſtunenſi 12. Iulij 1631. in qua cenſuit, Epiſcopum non poſſe diſmembrare partem curæ animarum ab Eccleſia parochiali, & applicare alteri Eccleſiæ eiuſdem loci ſub prætextu, quòd populus eſſet numeroſus. Et in Aquilana: Licèt Eccleſia parochialis ſita ſit eo loco, vbi minor pars parochianorum habitat, & quòd maior pars longè habitet in alijs oppidis, nihilominus Parochus habitare debet prope Eccleſiam, ſed ſuccurrendum eſt illis, qui longè habitant iuxta citatum decretum *in d. cap.* 4. *ſeſſ.* 21. & reſpondit Spada *conſ.* 148. *num.* 1. *lib.* 3. Lotter. *de re benef. d. lib.* 1. *q.* 28. *n.* 28. ac Rot. *dec.* 239. *num.* 3. *&* *dec.* 184. *n.* 1. *&* 5. *p.* 1. *rec.* *&* *dec.* 288. *nu.* 2. *p.* 2. Add. ad Gregor. *dec.* 504. *n.* 8. & in d. Albinganen. diſmembrationis ac alibi ſæpiùs. Parochialitati enim non repugnat, quòd cura adminiſtretur per plures coadiutores, quia iſto caſu non dicuntur plures Parochi, ſed cura inhæret ipſi Eccleſiæ, vel Epiſcopo; & qui curam inuicem exercent, dicuntur Coadiutores, vt egregiè declarat Gratian. *diſcept.* 865. *n.* 26. Rot. *dec.* 48. *nu.* 5. *&* 6. *p.* 1. *diu.* & coram Pegna *dec.* 1444. *n.* 7.

Neque anguſtia, vel deformitas Eccleſiæ antiquæ eſt 14
cauſa ſufficiens. Quia prouideri poteſt per ampliationem veteris, vel per conſtructionem nouæ Eccleſiæ in loco opportuniori, vel alijs modis abſque diſmembratione ex eodem Trid. *d. cap.* 4. *ſeſſ.* 25. & Rota apud Farinac. *par.* 1. *deciſ.* 484. & Spad. *conſ.* 96. *n.* 4. *lib.* 2. In quo caſu etiam licitum eſt cogere dominos vicinorum ædificiorum ad ea vendendum, Marth. *de iuriſd. caſ.* 171. *num.* 3. *&* 4. Gratian. *diſcept.* 742. *num.* 20. & Viuian. *de iurep. lib.* 2. *c.* 2. *num.* 14.

Nec minus inuentio nouæ imaginis, etiam miraculo- 15
ſæ, quæ debet transferri ad aliquam Eccleſiam commodiorem, ibique collocari in aliquo altari ad id erecto, vel adornato, vt in Feretrana 28. Maij 1603. cenſuit eadem S. Congregatio Concilii, niſi erigere nouam Eccleſiam à fundamentis cederet in maiorem ſatisfactionem populi, eadem 23. Iulii eiuſdem anni.

Neque inſufficientia redituum. Tùm quia ex præſum- 16
ptione iuris præſumuntur potiùs aucti, quàm diminuti, Add. ad Gregor. *dec.* 483. *ſub num.* 8. Rot. *dec.* 413. *n.* 1. *p.* 5. *rec.* & coram Seraph. *deciſ.* 1385. *num.* 1. & in Narnien. vnionis 16. Nouembris 1643. coram Bichio, §. *qui non eſt caſus*. Tùm ex facto ipſo, quia cum Parochi pro tempore ex fructibus Parochiæ ſe ſuſtentauerint, & Parochiam acceptauerint præſumuntur congrui, Lotter. *d. q.* 28. *n.* 25. Mantic. *dec.* 22. *n.* 1. Gregor. *dec.* 429. *num.* 3. Seraph. *dec.* 1385. *n.* 3. & in d. Narnien. §. *Igitur*, & in Lucana vnionis 15. Iunii 1650. coram Celſo §. *In præſenti*. Tùm quia ſuper inſufficientia adhiberi debet cauſæ cognitio, citatis omnibus intereſſe habentibus, aliàs hoc prætextu non poſſent fieri diſmembrationes antiquarum, & erectiones nouarum Eccleſiarum, vt latè firmatur in alia Narnien. vnionis 1. Iulii 1543. coram eodem Bichio, & in Comen. diſmembrationis 22. Iunii 1648. coram Corrado. Tùm quia ſi reditus ſunt inſufficientes, non idcircò ſupprimendus eſt numerus neceſſarius pro numeroſitate populi, ſed populus compellendus ad aſſignandum congruam ſuſtentationem Parochis iuxta diſpoſitionem Sac. Concilii Tridentini *d. cap.* 4. *ſeſſ.* 21. *de reform.* & tradita à Bellet. *diſq. cler. tit. de Cler. debit.* §. 14. *num.* 7. *&* 8. & à Fagnano *num.* 5. *&* 6.

Quamuis verò Epiſcopus poſſit erigere Eccleſiam in 17
nouam parochialem, non tamen poteſt parochialem ab vna Eccleſia ad aliam, etiam commodiorem transferre, ſed recurrendum eſt ad Signaturam Sanctiſſimi, vt declarauit S. Congregatio Concilii in Troiana. Neque erigere fontem baptiſmalem in parochia filiali, applicando illi propterea partem redituum matricis, eadem S. Congregatio in Vrbinaten. 1. Maii 1924. Vnde petente Epiſcopo Sedunenſi declarari ſibi licere in Eccleſia ſub parochia Lemenſi conſtituta duodecim milliaribus diſtante, conſtituere fontem baptiſmalem, non obſtante *c.* 56. *plures* 16. *q.* 1. S. Congregatio Concilii 17. Auguſti 1626. reſpondit, Epiſcopum non poſſe conſtituere fontem baptiſmalem in dicta Eccleſia, ſed illum, concurrente neceſſitate, ſeu incommodo propter diſtantiam parochialis in noua parochia conſtitui poſſe ad præſcriptum *cap.* 4. *ſeſſ.* 21. *de refor.* Quia in parochia erecta concedi ſolet erectio fontis baptiſmalis ob diſtantiam alterius, etiam inuitis Parochis, vt in Vrbanen. 19. Iunii 1648.

Quæ adeò certa ſunt, vt non obſtet, quòd erectiones 18
nouarum parochialium factæ ſint in actu Viſitationis, in qua cùm Epiſcopus procedat tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, nullam probationem, aut ſolemnitatem ſeruare debet. Tùm quia cùm materia iſta ſit prohibita, non creditur Epiſcopo quoad cauſam, licèt vnio, & diſmembratio fiat in actu viſitationis, ſed plenè, & concludenter eſt probanda, ne aperiatur via eludendi prohibitionem legis, Rota in Comen. diſmembrationis coram Corrado,

Digitized by Google

ibi: *Nec eiuſdem cauſa iuſtificatio ex Ordinarij, minuſque ex ipſorum parochianorum aſſertione ſatis percipitur, ſed aliunde probari debet*, & coram Caual. *deciſ.*439. *num.*6. & coram Eminentiſſ. Othobono *d. deciſ.*6. *num.*3. *& p.*5. *rec. deciſ.*318. *numer.*2. *& ſeqq. & in d.* Narnien vnionis 1. Iulij. Præſertim in caſu, quo Epiſcopus impertitus eſt licentiam ædificandi nouam parochialem, & atteſtationem fecit contra id, quod tradit Antonel. *de cult. & priuil. Eccleſ. lib.* 1. *cap.*2. *num.*11. non auditis parochianis, quorum maioris partis conſenſus, & non ſolius Parochi debet accedere, vt deueniri poſſit ad nouam parochialis erectionem, vt obſeruat Coſt. *de remed. ſubſid. remed.*75. *num.*6. & Lancellot. *inſtit. iur. can. lib.*2. *tit.*18. ac Ricc. *dec.*208. *num.*4. & ſub initio *tom.*2. Quia erectio nouæ parochialis ſolùm introducta eſt, ac permiſſa fauore ipſorum parochianorum. Tum, quia obiectio locum ſibi vindicaret, ſi ageretur de re nullius, vel modici præiudicij, ſecus autem in ijs, quæ graue, ac perpetuum præiudicium præſeferunt, vt in ſpecie reſpondet Rot. in d. Albinganen. §. *neque obſtat* coram Meltio. Tum etiam, quia non ideo debita cauſæ cognitio, ac neceſſariæ probationes, atque intereſſe habentium citationes prætermitti poſſunt, maximè quando Epiſcopus procedit ad inſtantiam partis. Nam hæc concernunt defenſionem alterius, quæ nunquam intelligitur ſublata, vt inquit Rota in d. Comen 22. Iunij 1648. vbi etiam addit, quòd ex tali diſcuſſione, ac proceſſu ipſa veritas magis eluceſcit, & neceſſitas diſmembrationis, vel comprobatur, vel excluditur, ſeu aliud interdum manifeſtatur remedium, quo æquè conſulatur abſque eo, quòd deueniatur ad beneficiorum diuiſionem, Sacris Canonibus odioſam, atque prohibitam regulariter, quæ propterea non eſt admittenda, niſi talis vrgeat neceſſitas, cui aliter congruè prouideri non poſſit, provt ante docuerat Lap. *d. alleg.* 66. *ſub numer.*6. Cùmque probetur in hiſce erectionibus, vel diſmembrationibus tam publicum, quàm priuatum præiudicium, non eſt illis locus, & ſic cuicunque licet contradicere iuxta deciſionem Rotæ 20. *num.*4. *par.*4. *tom.*2. *rec.* & Spad. *conſ.*92. *num.*5. *ac ſeq. lib.*2. vbi adijcit, hanc actionem eſſe popularem, & propterea quemlibet admitti poſſe. Quod repetit *conſ.*170. *num.*4. eiuſdem libri, ac Rot. in d. Albinganen diſmembrationis 4. Maij 1618. coram Remboldo impreſſa poſt d. conſilium. Quilibet enim tueri poteſt ius Eccleſię, quia eſt publicum, Gratian. *diſcept.*715. *numer.*27. ac etiam comparere, Rot. *deciſ.*54. *num.*3. *par.*4. *tom.*2. *rec.* Potiſſimùm verò intercedere debet conſenſus Parochi, atque eius citatio in prolatione decreti ab Epiſcopo facti, licèt ab initio per aliquod tempus anteà intimatus contradixerit, ac proteſtatus fuerit quemadmodum decidit Rota in d. Comen §. *Præterea*, vbi ſubdit, quòd neque huiuſmodi citationis neceſſitas ceſſat ex quo reditus, qui fuerunt aſſignati nouo Parocho, fuerint reſeruati Parocho antiquo, donec vixerit, Quia non conſideratur tantùm eius perſona, ſed Ius Eccleſiæ, ac ſucceſſurum, de quo ita eſt legitimè cognoſcendum, vt eius vocatio requiratur non ſolùm pro eius intereſſe, ſed etiam pro forma inducta ad rigorem iuris obſeruandum in fauorem publicum, ne Eccleſiæ depauperentur, provt idem deciditur in Toletana parochialis 1. Februarij 1602. apud Garz. *d. cap.*3. *num.*8.

Idque faciliùs procedit in caſu, quo licèt aſſertiones Epiſcopi, ac parochianorum veritate niterentur, ac præſertim quòd aliquando contigerit aliquos parochianos obijſſe ſine Sacramentis, adhuc tamen nihil obſtaret, niſi in ſpecie probetur, quòd deceſſerint in loco illo diſtanti, & quòd id contigerit propter diſtantiam, & difficultatem acceſſus, non autem propter culpam, ſeu negligentiam Parochi, vel conſanguineorum decedentium, vel ob ſubitaneam mortem, vt optimè conſulit Spad. *d. conſ.*96. *num.*7. *lib.*2. & tradit Rot. *d. deciſ.*484. *num.*5. *par.*1. *rec.* & in d. Albinganen diſmembrationis 14. Decembris 1654. §. *neque vis aliqua* coram Meltio. 19

Quin dato etiam quòd benè probaretur talis diſtantia loci, ac difficultas acceſſus ita, vt verè parochianis inferret magnum incommodum requiſitum tam ex diſpoſitione iuris communis *in d. cap. ad audientiam*, quam ex Sac. Concilio Trid. *d. cap.*4. *ſeſſ.*21. non tamen exinde videtur ſtatim deduci ſufficiens cauſa diſmembrationis, cùm ad hunc effectum, vt dicatur ſufficiens, neceſſe ſit vlterius quòd aliter commoditati parochianorum conſuli non poſſit, Rot. in d. Albinganen, *& deciſ.*464. *num.*4. *tom.*2. *rec.* ac reſoluit Ricc. *reſol.*476. *num.*6. *vol.*1. Et generatim diſpoſitionem *d. cap. ad audientiam*, & decretum Tridentinum procedere, quando aliter prouideri non poteſt neceſſitati, niſi ex diſmembratione iudicauit Rota in ſæpè allegata Comen 22. Iunij 1648. §. *quia non ideò* coram Cardinali Cotrado. 20

Præcipuè verò ſi diſmembratio, atque erectio nouæ parochiæ facta fuerit ex reditibus Eccleſiæ antiquæ. Quod clarè prohibetur quotieſcunque comprobatur, Eccleſiam matricem adeò reditibus non abundare, vt eius Rector abſque prouentibus nouæ Eccleſiæ aſſignatis, decenter ſuſtentari poſſit. Nam in hoc caſu illius cauſa potior habenda erit iuxta diſpoſitionem *d. cap. ad audientiam*, vt firmat Fagnan. *numer.*4. ac Rot. *deciſ.*428. *num.*1. coram Seraphino. 21

Potiſſimùm autem in erectione nouæ parochiæ requiritur, vt iuſpatronatus, & præſentatio Sacerdotis nouiter inſtituendi reſeruetur Rectori Eccleſiæ matricis, ex cuius reditibus collatum fuit pro dotatione, vt diſponitur in eodem *cap. Ad audientiam*, ibi: *ad præſentationem Rectoris Eccleſiæ maioris*, vbi etiam Gloſ. v. Rectoris, ac Rot. *deciſ.* 239. *num.*6. *in fin. par.*5. *rec.* & in d. Albinganen 14. Decembris 1654. §. *Vlterius* coram Meltio, & Fagnan. *loc. cit. num.*8. *& 9.* 22

FINIS QVARTI TOMI,

Hallelu-jah, Hallelu-jah; Phy diabolo,

I N

Digitized by Google

INDEX RERVM

Primi, Secundi, Tertij, & Quarti Tomi, in hunc ordinem digeſtus.

Abbas, Abbates.

ABbates Generales Monachorum an præcedere debeant in Capella Pontificia Generales Mendicantium. tom.1. conſult.105. per totam.
Quando ad Concilia admiſſi. ibi num.14.
De eorum præcedentia in proceſſionibus. ibid.n.17.
Inter ipſos quis præcedat. ibid. n.25.
Cœleſtini præferuntur Mendicantibus. ibid.n.27.
Eorum antiquitas. ibid.n.28.
Sunt Dignitates. ibid.n.33.
Abbates Cœleſtini ſunt etiam Generales. ibid.n.35.
Suntque benedicti. ibid.
Eorum præcedentia ſuper Mendicantes vnde oriatur. ibid. n.45.& ſeqq.
Quinam eligendi. tom.1.conſult.136.n.16.
Etiam quando ius nominandi ſpectet ad ſeculares. ibid. & n.21.
Qui ſunt intra diœceſes Ordinariorum, non poſſunt facere edicta contraria Conſtitutionibus ſynodalibus. tom.1. conſult.277.n.1.
Abbates regulares non benedicti an poſſint ſuis ſubditis Regularibus ordines minores conferre, tom.1. conſ.364. n.1. & tom.4. conſult.156.n.1.
An huiuſmodi ordines minores ſint validè ab ipſis collati, tom.1. conſ.365.n.1.
An dicti Abbates non benedicti conferentes Ordines Minores non ſubditis in loco exempto, exiſtente in diœceſi Epiſcopi, poſſint ab eodem Epiſcopo de huiuſmodi collatione puniri. tom.1. conſult.366.n.1. & qua pœna. tom.4. conſult.156. n.5.& ſeqq.
An ſint miniſtri ordinarij Sacramentorum ordinis & Confirmationis. ibid. n.3.
Abbates regulares nullius diœceſis, exercentes iuriſdictionem quaſi epiſcopalem, an poſſint propria auctoritate in locis ſibi ſubiectis pontificalia exercere. tom.1. conſul. 369.n.1.
An ijdem poſſint examinare teſtes pro ſtatu libero ſuorum ſubditorum probando, matrimonium contrahere volentium. tom.1. conſul.370.n.1.
Ritus, quos in Pontificalibus Abbates obſeruare tenentur. tom.2. conſult.33. à n.9.
Eorum abuſus hac de re caſtigati. ibid.
Pro Caſinatibus declaratio ſuper re ipſa. ibid.
An poſſint, validè, & quibus ordines conferre, tom.3. conſult. 8.n.9.& 10.
An liceat Abbati regulari erigere vmbellam, ſiue baldachinum, ac celebrare Pontificalia, & Miſſam ſolemnem in caſu, quo Canonici vnà cum Capitulo Cathedrali conſueuerat ab immemorabili accedere ad Eccleſiam ipſius Abbatis, ibique celebrare primas Veſperas, ac Miſſam ſolemnem in die feſto Sancti titularis Eccleſiæ. tom.3. conſult.12.
In quot feſtiuitatibus poſſint baldachinum erigere. ibid.n.1.
An in die feſto Sancti titularis. ibid.
An etiam præſente Epiſcopo. ibid. n.3. & 7.
An præſentibus Canonicis, abſente Epiſcopo. ibid.
Retinent primam dignitatem poſt Epiſcopalem. ibid.
Num poſſint ſeorſim à Capitulo cauere primas Veſperas, & Miſſam ſolemnem cum Pontificalibus. ibid. n.5.
Quatenus præcedant Canonicos. ibid. n.7.
Sunt in culmine dignitatis. ibid.
Debent in ſuis Eccleſijs porrigere aſperſorium Prælatis ad illas accedentibus. tom.3.conſult.18.n.20.
Abbates Caſinenſes an, & quatenus benedicere, ac conſecrare poſſint altaria fixa, & portatilia. tom.3. conſult.68.
Quid de conſecratione campanarum, vaſorum, ac veſtium. ibid.n.8.
Sacræ Rituum Congregationis hac de re declarationes ibid.n.7.
Abbas regularis poſt Epiſcopum habet primum locum. tom.4.conſult.26.n.19.
An & quatenus præferendus Clericis. ibid. per totam, ac ſignatè à n.20.23.& ſeqq.
Abbates ſunt maiores inferioribus dignitatibus Eccleſiaſticis. ibid.
Præcipuè ſi habeant iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. ibid.
An Abbates regulares, qui habent vſum Pontificalium, vti illis poſſint in Eccleſijs exemptis, præcipuè Regularium. tom.4.conſult.106.à n.1.
Eorum priuilegia num reſtricta ad proprias Eccleſias. ibid. num.1.
Et alijs communicata. ibid.& n.ſeq.
Quomodo intelligatur facultas, conceſſa Abbatibus, habentibus vſum mitreæ celebrandæ pontificaliter ter in anno. ibid.n.7.
An Abbas regularis non benedictus poſſit validè conferre Ordines minores non ſuis ſubditis, tom.4. conſult.158. num.2. Et an & quatenus puniri poſſit. ibid.
An & quando ei liceat à grauaminibus ordinariorum appellare. tom.4.conſult.160.n.14.
An & quatenus eius adminiſtratio ſuſpendatur. tom.4. conſult.200.à n.1.

Abbatia. V. *Vnio.*

Abbatiæ vnitæ tranſeunt cum ſuo onere, tom.1.conſult.223. n.10.& ſeqq.

Abbatiſſa.

Quot annos profeſſionis habere debeat. tom. 1. conſult. 341.n.1.
Quid in Monaſterijs nouiter erectis. ibidem.

Ablatiuus.

Ablatiui abſoluti virtus. tom.1.conſult.228.n.1.

Abolitio.

De crimine, ac pœna abolitionis ab albo. tom.4. conſult.118. à n.5.

Abortus.

Procurans abortum in Eccleſia cur non priuetur immunitate. tom.2.conſult.38.n.33.
Procurans abortum an teneatur de homicidio, ibidem.

Abbreuiatores.

In Capella Pontificia quem locum habeant. tom.1.conſult. 104.n.43.

Ab-

Digitized by Google

Index Rerum.

Abſoluens , Abſolutio , Abſolutus , V. Excommunicatio.

Abſolutio à cenſuris an , & quo pacto abſentibus concedi poſſit. rom.1.conſult.20. n.3.& 6.

Ao id liceat. ibid. n.6.

A peccatis non poteſt impertiri,niſi præſenti. ibid.& n.7.

Conceſſa pro foro conſcientiæ tantum, an etiam valeat pro abſente.ibid.n.5.

Stylus Romanæ Curiæ hac in re. ibid.n.6.

A cenſuris poteſt dari abſenti , inuito, ac ſine cauſa. ibid. & n.ſeqq.

An ſit concedenda pro vtroque foro excommunicatis ob violationem Immunitatis Eccleſiaſticæ , quando Eccleſia non poteſt redintegrari.tom.1.conſult.493.n.1.

Quid de abſolutione à votis Ordinum militarium. tom.1. conſult.499.à n.1.

Quis, & quando dare poſſit abſolutionem excommunicatis, etiam defunctis, ob violatam Eccleſiaſticam immunitatem. tom.2. conſul.59. Vbi decreta quamplurima S.Congregationis.

Qua forma danda ſit abſoluentibus excommunicatos , interdictos,vſurarios.ibid.n.1.& 2.

Abſolutio à cenſuris ob violatam Immunitatem Eccleſiaſticam eſt reſeruata Pontifici Summo. ibid.n.13.& 47.

Illam non poteſt dare Auditor Cameræ , nec cœtera Vrbis Tribunalia. ibid.n.14. & ſeq.

Facultas abſoluendi à cenſuris ob violatam Immunitatem non debet concedi Ordinario inferiori , ſed Epiſcopo viciniori.ibid.n.17.& n.31.& conſult. 60. n.29. & 32.

Abſque facultate S. Congregationis non debet illam Epiſcopus committere cum reincidentia. ibid.n.18.

Neque ratione infirmitatis , niſi ſit periculoſa. ibid.

Neque in honorem feſtiuitatum. ibid.

Non datur,niſi expreſſis nominibus. ibid. n.19.

Aliquando datur cum pœna ſoluendi eleemoſynam. ibid. num.22.

Non eſt concedenda vigore Iubilæi.ibid.n.23.

Cum facultate S. Congregationis datur aliquando cum reincidentia in honorem feſtiuitatum. ibid.n.24.

Datur interdum per ſubſtitutum.ibid.n.25.

Aliquando datur cum cautione ſoluendi damna. ibid.n.26.

Eſt perſonaliter petenda.ibid.n.27.

Elapſo termino abſolutionis cum reincidentia, Ordinarius debet affigere cedulones contra iam abſolutos. ibid.n.28.

Abſolutionem ab excommunicatione reſeruata non poteſt concedere Locumtenens Auditoris Cameræ. ibid. n.32. *Vide Auditor Cameræ.*

Non debet concedi ab Epiſcopo facinoroſis cum facultate ſummi Pœnitentiarij.ibid.n.33.

Neque Exactoribus onerum ab Eccleſiaſticis , niſi præcedente reſtitutione. ibid.n.34.

Multis concurrentibus in vnum crimen , quando danda. ibid.n.35.

Diuerſis delinquentibus datur ſecundùm qualitatem delictorum. ibid.n.36.

Petentes abſolui ab excommunicatione , ſunt abſoluendi in forma Eccleſiæ conſueta. ibid. n.37.

Non prodeſt abſolutio ab excommunicatione , niſi ſequuta reſtitutione,& redintegratione Eccleſiæ. ibid.n.38.

Quando danda excommunicato mortuo.ibid.n.39.& ſeqq. ac n.44.

Quomodo procedendum contra excommunicatos notorios, qui non curant abſolui. ibid.n.42.

Quis abſoluere poſſit excommunicatum ob violatam immunitatem auctoritate priuata. ibid.n.43.

Ab excommunicatione dari debet abſolutio, ſatisfacta parte, vel quando delinquens fuit ſufficienter punitus, etiam à Iudice ſeculari. ibid. n.45.

Abſolutio à cenſuris pro delicto non valdè graui , priuatim dari debet. ibid. n.46.

A cenſuris debet concedi omnino gratis , & quomodo . ibid.n.48.

Sacramentalis ſub conditione de futuro eſt nulla, à cenſuris tamen eſt valida, & licita. ibid.n.49.

Quomodo danda inuitis . ibid.

Quando abſolutio à cenſuris ad cautelam dari ſoleat. ibid. num.50.

Ab interdicto locali generali non datur ad cautelam.ibid.

Quibus in caſibus detur cum reincidentia. ibid. n.51. & ſeqq.

Poteſt Iudex Eccleſiaſticus abſolutionem in foro conſcientiæ datam , pro foro exteriori ratam habere , & quando. ibid.n.62.

Abſolutus in foro conſcientiæ à cenſuris, poteſt ab Ordinario puniri. ibid.

Abſolutio ad reincidentiam quid ſit.tom.2. conſult.60.n.1.

Ad reincidentiam quis dare poſſit abſolutionem.ibid.n.2.

Quis ad certum actum,& tempus. ibid.n.3.& 4.

Ad certum tempus, & actum data quibus non ſuffragetur. ibid.n.5.

Clauſula abſolutionis ordinaria,quæ in Breuibus Apoſtolicis apponitur,non importat abſolutionem ab hæreſi.ibidem.

Abſoluens Sacramentaliter,cùm Sacerdos non ſit , quas pœnas incurrat. tom.4.conſult.1.n.14.

Quænam abſolutio à delicto requiratur , vt quis lucrari poſſit fructus, & diſtributiones ſui beneficij. tom.4.conſult. 157.n.3.

Abſolutio de eo , tanquam non reperto culpabili , cuinam æquipolleat. ibid.

An tranſeat in iudicatum. ibid.

Et quid ſi ſequatur poſt concordatos poſtulares. ibid.n.4.

Alia ſtrictim. tom.2.conſul.70.à n.1.

Abſtinentia , V. Inedia , Ieiunium.

Abſtinentia ab omni cibo, ac potu ſpatio plurium dierum , menſium, & annorum an verè dici poſſit ſupernaturalis , & miraculoſa.tom.4.conſul.43. à n.1.

Et quid de abſtinentia à ſolo potu. ibidem.

Eius cauſæ naturalis. ibid. n.2. ac pluribus ſeqq. & n. 48. & ſeqq.

Exempla diuturnæ abſtinentiæ à cibo & potu ſine miraculo. ibid. à n.6.

Exempla vltra ſeptem dies. ibid. n.7.

Vltra vndecim dies. ibid.

Quadraginta dierum. ibid.

Quinque meſtris. ibid.

Seſquianni. ibid.

Octimeſtris. ibid.

Plurium menſium. ibid.

Septidecimi menſis. ibid.

Biennalis . ibid. triennalis. ibid. quadriennalis. ibid. ſeptennis.ibid. Annorum duodecim. ibid.n.11.

Decem & octo annorum. ibid.n.12.

Viginti annorum. ibid.n.13.

Vigintinouem annorum,& amplius. ibid.n.14.

Triginta annorum. ibid.n.16.

Quadraginta annorum,& amplius. ibid.n.8.& 17.

Annorum ducentorum. ibid.

Nunquam manducantis,neque dormientis. ibid.n.9.

Nullum,præter aerem,cibum ſumentis ibid.n.10.

Prima cauſa naturalis eſt aer. ibid.n.19.

Secunda odores,& exhalationes. ibid.n.20.

Tertia aquæ potus. ibid.n.21.

Quarta ſumma imbecillitas caloris naturalis. ibid.n.22.

Quinta terra clandeſtinè comeſa. ibid.n.23.

Sexta potio vini. ibid.n.24.

Septima pituita,& crudiores ſucci. ibid.n.25.

Octaua copia humoris melancholici. ibid.n.26.

Nona colliquamenta partium internarum.ibid.n.27.& 93.

Decima menſtrui ſanguinis potio. ibid.n.28.& 94.

Vndecima figmentum. ibid. n.29.& 95.

Duodecima & decimatertia vel fraus, vel miraculum. ibid. n.30.& 96.

Decimaquarta cibus cœlitus emiſſus. ibid. n.31. & 97.

Decimaquinta dœmon. ibid.n.32. & 98.

Decimaſexta vita dœmoniaca. ibid.n.33.& 99.

Decimaſeptima virtus aſtrorum. ibid. & n.99.

Decimaoctaua ſympathia corporis cum aere , & antipathia cum cibis. ibid.n.35.& 100.

Decimanona qualitas indiuidualis.ibid.n.36.& 111.

Vige-

Digitized by Google

Index Rerum.

-ſecumaprima cataphora, & interior ſomnus. ibid.n.37. & 112. & 113.
Vigeſimaſecunda conſtrictio cutis, & occluſio pororum. ibid.n.38. ibid.n.39.& 114.
Vigeſimatertia compreſſio viſcerum. ibid.n.40. & 113.
Vigeſimaquarta tabes iecoris, ac ſtupor ventriculi. ibid.n. 41. & 116.
Vigeſimaquinta pettificatio partium imi ventris. ibid. n.42.& 117.
Vigeſimaſexta vittus alicuius herbæ, aut medicamenti. ibid. n.43.& 118.
Vigeſimaſeptima pura conſuetudo. ibid.n.44.& 119.
Vigeſimaoctaua vehemens contemplatio. ibid.n.45.& 120.
Vltima æqualitas, ac proportio caloris nutritini, & humidi radicalis. ibid. à n.46.
Alia, ibid. n.52. & à n.121.
Non ſemper pendet à miraculo. ibid. n.53.
Conſtita facti veritate, eſt ſupernaturalis. ibid. n.62. & ſeqq.
Exempla miraculoſæ abſtinentiæ. ibid. n.65.
An credi debeat naturalis id aſſerentibus ipſis Dei ſeruis. ibid. n.70. & 71.
Si inducat dolorem ſtomachi, an dici poſſit miraculoſa. ibid. n.76. & ſeqq.
Inter abſtinentiam ſeruorum Dei, & profanorum differentia. ibid. n.82. 91. & ſeq.
Vltra ſeptem dies, vel vndecim eſt ſupernaturalis. ibid.n.145.
Exempla eorum, qui à ſolo potu, & qui à cibo, & potu diutiſſimè abſtinuerint. ibid.n.148. & ſeq.

Abuſus.

Propter abuſum quiſque priuati poteſt ſua poteſtate. tom.4. conſult.173. à n.8.
Quid de pattono fideiueiario. ibid.n.8.
De herili poteſtate. ibid.
De ſæuitia partis in filium. ibid.
Præceptoris. ibid. Socij. ibid.
Quidue de Imperatore indignum ſeſe Imperio gerentem. ibid.
De Principe, & quolibet alio Magiſtratu. ibid. n.9.& 10.
De quolibet alio. ibid.n.11.
De Iudice. ibid.n.12.
De patre quoad bona aduentitia liberorum. ibid.
De vaſallo. ibid.
De marito. ibid. n.14.
De fructuario. ibid. n.15.
De prodigo. ibid.
De emphyteuta. ibid.
De protectore. ibid.n.16.
Quid ſit abuſus. tom.4. conſult.179.n.5.

Academia.

Eius Rectores iniurijs afficiens qua pœna puniatur. tom.1. conſult.54. n.44.
Eorum partes in examine Doctorum. tom.1. conſult. 224.n.6.

Acceptatio, V. præcedentia.

Ad habitum regularem quatenus inducat præcedentiam, tom.1. conſult.149.n.24.

Accretio.

De materia iuris accreſcendi. tom.4. conſult.220.n.8.

Accuſatus, vide Officium.
Acta, V. Proceſſus.

Acta nondum publicata an probent in alio iudicio, etiam inter alias perſonas. tom.1. conſult.128. n.6.
Vnius iudicis in alio non probant. ibid. n.9.
An & quo pacto à Iudice, ad quem peti poſſint à Iudice, à quo. tom.1. conſult.258.n.1.
Acta in iudicio ſeculari non probant in Eccleſiaſtico. tom.2. conſult.53.n.22.

Actiones.

Actiones humanæ quomodo iudicandæ. to.1. conſ.143 n.13.
Actio ciuilis an oriri poſſit ex pacto, conſenſu, ſiue pollicitatione nuda. tom.2. conſult. 29.
Ex quo oriatur. ibid. n.3.
An omnis actio pecuniaria ſit ciuilis. tom.2. conſult.42.n.8.
Actio perſonalis generica, & ſpecifica quando oriatur. tom. 2. conſult.54.n.29.

Actor.

Sequitur forum rei. tom.1. conſult.150.n.28.
Quando id procedat. ibid.

Actus, V. Facultatiua.

Actus geſtus, non ſeruata eius forma, eſt ipſo iure nullus. tom.1. conſult.1. n.35. & conſult.18.n.7.
Vt ſit permiſſus, quid requiratur. tom.1. conſult.18. n.8.
Deficiente qualitate pro eius explicatione neceſſaria, deficit etiam obligatio illum exercendi. tom.1. conſult.19.n.3.
Eius irritatio quando habeat locum. tom.1. conſult.55.n.24.
Ex ignorantia procedens non poteſt inducere conſuetudinem. tom.1. conſult.86.n.23.
Quando referri nequeat ad metam facultatem. tom.1. conſ. 90.n.18.
Multiplicatus gratiam excludit. ibid.
In diſcontinuis requiritur immemorabilis. tom.1. conſult. 105. n.12.
Contra legem prohibitiuam remanet irritus, etiamſi lex vltra non procedat, cum irritando. tom.1. conſult 109. n.1.
Qui ſonate poteſt in delictum ſemper interpretationem accipit, vt abſit delictum. ibid.n.16.
Attribuitur mandanti, non exequenti. tom.1. conſult. 112.n.21.
Ab eius contemporaneitate, ac vicinitate rectè argumentum ducitur. tom.1. conſult.138.n.6.
Geſtus ſine Capitulo non poteſt præiudicare. tom.1. conſult. 149. n.27.
Legitimus conditionem non admittit. ibid. n.31.
Quando dicatur iudicialis. tom.1. conſult.150.n.16.
In quo fundetur. tom.1. conſult.156. n.3.
Vnius quando conſumat diſpoſitionem. tom.1. conſult. 158. n.2.
Poſſeſſorius ex quibus probetur. tom.1. conſult.162. n.23.
Contra exemptos, vt ſuſtineatur, quid requiratur. ibid.
Actus charitatis. tom.2. conſult.9.n.28.
Quando differant eſſentialiter materialiter. ibidem.
Actus facultatiui vſu inducunt conſuetudinem coactiuam. tom.2. conſult.41.n.10.
Quando præſumantur facultatiui. ibid.
Ex actibus facultatiuis non inducitur conſuetudo reſtrictiua liberæ facultatis. tom.3. conſult.45. n.4.
Neque poſſeſſio manutenibilis. ibid.
Dato initio coactiuo, actus deinde geſti non ſunt ſimpliciter facultatiui. ibid.n.31.
In dubio cenſentur facti potius ex cauſa neceſſaria, quàm voluntaria. ibid.
Facultatiui quando eeſſent eſſe tales. ibid.
Conſuetum facit actum de voluntario neceſſarium. ibid.
Actus facultatiui quatenus præſcribantur. tom.3. conſult. 47. n.62.
Ex quibus excludatur, quòd fuerint facti vigore facultatis. ibid.
Actus facultatiui an inducant conſuetudinem, aut præſcriptionem, aut poſſeſſionem, & vbi, & quando. tom.4. conſult.28. n.12.& ſeq.
Actus repugnantes rationi neque ius, neque poſſeſſionem tribuunt. tom.4. conſult.35. n.27.
Actus prohibitus an, & quatenus ſit irritus ipſo iure, & facto. tom.4. conſ.222. n.2.& ſeqq.

Adiuncti, V. Tertius.

An teneantur iurare, & quando, quomodo, ac vbi. tom.1. conſult.381.n.1.

Cur,

Index Rerum.

Cui, & quomodo eligendi. tom. 4. conſult. 162. n. 1. & 2.
Modus procedendi cum ipſis. ibid. n. 3.
Vnde eligendi. ibid.
Eorum iuriſdictio an fauorabilis. ibid. n. 7.
Repræſentant Capitulum. ibid. n. 13.

Additamentum.

An, & quatenus habere debeat naturam principalis. tom. 4. conſult. 162. n. 21. & 35.

Adminicula, V. *Tabula*.

Adminiſtratio, V. *Officium, & Montes Pietatis*.

Adminiſtrationis exacta redditio fit extra locum viſitatum. tom. 1. conſult. 114. n. 26.
Redditio rationis adminiſtrationis danda, etiam à locis, quæ ſunt ſub immediata Regum protectione. ibid. n. 45.

Aduena, V. *Viatores*.

Aduenæ viatoris cadauer vbi ſepeliendum. tom. 1. conſult. 145. per totam.

Adulter, *Adulterium*, V. *Coniux*.

Adulterium an poſſit tolerati à Pontifice. tom. 1. conſult. 151. n. 15.

Aduocati Conciſtoriales.

Aduocati Conſiſtoriales charactere clericali inſigniti, an gaudere debeant priuilegio fori, & immunitatis ab oneribus laicis, quamuis alicuius Eccleſiæ particularis ſeruitio non ſint adſcripti. tom. 1. integra conſult. 176.
Eorum priuilegia. ibid. n. 1.
Aduocatorum conſilium. tom. 1. conſult. 220. n. 3.
Aduocatus inſeruiens pluribus, ſi contingat, vt illi litigent, cui patrocinari debeat. tom. 3. conſult. 6. n. 39.
An & quatenus Clericus contra Eccleſiam ſuam aduocare prohibeatur. tom. 4. conſult. 191.

Aer.

Omnibus animalibus neceſſarius. tom. 4. conſult. 43. n. 84.
An nutriat. ibid. & n. 85. ac ſeqq.
Quid de chamæleone. ibid. n. 85.
De Cane leui, & manacodiata. ibid.
Eius commoda. ibid. n. 86.
Quomodo ſpiritus aere nutriantur. ibid.
Quomodo ſcylla, aloe, ac cæpa. ibid.
Ambiens poteſt colorari. tom. 4. conſult. 58. n. 11.
Aeris inſpirati vtilitates. tom. 1. conſult. 154. n. 8.

Aegrotus.

An teneatur in mortis articulo ſequi ſtrictiorem opinionem circa valorem Sacramenti pœnitentiæ. tom. 1. conſult. 182. nom. 4.

Aemulatio.

Quæ ſapit dolum eſt probanda. tom. 2. conſult. 34. n. 12.

Aequiparata, *æquiparatio*.

Æquiparata quomodo declarentur. tom. 1. conſult. 105. num. 40.
Æquiparatio quid operetur. tom. 4. conſult. 104. n. 7.

Aetas.

Ætas requiſita ad obtinendum Canonicatum in Eccleſia Cathedrali. tom. 1. conſult. 497. n. 1.
In Eccleſia Collegiata. tom. 1. conſult. 430. n. 1.
Quæ ætas dicatur prouecta, & ſine periculo ac ſuſpicione incontinentiæ. tom. 3. conſult. 41. n. 36. & ſeqq.
Ætas ad Ordines. tom. 4. conſ. 140. n. 2. Ad beneficium Curatum. ibid. n. 3. Pœnæ. ibid.

Affictuarius.

Affictuarij bonorum eccleſiaſticorum exemptio. tom. 1. conſult. 49. n. 3.
Num ligetur edicto laico. ibid.
Non tenetur ex fructibus perceptis à bonis eccleſiaſticis ad vectigalia. tom. 1. conſult. 480. n. 1.

Affida & Diffida, V. *Animalia*.

Clerici non tenentur ad onus affidæ. tom. 3. conſult. 26. num. 15.
Neque eorum animalia. ibid. n. 16.
Quid ſeruandum circa affidam in Prouincia Marchiæ. ibid. n. 18.
Retinens ad ſocietatem animalia Clericorum eſt immunis ab affida. ibid. n. 17.

Affinitas.

Affinitas ſpiritualis maior carnali. tom. 1. conſult. 117. num. 3.
Per prouenientem ex illicita copula diſſoluuntur ſponſalia de futuro. tom. 1. conſult. 376. n. 1.
An in diſpenſatione gradus affinitatis comprehendatur etiam diſpenſatio publicæ honeſtatis. tom. 4. conſult. 14. à num. 1.
Eius mentio abſolutè de qua affinitate intelligatur. ibid. n. 2.

Agapæ.

Quid. tom. 3. conſult. 17. n. 1.
Cur inſtitutæ. ibid.
Earum antiquitas. ibid.
Laus. ibid.
In Eccleſijs vetitæ. ibid. n. 2.
Earum abuſus. ibid.
Etiamnum ſeruatæ. ibidem.
A Pontifice, & à Rege Galliarum. ibid.
Tuentur. ibid. n. 4.
S. Congregationis decreta. ibid. n. 5.

Aggreſſor, *agreſſus*.

Si aggreſſus ab innocente in Eccleſia illum occidat ad ſui defenſionem, non priuatur immunitate. tom. 2. conſult. 38. n. 38.
Aggreſſi hac in re cautio. ibid.
Quando aggreſſus, occidens aggreſſorem in Eccleſia, priuetur immunitate. ibid. n. 42. & ſeqq.

Alexander Magnus.

Alexandri Magni cadauer vnguentis odoratis illinitum. tom. 4. conſult. 95. n. 1.
Ægyptijs, & Chaldæis traditum, vt illud curarent. ibid. n. 12.
Ex eius ore, ac membris odor, ac ſudor fragrans, & medicus. ibid. & n. 12.
Huius rei ratio. ibid. n. 12.
Quo mortis genere extinctus. ibid. n. 12.

Alienatio, V. *Regulares*, *vſuſfructus*.

Alienatio bonorum Eccleſiæ an habeat locum in priuilegiorum renunciatione. tom. 1. conſult. 5. n. 1. & ſeqq.
Quid præſertim ſi coactè id fieret. ibid. n. 4.
An comprehendat vſumfructus ad vitam bonorum eccleſiaſticorum immobilium. tom. 1. conſult. 18. à n. 1.
Procedit etiam in quacunque re, quæ non poteſt venire appellatione bonorum. ibid. n. 2.
Eius prohibitio extendenda. ibid.
An ex conſuetudine liceat. ibid. n. 5.

Index Rerum.

An permittenda propter vtilitatem, vel permiſſionem Prælatorum. ibid.n.6.
Papa inferiores in hac re nihil poſſunt ſtatuere. ibid.
Solemnitates in ea cur inuentæ. ibid.n.7.
Quid requiratur, vt valeat. ibid.
Eius cauſa finalis adæquata. ibid.n.8.
Quando eſt vtilis Eccleſiæ ſuſtinetur, Eccleſia ipſa volente. tom.1.conſult.41.n.26.
Alienatio iurium Eccleſiæ an requirat ſolemnitates. tom.1. conſult.123.n.9.
In voluntaria quid exigatur. tom.1. conſult.136. n.11. *Vide tranſactio*.
Licentia alienandi, danda rectori Eccleſiæ, an transeat in ſucceſſorem. tom.1. conſult.184. per totam.
Ante obtentum hac in re beneplacitum Apoſtolicum poteſt quis pœnitere. tom.1. conſult.228.n.2.
Facta clerico, vel pio loco an cenſeatur facta in potentiorem. tom.1. conſult.262.n.1.
Alienatio bonorum Eccleſiæ quibus in caſibus fieri poſſit, ac debeat, tota conſult.13. tom.4.
Quid in cauſa pietatis, redemptionis captiuorum, belli ſacri, &c. ibid.
Cautiones in hac re. ibid.n.4. & ſeqq.
Quidue propter pauperum alimoniam, qui propria ſua culpa ad paupertatem redacti fuerint. ibid.n.4.
An, & quatenus in alienatione bonorum Confraternitatis, vel Congregationis, vel Oratorij, vel hoſpitalis requirantur ſolemnitates, quæ de iure requiruntur in alienatione bonorum Eccleſiaſticorum. tom.4.conſult.21.per totam.
Conſenſus, ſiue beneplacitum Apoſtolicum quando in ea intercedere debeat. tom.4.conſult.79.n.4.
Quorum bonorum, ac rerum Eccleſiæ prohibeatur. tom.4. conſult.107.n.2.
Quatenus in alienatione rei Eccleſiæ ex cauſa neceſſaria non requiratur beneplacitum. tom. 4. conſult. 164. n.4.
Quid de legato relicto animo compenſandi. ibid. n.5.
De vectigali. ibid. n.6.
De laudemio. ibid. n.7.
De fideicommiſſo. ibid. n.8.
Quid in dubio. ibid. n.10.
Quid de diſtractione. ibid. n.11. & ſeqq.
Quid de contractu emptionis. ibid.n.14. & ſeqq.
Quidue de caſu mixto. ibid.n.17.
Et quid ſi in alienatione non interuenerit conſenſus Capitularis. ibid. n.18.
An locatio Caſalium diſtrictus Vrbis, atque eiuſmodi comprehendantur *in Extr. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* tom.4. conſult.223.à n.1.

Alimentum, alimenta.

Alimenta quomodo debeantur monialibus. tom.1.conſult. 34.n.1.
Quomodo vxori. ibid.
Eorum quantitas quonam modo taxanda. ibid. n.2. & ſeqq.
An ſuper iis poſſit concordari. ibid. n.4.
Ipſis non obſtat renonciatio. ibid.
Neque iuramentum. ibid.
An ſemel debeantur. tom.1.conſult.51.n.4.
Quatenus dari debeant moltiplicata. ibid. n.6.
Poſſunt in alium vſum conuerti. ibid.
Eorum diminutionem lex abhorret. tom.1.conſult.52.n.7.
Cur à monaſterio debeantur. tom.1.conſult.432.n.11.
Quando ceſſent. ibid. *Vide moniales*.
Alimenti variæ conditiones. tom.1.conſult.155.n.6.
Homini neceſſarium. tom.4.conſult.42.n.62. ac ſeqq.
Etiam in ſtatu innocentiæ. ibid.n.135.
In viuente nunquam ceſſat. ibid. & n.67.
Debet eſſe ſimile corpori nutriendo. ibid. n.84.
An aer poſſit eſſe alimentum. ibid.
An odores, & exhalationes. ibid.n.87.
An aqua. ibid.n. 88.
An terra, & calx. ibid.n.89.
An vinum ſolum. ibid. n.90.
An pituita. ibid.n.91.
An humor melancholicus. ibid.n.92.
An colliquamenta partium internarum. ibid. n.93.
An ſanguis menſtruus. ibid.n.94.
An virtutes actorum. ibid. n.95.
An ſympathia cum aere, & antipathia cum cibis. ibid. n.100.
An proprietates occultæ. ibid.n.111.
An extaſis. ibid.n.112.
An intenſior ſomnus. ibid.n.113.
An conſtrictio cutis. ibid. n.114.
An compreſſio viſcerum. ibid.n.115.
An tabes iecoris, ac ſtupor ventriculi. ibid. n.116.
An putrefactio partis ventris imi. ibid. n.117.
An herbæ, & medicamenta. ibid. n.118.
An pura conſuetudo. ibid.n.119.
An contemplatio. ibid.n.120.
An nutritionis intermiſſio. ibid.n.121.& ſeqq.
An humorum proportio. ibid. à n.127.
In cauſa alimentorum an, & quatenus detur appellatio. tom.4.conſult.126.n.1.
Pro quibus alimentis tranſigi poſſit. ibid.

Almutium.

An, & quatenus qui eo vtuntur poſſint illud deferre, ac præcedere Parochis. tom.3.conſult.51. à n.1.
Quid in materia funerum. ibid.

Altare, V. *Reliquiæ*.

Quomodo conſecrandum. tom.1. conſult.93.n.33.
Abuſus in eius erectione. ibid. n.34.
An, & quatenus benedici, & conſecrari poſſit ab Abbatibus. tom.3.conſult.68.à n.1.
Ex iure communi altarium conſecratio ſolis Epiſcopis permiſſa. ibid.n.2.
Eius conſecratio an præſcriptione, aut conſuetudine acquiri poſſit. ibid.n.3.
S. Congregationis ad id declaratio. ibid.
Quid de habentibus priuilegium, & an dictum priuilegium communicetur. ibid. n.6.
In quonam altari aſſeruanda ſit Euchariſtia. tom.4.conſult. 31.per totam.
Maius ſummum etiam appellatur. ibid.n.11.
In altari Apoſtolorum Petri & Pauli ſolus Papa celebrat. ibid. n.13.
Nemo poteſt ſine ſpeciali indulto in dicto altari celebrare. ibid.
An deceat celebrare miſſas in altari, in quo aſſiduè manet Tabernaculum Euchariſticum. ibid. n.14.
Miſſæ Pontificiæ in quo altari celebrandæ. ibid.
An corpora eorum, qui cum opinione ſanctitatis decedunt, ſepeliri poſſint ſub altare, aut ſub eius ſcabello ſuppedaneo, tota conſult.32.tom.4.
Sepulchrum ſub altare quibus concedatur. ibid.n.1.
Replendum. ibid. n.2.
Illud Regulares non replentes qua pœna puniendi. ibid.
Altare erectum ſuper ſepulchro non poteſt conſecrari. ibid. n.2.
Tumulari ſub altare eſt honor, qui ab Eccleſia tribuitur Sanctis Canonizatis. ibid.n.3.
Altaria erecta ad ſepulchra martyrum. ibid.
Idem cenſendum de altaris pedulis. ibid.n.4.
Quot cubitis diſtare debeat à ſepulchro. ibid.n.5.

Altercatio.

Altercatio iuriſdictionum inter Iudices non pertinet ad Auditorem Cameræ Apoſtolicæ. tom.1. conſult.27.n.1.

Ambitio.

Quid ea ſit, tom.1. conſult. 148. n.30.

Ambulatio.

Eius ordo denotat honoris eminentiam. tom. 1. conſult. 26.n.1.

Amens,

Digitized by Google

Index Rerum.

Amens, V. *Immunitas*.

Amens non priuatur Eccleſiæ immunitate per homicidium, vel mutilationem in ea commiſſum. tom.2. conſ.37. n.15. & ſeqq. & conſult.53. per tot.

Amicitia, *Amicus*.

Amicus amicum reconciliatum occidens an committat proditorium. tom.1.conſult.102. per tot.
An gaudeat immunitate. ibid.
Amicitiæ primum Sacramentum. tom.2.conſult.10.n.9.
Amicitia diuina quot gratijs grata. ibid.& n.8.
Amicitia quando operetur proditionem. tom.2.conſult.37. n.15. & ſeqq. & tota conſult.53.

Amor.

Quid. tom.4.conſult.115.n.3.
Eius effectus. ibid.& n.4.

Amotio.

Ab officio, à Capellania, ab ordine, &c. quando permiſſa. tom.4.conſult.168.n.4.& conſult.170.à n.1.

Ampliatio.

Fabricæ, ſiue eius additamentum an ſit noua erectio. tom.1. conſult.179.n.15.

Anatomia.

Eius vtilitas. tom.1.conſult.131.n.1.
An permittenda. ibid.

Angelus.

Conuerſatio cum Angelis an ſignum ſanctitatis. tom.4. conſult.69.n.7.

Anima.

An vna omnibus. tom.4.conſult.58.n.27.
Eius informatio quid. ibid.
Virtutes, & vitia quomodo in ea ſint. ibid.
Multiplicatur. ibid.
Animarum abſceſſus, & regreſſus an detur. tom.4. conſult. 60.n.13.
Quid in ſortiarijs. ibid.
Ad id exempla. ibid.

Angaria.

Angariæ, & perangariæ prohibitæ, etiam in Regno Neapolitano. tom.2.conſult.48.n.4.

Anglia.

Angliæ olim catholicæ decora. tom.3.conſult.6.n.21.
Pontifici Romano tributum pendebat. ibid.
S. Petri vectigal. ibid.
Eccleſiæ Romanæ iugum excuſſit. ibid.

Animalia, V. *Damna*, *Iudex*.

Eccleſiaſticorum, quæ dantur in ſocietatem an à collectis immunia. tom.3.conſult.26. à n.14.
Non tenentur ad affidam. ibid.n.15.& 16.
Retinens ad ſocietatem animalia Clericorum eſt immunis ab affida. ibid.n.17.
Eccleſiaſticorum ſunt immunia à vectigalibus. ibid.n.19.
Etiam communitatiuis. ibid. n.20.
Subhaſtatio facta ſuper animalibus Clerici pro portione bonorum fratris ſæcularis, cum quo viuit, eſt inualida. ibid. n.21.
Clericorum non poſſunt cogi ad triturandum frumentum laicorum, ne ipſius quidem Principis. ibid.n.22.
Damna dantes in bonis Eccleſiaſticis, non ſunt moleſtandi per Iudicem laicum. ibid. n.23.
Cuſtodes animalium Clericorum ob damna data à quo puniendi. ibid. n.24.
Quoad pœnam damnorum datorum quid ſeruandum. ibid.n.25.
Quid quando damna dantur caſualiter. ibid. n.26.
Cognitio damnorum datorum à ſubditis Eccleſiaſticorum ad quem ſpectet. ibid.n.27.
Damna data à colonis Eccleſiaſticorum à quibus exigenda. ibid. n.29.
Animalia Eccleſiaſticorum non comprehenduntur in vectigali impoſito ſuper paſcua communitatis. ibid.n.29.
Neque in ſtatutis laicorum, prohibentibus moram, vel ingreſſum. ibid.n.30.
Filius mandatarij Epiſcopi an, & quatenus teneatur ad damna data. ibid.n.31.
Epiſcopus poteſt deputare cuſtodes pro damnis datis in bonis Eccleſiaſticis, & Eccleſiaſticorum. ibid. n.32.
Cuſtodes animalium Eccleſiæ, ſiue Eccleſiæ coloni ob damna data ad quid teneantur. ibid.n.33.
Barones & Communitates non poſſunt exigere pœnas damnorum datorum ab animalibus Eccleſiaſticorum, neque affidam, & diffidam. ibid.n.34.
Quid dicendum pro ditione Vrbinate. ibid.n.35.
Animalia quædam num hyemali tempore nullo vtantur alimento. tom.4.conſult.43. n.130.
Et quo pacto. ibid.
Differentia inter aquatilia, & terrena. tom.4. conſult. 57.n.6.
Animalia Clericorum, quæ damnum dant, an ſint de foro laico. tom.4.conſult.112.n.1.
Quouſque legitimè retineri poſſint à Curia ſæculari abſque aliqua excommunicationis pœna. ibid.n.7.
Quatenus relaxanda. ibid.n.10.

Annexa.

Annexorum nomine in vnionibus quid veniat. tom. 1. conſult.90.n.10.& 12.

Anniuerſaria.

An, & quatenus comprehenſa ſub diſpenſatione abſenti conceſſa pro conſequendis diſtributionibus quotidianis. tom.3. conſult.19.à n.4.
Conſuetudo hac in re. ibid.n.12.

Annona.

Tempore ſummæ caritatis annonæ quid obſeruandum à magiſtratu laico contra Eccleſiaſticos. tom.2. conſult.40.n.5.

Annus.

Inceptus quando habeatur pro completo. tom.1. conſult. 309.n.2.
Requiſitus inter ſuſceptionem Subdiaconatus, & Diaconatus an debeat eſſe naturalis, vel Eccleſiaſticus. tom.1. conſult.388.n.1.

Antecedens, V. *Conſequens*.

Antianitas.

Eius priuilegium. tom.1.conſult.149.n.2.
A quo tempore computetur. ibid.n.3.

Antiphonæ.

An poſſint recitari ad Laudes, & Veſperas alicui ſeruo Dei non canonizato, neque beatificato. tom.4. conſult.45. à n.1.
Quid ſi priuatim recitentur. ibid.n.2.& conſult.48. n.16.

Apo-

Digitized by Google

Index Rerum.

Apoſtoli.

Eorum moous, ac dignitas qnatenus aliquibus Sanctis viris appropriati poſſint. tom.1. conſult.14.à n.1.
Eotum officium. ibid.
Non vno modo hoc nomen reperitut vſurpatum. ibid. n.2.
In communi Græcorum vſu qui dicebantur. ibid.
Notione peculiari, ac propria qui tales dicantur. ibid. n.3.
Eorum propriæ notæ. ibid. & n.4. ac ſeqq.
Quibus alijs competere poſſint. ibid. n.7.
Primis Eccleſiæ temporibus nominis Apoſtolici vſurpatio inaudita. ibid. n.8.
Quot ſint eotum genera. ibid. n.9.
Congregationis S. Rituum hac de re conſilium. ibid. n.7.
Eorum interpretatio linguarum an fuerit naturalis. tom.1. conſult.247. n.13.
Eorundem prophetia. ibid.

Apopleſia.

Morbus apoplecticus an, & quo pacto poſſit abſque miraculo poſt aliquod tempus reſolui. tom.4. conſult.56. per totam.
In hanc rem exempla. ibid. n.1.

Apoſtata, Apoſtaſia, V. Eiecti.

An ſit dicendus apoſtata inualidè baptizatus, ſiue conſcius inualiditatis fuerit, ſiue non, redeundo ad veterem ſectam. tom.4. conſult.195. à n.1.
Apoſtaſia quid importet. ibid. n.2.
De apoſtatis à fide ſpontè comparentibus. ibid. n.5.
Quinam ſit apoſtata formalis. ibid. n.6.
De volentibus ad fidem catholicam redire. ibid. n.7.
De captis à triremibus catholicorum, & reconciliatis. ibid. n.8.
De filijs apoſtatarum baptizandis. ibid. n.9.
De captis in bello, etiam contra chriſtianos. ibid. n.10.
De ijs, qui in minori ætate apoſtatauerint. ibid. n.11.
De exiſtentibus in triremibus Turcarum, pyraticam artem exercentibus. ibid. n.12.
Pœnæ in apoſtatas formales. ibid. n.13.
De ijs, qui non ſunt apoſtatæ formales, ſed viuunt more Turcarum. ibid. n.14.
De abiuratione apoſtatarum, redeuntium ad fidem Chriſtianam. ibid. n.15.
De apoſtatis relapſis. ibid. n.16.
De fidem abnegantibus metu mortis. ibid. n.17.
Contra apoſtatas quomodo procedendum. ibid. n.18.
Apoſtata an ſit hæreticus. ibid. n.19.
Pœnæ apoſtatarum. ibid. n.20.
Quid pro foro conſcientiæ. ibid. n.21.
De captis à triremibus Chriſtianorum ſuper nauibus infidelium pyraticam exercentium. ibid. n.22.
De ijs, qui abnegant fidem catholicam apud Ethnicos, & poſtcà pœnitentes vitam Chriſtianam in occulto ducunt. ibid. n.23.
De exiſtentibus in triremibus, & ſpontè comparentibus. ibid. n.24.
Aliqua. tom.2. conſult.70.

Apotheca, ſiue officina, vel taberna.

Apothecæ Eccleſiæ, illique adhærentes, an, & quatenus gaudeant immunitate. tom.1. conſult.178. n.3.
Quando gaudeant vnitæ palatio Epiſcopi, & locatæ laicis. tom.1. conſult.457. n.1.

Apparitiones, V. Viſiones.

Sapientibus an vnquam apparuerint. tom.4. conſult.101. n.2.
Quibus apparere ſoleant. ibid.

Appellatio V. Recurſus, Concurſus, Regulares.

Quatenus impedire non poſſit concurſum parochialium. tom.1. conſult.1. n.48.
An detur, etiam ſuſpenſiua, à prouiſione Metropolitani ob illatum grauamen, tam in cauſis ciuilibus, quàm criminalibus. ibid. conſult.2. n.2.
A decreto de carcerando non datur. ibid. n.3.
Item nec à decreto de excarcerando. ibid.
In quibus delictis potiſſimùm id procedat. ibid. n.4. & 5.
An detur à denegatione licentiæ laborandi feſtis diebus. tom.1. conſult.3. n.1.
Datur à quocunque grauamine, etiam extraiudicialiter illato. ibid.
Vtrum ſit admittenda, ad quem Iudicem pertineat cognoſcere. ibid.
Ad eius effectum quid attendi debeat. tom.1. conſult.29. n.1.
Debet fieri in ſcriptis. tom.1. conſult.84. n.5.
Æquiparatur recuſationi. ibid. n.10.
An, & quatenus in concurſu ab irrationabili iudicio Epiſcopi ſit admittenda. tom.1. conſult.118. ferè per tot.
A Regularibus quomodo facienda. tom.1. conſult.136. n.21.
Datur aduerſus iniuſtitiam. tom.1. conſult.223. n.30.
Suſpendit ſententiam, & rem iudicatam. ibid.
Eius copia, & aliorum decretorum Synodi an poſſit denegari. tom.1. conſult.332. n.1.
An detur à decretis in viſitatione factis. tom.1. conſult. 382. n.1.
An, & quatenus ſuſpendat cenſuras. tom.2. conſult.60. n.12.
Eorumque declaratorias. ibid.
Quid ſi ſint affixi cedulones. ibid.
Appellationis effectus in materia cenſurarum. ibid.
Quid ſi reus ſit in mala fide. ibid.
Quid ſi in probabili ignorantia. ibid.
Quidue ſi declaretur, malè appellatum. ibid.
Appellatio à cenſuris ex regula non datur, niſi quando conſtat de iniuſtitia. ibid. n.13.
Non datur occaſio recurrendi ad Monarchiam, committitur Archiepiſcopis Siciliæ, vt procedant in cauſis appellationum. ibid. n.14.
Non recipitur contra verum contumacem. ibid. n.15.
Non admittitur in cauſa violatæ immunitatis Eccleſiaſticæ. ibid. n.16.
Non datur à declaratione Epiſcopi, an quis gaudere debeat immunitate. ibid. n.17.
In Bulla Gregorij XIV. de immunitate Eccleſiarum intelligitur indiſtinctè prohibita. ibid. n.18.
Nullum Tribunal Romanæ Curiæ poteſt impedire, aut retardare executionem decretorum S. Congregationis Immunitatis. ibid. n.19.
Appellatio interpoſita ſuper condemnatione ad triremes habet effectum ſuſpenſiuum. ibid. n.21.
Quando eſt admittenda à comminatione Epiſcopi, facta contra incurrentes excommunicationem, & alias cenſuras à iure latas ad dicendum cauſam, quare non debeant declarari incidiſſe. ibid. n.22.
Dum pendet cauſa appellationis, appellans quatenus permanere debeat in eodem carcere, quo reperitur. ibid. n.23.
Appellatio in cauſis ciuilibus, vel mixtis, vel criminalibus laicorum, in quibus Epiſcopus eſt in quaſi poſſeſſione, quomodo facienda, & ad quem. ibid. n.24.
Quid ſi adſit conſuetudo, vt omnes cauſæ locorum piorum, & Eccleſiaſticorum cognoſcantur tantùm in foro Eccleſiaſtico. ibid.
Appellatio per conſtitutionem Gregorij XIV. *de immunit. Eccleſ.* prohibita reo, denegatur etiam Fiſco, vel actori. ibid. n.25.
A declaratoria cenſurarum in materia violatæ libertatis, vel immunitatis Eccleſiaſticæ, quando admittatur. ibid. n. 26. & ſeq.
An in Tribunali Auditoris Cameræ Apoſtolicæ, & in alijs Curiæ Romanæ poſſint concedi inhibitiones, & quatenus

excommunicatis ex cauſa violatæ immunitatis. ibid. n. 28. & ſeq.

An detur à Conſeruatoribus Regularium ad Delegatum Apoſtolicum in Regno Sardiniæ, tom. 3. conſult. 1. per totam.

In omnibus cauſis fori Eccleſiaſtici licet vnicuique ad Sedem Apoſtolicam appellare, ibid. n. 21.

Tendit ſubſtantialiter ad Superiorem, ibid.

Eſt proprium Sedis Apoſtolicæ, quod omnes poſſint ad ipſam appellare. ibid. n. 22. & tom. 3. conſult. 33. n. 9.

Nequit ſeparari à iuriſdictione, & poteſtate ſupremi Principis. ibid.

Eius ius quo pacto competat Principi. ibid. n. 23.

Quod in Summo Pontifice ſit ius recipiendi appellationes, ibid. n. 27.

An nequeat eſſe in ſubditis ius appellationis, ibid.

Eſt relatiua ad eum, ad quem interponitur. ibid.

Non poteſt acquiri ex priuilegio, ne poſſit appellari ad Summum Pontificem. ibid. n. 28.

Denegata aliquando ob longinquitatem regionis. ibid. n. 29.

An à Conſeruatore Collegij Algarenſis Ieſuitarum detur appellatio ad delegatum Apoſtolicum in Regno Sardiniæ. ibid. n. 3.

Idquæ an ſemper, vel quando. ibid.

Præſertim quando agitur de manifeſtis iniurijs. ibid.

An Ordinarij locorum poſſint in Regno Sardiniæ de prætenſis exceſſibus Iudicis ad vniuerſitatem cauſarum appellationum cognoſcere, vel potiùs teneantur ad Sanctam Sedem cognitionem remittere. ibid.

An dictus Iudex appellationum in cauſis ciuilibus, aut aliàs iniſtis, aut criminalibus ſit exemptus à iuriſdictione Ordinariorum, & aliorum quorumcunque Iudicum ſæcularium, ac Regis, & ſic eius Officiales, Aſſeſſores, Fiſcales, &c. ibid.

Quid Ordinarij locorum poſſint aduerſus præfatum Iudicem appellationum. ibid.

An dictus Iudex in dicto Regno poſſit pro ſeruitio Curiæ habere familiam armatam. ibid.

An, & quatenus dictus Iudex, ſi ſit Canonicus, gaudeat diſtributionibus. ibid.

An delinquentes, & confugientes ad palatium dicti Iudicis poſſint ab eo extrahi. ibid.

An Protonotarij Apoſtolici ſubiaceant in cauſis appellationum dicto Iudici. ibid.

An poſſint appellati in dicto Regno cogere appellantes ad dictum Iudicem. ibid.

Num admittendæ appellationes ad Romanam Curiam in fraudibus Clericorum aduerſus æſtimum Vniuerſitatum. tom. 3. conſult. 2. n. 34.

Propter difficultates aliquando non appellatur ad Sedem Apoſtolicam. tom. 3. conſult. 33. n. 9.

A ſententia declaratoria ob delictum, datur appellatio. tom. 3. conſult. 38. n. 7.

An à decreto Epiſcopi, quod celebretur matrimonium, poſſit appellari ad Metropolitanum. tom. 3. conſult. 56. per totam.

Et quid ſi Epiſcopus procedat, etiam vti delegatus. ibid. n. 5.

Quæ dicantur cauſæ maiores ad effectum, vt appellari nequeat ad Metropolitanum. ibid. n. 1.

In cauſa matrimonij num appellari poſſit ad legatum de latere. ibid. n. 1.

Cauſæ matrimoniales in gradu appellationis deuoluuntur ad Metropolitanum. ibid. n. 4.

Quando detur appellatio à Delegato ad Delegantem. ibid. & n. 5.

Et quando ad Metropolitanum. ibid. Vbi S. Congregationis declarationes.

Quænam inducere ſoleant animum ad tollendum appellationem. tom. 4. conſult. 80. n. 10.

Ab aſſignatione congruæ parochialis an detur appellatio. tom. 4. conſult. 127. n. 1.

Quid de appellatione in cauſa alimentorum. ibid.

Appellatio ab irrationabili iudicio Epiſcopi in concurſu parochiali quo pacto interponi debeat. tom. 4. conſult. 149. à n. 1.

Vbi, & quando ſit neceſſaria. tom. 4. conſult. 168. n. 2.

A non admiſſione ad profeſſionem, & electione non datur appellatio, tom. 4. conſult. 201. n. 1.

In cauſa canonica licet à quocunque grauamine appellare. ibid. n. 3.

Approbatio.

Approbatio vigore examinis habet vim ſententiæ. tom. 1. conſult. 133. n. 13. & 16.

Aqua.

Baptiſmalis in qua Eccleſia conſeruari debeat. tom. 4. conſult. 29. n. 2.

Quis eam debeat conſecrare. ibid.

Emanata è ceruice S. Pauli. tom. 4. conſult. 50. n. 9.

An detur reſpiratio ſub aqua. tom. 4. conſult. 57. n. 7.

Non nutrit. tom. 4. conſult. 43. n. 86. & 88.

Eius vſus. ibid.

Quomodo neceſſaria. ibid.

Neque plantæ, neque aquatica ſola aqua nutriuntur. ibid.

Aqua roſacea an poſſit eſſe materia valida baptiſmi. tom. 4. conſult. 212. à n. 1.

Arbiter.

Ex quo genere perſonarum eligendus. tom. 4. conſult. 164. n. 41.

Arbitrium.

Quid importet. tom. 1. conſult. 133. n. 18.

Ex eo abuſus. ibid.

Quæ ipſi relinquenda. ibid. n. 18.

Quando intelligatur conceſſum liberum, & iuris ordine non ſeruato. tom. 4. conſult. 206. n. 14.

Archidiaconus.

Quando poſſit, ac debeat miſſas ſolemnes celebrare. tom. 1. conſult. 6. n. 4.

Eius dignitas non eſt de ſua natura Sacerdotalis. ibid. n. 5.

Debetur ipſi prærogatiua, ſi actu eſt Sacerdos. ibid.

Eſt dignitas. ibid. n. 7.

Eiuſdem ius prælationis. ibid. n. 8.

Celebratio in ſolemnibus conſiſtit in eius arbitrio. ibid. n. 9.

Quid quando habet dignitatem, ac præbendam ex ſtatuto Eccleſiæ diſtinctam. ibid. n. 11.

Quando præferatur Archipresbytero. ibid. n. 12.

Ac omnibus dignitatibus. ibid. n. 16.

Præcedit aliquando ratione dignitatis. ibid. n. 15.

Ex ſtatuto, & conſuetudine Eccleſiarum aliquando poſtponitur. ibid. n. 17. & 21.

Non habens territorium, ſed tantum iuriſdictionem, an poſſit cauſas cognoſcere, tam ratione delicti, quàm contractus. tom. 2. conſult. 31. n. 4.

De munere Archidiaconi quoad chorum, & quoad Pontificalia exercenda. tom. 4. conſult. 27. à n. 1.

Ad ipſum ſpectant quæ ad diuinorum celebrationem pertinent. ibid. n. 6.

An Archidiacono, vel alij dignitati, aut Canonico celebranti, debeatur aſſiſtentia duorum Canonicorum, vel Dignitatum. tom. 4. integra conſult. 28.

Et quid in Eccleſijs, in quibus præbendæ non ſunt diſtinctæ. ibid.

De præcedentia inter Archidiaconum, & Archipresbyterum, atque alias Dignitates. tota conſult. 35. tom. 4.

Quando cæteris præferatur. ibid. n. 4.

De iure eſt prima dignitas poſt Pontificalem. ibid. n. 8.

Sufficit, quod habitu ſit dignior. ibid.

Ad effectum præcedentiæ non requiritur in ipſo iuriſdictio actu. ibid.

Quid, ſi ſit conſtitutus in ordine Diaconali. ibid. n. 9.

Vel in Sacerdotali. ibid.

Digitized by Google

Index Rerum.

Vel ſi extet conſuetudo contraria. ibid.n.10. ac ſeqq.
Et ſemper ſuccubuerit. ibid.n.22.
Maoutenendus in ſuis præcedentijs, donec probetur immemorabilis per Archipresbyteros, vel alijs Dignitatibus. ibid.n.24.
Quas cauſas cogooſcere poſſit. ibid.
Quid autem ſi non ſir Sacerdos. ibid. n.27. & ſeq. ac n.33.
Quidue in actibus iuriſdictionis. ibid. n.34.
Quatenus eſſe debeat doctor. ibid. n.27. & ſeq.
Habet poteſtatem poſt Epiſcopum ſuper Clericos. ibid.
An debeat euocari ad examen ordinandorum. tom.4. conſult..181. à n.1.
Quomodo de ignotorum ſibi ſufficientia publicè teſtari queat. ibid. à n.14.
Et an euocari debeat ad examen per concurſum parochialium. ibid.n.17.
Eius officia in ordinandis. ibid. à n.6.
De regimine chori, abſente chori Vicario. tom.4.conſult. 183. à n.1.
De delatione Viatici ad Epiſcopum ægrotantem. ibid. n.5.
De eius aſſiſtentia Epiſcopo Pontificaliter celebranti. ibid. n.6.
De aſſociatione Epiſcopi ad pulpitum. ibid.n.10.
De conuocatione cleri. ibid.n.13.
De Prælatorum in Sede collocatione, & beneficiatorum immiſſiooe, ibid. n.14.
Alia. ibid.

Archiepiſcopus, V. *Metropolitanus*, *Crux*, *Suffraganeus*.

Non licet Archiepiſcopo Ordines conferre in diœceſi ſui ſuffraganei abſque eius licentia. tom.2. conſult.1. n.5.
Vocans Epiſcopum ad Concilium, ſi Epiſcopus fuit prius vocatus à Rege, poterit contemni. tom.3. cooſult.6. n.44.
De quibuſdam reuerentialibus Archiepiſcopo debitis. tom. 4. conſult.165. à n.1.
In diœceſi exempta an delatio Crucis, aliaque reuerentialia debeantur proprio Archiepiſcopo, in cuius prouincia eſt diœceſis, an potiùs illi, quem ſemel Epiſcopus pro Synodo diœceſana elegit. tom.4.conſult.103. à n.3.
In omnibus Epiſcoparibus, ac diœceſibus ſuæ prouinciæ, etiam exemptis, poteſt incedere cum Cruce, benedicere populo, &c. ibid.

Archipresbyter.

In quibus præferatur Archidiacono. tom.1. conſ.6.n.12.
Eo abſente, quando Archidiaconus ſolemniter celebrare poſſit. ibid.n.6.
Quatenus ipſi competat exercitium Ordinis presbyteralis reſpectu Archidiaconi. ibid.n.22.
De præcedentia inter Archipresbyterum, & Archidiaconum, ac alias dignitates. tom.4.conſult.35. à n.1.
Eſt maior in Ordine Archidiacono. ibid.n.9.
Quid ſi Archidiaconus ſit in ordine Sacerdorali. ibid.
Quidue in functionibus parochialibus, vel Pootificalibus. ibid.
Et quid ſi pro Archipresbytero extaret conſuetudo. ibid. n. 10. & ſeqq.
Quando ei danda ſit manutentio in præcedentijs. ibid. n.19.
Quid de functionibus, in quibus ratione Ordinis competit ei præcedentia in diuinis. ibid.n.33. & ſeqq.

Archiuum.

An & quatenus Epiſcopus viſitare poſſit archiuum cathedralis, &c. tom.1. conſult.66.0.1.
Eccleſiarum an, & quatenus probet. tom.1. conſult.221. à n. 18.
Quando, & quatenus ſcripturis, in Archino repertis, fides ſit adhibenda. tom 4. conſult.42. n.20.
Quid in cauſis canonizationis Sanctorum. ibid.

De Archiuo Scripturarum ditionis Eccleſiaſticæ. tom.4. conſult.210. à n.1.

Argumentum.

A veriſimile optimum. tom.1. conſult.146.n.20.
Item & à ſolitis. ibid.
A matrimonio carnali ad Spirituale. ibid. n.54.
A contrario ſenſu. tom.1. conſult.228. n.3. & tom.2. conſult.45.n.4. & tom.4.cooſult.154.n.1.
A negatiuis non valet. tom.3.conſult.60.n.14.
Ab exemplis, ſeu à ſimili in quibus caſibus non procedat. tom.4.conſult.43.n.80. & ſeqq. & conſult.95. n.11.
A ſimili, & à coniectura quando ceſſet. ibid.
Sumptum à poſſibili ſoluitur per contrarium poſſibile. ibid. n.136.
A contrario ſenſu in quibus non datur. tom.4. conſult. 37. n.8.
Et quomodo in hac arguendi ſpecie procedendum. ibid.
A maiori ad minus non valet affirmatiuè. tom.4. conſult. 96. n.7.

Arma, V. *Familiares*.

Armis expoliari an poſſint à poteſtate laica confugientes ad Eccleſias, & loca immunia. tom.1. tota conſult. 167.
Eiuſmodi expoliatio an ſit actus iuriſdictionis, vel potiùs protectionis. ibid. n.8. & ſeqq.
Eorum reſtitutio pro redintegratione Immunitatis. tom.1. conſult.172. n.14.
Quæ ſint Clericis prohibita. tom.3. conſult.58.n.11.
Et cur n. ſeq.
Finis prohibitionis armorum non habet locum in ſclopeto pro aucupatione. ibid.
Quæ inſtituta ad offendendum. ibid. n.12.
Armorum appellatione quæ veniant. ibid.
Quid in odioſis. ibid.

Artifices.

Artifices Eccleſiaſticis perſonis, aut locis pijs inſeruientes, quatenus gaudeant priuilegio fori. tom.2.conſult. 51. n.4.
Quinam artifices, alięque perſonæ ob reuerentiam Eccleſiæ, propè illam degentes, expelli poſſint. tom.4. conſult.77. à n.1. præcipuè n.7.

Aſitia, V. *Abſtinentia*.

Aſpergillum, *ſiue Aſperſorium*.

Cui competat illud porrigere Epiſcopis, Cardinalibus, &c. accedentibos ad Eccleſias, etiam Regulariom. tom.3. conſult.18. à n.1. & tom.4.conſult.94. n.6.& 7.
Illius porrectio eſt actus obſequij. ibid. n.14.
Praxis huius rei. ibid. n.15.
Ac S.Congregationis decreta. ibid.n.16. & ſeqq.

Aſſaſſinium.

An committatur cum hac, vel ſimili pollicitatione, *che al bene, e al male ſarebbono ſtati communi*. tom.2. conſult. 68.per totam.
Et quid de his verbis, *nunquam vobis deero*. tom.2. d.conſult.68.n.2.
Ac de his alijs, *ammazzate il tale, che vi leuerò dalle forche*. ibid. n.3.
Item ex huiſce, *ammazzate il tale, che non vi mancherà la caſa mia*. ibid. n.4.
Ac itidem de hac promiſſione, quod *mandans nunquam ſit ei defuturus in neceſſitatibus*. ibid. n.5.
Et generaliter quid de promiſſione iocerta. ibid. n.6.
Qualis promiſſio requiratur ad conſtituendum aſſaſſinium. ibid. n.7.
S. Congregationis ſententia. ibid.
Antequam ſequatur effectus, qui pecuniam dedit propter homicidium, gaudet immunitate. ibid. n.8.

Digitized by Google

Conſtitutio Gregoriana non habet locum in eo, qui mandat, ſeu mandatum recipit, vel cooperatur ob pretium acceptum, vel promiſſum ad vulnerandum, vel faciem vulneribus deturpandum. ibid.
Si mandatarius nihil adhuc attentauerit, licèt mandatum cum pecunia receperit, mandans non priuatur immunitate. ibid. n.9.
An conſulens, aut mandans aſſaſſinium gaudeat immunitate. tom.1. conſult.94. n.3.

Aſſenſus, V. *Regius*.

Aſſertio.

Aſſertio gerentis actum in prohibitis an attendenda. tom. 1. conſult.80. n.10.

Aſſiſij.

Quinam ſint in Eccleſia. tom.4. conſult.82. n.4.

Aſſiſtentes, *Aſſiſtentia*.

Aſſiſtentia iuris Epiſcopalis in omnes Eccleſias diœceſis propugnatur. tota conſult.26. tom.2.
Eius efficacia & virtus. ibid. n.18.
Epiſcopo quando debeantur Aſſiſtentes in functionibus Eccleſiaſticis. tom.4. conſult.23. n.1. & 7.
In cauſis fidei non permittitur aſſiſtentia laicis. tom.4. conſult.180. à n. 1.
Quomodo Venetis permiſſa. ibid. n.12.
Alijs denegata. ibid. n.13.

Aſtra, *Aſtrologi*.

Aſtrologorum prædictiones. tom.1. conſult.246. n.2.
Aſtrorum effectus. tom.4. conſult.43. n.99.
An ſint cauſa tolerandæ inediæ. ibid.
Vel incorruptionis. tom.4. conſult.95. n.22. & ſeqq.
Eorum vis. ibid. n.25.

Attentans.

Attentans extrahere reum ab Eccleſia, effectu non ſequuto, an poſſit puniri. tom.1. conſult.469. n.1.

Atrium.

Quænam pars domus. tom.4. conſult.94. n.5.

Atteſtatio, V. *Teſtificatio*.

Atteſtationes fide dignorum, etiam non iuratæ, ac defunctorum, quam habeant authoritatem. tom.4. conſult. 42. n.40.
Extraiudiciales quatenus probent. tom.4. conſult.128. n.18.
Æquiparantur iuramento. tom.4. conſult.219. n.4.
Quem probationis gradum conſtituant. tom.4. conſult. 177. n.9.

Aucupium. V. *Venatio*.

Audientia.

Audientiæ denegatio an propriè ſit pœna. tom.1. conſult. 55. n.9. 15. & 22.

Auditor Cameræ.

Eius poteſtatem S. Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus, ac Immunitatis Eccleſiaſticæ moderatur. tom. 1. conſult.9. per totam.
An ſit de eius pertinentibus cognoſcere de altercatione iuriſdictionem inter Iudices. tom.1. conſult.27. n.1.
Eiuſdem inhibitiones abuſiuæ. ibid.
Hac de re praxis. ibid.
Non poteſt dare abſolutionem à cenſuris ex cauſa violatæ immunitatis Eccleſiaſticæ. tom.2. conſult. 59. n.14. & conſult.60. n.29. & 32.
Ne quidem cum reincidentia. ibid. n.15.
Neque concedere inhibitiones. ibid. & n.16.
Ideóque Epiſcopi non debent attendere in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ illius inhibitiones. ibid.
Declarationes de hac re S.Congregationis. ibid.
Eius Locumtenens non poteſt abſoluere excommunicatos ob non ſolutionem decimarum. ibid. n.30.
Neque ab excommunicatione reſeruata. ibid. n.32.
An & quatenus concedere poſſit inhibitiones, & appellationes in cauſa violationis Immunitatis Eccleſiaſticæ. tom.2. conſult.60. à n.28.
Eius inhibitiones num attendendæ in cognoſcendis fraudibus à Clericis commiſſis aduerſus æſtimum Vniuerſitatum. tom.3. conſult.2. n.33. & ſeq.
Eſt comprehenſus in decreto S.Concilij Tridentini de agitandis cauſis in prima inſtantia coram Ordinarijs. ibid. n. 34.
Eius iuriſdictio in materia Sacrorum Rituum poteſt declinari. tom.3. conſult.68. n.8.
Etiamſi iudicium ſit inchoatum, & inhibitiones ſint emanatæ. ibid.
S.Congregationis ſuper hac re Declarationes. ibid.
Eius iuriſdictio in ſpiritualibus, ac concernentibus curam animarum, exemptionem, & interpretationem S.Concilij Tridentini. tom.4. conſult.206. n.52.

Auditor Papæ.

Cauſas reſolutas, vel pendentes in S. Congregatione ſimpliciter remittere debet ad eandem S.Congregationem. tom.2. conſult.60. n.19.

Augumentum.

Pars augumenti cui debeatur. tom.4. conſult.201. n.34.

Aula.

Eius appellatione quid intelligatur. tom.4. conſult.94. n. 4. & ſeqq.

Authenticon V. *Scriptura*.

Quid. tom.1. conſult.137. n.12.
Documentum authenticon quid importet. ibid. n.7.
An idem cum authorato. tom.1. conſult.202. n.3.

Autores, V. *Hiſtorici*.

Autoribus quatenus ſtandum ſit. tom.1. conſult.112. n.27.

Antographa, V. *Originalia*.

B

Baldachinum, V. *Princeps*.

Quo iure prohibeatur Principibus in Eccleſia erigendum. tom.1. conſult.7. n.17.
Quo pacto illis debeatur. ibid. n.18. & 21.
Quibus competat. ibid. n.19. & 20.
Imperatori, vel Regi in proprio Regno conceditur, præſente Summo Pontifice. ibid. n.21.
Hac in re perſiſtendum in conſuetudine. ibid. n.22. & ſeq.
Etiamſi collocatum ſit in presbyterio. ibid. & n. ſeqq.
Prohibetur eius noua erectio, toleratur antiqua. ibid. n. 32.
Tranſit in ſucceſſores iure præeminentiarum. ibid. n.35.
Poſſunt Abbates illud erigere. tom.3. conſult.12. n.1.
In quibus anni feſtiuitatibus. ibid. n.2.
An poſſint eodem tempore manere in Eccleſia duo baldachina. ibid. n.4.
Quibus Principibus permiſſum. ibid.

Ban.

Digitized by Google

Index Rerum.

Bannitus.

Ob crimen læſæ maieſtatis, quando poſſit impunè occidi. tom.2.conſult.62.n.4.

Baptiſmus, Baptizatus, Baptiſterium,* V. *Turca, Iudæi, Apoſtata, Miſſionarij.

Baptiſmus non tribuit impunitatem corporalem.tom.1,conſult.92.n.1.
Nec tollit pœnam delicti. ibid. n.2.
An poſſit in extrema neceſſitate conferri puero nondum in aliquà parte ſui corporis natu. integra conſult. 153. tom. 1.
Quibus ab Eccleſia adminiſtretur. ibid. n.4.
Quando ſub conditione dandus. ibid.n.8. & 33.ac ſeqq.
Natiuitas, qua in eo naſcimur, quæ ſit. ibid.n.15.
Valida conficitur, quando aqua capillos ſolummodo, aut vmbilicum, aut excrementa ſœtui coniuncta tangit, & non immediatè aliam aliquam corporis partem, ibid. n. 29.
Quid de baptiſmo collato in ſecundina. ibid.n.31. & ſeqq.
Baptiſmi probatio in beatificando an & quatenus ſit facienda. tom.4. tota conſult.73.
Quomodo probetur per teſtes. ibid. n.1. & ſeq.
Quid de baptiſmo defuncti. ibid. n.3.
Ex quibus probetur. ibid. à n.4.
Baptiſterium quid. tom.4. conſult.77. n.1.
An, abſente Parocho catholico, presbyteri ſchiſmatici poſſint baptizare filios Catholicorum. tom.4. conſult. 139. n.5.
Et cum quibus conditionibus. ibid.
In caſu neceſſitatis quis baptizare poſſit. ibid.
An ſit verus baptiſmus ille, qui ſuſcipitur eum ſine ſuperſtitioſa ita, vt non ſit iterum conferendus ſub conditione. tom.4. conſult. 144. n.9.
De baptiſmo quoad miniſtros, & patrinos hæreticos, quoad apoſtatas à fide, quoad captiuos, quoad illum reiterantes, ſe fingentes infideles, & quoad partus confictos, multa compendio. ibid. à n.12.
An baptizatus inualidè, redeundo ad veterem ſectam, ſit dicendus apoſtata. tom.4. conſ.19. à n.1.
Fons baptiſmalis an ſit de eſſentia parochialitatis. tom.4. conſult.3. n.13.
Ad eius benedictionem in Eccleſia non matrici quatenus Parochi cogi poſſint. tum.4. conſult.20.
An aqua roſacea, alijque humores è floribus, herbis, frondibus expreſſi, ſudur lacrymæ, vrina, ſputum, & id genus alia ſint apta materia baptiſmi, ſaltem in caſu neceſſitatis. tom.4. conſult.212. à n.5.
Alia. tom.2. conſult.70. paſſim.

Baro.

Eius dignitas. tum.1. conſult.154. n.3.
Obligatio. ibid. n.4.
An habeat maieſtatem. ibid. n.5.
An in eum committi poſſit crimen læſæ maieſtatis. ibid.
Habens tantùm cauſas criminales in loco, cuius iuriſdictio eſt alterius, non poteſt vexillum ſuum tempore nundinarum explicare. tom.2. conſult.31. n.5.

Beatitudines.

Quid ſint. tom.2. conſult.12. n.2.
In quo conſiſtant. ibid.
Earum numerus. ibid. n.3.
Promiſſiones. ibid.
Quomodo correſpondeant donis Spiritus Sancti. ibid. n. 4.
Beatitudu formalis in patria. tom.1.conſult.79.n.4.
An reperiatur in hac vita. ibid. n.4.
In quo conſiſtat. ibid. n.9. & ſeq.

Beatificatio, Beatitas, Beatus, Beatificatus,* V. *Canonizatio.

Titulus Beati, ſiue Sancti in libris, ac alibi prulatus, an arguat cultum, tom.1.conſult.79. à n.1.
An ſit verbum æquiuocum. ibid.
Quando videatur referendus ad venerationem religioſam. ibid.
Eius effectus. ibid. n.2.
Abſolutè non eſt admittendus. ibid.
Quatenus permittatur. ibid.
Sumitur æquiuocè. ibid. n.3.
Aliquando ſumitur pro beato, beatitudine cœleſti. ibid. n. 4.
Interdum accipitur ratione dignitatis, vel muneris. ibid. n. 5.
Quibus attributus. ibid.
Adiectiuatur aliquando in perſona ratione boni, ſeu fœlicitatis, qua in hac vita fruitur. ibid. n.6.
Item in perſona ad indicium honoris. ibid. n.7.
Nihil certi conſtituit quoad cultum. ibid. n.11.
Quandu dumtaxat ſit indicatiuum ſanctitatis. ibid.
Ad probationem venerationis deſideratur immemorabilis, & centenarius temporis curſus. ibid.
Quid ſi prulatus ſit panegyricè. ibid. n.12.
Eſt apponendus cum proteſtatione in libris, de ſeruis Dei tractantibus. ibid.
Quid de illis, qui ſcripſerunt ante editionem decretutum Vrbani VIII. ibid.
Connumeratur inter honores, quos Eccleſia tribuit Canonizatis. tom.1. conſult.244. n.11. & 13.
Beatificationis effectus indultæ à Summo Pontifice. tom. 4. conſult.53. n.1.
Quomodo diſtinguatur à Canonizatiune. ibid. & ſeqq.
An cenſeatur conceſſus titulus Beati alicui ſerui Dei, ſi à Summo Pontifice ſcriptura ſua priuata nuncupatur Beatus. tum.4. conſult.45. n.1.
Titulus Beati quomodu concedendus. ibid.
Non beatificatu quænam orationes, antiphunæ, reſponſoria, officium, Litaniæ recitari poſſint. tom.4. conſult. 46. à n.1.
In indultis Beatutum quid concedatur. ibid.n.10. & ſeq.
Beatus an poſſit appellari Sanctus. ibid.n.11.
An & quatenus baptiſmi probatio in beatificando ſit facienda. tum.4. cunſult.73. à n.1.
Beati ſunt inæquales in beatitudine eſſentiali. tum.4. conſult.105. n.1.
Beatitudo cur detur. ibid.
Habent aliqui beatitudinem accidentalem. ibid.
Eorum aureolæ. ibid.
Eorum characteres propriæ excellentiæ. ibid. n.2.
Quanti faciendi ſint effectus beatitatis indultæ à Summo Pontifice alicui beatu. tom.4. conſult.53.n.1.
Honores, qui Beatu exhiberi poſſunt. ibid. n.2.
Quomodo ei competant. ibid. n.3.
Quantæ ſint efficaciæ lectiones alicuius Beati, approbatæ à Pontificæ ad effectum illius Canonizationis. tom.4.conſult.62.à n.1.
Beatificati acta conceduntur legi in Eccleſia. ibid. n.1.
Qualis cultus Beatis conceſſus, & qualis prohibitus. tom. 4. cunſult.63. n.2.
Beatificati an deſcribendi in Martyrologio Romano. ibid. n. 4.

Beguinæ.

A quu ſic denominatæ. tom. 2. conſult.65. n.1.
Quis eas inſtituit. ibid. n.13.
Earum ſtatus damnatus. ibid.
Et quatenus. ibid.n.14.
Earum hæreſes. ibid.
Tulerantur. ibid. n.2.
Adhuc extant. ibid. n.13.
Quomodo approbatæ. ibid.

Digitized by Google

Index Rerum.

Beneficium, Beneficiatus, V. *Vnio*; *Aetas*.

Beneficia curata patronatus Eccleſiaſtici an conferenda præ-uio concurſu. tom.1. conſult.1. n.48.
Alteri vnita an requirant ſcientiam, ætatem, ordinem. tom. 1. conſult.19. n.1.
An conferri poſſint Canonicis Regularibus, tom.1. conſult. 44. per tot.
Monachis. ibid.
Illud, quòd ſæcularia Regularibus non ſint conferenda, quomodo intelligatur. ibid. n.12.
Eorum vnio. *V. Vnio*.
Vt mutent ſtatum, quid requiratur. tom.1. conſult.87. n. 20. & ſeqq.
In ipſis attenditur vltimus ſtatus. tom.1. conſult.90. n.6.
Sæcularia poſſunt eſſe in Eccleſijs regularibus. ibid. n.16.
In ijs præferendi qui ſunt de gremio eiuſdem Eccleſiæ. tom. 1. conſult.91. n.4.
Eorum pluralitas quo pacto prohibeatur, tom.1. conſult. 130. n.28.
Quando dicantur curata. tom.1. conſult.141. à n.1.
Electi in Epiſcopum quando & quo pacto vacent. tom.1. conſult. tota 160.
Vnita tranſeunt cum ſuo onere. tom.1. conſult.223. n.10.
An ea conſequi poſſint Sacerdotes profeſſi Ordinum militarium. tom.1. conſult.254. n.1.
Seminatio quomodo vnienda. tom.1. conſult.180. n.1.
Simplex de iurepatronatus laicorum, cum quo fuit quis ordinatus, donec prouideatur de Curato, an vacet ipſo iure, illo obtento, tom.1. conſult.359. n.1.
Prouiſus ex errore de ſpectantibus ad collationem Papæ, an remaneat excommunicatus, tom.1. conſult.384. n.1.
An & quo pacto beneficium vacet per aſſumptionem ſtatus incompatibilis Clericatui, tom.2. tota conſult.2. ſignatè n.11.
An ſit valida collatio beneficij facta Clerico exercenti Sacros Ordines malè perceptos ante ratificationem ſui Epiſcopi. tom.2. conſult.66. n.7. & 8.
An & quibus conditionibus beneficiatus gaudeat priuilegio fori, ac alijs priuilegijs clericalibus. tom.3. conſult.6. à n.1.
Quid ſi beneficium ſit valdè tenue. ibid. n.8.
An requiratur poſſeſſio beneficij. ibid. n.9. & ſeqq. Vbi declarationes S. Congregationis.
Quis propriè dicatur habere beneficium. ibid. n.10.
Quid de habente beneficium in ſpe. ibid. n.13.
Quidue de collatione inualida. ibid. n.14.
Habens in vna diœceſi beneficium an, & quatenus ordinari poſſit ab Epiſcopo dictæ diœceſis. tom.3. conſult. 13. à n.1.
Et an ſic ordinandus indigeat litteris teſtimonialibus ſui Ordinarij. ibid. n.13.
Habens in diœceſi beneficium, ſit diœceſanus illius. ibid. n.2. & 6.
Quid ſi beneficiatus actu abeſſet à loco beneficij. ibid.
Domicilium acquiſitum ratione beneficij quando finiatur. ibid.
Quid ſi beneficium non requirat reſidentiam. ibid.
Quid ſi beneficium ſit tenue. ibid. n.3.
Ac tenuiſſimum. ibid.
Quid in ordine ad priuilegium fori. ibid.
Declarationes in hac re S. Congregationis. ibid.
Quid etiam ſi conferatur extero in fraudem. ibid. n.4.
Quale ſit tenuiſſimum. ibid. n.5.
Quale tenue. ibid.
Quid in beneficio ſimplici, vel reſpectu loci, vel reſpectu diœceſis. ibid. n.6.
Quid requiratur, quòd habens beneficium dicatur habere domicilium. ibid.
Habitatio quomodo inducat in beneficiato domicilium. ibid.
Quid in beneficio manuali, & ad nutum amouibile. ibid.
Et in beneficium habente non in titulum, ſed in commendam perpetuam. ibid. n.7.
Quid ſi ſit beneficium propter quod recipit ordinem, ſiue non. ibid. n.8.
Requiritur poſſeſſio pacifica beneficij. ibid. n.12.
Declaratio hac in re S. Congregationis. ibid. n.13.
Quæcunque promiſſio, per quam directè, vel obliquè aperiri poteſt via ad beneficia vacatura, eſt irrita. tom.3. conſult.30. n.2.
Beneficium ſimplex non requirit reſidentiam, & quo iure. tom.3. conſult.55. n.2.
Non ſunt ijs imponenda noua onera. ibid. n.16.
Beneficiati ſimplices an cogi poſſint ad inſeruiendum Eccleſiæ. tom.1. conſult.77. n.2.
An poſſint choro intereſſe per alium. tom.1. conſult.129. per totam. Vide *Diſtributiones*, *Reſidentia*.
An, & quomodo poſſint ſynodo diœceſanæ intereſſe. tom. 1. conſult.294. n.1.
An poſſint pro miſſa Conuentuali eleemoſynam recipere, & ſacrificium applicare. tom.1. conſ.322. n.1.
Poſſunt pro ea recipere diſtributiones ex maſſa communi. tom.1. conſult.323. n.1.
Non excuſantur à reſidentia inſeruientes Principibus. tom. 1. conſult.354.
Beneficium erigi non poteſt, niſi ad altare. tom.4. conſult. 12. n.1.
Beneficij qualitas an arguatur ex collatione *Sedis Apoſtolicæ*. tom.4. conſult.36. n.17. & ſeq.
An & quatenus in beneficijs attendendus ſit vltimus ſtatus. tom.4. conſult.142. n.6. & 7.
Beneficiati dicuntur Aſſiſij, & cur ita dicti. tom.4. conſult. 82. n.4.
An poſſint ſedere cum Canonicis. ibid. n.5.
Vel caput operire coram ipſis. ibid. & n.7.
Admittuntur ad oſculum pacis. ibid. n.6.
Sunt membra Capituli, & conſtituunt cum Canonicis corpus Cleri. tom.4. conſult.90. n.6.
Inter ipſos & Canonicos non poſſunt poni Rectores aliarum Eccleſiarum. ibid.
Eorum ordo ſequitur immediatè ordinem Canonicorum. ibid. n.9.
De eorum præcedentia cum Canonicis in quibuſdam functionibus. tom.4. conſult.103. à n.1.

Beneplacitum Principis, V. *Pœnitentia*.

Quatenus beneplacitum Apoſtolicum ex curſu temporis præſumatur. tom.2. conſult.48. n.1.
Contra Immunitatem Eccleſiaſticam non ſufficit beneplacitum præſumptum, ſed requiritur expreſſum. ibid.
An & quatenus requiratur in alienatione bonorum Confraternitatum, hoſpitalium, &c. tom.4. conſult. 21. à n.1.
Quatenus ex illo probetur, hoſpitale eſſe Eccleſiaſticum. ibid. n.9.
Eius reſeruatio in contractibus quomodo ſit intelligenda. ibid.
Eius præſumptio ex ſpatio longi temporis non admittitur in conſuetudine, per Conſtitutionem Pontificiam abrogata. tom.4. conſult.26. n.12.
An liceat ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum cogere perſonas Eccleſiaſticas ad contributionem cauſa peſtis, vel belli, ipſamque contributionem exigere. tom.4. conſult.121. per totam, præcipuè à n.7.
In quibus caſibus non ſit neceſſarium. ibid. n.8. & ſeqq.
Ex quanto temporis ſpatio præſumatur. tom.4. conſult. 129. n.19.
An Eccleſia ſæcularis concedi poſſit Regularibus abſque beneplacito Apoſtolico. tom.4. conſult.173. n.6.
Ex quo præſumatur. ibid.
Et ex quibus tollatur. ibid. n.9.
Formula *ad beneplacitum* quomodo ſit accipienda. tom.4. conſult.174. n.19.
Et quomodo reuocari poſſit. ibid.

Biblia.

Vulgaris verſionis an, quibus, & quatenus permittenda. tota conſult.56. tom.2.
Quid ea ſint. ibid. n.1. & 10.

Quan-

Quando, & à quo tranſlata in latinam linguam. ibid. n.2. & 11.
Ab eorum difficili captu hæreſes originem habent. ibid. n.5.
Perturbationes, quæ ex illis oriri ſolent. ibid. n.6.
Hæbreorum hac in re temperantia. ibid.
Ac vota hæreticorum, ibid. n.7.
Sanctorum Patrum iudicium. ibid, n.8.
Quibus prohibita. ibid.
Et quare. ibid. n.14.
Decreta, quæ prohibent, vel concedunt vulgarem Bibliorum verſionem. ibid. n.16.

Bigamia, Bigamus,
V. *Clericus coniugatus* .

Bigamiæ effectus. tom.1. conſult.225.n.4.
Bigamus an gaudeat priuilegio fori. tom.1. conſult.99. n.8.
Quid ſi ſit bigamus bigamia interpretatiua. tom.1.conſult. 225. n.1. 4. & 6.
Diſpenſatus à Sede Apoſtolica gaudet priuilegio fori. tom.1. conſult.494. n.1.
Græci bigami. *V. Græci*.
Qui ſunt in ſacris, cur non amittant priuilegia clericalia ob bigamiam. tom.2. conſult.39. n.3.
Item cur neque profeſſus in Religione. ibid.
Bigami ordinatio an valeat. ibid.
Clericus coniugatus bigamus amittit omne priuilegium clericale. tom.2. conſult.42. n.20.
Quæ ſit bigamia interpretatiua. ibid.
Quomodo inducatur. ibid. n.22.
An ob bigamiam Equites Portugalliæ priuentur priuilegio fori, & immunitatis. tom.2. conſult.61.n.1.& ſeqq.
Omnis exceptio bigamiæ tollitur per ſuſceptionem habitus religioſi. ibid. n.3.

***Birruarij*, V. *Brachium ſæculare, Epiſcopus*.**

***Blaſphemia*.**

Blaſphemia hæreticalis, etiam abſque praua intentione, pertinet ad Inquiſitiones. tom.1. conſult.115. n.11.
Quando per leges ciuiles puniatur. ibid. n.19.

***Bona Eccleſiaſtica*, V. *Alienatio, Res, Fructus, Epiſcopus, Clerici, & Eccleſiaſtici*.**

Quo iure ſint libera à iuriſdictione ſæculari. tom.1. conſult. 49. n.1. *V. Exemptio*.
Non ligantur edicto laicorum. ibid. n.3. & ſeqq. & tota conſult.166.
Ne quidem ſub prætextu fraudum. ibid.
Cur ab Eccleſia poſſideantur. tom.1. conſult.52. n.21.
Quare prohibeantur alienari. ibid.
Eorum inquilinus, ſiue colonus an ligetur ſtatuto laico. tom.1. conſult.166. n.15. & ſeqq.
Modum illa colendi quis ſtatuere poſſit. ibid. n.19. & ſeqq.
Alienata, vel donata locis pijs, vel Clericis an cenſeantur donata in potentiorem, gaudeantque immunitate. tom. 1. conſult.262. & 263. n.1.
An, & quando ſequantur perſonam. tom.1. conſult.432. à n.17.
Donata Clerico ſub conditione, an gaudeant immunitate. tom.1. conſ.445. n.1.
An bona obligata æſtimo communi, quæ tranſeunt ad Eccleſiam, & Eccleſiaſticos, reddantur immunia ab oneribus, & quatenus. tom.2. conſult.54. à n.5. & tom.3. conſult.2. à n.44.
Bartoli ac aliorum in hac re cautiones. ibid. n.6.
Refelluntur. ibid. à n.16.
Quid de ſtatuto, ſiue lege Principis circa eiuſmodi bona. ibid. n.8.
Bona hoſpitalium, & ſodalitatum quatenus ſint immunia. ibid. Vbi S.Congregationis declaratio.
Eo ipſo, quòd Eccleſiaſtica ſiunt, deſinunt eſſe ſubiecta Principi laico. tom.2. conſult.54. n.10. 13. 36. & 41.
In dubio cenſetur conceſſa immunitas quoad bona poſtea quæſita. ibid. n.14.
Immunitas etiam extenditur ad bona allibrata. ibid. n.15.
Reſpondetur obiectionibus circa hypothecam bonorum, quæ in æſtimo deſcripta ſunt, & ad Eccleſiaſticos tranſierunt. ibid. n.17.
Bona, quæ ab Eccleſiaſticis deueniunt ad laicos, efficiuntur obnoxia vectigalibus. ibid.
Ita verſa vice. ibid.
Quid ſi ipſi bonorum domini ea ſubmiſerint obligationi expreſsæ, ac perpetuæ hypothecæ. ibid. à n.20.
Poteſt à bonorum dominis quodcunque onus eis imponi. ibid. n.21. & ſeqq.
Quilibet bonorum ſuorum dominus. ibid. n.22.
Quando tranſeunt ad Eccleſiam quatenus retineant ſuum onus. ibid. n.23.
Conditiones ad id requiſitæ. ibid. n.26.
Et quid in puris terminis regiſtrationis perpetuæ, vel conſuetudinis immemorabilis, nec conſtet, an interuenerit pactum cum obligatione libera, & expreſſa. ibid. à n.30.
Nemo præſumitur, bona ſua alienare cum alterius iactura. ibid. n.36.
Bona Eccleſiaſtica ad quæ onera verè teneantur. ibid. n.42. & ſeqq.
Declarationes S.Congregationis. ibid.
Quid de ſolutionibus debitis tempore, quo iam bona deuenerint in Clericos. ibid. n.43.
Epiſtola grauiſſima S.Congregationis ſuper immunitate bonorum, quæ ad Eccleſiaſticos tranſeunt. ibid. n.48. vbi plura in hanc rem.
Item remedia varia, quibus in hac materia Summus Pontifex vti poterit. ibid. & ſeqq.
Bona patrimonalia, & laica clericorum gaudent immunitate. ibid. n.55.
Quæ ſint bona patrimonialia. ibid. n.54.
An, & quatenus gaudeant bona patrimonialia, inſtituta è Clerico in titulum ſuæ ordinationis. ibid. n.57.
Reſolutiones hac ſuper re S.Congregationis. ibid.
Quæ priuilegia eiſdem bonis patrimonialibus cenſeantur communicata. ibid. n.59. & ſeq.
Eiuſmodi bona cur immunia. ibid. n.60.
Literæ S.Congregationis ad Epiſcopos, in quibus partes Epiſcoporum in hac re exprimuntur. ibid. n.61.
Bona, quæ tranſeunt ad Eccleſiaſticos, ſunt immunia à collectis laicalibus. ibid. n.68.
Immunitas bonorum Eccleſiaſticorum non ſuffragatur bonis, ad patrem, matrem, & alios ſpectantibus. ibid. n.76.
Bona, aſſignata Capellæ iuriſpatronatus, ſunt immunia. ibid. n.79.
Item ſunt immunia bona aſſignata pro dote beneficij erecti. ibid. n.80.
Bona Clericorum ſi prætendantur feudalia, ad quam pertineat cognitio. ibid. n.94.
Acquiſita à Clericis, & à quibuſuis perſonis Eccleſiaſticis ſunt immunia ab oneribus laicis. ibid. n.95.
Bona patrimonij ordinati reputantur ſicuti bona Eccleſiaſtica. ibid. n.96. & ſeq. ac n.99. & ſeqq.
Bona patrimonij Clerici, ad cuius titulum eſt ordinatus, non poſſunt proſcribi. ibid. n.100. vbi declarationes S. Congregationis.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt compellere laicos ad delendum à cataſtro bona per Eccleſiaſticos acquiſita. tom.2. integra conſult.55.
Reſpectu bonorum immobilium ſub iuriſdictione Domini temporalis exiſtentium, etiamſi ſint Clerici, ad quem Iudicem ſpectet iuriſdictio quoad illorum ordinationem. ibid. n.3.
Quid ſi laici ratione onerum moleſtias bonis Clericorum inferrent. ibid.
Quomodo, & quatenus bona ſint acceſſoria perſonæ. tom. 2. conſul.66. n.14.
Reus defunctus, incepta cauſa, an & quo pacto condemnari poſſit in bonis. ibid. n.15.
Quando poſſit ex bonis defuncti exigi pœna. ibid. n.18.
An bona donata Eccleſiæ ad tempus determinatum ſub conditione, quòd locentur donanti, gaudeant immunitate. tom.3. conſult.2. n.4.
Bona Eccleſiæ an, & quatenus alienari prohibeantur. tom. 4. conſult.13. à n.1.

Quibus in caſibus poſſint, ac debeant alienari. ibid. à n.2.
In alienatione bonorum Confraternitatum, hoſpitalium, &c. an & quatenus requirantur ſolemnitates. tom.4. conſult.21. per totam.
Bona hoſpitalium quomodo immunia à vectigalibus. ibid. n. 8.
Bona ab Eccleſiaſticis acquiſita quando ſint immunia. tom. 4. conſult.121. n.11.
Prælatus an, & quando poſſit excommunicare perſonas non ſubditas ob violentiam de facto in ſuam perſonam, vel in bona ſua, vel Eccleſiæ. tom.4. conſult.128. à n.1.

Bonafides.

Excuſat ab excommunicatione. tom.1. conſ.16. n.2. & 5.
Item & à culpa d. n.5.
An ſit idem cum ignorantia inuincibili, ſeu probabili. ibid.
Bonæ fidei poſſeſſor quis dicatur. ibid.

Bonatenentia.

Quid ea ſit. tom.2. conſult.54. n.8.
Non debetur pro bonis, quæ quouis modo ad Eccleſiam, & Eccleſiaſticos peruenerint. ibid.
Neque ob hanc cauſam imponi poterit donatori, venditori, &c. ibid.
Declarationes S.Congregationis. ibid.
Clericus, quamuis abſens, gaudere debet immunitate à bonatenentia. ibid. n.82.
Item gaudet immunitate à bonatenentia pro bonis emptis, & donatis. ibid. n.83.
Idque, etiamſi ſit inhabilis ad ſuſcipiendum Ordines Sacros. ibid. n.84.
Non debetur pro bonis Clericorum. ibid. n.92.
Non poteſt imponi donatori, ſeu venditori rerum, quæ ad Eccleſiaſticos tranſeunt. ibid. n.93.

Bonum.

Quotuplex. tom.2. conſult.56. n.14.
Quæ ſint bona humana. ibid.
Quæue diuina. ibid.
Quomodo inter ſe componenda. ibid.
Ad quid referri debeant. ibid.

Brachium.

Sæculare & militare quo pacto inter ſe differant. tom.1. conſult.174. n.3. & ſeqq.
An, & quale Epiſcopus implorare poſſit. ibid.
Quatenus implorandum. ibid. n.6.
Eorum qualitates. ibid. n.8.
An poſſint à laico prohiberi, ne inſeruiant Curiæ Eccleſiaſticæ. ibid. per tot.
Cui potiùs obedire debeant Eccleſiaſtico, an ſæculari. ibid. n.9.
Magiſtratus laici, requiſiti præſtare brachium S.Officio Inquiſitionis, ſiue Inquiſitori, ſi id negligant facere, quas pœnas incurrant. tom.4. conſult.176. n.11.
Eius inuocatio quale ſit remedium. ibid.
Et quando adhibendum. ibid.

Breuiarium.

Quinam Sancti, vel Beati in Breuiarium Romanum referri poſſint. tom.4. conſult.63. n.13.

Bruta.

Eorum cognitio. tom.4. conſult.247. n.6.

Bulla.

Cœnæ Domini an vbique afficiat, etiam in locis, in quibus non publicatur. tom.1. conſult.170. n.18. ac ſeq.

C

Cadauer.

Cadauera punitorum an ſint concedenda medicis ad anatomiam. tom.1. conſult.131. per totam.
Viatorum aduenarum non eligentium ſepulturam, vbi ſepelienda. tom.1. conſult.145. à n.1.
Cadaueris ſanguinationis cauſæ. tom.2. conſult.37. à n.22.
Quomodo fieri debeat illius cognitio. tom.2. conſult.53. n. 24.
Praxis hac de re. ibid.
Cadauera interdum mouentur, & quare. tom.4. conſult. 61. n.6.
Poſt mortem calida. ibid. n.7.
Eorum incorruptio an naturalis. tom.4. conſult.95. à n.13. Vbi exempla perplura & n. 26.
Cauſæ plures eorum incorruptionis. ibid. n.17. & ſeqq.
A ſepulchro electo exhumari, vel extrahi non poſſunt, vt ad aliam Eccleſiam transferantur. tom.4. conſult.107. n. 1.
Recognitio cadaueris à Iudice laico an fieri poſſit in palatijs Cardinalium. tom.4. conſult.122. à n. 1.
Recognitio cadaueris eſt actus extraiudicialis. ibid.
Quando in recognitione cadaueris per Curiam ſæcularem agi ſoleat de materia immunitatis. ibid. n.4.
Quomodo exhumandum pro capienda informatione. ibid.
Quid ſi eius recognitio facienda ſit extra Eccleſiam. ibid.
Ad id cautio. ibid.
Et quid de Clerico vulnerato, vel interfecto à ſæculari. ibid.
Pro tranſlatione cadaueris non ſoluitur vectigal. tom.4. conſult.121. n.27.
Nequeunt deferri ad ſepulturam curru clauſa. tom.4. conſult.199. n.20.

Calor.

Caloris proportio multiplex, eiuſque actiuitas. tom.4. conſult.43. n.48.
Virtus. ibid. n.50. & n.124. & ſeqq.
Calor naturalis aſſiduè agit. ibid. n.63.
Eo extincto ſequitur mors. ibid.
Quomodo poſſit reſtaurari. ibid.
Aſſiduè mutatur, ac minuitur. ibid. n.127.
An eius æqualitas cum humido eſſe poſſit cauſa diuturnæ abſtinentiæ. ibid. à n.132.
Caloris innati virtus. tom.4. conſult.56. n.1. & ſeq. & conſult.61. n.6.

Calumnia.

Iuramentum calumniæ in quibus materijs præſtandum. tom.1. conſult.243. n.2.
Quatenus præſtandum. ibid.
An præſtandum in cauſa Canonizationis. ibid.
In quibus cauſis ceſſet. tom.1. conſult.248. n.12.
Ex quo deducatur. ibid.

Camera Apoſtolica.

An, & quo pacto teneatur contribuere Reipublicæ pro ſuis bonis. tom.1. conſult.30. n.12.

Cameralis obligatio, V. *Obligatio*.
Campana V. *Abbas*.

Cancellarius.

Cancellarij ſtudiorum munus. tom.2. conſult.46. n.1.
Vicarij foranei an gaudeant priuilegio fori. to.4. conſ.5. n.5.

Canones Sacri, V. *Doctores*.

An idem cum S.Scriptura. tom.1. conſult.147. n.4.
Eorum peritia quatenus neceſſaria, etiam Theologis. ibid. n.8. & ſeqq.
Ipſorum excellentia. ibid. n.10.

Can-

Candela.

Candelarum diſtributio inter clerum ſæcularem, & regularem in funeribus an debeat eſſe æqualis. tom. 3. conſult. 48. n.9. & ſeqq. ac n.13.
Pendet ab arbitrio hæredum. ibid.
Declaratio S. Congregationis. ibid.
Attendenda in hac re conſuetudo. ibid. n. 13.

Canonicatus, V. *Pœnitentiarius*.

Quando cenſeantur vniti. tom.4. conſult.88. ab initio.
Sæculares an poſſint eſſe in Eccleſijs Regularium. ibid.n.16.
An poſſint eſſe abſque præbenda. ibid.n.19.
Quid de omnibus, requirentibus ex ſtatuto Doctoratum. tom.1. conſult.91. à n.1.
In ijs an ciues cœteris præferendi. ibid. n.4.
Eorum collatio in Vrbe an ſpectet ad Cardinalem titularem, an verò ad Cardinales, quorum defuncti Canonici erant familiares. tom.1. tota conſult. 161.
Canonicatus cum præbenda ſunt vera beneficia, & Canonici ſunt verè beneficiati. ibid. n.9.
Canonicatus in Eccleſia collegiata ſunt beneficia ſimplicia. tom.4.conſult.28.n.9.
Poſſunt conferri Clericis quatuordecim annorum. ibid.
Non requirunt reſidentiam. ibid.
Quid ſi habeant annexum Ordinem ex inſtitutione. ibid.
Quidue in Collegiatis inſignibus. ibid.

Canonicus, V. *Coniudices*, *Epiſcopus*, *Præcedentia*.

Canonici quomodo procedere debeant in functionibus Eccleſiaſticis. tom. 1. conſult.6. n.2.
Quatenus poſſint habere Capitulum tempore celebrationis diuinorum officiorum. tom.1. conſult.67.n.1.
Non reſidentes an excuſentur à peccato mortali. tom.1. conſult.78. n.5.
Cogi poſſunt ad inſeruiendum. ibid.
Quando poſſint eligere Canonicos. tom. 1. conſult. 90. n. 2.
Delegantur ipſis cauſarum cognitiones. tom. 1. conſult. 91. n.2.
Poſſunt eligi in Conſeruatores Regularium. ibid.
Habent quodammodo dignitatem Eccleſiaſticam. ibid.
Dicuntur fratres, & membra Epiſcopi. ibid.
Sunt Clerici primi gradus. ibid. n.3.
Statutum, quo decernitur, quod omnes ſint Doctores, an ſit fauorabile. ibid. præcipuè n.3. ac 6.
An, & quatenus conſuetudine induci poſſit, vt vnus Canonicus, tempore quo obligatus eſt ſeruitio chori, poſſit Canonicum alium, pro eo tempore non obligatum, pro ſe ſubſtituere ita, vt nec peccet, neque diſtributiones amittat. tom.1. tota conſult. 130.
Ad quæ ſeruitia perſonalia teneantur. ibid. n.41. & ſeq.
Abſentes pro negotijs Eccleſiæ poſt reditum, ſi per aliquot dies domi quieſcant, num gaudeant diſtributionibus. tom.1. conſult.134. n.6.
Obtinentes præbendam theologalem an poſſint tantùm legere caſus conſcientiæ. tom. 1. conſult. 147. n.6.
Collegiatæ an poſſint in cauſis Canonizationis eſſe Iudices remiſſoriales. tom.1. conſult.202.n.3. fol.274.
An etiam dici poſſint in dignitate Eccleſiaſtica conſtituti. ibid.
Non poſſunt conſtitui delegati Papæ, vel Iudices Synodales. ibid.
An, & quatenus poſſint eligi in Parochos. tom.1.conſult. 269. n.1.
Collegiatæ, ſiue Cathedralis an poſſint reſidere in Eccleſia campeſtri, illis vnita. tom.1.conſult.312.n.1.
An pro miſſa conuentuali poſſint eleemoſynam accipere, & Sacrificium pro alijs offerre. tom.1. conſult.321. n.1.
Debetur ipſis pro huiuſmodi miſſa diſtributio ex maſſa communi. tom.1. conſult.322. n.1.
An poſſint lucrari diſtributiones audiendo concionem in habitu Canonicali, licèt recitationi horæ matutinæ non interſint. tom.1. conſult.335.n.1.
Habentes vocem debilem non poſſunt ſuo oneri per alium Canonicum ſurrogatum ſatisfacere. tom. 1. conſult. 335. n.1.
Inſeruientes alternatim per mediariam non faciunt fructus ſuos, niſi inſeruiant per nouem menſes integros. tom.1. conſult. 340. n.1.
Theologis in Eccleſijs cathedralibus non licet obtinere ſimul lecturas in Vniuerſitate eiuſdem Ciuitatis. tom.1. conſult.345. n.1.
Neque lectores primarij lucrari poſſunt diſtributiones quotidianas quandiu in lectura continuauerint, tom.1. conſult.346. n.1.
Canonici Eccleſiæ Cathedralis tenentur inſeruire Epiſcopo Pontificalia celebranti ita, vt proinde lucrentur diſtributiones. tom.1. conſult.349.n.1.
Et deputati in ſubcollectores tenentur tempore Synodi aſſiſtere Epiſcopo. tom.1.conſult.379.n.1.
An Canonici poſſint eſſe Clerici, qui non inceſſerunt in habitu, & tonſura. tom.1. conſ. 383. n.1.
Quid agendum, ſi omnes, vel maior eorum pars ſint ſubcollectores. tom.1. conſult. 399. n.1.
Debent celebrare ſingulis diebus miſſam conuentualem. tom.1. conſult.391. n.1.
Quando teneantur ad curam animarum exercendam. tom. 1. conſult.412.n.1.
Canonici Collegiatæ an, & quatenus poſſint ad Canonicatum in cathedrali inſtitui. tom. 1. conſult.418. n. 1.
Qui ſpontè per tres menſes continuos abfuerunt à ſeruitio Eccleſiæ, & à choro, non lucrantur, niſi fructus. tom. 1. conſult.419. n.1.
Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ an debeantur diſtributiones, quamuis non ſint Sacris Ordinibus initiati. tom.1. conſult.430. n.1.
Canonicus abſens per tres ferè annos à ſua Eccleſia, quomodo mulctari poſſit eodem contextu, atque vnico decreto pœnis à Tridentino inflictis. tom.2. conſult.4. per totam.
Vt puniatur ob non reſidentiam vbi citandus. ibid.n. 1.
Quæ diligentiæ præmitti debeant. ibid.
Quæ abſentia requiratur ad incurrendum pœnas prædictas. ibid. n.2. & 3.
Declarationes S.Congregationis. ibid.
Ex continuatione abſentiæ grauius eſt puniendus. ibid.n.5.
An pro primo anno moneri debeat. ibid. n.6.
S.Congregationis declaratio. ibid.
Priuari poteſt etiam poſtquam redierit ad reſidentiam. ibid.
Sententia autoris. ibid. n. 7. & ſeqq.
Vt conſtituatur, & creſcat in contumacia ob non reſidentiam, quid requiratur. ibid. n.8. & 9.
An, & quo pacto ſit neceſſaria monitio, vt priuetur canonicatu propter non reſidentiam. ibid. n. 10. & conſult.5. n.1. eiuſdem tom.2.
Declaratio S.Congregationis in hac re. ibid. n.13.
Quibus alijs pœnis ob non reſidentiam mulctari poſſit. tom. 2. conſult.5. per totam.
Ad rem hanc declaratio S.Congregationis. ibid. n.5.
Habentes vſum mitræ ex priuilegio an poſſint intra, & extra ambitum Eccleſiæ illam cum velo appenſo deferre. tom.2. conſult.33.à n.1.
An in alijs Eccleſijs exemptis, vel non exemptis ea vti poſſint. ibid.
Et in officijs, ac miſſis defunctorum, vel in diebus non feſtis, nec vbique de præcepto. ibid.
Num ad hæc ſuffragetur eis conſuetudo. ibid.
An in quibuſuis functionibus, etiam vti ſinguli, debeant præcedere Magiſtratui ſæculari. tom.2. conſult.35. à n.1.
Quem locum habere debeant reſpectu Magiſtratus in aſſociatione Epiſcopi, præſertim Cardinalis. ibid. n.7.
Conſtituunt cum Epiſcopo vnum corpus. ibid. n.2. & tom. 3. conſult. 18. n.3.
An etiam abſque habitu canonicali. ibid. n.3.
Sunt Clerici primi ordinis, membra Epiſcopi, ac fratres. ibid. n.3.
Thure excipiendi ante Magiſtratum. ibid.n.5.
Quam dignitatem repræſentent. ibid. n.7.
Sunt participes honoris, ac præcedentiæ Epiſcopalis. tom. 3. conſult.3. n.2.

Tan-

Digitized by Google

Tanquam membra connectuntur ſuo capiti. ibid.

Etiam abſente Epiſcopo. ibid. n.3.

Sunt pars corporis Epiſcopi. ibid. n.4.

Eorum dignitas eſt maior dignitate magiſtratus ſæcularis. ibid. n.11.

Modò conſiderantur vti Canonici, modò vti Capitulum, & modò vti Collegium. tom.3. conſult.12. n.3.

Priuilegia, quæ Epiſcopo competunt, quando communicentur Canonicis. ibid.

Repræſentant Eccleſiam cathedralem. ibid.n.7.

Præcedunt Abbates, atque alios Prælatos inferiores. ibid.

Habent ſedem digniorem. ibid.

Epiſcopo abſente, adhuc ſunt membra ipſius. ibid.n.8.

Quomodo interſint aliquando cum Epiſcopo. tom.3. conſult.18.n.1.

Ac eis debeatur præcedentia. ibid. n.3. Vbi S.Congregationis declarationes.

Canonici Cathedralis præcedunt Canonicos Collegiatæ, non obſtante conſuetudine in contrarium. ibid.

Quid in Eccleſia Collegiata. ibid. n.4.

Tam in loco, quàm in thurificatione. ibid.

Quando thurificandi. ibid.

Quid etiam in alienis Eccleſijs. ibid.

Quando debeatur Canonicis Cathedralis præcedentia in Eccleſia Collegiata. ibid.n.7.

Canonici Collegiatæ quando digniores Canonicis Cathedralis. ibid.

Quid quando Canonici Cathedralis repræſentant totum Capitulum. ibid. n.8.

Quid in Eccleſijs Regularium. ibid. n.9.

Num ſit valida conſuetudo diuidendi præbendas vacantium Canonicatuum inter Canonicos ſuperſtites, excluſis nouiter prouiſis Canonicatu, & à quo die eorum fructus debeantur. tom.3. conſult.30. à n.1.

Et quid ſi huiuſmodi conſuetudo ſit ex concordia inter Epiſcopum, & Canonicos per Sedem Apoſtolicam confirmata. ibid. à n.3.

Vbi latè de ſtatutis, conſuetudinibus, ac fundationibus huiuſmodi.

Canonicis, abſentibus cauſa litis, an & quatenus debeantur diſtributiones quotidianæ. tom.3. conſult.36. per totam. *V. Diſtributiones.*

Vt diſtributiones quotidianæ debeantur Canonico abſenti ex iuſta cauſa, quid ille facere debeat. ibid. n.4.

Quid ſi ſit iniuſtè impeditus, quominus reſideat, vel deiectus à ſua poſſeſſione. ibid. n.5.

Vbi quid de maſſa, quæ dicitur groſſa. ibid. n.6.

Quidue ſi litigaret contra Capitulum ſuæ Eccleſiæ. ibid.n.6.

Et extaret ſtatutum, denegans fructus ei, qui non præſtitit integrum ſeruitium. ibid.

Vbi S.Congregationis declaratio.

An Canonici, qui vtuntur almutio, poſſint illud deferre, dum vti ſinguli inuitantur ad aſſociandum funera, atque adeò præcedere Parochis. tom.3. conſult.51. n.1.

Et quid ſi ſub ſua Cruce conueniant ad funera, etiam cum Parochis, iuxta formam ſtatuti ſynodalis. ibid. n.5.

Vti ſinguli non faciunt Capitulum. ibid.

Declaratio S.Congregationis. ibid.n.3. & ſeq.

An & quatenus in funeribus præcedant Parochis. tom.3. conſult.52. per totam.

Declarationes pro hac re S.Congregationis. ibid.

An & quo pacto debeatur præcedentia Canonicis presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis in Eccleſijs præcipuè, in quibus præbendæ non ſunt diſtinctæ. tom.3. conſult.55. per totam.

S.Congregationis declarationes. ibid. à n.12. & 31.

Quid ſi adeſſet conſuetudo, quod minor præcedat. ibid. à n. 1.

Quidue in actibus, in quibus interſunt, vti Canonici, ſine tamen habitu Canonicali. ibid. n.6.

Anteceſſores an, & quatenus nequeant præiudicare ſucceſſoribus. ibid.n.11.

In Canonicis eiuſdem Ordinis quid attendendum. ibid.n.28.

Quid ratione doctoratus. ibid. n.29.

Canonicorum Cathedralis, licèt non doctores, præcedentia. ibid. n.30.

Canonicorum Collegiatæ reſpectu presbyterorum. ibid.

Ac aliorum Canonicorum. ibid. n.33.

Quid ſi cætera non ſint paria. ibid.n.32.

Non debent inſeruire portionarijs. ibid.

Quid ſi portiones ſint vnitæ dignitatibus. ibid.

Canonici non obtinentes ſuum locum in proceſſionibus, alijſque actibus, non incurrunt pœnas contra non accedentes inflictas. ibid.n.34.

An Canonici, non obſtante conſuetudine, poſſint diebus, quibus per turnum iuxta tabellam Eccleſiæ miſſas celebrant, applicare Sacrificium pro ſibi elargientibus eleemoſynam. tom.3.conſult.61. per totam. *V. Miſſa.*

Cur inſtituti. ibid.n.2.& 12.& tom.4. conſult.28.n.5.& 14.

Eorum munus. ibid.

Non habent iuriſdictionem abrogandi Conſtitutiones Synodales. ibid. n.17.

An & quatenus præcedant Vicarium generalem. tom.3. conſult.64. per tot. *Vide Vicarius.* Ac ſubſequi Epiſcopum. tom.3. conſult.65. n.3.

An Canonicis Eccleſiæ Collegiatæ liceat concedere locum in presbyterio Magiſtratui laico. tom.4.conſult.16. à n.1.

Canonici Cathedralis ſunt digniores in toto Clero. tom.4. conſult.24.n.1.

Præferendo in delatione ſacrarum Reliquiarum. ibid.

Eorum præeminentia. ibid. n.2.

Canonici Collegiatæ quem gradum obtineant. ibid.n.2.

An mutare poſſint ſedilia in choro in præiudicium cœtus Sacerdotum, qui ſedent in pari gradu cum ipſis Canonicis. tom.4. conſult.25. à n.1.

Nequeunt tollere ius Sacerdotibus ſedendi in choro, & percipiendi diſtributiones. ibid.n.3.

Sedent in loco digniori. ibid. n.4.

An etiam altiori. ibid.n. 10.

An ſoli ſtallum & ius habeant in choro. ibid. n.11.

Canonicorum Regularium in cathedrali Eccleſia præcedentia. tom.4. conſult.26. n.18.

Quando ad eos pertineat exercere ſolemnia. tom.4.conſult. 27. n.5.

An Canonico ſolemniter celebranti debeatur aſſiſtentia duorum Canonicorum. tom.4. conſult.28. per totam.

Quid ſi extaret conſuetudo in contrarium. ibid. n.2.

Vel eſſent pauci. ibid. n.14.

Quando teneantur inſeruire pro Diacono. ibid. n.6. 7. & 10.

Quatenus teneantur celebrare miſſam conuentualem. ibid. n.10.

In Collegiatis non obligantur ad Sacros Ordines. tom. 4. conſult.28. n.11.

Non Sacerdotes carent ſuffragio in Capitulo. ibid.

Canonicis creatis Protonotarijs titularibus an liceat vti in choro & in Capitulo rochetto, & mantelletto. tom.4 conſult.76. à n.1.

Canonici cathedralis conſtituunt meliorem partem Cleri. tom.4.conſult.79.n.6.

An Canonici Metropolitani, & cathedrales ex legitima conſuetudine licitè vti poſſint in choro puluinaribus ex panno, vel corio, reclamantibus beneficiatis. tota conſult.82.tom.4.

An omnes Canonici accedere debeant ad excipiendum Epiſcopum ex aula, cùm pontificaliter celebraturus ad Eccleſiam progreditur. tom.4. conſult.94. à n.1.

Quid ſi accedat ad Eccleſiam, non vt celebret, ſed vt diuinis aſſiſtat. ibid. n.2.

An Epiſcopo ingredienti Eccleſiam debeat porrigi aſpergillum à Canonico. ibid.n.6.

An omnes Canonici, & alij de choro debeant facere circulum Epiſcopo, dum in Sacrario ſacris veſtibus induitur pro miſſa Pontificali, ſeu proceſſionibus. ibid.n.10.

An etiam Canonici cathedrales teneantur ex conſuetudine genua flectere ad benedictionem Epiſcopi ſolemnem, qua populo benedicit in fine miſſæ in Eccleſia extra cathedralem. tom.4. conſult.96. à n.1.

Quid ſi aſſiſtant abſque habitu chori, & vt alij de populo. ibid. n.3.

Quidue ſi ad id adſit conſuetudo. ibid. & n.ſeq.

Quare in cathedrali non teneantur genuflectere. ibid.n.5.

Non habent dignitatem, vti ſinguli. ibid. n.7.

An ijdem teneantur aſſociare Epiſcopum ad valuas vſque Eccle-

Digitized by Google

Eccleſiæ, etiam non Cathedralis. ibid. n.10.
Tenentur ex conſuetudine aſſociare Epiſcopum Eccleſiam adeuntem cum cappa, etiam diebus non ſolemnibus. ibid. n.11.
Canonici Cathedralis, an præcedere debeant Capitulum, & Canonicos Collegiatarum in funeribus, quæ fiunt in Eccleſijs Collegiatis, etiam pro illarum Canonicis defunctis. tom.4. conſult.97. à n.1.
Quid ſi extaret contraria conſuetudo. ibid. n.2. & ſeq.
An Canonici teneantur excipere Epiſcopum, indutum cappa in Camera palatij Epiſcopalis, ad id deſignata, in feſtiuitatibus ſolemnioribus, quando vult accedere ad Eccleſiam, & ingredi per illius valuas maiores dumtaxat. tom.4. conſult.102. n.1.
Et quid quando Epiſcopus vult accedere ad Eccleſiam in alijs feſtiuitatibus, & dominicis diebus, & vt audiat concionem per ſcalam ſecretam palatij Epiſcopalis, tendentem ad Sacrarium Eccleſiæ. ibid. n.2.
Et an Canonici comitantes Epiſcopum in eius reditu, teneantur illi aſſiſtere, donec ſpolietur cappa, & induatur mozetta. ibid. n.4. & ſeqq.
Quando teneantur Epiſcopum redeuntem extra portam Eccleſiæ comitari. ibid. n.5.
Vel vſque ad atrium eius domus. ibid. & n. ſeqq.
An & quatenus Canonicus Eccleſiæ Cathedralis, qui ex diſpenſatione Apoſtolica obtinet in eadem Eccleſia beneficium, ſiue Capellaniam, deferre poſſit habitum Canonicalem, & præcedere alios beneficiatos, vel Capellanos in functionibus, ad quas ratione beneficij, ſeu Capellaniæ ſimul conueniunt. tom.4. conſult.103. à n.1.
Quomodo & ex quibus diſtinguantur à ſimplicibus presbyteris. tom.4. conſult.104. à n.1.
Et quatenus, & in quibus ſint illis pares. ibid. per totam. *V. Presbyteri.*
Eorum ſedilia debent eſſe diſtincta à ſedibus presbyterorum. ibid. n.6.
Abſentibus dignitatibus quo in loco ſedere debeant. ibid.
Canonicus Cathedralis poteſt eſſe Iudex Synodalis, & Apoſtolicus. tom.4. conſult.129. n.2.
Canonicus in ſacris non conſtitutus poteſt optare. ibid. n. 8.
Soli Canonici in Capitulo habent ſuffragium. tom.4. conſult.130. n.6.
Et veniunt nomine Capituli. ibid.
Diſtinguuntur à Dignitatibus. ibid. n.7. & 8.
Quatenus aſſiſtere debeant loco Diaconi, & Subdiaconi. tom.4. conſult.145. n.1. vbi alia.
An Canonico, qui ex impedimento illato à Capitulo non reſidet, debeantur ea omnia, quæ alij Canonici reſidentes lucrantur. tom.4. conſult.150. n.1.
Et quid de Canonico infirmo. ibid. n.2.
An & quatenus congregari poſſint abſque licentia Capituli. tom.4. conſult.154. à n.1.
Canonico ſolito reſidere, in carcere detento, & abſoluto tanquam non reperto culpabili, an debeantur diſtributiones pro tempore carcerationis. tom.4. conſult.157. à n.1.
Quando lucrentur fructus, & diſtributiones. ibid.
An Canonicus Collegiatæ poſſit in Synodo diœceſana eligi in Iudicem. tom.4. conſult.159. à n.1. *Vide Index.*
Canonici Collegiatæ quomodo dicantur habere dignitatem. ibid. n.2.
An venire poſſint ſub nomine perſonatus. ibid. n.3.
An ſe ingerere poſſint in redditione rationum redditiuum non pertinentium ad Eccleſiam, ſed ad beneficiatos. tom.4. conſult.161. à n.1.
Canonici in cauſis Concanonicorum reputantur ſuſpecti. tom.4. conſult.164. n.11. & ſeqq.
Quando Canonicus iunior, vel dignior teneatur ſupplere officium presbyteri hebdomadarij abſentis. tom.4. conſult.182. n.12.
An & quo pacto teneantur Canonici ſuum Epiſcopum ad Eccleſiam acceſſurum comitari. tom.4. conſult.186. à n.1.
An Canonici Eccleſiæ Collegiatæ cedere debeant locum in Synodo beneficiatis Eccleſiæ Cathedralis, quando conueniunt cum Capitulo ipſius Cathedralis. tom.4. conſult.187. n.1.
An Canonici, & Clerus Cathedralis ſedere debeant in Synodo ad dexteram, Canonici verò cum Clero Collegiatæ ad ſiniſtram. ibid. n.2.
Canonici Cathedralis an & quatenus præferantur Magiſtratibus ſæcularibus, & à Concionatoribus debeant prius ſalutari. tom.4. conſult.209. n.1.
De indulto eorum iubilationis. tom.4. conſ.224. per totam.
An habentibus indultum iubilationis debeantur diſtributiones, quæ manualiter diſtribuuntur Canonicis, ſupplicationibus, ac diuinis officijs in nocte Natalis Domini, & feſtiuitatibus titularis Eccleſiæ intereſſentibus. ibid. à n.1.
An ipſis debeantur diſtributiones, quæ diſtribuuntur in Capitulis, quales ſunt laudemia, & quindennia. ibid. à n.2.
An ijdem participare debeant de diſtributionibus, quæ ob aliorum abſentiam Canonicis intereſſentibus accreſcunt. ibid. n.6.
An ſaltem pro tempore, quo perſonaliter inſeruiunt, participare debeant de huiuſmodi incrementis. ibid. n.7.
An ipſis abſentibus dari debeant diſtributiones anniuerſariorum. ibid. n.8.
Huiuſmodi indultum in quo fundetur. ibid. n.9.

Canonici Regulares.

Canonici Regulares S. Georgij in Alga, iam extincti, connumerabantur inter Clericos ſæculares. tom.1. conſult. 44. n.10.
Præcedebant omnes Canonicos Regulares. ibid.
Canonici Regulares vniuerſim an ſint capaces parochialibus Eccleſijs ſæcularibus ſaltem iuriſpatronatus. ibid. à n.1.
Praxis hac de re. ibid. n.6. & ſeqq. ſignatè à n.17. & 28.
Quando veniant nomine Monachorum. ibid. n.29.
Non poſſunt eſſe patrini. ibid.

Canoniſſæ.

Earum ſtatus olim permiſſus. tom.2. conſult.65. n.1.
Earundem inſtitutum ac profeſſio. ibid. n.16.

Canonizatio Sanctorum, V. *Teſtes*, *Ordinarius*, *Hiſtorici*, *Proceſſus*, *Decreta*, *Virtutes*.

Decreta nouiſſima de Canonizatione an admittant temporis interuallum pro ſua obſeruatione. tom.1. conſult.55. per totam.
Canonizationis proſecutio quatenus non ſit ſuſpendenda. ibid. n.24. & ſeq.
An poſſit delegari. tom.1. conſult.112. n.26.
An in ea poſſit Ordinarius deputare in Iudicem pro constructione proceſſus ſuper non cultu ſuum Vicarium foraneum. tom.1. conſult.185. per totam.
An in eius cauſa poſſint Regulares teſtimonium perhibere, non obtenta à ſuis Superioribus licentia. tom.1. conſult. 193. per totam.
An ijdem Regulares ſint teſtes idonei in cauſa Canonizationis ſui Religioſi. tom.1. conſult.194. n.1. & ſeqq.
An in ea quis poſſit eſſe procurator, & teſtis. tom.1. conſult.197. n.1.
An ſaltem faciat indicium. ibid.
An in eius cauſis executio remiſſoriæ ſit legitima, quando forma illius non eſt ſeruata in reſcribendo, quanta fides teſtibus ac iuribus compulſatis ſit adhibenda, prout in litteris remiſſorialibus ordinatum fuerat. tom.1. conſult. 199. à n.1.
An aliquo caſu in hac re inquiſitio generalis omitti poſſint. tom.1. conſult.202. à n.1.
Proceſſus in genere quando neceſſarius. ibid. n.4.
Vt concedatur, quid requiritur. ibid. n.5.
Quando deueniri poterit ad inquiſitionem ſpecialem, non præmiſſa generali. ibid. n.6.
An litteræ remiſſoriales in hac materia dirigi poſſint, ac debeant alijs, quàm Epiſcopis. tom.1. conſult.202. à n.1. fol.274.
Et an Canonicus Collegiatæ poſſit eſſe Iudex remiſſorialis. ibid. per totam.

Te-

Digitized by Google

Teſtium examen vbi faciendum in hac materia. tom.1.conſult.204.n.1.
Quomodo in ipſa obſeruanda ſit in compulſorialibus forma requiſita *in cap.fin.de fid.inſtrum.* tom.1.conſult.210.à n.1.
An ſit legitima in hac materia collatio ſcripturarum, quæ facta eſt à ſolo notario deputato, tom.1.conſult.212.n.1.& 2.
In eius cauſa an probent teſtium depoſitiones ſolum receptæ ad perpetuam rei memoriam. tom.1.conſult.214.à n.1.
De iuramento teſtibus exhibendo. tom.1.conſult.217.n.2.
In ea terminorum inculcatio an ſit admittenda. tom.1.conſult.230.n.1.& ſeqq.
Vt in ea concedi poſſit remiſſoria in genere, quid docendum ſit, tom.1.conſult.237.à n.1.
De probatione famæ in hac re. tom.1.conſult.239.à n.1.
An eius cauſæ procurator teneatur iurare de calumnia. tom.1.conſult.243.à n.1.
Quatenus in ea ſtandum ſit ſcriptoribus, atque hiſtoricis. tom.1.conſult.244.n.1.& ſeqq. fol.297.
Eius proceſſus particularis, authoritate Apoſtolica demandatas, quanto temporis ſpatio abſolui debeat. tom.1.conſult.247.à n.1.
An eius cauſa inferatur alicui præiudicium. ibid.n.2.& eodem tom.1.conſult.248.n.12.
Eius grauitas. ibid.
Maturitas. ibid.& ſeqq.
Quando in eius cauſis concedenda ſit, vel deneganda noua remiſſoria. tom.1.tota conſult.249.
Eius cauſa æquiparatur cauſæ criminali. ibid.n.19.
Seruandus in ipſa ordo iudicialis. ibid.n.20.
An in eius cauſis poſſint mulieres pro teſtibus admitti. tom.1.conſult.251.à n.1.
Poſſunt, ac debent concedi remiſſoriæ in materia Canonizationis Sanctorum ad effectum examinandi teſtes, ne pereant eorum probationes antequam doceatur de fama Sanctitatis, de miraculis, &c. tom.3.conſult.10. per totam.
Eius cauſæ an æquiparentur criminalibus. ibid.n.2.& 12.
Eſt de maioribus. ibid.
Eius praxis. ibid.n.3.& ſeq.
Quid antea docendum. ibid.n.4.
Quomodo introducatur eius cauſa in S.Congregationem. ibid.n.7.& 12.
An in eiuſdem cauſis probari debeat, quòd fuerit adhibitus notarius creatus authoritate Apoſtolica. tom.3.tota conſult.11.
An teſtium depoſitio in materia Canonizationis excipi poſſit, non citato Promotore fiſcali menſæ Epiſcopalis. tom.4.conſult.38.à n.1.
Et quid de eorum repetitione facta cum interrogatorijs, præſente Promotore fiſcali. ibid.
Quomodo in eius cauſa teſtium repetitio facienda ſit. ibid.n.2.
Quæ diligentia ſit adhibenda in teſtibus examinandis. ibid.
In hac materia teſtis alias examinatus non poteſt ſe referre ad primum examen. ibid.
Maximè ſi prima teſtium depoſitio recepta fuerit informiter. ibid.
Quo pacto in hac materia examinandi ſint teſtes. ibid.n.5.
Antequam deueniatur ad Canonizationem, quæ ſint obſeruanda. tom.4. conſult.39.à n.1.
Et quid pro committenda inquiſitione generali deſideretur. ibid.
In eius cauſis an ritè excipiatur iuramentum monialium, quæ non iurant in manibus Iudicum, neque ab ipſis videri poſſunt. tom.4. conſult.40. per totam.
In eius cauſis an legitimè excipiatur examen Cardinalium, & Epiſcoporum in eorum palatijs. tom.4. conſult.41. à n.1.
In eius materia quatenus hiſtoricis, atque chronographis, alijſque ſcriptoribus adhibenda ſit fides. tom.4. integra conſult.42.
De probatione in hac cauſa. ibid.n.3.
Non accipit ab humana fide adiutorium. ibid.n.11.
In eius cauſis de quibus agatur. ibid.n.18.
Fama an ſufficiat in ordine ad beatificationem, & Canonizationem. ibid.à n.13.
In materia beatificationis, & Canonizationis quæ probationes requirantur. ibid.n.22.
Eſt de ijs, quæ pertineat ad vniuerſalem regimen Eccleſiæ. ibid.n.24.
Pertinet ad cauſam fidei. ibid.& n.27.
In ea non poteſt Pontifex errare, & cur. ibid.& n.ſeqq.
In Canonizatione, & beatificatione debet ferri ſententia ſecundum rei veritatem. ibid.n.26.
Eius cauſa eſt de maioribus, quæ apud Romanam Sedem tractantur. ibid.n.24.
Eſt maior quacunque cauſa criminali. ibid.n.27.
Quem probationis gradum accipiat ab Hiſtoricis. ibid. à n.29.
Et à teſtibus de auditu, ac publica voce & fama. ibid.n.35. 55. ac ſeqq.
Et ex alijs circumſtantijs. ibid.n.36.
Quæ probationes in ea requirantur. ibid.n.33.
An ſufficiant præſumptiuæ ac leuiores. ibid.& ſeqq.ac n.38.
An debeant eſſe demonſtratiuæ. ibid.n.62.
Vel morales. ibid.
Eius cauſæ poſt decreta Vrbani VIII. ſunt iudiciales. ibid. n.61.
Eius probationes quomodo examinandæ. ibid.
Quæ probationes ad ipſam concurrere debeant. ibid.n.62.
An ſit ſatis communis exiſtimatio. tom.4.conſult.43.n.67.
Actus Canonizationis à quo dependeat. ibid.
A quo tempore ſumi debeat initium litis in cauſis Canonizationis Sanctorum. tom.4.tota conſult.44.
Quomodo procedat Summus Pontifex in Canonizatione. tom.4.conſult.53.n.1.& conſult.63.n.1.
Differt à beatificatione. ibid.
Et quomodo. ibid.& n.ſeqq.
Quid pro ea exigatur poſt decreta Vrbani VIII. ibid.n.4.
Ad effectum Canonizationis quanti facienda ſit deſcriptio in Martyrologio Romano. tom.4.conſult.62.à n.1.
Quid de lectionibus alicuius Beati, approbatis à Pontifice. tom.4.tota conſult.62.
Canonizatio eſt probanda, & quomodo. tom.4.conſ.63.n.1.
Eius vis atque virtus in quo conſiſtat. ibid.n.3.
An neceſſaria ſolemnis Canonizatio pro cultu, Sanctis exhibendo. ibid.n.15.
Quænam tacitæ Canonizationi æquiualeant. ibid.
In diplomate Canonizationis quid præſcribatur. ibid.n.18.
In eius cauſis quando admittatur probatio per famam. tom.4.conſult.56.n.1.& ſeqq.
An & quatenus Ordinarius in cauſis Canonizationis Sanctorum, poſtquam Sedes Apoſtolica manum appoſuerit, poſſit amplius ſe ingerere. tom.4.conſ.68.n.1.& ſeqq.
Requiſita antequam perueniatur ad Canonizationem. ibid. n.7.& ſeqq.
Canonizationis commiſſio quomodo executioni demandanda. ibid.à n.3.
Quando ſit de actis. ibid.
Plures eius conditiones. ibid.
In cauſis Canonizationis an, & quatenus remiſſoria in ſpecie concedenda ſit. tom.4.tota conſult.69.
Generalis probatio miraculorum an ſufficiat ad Canonizationem. ibid.n.11.
De quo genere intelligendus ſit Oſtienſis, loquens in materia Canonizationis de inquiſitione in genere, antequam deueniatur ad inquiſitionem in ſpecie, & concedatur remiſſoria. tom.4.tota conſult.71.
De inquiſitione generali ac ſpeciali ſuper famam miraculorum, &c. in cauſis Canonizationis. ibid.n.3.& ſeqq.
Proceſſus Canonizationis in cauſis Martyrum quomodo expediendus. tom.4.conſult.72.n.7.
Prima cauſa Canonizationis qualis. ibid.n.8.
An & quatenus pro Canonizatione Confeſſorum neceſſaria ſint miracula. tom.4.conſult.81.à n.1. *V.Confeſſor.*
Requiruntur miracula poſt mortem. ibid.n.3.
In vita non ſunt abſolutè neceſſaria. ibid.n.4.
Cur pueri, ac etiam adulti poſt baptiſmum non canonizentur. ibid.
Quæ vita requiratur in confeſſoribus pro eorum Canonizatione. ibid.
Pro Canonizatione Confeſſorum an requiratur copulatiuè probatio virtutum, & miraculorum. ibid.n.5.

Quo-

Digitized by Google

Quotuplex ſit canonizatio. tom.4. conſult.87. n.3.
Quæ ſufficiat ad concedendum officia propria Sanctorum. ibidem.

Canonizatus.

Non canonizato quæ orationes, reſponſoria, antiphonæ, officium, litaniæ publicè, ac priuatim recitari poſſint. tom.4. conſult.46.à n.1.
An liceat pingere imaginem non canonizati cum relationibus, ſiue cum claritate, vel lumine deſuper veniente. tom.4. conſult.47.à n.1.
Quo iure competant ei honores, qui exhibentur beatificato. tom.4.conſult.53.n.3.
Non canonizati deſcripti aliquando in Martyrologio. tom. 4.conſult.63.n.4.&6.

Cantus, Cantor, V. *Primicerius, Muſica, Muſici.*

Capella Pontificia.

In capella Pontificia attenditur conſuetudo. tom.1. conſult.105. num.19.
Quando det regulam ſeſſioni in Concilio. ibidem num.16. & 36.
In ea præcedunt Abbates Monachorum Generales mendicantium. ibid.per totam.
Eius praxis. ibid.num.25. & conſult. 132. num.3. eiuſdem tom.1.
Vide *Praecedentia, Monachi, Abbates, Vicarij Generales.*

Capella, V. *Oratorium, Sacellum.*

Capella carcerum, vel illis contigua non gaudet immunitate. tom.1. conſult.472.n.1.

Capellani, Capellania.

Quando teneantur celebrare pro anima fundatoris. tom.1. conſult.139. per totam.
Quando recipere poſſint pro applicatione miſſarum eleemoſynam. ibid. à n.8.
Ex quibus cognoſcatur obligari ad applicationem ſacrificij. ibid.n.3.& ſeq.
Quid de inſtitutis, vt celebrent ad commoditatem eorum, qui tali tempore miſſam audituri ſunt. ibid.n.6.
Quidve de ijs, vt in tali Eccleſia celebrent. ibid.
Quo titulo eleemoſynam pro miſſis recipiant. ibid.n.9.
Quid de illis, qui miſſam tenentur celebrare ratione beneficij. ibid. & num. ſeq. ac n.12.
Sunt obligati ad applicandum ſacrificium, atque ita in dubio præſumendum. ibid. n.11. & ſeqq.
Ad duos præcipuè fines inſtituuntur. ibid.
Quando non poſſunt celebrare in loco deſignato, vbi celebrare teneantur. ibid. n.12.
Quid in dubio cenſendum ſit. ibid.
Finis fundationis. ibid.
Ex quibus eorum tantùm præſentia peti dignoſcatur. ibid. num.14.
Tenentur ſeruare conditiones appoſitas in fundatione. ibidem num.15.
Idque, etiamſi ſint amouibiles. ibid. & d.tom.1. conſult. 497. num.1.
Semper celebrare debent pro fundatore, niſi ille aliter declarauerit. ibid. n.16.
Eligendi ab Epiſcopo pro tempore an cenſeantur perpetui. tom.1. conſult.373.n.1.
Aliæ ſunt perpetuæ. tom.3. conſult.7.n.16.
Aliæ amouibiles, ſeu ſimplices. ibid.
Eas habens an gaudeat priuilegio fori. ibid.
An pro capellania erigenda in ciuitate debeatur dos maior. tom.3.conſult.32. n.1.
An, & quatenus de iure transferri poſſit ab vno Caſtro ad aliud. tom.4. conſult.12.à n.1.
Collatiua eſt affixa Eccleſiæ. ibid.
Quando cenſeatur fundata non ſolùm pro fructu Sacrificij, ſed etiam pro commoditate fundatoris. ibid.n.3.

Capellani Regij maiores.

Non poſſunt approbare ad confeſſiones audiendas Capellanos minores, vulgò nuncupatos *de' Preſidij, e delle Fortezze*. tom.1, conſult.330. n.1.

Capitanei.

Militiarum locorum, qui ſubiacent iuriſdictioni temporali Epiſcoporum an gaudeant priuilegio fori. tom.1. conſult.483. n.1.

Capitatio.

Ad quod munus reduci poſſit. tom.2. conſult.54. n.2.

Capitulum V. *Cathedralis, Tertius, Adiunctus.*

An pertineat ad Capitulum deputatio prouiſionalis exercentium curam animarum in Eccleſia Cathedrali. tom.1. conſult.24.à num.1.
Quæ præſertim, ac quot conditiones exigantur, vt ab eo geſta valeant. tom.1.conſult.43.n.1.& 2.
An poſſit haberi à Canonicis tempore celebrationis diuinorum officiorum. tom.1.conſult.67.n.1.
Quando totum delinquit, an poſſit Epiſcopus procedere contra ſingulos Canonicos ſine Coniudicibus. tom.1. conſult.74. n.1.
Eius conſenſus in vnione beneficiorum quando, & quo pacto interuenire debeat. tom.1. conſult.77.
An, & quatenus eius conſenſus, vel conſilium requiratur in condendis ſtatutis ſynodalibus.tom.1.tota conſult.180.
Qui vocem in eo habere nequeant, etiam quoad Regulares. tom.1.conſult.224.à n.1.
An qui non eſt conſtitutus in Subdiaconatus ordine, poſſit conſuetudine præſcribere, vt vocem in Capitulo habeat. tom.1.conſult.226. à n.1.
Excommunicatus quatenus poſſit admitti ad Capituli ſuffragium. tom.1.conſult.290.n.1.
Conſtituit vnum corpus cum Epiſcopo.tom.3.conſult.3.n.2.
Capitulum, vel eius Vicarius quando dare poſſit dimiſſorias, & quibus. tom.3.conſult.8. n.2.
Quid de litteris commendatitijs. ibid.n.3.
Quando priuilegia, quæ competunt Epiſcopo, communicentur Capitulo. tom.3.conſult.12.n.3.
Tanquam corpus, & Collegium eſt in dignitate conſtitutum. ibid. n.8.
Habet iuriſdictionem à iure. ibid.
Quando primus de Capitulo dicatur dignior. tom.3. conſult.18.n.2.
Ius eius per vnum Canonicum poteſt integrè repræſentari. ibid. num.8.
An, & quatenus in aſſociatione cadauerum liceat Capitulo ingredi Eccleſiam Regularium cum Cruce, ſuperpelliceo, & ſtola, ibique officium peragere. tom.3.conſult. 57.à num.50.
Præcedentia Capitulo Cathedralis debita. ibid. n.50.
Etiam à Regularibus. ibid. & ſeqq.
Poteſt exequias in Eccleſijs Regularium celebrare. ibid. num.52.
Quam iuriſdictionem habeat in Regularium Eccleſias.ibid.
Quid in materia funerum in Eccleſijs Regularium. ibid. a num.54.
Quatenus honor, qui debetur Epiſcopo, debeatur Capitulo Cathedralis. ibid.n.57.
Eiuſdem Capituli Cathedralis, & Collegiatæ præcedentia in funeribus ſupra Parochos in quibus procedat. tom.3. conſult.51. per totam.
Declarationes S.Congregationis. ibid.
Ex conſuetudine quibus ius in Capitulo competere poſſit. tom.4.conſult.25.n.11.
An Capitulum Collegiatę cogere poſſit Clerum aliarum Eccleſiarum inferiorum, vt accedat ad ſupplicationem Sancti Titularis, vel Patroni. tom.4. conſult.30. per totam.
Statuta, & decreta Capituli obſeruanda. tom.4.conſult.35. num.32. & conſult.104. n.5.

Digitized by Google

Repræſentatur per ſolos Canonicos. tom.4. conſult. 82. num.4.
Et quando. tom.4. conſult.104. n.10.
Eius conſtitutiones in quibus rebus ſunt validæ, ac obſeruandæ. ibid.n.8.
An, & quatenus congregari poſſit abſque licentia Epiſcopi. tom.4. conſult.152.
De eius Adiunctis, ac Tertio eligendo in caſu diſcordiæ. tom.4. tota conſult.164.
Aliud eſt Capitulum, aliud Canonici. ibid.n.43.
Quinam appellentur actus capitulares. tom.4.conſult.129. num.8.
Et quinam illud conſtituant. tom.4. conſult.130. num.6. & 8.
An in diœceſi, in qua ſunt duæ Cathedrales vnitæ, Capitulum vnius Cathedralis cogi debeat, vt accedat ad Synodum alterius. tom.4.conſult.132.à n.1.
Capitula cur habeantur. tom.4. conſult.224.n.2.

Captiui, V. *Baptiſmus*.

Captiuus duorum, qui ſimul ab vtroque vocatur, cui potiùs parere teneatur. tom.3. conſult.6.n.41.

Captiuorum Redemptionis Ordo.

Connumeratur inter Ordines mendicantes. tom.1. conſult.223.n.25.
De quibus teneatur ad taxam ſeminarij. ibidem num.26.
Comprehenditur in decreto Tridentini ſuper eleemoſynis quæritandis. tom.1. conſult.471.n.1.

Capucini, & *Capucinæ*.

An eis competat ius conferendi habitum tertij Ordinis S. Franciſci perſonis ſæcularibus, in ſæculo exiſtentibus in ſuis domibus priuatis. tom.3. conſult. 34. per totam.
Sunt verè fratres Minores. ibid.
Vti & gaudere poſſunt omnibus iuribus, ac priuilegijs primo Ordini S.Franciſci conceſſis. ibid.n.2.
Moniales Capucinæ manutenendæ ſunt in quaſi poſſeſſione immunitatis à quibuſvis vectigalibus, atque oneribus, in qua reperiuntur. ibid. n.32.

Carcer.

Carceres Epiſcopales an poſſint ab Epiſcopo fabricari, vel inſtaurari ex pœnis, ac mulctis. tom.1. conſult. 357. num.1.
Eorum Capella an gaudeat immunitate. tom.1. conſult. 471. num.1.
Ex qualitate perſonæ poteſt eſſe iniuſtus. tom.4. conſult. 100. num.8.

Carceratus.

Ab inimico occiſus an dicatur incautè occiſus. tom.1.conſult.48. num.4.
Non licet eum hoc modo occidere. ibid.
Neque offendere. ibid.
Et ſub fide publica. ibid.
Qui eum offendit quale crimen committat. ibid.
Intra ſpatium quadraginta paſſuum Eccleſiæ Cathedralis an gaudeat immunitate. tom.1.conſult.435.n.1.

Cardinales.

Eorum praxis in exercitio ſuorum Ordinum. tom.1.conſult.7.num.13.
Quomodo præcedant Epiſcopis. ibid.n.15.
Illegitimi an poſſint eſſe Cardinales. tom.1. conſult. 21. num.8.
An, & quo pacto contribuere debeant Reipublicæ pro conſeruatione ſuorum bonorum. tom.1. conſult. 50. per totam.
An comprehendantur in indulto particulari, & odioſo. ibid.
Eos perſequens, committit crimen læſæ maieſtatis. tom.1. conſult.42. n.37.
Inciditque in pœnas ſancitas. ibid. n.25.
Quando ratione officij ipſis credi debeat. tom.1. conſult. 112. num.24.
Collatio Canonicatus an pertineat ad Cardinalem titularem, an verò ad eum, cuius defunctus Canonicus exiſtebat familiaris. tom.1.tota conſult.161.
Legati non poſſunt abſoluere ſuos ſubditos à cenſuris incurſis ob violationem Immunitatis Eccleſiaſticæ. tom.1. conſult.172. n.15. & ſeqq.
Tenentur ad ſolutionem taxæ Seminarij. tom.1. conſult. 223. num.11.
Ipſis aſſerentibus, commiſſionem habuiſſe à Pontifice, an, & quatenus credendum. tom.1. conſult. 250. num.3. & 7.
Eorum coloni quatenus gaudeant priuilegio immunitatis. tom.2. conſult.50. per totam.
Quatenus itidem priuilegio fori. tom.2. conſult.51. per totam.
Quid de eorum famulis, & ſeruis. ibid.
Item, & de eorum familia. ibid. n.8.& 12.
Quandiu dicti eorum famuli, coloni, ac ſerui gaudeant fori priuilegio. ibid. n.12.
Eos inſequentes, capientes, carceribus mancipantes, &c. in quas pœnas incurrant. tom. 2. conſult. 61. à num.1.
Vbi quæ ratio ineunda, quę captis, in carcerem incluſis, &c. auxilium feratur. ibid.
Ad id exempla. ibid. à n.15.
Quid ſi quis id fecerit iuſtæ defenſionis cauſa. ibidem num.4.
An Cardinalis, lędens alium Cardinalem, incurrat pœnas canonicas. ibid. n.13.& ſeq.
Dicuntur fratres Summi Pontificis. tom.3. conſult.3. num.4.
Sunt pars corporis Pontificis. ibid.
Ac ipſi inuiſcerati. ibid.
Dicuntur habere identitatem cum ipſo. ibid.
Eorum præcedentia. tom.3. conſult.54.n.28.
In cauſis canonizationum Sanctorum an legitimè recipi poteſt Cardinalium examen in eorum palatijs. tom.4. conſult.41.à num.1.
Quomodo iurent. ibid.n.1.& ſeqq.
Non ſubijciuntur legibus communibus. ibid.n.5.
Credi ſoli teſtimonio Cardinalis abſque iuramento, qui dicant. ibidem.
Comparantur Regibus. tom.4. conſult.96.n.7.
Habent dignitatem vti ſinguli. ibid.
An, quatenus, & in quibus eorum palatia gaudeant immunitate. tom.4. conſult.122.à n.1.
Et an in illis fieri poſſit recognitio cadaueris abſque licentia Iudicis Eccleſiaſtici. ibid.n.1.4.& 6.
Quid de domibus annexis Eccleſijs eorum tituli. ibidem num.1.
Et de domibus alibi poſitis animi relaxandi cauſa. ibid. num.2.
Quid de iure, quid de conſuetudine. ibid.
Eorum palatia extra Vrbem gaudent immunitate. ibid. num.7.
Et quo iure. ibid.
In fauorabilibus, & gratijs comparantur Epiſcopis. ibidem.
Eorum domus ſunt exemptæ à iuriſdictione laica. ibidem num.8. & ſeq.
Quid de eorum famulis, & colonis, qui in illis habitant. ibid.
Quidve ſi manſiones, quas Iudex laicus ingreditur, ſint deſtinatæ ad vſum operariorum, habeantque ingreſſum à via publica, & diuerſum ab ingreſſu palatij. ibid.n.10.
Et quid ſi domus non ſit palatium propriæ, ac ordinariæ habitationis Cardinalis. ibid.n.11.
Cardinalibus multò magis debetur immunitas, quàm Epiſcopis. ibid.num.11.

Poſ-

Index Rerum.

Poſſunt aliquando in ipſis concurrere cauſæ recuſationis in Iudicem. tom.4. conſult.137.n.7.
Comprehenduntur decreto Tridentino de reſidentia. tom.4. conſult.17. n.4.
Pœnæ contra non reſidentes, etiamſi habeant titulos Epiſcopales ſuburbicales. ibid. n.16.
Eorum præeminentia. tom.4.conſult.24. n.2.

Carmelitæ,

Eorum Ordo. tom.1.conſult.138. num.17. & tom.4.conſult.198.num.18.
Expulſionis profeſſorum. tom.1.conſult.89.n.17.
Carmelitæ Congregationis Mantuanæ profitentur eandem regulam, quam cæteri Carmelitæ. tom.4. conſult.19.num.7.
Eorum præcedentia quoad Conuentus. ibid.
Et quoad Conuentus omnium Carmelitarum. ibid.

Carpio.

An auro alatur. tom.1.conſult.155.n.7.

Caſalia V. *alienatio*.

Caſus.

Quo pacto caſus non expreſſus habeatur pro omiſſo. tom.2. conſult.67.n.10.

Cataſtrum, V. *Bona*, *Epiſcopus*.

Quid illud ſit. tom.2. conſult.55.

Catechumeni.

Eminentiſſimi Cardinalis Catechumenorum Protectoris iuriſdictio. tom.3.conſult.44. à n.1.
An priuatiua, vel cumulatiua. ibid.
Sunt exempti ab ordinaria iuriſdictione quorumcunque Iudicum Vrbis. ibid.
Subiecti ſoli Protectori. ibid.
Quis dicatur catechumenus. ibid.n.3.
Quot eorum genera. ibid.
Qui dicantur Auditores, ſeu Audientes. ibid.
Quive competentes, ſiue Electi. ibid.
Eorum priuilegium cur conceſſum. ibid. n.4.
Quid ſi infidelis, vel Iudæus declaret, ſe fieri velle chriſtianum, & ſit in carceribus Curiæ ſæcularis, immò & confeſſus. ibid.
Praxis hac de re. ibid. & num. ſeq.
Quid ſi fidem chriſtianam ſuſcipiant in fraudem iuriſdictionis ordinariæ. ibid. n.8.

Cathedra, V. *Lectores cathedratici*.

Cathedralis Eccleſia, V. *Capitulum*, *Canonici*, *Eccleſia*.

Eſt parochia totius ciuitatis, ac diœceſis. tom.1. conſult. 145. num.1. & tom.3. conſult.47. n.69.
Poſſunt in ea omnes parochiani aliarum Eccleſiarum Sacramenta percipere. ibid.
Ius parochiale ab initio apud Eccleſiam Cathedralem. ibid. n.60.
Cenſetur ei præſeruatum. ibid.
An Capitulum Cathedralis cogere poſſit Clerum aliarum Eccleſiarum inferiorum, vt accedat ad ſupplicationem Sancti titularis, vel patroni. tom.4. conſult. 30. à num.7.
Eius præcedentia ſuper Collegiatas. tom. 4. conſult. 188. num.3.
Etiam in actibus, & functionibus exercendis in ipſis Collegiatis. ibid.

Cathedraticum.

An poſſit exigi ab Epiſcopo, qui nunquam adhuc illud exegit pro præterito, & in futurum. tom.1. conſult.283. num.1.
In qua qualitate, & quantitate monetæ exigi poſſit. tom.1. conſult.284. n.1.
An eius ſolutio facienda ſit à toto Clero, an verò à beneficiatis tantummodò. tom.1. conſult.285. n.1.
An à Tridentino prohibeatur eius ſolutio. tom.1. conſult. 395. num.1.
An, & quatenus Eccleſiæ Religionis Hieroſolymitanæ teneantur ad Cathedraticum. tom.3. conſult.57.n.14.

Cauſa, V. *Nuncius*.

Quibus rationibus ad Sedem Apoſtolicam deuoluantur. tom.1. conſult.4. n.4.
Piarum priuilegia. tom.1.conſult.41.n.4.
Quæ illæ ſint. ibid.
Sunt miſti fori. tom.1. conſult.42. n.1.
Maiores quæ ſint. tom.1.conſult.151. n.19.
Quando commiſſæ ſunt tribus, & vnus eorum tempore commiſſionis non erat in rerum natura, eæ valent quoad alios duos. tom.1. conſult.195. n.5.
Quæ dicantur cauſæ maiores, ne poſſit appellari ad Metropolitanum. tom.3. conſult.56. n.1.
Cauſarum genera. ibid. n.2.
Vt dici poſſit de maioribus, quid requiratur. ibidem num.3.
Earum deuolutio ad Romanam Curiam quid operetur. ibidem.
Quæ cauſæ à decreto Concilij Tridentini de primis inſtantijs excipiantur. ibid.
Cauſæ omnes, quæ in prima inſtantia cognoſcuntur ab Epiſcopis, poſſunt in ſecunda cognoſci à Metropolitanis. ibid. num.4.
De cauſa occaſionali nulla ſolet haberi ratio. tom.3. conſult.60. num.14.
Fauore piæ cauſæ an præſcriptio habeat locum in facultatiuis. tom.4. conſult.4.n.10.
Cauſa pia eſt cæteris fauorabilior. ibid.n.14.
Cauſa mera poſſeſſoria beneficiorum, decimarum, & huiuſmodi à quo Iudice cognoſcenda. tom.4. conſult. 7. num.5.
Cauſa matrimonialis quatenus pertineat ad Iudicem Eccleſiaſticum. ibid. à num.4.
Cauſæ grauiores contra Epiſcopos ad quem ſint referendæ, & quæ illæ ſint. tom.4. conſult.17. n.11.
Cauſæ excuſantes à reſidentia Epiſcoporum. ibid. num.4. & 16.
An ex cauſarum commiſſione probetur prima dignitas. tom.4. conſult.36. n.27.& ſeq.
Cauſarum commiſſio à Pontifice cui fieri ſoleat. ibidem num.28.
Cauſa canonizationis quomodo diſcutienda. *V. Canonizatio*.
In cauſa capitali quæ probationes requirantur. tom.4. conſult.42.num.27.
Cauſa vniuerſalis potiùs attendi debet, quàm actus particularis. tom.4. conſult.93.n.3.
Cauſa incępta contra reos, antequam fierent Religioſi, vel Clerici coram quo Iudice terminanda. tom.4. conſult.176. n.4. & ſeqq.
In cauſis fidei laici nequeunt aſſiſtere. tom.4. tota conſult.177.
In illis ſoli Eccleſiaſtici præſidere debent. ibid. n.11.

Cautela.

Quæ ad abundantiorem cautelam fuerunt adhibita, non debent contrarium operari. tom.4.conſult.21.n.9.

Cautio.

Ex cautione de non offendendo an eſſet præſumptio, & indicium inimicitiæ. tom.2. conſult.53. n.3.

Cenſura, V. Declaratoria, Abſolutio, Excommunicatio,

Cenſura de rebus fidei, ac morum quotuplex. tom.1.conſult.52.n.7.
Ad quos pertineat. ibid.
Cenſuræ quatenus nullæ. tom.1. conſult. 162. num.12. & ſeqq.
De ipſarum declaratoria in materia immunitatis Eccleſiaſticę. tom.1.conſult.170.per totam.
Pro earum iuſtificatione quid ſufficiat. ibid.n.21.
An, quoties per appellationem ſuſpenduntur, in illas incidatur, ſi exerceantur actus prohibiti. tom.1. conſult.259.num.1.
A reſeruatis Ordinario an poſſint abſoluere Regulares. tom.1.conſult.292.per totam.
Quas cenſuras incurrant, qui in loco Sacro ſepeliunt interdictos, excommunicatos, vſurarios. tom.2. tota conſult.59.
Quibus modis ſuſpendantur. tom.2. conſult.60.n.1.
Quomodo poſſit eadē numero cenſura reproduci. ibid.n.3.
Suſpenduntur ad certum actum. ibid.
Earum reincidentia. ibid. num.1.& ſeqq.
Habent eſſe morale. ibid. num.3.
Ad certum actum, vel tempus quis ab eis poſſit abſoluere. ibid. n.4.
Suſpenduntur per prorogationem factam à parte. ibidem à num.6. & 7.
Et an requiratur authoritas Iudicis. ibid. & n.9.
Quid in termino conuentionali. ibid.n.8.
Quibus nominibus appelletur. tom.3. conſult.45.n.24.
Appellatione cenſurarum quid veniat. tom.4. conſult.202. num.14.
Quandoque dicitur pœna canonica. ibid.
Nonnunquam venit ſub pœna inobedientiæ. ibid.
Aliquando ſub pœna animaduerſionis. ibid.
Interdum ſub pœna indignationis Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli. ibid.
Sæpè ſub pœna banni chriſtianitatis. ibid.

Cenſus.

Cenſus creatus præter formam Conſtitutionis B. Pij V. quo pacto valeat. tom.1.conſult.1.n.25.
Pacta in eius creatione appoſita quomodo vitientur, & non vitient. ibid.
Eius reductio per Magiſtratum ſæcularem facta non afficit Eccleſiaſticos. tom.1.conſult.489.n.1.

Centenaria.

Quomodo probanda. tom.1. conſult.243. à n.6.
Quibus modis probetur. ibid. n.19.

Certitudo.

Quomodo differat ab opinione, & à dubio. tom.1. conſult.48.n.6.
Non licet contra ipſam operari. ibid.
Quid importet. ibid.
Quatenus illam ſequi teneamur. ibid.

Certum.

Quid dicatur. tom.1.conſult.190. num.2. & conſult.244. num.6. fol.297.

Chamaleon.

An aere alatur. tom.4.conſult.43.n.85.
Eius natura. ibid.
Quibus alatur. ibid.
Bibit. ibid.

Charitas.

An fundamentum virtutis heroicæ. tom.2. conſult.7.n.2.
Virtutes, vt ſint perfectæ, debent dirigi in Deum per charitatem. ibid. n.3. & 4. ac 6.& ſeq.
Quomodo augeatur. ibid.n.9.& conſult.9.n.21.
Eius definitio. tom.2.conſult.9.num.21. & tom.4. conſult. 72. num.3. & 24.
Elogia. ibid. & n.29. & tom.4. conſult.72.n.24.
Vis, proprietates, & effectus. ibid.
Obiectum primarium, & formale. ibid.n.22.
Gradus. ibid.n.23. & ſeqq.
Ipſorum graduum actiones. ibid.
Quo pacto ad illos perueniatur. ibid.
Quæ erga proximum. ibid.n.26.
Quid ex ea diligendum. ibid.
Eius actus, quo amatur Deus, & proximus, quomodo differat. ibid. n.27. & 29.
Eius primus gradus erga proximum. ibid.n.30.
Secundus gradus. n.31. ibid.
Tertius gradus. ibid. n.32.
Indicium vtriuſque charitatis. ibid. n.33.
Quotuplex erga proximum. ibid.
Charitatis erga proximum obiecta. ibid. n.26.
Eius neceſſitas. tom.4.conſult.72.n.24.
Et forma. ibid.

Charitatiuum ſubſidium V. Hieroſolymitani.

Chirurgia.

An, & quatenus Clericis vetita. tom.4. conſult.124. à n.1.
In quibus Clericis eius prohibitio locum habeat. ibid.n.2.
Quomodo Clericus eam exercens fiat irregularis. ibidem num.3.

Chorus, V. Diſtributiones, Archidiaconus.

An Magiſtratui ſæculari competat locus, & quidem dignior in choro. tom.3. conſult.3. à n.1.
Non toleratur, quod in eo laici locum habeant. ibid.n.6.
Etiamſi mulier ſit Princeps. ibid.
Quid quoad Imperatores. ibid.n.8.
Quid quoad Reginas. ibid.
Quoad Reges. ibid. n.9.
Quid in actibus, exercitium ſacrarum functionum non impedientibus. ibid.n.7.
Eius pars olim quomodo conſtruebatur. ibid.
Quid ſi accedat obſeruatio pro laicis. ibid.
Et conſuetudo. ibid.n.12.
Quidve de Magiſtratu inſigni. ibid. & n.9.
Quid ſit. ibid. n.8.
Vnde dicatur. ibid.
Appellatur Diaconium. ibid.
Sacratium. ibid.
Presbyterium. ibid.
Quid permittente Clero. ibid. n. 10.
Et accedente præſcriptione. ibid. n.11.
Declarationes hac in re Sac. Congregationis. ibid. n.12.
Quid in Eccleſijs, in quas occaſione ſolemnitatum, vel proceſſionum Canonici conueniunt, & intereſt quoque Magiſtratus. ibid. n.13.
Decreta S. Congregationis. ibid.
Quid quoad Prælatos eccleſiaſticos. ibid. n.14.
An, & quatenus laici ingredi poſſint in Chorum. ibidem num.16.
Declarationes Sac. Congregationis. ibid.
An Vicario chori abſente, pertineat regimen chori ad primam Dignitatem, &, ea abſente, ad ſecundam. tom.4. conſult.183. n.1.

Chriſma V. Confirmatio.

Chriſtus.

An habuerit dominium temporale, ac poteſtatem eiuſdem in res omnes creatas. tom.2. conſult.56. à n.25. & 29.
Ac potuerit illis vti. ibidem num.26.
Et verè vſus fuerit. ibid.n.29.& tom.3.conſult.6.n.53.
Qua ratione dominium hoc illi competat. ibid.

Ne-

Digitized by Google

Negare, quòd Chriſtus non habuerit regnum temporale, an ſit hæreticum. ibid. n.27. ac 31.
Quæ præcepta iudicialia abrogauerit. ibid. n.29.
Quo ſermone turbis loquebatur. tom.2. conſult. 56. n.4. & 13.
Cur ſoluerit tributum. tom.3. conſult.15.n.29.

Chronographi, V. *Hiſtorici*.

Cibus, V. *Abſtinentia*.

Per quod conſtituatur in ratione cibi. tom.1. conſult.155. num.7.

Citatio, V. *Monitio*.

Citatio per edictum quando habeat vim citationis perſonalis. tom.1.conſult.55.n.6.
Non auditur volens probare, ad ſe illam non perueniſſe. ibid.
Eſt de exercitio iuriſdictionis. tom.1.conſult.95.n.12.
An ſufficiat ad incurrendam cenſuram in trahentes Eccleſiaſticos ad forum laicum. ibid. n.9. & ſeqq.
Vt ſit valida, quid requiratur. tom.1.conſult.150.n.11.
Quando habeatur pro iudiciali. ibid. n.16.
Eius negatiua quo pacto probetur. tom.1. conſult.205. n.4.
Quando requiratur in executionem pœnæ. tom.2.conſult. 4.num.4.
In priuatione Canonicatus ob non reſidentiam. ibid. ferè per totam, & eod.tom.2.conſult.5.n.1.
Cur & quomodo ad id neceſſaria. ibid.
Citatio ad comparendum in loco non tuto, non arctat. tom. 3.conſult.38. n.5.
Quid de excommunicato. ibid.
An quando certæ ſunt perſonæ debeant ſpeciatim citari, nec ſufficiat ſi per edictum. tom.3.conſult.45.n.42.
In quibus caſibus ſit neceſſaria. tom.4.conſult.205. n.11.

Citatus.

A Iudice incompetente, ſi prætendat ſe non teneri ad comparendum, quid agere debeat. tom.1. conſult.122. n.5.
Eius pœna. ibid.

Ciues, *Ciuitates*.

Propter honores & dignitates non ſunt excludendi à ciuilitate. tom.1.conſult. 126. n.3. & ſeq.
Ciuitates cur dicantur ſanctificari. tom.1. conſult.54.n.42.

Claritas, V. *Splendor*.

Clauſula.

Clauſula ſequens, vt referatur ad omnia, quid requiratur. tom.1.conſult.1.n.26.
Iuncta pœnitentia ſalutari quid operetur. tom.1. conſult. 20. n.4.
Illa: *Pro foro conſcientia* expenditur. ibid. & n.5.
Item & illa: *In ipſo actu Sacramentalis Confeſſionis tantùm, nec aliter, nec alio modo.* ibid.
In virtute ſanctæ obedientiæ explicatur. tom.1. conſolt. 59. à n. 1.
Sub indignatione Principis quid ſignificet. ibid.
Omni alio meliori modo ac forma quid operatur. tom.1. conſult.80. n.8. & ſeqq.
Cum omnibus iuribus & pertinentijs ſuis quid importet, tom. 1. conſult.90. n.1.
Sine præiudicio Tertij in quocunque priuilegio ſemper ſubintelligitur. tom.1.conſ.90. n.11.
Voluntariè & omni modo quid importet. tom.1. conſult. 109. n.18.
Reliqua tua & prudentia & diſcretioni committimus quomodo ſit accipienda. tom.1.conſult.111.n.17
Sublata. tom.1. conſult.112. n.13. & 19. & conſult. 125. num.3.
Non obſtantibus, ibid. n.25.
Quorum tenores. tom.1. conſult.138.n.2.
Vt vos vel ad minus duo ex vobis. tom.1. conſult. 195. n.1. & ſeqq.
Quod ſi non omnes. ibid. n.5. & ſeqq.
Si fieri poterit. tom.1. conſult.202.n.vlt.
Non ſe tamen adſtringens. tom.1. conſult.220. n.3.
Saluo. ibid. n.4.
Sublata & decretum irritans. tom.1.conſult.223.n.20.
Pro tempore. tom.1.conſult.373.n.1.
Cum poteſtate Legati à latere. tom.2. conſult.1. num.7. & 8.
De licentia Ordinarij. ibid. n.8.
A quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, &c. cenſuris, &c. tom.2.conſult.60.n.5.
Sublata. tom.2. conſult.67.n.4.
Appellatione remota. tom.3.conſult.1. n.17. & 21.
Simpliciter, de plano, & ſine figura iudicij. ibid. n.18.
Appellatione poſtpoſita. ibid. n.19.
Habentes tractum ſucceſſiuum quæ ſint. tom. 3. conſult. 29. n.9.
Clauſula ſpecialis validiùs operatur, quàm generalis. tom.3. conſult.45.n.24.
De iure quomodo intelligenda. tom.4.conſult.22.n.3.
Cauſa cognita quid importet. tom.4.conſult.80. n.4.
Nullo modo. tom.4.conſult.9.n.5.
Non obſtante quacunque conſuetudine, vel vſu. ibid.
Vt aliter fieri non poſſit. tom.4. conſult.148.n.11.
Clauſulæ derogantes priuilegijs. tom.4.conſult.162. n.3.
Hac vice duntaxat. tom.4.conſult.174.n.18.
Non lo permetta in niun modo. tom.4. conſult.177. n.9.
Salua iuſtitia Eccleſiarum. tom.4. conſult.215. n.18.

Clauſura.

Clauſuram Monialium ingrediendi quæ cauſa requiratur, tom.1.conſult.115.n.1.
Intra ipſam an ſepeliri poſſit cadauer virginis filiæ magnatis. ibid. n.3.
Pro ingreſſu mulierum minor cauſa requiritur. ibid.
Exequiæ quomodo in ea peragendæ. ibid. n.2.
Vt puniantur delinquentes contra ipſam, poſſunt ab Epiſcopo examinari Moniales exemptæ. tom.1. conſult. 407. num.1.
An indici poſſit, ac debeat mulieribus merè ſæcularibus in Congregatione viuentibus, & quomodo. tom.2. conſult. 65. præcipuè n.23.
Quæ mulieres clauſuræ legibus teneantur. ibid. n.23.

Clericatus, V. *Penſionarius*, *Clerici*.

Leges, ac diſpoſitiones, quæ præbent occaſionem retrahendi à Clericatu, improbantur. tom.1. conſult. 126.n.8.
An & quomodo incompatibilis cum officio laico, tota conſult.2. tom.2.
Abhorret à miniſterijs militaribus. ibid.
Potiſſimùm à cauſis ſanguinis. ibid.
Quomodo cenſeatur quis ei renunciaſſe. ibid.
Quando Clericatus eſt dubius, an Iudex laicus poſſit cognoſcere Clericum. tom.2.conſult.42.n.4.
Ad probandum Clericatum an ſufficiat probatio adminiculatiua. ibid.
Eius diſcuſſio in dubio cui competat. tom.2.conſolt.44.
Item quando habitus eſſet dubius. ibid.
Praxis plurium locorum ſuper hac re. ibid. n.1.
Damnatur. ibid. n.2. & 3.
Quid ſi diſcuſſio fiat à laico per modum ſummariæ informationis. ibid.
Vera ſententia de Clericatus cognitione. ibid. n.2.
De hac ipſa re S. Congregationis decreta. ibid.
An debeat in illius cognitione vocari Iudex laicus. ibid. n.3.
Et Clericus remanere interim in carcere laico. ibid.
S.Congregationis in hoc reſolutiones. ibid.
An militia tollat priuilegium Clericatus. tom. 3. conſult. 20. n.2.
Quomodo probetur. ibid. n.12. & ſeq.
Ad illum probandum quid ſufficiat. ibid. n.13.
Eius ſcientia ex quibus probetur. ibid.

Digitized by Google

Vbi an etiam ex ſcientia præſumpta, & quatenus.
S.Congregationis declaratio in hac re. ibid.
Etiam ad effectum incurrendi cenſuras. ibid.

Clerici, Clericus, V. Eccleſiaſtici, Habitus, Bona, Tonſura, Percuſſor, Prorogatio, Reconuentio, Aduocatus.

Clerici quatenus gaudeant priuilegio fori. tom.1. conſult. 45.num.1.
Quid quando prænentiuè à Iudice Eccleſiaſtico retinentur in carceribus, nec inceſſerint io habitu, & tonſura, ſæuis, ac enormibus ſe immiſcentes, ac deprehenſi in habitu merè laicali. ibid.à o.1.
Et poſtquam dimiſerant habitum, & laicalibus ſe immiſcuerant, habitumqoe reſumpſerunt. ibid. n.3. & ſeqq.
Eorum habitus depoſitio ad tempus an præiudicet fori priuilegio. ibid. n.6. & 7.
Quid io terminis repetitionis à laico. ibid. n.9.
Et quando captura ſequatur ad inſtantiam laicorum. ibid. num.12.
Modus excludendi Clericum à priuilegio fori, & ſatisfaciendi Sacris Canonibus, ac inſtantiæ laicali. ibid. nom.13. & ſeqq. *V. Fori priuilegium.*
An hæc procedant, Eccleſiaſtico volente. ibid. num.11.
Coniugatus à coniugato quatenus differat. ibid. n.15.
Quatenut remittendus ad forum laicum. tom.1. conſult. 46. num.1.
Præſertim ſi Epiſcopus præuenerit. ibid.
Etiamſi agatur contra contumacem pro delictit, qoæ non ſunt miſti fori. ibid. num.2.
Et contra non habentem qualitates requiſitas. ibid.
Donec non fuerit priuilegio fori denudatus ſiue ab homine, ſiue à iure ſemper remaoet ſubiectus iuriſdictioni Eccleſiaſticæ. ibid. n.4.
Hæc ſubiectio vnde proueniat. ibid.
Non eſt in Clerici poteſtate præiudicare huiuſmodi iuriſdictioni. ibid.
Quomodo iotelligatur, quòd Clerici non habentes qualitates requiſitas, fori priuilegio non gaudeant. ibid. num.5. & ſeqq. & conſult.176.à n.3.
Eorum bona quo pacto ſint immunia. tom. 1. conſult. 49. per totam.
An vnquam eis licuit, liceatque recurrere ad Iudices laicos. ibid. n.22.
Et quid io caſo violentiæ. ibid.
Inſeruieotes Epiſcopo an debeant priuari immunitate ſibi competente, vti Clericis. tom.1. conſult.51.per totam.
Quo iure immunitas illis debeatur. ibid. n.1. & ſeq.
Quomodo in vna, eademque perſona Clerici poſſit concurrere duplex ius, ac portio immunitatis. ibid.
Quid ſi ſuſceperint Clericatum in fraudem. tom.1.conſult.92.n.2.
An ſint ſtatim remittendi abſque requiſitione ſui Ordinarij. tom.1. conſult.95. n.15.
An ſolùm ex quadam honeſtate, & quaſi ex coo ſilio debeant tempore peſtis, ac in eiuſmodi caſibus contribuere, an verò ex neceſſitate, & obligatione cooſcientiæ. tom.1. conſult.101. per totam.
Non obligantur ex vi legum ciuilium. ibid.
Quid ſi noluerint contribuere. ibid.n.9.
Et periculum ſit in mora. ibid.n.10. & ſeqq. & conſult.166. n.6.& 7.
Ao mulctati exilio à Iudice Eccleſiaſtico poſſiot ab eodem puniri, ſi poſtquam depoſuerint Clericatum, exilium violauerint. tom.1. conſult.103. n.5.
Quando à Iudice laico poſſiot condemnari in bonis. ibid. num.9.
Eos manu leuiter percutiens cum aliqua indignatione ex cauſa, an incurrat excommunicationem, vel peccet mortaliter. tom.1. conſult.107. à n.1.
Quid ſi percutiens ſit dominus Clerici. iibid.n.5.
Vel Clericus ſenior. ibid.
Quo pacto vi armata reſiſtere poſſint, ac debeant. tom.1. conſult.111. n.31.
Ac bellum monere poſſint. ibid.n.32.
Eorum arma. ibid.
In enormiſſimo crimine ante degradationem non poſſunt puniri per Iudices laicos. ibid.n.33.
Habentes copulam cum commatre qua pœna puniendi. tom.1. conſult.117. à n.1.
Ao teneaotur allegare priuilegium fori. tom.1. conſult. 123. num.1.
Nequeunt renunciare fori priuilegio. ibid.n.8.
Offendentes ſuos Principes naturales ao fiant rei leſæ maieſtatis, poſſintque ab eis puniri. tom.1. tota conſult.124. ſignatè n.1. ac ſeqq.
Quid, ſi habitu dimiſſo, id crimen committerent. ibid.n.3.
Pœnæ, quas ob eiuſmodi crimen incurrunt. ibid.
An tradendi Curiæ ſæculari, & quomodo. ibid. n.4.
Quid ſi eſſent incorrigibiles. ibid.n.5.
Poſſunt hac de cauſa degradari, ac tradi Curiæ ſæculari. ibid.n.6.
Cautio hac in re. ibid.
Poſſunt deponi, ac perpetuò in monaſterium detrudi. ibid.o.7.
An ſint ipſo facto priuati beneficijs Eccleſiaſticis. ibid.
Ob delictum quodcunque conueniendi ſunt coram Iudice Eccleſiaſtico. ibid. n.8.
Quid ſi poſſideant regalia, feuda, vel beneficia ſæcularia. ibid. & n.12.
Omnes eorum cauſæ, tam ciuiles, quàm criminales, ad Iudicem Eccleſiaſticum pertinent. ibid.& n. ſeq.
Proprio priuilegio ne quidem tacitè renunciare poſſunt. ibid.
Sunt res ſpirituales. ibid. n.11.
Non habent priuilegium diſpoſitiuè à Pontifice, & Imperatore, ſed declaratiuè. ibid.
Antequam huiuſmodi priuilegium emanaſſet, erant liberi à iuriſdictione ſæculari. ibid.
Feudatarij an poſſint ratiooe læſæ maieſtatis perſonaliter diſtringi. ibid.n.13.
Coram Iudice laico non eſt eis licita comparitio, neque poſſibilis prorogatio. ibid.n.14.
Hac de re concordata Regni Neapolitaoi. ibid.
Non ſunt deſcribendi in actibus Curiæ ſæcularis. tom.1. tota conſult.129.
Simplices ao obligentur choro. tom.1. conſult. 130. n.32. fol.166.
Eos occidentes, vel mandaotes occidere, vel homicidium ratum habentes, ſiue illi conſentientes, vel authoritatem præſtantes, aut illud non impedientes, quando id poſſunt, excommunicantur. tom.1. conſult.135. n.1.ac 6.
Quando dicantur actores, & non rei. tom.1. cooſult.150. num.4.
Quando coram laico poſſit eis fieri intimatio. ibidem num.5. & 6.
An poſſint citari ad videndum confici inuentarium. ibidem num.7.
Citatio ipſis facta quatenus obtineat vim monitionis. ibid.
Non poſſunt conueniri coram laico. ibid. n.15.
Pœnæ contra illos incitantem coram Iudice ſæculari. ibid.
Iis non præiudicat actus geſtus coram laico, neque vti iudicialis, neque vti extraiudicialis. ibid. n.18.
Nullatenus cooſentire poſſunt in Iudicem laicum. ibidem num.19.
Idque etiam ſi conſenſiſſet eorum Epiſcopus. ibid.
Ac ſiue principaliter, ſiue incidenter de illorum cauſa agatur. ibidem.
Quo in caſu contumaces non habeantur pro conſentientibus. ibid.
Non tenentur comparere ad declinandum iuriſdictionem. ibidem num.20.
Neque volentes poſſunt conueniri coram laico. ibid.
Non poſſunt tacitè, neque expreſsè prorogare laicam iuriſdictionem. ibidem.
Quid in actibus voluntariæ iuriſdictionis, in qoibus volentes comparere efficiuntur actores. ibid. n.21.
Dum coram laico fideiubent, iudicatum ſoluunt, coram quo Iudice ſunt conueniendi. ibid. n.22.
In confectione inoentarij coram quo Iudice citandi ſunt. ibid. n.30. & 32.
Quid in extraiudicialibus. ibid. & n.31.
Quidve quando ſunt actores, vel rei. ibid.

In

Digitized by Google

In iudicio diffamationis qui ſit eorum Iudex. ibid.
In rebus Eccleſiæ nullam habent iuriſdictionem. ibidem num.32.
Cur non poſſint prorogare iuriſdictionem non ſui Iudicis. tom.1. conſult.154. n.21.
De portione ipſis aſſignanda vigore *cap. Odoardus de ſolut.* tom.1. conſult.164. n.9.
Neque ipſi, neque eorum bona, & coloni obligantur edicto laicæ poteſtatis. tom.1. conſult.166. per totam.
An peccent non obſeruantes edicta Principum ſæcularium pro bono regimine ſtatus ciuilis, ſiue politici. tom.1. conſult.166. n.8.
Vt degradentur, tradanturque Curiæ ſæculari, quæ probatio delicti requiratur. tom.1. conſult.169. n.2.
Ex eorum retentione, vel carceratione, etiam priuata, incurritur excommunicatio. tom.1. conſult.173. n.1.
Quid ſi ipſis claudatur oſtium cubiculi ita, vt egredi non poſſint. ibid.
Raptores cum defloratione virginum, extracti à domo cohærente Eccleſiæ cum aditu interiori, an gaudeant immunitate. tom.1. conſult.177. per totam.
Gaudent ſicut & laici immunitate Eccleſiarum. ibidem num.5.
An gaudeant priuilegio fori, qui nupſerunt cum vidua, & ſoluto matrimonio, habitum reſumunt. tom.1. conſult. 225. n.1. 4. & 6.
Vt lucrentur penſiones, in quo habitu incedere debeant. tom.1. conſult.229. à n.1.
Non priuantur ipſo facto penſione, neque priuilegio fori, licet incedant enſe, habituque militum regularium induti. ibidem n.9.
Eorum congrua, quibus in bonis aſſignanda. tom.1. conſult.273. n.1.
Subiecti iuriſdictioni Abbatum quatenus teneantur obſeruare conſtitutiones Synodales Epiſcoporum. tom.1. conſult.277. n.1.
Non habentes beneficium, neque officium eccleſiaſticum quatenus poſſint cogi ab Epiſcopo ad intereſſendum ſupplicationibus. tom.1. conſult.328. n.1.
An, & quomodo poſſint poſtulare, vulgò querelare in foro ſæculari. tom 1. conſul.377. n.1.
Quid ſi non poſtulent, ſed tantummodo proſequantur accuſationem, & ſubminiſtrant indicia in foro ſæculari. tom.1. conſ.378. n.1.
Qui non incedunt cum habitu, & tonſura poſſunt eligi ad canonicatum. tom.1. conſult. 384. n.1.
Totius diœceſis non poſſunt cogi ad intereſſendum ſupplicationi Corporis Chriſti. tom.1. conſult.385. n.1.
Non habentes beneficia eccleſiaſtica non tenentur intereſſe ſupplicationibus, neque Epiſcopo, pontificalia exercenti, aſſiſtere. tom.1. conſult.409. n.1.
Vnius diœceſis delinquentes non debent transferri ad carceres alterius diœceſis vnitæ. tom.1. conſult.415. n.1.
An, & quatenus poſſint inſtitui ad canonicatum in Cathedrali. tom.1. conſult.419. n.1.
Qui dimiſerint habitum Clericalem, an poſſint illum reſumere abſque licentia Epiſcopi, etiamſi id prohibeat Synodus Diœceſana. tom.1. conſult.425. n.1.
Penſionarij cum indulto non incedendi in habitu, & tonſura, an gaudeant priuilegio fori, etiamſi Eccleſiæ non inſeruiant. tom.1. conſult.426. n.1.
Abſentibus debentur immunitates. tom.1. conſult. 433. n.1.
Reperti in flagranti crimine in domo immuni Eccleſiæ, an poſſint ab Epiſcopo in carceres detrudi abſque præiudicio immunitatis. tom.1. conſult.434. n.1.
Clerici primæ tonſuræ, qui, dimiſſo habitu clericali, incedunt in laico, in quo etiam delinquunt, an poſſint reſumere habitum, & priuilegium recuperare. to.1. conſult. 436. num.1.
De Clerico minori obtinente per reſignationem cum penſione parochialem Eccleſiam mediante exhibitione falſæ fidei baptiſmatis, & ſucceſſiuè cum eadem falſa fide promoto vigore Breuis Apoſtolici ad Ordines ſacros, in quibus miniſtrauit, & curam animarum exercuit. tom.4. conſult.140.
An gaudere debeant immunitatibus iuxta diſtinctionem perſonarum. tom.1. conſult.439. n.1.
Bona ipſis donata ſub conditione, an ſint immunia. tom.1. conſult.446. n.1.
Ipſi, eorumque bona non poſſunt repræſalijs pro debito communitatis ſubijci. tom.1. conſult.448. n.1.
In minoribus, an gaudeant exemptione bonorum ſibi donatorum cauſa ſtudij. tom.1. conſult.453. n.1.
Viuentes in communi cum laicis, an poſſint cogi ad diuidendum ſua bona, vt collectetur portio laicorum. tom.1. conſult.454. n.1.
An contrauenient obligationi de tuto carcere in caſu, &c. tom.1. conſult.459. n.1.
Eorum filij legitimi, & naturales gaudent priuilegio fori. tom.1. conſult.483. n.1.
Diuites an poſſint cogi tempore penuriæ ad vendendum ſuum frumentum. tom.1. conſult.476. n.1.
Laici complices in Clericorum delictis à quo puniendi. tom.1. conſult.481. n.1.
Clericus factus miles an ſtatim ipſo iure amittat penſionem. tom.2. conſult.2. n.3.
Quid ſi fiat cuſtos arcis, vel obeat munus ſcribæ Curiæ ſæcularis. ibid.
Non eſt neceſſe probare, vt penſionem amittat, quòd ſæua exercuerit. ibid. n.3.
Non requiritur ad hoc irregularitas. ibid. n.4.
Interdicitur ei ſæcularium officiorum exercitium. ibidem num.7.
Vera huius rei ratio. ibid.
Repertus in fraude adminiſtrationis huiuſmodi officiorum, quibus priuilegijs priuetur. ibid.
Quandiu remaneat Clericus. ibid. n.77.
Pœna contra Clericum aſſumentem munus iudicandi in cauſa ſanguinis. ibid. & n.12.
Quid requiratur, vt eam incurrat. ibid.
Ad quos Clericos extendatur. ibidem.
Proferens ſententiam ſanguinis, quando fiat irregularis, quamve irregularitatem incurrat. ibid. n.15.
An ratione officij, quod habet à Principe ſæculari, poſſit ab eo puniri, ſi in illo delinquat. tom.2. tota conſult.27.
Nequit eſſe miniſter laicorum. ibid. n.1.
Pœnæ, quas ob id incurrit. ibid. & n.2. & 3.
An, vt illas incurrat, monendus. ibid.
De quibus Clericis hoc intelligatur. ibid.
Quando poſſit officia ſæcularia ſuſcipere. ibid. n.4.
Eius exceptio non eſt perſonæ, ſed ſtatus. ibid.
Quandiu duret. ibidem.
Non poteſt conſentire in Iudicem laicum. ibid. n.7.
An cogi poſſit ad hoſpitandum milites. tom.2. tota conſult.32.
Declarationes ad id, atque decreta ſacrarum congregationum. ibid. à num.4.
Non tenetur ad hoſpitandum propter bona, quorum titulo non eſt ad ſacros ordines promotus. ibid.
Neque in bonis patrimonialibus, neque pro virili. ibid. num.5.
Neque ob id eijci à propria domo. ibid.
Decreta de hac re. ibid.
Quid ſi habitet non ſeorſim cum parentibus, fratribus laicis, &c. ibid. n.12.
Poteſt vendere, etiam minutatim panem, vinum, & cætera huiuſmodi abſque ſolutione vectigalium. tom.2. tota conſult.34.
Eius bona, quovis titulo acquiſita, gaudent priuilegio immunitatis. ibid. n.1. & 66.
Rationes hac ſuper re ibidem, & ſequentibus.
Quando Clerici ſint thurificandi. tom.2. conſult.35. n.6.
In minoribus an, & quatenus competat immunitas à vectigalibus. tom.2. conſult.39. n.7.
Vt puniri non poſſint à Iudice laico, ſatis eſt, clericatum eſſe dubium. tom.2. conſult.42. n.4.
Nequeunt detineri per miniſtros laicos. ibid. n.10.
Quis dicatur deferre veſtes Clericales. ibid. n.18.
Eorum Clericatum, quando eſt dubius, quis diſcutere debent. tom.2. conſult.44. à n.1.
Quis etiam eorum habitum. ibid. à n.11. vbi plura.
Quando perſonalis violentia inferri eis poſſit. ibidem num.14.

An,

Digitized by Google

An, & quatenus poſſint conſentire in Iudicem laicum, tanquam in arbitrum. tom.2. conſult.45. num.6. Et an eorum cauſæ poſſint ab Epiſcopo delegari ad Iudicem laicum. ibid.à o.1. *v. Epiſcopus.*

Vacans ſtudijs in Vniuerſitate, in qua Epiſcopus eſt Cancellarius, an comprehendatur decretis Magiſtratus ſæcularis, pro ſcholaribus emiſſis. conſ.46. tom.2.

Quando, ac quomodo, & quibus in caſibus cognitio clericatus pertineat ad Iudicem eccleſiaſticum. ibidem à n.4.

Quid ſi ſit notorium, Clericum eſſe malefactorem. ibidem. n,5.

Vel conſtet fama publica de clericatu. ibidem n.6.

Vel deprehenſus fuerit cum habitu, & tonſura. ibid.n.7.

Vel ante deprehenſionem pro laico publicè Clericus ſe gerebat. ibid.n.8.

An contra hoc induci poſſit legitima conſuetudo. ibid.o.9.

Reſpondetur obiectionibus. ibid. n.10.

In remiſſione Clerici à Iudice laico ad eccleſiaſticum quid obſeruandum. ibid. n.10.

An ligentur ſtatutis laicorum ad bonum commune ſpectantibus. tom.2. conſult.46. num.5.

An poſſint ſe ſubijcere Iudici laico, quando agitur de iuriſdictione voluntaria. ibid.n.6.

Deponens falſum coram Iudice ſæculari, non poteſt ab eo, ne in bonis quidem puniri. tom.2. conſult.47. n.4.

Praxis ſuper hoc plurium locorum. ibid.

Non poteſt puniri à Iudice laico clericus delinquens contra miniſtros curiæ ſæcularis, vel coram ipſo Iudice laico, aut non exhibens ei ſigna reuerentiæ. ibid.

Clericorum filij, & concubinæ an gaudeant priuilegio fori. tom.2. conſult.51.n.3.& 7.

An Clerici, qui viuunt in communi cum laicis poſſint cogi ad diuidendum ſua bona, vt colligatur portio laicorum, tom.2. conſult.49. per totam. Et à quo Iudice & quomodo. ibid.

Serui, coloni, & famuli ipſorum an, & quatenus gaudeant priuilegio fori. tom.2. tota conſult.51.

Eorum item coloni, ac emphyteutæ, quo pacto gaudeant immunitate à vectigalibus. tom.2. conſult.50.

Eorum bona patrimonialia, & laica an gaudeant immunitate. tom.2. conſult.54.à n.54.

Non poſſunt ſoluere collectas abſque incurſu cenſurarum. ibidem n.62.

Clerici in minoribus ſunt immunes à collectis, etiam ſi non inſeruiant Eccleſiæ. ibid. n.65.

Non tenentur ad collectas pro bonis datis. ibidem num.69.

Pro bonis acquiſitis tenentur ſoluere onera realia. ibidem n. 70.

Non autem onera perſonalia. ibid. n.71.

Pro bonis acquiſitis ſeruanda eſt deciſio Sacræ Rotæ Romanæ. ibid.n.72.

Bona Clericorum, quæ non ſunt diuiſa cum fratribus, ſunt immunia pro virili. ibid. n.73.

Bulla Pij IV. in ditione Vrbinate non eſt in vſu, & Clerici non tenentur, niſi ad onera realia. ibid. n.74.

Bona aſſignata pro ſuſcipiendis ordinibus, non gaudent immunitate, donec Clerici non fuerint in ſacris conſtituti. ibid. n. 75.

Clerici, quamuis abſentes, gaudere debent immunitate à bonatenentia. ibid.num.81.

Quamuis inhabiles ad ſuſcipiendum ordines ſacros, gaudeat immunitate. ibid. n. 84.

De bonis patrimonialibus non tenentur ad ratam pro impoſitionibus cameralibus. ibid.n.90.

Non tenentur ſoluere onera impoſita per communitatem ſuper bonis patrimonialibus, & domibus, vbi habitant, etiam quòd antea ſoluerint. ibid. n.91.

Neque tenentur ſoluere bonatenentiam. ibid.

Eorum bona, ſi prætendantur feudalia, & ab eis negetur, eſſe talia, cognitio ſpectat ad Iudicem eccleſiaſticum. ibidem n. 94.

Eorum patrimonium an, & quatenus gaudeat immunitate, ibid.à n.99. vbi declarationes ſacræ Congregationis.

Quoad actus mutationis Cataſtri, in quo bona per Eccleſiaſticas acquiſita deſcribuntur, an poſſint declinare forum laicum. tom.2. conſult.55. n.1. & ſequentibus.

An, quo pacto, & quibus conditionibus examinari poſſint coram Iudice laico. tom.2. conſult.58. à n.1.

Declarationes ad id ſacræ Congregationis. ibid. n.4.

Admittentes ad ſepulturam eccleſiaſticam interdictos, excommunicatos &c. in quas incidant pœnas. tom. 2. conſult.59. n.4.

In quas etiam pœnas incidant admittentes vſurarios manifeſtos. ibid.n.8.

Ac ſepelientes in loco interdicto. ibidem.

Vel in loco non interdicto excommunicatos, vel interdictos. ibid.

An Clericus capi poſſit à Curia ſæculari, dum eſt accinctus crimini, vel cum armis, & quatenus. tom.2. conſult. 62. n. 10.

Omnes Clerici ſunt perſonæ eccleſiaſticæ, non autem è contra. tom.2.conſult.64.n.22.

Suſcipiens primam tonſuram ab alieno Epiſcopo abſque ſui Ordinarij dimiſſorijs, & in fraudem fori ſæcularis, an priuetur fori priuilegio. tom.2. conſult. 66. à n.1. & tomo 3. conſult. 7. à n. 64.

Vtens falſis dimiſſorijs in quas pœnas incurrat. ibidem n.3.& 4.

Quomodo puniri poſſit à Iudice laico ob crimen ante Clericatum commiſſum. ibidem num. 13. & ſequentibus.

Quid ſi poſt proceſſum, & fideiuſſione de ſe repræſentando coram Iudice laico, habitum Clericalem aſſumpſerit. ibid. vbi Sacræ Congregationis decreta.

Quid ſi efficiatur Clericus poſt delictum, de quo citatus fuit à Iudice laico. ibid. n.21.

Quid ſi Clericatum aſſumpſerit poſtquam fuerat delatus ad forum ſæcularem, & iudicium cœptum. ibid.

Ordinatus in fraudem onerum laicalium an gaudeat immunitate. ibid.n.25. & ſeqq. Vbi declarationes Sacræ Congregationis, & tom.3. conſult.2.n. 30.& ſeqq.

An, & quo pacto remedium adhibendum ſit fraudibus Clericorum in eorum immunitatibus. tom. 3. conſult. 2. à n.1.

Eorum fraudes in vſu immunitatis à vectigalibus variæ ibid.n.1.& ſeqq.

Eorum patrimonium an expediat, quòd ſit determinatum. ibid.à n.19.

Nemo admittendus ad Clericatum abſque neceſſitate, & vtilitate Eccleſiæ. ibid. n.27.

Eorum multitudo ingerit contemptum. ibid. n.28.

An Clerici primæ tonſuræ, ac minorum ordinum, non habentes requiſita Concilij Tridentini, ſint immunes à vectigalibus. ibid. n.29.

Omnes eorum cauſæ, tam ciuiles, quàm criminales pertinent ad forum Eccleſiaſticum. tom.3. conſult.6. n.1.

Non poſſunt renunciare ſuo priuilegio. ibid.

Non ligantur ſtatutis, & edictis laicorum. ibid. n.3.

Neque præcepto Principis. ibid.

In poſſeſſorijs ſortiuntur forum laicum. ibid.n.8.

Pro infractione ſaluæ guardiæ, à quo condemnandi. ibidem n. 9.

Et qua pœna. ibid.

Num ſolis decimis contenti eſſe debeant. ibid. à n.19.

Poſſintque adire hæreditates. ibid. à n.20.

De Clerico non deferente habitum, & tonſuram plura diſcutiuntur. tom.3. tota conſult.7.

Quas conditiones habere debeant, vt gaudeant priuilegio fori, ac alijs priuilegijs. ibid.

Quid de Clerico beneficiato. ibid. n.7.

De habente ſolum titulum beneficij. ibid.n.9. & ſeqq.

Ac de habente beneficium in ſpe. ibid.

De Clerico illegitimo, irregulari, excommunicato, aut interdicto. ibid. n.14.

De habente Capellaniam. ibid.

De habente Commendam. ibid. n.16.

De habente hoſpitale. ibid.n.17.

De eo, qui habuit beneficium. ibid. n.20.

De non inſeruiente ex mandato Epiſcopi. ibid. n. 21. 28. & ſeq.

Vbi an mandatum requiratur in ſcriptis. ibid.n.30.

An vſe ſufficiat tacitum. ibid. num.31.

De habente penſionem. ibid. n.32.

An , .

Digitized by Google

Index Rerum.

Àn, vt gaudeant, debeat eorum ſeruitium eſſe ſpirituale. ibid. n.27.
Et præſtari eccleſiæ, vel oratorio. ibid.
An debeant continuò, & aſſiduè Eccleſiæ inſeruire. ibid. n. 34. & ſeqq.
Quæ delatio habitus, & tonſuræ, quodue ſeruitium ſufficiat. ibid. n.36.
Quas veſtes deferre teneantur. ibid. n. 39. & quomodo. ibidem.
Quid de notabiliter omittente deferre habitum, & tonſuram. ibid.n.40. & ſeq.
Ex quibus excuſentur à delatione habitus, & tonſuræ. ibid. n.43.
Item à ſeruitio. ibid.n.44. & ſeq.
Vel ab ingreſſu in ſeminarium. ibid.
An, & à quibus iudicandi, ſi non habuerint conditiones Concilij Tridentini. ibid.n.45. & ſeq.
Vbi declarationes Sacræ Congregationis.
Vbi etiam quid de conſuetudine laicorum in huiuſmodi clericos. n.47. & ſeqq.
Quid quoad Clericos certi gradus. ibid.n.51. & ſeqq.
An ex ſola non delatione habitus, & tonſuræ priuetur Clericus beneficiatus, vel in ſacris conſtitutus priuilegio fori. ibid.n.58.
An, quatenus, & in quibus requiratur trina monitio ad priuandum Clericum fori priuilegio. ibid.n.58. & ſeq.
Quid de Clerico, qui, relicto clericali habitu, homicidium commiſerat, & ſine eo à laica poteſtate capitur. ibid.n.60.
An, & quo pacto recuperare poſſint priuilegium fori. ibid. n.61. & ſeqq.
An in caſu, quo Iudex laicus pro delicto valeat trahere clericum ad ſuum Tribunal, poſſit deuenire ad diſtrictionem perſonalem. ibid.n.63. & ſeqq.
De aſſumente Clericatum in fraudem. ibid.n.64.
Vbi quid ſit aſſumere Clericatum in fraudem, & conſult. 20.n.8.
Quid de alijs priuilegijs clericalibus, præter priuilegium fori. ibid.n.76. & ſeqq.
Quid de clericis habentibus penſionem quoad habitum clericalem. ibid. à n.53.
In aſſumentibus, ac reſſumentibus habitum clericalem in fraudem quid obſeruandum. ibid.n.63. & ſeqq.
Vbi a quibus ſint cognoſcendi, & quomodo ex declarationibus Sacræ Congregationis.
Vbi etiam de præuentione Iudicis laici.
Clericus occiſor, qui ante Clericatum apud Iudicem laicum de ſolo vulnere fuerat accuſatus, coram quo Iudice conueniendus. ibid. n.70.
Quid ſi non appareat, quidnam præceſſerit, inchoatio ne iudicij, an aſſumptio clericatus. ibid. n.71.
Quid requiratur, vt deprehenſi in delicto non gaudeant fori priuilegio. ibid. n.72.
Quomodo, & quatenus recuperent omnia priuilegia clericalia, ſemel amiſſa. ibid. n.61. & 76. ac ſequentibus.
Quid de priuilegio canonis. ibid.n.76. & ſeqq.
Immunitatis à vectigalibus. ibid.
Cap. Odoardus de ſolutionibus. ibid.
Et l. Presbyteros t. l. ſacroſancta C. de Epiſcop. & Cler. & Cap. quia nos de teſtam. ibid.
Vbi ſacræ Congregationis decreta, & declarationes à num.81.
Clericus malè promotus an gaudeat priuilegio fori, & immunitatis, alijſque priuilegijs clericalibus. tom. 3. conſult.8. à n.1.
Quid de clerico ordinato ab alieno Epiſcopo cum litteris dimiſſorijs ſui capituli. ibid.
Non tenentur ad pedagia, guidagia, & collectas pro rebus Eccleſiæ, nec pro ſuis. tom.3. conſult.15.n.28.
Subtrahendo ſuam perſonam à Principe laico ſubtrahunt etiam ſua bona. ibid.n.62.
Eorum numerus, ac opes num reipublicæ vtiles. ibid. à n.70.
Vbi rationes. n.77. & ſeqq. ibid.
Clericus primæ tonſuræ, qui dimiſſo habitu, ac tonſura per viginti, & amplius annos arma tractauit, & enormitatibus ſe immiſcuit, an, & quatenus gaudeat priuilegio fori. tom.3. conſul.20. per totam, vbi plura accuratè, ac ſolidè.
An ſententia lata contra Clericum primæ tonſuræ, vel in minoribus, qui dimiſerat habitum, & reputabatur laicus, ſit valida, nec poſſit clericus dicere de nullitate, licèt non fuerit ter monitus, vt habitum reſumat. ibid.n.1.
Ex quo efficiatur de foro ſæculari. ibid.
Quatenus amittat ipſo iure priuilegium canonis. ibid. n.2.
Et priuilegium fori. ibid.
Abſque vlla monitione. ibid.
Quando poſſunt adſtringi per Iudicem laicum. ibid.
An Epiſcopus impediatur vti iure ſuo in Clericum, non habentem requiſita Concilij Tridentini. ibid. n.3. & ſeqq. & n.21.
Cui Iudici hic Clericus efficiatur ſubditus, atque obnoxius. ibid.n.4.
Declaratio Sacræ Congregationis. ibid. n.5.
Quando dicatur incorrigibilis. ibid. n.8.
Aſſumentem clericatum in fraudem, quis, & in quibus punire debeat. ibid. n.10.
Quid ſi fraudi coniuncta ſit inhabilitas perſonæ. ibid.
Et qua pœna per laicum puniri poſſit. ibid. & quatenus. ibid. & n.14.
Eorum clericatus debet cognoſci à Iudice Eccleſiaſtico. ibid.n.14.
Vbi Sacræ Congregationis declarationes.
Quatenus poſſint detineri per Iudicem laicum. ibid. n.15. vbi etiam declarationes Sacræ Congregationis, & num. ſeqq.
Quando ſint excluſi à priuilegio fori. ibid. n.16.
Ritus Magnæ Curiæ Vicariæ Neapolitanæ circa cognitionem clericatus refellitur, & damnatur. ibid.n.18.
Quid ſi clericus ſit in quaſi poſſeſſione ſui clericatus. ibid. n.19.
Ratione characteris clericalis ſubijcitur iuriſdictioni eccleſiaſticæ, donec non fuerit priuatus priuilegio clericali. ibid.
Immiſcentes ſe enormitatibus non eximuntur à iuriſdictione Epiſcoporum abſque monitione, & declaratione Iudicis Eccleſiaſtici. ibid.n.20.
Quid ſi non habeant qualitates Concilij Tridentini. ibid.
Declarationes ſuper hac re Sacræ Congregationis. ibid.
Eorum delicta non remanent impunita ob eorum exemptionem. ibid.n.21.
Epiſcopo non procedente, vel negligente procedere contra clericos, non habentes requiſita Concilij, poſſunt in eos Iudices laici procedere. ibid.
Quoaduſque retineant priuilegia clericalia. ibid.
Vbi Sacræ Congregationis declarationes.
Excipiuntur caſus. ibid.
Ad effectum exemptionis Clerici, ſæuis ſe immiſcentis, & aliàs incorrigibilis requiritur præcedens ſententia declatoria Iudicis eccleſiaſtici. ibid. n.22. & ſeqq.
Ad hoc Sacræ Congregationis decreta. ibid.
Quid requiratur, vt clericus priuetur priuilegio fori ex eo, quòd ſe immiſcuerit enormitatibus. ibid.n.26.
Quando dicatur deprehenſus in crimine. ibid.
Non ſunt cogendi ad ſuſcipiendum ſacros ordines. ibid. num.27.
Quomodo occurrendum poſtulationibus Communitatum de clericorum inutilium numero. ibid.n.28.
Non debent prohiberi, ne incedant noctu ſine lumine. ibid. n.29.
Poſſunt poſtulare laicos in officio damni dati, & quatenus. ibid.n.30.
Coniectus in carceres ab Epiſcopo propter enormia delicta, & non habens qualitates Concilij Tridentini, quomodo puniendus, & à quo Iudice. ibid. n.31.
Qui ante carcerationem reſumpſerat habitum, gaudet fori priuilegio. ibid.
Qui ſine habitu, & tonſura pluries ſe immiſcuit enormitatibus, cenſetur abſque monitione renunciaſſe priuilegio clericali. ibid.n.34.
Repertus à curia ſæculari ſine habitu clericali, debet detineri in carceribus laicis, donec probauerit ſuum clericatum. ibid.n.35.
Quid ſi per octo menſes ante carcerationem habitum dimiſerit. ibid.
Qui habitum clericalem aſſumpſit poſt delictum, proceſ-

ceſ-

Digitized by Google

ceſſum, fideiuſſionem de ſe repræſentando coram Iudice laico, quatenus gaudeant fori priuilegio. ibid.n.36.
In minoribus conſtituti quatenus gaudeant priuilegio fori. ibid.n.37.
Ad hoc, vt Clerici non poſſint habitum dimiſſum reſſumere, eſt neceſſaria declaratio poſt dimiſſionem. ibid. n.38.
Reſumens habitum in fraudem in quibus gaudeat. ibid.n.39.
Poteſt aliquando habitum reſumere, etiam contradicente Epiſcopo. ibid.n.40.
Monendi ad incedendum cum habitu, & tonſura ſub pœna priuationis priuilegij clericalis, & quo pacto. ibidem n. 41.
An, & quatenus reconueniri poſſint coram Iudicem laico. tom.3. conſ.26. per totam.
An clerici profſui ordinis gradu veſtibus ſacris ſepeliendi ſint. tom.3. tota conſult.35. vbi plura.
Clerici an conſtituant collegium. tom.3. conſult.50. n.6.
An clerici, ſiue Presbyteri, qui nullum obtinent beneficium, vel officium reſidere cogantur, vel ſaltem à diœceſi non diſcedere ſine licentia ordinarij, vbi etiam de eorum ſeruitio. tom.3, conſul.56. à n.1.
Non poſſunt, ne peregrinationis quidem cauſa, ſine Epiſcopi licentia abeſſe. ibid.n.1.
Neque pro lucrando iubilæo vrbem adire. ibid.
Ratione beneficij ſimplicis non poſſunt cogi ad reſidendum. ibid.n.2.
Non poſſunt prohiberi, ne pergant quò velint. ibid.
Sacræ Congregationis declarationes. ibid.n.3.
Quid ſi ſint adſcripti alicui Eccleſiæ. ibid.
Aut habeant officium, requirens perſonale ſeruitium. ibid.
Aut aliter ſtatuto loci ab immemorabili tempore id eis prohibeatur. ibid.
Quid etiam ſi ipſorum perſona ſit neceſſaria. ibid.n.9
Quando poſſunt moneri, non cogi ad reſidendum. ibid. num.6.
An debeant inſeruire omnibus miſſis Chatedralis. ibid.
Qui cogi poſſint ad inſeruiendum. ibid.n.7.
Pœnæ in non inſeruientes. ibid.
Quid de pœna pecuniaria. ibid.
Quid de illis, qui ordinantur ob neceſſitatem Eccleſiæ, cui adſcribuntur. ibid.n.8. & à n.13.
Non coguntur inſeruire gratis. ibid. & n.18. & ſeq.
Quatenus cogi poſſint ad reſidendum. n.9. & ſeqq. ibid.
Qui teneantur accedere ad ſupplicationes. ibid.n.12. & 17.
Sacræ Congregationis declaratio. ibid.
Quid de ſeruitio præſtando Epiſcopo, pontificaliter celebranti. ibid.n.13. & ſeqq.
Vbi Sacræ Congregationis declarationes. & n.19. ac 21.
Eorum adſcriptio Eccleſiæ quid operetur. ibid.
Non ſunt eis imponenda noua onera. ibid.n.16.
Quid reſpectu eorum, qui habent beneficium. ibid. num.20.
Quæ venatio clericis prohibeatur. *vide Venatio.*
Non poſſunt ſpoliari armis, retibus, canibus, auibus à miniſtris laicis. tom.3. conſult.59. n.18.
Quatenus teneantur obedire ſtatutis Principum. ibid.
Simplices clerici an prohiberi poſſint à laicis, ne apponantur in ſcrutinio pro electione Magiſtratuum. tom.2. conſult. 69. n.1.
An iiſdem denegari poſſit poſſeſſio officij Magiſtratus, ad quod fuerunt electi. ibid. n.2. *vide Magiſtratus.*
An clericus, qui non habet qualitates Concilij Tridentini ita priuetur fori priuilegio, vt etiam ſubijciatur legibus, conſtitutionibus, ſtatutis, ac conſuetudinibus laicorum. tom. 4. conſult.2. per totam.
Si dum erat laicus iniuit contractum, in quo foro conueniri debeat. ibid. n.2.
Quando habeatur, tanquam laicus. ibid. & n.13.
Non gaudens priuilegio fori, an gaudeat exemptione à legibus. ibid.n.3.
Non habens requiſita Tridentini gaudet priuilegio canonis, & immunitatis à vectigalibus. ibid.n.8.
Clerici non ſunt de communitate laicali, quamuis non gaudeant priuilegio fori. ibid.n.9.
Quatenus, & quouſque ſubdantur ſuo Epiſcopo. ibid.
Non poſſunt prorogare ex contractu iuriſdictionem laicalem. ibid.n.11.
In quibus poſſint ſe ſubijcere alienæ iuriſdictioni. ibid.
Quando ſubijciantur omnino iuriſdictioni laicæ. ibid.
In quibus, & quando ligantur legibus fori ſæcularis. ibid. num.12.
Quid requiratur, vt clericus non habens qualitates Tridentini, priuetur priuilegio fori, ac cæteris priuilegijs. ibid.n.14.
An poſſit ab Epiſcopo clerici prohiberi, ne conueniant laicos de re profana in foro ſæculari. tom. 4. conſult. 8. num.1.
Et quid ſi extaret conſuetudo. ibid. n.2.
Nequit clericus trahere laicum ad Iudicem Eccleſiaſticum in re profana. ibid. n.1.
Clerici debent præcedere Regulares, etiam in eorum eccleſijs, ac etiam in caſu, quo Regulares eſſent Superiores clericorum. tom.4. tota conſult.26. ſignatè à n. 20.
Eorum antiquitas, ac dignitas. ibid.n.7.29. & ſeqq.
Monachis ſubiecti debent eis præſtare obſequia, ibid. num.16.
Eorum prælationi, neque expreſsè, neque tacitè renunciari poteſt. ibid. n.32.
Quinam clerici ad proceſſiones cogi poſſint. tom.4. conſult. 30. n.1. & 2.
Clerici habent locum in comitijs generalibus. tom.4. conſult.79. n.1.
Clericorum animalia, quæ damnum dant, quatenus poſſint capi, ac retineri à Curia ſæculari. tom.4. conſult. 112. n.1. & 2.
Et ab ijs in flagranti repertis pœnam exigere. ibid.n.3.
Clerici reperti cum armis, canibus, & inſtrumentis venationis quatenus poſſint à miniſtris laicis expoliari. ibid.
Comprehenduntur ſtatuto directiuo. ibid.n.7.
Quid probandum, vt clericus priuilegio exemptionis gaudeat. ibid.n.10.
Clericus ſicut non poteſt contrahendo alienare ſuum patrimonium, ita nec delinquendo. tom.4. conſult.140. n.1.
An clericis ſit vetitum conducere à laicis vectigalia. tom.4. conſult.114. n.1.
Quænam negotiatio ſit illis prohibita. ibid.
Eſt ijs prohibitum conducere redditus, ac bona capituli; etiam per alias perſonas. ibid.
In minoribus gaudeant immunitate à vectigalibus. ibid. num.20.
Etiam gabellæ, vt dicitur, *de' contratti*. ibid. n.21.
Non tenentur ad vectigal ſuper paſcua animalium. ibid. num.22.
Gaudent immunitate fructuum in bonis, etiam eis donatis. ibid.n.23.
Non tenentur ad ſolutionem vectigalis carnarij. ibid. n.24.
Etiam ſi non inſeruiant Eccleſiæ, ſunt immunes ab oneribus perſonalibus. ibid.n.25.
Bona data clericis in Regno Siciliæ quomodo ſint immunia, & quando teneantur ſoluere vectigalia. ibid.n.26.
Quamuis abſentes, gaudent immunitate à vectigalibus. ibid.n.28.
Non tenentur ſoluere vectigal impoſitum ſuper frumento. ibid.n.29.
Non poteſt fieri perquiſitio in domibus clericorum à publicanis abſque licentia Epiſcopi, tom.4. conſul.122. n.9.
An clericus contra Eccleſiam ſuam, in qua beneficium obtinet, pro extraneis auocare prohibeatur. tom.4. conſult. 190. num.1.
Quid verò ſi à pluribus Eccleſijs beneficia habeat, & pro vna contra aliam poſtulet. ibid.n.2.
Num aduocare prohibitus, cauſæ tamen litigatorum conſilijs, & ſcriptis inſeruire poterit. ibid.n.3.
An qui viuunt in communi cum laicis poſſint cogi ad diuidendum ſua bona, vt colle&etur portio laicorum. tom.2. conſult.49.
Et per quem Iudicem. ibid.
Eorum famuli, & conſanguinei quatenus gaudeant immunitate. ibid. & n.3.

Cle-

Digitized by Google

Clerici percuſſor, V. *Percuſſor*.

Clerici Coniugati.

Quo priuilegio gaudeant. tom. 1. conſult. 99. n. 1. & 5.
An eorum vxores, ac filijs ſæculares gaudeant priuilegio fori. ibid. & n. 2. ac 6. & ſeqq.
Quid de filijs ſuſceptis ante promotionem ad ſacros ordines. ibid. & n. 3.
Eorum priuilegium eſt perſonale. ibid. n. 4.
Poteſt ei derogari per conſuetudinem. ibid. & n. 5.
An teneantur ad impoſitiones laicales, quæ ad capitationem imponuntur. tom. 1. conſult. 438. n. 1.
An teneantur ad ſolutionem donatiui Regij. tom. 1. conſul. 440. n. 1. & tom. 2. conſult. 42. n. 13.
An qui habitum dimiſerunt, exercueruntque militiam poſſint habitum reſumere. tom. 1. conſult. 455. n. 1.
An ſint immunes à ſolutione focularis. tom. 1. conſult. 461. n. 1. & tom. 2. conſult. 42. n. 13.
An poſſint exercere officia magiſtratus ſæcularis. tom. 1. conſult. 472. n. 1.
Qui ob paupertatem ſe exercent in agricultura, vel in alio opere, non tamen ſordido, an ſint immunes. tom. 1. conſult. 480. n. 1.
Quæ negotiatio ſit ijs licita. ibid.
An gaudeant priuilegio fori, etiam in ciuilibus. tom. 1. conſult. 489. n. 1.
Quid de priuilegio canonis. ibid.
Quibus priuilegijs gaudeant. tom. 2. conſult. 42. per totam, & tom. 4. conſult. 2. n. 7.
Quid in ciuilibus, quidue in criminalibus. ibid. n. 2. & ſeqq. & à n. 6. d. conſ. 42.
Nullo gaudere priuilegio, plurium ſententia eſt. ibid. n. 5.
In dubio præſumitur, contraxiſſe cum virgine. ibid. n. 6.
Gaudent priuilegio fori quoad perſonam. ibid.
Declarationes ſacrarum Congregationum. ibid.
Attenta conſuetudine, gaudent etiam in ciuilibus, ibidem.
Cogi non poſſunt, vt accedant ad luſtrationem, vti milites. ibid.
Neque puniri à foro ſæculari, etiam pro delictis commiſſis, quando non deferebant habitum. ibid.
Eorum vxores quo priuilegio gaudeant. ibid. n. 7.
Cauſa inter ipſos, & laicos, in qua de crimine, aut perſonali diſtrictione non agitur, ſpectat ad Iudicem laicum. ibid.
Satisfit obiectionibus. ibid. n. 8. & ſeqq.
An gaudeant priuilegio canonis. ibid. n. 10.
Non poſſunt detineri à miniſtris ſæcularibus. ibid.
Quid de praxi hiſpana ſuper hac re. ibid. n. 11.
Tenentur de iure ad ſolutionem vectigalium. ibid. num. 12.
Etiam ad ea, quæ capitatim imponuntur. ibid. & num. 16.
Quid ex conſuetudine. ibid.
Declarationes ad hoc Sacræ Congregationis. ibid.
A quibus oneribus ſint immunes. ibid.
Nullo alio priuilegio gaudere poſſunt, quàm canonis, & fori. ibid. n. 14.
Non gaudent priuilegio *Cap. Odoardus de ſolut.* ibid.
Eorum priuilegium an præiudiciale reipublicæ. ibid. n. 15.
Speculatoris, ac Ioannis Monachi ſuper hac re votum, & expoſtulatio. ibid.
Quæ requiſita habere debeant. ibid.
Cur in ijs reſtricta ſint priuilegia clericalia. ibid.
Quid ex aliquorum ſententia requiratur, vt gaudeant priuilegio fori in ciuilibus. ibid. n. 16.
Eſt ipſis permittenda aliqua honeſta negotiatio. ibid. vbi declaratio Sacræ Congregationis.
An poſſint exercere officia Magiſtratus ſæcularis. ibid. Et ad illa eligi. tom. 2. conſult. 69. n. 7. & ſeqq.
De quibus clericis loquatur *Cap. vn. de cler. coniug. in 6.* ibid. n. 17.
Quam veſtem deferre debeant. ibid. n. 18.
An vti poſſint, & quatenus veſte, qua cæteri homines vtuntur. ibid.
Non tenentur vti ijſdem veſtibus, quibus alij Clerici. ibid.
Reſſumentes habitum, poſſunt recuperare priuilegium. ibidem.
Defunctis eorum vxoribus, vel exercitio diſſentaneo relicto, acquirunt totum priuilegium clericale. ibid.
Poſſuntque ad vlteriora promoueri. ibid.
Neque eſt neceſſe, vt ab Epiſcopo, vel à Sacra Congregatione ad hoc licentiam impetrent. ibid.
Quid ſi ſint inquiſiti in foro ſæculari. ibid.
Vel reſumant habitum in fraudem. ibid.
Poſſunt recuperare priuilegium, exceptis cauſis, in quibus Iudex ſæcularis præuenit. ibid.
Quo in caſu procedatur contra eorum bona. ibid.
Declarationes Sacræ Congregationis. ibid.
Reſſumentes habitum, gaudent *Cap. Odoardus.* ibid.
Quid ſi plura delicta commiſerint. ibid.
Et irregularitatem contraxerint. ibid.
Qui cum vnica, & virgine non contraxit, eſt bigamus, atque adeò excidit ab omni priuilegio clericali. ibid. n. 20.
An id procedat in omnibus clericis. ibid.
Et an ijs ſuffragetur in hoc conſuetudo. ibid.
Quid ſi ſuper eorum bigamia diſpenſetur. ibid.
Declarationes hac de re Sacræ Congregationis. ibid.
Effectus bigamus bigamia interpetratiua, an poſſit, mortua vxore, diſpenſari per Epiſcopum, vt in ordine iam ſuſcepto miniſtret. ibid.
Quid ſi contraxit ignoranter cum corrupta per alium, putans eſſe virginem. ibid. n. 21.
Quidue ſi fuerit corrupta per ipſum ante Matrimonium. ibid.
Quid ſi contraxit cum ſecretò corrupta. ibid.
Quid de bigamo quoad alias ſpecies bigamiæ interpetratiuæ. ibid. n. 22.
Decreta varia, & reſolutiones Sacræ Congregationis ſummatim adducuntur. ibid. à n. 23. in quibus tota ferè materia de clericis coniugatis videtur abſoluta.
Clericus coniugatus, qui poſt dimiſſionem habitus, & tonſuræ pro delicto in Curia laicali fuit citatus, & in contumaciam condemnatus, ſi deinde reſumpto habitu, modò non in fraudem, Eccleſiæ inſeruiat, non poteſt à laico pro eo delicto in carcerem coniici, aut perſonaliter puniri. tom. 3. conſult. 20. n. 6. Vbi Sacræ Congregationis declaratio. & n. ſeqq.
An, & quatenus clericis coniugatis poſſit Epiſcopus concedere inhibitiones. tom. 4. conſult. 6. à n. 1.
Clerici coniugati, vt gaudeant ſuis priuilegijs, probare debent requiſita Concilij Tridentini. ibid.

Clerici ſyluatici, ſiue ſiluagij.

A quibus oneribus ſint immunes. tom. 1. conſult. 99. num. 30.
Eorum vxores gaudent priuilegio fori. ibid. n. 20.
An ſint immunes à taxa pro ſalario medici. tom. 1. conſult. 175. per totam.
Eorum priuilegia ex conſuetudine. ibid. n. 4.
An ſint immunes a ſolutione focularis. tom. 1. conſult. 461. n. 1.
An poſſint eligi in officiales, ſiue miniſtros magiſtratus ſæcularis. tom. 1. conſult. 477. n. 1.
An ſint immunes ab hoſpitatione militum. tom. 2. conſult. 32. n. 9. & conſult. 64. n. 13.
An, & quatenus gaudeant immunitate à vectigalibus, & exemptione à foro ſæculari. tom. 2. conſult. 64. à n. 1.
Decreta in hac re Sacræ Congregationis. ibid. n. 2. 4. & ſeqq.
An ſint perſonæ Eccleſiaſticæ. ibid. n. 1. & 3. ac 22.
Standum conſuetudini in eorum immunitatibus. ibid. num. 3.
Conſtita legitima conſuetudine, gaudent immunitate à collectis. ibid. n. 4.
Eximuntur ab onere ſæculari. ibid. n. 5.
Gaudent eiſdem priuilegijs, etiam Sede Epiſcopali vacante. ibid. n. 6.
Attenta conſuetudine, gaudent priuilegio capitationis. ibid. n. 7.
Gaudent priuilegio fori. ibid. n. 8.
Et immunitate ab oneribus realibus, & miſtis, ſuppo-

Digitized by Google

poſita conſuetudine , ibidem num. 9.
Ac immunitaribus ex conſuetudine. ibid.n.10.
Non poſſunt conueniri coram Iudice laico. ibid. o.11.
Poſſunt eligi ex nobilioribus ciuitatis , ſed non decet . ibid. n.12.
Tenentur ad taxam pro ſtipendio medici, refectione pontium,viarum, &c. niſi obſtet conſuetudo. ibid.n.14.
Non ſunt immunes ab oneribus fiſcalibus, niſi adſit conſuetudo. ibid.n.15.
Quoad eorum nomerum qoid ſeruandum. ibid.n.16.
Quid etiam quo ad cętera. ibid. n.17.
Eorum filijquatenus gaudeant priuilegio fori. ibid. n.18. & ſeqq.
Eorum exemptio eſt à Romano Pontifice. ibid.n.23.
Nequeunt Principes eorum immunitati , atque exemptioni derogare. ibid.

Clerus.

Quomodo concurrere debeat ad contributionem pro neceſſitatibus Reipublicæ. tom.3. conſult.15. à n.23.
Eius nomine qui veniat. ibid.n.34.
Quo pacto dicatur relictum arbitrio cleri ad contribuendum. ibid.
Et diuitem , & copioſom eſſe , ſaluberrimum eſt Reipublicæ. ibid.n.81.
Habet locum in Comitijs generalibus. tom.4. conſult. 79. num.1.

Coactio.

Nequit ius facere. tom.1. conſult.52.n.6.

Coadiutores, *Coadiutoria*, *Coadiuti*, V. *Epiſcopus*.

Coadiutores, quando interueniunt canonici coadiuti, nequeunt capitulis intereſſe. tom.1. conſult. 360. n.1.
An, & quatenus Archiepiſcopis, & Epiſcopis concedendus ſit coadiutor, vel ſuffraganeus. tom.4. conſult. 136. à num.1.
Coadiutoria cur inducta. ibid.n.1.& 2.ac 6.
Et ex quibus cauſis. ibid.n.2.
Qualitates coadiutoris. ibid. n.4.
Quando concedendus ſuffraganeus. ibid.n.5. & ſeq.
Attendenda in hoc obſeruatio. ibid.n.7.
An Coadiutor canonici admitti debeat poſt turnum omnium Canonicorum ad cantandum Miſſas ſolemnes , dum Canonicus proximus ſolet, ac vult ſupplere. tom.4. conſult.185.à n.1.
An idem Coadiutor poſt turnum omnium Canonicorum debeat admitti ad functiones in decantatione litaniarum, & huiuſmodi. ibid. n.9.& ſeqq.
An functiones quædam in diuerſis Eccleſijs poſſint fieri in habitu canonicali à Coadiutoribus, vti ſingulis inuitatis. ibid.n.11.& ſeqq.
In quo loco ſedere debeat Coadiutor , viuente Coadiuto. ibid.n.20.
Vbi poſt obitum Coadiuti. ibid.n.25. & n.28. & ſeqq.
Forma Coadiutoriæ inſpicienda. ibid.n.1.& 22. & ſeq.
Quæ facultas per eam detur. ibid.n.2.
Differentes inter Coadiutores dignitatum , & Canonicorum. ibid. n.3.
Facultas Coadiutoriæ circa quæ verſetur. ibid.n.4.
Coadiutoris officium in quibus locum habeat. ibid. n.5. & ſeqq.
Coadiutores Canonicorum poſſunt intereſſe Choro, & diuinis officijs,& iam quando Canonici Coadiuti iotetſunt. ibid. n.40.
Quando lucrentur diſtributiones quotidianas. ibid.
Coadiutoria quando Epiſcopis danda. tom.4. conſult.137. à num.1.

Cæleſtini, V. *Abbates*.

Cæleſtia, *Corpora*.

Eorum virtus. tom.1.conſult.246.n.2.& ſeqq.

Cœmeterium.

Pollutum à quo reconciliandum. tom.1. conſult. 156. num.9.
An veniat nomine Eccleſiæ. tom.1.conſult.170. n.5. 7. 14. & ſeqq.
Cœmeterium ſacrum , in quo fuit ſepultus excommunicatus,quatenus remaneat pollutum.tom.2.conſult.59.n.10.

Cærimonia, V. *Ritus*.

Cœremoniarum Magiſtrorum aſſertionibus an ſtandum ſit. tom.1.conſult.105. n.11.
Eorum actus quatenus probant. ibid.n.50.

Cœremoniale, V. *Conſuetudo*.

Cœremoniale Romanum , facit ius commune. tom.1. conſult.7. n.17.
Debet ſeruari,vt lex. ibid.n.27.
Eius præſcriptum de ſedibus laicorum in Eccleſia. ibid. num.23.
An deroget coofuetudini immemorabili . ibid. num.24. & ſeqq.
Antiquo,quæ fides debeatur. tom.1.conſult.105.n.21.
Conſuetudines contra cœremoniale an reprobatæ. tom. 4. conſult.4. n.6.
Vel ſublatæ. tom.4.conſolt.29.n.15.& conſult.104.n.15.
Quid de conſuetudine immemorabili . tom. 4. conſult. 25. oum.12.
Obtinet vim legis. tom.4. conſolt. 26 num. 8. & coofult. 144. num.1.
Eſt ab omnibus obſeruandum. tom.4. conſult.29. num. 1. & 14.
Etiam donec probetur immemorabilis. tom.4. conſult.93. num.9.& ſeq.
Quomodo id procedat. tom.4. conſult.94.n.11. & 13.
Habetur , tanquam lex ſcripta , & ius commune. tom.4. conſult.29.n.14.
Sententiæ contra ipſum prolatæ ab Epiſcopis , ſunt irritæ . tom.4.conſult.30.n.15.& ſeq.
In quibus Eccleſijs aliquando non habet locum. tom.4. conſult.35.n.32.& ſeq.
Allegatur pro deciſione cauſarum. tom.4. conſult.90.n.5.
Noo tollit conſuetudinem rationabilem , & immemorialem. tom.4.conſult.93.n.2.
An dari poſſit de illius non vſu. ibid. n.6.
Contra ipſum,Epiſcopus nequit diſponere. tom.4. conſult. 144. num. 1.
Quatenus contra cœremoniale non attendatur præſcriptio, niſi immemorabilis. tom.4.conſolt.96.n.6.

Cohabitatio, V. *Matrimonium*.

Coitus.

Coitus cum commatre à Clerico habitus , qua pœna puniendus. tom.1. tota conſult. 117.
Eſt crimen inceſtus. ibid. n.1.

Collatio.

Collatio ſcripturarum, quæ facta eſt à ſolo Notario deputato,an ſit legitima, etiam in cauſa Canonizationis Sanctorum. tom.1.conſult.212. n.1.& 2.
An debeat conſtare , quòd cœpta in præſentia Iudicis, coram eodem fuerit continuata,& terminata. tom.1. conſult. 232.n.1.

Collecta, V. *Taxatio*, *Gabella*, *Tributum*, *Vectigal*.

Quomodo imponendæ. tom.1.conſolt.142.n.2.
An imponi poſſint rebus Eccleſiaſticorum à poteſtate laica. tom.2.tota conſult.30.
Regulariter cur præſtentur. ibid.n.6.
Ex quibus exigi queant. ibid.n.7.

Cur,

Digitized by Google

Index Rerum.

Cur, & in quas perſonas imponantur. ibid. n.9.
Per earum impoſitionem ſecreta rei familiaris deteguntur. ibid. n.10.
Quomodo imponendæ. ibid.
Et a quibus. ibid. n.11. & 12.
Ex earum iure, ius ſuperioritatis probatur. ibid. n.12.
An forenſes ab earum onere præſtandarum ſint liberi. ibid. n.13.
An præſtandæ ob protectionem. ibid. num.14.
Quatenus pro parte fructuum, quæ ruſtico, colono, conductori, aut Emphyteutæ bonorum eccleſiaſticorum adoenit, poſſint à Principibus laicis imponi, vel exigi. tom.2. conſult.50. à n.1.
In quo principaliter fundentur. ibid. n.2.
Ad earum ſolutionem non tenetur colonus prædiorum, ſed Dominus. ibid.
Eſt onus perſonale. ibid. n.3.
In illis exigendis an ſeruanda conſuetudo. ibid. n.7.
Impoſitæ pro habitatione ſunt merè perſonales. ibid. n.11.
Sunt actus iuriſdictionis. ibid. n.13.
Quatenus ad eas eccleſiaſtici teneantur. ibid. & n. ſeq.
Collectarum natura, atque indoles. ibid. n.18.
An ſtatui poſſit, quòd collectæ ſint tributa. ibid.
An reuera omnes collectæ ſint onera realia ibid. n.43.
Ab eis ſunt immunes eccleſiaſtici, tom. 3. tota conſult.26.
Præcipuè regulares. ibid. à n.9. Vbi quid de eorum animalibus.
In earum materia attenditur concordia. ibid. n.10.
Quid ſint, & qua ratione imponantur. tom. 4. conſult. 2. n.10.

Collegiata Eccleſia, V. Capitulum, & Eccleſia.

Primæ dignitates in collegiatis Eccleſijs quatenus conferri ſoleant ſolis Doctoribus. tom.4. conſult.36. n.28.
Quot perſonæ eam conſtituant. tom.4. conſult.91. n.2.
Quatenus dicatur habere dignitatem. tom. 4. conſult. 159. n.2.

Collegium.

Quid ad ſuam perfectionem requirat. tom. 1. conſult. 179. n.18.
Collegij de propaganda fide Domus gaudet immunitate. tom.1. conſult.452. n.1.

Colonus.

Coloni bonorum Eccleſiaſticorum an ligentur edicto ſeculari. tom.1. conſult.49. n.3. & tota conſult.166.
Quoad perſonam cui ſubijciantur. ibid. n.16. & 19.
Quid ſi conueniantur ratione bonorum Eccleſiæ. ibid.
An ſubijciantur collectis. ibid. n.18.
Iuſſi an teneantur ire ad bellum, & ſeruire in alijs functionibus pro ſeruitio Principis. tom. 1. conſult. 466. n.1.
An ſint propriè coloni, qui vocantur *Mezaroli*. ibid.
Delicta eorum famulorum, an & quando cognoſci debeant in foro eccleſiaſtico. tom.1. conſult.469. n.1.
Coloni, alijq; habitatores in domibus ruralibus Commendæ Hieroſolymitanæ, ſi deliquerint, an poſſint ab Ordinario puniri. tom.2. tota conſult.23.
Bonorum eccleſiaſticorum quatenus pro eorum portione vectigal pendere debeant. tom.2. tota conſult.50.
Bona eccleſiaſtica ſunt etiam ex perſona colonorum immunia. ibid.
Quatenus poſſint à Dominis prædiorum repetere, quod ſoluerant. ibid.
Non tenentur ſubire onera pro fructibus portionis colonicæ. ibid.
Colonus partiarius, quis dicatur. ibid.
An pars illa fructuum, quæ pertinet ad colonum, cenſeri debeat iure eccleſiaſtico. ibid. n.3.
Vera ſententia. ibid. à n.4.
Quando immunes. ibid.
Quid quoad onera impoſita ratione collectionis. ibid.
Eorum diuerſa genera. ibid. n.5.
Qui adſcriptitij. ibid.
Ij ſunt immunes. ibid.
Gaudentque immunitate Clericis, & Eccleſiæ conceſſa. ibid.
Declaratio in hac re Sacræ Congregationis. ibid.
Iuſſi, quatenus teneantur ire ad bellum. ibid.
Qui ſint coloni liberi. ibid. n.6.
Quatenus ij ſint immunes. ibid.
Sacræ Congregationis declaratio. ibid.
Affictuarij, ſiue numarij, vel partiarij bonorum Eccleſiaſticorum gaudent immunitate. ibid. Vbi variæ declarationes Sacrarum Congregationum.
Coloni partiarij Cardinalium gaudent immunitate. ibid.
Partiarij an propriè ſint coloni. ibid.
Sunt immunes ab oneribus aſſociandi cuſtodes agrorum. ibid.
Item ab oneribus perſonalibus, & realibus ibid. & quatenus. ibid.
An poſſint adſtringi à Magiſtratu laico ad munia perſonalia, & ſordida. ibid.
Vbi declarationes Sacræ Congregationis.
Litteræ ſuper hac re Pontificio iuſſu ſcriptæ. ibid. n.6.
In quibus tota fermè hæc materia diſcutitur, ac deciditur. ibid.
Quid ſi extaret conſuetudo collectandi colonos pro parte colonica. ibid. n.7.
Quid de colonis affictuarijs. ibid.
Coloni conductitij, qui ſint, & qua immunitate gaudeant. ibid. n.8.
Quinam ſint coloni conductores, quinam etiam fictabiles dicantur. ibid. n.9.
An ij gaudeant immunitate. ibid.
Quid de colonis conductoribus in Emphyteuſim. ibid. n.10.
An teneantur ad onera impoſita pro habitatione, ſiue pro ciuilitate. ibid. n.11. & 16. Vbi declaratio Sacræ Congregationis.
Non deſinunt per coloniam Eccleſiaſticorum eſſe ciues. ib.
Quidue ſi agatur de colonis temporalibus. ibid. n.12.
Qui ſint exempti à iuriſdictione laica. ibid.
Decreta, & declarationes Sacrarum Congregationum. ibid. à n.17. vbi varij caſus ad rem compendio reſoluuntur.
An, & quatenus coloni Eccleſiæ, Cardinalium, Epiſcoporum, & Clericorum gaudeant priuilegio fori. tom.2. tota conſult.51.
Quandiu gaudeant fori priuilegio. ibid. n.10.
Et in quibus delictis. ibid. n.12.
Declarationes ad id Sacræ Congregationis. ibid. n.12.
Quid de colonis partiarijs Cardinalium. ibid.
Quidue de colonis Clericorum, aliorumq; Eccleſiaſticorum in Ciuilibus. ibid.
Quid in Criminalibus. ibid. vbi Sacræ Congregationis declaratio.
Quas conditiones habere debeant, vt gaudeant fori priuilegio. ibid.
An delicta famulorum inſeruientium colonis Menſæ Epiſcopalis, ſiue Eccleſiaſticorum, cognoſci debeant à foro laico. ibid.
Quatenus coloni, etiam Eccleſiaſticorum, gaudeant fori priuilegio. ibid.
Plura in hanc rem Sacrarum Congregationum decreta producuntur. ibid. à n.13. Vbi etiam de famulis, & familiaribus eccleſiaſticis.
Eorum filij quatenus gaudeant priuilegio fori. tom.2. conſult.64. n.21.
Colonis partiarijs Clericorum an Epiſcopus, & quatenus concedere poſſit inhibitiones. tom.4. conſult.7. à n.1.
Quatenus gaudeant priuilegio fori. ibid.
Quid de colonis Menſæ Epiſcopalis. ibid.

Color.

Color habitus B. Virginis. tom.4. conſult.50. à n.1.
Cœruleus. ibid. n.2.
Niger. ibid.
Eius ſignificatio. ibid. n.4.
Non mutatur in Deiparæ habitu. ibid. n.4. & ſeq.

Digitized by Google

Index Rerum.

Comitia.

Quibus nominibus appellata. tom.4. conſult.79. n.1.
Qui ad ea conuocentur. ibid.
Decreta in ijs facta cenſentur facta à toto populo. ibid. n.2.
Omneſque obligant. ibid.
Etiam Prælatos. ibid.
Quinam intereſſentes egeant mandato. ibid. n.3.
In quibus rebus repræſentent totum Regnum. ibid. n.13.
Et an quo ad eccleſiaſticos, ibid. n.14. & ſeq.
Et quoad res eccleſiaſticas. ibid. n.1.

Commemoratio V. *Miſſa.*

Commenda.

Commenda, cui eſt annexa cura animarum, non mutat ſtatum. tom.1. conſult.86. n.1.4.
Reputatur tanquam beneficium ſimplex. ibid. n.5.
Quibus conferri poſſit. ibid. n.7.
Perpetua differt à regulari ordinis Monaſtici. ibid. n.26.
Quid ſi ſit de Grantia alterius Monaſterij. ibid. n.29.
An excuſet à reſidentia. ibid. per totam, præcipuè n.38.
Quando in ea ſit facienda mentio qualitatis curæ. tom. 1. conſult.141. n.5.
Per ipſam, quo pacto inducatur tacita diſpenſatio. ibid. n.7.
An habens beneficium in commendam perpetuam, poſſit ordinari ab Epiſcopo Diœceſis, in qua dictum beneficium obtinet. tom.3. conſult.13. n.7.
Eſt titulus canonicus. ibid.
Quid de commenda temporali. ibid.

Commendatarius, Commendatarij.

Commendatarius, qui habet curam animarum, quatenus teneatur ad ſacros ordines promoueri. tom.1. conſult.19. à n.1.
Datariæ praxis hac de re. ibid. n.2.
Non tenetur ad perſonalem reſidentiam. ibid. n.3. conſult. 86. à n.1.
Retinet iura veri titularis. ibid.
Intrat in naturam ſubrogati. ibid. n.4.
Eſt immunis à concurſu. ibid. n.7.
Eſt capax alterius beneficij incompatibilis. ibid.
Poteſt animarum curam per alium exercere. ibid. 28.
Si illam exerceat eſt actus merè facultatiuus. ibid. n.20.
Reſpondetur obiectionibus. ibid. à n.20. & à n.34.
Quomodo abſint à ſuo conuentu. tom.2. conſult.21. n.13.
Sunt ordinarij in ſuo Prioratu, & Commenda. ibid.
Poſſunt ſuam iuriſdictionem delegare. ibid.
Eorum Vicarij, ſiue Cappellani quo pacto ſubijciantur Ordinarijs quoad exercitium curæ animarum, eorum commendis annexæ. ibid. per totam.
An cura animarum poſſit actu, vel habitu penes eos exiſtere. ibid. n.15.
Eorum commendæ habent ſua ſepta. ibid. n.20.
Eorum Miniſtri, Procuratores, & familiares quando ſubiaceant iuriſdictioni Ordinariorum. tom.2. tota conſult. 22.
Quid de eorum colonis, alijſque habitantibus in domibus ruralibus commendæ. tom.2. conſultat.23. per totam.
Quatenus poſſint approbare confeſſarios. tom.2. conſult.26. n.4.
An queant litteras dimiſſorias concedere. ibid. n.25.

Commendatitia.

Litteræ commendatitiæ à quibus concedi poſſint. tom. 3. conſult.8. n.3.
A quibus concedendæ. tom.3. conſult.13. n.13.
Quæ ſint. ibid.
Ex quibus diſtinguantur à dimiſſorijs. ibid.
Obtinens indultum à Sede Apoſtolica, vt promoueri poſſit ab Epiſcopo non ſuo, an poſſit eo vti, ſi non habeat commendatitias ſui Ordinarij. ibid. n.14.
Pœnæ contra aliter promotum. ibid.
An id locum habeat in prima tonſura. ibid.

Commendatores.

Commendatores ordinum militarium, an poſſint retinere, & in carceres conijcere ſacerdotes ſeculares ad curam animarum à ſe deputatos cum approbatione Ordinarij in Eccleſijs parochialibus ſuorum ordinum ob cauſas ad dictam Curam pertinentes. tom.1. conſult.173. à n.1.
An ijs poſſit Epiſcopus demandare monitionem, vt tanquam excommunicati, abſtineant. ibid. à n.6.
A quonam eorum delicta ob dictas cauſas cognoſci debeant. ibid. à n.11.
Eorum iuriſdictio contra quos locum habeat. ibid. n.3.

Commiſſarius, V. *Nuncius.*

Commiſſarius Nuncij Apoſtolici non poteſt abſoluere à cenſuris. tom.2. conſult.59. n.30.

Commiſſio.

Commiſſionis ſimplici enunciatiuæ quatenus ſtandum ſit. tom.1. conſult.249. à n.1.
Ex cauſarum commiſſione an probetur prima dignitas in Eccleſia. tom.4. conſult.36. n.27. & ſeq.
Cuinam fieri ſoleat à Pontifice. ibid. n.28.
Eius commiſſio ſignata quid operetur. tom.4. conſult.68. à n.2.
Quid requiratur, vt executioni demandetur. ibid. n.11.

Communio Sacra, V. *Eucharistia.*

Communitates.

Clericorum nihil habent diſcrepans ab honeſtate. tom.1. conſult.87. n.23.

Commutatio, V. *Congregationes.*

Commutatio fundationum collegiorum, aliarumq; rerum ad pias cauſas eſt ex reſeruatis Summo Pontifici. tom.4 conſult.146. n.1.
In eis vltima voluntas teſtatorum eſt omnino in ſpecie ſeruanda. ibid.
An id facere poſſint Legati à Latere. ibid. n.3. vel collegium Cardinalium. ibid.
Saltem in melius. ibid. n.3.
Quomodo id poſſit Summus Pontifex. ibid. n.4.
Et ſupremus Princeps. ibid.
Quomodo fieri debeat. ibid. & n.12.
Sine cauſa an ſit valida. ibid. & n. ſeq.
Malè audit. ibid. n.15.

Comparatiuum.

Supponit exiſtentiam poſitiui. tom.1. conſult.1. n.19.

Complices.

Laici in delicto cum Clericis commiſſo poſſunt puniri à Iudice Eccleſiaſtico. tom.1. conſult.481. n.1.

Comprehenſio V. *Lex.*

Comprehenſio legis quando locum habeat. tom.1. conſult. 146. n.18.
Etiam in pœnalibus. ibid. n.19. & 30.

Compromiſſum.

Compromiſſum in electione, vt ſit validum, quid præcipuè requiratur. tom.1. tota conſult.100.
Inter Clericos an fieri poſſit in laicum. tom.2. conſult.45. n.3.

An

Digitized by Google

An in compromiſſo, atque laudo in materia proceſſionum, inter Parochos, & Regulares, ſiuè ſodalitates laicorum, requiratur authoritas ſuperiorum. tom.3. conſult.46.n.1, & ſeqq.
Quid ſi laudum ipſum fuerit vnanimiter mutua ſtipulatione acceptum. ibid. n.2.
Quando habeat vim rei iudicatæ. ibid,
Dicaturq; cum effectu tranſactio. ibid,
Tenor laudi attendendus. ibid.
Eius obſeruatio ex quibus approbetur. ibid.n.5.
Factum bona fide ſuper re dubia, quomodo obliget. ibid. n.6.
Quæ cauſa ſufficiat pro valore compromiſſi. ibid.n.7.
Quomodo conſtare debeat. tom.4.conſult.84.n.2.
Quid ſi contineat præiudicium Eccleſiæ. ibid.
Et fuerit obſeruatum triginta, vel quadraginta annis, ib.n.4.

Conceſſio.

Conceſſio vnios quatenus ceoſeatur extendi ad omnia, ſine quibus, fruſtra illud concederetur. tom.1. conſult.193.n.5. & ſeq.
Conceſſio per modum priuilegij, quomodo accipienda. tom. 2.conſult.6.n.2.
In exorbitante non expreſſum ceoſeotur excluſum. tom.2. conſult.34.n.23.

Concilium.

Concilium Diocæſanum oon poteſt condere leges contrarias iuri communi. tom.1. conſult.425. n.1.
Concilium Tridentinum ad quem pertineat declarare. tom. 1.conſult.1.n.50.& ſeq.& conſult.82. n.12.
Quodlibet eius caput an habeat decretum irritans. tom. 1. conſult.137.n.5.& tom.4.conſult.3.n.12.
Dat formam Matrimonijs. tom.1.conſult.151.n.20.& 21.
Eius forma an poſſit per æqoipollens adimpleri. ibid.n.20.
Eius publicatio, quo pacto facienda. ibid.n.25.
Mos olim in Concilijs ſeruatus circa Romani Pontificis litteras. tom.2.conſult.56. n.18.
Vt derogetur Concilijs, debet fieri eorum expreſsa mentio. tom.4.conſult.3.n.4.& conſult.211.n.18.
In materia Sacrorum Rituom non attenditur diſpoſitio Concilij Prouincialis. tom.4. conſult.23.o.8.
Quinam locus nobilior in Concilijs, tom.4.conſul.36.n.2.

Concionator, V. *Prædicator*.

Concordia, V. *Tranſactio*.

Quid ea ſit. tom. 1. conſult.102.n.2.
Quomodo differat à pace. ibid.
Quæ concordiæ circa beneficia reuocatæ. tom. 3. conſult. 30.n.3.
Quæ circa præcedentias. tom.3.conſult.63.n.2.
Concordia iurata an ſub geoerali conſuetudinum derogatione præſumatur abrogata. tom.4. conſult.26. n.11. & ſeq.
Abſque ſpeciali mandato in Procuratore eſt irrita. ibid. n. 12.
Non poteſt plus operari quàm conſuetudo. ibid.
An inter eccleſiaſticos liget ſucceſſores. tom.4. conſult.27. o.9.
Quid in materia præeminentiarum. ibid. n.4.

Concubinarius.

Quomodo contra concubinarios procedendum. tom.3.conſult.38.o.4.

Concurſus, V. *Examen*.

Concurſus parochialis forma in quibus cooſiſtat. tom.1. conſult.1.à n.3.
Qui contra illam opponere poſſit nullitatem. ibid.n.6.
Non irritatur, ſi ad eum deſcriptus non venerit. ibid. n.7.
Eſt inductus faoore Eccleſiæ. ibid.n.8.
Eius cauſa finalis à Sacro Concilio Tridentino expreſſa. ibid.n.11.
Quatenus ei ſatisfiat. ibid.
An in eo poſſit omitti, vel contemni minus digous. ibid n.12.
Vel oon naturalis Regni, aut loci. ibid.
Quid tantùm de eius forma eſſe cenſeatur. ibid. n.25.
Requiritur pro forma in prouiſione parochialis. ibid. n.28.
Quomodo vitietur. ibid. n.35.
Quo item modo renunciari poſſit. ibid. n.40.
Eius forma eſt præciſa, non ad effectom. ibid. n.36.
Quam ob cauſam inductus. Ibid. & n.40.
Reſpicit fauorem publicum. ibid.
Debet omnes admittere, donec conſtet, non eſſe admittendos. ibid. n.42.
Contra eius nullitatem quis dicere poſſit. ibid. n.43.
Debet fieri coram examinatoribus, qui præſtiterant iuramentum. tom.1.conſult.13.n.3.
Quid in eo conſiderandum, tota conſult.118.n.1.
Magis litteratus an præferendus alij, cuius mores ſunt noti. ibid.n.2.
Licet præferre illum, qui eſt de gremio Cleri. ibid.n.3.
Qui præferendus. ibid. 5.
An licitè poſſit omitti dignior. ibid.o.6.
Electio minus digni, an valida in foro externo. ibid.
Quomodo ſubſtineatur. ibid.
Ordinarij iudicio, an, & quatenus hac io re ſtandom ſit. ibid. n.7. & 12. ac ſeqq. Vel ab eo appellandum. ibid. & n.8.
Excluſus, vt obtineat, quid docere debeat. ibid.n.8.
Originarius minus dignus præferendus alienigenæ digniori. ibid. n.9.
Familiaritas Ordinarij an obſtet electo. ibid. n.11.& 13.
Ad comprobandum, quempiam eſſe doctiorem, quid requiratur. ibid.n.11.
Ao ſit inualidus, oon adhibitis omnibus examinatoribus ſynodalibus. tom.1. coosult.420. n.1. & conſult.421.& 432. o.1.
An Concurſus, io qoo cum examinatoribus ſynodalibus intereſt aliquis, qui non eſt examinator, iſque poſt exameo interrogat honoris tantùm cauſa, nec dat ſuffragium, neque ſubſcribit, ſit validus. tom.3.conſult.21. per totam.
Quid ſi interſint plures examinatores, ſed non interſunt ſaltem tres ex examinatoribus ſynodalibus. ibid. n.1.
Quid ſi, præter tres examinatores ſynodales, interueniat quartus non ſynodalis, qui examinet, & det ſuffragium, ſicut & alij. ibid. o.2. & ſeqq.
Eius forma. ibid.
Poteſt fieri abſque ioteruentu ootarij. ibid. n.9.
Cui competat publicare ſuffragia, eaqoe computare. ibid.
Sacræ Congregationis declaratio. ibid. n.11.
Clauſula *ſine præiudicio concurſus, iam abſoluti*, quid operetur. ibid.n.12.
Quando ſit illi locus. tom.3.conſult.56.n.8.
Ao in concurſu parochialium poſſit Epiſcopus, vel eius Vicarius Generalis accedere habenti paritatem vororum, omiſſo habente vltra dimidiam. tom. 1. conſult. 125. à n. 1.
Quando poſſint accedere. ibid. n.2.
Et habere ſuffragium in concurſu. ibid. & n.6. & 7.
Quinam in concurſu ſit inſtituendus. ibid.
Quando ſit locus gratificationi. ibid.n.2.
In concurſu ao poſſit dari paritas. ibid. o.3.
Quid requiratur, vt quis in concurſu dicatur approbatus. ibid.
Acceſſio io concurſu quando augeat oumerum. ibid.n.4.
Epiſcopo, ac eius Vicario oon competit in concurſu votum deciſiuom. ibid.
Quid de electione. ibid.n.5.
Acceſſio quando detur, & quando electio. ibid. & n.7.
Quando dicantur omnes io concurſu approbati. ibid.
In concurſu Parochiali qoo pacto interponi debeat appellatio ab irratiooabili iudicio Epiſcopi. tom.4. conſult.149. à n.1.
Grauamen examinatorum in ipſo. ibid. n.6.

Index Rerum.

Argumentum ſcientiæ in eo ex quotuplici experimento deſumatur. ibid.n.7.

Conditio.

Conditio turpis non dicitur poteſtatiua. tom. 1. conſult. 111. n.17.
Quotuplex. tom.1.conſult.128.n.7.& 14.& 15.
Conditionis ſuſpenſiuæ virtus. ibid. & numeris ſeqq.
Conditio eſt cauſa finalis diſpoſitionis. tom.1.conſ.497.n.1.
Conditio reſolutiua. ibid.
Quando habeatur pro impleta, tom.4.conſult.137.n.2.& 3.

Conductor.

Conductores rerum Eccleſiaſticorum an gaudeant priuilegio fori. tom.1.conſult.97.n.2.
Quid ſi conueniantur ſuper re eccleſiaſtica, quam ipſi habent. ibid.n.3.
Tenentur ad damna data ab animalibus eccleſiaſticorum. ibid.n.4.
Quatenus id procedat. ibid.n.5.& ſeqq.
Conductores bonorum eccleſiaſticorum an teneantur pro ſua portione ad collectas. tom.2. tota conſult.50.

Confeſſio, V. *Solkcitatio*, *Regulares*.

Confeſſioni, quæ fit à reis in materia immunitatis, an, & quatenus ſtandum ſit. tom.1.conſult.172.n.6.
Facta coram Iudice incompetenti, etiam ratione materiæ, non releuat. ibid.
An ad valorem confeſſionis Sacramentalis requiratur dolor ortus ex amore Dei ſuper omnia. tom.1.conſult.182. n.4.fol.261.
Confeſſionem Sacramentalem quis audire poſſit. tom.2. conſult.26.n.4.
Confeſſionis propria virtus. ibid.n.10.& conſult.53.n.4.
Confeſſio vulnerati, vel offenſi quando faciat fidem. ibid. num.18.
An confeſſio pueri ob iactatam apud ſuos coætaneos magiam, & nocturnos ſagarum conuentus, attendi poſſit. tom.4. conſult.193.à n.3.
Quando ſtari debeat ſoli confeſſioni delinquentis.ibid.n.10.
Et quando ſufficiat ad condemnandum. ibid.

Confeſſor, V. *Miſſionarij*, & *Regulares*.

Confeſſores tam ſæculares, quàm Regulares, an poſſint virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à caſibus, & cenſuris Epiſcopo reſeruatis. tom.1.conſult.292. à n.1.
Qui teneantur adire Congregationem caſuum conſcientiæ. tom.1.conſult.417.n.1.
Confeſſatio atteſtanti de ſanctitate alicuius ſerui Dei an credatur. tom.4. conſult.42.n.49.
Pro canonizatione Confeſſorum an requirantur miracula in eorum vita. tom.4.conſult.81.à n.1.
Quænam miracula pro eorum canonizatione ſufficiant. ibid. n.3.
Eorum vita qualis eſſe debeat. ibid. & n. ſeq.
An in eis requirantur copulatiuè probatio virtutum, & miraculorum. ibid.n.5.
An confeſſarius, filiam ſpiritualem cognoſcens puniatur in S.Officio. tom.2. conſ.70.

Confines, V. *Diœceſis*.

Confirmatio.

Confirmatio in forma ſpecifica, quid operetur. tom.1. conſult.89.n.6.
Quid ex certa ſcientia. ibid.
Confirmationis,& pacti vinculum. tom.3. conſult.30. n.3.
Eius virtus in concordijs. ibid.
In forma communi, & ſpecifica, earumque vis. ibid. Vbi Sacræ Congregationis declaratio.
Quar lo dicatur facta ex certa ſcientia. ibid. & tom.3. conſult.49.n.6.
Ad præſumendam confirmationem Apoſtolicam quot anni ſufficiant. tom.4. conſult.56. n.4.
Quid in ijs, quæ ſunt præter ius. ibid.
Ex quibus præſumatur. ibid.n.5.
Confirmationis Apoſtolicæ virtus. tom.3.conſult.49.n.8.
Confirmatio, vt ſit valida, quid requiratur. tom.4. conſult. 79.n.17.
Eius natura. tom.4.conſult.195.n.9.
Quando non tollat nullitates. ibid.n.13.
Quænam indigeant confirmatione Apoſtolica in forma ſpecifica. tom.4.conſult. 205.n.8.& 29.
In quibus priuilegijs confirmatio in forma ſpecifica locum habeat. ibid.n.9.
Cur dicatur confirmatio ex certa ſcientia. ibid.
Confirmationis effectus. ibid.n.16.

Confirmationis Sacramentum.

Qui non ſuſceperit Sacramentum confirmationis an poſſit eſſe Patrinus. tom.1. conſult.10.n.1.
Tenens in illo ſpiritualem cognationem contrahit. ibid.
Eius effectus non ſuſpenditur, quando actus tenendi eſt irritus. ibid. n.2.

Confœderatio, *Confœderatus*.

Prima confœderatio præfertur ſecundæ. tom.3. conſult.6. n.36. vbi exempla.
Compluribus confœderatus, ſi illi inuicem bellum gerant, cui adeſſe oporteat. ibid. n.39.

Confratres.

Confratres ſodalitatum vbi ſepeliendi. tom. 1. conſult.17. num. 18.
Eorum cauſæ in quo foro agitandæ. tom.1. conſ.157. à n.1.
Eorum confraternitates quomodo teneantur ad taxam ſeminarij. tom.1.conſult. 294. n.1.
Poſſintque ad id compelli. tom.1.conſult.295.n.1.
Confratres ordinis Mendicantium an poſſint impediri ab Epiſcopis, ne eleemoſynas quærant. tom.1. conſ.296.n.1.
Quatenus poſſint cogi ad proceſsiones publicas. tom.1. conſult.307.n.1.
Nequeunt abſque facultate iuris ſepeliendi, ac ſine interuentu Parochi ſepulturam defunctis in ſuis oratorijs dare. tom.1.conſult.337.n.1.
An teneantur pro rata contribuere Epiſcopo viſitanti. tom.1.conſult.387.n.1.
Vſurpantes iuriſdictiones, ſeu fructus & cœtera Parochorum, ſunt excommunicati. tom.1.conſ.431.n.8.
Cauſæ, etiam mercedum, contra ipſos motæ, an ſpectent ad forum ſæcularem. tom.1.conſult.462.n.1.
Eorum domus, ſiue ædiculæ in clauſtris Regularium poſitæ an gaudeant immunitate. tom.1.conſult.475.n.1.
An, & qua pœna puniri poſsint confratres, vel conſules alicuius artis, qui deleuerint decreto publico aliquos è libro confraternitatis, vel artis, ac deinceps memoriam abolitionis inciderint in marmore, parieti ſuæ confraternitatis, vel publicæ plateæ affixo. tom.4.conſ.118. à n.1.
Confratres, non electa ſepultura, vbi ſepeliendi. tom.4 conſ.216. n.1.

Confraternitates, V. *Sodalitates*.

Confraternitates laicorum an, & quatenus ſubijciantur poteſtati laicæ; tom.2.conſult.47.n.7.
In compromiſſo, atque laudo inter Parochos, & confraternitates laicorum an exigatur ſuperioris authoritas. tom. 3. conſult.46. à n.1.
An poſſint cogi ad proceſſiones ordinarias. tom. 4. conſ.4 num.12.
Quid ſi extare lex ſynodalis, vel conſuetudo. ibid.
Quatenus erigi poſſint in eadem ciuitate, alioue loco cum eiſdem functionibus, habitu, & inuocatione, & aggregari Archiconfraternitatibus Vrbis. tom.4. tota conſ.18.
Earum abuſus emendati. ibid. n.1.
Earum aggregatio quomodo facienda. ibid. n.2.
Quid de Confraternitate Sanctiſſimi Sacramenti, & Doctrinæ Chriſtianæ. ibid. n.12.

Ea-

Digitized by Google

Earum Origo. ibid.n.13.
Et ex eis mala. ibid. à n.14.
Ac malorum remedia. ibid.
Quomodo repurgandæ. ibid, n.16.
Vnde ſic dictæ. ibid.
Quibus incumbat cura illas purgandi. ibid.n.17.
Quatenus in earum bonorum alienatione requirantur ſolemnitates. tom.4.tota conſult.21.
In dubio an præſumantur erectæ authoritate Epiſcopi, ibid, num.3.
Ex quibus probetur, eſſe religioſas, & non profanas. ibid,
An ex viſitationibus Epiſcoporum. ibid.n.5.
Vel ex alijs actibus, ac ſignis. ibid.n.6.& ſeqq.
Quatenus, & quibus pœnis cogi poſſint ad proceſſiones, tom.4.conſult.30.n.1.
Nequeunt in ſuis oratorijs exponere Euchariſtiam, tom.4. conſult.84. n.2. & 5.
Neque eis licet ducere Proceſſionem intra limites alienæ Parochiæ. tom.4. conſult.85. n.1.
Niſi cum conſenſu Parochi. ibid.n.2.
De præcedentia inter ipſas. tom.4.conſult.86. à n.1.
Quid de ſodalitate Sanctiſſimi Sacramenti. ibid. n.3. & 4.
An, & quando liceat vni confraternitati ducere proceſſionem Corporis Chriſti inter eius octauam eodem die, quo altera Confraternitas illam ducere ſolet. tom.4. conſult. 99.à n.1.
Ad earum validam erectionem, an præter licentiam, & aſſenſum Epiſcopi exigatur etiam beneplacitum Principis laici. tom.4.conſult.116.n.1. & ſeq.
Earum tria genera. ibid.n.1.
Qui ab eis delendi. tom.4.conſult.118. à n.1.
Et quid ad hoc requiratur. ibid.
Ex quibus euincatur, Confraternitatem non eſſe titulum beneficialem, & laicos non eſſe incapaces illius regiminis. tom.4.conſult.142.à n.1.
Cuinam Confraternitati competat præcedentia in delatione baldachini in proceſſionibus ſolemnitatis Corporis Chriſti, & in alijs, in quibus deferatur Euchariſtiæ Sacramentum. tom.4. conſult.216. n.1.

Confugientes, V. *Immunitas*, *Extractio*, *Reus*.

Confugientes ad Eccleſias an poſſint à curia ſæculari armis expoliari. tom.1.conſult.177. per totam.
An pro veritate elicienda in caſu excepto poſſint ab Epiſcopo torqueri. tom.1. tota conſult. 169.
Confugientes ad Eccleſiam non debent teneri ligati. tom.2. conſult.37.n.28.
Neque ab Eccleſia expelli. ibid.n.29.
Habent pro ſe regulam generalem. tom.2. conſult.38. n.16.
An confugiens ad Eccleſiam, ac inde extractus, poſſit renunciare beneficio immunitatis. tom.3.conſult.28.à n.5.

Congregationes, V. *Mulier*, *Declarationes*, *Decreta*.

Congregationes mulierum merè ſæcularium, ſimul viuentium deuotionis, & pietatis cauſa, vtrum ſint illicitæ, poſſitque eis Epiſcopus præcipere, vel Clauſuram, regularem, vel reditum ad proprias domos. tom.2. conſult.65. à n.1. præcipuè n.23.
Ad quot genera reducantur. ibid.n.1.
Pericula, quæ ex earum ſtatu oriuntur. ibid. & n.24. & ſeq.
Eorum Cœtus diſſolui iuſſi. ibid. n.4. vbi Sacræ Congregationis cenſura.
Quid de erectis. ibid.
Sunt aliquando ſuſpectæ. ibid. n.6.
Vt ſint licitæ, quas habere debeant qualitates. ibid.
An ſubijciantur iuriſdictioni Eccleſiaſticæ. ibid. n.7. & à num.9.
Quando Ordinarius in eas procedere poſſit. ibid. n.8.
An ſint perſonæ Eccleſiaſticæ. ibid. n.9.
Earum domus, in qua viuunt, an ſit locus Eccleſiaſticus. ibid.n.10.
Quæ de iure videantur prohibitæ. ibid.n.11.
Quatenus pertineant ad forum Eccleſiaſticum. ibid.
Quid ſi habeant ſuperiorem, cui obedientiam promittant. ibid.
Ordinatæ ad piè viuendum ſunt licitæ. ibid.n.12.
An comprehendantur in conſtitutionibus, quæ præcipiunt clauſuram. ibid.n.19.
Quo pacto ſit eis præcipienda clauſura. ibid.n.23.
Congregationes ſacræ imitantur ſuprema tribunalia. tom.2. conſult.21.n.3,
Quomodo debent iudicare. ibid.
Sacræ Congregationis Rituum authoritas. tom.4.conſult. 79.n.19.& conſult.30.n.17.
An cauſæ omnes, quæ excitantur ſuper electione Sanctorum in Patronos, pertineant priuatiuè ad Sacram Rituum Congregationem. tom.4.conſult.80.à n.1.
Eius facultates. ibid.
Et iuriſdictio, ibid.& n.3.ac ſeqq.& conſult.64. n.1.
Quid ſi cauſa introducta ſit in Sacra Rota. ibid. n.4.
Quidue in materijs contentioſis. ibid.n.7.
Conſueuit decidere cauſas, etiam cum voto Sacræ Rotæ. ibid.n.9.
Ad hoc exempla. ibid.
Poteſt committere cauſas alicui Congregationi particulari. ibid.n.9.
Exempla alia. ibid,
Quomodo in ea lites dirimantur. ibid.n.10.& dicto tom.4. conſult.86.n.5. & conſult.74.n,1.
Eius decreta in quo fundentur, tom.4. conſult.90. num.5. ibid.
Quam vim habeant. Ibid.
Sunt obſeruanda. tom.4.conſult.30.n.15. & ſeqq.
An contra eius decreta opponi poſſit ſententia Epiſcopi, vel appellatio. ibid, n.16.
Sacræ Congregationes Cardinalium an poſſint commutare fundationes Collegiorum, aliarumque rerum ad pias cauſas. tom.4.conſult.148.à n.1.
An id poſſint ſaltem in melius. ibid.n.3.
Nequeunt aliquid facere, quod ſit contra ius commune. ibid. n.6.
Et circa qualitates, quas Pontifex non ſolet commutare. ibid.
Neque facere poſſunt ſtatuta noua in præiudicium admittendorum in Collegium. ibid.
Maximè ſi Collegium ſit laicale. ibid.n.7.
Quid ſi teſtator dederit facultatem ſtatuendi. ibid. num.10.
Quidue ſi Teſtator mandauerit, vt aliter fieri non poſſit. ibid.n.11.
Et obſtent plures confirmationes à Pontificibus emiſſæ. ibid.n.12.
Et fundator implorauerit iudicium Dei aduerſus impedientes ſuam voluntatem. ibid. n.13.
Alioſque ſubſtituerit. ibid.n.14.
Quando cauſa cognoſcitur in Sacra Congregatione Concilij, quid ſufficiat pro appellatione ad ipſam. tom.4. conſult.149.n.1.
Quando non deſinat abſque reſcripto. ibid.
Præſertim ſi in ea fuerit diputatum de iuriſdictione. ibid.
Habet authoritatem decernendi cauſam ad ſe pertinere. ibid.n.3.
Quomodo intelligantur eius vltimæ declarationes poſt conſtitutionem Xiſti V. ibid.n.4.
An ſit neceſſarium, quòd conficiat proceſſum pro habendo nouo concurſu. ibid.n.5.
Exempla de iuriſdictione Sacræ Congregationis Concilij ſuper tribunali Sacræ Rotæ Romanæ. ibid.à n.9.
Quando geſta per Sacras Congregationes habeantur pro legibus, & conſtitutionibus Apoſtolicis. tom.4. conſult. 205.n.10.
Sacræ Congregationis Concilij facultates. tom. 4. conſult. 206.n.52.

Congrua.

Congrua aſſignanda Vicarijs curatis. tom. 3. conſult.31. num.1.
Et à quibus. ibid.
Et quid in Vicarijs Curatis Eccleſiarum, quas olim poſſidebant Regulares. ibid.
Et in qua quantitate. ibid.

Digitized by Google

Vbi declaratio Sacræ Congregationis.
An ab aſſignatione congruæ parochialis detur appellatio ſuſpenſiua. tom.4.conſult.127.n.1.& ſeqq.
De congrua debita Epiſcopis, & Parochis. ibid.n.2.
Præſumitur, quodlibet beneficium illam habere. ibid.
Si non habeat, non præiudicat Parocho. ibid.
Ex quibus debeatur. ibid.n.3.
Et qui illam ſubminiſtrare debeant. ibid.
An in eam computentur incerta. ibid.
Quomodo taxanda. ibid.
Quid de congrua pro Vicarijs. ibid.
Non eſt in ea habenda ratio oblationum. ibid.
Congrua pro Epiſcopis, & Archiepiſcopis ſuſpenſis, ibid. à num.4.
Et pro ſuffraganeis. ibid. num.5.
Et pro Coadiutoribus. ibid.

Coniectura.

Argumentum à coniectura quando ceſſet. tom.4. conſult. 43. num.80.
Quando ſit locus coniecturis. ibid.

Coniudices V. *Epiſcopus.*

An Epiſcopus adhibere debeat conſilium, & conſenſum Coniudicum capitularium in caſu, quo Iudex laicus velit perquirere laicum latentem in priuata domo Canonici, & imploret auxilium Epiſcopi. to.3.conſult.28.n.1.& ſeq.
Quid ſi Coniudices de facto, & per vim ſe ingerant, turbando iuriſdictionem Epiſcopi, an ſcilicet poſſit ipſe Epiſcopus procedere, prout de iure, contra eos, tamquam turbatores ſuæ iuriſdictionis. ibid. n.3.
Et dato, quòd poſſit procedere contra dictos Coniudices, an adhibere debeat in dicto iudicio alios Coniudices, à Capitulo eligendos, vel poſſit ex ſe ſolo procedere. ibid. num.5.
Quid ſi conſtiterit, quòd Coniudices deliquerint de ordine, & mandato Capituli. ibid.n.7.
Et huiuſmodi iudicium impediri, vel retardari poſſit ab aliquo ex Executoribus in literis Indulti nominatis poſt multi temporis curſum, an potius recurrendum ad Metropolitanum, vel ad Sedem Apoſtolicam. ibid.n.5.
Eorum Indultum quoaduſque duret, ibid.num.8. & ſeq. attendendum ibid.

Coniux, V. *Vxor.*

Coniux innocens cur abſtinere debeat à nuptijs, ſi ob alterius adulterium factum eſt diuortium, tom.1. conſult. 54. num.30.
Coniux adulter an, & quo pacto ingredi poſſit Religionem. tom.3. conſult.42. à n.1.
Quid de vtroque coniuge innocente in Religionem ingreſſuro. ibid. n.11. Vbi an ad hoc neceſſariò requiratur licentia Epiſcopi.
Quid de altero coniuge ad ſacros ordines promouendo, ibid. num.20.
Quidve ad Epiſcopatum, vel Cardinalatum. ibid. n.43.
Licet coniugi innocenti propter adulterium coniugem quoad thorum dimittere. ibid. n.2.
Et Religionem profiteri, etiam altero inuito. ibid.
Innocentis iura. ibid.& n.5. & 6.
An ſit neceſſarium, quòd emittatur votum caſtitatis, & quando. ibid. n.3.
Vbi declarationes Sacræ Congregationis, & n.4. ac ſeqq. & n.17. 18. & 19.
Quid de diuortio quoad habitationem. ibid. n.9.
Quidve ſi adulterium ſit publicum, ac notorium. ibidem. Vbi declaratio Sacræ Congregationis.
Ex qua cauſa amittat perpetuò ius repetendi debitum coniugale. ibid. n.10.
Non requiri Epiſcopi licentiam, demonſtratur. ibid.n.16.
Poteſt vir ad ſacros ordines promoueri, & quatenus. ibid. num.16.
Quid ſi vxor ſit ſenex, & non ſuſpecta de incontinentia. ibid. n.28.& 41.
Declarationes hac in re Sacræ Congregationis, ibidem num. 29. & 30.
Quando vir ſacros ordines ſuſcipere poſſit, ibid. n.35.

Conſcientia.

Quando oneratur conſcientia alicuius, an requiratur alia probatio, tom.4.conſult.70.n.4. & conſult.35.n.7.

Conſecratio, V. *Epiſcopalis.*

An conſecratio Epiſcopalis requirat eſſentialiter præſentiam, & cooperationem trium Epiſcoporum. tom.1. tota conſult.182.

Conſenſus.

Conſenſus, ſemel præſtitus, non eſt denuò impetrandus. tom.1.conſult.44.n.4.
Quibus declaretur. tom.1. conſult.92. n.22.
Ex quibus arguitur. ibid.n.23.
Quando ſupplendus per ſuperiorem. tom.1. conſult.119. num.2.
Formalis quando, ac vbi requiratur. tom.1. conſult.146. num.22.
Communis Eccleſiæ ex quibus conuincatur. tom.1. conſult.244. n.9. fol.291.
Communis conſenſus Eccleſiæ qualis ſit, tom.1, conſult. 443. à n.1. fol.296.
Conſenſus nudus an pariat actionem. tom.2. tota conſult.29.
Ex curſu temporis an præſumatur contra libertatem Eccleſiaſticam. tom.2. conſult.34. n.54.
An ſuppleatur per diſpenſationem. tom.2.conſult.43.n.5.
Eſt Iuris naturalis. ibid.
Nequit ſuppleri, ne à ſummo quidem Pontifice. ibid.
In electione ſancti Patroni quando intercedere debeat. tom.4. conſult.79. n.4.
Ex quibus eliciatur interceſſiſſe. ibid. à n.5.
Apoſtolicus in alienatione rerum Eccleſiæ. ibid.
Quid ſi exigatur ad ſolemnitatem, aut ad conualidationem actus. ibid.
Quando habeatur pro præſtito. ibid. num.7. & conſult. 181. num.3.
Quando requiratur ad validitatem actus. tom.4. conſult. 223. num.1.

Conſequens.

Poſito conſequenti, antecedens concedatur neceſſe eſt, & contra. tom.1. conſult.19.n.3.

Conſeruatores.

Conſeruatores Regularium an poſſint eſſe Archiepiſcopi, & Cardinales. tom.1.conſult.113. per totam.
Poſſunt eſſe Epiſcopi. ibid.n.1.
An poſſint eligi extra diœceſim. ibid. n.3. & ſeqq.
Eligi poſſunt Abbates. ibid.n.5.
Quando nominari poſſint extra diœceſim. ibid. n.7.
Cur concedantur. ibid. num.vlt.
An poſſint eligi Regulares cuiuſcunque ordinis, vel ſocietatis. tom.1.conſult.165. à n.1.
Eorum facultas reſtrictiua. ibid. & num.2.
Officium. ibid. num.3.
Quid poſſint in Epiſcopos. ibid. n.6.
Non habent iuriſdictionem priuatiuè quoad Nuncios Apoſtolicos. tom.1. conſult.392. n.1.
An conſeruatores presbyteri ſæculares diœceſani, habitantes in domo propria, num in cauſis proprijs tam ciuilibus, quàm criminalibus, ſeu miſtis ſubiaceant Ordinario. tom.2. tota conſult.24.
Dicuntur delegati Apoſtolici. ibid. n.1.
Cui ſubiecti. ibid.
Et à quo impediri poſſint. ibid.
Maiores quocunque Ordinario. ibid.
Exempti. ibid. & num.3.

Eo-

Index Rerum.

Eorum iuriſdictio, etiam in Ordinarios. ibid.
Dignitas. ibid.
Quot eorum ſpecies, ibid. n.2.
Dicuntur etiam Ordinarij. ibid. o.1. & 2.
Vera doctrina. ibid. n.4.
Subiacent Ordinario. ibid.
Diluuntur obiectiones. ibid. o.5. & ſeqq.
Conſeruatores ex priuilegio quam iuriſdictionem habeant, ibid. num.7.
Eorum iuriſdictio in Epiſcopos diminuta. ibid. o.8.
Excedeotes limites ſuæ iuriſdictionis in quas pœnas incurrant, ibid.
In hoc declaratio Sacræ Congregationis. ibid.
An poſſint Tribunalia erigere, ac miniſtros aſſumere, vel potius vti debeaot officialibus Curiæ Epiſcopalis. tom.2. tota conſult.25.
Conſeruatores Religionis Hieroſolymitanæ an ſint Iudices delegati. tom.2. conſult.25. n.1.
Eorum Iuriſdictio. ibid. n.3.
Quibus derogauerit Concilium Tridentinum. ibid.
Quatenus actus iudiciales proferre poſſint. ibid.
Vera ſententia. ibid. n.4. & ſeqq.
Eorum poteſtas coercetur, ibid. num.6.
Eorumdem definitio, ibid.
Officium. ibid. & tom.3. conſult.1. num.2. vbi declaratio Sacræ Congregationis.
An à conſeruatoribus Regularium detur appellatio ad Delegatum Apoſtolicum in Regno Sardiniæ. tom.3. tota conſult.1.
A conſeruatoribus priuilegiorum ad quem appelletur. ibidem num.1.
Poſſunt inhibere cuicunque delegato Sedis Apoſtolicæ. ibidem.
Eorum poteſtas an poſſit impediri à Legatis de Latere. ibid.
An comprehendantur nomine Iudicum Ordinariorum, vel Delegatorum. ibid. n.2.
Quomodo procedant. ibidem.
Conſeruatorum à Sede Apoſtolica in forma ſpeciali Conceſſorum facultas, ibid. n.3.
Eorum plures formulæ, ibid. n.4.
Reſtringuntur. ibid.
Et ad quos termioos. ibid. num.5.
Quid in cauſis, formulam iudiciorum requirentibus. ibid. num.6.
An eorum iuriſdictio ſit ordinaria. ibid. n.10. & ſeqq.
Anve poſſint ſuas vices alijs committere. ibid. n.54.
An ſint Iudices Delegati. ibid. n.15.
Eorum iuriſdictio quoad non incepta. ibid.
Non eſt æquiparanda iuriſdictioni ordinariæ. ibid.
Cur conſtituti. ibid. n.29.
Eorum poteſtas ad quod tempus ſit reſtricta. tom.3. conſult.29. num.10.
Quando, & quomodo Conſeruatores allegari poſſint ſuſpecti. tom.4. conſult.162. à n.4.
Conſtitutio Gregorij XV. & Clementis VIII. de quibus Conſeruatoribus loquatur. ibid. n.5.
Quando liceat Regularibus ad ſuos Conſeruatores appellare. n.14. ibid.

Conſeruatoria, V. *Congregationes.*

Mulierum an, & quatenus ſint licita, & ſubijciantur iuriſdictioni Eccleſiaſticæ. tom.2. conſult.65. à n.9.
An, & quatenus gaudeant immunitate Eccleſiaſtica. ibidem num.10.
Fauſtinæ Maynardæ Conſeruatorij abolitio. ibidem num. 21. & ſeq.
Quatenus poſſint erigi. ibid. n.22.

Conſeruatoriæ.

An conſeruatoriæ omnes comprehendantur ſub conſtitutione reuocatoria Gregorij XV. & Concilij Tridentioi. tom.4. conſult.162. à n.1.
Quid ſi deputatio Conſeruatorum facta fuerit ſub nomine dignitatis, ibid. n.1.
Dicuntur fauorabiles. ibid. d. conſ.162.
Gratia ſuper Conſeruatorijs eſt ſeruanda. ibid.
Cooſtitutio Gregoriana in hanc rem explicatur. ibid. n.2.
An omnes conſeruatoriæ ſint abrogatæ, ibid. n.3.
Non ſunt amplius attendendæ cauſæ pro derogatione conſtitutionis Gregorianæ, ibid. n.4.

Conſilia, Conſiliarij.

Conſilia Chriſti neminem obligant, niſi ex voto. tom.1. conſult.87. n.4.
Conſilia quomodo reddant actum nullum, tom.1. conſult.180. num.8.
Commendantur. ibid. oum.11.
Conſiliorum inimica. tom.1. conſult.247. n.2.
Eorum Symbolum. ibid.
Conſiliarij quales eſſe debeant, tom.4. conſul.180. n.14.
Magis datur conſilium, quàm præceptum. tom.3. conſult. 55. num.5. vbi exempla.

Conſpiratores.

Conſpiratores io Principem, eius ſecreta detegentes, qua pœna puniantur. tom.1. coofult.42. n.20.

Conſtitutiones, V. *Publicatio.*

Conſtitutiones faciendi facultas quandiu duret. tom.1. conſult.41. num.5.
Præſertim in materia fauorabili. ibid.
Earum mens quatenus ſeruanda. ibid. n.7.
Etiam in materia, in qua ſtricta eſt facienda interpretatio. ibidem.
Quando ceſſet. ibid. oum.23. & ſeqq.
Quando vitient cootractum. ibid. num.27.
Earum obſeruatio ſemper præſumitur. tom.1. conſult.52. oum.5.
Quantumvis prolatæ contra ius commune, vires ſuas extendunt contra ſcientes, & ſupinè ignorantes. tom.1. conſult.55. num.7.
Vt obligent, vbi ſunt publicandæ. ibid. num.14.
A quibus præſumantur ſciri. ibid. n.20.
Conſtitutiones Regularium, annullantes profeſſionem religioſam, quando ioualidæ, tom.1. conſult.87. n.3.
Quid de illis, quæ arcent à Religione deſcendentes à Iudæis, Hæreticis, &c. ibid.
Quæ dicuntur cootra, & quæ præter Ius Canonicum. ibid. & num.4.
Quid de confirmatis à Sede Apoſtolica. ibid. n.6.
Ac de cootinentibus decretum irritans. ibid. num.7.
Habent vim contractus. ibid. num.12.
Quid in eis attendi debeat. tom.1. conſult.109. o.5.
Conſtitutiones Apoſtolicæ an, & quatenus per non vſum poſſint abrogari. tom.1. conſult.138. n.8.
Generales poſteriores an tollant ſpecialem. ibid. n.15.
Contra ius commune emanatæ, quo pacto in dubio intelligantur. tom.1. conſult.146. n.14.
Quando includant caſus, etiam noo expreſſos, ibid. n.18.
Ipſarum mens redditur manifeſta ex proemio. tom.1. conſult.179. num.8.
Earum verba quomodo ſumenda. ibid. num.9.
Quando dicantur fauorabiles, quando odioſæ. ibidem oum.10. & ſeq.
Quando etiam præiudiciales tertio. ibid.
In illis qui iotellectus euitandus. ibid. n.18.
Conſtitutiones Apoſtolicæ an poſſint continere repugnantiam. ibid.
Quando ſtrictè interpetrandæ. ibid. n.29.
Quando habeaot locum in omnibus, in quibus locum habet ius commune. ibid. n.31.
Quandove dici debeant ius commune. ibid.
Conſtitutio Gregorij XIII. de præcedentia Regularium quoad eorum Conuentus. tom.4. coofult.19. à num.1. & conſult.98. per totam.
Vrbani VIII. quoad Conuentus Reformatorum Sancti Franciſci. ibid. num.1. & ſeqq.
Clementis VIII. pro Ordine eorundem Reformatorũ. ibid.

Beati

Digitized by Google

Beati Pij V. de præcedentia Ordinis Prædicatorum explicatur, ibid.num.15.& conſult.195.à n.1.tom.4.
Conſtitutio generalis quando non habeat locum. tom.4. conſult.35.num.32.
Conſtitutionum publicatio an, & quatenus neceſſaria. tom.4.conſult.68.n.15.
Correctiua iuris communis quomodo accipienda, tom.4. conſult.98.num.1.
Conſtitutio Synodalis de adminiſtratione Sacramenti pœnitentiæ, & Euchariſtiæ an habeat locum in Sacramento extremæ vnctionis, tom.4.conſult.138.à n.1.
In dubio recipit interpretationem à iure communi. ibid.n.1.
Quando cenſeatur fauorabilis. ibid.n.4.
Conſtitutio emanata pro ampliatione, vel extenſione antecedentis quomodo intelligi debeat. tom.4. conſult. 160. num.6.
Obſeruatio conſtitutionum Apoſtolicarum an euitetur per non vſum, ibid. num.8,

Conſuetudo, V. *Poſſeſſio actus*.

Conſuetudo in functionibus Eccleſiaſticis quando attendenda. tom.1.conſult.6.n.19.
Non eſt ab ea recedendum in Materia præeminentiarum. tom.1.conſult.7.n.22.
Etiamſi ſit locorum vicinorum. ibid.
Immemorabilis quo pacto cenſeatur ſublata, ibid. num.24. & conſult.44. n.5.
Etiam à Tridentino. ibid.
Conſuetudo retinendi Sedes laicorum in presbyterio an ſit directè cõtra diſpoſitioné ceremonialis,ibid.n.26.& ſeqq.
Quid ſi eſſet immemorabilis. ibid.
Concludenter probata tribuit priuilegium. ibid.
Vt poſſit induci, debet eſſe rationabilis, quæque illa ſit, ibidem num.27. & 28.
De thurificatione triplici ductu. ibid. n.30.
De Ieiunijs extra quadrageſimam. tom.1.conſult.15.à n.1.
Vt obliget ad mortale, quid requiratur. ibid.
Fundata in ignorantia, & errore non poteſt acquirere vim legis. ibid.
Legitimè inducta,& præſcripta, habet vim legis. ibid.n.2.
Ad eam confirmandam quid exigatur. ibid. n.3.
Declaratur ab obſeruatione. ibid.
An ad eius ſubſtantiã requiratur ſuperiorũ Conſenſus. ibid.
Sufficit, quòd ſit rationabilis. ibid.
Eius forma. ibid.
Quæ dicatur rationabilis. ibid.
Non præſumitur inducta ex errore. ibid.
Error ipſi quando obſit. ibid.
Vt valeat aduerſus Canones, & leges Pontificias, quid exigatur. tom.1.conſult.18.n.1.
Contra indemnitatem eccleſiarum eſt irrita. ibid.
Conſuetudo Sedis Apoſtolicæ in iudicando, tom.1.conſult. 44. num.26.
In procuratione Epiſcopo ſoluenda quatenus attendatur. tom.1.conſult.46.n.2.& ſeqq.
Quatenus inducatur in facultatiuis, ibid.n.5.& conſult.86. num.20.
Immemorabilis an deroget immunitati, vel exemptioni eccleſiaſticæ. tom.1.conſult.49.n.17.& conſult.124.n.11. & conſult.150.n.33.
Contra Immunitatem Eccleſiaſticam non poteſt induci. ibid, & conſult.126.n.7.tom.1.
Conſuetudo conſiſtit in facto. tom.1.conſult.52.n.5.
Non extenditur. ibid.
Eius probatio qualis. ibid.
Non poteſt præualere contra Ius naturale. ibid. n.7.
Vt præiudicet iuri poſitiuo, quid requiratur. ibid.
Irrationabilis an valeat temporis curſu. ibid.
Eſt ſpecies Iuris poſitiui. ibid.
Quo pacto contra Ius canonicum inducatur. ibid.
Laudabilis erga Eccleſiam obſeruanda. ibid. n.11.
Quando cenſeatur inducta cum animo ſe obligandi. ibid.
Poteſt per eã induci obligatio.ibid.&ſeqq.& quomodo.ibid.
Varia in puniendo crimina atrociora, tom.1.cõſult.54.n.25.
Conſuetudo inductiua reſidentiæ, quomodo probanda. tom.1.conſult.86.num.20.
Nequit induci ex ignorantia. ibid.n.23.
Eius virtus in quo fundetur. ibid.
Quo pacto excludatur. tom.1.conſult.90.n.6.
Debet probari in caſu ſpeciali. ibid.n.7.
Idque cum ſuis requiſitis. ibid.
In præiudicium Eccleſiæ an dari poſſit. ibid.
De præferendo ciues in beneficijs,an ſit rationabilis. tom.1. conſult.91.num.4.
Quid ſi fuerit interrupta. ibid. n.5.
Valida ſine præſcriptione non datur. ibid.
Quid in materia habente decretum irritans. ibid.
An poſſit in aliqua parte diminuere priuilegia clericorum. tom.1.conſult.99. n.4.
An valeat, quòd in aliquibus caſibus Clerici ſubijciantur Iudici laico. ibid.
Quæcunque conſuetudo contra Immunitatem Eccleſiaſticam reprobatur. tom.1.conſult.99.n.22.fol.108. & ſeqq. & conſult.442.443.& 444.n.1.d.tom.1.
Conſuetudo laicorum non poteſt clericos obligare. d.conſult.99.n.24.
Quid ſi ſit immemorabilis cum conſtanti fama priuilegij. ibid. num.25.
Conſuetudinem locorum vicinorum quando amplecti poſſumus. ibid. n.16.& ſeq.
Quid in dubio. ibid.
Conſuetudinis centenariæ virtus. tom.1.conſult.105.n.51.
An conſuetudo inducere poſſit, vt vnus Canonicus, quo tempore obligatus eſt ſeruitio Chori, poſſit Canonicum alium, pro eo tempore non obligatum, *pro* ſe ſubſtituere ita, vt neque peccet, neque diſtributiones amittat. tom.1. tota conſult.130. ſol.166.
Quid in materia ſatisfaciendi obligationibus Chori inducere poſſit. ibid.à n.2.& conſult.499.& ſeq.n.1.
An inducere poſſit, vt, qui tribus menſibus permiſſis non reſidet, accipiat diſtributiones. dicta conſult.130.n.2.
Item, vt Canonici, qui per duos menſes ab Eccleſia abſunt, percipiant eo tempore diſtributiones. ibid. n.3.
Quomodo poſſit de nouo induci derogans legi, ſibi deroganti. ibid. n.6.
Quo pacto reprobata per legem, tanquã irrationabilis, poſſit vires reſumere ad eã legem abrogandam. ibid. & n.40.
Poteſt inducere quod poteſt licentia obtineri. ibid. n.17.
Poteſt abrogare quidquid ſolo Iure poſitiuo eſt conſtitutum. ibid.
Quatenus immemorabilis comprehendatur in prohibitione conſuetudinis. ibid.
Conſuetudo tẽporis ordinarij eſt quadragenaria. ibid. n.19.
Poteſt legem de amittendis diſtributionibus abrogare. ibid.
Item quamcunque legem Eccleſiaſticam. ibid.
Quo pacto Principis conſenſu approbetur. ibid.
Poteſt derogare omni legi poſitiuæ. ibid. n.20.
Quando cenſeatur ſublata. ibid. n.40.
Immemorabilis æquiualet priuilegio. ibid.
Dubia an valeat, & excuſet à peccato. ibid. n.45.
Poteſt inducere quidquid poteſt priuilegium. ibid.num.52. & conſult.156.n.6.
Conſuetudo Iuriſdictionis Ordinarij, Epiſcopi inferioris, in puniendo violatores Immunitatis Eccleſiaſticæ.tom.1. conſult.144.n.10.
Conſuetudo quando habeat locum. tom.1.conſult.156.n.5.
Habere debet conditiones legis. ibid.
Quæ per eam præſcribi nequeant. *ibid.* n.8.
An ſit rationabilis exigendi aliquid ab Obtinentibus beneficia, conuertendum in vtilitatem Eccleſiæ, & pios vſus. tom.1.conſult.158.n.10.
An poſſit præſcribere, vt vocem in Capitulo habeat, qui non eſt conſtitutus ordine Subdiaconatus. tom.1. conſult. 226. à num.1.
Quatenus deroget legi, etiam irritanti. ibid. n.2.
Eſt ſtricti Iuris. tom.1.conſult.358.n.2.
Non extenditur ad caſum diuerſum. ibid.
Diminutiua cultus Diuini eſt reprobanda. tom.1.conſult. 499. num.1.
Non poteſt ex conſuetudine induci quod non poteſt ſine priuilegio. tom.2.conſult.33.n.7.
Ex qua conſuetudine dicatur acquiri Ius Eccleſiæ. tom.2. conſult.34. num.15.

Digitized by Google

Item & ius laicis contra eccleſiaſticos. ibid. n.53.
Eſt omnium diſpoſitionum, & ſcripturarum interpres. tom.2. conſult. 36. o.7.
An ex ea prorogari poſſit iuriſdictio Eccleſiaſtica. tom.2. cooſult.41. num. 10.
Quatenus debeat ad hoc eſſe præſcripta. ibid.
Quod tempus ad illam præſcribendam ſufficiat. ibid.
An requiratur in hoc probatio ſcientiæ, ac patientiæ Principis. ibid.
Eſt quid facti. ibid.
Quid ſi conſtet ex multiplicatis actibus. ibid.
Coofuetudinis virtus in præcedentijs. tom.3. conſult.18. num.11. & ſeqq.
Quatenus contra Cęremoniale introductæ, intelligantur reprobatæ. ibid. n.12.
Conſuetudo in percipiendis diſtributionibus ſeruanda. tom.3.conſult.19. n.12.& ſeq.
Non cenſetur ei per Papam præiudicatum. ibid. n.13.
Quando inducat vim præſcriptionis. ibid.
Noo præſumitur, ideoque probanda. tom.3.conſult.26.n.12.
Præſertim contra Ius. ibid.
In quibus requiratur immemorabilis, vel quadragenaria. ibidem.
Quando recurrendum ad conſuetudinem vicinorum. ibid. n.13.
Non eſt extendenda. ibid.
In dubio quid attendendum. ibid.
Conſuetudo diuidendi præbendas vacantium Canonicatuom inter Canonicos ſuperſtites, excluſis nouiter prouiſis Canonicatu, an valida. tom.3. conſult.30. n.1.
Vbi quid ſi hæc conſuetudo ſit ex concordia inter Epiſcopum, & Canonicos per Sedem Apoſtolicam confirmata. ibid. à o.3.
Quid ſi conſuetudo hæc tendat in vtilitatem Eccleſię. ibidem num.1.
Decreta Sacræ Congregationis. ibid. & n.2.
Conſuetudo, ne Canonici, vel beneficiati, qui non ſunt promoti ad ſacros ordines, lucrentur fructus, eſt valida. ibid. num.9.
Conſuetudo, quòd fructus pertineant ad Capitulum, donec beneficiatus ſit Sacerdos, eſt obſeruanda. ibid. vbi declarationes Sacræ Congregationis.
Quid de conſuetudine, quòd Canonici non admittantur ad participationem Maſſæ communis, niſi priùs præſtito Eccleſiæ ſeruitio per decennium. ibid. n.10. Vbi declaratio Sacræ Congregatioois.
Inducta, ſciente Principe, eſt obſeruanda, tamquam lex ſcripta. tom.3.conſult.43. n.7.
Sufficitque ad tribuendam Iuriſdictionem. ibid.
Habet vim tituli, ac priuilegij. tom.3.coofult.47.n.47.
Quando manuteneri debeat. ibid. vbi Sacræ Congregationis declaratio.
Habet vim legis. ibid. n.48.
Pro eius derogatione quid requiratur. ibid.
An ſuffragetur in materia funeris contra Regulares. ibidem num.57.
Quidve in exercitio Iurium parochialium in loco exempto. ibid.
Quid de quadragenaria. ibid. num.59.
Excluſa conſuetudine in genere, non cenſetur excluſa immemorabilis, præſertim in materia funeralium contra Regulares. tom.3. conſult.49. n.10. vbi declarationes Sacræ Congregationis.
Donec probetur, qui ſit manutenendus. ibid.
In præcedeotijs an, & quatenus obſeruanda. tom.3.conſult. 54. num.1. 2. 7. & ſeqq.
Quando cenſeatur illi derogatum. ibid. n.9. & 10.
Vt inducatur contraria conſuetudo, quid ſit neceſſe. ibidem num.11.
Immemorabilis, ſi præiudicet libertati Eccleſiaſticæ, eſt nullius momenti. tom.3. conſult.58. n.21. Vbi quid ſi eſſet mixta, & particularis. ibid.
Quid requiratur, vt poſſit Ius præſcriptum in aliqua parte obligare. tom.3. conſult.60.n.17.
Quis eam induere poſſit. ibid.
Immemorabilis quando comprehendatur in derogatione. mtom.3. conſult.64. n.14.
Obſeruantia in præeminentijs. tom.4.conſult.4. num.1. & 2. & tconſult.25. n.1.
Immemorabilis an ſublata à cœremoniali Romano. ibid. & conſult.29. n.13. & ſeq.
Quid in materia ſedendi laicos in presbyterio. ibid. n.2.
Quęnam ſufficiat pro thuricandis laicis triplici ductu. ibidem num.3.
Conſuetudo rationabilis admittitur contra Ius canonicum. ibid. num.4.
Contra cœremoniale an reprobata. ibid. n.6.
Conſuetudo in materia Iuriſdictionis quomodo tollatur tom.4. conſult.8. n.2.
Conſuetudo dicitur Ius. tom. 4. conſult.22.n.3.
Debet obſeruari in materia ſedendi. tom.4. conſult.25.n.1.
Et quot annorum. ibid.
Conſuetudinis immemorabilis virtus. ibid. & conſul.26. num.23.
Eius virtus in materia præcedentiæ. ibid. & num.4. ac 10. & conſult.26. n.9. & ſeq. ac 21.
Attendenda eſt, quæ eſt particularis in Eccleſia. ibid. n.13.
Quænam requiſita habere debeat, vt præualeat Sacris Caoonibus. tom.4. conſult.26.o.14.
Conſuetudo immemorabilis eſſet ſpeciali derogatione. ibidem num.23.
Quando cenſeatur ei derogatum. ibid. n.30. & conſul.29. num. 13.
Conſuetudines immemorabiles in materia Sacrorum Rituum an Epiſcopus tollere poſſit. ibid.n.27.
Quando dicenda ſit iniqua, & irrationabilis. ibid. & n.31.
Ex quibus actibus probetur. ibid. n.32.
Et quo pacto contra Cœremoniale. tom.4. conſul.26.n.15.
Ad eam probandam quando concedatur remiſſoria. tom.4. conſult.27.n.9. & conſult.201.n.38. & ſeq.
Immemorabilis optimum titulum tribuit. tom.4. conſul.29. oum.13.
Probanda cum ſuis requiſitis. ibid.n.14. & tom.4. conſult. 201. n.19. & conſult.202. n.16.
Cuinam incumbat onus illam probandi. ibid.
Remota præterita, quando intelligatur remota futura. to.4. conſult.23. n.15.
Eſt ius ſpeciale. ibid. n.16.
Omnes res Eccleſiæ conſuetudine quadragenaria præſcribuntur. tom.4. conſult.35.n.10.
Quæ conſuetudo attendatur ad cognoſcendum, quæ ſit prima dignitas in Eccleſia. ibid.
Quando ſit manutenenda contra iuris aſſiſtentiam. ibid. num.20.
Præſeruatur in libro Cœremoniali. ibid. n.21.
Et ſufficit decennalis. ibid.
Conſuetudo contra receptam opinionem Doctorum non eſt contra Ius. ibid.
Donec probetur immemorabilis, qui manutenendus in poſſeſſione præcedentiæ. ibid. n.24.
Quomodo probanda in materia præcedentiarum. ibidem num.25.
Quando eius probatio reddatur impaſſibilis. ibid.n.26.
Debet attendi in præeminentijs conſuetudo, & inſtitutio cuiuslibet Eccleſiæ. ibid. o.28.
Quænam conſuetudo ſufficiat in materia præcedentiæ quoad aliquos actus particulares. ibid. n.30.
Maximè ſi fuerit inducta ex actibus Iudicialibus. ibid.
Vt inducatur, quid requiratur. ibid.
Quid ſit. ibid.
Quatenus ioducatur ex ſententijs nullis. ibid. n.31.
Et quatenus ex legitimis. ibid.
Ao prima dignitas probetur ex conſuetudine. tom 4. conſult.36. num.19.
Non extenditur de caſu ad caſum. ibid.
Neque de perſona ad perſonam, neque à re ad rem. tom.4. conſult.220. num.8.
An poſſit eſſe cauſa tolerandæ inediæ. tom.4. conſult.43. num.119.
Eius actio in ſenſus. ibid.
Conſuetudinis mutatio pernicioſa. tom.4. conſult.64. n.2.
Quando dici poſſit præſcripta. tom.4. conſult.82. n.2.
Et quando irrationabilis in materia pręcedentię. tom.4. conſult.88.num.3.

Quid

Digitized by Google

Quid requiratur , vt in materia præcedentiæ induci poſsit , ibid. & n. ſeq.
Et quid ſi eſſet immemorabilis . ibid. & n.5.
Sublata conſuetudine, an cenſeatur ſublata immemorabilis, ibid.n.6.
Quando cenſeatur ſublata conſuetudo futura . ibid.
De irrationabili noo datur præſcriptio , tom.4.conſult.90. n.8.
Ad hoc , vt rationabilis laudetur, quid ſit neceſſarium . tom. 4. conſult. 3.n.3.
Et quomodo probetur . ibid.
Quid ſi concurrat conſuetudo aliarum Eccleſiarum Prouinciæ , ſeu Regni . ibid. o.3.
An dari poſſit in ijs , quæ conſiſtunt in pura amiſſione . ibid. n.8. & Conſult.94.n.12.
Non poteſt induci per actus negatiuos . ibid.
Conſuetudo excipiendi Epiſcopum vſque ad atrium eius domus ſeruanda . tom.4. conſult.94.n.2.
Efficacia conſuetudinis immemorabilis , etiam in negatiuis . ibid.n.12.
Pia , & rationabilis in materia rituum eſt obſeruanda . tom. 4. conſult.96.n.3.& 4.
Conſuetudo non eſt contra ius , ſi caſus non eſt in iure expreſsè deciſus , ibid.n.6.
Quid requiratur ad inducendam cooſuetudinem obligantem impoſterum ex tacito conſenſo , ibid. n.8.
Quidue de conſuetudine, quæ non eſt contra, ſed præter cœremoniale , ibid.n.9. & 11.
Conſuetudo aſſociandi Epiſcopum vſque ad valuas Eccleſiæ, etiam non Cathedralis , eſt obſeruanda . ibid.o.10.
Non poteſt induci per vnicum actum . tom. 4. conſult. 162. n.55.
Maximè ſi dat cauſam liti . ibid.
Quid requiratur , vt præualeat contra ius . ibid. & conſult. 224. n.5.
Ad eam probandum , in quo caſu recurritur ad loca vicina . tom.4.conſult.205.n.9.
Et quando id iuuet . ibid.
Irrationabilia non attenditur . ibid.o.20.
Vt præualeat ſynodo , aut alijs decretis præſertim in funeralibus quid oſtendi debeat . ibid.
Quando rationabilis , etiam probata , non ſuffragetur . ibid.
Quæ conſuetudines per Concilium Tridentinum ſint ſublatæ . ibid.n.23.
Quando ex immemorabili poſſit allegari priuilegium, etiam in reſeruatis Principi . ibid.n.38.
Ad inducendum Conſuetudinem immemorabilem quid requiratur . tom.4. conſolt.209. o.3.
Eius efficacia in quo conſiſtat . ibid.
Conſuetudo immemorabilis in materia deputationis Concionatorum à quo ſit probanda , & quomodo . tom. 4. conſul.206.n.51. & ſeq.
Excluditur ex actibus contrarijs . ibid.
Et quidem vnico . ibid.
Ex ſolo rumore , ac reſiſtentia , etiam ex vnico actu , deſumpta . ibid.
Eius prætenſa probatio non poteſt manutentionem impedire . ibid.
Per actus extorſiuos oeqoit induci.tom. 4.conſolt. 208.n.4.
Contra libertatem electionis ſepulturæ eſt inualida . ibid. n.6.
Quid de conſuetudine priuandi infirmos diſtributionibus eccleſiaſticis . tom.4.conſult.224. à n.3.

Conſulens, V. *Mandans*.

Quando conſulens teneatur eadem pœna . tom. 1. conſult. 94. n.1.

Conſules artis , V. *Confraternitas* .

Conſultores .

Conſultorum Sancti officij ſuffragia non ſunt deciſiua . tom.4.conſul.177.n.9.
Conuocantur arbitrio Inquiſitorum . ibid.

Contractus .

Contractus validus ſine conſenſu nullo iure dari poteſt . tom.1.conſult.89.n.5.
In dubio an ſit vſurarius , ſi ex conſuetudine reputetur licitus , excuſat contrahentes ab iniuſtitia . tom. 1. conſult. 129.n.45.
Nullum eius verbum debet remanere ſine effectu operandi . tom. 1. conſult.150.n.11.
Quo pacto interpretandus . ibid.
Iure nullus an habeat vim in foro conſcientiæ . tom. 1. conſult. 151.n.12. & 35.
In ipſo rei veritas potius, quàm ſcriptura attendi debet . tom. 1. conſul.228.o.8.
Quot obligationes ex quouis cootractu oriantur , tom. 2. conſult.54. n.29.

Contributio , V . *Eccleſiaſtici* .

Quomodo, & quatenus ab Eccleſiaſticis facienda pro neceſſitatibus Reipublicæ . tom.3. tota conſult.15.
Eius praxis . ibid. à n.33.
Tum Pontificum , tum Regum , aliorumque Principum . ibid. & ſeqq. multis.

Contumacia , V. *Excommunicatio* .

Vt puniatur , requiritur dolus , & commodum tertij . tom. 1. conſult.55.n.13.& 23.
Eius pœna . ibid. n.15.
Ao ſit pœna perpetua , vel ad tempus . ibid.
Quomodo ſoluatur . ibid.n.16.
An ceſſet . ibid.
An ob ipſam imponi poſſit pœna , vt tota cauſa prodatur . ibid.n.25.
Per eam amittitur priuilegium declinandi forum . tom. 1. conſul. 123.n.5.
Vt contumacia creſcere dicatur , quid requiratur . tom. 2. conſult.4.n.8.
In quo conſiſtat . ibid.
Quæ contumacia ſit neceſſaria pro priuatione canonicatus ob noo reſidentiam . ibid.o.9.
Pro excuſanda contumacia , quæ cauſa ſufficiat . tom. 3. conſult.38. n.5.
Quid de cauſa non tuti acceſſus . ibid.

Contumax .

Verus quis ſit, dicaturque . tom.1. conſult.29.n.1. & 2.
Præcipuè vbi agitur de excommunicatione . ibid.n.2.
Vt talis ſit , quid requiratur . ibid.
An poſſit haberi pro confeſſo . tom.1. conſult.55.n.15.
Quomodo talis fiat . tom.1. cooſult.123.n.5.
Vt quis dici queat cootumax , quid ſit docendum . tom.2. cooſult.4.n.8.

Conuentio , V. *Tranſatio*.

Conuentio in priuilegijs appoſita , quam naturam inducat . tom.3. conſult.45.n.5.

Conuentus , V. *Epiſcopus*, *Monaſteria* , *Domus*.

Conuentus Regularium an , & quatenus erigi poſſint , ac debeant . tom.1. conſult. 179. per totam .
Quid de eccleſijs . ibid.n.8.
Nomine Conuentus an veniat eccleſia . ibid. n. 8. & 13.
Quid de fundatiooe noui Coooentus eiuſdem inſtituti . ibid. à n.35.
Ad eorum erectionem an ſufficiat licentia Vicarij Capitularis . ibid.n.46.
Quid de monaſterijs Monachorum . ibid.n.37.
Reuocantur hac in re priuilegia Regularium , eorumque conſtitutiones . ibid. n.47. & ſeq.
Requiſita pro eorum fundatiooe . ibid.& n. ſeqq.& conſult. 258.n.1. eiuſdem primi tomi .

Eorum

Digitized by Google

Eorum fundationis forma conſult.179.n.72.& ſeq. tom.1.
Pro eorum erectione an, & quatenus conſenſus Epiſcopi requiratur. tom.1.tota conſult.179.
Quando diſſenſus Epiſcopi, ac Regularium cenſeatur irrationabilis. ibid.ac n.4.
An in caſu neceſſitatis poſſit transferri intra ciuitatem abſque aliorum Regularium cõſenſu. tom.1.tota conſult.429
Conuentus erectio intra quod ſpatium aliorum Conuentuum ſit prohibita. tom.4.conſult.83.n.3.
Conuentuum Regnlarium præcedentia. tom.4.conſult.19. à n.1. & tota cnnſult.98. & conſult. 190.pariter per totam.
Quid de præcedentia Conuentuom eiuſdem ordinis, eadem conſult.19.n.13.& ſeqq.
Eorum prælatio à quo ſumatur. ibid.n.21.
Poſt exemptionem recuperatam an poſſit Epiſcopus conuentum viſitare, vt videat, an decreta à ſe edita in viſitatione præcedenti, fuerint executioni demandata. tom.4.conſul.176.n.1.

Conuerſus.

Dicitur perſona eccleſiaſtica. tom.4.conſult.179.n.2.
Quomodo diſtinguatur à religioſis Clericis. ibid.n.10.
Eſt verè perſona eccleſiaſtica. ibid.

Conuiuium.

An liceat amplius facere conuiuia in eccleſia. tom.3.conſult.17.à n.1.

Copia.

Copia appellationis, & decretorum ſynodi an poſſit denegari. tom.1.conſult.333.n.1.

Cor.

Cordis natura. tom.4.conſult.6.n.6.
Eiuſque facultas. ibid.
Cordis penetratio an ſignum ſanctitatis.tom.4 conſ.66.n.8.
Quibus conceſſa. ibid. Et quomodo fiat. ibid.
Connumeratur inter miracula. ibid. & n.ſeq.
Et quomodo. ibid.

Corpora, V. Sancti, ſerui Dei, Reliquiæ.

Corpora ſeruorum Dei, qui obierunt cum fama ſanctitatis, an debeant condi ſub humo. tom.1.conſult.186.n.1.
Eorum integritas an ſignum ſanctitatis. tom.1. conſult.244.n.15.ſol.291.
Quid de eorum fragrantia. ibid.n.16.
Poſſunt ſepeliri in Eccleſia, constructa à Communitate, abſque eius licentia. tom.1.conſult.393.n.1.
Corpora Clericorum, ac ſacerdotum an liceat veſtibus ſacris ſepeliri. tom.3.conſult.35.à n.1.
Mos antiquus in hac re. ibid.n.2. & ſeqq.
In quibus obſeruatus. ibid. n.12.
Quid de Cardinalibus, Epiſcopis, & alijs in eccleſiaſtico Ordine conſtitutis. ibid.n.6.
De martyribus, alijſque ſanctis. ibid.n.7.
Quid de palla altaris. ibid.n.9.
Satis eſt, quòd veſtibus ſacris induantur tantùm, non autem ſepeliantur. ibid.à n.10. Alia ibid.
De translatione corporum Sanctorum. tom.4. conſ.24.à n.1.& conſ.107.à n.1. Vide *Translatio*.
Corpora eorum, qui cum opinione ſanctitatis decedunt, non poſſunt ſepeliri ſub altari, neque ſub eius ſcabello ſuppedaneo. tom.4.tota conſult. 32.
Honor ſepeliẽdi Corpora ſub altari quibus conceſſus. ib.n.1.
Corpus humanum triplici conſtat ſubſtantia. tom.4.conſult.43.n.84.
Eius alimentum. ibid. & ſeqq.
Corpus perfectè ſphæricum non poſſe tangere planum, niſi in puncto, quomodo intelligantur.to.4.conſul.59.n.8.&9.
An detur perfectè rotundum. ibid.& n 9.
Corpora ſepulturæ tradita, quando reſtituenda. tom.4.conſult.175.n.9.

Correctio.

Correctio iuris communis quando cenſeatur inducta. tom.1.conſult.144.n.8.

Corrector.

Corrector cancellariæ, eiuſque locus in Capella Pontificia. tom.1.conſult.105.n.24.

Correctorium.

In correctorijs non fit extenſio. tom.2.conſult.67.n.13.

Correlatiua.

Eorum natura. tom.1.conſult.89.n.21.
Etiam in materia correctoria iuris Communis. ibid.
Eorum conditio. tom.2.conſult.30.n.6.

Corruptio, V. Corpora.

Corruptionem ſequitur fœtor. tom.4.conſul.95.n.9.
Ex quo oriatur. ibid. & n.27. Quomodo fiat.ibid.& ſeqq.
Imperfecta, & ſecundùm partem. ibid.n.30.

Corruptores.

Corruptores albi quinam ſint. tom.4.conſult.118.n.1.
Eorum pœna. ibid.
Ad eorum delictum quid requiratur. ibid.

Criminalis.

Domini Criminalis dignitas. tom.2.conſult.31.n.1.

Crimen, Criminoſus, V. Falſum, læſa Maieſtas.

Criminoſus quando ad ordines promoueri non debeat.tom.2. conſult.66.n.12.& ſeq.
Quid ſi crimen ſit occultum. ibid. n.12.
Et interrogetur ab Epiſcopo de tali crimine. ibid.
Ac vellet promoueri iudicij ſæcularis fugiendi cauſa. ibid.
Eſſetque de crimine diffamatus, vel delatus ad forum, vel proceſſatus, vel condemnatus. ibid.n.13.
Publicum inducitur ex graui iniuria contra Religionem. tom.4.conſult.1.n.7.
Omne crimen, dolum continens, eſt publicum, infamans, lata ſententia condemnatoria. ibid.

Crux, V. Parochus, & Archiepiſcopus.

Crucis delatio quatenus ſit actus iuriſdictionis. tom.3.conſult.47.n.41.
Quid de Cruce Archiepiſcopi. ibid.
Quatenus illam aliqui Regulares erigere queant. tom.4.conſult.19.n.8.
In proceſſionibus quo in loco Cruces deferri debeant. tom.4.conſult.30.n.6.& ſeqq.
Et in quo crux Archiepiſcopi. tom.4.conſult.200.n.14.

Culpa.

Nocere debet authori. tom.1.conſult.54.n.2. cum pluribus eiuſmodi.

Cultus.

Cultus ſeruorum Dei an arguatur ex eorum reliquijs ad exteras Ciuitates. tom.1.conſult.187.n.1.
Item ex Epitaphio in lapide gemmato inciſo cum imagine picta prædefuncti cum fama ſanctitatis. tom.1. conſult.188.n.1.
Vel ex pauimento ſupra ſepulturam tantiſper eleuato. ibid.
Eius omnimoda carentia, quo pacto pleniſſimè comprobari poſſit. tom.1.conſult.190.n.2.
An eruatur ex ſepulchro in loco inſolito. tom.1. tota conſult.191.
An illum præſeferat celebratio miſſæ ſolemnis de ſantiſſima Trinitate. tom.1. conſult.198.n.1.
Quid de oratione panegyrica, quæ in obitus die quotannis habetur. ibid.n.4.
Eius negatiua quomodo probetur.to.1.conſult.200.n.1.& 2.
Pro eius negatiua probanda quid agere debeat Ordinarius. tom.1.conſult.201.à n.1.
An illum denotent imagines, in quibus nulli ſunt radij, nulli ſplendores, &c. ſed duntaxat repræſentant aliquod peculiare ſignum ſanctitatis. tom.1.conſult.208.n.1.
Item an illum indicet genuflexio. ibid.n.2.
Vel proceſſiones habitæ ex publico decreto, aut voto. tom.1.conſult.209.n.1.

Vel

Digitized by Google

Vel celebratio Miſſæ, ac Diuini officij. ibid.
Vel imagines pictæ cum reuelationibus. tom.1. conſult.236. n.1. & 2.
An probare eius negatiuam ſit onus Poſtulatorum. tom. 1. conſult.238.à n.1.
Quomodo illa probetur. ibid. à n.9.
Cultus immemorabilis è quibus præcipuè probetur, tom.1. conſult.244.à n.2.
Quæ publicum indicent. ibid.n.2.
Quo pacto immemorabilis probetur, tom.1.conſult.242. à n.1.fol.294.
Quomodo ex communi Eccleſiæ conſenſu, tom.1.conſult. 243.à n.1,fol.296.
An, & quatenus ampliandus. ibid. n.2.
Per quorum Patrum, Virorumque ſanctorum ſcripta probetur, tom.1. conſult.244. à n.1. fol.297.
Quomodo ex longiſſimi temporis ſcientia, & tolerantia ſedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij.tom.1.conſul.245.per totam.
An indulgentiæ conceſſæ die anniuerſario cuiuſpiam ſerui Dei viſitantibus eius altare, ſiue capellam, reſpiciant publicam venerationem. tom.1. tota conſult.252.
Publicus an oſtendatur per emiſſionem votorum. tom.1. conſult.501.a n.1.
Qui ſit publicus, qui priuatus, qui prohibitus, qui permiſſus. ibid.
An ſententia ſuper non cultu prolata à Parocho, deputato à Vicario Generali, ſit confirmanda.tom.4.conſult.37.à n.1.
Cultus publicus oritur ex recitatione diuini Officij. tom.4. conſult.46.n. 1.
Cultus publicus competit ſolis ſanctis canonizatis. ibid.
Quid de cultu priuato. ibid.n.2.
Qualis ſit cultus priuatus. ibid.
Qualis publicus. tom.4. conſult.48.n.14.
Ex quibus inducatur. tom.4. conſult.47.n.2.
Quæ cultum non importent. ibid.n.3.& ſeq.
Priuatus cuicumque permiſſus. tom.4.conſult.48. n.5.& 8.
Neceſſarius pro canonizatione ſanctorum. ibid.n.10.
Quibus, & qualis ſtatim poſt eorum mortem ſit licitus. ibid. n.11. & 15.
An ordinarij poſſint delegare viris, in dignitate conſtitutis, proceſſum ſuper non cultu. tom.4. conſult.70.à n.1.
Cultus publicus quibus exhibitus. tom.4.conſult.87.n.1.

Cura, V. *Hieroſyolmitani*.

Curam animarum exercens in Eccleſia dicitur illam habere. tom.2. conſult.31.n.1.
Eſt nobilior pars Eccleſiæ. ibid.
Quando in ea ſit locus concurſui. tom.3. conſult.56.n.8.
Etiam ſolo habitu penes quem reſidere debeat. ibid.
Conſtitutio loquens de cura animarum, de qua cura intelligatur. tom.4. conſult.201.n.33.
Quando ſit habitualis. ibid.
Quando actualis. ibid.

Curatus, V. *Parochus*, *Ordo*.

Curia, V. *Laica poteſtas*.

Curia Romana omnibus alijs exemplum præbet. tom. 1. conſult. 223.n.8.
Atteſtationi de eius praxi quando fides ſit adhibenda. tom. 1. conſult.44.n.5.
Curia ſæcularis an poſſit, debeatque intereſſe ſententiæ, vel videre, ac cognoſcere proceſſum in crimine eccleſiaſtico, etiam hæreſis. tom.4.conſul.177.n.4. & 7.

Currus.

Illæſio pueri, ſuper quem pertranſijt rota currus onuſti, an ſit miraculo adſcribenda. tom.4. conſult.59. à n.1.
Exempla eorum, qui ſuppreſſi à curru, euaſerunt immunes. ibid.n.6. & 10.

Curſor.

Curſori referenti, ſe citaſſe de mandato Iudicis, quatenus credatur. tom.1.conſult.150.n.16.

Cuſtos, V. *Damna*.

Cuſtodes animalium eccleſiaſticorum an, & quatenus teneantur ad damna data. tom.1. conſult. 97. à num. 1.
An poſſint puniri à Iudice laico. tom. 1. conſult. 166. n.15. & ſeqq.
Cuſtodes carcerum Epiſcopalium gaudent fori priuilegio. tomo 2. conſult.51.n.4.
Cuſtodes damni dati an, & quatenus gaudeant priuilegio fori. tom.4. conſult.5.n.3.
Quid de cuſtode Vicarij foranei. ibid.
An Cuſtodes agrorum, ſpectantium ad menſam Epiſcopalem, vti tales, gaudeant priuilegio fori eccleſiaſtici. tom. 4. conſult.123. à n.1.
An ſint inſtrumentum fundi. ibid. n.1. & 5.

D

Damna, V. *Cuſtos*, *animalia*.

Damna data ab animalibus eccleſiaſticis ex culpa cuſtodum quis reſarcire teneatur. tom.1. conſult.97.n.8.
Data in bonis proprijs iuſdicentis à quo iudicanda. ibid. num.9.
An pro illis poſſit deueniri ad capturam cuſtodis. ibid. num.10.
An & quatenus pro damnis datis eccleſiaſtici, vel eorum cuſtodes teneantur ad ſolutionem pœnæ. ibid.
Eorum actio, ibid. & eodem tom. 1. conſult. 168. n. 14. & ſeqq.
Decretum ſuper illorum cognitione, etiam in ditione eccleſiaſtica, an ſit omnino ſeruandum.tom.1.tota conſult.168.
Eorum cognitio ad quem pertinat. ibid. à n.3.
Pro damno imminente quando non admittatur cautio. tom.4. conſult.77.n.8.
Damnum ſecundarium non attenditur.tom.2.conſ.50.n.15.
Ille pati debet damna, quem ſequuntur commoda. tom.3. conſult.15.n.19.& 22.

Damnati.

Damnatorum bona quibus debeantur. tom. 1. conſult. 44. n.7. & 8. ac 9.
Vel eorum dimidia pars, vel legitima. ibid. & n.36.
Damnati ad triremes, ſi ab illis aufugiant, an, & quatenus gaudeant eccleſiæ immunitate. tom.2. conſult.57. à n.1.
An efficiantur ſerui pœnæ. ibid.n.2.
Damnatus ad mortem efficitur ſeruus pœnæ. ibid.n.5.
Damnatus ad mortem, ſi ad eccleſiam confugiat, gaudet illius immunitate. ibid.
Declaratio in hac re ſacræ Congregationis. ibid.

Dataria.

Datariæ ſtylus de Commendatario, cui incubit cura animarum. tom.1. conſ.19.n.2.
Cum Gallis. tom.1. conſult.20.n.1.
Atteſtanti de eius praxi quando fides adhibenda. tom.1. conſult.44.n.2.
De Regularibus ad parochiales eccleſias non promouendis. ibid.n.25.

Debitores.

Debitores laici locorum piorum, vel beneficiatorum an poſſint cogi, etiam per cenſuras ab Epiſcopo. tom.1. conſult.447.n.1.
An, & quomodo habitare poſſint aſſiduè in eccleſijs. tom. 1. conſult.300. n.1.

Decanus.

Quando teneatur inſeruire pro Diacono. tom. 4. conſult. 28.n.9.

Decimæ.

Cur impoſitæ. tom.1.conſult. 179.n.58.
Qui ad illas teneantur. ibid.& ſeqq.

An,

Digitized by Google

An, & quatenus ſoluendæ à Regularibus quibuſcumque. tom.1. conſult.223. n.15.22.& 28.& conſult.355.n.1.
Ex quibus debeant. tom.1.conſult.358.n.1. & ſeq.
Quid ſi fiat mutatio circa fundum, decimis obnoxium. ibid.
Quidue ſi fundus, ſubiectus decimis, transferatur ad fructus, de quibus decimæ non ſoluuntur. ibid.n.2.
Ad decimas ab vniuerſitatibus impoſitas ex tranſactione an teneantur etiam Eccleſiaſtici. tom. 2. tota conſult.48.
Feudales in quo tribunali cognoſcendæ. ibid.n.7.
Vbi declarationes S. Congregationis.
An ſoluendæ ab hoſpitalibus laicis, Epiſcopi authoritate non erectis. tom.4.conſult.21.n.10.
Quid in eis poſsit Pontifex. tom. 4. conſult. 75. num. 4. & 26.
Quando Eccleſia illas non accipiat. ibid.

Declarationes.

Declarationes S.Congregationis Concilij apud S. Rotam Romanam quanti ſint momenti. tom.1.conſ.1.n.18.
Item & S.Congregationis ſuper Epiſcopis & Regularibus. tom. 1.conſult.179.n.17.
Standum eſt vltimis. ibid.& conſul.108.n.13.
Semper intelliguntur emanatæ iuxta ea, quæ proponuntur. ibid.& tom.3.conſult.21. n.11.
Quando ſtrictè interpretandæ. tom.1.conſult.44.n.2.
Sunt reducendæ ad concordiam. ibid.n. 3.
Quomodo habeant vim legis. ib. n.27. & conſult.86. n.19. & conſult.109.n.1.
Debent eſſe iuri conſentaneæ. tom.1. conſult.154. n.2.
Declarationes Sacrarum Congregationum autheoticè ſunt exhibendæ. tom.2.conſult. 21. n.6.
Quando reduci poſſint ad examen rationis. ibid.
Licèt in caſu particulari, habent tamen vim legis vniuerſalis. tom.2. conſult.43. n.8.
An faciant ius. tom.3. conſult.21. n.11.
Declarationes Summi Pontificis tollunt omnem dubitationem. tom.4. conſult.8.n.1.
Declaratio ſequitur naturam declarati, ipſique ineſt. tom. 1.conſ.177.n.11.

Declaratoria.

Declaratoria incurſus in cenſuras contra Principes ab Epiſcopis latas in materia immunitatis Eccleſiaſticæ ao, & quo pacto præſumatur de iure valida, & iuſta. tom.1. conſult.170.à n.1.
Vt de iure ſuſtineatur, quid ſatis ſit. ibid. n.7.
Quid ſi feratur in non ſubditum. ibid. num.8.
An, & quando requirat citationem, ſiue monitionem. ibid.num.9.& ſeq.
An ſufficiant verba, vt relaxetur. ibid.n.14.
Vel preces importunæ. ibid.
Quando non debeat reuocari. ibid. n.33.
Declaratoria cenſurarum, ac pœnarum in lædentes libertatem Eccleſiaſticam quando prærequiratur. tom. 2. conſult.34. n.47.
Et quoad crimen vſurarum. tom.2. conſ.59. n.3.
Quomodo ad eam procedendum. ibid. num.88.

Decreta, Decretum irritans, V. *Lex.*

Decreta de Canonizatione Sanctorum, an pro ſua obſeruatione admittant temporis interuallum. tom.1.conſ.55.n.1.
Habent vim decreti irritantis. ibid. n.4.
An ſufficiat, quòd fuerint publicata in Romana Curia. ibid. n.5.
Excludunt omnem allegationem ignorantiæ. ibid. n.6.
Quando typis edita. ibid. & n. 21.
Non reſpiciunt tempus, ſed puniunt contumacem inobedientiam. ibid. n.13.
Debent intelligi iuxta ſenſum diſpoſitionis. ibid.
Non ſunt extendenda. ibid.
Quando illis dici poſſit, fuiſſe contrauentum. ibid. n. 14.
Maximè ad incurſum pœnæ. ibid.
Non denegant perpetuam audientiam contrauenientibus ibid. n.15.
Quo pacto fit ſatis eorum menti. ibid.num.17.
Non continent pœnam perpetui ſilentij, ſed ſolùm nullitatis. ibid. n.18.
Ab eorum obſeruatione excuſat veriſimilitudo ignorantiæ. ibid. num. 19.
Quando præſumantur firmare ſcientificam contrauentionem. ibid. n.21.
Eorum germanus ſenſus. ibid.n.21.& 25.
Quot pœnas contineant. ibid.n. 25.
Vniuerſim prohibent quodcunque præſeferens, vel indicans venerationem, & cultum. tom.1.conſult.187.num.1.& conſult.198. n.3. & conſult.244. à n.2.
Prohibent publicè exponi imagines defunctorum cum opinione Sanctitatis. tom. 1. conſult.188. n.1.
Solùm exigunt carentiam cultus, tam circa ſepulchrum, quàm circa imagines. tom. 1. conſult. 199. num.2.
Quid diſponant circa Iudicem remiſſorialem. tom. 1. conſult.185.n.1.& 2.& conſult.190.n.2.
Quidue circa teſtes. tom.1. conſult.192. n.1.& 2.
Quid circa litteras remiſſoriales. tom. 1. conſult. 195. per totam.
Non tollunt facultatem deducendi iura, quæ habent nonnulli, ſe verſari in caſibus exceptis, vel alia de cauſa ſe non teneri ad amotionem cultus. tom. 1. conſult. 196. num. 1.
An prohibeant celebrationem Miſſæ de Sanctiſſima Trinitate pro gratiarum actione ob aliquem prædefunctum cum fama Sanctitatis. tom.1.conſult. 198.num.3.
Quid ſuper non cultu Ordinarijs iniungant. tom. 1. conſult. 201.à num.1.
Quid decernant de inquiſitione generali. tom. 1. conſult. 202.à num. 1.
Quid de litteris remiſſorialibus. tom. 1. conſult. 202. n. 1. & ſeqq.
Quid de loco examinis. tom. 1.conſult.204.n.1.
Quid de citatione Subpromotoris fidei. tom.1. conſult.205. n.1.& ſeqq.
Quid de imaginibus. tom. 1. conſult.208.à n.1.
Quid de teſtibus ad perpetuam rei memoriam examinatis. tom.1.conſult.214. à n. 1.
Quid pro concedenda remiſſoria in genere. tom. 1. conſult. 237. n.3.
Quid de probatione non cultus. tom.1. conſult. 238. n.1. 3.& 8.
Quot caſus excipiant. tom.1.conſult.244. n. 1.
Quid de cultu immemorabili. tom. 1.conſult. 242.num.1. & 12.fol.294.
Quid de tempore immemorabili. ibid.n.13.& 21.
Quid per communem Eccleſiæ ſenſum intelligant. tom. 1. conſult.243.à n.1.fol.296.
Quid de Patrum, virorumque Sanctorum ſcriptis. tom.1. conſult.244.à n.1.fol.297.
Quid etiam de longiſſimi temporis ſcientia, ac tolerantia Sedis Apoſtolicæ, vel Ordinarij. tom. 1.tota conſult. 245.
Quid de temporis ſpatio proceſſum particularem terminandi. tom.1. conſult. 247. per totam, præcipuè n. 5.
Decretum S.Concilij Tridentini ſuper exploratione voluntatis puellarum ante ingreſſum in Religionem an comprehendat etiam viros. tom.2. conſult.3.per totam.
Ex ratione finali extenditur, aut reſtringitur. ibid.n. 1.
Quando retrotrahatur ad tempus culpæ. tom. 2. conſult.4. num.5.
Decreta ſacrarum Congregationum non definitiua, nihil proſunt. tom.4.conſult.26. n.13.
Decretum irritans quando reſpiciat formam præciſam, quando ad fauorem. tom.1. conſult.1.n.14.
Ad quæ referendum. ibid. & n.25.
Quid requiratur, vt ad omnia ſe extendat. ibid.n.26.
Quo in caſu in omnibus inducat formam. ibid.n.32. & 34. & conſult.146.n. 21.
Inducit formam in concurſu parochiali. ibid.
Irritat actum aliter geſtum. tom.1. conſult. 18. n.7. & conſult.146.num.9.
Tollit proceſſionem, & conſuetudinem contrariam. tom.1. conſult.24.n.7.

Index Rerum.

Afficit titulum, & poſſeſſionem, ac operatur nullitatem. tom.1. conſult.44. n.30.
Idque tam de præterito, quàm de futuro, tom.1. conſult. 91. n.2.
Impedit omnem contrariam præſcriptionem. ibid. & o.5.
Adimit omnem iuriſdictionem, ac impedit, ne poſſit aliter iudicari, neque impetrari. tom. t. conſult.t 12.n. t8.
Omnia in contrarium geſta radicitus inficit. tom,1. conſult,125. n. 3.
Operatur, vt non poſſit induci contrarius vſus. tom.t.conſult.t34.n.16.
Facit, vt conſuetudo, ſtatim nata, cenſeatur extincta, ſemperque retineat nomen corruptelæ. ibid.
Quid ſi eſſet conditionale. tom.t. conſult.t46.o.to.
Quando intelligi debeat ſecundum ea, quæ ſunt diſpoſita. ibid. n.36.
Item, & ſecundùm expreſſa. ibid. n.46.
Quatenus impediat manutentionem, tom,t,conſult.162. num.9.
Inficit non ſolùm poſſeſſionem, ſed etiam detentionem, ibid,n.22.
Decretum irritans an contineatur in quolibet decreto S. Concilij Tridentini. tom.4. conſult.3. n.t2. & conſult. t62.n.55.
Decreti irritantis virtus. ibid. & d.tom.4. conſult.8. n.3.& 4. & d. conſult.t62. & d. n.55. & conſult.204. n.6.
Quando non operetur. tom.4. cooſult.4. o.6.
Non poteſt tolli per contrariam cooſuetudinem. tom, 4. cooſult.t60.n.8.
Decreta Sacræ Rituum Congregationis obſeruanda, non obſtante ſententia Epiſcoporum. tom.4.conſult.30.n.15. & ſeqq.
Decreta Vrbani VIII. de canonizatione Sanctorum, de quo Ordinario loquantur. tom.4. conſult.37. à n.t. & conſult.70. n.1. & 2.
Quid diſponant ſuper forma proceſſus particularis, ac ſuper ipſorum patitione. ibid. n.8.
Quid in proceſſibus informatiuis authoritate Ordinaria peragendis. ibid.
Et quid de forma recipiendi teſtes. tom.4.conſult.38.n.5.
Ac de petitione remiſſoriæ ſuper inquiſitione generali antequam doceatur de continuatione, ac percrebreſcentia famæ miraculorum. tom.4. conſult.39. à n.1.
De receptione iuramenti in manibus Iudicum. tom.4. conſult.40. per totam.
De loco examinis recipiendi. tom.4.conſult.4t.n.1.
Emanarunt ad tollendum abuſus. tom.4. conſult.42. n.62.
De forma commiſſionis ab ijs præſcripta. tom.4. conſult. 44. n.1.
Quid prohibeant circa cultum. tom.4.conſult.47.n.1. & 2. & conſult.48. n.2. & 13.
Quid exigant pro canonizando. tom.4.conſult.53.n.4.
De manus appoſitione Sedis Apoſtolicæ. tom.4.conſult.68. n.1. & ſeqq.
Eorum ignorantia quando excuſet. ibid. n.15.
De eorum publicatione. ibid.
De proceſſu ſuper non cultu. tom.4. conſult.70. n.t.
De delegatione pro confectione proceſſus. ibid. n.3. & ſeq.
Decretum ſuper electione Sanctorum in Patronos. tom.4. conſult.78. n.2.
Et in Protectores. tom.4. conſult.18t.n.4.
De Canonizatione Confeſſorum. tom.4. cooſult.8t.n.3.
De ijs, quæ concurrere debent pro Sancto formaliter non canonizato. tom.4. conſult.87. n.3.
Decreta Sacrarum Congregationum ſunt tanquam leges recipienda. tom.4. conſult.t28. n.10.
Quando in decretis Sacrarum Congregationum non requiratur partis citatio. tom.4. conſ.t35. o.9.
Summus Pontifex aliquando vel per ſeipſum ea moderatur, vel ex integro examinanda, & decidenda committit. tom.4. conſult.t62. n.t7.
Quatenus aliquando ſint ſurreptitia. tom.4. conſult.t95. num.1.

Defenſio, V. Aggreſſor.

Defenſio, quæ dicatur iuſta. tom.2. conſult.38. n.34.
Quid ſi exceſſus moderaminis reddat homicidium mortaliter peccaminoſum. ibid. n.35.
Exceſſus in defenſione quando puniendus. ibid.
Eius exceſſus non trahit excommunicationem contra iniicientes manus violentas in Clericum. ibid. n.36.
Ratio huius rei. ibid.
Quoties homicidium defenſiuum eſt licitum, nunquam inducit priuationem immunitatis, ſi contingat in Eccleſia. ibid. n.37.
An ſi quis defendens proximum iniuſtè inuaſum, occidat inuaſorem in Eccleſia, priuetur immunitate. ibid. n.39.
Defenſio quatenus licita. tom.3. conſult.15. n.44.
Defenſio Reipublicæ. ibid.

Deflorator.

Deflorator virginis gaudet immunitate Eccleſiæ. tom.1. conſult.t78. n.6.

Degradatio.

Degradatio actualis an requiratur in Clericis primæ tonſuræ delinquentibus. tom.3. conſult.20. n.10.
Quid ſi adſit conſuetudo, quòd non requiratur. ibid. n.11.
Et in quibus Clericis poſſit ſuſtineri. ibid.

Delegatus, Delegatio, V. Appellatio.

Delegatus Pontificis an poſſit recuſari. tom.t. conſ.85. n.9.
Et ab ipſo appellari. ibid.
In eo quid requiratur. tom.t. conſult.t56. n.2.
Poteſtas plurium Delegatorum quando ſimpliciter expiret per mortem vnius. tom.1. conſult.t95. n.6.
Aſſerenti, ſe habere commiſſionem, an, & quatenus credendum. tom.1. tota conſult.249.
Delegatus nihil proprij habet. tom.2. conſult.26. n.2.
Debet ſeruare formam delegationis. ibid. n.30.
Delegatus Papæ an poſſit inhibere Conſeruatoribus Regularium. tom.3. conſult.5t. à n.t. ſignatè o.9.
An ſit maior Conſeruatore. ibid.
Delegati Apoſtolici in Regno Sardiniæ iuriſdictio. tom.3. conſult.t. per totam.
Delegatorum officium quouſque duret. tom.3. conſult.29. n.8. & ſeqq.
Quid ſi ſint dati in materia habente tractum ſucceſſiuum. ibid. n.9.
Poſſunt cenſuris rebelles compellere ad obediendum. tom. 3. conſult.45. o.6.
Quis delegare poſſit. tom.4. conſ.37. n.6.
Delegatus fungitur iuriſdictione, ac vice delegantis. ibid. n.7. & conſult.200. n.31.
Delegatus quando poſſit delegare. ibid. n.8.
An habere debeat territorium, & iuriſdictionem. tom.4 conſult.70. n.6.

Delicta.

Delicta morte delinquentium vnà cum pœna extinguuntur. tom.t. conſult.54. n.5.
Quæ atrocia cenſeantur. ibid. n.37.
Vbi cognoſcenda. tom.t. conſult.ttt. n.34.39. & ſeq.
Ijs eſt pœna commenſuranda. ibid. num.39.
Quoad pœnam an debeant eſſe conſumata. tom.t. conſult. 467. num.t.
Delicti probatio. tom.2. conſult.37. n.tt.
Diſtinctio. tom.2. conſult.38. n. 8.
Delicta incidentia in iudicio an poſſint puniri ab eo, qui iuriſdictionem aliquam ſuper illis non habet. tom.2. conſult.47. n.4.
An, & quomodo poſt mortem punienda. tom.2. conſult. 66. n.15.

De-

Digitized by Google

Index Rerum.

Delinquentes.

Delinquentes, qui ad Eccleſiam confugiunt, poſſunt à poteſtate Eccleſiaſtica puniri varijs pœnis, etiam corporalibus. tom. 1. conſult. 96. à n. 2.
Non poſſunt iterum puniri per Iudices laicos. ibid. num. 4. & 5.
Ducti ad Mortem à ſatellitibus Curiæ ſæcularis, tranſeundo per Eccleſiam immunitatem non acquirunt. ibid.
Puniendi ab Ordinario loci, in quo deliquerunt. tom. 1. conſult. 144. n. 5.
Propè Eccleſiam delicta committentes ſpe confugij, gaudent immunitate. tom. 1. conſult. 470. n. 1.
In Eccleſia quomodo præſumatur in dubio ſub ſpe immunitatis delinquere. tom. 2. conſult. 38. n. 17.
Delictum in dubio non præſumitur. tom. 4. conſult. 14. n. 2.
Eſt concludentiſſimè probandum. tom. 4. conſ. 48. n. 7.
Ad eius condemnationem quæ requirantur. ibid.
Delicti grauitas augetur ex circumſtantijs. tom. 4. conſult. 111. n. 1.
Debet conſtare de eius corpore. tom. 4. conſult. 113. n. 1. & conſult. 190. n. 8. & 10.
Illud committens ex mandato alterius, an excuſetur. tom. 4. conſult. 118. n. 15.
Conſiſtens in committendo grauius eſt delicto conſiſtente in omittendo. tom. 4. conſult. 173. n. 16.
Omne delictum, commiſſum circa cultum Sacramentorum, quando ſit depoſitione dignum. tom. 4. conſult. 134. n. 6.
Delictum, depoſitione dignum, notorium, afficitur iuris infamia, & facit irregularem. ibid.

Deliquium.

Animi deliquium ex quibus oriatur. conſult. 59. n. 5. tom. 4.
Eius effectus. ibid.
Inducitur ſolius digiti colliſione. ibid.

Denegatum.

Quando habeatur pro conceſſo. tom. 1. conſult. 149. n. 18.

Denominatio.

A quo facienda. tom. 1. conſult. 93. n. 29.

Denunciatio.

Denunciatio in materia excommunicationis à quibus fieri poſſit. tom. 1. conſult. 173. n. 9.
Ad illam faciendam quid ſatis ſit. ibid.
An requirat citationem. ibid. n. 10.

Depoſitarius.

Depoſitarius pignorum, aliarumque rerum curiæ Epiſcopalis an, & quatenus gaudeat priuilegio fori. tom. 4. conſult. 5. n. 4.
Sacræ Congregationis decreta. ibid.

Deputatio.

Deputatio exercentium curam animarum in Cathedrali ad quem pertineat. tom. 1. conſult. 24. n. 1.
Presbyterorum, aliorumque Clericorum amouibilium in Eccleſia Parochiali pertinet ad Parochum. tom. 1. conſult. 431. per totam.

Derogatoria, Derogatio, V. *Priuilegium*.

Derogatoriæ quam vim habeant. tom. 1. conſult. 138. num. 2.
Præſertim conceptæ cum clauſula *quorum tenores*. ibid.
Tollunt quæcunque priuilegia, & indulta in contrarium, etiam ſi eſſent ſpecialia. ibid. n. 3.
Specialiſſimæ quando requirantur. tom. 1. conſult. 168. n. 9. & ſeq.
Derogatio vnius obſtaculi non trahitur ad aliud. tom. 3 conſult. 45. n. 2.
Exempla huius rei. ibid.
Derogatio generalis quando non ſuffragetur. tom. 4. conſult. 76. n. 7.
Sed requiratur expreſſa. tom. 4. conſult. 201. n. 33.

Deus.

Quomodo moueat animum hominis. tom. 1. conſ. 9. n. 1.
Quibus vtatur ad explicandum miracula. ibid.
Impellit hominem ad actiones ſupernaturales. ibid. n. 2.
Eius fidelitas. ibid. n. 4.
Ad captiuandum intellectum quibus rationibus vtatur. ibid. n. 7.
Quo pacto homini amicus. tom. 2. conſult. 10. n. 9.
Eius cultus in ſtatu puræ naturæ. tom. 2. conſult. 56. n. 23.
Naturale dictamen de cultu Dei ex quo oriatur. ibid.
Potuit ordinarè omnia aliter ac ordinauit. ibid. num. 24.
Eius cultus præcipuus. tom. 3. conſult. 60. n. 11.
Cur aliquando mala permittat. tom. 4. conſult. 75. n. 70.

Dextera, V. *Siniſtra*, *Latus*, *Locus*.

Pars dextera an dignior. tom. 4. conſult. 25. n. 4.
An ſemper. tom. 4. conſult. 36. n. 1. & ſeqq.
Quid antiquitus. ibid.
Præſertim in Concilijs generalibus. ibid. n. 5.
Ad quas cauſas referri poſſit. ibid. n. 6.
Vſus antiquus, ac recens. ibid. n. 7.
Eſt nobilior ſiniſtra. ibid. & ſeqq.
Ac potior. ibid. n. 9.
An ſemper includat præſumptionem maioritatis. ibid. num. 10.
Pars dextera dupliciter conſideratur. ibid.
Pro loco dextero D. Pauli explicatio. ibid. num. 11. & ſeqq.
Variæ in id obſeruationes criticæ. ibid. n. 13.
Dexteræ, vel ſiniſtræ dignitas. tom. 4. conſult. 184. num. 3. & ſeq.

Diaconi, V. *Clerici Syluatici*.

Diaconus, miſſam ſæpius celebrans, & confeſſiones audiens, ſi ſpontè compareat, quomodo puniendus. tom. 4. conſult. 1. n. 16.
An, & quatenus inſeruiens Miſſæ ſolemni poſt concionem, quæ haberi ſolet poſt Euangelium, conferre ſe debeat ante Epiſcopum, ibique confeſſionem dicere, & poſt publicatam indulgentiam Epiſcopus dare debeat benedictionem. tom. 4. conſult. 93. à n. 1.

Dictiones paſſim explicatæ, V. *Verbum*.

Quomodocunque. tom. 1. conſult. 24. n. 5.
Taliter. tom. 1. conſult. 44. n. 13. & 21.
Etiam. ibid. & tom. 4. conſult. 211. n. 12.
Verum. tom. 1. conſ. 52. n. 4.
Statim. tom. 1. conſult. 55. num. 1. & 10.
Omnino. ibid. n. 2. & 11. & conſult. 202. n. 1. fol. 274.
Nullatenus. ibid. n. 3. & 12. & tom. 2. conſult. 42. n. 3. & 8. & conſult. 59. n. 3.
Niſi. ibid. n. 17. & conſul. 177. n. 20. eiuſdem tom. 1.
Saltem. tom. 1. conſult. 91. n. 1.
Iure. tom. 1. conſult. 105. n. 44.
Ne. tom. 1. conſult. 109. n. 2.
Cum. ibid. n. 18.
Eiuſdem. ibid. num. 24.
Illis. tom. 1. conſult. 134. n. 4.
Quandiù. ibid. num. 5.
Dum. ibid.
Quoslibet. tom. 1. conſult. 146. n. 17.
Teneatur. tom. 1. conſult. 150. n. 24.
Hoc. tom. 1. conſult. 151. n. 20.

Index Rerum.

Spreto, ibid, n.39.
Pro, tom.1. conſult.158. n.8.
Omne, tom.1.conſult.162. n.26.
Omnibus, & ſingulis. ibid.
Quodcuoque, tom.1. conſult.169. n.7.
Trahere. tom.1.conſult.170.o.15.
In, tom.1.cooſult.171. o.3. & 4.
Ipſis, ibid, n.6.
Finire, & abſoluere, tom, 1. conſult.179. n.18.
Alias, ibid, n.28. & 31.
Nunquam, tom.1. conſult.202. n.2.
Nullo modo, tom.1. conſult.202. n.1, fol, 274. & tom.4. conſult.26, o.31.
Si, ibid, n.5.
A, tom.1.conſult.240. n.1. & 2.
Subiaceat. tom.2. cooſult.59.n.6.
Omnes, tom.2. conſult.62. n.8.
Cœtera, tom.2. conſulr.66. o.16.
Reliqua. ibid.
Alijs. ibid.
Tantum, tom.2. conſ.67. n.4. & tom.3. conſult.37.n.3.
Vel, tom.3. conſult.6. n.48. & conſult.35. n.25.
Exiſtiment, tom.3. conſult.15. n.34.
Niſi, tom.3. conſult.20. n.2.
Vt, tom.3. conſult.35. o.25.
Hortari, tom.3. cooſult.48. o.8.
Monere, rogare, ibid.
Coram, tom. 4. cooſ.40. o.1. & 3.
Talia, conſult.71. n.1.
In poſterum, tom.4. conſult.78. o.9.
Accedere, tom.4. conſult.79.o.4.
Quidem, tom.4. conſolt.97. n.1.
Suis. tom.4. conſult.127. n.2.
Aut, ſeu, tom.4. cooſult.129.n.1.
Nulli. conſult.157.n.2.
Quorumcunque, tom.4. conſolt.160. n.6. & conſult.211. num.12.
Occaſione. ibid. dicto n.12.

Diœceſis.

In diœceſi, io qua ſunt duæ cathedrales voitæ, ſunt deputandi in qualibet Ciuitate examinatores Synodales, tom. 1. conſult.414. n.1.
Item Vicarius Generalis. tom.1. conſult.415.n.1.
Habens populum diuerſarum linguarum, ac Rituum, quomodo ſit regenda, tom.2. conſ.1. n.2.
Omnia loca mundi præſumuntur eſſe in aliqua diœceſi, tom.2.conſult.26.n.18.
Eius confines ex quibus præcipuè probeotur. tom.3.conſult. 43. à n.1.
Probautur ex fama probata per teſtes. ibid. n.1.
Ex viſitatione Eccleſiarum ab Epiſcopis facta. ibid. n.2.
Ex pontificalium exercitio in locis controuerſis, ibid, n.3.
Ex deſcriptione Eccleſiarum, facta in Synodo. ibid. n.4.
Ex decretis ab Epiſcopo emanatis. ibid. n.5.
Ex pluribus collationibus beneficiorum. ibid. n.6.
Ex licentia miniſtrandi Sacramenta. ibid. o.7.
Ex cooſeſſionibus partis aduerſatricis. ibid. o.8.
Ex exercitio iuriſdictionis contentioſæ. ibid. n.9.
Ex alijs. ibid.
Quælibet ex diœceſibus vnitis debet habere ſuum proprium Vicarium, examinatores, ac Synodum, & Carcerem. tom.4. conſult.131.o.1.

Dies.

In dies Deo Sacros Pontificis authoritas. tom.4. conſult. 75. n.4. & ſeqq.
An aliquando impunè deſeri poſſiot. ibid. & n.28.
Dies feſtos ad qoem pertineat indicere. tom.4. conſult.79. o.15. & 19. & tom.1. tota conſ.8.
Et quorum conſenſus requiratur. ibid.

Dicta.

A quibus finibus computanda. tom.1. conſult.113. n.6.

Diffamatio.

Diffamationis iudicium, quoad Clericum, coram quo Iudice faciendum. tom.1. conſ.150. n.31.

Dignus, Dignior, Dignitates, V. Præcedentia.

Dignior præferendus. tom, 1. conſult.25. o.1.
Prius debet ſcribi. ibid.
Dignitatum, ac Præbendarum ratio diſtinctiua. tom.1. conſult.6, n.14.
Inter ipſas proceditur gradatim in functionibus Eccleſiaſticis. ibid, n.2.
In præiudicium ſeqoentis non poteſt aliàs deputari. ibid.
Etiam in materia odioſa. ibid. n.3.
Præter Archidiaconum, & Archipresbyterum de iure aliæ non ſonant in Dignitates, ſed ſunt nomina officij. ibid. num.7.
Quæ illæ ſint. ibid. oum.20.
Quæ ſit prima, vel ſecunda poſt Reges. tom.1. conſult.7. num.20.
An cenſeantur de Capitulo. tom.1. cooſult.80. n.2. & ſeq. & tom.4. conſult.130.n.6.
Diſtinctio inter ipſas, & Canonicos. d. conſult.80. num.2. & ſeq.
Quo in caſu veniant nomine, ac iure Canonicorum. ibid.
Omniaque de Canonicis diſponentia ipſis conueniant. ibid.
Vnio beneficiorum an, & quando eis fieri poſſit. ibid. num.4.
Poteſt earum præbenda ſupprimi. ibid. n.5.
An de ipſis fieri poſſit vnio paſſiuè. ibid. n.6.
Regulariter, ac de iure non ſunt de Capitulo. ibid. n.7.
Cur inſtitutæ. ibid. & tom.4. conſult.28.n.5.
Eas obtinentes debent eſſe graduati. tom. 1. conſult.89.n.2.
Dignitas ſuperueniens ſoluit præcedentem obligationem. tom.1. conſult.102. o.6.
Quæ habetur ex perſona propria, præcedit. tom.1. conſult.131.n.7.
Eſtque maior. ibid.
Quem gradum Doctoratus requirant. tom.1. conſult.212. à n.1. & conſult.213. n.1.
In ordine ad ipſas annus inceptos an habeatur pro completo. tom.1. conſult.310. à n.1.
An teneantur exactionem, aliaque onera Eccleſiæ ſubire, ſicut & Canonici. tom.1. conſ.376. n.1.
Habentes vſum mitræ ex priuilegio, quomodo & in quibus functionibus, ac locis ea vti poſſint. tom.2. conſult.33. per totam.
Quomodo interſint aliquando cum Epiſcopo. tom.3. conſult.18. o.1.
Dignior, ſiue prima dignitas Eccleſiæ, etiam regularis, ad quam Epiſcopus, Legatus, Cardinalis, Princeps, accedunt, debet illi porrigere aſpergillum. ibid. n.14.
Dignitates io Cathedralibus cur inſtitutæ. tom.3. conſult. 60. n.14.
An Dignitati ſolemniter celebranti debeatur aſſiſtentia aliarum Dignitatum. tom.4. conſult.28. à n.1.
Et quid vbi Præbendæ oon ſunt diſtinctæ. ibid.
Vel non habent Ordinem ſacrum. ibid. n.10.
Quando teneantur accedere ad anagnoſtorium, vulgò legile. ibid. n.4.
Qui ad ipſas admittendi. ibid. n.5.
Cooſuetudo immemorabilis, ne inſeruiant pro Diacono, an rationabilis. ibid. n.8.
De earum præcedentia io functionibus Eccleſiaſticis. tom. 4. tota conſult.35.
Prima Dignitas in Eccleſia ex quibus probetur. tom.4. conſult.36. à o.1.
An ex inceſſu, vel ſeſſione dextera. ibid. n.1. & ſeqq.
An ex inceſſu, vel ſeſſione in loco primo, vel medio. ibid. n.14. & 15.

An

Digitized by Google

An ex thurificatione ante alios. ibid. n. 16.
An ex prouiſionibus Apoſtolicis. ibid. n. 17. & ſeq.
An ex conſuetudine. ibid. n. 19.
An ex eo, quod ante alios vel ſubſcribat, vel denominetur. ibid. n. 20. & ſeqq.
An ex commiſſione cauſarum. ibid. n. 27. & ſeq.
Quomodo duæ Dignitates diei poſſint maiores, ac primæ poſt Pontificalem. ibid. n. 18.
Donec probetur, Dignitatem eſſe primam, poteſt illius prouiſio fieri ab Epiſcopo. ibid.
Prima dignitas in Eccleſijs eſt illa, quæ talis nominatur. ibid. n. 19. & conſult. 89. n. 3.
Et quæ vti talis in loco cenſetur. ibid.
Quatenus primæ dignitates, etiam in Collegiatis conferri ſoleant Doctoribus. ibid. n. 28.
Dignitatibus creatis protonotarijs titularibus an liceat in choro, relicto amictu antiquo, vti rochetto, & mantelletto. tom. 4. conſult. 76. à n. 1.
Eis ſurrogati ab Ordinario an poſſint mutare locum ſibi debitum. tom. 4. conſult. 83. à n. 1.
Earum ſedes à nemine occupandæ. ibid. num. 5.
Prima Dignitas an manutenenda ſit in habitu prælatitio, tam in choro, quàm in alijs functionibus Eccleſiaſticis. tom. 4. conſult. 89. à n. 1.
Quomodo probetur, quod ſit prima dignitas. ibid. n. 3.
Ex quibus denotetur æqualitas dignitatis. tom. 4. conſult. 100. n. 1.
An, quæ tales vulgò exiſtimantur, poſſint in Iudices ſynodales, & Apoſtolicos eligi. tom. 4. conſult. 129. à n. 1.
Quæ ſit dignitas propriè dicta. ibid. n. 2.
Dignitatum nomen ac ſubſtantia. ibid. num. 3.
Qui eam habere dicantur. ibid. n. 7. & ſeq.
Prima Dignitas an euocari debeat ad examen ordinandorum. tom. 4. conſult. 178. n. 1. & ſeqq.
Quomodo teſtari debeat de ignotorum ſibi ſufficientia. ibid. n. 14.
Et quid in examine per concurſum parochialium. ibid. num. 17.
De earum munere circa chorum. tom. 4. conſult. 183. n. 1. 8. & ſeq.
De delatione Viatici ad Epiſcopum ægrotantem. ibid. n. 5.
De earum indumentis precioſioribus. ibid. n. 6.
De aſſiſtentia Epiſcopo pontificaliter celebranti. ibid. n. 7.
De Miſſa in funere Regis, vel Reginæ, aut Magnatis, impedito Epiſcopo, vel Sede vacante. ibid. n. 9.
Quomodo differant ab officio ſimplici. tom. 4. conſult. 129. num. 6.
Officium cum præeminentia an ſit dignitas. ibid.
An dignitates in Cathedralibus eximantur ab aſſidua reſidentia vltra tres menſes. tom. 4. tota conſult. 131.
Dignius trahit ad ſe minus dignum. tom. 2. conſult. 31. n. 1.

Dilatio.

Dilatio terminorum in quibus cauſis concedenda. tom. 1. conſult. 247. per totam.

Dimiſſoria, V. *Capitulum*.

An poſſint ſuis ſuffraganeis à Metropolitano concedi. tom. 1. conſult. 343. n. 1.
A quibus concedendæ. tom. 2. conſult. 26. n. 25.
Suſcipiens primam tonſuram ab alieno Epiſcopo abſque dimiſſorijs ſui Ordinarij in quas pœnas incurrat. tom. 2. conſult. 66. à n. 1.
Pœna vtentis falſis dimiſſorijs. ibid. n. 3.
Ac veris, ſed ſubreptitijs. ibid. n. 5.
Subreptitiæ obtentæ an reddantur nullæ. ibid.
Quatenus concedi poſſint à Vicario generali Epiſcopi. ibid. num. 11.
In quo differant à teſtimonialibus, ſiue commendatitijs. tom. 3. conſult. 13. n. 14.
In quo caſu non requirantur. ibid.

Diſdicta, V. *Intimatio*.

Quæ iudicialis, quæue extraiudicialis. tom. 1. conſ. 150. n. 7.
An ſit diſtractus. ibid. n. 28.

Diſmembratio, V. *Parochia*.

Diſpenſatio, *Diſpenſatus*, V. *Matrimonium*, *Hæreſis*.

Diſpenſationis difficillimæ cauſa ſufficiens. tom. 1. conſult. 4. num. 2.
Hac in re vſus Eccleſiæ. ibid.
Maximum damnum, præcipuè ſpirituale, eſt cauſa ſufficiens. ibid. n. 5.
Pendet ex prudentum iudicio. ibid.
Attendi debet neceſſitas, & vtilitas ſupplicantis. ibid.
Non eſt neceſſe, vt immediatè, ac directè bonum commune reſpiciat. ibid. & n. 12.
Neque vt adſit certitudo cauſæ ſufficientis. ibid. n. 11.
An requirat præſentiam eius, cum quo diſpenſatur. tom. 1. conſult. 20. n. 3.
Poteſt concedi abſenti. ibid.
Ab Ordinario, & à Delegato. ibid.
Etiam per litteras. ibid.
Vel per procuratorem. ibid. n. 4.
Non tamen in foro pœnitentiali. ibid.
Conceſſa pro foro conſcientiæ tantùm, an poſſit impertiri abſentibus. ibid. n. 5.
Eius connexio cum Sacramento pœnitentiæ. ibid.
Cautio in hac re pro confeſſario. ibid.
Quibus modis poſſit dari abſenti. ibid. n. 6.
Ex ſe non pertinet ad forum pœnitentiæ. ibid. n. 9.
Differt à legitimatione. tom. 1. conſult. 21. n. 10.
Eſt odioſa. ibid. num. 11.
An conceſſa in ſæculo ſuffragetur in Religione. ibid. num. 12. & ſeq.
Poteſt concedi habenti impedimentum adeundi Romam, vt abſoluatur ab excommunicatione, Pontifici reſeruata. tom. 1. conſult. 98. n. 1. & 2.
Diſpenſatio non trahitur à caſu ad caſum, tom. 2. conſult. 2. num. 5.
In materijs beneficialibus tot requiruntur diſpenſationes, quot ſunt impedimenta. ibid. & tom. 3. conſult. 19. n. 3.
Strictè intelligenda in ijs, quæ præiudicium inferunt. tom. 2. conſult. 43. n. 5.
An diſpenſatus ſuper ætate, cenſeatur etiam diſpenſatus ad effectum percipiendi diſtributiones. tom. 3. conſult. 19. à n. 1. & 19.
Vbi declarationes S. Congregationis.
Quid ſi adſit in contrarium ſtatutum, Apoſtolica authoritate confirmatum. ibid. n. 21. Vbi alia declaratio.
An vigore diſpenſationis debeantur etiam diſtributiones illæ, quæ à teſtatoribus prohibitæ ſunt dari abſentibus. ibid. à n. 4. & 27.
A quo tempore huiuſmodi diſtributiones debeantur, tum reſpectu temporis, quo diſpenſatus non fuit in ſacris, tum reſpectu diſtributionum inter Canonicos, & beneficiatos diuiſarum, & conſumptarum. ibid. à n. 17. & 37.
Quæ diſpenſationes ſint ſtrictè intelligendæ. ibid. n. 1. & 6.
Nec trahendæ ad conſequentiam. ibid.
Diſpenſatio, conceſſa ſuper vno defectu, non extenditur ad alium. ibid. n. 3.
Quid ſi adſit clauſula remotiua obſtantium. ibid.
Obtenta ad percipiendum diſtributiones pro quibus ſuffragetur. ibid. n. 4.
Quid ſi adſint etiam verba generalia. ibid. n. 5.
Vel ſpecialia. ibid. n. 7.
Praxis hac in re. ibid. num. 12.
Quidne ſi diſpenſatus iurauerit ſtatuta, & conſuetudines Eccleſiæ ſuæ obſeruare. ibid. n. 15.
An diſtributiones debeantur à die præſentationis. ibid. n. 7. & ſeqq.
Diſpenſatus, etiamſi non ſit ad Ordines promotus, quomodo efficiatur capax Canonicatus, & annexorum. ibid. n. 25. & 26.
In hac re obſeruatio. ibid. num. 36.
Alia multa. tom. 2. conſult. 70. à n. 1.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio ſemper ſeruanda. tom.1. coſult.41. n.26.
Reſtricta ad vnum caſum, ad alterum extendi non debet. tom.1, conſult.44. 0.13.
Quando ceſſet. tom.1.conſult.146.n.5.
Limitata noo extenditur. ibid.
In dubio an intret. ibid. 0.47.
Eſt eadem vbi eſt eadem ratio. tom.1. conſult.162, n.27.
Ad quos limites reſtringenda. tom.1. conſult. 179.n.45.
Generalis non compreheodit quod in ſpecie diſponi non poteſt. tom.1,conſult.495.n.3.
In eius præfatione ponitur cauſa finalis. tom.2. conſult.2. n.8.
Quando ad caſus eiuſdem ſpeciei extendenda. tom.3. conſult.7. n.75.
Diſpoſitio proueniens ex aliquo præſuppoſito quando habeat locum. tom.4.conſult.91.n.5.
Volens vti diſpoſitione qualificata tenetur oſtendere concurſum illius qualitatis. tom.4. conſ.93.n.4.
Diſpoſitio io fauorem tertiæ perſonæ, & in caſu particulari edita, habet vim legis, & omnibus ſuffragatur. tom.4. conſult.204.n.3.

Diſſentio.

Eius cauſa. tom.2.conſult.31. n.8.

Diſtinctio.

Quando habeat locum. tom.4. conſult.201. n.33.

Diſtributiones, V. *Canonicus*, *diſpenſatus*, *Lectores*.

Diſtributiones quotidianæ reputaotur victualia. tom.1.conſult.50. n.2.
Quo iure debeantur duplicatæ. ibid.
Quid in eis poſſit conſuetudine induci. tom.1.tota conſult. 130. fol.166.
An debeantur ijs, qui tribus menſibus permiſſis non reſident. ibid.n.2.
Item ijs, qui per duos menſes ab Eccleſia abſunt. ibid.n.3.
Ac ijs, qui res ſuas familiares componunt, & honeſtam animi oblectatiooem ſuſcipiunt. ibid.
Abſentibus quatenus non debeantur. ibid.n.4. & ſeqq.
An dari poſſiot ex cooſoetudioe ijs, qui interſunt oon omnibus Horis, ſed certis tantùm. ibid.n.9.
Iridem ijs, qui per vnam hebdomadam, aut per tertiarias inſeruiunt. ibid. 0.10.
Idque etiam io illis Eccleſijs, in quibus extat præbenda diſtincta. ibid.
Rurſus an dandæ non intereſſentibus aliquando. ibid. n.11.
Quatenus peccent qui illas in abſentia percipiant. ibid. n. 12. & ſeqq.
Quid de ijs, qui aliquando, ſed rarò abſunt à choro. ibid. n.16. & ſeqq.
Quare inſtitutæ. ibid. 0.21. & conſult.499. n.1.
An poſſit fieri ſtatutum, quo quis poſſit illas percipere, licèt duobus menſibus abſit ab Eccleſia. d.conſult.130. n.24.
Quid de ſtatuto pro ſenibus, ac benemeritis. ibid.0.27.
Ex ptioilegio poſſuot concedi abſenti. ibid.n.52.
Quòd dentur præſentibus eſt de iure humano. ibid.
Ex priuilegio etiam poſſunt dari inſeruienti per ſubſtitutum. ibid.
Quibus ex iure debeantur. tom.1.conſult.134. n.2. & tom. 4.conſult.155. n.1. & 2.
Ratione ſtudij quo pacto debeantur. d.coofult.134. n.8. & ſeq.
Quo intuitu dentur. ibid. n12.
Quibus accreſcant. ibid.n.17.
An poſſint pro debito, ac ære alieno ſequeſtrari. tom.4. conſult.272. n.1.
An debeantur præbendatis, qui non in choro, ſed in organo canunt. tom.1. cooſult.274.n.1.
Canonico, obtineoti Archidiaconatum in eadem Eccleſia, quouſque debeantur. tom.1. conſult.367.n.1.
Debentur Canonico iniuſtè carcerato, & quatenus. tom. 1.conſult.386. n.1.
An etiam ei debeantur, dum à carceribus ſolutus, reuocationem ſequeſtri ſuper dictis diſtributionibus procurat. ibid.
Debentur Canonico aſſiduè infirmo à die adeptæ poſſeſſionis ſui Canonicatus, tom.1. cooſult.401.n.1.
An eas lucrari debeant qui ad chorum accedunt, quando decantatur tertius pſalmus Horarum. tom.1. conſult. 499. 0.1.
Et an ij lucrentur diſtributiones Horæ ſextæ, qui aſſiſtunt Horæ tertiæ. ibid.
Ao poſſit tolerari conſuetudo eas non augendi. tom. 1. conſult.500. n.1.
Quibus dentur. tom.3.conſolt.19.n.2.
Diſtinguuntur à fructibus. ibid. & conſult.36.n.1.
Diſtributiones, vulgò de maſſa groſſa, quibus dentur. ibid. n.4.
Cooſuetudo in eis obſeruanda. ibid.à n.12.& ſeqq. & n.25. & 36.
Quid de diſtributionibus conſumptis, ac iuſto titulo ab alijs perceptis. ibid. n.18.37. ac ſeq.
Quibus verbis comprehendantur. ibid.à n.27.
Poſſuot ex priuilegio percipi in abſentia. ibid.n.ſeq.
Siue ſint ordinariæ, ſioe extraordinariæ. ibid. & ſeqq.
Qui ad eas percipiendas reputetur præſens. ibid. n.29.
Quid ſi ſtatuto caueatur, ne dentur, oiſi præſentibus. ibid. n.30.
Et quiſque iurauit aſſiduè reſidere. ibid.
Quæ noo deotur ioſirmis, & abſeotibus ex cauſa. ibid. n.35.
An, vt reſtituantur perceptæ, requiratur interpellatio. ibid. n.37.
S.Congregationis declaratio. ibid.
An, & quatenus debeantur Canonico abſenti cauſa litis. tom.3. conſult.36. per totam.
Quid eæ ſint. ibid. n.1.
Cur inſtitutæ. ibid.
Quid requiratur, vt abſens illas lucrari poſſit. ibid. n.2.
Quæ lis eſſe debeat. ibid.
Vbi S.Congregationis declarationes. *ibid.*n.3.
Qoid ſi præbendatus iuraſſet, reſidere in Eccleſia. ibid.
Quæ licentia ſit neceſſaria. ibid. n.4.
Et quæ cauſa. ibid.
Quibus ex cauſis dentur abſenti. ibid. n.5.
Quid de diſtributionibus maſſæ groſſæ. ibid. n.6.
Ad id S.Congregationis declarationes. ibid.
Quidue ſi lis eſſet contra Capitulum. ibid.
An diſtributiones quotidianæ pro perſonali aſſiſtentia in choro Canonicis debitæ, & ante ipſorum obitum non exactæ, ſubiaceant ſpolio. tom. 4. conſult. 126. à n.1. & 5.
Quando quotidianæ non cenſeantur fructus beneficij. ibid. n.5.
Hæres beneficiati, qui teſtatus, vel inteſtatus decedit, in qua diſtributiooum parte ſuccedat. *ibid.* n.6.
An debeantur canonico carcerato, & abſoluto, tanquam oon reperto culpabili. ibid.n.3.
Quæ diſtributiones Canonicis, indultum iubilationis habentibns, dari debeaot. tom.4. tota conſult.220.
Cooſuetudo, quòd infirmi non lucrentur diſtributiones, an valeat. ibid. n.3. & ſeqq.
De illatum conſuetudine in *Baſilicis* Vrbis. ibid. n.9.
Quid de diſtributionibus Mortuariorum, & anniuerſariorum. ibid.n.10.

Doctor, Doctoratus.

Doctorum interpretationes, præſertim in materia immunitatis Eccleſiaſticæ, ſcriptis legibus alligaotur. tom.1. conſult.94. n.3.
Ipſorum indiſtincta opinio habetur pro lege. tom.1. conſult.99. n.5.
Sacrorum canonum Doctores an theologis præferendi. tom.1. conſult.147.n.4.& 13.

Docto-

Digitized by Google

Index Rerum.

Doctores Sacrorum Canonum an poſſint admitti ad præbendam theologalem. ibid. per totam.
Eorum munus. ibid.o.8. & 9.
In cura animarum ſunt meliores puris theologis. ibid. o.13.
Eorum opinioni quatenus ſit deferendum. tom.1. conſult. 148.n.5.
Doctoratus gradus, qui in dignitatibus Eccleſiaſticis requiritur, ao neceſſariò recipi debeat in aliqua publica Vniuerſitate. tom.1. conſult.224.à n.1. conſult.311.n.1,
Qui ad illum admittendi. d. conſult.224.n.1.
Eius inſignibus qui expoliandus. ibid.
Ad qoem pertineat illum concedere. ibid. n.3.
Eius medium. ibid.n.4.
Quæ ſcientia ad illum requiratur. ibid. n.5.
Quodue examen. ibid. n.6.
Abuſus caſtigatus. ibid. n.7.
Abrogatio priuilegiorum. ibid. n.8.
Cur detur. ibid. o.9.
Doctoratus inſignia confert in aliquibus locis Epiſcopus, tanquam ſtudiorum Cancellarius. tom.2. conſut.46.
Quis de iure ad Doctoratum promoueri poſſit. ibid.n.1.
Dictum Doctoris quomodo ſit intelligendum. tom.4.conſult.43. n.68.
Doctorum quorumdam improbitas. tom. 4. conſult.75. n.22.
Eorum priuilegium in artifices. tom.4.conſult.77.n.1.
Ceoſentur nobiles. tom.4. conſult. 100. n.4.
Præbendæ ex ſtatuto Eccleſiæ dandæ nobilibus, debentur doctoribus. ibid.
Quando earum dictum habeatur pro caſu legis. tom.4.conſult.127. n.16.
Doctoratus an requiratur in Archidiaconis. tom.4.conſult. 36. n.27. & ſeqq.
Et in primis dignitatibus. ibid.
Non denegatur ei dignitas. d.conſult.100. o.4.

Dæmon, V. *Energumenus*.

Dæmonis potentia circa internas ſenſatiooes. tom.4. conſult.155.n.2.
Induſtria. ibid.
Et quomodo. ibid. n.3.
Quomodo item varia ſomnia poſſit immittere. ibid. n.3.
Eius operatio in dormientibus. ibid. n.11.
Ao ſit ei poſſibilis reſurrectio mortuorum. tom.4. conſult. 60.n.10. & ſeqq.
Quid poſſit producere actiuorum interuentu. ibid.
Quidue poſſit circa abſceſſum, & regreſſum animarum. ibid.o.13.
Poteſt corpora à putredine reſeruare, & quomodo. tom.4. conſult.95.n.13.& ſeqq.
Ad hoc exempla. ibid.
De eius concubitu. tom.4. conſult.101.n.1.& ſeqq.
An poſſibilis. ibid. n.2.
Quomodo, & ex qua materia corpus aſſumat. ibid.
Et an idoneum ad procreandum. ibid. & n.9.
Et coire deſideret. ibid.
Ao Sagæ verum congreſſum Dæmonis habeant, & ex eo concipere ac parere poſſint. ibid.n.3. & 8.
Qui ex eius concubitu orti. ibid. n.4. & 6. ac 10.
Ex eo incubo, vel ſuccubo, qui tentati. ibid. & n.ſeq.
An, & qua ratione generare poſſit. ibid. o.5. & ſeqq.
Remedia aduerſus incubos. ibid. n.6.
Quomodo vocentur incubi. ibid. n.7.
Ao, illæſa virginitate, interueniente dæmooîs, vel viri opera, proles concipi poſſit. ibid. n.8.
Cui tribuenda actio generationis huiuſmodi. ibid. n.10.
Quos morbos excitet. tom.4. conſult.108. n.23.
Eius præſtigiæ, ac fraudes. ibid.n.5.23.& ferè per totam.
Multis falſis ſpeciebus deludere poteſt externos ſenſus. tom. 4. conſult.110.à o.7.
Quo pacto deludat viſum. n.7.& ſeqq.
An poſſit reddere aliquod corpus inuiſibile alicui diſtaoti. ibid. n.12. & ſeqq.
Quomodo deludat auditum. ibid. à n.17.
Quomodo odoratum. ibid. à n.20.
Et quomodo tactum. ibid. n.22.
An, & quomodo aliqui dæmonis induſtria nudis pedibus illæſi queant prunas calcare. ibid. & n.ſeqq.
Quid de ijs, qui ſalutatores appellantur. ibid. n.24.
Illæſio ab igne quatenus Dæmoni, aut Miraculo adſcribenda. ibid. n.25.
Quid autem de examinatis per ignem. ibid.

Documenta.

Documenta authentica quæ ſint, tom.1. conſult.137. n.6. & ſeqq.
An differant à ſcripturis. ibid.n.7.
Quid comprehendant. ibid.

Dolus.

Dolus in contumacia puoienda requiritur. tom.1.conſult. 55.n.14.
Quando eius ſuſpicio cenſeatur ceſſare. ibid.
Peſtis humanæ ſocietatis. tom.1. conſult.100. n.4.
An requiratur, vt contrahatur cenſura. tom.1. conſult. 107. n.3.
Quæ cauſa ab ipſo excuſet. ibid. & n.4.
Nemini patrocinatur. tom.2. conſult.53. n.4.
Nemo debet ex dolo ſuo malo præmium ferre. tom. 3. conſult.2. n.18.
Dolus in exigendo vſuras. tom.4. conſult.75.n.38.
Qualis ſit commiſſus in actu, qui non habet proprium nomeo delicti. ibid.
Quando ceſſet, tom.4. conſult.118. n.3. & ſeq. & conſult. 156. n.8.
Eius probatio quando non requiratur. ibid.n.16.

Domicilium, V. *Beneficium*,

Dominus, *Dominium*.

Quinam ſit vocandus Dominus, ille ne, qui habet iuriſdictionem ciuilem, an qui merum imperium. tom.2. tota coonſult.31.
Quid poſſit Dominus ciuilis, quidue criminalis. ibid.
Dominus criminalis quale Dominium habeat. ibid. n.6.
Domino criminali an danda ſubuentio. ibid. n.9.
Quomodo ſit Dominus. ibid. à n.10.
Domini Criminalis partes. ibid.n.13.
Quiſque rei ſuæ liberum habet dominium. tom.3. conſult. 48. n.10.
Dominij deffinitio. ibid.
Ex quibus probetur. tom.4. coonſult.107. n.6.
Tam ad effectum recognitionis, quàm deuolutionis. ibid.
Et ad quemcunque effectum. ibid.

Domus, V. *Cardinalis*, *Reconductio*.

Domus, qoæ Eccleſijs adhærent, an, & quatenus gaudeant immunitate. tom.1. conſult.178.n.1. & ſeqq. & conſult. 457. o.1. & conſult.458. o.1.
An domus Eccleſiæ, quæ inſeruit pro habitatiooe Sacriſtæ, & ſi ab Eccleſia diſiuncta, gaudeat immunitate. tom.1. conſult.456. n.1.
Domus parochiales, occupatæ pro ædificio alterius Eccleſiæ, an ſint compenſandæ. tom. 1. conſult.179. n.57. & ſeqq.
Domus collegij de propaganda fide gaudet immunitate. tom.1.conſult.452.o.1.
Domus Canonicales, ſeu beneficiatorum, quæ laicis locaotor, an gaudeant immunitate. tom.1. conſult. 473. n.1.
Domus quando ita dicatur. tom.4. conſult.122. n.2.
Accipitur pro habitatiooe. ibid.
Domus habentes communionem cum atrio, Clauſtro, vel Porticu Eccleſiæ, ſeu Monaſterijs, quateous gaudeant immunitate. ibid.n.3.
Ao, & quatenus Domus Parochi Regularis ab Epiſcopo viſitari poſſit. tom.4. tota conſult.153.

Domus Patochorum, licet non adhæreant Eccleſiæ, an gaudeant immunitate. tom.1. conſult.464.n.8.
An domus contigua Eccleſiæ, quæ vltra ianuam in via publica, habet etiam egreſſum in choro eiuſdem Eccleſiæ, gaudeat immunitate. tom.1. conſult.458. n.1.

Dona,

Dona Spiritus Sancti an, præter virtutes omnes, infundantur cum gratia habituali, tom.2. tota conſult.11. & conſult.9, n.1.
Quo pacto diſtinguantur à virtutibus. ibid.n.5.
A Beatitudinibus, & à fructibus Spiritus Sancti. tom.2. conſult,14. à n.1.
Quid importent. ibid.
Quæ, quotue ſint. ibid.
Celebrantur, ibid.
Eorum effectus. ibid.
Efficacia, ibid. n.2. & ſeq.
Actus, ibid.n.4. & conſult.9. n.1.
Cur vocentur Spiritus. ibid. n.4.
Quid ſint. ibid. n.6. & conſult.9. n.1. dicti tom.2.
Qua certitudine tenendum ſit, infundi eorum habitus diſtinctos à virtutibus, ſimul cum gratia, & Charitate. tom.2. conſult.15, per totam.
Quæ actiones per ea dirigantur. tom.2.conſult.9.n.1.
Inter ipſa, & Beatitudines diſcrimen. ibid.

Donatio.

Donatio, facta Eccleſiæ, quando cenſeatur irreuocabilis. tom.1.conſult.84.n.4.
Per eam res efficiuntur Eccleſiaſticæ. ibid. n.5.
Suntque immunes. ibid,n.6.
An Princeps cenſeatur in ea ſibi reſeruare ius ſupremi dominij. ibid. n.14.
Facta filijs Clericis quatenus valeat. tom. 1. conſult.99. n. 28.& 30.
Donatio quorundam bonorum titulo Eleemoſynæ, facta Religioni, in quam quis poſt paucos dies ingreditur, an valida. tom.1. tota conſult.106.
Facta Monaſterio inter viuos ab illud ingredi volente, valet. ibid. n.1.
Quid ſi fuerit immodica. ibid. n.2.
Facta à Patre Monaſterio, in quo eius filius nouitius exiſtit, an ſit irrita. tom.1. conſult.109. per totam.
Quid ſi fuerit collata in tempus poſt profeſſionem. ibid. n.10.
Et non ſit merè lucratiua. ibid.n.11. & 20.
Quid de conditionata. ibid.n.14.
Et facta cauſa Mortis. ibid. n.21. & ſeqq.
Donatio poteſt fieri verbo. tom.3. conſult.7. n.30.
Quomodo verbo facta ſit ad acta redigenda. ibid.
An, & quatenus poſſit à nouitijs reuocari. tom.1. conſult. 228. à n.1.
Quid de donatione facta propter ingreſſum Religionis. ibid.n.4. & ſeqq.
An inſinuanda. ibid. n.6. & 11.
Facta à laico loco pio, vel Clerico, an cenſeatur facta in potentiorem. tom.1.conſult.262. n.1. & 263.n. 1.
Et an gaudeat immunitate ab oneribus extraordinarijs. tom.1. conſult. d.conſult.263. n.1.
Facta à Moniali, quid requirat. tom.2. conſult.36.per totam.
Seruanda eſt conditio, cum qua donatio facta eſt Eccleſiæ. tom.2. conſult.54.n.23.
Donationes variæ, fraudulenter factæ Clericis, vel Eccleſijs. tom.3.conſult.2. à n.1.
Vbi plura, & ad rem edictum Proregis Neapolitani. n.9. & ſeqq.
An, & quatenus donationes à conſanguineis, alijſue, factæ Clericis, præſumantur fraudulentæ. tom.4.conſult. 33. per totam.
Quis earum fraudes cognoſcere debeat. ibid.n.4.
Modus cognoſcendi fraudes ipſarum. ibid.
Quomodo præſumantur factæ in fraudem. ibid. n.5.
Et nullæ, etiam in foro conſcientiæ. ibid.
Quid pro donatione intelligatur. tom.4. conſult.75.n.29.
Eius Antidora, ibid.

Donatiuum.

Clericus coniugatus an teneatur ad contributionem donatiui Regij. tom.2.conſult.42.n.13.
An donatiuum regium, ſiue Principis, an, & quatenus teneantur Eccleſiaſtici. tom.3. conſult.23. à n.1.
Pro quibus cauſis dari ſoleat. ibid. n.2.
Declarationes Sacræ Congregationis. ibid.
Qui ab eo exempti. ibid.n.3. & ſeqq.

Dos.

Dotis fructus quomodo taxandi. tom.1. conſult.34. n.3.
Etiam pro Monialibus. ibid. & ſeqq.
Quando, ac quibus debeantur. ibid.
Dos Nouitiarum, in anno probationis decedentium, eo non completo, non debetur Monaſterio, licet in articulo Mortis per eas profeſſio fuerit emiſſa. tom.1. conſult. 356. n.1.
An debeatur à primo Monaſterio Moniali translatæ ad ſecundum. tom.1. tota conſult.432.
Cur Monaſterio deferatur. ibid.n.1.7.& 14.
Quatenus intelligatur donata Monaſterio. ibid.n.3.& 6.
Apud quem eſſe debeat. ibid. n.7.
Quo pacto tranſeat ad Monaſterium, quoue ad maritum. ibid. n.14. & 15.

Dubium, V. *Certitudo.*

In dubio iudicandum pro Eccleſia. tom.2. conſult.42. n. 3. & 4.
Quomodo ſit hoc intelligendum. ibid. n.8.
In dubio ſumenda eſt illa interpretatio, quæ eſt fauorabilior. tom.4. conſult.4.n.14.
Et quæ fauet Cauſæ, aut perſonæ fauorabili. ibid.
In dubio attenditur, quod veriſimilius eſt, & quod plerumque fieri ſolet. tom.4. conſult.43.n. 137.

Duellum.

Quando fieri dicatur. tom.1. conſult.317. n.1.

E

Ebrius,

Per mutilationem, vel homicidium, in Eccleſia commiſſum, quando ebrius priuetur illius immunitate. tom.1. conſult.38.n.19.

Eccleſia, V. *Epiſcopus*, *Oratorium*, *Immunitas*, *Reus*, *Cathedralis.*

Eccleſia an, & quo pacto teneatur Reipublicæ contribuere pro conſeruatione ſuorum bonorum. tom.1.conſult.50, per totam.
Eius miniſtri exempti. tom.1. conſult.82. n.4.
Ex quibus cognoſcatur, quod ſit collegiata. tom.1.conſult. 90. n.2.3.5.17.& 19.
Vt gaudeat immunitate quid requiratur. tom.1.conſult. 93. à n.5.
An conſtare debeat de licentia Pontificis pro eius erectione. ibid.
Ac de dote. ibid. & n.6.
De impoſitione primi lapidis ab Epiſcopo. ibid.
Quod in ea ſit altare lapideum. ibid. n.7.
Habeatque reconditas reliquias. ibid.
Lampadem accenſam. ibid. n.8.
Turrim Campanariam cum Campana. ibid. n.9.
Et conſtare debeat de die dedicationis. ibid.n.10.
A quibus conſtrui poſſit. ibid. n.13.
In Eccleſia hoſpitari, ac muniri quatenus liceat. tom.1.conſult.101. n.7.

Vt

Digitized by Google

Vt ædificetur, quid requiratur. tom.1.conſult.114.n.19.
Non poteſt grauari, vt reficiat viam, quæ circum ipſam poſita eſt. tom.1.conſult.125.n.4.
Eſt Deo conſecrata, & in nullius bonis. ibid.
Confugientem ad illam, an ſit contra eius immunitatem compedibus, vel manicis ferreis ligare, tom.1.conſult.127.per totam.
Polluta à quo poſſit reconciliari. tom.1.tota conſult.156.
Eccleſiæ cathedralis ſuperioritas, tom.1.conſult.162.n.6. & 26.
Eccleſia eſt locus quietis, & tranquillitatis pleniſſimus. tom.1.conſult.169.n.6.
Delinquens in eius porticu, an dicatur in ea delinquere, tom.1.tota conſult.171.
Polluitur ex homicidio. ibid.n.3.
Propriè quomodo accipiatur. ibid.n.5.
Quomodo largè. ibid.
Eius appellatione an veniant clauſtra. ibid.n.6.
In quibus æquiparet porticus, & atrium. ibid.n.9.& ſeqq.
Spes ad illam confugiendi an ſit cauſa finalis. ibid.n.11.
Ab ipſa extracti quomodo eidem reſtituendi, tom.1.tota conſult.172.
Eius domus, ipſi adhærentes, an, & quatenus gaudeant immunitate, tom.1.conſult.178.n.1.& ſeqq.
An veniant nomine Monaſterij. tom.1.conſult.179.n.8.
An & quatenus erigi poſſit à Regularibus. ibid.per totam.
Quid de eius ampliatione, translatione, reædificatione, perfectione. ibid.à n.15.
Quatenus demolienda. ibid.n.25.
Quando cenſeatur in adminiſtratione Sacramentorum iuriſdictionem ſupplere. tom.1.conſult.182.n.22.
A quibus inſtauranda. tom.1.conſult.183.n.5.
Ex receptitia an fieri poſſit numerata. tom.1.conſ.308.n.1.
Eccleſia Cathedralis an gaudeat immunitate intra ſpatium quadraginta paſſuum. tom.1.conſult.435.n.1.
Nemo poteſt ab ea extrahi, vt examinetur, tom.1.conſult.460.n.1.
An delinquens propè ipſam, ſub ſpe confugij, gaudeat illius immunitate. tom.1.conſult.470.
Omnes Eccleſiæ Epiſcopo loci ipſo iure ſunt ſubiectæ. tom.2.conſult.26.n.18.
Res Eccleſijs oblatæ, an per pactum pertinere nequeant ad Epiſcopi ordinationem. ibid.
Eccleſiarum extructio, ac fundatio nullum patronis, & collatoribus proprietatis dominium tribuit. tom.2.conſult.30.à n.14.
Eccleſiæ fauor in dubijs. tom.2.conſult.34.n.15.
Gaudet maioribus priuilegijs, quàm Fiſcus. ibid.n.42.
Eius frumentum, ac farina quomodo gaudeat immunitate à vectigalibus. ibid.n.65.
In ipſa delinquens quando præſumatur ſub ſpe immunitatis delinquere. tom.2.conſult.38.n.16.
A quibus oneribus eximatur iuxta Canones antiquiores. tom.2.conſult.54.n.32.& ſeqq.
An, & quatenus teneatur ad onera impoſita per legem, aut ſtatutum Principis, vel per rerum dominos rebus, ſiue bonis, quæ tranſeunt ad ipſam. d.conſult.54.per totam.
Ad quæ onera eius res teneantur. ibid.n.42.& ſeqq.
Quamobcauſam Eccleſia iudicare poſſit de legibus Principum. tom.2.conſult.56.n.18.& ſeqq.
Eccleſia, in qua fuerit ſepultus excommunicatus, quomodo remaneat polluta. tom.2.conſult.59.n.10.
Eccleſia in ſua conſtructione quæ antiquitus continebant. tom.2.conſult.3.n.8.
Rerum Eccleſiæ immunitas. tom.3.conſ.15.n.12.& ſeqq.
Bona cur ipſi addita. ibid.n.15.
In quibus caſibus teneatur ad collectas. ibid.
Eius bona cui vſui deſtinata. ibid.n.29.
Eius onera. ibid.
Conſtitutiones Principum in eius fauorem. ibid.n.30.
Aduerſus ipſam abrogatæ. ibid.n.43.
Quo iure bona poſſideat. ibid.n.40.& ſeqq.
Quatenus in donationibus, ſibi à Principe factis, acquirat omne dominium. ibid.n.41.
Quando de rebus donatis teneatur contribuere, ac ſoluere vectigalia. ibid.& ſeqq.
Eius diuitiæ an vtiles Reipublicæ. ibid.à n.70.
Primogenia quas diuitias habuit. ibid.n.76.
An liceat amplius facere conuiuia in Eccleſia. tom.3.conſult.17.per totam.
Erectiones nouarum Eccleſiarum prohibentur. tom.3.conſult.52.n.7.
Et quare. ibid.
Eccleſia Sanctorum Dionyſij, ac Ludouici inclytæ nationis Gallicanæ. *V.Galli.*
S.Ioannis nationis Florentinæ. *V.Florentini.*
Cui prohibetur ingreſſus in Eccleſiam, an prohibeatur etiam in cœmeterium. tom.4.conſult.17.n.11.
In pluribus Eccleſijs nemo conſcribi poteſt. tom.4.conſult.18.n.2.
Vna Eccleſia poteſt alteri prohibere aſſumptionem noui nominis, ſibi præiudicialem. ibid.n.3.
An Eccleſia non matrix, ſiue non Cathedralis, cogere poſſit parochos aliarum Eccleſiarum ad intereſſendum benedictioni fontis baptiſmalis Sabbato Sancto, & Pentecoſtis. tom.4.conſult.20.per totam.
Eccleſiæ Cathedralis decora. tom.4.conſult.24.n.1.& conſult.26.n.17.& conſult.29.n.1.
Eccleſiarum filialium reuerentia in matricem. tom.4.conſult.26.n.16.
Eccleſiæ collegiatæ ſimplici non incumbit onus celebrationis Miſſarum. tom.4.conſult.28.n.9.
Ad quam Eccleſiam Clerici omnes occaſione ſupplicationum, accedere debeant. tom.4.conſult.29.n.1.
In Eccleſia collegiata parochiali aſſeruari debet Euchariſtia. ibid.n.4.
Eccleſiæ Chriſtianæ ſtatus, in veteri Teſtamento prædictus. tom.4.conſult.31.n.8.
Eccleſia militans debet concordare cum triumphante. tom.4.conſult.48.n.12.
Quomodo colere debeat corpora Sanctorum. ibid.
An propter eius reuerentiam poſſint expelli artifices propè illam obſtrepentes, ac perſonæ infames, & ſordidæ, eius diuina officia perturbantes. tom.4.conſult.77.à n.1.
Eius in hac re priuilegium. ibid.n.1.
A quibus rebus procul remota eſſe debeat. ibid.n.2.
Quid de meretricibus, habitantibus apud, vel propè Eccleſiam, vel Conuentum Regularium, aut monaſterium monialium. ibid.
Eccleſiæ cur erigantur. ibid.n.5.
Earum antiquus cultus. ibid.
Silentium in ipſis. ibid.
Eccleſiæ fauore receditur à regulis iuris. ibid.n.6.
Quænam ædificia circa ipſam extolli debeant. ibid.
Et quæ prohiberi. ibid.n.7.
Competit ei priuilegium remouendi loca ſordida. ibid.n.7.
Reuerentia Ethnicorum in ſua Templa. ibid.
Quo in loco ædificandæ. ibid.
Propè Eccleſias non debent venalia proponi. ibid.
Qui artifices propè eam degentes, & quæ tabernæ expelli, & claudi debeant. ibid.n.8.& ſeq.
Reuerentia Eccleſiæ debita ex Patribus. ibid.n.10.
Quæ in illa prohibeantur. ibid.n.11.
An quodcunque furtum in Eccleſia patratum ſit ſacrilegium. tom.4.conſult.111.à n.1.
An & qui actus iuriſdictionales in ea exerceri poſſint contra reum, ad ipſam confugientem. ibid.n.6.& 7.
Qui delinquentes ab ea extrahi poſſint. ibid.n.14.
Iudicium de eius rebus realibus in quo foro eſt faciendum, tom.4.conſult.117.n.4.
Per quot paſſus gaudeat immunitate. tom.4.conſult.128.num.1.
Quot pedibus diſtare debeat à priuatorum ædificijs. ibid.
Proſpectus in eam an, & quatenus haberi poſſit. tom.4.tota conſult.128.
In eam tranſitus, ingreſſus, proſpectus, ædes, cameræ, manſiones an, & quatenus interdici debeant. ibid.n.9.
Per ſuppreſſionem an remaneat exempta. tom.4.conſult.150.n.3.
Eius exemptio in quo fundetur. ibid.
Conceſſa Regularibus an, & quatenus mutauerit ſtatum. tom.4.conſult.173.à n.1.
An illum mutauerit ex conſenſu Epiſcopi, ac Rectoris. ibid.n.1.

An

Digitized by Google

An ex obſeruatione ſubſecuta. ibid. n.2.
An ex illius incorporatione domui Regularium. ibid. n.3.
Et non obſtante erectione ſimplicis beneficij. ibid. n.4.
Ac præſeruatione alicuius iuris Epiſcopalis. ibid. n.5.
Et an ad hoc requiratur beneplacitum Apoſtolicum. ibid. num.6.
Ex quibus excludatur ſtatus regularis. ibid. n.7. & ſeqq.
Ad immutandum eius ſtatum quæ requirantur. ibid. n.10.

Eccleſiaſtica Poteſtas, V. *Iudex Eccleſiaſticus*.

Eccleſiaſtica poteſtas an tranſeat ad Principes, & Magiſtratus ſæculares quando Eccleſiaſtici illa abutantur. tom.1. conſult.49. n.1.
Poteſt reum ad Eccleſiam confugientem extraordinaria pœna punire. tom.1. conſult.96. n.2.
Quid quoad pœnam corporalem. ibid. n.3.

Eccleſiaſtici, V. *Clerici*.

Eccleſiaſticorum bona nequeunt à Iudice laico iudicari. tom.1. conſult.49. n.19.
Quomodo ſe gerere debeant circa edicta, & leges Magiſtratus ſæcularis. ibid. n.23.
Quatenus honorem debitum teneantur Principibus exhibere. ibid.
Delinquentes contra leges ſæculares à quo puniendi. ibid.
An & quo pacto debeant contribuere Reipublicæ pro conſeruatione bonorum, etiam Eccleſiarum. tom.1. conſult. 50. per totam.
Quando teneantur in ſubſidium. ibid. n.3.
Quando pro rata commodi. ibid. num.5.
Quid ab ijs hac in re obſeruandum. ibid. n.6.
Cautiones ſuper hac re. ibid. n.11.
Poſſidentes bona, & loca iuriſdictionalia ſub prætextu, quod ea ſint feudalia, an debeant ſoluere Cameræ laicali releuium. tom.1. conſult.83. n.2.
Tempore peſtis, ac belli ad quid teneantur, & ad quid cogi poſſint. tom.1. conſult.101. per totam.
Quando teneantur reſiſtere vi armata. tom.1. conſult.111. num.31.
Eorum officium erga ſuos ſubditos. ibid. & ſeqq.
Poſſunt iuſta bella gerere. ibid.
An participare debeant de bonis Communitatis, de quibus participant alij ciues. tom.2. conſult.126. per totam.
Sunt verè, ac propriè ciues. ibid. num.1.
Sunt de Vniuerſitate. ibid. & n.2.
Ob priuilegia, & fauores non deſinunt eſſe ciues. ibid. num. 2. & 3.
Eorum onera. ibid. num.5.
Conſuetudo hac in re improbatur. ibid. n.6. & ſeq.
An & quatenus teneantur edicto, vel ſtatuto Principis ſæcularis. tom.1. tota conſult.166.
Non poſſunt cogi, vt vendant vinum proprium in locis deſtinatis. tom.1. conſult.450. n.1.
Non poſſunt prohiberi, ne molant frumentum in ſuis molendinis. tom.1. conſult.487. n.1.
Non afficiuntur reductione cenſuum, aliorumque redituum, à ſæcularibus facta. tom.1. conſult.495. n.1.
Eorum bonis an poſſint imponi collectæ à poteſtate laica. tom.2. tota conſult.30.
Vera ſententia. ibid. à n.7.
Eorum rerum familiarium ſecreta Principi laico non detegenda. ibid. n.10.
Sunt inſtar foreńſium reſpectu ſubditorum Principis. ibid. num.13.
Neque ab ijs, in quorum ſunt protectionem, neque etiam ab illis, in quorum territorio degunt, & bona habent, collectis grauari poſſunt. ibid. n.15.
Sunt immunes à muneribus patrimonialibus. ibid.
Qui, quomodo, & in quibus bonis ſint immunes. ibid. & n. ſeqq.
An habentes ciuile, ac miſtum imperium vocandi ſint domini, ac veri patroni. tom.2. tota conſult.35.
Eorum domus, et ſi laicis locatæ, ſunt immunes ab hoſpitatione militum. tom.2. tota conſult.32. n.50.
Vbi declarationes S. Congregationis.
Quid ſi dominus tranſeat per fundum feudalem ipſis conceſſum. ibid. n.11.
An & quo pacto poſſint vendere, etiam minutim, panem, vinum, aliaque abſque ſolutione vectigalium. tom.2. tota conſult.34.
Non eſt ijs prohibitum aperire, ac retinere tabernam, furnum, &c. ibid. n.3.
Nec molere frumentum, vt, in panem redactum, vilius vendant. ibid. n.4.
Permittitur ipſis ex conſuetudine macellum, furnum, & tabernas exercere per alios. ibid. n.5. & 6.
Eſt ijs licitum, publicas tenere tabernas propter neceſſariam, & honeſtam negotiationem. ibid.
An id liceat pro rebus emptis reuendendis. ibid.
Anne ipſis liceat negotiari per alios negotia merè lucratiua. ibid.
Quæ negotiatio, & quo pacto eſt ipſis prohibita. ibid. & n. ſeq.
Fas eſt ipſis habere domos publicas, quas alijs locent ad negotia in illis exercenda. ibid. n.6. ac ſeq.
Atque ſuum frumentum vendere piſtori, cui furnum locarunt. ibid. n.8.
Quatenus ipſis liceat, tenere tabernas. ibid.
Poſſunt ex ſuo frumento conficere panem, illumque vendere. ibid. n.9.
Salem ex proprijs ſalinis cogere, ac vendere. ibid.
Ferrum effodere, vinum, oleum, aliaque, eaque vendere. ibid.
Agros colere, vt fructus vendant. ibid.
Greges alere, vt pecuniam ſibi parent. ibid.
Declarationes in id Sacrarum Congregationum. ibid. & n. ſeq.
Ex vrbanitate exercere œconomiam agrorum alterius Clerici abſentis. ibid. n.9.
Conducere bona patrimonialia, & Eccleſiaſtica, ſiue Sacerdotiorum. ibid. n.10.
Emere frondes mororum pro conficiendo ſerico. ibid. n.11.
Subminiſtrare triticum ſerendum, vt participent de meſſe. ibid.
Negotiari pupillorum nomine. ibid.
Conducere res Eccleſiaſticas, ibidem, vbi alia.
Quomodo dicantur abhorrere diuitias. ibid. n.13.
Poſſunt ex artificio lucrari, etiam abſque neceſſitate. ibid.
Non comprehenduntur in prohibitione laicorum, ne quid vendatur, niſi in taberna Magiſtratus. ibid. n.14.
An ligentur edictis poteſtatis ſæcularis, quæ pro ſanitate tuenda tempore peſtis emittuntur. tom.2. conſult.40. per totam.
Vbi quamplura Sacrarum Congregationum decreta.
Quomodo ſint pars corporis politici. ibid. n.2.
Quo pacto poſſint à Principe ab illius Principatu expelli. ibid. n.3. & 8.
Non tenentur ad decimas, ab Vniuerſitatibus impoſitas ex tranſactione cum Baronibus intuitu exemptionum perſonalium. tom.2. tota conſult.48.
Quatenus ad decimas teneantur. ibid. n.5.
Vbi etiam S. Congregationis declaratio.
Eorum immunitas quoad mancipia, & alia bona, quandiù duret. tom.2. conſult.50. n.5.
Eorum coloni quatenus immunes pro portione colonica. ibid. per totam.
Volentes habere famulos, & boues, agroſque colere, ſunt immunes. ibid. n.8.
Vbi obſeruatio huiuſmodi immunitatis.
Quatenus teneantur ad collectas. ibid. n.13. & 14.
Damnum ſecundarium, quod ipſis obuenit, an attendendum. ibid. n.15.
An, & quatenus teneantur ad munia ciuilia. tom.2. conſult.54. à n.1.
Quid de muneribus, ſiue officijs, à Principe honoris cauſa ipſis Eccleſiaſticis demandatis. ibid. n.4.
Quæ munerum impoſitio ipſis prohibeatur. ibid.
Eorum conditio nequit effici deterior. ibid. n.15.
Eorum læſio. ibid. & n.17.
Non poſſunt cogi ad vendendum res ſuas. ibid. n.17.
Nihil eis prohiberi poteſt, quod iure diuino, vel humano pro-

Digitized by Google

prohibitum non repetitur. ibid.
In quo caſu conſentiri poſſint ad vendendum res ſuas Magiſtratui. ibid.
Non præſumuntur in eis fraudes. ibid. n.18.
Quo pacto eorum fraudibus remedium ſit adhibendum. ibid. & n.49.
Fas eſt eis emere ſibi neceſſaria, & vendere ſuperflua. ibid. num. 19.
Variè id explicatur. ibid.
At quid, ſi aliqua ſibi non ſuperflua, ſtatuant vendere ob lucrum. ibid. n.20.
Qua menſura, & quo pondere, ac pretio res ſuas vendere debeant. ibid. n.22.
Quo iure teneantur, ſe conformare pretio, ac taxæ communi. ibid. n.24.
An & quatenus eximantur à legibus ciuilibus. ibid.
Quomodo peccent vendendo res ſuas vltra pretium à Republica taxatum. ibid.
Quando facerent contra charitatem, ac rationem naturalem vendendo res ſuas. ibid. n.25.
Quo pretio vendere poſſint. ibid. n.26.
Vendentes laicis non teneantur ad vectigalia. ibid. n.29.
Eorum immunitas an perſonalis. ibid.
Quatenus nequeant carius vendere. ibid. n.31.
An comprehendantur nomine immunium. ibid. n.32.
Anne teneantur oſtendere publicano res, quas deferunt. ibid. & n.49.
Ex qua vi teneantur ſeruare leges ciuiles. ibid. num. 33. & 50.
Poſſunt liberè contrahere cum laicis abſque onere vectigalium. ibid. n.37.
Eorum bona gaudent priuilegio æquè ac Eccleſiæ. ibid. num.41.
An teneantur recipere apocham, ſiue ſchedulam à laicis pro rebus ſuis aſportandis, pro molendo ſuo frumento, &c. ibid. n.49.
Declarationes Sacrarum Congregationum, quòd poſſint vendere res ſuas, etiam minutim, abſque vectigali. ibid. à n.58.
Quas res vendere poſſint in ſuis tabernis vinarijs, ibid. n.64.
Quomodo vendere poſſint, etiam minutim, oleum, alioſque fructus ex ſuis bonis collectos. ibid. n.73.
An, & quatenus ſint immunes ab oneribus impoſitis ſuper bona in perpetuum obligata æſtimo communi, & quæ ad eorum manus tranſiuerunt. tom.2. conſult.54. à n.5.
Vbi fusè hæc materia hinc inde agitatur.
Ad id cautiones Bartoli. ibid. n.6.
Confutantur. ibid. n.16.
Tenentur ſoluere collectas, & taxas certas, perpetuas, ac vniformes, quæ lege, aut ſtatuto laicali impoſitæ fuerunt ſuper bonis, priuſquam ad ipſos deuenerint iuxta plurium opinionem. ibid.
An poſſit imponi à laicis tributum ſuper carnibus, vino, &c. indiſtinctè ſine exceptione Eccleſiaſticorum. ibid. num. 7.
Quid de ſtatuto, ſiue lege Principis circa bona in æſtimo deſcripta. ibid. n.8.
Et quid ſi in actu regiſtrationis ipſi bonorum domini ea ſubmiſerint obligationi expreſſæ, ac perpetuæ hypothecæ. ibid. à n.20.
Ratione feudorum, & ſecundùm illorum conditionem tenentur præſtare auxilia Principi in ordine ad bellum. ibid. n.24.
Quid dicendum in puris terminis regiſtrationis perpetuæ, vel conſuetudinis immemorabilis, nec conſtet, an interuenerit pactum cum obligatione libera, & expreſſa. ibid. à n.31.
Vbi res iudicatæ.
Si poſt acquiſitionem rerum non præſcripſerint libertatem non ſoluendi per tempus ſufficiens, tenentur ad ſolutionem onerum. ibid. n.31.
Declarationes in hac re S.Congregationis. ibid.
Ad quæ onera demum eorum bona teneantur. ibid. n.42. & ſeq.
Declarationes ad hoc S.Congregationis. ibid. n.43.
An, & quatenus teneantur ad onera prius impoſita, ſuper bonis denuo per eos acquiſitis. ibid.
Vbi S.Congregationis declarationes.
Non tenentur docere de obſeruantia contraria immunitati. ibid. n.44.
Cur pro bonis ad ipſos deuenientibus non teneantur ad onera extraordinaria, & incerta. ibid. n.45.
Quid ſi bonorum deſcriptio in cataſtro facta fuerit de conſenſu Eccleſiaſticorum. ibid. n.46.
Non poſſunt ſibi, neque immunitati præiudicare. ibid. & num.47.
Quid ſi etiam inter ipſos, ac Vniuerſitates intercederet laudum. ibid.
Sique etiam extaret ſententia per Iudices laicos lata in Eccleſiaſticos. ibid.
Eorum priuilegio non poteſt præiudicium inferri ex contrauentione particularium perſonarum. ibid. n.47.
Quando ex conceſſione Summi Pontificis contrahere teneantur. ibid. n.49.
Sunt immunes à collectis. ibid. n.63.
Viuentes ſimul cum coniunctis ſunt immunes à collectis pro portione bonorum, ad eos ſpectante. ibid. n.66.
Vendens bona Eccleſiaſticis non debet grauari collecta. ibid.
Si coniuncti Eccleſiaſticorum viuant cum ipſis, & eorum ſumptibus, ſunt etiam immunes à collectis pro portione bonorum. ibid. n.77.
Non poſſunt grauari à prætenſis vectigalibus Communitatis. ibid. n.85.
Non tenentur ad onera ad fauorem Principis. ibid. n.86.
Neque ad ſolutionem oneris nuncupati *il Taſſo*. ibid. n.87.
Nequeunt ſponte ſoluere vectigal à laicis impoſitum. ibid. num.88.
Non eſt permittendum, quòd pro Vniuerſitatum oneribus quidquam contribuant, ne eleemoſynæ quidem nomine. ibid. n.89.
Debent facere indicationem cataſtri, ſiue vectigalium coram Iudice laico. tom.2. conſult.55. n.2.
Quid ſi dicta indicatio præſeferat iudicij formam. ibid.
Iurantes in manibus Iudicis laici, quomodo puniendi. tom. 2. conſult.58. n.4.
Vbi S.Congregationis declaratio.
Defraudantes vectigalia tenentur ad reſtitutionem. tom.3. conſult.2. n.25.
Caſus, in quibus debetur Eccleſiaſticis immunitas. ibid. à num.36.
A quibus oneribus perſonalibus ſint immunes. ibid.
Sunt immunes ab ijs oneribus, quæ non habent certam, ac determinatam præſtationem. ibid. n.37.
Id reſtringitur, ac limitatur. ibid. n.38.
Sunt immunes ab omnibus vectigalibus pro ſe, ſuiſque famulis, ac domeſticis. ibid. n.39.
Id etiam limitatur. ibid.
Sunt quoque immunes pro bonis antiquis, pertinentibus ad ſuas Eccleſias. ibid. n.40.
Debetur eis immunitas pro portione bonorum patrimonialium. ibid. n.41.
Et quatenus. ibid.
An teneantur ad onera, & ſeruitia feudalia. ibid. n.43.
Et quo pacto. ibid.
Ad quæ alia onera teneantur, ibidem, ſed ſtrictim.
De eorum ciuili poteſtate non pauca differuntur. tom.3. conſult.6. à n.15.
Quo pacto obedire debeant iuſtis Principum mandatis. ibid. num.5.
Inobedientes an poſſint à Principe puniri. ibid.
Quatenus ſubijciantur iuriſdictioni Principis laici. ibid. n. 11. & ſeqq.
Vt Principes Imperij, onera Imperij portant. ibid. n.14.
Homagium præſtant. ibid.
An, & quatenus habere poſſint poteſtatem temporalem. ibid. à n.15.
Dignitatem Baronalem quo pacto teneant. ibid. à n.29.
Suſtinere poſſunt ſimul perſonam ſæcularis Magiſtratus. ibid.
An & quatenus teneantur contribuere pro Regni, aut Principatus neceſſitatibus. tom.3. conſult.15. per totam, & conſult.26. pariter per totam.
Quid cenſeatur vtile vtrique ſtatui, Eccleſiaſtico ſcilicet,

Digitized by Google

cer, & ſæculares. ibid. num.2.
An requiratur vtilitas communis æquè principaliter. ibid.
Vel extrema neceſſitas laicorum, ibid. n.4. & 31.
Et excuſſio bonorum ſæcularium. ibid. & n.5.
Et quomodo. ibid. n.33.
Vbi exempla.
Exigaturque conſenſus Cleri. ibid. n.6.
Vel ſufficiat recurſus ad Sedem Apoſtolicam. ibid. num. 6. & 7.
Quid ſi agatur de contributione ab omnibus Prouincijs, ſuo Regi, vel Principi propter neceſſitatem eroganda. ibid. n.8.
Neque exigatur maior quantitas in pretio, ſed ſolùm menſura fiat minor. ibid.
An, & in quibus caſibus Iure diuino, & humano Eccleſiaſtici, eorumque bona, tributis, collectis, ac vectigalibus, oneribuſque perſonalibus, ac realibus onerari poſſint à Principe laico. ibid. n.51. & ſeq.
Vbi exempla, & res iudicatæ.
Eorum res augentur. ibid. n.20.
An dici poſſint grauari à ſtatutis ſæcularium, ne poſſint acquirere bona ſtabilia, legata, donationes, &c. ibidem num.21.
Quid in acquirendis. ibid. & n.68.
Quam formam obſeruare teneantur, vt licitè, ac validè contribuant neceſſitatibus Reipublicæ. ibid. à n.23.
Vbi exemplis res illuſtratur.
Eorum immunitas. ibid. à n.24.
Officium. ibid. & n. ſeq.
Onera. ibid.
Honor ipſis exhibendus. ibid. n.25.
Ipſis non inuidendum. ibid. n.26.
Fruuntur priuilegijs loci, vbi degunt. ibid.
Eorum contributio quo pacto dirigenda. ibid. n.33.
In quo caſu non requiratur eorum conſenſus in contributione imponenda. ibid. n.37.
An & quatenus teneantur Rempublicam defendere. ibid. num.44.
Eorum Reſpublica. ibid. n.69.
Eorundem numerus, ac opes Reipublicæ vtiles. ibidem à num.70.
An & quatenus teneantur ad donatiuum Regium, ſiue Principis. tom.3. conſult. 23. per totam.
Sunt immunes à quocumque grauamine quoquo nomine nuncupato. ibid. n.1.
An & quo pacto cogi poſſint ad ſubeundum onus collectarum. tom.3. conſult. 26. à n.1.
Vbi præſcribitur forma pro varijs contributionibus.
Quid de eorum animalibus, quæ dantur in ſocietatem, ac de damnis datis per ipſa. ibid. à n.14.
Vbi S. Congregationis decreta à n.15. *V. Animalia*.
Cur ſint immunes à vectigalibus, quæ habent rationem pretij debiti, ac mercedis. tom.3. conſult.25. à n.1.
Quid de contributione pro mercede medici Vniuerſitatis. ibid. n.5.
Vbi S. Congregationis declarationes.
Quid de guidagio, ac pedagio. ibid.
An Eccleſiaſtici licitè cogi poſſint ab Epiſcopis, ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum, ad contributionem cauſa peſtis, vel belli. tom.4. tota conſult.121.
Quando ſint immunes à ſolutione onerum, & vectigalium. ibid. n.1. & 2. ac 16.
Et quando ad ea teneantur. ibid. & n.3.
Quid ſi promiſerint contribuere. ibid. n.4.
Et quid ſi ceſſauerit cauſa peſtis, vel belli. ibid. n.5.
Bona ab eis acquiſita quatenus ſint immunia. tom.4. conſult.121. n.11.
Tenentur ad onera impoſita ex cauſa peſtis, aut belli. ibid. num.12.
Et quare. ibid. & n.16.
Et ad refectionem pontium. ibid. n.13. ac ſeqq.
Non tenentur ad vectigalia ſine licentia Apoſtolica. ibid. num.19.
Eccleſiaſtici, attenta quaſi poſſeſſione immemorabili, ſunt immunes à vectigali, vulgò *della marina*. ibid. n. 32.

Edictum.

Edicta poteſtatis laicæ an ligent Eccleſiaſticos. tom. 1. tota conſult.49.
Eorumque bona, atque colonos. tom.1. conſult. 166. præſertim à n.11.
Quid ſi condita ſint ex honeſta cauſa, & Eccleſiæ priuilegio, non lædant. ibid. n.3.
Quid ſi emanauerint ob bonum publicum. ibid. num. 4. & ſeqq.
Pro generali viſitatione an poſſint fieri ab Epiſcopo ſolo. tom.1. conſult.58. n.1.
Facultas illa condendi pro bono regimine ſtatus politici ad quem pertineat. tom.1. conſult.166. n.8. & ſeqq.
Edictum laicale in Eccleſiaſticos abolendum. tom. 2. conſult.34. n.17.
Non ligat eccleſiaſticos. ibid. n. 23.
Reuocandum à Magiſtratu. ibid. n.31. & ſeq.
Quatenus ſit contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid. nu.34. ac ſeq. & n. 43. & 47.
Quando reuocandum, vel declarandum. ibid. nu. 48. & à num.78.
Quid ſi dubitetur, an ſit contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid.
Quid de edictis, à ſæculari poteſtate emiſſis tempore peſtis, an ſcilicet ligent Eccleſiaſticos. tom. 2. tota conſult. 40. Vbi ad id plura.
In edicto ſuper prohibitione paſcendi non comprehenduntur Eccleſiaſtici. ibid. n.11.
Neque in edicto quoad paſcua. ibid. n.10.
Neque in edicto publico Gubernatoris. ibid. n.12.
Neque comprehenduntur vineæ emphyteoticæ Eccleſiarum. ibid. n. 13.
Poſſunt cogi officiales Ciuitatis ad declarandum edictum, quòd in eo non comprehendantur Clerici. ibid. num.14.
Edictum ſuper venditione vini non comprehendit Eccleſiaſticos. ibid. n. 15. & 17.
Eccleſiaſtici non poſſunt ligari edicto Magiſtratus Ciuitatis. ibid. n.16. & 18. & ſeqq.
Plures ad hanc rem ſacrarum Congregationum declarationes, multaque Decreta. ibid.
Edictum prohibens, ne vllus laicus eligat in arbitrum perſonam Eccleſiaſticam, eſt contra libertatem eccleſiaſticam. ibid. n.24.
Edictum Principis ſcire volentis numerum Clericorum an præiudiciale libertati Eccleſiaſticæ. ibid. n.25.
Edictum circa comparandum ſalem ab Eccleſiaſticis eſt contra Eccleſiaſticam libertatem. ibid. n. 26.
Edictum, puniens contrahentes matrimonium cum hominibus alterius ciuitatis, infringit libertatem Eccleſiaſticam. ibid. n.27.
Edictum Epiſcopi, quòd Eccleſiaſtici teneantur mundare vias in ſeruitium laicorum, eſt contra Eccleſiaſticam immunitatem. ibid. n.28.
Item edictum, ne quis amplius molat intra muros, quando Eccleſiaſtici habent ibi molas. ibid. n.29.
Ac item edictum prohibens ipſis Eccleſiaſticis habere molas domi. ibid. n.30.
Edictum Proregis Neapolitani in fraudes Eccleſiaſticorum. tom.3. conſult.2. n.9. & ſeqq.
Edicta laicorum quæcumque non ligant Eccleſiaſticos. tom.3. conſult.6. n.3. & conſult.58. num.18.

Effigies, vide *Imago*.

Edictus.

Edicti ab vna Religione an teneantur aliam ingredi. tom. 1. conſult. 87. n.2.
An ijs poſſit ab aliqua authoritate imponi obligatio migrandi ad alium Ordinem. ibid. & ſeqq.
Cur id imponi ijs non poſſit. ibid. num.3. & ſeqq.
Ne à ſummo quidem Pontifice. ibid. n.5.
Nec quidem in pœnam delicti. ibid. n.6.
Manet in ipſis ſubſtantia ſtatus religioſi. ibid. n.19.

Quo pacto cum illis diſpenſetur. ibid.
Expenditur decretum Vrbani VIII. tom. 1. conſult. 89. n. 9. 14. & 18.
An, & quatenus recipiendi. tom. 1. conſult. 140. per totam.
In eos pœnæ. ibid. n. 8.
Decreta Clementis, & Vrbani de ipſis, ac de Apoſtatis an extendantur extra Italiam. tom. 1. conſult. 282. num. 1.

Electio, Electus, Elector, V. *Patronus.*

Electionis forma quibus conſtet. tom. 1. conſult. 1. num. 3. 4. & 25.
Eius nullitas propter aliquorum contemptum quatenus inducatur. ibid. n. 14. & 25. & conſult. 23. num. 5. eiuſdem tom. 1.
Electio minimè idonei ad curam animarum non irritatur ipſo iure, dicta. conſult. 1. n. 19.
Qui contra ipſam dare poſſit de nullitate. ibid. n. 25.
Electio dignioris eſt de forma concurſus in Parochiali. ibid. n. 38. & ſeqq.
Electio Vicarij Capitularis quomodo nulla, & retractanda. tom. 1. conſult. 23. n. 4. & ſeqq.
Vt illa ſit valida, quid exigatur. ibid. n. 5. & 6.
Quomodo fieri debeat. ibid. n. 7.
Pro eius validitate cui ſit credendum. ibid.
Eius forma præciſa. ibid. n. 8.
Quatenus dicatur facta à Capitulo. ibid.
Per compromiſſum vt ſit valida, quid præcipuè requiratur. tom. 1. conſult. 110. per totam.
Electus an poſſit conſentire propriæ electioni. tom. 1. conſult. 23. n. 9.
An ſit valida electio, in qua interſunt tres ſcrutatores extranei præter alios tres de Collegio, qui omnes officium ſcrutatoris exerceant. tom. 3. conſult. 21. num. 2. & 4.
Non prohibetur, electioni exteros intereſſe, ſed eligere. ibid. n. 6.
Eius forma. ibid. n. 8.
Qui intereſſe poſſint. ibid.
Electores Sacri Romani Imperij quatenus eximantur à quacumque iuriſdictione laicali. tom. 2. conſult. 62. num. 15.
Decretum Electionis Sancti in Patronum. tom. 4. conſult. 78. à n. 2.
Eius executio in quo conſiſtat. ibid. n. 8.
Quid ſi electio facta fuerit ante dictum decretum. ibid. & n. 9. ac 10.
Conſenſus in hanc electionem quando intercedere debeat. ibid. n. 4.

Eleemoſyna.

Eleemoſynæ tam pro datis, quàm pro acceptis ſunt immunes à vectigalibus. tom. 1. conſult. 478. n. 1.

Emens, Emptio.

Nemo ad emptionem cogi poteſt. tom. 2. conſult. 34. n. 17.
Emens ab Eccleſiaſticis an immunis à vectigali. ibid. à num. 29.
Emens, ac vendens ſunt correlatiui, & inuicem adiuuantur. ibid.

Emphyteuta.

Bonorum Eccleſiaſticorum an, & quatenus teneatur ad Collectas. tom. 2. conſult. 50. ferè per totam.
Emphyteuta Eccleſiæ non tenetur ad collectas, & onera realia per ſtatuta laicorum ſuper rebus, & bonis impoſita. ibid. n. 10.
Vbi ſacræ Congregationis declaratio.
Quid ſi collecta imponatur ratione vtilis Dominij. ibid.

Energumenus.

Energumeni liberatio 20, & quatenus adſcribenda miraculo. tom. 4. conſult. 108. à n. 1.
Non facilè credendum, aliquem eſſe energumenum. ibid. num. 2.
Præſertim mulieres. ibid.
Licèt varijs linguis loquerentur. ibid. & n. 11. ac ſeqq. & n. 24.
Eius ſigna incerta. ibid.
Quid de vomitu lignorum, acuum, crinalium, clauorum, & huiuſmodi. ibid. n. 3.
In his ſæpè fallaciæ. ibid.
An danda ſit fides Exorciſtæ, quòd aliquis ſit energumenus. ibid. n. 4.
Signa dœmoniacæ obſidionis. ibid. n. 5. & 12.
Quæ in humano corpore generari poſſint. ibid. & n. 9.
Vomitus ſupradictarum rerum ex dœmonis opera. ibid. n. 6.
Supernaturales in pluribus energumenis effectus. ibid. n. 7.
Vomitus ad plures dies protractus. ibid. n. 8.
In hac re cautiones. ibid. n. 9.
Quid ſentiendum de ijs, qui per os, vel imum gutturem eijciunt ſpinas, clauos, cultros, & id genus alia. ibid. n. 10.
Quatenus materiæ euomitæ liquefiant, vel remaneant. ibid.
Et ex qua materia eſſe poſſint. ibid. n. 11.
Quomodo ingeſta. ibid.
Quid autem de detectione rerum longè poſitarum, & occultiſſimarum, ac de locutione ſcientiarum, vel idiomatum, priùs energumeno incognitorum. ibid. n. 12. & ſeqq.
Effectus iſti an referendi ad Deum, vel ad humores, vel ad lunam. ibid. & ſeqq.
Cur certis lunæ periodis plus vexentur energumeni. ibid. n. 13.
Quid de humore melancholico. ibid. n. 14. & ſeqq.
Et de prædictionibus. ibid. n. 18. & ſeqq. ac 25.
An poſſit humor melancholicus ſermonem antea ignotum ſine vlla diſciplina excitare. ibid. n. 22. & ſeqq.

Enunciatiua, Enunciatio.

Enunciatiuæ habent vim famæ, & in antiquis plenè probant. tom. 1. conſult. 86. n. 9.
Quando probent. tom. 1. conſult. 90. n. 3. & ſeq.
Insertæ in proemio ſunt cauſa finalis. tom. 1. conſult. 136. n. 15.
Enunciatiuæ ſimplici Commiſſionis non inſertæ in litteris remiſſorialibus an, & quatenus ſtandum ſit. tom. 1. tota conſult. 249.
Enunciatio quando probet. tom. 2. conſult. 26. n. 21.
Quid de enunciatione ſententiæ. ibid.
Sola enunciatio quando ſufficiat ad præſumendum mandatum. ibid.
Quando non officiat. ibid. n. 24.
Enunciatiua quando probet communem exiſtimationem. tom. 4. conſult. 89. n. 3.
Et primam Dignitatem in Eccleſia. ibid.

Epiſcopalis, Epiſcopatus, Epiſcopus, V. *Ordinarius. Regulares.*

Ordines.

Epiſcopalis conſecratio an eſſentialiter facienda ſit à tribus Epiſcopis. tom. 1. tota conſult. 182.
An hæc quæſtio ſit dirimenda ex opinionum probabilitate. ibid. n. 7.
Examinantur fontes, ex quibus deriuari cenſeatur ſolemnitas præſentiæ trium Epiſcoporum. ibid. n. 9. & ſeqq.
Probatur, eiuſmodi præſentiam non eſſe de ſubſtantia conſecrationis Epiſcopalis. ibid. à n. 13.
Abſurda ex oppoſita opinione. ibid. n. 22. & 25.
An ſit iterum ſub conditione facienda. ibid. n. 23. & 27. ac ſeqq.
Epiſcopatus eſt matrimonium ſpirituale. tom. 1. conſul. 82. n. 2.

Epiſcopus in concurſu Parochiali quatenus eligere teneatur digniorem. tom. 1. conſult. 1. num. 2. & 38. paſſimque per totam, & conſult. 183. vbi n. 3. de irrationabili eius iudicio in hac re.
An poſſit vnum, aut alterum ab examine eijcere. ibid.
Epiſcopus ratione Ordinis eſt maior Cardinale. tom. 1. conſult. 7. n. 15.
Debet præcedere omnes, etiam Principes ſæculares, in ſua Eccleſia, & diœceſi. tom. 1. conſult. 9. n. 2.
Ac ſedere in loco ſublimiori. ibid.
Eius elogia. ibid.
Eiuſdem ordo in Eccleſia eſt omnibus maior. ibid.
Debet ſedere ad dexteram Principis. ibid. n. 6.
Quomodo in ſcripturis appelletur. ibid. & n. 11. ac ſeqq.
Ab Imperatoribus honoratur. ibid. n. 13.
Quatenus reuerentia ſit ei exhibenda. ibid. n. 15. & 29. ac ſeq.
Eius dignitas ſine Religionis concuſſu turbari nequit. ibid. num. 17.
Eius partes erga Principes. ibid. n. 31.
Eius poteſtas in materia feſtorum, ac ſupplicationum. tom. 1. conſult. 8. à n. 1.
Quomodo ad ipſum pertineat deputatio miniſtri exercentis curam animarum in Cathedrali. tom. 1. conſult. 24. à n. 1.
Et in quacunque Curæ vacatione. ibid. n. 5.
Poteſt apponere Vicarium quando quis appellat à mandato de reſidendo. ibid. n. 6.
Non cenſetur in ſua diœceſi permittere exercitium actus, à iure improbati. tom. 1. conſult. 35. n. 4.
Poteſt præſcribere Monialibus tempus, & locum percipiendi ſacram Communionem. tom. 1. conſult. 36. à n. 1.
In ſuſcipiendis Sacris Ordinibus quomodo poſſit variare. tom. 1. conſult. 38. per totam.
An & quatenus viſitare poſſit montes Pietatis. tom. 1. conſult. 40. à n. 1.
Eſt omnium piarum voluntatum executor. ibid. n. 4.
Quo pacto id intelligatur. ibid.
Poteſt in ſua conſtitutione diſpenſare. tom. 1. conſult. 41. n. 8. & 14.
Etiam ſine cauſa. ibid. & n. 9.
Etiamſi fuiſſet iurata, & haberet vim contractus. ibid.
Idem poteſt in Sacris Canonibus ex iuſta cauſa. ibid.
Quatenus ipſi negotiatio liceat. ibid.
Quomodo poſſit diſpenſare in qualitatibus beneficij contra fundationem. ibid. n. 10.
Et commutare voluntatem teſtatoris. ibid. ac n. 11. & ſeq.
Poteſt laicis imponere pœnas, eaſque exigere, ac vſibus pijs applicare ex eo, quòd ipſi contrauenerint eius edictis circa annonæ inopiam. tom. 1. conſult. 42. à num. 1.
Eius officium erga pauperes. ibid.
Vbi verſatur cauſa pietatis, eius iuriſdictio extenditur, etiam in laicos. ibid.
An, & in quibus cauſis id locum habeat. ibid.
Ceſſante Iudicis laici præuentione, poteſt ſolus procedere. ibid.
Vnde habeat iuriſdictionem indelebilem in Clericos. ibid. num. 3.
Poteſt vindicare Clericum, non habentem qualitates S. Concilij Tridentini. ibid. n. 5.
Quomodo id intelligatur. ibid. n. 6. & ſeqq.
An laicis præcipere poſſit obſeruationem conſuetudinis, præſertim immemorabilis, circa procurationem ſibi viſitanti dandam. tom. 1. conſult. 47 à n. 1.
Quatenus teneatur de ſuo prouidere. ibid. n. 11.
Ipſe ſolus poteſt ſuo edicto ligare colonos bonorum Eccleſiaſticorum. tom. 1. conſult. 49. n. 4.
Tenetur curare, vt laici declarent, quòd eorum edicto non comprehenduntur Eccleſiaſtici, eorumque bona. ibid. & conſult. 496. n. 3.
Alia in hanc rem. ibid.
An & quatenus contribuere debeat Reipublicæ. tom. 1. conſult. 50. n. 7.
Eius immunitas eſt pro omnibus ſibi inſeruientibus. tom. 1. conſult. 51. n. 3.
Eſt de iure diuino. tom. 1. conſult. 52. num. 2.
An, eo deferente aliquam Sanctorum Reliquiam, teneantur Regulares exire è ſua Eccleſia, & illam cum thure excipere. tom. 1. conſult. 52. n. 3. & 4.
Quomodo ad id poſſit Regulares, etiam exemptos, inuitare, hortari, cogere. ibid.
An teneatur iurare indiſtinctè omnia ſtatuta Eccleſiæ ſuæ. tom. 1. conſult. 57. n. 1.
Quatenus ipſe ſolus pro generali viſitatione indicenda poſſit facere edicta generaliter abſque conſenſu, & conſilio Capituli. tom. 1. conſult. 58. per totam.
An edictis generalibus poſſit præcipere in virtute ſanctæ obedientiæ, vt quilibet de populo teneatur reuelare ea, quæ correctione digna iudicauerit. tom. 1. conſult. 59. num. 1.
Quo remedio, ac medio vti debeat, vt crimina denuncientur. ibid.
Ad id cautio. ibid.
Quando teneatur accedere ad locum Capitularem pro viſitandis Canonicis. tom. 1. conſul. 60. n. 1.
An in generali viſitatione poſſit Epiſcopus ſolus ſine Coniudicibus imponere Canonicis pœnam extraordinariam, tendentem magis ad correctionem morum, quàm ad punitionem. tom. 1. conſult. 61. à n. 1.
An in viſitatione Cathedralis poſſit Epiſcopus ſolus ſine Coniudicibus exigere rationem adminiſtrationis quorumcunque operum piorum ſub cura Capituli exiſtentium. tom. 1. conſult. 63. n. 1.
An Epiſcopus in viſitatione Cathedralis poſſit exigere rationem à Capitulo de applicatione, ac diuiſione diſtributionum quotidianarum, & aliorum emolumentorum, &c. dictæ Eccleſiæ. tom. 1. conſult. 64. n. 1.
An Epiſcopus poſſit in viſitatione Cathedralis corrigere, & moderari ſtatuta Eccleſiæ non confirmata à Sede Apoſtolica. tom. 1. conſult. 65. n. 1.
An Epiſcopus poſſit viſitare Archiuum Cathedralis, & recognoſcere iura, & ſcripturas concernentes ſtatum Eccleſiæ. tom. 1. conſult. 66. n. 1.
An Epiſcopus ſolus poſſit ſynodum diœceſanam indicere, ac publicare, an verò requiratur conſilium, vel conſenſus Capituli. tom. 1. conſult. 69. n. 1.
An Epiſcopus poſſit ad ſynodum vocare nedum Clericos ſibi bene viſos, ſed etiam laicos, ſi illorum conſilio vti velit. tom. 1. conſult. 70. n. 1.
Procedens contra Canonicum, ob non reſidentiam, quando non teneatur adhibere Coniudices. tom. 1. conſult. 68. n. 1.
Quomodo procedere debeat contra Canonicos recuſantes venire ad ſynodum eo prætextu, quòd eorum conſenſus requiratur. tom. 1. conſult. 73. n. 1.
An poſſit ſibi reſeruare aliquem caſum concernentem violationem clauſuræ reſpectu Monialium exemptarum. tom. 1. conſult. 76. n. 1.
Poteſt iniungere ſuo edicto Canonicis, vt interſint diuinis officijs omnibus diebus feſtis. tom. 1. conſult. 78. n. 1.
Eſt cuſtos Sacrorum Canonum. ibid. n. 2.
Poteſt violatoribus Sacrorum Canonum maiores pœnas imponere. ibid.
Præſertim in ordine ad S. Concilium Tridentinum. ibid.
Habet à iure actum iuriſdictionis. ibid.
Ad ſuſtinendam vnionem præſumptio eſt pro ipſo. tom. 1. conſult. 80. n. 10.
Quid in prohibitis. ibid.
In vnione beneficiorum ipſi atteſtanti de tenuitate præbendarum non creditur. ibid. n. 15.
Eius Officiales, familiares, miniſtri an gaudeant priuilegio fori. tom. 1. conſult. 82. per totam.
An poſſit habere familiam armatam. ibid. n. & 12.
Ac eſſe Iudex in delictis ſuæ familiæ. ibid. n. 2. & 16.
Multa ei conceduntur, quæ alijs Clericis denegantur. ibid. num. 11.
Procedit ſimul cum Inquiſitoribus. ibid. n. 12.
Habet ordinariam iuriſdictionem, etiam contra laicos. ibid.
Habet territorium. ibid. n. 13.
Poteſt habere carcerem. ibid.
Quando ad ipſum pertineat deputatio Vicarij in cura animarum apud Regulares. tom. 1. conſult. 86. n. 32.
Cur eius cauſæ aliquãdo cognoſci debeãt conſilio, ac cõſenſu duo-

Digitized by Google

Index Rerum.

duorum Capitularium. tom. 1. conſult. 89. num. 18.
Nondebet reos, confugientes ad Eccleſiam impunè dimittere. tom.1.conſult.96.n.2.
Pœnarum genera ab ipſo illis infligenda. ibid.
De eius loco, vti Canonicus. tom. 1. conſult. 105. num.55.
De eius recta facultate beneficia vniendi. tom. 1. conſult. 108. per totam.
Eius officium erga ſuos ſubditos, tom. 1. conſult. 111. n.30.
An & quibus pœnis poſſit cogere Regulares ad ſupplicationes. tom.1.conſult.122.n.2.
Monitio hac de re. ibid.n.vlt.
In materia Immunitatis Eccleſiaſticæ ſuper prætenſo delicto excepto an, & quatenus teneatur, ac poſſit ſtare proceſſui Curiæ ſæcularis. tom.1.tota conſult.128.
An proceſſus Eccleſiaſticos ſuper extractione conſignare debeat Iudicibus laicis. ibid.n. 17. & ſeq. & conſult.169. n. 13.
Cautiones hac in re ab ipſo adhibendæ. ibid.n.23.
Executio pœnæ extraordinariæ extractorum ab Eccleſia ipſi demandatur. ibid.n.19.
Promouendos ad ſtatum Clericalem non permittat deſcribi in actibus Curiæ ſecularis. tom.1.conſult.129.n.1.
Quid in hoc obſeruandum. ibid.n.2.
Non poteſt alicui concedere licentiam, ne choro inſeruiat. tom.1.conſult.130.n.17.
Poteſt illam dare pro ſubſtitutione. ibid.
Quando illa ſit neceſſaria. ibid.
An, & quatenus poſſit, ac teneatur Parochos ſemel approbatos, iterum, ac pluries examinare. tom.1. conſult. 133. per totam.
Ipſi incumbit de iure diuino naturali ſufficientes miniſtros ſecum habere. ibid. n.3.
Quid de illis, quos inſtituit ſub ſpe futuræ idoneitatis. ibid. n. 3.
Non ei permittitur diſpenſare cum illiteratis ad ſuſceptionem ordinum. ibid.n.15.
An fidendum ſit eius arbitrio in cauſa ad nouum examen Parochorum requiſita. ibid.n.18. & 19.
Vt ad huiuſmodi examen deueniat, quid ipſi conſtare debeat. ibid. n.19.
Quando gaudeat alternatiua. tom.1. conſult.134.n.11.
Poteſt appellari Abbas Monaſterij vniti. tom. 1. conſult. 136.n.7.
Poteſt eiuſmodi Monaſterium viſitare. ibid.n.8.
Poteſt vices ſuas ad effectum viſitandi alijs delegare. ibid.
Propter vnionem efficitur ordinarius loci vniti. ibid.
Poteſt cauſas grauaminum, à Regularibus illatorum, in eiuſmodi vnionibus cognoſcere. ibid.n.9.
Poteſtque Priorem inſtituere, ac deſtituere. ibid. num.10.
Quæ, & quo pacto Monaſteria viſitare poſſit. ibid. n. 17. & ſeq.
Quid poſſit in Monaſterijs, in quibus habet omnimodam iuriſdictionem. ibid.n.24.
An ipſe ſolus poſſit procedere contra violatores immunitatis Eccleſiæ. tom.1.conſult.144. per totam.
Quid in cauſis matrimonialibus, & criminalibus. ibid. num.3.
An poſſit admittere ad præbendam Theologalem Doctorem in iure Canonico. tom.1. conſult.147. per totam.
Pendet ab eius arbitrio, vt prouiſus de præbenda theologali legat tantummodo caſus conſcientiæ. ibid.n.6.
Si eſt executor teſtamenti, an pro inuentario teneatur adire Iudicem laicum. tom. 1. conſult. 150. n. 7.
Quam poteſtatem habeat in cauſis maioribus. tom. 1. conſult. 150.n.19.
An poſſit irritare matrimonia. ibid.
Poteſt punire Regulares, in priuatis domibus degentes. tom.1. conſult.152. n.3.
An, & quatenus conuenire poſſit laicos vigore iuramenti in contractu appoſiti. tom.1. tota conſult. 154. præſertim. n.32.
An poſſit ad rebenedictionem Eccleſiæ pollutæ delegare Vicarium generalem. tom.1. conſult.155. per totam.
Vel ſimplicem ſacerdotem. ibid.n.3.
Quatenus poſſit compellere adminiſtratores locorum piorum, vel profanorum ad reddendam ſibi rationem. tom.1.conſult.157.n.1.
Quæ loca viſitare poſſit. ibid.
Et an cumulatiuè cum Magiſtratu laicali. ibid.
Eius beneficia, & officia, quæ ante Epiſcopatum obtinebat, quando, & quo pacto vacent. tom. 1. tota conſult. 160.
Eius conſecratio intra quod tempus facienda. ibid.n.2.
Qua pœna punire poſſit ſuperiores Regulares, ingredientes Clauſtra Monialium, ipſis ſubiectarum. tom. 1. conſult.163.n.2.& 7.
De eius licentia pro ingreſſu in Monaſteria, etiam reſpectu ſuperiorum Regularium. ibid.n.3. & ſeqq.
Quomodo procedere poſſit contra non reſidentes, ordinatos ad titulum beneficij. tom. 1. tota conſult. 164.
An videns contra reum, confugientem ad Eccleſiam, vrgere indicia ſufficientia ad torturam ſuper caſu excepto, debeat quoque ad inueſtigationem veritatis illum torquere. tom.1. conſult. 169. per totam.
Quatenus punire poſſit reum, ad Eccleſiam confugientem. ibid.n.8.
In dubio pronunciare debet pro immunitate. ibid. n.10.
An, & quo pacto proferre poſſit declaratoriam incurſus in cenſuras contra Principes in materia immunitatis Eccleſiaſticæ. tom.1. conſult.170. per totam.
An poſſit procedere ad declarationem cenſurarum contra Principem non ſubditum. ibid. n.8.
Offendens iuriſdictionem alterius Epiſcopi in illius diœceſi, efficitur eius ſubditus, poteſtque cenſuris puniri. ibid.
Quando potiſſimùm vti debeat gladio ſpirituali. ibid. n.12.
An poſſit vocari à Rege ad audiendum eius verbum. ibid. n.15.
Quid ſi ſit feudatarius. ibid.n.16.
Quando ipſi agendum ſit coram Domino directo feudi. ibid. n.22.
Quibus modis poſſit ſuam iuriſdictionem defendere, etiam contra ſuum Dominum directum, licèt laicum. ibid.
In quo loco teneatur cum adiunctis procedere. tom.1.conſult.71. n.1.
Non poteſt remittere iniuriam Eccleſiæ factam. ibid. num.9.
Habet omnimodam iuriſdictionem in ſacerdotes ſæculares, exercentes curam animarum in Eccleſijs Ordinum militarium, in cauſis concernentibus ipſam curam. tom.1. conſult.173. à n.1.
Poteſt demandare monitionem, vt Commendatores huiuſmodi ordinum, tanquam excommunicati, abſtineant. ibid.n.6.
Poteſtque eos denunciare. ibid.
Non tenetur petere licentiam ſingulis vicibus à Iudice laico, vt illius executores mandata ſuæ Curiæ exequantur. tom. 1. tota conſult.174.
An, & quatenus brachium ſæculare, ac militare implorare poſſit. ibid.
An habeat in ſynodo diœceſana poteſtatem legislatiuam, poſſitque condere ſtatuta ſine conſenſu, vel conſilio Capituli. tom.1. tota conſult.180.
A quo ſuam habeat poteſtatem. ibid.n.1.
De quibus poſſit condere leges. ibid.n.2.
Quid de ſtatutis, quæ concernunt inſtitutiones, ac deſtitutiones beneficiorum, ac rerum, quæ poſſunt cedere in præiudicium Capituli. ibid.n.4.
In quibus teneatur ſequi conſilium capituli. ibid.n. 5. & n. 9. & ſeqq.
An ſaltem debeat illud requirere. ibid. & à num. ſeq.
Quid ſi procedat, vti Sedis Apoſtolicæ Delegatus. ibid.n.18.
Eius conſenſus an, & quomodo neceſſarius ſit in erectione Monaſteriorum. tom. 1. tota conſult. 181.
Quid in Conuentuum Regularium erectione obſeruare debeat. ibid. n.3.

Digitized by Google

Poteſt in Parochialibus Eccleſiis Vicarios deputare, donec illæ conferantur viris idoneis. tom. 1. conſult. 183. n. 4.

In quibus caſibus iuriſdictionem habeat in Regulares, tom. 1. conſult. 193. n. 3.

Num valeat illos examinare in cauſa canonizationis ſanctorum, non obtenta prius licentia ab eorum ſuperioribus, ibid. & n. ſeqq.

Cenſetur edoctus de omnibus, quæ fiunt in ſua diœceſi, tom. 1. conſult. 245. n. 2.

An poſſit viſitare Eccleſias, & domos Parochiales Regularium, tom. 1. conſult. 253. n. 1.

Anue pecuniam, quæ loco victualium, ſibi viſitanti præſtatur, applicare poſſit præbendis canonicalibus Eccleſiæ Cathedralis. tom. 1. conſult. 255. n. 1.

An poſſit Regularibus degentibus abſque licentia Sedis Apoſtolicæ in hoſpitijs non approbatis prætextu negotiorum, ac litium præcipere, vt reuertantur ad clauſtra ſub pœna apoſtaſiæ, &c. tom. 1. conſult. 264. n. 1.

Eran poſſit delegare facultatem ſuis Vicarijs foraneis concedendi literas monitoriales pro rebus perditis, ſeu ſubtractis. tom. 1. conſult. 256. n. 1.

Poteſt punire Regulares prohibita, vel indecentia in Eccleſijs eorum ordinum committentes circa Miſſæ ſacrificium. tom. 1. conſult. 265. n. 1.

Quatenus Regularibus benedictionem prædicandi in eorum Eccleſijs denegare, vel reuocare poſſit. tom. 1. conſult. 266. n. 1.

Abſque eius benedictione non licet Regularibus in proprijs Eccleſijs extra tempus Aduentus, & Quadrageſimæ ſermonem habere. tom. 1. conſult. 267. n. 1.

Poteſt punire Regulares ſuos oblocutores in ſermonibus, quos habent in proprijs Eccleſijs, tom. 1. conſult. 268. num. 1.

An, & quibus pœnis punire poſſit Regulares, qui abſque ſua approbatione confeſſiones ſæcularium audiunt. tom. 1. conſult. 278. n. 1.

An, & quatenus poſſit adhuc abſoluere ſuos ſubditos à delictis in Bulla Cœnæ Domini contentis. tom. 1. conſult. 291. à n. 1.

An, & quando, quibuſue medijs compellere poſſit hoſpitalia, & Confraternitates ad taxam ſeminarij. tom. 1. conſolt. 294. n. 1. & 296. n. 1.

Quando poſſit tolerare, quòd debitores habitent aſſiduè in Eccleſijs. tom. 1. conſult. 300. n. 1.

In quibus poſſit viſitare Eccleſias Parochiales Religionis Hieroſolymitanæ, tom. 1. conſult. 305. n. 1.

Quatenus poſſit ſodalitates ſæculares ad publicas ſupplicationes cogere. tom. 1. conſult. 307. n. 1.

An ipſi liceat conferre eodem die quartum ordinem minorem, & ordinem Subdiaconatus, tom. 1. conſult. 319. n. 1.

An poſſit cogere Clericos non habentes beneficium, neque officium Eccleſiaſticum, ad intereſſendum ſupplicationibus, & obedientiam ſibi præſtandum. tom. 1. conſult. 328. n. 1.

Non poteſt præſcribere numerum Monialium in Monaſterijs Regularibus ſubiectis, tom. 1. conſult. 336. num. 1.

An poſſit concedere licentiam aſſeruandi in Eccleſijs non Parochialibus Euchariſtiæ Sacramentum, tom. 1. conſult. 339. n. 1.

Nequit concordare cum ſuis ſubditis ſuper vectura equorum tempore viſitationis, tom. 1. conſult. 344. num. 1.

Non retinens Vicarium nequit exequi litteras Apoſtolicas, Vicario directas, tom. 1. conſult. 342. num. 1.

Ipſi viſitanti quid recipere permittatur, tom. 1. conſult. 345. n. 1.

Non poteſt viſitare capellas campeſtres Regularibus ſubiectas. tom. 1. conſult. 347. n. 1.

An ea, quæ pertinent ad Epiſcopum antiquiorem, abſente Metropolitano, cenſeantur pertinere ad Epiſcopum antiquiorem ex ſuffraganeis, non autem ad Epiſcopum exemptum, tom. 1. coosult. 354. num. 1.

Non poteſt fabricare, reficere, vel inſtaurare ſuos carceres ex pœnis, & mulctis, tom. 1. conſult. 357.

Poteſt præcipere, quòd ſupplicatio corporis Chriſti fiat in Eccleſia Parochiali ſæculari, non Eccleſia Regularium, tom. 1. conſult. 371. n. 1.

An poſſit cogere Clerum totius diœceſis ad intereſſendum ſupplicationi corporis Chriſti, tom. 1. conſult. 385. n. 1.

Quid facere debeat, ſi omnes Canonici ſuæ diœceſis, vel eorum maior pars ſint ſubcollectores, prætendantque eſſe exemptos. tom. 1. conſult. 389. num. 1.

Poteſt cogere Canonicas Cathedrales ad celebrandum Miſſam conuentualem ſingulis diebus, tom. 1. conſult. 391. n. 1.

Debet explorare voluntatem puellarum in Monaſterijs Monialium, Regularibus ſubiectis. tom. 1. conſult. 397. num. 1.

Tenetur dare litteras approbationis ijs, qui fuerunt ab examinatoribus approbati, quamuis certus ſit in conſcientia, approbatos eſſe minus idoneos. tom. 1. conſult. 405. n. 1.

Poteſt ad effectum probandi delicta circa Clauſuram examinare Moniales exemptas. tom. 1. conſult. 406. num. 1.

Poteſt punire pœnis etiam cenſurarum Equites Hieroſolymitanos extra Clauſtra degentes, & tempore Paſchali non communicantes, tom. 1. conſult. 427. num. 1.

Item punire eos poteſt, ſi retineant eo tempore Paſchali in proprijs domibus mulierculas amicorum. tom. 1. conſult. 428. n. 1.

Poteſt procedere, etiam per cenſuras, contra debitores laicos locorum piorum, vel beneficiatorum. tom. 1. conſult. 447. n. 1.

Poteſt procedere contra Iudicem laicum, cogentem litigantes in cauſis miſti fori adire forum ſæcularem. tom. 1. conſult. 449. n. 1.

Non poteſt extrahere à loco immuni quempiam, vt illum examinet. tom. 1. conſult. 460. n. 1.

Quomodo poſſit punire Regulares impedientes extrahere reos à proprijs Eccleſiis. tom. 1. conſult. 465. num. 1.

In cauſis immunitatis Eccleſiaſticæ habet iuriſdictionem delegatam. tom. 1. conſult. 475. n. 1.

Poteſt procedere contra laicos complices in delicto à Clericis commiſſo. tom. 1. conſult. 481. n. 1.

Poteſt aperire, ac retinere furnum pro abundantia. tom. 1. conſult. 485. n. 1.

Habens diœceſim diuerſarum linguarum, ac rituum, ad quid teneatur, tom. 2. conſult. 1. n. 2.

Poteſt ſuſpendere quoſcunque ſuos Clericos quacunque authoritate promotos. ibid. n. 5.

Epiſcopus, S. Congregationi de Propaganda fide ſubordinatus, quam facultatem habeat circa exercitium Pontificalium. ibid. n. 5.

An & quibus in caſibus diſpenſare poſſit ſuper irregularitate ex defectu lenitatis. tom. 2. conſult. 2. n. 17.

An poſſit eodem contextu, atque vnico decreto mulctare Canonicum ob non reſidentiam pœnis, à S. Concilio Tridentino ſtatutis, tom. 2. tota conſult. 4.

Nequit prædictas pœnas condonare. ibid. n. 5.

Quas monitiones, ac citationes præmittere debeat. ibid. num. 6.

Vera ſententia. ibid. n. 7. & ſeqq.

Eius arbitrium circa pœnas in non reſidentes. ibid. n. 10. & d. tom. 2. conſult. 5. n. 2. Vbi an ex integro poſſit non reſidentem mulctare.

An peccet non condemnando eos qui non reſident, vel eis pœnas remittendo. ibid. n. 3.

Quatenus poſſit viſitare Eccleſias parochiales Commendæ Hieroſolymitanæ, etiam ſi prætendatur, quòd ſint nullius diœceſis. tom. 2. tota conſult. 26.

Quando viſitare poſſit etiam Eccleſias nullius diœceſis, & quomodo exemptas. ibid. n. 3.

Eius aſſiſtentia iuris. ibid. n. 5. & ſeq.

Limi-

Digitized by Google

Limitatur. ibid. & num. 12. ac 13.
Propugnatur. ibid. n. 18.
Eius iuriſdictio in actu viſitationis in Eccleſias exemptas. ibid. n. 14. & ſeqq.
In dubio habet intentionem fundatam in Eccleſijs, ſibi ſubiectis. ibid. n. 18.
Eius poteſtas in bona, & res oblatas Eccleſijs. ibid.
Eius delegata iuriſdictio in Eccleſias exemptas quomodo ceſſet. ibid. n. 19. & ſeqq.
Eius enunciatio quando præiudicet. ibid. n. 24.
Non poteſt à ſe abdicare viſitationem in Eccleſia iam conſtructa. ibid.
Eius confeſſio, quòd loca ſint nullius diœceſis, an præiudicet. ibid.
Declarationes S. Congregationes in hanc rem producuntur, ibid. n. 31. ac ſeqq.
Quid poſſit in Eccleſias Parochiales Religionis Hieroſolymitanæ. ibid. à n. 31.
Quas Eccleſias exempras, & quo iure viſitare poſſit. ibid. n. 37. ac ſeqq.
De iure communi, quoad Eccleſias ſuæ diœceſis, habet intentionem fundatam quoad ius ſuperioritatis. tom. 2. conſult. 30. n. 5.
An etiam quoad eiuſdem iuris poſſeſſionem. ibid.
Eius bona non poſſunt grauari hoſpitatione militum. tom. 2. conſult. 32. n. 10.
Quos ritus in exercendis Pontificalibus obſeruare debeat. tom. 2. conſult. 33. à n. 9.
Quatenus in odioſis comprehendatur. tom. 2. conſult. 34. num. 23.
Quando debeat propria authoritate tollere edicta, ordinationes, &c. Magiſtratus ſæcularis. ibid. n. 48.
Quomodo aſſociandus à Magiſtratu. tom. 2. conſult. 35. num. 7.
Quot Vicarios poſſit conſtituere. tom. 2. conſult. 36. num. 1.
An poſſit tam de iure, quàm de conſuetudine cognoſcere in ſuo foro cauſas criminales inter laicos, conſentientes ſuæ iuriſdictioni. tom. 2. tota conſult. 41.
Ac delegare cauſam aliquam Clerici Iudici laico, aut permittere Clerico, vt iudicium ſæculare ſubeat. tom. 2. conſult. 45. per totam.
Nequit in ſuis cauſis conſentire in Iudicem laicum. ibid. num. 3.
Non poteſt facere, quin ſit locus priuilegio Canonis, & excommunicationi. ibid.
Obiectiones diluuntur. ibid. n. 4.
Cui perſonæ dictas cauſas committere queat. ibid. num. 4.
Epiſcopus in aliquibus locis eſt Vniuerſitatis ſtudiorum Cancellarius. tom. 2. tota conſult. 46.
Vbi eius munus in hanc rem.
Eius coloni, emphyteutæ, &c. quatenus gaudeant immunitate à vectigalibus. tom. 2. conſul. 50. per totam.
Quatenus item eius coloni, familiares, famuli, ſerui, mancipia gaudeant priuilegio fori. tom. 2. conſult. 51. per totam, ſpeciatim n. 10. ac 12.
Debet cognoſcere ſuper fraudulentis donationibus Clericorum. tom. 2. conſult. 54. n. 57.
Eius partes in tuenda immunitate bonorum Eccleſiaſticorum. ibid. n. 61.
Poteſt, ac debet compellere laicus ad delendum à cataſtro laico bona per Eccleſiaſticos acquiſita. tom. 2. conſult. 55. num. 4.
Vbi declarationes S. Congregationis.
Quid ſi extaret contraria conſuetudo. ibid.
Mandare debet, vt fiat per forum Eccleſiaſticum cataſtrum ſeparatum à cataſtro laicorum. ibid.
Quateneus nequeat excommunicari. tom. 2. conſult. 59. num. 5.
Quando poſſit excommunicare Regulares. ibid. n. 6.
In materia Immunitatis Eccleſiaſticæ non debet attendere inhibitiones Auditoris Cameræ Apoſtolicæ. ibid. n. 16.
An poſſit committere abſolutionem cum reincidentia in materia Immunitatis. ibid.
Pœnæ contra capientes, carcerantes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes Epiſcopos. tom. 2. conſult. 62. à num. 1.
Quatenus poterit abſque cenſura in exilium eijci. ibid. n. 7.
Quando comprehendatur in generali interdicto, ac ſuſpenſione. ibid. n. 10.
Offendens alium Epiſcopum, Cardinalem, vel Nuncium Apoſtolicum an incidat in pœnas canonicas. ibid. n. 13. & 14.
Eius eſt præſcribere ſufficiens patrimonium Ordinandis. tom. 3. conſult. 2. n. 20. ac ſeqq.
Quos admittere debeat ad Clericatum. ibid. n. 27.
Eius partes in cognoſcendis fraudibus Eccleſiaſticorum aduerſus æſtimum Vniuerſitatum. tom. 3. conſult. 2. n. 34.
An & quatenus Epiſcopi poſſint concordare cum miniſtris laicæ poteſtatis in ijs, quæ concernunt perſonas Eccleſiaſticas abſque facultate Sedis Apoſtolicæ. tom. 3. conſult. 4. à n. 1.
Nequit Epiſcopus derogare diſpoſitioni Conciliorum. ibid. num. 1.
Quid in Regno Neapolitano. ibid. n. 2. & ſeq.
Declarationes S. Congregationis. ibid.
Quid ſi agatur de commodo priuato Clericorum. ibid. num. 4.
Et adſit imminens periculum. ibid.
In quibus poſſit cum laicis ſuper hac re conuenire. ibid. n. 5.
Vbi exempla, & quomodo, ibid.
Quo pacto debeat dare licentiam Curiæ ſæculari detrudendi in carceres Clericos, noctu incedentes. ibid.
Eius officium in Magiſtros, etiam Grammaticæ. tom. 3. conſult. 5. à n. 1.
An Epiſcopus, vocatus à Principe, teneatur ex eius præcepto illum adire, & qua pœna eius contumacia coerceri poſſit. tom. 3. conſult. 6. per totam.
Tenetur accedere ad Parlamentum, & qua pœna. ibid. num. 10.
Quid de Epiſcopo, recognoſcente feudum à Principe. ibid. num. 11.
Epiſcopus feudatarius, à Rege vocatus, tenetur comparere. ibid. n. 12.
In eum pœnæ. ibid.
Quatenus excuſetur, ſi non accedat ad ſynodum. ibid. & num. 33.
Ratione feudi eſt immediatè ſubiectus Principi laico. ibid.
Et conſideratur vti Princeps politicus. ibid.
Aliter conſideratur vt Epiſcopus, aliter vt Baro. ibid. num. 14.
Epiſcoporum prima iuriſdictio, etiam in cauſis ciuilibus ibid. n. 18.
Huius rei cauſæ. ibid. n. 30. & ſeqq.
Eorum abuſus hac in re obiurgatur. ibid. n. 29.
Habens feudum à Rege, cuinam prius obedire debeat, Regine, an ſummo Pontifici. ibid. n. 33.
Obligatio eius iuramenti ſummo Pontifici dicti. ibid. n. 34.
Qui ad Comitatum accedere prohibeantur. ibid. n. 43. & ſeqq.
Quiue teneantur. ibid.
Et quomodo. ibid.
Habent iudicialem poteſtatem. ibid. n. 44.
Eorum reſidentia eſt de iure diuino. ibid.
Quid de Epiſcopo non habente Regalia, ſeu feudum à Rege. ibid. n. 47.
Quando vocati à Rege, debeant eum adire. ibid. à n. 48.
An admittendi ad deliberationes politicas. ibid. num. 52. & ſeqq.
Poſſunt transfere ieiunium, à iure communi indictum ab vno die in alium. tom. 3. tota conſult. 14.
Quatenus teneantur exequi quæ ſtatuuntur in iure communi Canonico. ibid.
In materia contributionum, Clero obſiſtente, an ſufficiat Epiſcopi conſenſus. tom. 3. conſult. 15. n. 7. & ſeqq.
Epiſcopus ſolus nequit contributionem Eccleſiaſticorum approbare, vel iubere. ibid. n. 34.
Non poteſt ex arbitrio ſuos ſubditos onerare. ibid.
Epiſcoporum colluſioni cum laicis occurritur. ibid.

Digitized by Google

Index Rerum.

Eorumque conſulitur ſecuritati. ibid.
Tenentur vindicare iniuriam Ordini clericali illatam. tom. 3. conſult.20. n.13.
An Epiſcopus, qui ante Epiſcopatum exercebat munus Vicarij generalis alterius Epiſcopi, poſſit adhuc idem munus exercere, ſintque valida eius geſta tanquam Vicarius? tom.3.conſult.22. n.1. & ſeqq.
An pœnæ contentæ contra Epiſcopos non reſidentes habeant locum contra præfatum Epiſcopum, qui nondum adeptus eſt poſſeſſionem ſuæ Eccleſiæ. ibid. à n.2.
Epiſcopus poteſt eſſe Vicarius alterius Epiſcopi. ibid. n.1.
Contra quos Epiſcopos non reſidentes procedant pœnæ Canonicæ. ibid.n.2.
An ſit eadem ratio in Epiſcopis, qui ſuas Eccleſias deſerunt, ac in ijs, qui poſſeſſionem non adipiſcuntur. ibid.
Non eſt eis aſſignatum tempus ad capiendam poſſeſſionem Epiſcopatus. ibid.
Quatenus reſidere teneantur. ibid.n. 3.
Pœnæ in non reſidentes. ibid.
Quatenus huiuſmodi pœnæ procedant. ibid.n.4.
Qui excuſentur à pœnis. ibid.
Declaratio S. Congregationis. ibid.
Poſſunt cognoſcere cauſas viduarum. tom. 3. conſult. 24. num.2.
Etiam Reginæ viduæ. ibid.
Pauperum. ibid.n.3.
Popillorum. ibid.
Miſerabilium perſonarum. ibid.
Virginum pauperum. ibid.
Vbi S. Congregationis declarationes.
Quomodo ſe gerere debeant in collatione, ſiue contributione Eccleſiaſticorum pro mercede medici Vniuerſitatis. tom.3.conſul.25.n.5.
An ſi Iudex laicus, qui volens perquirere, atque extrahere reum laicum, latentem in priuata domo Canonici, ex pietate, vel vrbanitate imploret auxilium Epiſcopi, poſſit Epiſcopus ex ſe ſolo illud præſtare, an verò adhibere debeat conſilium, & conſenſum Coniudicum capitularium. tom.3.conſult.29.n.1.
Quatenus Epiſcopus poſſit eſſe adiutor poteſtatis laicæ, vt reus puniatur. ibid.n.2.
Ratione offenſæ ſibi illatæ, poteſt procedere contra offenſores. ibid.n.3.
Pœna contra ipſum, priuilegio alternatiuæ abutentem. ibid.n.5.
Ad Epiſcopum pertinet aſſignare congruam Vicarijs Curatis. tom.3.conſult.31.n.1.
Quid in Vicarijs curatis Eccleſiarum, quas olim Regulares poſſidebant. ibid.
Electio prædicatorum in eiſdem Eccleſijs an pertineat ad Epiſcopum. ibid.n.2. ac ſeqq.
An & quatenus diſpenſare poſſit in quibuſcunque impedimentis matrimonialibus. tom.3.conſult.33. à n.4.
Et ſuper quacunque lege. ibid.
Quando ſit ei permiſſum Pontificalia exercere in aliena diœceſi. tom.3.conſult.39.n.4.
Quilibet Epiſcopus poteſt celebrare in quocumque loco, vel celebrari facere. ibid.
Ac vti altare portatili, etiam extra propriam diœceſim. ibid. & n.6.
Etiam abſque licentia diœceſani. ibid.
Sacræ Congregationis declaratio. ibid.
Quid de Epiſcopo titulari. ibid.
Et de adminiſtratore Epiſcopatus. ibid.
An, & quibus pœnis compellere poſſit Regulares ad ſupplicationes. tom.3.conſult.45. à n.1.
Eius iuriſdictio in perſonas extraneas. ibid.n.9.
Non poteſt conſtituere, neque deſtituere ſuperiorem Regularem. ibid.n.26.
In Regulares non exhibentes ſua priuilegia, quomodo ſit ab eo procedendum. ibid.n.41.
Quos iuriſdictionis actus exercere poſſit in Eccleſijs Regularium. tom.3.conſult.47.n.23.& 52.& ſeqq.
Poteſt cum ſuis Canonicis exequias Principum ſolemniter celebrare in Eccleſijs Regularium. ibid. n.52.
Ratione iurium Parochialium poteſt in ſua diœceſi quid quid poteſt Papa in Vniuerſo. ibid.n.60.
Ius eius in funeribus. ibid. num.64.
Quæ ſtatuta in ſynodo condere poſſit. tom. 3. conſult. 50. num.5.
An poſſit ſibi puluinar, & pannum ſternere, aliaſque præeminentias habere in Eccleſijs alienæ diœceſis. tom. 3. conſult.54. à n.1.
Eius dignitas in aliena diœceſi. ibid.n.2.
Declarationes ſacræ Congregationis. ibid.n.3. & ſeq.
Licèt ſit titularis, præcedit tamen Canonicos, & dignitates. tom.3. conſult.55.n. 10.
Cognoſcit Cauſas matrimoniales in prima inſtantia. tom. 3. conſult.57. n.4.
Quid poſſit in Parochos Eccleſiarum Religionis Hieroſolymitanæ. tom.3. tota conſult.58.
Epiſcopus quoad ordinationem Græcorum, vide *Græci*.
Eius partes in adimplentes onera miſſarum. tom.3.conſult. 60. n. vlt.
Et in lectores ſacræ Theologiæ. tom.3. conſult. 62. num. 1. & 2.
Epiſcopus non poteſt diſpenſare in irregularitate, incurſa à pluries in die celebrante miſſam. tom. 4. conſult.1. n.8.
Neqoe in contracta ex genere pœnæ in cauſa famoſa. ibid.
Neque ex crimine grauiori adulterio. ibid.
Eſt Iudex regulariter pluries in die celebrantium. ibid. num.9.
Etiam ſi delinquens ſit Regularis. ibid.
An cogere poſſit, & quomodo Gubernatores laicos ad ſibi aſſiſtendum in Eccleſia Cathedrali diebus ſolemnibus, in quibus Pontificaliter celebrat. tom. 4. conſult. 4. à num.7.
An, & quatenus concedere poſſit Vicarijs foraneis patentatos, gaudentes priuilegio fori. tom.4.conſult.5. num.5. & ſeq.
Quando poſſit concedere inhibitiones Clericis coniugatis, ac etiam Tertiarijs. tom.4.conſult.6. à n.1.
Quando colonis partiarijs Clericorum. tom. 4. conſult.7. num.1.
Et quando mulieribus nuptis. ibid.n.2. & ſeqq.
Nequit prohibere Clericis, ne conueniant laicos de re profana in foro ſæculari. tom.4. conſult.8.n.1.
Quid ſi extaret conſuetudo. ibid.n.2.
Nequit etiam prohibere, ne cæteri Notarii, præter ſolum Cancellarium Epiſcopalem, poſſint rogari de inſtrumentis, quæ commodum locorum piorum concernunt. tom. 4.conſult.9. à n. 1.
Non poteſt contra ius decernere. ibid. & conſult. 201. num.28.
Neqoe contra decreta ſacrarum Congregationum, ibidem.
Neque poteſt inhibere laico ratione conſortij Clericalis. tom.4. conſult. 10. n.1. & ſeq.
An, quo iure, quibus pœnis, & quatenus Epiſcopi teneantur perſonaliter reſidere in ſuis Eccleſiis, præcipuè tempore peſtis. tom. 4. tota conſul.17.
Epiſcopalis dignitatis decora. ibid.n.1.
Quando, vbi, & quatenus Epiſcopus reſidere dicatur. ibid.n.7.
Ac debeat. ibid.n.16.33. ac ſeqq. & n.43.
Pœnæ contra non reſidentem. ibid. n.2. & 8.
Quomodo intelligendæ. ibid.
Et quęnam ſententia requiratur, vel monitio. ibid. n.9.& ſeqq. ac n.16.
Quomodo abeſſe poſſit. ibid.
Et quid, creſcente contumacia abſentis. ibid. num.10.& ſeq.
Licèt prohibeatur ingredi Eccleſiam, non propterea ingrediendo fieret irregularis. ibid.n.11.
Sed quid ſi ingrediatur, & celebret. ibid.
Grauiores cauſæ contra Epiſcopos ad quem referendæ. ibid. n.11.
Et quænam illæ ſint. ibid.
Non reſidens an teneatur ad fructuum reſtitutionem. ibid. n.12.& 15.
Obligatio reſidendi quoad Epiſcopos quando incipiat. ibid. num.13.
Et quando quoad Archiepiſcopos. ibid.

Abſens

Digitized by Google

Index Rerum.

Abſens bona fide excuſatur à pœnis. ibid. n.54.
Quid de Epiſcopis Cardinalibus. ibid. n.4. & 16.
Quibus commodis priuentur non reſidentes. ibid. n.17.
Epiſcoporum reſidentia an ſit de iure diuinn. ibid. n.18. & ſeqq.
Damna, & incommoda ex Epiſcoporum abſentia. ibid. à n. 20. & a n.31.
Eorum nomina, & officia. ibid. n.23. & ſeqq.
Boni Epiſcopi munns. ibid. n.35.
Quatenus vti poſſint opera Vicariorum. ibid. n.38. & 40.
Vbi reſidere debeant propter aeris intemperiem, exules, relegatos, & ſimilia. n.45. & ſeqq.
An priuentur facultatibus, ipſis a iure conceſſis, vel incurrant pœnas non reſidentium, ſi reſideant prope diœceſim. ibid.
Quo in loco ſuæ diœceſis habere debeant tribunal. ibid. n. 46.48. & ſeq.
Quomodo viſitare poſſint hoſpitalia. tom.4. conſult.21. n. 5. & 7.
An in hoſpitalibus decernere poſſint opera pia. ibid. n.7.
In ſupplicationibus, quando cum pallio, ſine Cappa, & pileo Sacerdotali incedunt, debent incedere ſoli, non autem medij inter dignitates. tom. 4. cnnſult. 23. n. 1.
Qualis honor ſit eis tribuendus. ibid. n. 1.
Quo in loco incedere debeant in ſupplicatione, in qua defertur Sacra imago, vel Reliquia. ibid. n.4.
Quid ſi extaret exemplum Metropolitani, vel diſpoſitio Concilij Prouincialis, vel conſuetudo Ciuitatis. ibid. n. 7. & 8.
Nequeunt tollere conſuetudines immemorabiles in materia Sacrorum Rituum. tom.4. conſult.26. n.27.
Epiſcopi locus in Choro, ſi eſt Canonicus. ibid. n.33.
Quatenus cogere poſſit Clericos, & confraternitates ad ſupplicationes. tom.4. conſult.30. n.1. & 2.
Eius ſententiæ contra ſtatutum Ritum eccleſiaſticum non attendendæ. ibid. n.15. & ſeqq.
In qua Chori parte ſedeat. tom.4. conſult.36. n.3.
Quatenus onus ſibi iniunctum, in alium nequeat reijcere. tom.4. conſult.37. n.3.
An poſſit dare Iudicem ordinarium. ibid. n.6.
Non tribuit ipſe iuriſdictionem Vicario Generali, ſed lex per ipſum. ibid.
Quando poſſit delegare proceſſum informatiuum ſuper ſanctitate vitæ, virtutibus, ac Miraculis alicuius ſerui Dei. ibid. n.7.
Delegatus à Papa poteſt delegare. ibid. n.8.
Epiſcoporum examen in materia canonizationis Sanctorum an legitimè recipi poſſit in eorum Palatijs. tom. 4. conſult.41. à n.1.
Forma eorum Iuramenti. ibid. n.2.
Poſſunt apprnbare reuelationes, non autem Miracula. tom. 4. conſult.47. n.4.
Quatenus poſſint prohibere vſum habitus Protonotariatus. tom.4. conſult.76. n.8.
Poſſunt defendere ſtatuta ſuæ Eccleſiæ, ac noua condere. ibid.
Habent locum in Comitijs generalibus. tom.4. conſult.79. n.1.
An poſſint decernere, quòd Sanctus aliquis colatur, tanquam Patronus à toto Regno. ibid. n.16.
Eius electionis executin quando perfecta dici poſſit. ibid. n.17.
Quando poſſint indicere dies feſtos. ibid. n.19.
An poſſint eſſe Iudices cauſarum electionis Sanctorum in Patronos. tom.4. conſult.80. n.5.
Poſſunt in aliquo oppido diœceſis recitare officium de Sanctis Patronis, ſeu Titularibus, eique ſatisfacere. tom.4. conſult.87. n.11.
Vti Canonici, an præcedant. tom.4. conſult.90. n.10.
Epiſcopi ſedes, ſiue faldiſtorium in Eccleſia, diſtans ab altari maiori, quid operetur. tom.4. conſult.93. à nu.1. & 12.
Epiſcopus habet intentionem fundatam in Cæremoniali. ibid. n.5. & conſult.104. n.5.
In ijs, quæ pertinent ad diuinum cultum, vel ad præminentias, non poteſt præiudicium inferre. ibid. n.10.
An Epiſcopus in proceſſionibus ſemper incedere debeat medius inter Presbyterum, & Diaconum. tnm.4. conſult. 94. n.8.
Quomodo à Canonicis excipiendus, ſiue pontificaliter celebret, ſiue diuinis aſſiſtat, ſiue in proceſſionibus incedat, ſiue ſuis veſtibus induatur. ibid. per totam.
Quid de circuln, quem Canonici Epiſcopo facere debent. ibid. n.10.
De eius benedictione ſolemni poſt Miſſam extra Eccleſiam Cathedralem. tom.4. conſult.96. à n.1.
Dum Epiſcopus benedicit, debent omnes, etiam Canonici genua flectere. ibid. & n.2. vide Canonici.
Eius benedictioni Magiſtratus, & Principes genua flectunt. ibid. n.4.
Extra Cathedralem in alijs Eccleſijs eſt etiam Caput, & dominus. ibid. n.5.
Conſuetudo aſſociandi Epiſcopum vſque ad valuas Eccleſiæ, etiam non Cathedralis, eſt ſeruanda. ibid. n.10.
Ad eius oſculum qui admittatur. tom.4. conſult.100. n.7. & 13.
Num teneatur ſtatuere certam horam ſui aduentus ad Eccleſiam, illamq; ſignificare, ſitq; ei permiſſum venientibus Canonicis moram trahere in accedendo ad Eccleſiam. tom.4. conſult.102. n.3.
Alia ſuper eius aſſociatione tam in acceſſu, quàm in receſſu, ibid. per totam vide *Canonici*.
In loco exempto nullam iuriſdictionem exercet, niſi fuerit inuitatus. tom.4. conſult.106. n.4.
Quatenus extra diœceſim poſſit exercere pontificalia, etiam in Eccleſijs exemptis, abſque diœceſani licentia. ibid. n.6.
In quibus teneatur adhibere conſenſum Capituli. tom. 4. conſult.107. n.3.
Eius cadauer in qua eccleſia ſepeliendum. tom.4. conſult. 107. n.8.
Et in qua eius galerus. ibid.
An poſſit inſtare apud Principem laicum, vt condat edictum pœnale aduerſus occupantes bona Eccleſiarum, & irreuerenter ſeſe gerentes in Eccleſijs. tom.4. conſult.117. à n.1.
An ei liceat ante obtentum beneplacitum Apoſtolicum cogere perſonas eccleſiaſticas ad contributionem cauſa peſtis, vel belli, ipſamque contributionem exigere. tom.4. conſult.121. à n.1. & n.6.16. ac ſeqq.
Epiſcopi palatium quando gaudeat immunitate. tom.4. conſult.122. n.2.
Et quo Iure. ibid. n.3.
Quid de domibus, quas habitat extra diœceſim. ibid.
Quomodo ſe gerere debeat in concedenda licentia pro exhumatione, & recognitione cadaueris. ibid. n.4.
Et an illam concedere poſſit. ibid.
Et quid de licentia ad examinandum reum, vel teſtes in Eccleſia. ibid.
Et quid extra illam. ibid.
Et in loco immuni. ibid.
Et de Clerico vulnerato, vel occiſo à laico. ibid.
Eius palatium, quamuis locatum, gaudet immunitate. ibid. n.12.
Quatenus eius palatium exiſtens in aliena diœceſi gaudeat immunitate. ibid. n.13.
In eius palatio non poſſunt fieri executiones. ibid. n.14.
Epiſcopus coadiutus quid dare debeat ſuo coadiutori. tom.4. conſult.126. n.5.
An, & quatenus Epiſcopus in cauſis ſuæ menſæ poſſit eſſe Iudex, præſertim in perſonas ſibi non ſubditas, & in bona extra propriam diœceſim. tom.4. conſult.128. à n.1.
Quid ſi procedat extraiudicialiter. ibid. n.5.
Et ratione turbatæ poſſeſſionis. ibid. n.17. ac ſeqq.
Quidue ſi cenſuræ illatæ ſint à iure. ibid. n.6.
Declarat excommunicatos milites Hieroſolymitanos, & Regulares quoſcunque. ibid.
Et quid ſi agatur de cenſuris prolatis pro delicto facti permanentis. ibid. n.7.
Et procedat vti pars contra turbantes de facto bona, vel iura ſuæ Eccleſiæ vel menſæ. ibid. n.11.

Vel

Digitized by Google

Vel vti Iudex. ibid. & n.20. ac ſeq.

Et quid ſi inuaſores poſſideant titulo immemorabilis. ibid. n.22.

Non poteſt inferre præiudicium Eccleſiæ, ſeruitutem, aut læſionem. tom.4. conſult.128. n.11.

Quomodo ſe gerere debeat in diœceſi, in qua ſunt duæ cathedrales vnitæ. tom.4. conſult.131. à n.1.

Facultates concedi ſolitæ Epiſcopis Hiberniæ. tom.4. conſult.134. à n.27.

Ab Epiſcopi iuriſdictione an, & quatenus concedatur exemptio. tom.4. conſult.136. à n.1. *V. Exemptio.*

Ex quibus conſtare poterit de prauo vſu eius iuriſdictionis. ibid. n.3. & ſeqq.

An, & quatenus Archiepiſcopis, & Epiſcopis concedendus ſit coadiutor, vel ſuffraganeus. tom.4. conſult.137. à n.1.

Et quid de reſignatione Epiſcopatus, & tranſlatione Epiſcopi. ibid. à n.9. & 17.

Infirmus an cogi poſſit ad renunciandum. ibid. n.3.

Non poteſt præcipere quòd in Eccleſia collegiata, præter præfixum numerum Canonicorum, eligantur alij extra capitulum ad inſeruiendum pro Diacono, & Subdiacono, & quòd de maſſa capituli aſſignetur ſtipendium. tom.4. conſult.145. à n.1.

Neque poteſt imponere nouum onus omnibus de Capitulo. ibid. n.2.

An, & quo pacto poſſit iniungere Canonicis, ne ſe congregent abſque ſua licentia. tom.4. conſult.154. à n.1.

Quid ſi ipſe Epiſcopus habeat in Eccleſia præbendam. ibid. n.3.

Et ſit Canonicus. ibid.

Poteſt facere in hac re præceptum pœnale. ibid. n.4.

Quid ſi non ſit Canonicus, & ſolitum ſit congregari abſq; eius licentia. ibid. n.5.

An poſſit viſitare domum Parochi regularis cuiuſuis Ordinis exempti. tom.4. conſult.155. à n.1.

Non poteſt in totum ex ſe Eccleſias, aut loca eximere à ſua iuriſdictione, & Regularibus concedere. ibid. n.14.

Ad ipſum ſolum pertinet erigere Canonicatum pœnitentiarium. tom.4. conſult.156. n.1.

Etiam ſi collatio præbendarum ſit ſolius Capituli. ibid.

Immo illum erigere poteſt, reluctante Capitulo. ibid.

Nequit ſibi reſeruare nominationem Iudicum ſynodalium. tom.4. conſult.159. n.5.

Monetur, vt in prima ſynodo conſtituat Iudices ſynodales. ibid.

An poſſit Regularibus præcipere, quòd abſtineant ab audiendis confeſſionibus à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis. tom.4. conſult.163. à n.1.

Debet Regularibus integram ſeruare eorum iuriſdictionem. ibid. n.11.

Quando Epiſcopi procedere poſſint per ſe ipſos ſolos ſine Adiunctis. tom.4. conſult.164. n.2. V. *Adiunctus, Tertius.*

An poſſint cauſas ſine conſilio ſuorum Clericorum audire. ibid. n.18. 31. ac ſeqq.

Epiſcopus exemptus, alijque Prælati inferiores, tenentur pro Concilio prouinciali ſemel eligere vicinum Archiepiſcopum. tom.4. conſult.165. n.2. & n.6.

Electio huiuſmodi, ſemel facta ligat ſucceſſores. ibid.

Si Synodo prouinciali intereſſe non poſſit, quid facere debeat. ibid.

An poſſit immutare ſtatum Eccleſiæ, vel beneficij, & de ſeculari facere regularem. tom.4. conſult.173. à n.1. & 8.

Non poteſt amplius Conuentum Regularium viſitare poſt illius exemptionem recuperatam, vt videat, an ſua decreta in viſitatione præcedenti edita, ſint executioni demandata. tom.4. conſult.178. n.1.

Neque poteſt decreta executioni non demandata exequi, & pro illorum executione pœnas adijcere, & aggrauare. ibid. n.2.

Facultas, quæ ei competit, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegato, capirat, elapſo integro anno à die publicationis decretorum. ibid. n.3.

Neque poteſt poſt exemptionem à Conuentu recuperatam condemnare, ac punire, ne quidem pœna corporis inflictiua, Regularem, qui pro delicto in Curia Epiſcopali fuerat inquiſitus, & carceri mancipatus eo tempore, quo Conuentus erat eius iuriſdictioni ſubiectus. ibid. n.4. & ſeqq.

An melius faciat, ſi ad ſacros ordines admittat pauperes, quàm diuites. tom.4. conſult.182. à n.1.

Quando poſſit indicere diem feſtum. tom.4. conſult.184. n.1. & ſeq.

Et ſupplicationes extraordinarias. ibid. n.2.

Nequit admittere ad profeſſionem nouitiam in Monaſterio, ſibi non ſubiecto. tom.4. conſult.202. n.7.

An & quatenus Epiſcopo liceat hoſpitalia, cœteroſque locos pios viſitare, & ab eorum adminiſtratoribus rationes adminiſtrationis exigere. tom.4. conſult.204. à n.1.

Quo iure viſitare poſſit Eccleſias, & hoſpitalia exempta, & ab eorum adminiſtratoribus redditionem rationum exigere. ibid. n.12. & ſeqq. ac n.18. & ſeqq. & à n.27.

Etiam extra actum viſitationis. ibid. n.13. ac 17.

In ijs, quæ iuris diſpoſitioni ſunt conformia, vel etiam præter, poſſunt Epiſcopi ſtatuere. tom.4. conſult.205. n.8.

An & quatenus ad Epiſcopum pertineat munus prædicandi. tom.4. conſult.206. n.1. & n.44. *V. Prædicatio.*

Nondum conſecrato quænam prohibeantur exercere. ibid. n.6.

Præſumitur edoctus de ijs, quæ pertinent ad ſuam iuriſdictionem. ibid. n.17.

In quibus caſibus, & quibus in Eccleſijs poſſit, ac debeat eligere prædicatorem, ac ei præbere eleemoſynam. ibid. à n.23. & n.44. ac ſeqq.

Si turbetur in ſua quaſi poſſeſſione exigendi eleemoſynam pro prædicatoribus, poteſt excommunicationis remedio ſe tueri. ibid. n.49.

Eius arbitrium circa tempus prædicandi in quo verſetur. ibid. n.50.

An poſſit cogere mulctis, ac pœnis populum ad audiendum concionem, vel Miſſam in parochiali. ibid. n.60.

Eius titulus in concurſu Magiſtratus ſecularis. tom.4. conſult.209. n.3.

Quatenus poſſit prohibere concionatoribus, ne titulum Illuſtriſſimi Magiſtratibus tribuere præſumant. ibid.

Quid de verbis officioſis. ibid.

An, & quatenus poſſit Vicarios perpetuos pro exercenda cura animarum conſtituere. tom.4. conſult.213. à n.1.

Epiſcopo ſternuenti an Magiſtratus ſecularis, vel Gubernator, qui adeſſe ſolent, quando ille celebrat pontificaliter, ſalutem dicere teneantur, caput reuerenter detegere, atque inclinare, & officiosè cum eo agere. tom.4. conſult.220. à n.1.

An poſſit totam Communitatem à carnium abſtinentia ſoluere in quadrageſimali ieiunio ob caritatem, vel penuriam piſcium. tom.4. conſult.221. à n.1.

Vbi quibus in caſibus in hac re diſpenſare poſſit, & quo pacto.

An Epiſcopus, qui ex indulto Apoſtolico, quod vocant *extra tempora*, facultatem habet ordinandi Ioannem tribus feſtis diebus, valeat die Dominico ipſum Ioannem in diaconum ordinare, quem præcedenti die Sabbati ad Subdiaconatum promouerat. tom.4. conſult.228. à n.1.

Sic ordinans quas pœnas incurrat. ibid. n.4.

Epitaphium.

Epitaphium in lapide gemmato inciſum cum imagine picta prædefuncti cum fama Sanctitatis, an arguat venerationem, ac cultum. tom.1. conſult.188. n.1. & ſeq.

Quatenus ſit ſignum venerationis. tom.1. conſult.244. n.5. fol.291.

Quomodo conſtituat plenam probationem. tom.4. conſult.42. n.46.

Digitized by Google

Equites.

Equites regulares an, & quatenus fruantur penſionibus, tom.1. conſult.229.
Equites Hieroſolymitani, *V. Hieroſolymitani*.
Equites Sanctorum Mauritij, & Lazari, ac S. Stephani an gaudeant immunitatibus. tom.1. conſult.441. n.1.
An cum Equitibus S. Iacobi poſſit diſpenſari in eorum votis, tom.1.conſult.498. à n.1.
Equites Chriſti ſunt immunes à vectigali vini. tom.2.conſult.34. n.61.
Equites Portugalliæ an priuentur priuilegio fori, & immunitatis à vectigalibus, ſi bigamiam contrahant. tom.2. conſult.61. à n.1.
Connumerantur inter perſonas Eccleſiaſticas. ibid.
Militant ſub regula S. Auguſtini, ibid.
Eorum inſtitutum. ibid.n.4.
Equites Hieroſolymitani an poſſint, irrequiſito Parocho, in cuius parochia decedunt, abſque eius licentia ab alijs Equitibus efferri ad eorum propriam Eccleſiam, ibique ſepeliri, tom.4.conſult.199. à n.1.
Quid ſi elegerint ſepulturam in alia Eccleſia, quàm propria, ibid.n.11.
An efferri poſſint ad ſepulturam in curru clauſi, tam diù, quàm noctu, Parocho non comitante, ibid. n.20.
An frater Capellanus in Eccleſijs dictorum Equitum poſſit miniſtrare Sacramenta laicis infirmis, confugientibus ad domos annexas dictæ Eccleſiæ. ibid.n.22.
Et an dicti Equites ſint propriè Regulares. ibid. n.30.
Quatenus poſſint ſibi ſepulturam eligere, ibid. n.11.

Erectiones.

Nunquam cenſetur derogatum erectionibus, ſiue fundationibus, & quare. tom.3. conſult.30. n.4.
Vbi declarationes S. Congregationis.
Earum priuilegium. ibid.

Error.

Tollit conſenſum, tom.1. conſult.86. n.23.
Error communis cur tribuat iuriſdictionem, tom.2.conſult. 36.n.8.
Geſta ex communi errore cum titulo putatiuo ſunt valida in vtroque foro, tom. 4. conſult. 112. n.4.

Eucharistia, V. *Conſtitutio.*

Eucharistiæ Sacramenti ſuſceptio quatenus monialibus præſcribi poſſit. tom.1. conſult.36. n.1.& ſeqq. Vbi decretum S.Congregationis de quotidiana communione.
An & quomodo condemnatis ad triremes, dum ad mortem infirmantur, adminiſtrari poſſit. tom. 1. conſult. 310. n.1.
Non poteſt aſſeruari, niſi in Eccleſijs parochialibus. tom. 1. conſult.339. n.1.
Per modum Viatici nequit à Regularibus adminiſtrari. tom. 4.conſult.3.n.5.
Semper cenſetur excepta per modum Viatici in priuilegijs. ibid.
Quis, vbi, & quando eam ſuſcipere teneatur. ibid.n.18.
Maximè in Paſchate, non obſtante quocunque priuilegio. ibid.n.23.
A quibus deferri debeat in proceſſionibus. tom. 4. conſult. 29. n.1.
Debet aſſeruari in Eccleſia Collegiata parochiali. ibid. n.4.
Et in parochialibus. ibid.
In quo altari aſſeruanda. tom.4. tota conſult.31.
Conſuetudo eam aſſeruandi quàm antiqua. ibid. n.1.
Vbi aſſeruabatur antiquitus. ibid.& n.2.
Vbi hodie aſſeruanda. ibid. n. 3. & ſeqq. ac n. 12. & ſeqq. & n.17.
Sola, an cum Sanctorum reliquijs, vel imaginibus. ibid.
Sub figura in antiquo Teſtamento. ibid.n.8.
Quibus liceat eam exponere in die feſto Corporis Chriſti. tom.4. conſult.84. à n.1.
Quid in Eccleſijs Regularium. ibid.
Et de Oratorijs Confraternitatum. ibid. ac n.2. & 5.
Vni Parocho, ſiue ſodalitati an, & quatenus liceat intra Octauam Corporis Chriſti ducere ſupplicationem eodem die, quo illam alter Parochus, vel altera ſodalitas ducere ſolet. tom.4. conſult.99. à n.1.
In quibus Eccleſijs aſſeruari debeat, tom.4. conſult.150. n.8. & ſeqq.
Eius adminiſtratio pertinet ad iuriſdictionem. ibid. n.12.
An ex eo, quòd concedatur Miſſa, concedatur etiam adminiſtratio Euchariſtiæ, ibid. & n.13.

Examen, V. *Concurſus.*

Examinis forma ſubſtantialis pro Parochiali in quibus conſiſtat, tom.1, conſult. 1. à n.3.
Requiritur per concurſum. ibid. n.28.
Debet eſſe de omnibus concurrentibus deſcriptis. ibid. n.29.
Eſt inductum à S. Concilio Tridentino. ibid. n.33.
Eius finis. ibid.
Quomodo ei poſſit renunciari. ibid. n.40.
An ſubſiſtat, quando omnes adſcripti non compareant. ibid. n.49.
Eo peracto, nemo debet admitti. ibid.
Ex legitimo impedimento abſentiæ, ac re integra, quiſque ad illud eſt admittendus. ibid. n.50.
In Parochis quando iterum requiratur. tom.1, conſult.133. per totam, & conſult.128.
De eius irrationabili iudicio in concurſu parochiali, eiuſque appellatione. d. conſult.127.
Examen in cauſis Canonizationis Sanctorum an fieri poſſit in ſacello palatij alicuius Principis. tom. 1. conſult. 204. n. 1.
Factum ſine examinatoribus ſynodalibus in collatione parochialium iurispatronatus, quando plures præſentantur, an validum. tom.1.conſult.260. n.1.
Eccleſiaſtici an, & quatenus ſubijci poſſint examini coram Iudice laico. tom.2.conſult.58. per totam.
Declarationes in hac re S.Congregationis, & illius forma decreti obſeruanda. ibid. n.5.
Quid in cauſa miſti fori. ibid. n.7.
Nequit Epiſcopus concedere licentiam, vt Clericus examini ſubijciatur in cauſa criminali. ibid.n.7.
Examen vulnerati eſt actus contentioſus. ibid.
Quid videatur requiri, vt Iudex laicus, examinans Clericum, incurrat cenſuras eccleſiaſticas. ibid.n.8.
Examen Eminentiſſimorum Cardinalium, & Epiſcoporum in cauſis Canonizationis Sanctorum an legitimè recipi poſſit in eorum palatijs. tom. 4. conſult.41. per totam.

Examinatores, V. *Concurſus.*

Quot, qualeſque intereſſe debeant concurſui. tom.3. conſult.21. à n.1.
Et quomodo. ibid.
Eorum officium. ibid.n.4.& 11.
Declaratio ad id S. Congregationis. ibid.
Ex quibus conſtare poterit, quòd extranei non dederint ſuffragium. ibid. n.12.
An compelli poſſint ab Epiſcopo ad accedendum ad examen. ibid.n.13.
Examinatores ſynodales debent eligi, & approbari à ſynodo. tom.1. conſult.13. n.1.
Poſſunt præſtare iuramentum extra ſynodum. ibid. n.2.
Poſſunt extra ſynodum nominari de licentia S. Congregationis. tom.1.conſult.119. n.1.
Quatenus confirmandi. ibid.n.2.
Eorum qualitates. ibid. n.3.
Quid ſi ſint amici ordinarij. ibid.n.4.
Eorum electio, ſeu approbatio an facienda per vota ſecreta. tom.1. conſult.288. n.1.
Qui non ſunt Doctores, debent denuò deputari. tom.1.conſult.331. n.1.
An poſſint etiam non vocati accedere ad examen, etiam ad Confeſſiones, & ordines. tom.1.conſult.404.n.1.
An ſint deputandi in qualibet ciuitate diœceſis vnitæ. tom.1. conſult.413. n.1.& tom.4. conſult.131.n.1.

Ex-

Digitized by Google

Exceptio.

Exceptionis virtus. tom.2. conſult.21.n.51.
Exceptio de iure tertij an & quatenus admittatur. tom.4. conſult.201.n.15.

Excommunicatio V. Excommunicati.

Excommunicatio, quas ob cauſas, non incurratur. tom.5. conſult.16.n.3.
In abſentem prolata valet. tom.5. conſult.20. n.6.
Sine præuia citatione perſonali eſt nulla. tom.1. conſult.29. n.2.
Quibus ex cauſis adhibenda. ibid.
Eſt maior pœna, quæ ab Eccleſia eſt conſtituta. ibid.& conſult.78.n.5.
Ab excommunicatione contra lædentes bona, & iura Eccleſiaſticorum ſolus Papa abſoluere poteſt. tom.1. conſult.84.n.6.
Vt ſit locus excommunicationi *can. Si quis ſuadente*, quid requiratur. tom.1.conſult.107.n.2.ac ſeqq.
Qua ex cauſa imponitur. ibid.n.4.
An eam incurrat dominus, percutiens famulum ſuum Clericum.ibid.n.6.
Infligitur non ſolùm contra occidentes Clericum, ſed etiam contra mandantes illum occidi. tom.5. conſult.135. n.1.
Vel contra ratum habentes homicidium, ſuo nomine commiſſum. ibid.
Ac contra illi conſentientes, vel authoritatem præſtantes. ibid.
Ac contra illud non impedientes, ſi poſſunt. ibid.
Infertur contra eos, qui hæreticos, eiſque credentes, vel eorum receptatores, &c. Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradunt. tom.1.conſult.143. n.7.
In vſurpantes iura Sedis Apoſtolicæ, vel Romani Pontificis. tom.1.conſult.162.n.14.
Excommunicatio minor an incurratur à laico percutiente laicum in Eccleſia. tom.1. conſult.491. n.1.
Excommunicatio an ſit latæ ſententiæ ob hoc verbum *ſubiaceat*. tom.2.conſult.2. n.12.
Vt eam incurrat Clericus, officium ſeculare exercens, quid requiratur. ibid.
Solum in presbyteris hæc pœna locum habet. ibid.
Quatenus incurratur. ibid.n.13.
Non eſt reſeruata. ibid. n.14.
Quo pacto irritat acta Sacerdotis illicitè exercentis laicam poteſtatem. ibid.
In imponentes, vel exigentes, &c. collectas, aliaque onera Eccleſiaſticis.tom.2.conſult.30.n.15.& ſeqq.
Variè id declaratur. ibid.
In lædentes libertatem Eccleſiaſticam. tom.2. conſult.34. n.47.
Qui lædentes in ipſa contineantur. ibid.
Sine peccato mortali, & contumacia non incurritur.tom.4. conſult.112.n.3.& conſult.122.n.5.
Ad eam contrahendum requiritur contumacia, & interpretatiuus contemptus. ibid.n.5.& conſult.156.n.8.
Cauſæ excommunicationis. ibid. n.9.
Quoad præteritum quando incurratur. ibid.
Et quando quoad contemptum. ibid.
Notoriè nulla, atque iniuſta eſt renocanda. ibid.n.11.
Eius nullitas contra Curiam ſecularem ex quibus inſurgere ſoleat. ibid. n.12. & ſeqq.
Quando ſit locus fulminationi excommunicationis. ibid. n.14.
Quando pro ea ceſſet contumacia. ibid.
Quid ſi cenſuræ relaxatentur poſt interpoſitam appellationem coram Pontifice. ibid.n.15.
Quatenus excommunicatio appellationem non admittat. ibid.n.16.& ſeq.
Vt in illam quis non dicatur incurrere, quid ſatis ſit. tom.1. conſult.121.n.6.
Quando in excommunicatione cauſæ excuſationis non admittantur. tom.4. conſult.122. n.5.
Vt incurratur ob violatam immunitatem localem, quid attendendum. ibid.
De excommunicatione lata ab Epiſcopo contra occupatores bonorum ſuæ menſæ. tom.4. tota conſult.127.
Quando excommunicatio, licèt nulla, adhuc ſit valida. ibid.n.7. & ſeqq.
Nulla non indiget abſolutione. ibid.n.13.
Nulloſq; operatur effectus. tom.4. conſult.161.n.10.
Eius nullitates ex quibus reſultent. ibid. n.14.
Quid de excommunicatione data ab homine. ibid.
Quinam poſſint affici excommunicatione, etiam ex exemptis. ibid.n.16.
Defendentes iura ſua non incurrunt excommunicationem. ibid.n.22.
Vt incurratur à Clerici percuſſore, quid requiratur. tom.4. tota conſult.132. & d. tom.1. conſult.106. n.2. & ſeqq.
Quando contemni poſſit in foro interno, & quando in externo.tom.3.conſult.45. n.40.

Excommunicatus.

Excommunicato faciente aliquid, quando cenſeatur etiam excommunicatus conſulens, vel mandans. tom.1. conſult.94. n.5.
Poteſt cum excommunicato diſpenſari, ne Romam veniat ad petendam abſolutionem à cenſuris, Pontifici ſummo reſeruatis. tom.1.conſult.98.n.2.
Et ob quam cauſam. ibid.
Debet tamen abſolui per procuratorem. ibid.
Et in hoc non diſpenſatur. ibid. n.3.
Excommunicatus tam toleratus, quàm euitandus non poteſt admitti ad ſuffragium in capitulo. tom.1. conſult.290.n.1.
An, & quando ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam abſolui poſſit in vtroq; foro. tom.1. conſult.492. n.1.
Excommunicatos in loco Sacro ſepelientes quas incurrant pœnas. tom.2. conſult.59. à n.1.
Quomodo excommunicati Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi poſſint. ibid.
Quid ſi fuerint excommunicati ob violationem immunitatis, ac libertatis Eccleſiaſticæ. ibid.
Qui eos hac de cauſa abſoluere poſſit. ibid.
Etiam vivi, etiam defuncti. ibid.
Vbi decreta plura S.Congregationis.
Excommunicationis reſeruatio contra ſepelientes in loco Sacro interdictos, excommunicatos, vſurarios publicos, quando ceſſet. ibid. n.3.
Et quando locum habeat. ibid.
Excommunicati cadauer, in Eccleſiam ſepultum, quomodo ſit exhumandum. ibid. n.10.
Quid ſi ſepultus abſoluatur ab excommunicatione. ibid.
Cur excommunicati tradi nequeant Eccleſiaſticæ ſepulturæ. ibid. n.11.
Quid ſi moriantur cum ſignis contritionis, non tamen abſoluti. ibid.
An ipſis ſuffragetur Iubilæum. ibid. n.20.
Vel Breue Pœnitentiariæ. ibid.n.21.& 33.
Excommunicati ob extractionem factam ab Eccleſia, cùm aliquando extracti ab eis occiſi fuerint, vel à Curia ſeculari capite puniti, an, & quomodo abſolui poſſint. ibid. n.29.
Excommonicati ob immunitatem Eccleſiaſticam an, & à quibus, ac quatenus abſolui poſſint. ibid. à n.13.
Vbi plura S.Congregationis decreta, pluteſque declarationes.
Ob non ſolutionem decimarum non poſſunt abſolui à locumtenente Auditores Cameræ Apoſtolicæ. ibid.n.30.
Excommunicatus mortuus quomodo abſoluendus. ibid. n.39.cum binis ſeqq. ac n.44.
In excommunicatos notorios quo pacto procedendum.ibid. n.42.
Excommunicatus propter aliorum offenſam quando abſolui debeat in foro exteriori, & interiori. ibid. n.58.
Quid ſi paratus ſit ſatisfacere, vel non poſſit. ibid.
Quid de excommunicato pro manifeſto exceſſu. ibid.
Quid etiam de excommunicatis ob Clerici incluſionem in carcerem. ibid.n.59. & 60.
Et haberent Breue S. Pœnitentiariæ. ibid.

Et Clericus ſit traditus Regiæ Curiæ, ibid. n.60.
Extrahens ab Eccleſia abſoluitur aliquando cum reicidentia. ibid.n.61.
Excommunicatus in foro conſcientiæ, abſolutus cum Breue S.Pœnitentiariæ, vel cum Bulla Cruciatæ, aut Iubilæi, vel alio modo, poteſt puniri ab Ordinario. ibid. n.62.
An ratio, ſiue prætextus violentiæ prohibendæ, aut alius ſimilis, putatus licitus, excuſet ab excommunicatione ob violentiam in Epiſcopos, & Clericos. tom.2.conſult. 62.n.11.
Et in quibus excuſet. ibid.
Denunciatus in excommunicatione quam iuriſdictionem amittat. tom.3. conſult.8. n.6.
Quando in monitorio eſt comminata pœna excommunicationis, quomodo excommunicatio ferri debeat.tom.3. conſult.38. n.4.
Excommunicatus, ſi ad ſuperiorem appellet, & ante omnia ab eo petat abſolui ex eo, quòd probare coram eo velit locum, in quo comparere debebat, non eſſe ſibi tutum, eſt audiendus. ibid. n.5.
Excommunicatus quo nomine nuncupetur. tom. 3. conſult.45. n.24.
Quinam excommunicati, vel alia eccleſiaſtica cenſura irretiti, euitandi ſint. tom.4.conſult.132. n. 1.
Excommunicatus occultus an poſſit repelli à iudicio. ibid.
Conſtitutio Martini V. de hac re, an dubia. ibid. n. 3.

Executio, Executores.

Executio litterarum Apoſtolicarum non retardatur. tom. 4. conſult.88.n.1.& conſult.204.n.14.
Executores indultorum Sedis Apoſtolicæ. tom. 3. conſult. 29.n.8. & ſeqq.
Eorum iuriſdictio quoadusque duret. ibid.
Præſtans impedimentum executoribus Curiæ Epiſcopalis intimandi monitoria, declarari debet excommunicatus. tom.3. conſult.20. n.13.

Exemplatio.

Exemplatio iurium quomodo facienda. tom. 1. conſult.210. n. 1.& ſeqq. & conſult.211. n. 1. & 2. & conſult.212. à n. 1. & conſult.213. n. 1.

Exemplum

Non eſt iudicandum exemplis, ſed legibus. tom.1.conſult. 54. n.48. & conſult.511. n.38. & tom. 4. conſult. 177. n. 10.
Quatenus vitanda. ibid. n.13.

Exemptio, V. Clericis, Immunitas.

Exemptio eccleſiaſticis, quo iure conceſſa. tom.1. conſult. 7.n.3.& conſult.176.n.6.
Bonorum eccleſiaſticorum cuius ſit iuris. tom.5. conſult. 49.n.1.& 2.
Quibus ſuffragatur. ibid.n.3.
Et in quibus rebus. ibid.
Extenditur etiam ad illos, qui habent in Emphyteuſim bona eccleſiaſtica. ibid.
An ſit neceſſarium docere de eius quaſi poſſeſſione tom.1. conſult.162.n.30.
Eius poſſeſſio ex quibus probetur. ibid. n. 30.
Eius priuilegium quomodo differat à priuilegio fori. tom. 1. conſult.176.n.6.& 7.
Exemptio à vectigalibus debetur Clericis, etiam abſentibus. tom.1.conſult.433.n.1.
An debeatur Clericis iuxta perſonarum diſtinctionem. tom. 1. conſult.439.n.1.
An debeatur equitibus Sanctorum Mauritij & Lazari, ac Sancti Stephani. tom.1.conſult.441.n.1.
Exemptio, quæ inducitur ex collatione ordinum, facta à Nuncijs Apoſtolicis, eſt reſeruata Papæ. tom.2.conſult. 1.n.11.
Exemptio Clericorum non eſt priuilegium ſingulare perſonæ, ſed ſtatus.tom.2.conſult.27. n.5.
Quandiu duret. ibid.
Nequit renunciari. ibid. n.7.
Exemptio, alia eſt omnimoda, alia ex parte, tom.3. conſult. 45.n.8.
Exemptionis priuilegium an idem cum priuilegio libertatis à legibus laicorum. tom.4. conſult.2. n.4.& ſeqq.
Quid importet. ibid.
Quomodo differat à libertate, & immunitate eccleſiaſtica. ibid.n. 14.
Exemptio an, & quando concedatur ab Epiſcopi iuriſdictione. tom.4 conſult.136. à n.1.
Quatenus à ſummo Pontifice concedatur. ibid. n.2.
Quid ſi lis iamdiu ab anteceſſore mota fuerit. ibid. n.5.
An extendenda ad fratres, & nepotes. ibid. n.6.
Quid ſi ordinarius ſit Cardinalis. ibid. n.7.
Quid de exemptione à Capitulo. ibid. n.8.
In hac re an requiratur citatio partis. ibid.n.9.
Solet aliquando in hac materia dari Adiunctus. ibid. n.10.
Vel Delegatus. ibid.
Quid de exemptione ab obedientia Epiſcopali, à Viſitatione perſonali, à functionibus publicis, vel priuatis, à ſolutione ſubſidij Charitatiui, à ſolutione ſpolij, & huiuſmodi. ibid. à n.12.
Interdum proceditur ad deputationem Iudicis. ibid. n.20.
Conceditur quandoque toti Communitati. ibid. n.21. & ſeq.
Exemptionum abuſus. tom.4. conſult.160. n.9. & ſeqq.
Fructus. ibid. & conſult.170. n.1.
Earum cauſa finalis. ibid.n.3.
De exemptione Monialium à iuriſdictione Regularium. tom. 4. d. conſult.170. per totam, & conſult. 173. à n. 1.
Quando ſit danda. ibid. n.2. & ſeq.

Exemptus.

Exemptus nequit ſuis actibus præiudicare ſuo ſuperiori. tom.1.conſult. 114. n.16.
Pœna vſurpans iuriſdictionem in exemptum.tom.1.conſult. 162.n.14.
Quatenus ſubijciatur Ordinario. ibid.n.15.
Quoad curam animarum neque alia quomodo exempti ſubijciantur ordinarijs. tom.2.conſult.21. n.4. & fere per totam.
Exemptorum iuriſdictio quando cenſeatur adempta. ibid. n. 40.
Non poſſunt in vlla re exemptiones priuilegio renunciare. tom.2. conſult.27.n.7.
Sepelientes in loco ſacro interdictos quas pœnas incurrant. tom.2.conſult.59.n.5.
Quo in caſu fiant de foro Epiſcopi. ibid.
Quatenus ab Epiſcopo nequeant excommunicari. ibid. & tom.3.conſult.45.à n 25.
An, & quatenus compelli poſſint ad proceſſiones. tom. 3. conſult.45.à n. 1.
Exemptus in vna re, non cenſetur exemptus in alia. ibid. n. 8.
Epiſcopus maiorem iuriſdictionem habet in locum exemptum, & illius perſonas, quàm in extraneas. ibid.n.9.
Debet allegare, atque exhibere ſua priuilegia. ibid. n.41.
Habent iuriſdictionem quoad perſonas tantùm, non autem quoad loca. tom.3. conſult.47. n.23.

Exequiæ, V. Funus.

Earum cultus. tom.4. conſult.229. fusè.

Exiſtimatio.

Res exiſtimationi commiſſa quid importet. tom.1. conſult. 101.n.2.
Communis exiſtimatio quanti ſit facienda. tom.4. conſult. 37.n.10.
Etiam in materia iuriſdictionis. ibid.
Eſt magni momenti ad effectum probationis. tom.4.conſult. 43.n.67.
Etiam miraculorum. ibid.

Exor-

Exorciſta, V. _Energumenus_.

An, & quatenus danda ſit fides atteſtationi exorciſtæ ſuper liberatione Energumeni, vt miraculo adſcribatur. tom.4. conſult.108.à n.1.
Eius munus. ibid, n.2. & 4.
Ac teſtimonium. ibid. n.4.

Exploratio V. _Nouitius_, _Profeſſio_.

Expreſſio, _Expreſſum_.

Expreſſum quando cenſeatur. tom.1. conſult.139. n.13.
Subintelligaturque. ibid.
Quando aliquid ex natura rei ineſt, parùm refert ſiue exprimatur, ſiue non. tom 3.conſult.45.n.24.
Fruſtra exprimitur quod tacitè intelligitur. ibid.
Pro expreſſo habetur quod tacitè ineſt. ibid.
Id expreſſum cenſetur, quod ſubintelligitur à iure. ibid.
Et quod ſequitur ab expreſſo. ibid.
Idque expreſſum dicitur, quod habetur ex vi, & natura verborum. ibid.
Expreſſum non facit ceſſare tacitum, quando in tacito eadem eſt ratio, quæ in expreſſo. ibid.
Taciti, & expreſſi idem iudicium. ibid.
Expreſſa quandoque magis abſterrent, quàm tacita. ibid.

Expulſio, _Expulſus_, V. _Profeſſus_, _Electus_.

Expulſionis effectus. tom. 1. conſult.89. n.10.
In quo differat à dimiſſione. ibid.
Quo pacto fieri debeat. ibid. n.17.
Expulſus an, & quatenus recipiendus. tom.1. tota conſult. 140.

Extaſis.

Extaſis an cauſa diù tolerandæ inediæ. tom.4. conſult. 48. n.37. & 112.

Extenſio.

Extenſio legis quando facienda. tom.1. conſult.89. n.22. & 24. & ſeq.
Vel non facienda. tom.1. conſult. 109. n.2.
An habeat locum in lege pœnali. ibid. n.7.
Ac in lege correctoria, & pœnali ſimul. ibid.n.8.
Extenſio de re ad rem quo pacto eſſet. tom.1. conſult.179. n.9.
Quando in legibus facienda. tom.2. conſult.67.n.13.
Quando, & in quibus detur. tom.4. conſult.98. n.1. & conſult.162. n.6.

Exter.

In concurſu parochiali quatenus omitti poſſit. tom. 1. conſult.1. n.13.
Hac de re conſuetudo Hiſpana. ibid.
Statutum, quòd exter poſtponatur ciuibus, an confirmandum. tom.1. conſult.91. n.4.

Extractio, _extracti_, _extrahentes_.

Extractio iurium ab archiuis quomodo facienda. tom.1. conſult.199. n.5.
Extractorum ab Eccleſia pœnæ extraordinariæ executio cui demandetur. tom.1. conſult.128. n.19.
Extracti ab Eccleſia, quomodo Eccleſiæ reſtituendi. tom.1. tota conſult.172.
Eorum extractio ab Eccleſia quo pacto probetur. ibid. n.1.
Ob nullam aliam cauſam, ſeù delictum detineri poſſunt. ibid.
An pro eorum reſtitutione ſuffragari poſſit fuga è Carceribus cum confugio ad aliam Eccleſiam. ibid. n.4. & ſeqq.
Vt plenè dicatur Eccleſiæ ſatisfactum per eorum reſtitutionem, quid exigatur. ibid. & n.7. ac ſeqq.
An poſſint, etiam volentes, Curiæ ſeculari ſe tradere, antequam ſit Eccleſiæ ſatisfactum. ibid. n.8.
An ſatisfiat Eccleſiæ, ſi ipſi reponantur in carceribus Eccleſiaſticis, vel reſtituantur Epiſcopo. ibid. n.9.
Eorum reſtitutio cui Eccleſiæ facienda ibid. n. 10. & ſeqq.
An eos extrahere poſſint miniſtri Legati Apoſtolici. ibid. n. 17. vbi declaratio S. Congregationis.
Quæ certitudo delicti requiratur, vt fieri poſſit extractio reorum ab Eccleſia. tom.2. conſult.37. n.13.
Idque ad vtrunque effectum, ad retinendum ſcilicet reos tutò in carceribus, vel ad illos conſignandum curiæ ſeculari. ibid.
Extractio fieri poteſt, etiam ab Eccleſijs Religionis Hieroſolymitanæ. ibid. n.27.
Et in caſibus non expreſſis à conſtitutione Gregoriana ad correctionem tantùm. ibid.
Extracti, dum articulus diſcutitur, ſub quo carcere cuſtodiendi. ibid. n.28.
Extractio à loco immuni non eſt permittenda, niſi ſolis Epiſcopis. ibid. n.30.
Extrahentes indebitè, & apponentes cuſtodes loco immuni, ſunt excommunicati. ibid. n.31.
Nemo poteſt extrahere Delinquentes abſque facultate Apoſtolica, exceptis caſibus in Bulla Gregoriana expreſſis. ibid. n.32.
Extractio ab Eccleſia non permittitur ad examinandum delinquentes. ibid. n.33.
In caſibus non exceptis non licet Iudici Eccleſiaſtico reum extrahere. ibid. n.34.
Extractio quomodo fieri debeat. ibid. n.35.
Extractus a Curia ſeculari cui Eccleſiæ reſtituendus. ibid. n. 36.
Legatus Apoſtolicus non habet facultatem extrahendi. ibid. n.37.
Inductus doloſè, vt exeat ab Eccleſia, reſtituendus. ibid. n.38.
Pro extractione reorum doloſè ad Eccleſiam pro confugio illatarum, ac reorum abutentium confugio, datur facultas in forma. ibid. n.39.
Attentans extrahere, incidit in excommunicationem. ibid. n.40.
Extrahentes reos ex territorio Beneuentano incidunt in cenſuras. ibid. n.41.
Vt extractus detineatur à laicis nomine Eccleſiæ, quid requiratur. ibid. n.42.
Cognitio an extractus gaudeat immunitate, ad quem pertineant. ibid. n.43.
Quid de cognitione delictorum commiſſorum à Confugis. ibid. n.44.
Quid etiam de ipſorum numero. ibid. n.45.
Extracti quomodo concedantur aliquando Curiæ ſeculari. ibid. n.46.
Extracti ab Eccleſia nequeunt ad triremes condemnari. tom.2. conſult.53. n.24.
Nec aliqua pœna corporali puniri. ibid.
Extrahens fuit aliquando abſolutus cum reincidentia. tom.2. conſult.59. n.62.

Extraiudicialia.

Quæ dicantur extraiudicialia. tom. 1. conſult.149.n.26.

Extrauagans.

Extrauagans Ambitioſæ an procedat in renunciatione priuilegiorum. tom.1. conſult.5. n.2.
An ratione bonorum comprehendat etiam iura. ibid. n. 3.
In quibus iuribus procedat. ibid.
De quibus rebus proprię loquatur. ibid.

Digitized by Google

Extremæ Vnctionis, V. *Conſtitutio*.

Sacramentum Extremæ Vnctionis an, & quomodo condemnatis ad triremes adminiſtrandum ſit. tom. 1. conſult.310.
An propoſitio, quòd Sacramentum Extremæ Vnctionis poſſit validè miniſtrari, oleo ab Epiſcopo non benedicto, digna ſit aliqua cenſura. tom.2. conſult.70.

F

Fabrica, V. *Tribunal*.

Facultas, *Facultatiua*, V. *Actus*.

Facultas an, & quatenus expiret morte concedentis. tom. 1. conſult.233. n.1. & ſeqq.
Facultatiua non inducunt vſum. tom.1. conſult.7. n.9.
Quatenus firment ſtatum, ac præſcriptionem. ibid.
Non præiudicent ſucceſſori. ibid.
Quomodo per non vſum ius amittant. ibid.n.35.
Non inducunt conſuetudinem, tom.1. conſult.47. n.5. & conſult.52. n.6.
Quomodo id procedat. ibid. & conſult.86. n.20.
Quando actus ad eam referri nequeat. tom.1. conſult.90. num.18.
Data facultas de quibus rebus intelligatur. tom.4. conſult. 64. n.1.
In facultatiuis an, & quando locum habeat præſcriptio. tom.4. conſult.4. à n.7.
Quid fauore piæ cauſæ. ibid. n.10. & conſult.99. n.2.
Faciens aliquid ex mera voluntate per quodcunque tempus, an poſſit cogi ad continuandum. ibid.n.13.
Ex actibus facultatiuis non inducitur conſuetudo reſtrictiua libertæ facultatis. tom.4. conſult.21.n.9.
Neque poſſeſſio manutenibilis. ibid.
In quibus caſibus prætendi non poſſit Materia facultatiua. tom. 4. conſult.25. n.9. & conſult.99. n.4. & ſeq. & conſult.201. à n.21.
Et quando excludatur. ibid.
Et quid in materia præeminentiarum. tom.4. conſult.96. num.8.
In facultatiuis per non vſum quid requiratur, vt ius aliquod cenſeatur acquiſitum. tom.4. conſult.35. n.25.
Iuris facultatiui proprietas. tom.4. conſult.99. à n.2.
Facultates Nuncijs Apoſtolicis conceſſæ. *V. Nuncij*. Conceſſæ quoque Miſſionarijs, *V. Miſſionarij*.

Falſum.

Crimen, falſi eſt publicum. tom.2. conſult.66. n.3. & tom. 4. conſult.139. n.1.
In illud pœnæ. ibid.& n.4.
Quatenus requiratur ſententia. ibid.n.3.
Poteſt aduerſus eius infamiam quis reſtitui à ſuo Epiſcopo. ibid.
Et cum eo diſpenſari ſuper irregularitate. ibid.
Ratione talis criminis poteſt Clericus damnari ad triremes. ibid. n.4.
Quid ſi procedatur via accuſationis. ibid.
Partes in hac re Iudicis Eccleſiaſtici, & Sæcularis. ibid.
Condemnatus in iudicio de falſo, quando incurrat infamiam iuris. tom.4. conſult. 140. n. 1.
Eſt crimen enorme, ac depoſitione dignum. ibid.
Quid de falſificante litteras, ſeu Patentes Ordinariorum. ibid.
Et quid de falſo probato per modum exceptionis. ibid.
An ſuper hac infamia poſſit Epiſcopus diſpenſare. ibid.

Fama.

Fama eſt indifferenter, ac æquè capax negatiuæ, & affirmatiuæ. tom.1. conſult.200. n.2.
Quomodo probetur. tom.1. conſult.241. à n.1.
Quatenus ſit ſignum Sanctitatis. tom.4. conſult.242. n.14.
Fama Notorij ex quibus, & quomodo probetur. tom. 5. conſult.249. n.33.
Fama publica quatenus inferat torturam. tom.2. conſult. 53. n.2.
Miraculorum fama requiritur pro conceſſione remiſſoriæ ſuper inquiſitione generali. tom. 4. conſult. 39. per totam.
Eius teſtimonium in antiquis. conſult.42. n.10.
Vbi vera, & certa ſcientia requiritur, non ſufficit ſola ſcientia per famam. ibid. n.16.
Non ineſt actui, ſed rei iam geſtæ. ibid.
Eius indoles. ibid. n.17.
Inſpicienda. ibid. n.59.
Conſuetudo non poteſt efficere, vt probatio per famam habeat vim plenæ probationis in Cauſis Magni præiudicij. ibid.
Eius probatio committitur Iudicis arbitrio. ibidem num. 18.
Quibus in cauſis in rebus antiquis plenè probet. ibid. & conſult.65. n.1. & ſeqq.
In antiquis quando concludenter probationem conſtituat. ibid. n.36. & ſeqq. & n.43. & 45. & 57. & ſeq.
Regulariter probat præſumptiuè. ibid. n. 57.
Et transfert onus probandi in aduerſarium. ibid.
Valet ac ſi eſſet teſtimonium de auditu. ibid.
Quando generaliter probet. ibid. n.60.
Et in quibus caſibus. ibid. n.58.
Præfertur cęteris coniecturis. ibid.
Eius requiſita. ibid.n.59.
Etiam pro Canonizatione Sanctorum. ibid.
Quando plenè probet. tom.4. conſult.65. n.1. & ſeqq.
Etiam in cauſis Canonizationis Sanctorum. ibidem num.4.
Quando probetur per teſtes. tom.4. conſult.66. n. 11.
Inquiſitio de fama Sanctitatis. tom.4. conſult.69. n.2.
Fama Sanctitatis in genere, tam in vita, quam poſt mortem quomodo probanda. ibid. n.3.
De famæ inquiſitione in cauſis Canonizationis Sanctorum. tom.4. conſult.71. n.3.

Fames.

An diù naturaliter tolerari poſſit. tom. 4. conſult.43. per totam.
An eam arceant radices, & herbæ. ibid. n.54. & ſeq.
Pilulæ. ibid.
Et alia. ibid.
Et quomodo. ibid. n.56.
Quid ea ſit. ibid. n.90.

Familia, *Familiaris*, *Familiaritas*, V. *Brachium*.

Familiares comprehenduntur in priuilegio Dominorum. tom. 1. conſult.82. n.4.
Familiares Cardinalium an gaudeant priuilegio fori. tom. 1. conſult.95. à n.1.
Iudex illos trahens ad forum laicalem incurrit cenſuras. ibid. n.5. & ſeqq.
Idque per ſolam citationem. ibid. n.9. & ſeqq.
An poſſint renunciare ſuo priuilegio. ibid.n.15.
Quid ſi tempore citationis fuerint abſentes à famulatu. ibid. n.18.
Ex Capite ignorantiæ, quo pacto Iudex laicus in eos animaduertens excuſari queat. ibid. n.20. & ſeqq.
Quando dicantur abeſſe recreationis cauſa. ibid. num.1. & 18.
An ſint etiam exempti à iuriſdictione Ordinarij Eccleſiaſtici. ibid. n.3.
An dici poſſint perſonæ Eccleſiaſticæ. ibid. n.6.
An, vt remittantur, exigatur requiſitio Iudicis Eccleſiaſtici. ibid. n.16.
Etiam ſpontè non poſſunt ſibi præiudicare. ibidem num.17.
Eorum nomen multifariè accipitur. ibid. n.19.

Digitized by Google

Quomodo differant à Clericis'. ibid. n.21.
An ijs applicari poſſit Notorium facti permanentis. ibid, & oum.23.
Ao teneantur allegare fori priuilegium. tom. 1. conſult. 123. n.3. & ſeqq.
Eorum priuilegium eſt perſonale, atque adeò poreſt renunciari. ibid. o.4.
Quateous cenſeantur renunciaſſe priuilegio. ibid.
Amiſſum quomodo recupetare poſſint. ibid. n.6.
Recuperatum in quibus cauſis illis ſuffragerur. ibid. n.7.
Priuilegium fori cur ijs conceſſum, ibid. n.8. & 11.
In quibus differat à priuilegio Clericali. ibid.
Iuſſi ao teneantur ire ad bellum, & Principi ſæculari inſeruire. tom. 1. cooſult. 466. o. 1.
An, qui actualiter inſeruiunt perſoois Eccleſiaſticis, ſint immunes. tom. 1. conſulr. 467. n. 1.
Delicta famulorum inſetuientium Coloois menſæ Epiſcopalis an, & quando cognoſci debeant in foro Eccleſiaſtico. tom. 1. conſult. 469. n. 1.
Familiares, qui habitanr extra domum Commendæ Religioois Hietoſolymitanæ, quando ſubiaceant Ordinarijs. tom. 2. tota conſult. 22.
Qui cenſeantur familiares Epiſcopi. tom. 2. conſult. 51. oum. 4.
Quid de familiaribus Referendariotum vtriuſque Signaturæ. ibid. & o.8.
Pto eorum immunitate ſtandum eſt cooſuetudini. ibid. num. 9.
Quandiù gaudeant foti priuilegio, ibid. n.12.
Et in quibus delictis. ibid.
Variæ in hanc rem Sactæ Congregationis declarationes. ibid. à n.13.
Familiaritas quomodo contrahatur, tom. 3. conſult. 19. num. 35.
Familiates ex indulto ſunt veti familiares. ibid.
Qui præuenit in ſe denominando de aliqua familia habet ius prohibendi alrerum poſteriorem in eadem cioitate. tom. 4. conſult. 18. n. 3.
Familiares, ac miniſtri Sancti Officij quæ arma deferre poſſint. tom. 4. conſult. 170. n. 6.
A quibus puniri poſſint, ſi deferant arma ioterdicta. ibid.
Non comprehenduntur edicto laico de delatione armorum. ibid.
Noo poſſuot arma deferre quocunque tempore, non obſtante quauis ſæculari prohibitione. ibidem. *V. Arma.*

Famuli. V. *Familiares.*

Famoli Eccleſiaſticorum quatenus iuſſi tencaotur ite ad bellum. tom. 3. conſult. 50. n. 5.
Famoli Eccleſiæ Cardinalium, Epiſcoporum, & Clericorum an, & quo pacto gaudeaot fori priuilegio. tom. 2. tota conſult. 51.
Qui ſint famuli neceſſatij Epiſcoporum. ibid. o.4.
Quid de famulis conducktitijs. ibid. num. 5.
Obiecktiones in id validiſſimæ. ibid. & n.6.
In hac re ſtandum conſuetudioi. ibid. n.9.
Famuli Clericorum non gaudent fori priuilegio. ibid. num. 11. & ſeqq.
Famoli Eccleſiæ, Cardinalium, & Epiſcoporum gaudent. ibid. n.12.
Quandiù gaudeant. ibid.
Et in quibus delictis. ibid.
Vbi Declarationes multæ S. Congregationis, in quibus varij caſus deciduntur, ac declaraotut. à n.13.
Famuli occiſoris quateous gaudeaot loci immunitate. tom. 2. conſult. 53. o.24.
Tenentut Domioum defendere. ibid.
Excuſantur à pœna ordinatia in delicto perpetrato ratione Domini. ibid. vbi alia.

Feneſtra.

Ant liceat alicui habere feneſtram in parietiebus Eccleſiæ, ex qua poſſit in Eccleſiam proſpicere. tom. 4. conſult. 129. à n. 1.
Quid de Patronis, ac de illius benemeritis, ac de Parochis. ibid. n.17.
Sine ſeruitute in muro conſtrui oeqoit. ibid. n.6.
Quid ſi illam aperiat Dominus in muro ſuo, per quam in Eccleſiam proſpiciatur. ibid.
Perſonæ particulares non poſſunt habere feneſtram proſpicientem in Eccleſiam. ibid. n.1. & ſeqq.
Neque Barones, neque Principes. ibid. à n.6.
Claudi debet. ibid. n.9.
Quid ſi à particularibus aſſereretur poſſeſſio, etiam authoritate Epiſcopi. ibid. n.11.
Eſt omnibus prohibitum, feneſtram Eccleſiæ occupare. ibid. o.12.
Et ſub quibus pœnis. ibid.
Quid de patroois. ibid. & n.14.
Et de iure honorifico Principi, aut domino loci debito. ibid.
Quid de eius manutentione, vſu iutis, ac vſu facti. ibid. nom. 15.
Innumerabilis poſſeſſio in hac materia an ſuffragetur. ibid. oum. 17.
Quid ſi ſtructura feneſtræ appareat antiquiſſima. ibid. oum. 18.
Et quomodo id probandum. ibid.
Et ex quibus. ibid.
Quidue ſi ſcripturæ fuerint incendio conſumptæ. ibid. num. 20.
Vel præſumeretur interceſſiſſe beneplacitum Apoſtolicum. ibid. n. 19.
Vel extarent affixa inſignia familiæ. ibid. n.21.
Quid de æquitate. ibid. o.22. & ſeqq.

Feſtum, V. *Laica poteſtas.*

Ad quem pertineat diem feſtum indicere. tom. 1. conſult. 8. à o. 1. & tom. 4. conſult. 181. à n. 1.
An requiratur aſſenſus populi. d. conſult. 181. n. 3.
Vel Eccleſiaſticorum. ibid.

Feudum.

Ratione feudi quomodo quis forum ſortiatur. tom. 2. conſult. 31. n. 2.
An reddat vaſallum ſubditum domino feudi. ibid.
Eius contractus reciprocus. ibid.

Fideiuſſio.

Fideiuſſio quando, & io quibus criminibus admittenda. tom. 1. conſult. 2. o.4.

Fides.

Fides regulariter, maximè & interuallo, ac ſine iuramento, ac citatione non facit fidem. tom. 1. conſult. 1. num. 19.
Fides quatenus obſeruanda. tom. 1. conſult. 111. n.12. & ſeqq.
Quibus theologica quid. tom. 2. conſult. 112. n.24.
Fides theologica quid. tom. 2. conſult. 9. n.4. & 5.
Eſt Dei donum. ibid. num. 5.
Qualis actus. ibid. & n.6.
Eius certitudo. ibid.
Quotuplex. ibid. n.8.
Quæ informis, quæue formata. ibid.
Eius progreſſus ex qoibus gradibus conficitur. ibid. ac n.9. & ſeqq.
Signum fidei perfectæ, ac in gradu heroico. ibid. n.12.
An occidens ſob fide data de non offendendo, excludatur ab immunitate Eccleſiæ. tom. 2. conſult. 53. oum. 2. & 16.

Quo-

Digitized by Google

Quomodo eiuſmodi fides probetur. ibid.
Fides facit fidem ad effectum manutentionis. tom.4. conſult. 35. n. 22.
Et in iudicio poſſeſſorio. ibid.
Præcipuè ſi habeat aſſiſtentiam aliarum ſcripturarum. ibid.
Quomodo id ſit intelligendum. ibid. n.23.
Fides humana virtutum intellectualium numero exempta. tom.4. conſult.42. n.11.
A fide humana non accipit adiutorium Canonizatio Sanctorum. ibid.
Eius fallacia. ibid.
Fides neceſſaria inter homines. ibid. n.34.
Fides à quibus recipere poſſunt adminicula. tom.4. conſult. 202. n.17.
Et quatenus probetur. ibid.

***Filius*, V. *Læſæ Maieſtatis crimen*, *Sepultura*.**

Filius quatenus poſſit miniſtrare in Eccleſia, in qua eius genitur Canonicatum obtinuit. tom.1. conſult.35. n.1. & ſeqq.
Ac beneficia habere. ibid.
Filius innocens an iuſtè in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ cum parente puniatur. tom.1. tota conſult. 54.
Non patris, ſed propria culpa condemnandus. ibid. n.3.
Quando ipſi reſeruetur dimidia pars bonorum. ibid. n.9.
Vel legitima. ibid.
Non debent ei adimi bona paterna, ſi ipſe paratus eſt purgare crimen patris ſui. ibid. n.10.
Non eſt infamis, vel inhabilis ſucceſſionibus ob delictum patris. ibid. n.13.
Contrarium propugnatur. ibid. à n.16.
Quare ipſi adimantur bona. ibid. num.22.
Sæpè eſſe ſolet ſimilis patri. ibid. n.73.
Naturalis cur regulariter patri non ſuccedat. ibid. num. 30.
Cur ab ordinibus Eccleſiaſticis remoueatur. ibid.
Quare cum patre puniatur. ibid.
Etiam ſecundum diuinum iudicium pro patre punitur temporaliter. ibid. n.32.
Exempla. ibid.
Pœna æterna nunquam filius pro patre punitur. ibidem num.33.
Vbi agitur de aliquo priuilegio filiorum ex dignitate patris conſequendo, an attendatur, vtrum ſint nati ante, vel poſt dignitatem adeptam. tom.1. conſult.99. n.12. & ſeqq.
Quis dicatur filius primogenitus Regis. ibid. n.18.
Filius habet ius reuocandi donationes factas à parentibus vſque ad menſuram legitimæ. tom.1. conſult.108. num.9.
Filij ſæculares Clerici coniugati an gaudeant priuilegio fori. tom.1. conſult.99. à n.1. vbi n.30. Declarationes S. Congregationis.
Filij legitimi ac naturales Clericorum gaudent. tom.1. conſult.463. n.1.
Appellatione filiorum quinam veniant. tom.4. conſult.204. num.9.

***Finis*.**

Quid. tom.2. conſult.19. n.4.
Eum ſequuntur media. tom.2. conſult.26. n.29.
Eo conceſſo, quæ conceſſa intelligantur. ibid.
Omnia dirigenda ſecundùm eius exigentiam. ibid.

***Fiſcalis*.**

Fiſcalis Curiæ Epiſcopalis gaudet priuilegio fori. tom.2. conſult.51. n.4.

***Fiſcus*.**

Fiſcum emens, vel vendens an immunis à vectigalibus. tom.2. conſult.34. n.29.
Emens à fiſco quando teneatur ad vectigalia. ibid. num. 42.
In quibus æquiparetur Eccleſiæ. ibid.
Teſtes ab ipſo inducti quando contra ipſum probent. tom. 2. conſult.38. n.17.
Quid in ciuilibus. ibid.
In criminalibus ſufficit contra ipſum vnicus teſtis. ibid.
Etiam ad fiſcum res tranſit cum onere. tom.2. conſult.54. num.33.
Ad ipſum an pertineant res furto ablatæ, quarum dominus non reperitur. tom.4. conſult.211. à n.1.

***Florentini*.**

An eorum Eccleſia nationalis in Vrbe habeat priuilegium, quòd omnes homines nationis Florentinæ, degentes in alienis parochiis, ſatisfaciant præcepto annuæ Communionis in Paſchate, dum in ea Communionem ſuſceperint. tom.4. conſult.3. à n.18.
Sententia pro Parochis contra eorum Eccleſiam nationalem. ibid. n.12. & 27. ac ſeq.
Item decretum confirmatum ab Vrbano VIII. ibid. n.26.
Abſurda, quæ ex hoc priuilegio ſequerentur. ibid. n.24.

***Fluxus*, V. *Lac*.**

***Flumen*.**

Taxa pro tranſitu fluminis in ſcapha an, & quatenus exigi poſſit ab Eccleſiaſticis. tom.3. conſult.25. n.1.
Quid ſi merces expetita ſit nimia à Principe impoſita. ibid.

***Foculare*.**

An, & quatenus Clericus coniugatus teneatur ad foculare. tom.2. conſult.42. n.12.
Declarationes S. Congregationis. ibid.
Eſt onus reale. ibid.

***Fœlicitas*.**

In quo collocetur. tom.2. conſult.56. n.12.

***Fœmina*, V. *Mulier*.**

Fœminæ cur in crimine læſæ maieſtatis mitiùs puniantur. tom.1. conſult.42. n.23.
Præſumitur, eas ignorare conſtitutiones. tom.1. conſult. 55. n.20.
Quando ligentur præcipuè quoad incurrendam pœnam. ibid.
Vnde ſic dictæ, earum imperfectiones. tota conſult.8. tom. 2. vbi aliqua bellè curioſa.

***Fœnus*, V. *Vſura*.**

***Fons Baptiſmalis*, V. *Baptiſmus*.**

Ad fontis Baptiſmalis benedictionem quatenus Parochi cogi poſſint in Eccleſia non matrici. tom.4. conſult.20. à num.1.
An ſit de eſſentia Parochialitatis. tom.4. conſult.3. num. 13.

***Forenſis*.**

Forenſes vbi ſepeliendi. tom.1. conſult.145. n.3.

Forma.

Forma non poteſt alterari. tom,3, conſult.21, n.7.
Nihil ei addi, vel detrahi poteſt, ibid.
Quæ fiot de forma concurſus, tom,1. conſult.1. à n,1.
Quando cenſeatur inducta. tom. 4. conſult. 218, num, 1, & 6,
Forma quotuplex, tom,1, conſult.1, n. 5,
Concurſus parochialis, ibid. num,3. & 4.
Præciſa quomodo cooſtituatur, ibid. n.5.
Annullat actum non ſeruata, ibid, & n.35,
Ad fauorem non irritat ipſo iure, ibid,
In quo conſiſtat, ibid,
Contra eam quis poſſit dare de nullitate. ibid, n.6,
Quoties eſt apta remitti, noo dicitur ſubſtantialis, ibidem num.7.
Eius nullitas quando inferatur in quacunque materia. ibid, num.9,
Non omnia in conſtitutionibus contenta inducunt formam. ibid. n.10.
Quo pacto inducatur, ibid. n.31,
Debet tam in maximo, quàm in minimo obſeruari, ibid, num,35.
Contra formam datam à lege actus non valet. ibidem num.36.
Quando cenſeatur inducta, tom.1. conſult.146. n.21.
Eius defectus etiam in minima parte deſtruit actum, tom.1, conſult.201. n.3.
Eſt præciſè obſeruanda. ibid,
Quid ſi illi ſatisfiat per æquipollens. ibidem num.5. & ſeq.
Forma mandati, ſeu Iudicialis decreti non poteſt per æquipollens adimpleri, tom.1. conſult.205. n.2.

Fortitudo, V. *Martyrium*.

Fortitudo circa quas paſſiones occupetur, tom,2, conſult, 16. n.36.
Eius varia definitio. ibid. n.37.
Etymologia. ibid. n.38,
Sedes. ibid, n.39,
Obiectum materiale, ibid, n.40.
Remotum, & proximum. ibid,
Officia. ibid. n.41.
Partes integrantes, ibid, n.41. & ſeq.
Gradus etiam beroicus. ibid, n.43. & ſeqq.
Excellentia, ibid. n.45. & ſeqq.
Fortitudinis Chriſtianæ vis cui nitatur, ibid, n.46,
Culmen. ibid, n.47.
Alacritas, ibid, n.48,
Actus fortitudinis an, qualis, & quando neceſſarius in Martyrio. tom.4. conſult.72. n.12. & ſeq.
Quænam ſit materia virtutis fortitudinis. ibid, n.14.
Vera fortitudo in quo conſiſtat. ibid. n.20.
Et quis verè fortis. ibid. & ſeqq.
Exempla falſæ, & admirandæ fortitudinis, ibid. num.21, & ſeq.
Viri fortis definitio. ibid. n.25.
Et laus. ibid,

Forum, V. *Clericus*, *Clericus Coniugatus*, *Priuilegium*, *Habitus*.

Fori priuilegium quoad Clericum cooiugatum, tom,1, conſult.45. n.1.
Quid requiratur, vt Clericus illo frui poſſit, ibid. n.2. & 14. cum ſeqq. & conſult.176. à n.3.
Quid ſi Clericus coniugatus habitum dimiſerit, laicalibus ſe immiſcuerit, & habitum reſumpſerit, d. cooſult.45. num.3.
Quid ſi habitum in fraudem aſſumat. ibid,
Modus priuandi Clericum fori priuilegio, illumque conſignandi Curiæ ſæculari. ibid. n.13. & ſeqq.
Vt excludatur, quid requiritur, ibidem num.14. & ſeqq,
An ſit neceſſaria monitio. ibid, n.17. & ſeqq.
De eius variatione, ibid. n.20.
Quid de Clerico, non babente qualitates requiſitas, ſed præuentiuè per curiam Eccleſiaſticam in carceres coniecto. tom.1. conſult.46. à n.1.
Eſt fauorabile, tom.1. conſult.81. n.10.
Ideòque extenditur, ibid.
Habet rationem legis, ibid,
Eius ratio finalis, ibid.
Sortitur locum, vbi delictum committitur, tom.1. conſult.111. n.3. 4. & 39.
Illud non allegans, an poſſit puniri à Iudice laico. tom. 1. tota conſult.123.
Quando allegari debeat. ibid. n.1.
Non habetur diſpoſitiuè à Pontifice, & Imperatore, ſed declaratiuè. tom.1. conſult.124. n.11.
Quoad ius illius quid ſit inſpiciendum, tom.1, conſult.150. n.6. & 31.
Quòd actor ſequatur forum rei, quando procedat. ibid. num.29.
An illo gaudeat Clericus, qui nupſit cum Vidua, & ſoluto Matrimonio, habitum reſumpſit, quique fuit à Sede Apoſtolica creatus Protonotarius honorarius. tom. 1. conſult.225. n.1.
Bigamus an eo gaudeat. ibid, & n.4.
An Protonotarius, ibid. n.2. & 5.
Forus delicti noo efficit aliquem ſubditum, tom.2. conſult. 31. n.2.
Aliud eſt forum ſortiri, aliud ſubditum eſſe. ibid.
Vaſallus, qua ratione illum ſortiatur. ibid.
An gaudeat fori priuilegio puer receptus ante ætatem in Religione Hieroſolymitana, tota conſult.43. tomo 2.
Ad effectum gaudendi priuilegio fori, an ſufficiat ſola habitus regularis aſſumptio. ibid. n.9.
Vel ſola animi deſtinatio. ibid.
Eius priuilegium cur inductum. conſult. 45. num.3. tom.2.
Non poteſt eius priuilegio à Clerico renunciari. ibid. & conſult.46. n.6. tom.2.
Neque ab Epiſcopo eidem præiudicium inferri. ibidem.
Idque ne per modum quidem delegationis, aut prorogationis. ibid.
Neque per modum compromiſſi, tanquam in arbitrum, ibid,
Neque ex Epiſcopi expreſſo conſenſu, ibid,
Quid in hac re licitum. ibid.
Forum ſortiri, & ſtatutis adſtringi paria ſunt. tom.2. conſult.50. n.13.
Aliud eſt ratione ſeruitutis, vel familiaritatis participare priuilegium fori, aliud ratione earundem cogi ad iudicia Eccleſiaſtica. tom.2. conſult.51. n.1.
Vt Clericus gaudeat fori priuilegio, quas conditiones habere debeat. tom.3. conſult.7. per totum.
Aliud eſt priuilegio Clericali priuari, aliud non gaudere priuilegio fori, & amittere vſum priuilegij. tom.3. conſult.20. n.9.
Forum ſortiri, & ſtatutis ligari an, & quatenus à pari procedant. tom. 4. conſult. 2. num. 1, ac ſeqq. & n. 11. ac 12.
In ordinariuis cuiſnam fori lex, vel conſuetudo attendatur. ibid.
An & quatenus patentati ab Epiſcopo gaudeant priuilegio fori. tom.4. conſult.5. à n.1.
Cuſtos damni dati quomodo gaudeat fori priuilegio. ibid. num.2.
Quomodo depoſitarij. ibid. n.4.
Et quomodo alij patentati ab Epiſcopo. ibid. n.5.
Et quid de Cancellario Vicarij foranei. ibid.
Electio fori an competat Mulieri ratione dotis. tom.4. conſult.7. num.2.
Vel Matrimooij. ibid.

De-

Index Rerum.

Delictum irreuerentiæ, ac ſtrepitus commiſſi in Eccleſia, eſt miſti fori. tom.4. conſult.117. n.2.
Priuilegium fori ad quas perſonas extendatur. tom. 4. conſult.119.n.8.
Vt quis fori priuilegio gaudeat, quale ſeruitium Eccleſiæ requiratur. tom.4. conſult.120.num.1.
Quid requiratur, vt quis gaudeat fori priuilegio. ibid. num.3.
Priuilegium fori Eccleſiaſtici quibus competat. tom.4.conſult.123. n.3.
Quiſnam forus dicatur magis priuilegiatus. tom. 4. conſul.127.n.5.

Franchitia, vide *Immunitas*.

Fratria, vide *Confraternitates*.

Fratriarum origo, diſtinctio, & profeſſio. tom. 4. conſult. 18.n.13.
Abuſus, & incommoda. ibid. n.14.& ſeqq.

Fraus.

Fraudes per Eccleſiaſticos commiſſæ, à quo cognoſcendæ. tom. 1.conſult. 49.num. 18. & tom. 2. conſult. 34. num.58.
Fraus nemini debet patrocinari. tom. 1. conſult. 100. num.4.
Eſt punienda. ibid.
In Eccleſiaſticis non præſumitur. tom. 2. conſult. 34. num.18.
Qnomodo ipſi occurrendum. ibid. & n.49.
Fraudes non liberant bona Clerici ab onetibus. tom. 2. conſult.55. n.3.
Contractus frauduleuti per Clericum initi, declarantur nulli à Iudice eccleſiaſtico. ibid.
Suſcipiens Clericatum in fraudem, an gaudeat prinilegio Clericali, & quibus pœnis puniatur. tom.2. conſult.66. per totam.
An, & quo pacto remedium adhibendum ſit fraodibus Clericorum in eorum immunitatibus à vectigalibus. tom.3. conſult.2. à n. 1.
In Clericis aſſumentibua, vel reſumentibus habitum clericalem in fraudem, quid obſeruandum. tom.3. conſult.7. n.62.
Ac quomodo in eos procedendum. ibid. & n. ſeqq. Vbi declarationes S.Congregationis.
Quid ſit aſſumere Clericatum in fraudem. ibid. oum. 64.
In quibus clericis præſumatur fraus. ibid.
Frandis diſtinctio. ibid. n.65.
Quo pacto probanda. ibid. n.66.
Et coram quo Iudice. ibid.
Vbi declarationes S.Congregationis.
Vbi etiam quid in dubio.
Ex quibus potiſſimùm præſumatur. ibid. n.67. & ſeq.
Quoties locum non habeat. ibid. n. 68.
Donationum, quæ fiunt Clericis ex quibus fraudes probentur. tom.4. conſult.37. n.2.& ſeqq.
Earum coniecturæ. ibid. n.3.
Et præſumptio. ibid. n.5.
Modus illas cognoſcendi. ibid. n.4.
A quibus cognoſci debeant. ibid.
Pendent à voluntate contrahentium. ibid. n.2.
Fraus non ſolùm ex machinatione, ſed etiam ex damno. tom. 4. conſult.221.n.2.

Fructuarius, *Fructus*, vide P*rabenda*.

Fructus dotis quomodo taxandi. tom. 1.conſult.34. nu.3. & ſeqq.
Etiam pro monialibus. ibid.
Quando, & quibus debeantur. ibid.n.5.& ſeqq.
Fructus Spiritus Sancti quid ſint. tom. 2. conſult. 13. oum.1.
Quare ſic appellentur. ibid.
Numerantur. ibid. oum.2.
Quomodo differant à virtutibus, à donis, à beatitudinibus. tom.2.conſult. 14. à nom.1.
Fructus prædiorum qui propriè dicantur. tom. 2. conſult. 50. num.2.
Fructus Clericorum in laicos per emptionem, &c. tranſlati, an gaudeant immunitate. ibid. num.3.
Fructus Eccleſiæ, vel beneficij vacantis ad quos ſpectent. tom.4. conſult.125. n. 1,& ſeqq.& n.6.
Quid de fructibus beneficiorum Italiæ. ibid. n.2.
Et de acquiſitis à beneficiatis, ſeù Clericis. ibid.
Et de bonis acquiſitis per illicitam negotiationem. ibid.
Et de bonis à Clericis relictis eorum illegitimis. ibid.
Et de bonis Regularium, extra Clauſtra degentium, ac decedentium. ibid.
Et de bonis Clericorum, qui extra debitam reſidentiam moriuntur. ibid.
Et de fructibus beneficiorum vacantium, à defuncto non exactis. ibid.
Limitationes. ibid. num. 3.
Occupans bona, vel fructus Eccleſiæ vacantis, vel beneficiati defuncti, ad Cameram Apoſtolicam pertinentia, quaudo incurrat excommunicationem. ibid. n.4.
Quando reputentur bona, quaſi patrimonialia. ibid.n.6.
Direptio fructuum canonicalium non poteſt fieri abſque ſolemnitatibus. tom.4. conſult.144. n.2.
Fructuarius quando vti, frui à domino iuſtè prohibeatur. tom.4. conſult.173.n.15.

Fugiens.

Fugiens è carceribus, an poſſit dici reſtitutus Eccleſiæ per Iudices laicos. tom. 1.conſult.172. n.7.

Fulgor, vide *Splendor*.

Fulmen.

Eius admiranda. tom.4. conſult.96. n.21.

Fundatio, vide *Erectiones*.

Fungus.

Fungi ex lapidibus naſcuotur eſui apti. tom. 4. conſult. 43. num.62.
Ex quo lapide, eiuſqoe natura. ibid.

Funus, *funeralia*, vide *Parochus*, *Synodus*, *Regulares*.

An cultus funerum fieri debeat iuxta qualitates, & facultates defunctorum. tom.4.conſult.229.

Præcedentia.

Funeralia ſoluenda iuxta laudabilem conſuetudinem. tom. 1. conſult.52. n.11.
Idque ex præcepto. ibid.
Ex conſuetudine. ibid.& ſeqq.
Ex præſcriptione. ibid. num.17.
Vindicantur. ibid. à n.11.
Quatenus ſpectent ad actum Religionis. ibid. n.13.
Debentur ex vera iuſtitia commutatiua. ibid.
Modus, ad quem admetienda. ibid.
Eorum ritus. ibid. n.17.
Funerandi ius quando conceſſum cenſeatur. tom. 1. conſult.337. n.1.& 2.
In materia funerum attenditur conſuetudo. tom.3. conſult. 47. n.48.
Iura funeralia ſpectant ad ius parochiale. ibid. n.63.
Ius funerandi, etiam contra Epiſcopum, poteſt præſcribi. ibid.
In funeribus, quæ fiunt in Eccleſijs collegiatis, an Canonici Cathedralis præcedere debeant Canonicos earundem collegiatarum. tom.4. conſult.97. à n.1.
De funeribus educendis à Regularibus per alienas parochias. tom.4. conſult.196. à 0.1.

In eis vnica Crux deferenda, & cuius Eccleſiæ. ibidem num.4.
Quibus in ipſis debeatur præcedentia. ibid. n.5.
Funeris impenſa ex quo detrahenda. tom.4. conſult.196. num.21.
An prætenſio Eccleſiarum ſæcularium, quòd in funeribus, quæ ducuntur ad Eccleſias Regularium, debeant intereſſe tot presbyteri, quot Regulares, ſit iuſta. tom.4. conſult.205. à n.1. & 26.
Et quid ſi hoc ex Synodo prouinciali, vel diœceſana diſponatur. ibid. n.8. & ſeqq.
Quid ue ſi ex conſuetudine. ibid. n.19.
Vel ex tranſactione. ibid. n.14.
Et vtrum, ad probandum hanc conſuetudinem, concedenda ſit remiſſoria. ibid. n.38. & ſeq.
Quinam funeribus intereſſe ſoleant, ibid. num.3. & 5. ac ſeqq.
Ac debeant. ibid. num.4. & 36.
Iuriſdictio Parochi in funeribus. ibid. n.7.
Conuentio inter Parochos, & Regulares in materia funerum an præiudicet populo. ibid. n.15. & 30.
Et an valida. ibid. n.16. & ſeqq.
Vbi ad eius validitatem quid requiratur.
Quid ſi pro Regularibus extaret conſuetudo contraria Synodo, ibid. n.19.
In funeribus quis numerus Clericorum, vel Regularium, & à quibus euocari debeat. ibid. n.22. & 26. ac 36.
In funere aſſociando quinam ſint præferendi, ibid. n.39.
Et quæ Crux deferatur, ibid.
Quænam eleemoſyna Parocho, alijſque Clericis ſæcularibus, qui comitantur funus ad Eccleſias Regularium, danda ſit. tom.4. conſult.204. à n.1.
An maior ſolita. ibid.
Quid ſi extaret conſuetudo immemorabilis, & an ad illam probandam concedenda ſit remiſſoria. ibid. à n.10.
Quænam dicantur funeralia. tom.4. conſult.211. n.8. & 13. & conſult.221. n.1.
De quibus, à quibus, & quouſque debeantur. d. conſult. 221. à n.1.
An cultus funerum, & exequiarum fieri debeat iuxta qualitatem, & facultates defuncti. tom.4. tota conſult. 225.
Ritus Chriſtiani de funeribus, ibid. à n.1.
Eorum vetuſtas. ibid.
Quinam mortuorum exequias improbent. ibid. n.8.
De iure funeris, ibid. n.9.
Eius iuſtitia in quo conſiſtat. ibid. n.10. & ſeq.
Reſpondetur ijs, quæ effutiunt hæretici. ibid. num.13. & ſeqq.
Exequiæ quomodo proſint defunctis. ibid. n.14.
De hac re Parochorum cura. ibid. n.16.
Et Iudicis officium. ibid. n.vlt.

Fur, Furtum.

Qui furatur in Eccleſia num gaudeat eius immunitate, etiam quoad Iudicem Eccleſiaſticum. tom.4. tota conſult.111.
Sacrilegium in furto quotuplex. ibid. n.1. & 12.
Quomodo ſoleat reſcribere Sacra Congregatio Immunitatis ſuper furtis, in Eccleſia commiſſis. ibid. n.14.
Quatenus, qui furatur in Eccleſia, gaudeat illius immunitate. ibid. n.15.
Quid ſi ageretur de parua furti materia. ibid.
Et quomodo puniendus. ibid. n.17.
Quid ſi furaretur pyxidem Sacram cum particulis conſecratis, vel ſine particulis. ibid. n.18.
Res furto ablatæ, quarum Dominus non reperitur, ad quem pertineant. tom.4. conſult.211. à n.1.
An, & quatenus liceat furem occidere. tom.2. conſult.38. num.40.
Furans in Eccleſia gaudet immunitate. tom.2. conſult.67. num.7.

Furnus.

Furnus poteſt aperiri, ac retineri ab Epiſcopo pro abundantia. tom.1. conſult.485. n.1.
An, & quo pacto haberi poſſit ab Eccleſiaſticis. tom.2. conſult.34. paſſim.
Quiſque poteſt in proprio ſolo furnum ædificare. ibid. num.7.
Præſumitur, aperiri ex vtilitate, non vt alijs noceat. ibid. num.12.

G

Gabella, V. *Datium*, *Vectigal*, *Pedagium*, *Eccleſiaſtici*, *Clerus*, *Collecta*, *Tributum*.

Gabella an ſolui debeat ab accidentibus ad nundinas, à Principe Eccleſiæ conceſſas. tom.1. conſult.84. à n.1.
Nequit exigi à poteſtate laica. ibid. n.3.
Quid ſi exigeretur à laicis. ibid. n.7. & 8.
Vel pro vectura, & animalibus non immunibus. ibid. n. 9. & 10.
Pro mercibus à quo ſoluenda, ibid. n.11.
In hoc ſpectanda conſuetudo. ibid. n.12.
Non poteſt imponi Eccleſiaſticis à poteſtate laica. ibid. num.13.
Etiam pro cauſa Reipublicæ. ibid.
Priuilegium illam exigendi non derogat iuri nundinarum, alteri conceſſa. ibid. n.3.
An imponi poſſit rebus Eccleſiaſticorum à poteſtate laica. tom.2. tota conſult.30.
Cur præſtetur. ibid. n.6.
Ex quibus bonis exigenda. ibid.
Quare imponatur. ibid. n.9.
In quas perſonas. ibid. & n.11. & 12.
Eſt actus iuriſdictionis. ibid.
Arguit imperium. ibid. n.11.
A quibus imponi poſſit. ibid.
Pendet a ſubiectione. ibid.
Eam exigentes à perſonis, aut bonis Eccleſiaſticis, quas pœnas incurrant. ibid. n.15. ac ſeqq.
A quo debeatur. tom.2. conſult.34. à n.29.
Eam pendere non tenentur Eccleſiaſtici, res ſuas, etiam minutim, vendentes. ibid. per totam.
Eius pretium an ſeparatim à pretio rei. ibid. num.31. & 41.
Quæ imponitur ſuper emptore laico, contrahente cum Eccleſiaſtico, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid. num.37.
Eius onus eſt annexum contractui. ibid.
Non poteſt directè, neque indirectè imponi Eccleſiaſticis. ibid. n.38.
Quid de gabella extraordinaria. ibid. n.39. & 44.
Vt imponatur ab Vniuerſitatibus, quid exigatur. tom.2. conſult.48. n.1. & ſeqq.
Vt imponi poſſit à Rege in Regno Neapolitano, quæ cauſæ requirantur. ibid. n.2.
Impoſita ea cauſa iniqua, non poteſt exigi. ibid. n.3.
Quando ſit onus merè reale, aut miſtum. ibid. n.6.
Eius natura nequit immutari. ibid.
Eam exigens ab Eccleſiaſticis, quomodo cogendus ad reſtitutionem. ibid. num.7.
Licet Capitulo exigere gabellam ab immemorabili acquiſitam. tom.2. conſult.54. n.43.
Cur aliquæ gabellarum ſpecies, quæ rationem pretij debiti, ac mercedis habent, ab Eccleſiaſticis exigi nequeant. tom.3. conſult.25. à n.1.
Iuſtæ an imponi poſſint Eccleſiaſticis. ibid. n.4.
Non ſoluitur pro translatione cadaueris humani. tom.4 conſult.121. num.27.
Inſeruientes Eccleſijs non tenentur ad gabellam panis vectigalis. ibid. n.30.
Non eſt ſoluenda pro eleemoſyna frumenti, olei, vini, & huiuſmodi. ibid. n.31.

Index Rerum.

***Galli*, *Dataria*.**

De Eccleſia SS. Dionyſij, & Ludouici Nationis Gallicanæ. tom.4. conſult.3. per totam.

***Generales*, *Generalatus*, V. *Abbas*.**

Generalatus quando, & quo pacto vacet per aſſumptionem ad Epiſcopatum. tom.1. tota conſult.160.
Generales Mendicantium an præcedere debeant in Capella Pontificia Generalibus Monachorum. tom.1. conſult. 105. à n.1.
Ad Concilia generalia quando admiſſi. ibid. n.14.
Generalis Prædicatorum ſeſſio in Congregationibus S.Officij. ibid. n.18.
Ac in proceſſionibus. ibid. n.40.
Generales Cruciferorum, & Humiliatorum non ſunt Abbates, nec locum habent in Capella Pontificia. ibid. num.22.
Vt tales dicantur, ſufficit, quod ſint caput ſuæ Religionis. ibid. n.35.
Abbas S.Georgij in Alga an præcedat in Capella Pontificia Generalibus Monachorum. ibid. à n.35.
Quid de Abbate generali Cœleſtinorum, ibid. n.54.
Montis Oliueti. ibid.
Quid ſi non ſint perpetui, ſed temporales. ibid. n.56.
S. Baſilij. ibid. à n.58.
Omnium Ordinum, & Monachorum. ibid. num.6. & ſeqq.
Non poſſunt Generales extra Capitulum circa præcedentiam Religioſo præiudicare. tom.1. conſult.149. n.26.
An poſſint propria authoritate celebrare facere in monaſterijs aliarum ciuitatum quantitatem miſſarum, pro quibus vni tantùm Eccleſiæ fuerunt erogatæ eleemoſynæ. tom.1. conſult.275. n.5. & ſeqq.
Quam miſſarum applicationem ſuis ſubditis præcipere poſſint. ibid. num.3. & ſeq.
An Generales Ordinum in viſitando aliquam Congregationem reformatam debeant ſocios aſſumere ex eadem Congregatione reformata. tom.4. conſult.218. à n.1.
Eiſque viſitantibus debeatur procuratio. ibid. n.4.

***Genuflexio*, *Genuflexorium*.**

Genuflexio an ſit argumentum cultus. tom.1. conſult.208. num.2.
Genuflexoria in Eccleſijs quomodo Principibus conceſſa. tom.1. conſult.7. n.23. & 31.
Epiſcoporum officium in hac re. ibid. n.31.

***Gigantes*.**

Eorum ortus. tom.4. conſult.101. n.1. & ſeq.

***Gladius*.**

Gladius temporalis eſt in Eccleſia. tom.4. conſult.177. num.8.
Illum negans an ſit hæreticus. ibid.

***Gloſſatores*.**

Gloſſatores Canonici in explicando iure diuino parùm accurati. tom.1. conſult.182. n.29.

***Gradus*, V. *Affinitas*.**

***Grancia*.**

An granciæ, ſiue membra Conuentuum Regularium poſt Conſtitutionem Innocentij X. ſint amplius ſegulares, tom.4. conſult.152. à n.1.
Quid in illis interdicatur. ibid. n.1.
Litteræ circulares de illis. ibid. n.2.
Quidue in eis mutatum. ibid. n.4.
An ſint redactæ ad ſtatum ſæcularem. ibid. n.5.
Ex antiquo iure quid illæ habeant. ibid.
Redactæ ad terminos iuris antiqui. ibid. n.5.
Per quos regendæ. ibid. & n.6.
Poteſt in eis aſſeruari Euchariſtia. ibid. n.7.
Decreta plura, & declarationes in hanc rem S.Congregationis, ibid. à n.16.

***Gratia*.**

Quod in gratia continetur, cognoſcitur ex contextu litterarum, tom.1. conſult.90. n.9.
Ea ſemper intelligenda eſt, vt alteri præiudicium non inferat. ibid. n.15.
Vnionis, tanquam odioſa, ſtrictè interpretanda. ibid.
Eius verba non debent cenſeri ſuperflua. ibid. n.13.
Quando ſpiret per mortem concedentis. tom.1. conſult. 184. n.1. & ſeqq.
Gratia diuina quas comites habeat. tom. 2. conſult. 10. num.8.
Quàm gratiarum fœcunda. ibid.
Eius pulchritudo, diuitiæ, pompa. ibid. & n.9.
Gratia quatenus ſubreptitia. tom. 3. conſult.16. n.11. & conſult.19. n.7.
Quo pacto corruat. ibid.
Gratia plerumque confunditur cum miraculo. tom.4. conſult.59. n.11.

***Græci*.**

Græci obligantur recipere leges Apoſtolicas Romanas. tom.1. conſult.151. n.27. & ſeqq.
Matrimoniorum inter ipſos impedimenta. ibid. n.31.
In Italia commorantes nequeunt ad Sacros Ordines admitti abſque ſufficiente titulo beneficij, vel patrimonij. tom. 1. conſult.318. n.1.
Græci bigami, qui ritu græco in Italia viuunt, an ſint denudati omni priuilegio clericali. tom.2. conſult.39. à num.1.
Tenentur noſtsis moribus ſe conformare. ibid.
Bigamia Græcis an vetita. ibid. num.2.
Bigami an ordinandi. ibid. n.3.
Vbi declarationes Sacrarum Congregationum.
Quid ſi eis ſuffragetur conſuetudo. ibid. n.31. & ſeqq.
Vbi etiam declarationes.
Quid de ordinatis in Sacris. ibid.
An poſſit cum eis diſpenſari, vt ducant ſecundam vxorem, retento habitu clericali cum priuilegijs. ibid.
Differentia inter latini, ac græci ritus clericos. ibidem num.6.
Quis eis primam tonſuram conferre poſſit. ibid.
Quis ſacros Ordines. ibid.
Clerici græci coniugati an teneantur ad collectas. ibid. num.8.
Anue gaudeant priuilegio fori. ibid.
Eorum vxores gaudent priuilegio fori. ibid. num.9. & ſeq.
At quo pacto. ibid.
Quid de viduis, eorumque filijs poſt mortem patris. ibid.
Clerici græci gaudeant ſicut Clerici latini. ibid. n.11.
Clerici græci ſunt immunes à vectigali vinario. ibidem num.12.
Gaudent priuilegijs clericalibus. ibid. n.13.
Ac immunitate ab oneribus realibus. ibid.
Vbi decreta S.Congregationis.
De ordinatione Græcorum, ac latinorum. tom.3. conſult. 60. à n.1.
Latini à Græcis, & Græci à latinis ordinari non debent. ibid. n.1.
Non poteſt Epiſcopus latinus licentiam dare Clerico latino, vt ordinetur à Græco Epiſcopo ritu Græco. ibid.
Epiſcopus latinus, habens græcos ſubditos, non poteſt eos Græco ritu ordinare. ibid. n.2.
Sed debet habere Vicarium Epiſcopum Græci ritus. ibidem.
Quid ſi græcus laicus mutet domicilium, ſe transferendo ad Eccleſiam latinam. ibid. n.3.

Quidue

Index Rerum.

Quidue ſi vxorem habeat, ibid,
Et quid de latino laico, etiam mutando domicilium. ibid,
Quid de Græcis ordinatis ab Epiſcopis ſchiſmaticis. ibid. n.4.
Vbi an admittendi ſint Epiſcopi ſchiſmatici, ibidem num.5.
Græci ſine litteris dimiſſorijs an ordinandi. ibidem num.6.
Quid ſi Epiſcopus latinus Græcum aliquem ordinare voluerit. ibid. n.7.
Presbyteri videri habitus, ibid, n.8.
Epiſcopus græcus non poteſt ordinare in Eccleſia latina ſecundùm ſuum ritum, neque Vicarius id ei concedere. ibid, n.9.ac ſeqq.
Quid de Græcis, qui in Italia ſumunt Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie, ibid.num.1 2,
Non poſſunt prohiberi, ne Sacerdotes in baptiſmo conferant Sacramentum confirmationis. ibid. n.13.
Morantes in Sicilia non indigent confirmatione ſuorum priuilegiorum, Ibid, n.14.
Quid obſeruare debeant circa obſeruationem feſtorum, ibid. n.15.
Ordinati ab Epiſcopo ſchiſmatico quomodo habilitentur. ibid. n.16,
Cum adſcriptis ſeruitio Eccleſiæ græcæ quo pacto diſpenſetur. ibid. n.17.
Græci Itali, vt promoueantur ad ſacros Ordines, quid facere debeant, ibid. n.18.
Presbyteri græci prohibentur latino more, & latini græco ritu miſſas celebrare. ibid. n.19.
Græci orientales quatenus admittendi ad celebrationem Miſſarum. ibid. n.20.
Epiſcopi græci quatenus poſſint in alienis diœceſibus exercere Pontificalia. ibid.n.21.
Græcis non eſt permittendum, quòd orent pro Epiſcopo ſchiſmatico, ibid, n.22.
Pro quibus orare debeant. ibid,
Sunt tolerandi, ſi abſoluant pœnitentes forma conſueta in Eccleſia Occidentali, ibid. n.23.
Non debet permitti, quòd laicis miniſtrent Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie. ibid.n.24.
Quid de eorum vino benedicto, infirmis dari ſolito. ibid,
Non ſunt moleſtandi in conferendo baptiſmo, ibidem num.25.
Illiterati non ſunt promouendi ad Ordines, & quid de promotis, ibid.n.26.
Non licet eis curam animarum Latinorum gerere. ibid. num.27.
Quomodo diſpenſetur cum Græcis, ordinatis ab Epiſcopo ſchiſmatico, ibid. n.28.
Græcis diaconis, volentibus ordinari ad ritum latinum, denegatur licentia. ibid. n.29.
Quomodo expediantur catholici græci, ordinati à ſchiſmatico, ignorantes eſſe ſchiſmaticum, ibid. num.30.
Quid ſi celebrent. ibid, n.31.
Quid de Græcorum filijs, qui matrem latinam habent, circa Euchariſtiam, & alia. ibid. n.32.
Vxores Græcorum quem ritum retinere debeant. ibid. num.33.
Græci ſeruantes ritum latinum non debent vti ritibus græcis. ibid. n.34.
Græci catholici in defectum Sacerdotum græcorum, poſſunt iuxta ritum Latinum confiteri, & ſacram Euchariſtiam ſumere, ibid.num.35.
Græcis habitantibus inter latinos non permittitur vſus carnium die Sabbati, ibid, n.36.
Quid de habitantibus ſeorſim abſque latinis. ibid.
Habentes coniuges latinas an ad ſuum ritum eas trahere poſſint, ibid, n.37.
Græci Itali cogendi ad obſeruandum Calendarium Gregorianum. ibid. n.38.
Qua ratione ordinari poſſint ab Epiſcopo latino. ibid. n.39.
Cùm muliere græca, mortuo eius viro presbytero, quomodo diſpenſetur. ibid, n.40.
Non poſſunt ob inopiam tritici in pane ordeaceo conſecrare, ibid. n.41.
Denegatur græcis presbyteris facultas audiendi confeſſiones latinorum, ibid.n.42.
Epiſcopis græcis, degentibus in Italia poteſt concedi poteſtas græcos ordinandi, ibid.n.43.
De græcis presbyteris celebrantibus Miſſam lingua græca in azymis, ibid,n.44.
Cum græcis, qui ſuſceperunt Ordines minores ritu græco, quomodo diſpenſetur, vt ad Ordines ſacros ritu latino promoueantur. ibid.n.45.
Presbyteris græcis poteſt concedi licentia celebrandi Miſſam ritu græco vbique. ibid.n.46.
Italis græcis prohibentur exorciſmi, atque adiurare energumenos. ibid.n.47.
Quibus pœnis procedendum contra Græcos, qui, poſtquam tranſiuerant ad ritum latinum, redeunt ad græcum. ibid. n.48.& 50.
Non debent Græcis aſſignari Eccleſiæ latinorum, vt in illis celebrent ritu græco. ibid,n.49.
Quomodo reconcilietur ſacerdos ritus latini, contrahens matrimonium cum muliere ritus græci. ibid.n.51.
Diaconus ritus græci quo pacto habilitetur ad ſuſcipiendum presbyteratum ritu latino. ibid.n.52.
Cum græcis, qui ſunt ritus latini, non diſpenſatur ad ſeruanda ieiunia ritus græci. ibid. n.53.
Quomodo diſpenſetur cum Græcis, primam tonſuram more latino ſuſcipientibus, vt poſſint ad alios Ordines ritu græco promoueri. ibid.n.54.
Sacerdotes Catholici Rutheni in quo caſu poſſint vti rebus ſacris latinorum. ibid. n.55.
Sacerdotes Rutheni non ſchiſmatici quare poſſint confiteri Sacerdoti Catholico ritus latini, & è contra. ibid. n.56.
Sacerdotes Rutheni adminiſtrant laicis Ruthenis Sacramentum Euchariſtiæ ſub vtraque ſpecie. ibid. n.57.
Ruthenis, qui morantur in Italia, quomodo concedi poſſit facultas celebrandi Miſſam ſecundùm eorum ritum. ibid. n.58.
Alia tom.2. conſult.70. paſſim.

Gubernator.

Gubernator Vrbis non poteſt procedere ad cognitionem cauſarum violationis immunitatis, & iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. tom.2.conſult.60.n.33.
Eius iuriſdictio in Neophitos, & Cathecumenos, tom.3. conſult.43. per totam.
Gubernatores ſimplices an, & quatenus poſſint ex ſe ex præſumptionibus, &c. imponere inquiſitis pœnam corporalem triremium, vti extraordinariam, ſi titulus cauſæ ſit capitalis. tom.3. conſult.44. per totam.
Gubernatori, etiam laico, quot thurificationes dandæ ſint. tom.4.conſult.4. à n.1.
Quid ſi extet conſuetudo immemorabilis. ibid.
An cogi poſſit ad aſſiſtendum in Eccleſia Cathedrali diebus ſolemnibus, in quibus Epiſcopus Pontificaliter celebrat. ibid. & n.14.

Guidagium.

Cur prohibeatur exigi ab Eccleſiaſticis. tom. 3. conſult.25. num.2.

H.

Habilitas.

Habilitas ſubiecti quando requiratur. tom. 4. conſult. 151. num.2.

Habitatio, V. *Beneficium*, *Immunitas*.

Domus habitationis quænam dicatur. tom.4. conſult.122. num.2.
Sola habitatio continua conſtituit domum. ibid.

Sola babitatio continua conſtituit domum . ibid.

Habitus , V. *Sodalitates* , *Virgo* .

Habitus clericalis an neceſſarius clerico coniugato , vt gaudeat priuilegio fori , & Canonis . tom.1. conſult.45. n.1. & ſeqq.
Quid ſi fuerit dimiſſus , & reſumptus . ibid. n.3.
Iliius depoſitio quatenus præiudicet priuilegio fori . ibid. n. 6. & 7.
Suſcipiens illum io fraudem laicæ iuriſdictionis , gaudet fori priuilegio . tom.1. conſult.103. à n. 1.
Quid ſi cauſa ſit incepta coram Iudice laico . ibidem num.8.
Quod fuerit ſuſceptus in fraudem , probandum eſt coram Iudice Eccleſiaſtico . ibid. n.10.
Ex quibus præſumatur , ſuſceptum fuiſſe in fraudem . ibid.
Eiuſmodi fraudis declaratio ad quem pertineat . ibid.
Quatenus dignior habitus indicet maiorem dignitatem . tom.1. conſult.105. n.20. 33. & 35.
Habitus identitatis præiudicium . tom.1. conſult.169. num. 30.
Quando habitus Clericalis eſt dubius , cui competat eius cognitio . tom. 2. conſult.44. à n.11.
Praxis huius rei . ibid.
Quid ſi quis communiter pro laico habeatur . ibidem num. 12.
Quid de Clericis minoribus , quidue de beneficiatis , vel in Sacris conſtitutis . ibid. n. 13.
De habitu , ac tonſura clericali quoad priuilegium fori , ac cœtera priuilegia clericalia . tom.3. tota conſult. 7. Vbi hæc diſputantur .
An Clerici prima tonſura , aut minoribus tantùm initiati , gaudeant priuilegio fori , ſi non habeant requiſita S.Concilij Tridentini . ibid. n.1. & ſeqq.
An beneficiatus ante ætatem quatuordecim annorum gaudeat priuilegio fori , etiamſi non incedat in habitu , & tonſura . ibid. n.7. ac ſeqq.
Quid de beneficiatis . ibid. n.9. & 14.
Quid de habente Capellaniam . ibid. n.15.
Quidue de habeote beneficium io commendam . ibidem num.16.
Ac de habeote hoſpitale . ibid. n.17. ac ſeqq.
De reſignante beneficium . ibid. oum.20. & ſeq.
De habente penſionem . ibid. n.22.
De inſeruientibus Eccleſiæ in temporalibus . ibid.
De non inſeruiente Eccleſiæ , vti deſeruiendum mandauit Epiſcopus . ibid.
An mandatum , vel licentia Epiſcopi debeat eſſe in ſcriptis . ibid.
An quælibet non delatio habitus , & tonſuræ , vel quælibet omiſſio ſeruitij , & ſcholæ priuet Clericum priuilegio fori . ibid.
An poſt omiſſionem habitus , &c. ſtatim quis excidat à priuilegio fori . ibid.
An adſit aliqua cauſa excuſans Clericum à delatione habitus . ibid.
An Clericus , non habens conditiones Tridentini , ita excludatur à priuilegio fori , vt non poſſit per Iudicem Eccleſiaſticum iudicari , ſi Iudex laicus renitatur , vel potiùs ſub vtroque Iudice poſſit conueniri . ibid.
Quid de conſuetudine non deferendi habitum . ibid. & ſeqq.
An Clerici beneficiati , vel io ſacris cooſtituti , ex noo delatione habitus priuentur priuilegio fori , & quomodo . ibid.
An qui ſine habitu , & tonſura crimen commiſit , cùm tamen conſuetudinem illum deferendi haberet , exciderit , quoad illud delictum , priuilegio fori . ibid.
De reſumente habitum , & tonſuram . ibid.
Quid cenſendum , quando habitus eſt dubius . ibid.
Quid de Clerico deprehenſo io delicto ſine habitu , & tonſura . ibid.
An , vt Clericus gaudeat alijs priuilegijs clericalibus , debeat deferre habitum , & tonſuram . ibid.
Ex quibus conſtituatur . ibid. n.56.

Ius conferendi habitum Tertij Ordinis S.Franciſci perſonis ſæcularibus in ſæculo , exiſtentibus io domibus priuatis , cui competat . tom.3. conſult.34. per totam .
Delatio eiuſdem habitus aliquando prohibetur . tom.3. conſult.52. n.7.
Eiuſdem habitus delatio an pluribus ſodalitatibus permiſſa . tom.3. conſult. 69. à n.2.
Habitus nigri coloris , quo ab antiquo tempore conſueuit pingi B.Virgo aliquibus in locis , an prohibeatur ab Vrbano VIII. tom.4. conſult.51. à o.1.
Eius forma , qua piogi debeat B.Virgo . ibid. n.6.
Et color . ibid.
Prima Dignitas an manuteoenda ſit io habitu prælatitio , tam in choro , quàm in alijs functionibus . tom.4. tota conſult.89.
Ex eius delatione quomodo inducatur conſuetudo . ibid. oum.2.
Conſuetudo huiuſmodi approbatur . ibid.
Quid ſi ooo ſit prima Dignitas . ibid. n.3.

Hebrei , V. *Iudai* .

Hareſis .

Hæreſis parentum an iuſtè noceat filijs innocentibus . tom. 1. cooſult.54. à n.1.
Mala , quæ ex ea proueniunt . ibid. o.47.
Cur progeniem damnatorum pœnis ſubijciat . ibid. n.19.
Eius pœnæ extenduntur ad primam , & ſecundam vſque generationem . ibid. num.33.
Quæ illæ ſiot . ibid.
Execranda , ac deteſtabilis . tom. 1. conſult.143. num.7. ac ſeqq.
Eius crimen an probetur per teſtes ſingulares . tom.1. conſult.104. n.1. & 5.
An cum hæreſim abiurantibus diſpenſari poſſit à Summo Pootifice in radice matrimonij ante abiurationem contracti cum iopedimento ſecundi gradus . tom.3. conſult. 63. à n.1.
Abſolutio ab hæreſi an contineatur in clauſulis Iubilæi. tom. 2. conſult.70.

Hæreticale , *Hæretici* , V. *Matrimonium* , *Ordo* .

Factum hæreticale . tom.1. conſult.115. num.4. & 5.
Hæreticorum pœnæ . tom.1. tota conſult.42.
An iure eorum bona publicentur . ibid. n.24.
Eorumque liberis adimantur . ibid.
Proſcribantur . ibid. num.37.
An eis debeatur ſaltem legitima . ibid. n.42.
Vel vltimum ſupplicium . ibid. n.44.
Eorum io Eccleſiaſticos ſarcaſmi . tom. 1. conſult. 110. num.32.
An cum ijs poſſint Principes Catholici permittere negotiationem in ſuis regionibus . tom.1. tota conſult.143.
Duplici iure prohibetur Catholicis cum illis conuerſatio . ibid. num.1. & 6.
Solo iure Eccleſiaſtico excommunicatio contra ipſos lata eſt . ibid. n.2.
An , & quatenus ſint euitandi . ibid. n.3. & ſeqq.
Quo pacto liceat cum ipſis inire commercia . ibidem num. 5. & 6.
Sunt deteſtabiles . ibid. o.7.
Eorum conſuetudo quot ex cauſis , ac quo iure damnetur . ibid. & n.17. & ſeq.
Pœna cum ipſis conuerſantis . ibid.
Quinam Catholici excuſentur paſſim cum ipſis negotiari . ibid. n.8. & 16. & 22. & ſeqq.
Eorum receptores qui verè ſiot . ibid.
Vt eorum fautor pœna feriatur , quid requiratur . ibidem oum.9.
Quot modis hæreticis , tanquam hæreticis , fauor , aut defeoſio impendi poſſit . ibid. n.10. & ſeqq.
Sunt deteſtabiliores Iudæis , & Ethnicis . ibid. n.14.
Eorum nequitia . ibid. n.15.
Mala . ibid.

Eorum Errores admittens, aut fouens, hæreticus cenſetur. ibid. num.17.
In omnibus euitandi. ibid. num.18.
Hac in re cautiones Eccleſiæ, Patrum exempla, & maledictiones, ac Scripturarum Oracula. ibid. & ſeqq.
Hæreticorum libri quando proſcripti. tom.5. conſult.56. num.2.
Vnde aliqui ortum ſuum habuerint. ibid. n.6.
Eorum vota circa Biblia Sacra. ibid. n.7.
An cum hæreſim abiurantibus diſpenſari poſſit à Summo Pontifice in radice Matrimonij ante abiurationem contracti cum impedimento ſecundi gradus. tom.3. tota conſult.62.
Declarationes S.Congregationis. ibid. n.1.
Quatenus cum hæreticis, in gradibus prohibitis matrimonium contrahentibus ſoleat diſpenſari. ibid.
Denegatur ijs aliquando huiuſmodi diſpenſatio, & quare. ibid.
Hæreticus quinam ſit. tom.4. conſult.75. n.49.
Quid eum faciat. ibid.
Cur nec Martyrij, neque meriti paſſionis Chriſti ſit capax. tom.4. conſult.72. n.24. & ſeqq.
An poſſit patrare miracula. tom.4. conſult. 67. num. 43. & ſeq.
Alia. tom.2. conſult.70. paſſim.

Hæredes, Hæreditas.

Hæredes non poſſunt cogi ad ſoluendum collectas pro bonis à defuncto Eccleſiæ relictis. tom.2. conſult.54. num.8.
Idque etiamſi fieret aliqua concordia. ibid.
Vbi Declarationes Sacræ Congregationis.
An, & quo pacto teneantur ex delicto defuncti. tom.2. conſult.66. n.15. & ſeqq.
An Clerici poſſint adire hæreditates. tom.3. conſult.6. n.20. & ſeqq.
Apud antiquos inſtituti hæredes dij fictitij. ibid. n.22.

Herba.

An ſint ſufficiens homini alimentum. tom.4. conſult.43. n.54. & n.129. & ſeq. & n.140.
Quibus victum præbuerint. ibid.
Quorum ſint proprium alimentum. ibid.
Quæ famem expellant. ibid. n.55.
Et quæ ſitim. ibid.
Oriuntur ſponte in ſuperficie lapidum, & quomodo. ibid. num.58.
Et profundis ex ijs emergunt. ibid. n.60.
Natæ in capite ſtatuæ Marmoreæ. ibid. n.59.
Et quo pacto. ibid.
Scindunt ſaxa, dum augentur. ibid.
Quomodo fiant plantæ. ibid.
Quomodo è Muris ex coctili lapide, ex lapidibus exciſis, calce, vel limo naſcantur. ibid. n.60.
Item ex Niue. ibid. n.6.

Hierarchia.

Hierarchiæ Eccleſiaſticæ ordo. tom.1. conſult.151. n.10.

Heros, Heroica virtus, V. *Virtus*.

Herois definitio. tom.4. conſult.72. n.6.
Heroibus comparati Martyres. ibid.
Heroica virtus in quo formaliter conſiſtat. tom.2. tota conſult.7.
Quando, atque vnde cognoſcatur, quòd ſit in gradu heroico. ibid.
Cui vitio opponatur. ibid. num.1.
Eius notio ex Auctoris ſententia. ibid. à n.10.
An ſit admittenda in muliere. tom.2. tota conſult.8.
Actiones heroicæ quomodo appellatæ à philoſophis, & à Patribus. tom.2. conſult.9. n.2.

Hieroſolymitana Religio, *Hieroſolymitani*, V. *Equites*, *Conſeruatores*.

Eorum Eccleſiæ parochiales in quibus poſſint ab Epiſcopo viſitari. tom.1. conſult.305. n.1.
An, & quatenus eorum Vicarij, ſeu Capellani amouibiles, adminiſtrantes curam animarum, annexam eorum Commendis, ſubijciantur Ordinarijs. tom.2. tota conſult.21.
Quid de ipſorum Miniſtris, procuratoribus, & familiaribus, extra domum commendæ habitantibus. tom.2. tota conſult.22.
Quidue de colonis, alijſue habitantibus in domibus ruralibus Commendæ. tom.2. tota conſult.23.
Quid etiam de eorum Conſeruatoribus presbyteris ſæcularibus diœceſanis, habitantibus in domo propria. tom.2. tota conſult.24.
Quid de Eccleſijs parochialibus ipſorum Commendæ. tom.2. tota conſult.26.
Eorum priuilegia in quibus locum habeant. ibid. n.20.
Pueri, in Religione recepti, an gaudeant priuilegio fori. tom.2. tota conſult.43.
Nouitij quando ſuſcipiant habitum formalem. ibid. n.2.
Fruuntur priuilegio fori. ibid.
Qui fratres gaudeant priuilegijs Religionis. ibid. n.3.
Quando ſubiecti locorum Ordinarijs. ibid.
Sacræ Congregationis Declaratio. ibid. n.4.
Qui validè obligari poſſint. ibid.
Diſpenſationes, quæ ipſis conceduntur, quam vim habeant. ibid. n.5.
Et suppleant defectum conſenſus. ibid.
An ex priuilegio fori, quo gaudent dicti pueri, inferri poſſit ad priuilegium immunitatis realis. ibid. n.6.
Quicunque in Religione recepti gaudent priuilegio fori, quanquam non habeant ætatem, ad peragendum nouitiatum requiſitam. ibid. n.7.
Ijdem reputantur Eccleſiaſtici. ibid.
Gaudent priuilegio, tam canonis, quàm fori. ibid.
Sunt verè Deo dicati. ibid.
Pueri ipſi, antequam admittantur, quid agere debeant. ibid. n.9.
An, vt gaudeant priuilegio fori ijdem pueri, manere debeant in Conuentu, & in Clauſura. ibid.
Religio hieroſolymitana clauſuram non requirit. ibid.
Frater Capellanus Religionis Hieroſolymitanæ poteſt excommunicari ab Epiſcopo, ſi nolit reddere rationem adminiſtrationis parochialis. tom.3. conſult.45. n.10.
An parochi religionis Hieroſolymitanæ, curam animarum ſæcularium exercentes, in ijs, quæ curam, & Sacramentorum adminiſtrationem concernunt, ſubſint abſolutè viſitationi, correctioni, & iuriſdictioni Epiſcopi. tom.3. conſult.58. à n.1.
An Epiſcopus præfatorum parochorum Eccleſias viſitare poſſit, & ab ipſis procurationem exigere. ibid. n.5.
Cuinam competat ius deputandi, & amouendi huiuſmodi parochos. ibid. n.7.
An poſſint iterum ab Epiſcopo examinari. ibid. à n.12.
Et quatenus. ibid.
An teneantur ad contributionem ſeminarij, & Cathedratici, ſiue Synodatici, & Charitatiui ſubſidij. ibid. num. 13. & ſeqq.
Et an teneantur accedere ad Synodum. ibid. n.17.
Quid ſi procedatur contra ipſos parochos extra viſitationem. ibid. n.4.
Ne ſubiiciantur iuriſdictioni Epiſcopi, quas qualitates habere debeant. ibid.
Quatenus ab iis debeatur Epiſcopo procuratio. ibid. num. 5. & 6.
An in illis ſit locus concurſus. ibid. n.8.
Vbi declarationes S.Congregationis.
Earum Eccleſiarum cura apud quem reſideat. ibid. n.8. & 9. vbi aliæ declarationes.
Quatenus dicti parochi eſſe debeant perpetui. ibid. n.10.

Index Rerum.

Hiſtoria, Hiſtorici.

Hiſtotiæ ſunt legum velut interpres. tom.1.conſult.111.n.3.
Hiſtoricis quatenus ſtandum ſit. tom.1. conſult.44.'n.5. & conſult.112. n.27. & conſult-244. n.3. & 8. fol. 297.]
An, & quatenus hiſtoricis in materia canonizationis Sanctorum adhibenda ſit fides. tom.4.coo ſult.42. à n.1.
Hiſtotiæ narrant, non probant. ibid. n.4.
Quid ſiot. ibid.
Sunt ſimplices aſſertiones extraiudiciales ſine iuramento. ibid. n.5.
Sæpè ſcatent erroribus. ibid. n.8.
Ad id exempla. ibid.
Non ideò tamen reprobandæ. ibid. n.43. & conſult.95. n. 11.
Videndum quo animo hiſtorici acceſſeriot ad ſcribendum. d.conſult.42. n.43.
Quid ſi ſint multi. ibid.
Aut vetiſti. ibid.
Aut Magni. ibid.
Nulla hiſtoria eſt indubitatæ fidei, præter ſacram. ibid.
Cur aliquando reprobatæ. ibid.
Quid de Prophetijs. ibid.
Quomodo poſſit ex hiſtorijs Iudex moueri ad ſe informandum. ibid. n.9.
Cum adminiculis an probent. ibid.
Earum antiqua probatio redigitur ad ſolum teſtimonium famæ. ibid. n.10.
Hiſtoricorum imbecilla probatio. ibid. o.11.
Eorum diſſenſio. ibid. num. 12.
Quid requiratur, vt probent. ibid. n.28.
Quid in tebus antiquiſſimis. ibid. à n.29.
Et quatenus eis fides adhibenda. ibid. ac n. ſeq. & n.42. 45.
Et quando adminiculentur ex maiorum traditione. ibid.
Et ex alijs. ibid.
Et ex opinione hominum, & approbatione. ibid. n.32.
Sintque publicæ. ibid.
Et quid ſi inter hiſtoricos aliqui ſint, qui teſtentur de viſu, ac certa ſcientia. ibid. n.35.
Et adſint plurima antiqua documenta. ibid. n.47.
Quando libris hiſtoricis cedatur. ibid. n.37. 39. & 40.
Quibus legibus obſtringantur. ibid. n. 40. & 43.
Quomodo conciliandi. ibid. n.50. & ſeqq.

Homicida, Homicidium, V. Mutilatio, Aſſaſſinium, Immunitas.

Homicidæ proditores quinam dicantur. tom.1.conſ.99.n.6.
Homicidium, vt ſit proditorium, quid requiratur. tom. 1. conſult.48. à n.1.
Præſertim vt excludat immunitatẽ Eccleſiaſticam. ib.& n.4.
Quid ſi fuerit homicida inimici, ligati in manibus Curiæ. ib.
Proditorij qualitas quibus conſtet. ibid. n.5.
An ſit proditorium commiſſum ab amico reconciliato. tom.1. conſult. 102 pet totam.
Quid de committente homicidium ſub cautione de non offendendo. ibid. n.16.
Perpetratum in Clericum, ad effectum relaxandi cenſuras, quas probationes requirat. tom.1. conſult.135. à n.1.
Homicidij mandatum, & ratificatio ex quibus comprobetur. ibid. & n.5.
An admittatur in infantem, nondum natum. conſult.153. n.26. & ſeq. tom.1.
Veneno commiſſum an, & quatenus ſit proditorium. tom. 1. tota conſult.175.
Proditorium quale. ibid. n.2. & ſeq.
Ob rixam commiſſum in Eccleſia, gaudet immunitate. tom.1. conſult.490. n.1.
Homicidij proditorij qualitas an debeat plenè, legitimè, ac concludenter probari. tom.2. conſult.37.
An ſufficiant coniecturæ. ibid.
Præſumptiones. ibid. n.9.
An probatio æquiuoca. ibid.
Quando dicatur proditorium. ibid. n.8. & 15. ac ſeqq.
Ex qua cauſa præſumatur. ibid. n.9. & 19.
An qui illud in Eccleſia, vel Cæmeterio, non ex induſtria, ſed caſu, ira, &c. commiſerint, priuentur immunitate. tom.2. tota conſult.38.
Quid de homicidio in Eccleſia patrato ab amente, puero, inuito, coacto ob ſui, ſuorumq; defenſionem. ibid. à n.39.
Quod homicidium in Eccleſia commiſſum priuet immunitate. ibid. à n.4.
In dubio Iuris præſumitur, fuiſſe potiùs rixoſum, quàm excogitatum. ibid. n.16.
Vt commiſſum in Eccleſia priuet immunitate, ſequi debet per aliquam vim phyſicam externam. ibid. n.33.
Qua ratione perpetratum in Eccleſia inducat priuationem immunitatis. ibid.
In Eccleſia commiſſum ob defenſionem an, & quatenus priuet immunitate. ibid. n.34.
Defenſiuum, ſi perpetretur in Eccleſia, non inducit priuationem immunitatis. ibid. o.37.
An, & quatenus per ſalutationes mutuas, aliaque ſigna vrbanitatis, inducatur homicidium proditorium. tom. 2. conſult.53. n.1. & 10. ac ſeqq.
Occidens ſub fide data de non offendendo, an committat proditorium. ibid. à n.2. & 16. cum ſeq.
Quando reddatur proditorium. ibid. o. 1. ac 6. & ſeqq. præcipuè n.10.
Non deliberatè, ſed potiùs fortuitò, & in rixa commiſſum cenſetur. ibid. n.13.
Etiam inter inimicos. ibid. Vbi præſumptiones.
Quomodo dicatur conſtare de eius præmeditatione. ib. n.14.
Ad excludendum deliberatum homicidium omnis interpretatio ſumenda. ibid. o.17.
Sufficitque quælibet leuis coniectura. ibid. n.25.
Ex numero, & qualitate vulnerum non probatur præmeditatè commiſſum. ibid. n.17.
Quid de homicidio inimici perpetratum per inſidias, & à parte poſteriori. ibid. n.19.
Quid etiam ſi extet præceptum de non offendendo. ibid.
Committens homicidium cum præcedente ſecuritate, ſiue Cautione de non offendẽdo, priuatur immunitate. ib. n.20.
Ex incertitudine occiſſorum qua pœna homicidium ſit puniendum. ibid. n.23.
Quomodo probandum. ibid. n.24.
Ex quibus deſumatur, homicidium fuiſſe rixoſum. ibid. n.25.
Ad probationem homicidij proditorij requiritur amicitia præcedens. ibid. n.29.
Vbi declarationes Sacræ Congregationis.
Quid requiratur, vt dicatur commiſſum in Eccleſia. tom. 2. conſult.67. à n.1.
In quo conſiſtat. ibid. n.2.
Eius cauſa, & effectus. ibid.
Secutum ex vulnere lethali, in Eccleſia inflicto, an priuet immunitate. ibid. per totam.
Qui reus homicidij. tom.3. conſult.58. n.14.
Commiſſum ex Zelotypia an, & quatenus ſit proditorium ita, vt homicida priuetur immunitate Eccleſiæ. tom.4. conſult.115. à n.1.
Quando dicatur proditorium. ibid. n.2.

Homo.

Homo nondum perfectè natus an potiatur iuribus Natorum. tom.1. conſult.153. o.24. & ſeqq.
Quomodo ſubleuetur ad finem, hominem ſuperiorem. tom.2. conſult.9. à n.1.
Quomodo perficiatur. tom.2. conſult.10. n.5.
Eleueturque ad nouum eſſe ſupernaturale. ibid. n.6.
Eius pulchritudo ex gratia diuina. ibid. n.8. & ſeqq.
Quo pacto amittat gratiam, fidem, atque ſpem. tom.2. conſult.. 19. n.1.
In eo, ſecluſa gratia fidei, ſunt principia ſufficientia boni operis moralis naturalis. ibid. n.2.
Quare homines in vnum conueniant. tom.2. conſ.56. n.13.
An creari potuerit in ſtatu puræ naturæ, & ad ſolum finem naturalem. ibid. n.22. & ſeq.
Mortuus quomodo puniendus. tom.2. conſult.66. à n.15.
Habet rerum ſuarum liberrimum vſum. to.3. conſ.48. o.10.

Honeſtas.

Publicæ honeſtatis diſpenſatio an comprehendatur in diſpenſatione gradus affinitatis. tom.4. conſult.14. à n.1.
Stylus in hac re Datariæ. ibid. o.3.
Et Declaratio S. Congregationis Concilij. ibid.
Et exemplum Matrimonij inter Catharinam, & Henricum VIII. Regem Angliæ. ibid. n.4.

Eius

Digitized by Google

Eius impedimèntum ex quo Matrimonio oriatur, tom,4. conſult.15. n.a. & 4.
Et ex quibus Sponſalibus, ibid. n.3.

Honor.

Honor, & fama reputantur inter bona externa. tom.a.conſult.38. n.41.
An liceat occidere quemquam pro defenſione ſolius honoris. ibid.
Occidens aliquem in Eccleſia pro defenſione ſolius honoris, au gaudeat immunitate. ibid.
Honor quibus adhibendus. tom.4. conſult,105. n. 3.

Horæ.

Quo pacto lectoribus Cathedraticis pro lucrandis diſtributionibus diſtinguendæ ſint. tom.1. conſult.134.n.10.

Hortatoria.

Litteræ Regum, ac Principum, Epiſcopis, alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis miſſæ an, & quatenus ſint contra libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam. tom.1.conſult. 170. ferè per totam.

Hoſpitale.

Hoſpitale Eccleſiæ Sancti Iacobi Hiſpaniarum de Vrbe, an poſſit viſitari, à Viſitatoribus Apoſtolicis. tom.1. conſult.114. per totam.
A quo fundatum. ibid. n.8. & 11. & 42.
Regium quo pacto viſitandum, & à quibus. ibid. n. 13. & à num.17.
Quomodo erigendum. ibid.
Vt gaudeat immunitate, quid requiratur. ibid. n.19.
Viſitatur. ibid. n.23.& ſeqq. ac n.44. & vlt.
Acceptum à Rege ſub immediata eius protectione, an viſitandum. ibid.à n.31.
Eſt vnitum Eccleſiæ. ibid. n.42.
Hoſpitalium bona quatenus immunia. tom. 2. conſult.54. n.8. & n.98.
An, & quatenus in alienatione bonorum hoſpitalis, requirantur ſolemnitates. tom.4. conſult.21. à n.1.
In dubio an præſumatur erectū authoritate Epiſcopi. ib.n.3.
Cuinam incumbat onus probandi hoſpitale eſſe fundatum authoritate Epiſcopi. ibid.
Ex quibus reddatur Eccleſiaſticum. ibid.
An ex viſitatione Epiſcoporum. ibid.n.5. & 7.
Vel ex operibus pijs. ibid. n.6.
Vel ex immunitate bonorum. ibid. num.8.
Vel ex beneplacito Apoſtolico in alienatione eius bonorum, aliàs obtento. ibid. n.9.
Vel ex ſolutione ſubſidij triremium, decimarum, & huiuſmodi. ibid. n.10.
Hoſpitalia quomodo viſitentur. ibid.n.5.
Quid ſi opera pia decreta fuerint ab Epiſcopis. ibid.n.7.
Bona hoſpitalium quatenus ſint immunia a vectigalibus. ibid. n.8.
Ad quæ onera teneantur. ibid.n.10.
Quomodo appellari poſſint loca pia. ibid. n.1.
Et non religioſa, vel Eccleſiaſtica. ibid. n.11.
Sed ſæcularia, & profana. ibid.
Quando gaudeant omnibus Eccleſiæ priuilegijs. ibid.n.12.
Laicalia quibus priuilegijs gaudeant. ibid.n.13.
Et in quo caſu. ibid.
An, & ex quibus præcipuè conuincatur, hoſpitale non eſſe titulum beneficialem, & laicos non eſſe incapaces illius regiminis, & adminiſtrationis. tom.4.conſ.143. à n.1.
Si non eſt erectum authoritate Epiſcopi, eſt laicale. ibid.n.1.
Quid ſi recipiat legata. ibid.
Neque eſt locus Eccleſiaſticus. ibid.n.2.
Pro titulo beneficij quid requiratur. ibid.n.3.
Quid ſi concurreret vltimus ſtatus collatiuus. ibid. n.4.
Prohibetur eius collatio in titulum. ibid. num.5.
Inſpicienda eius erectio. ibid.num.6.
Præſumptio iuris eſt, quòd ſit laicale. ibid. n.8.
Quid ſi aliqua eius inſtitutio facta ſit cum expreſſione beneficij. ibid. n.9.
Et adeſſet noua prouiſio, obtenta à Cardinali legato. ib.n.10.
Quidue ſi Rector hoſpitalis nullos habeat fructus, neque teneatur ad horas canonicas. ibid.
Rector, ſiue Sacerdos, qui illum regat, & ſatisfaciat oneri Miſſarum à quibus eligendus. ibid.
Controuerſia ſuper hoſpitali laico orta, ad quem Iudicem pertineat. ibid. num.13.
Quid ſi agatur de opere pio, ibid.
Et de redditione rationum, ac viſitatione. ibid.
Quatenus eius bona alienari poſſint abſque ſolemnitatibus. ibid. n.4.
An, & quatenus teneantur adminiſtratores hoſpitalium reddere Epiſcopo rationem adminiſtrationis. tom.4.conſult.204. à n.1. & 7.
Quid ſi prætenderent eſſe exempta. ibid. n.1.
Vel Epiſcopi illa viſitauerint. ibid. num.2.
Quænam exemptio eis ſuffragetur. ibid. n.3.
Quid de priuilegio ſub conditione ſufficientis dotationis. ib.
Quomodo probandum, quòd hoſpitalia ſint de Iurepatronatus Vniuerſitatis, vel aliorum. ibid.à n.3.
Quid ſi adminiſtratores, præter priuilegia, etiam allegent alium titulum. ibid. n.9.
Præſertim immemorabilem. ibid.
Quid de priuilegio, in limine fundationis conceſſo. ib.n.14.
Vt exemptio dicatur conceſſa ex cauſa fundationis, & dotationis, quid fieri debeat. ibid.n.15.
Exemptio in limine reſeruata quid operetur. ibid.
Quid ſi non conſtet, hoſpitale ab alijs dotatum fuiſſe. ibid. n.29. & 30.
Non poteſt ab adminiſtratoribus renunciari priuilegio exemptionis. ibid. n.30.
Hoſpitalia quando teneantur ad taxam Seminarij. tom.1. conſult.294. n.1.
Poſſintque ad id compelli. tom. 1. conſult.295. n.1.

Hoſpitia.

Hoſpitia Regularium an, & quatenus erigi poſſint. tom.1. conſult.179. n.35.
In ipſis an poſſint Regulares habitare. ibid.

Hoſpitatio, ſiue Hoſpitatura.

An Clerici teneantur ad hoſpitationem militum. tom.2. tota conſult.32.
Cur ſit dicta. ibid. num.2.
Quomodo priſcis temporibus aſſignabatur. ibid.
Eſt onus patrimonij. ibid.
Infert imperium. ibid.
Cohæret ſuperioritati. ibid.
Sub quibus verbis Bullæ Cœnæ comprehendatur. ibid. n.4
Eius onus an ſit reale, vel perſonale. ibid.
Quid de domibus Regularium. ibid. num.8.
Et de domibus Monaſteriorum Monialium. ibid.
Quid de bonis Epiſcopi. ibid. n.10.
Quidue de domibus Eccleſiaſticorum, laicis locatis. ibid.
Sed quid ſi Dominus tranſeat per fundum feudalem, Eccleſiaſticis conceſſum. ibid. n.11.
An ab ea ſint exempti Clerici, etiam ſi habitent in communi cum fratribus, Nepotibus, vel parentibus laicis. ibid. n.12.

Humor.

Humoris proportio cum calore an cauſa longæ inediæ. tom. 4. conſult.43. n.132. & ſeqq.

Hypotheca.

An bona, in æſtimo communi deſcripta, quæ tranſeunt ad Eccleſiaſticos, remaneant ſub hypotheca onerum Communitatis. tom. 2. tota conſult.54.
Hypothecæ tranſitoriæ defectus quid operetur. ibid. n.18.
Hypotheca conſtituta per legem ciuilem ſuper bonis laicorum pro tempore futuro, quando extinguatur. ibid.
Quando non præiudicet. ibid.
Quid ſi ipſi bonorum Domini ea ſubmiſerint eiuſmodi hypothecæ. ibid. à n.20.
Hypothecæ conditionalis in hac materia virtus. ibid.n.26.

Ratio diſcriminis inter caſum hypothecæ legalis, inductæ ſuper bonis Subditorum per Principem, & hypothecæ conuentionalis rei ſuæ impoſitæ per Dominum. ibid. n.27.
Quatenus hypotheca pro oneribus imponendis ſit deducibilis in eſſe, antequam reipſa imponatur. ibid. n.28. & ſeq.
Quæ hypotheca competat aduerſus tutorem. ibid. n.29.

I

Ieiunium.

Ieiunium, etiam extra quadrageſimam obſeruandum. tom. 1. conſult.25. n.2.
Tenemur in illo abſtinere ab ouis, & lacticinijs. ibid.
Quo iure. ibid. & n.3.
Recentiorum opinio diluitur. ibid.
An illud frangant odores, ac ſuffitus. tom.1. conſult.155. per totam.
Quid in eo prohibeatur. ibid. n.5.
Naturali quid opponatur. ibid. n.8.
Poteſt transferri iure communi indictum ab Epiſcopo, vel à S.Rituum Congregatione ab vno die in alium. tom.3. conſult.14. per totam.
Quæ cauſa requiratur ad illud transferendum. ibid.n.2.
Declarationes ad id S.Congregationis. ibid.
Ieiunium plurium dierum, menſium, annorum an miraculo adſcribendum. tom.4. conſult.43. à n.1.
Exempla diu ieiunantium cum abſtinentia ab omni cibo, ac potu. ibid. n.1. & ſeqq.
Ieiunij virtus, ac decus. ibid.n.72.
Vltra ſeptimum, vel vndecimum diem protrahi nequit. ibid. n.81.
Longum vel miraculo, vel dæmonis fraude, vel humano mendacio conſtat. ibid.n.146.
Exempla ieiunantium fraude dæmoniaca, & humana. ibid.
An, & quatenus Epiſcopus poſſit totam Communitatem à carnium abſtinentia ſoluere in quadrageſimali ieiunio. tom.4. conſult.221. à n.1.

Ieſuitæ, Ieſuitiſſæ.

Ieſuitæ an, & ex quibus redditibus teneantur ad taxam ſeminariorum. tom. 1. tota conſult.223.
Atque ad decimas. ibid. n.15.21. ac 28.
Eorum priuilegia hac in re. ibid. n.27.
Ieſuitiſſæ damnantur. tom.2. conſult.65. n.1.
Earum cętus diſſoluti. ibid. n.4.
Earum inſtitutum, mores, vita. ibid. n.21.

Ignis, V.Dæmon.

An poſſit reperiri homo, qui ex corporis conſtitutione ab igne non lædatur. tom.4. conſult.110. à n.1.
Vbi aliqua de illuſionibus in externis ſenſibus.
Exempla varia Sanctorum, qui ab igne immunes euaſerunt. ibid. à n.25.
Ignem repellendi viſa natura. ibid.n.2.
Vbi exempla.
Animalia ex igne. ibid.
Exempla admiranda de ijs, qui pertractarunt ignem abſque vlla læſione. ibid.n.3.
De hac re præſtigiæ Turcicæ. ibid.
An animalia viuere poſſint in igne. ibid. n.2. & 4.
Quid de Salamandra. ibid. n.6.
Cur appellata lepotinon. ibid.
Cur aliqua ligna non ardeant. ibid.
Circulatorum de hoc arcana. ibid.n.6.
In id ars dæmoniaca. ibid. n.7. ac ſeqq.

Ignorantia.

Ignorantia pœna iuris municipalis quomodo excuſet. tom. 1. conſult. 16.n.4.
Etiam ab excommunicatione. ibid.
Quid de ignorantia probabili. ibid.
Ignorantia inuincibilis facti, vel iuris excuſat à cenſura. ibid. n.5. & conſult.95. n.20.
Ignorantia contra præſumptionem iuris, & de iure an admittatur. tom.1. conſult.55. n.6.
Eius inuerisſimilitudo. ibid.
In dubio, quando allegatio ignorantiæ non admittitur, præſumitur iniuſta, niſi probetur iuſta. ibid.n.7.
Tollit conſenſum. tom.1. conſult.86. n.23.
Ignorantia edicti an excuſet à pœnis comminatis. tom.1. conſult.95. n.25.
Ignorantia quatenus excuſet à cenſuris. ibid. n.23. ac 24.
Eius probatio improbatur. tom.1. conſult.146. n.56.
Ignorantia decreti Pontificij quando non admittatur. ibid. n.57.
Eius excuſatio quomodo diluatur in materia immunitatis eccleſiaſticæ. tom.1, conſult.172. n.2.
In quibus facilè non admittatur. ibid.
Ignorantia geſtorum in cauſa, ex quibus coniecturis oſtendatur. tom.4. conſult.68. n.14.
Quando excuſet. ibid. n.15.
Quænam excuſet à pœna excommunicationis. tom.4. conſult.112. n.5.

Illæſio, V.Puer.

Illatio.

Illatio non fit à diuerſis. tom.1. conſult.90. n.12. & conſult. 139.n.3.

Illegitimi, V.Legitimatus.

Quomodo inhabiles ad dignitates eccleſiaſticas. tom.1. conſult.21. à n.1. ſignatè. n.8.9.13. ac ſeqq.
Hac de re Conſtitutiones Pontificiæ diſcutiuntur. ibid. n.15.
An, & quatenus natalibus reſtituti ad dignitates regulares aſſumi poſſint. ibid. per totam.
Cur ſint infames. tom.1. conſult.54.n.22.
Omnibuſque bonis, ac dignitatibus indigni. ibid.
Priuentur hæreditate paterna, & legitima. ibid.
Alimentis indigni reputentur. ibid.
Cur ab ordinibus arceantur. ibid.n.60.
Eorum illegitimitas quomodo probetur. tom.1. conſult.89. n.16.
An poſſint excludi à Religione per conſtitutiones regulares. ibid. à n.3. & 16.
Eorum profeſſio in Religione an valida. ibid.
Quomodo irritetur. tom.1. conſult.146. n.20. & ſeq.
An obtinere poſſint beneficia in Eccleſia, in qua eorum patres illa obtinuerant. tom.1. conſult.299. n.1.

Illiterati.

An, & quatenus ad ordines poſſint promoueri. tom. 1. conſult.133. n.15. & ſeq.

Imaginatio.

Imaginationis vis in morbis. tom.4. conſult.56. n.5. & 27.
Quid ea ſit. ibid. & ſeqq.
Per accidens eſt cauſa mirabilium effectuum. ibid.
Quomodo alteretur. ibid. n.27.
Eius habitus. ibid.
An poſſit idem in omnibus, vel in multis operari. ibid.n.27.

Imago.

Quænam imagines pro canonizatione amouendæ. tom. 1. conſult.208. à n.1.
Earum virtus. ibid.

Quid de illis, ad quarum pedes eſt aliquis genuflexus, ibid, n.2.
Quæ ſint prohibitæ. ibid, n.3. ac ſeqq.
Earum affixio cur inſtituta. ibid. n.4.
An liceat eas pingere cum reuelationibus, tom. 1, conſult. 236.0.1. & ſeqq.
Quatenus publicum cultum præſeferant, tom.1, conſult, 244. n.11. fol.291.
Earum antiquitas quomodo probetur, ibid,
Imago ſiue phantaſia quid. tom.1. conſult.246. n.7.
Si in aliqua Eccleſia reperiatur altare cum imagine deuota, non poteſt aliud altare cum eadem imagine, vel inuocatione in ea erigi, tom.4. conſult.18,0,3,
An liceat pingere imaginem non canonizati cum reuelationibus, ſiue cum claritate, vel lumine deſuper veniente. tom.4. conſult.47.à n.1.
Quæ in imaginibus, ac circa illas pingi ſolent, duplicis ſunt conſiderationis. ibid, n.2.
Ex imagine non approbatur reuelatio, ibid, n.4. ac ſeq.

Immemorabilis, V. *Conſuetudo*,

Quomodo probanda. tom. 1. conſult.243. à n.4. fol, 294.
An maior centenaria. ibid. 0.9. & 14. ac ſeqq.
Ex quibus probetur. ibid. n.12.
De ipſa opiniones variæ, ibid.
Quando cenſeatur ſublata. ibid, n.15,
Quando legitimè probanda. tom. 2. conſult.26. 0,21,
Eius præcipua requiſita. ibid.
An ex ea ius aliquod acquiri poſſit laicis contra Eccleſiaſticos. tom.2. conſult.34. n.53.
An præſumatur ex ea conſenſus Eccleſiaſticorum, ac ſedis Apoſtolicæ in ijs, quæ ſunt contra Eccleſiaſticam libertatem. ibid. n.54.
Damnata in libertatem Eccleſiaſticam. ibid. n. 55. & ſeq.

Immiſſio,

Quatenus alteri danda. tom.1, conſult.1. n.17.

Immunitas. Eccleſia, Extractio, Reus, Homicidium, fur, cadauer, Eccleſiaſtici, Clerici, Epiſcopus, Cardinales.

Immunitas Eccleſiaſtica quo pacto excludatur ab homicida proditorio. tom.1. conſult.48. à n.1.
In dubio quomodo ei fauendum, ibid. n.3. ac 6,
Eius finis. ibid.
Qui illa gaudeant. ibid, n.5.
Quid agendum, quando dubitatur, an reus gaudeat. ibid. n.7.
Eſt iuris naturalis. tom.1. conſult.49.n.2:
An ei poſſit per immemorabilem derogari. ibid. n.17.
Contra eam nequit induci conſuetudo. ibid.
Etiam immemorabilis. ibid.
Non poteſt ipſi præiudicari ratione damni, ſiue fraudum, ab Eccleſiaſticis commiſſarum. ibid. n.18.
Eius præiudicia. ibid. n.19.
Ac fauor, pro quo ſemper in dubio capienda eſt interpretatio. tom.1. conſult.50. n.3. & conſult.98. n.11. & conſult, 169. n.10.& conſult.171. n.7.
Cuius ſit iuris. tom.1. conſult. 82. n.15. & conſult.98. n.23.
Neque directè, neque indirectè lædi poteſt. tom.1.conſult, 84.n.7.
Immunitas Eccleſiæ an ſit conceſſa perſonæ, an verò Eccleſiæ. tom.1. conſult.93.n.1.
Cur inducta. ibid. n.3.& 21.
Omnes de ea quæſtiones Eccleſiaſtico iudicio definiendæ, tom.1.conſult.96.n.1.
Contra immunitatem reprobatur quæcunque conſuetudo, ſiue generalis, ſiue ſpecialis, etiam immemorabilis. tom. 1. conſult. 99. n. 22. ac ſeqq. & conſult, 170. n.17,
An, & quatenus amittatur per exeuntem ab Eccleſia blandis, ſubdoliſque vel bis ſuaſum, tom.1, conſult.190. per totam.
Gregorij XIV. Conſtitutio hac de re an ſit odioſa, tom.1. conſult. 102.n.11.
Læditur etiam ligando in Eccleſia confugientem ad ipſam. tom.1. conſult.127.n.1,& ſeqq.
Et occidendo confugientem ad Eccleſiam, etiamſi non extrahatur. ibid, n.3.
Quid in dubio, an reus gaudere debeat. ibid.
Item læditur perquirendo confugientem, ibid. n.4.
Ponendo ei cuſtodiam, ibid,
Idque etiam in dubio, an gaudeat, ibid.
Ad illam excludendam non ſufficiunt indicia ad torturam, tom.1. conſult.128.n.16.& 169.n.2.
Aduerſus eos, qui illam violant an inferior Epiſcopo habens iuriſdictionem ordinariam procedere poſſit. tom.1. tota conſult.144.
An cognitio puniendi eius violatores poſſit ſeparari à cognitione confugientis. ibid, n.4.
Violatur expoliando armis confugientem. tom.1. tota conſult.167.
Vt excludatur, quæ probatio requiratur, tom. 1. conſult. 169 0.2,
Læditur per quamcunque nocibilitatem, reo confugienti illatam. ibid,n.7.
De cenſurarum declaratoria in eius materia, tom.1. conſult. 170.per totam,
Qua ratione conueniat locis Sacris, & immunibus, tom. 1. conſult.171.n.3.
Conſtitutio Gregoriana de hac re, eiuſque vigor. ibid. n.8, & 12.
Læditur maximè per extractionem confugientis, vbi plura de reſtitutione extracti. tom.1. tota conſult.172.
Eius cognitio, ac declaratio pertinet priuatiuè ad Eccleſiaſticum, ibid.n,6,
Cuius fauore ſit inducta. ibid, n.8. & conſult.178. n.1. & ſeqq. & conſult.484.n.1,
Vt plenè redintegretur quid requiratur. tom.1, conſult.172. per totam, ac præſertim à n.14.
Violatur per Dominos temporales, qui ſuis ſubditis præcipiunt, ne artium, quas profitentur, obſequia præſtent Eccleſiaſticis. tom.1. conſult.174.n.7.
An illa gaudeant domus Eccleſiæ, ipſi adhærentes. tom.1. conſult.178. n.1.& ſeqq.
An deroget poteſtati Eccleſiaſticæ, ſicut, & laicali. ibid. n.5.
Abuſus laicales in ipſam exploduntur, tom.1. conſult.441. 442.& 444. paſſim.
Eam violans an poſſit abſolui virtute Iubilæi. tom.1.conſult. 189.n.1,
Eius violatoribus an, & quando abſolutio in vtroque foro concedenda. tom.1. conſult.492. n.1,
Eius excommunicatio eſt reſeruata Pontifici ſummo. ibid.
In eius violationis cauſis an poſſint Archiepiſcopi procedere in gradu appellationis à ſententijs ſuffraganeorum. tom.1, conſult.494.n.1.
Immunitas realis quo iure Clericis debeatur. tom.1.conſult. 50.n.1.& 2.
Eſt diuerſa ab immunitate, quam habet Epiſcopus pro ſuis familiaribus. ibid,
Non eſt reſtricta ad proprias perſonas. ibid.n.3.
Comprehendit conſanguineos Clericorum, & alios ipſis inſeruientes. ibid,
Ad quem vſum concedatur, ibid.n.4.
Poteſt titulo venditionis, vel quoquo alio transferri. ibid.
Debetur Clerico abſenti. ibid.
Poteſt conuerti in quemlibet vſum. ibid.n.6.
Immunitas eccleſiaſtica quando ad alterum extendatur. tom.2.conſult.34. 0.37.& 39.
Quando, & perſonalis. ibid,
Eius priuilegium à vectigalibus an ſit reale, ibid. n. 41.
A collectis an debeatur. ibid,
Quando emens ab Eccleſiaſticis ea non gaudeat, ibid.
In eam lædentes quomodo ſit formandus proceſſus. ibid. n. 83.& ſeqq.
Vt quis priuetur immunitate Eccleſiæ, quæ probationes requi-

Digitized by Google

requirantur. tom.2. tota conſult.37. præcipuè n.14.
An ea gaudeat, qui occidit in Eccleſia, vel cæmeterio ex ira, caſu &c. amens, puer, inuitus, &c. tom. 2. tota conſult.38.
Eius priuatio ex homicidio, vel mutilatione in eccleſia, cur inducta. ibid. n.6.
Ebrius, & qui mutilat, vel occidit in Eccleſia in ludo, aut ioco, quando illius immunitate priuetur. ibid. n.19. & 20.
An qui occidit in Eccleſia Caium, putans eſſe Titium, gaudeat immunitate. ibid. n.21.
Quid de volente occidere in Eccleſia Franciſcum, occidit Antonium, eo quòd ictus aberret. ibid. n.22.
Quid de occidente in Eccleſia inuitè, aut ignoranter. ibid. n.23.
Quid quoque de occidente coactè. ibid. n.24.
Quidue de inſtigante canem, aut aliud brutum ad aliquem occidendum in Eccleſia, & ſequatur occiſio. ibid. n.25.
Quando cauſa eſt per accidens, quamuis ſit directè volita, homicidium ex ipſa in Eccleſia ſecutum non priuat immunitate. ibid. n.26.
Quid de homicidio volito in cauſa remota. ibid. n.27.
Quid etiam de homicidio, vel mutilatione volita in cauſa dubia, quæ ſit merè dubia. ibid. n.28.
Quid ſi cauſa ſi probabilis ex vtraque parte. ibid.
Quid ſi cauſa, in qua eſt volitum homicidium, ſit tantùm partialis, ſecuto in eccleſia homicidio ex alia cauſa. ibid. n.29.
Si vnus ſanæ mentis, & alter impos percutiant aliquem in Eccleſia, qui poſtea in ea moriatur, & vterque percutiat letaliter, an homicidium priuet immunitate. ibid. n.30.
Si amens percutiat letaliter in Eccleſia, & alter ſanæ mentis percutiat non letaliter, aut cum dubio, an percuſſio ſit letalis, & ſequatur mors in Eccleſia, homicidium non priuat immunitate. ibid. n.31.
Quid in caſu, quo quis ſanæ mentis aliquem percutiat in Eccleſia letaliter, & poſt aliquod interuallum temporis mentis impos eumdem percutiat, qui ſtatim in Eccleſia moriatur. ibid. n.32.
Quid de occidente in Eccleſia pro defenſione propriorum bonorum externorum. ibid. n.40.
Quid ſi quis occidat in Eccleſia pro defenſione ſolius honoris. ibid. n.41.
Quid de inuaſo, occidente inuaſorem in Eccleſia, vel parantem inuadere. ibid. n.42. & 43.
Occidens à porta Eccleſiæ exiſtentem in ſcala ante ipſam, an gaudeat immunitate. ibid. n.44.
In dubijs pronunciandum pro immunitate. tom.2. conſult. 42. n.3. & 4.
Quomodo id intelligatur. ibid. n.8.
In materia immunitatis eſt procedendum cum cenſuris. tom. 2. conſult.48. n.7.
Immunitas competens bonis eccleſiaſticis eſt realis. tom.2. conſult.50. n.2.
An debeatur ruſtico, colono, conductori, aut emphyteutæ bonorum eccleſiaſticorum. ibid. per totam.
Occidens ſub fide data de non offendendo, an excludatur ab immunitate. tom.2. conſult.53. n.2. & 16. cum ſeqq.
An propter incertitudinem letalium vulnerum, à pluribus inflictorum, locus ſit immunitati. ibid. n.6. & 23. ac ſeqq.
Non excluditur immunitas ex his, vel ſimilibus verbis, *Volo tibi eſſe ſeruus, & amicus*. ibid. n.17.
Occidens cum cautione de non offendendo priuatur immunitate. ibid. n.20.
Qui teſtes requirantur ad priuandum reum immunitate Eccleſiæ. ibid. n.21.
Quæue probatio. ibid.
Vulnerans in Eccleſia, vel Cæmeterio non priuatur immunitate. ibid. n.23.
In dubio reſoluendum pro immunitate loci, & cum Sanctiſſimo pro pœna extraordinaria. ibid. n.27.
Quo pacto debeatur immunitas bonorum, in æſtimo communi deſcriptorum, quæ peruenerint ad Eccleſiaſticos. tom.2. tota conſult.54.
Immunitas cenſetur in dubio conceſſa, etiam quoad bona poſtea quæſita. ibid. n.14.
Priuilegium immunitatis extenditur ad nouam oneris impoſitionem. ibid.
Extenditur ad bona allibrata. ibid. n.15.
Immunitatis eccleſiaſticorum antiquitas. ibid.
An qui vult tantùm res ſuas peruenire ad Eccleſiaſticos cum aliquo onere, committat in immunitatem. ibid. n.25.
Eius priuilegium eſt generale. ibid. n.37.
An integrum. ibid. n.38. & ſeqq.
Eius limitatio, atque exceptio a quibus probanda. ibid. n. 44.
Eius priuilegium, conceſſum ordini Clericali, eſt etiam de iure diuino. ibid. n.46.
Non poteſt ipſi præiudicium inferri. ibid. n.46. cum binis ſeqq.
Procedit tam in acquiſitis, quàm in acquirendis. ibid. n. 47.
Litteræ S. Congregationis ſuper immunitate Eccleſiaſticis debita pro bonis acquiſitis. ibid. n.48.
Immunitas poteſt acquiri priuilegio, vel præſcriptione. tom. 2. conſult.64. n.24.
An gaudeat immunitate Eccleſiæ vulnerans letaliter in ea, vel in cæmeterio. tom.2. tota conſult.67.
Quale homicidium in Eccleſia, vel cæmeterio commiſſum priuet immunitate. ibid. n.4.
Eam non excludunt, niſi delicta excepta in conſtitutione Gregoriana. ibid. n.6.
Gaudet eccleſiæ immunitate, qui in ea ferro faciem alicui deformet. ibid.
Et qui in Eccleſia furatur. Ibid.
Eius priuatio in delinquentibus an ſit capax extenſionis. ibid. à n.6. & ſeqq.
Caſus in quibus debetur Eccleſiaſticis immunitas. tom.3. conſult.2. à n.36.
An lædatur, quando onus, ſiue vectigal imponatur ſecularibus, & ex illis eueniat, præter intentionem Principis, aliqua læſio Eccleſiaſticis, tom.3. conſult.15. n.10. Vbi exemplum.
Generalis conceſſio immunitatis ab oneribus non extenditur ad caſum ſuperuenientis neceſſitatis. ibid. n.22.
Quæ forma obſeruanda eſt, vt ipſi derogetur. ibid. à n.23. cum pluribus ſeqq.
Semper eſſe debet illæſa. ibid. n.38.
Confugiens ad Eccleſiam, ac inde extractus an, & quatenus poſſit renunciare immunitati. tom.3. conſult.28. n.1. & ſeqq.
Priuilegium immunitatis cui principaliter, ac directò conceſſum. ibid. n.2.
Res iudicata in hac materia. ibid.
Captus in loco immuni debet omnino reſtitui. ibid. n.3.
Quamuis renunciauerit immunitati. ibid.
An immunitas Eccleſiæ ſit potius odioſa, quàm fauorabilis. tom.2. conſult.67. n.14.
Immunitatis Eccleſiæ finis. ibid.
Immunitas quid propriè importet. tom.4. conſult.2. n.14.
Cur Clericis, ac Monachis conceſſa. tom.4. conſult.17. n.22.
An, qui furatur in Eccleſia, gaudeat immunitate, etiam quoad Iudicem Eccleſiaſticum. tom. 4. conſult. 111. ferè per totam.
Immunitas Eccleſiarum an inducta reſpectu Iudicis laici tantùm. ibid. n.8.
Quinam ea gaudere non debeant. ibid. n.9.
Quid in delictis in Eccleſia commiſſis. ibid.
Quibus conceſſa, & in quibus delictis. ibid. n.10.
Cauſa finalis concedendi Eccleſiæ immunitatem. ibid. n. 11.
Conſtitutio Gregoriana ſuper immunitate de quibus Iudicibus loquatur. ibid. n.13.
Qui delinquentes ea non gaudeant. ibid. n.14.
In ea non admittitur extenſio de caſu ad caſum. ibid.
An per retentionem animalium Clericorum, quæ damnum dederunt, eorumque relaxationem illicò factam à Curia ſæculari cum fideiuſſione per laicum præſtita de illis conducendis ſub expreſſa conditione, quatenus

illa non pertinerent ad Clericum, ſed ad laicum, lædatur immunitas Eccleſiaſtica. tom. 4. conſult. 112. n. 1.
Immunitas perſonalis an admittat realem. tom. 4. conſult. 120. n. 4.
Qui ea gaudeant. ibid.
Et de quibus oneribus intelligatur. ibid.
Quando in ea ſtricta fieri debeat interpretatio. ibid.
Priuilegium immunitatis conceditur etiam ædificijs adhærentibus, tom. 4. conſult. 122. n. 10.
An, & quatenus Palatia Cardinalium, & Epiſcoporum, eorumque domus gaudeant immunitate. ibid. per totam.
Et quid de recognitione cadaueris in illis, à Curia ſeculari facienda. ibid.
Habitationes etiam pro famulis, & hoſpitibus, animalibus, & huiuſmodi alijs gaudent immunitate, ibid. n. 10.
Quid ſi alijs locentur. ibid.

Impedimentum, V. *Honeſtas, Matrimonium, Pontifex.*

Quæ impedimenta excuſent excommunicatum, nè Romam accedat ad petendum abſolutionem Summo Pontifici reſeruatam. tom. 1 conſult. 98. n. 2.
Ceſſant per procuratorem. ibid. n. 3.
Impedimentum Criminis, vt inducatur, quid ſit neceſſe. tom. 3. conſult. 33. n. 1.
Habet rationem pœnæ. ibid.
Non inducitur, niſi ex vtriuſque contrahentis adulterio formali. ibid. n. 2.
An inter impedimentum affinitatis in tertio, vel quarto gradu ex ſola figura matrimonij, quamuis inualidi. tom. 4. conſult. 15. à n. 1.
Et quid de impedimento publicæ honeſtatis, à matrimonio ſolemnizato in facie Eccleſiæ, licèt irrito. ibid. & n. 2.
Legitimum impedimentum multa præſtant. tom. 4. conſult. 202. n. 1.

Imperator Imperium, V. *Iudæi.*

Imperator concedit facultatem doctorandi. tom. 1. conſult. 224. n. 2.
De eius poteſtate diſputare ſacrilegium eſt. ibid.
Imperium quo pacto differat à Sacerdotio. tom. 1. conſult. 7. n. 6.
Priuilegium, ab Imperatore conceſſum Eccleſiæ, non poteſt reuocari. tom. 2. conſult. 46. n. 3.
Nullam ob delictum in perſonas Eccleſiaſticas Imperator habet iuriſdictionem. tom. 3. conſult. 6. n. 1.
Quo pacto ſit omnium Dominus. ibid. n. 6. & 7.
Eius dominium quomodo penſitandum. ibid.
Pontificatus Maximus Imperio olim adiectus. ibid. n. 16.
Romanus olim etiam Pontifex dictus. ibid. & ſeqq.
In ſua inauguratione accipitur in album Canonicorum Sancti Petri. ibid. n. 17.
Et quare. ibid.
Tradiderunt Imperatores Romano Pontifici temporalem iuriſdictionem. ibid. n. 18.
Eorum decreta aduerſus ordinem Sacrum. ibid.
Reuocata. ibid. n. 13.
Eorum in Eccleſiam munificentia. ibid. n. 21.
Eorum iura quomodo diſtincta à iuribus Pontificis. ibid. n. 27.
Cur in Imperatoris electione Eccleſiaſtici ſecularibus addantur. ibid. n. 56.
Meri Imperij dignitas. tom. 2. conſult. 31. n. 1.
Præeminentia, & officium. ibid. & n. 11.
Quomodo videatur conceſſum. ibid. n. 4.
Cui adhæreat. ibid.
Quare dicatur merum. ibid. n. 6.
Cui competat. ibid. n. 7.
Quem actum concernat. ibid.
Quam in ſe contineat ſubiectionem. ibid. n. 12.
Imperium Romanum cur dictum Sacroſanctum. tom. 3. conſult. 56. n. 56.
Eius Electores quando inſtituti. ibid.
Non poteſt ferre leges pro Regnis, ſibi non ſubiectis. tom. 4. conſult. 2. n. 9.
An, & quatenus Imperatori concedendum ſit, vt poſſit accipere tertiam, vel aliam partem bonorum Eccleſiarum in ſubſidium Belli ſacri contra Turcas, alioſue infideles, vel hæreticos. tom. 4. conſult. 13. à n. 1.
Cum ſimul erant duo, vel plures Imperatores, quo pacto modò vnum primùm, modò alium, ſe in ſuis Sanctionibus nominabant. tom. 4. conſult. 36. n. 21.
In quo loco triumphi Imperator incedebat. ibid. n. 25.

Impoſitiones, V. *Taxatio.*

Impoſitiones Camerales, Religionibus impoſitæ, quomodo ſoluendæ à monaſterijs. tom. 1. tota conſult. 142.
Modernæ quæ dicantur. ibid. n. 8.

Impoſſibile.

Impoſſibile moraliter quid ſit. tom. 1. conſult. 87. n. 1.
Cùm duorum tantùm ſit poteſtas, ſi illorum alterum eſt impoſſibile, manifeſta ſequitur neceſſitas alterum amplectendi. ibid. n. 9.
Quo pacto excludatur. tom. 1. conſult. 202. n. 2.
Impoſſibili poſito in eſſe, nullum ſequitur contingens. tom. 4. conſult. 43. n. 57.
Negatiua potentiæ, & reductio ad impoſſibile, eſt impoſſibile directè. ibid.
Poſito poſſibili in eſſe, nullum ſequitur impoſſibile. ibid.
Ea, quæ fieri non ſolent, reputantur impoſſibilia. tom. 4. conſult. 64. n. 1.

Impubes, V. *Teſtis.*

Impubes, in Religione Hieroſolymitana receptus, an, & quatenus gaudeat priuilegio fori. tom. 2. tota conſult. 46.
Eius obligatio quando reſoluatur. ibid.

Impunitas.

Impunitas peccandi illecebra. tom. 1. conſult. 101. n. 70.

Incendium.

Quibus modis incendia contingere ſoleant, vbi plura et vtroque iure. conſult. 67. à n. 1.

Inconueniens.

Enitandum in iure. tom. 2. conſult. 31. n. 8. & tom. 4. conſult. 2. n. 10.
Ab omni diſpoſitione remouendum. ibid.

Incorruptio, V. *Serui Dei*, *Cadauer.*

Incorruptio Cadauerum ex quibus cauſis prouenire poſſit. tom. 4. conſult. 95. n. 13.

Incubus, V. *Dæmon.*

Inculcatio.

Inculcatio terminorum in cauſa canonizationis Sanctorum an admittenda. tom. 1. conſult. 230. n. 1.

Indicium.

Quando ex indicio detur arbitrium Iudici reum torquendi. tom. 2. conſult. 37. n. 6.

Indifferentia.

Indifferentia rerum an detur. tom. 4. conſult. 61. n. 1. & ſeqq.

Index Rerum.

Indolentia.

In quo conſtituta. tom 2. conſult.7. n.12.
Qui eam inuexeruot. ibid.
Exploſa ab Eccleſia. ibid.
Quomodo differat à notione virtutis heroicæ. ibid.

Indulgentia.

Parochialibus Eccleſijs concedendæ. tom.1. conſult.52.n.23.
Huius rei rationes præcipuæ. ibid. n.24.& ſeqq.
Quare concedantur. tom.1.conſult.252.n.1.
Ao ſint argumentum cultus publici. ibid.

Indultum, V. *Diſpenſatus.*

Indultum conceſſum ratione ſtudij, vt quis poſſit percipere diſtributiones, eſt odioſum, atque adeo ſtrictè interpretandum. tom.1.conſult.134 n.4.
Pecoliare ooo extenditur. tom.1.conſult.138. n.10.
Idque etiam ex identitate ratioois. ibid. & ſeq.
Quomodo operetur perfectionem. tom.3.conſult. 19. n.35.
Indultum de recitatione officij, ac Miſſæ de Sanctis non Canonizatis, quid operetur. tom.4. conſult.63.n.2.& 17.
Differentia inter indulta ſimpliciter Beatorum, & indulta Sanctorum non ſolemniter canonizatorum. ibid. & ſeq.
Indultum non reddit illud habentem deterioris conditionis. tom.4.conſult.220.n.9.

Induſtria.

Induſtria perſonæ quando cenſeatur electa. tom.4. conſult. 70.n.3.& 5.

Inedia, V. *Abſtinentia, Ieiunium.*

Inedia, quæ ſeptimum diem excedit, letalis. tom.4. conſult. 43.n.62.
Extenſa ad diem vndecimum. ibid.

Infamia, V. *Iniuria.*

Infamiæ pœna quando obliget in conſcientia.tom.2.conſult. 62.n.4.
Infamia facti, vel iuris quatenus inducat irregularitatem. tom.4. conſult.1. o.7.& 8.
An poſſit in illa Epiſcopus diſpenſare. ibid. n.8.
Infamia ex remotione ab ordine, ſiue ab officio. tom.4. conſult. 118.n.5.
Ex inſcriptione more inſueto. ibid. n.6.
Ex tabella votiua appoſa in Eccleſia. ibid.

Inferior.

Inferior nequit ſuperiorem ſoluere, vel ligare.tom.1.conſult. 33.n.1.
Quid facere debeat, vt leges ſuperioris populis innoteſcant. tom.1.conſult.151.n.6.
An habeat poteſtatem condendi leges circa Maiores, & grauiores cauſas. ibid.n. 19.
Non poteſt ſe ingerere in ijs, quæ ſunt ſuperioris.tom.4. conſult.30.n.17.& conſult.68. n.2.& 4.

Inhibitiones.

An & quatenus concedi poſſint ab Epiſcopo Clericis coniugatis.tom.4.conſult.6.n.1.
Quatenus Tertiarijs. ibid.n.2.& 3.
Quatenus coloois partiarijs clericorum. tom.4. conſult.7. n.1.
Et quatenus mulieribus nuptis. ibid.n.2.
Quid de inhibitione ratione cooſortij. tom.4. conſult. 10. n. 1.& 2.
Quidue de inhibitione cum Clauſula *aſſiſtendo iudicio*. ibid. n.1.

Inimicitia, Inimicus.

Quomodo probetur. tom. 1. conſult.48.n.5.
Inimicus inimicum occidens qoo pacto committat proditorium, priueturque immunitate Eccleſiæ. tom. 1. conſult. 48.à n.1.
Inimicitia ex quibus præſumatur ceſſare. tom. 2. conſult. 53. o.3.& ſeqq.
Inimicus, interficiens inimicum reconciliatum, an gaudeat immunitate. ibid, n. 12.

Iniuria.

Iniuriæ atroces quænam cenſeantur. tom.1. conſult.54. n. 43.
Erga Iudices, & Magiſtratus. ibid.
Illatæ Cooſuli, toti Senatui illatæ videntur. ibid.n.44.
Quomodo iniuria ſit propulſanda. tom.2. conſult.38.n.10.
Et a quibus. ibid. & o.14.
Quotuplex. ibid. n.12.
Ex quibus proueniat. tom.4. conſult.118.n.7. & ſeqq.
Animus iniuriandi ex quibus detegatur. ibid. o.7.
Eius atrocitas ex quibus grauetur. ibid. n.8. & 11.
Qui teneantur actione iniuriarom. ibid.
Quid de Magiſtratu, & Iudice. ibid. & ſeqq.
Pœnæ in inferentes iniuriam. ibid. n. 10. & ſeqq.

Innocens, V. *Filius.*

An vnquam liceat occidere innocentem. tom.2.conſult.38. n.38.

Inquiſitio, V. *Canonizatio.*

Inquiſitio generalis in materia Canonizationis Sanctorum an aliquo in caſu omitti poſſit. tom.1. conſult.202. à n.1.
Eius requiſita. ibid. n.5.
Quomodo deueniri poterit ad inquiſitionem ſpecialem, non præmiſſa generali. ibid. n.6.
Inquiſitio an ſit remedium ordinarium de iure. tom.2. conſult.41. n.7.
Hodie formari poteſt in quolibet delicto. ibid.
Inquiſitio generalis, & particularis pro canonizatione Sanctorum tom.4.conſult.71.n.1.
Earum requiſita. ibid. n.2.& ſeqq.

Inquiſitores.

Ad tribuendum Inquiſitoribus fidei iuriſdictionem, non attenditur inteotio, ſed factum. tom. 1.conſult.115.o.11.
Inquiſitores fidei nequeunt confeſſiones Sacramentales audire. tom.1. conſult.291. n.3.
An Inquiſitiones hæreticæ prauitatis habere poſſint familiam armatam. tom.4.conſult.179. à n.1.
Quæ arma eorum familia deferre poſſit. ibid.
Eorum iuriſdictio an ſit delegata. ibid.n.1.9. & 10.
Quibus licentiam deferendi arma poſſint concedere. ibid. n.3.
Prohibetur ipſis illorum abuſus. ibid.
Quando Inquiſitores dicantur abuti vſo armorum. ibid. n.4.
Non incurrunt irregularitatem ex homicidio ſecuto. ibid.
Neqoe propter armorum abuſum amittunt priuilegium. ibid.
Non tenentur notum facere Principibus, aut Magiſtratibus laicis nomen, & cauſam reorum. ibid. n.6.
Poſſunt ſioe diœceſano capere, ſiſtere, tutæ cuſtodiæ tradere, &c. hæreticos, ac de hæreſi ſuſpectos. ibid. n.7.
An habeant territorium. ibid. n.8.
Et an ſint Iodices ordinarij. ibid.n.9. ac ſeq.
Eorum iuriſdictio eſt maior ordinaria. ibid. n.10.
In cauſis fidei habent eamdem iuriſdictionem, quam habet Pontifex. ibid.
Quando vti poſſint brachio ſæculari. ibid.n.11.
Quas pœnas incurraot eis non præſtantes brachium ſæculare. ibid.

Digitized by Google

In criminibus miſti fori habent præuentionem, ibid. n. 12.
Impedientes, ne habeant familiam armatam, quomodo poſſint ab Inquiſitoribus puniri. ibid. n. 13.
An, & quatenus cum Inquiſitoribus poſſint Principes, ac Magiſtratus ſeculares aſſiſtere in cauſa hæreſis, vel quouis modo ad ſanctum officium pertinente. tom. 4. conſult. 180. n. 1.
Ad quarum perſonarum excluſionem inducere poſſint ſecretum, ibid. n. 3.
Quando poſſint recipere teſtimonium impuberum. tom. 4. conſult. 190. n. 5.

Inſcriptiones.

Quatenus probent. tom. 1. conſult. 93. n. 17.
Etiam iuſpatronatus, tom. 1. conſult. 114. n. 2.
Quatenus ſint ſignum venerationis. tom. 1. conſult. 241. n. 5. fol. 291.

Inſignia.

Quo pacto probent iuſpatronatus. tom. 1. conſult. 114. n. 3. & 4.
In re aliena nemo poteſt ea ponere. ibid.
Illius, cui ciuilis iuriſdictio competit, non cui criminalis, muris, portis &c. Ciuitatis apponenda. tom. 2. conſult. 31. n. 5. & 6.
Aliena aſſumere vetitum. tom. 3. conſult. 68. n. 3.
Ratione inſignium, ſiue armorum poteſt procedi ad pugnam, ibid. n. 7.

Inſpectio.

Inſpectio ocularis ſuperat omnem probationem. tom. 1. conſult. 86. n. 9. & conſult. 190. n. 1.

Inſtantia.

Non priuat Iudicem capientem iuriſdictione ſibi competente. tom. 1. conſult. 45. n. 12.
Ad quid deſeruiat. ibid.
An inducat pendentiam iudicij. tom. 1. conſult. 176. n. 11.
Quando perennetur. tom. 1. conſult. 247. n. 4.

Intellectus.

Intellectus, qui in legibus, & conſtitutionibus repugnantiam inducit, quatenus euitandus. tom. 1. conſult. 179. n. 18.
Quid ſit. tom. 4. conſult. 58. n. 27.
An vnus omnibus. ibid.

Intelligentia.

Intelligentiarum effectus, ac virtus. tom. 1. conſult. 246. n. 1. & ſeqq. ac n. 9.

Interdictum, Interdictus.

Interdictum in Ciuitate, vel diœceſi ob læſionem eccleſiaſticæ immunitatis, quando, ac quomodo apponendum. tom. 2. conſult. 34. n. 89.
Tempore interdicti tradens interdictos Eccleſiaſticæ ſepulturæ, quas pœnas incurrat. tom. 2. conſult. 59. à n. 1.
Tempus interdicti de quo tempore intelligatur. ibid. n. 2.
Interdictum quando locum habeat. ibid. n. 3.
Quando obliget ad euitandum Vniuerſitatem. ibid. n. 5.
Interdicti localis generalis, vel perſonalis generalis moderatio. ibid. n. 6.
Item interdicti nominatim, ſeu ſpecialiter. ibid.
An, & quatenus illud incurrant Regulares. ibid. n. 7.
Eius abſolutio, ſi non eſt reſeruata, dari poteſt ab Epiſcopo. tom. 3. conſult. 8. n. 3.

Intereſſentia.

Quomodo differat à reſidentia. tom. 1. conſult. 86. n. 24. & conſult. 129. n. 18.

Interpretatio, Interpretes.

Interpretatio quænam ſumenda. tom. 1. conſult. 44. n. 13.
Quæ magis attendenda. tom. 1. conſult. 82. n. 18.
Vera. tom. 1. conſult. 109. n. 13. & 25.
Reijcienda. tom. 1. conſult. 134. n. 16.
Minus præiudicialis Eccleſiæ vnitæ. tom. 1. conſult. 136. n. 15.
Interpretes olim habiti in Eccleſia, & quare. tom. 2. conſult. 56. n. vltimo.

Interrogatoria.

Vnius interrogationis omiſſio contra formam remiſſoriæ an inducat nullitatem totius examinis, illique omnem fidem adimat. tom. 1. conſult. 207. n. 1. & conſult. 242. n. 1.

Intimatio.

Intimatio diſdictæ locationis domus, facta iudicialiter clerico coram Iudice laico, an ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam. tom. 1. conſult. 150. per totam.
Quando dicatur facta iudicialiter. ibid. n. 1.
Quid de diſdicta cenſus, ac depoſiti. ibid. n. 2.
An reſpiciat aliquem actum iudicialem. ibid. n. 3. & 4.
Importetque partem Iudicij. ibid. n. 1.
Quid de diſdicta ſocietatis officij. ibid. & n. 23.
An dici poſſit ſimplex declaratoria voluntatis, vel incitatoria, arctans ad comparandum. ibid. n. 12.
Quando dicatur declaratoria. ibid. n. 13.
Iudicialis quæ dicatur, ibid. n. 14. & 25. ac ſeqq.
Cenſus coram quo Iudice facienda. ibid. n. 28.

Inuaſus, V. *Aggreſſor*.

Inuenire.

Quid ſit. tom. 4. conſult. 71. n. 1.

Inuentarium.

Eſt actus merè extraiudicialis. tom. 1. conſult. 150. n. 30.
Ad illud conficiendum Clericus coram quo Iudice citando. ibid.
Quid ſi ſit conficiendum de rebus Eccleſiæ. ibid. n. 32.

Ira.

Quomodo tollat cognitionem, & rationem voluntatis. tom. 2. conſult. 38. n. 6.
Quo pacto pœnas temperet. ibid. n. 7. & ſeqq. ac præcipuè à n. 9.
Eius fluctus. ibid. n. 7.
Simulacrum. ibid.
Indoles. ibid. n. 10.
Moderata laudatur. ibid. n. 10.
Quæ iræ cauſa excuſet. ibid. n. 11. & ſeqq.
Intra quod tempus dicatur durare. ibid. n. 13.

Irregularitas.

Eius diſpenſatio an poſſit vigore commiſſionis abſenti impertiri. tom. 1. conſult. 20. à n. 3.
Quibus modis. ibid. n. 4.
Pro quo foro. ibid.
Quando, & quam irregularitatem incurrat Clericus proferens ſententiam ſanguinis. tom. 2. conſult. 2. n. 15. & 16.
Super irregularitate ex defectu lenitatis quis poſſit diſpenſare. ibid. n. 17.
Quomodo ex ludo eam Clericus incurrat. tom. 2. conſult. 38.
Quando in ea diſpenſari ſoleat ad cautelam. tom. 2. conſult. 59. n. 50.

Eius

Eius effectus etiam quoad priuilegia Clericalia . tom.3.conſult.20.n.10,
An incurratur à celebrante Miſſam pluries in die . tom. 4. conſult.1. n.7.
Ex infamia facti, vel iuris . ibid,
Non poteſt in ea Epiſcopus diſpenſare . ibid.n 8,
Quatenus ex genere pœnæ incurretur . ibid.

Irritum .

Iuxta modum loquendi canonum quid plerumque dicatur , tom. 1. conſult.182, num.18. & ſeq.

Italia .

Quouſque extendatur . tom.1, conſult,146,num,7,
Comprehendit Inſulas ſibi adiacentes . ibid.

Iubilæum .

Non ſuffragatur excommunicatis in foro fori . tom. 2. conſult.59.n.20.
Non eſt concedenda abſolutio à cenſuris in materia immunitatis vigore Iubilæi . ibid.n.23.

Iudæi , V. *Vſura* , *Turca* .

Iudæi , recèns baptizati, à delictis perpetratis in Iudaiſmo quoad pœnam corporalem an excuſentur . tom.1. conſult.92.n.1.
Poſſunt eis præterita delicta condonari . ibid.
Quid ſi receperint baptiſmum in fraudem . ibid.n.2.
Quid , ceſſante fraude . ibid.
Hac de re praxis . ibid.n.3.
Permittuntur in Ciuitatibus Chriſtianis . tom. 1. conſult. 143. n.14.
Quo pacto cogantur ad ſatisfaciendum Eccleſijs pro domibus, in quibus habitant . tom.1. conſult.179. n. 64.
An , & quo pacto Iudæis à ſummo Pontifice, Imperatore , alijſque Principibus fœnerandi poteſtas ex cauſa Publicè fieri poſſit . tom.4. conſult.75.n.1.& ſeqq.
An Pontifex Iudæis Chriſtianam Religionem ſuſcipientibus poſſit vſuras condonare , ac vniuerſim ſtatuere quòd reſtituant partem tantummodo ex vſuris . ibid. n.87.
Tenentur Chriſti lege . ibid.num.25.& 48.
Quomodo ad nos pertineant . ibid.n.40.
In quibus Eccleſiæ non ſubijciantur . ibid.& n. ſeqq.
In ipſos, & cum ipſis officia Chriſtianorum, & conſuetudo . ibid.n.42.
Sunt inter commiſſas Chriſti ones . ibid. n.43.
Quoties in eos animaduertere Pontifex debeat . ibid. n. 44. & 49.
An nobis , inoffenſa lege diuina , fœnerari poſſint . ibid. n.45.
Quomodo illis conceſſum fuerit à Deo cæteris fœnerari , ibid. n.46. & ſeq.
Quid inſpecta noua Dei lege . ibid.n.45.
Quid intereſt inter Chriſtianos, & Iudæos . ibid.
Eorum Talmud combuſtus, & quare . ibid.n.49.
Cauſæ plures, ſed fallaces, cur fœnus in perſona Iudæorum toleretur . ibid.n.53.& ſeqq.
Odium inter Chriſtianos, & Iudæos . ibid.n.55.
Quo modo eis occaſio fœnerandi tolli poſſit . ibid. n. 56. & conſult.151.n.17.dicti tom.4.
Quas artes exercere poſſint , eodem num.56.
Eorum gloria . ibid. n.57.
Tenentur ad reſtitutionem malè ablatorum . ibid.n.58.
Quo pacto poſſit eis vſura licitè tollerari . ibid.n.70.
Edictum in eorum vſuras . ibid.n.79.
Eorum vſuræ quibus reſtituendæ . ibid.n.87.
Sublatum eis in Vrbe fœnus . tom. 4. conſult.151. num. 17. & ſeqq.
De fingentibus ſe Chriſtianos , & ſumentibus Euchariſtiam . tom.4. conſult.190.n.17.
Suſcipientibus baptiſmum quatenus retentio bonorum permiſſa . ibid. n.18.
De legitima conuerſis ad fidem Chriſtianam debita . ibid. n.19.
De baptiſmo infantium Iudæorum, inſcijs eorum parentibus . ibid.num. 20.
De expenſis victus ſubminiſtrandis filijs Neophytis . ibid num.21.
Quatenus vti poſſint nutricibus Chriſtianis . ibid, n.22.
De educatione eorum filiorum, qui ſunt baptizati in læmodochio . ibid. n.23.
De impunitate, quam per baptiſmum conſequuntur . ibid. n.24.
De baptizatis, & relapſis ad Iudaiſmum . ibid.n.25.
De ſpontanea eorum voluntate ſuſcipiendi baptiſmum. ibid. num. 26,
De baptiſmo filiorum, inſtante Patre , vel Matre , vel excedentium ſeptem annos . ibid,n.27.
De puellis Iudæorum, quæ confugiunt ad Chriſtianos, & aſſerunt, ſe profiteri velle fidem Chriſtianam . ibid.n.28.
Quando liceat Chriſtianis pueros Iudæos baptizare . ibid. num.29.
De infantibus, quibus eorum Patres conſenſum præſtiterant, vt baptizentur, & poſtea pœnitent . ibid.n.30.
Quo iure prohibitum ſit Iudæis conducere vectigalia Principis ſæcularis, illaque per ſeipſos exercere . tom.4.conſult.192. n.1.
Vel etiam conducere bona Principis ſæcularis, vel priuatorum . ibid,n.5.& ſeqq.
De hac re expoſtulatio . ibid.n.7.
De expurgatione Iudaicorum librorum . ibid.n.9.
De licentia medendi Chriſtianos . ibid.n.10.
De igne à Chriſtianis die ſabbato eis non accendendo . ibid, num.11.
De eorum laruis, & tripudijs cum Chriſtianis . ibid. n.12.
De famulatu puellarum Chriſtianarum, & Miſſam non audientium . ibid.n.13.
De deferentibus arma Tunetum , vel Algerium . ibid. n.14.
De fide eorum teſtium in cauſa fidei contra Chriſtianum . ibid.n.15.
De retinentibus libros prohibitos . ibid.n.16.
De transferentibus Arcam eum pompa . ibid.n.17.
De conſtruentibus nouam ſynagogam . ibid.n.18.
De accedentibus ad hoſpitia Chriſtianorum . ibid.n.19.
De eorum acceſſu ad loca dictionis Eccleſiaſticæ . ibid.n.20.
De dantibus panes azymos Chriſtianis . ibid.n.21.
De pœnis eis impoſitis . ibid.n.22.
De circumcidentibus infantem Chriſtianum . ibid.n.23.
De exiſtentibus in triremibus, & volentibus ſuſcipere baptiſmum . ibid.n. 24.
De ædificatione ſynagogæ . ibid.n.26.
De percutientibus , vel corrumpentibus Imagines ſanctorum . ibid.n.27.
De deſcendentibus ex eorum progenie , non admittendis ad Canonicatus , ad dignitates , ad curam animarum . ibid. num.28.
Quas res in pignus accipere nequeant . ibid.n.29.
Licentia pro exercendo fœnore . ibid.n.30.
De animalibus in vſum carnis mactatis in macellis Chriſtianorum . ibid.n.31.
De opera fullonum Chriſtianorum . ibid.n.32.
De procurantibus libertatem Turcarum à triremibus , vt Iudaizent . ibid.n.33.
De non vtendo opera Chriſtianorum in addiſcendis ſcientijs, vel artibus . ibid.n.34.
Et è contra . ibid.n.35.
De acceſſu ad Cauponas Chriſtianorum cum Meretricibus. ibid.n.36.
De non promouendis ad gradum doctoratus . ibid.n.37.
Prohibentur ponere ſuis ſepulcris epitaphia . ibid.n.38.
In quibus eis permittatur opera Chriſtianorum . ibid. n. 39.
Nequeunt vocari nominibus Chriſtianorum . ibid.n.40.
Quid teneantur ſeruare in vendendis, & emendis libris . ibid.n.41.
De examine ab eis ſubſcribendo . ibid.n.42.
De Medicis, & Chirurgis Chriſtianis eos medentibus . ibid. n.43.
De barbitonſoribus Chriſtianis . ibid.n.44.

Cum

Cum puellis, Originem à Iudæis trahentibus, diſpenſatur, ibid.n.45.
De opera medicorum tempore peſtis. ibid.n.46.
De ſynagogis erectis abſque licentia Sedis Apoſtolicæ. ibid. n.47.
De prohibitione mercaturæ librorum Eccleſiaſticorum. ibid.n.48.
De delatione proceſſionaliter eorum Bibliæ. ibid.n.49.
De ſigno in eorum pileo deſerendo. ibid.n.50.
De baptiſmo filiorum, inuitis parentibus, & de pœnis illos baptizantium. ibid.n.51.
De hortantibus proprios filios Neophytos ad redeundum ad Iudaiſmum. ibid.o.52.
De amplectentibus ſectam Turcicam. ibid.n.53.
De pronunciantibus blaſphemias hæreticales. ibid.n.54.
De apoſtatis à lege Hebraica ad Mahumetanam. ibid. n.55.
Alia tom.2.conſult.70.

Iudex, V. ***Laicus, Laica poteſtas, Eccleſiaſtica poteſtas***,

Coniudices.

Iudex qua lingua loqui debeat. tom.1.conſult.12.n.2.
Ad illum, qui inhibuit pertinet cognoſcere de grauamine inhibitionis. tom.1.conſul.30.n.1.
Iudex Eccleſiaſticus poteſt ius dicere contra laicos in cauſis omnibus, etiam merè laicalibus, ſi Iudex ipſe laicus deficiat. tom.1.conſult.42.n.1.
Debet inſpicere, an habitus Clericalis reſumatur in fraudem. tom.1.conſult.45.n.5.
Iudex, vbi leges pœna mortis imponunt, non poteſt pœnam pecuniariam infligere tom.1.conſult.54.n.6.
Eum iniuria afficiens grauiſſimè punitur. tom.1.conſult. 54.n.43.
Quo remedio vti poſſit in contrauenientes. tom.1.conſult. 55.n.8.& 15.
Eius arbitrio relinquitur tempus, quod natura negotij deſiderat. ibid.n.10.
Iudex Eccleſiaſticus an teneatur ſtare proceſſui Curiæ ſæcularis. tom.1.tota conſult.128.
Ipſi demandatur executio pœnæ extraordinariæ extractorum ab Eccleſia. ibid.n.19.
Cautiones hac in re adhibendæ. ibid.n.23.
Iudex non infert iniuriam, ſi aliquid faciat intuitu Reipublicæ, licèt tendat in contumeliam alicuius priuati. tom. 1.conſult.131.n.1.
Condemnans quempiam ex ſola ſuſpicione, peccat letaliter. tom.1.conſult.133.n.6.
Procedens abſque iuriſdictione, reputatur tanquam merus priuatus. tom.1.conſult.150.n.11.
Competens qui dicatur. ibid.n.27.
In diſtractu quis Iudex adiri debeat. ibid.n.28.
Iudex Eccleſiaſticus an poſſit cognoſcere cauſas laicorum vigore iuramenti appoſiti in contractu. tom.1.conſult. 151.per totam.
Qui eſt Iudex cauſæ præparantis, eſt etiam cauſæ præparatæ. ibid.n.16.
Eccleſiaſticus poteſt compellere laicos ad obſeruandum iuramentum. ibid.n.18.
Eius partes in confugientem ad Eccleſiam, de crimine excepto indiciatum. tom.1.conſult.169.n.4.& ſeqq.
Iudex laicus an poſſit prohibere ſuis executoribus, quominus exequantur monitoria, mandata, &c. Curiæ Eccleſiaſticæ. tom.1.tota conſult.174.
Eiuſmodi prohibitionem reuocare tenetur. ibid.n.2.
An ſit neceſſe, quòd Iudex remiſſorialis perſonaliter accedat ad Eccleſiam, vbi aliquis ſeruus Dei dicitur ſepultus, ad iudicialiter inſpiciendum illius ſepulcrum, ibique viſa in actis redigendum, annotandumque. tom.1.tota conſult.190.
Eius ocularis inſpectio præfertur cuicumque alij generi probationis. ibid.n.1.
In Iudicem non ſuum nemo poteſt conſentire ſine licentia ſui ſuperioris. tom.1.conſult.193.num.4.
An neceſſariò exigatur, quòd Iudex remiſſorialis reſcribat, quantam fidem teſtibus, ac iuribus compulſatis adhibendam eſſe. tom.1.conſult.199.à num.1.
Aſſerenti, aliquem coram ſe citatum fuiſſe, non creditur, tom.1.conſult.205.n.4.
In compulſorialibus quid obſeruare debeat. tom.1.conſult. 210.à n.1.
Quid in collatione ſcripturarum. tom.1.conſult.212.n.1. & 2.
Iudex remiſſoriales an habeat facultatem alterandi formam, ſibi præſcriptam. tom.1.conſult.242.n.1.
Eius facultas in cauſarum terminis dilatorijs. tom.1.conſult.247.n.5.
Iudex, ad quem an, & quatenus petere poſſit copiam actorum à Iudice, à quo. tom.1.conſult.158.n.1.
Iudex ſæcularis an poſſit decreta interponere in contractibus puellarum, in Monaſterijs exiſtentium pro educatione, abſque licentia Epiſcopi. tom.1.conſult.329. num.1.
Non poteſt cogere litigantes, vt adeant forum laicalem in cauſis miſti fori. tom.1.conſult.349.n.1.
Vt Iudex laicus punire non poſſit perſonam, ſufficit, Clericatum eſſe dubium. tom.2.conſult.42.num.4.
Quando, quomodo, ac quibus in caſibus cognoſcere poſſit clericatum, & habitum Clericalem, tom.2.tota conſult.44.
Ac item cauſas Clericorum, ab Epiſcopo ei commiſſas. tom.2.tota conſult.45.
An & quatenus in Iudicem laicum poſſit Clericus conſentire, tamquam in arbitrum. ibid.n.6.
Non poteſt cognoſcere de falſitate, vt ſciat, quæ fides Clerico ſit adhibenda. tom.2.conſult.47.n.4.
Vbi plura de falſitate teſtium ſæcularium, coram Iudice Eccleſiaſtico examinatorum.
Poſtquam remiſit ad Iudicem Eccleſiaſticum cauſam, & proceſſum, in quo prætenditur extare indicia contra Clericum, non poteſt proſequi in capiendis nouis indicijs contra ipſum Clericum. ibid.n.6.
An, & quatenus habeat iuriſdictionem in ſodalitates laicorum. ibid.n.7.
Iudex laicus, deferens iuramentum perſonæ Eccleſiaſticæ, quomodo puniri debeat. tom.2.conſult.58.n.4.
Vbi S.Congregationis declaratio. ibid.
Quid ſi examinet Eccleſiaſticos. ibid.n.4.& ſeqq.
Quidue ſi ignoranter. ibid.n.6.
Quid ſi cauſa eſſet mixti fori. ibid.n.7.
An, & quo pacto poſſit contra laicum criminoſum, promotum ad ſtatum Clericalem in fraudem fori laici, procedere. tom.2.conſult.66.n.13.
Eius partes contra Clericos, in fraudem fori ſæcularis promotos. ibid.n.23.
Eiuſdem in ipſos, ac in non habentes requiſita Concilij Iuriſdictio. tom.3.conſult.20.à n.1.
An, & quatenus poſt oppoſitionem, & notitiam Clericatus contra Clericum procedere poſſit. ibid.n.14.
Non poteſt contra Clericum procedere ante declarationem Curiæ Eccleſiaſticæ. ibid.n.19.
An Iudices inferiores, non conſulto prius ſupremo magiſtratu, ſiue Principe, neque habito eius oraculo, poſſint ex ſe ex præſumptionibus, &c. imponere inquiſitis pœnam corporalem triremium, vti extraordinariam, ſi titulus cauſæ ſit Capitalis. tom.3.tota conſult.45.
Iudex Eccleſiaſticus non debet eſſe contentus proceſſu Iudicis ſæcularis. tom.2.conſult.37.n.7.
In cauſis temporalibus quatenus iuriſdictionem habeat. tom.2.conſult.41.n.4.
Eius iuriſdictio quo pacto à laicis prorogari poſſit. ibid.per totam.
Quid in cauſis criminalibus. ibid.à n.3.
Declaratur. ibid.à n.6.
Quid poſſit contra teſtes laicos coram ipſo falſum deponentes. tom.2.conſult.47.à n.1.
Habet iuriſdictionem in laicum ratione periurij. ibid.n.5.
Cognoſcit de decimis prædialibus. tom.2.conſult.48.n.2.
An poſſit compellere laicos ad deiendum à cataſtro bona ab Eccleſiaſticis acquiſita. tom.2.conſult.55.per totam.
An, & quomodo poſſit deferre, ac minuere pœnam latæ ſententiæ à iure. tom.2.conſult.60.num.10.ac 11.
Non eſt inconueniens, quòd quis habeat diuerſos Iudices. tom.3.conſult.30.num.21.

Quatenus contra laicum cognoſcere poſſit de re temporali. tom.3.conſult.24.n.1.& 2.
Inter duos Iudices, habentes cumulatiuam, quiſnam cognoſcat. tom.3. conſult.43.n.5.
Quibus pœnis Clericos venatores punire debeat. tom.3. conſult.58.n.19.
An, & quibus remedijs poſſit impedire, ne contrahatur matrimonium cum muliere, aut viro imparis conditionis. tom.4. conſult.11.à n.1.
Quatenus impedire debeat, ac poſſit actionem publicam. ibid.n.2.
An teneatur impedire, ne homines delinquant, illoſque plectere. ibid.n.3.
Eius officium. ibid.n.4. & ſeqq.
Iudex habens ampliſſimas facultates tenetur dare manutentionem, donec cognoſcatur de petitorio. tom.4. conſult.35.n.19.
Quinam poſſit dare Iudicem. tom.4. conſult. 37.n.6.
Quando moueri poſſit ad iudicandum ab hiſtoricis. tom.4. conſult.42.n.9.
Iudex loci delicti eſt competens. tom.4. conſult.111.n.5.
Et cœteris præfertur. ibid.
An, quatenus, & quare Iudex loci originis, ſeu domicilij delinquentis teneatur eum remittere ad Iudicem commiſſi delicti. ibid.n.5.
Iudex ſæcularis nullum actum iuriſdictionis in Eccleſia exercere poteſt. ibid.n.6.
Quidnam Iudici Eccleſiaſtico permittatur, ac debeat facere in Eccleſia contra reum, ad illam confugientem. ibid. num.7.
Et qua pœna eum debeat punire. ibid.
Iudex operans cum opinione probabili non peccat, neque incurrit excommunicationem. tom. 4. conſult. 112.n.4.
Iudex ſæcularis an teneatur credere aſſertioni cuſtodum animalium Clerici, aut ipſi Clerico, aſſerentibus, ſe eſſe Clericum, & dominum animalium. ibid.n.6.& 8.
Quid ſi ei Iudex Eccleſiaſticus id atteſtetur. ibid.n.8.
Iudex ſæcularis non prohibetur examinare, an iuſtum ſit, quod à Iudice Eccleſiaſtico petitur. ibid.
Et ad quem finem. ibid.
Iudex Eccleſiaſticus an teneatur oſtendere Iudici laico teſtium depoſitiones in materia cenſurarum. ibid.n.14.
Et publicationem proceſſus. ibid.
Et non denegare receptiones comparitionum procuratoris. ibid.
Iudex laicus an poſſit examinare teſtes, vel reum in Eccleſijs, & earum domibus. tom.4.conſult.122.n.4.
Vel facere cadaueris recognitionem. ibid.
Quid de recognitione cadaueris in palatijs, vel domibus Cardinalium. ibid.n.1.
Poteſt punire turbatores ſuæ iuriſdictionis, licèt non ſint ſui ſubditi. tom.4.conſult.127.n.12.
Præpoſiti, alijue, qui vulgò Dignitates exiſtimantur, an poſſint eligi in Iudices ſynodales, & Apoſtolicos. tom.4. conſult.129.n.1.
Iudex laicus an teneatur exequi ſententiam contra hæreticum abſque exhibitione proceſſus. tom.4. conſult. 177. num.7.
In Iudice ſynodali quæ requiſita deſiderentur. tom. 4. conſult.129.n.1.2.& 9.
Eius electio non fit in Capitulo. ibid.n.8.
Iudex non debet eſſe ſuſpectus, vel inimicus. tom. 4. conſult.135.n.2.
Ex quibus conſtet de prauo vſu eius iuriſdictionis. ibid. n.3. & ſeqq.
Idem Iudex poteſt declarare, an ad ſe pertineat iuriſdictio. tom.4.conſult.149.n.3.
In Iudices ſynodales an poſſint eligi Canonici Collegiatæ. tom.4.conſult.159.n.1.
Quid ſi ſint doctores, & in Cathedrali nullus extaret doctor. idoneus. ibid.
Quidue ex conſuetudine. ibid.n.4.
Si non adſint idonei in diœceſi, quid agendum. ibid.n.5.
Quando, ac vbi deputandi. ibid.
Iudex priuatur iuriſdictione, qua abutitur. tom.4. conſult. 175.n.12.

Iudicium.

Iudicium temerarium. tom.1.conſult.133.n.6.
Quando incipiat. tom.1.conſult. 150.n.16.& 17.
Iudicium eſt actus prudentiæ. tom.2.conſult.16.n.10.
Eius veritas in quo conſiſtat. ibid.
Acta in iudicio ſæculari non probant in Eccleſiaſtico. tom. 2.conſult.53. n.22.
An poſſit Iudex incipere iudicium à præcepto. tom.2. conſult.65.n.8.
An, & quo pacto per mortem reorum diſſoluatur. tom.2. conſult.66.n.19.& 20.
Iudicia olim quomodo fiebant. tom.3.conſult.6.n.18.
Iudicium an debeat eſſe publicum. tom.4. conſult. 177. n.1.
Quid in cauſis ſancti officij Inquiſitionis. ibid.& n.9.
In iudicio ſummarijſſimo quid ſufficiat. tom.4.conſult.201. n.25.

Iudicialia, Iudicialiter.

Iudicialia quæ ſint. tom.1. conſult. 150. n.17. ac ferè per totam.
Iudicialiter quid importet. ibid.& n.26.

Iuniores.

An iuniores, qui cum ſtipendio inſeruiunt Eccleſiæ Cathedrali, vel collegiatæ, etiam ſi Clerici non ſint, neque Clericalem habitum deferant extra Eccleſiam, gaudeant priuilegio fori in criminalibus pro delictis commiſſis extra proprium munus, ipſamque Eccleſiam. tom. 4. conſult.120.n.1.& 12.
Et quid de immunitate reali. ibid.
Quidue de iure, vel de conſuetudine. ibid.n.4.
An ſint idem, ac minores Eccleſiæ. ibid.n.6.& ſeqq.
Et in eis ſit conſideranda qualitas ſeruitij, ac perpetuitas. ibid.n.11.
Non gaudent priuilegio Canonis. ibid.n.12.
Quinam, & quomodo gaudeant priuilegio fori. ibid. & n. ſeq.

Iura.

Iura ſpiritualia quomodo præſeruentur. tom.1. conſult. 136.n.25.
Iura Sedis Apoſtolicæ vſurpans in quas pœnas incurrat. tom.1.conſult.162.n.14.
Quo pacto Iura extrahenda ſint ab Archiuis. tom.1.conſult.199.n.5.& conſult.210.à n.1.
Eorum exemplatio quomodo facienda. tom.1.conſult.213. num.1.

Iuramentum, V. *Teſtes*, *Calumnia.*

Iuramentum quatenus obliget. tom.1.conſult.111.n.12. & ſeqq.
An proroget forum Eccleſiaſticum. tom. 1. tota conſult 154.
An poſſit irritari à poteſtate ſæculari. ibid.
Non tenet, quando eſt cauſa peccati. ibid.n.11.& 12.
Eius cauſa ad quem Iudicem pertineat. ibid.n.15.& ſeqq.
Item obſeruatio, & executio. ibid.n.19.
Quando illicitum. ibid.n.21.
An, ſi lex annullet actum, & iuramentum, valeat nihilominus iuramentum. ibid.n.25.& ſeqq.
Lex ciuilis an poſſit aliquid de eo diſponere. ibid.n.28.
Ei cedit ordo politici regiminis. ibid.n.29.
Eſt perſonale, ſoluiturque morte iurantis. ibid.n.31.
An tranſeat ad hæredes. ibid.
Quando teſtibus exhibendum. tom.1.conſult.217.à n.1.
Quot defectus ſuppleat. tom.1.conſult.218.n.6.
Differentia inter iuramentum, & ſimplicem loquelam. tom.2.conſult.29.n.7.
Iuramentum homagij an præſtandum Domino criminalem iuriſdictionem habenti. tom.2.conſult.31.n.4.
Per iracundiam emiſſum non adſtringit. tom.2.conſult.38. num.8.

An præſtari poſſit Eccleſiaſticis à Iudice laico. tom.2. conſult.58.n.4.
Iuramentum fidelitatis quomodo intelligendum. tom. 3. conſult.56.n.33.
In omni iuramento prior Dominus excipi debet. ibid.n.34.
Iuramentum obedientiæ eſt ſignum ſubiectionis. tom. 4. conſult.26.o.19.
An in cauſis canonizationum ſanctorum, iuramentum Monialium ritè, ac rectè recipiatur. tom.4.conſult.40.n.1.
Forma iuramenti Cardinalium, & Epiſcoporum. tom. 4. conſult.41.n.2.
Quomodo recipiatur iuramentum perſonæ egregiæ. ibid. num.5.
Quando eius defectus non excludat vim probationis, tom. 4. conſult.42.n.4.
Eius authoritas, tom.4.conſult.76.n.6.
Eſt omnis controuerſiæ finis. ibid.
An liceat iurare per Sanctos. tom.4.conſult.203.n.1.
Et ad ſancta Euangelia. ibid.n.2.
Quando iuramentum habeatur pro legitima probatione. tom.4.conſult.219.n.1.
Præſertim in ijs, quæ ſunt difficilis probationis. ibid.

Iuriſdictio, V. *Prorogatio*.

Iuriſdictionis voluntariæ actus exerceri poſſunt extra proprium territorium. tom. 1. conſult. 20. n. 30. & tom.3. conſult.57.n.21.
Conceſſa iuriſdictione, cenſentur etiam conceſſa omnia neceſſaria ad illam exercendum. tom.1. conſult.82.n.12.
Eius defectus ſemper opponi poteſt. tom. 1. conſult. 123. num.2.
Eſt baſis iudicij. tom.1. conſult. 150.n.11.
In præiudicium tertij an poſſit prorogari. tom.1. tota conſult. 153.
Iuriſdictio priuatiua ex quibus reſultet. ibid.n.7.
Iuriſdictio delegata an ſit ſtricti iuris. tom. 2. conſult. 21. num.3.
Quid comprehendat. ibid.
Quid in connexis, & acceſſorijs. ibid.
In exemptos quoad curam animarum, quid operetur. ibid. n.2.& 3.
Quomodo fruſtra limitetur. ibid. n.4. & ſeq.
Iuriſdictio defenſionis quid includat. tom.2. conſult. 25. num.6.
Iuriſdictio ſine territorio nequit conſiſtere. tom.2. conſult. 26.n.1.
Ex ea conceſſa quid conſequatur. ibid.n.29.
Eſt fundamentum mulctarum, pœnarum, & collectarum. tom.2.conſult.30.n.8.& 9.
Eius fructus. ibid.
Iuriſdictionis criminalis excellentia, officium, dignitas. tom.2. conſult.31.à n.1.
Iuriſdictio ciuilis cohæret territorio. ibid.n.4.
Eiuſdem ſuperioritas. ibid. & ſeqq.
Habens iuriſdictionem ciuilem, dicitur Dominus. ibid.
Quid de habente criminalem. Ibid.& ſeq.
Quando cenſeatur cumulatiuè conceſſa. tom. 2. conſult. 36.n.6.
Qualitas, quæ iuriſdictionem tribuit, quomodo probanda. tom.2.conſult.36.n.3.
Iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici an, & quatenus à laico prorogari poſſit. tom.2.conſult.41. per totam
Quid in cauſis criminalibus. ibid.à n.3.
An id procedat, quando laicus eſt ſubditus Domino perpetuo. ibid.n.6.
Item quando contra reum proceditur per viam inquiſitionis. ibid.n.7.
Quidue ſi Iudex prorogatus contra delinquentem procedat via accuſationis, & alter Iudex competens via inquiſitionis. ibid.
Hoc ipſum declaratur. ibid.
Ac refellitur. ibid.n.10.
In dubijs iudicandum eſt pro iuriſdictione Eccleſiaſtica. tom.2. conſult.32. n.3.
Quo pacto id intelligendum. ibid.n.8.
Quando poſſit delegari, tom.2. conſult.45.n.5.
Quid requiratur, vt quis eximi poſſit à iuriſdictione laicorum. tom.2. conſult.65.n.9.
Quæ ſit iuriſdictio Ordinaria. tom.3.conſult.1.n.11.
Et quando cenſeatur conceſſa. ibid.n.12.& ſeqq.
Quando delegata. ibid.
Ordinaria præbet territorium. ibid.n.15.
Pontifici Romano qui temporalem iuriſdictionem tradidit. tom.3.conſult.56.n.18.
Prima iuriſdictio in fideles, etiam in cauſis ciuilibus, eſt Epiſcoporum. ibid.
Quando quis mereatur priuari iuriſdictione ſimultanea, quam habet. tom.3.conſult.29.n.5.
Iuriſdictionis priuatiuè conceſſæ virtus. tom.3. conſult. 43.n.2.
Habens iuriſdictionem fori externi contentioſam, illa vti poteſt in electione cuiuslibet pœnæ. tom. 3. conſult. 45. n.24.
Iuriſdictio, conceſſa à lege, eſt Ordinaria. tom.2.conſult. 63.n.5.
Non poteſt iuriſdictio prorogari in præiudicium Iudicis proprij. tom.4.conſult.30.n.17.& conſult. 194. à n.1.
In ijs, quæ pertinent ad regimen Eccleſiæ, iuriſdictio cenſetur conceſſa priuatiuè. tom.4.conſult.80.n.7.
Quinam, iuriſdictione abutentes, ea priuari poſſint. tom. 4.conſult. 175.n.8.
Et cum qua moderatione. ibid.n.17.

Ius. *Ius gentium*. V. *Lex*.

Ius canonicum, eiuſque finis. tom. 1. conſult.147.n.7.
Neceſſarium Theologis. ibid.n.8.
Subalternatur Theologiæ. ibid.n.12.
Eius munus. ibid.
Quo ſermone dici oporteat. tom.1.conſult.12.n.3.
Ius naturale eſt immutabile. tom.1.conſult.52.n.7.
Quid illud ſit. ibid.
An conſuetudine abrogari poſſit. ibid.
Ius vetus quando cenſeatur per nouam conſtitutionem abrogatum. tom.1.conſult.54.n.4.
Ius alterius ſemper præſeruatur immune. tom. 1. conſult. 90.n.11.
Iuri publico pactis priuatorum, etiam iuratis, derogari non poteſt. tom.1.conſult.111.n.14.
Ius non extenditur magis, quàm exigit finis. ibid.n.19.
Implicatum cum iure tertij, an poſſit renunciari. tom.1. conſult.123. à n.8.
Quomodo accipiatur. tom.2. conſult.16.n.27.
Eius diuiſio. ibid.
Iuris poſitiui ſubiectio. ibid.
Canonici dignitas. tom.2. conſult.29.n.6. & 11.
Iuri communi nunquam intelligitur derogatum, niſi exprimatur. tom.2. conſult.34.n.24.
Nemo plus iuris in alium transferre præſumitur, quàm ipſe habeat. tom.2.conſult.54.n.35.
Quando ius, & poteſtas propria eſt complicata cum iure & poteſtate alterius, non poteſt illi detrahi. tom.3.conſult. 1.n.25.
Ille iure præualet, qui ſecum contendentem tempore præuenit. tom.3. conſult.6.n.35.
Ius potentius habens, præferendus. ibid.n.38.
Quæ iure inſunt, non inducunt formam, neque conditionem. tom.3.conſult.19.n.33.
Iuris diſpoſitio quomodo operetur. ibid.n.35.
Ius gentium quale, tom.1.conſult.111.n.10.
Punit etiam conatum criminis. ibid.
Eius finis. ibid.n.19.
Eſt præceptiuum. ibid.n.20.
Quid. ibid.n.35.

Iuſpatronatus.

Iuſpatronatus probatur inſcriptionibus. tom.1.conſult.114. num.2.
Inſignijs. ibid.n.3.& 4.
Quomodo acquiratur. n.5. & 11. ac ſeqq.
Quo pacto probetur. ibid. & n.6. cum ſeqq.
Præſertim Regium. ibid. & pluribus ſeqq.

Quid de iurepatronatus honorifico. ibid.n.10.
Regium an poſſit viſitari, & à quibus. ibid. & num.15. ac ſeqq.
Fundatum à ſecundogenitis Regijs, dum tranſit ad Reges, an fiat Regium, ibid.n.43.
Honorifici priuilegia. ibid.
Regium quomodo exemptum. ibid.
Baronum, & Vniuerſitatum, vt probetur, quid requiratur. tom.1.conſult.137. per totam.
Ad eiuſmodi effectum, quæ dicantur authenticæ ſcripturæ. ibid.
An tales dicantur ſimplices litteræ patentes præſentantium. ibid.à n.4.
Non tribuit iuriſdictionem collectandi, tom.2.conſult.30. num.7.
Eius efficacia. ibid.
Eius prærogatiua in Eccleſia, tom.4.conſult.128. num.14. & 17.
Quis, & quomodo ei derogare poſſit. tom.4.conſult.146. num.7.
Ad eius acquiſitionem quæ, quotue concurrere debeant, tom.4. conſult.200.n.3.
Ex quibus excludatur. ibid.
Vel probetur. ibid. n.4.
In dubio non præſumitur. ibid.n.3.
Eſt quædam ſeruitus. ibid.n.3.
Ao, vt acquiratur, ſit neceſſaria expreſſa reſeruatio. ibid. num.4.
Et quòd quis dederit cauſa dotis. ibid.
Quomodo acquiratur. ibid. & n.6.
Quid de ſimplici erogatione, donatione, vel legato facto Eccleſiæ. ibid.n.4.
Quidue in Vniuerſitatibus. ibid.n.5.
Et de dotatione, ſiue fundatione ex piorum eleemoſynis, & oblationibus particularium de Vniuerſitate. ibid. & n. ſeq.
Et ſuperuenerint poſt erectum hoſpitale, vel Eccleſiam, &c. ibid.n.7.
An ex augmento dotis inducatur iuſpatronatus. ibid. n.8.
Quando, & quatenus in eo præſumatur vſurpatio. ibid. num.9.
Quando dicatur ex priuilegio, & quando ex dotatione. ibid.n.10.
Quid ſit neceſſarium vt amittatur in totum. ibid.n.16.
An, & quatenus cadat ſub derogatione. ibid.n.27.
Et ſufficiat dotis promiſſio. ibid.n.30.

Iuſtitia.

Iuſtitia diuina eſt idea iuſtitiæ humanæ. tom.1. conſult.42. n.31.
Iuſtitiæ dignitas. tom.2.conſult.16.n.25.
Eulogium. ibid.& n.26.
Proxima ratio materialis obiecti. ibid.n.27.
Finis. ibid.
Definitur. ibid.n.28.
Variatur. ibid.n.29.
In quo conſiſtat. ibid.
Communis diſtributio. ibid.
Priuatæ diuiſio. ibid.
Et definitio. ibid.n.32.
Et differentia. ibid.
Iuſtitiæ Communis habitus. ibid.n 30.
Eiuſdem partes. ibid.
Officia. ibid.n.31.
Virtutes, quæ ex ea oriuntur. ibid.n.32.
Eius grados, etiam heroicus. ibid.n.33.& ſeqq.
Iuſtitia punitiua quando locum habeat. tom.4. conſult.4. num.7.
Quando diſtributiua. ibid.n.5.
Virtus Iuſtitiæ non poteſt obligare ad actum, qui ſine peccato nequit adimpleri, tom.4.conſult.11.n.2.

Iuſtificatio.

Per iuſtificationis gratiam quid in homine reparetur. tom. 2.conſult.10.n.9.
Quid importet. ibid.n.10.

L

Lac.

Lactis vel lymphæ fluxus ex ſecta ceruice alicuius Martyris, an ſit naturalis. tom.4. conſult.50. à n.1.
Thoracium lactearum vſus, & natura. ibid.
De lacte emanato è ceruice Diui Pauli, ibid.
Et de aqua ſimul. ibid.n.9.
Lacteum ſerum in ſanguine. ibid.n.10.
Sancta Catharina, ſecto capite, lac manat pro ſanguine. ibid.

Læſa Maieſtas.

Læſæ Maieſtatis crimen tam Diuinæ, quàm humanæ, à Patre commiſſum, an iuſtè noceat liberis. tom.1.conſult.54.à n.1.
Non habet locum in eo pœna mortis, & publicatio bonorum. ibid.n.6.
Eius pœna immutata. ibid.n.7.
Reuocata, ibid.n.8.
Quando per illud hæreditas Fiſco vindicetur. ibid.n.10.
Eius pœna videtur crudelis. ibid.n.11.
De conſuetudine non ſeruatur. ibid.n.12.
Maximè contra filios innocentes. ibid.n.13.
Contrarium defenditur. à n.16. ibid.
Eius pœnæ. ibid.n.18. & 25.
Exemplis ſtabilitæ. ibid.n.20.
Eius pœna Pater ipſe punitur. ibid.n.25.
Quare ſit atrox. ibid.n.37.
Finis legiſlatorum in hoc crimine puniendo. ibid.
Exempla ex ſacra Scriptura. ibid.n.21.& ſeqq.
Variæ conſuetudines, id crimen punientes. ibid.n.25.
Exempla. ibid.
An in vſu. ibid.& n. ſeqq.
Alia. ibidem n.26.
Item pœnæ grauiores. ibid.n.27.
Dedecora. ibid.n.28. & 29.
Quid in eo peculiare. ibid.n.31. & 34. ac ſeqq.
Num hodie in hoc crimine reſeruentur bona filijs.ibid.n.38.
Vel libertis. ibid.n.39.
Vel filiabus. ibid.n.41.
Saltem legitima. ibid.n.42.
Exempla alia ſuppliciorum. ibid.n.46.
Diuerſimodè punitum. ibid.n.47. & ſeqq.
Non committitur à non ſubdito. tom.1. conſult.121.n.8.
Punitur etiam effectu non ſecuto. ibid.n.10.
An poſſit committi à Clerico in ſuum Principem naturalem. tom.1. tota conſult.124.
Commiſſum à Clerico, punitur à Iudice Eccleſiaſtico. ibid. num.2.
Eſt crimen publicum. ibid.n.3.
Quis illud committere poſſit. ibid.
Quid de monetarijs. ibid.n.14.

Læſio.

Læſio eſt fundamentum reſtitutionis in integrum. tom.1. conſult.1.n.16.
Præſefert, non ſolùm metum, ſed etiam ſpeciem doli. tom. 1.conſult.136.n.22.
Indicat defectum conſenſus. ibid.

Laica Poteſtas.

Laica poteſtas non poteſt ſuis ſubditis indicere, ac præcipere obſeruationem feſtorum. tom.1.conſult.8.n.1.
Neque præſcribere modum incedendi in proceſſionibus. ibid.n.5.

Poteſt tamen ſuos ſubditos punire, feſtos dies non obſeruantes. ibid.n.2.
Datur in hac re locus præuentioni. ibid.
Super ſpiritualibus nec principaliter, nec incidenter diſponere poteſt. ibid.n.3.
Idque etiam in ordine ad laicos. ibid.
Minus poteſt concedere licentiam laborandi diebus feſtis. ibid. n.4.
Eſt ei commiſſa cura tuendæ Religionis. ibid.n.7. & 8.
Non inſtituendæ, aut innouandæ. ibid.
Eius prima Cura. ibid.
Nequit politicis edictis Religionem perplexam reddere. ibid.
Damna exinde oritura. ibid.n.9.
Cur de rebus Eccleſiaſticis leges ferat. ibid.
In eis nec ſuffragium habet, nec iudicandi poteſtatem. ibid.n.10.
Poteſt tamen adiumentum afferre. ibid.
Poteſt, ac debet pauperum egeſtati conſulere, & laicos contrauenientes ſuis edictis punire. tom. 1. conſult. 42. num.3.
Eius edicto non ligantur coloni, conductores, ſiue affictuarij bonorum Eccleſiaſticorum. tom.1. conſult.49. n. 3.& tota conſult.165.
Non licet ei perquiſitionem facere in bonis, ſeu locis Eccleſiæ, vel Eccleſiaſticorum ſub quouis prætextu. ibid. per totam.
Quomodo id ei licere poſſit. ibid. n.14.
Ob delictum nullam habet iuriſdictionem in perſonas Eccleſiaſticas. tom.1. conſult. 124.n.8.
Quid ratione regalium, & feudorum. ibid. & n.12.
Quacumque dignitate fulgeat nequit cognoſcere in cauſa ciuili Clericos, & multò minus in criminali. ibid.n.9.
Etiam ſi eſſet crimen læſæ Maieſtatis. ibid. & per totam
Quid de lacerantibus, vel aliud facientibus contra ſaluam guardiam Principis in eiuſdem contemptum. ibid. n.10.
Quidue ſi adeſſet conſuetudo. ibid.
Eſt incapax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. tom.1. conſult.168. n.14.
Quid ſi eſſet ſurrogata in locum Cameræ Apoſtolicæ. ibid. num.21.
An prætextu aſſertæ conſuetudinis poſſit reos ab Eccleſia extrahere in caſibus exceptis, petita duntaxat, & non obtenta licentia Ordinarij. tom.1. conſult. 442.n.1.
Num eo caſu, quo reum extrahit iudicio Ordinarij, poſſit recta via illum ducere ad ſuos carceres, donec fiat plena probatio, an gaudeat immunitate. tom.1. conſult.443. num.1.
An poſſit reum extrahere, ac interim in ſuis carceribus detinere donec diſcutiatur, an gaudeat, ne interim aufugiat. tom.1. conſult.444.n.1.
Non poteſt afficere ſua reductione cenſuum, aliorumque redditunm Eccleſiaſticos. tom. 1. conſult. 495. num. 1. & ſeqq.
In Eccleſiaſticos, eorumque bona nullatenus ſtatuere quicquam poteſt. ibid.n.3.
Poteſt cogi, vt reuocet ſuum ſtatutum, declaretque, in eo non comprehendi Eccleſiaſticos. ibid.
Tenetur id facere. ibid.n.4.
Eius poteſtas, quoad politiam temporalem. ibid.

Laici, V. *Magiſtratus*.

Laici quo pacto acquirere poſſint ius honorificum in Eccleſia. tom.1. conſult.7.n.23.
Pax, ſiue pacis oſculum quomodo eis danda. ibid.n. 30.
An teneantur ad procurationem Epiſcopo præſtandum. tom.1. conſult.46.n.4.
Sunt incapaces iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. tom.1. conſult. 49.n.17. & conſult.98.n.23.
An poſſint ſe tueri conſuetudine immemorabili contra immunitatem Eccleſiaſticam. ibid.
Vel prætextu damni, ſiue fraudum. ibid.n. 18.
Relegati aſſumentes Clericatum, non poſſunt puniri à Iudice laico. tom.1. conſult. 103.n.4.
Promoti ad ſtatum Eccleſiaſticum poſſunt relinquere tutelam, ibid.n.6.
Nequeunt contra Clericos inducere conſuetudinem. tom. 1. conſult. 126.n.7.
An obligati iuramento, vel obligatione camerali poſſint conueniri à Iudice Eccleſiaſtico. tom. 1. tota conſult. 154.
Eorum cauſæ, qui ſunt adſcripti in Confraternitatibus Eccleſiaſticis in quo foro agitandæ. tom. 1. conſult. 157. per totam.
Quoties conueniuntur actione concernente ius Eccleſiæ, eorum cauſa ſemper pertinet ad Iudicem Eccleſiaſticum. tom.1. conſult. 166.n. 13.
Delinquentes in bonis Eccleſiæ à quo puniendi. ibid. n.16. 19.& ſeqq.
Contra debitores locorum piorum, ac beneficiatorum an poſſit procedi etiam per cenſuras. tom. 1. conſult. 447. num.1.
Contra complices in delicto cum Clericis commiſſo, poteſt Epiſcopus procedere. tom.1. conſult.481.n.1.
Percutiens alium laicum in Eccleſia incurrit excommunicationem minorem. tom.1. conſult.491.n.1.
Laicus Iudex cognoſcens de cauſis familiarium Cardinalium excommunicatur. tom.1. conſult.95.n.6. & 7.
An ad hoc requiratur monitio. ibid.n.8. 10. ac 23.
Quid ſi ſteterit in ſimplicibus terminis verbalis citationis. ibid.n.9. 11. ac ſeqq.
Eius attentata contra decreta S. Congregationis Immunitatis non ſubſiſtunt. tom.1. conſult. 96.n.1.
Non poteſt punire delinquentes iam punitos per Iudicem Eccleſiaſticum. ibid.n.4.
Maximè quando vincti in triremibus adhuc detinentur addicti luitioni pœnæ ab Eccleſia impoſitæ. ibid.
Nullam acquirit poteſtatem in perſonam damnatorum, quorum dominium nondum Eccleſia perdiderat. ibid. num.5.
Eſt incapax iuriſdictionis contra Clericum. tom.1. conſult. 123.n.1.
Etiam ſi Clericos non alleget priuilegium. ibid.n. 2.
Quid ſi ſit probabile, aut dubium, quòd delinquens ſit exemptus. ibid.n.3. & ſeqq.
Faciens propria authoritate ligare confugientem ad Eccleſiam, quas pœnas incurrat. tom. 1. conſult. 127. n.1.
An aliquo caſu poſſit ei competere cognitio cauſarum Eccleſiaſticarum. tom. 1. conſult. 168.n. 17.
Laici ementes ab Eccleſiaſticis an teneantur ad vectigalia. tom. 2. conſult. 34. à n.29.
Non poſſunt prohiberi, quia adeant molendinum Epiſcopi, emantque immunitates ab Eccleſiaſticis. ibid.n.63.
Laicus accuſatus coram Iudice Eccleſiaſtico, ſi non declinet illius iuriſdictionem, an poſſit ab eo puniri. tom.2. conſult.41.n.1.
Poſſunt conſentiendo prorogare iuriſdictionem Eccleſiaſticam. ibid.
Circumſcripta prorogatione, non ſubſunt circa temporalia Iudici Eccleſiaſtico. tom.2. conſult.41.n.2.
An, & quatenus prorogare poſſint iuriſdictionem Eccleſiaſticam. ibid. à n.3.
Quomodo Iudex laicus ſe poteſt ingerere, vt inuocatus in auxilium ab Eccleſiaſtico. tom.2. conſult. 45.n.4.
Et quomodo, & quando, quibuſue in cauſis cognoſcere poſſit de Clericatu, ac habitu Clericali. tom.2. tota conſult.44.
Atque cauſas Clericorum ſibi commiſſas ab Epiſcopo. tom. 2. tota conſult.45.
Laicus an, & quibus in rebus ſit incapax iuriſdictionis Eccleſiaſticæ. ibid.n.7.
Offendens familiarem, vel miniſtrum Epiſcopi, vel Cardinalis, à quo Iudice ſit puniendus. tom.2. conſult.52.n.1.
Declarationes pro hac re S. Congregationis. ibid.
Quid ſi offendat, vt priuatos ex inimicitia. ibid.
Offendens clericum à quo puniri poſſit. ibid.
Tenetur ipſe probare limitationem, & exceptionem contra immunitatem Eccleſiaſticam. tom. 2. conſult. 54. n.44.
Laicis in ſuos ſubditos omnimoda iuriſdictio competit. tom. 2. conſult. 55.n.1.
Quid ſi laicus Clericatum aſſumat in fraudem fori ſæcularis. tom.2. conſult.66. à n.13.& 23. ac ſeqq.
Quid etiam ſi poſt delictum fuit ſolùm citatus à Iudice ſæculari

culari ad comparendum, & ipſe intra termioum comparitionis Clericus efficiatur. ibid.n.21.
Quid ſi fuerit delatus ad forum ſæculare, & iudicium cœptum, & poſtea perempta inſtantia, Clericus fiat. ibid.n.22.
Laici noo ſunt admittendi ad Clericatum ſine delectu citra Eccleſiæ om neceſſitatem. tom.3.conſult.a.n.27.
An babere poſſiur locum intra præsbyterium. tom.3.conſult.3. per totam.
In Clerici perſonam nullam poſſunt babere iuriſdictionem. tom.3.conſult.6.n.1.
Vt laici dicantur pollere facultatibus, quid ſufficiat. ibid. num.4.
Quidue, vt dicatur, facultates laicorum non ſuppetere, ad effectum coorribuendi Eccleſiaſticis. ibid.
Laicorum leges circa contributiones Eccleſiaſticorum quatenus iniuſtæ, ac irritæ. ibid.n.32.
Quæ conditiones ab ijs obſeruandæ in impoſitione contributionum Eccleſiaſticorum. ibid.à n.33.
Debeot pro hac re diſcuti facultates oon ſolum Reipublicæ, ſed ſingulorum ciuium, & quomodo. ibid.
Non poſſunt directè, neque indirectè vllo modo Eccleſiaſticos lædere. ibid.n.45.
Neque principaliter, neque per accidens. ibid.n.57.
In criminalibus quando laicus & Clericus ſimul delinquunt, vterque punitur a Iudice Eccleſiaſtico. tom.3. conſult.20.n.31.
Laici an ex conſuetudine thurificari poſſint triplici ductu, tom.4.conſult.4.à n.1.
Anue cogi poſſint ad aſſiſtendum in Eccleſia Cathedrali diebus ſolemnibus, in quibus Epiſcopus Pontificaliter celebrat. ibid.à n.7.
Quo in loco incedere debeant, cùm Epiſcopum comitentur. ibid.n.12.
Prohibentur ſtare, vel ſedere in presbyterio. tom.4. conſult.16.n.1.
Non eis licet in functionibus Eccleſiaſticis eſſe in loco digniori, & Clericis præcedere. tom.4.conſult.90.n.7.
Occupatores bonorum Eccleſiæ in quo foro conueniendi. tom.4.conſult.117.n.3.
Pro re Eccleſiæ poſſunt conueniri coram Iudice Eccleſiaſtico. ibid.o.4.
Non ſumunt indicia in cauſis criminalibus à foro Eccleſiaſtico. tom.4.conſult.122.n.4.
Sunt Clericis infeſti. tom.4.conſult.180.n.14.
Turbantes iuriſdictionem Epiſcopi, fiunt de illius foro. tom.4.conſult.128.n.12.
An in cauſis fidei permitti eis poſſit, quòd aſſiſtant cum Inquiſitoribus. tom.4. eadem conſult.180.per totam.
Quatenus in illis aſſiſtere poſſint. ibid.n.6.& ſeqq.
An & quatenus poſſint ſibi eligere ſepulturam in Eccleſijs Monialium. tom.4.conſult.177. per tot.

Lampades.

Lampades ad ſepulchrum quatenus venerationem publicam oſtentent. tom.1. conſult.242.n.6.
Quid ſignificent. ibid.

Lapides.

Ex lapidibus publicè expoſitis an probentur miracula. tom. 4. conſult.42.n.21.
In re graui lapides non faciunt plenam probationem. ibid.
Quid ſi in eis ſit ſcriptura inciſa publica authoritate. ibid.
Ex lapidibus naſcuntur fungi, eſui apti. tom.4. conſult. 43.n.61.
Horum lapidum natura. ibid.

Latus.

Dexterum an dignius. tom.4. conſult.36. n.1. & ſeqq.
Nobilitas laterum ad quas cauſas referri poſſit. ibid.n.6.
Laterum differentia à quo pendeat. ibid.& n.ſeq.

Laudum, V. *Compromiſſum.*

Lectio, Lectores.

Lectores Cathedratici ao, & quando gaudeant diſtributiooibus. tom.1.coosult.134.à n.1.
Ad quid teoentur. ibid.n.11.& ſeq.
Eorum Cathedra quando cenſeatur ſurrogata in locum chori. ibid.n.14.
Lectores S. Theologiæ an per ſeipſos muneri ſuo ſatisfacere teneantur. tom.3.conſult.61.n.1.& ſeq.
Lectio S. Scripturæ in quibus Eccleſijs habenda. ibid. n.5.
Quid de Collegiatis. ibid.
Quid ſi nullum ſtipendium ſit conſtitutum. ibid.n.6.
An poſſit ad id munus aſſumi Theologus Regularis, vel ſæcularis, qui non ſit de gremio ipſius Eccleſiæ. ibid.n.7.
Vbi declaratio S. Congregationis. & n.24.
Quid ſi nullas habeat præbendas. ibid.n.19.
Quidue, ſi vacante præbenda inter Epiſcopum & Capitulum oriatur controuerſia. ibid.n.21.
De eius perpetuo ſtipendio, ac de conductione per triennium. ibid.n.22.
Lectores S. Scripturæ in Conuentibus Regularium à quibus approbandi. ibid.n.23.
Declarationes Sacrarum Congregatioonm in hac re, quæ ſtrictim referuntur ita, vt ſit velut Index. ibid.
Lectiones alicuius Beati, approbatæ à Pontifice, cuius ſint efficaciæ ad effectum illius Canonizationis. tom.4. conſult.62.à n.1.

Legati, V. *Oratores.*

Legati ſummi Pontificis quomodo honorandi. tom.1.conſult.26.n.2.
Quo pacto alijs præcedant. ibid.ac n.ſeq.
Donantur à Pontifice facultate extrahendi delinquentes ab Eccleſijs in caſibus ſibi beneuiſis. tom.1. conſult.96. n.3.
Intra alienam Principum ditionem erigunt proprium tribunal. tom.1.conſult.111.n.33.
Delioqueotes in Principem ſæcularem non poſſunt ab eo puniri. ibid.
Eorum minifſtri, ac officiales violantes immunitatem Eccleſiaſticam incurrunt cenſuras, à quibus non poſſunt abſolui, niſi à ſummo Pontifice. tom.1.conſult.172.n.15.
Legatus Apoſtolicus quibus materijs ſpiritualibus ſe ingerere non debeat. tom.2.conſult.1.n.4.
Nequit, etiam in caſibus intra aooum permiſſis, dimiſſorias concedere. ibid.n.5.
Clauſula cum poteſtate legati à latere quid operetur. ibid. oum.7.
Quando poſſit conferre beneficia. ibid.
Non poteſt aſſiſtere celebrationi matrimonij, neque alij ſacerdoti licentiam aſſiſtendi concedere. ibid.n.10.
Eius facultates generales ad quæ extendantur. ibid.n.11.
Limitantur circa collationem Ordinum. ibid.
Quomodo dicatur Ordinariorum Ordinarius. ibid.
Omniaque facere poſſit, quæ non ſunt excepta. ibid.n.16.
Eius mos, ſiue ius, ac neceſſitas legendi litteras Papæ latinè, ac græcè in Concilijs. tom.2.conſult.56.n.18.
Eum occidens in quas incidat pœnas. tom.2.conſult.62. num.7.
Legatus offendens alium legatum, Cardinalem, vel Epiſcopum, an incidat in pœnas canonicas. ibidem oum.13. ac 14.
An poſſit impedire iuriſdictionem conſeruatorum. tom. 3.conſult.51.n.1.
Qui mittendus. tom.3.conſult.6.n.55.
Legatorum Sedis Apoſtolicæ in Concilijs ſeſſio. tom.4.conſult.36.o.5.
Nequeunt commutare voluntates teſtatorum. tom.4.conſult.146.n.2.

Legatum, Legatarius, V. *Miſſa*,

Legatum quando cenſeatur perpetuom, ac iterabile, tom. 1. conſult. 158. n. 1. & 4. ac ſeqq.
Ex quibus debeatur menſæ Epiſcopali, tom. 1. conſolt. 368. oum. 1.
An, & quatenus Fratres Minores ſint capaces legarorum, tom. 3. conſult. 16. per totam,
Quot modis pro miſſis inſtitui poſſit. ibid. n. 4.
Quodcunque transfert ius, ac dominium in legatarium, ibid. n. 6.
Et à quo tempore, ibid.
Factum coniuncto, ex qua cauſa factum præſumatur. ibid. num. 10.
Quomodo deſignanda materia diminutionis, vel contributionis inter plures legatarios. tom. 3. conſult. 33. n. 2.
Ex legaro relicto oſtenditur erga Eccleſiam, cui relinquitur, ſpecialis affectio. tom. 4. conſult. 149. n. 5.
Et quòd io ipſa in dubio voluerit ſepeliri. ibid.

Legitimatio, *Legitimatus*,

Legitimationis effectus, tom. 1. conſolt. 20. n. 5.
Ab homine facta comparatur legitimationi à iure. ibid. o. 6.
Quid ſit, ibid. n. 7.
Effectus legitimationis à canone. ibid.
Non eſt reſtricta. ibid. n. 13.
Eſt fauorabilior diſpenſatione, ibid. n. 14.
An legitimatus poſſit poſtulari, ac eligi ad dignitates Eccleſiaſticas, etiam Regulares, tom. 1. conſult. 21. per totam, vbi in fine S. Congregationis declaratio.
An indigeat diſpenſatione. ibid. n. 6. 8. ac 9.
Fit habilis ad Ordines, ac beneficia. ibid. n. 8.
Quomodo ad muoia Eccleſiaſtica admittendus. ibid. n. 15.

Leuita.

Leuitarum opes, ac numerus. tom. 3. conſolt. 15. à n. 70.
Habitatio. ibid. n. 47.

Lex, V. *Publicatio*, *Ius*, *Vſura*.

Quomodo inducat formam. tom. 1. conſult. 1. n. 31. ac ſeq.
Vbi procedit annullando geſta, præter, vel contra formam, eius forma eſt ſubſtantialis. ibid. n. 41.
In fauorabilibus quomodo ad omnia extendatur. tom. 1. conſult. 18. n. 2.
Non cenſetor derogare particularibus priuilegijs. tom. 1. conſult. 44. o. 2.
Semper loquitur. ibid. n. 4.
Quæ loquitur limitatè, limitatum producit effectum. ibid. num. 13.
Eius obſeruatio ſemper præſumitur. tom. 1. conſult. 52. n. 5.
Nititur rationi. ibid. n. 7.
Quomodo corruat. ibid.
Imitatur naturam. tom. 1. conſult. 54. n. 30.
Poſterior quatenus deroget priori. ibid. n. 40. & tom. 3. conſult. 2. n. 7.
Quando præſumit ſcientiam, non licet vllam ignorantiam allegare. tom. 1. conſult. 55. n. 6.
Eius publicatio. ibid.
Quando incipiat obligare. ibid. n. 14.
Vbi perimere intendit ius denuo agendi, id debet exprimere. ibid. n. 18.
A quibus ſciri præſumatur. ibid. n. 20.
Pro noua lege interpretanda, recurritur ad ius commune. tom. 1. conſult. 80. n. 14.
A correcta, vel renouata poteſt argumentari. tom. 1. conſult. 89. n. 4.
Derogans iuri, an cenſeatur derogare pacto. ibid. n. 13.
Quando efficiatur generalis. ibid. n. 24.
Eius anima. ibid.
Extenſio. ibid. ac n. 25.
Requirens certas qualitates, debent illæ actu concurrere. tom. 1. conſult. 93. num. 1.
Quando ipſa non diſtinguit, non eſt diſtinguendum. tom. 1. conſult. 98. n. 12.
Abrogans conſuetudinem non poteſt per conſuetudinem derogari, ibid. n. 23.
Lex ciuilis non poteſt derogare iuri canonico. ibidem n. 24.
In ipſa valet argumentum à contrario ſenſu. tom. 1. conſult 105. n. 40.
Quando habeat locom nedum per extenſionem, ſed per comprehenſionem. tom. 1. conſult. 109. n. 7.
Etiam in pœnalibus. ibid. n. 8. & conſult. 179. n. 14.
Quando cenſeatur fauorabilis. ibid.
Vera ratio illam interpretandi. ibid. n. 13.
Non extenditur vltra ſuum finem. tom. 1. conſult. 111. num. 19.
Quando habeat vim obligandi. ibid. n. 20.
An lex, quæ reprobat conſuetudinem, ſemper illam reprobet. tom. 1. conſult. 129. n. 37. & ſeqq.
Quo pacto lex vniuerſalis differat à priuilegio particulari. tom. 1. conſult. 138. n. 11.
Lex generalis poſterior an tollat priorem ſpecialem. tom. 1. conſult. 151. n. 10. & tom. 4. conſult. 195. n. 6.
Ceſſante eius fine, quomodo etiam ceſſet eius diſpoſitio. ibid. n. 12.
Ad ſui eſſentiam requirit vim coactiuam. ibid. n. 25.
Ad eam condendam quid requiratur. ibid.
Eius publicatio an ſit de eſſentia. ibid. ac n. ſeq.
An eius publicatio fieri debeat ſub nomine illius, qui illam condidit. ibid. n. 26.
Quomodo obliget etiam in conſcientia. ibid. n. 36.
Lex ciuilis an poſſit ſe extendere ad diſponendum de iuramento. tom. 1. conſult. 152. n. 28.
Lex naturalis quomodo obliget in Republica. ibid. num. 11. ac 29.
Eius finis attendendos. tom. 1. conſult. 155. n. 5.
Quando ſit eadem non ſolùm extenſiuè, ſed etiam comprehenſiuè. ibid.
Quando ceſſet eius obligatio. ibid.
Lex ciuilis loquens de Clericis quo pacto ab ijs obſeruanda ſit. tom. 1. conſult. 166. n. 8.
Lex diſponens io ſpecie de re Eccleſiæ habetur pro inualida, niſi reperiatur canonizata. ibid. n. 16.
Quando cenſeatur fauorabilis, odioſa, præiudicialis. tom. 1. conſult. 177. à n. 10.
In ea, qui intellectus vitandus. ibid. n. 18.
Non arctat ad impoſſibile. tom. 1. conſult. 238. n. 8.
Loquens de Clericis, ac rebus ſpiritualibus nullam vim habet. tom. 1. conſult. 353. o. 2.
Lex laicorum non afficit Eccleſiaſticos. tom. 1. conſult. 495. per totam.
Lex aliquid decernens cauſa frequentioris vſus non excludit caſum minus frequentem. tom. 2. conſult. 3. n. 1.
Minus eſt frequenter contingentibus proſpicere. ibid. num. 2.
Tempus, quod præfigit, quomodo obſeruandum. tom. 3. conſult. 4. n. 6.
Præfigens tempus actui, inducit illud pro forma. ibid.
Lex noua, remedium adducens, oon tollit leges antiquas. tom. 2. conſult. 5. n. 2.
Cur non aſſiſtat nudis conuentionibus. tom. 2. conſult. 29. num. 4.
Lex Principis circa bona in æſtimo deſcripta, quomodo ſit contra Eccleſiaſticam immunitatem. tom. 2. conſult. 54. num. 8.
Qui lege vtuntur, fiunt beati. tom. 2. conſult. 56. n. 14.
Cur Eccleſia iudicare poſſit de legibus Principum. ibid. n. 18. ac ſeqq.
Qui leges abrogare queat. ibid. n. 29.
Cuius poteſtatis ſit illas abrogare. ibid.
Non eſt præſumendum, quòd ſtatim ſeipſam corrigat. tom. 2. conſult. 66. n. 17.
Eius correctio euitanda. ibid.
Quid requiratur, vt extendatur ad caſum aliquem. tom. 2. conſult. 67. n. 5. & 8.
Eius finis proximus, & adæquatus. ibid.
Extenditur ad terminos ſuæ rationis. ibid. n. 29.
Cuius ſit illam interpretari. tom. 3. conſult. 15. n. 19.
Quilibet rei ſuæ legem imponere poteſt. ibid. n. 21.
Eius ratio, atque menſura. ibid. n. 59.

Et

Et obligatio. ibid.
Quis eam dicatur violare. ibid.
Quid habeat io conſideratione. ibid.
In ea condenda cauſæ. ibid.n.67.
Quibus in caſibus eenſeatur eeſſate. tom.3.conſult.33.n.5. & 6.
Lex humana concurrens cum iure naturali, cedit. ibid. num.7.
Noua, ſimpliciter loquens, accipit interpretationem à veteti. tom.3.conſult.45.n.2. ac 25.
Vbi quomodo id intelligatur.
Quando dicatur caſus in lege comptehenſus. tom.3.conſult.54.n.6.
Leges obligant ad obedieotiam, etiam in conſcientia. tom.3.conſult.58.oum.17.
Quando lex dicatut odioſa, & quando fauorabilis. tom.x. conſult.67.n.14.
Legis fotma. ibid.
Non poteſt fetti, niſi ab habente iuriſdictionem. tom.4 conſult.x.n.9.
Neque poteſt obligare, niſi ſubditos. ibid.
Debet dirigere in finem, quem intendit. ibid.
Ad quos ſe extendat. ibid.
Lex noua quomodo explicanda. tom.4.conſult.19.n.2.
Lex generalis an excipiat priuilegium. tom.4.conſult.22. num.3.
Legibus, non exemplis iudicandum. tom.4.conſult.23. num.7.
Lex generalis vbi eeſſet. tom.4.conſult.35.n.32.
Eius publicationis neceſſitas. tom.4.conſult.68.n.15.
Lex diuina eſt immutabilis. tom.4.conſult.75.n.10.
Leges amica vi ſæpius flectendæ. ibid.n.66.
Earum ſeueritas in depraauato ſtatu Reipublicæ an idonea. ibid.n.67.
Legum conditores qoomodo ſe compatabunt. ibid.n.70.
Lex quando ttahatur ad ptæterita. tom.4.conſult.78.n.8.
Eius natura. ibid.n.9.
Habet locum vbi eſt eadem ratio. tom.4.conſult.107. num.x.
Lex diœceſana ad quos ſe extendat. tom.4.conſult.131. num.23.
A quo dependeat, & ad quæ extendatur. tom.4.conſult. 17x.n.x3.
Eius mens. ibid.
Et finis. ibid.n.26.
Quando in lege comprehendantur omnes in ea noo expreſſi. ibid.n.25.
Eius diſpoſitio quando ſubintret, & quando ceſſet. tom.4. conſult.175.n.11.
An, & quatenus actus quicuoque, à lege probibitus, cenſeri debeat nullus ipſo iure & facto. tom.4.conſult.218. n.2. ac ſeqq.

Libellus, Liber.

Libellum famoſum ab alio compoſitum ſi quis publicet, quo crimine teneatot. tom.4.conſult.118.n.15.
Aliqua ſcriptura quando dicatur libellus famoſus. ibid. oum.17.
Pœnæ in reum libelli famoſi. ibid.n.18.
Quinam intet teos huius eriminis contineantur. ibid.
An, & quatenus ex eo incurratur excommunicatio. ibid. n.19.
Et contra quos procedat. ibid.
Et de quibus libellis. ibid.
Libti omnes à Seruis Dei compoſiti, ac producti coram Iudice temiſſotiali, debent produci io actis S. Congregationis Rituum, antequam ipſi Serui Dei canonizentur, tom.4.conſult.49.à n.1.
Quatenus dicantur eſſe de actis. ibid.
Libri hæreticorum quando proſcripti. tom.2.conſult.56. num.2.
Sybillini à quibus legebantur. ibid.n.6.
Libri quando probent. tom.1.conſult.85.n.9.
Quatenus probent. tom.1.conſult.221.à n.18. & conſult. 245.à n.5.

Libertas, Liberti.

Libertas adepta non tollit delictum in ſeruitute commiſſum. tom.1.conſult.92.n.2.
Libertas Eccleſiaſtica læditur quando non poteſt vti iure ſuo. tom.1.conſult.174.n.11.& ſeqq.
Nec directè, neque indirectè lædi debet. tom.2.conſult. 34.n.15.
Eſt contra ipſam qoidqoid efficit Eccleſiaſticos deterioris conditionis. ibid.
Ac quidquid eis aofert, qood de iure communi competit. ibid.n.17.
Quodue de iure dinino, vel humano eiſdem non reperitur prohibitum. ibid.
Quæ edicta, &, ordinationes contra ipſam eſſe dicantur. ibid.n.47.
Pœnæ in eam lædentes. ibid.
Libertas à legibus an eadem cum exemptione à foro laico. tom.4.conſult.2.n.4. & ſeqq.
Quid illa importet. ibid.n.5.
Quomodo differat ab exemptiooe, ac immunitate Eccleſiaſtica. ibid.n.14.
Libertotum damnatotum bona quibus reſerueotur. tom. 1.conſult.54.n.8.

Licentia, Licentiatus.

Licentia quo pacto differat à permiſſione. tom.1.conſult. 92.n.22.
Quando ſufficiat tacita. ibid.n.23.
Quomodo cognoſcatur, quod à iure requiritur expreſſa. ibid.
Conceditor, vt cadauer puellæ virginis, filiæ Magnatis ſepeliatur intra clauſuram Mooialium. tom.1. tota conſult.116.
Vt nominentur examinatores extra Synodum. tom.1.conſult.119.n.1.
Licentia alienandi data Rectori Eccleſiæ an tranſeat in ſucceſſotem. tom.1.conſult.181. per totam.
Licentiatus, poſtea doctoratus, præcedit illum, qui medio tempore fuit doctoratus. tom.1. conſult. 149. num.20.
Vt Regularis commotari poſſit extra monaſterium, requiritur licentia Superiotis. tom.2.conſult.43.n.10.
Quando licentia danda ſit in ſcriptis. tom.3.conſult.7.n. 30. & ſeqq.
Expreſſa, vel tacita. ibid.
Tacita debet conſtare. ibid.n.32.
Qoalis requiratur in adſcriptione Clerici ad Seruitium Eccleſiæ. ibid.

Lictores, V. Familia.

Curiæ Epiſcopalis gaudent priuilegio fori. tom.x.conſult. 51.n.4.

Ligare.

Ligare in Eccleſia confugientem ad illam an ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam. tom.1. tota conſult.127.
Eſt pluſquam capere, eſtque ſpecies dutioris carceris. ibid. num.2.

Lignum.

In lignis putridis Zeophyta. tom.4.conſult.58.n.10.
In dolatis non putridis reuiuiſceotia. ibid.
Aridis quænam humiditas eſſe poſſit. ibid.n.21.
In arido ligno prodigia. ibid.n.8. & 23. ac 28.
Quid de lignis oleoſis. ibid.n.28.

Lympha, V. *Lac*

Lingua.

Donum linguarum cuius proprium. tom. 4. conſult. 69. num. 5.
Eſt indicium ſanctitatis. ibid.
An lingua aliqua potior in Sacris, quàm alia. tom. 2. conſult. 56. à n. 17.
Linguæ latinæ prærogatiua. ibid. n. 17. ac ſeqq.
Item ac græcæ. ibid.
Qui latinam linguam olim diſcebant. ibid.
Linguæ latinæ olim quàm freqnens vſus. ibid. n. 18.
Lectiones Euangelicæ, & Apoſtolicæ penes Græcos qua lingua dicebantur. ibid. n. 19.

Littera.

Litteræ patentes iuriſpatronatus Baronum, vel Vniuerſitatum an dici poſſint ſcripturæ authenticæ, tom. 1. tota conſult. 137.
An ſufficiant ad probationem iuriſpatronatus. ibid.
Præcipuè ſi inſtitutiones effectum ſint ſortitæ. ibidem num. 12.
Litteræ hortatoriæ, minatoriæque laicæ poteſtatis an, & quatenus ſint contra immunitatem, ac libertatem Eccleſiaſticam, tom. 1. tota conſult. 170.
Quid de litteris ad audiendum verbum Regis, ſiue Principis, ibid. n. 15.
An procedant reſpectu Epiſcoporum feudatariorum, ibid. n. 16. & 30.
Quando relaxari poſſint. ibid. n. 24.
Verbum *hortamur* in illis appoſitum, qoid importet, ibid. num. 25.
Damnantur, ibid. n. 26. ac ſeqq.
An requiratur, quòd ſint autographæ. ibid. n. 32.
Litteræ remiſſoriales an debeant præſentari omnibus, quibus ſunt directæ. tom. 1. tota conſult. 195.
An ex ſola fide Ordinarij, qua teſtatur de non cultu cuiuſpiam ſerui Dei, concedendæ ſint in genere. tom. 1. conſult. 201. à n. 1.
In materia Canonizationis Sanctorum an dirigi poſſint, ac debeant alijs, quàm Epiſcopis, tom. 1. conſult. 202. à num. 1.
Omne, quòd in litteris remiſſorialibus exprimitur eſt de forma mandati. tom. 1. conſult. 220. n. 1.
Eorum verba indefinita non æquipollent vniuerſali. ibid. num. 2.
In cauſis Canonizationis Sanctorum quid exigant. tom. 1. conſult. 233. n. 1. & conſult. 237. n. 1.
Vt in genere concedi poſſint, quid docendum ſit. tom. 1. conſult. 237. à n. 1.
De ipſarum dilationibus, tom. 1. conſult. 248. num. 5. 247. num. 5.
Quando, & in quibus cauſis ſint iterum concedendæ, vel denegandæ. tom. 1. conſult. 248. per totam.
An, & quatenus ſtandum ſit ſimplici enunciatiuæ commiſſionis in illis non inſertæ. tom. 1. tota conſult. 249.

Lis.

Initium litis in cauſis Canonizationis Sanctorum à quo tempore ſumi debeat. tom. 1. conſult. 44. n. 1.
Et cum qua clauſula. ibid.
Quando dicatur conteſtata in eiſdem cauſis Canonizationis. ibid.
Regula, quòd lis vbi eſt cœpta, ibi terminari debeat, quando locum habeat. tom. 4. conſult. 202. n. 52.
An, & in quibus delictis, lite non conteſtata, poſſit inſtitui actio contra hæredes. tom. 2. conſult. 66. num. 16. ac ſeqq.
Litis remiſſio magnum lucrum. tom. 1. conſult. 135. n. 1.

Litania.

An recitari poſſint priuatim ſeruo Dei non Canonizato. tom. 4. conſult. 46. n. 3.

Locatio, V. *Alienatio*.

Locatio domus tacita quid operetur. tom. 1. conſult. 150. num. 9.

Locumtenens.

An & quatenus alijs præcedat. tom. 1. conſult. 132. n. 4.
Locumtenens Auditoris Cameræ Apoſtolicæ non poteſt abſoluere excommunicatos ob non ſolutionem decimarum. tom. 2. conſult. 59. n. 30.

Locus.

Vt reddatur Eccleſiaſticus, quid ſit neceſſarium. tom. 2. conſult. 65. n. 50.
Locus altior, vel primus an, & quatenus ſit ſignum prærogatiuæ. tom. 1. conſult. 26. n. 1.
Locus ſacer quo pacto differat ab immuni. tom. 1. conſult. 171. n. 3.
Loci pij appellatione quid veniat. tom. 1. conſult. 191. num. 2.
Quibus in caſibus dicatur pius, Eccleſiaſticus, Religioſus. tom. 4. conſult. 21. n. 1.
Et in quibus dicatur profanus, & laicalis, quamuis opera pia in illo exerceantur. ibid. n. 2.
Quæ faciant locum Religioſum, & Sacrum. ibid. n. 3.
Qui locus dignior in proceſſionibus. tom. 4. conſult. 24. num. 2.
An ſiniſter dignior dextero, tom. 4. conſult. 36. n. 1. ac ſeqq.
Quinam primus, & cui tribuatur. ibid. n. 1.
Quare ſiniſter honorabilior. ibid. n. 2.
In Concilijs, ac in ſacris ſiniſter nobilior. ibid.
Et quomodo. ibid.
Qui nobilior etiam inter ſanctos. ibid. n. 11. ac ſeqq.
Ac inter Principes. ibid. n. 11.
Quid de Chriſti ſeſſione. ibid. n. 12.
Et quid de loco primo. ibid. n. 14.
Ac medio. ibid. n. 15.
Infimus locus apud Romanos an olim honeſtiſſimus. ibid. num. 25.
Locus Imperatoris in triumpho. ibid.
In conuiuio. ibid. n. 26.
Locus ſuperior honoratior. ibid.
Locus Conſularis. ibid.
Locus vltimus. ibid.
An ſurrogati ab Ordinario, Dignitatibus abſentibus, poſſint mutare locum ſibi debitum. tom. 4. conſult. 83. à n. 1.
Circumſtantia loci auget delictum. tom. 1. conſult. 111. num. 1.
Locus ſacer eſt proprium territorium Iudicis Eccleſiaſtici. ibid. n. 5.

Loqui, *Locutio*.

Loqui propriè qoid ſit. tom. 2. conſult. 28. n. 2.
Quomodo differat à ſcriptura. ibid.
Loquendi, ac ſcribendi differentia, ibid. n. 3. & 8.
Ratio. ibid.
Valor. ibid.
Virtus. ibid. n. 5.
Paritas. ibid. n. 7.
Quid in pœnalibus. ibid. n. 6.
Loqoi prohibitus cum exule, ſiue bannito, aut inimico Domini, an poſſit illi ſcribere litteras. ibid.
Alia exempla. ibid. ac n. 7.
Locutio quomodo fiat. tom. 1. conſult. 246. n. 7. ac ſeqq.

Lucerna, *Ludus*.

Lucerna ſemper ardens. tom. 4. conſult. 43. n. 133.
Et quo pacto ardeat diù, ac extinguatur. ibid.

Ludus.

Quando, ſequuto homicidio in Eccleſia, ludus ſit cauſa priuationis immunitatis. tom. 2. conſult. 38. n. 20.

Luna, V. *Energumenus*.

Lunæ effectus. tom.4.conſult.108.n.13.

Luxuria.

In eam humana propenſio. tom.3. conſult.41.n.35.
Auxilia, quorum vſu fouetur. ibid.n.36.
Quæ ad luxuriam neceſſaria. ibid.n.43.

M

Magiſtratus ſæcularis, V. *Laica poteſtas*, *Brachium*, *Laici*.

Quomodo rebus quæ venum dantur ſe gerere debeat. tom. 2. conſult.14.n.13.ac ſeq.
Quid poſſit in Eccleſiaſticos, qui ſuas res vendunt. ibid. per totam.
Quatenus incidat ex monopolio in Bullam Cœnæ. ibid. num.14.
Ab eo pretium, menſuram, pondus, rebus impoſitum, an, & quatenus ab Eccleſiaſticis obſeruandum. ibid.n.22.
Quando cogi poſſit ad reuocandum, vel declarandum ſuas ordinationes, ſua ſtatuta, ſua edicta, &c. ibid. n.48. & & 78. ac ſeqq.
In Magiſtratum lædentem Eccleſiaſticam immunitatem, quo pacto proceſſus formari debeat. ibid. n.83. ac ſeqq.
An præcedat Canonicis, vti ſingulis. tom. 2. conſult. 35. num. 1.
Quando thure excipiendus. ibid.n.5.
Quo in loco incedere debeat, dum aſſociat Epiſcopum. ibid.n.7.
An poſſit edicere etiam contra Eccleſiaſticos tempore peſtis. tom.2. tota conſult.40.
In eius edictis an comprehendantur ſcholares, qui ſtudijs incumbunt in Vniuerſitatibus, in quibus Epiſcopi ſunt Cancellarij. tom.2. tota conſult.46.
An ei competat locus, & quidem dignior in choro. tom.3. conſult.3. per totam.

V. *Chorus*, *Presbyterium*.

An liceat Magiſtratui laico præcipere, quòd non ponantur in ſcrutinio ſimplices Clerici pro electione Magiſtratuum. tom.2. conſult.69.n.2.
An iiſdem Clericis in ſcrotinio poſitis poſſit à Magiſtratu denegari poſſeſſio illius Officij, ad quod fuerunt electi. ibid.n.3.
An ſit permittendum, quòd in libris publicis Communitatis tegerantur litteræ continentes prohibitiones, atque præcepta Magiſtratus contra Clericos. ibid.n.4.
An à dicto Magiſtratu præcipi poſſit eiſdem Clericis, vt non exerceant Magiſtratum, quando ad illum electi fuerint. ibid.n.5.
Et an poſſit condere decretum aliquod, vel aliquem actum iudicialem facere, quo declarantur eiuſmodi Clerici incapaces ad exercendum officia publica, quamuis illis à ſacris Canonibus id prohibeatur. ibid.
Quid in Clericis coningatis. ibid.à n.1.
A quo præbenda ſit Magiſtratui laico tabella pacis. tom.3. conſult.65.n.1.
Intra Presbyterium non eſt ei permittendum ſcamnum, tapete ornatum, neque puluinar. ibid.n.2.
Debet præire Canonicos aſſociantes Epiſcopum. ibid.n.3.
Non licet eodem tempore thurificari altero thuribulo. ibid. n.4.& 5.
Quando debeat genufleċtere. ibid.n.6.
Et caput detegere. ibid.n.7.
Magiſtratus ſæcularis an, & quatenus cogi poſſit ad aſſiſtendum in Eccleſia Cathedrali diebus ſolemnibus, in quibus Epiſcopus Pontificaliter celebrat. tom.4. conſult. 4.n.7. & ſeqq.
Et qua pœna. ibid.n.14.
Non ei licet aliquid iniurioſè facere. tom. 4. conſult. 118. num.12.
Quare teneatur actione iniuriarum. ibid.n.9.
An Magiſtratus ſæcularis aſſiſtere poſſit cum Inquiſitoribus in cauſa hæreſis, vel quouis modo ad S. Officium Inquiſitionis pertinente. tom.4. conſult.180. à n.1.
An præferri debeat Canonicis Cathedralis, etiam in ſalutatione concionatoris. tom.4. conſult.209.n.1.
Eius ambitio in materia titulorum in concurſu Canonicorum, ac Epiſcopi. ibid.& n.3.
Epiſcopo ſternuenti ſalutem dicere tenetur. tom.4. conſult. 220.à n.1.

Magiſter.

Magiſtri S. Palatij Apoſtolici locus in ſeſſionibus publicis. tom.1. conſult.105.n.20.
Magiſtri debent approbari ab Ordinarijs. tom.3. conſult.5. n.1.& 4.
In eos authoritas ordinariorum. ibid.
Etiam ludimagiſtri. ibid.& n.2.
Et profeſſionem fidei emittere. ibid.
Vbi S. Congregationis decretum.
Eorum doctrina examinanda. ibid.n.3.
Eorundem delectio. ibid.
Quales conſtituendi. ibid.n.5.& 7.

Maior.

Quis dicatur maior. tom.4. conſult.24.n.2.
An qui prius nominetur. tom.4. conſult.36. n.20. & ſeqq.

Manacodiata.

An alatur aere. tom.4. conſult.118.n.85.
Quibus nutriatur. ibid.
Eius natura. ibid.

Mancipia.

Mancipia Turcica an gaudeant immunitate Eccleſiæ. tom. 1. conſult.484. n.1.
Mancipia Eccleſiaſticorum quatenus ſint immunia. tom. 2. conſult.50.n.5.
Eorum immunitas quandiù duret. ibid. & conſult.51. n.6.
Quatenus item gaudeant priuilegio fori. tom.2. conſult.51. per totam.

Mandans, *Mandatarius*, *Mandatum*, V. *Aſſaſſinium*.

Mandatarius quando puniatur. tom.4. conſult.118. n.16.
Mandatum datum ad aliquem actum comprehendit omnia fieri ſolita in eo. tom.4. conſult.19.n.3.
Quid ſi adſit dictio taxatiua. ibid.
Et requiratur iuramentum, ſpeciale mandatum. ibid.
Quidue quoad annexa. ibid.
Et quoad dependentia. ibid.
Speciale requiſitum. ibid.n.15.
Mandatum impoſſibile non valet. tom.1. conſult.55.n.10.
Ad occidendum quomodo comprobetur. tom. 1. conſult. 135.n.2. & 5. ac ſeqq.
Præſertim ad effectum relaxandi cenſuras. ibid.n.4.
In quibus perſonis faciliùs præſumatur. ibid n.5.
An ſit probanda ſecreta locutio inter mandantem, & mandatarium. ibid.n.8.
Mandatum quodcunque ſemper excipere videtur vtilitatem publicam. tom.1. conſult.111.n.14.
Eius fines diligenter obſeruandi. ibid. n.15. & tom.3. conſult.7.n.28.
Ao aliquando illos excedere poſſimus. ibid.n.16.
Quale eſſe debeat. ibid.ac n.17.
Mandans, vel conſulens delicta excepta in Conſtitutione Gregorij XIV. an gaudeat immunitate Eccleſiæ. tom.1. conſult.94.à n.1.
Quomodo mandans teneatur eadem pœna. ibid.n.2.
Quid in crimine aſſaſſinij. ibid.n.3.
Non dicitur verè committere delictum. ibid.n.4.
Mandatum ex quibus pleniſſimè probetur. tom.2. conſult. 36.n.2.

Pro mandati obſeruatione non ſufficit actus æquipollens, ib.
Eius qualitates religioſè ſeruari debent, ibid. n.29.
Quid de accidentali eius variatione. ibid. n,29.
Quando requiratur in ſcriptis. ibid. n.30. ac ſeq.
Atque expreſſum. ibid.
Quale ſufficiat in adſcriptione Clerici ad ſeruitium Eccleſiæ, ibid.

Manſionarius,

Manſionarius Eccleſiæ Cathedralis an poſſit obtinere ſimul Canonicatum in Collegiata eiuſdem ciuitatis, tom.1. conſult.362.n.1.

Manus,

Vbi, ac quando procedatur manu regia, tom. 1. conſult, 27.n.1.
Manus appoſitio quid ſit, tom.4. conſult.68, n.2.
Quando dicatur Sedes Apoſtolica manum appoſuiſſe, ibid. ac n.ſeqq.
Ex quibus inducatur, ibid.n.11.ac ſeqq.
Quando liget ignorantes, ibid.n.16,

Manutentio,

In quibus actibus concedatur, tom.4. conſult. 28. n.14. & conſult.35.n.19. & ſeq.
Quando ſit danda in præeminentijs, tom. 4. conſult. 35. n. 19 ac 20.
Qui Iudices illam dare debeant, donec cognoſcatur de petitorio, ibid.
Cuinam in præcedentijs danda ſit, donec probetur immemorabilis, ibid.n.24.
Quid in ijs, quæ iuri reſiſtunt, ac nequeunt haberi, niſi per priuilegium. ibid.
Non impeditur ex prætenſa probatione immemorabilis, tom.4.conſult.202.n.51.
Quatenus concedatur contra prætendentem immemorabilem, vel præſcriptionem. ibid.
Quando concedenda. tom.2.conſult.162. à n.5.& 20.
Quatenus impediatur. ibid.n.8.
An requirat ſcientiam, & patientiam alterius. ibid.n.10.
Quid in actibus ſuperioritatis. ibid.n.29.

Maria, V. *Virgo Maria*.

Martyrium, *Martyr*,

Martyrium ad quem Charitatis gradum pertineat. tom.2. conſult.9.n.24.
Eſt verè, ac propriè actus fortitudinis excellentiſſimus, tom.2. conſult.16.n.45.
Pro Martyre canonizando quid inquiri debeat. tom.4.conſult.42.n.3.
An lactis fluxus, vel lymphæ ex ſecta ceruice alicuius Martyris ſit miraculo adſcribendus. tom.4.conſult.50.à principio.
An, & quatenus pro Canonizatione Martyris requirantur miracula. tom.4.conſult.72. à n.1.
Ad martyrium an requiratur, quòd ſit actus honeſtus, ſitque neceſſarius actus fortitudinis, & vt mors ipſa ſequatur. ibid.n.20. ac ſeqq.
Alia martyris requiſita, vbi conſiſtat eius fortitudo, & cur hæretici non ſint capaces martyrij. ibid.n.24.ac ſeqq.
Martyrij definitio. ibid.n.2.
Quid illud requirat. ibid.
Eius cauſa. ibid.
Quænam in Martyre concurrere debeant, ibid.n.3.
Eſt maximæ charitatis ſignum. ibid.
Eius excellentia. ibid.& n.4.
Et Elogium. ibid.ac ſeqq.
Martyres quibus comparati. ibid.n.6.
Martyrium implet vices baptiſmi. ibid.n.7.
Quando per martyrium conferatur gratia. ibid.
Quomodo in cauſis Martyrum proceſſus canonizationis expediatur. ibid.
Martyres an examinet Eccleſia. ibid.n.7.
Prima cauſa Canonizationis eſt martyrium pro cauſa fidei, vel virtutis Chriſtianæ. ibid.n.8.
Ad canonizandum Martyrem quid requiratur. ibid.
Quid ſi ante Martyrium quis fuerit infidelis, vel hæreticus. ibid.
Ad martyrij probationem requiritur miraculum. ibid.n.9. Et quare. ibid.
Qualis actus ſit neceſſarius ad martyrium adultorum. ibid. n.10.
Quid de ſanctis Innocentibus, ibid. n.8. ac 11. An ij vllum habuerint actum voluntatis. ibid.
Martyrium an ſit actus fortitudinis, ſiue an ad martyrium ſit neceſſarius actus fortitudinis virtutis ſpecialis ex formali obiecto illius. ibid.n.12. ac ſeqq.
Eſſentia martyrij poteſt conſiſtere ſine ratione formali fortitudinis ſpecialis. ibid.n.15.
Mors an ſit de ratione martyrij. ibid.n.16.
Martyrium ſine morte imperfectum. ibid.
Quo ſenſu B. Virgo dicatur Martyr. ibid.
Quid de ſola tolerantia carceris. ibid. & n.ſeq.
Varij gradus martyrij. ibid.n.17.
Ad martyrium requiritur, vt mors non ſit contra voluntatem patientis. tom. 4.conſult.72.
Item requiritur, vt mors obeatur propter fidei veritatem defendendam, vel propter opus honeſtum alicuius virtutis. ibid.n.19.
In martyrio inſpicienda eſt cauſa, non mors. ibid.n.23.
Martyrij mater. ibid.n.25.
Sine charitate eſt ſine præmio. ibid.

Martyrologium.

Quanti facienda ſit deſcriptio in Martyrologio Romano ad effectum Canonizationis. tom.4.conſult.61.fol.101.
Quod argumentum pro Canonizatione ſumi poſſit a Martyrologio. ibid.n.1.
Eius acta ad quem finem proponantur. ibid.
An omnia, quæ in eo continentur, ſint indubitatæ fidei. ibid.n.2.& 3.
An, & quatenus aliqui deſcribi poſſint in Martyrologio Romano, vti iam excepti ab Eccleſia Romana pro Sanctis Canonizatis. tom.4.conſult.63. à n.1.
An imprimendum cum additione Beatificatorum. ibid.n. 4.& 19.
In eo deſcripti aliquando non Canonizati. ibid.n.5. Et cur. ibid.
Quid de illis, quibus fuit olim exhibitus cultus publicus in Eccleſijs Regularium. ibid.n.7.
Quid vero de illis, qui communiter habiti ſunt pro Sanctis Canonizatis. ibid.n.8.
Quinam Sancti in ipſum referri poſſint. ibid. num.9. & ſeqq.
Quid ſi reperiantur deſcripti in alijs Martyrologijs. ibid. n.14.
Solum Martyrologium Romanum ſufficientem habet fidem, & authoritatem. ibid.n 14. & conſult.87.n.9.
Alia Martyrologia quam probationem faciant. ibid.
Quid de Sanctis antiquis. ibid.n. 19.& ſeqq.
An & quatenus apparitiones Chriſti, B. Virginis, Angelorum, & huiuſmodi viris Sanctis factæ, deſcribi poſſint in Martyrologio Romano. tom.4.conſult.64.à n.1.
Vbi requiſita & cautiones. ibid.à n.4.
An ex Martyrologio perneceſſe probetur negatiua. tom.4. conſult.87.n.9.

Mathematici,

Eorum admiranda. tom. 4. conſult.108. n.10. & ſeq.

Matrimonium, V. *Coniux*,

Matrimonium carnale procedit à pari cum matrimonio ſpirituali. tom.1.conſult. 34.n.6. & conſult.146.n.54.

Matrimonium, V. Hæreſis, Pontifex, Parochus.

An, & quatenus requirat decretum ſuper cohabitatione triennali ad effectum diſſolutionis, tom. 1. conſult. 56. ab initio.
A quo tempore triennium computetur. ibid.
Vt diſſoluatur, quid requiratur. ibid. n. 2.
Quando ſit locus abbreuiationi termini. ibid. n. 5.
Quid ſi coniuges perhorreſcant nouam cohabitationem, ibid. n. 6.
Quid illud ſit. tom. 1. conſult. 115. n. 5.
Eius vnitas. ibid. n. 1.
Tranſiens ad ſecundum matrimonium abſque certa, & explorata cognitione, ac ſcientia mortis alterius coniugis, punitur ab Inquiſitoribus. ibid. n. 15.
Vt matrimonium ſecundum contrahatur, quid neceſſe ſit. ibid.
Metu contractum quomodo conualidetur. tom. 1. conſult. 146. n. 24.
Quo pacto ignorantia impedimenti dirimentis illud irritet, ibid. n. 54.
Eius diſſolutio an, & quomodo concedenda. tom. 1. tota conſult. 148.
Vt diſſoluatur ratione impotentiæ, requiſita. ibid. n. 2.
Cohabitatio triennalis quatenus obſeruari poſſit. ibid. n. 3.
In matrimonio rato poteſt diſpenſari. ibid. n. 4. & ſeq.
Quando dicatur completum. ibid.
In eius diſpenſatione ex auctoritate ordinaria ſemper requiritur cauſa. ibid. n. 7.
Qualis hæc cauſa eſſe debeat. ibid. n. 8. ac 9.
Impotentia ex ſe an ſit cauſa ſufficiens ad illud dirimendum. ibid. n. 1. ac 12.
Impotentiæ ſigna cuius generis eſſe debeant, vt illud diſſoluant. ibid. n. 13. & ſeq.
Eius diſpenſatio quibus ex cauſis haud difficile concedenda. ibid. ac n. 15.
Concedenda in forma commiſſaria. ibid. n. 23.
Quòd non fuerit conſumatum, quòdque adhuc adſit impotentia, quibus probationibus probandum. ibid. n. 22.
Eius cauſæ committi ſolent ordinarijs. ibid. n. 23.
Poteſt dari, quòd reputetur validum in foro externo, ſitque inualidum in foro conſcientiæ. tom. 1. conſult. 151. n. 5.
Quo pacto illius irritatio in foro externo ſit valida. ibid. n. 6.
Bifariam conſiderari poteſt. ibid. n. 7.
Vt contractus ciuilis eſt, quomodo, & à quibus irritari queat. ibid. ac n. 18.
Quid ſi quis illud irritaret ſimpliciter, nulla facta diſtinctione. ibid. n. 8. ac 20.
An vt matrimonium clandeſtinum irritetur debeat fieri mentio Concilij Tridentini. ibid. n. 9.
An verò ſufficiat, quòd habeatur illius mentio relatiua, ibid. n. 11. & 27.
Eius irritatio in foro conſcientiæ valida. ibid. n. 12.
Quid in eo attendendum. ibid.
Clandeſtinum an ſit validum in foro conſcientiæ. ibid.
Et quomodo, ibid. n. 13. & 17. ac 36.
Inualidum quando tolerari poſſit. ibid. n. 14.
In eius materia Sacri Canones varij, contrarijque. ibid.
Inferior Papæ ius non habet illud irritandi. ibid. n. 17. ac 19.
Matrimonium datur inter infideles. ibid. n. 18.
Conſideratum vt Sacramentum quis illud irritare poſſit. ibid.
Cur inter infideles ſit diſſolubile. ibid. n. 18.
Secus inter fideles. ibid.
In eo forma S. Concilij Tridentini an poſſit adimpleri per æquipollens. ibid.
Defectus benedictionis illud non irritat. ibid. n. 34.
In rato, & conſumato non poteſt admitti tolerantia ratione ſcandali. ibid. n. 37. ac ſeqq.
Quid in hoc caſu agendum. ibid. n. 52.
Exemplum eius rei. ibid. n. 57.
Quis poſſit examinare teſtes pro eius libertate. tom. 1. conſult. 370. n. 1.
Eſt celebrandum coram Parocho, non coram Capellano hoſpitalis expoſitarum. tom. 1. conſult. 398. n. 1.
Matrimonium in faciem Eccleſiæ celebratum, & conſumatum, putatumque nullum ex defectu conſenſus, an ex conſilio, ac ſententia extraiudiciali Theologorum poſſit diſſolui ab ipſis contrahentibus. tom. 2. conſult. 33. per totam.
In eius impedimentis an, & quatenus Epiſcopus diſpenſare poſſit. ibid. à n. 4.
Etiam in impedimentis dirimentibus. ibid.
Quid de impedimentis occultis. ibid. n. 8.
Quidue in caſu, quòd coniuges ſcienter contrahant intra gradus prohibitos. ibid. n. 12.
Sufficit bona fides alterius ex coniugibus, vt Epiſcopus poſſit diſpenſare. ibid. n. 14.
Quibus circumſtantijs, ac legibus diſpenſare poſſit Epiſcopus in impedimentis matrimonij. ibid. n. 15.
Summus Pontifex tollere poteſt quodcunque impedimentum, iure poſitiuo conſtitutum. tom. 3. conſult. 33. n. 15.
Etiam poſt mortem alterius ex coniugibus. ibid.
Et ad quem effectum. ibid.
An etiam quoad valorem Sacramenti. ibid.
Matrimonium ratum quo pacto, atque iure per ſolennem Religionis profeſſionem alterius coniugis dirimatur. tom. 3. conſult. 41. à n. 11.
Quid de conſumato. ibid. à n. 14.
Et quibus conditionibus. ibid. & n. ſeqq.
Exempla Sanctorum. ibid.
Ac praxis Eccleſiæ. ibid.
Cur id potius obtinuit Religionis profeſſio, quàm Ordinum ſuſceptio. ibid. n. 13.
An à decreto Epiſcopi, quòd celebretur matrimonium, poſſit appellari ad Metropolitanum. tom. 3. conſult. 57. per totam.
Vbi quid ſi Epiſcopus procedat etiam vti delegatus.
Eius cauſæ quatenus ſint ex maioribus. ibid.
An, & quatenus cauſa matrimonij ſit Eccleſia. tom. 4. conſult. 7. n. 4. & ſeqq.
Non poteſt circa matrimonium Princeps ſæcularis leges condere. ibid. n. 6.
In quibus eius cauſæ ſubijciantur iudicio ſæculari. ibid. n. 7.
In quibus & incidenter iudicio eccleſiaſtico. ibid.
Quid de eius quæſtione facti, vel iuris. ibid.
An, & quatenus impediri poſſit à Iudice, ne contrahatur cum muliere, vel viro imparis conditionis. tom. 4. conſult. 11. à n. 1.
Ad hoc remedia. ibid.
Illud contrahere cum magno ſcandalo eſt letalis culpa. ibid. n. 2.
Eius finis præcipuus. ibid. n. 4. & ſeqq.
Quomodo ſit liberum. ibid. n. 7. & ſeqq.
Ad quot gradus eius impedimenta olim extenſa. tom. 4. conſult. 165. n. 1.
Et ad quot nunc poſſit Pontifex illa extendere cum deſcendentibus à Iudæis, vel Mahumetanis. ibid.
Eius impedimenta inter certas perſonas. ibid. & n. ſeqq.
An, & quatenus matrimonijs Catholicorum cum hæreticis poſſint Parochi aſſiſtere ritu catholico. tom. 4. conſult. 185. n. 1.
Epiſcoporum, ac Nunciorum Apoſtoli coram ad id partes. ibid. n. 2.
An tolerari poſſit, quòd mariti, aut vxores, in captiuitate exiſtentes apud Turcas, ſi nihil de vita, aut morte coniugum audiuerint, ad ſecundas tranſeant nuptias ex eo, quòd timeatur à fide deficere, ac recurrere ad miniſtros hæreticos. tom. 3. conſult. 189. à n. 1.
De diſſolutione matrimonij infidelium ad fidem conuerſorum. ibid. à n. 6.
Vt poſſit coniux ad ſecundas nuptias tranſire, quid requiratur. ibid. n. 1. & 2.
An in hoc habeat amplius locum bona fides, ſi contrahatur abſque certitudine mortis alterius coniugis. ibid. n. 3. ac ſeq.
A quibus puniendus ſit coniux, tranſiens ad ſecundum matrimonium abſque certitudine mortis alterius coniugis. ibid. n. 5.
Matrimonium infidelium an, & quatenus dirimatur

con.

Digitized by Google

conuerſionem alterius, vel vtriuſque coniugis. ibid. o. 6.
Quæ volontas coniogis infidelis requiratur, vt infidelis conuerſus contrahere poſſit aliud matrimonium cum fideli. ibid. o.7.
Ao requiratur diſpenſatio. ibid.
An ſufficiat ſola locorum diſtantia. ibid.
Quid io hoc olim fuerit obſeruatum, & quid modò obſeruandum. ibid. & n.ſeqq.
Vbi praxis hac in re de iure ſeruanda.
An permitti debeant matrimonia mulierum catholicarum cum viris ſchiſmaticis. tom.4. conſult.139. n.1.
Quando id permiſſom. ibid. n.1. & ſeq.
Quomodo tolerentur. ibid. n.3.
Quomodo in hac re ſe gerere debeat Epiſcopus. ibid.
Matrimonij bonum. ibid.n.4.
Inter fidelem, ac infidelem nullum poteſt eſſe matrimonium, tom.4. conſult.143. n.1.
Et quo iure. ibid.
Quatenus inter hæreticos, atque inter ipſos & catholicos à Parochis catholicis celebrandum. ibid. n.29. & ſeq.
De matrimonio contracto inter Græcos, & Latinos coram Parocho Græco. ibid. n.31.
Sine præſentia Parochi quibus in locis non valeat. ibid. n.32.
De examine teſtium ſuper ſtatu libero non committendo, ibid. n.33.
Secularis celebrans matrimonium vti Parochus, à quo puniendus. ibid.n.34.
Quomodo poſſit diſpenſari cum hæretico ſuper matrimonio rato in fauorem ſecundi conſumati. ibid. n.35.
Illud contrahens cum commatre à quo puniendus. ibid. n.36.
Quomodo itidem puniendus illud contrahens ioco cum Moniali. ibid. n. 37.
Matrimonium ratom non conſumatum cum hæretico, & catholica valet. ibid. n.38.
Coniuges Catholici, qui coram Parocho, & teſtibus celebrarunt matrimonium, quatenus peccent, ſi iterum metu pœnæ illud contrahant coram miniſtro hæretico. ibid.o.39.
An matrimoniom præſentibus, ſed contradicentibus Parocho, teſtibus, & Parentibus viri, vel mulieris contractom, ſit validum. tom.4. conſult.147. à n.1.
Et quid, prohibente Epiſcopo, quaue pœna puniendi. ibid. n.12.
Vbi ad id remedia.
Ad eius validitatem quid ſufficiat. ibid. n.1. & ſeqq.
In matrimonio filiorum, vt validè contrahatur, nullus requiritur Parentum conſenſus. ibid. n.6. & ſeqq.
Ac etiam vt licitè. ibid. n.10.
Obligatio ad illud contrahendum oritur ex ſponſalibus. ibid. n.9.
Quale ius io hac materia ſit attendendum. ibid. n.10.
Promittens matrimonium contrahere quibus pœnis cogi poſſit ad contrahendum. ibid. n.11.
Pœnæ in contrahentes, inuito Parocho, ac teſtibus, & non præmiſſis poblicationibus. ibid. n.13. & ſeqq.
Vbi de matrimonio clandeſtino fusè.
Ac de pœnis contra Parochos, ac teſtes, matrimonio ſine publicationibus, & contra interdictum Eccleſiæ, intereſſentes. ibid. cum ſequentibus latè.
Alia. tom.2. conſult.70.

Media.

Sequuntur finem. tom.2. conſult.26. n.29.
Cui competat de illis iudicare. ibid.
Eaque ordinare. ibid.
Quando cenſeantur conceſſa. ibid.

Mediatores.

Quando mediatoribus fides ſit adhibenda. tom.2. conſult. 53. n.16. ac 20. & 21.

Medicus.

An eccleſiaſtici, & quatenus teneantur contribuere pro mercede medici Vniuerſitatis. tom.3. conſult.25. o.5.
Declarationes ad id Sacræ Congregationis. ibid.
An teneantur contribuere viuentes cum Eccleſiaſticis. ibid.
Medico, cui ex publico ſalarium præſtatur, ab ægris, etiam vltrò offerrentibus, accipere quicquam non poteſt. tom. 4. conſult.75. o.37.

Melancholia, V. Energumenus, Abſtinentia.

Ao ſit cauſa longiſſimæ abſtinentiæ. tom. 4. conſult. 43. n.92.
Non poteſt cedere in alimentum. ibid.

Membra.

Non ſunt ſeparanda à capite. tom.4. conſult.26. n.30.
Quomodo id intelligendum. ibid. n.34.

Mendacium.

Eſt fornicatione maius. tom.4. conſult.75. o.16.
An vnquam illud dixerint ſerui Dei, & quomodo. tom.4. conſult.43. n.71. & ſeqq.

Mendicantes, V. Præcedentia, Religio, Prædicatores.

Eorum præcedentia quomodo dirigenda. tom.4. conſolt. 19. n. 1.
Cuinam ex Religionibus mendicantibus debeatur præcedentia. tom.4. conſult.191. n.1.

Mens.

Mens Principis præſumitur iuri conſona. tom. 2. conſult. 6. n.2.

Menſura.

Menſura rebus à magiſtratu ſeculari impoſita an ſeruanda, & quo pacto ab Eccleſiaſticis. tom. 2. conſult. 34. n.32.

Mercatores.

Cur poſſint cariùs vendere. tom. 2. conſult.34. n. 19.
Non licet eis vti ſigno, ab alijs antea occupato. tom.3. conſult.52. n.7.

Meretrices, V. Eccleſia.

Ao, & quatenus poſſint meretrices ab honeſtis locis expelli. tom.4. conſult.77. n.4. & ſeqq.

Metropolitanus, V. Appellatio, Archiepiſcopus, Synodus.

An à prouiſione, ſeu decreto metropolitanæ audientiæ, tàm in cauſis ciuilibos, quàm criminalibus indiſtinctè, detur appellatio, etiam ſuſpenſiua. tom.1. conſult.2. à n.1.
An ſit abuſiua introductio ſuffraganei prouocandi ad alterationem Metropolitanum circa remiſſionem cauſarum. tom. 1. conſult.28. à n.1.
An eo ipſo, quòd metropolitanus inhibeat, ſi procurator curiæ Epiſcopalis in criminalibus, & partes litigantes in ciuilibus prætendant inhibitionem grauaminoſam, debeant inſtare pro reuocatione coram Metropolitano. tom. 4. conſult.30. à n.1.
An metropolitanus in tota prouincia punire poſſit omnia crimina notoria ſubditorum ſuffraganeorum, etiam extra viſitationem, ac omni tempore, dummodo Epiſcopus non præuenerit in puniendo. tom. 1. conſult.32. à n.1.
An ſuffraganeus poſſit aliquid contra Metropolitanum. tom.1. conſult.33. à principio.

Metropolitanus punite poteſt crimina notoria ſubditnrum præſertim officialium ſuffraganeorum, tom.3. conſult. 38.n.1.& ſeqq.
Quid in prima inſtantia. ibid. n.3.
Vbi declaratin ſacræ Congregatinnis.
Rectè admittit appellatinnem à ſententia declaratoria excommunicationis ob prætenſam Clerici percuſſionem. ibid.n.7.
An à decreto Epiſcopi, quòd celebretur matrimonium, poſſit appellari ad metropolitanum. tom. 3. conſult. 56. per totam.
Et quid ſi Epiſcopus procedat, etiam vti delegatus. ibid.
Quas cauſas cognoſcere poſſit. ibid. n.4.
Cauſæ matrimoniales in gradu appellationis deuolnuntur ad metropolitanum. ibid.
Exemplum metropolitani an obliget ſuffraganeos. tom.4 conſult.23. n.7.
Nequit cognoſcere cauſas in prima inſtantia. tom.4. conſult. 140.n.2.
Habet iuriſdictionem limitatam. ibid. n.4.
Non poteſt deputare nfficiales pro cngnitione futurarum cauſarum in aliena diæceſi. ibid.

Metus.

Metus irritat renunciationem. tom.1. conſult.5. n.5.& 6.
Habet rationem inuoluntarij. ibid.n.6.
Admittit partem ad cauſæ proſecutionem. ibid.n.7.
Quid ſi à parte non ſit illatus. ibid. n.8.
Sufficit, quòd inferatur à Principe, & parti lucrum afferat. ibid.
Quandiù durare cenſeatur. tom.2. conſult.129. n.3.
Vt ſit iuſtus, quid requiratur. ibid. n.4.
Ex abſentia ſuperioris an argui poſſit metus in contractibus. tom.1. conſult.535.n.1.
Eſt quid facti, ideoque probandus. ibid.
Excluditur ex præſentia Iudicis. ibid.
Quando cenſeatur veriſimilis. ibid.n.22.

Miles, V. *Penſionarius*, *Hoſpitatio*, *Equites*.

Milites ſuo Duci non nbſeqnentes mulctantur pœna capitis. tom.1.cnnſult.54. n.44.
Milites Regulares in quo habitu incedere debeant, vt penſionibus fruantur. tom. 1. conſult.229.à n.1.
An poſſint conſequi, ac retinere beneficia ſecularia cum cura, & ſine cura, necnon Canonicatus. tom.1. conſult. 254.n.1.
Militum Regularium familiares gaudent militum priuilegio. tom.2. conſult.55.n.2.
Milites an poſſint hoſpitari in domibus Clericorum. tom.2. tota conſult.32.
Ac in domibus Regularium. ibid.n.8.
Et in domibus Monaſteriorum Monialium. ibid.
Milites refugæ è triremibus, & ad Eccleſiam confugientes an, & quo pacto gaudeant immnnitate. tom.2. conſult. 57. n.7.
Vbi ad rem ſacræ Congregationis declaratio.

Miniſtri, V. *Officiales*, *Familiares*.

Miniſtri Eccleſiæ ſunt exempti. tom.1. conſult.82.n.4.
Miniſtri Religionis Hieroſnlymitanæ quatenus ſubiaceant iuriſdictioni ordinariorum. tom.2. tota conſult.22.
Miniſtri neceſſarij Curiæ Epiſcopalis, quinam ſint. tom.2. conſult.51.n.4.
Gaudent fori priuilegio. ibid.

Minor, *Fratres minores obſeruantes*, V. *Iuniores*, *Teſtes*.

Minor quomodo reſtituatur aduerſus læſionem.tom.1.conſult.149. n.27.
Etiam ad effectum præcedentiæ. ibid.
Quòd minor præferatur maiori, an poſſit per conſuetudinem induci. ibid.n.29.
An, & quatenus donare poſſit. tom.1. conſult.228. n.10.
Fratres minores obſeruantes an, & quatenus ſint capaces legati, ſiue in perpetuum, ſiue ad longum tempus pro celebratione miſſarum, tom.3.conſult.16. à n.1.
Quid de legato fiduciario, ſiue confidentiali. ibid. à n.9.
Cuius bonorum vſus ſint capaces. ibid. n.1.
Quid de legato annuo relicto pro neceſſitatibus infirmorum. ibid.
Sacræ Congregationis hac ſuper re declarationes. ibid. & n. ſeqq. ac n.7.
Quid de legatis manualibus pro Miſſis. ibid.n.8.
Quid de legato immobilium ſub modo licito. ibid.
Sunt incapaces annui reditus. ibid.
Et quatenus. ibid.
Vbi declaratio S. Congregationis.
Probibetur ipſis teſtamentaria executio. ibid. n.9.
Exemplum puræ ipſorum paupertatis. ibid. n.12.
Eorum ius in dirigendn tertium ordinem Sancti Franciſci. tom.3.conſult.34. n.1.& ſeqq.
Minores quinam ſint. tom.4.conſult.120. n.5.& ſeqq.

Miraculum.

Miracnlum quomodo à teſtibus probandum. tom.1. conſult. 242. à n.1.
Petitio remiſſoriæ ſuper inquiſitinne generali an ſit concedenda, antequam doceatur de continuatione, ac percrebreſcentia famæ miraculorum. tom. 4. conſult.39. à n.1.
Quatenns requiratur in canonizatione Sanctnrum continuatio, & percrebreſcentia miraculorum. ibid. n.2.
Quænam ſcientia veritatis requiratur in probatione miraculi. tom. 4. conſult.42. n.16.
Quid de probatione innixa ſoli famæ. ibid. n.19.
Miraculorum probatin in quo conſiſtat. ibid.n.15.
Quæ inquiſitio circa ipſa fieri debeat. ibid. n.19.
Quatenus prnbentur ex archiuo publico. ibid.n.20.
Et ex lapidibus publicè expoſitis. ibid. n.21.
Atque ex communi exiſtimatione. tom. 4. conſnlt. 43. n. 64.
Non eſt contra rationem miraculi, ſi fiat cum dolore. ibid. n.76. & ſeq.
An probari poſſint per ſolam diſpoſitionem ipſorum ſeruorum Dei. tom.4. cnnſult.57. n.10.
Quomodo probentur per vnius depoſitionem. ibid. & n. ſeqq.
Quot in eis ſint attendenda. tom.4. conſult.58.n.1.
Quatenus dicantur oſtenta. ibid.
Vel prodigia. ibid.
Quomodo differant à gratijs. tom.4. conſult.53.n.4.
Sæpè confunduntur cum gratijs. tom.4.conſult.59.n.11.
Quo pacto probentur. ibid. n.5. ac ſeqq.
Ad eſſentiam veri miraculi an requiratur ſanatio perfecta ex omni parte in inſtanti. tom.4. conſult.54. à n.1. & conſult.56. n.3.
Quid in miraculis tertij generis. ibid.n.2.
In quo conſiſtat. ibid.
Eius conditiones. ibid. n.4.
Quid etiam in Miraculis ſecundi generis. ibid. n.5.
An ſit miraculo adſcribenda illæſio pueri ſuper quem pertranſijt rota currus onuſti. tom.4. conſult.59. n.1.
Et cui gradui miraculorum adſcribenda. ibid. n.11.
Quartus miraculorum gradus. ibid.
Equalis. ibid.
An Deus prodigijs, atque oſtentis operetur miracula. tom.4. conſult.58. n.23.
Cnr à Deo perpetrentur. ibid. n.24.
Signa veri miraculi. ibid.
Eiuſque probatio. ibid.
Aliquando permiſſa hæreticis. ibid. n.25.
Quando cenſeantur verè diuina. ibid. n.26.
Quid de miraculis patratis poſt mortem. ibid.
Et primi ordinis. ibid.
Vel ſecundi. ibid.
Reſurrectio mortuorum cuinam miraculorum ordini adſcribenda. tom.4. conſult.60. n.9.
In miraculis reſurrectionis à mortuis quæ, quotue indaganda. tom.4. conſult.61. n.9.& ſeqq.

De probatione miraculorum, deſumpta ex publica voce, & fama. tom.4. conſult.65. n.1.
An, & quatenus adminicula antiquarum tabullarum fidem indubiam miraculorum faciant. tom.4. conſult.66. n.1. & ſeqq.
Adminicula, quibus miracula probantor. ibid. n.2.
Vt legitimè probeutur, quæ ſint ſeruanda. ibid. n.11. & ſeqq.
Quæ, quotue ſint ponderanda pro diſcuſſione vniuſcuiuſque miraculi. tom.4. conſult.67. n.1.
Quænam propriè dicantur miracula, & quot eorum gradus. ibid. n.2.
Quænam ſit cauſa miraculi. ibid. & n.28. ac ſeqq.
Cur ita dictum. ibid. n.3.
Eius primus, & ſupremus gradus. ibid. n.4. & ſeqq.
Quot miracula fuerunt in obſcuratione ſolis, & lunæ in morte Chriſti. ibid. n.7.
Secundus gradus. ibid. n.17.
Tertius gradus. ibid. n.18.
Miraculum quid propriè ſit. ibid. n.19.
Et à quo fiat. ibid. & ſeqq. n.28. & ſeq.
Quænam vera miracula. ibid. n.21. & ſeq.
An Dęmones poſſint miracula patrare. ibid. & ſeqq.
Et quo modo. ibid.
Quot conditiones habere debeant. ibid. n.27.
Eorum partitio. ibid.
Et quartus ordo. ibid.
Chriſti prærogatiua in edendis miraculis. ibid. n.30. & ſeqq.
Miraculorum gratia in alios tranſlata. ibid. n.34.
Quinam alij, præter Chriſtum, miracula ediderint. ibid. n.35. & ſeqq.
An Angeli. ibid. n.35.
An homines probi. ibid. n.36.
An homines mali. ibid. n.37. & ſeqq.
An hæretici. ibid. n.43. ac ſeq.
Diſcrimen inter hos omnes. ibid. n.39. & ſeqq.
Miracula in genere quomodo probentur. tom. 4. conſult. 69. n.11.
Poſt mortem patrata ſunt certiſſimum Sanctitatis indicium. ibid.
De inquiſitione generali, & ſpeciali ſuper eorum fama. tom.4. conſult.71. n.3. & ſeq.
De eorum probatione in genere. ibid. n.4.
An, & quatenus pro canonizatione martyris requirantur miracula. tom.4. conſult.72. n.1.
Pro canonizatione confeſſorum an neceſſaria ſint miracula in eorum vita. tom.4. conſult.81. n.1.
Opus miraculorum comparatur cum ſanctitate. ibid. n.2.
Miracula in vita non ſufficiunt pro canonizatione. ibid. & n.3.
Requiruntur miracula poſt mortem. ibid.
An ad verum miraculum inuocari debeat auxilium ſeruorum Dei, vel Beati, dum caſus accidit. tom.4. conſult. 109. n.1.
Quomodo probetur, miraculum fuiſſe patratum ad interceſſionem talis ſancti. ibid. n.1.
In rebus humanis dantur caſus admiratione digni ſine miraculo. ibid.

Miſerabiles.

Miſerabilium perſonarum priuilegium. tom.3. conſult.24. n.3.

Miſſa.

Miſſa, in qua ordinantur miniſtri Eccleſiæ, an ſit ſolemnis. tom.1. conſult.37. n.1. & 3.
An in ea omittenda ſit commemoratio ſimplex. ibid.
Cur dicatur ſolemnis. ibid. n.2.
Vt ſit ſolemnis, quid requiratur. ibid.
Quo in loco celebranda. tom.4. conſult.91. n.18. & ſeqq.
Quando applicanda fundatori capellaniæ. tom.1. tota conſult.139.
Obligatio illa celebrandi in tali loco, & die differt ab obligatione illam applicandi. ibid. n.3.
Quo titulo pro illa recipiatur eleemoſyna. ibid. n.9.
Quid ſi ſacerdos habeat aliunde neceſſaria ad ſuſtentationem. ibid.
An, & quomodo pro miſſis manualibus celebrandis in Eccleſijs inſignioribus capſulæ retineri poſſint, & quando ſint reducibiles. tom. 1. tota conſult. 159.
In honorem ſerui Dei cultum publicum oſtendit. tom.1. conſult.244. n.8. & 10. fol.291.
In quibus Eccleſijs, & altaribus celebranda. tom.1. conſult. 275. n.1. ac ſeqq. & conſult.324. n.1.
Pro miſſa conuentuali an Canonici, & beneficiati percipere poſſint eleemoſynam, & ſacrificium applicare. tom.1. conſult.321. n.1. & ſeq.
Conuentualis pertinet ad officium. ibid.
Debet cantari quotidie in Eccleſijs cathedralibus, & collegiatis. ibid. n.2. & conſult.391. n.1.
Quomodo id intelligendum. ibid.
Debetur pro ea diſtributio ex maſſa communi. tom.1. conſult. 322. n.1.
Debet celebrari iuxta mentem teſtatoris. tom.1. conſult. 324. n.1.
Miſſa *de Requiem* quando celebranda. tom. 2. conſult. 6. n.1.
An celebrando miſſam de feſto occurrenti in altare priuilegiato, fiat ſatis voluntati teſtatorum, & eorum animæ lucrentur indulgentias. ibid. per totam.
Declarationes hac in re Sacræ Congregationis. ibid. n.3.
Quæ Miſſa celebranda pro lucrandis indulgentijs altaris priuilegiati. ibid. n.2.
In ſacris Miſſarum ſolemnijs apud Græcos conſuetudo legendi Euangelium, & Epiſtolam latinè, & græcè. tom.2. conſult.56. n.19.
Et quare. ibid.
Latinè celebrata à Legatis Papæ in Eccleſia Conſtantinopolitana. ibid.
Celebratio ſolemnis duarum miſſarum eadem die an licita. tom.3. conſult. 12. n.5. & 6.
Quid in Eccleſia diuerſi ritus. ibid. n.9.
Solemnis qualis ſit. ibid. n.6.
An pro miſſa celebranda in ciuitate debeatur dos maior, quàm pro celebranda in aliquo caſtro. tom.3. conſult. 32. n.1.
Celebranda in Eccleſia ſepulturæ. ibid.
An in caſu neceſſitatis pro ſacro Viatico miniſtrando celebrari poſſit à ſimplice ſacerdote in domo priuata. tom.3. conſult.39. à n.1.
Et quid ſi celebretur ab Epiſcopo. ibid. n.4.
In tali caſu non licet celebrare non ieiunus, neque ſine ſacris veſtibus. ibid. n.2.
Declaratio ſacræ Congregationis. ibid.
An diebus Dominicis poſſint celebrari miſſæ votiuæ de reſurrectione Domini. tom.3. conſult.40. per totam.
In feſtis duplicibus an poſſit celebrari miſſa defunctorum pro adimplenda teſtatorum voluntate. ibid. n.1. & 4.
Declarationes S. Congregationis. ibid. n.2. & 4.
In feſtis duplicibus, & diebus Dominicis Miſſa debet eſſe conformis officio. ibid.
Quid ſi adſit rationabilis cauſa. ibid. n.3.
Pro defunctis quibus diebus dici poſſint. ibid.
Quid ſi officium duplex non ſit feſtum de præcepto. ibid. n.4.
Miſſæ pro defunctis intra octauas an celebrari poſſint. tom 3. conſult.52. n.3. & ſeqq.
Priuatæ, & ſolemnes, earumque differentia. ibid. n.5.
Conuentualis debet conuenire cum officio. ibid.
Quando eius applicatio præſumatur libera. tom.3. conſult 61. per totam.
Quid de Conuentuali. ibid. n.1.
Et in Canonicis. ibid.
Atque in Capellanis. ibid.
Ad illius celebrationem an teneantur Canonici. ibid. & n.7 ac 8.
Quid ſi adeſſet conſuetudo illam applicandi. ibid. n.3.
Et recipiendi ſtipendium. ibid. & n.14. ac 17.
An, qui tenetur celebrare ratione beneficij, legati, aut ſalarij, poſſit accipere eleemoſynam ex applicatione. ibid. n.4.

Quid in caſu, quo non conſtet de onere beneficij circa missarum celebrationem, & conſtet prædeceſſores celebraſſe aliquot miſſas. ibid. n. 5. ac 6. & 13.
Non poſſunt Canonici diebus, quibus per turnum iuxta tabellam Eccleſiæ miſſas celebrant, applicare Sacrificium pro ſibi elargientibus eleemoſynam. ibid. à n. 9.
Declarationes ſacræ Congregationis. ibid.
Coniecturæ, ex quibus probetur onus miſſarum eſſe appoſitum in fundatione canonicatuum, beneficiorum, &c. ibid. n. 10. & ſeqq.
Quid etiam in caſu, quo celebrandi obligatio ſit inducta ex ſola localitate, & ad decorem, & diuinum cultum. ibid. n. 15.
Quidue de obligato celebrare certa hora ratione Canonicatus. ibid.
Vbi declarationes S. Congregationis.
Eius ſtipendium quatenus ſit licitum. ibid. n. 16.
Declarationes Sacræ Congregationis. ibid. n. 18. & ſeqq.
Officium Epiſcoporum in hac re. ibid.
An, quatenus, & in quibus caſibus liceat eadem die pluries miſſæ ſacrificium celebrare. tom. 4. conſult. 1. n. 1. & 3.
Qua pœna, & à quo Iudice puniendus qui pluries in die abſque neceſſitate celebrat. ibid. n. 4. & ſeqq.
Quid ſi delinquens ſit Regularis. ibid. n. 9.
Non permittitur celebrari ſuper nauibus. ibid. n. 10.
Quid in nauibus Indicis. ibid.
Illam celebrare non poſſunt rei S. Officij, & quatenus. ibid. n. 11.
Quatenus celebrari poſſit coram Principibus hæreticis. ibid. n. 12.
Et quatenus celebrans ritu latino idiomate græco poſſit tolerari. ibid. n. 13.
Quas pœnas incurrat illam celebrans, cùm Sacerdos non ſit. ibid. n. 14.
Abuſus illam ter celebrandi pro animabus defunctorum in die commemoratione ipſorum. ibid. n. 15.
Diaconus, vel Subdiaconus miſſam ſæpius celebrans, ſi ſponte compareat, quibus pœnis afficiendus. ibid. n. 16.
Inſeruiens celebranti non Sacerdoti, quem ſcit eſſe talem, quo pacto puniendus. ibid. n. 17.
Qui in Miſſa adhibet hoſtiam antea conſecratam, illamque iterum conſecrat, & eleuat, à quo Iudice puniatur. ibid. n. 18.
Nobilibus Catholicis inter hæreticos an concedi poſſit altare priuatum, vt in eo Miſſa celebretur. ibid. n. 19.
Quot Miſſæ antiquitus in eadem die à Sacerdote celebrarentur. ibid. n. 1.
Hoc tempore non licet, niſi ſemel in die celebrare. ibid.
Pœna pluries in die celebrantium quomodo ſit arbitraria. ibid. n. 3.
In hoc delicto conſiderandæ circumſtantiæ. ibid. n. 4. 5. & 8.
Grauiùs puniendi, ſi ſumpſerint ablutionem. ibid.
Variæ in illos pœnæ. ibid. n. 5. & 7. ac 8.
Quid ſi bona fide pluries celebrauerint in die. ibid. n. 6.
An incurrant irregularitatem, vel infamiam. ibid. n. 7.
Eſt crimen publicum. ibid.
Grauius adulterio. ibid. n. 8.
Ex aliqua circumſtantia ſapere poteſt hæreſim. ibid. n. 9.
Ac proinde puniendum in S. Officio. ibid.
Quando cenſeatur intentus nedum fructus ſacrificij, ſed etiam commodum. tom. 4. conſult. 12. n. 3.
Ad Miſſam Conuentualem quando Canonici teneantur. tom. 4. conſult. 28. n. 10.
Miſſa Conuentualis à quo cantanda. ibid. & n. ſeqq.
Miſſæ priuatæ in quo altari celebrandæ. tom. 4. conſult. 31. n. 14.
Eius conceſſio an æquiualeat titulo Beati. tom. 4. conſult. 63. n. 2. & ſeqq.
De quibus Sanctis concedatur. tom. 4. conſult. 87. n. 2.
De Sanctis non Canonizatis in quibus Eccleſijs poſſit celebrari. ibid. n. 4.
Quid de Sanctis, qui habent cultum Officij, ac Miſſæ à Sede Apoſtolica. ibid. n. 6.
Ac de Titularibus Eccleſiarum. ibid.
In Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata, in quibus paucus eſt numerus Canonicorum, ac Presbyterorum an tolerari poſſit conſuetudo cantandi Miſſam conuentualem feſtis diebus duntaxat. tom. 4. conſult. 91. ab initio.
Ad inducendum obligationem Miſſæ Conuentualis quid requiratur. ibid. n. 1.
Quot miniſtri ad illam cantandam ſufficiant. ibid.
Miſſa Conuentualis non connumeratur inter horas Canonicas. ibid. n. 3.
Quomodo intelligatur, quòd ijs, qui interſunt Miſſæ Conuentuali, dentur diſtributiones quotidianæ. ibid.
Quomodo etiam intelligatur, quòd non debeat omitti Miſſa Conuentualis, vt cantetur Miſſa aliqua votiua. ibid. n. 5.
Quid diſponant Rubricæ de Miſſa Conuentuali. ibid. n. 6.
An debeat dici Miſſa Conuentualis pro defunctis feria ſecunda poſt Dominicam Paſſionis, quando Officium defunctorum recitatum eſt. tom. 4. conſult. 92. à n. 1.
Cur non dicatur in alijs ferijs ſecundis Quadrageſimæ. ibid. n. 1.
Miſſa Conuentualis eſt pars Officij diuini. ibid.
Qui ad illam obligentur. ibid.
Et quo titulo. ibid.
An Diaconus inſeruiens Miſſæ ſolemni poſt concionem, quæ haberi ſolet poſt Euangelium, conferre ſe debeat ante Epiſcopum, ibique confeſſionem dicere, & poſt publicatam indulgentiam Epiſcopus dare debeat benedictionem. tom. 4. conſult. 93. à n. 1.
Quam pœnam incurrat celebrans Miſſam ſiccam. tom. 4. conſult. 135. à n. 1.
Miſſa nautica. ibid.
Cur dicatur ſicca. ibid. n. 2.
Et cur nautica. ibid.
An toleranda ex conſuetudine. ibid. n. 3.
Qualis abuſus in ea interueniat. ibid. n. 4. & 5.
Illam celebrans quas pœnas incurrat. ibid. n. 6.
An ſit prohibita. ibid. n. 1. & 7.
Quo in loco celebranda in caſu &c. tom. 4. conſult. 214. n. 1.
Quo pacto ſatisfactio Miſſarum in iudicio probari poſſit, etiam apud Tribunal R. Fabricæ. tom. 4. conſult. 219. à n. 1.
Quid de earum probatione extra iudicium. ibid. n. 4.
An onera Miſsarum perpetua ſuſcipi validè poſſint abſque ſuperioris ſæcularis, vel regularis licentia, in ſcriptis obtinenda. tom. 4. conſult. 222. à n. 1.
An acceptatio legatorum pro certo numero Miſſarum annualium, ad quarum celebrationem fructus relicti non ſufficiunt, & nomine Fabricæ S. Petri interpellantur legatarij, an velint illa legata acceptare, & ipſi reſpondent, ſe velle acceptare animo obtinendi reductionem, ſit de iure admittenda. tom. 4. conſult. 226. à n. 1.
Miſsæ perpetuæ quod emolumentum habere debeant. ibid. n. 3.
An qui Miſsam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ſi eandem Miſsam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat, peccet mortaliter, muneri ſuo ſatisfaciat, & ad reſtitutionem teneatur. tom. 4. tota conſult. 227.

Miſſionarij, V. *Turcæ*.

Quibus conditionibus exercere poſſint artem medicinæ, & chirurgiæ. tom. 4. conſult. 124. n. 1.
Quomodo ſe gerere debeant in illis partibus, quando ob euidens periculum vitæ alterius patientis neceſsarium eſset aliquam ex præcipuis corporis partibus incidere. ibid. n. 4.
An ſi ad præſeruandum brachium, & vitam in alicuius digito vulnerati, ipſum digitum incidant, incurrat irregularitatem. ibid. n. 5.
In caſu neceſſitatis Sacerdotes miſſionarij poſsunt licitè mederi, neque indigent diſpenſatione. ibid.
Facultates, quæ ſolent concedi miſſionarijs Germaniæ, Hungariæ, Poloniæ, & Flandriæ, ac aliorum locorum, ab hæreticis, ac infidelibus occupatorum. tom. 4. conſult. 134. à n. 53.
Et Miſſionarijs in Anglia. ibid. n. 61.
Et in Scotia, Hibernia, Mona, ac in alijs locis. ibid. n. 70.

An

Index Rerum.

An miſſionatij, alijque confeſſoris poſſint audire confeſſiones, & abſoluere Chriſtianos illos, qui habent in vxores Turcas. tom.4. conſult.144.n.1.
Vel mulieres chriſtianas in matrimonium conjunctas cum Turcis. ibid. Vbi alia.

Miſtus Forus.

Miſti fori eſt quæcunque cauſa pia. tom.1. conſult.42. n.1.
In eius cauſis non poteſt Iudex laicus cogere litigantes, vt adeant forum laicum. tom.1. conſult.449. n.1.

Mitra.

Conceſſa ex priuilegio Canonicis, ac Dignitatibus, quomodo illa vti debeant. tom.2. conſult.33. à n.1.
Quid per eam conceſſum cenſeatur. ibid.n.1.
Quid de mitra pretioſa. ibid.
Eius delatio. ibid.
Eius vſus. ibid. n.2. ac ſeqq.
Quomodo prohibenda. ibid. n.3.
Quid de conſuetudine in hac re. ibid.
Eius abuſus abrogantur. ibid. à n.7.

Modus.

Modus faciendi certus vbi datur, etiamſi detur ad certum effectum, aliter impleri non poteſt. tom.1. conſult.150. n.24.

Molendinum.

Molendina Eccleſiaſtica an poſſint viſitari à Magiſtratu ſeculari, eiuſque edictis ſubijci. tom. 1. conſult. 49. à n.1.
Non poſſunt prohiberi Eccleſiaſticis. tom.1. conſult.487. n.1.

Moleſtia.

Moleſtiam inferre quiſnam dicatur. tom.4. conſult. 173. n.17.
Quid de moleſtia de facto, & moleſtia iuris. ibid.
Diſtinctio inter moleſtiam, & iniuriam. ibid.

Monachi, V. *Abbates*

Monachi ſunt omnino incapaces parochialibus Eccleſijs ſecularibus. tom.1. conſult.44. n.1. & ſeqq.
An poſſint eſſe patrini. ibid.n.29.
Permittitur ijs exercitium curæ per Vicarios amouibiles. tom.1. conſult.86.n.3.
Eorum Generales an præcedere debeant in Capella Pontificia Generalibus Mendicantium. tom.1. conſult.105. per totam.
Horum antiquitas, ac dignitas. ibid. n.28. ac ſeqq.
Elogia. ibid.
Præcedentia. ibid.n.45.
An, & de quibus teneantur ad taxam ſeminarij. tom.1. conſult.223.n.25.& 31.
Quando intelligatur donaſſe monaſterio. tom. 1. conſult. 432.n.3.
Monachi duodecim Congregationum an, & quatenus teneantur ad donationem Regiam, ſiue Principis. tom.3. conſult.23. n.4. & ſeqq.
Vbi præcipuè de Oliuetanis.
Non comprehenduntur, niſi facta de illis ſpeciali mentione. ibid.n.5.
An præcedere poſſint Clero ſeculari. tom.4. conſult.26. à n.1.
Quid in proprijs Eccleſijs. ibid. n.1.
Quidue ſi eſſent ſuperiores Clericorum. ibid. à n.15.
Et quid ſi extaret tranſactio, vel conſuetudo. ibid. à n.1.
Gregoriana Conſtitutio de præcedentia inter mendicantes an habeat quoque locum inter Ordines Monachorum. tom.4. conſult.98. à n.1.

Monaſterium.

Monaſterium exemptum an in diœceſi, vel de diœceſi. tom. 4. conſult.106. n.4.
Monaſterium regulare, etiamſi efficeretur ſeculare, & mutaret ſtatum, an amittat iura, & priuilegia. tom.4. conſult.150.n.3.
Monaſterium olim fuiſſe, quomodo probetur. tom.1. conſult.86. n.9.
Quo pacto vnum alteri præcedat. tom.1. conſult.105. n. 38.& 138. per totam.
De monaſterij vnione menſæ Epiſcopali. tom.1. tota conſult.136.
Quoad regulare inſtitutum à quo gubernandum. ibid. n.24.
Nouum an, & quatenus erigi poſſit ac debeat. tom.1. tota conſult.178.
Et quid de erectione monaſterij Monialium. ibid. in fine.
An nomine Monaſterij veniat Eccleſia. ibid.n.13.

Monetarij.

Clerici monetarij an ſint Rei læſæ maieſtatis, & à quo Iudice puniendi. tom.1. conſult.124. n.14.

Moniales, V. *Alimenta, Nouitia, Dos.*

Monialibus quatenus alimenta debeantur. tom.1. conſult. 34.n.1.
Etiam ad alium monaſterium tranſlatis. ibid.
Debetur vſusfructus etiam expulſis. ibid. n.2.
Et iniquè circumuentis. ibid.
Idque iuxta illarum qualitatem. ibid. n.3.
Poteſt eis præſcribi ab Epiſcopo tempus, & locus ſuſcipiendi Sacram Communionem. tom.1. conſult. 36. n. 1. & ſeqq.
Earum abuſus hac in re. ibid.
Præſumitur ignorare Conſtitutiones Principum. tom.1. conſult.55. n.20.
Aufugientes ab vno monaſterio quatenus tranſire poſſint ad aliud. tom. 1. tota conſult.120.
In earum tranſlatione quid præcipuè attendendum. ibid. n.1.
Cauſæ diſpenſandi pro illarum tranſitu. ibid.n.2.
Et excuſandi à reditu ad monaſterium. ibid. n.3.
Earum tranſitus ad aliam Religionem licitus. ibid. n.6.
Quo pacto tranſlatio indulgenda. ibid. n.7.
Earum monaſteria an, & quatenus Superiores regulares ingredi poſſint. tom.1. tota conſult.163.
Et quatenus ædificanda. tom.1. conſult.179. in fine.
Quatenus veniat nomine Regularium. d.conſult.179. in fine, vbi plura.
Quo Breuiario vti poſſint. tom.1. conſult.272.n.1.
Earum numerus an poſſit ab Epiſcopo præſcribi in monaſterijs, Regularibus ſubiectis. tom.1. conſult.336. n.1.
Earum dotes an debeantur vnà cum fructibus a primo monaſterio dum transferuntur ad ſecundum. tom.1. conſult. 432. à n.1.
Quid de mobilibus, ac cenſibus per eas emptis, dum in primo monaſterio commorabantur. ibid. à n.16.
Quid ſi tranſirent, vt perfectiùs Deo inſeruiant. ibid.n.7.
Transferunt omnia iura ſua in monaſterium. ibid.n.9.
An tranſlatis debeantur à primo monaſterio alimenta. ibid. n.10. ac ſeqq.
Quid in tranſlatis ad agendum pœnitentiam. ibid.n.13.
Quando primum monaſterium teneatur eis præſtare alimenta. ibid.
Qui ad ipſas ſcribit litteras, an committat contra prohibitionem ad illas accedendi cauſa colloquendi. tom.2. tota conſult.28.
Earum monaſteriorum domus ſunt exemptæ ab hoſpitatione militum. tom.2. conſult.32.n.8.
Donatio ab eis facta, vt ſit valida, quid requirat. tom.2. conſult.36. à n.1.
Non tenentur ad collectas per æs, & libram impoſitas pro bonis acquiſitis. tom.2. conſult.54.n.64.

Index Rerum.

Bona data pro erectione Monaſterij monialium ſunt immunia. ibid. n. 78.

Quæ reduci debeant intra Ciuitatem, & quatenus. tom.2. conſult.65. n.6.ac 20.

Monialis profeſſa, ſi mutato ſexu, fiat vir, an, & quatenus remaneat profeſſus, ſeù propriè Religioſus, vel potius profeſſio irritètur. tom.4.conſult.34. à n.1.

Monialis facta vir non poteſt cum monialibus permanere. ibid.n.10.

Eique eſt dos reſtituenda. ibid.

In cauſis Canonizationis an ritè recipiatur iuramentum Monialium, quæ non iurant in manibus Iudicum, neque ab ipſis videri poſſunt. tom. 4. conſult. 40. a n. 1.

Quid ſi fuerint ſtrictiſſimæ obſeruantiæ. ibid. n.2.

Et extet ſtylus de huiuſmodi examine. ibid.

An moniales, quæ profitentur vnam ex regulis approbatis, ac emittunt quartum votum charitatis in pauperes mulieres morbo laborantes, ſint verè profeſſæ, ac regulares, earumque inſtitutum ſit approbandum. tom. 4.conſult.74.à n.1.

Earum regularitatis ſigna. ibid. n.2.

De earum inſtituto circa hoſpitalitatem. ibid. n.3.5.ac ſeq.

Quid requiratur ad validitatem fundationis Monaſteriorum Monialium. ibid. n.4.

Earum numerum ſine conſenſu per vota exquiſito, an, & quatenus Ordinarius augere poſſit. tom.4. conſult.170. à n.1.

Earum receptio an pertineat ad Epiſcopum. ibid. n.2. & ſeqq.

Earum remotio, ſiue reiectio quomodo permittatur. ibid. n.4.

An Epiſcopus poſſit concedere licentiam acceptandi ad habitum, vel profeſſionem emittendi monialibus, ſibi non ſubiectis. tom.4. conſult.171. à n.1.

Quid de exploratione voluntatis. ibid.

An, & quatenus moniales eximi debeant à iuriſdictione ſuorum Prælatorum, & ſubijci iuriſdictioni Epiſcoporum. tom. 4. conſult. 172.& à n. 1.

An ad id requiratur conſenſus omnium Monialium. tom. 4. conſult. 172. n 4.

Quid ſi non conſtiterit de cauſis, ob quas eximi debeant à Regularibus. ibid. n.5.

An poſſint examinari contra ſuos Superiores regulares ſuper eorum abuſu iuriſdictionis, quam in ipſas exercent. tom.4. conſult.175.n.4.

Quomodo poſſint reſiſtere ſuis ſuperioribus regularibus. ibid. n. 5.

Sunt eximendæ, etiam ipſis non inſtantibus. ibid.n.7.

Eximere monaſteria Monialium à Regularibus eſt fauorabile. ibid. n.8.

Laici non poſſunt eligere ſepulturam in Eccleſijs exterioribus Monialium, ſed ſepeliendi vbi de iure. tom.4.conſult. 177. à n.1.

Earum Eccleſiæ quatenus habere poſſint ius ſepulturæ. ibid. n. 1.

Quæ licentia requiratur, vt in earum Eccleſijs quis ſepeliri poſſit. ibid.& n.3.

Quatenus earum Eccleſię gaudeant priuilegio Regularium, à quibus reguntur. ibid. n.4.

Continentur in gradu Monachorum. ibid.

Capellaniæ in earum Eccleſijs non erigendæ. ibid.& n.6.

Quot Miſſis quotidianis contentæ eſſe debeant. ibid.

Vbi commodè fieri poteſt, remouendæ ſunt parochiæ ab earum Eccleſijs. ibid.n.6.

Quid vbi remoueri non poſſunt. ibid.

Imagines miraculoſæ non debent collocari in earum Eccleſijs. ibid.

Quid ſi adeſſet conſuetudo, vel conceſſio Epiſcopi, quòd poſſit quiſque ſepeliri in Eccleſia exteriori Monialium. ibid. n.8. ac ſeqq.

Earum teſtimonium in cauſa propria an valeat. ibid.

Earum numerus an, & quatenus ab Ordinarijs augeri poſſit. tom.4. conſult.170. à n.1.

Quæ recipiant velum. tom.4. conſult. 194.n.1.

Et quæ ſint regulares. ibid. n.2.

An moniales tranſlatæ ex vno Monaſterio ad aliud, teneantur ſub nouo Prælato, ſiue Ordinario, cui perpetuò ſubijciuntur, nouam profeſſionem emittere. tom.4. conſult.202. à n.1.

Quomodo transferendæ. ibid. n. 1.

Tranſlatæ ante profeſſionem poſſunt redire ad primum. ibid. n.6.

Quid de reſtitutione dotium à primo Monaſterio facienda. ibid. à n.9.

Vel de reſtitutione cenſuum. ibid. n.10.

Et veſtium, ſiue iocalium. ibid. n.11.

Monitio.

Monitio an ſit neceſſaria, ne Clericus amittat fori priuilegium. tom. 1. conſult.45. n. 14. & ſeqq.

Quomodo differat à citatione. tom. 1. conſult. 150. n. 5.

An, & quatenus requiratur in cenſuris. tom. 1. conſult. 162. n.4.16. ac ſeq.

Vt producatur ad pœnas canonicas contra beneficiatos abſentes an, & quo pacto requiratur. tom.1. conſult.164. n.3.

Quatenus requiratur in declaratoria cenſurarum. tom.1. conſult.170. n.9.

In materia excommunicationis à quibus fieri poſſit. tom. 1. conſult. 173. n.9.

An, & quomodo neceſſaria, vt quis priuari poſſit beneficio propter non reſidentiam. tom.2. conſult.4. n.10.

Et vt Clericus priuari poſſit priuilegijs clericalibus ob non delationem habitus & tonſuræ, tom. 3. conſult. 7. n.58.

Quæ monitio ſufficiat. ibid. & n.59.

Et quotuplex eſſe debeat. ibid.

Quid ſi fiat in Synodo. ibid. n.59.

In quibus præſcribatur neceſſaria. ibid. n.74. & ſeq.

Monitio Iudicis eſt melior forma citationis. tom.4.conſult. 52.n.1.

Habet vim peremptorij. ibid.

Eſt libera fraudibus, & erroribus. ibid.

Modus citandi per monitionem Iudicis an excluſus per decreto Vrbani VIII. de Canonizatione Sanctorum. ibid. n.2.

Monopolium.

Regulariter eſt iniquum. tom.2. conſult.34. n.53.

Damnatur. ibid. & n.28.

Mons Pietatis.

An, & quatenus Epiſcopus viſitare poſſit montes Pietatis. tom. 1. conſult. 40. à n. 1.& conſult.398. n.2.

Quomodo liceat eorum adminiſtris aliquid vltra ſortem accipere. ibid. n.17.

Quonam pacto prohibeatur, ne eorum pecuniæ ad vſus pauperum mutuò dandæ, in alios vſus conuertantur. ibid. n.18. ac ſeqq.

An eos liceat viſitare Cuſtodibus, ſiue Communitati ſæculari. tom.1. conſult.302.n.1.

Montes Pietatis vſurarum remedium. tom.4. conſult.75. n. 59.& conſult.151.n.15.

An deponentes pecunias in monte Pietatis poſſint ex illis percipere lucrum. tom. 4. conſult. 153. à n.1.

Quomodo erigi poſſint, ac debeant. ibid. n.1. 2.& 4.

Et an poſſint exigere idem lucrum à ſuis mutuatarijs. ibid. n. 4.

Inter montes & tradentes pecuniam qualis contractus eſſe poſſit. ibid.

Ex qua ratione dictum lucrum exigi poſſit. ibid.n.5.

Et quatenus. ibid. n.6. ac ſeqq.

Eorum erectio neceſſaria. ibid. n.10.

Sub quibus conditionibus approbari. ibid.n.12.

Quantum poſſint exigere. ibid.n.13.

Et ad quem finem. ibid. n.14.

Quid in eis neceſſarium. ibid.

Morbus.

Morbi morti ſimiles qui, quotue. tom.4. conſult.61. n.10.

Mors.

Quomodo probetur. tom.1. conſult.220. n.2. & tom.4. conſult.61. n.14.
Mors Lazari, ac filiæ Principis Sacerdotum cur in Sacra Scriptura dicatur ſomnus. tom.4. conſult.43. n.72.
Mortis certa ſigna an ſemper dentur. tom.4. conſult.90. n.12. & conſult.61. n.2. & 8. ac ſeqq.
Et experimenta. ibid. n.13.
An, & quo pacto diſtinguatur à vita. tom.4. conſult.61. à n.1.
Quid ſit. ibid. & n.11.
Morbi morti ſimiles. ibid. n.10.

Multa, V. *Pœna*.

Mulctæ an Epiſcopo, & quibus in cauſis imponi laicis poſſint. tom.1. conſult.42. à n.1.
Vſibus pijs applicandæ. ibid.
Quatenus Monaſterio publici lectoris regularis impertiti poſſint. tom.1. conſult.270. n.1.
Quid ſint. tom.2. conſult.30. n.8. & tom.4. conſult.2. n.10.
Quando denegandæ. ibid.
Sequuntur iuriſdictionem. ibid.
Quo pacto imponantur. tom.4. conſult.2. n.10.

Mulier, V. *Congregatio*, *Vidua*.

Ex mulieribus facti viri. tom.4. conſult.34. n.1. & ſeqq.
An id naturaliter poſſibile. ibid. n.7.
An mares in mulieres mutentur. ibid.
Habent ſuos teſticulos. ibid.
Poſſunt caſtrari. ibid.
Exempla mulierum, quæ in viros ſunt mutatæ. ibid. & n.2. ac 3.
Quomodo differant à viris. ibid. n.4. & 7.
Eſt quaſi monſtrum. ibid. n.4.
Quod refellitur. ibid. n.8.
Eius corporis habitus. ibid. & n.4. & 7. ac ſeq.
De mulieribus Chriſtianis coniunctis cum Turcis. tom.4. conſult.143. n.1. & 2.
De mulieribus Chriſtianis cum viris Chriſtianis matrimonium ineuntibus, qui poſtea fidem abnegarunt. ibid.
Virtus heroica an eis admittenda. tom.2. conſult.8. per totam, Vbi exempla, & plura de mulieribus.

Munus.

Munus patrimonialis, à quo ſunt immunes Eccleſiaſtici, quid ſit, & quotuplex. tom.2. conſult.30. n.15.
Quibus perſonis, ac rebus imponatur. ibid.
Et ob quas cauſas imponi ſoleat. ibid.

Muri.

Muri Ciuitatis cur dicantur Sancti. tom.1. conſult.54. n.41. & ſeqq.
Pœna delinquentis in eos. ibid.

Muſica, *Muſici*.

Harmonia muſica an, & quatenus deceat, Eccleſiam vti in ſuis Diuinis officijs. tom.3. tota conſult.41.
Et qua cautione. ibid. n.9.
Quid de cantu vocali. ibid.
Permiſſa olim Hebræis inſtrumenta muſica. ibid.
Eius antiquitas. ibid.
Cur admiſſa. ibid.
Et permiſſa. ibid.
Carpitur. ibid.
Damnanturque eius inſtrumenta. ibid. n.2.
Sanctorum Patrum cenſura. ibid.
Laudatur. ibid. n.3. & ſeqq.
Eius effectus. ibid. n.4.
Bona, fructus. ibid.
Probatur. ibid. n.5.
Etiam à Patribus. ibid.
A quo tempore recepta, & an vbique. ibid. n.6.
Quid in publica diuini Corporis adoratione. ibid. n.7.
Organa pneumatica quando adinuenta. ibid. n.8.
Et quando in Eccleſia audiri cœperunt. ibid.
Quid de Pſalmis vulgari lingua. ibid.
Ac de Hymnis. ibid.
An Cantores muſici, qui non ſunt de gremio Capituli, in proceſſionibus, alijſue actibus præferri debeant Clericis beneficiatis. tom.4. conſult.90. à n.1.
Quo in loco incedere debeant. ibid. n.1. ac ſeqq.
Quid ſi eorum pars maior ſint laici. ibid. n.7.
Quidue ſi pro ipſis extaret conſuetudo. ibid. n.8.
Et aliquot ex ijs ſint beneficiati. ibid. n.10.
Nullam habent dignitatem. ibid.
Muſici Eccleſiæ cathedralis gaudent priuilegio fori. ibid. n.11.

Mutatio.

Mutatio ſtatus abrogat diſpoſitiones. tom.1. conſult.142. n.7.
Mutatio fabricæ an dicatur nouum ædificium. tom.1. conſult.179. n.23.

Mutilans.

Mutilans in Eccleſia, vel cœmeterio ex rixa, ira, caſu, an gaudeat immunitate. tom.2. tota conſult.38.
Quid de mutilante puero, amente, coacto &c. ibid.
Qui mutilantes priuentur immunitate. ibid. n.4. & ſeqq.

Mutuum, V. *Regulares*.

Solutio anticipata eſt mutuum virtuale. tom.4. conſult.164. n.1.
Quando ceſſet eſſe beneficium. tom.4. conſult.75. n.32.
Ex eo vetamur quid ſperare, & accipere. ibid. n.33.
Quomodo id accipiendum. ibid. n.34.
Lucrum ex mutuo quibus titulis, ac rationibus comprobari poſſit. ibid. à n.71.

Mutus.

Mutus an poſſit teſtari. tom.1. conſult.17. n.16.
Sepulturam ſibi eligere. ibid.
Poteſt ſignis, aut nutibus ſuam explicare voluntatem. ibid.
Idque præſertim ad cauſas pias. ibid. n.17.

N

Narratiua.

Narratiua debet comprobari. tom.1. conſult.1. n.17. & 21.
Potiſſimum quando eſt cauſa gratiæ. ibid.
Secus autem quando eſt pars gratiæ. ibid. n.21.
Narratiua Viſitatoris Apoſtolici quando probet. tom.1. conſult.90. n.3.
Quid ſi eſſet narratiua Pontificis. ibid.

Natura.

An homo creari potuerit in ſtatu puræ naturæ. tom.2. conſult.56. n.22. & ſeqq.
In eo ſtatu neceſſaria quoque poteſtas Eccleſiaſtica. ibid.
Qualis hic ſtatus fuiſſet. ibid.
Verbum *Natura* eſt vniuocum. tom.4. conſult.43. n.70.
De qua natura prædicetur. ibid.
Naturæ admiranda. tom.4. conſult.50. n.8.
Morborum medens. tom.4. conſult.56. n.1.

Index Rerum.

Natus.

Natus idem ac genitus in S. Scriptura. tom.1. conſult.153. n.18.
Quis iure talis dicatur. ibid. n.25. & ſeq.

Neceſſitas.

Eius lex. tom.2. conſult.2. n.11. & tom. 3. conſult.15. n. 31.& 37.
Eſt ſupra legem. tom.4. conſult.75. n.67.
Eius leges amariſſimæ. ibid. & ſeq.

Negatiua.

Probatio negatiuæ ex quibus ſequatur. tom.1. conſult.1. n.23.
Ex quibus excludatur. ibid.
Ex quibus probetur, tom.1. conſult.93. n.6. & tom.4. conſult.43. n.138. & ſeq.
Vniuerſalis non coarctata quomodo probetur. tom. 1. conſult.200. n.2.
Eius probatio difficilis. tom.1. conſult.236 à n.2.
Transfert onus probandi in affirmantem. ibid. n.5.
Etiam impoſſibilis an,& à quo probanda. ibid.n.6.& ſeq.
Negatiua qualitatis quo pacto probetur. ibid. n.10. & ſeqq.
Quomodo cadat in ſenſus. tom.4. conſult.43.n.138.& ſeq.
Et quomodo de illa deponere debeat teſtis. ibid. & n. 144.
Quomodo in factis, & materijs antiquis probetur. ibid. n. 143.& conſult.58. n.24.
An ſit impoſſibilis directa. ibid. n.144.
Quid de negatiua coarctata. ibid.
Et de neceſſaria illatione ad illam. tom.4. conſult.87. n.9.

Negotiatio.

Negotiatio Epiſcopis, & Clericis quomodo licita. tom.1. conſult.41.n.9. & 13.
Quæ, & quo pacto Eccleſiaſticis prohibita. tom.2. tota ferè conſult. 34.
Illicitæ formalitas in quo conſiſtat. ibid. n.8. 11. ac 20.
Quæ dicatur negociatio. ibid.
Quotuplex. ibid. n.19.
Ex qua vectigal debeatur. ibid. n.20. ac ſeq.

Neophitus, V. *Cathecumeni.*

Neophiti quibus ſubiecti. tom. 2. conſult.43. à n. 1.

Nepos.

Nepotis Summi Pontificis litteræ cuius mandato cenſeantur ſcriptæ. tom.1. conſult.105. n.62.

Nix.

An ex niue enaſci poſſint herbæ, ſtirpes, animalia. tom.4. conſult. 43.n.61.
Et quomodo. ibid.

Nobilis, nobilius.

Nobilis præferendus. tom.1. conſult.183. n.6.
Pro eo ſemper præſumitur. ibid.
Nobilius trahit ad ſe ignobilius. tom.2. conſult.31. n.1.

Nomen, Nominatus, Nominatio.

Prior nominatio maiorem dignitatem arguit. tom.1. conſult.105.n.34.
Quando ſit confirmanda. tom. 1. conſult. 119. n. 2. ac ſeqq.
Nominatio ad Epiſcopatum an ſufficiat ad inducendum vacationem Officij, vel beneficij. tom.1. tota conſult.160.

Præſertim in Regulari. ibid. n.4.
Pluralitas eiuſdem nominis inducit obſcuritatem. tom. 4. conſult.18.n.2.
Confraternitatum eiuſdem nominis aggregatio. ibid.
An prius nominatus ſit maior. tom.4. conſult.36. n.20. & ſeqq.
Dignior ante omnes nominandus. ibid.n.22.

Notarius.

Notarius creatus à Principe ſæculari an poſſit rogari de rebus Eccleſiæ. tom. 1. conſult.150. n.22.
An ſi extra iudicium examinet teſtes ſine mandato Iudicis, illorum depoſitio ſit valida. tom.1. conſult.193.n.2.
An Deputatus in cauſa canonizationis debeat probare qualitatem notariatus. tom.1. conſult.206.à n.1.
Talis non præſumitur. ibid.
A quo debet probari, quòd ſit eiuſmodi. ibid.
An ſtandum ſit eius enunciatiuæ. ibid. n.2.
Quid de notario defuncto. ibid.
Quid in viuente. ibid.
Ex quo talis probetur. ibid. & n.3.
In compulſorialibus quomodo ſe gerere debeat. tom.1. conſult.210. à n.1.
Quomodo in ſcripturarum collatione. tom.1. conſult.212. n.1. & 2.
An conſtare debeat, ipſum pro collatione proceſſus iuraſſe in manibus Iudicis. tom.1. conſult.231. n.1.
Notarius curiæ Epiſcopalis gaudet priuilegio fori. tom. 2. conſult. 51. n.4.
An in Cauſis canonizationis Sanctorum probari debeat, quòd fuerit adhibitus Notarius, creatus authoritate Apoſtolica. tom.3. conſult. 11. per totam.
Notarius authoritate laica creatus in quibus ſolum adhiberi poſſit. ibid. n.1.
Quid in cauſis Eccleſiaſticis. ibid.
Eius commiſſio ex quo conſtare poſſit. ibid.
Vbi Sacræ Congregationis decreta.
Conſuetudo in ijs ſeruanda. ibid.
Notarij non poſſunt prohiberi ab Epiſcopo, nè, præter cancellarium Epiſcopalem, inſtrumenta conficiant pro locis pijs. tom.4. conſult.9. n.1. & ſeq.
Quid de notarijs creatis à Summo Pontifice. ibid.
Notario laico an poſſit committi à delegato viſitatio, & inſpectio Sepulchri Seruorum Dei. tom.4. conſult.37. n.9.& ſeqq.
Quomodo rogare debeat hunc actum. ibid.
Quatenus dici potius debeat Eccleſiaſticus, quàm laicus. ibid. n.10.
In cauſis canonizationis admittitur Notarius laicus. ibid.
Eius facultas quomodo ſit metienda. ibid.
De eius commiſſione conſtare poterit per propriam atteſtationem. ibid.
Eius exiſtimatio communis quanti facienda ſit. ibid.
Poteſt recipere iuramentum Epiſcopi teſtis. tom.4. conſult. 41.n.3.
Et Cardinalis. ibid. n.5.
Notarius, qui ex publico habet ſalarium, nihil ab vltrò offerentibus accipere poteſt. tom.4. conſult.75. n.37.

Notorium, Notorius, V. *Percuſſor.*

Notorium ad incurſum cenſurarum quo pacto comprobandum. tom. 1. conſult.95.n.21.
Eius exceptiones. ibid.
Notorium facti quomodo probetur. tom. 1. conſult. 202. n.4.
Quid ſi ſit facti permanentis. ibid.
Quomodo probetur, quòd ſit eiuſmodi. ibid.
Quæ faciant Notorium. ibid.
Notorium prouocat, non excludit inquiſitionem. ibid. n.5.
Ex quo proueniat, atque conſtituatur. tom.1. conſult.218. n.30.& ſeqq.
In antiquis quomodo probetur. ibid. n.33.
Delictum quoad pœnas, quando dici poſſit Notorium. tom.2. conſult.59.n.3.

Quid quando eius ratio eſt dubia. ibid.
Notorij probatio. tom.4. conſult.43. n.143.
Æquiparatur ſententiæ. ibid.
Eius negatio nihil operatur. ibid.
Quid illud ſit. ibid.
Notorium de præſenti, ac de præterito. ibid.
Eius virtus, etiam in Miraculis probandis. tom.4. conſult. 58.n.24.

Notorius Clerici percuſſor, V. *Percuſſor*.

Nouatio.

Quomodo fiat. tom. 4. conſult.201.n.24.
Et ex quibus inducatur. ibid.

Nouitas.

Nouitates pernicioſæ. tom.4. conſult.25. n.5. & conſult.64. n.1. & 2. ac ſeqq.
In rebus nouis conſtituendis, quæ vtilitas requiratur. tom. 4. conſult.64.n.2.
Nouitas euitanda. tom.1. conſult.167. n.23.

Nouitius, Nouitia.

Eorum parentes, vel conſanguinei an, & quatenus poſſint donare res ſuas Monaſterio. tom.1. conſult.109. per totam præcipuè. n.14.
Quatenus ad profeſſionem admittendi. tom.1. conſult.149. n.14.
Eorum acceptatio ad habitum an quicquam releuet in ordine ad præcedentiam. ibid. n.16.
Quid de ſuſceptione habitus. ibid. n.17.
Eorum nouitiatus a qua hora incipiat. ibid.
Reijciendi, vel ad profeſſionem admittendi. ibid.
In fauorabilibus habentur pro Religioſis. ibid. n.50.
Et pro profeſſis. ibid.
An, & quatenus poſſint renunciationes, & donationes, à ſe factas, ante ſuſceptum habitum reuocare. tom.1. conſult.228.à n.1.
Quando cenſeatur donare cauſa mortis. ibid.
Tempore nouitiatus fruuntur penſionibus. tom.1. conſult. 229.n.5.
Neque ſunt priuandi beneficijs, quæ obtinent. ibid. & n. ſeqq.
Quid ſi nouitiatus protogetur. ibid. n.8.
An poſſint valida renunciare coram Vicario foraneo abſque licentia Epiſcopi. tom. 1. conſult. 281. n.1.
Licentia, ſiue facultas Epiſcopi in eorum renunciationibus, ac donationibus requiſita an ſufficiat, ſi ſit æquipollens, non autem expreſſa. tom. 1. conſult.394. n.1.
Emitentes profeſſionem in articulo mortis, anno probationis non completo, ſi conualuerint, debent denuo profiteri. tom. 1. conſult.356. n.1. Vbi quid de ipſarum dote.
Nouitiæ, quæ coactæ fuerunt ad proprias domus ſe conferre de licentia Ordinarij, poſſunt admitti ad profeſſionem abſque alio probationis anno. tom. 1. conſult. 352. n.1.
In monaſterijs, Regularibus ſubiectis, non poſſunt admitti abſque exploratione earum voluntatis, ab Epiſcopo, vel eius Vicario facienda. tom.1. conſult.312. n. 1.
Nouitij voluntas an exploranda ante profeſſionem. tom.2. conſult.3.
Nouitij profeſſio an ſit nulla, ſi non emittatur in Monaſterio, in quo Nouitiatum peregit. tom. 3. conſult.37. à n.8.
Eius probationis annus quomodo fieri debeat. ibid.
A quo haberi debeat informatio de eius idoneitate. ibid. n.10.
Quomodo dicatur perſona Eccleſiaſtica. tom.4. conſult.119. n.1. & 5.
Non poteſt cenſeri Religioſus cum effectu. ibid.
Quomodo id intelligendum. ibid.
Tenetur ad Regulam. ibid.
Eſt paris, & membrum Religionis. ibid.
Eſt immunis quo ad perſonam, & quo ad bona. ibid.
Quid de Nouitijs impuberibus ad Religionem admiſſis. ibid. n.7.
Quibus priuilegijs gaudeant. ibid. & n. ſeq.
An Nouitiæ licita ſit reclamatio ad Prælatum ſuperiorem, quòd moniales illam non admiſerint ad profeſſionem. tom.4. conſult.201. à n.1.

Nuncius.

Nuncij ſedis Apoſtolicæ non poſſunt ſuperiores Regulares compellere ad recipiendum Religioſos expulſos. tom. 5. conſult.150. per totam.
Eorum Miniſtri, & officiales violantes immunitatem Eccleſiaſticam, incurrunt cenſuras, à quibus non poſſunt abſolui, niſi à ſummo Pontifice. tom.1. conſult.172. n.15.
An, & quatenus poſſint relaxare inhibitiones ad fauorem Regularium. tom.1. conſult.320. n.1.
Nuncius Apoſtolicus an poſſit exercere pontificalia, vel licentiam alijs Epiſcopis concedere illa exercendi in alterius Diæceſi abſque ordinarij loci licentia. tom.2. conſult.1. per totam.
De hac re Decreta Conciliorum. ibid. n.1. & 2.
Declarationes item Sacrorum Congregationum. ibid. n.3. & 4.
Rationes præcipuæ. ibid. n.5.
In quibus etiam loco ſibi vindicent. ibid. n.17.
Eius poteſtas circa quod potiſſimùm verſetur. ibid. n.5.
Nequit eximere à Iuriſdictione Epiſcopi presbyteros quoad examen, & approbationem doctrinæ, ac morum. ibid.
Non debet admittere appellationem illorum, qui à ſuo Epiſcopo reiecti ſunt, tanquam inhabiles, ab ordinum ſuſceptione. ibid.
Quas facultates circa ordinum collationem habeat. ibid. n.6.
Quid operetur Clauſula cum poteſtate Legati à latere in eius Breui contenta. ibid. n.7. & 8.
Eius paritas cum Legato à latere in quibus locum habeat. ibid.
Conferens ordines alienis ſubditis quomodo committat in Sacri Concilij Tridentini Decretum. ibid. n.9.
Quo pacto poſſit agere quæ poteſt ordinarius in ſua Diæceſi. ibid. n.10.
Geratque vices Sedis Apoſtolicæ. ibid. & n.11.
Eius dignitas qua ratione ſit maior Epiſcopali. ibid. n. 11.
Collatio ordinum ab ipſo facta inducit exemptionem in promotis. ibid.
An conſuetudo poſſit ei dare iuriſdictionem in conferendis ordinibus in alterius Diæceſi. ibid. n.12.
Quæ facere poſſit. ibid.
Epiſcoporum expoſtulationes in eius abuſu conferendi ordines in alterius Diæceſi abſque Epiſcopi loci licentia. ibid. n.12. & 13.
Prouiſio Regij Conſilij Caſtellæ hac ſuper re. ibid. n. 13.
Ordinatio itidem Nuncij Hiſpaniorum. ibid. n.14.
Item ac reformatio, à Summo Pontifice confirmata. ibid. n.15.
Quomodo poſſit agere, quæ non ſunt excepta. ibid. n. 16.
Quid in huiuſmodi Ordinum collatione ipſi iniungendum ſit, quidue permittendum. ibid. n.18.
Nuncij Apoſtolici Commiſſarius non poteſt abſoluere à cenſuris. tom.2. conſult.59. n.30.
Occidens Nuncium, ſeu Legatum Papæ, vel alterius Principis in quas pœnas incurrat. tom.2. conſult.62. n.7.
Nuncius Apoſtolicus lędens Epiſcopum, Cardinalem, vel alium Nuncium, incurrit pœnas canonicas. ibid. n.13. & 14.
Electio Nunciorum an omninò pendeat à libera voluntate Pontificis. tom.4. conſult.134. à n.1.

Facul-

Facultates aliquibus ipſorum conceſſæ. ibid. à n.10.
Quid de conſuetudine. ibid. n.1.
Pœnæ contra impedientes eorum officium. ibid.
Ac in illos eijcientes. ibid. n.4.
Et non admittentes. ibid. & n.5.
Quibus liceat diſcutere eorum facultates. ibid. n.3.
Nolentes eos recipere in quam pœnam incidant. ibid. n.6. & 7.
Non debent à locis, ad quos mittuntur, diſcedere. ibid. n.8.
Quales eſſe debeant. ibid. n.9.
Quid poſſint cum hæreticis. ibid. n.10. 12. 13. 16. & 17.
Non veniunt nomine Oratorum Principum exterorum. ibid. n.11.
Quomodo vti debeant facultate, quam habent concedendi licentiam Miſſonarijs, vt interſint concionibus hæreticorum. ibid. n.14.
Quid quoad libros prohibitos. ibid. n.15. 18. & ſeqq.
Et quoad confeſſionem Sacramentalem, & abſolutionem. ibid. n.22. & ſeqq.
An liceat Nuncijs Apoſtolicis mittere commiſſarios ad alienas diœceſes, vt ibi cognoſcant cauſas in prima inſtantia. tom.4. conſult.141. à n.1.
Quando poſſint ſuam iuriſdictionem alijs demandare. ibid. n.1.
Quando nequeant deputare commiſſarios. ibid. n.2.
In quibus cauſis non habeant iuriſdictionem. ibid.
Standum eſt obſeruationi. ibid.
An, & quatenus dicantur Ordinarij in Prouincijs ſibi delegatis. ibid. n.4.
Conſulendæ eorum facultates in caſibus particularibus. ibid. n.5.

Nundinæ.

Nundinæ, conceſſæ à Principe Eccleſiæ, an cenſeantur immunes à quibuſuis vectigalibus. tom. 1. conſult. 84. à n.1.
Ipſarum iuri nunquam derogatur. ibid. n.3. & ſeq.
In earum libero exercitio nemo Eccleſiam turbare poteſt. ibid. n.6.

Nutritio.

Quid ſit. tom.4. conſult.43. n.84. & 87.
An vnquam poſſit intermitti. ibid. à n.121.
Et quomodo. ibid.
An ratione corporis. ibid. n.123.
An ratione caloris. ibid. n.124. & ſeqq.

Nutus.

Quid. tom.1. conſult.17. n.15.
An ſufficiant ad Electionem ſepulturæ. ibid. & n.17.

O

Obedientia.

Obedientia vera in quo conſiſtat. tom.2. conſult.21. n.16.
Obedientiæ obligatio ex quo proueniat. tom.4. conſult. 198. n.4.

Oblati, Oblatæ.

Oblati, vt gaudeant immunitate, atque exemptione, alijſque priuilegijs, quæ requiſita habere debeant. tom.1. conſult. 98. n.31.
Eorum exemptiones. ibid.
Quatenus ſepeliri poſſint in ſepulchro ſuæ Religionis. tom. 1. conſult.315. n.1.
Oblatæ quæ dicantur perſonæ Eccleſiaſticæ. tom.2. conſult. 65. n.15.
Earum requiſita. ibid.
Quomodo diſtinguantur à Religioſis, & à Clericis. tom.4 conſult.119. n.10.
Sunt perſonæ Eccleſiaſticæ. ibid.
Qui non ſint propriè Religioſi, neque perſonæ Eccleſiaſticæ. ibid.
An gaudeant priuilegio fori, & immunitatis à vectigalibus ibid. n.11. & 18. ac ſeqq.
Quinam dicantur plenè oblati. ibid.
Quid quoad delicta ante oblationem commiſſa. ibid. n. 20.
De quibus cauſis intelligatur iuriſdictio tributa ordinarijs à S.Concilio Tridentino in oblatos. ibid. n.21.
Et an priuatiuè quoad eorum ſuperiores. ibid.
An oblatæ Turris ſpeculorum Vrbis ſolemni, vel ſaltem ſimplici caſtitatis voto teneantur. tom.4. conſult.197. à n.1.
Nullum velum recipiunt. ibid. n.1.
Non conſecrantur, neque obſeruant clauſuram. ibid.
Quam profeſſionem emittant. ibid. n.2. ac 3.
Quid de earum promiſſione perpetuæ ſtabilitatis. ibid. n.4. ac 9.
Formula earum profeſſionis. ibid. n.6.
Quæ vota emittant. ibid. n.10.
Quam regulam profiteantur. ibid. n.13.
Ducunt vitam Apoſtolicam. ibid.
Solent examinari antequam acceptentur. ibid. n.13.
Vouent iuxta conſuetudinem domus. ibid. n.14.
Quid ſua profeſſione intendant. ibid. n.15.
Quatenus ſint Religioſæ. ibid. n.18.
Emittunt vota ſimplicia. ibid. n.19.
Tenentur voto caſtitatis ſimplici. ibid. n.20.
Non ſunt perſonæ laicæ, ſed Eccleſiaſticæ. ibid. n.21. ac ſeq.
An omnes Confeſſarij earum confeſſiones audire poſſint. ibid. n.22.

Oblationes.

Quatenus ſint actus Religionis. tom.1. conſult.52. n.13.
Quatenus debeantur ex vera iuſtitia commutatiua. ibid.
Quo pacto inducant obligationem. ibid. n.15. ac ſeqq.
Quid de nondum ſatis præſcriptis. ibid. n.18.
Oblationes, illarumque adminiſtratio, quæ fiunt Imagini translatæ ad Eccleſiam Cathedralem, ad quem pertineant. tom.4. conſult.160. à n.1.
An ad capitulum. ibid. n.1. ac ſeqq.
An ad Epiſcopum. ibid. n.7.
An ad laicum dominum domus. ibid. n.12.
An ad Parochum. ibid. n.14.
Non poteſt Epiſcopus concedere facultatem laico domino parietis, vbi religioſa Imago eſt depicta, vt eas ad eius libitum diſpenſet. ibid. n.15.
Quid, ſi factæ ſint Imagini exiſtenti in aliqua Capella, vel oratorio intra limites Parochiæ. ibid. n.16.
Vel fiant ad altare in Capella alicuius Eccleſiæ. ibid. n.17.
Quid in dubio. ibid. n.18.
Quid de oblationibus, quæ fiunt ſacris Imaginibus, exiſtentibus in Eccleſijs Regularium. ibid.
Quidue ſi adſit conſuetudo, vel aliud ius ſpeciale. ibid. n.19.
Et quid ſi cura animarum exerceatur ab omnibus Canonicis. ibid. n.20.
In quem vſum ſint conuertendæ. ibid. n.21.

Obligatio.

Obligatio in forma Cameræ Apoſtolicæ habet executionem paratam. tom.1. conſult.41. n.2.
Quam exceptionem admittat. ibid. ac n. ſeq. & n.15.
Præſertim ad fauorem cauſæ piæ. ibid. n.4.
Prorogat alienam iuriſdictionem. tom.1. conſult.154. n.13.
Eius executio priuatiuè quoad alios, ad quem pertineat. ibid.
Eius formula. ibid. n.20.
Obligatio promiſſionis quando ceſſet. tom.1. conſult.87. n.20.
Ex promiſſis an promiſcuè inducatur. tom.2. conſult.20. n.5.
Obligatio, quæ oritur ex perſona pro te, non afficit

ſucceſſorem priuilegiatum. tom.2. conſult.54. n.18.
Prima obligatio præfertur poſteriori, tom.3, conſult.6. n.36.

Obliuio.

Quando præſumetur. tom.4. conſult.42. n.54.

Obreptio.

In quibus reſcriptis vitiet gratiam, tom.2. conſult.66. n.6.

Obſeruantes Fratres, V. *Præcedentia*.

De eorum præcedentia cum Reformatis, tom.4. conſult.19. præſertim, n.20.

Obſeruatio, ſiue Obſeruantia, V. *Tolerantia Conſuetudo*,

Obſeruatio declarat conſuetudinem, tom.1. conſult.15. n.3.
Poteſt conſtituere ius, ac facere, vt obliget quod de ſe non obligat. ibid.
Probatur ex hiſtoricis. tom.1. conſult.44. n.5.
Habet vim declarandi Verba cuiuſcunque diſpoſitionis, ſiue legis, ſiue hominis. ibid.
Obſeruatio modici temporis quomodo faciat præſumere confirmationes ſedis Apoſtolicæ. ibid.
Habet vim tacitæ conceſſionis. ibid.
Eſt attendenda, ſiue intellectus de ea ſit bonus, ſiue malus. tom.1. conſult.50. n.10.
Eſt optima interpres. ibid.
Obſeruatio plurium annorum an ſufficiat ad inducendum titulum, vel præſcriptionem aduerſus Eccleſiam. tom.1. conſult.90. n.6.
Interpretatur literas Apoſtolicas. ibid. n.17. & conſult.112. n.38.
Eſt omnium diſpoſitionum interpres, & interpretationum Regina. ibid.
Quando attendatur. tom.1. conſult.134. n.16.
Obſeruatio interpretatiua quando locum habeat. tom.1. conſult.157. n.15.
Habet vim declarandi. tom.2. conſult.34. n.15.
Ex illa in omni materia dubia, tam facti, quàm iuris interpretatio ſumi debet. tom.2. conſult.53. n.2.
Inducit nouum conſenſum. tom.3. conſult.49. n.7.
Tribuit robur ſcripturæ informi. ibid.
Quando requiratur præſcripta, vel quadragenaria. ibid. n.7.
Differt à præſcriptione. ibid.
Obſeruatio decem annorum virtus. ibid.
Duorum, vel trium actuum. ibid.
In præeminentijs quatenus ſeruanda. tom.3. conſult.54. paſſim.
Interpretatur leges, ſtatuta, priuilegia, diſpoſitiones, ac quoſcunque alios actus. tom.4. conſult.35. ferè per totam.
Etiamſi non ſit longi temporis. ibid.
Eius virtus. ibid.
Secundùm ipſam iudicandum. ibid.
Concurrente præſertim ſtatuto Eccleſiæ. ibid.

Obſtetrices.

An poſſint conferre baptiſmum puero nondum in aliqua parte ſui corporis nato. tom.1. conſult.153. per totam.

Occidere, *Occidens*, *Occiſus*, V. *Homicidum Immunitas*.

An liceat occidere inuaſorem bonorum. tom.2. conſult.38. n.4.
Occidens à porta Eccleſiæ exiſtentem in ſcala ante ipſam an gaudeat immunitate. ibid. n.44.
Occiſus præſumitur aggreſſor. tom.2. conſult.53. n.13.
Famuli occiſoris quando gaudeant immunitate Eccleſiæ. ibid. n.24.

Octaua.

An liceat facere octauam pro defunctis, præcipuè inter octauam omnium Sanctorum, ſine ſpeciali indulto Sedis Apoſtolicæ. tom.3. tota conſult.53.
Octaua omnium Sanctorum eſt inter maiores. ibid. n.2.
Declaratio ſacræ Congregationis. ibid. n.6.
Poteſt prohiberi, ne celebretur. ibid. n.7.

Odor.

Odor, & ſuffitus carnium, aliarumque rerum an frangat ieiunium, tam naturale, quàm Eccleſiaſticum. tom.1. tota conſult.155.
An nutriat. ibid. n.2. & 8. ac ſeqq.
Quid denotet. ibid.
Odor non habet vim alendi, tom.4. conſult.43. n.87.
Eius qualitas non eſt ſpecies miſti. ibid.
Nec corpus quidem alitur odoratis. ibid.
Cur appoſitus à natura. ibid.
Eſt res diuina. tom.4. conſult.77. n.5.
An odor, quo corpora, vel Reliquiæ Seruorum Dei redolent, miraculo ſit adſcribendus. tom.4. conſult.95. à n.1.
Eſt miraculum reſpectu illius, in quo ſit. ibid. n.3.
Odor Corporis Chriſti qualis. ibid.
Ad quid pertineat. ibid. n.4.
Adſcriptus miraculo in canonizatione Sancti Thomę Aquinatis. ibid. n.5.
Sancti Raymundi. ibid. n.6.
Sanctæ Franciſcæ Romanæ. ibid.
Sanctæ Thereſiæ. ibid.
Eſt Sanctitatis teſtimonium. ibid. n.7.
Exemplum B. Virginis. ibid.
Et aliorum. ibid. ac n.8. & ſeqq.

Officiales, V. *Familiares, famuli*, *Miniſtri*.

Officiales Epiſcoporum an gaudeant fori priuilegio. tom.1. conſult.82. à n.1.
In quibus delictis gaudeant. ibid. n.3. & 18.
Gaudent tam in ciuilibus, quàm in criminalibus. ibid.
Ac etiam in delictis communibus. ibid. n.7. 21. ac ſeq.
Qua ratione ſint exempti. ibid. n.15. & 17. & conſult. 176. n.2.
Officiales militiarum locorum, qui ſubiacent iuriſdictioni temporali Epiſcoporum, an gaudeant. tom.1. conſult. 483. n.1.
Offendens officiales Principis, quando ſit reus læſæ Maieſtatis. tom.2. conſult.52. n.2.
Officiali teſtanti de re ſpectante ad ſuum officium, creditur. tom.4. conſult.202. n.17.

Officium Diuinum.

Officium diuinum cuiuſpiam Serui Dei eſt ſignum publicæ venerationis. tom.1. conſult.241. n.9.
Quid eius nomine præcipuè veniat. tom.1. conſult.222. n.1.
Reſpicit cultum publicum. tom.4. conſult.46. n.1.
Quamuis recitetur priuatim. ibid.
An recitari poſſit priuatum Seruo Dei non canonizato. ibid. n.3.
Eius conceſſio an æquiualeat titulo Beatitatis. tom.4. conſult.63. n.2.
De quibus Sanctis officium proprium recitari poſſit. tom.4. conſult.87. à n.1.
Officia propria illorum, qui non ſunt adſcripti in Martyrogio Romano, an approbanda. ibid. n.1.
Quid de Sanctis non canonizatis, vbi viget conſuetudo immemorabilis. ibid. & n.2. & 8.
Officium duplex quibus concedendum. ibid. n.2.
Quæ canonizatio ſufficiat ad concedendum officia propria Sanctorum. ibid. n.3.
Quæ concurrere debeant, vt Sanctis ſolemniter non canonizatis officiom proprium concedatur. ibid.
De Sanctis, licèt non canonizatis, in quibus Eccleſijs poſſit fieri officium, & celebrari Miſſa. ibid. n.4. & ſeq.

Quid

Quid de ſanctis, qui habent cultum officij, & Miſſæ à Sede Apoſtolica. ibid.n.6.
Et de Titularibus Eccleſiarum. ibid.
Sub quo ritn recitari debeat officium Titularis. ibid.
Et de duobus Titularibus eiuſdem Eccleſiæ. ibid. & num. ſeq.
Conceſſo officio pro certa die in honorem Beati, non licet alia quacumque die illud recitare. ibid.n.10.
Poteſt Epiſcopus recitare officium, eique ſatisfacit, illud recitando de ſanctis patronis, vel titularibus, quando reperitur in aliquo oppido ſuæ diœceſis. ibid.n.11.
An, & quatenus officium duplex ſit ſanctis concedendum. tom.4.conſult.105.à n.1.
Varietas Officiorum cur inducta. ibid.n.1.
Quid decorandi officio ſub Ritu duplici. ibid.n. 3. & ſeq.

Officium ſancta Inquiſitionis, V. *Inquiſitor*, *Familiares Iudai*.

Offendens miniſtros officij Sanctæ Inquiſitionis, quatenus incurrat pœnas conſtitutionis *ſi de protegendis*. tom. 2. conſult.52.n.2.
Requiritur contemptus Sancti officij. ibid.
Vbi exemplum.

Officium, V. *Regulares*.

Officium laicum cum poteſtate ſanguinis an incompatibile cum Clericatu. tom.2. conſult.2.n.1.
Cum mero, ac Miſto Imperio quid importet. ibid.
Quid officium Capitaneatus. ibid.
Non ponit ſubiectionem in exempto. tom. 2. conſult. 27. num.5.
Abbates, Prouinciales, alijque Prælati Regulares an, & quatenus, pendente accuſatione, ſeu appellatione ſuper eorum electione, poſſint adminiſtrare ſuum officium. tom.4. conſult.197.à n.1.

Oleum.

Oleum in Eccleſia conſecrandum, & aſſeruandum. tom.4. conſult.29.n.3.
A quibus diſtribuendum. ibid.
Ad quem pertineat eius conſecratio. ibid.
Illud petere debent etiam exempti. ibid.
Denotat ſuperioritatem. ibid.
Oleum, & Oleoſa fiunt rancida. tom.4.conſult.95.n.10.

Omiſſio, V. *Conſuetudo*.

Onus.

Onus perſonale, & reale, à quo Clerici ſunt immunes, quid ſit. tom.1.conſult.177.n.1.& 2.
Onus Reale quid. tom.2. conſult.32.n.4.
Quid perſonale. ibid. & conſult.42.n.12. & conſult.54. n.2. eiuſdem. tom.2.
Quomodo cognoſcatur an ſit miſtum, anue reale. tom. 2.conſult.48.n.2.
Non poteſt eius natura ex contrahentium pactione immutari. ibid.
An & quatenus Eccleſiaſtici teneantur ad onera ciuilia. tom.2.conſult.54.à n.1.
Onerum partitio. ibid.n.2.
Quotuplex onus perſonale. tom.2.conſult.54.n.2.
Quæ ſint onera ſordida. ibid.
Quæ honeſta. ibid.
Quæ ſimplicia. ibid.
Quæ realia. ibid.
Quæ miſta. ibid.
Realia quibus imponantur. ibid.
Quæ onera extraordinaria. ibid.
Quibuſque ſoleant imperari. ibid.
Quæ ſiot realia ſimpliciter, & formaliter. ibid.n.3.
Quæue realia materialia tantùm. ibid.
Eccleſiaſtici ſunt immunes ab omnibus hiſce oneribus. ibid. num.4.
Quid de oneribus honoris cauſa à Principe, Eccleſiaſticis demandatis. ibid.
Quatenus hæc onera prohibeantur imponi Eccleſiaſticis. ibid.
Impoſitiones Vectigalium, quæ diſtribuuntur per æs & libram, non poſſunt dici onera realia. ibid.n.43.
Onus, quod imponi non poteſt Eccleſiaſticis, neque imponi poteſt laicis, qui cum illis contrahunt. tom.3. conſult.15.n.60.
Quæ onera ſint contra immunitatem, & exemptionem Eccleſiaſticam. tom.3.conſult.25.n.3.
Quid de oneribus Eccleſiaſticorum pro ditione Vrbinate. tom.3.conſult.26.n.35.
Non eſt nouum onus imponendum. tom. 3. conſult. 55. n.16.

Opinio.

Opinio quo pacto diſtinguatur à dubio, & à certitudine. tom.1.conſult.48.n.6.
Quando habeat locum. ibid.
Opioionem probabilem an poſſimus ſequi in Omnibus Sacramentis. tom.1.conſult.121.à n. 6.
Inter duas opiniones probabiles an ſit arbitrij adhærere laſciori. tom.1.conſult.182.n.1.
Quando id procedat. ibid.
Quid de opinionibus circa valorem Sacramentorum. ibid. num.4.
An opinio, quæ in praxi eſt approbata, poſſit ſuſtineri, etiam contra immunitatem Eccleſiaſticam. tom.2.conſult.34.n.30.
Quæ ſit dicenda opinio communis. tom.2.conſult.42.n.11.
Opinionem oauiſſimè relatam videntur ſequi Doctores. tom.3. conſult.6.n.50.
Opiniones præiudicatas euellere, arduum eſt. tom.3. conſult.16.n.53.
Opinio probabilis excuſat à peccato, & ab excommunicatione. tom.4. cooſult.112.n.3.
Stante opinione probabili, præſertim circa factum, Eccleſia dat iuriſdictionem, licèt non adſit verus, ac legitimus titulus. ibid.
Opioio Doctoris celebris præbet iuſtam cauſam credendi. tom.4. conſult.121.n.10.

Optio.

Ea ſemel facta omne ius conſumitur. tom.1. conſult. 38. num.6.
Quomodo id intelligatur. ibid.n.9.

Opus.

Opus, quod fit poſt nouum opus nunciatum, & reuocandum. tom.4.conſult.25.n.7.

Oracula.

Oracula viuæ vocis ſummorum Pontificum de facultatibus Sacræ Congregationis ſuper Epiſcopis, & Regularibus. tom.1.conſult.9.a n.17.
An omnia ſint ſublata. tom.1.conſult.171.n.11. & ſeqq.
Quando, & quatenus ijs credendum. ibid.n.21.
Eorum virtus. ibid.
Quæ reuocata. ibid.n.22.& ſeq.

Orationes.

An poſſint recitari orationes ad laudes, & Veſperas alicui ſeruo Dei non canonizato, neque beatificato. tom. 4. conſult.46.per totam.
Quid ſi orationes ſint priuatæ, & quænam illæ ſint. ibid. n.2.& conſult.48.n.16.

Ora-

Digitized by Google

Oratores, V. *Legati*,

Oratores, ſiue Legati Principum quo pacto honorandi. tom.1.conſult.26.n.2,
Delinquentes in Principem, ad quem ſunt miſſi, an & quatenus poſſint ab eo puniti. tom.1. tota conſult.111.
Tacita Gentium conuentione ſecuritate gaudent, ibid.n.2,
Pœna canonica contra eos, qui ipſos violant. ibid.
Iniuria ipſis illata grauium bellorum cauſa, ibid,n.3.
Hae de re exempla. ibid,& n.4.
Suſtinent perſonam ſui Principis. Ibid.n.5.
Impunè ipſis licet quidquid ſibi à Principe mandatum eſt exequi. ibid,
Ad hoc exempla. Ibid.n.6.& ſeq.
Non-ſunt ſuſpicione violandi. ibid,n.7,
Delinquentes, mittendi ad ſuum Principem, ibid.n.8.
Poſſunt puniri à Principe, ad quem miſſi ſunt, ſi deliquerint contra ius Gentium, aut naturale. ibid,o.9.
Cenſentur immunes iure Gentium. ibid.n.10.
Non debent ſub fide publica decipere Principem, ad quem mittuntur, ibid,n.11.
Quatenus gaudeant iure legationis, Ibid.
Frangentibus fidem fides frangenda, ibid. & n. ſeqq,
Eorum priuilegiom iuri publico derogare non poteſt, Ibid. num.14.
Fines mandati diligenter obſeruare debent. ibid. num. 15. & ſeqq,
Ex delictis, in legatione commiſſis, puniri poſſunt, ibid, num.18.
Prouinciales, ſiue Municipales non mittuntur. ibid,
Cur pro ſacroſanctis habeantur. ibid.n.19.
Eorum munus, ibid.
Debent puniri, ſi deliqoerint. ibid.n,20,
Coniurantes puoiri poſſunt. ibid.n.34.
Quid ipſis liceat. ibid.n.35.
Exempla. ibid.n. 36. & ſeq.
Conſtate debet de ipſorum delicto. Ibid.n. 39,
Exemplum illuſtre. ibid.n.vltim.
Oratores Regum interſunt Presbyterio. tom.3. conſult. 3. num.7.
Oratores Ferrariæ, & Bononiæ in quibus præſerantur Prælatis Referendarijs, & Auditoribus Rotæ, ibid.

Oratoria.

Oratorium priuatum non gaudet immunitate, tom.1.conſult.93.n.2. & ſeqq.
Quæ reuerentia ipſi debeatur, ibid.n.4,
Oratorium publicum, vt gaudeat, quid requiratur. ibid. à n.5. & 12.
An conſtare debeat, quòd ſit conſtructum in Ciuitate, vel Oppido ioſigni. ibid. n.11.
Quid ſi habeat aliqua bona. ibid.n.12.
Quid ſi io eo celebrentur miſſæ. ibid.
Sufficit, quòd ſit erectum cum licentia Epiſcopi. ibid.n.13.
An ædificatum abſque dote ſit conſecraodum. ibid.n.14.
Ad effectum immunitatis dos noo exigitur. ibid,
Ad eius dotationem quis teneatur. ibid.
Quòd fuerit erectum cum licentia Epiſcopi, quæ licentia requiratur. ibid.n. 15.
Ex quibus id probetur. ibid.n.16. & ſeq.
Quomodo poſſit in eo ſacrificium offerri. ibid.n.18.& ſeqq.
Ao, vt gaudeat, oporteat, quòd in eo diuina celebrentur. ibid.n.21.
Satis eſt, quòd ſit erectum cum licentia tacita Epiſcopi. ibid.n.22.
Signa eiuſmodi licentiæ. ibid.à n.24.
Ea ſunt altare lapideum. ibid.
Aditus ad viam publicam. ibid.
Publica miſſarum celebratio. ibid.
Si ſit ædificatum in Eccleſia. ibid.
Turris campanaria cum campana. ibid,
Quæ an ſit neceſſaria. ibid.
Speciale nomen alicuius ſancti. ibid.
Publicæ ſupplicationes. ibid,
Viſitatio Epiſcopi. ibid.
Dos. ibid.
Vbi an ſit neceſſaria.
Certa Capellania, quæ confertur in titulum. ibid.
Iuſpatronatus, ſepultura, Cœmeterium. ibid.
Publica, Cymbali pulſatio, ibid.
Alia. ibid.
Sufficit ex hiſce vnum, vel alterum. ibid.n.25.
Quid ſi habeat priuatum ingreſſum. ibid,n.26.& ſeq.
Ac ſit erectum in atrio. ibid. & ſeqq.
An poſſit in eo celebrari, ianuis Clauſis. ibid.n.31.

Ordinarius, V. *Epiſcopus*, *Regulares*.

Ordinarius poteſt ſe ingerere in prouiſione quarumcunque parochialium. tom.1.conſult.1.n.31.
Ad ipſum pertinet indicere ſupplicationes. tom. 1. conſult. 8.n.6.
An poſſit abſque conſenſu Cleri, & Populi dies feſtos præcipere. tom.1.conſult.11.à o.1.
An poſſit vigore commiſſioois cum abſente diſpenſare. tom.1. conſult.20.n.2.
Eius facultas in diſpenſatione ab irregularitatibus, & in abſolutione à cenſuris explicatur. ibid.n.7.
Quod interſit expulſioni profeſſorum à Religione, quatenus ſit neceſſarium. tom. 1. conſult.89. à n.8.& 17.
Ad cuius fauorem hoc ſit inductum. ibid.n.11.18. & 26.
An id requiratur in quacumque inualiditate profeſſionis. ibid.n.17.
Et cur. ibid.n.18.
In erectione eccleſiarum, vel hoſpitalium quo pacto procedere debeat. tom.1.conſult.114. n. 17. & 18. & tota conſult.177.
Inferior Epiſcopo an procedere poſſit aduerſus eos, qui Eccleſiarum immunitatem violant. tom.1.conſult. 144. per totam.
Quid in cauſis matrimonialibus, & criminalibus. ibid. num.3.
Eius nomine qui veniat. ibid.n.6. & conſult.370. n.1. eiuſdem 1.tom.
Cauſæ omnes in prima inſtantia coram ipſo agitandæ. ibid. num.9.
Ordinarius delicti præualet. ibid.
An ex ſola eius fide, qua teſtatur de non cultu alicuius ſerui Dei, concedenda ſit remiſſoria in genere. tom. 1. conſult. 201. à n.1.
An quando ſuſpendit aliquem, teneatur exprimere delictum, & cauſam ſuſpenſionis. tom. 1. conſult.261. n.1.
An poſſit punire Regulares, in hoſpitijs non approbatis degentes. tom.1. conſult.264.n.1.
Quam iuriſdictionem habeat in exemptos, etiam Capellanos Religionis Hieroſolymitanæ, exercentes curam animarum, annexam illius Commendæ. tom.2. conſult. 21. per totam.
Quatenus, quando, atque in quibus eos cognoſcere poſſit. ibid. & n. 2,
Eius iuriſdictio fruſtra limitatur. ibid.à n.4.
An, & quare teneatur exprimere authoritatem delegatam. ibid.n.8.& conſult.26.n.37.
Eius delegata iuriſdictio an ſit priuatiua cum ſuperioribus Regularibus. ibid.n.9.
In quibus delictis ij ſubijceant Ordinario. ibid. num.10. & ſeqq.
In quodcumque delictum habet de iure fundatam intentionem. ibid.n.14.
Eius poteſtas vindicatur. ibid. à n.15.
Etiam decretis S. Congregationis. ibid.n.21.
Eius iuriſdictio in miniſtros, procuratores, & familiares Religionis Hieroſolymitanæ. tom.2. tota conſult.22.
Item in colonos, alioſque habitantes in domibus ruralibus Commendæ hieroſolymitanæ. tom.2. tota conſult.23.
Atque in Conſeruatores, Presbyteros diœceſanos, in cauſis proprijs, tam ciuilibus, quàm criminalibus, ſeu miſtis, tom.2. tota conſult.24.
Abſoluendi facultas in materia immuoitatis non debet concedi Ordinario Inferiori, ſed Epiſcopo viciniori. tom.2. conſult.59.n.17.
Elapſo termino abſolutionis cum reincidentia, Ordinarius debet proponere libellos, ſiue tabellas excommunica-

nicatioois vulgò Cedulones, contra iam abſolutos. ibid. num.28.

Quatenus ei permittatur viſitatio Confraternitatum laicarum. tom.2. conſult.66.n.20.

In cognoſcendis fraudibus, & abuſibus clericorum in immunitate à vectigalibus, quæ facultas eſt ei tribuenda. tom.3.conſult.2.n.33.

Eius authoritas in litterarum Magiſtros, etiam grammaticæ. tom.3. conſult.5.à n.1.

An poſſit Regularibus prohibere, nè Miſſas celebrent in Eccleſijs ſæcularium. tom.3. conſult.9.a n.1.

Anue poſſit compellere Regulares ad exbibendum libros, in quibus adnotantur celebrationes Miſſarum, vt ex eis conſtare poſſit de earum ſatisfactione. ibid.à n.7.

Poteſt erigere baldachinum in Eccleſijs Regularium. tom. 3.conſult.11.n.3.

Quod ei competit ratione dignitatis, non poteſt competere capitulo. ibid.

Quando eius priuilegia communicentur Capitulo. ibid.

Et quando ſit pars capituli. ibid.

Quatenus Clericum ratione Originis, vel domicilij, alteri Epiſcopo ſubditum, poſſit ratione beoeficij, quod in ſua diœceſi obtinet, ad ſacros ordines promouere. tom. 3.conſult. 13. à o.1.

An ordinandus ratione beneficij indigeat literis teſtimonialibus ordinarij originis, vel domicilij de vita, & moribus, alijſque requiſitis. ibid.n.13.

Poteſt ordinare ſiue alterius licentia habentem in ſua diœceſi beneficium, vel dimiſſorias illi concedere, vt ab alio ordinetur. ibid.n.1.

An etiam poſſit cum ſic ordinato diſpenſare in interſtitijs, & in illegitimitate ad ordines minores. ibid.n.10.

Quid ſi ſit proprius Ordinarius. ibid.

Quidue ſi beneficium ſit ſubiectum alteri Epiſcopo quoad prouiſionem. ibid.n.11.

An impediatur vti iure ſuo in Clericum non habentem conditiones ſacri Concilij Tridentini. tom.3.conſult.20. à n.3.

Qua pœna punire poſſit eiuſmodi Clericum. ibid.

Eius partes in lectores ſacræ Theologiæ. tom. 3.conſult.61. n.1.& 2. ac paſſim.

Quis propriè dicatur Ordinarius. ibid.n.3.

Ordinariorum negligentiam qui corrigat. ibid.

In decretis Vrbani VIII. de Canonizatione Sanctorum qui veniat nomine Ordinarij. tom.4.conſult.37.n.1. & ſeqq. & conſult.70. à n.1.

Poteſt delegare. ibid.n.8.

Poſquam Sedes Apoſtolica manum appoſuit in materia Canooizationis Sanctorum, ooo poteſt Ordinarius in eam amplius ſe ingerere. tom.4. conſult.39. n. 3. & conſult. 68.a n.1.

An Ordinarij poſſint delegare viris, in dignitate conſtitutis, proceſſum ſuper non cultu. tom.4. tota conſult.70.

Nomine Ordinarij qui veniat. tom. 4. conſult. 70. num. s. & 5.

Eius poteſtas quando cenſeatur Ordinaria, & quando delegata. ibid.n.5.

An requiratur eius licentia, vt quis exercere poſſit Pontificalia in loco exempto. tom.4. cooſult.106.n.4.

Ordinarij iuriſdictio in primis inſtantijs. tom. 4. cooſult. 140. à n.1.& 4.

An, & quatenus poſſit augere numerum Monialium ſine illatum conſenſu per ſuffragia exquiſito. tom.4. conſult. 170.à n.1.& 5.

Eorumdem poteſtas in cauſis præcedentiæ. tom.4. conſult. 165.n.30.

An, & quatenus Ordinarius compellere poſſit Moniales ad acceptandum puellas ad habitum, & profeſſionem. tom.4.conſult.198.n.3.

Ordines, Ordinati, V. Graci, Religio, Abbas.

Ordinatus ab excommunicato, ſuſpenſo, depoſito, &c. An, & quatenus executionem Ordinum validè, ac licitè recipiat. tom.1.conſult.180.n.24.

Ordines militares an ſint veræ Religiones. tom.1. conſult. 499.n.4.

Ordo Regularium antiquior præferendus poſteriori. tom. 1. conſult. 104.n.25.

Dignior antiquori. ibid.n.39.& 42.

In ordinibus ſacris ſuſcipiendis an ſit permiſſa variatio. tom. 1.conſult.38.à n.2.

Etiam in aſcenſu ab Acolythatu ad Subdiaconatum. ibid. num.3.

Item à Subdiaconatu ad Diaconatum. ibid.n.4.

Et à diaconatu ad presbyteratum. ibid. & ſeqq.

Quid requiratur, vt ſit licita. ibid.n.7.

Eius cauſa efficiens. ibid.n.8.

An in prima forma presbyteratus includatur ſecunda. tom. 1.conſult.120. præcipuè n.4.

Vbi grauiter, & curioſè aliqua diſcutiuntur.

Quæ intentio requiratur io eos ſuſcipiente. ibid.n.3 ac ſeqq.

Quatenus conferendi ſub conditione. ibid. à n.6.

An poſſit eodem die conferri quartus Ordo ex minoribus, & Ordo Subdiaconatus. tom.1. conſult.320.n.1.

Et qoid ſi dictos Ordines ſuſcipiens in ijs miniſtrauerit. ibid.

Minores an poſſint conferri ab Abbate non benedicto ſuis ſubditis Regularibus. tom.1.conſult.365.n.1.

An collati ab eodem non ſuis ſubditis, ſint validi. tom.1. conſult.366.n.1.& conſult.ſeq.à n.3.

An poſſint conferri in loco exempto, exiſtente in diœceſi Epiſcopi. tom.1. conſult.367.n.1. & ſeqq.

Epiſcopo notoriè ſuſpenſo, an poſſint illius ſubditi cum litteris dimiſſorialibus Capituli Cathedralis licitè Ordines recipere ab Epiſcopo viciniori. tom. 1. conſult.424.n.1.

Quatenus conferri non poſſint ab Epiſcopo alterius diœceſis. tom.1. conſult.425. n.1.

Ordines ſacri à quibus conferendi. tom.2. tota conſult.1.

Facultates de promouendo quibus ſuffragentur. ibid. n. 8.

Forma io illis concedendis. ibid.

Eiuſque vtilitas. ibid.

Suſcepti abſque dimiſſorijs ſui Ordinarij, vel cum falſis, vel cum ſobrepritijs. tom.2. conſult.66. per totam

Vbi an nulli in actu primo. n.6.

Et pœnæ contra ſic eos ſuſcipientes. ibid.& n.9. ac ſeq.

An poſſint eos proprij Epiſcopi ratos habere. ibid.n.7.

Exercens Ordines in peccato ante ratificationem, an ſit ſuſpenſus, & irregularis. ibid.

Quid ſatis ſit, vt legitimè ab alieno Epiſcopo ſuſcipiantur. ibid.n.11.

Pœnæ in ſuſcipientes Ordines in fraudem fori ſæcularis. ibid. à n. 12.

Suſcipiens Ordines in fraudem onerum, ſeu vectigalium an gaudeat immunitate. ibid.n.25. ac ſeqq.

Vbi declarationes S. Congregationis.

Ordines malè ſuſcipiens an gaudeat priuilegio fori, ac immunitatis, alijſque priuilegijs Clericalibus. tom.3. conſult.8.n.1. & ſeqq.

Pœnæ contra malè promotos ad Ordines. ibid.

Quo pacto dicantur nulliter ſuſcepti. ibid.n.4. & 5.

Collati ab Epiſcopo noo ſuo quomodo irriti. ibid.ac n.6.

Ordinati ab Epiſcopo non ſuo tam ſine dimiſſorijs, quàm cum dimiſſorijs, an, & quando excludantur à priuilegijs Clericalibus. ibid.

Quid de Ordinatis ab excommunicato, hæretico, ſchiſmatico, degradato. ibid.

Quid de prima tonſura à ſupradictis collata. ibid.n.7.

An prima tonſura ſit verus Ordo. ibid.

Collatio primæ tonſuræ an ſit iuriſdictionis, an Ordinis.

Quid ea ſit. ibid.

Quid de ordinatis cum inhabilitate ad Ordines. ibid.n.8.

Vbi declarationes S. Congregationis, & n. 10. ac ſeqq.

An validè Ordines ſuſcipiantur ab Abbate. ibid.n.10.

Ordinati cum dimiſſoriis Epiſcoporum titularium, an ſint validè ordinati, & an gaudeant priuilegio fori, & immunitate ab oneribus. ibid.n.12. ac ſeqq.

Quatenus poſſit Epiſcopus Clericum ratione originis, vel domicilii alteri Epiſcopo ſubiectum, ratione beneficii, quod in ſua diœceſi poſſidet, ad ſacros Ordines promouere. tom.3.conſult.13.n.1. ac ſeqq.

An ordinandus ratione beneficii indigeat litteris teſtimonialibus Ordinarii originis, vel domicilii de vita, & moribus, aliiſque requiſitis. ibid.n.13.

Teſti-

Teſtimoniales pto Ordinandis à quibus concedendæ. ibid.
Suſcipiens malitioſè Sacros ordines ante legitimam ætatem, quas pœnas incurrat. tom. 4. conſult. 140. n. 2.
Quid ſi talis actum maioris ordinis exercuerit, ibid.
Malè ordinatus remanet ſuſpenſus. ibid. n. 4.
Quid de proteſtatione Epiſcopi non intendentis ordinare non examinatos, non apptobatos, non habentes legitimam ætatem, & huiuſmodi. ibid. n. 6.
De otdinandis vetus Eccleſiæ Romanæ conſuetudo. tom. 4. conſult. 178. n. 12.
De ordinatis ab Epiſcopo falſo. ibid. n. 18.
De ordinatis cum materia porrecta per alium, non autem per Epiſcopum. ibid. n. 19.
De ordinatis ab Epiſcopo ſchiſmatico. ibid. n. 20.
De otdinatis à prætenſo Epiſcopo. ibid. n. 21.
De marito, qui ſe promoueri facit ad Sacros Ordines. ibid. n. 22.
De promoto per ſaltum. ibid. n. 23.
Ad otdines ſacros an ſit melius promouere pauperes, quàm diuites. tom. 4. conſult. 179. à n. 1.
Suſcipiens vnum Ordinem præcedenti Sabbato, & alium ſequenti die Dominico, continuato ieiunio, quam pœnam incurrat. tom. 4. conſult. 228. n. 4.
Alia de hac re. tom. 2. conſult. 70. paſſim.

Ordo,

Ordo, ac modus rerum non eſt turbandus. tom. 4. conſult. 25. n. 5.
Quibus in rebus mutandus. ibid.
In prærogatiuis negligi non debet. tom. 4. conſult. 35. n. 1.
Eccleſia conſtat ordine. ibid.
Et natura ipſa, ibid.

Organum, V. *Muſica*.

Originalia, ſiue Autographa.

An debeant recognoſci. tom. 1. conſult. 211. n. 1.
Quid ſi eorum exempla tradantur à Notario rogato. ibid. n. 2.

Oſſa.

Oſſa Seruorum Dei, qui obierunt cum fama Sanctitatis an condi debeant ſub humo. tom. 1. conſult. 186. n. 1.
Debet doceri vbi, & quomodo ſeruentur. ibid.
Oſſa fracta, & ſanata ob inuocationem alicuius Serui Dei an, & quatenus adſcribendum miraculo. tom. 3. conſult. 59.
Remedia, quibus oſſa fracta triduo, aut quatriduo ſanantur. ibid. n. 4. ac 7.

Oſtentum.

Miracula quatenus vocentur oſtenta. tom. 4. conſult. 58. n. 1.
Quid, & quotuplex. ibid.
Oſtentorum impoſtores. ibid. n. 2.
An ſit merè figmentum. ibid. n. 3. ac 7.
Idem quod phantaſma. ibid. n. 4.
Simulacra viſa ſudare. ibid. n. 7. ac ſeq.
Viſa & animaduerſa in ſtatuis apud Ethnicos. ibid. n. 8.
Vbi exempla.
Oſtentorum ratio. ibid. n. 9.
An ſint contra Naturam. ibid.
Vel ſecundùm Naturam. ibid.

P

Pactum, Pactio.

Pacta in creatione cenſus appoſita quonam modo vitientur, & non vitient. tom. 1. conſult. 1. n. 25.
In contractibus quid operentur. tom. 1. conſult. 89. n. 12. & ſeq.
In dubio non cenſetur Principis ijs derogare. ibid.
Etiam iurata iuri publico derogare non poſſunt. tom. 1. conſult. 111. n. 14.
Circa præcedentiam an valida. tom. 1. conſult. 149. n. 28. ac ſeq.
Per ea non poteſt fieri, quod per conſuetudinem induci nequit. ibid. n. 29.
Pactum nudum an inducat actionem. tom. 2. conſult. 29. per totam.
Quare dicatur nudum. ibid. n. 3.
Quid de æquitate Canonica. ibid. n. 6. & ſeq.
Eius conditiones ad obligandum. ibid. n. 7.
Etiam nudum per Principem cum ſubdito, aut cum hoſte ſuo ſuper inducijs, & pace initum, valet, ac producit actionem. ibid. n. 8.
Quo iure obligatio ex ea naſcatur. ibid.
Quibus conſtet. ibid.
Quid in Curijs, in quibus ſecundùm ius ciuile pronunciatur. ibid. n. 10.
Pacta ſeruare quid præſeferat. ibid. n. 8.
Qui pacta non ſeruant, in quo delinquant. ibid. n. 10. & ſeq.
Pacti, & confirmationis illius vinculum. tom. 3. conſult. 30. n. 3.
Pactum initum à Rectore Eccleſiæ, & à Regularibus, quando ſit perpetuum. tom. 3. conſult. 46. n. 8.
Quando eiuſmodi pacto adeſſe debeat authoritas Superioris. ibid.
Pactum tollit quamcumque legem, & conſuetudinem in contrarium. tom. 4. conſult. 205. n. 14.
Dicitur lex priuata. ibid.
Debet ſeruati. tom. 4. conſult. 226. n. 1.
Quid ſi tendat in præiudicium aliorum. ibid. n. 2.
Et lex ei reſiſtat. ibid. n. 3.

Palatium, V. *Cardinalis*, *Epiſcopus*,

Cur ita dictum. tom. 4. conſult. 122. n. 2.

Panegyris.

Panegyricorum fucata veritas. tom. 4. conſult. 42. n. 4.
Sunt ſcripturæ, quibus non eſt credendum. ibid.

Panis.

Panis benedicti olim vſus. tom. 3. conſult. 17. n. 4.
Quibus diſtributus. ibid.
Et in quem Symbolum. ibid.
Quot nominibus appellatus. ibid.

Par,

Par in parem imperium non habet. tom. 1. conſult. 111. n. 4.

Parentes, V. *Filius*.

Parentum vitia ad poſteros transferuntur. tom. 1. conſult. 54. n. 23.
Eorum crimen læſæ Maieſtatis quomodo noceat filijs. ibid. per totam.
Eorum dignitas deſcendit in liberos. ibid. n. 32.
Item & pœna. ibid.
Eorum macula inficit etiam ſanguinem filiorum. ibid. n. 33. ac ſeq.
In fauorabilibus eorum factum indiſtinctè prodeſt liberis tam natis, quàm naſcituris. tom. 1. conſult. 98. n. 17.

Parochia, Eccleſia parochialis.

Parochiæ an, & quatenus ornandæ, augendæque. tom. 1. conſult. 52. à n. 1.
Earum recta conſtitutio. ibid. n. 2.
Ad earum ſqualorem abſtergendum, remedium primum. ibid. n. 3.
Secundum. ibid. n. 11.
Tertium. ibid. n. 22.

Index Rerum.

Quartum. ibid.num.23.

Eorum domus occupatæ pro ædificio alterius Eccleſiæ an, & quo pacto ſint compenſandæ. tom. 1. conſult. 179. n. 57. ac ſeqq.

Quomodo habeant annexum onus reale debitum decimarum, & oblationum. ibid.n.62.

Earum ius exigendi decimas, & oblationes an ſit perſonale. ibid.n.63.

An ſint conferendæ dignioribus, vel ſufficiat, quòd conferantur dignis. tom.1. tota conſult.183.

Earum collatio, facta dignis, irritatur, proſequente ius ſuum digniore. tom.1. conſult.1.n.8.ac 25. Vbi multa de forma concurſus.

An poſſint concedi Sacerdotibus, profeſſis Ordinum Militarium. tom.1. conſult.256.n.1.

Quando ſunt iuriſpatronatus, & plures præſentantur, an requiratur examen, factum ab Examinatoribus ſynodalibus. tom.1. conſult.260.n.1.

Quatenus earum dotes augendæ. tom.1.conſult.276.n.1.

De iurepatronatus pro duabus partibus laicorum, & pro vna de iurepatronatus Eccleſiaſtico, an ſint prouidendæ per examen concurſus. tom.1 conſult.375.n.1.

In earum Eccleſijs cui competat ius eligendi presbyteros, & Clericos amouibiles. tom.1. conſult.431. à n.1.

Ad parochiam conſtituendam, quid requiratur. tom. 4. conſult.3.n.7.

Antiquitus omnes fideles tenebantur percipere Sacramenta, & audire diuina officia in ſua Eccleſia parochiali. ibid. num.4.

Præcipua, & neceſſaria requiſita conſtituendæ parochiæ. ibid.n.21.

Beneficium parochiale obtinens ante legitimam ætatem, quas pœnas incurrat. tom.4. conſult.139.n.13.

Ætas ad id requiſita. ibid.

Quando neceſſaria ſit noua prouiſio parochialis. ibid.n.5.

Eccleſia parochialis tempore mortis. tom.4. conſult.149.n. 1. & ſeq.

Parochia non amittitur, dum quis diſcedit animo reuertendi. ibid.n.4.& 7.

Quid ſi Eccleſiæ parochiali reliquerit legatum pro miſſis. ibid.n.5.

Quando præſumatur animus redeundi. ibid.n.7.

An, & quatenus ſit locus erectioni nouæ parochialis, vel diſmembrationis antiquæ, ac deputationi Vicarij in exercitio curæ animarum. tom.4. conſult.vlt.per totam.

Parochiani.

Qui ſit parochianus. tom.1. conſult.145.n.1.

An poſſit dici, ſatisfeciſſe *can. Omnis vtriuſque* ſexus, qui à Dominica Palmarum per totam octauam Paſchatis extra parochiam propriam ſine Parochi licentia communicauit. tom.1.conſult.298.n.1.

Parochus, Parochiale, V. Hieroſolymitani, matrimonium, funus, prædicatio, quarta funeralis, Conſtitutio.

Parochus in ijs, quæ animam concernunt, quomodo ſe habeat. tom.1.conſult.17.n.10.

Qualis eſſe debeat. tom.1. conſult.52.n.1.

Eius labores ac pericula. ibid.

Eſt de iure diuino. ibid.

Eius iuriſdictio à Chriſto inſtituta. ibid.

Habet propriam, & ordinariam poteſtatem. ibid.

Eſt quaſi paruus Epiſcopus. ibid.

Subueniendus liberaliter. ibid.

Decimæ potiſſimùm ei debentur. ibid.

Obuentionum omnium quota. ibid.n.3.

Etiam Miſſarum. ibid.

Non poteſt alteri Parocho præiudicare. ibid.n.5.

Debetur ipſi ſuſtentatio ex iure naturali. ibid.n.7.

Quomodo in eo comprobetur illud Chriſti, *Gratis accepiſtis, gratis date*, ibid.n.18.

Quo pacto expediat magnas habere diuitias. ibid.n. 19. & ſeq.

Ab eius vinculo non excluditur charitas. ibid.n.29.

Parochus leproſus cur ab adminiſtratione officij remoueatur. tom.1, conſult.54.n.30.

Debet per ſeipſum curam animarum exercere. tom.1. conſult.130.n.22.

An induci poſſit, vt per alium inſeruiat. ibid. & num. 28. ac ſeq.

An & quatenus ſemel ritè, ac rectè approbatus, poſſit iterum atque iterum examinari. tom.1. tota conſult.133.

Eius ius quoad nouum examen. ibid.n.4.

Eius approbatio eſt à iure. ibid.n.5.

Nequit amplius examinari ſine cauſa. ibid.

De iure ſemper reputatur habilis. ibid.n.6.

Quando poſſit ad nouum examen vocari. ibid. n.7. ac 16.

Qui iterum examinandus. ibid.

Habet fundatam intentionem ad exercitium curæ. ibid. num.12.

Quo pacto primum examen ei non ſuffragetur. ibid.n.13.

Quid de inſtituto ſub ſpe futuræ idoneitatis. ibid.n.14.

Ad ipſum pertinet ius miniſtrandi Sacramenta in articulo mortis. tom.1. conſult.145.n.2.

Quibus ex cauſis ſuſpendi poſſit. tom.1.conſult.162.n.1.

Quid de Parocho regulari. ibid.n.2.

Parochi præiudicium in erectione Conuentus Regularium. tom.1.conſult.178.n.42.53.ac 67.

An requiratur eius conſenſus in fundatione noui Conuentus. ibid.& n.52. ac ſeqq.

Qua pœna ſit puniendus, qui matrimonia celebrat temporibus ab Eccleſia prohibitis. tom.1.conſult.287.n.1.

Celebrans matrimonia non ſui parochiani incurrit in pœnas Eccleſiaſticas. tom.1. conſult.333.n.1.

In qua ex duobus parochijs, æquè principaliter vnitis, reſidere debeat. tom.1.conſult.350.n.1.

Debet matrimonia benedicere præcisè in Eccleſia. tom.1. conſult.351.n.5.

An dicatur reſidere, ſi reſideat in ſuburbijs, parùm à ciuitate diſtantibus. tom.1. conſult.398.n.1.

Ei debentur omnia iura, & emolumenta parochialia, etiamſi ſuo parochiano defuncto Sacramenta non miniſtrauerit. tom.1. conſult.499.n.1.

Concurrentibus duobus funeribus eodem tempore, poteſt eligere ſacerdotem ſibi benè viſum, qui in altero celebret. tom.1.conſult.400.n.1.

Ad ipſum pertinet dirigere officia ſuæ Eccleſiæ. tom.1.conſult.431.n.6.

Eligere presbyteros amouibiles. ibid.à n.1.

Eoſque amouere. ibid.n.7.

Eius domus, licèt non adhæreat Eccleſiæ, gaudet immunitate. tom.1. conſult.464.n.1.

Parochus, ſi etiam eſt Canonicus, quando thurificandus. tom.2. conſult.35.n.6.

An parochi cogi poſſint ad admittendos Regulares in ſuis Eccleſijs, volentes celebrare Miſſæ ſacrificium. tom.3. conſult.9.n.6.

In compromiſſo, atque laudo in materia proceſſionum inter Parochos & Regulares, ſiue ſodalitates ſæculares, an requiratur authoritas ſuperioris. tom. 3. conſult. 46. tom.1.

Eius pactum quando perpetuum. ibid.n.8.

An parochis in aſſociatione cadauerum defunctorum liceat ingredi Eccleſias Regularium cum Cruce, ſuperpelliceo, ac ſtola, ibique aſſiſtere, donec ab ipſis Regularibus officium peragatur. tom.3.conſult.48. à n.1.

Quid ſi pro Parochis extet conſuetudo immemorabilis officium funebre peragendi. ibid.n.47.

Iuriſdictio, quam habet ſuper ſuo defuncto, quando ceſſare debeat. ibid.n.3.

Declarationes S. Congregationis. ibid. & n. ſeq.

Quam iuriſdictionem habeat in ſuos parochianos. ibid.n. 20. & 21.

Sacræ Congregationis declarationes aliæ. ibid. à n.24.

Iuriſdictio Parochorum limitatur ex declarationibus S. Congregationis. ibid.

Eorum præcedentia. ibid.n.46.

Quatenus poſſint, etiam in Eccleſijs Regularium, officium peragere. ibid.à n.47.

Ius parochiale ab initio apud Epiſcopum, & Eccleſiam

Cathedralem. ibid.num.60.
In funeribus ducendis debent Regulares in Eccleſiam Parochialem conuenire. tom.3.conſult.49.à n.1.
Vbi quid de conſuetudine cooueniendi in aliam Eccleſiam, ibid.n.4.
In funeribus gerit vicem Epiſcopi. ibid.
Præfertur omnibus in cura animarum. ibid.
Non poteſt funus leuari abſque eius licentia. ibid.
Declarationes S. Congregationis. ibid.& n.ſeqq.
Quid ſi non interſit Clerus, ſed ſolus Parochus. ibid.
Vbi declarationes.
An debeant Regulares eum comitari. ibid.n.7.
Poſſunt Parochi in materia funeris concordare vim Regularibus. tom.3.conſult.50. per totam
Quid poſſint nomine quartæ funeralis à Regularibus exigere. tom.4.conſult.215. per totam.
Quatenus præcedant Canonicos. tom.3.conſult.52.n.1.
An, & quatenus in funeribus debeatur eis præcedentia ſuper Capitulo Cathedralis, vel Collegiatæ, Ibidem. & conſ.31.n.1.
Quatenus Parochi teneantur reſidere tempore peſtis. tom. 4.conſult.17.n.44.& 50.
Pœnæ contra non reſidentes. ibid.n.8.
Parochorum reſidentia an ſit de iure diuino. ibid.
Quomodo priuandi. ibid.n.50.
An excuſentur à reſidentia propter inimicitiam. ibid. & num.51.
Cur excuſentur à reſidentia propter inimicitiam, & non propter peſtem. ibid. & n.ſeqq.
Quatenus cogi poſſint ad intereſſendum benedictioni fontis baptiſmalis Sabbato ſancto, & Pentecoſtes in Eccleſia non matrici. tom.4.conſult.20. à n.1.
An habeant dignitatem. tom.4. conſult.37.n.2.
An ſolùm Parochis liceat exponere in die feſto Corporis Chriſti Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum in ſuis Eccleſijs. tom.4. conſult.84.à n.1.
An, & quatenus poſſit vnus Parochus ducere proceſſionem intra Octauam Sanctiſſimi eadem die, qua alter Parochus illam ducere ſolet. tom.4.conſult.99. à n.1.
Non poſſunt prohiberi, quia ducant proceſſionem intra Octauam Corporis Chriſti. ibid.n.1.
Quid ſi aliquando hanc proceſſionem ducere omiſerint. ibid. n.2.
An, & quatenus intereſſe poſſint celebrationi matrimoniorum inter hæreticos & catholicos. tom.4.conſult.144. à n.1. & conſul.188.per tot.
Et quatenus matrimonijs exterorum. tom. 4. conſult. 147. n. 2.& 3.
Quid ſi prohibeatur ab Epiſcopo, ne aſſiſtat matrimonijs. ibid.n.4.& 5.
Eius iuriſdictio in ſua parochia. tom.4.conſult.196.n.4.
Quid quoad Regulares, qui decedunt in eius parochia. ibid. & ſeqq.
Et quoad adminiſtrationem Sacramentorum laicis ægrotantibus intra clauſtra Regularium. ibid. à n.22.
An, & quatenus Canonici, Capellani, & Clerici Eccleſiæ parochialis vnum corpus cum Parocho conſtituant. tom. 4.conſult.205.n.3.& 33.ac 35.
Parochus actualis nunquam excluditur à funere. ibid.n.33.
De eius munere prædicandi, pœnis non prædicantis, & huiuſmodi. tom.4.conſult.206.n.6.ac ſeq.
An Parochi, præter ſolitam eleemoſynam, cogere poſſint hæredes eorum, qui ſepeliri volunt in Eccleſijs Regularium, ad ſoluendum aliquid aliud. tom. 4. conſult.208. à num.1.
An ydem hæredes poſſint cogi ad ſoluendum Clericis ſæcularibus, cùm interſunt funeri occaſione cadaueris ſepeliendi in Eccleſia Regularium, duplicatam eleemoſynam. ibid.n.5.
Quid ſi hac in re extaret conſuetudo immemorabilis. ibid.
Alia tom.2. conſult.70.

Paſcendi ius.

Quando alteri poſſit competere. tom.4. conſult.174.n.9.

Paſſus.

Pro vehiculo à quo ſit ſoluendus. tom.1.conſult.84.n.11.

Patentati.

Patentati ab Epiſcopo an ſint immunes à repræſalijs, tam in perſona, quàm in bonis. tom.1.conſult.451.n.1.
An, & quatenus concedi poſſint ab Epiſcopo Vicarijs foraneis patentari, gaudentes priuilegio fori. tom.4. conſult.5. à n.1.
Quot eſſe debeant. ibid.n.3.
Eorum nomine. ibid.
Decreta in hac re S. Congregationis. ibid.n.3. & 5.

Patentes, V. *Litera.*

Pater, V. *Parentes.*

An verba illa: *Aut per Patrum, virorumque Sanctorum ſcripta in decretis Vrbani VIII. de canonizatione Sanctorum appoſita*, reſpiciant ſeruos Dei, qui obdormiuerint in Domino ante tempora Alexandri Tertij. tom. 1. conſult.244.à n.1.
Quomodo verba illa intelligantur. ibid.& n.2.
Quando, & in quo caſu procedant. ibid.n.3.& ſeqq.
Quotquot Deo filios per doctrinam procreant, dici poſſunt eorum Patres. ibid.n.6.
Nomen Patris Eccleſiæ in quos cadere poſſit. ibid.
Quid ſit neceſſe, vt quicunque ſacri Doctores nomine Patrum Eccleſiæ inſigniantur. ibid.& n.7. ac ſeqq.
Quid de Doctoribus ſcholaſticis. ibid.
Quid de Tertulliano, Origene, & huiuſmodi alijs. ibid.
Qui connumerandi inter Patres. ibid ac n.7. ac 10.
Supradicta verba an reſtringenda. ibid.n.9.& 10.

Patriarcha.

Patriarcha, habens Eccleſias ſibi immediſtè ſubiectas in aliena diœceſi, nequit dare licentiam in illis exercendi Pontificalia ſine conſenſu Epiſcopi. tom.2.conſult.1.n.5.
Neque ipſe Pontificalia munia ibidem obire poteſt. ibid. num.5.
Quomodo differat à Primate. tom.4.conſult.17.n.1.
Comprehenſus olim nomine Primaris. ibid.

Patrimonium.

Patrimonium Clericale, eiuſque fructus an, & quatenus alienari poſſint. tom.1.conſult.164.n.6.
Quatenus renunciari. tom.1.conſult.303.n.1.
Conſtitutum in beneficio ſimplici, quatenus vacet ipſo iure. tom.1.conſult.759.n.1.
An expediat, quòd ſinguli Epiſcopi ſtatuant certam, & determinatam quantitatem patrimonij pro Clericis. tom. 3.conſult.2.n.19.
Idque ſecundùm qualitatem perſonarum. ibid.n.20.
Arbitrio Epiſcopi. ibid. & n.24.
Eius taxatio iuxta conſuetudinem regionum. ibid.n.21.
Cur inſtitutum. ibid.n.22. & ſeqq.
Fungitur vice tituli. ibid.n.23.
Quid obſeruandum in illo taxando. ibid. n.24. & ſeq.
An bona in patrimonium Clericis minoribus attributa, debeant eſſe immunia à Vectigalibus. ibid.n.32.
Abuſus in eo commiſſi caſtigantur. ibid.n.34.
Quatenus gaudere debeat immunitate. ibid.n.41.
Et quomodo inſtituendum. ibid.& n.ſeqq.
An, & quatenus fructus patrimonij Clericalis alienari, vel ſubbaſtari poſſint pro viaticis, & delictis Clericorum. tom.4.conſult.142. à n.1.
Quid ſi in conſtitutione patrimonij adſit pactum reſolutiuum. ibid.n.2.
Et reſcriptum Pontificij. ibid.
Patrimonium Clericorum an, & quatenus gaudeat immunitate. tom.2.conſult.54.à n.99.
Vbi declarationes S. Congregationis.

Index Rerum.

Patronus, V. *Electio*.

An ex fundatione eccleſiarum vllum proprietatis dominium acquirat. tom.2.conſult.30.n.14.
Ius patroni in oppidis, Ciuitatibus, &c. cui competat, Eccleſiaſtico ne, an ſæculari. tom.2.tota conſult. 31.
Patronus admitti non debet intra presbyterium. tom. 3. conſult.3.num.6.
Patronus Eccleſiæ an ſtare, ac ſedere poſſit in presbyterio. tom.4. conſult. 16.n.1.& ſeqq.
Eius ſedes quo in loco Eccleſiæ locanda. ibid.n.4.
Quam præeminentiam habeat in Eccleſia ſui patronatus. tom.4. conſult. 128.n.12.& ſeqq.
An forma decreti ſuper electione ſanctorum in Patronos procedat ſolum quoad electiones poſtea factas, vel etiam irritet antea celebratas, ſed nondum impletas. tom. 4. conſult.78.à n.1.
Electio ſancti in Patronum an ritè ac rectè fieri poſſit in Comitijs generalibus, exquiſito tamen conſenſu per ſecreta ſuffragia populorum ſingularum Ciuitatum. tom. 4.conſult.79.à n.1.
Conſenſus in ſancti Patroni electionem ex quibus eliciatur. ibid.n.5.& ſeqq.
Statuæ Patronorum vbi cuſtodiantur. ibid.
An requiratur in Patroni electione conſenſus Populi. ibid. num.8.
In quo conſiſtat eius electio. ibid.n.9.
Quid requiratur ad eius electionem. ibid. & n.ſeqq.
Quibus liceat illum eligere. ibid.n.15.& 17.
Quis diſcernere poſſit, quòd ſanctus aliquis colatur, tanquam Patronus à toto Regno. ibid.n.16.
In eius electione requiritur mandatum ſpeciale. ibid.n.17.
Et quid de eius ratihabitione. ibid.n.18.
An cauſæ omnes, quæ excitantur ſuper electione ſanctorum in Patronos, pertineant priuatim quoad alios Iudices, ad ſolam Congregationem ſacrorum Rituum. tom. 4.conſult.80.à n.1.
Cauſæ Sanctorum patronorum vbi actitandæ. ibid. n. 2. & ſeqq.
Et quibus, & à quo committi poſſint. ibid.n.9.
Quomodo componendæ. ibid.à n.9.

Pauimentum.

Pauimentum ſupra ſepulturam, tantiſper eleuatum, an indicet venerationem erga ſeruos Dei, cum fama ſanctitatis prædefunctos. tom.1. conſult.188.n.1.

Pauperes.

Pauperes quinam cenſendi. tom.1.conſult.41.n.4.
Pauper poteſt pro alimentis, ſibi relictis, trahere laicum ad forum eccleſiaſticum. tom.3.conſult.24.n.2.
Poteſt conuenire ſuos debitores coram Epiſcopo. ibid.n.3.
Vbi declaratio ſacræ Congregationis.

Pax.

Ob pacis bonum receditur aliquando à regulis iuris. tom.1. conſult.5.n.9.
Eius oſculum poſt Epiſcopum, & Aſſiſtentes, ante verò Dignitates, & Canonicos, quomodo Principibus debeatur. tom.1.conſult.7.n.23.& 30.
Pax fracta an comprehendat crimen proditionis. tom. 1. tota conſult.102.
Quomodo differat à concordia. ibid.n.2.
Quid ea ſit. ibid.
Quidue ſi fuerit facta recens, vel ex interuallo. ibid.n.14.
Quid importet. tom.1. conſult.169.n.6.
Data Inimico quid operetur. tom.2. conſult.53.n.17.
An, & quo pacto pax, & tranquillitas publica ſit finis naturalis humanæ ſocietatis. tom. 2. conſult. 56. num. 12.& 13.
Ad eam tuendam an aliquod peccatum committi poſſit.ibid.
Quatenus poſſit, ac debeat aliquando contemni. ibid.

Peccatum.

Peccatum originale quomodo contrahatur. tom.1.conſult. 153.n.16.
Quando ſit mortale. tom.2.conſult.66.n.28.

Pedagium.

Cur, & quid prohibeatur exigi ab Eccleſiaſticis. tom. 3. conſult.25.n.2. & ſeqq.

Penſio, *Penſionarius*, V. *Clericus*.

Penſio an extinguatur, ſi beneficium ea grauatum vniatur. tom.1.conſult.223.n.14.
Vt ea fruantur, in quo habitu Clerici incedere debeant. tom. 1. conſult.229.à n.1.
Quid reſpectu militum Regularium. ibid.
An ea fruantur nouitij tempore nouitiatus. ibid.n.5.
An veniat nomine beneficij. ibid.
Non poteſt imponi ſuper prima dignitate Eccleſiæ collegiatæ, curam animarum annexam habente, annuumque valorem ducatorum centum non excedente. tom.1.conſult.363.n.1.
An Clericus, ſiue miles Regularis penſonarius, qui ex diſpenſatione poteſt retinere penſionem in ſtatu matrimonij, & ſine habitu Clericali, per aſſecutionem officij laici cum poteſtate ſanguinis illam amittat. tom. 2. tota conſult.2.
Quomodo, & quando exercens eiuſmodi officium priuetur beneficijs, penſionibus, alijſque priuilegijs Clericalibus. ibid.
Quid de officio Iudicis, notarij, aliorumque huiuſmodi, dato à Principibus laicis. ibid.n.1.& 2.
Vt quis ipſo iure priuetur penſione, non oportet probare quòd ſæua exercuerit. ibid.n.3.
Neque requiritur trina monitio. ibid.n.4.
Quæ diſpenſatio ſit neceſſaria. ibid.n.5.
Tot exiguntur diſpenſationes, quot in Penſionario reperiuntur obſtacula. ibid.
Quæ conditio de ſui natura ipſi Penſionario, vt Clerico, inſit. ibid.
Quid autem ſi officium incompatibile reliquerit. ibid.n.6.
Quomodo penſio extincta reuiuiſcat. ibid.
Clericus Penſionarius, quamquam incedat ſine habitu Clericali, eſt tamen reuera Clericus. ibid.n.7.
Vnde cognoſcatur, quòd penſio fuerit reſeruata, vti militi. ibid.n.5.
Reſeruata, vti Clerico, quid requiratur, vt extingui poſsit. ibid.n.9.
Quid ſi contrahatur matrimonium. ibid.
An, priuſquam penſio amittatur, neceſſaria ſit aliqua monitio, ac ſententia. ibid.n.10.
Authoris, aliorumquam hac in re iudicium. ibid. & n. 11.
Vt declaretur extincta, quid obſeruandum. ibid.
Quando incurratur pœna excommunicationis, & priuationis ob moram ſolutionis. tom.2. conſult.60.n.11.
Laici ſunt capaces aliquarum penſionum. tom.2.conſult.7. num.22.
Ac minores ſeptennes. ibid.n.23.
An penſionarius reputetur inter beneficiatos. ibid.n.33.
Vbi declarationes S. Congregationis, ac n. ſeqq.
An penſio ſit beneficium Eccleſiaſticum. ibid. & ſeqq.
Poteſt obtineri ab illegitimis, ſacerdotum filijs. ibid.
Priuatus, & incapax beneficij citra hæreſis cauſam eſt capax penſionis. ibid.
In fauorabilibus ſub nomine beneficij comprehenditur etiam penſio. ibid.n.24.
Data in titulum quid ea ſit. ibid.
Penſionem obtinens habetur pro Clerico beneficiato. ibid.
Vbi declarationes S. Congregationis.
Pęnæ penſionem habentis, ſi habitum non deferat. ibid.n.26.
Qui Clerici, penſionem habentes, teneantur habitum Clericalem deferre, ac quibus pœnis.tom.3.conſult.7.n.53.& ſeqq.
Quando ſit locus denegandi penſionem. ibid.n.54.& ſeqq.
Quid ſi penſionarius deferat habitum ſine tonſura.ibid.n.36

Index Rerum.

An ſi penſionatius, durante lite ſuper penſione, non incedat in habitu Clericali, poſſit, ſententia lata io ſuum fauorem, prætendere peoſiones decurſas. ibid.n.57.
Penſiones aſſignatæ Suffraganeis ſuper fructibus Eccleſiarum, quibus præficiuntur, ad quos tranſeant, tom.4. conſult.120.0.5.

Percuſſor.

Quiſnam dicendus ſit notorius Clerici percuſſor ita, vt excitari debeat. tom.4. conſult.133.à n.1.
An ſufficiat, quòd ſit notorius notorietate facti, noo iuris, ibid.num.4.
Vel conſtans fama. ibid. n.5.
Vel vt nullo modo celari poſſit, & quòd oullo iuris remedio, aut ratione excuſare ſe poſſit. ibid.n.6.
Vel requirantur decem teſtes, ſcientes per euidentiam facti, & contradiſtincti ab ipſo delinquente. ibid.n.7.
Et vt factum non poſſit aliqua tergiuerſatiooe celari, nec aliquo iuris ſuffragio excuſari. ibid.n.8.
Et quod tale delictum ſit factum coram multis. ibid.0.9.
Vel regulariter requiratur ſententia Iudicis. ibid. oum. 10. & ſeqq.

Peritus.

Peritis in eorum arte eredendum. tom.4.conſult.57.n.14.& conſult.128.n.18.

Periurium.

Et miſti fori. tom.2. conſult.47.n.2.

Perquiſitio, V. *Clericus*, *Cardinalis.*

Perquiſitio rerum, ad Eccleſiam doloſè in confugium latarum, quomodo facienda. tom.2.conſult.37.n.39.

Perſona, V. *Præcedentia.*

Eadem perſona quo pacto eſſe poſſit maior, & minus digna, mioor, & dignior. tom.1. conſult.7.n.12.
Perſona authentica, quæ ſit. tom.1. conſult.202.n.3.
Cui conueniat. ibid.
Mutatione perſonæ in collectis, mutatur conditio rei. tom.2. conſult.54.0.15.
Fungens vice duarum perſonarum, quomodo conſideranda. tom.3.conſult.6.n.14.& 16.
Quæ ſint perſonæ miſerabiles, earumque priuilegium. tom.3.conſult.24.n.3.
Poſſunt conuenire ſuos debitores coram Epiſcopo. ibid.
Vbi declaratio S. Congregationis.
Induſtria perſooæ non poteſt per alium expleri. tom.3.conſult.61.n.2.& 4.
Priuilegium miſerabilium perſonarum quatenus extendatur ad conſortes. conſult.10.n.5.
Ad conſtituendum perſonam eccleſiaſticam quid requiratur. conſult.119.n.1.tom.4.
An idem ſit gaudere priuilegijs Eccleſiaſticis, & eſſe perſonam eccleſiaſticam. ibid.n.3.& 4.
Perſonæ Eccleſiaſticæ Regulariter quænam ſint. ibid.n.13.
Quando decidant à beneficio, perſonis Eccleſiaſticis conceſſo. ibid.n.14.

Perſonatus.

Quid. tom.4. conſult.129.n.2.& 5.
An habeat dignitatem. ibid.
Eſt gradus diſtinctus à Canonicis. tom.4.conſult.157.n.3.

Peſtis, V. *Epiſcopus*, *Populus.*

Tempore peſtis an, & quatenus Eccleſiaſtici contribuere teneantur Reipublicæ. tom.1. conſult.101. per totam
Edicta, quæ tempore peſtis Princeps ſæcularis emittit, an obligent Eccleſiaſticos. tom. 2. conſult. 40. per totam.

Quid in hac re obſeruatum, ibid. præcipuè n.5.
Cautiones pro Eccleſiaſticis. ibid.n.6.& 7.
An, quo iure, & quatenus Epiſcopi teneantur perſonaliter reſidere in ſuis Eccleſijs tempore peſtis. tom.4. tota conſult.17.
Et quid de Parochis. ibid.

Phantaſia.

Phantaſia quid. tom.1. conſult.246.n.7.

Pictura.

Picturæ quatenus cultum publicum indicent. tom. 1. conſult.244.0.11.
Præſtentque ſanctitatis argumentum. ibid.

Piſcatio, V. *Venatio.*

Pituita.

Quando ſit vtile alimentum. tom.4. conſult.43.n.91.
Ex ſe ao cedat io alimeotum corpori. ibid.
Mala ex copia. ibid.

Planta.

An aliquando viuant ſine alimento, & quomodo. tom. 4. conſult.43.n.129. & ſeq.
Earum conceptio. ibid.
Et partus. ibid.

Plato.

Platonia de mulieris productione ſententia. tom.2.conſult. 8. n.1. & 5.
Exploditur. ibid.n.5.
Eius inconſtantia, & impietas. ibid.n.5.
Eſt omnium hæreticorum condimentarium. ibid.
Fuit ante Manetem Manichæus. ibid.n.7.

Plebania.

Eſt Officium, non dignitas. tom.4.conſult.37.n.2.

Pœna.

Pœnæ contrauenientium edictis Epiſcopi poſſuot exigi, & vſibus pijs applicari, etiam reſpectu laicorum. tom. 1. conſult.42.n.2.
In atrocibus, & enormibus delictis poſſunt etiam porrigi vltra delinqueotes. tom.1.conſult.54.n.36.
Quæ propriè dicantur. tom.1.cooſult.55.n.9.
Earum ſolutio liberat à contrauentione, & obſeruationi æquipollet. ibid.n.16.
Pœnæ contumaciæ quando ceſſent. ibid.
Pœnæ publicationis omniom bonorum non comprehendunt iura, & actiones. ibid.n.18.
Eas legibus apponere, vel augere, eſt actus iuriſdictionis. tom.1. conſult.78.n.2.
Illarum gradatio, à Concilio Tridentino præſcripta, an ſit ſeruanda. ibid.n.3.
Quando de illis agendum. tom.1.conſult.97.n.10.
Pœna priuationis priuilegij fori in quibus caſibus imponenda. tom.1.conſult.225.n.2.
Pœnæ an extendendæ. ibid.
Pœna contra Clericum aſſumentem munus iudicandi in cauſa ſanguinis. tom.2. conſult.2.num.11.& ſeqq.
Pœna, ſtatuta viro rapienti fœminam, an extendatur ad fœminam viri raptricem. tom. 2. conſult. 3. num.1.
Quid de pœna Vxoricidij, an extendatur ad Viricidium. ibid.
In eius executione quando requiratur citatio. tom.2.conſult.4.n.4.
An pœna in non reſideotes ſit latæ ſententiæ. tom. 2. conſult.30.n.8.

Quan-

Quandodeneganda. ibid.
Eſt fructuſiuriſdictionis. ibid.
Quam pœnam incurrant violantes immunitatem, ac libertatem Eccleſiaſticam. tom.3.conſult.34.n.47.
Pœna irati. tom.2.conſult.38.n.7.& 11.
Mulieris. ibid.
Minoris. ibid.
Pœna citra ſanguinem non differt inter Eccleſiaſticum, & ſæculare iudicium. tom.2.conſult.41.n.4.
Pœnæ pecuniariæ à Iudice Eccleſiaſtico quibus applicandæ. ibid.o.5.
Pœna, licèt ex re exigatur, in perſonam tamen principaliter indicitur. tom.2.conſult.47.n.4.
Pœna triremium in cuius locum ſucceſſit. tom.3.conſult.57.n.2.
An, & quibus modis pœnæ Eccleſiaſticæ latæ ſententiæ ſuſpendantur. tom.2.conſult.60.à n.1.
Vbi plura ex decretis ſacrarum Congregationum.
Pœoæ contra capientes, in carceres conijcientes, detinentes, vel hoſtiliter inſequentes Cardinales, Archiepiſcopos, Epiſcopos, &c. tom.2.conſult.62.à num.1.
Et quatenus omnes obligent. ibid.o.4.8.& ſeqq.
Pœna infamiæ in conſcientia non ligat aote ſententiam declaratoriam, aut confeſſionem iudicialem. ibid.o.4.
Pœnæ criminis falſi. tom.2.conſult.66.n.3.& 4.
Pœnæ Clerici ordioati ab alieno Epiſcopo abſque ſui Ordinarij dimiſſorijs. ibid.à n.1.
Ordinati cum falſis dimiſſorijs. ibid.
Vel cum ſubreptitijs. ibid.n.5.
Pœna an, & quatenus traoſeat ad hæredes. tom.2.conſult.96.n.11.
Pœna contra Clericos habentes penſionem, & non deferentes habitum Clericalem. tom.3.conſolt.7.à o.53.
An, & quo pacto liget pro foro conſcientiæ. ibid.o.54.
Pœna ſpiritualis non tollit temporalem. tom.3.conſult.20.num.4.
An pœnæ contra Epiſcopos noo reſidentes habeant locum cootra Epiſcopum conſecratum, qui nondum adeptus eſt poſſeſſionem ſuæ Eccleſiæ. tom.3.conſult.52.num.2.& ſeqq.
Pœnæ in Regulares non accedentes ad proceſſiones. tom.3.conſult.45. ferè per totam.
Quandocunque à iure certa non ſtatuitur, eſt arbitraria. ibid.n.24.
Pœna, & modùs pœnæ quibus innitatur. tom.3.conſult.58.n.17.
Pœna pluries in die celebrantium. tom.4.conſult.1.oom.3.
In pœna arbitraria, quæ ratio ſit habenda. ibid.
Pœna pecuniaria, licèt oatior, eſt tamen minor qualibet pœna corporali. ibid.
Accommodanda delicto. ibid.o.4.
Non habet locum in bona fide. ibid.n.6.
Quatenus pœna celebrationis in die plurium miſſarum inducat irregularitatem. ibid.n.8.
Pœna eſt delicti ſatisfactio. tom.4.conſult.111.n.7.
Eius vtilitas. ibid.
Quando ipſo iure ſine monitione inflicta intelligatur. tom.4.conſult.202.n.4.
Pœnarum genera, & quid importent. ibid.n.14.

Pœnitentia.

Pœnitentia an licita in alienatione feudi, vel emphyteuſis, aut bonorum Eccleſiæ, vel in concordia beneficiali ante obteorum beneplacitum Principis. tom.1.conſult.228.n.2.& 5.

Pœnitentiaria, Pœnitentiarius.

Sacræ Pœnitentiariæ praxis circa diſpenſationes, & abſolutiones. tom.1.conſult.20.n.4.& ſeqq.
Breue ſacræ Pœnitentiariæ oon ſuffragatur excommunicatis in foro exteriori. tom.2.conſult.59.num.21.
Pœnitentiarius in Cathedralibus non poteſt vti virga. tom.1.conſult.22.n.1.
Tenetur auſcultare confeſſiones, etiam non reſeruatorum. ibid.
Sedere, & aſſiſtere io ſede determinata ſtatis temporibus, ante, & poſt meridiem. ibid.
In erectione Canonicatus Pœnitentiarij an requiratur conſenſus capituli. tom.4.conſult.156.o.1.
Ao Pœnitentiaria exigat vnionem beneficiorum ſimpliciom. ibid.n.2.
Ex ſui natura quid requirat. ibid.

Polygamia.

Polygamiæ crimen an pertineat ad forum Eccleſiaſticom; ſiue ad Inquiſitores priuatiuè, quoad Iudices ſæculares. tom.1.tota conſult.115.
Inducit hæreſis ſuſpicioοem. ibid.n.1.
In illam pœnæ. ibid.o.3.
Et contra Iudices ſæculares, prætendentes illius cauſam ad ſe pertinere. ibid.
Eius hæreſis ſuſpicio ex quo oriatur. ibid.n.4.& ſeqq.
Opponitur directè ſacramento matrimonij. ibid.n.5.& 9.
Quinam illam laudarint. ibid.n.7.
Pertinet priuatiuè ad Inquiſitores. ibid.n.11.& 13.ac 15.
Non ſolùm ſapit hæreſim manifeſtè, ſed eſt factum hæreticale. ibid.
Cur non ſit miſti fori. ibid.& n.14.
Quid ſi committatur ex ſolo concupiſcientiæ affectu. ibid.
Quidue ſi dubitetur, an bona fide, anue dolo polygamus contraxerit. ibid.
Et quid ſi vtrumque matrimonium non valeret. ibid.num.15.
Nil iuuat, quod clam, aut palam committatur. ibid.num.17.
An ſit miſti fori. ibid.n.18.& ſeqq.
Etiam, purgata hæreſis ſuſpicione, poteſt puoiri ab Inquiſitoribus. ibid.n.21.
Conſuetudo, ſiue abuſus laicorum exploditur. ibid.n.26.
Noo datur abſqoe ſuſpicione hæreſis. ibid.n.28.
Rationes cur pertineant ad Inquiſitores. ibid.n.vlt.

Pontificalia.

An, quomodo, qoibus in locis, & à quibus exerceri poſſint. tom.2.tota conſult.1.& conſult.33.à n.9.
Quid de Epiſcopis, ſacræ Congregationi de propaganda fide ſubordinatis. ibid.n.5.
Abuſus circa ipſa coercentur. tom.2.conſult.33.n.9.& ſeq.

Pontifex Summus.

Pontifex ſuo reſcripto nullam irrogat iniuriam Ordinarijs. tom.1.conſult.4.n.4.
Eſt communis ſuperior, & verus Ordinarius. ibid.
Eius dignitatis initium, atque excellentia. tom.1.conſult.7.n.9.& 10.à 15.
In ſois literis cenſetur inhærere decretis ſacri Concilij Tridentini, tom.1.conſult.20.n.7.
Legitimatus an eligi poſſit in Pontificem. tom.1.conſult.21.n.8.
De eius authoritate diſputare ſacrilegium eſt. tom.1.conſult.54.n.40.
Poteſt ſolo decreto impedire, ne quis audiatur. tom.1.conſult.55.n.8.
Tribuitur ei titulus beatitudinis, & ſanctitatis. tom.1.conſult.79.n.5.
An poſſit prouidere motu proprio, nulla facta mentione remiſſionis. tom.1.conſult.80.n.13.
An poſſit eximere merè laicos à Iuriſdictione ſæculari. tom.1.coosult.82.n.2.& 14.ac ſeq.
Eius proprium eſt, canones declarare. tom.1.conſult.81.num.22.
An poſſit obligare eiectos ab vna Religione, vt aliam ingrediantur. tom.1.conſolt.87.n.5.
Quam poteſtatem habeat in Regulares. ibid.& conſult.112.n.26.29.& ſeq.

Poteſt concedere diſpenſationem in ſubſtantia voti obedientiæ religioſæ. ibid.n.15.
Ac in vſu, exercitio eiuſdem voti. ibid.n.16.
Non concedit mutationes ſtatus Eccleſiæ cum alterius præiudicio. tom.1.conſult.90.n.11.
Neque priuilegium. ibid.
Eius verba in gratijs non debent cenſeri inutiliter appoſita. ibid.n.13.
Poteſt in parte, & in totum relaxare præſidium immunitatis. tom.1.conſult.96.n.3.
Eius poteſtas circa canones. ibid.
Eius officium in Eccleſiam, in ſubditos. tom.1. conſult. 111.n.30.
Non præſumitur derogare iuri per priorem Religionem in Profeſſum acquiſito. tom.1.conſult.112.n.9.
An poſſit delegare approbationem Religionum, & Canonizationem ſanctorum. ibid.
Poteſt in ſpecie profeſſionem Religionis, certa forma non ſeruata, irritam reddere, ac etiam ſtatuere, nè rata fiat. tom.1.conſult.146.n.36.
Poteſt authoritate Ordinaria diſpenſare in matrimonio rato. tom.1.conſult.148.n.4.
In quibus diſpenſare poſſit. ibid.
In quæſtionibus dubijs, præſertim matrimonij, quam ſequi poſſit opinionem. tom.1. conſult.151.n.16.
Quid poſſit in matrimoniorum irritatione. ibid.n.19.
Nequit tolerare fornicationem ſub prætextu ſcandali actiui. ibid. n.53.
An poſſit committere ſimplici ſacerdoti conſecrationem Eccleſiæ. tom.1. conſult. 156.n.7.
Quæ alteri committere poſſit. ibid.
Diſpenſat in ſolemnitate præſentiæ trium Epiſcoporum pro conſecratione Epiſcopali. tom.1.conſult. 182.n.16.
Quid poſſit in ſacramentis. ibid. n.19.
An poſſit in ſacramentis opinionem probabilem ſequi. ibid. n.23. & ſeqq.
Per eius mortem ſpirat eius beneplacitum. tom.1. conſult. 184.n.1.
An ſpiret etiam poſt mortem partium. ibid.
Solus diſpenſare poteſt cum irregulari ex defectu lenitatis. tom.2.conſult.2.n.17.
An poſſit cauſas ciuiles, criminales, & ſpirituales laico delegare. tom.2.conſult.45.n.7.
Cui diuino iuri diſpenſare poſſit. ibid.
Huius rei exempla. ibid.
Poteſt facultatem Doctorandi, etiam in iure ciuili concedere. tom.2. conſult.46.n.2.
Solet, cauſa cognita, concedere facultatem, vt etiam Eccleſiaſtici contribuant Reipublicæ. tom.2. conſult.54. num.49.
Praxis, & obſeruatio eiuſmodi facultatis. ibid.
Ac declaratio S.Congregationis. ibid.
Eius poteſtas in Imperatores, Reges, ac Principes. tom. 2. conſult.56.n.30.
Eius literæ in Concilijs, qua lingua olim legebantur. tom. 2. conſult.56.n.38.
Pœnæ contra illum offendentes. tom. 2. conſult. 62. num.4.
Qua opera in caſu coniectionis in carceres, ac detentionis Cardinalium, aliorumque Prælatorum pro iniuria propulſanda, vti debeat. ibid.& n.15.
Poſſunt omnes in omnibus cauſis fori Eccleſiaſtici ad eum appellare. tom.3. conſult.1.n.21.
Nequit per quodcunque priuilegium facere, quòd iura appellationis non habeant locum apud ſedem Apoſtolicam. ibid.n.22.
Non poteſt eſſe ſummus Pontifex ſine ſuprema poteſtate. ibid.n.23.
Eius ſuprema poteſtas eſt poteſtas Vicarij. ibid.n.25.
Ac poteſtas Chriſti. ibid.
Eius Conſiſtorium & Chriſti eſt idem. ibid.
Non poteſt à ſe abdicare quæ ſunt ſuæ poteſtatis. ibid.
Ius eius eſt implicatum cum iure Chriſti. ibid.
Nemo eximi poteſt ab eius poteſtate. ibid.
Non poteſt alienare iura Pontificiæ poteſtatis. ibidem, num.26.
Quomodo in ipſo ſit ius recipiendi appellationes. ibid. num.27.
Non poteſt acquiri ex priuilegio, quin poſſit appellari ad ſummum Pontificem. ibid.n.2.
Nequit derogare defenſioni. tom.3. conſult.7.n.55.
In contributionibus ab Eccleſiaſticis, pro Republica faciendis, quatenus ſit conſulendus. tom. 3. conſult. 16. paſſim.
An poſſit contra immunitatem, ac libertatem Eccleſiaſticam aliquid ſtatuere. ibid.n.44.
Eius reſcripta quam interpretationem accipiant. tom. 3. conſult.19.n.5.
Quæ ſunt facti poteſt ignorare. ibid.n.8.
Quid in motu proprio. ibid.
Non facilè derogat voluntati teſtatorum. ibid.n.9.
Eius reſcripta ſemper intelligenda ſine alterius præiudicio. ibid.n.10.
Poteſt mandare, quòd fictum habeatur pro vero. ibid. num.35.
Mandat, vt quis recipiatur in Canonicum, licèt præbenda; non vacet. tom.3.conſult.30.n.15.
Poteſt tollere quodcunque impedimentum dirimens, iure poſitiuo conſtitutum. tom.3.conſult.33.n.15.
Et quo pacto. tom.3.conſult.63.n.1.
Et ad quem effectum. ibid.n.3.
Quid poſt mortem alterius ex coniugibus. ibid.
Poteſt immunitatem Eccleſiæ limitare, interpretari, derogare. tom.2.conſult.67.n.2.
Non poteſt ſuis legibus obligare infideles. tom. 4. conſult.2.n.9.
Quatenus ex eius atteſtatione probetur poſſeſſio. tom. 4. conſult.29.n.16.ac ſeq.
Quando ſtetur eius aſſertioni. ibid.n.17.
Non præſumitur, habere notitiam conſuetudinis. ibid.
Ipſe ſolus celebrat in altare Apoſtolorum. tom.4.conſult. 31.n.13. & ſeq.
In Canonizatione Sanctorum non poteſt errare. tom.4. conſult.42.n.24.
Cur eius determinatio circa Canonizationem Sanctorum ſit infallibilis. ibid.n.25.
Quale fundamentum habere debeat, vt procedat ad Canonizationem Sanctorum. ibid.n.27.
Quibus probationibus moueri poſſit ad Canonizationem Sanctorum. ibid.n.62.
An Summus Pontifex nuncupando Beatum ſcriptura ſua priuata quempiam Dei ſeruum, cenſeatur ei titulum Beati concedere. tom.4. conſult.45.n.1.
Quomodo procedat in Canonizatione Sanctorum. tom.4 conſult.53.n.1.
Et quomodo in beatificatione. ibid.
Eius manus appoſitio quid operetur. tom.4. conſult. 68. n. 4. & 5. ac tom.1. conſult.235.n.5.
Et quando dicatur manum apponere. ibid. n. 2. 4. & ſeqq.
Quid ſi inutiliter manum apponat. ibid.n.11.
De eius manus appoſitione plura. ibid.à n.1.
Quomodo moderetur ea, quæ ex iure diuino deſcendunt. tom.4. conſult.75.n.4. & 28. ac 50.
In quibus caſibus habeat authoritatem ibid.n.8.& 50.
Quid circa decimas, dies feſtos, &c. ibid.n.4. & 26. ac ſeq.
Eius officium, & cura in Ethnicos, & Iudæos. ibid. n. 40. & ſeqq.& n.50.
An, & quatenus poſſit facultatem fœnerandi Iudæis concedere. ibid. à n.1.
Quid poſſit ſuper reſtitutione vſurarum Iudæorum. ibid. n.58. & ſeqq.
Non diſpenſat in iure naturali. ibid.n.88.
Poteſt crimen vſurarum, quod eſſet tantùm toleratum, condonare Iudæis ſuſcipientibus fidem Chriſtianam. ibid.n.90.
Poteſt concedere gratiam reſtitutionis in integrum, fingendo ex æquitate factum, quod eſt factum. ibid. num.91.
Quomodo poſsit reddere legitimos contractus Iudæorum Religionem Chriſtianam ſuſcipientium. ibid.
Eſt omnium Ordinarius. conſult.8.n.5.
Ad ipſum ſolum pertinet cognitio cauſæ electionis ſanctorum in Patronos. ibid.n.6.

Et

Et inſtitutio feſti, & cultus alicuius ſancti, ab omnibus ſeruandi. ibid.
Nequit priuare aliquem ſine cauſa iure quæſito. tom. 4. conſult. 146. n. 5.
A quo habeat authoritatem. tom. 4. conſult. 160. n. 8.
Quatenus ſit fons totius poteſtatis in Sacramento pœnitentiæ. ibid. n. 1. 3. & ſeqq.
An decreto ſuo poſſit inhabiles reddere ad contrahendum matrimonium Conſanguineos vſque ad ſeptimum gradum incluſiuè, quorum maiores Iudaici, vel Mahumetani ſanguinis labe fuerint infecti. tom. 4. conſult. 167. à num. 1.
Quando dicatur derogare ſententijs, in aliorum fauorem emanatis. tom. 4. conſult. 195. n. 12.
In aliquo caſu poteſt declarare, quòd in eo non intercedat vſura. tom. 4. conſult. 151. num. 9.
Poteſt declarare ex cauſa rationabili legem diuinam, & naturalem. ibid.
Scientia Papæ implicita ex quo deſumatur. tom. 4. conſult. 201. n. 31.
Ex qua ſcientia decipi poſſit. ibid.

Populus.

Populi concurſus ad ſepulchrum cuinſpiam ſerui Dei an arguat cultum publicum. tom. 1. conſult. 242. n. 7.
An tempore peſtis, vel alterius neceſſitatis poſſit ſe obligare ad celebrandum quotannis alicuius ſancti feſtum, necnon ad proceſſionem. tom. 4. conſult. 184. à n. 1.

Portentum.

Miraculum quatenus dicatur portentum. tom. 4. conſult. 58. n. 1.
An detur. ibid. n. 3.
Fictio, portentorum parens. ibid.
Vbi exempla.

Porticus.

Eccleſiæ porticus in pœnalibus non venit nomine Eccleſiæ. tom. 1. conſult. 171. n. 1.
Non polluitur ex homicidio. ibid. n. 3.
In ipſa delinquens an gaudeat immunitate. ibid. per totam

Portio.

Portio accreſcit portioni. tom. 4. conſult. 224. n. 9.

Portio canonica, V. Quarta.

Portitor.

Portitor proceſſus Canonizationis Sanctorum an teneatur iurare, quòd fideliter illum Romam deferat. tom. 1. conſult. 233. n. 1.
An conſtare debeat de actuali obſignatione proceſſus, illiuſque conſignatione ipſi portatori facta. tom. 1. conſult. 234. n. 1.

Poſſeſſio, Poſſeſſorium,

Poſſeſſio debet probari in ſpecie. tom. 1. conſult. 24. n. 7.
Poſſeſſio certorum actuum non extenditur ad alios. ibid.
Nec trahitur ad actus diuerſæ ſpeciei. ibid.
Ad eius limites datur manutentio. ibid.
Per decretum irritans quomodo tollatur. ibid.
Poſſeſſio incorporalium quo pacto acquiratur. ibid. n. 7.
Triennalis quando non ſuffragetur. tom. 1. conſult. 141. n. 5.
Nec decennalis. ibid. n. 8.
Non datur cum mala fide. ibid. n. 9.
Poſſeſſio exemptionis an, & quatenus probanda. tom. 1. conſult. 162. n. 30.
Poſſeſſio præſentandi quomodo acquiratur. ibid.
Quando cenſeatur communis, ibid.
Poſſeſſio concedendi literas dimiſſorias an ſuffragetur Prælatis inferioribus. tom. 2. conſult. 26. n. 25.
Habet plurimum facti. tom. 2. conſult. 30. n. 5.
Generaliter à titulo ad poſſeſſionem non valet illatio. ibid.
Poſſeſſio exigendi vectigalia acquiritur etiam per vnicum actum. tom. 2. conſult. 54. n. 35.
Poſſeſſio immemorabilis optimum tribuit titulum. tom. 4. conſult. 4. n. 2. & conſult. 29. n. 13.
Habet vim priuilegij, ac legis, & procedit etiam in reſeruatis Principis. ibid.
An, & quatenus probetur ex atteſtatione Papæ. ibid. n. 16. & ſeq.
Quid de poſſeſſione decennali. tom. 4. conſult. 25. n. 11.
In iudicio poſſeſſorio quatenus ſufficiant leuiſſimæ atteſtationes. tom. 4. conſult. 35. n. 22. & ſeq.
Quando releuet ab onere probationis. ibid. n. 23.
Ex quibus actibus excludatur. ibid. n. 27.
An præiudicium Eccleſiæ quando admittatur. tom. 4. conſult. 84. n. 4. & conſult. 128. n. 11. & 13.
Vt acquiratur quaſi poſſeſſio, quid ſit neceſſarium. tom. 4. conſult. 86. n. 4.

Poſſibile, V. Argumentum.

Poſſibile deſtrui ab alio poſſibile, quomodo intelligatur. tom. 1. conſult. 136. n. 14.
Poſſibile iudicatur, quod ſe habet ad poſſibile, & impoſſibile, tom. 4. conſult. 58. n. 10.

Potentia.

Potentia ſine actu inanis. tom. 1. conſult. 149. n. 12.

Poteſtas, V. Laica poteſtas, Eccleſiaſtica.

Poteſtas, Abuſus.

Poteſtas ſpiritualis quomodo ſit præſtantior ciuili. tom. 1. conſult. 7. n. 3.
Eius prærogatiua multiplex. ibid.
Cur præferenda poteſtati ſæculari. ibid. n. 7. & 8.
Eius principium. ibid. n. 9.
Dignitas. ibid. ac n. 10.
Honor. ibid. n. 13. & ſeqq.
Poteſtas laica an poſſit imponere collectas rebus Eccleſiaſticorum. tom. 2. tota conſult. 30.
An poteſtas naturalis, ſeu Ciuilis, & poteſtas ſupernaturalis, ſeu Eccleſiaſtica ex natura rei ſint diſtinctæ, & ad inuicem ſeparari poſſint. tom. 2. conſult. 56. à n. 1.
Inter poteſtatem naturalem, & ſupernaturalem an ſit aliqua connexio naturalis. ibid. à n. 4.
Et ſubordinatio. ibid.
An in Chriſto fuerit poteſtas ſupernaturalis abſque naturali, ſaltem quoad vſum. ibid. à n. 25.
Vtraque poteſtas eſt à Deo. ibid. n. 1.
Poteſtas ciuilis eſt de iure naturæ. ibid.
Quo pacto ſit etiam de iure Gentium. ibid. n. 2.
Diſcrimen inter poteſtatem ciuilem, & Eccleſiaſticam. ibid. n. 3.
Poteſtas ciuilis, & Eccleſiaſtica ſunt eſſentialiter ordinatæ. ibid. n. 5.
Harum poteſtatum fines ſunt ad inuicem ordinati. ibid. num. 6.
Limitatur à fine. ibid.
Finis poteſtatis ciuilis. ibid.
Eſt poteſtatis ſpiritualis gratia. ibid. n. 7.
Poteſtatis Eccleſiaſticæ finis. ibid. n. 7.
Obiectum. ibid.
Poteſtas ciuilis an ex natura ſit diſtincta ab Eccleſiaſtica. ibid. n. 8.
Eſt diſtincta, ſed ſubordinatè. ibid. n. 9. & ſeqq.
Quæ poteſtates diſtinguantur diſparatè. ibid. n. 9.
Quæue diſtinguantur ſubordinatè. ibid.
Quod diſcrimen inter illas. ibid.
Si non eſſent diſtinctæ diſparatè, quæ abſurda ſequerentur. ibid. n. 10.
Hæreticorum hac in re placita. ibid.
Finis naturalis poteſtatis politicæ. ibid. n. 11.
Itidem Eccleſiaſticæ. ibid.

Poteſtas publica quotuplex, ibid.
Res ad politicam pertinentes, an aliquo modo pertineant ad exteriorem Eccleſiæ iuriſdictionem. ibid n.12.
Quo pacto pax, & tranquillitas publica ſit finis naturalis humanæ ſocietatis, ibid,
Poteſtas politica an ſit hominum inuentum, ibid,n.15,
An poſſit ordinari ad virtutem atheam. ibid.& n.17.
Finis proximus poteſtatis politicæ, ibid,n,16.& 17.
Eiuſque Media. ibid,n.17.
Poteſtas ſpiritualis an vtatur iiſdem medijs, quibus politica. ibid.n.8.
Poteſtas ſacra de legibus politicæ rectè iudicat, ibid, & num, ſeqq,
Eiuſdem præcedentia, ibid,n.19.
An ad conſequendum ſolum finem naturalem, ad quem homo creari poterat, neceſſaria eſſet poteſtas Eccleſiaſtica, diſtincta à ciuili, ibid,n.23.
Poteſtas ligandi, & ſoluendi in Cœlo, & in terra non eſt ſolùm ſpiritualis, ſed etiam Ciuilis, ibid,n.25.
Poteſtatum connexio quomodo attendenda, ibid,n.30,
Poteſtatis Eccleſiaſticæ perſtrictio, ibid.
Errores in hanc rem conſutantur. ibid,n.32.
An poteſtas Eccleſiaſtica amittatur, quando Principes Eccleſiaſtici malè illa vtantur, ibid.
Vel tranſeat ad Reges temporales, ibid,
De poteſtate ciuili Eccleſiaſticorum non pauca diſſerantur, tom.3.conſult.6.à n.15,

Potus,

An ſine potu quis viuere poſſit, tom.4.conſult.43.n.148,
Exempla eorum, qui diu ſine potu vixerunt; ibid,
Alia eorum exempla, qui prorſus ab omni cibo, ac potu abſtinuerint, ibid.n.149.

Praxis, V. *Pœnitentiaria*,

Praxim atteſtanti quando fides adhibenda, tom.1, conſult, 44.num.6,

Præbenda, *Præbendarius*, V. *Diſtributiones*,

Præbendæ cur diſtinguantur, tom.1,conſult.7,n.14,
Theologales quibus dandæ. tom.1.conſult.129.n.42,
Conſuetudo diuidendi præbendas canonicatum vacantium inter Canonicos ſuperſtites, excluſis nouiter prouiſis Canonicatu, an valida. tom.3.conſult.30.à n.1.
Declarationes hac in re S.Congregationis. ibid, n.1.& 2.
A quo die eorum fructus debeantur, ibid,n.2.
Et quomodo, ibid,
Quid in caſu, quo diuiſio, ac diſtributio præbendæ, ac portionis Canonicorum defunctorum ratione iuris accreſcendi fauore ſuperſtitum, ſit confirmata per concordiam à Sede Apoſtolica, ibid. à n.3.
Et quid in caſu, quo diuiſio fructuum ex iure accreſcendi huiuſmodi, conuenta fuerit in ipſa erectione Eccleſiæ, & reſpectiuè Canonicatuum, ac dignitatum. ibidem n. ſeqq,
Quidue ſi omnes Canonici habeant diſtributiones quotidianas ſufficientes, ibid.n.8,
Præbendarij, vtentes almutio, an, & quatenus illud deferre poſſint, tom,3.conſult.50.per totam
Poſſunt in aliquem actum conuenire, vti vniuerſi, & quando, ibid,n.6,
An faciant collegium. ibid,
Vbi quid ſi extaret obſeruatio, n.7,
De præbenda Theologali multa, & varia diſcutiuntur, quæ ita ſunt ſpiſſa, vt loco indicis habeantur, tom.3. tota conſult.62,
Præbendæ Diaconales, & Subdiaconales ad quid inſtitutæ, tom.4.conſult.144.n.1.
Iſtis exiſtentibus, nequit Epiſcopus alias extra capitulum eligere, ibid,

Præcedentia, V. *Archidiaconus*, *Archipresbyter*, *Capella*, *Generales*, *Conſuetudo*, *Canonici*, *Confraternitates*, *Dignitates*, *Præeminentia*,

Præcedentiæ honeſtas, tom,1.conſult.8.n.8,
Competit maiori, ibid,
Quid ſi inferiores dignitates celebrauerint, ibid.n.9,
Diſtinctio Ordinum in ea potiſſimùm attendenda.ibid.n.10.
Quomodo aliquando debeatur munus digno, ibid.n.12.
Non admittit extenſionem, ibid,n.13.
Debetur maiori in Ordine, ibid.n.15,
Pendet ex conſuetudine. ibid.n,17.& conſult.105,n.45, & 51. & conſult.138.n.8.& 9. eiuſdem tom.1.
Eadem debet eſſe in locumtenente, quæ eſt in principali, tom.1,conſult.26.n.2,
Quomodo id procedat, ibid,
De præcedentia Epiſcopi ſuper omnes Principes ſæculi, Quibus res. tom.1. conſult.7, per totam,
Quibus innitatur, tom,1.conſult.105.n.43.
Vt inducet conſuetudinem, ſufficit decennium, ibid.n.47.
Ac vnius actus, ibid,
Quid de repræſentante duplicem perſonam. ibid.n.55.
Ad eius effectum quid attendatur. tom.1. conſult.132. n.3.
Debetur habenti dignitatem ex perſona propria. ibid. n.7, & ſeqq,
Maior ſemper præferendus, ibid.
Quibus debeatur ex mendicantibus, quibus ex Monachis, tom.1. tota conſult.138.
Hac in re quid Romæ ſeruetur, ibid.n.14.
Decidenda ab Ordinarijs, ibid.n.18.
An debeatur prius acceptato ad habitum regularem, anne prius habitum ſuſcipienti. tom.1, tota conſult.149.
Prius receptus à Capitulo præferendus eſt alteri, qui eum præuenit in adipiſcendo Canonicatu. ibid.n.2.
Defertur ratione antianitatis. ibid.
In ipſa pronunciandum pro poſſeſſore, ibid.n.6,
Et pro conſuetudine. ibid.
Regularibus à quo die attendatur. ibid.& n,13. ac ſeqq.præcipuè n.19.
In vno, eodemque genere dignitatis quis prior eſſe debeat. ibid.n,18. & 19,ac 24.
Inter Regulares quibus debeatur ibid.n.19. & 24.
Cui debeatur ex profeſſis eadem die. ibid.n.22.
In hac re non attenditur prioritas tituli, ſed captæ poſſeſſionis. ibid,n.25.
An, & quo pacto ipſi præiudicari poſſit. ibid,n.26,& ſeqq.
Conuentiones, & pacta in hac materia quomodo ſint contra bonos mores, & ambitioſa, ibid,n.38.
An teneant, ibid,& n.29. & ſeqq.
Eius inordinatus appetitus refertur ad ambitionem, ibid.
Pro ea inſtare laudabile eſt, ibid,n.31.
Præcedentia Canonicorum Cathedralis, tom. 3. conſult. 18.n.1.& ſeqq.& conſult.4.n.50.& ſeqq.
Quid quoad Canonicos Collegiatæ. ibid.n.3.& ſeqq.
Quando inferior præcedat alijs, etiam in dignitate maioribus. ibid.n.5.
Quid in Eccleſijs Regularium. ibid.n,13.
In ea quid attendendum. tom.3.conſult.47.n.61.
Qui in funeribus præferatur, tom.3.conſult.48.n.1.
Quiue in loco, ibid,
Cuinam competat præcedentia in funeribus inter Parochum proprium defuncti, & capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ in locis, vbi non eſt Cathedralis, tom.3.conſult.52.n.1.
Datur habenti actu iuriſdictionem. tom.3.conſult.54.n.2.
An, & quo pacto debeatur Canonicis presbyteris, Diaconis, & ſubdiaconis in Eccleſijs præcipuè, in quibus præbendæ non ſunt diſtinctè. tom.3. conſult.55. per totam
Declarationes Sacræ Congregationis. ibid,
Diſtinctio Ordinum in materia præeminentiæ attendenda. ibid.n.4.& ſeqq.
Præcedentia inter Ordines mendicantes quibus legibus dirigenda.tom.4.conſult.19.n.1.6.& 12.& conſult.195.à n.1
Præcedentia Ordinis Sancti Franciſci in Concilijs Generalibus,

Digitized by Google

libus, & io Capella pontificia, an diſtiocta à præcedentia particularium Conuentuum. ibid. n.6.
Quid de præcedentia inter varias Congregationes eiuſdem Regulæ. ibid. n.7.
Siue inter Conuentus eiuſdem Ordinis. ibid. n.13.
In materia præcedentiæ totum abtinet conſuetudo, ac poſſeſſio. ibid. n.12.
Et quid ſi Conuentus antiquior authoritate Apoſtolica conceſſus fuerit nouis Regularibus. ibid. n.13.
Præcedentia inter Conuentus non deſumitur ab eorum antiquitate, ſed ab incolatu Regularium. ibid. o. 2. & ſeq.
De præcedentia ioter Minores Reformatos. ibid. n.23.
Inter ipſos Reformatos, & Capucinos. ibid. n.25.
Præcedere debet qui eſt maior. tom 4. conſult.24. n.2.
Ac dignior. tom. 4. conſult. 26. o. 19. & conſult. 103. n. 2.
Io præcedentia obſeruari debet conſuetudo, tom.4. conſult. 25. n.1. & 4. & conſult.26. n.21.
Superiorum præcedentia io inferiores. tom.4. conſult.26. n.16.
Debetur à minori erga maiorem. ibid. & n.28. & conſult. 37. n.3.
Ordo præcedentiæ ſedendi io Choro dat regulam pro præcedentia in proceſſionibus, & contra. ibid. n.18.
Ratione diuerſi Iuris vna atque eadem perſona præcedit & præceditur. ibid. n.33.
De præcedentia inter Archidiaconum, & Archipresbyterum, atque alias dignitates. tom.4. conſult.35. à n.1.
In præcedentijs ſeruandus eſt ordo digoitatis. ibid. n.3.
Et ille debet ſubſequi ſuum caput, qui magis participat cum capite. ibid. n.4.
In præcedentijs debet attendi inſtitutio, & conſuetudo cuiuſuis Eccleſiæ. ibid. n.28.
Quæ conſuetudo ſufficiat quoad aliquos particulares actus. ibid. n.30.
Et quid ſi ſit inducta ex actibus iudicialibus. ibid.
Io materia præcedentiæ poteſt quis ex diuerſis qualitatibus modò præferri, modò poſtponi. ibid. n.33.
De præcedentia oominationis. ibid. n.20. & ſeqq.
De præcedentia Vicarij parochialis, conſtituti poſt mortem Rectoris. tom.4. conſult.83. n.2.
De præcedentia Vicarij foranei. ibid.
De præcedentia inter ſodalitates ſeculares. tom.4. conſult. 80. à n.1. & conſult.193. ab initio.
De præcedentia inter Protonotarios titulares, & canonicos incedentes, vt ſinguli. tom.4. conſult.88. à n.1.
De præcedentia inter canonicos Cathedralis, & canonicos Collegiatarum in funeribus, quæ fiunt io eiſdem Eccleſijs collegiatis. tom.4. conſult.97. à n.1.
Inter Sodalitates. tom. 4. conſult. 196. per totam, & conſult.86.
Conſtitutio Gregoriana de præcedentia inter mendicantes an habeat quoque locum inter Ordines monachorum. tom.4. conſult.98. à n.1.
Poſſeſſionem præcedendi quinam docere poſſint. ibid. n. 8.
Et quomodo. ibid.
Quid ſi Regulares, qui priores erant io loco, orta controuerſia, omiſerint accedere ad proceſſiones. ibid. n. 4. ac 5.
Antiquiores inſtitutmao etiam digniores. ibid. n.5.
Quinam ſint cardines naturales præcedentiæ. ibid. n.6.
In præcedentijs inter omnes Regulares ordines attendenda Conſtitutio Gregoriana. ibid. n.8. & conſult.198. à n.25.
De præcedentia in Collegio. tom.4. conſult.103. o.1.
An inter Religiones Mendicantes debeatur præcedentia Religioni Prædicatorum. tom.4. conſult.198. à n.1.
Ex ordine ſeruari ſolito in ſcripturis colligitur præcedentia. ibid. n.2.
Quomodo iudicanda inter Regulares. ibid.

Præceptum.

Ao iudicium poſſit Iudex incipere à præcepto. tom. 2. conſult.65. n.8.
Præceptum Principis non ligat Eccleſiaſticos. tom. 3. conſult.6. n.3.
Ad quos dirigi poſſit. tom.3. conſult.9. n.1.
Quando concurrunt duo præcepta, minus cedit minori. tom.3. conſult.33 n.6.

Prædicatio, Prædicator.

Prædicatores Euangelij an ſint Apoſtoli appellandi. tom. 1. conſult.14. n.8.
Sunt præcones Euangelij. ibid. n.9.
Prædicatoris electio pertinet ad Epiſcopum. tom.3. conſult. 31. n.2.
Quid in Eccleſijs parochialibus ſecularizatis, & in Vicarias curatas perpetuas redactis, quas olim Regulares poſſidebant. ibid. ac n. ſeqq.
Et in Vicarijs vnitis Monaſterijs. ibid.
Prædicatio Verbi Dei recenſetur inter Eccleſiaſtica & diuina. tom.4. conſult.22. n.2.
Eius munus laudatur. ibid.
Ad quem propriè pertineat. tom. 4. conſult. 206. à n.1. 3. ac 5.
Et an impedimentum, & quale excuſet à munere prædicandi. ibid.
Quid de impedimento ſcientiæ. ibid.
An, & à quibus id munus poſſit ſubdelegari. ibid. n.2.
Et Prædicator deputari. ibid.
Deputatio Prædicatoris in Cathedrali ad quem pertineat. ibid. ac n.23. ac ſeqq.
Vbi plures caſus.
Et cuius ſumptibus. ibid. ac n.3.
Ius deputandi Concionatorem in Cathedrali nullo iure, ac conſuetudine præſcribi poteſt. ibid.
Pœnæ contra hoc munus non adimplentes. ibid. o.4.
Vt illæ incurrantur, quid requiratur. ibid. n.14.
Prædicandi officium eſt curę. ibid. n.5.
Deputatio excluſiua Parochi ab officio prędicandi oon poteſt pręſcribi. ibid.
An ad id teneantur qui Dignitati, vel Canooicatui curam habent annexam animarum. ibid. n.6.
Mendicantibus quo iure prædicare liceat. ibid.
Et qoatenus. ibid.
Poteſt prædicatio committi ſimplici Clerico. ibid. & n. 62.
Non autem laico. ibid.
Curatus nondum promotus ad presbyteratum, & Epiſcopus nondum conſecratus poſſunt, ac debent prędicare. ibid.
Epiſcopus an poſſit cogere parochos ad publicè prædicandum. ibid. n.7.
Ad quid illos cogere poſſit in hac materia. ibid.
Ao parochi teneantur in ſuis Eccleſijs formaliter prædicare. ibid. à n.8.
Quid de deputatione prędicatoris in alijs Eccleſijs, pręterquam in Cathedrali. ibid. n.15. ac ſeqq.
Conſuetudo deputandi prędicatorem ex quibus probari poſſit. ibid. n.16. ac ſeq.
Cuios, & à quo ſupplenda ſit negligentia concionandi. ibid. n.18.
In hac materia an, & quęnam appellatio detur. ibid. n. 19.
Quoad Regulares quid ſit neceſſarium. ibid. n.20.
Et à quo puoiendi, ſi in hoc munere deliquerint. ibid.
Eorum priuilegia quoad id reuocata. ibid. ac n. ſeq.
Quæſtuantium prædicatio prohibetur. ibid. n.22.
A quo puniendi io hoc caſu. ibid.
Cuinam competat electio prędicatoris in cathedrali in caſu, quo non conſtet de conſuetudine illum eligendi, aut pręſtandi eidem eleemoſynam, neque ex parte Epiſcopi, neque ex parte alterius. ibid. n.24.
Quid in caſu, quo Epiſcopus eligit, & populus, vel alius ex conſuetudine, non tamen immemorabili, eidem præſtae ęleemoſynam. ibid. n.25.

Quid

Google

Quid in caſu, quo Epiſcopus eligit, & Vniuerſitas, vel alius ex immemorabili conſuetudine eleemoſynam præſtat. ibid. n.26.
Quid in caſu, quo Epiſcopus præſtat eleemoſynam, & populus, vel alius eligit ex quacunque conſuetudine. ibid.n.30.
Quid in caſu, in quo populus, vel alius ex conſuetudine eligit prædicatorem, atque eidem præbet eleemoſynam. ibid. n.32.
Quid in Eccleſijs inferioribus, & in caſu, quo Epiſcopus eligit, & alter ſoluit eleemoſynam, qui illam tenetur, vel ſolet præſtare. ibid. n.33.
Quid vbi Epiſcopus prædicatorem eligit, ac eleemoſynam præbet. ibid. n.35.
Et vbi populus, vel alius eligit prædicatorem in Eccleſijs inferioribus ex conſuetudine non immemorabili, non tamen ei præbet eleemoſynam. ibid. n.36.
Quidue in caſu, in quo populus, vel alius prædicatorem eligit ab immemorabili tempore, licèt ei ſumptus non miniſtret. ibid. n.37.
Quid in caſu, in quo populus, vel alter ſolet præſtare eleemoſynam, & ex immemorabili conſuetudine eligit prædicatorem. ibid. n.39.
Quid autem in caſu, in quo populus, vel alius miniſtrat expenſas, & eligit ex conſuetudine, non tamen immemorabili. ibid. n.40.
De conſuetudine ſeruanda in electione prædicatoris in Monaſterijs Regularium, qui eorum Ordinis non eſt. ibid. n.42.
De Concionatore in parochiali Eccleſia, vnita Regularium monaſterio deputando. ibid. n.43.
De conſuetudine, quòd duobus annis nominet prædicatores Communitas, Epiſcopus præſtet alimenta, & Confraternitates ſoluant eleemoſynam. ibid. n.44.
De conſuetudine, quòd Capitulum inuitet in feſtis ſolemnibus vnum ex prædicatoribus approbatis in Eccleſia Cathedrali, ibid. n.50.
An prædicari debeat in vigilijs. ibid.
Concionator in Cathedrali quiſnam eſſe debeat. ibid.
Conſuetudo in deputatione concionatorum. ibid. n.51.
Cauſæ electionum, vel deputationum concionatorum non indigent diſcuſſione iudiciali. ibid. n.52.
Ad quem Iudicem pertineant. ibid.
Præſentatio concinnatorum intra quod tempus ab Vniuerſitatibus facienda. ibid. n.53.
Vbi ad rem multa.
Quibus verborum formulis præſentatio fieri debeat. ibid.
Deputatio Prædicatorum non comprehenditur in facultatibus Vicarij, præſente Ordinario. ibid. n.54.
Vbi plura de huiuſmodi nominatione, deputatione &c. & à n.54.
Ac de præſtatione eleemoſynæ per varios caſus, ac penè dixerim omnes à n.57.
De prædicatoribus Regularibus. ibid. à n.65.
Vbi ſtrictim omnia, quæ ad hanc rem pertinent.

Prædicatorum Religio, V. *Præcedentia inter Regulares*.

An inter Religiones mendicantes debeatur præcedentia Religioni Prædicatorum. tom. 4. conſult. 198. à n.1.
Eorum præeminentia in Concilijs, proceſſionibus, & alijs actibus. ibid. n.1. & 3.
Eorum Religio ante alias Mendicantes approbata. ibid.

Præeminentia, V. *Præcedentia*.

Præeminentiæ diriguntur à conſuetudine. tom. 5. conſult. 7.n.22. & ſeq.
Quomodo acquiri, ac retineri poſſint. ibid. n.23. 33. & ſeqq.
Quid ſi earum vſus ſpatio multi temporis fuerit intermiſſus. ibid.n.35.
In præeminentijs obſeruanda omnino conſuetudo. tom. 4. conſult.4.n.1.& 2.& conſult.24.n.15.& conſult.25.n.1.& 4.& conſult.82.n.5.
An etiam concordia. tom.4. conſult.27.n.9.
De præeminentia Archidiaconi, Archipresbyteri, & aliarum dignitatum. conſult.35. à n.1.
Quæ conſuetudo ſufficiat. tom.4. conſult.82. n.3.
An poſſit iuri præeminentiarum renunciari. tom.4. conſult. 86.n.4.
Ex quibus in materia præeminentiæ denotetur æqualitas dignitatis. tom.4. conſult. 100.n.1.

Præiudicium.

Præiudicium tertij in quocunque priuilegio ſemper intelligitur præſeruatum. tom.1. conſult.90. n.11.
An inferatur in facultatiuis. tom.1. conſult.178.n.30.

Prælatus.

Prælatus Regularis quatenus poſſit denegare licentiam ad ſtrictiorem Religionem tranſire volentibus. tom.1. conſult.39.n.10.
Eius partes in hac re. ibid.
Pœnæ. ibid. n.14.
Prælatus non poteſt præiudicare ſuæ Eccleſiæ. tom.1. conſult.90. n.6.
Neque tacitè, neque expreſsè. ibid. n.7.
Poteſt nullitatem actus allegare. ibid. n.6.
Eius factum non poteſt nocere priuilegio Eccleſiæ. tom. 1. conſult.123. n.13.
Prælatorum inferiorum iuriſdictio quoad ordinum collationem. tom.2. conſult.26.n.16. & ſeq.
Eorum abuſus circa Pontificalia deleti. tom.2. conſult. 33. à n.9.
Ritus, quos in Pontificalibus obſeruare tenentur. ibid. & n. ſeqq.
Prælati ſummo Pontifice inferiores an, & quatenus poſſint cauſam aliquam Clerici delegari Iudici laico, aut permittere Clerico, vt ad Iudicium ſeculare accedat. tom. 2. tota conſult.45.
An habere poſſint locum intra presbyterium. tom. 3. conſult.3.n.14.
Habere debent locum ſupra Canonicos. ibid.
Quid ſi ſint diœceſani. ibid.
Efficiantque vnum corpus cum Epiſcopo. ibid.n.15.
In iure æquali, qui Prælatus præferendus. tom.3. conſult. 6. à n.34.
In propria Eccleſia quando præcedant, & reputentur digniores. tom.3. conſult.15.n.1.& 2.
Qua pœna procedant contra ſuos ſubditos. tom.3. conſult. 45.n.24.
Prælatus conſtituitur ex iuriſdictione. tom.3. conſult. 62. n.4.
Quatenus poſſint Prælati Regulares procedere in cauſis S. Officij. tom.2. conſult.70.

Præmonſtratenſes.

An ſint capaces beneficijs curatis ſæcularibus. tom.1. conſult.44. à n.1.
Quis eos inſtituit. ibid. n.15. & ſeq.
Eorum Regula. ibid.

Præpoſiti.

Quatenus habere debeant eandem ſedem, quam habent Canonici. tom.4. conſult.100. n.1. & 11.
An Crux Archiepiſcopalis, quæ in proceſſionibus defertur inter duos recentiores Canonicos, ſit deferenda inter duos recentiores Præpoſitos. ibid. n.9.& 12.
An admitti debeant ad oſculum manus Prælatorum cum Canonicis. ibid. n.7.& 13.
Et an gaudeant prærogatiua, qua gaudent Canonici in aſſignatione Carceris. ibid. n.8. & 14.
Dicuntur habere dignitatem. ibid. n.1.
An poſſint in Iudices ſynodales, ac Delegatos Sedis Apoſtolicæ delegari. ibid. n.2.& conſult. 130. à n.1. tom.4.
An ſint Dignitates. ibid. n.10. & n.2.
Quid ſi arceantur ab actibus Capitularibus. ibid.n.8.

Præ-

Præſcriptio, V. *Facultatiua*.

Præſcriptio infauorabilibus quomodo firmetur, tom.1, conſult.7. n.9.
Eſt à iure ciuili. tom.1. conſult.52. n.7.
Non habet locum contra ius naturæ. ibid.
Nequit eſſe vbi eſt mala fides. ibid.
Quomodo acquiratur. ibid. n.17.
Quid requirat. ibid.
In præiudicium Eccleſiæ non datur, tom. 1, conſult. 90. n.7.
Neque contra decretum irritans, tom. 1. conſult. 91. n.5.
Aduerſus Eccleſiam Romanam requiritur centenaria, tom. 1. conſult.242. n.16. fol.295.
In iuriſdictionalibus abſque titulo, vel immemorabili non currit. tom. 2. conſult.55. n.4.
Non currit in facultatiuis. tom.3. conſult.47. n.62.
Quatenus id intelligendum, ibid.
In facultatiuis à quo tempore incipiat. tom. 3, conſult. 54. n.11.
Cum mala fide non habet locum ex iure canonico. tom.4. conſult.201. n.20.
In taxanda quota quando requiratur. conſult.211. n.10.

Præſeruatio.

Præſeruatio iurium ſpiritualium, & temporalium quomodo fiat in vnionibus. tom.1. conſult.135. n.25.
Eius virtus. tom.1. conſult.148. n.4.
Præſeruatio ab interitu Miraculo adſcripta. tom.4. conſult. 59. n.10. & ſeq.

Præſidens.

Præſidens Plumbi locus in Capella pontificia. tom.1. conſult. 105. n.24.

Præſumptio.

Præſumptio veritatis ex quibus ſumatur, tom. 1. conſult. 54. n.24.
Præſumptio iuris, & de iure nullam probationem in contrarium admittit. tom. 1. conſult.55. n.6.
Stat pro ſuperioribus. tom. 1. conſult.87. n.25.
Præcipua illa eſt, quæ deſumitur ex conſuetis, & communiter accidentibus. tom. 1. conſult.139. n.4.
Quando locum non habeat. ibid. n.5.
Præſumptio iuris, & de iure non poteſt elidi ex ſola præſumpta ignorantia. tom.1. conſult.146. n.55.
Præſumptio ſemper eſt pro validitate proceſſus, tom.4. conſult.37. n.7.
Præſumptio iuris transfert onus probandi in aduerſarium, tom.2. conſult.31. n.9.
Præſumptio facienda in excluſionem delicti, tom.2. conſult. 37. n.9.
Iuris, & de iure. tom.3. conſult.15. n.59. & 61.
Præſumptio opponitur timori. tom.3. conſult.33. n.13.
Quid importet. ibid.

Præuentio.

Datur præuentio contra laicos ſubditos, feſtos dies non obſeruantes. tom.1. conſult.8. n.2.
In pœna exigenda à laicis contrauenientibus edictis Epiſcopi. tom.1. conſult.42. n.3.
In criminibus miſti fori. tom.1. conſult.82. n.13.
Quotuplex ſit. ibid.
Inter quos locum habeat. tom.1. conſult.154. n.6.
In ijs, quæ concernunt iuriſdictionem per præuentionem, attenditur præuentio per citationem. tom.2. conſult.47. n.3.
Quomodo per prœuentionem Iudex laicus cognoſcere poſſit cauſas Clericorum. tom.3. conſult.7. n.70.
Et in quibus delictis. ibid.
Et an in delictis connexis. ibid.
Quando cauſa dicatur prœuenta. ibid.
Præuentio quando locum habeat. tom. 3. conſult. 45. n.2.
Quid potiſſimùm præuentionem inducat. ibid. n.5.

Pragmatica.

Eſt irrita defectu iuriſdictionis. tom.1. conſult.7. n.38.

Pretium.

Rebus à magiſtratu laico impoſitum, quomodo ab Eccleſiaſticis ſeruandum. tom. 2. conſult.34. n.22.
Iuſtum quod intelligatur. ibid. n.24. & ſeq.
Quod legitimum, quod vulgare, quod naturale. ibid. n.20.
Pretium magiſtratus an priuilegiatum. ibid. n.27.

Presbyteri, Presbyterium, V. *Chorus, Princeps, Sedes*.

De ſede Principis, & laicorum in presbyterio multa diſcutiuntur, tom.1. conſult.7. à n.23. & tom.4. conſult.16. à n.1.
An magiſtratui ſeculari competat locus intra presbyterium. tom. 3. conſult.3. à n.1.
Quomodo ſimplices presbyteri acquirere poſſint ius in Capitulo. tom.4. conſult.25. n.11.
Eorum ſedilia in Choro an mutari poſſint à Canonicis. ibid. à n.1.
An, & quatenus gaudeant prærogatiuis, quibus gaudent Canonici. tom.4. conſult.104. à n.1.
Sunt inferiores Canonicis. ibid. n.1.
Eorum diſtinctio à Canonicis ex quibus demonſtretur, ibid.
Quid ſi in erectione Cathedralis, vel Collegiatæ fuerit eis conceſſum ſuffragium in Capitulo, ibid. n.4.
Quomodo debeant accipere cineres, candelas, palmas. ibid. n.5.
An poſſint aſcendere ad ſedes Canonicorum abſentium. ibid. n.6.
Et illas occupare. ibid. n.9.
Quid ſi in diplomate erectionis Eccleſiæ ſimul cum Canonicis conſtituant capitulum, & ſuffragium in illo æqualiter habeant. ibid. n.7.
Quando, & quatenus debeatur eis in omnibus actibus æqualis præeminentia poſt Canonicos, ibid. n. 9. & ſeqq.
Quatenus teneantur ad obſeruationem Cæremonialis. ibid. n.13.
Et quatenus habeant aſſiſtentiam iuris ſuper æqualitate cum Canonicis. ibid. n.14.

Primates.

Primatis nomine quidam antiquitus comprehendebantur. tom.4. conſult.17. n.1.
Quomodo differant à Patriarchis. ibid.

Prima Tonſura, V. *Tonſura*.

Prima tonſura quatenus habenti vxorem conferri poſſit. tom.1. conſult.98. n.8.

Primicerius.

Primicerius quatenus præferatur Archidiacono. tom.1. conſult.7. n.10. & ſeqq.
De munere Primicerij quoad Chorum. tom.4. conſult.27. à n. 1.

Primordium.

Primordium rei attendendum. tom.2. conſult.34. n.19.
Trahit ad ſe ſequentia. ibid.

Digitized by Google

Princeps, Principatus,* V. *Iudæi, Vſura, Sedes.

Principes ſeculares in rebus Eccleſiaſticis nullum ius habent. tom.1. conſult.7. n.4. & ſeq.
Exempla in hac re inſigniora. ibid.
Debent Epiſcopis honorem præbere. ibid. n.6.
Quatenus baldachinum in Eccleſijs erigere nequeant. ibid. n.17.
Qui tales dicantur, ac ſint. ibid. n.19.
Quid de feudatarijs. ibid.
Eorum dignitas eſt prima poſt Reges. ibid. n.20.
An poſſint habere ſedem in presbyterio. ibid. à n.23.
Debent præcedere poſt Epiſcopum. ibid. n.29.
Quo pacto poſſint in ſuis præeminentijs intra Eccleſiam continuare. ibid. n.23.
Poſſunt multis modis prærogatiuas in Eccleſijs acquirere. ibid.
Eaſque vendicare. ibid.
Ac retinere iure præeminentiarum, per prædeceſſores acquiſito. ibid. n.33.
Idque etiam ſi feudum ſit deuolutum. ibid. n.34.
Quomodo dici poſſint Epiſcopi. tom.1. conſult.8. n.10.
Quo tendant ſuis conſtitutionibus in rebus Eccleſiaſticis. ibid. n.11.
Sunt Dei Vicarij. tom.1. conſult.54. n.39.
Imago Dei, ibid.
De eorum poteſtate diſputare, ſacrilegij crimen cenſetur. ibid. n.4.
Iuſtè in filios perduellionum animaduertunt. ibid. per totam.
Eorum ſecreta reuelantes, in eos conſpirando, qua pœna puniantur. ibid. n.20.
An donantes Eccleſijs inferioribus cenſeantur, ſibi reſeruaſſe ius ſupremi dominij. ibid. n.14.
Poſſunt tempore neceſſitatis, ac belli, inconſulto Summo Pontifice, capere bona Eccleſiæ pro ſubuentione Reipublicæ. tom.1. conſult.101. n.7.
Inque domibus Eccleſiaſticorum ponere gentes armatas. ibid.
Debent exercere ſeueritatem. tom.1. conſult.111. n.10.
In quibus præſertim caſibus. ibid.
Tenentur Legatos, ad ſe miſſos, delinquentes punire. ibid. n.20. ac ſeqq.
Eorum officium erga Rempublicam. ibid.
Erga ſubditos. ibid. & n.25. ac ſeq.
Erga Eccleſiam. ibid. n.23.
Erga legum defenſionem. ibid. n.24.
Cur gladium à Deo acceperint. ibid. n.26.
Ex vi iuriſdictionis ad quid teneantur. ibid. n.27.
Quales eſſe oporteat. ibid. & n. ſeqq.
Quare inſtructi ſatellitibus. ibid.
Non reſcribunt in præiudicium tertij. tom.1. conſult.134. n.17. & conſult.196. n.1.
An iure poſſint permittere in ſuis Regionibus negotiationem cum hæreticis. tom.1. conſult.143. per totam.
De eorum poteſtate, irritante contractum iuratum. tom.1. conſult.154. n.9. ac 24.
Poſſunt petere, quòd cauſæ ſubditorum ſibi remittantur. ibid. n.6.
Eorum dignitas, & obligatio. ibid. n.4. ac 5.
Poſſunt interdicere ſuis ſubditis, ne alienam iuriſdictionem prorogent. ibid. n.8.
Neue iuramento ſe ſubijciant. ibid. n.9. ac 12.
Exempla. ibid. ac n.24. & ſeqq.
Nullam habent in rebus ſpiritualibus, illiſque annexis iuriſdictionem nec directè, neque indirectè. ibid. n.30.
An, & quo pacto per litteras hortatorias, Epiſcopis, alijſque Iudicibus Eccleſiaſticis miſſas, declarandi ſint excommunicati. tom.1. tota conſult.170.
Eo ipſo, quòd violant iuriſdictionem Epiſcopalem, efficiuntur ſubiecti Epiſcopo. ibid.
Eorum abuſus contra libertatem Eccleſiaſticam. ibid. n.20.
Declarantur iccircò excommunicati. ibid.
Vbi plura exempla.
Quatenus audiendi non ſint. ibid. n.34.
An poſſint abrogare priuilegia, ſuis ſubditis conceſſa, tom.1. conſult.223. n.34. & ſeqq.
Quo pacto eorum beneficium oporteat eſſe permanens. ibid. n.36.
Eorum geſta nequeunt occultari. tom.1. conſult.248. n.34.
Pactum, etiam nudum, per Principem initum cum ſuo ſubdito, aut hoſte, an inducat actionem. tom.2. conſult.29. n.8.
Eius verborum efficacia. ibid.
Coram ipſo quod ius attendatur. ibid.
Omnia, quæ intra eius territorium continentur, in eius fide, ac patrocinio eſſe præſumuntur. tom.2. conſult.30. n.1.
Quo vinculo interdum ad defenſionem Eccleſiarum ſui Principatus teneatur. ibid. n.2.
Eius intentio in iuriſdictionis iure ſuper ijs omnibus, quæ in eius territorio continentur. ibid. n.3.
Eiuſdem iuris exercitium in omnes ſubditos. ibid.
Competit ei protectio de iure. ibid.
E quibus bonis collectas exigere poſſit. ibid. n.7.
Nec in perſonam, neque in facultates Eccleſiaſticorum vllam habet iuriſdictionem. ibid. n.9.
Ratione protectionis quod ius dominij habeat in Eccleſiaſticos. ibid. n.14.
Habens merum imperium, & criminale an vocandus dominus, & patronus. tom.2. conſult.31. per totam.
Eius ius in alterius ſubditos probandum. ibid. n.9.
An poſſit ſuis edictis Eccleſiaſticos adſtringere ad obſeruandum ea, quæ pro ſanitate tuenda tempore peſtis ab ipſo decernuntur. tom.2. tota conſult.40.
Quo iure poſſit è ſuo Principatu Eccleſiaſticos expellere. ibid. n.3. & 8.
An, & quatenus lege ſua poſſit imponere onus rebus in æſtimo deſcriptis ita, vt ſi ad manus Eccleſiaſticas peruenerint, ſint obnoxia vectigalibus. tom.2. tota conſult.54.
Ratione oneris impoſiti ab eius ſubditis ſuper eorum bonis ad quoſcunque tranſituris, non acquirit ius aliquod in perſonas Eccleſiaſticas. ibid. n.25.
Media, atque remedia occurrendi Principum expoſtulationibus contra immunitatem Eccleſiaſticorum. ibid. n.49.
Eius officium. tom.2. conſult.56. n.12. ac 13. & n.21. & tom.3. conſult.15. n.62.
Debet habere perfectam virtutem moralem. ibid. n.13.
Qui verè Princeps. ibid.
Quæ proportio inter Principem politicum, ac ſubditos. ibid.
Quare Eccleſia iudicare poſſit de legibus Principem. ibid. n.18. & 26.
Quid ſancire debeat. ibid. n.21.
An habeat poteſtatem immediatè à Deo, an à populo. ibid. n.32.
Quando relegantes è ſuis Regnis Epiſcopum, incurrant pœnas Canonicas. tom.2. conſult.62. n.7.
Princeps occidens Nuncios, ſeu Legatos Papæ in quas pœnas incidat. ibid.
Quid ſi prætextu iuſtitiæ arduini ſtandæ, aut delicti coercendi. ibid. n.11.
Eius officium in Clericos, promotus in fraudem fori ſecularis. tom.2. conſult.66. ferè per totam, præcipuè n.23. ac ſeq.
Nequit eſſe ſupremus Princeps ſine ſuprema poteſtate. tom.3. conſult.1. n.23.
Supremi Principatus forma. ibid.
Non poteſt ſuprema poteſtas à ſupremo Principe ſeparari. ibid. & n.24.
Ius appellationum quo pacto competat Principi. ibid.
Concedens aliquid alicui cum omnimoda poteſtate, quomodo intelligatur concedere. ibid. n.24.
Non poteſt à ſe abdicare ius appellationis. ibid. à n.22.
Nequit alienare quæ ad Regiam coronam pertinent. ibid. n.25.
Eius præceptum non ligat Eccleſiaſticos. tom.3. conſult.6. n.3.
An, & quatenus vocare poſſit Epiſcopum, vt ſuam adeat Curiam. ibid. à n.1.

Qua

Qua pœna Epiſcopi contumaciam punire poſſit. ibid.
Quatenus habeat in Epiſcopos iuriſdictionem. ibid. n. 11. ac ſeqq.
Eorum inſignis munificentia in Eccleſias, & Eccleſiaſticos. ibid. n. 20.
Nullum ius habent in ſacra. ibid. n. 56.
Sunt protectores Eccleſiæ. ibid.
Ad quem finem Principatus ſit conſtitutus. tom. 3. conſult. 15. n. 3.
Principatuum miſerrimus ſtatus. ibid. n. 15.
Quatenus res temporales ſint Principi ſubiectæ. ibid. n. 31. ac ſeqq.
Ac perſonæ. ibid.
Eorum iura. ibid. n. 39. & ſeqq.
Quatenus in donatione, facta Eccleſiæ, tranſtulerint omne dominium. ibid. n. 41.
Qui verè pij. ibid. n. 46. ac ſeqq.
Honor eis debitus. ibid. n. 62.
Regimen. ibid.
Cur inſtituti. ibid.
Eorum liberalitas in Eccleſiam. ibid. n. 69.
Ipſis proficua. ibid.
Eorum fictio idem operatur ac veritas. tom. 3. conſult. 19. n. 35.
Tenetur Princeps procurare vtilitatem ſubditorum. tom. 3. conſult. 33. n. 7.
Eorum voluntas qualis præſumatur. ibid.
An habeant ius prohibendi venationem. *V. Venatio.*
Loca publica ad ſe tranſtulerunt. tom. 3. conſult. 58. n. 16.
Poſſunt ex iuſta cauſa alicui ius quæſitum auferre. ibid.
Nequit Princeps aliquid facere contra exigentiam boni communis. tom. 4. conſult. 3. n. 9.
Neque leges condere circa matrimonium. tom. 4. conſult. 7. n. 6.
Præſumitur, habere omnem iuriſprudentiam in ſuo pectore incluſam. tom. 4. conſult. 75. n. 3.
Et nihil ſine iuſta cauſa facere. ibid.
Quando, & in quibus pro Principe præſumatur. ibid. n. 23.
Iuriſdictione abutens, ea priuari poteſt. tom. 4. conſult. 175. n. 9. & ſeq.
An aſſiſtere poſſit cum Inquiſitoribus in cauſis hæreſis. tom. 4. conſult. 180. per totam.
Principum crimen in permittendo vſuram Iudæis. tom. 4. conſult. 75. n. 51.
Eorum obligatio in ſubditos. ibid.
Ad eos pertinet æſtimationem rerum indicere. ibid. n. 64.
Eorum cura in re vſuraria. ibid.
Debent aliquando leuiter leges inflectere. ibid. n. 66. ac ſeq.
Eorum prudentia in moderanda Republica, qualis. ibid. n. 70.
Poteſt Princeps in præiudicium hæredum reddere validam donationem non inſinuatam. ibid. n. 91.
An, & quatenus Principes ſeculares aſſiſtere poſſint cum Inquiſitoribus in cauſa hæreſis, vel quouis modo ad S. Officium Inquiſitionis pertinente. tom. 4. conſult. 177. à n. 1.

Prior.

Priores æquiparantur Abbatibus. tom. 1. conſult. 86. n. 29.
An, & quando ſint Dignitates. ibid. ac n. ſeq.
Priores Conuentuales à non Conuentualibus diſtinguuntur. ibid. n. 36.
Quando habeant onus curæ. ibid. per totam, præſertim n. 37.
Ipſis incumbit cura animarum. tom. 1. conſult. 90. n. 13.
Prior Collegiatæ quot thurificationes habere debeat. tom. 4. conſult. 29. n. 5.
Prior Collegiatæ non præcedit Canonicos Cathedralis. ibid.

Priuatio.

Priuatio beneficij, vel Canonicatus ob non reſidentiam quomodo facienda. tom. 2. conſult. 4. n. 10. & ferè per totam.
Quomodo intelligatur. ibid. n. 12.
An requirat præſentiam partis. ibid. n. 12.

Priuilegium, V. Abbas, Perſona, Forum.

Priuilegium ſemper loquitur. tom. 1. conſult. 44. n. 4.
Ex ſui natura eſt perpetuum. ibid.
In dubio non cenſetur ei derogatum. ibid.
Oſtendit, ius commune eſſe in contrarium. ibid. n. 19.
Recipit interpretationem paſſiuam à iure communi. ibid.
Priuilegia Regularium poſſunt reuocari. tom. 1. conſult. 58. n. 10. & conſult. 223. n. 34. ac ſeqq.
Quatenus referenda arbitrio Iudicis. ibid.
Extendi non debent. tom. 1. conſult. 82. n. 2.
Quomodo id intelligatur. ibid. n. 8.
Priuilegium capitis extenditur ad acceſſoria. ibid. n. 4.
Domini ad ſeruos. ibid.
Priuilegium perſonale in annexis tranſit ad alterum. ibid. n. 8.
Quando præſertim id procedat. ibid. ac n. 9.
Cum præiudicio alterius non conceditur. tom. 1. conſult. 90. n. 11.
Quid de conceſſo propter alium. tom. 1. conſult. 95. n. 16.
Ac de habente decretum irritans. ibid.
Priuilegium, conceſſum ratione qualitatis perſonalis, an extendatur ad alios. tom. 1. conſult. 99. à n. 1.
Semper in priuilegio vtilitas publica excepta credi debet. tom. 1. conſult. 111. n. 1.
Qui priuilegio priuari mereantur. ibid. n. 15.
Quomodo illi renuncietur. tom. 1. conſult. 123. n. 4.
Perſonale quo pacto amittatur. ibid.
Quid de priuilegijs negatiuis, & facultatiuis. ibid.
Quatenus allegandum. ibid. per totam.
Eſt facti alieni. ibid. n. 5.
Eius ignorantia præſumitur. ibid.
Legitimè non præſentatum, nihil prodeſt. ibid.
Quomodo recuperetur. ibid. n. 6.
Priuilegij renunciatio an valeat, quando eſt implicatum cum iure tertij. ibid. n. 8.
In quibus id procedat. ibid. n. 1.
Renunciatio illius, quod concernit vtilitatem publicam, non valet. ibid.
An validè quis poſſit renunciare ſuo priuilegio abſque licentia Superioris. ibid. n. 9.
Quid ſi ipſe ſuperior tacitè conſenſerit. ibid. n. 10.
Quidue ſi ſit ſeparabile à iure tertij. ibid. n. 11.
Priuilegium priuatæ perſonæ conceſſum quomodo amittatur. ibid. n. 12.
Quid de priuilegio conceſſo Communitati, vel Eccleſiæ. ibid.
Quo pacto differat à lege vniuerſali. tom. 1. conſult. 138. n. 11.
Aduerſus priuilegium conceſſum cum decreto irritante non poteſt induci conſuetudo. tom. 1. conſult. 162. n. 25.
Priuilegiorum præiudicia, & abuſus. tom. 1. conſult. 223. n. 32. ac ſeqq.
Eorum communicatio circa tranſitum Regularium ad ſtrictiorem, quo pacto intelligenda. tom. 1. conſult. 39. n. 15.
Quam immunitatem comprehendant. tom. 1. conſult. 223. n. 31.
Priuilegium Apoſtolicum quam interpretationem accipiat. tom. 2. conſult. 33. n. 1.
Priuilegium conceſſum perſonis cum adiectione loci quomodo reſtringendum. ibid. n. 3.
Debet ad amuſſim obſeruari. ibid. n. 7. & conſult. 34. n. 23.
Priuilegium quid ſit. ibid. n. 27.
Priuilegium conceſſum Eccleſiæ, atque Eccleſiaſticis, quando trahatur. ibid. n. 37. ac 39.
Quando cenſeatur perſonale, quando reale. ibid. n. 41.
Quando mixtum. ibid.
Priuilegium venditoris tranſit in emptorem. ibid. n. 44.

Priui-

Google

Index Rerum.

Priuilegio Canonis an gaudeant Clerici coniugati. tom.2. conſult.42.à n.10.
Contra priuilegium Canonis nihil eſt audendum, niſi exprimatur in iure. ibid.
Amiſſo priuilegio fori, an amittatur etiam priuilegium Canonis. tom.2. conſult.44. n.44.
Per quæ regulariter Canonis priuilegium participetur. ibid.
Priuilegium, ab Imperatore conceſſum Eccleſiæ, non poteſt reuocari. tom.2. conſult.46. n.3.
Quando priuilegium reperitur expreſsè communicatum, non multùm curandum eſt, an inſit ratio communicationis. tom.2. conſult.54. n.60.
Cur dicatur priuilegium, ibid.
Priuilegium ſpeciale per generale non reuocatur. tom.3. conſult.1. n.7.
Maximè ſi ſint compatibilia inter ſe. ibid.
Circa quæ eſſe poſſit. ibid. n.28.
Priuilegia clericalia, ſemel amiſſa, quomodo poſſint recuperari. tom.3. conſult.7. n.61. ac ſeqq.
Vbi declarationes S. Congregationis.
Priuilegium Canonis, & fori, ac immunitatis, quid, ac vnde proueniat, & quomodo amittatur. tom.3. conſult.7. n.76.
Priuilegium *cap. Odoardus de ſolut. & l. presbyteros C. de Epiſcop. & cler.* aliaque priuilegia clericalia, quomodo amittantur, eiſque gaudeat Clericus. ibid. ac n. ſeqq.
Priuilegium propter abuſum amittitur. tom.3. conſult.29. n.5.
In generali reuocatione non comprehenduntur priuilegia concesſa ex cauſa publicæ vtilitatis. tom.3. conſult.43. n.4.
Priuilegium conceſſum in fauorem fidei præfertur. ibid.
Nec limitationem recipit à iure communi. ibid.
Priuilegium exemptionis à foro ſæculari, quomodo differat à priuilegio libertatis à legibus, ſtatutis, & conſuetudinibus laicorum. tom.4. conſult.2. à n.4.
Priuilegium exemptionis à foro ſæculari quid importet. ibid. n.4.
Quidue priuilegium libertatis à legibus. ibid. n.5.
Priuilegium Canonis, ac immunitatis à vectigalibus quando Clericus amittat. ibid. n.8.
Priuilegium Canonis diuerſum à priuilegio fori. ibid.
Priuilegium debet oſtendi in forma authentica. tom.4. conſult.3. n.3.
Vt priuilegium deroget Concilijs, quid requiratur. ibid. n.4.
Priuilegium adminiſtrandi Euchariſtiam quo pacto ſit accipiendum. ibid. n.5.
Priuilegia quomodo dirigenda. ibid. n.9.
Quando poſſint, ac debeant reuocari. ibid.
Reijcitur omnis interpretatio priuilegij, quæ ducit ad abuſum, & ex qua ſequitur abſurdum. ibid. n.24
Priuilegium ratione conſortij quando non ſuffragetur poſt conteſtatam litem à non priuilegiato. tom.4. conſult.10. n.1. & 2.
Priuilegium miſerabilium perſonarum quando extendatur ad conſortes. ibid. n.2.
Priuilegia vnius Eccleſiæ ad aliam tranſlatæ transferuntur. tom.4. conſult. 19. n.13.
Priuilegium dicitur ius. tom.4. conſult.22. n.3.
Quomodo excipiatur à lege generali ſubſequente. ibid.
Poſtquam eſt conceſſum, dicitur eſſe de iure communi. ibid.
Vni conceſſum an alijs etiam concedendum. tom.4. conſult. 63. n.4.
Priuilegia ſingulorum nequeunt facere legem communem. ibid.
Priuilegij probatio quomodo facienda. ibid.
Virtus communicationis priuilegiorum. tom. 4. conſult. 109. n.3.
In eorum Communicatione quando communicentur ea, quæ ſunt in præiudicium tertij. tom.4. conſult. 106. n.5.
Priuilegium Canonis, ac fori poteſt alicui communicari. tom.4. conſult.119. n.3.
Ac tolli. ibid.
Quinam gaudeant priuilegio fori, & Canonis. ibid.
Et contra. ibid.
Priuilegium fori, & Canonis ad quas perſonas poſſit extendi. ibid. n.9.
Et qui eo gaudeant. ibid. n.12.
Priuilegium contra ius, & in præiudicium tertij quomodo accipiendum. tom.4. conſult.130. n.6. & 8. & conſult.201. n.12.
Abutens priuilegio ſibi conceſſo meretur illud amittere. tom.4. conſult.175. n.11.
Priuilegij communicatio ad quæ extendatur. tom.4. conſult.196. n.35.
Priuilegium ad inſtar quid operetur. ibid. n.34.
Communicationis priuilegij extenſio ad præiudicialia, ex quibus colligatur. ibid. n.26.
Priuilegium, conceſſum locis pijs in limine fundationis, an per generalem derogationem cenſeatur abrogatum. tom.4. conſult.200. n.28.
Quid de priuilegio exemptionis ex cauſa, & titulo oneroſo. ibid. n.29.
Priuilegio exemptionis cur non poſſit renunciari. ibid. n.30.
Priuilegiorum expreſſa derogatio quando requiratur. tom.4. conſult.201. n.12.
Etiam in præiudicium tertij. ibid. ac n. ſeq. & n.31.
Sine certa ratione priuilegia non ſunt concedenda. tom.4. conſult.202. n.21.

Probatio, V. *Fama*, *Canonizatio*.

Probatio negatiuæ quo pacto inducatur. tom.1. conſult.1. n.23.
Contra præſumptionem iuris, ac de iure quando admittatur. tom. 1. conſult.55. n.6.
Recepta abſque citatione non valet. tom.1. conſult.128. n.6.
Cui cenſeatur data poteſtas ſumendi probationem. ibid. n.10.
Quando lex requirit probationem, de qua probatione eſt intelligenda. ibid. n.13.
In ijs, quæ euidentem probationem non recipiunt, quomodo concludere debeat. tom. 1. conſult.139. n.11.
Probatio euidens in quibus non cadat. ibid.
Probatio ignorantiæ ardua. tom. 1. conſult.146. n.56.
Probatio immemorabilis quomodo facienda. tom.1. conſult. 242. à n.4. fol.294.
Probatio præſumptiua quando amittetur. ibid. à n.5.
In quibus ſufficiat. ibid. n.7. ac ſeqq.
An admittatur aduerſus Eccleſiam Romanam. ibid.
Probatio per famam in quibus admittenda. ibid. n.18. ac ſeqq.
Ex propria confeſſione quanti probatio æſtimanda. tom.2. conſult.26. n.10.
Quando ceſſet per enunciatiuam. ibid. n.21.
Requiſita à lege, de qua probatione intelligatur. tom.2. conſult.36. n.4.
Quæ requiratur ad probandum qualitatem homicidij proditorij. ibid. per totam.
Quando in aliquo caſu requiruntur per ſtatutum probationes concludentes, non admittuntur leuiores. tom.2. conſult.53. n.22.
Probatio quando non ſit neceſſaria ad probandum poſſeſſionem. tom.4. conſult.35. n.23.
Eius virtus, pondus, ac exitus in cauſis, ac litibus. tom.4. conſult.42. n.1. & ſeqq.
Iudicandum ſecundùm probationem, non autem ſecundùm propriam conſcientiam. ibid. n.1.
Eſt anima proceſſus. ibid. n.2.
Cauſæ victoria, & deciſio. ibid.
Quid in materia Canonizationis Sanctorum, ibid. n.3.
Probatio non concludens non eſt probatio. ibid. & conſult. 63. n.5.
De probatione per famam. d. conſult.42. à n.13.
Probatio miraculorum in quibus conſiſtat. ibid. n.15.
Quæ probationes requirantur in materia Beatificationis, & Canonizationis Sanctorum. ibid. n.22.
Etiam in antiquis. ibid. n.23.25. ac ſeqq.
Et quæ in cauſa capitali. ibid. n.27.

Secundùm capacitatem materiæ requiruntur probationes. ibid. n.33.
Et quid in antiquis. ibid.
Quando ſufficiant probationes præſumptiuæ, & coniecturales. ibid. & n.38.
Et leuiores. ibid.
Etiam in rebus arduis. ibid.
Et in Canonizatione Sanctorum. ibid. & n.55. ac ſeqq.
Ad conſtituendum plenam probationem quæ admittantur. ibid. n. 36.
Confeſſione partis nulla excellentior probatio. ibid. num. 48.
Qualis eſſe debeat omnis probatio. tom.4. conſult.43. nu. 57.
Ad effectum probationis magni momenti eſt communis exiſtimatio. ibid. n.67.
Etiam in ordine ad Canonizationem, & miracula. ibid.
Certiſſimam negatiuæ probationem quænam præbeant. ibid. n.138. ac ſeqq.
Negatiuæ probatio. ibid.
Quid ſufficiat in ijs, quæ ſunt difficilis probationis. ibid. n. 139.
Quæ ſit probatio directa, & quæ indirecta. ibid. num. 144.
De probatione priuilegij, & aliarum ſcripturarum. tom.4. conſult.112.n.8.
De probatione per conſanguineos, per miniſtros offenſos, & cauſa ſe excuſandi. ibid.
Probatio ſemiplena quando ſufficiat. tom.4. conſult.200. n.3.
Data poſſibilitate contrarij, probatio eſt inſufficiens. tom.4. conſult.215. n.3.

Proceſſio, ſiue Supplicatio, V. *Clericus*, *Epiſcopus*, *Regulares*.

Proceſſio an præcipi poſſit à poteſtate laica. tom.1. conſult. 8.n.2.
Modus in ea incedendi ad quem pertineat decernere. ibid. n.5.
Cuius ſit illam dirigere. ibid. n.6.
Ab ipſa vtrum concedenda ſit exemptio. tom.1. conſult. 122. à n.1.
Ordo in ipſa obſeruandus à Regularibus. ibid. n.2.
Qui Regulares ad ipſam compellendi. ibid.
Et quibus pœnis. ibid. & tom.3. conſult.45. per totam.
Quæ cultum publicum indicet. tom.1. conſult.244. num. 12.
An, & quatenus, & in quas proceſſiones poſſit Epiſcopus compellere Regulares. tom.3. conſult.46. per totam.
Et an per cenſuras Eccleſiaſticas. ibid.
Quæ veniant nomine publicæ proceſſionis. ibid. n.38.
Cauſæ eas indicendi. ibid.
An in compromiſſo, atque laudo in materia proceſſionum inter Parochos, & Regulares, ſiue ſodalitates laicorum, requiratur authoritas Superioris. tom.3. conſult.47. per totam.
An qui non accedunt ad proceſſiones ex eo, quòd non eſt eis aſſignatus eorum locus, incurrant pœnas contra non accedentes. tom.3. conſult.54 n.34.
Eodem tempore an multi proceſſiones habere poſſint. tom. 3. conſult.69. à n.1.
Proceſſiones à quibus dirigendæ. tom.4. conſult.29. n.1.
Earum occaſione ad quam Eccleſiam Clerici omnes accedere debeant. ibid.
Earum ordo in feſtiuitate Corporis Chriſti. ibid.
Ad proceſſionem Sancti Titularis, vel Patroni an cogi poſſint capitula Eccleſiarum inferiorum. tom.4. conſult. 30. à n.1.
In proceſſionibus quo in loco Cruces deferri debeant. ibid. n.6.
Et in quo dignitates Eccleſiarum incedere debeant. ibid. n. 11.
Quæ ſint proceſſiones generales, ſiue publicæ. ibid. n.3.
Qui ad eas cogi poſſint. ibid. n.2.
Et quomodo. ibid.
In quem locum conuenire debeant Clerici ad eas dirigendas. ibid. Et à quo loco inchoandæ. tom.4. conſult.84. num.1.
An liceat Regularibus, vel Confratribus habere ſupplicationem die Dominico, vel alio die intra octauam Corporis Chriſti. tom.4. conſult.85. à n.1.
An, & quatenus vni Parocho, vel vni Sodalitati in vno Caſtello habere liceat ſupplicationem intra octauam Corporis Chriſti eodem die, quo illam ſolet habere alter Parochus, vel altera ſodalitas in alio Caſtello valdè vicino, & quid de conſuetudine. tom.4. conſult.99. à n.1.
Et quibus, quatenus, & quando liceat dictam ſupplicationem habere. ibid. & n.3.
Proceſſio eſt munus parochiale. ibid. n.1.

Proceſſus.

Proceſſus pro declaratione nullitatis profeſſionis an poſſit contra formam decreti Tridentini alteri committi. tom.1. conſult.4. n.1. ac ſeqq.
Proceſſui, ſiue actis Curiæ ſecularis in materia Immunitatis Eccleſiaſticæ an Epiſcopus fidem adhibere teneatur, aut poſſit. tom.1. conſult.128. à num.1.
Proceſſus Eccleſiaſticus ſiue acta quoad Immunitatem Eccleſiaſticam, non eſt conſignandus Curiæ ſeculari. ibid. n.17.
Etiam ad effectum dandi ſimplicem copiam. ibid. n.18.
Proceſſus nomine quid contineatur. tom.1. conſult.195. n.4.
Ad eius validitatem an pertineat omiſſio voti, ſiue ſuffragi Iudicijs remiſſorialis. tom.1. conſult.597. à n.2.
In cauſis canonizationis Sanctorum fideliter Romam deferendus. tom.1. conſult.233. n.1.
In nulla parte ſuſpectus eſſe debet. tom.1. conſult.234. n.1.
Deberque ſolemniter aperiri. ibid.
An ſubſcribi debeat in fine per Iudices. tom.1. conſult.235. n.1.
Quomodo reddatur nullus ex inobſeruatione remiſſoriæ. tom.1. conſult.242. à n.1.
Quanto temporis ſpatio abſolui debeat. tom.1. conſult. 247. à n.1.
Quid in cauſis Canonizationis. ibid. n.2.
An lapſus temporis inducat in eo nullitatem. ibid. n.6.
Eius proſecutionis ceſſatio ex quibus reddatur rationabilis. ibid. n.8. ac 9.
Quomodo formandus contra lædentes immunitatem Eccleſiaſticam. tom.2. conſult.34. n.83.
Præſumptio ſemper eſt pro validitate proceſſus. tom.4. conſult.37. n.7.
In proceſſibus obſeruanda eſt praxis Regionis. ibid. n.10.
Proceſſus ſuper ſanctitate vitæ, virtutibus, ac miraculis an, & quatenus cõmitti poſſit ab Epiſcopo, & ab eius Vicario generali. tom.4. conſult.37. à n.1.
An in proceſſibus conſtruendis pro Canonizatione Seruorum Dei citari debeat ad ſingulos actus Promotor Fidei miniſterio Curſoris. tom.4. conſult.52. à n.1.
Proceſſus erit iuſtus ac legitimus, ſi idem Promotor, ſiue eius ſubpromotor non interueniat, quando teſtes iurant per diem ante examen. ibid. n.3.
An poſſint Ordinarij delegare viris in dignitate conſtitutis proceſſum ſuper non cultu Seruorum Dei. tom.4. conſult. 70. à n.1.
In cauſis Martyrum quomodo proceſſus expediatur. tom.4. conſult.72. n.7.

Procuratio, V. *Generalis*, *Epiſcopus*, *Confraternitates*.

Procuratio à quibus Epiſcopo ſoluenda ſit. tom.5. conſult.47. n.2. & ſeqq.
Quid ſi Communitas illam ſoluerit. ibid.
An procedat, quando populus conqueritur, & rennit in futurum ſoluere. ibid. n.4.
Etiamſi conſuetudo ſit immemorabilis. ibid. n.5. ac ſeqq.
Quid quando etiam concurrit Principum temporalium diſſenſio. ibid. n.9. ac ſeq.

Google

Procurator,

Procurator in cauſa Canonizationis an poſſit etiam eſſe teſtis, tom. 1. conſult. 197. n. 1.

Prodigium,

Miraculum quatenus dicatur prodigium. tom. 4. conſult. 58, n. 1,

Proditio, Proditor, Proditorium, V, *Homicidium.*

Proditor qui ſit, tom. 1. conſult. 102. n. 3. ac ſeqq.
Proditio quando cenſeatur inter amicos, tom. 2. conſult. 37. n. 17.
Quomodo probanda. ibid. per totam.
Quis dicatur proditor. ibid. n. 20. ac ſeq. & conſult. 53. n. 1, & 10. tom. 2. & tom. 4. conſult. 115. n. 2.
An inducatur per actus vrbanitatis. tom. 2. conſult. 53. n. 1. ac 10.
An etiam per fidem datam de non offendendo. ibid. n. 2. ac 16,
Proditoris deſcriptio. ibid. n. 10.
Quid requiratur, vt ex actibus ſimulatæ amicitiæ arguatur proditio. ibid. n. 11.
Proditionis formalitas. ibid. n. 12. ac 14.
Ad excludendam proditionem quælibet leuis ſuperueniens cauſa ſufficit. ibid. n. 17.
Si conſtet de qualitate proditionis, non ſequuta morte, damnatur ad triremes. ibid. n. 28.
Non eſt proditor qui occidit inimicum, etiam per inſidias, & à tergo. ibid. n. 29.
Declarationes S. Congregationis. ibid.

Proemium.

Proemium denotat cauſam finalem. tom. 1. conſult. 136. n. 15.
Ex eo pendet tota diſpoſitio. ibid.
Ratio in ipſo expreſſa plurimum confert ad interpretationem mentis Principis. tom. 1. conſult. 138. n. 7.
Dirigit diſpoſitionem, tom. 1. conſult. 168. n. 11.
Reddit claram mentem Conſtitutionis. tom. 1, conſult. 179, n. 9.

Profeſſio, Profeſſus, V. *Præcedentia, Regulares, Moniales,*

Profeſſio religioſa quid. tom. 1. conſult. 219. n. 3. & conſult. 39. n. 4. & conſult. 89. n. 5. & conſult. 146. n. 1. præſertim 34.
Quando præſumatur rata. d. conſult. 146. à n. 8.
Eius ratificationis præſumptio qua in re fundetur. ibid.
An in eius validitate fides adhibenda ſit iuramento profeſſi, tom. 1. conſult. 4. n. 9.
Eius validitati omnia iura fauent, ibid. n. 10.
Quomodo id intelligatur. ibid.
In Religione approbata tollit illegitimitatem. tom. 1. conſult. 21. n. 4.
Alijque eius effectus. ibid.
Eius obligatio. tom. 1. conſult. 39. n. 4.
Profeſſio emiſſa in Conuentu non deſignato, poſt quinquennium an valeat. tom. 1. conſult. 88. à n. 1.
Quomodo nulliter emiſſa conualidetur. ibid. n. 3.
An contra profeſſionem tacitam admittatur probatio. ibid. n. 4.
Profeſſio tacita ex quo inducatur. ibid. ac n. ſeqq.
An profeſſio tacita excludatur ex ignorantia nullitatis profeſſionis expreſſæ, ibid. num. 5. & conſult. 146. n. 37. & 44. & 51.
An profeſſio tacita fuerit à S. Concilio Tridentino ſublata, d. conſult. 88. n. 6. & ſeq.
An cenſeatur excluſa in decreto Clementis VIII. ibid.
Non fuit ſublata in Conſtitutione Sixti V. ibid. n. 8.
An profeſſio tacita admittatur vbi non datur expreſſa, ibid. n. 9.
Profeſſio tacita impedit contractum matrimonij. ibid. num. 11,
Eius quinquennium à quo die incipiat. ibid.
Profeſſio emiſſa cum defectu illegitimitatis à Conſtitutione regulari vetito, an valida. tom. 1. conſult. 89. à n. 3.
Cujus conſenſum requirat. ibid, n. 12. ac 21.
Illegitimorum valida. ibid, n. 16.
Emiſſa in monaſterijs non deſignatis pro Nouitiatu, an ſit irrita. tom. 1. conſult. 146. per totam.
Profeſſio tacita quo pacto, ac tempore emittatur. ibid. n. 12. & 42.
Quot item modis. ibid.
An quando Pontifex profeſſionem tacitam non irritat, videatur ſublata. ibid. n. 14. 15. ac 29. & ſeq. & à n. 42.
Et an profeſſio expreſſa reddita irrita, cenſeatur etiam irritari tacita. ibid. n. 22.
Quid de profeſſione emiſſa per minorem ſexdecim annorum, & ante annum probationis. ibid. n. 31. ac ſeqq.
Quidue quando illius nullitas non pendet à voluntate profitendorum. ibid. n. 34.
Profeſſionis expreſſæ nullitas quatenus per tacitam rata haberi poſſit. ibid. n. 35.
Ad profeſſionem tacitam inducendam an requiratur probatio ſcientiæ nullitatis profeſſionis expreſſæ. ibid. n. 37. & 44. & 51,
Eius nullitatis commiſſio quando, & quo pacto admittatur, ibid, n. 49. ac ſeq.
Profeſſio tacita quomodo inducatur ex præſumptione iuris ac de iure. ibid. n. 55.
Actus tacitæ profeſſionis quo pacto per errorem, vel ignorantiam excludat conſenſum. ibid. n. 58.
In dubio facienda eſt interpretatio pro tacita profeſſione. ibid. n. 59.
Hac de re decretum Vrbani VIII. ibid. n 61.
Profeſſio quatenus differenda. tom. 1. conſult. 149. n. 14. & 23,
Quando habeatur pro emiſſa in ordine ad præcedentiam, ibid. n. 17. ac ſeq.
Profeſſio inualida nullum producit effectum, tom. 1. conſult. 151. n. 12,
Profeſſio inualidè emiſſa ob defectum ætatis quo pacto poſſit conualidari. tom. 1. conſult. 313. n. 1.
Per profeſſionem omnia iura profitentis transferuntur in Religionem, tom. 1. conſult. 432. n. 19. ac 20.
An decretum Concilij Tridentini, decernens puellas profeſſionem emittere non poſſe antequam earum voluntatem explorauerit Epiſcopus, comprehendat etiam viros, tom. 2. tota conſult. 3.
Declaratio hac in re S. Congregationis. ibid. n. 3.
Quatenus non profeſſus gaudeat iure profeſſionis. tom. 2. conſult. 231. n. 4.
An Regularis, prætendens profeſſionem ſuam emiſiſſe per vim ac metum, aliamue cauſam, poſſit etiam poſt quinquennium adducere nullitatem ſuæ profeſſionis. tom. 3. conſult. 37. à n. 1.
Vbi declarationes S. Congregationis n. 5.
Et an profeſſio ſit nulla, ſi non emittatur in monaſterio, in quo Nouitiatus peragitur. ibid. à n. 8.
Quid ſi per totum quinquennium perſeuerauit impedimentum reclamandi. ibid. n. 1. ac 5.
Quæ profeſſiones irritentur. ibid. n. 8.
Differentia ſexus quoad profeſſionem an accidentalis. tom. 4. conſult. 34. n. 4. 6. ac 9.
Emiſſa à viro in monaſterio Monialium an valida, ibid. n. 5. ac 9.
In profeſſione intercedit mutua obligatio. ibid. n. 9. & conſult. 201. n. 1.
Ad veram profeſſionem regularem quid requiratur. tom. 4. conſult. 201, n. 3.
Quando ſit nulla. ibid.
Profeſſio monialium quomodo fieri debeat. ibid. n. 3.
Profeſſus nulliter quatenus admittatur ad declarationem nullitatis ſuæ profeſſionis. tom. 1. conſult. 4. n. 3.
Quatenus viuere poſſit tutus in conſcientia. ibid. n. 6.
Dimittens habitum quando nequeat audiri. ibid. n. 7.
Quando illius iuramento ſtandum pro nullitate eius profeſſionis. ibid. n. 9.
Poſt quinquennium in Religione permanens remanet omnino Religioni adſtrictus. tom. 1. conſult. 88. num. 6.

An poſſit eijci à Religione abſque interuentu ordinarij ſub prætextu, quòd nulliter profeſſionem emiſerit. tom.1. conſult.89.à n.8.
Quid ſi eijceretur ob incorrigibilitatem. ibid. n.10.
Quatenus poſſit habitum dimittere, & matrimonium contrahere. ibid. n.11.
Quid ſi fuerit per plures annos in Religione retentus. ibid. n.23.
Profeſſus in vna Religione tranſiens ad aliam, deinde ſuppreſſam, an teneatur redire ad primam, vel ingredi aliam approbatam. tom.1. conſult.112. per totam.
Tenetur ſeruare quod promiſit. ibid. n.1.
Eius vota in prima Religione emiſſa, an per ſecundam profeſſionem in alia Religione ſublata remaneant. ibid. n.10. ac 15.
Rediens ad priorem Religionem poſt emiſſam profeſſionem in ſecunda an indigeat noua profeſſione. ibid. à n.17.
Quomodo profeſſus fiat liber à Religione. ibid. n.18. ac ſeq.
Ex delatione habitus cum alijs requiſitis quando præſumatur verè profeſſus. tom.1. conſult.146. n.26.
Quando ſolùm in foro externo præſumatur Religioſus, tom.1. conſult.151. n.12.
Poſſitque redire ad ſęculum. ibid.
An, & quatenus quando non poteſt formari proceſſus pro declaratione nullitatis profeſſionis diſpenſari poſſit. tom. 1.conſult.4. à n.1.

Promiſſio.

Promiſſio nuda an inducat actionem. tom.2. tota conſult. 29.
Promiſſio de non offendendo an inducat proditorium. tom. 2. conſult.53. n.2.ac 16.
Promiſſio de non lædendo quid operetur. ibid. n.17.
Quomodo ex promiſſione generaliter facta pro ſe, ac ſucceſſoribus ſuis de ſoluendis oneribus in futurum, oriatur ſtatim obligatio, & actio perſonalis generica de adimplendo promiſſionem, poſtquam illa fuerint impoſita. tom.2. conſult.54. n.29.
Ex quibus promiſſionibus conſtituatur aſſaſſinium. tom.2. conſult.68.n.7.
Quid in materia voti, vel alterius cauſæ piæ. ibid.

Promotor Fidei, V. Proceſſus,

Teſtium depoſitio in materia Canonizationis Sanctorum an recipi poſſit, non citato Promotore fiſcali menſæ Epiſcopalis. tom.4.conſult.38.à n.1.
Et quid de eorum repetitione facta cum interrogatorijs, pręſente Promotore fiſcali. ibid.
Eius munus circa productionem librorum, quos Serui Dei compoſuerant. tom.4. conſult.49. n.1.ac 2.
Non debet citari in proceſſibus conſtruendis ad ſingulos actus miniſterio Curſoris. tom.4. conſult.52. num.1. Alia ibid. n.2.

Promulgatio, V. Lex,

Promulgatio legis pontificiæ Romæ facta, an ſufficiat ad omnes obligandum. tom.1. conſult.170. n.19.

Prophetia.

Prophetia an ſit argumentum Sanctitatis. tom.1. conſult. 246.à n.1.& tom.4. conſult.69. n.4.
Quotuplex ſit. d. conſult.246. n.13.
Quibus detur. ibid. n.4. 14. ac ſeq.
Quibus temporibus. ibid.
Eius cauſa finalis. ibid. n.5.
An, & quatenus ſit donum. ibid. n.14. & ſeq.
Quando ſit ſignum Sanctitatis. ibid.
Vbi ad rem alia ex Patribus, ac Philoſophis, ac Theologis.
Prophetia edi ſolet Numinis afflatu. tom.4. conſult.42. n.8.
Non ſpernenda, exploranda tamen. ibid.
In quibus dari poſſit. tom.4. conſult.69. n.4.

Proprietas;

Proprietas, tanquam nobilior, trahit ad ſe poſſeſſionem. tom. 2. conſult.31. n.1.

Prorogatio.

Prorogatio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, an, & quatenus fieri poſſit à ſęculari. tom.2. conſult.41. per totam.
An locum habeat in criminalibus. ibid. n.3. ac ſeqq.
Variè id declaratur. ibid. à n.6.
Sed refellitur. ibid. n.9.
In criminalibus tenet ſolùm in præiudicium prorogantis. ibid. n.8.
Quid de conſuetudine. ibid. n.10.
Debet eſſe in maiorem. tom.2. conſult.46. n.6.
Prorogatio alienæ iuriſdictionis an, & quatenus dari poſſit. tom.1. tota conſult.153. & tom.4. conſult.194. à n.1.
An diploma Apoſtolicum obtentum à Regulari ſuper prorogatione ſui officij, ad quod nulliter fuerat electus, ſit validum. tom.4. conſult.169. à n.1.
Prorogatio quid importet. ibid. n.1.
Quando fieri non poſſit. ibid. n.2.
Vt prorogatio iuriſdictionis alterius hodie fieri poſſit, quid requiratur. tom.4. conſult.194. n.1.
Præcipuè in Clericis. ibid. n.4.

Protectio, Protector, V. Rex, Patronus.

Protectionis ius quid ſit. tom.1.conſult.114. n.13.
Quid operetur. ibid. n.14.
Ex quibus reſultet. ibid.
Quid de protectione generali. ibid. n.22.
Protectorum ordinum poteſtas in Viſitatores. tom.1.conſult.85. n.6.
Protectio Eccleſiarum quo iure Principibus competat. tom. 2.conſult.30. n.2. & 4.
Ad quem pertineat. ibid. & tom.2. conſult.31. num.7. ac ſeqq.
Non trahit poteſtatem collectandi. ibid. n.7.
Eius efficacia. ibid.
Protectio regia Eccleſiarum immediata quo pacto concedatur. tom.4.conſult.3. n.10.
An, & quatenus eximat à poteſtate ordinaria. ibid.
Sancti in Protectorem electio quomodo facienda. *V. Patronus.*

Proteſtatio.

Proteſtatio ab Authoribus approbanda in libris de Seruis Dei non canonizatis tractantibus. tom.1. conſult.79. num.12.
Contraria facto non ſuffragatur. tom.1. conſult. 377 num.1.

Protonotarius.

Protonotariorum locus in Capella Pontificia. tom.1. conſult.105. n.1.
Eorum Collegium antiquiſſimum. ibid. n.21.
Protonotarij honorarij quatenus gaudeant priuilegio fori. tom.1. conſult.176. n.4. & conſult.225. n.2.
Quid ſi ſint bigami. ibid. ac n. ſeqq.
An Protonotarij Apoſtolici honorarij gaudeant priuilegio fori, ſi beneficium Eccleſiaſticum non habeant, neque habitum, & tonſuram deferentes alicui Eccleſiæ inſeruiant. tom.3. conſult.7. n. vltimo.
Protonotarij extra numerum an poſſint concionari cum mantelletta & rochetto. tom.4. conſult.22. à n.1.
Protonotarijs titularibus an liceat in choro, Capitulo, &c. vti rochetto, & mantelletta. tom.4. conſult.76. à n.1.
Vti tales nullum ius habent ad diſtributiones. ibid. n.4.
Vtentes habitu protonotarij quibus priuentur. ibid. n. 5. ac 6.
Derogatio generalis adiecta litteris protonotariatus ad quid ſuffragetur. ibid. n.7.

Quando & quibus pœnis poſſit ab Epiſcopo prohiberi habitus protonotariatus, ibid. n.8.
An protonotarij Apoſtolici titulares, ſiue non participantes præcedere debeant Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, quando ijdem Canonici, vti ſinguli, incedunt, tom.4. conſult.88. à n. 1.
Et quid ſi adſit conſuetudo pro Canonicis, & an ad illam probandum concedenda ſit remiſſoria, ibid. n.2.
Eorum dignitas, & prælatio, ibid.
In quo tempore, & loco. ibid.
Quid ſi non vtantur habitu, & rochetto, ibid. n.7.
Si ſit prima Dignitas quo habitu vti poſſit, tom.4. conſult. 89. n.2. & conſult. 193. n.5.

Prouincialis, V. *Regulares*.

Prouocatio.

Ex quibus oriri poſſit, tom.2. conſult.53. n.17.
Ex quibus item conſtare, ibid. n.26.

Proximus.

Eſt obiectum charitatis, tom.2. conſult.9. n.26.
Et quomodo, ibid.
Quis intelligatur nomine proximi, ibid.
An peccator, ibid.
An damnatus. ibid.
An reprobus. ibid.
Qua charitate diligendus. ibid. n.27. ac 29.
Quo pacto dicat habitudinem ad Deum. ibid.
Gradus charitatis, quibus proximus diligitur, ibid. nu.30. cum ſeqq.

Prudentia.

Eius definitio. tom.2. conſult.16. n.6.
Summum decus. ibid. n.7. & conſult.20. n.5. eiuſdem tom.2.
Ex quo generetur, d. conſult. 16. n.8.
Eiuſdem beneficium. ibid.
Obiectum materiale. ibid. n.9.
Proximum, ac remotum. ibid.
Formale. ibid.
Eius actus. ibid. n.10.
Quid addat in actu primo. ibid. n.11.
Eius partium ſubiectiuarum numerus. ibid. n.12.
Eiuſque partes integrantes. ibid. n.13.
Partitio varia. ibid.
Deſcriptio. ibid. n.15.
Gradus, etiam heroicus. ibid. n.16. & ſeqq.
Eius munus præcipuum. ibid. n.24. & conſult.20. num.5. tom.2.
Vt ſit perfecta, quid requirat. tom.2. conſult.20. n.5.

Pubertas.

In maſculis quomodo æſtimanda. tom.4. conſult.214. n.1.
Cur citius pubeſcant fœminæ, quàm mares. ibid. n.2.
Quomodo inueſtiganda ibid. & ſeqq. Vbi alia.

Publicanus, V. *Clericus*.

Quare dicatur dominus vectigalis, tom.2. conſult.31. n.5.

Publicatio.

Publicatio Conſtitutionum, ac legum quomodo neceſſaria, tom.4. conſult.68. n.15.
Publicatio Conſtitutionum, vt ab omnibus obſeruentur, ſatis eſt, quòd fiat in Curia Romana. tom.1. conſult. 55. n. 4.
An afficiat ad incurrendas pœnas. ibid. n.8. ac 14.
Vel ſolùm ad nullitatem actus. ibid.

Publicum.

Quod dicatur, tom.1. conſult.93. n.28.

Puella, V. *Exploratio*.

Puer, V. *Confeſſio*, *Teſtis*.

Pueri mira locutio, tom.1. conſult.246. n.2. ac 7.
Si homicidium, vel mutilationem puer in Eccleſia committat ante vſum rationis, non priuatur immunitate, tom. 2. conſult.38. n.18.
Pueri, ætate legitima minores, an gaudeant priuilegio fori ante tempus nouitiatus in Religione Hieroſolymitana recepti. tom.2. conſult.43. per totam.
Illæſio pueri, ſuper quem pertranſit rota currus onuſti, an ſit miraculum. tom.4. conſult.59. à n.1.
Puerorum, qui prolabuntur ſub curribus, euentus, ibid. & n.2.
An puer ob iactatam apud ſuos coætaneos magiam, & nocturnos Sagarum conuentus, apprehendi poſſint. tom.4. conſult.193. à n.3.
Et qua pœna affici debeat puer maleficus ob delicta in pueritia, & adoleſcentia commiſſa. ibid. à n.12.
Pueri ac puellæ à proprijs parentibus peruerſi. ibid. n.4.
In quibus delictis teſtimonio puerorum ſtandum ſit. ibid. n.6.
Quid ſi confeſſiones puerorum eſſent incertæ, & ex parte falſæ. ibid. n.8.
Aut veriſimiles. ibid. n.9.

Puluinar, V. *Canonicus*.

Epiſcopus an poſſit puluinar, & pannum ſternere in Eccleſijs alienæ diœceſis. tom. 3. conſult.54. à n.1.

Pupilli.

Pupillorum cauſæ poſſunt cognoſci ab Epiſcopo. tom. 3. conſult.24. n.3.

Q

Quadrageſima, V. *Ieiunium*.

Tempore quadrageſimæ qui veſcitur cibis prohibitis, licèt ex appetitu gulæ, ſubditur iuriſdictioni Inquiſitorum, tom.1. conſult.115. n.11.

Quæſtuatio.

Non prohibetur quæſtuatio, ſed quæſtuantium prædicatio. tom.4. conſult.202. n.22.
In hoc ordinariorum munus. ibid.

Qualitas.

Deficiente qualitate pro explicatione actus neceſſaria, deficit etiam obligatio exercendi actum. tom.4. conſult. 28. n. 10.
Quando qualitas eſt cauſa, vt quis aliquid obtineat, eſt præciſè probanda. tom.4. conſult.36. n.28.
Qualitas quomodo probetur. tom.4. conſult.42. n.3.

Quarta funeralis.

Quæ dicatur quarta funeralis. tom.4. conſult. 205. n.32.
An diuerſa à iure ſepulturæ. tom. 4. conſult. 208. à num. 18.
Quinam illam ſoluere teneantur. ibid. num.22. ac ſeq. & conſult.225. n.2.
Et ex quibus ibid. n.23. & conſult.225. n.3.
An parochi poſſint à Regularibus, præſertim Vrbis, nomine quartæ funeralis exigere medietatem omnium ac ſingulorum, quæ in funere, eiuſque occaſione deferuntur, offeruntur que. tom. 4. conſult.215. à n.1.

Eſt diuerſa iuxta diuerſitatem Regionum. ibid. n.4.
Cur conſueuerit appellari quarta. ibid.
Sententia in hac re pro Parochis Vrbis contra Regulares. ibid. n.5.
Eiuſque confirmatio. ibid. n.7.
Quid de intorticis, & candelis, quæ in ipſo funeris tempore apponi ſolent atque accendi in altaribus. ibid. n.8. ac ſeqq. ac n.12. ac ſeqq. ac n.16. & ſeq.
Quidue de inſignibus, alijſque rebus. ibid. & d. n.12. cum ſeqq.
Poteſt ex conſuetudine augeri, vel minui. ibid. n.10.
Et vt de certis rebus præſtetur, non autem de alijs. ibid.
An requiratur præſcriptio. ibid.
Quid ſi fuerit notorium. ibid.
In hac re proceditur ſummariè. ibid.
Non eſt recedendum ab obſeruatione. ibid.
Quid ſi variæ ſint conſuetudines, vel de illis dubitetur. ibid.
An debeatur de intorticeis, ac cereis, quæ ab ipſa Eccleſia, vel Confraternitatibus dantur pro aſſociatione cadaueris. ibid. n.11. & 20.
An debeatur a parochialialijs Eccleſijs non parochialibus. tom.4. conſult.317. n.2.
Quarta omnium obuentionum Parochis ſoluenda. tom.1. conſult.52. à n.3. & 8. & tom. 4. conſult.325. à n.2.
Non poteſt ei præiudicium inferri. ibid. n.5. ac ſeqq.
Neque per conſuetudinem, neque per præſcriptionem. ibid. n.6.
Eius denegatio Parochis damnum infert. ibid. n.7.
Eſt de iure Canonico. ibid.
Non eſt ſublata per priuilegia Regularium. ibid. n.8.
Obſeruatio Romana hac in re. ibid. n.9.
Deciſiones Rotæ infirmantur, ac diluuntur. ibid. n.10.
Prouenit ex iure miniſtrandi Sacramenta. tom.1. conſult. 145. n.1.
An, & quatenus debeatur à monaſterijs Monialium. tom. 1. conſult.380. n.1.

Quinquennium, V. *Profeſſio*.

R

Radices.

Radices præbent ſufficiens alimentum. tom.4. conſult.43. n.54.
Qui eis duntaxat veſci conſueuerint. ibid.

Raptor.

Raptor an gaudeat immunitate Eccleſiæ. tom. 1. conſult. 178. n.6.

Ratificatio, *Ratihabitio*.

Quatenus ratificatio promiſſa, & non ſequuta, irritet actum. tom.2. conſult.48. n.1.
Ratificatio ex quibus ſufficienter probetur. tom.1. conſult. 135. n.3.
Etiam quoad pœnam ordinariam. ibid.
Homicidij. ibid. n.10.
Ad effectum relaxandi cenſuras. ibid.
In criminalibus vt inducatur quid ſit neceſſarium. ibid. n.13.
Ratificatio formalis quando, ac vbi requiratur. tom.1. conſult.146. n.22. & ſeqq.
Etiam in delictis æquiparatur mandato. tom.1. conſult.170. n.5.
Ex quibus reſultet. ibid. n.6.
Ratihabitio quando operetur. tom.1. conſult.146. n.28.
In quo actu cadat. tom.4. conſult.79. n.18.
Quæ ſolemnitas in ea requiratur. ibid.
Quæue notitia. ibid.
Quid in ipſa intelligatur. ibid.
Quando eius probatio cenſeatur impoſſibilis. ibid.

Ratio.

Ratio finalis, eiuſque extenſio. tom.3. conſult.15. n.58.
Ratio legis. ibid. n.59.
Ratio eſt lex communis ad omnes caſus. tom.1. conſult. 24. n.6.
Ex eius identitate oritur comprehenſio legis. ibid.
Et extenſio. tom.1. conſult.89. n.24. & ſeq.
Eius virtus. tom.1. conſult.111. num.35. & conſult.155. num.5.

Reclamatio, V. *Nouitia*.

Reconductio.

Reconductio tacita domus pro quo tempore intelligatur. tom.1. conſult.150. n.8.
An cenſeatur facta cum iiſdem pactis. ibid. n.9.

Recognitio, V. *Cadauer*.

Reconuentio, *Reconuentus*.

An, & quatenus Clericus, pulſans laicum apud Iudicem laicum, à laico pulſato reconuentus in eodem iudicio, teneatur apud eumdem Iudicem laicum reſpondere. tom. 3. conſult. 36. n.1.
An hæc reconuentio permittatur tam in principio litis, quàm poſt litis conteſtationem, vel per totum curſum iudicij, an etiam poſt ſententiam. ibid. n.20.
Et quis exequi debeat decretum, à Iudice laico emiſſum, contra Clericum reconuentum. ibid. n.24.
An id receptum in iure Canonico. ibid. n.1.
Ac in praxi. ibid. ac ſeqq. & n.4.
Quomodo locum habeat reconuentio. ibid. n.3.
Limitationes variæ. ibid. à n.4.
Non habet locum in criminalibus. ibid.
Et quare. ibid.
Quid ſi pro crimine agatur ciuiliter. ibid.
Neque locum habet in rebus ſpiritualibus, vel eis annexis. ibid. n.5.
Nec alibi, niſi reconueniatur nomine proprio Clericus, agens nomine proprio. ibid. n.6.
Clericus agens nomine Eccleſiæ non poteſt reconueniri nomine proprio. ibid.
Neque contra. ibid.
Reconuentio facta coram Iudice feudi non habet locum, niſi cauſa reconuentionis ſit feudalis. ibid. n.7.
Minuſque habet locum, quando Clericus conuenit laicum coram Iudice laico ſuper expoliatione poſſeſſionum Eccleſiaſticarum, ſi in fraudem laicus expoliauit. ibid. n.8.
Neque in ijs caſibus, in quibus locum non haberet contra actorem laicum. ibid. n.9.
Neque vbi conſuetudine inductum eſt, vt reconuentio Clerici non fiat ſub eodem Iudice, ſed tantùm ſub Eccleſiaſtico. ibid. n.10.
Neque vbi interuenit fraus, non ſolùm ex parte rei conuenientis, ſed etiam ex parte Clerici actoris. ibid. n.11.
Neque in cauſa appellationis. ibid. n.12.
Neque coram arbitro. ibid. n.13.
Neque in agente pro depoſito. ibid. n.14.
Neque ſi reus conuentus eſſet excommunicatus vitandus. ibid. n.15.
Neque ſi fiat de re, quæ non habet connexionem cum petitione. ibid. n.16.
Ampliatur, vt locum habeat, etiamſi Clericus vellet à ſua petitione deſiſtere. ibid. n.17.
Vt locum habeat, etiam coram Iudice delegato ad inſtantiam actoris, vel vtriuſque partis, ſecus ad inſtantiam rei. ibid. n.18.
Et tam in iudicijs ordinarijs, quàm ſummarijs. ibid. num. 19.
Quando facienda, num ſcilicet ante litis conteſtationem. ibid. n.20. ac ſeqq.
Anne poſt. ibid.
Debet fieri incontinenti. ibid. n.23.
Cur aliquando admittatur in quacumque parte Iudicij. ibid.

Praxis exequendi ſententiam latam à Iudice laico in Clericum reconuentum. ibid, n.25.
Quale ius in cauſa reconuentionis Clerici ſit attendendum. ibid. n.26.
Ad quem Iudicem in cauſa reconuentionis appellare Clericus teneatur. ibid.

Rector.

Rectores Eccleſiarum non poſſunt illis præiudicium inferre. tom.1. conſult.90. n.6.
Poſſunt nullitatem actorum allegare. ibid.
Rectores Eccleſiarum in proprijs Eccleſijs dicuntur eſſe in propria domo. tom.3. conſult.18.n.14.
Et in ea ſunt Reges, ac Imperatores. ibid.

Recuperare, V. Tribuere.

Recurſus.

Recurſus ad Iudices laicos in re Eccleſiaſtica prohibitus. tom.2.conſult.72.n.7.
Pœnæ contra ita recurrentes. ibid.
Etiam ſi recurſus factus ſit à laicis. ibid.
Et cauſam proſequantur in S.Congregatione. ibid.
Quid ſi agatur de decima feudali. ibid.
An nouis pœnis coercendus. ibid.
Vbi S. Congregationis cenſura.

Recuſatio.

Recuſationis Iudicis cauſæ, tom. 1. conſult.85. n.3. & 7.
An debeant aſſignati in ſcriptis. ibid. n. 5.
Æquipatatur appellationi. ibid.ac n. 1. & 7.
Poſt recuſationem ſententia lata eſt nulla. ibid. n.8.
Ea pendente, ceſſat iudicium. ibid.
An poſſit prohiberi per Superiores Regularium. ibid.
Quis eam prohibere poſſit. ibid.
Quæ cauſa ſufficiat ad illam allegandum. ibid. n.10.

Redditio.

An redditioni rationum redituum, non pertinentium ad Eccleſiam, ſed ad beneficiatos, intereſſe debeat aliquis Canonicus. tom.4. conſult.159. à n.1.
Ad quem pertineat. ibid. n.1.
Negotiorum geſtores cuinam teneantur reddere rationem. ibid.
Quid ſi reditus conuertendi ſint in vſum Eccleſiæ. ibid.

Redemptio, V. Alienatio.

Redemptionis captiuorum gratia res Eccleſiæ poſſunt, ac debent alienari. tom.4. conſult.3.n.2.ac ſeqq.
Eius fauor. ibid. & conſult.75. n.14.

Reductio.

Reductio cenſuum, aliorumque redituum, per magiſtratus ſeculares facta, non afficit Eccleſiaſticos, tom. 1. conſult.495.n.1.

Referendarij.

Referendariorum vtriuſque ſignaturæ familiares an gaudeant priuilegio fori. tom.2. conſult.51. n.4. & 8.

Reformati Reformatio.

Fratres noui conuentus Reformatorum Sancti Franciſci an, & quatenus accedentes ad proceſſiones publicas; aut priuatas ſeparatim à Fratribus antiqui Conuentus Sancti Franciſci de obſeruantia, debeant incedere in loco iuxta antiquitatem Conuentus Fratrum de obſeruantia. tom.4. conſult.19. à n.1.
Quomodo conſtituant proprium corpus. ibid. n.1.
Eorum ordo an idem cum ordine Fratrum de obſeruantia. ibid. n.2.
Gaudent omnibus priuilegijs, quæ competunt Ordini Fratrum de obſeruantia. ibid. n.2.
Quatenus habere poſſint præcedentiam debitam Fratribus de obſeruantia. ibid.n.4. & ſeqq. ac n.14. cum alijs.
An poſſint erigere propriam Crucem. ibid. n.8.
Reformatio non tollit identitatem eiuſdem Ordinis. ibid. n.13.
De præcedentia inter Reformatos. ibid. n.23.
Et inter Reformatos, & obſeruantes. ibid. n.26.

Regalia.

Regalia quo pacto præſcribantur. tom.1. conſult.52. n.17.
Ad quos pertineant. tom.3. conſult.58. n.15.
Ea vſurpans incidit in crimen læſæ maieſtatis. ibid.

Regius Aſſenſus.

In impoſitione collectæ quatenus requiratur. tom.2. conſult. 48.n.1. & ſeqq.
Quid in Regno Neapolitano. ibid.n.3.

Regina.

An habere poſſit locum intra presbyterium, tom.3. conſult.3.n.6.
Quomodo thus ipſi exhibendum. ibid.
Reginæ Viduæ priuilegium. tom.3. conſult.24. n.3.

Regnum.

Regnum vtriuſque Siciliæ eſt patrimonium Sancti Petri, & Sedis Apoſtolicæ. tom.2. conſult.48. n.2.
Nullo modo ſubeſt Imperio. ibid.
Regnum cur conſtitutum. tom.3. conſult.15.n.3.
Regnorum miſerrimus ſtatus. ibid. n.15.

Regula, V. Reſeruatio.

Quartæ Regulæ Cancellariæ praxis. tom.1. conſult.6. n.3.
Decimætertiæ annotatio. tom.1. conſult.80. n.13.
Nulla eſt regula ſine exceptione, tom.1. conſult.54. num. 30.
Regula quando non valeat. ibid.
Per exceptionem vitiatur. ibid. n.31.
Ipſi adhærendum, donec contrarium probetur. tom.1. conſult.98. n.21.
Transfert onus probationis alleganti limitationem. ibid.
Regula, quòd actor ſequatur forum rei, quando procedat. tom. 1. conſult.150.n.29.
Regula de idiomate explicatur. tom.4. conſult.3.n.14.
Qui habet pro ſe regulam, dicitur habere iuris præſumptionem. tom.2. conſult.36. nu.2. & conſult.38. nu.16. eiuſdem tom.
Qui allegat limitationem Regulæ reſultantem à certa qualitate, debet eam concludenter probare. ibid.
Sola profeſſio Regulæ approbatæ cum emiſſione votorum ſufficit ad probationem ſtatus Regularis. tom. 4. conſult. 74. n.1.

Regulares, V. Minores, Profeſſio, Parochi, Capitulum, Moniales, Eccleſia.

Regulares renunciantes ſuis priuilegijs an incurrant aliquam pœnam. tom.1. conſult.5.n.1.
An, qui literas latinas neſciunt, poſſint Regulam ſuæ Religionis è latino in vulgarem ſermonem reddere. tom.1. conſult.12. à n.1.
Debent intelligere omnia, quæ in Regula continentur. ibid.
Quomodo teneantur ſuis Superioribus obedire. ibid.
Eorum partes erga Regulæ intelligentiam. ibid.
Poſſunt tranſire ad ſtrictiorem Religionem. tom. 1. conſult.39.n.3.
Vt poſſint tranſire, quid requiratur. ibid. n.4. & 14.
Nequeunt degere extra clauſtra in habitu presbyteri ſecularis. tom.1. conſult.44. n.25.

Sunt

Sunt tantummodo coadiutores parochorum. tom. 1. conſult.52.n.7.
Idque ex priuilegio Pontificis, non ex inſtituto. .ibid.
Eorum priuilegia circa exemptionem quartæ legatorum abrogata. tom.1.conſult.52.n.8.
An deferente Epiſcopo Reliquias Sanctorum, teneantur exire monaſterio, ſeu Eccleſia, illaſque, etiam cum thurificatione venerari. tom.1.conſult.53.n.1.& ſeqq.
Poſſunt ad id inuitari. ibid.n.1.
Imo, & cogi. .ibid.
Etiam exempti. ibid.
Egreſſi è Religione non ex ſua culpa, ſed ex odio ſuperiorum, an poſſit imponi obligatio migrandi in alium Ordinem. tom.1.conſult.87.à n.2.
An huiuſmodi Regulares poſſint eximi ab obedientia Religionis, & conſtitui ſub iuriſdictione Epiſcoporum. ibid. à n.13.
Diſpenſantur ad vitam à Clauſtro, & exercitio obedientiæ ſuperiorum. ibid.n.7.
Quid de Regularibus Ordinum diſſolutorum. ibid.n.18.
Quibus ex cauſis liceat ijs permanere in ſæculo. ibid. n. 20.
Emittentes profeſſionem in Conuentibus non deſignatis, an poſſint poſt quinquennium egredi à Religione, & matrimonium contrahere. tom.1.conſult.88.a n.1.
Eiuſmodi profeſſi, ſic egredientes, poſſunt puniri, tanquam apoſtatæ. ibid.n.3.
An poſſint expelli aliquo in caſu à Religione abſque Ordinarij interuentu. tom.1.conſult.89.à n.8.
In animarum cura ſunt omnino ſubiecti Ordinarijs. tom.1.conſult.90.n.13.
Qui, & quibus pœnis ad proceſſiones ſint compellendi. tom.1.conſult.122.n.2.
An teneantur ad refectionem viarum.tom.1.tota conſul.126
Quid de foſſis, quæ ciuitatis cuſtodiam, publicanque vtilitatem concernunt. ibid.n.1.
In multis ſubijciuntur Ordinario. tom.1.conſult.136.n.26.
Eorum recurſus, quo pacto fieri debeat. tom. 1. conſult. 140.n.2.& ſeqq.
An ij, qui poſt expreſſam profeſſionem extra monaſteria ad receptionem nouitiorum deſignata, perſeuerarunt vltra annum abſque reclamatione, ſint eidem Religioni in ſpecie, vel in genere adſtricti. tom. 1. tota conſult.146.
Quomodo cenſeantur tacitè profeſſi. ibid.n.12.& 39.à ſeqq.
Eorum conſenſus pro ratificatione profeſſionis tacitæ, quando, ac vbi requiratur. ibid.n.22.& ſeqq.
Vagantes ab aliquot annis, relicto Clauſtro, ſpretaque obedientia, incedendo tamen in habitu regulari, ac in priuata domo viuendo, incidunt in pœnas, etiam Apoſtaſiæ. tom.1 conſult.152. per totam.
Qui dicantur fugitiui. ibid.n.1.
In domo priuata degentes, poſſunt ab Epiſcopo diœceſano puniri, ibid.n.3.
Eorum animus Religionem deſerendi ex quibus dignoſcatur, ibid.n.2.
Quatenus poſſint conſequi Epiſcopatum, tom. 1. conſult. 160.n.4.
Ac ſuſpendi ab exercitio curæ animarum. tom. 1. conſult. 162.n.2.& ſeqq.
Eorum priuilegia, quoad Eccleſias, ad quos extendantur, ibid.n.15.
Quatenus ſubijciantur iuriſdictioni Ordinariorum. ib.n.15.
Eorum priuilegijs, vt præiudicium inferatur, quid ſit neceſſarium. ibid.n.23.
An, vt omnino eximantur, oporteat vltra exhibitionem priuilegij, docere etiam de quaſi poſſeſſione exemptiotionis. ibid.n.30.
An, & quatenus ingredi valeant monaſteria Monialium, ſibi ſubiectarum. tom.1.tota conſult.163.
Qua pœna huiuſmodi ingredientes coerceri poſſint ab Ordinarijs. ibid.
Quo pacto poſſint concedere licentiam operarijs ingrediendi Clauſuram Monialium. ibid.
De eorum ingreſſu pro viſitandis monaſterijs Monialium, ſibi ſubiectis, conſtitutio Alexandri VII. ibid.n.10.
An conueniens ſit, quòd apoſtatæ, & eiecti remaneant abſque aſſignatione alimentorum in dedecus Ordinis Clericalis. tom.1.conſult.164.n.12.& ſeqq.
An poſſint eligi in Conſeruatores ſuorum priuilegiorum; tom. 1. conſult. 165.n.2.
Eorum Prælati an dicantur propriè in dignitate conſtituti. ibid.
An, & quatenus poſſint nouos Conuentus, monaſteria, domos, Eccleſias erigere, ac fundare. tom.1. tota conſult.179.
Quid de hoſpitijs, ac domibus conductis. ibid.n.32.& ſeq.
An poſſint in cauſa canonizationis, atque alijs teſtimonium perhibere, non obtenta à ſuis ſuperioribus licentia. tom. 1.tota conſult.193.
Sunt mortui mundo. ibid.n.1.
Carent per ſe velle, ac nolle. ibid.
Eiuſmodi depoſitio an ſit illicita tantùm, anne etiam irrita. ibid.& n.7.
Præcipuè in cauſa pia, & de iure canonico. ibid.
Hac in re Cautio, ibid.n.8.
In cauſa canonizationis Religioſi ſuæ Religionis an ſint teſtes idonei. tom.1. conſult.192. per totam.
An, & ex quibus redditibus teneantur ad ſolutionem taxæ ſeminariorum. tom.1. tota conſult.223.
Atque ad decimas. ibid. n. 15. & 22. ac 28. & conſult. 355. num.1.
Eorum priuilegia quatenus obſeruanda. tom. 1. conſult. 223. à n.27.
Eiuſmodi priuilegiorum damna, præiudicia, abuſus. ibid. n.32. & ſeqq.
Poſſunt non ſolùm derogari, ſed abrogari, etiam ſi eſſent remuneratoria. ibid.n. 34.& ſeqq. & conſult.52. n. 10.
Quinam in capitulo vocem habeant. tom.1. conſult.226. à n. 1. & conſult.227. per totam.
An eorum Eccleſiæ, ac domus parochiales poſſint ab Epiſcopis viſitari. tom.1. conſult.253.n.1.
In hoſpitijs non approbatis degentes poſſunt ab Ordinarijs puniri. tom.1, conſult.264.n.1.
Item poſſunt puniri ab Epiſcopo prohibita vel indecentia circa miſſæ ſacrificium committentes. tom. 1. conſult. 265.n.1.
Quatenus ijs denegari, vel reuocari poſſit ab Epiſcopis licentia prædicandi in eorum Eccleſijs. tom. 1. conſult. 266.n.1.
Non licet ipſis in ſuis Eccleſijs extra tempus Aduentus, & Quadrageſimæ ſermonem habere abſque benedictione Ordinarij. tom.1.conſult.267.n.1.
Oblocutores Ordinariorum poſſunt ab illis puniri. tom. 1. conſult.268.n.1.
Quatenus poſſint applicare miſſarum ſacrificium in beneficium alterius Conuentus Ordinis. tom.1.conſult.275.n.1.
Qua pœna, & à quo ſint puniendi, qui abſque approbatione Ordinarij confeſſiones ſæcularium audiunt. tom.1. conſult.278.n.1.
Habentes votum in Capitulo generali, & ob paupertatem non valentes perſonaliter ad locum Capituli ſe transferre, non poſſunt per procuratorem in dicto Capitulo votum dare. tom.1.conſult.287.n.1.
An poſſint virtute ſuorum priuilegiorum abſoluere à caſibus, & cenſuris Epiſcopo reſeruatis. tom. 1. conſult. 292. à n.1.
An id ſaltem poſſint in propria Eccleſia. ibid.n.3.
Quid ſi abſoluerent in monaſterijs, in quibus reſident Ordinum capita. ibid. & n. ſeq.
An peccarent, ſi omitterent in Canone Miſſæ Commemorationem pro Epiſcopo loci, vel eius loco ponerent ſuperiorem Religionis. tom.1. conſult.297.n.1.
Habentes facultatem ingregiendi alium Ordinem Regularem, non poſſunt ingredi aliquem ex Ordinibus militaribus. tom.1.conſult.299.n.1.
An poſſint admitti pro viſitandis ſanctorum Apoſtolorum liminibus. tom.1.conſult.304.n.1.
Non licet ijs commoranti in ſuis conuentibus, ibique morienti ſacramenta miniſtrare, eiuſque corpus ſepulturæ tradere. tom.1.conſult.306.n.1.
Approbati in vna diœceſi pro audiendis confeſſionibus ſæcularium, nequeunt illas audire in alia diœceſi abſque approbatione diœceſani. tom.1.conſult.314.n.1.
Quo pacto poſſint deputari, ſua vita durante, ad præbendam theologalem in Eccleſia Cathedrali. tom. 1. conſul.323.n.1

Non

Digitized by Google

Non poſſunt in ſuis Eccleſijs, contradicente Epiſcopo, petita ab eo, & non obtenta licentia , prædicare, tom. 1. conſult.325.n.1,
Non poſſunt accipere, neque habere vſumfructum bonorum hæreditariorum pro ſuis Religioſis neceſſitatibus . tom.1.conſult.349.n.1.
An de licentia ſuorum Superiorum poſſint recipere Ordines ſacros, etiam ab Epiſcopo, in cuius diœceſi non exiſtunt monaſteria, in quibus ordinandi degunt. tom,1.conſult. 390.n.1.
Qui occaſione recitandi roſarium in ſuis Eccleſijs exponunt ſacra myſteria, & faciunt pias exhortationes, tenentur petere benedictionem ab Ordinario loci, tom, 1. conſult, 407.n.1,
Qui ob occupata ab hæreticis propria monaſteria ſe conferunt ad aliam Ciuitatem, non poſſunt ordinari ad titulum paupertatis, ſi careant monaſterijs. tom. 1, conſult, 408.o.1.
Quid ſi ſint in ordine ſubdiaconatus, vel diaconatus conſtituti, ibid.
An Confeſſores teneantur adire Congregationem Caſuum conſcientiæ , ab Epiſcopo inſtitutam . tom. 1. conſult. 417,n.1.
Impedientes extractionem reorum à ſuis Eccleſijs, vel Conuentibus, quo pacto poſſint ab Epiſcopo puniri. tom.1. conſult.465,n,1,
Opponentes ſe extractioni reorum in caſibus exceptis poſſunt armata manu coerceri ab Epiſcopo, tom, 1. conſult. 482.n.1.
Quomodo poſſint commorari extra monaſterium. tom,2. conſult.43.n.10.
Admittentes ad ſepulturam interdictos, vel excommunicatos, &c, quas pœnas incurrant, tom,2. conſult. 59. num.4,
Quid de admittentibus ad diuina nominatim interdictos , ibid.n.5.
Quo caſu poſſint ab Epiſcopo denunciari, vel declarari interdicti. ibid.
Atque excommunicari, ibid.num.6. & tom. 1. tota conſult. 173.
Eorum Eccleſiæ quatenus ſubiaceant interdicto. ibid.
Interdictum generale locale non obſeruantes incurrunt excommunicationem. ibid.n.7.
Quid ſi prætendatur, interdictum eſſe nulliter datum. ibid.
Ao id procedat in interdicto ſpeciali locali, vel perſonali , etiam generali. ibid.
Quid ſi admittant ſuos Tertiarios in ſuis Eccleſijs ad diuina officia. ibid.
An per bigamiam amittant ſua priuilegia. tom. 2. conſult. 61. à n. 1.
An poſſint in Regno Sardiniæ acquirere priuilegio, quin poſſit appellare ad ſummum Pontificem. tom. 3. conſult. 1. num. 28. Vbi de eorum Conſeruatoribus pro eodem Regno.
Non ſubyciuntur Epiſcopis. tom.3. conſult.9.n.1.
An poſſint celebrare miſſas, & quatenus in Eccleſijs ſæcularibus. ibid.à n.1.
An poſſint ab Epiſcopo compelli ad exhibendum libros, in quibus adnotatur celebratio miſſarum, vt ex iis conſtare poſſit de ſatisfactione. ibid.n. 7.
Vbi declaratio ſacræ Congregationis.
Non tenentur admittere ad celebrandum in ſuis Eccleſiis Clericos ſæculares. ibid.n.4.
Decreta, ſiue declarationes hac de re ſacræ Congregationis. ibid.
Poſſunt prohiberi ab Epiſcopo, ne admittant exteros ſacerdotes ſine eius licentia. ibid.n.5.
Vbi declaratio ſacræ Congregationis.
An eximantur ab Epiſcopo in materia executionis vltimæ voluntatis. ibid.n.7.& ſeqq.
Num veniant nomine exemptorum. ibid.n.9.
Quid de Regularibus non plenè exemptis. ibid.n.10.
Nequeunt eſſe executores teſtamentarii. tom. 3. conſult. 16.num.9.
In eorum Eccleſiis debetur præcedentia canonicis Cathedralis. tom.3.conſult.18.n.9.
Et quomodo. ibid.
Quo pacto ſubiiciantur Epiſcopo. ibid.n.10.
Eiuſque Capitulo. ibid. ex n.ſeq.
An debeant in ſuis Eccleſiis porrigere aſperſorium Epiſcopo, aliiſque Prælatis. ibid.n.14.& ſeqq.
An, & quatenus teneantur ad donatiuum Regium, ſiue Principis. tom.3. tota conſult.23.
Quid de Regularibus, qui ſunt ex duodecim Congregationibus. ibid.n.4.
In hac re ſacræ Congregationis declarationes, literæ, atque Alexandri VII. Diploma. ibid.& n. ſeqq.
An, & quatenus cogi poſſint ad ſubeundum onus collectarum. tom.3.conſult.26.n.1.
Quid de eorum animalibus, quæ dantur in ſocietatem, ac de damnis datis. ibid.n.14.
Vbi compendio decreta ſacræ Congregationis.
Eorum priuilegia quoad Immunitatem à collectis. ibid.n.9.
Præſertim ſi tranſierint in contractum cum Communitatibus. ibid.n.10.
Quid ſi obſtarent contrariæ reſolutiones, ac ſententiæ . ibid.n.11.
Vel contraria conſuetudo. ibid.n.12.
Quæ portio annua ſit à Regularibus aſſignanda Vicariis Curatis perpetuis ſæcularibus Eccleſiarum, quas olim poſſidebant. tom.3. conſult.33.n.1.
Et an electio Prædicatorum in eiſdem Eccleſiis pertineat ad eoſdem Regulares. ibid.n.2.
Quatenus eis liceat concionari. ibid.
Quomodo poſſint prædicare in ſuis Eccleſiis, & quomodo in alienis. ibid.n.3.
Declaratio ſacræ Congregationis. ibid.n.5.
An fuerit Regularibus illatum præiudicium in reductione ſuarum Eccleſiarum ad ſtatum ſæcularem. ibid.n.4.
Quatenus poſſint mulierum tertii Ordinis, quas de pœnitentia, vel Bizochas vocant, confeſſiones ſacras audire. tom.3.conſult.34.n.29.
Et ſacrum Euchariſtiæ ſacramentum eis miniſtrare. ibid.
Quid quoad ſepulturam aliaque priuilegia. ibid.
Sacræ Congregationis decretum. ibid.
An, & quibus pœnis compelli poſſint ad proceſſiones ; tom.3.conſult.46.à n.1.
Eorum rationes. ibid.à n.2.
Num poſſint hac de cauſa cenſuris affici. ibid. & n.25.
Eorum priuilegia, ne cogi poſſint ad proceſſiones. ibid. & n.4.& 5.ac 29.
Quid ſi ſemel, iterum, aut ſæpius acceſſerint. ibid.
Quatenus ex non vſu amittant priuilegium. ibid.
Vel per contrarium vſum. ibid.
Declarationes ſacræ Congregationis. ibid.n.5.
Vera ſententia. ibid. à n.6.
Afficiuntur excommunicatione, per Epiſcopum in ſacra Ordinatione comminata contra illegitimè Ordinandos. ibid.
Quoad Ordinum ſuſceptionem ſunt ſubiecti Ordinario . ibid.
Doctorum, & ſacræ Congregationis ſententia . ibid.n. 11. & ſeqq.
Vbi etiam declarationes, & decreta.
Qui Regulares à proceſſionibus immunes. ibid.& ſeq.
Superiores Regulares an poſſint conſtitui, ac deſtitui ab Epiſcopo. ibid.à n.26.
Indultum Regularibus quibuſdam conceſſum, ne accedant ad proceſſiones, an commune cum aliis. ibid.n.30.
Non poſſunt dimittere proceſſiones per viam. ibid.n.31.
Declarationes S. Congregationis. ibid.n.32. ac ſeqq.
Qui excipiantur. ibid.n.35.
Quid proceſſionibus, quæ ab Epiſcopis indici ſolent occaſione ſui primi ingreſſus ad ſuam diœceſim. ibid. à n. 36.
Ex qua cauſa vocandi ad proceſſiones. ibid.n.37.
S. Congregationis decretum. ibid.
Non eis licet cenſuras ab Epiſcopis relaxatas ob cauſam proceſſionum ſpernere. ibid.n.40.
Debent exhibere ſua priuilegia Epiſcopis. ibid.n.41.
Quomodo vocandi ad proceſſiones. ibid.n.42.
In compromiſſo, atque laudo in materia proceſſionum inter Regulares, & Parochos, ſiue ſodalitates ſæculares, an requiratur authoritas ſuperiorum. tom.3.conſult.47. n.1.ac ſeqq.

Index Rerum.

Eorum Eccleſiæ quomodo exemptæ à quacumque iuriſdictione. tom.3. conſult.57.n.2.
Vbi in hac re priuilegia, & n.53.
Immemorabilis eum aliquibus Regularibus an poſſit alijs præiudicium inferre. ibid.n.14.
In materia funerum quæ priuilegia obtineant. ibid.à n.1.
Vbi declarationes S. Congregationis, & à n.20. cum ſeqq.
Item priuilegia, ne in ipſorum Eccleſijs officia peragantur ſine eorum conſenſu. ibid.n.17.ac ſeqq.
Eorum monaſteria, & Eccleſiæ non ſunt loca plenè exempta, ibid.n.23.
Quatenus dicantur habere ius liberum ſepeliendi. ibid.n.49.
In quibus ſint ab Ordinarijs exempti. ibid.n.53.& 56.
Tenentur reuereri Capitulum Cathedralis. ibid.
Ad funus accedentes an, & quatenus conuenire debeant in Eccleſiam parochialem. tom.3. conſult.49.per totam.
Diſtributio candelarum occaſione funeris inter Clerum ſæcularem, & regularem debet eſſe æqualis. ibid.à n.9.
An poſſint concordare eum Parochis, vt ij peragant officium funebre in Eccleſijs Regularium ſuper cadauere defuncti parochiani. tom.3.conſult.50.n.1.
Vbi declarationes Sacrarum Congregationum.
Tenentur obſeruare concordiam. ibid.n.1.
Quid requiratur, vt poſſint cum Clero ſæculari tranſigere. ibid.n.2. ac ſeqq.
Eorum Eccleſiæ ſunt immunes à Cathedratico, & ſubſidio charitatiuo. tom.3. conſult.57.n.16.
Regulares, pluries in die celebrantes, à quo Iudice puniendi. tom.4.conſult.1.n.9.
Licèt habeant priuilegium adminiſtrandi Euchariſtiam, illam tamen non poſſunt adminiſtrare per modum viatici. tom.4.conſult.3.n.5.
Eorum præcedentia quomodo dirigenda. tom. 4. conſult. 19.à n.1.& conſult.195.à n.25.
An poſſint vnquam in proceſſionibus, ac alijs actibus præcedere Clero ſæculari. tom.4.conſult.26.à n.1.
Et quid in Eccleſijs ipſorum Regularium. ibid.n.1.5. & 8.
Quidue in caſu, quo Regulares ſint ſuperiores Cleri ſæcularis. ibid.n.15.ac ſeqq.ac n.19. & 22.
Quid autem ſi extaret concordia, vel conſuetudo pro Regularibus. ibid.à n.1.ac 9.
Eorum præcedentia in Cathedrali, ſi in ea ſint Canonici. ibid.n.18.
Eorum Eccleſiæ, habentes ſepulcra ſub altaribus, interdicendæ, donec ipſi illa ſaxis, vel terra repleuerint. tom.4.conſult.32.n.2.
Eorum ſtatum regularem ex quibus probetur. tom. 4. conſult.74.n.1.
Quando in eorum Eccleſijs exponatur Euchariſtia. tom.4. conſult.84.n.1.
Per quem locum ducere poſſint proceſſiones. tom.4.conſult.85.n.1.
Quid eis à Parochis in hac re permitti poſſit. ibid.n.2.
In quo caſu nequeant allegare ſua priuilegia. tom.4. conſult.107.n.7.
Domus, ſeu villæ, quas habent Regulares delectationis cauſa, vel pro hoſpitio, non gaudent immunitate. tom.4.conſult.122.n.2.
Poſſunt in ſuis Eccleſijs, ac Oratorijs aſſeruare Euchariſtiam. tom.4. conſult.150.n.7. & ſeq.
De eorum Grancijs. ibid.à n.1.
An, & quatenus poſſint ſæcularibus adminiſtrare Euchariſtiam. ibid.n.11.& ſeqq.
Eorum domus parochiales an, & quatenus viſitari poſſint ab Epiſcopo. tom.4. conſult.153. à n.1.
Quando eis liceat ad ſuos Conſeruatores appellare. tom.4. conſult.162.n.14.
Eorum cauſæ quomodo cognoſcendæ, ac terminandæ. tom. 4.conſult.168. à n.1.
An eis poſſit Epiſcopus præcipere, quòd abſtineant, etiam ſub cenſuris, ab audiendis confeſſionibus in eorum Eccleſiis à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis. tom.4.conſult.163.à n.2.
Subduntur Epiſcopo, quoad approbationem pro audiendis ſæcularium confeſſionibus. ibid.n.1.
Qua ratione poſſint à confeſſionibus excipiendis ſuſpendi. ibid.n.2.
Confeſſio Sacramentalis ab ipſis audita, eſt valida. ibid.n. 3.& ſeqq.
Contrarium damnatur. ibid.
Nequeunt cenſuris alligari. ibid.n.10.
Confeſſarij Regulares à quo recipiant iuriſdictionem. ibid. n.12.& ſeq.& conſult.174.n.11.
Poſſunt limitatè ad confeſſiones approbari. ibid.
Et quomodo. ibid.
Prudentia, quam in hac re adhibere debeant. ibid.n.14.
An decretum Apoſtolicum de rebus Regularium non alienandis abſque expreſſa licentia ſacræ Congregationis Concilii, in ſcriptis obtenta, comprehendat obligationem à ſuperioribus Regularibus, prætextu emptionis bonorum pro ſuis monaſterijs. tom.4.conſult.166. à n.1.
Cur huiuſmodi decretum emanauerit. ibid.n.1. & 3.
Pœnæ in eo contentæ. ibid.
Extenſum ad contractus, quibus Regulares accipiunt pecunias, vulgò ad cambium, vel mutuò ſub lucro ceſſante. ibid.
Quid ſi obligatio eſſet munita obligatione camerali. ibid. num.2.
An, & quatenus Prælatus Regularis poſſit bona monaſterij obligare. ibid.n.18.
In cauſis appellationum inter Regulares eiuſdem Religionis quis ordo ſit ſeruandus. tom.4. conſult.168. à n.1.
An poſſit Regularis iniuſtè vexatus recedere à Conuentu, & adire alium ſuperiorem. ibid.n.1.& ſeqq.
Ab eorum iuriſdictione an, & quatenus moniales eximi debeant. tom.4.conſult.172. à n.1. & 175. per totam.
An, & quatenus ex conceſſione Regularibus facta, Eccleſia mutauerit ſtatum. tom.4. conſult.173.à n.1.
An, & quatenus Regulares Confeſſarij, ſemel ab Epiſcopo liberè approbati, poſſint ab eodem in nouo examine reprobari. tom.4. conſult.171.à n.1.
Et an ante finitum tempus. ibid.n.12.
Quid de Regularibus approbatis ſine examine. ibid.n.14. & ſeqq.
Et quid de approbatis cum examine rigoroſo. ibid.n.19.
An Epiſcopus teneatur eis cauſam edicere, cur ſuſpenderit ab audiendis confeſſionibus. ibid. à n.20.
Quomodo in hac re gerere ſe debeat Epiſcopus. ibid.n.22.
Cenſura in aliquas propoſitiones de Regularium Confeſſionibus, & eorum ad illas approbationes. ibid.à n.30.
Et conſtitutio Clementis X. ibid.n.42.
An, & quatenus compelli poſſint ab Ordinario ad Congregationes generales, ſiue ſynodales. tom.4. conſult. 176. à n.1.
Delinquentes, antequam fiant Regulares, coram quo Iudice conueniri debeant. tom. 4. conſult. 178. & ſeqq. à num.4.
Et quid de Regulari, qui deliquit tempore, quo erat ſubiectus Epiſcopo. ibid.n.5.
Dicuntur exempti quoad loca, & quoad perſonas. tom. 4. conſult.199.n.2.
Eorum ſuperiorum iuriſdictio. ibid.n.3.
Virtus eorum voti obedientiæ. ibid.
Eorum ſubiectio ſuperiori Regulari. ibid.
In aliena parochia quid poſſint circa funera. ibid. & num.4.
An, & quatenus ſepulturam ſibi eligere poſſint. ibid. à num.11.
Quid ſi moriantur extra proprium monaſterium. ibid. num.15.
Quidue ſi in eodem loco adſit monaſterium ſuæ Religionis. ibid. n.16. & ſeq.
Et quid ſi non ſubdatur Prælato illius monaſterii. ibid. num.18.
Et quid ſi conſtitutiones Religionis, vel conſuetudo aliter decernerent. ibid.n.19.
Pœna contra Regulares, adminiſtrantes ſacrum viaticum, & extremam vnctionem. ibid.n.22. & ſeqq.
Quibus in caſibus illa adminiſtrare poſſint. ibid. num. 23. & 27.
De eorum priuilegijs ad inſtar, eorumque communicatione. ibid.n.24. & ſeqq.
An Prouincialis, aliuſue Prælatus Regularis, ſiue eorum Vicarij ab ipſis deputati, pendente accuſatione, ſiue
appel-

Index Rerum.

appellatione ſuper eorum electione, poſsint adminiſtrare, & gubernare ſuam prouinciam. tom.4. conſult. 200. à n.1.
Regularis, diffamatus de crimine an ſuſpendatur ab officio, item & accuſatus. ibid.n.1.& 4.
Præcipuè ſi timeantur ſcandala ob perturbationem Religionis. ibid.n.2.& 4.
Donec cognoſcatur cauſa appellationis, an debeat abſtinere ab exercitio ſui officij. ibid.n.3.& 5.
In quibus caſibus talis ſuſpenſio ſit permiſſa, & cum quacircumſpectione. ibid.n.5.& ſeqq.
Quid ſi de delictis grauiſſimis, quæ Prælato opponantur, conſtet per vulgatam infamiam, & vehementem ſuſpicionem. ibid.n.5.
Et procedatur per viam inquiſitionis. ibid.
Quid ſi deliquerit in officio, concurrente diffamationem, ibid.n.6.& 7.
Præſertim ſi accuſetur de dilapidatione. ibid.n.7.
Quidue in crimine notorio, vel vehementi ſuſpicione probato. ibid.n.8.
Quomodo teneantur Regulares obedire Pontifici. tom.4. conſult.202.n.4.
Et Epiſcopo, ibid.
Eorum tranſactio cum parochis in materia funerum an valida, tom.4.conſult.205.n.14.
Quid ſi tranſactio eſſet in præiudicium populi, & ſucceſſorum Conuentus Regularium. ibid. & n.15.
An in hoc ſit neceſſarius aſſenſus Apoſtolicus, aut Generalium ordinum. ibid.n.17.& 32.
Quid in caſu, in quo intereſſet approbatio Epiſcopi pro Clericis, & quorumdam ſuperiorum Regularium pro Regularibus. ibid.
Regularium priuilegia in caſu Conuentionis, an eis ſuffragentur, ibid.n.18.
Libertas electionis ſepulturæ in eorum Eccleſijs in quo conſiſtat. ibid.n.32.
Quo iure competat eis ius ſepulturæ. ibid.
De Regularibus concionatoribus plura, & ferè omnia, tom.4.conſult.206.à n.65.
Habent ius liberum ſepeliendi cadauera in ſuis Eccleſijs. tom.4.conſult.208.n.1.& 5.
Parochi, alijque quid ab eis, vel defunctorum hæredibus exigere poſſint ratione funeris, ac ſepulturæ. ibid. & ſeqq.ac n.24.& ſeq.
Tenentur ad ſolutionem quartæ funeralis. ibid. à n.22. & conſult.215.per totam tom.4.
Eorum ingratitudo erga Parochos. d. conſult.215.n.2.
An liceat Regularibus ſepelire in ſuis Eccleſijs confratres laicos, qui ſibi in illis ſepulturam non elegerint. tom.4. conſult.216.à n.1.

Reincidentia.

Caſus multi, in quibus abſolui poteſt aliquis à cenſuris cum reincidentia. tom.2.conſult.59.à n.52.
Quid illa ſit. tom.2.conſult.60.n.1.
Et quis eam dare poſſit. ibid.n.2.
Eius effectus. ibid.

Relatiuum, Relatum.

An relatiuis, & connexis quomodo fiat extenſio. tom.3. conſult.1.n.27.
Relatum quomodo ſit in referente. tom.1. conſult.1. n.41.

Releuium.

Quid ſit. tom.1.conſult.83.n.1.
An illud teneatur ſoluere Prælatus ſucceſſor in Eccleſia. ibid.n.2.
Eius origo. ibid.
Cur adinuentum. ibid.n.2.
Quid ſi fuerit ex pacto conuentum, quòd ſoluatur etiam ab Eccleſia, quæ feudum accepit. ibid.n.4.
Quid item ſi camera Principis legitimè illud præſcripſerit aduerſus Eccleſiam. ibid.n.5.
Ad quem pertineat id probare. ibid.n.6.
Quando ſoluendum. ibid.
Quid agendum in poſſeſſorio. ibid.num.7.

Religio, Religioſus, V. Regulares, Coniux, Matrimonium.

Qui promiſit ingredi determinatam Religionem, ſi in illa non recipiatur, non tenetur aliam quærere. tom.1. conſult.87.n.4.
Eius ſtatus eſt liber. ibid.n.5.& 6.
An quis ad illam compelli poſſit, niſi vouerit. ibid.
Eius primarius finis. ibid.n.20.
Vt Religio ſit, quid requiratur. tom.1.conſult.112.n.4.
Quomodo inſtituenda. ibid.
Per arctiorem, quæ intelligatur. ibid.
Eius requiſita. ibid.n.20.
Eius approbationis forma. ibid.
Noua Religio quo pacto prohibeatur. ibid.n.25.
Eius approbatio an poſſit delegari. ibid.n.26.
Eſt de iure poſitiuo. ibid.
Eius approbatio ex quibus pendeat. ibid.n.27.
Quibus ex actibus approbata cenſeatur. ibid.n.28.& 30.
Pœnæ Religioſorum admittentium ad diuina nominatim interdictos. tom.2.conſult.59.n.6.
Nouæ Religionis fundatio, ac inſtitutio prohibetur. tom. 2.conſult.65.n.5.
Quando quis efficiatur verus Religioſus. ibid.n.9.
An ſtatus cum votis ſimplicibus ſit Religio. ibid.n.18.
Religio, vt virtus, cuius virtutis ſit filia. tom. 2. conſult. 16.n.32.
Definitur. ibid.
Eius ſoboles. ibid.
Vt aliquis viuendi modus ſit Religioſus, vel Religio, quid requiratur. tom.4.conſult.194.n.3.& ſeqq.
Inter Religiones mendicantes, cui debeatur præcedentia. tom.4.conſult.198.a n.1.
Religiones eremitarum Sancti Auguſtini, Carmelitarum, & minorum quando confirmatæ. ibid.n.16.& ſeq.
Sub quibus regulis militauerint. ibid.& ſeqq.
Quid de illorum approbatione in ſpecie. ibid.n.21.

Reliquiæ, V. Tranſlatio.

Reliquiæ ſanctorum quo cultu venerandæ. tom.1. conſult. 53.num.2.
Conſuetudo, ac Ritus illas transferendi. ibid.
Ordo translationis, vtilitas, miracula. ibid.
Earum repoſitio an ſit de neceſſitate altaris. tom.1. conſult. 93.n.32.
Quid in altari conſecrato. ibid.
Ex natura ſua non habent vim ſanctificandi, nec ſunt aliquid ſacramentale. ibid.
Sanctorum reliquiæ à quibus, & quando transferendæ. tom.4.conſult.42.à n.1.
Serui Dei non canonizati reliquias quomodo quiſque venerari poſſit. tom.4.conſult.48.n.8.
Corpora, ſiue reliquiæ Sanctorum an, & quatenus ab vna ad aliam Eccleſiam transferendæ. tom. 4. conſult. 107. à num.1.
Comprehenduntur in Extrauagante *Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* ibid.n.2.& 5.
Quando requiratur licentia ſummi Pontificis. ibid.
Quid requiratur pro translatione corporum, aut reliquiarum ab vna ad aliam partem eiuſdem Eccleſiæ. ibid. n.3. & 9.
Nullatenus frangi debent. ibid.n.4.
Quomodo concedatur licentia extrahendi particulas reliquiarum. ibid.
Translatio fieri debet ad præſcriptum licentiæ. ibid.
An hæc translatio fieri poſſit à Regularibus ab Eccleſia, quam eis conceſſit Capitulum Cathedralis, vel Collegiatæ. ibid.n.5.
Non poſſunt à Cuſtodibus alteri concedi. ibid.
Facta eorum translatio ſine conſenſu capituli, omnia in integrum reſtitui debent. ibid.n.7.

Index Rerum.

Remiges.

Remiges ad triremes damnati, confugientes ad Eccleſiam, an, & quatenus gaudeant immunitate. tom.2. conſult. 57. à n.1.
Quid de remigibus conductitijs. ibid.n.6.
De ijs declaratio ſacræ Congregationis. ibid.
An ſerui pœnæ. ibid.n.1.& 2.

Remiſſoria, ſiue Remiſſoriales, V. *Litteræ*,

Remiſſoriæ, an concedi poſſint, ac debeant in materia Canonizationis Sanctorum ad effectum examinandi teſtes, ne pereant eorum probationes, antequam doceatur de continuatione famæ ſanctitatis, virtutum, & miraculorum. tom.3. conſult.10. per totam.
In materia præeminentiarum concedendæ, tom.3. conſult. 18.n.13.
Quando, & cum qua clauſula concedendæ ad probandum conſuetudinem immemorabilem. tom.4. conſult. 27. n. 10.& ſeq.
An petitio remiſſoriæ pro Canonizatione Sanctorum ſuper inquiſitione generali ſit concedenda, antequam doceatur de continuatione, ac percrebreſcentia famæ miraculorum. tom.4.conſult.39. à n.1.
Ad illam concedendam in materia Canonizationis Sanctorum, quid deſideretur. ibid.
An, & quatenus in cauſis Canonizationis Sanctorum remiſſoria in ſpecie concedenda ſit. tom. 4. conſult. 69. à num.1.
Antequam in materia Canonizationis Sanctorum concedatur, quid ſit præmittendum. tom. 4. conſult. 71. à num.1.
An concedenda ſit ad probandum conſuetudinem præcedentiæ minoris ſupra maiorem, tom. 4. conſult. 88.à n.2.
Quando concedatur ad retardandum in iudicio, quantumuis executiuo, & priuilegiato. tom. 4. conſult. 49.n.11.
Et quid, vt concedatur, pro fumo ſufficiat. ibid.n.12.
Ad probandam conſuetudinem immemorabilem in materia ſoluendi maiorem eleemoſynam parochis, & alijs Clericis pro aſſociatione funeris ad Eccleſias Regularium, an ſit concedenda, & quatenus. tom.4. conſult.204. à n.10.
Quando concedenda. ibid.& ſeqq.
Vel deneganda. ibid.
Et ex quibus. ibid.

Remiſſio.

Remiſſio cauſæ ad ſedem Apoſtolicam quid operetur. tom. 4. conſult.80.n.6.
Quomodo poſſit reuocari. ibid.

Remotio.

Remotio ab Ordine cedit in dedecus. tom. 4. conſult. 118. num.5.

Renunciatio,

Renunciatio in ijs, quæ ad dignitatem pertinent, vel non poteſt fieri, vel ſi fiat, præiudicium non infert ſucceſſoribus. tom.4.conſult.88.n.2.
Renunciatio priuilegiorum, à Regularibus facta, an prohibeatur in Extrauaganti *Ambitioſæ*. tom.1. conſult.5.n. 1.& ſeqq.
Facta propter metum eſt nulla. ibid.n.5.
Quomodo per renunciationem pars admittatur ad cauſæ proſecutionem. ibid.& n.7.
Eius nullitas quatenus euitari nequeat. ibid.n.8.
Illicita quandoque licet. ibid.
Facta à nouitio coram Vicario foraneo ſine licentia Epiſcopi, an valida. tom.1.conſult.281.n.1.
Renunciatio bonorum an, & quatenus à Nouitijs poſſit reuocari, tom.1.conſult.228.à n.1.

Repreſalia.

An Clerici, eorumque bona pro debito Communitatis ſubijciantur repreſalijs. tom.1. conſult.448.n.1.
An patentati ab Epiſcopo, tam in perſona, quàm in bonis, ſint immunes à repreſalijs. tom. 1. conſult. 451. num.5.
Eas contra eccleſiaſticos concedens excommunicatur, d. conſult.448.
Si verò ſit Vniuerſitas interdicitur. ibid.
Prohibentur etiam per extenſionem. ibid.

Requies,

Requies cuius ſit propria. tom.1.conſult.169.n.6.

Res, V. *Bona*, *Alienatio*.

Res inter alios acta, non præiudicat tertio. tom.1.conſult. 105.n.52.
Eius appellatione quid veniat. tom.1.conſult.18.n.2.
Res ſumit conditionem à perſona. tom.2. conſult. 34. num.41.
Res libera carius venditur. ibid.n.46.
Dans operam rei illicitæ, quando puniendus. tom. 2. conſult.38.n.10.
Res ratione oneris minoris æſtimatur. tom. 2. conſult. 50. num.12.
Quiſque eſt rerum ſuarum arbiter. tom. 2. conſult. 54. num.22.
Tranſit cum ſuo onere. ibid.& n.23.
Aliud eſt, quòd res tranſeat cum oneribus variabilibus, & aliud, quòd tranſeat cum obligatione ad onera variabilia. ibid.n.24.
Quid de rebus habentibus onus incertum, & variabile, an ſcilicet earum onus tranſeat ad Eccleſiaſticos. ibid. num.42.
Quidue de rebus habentibus onus certum, perpetuum, & inuariabile. ibid.
Vel incertum, & variabile ad tempus. ibid.
Quæ qualitates requirantur, vt res tranſeant ad Eccleſiaſticos, cum ſuo onere. ibid.n.43.
Rerum omnium connexio à qua natura inueſtiganda. tom. 2. conſult.56.n.24.
Item à quo Ordine. ibid.
Res Deo dicatæ non ſunt ad vſus humanos transferendæ. tom.3. conſult.15.n.27.& 44.
Res Eccleſiæ cui vſui deſtinatæ. tom.3. conſult.15.n.29.
Earum vſus cuique liber. tom.3. conſult.48.n.10.
Res iudicata in quibus non detur. tom.4. conſult. 80. num.10.

Reſcriptum.

Reſcriptum Principis quo pacto interpretandum. tom. 1. conſult.154.n.2.
Reſcriptum, firmans iuriſdictionem, quando dicatur de proceſſu. tom.1.conſult.195.n.1.
Reſcripta à quo tempore incipiant vim habere. tom.3. conſult.19.n.17.
Suumque effectum operentur. ibid.

Reſeruatio,

Reſeruatio regulæ quartæ Cancellariæ, eiuſque praxis. tom.1.conſult.6.n.3.
Reſeruatio regulæ nonæ ad quem ſit effectum. tom.1.conſult.80.n.12.
Reſeruatio Caſuum iam reſeruatorum ſedi Apoſtolicæ non poteſt fieri ab Epiſcopo. tom.1.conſult.75. n.1.
Quid de caſibus violationis Clauſuræ reſpectu Monialium exemptarum. tom.1.conſult.76.n.1.
Reſeruationis effectus. tom. 4. conſult. 153. num. 11. & ſeq.

Re-

Digitized by Google

Reſidentia, Reſidentes, V. Diſtributiones.

Contra non reſidentes quatenus gradatio pœnarum ſeruanda ſit. tom.1. conſult.78.n.6.
Vt reſidentia inducatur per conſuetudinem, quid ſit probandum, tom.1.conſult.86.n.20.
Qui actus importent reſidentiam. ibid.
Differt ab intereſſentia. ibid.n.24.& conſult.130.n.18.
Quid exigat. ibid.n.25.
Quomodo procedi poſſit contra Clericos beneficiatos non reſidentes, præcipuè ſi ad titulum ſuorum beneficiorum ſint Ordinati, tom.1. tota conſult.164.
An excuſentur à reſidentia, qui Principibus inſeruiunt. tom.1.conſult.353.n.1. & 2.
Eſt res ſpiritualis. ibid.
De ea nihil ſtatuere poteſt Princeps ſæcularis. ibid.
Ob non reſidentiam quomodo ritè, ac rectè puniendus ſit canonicus. tom. 2. tota conſult. 4. & conſult.5.
Pœna ob non reſidentiam an ſit latæ ſententiæ, d. conſult.5.n.5.
Epiſcoporum reſidentia tempore peſtis. tom.4. conſult. 15. à num.1.
Reſidentia parochorum, etiam peſtis tempore. ibid. à num.50.
Contra non reſidentes antiqui canones innouati. ibid. num.2.
Quæ contra ipſos ſententia requiratur. ibid.n.9.
Pœnæ aduerſus eos. ibid.& ſeqq.
Quomodo intelligantur. ibid.n.8. & ſeqq.
Quid de Cardinalibus non reſidentibus. ibid.n.4.
Cauſæ excuſantes à reſidentia. ibid. num. 4. & ſeq. ac num.16.
Tempus conceſſum abſentiæ à reſidentia. ibid. num. 5. & ſeq.
An contra non reſidentes requiratur monitio. ibid. num.9.
Obligatio reſidendi quando incipiat quoad Epiſcopos, & Archiepiſcopos. ibid.n.33.
Excuſatio à pœnis contra non reſidentes. ibid.n.14.
Reſidentia Epiſcoporum an ſit de Iure diuino, ibid. à num.18.
Quid de reſidentia parochorum. ibid.n.19.& ſeqq.
Mala abſentiæ à reſidentia quæ, quotue. ibidem à num.20.
Et incommoda. ibid.à n.32.
Quid actum in Concilio Tridentino de reſidentia Epiſcoporum. ibid.n.1. 28. & ſeqq.
Epiſcoporum reſidentia vbi fieri debeat. ibid. à n.33.
Quatenus liceat per diœceſim vagari. ibid.n.34.
An dignitates in Cathedralibus eximantur ab aſſidua reſidentia vltra tres menſes. tom.4.conſult.131.à n.1.
Quid ſi adeſſet antiqua conſtitutio earum Eccleſiæ. ibid. num.2.

Reſignatio.

Reſignatio Epiſcopatus an, & quatenus admittenda. tom. 4. conſult.137.n.9.
Ex quibus cauſis concedatur. ibid. & n.ſeqq.
Quid de aeris intemperie. ibid. n. 12. & ſeq.& conſult. 17. num.47.
An aliquando Epiſcopus cogi poſſit ad reſignandum. ibid. num.14.
Et an teneatur interdum reſignare. ibid.n.15.
Æquitas, & congruentiæ in hac materia. ibid.n.16.

Reſpiratio.

Reſpiratio ſub aqua an detur. tom.4. conſult.57.à n.1.
Quomodo fiat. ibid.

Reſponſio.

Reſponſio inſerta in corpore iuris, habet vim legis. tom.4. conſult.1.n.2.

Reſponſoria.

An poſſint recitari ad laudes, ac Veſperas alicui ſeruo Dei nondum Canonizato, neque beatificato. tom.4. conſult.46.à n.1.
Quid ſi recitentur priuatim, ibid. num. 2. & conſult. 48. num.16.

Reſpublica.

Forma Reipublicæ ordinatæ à Deo. tom.2. conſult.56.n.21.
Honeſtas morum in ipſa quomodo conſeruetur. ibid.n.23.
Reipublicæ fauor. tom.3.conſult.15.n.51.
Eius vtilitas eſt cuilibet priuilegio præferenda. ibid.n.22.
Reipublicæ qui homines noxij. ibid.n.79.

Reſtitutio.

Reſtitutionis in integrum fundamentum. tom. 1. conſult. 1.n.16.
Quatenus concedenda. ibid.
Eius cauſa. ibid.
Aduerſus lapſum quinquennij an concedatur. tom.1. conſult.86.n.7.& tom.3.conſult.37. ferè per totam.
Reſtitutio in integrum poteſt concedi à Pontifice in materia vſurarum. tom.4.conſult.75.n.91.
Reſtitutio in integrum quid operetur. ibid.n.92.

Reſurrectio.

Reſurrectio mortuorum an ſine miraculo fieri poſſit. tom. 4. conſult.60.à n.10.
Exempla eorum, qui mortui reſurrexerunt. ibid.n.1.
Qui dixerunt, & quibus rationibus, eſſe naturaliter poſſibilis. ibid.n.2.
Eſſe ſupernaturalem, tenendum, etiam de fide. ibid. ac num.4.
Rationes. ibid.& n. ſeqq.
In quo gradu miraculorum reponenda. ibid.n.9.
An ſit dæmoni poſſibilis. ibid.n.10.
Reſurrectiones apud Ethnicos quorum opera factæ. ibid. num.11.
Et an veræ reſurrectiones. ibid. ac n.12.
Arbores ſurrexiſſe opera dæmonis quomodo intelligendum. ibid.
In ea quid indagandum pro vero miraculo. ibid.n.9.
Quot in ea diſcutienda. ibid.
Quomodo probetur. ibid.n.14.

Retrotractio.

Quando detur. tom.1. conſult.146.n.27.ac ſeq.
Retrotractio virtute ratihabitionis quid operetur in collatione beneficij. tom.4.conſult.139.n.5.

Reuelationes.

An ſint ſignum Sanctitatis. tom.1.conſult.236. n. 2. & tota conſult.246.ſignatè à n.13.
Quid in eis conſiderandum. ibid.
Quomodo diſcernantur. ibid.ac n.16.ac ſeqq.
Imagines Serui Dei non canonizati quatenus depingi poſſint cum reuelationibus. tom.4.conſult.47. n.3. ac ſeq.
Ex reuelatione non infertur ad Sanctitatem. ibid.n.4.
Approbatio reuelationis non concludit approbationem perſonæ. ibid.
Reuelationes poſſunt approbari ab Epiſcopis, non autem miracula. ibid.
Ex Imagine non approbantur reuelationes. ibid. & n.5.
An ſint ſignum inuentum ad venerationem. ibid.

Reus, V. Immunitas.

An reus citra allegationem immunitatis, permittendo ſe pluries examinari à Iudice laico, etiam cum tormentis, valeat, poſtquam crimen confeſſus fuit, de illa opponere? tom.3.conſult.28.à n.1.

Et

Et an ſuppoſita nullitate primæ capturæ in loco immuni, facta ex eadem cauſa in loco non immuni ab altero Iudice, priuſquam Eccleſia fuerit redintegrata ratione primæ, ſit etiam nulla. ibid. n. 8.

Rex, V. *Princeps*.

Rex ex iure communi eſt patronus Eccleſiarum ſui Regni. tom.2. conſult.30. n.1.
Rex Neapolitanus quibus in caſibus vectigalia imponere poſſit. tom.2. conſult.48. n.2.
An & quatenus concedendum ſit Regibus, vt poſſint accipere partem aliquam bonorum Eccleſiarum in ſubſidium belli ſacri. tom.4. conſult.13. à n.1.
Regis ſeſſio, eiuſque filii primogeniti. ibid. n.7.
Non eſt Rex temporalis, qui non habet poteſtatem ciuilem. tom.2. conſult.56. n.27.
A quo habeat poteſtatem immediatè. ibid. n.32.
Num antequam Chriſtus daret Petro poteſtatem ſpiritualem, vtraque poteſtas ſpiritualis, & temporalis erat apud Reges. ibid.
Vbi errores varii confutantur.
Quam iuriſdictionem habeat. tom.3. conſult.6. n.6.
Quo pacto appelletur Regni dominus. ibid. n.7.
An poſſit ſibi vſurpare, vel alii concedere bona ſubditorum. ibid.
Olim Rex, & Sacerdos. ibid. n.16.
Quomodo vnctus. ibid.
Eius honos, etiam in ſacris. ibid.
Quatenus ei permittatur vocare Epiſcopos ad ſuam Curiam. ibid. n.57. ac ſeqq.
Quid ſi contigerit eodem tempore Epiſcopos vocari ad Concilium ab Archiepiſcopo. ibidem paſſim, ac num. 60.
Quidue de oſculo ab Epiſcopis Regi dati ſolito. ibidem num. 62.
Regum Hiſpaniarum elogium. tom.3. conſult. 15. num. 35.
Galliarum priuilegium. ibid. n.37. ac ſeq.
Regum iura. ibid. ac n.39.
Rex exiſtens in aliena domo debet cedere domino. tom.3. conſult. 18. n.14.
Regis œconomus an, & quatenus donatiuum regium percipere poſſit ab Eccleſiaſticis. tom. 3. conſult. 23. num. 2.

Ritus, V. *Græci*, *Congregationes*.

Ritus Neapolitanus cognoſcendi de clericatu damnatur. tom.3. conſult.20. n. 18.
Eius author. ibid.
Eſt pro Curia tantùm Neapolitana. ibid.
Decreta in hac re S.Congregationis. ibid.
Sacrorum Rituum fructus. tom.2. conſult.64. à n.1.

Rochettus.

Rochetti vſus quibus prohibeatur. tom. 4. conſult. 22. num. 3.
Quinam illum deferre poſſint ex priuilegio. ibid. n.4.
An Dignitatibus, aut Canonicis protonotariis titularibus liceat eo vti in choro, Capitulo, &c. conſult. 76. à num. 1.

Romipeta.

Romipetam offendens quatenus incidat in Bullam Cœnæ. tom.2. conſult.52. n.2.

Rota Romana, V. *Puer*.

Rotæ Romanæ praxis in ijs, quæ requirunt interpretationem S.Concilij Tridentini. tom.1. conſult.1. n.30.
Eius deciſio de forma ſubſtantiali concurſus in parochialibus examinatur. ibid. à n.27. ac 38.
Aduerſatur declarationibus S.Congregationis Concilij. ibid. n.47.
Inhibetur à S.Congregatione, Epiſcoporum, ac Regularium negotijs præpoſita. tom.1. conſult.9. n.14.
Eliditur à S. Congregatione Concilii. tom.1. conſult.86. n.31. & conſult.89. n.6.
De iuriſdictione S.Congregationis Concilii ſuper tribunali S.Rotæ Romanæ. tom.4. conſult.149. à n.9.
S.Rotæ Romanæ authoritas. tom.4. conſult.26. n.6.
Non eſt ab ea recedendum in iudicando. ibid.
Reuerenter ſequitur Sacrarum Congregationum decreta; ac declarationes. ibid. num.8.

Rubrica.

Rubricæ præſcribunt id, quod eſt regulariter ſeruandum. tom.3. conſult. 40. n.1.
Imitantur leges. ibid.
Non poſſunt de ſingulis caſibus diſponere. ibid.
Relinquunt caſus extraordinarios regulis prudentiæ; ibidem.
Quando ceſſet illarum diſpoſitio. ibid.

Rutheni, V. *Græci*.

Rutheni obligantur legibus Pontificiis, ac Conciliorum. tom.1. conſult.151. n.27.
Eorum iuramentum. ibid. ac n. ſeqq.
An laici ritus latini à Sacerdote Rutheno Catholico S. Euchariſtiam ſumere poſſint. tom. 2. conſult. 70. §. An laici.

S

Sacellum.

Sacellum palatii Principis an poſſit recenſeri inter oratoria, & loca pia. tom.1. conſult.204. n.1.
In ipſo an poſſit fieri examen in cauſa Canonizationis. ibidem.

Sacerdos, V. *Presbyteri*, *Coniux*, *Clericus*.

Sacerdotes ſæculares ad curam animarum à Commendatoribus Ordinum Militarium deputati cum approbatione Ordinarii in eorum Eccleſiis parochialibus, an poſſint ab ipſis puniri ob cauſas ad dictam curam pertinentes. tom.1. conſult.173. à n.1.
Subiiciuntur omnimodæ iuriſdictioni Epiſcoporum. ibid. n.2. ac 11.
Vt puniri poſſint, quid requiratur. ibid. n.3.
Sacerdotes officiales Principum ſæcularium cum iuriſdictione ordinaria quam pœnam incurrant. tom.2. conſult.2. n.13.
Quæ officia iis prohibita. ibid. ferè per totam, præcipuè num. 13.
Nequeunt in cauſis criminalibus ſubiicere ſe examini pro fiſco contra laicum. tom. 2. conſult.53. n.22.
Sacerdotum vilitas vnde. tom.3. conſult.2. n.28.
An poſſint ſe addicere officiis, ac Miniſteriis ſæcularibus. ibid.
Huic malo efficax remedium. ibid.
An liceat Sacerdotibus in Republica verſari. tom.3. conſult. 6. num. 16.
Eorum numerus, & opes an vtiles Reipublicæ. tom.3. conſult.15. à n.70.
Sacerdotum corpora num debeant veſtibus ſacris ſepelliri. tom.3. tota conſult.35.
Sacerdotes, non habentes beneficium, neque officium an, & quatenus reſidere cogantur, vel ſaltem à diœceſi non diſcedere ſine licentia Ordinarii. tom. 3. conſult.55. per totam.
Vbi etiam de eorum ſeruitio.
Per proprium Sacerdotem quis intelligatur in *Can. Omnis vtriuſque Sexus*. tom.4. conſult.161. n.5.

Sacerdotium.

Sacerdotij dignitas. tom.1. conſult.7.n.3.
Priuilegia. ibid. & n.4.
Differentia inter Sacerdotium, & Imperium. ibid. n.5.
Quid exigat ex ſui natura. ibid. n.28.
Sacerdotium olim coniunctum cum Imperio. tom.3. conſult.6.n.16.
Sacerdotij honos. ibid.
Et iuriſdictio. ibid. ac n.ſeqq.
Sacerdotium, & Regnum fundamenta Chriſtianæ politiæ, ibid.n.56.

Sacramenta.

Non omnis Sacramentorum abuſus inducit hæreſis ſuſpicionem. tom.1.conſult.115.n.9.
An poſſimus in illis ſequi opinionem probabilem. tom.1. conſult.121. à n.6. & conſult.182. n.1. ac ſeqq.
Eorum effectus vni tantùm parti determinatur. d.conſult. 121. num.7.
Non poſſunt quoad eorum materiam, & formam ab Eccleſia, vel à Pontifice immutari. tom.1. conſult.151.n.7.
Quæ habeant neceſſitatem immediatè, quæue mediatè, tom.1. conſult.182. n.2.
An in ijs, quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, teneamur ſemper ſequi in praxi opinionem tutiſſimam. ibidem num.3.
Sacramenta recipere, ac diuina audire antiquitus nemo poterat, niſi in propria Eccleſia Parochiali. tom.4. conſult. 3. n.5. & 23.
In Parochijs, quæ certas fines non habent quomodo adminiſtranda. ibid. n.7. & ſeqq.
Ex ſola expreſſione ſuſcipiendi Sacramenta an intelligatur conceſſa facultas ſuſcipiendi Euchariſtiam in Paſchate. ibid. n.23.
Sacramentum extremæ vnctionis eſt conſumatiuum pœnitentiæ. tom.4. conſult.137. n.5.

Sacrilegium.

Sacrilegium hæreticale, licèt abſque praua intentione, pertinet ad Inquiſitores. tom.1. conſult.115. n.11.
An conſtituatur ex furto cuiuſuis rei, patrato in Eccleſia, tom.4. conſult.111. n.1.
Quid de iure ciuili. ibid.n.2. & 3.
Eius crimen eſt miſti fori. ibid. n.5.

Sacriſta.

Sacriſtæ munus. tom.1. conſult.106.n.7.

Sæuitia.

Propter ſæuitiam priuatur quilibet ſua poteſtate, tom.4, conſult.173. n.8. & ſeqq.

Saga.

Sagarum confeſſioni an, & quatenus, & in quibus ſtandum ſit. tom.4.conſult.190. à n.3.
Non ſolent puniri exilio. ibid. n.22.
De eas offendentibus. ibid. n.24.
Carceribus mancipatæ à Curia ſæculari, quatenus remittendæ ad ſanctum Officium. ibid. n.25.

Salamandra, V. *Ignis.*

Salutationes.

Salutationes mutuæ quando inducant homicidium proditorium. tom.2. conſult.53. n.1. ac 10.
Sunt ſignum amicitiæ, ac pacis. ibid. n.1.
Num ſufficiat vnica ſalutatio ad conſtituendum proditorium. ibid.
Ex ſalutatione an intercedat contemporaneum amicitiæ ſignum. ibid. num.12.
Quid de capitis detectione. ibid.
Sunt ſigna vrbanitatis. ibid.
Non conſtituunt veram amicitiam. ibid.
Ex eis reſultat remiſſio iniuriæ per modum reconciliationis. ibid.
Mos reddendi ſalutationem, tom.3. conſult.66. à n.1. Vbi alia.

Sanatio.

Sanationes per miraculum quæ, & quomodo. tom.4. conſult.54. n.1. & ſeqq.

Sanctus, Sanctitas, V. *Titulus, Canonizatio, Officium.*

Sancti titulus quando non liceat dari non canonizato, tom.1. conſult.79. n.1.
Quibus attributus. ibid. n.5.
Sanctorum corpora quando transferenda. tom.4. conſult. 24. à num.1.
Eorum delatio ad quem pertineat. ibid.
Eorum ſepulchrum. tom.4. conſult.53. n.1.
Eorum ſanctitas, & miracula quomodo probanda. tom.4. conſult.42. n.1. & 13. ac ſeqq.
Tempus vitæ non eſt de eſſentia ſanctitatis. ibid. n.53.
An & quatenus deſcribi poſſint in Martyrologio Romano, vt iam excepti in decretis Vrbani VIII. tom.4. conſult.63. à num.1.
A quibus perſonis de ſanctis non canonizatis poſſit miſſa, & Officium celebrari. ibid.num.2.
Eorum indulta quid operentur. ibid. & n.ſeq.
Sanctorum nomine quinam intelligantur. ibid. n.6.
Antiquitus, qui dicebantur Sancti. ibid. n.8.
Qui referri poſſint in Martyrologium. ibid n.9.
Ad exhibendum ſanctis cultum an neceſſaria ſolemnis canonizatio. ibid. n.15.
Argumenta ad demonſtrandum cultum Sanctis adhibitum, ibid. n.16.
Eorum indulta de recitatione Officij, & Miſſæ. ibidem num. 17.
De quibus Sanctis Officium, & Miſſa celebretur, non præcedente ſolemni canonizatione. ibid. n.18.
Datio, quam habet Eccleſia in eorum feſtiuitatibus. tom. 4. conſult.64. n.8.
Fama ſanctitatis in genere, tam in vita, quàm poſt mortem quomodo probanda. tom.4. conſult.69. n.3.
Sanctus quinam dicatur. ibid.
Argumenta Sanctitatis ex quibus eliciantur. ibidem num. 4.
Tam in vita, quàm poſt Mortem. ibid. & n. ſeqq.
Sanctitas quid. tom.4. conſult.72. n.3.
Pro qua virtute ſumatur. ibid. n.6.
Quid requiratur, vt quis habeatur Sanctus in Eccleſia militante. tom. 4. conſult.81. n.3.
De quibus Sanctis officium proprium recitari poſſit. tom. 4. conſult.87. à n.1.
Quæ concurrere debeant, vt pro Sanctis habeantur abſque Canonizatione formali. ibid. n.3.
Quid de Sanctis, qui habent cultum Officij, & Miſſæ à Sede Apoſtolica. ibid. n.6.
Quidue de Titularibus Eccleſiarum, ibid.

Sanguinatio.

Sanguinatio Cadaueris an certum argumentum perpetrati homicidij. tom.2. conſult.37. à n.2.
Eius rei exempla. ibid.
Eius effectus variæ cauſæ. ibid. n.23.
Excluduntur. ibid. n.24.
Vera ſententia. ibid. n.25.
Confirmatur exemplis. ibid.

Sardinia, V. *Appellatio.*

Regni Sardiniæ priuilegium quoad ipſius cauſas pro foro Eccleſiaſtico. tom.3. conſult.1. à n.1.

Vbi

Digitized by Google

Vbi plura.
Quare illi conceſſum. ibid. n.29.

Satellites, V. *Laica poteſtas*.

Satellites curiæ ſæcularis an poſſint armis expoliare confugientes ad Eccleſias, & loca immunia. tom.1. tota conſult.167.

Scandalum.

Scandalum actiuum nunquam admittitur. tom.1.conſult. 151. n.38.
Eius ob cauſam non eſt recedendum à iure communi. ibid. num.39.
Quando ob euitandum ſcandalum bona, & iura temporalia dimittenda. tom.1. conſult.162.n.18.
Scandalum paſſiuum non imputatur in culpam. ibidem num.19.
Paſſiuum quando euitandum. tom. 2. conſult.34. num. 14.

Sceletum.

Sceletum quid ſit. tom.1. conſult.131. n.1.

Scholares, *Scholaſtria*.

Priuilegia, conceſſa ſcholaribus, extenduntur ad eorum ſeruos. tom.2. conſult.51.n 2.
Scholaſtria an requirat Doctoratum, vel gradum licentiatus. tom.1. conſult.403. n.1.

Scientia.

Scientia præſumitur etiam ex publica voce, & fama. tom.1. conſult.55. n.7.
Scientia facti nulla iuris conſtitutione prohiberi poteſt. tom.1. conſult.150. n.5.
An requiratur in manutentione. tom. 1. conſult. 162. num.10.
Ex quo probetur. ibid.
Quid, quando agitur de acquiſitione poſſeſſionis iuris corporalis aduerſus priuilegia Regularium. ibidem num.23.
De quibus præſumatur. tom.1. conſult.245. n.2.
Certa ſcientia Principis ex quo oriatur. tom.3. conſult.49. num.6.
Quando inducatur, & ex quibus. ibid.
Scientia cum patientia quando vim habeat conſenſus. tom. 4. conſult.79. n.5.

Scribere.

An idem cum locutione quoad demonſtrationem mentis. tom.2. conſult.28. n.3. & ſeqq.
Quid in pœnalibus. ibid. n.6.

Scriptores, V. *Hiſtorici*.

Scriptores atque hiſtorici qui, ac quando allegari poſſint pro iure in Cauſis decidendis. tom. 1. conſult. 244. num.9.
Quæ fides ijs ab Eccleſia ſemper adhibita. ibid. & n.8.

Scriptura, V. *Biblia*, *Ordo*, *Hiſtoria*, *Tabula*.

Sacra Scriptura an eadem, ac ſacri Canones. tom.1. conſult.147. n.4.
Sacræ Scripturæ lectio vulgaris an, quibus, & quatenus permittenda. tom.2. tota conſult.56.
Quæ ſcriptura dicatur authentica ad probandum ius patronatus Baronum, & Vniuerſitatum. tom.1. conſult.137. per totam.
Scriptura authentica quid importet. ibid. n.7.
Eius collatio quo pacto facienda. tom.1. conſult.211. n.1. & 2. conſult. ſeq. n.1. ac 2.
Extracta ab Archiuis an, & quatenus probet. tom.1. conſult.223. n.18. & ſeqq.
Scriptura eſt neceſſaria ad euitandum fraudes. tom.3. conſult.7. n.30.
Habetur authentica ex loco. tom.3. conſult.49. n.9.
Scripturæ priuatæ nullam fidem per ſe faciunt. tom.4. conſult.42. n.4. & ſeqq. & conſult.45. n.1.
Summus Princeps non poteſt facere, vt credatur alicui ſcripturæ priuatæ. d. conſult.42. n.4.
Præſertim ſi ſint panegyricæ. ibid. & n. ſeqq.
Eſt vox mortua. ibid. n.6.
Sola antiquitas maiorem eis fidem non conciliat. ibidem.
Scripturæ non ſufficiunt ad probandum ſanctitatem, ſeu miracula. ibid. n.20.
Et quare. ibid.
Quando ſcripturis, in Archiuo repertis, fides adhibeatur. ibid. & conſult.66. à n.1.
Etiam quoad probationem miraculorum. ibid.
Quid ſi accedat hominum opinio, & approbatio. ibid. num.32.
Et ſint æditæ in vulgus ſub nomine hiſtoriarum. ibid. num.41.
Quatenus dicantur eſſe ſub nomine hiſtoriarum. ibid. num.1.
Quando fidem faciant. tom.4. conſult.63. n.4.
Quibus adminiculis muniti debeant, vt certam probationem faciant, etiam in materia Canonizationis. tom.4. conſult.66. à n.1.
Earum antiquitas quomodo probetur. ibid. num. 2. & ſeqq.
Earum indubitata probatio ex quibus proueniat. ibid. num. 17. & ſeqq.
Circa aſſeruandas ſcripturas publicas, & apochas, quid ſeruandum in Ditione Eccleſiaſtica. tom.4. conſult.210. à num.1.

Secreta.

Secreta Principis reuelans, in illum conſpirando, qua pœna puniatur. tom. 1. conſult.54. n.20.
Secretum naturale. tom.2. conſult.70. ciuſque ſigillum. ibidem.

Sæculares, V. *Laici*.

Sunt incapaces ex iure diuino ſpiritualis, & Eccleſiaſticæ poteſtatis. tom.2. conſult.34. n.23.

Securitas.

Securitatem Principis, vel Reipublicæ violans incidit in crimen læſæ maieſtatis. tom.1. conſult.111. n.39.

Sedes, *Sedilia*.

Sedes Epiſcopi, ac Principis quomodo in Eccleſia ſit collocanda. tom.1. conſult.7. n.2. ac 16. & 18.23. & 29.
Ins Sedis honorificum in Eccleſia quo pacto à Principibus acquiri poſſit. ibid. n.23.
Contra amouentes Sedem datur actio iniuriarum. ibid.
An ſit directè contra Cœremoniale Romanum, quòd Principes habeant Sedem in Eccleſia. ibid. n.26.
Vt collocetur in presbyterio nun poteſt vlla conſuetudine permitti. ibid. n.27. ac ſeqq.
Ad id rationes. ibid.
Hac in re quid ſolùm laicis permittatur. ibid. n.29.
Sedes Epiſcopalis ſine authoritate Apoſtolica transferri non poteſt. tom.4. conſult.17. n.6.
Mutatio Sedilium in choro an fieri poſſit à Canonicis in præiudicium cœtus Sacerdotum, qui ſedent in pari gradu cum ipſis Canonicis. tom.4. conſult.25. à n.1.
In materia ſedendi obſeruati debet conſuetudo. ibidem num.1.

Abſentibus dignitatibus , earum Sedes non ſunt occupandæ. tom 4. conſult.83. n.5.
Neque Sedes antiquorum. ibid,
In Eccleſia quatenus laicis permiſſa , tom.4, conſult,128, num.16.

Seminarium ,

Seminarium quando cenſeatur erectum , tom.1. coolult, 179, n.18,
Taxa ſeminario à quibuſcumque Regularibus ſoluenda , tom,1. tota conſult. 223.
Item à Cardinalibus. ibid, n,11.
Ad illios taxam quando teneantur hoſpitalia , & Confraternitates. tom.1. conſult.294. n,1.
Ac Regulates ex ſuis penſionibus , tom. 1. conſult, 338. num, 1.
Eius taxa duo cum dimidio pro centenario , an ſit exceſſiua. tom.1.conſult.416.n.1.
De taxa Seminarij. tom.3. conſult,57. n, 13.
Equires Hieroſolymitani quatenus ad illam teneantur , ibid.

Senes ,

Senes qui dicantur , tom.3. conſult.41. à n,37.
Quiue à muneribus excutientur, ibid.n.38. ac 41,

Senſus , V. Dæmon ,

Senſos circa propria obiecta non poſſunt decipi , tom,4. conſult.58. n,13.
An fallant , & fallantur , tom.4. coolult, 55. ferè per totam .
Se inuicem iuuant ad plenam rerum cognirionem , ibid, num.17.
Quid per ſe primò reſpiciant. ibid. n.19.
Eorum operatio perſecta. ibid.
Per ſe non decipiuntur , ibid,

Sententia .

Sententia, vt probet , debet eſſe de actis . tom.4. conſult, 26, n.13.
Contra ſtatutum ritum Eccleſiaſticum ſententia Epiſcopi non attenditur. tom.4. conſult.30. n. 15. ac ſeqq.
Quando non ſortiatur executionem , tom.4. conſult.35. num.30.
Sententiæ nullæ quatenus inducant conſuetudinem , ibid. num, 31.
Et quatenus ſententiæ legitimæ. ibid.
An ex ſententia Epiſcopi , in qua diſpoſitiuè prima Dignitas nominatur, probet talem Dignitatem eſſe primam , tom.4. conſult.36. n.23.
Præcipuè ſi ſententia fuerit antiqua , & à partibus accepta . ibid.
Eſt indiuidua reſpectu formæ. ibid.
Sententia ſuper non cultu prolata per Parochum , à Vicario generali deputatum , an ſit confirmanda. tom.4.conſult.37. n.1. ac ſeqq.
Sententia quando faciat ſtatum contra oon oominatos in ipſa. tom.4. conſult.211. n.15.
Sententia quo ſermone proferenda . tom. 1. conſult. 12. num. 2.
Eam proferendi modus. tom.1. conſult.29.n.1.
Eius iuſtitia cum quibus diſcutienda . tom.1. conſult.31. num.1.
Poſt recuſationem , vel appellationem eſt irrita . tom. 1. conſult.85. n.8.
Non debet eſſe ludibrio. tom.1. conſult.123. o.6.
Sufficit , quòd ex actis ſit certa. tom.1.conſult.190.n.2.
Per appellationem ſuſpenſa , habet pro ſe bonioris præſumptionem. tom.1.conſult.223. n.19.

Sepultura , Sepulchrum , V. Altare , Serui Dei, Moniales .

Sepulturæ electio, ſiue ab infirmo, ſiue à ſano facta coram Parocho , valida eſt. tom.1. conſult.18. n.10.
Item ſi fieret coram ſimplici confeſſario. ibid. ac n.22.
Non requirit teſtamentum. ibid, n.11. ac 23.
Eſt actus vltimæ voluntatis. ibid.
Poteſt eligi longè ante mortem. ibid. & n.24.
Ea non electa , vbi quiſque ſepeliendus , ibid, n.13. ac 25. & tom.4. conſult.3. n.1. & conſult.212. n.2.
Eius electio quomodo probetur. ibid, n.14.
Quo pacto per nutus, & ſigna ſit valida , ibid, n.15.
Ad eius validitatem quæ notitia voluntatis requiratur , ibid. num.17.
Sine illius electione confratres ſodalitatum vbi ſepeliendi . ibid, n.18. & 28.
Quid de ſepultura vxoris , filij , ſerui . ibidem num.19. ac 29.
Tertiarij quo in loco ſepeliri debeant . ibid. num. 20. ac 30.
Sepulturæ forma iuxta Conſtitutionem B. Pij V. tom.1. conſult.55. n.21.
Quomodo ius ſepulturæ eſt conſecorinum ad ius adminiſtrandi Sacramenta. tom.1. conſult.145.
Vbi conſtruenda. tom.1.conſult.188.num.1.& 2.
Quid ea ſit. ibid.
Eius magnificentia an ſit argumentum venerarioois . tom. 1. conſult.244. n.3.
Tradens Eccleſiaſticæ ſepulturæ interdictos , excommunicatos, vſurarios, in quas iocidant pœnas . tom.2. conſult.59. à n.1.
Quomodo ſepeliendi excommunicati ob violatam immunitatem Eccleſiaſticam . ibid.
Etiam ſi fuerint defuncti. ibid.
Vbi Declarationes Sacrarum Congregationum.
Qui intelligantur ſepelientes. ibid. n.3.
An proprijs manibus, an mandantes, an autorizantes, portantes feretrum , cantantes, quiue alij. ibid.
Quando ob interdictum deneganda. ibid.n.3.
Quæ perſonæ Eccleſiaſticæ in dictas pœnas incurrant. ibid. n.4. & ſeq.
Sepultura eſt pars Officij Eccleſiaſtici . tom.3. conſult.35. num.8.
Et in quo conſiſtat. ibid.
Pendet ex adminiſtratione Sacramentorum . tom.4. conſult.3. n.11.
An laici poſſint ſibi eligere ſepulturam in Eccleſijs exterioribus Monialium. Et quatenus negatiuè, vbi nam ſepeliendi. tom.4. conſult.177. à n. 1.
Quatenus vnicuique liceat ſibi eligere ſepulturam in quocunque loco maluerit. ibid. n.7.
Durante interdicto, vel impedimento , vbi quis ſepeliendus. ibid.
Quando eius electio non poteſt ſortiri effectum, vbi illam eligens ſepeliri debeat . ibid.n.11. ac ſeqq.
Sepulchrum ſub altari , vel eius ſcabello ſuppedaneo quibus conceſſum. tom.4.conſult.32. n.1.
Obſtruendum. ibid, n.2.
Regularium Eccleſiæ , habentes ſepulchra ſub altaribus , interdicuntur , donec illa non repleuerint. ibid.
Tumulatio in ſepulchro ſub altari eſt declaratio ſanctitatis . ibid, n.3.
Ad ſepulchra Martyrum erecta altaria. ibid.
Quid de altarium pedulis. ibid, n.4.
Quot cubitis diſtare debeat ſepulchrum ab altari . ibid. num. 5.
Viſitatio, & inſpectio ſepulchri Seruorum Dei an poſſit à Delegato committi Notario laico . tom.4. conſult.37. num.9.
An huiuſmodi viſitatio ſit neceſſaria. ibid. n.10.
In ſepulchris Seruorum Dei an apponi poſſit aliquod ſignom inſolitum ad dignoſcendum, qood ibi ſint ſepulti. tom.4.conſult.48. à n. 1.
Omnia defunctorum corpora non ſuper terram , ſed intra terram in tumbis profundis ſepelienda. ibid. n.1.

Sepul-

Digitized by Google

Sepulchri deſcriptio, ac delineatio. ibid. ac n.ſeq.
Ius ſepulturæ quando ſit conſecutiuum ad ius adminiſtrandi Sacramenta. tom.4. conſult.151. n.6.
Moriens in hoſpitali in caſu, de quo agitur, in qua Eccleſia ſepeliendus. ibid. per totam.
Ius ſepulturæ, ac ius adminiſtrandi Sacramenta ſunt inuicem connexa. ibid.
Electionis ſepulturæ libertas in quo conſiſtat. tom.4. conſult.203. n.22.
Ius eligendi ſepulturam eſt contra ius commune. ibid.
An per decretum Synodale, quo decernitur in funeribus, quæ ducuntur ad Eccleſias Regularium, euocari debere tot Clericos, quot Regulares, lædatur libertas electionis ſepulturæ. ibid. n.27.
Electio ſepulturæ, & aſſociatio ad illam an ſint iura parochialia. ibid. n.32.
Eius electio libera vnicuique fidelium. tom.4. conſult.206. num 5.
An ſicut pater in aliquibus locis ex conſuetudine eligit ſepulturam pro filio impuberi, hoc idem poſſit mater, eo defuncto, vel abſente. ibid. à n.7.
Et quid de filijs naturalibus, ac ſpurijs, de adoptiuis, & arrogatis. ibid. n.8.
Ius ſepulturæ an diuerſum à quarta funerali. ibid. n.18. ac ſeqq.
Et quare debitum. ibid.n.21.
De ſepultura confratrum. tom.4. conſult.216.à n.1.

Sermo.

Sermo in ſtipulationibus, in ſententijs, inribuſque alijs qualis eſſe debeat. tom.1. conſult.12. à n.2.
Simpliciter prolatus quo pacto intelligatur de prima vice. tom.1. conſult.158. n.2. ac 3.
Eius commoda in Republica. ibid.n.5.

Seruus, Serui Dei.

Eccleſiaſticorum ſerui quando gaudeant fori priuilegio? tom.2. conſult.51. à num.1.
Et aſſequantur priuilegium domini. ibid. n.2. ac 6.
Quid de ſeruis Eccleſiæ. ibid. n.6.
Vbi obiectiones contra ſeruos Clericorum.
Seruus confugiens ad Eccleſiam, an gaudeat immunitate. tom.2. conſult.57. n.1.
An hodie detur ſeruus pœnæ. ibid.n.2. & 5.
Seruorum in dominos reuerentia. tom.4. conſult.75. num. 36.
Serui Dei non poſſunt argui de mendacio. tom.4. conſult. 43. n.70. & ſeqq.
Eorum natura mutata in aliam eminentiorem. ibid.
Eorum animæ, & corpora perfuſa dulcedine. ibid.
Eorum profunda humilitas. ibid. num.71.
An ſi quiſpiam Dei ſeruus nuncupetur Beatus à Pontifice ſcriptura eius priuata, cenſeatur ei conceſſus titulus Beati. tom.4. conſult.45. n.1.
An alicui ſeruo Dei non canonizato, neque beatificato recitari poſſint reſponſoria, orationes, & antiphonæ ad laudes, & veſperas. tom.4. conſult.26. à n.1.
Quid de litanijs, & officio diuino priuatim recitatis. ibid. num.3.
Eorum ſepulcris an apponi poſſit aliquod ſignum inſolitum ad dignoſcendum, quòd ibi ſint ſepulti. tom.4. conſult. 48. à n.1.
Eorum corpora vbi reponenda. ibid. n.1.
Et quo ritu. ibid. & n.2.
Diſcrimen inter eorum corpora, & aliorum. ibid. n.3. & ſeqq.
Vſus diſcernendi eorum corpora à cæteris. ibid. num.4. & ſeq.
Poteſt quiſque priuatim inſpicere eorum ſepulchrum. ibid. num.8.
Eorum reliquias quomodo quis colere poſſit. ibid.
Quibus ſeruis Dei ſtatim poſt eorum mortem ſit licita veneratio. ibid. n.11.
An libri omnes ab eis compoſiti, & producti coram Iudice remiſſoriali, debeant produci in actis Sacræ Congregationis antequam ipſi ſerui Dei canonizentur. tom. 4. conſult.49. à n.1.
In miraculis probandis an ſtandum ſit eorum depoſitionibus, & quomodo. tom.4. conſult.57. n.10. & ſeqq.
An odor, quo eorum corpora, vel reliquiæ redolent, miraculo ſit adſcribendus. tom.4. conſult.95.à n.1.
Quid de illorum incorruptione. ibid.à n.13.
Eorum corporum incorruptio quando ſignum Sanctitatis? ibid. n.26.
Et an ſemper pro ſanctitate adſtruenda id requiratur? ibid.
Eorum integra corpora admiratione digna. ibid.à n.31. & à num.40.
Quando id referendum ad miraculum. ibid. num. 39. & ſeqq. & n.44.

Seruitus, V. *Feneſtra.*

In Eccleſia non poteſt ſeruitus induci. tom.4. conſult.128. à num.1.
Eſt ſpecies alienationis. ibid.n.11.

Seſſio.

Seſſio quomodo ſit ſignum prærogatiuæ. tom.1. conſult. 26. n.1. & ſeqq.
Quando ſeſſio in Concilio det regulam ſeſſioni in Cappella Pontificia. tom.1. conſult.105.n.16.

Seueritas.

Seueritas in tempore adhibenda. tom. 1. conſult.111. num.10.
Vincit inanem ſpeciem Clementiæ. ibid.
Eſt baſis imperij. ibid.
Quando exercenda. ibid.

Sexus, V. *Mulier.*

Sexus fœminei mutatio in Maſculinum an naturaliter poſſibilis. tom.4. conſult.34.n.7.

Sigillum, V. *Secretum.*

Signatura.

Signaturæ commiſſiones reformat Sacra Congregatio ſuper Epiſcopis, & Regularibus. tom.1. conſult.9. num.16.

Signum.

Quid. tom.1. conſult.17. n.15.
Quatenus ſufficiat ad electionem ſepulturæ. ibidem, & num.27.
Eius identitas an afferat præiudicium. tom.1. conſult. 179. num.30.

Silentium.

Silentij laudes. tom.4. conſult.77.n.5.

Similitudo.

Quid ſit, & quando procedat. tom.4. conſult.43. n.82. & conſult.95.n.11.
Eius requiſita. ibid.

Simonia.

Simoniæ deteſtatio. conſult.54. n.30. tom.1.
Cur per eam ignoranter ad beneficium promoti, licèt culpa careant, remoueantur. ibid.
An committat ſimoniam exigens à prouiſis aliquam ſummam ad vſus pios. tom.1. conſult.158. à n.6.

Index Rerum.

Et actu licito non inducitur. ibid. n.9.
Non dicitur ſimonia quando per modum pacti, ſeu ſtatuti initio imponitur aliquod onus præbendæ vacanti. tom,3. conſult.30. n.4.
Quid in alijs. ibid. n.7. & ſeqq.
Eius ſuſpicio in beneficijs etiam prohibita. ibid. n.6. & 7.

Simulatio**.**

Quando ſolis coniecturis probetur, tom.4. conſult. 33. num.1.
Cauſæ ſimulationis. ibid. n.2. & tom.3.conſult.16. n.19.
Pendet ab aoimo contrahentium, ibid.
Eius coniecturæ. ibid. n.3.
Ex quibus præſumatur. tom.3. conſult.16. n. 10.
Ac probetur, ibid.
Eius demonſtratio. ibid.
Inter coniunctos facilè præſumitur. ibid.

Siniſtra**.**

Pars ſiniſtra an Nobilior. tom.4. conſult.36.n.1. & ſeqq.
Quid in Concilijs, & in Sacris. ibid. n.2.
In Deo, in Diuo Petro, in Rege, in Epiſcopo, in Magiſtratu, in Senatu. ibid. & n.3.
Ac in Conuiuio, ibid. n.4.

Sitis**.**

Sitis diù ſine potu an miraculo adſcribenda. tom.4. conſult. 43. à n.1.
Expulſa radicibus, & herbis, ac alijs, & quomodo. ibid. n.55. & ſeqq.

Societas**, V.** ***Sodalitas*****.**

Societatis humanæ finis. tom.2. conſult.56. n.12.

Sodalitas**, V.** ***Confraternitas*****.**

Sodalitatum ſæcularium cauſæ in quo foro agitandæ. tom. 1. conſult.157. n.2. & ſeq.
Quando dicantur Eccleſiaſticæ. ibid.
An & quo pacto gaudeant priuilegio fori, & immunitatis à vectigalibus. tom.2. conſult.34. n.65. Vbi de ſodalitate Confratrum, & Sororum Tertij Ordinis S.Franciſci.
Quomodo ſubijciantur poteſtati ſæculari. tom,2. conſult. 47. n.7.
Quatenus ſubſint Epiſcopo. ibid.
Quid quoad earum bona. ibid.
Earumque actus. ibid.
Et perſonas. ibid.
Litteræ ſuper hac re Sacræ Congregationis. ibid.
Ac declarationes. ibid. n.8.
Earum domus gaudent immunitate, etiam quoad confugientes. ibid. n.8.
Debet Epiſcopus cogere earum adminiſtratores ad ſibi reddendam rationem. ibid.
Earum animalium cuſtodes ſunt immunes à panis vectigali. ibid.
Ipſarum Officialium electio, & confirmatio ad quem pertineat. ibid.
Decreta ſuper hac re Sacræ Congregationis. ibid.
Earum bona quateous immunia. tom.2. conſult.54. num.8. & 98.
Non poſſunt erigi in eodem loco plures Sodalitates eiuſdem Nominis. tom.3. conſult.52. n.7.
An permittendum Confratribus vnius ſodalitatis, recèns inſtitutæ, ſuas habere ſupplicationes eodem tempore, atque eodem habito, quo vtuntur, atque eas babere ſolent Confratres alterius ſodalitatis antiquioris. tom. 3. conſult.69. à n.1.
Declarationes ſacrarum Congregationum. ibid. n.1. & 2.
Quid ſi duæ Sodalitates haberent eadem inſignia. ibid. num.4.
Quid etiam in caſu, quo inſignia eſſent ſimilia. ibid. num.5.
Et differrent in nomine. ibid. n.6.
De præcedentia inter ipſas. tom. 4. conſult.86. à num. 1. & conſult.196. à n.1.

Sol**.**

Quomodo ſtetit voce Ioſue. tom.4. conſult.67. n.5.
Et aliorum. ibid. n. 15. & ſeqq.
In funere Chriſti quot miracula in Sole fuerunt. ibid. à num.7.

Sollicitatio**,** ***Sollicitans*****.**

An crimen ſollicitationis ad actus iohoneſtos in Sacramentali confeſſione ſufficienter probetur per teſtes ſingulares. tom.1. conſult. 104. à n.1.
Confeſſarius ſollicitaos eſt ſuſpectus de fide. ibid. n.1.
Crimen ſollicitationis quomodo probetur. ibid. n.2.
Arbitrium in hac re Em. Cardinalium S.Officij S.Inquiſitionis. ibid. n.3. & 21.
Quomodo id arbitrium formandum. ibid.
Quid intendat Conſtitutio Gregoriana io probatione huius criminis. ibid. & n.4.
Quando mulier eſt nobilis, virgo, ac verecunda, oec poteſt ioduci ad deponendum in hoc crimine, quid agendum. ibid. n.7.
Quid de Confeſſario, qui mulieri coram ſe genuflexæ, ac ſigno Crucis munitæ notificat, nolle tunc eius confeſſionem audire, vt commodiùs ſollicitare valeat. ibid. n.8.
Quid de Cooſeſſario, qui ſæpè videtur cum muliere de inhoneſtis tractare in loco Confeſſionis. ibid.
Inqoiſitores, ac Ordinarij denunciationes in materia ſollicitationis in Confeſſione Sacramentali ad quem mittere debeant. ibid. n.9.
Officium Confeſſariorum in hac re. ibid. n.10. & ſeqq.
Quid de muliere ſollicitata. ibid. o.12. & n.25.
Et de ſollicitante. ibid. ac o. ſeqq. & n.24.
Species ſollicitatioois. ibid. n.19.
Quando proceditur contra denunciatum ab vna tantùm muliere. ibid. n.20.
Denunciationes tam in Tribunali S.Officij, quàm Epiſcopi datæ contra eandem perſonam an poſſint inuicem commuoicari. ibid. n.22.
Contra ſollicitantes procedont Epiſcopi, & Inquiſitores cumulatiuè, & ad quid teneantur. ibid. n.23.
Quid obſeruandum in partibus, vbi noo ſeruatur Conſtitutio Gregoriana, ſiue decretum S.Officij. ibid. n.26.
Quid de Cooſeſſario, ſiue presbytero, qui ſub ficto prætextu deferendi Sacrum Viaticum mulieri infirmæ, eanque communicaodi, cum ea copulam habuit. ibid. num.27.
Caſus alij deciduntur. ibid. à n.28.
Quomodo agendum cum muliere volente, vel nolente denunciare Confeſſarium ſollicitantem. ibid. num.33. & 35.
Inſtructio pro muliere, quæ denunciare recuſat. ibid. & n. ſeqq.

Solitum**, V.** ***Argumentum*****.**

Somnium**, V.** ***Viſio*****.**

Quatenus ſomnijs tam nocturnis, quàm diurnis fides adhiberi ſoleat. tom.4. conſult.55. à n.1.
An idem cum viſione. ibid. n.12.
Pleraque vana. ibid. n.13.
Naturalia, animalia, diuina, dęmoniaca. ibid. n.14.
Diuina à Deo permiſſa. ibid. n.15.
Dęmoniaca à bono, & à malo Angelo immiſſa. ibid.
Ea quomodo diſcernenda. ibid.
Diuina ex quibus ſæpè oriantur. ibid. n.16.
Somnium diuinum an eſſe poſſit cum libero arbitrio. ibid. num.17.
Quid de ſomnio Salomonis. ibid. n.18. & ſeqq.

Index Rerum.

Somnus.

Somni longiſſimi, tom.4. conſult.61. n.3.

Sortilegium.

Sortilegia quando à lege ciuili puniantur, tom.1. conſult. 115. n.19.

Spes.

Spei theologicæ definitio, & obiectum materiale, ac formale. tom.2. conſult.9. n.13. 15. & 16.

Circa quod verſetur. ibid. n.14.

Quotuplex. ibid. n.17.

Eius gradus. ibid.n.18. & ſeqq.

Quomodo ad ipſos aſcendatur. ibid.

Eius actio heroica. ibid. n.20.

Sphæricum, V. *Corpora*.

Spiritus.

Spirituum diſcretio an ſignum Sanctitatis. tom.4. conſult. 69. num.8.

Reponitur inter miracula. ibid.

Splendor.

Splendor in facie eſt ſignum Charitatis erga Deum. tom. 4. conſult.69. n.6.

Quomodo communicetur hominibus, & quibus communicatus. ibid.

Spolium, V. *Diſtributiones*, *Fructus*.

Sponſalia.

Sponſalia de futuro non diſsoluuntur per affinitatem ex illicita copula ſuperueniente. tom.1. conſult.376. n.1.

Statutum.

Statutum contra aliquem ſpecialiter conditum valet. tom. 1. conſult.7. n.17.

Eius verba præciſè, ac propriè ſunt intelligenda. ibid. num.18.

Ab eo nunquam recedendum. ibid.

Maximè ſi ſit iuratum. ibid.

Quomodo ei derogetur, quando in prima fundatione fuit appoſitum. ibid.

Statutum, quo cauetur, ne quis poſſit allegare illius ignorantiam, valet. tom.1. conſult.55. n.6.

Statutum, ne ignorantia poſſit allegari, an procedat in omni ignorantia. ibid. n.7.

Statutum publicationis omnium bonorum non comprehendit iura, & actiones in pœnam contumaciæ. ibid. num.18.

Quotuplex ſit. tom.1. conſult.57. n.1.

Contra Concilium Tridentinum eſt irritum. ibid.

Illud, quo iubetur, quòd omnes laici teneantur molere frumentum in Molendinis Ciuitatis, nulla facta mentione Eccleſiæ, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. tom.1. conſult.84. n.8.

Statutum, requirens in omnibus Canonicis Doctoratum, an ſit confirmandum. tom.1. conſult.90. à n.1.

Quid ſi fuerit interruptum. ibid. n.5.

Statutum puniens facientem delictum, an habeat locum in mandante. tom.1. conſult.94.

Statutum laicum, puniens damna in agris ab animalibus datis, an comprehendat etiam ruſticos, & laboratores, retinentes, ac conducentes animalia Eccleſiaſtica. tom. 1. conſult.97. à n.1.

Quid in eo attendendum ſit. tom.1. conſult.109. n.5.

An valeat ſtatutum de certa portione ſoluenda ratione nouæ poſſeſſionis Canonicatuum, conuertenda in fabricam, & ornatum Eccleſiæ. tom.1. conſult.158. n.11.

Quo pacto valeat ſtatutum, diſponens de re Eccleſiaſtica. tom.1. conſult.166. n.5.

Ad quem pertineat facultas illud condendi pro bono regimine Status politici. ibid. n.8.

Statutum in perſonam conceptum an intelligatur diſponere de rebus ipſis. ibid. n.12. ac ſeqq.

Ex duobus in ſtatuto comprehenſis, illud pro ſubiecto habetur, in quo tanquam principali terminatur eius effectus. ibid. n.13.

Quatenus afficit animalia Clericorum, non valet. ibid. num.17.

Statutum de rebus Eccleſiæ à qua poteſtate pendeat, ibid. num.20.

Statutum prohibens moram, vel ingreſſum ſimpliciter, vel ad tempus quibuſcunque animalibus, pœnaſque prohibitioni adijciens, non comprehendit animalia Clericorum, neque ipſorum perſonas, &c. tom.1. conſult. 168. n.4.

Statutum condere, eſt de lege iuriſdictionis. tom.1. conſult. 180. n.14.

Statutum, quòd cuſtodes animalium ſoluant pœnam pro damno dato, an liget cuſtodes animalium, quæ ſunt Eccleſiaſticorum. tom.2. conſult.34. n.35. & 52.

Statutum contra libertatem Eccleſiaſticam quibus cenſuris puniatur, ibid. n.47.

Quale ſit ſtatutum, ſaltem indirectè, contra immunitatem Eccleſiaſticam. ibid. n.51.

Quando ſtatutum requirit in aliquo caſu probationes concludentes, non admittuntur leuiores, tom. 2. conſult. 53. n.22.

An eiuſmodi ſtatutum de probationibus concludentibus attendendum ſit in quonis foro. ibid.

Etiam Eccleſiaſtico. ibid.

Circa modum probandi inter laicos, attenditur ſtatutum loci contractus, non fori. ibid.

An ſtatutum factum à laicis, aliàs illud non facturi, ſi fuerit contra immunitatem Eccleſiaſticam, ſit validum. tom.2. conſult.54. n.7. ac 8.

Decreta ſuper hac re S.Congregationis. ibid. n.8.

Statutum ciuium mandans omnia bona exiſtentia in eorum territorio ita à ſingulis deſcribi in æſtimo, vt ſint affecta collectis impoſitis ac imponendis, an, & quatenus ſit contra immunitatem Eccleſiaſticam. ibid. & ſeqq.

Quid ſi dicatur emiſſum ad euitandum fraudes. ibid.

Faciens ſtatutum, quo vendens, donans, &c. bona Eccleſijs, vel Eccleſiaſticis, teneatur pro illis ad collectas, in quas incidat pœnas. ibid.

Vbi declarationes S.Congregationis.

Quatenus ſit obliquè contra immunitatem Eccleſiaſticam ſtatutum, mandans hypothecare bona ciuium pro collectis. ibid. n.11.

Eiuſmodi Statutum non comprehendit Eccleſiaſticos, eſtque irritum. ibid. n.12.

Statuta laicorum non ligant Eccleſiaſticos, tom.3. conſult. 6. n.3.

Quid ſi ſint fauorabilia. ibid.

An valeat Statutum factum in fauorem Reipublicæ, etiamſi ſit contra Eccleſiaſticos. tom.3. conſult.15. n.21.

Quid de Statuto, ne immobilia tranſeant ad Eccleſiaſticos. ibid. & à n.61.

Quid ite de ſtatuto, quòd res ſubiecta iuriſdictioni ſtatuentium manere debeat tributaria, etiam ſi ad Clericos perueniat. ibid.

Examinatur ſtatutum Senarum. ibid. n.56.

Statutum de diuideodis præbendis vacantibos inter Canonicos ſuperſtites, excluſis nouiter prouiſis, examinatur. tom. 3. conſult.30. ferè per totam.

An ſtatutum, ne Canonici, vel beneficiati, qui non ſunt promoti ad Presbyteratum, vel Diaconatum, vel Subdiaconatum, lucrentur fructus, ſit validum. *ibid.* n.9.

Quando præcedit caput ſtatuti, diſtinguens, ſi poſtea in alia parte libri ſequatur ſtatutum generale, quomodo diſtingui debeat. tom.3. conſult.45. n.2.

Quæ ſtatuta in Synodo fieri poſſint. tom.3. conſult.50. num.5.

Statutum laicorum, loquens in ſpecie de Clericis, vel de Eccleſijs, non valet, etiam ſi commodum ipſorum con-

Google

concernat. tom.4. conſult.2. n.12.
Statutorum Eccleſiæ reuocatio ex quibus verbis inducatur. tom.4. conſult.29. n.14.
Eccleſiarum ſtatuta in præcedentijs obſeruanda. tom.4. conſult.35. n.28. & ſeqq.
Vbi vigent propria ſtatuta, lex, & conſtitutio generalis ceſſat. ibid. n.32.
Statuta Capitulorum Eccleſiarum obſeruanda. ibid.
Statuta correctoria iuris communis quomodo accipienda. ibid. n.33.
Accipiunt interpretationem à iure communi. ibid. num. 34.
Loquentia in caſu ſimplici non debent extendi ad miſtum, ibid.
Non operantur præter caſum expreſſum. ibid.
Statuta cuiuſuis Eccleſiæ habent vim legis. tom.4. conſult. 76. n.6.
Iurata cogunt ad obſeruationem. ibid.
Statutum negans poſſe Eccleſias, ſeu Monaſteria erigi ſine beneplacito Principis laici, eſt contra libertatem Eccleſiaſticam. tom.4. conſult.116. n.2.
Quid de erectione Confraternitatum. ibid. n.1. & 2.
Statutum contra ius quomodo interpretandum. tom.4. conſult.130. n.6.

Sternutatio.

Epiſcopo ſternuenti an Magiſtratus, & Gubernator ſæcularis ſalutem dicere teneantur. tom.4. conſult.216. n.1.
Sternutationis veneratio. ibid.
Mos ſalutandi ſternuentes. ibid.
An ſalutis imploratio, an veneratio. ibid.

Stipulatio.

Stipulationes qua lingua exarandæ. tom.5. conſult.11. n.2.

Stola.

Eſt ſignum iuriſdictionis, & officij Sacerdotalis. tom.3. conſult.48. n.1.
Quando non liceat Parocho eam deferre. ibid.
Quando ſit verè ſignum iuriſdictionis. ibid. n.40.
Eſt habitus proprius Sacerdotis, & eius veluti forma. ibid.
Appellata orarium. ibid.
Mos eam deferendi. ibid.

Striga.

An eis ſit occidendum. tom.2. conſult.70.

Stomachus.

An ſtomachi contractio, & contrictio poſſit eſſe cauſa diuturnæ abſtinentiæ. tom.4. conſult.43. n.156. & 141.

Struthio, Camelus.

An nutriatur ferro. tom.1. conſult.155. n.7.

Stuprum.

Stuprum voluntarium à laico commiſſum, an ſit crimen miſti fori. tom.1. conſult.476. n.1.
Stuprum voluntarium punitur in mare, & fœmina. tom.4. conſult.102. n.12.
Virgo per vim ſtuprata nullam patitur infamiam. ibid.
Intra quod tempus ſtupratorem accuſare poſſit. ibid.
An virginitatem retinere cenſeatur. ibid.
Non poteſt in Monaſterium recipi, & vt Virgo Deo conſecrari. ibid.
Quomodo in Monaſterium recipi poſſit. ibid.

Suaſiones.

Suaſiones doloſæ æquiparantur violentiæ. tom.1. conſult. 100. n.2.
Suaſionibus doloſis extractus ab Eccleſia tam per publicam, quàm per priuatam perſonam, reſtituendus. ibid.
Quid ſi ſint ſimplices ſuaſiones. ibid. n.3.
Quidue de ſuaſionibus continentibus mendacium, falſaque ſuppoſita, & cauſas non veras. ibid. n.4.

Subcollector.

Subcollectores ſpoliorum non poſſunt percipere diſtributiones quotidianas, dum Choro non aſſiſtunt. tom.1. conſult.326. n.1.
Subcollectores Canonici Cathedralis tenentur tempore Synodi aſſiſtere Epiſcopo. tom.1. conſult.379. n.1.
Poſſunt cogi ad intereſſendum publicis proceſſionibus. ibid.
Quid facere debeat Epiſcopus, ſi omnes Canonici, vel eorum maior pars, ſint ſubcollectores. tom. 1. conſult.399. num.1.

Subditus.

Subditus ſemel effectus, quomodo poſſit ſe eximere à ſubiectione. tom.1. conſult.28. n.5. 8. & 9.
Subditus Domini temporalis an poſſit adire Iudicem Eccleſiaſticum, vt à Iuramento in contractu appoſito abſoluatur, abſolutioneque obtenta, petat contractum reſcindi in iuriſdictionis ſui domini præiudicium. tom. 1. tota conſult.154.
Subditi cuinam debeant ſubiectionem, an Domino habenti merum imperium, an verò habenti ciuilem iuriſdictionem. tom.2. conſult.31. per totam.
Subditus plurium Ciuitatum, ſi eodem tempore vocetur ab illis ad munera realia, vel perſonalia, cui parere debeat. tom.3. conſult.6. n.42.
Subditi an teneantur proprias perſonas conſeruare ſubditas ſuo Principi. tom.3. conſult.15. n.62.
Nec non ſua bona. ibid.

Submerſus.

An ſubmerſis per horam, & amplius in aquis, inuocato auxilio Seruorum Dei, ſi euaſerint immunes, tribuendum ſit miraculo. tom.4. conſult.57. à n.1.
Qui poſt octo, & quadraginta horas reuixerint. ibid.
Ad hoc exempla. ibid. n.2. & ſeqq. & n.15.
Quid de pueris ſubmerſis. ibid. n.9.
Vbi exempla.
Ponderandæ in hac re circumſtantiæ. ibid. n.10.

Subordinata.

Subordinatorum natura. tom.2. conſult.56. n.20. & ſeq.

Subpromotor.

Subpromotor fidei in cauſis Canonizationis Sanctorum an, & quatenus citandus ſit. tom.1. conſul.205. n.1.
An in ſingulis actibus. ibid. n.2. & ſeqq.
Et an eius ſola præſentia ſufficiat. ibid. n.3.

Subreptio.

Subreptio inducit malam fidem. tom.1. conſult.141. n.9.
Quando vitiet gratiam. tom.2. conſult.66. n.5. & tom.3. conſult.19. n.7.
Quando locum habeat. tom.4. conſult.167. n.3.

Subrogatus, Subrogatum, Subrogatio.

Subrogati natura. tom.1. conſult.17. n.15. & conſult.86. num.31.
Idem iudicium fieri debet de ſubrogato, ac de eo in cuius
locum

locum quis ſubrogatus. tom.3. conſult.28. n.6.
Ao ſubrogati ab ordinario Dignitatibus abſentibus poſſint mutare locum, ſibi debitum. tom.4. conſult,83, à n,1.
Quandoquis in locum alterius dicatur ſubrogari, tom.4. conſult,182. n.22.
Subrogatus quam poteſtatem habeat, ibid.n.26.
Subrogationis natura. ibid. n.37.
Subrogati an poſſiot mutare locum in choro, tom,4. conſult.83. à n,1,

Subſcriptio.

Subſcriptio ante alios an probet primam dignitatem. tom.4. conſult.36.n,24.
Digoior debet prius ſubſcribere. ibid,

Succubus, V. *Dæmon*.

Suffitus.

Suffitus an frangat ieiunium naturale, & Eccleſiaſticum. tom.1. tota conſult. 155. præſertim n.8.

Suffraganeus, V. *Coadiutor*, *Metropolitanus*.

Suffraganeus in auocatione Cauſarum à Metropolitano quo pacto ſe gerere debeat. tom.1. conſult.27. n.1.
Eius abuſiua introductio prouocandi ad altercationem Metropolitanum circa remiſſionem cauſarum. tom.1. conſult.28. n,1.
Hac de re praxis. ibid.
Eius reuerentia in Metropolitanum. ibid.
Quomodo in ſententijs abutatur poteſtate. tom.1.conſult, 29. n.1.
Iobibente Metropolitano, ſuffraganeus pro reuocatione coram quo inſtare debeat. tom.1.conſult.30. n,1.
An poſſit aliquid contra ſuum Metropolitanum. tom.1. conſult.33. n,1.
Vocatus ad Vrbem ob excommunicationem in ſuum Metropolitanum latam. ibid.
Suffraganeus infert grauamen concubinarijs, dum eos monens ſub pœna pecuniaria, & in iuris ſubſidium ſub pœna excommunicationis, eos excommuoicat. tom.3.conſult.38. n.4.
Non poteſt excommunicare, tanquam contumaces, allegantes non poſſe accedere ad curiam Epiſcopalem ob non tutum acceſſum ad ſe examini ſubijciendum, ibidem num.3.
Quibus, & quatenus ſuffraganeus dandus ſit. tom.4. conſult.137.num.5.

Superior.

Superior quando cooſentire cenſeatur renunciationi priuilegij ſui familiaris, vel ſubditi. tom. 1. cooſult. 123. num.10.
Superior Regularis an poſſit concedere licentiam ſuo ſubdito egrediendi à Religione prætextu, quòd non emiſerit profeſſionem in Conuentu deſignato. tom.1.conſult.88. n.1. & ſeqq.

Supplicatio, V. *Proceſſio*.

Supplicationis probatio. tom.3. conſult.49. n.7.
Supplicatio à quibus præſumatur porrecta. ibid.

Suſpectus, & *Suſpicio*.

Suſpicio quando, & in quos cadere poſſit. tom.4. conſult. 162. o.48.
An totum Capitulum poſſit allegari ſuſpectum. ibid. n.49.
Et quid de tota Vniuerſitate. ibid.
Modus allegandi ſuſpectam Voiuerſitatem, vel Senatum. ibid. n.50.
Suſpicionis cauſæ. tom.1. conſult.84. n.3. & ſeq.
An debeant aſſignari à recuſante in ſcriptis. ibid. n.5.

Suſpenſio.

Suſpenſio an poſſit ab Epiſcopo pro diuino cultu imponi Canonicis ad inſeruiendum Choro feſtis diebus. tom.1.conſult.78.n.2.
Numeratur inter pœnas leues. ibid.
Pro qua culpa poſſit relaxari. ibid. & conſult.162. num.1. eiuſdem tom.1.
Quando requirat monitionem. d.conſult.162. o.4. & 16.
Quando ſit nulla. ibid. n.12.
Quando, & cui teneatur eius cauſam Epiſcopus exprimere. tom.1.conſult.261.n.1,

Syncreniſmus.

Syncreniſmi deteſtatio. tom.1.conſult.102. o.17.
Eiuſque mala. ibid.

Syndicus.

In Syndicorum conſtitutione quid requiratur. tom.1.conſult.43.n.2.
Syndici Conuentuum Ordinis Sancti Franciſci an gaudeant priuilegio fori. tom.1. conſult.445. n.1.

Synodus, V. *Iudex*.

Synodus diæceſana an poſſit indici à ſolo Epiſcopo. tom.1. conſult.69. n.1.
An, & quatenus poſſint ad eam conuocari ab Epiſcopo Clerici, & laici. tom.1. conſult.70.n.1.
Num poſſit impediri, vel retardari per appellatiooem. tom. 1. conſult.71. n.1.
Quando ab eius decretis detur appellatio. tom.1. conſult. 72. n.1.
Non poſſunt in ea reſeruari caſus, iam reſeruati à Sede Apoſtolica. tom.1.conſult.75. n.1.
An in ea poſſit Epiſcopus condere ſtatuta ſine conſenſu, vel conſilio capituli. tom.1.conſult. 180. per totam.
Quid de ſtatutis, quæ oon concernunt morum reformationem. ibid. n.4.
An ex defectu requiſitionis Conſilij Capitularis reddatur irrita. ibid. n.5.
Quare conuocetur. ibid.n.7.
Qui teneantur ad Synodum accedere. tom.3.conſult.57. n.17. & tom.4. conſult.131. n.3. ac ſeqq.
Vbi Sacræ Congregationis declarationes.
Nomine Synodi quid intelligatur. tom.4. conſult.79. num.6.
In diæceſi, in qua ſunt duæ Cathedrales vnitæ, an Capitulum vnius Cathedralis cogi debeat, vt accedat ad Synodum alterius. tom.4. cooſult.132. à n.1.
Conuocatio ad Synodum eſt de lege diæceſana, ibidem num.3.
Eſt ius miſtum de lege diæceſana, & iuriſdictioois. ibid.
Et qui illam conuocare. ibid. & ſeqq.
Non conuocans Synodum, eſt ſuſpendendus. ibid.n.9.
Synodi diæceſanæ non ſunt neceſſariò mittendæ ad Sedem Apoſtolicam, vt comprobentur. ibid.num.11.
Metropolitanus, qui ex aliqua cauſa Synodum celebrare non poteſt, debet petere diſpenſationem. ibid. n.12.
Decreta, condita in Synodo prouinciali, non debent publicari, inconſulto Romano Pootifice. ibid. n.13. & conſult.201. n.10.
A quo examinantur. ibid.
Io functionibus Synodorum, & alijs ſeruari debet alternatiua. ibid. n.16.
In Synodis non poteſt aliquid ſtatui contra Canonica inſtituta. ibid.
Epiſcopi exempti, ac Prælati inferiores tenentur eligere vicinum aliquem Archiepiſcopum, in cuius Synodo intereſſe debent. tom.4. conſult.163. n.6.
Synodus Prouincialis, in qua decernitur, quod in funeribus, quæ ducuntur ad Eccleſias Regularium, euocentur tot presbyteri, quot Regulares, an ſit contra, vel iuxta, vel præter ius. tom.4. conſult.201. num.8.

Quando

Quando indigeat confirmatione in forma ſpecifica. ibid. & n. ſeqq.

T

Tabella,

Tabelarum retentio an ſit argumentum publicæ venerationis erga Seruos Dei nondum Canonizatos. tom. 1. conſult.244. n.4.

Tabula, V. *Scriptura*.

Tabularum adminicula an, & quatenus fidem indubiam faciant miraculorum. tom.4. conſult.56. à n.1.

Tacitum.

Tacitum quando ceſſet. tom.1. conſult.109. n.13.
Taciti & expreſſi ratio. tom.3. conſult.7. n.32.

Tactus.

Eius obiectum. tom.4. conſult.58. n.13.
Cur adhibeatur. ibid. n.17.
Eius iudicium certiſſimum. ibid.
Eiuſque excellentia in homine. ibid.

Talio.

Talionis æquilibrium. tom.1. conſult.111. n.11.
Nullo iure prohibetur. ibid.

Taxa, V. *Seminarium*.

Taxa pro ſalario medici an dicatur onus perſonale. tom.1. conſult.177. à n.1.

Taxatio.

Taxatio pro ſoluendis impoſitionibus Cameralibus Religioni impoſitis, an, & quo pacto fieri debeat. tom.1. conſult.142. per totam.
In ea ſeruanda eſt æqualitas. ibid. n.4.
Dirigenda ſecundùm temporum qualitatem. ibid.
Ac iuxta idoneitatem. ibid. n.5.
Et de quinquennio in quinquennium. ibid.
Attenditur in ea tempus ſolutionis. ibid. num.6.
Quando mutari debeat. ibid. n.7.
Noua quæ dicatur. ibid. num.8.

Temperantia.

Temperantia in quas paſſiones occupetur. tom. 2. conſult. 16. n.16. & 49.
Quid reſpiciat. ibid.
Eius obiectum. ibid.
Definitio. ibid.
Finis, ſedes. ibid.
Eius vera moderationis ratio. ibid.
Officium. ibid.
Partes. ibid. num.51.
Gradus. ibid. n.52. ac ſeqq.
Gradus heroicus. ibid.
Elogia. ibid.

Templa.

Soli Deo ædificantur. tom.4. conſult.31. n.4.
Quomodo etiam Sanctis. ibid.
Cur ædificata. ibid. ac n.5.
Eorum forma. ibid. n.6. ac 7.
Sunt Cœli imagines. ibid. n.10.

Tempus,

Tempus an inducat, vel tollat obligationem. tom.4. conſult.4. n.13.
Quid ſi eſſet longiſſimum, ſed in facultatiuis. ibid.
Et quid in dubio. ibid. n.14.
Quod ſit ſpatium longiſſimi temporis. tom.4. conſult.42. num.31.
Quid vbi agitur de probando per ſcripturas. ibid.
Delinquitur arbitrio Iudicis. ibid.
Et quid in materia Canonizationis Sanctorum. ibid.
Nullius eſt rei cauſa, vel origo. ibid. n.42.
Tempus præfixum à lege, debet obſeruari. tom.2. conſult. 4. num.7.
Quando ſit de forma actus. ibid.
Eius iura. tom.3. conſult.6. à n.34.
Tempus prolixum quomodo obtineat vim legis. tom.1. conſult.52. n.17.
Æquiualet priuilegio. ibid.
Quod tempus natura negotij deſideret, relinquitur arbitrio Iudicis. tom. 1. conſult.55. n.10.
Breue quale reputetur. tom. 1. conſult.130. n.3.
Quale modum. ibid. n.29. & 40.
Vbi Tempus eſt determinatum dicitur de ſubſtantia actus. tom.1. conſult.134. n.4.
Habetur, de eo ratio, quando agitur de euitanda mora, vel pœna. ibid. n.9.
Antiquum quale. tom.1. conſult.242. n.13. fol.294.
Quale antiquiſſimum. ibid.
Quale longiſſimum, & immemorabile. ibid.
Eius lapſus in terminando proceſſum an inducat nullitatem actorum. tom.1. conſult.247. n.8.

Termini.

Terminorum inculcatio an admittenda. tom.1. conſult. 230. n.1. & ſeq.
An irritet proceſſum. ibid.
Eorum præfixio an, & quatenus, quibuſue in cauſis obſeruanda. tom.1. tota conſult.247.

Terra, & calx.

Sunt miſta imperfecta. tom.4. conſult.43. n.89.
An nutriant. ibid.
Quid in mulieribus, alijſque animalibus, quæ terram comedunt. ibid.

Territorium.

Territorium quid verè importet. tom.4. conſult.176. num.8.
Abſque territorio nequit iuriſdictio conſiſtere. tom.2. conſult.26. n.1.
Res in eo ſitæ cuius eſſe præſumantur. ibid. & conſult.30. n.1. eiuſdem tom.2.
Eius domini præſumptio. d. conſult.26. n.1.
Eius propria diæceſis. ibid. n.3.
Eſſe ſeparatum quomodo conſtet. ibid. n.7. ac ſeqq.
Per quos actus probetur. ibid. n.9. ac 10.
Quòd ſit ſeparatum quomodo ſit docendum. ibid. n.15. ac ſeqq. præcipuè n.23. ac 26.
Quæ iura ſub eius dominio regulariter veniant. tom.2. conſult.30. n.3.
Ius eius ex quibus fundetur. ibid. n.11.
Quis dicatur vniuerſalis territorij dominus inter habentem iuriſdictionem ciuilem, & criminalem. tom.2. conſult. 31. num.5.
Quid verè importet. tom.4. conſult.176. n.8.

Tertiarij Fratres.

An Fratribus Tertiarijs competat ius conferendi habitum Tertij Ordinis S.Franciſci perſonis ſæcularibus in ſæculo exiſtentibus in ſuis domibus priuatis. tom.3. conſult.34. per totam.
Eorum inſtitutionis initium. ibid.

Index Rerum.

Tertiarij, Tertiaria.

Tertiatiæ an, & quatenus gaudeaot fori priuilegio. tom. 1. conſult.486. n.1.
Tertiarij S.Franciſci, qui non habent conditiones requiſitas, ad quæ onera teneantur. tom.2. cooſult.63. à n. 1.
Quid de ooeribus, quæ Regulæ aduerſantur. ibid. n.2.
An officium Magiſtratus ſit incompatibile cum eorum Regula. ibid. n.3.
Non poſſunt compelli ad ſuſcipiendum onera, eorum Regulæ contraria. ibid. n.4.
Quæ Tertiariæ dicantur perſonæ Eccleſiaſticæ. tom.2.conſult.65. n.15.
Earum requiſita. ibid.
Quæ commiſſæ Ordinariorum curæ. ibid. n.19.
Quatenus confiteri poſſiot Regularibus. tom.3. conſult. 34. n.29.
Tertiariæ Tertij Ordinis S.Franciſci à quo habitum ſuſcipere debeant. ibid. per totam.
Qui illis Sacramentum Euchariſtiæ io Paſchate adminiſtret. ibid. n.29.
De eorum ſepultura, & alijs priuilegijs. ibid. ac n. ſeqq.
An, & quatenus Epiſcopus concedere poſſit Tertiarijs inhibitiones. tom.4. conſult.6. n. 2.
Quatenus gaudeant fori priuilegio. ibid. ac n.ſeq.
Quid de immunitate ab oneribus. ibid. n.3.
Etiam perſonalibus. ibid.
Tertiarij, ac Terriariæ, & mantellari, ac pinzocheri, alijue ſimiles an, & quatenus gaudeant ptiuilegio Caoonis, & fori. tom.4. conſult. 119. à n.1.
An ſint perſonæ Eccleſiaſticæ. ibid. n. 1. ac 2.
Et in aliquo ſenſu Religioſæ. ibid. n.1.
De iure communi noo gaudeot priuilegio Canonis, & fori. ibid.
Tertiariæ quatenus gaudeaot immunitate à vectigalibus. ibid. n.15.
Et priuilegio fori. ibid. n.16. ac 17.
Terriarij quando gaudeant immunitate ab oneribus perſonalibus. ibid. n.22.
Quid de maritis, ſiue vxoratis. ibid. n.13.
Tertiarij quando ſepeliantur in Eccleſijs Regularium. tom. 4. conſult.212. o.1.

Tertius.

Tertius, qui eligitur in cauſa diſcordiæ inter Epiſcopum, & Coniudices capitulares debeat eſſe de gremio Capituli. tom.4. conſult.164. à n.1.
Eius munus. ibid. n.3.
Eius electio debet eſſe libera, non coarctata. ibid. n.8.
Pro qua perſona ſumatur. ibid. o.10. ac 25.
Eius authoritas. ibid. num.11.
Alia prolixè. ibid.

Teſtator.

Teſtator tenetur ſe cooformare diſpoſitiooi iuris. tom.1. conſult.349. n.1.
Eius voluntas quando reddatur caduca. ibid.
Teſtatoris voluntas legibus interdicta, non eſt ſeruanda. ibid.
Poteſt rebus ſuis apponere conditiones, ac leges, quas vult. tom.3. conſult.19. n.14.
Contra eius voluntatem oon præſumitur diſpenſatum. ibidem.
Eius voluotati adhærendum. ibid.
Cauſæ derogandi, vel commutandi teſtatoris voluntatem. ibid. n.9.
In dubio quam viam videtur elegiſſe. ibid. n.31.
Diſpoſitio teſtatoris quando ſortiatur effectum. tom. 4. conſult.151. n.1. & 2.
Teſtator teſtans de Eccleſia parochiali tempore mortis, de qua Parochiali intelligatur. ibid.
Quid ſi poſt cooditum teſtamentum mutauerit parochiam. ibid. n.3. ac ſeqq.

Teſtificatio, Teſtimonium.

Teſtificationibus non iuratis de iure nulla fides adhibetur. tom.4. conſult.42. n.5.
Pluris æſtimatur teſtimonium viuum, quàm teſtificatio in ſcriptis poſteris relicta. ibid. n.6.
In caſibus, in quibus non probat, an faciat ſaltem præſumptionem, & transferat onus probandi in aduerſarium. tom.4. conſult.42. n.57.

Teſtis, V. Canonizatio.

Teſtium depoſitio io materia Canonizationis Sanctorum, an recipi poſſit, non citato Promotore fiſcali menſæ Epiſcopalis. tom.4. conſult.38. à n.1.
Et quid de eorum repetitione facta cum interrogatorijs, præſente Promotore fiſcali, ſi abſolutis interrogatorijs, eis ſolummodo lecta fuerit prima eorum diſpoſitio, quam ſinguli generaliter approbarunt. ibid. o.2. ac ſeqq.
Informiter examinati, parte non citata, oihil probant, ibid. num.1.
Quod procedit etiam in receptis ad perpetuam rei memoriam. ibid.
Et quando proceditur iuris ſolemnitate non ſeruata. ibidem.
Teſtium repetitio io materia Canooizationis Sanctorum, quando facienda. ibid. n.2.
Propter illegitimas teſtium depoſitiones ſententia infirmatur. ibid.
Quid ſi fuerint examinati à Iudice ordinario, præuia illorum inditctione, ac præmiſſo iuramento. ibid. n.3.
Quidue ſi ijdem teſtes fuerint de nouo examinati formiter ſuper interrogatorijs à Promotore fiſcali, ſemper citato, adhibitis. ibid. n.4.
Poteſt teſtis ſe referre ad primum examen, etiamſi fuerit nullum. ibid.
Arbitrium Iudicis in hac re. ibid. n.5.
Forma eos examinandi in materia Canonizatioois Saoctorum. ibid.
Diuerſimodè teſtando ſeſe iouicem collidunt. tom.4. conſult.42. n.12.
Innixi lectioni ſcriptorum an probent. ibid. n.13.
Auditus alieni nullam faciunt fidem. ibid.
Etiamſi concurrat fama. ibid.
Vt probent, quæ requiſita exigantur. tom.4. conſult.66. n. 16. ac ſeqq.
Quid in antiquis ſupra centum annos. ibidem oum.14. ac 15.
In quibus cauſis admittantur. ibid. n.14.
Quid in materia Canooizationis Sanctorum. ibidem num. 15.
Teſtes de auditu, ac publica voce, & fama cum vnico de viſu plenè probant. ibid. n.35.
Quando teſtibus de auditu alieno credendum. ibidem oum.42.
Et in illis præſumatur obliuio. ibid. n.54.
Quid ſi pro ratione ſui dicti adducant lectionem hiſtoriarum, publicam vocem, auditum, &c. ibid. n.55.
Quatenus ſtandum depoſitioni vnius teſtis, etiam in probandis miraculis. tom.4. conſult.57. n.10.
Deponentes per ſenſum viſus, & tactus pleniſſimam probationem conſtituunt. tom.4. conſult.58. n.13. ac 20.
Vbi de excellentia huius probationis.
Eorum qualitas plurimùm roborat eorum depoſitiones. ibid. n.20.
Item & multitudo. ibid.
Teſtium imperitorum depoſitiones adiuuandæ. tom.4. conſult.59. n.11.
Quomodo poſſint mortem probare. tom.4. conſult. 61. num. 14.
Ac reſurrectionem. ibid.
Et miracula per famam. tom.4. conſult.65. n.5. & ſeq.
Non poſſunt plus probare, quàm ipſa ſcriptura, in qua ſe fundant, & ad quam ſe referunt. tom.4. conſult.66. num. 15.
uomodo probare debeant miracula in genere. tom. 4 conſult.71. n.4.

Quo-

Quomodo baptiſmum. tom.4. conſult.73. n.1. ac ſeq.
An poſſint examinari in Eccleſijs, & earum domibus per Iudicem laicum. tom.4. conſult.122.n.4.
De teſtibus in minori ætate conſtitutis pro cauſis S. Officij Inquiſitionis. tom.4. conſult. 193. à o.1.
Minor an deponere debeat cum authoritate tutoris. ibid.n. 2. 6. ac 7.
Impuberes cur teſtes eſſe nequeant. ibid.o.3.
Et quid de pluribus minoribus viginti annis. ibid. & n.6. ac ſeq.
Qunmodo probare debeant conſuetudinem. tom.4. conſult.204. n.19.
Teſtes de auditu, vel de publica voce, & fama quomodo probent negatiuam. tom.1. conſult.1. n.23.
Quomodo faciant ſemiplenam probationem. ibid. n.24.
Voitus in quibus admittatur. tom.1. conſult.93. n.16.
In crimioibus exceptis an probent examinati, non citata patte. tom.1.conſult.128. n.5.
Qui præferendi. tom.1. conſult.149. n.15.
Licèt ſingulares. ibid.
Teſtes de Clero, ſiue de Capitulo an admittendi. tom.1. conſult.162. n.11. & 21.
Quatenus probent. ibid. n.21.
In cauſa immunitatis Eccleſiaſticæ quinam ſufficiant. tom. 1. conſult.172. n.3.
Qui induci debent ad probandum non cultum alicuius ſerui Dei, an induci poſſint biduo poſt citationem. tom.1. conſult.189. n.1. & 2.
An qui ſimpliciter dixerint contenta in articulo eſſe vera, eadem minimè ſpecificando, nec recenſendo quid vnuſquiſque ſciret de viſu, & certa ſcientia propria, vel de auditu alieno, ac eorum pleriqueſe generaliter retulerint ad aliàs dicta, & aliqui reſtati fuerint de publica voce, & fama ſuper non ſpecificè prius indiuiduatis, admitti debeant. tom.1. conſult.192. n.1. & 2.
In eorum exploratione quid obſeruandum. tom.1. conſult. 193. n.9. & conſult.199. n.3.
Teſtibus, non teſtimonijs credendum. ibid.
An ſint idonei teſtes Religioſi eiuſdem Religionis, ſiue Communitatis. tom.1. conſult.194. n.1.ac ſeqq.
Eiuſmodi teſtes num admittendi in cauſis arduis. ibidem num. 1.
Num ſint integri. ibid.
Eorum affectio purgatur per iuramentum. ibid. n.2.
Quando excludantur propter eorum commodum. ibid.
Quid ſi reddant rationem. ibid.n.3.
Si ſint multi, & adminiculati dicto aliorum. ibid.
Agaturque de geſtis in Monaſterio, ac de perſoois degentibus intra clauſtra. ibid.
Quatenus qui ſunt de Vniuerſitate poſſint eſſe teſtes quoad ea, quæ concernunt Voiuerſitatem. ibid.& n. ſeq.
Qni ſiot idonei. ibid. num.5. Vbi in id animaduerſio.
Pro cauſa Canonizationis Sanctorum vbi examinandi. tom.1. conſult.204. n.1.
Eorum depoſitiones ſolummodo acceptæ ad perpetuam rei memoriam an probent in cauſa Canonizationis. tom.1. conſult.214. per totam.
Quid in materia Eccleſiaſtica. ibid. num.2.
Ex quouis capite nulliter examinati poſſunt repeti. ibidem.
Inducti, & examinati ad probandum legalitatem teſtium defunctorum an ſint admittendi. tom.1. conſult. 215. num. 1.
Ex eiuſmodi admiſſione an reſultet nullitas proceſſus. ibid. num. 2.
Vocati an neceſſariò ſint monendi. tom. 1. conſult.216. oum. 1.
Qui modus in ijs monendis obſeruandus ſit. ibid.n.2.
An ſit docendum, quòd vnuſquiſque iurauerit per diem ante ſuum examen iuxta praxim Curiæ Romanæ. tom. 1. conſult.217. à n.1.
An ſingillatim ab ipſorum quolibet recipi debeat iuramentum de veritate dicenda, vel ſufficiat, quòd pluribus in turba feratur, ab eiſque inſimul præſtetur. tom.1. conſult.218. n.1. & 2.
An iterum examinati, iterum iurare debeant. tom.1. conſult.219. n.1. & 2.
An omnes examinari debeant ſuper omnibus articulis in Remiſſoria tranſmiſſis. tom.1. conſult.220. à n.1.
An ipſorum atteſtationes, non ſeruata forma iuris, & remiſſoriæ, ſint penitus reſpuendæ. tom.1. conſult.221. num. 1.
Depoſitio immatura morte præuenta, quatenus ſit admittenda. tom.1. conſult.222. n.1.
Certitudo mortis eiuſmodi teſtis ex quibus probetur. ibid. num. 2.
Quomodo deponentes de negatiua reddantur de falſo ſuſpecti. tom.1. conſult.238. n.4.
An ſi tantùm dixerint, de omnibus ac ſingulis fuit, ac eſt publica vox & fama, publicum & notorium, eorum dictis aliqua ratio habenda ſit. tom.1. conſult.239. à n.1.
Num teneantur reddere rationem aſſertæ publicitatis. ibid. ac o.2. & ſeqq.
An probent, ſi vtantur ſolo verbo temporis præſentis eſt. tom.1. conſolt.240. n.1. ac ſeq.
Deponentes de fama, quando plenè probent. tom.1. conſult.240. à n.1. & 241. à n.1.
An interrogari debeant ſuper quidditate, & circumſtantijs miraculorum. tom.1. conſult.242. à n.1.
Quomodn in ſpecie deponere debeant. ibid. n.2. ac ſeqq.
An & quatenns neceſſe ſit, quòd deponant per verba iuris, vel facti. ibid. n.5. ac ſeq.
Quomodo probare debeant immemorabilem. tom.1. conſult. 242. à o.4. fol.242.
Quando nequeant alij produci ſuper ijſdem articulis. tom. 1. conſult.248. n.13. ac ſeqq.
An publicatis ad perpetuam rei memoriam examinatis, poſſint alij teſtes produci. ibid. n.21.
An, & quibus in caſibus mulieres pro teſtibus admitti poſſint. tom.1. conſult.251. à n.1.
Teſtes ad perpetuam rei memoriam examinati quo pacto probent territorium ſeparatum. tom.2. conſult.26. n.8. ac 22. & ſeqq.
Quomodo probare debeant qualitatem homicidij proditorii. tom.2. coofult.36. à n.6. ac 11.
Examinati in foro ſæculari an probent in Eccleſiaſtico. ibid. n.7.
Inducti à Fiſco quando contra ipſum probent. tom.2. conſult.38. n.17.
In criminalibus contra Fiſcum ſufficit vnus teſtis. ibidem.
Teſtis laicus falſum deponens coram Iudice Eccleſiaſtico, an ſit puniendus ab ipſo Iudice Eccleſiaſtico priuatiuè quoad Iudicem laicum. tom.2. conſolt.47. à n.1.
Declaratin in hac re S.Congregatinnis. ibid. num.2.
Poteſt Epiſcopus procedere contra laicum, qui ſubornare attentauit teſtes in cauſa pendente coram Iudice Eccleſiaſtico. ibid.
Quid ſi in Curia ſæculari accuſatio falſitatis fuerit prius inchoata, quàm incepta per Iudicem Eccleſiaſticum inquiſitio. ibid. n.3.
Quidue ſi Iudex laicus abſolueret, & Eccleſiaſticus condemnaret teſtes falſos. ibid.
Falſus teſtis à quo Iudice puniendus. ibid. num.4.
Conciliatio Doctorum hac ſuper re. ibid.
Reijcitur. ibid.
Teſtes, etiam ſingulares nobiles, an coniungantur ad faciendum plenam probationem. tom.2. conſult.53. n.16.
Teſtes mediatores quot, & quomodo probent verbum datum de non offendendo. ibid. ac n.16. 20. & ſeq.
Quid in iudicio immunitatis Eccleſiaſticæ. ibid.
Quidue fauore dotis. ibid. n.16.
Quid requiratur, vt dici poſſint omni exceptione maiores. ibid.
Teſtes ſingulares quando iuuent. ibid. n.21.
Inducti ad priuandum reum immunitate loci, debent eſſe omni exceptione maiores. ibid.
Non conteſtes reiiciuntur. ibid.
Quid ſi patiantur exceptionem in perſonam. ibid. n.22.
Quando poſſint examinari ante litis conteſtationem. tom. 3. conſult.10. n.1. ac 5. & ſeq.
Quid in cauſa beatificationis, & Canonizationis Sanctorum. ibid. n.2. ac ſeqq.
A quo Iudice huiuſmodi teſtes examinandi. ibid. n.6.

Quid

Quid ſi lis dicatur conteſtata per appoſitionem manus Pontificis. ibid.n.7.
Praxiseos examinandi. ibid.n.8.
Vbi S. Congregatioois declarationes, & n.12.
Vt dicantut ſenes quot annos excedere debeant. ibid.n.11.
Quando dicatur eorum abſentia diututna. ibid.
In criminalibus an recipiantur teſtes, lite non conteſtata. ibid.o.12.
Perſonæ eximiæ, præſertim parte inſtante, plenè probant. tom.3. conſult.21.n.12.
Poteſt eorum examen committi in loco eorum domicilij, tom.3.conſult.38.n.6.
Non debent indebitè contra ſtylum euocari per longum iter. ibid.

Theatini.

Theatinorum Religio an comprehendatur in prohibitione de rebus Regularium oon alienandis. tom.1. conſult. 289.n.2.
An poſſit impooere cenſus perpetuos ſuper bonis immobilibus. ibid.n.3.

Theologalis, V. *prabenda.*

Theologia.

Theologiæ nomine an veniant Sacri Canones. tom. 1. conſult.147.o.5.
Coniungenda cum Sacris Canonibus. ibid.n.8.
Eius facultas. ibid.n.11.
Sine iure Canonico mutila. ibid.

Theſaurarius.

Theſaurarij Apoſtolici locus in Capella Pontificia. tom.1. conſult.105.n.43.

Thorus.

Cauſa ſeparationis thori pertinet ad ſolum Iudicem Eccleſiaſticum. tom.4. conſult.7.n.7.

Thronus, V. *Baldachinum.*

Thronus in Eccleſia quibus debeatur. tom. 1. conſult.7.n. 19. ac ſeq.

Thuribulum.

Duplicis thuribuli vſus eodem tempore an liceat. tom. 2. conſult.35. n.5. & tom.3. conſult.65.o.4.& ſeq.

Thurificatio.

Thurificatio triplici ductu quomodo Principibus debeatur. tom.1.conſult.7.n.23.& 30.
Triplici ductu an, & quando Gubernatoribus laicis, etiam Ditionis Eccleſiaſticæ ſit danda. tom.4.conſult.4.à n.1.
Quid in hoc poſſit conſuetudo. ibid.n.2.3.ac ſeqq.
Thurificatio triplici ductu cuius ſit iuris. ibid.n.4.
An danda iuxta merita. ibid.ac n.5.
Danda ſecundùm regulas iuſtitiæ diſtributiuæ. ibid.
Quot thurificationes dandæ ſint Priori Collegiatæ, quot Canonicis Cathedralis. tom.4.conſult.29.n.25.
Præcedentia thurificationis an arguat primam Dignitatem. tom.4.conſult.36.n.16.
Variæ cauſæ thurificationis. tom.4.conſult.77.n.5.

Titularis, *Titulus*, V. *Magiſtratus*, *Beati*, *Poſſeſſio*, *Immemorabilis.*

Titulus Beati, vel Sancti an arguat cultum. tom. 1. conſult.79. per tot.
An, & quo pacto præſumatur titulus ex præſtatione decennali. tom.4.conſult.4.n.11.
Faciens aliquid per quodcunque tempus abſque titulo, an poſſit cogi ad continuandum. ibid.n.13.
Immemorabilis poſſeſſio quem titulum tribuat. ibidem num.2.
An dies Sancti Titularis ſit dies feſtus in Ordine ad erectionem baldachini ab Abbatibus erigendi. tom. 3. conſult.11.n.2.
Eius dies feſtus ſolemnis. ibid.
Eſt primæ claſſis, & ſub ritu duplici. ibid.

Tolerantia.

An ex tolerantia inducatur approbatio. tom. 2.cooſult. 34. num.54.
Et conſenſus. ibid.
Sitque ſatis ad diſpenſandum. ibid.
Quo pacto habeat vim tacitæ conceſſionis. tom.1.conſult. 44.num.5.
Et ex ea oriatur titulus, ac permiſſio Sedis Apoſtolicæ, ac præſcriptio contra ius. ibid.
Præcipuè ſi fuerit immemorabilis. ibid.

Tonſura, V. *Habitus*, *Ordines.*

An ſuſcipiens primam tonſuram ab alieno Epiſcopo abſque ſui Ordinarij dimiſſorijs, ac in fraodem fori ſæcularis, ac munerum laicalium, priuetur priuilegio fori. tom.2. conſult.66.à n.1.
Vbi in eum pœnæ.
Eam recipiens ſine licentia ſui Epiſcopi an gaudeat priuilegio clericali. ibid.n.8.
Aliæ in ipſum pœnæ. ibid.ac ſeqq.
An veniat appellatione Ordinum. ibid.n.11.
Sitque verus Ordo. ibid.ac tom.3.conſult.20.n.10.ac 25.
Eam ſuſcipiens in fraudem onerum laicalium an gaudeat immunitate, & peccet mortaliter. ibid.n.25. ac ſeqq.
Qualis eſſe debeat. tom.3.conſult.7.n.39.

Tortura.

An infligenda per Epiſcopum reo confugienti ad Eccleſiam pro elicienda veritate in caſu excepto. tom. 1. tota conſult.169.

Tranſactio, V. *Concordia*, *Regulares.*

Tranſactio quam cauſam requirat. tom. 1. conſult. 136 num.1.
Inter Regulares cuius Superioris præſentiam exigat. ibid ac num.13.
Item quas ſolemnitates. ibid.n.11.& 14.
Habet vim alienationis. ibid.n.12.
Vt reſcindatur, ſufficit ſola ſuperioris impugnatio. ibid.
Superior in ea vocandus. ibid.n.13.
Ante obtentum beneplacitum poteſt impugnari, eſtque locus pœnitentiæ. ibid.n.14.
In tranſactione voluntaria quæ cauſa requiratur. ibid. num.15.
Eſt nulla defectu conſenſus. ibid.n.22.
Eius eſſentia. ibid.n.23.
Inter Eccleſiaſticos, & Communitates ſæculares quid operetur. tom.2. conſult.34.n.15.
Tranſactionis natura. tom.3. conſult.46. n.3. & conſult. 49.n.1.
Facta ab vno ex fideicommiſſarijs quomodo noceat etiam ſucceſſiuè vocatis ad fideicommiſſum. ibid.n.6.
Poteſt fieri cum Parochis, & Regularibus in materia funerum. tom.3. conſult. 49. per totam.
Quid requiratur, vt inter Clerum ſæcularem, & regularem ſit valida. ibid.
Quomodo probetur, & ex quibus. ibid.à n.3.
Eſt materia fauorabilis. ibid.
Probatur per ſcripturam. ibid.
Per teſtes. ibid.
Ex tenore in eius confirmatione inſerto. ibid.
Ex vnico teſte cum adminiculis. ibid.
Ex loco. ibid.n.9.
Non eſt neceſſe, quòd probetur per inſtrumentum. ibid.
Quid de probatione ex ſupplicatione vtriuſque partis. ibid. num.7.

Tranſitus. V. *Regulares.*

Tranſitus Regularium ab vna Religione ad aliam ſtrictiorem quatenus liceat, tom.1.conſult.39.à n,1.
Vt ſit licitus quid requiratur. ibid,n,5. ac ſeqq. & conſult, 112.n.1,& ſeqq. & n.15.
Quando requiratur cauſa. ibid,n.29.

Tranſlatio, V. *Reliquiæ*, *Moniales*.

Tranſlatio ad alterum Epiſcopatum quoad vacationem primi quo tempore perficiatur. tom.1. conſult.81.à n,1.
Quid reſpectu vacationis Eccleſiæ, ad quam fuit tranſlatus ante adeptam poſſeſſionem, ibid.n.5.
Tranſlatio corporum Sanctorum à quibus facienda. tom, 4. conſult.24.n.1, 2. & 11.
Ritus tranſlationis. ibid. n.4.& ſeqq.
Tranſlatio Epiſcopi ad alium Epiſcopatum quatenus concedenda. tom.4.conſult.137.à n.16.
Ex quibus cauſis, ibid. & ſeqq.
Quid ſi concurrat populi malitia. ibid,n.20.
Proceditur in hac re ſecundùm facti circumſtantias, ibid. num.21.
Ab vno ad aliud monaſterium quibus modis fiat, tom.4. conſult,198,n.2,

Tranſpiratio.

An ſola tranſpiratio ſufficiat ad vitæ conſeruationem, tom, 4. conſult.57.n.5. 16.ac ſeq.
Quomodo fiat. ibid,n.17.

Tribuere,

Tribuere, recuperare, reſtituere non minus prædicantur de rebus, quàm de iuribus. tom.1.conſult,109.num, 11. & 14.

Tribunal,

Tribunalium ſupremorum mos. tom,1. conſult.89.n,15.
Tribunal Epiſcopi in quo loco diœceſis erigendum. tom.4. conſult,17,n.46.48.ac ſeq.
Suprema Tribunalia non attendunt animum ad deſertas cauſas, & res iudicatas, tom,4. conſult.80.n.10,
Tribunal Fabricæ S. Petri. tom.4. conſult.226.n.1,

Tributum.

Cur præſtetur, tom.2.conſult.30.n.6.ac 9.
Eſt fructus iuriſdictionis. ibid,n.9.
Quomodo conſtituatur, tom.2.conſult.54.n.9.
Non poteſt imponi, niſi iure ſubiectionis. ibid, n. 10. & tom.3.conſult.15.n.20.
Tributum ab alio, quàm à Principe impoſitum, eſt munus extraordinarium. ibid.n.13.
Tributum extraordinarium non ſequitur Clericos. ibid.
Quatenus annumerandum inter onera realia. ibid.
Quo pacto tranſire nequeat ad Eccleſiaſticos. ibid,
Non poteſt tributum conſiderari, niſi poſt indictionem, ibid.n.19.
Nicolai Feſtaſij in hac re cautio reijcitur. ibid.
Tributi ceſſatio quomodo præiudicium non inferat iuribus Principis laici. ibid.
Remedium in hac re, ibid.
De quibus tributis ab Eccleſia ſoluendis loquantur Canones antiqui. ibid.n.32,
Ceſſat ſtatim atque ad Eccleſiam, & Clericos res tranſeunt, ibid.n.36.
Vt licitè imponatur Eccleſiaſticis, quid requiratur. tom.3, conſult,15. per totam.

Triennalis.

Triennalis, ac decennalis poſſeſſionis virtus. tom.1. conſult.141.n.5.& 8.
Quando non ſuffragetur. ibid.

Tripedica.

Quid ea ſit. tom. 1. conſult.97.n.11.
Eius pœna, & S. Congregationis declaratio. ibid.

Triremes.

Triremium pœna an olim in vſu. tom. 2. conſult. 57. num.2.
In cuius locum ſucceſſit. ibid.
Damnatus ad perpetuas triremes non efficitur ſeruus pœnæ. ibid.
Ab eis aufugiens an, & quatenus gaudeat Eccleſiæ immunitate. ibid. per totam.
An gaudeat indulto qui ab illis aufugit. ibid.n.5,

Triumphus.

Triumphi Romanorum deſcriptio. tom. 4. conſult. 36. num.25.
In eo locus Imperatoris. ibid.

Tumor.

Tumoris eleuatio in facie ſtatuæ ligneæ alicuius Serui Dei, vel Beati an ſit prodigioſa. tom. 4. conſult. 58. à num.1.
In quibus corporibus huiuſmodi tumores natura poſſit producere, ibid.n.21,
Quot modis producantur, ibid.n.22,
Eſt miraculum ſecundi generis. ibid.n.23.

Turca, V. *Miſſionarij*.

An poſſint baptizari filij Turcarum, quando eorum pater eſt fidei abnegator, & mater eſt Chriſtiana; ſed dubitatur, quòd licèt parentes petant filium baptizari, pater tamen educare illum velit in ſecta Turcica. tom.4. conſult.143.n.4.ac ſeqq.
An poſſint baptizari filij patris Turci, & matris Chriſtianæ, quæ, licèt pater non aſſentiat, vult tamen filium baptizari. ibid.n.7.
Cùm Turcæ baptizare faciant ſuos filios ob alium finem, quàm vt fiant Chriſtiani, an cùm ij fiunt maiores, & petunt baptiſmum, iterum ſit illis adminiſtrandus. ibid.num.8.
An, & quatenus licitè Sacramentum baptiſmi Turcarum, vel Iudæorum pueris ob commodum temporale à Miſſionarijs, vel alijs Sacerdotibus Chriſtianis adminiſtrari poſſit. tom. 4. conſult. 190. à n. 1, & conſult, 206. à n.1.
Quid in periculo mortis. ibid.n.6,
Et quid in adultis. ibid,n.9.
An poſſint ſaltem fictè baptiſmum adminiſtrare, vt liberentur à vexatione Turcarum, ibid,n.4.
De Turcis exiſtentibus in triremibus, & petentibus baptizari. ibid.n.5.
De Turcis conuerſis ad fidem Catholicam, & contrahere volentibus matrimonium abſque onere perquirendi priores vxores. ibid.n.6.
Quatenus eis permittatur viuere Catholicè in occulto. ibid. num.7,
Turcis abnegantibus fidem Chriſtianam an ſint adminiſtranda Sacramenta. ibid.n.8.
Quatenus permittatur, quòd parochi aſpergant Turcarum domos aqua benedicta. ibid,n.9.
De Chriſtianis, qui proprias filias matrimonio Turcis collocant, ignorantes eſſe peccatum, ibid.n.10.
De Catholicis adhibentibus Turcas, & Schimaticos pro compatribus, ibid.n.11.
De mulieribus Chriſtianis aufugientibus à ſuis maritis, & nubentibus Turcis. ibid.n.12.& ſeqq.
De eiſdem mulieribus nuptis ijs, qui poſtea abnegarunt fidem Chriſtianam. ibid.n.15.
De eis ad fidem Catholicam, à qua apoſtatauerant conuerſis, & petentibus poſſe incedere in habitu Turcico. ibid.n.16.
Aliqua. tom.2.conſult.70.

***Turris ſpeculorum* , V. *Oblata* .**

***Tutela* , *Tutor* .**

Tutela pubertate finitur . tom. 4. conſult.214. n. 1.
Quo pacto tutor dicatur dominus rerum pupilli . tom. 2. conſult.31.n.5.

V

***Vaſallus* .**

Vaſalli delictum quando tranſeat ad hæredem . tom. 1. conſult.54.n.34.
An poſſit prorogare iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici . tom.1. tota conſult.154.
Aliquandu ſeruire potius debet domino Mediato, quàm immediato . tom.1.conſult.174.n.9.
Quomodo forum ſortiatur . tom.2.conſult.31.n.2.
An ſit ſubditus domino feudi . ibid.
Vaſallus Eccleſiaſticus quando teneatur dominum feudi hoſpitio excipere . tom.2.conſult.39.n.11.
Vaſallus plurium Dominorum cui obligetur opem ferre, ſi illi ſibi inuicem moueant bella . tom.3.conſult.6.num. 34.& 40.
Quatenus offendens dominum ſui domini priuetur feudo . ibid.n.40.
Quandu feudo priuari poſſit . tom.4. conſult.173.n.13.

***Vectigal* , V. *Gabella* , *Collecta* , *Clericus* , *Eccleſiaſtici* .**

Vectigal à quo pendi debeat . tom.2. conſult.34.n.29.
An ad illud teneantur eccleſiaſtici vendentes res ſuas, etiam minutim . ibid. per totam .
Poſſeſſio illud exigendi per quot actus acquiratur . tom.2. conſult.54.n.31.
Vt ſit iuſtum, quid requiratur . tom.3. conſult.15.n.3.
Impoſitum ſæcularibus an lædat immunitatem eccleſiaſticorum, ſi illis præter intentionem Principis aliqua læſio eueniat . ibid.n.10.& 57. ac n.ſeqq.

***Venatio* , *Venatores* .**

Quæ venatiu Clericis prohibeatur . tom.3. conſult. 59. per totam .
Ratio prohibitionis . ibid.& n. 4.
Eius voluptas deteſtabilis . ibid.
An ſit ars nequiſſima . ibid.
Eius peccata . ibid.& n. 10.
Quæ verè prohibita . ibid.n.4.
In eam pœnæ . ibid.
Vbi declarationes S. Congregationis.
Quæ licita . ibid.n.5.
Et quare . ibid.
Quatenus repugnet decori ſtatus eccleſiaſtici . ibid.
Approbatur . ibid.
Ac permiſſa pluribus ex cauſis . ibid.n.6.
Principis illam prohibentis obligatiu . ibid.
Venatio, piſcatio, & Aucupium pro vno eodem iure ponitur . ibid.n.7.
Venationis obiectum . ibid.
Venati in alieno an liceat . ibid.
An etiam piſcari . ibid.
Piſcatio magis licita . ibid.
Venationi comparatur aucupium . ibid.
Venationum ſpecies . ibid.o.8.
Quid de venatione ferarum, quæ fit in ſaltibus cum auibus . ibid.n. 8.
Siue de ſaltuoſa, clamoroſa, atque armata . ibid.
Eius vſus . ibid.
Abuſus . ibid.
Nec damnatur legibus . ibid.
Venatores inter artifices Reipublicæ . ibid.
Non onerantur grauioribus muneribus . ibid.
Venatio in quibus non improbanda . ibid.n.9. & ſeq.
Quid de venatione arenatia . ibid.n.10.
Quando licita . ibid.
Venatores arenarij infames . ibid.
Quæ illa ſit . ibid.
Quid de illis, qui venationem, tanquam artem exercent . ibid.
Venationis licitæ vtilitas . ibid.
Neceſſitas . ibid.
Permiſſio . ibid.
Etiam cum ſclopo . ibid.
Venatio, & aucupatio quatenus conceſſa Clericis . ibid.n.11.
Etiam cum ſclopo . ibid.& n.ſeq.
Venatores ſancti . ibid.n.13.
An, & quatenus Princeps habeat ius prohibendi venationem . ibid.à n.15.
Ius venationis an inter regalia . ibid.
An rectè ſit priuatis adempta . ibid.n.16.
Pœna, qua venatio vindicatur . ibid.n.17.
Non poteſt Clericis à Principe prohiberi . ibid.n.18.& ſeqq.
Quid ſi Princeps ſit in poſſeſſione prohibendi venationem . ibid.n.21.
Vbi an Clerici ex immemorabili obligentur .

***Vendere* , *Venditor* , *Venditio* , *Vendens* .**

Vendere creditò quatenus liceat . tom. 1. conſult. 41. num.15.
Et cariùs certo pretio taxato . ibid.
Venditoris aſſertioni quatenus ſtandum ſit . ibid.
Nullus ad venditionem poteſt adſtringi . tom.2. conſult. 34. num.17.
Huius rei limitatio . ibid.
Vendens bona Eccleſiaſticis, nun debet grauari collectis . tom.2.conſult. 54.n.67.

***Venenum* .**

Qui veneno proximum ſuum enecat, an & quatenus committat homicidium proditorium . tom. 1. tota conſult.175.
Quid de Religioſo, qui ſuum ſuperiorem veneno in ferculum occidit . ibid.n.5.
Veneni effectus, & natura . tom.4. conſult.95.n.1. & 39.
De nece ex veneno propinato ad effectum excludendi reum ab immunitate Eccleſiæ . tom.4. conſult.113.à n.1.
Solet infundi per inſidias . ibid.n.1.
Eſt bonum, & malum . ibid.
An certò diſtingui poſſit ex ſignis, an ſit propinatum, vel ingenitum . ibid.& n. ſeqq.
In cognitione eius Criminis quid inquirendum . ibid.
Quomodo probetur . ibid. & n.5.
Ex quibus ſignis cognoſci poſſit, quòd ſit abſumptum . ibid. n.2.& ſeqq.
Veneni ingeniti, & propinati effectus . ibid.
Eſt difficilis probationis . ibid.
Quomodo conſtare poſſit de corpore delicti . ibid.
Eius iudicium quale, & ex quibus pendeat . ibid.
Eius ſymptomata . ibid.n.6.
Quare non ſubitò omnes, qui venenum hauriunt, exanimes concidant . ibid.n.7.& ſeqq.
Symptomata veneni aſſumpti . ibid.n.8.13.& ſeqq.
Veneni præſentanei commune ſignum . ibid.
An venena talia dentur, quæ definito ac certo temporis ſpatio hominem interficiant . ibid.n.10. & ſeqq.
Modus inuadendi in veneno intus genito . ibid.n.12.
Venenum intus genitum quomodo ſe prodeat . ibid.n.16.& ſeqq.
Quomodo hauſtum . ibid.n.19. & ſeq.
An, qui mortuus eſt homo, quòd veneno interemptus ſit, ſignis cognoſci poſſit . ibid. n.23. & ſeqq.
Aliqua . tom.2.conſult.70.

***Veneratio* , V. *Cultus* .**

Quibus ſtatim poſt mortem priuata veneratio ſit licita.tom. 4.conſult.48.n.11.

***Veneti* .**

De eorum Aſſiſtentibus in Sancto officio . tom.4. conſult. 177.n.12.
Huiuſmodi Aſſiſtentium Origo, cauſa, Munus, ac poteſtas . ibid.

Index Rerum.

Verbum, V. *Aſſaſſinium*.

Verba quando accipienda ſunt in potiori ſignificatione. tom.1.conſult.79.n.1.
Verba blanda, & ſubdola quo pacto priuent immunitate exeuntem ab Eccleſia. tom.1.conſult.100. per totam.
Verba vniuerſalia reſtrictionem non recipiunt. tom. 1. conſult.146.n.15.
Includuntque ea, quæ aliàs non comprehenderentur. n. 16. & 29.
Idque, etiamſi materia ſit odioſa, ſtrictèque interpretanda. ibid.n.17.
In odioſis quomodo intelligenda. tom.1.conſult.171.n.5.
Poſteriora ſemper ſumenda ſunt pro declaratione anteriorum. tom.1.conſult.228.n.8.
Verba cum effectu ſunt intelligenda. tom.2. conſult.28. num.1.
Quando id habeat locum. ibid.
Verba honoris an obligent. tom.2.conſult.29.n.4.
Quid de iocoſis, ex amicitia dictis, commendatorijs, & huiuſmodi. ibid.o.5.
Sanior doctrina. ibid.n.6.
Verba Principis quomodo obligent. ibid.n.8.
Verbum datum de non offendendo an inducat proditionem. tom.2.conſult.53.n.2.& ſeqq.
Quomodo probetur. ibid.n.5.
Verba iſta, vel ſimilia *Volo tibi eſſe ſeruus*, *& amicus* non excludunt ab immunitate homicidam. ibid.n.17. Vbi plura.
Praxis redigendi in acta, quæ verbo diſpoſita ſunt. tom.3. conſult.7.n.30.
Verba appoſita ratione frequentioris vſus non reſtringunt diſpoſitionem. tom.3.conſult.60.n.14.
Verbum *Sufficit* quid importet. tom.4.conſult.1.n.2.
Verba, etiam in odioſis, ſunt intelligenda in potentiori ſignificatione. tom.4.conſult.14.n.2.
Verbum *debet* importat neceſſitatem. tom.4. conſult. 19. num.9.
Verba enunciatiua quando non probent. tom.4. conſult. 36.n.23.

Veriſimile, V. *Argumentum*.

Veriſimile vnum additum alteri facit plenam probationem. tom.3.conſult.60.n.11.
Quando habeat locum. tom.4.conſult.43.n.137.
Veriſimiliora ſemper præferenda. ibid.

Veritas.

Veritas facti quibus in rebus reſideat. tom. 4. conſult. 42. o.42.
Non ſufficit ſine ſolemnitate. tom.4.conſult.66. n.12.
Eſt ſine exceptione perſonarum. tom.4.conſult.75.n.52.
Sollicitè quærenda. ibid.
Eſt opus Charitatis. ibid.

Veſtis, V. *Habitus*.

Veſtis Clericalis conditiones. tom.3.conſult.7.n.30.& conſult.20.n.8.
Reſumpta à Clerico quomodo conſtare debeat d.conſult. 20. & n.8.
An Clerici pro ſui Ordinis gradu veſtibus ſacris ſepeliendi ſint. tom.3.conſult.35.à n.1. vbi ad rem plura eruditè.

Veterani.

Veteranorum priuilegia. tom.4.conſult.220.n.8.

Viaticum, V. *Euchariſtia*, *Miſſa*.

Viatores.

Viatorum aduenarum cadauera vbi ſepelienda. tom.1.conſult.145. per totam.
Cuius Eccleſiæ ſint parochiani. ibid.n.1.

Vicarius.

Vicarij Papæ facultas in cauſis Clericorum, ac bonorum Eccleſiaſticorum. tom.1.conſult.150.n.28.
Vicarius Generalis Regularis Ordinis dignior ſit an, & quatenus præcedat in Capella Pontificia Vicarium Generalem Ordinis inferioris. tom.1. tota conſult.132.
Vicarij in cura animarum amouibilitas quid denotet. tom. 1.conſult.19.n.2.
Eius deputatio in Cathedrali ad quem pertineat. tom.1. conſult.24.à n.1.
An, & quo pacto gaudeat eadem immunitate, ac præeminentia, qua gaudet Rector. tom.1.conſult.132.n.9.
Vicarius Capitularis abſque præfinitione temporis electus an poſſit a capitulo ad libitum reuocari. tom.1. conſult. 23.à n.4.
Hac in re praxis S. Congregationis. ibid.n.3.
Eius electio quatenus retractanda. ibid.n.4.
Quomodo irrita. ibid.n.5.& ſeqq.
Non poteſt eligi ad certum tempus. ibid.n.10.
Nec reuocari abſque cauſa à S. Congregatione approbanda. ibid.
Non ſubeſt electoribus quoad exercitium iuriſdictionis. ibid.
Quibus de cauſis remouendus. ibid.
An poſſit eligi non doctor, reiectis alijs in vtroque iure doctoribus. tom.1.conſult.17.n.1.
Poteſt eligi etiam extra capitulum, ſi de gremio capituli non reperiatur idoneus. tom.1. conſult.410.n.1.
Cæteris paribus, quinam præferendus. ibid.
Vicarius Epiſcopi, qui eſt presbyter, debet præcedere. tom.1.conſult.6.n.5.
Punitur ob excommunicationem in Vicarium ſui Metropolitani latam. tom.1.conſult.33.n.1.
An & quatenus eius officium expiret poſt mortem ſui Epiſcopi. tom.1.conſult.250.n.1.& ſeqq.
Quid in cauſa canonizationis. ibid.
Quid verò ſi tranſiret in Vicarium Epiſcopi ſucceſſoris. ibid.n.3.
An poſſit benedicere Monialibus. tom. 1. conſult. 326. num.1.
An poſſit vltra Examinatores interrogare examinandos. tom.1.conſult.403.n.1.
An poſſit reprobare approbatos. tom.1.conſult.405.n.1.
An ſit deputandus ab Epiſcopo pro cauſis diœceſanorum vnius diœceſis, alteri vnitæ. tom.1. conſult.414.n.1.
Vicarius foraneus an faciat idem conſiſtorium cum Epiſcopo. tom.1.conſult.187.n.1.& ſeqq.
An differat à Generali. ibid.n.3.
An ei poſſit delegari facultas concedendi literas monitoriales pro rebus deperditis, ſeu ſubtractis. tom.1.conſult. 256.n.1.
Vicarius, ſeu Capellanus amouibilis, ſacerdos ſæcularis, adminiſtrans curam animarum, annexam Commendæ Hieroſolymitanæ, in quibus ſubiaceat Ordinario. tom. 2.conſult.21. per totam.
Quot requiſita habere debeat, vt fruatur priuilegijs Militiæ Hieroſolymitanæ. ibid.à n.13.
In quibus delictis ſubiaceat Ordinario. ibid.n.14.
Poteſt conſtitui vnus pro cauſis ſæcularium, alter pro Monialibus. tom.2. conſult.36.n.1.
Vicarius Generalis ex quibus concludenter quis eſſe præſumatur. ibid.à n.2.
Vicarius Generalis Epiſcopi quatenus concedere poſſit dimiſſorias. tom.2.conſult.66.n.11.
Habet eandem poteſtatem cum eo, cuius eſt Vicarius. tom. 3.conſult.1.n.25.
Præſertim quoad iudicialia. ibid.
Offendens Vicarium Principis in quam pœnam incidat. ibid.
Vicarius Epiſcopi, ipſo abſente, non poteſt erigere baldachinum in Eccleſijs monaſteriorum. tom.3. conſult. 12.num.3.
An Vicarius Generalis Epiſcopi, qui durante officio, fuit creatus, & conſecratus Epiſcopus, poſſit creatione, & conſecratione non obſtante, retinere dictum munus Vicarij, ſintque valida per eum geſta, tanquam Vicarius. tom.3.conſult.22.à n.1.
Vicarijs congrua à Regularibus aſſignanda pro eorum Eccleſijs parochialibus ſæcularizatis. tom.3.conſult.31.à n.1. *V.Congrua*.
Vicariorum ad curam deputatio, & amotio ad quem pertineat.

Index Rerum.

neat.tom.3. conſult.55.n.9.& 10.Vide Hieroſolymitani.
Debent eſſe perpetui. ibid.
Eorum congrua. ibid.
Vicarij Epiſcoporum Cardinalium an dicantur familiares Cardinalium. ibid. n.15.
An, & quatenus Vicarius generalis Epiſcopi præcedere debeat Canonicis, & dignitatibus Cathedralis. tom.3.conſult.64. per totam.
Quid ſi adeſſet legitima conſuetudo pro Canonicis. ibid.n.2.
Vel concordia. ibid. & 0.9.
An ſit Prælatus & ſuperior. ibid. n.3.& ſeq.
Eſt conſtitutus à lege. ibid. n.4.
Habet iuriſdictionem ratione officij. ibid.
Eius dignitas incipit ex electione,& acceptatione. ibid.
Eius iuriſdictio an ſit ordinaria. ibid. n.5.
Eſt ſubrogatus io locum Epiſcopi, ibid. n.6.
Conſtituit vnum Caput moraliter cum Epiſcopo,ibid,n.8.
Declaratinnes Sacrarum Coogregationum. ibid, à n.10.
Quid ſi Vicarius ſit Canonicus quoad diſtributiones percipieodas. ibid, n.21.
Quidue in funeribus. ibid.
Vbi S. Congregationis declaratio.
Quid etiam in Vicario generali capituli, ſede vacante. ibid. n.22.
Vbi declarationes Sacræ Congregationis.
Quid quoque de Vicario foraneo. ibid.
Et quid ſi extaret conſuetudo, & petantur ad eam probandum literæ remiſſoriales. ibid.n.23.
Prouiſio in hac re. ibid, n.25.
An, & quatenus Epiſcopum ſubſequi debeat. tom.3.conſult. 65.0.3.
Vicarijs foraneis ao,& quatenus concedi poſſint ab Epiſcopo potentati gaudentes priuilegio fori.tom. 4. conſult.5.n.1.
Quid de eorum Cancellarijs. ibid. n.5.
Vicarij Epiſcoporum plerumque mercenarij. tom.4. conſult. 17.n.40.
Eorum vera munia. ibid. ac ſeqq.
Ab eis pericula. ibid.
Qui locus competat,ac debeatur Vicario generali in proceſſionibus, abſente, vel præſente Epiſcopo. tom.4 conſult. 23.n.5.
Vicarij generalis præcedentia, tom.4. conſult.26. n.17.
Vicarius generalis an ſit ordinarius. tom.4. coofult.37.à n.1.
Dicitur Iudex ordinarius. ibid. n.4
Cenſetur vna,& eadem perſona cum Epiſcopo. ibid.
Habet eandem iuriſdictionem,quam habet Epiſcopus. ibid.
Vbi alia.
Regulariter poteſt omnia,quæ Epiſcopus. ibid.
Ab eius ſententia non datur appellatio ad Epiſcopum. ibid. n.5.
Quis ei tribuat iuriſdictionem. ibid. n.6.
Poteſt delegare. ibid.
Quomodo poſſit delegari ab Epiſcopo ad conficiendum proceſſum ioſormatiuum ſuper ſanctitate vitæ, virtutibus, ac miraculis. ibid.
An hoc idem poſſit & ipſe delegare. ibid.
Vicario parochiali conſtituto poſt mortem Rectoris an debeatur præcedentia ſuper alios presbyteros antiquiores. tom.4.conſult.83.n.2.
Vicario foraneo quæ præcedentia debeatur. ibid.n.4.
Quo in loco ſedere, vel incedere debeat Vicarius generalis Epiſcopi. tom.4. conſolt.90. n.6.ac 10.
Vicarius generalis in concurſu parochialium an poſſit legitimè accedere babenti paritatem votorum, omiſſo babente vltra dimidiam. tom.4. conſult. 125.n.1.
Vicarij deputandi in vtraque diæceſi voita. tom.4. conſult. 131.n.1.
An, & quibus in caſibus Vicarius generalis conuocare poſſit Capitulum, & in eo intereſſe. tom.4. conſult.152. n.6.
Vicarius capitularis poteſt eligi extra gremium Capituli. tom.4. conſult.162.0.8.
An Vicarius capitularis Canonicus, ſede vacante, poſſit præcedere Dignitates io aliquibus actibus, in quibus nomine Eccleſiæ extra Capitulum inceditur, tom.4.conſult.183. num.8.
Vicarij perpetui in Eccleſijs parochialibus,vel cathedralibus, vel alijs monaſterio Regularium vnitis an,& quatenus ab Epiſcopo inſtitui poſſint.tom.4. conſult.113.à n.1.& conſult. vlt.n.7.
Ad quos ſumptus huiuſmodi Vicarij teneantur,ibid. n.15. ac ſeqq.

Victualia.

Victualium appellatione quæ veniant. tom.1. conſult.344. n.1.
Quando vaſallus, etiam Eccleſiaſticus, ſuo domino victualia dare teneatur. tom.2. conſult. 32. n.11.
Quo pacto id intelligendum. ibid.

Vidua.

Viduarum mulierum priuilegium. tom.3. conſult.24. n.3.
Poſſunt ſibi eligere, ac variare forum Eccleſiaſticum. ibid. per totam.
Declarationes S.Congregationis. ibid. n.3.

Vinum.

Vinum ſolum an poſſit alere. tom.4. conſult.43. n.90.
Quomodo conuertatur in ſanguinem. ibid.
Habet locum in hepate,vel in corde. ibid.
Sæpe naturam ſanguinis non induit. ibid.
Eius qualitates, ibid.

***Virga*, V.*Pœnitentiarius*.**

Eſt ſignum ſupremæ auctoritatis. tom.1. conſult.22.n.1.
Quibus concedenda. ibid.

Virgo Maria Beatiſſima.

An habitus nigri coloris, quo ab antiquo tempore conſueuit pingi aliquibus in locis, prohibeatur in Conſtitutione Vrbani VIII.tom.4.conſult.51. à n.1.
Qua habitus forma ſculpi, aut pingi debeat. ibid. 0.1.
Et cuius coloris. ibid. ac n. ſeqq.
Eius Imago Lauretana, & aliæ pictæ à D.Luca. ibid.
Quinam color conueniat pallæ B. Virginis. ibid.n.2.
An niger. ibid, n.3.
Quo habitu & facie è vita migrans ſit pingenda. ibid. n.5.
An pingenda cum habitu peculiari alicuius Religionis. ibid. n.7.
Quo ſenſu fuit martyr. tom.4. conſult.72.n. 16.

***Virgo*, V.*Stuprum*.**

An virgo ab incubo infeſtata amittat virginitatem. tom.4. conſult.101. à n.1.
Et an per vim ſtuprata poſſit Deo conſecrari. ibid. n.12.
Virginis pauperis debitor poteſt compelli coram Epiſcopo. tom.3.conſult.24. n.3.
Vbi S.Congregationis declaratio.

Viridarium.

Viridarium Eccleſiæ illi adhærens an, & quatenus gaudeat immunitate. tom.1. conſult.178. n.3.

Virtus.

Virtus heroica in Canonizando prærequiſita, in quo formaliter conſiſtat. tom.2.conſult.7. per totam.
Quando ſit in gradu heroico. ibid.n.1.
Quæ dicatur heroica. ibid. ac n.2. & 9.
Virtutes chriſtianæ quomodo fiant perfectæ. ibid. n.3.
Perfectæ quid ſint. ibid. n.4. & 5.
Quomodo quælibet perfecta virtus ſit amor. n.6. ac 7.
Diſcrimen inter virtutes Gentiliũ,& Chriſtianorum. ib.n.8.
Auctoris ſententia de notione virtutis heroicæ. ibid.n.10.
An admittenda in muliere. tom.2. tota conſult.8.
Virtutes theologicæ quot, qualeſue ſint. tom.2. conſult.9.n.1.
Earum actiones in gradu heroico. ibid.
Quomodo appellatæ. ibid.n.2.
Modi, ſiue gradus exercendæ virtutis. ibid. n.3.
Virtutes morales requiruntur in Canonizando. tom.2.conſult.10, n.1.
Theologicæ per ſe infuſæ an dentur. ibid.n.2.
An dentur morales infuſæ. ibid.n.3.ac ſeqq.
Morales debent aſſignari iuxta diuerſitatem obiectorum formalium. ibid.n.7.

Mora-

Moralium acquiſitarum, & infuſarum obiectum formale, ibid.
Earum venuſtas. ibid. n.8. ac ſeqq.
Earum ſtatus, & perfectio in quo conſiſtat. ibid. n.11.
Separatæ à charitate ſunt imperfectæ. ibid.
An, & quomodo diſtinguantur à donis Spiritus Sancti. tom.2. conſult.11.
Differunt à beatitudinibus, & à fructibus Spiritus Sancti. tom.2. conſult.14.
Qua certitudine tenendum, infundi virtutes morales ſimul cum gratia, & charitate. tom.2. conſult.15. n.1. & 2.
De virtutibus moralibus in gradu heroico. tom.2. conſult.16.
Virtutes Cardinales cur ita dictæ. tom.2. conſult.16. n.2.
Quis primus virtutes Cardinales innexit. ibid.
Quæ intelligantur. ibid.
Earum elogia ex Patribus. ibid. n.3.
Definitio, officium. ibid. n.4. & 5.
An eiuſdem cum acquiſitis ſpeciei. ibid.
Diuiduntur. ibid. n.5.
Cur dicantur exemplares. ibid.
Cur politicæ, ibid.
Cur purgati animi. ibid.
Virtutes theologicæ an ſint inter ſe connexæ. tom.2. conſult.17. n.1. & 2.
Morales per ſe infuſæ, an connexæ cum gratia, & charitate. tom.2. conſult.18. n.1.
Quid ea ſint, ibid.
A quo pendeant. ibid.
An virtutes morales acquiſitæ ſint connexæ cum virtutibus theologicis, præſertim charitate. tom.2. conſult.19. n.1. ac ſeqq.
Quomodo connexæ cum theologicis. ibid. n.3.
Earum ſtatus, & perfectio in homine eleuato ad finem ſupernaturalem, in quo conſiſtat. ibid. n.4.
Virtutes morales acquiſitæ an inter ſe ſint connexæ. tom.2. conſult.20. à n.1.
Dupliciter conſiderari queunt. ibid. n.3.
Quomodo inter ſe connexæ. ibid. n.4.5. & 7.
Quo pacto acquirantur. ibid.
A quo dependeant. ibid. n.5.
Virtus moralis an finis politicæ felicitatis. tom.2. conſult.56. n.1. & ſeqq.
Quatenus omnes participes eſſe debeant virtutum moralium. ibid. n.13.
Virtutes morales ad Deum referendæ. ibid. n.15.
Virtus moralis eſt finis proximus poteſtatis politicæ. ib. n.16.
An extra Eccleſiam catholicam reperiri poſſit vera, & perfecta virtus moralis. ibid.

Viſio, Viſum, Viſus, V. *Apparitiones*.

Viſionibus, ſiue apparitionibus, præcipuè Sanctorum, an, & quatenus fides dari debeat. tom.4. conſult.55. à n.1.
Quomodo viſum, quod obiecta exteriora repræſentat, ſit ad veritatem inefficax. ibid. n.5.
Viſa quibus modis fallere poſſint. ibid.
An dentur apparitiones, ſiue viſiones Sanctorum. ibid. n.6. ac ſeqq.
De illis varia teſtimonia. ibid.
Quid de priuatis apparitionibus. ibid. n.10.
Examinandæ. ibid. n.11.
Earum cauſæ intrinſecę, & extrinſecæ. ibid.
Viſa ſenſibus alia vera, alia falſa. tom.4. conſult.58. n.6.
An, & quatenus viſiones, & apparitiones Chriſti, B. Virginis, & aliorum viris Sanctis factæ, deſcribi poſſint in martyrologio Romano. tom.4. conſult.64. à n.1.
Cum quibus requiſitis, & cautionibus. ibid. n.4.
Viſus deceptiones. tom.4. conſult.58. n.5.
Vires eius ſubtilitatis additæ forti imaginationi. ibid.
Fallaciſſimus. ibid.
Obiectum viſus. ibid. n.13.
Eſt Rex ſenſuum. ibid. n.14.
Quaſi Sol corporis. ibid.
Omnium nobiliſſimus. ibid.
Eius iudicium certiſſimum. ibid. ac n.18.
Eius elogium. ibid.
Ac vires. ibid. n.13. ac ſeq.

Viſitatio, V. *Epiſcopus, Hoſpitale, Generalis*.

Ius viſitandi an, & quatenus præſcribi poſſit. tom.4. conſult. 200. n.13.
Viſitatio generalis an poſſit ab Epiſcopo ſolo indici. *V. Epiſcopus*.
An poſſit in ea ſolus Epiſcopus ſine Coniudicibus imponere Canonicis pęnam extraordinariam. tom.1. conſult.61. n.1.
Viſitatio Cathedralis Eccleſiæ, illiuſque perſonarum an poſſit impediri, vel retardari per appellationem. tom.1. conſult.62. n.1.
Quatenus in ea Epiſcopus ſolus ſine coniudicibus poſſit exigere à Capitulo rationem adminiſtrationis quorumcunque operum piorum. tom.1. conſult.63. n.1.
In ea quam rationem à capitulo Epiſcopus exquirere poſſit. tom.1. conſult.64. n.1.
Quatenus in ipſa corrigi poſſint, ac temperari ſtatuta Eccleſiæ. tom. 1. conſult.65. n.1.
Archiuum cathedralis recognoſci. tom.1. conſult.66. n.1.
An à viſitatione præſeruentur hoſpitalia exiſtentia ſub immediata Regia protectione. tom.1. conſult.114. n.1. ac fuſè per totam.
Quid de viſitatione ordinaria, quid de delegata. ibid. n.14.
Vt fieri poſſit, ac probetur valida, quid requiratur. ibid. n.15.
Viſitatio exemptorum quomodo facienda. ibid. n.15.
Ex quibus excludatur. ibid. n.16.
In vrbe à quibus fiat. ibid. n.21. & 30. ac ſeq.
Viſitatio clandeſtina ex quibus explodatur. ibid. n.30.
Ex actus omiſſione ipſi non derogatur. ibid. n.44.
Viſitatio monaſteriorum an, & quo pacto ab Epiſcopis facienda. tom.1. conſult.136. n.17. ac ſeq.
Per ſęculares an fieri poſſit. ibid. n.19.
Ab eius decretis an detur appellatio. tom.1. conſult.382. n.1.
In ea de quibus agendum. ibid.
Eius finis. tom.1. conſult.85. n.4.
Viſitatio Congregationum, & Confraternitatum laicarum quatenus ordinarijs permiſſa. tom.2. conſult.65. n.20.

Viſitator.

Viſitator regularis an poſſit licitè, ac iuſtè recuſari. tom. 1. conſult.85. à n.1.
Quid ſi recuſatus procederet ad aliquem actum. ibid. n.2.
Cauſæ cur poſſit recuſari. ibid. n.3.
Quomodo procedere debeat in cauſis *ſuſpicionis*, & recuſationis. ibid. n.7.
An ab eo poſſit appellari ante ſententiam definitiuam. ibid. n.10.
Viſitatori Apoſtolico quando credendum in ſuis narratiuis. tom. 1. conſult.90. n.3.

Vita.

An, & quatenus diſtinguatur à morte. tom.4. conſult.61. n.1.

Vmbella, V. *Baldachinum*.

Vnio Vnctio, V. *Extrema Vnctio*.

Vnionis effectus. tom.4. conſult.154. n.13.
Vnio beneficiorum ſine conſenſu Capituli quatenus irritanda. tom.1. conſult.1. n.9.
Vnio facienda Seminario quo pacto capituli conſenſum expoſcat. tom.1. conſult.77. n.1. & conſult.361. n.1.
Quomodo Dignitatibus, & Canonicatibus facienda. tom.1. conſult.80. à n.1.
Cur à Concilio Tridentino permiſſa. ibid.
An ex ſua natura ſit de indiuiduis. ibid. n.9.
Quatenus in ea poſſeſſor beneficiorum citandus ſit. ib. n.10.
Vt ſit legitima, quid conſtare debeat. ibid.
Quid de reſeruatis. ibid. n.11.
Quidue ſi poſſeſſor moriatur in menſe reſeruato. ibid.
Per vnionem extinguitur titulus beneficij. ibid. n.12.
Etiamſi Papa conferat motu proprio. ibid.
Vnio Dignitatis non comprehendit beneficia, quæ in eadem Eccleſia conſtituunt corpus diſiunctum ab ipſa. tom.1. conſult.100. n.9.
Quid de vnione facta cum annexis. ibid. n.10.
Eſt strictè interpretanda. ibid. n.11.

Vnio officij, ſiue beneficij ſimplicis facta maſſæ capitulari, ſiue reſidentiali, ac diſtributioibus quotidianis an valeat. tom. 1. conſult. 108. per totam.
Quo pacto facienda. ibid. n. 2. & ſeqq.
Quomodo probetur. tom. 1. conſult. 136. n. 2.
Quo pacto cognoſcatur, an ſit ſimplex, vel potiùs contineat iura ſpiritualia. ibid. n. 4.
Præſeruatio quid aliquando in vnione operetur. ibid. n. 5.
Reſpectu ſpiritualium ex quibus conuincatur. ibid. n. 6.
Quid per vnionem poſſit Epiſcopus in monaſterijs vnitis. ibid. à n. 7.
Vnio quotuplex ſit. ibid. n. 15.
In dubio præſumitur facta quoad temporalia. ibid.
Vnionis læſio, præſertim in Eccleſijs Regularium vnitis. ibid. n. 16.
Præſeruatio iurium ſpiritualium, & temporalium quomodo in ipſa fiat. ibid. n. 25.
Eius diplomata quomodo interpretanda. tom. 1. conſult. 223. n. 12.
In vnione quid denotet verbum *incorporamus*. ibid. n. 13.
Quando cenſeatur facta æquè principaliter, & quando acceſſoriè. ibid. & n. ſeqq.
Semper eſt intelligenda ſine præiudicio tertij. ibid. o. 14.
Demonſtratur ex obſeruantia. ibid.
Quid de illis Abbatijs, in quibus non legitur facta vnio extinctiuè cum ſuppreſſione tituli, ſed tantummodo cum ſuppreſſione præcedentis ſtatus. ibid. n. 16.
Ex quibus excludatur, quòd vnio facta fuerit extinctiuè. ib.
An requirat obſeruantiam interpretatiuam. ibid. n. 18.

Vniuerſitas,

Vniuerſitas interdicta quando ut euitanda. tom. 2. conſult. 59. o. 5.
Vniuerſitatem ſingulares perſonæ capientes, carceraotes, &c. Cardinales, Epiſcopos, &c. quas pœnas incurrant. tom. 2. conſult. 62. n. 12.
Prout Vniuerſitas eſt, excommunicati non poteſt. ibid.
Sed interdici, aut ſuſpendi. ibid.
Pro delicto Vniuerſitatis qoomodo ſinguli condemnari poſſint. tom. 4. coosult. 118. n. 2.

Voluntarium.

Voluntarium quotuplex. tom. 1. conſult. 143. n. 11.
Quo pacto tollatur. tom. 2. conſult. 38. n. 6.
A quo dependeat. ibid.
Liberum, & neceſſarium. ibid.
Quid ei officiat. ibid.
Quæ ad illud iotercedant. ibid.

Voluntas, V *Facultatiua, Commutatio, Congregationes, Exploratio*.

Voluntatis vltimæ priuilegium. tom. 3. conſult. 40. n. 4.
Non cenſetur comprehenſa in aliqua diſpoſitione, niſi de ea fiat ſpecifica mentio. ibid.
Voluntatis libertas in ſuis rebus, earumque vſu. tom. 3. conſ. 48. n. 10.
Voluntas Principis non redacta ad actum legis, per eius mortem expirat. tom. 1. conſult. 44 n. 2.
Quando dicatur euidens. tom. 1. conſult. 139. n. 11. §. Verum.
Voluntas coniecturata idem operatur, quoad expreſſa. ibid.
Idem & voluotas veriſimilis. ibid.
Voluntas mente retenta quando nihil operetur. ibid. n. 13.
Quando inanis. tom. 1. coosult. 156. n. 3.
Quando exiſtimetur expreſſa. tom. 1. conſult. 432. n. 5.
Voluntas libera ferri debet in obiectum honeſtum. tom. 4. conſult. 11. n. 7.

Votum.

Votum obedientiæ religioſæ eſt diſpenſabile tam quoad eius ſubſtantiam, quàm quoad vſum, & exercitium. tom. 1. conſult. 87. n. 15. & 16.
Votum publicum an offerri poſſit non canonizatis. tom. 1. conſult. 209. o. 1.
Eſt ſignum venerationis. tom. 1. conſult. 244. n. 4.
Votum ordinum militarium an poſſit diſpenſari, abſolui, commutari. tom. 1. conſult. 498. à n. 1.
Alia. ibid. n. 5.
Voti emiſſio an arguat cultum publicum. tom. 1. conſult. 501. à n. 1.
Definitur. ibid. n. 4.
Liceat cuiuis propria authoritate minora vota in grauiora, & cætera omnia in Religionis votum conuertere. tom. 3. conſult. 41. n. 12.
Quomodo ſolemnizetur. ibid. 15.
Votum emiſſum in electione Sancti in Patronum. tom. 4. conſult. 59. n. 9.
Obligatio dioeſia ex illo inducta. ibid.
Quinam obligentur vi voti. ibid.
Quomodo illud Clerus, & populus ſuſcipere debeat. ib. n. 10.
Votum Cleri non obligat populum. ibid.
Quid in feſti obſeruatione. ibid.
Epiſcopi conſenſus requiſitus. ibid. n. 11.
Quid aliud requiratur. ibid. ac n. ſeq.
Vt obliget ſingulos quid ſit neceſſarium. ibid. n. 13.

Vox.

Vocem in capitulo, etiam Regularium, quinam habere poſſint. tom. 1. conſult. 226. n. 1.
An poſſit coosuetudine præſcribi, vt illam habeat, qui in ſubdiaconatus ordine conſtitutus non eſt. tom. 1. conſult. 227. à n. 1.

Vrbanitas.

Vrbanitatis actus an, & quateous inferant in homicidium proditorium. tom. 2. conſult. 53. n. 5. ac 10.

Vſucapio.

Vſucapio quanto tempore perficiatur. to. 1. conſult. 141. n. 8.

Vſufructus, Vſufructuarius.

Vſufructuarius quatenus ſubſtantiam, & formam rei poſſit immutare. tom. 1. conſult. 18. n. 9.
Vſusfructus ad vitam bonorum Eccleſiaſticorum immobilium an prohibitus. tom. 1. conſult. 18. à n. 1.
Dirigitur tanquam locatio. ibid.
Transfert dominium vtile. ibid. n. 3.
In materia prohibita habetur pro vera alienatione. ibid. n. 4.
Quid ſi extaret conſuetudo in contrarium. ibid. n. 5.
Vel vtilitas, ac melioratio, ſiue permiſſio Prælatorum. ib. n. 6.
Vt liceat quid requiratur. ibid. n. 7. ac 8.
S. Congregationis declaratio. ibid. n. vlt.

Vſura, Vſurarius, V *Iudæi, Pontifex*.

Vſurarium manifeſtum tradens Eccleſiaſticę ſepulturæ quas pœnas incurrat. tom. 2. conſult. 59. à o. 1.
Quomodo abſoluendus inter viuos, & quid ſi mortuus ſit. ibid.
De quo vſurario id intelligatur. ibid. n. 3.
Quando contra vſurarium requiratur declaratoria. ibid.
Vetus iuriſprudentia vſuram approbauit. t. 4. conſult. 75. n. 1.
Et quare. ibid. n. 18.
Permiſſa & qua permiſſione. ibid.
Etiam vſuræ vſura. ibid.
Quæ vſura iure diuino prohibita. ibid. n. 4.
An ſit ſecundùm rationem naturalem. ibid. n. 5. ac 29.
Vel contra. ibid. o. 30.
Eam ſoluere volenti oulla fit ioiuria. ibid. n. 6.
An id verum. ibid. o. 35. & ſeqq.
Quid de vſura Iudæis permiſſa. ibid.
Cur Iudæis facta ſit poteſtas fœnerandi. ibid. n. 7.
Leges, quibus vſuræ ſunt permiſſæ nunquam fuerunt validæ. ibid. o. 10.
Eius permiſſio inualida. ibid.
An lege aliqua fieri poſſit licita. ibid. n. 11.
Vſurarum nomine nemo obligatur. ibid.
Leges de vſuris damnantur. ibid. n. 12.
Præſertim de vſuris Iudæis perſoluendis. ibid. n. 13.
An, & quatenus Summus Pontifex poſſit concedere vſuras Iudæis. ibid. & n. ſeqq. ac n. 39. & 60. cum ſeqq.
Vſurarum crimen quantum. ibid. n. 14. ac ſeq.
Nulla humana lege permitti poteſt. ibid. o. 18.
Cognitio rei vſurariæ, ac omnium, quæ animæ periculum continent ad ſolum Summum Pontificem pertinet. ibid.

Eſt

Google

Index Rerum.

Eſt contra ius ciuile nouiſſimum. ibid. n.19.
Eſt omni iure prohibita. ibid.
Punita in Epiſcopo. ibid. n.21.
Non poſſunt Principes ferre leges de vſuris. ibid. n.24.
Iure diuino perpetuam habet prohibitionem. ibid. n.25.
Vſuræ damna. ibid. n.31.
Contrahentium voluntate iuſta fieri non poteſt. ibid. n.36.
Exigendo vſuras contra præceptum legis, dolus ineſt, etiamſi à volente exigantur. ibid. n.38.
Crimina diuerſa in vſura. ibid. n.49.
Damnata Principum conſtitutionibus, ac decretis. ibid. n.51.
Cur in Iudæis toleretur. ibid. n.53. ac ſeqq.
Vſurarum remedium. ibid. n.59. & 62. ac ſeqq.
Quatenus toleranda. ibid. n.60.
In materia vſurarum latebræ. ibid. n.61.
Quomodo non illicitum eam Iudæis permittere. ibid. n.93.
In hac re mediocritas, ac moderatio. ibid. n.64. & ſeq. ac 67. cum ſeqq.
In vſuris Iudæorum quid conſiderandum. ibid. ac n. ſeqq.
Quantum in maximis vſuris, in ſecundis, ac tertijs permiſſum exigere. ibid.
In quo conſiſtat eius malitia. ibid. n.78.
Vſuræ incertæ quibus reſtituendæ. ibid. n.87.
Et quibus certæ. ibid.
Vſurarius non acquirit dominium vſurarum. ibid. n.89.
Poteſt Pontifex crimen vſurarum, quod eſſet tantùm toleratum, condonare Iudæis christianam fidem ſuſcipientibus. ibid. n.90.
Ex iuſta, & legitima cauſa quando non ſint reſtituendæ in totum. ibid. n.92.

Vtilitas, V. *Republica*.

Vulnerans, Vulneratus, Vulnus, V. *Aſſaſſinium*.

Vulnerati aſſertio quod indicium faciat. tom.2. conſult.37. n.10. & conſult.53. n.2.
An propter incertitudinem lethalium vulnerum à pluribus inflictorum locus ſit immunitati. tom.2. conſult.53. n.6. & ſeqq. & n.23. cum ſeqq.
Vulnerum quantitas, & qualitas non probat homicidium præmeditatè commiſſum. ibid. n.17.
Vulnerans non priuatur immunitate loci. ibid. n.23.
An vulnerans lethaliter in Eccleſia, vel cæmeterio gaudeat immunitate. tom.2. tota conſult.67.
Vbi declaratio S. Congregationis.
Vulnerans lethaliter, etiam ſequuta morte, conuentus tamen ante Clericatum de ſolo vulnere, an poſſit quoad mortem iudicari. tom.3. conſult.7. n.70.
Iura loquentia de occidente, non habent locum in vulnerante lethaliter. ibid.

Accuſatus de vulnere, ſi poſtea ſequatur mors, iterum accuſandus. ibid.

Vxor, V. *Polygamia, Turca, Matrimonium, Coniux*.

Vxori quatenus debeantur alimenta. tom.1. conſult.39. n.1.
Quatenus vxor gaudeat omnibus priuilegijs clericalibus. tom.1. conſult.99. n.19. ac 20. Vbi S. Congregationis decreta.
Plures vxores eodem tempore habere chriſtianis non licet. tom.1. conſult.115. n.6. ac ſeqq.
Cur dicatur domina rerum viri. tom.2. conſult.31. n.5.
Vxor Clerici græci an, & quatenus gaudeat fori priuilegio. tom.2. conſult.39. n.9. ac 10.
Vxor Clerici coniugati quibus, quatenus, & quandiu priuilegijs clericalibus fruatur. tom.2. conſult.42. n.7. & conſult.51. n.3.
Quid de vxore Sacerdotis latini ad Sacros ordines ritè promoti. d. conſult.51. n.3.
An vxor ſequatur forum mariti. ibid. ac n.7.
Pendente controuerſia inter virum, & vxorem ſuper ſeuitia, quo in loco vxor ſit collocanda. tom.4. conſult.146. n.1. ac 2.
In hoc Iudicis arbitrium. ibid.
Et officium. ibid.
Quomodo maritus vxore priuari poſſit. tom.4. conſult.173. n.14.
Mandans vxorem non moleſtari, de qua moleſtia intelligatur. ibid. n.13.

Z

Zelotypia, V. *Homicidium*.

Ex quo oriatur. tom.4. conſult.115. n.3.
Homicidium ex ea commiſſum quomodo puniendum. ibid. n.5.
Et an priuet immunitate Eccleſiæ. ibid.

Zelus.

Zelus animarum cuius virtutis ſit effectus. tom.2. conſult.9. n.33.
Quotuplex erga proximum. ibid.
Commendatur à Patribus. ibid.
Eius primus gradus. ibid. n.34.
Et quinque actiones. ibid.
Secundus gradus. ibid. n.35.
Tertius gradus. ibid.

Zeophita.

Ex quo naſcantur, tom.4. conſult.58. n.10.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

FINIS.